

TÜRK
HEMŞİRELER
DERNEĞİ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ

8. ULUSLARARASI 19. ULUSAL

HEMŞİRELİK

Kongresi

“Yarına Kim Kalacak ?”

BİLDİRİ KİTABI

25 - 28 EYLÜL 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SİHİYE KÜLTÜR MERKEZİ, ANKARA

www.hemsirelikkongresi2024.org

İÇİNDEKİLER

DAVET YAZISI	48
DÜZENLEME KURULU	49
BİLİMSEL KURUL	51
BİLİMSEL PROGRAM	54
KONUŞMACI METİNLERİ	60
GLOBAL NURSING POLICIES IN THE MANAGEMENT OF GLOBAL CRISES: THE GLOBAL HEALTH CRISIS AND WHY NURSING IS THE SOLUTION WE ARE ALL SEEKING	61
LOCAL NURSING POLICIES IN THE MANAGEMENT OF GLOBAL CRISES	64
KÜRESEL KRİZLERDE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ	67
CRISIS MANAGEMENT EXPERIENCE AND STRATEGIES	70
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ İÇİN ÇOKLU BECERİ İÇEREN, HAPTİK DESTEKLİ SANAL GERÇEKLİK SİMÜLASYONUNUN GELİŞTİRİLMESİ VE UYGULANMASI	76
YENİ TEKNOLOJİLER KARŞISINDA İNSAN VE ETİK	83
HASTA GÜVENLİĞİ UYGULAMALARI	89
Enfeksiyon Önleme Paketleri : Hastane Örneği	91
Hemşirelikte Sanatla Terapi	97
Hemşirelik Öğrencileri Gözünden Klinik Uygulama Eğitimi	99
Hemşirelik Öğrencisi Girişimcilik Deneyimi Paylaşımı	105
HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE MORAL DİSTRES	108
Öğrenci Olarak Meslekle Tanışma	111
PANEL: KLİNİKTE ÖĞRENCİ HEMŞİRE OLMAK	113
Öğrenci Gözünden Klinik Ortamda Beklentiler	113
Öğretim Elemanının Klinik Ortamdan Beklentileri Nelerdir?	120
SÖZLÜ BİLDİRİLER	127
COMPARISON OF NURSES' ATTITUDES TOWARDS WASTE AND RECYCLING AND AWARENESS OF THE ECOLOGICAL FOOTPRINT	128
HEMŞİRELERİN KATI ATIK VE GERİ DÖNÜŞÜME YÖNELİK TUTUMLARI İLE EKOLOJİK AYAK İZİ FARKINDALIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	129
THE MEDIATOR ROLE OF SENSE OF COHERENCE: THE RELATIONSHIP BETWEEN SENSE OF BELONGING AND SUICIDE TENDENCY AMONG NURSING STUDENTS	131
Hemşirelik Öğrencilerinde Aidiyet Duygusu ile İntihar Eğilimi Arasındaki İlişkide Bütünlük Duygusunun Aracılık Rolü	132
The effect of Nursing Care Based on Kolcaba's Comfort Theory on Comfort, Satisfaction and Sleep Quality of Intensive Care Patients	135
Kolcaba'nın Konfor Kuramı'na Temellendirilen Hemşirelik Bakımının Yoğun Bakım Hastalarının Konfor, Memnuniyet ve Uyku Kalitesine Etkisi	136

THE EFFECT OF VIRTUAL REALITY APPLICATION ON THE ANXIETY AND FEAR LEVELS OF CHILDREN WHO ARE PLANNED FOR DAILY SURGERY	137
GÜNÜBİRLİK CERRAHİ PLANLANAN ÇOCUKLARDA SANAL GERÇEKLİK UYGULAMASININ ÇOCUKLARIN KAYGI VE KORKU DÜZEYLERİNE ETKİSİ.....	138
The Relationship Between Frequency of Women's Use of Non-Drug Coping Methods with Urinary Incontinence and Quality of Life	141
Kadınların Üriner İnkontinansla İlaç Dışı Başetme Yöntemi Kullanım Sıklığı ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki	142
Personality Characteristics of Individuals with Chronic Diseases, Effect on Adaptation to the Disease	144
Kronik Hastalığa Sahip Bireylerin Kişilik Özelliklerinin, Hastalığa Uyumuna Etkisi	145
Determination of Pregnant Women's Labor Expectancy, Prenatal Care Satisfaction and Patient Expectations	146
Gebelerin Doğum Beklentisi, Doğum Öncesi Bakım Memnuniyeti ve Hasta Beklentilerinin Belirlenmesi	147
The Effect of Artificial Intelligence Supported Case Analysis on Nursing Students' Case Management Performance and Satisfaction: A Randomized Controlled Trial.....	148
Yapay ZeKA Destekli Sınıf İçi Vaka Analizinin Hemşirelik Öğrencilerinin Vaka Yönetimi Performansları ve Memnuniyetleri Üzerine Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma.....	149
Evaluation of Factors Affecting Diabetes Resistance and Resilience IN Adolescents with Type 1 Diabetes.....	152
Tip 1 Diyabetli Adölesanlarda Diyabet Direnci ve Dayanıklılığını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi	153
Adult Individuals With Type 1 Diabetes Obstacles in Insulin Pump Management and Opinions on Quality of Life Perception: A Qualitative Study	155
Tip 1 Diyabetli Yetişkin Bireylerin İnsülin Pompa Yönetiminde Yaşadığı Engeller ve Yaşam Kalitesi Algısına İlişkin Görüşleri: Kalitatif Bir Çalışması.....	156
Turkish Adaptation and Psychometric Testing of the Health Literacy IN Older People Scale	157
Yaşlılarda Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması ve Psikometrik Testi.....	158
The Relationship Between Spiritual Well-Being and Perceived Social Support with Fetal Health Anxiety In High-Risk Pregnancies	159
Riskli Gebelerde Spiritüel İyi Oluş ve Algılanan Sosyal Desteğin Fetal Sağlık Anksiyetesi ile İlişkisi	160
Nursing Students' Lifelong Learning Tendencies and Attitudes Towards Technology	161
Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Teknolojiye Karşı Tutumları.....	162
The Importance of Nursing Education In Child-Centered Management of Disaster.....	164
Afetin Çocuk Merkezli Yönetilmesinde Hemşirelik Eğitiminin Önemi	165
The Mediating Role of Perception of Aging In the Relationship Between Psychological Well-Being and Loneliness In Older Adults: A Path Analysis	166
Yaşlı Bireylerde Psikolojik İyi Oluş ile Yalnızlık Arasındaki İlişkide Yaşlanma Algısının Aracı Rolü: Bir Path Analizi	167

InvestIgatIon of Nurses' AttItudes Towards Quiet QualItIng	168
Hemşirelerin Sessiz İstifaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi	169
THE EFFECT OF MINDFULNESS PROGRAMME ON CLINICAL STRESS, CLINICAL DECISION MAKING AND PERSONALITY TRAITS IN NURSING STUDENTS: A RANDOMISED CONTROLLED STUDY	171
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BİLİNÇLİ FARKINDALIK PROGRAMININ KLİNİK STRES, KLİNİK KARAR VERME VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA.....	172
Barriers and Facilitators to Participation In Colorectal Cancer Screening	174
Kolorektal Kanser Taramasına Katılım Engelleri ve Kolaylaştırıcıları.....	175
InvestIgatIon of the Effects of Breathing Exercises Applied to Geriatric Individuals with Chronic Obstructive Pulmonary Disease on Frailty and Respiratory Functions: A Single-Blind Randomized Controlled Trial	176
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Olan Geriatrik Bireylere Uygulanan Solunum Egzersizlerinin Kırılganlık ve Solunum Fonksiyonlarına Etkisinin İncelenmesi: Tek Kör Randomize Kontrollü Çalışma.....	177
The relationship between positive mental health and activities of daily living in patients with stroke	179
İnme Geçiren Hastalarda Pozitif Ruh Sağlığı ve Günlük Yaşam Aktiviteleri Arasındaki İlişki.....	180
Awareness from the Faculty of Health Sciences: Health Tourism	181
Sağlık Bilimleri Fakültesi Penceresinden Bir Farkındalık: Sağlık Turizmi	182
Determinants of Social Media Appearance Anxiety In Adolescents: Self-Compassion, Ontological Dependency and Body Value.....	184
Ergenlerde Sosyal Medya Görünüş Kaygısının Belirleyicileri: Öz Şefkat, Ontolojik Bağımlılık ve Beden Değeri.....	185
The Effect of Online Individual Motivational Interviewing Applied to Nursing Students on the Level of Problematic Internet Usage and Loneliness: A Mixed-Method Study	187
Hemşirelik Öğrencilerine Uygulanan Çevrimiçi Bireysel Motivasyonel Görüşmenin Problemler İnternet Kullanımı ve Yalnızlık Düzeyine Etkisi: Karma Yöntemli Bir Araştırma	188
Effect of Fear of Falling Avoidance Behavior on Activities of Daily Living and Physical Activity Levels In Older Adults: A Multicenter Study	189
Yaşlılarda Düşme Korkusu Kaçınma Davranışının, Günlük Yaşam Aktivitelerine ve Fiziksel Aktivite Düzeylerine Etkisi: Çok Merkezli Bir Çalışma.....	190
The Relationship Between Nurses' Perceived Workload and Their Green Organizational Behaviors	191
Hemşirelerin Algıladıkları İş Yüğü ile Yeşil Örgütsel Davranışları Arasındaki İlişki.....	192
Nursing Students' Attitudes and Perceived Stress Levels Towards Their First Clinical Practice .	193
Hemşirelik Öğrencilerinin İlk Klinik Uygulamalarına İlişkin Tutumları ve Algıladıkları Stres Düzeyleri	194
The Impact of Loneliness and Life Satisfaction Levels on Adolescents Social Media Behavior ..	197
Adolescents' Social Media Behavior, Loneliness and Life Satisfaction Levels and Their Impact on Life Satisfaction	198

The Effect of Audiobooks on Sleep Quality and Vital Signs In Intensive Care Patients.....	199
Yoğun Bakım Hastalarında Sesli Kitapların Uyku Kalitesi ve Yaşam Belirtileri Üzerine Etkisi....	200
Investigation of Digital Game Addiction, Phubbing, and Mindful Attention Awareness In Adolescents	201
Adölesanlarda Dijital Oyun Bağımlılığı, Phubbing ve Bilinçli Farkındalık Durumlarının İncelenmesi	202
The Effect of Using Heated Intravenous Fluids with Underbody Warmers on Maternal and Neonatal Well-Being In Cesarean Section Operations.....	204
Sezaryen Ameliyatlarında Gövde Altı Isıtıcılarla Birlikte Isıtılmış İntravenöz Sıvı Kullanmanın Anne ve Yenidoğan İyilik Hali Üzerine Etkisi.....	205
The Effect of Menstruation Symptoms on Dietary Consumption Frequency	210
Menstrüasyon Semptomlarının Beslenme Tüketim Sıklığına Etkisi.....	211
Does Dysmenorrhea Affect Women’s Body Image Perceptions and Menstrual Attitudes?.....	212
Dismenore Kadınların Beden İmajı Algıları ve Menstrüel Tutumlarını Etkiler Mi?.....	213
The Relationship Between Vulnerable Narcissism and Cyberbullying in Adolescents: The Mediating Role of the Need to Belongingness.....	215
Ergenlerde Kırılğan Narsisizm ile Siber Zorbalık Arasındaki İlişki: Ait Olma İhtiyacının Aracı Rolü	216
University Students' Use of Avatars and Its Relationship with Social Approval, Self-Esteem, and Social Media Addiction: Descriptive and Relational Study	218
Üniversite Öğrencilerinin Avatar Kullanımlarının Sosyal Beğenirlik, Benlik Saygısı ve Sosyal Medya Bağımlılığıyla İlişkisi: Tanımlayıcı ve İlişki Arayıcı Çalışma	219
The Effect of Simulation Supported Preoperative Nursing Care Education on Anxiety and Competence in Care in Nursing Students.....	221
Hemşirelik Öğrencilerinde Simülasyon Destekli Ameliyat Öncesi Hemşirelik Bakımı Eğitiminin Anksiyete ve Bakımda Yetkinlik Durumlarına Etkisi	222
The Effects of Life-Modelled E-Mobile Education And Counselling on Thyroidectomised Patients: A Randomised Controlled Trial	224
Yaşam Modelli E-Mobil Eğitim ve Danışmanlığın Tiroidektomili Hastalar Üzerindeki Etkileri: Randomize Kontrollü Araştırma	225
Surgical Patients’ Evaluation of Pain Management Quality and Surgical Nurses’ Pain-Related Knowledge and Attitudes	229
Cerrahi Hastalarının Ağrı Yönetimi Kalitesinin ve Cerrahi Hemşirelerinin Ağrı ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi.....	230
Examining the Relationship Between Organizational Communication Perceptions and Well-Being Levels Among Nurses Working in a Private Hospital.....	231
Özel Bir Hastanede Çalışan Hemşirelerin Örgütsel İletişim Algıları ile İyi Oluşluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	232
Determining Nurses' Critical Thinking Skills and Evidence-Based Practice Attitudes	234
Hemşirelerin Eleştirel Düşünme Becerileri ve Kanıta Dayalı Uygulama Tutumlarının Belirlenmesi	235

The Relationship Between Gender Attitudes and Cyber Aggression Tendencies in University Students	236
Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Tutumları ile Siber Saldırganlık Eğilimleri Arasındaki İlişki.....	237
Emotional Experiences of Women After Stillbirth: A Qualitative Study From Turkey	239
Ölü Doğum Sonrası Kadınların Emosyonel Deneyimleri: Türkiye'den Nitel Bir Çalışma.....	240
The Effect of Stress Balls on Reducing Anxiety and Fear During Casting Procedures for Extremity Fractures in Children Aged 6-12 Years.....	243
6-12 Yaş Arası Çocuklarda Ekstremitte Kırıklarında Alçılama İşlemi Sırasında Oluşan Anksiyete ve Korkuyu Azaltmada Stres Topunun Etkisi	244
Exploring the Vision of Future Public Health Nurses: A Descriptive Study of Graduate Program Students' Perceptions of Community Care.....	245
Geleceğin Halk Sağlığı Hemşirelerinin Vizyonunu Keşfetmek: Lisansüstü Program Öğrencilerinin Toplum Bakım Algılarına İlişkin Tanımlayıcı Bir Çalışma.....	246
The Relationship Between the Effect of Complaints During Pregnancy on Quality of Life and Fear of Childbirth and Stress	247
Gebelikteki Yakınmaların Yaşam Kalitesine Etkisi ile Doğum Korkusu ve Stres Arasındaki İlişki.....	248
NURSE INSTRUCTORS' PERCEPTION OF COMPETENCE SCALE FOR MEASUREMENT AND EVALUATION: A METHODOLOGICAL STUDY	249
HEMŞİRE ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖLÇME ve DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN YETERLİK ALGISI ÖLÇEĞİ: YÖNTEMSEL BİR ÇALIŞMA	250
The Investigation of the Perceptions of Children with Special Needs regarding the Nursing Profession using the Drawing Method: A qualitative study	255
Özel Gereksinimli Çocukların Hemşirelik Mesleğine İlişkin Algılarının Resim Çizme Yöntemiyle İncelenmesi: Nitel bir çalışma.....	256
Impact of Nursing Students Academic Achievement on Their Vaccine Attitudes	257
Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Aşı Tutumlarına Etkisi.....	258
Determination of Frailty and Malnutrition Status and Risk Factors in Elderly Surgical Patients... ..	260
Yaşlı Cerrahi Hastalarının Kırılganlık ve Malnütrisyon Durumlarının ve Risk Faktörlerinin Belirlenmesi	261
The Relationship Between Pregnant Women's Health Information Obtaining Behaviors in the Digital Environment and Maternal Health Literacy Level and Anxiety.....	262
Gebelerin Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme Davranışları ile Anne Sağlığı Okuryazarlık Düzeyi ve Anksiyete arasındaki İlişki.....	263
The relationship between nursing students' views on obstetric violence and their attitudes towards violence: A cross-sectional study	264
Hemşirelik öğrencilerinin obstetrik şiddet algıları ile şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişki: Kesitsel bir çalışma	265
Bibliometric Analysis of Graduate Theses in Nursing Related to Migration in Türkiye	266
Türkiye' de Göç ile İlgili Yapılmış Olan Hemşirelik Lisansüstü Tez Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi	267

Evaluation of The Effectiveness of Basic Life Support Simulation Training Given to Nursing Students	269
Hemşirelik Öğrencilerine Verilen Temel Yaşam Desteği Simülasyon Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi	270
The Relationship Between New Age Beliefs and Fatalism Tendency and Spiritual Care in Surgical Nurses.....	272
Cerrahi Hemşirelerinde Yeniçağ İnanışları ve Kadercilik Eğiliminin Manevi Bakımla İlişkisi	273
Examination of Graduate Theses Utilizing Virtual Reality Applications in the Field of Surgical Nursing in Türkiye	275
Türkiye’de Cerrahi Hemşireliği Alanında Sanal Gerçeklik Uygulamaları ile Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi.....	276
The Relationship Between Intercultural Communication, Xenophobia and Caring Behaviors in Nurses: A Descriptive and Relational Study	277
Hemşirelerde Kültürlerarası İletişim, Yabancı Düşmanlığı ve Bakım Davranışları Arasındaki İlişki: Tanımlayıcı ve İlişkisel Bir Araştırma.....	278
Care of a Patient Who Underwent Salpingo-Oophorectomy Due to Ovarian Tumour According to Kolcaba Comfort Theory: A Case Report	279
Kolcaba Konfor Teorisine Göre Over Tümörü Nedeniyle Salpingo-Ooferektomi Geçiren Hastanın Bakımı: Olgu Sunumu.....	280
Investigation Of Postgraduate Theses Related To Ventilator Associated Pneumonia in Nursing: A Systematic Review	282
Hemşirelikte Ventilatör İlişkili Pnömoni ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Sistemantik Derleme	283
Effects of medical artificial intelligence readiness, artificial intelligence anxiety and general attitudes towards artificial intelligence on user competence in using artificial intelligence.....	285
Tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluğu, yapay zeka kaygısı ve yapay zekaya yönelik genel tutumların yapay zekayı kullanma konusunda kullanıcı yeterliliği üzerindeki etkileri	286
Netlessphobia and Psychological Resilience in Nursing Students: A Cross-Sectional Study.....	287
Hemşirelik Öğrencilerinde Netlessfobi ve Psikolojik Sağlık: Kesitsel Çalışma.....	288
ExamInIng the Self-EfflCacy Competence Levels of Nurses and the Image of NurSIng and the Factors AffectIng Them durng the Global Covid-19 Pandemlc	290
Küresel Covid-19 Salgınında Hemşirelerin Öz-Etkililik Yeterlilik Düzeyleri ile Hemşirelik İmajı ve Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi.....	291
Stress Levels and Behaviors of Coping with Stress of Health Care Workers in Pre-Hospital Emergency Health Care During the Covid-19 Outbreak.....	292
Covid-19 Salgını Süresince Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetinde Görevli Sağlık Çalışanlarının Stres Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Davranışları	293
InvestIgatIon of the RelatIonshIp Between Health PerceptIons, Cardiovascular DIsease RIsk Knowledge, and Exerce-Related Health Bellefs of IndIvIduals DIagnosed wIth Type 2 DIabetes	296
Tip 2 Diyabet Tanısı Olan Bireylerin Sağlık Algıları, Kardiyovasküler Hastalık Riski Bilgisi ve Egzersiz ile İlişkili Sağlık İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	297

Development of a Mobile Application to Support the Care of Turkish Premature Babies	298
Türk Prematüre Bebeklerin Bakımını Desteklemek için Mobil Uygulama Geliştirilme Çalışması	299
Evaluation of "Approach to Foreign Body Aspiration" Training Given to Parents of Preschool Children.....	301
Okul Öncesi Eğitim Gören Çocukların Ebeveynlerine Verilen “Yabancı Cisim Aspirasyonlarına Yaklaşım” Eğitimlerinin Değerlendirilmesi	302
Discussing Fertility Preservation with Cancer Patients: Oncology Nurses' Perspective.....	303
Kanser Hastaları ile Doğurganlığın Korunmasını Konuşmak: Onkoloji Hemşirelerinin Bakış Açısı	304
DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' PROFESSIONAL COMPETENCE STATUS AND ATTITUDES TOWARD THE PROFESSION: DESCRIPTIVE-CROSS-SECTIONAL STUDY.....	305
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ YETKİNLİK DURUMLARI VE MESLEĞE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ: TANIMLAYICI-KESİTSEL ÇALIŞMA.....	306
Students' Online Burnout, Fatigue Situations and Affecting Factors.....	308
Öğrencilerin Çevrim İçi Tükenmişlik, Yorgunluk Durumları ve Etkileyen Faktörler.....	309
Determination of Immigrant Families' Opposition to Childhood Vaccination and Affecting Factors	311
Göçmen Ailelerin Çocukluk Çağı Aşı Karşıtlığı Görüşlerinin ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi	312
Determination of Nurses' Knowledge and Practices on Medical Device-Related Pressure Injuries: A Cross-Sectional Study	313
Hemşirelerin Tıbbi Araçlara Bağlı Basınç Yaralanmaları Bilgi ve Uygulamalarının Belirlenmesi: Kesitsel Bir Araştırma	314
The Relationship Between Loneliness, Death Anxiety, and Social Networks in Older Adults.....	315
Yaşlı Bireylerde Yalnızlık, Ölüm Kaygısı ve Sosyal Ağlar Arasındaki İlişki.....	316
Evaluation of Health Personnel's Thoughts and Knowledge on Cardiopulmonary Resuscitation..	317
Sağlık Personellerinin Kardiyopulmoner Resüsitasyona Yönelik Düşünce ve Bilgilerinin Değerlendirilmesi	318
Effects of E-Health Interventions on Healthy Lifestyle Behaviors and Quality of Life of Elderly People.....	319
E-Sağlık Girişimlerinin Yaşlı Bireylerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarına ve Yaşam Kalitesine Etkisi.....	320
Dietary Behaviors and Quality of Life of Patients with Heart Failure.....	321
Kalp Yetersizliği Olan Hastaların Beslenme Davranışları ve Yaşam Kalitesi.....	322
Satisfaction of Inpatients with the Quality of Nursing Care Received In the Clinic and Related Factors	323
Yatarak Tedavi Alan Hastaların Klinikte Aldıkları Hemşirelik Bakımının Kalitesine Yönelik Memnuniyetleri ve İlişkili Faktörler	324
Examination of Nursing Care Behavior Perceptions and Related Factors Among Student Nurses	325

Öğrenci Hemşirelerin Hemşirelik Bakım Davranışları Algısı ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi..	326
The Relationship Between Clinical Status, Fatigue, and Physical Activity Level with Psychological Well-Being in Individuals with Chronic Obstructive Pulmonary Disease	327
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Olan Bireylerde Klinik Durum, Yorgunluk ve Fiziksel Aktivite Düzeyinin Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisi	328
Determining Gynecological Cancer Awareness and Attitudes Toward Cancer Screenings Among Women Aged 20-65.....	329
20-65 Yaş Arası Kadınların Jinekolojik Kanser Farkındalıkları ve Kanser Taramalarına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi.....	330
Solution Focused Approach Based Psychoeducation in Major Depressive Disorder: A Case Report	331
Major Depresif Bozuklukta Çözüm Odaklı Yaklaşım Temelli Psiko eğitim: Olgu Sunumu	332
Determination of Nonpharmacological Methods Used by Cancer Patients in Pain Management Before Oncological Surgery.....	333
Kanser Hastalarının Onkolojik Cerrahi Öncesi Ağrı Yönetiminde Kullandığı Nonfarmakolojik Yöntemlerin Belirlenmesi	334
The Effect of Education Given to Women on Women's Genital Hygiene Behaviors and Health Literacy	336
Kadınlara Verilen Eğitimin Kadınların Genital Hijyen Davranışlarına ve Sağlık Okuryazarlığına Etkisi.....	337
Examining The Mental Health Literacy, Related Independent Variables, and Attitudes of Nursing Students Toward Receiving Psychological Help.....	341
Hemşirelik Öğrencilerinin Ruh Sağlığı Okuryazarlığı ve İlgili Bağımsız Değişkenlerin ve Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi	342
the effect of sleep hygiene training on the sleep and quality of life of earthquake-affected nursing students: An experimental study.....	343
Uyku hijyeni eğitiminin depremzede hemşirelik öğrencilerinin uyku ve yaşam kalitesine etkisi: Deneysel çalışma.....	344
The Effect of Nurse Presence on Patient Satisfaction and Trust in Nurses	345
Hemşirenin Varlığının Hasta Memnuniyeti ve Hemşireye Güven Üzerine Etkisi	346
Determinants of Individual Circadian Rhythm Difference, Social Jet Lag and Psychological Well-Being in Adults.....	347
Yetişkinlerde Bireysel Sirkadiyen Ritim Farklılığı, Sosyal Jetlag ve Psikolojik İyi Oluş Belirleyicileri	348
Investigation of Caregiver Burden, Psychological Resilience, and Perceived Social Support Levels of Family Members Caring for Individuals Receiving Hemodialysis Treatment and the Relationship Between Them.....	349
Hemodiyaliz Tedavisi Alan Bireylere Bakım Veren Aile Üyelerinin Bakım Veren Yükü, Psikolojik Dayanıklılık Ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Ve Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi	350
Exploring the Emigration Mechanisms of Nurses: A Qualitative Study	351
Hemşirelerin Göç Mekanizmalarını Keşfetmek: Nitel Bir Çalışma.....	352

THE RELATIONSHIP BETWEEN PRIMARY INFERTILE WOMEN'S PERCEPTION OF GOD AND THEIR COPING WITH STRESS AND BEING AFFECTED BY INFERTILITY	353
PRİMER İNFERTİL KADINLARIN TANRI ALGISI İLE STRESLE BAŞA ÇIKMA VE İNFERTİLİTEDEN ETKİLENME DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	354
Turkish Validity and Reliability Study of the Research Leadership Scale of Head Nurses	355
Yönetici Hemşirelerin Araştırma Liderliği Ölçeği'nin Türkçe Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması	356
The Effect of Tele-Nursing based Motivational Interviewing on Self-Efficacy, Self-Management and Metabolic Control Parameters in Individuals with Type 2 Diabetes: Randomized Controlled Study	357
Tip 2 Diyabetli Bireylerde Tele-Hemşirelik Temelli Motivasyonel Görüşmenin Öz-Yeterlik, Öz-Yönetim ve Metabolik Kontrol Parametreleri Üzerindeki Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma .	358
Evaluation of Nurses' and Patient Care Technicians' Knowledge Level Regarding the Use of Anti-Embolism Stockings.....	359
Hemşirelerin ve Hasta Bakım Teknisyenlerinin Antiembolik Çorap Kullanımı Bilgi Düzeyi Değerlendirilmesi	360
Burnout, Alexithymia and Resilience in Nursing Students	361
Hemşirelik Öğrencilerinde Tükenmişlik, Aleksitimi ve Psikolojik Sağlamlık	362
Treatment Adherence, COVID-19-Related Fear, and Anxiety Levels Among Hemodialysis Patients During the COVID-19 Pandemic	363
COVID-19 Pandemisi Sürecinde Hemodiyaliz Hastalarında Tedavi Uyumu, COVID-19'a İlişkin Korku ve Kaygı Düzeyleri	364
Turkish Adaptation of the Digital Literacy Scale: A Validity and Reliability Study.....	365
Dijital Okuryazarlık Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	366
Nursing Care of a Pediatric Patient Undergoing Reconstruction with a Cross Leg Flap: A Case Report	367
Cross Leg Flep ile Rekonstrüksiyon Yapılan Pediatrik Hastanın Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu	368
Relationship Between Nurses' Gynecological Cancer Awareness and Their Attitudes Towards Cancer Screening.....	369
Hemşirelerin Jinekolojik Kanser Farkındalığı ile Kanser Taramalarına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki.....	370
Investigation of The Factors Affecting The Sexual Sensation-Seeking Levels and Personality Characteristics of Emerging Adults.....	371
Beliren Yetişkinlerin Cinsel Heyecan Arama Düzeyleri ile Kişilik Özelliklerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi.....	372
The Effect of First Emergency Aid Training Given to Women with Concept Map on Women's Knowledge Level and Attitude Towards Home Injuries	373
Kavram Haritası İle Kadınlara Verilen İlk Acil Yardım Eğitiminin Kadınların Ev Yaralanmalarına Yönelik Bilgi Düzeyi ve Tutumu Üzerine Etkisi	374
The Effects Between Frailty and Care Dependency in Patients With Diabetic Foot Using Structural Equation Modelling.....	376

Diyabetik Ayak Tanılı Hastalarda Kırılgnalık ve Bakım Bağımlılığı Etkisinin Yapısal Eşitlik Modellemesi Kullanılarak İncelenmesi.....	377
Nursing Students' Knowledge, Attitudes, and Practices in Incontinence-Associated Dermatitis Management.....	379
İnkontinans Alakalı Dermatit Yönetiminde Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi, Tutum ve Uygulamaları	380
Determination of Unmet Need for Family Planning In Sanliurfa and Its Reasons	381
Determination of Unmet Need for Family Planning In Sanliurfa and Its Causes	381
Şanlıurfa'da Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacı ve Nedenlerinin Belirlenmesi	382
The Relationship Between Nursing Students' Ethical Sensitivity and Caring Behaviors	385
Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Duyarlılıkları İle Bakım Davranışları Arasındaki İlişki.....	386
Perspectives of Graduates, Nurse Educators, and Nurses on The Competencies Acquired Through Graduate Education In Nursing: A Qualitative Study	390
Hemşirelikte Lisansüstü Eğitimin Kazandırdığı Yeterliklere İlişkin Mezun, Hemşire Öğretim Elemanı ve Hemşirelerin Görüşleri: Nitel Bir Çalışma.....	391
The Effect of Alarm Fatigue and Medical Error Making Tendencies In Surgical Intensive Care Nurses: A Relationship Analysis and Descriptive Study	395
Cerrahi Yoğun Bakım Hemşirelerinde Alarm Yorgunluğu ve Tıbbi Hata Yapma Eğilimlerine Etkisi: Tanımlayıcı ve Korelasyonel Bir Çalışma.....	396
The Effect of WhatsApp Supported Training on Nurses' Self-Efficacy and Medication Error Tendency for Safe Parenteral Drug Administration.....	400
Hemşirelerin Güvenli Parenteral İlaç Uygulamalarına İlişkin Öz-Yeterlikleri ve İlaç Hatası Eğilimleri Üzerine WhatsApp Destekli Eğitimin Etkisi.....	401
The Effect of Preoperative Fasting and Fluid Restriction on Patient's Blood Sugar, Dehydration, and Anxiety Levels	404
Preoperatif Açlık ve Sıvı Kısıtlamasının Hastanın Kan Şekeri, Dehidratasyon ve Anksiyete Düzeyi Üzerine Etkisi.....	405
The Relationship of Gender Role Attitudes Towards Men with Depression, Anxiety and Stress...	407
Erkeğe Yönelik Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumunun Depresyon, Anksiyete ve Stres ile İlişkisi	408
Pediatric Patient Loss Through the Eyes of Nursing Students: Sharing Experiences Regarding Death	409
Hemşirelik Öğrencileri Gözünden Pediatrik Hasta Kaybı: Ölümüne İlişkin Deneyim Paylaşımı	410
Challenges in Accessing Health Services for Migrants.....	411
Teachers' Knowledge and Attitudes Toward Epilepsy: Relationship with Health Literacy and Anxiety	412
Öğretmenlerin Epilepsi Konusundaki Bilgi ve Tutumları: Sağlık Okuryazarlığı ve Anksiyete ile İlişkisi	413
The Effect of Perception of Menopause and Personality Traits on Menopausal Symptoms of Women in the Climacteric Period: Structural Equation Modeling	416

Klimakterik Dönemdeki Kadınların Menopoz Algısının ve Kişilik Özelliklerinin Menopoz Semptomlarına Etkisi: Yapısal Eşitlik Modeli.....	417
Examining the Relationship Between Stress, Psychological Resilience and Prenatal Attachment in High-Risk Pregnant Women.....	418
Yüksek Riskli Gebelerde Stres ve Psikolojik Sağlamlığın Prenatal Bağlanma ile İlişkinin İncelenmesi.....	419
The Relationship Between the Leadership Effectiveness of Nurse Managers and Crisis Management In the COVID-19 Pandemic.....	421
COVID-19 Pandemisinde Yönetici Hemşirelerin Liderlik Etkinliği ile Kriz Yönetimi Arasındaki İlişki.....	422
The Relationship Between Health Literacy and Cancer Screenings Participation in Agricultural Workers: A Descriptive Study	424
Tarımda Çalışan Bireylerin Sağlık Okuryazarlığı Seviyesi ile Kanser Taramalarına Katılım Durumları Arasındaki İlişki: Tanımlayıcı Bir Çalışma	425
Investigation of Glass Particles Remaining In Broken Ampoules with or without the Use of Auxiliary Equipment	426
Yardımcı Ekipman Kullanılarak veya Kullanılmadan Kırılan Ampullerde Kalan Cam Parçacıklarının İncelenmesi.....	427
THE RELATIONSHIP BETWEEN TREATMENT COMPLIANCE LEVELS AND FATATIRISM TENDENCIES OF INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES; A DESCRIPTIVE AND RELATIONAL RESEARCH	430
TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERİN TEDAVİYE UYUM DÜZEYLERİ VE KADERCİLİK EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ; TANIMLAYICI VE İLİŞKİSEL BİR ARAŞTIRMA	431
The Relationship Between Nursing Students' Attitudes Toward Artificial Intelligence and Medical Artificial Intelligence Readiness: A Descriptive Cross-Sectional Study.....	434
Hemşirelik Öğrencilerinin Yapay Zekaya İlişkin Tutumları ve Tıbbi Yapay Zeka Hazırbulunmuşluk Arasındaki İlişki: Tanımlayıcı Kesitsel Bir Araştırma.....	435
Determination of Paramedics Awareness Levels in Identifying Symptoms and Risks in Child Neglect and Abuse Cases.....	436
Paramediklerin Çocuk İhmal ve İstismarı Vakalarında Belirti ve Riskleri Tanılamadaki Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi.....	437
Examining the Relationship Between Online Shopping Addiction, Anxiety, and Psychological Well-Being in Young Adults.....	438
Genç Yetişkinlerde Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı, Kaygı ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	439
A New Threat Within a Disaster: The Impact of The Pandemic Process on Violence against Women	441
Felaket İçinde Yeni Tehdit: Pandemi Sürecinin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi	442
The Relationship Between Healthy Lifestyle Beliefs of Adolescents Their Sociodemographic Characteristics and Parental Healthy Life Education Conscious Level	443
Adölesanların Sağlıklı Yaşam Tarzı İnanışlarının Sosyodemografik Özellikleri ve Ebeveynlerinin Sağlıklı Yaşam Eğitimi Bilinç Düzeyiyle İlişkisi.....	444

Evaluation of parents' knowledge, attitudes and beliefs about Human Papilloma Virus(HPV) vaccine	445
Ebeveynlerin Human Papilloma Virüs (HPV)aşısı hakkındaki bilgi,tutum ve inançlarının değerlendirilmesi.....	446
Investigation Of Nursing Students' Knowledge And Attitudes Regarding The Metaverse.....	447
Hemşirelik Öğrencilerinin Metaverse İle İlgili Bilgi Ve Tutumlarının İncelenmesi	448
Investigation of The Relationship Between The Knowledge Level of Adult Diabetes and Diabetic Foot Ulcer.....	449
Yetişkin Diyabetli Bireylerin Bilgi Düzeyi ile Diyabetik Ayak Ülseri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	450
Türkış Adaptation of the Scale on Society's Attitudes towards the Sexuality of Women with Intellectual Disabilities: A Validity and Reliability Study.....	453
Zihinsel Engelli Kadınların Cinselliğine İlişkin Toplumun Tutumu Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	454
The Relationship Between Altruism and Beliefs About Mental Disorders: A Study Among Nurses	456
Özgecilik ve Ruhsal Bozukluklara Yönelik İnançlar Arasındaki İlişki: Hemşireler Arasında Bir Araştırma.....	457
Determination of Job Satisfaction and Moral Sensitivity in Nurses	458
Hemşirelerde İş Doyumu ve Ahlaki Duyarlılığın Belirlenmesi	459
The Impact of Gender Role Stress on the Positive Mental Health of Female University Students	460
Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresinin Kadın Üniversite Öğrencilerinin Pozitif Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkisi.....	461
Determination of Lipohypertrophy and Lipatrophy Prevalence and Associated Risk Factors in Individuals with Type 2 Diabetes	462
Tip 2 Diyabetli Bireylerde Lipohipertrofi ve Lipoatrofi Prevalansı ve İlişkili Risk Faktörlerinin Belirlenmesi	463
Psychosocial Dimension of Haemodialysis and Spiritual Coping Strategies: A Phenomenological Study on Patient Experiences.....	464
Hemodiyalizin Psikososyal Boyutu ve Manevi Başa Çıkma Stratejileri: Hasta Deneyimleri Üzerine Fenomenolojik Bir Çalışma.....	465
CONTENT VALIDITY OF THE PERROCA PATIENT CLASSIFICATION INSTRUMENT - TURKISH DEVELOPED FORM IN A MULTI-HOSPITAL SAMPLE	466
PERROCA HASTA SINIFLANDIRMA ÖLÇEĞİ - TÜRKÇE GELİŞTİRİLMİŞ FORMUNUN ÇOKLU HASTANE ÖRNEKLEMİNDE KAPSAM GEÇERLİLİĞİ.....	467
The Effect of Emotional Intelligence on Health Outcomes in Chronic Obstructive Pulmonary Patients According to the Zysberg Model.....	468
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalarında Zysberg Modeline Göre Duygusal Zekanın Sağlık Sonuçları Üzerindeki Etkisi.....	469
Being a Sibling of a Child with Intellectual Disability from the Perspective of Mothers: A Qualitative Study.....	470

Annelerin Perspektifinden Zihinsel Engelli Bir Çocuğun Kardeşi Olmak: Nitel Bir Çalışma	471
Does the Perceived Stress In Preeclampsia Affect the Fear of Childbirth?.....	472
Preeklampside Algılanan Stres Doğum Korkusunu Etkiler Mi?	473
The Effect of Kangaroo Care Applied by Fathers in the Neonatal Intensive Care Unit on the Stress Level of Fathers and the Comfort of the Newborn.....	474
Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Babaların Uyguladığı Kanguru Bakımının Babaların Stres Düzeyine ve Yenidoğanın Konforuna Etkisi	475
Investigation of trust status in the relationship of Coronavirus patients with nurses: A Mixed Method Study.....	476
Koronavirüs hastalarının hemşirelerle ilişkisinde güven durumunun incelenmesi: Karma Yöntem Çalışması	477
Relationship Between Health Literacy Level and Healthy Lifestyle Behaviors In Elderly Individuals	480
Yaşlı Bireylerde Sağlık Okuryazarlığı Düzeyi ile Sağlıklı Yaşam Davranışları Arasındaki İlişki ..	481
Impact of Foot Reflexology Massage on Postoperative Pain Management and Physical Outcomes in Children: A Randomized Controlled Trial.....	482
Çocuklarda Cerrahi Sonrası Uygulanan Ayak Refleksolojisi Masajının Ağrı Kontrolü ve Fiziksel Parametreler Üzerine Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma.....	483
The Effect of Frailty Level on Postoperative Recovery In Patients Undergoing Gastrointestinal Cancer Surgery	485
Gastrointestinal Kanser Cerrahisi Uygulanan Hastalarda Kırılganlık Düzeyinin Ameliyat Sonrası İyileşme Üzerine Etkisi	486
The Effect of Climate Change Concern on Health Literacy In the Elderly	487
Yaşlılarda İklim Değişikliği Endişesinin Sağlık Okuryazarlığına Etkisi.....	488
The Relationship between Nomophobia and Netlessphobia and Artificial Intelligence Readiness In Nursing Students In Turkey	490
Türkiye'deki Hemşirelik Öğrencilerinde Nomofobi ve Netlessfobinin Yapay Zeka Hazıroluşluğu arasındaki İlişki	491
The Effect of Health Literacy-Based Motivational Interviewing and Health Education on Nutrition and Physical Activity Behaviors in Adolescents: A randomized controlled study	492
Adölesanlarda Sağlık Okuryazarlığı Temelli Motivasyonel Görüşme ve Sağlık Eğitiminin Beslenme ile Fiziksel Aktivite Davranışlarına Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma.....	493
The Effect of Breast Cancer Prevention Journey Program on Women's Health Beliefs Towards Breast Cancer: Quasi-Experimental Study.....	495
Meme Kanseri ile Mücadele Yolculuğu Programının Kadınların Meme Kanseri Yönelik Sağlık İnançlarına Etkisi: Yarı Deneysel Çalışma	496
The Effect of Health Literacy Levels of Patients Treated In Surgical Clinics on Patient Satisfaction and Readiness for Discharge.....	497
Cerrahi Kliniklerde Tedavi Gören Hastaların Sağlık Okuryazarlığı Düzeylerinin Hasta Memnuniyeti ve Taburculuğa Hazır Oluş Üzerindeki Etkisi	498
The Effect of Orientation Training Applied to New Nurses on Their Job Readiness	499

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Mesleğe Yeni Başlayan Hemşirelere Uygulanan Uyum Eğitiminin İşe Hazır Olma Durumlarına Etkisi	500
Occupational OrganIzatIOn Status of Nurses: The Example of MardIn ProvInce	501
Hemşirelerin Mesleki Örgütlenme Durumlarının İncelenmesi: Mardin İli Örneği.....	502
InvestIgatIon of the relatIonshIp between the obstacles and self-care behavIors In the experIenced by IndIVIduals wIth type 2 dIabetes durIng the InsulIn treatment process	503
Tip 2 Diyabetli Bireylerin İnsülin Tedavi Sürecinde Yaşadıkları Engeller ve Öz Bakım Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	504
Cyberchondria! Is It A Threat For Adolescents?.....	505
Siberkondri! Ergenler İçin Bir Tehdit Mi?	506
ArtIfIcial IntellIgence In NursIng: BIBLIometrIc and Content AnalysIs	507
Hemşirelikte Yapay Zeka: Bibliyometrik ve İçerik Analizi	508
InvestIgatIon of the RelatIonshIp Between Carbon Monoxide and Nicotİne Dependence Levels of NursIng Students	512
Hemşirelik Öğrencilerinin Karbonmonoksit ile Nikotin Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	513
The Impact of a CrItIcal ThInkIng Course on NursIng Students' Psychological ResIllence, Creatİve and CrItIcal ThInkIng DİsposItİons	515
Eleştirel Düşünme Dersinin Hemşirelik Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlık, Yaratıcı ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi	516
InvestIgatIon of CrItIcal ThInkIng, Self-EffIcacy In ClInIcal Performance and Interpersonal CommunIcatİon Skİlls of Fourth Year NursIng Students	517
Hemşirelik Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme, Klinik Performansta Özyeterlik ve Kişilerarası İletişim Becerilerinin İncelenmesi	518
Development and ValIdatİon of an ArtIfIcial IntellIgence-Assİsted Patİent Educatİon Materİal for Ostomy Patİents: A Methodologİcal Study	519
Ostomi Hastaları için Yapay Zeka Destekli Hasta Eğitim Materyalinin Geliştirilmesi: Metodolojik Bir Çalışma.....	520
Turkish ValIdİty and RelIabİlİty Study of the Soft Skİlls Questİonnaİre for Nurses	521
Hemşireler İçin Sosyal Beceri Ölçeğinin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	522
DETERMINATION Of HOME PATIENT CARE PROGRAM STUDENTS' OPINIONS ON PRESSURE ULCER CARE	523
EVDE HASTA BAKIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN BASINÇ ÜLSERİ BAKIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ.....	524
Nurses' Knowledge of the Preventİon of Healthcare-Assocİated Infectİons	526
Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonların Önlenmesine İlişkin Hemşirelerin Bilgi Düzeyleri	527
Use Of Sedatİon Scales In Pedİatric Intensİve Care Units	528
Çocuk Yoğun Bakım Ünitelerinde Sedasyon Ölçeklerinin Kullanımı	529
Evaluatİon of Cerebral Oxygenatİon and Sleep of Newborns Under 2000 Gr	532
2000 Gr Altı Yenidoğanların Serebral Oksijenizasyon ve Uykularının Değerlendirilmesi.....	533

Evaluatİon of the relatİonshİp between the frequency of datİng vİolence and attİtude and perceptİon towards datİng vİolence In unİversİty students.....	534
Evaluatİon of the Relatİonshİp Between the Frequency of Datİng VIolence and Attİtude and Perceptİon Towards Datİng VIolence among Unİversİty Students	534
Üniversite öğrencilerinde flört şiddeti sıklığı ile flört şiddetine yönelik tutum ve algı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi.....	535
Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Sıklığı ile Flört Şiddetine Yönelik Tutum ve Algı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	535
ExamInatİon of Immİgrant Perceptİons among Healthcare Professİonals	539
Sağlık Profesyonellerinde Göçmen Algısının İncelenmesi	540
Examİning the Levels of Acceptance of Rape Myths by Individuals.....	542
Bireylerin Tecavüz Mitlerini Kabul Düzeylerinin İncelenmesi.....	543
Nurses Opİnİons on the State of Nursİng Durİng the Fİrst Year of COVID 19: A Qualİtatİve Study	545
COVID 19'un İlk Yılında Hemşirelerin Hemşireliğin Durumuna İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Çalışma	546
Examİnİng Postgraduate Theses on Home Healthcare In The Field of Nursİng In Türkiye	547
Türkiye’de Hemşirelik Alanında Evde Sağlık ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi..	548
The Importance of Carbon Footprİnt for Surgİcal Nurses	549
Cerrahi Hemşireler Açısından Karbon Ayak İzinin Önemi	550
The Relationship Between Risk Perception and Fear of Birth in Pregnants in The Last Trimester	553
Son Trimesterdeki Gebelerde Risk Algısının Doğum Korkusu ile İlişkisi.....	554
Investİgatİon of the Effect of Peer Educatİon on Heimlich Maneuver and Lifelong Learnİng Skills In Nursİng Students: An Interventİonal Study	555
Hemşirelik Öğrencilerinde Akran Eğitiminin Heimlich Manevrasına ve Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi: Girişimsel Bir Çalışma.....	556
Determİnİng the Relatİonshİp Between Compassİon Satisfactİon and Care Behavİors IN Nurses	559
Hemşirelerde Merhamet Doyumu ve Bakım Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	560
The Effect of Crİtİcal Thİnkİng Tendencİes of Nursİng Students on Indİvİdual Innovatİon Levels	561
Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeylerine Etkisi	562
Talent Management In Nursİng: A Systematİc Revİew	563
Hemşirelikte Yetenek Yönetimi: Sistematik Derleme	564
Evaluatİon of the Effect of Dİsaster Preparedness Educatİon Gİven to Health Sciences Students	565
Sağlık Bilimleri Öğrencilerine Verilen Afetlere Hazırbulunuşluk Eğitiminin Etkisinin Değerlendirilmesi	566
Investİgatİon of Nursİng Department Students' Attİtudes Towards BraIn DraIn: A Cross-Sectional Study.....	569

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Beyin Göçüne Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Kesitsel Bir Çalışma.....	570
Heterosexual Women of Multi-Factor Attitudes Towards Condoms In Preventing HIV/AIDS and Sexually Transmitted Infections: A Cross-Sectional Study In Türkiye	571
Heteroseksüel Kadınların HIV/AIDS ve Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonların Önlenmesinde Prezervatife Yönelik Çok Faktörlü Tutumları: Türkiye'de Kesitsel Bir Çalışma	572
The Effect of Music Listened During Chemotherapy on Depression, Anxiety, Stress Levels and Chemotherapy Symptoms	573
Kemoterapi Sırasında Dinletilen Müziğin Depresyon, Anksiyete, Stres Düzeyleri ve Kemoterapi Semptomlarına Etkisi	574
Technological Developments in the Management of Gestational Diabetes Mellitus: A Systematic Review.....	576
Gestasyonel Diabetes Mellitus Yönetiminde Kullanılan Teknolojik Gelişmeler:Sistematik İnceleme	577
Investigation of the Effect of Oral Sucrose Use on Pain Level During Heel Blood Collection.....	578
Oral Sukroz Kullanımının Topuk Kanı Alınması Sırasında Oluşan Ağrı Düzeyine Etkisinin İncelenmesi.....	579
The Effect of Diabetes Complications Education with Puzzle on the Knowledge Level of Nursing Students	581
Bulmaca Eşliğinde Verilen Diyabet Komplikasyonları Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi Düzeyine Etkisi	582
Determining the Attitude Level of Perioperative Nurses Towards Technology	583
Perioperatif Hemşirelerinin Teknolojiye Karşı Tutum Düzeyinin Belirlenmesi	584
The Effect of Clinical Practices on Nursing Students' Professional Self-Concept and State-Trait Anxiety Level: A One-Group Quasi-Experimental Study	585
Klinik Uygulamaların Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Benlik Kavramı ve Durumsal-Sürekli Kaygı Düzeyine Etkisi: Tek Gruplu Yarı Deneysel Çalışma.....	586
Relationship Between Nursing Students' Educational Stress and Passion for Success.....	587
Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitim Stresi ve Başarı Tutkuları Arasındaki İlişki.....	588
The Effect of Heavy Menstrual Bleeding on Sexual Quality of Life in Women of Reproductive Age: A Case-Control Study.....	589
Üreme Çağındaki Kadınlarda Ağır Menstrual Kanamanın Cinsel Yaşam Kalitesine Etkisi: Vaka-Kontrol Çalışması.....	590
Evaluation of Cardiovascular Disease Risk Awareness and Certain Metabolic Variables of Liver Transplant Patients	591
Karaciğer Nakli Hastalarının Kardiyovasküler Risk Farkındalıkları ve Bazı Metabolik Değerler Arasındaki İlişki	592
Nurses' Perspectives On Virtue Ethics: A Descriptive Study.....	596
Hemşirelerin Erdem Etiğine Bakış Açıları: Tanımlayıcı Bir Çalışma.....	597
Barriers and Facilitators of Insulin Use In Individuals with Type 2 Diabetes: A Qualitative Study	600

Tip 2 Diyabet Tanılı Bireylerde İnsülin Kullanımına İlişkin Engeller ve Kolaylaştırıcılar: Nitel Bir Çalışma.....	601
The relationship between the knowledge levels of nurse candidates about global warming and social Intelligence.....	602
Hemşire adaylarının küresel ısınma hakkındaki bilgi düzeyleri ile sosyal zeka arasındaki ilişki ...	603
The Effect of Disease Perception on Healthy Lifestyle Development In Prediabetes patients: The Case of Turkey	604
Prediyaliz Hastalarında Hastalık Algısının Sağlıklı Yaşam Biçimi Gelişimine Etkisi: Türkiye Örneği	605
The Impact of Peer Education on Global Warming on Nursing Students' Awareness of Climate Change.....	608
Küresel Isınmaya Yönelik Akran Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin İklim Değişikliği Farkındalığı Üzerindeki Etkisi	609
FACTORS AFFECTING THE SUBJECTIVE WELL-BEING OF CAREGIVERS OF INDIVIDUALS WITH CHRONIC MENTAL ILLNESS.....	611
KRONİK RUHSAL HASTALIĞI OLAN BİREYLERE BAKIM VERENLERİN ÖZNEL İYİ OLUŞUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER	612
Information Source for Subcutaneous Injection Application YouTube Analysis	614
Subkutan Enjeksiyon Uygulamasına Yönelik Bilgi Kaynağı YouTube Analizi	615
Self-Efficacy and Spiritual Care Needs of Individuals Receiving Treatment Hemodialysis	616
Hemodiyaliz Tedavisi Alan Bireylerde Öz Yeterlilik ve Spiritüel Bakım Gereksinimleri	617
Review of the Effect of Artificial Intelligence Applications on Determining the Risk of Postpartum Hemorrhage	618
Yapay Zekâ Uygulamalarının Postpartum Hemoraji Riskini Belirleme Üzerine Etkisinin İncelenmesi	619
Evaluation of the Effect of Occupational Health and Safety Practices on Depression, Anxiety and Stress In Health Personnel.....	620
Sağlık Personellerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Depresyon, Anksiyete ve Stres Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi	621
USE OF PHYSICAL ROBOTS IN NURSING PRACTICES.....	622
FİZİKSEL ROBOTLARIN HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA KULLANIMI	623
Determination of Sleep Status of Children with Allergic Diseases and Their Parents	625
Alerjik Hastalığı Olan Çocukların ve Ebeveynlerinin Uyku Durumlarının Belirlenmesi.....	626
Determining the Relationship Between the Perception of Disaster Risk and Culture of Individuals Applying to a Hospital	627
Bir Hastaneye Başvuran Bireylerin Afet Risk Algısı ile Kültür Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	628
Can we detect pressure Injury risk with artificial Intelligence applications?	629
Basınç yaralanması riskini yapay zeka uygulamaları ile tespit edebilir miyiz?	630
Evaluation of the Effect of Perceived Social Support, Postpartum Depression and Infant Feeding Attitudes on Breastfeeding Self-Efficacy In Mothers with 0-12 Month Old Babies	632

0-12 Aylık Bebeği Olan Annelerde Algılanan Sosyal Desteğin, Postpartum Depresyonun ve Bebek Beslenme Tutumunun Emzirme Öz-Yeterliliği Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi	633
A Systematic Examınation of Clinical Nurses' Tendencies to Use and Research Simulation Applications: A Bibliometric Research	634
Klinik Hemşirelerinin Simülasyon Uygulamalarını Kullanma ve Araştırma Eğilimlerinin Sistemik İncelenmesi: Bibliyometrik Araştırma	635
A Different Method In Reproductive Health and Family Planning Education: Virtual Reality Application.....	638
ÜREME SAğLIğI VE AİLE PLANLAMASI EğİTİMİNDE FARKLI BİR YÖNTEM: SANAL GERÇEKLIK UYGULAMASI	639
The Effect of Game-Based Hospital Fear Overcoming Training on 7-12 Age Group Children's Fear of Medical Procedures.....	641
Oyun Temelli Hastane Korkusunu Yenme Eğitiminin 7-12 Yaş Grubundaki Çocukların Tıbbi İşlemler Korkusuna Etkisi	642
Reflections of the Active Learning Approach on the Learning Process: Narrative Inquiry Into Student Experiences	644
Aktif Öğrenme Yaklaşımının Öğrenme Sürecine Yansımaları: Öğrenci Deneyimlerine İlişkin Öyküleyici Sorgulama	645
An Examination of the Relationship Between Sensitivity In Pediatric Emergency Nurses and Their Attitudes Toward Reporting Child Abuse and Neglect.....	646
Çocuk Acil Servisinde Çalışan Hemşirelerin Duyarlılık Düzeyi ile Çocuk İhmal ve İstismarını Raporlama Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi.....	647
Investigation of Healthy Living Behaviors of Immigrant Pregnant Women	648
Göçmen Gebelerin Sağlıklı Yaşam Davranışlarının İncelenmesi.....	649
Revealing the Role of Nutritional Habits and Physical Activity In Childhood Obesity In Light of Family Behaviors: A Multicenter Retrospective Study of Primary School Students	651
Çocukluk Çağı Obezitesinin Beslenme ve Fiziksel Aktivite ile İlişkinin Aile Davranışları Işığında Ortaya Çıkarılması: İlkokul Öğrencilerine Yönelik Çok Merkezli Retrospektif Bir Çalışma	652
ChatGPT and Literature Conflict In Surgical Nursing: A Case Study Analysis.....	653
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliğinde ChatGPT ile Literatür Çatışması: Bir Örnek Olay Analizi....	654
Comfort and Patient Activation In Patients with Myocardial Infarction: A Cross-Sectional Study	655
Miyokard Enfarktüsü Geçiren Hastaların Konfor ve Hasta Aktivite Düzeyleri: Kesitsel Bir Çalışma	656
'Adaptation of Compassionate Care Assessment Tool to Turkish Culture: A Validity and Reliability Study'	657
"Merhametli Bakım Değerlendirme Ölçeği"nin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	658
Evaluation of Organ Donation In the Context of Health Literacy and Fatalism: A Descriptive and Correlational Study	659
Organ Bağışının Sağlık Okuryazarlığı ve Kadercilik Bağlamında Değerlendirilmesi: Tanımlayıcı ve İlişkisel Bir Çalışma	660

Determination of Earthquake Knowledge Level and Sustainable Earthquake Awareness In University Students After Disaster: Faculty of Health Sciences Example	665
Afet Sonrası Üniversite Öğrencilerinde Deprem Bilgi Düzeyi ve Sürdürülebilir Deprem Farkındalığının Belirlenmesi: Sağlık Bilimleri Fakültesi Örneği.....	666
Experiences of Patients Undergoing Robot-Assisted Cardiac Surgery: A Qualitative Study	669
Robot Destekli Kardiyak Cerrahi Uygulanan Hastaların Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma	670
Critical thinking and decision making in nursing research: A bibliometric analysis of global publications	672
Hemşirelik araştırmalarında eleştirel düşünme ve karar verme: küresel yayınların bibliyometrik analizi	673
Evaluation of the Effectiveness of Interventions Aimed at Reducing Interruptions During the Medication Preparation and Administration Process by Nurses	674
Hemşirelerin İlaç Hazırlama ve Uygulama Sürecinde Yaşadıkları Bölünmelerin/Kesintilerin Azaltılmasına Yönelik Uygulanan Girişimlerin Etkinliğinin Değerlendirilmesi	675
Determining the Effect of Body Mechanics Education on Knowledge Level and Ergonomic Working Behaviors in Paramedic Students: A Quasi-Experimental, Pre-Test Post-Test Single-Group Study	677
Paramedik Öğrencilerine Verilen Vücut Mekaniği Eğitiminin Bilgi Düzeyi ve Ergonomik Çalışma Davranışlarına Etkisinin Belirlenmesi: Yarı Deneysel, Öntest-Sontest Tek Gruplu Bir Çalışma ...	678
Thoughts of Nurses Exposed to Physical Violence About Leaving Work: A Phenomenological Study	680
Fiziksel Şiddete Maruz Kalan Hemşirelerin İşten Ayrılmaya Yönelik Düşünceleri: Fenomenolojik Bir Çalışma.....	681
Evaluation of Professional Regret Situations of Migrant Nurses Due to Migration Decisions	685
Göç Eden Hemşirelerin Göç Kararlarına Bağlı Mesleki Pişmanlık Durumlarının Değerlendirilmesi	686
Examining the Relationship Between Cultural Competence, Professional Values, and Ethical Sensitivity of Surgical Nurses with the Mediating Role and Structural Equation Model	688
Cerrahi Hemşirelerinin Kültürel Yeterlilikleri, Mesleki Değerleri ve Etik Duyarlılıkları Arasındaki İlişkinin Aracılık Rolü ve Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi	689
DISASTER RESPONSE SELF-EFFICIENCY STATUS OF NURSING DEPARTMENT STUDENTS AND AFFECTING FACTORS	690
HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN AFETE MÜDAHALE ÖZ YETERLİLİK DURUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER	691
The Relationship Between Self-Esteem and Marital Adjustment of Women Whose Spouses Have Been Diagnosed with Substance Use Disorder	693
Eşi Madde Kullanım Bozukluğu Tanısı Almış Kadınların Benlik Saygısı ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki.....	694
The Effect of Perceptions of Evidence-Based Practice on Endotracheal Cuff Pressure Management in Critical Care Nurses: a Correlational Cross-Sectional Multicenter Study	695
Yoğun Bakım Hemşirelerinin Kanıta Dayalı Uygulama Algılarının Endotrakeal Kaf Basıncı Yönetimine Etkisi İlişkisel Kesitsel Çok Merkezli Bir Çalışma	696

Turkish Validity and Reliability Study of the Cardiac Self-Efficacy Scale	697
Kardiyak Öz-Yeterlilik Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	698
Worries of Intensive Care Nurses Providing Care to COVID-19 Pneumonia Patients Connected to Mechanical Ventilator Regarding Prone Position and Difficulties They Experienced.....	699
Mekanik Ventilatöre Bağlı COVID-19 Pnömonili Hastalara Bakım Veren Yoğun Bakım Hemşirelerinin Prone Pozisyonu ile İlgili Kaygıları ve Yaşadıkları Güçlükler.....	700
Experiences of Children Affected by the Earthquake and Undergone Fasciotomy Surgery: A Phenomenological Study.....	701
Depremden Etkilenerek Fasyotomi Cerrahisi Yapılan Çocukların Deneyimleri: Fenomenolojik Bir Çalışma.....	702
Determining the Opinions of Nurses Regarding the Mentorship Process Implemented In a Private Hospital	703
Özel Bir Hastanede Uygulanan Rehber Hemşirelik Sürecine Yönelik Hemşirelerin Görüşlerinin Belirlenmesi	704
The Effect of Acupressure on Constipation Symptoms and Quality of Life In Older People: A Double-Blind, Randomized, Placebo-Controlled, Mixed Methods Study.....	706
Yaşlılara Uygulanan Akupresin, Konstipasyon Semptomlarına ve Yaşam Kalitesine Etkisi: Çift Kör, Randomize Plasebo Kontrollü, Karma Yöntemli Bir Çalışma.....	707
Investigation of Competence Levels of Intensive Care Nurses: A Cross-Sectional Study.....	709
Yoğun Bakım Hemşirelerinin Yetkinlik Düzeylerinin İncelenmesi: Kesitsel Bir Araştırma.....	710
Experiences of Nurses Providing Volunteer Health Services In Container Cities After the Earthquake: A Qualitative Approach.....	711
Deprem Sonrası Gönüllü Sağlık Hizmeti Sunan Hemşirelerin Konteyner Kent Deneyimleri: Nitel Bir Yaklaşım.....	712
Experiences of Turkish Nurses Who Volunteered In the Disaster Zone Following the 2023 Turkey-Syria Earthquake: A Qualitative Study	713
2023 Türkiye-Suriye Depremi Sonrası Afet Bölgesinde Gönüllü Çalışan Türk Hemşirelerin Deneyimleri: Nitel Araştırma	714
Evaluation of The Effectiveness of Virtual Classroom Training and SMS Supported Interventions in Improving The Foot Care Behaviors and Foot Care Self-Effectiveness of Diabetes Patients	717
Diyabet Hastalarının Ayak Bakım Davranışlarının ve Ayak Bakım Öz Etkililiklerinin Geliştirilmesinde Sanal Sınıf Eğitimi ve SMS Destekli Girişimlerin Etkinliğinin Değerlendirilmesi	718
Turkish Validity and Reliability Study of Professional Bereavement Scale.....	719
Sağlık Çalışanlarına Yönelik Mesleki Yas Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması..	720
Determining the Relationship Between Loneliness Level and Self-Care Behaviors of Patients with Heart Failure Diagnosis: A Descriptive and Cross-Sectional Study	722
Kalp Yetmezliği Tanılı Hastaların Yalnızlık Düzeyi ile Öz-bakım Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Tanımlayıcı ve Kesitsel Bir Araştırma	723
Fear of Cancer Recurrence and Quality of Life In Breast Cancer Patients: Systematic Review ...	727
Meme Kanseri Hastalarda Kanser Tekrarlama Korkusu ve Yaşam Kalitesi: Sistemik Derleme.	728

The Effect of An Art Therapy Program Applied To Nurses On Stress-Coping Skills: A Non-Randomized Controlled Trial.....	731
Hemşirelere Uygulanan Sanat Terapi Programının Hemşirelerin Stresle Baş etme Becerisi Üzerine Etkisi.....	732
The Relationship Between Pregnant Women's Perception of Traumatic Birth and Prenatal Maternity Expectations and Prenatal Attachment Status	735
Gebelerin Travmatik Doğum Algısı ile Doğum Öncesi Anelik Beklentileri ve Prenatal Bağlanma Durumları Arasındaki İlişki.....	736
Determining The Relationship Between The Experience Of Icu Patients And Individualized Care	737
Yoğun Bakım Hastalarının Deneyimi ve Bireyselleştirilmiş Bakım Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	738
Gynecologic Oncology Nurses' Experiences of Telling the Truth to Patients: A Phenomenological Study.....	740
Jinekolojik Onkoloji Hemşirelerinin Hastalara Doğruyu Söylemeye İlişkin Deneyimleri: Fenomenolojik Bir Çalışma.....	741
The Effect of Structured Patient Education and Telephone Nursing Counseling on Pain, Disease Activity and Self-Efficacy In Patients with Rheumatoid Arthritis Using Biological Agents: A Randomized Controlled Study	742
Yapılandırılmış Hasta Eğitimi ve Telefonla Hemşirelik Danışmanlığının Biyolojik Ajan Kullanan Romatoid Artrit'li Hastalarda Ağrı, Hastalık Aktivitesi ve Öz-Etkililik Düzeyi Üzerine Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	743
Examining the Attitudes of Individuals In Generations X, Y and Z Towards Transgender Individuals: An Intergenerational Study	744
X, Y ve Z Kuşağındaki Bireylerin Trans Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Kuşaklar Arası İnceleme*	745
Do virtual games used in nursing education affect students' patient safety self-efficacy?	747
Hemşirelik eğitiminde kullanılan sanal oyunlar öğrencilerin hasta güvenliği öz yeterliliklerini etkiler mi?.....	748
An Analysis of Informatics, Artificial Intelligence, and Innovation Courses In Undergraduate Nursing Programs In Turkey: A Descriptive Study	749
Türkiye'deki Hemşirelik Lisans Programlarında Bilişim, Yapay Zeka ve İnovasyon Derslerinin İncelenmesi: Tanımlayıcı Bir Çalışma	750
THE EFFECT OF THE WORKING ENVIRONMENT OF MIDWIFE AND NURSES ON PSYCHOLOGICAL STRENGTHENING.....	751
EBE VE HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA ORTAMININ PSİKOLOJİK GÜÇLENDİRMEYE ETKİSİ	752
DETERMINING THE LEVEL OF CLIMATE LITERACY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN A RURAL REGION: A CROSS-SECTIONAL STUDY.....	754
KIRSAL BİR BÖLGEDE ÖĞRENİM GÖREN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İKLİM OKURYAZARLIĞI DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: KESİTSEL ÇALIŞMA.....	755

ExamInation of Nurses' TendencIes Towards Medical Errors: An Example From a Physical Therapy Hospltal	756
Hemşirelerin Tıbbi Hataya Eğilimlerinin İncelenmesi: Bir Fizik Tedavi Hastanesi Örneği	757
Effects of Psychosocial Interventions Applied to Patients Awaiting Organ Transplantation on Quality of Life and Physical Parameters: A Meta-Analysis Study.....	758
Organ Nakli Bekleyen Hastalara Uygulanan Psikososyal Müdahalelerin Yaşam Kalitesi ve Fiziksel Parametreler Üzerine Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması	759
Do NursIng Students' MedIcatIon Dosage CalculatIon Skills Affect TheIr AttItudes Towards Medical Errors? A Cross-Sectional Study	760
Hemşirelik Öğrencilerinin İlaç Dozu Hesaplama Becerileri Tıbbi Hatalara Yönelik Tutumlarını Etkiliyor Mu? Kesitsel Bir Çalışma	761
The Effect of E-Health Literacy Level of Individuals with Chronic Kidney Disease on Self-Care Management.....	765
Kronik Böbrek Hastalığı Olan Bireylerin E-Sağlık Okuryazarlığının Öz Bakım Yönetimine Etkisi	766
Chronic disease status of nurses In Turkey and identifIcatIon of predIsposIng factors	772
Türkiye'deki hemşirelerin kronik hastalık durumları ve predispozan faktörlerin belirlenmesi.....	773
InvestIgatIon of InterventIonal NursIng Graduate Theses In the FIeld of Sexual Health.....	776
Cinsel Sağlık Alanında Yapılan Girişimsel Hemşirelik Lisansüstü Tezlerinin İncelenmesi	777
The Effect of Technostress on Work Performance and Professional Self-Efficacy in Nurses.....	778
Hemşirelerde Teknostresin İş Performansı ve Mesleki Öz Yeterlilikleri Üzerine Etkisi.....	779
The Effect of Health Awareness TraInIng on Health Literacy Levels Among Migrant UnIversItY Students: A QuasI-ExperImental Study.....	780
Göçmen Üniversite Öğrencilerine Sağlık Bilincini Yükseltmeye Yönelik Verilen Eğitimin Sağlık Okuryazarlığı Düzeyine Etkisi: Yarı Deneysel Bir Çalışma	781
Motivation and AffectIng Factors in Rehabilitation Nurses: A Qualitative Research	783
Rehabilitasyon Hemşirelerinde Motivasyon ve Etkileyen Faktörler: Nitel Bir Araştırma.....	784
Attitude Towards Specialisation in Nurses NursIng Impact on Care	785
Hemşirelerde Uzmanlaşmaya Yönelik Tutumun Hemşirelik Bakımına Etkisi	786
EnhancIng NursIng Students' Cultural Awareness and Competency vİa ChatGPT: A QuasI-ExperImental Study.....	789
ChatGPT ile Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürel Farkındalık ve Yetkinliklerinin Artırılması: Yarı Deneysel Bir Çalışma.....	790
ValIdItY and RelIabIlItY Study of the Turkish VersIon of Quality of Life Scale Specific to COPD Patients	791
KOAH Hastalarına Özgü Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	792
EvaluatIon of Perioperatİve Competence Perceptİons of Operatİng Room Nurses	793
Ameliyathane Hemşirelerinin Perioperatif Yeterlilik Algılarının Değerlendirilmesi	794
The Relationship Nursing Students' Procrastion And Negative Automatic Thoughts	798

Hemşirelik Öğrencilerinin Olumsuz Otomatik Düşüncelerinin Erteleme Davranışı ile İlişkisi	799
Predictors of Attitude toward Aesthetic Surgery In Young Women: A Structural Equation Model Analysis.....	801
Genç Kadınlarda Estetik Cerrahiye Yönelik Tutumun Yordayıcıları: Bir Yapısal Eşitlik Modeli Analizi	802
The Relationship Between Health Literacy and Gynecological Cancer Prevention Knowledge Levels of Companion Women: Awareness Study	803
Refakatçi Kadınların Sağlık Okuryazarlığı ve Jinekolojik Kanserden Korunmaya Yönelik Bilgi Düzeyleri Arasındaki İlişki: Farkındalık Çalışması	804
Investigation of the Relationship Between Nursing Students' Leadership Behavior Self-Perception, Professional Values and Sustainable Consciousness State	805
Hemşirelik Öğrencilerinin Liderlik Davranışı Öz Algıları, Mesleki Değerleri ve Sürdürülebilir Bilinç Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	806
Effect of Yoga-Based Breathing Exercise on Pain, Fatigue, Insomnia and Self-Efficacy In Individuals Undergoing Colorectal Cancer Surgery-Randomized Controlled Trial	807
Yoga Temelli Nefes Egzersizinin Kolorektal Kanser Cerrahisi Yapılan Bireylerde Ağrı, Yorgunluk, Uykusuzluk ve Öz Etkililik Üzerine Etkisi-Randomize Kontrollü Çalışma	808
Validation Study of the Color Circle Pain Scale In Postoperative Pain Assessment of Adult Patients Undergoing Cardiothoracic Surgery	809
Kardiyotorasik Cerrahi Geçiren Yetişkin Hastaların Postoperatif Ağrı Değerlendirmesinde Renk Çemberi Ağrı Ölçeğinin Geçerlilik Çalışması.....	810
The relationship between nursing students' romantic love myths and dating violence myths and dating violence: A cross-sectional study	812
Hemşirelik öğrencilerinin romantik aşk mitleri ile flört şiddeti mitleri ve flört şiddeti arasındaki ilişki: Kesitsel Çalışma	813
The Impact Of Epilepsy Education On Seizure Intervention, Knowledge, And Stigma Levels Among High School Students: A Randomized Controlled Trial	816
Lise Öğrencilerine Epilepsi Konusunda Verilen Eğitimin Nöbete Müdahale, Bilgi ve Damgalama Düzeylerine Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma	817
The Mediating Effect of the Sense of Coherence on the Relationship between Emotional Intelligence and Psychological Resilience In Special Education Teachers.....	820
Özel Eğitim Öğretmenlerinde Duygusal Zeka ile Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkide Bütünlük Duygusunun Aracı Etkisi.....	821
Effects of Multimodal Interventions Based on Integrative Nursing Principles on Uncontrolled Hypertension, Stress, and Treatment Compliance	825
İntegratif Hemşirelik İlkelerine Dayalı Multimodal Müdahalelerin Kontrolsüz Hipertansiyon, Stres ve Tedavi Uyumu Üzerine Etkileri.....	826
Effects of the Routine Rounding Program on Patients and Nurses	827
Rutin Vizit Programının Hasta ve Hemşire Üzerine Etkileri	828
Investigation of the Relationship Between Premenstrual Syndrome and Childhood Trauma In Women	830

Kadınlarda Premenstrual Sendrom ile Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	831
The Use of Digital Storytelling Method In Nursing Care of Children with Oncology Diagnosis: Literature Review.....	832
Dijital Hikaye Anlatımı Yönteminin Onkoloji Tanılı Çocukların Hemşirelik Bakımında Kullanımı: Literatür İncelemesi.....	833
Evaluation of nurses knowledge, attitudes, and behaviors regarding rational drug use: The case of Antalya	835
Hemşirelerin akılcı ilaç kullanımına yönelik bilgi tutum ve davranışlarını değerlendirilmesi: Antalya örneği.....	836
Development and psychometric evaluation of the Pediatric Nurses' Ostomy Care Self-Efficacy Scale (PNOCSSES).....	838
Pediyatrik Hemşirelerin Ostomi Bakımı Öz Yeterlilik Ölçeği'nin (PNOCSSES) Geliştirilmesi Ve Psikometrik Değerlendirilmesi.....	839
DETERMINATION of NURSES' SELF-EFFICACY TOWARD ENTERAL NUTRITION PRACTICES	840
HEMŞİRELERİN ENTERAL BESLENME UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖZ YETERLİKLERİNİN BELİRLENMESİ.....	841
The Scale for Clinical Nurse Preceptor Competencies: A Scale Development Study.....	843
Klinik Rehber Hemşire Yeterlikleri Ölçeği: Ölçek Geliştirme Çalışması	844
The Effect of Virtual Simulation Game on the Development of Nursing Students' Knowledge and Skills: A Randomized Controlled Study	848
Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi ve Becerilerinin Geliştirilmesinde Sanal Simülasyon Oyununun Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma.....	849
The Effect of Social Media Addiction on Sleep Quality and Assertiveness Levels In Nursing Students	850
Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Uyku Kalitesi ve Atılganlık Düzeylerine Etkisi.....	851
Relationship Between Nursing Students' Self-Regulated Learning Status and Clinical Ethical Problems: A Mixed Methods Study	852
Hemşirelik Öğrencilerinin Öz-Düzenlemeli Öğrenme Durumları ile Klinikte Yaşadıkları Etik Sorunlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması.....	853
Earthquake Experiences of Children with Autism from Parents' Perspective: A qualitative study	854
Ebeveyn Perspektifinden Otizmli Çocukların Deprem Deneyimleri: Nitel bir çalışma.....	855
An Investigation of Nurses' Opinions and Attitudes Towards Health Technologies.....	856
Hemşirelerin Sağlık Teknolojilerine Yönelik Görüş ve Tutumlarının İncelenmesi	857
Nursing Students' Academic Self-Efficacy, Level of Clinical Decision-Making and Attitudes Towards Clinical Practice	860
Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterlilik, Klinik Karar Verme Düzeyi ve Klinik Uygulamalara Yönelik Tutumları.....	861

The Impact of CarInğ for ChIldren wIth CongenItal Heart DIsease on Nurses' LIves: A QualItatIve Study.....	862
Konjenital Kalp Hastalığı Olan Çocuklara Bakım Vermenin HemşİrelerIn Yaşamları ÜzerİndeKİ Etkİsİ Nitel Bir Çalışma.....	863
Health Promotİon and Frail Levels of Elderly LIvİng In Shelter Creatİon of Care Plans wIth NANDA-I DIagnosİs, NIC Interventİons and NOC Outcomes.....	864
Konteyner Kentte Yaşayan Yaşlılarda Sağlığı Geliştirme ve Kırılganlık düzeyleri, NANDA-I Tanıları, NIC Girişimleri ve NOC Çıktıları ile Bakım Planlarının Oluşturulması	865
The Effect of Health Fatalİsm on Medİcatİon Adherence and Quality of Life In Patİent Wİth Stroke	867
İnme Geçİren Hastalarda Sağlık Kaderciliğinin İlaç Uyumu ve Yaşam Kalitesine Etkisi	868
The Ignored Truth: Mobbİng In Educatİon.....	876
Görmezden Gelinen Gerçek: Eğitimde Mobbing.....	877
The Effect of Patİent Safety Escape Room on Nursİng Students' Knowledge Level and Team Cooperatİon.....	879
Hasta Güvenliği Kaçış Odasının Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi Düzeyine ve Ekip İş Birliğine Etkisi	880
Determİnİng the Attİtudes of Nurses Workİng In Surgİcal Servİces Towards Evİdence-Based Nursİng Practİces: Muğla Case	881
Cerrahi Servislerinde Çalışan Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşirelik Uygulamalarına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Muğla Örneği.....	882
Frequency and Effects of Exposure to Colleague VIolence In Nursİng Students.....	884
Hemşirelik Öğrencilerinde Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Sıklığı ve Etkileri.....	885
Investİgatİon of Stress, Anxİety, Depressİon Levels and Copİng Methods Used by Prİmİparous Women In the Postpartum Process: A Cross-sectİonal Study	886
Prİmİpar Kadınların Doğum Sonrası Süreçlerinde Yaşadıkları Stres, Anksiyete, Depresyon Düzeyleri ve Kullandıkları Baş Etme Yöntemlerinin İncelenmesi: Kesitsel Bir Çalışma	887
The Effect on Caregİvers' Stress Levels and Health Perceptİons of Structured Educatİon for Caregİvers of Colorectal Cancer Surgery Patİents.....	889
Kolorektal Kanser Cerrahi Hastalarının Bakım Verenlerine Yönelik Verilen Yapılandırılmış Eğitimin Bakım Verenlerin Stres Düzeyine ve Sağlık Algısına Etkisi.....	890
What Do Donors Whose Recİpİents Develop Graft Loss Followİng a Kİdney Transplant Experience? A QualItatIve Study.....	893
Böbrek Nakli Sonrası Greft Kaybı Gelişen Vericinin Duygusal Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma ..	894
Interventİonal Students' Vİews About Family-Witnessed Resuscitatİon Practİce: QualItatIve Study	895
İntörn Öğrencilerin Aile Şahitli Resüsİtasyon Uygulaması Hakkındaki Görüşleri: Nitel Çalışma ..	896
The relatİonshİp between burnout levels of nurse candİdates and dİğİtal burnout.....	898
Hemşire adaylarının tükenmişlik düzeyleri ile dijital tükenmişlik arasındaki ilişki	899
Nursİng Care of a Chİld DIagnosed wİth Acute Lymphoblastİc Leukemİa In Accordance wİth the Nursİng Model of Roper, Logan Tierney: A Case Report.....	900

Roper, Logan Tierney'in Hemşirelik Modeli Doğrultusunda Akut Lenfoblastik Lösemi Tanılı Çocuğın Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu.....	901
InvestIgatIon of dIabetIc foot knowledge level, awareness and dIsease acceptance of telephone-supported face-to-face educatIon gIven to dIabetIc IndIVIduals.....	903
Diyabetli bireylere verilen telefon destekli yüz yüze eğİtİmin diyabetik ayak bilgi düzeyi farkındalık ve hastalığa kabulünün incelenmesi	904
InvestIgatIon of Sleep HygIene and Quality of LIfe In NursIng Students.....	908
Hemşirelik Öğrencilerinde Uyku Hijyeni ve Yaşam Kalitesinin İncelenmesi	909
PractIcIng In the HospItal at the Peak PerIod of COVID 19 PandemIc: ExperIences of NursIng Student In Turkey	911
COVID 19 Pandemİsİnİn Pİk Dönemİnde Hastanede Uygulama Yapmak: Türkiye'de Hemşirelik Öğrencİlerİnİn Deneyİmlerİ.....	912
ExamInIng the Relatİonshİp Between NursIng Students' Use of Mobİle Health Applİcatİons and Healthy LIfeStyle Behavİors	913
Hemşirelik Öğrencİlerİnİn Mobil Sağık Uygulamalarını Kullanma Durumları İle Sağıkly Yaşam Bİçİmİ Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	914
Evaluation of the Effectİveness of the Safe Patient Transfer Form Developed for Intensive Care Units	915
Yoğun Bakım Ünitelerİne Yönelik Geliştirİlen Güvenli Hasta Transfer Formunun Etkİnİğİnİn Değerlendirİlmesi	916
Perceptİons of Patİents UndergoIng Abdomİnal Surgery RegardIng AnxIety Levels: A QualItatİve Study.....	917
Batın Ameliyatı Geçİren Hastaların Anksiyete Düzeylerine İlişkin Algıları: Nitel Araştırma.....	918
The MedİatIng Role of Securİty Awareness In the Effect of Nurses' Radİatİon Protectİon Knowledge on Securİty Behavİors.....	921
Hemşirelerin Radyasyondan Korunma Bilgisinin Güvenlik Davranışına Etkisinde Güvenlik Farkındalığının Aracı Rolü.....	922
The Effect of Anİmal Assİsted Rehabİlİtatİon Practİces on Symptoms of Alzheimer's Patİents: Systematİc Review and Meta-Analysİs	923
Hayvan Destekli Rehabilitasyon Uygulamalarının Alzheimer Hastalarının Semptomları Üzerindeki Etkisi Sistematik Derleme ve Meta-Analiz	924
CONSTIPATION AND QUALITY OF LIFE IN INDIVIDUALS WITH CARDIOVASCULAR DISEASE	928
KARDİYOVASKÜLER HASTALIĞI OLAN BİREYLERDE KONSTİPASYON VE YAŞAM KALİTESİ.....	929
The Impact of Simulatİon-Based TraInIng on EnhancIng Crİsİs Management Skİlls In NursIng Students: A Randomİzed Controlled Study.....	930
Simülasyon Temelli Eğİtİmin Hemşirelik Öğrencİlerİnİn Kriz Yönetim Yeteneklerini Artırma Üzerindeki Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Araştırma	931
The Relatİonshİp Between Attİtudes Towards Epİlepsy and Self-Effİcacy of Nurses WorkIng In Pedİatrİc Clİnİcs: A Cross-Sectİonal Study	932

Çocuk Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Epilepsiye Yönelik Tutumları ve Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki: Kesitsel Bir Çalışma.....	933
Future Anxiety and Affecting Factors In Nursing Students.....	934
Hemşirelik Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı ve Etkileyen Faktörler	935
Experiences of Nurses Caring for Lung Cancer Patients	936
Akciğer Kanseri Hastasına Bakım Veren Hemşirelerin Deneyimleri.....	937
The views of Individuals with schizophrenia on the definitions of ‘good nurse’ and ‘good doctor’: A qualitative study.....	938
Şizofreni tanılı bireylerin “iyi hemşire” ve “iyi doktor” tanımlamalarına ilişkin görüşleri: Kalitatif çalışma.....	939
The Effect of Eye Mask on Sleep Quality and Pain In Patients Undergoing Coronary Artery Bypass Graft Surgery: A Double-Blind Randomized Controlled Trial	940
Koroner Arter Bypass Greft Cerrahisi Geçiren Hastalara Uygulanan Göz Bandının Uyku Kalitesi ve Ağrı Üzerine Etkisi: Çift Kör Randomize Kontrollü Çalışma	941
Barriers To Nurses' Delivering Individualized Care	944
Hemşirelerin Bireyselleştirilmiş Bakım Vermelerinin Önündeki Engeller	945
The Effect of Light/Dark Cycle Applied to Premature Infants In Neonatal Intensive Care Units: A Literature Review.....	947
Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde Prematüre Bebeklere Uygulanan Aydınlik/Karanlık Döngüsünün Etkisi: Literatür Derlemesi.....	948
The Relationship Between Stress Experienced In Nursing Education and Academic Self-Efficacy among Nursing Students	950
Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Eğitiminde Yaşadıkları Stres ile Akademik Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki	951
Care Dependences And Spousal Support Of Individuals With Chronic Diseases; A Descriptive Study.....	953
Kronik Hastalığa Sahip Bireylerin Bakım Bağımlılıkları Ve Eş Desteği; Tanımlayıcı Bir Çalışma.....	954
Complementary and Alternative Medicine Use Attitudes of Patients Operated for Urolithiasis ..	955
Üriner sistem taş hastalığı nedeniyle opere olmuş hastaların Alternatif ve Tamamlayıcı Tıp Tutumları	956
The Effect of Relaxation Breathing Exercises on Chemotherapy Induced Nausea and Vomiting In Patients With Hematological Malignancies	957
Hematolojik Maligniteli Hastalarda Rahatlatıcı Nefes Egzersizlerinin Kemoterapiye Bağlı Bulantı ve Kusma Üzerine Etkisi.....	958
The Relationship Between Bricolage and Individual Innovative Characteristics In Robotic Surgery Nurses: A Descriptive Study from Turkey	962
Robotik Cerrahi Hemşirelerinin Brikolaj ve Bireysel Yenilikçi Özellikleri Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği Tanımlayıcı Bir Çalışma.....	963
Literature Review on the Problem of Thirst In Patients	964
Hastaların Susuzluk Sorununa İlişkin Literatür İncelemesi	965

The Relationship Between Comfort Level and Nursing Care Satisfaction of Breast Surgery Patients Receiving Radiation Therapy	969
Radyoterapi Alan Meme Cerrahisi Geçirmiş Hastaların Konfor Düzeyi ile Hemşirelik Bakım Memnuniyetleri Arasındaki İlişki.....	970
The Effect of Nutrition Literacy on Eating Behaviors In Adolescents.....	971
Adölesanlarda Beslenme Okuryazarlığının Yeme Davranışları Üzerine Etkisi	972
Evaluation of Anxiety Levels of Beginning University Students	974
Üniversiteye Başlayan Öğrencilerin Anksiyete Düzeylerinin Değerlendirilmesi	975
Determining the Knowledge Levels of Mothers with Children Studying at University About Human Papilloma Virus (HPV) and Their Behaviors Regarding HPV Vaccine.....	977
Üniversitede Okuyan Çocuğa Sahip Annelerin Papilloma Virüs (HPV)'e Yönelik Bilgi Düzeyleri ve HPV Aşısıyla İlgili Davranışlarının Belirlenmesi	978
Spiritual Well-being of Heart Failure Patients: Its Relationship with Symptom Control and Medication Adherence	980
Kalp Yetersizliği Hastalarında Spiritüel İyi Oluş: Semptom Kontrolü ve İlaç Uyumu ile İlişkisi..	981
Determination of the Relationship Between Communication Skill Levels and Dirty Dozen Levels In Nurses.....	983
Hemşirelerde İletişim Beceri Düzeyleri ve Karanlık Üçlü Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	984
Psychological Effects of School-Age Children and Their Parents Who Experienced the Earthquake and Determination of Parents' Protective Behaviors.....	986
Depremi Yaşayan Okul Çağı Çocuklarının ve Ebeveynlerinin Psikolojik Etkilenme Durumları ve Ebeveynlerin Koruma Davranışlarının Belirlenmesi	987
Individual-Level Abortion Stigma and Affecting Factors In Women with Abortion Experience..	988
Kürtaj Deneyimi Olan Kadınlarda Bireysel Düzeyde Kürtaj Damgalanması ve Etkileyen Faktörler	989
The Relationship Between Nursing Students' Image Perceptions of Nursing Profession and Career Decision Making Competencies.....	991
Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Algıları ve Kariyer Karar Verme Yetkinlikleri Arasındaki İlişki	992
Bibliometric Analysis of Nursing Studies Related to the Concept of Self Compassion Based on Web of Science Database	993
Öz Anlayış Kavramı ile İlgili Hemşirelik Çalışmalarının Web of Science Veri Tabanına Dayalı Bibliyometrik Analizi.....	994
The Effect of Evidence-Based Nursing Education on First-Year Nursing Students' Awareness and Attitudes Towards Research.....	995
Birinci Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinde Kanıta Dayalı Hemşirelik Eğitiminin Araştırmalara ve Gelismelere İlişkin Farkındalık ve Tutumlarına Etkisi	996
Investigation of Perceptions of Nurses Working In Surgical Units on Crab Basket Syndrome: A Descriptive Study.....	997

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Cerrahi Birimlerde Çalışan Hemşirelerin Yengeç Sepeti Sendromu Algılarının İncelenmesi: Tanımlayıcı Bir Çalışma.....	998
NursIng Students' AttItudes Towards Healthy NutrItIon And ObesItY Awaraness: A Fİrst Class Case	999
Hemşirelik Öğrencilerinin Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutumları ve Obezite Farkındalığı: Birinci Sınıf Örneği.....	1000
StIgma PerceptIon and SpİrItual Well-BeIng In IndIvIduals wİth Cancer	1001
Kanserli Bireylerde Stigma Algısı ve Spiritüel İyi Oluş Durumları.....	1002
DetermInatIon of Knowledge Levels of NursIng Students RegardIng Pressure Ulcer PreventIon: Our Results WİthIn Classes.....	1006
Hemşirelik Öğrencilerinin Basınç Ülserini Önlemeye Yönelik Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi: Sınıflar Dahilinde Sonuçlarımız.....	1007
ExamInIng Nurses' Self-EffIcacy In PreventIng Patİent Falls.....	1008
Hemşirelerin Hasta Düşmelerini Önlemeye Yönelik Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi	1009
InvestIgatIon of the Relatİonshİp Between Mental Health LIteracy and Quality of LIfe In Unİversİty Students	1010
Üniversite Öğrencilerinde Ruh Sağlığı Okuryazarlığı ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	1011
Where are Nurses on Global WarmIng and Clİmate Change?: A ScopIng RevIew.....	1012
Küresel Isınma ve İklim Değişikliğinde Hemşireler Nerede?: Bir Kapsam Derlemesi	1013
The Effect of Onlİne EducatIon Gİven Through InformatIon Cards In the Postpartum Perİod on Women's PerceptIon of Famİly PlannIng Barrİers, AttItudes And Behavİors.....	1014
Postpartum Dönemde Çevrim İçi Bilgi Kartları Yoluyla Verilen Eğitimin Kadınların Aile Planlaması Engel Algısı, Tutum ve Davranışlarına Etkisi	1015
The Relatİonshİp Between Internalized Sexİsm and Depressİon, Anxİety and Stress In Women: Self-Esteem as the Medİator	1017
Kadınlarda Depresyon, Anksiyete ve Stres ile İçselleştirilmiş Cinsiyetçilik Arasındaki İlişkiler: Benlik Saygısının Aracı Rolü.....	1018
DetermInatIon of Opİnİons about the Professİon and Effectİve Factors In ChoosIng Thİs Professİon of WorkIng Practİcal Nurse Assİstants and Practİcal NursIng Program Students	1019
Çalışan Hemşire Yardımcılarının ve Hemşire Yardımcılığı Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleğe İlişkin Görüşleri ve Bu Mesleğin Seçiminde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesi	1020
NURSES' OPINIONS ON PATIENT HANDOVER PRACTICES AND EFFECTS OF PATIENT HANDOVER	1022
HEMŞİRELERİN HASTA TESLİMİ UYGULAMALARI VE HASTA TESLİMİNİN ETKİLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ.....	1023
The CorrelatIon Between Awareness on Global Clİmate Change and Future Anxİety In NursIng Students	1025
Hemşirelik Öğrencilerinde Küresel İklim Değişikliği Farkındalığı ile Gelecek Kaygısı Arasındaki İlişki.....	1026

Determining the Mental Health Literacy Levels of Nursing Students Practicing In the Neurosurgery Clinic.....	1028
Beyin Cerrahisi Kliniğinde Uygulama Yapan Hemşirelik Öğrencilerinin Ruh Sağlığı Okuryazarlığı Düzeylerinin Belirlenmesi.....	1029
Emergency calls from migrants to an emergency call centre: A retrospective epidemiological study	1030
Göçmenlerin Acil Çağrı Merkezlerine Başvurmalarının Nedenleri: Retrospektif Çalışma	1031
Determination of Genital Hygiene Behaviors of Women With And Non-Vaginitis And Determination of Factors Affecting	1033
Vajinit Olan ve Olmayan Kadınların Genital Hijyen Davranışları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi	1034
Development of "Reciprocity Model In Interpersonal Care Relationship" Based on Human Care Theory In Women's Health Nursing.....	1036
Kadın Sağlığı Hemşireliğinde İnsan Bakım Kuramına Temelli “Kişilerarası Bakım İlişkisinde Karşılıklılık Modeli”nin Geliştirilmesi.....	1037
Effect of Situated Learning Model Based on Positive Ethics Approach on Professional Ethical Decision-Making Skills and Ethical Sensory Levels of Nursing Students	1047
Pozitif Etik Yaklaşımına Dayalı Durumlu Öğrenme Modeline Temellendirilmiş Etik Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinde Mesleki Etik Karar Verme Becerisi ve Ahlaki Duyarlılık Düzeyine Etkisi	1048
The Effect of Concept Mapping on Nursing Students' Ability to Assess Toxic Stress In the Newborn: A Randomized Controlled Experimental Study.....	1049
Hemşirelik Öğrencilerinin Yenidoğanda Toksik Stresi Değerlendirme Becerisi Üzerine Kavram Haritasının Etkisi: Randomize Kontrollü Deneysel Bir Çalışma	1050
Use of Real Patients In Standardized Patient Simulations for Senior Nursing Students: A Qualitative Study.....	1052
Son Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Standardize Hasta Simülasyon Uygulamalarında Gerçek Hastaların Kullanımı: Nitel Bir Çalışma	1053
Nursing Students' Perceived Stress and Stress Coping Behaviors In Clinical Practice.....	1054
Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamada Algıladıkları Stres ve Stresle Başetme Davranışları	1055
Validity and Reliability Study of the Turkish Version of the Student Leadership Practices Inventory In Nursing Students.....	1056
Öğrenci Liderlik Uygulamaları Envanterinin Türkçe Versiyonunun Hemşirelik Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	1057
Pain Beliefs and Care Behaviors of Intensive Care Nurses: A Descriptive and Cross-Sectional Study	1058
Yoğun Bakım Hemşirelerinin Ağrı İnançları ve Bakım Davranışları: Tanımlayıcı ve Kesitsel Bir Çalışma.....	1059
Level of Perceived Emotional Abuse and Its Relationship with Some Socio-Demographic Characteristics: A Pilot Study Results	1060

Algılanan Duygusal İstismarın Düzeyi ve Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkisi: Pilot Çalışma Sonuçları.....	1061
The Effect of Different Positioning Before, During and After Surgery on Pressure Injury	1062
Ameliyat Öncesi ve Sonrasında Ameliyat Sırasındakinden Farklı Pozisyon Verilmesinin Basınç Yaralanmasına Etkisi.....	1063
Demographic and Clinical Performance Analysis of Inpatients In Orthopaedics Clinic The Case of Training and Research Hospital.....	1065
Ortopedi Kliniğinde Yatarak Tedavi Gören Hastaların Demografik Ve Klinik Performans Analizi Eğitim Araştırma Hastanesi Örneği.....	1066
The Effect of Healthy Lifestyle Behaviors on Pregnancy Stress In Pregnant Women Attending Family Health Centers	1067
Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Gebelerde Sağlıklı Yaşam Davranışlarının Gebelik Stresine Etkisi	1068
The Effect of Peer Education Related to the Use of Evidence-based Knowledge In Nursing Process on Nursing Students' Evidence-Based Nursing Knowledge, Attitudes and Behaviors	1070
Kanıt Temelli Bilginin Hemşirelik Sürecinde Kullanımına Yönelik Akran Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıt Dayalı Hemşirelik Bilgi, Tutum ve Davranışlarına Etkisi.....	1071
Investigation of Post-Traumatic Stress Disorder, Depression Levels and Related Factors in University Students Who Experienced the 2023 Kahramanmaraş Earthquakes	1072
2023 Kahramanmaraş Depremlerini Yaşayan Üniversite Öğrencilerinde Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Depresyon Düzeyleri ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi	1073
Determination of the Effect of IR Light Used Before Peripheral Intravenous Catheter Application on Venous Visibility, Procedure Duration, Pain, Anxiety, and Satisfaction.....	1074
Periferik İntravenöz Kateter Uygulaması Öncesi Kullanılan IR Işınının Ven Görünürlüğüne, İşlem Süresine, Ağrı, Anksiyete ve Memnuniyete Etkisinin Belirlenmesi	1075
THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-STIGMA AND SELF-CARE LEVEL IN INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES	1076
TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERDE KENDİNİ DAMGALAMA DURUMU İLE ÖZ-BAKIM DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	1077
Breast Cancer Surgery Quality of Life Scale (BCSQOL): Turkish validity and reliability study	1080
Meme Kanseri Cerrahisi Yaşam Kalitesi Ölçeği: Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	1081
Evaluation of Male Nurse Perception In University Students	1082
Üniversite Öğrencilerinde Erkek Hemşire Algısının Değerlendirilmesi.....	1083
Bibliometric Analysis of Nursing Postgraduate Theses Studies In Turkey: An Example of the Concept of Artificial Intelligence	1084
Türkiye’de Hemşirelik Lisansüstü Tez Çalışmalarının Bibliyometrik İncelenmesi: Yapay Zeka Kavramı Örneği.....	1085
The Effects of Relief Applied to Pregnant Women In the Last Trimester on Breastfeeding Self-Efficacy, Complaints during Pregnancy, and Quality of Life: A Randomized Controlled Trial ..	1087
Son Trimesterdeki Gebe Kadınlara Uygulanan Rekinin Emzirme Öz-Yeterliliği, Gebelikteki Yakınmalar ve Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri: Randomize Kontrollü Bir Çalışma	1088

The Relationship Between Mothers' Health Literacy Level and Attitudes Towards Endocrine Disruptors.....	1089
Annelerin Sağlık Okuryazarlık Düzeyi ve Endokrin Bozuculara Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki	1090
Effect of Symptoms Experienced After Coronary Artery Bypass Surgery on Fatigue-Longitudinal Study.....	1093
Koroner Arter Bypass Cerrahisi Sonrası Yaşanılan Semptomların Yorgunluk Üzerine Etkisi-Boylamsal Çalışma.....	1094
The Metaphorical Perceptions of Foreign Nationality Nursing Students Regarding the Concept of Care	1095
Yabancı Uyruklu Hemşirelik Öğrencilerinin Bakım Kavramına İlişkin Metaforik Algıları	1096
The Effect of Surgical Smoke on Operating Theatre Workers: Attitudes Towards Danger and Taking Preventive Measures.....	1097
Cerrahi Dumanın Ameliyathane Çalışanları Üzerine Etkisi: Tehlikeye Yönelik Tutumlar ve Önleyici Tedbirlerin Alınması.....	1098
The effect of Reiki application on pain severity and quality of life in patients receiving hemodialysis treatment.....	1102
Hemodiyaliz tedavisi alan hastalarda Reiki uygulamasının ağrı şiddeti ve yaşam kalitesine etkisi	1103
Exploring the Interrelationships Between Liking of Children Attitudes, Communication Skills, and Job Satisfaction of Pediatric Nurses.....	1104
Pediatric Hemşirelerinin Çocuk Sevme Durumları, İletişim Becerileri ve İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	1105
Brain Drain of Nurses in Turkey: Determination of Push and Pull Factors	1108
Türkiye’de Hemşirelerin Beyin Göçü: İtici ve Çekici Faktörlerin Belirlenmesi	1109
A Critical Analysis of the Working Environment of Nurses in a Private Hospital.....	1111
Özel Bir Hastanede Çalışan Hemşirelerin Çalışma Ortamının Değerlendirilmesi.....	1112
The Effect of Progressive Muscle Relaxation Exercises Given to Women with Premenstrual Syndrome on Premenstrual Syndrome Symptoms and Violence Tendency.....	1114
Premenstrüel Sendrom Yaşayan Kadınlara Verilen Progresif Kas Gevşeme Egzersizlerinin Premenstrüel Sendrom Semptomları ve Şiddet Eğilimine Etkisi.....	1115
Investigating the Knowledge Levels of Nurses Regarding Their Authority and Responsibilities	1116
Hemşirelerin Yetki ve Sorumluluklarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi	1117
Impact of the Artificial Intelligence Integrated Nursing Process Training Program (AINT-P) on Nursing Students' Clinical Decision-Making Competencies and AI Anxieties: A Randomized Control Study.....	1118
Yapay Zeka Entegre Edilmiş Hemşirelik Süreci Eğitim Programı (AINT-P)'nin Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Karar Verme Yetkinlikleri ve Yapay Zeka Kaygıları Üzerindeki Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	1119
The Effectiveness of Distraction Methods for Acute Pain in Children and Adolescents: A Meta-Analysis	1121

Çocuklarda ve Adölesanlarda Dikkati Başka Yöne Çekme Tekniklerinin Akut Ağrıya Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması	1122
Nurse Migration in Newspaper Reports: The Role of Media and Its Impact on Public Opinion Over the Last Five Years	1124
Gazete Haberlerinde Hemşire Göçü: Son Beş Yılda Medyanın Rolü ve Kamuoyu Üzerindeki Etkisi	1125
Determining the Perceptions of Oral and Dental Health Behaviors Among Pregnant Women with Diabetes	1126
Diyabeti Olan Gebelerin Ağız ve Diş Sağlığı Davranışlarına İlişkin Algılarının Belirlenmesi	1127
The Relationship Between Nurses' Patient-centered Care Competence and The Levels of Empathic Tendencies	1129
Hemşirelerin Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği ile Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki ..	1130
Evaluation of Nurses' Practice Steps in Blood Culture Collection.....	1131
Hemşirelerin Kan Kültürü Alımına İlişkin Uygulama Basamaklarının Değerlendirilmesi.....	1132
The Effect of Escape Room Technique on Knowledge and Learning Technique Motivation in Nursing Education.....	1133
Hemşirelik Eğitiminde Kaçış Odası Tekniğinin Bilgi ve Öğrenme Tekniği Motivasyonu Üzerine Etkisi.....	1134
Effect of Evidence-Based Skin Care and Hydrocolloid Dressing in the Prevention of Nasogastric-Related Pressure Injury: A Randomized Controlled Trial	1136
Nazogastrik Tüp Kaynaklı Basınç Yaralanmalarının Önlenmesinde Kanıt Temelli Deri Bakımı ve Hidrokolloid Örtünün Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma.....	1137
Oxygen Humidification System Improvement Project	1138
Oksijen Nemlendirme Sistemi İyileştirme Projesi.....	1139
Randomized Controlled Trial of a Health Belief Model Based Intervention to Prompt to Take up the Childhood Vaccines and Effect on Vaccination Attitudes	1140
Çocukluk Çağı Aşlarını Teşvik Etmeye ve Aşı Tutumlarını Etkilemeye Yönelik Sağlık İnanç Modeli'ne Dayalı Bir Müdahalenin Randomize Kontrollü Çalışması	1141
The Relationship between Nursing Students' Attitudes Towards Clinical Practices and Pediatric Pain Management.....	1142
Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamalara Yönelik Tutumlarının Pediatrik Ağrı Yönetimi ile İlişkisi	1143
The Relationship Between Premarital Risky Sexual Behaviors and Behaviors Aimed at Preventing Sexually Transmitted Diseases in Young Women: A Cross-Sectional Study	1144
Genç Kadınların Evlilik Öncesi Riskli Cinsel Davranışlar ile Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklardan Korunmaya Yönelik Davranışlar Arasındaki İlişki: Kesitsel Çalışma	1145
Relationship between Paternal Self-Confidence in Infant Care and Postpartum Depression	1146
Babaların Bebek Bakımı Konusundaki Özgüvenleri İle Doğum Sonu Depresyon Arasındaki İlişki	1147
Nursing Students' Metaphorical Perceptions of Professional Communication and the Concept of Nursing in Their First Clinical Practice: Qualitative Research	1149

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Hemşirelik Öğrencilerinin İlk Klinik Uygulamalarındaki Mesleki İletişim ve Hemşirelik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları: Nitel Araştırma.....	1150
The Effect of Heel Protector Use on the Prevention of Heel Pressure Ulcers and Plantar Flexion Contractures in Intensive Care Units.....	1151
Yoğun Bakım Ünitelerinde Topuk Basınç Yaralarının ve Plantar Fleksiyon Kontraktürlerinin Önlenmesinde Topuk Koruyucu Kullanımının Etkisi	1152
Attitudes of Mothers with 0-6 Year Old Children Towards Rational Drug Use in Pain Management	1154
0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Ağrı Yönetiminde Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Tutumları ..	1155
Nurses' Self-Disclosure and Feedback Levels Evaluation with Johari Window Model.....	1158
Hemşirelerin Kişisel Açılım ve Geribildirim Düzeylerinin Johari Penceresi Modeli ile Değerlendirilmesi	1159
The Effect of Abdominal Massage on Gastric Issues In Pediatric Intensive Care Patients Receiving Enteral Nutrition: A Randomized Controlled Study	1160
Çocuk Yoğun Bakımda Enteral Beslenen Hastalarda Abdominal Masajın Gastrik Sorunlara Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	1161
Evaluation of the Effectiveness of Menstruation Education Given to Students Studying In Boarding Secondary Education with Animation Support	1162
Yatılı Ortaöğretimde Okuyan Öğrencilere Animasyon Destekli Verilen Menstrüasyon Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi	1163
The Role of Forgiveness In the Care of Forensic Psychiatric Patients: A Review	1164
Adli Psikiyatri Hastalarının Bakımında Affetmenin Rolü: Derleme.....	1165
The Experiences of Nurses who went to the Earthquake Region After the 6 February Türkiye Earthquake: A Qualitative Study	1167
6 Şubat Türkiye Depremi Sonrası Deprem Bölgesine Giden Hemşirelerin Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma.....	1168
The Relationship of Diabetes Technology Use to Diabetes Self-Management In Children with Type 1 Diabetes.....	1169
Tip 1 Diyabetli Çocuklarda Diyabet Teknolojisinin Kullanımının Diyabet Öz Yönetimine İlişkisi	1170
Escape Room Simulation In Nursing Education	1173
Hemşirelik Eğitiminde Kaçış Odası Simülasyonu	1174
Examining the Relationships Between Bullying Behaviors Experienced by Nursing Students and Their Perceptions of Professional Image and Career Planning	1175
Hemşire Adaylarının Maruz Kaldıkları Zorbalık Davranışlarının Meslek İmajı Alguları ve Kariyer Planlamaları ile İlişkilerinin İncelenmesi.....	1176
Nursing Care of a Patient with Alzheimer's Disease Followed In Intensive Care Unit According to Comfort Theory: Case Report.....	1177
Yoğun Bakım Ünitesinde Takip Edilen Alzheimer Tanılı Hastanın Konfor Kuramına Göre Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu.....	1178
Assessment of the Effect of Fear of Pain on Pain Intensity In Patients with Knee Arthroscopy ..	1179

Diz Artroskopisi Uygulanacak Hastalarda Ağrı Korkusunun Ağrı Şiddetine Etkisinin Değerlendirilmesi	1180
Care of a Child with West Syndrome from a Women's Health Perspective: A Case Report	1182
West Sendromun Olan Çocuğun Kadın Sağlığı Perspektivinden Bakımı: Bir Olgu Sunumu.....	1183
Therapeutic Double-Volume Exchange Transfusion in Two Pediatric Patients Following Pertussis: A Case Series	1184
Boğmaca Sonrası Terapötik Çift Volüm Kan Değişimi Yapılan İki Pediatrik Hastanın Hemşirelik Yaklaşımı: Olgu Serisi.....	1185
Assessment of Nursing Students' Professional Competency.....	1186
Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Yetkinliklerinin Değerlendirilmesi	1187
Microbiota Studies in Nursing: A Scoping Review.....	1188
Hemşirelikte Mikrobiyota Çalışmaları: Kapsam Belirleyici Derleme	1189
The Effect of Medication Use on Family Dynamics in Children with ADHD	1191
DEHB'li Çocuklarda İlaç Kullanımının Aile Dinamiklerine Etkisi.....	1192
Determining the Opinions, Practices and Problems of Nurses Caring for Intubated Intensive Care Patients Regarding Oral Care	1194
Entübe Yoğun Bakım Hastalarına Bakım Veren Hemşirelerin Ağız Bakımına Yönelik Görüşleri, Uygulamaları ve Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi	1195
Learn on the Run: The Effect of Escape Room Experience on Problem Solving and Professional Behavior Levels in Nursing Students	1196
Kaçışta Öğren: Hemşirelik Öğrencilerinde Kaçış Odası Deneyiminin Problem Çözme ve Profesyonel Davranış Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	1197
TAM METİNLER	1198
YATARAK TEDAVİ ALAN HASTALARIN KLİNİKTE ALDIKLARI HEMŞİRELİK BAKIMININ KALİTESİNE YÖNELİK MEMNUNİYETLERİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER	1199
SATISFACTION OF INPATIENTS WITH THE QUALITY OF NURSING CARE RECEIVED IN THE CLINIC AND RELATED FACTORS	1201
Göçmenlerin Sağlık Hizmetlerine Erişmede Karşılaştıkları Sorunlar.....	1223
Şanlıurfa'da Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacı ve Nedenlerinin Belirlenmesi.....	1227
Teaching Methods Used in Diabetes Education of the Adolescents With Type 1 Diabetes: Systematic Review.....	1234
Tip 1 Diyabetli Adölesanların Diyabet Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yöntemleri: Sistemantik Derleme	1235
Hemşirelikte Yapay Zeka: Bibliyometrik ve İçerik Analizi	1236
Artificial Intelligence in Nursing: Bibliometric and Content Analysis	1237
Birinci Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinde Kanıta Dayalı Hemşirelik Eğitiminin Araştırmalara ve Gelişmelere İlişkin Farkındalık ve Tutumlarına Etkisi	1261
Tip 1 Diyabetli Yetişkin Bireylerin İnsülin Pompa Yönetiminde Yaşadığı Engeller ve Yaşam Kalitesi Algısına İlişkin Görüşleri: Kalitatif Bir Çalışma.....	1271

ADULT INDIVIDUALS WITH TYPE 1 DIABETES OBSTACLES IN INSULIN PUMP MANAGEMENT AND OPINIONS ON QUALITY OF LIFE PERCEPTION: A QUALITATIVE STUDY.....	1272
Hemşirelik ve Mobbing.....	1281
Alzheimer Hastalığında Yapay Zeka Uygulamaları	1286
ArtIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIOnS In Alzheimer's DIsease	1287
Gebelik ve Sigara Kullanımı	1292
Smokng Cigarettes and Pregnancy.....	1293
Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Aşı Tutumlarına Etkisi.....	1297
Impact of NursIng Students Academic Achievement on Their Vaccine Attitudes	1298
Türkiye’ de Göç ile İlgili Yapılmış Olan Hemşirelik Lisansüstü Tez Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi	1303
Examination of Graduate Theses Utilizing Virtual Reality Applications in the Field of Surgical Nursing in Türkiye	1311
Hemşireler Tarafından Uygulanan Bireyselleştirilmiş Bakım ve Sonuçları.....	1324
BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM UYGULANAN HASTALARLA İLGİLİ UYGULAMA SONUÇLARI	1329
Küresel Covid-19 Salgınında Hemşirelerin Öz-Etkililik Yeterlilik Düzeyleri ile Hemşirelik İmajı ve Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi.....	1332
ExamINING the Self-Efficacy Competence Levels of Nurses and the Image of NursIng and the Factors AffectIng Them durIng the Global Covid-19 Pandemic.....	1332
Covid-19 Salgını Süresince Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetinde Görevli Sağlık Çalışanlarının Stres Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Davranışları	1356
Stress Levels and Behaviors of Coping with Stress of Health Care Workers in Pre-Hospital Emergency Health Care During the Covid-19 Outbreak.....	1357
Gruplar	1371
E-Sağlık Girişimlerinin Yaşlı Bireylerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarına ve Yaşam Kalitesine Etkisi.....	1376
Sağlık Eğitimi:	1380
Katılımcılara <i>WhatsApp</i> uygulaması aracılığıyla her hafta bir konu işlenecek şekilde bir hafta ara ile gönderilen eğitim videolarında sağlık sorumluluğu ve sağlık okuryazarlığı, beslenme, fiziksel aktivite ve egzersiz, stres yönetimi konuları işlendi. Güncel literatür bilgilerinin yer aldığı yaklaşık 9-16 dakika uzunluktaki eğitim videoları konu içeriğine uygun görsellerle desteklenen PowerPoint sunumunun araştırmacı tarafından seslendirilmesiyle oluşturuldu. Videolar her katılımcıya ayrı mesaj ile pazartesi (birinci gün) 20.00-22.00 saatleri arasında gönderildi.	1380
Danışmanlık ve Rehberlik:	1380
Telefon görüşmesi: Görüşmeler katılımcıların tercih ettiği saatlere göre esnek olarak planlandı. Görüşme için farklı tercihleri olanlar dışında görüşmeler standart olarak salı (ikinci gün) saat 20.00-22.00 arasında gerçekleşti. Yaklaşık 5-8 dk. süren görüşmelerde, eğitim videosunun izlenip izlenmediği sorgulanarak videoda işlenen konunun kısa özeti yapıldı. Konu ile ilgili geri bildirimler alındı, anlaşılmayan noktalar ve sorular cevaplandı. Sağlığı Geliştirme Modelinin “davranışa özel bilişsel süreçleri” temel alınarak, danışmanlık ve rehberlik sağlandı.....	1380

Hatırlatıcı mesajlar: Katılımcılara her biri o haftaki eğitim konusu hakkında bir mesaj çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi ve pazar günleri aynı saatlerde (10.00-12.00) <i>WhatsApp</i> uygulaması ile gönderildi.	1380
Veri Toplama Araçları	1382
Veriler IBM SPSS Statistics 21 programı ile analiz edildi. Tanımlayıcı veriler sayı, yüzdelik ve ortalama ile analiz edildi. Gruplar arasındaki fark bağımsız örneklem t testi ve ki-kare testi ile analiz edildi. Tekrarlı ölçümlerde varyans analizi, etki büyüklüğünün değerlendirilmesinde Cohen's d analizi kullanıldı. İstatistiki anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edildi.	1382
TÜRKİYEDE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ: TEORİK EĞİTİM	1391
Yatarak Tedavi Alan Hastaların Klinikte Aldıkları Hemşirelik Bakımının Kalitesine Yönelik Memnuniyetleri ve İlişkili Faktörler	1400
Satisfaction of Inpatients with the Quality of Nursing Care Received in the Clinic and Related Factors	1401
Göç ve Çocuk Bağışıklamasında Güncel Yaklaşımlar	1409
Current Approaches to Migration and Child Immunization.....	1410
İnkontinans Alakalı Dermatit Yönetiminde Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi, Tutum ve Uygulamaları	1414
Nursing Students' Knowledge, Attitudes and Practices in Incontinence Associated Dermatitis Management.....	1416
Türkiye'deki Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitimde Mikro-kredilendirmeye.....	1427
Yönelik Görüşleri: Mevcut Durum Analizi.....	1427
Nursing Students' Views on Micro-credential In Education In Turkey:	1428
Situation Analysis	1428
Yoksulluğun Birey/Toplum Sağlığına Etkileri:	1435
Hemşirenin Rol ve Sorumlulukları.....	1435
Genç Yetişkinlerde Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı, Kaygı ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	1445
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde İnovasyon: Türkiye'den İcatlar.....	1454
Innovation in Child Health and Disease Nursing: Inventions from Turkey.....	1455
The Effect of Emotional Intelligence on Health Outcomes in Chronic Obstructive Pulmonary Patients According to the Zysberg Model.....	1459
Investigation of Trust Status in the Relationship of Coronavirus Patients with Nurses.....	1470
Türkiye'deki Hemşirelik Öğrencilerinde Nomofobi ve Netlessfobinin Yapay Zeka Hazıroluşluğu arasındaki İlişki	1479
Eleştirel Düşünme Dersinin Hemşirelik Öğrencilerinde Psikolojik Sağlık, Yaratıcı ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi	1486
The Impact of a CrITical ThINKIng Course on Nursing Students' Psychological ResILience, CreatIve and CrITical ThInkIng DisposITions	1487
EVDE HASTA BAKIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN BASINÇ ÜLSERİ BAKIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ	1495

DETERMINATION of HOME PATIENT CARE PROGRAM STUDENTS' OPINIONS on PRESSURE ULCER CARE	1496
Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonların Önlenmesine İlişkin Hemşirelerin Bilgi Düzeyleri	1503
Nurses' Knowledge of the Prevention of Healthcare-Associated Infections.....	1504
Cerrahi Hemşireleri Açısından Karbon Ayak İzinin Önemi.....	1514
THE IMPORTANCE OF CARBON FOOTPRINT FOR SURGICAL NURSES	1515
Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeylerine Etkisi	1522
The Effect of Critical Thinking Tendencies of Nursing Students on Individual Innovation Levels	1523
Hemşirelikte Yetenek Yönetimi: Sistematiik Derleme	1533
Talent Management in Nursing: A Systematic Review	1534
Klinik Uygulamaların Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Benlik Kavramı ve Durumsal-Sürekli Kaygı Düzeyine Etkisi: Tek Gruplu Yarı Deneysel Çalışma.....	1544
The Effect of Clinical Practices on Nursing Students' Professional Self-Concept and State-Trait Anxiety Level: A One-Group Quasi-Experimental Study.....	1545
Hemşirelerin Erdem Etiğine Bakış Açıları: Tanımlayıcı Bir Çalışma.....	1552
FİZİKSEL ROBOTLARIN HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA KULLANIMI	1559
FİZİKSEL ŞİDDETE MARUZ KALAN HEMŞİRELERİN İŞTEN AYRILMAYA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA	1561
Kontrolsüz diyabete bağlı gelişen Nekrotizan Fasiit Tanılı Hastanın Watson İnsan Bakım Modeli'ne Göre Değerlendirilmesi	1573
Göç Eden Hemşirelerin Göç Kararlarına Bağlı Mesleki Pişmanlık Durumlarının Değerlendirilmesi	1582
Kırsal Bir Bölgede Öğrenim Gören Ortaokul Öğrencilerinin İklim Okuryazarlığı Düzeyinin Belirlenmesi: Kesitsel Çalışma	1592
Determining The Level of Climate Literacy of Middle School Students In A District: A Cross-Sectional Study.....	1593
Hemşirelerde Teknostresin İş Performansı ve Mesleki Öz Yeterlilikleri Üzerine Etkisi.....	1601
The Effect of Technostress on Work Performance and Professional Self-Efficacy in Nurses	1602
Gebelerin Travmatik Doğum Algısı ile Doğum Öncesi Annelik Beklentileri ve Prenatal Bağlanma Durumları Arasındaki İlişki.....	1611
The Relationship Between Pregnant Women's Perception of Traumatic Birth and Prenatal Maternity Expectations and Prenatal Attachment Status	1612
Hemşirelik Öğrencilerinin Diyabet Eğitiminde Dijital Yaklaşımlar	1620
HEMŞİRELERİN ENTERAL BESLENME UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖZ YETERLİKLERİNİN BELİRLENMESİ.....	1627
DETERMINATION of NURSES' SELF-EFFICACY TOWARD ENTERAL NUTRITION PRACTICES	1628
Dijital Çağda Hemşirelerin Eğitici Rolü ve Teknolojinin Etkisi	1639

The Educational Role of Nurses in The Digital Age and The Impact of Technology	1640
Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Uyku Kalitesi ve Atılganlık Düzeylerine Etkisi.....	1644
The Use of Virtual Reality In Neuromuscular Diseases.....	1655
Nöromusküler Hastalıklarda Sanal Gerçeklik Kullanımı.....	1656
An Overview of Kolcaba's Comfort Theory	1657
Kolcaba'nın Konfor Kuramına Genel Bir Bakış	1658
Solution Focused Approach Based Individual Psychoeducation In Depressive Disorder with Transcranial Magnetic Stimulation Therapy: A Case Report	1659
Transkranyal Manyetik Stimülasyon Tedavisi Uygulanan Depresif Bozuklukta Çözüm Odaklı Yaklaşım Temelli Bireysel Psikoeğitim: Olgu Sunumu	1660
Effect Of Preoperative Heating On Perioperative Normothermia.....	1661
Preoperatif Isıtmanın Perioperatif Normotermiye Etkisi.....	1662
Prevalence, Awareness and Factors Affecting Obesity In Adolescents.....	1665
Adolesanlarda Obezite Görülme Sıklığı, Farkındalığı ve Etkileyen Faktörler.....	1666
Utilization of ChatGPT In Nursing Education: Evaluation through SWOT Analysis.....	1667
Hemşirelik Eğitiminde ChatGPT Kullanımı: SWOT Analizi ile Değerlendirme.....	1668
What Should We Do Against Monkeypox Virus During Surgery?	1670
Cerrahi Süreçte Maymun Çiçeği Virüsüne Karşı Ne Yapmalıyız?.....	1671
Examination of Theses on Simulated Patient or Standardized Patient In Nursing In Turkey	1672
Türkiye'de Hemşirelikte Simüle Hasta veya Standart Hasta ile İlgili Yapılan Tezlerin İncelenmesi	1673
ChatGPT and Metaverse Technology In the Future of Nursing Education	1676
Hemşirelik Eğitiminin Geleceğinde ChatGPT ve Metaverse Teknolojisi	1677
Increasing Vocational Orientation and Competences of Nursing Practitioners by Using Innovative Technology	1679
Yenilikçi Teknolojiler Kullanılarak Hemşirelik Uygulayıcılarının Mesleki Beceri ve Yeterliliklerinin Artırılması	1680
REFLECTIONS OF MIGRATION ON WOMEN'S HEALTH: NURSE'S ROLES AND RESPONSIBILITIES.....	1681
GÖÇÜN KADIN SAĞLIĞINA YANSIMALARI: HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI	1682
Nursing and Mobbing	1683
Hemşirelik Ve Mobbing	1684
Bibliometric Analysis of Postgraduate Thesis Studies on Mobile Applications In Turkey: An Example of the Field of Nursing.....	1686
Türkiye'de Mobil Uygulama ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Bibliyometrik İncelenmesi: Hemşirelik Alanı Örneği.....	1687
Non Pharmacological Methods Used for Dressing Change In Pediatric Burn Patients.....	1694

Çocuk Yanık Hastalarında Pansuman Değişiminde Kullanılan Farmakolojik Olmayan Yöntemler	1695
Artificial Intelligence Applications In Alzheimer's Disease.....	1697
Alzheimer Hastalığında Yapay Zeka Uygulamaları	1698
HandHero: Evaluation of a Serious Game Developed to Promote Hand Hygiene Compliance among Patient Relatives	1700
HandHero: Hasta Yakınlarının El Hijyenine Uyumunu Teşvik Etmek İçin Geliştirilen Ciddi Oyunun Değerlendirilmesi	1701
Pregnancy and Smoking.....	1702
Gebelik ve Sigara kullanımı	1703
The Robot Revolution In Elderly Care	1704
Yaşlı Bakımında Robot Devrimi	1705
School Health Nursing In the Prevention of Childhood Obesity	1707
Çocukluk Çağı Obezitesinin Önlenmesinde Okul Sağlığı Hemşireliği.....	1708
Perception of Society's Image of Nursing Profession	1709
Toplumda Hemşirelik İmajı Algısı	1710
Acupressure Applications and Results In Children	1715
Çocuklarda Akupresür Uygulamaları ve Sonuçları.....	1716
Nursing Services Management: VUCA Prime Approach.....	1719
Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi: VUCA Prime Yaklaşımı.....	1720
Stress Experienced by Nursing Students in Clinical Practice and Affecting Factors.....	1721
Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamada Yaşadıkları Stres ve Etkileyen Faktörler.....	1722
Individualized Care Applied by Nurses and Its Consequences	1726
Hemşireler Tarafından Uygulanan Bireyselleştirilmiş Bakım ve Sonuçları.....	1727
Sexual and Reproductive Health in Disasters	1728
Afetlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı.....	1729
Health Literacy in Chronic Obstructive Pulmonary Patients	1731
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalarında Sağlık Okuryazarlığı	1732
Current Approaches to Migration and Child Immunization.....	1734
Göç ve Çocuk Bağışıklamasında Güncel Yaklaşımlar	1735
Perception of Care and Quality of Recovery in Frail Elderly Surgery.....	1736
Kırılgan Yaşlı Cerrahisinde Bakım Algısı ve İyileşme Kalitesi	1737
Physical Pathways of Drug Delivery to the Gastrointestinal Tract and Their Reflection in Nursing Care	1739
Gastrointestinal Sistem Yoluna İlaç İletiminin Fiziksel Yolları ve Hemşirelik Bakımına Yansımaları	1740
Use of Artificial Intelligence in Nursing Care.....	1741
Hemşirelik Bakımında Yapay Zeka Kullanımı.....	1742

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Investigation of Virtual Reality Supported Doctoral Theses in the Field of Nursing in Turkey...	1744
Türkiye’de Sanal Gerçeklik Destekli Yapılan Hemşirelik Alanındaki Doktora Tezlerinin İncelenmesi	1745
BraIn DraIn In Nurses	1746
Hemşirelerde Beyin Göçü	1747
Substance Abuse and PsychIatric NursIng.....	1749
Madde Bağımlılığı ve Psikiyatri Hemşireliği.....	1750
Nursing Students' Views on Micro-credential in Education in Turkey: Situation Analysis.....	1751
Türkiye'deki Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitimde Mikro-kredilendirmeye Yönelik Görüşleri: Mevcut Durum Analizi	1752
Effects of Poverty on Individual/Community Health: The Role and Responsibilities of the Nurse	1755
Yoksulluğun Birey/Toplum Sağlığına Etkileri: Hemşirenin Rol ve Sorumlulukları	1756
Automated External Defibrillator Use in Public Areas and Its Importance for Public Health.....	1757
Halka Açık Alanlarda Otomatik Eksternal Defibrilatör Kullanımı ve Toplum Sağlığı İçin Önemi	1758
Job Satisfaction and Burnout of Nurses Working in Earthquake Zones.....	1760
Deprem Bölgesinde Çalışan Hemşirelerin İş Doyumu ve Tükenmişlik.....	1761
Missed Nursing Care in Pediatric Clinics in Turkey	1762
Türkiye’de Pediatri Kliniklerinde Karşılanamayan Hemşirelik Bakımı.....	1763
Innovation in Child Health and Disease Nursing: Inventions from Turkey	1764
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği'nde İnovasyon: Türkiye’den İcatlar	1765
The Effect of Parental Eating Behavior on Food Neophobia in Preschool Children	1767
Okulöncesi Dönem Çocuklarında Ebeveyn Yeme Davranışının Besin Neofobisi Üzerine Etkisi	1768
The Role of Telenursing Services in Alleviating the Global Nurse Shortage	1770
Küresel Hemşire Eksikliğinin Azaltılmasında Tele Hemşirelik Hizmetlerinin Rolü	1771
Nurses' Perceptions of The Art of Nursing: A Phenomenological Study	1773
Hemşirelerin Hemşireliğin Sanat Yönüne İlişkin Algıları: Fenomenolojik Bir Çalışma	1774
The Effect of Mindfulness-Based Approach on Disease in Epilepsy Patients: A Systematic Review	1775
Epilepsi Hastalarında Mindfulness Temelli Yaklaşımın Hastalık Üzerine Etkisi: Sistemik Derleme	1776
Wearable Technologies in Intensive Care and Responsibilities of Nurse	1777
Yoğun Bakımda Giyilebilir Teknolojiler ve Hemşirenin Sorumlulukları.....	1778
Acting Munchausen Syndrome (Mbps) and Nursing Care	1779
Vekaleten Munchausen Sendromu (MBPS) Hemşirelik Bakımı.....	1780
Assessment of the Risk of Deep Vein Thrombosis in Urological Surgery Patients and Methods Used for Prevention.....	1781

Ürolojik Cerrahi Hastalarında Derin Ven Trombozu Riskinin Değerlendirilmesi ve Önlenmesinde Kullanılan Yöntemler	1782
New Concepts in Dating Violence: Love Bombing, Ghosting and Gaslighting	1783
Flört Şiddetinde Yeni Kavramlar: Love Bombing, Ghosting ve Gaslighting.....	1784
Violence Against Healthcare Professionals as a Global Epidemic.....	1785
Küresel Bir Salgın Olarak Sağlık Profesyonellerine Yönelik Şiddet	1786
Digital Interventions in Postoperative Pain Management: Virtual and Augmented Reality Technologies.....	1788
Postoperatif Ağrı Yönetiminde Dijital Girişimler: Sanal ve Artırılmış Gerçeklik Teknolojileri...	1789
An Investigation of Postgraduate Theses Utilizing Virtual Reality in Pediatric Nursing in Turkey	1790
Türkiye’de Çocuk Hemşireliğinde Sanal Gerçeklik Kullanılarak Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi.....	1791
DO SELF-COMPASSION AND EMOTIONAL INTELLIGENCE AFFECT NURSES CARING BEHAVIOURS?	1792
ÖZ ŞEFKAT VE DUYGUSAL ZEKÂ HEMŞİRELERİN BAKIM DAVRANIŞLARINI ETKİLER Mİ?	1793
Transition from Traditional Nursing Approach to Artificial Intelligence.....	1795
Geleneksel Hemşirelik Anlayışından Yapay Zekaya Geçiş.....	1796
Metaphorical Perceptions of Nursing Students About Nursing Care, A Phenomenological Study	1798
Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Bakımına İlişkin Metaforik Algıları, Fenomenolojik Bir Çalışma.....	1799
Solution Focused Approach Based Psychoeducation in Schizoaffective Disorder: A Case Report	1802
Şizoaffektif Bozuklukta Çözüm Odaklı Yaklaşım Temelli Psikoeğitim: Olgu Sunumu	1803
Use of Therapeutic Communication Techniques with Pediatric Patients: Systematic Review	1804
Çocuk Hastalarla Terapötik İletişim Tekniklerinin Kullanımı: Sistemik Derleme.....	1805
Forensic Nursing and Artificial Intelligence.....	1808
Adli Hemşirelik ve Yapay Zeka	1809
Virtual Reality Applications in Anxiety Management	1810
Anksiyete Yönetiminde Sanal Gerçeklik Uygulamaları.....	1811
Attitudes and Stigma Towards Suicidal Behavior in Nurses: Review	1814
Hemşirelerde İntihar Davranışına Yönelik Tutum ve Damgalama: Derleme.....	1815
VIEWS ON IN-SERVICE TRAINING IN a PHYSICAL THERAPY and REHABILITATION HOSPITAL	1817
BİR FİZİK TEDAVİ VE REHABİLİTASYON HASTANESİ’NDE HİZMETİÇİ EĞİTİMLERE YÖNELİK GÖRÜŞLER	1818
Effects of School-Based Interventions Implemented by Nurses for Healthy Preschool Children: A Systematic Review of Empirical Evidence	1819

Sağlıklı Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Yönelik Hemşireler Tarafından Uygulanan Okul Temelli Müdahalelerin Etkileri: Deneysel Kanıtların SistematiK Bir İncelemesi	1820
Evaluation of a Patient with Necrotizing Fasciitis Due to Uncontrolled Diabetes According to the Watson Human Care Model	1824
Kontrolsüz Diyabete Bağlı Gelişen Nekrotizan Fasiit Tanılı Hastanın Watson İnsan Bakım Modeli'ne Göre Değerlendirilmesi	1825
Using Virtual Reality in Basic Life Support Training for Lay Rescuers.....	1827
Halktan Kurtarıcılarda Temel Yaşam Desteği Eğitiminde Sanal Gerçekliğin Kullanılması	1828
Use of Artificial Intelligence In Women's Health.....	1830
Kadın Sağlığı Alanında Yapay Zeka Kullanımı	1831
DIGItal Approaches In Diabetes Education of Nursing Students.....	1833
Hemşirelik Öğrencilerinin Diyabet Eğitiminde Dijital Yaklaşımlar	1834
How Artificial Intelligence Impacts the Nursing Profession?.....	1838
Yapay Zeka Hemşirelik Mesleğini Nasıl Etkiler?	1839
Autoethnographic Research; Diagnosis and Treatment Process of Borderline Ovarian Tumors and Nursing Care Experiences.....	1840
Otoetnoğrafik Çalışma; Borderline Over Tümörlerinin Tanı ve Tedavi Süreci ile Hemşirelik Bakımı Deneyimleri.....	1841
A Systematic Look at the Future Anxiety of Nursing Students	1842
Hemşirelik Öğrencilerinin Gelecek Kaygısına SistematiK Bir Bakış.....	1843
A Bibliometric Analysis of Nursing Studies Related to Postoperative Delirium.....	1845
Postoperatif Deliryum ile İlişkili Hemşirelik Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi.....	1846
Effects of Telenursing Interventions In Empowering COPD Patients: A Systematic Review of Randomized Controlled Trials	1847
KOAH Hastalarının Güçlendirilmesinde Tele-Hemşirelik Müdahalelerinin Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışmaların SistematiK Derlemesi.....	1848
ERAS Protocol and Evidence-Based Practices in Postoperative Care and Management of Patients with Ovarian Cancer Undergoing Hyperthermic Intraperitoneal Chemotherapy Procedure After Cytoreductive Surgery.....	1850
Sitoredüktif Cerrahi Sonrası Hipertermik İntraperitoneal Kemoterapi Prosedürü Uygulanan Over Kanserli Hastanın Postoperatif Bakım ve Yönetiminde ERAS Protokolü ve Kanıta Dayalı Uygulamalar	1851
For a Sustainable Future; Sustainable Breastfeeding Concept	1856
Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin; Sürdürülebilir Emzirme Kavramı	1857
Pregnancy and Postpartum Period During Disaster.....	1858
Afetlerde Gebelik ve Postpartum Dönem.....	1859
Integrative Practices and Current Approaches In Cancer-Related Pain Management.....	1860
Kanser İlişkili Ağrı Yönetiminde İntegratif Uygulamalar ve Güncel Yaklaşımlar.....	1861
MIGRATION AND BREASTFEEDING.....	1862

Göç Ve Emzirme	1863
Informatİcs and Informatİon Technology Use by Nurses	1864
Hemşirelerin Bilişim ve Bilişim Teknolojileri Kullanım Durumları.....	1865
The Educatİonal Role of Nurses In the DIGİtal Age and the Impact of Technology.....	1867
Dijital Çağda Hemşirelerin Eğitici Rolü ve Teknolojinin Etkisi.....	1868
Nursİng Practİces for Central Venous Catheter Infection Preventİon.....	1869
Santral Venöz Kateter Enfeksiyonunu Önlemeye Yönelik Hemşirelik Uygulamaları	1870
The Effect of Progressİve Muscle Relaxatİon Exerclse on IndİVİduals' Bİo-Psycho-Socİal Responses to Stress: A Revİew	1871
Progresif Kas Gevşeme Egzersizinin Bireylerin Strese Verdikleri Biyo-psiko-sosyal Yanıtlara Etkisi: Derleme	1872
Mİgratİon Trends of Nursİng Students In Türkiye: A Choİce Between Future Anxİety and Global OpportunİTİes	1874
Türkiye’de Hemşirelik Öğrencilerinin Göç Eğilimleri: Gelecek Kaygısı ve Küresel Fırsatlar Arasında Bir Tercih.....	1875
İntegratİon of Future Technologİes Into Nursİng Educatİon: Improvements Methods and Strategİes	1876
Geleceğin Teknolojilerinin Hemşirelik Eğitime Entegrasyonu: İyileştirme Yöntemleri ve Stratejileri	1877
Infodemic and Public Health.....	1879
İnfodemi ve Halk Sağılığı	1880
Overview of Art Therapy Usage in Psychiatric Diseases.....	1882
Psikiyatrik Hastalıklarda Sanat Terapi Kullanımlarına Genel Bakış.....	1883
The Current Epidemic of the Dıgİtal Age: Phubbing	1885
Dijital Çağın Güncel Salgını: Phubbing.....	1886
Global Climate Change and The Green Hospital Approach in Nursing Profession.....	1889
Hemşirelik Mesleğinde Küresel İklim Değişikliği ve Yeşil Hastane Yaklaşımı.....	1890
WOMEN'S HEALTH AND NURSING APPROACHES IN THE GLOBAL CLIMATE CRISIS	1891
KÜRESEL İKLİM KRİZİ’NDE KADIN SAĞLIĞI VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI	1892
Review of Postgraduate Theses on Urinary Incontinence in the Field of Nursing in the Last 10 Years in Turkey	1893
Türkiye’de Son 10 Yılda Hemşirelik Alanında Üriner İnkontinans ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi.....	1894
Postpartum Depression and Nursing Management	1895
Postpartum Depresyon ve Hemşirelik Yönetimi	1896
The Effect of Multisensory Stimulatİon on Interventİonal Pain in Newborns: A Systematic Review	1899
Yenidoğanlarda Çoklu Duyusal Stimülasyonun Girişimsel Ağrıya Etkisi: SistematiK Derleme ..	1900

A Study on the Content, Quality, and Reliability of Online Videos on Adult Basic Life Support According to the 2020 AHA Resuscitation Guidelines	1902
2020 AHA Resüsitasyon Yönergelerine Göre Erişkin Temel Yaşam Desteği Uygulamalarına İlişkin Çevrimiçi Videoların İçerik, Kalite ve Güvenirliklerinin İncelenmesi	1903
The Role of Oxidative Stress in Wound Healing.....	1904
Yara İyileşmesinde Oksidatif Stresin Rolü.....	1905
Investigation of the Effect of Geriatric Massage on Diabetes Symptoms and Blood Parameters in Elderly with Type 2 Diabetes: A Randomized Controlled Study	1907
Tip 2 Diyabeti Olan Yaşlılarda Geriatrik Masajın Diyabet Semptomları ve Kan Parametrelerine Etkisinin Araştırılması: Randomize Kontrollü Bir Çalışma.....	1908
Use of Artificial Intelligence Technologies in Nursing Education.....	1909
Hemşirelik Eğitiminde Yapay Zekâ Teknolojilerinin Kullanımı.....	1910
Management of Cardiovascular Risk Factors in Primary Care and Public Health Nursing.....	1913
Birinci Basamakta Kardiyovasküler Risk Faktörlerinin Yönetimi ve Halk Sağlığı Hemşireliği ..	1914
Evaluation of Family Medicine System Practices from the Perspective of Public Health Nursing: Problems and Solution Suggestions	1919
Aile Hekimliği Sistemi Uygulamalarının Halk Sağlığı Hemşireliği Perspektifinden Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	1920
The Use of Virtual Reality in Obstetrics and Gynecology Nursing and Midwifery Postgraduate Theses in Turkey	1922
Türkiye'de Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ve Ebelik Lisansüstü Tezlerinde Sanal Gerçekliğin Kullanımı.....	1923
Artificial Intelligence In Nursing Practices: Ethical Perspective	1924
HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA YAPAY ZEKÂ: ETİK BAKIŞ AÇISI.....	1925
Unmet Health Needs Due to Migration and the Role and Responsibilities of the Public Health Nurse	1928
Göç Sonucu Karşılanamayan Sağlık İhtiyacı ve Halk Sağlığı Hemşiresinin Rol Sorumlulukları	1929
Emotional Intelligence and Nursing Care: A Review Study	1930
Duygusal Zeka ve Hemşirelik Bakımı: Bir Derleme Çalışması.....	1931
Colorectal Cancer and Nursing Care.....	1933
Kolorektal Kanser ve Hemşirelik Bakımı	1934
PAIN, COMFORT AND MOBILITY CHAIN IN THE POSTOPERATIVE PERIOD	1936
POSTOPERATİF DÖNEMDE AĞRI, KONFOR VE MOBİLİTE ZİNCİRİ.....	1937
Nursing Care After Bariatric Surgery.....	1938
Bariatric Cerrahi Sonrası Hemşirelik Bakımı	1939
Climate Crisis Risks to Elderly Health and Nursing	1941
İklim Krizinin Yaşlı Sağlığına Yönelik Riskleri ve Hemşirelik	1942
ORAL CARE IN INTENSIVE CARE UNITS: BIBLIOMETRIC STUDY	1944
YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE AĞIZ BAKIMI: BİBLİYOMETRİK ÇALIŞMA.....	1945

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Artificial Intelligence and Nursing Care	1946
Yapay Zeka ve Hemşirelik Bakımı.....	1947
A Review on the Effect of Music Therapy Application on Pain Level in Intensive Care Patients	1949
Yoğun Bakım Hastalarında Müzik Terapi Uygulamasının Ağrı Düzeyine Etkisi Üzerine Bir Derleme	1950
How Can We Improve Care of Elderly Patients in The Emergency Department?	1951
Acil Serviste Yaşlı Hastaların Bakımını Nasıl İyileştirebiliriz?	1952
ADAPTATION AND PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE CAPACITY FOR COMPASSION SCALE FOR HEALTHCARE PROFESSIONALS INTO TURKİSH.....	1954
SAĞLIK PROFESYONELLERİNDE MERHAMET KAPASİTESİ ÖLÇEĞİ’NİN TÜRKÇE’YE ADAPTASYONU VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ	1955

DAVET YAZISI

Sayın Meslektaşlarımız,

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi'ni Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi ve Türk Hemşireler Derneği iş birliği ile gerçekleştirecek olmanın gururunu ve heyecanını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz. **25-28 Eylül 2024** tarihlerinde **Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi'nde (Ankara)** gerçekleştirilmesi planlanan ülkemizin en köklü hemşirelik kongresinde, dünyanın her yerinden, mesleğimizin her alanından uzmanlarla bir arada olmayı, dünya sağlığını koruma ve geliştirmede hemşireliğin gücünü bu birliktelikle artırmayı umut ediyoruz.

Küresel ve ulusal krizlerin art arda yaşandığı, kriz yönetiminde ve küresel sağlığa ulaşmada mesleğimizin baş aktörlerden biri olduğunun kabul edildiği günümüzde, kongremizin ana teması "**YARINA KİM KALACAK?**" olarak belirlenmiştir. Bu ana tema çerçevesinde, geçmişin ışığında, günümüz koşulları irdelenerek geleceğe ışık tutacak bir bilimsel program oluşturulması amaçlanmıştır. Alanında uzman ulusal ve uluslararası konuşmacılar eşliğinde gerçekleşecek olan paneller ve konferanslar, sözel ve poster bildiri oturumlarında, yarına kalacağı öngörülen sağlık sistemlerinin, hemşirelik politikalarının ve hemşirelik eğitim programlarının tartışmaya açılması planlanmıştır. Eş zamanlı olarak öğrenci oturumlarına da yer verilecek olan kongremizde, katılımcılarımızla etkileşim halinde küresel ve ulusal farkındalığımızı artırmayı, meslek felsefemiz ve değerlerimizi günümüz koşullarıyla yeniden yorumlamayı, mesleki bilgi, beceri ve uygulamalarımızı meslek etiğimiz ve değerlerimiz ışığında güncellemeyi amaçlıyoruz. Bilimsel bilgi paylaşımının yanı sıra, ortak sorunlarımıza yönelik akılcı çözüm önerileri ortaya koymayı ve bir yol haritası oluşturmayı hedefliyoruz.

Sağlık hizmetlerinin sunumunda ve nitelikli sağlık insan gücü yetiştirilmesinde öncü rolümüzü sürdürmek, birlikte gücümüzü fark etmek ve eyleme geçebilmek adına 8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi'ne sizleri davet ediyoruz.

Saygılarımızla,

KONGRE EŞ BAŞKANI
Prof. Dr. Leyla ÖZDEMİR
Hacettepe Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi Dekanı

KONGRE EŞ BAŞKANI
Doç. Dr. Azize ATLI ÖZBAŞ
Türk Hemşireler Derneği
Genel Başkanı

DÜZENLEME KURULU

Kongre Başkanları

Prof. Dr. Leyla ÖZDEMİR
Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Azize ATLI ÖZBAŞ
Hacettepe Üniversitesi

Kongre Sekreteri

Dr. Öğr. Üyesi Nebahat BORA GÜNEŞ
Hacettepe Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Sultan AYZAZ ALKAYA
Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Emine İYİĞÜN
Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Prof. Dr. Emel EGE
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Ayfer TEZEL
Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma USLU ŞAHAN
Hacettepe Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Sinem ÖCALAN
Hacettepe Üniversitesi

Arş. Gör. İrem AYVAT
Hacettepe Üniversitesi

Arş. Gör. Emine KOÇ
Başkent Üniversitesi

Arş. Gör. Tülay YILDIZ
Hacettepe Üniversitesi

Arş. Gör. Cemre DÜRÜST ERGÜN
Hacettepe Üniversitesi

Arş. Gör. Zeybek ZEYTUN
Hacettepe Üniversitesi

Arş. Gör. Fırat AÇIKGÖZ
Hacettepe Üniversitesi

Hem. Dr. Hümevra ZENGİN
Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi Hemşirelik Hizmetleri Müdürü

Uzm. Hem. Çiğdem ÖZDEMİR ÖZLEYEN
Güven Hastanesi Hemşirelik Hizmetleri Direktörü

Uzm. Hem. Merve ERENER ERDOĞAN
Türk Hemşireler Derneği Genel Sekreteri

Uzm. Hem. Nilay AYDOĞAN
Hacettepe Üniversitesi Çocuk Hastanesi Hemşirelik Hizmetleri Müdürü

Hem. Birgül ARMUTÇU
Türk Hemşireler Derneği Mesleği Geliştirme ve Güçlendirme Komisyon Başkanı

Hem. Dane BURSA
Gazi Üniversitesi Hastanesi Hemşirelik Hizmetleri Müdürü

Hem. Garibe ADIGÜZEL
Bilkent Şehir Hastanesi Hemşirelik Hizmetleri Müdürü

Öğr. Hem. İlayda ERTUĞRUL
Yüksek İhtisas Üniversitesi

Öğr. Hem. Melek AKBAŞ
Hacettepe Üniversitesi

BİLİMSEL KURUL

Prof. Dr. Ebru AKGÜN ÇITAK
Başkent Üniversitesi

Prof. Dr. Dilek AVCI
Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Satı DEMİR
Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma DEMİRKIRAN
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Prof. Dr. Perihan GÜNER
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Prof. Dr. Neslihan GÜNÜŞEN
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Nermin GÜRHAN
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Prof. Dr. Duygu HİÇDURMAZ
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Filiz KANTEK
Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Nazmiye KOCAMAN YILDIRIM
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Meltem KÜRTÜNCÜ
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma ÖZ
Lokman Hekim Üniversitesi

Prof. Dr. Hatice TAMBAĞ
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Prof. Dr. Esra UĞUR
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

Prof. Dr. Ayla YAVA
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Prof. Dr. Mualla YILMAZ
Mersin Üniversitesi

Doç. Dr. Aslı AKDENİZ KUDUBEŞ
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Doç. Dr. Burcu ARKAN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Doç. Dr. Adeviye AYDIN
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. Emel BAHADIR YILMAZ
Giresun Üniversitesi

Doç. Dr. Burcu BAYRAK KAHRAMAN
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Doç. Dr. Saliha BOZDOĞAN YEŞİLOT
Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşe ÇAL
Ankara Medipol Üniversitesi

Doç. Dr. Esin ÇETİNKAYA USLUSOY
Süleyman Demirel Üniversitesi

Doç. Dr. Mahinur DURMUŞ İSKENDER
Kastamonu Üniversitesi

Doç. Dr. Satı DİL
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Doç. Dr. Gül ERGÜN
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Doç. Dr. Handan EREN
Yalova Üniversitesi

Doç. Dr. Zehra ESKİMEZ
Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Saide FAYDALI
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. Funda GÜMÜŞ
Dicle Üniversitesi

Doç. Dr. Serpil İNCE
Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Figen İNCİ
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Doç. Dr. Diğdem Lafcı BAKAR
Mersin Üniversitesi

Doç. Dr. Neslihan LÖK
Selçuk Üniversitesi

Doç. Dr. Berrak MIZRAK ŞAHİN
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR
Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Doç. Dr. Zeliha ÖZDEMİR KÖKEN
Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Birgül ÖZKAN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Dr. Hüsna ÖZVEREN
Kırıkkale Üniversitesi

Doç. Dr. Eylem PASLI GÜRDOĞAN
Trakya Üniversitesi

Doç. Dr. Nuray ŞİMŞEK
Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Banu TERZİ
Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Şenay TOPUZ
Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Serap TORUN
Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Kevser Sevgi ÜNAL ASLAN
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Doç. Dr. Fadime ÜSTÜNER TOP
Giresun Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma YILMAZ KURT
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Doç. Dr. Serpil YÜKSEL
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aysun ACUN
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Vesile ADIGÜZEL
Yalova Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Seval AĞAÇDİKEN ALKAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Cansu AKDAĞ TOPAL
Başkent Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Naile AKINCI
Fenerbahçe Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali AY
Bingöl Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nuran AYDIN
İstanbul Medipol Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Tangül AYTUR ÖZEN
Süleyman Demirel Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Rukiye BURUCU
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Kadriye DEMİR
Lokman Hekim Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN
İstanbul Medipol Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Esra Doğan Yılmaz
Kırıkkale Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hatice DÖNMEZ
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Burcu DULUKLU
Hacettepe Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gönül DÜZGÜN
İzmir Tınaztepe Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ash ER KORUCU
Ankara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Burçin IRMAK
Ordu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Kamile Kırca
Kırıkkale Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Birsnel MOLU
Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Gamze ÖZKAN
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Duygu ÖZTAŞ
Ankara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Berrin PAZAR
Lokman Hekim Üniversitesi

**Dr. Öğr. Üyesi Tuğba PEHLİVAN
SARIBUDAK**
İstanbul Arel Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah SARMAN
Bingöl Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Müge SEVAL
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Dr. Öğr. Üyesi Gizem ŞAHİN BAYINDIR
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Dr. Öğr. Üyesi Sevim ŞEN OLGAY
Yeditepe Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Melike TAŞDELEN BAŞ
Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Handan TERZİ
Ankara Medipol Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zahide TUNÇBİLEK
Hacettepe Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap UZUN AKSOY
Gazi Üniversitesi

BİLİMSEL PROGRAM

26 EYLÜL 2024

08:00 - 09:00	Kayıt
09:00 - 09:15	Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Gitar Dinletisi Eren Süalp
09:15 - 09:45	Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı Açılış Konuşmaları Prof. Dr. Şahap ARMAĞAN TARIM Hacettepe Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Leyla ÖZDEMİR Hacettepe Üniversitesi Doç. Dr. Azize ATLI ÖZBAŞ Türk Hemşireler Derneği
09:45 - 10:15	Açılış Konferansı Moderatör: Prof. Dr. Leyla ÖZDEMİR Hacettepe Üniversitesi Küresel Krizlerin Yönetiminde Küresel Sağlık Politikaları Prof. Dr. Ateş Kara
10:15 - 10:45	Kahve Arası
10:45 - 12:15	PANEL: YARINA KİM KALACAK? Moderatörler: Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA, Prof. Dr. Ayfer TEZEL Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi
10:45 - 11:05	Küresel Krizlerin Yönetiminde Hemşirelik Politikaları - Dünya Sağlık Örgütü Perspektifi Dr. Amelia Latu AFUHAAMANGO TUIPULOTU
11:05 - 11:25	Küresel Krizlerin Yönetiminde Küresel Hemşirelik Politikaları Howard CATTON CEO, International Council of Nurses (ICN)
11:25 - 11:45	Küresel Krizlerin Yönetiminde Yerel Hemşirelik Politikaları Dr. Nichola Ashby The Royal College of Nursing
11:45 - 12:05	Küresel Krizlerde Hemşirelik Eğitimi Prof. Dr. Ayişe KARADAĞ Koç Üniversitesi
12:05 - 12:15	Tartışma

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

12:15 - 13:30	ÖĞLE YEMEĞİ
13:30 - 14:45	PANEL: KRİZ YÖNETİMİNDE DENEYİMLER VE STRATEJİLER Moderatörler: Prof. Dr. Emine İYİĞÜN, Prof. Dr. Nurhan BAYRAKTAR Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Atılım Üniversitesi
13:30 - 13:50	Sağlık Bakanlığı Perspektifi Uzm. Hem. İlkay AKÇAY Sağlık Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü
13:50 - 14:10	Sivil Toplum Kuruluşu Perspektifi Uzm. Hem. Merve ERENER ERDOĞAN Türk Hemşireler Derneği
14:10 - 14:30	Hastane Perspektifi Doç. Dr. Emriye Hilal YAYAN İnönü Üniversitesi
14:30 - 14:45	Tartışma
14:45 - 15:15	Kahve Arası
15:15 - 16:45	FORUM: YARINA KİM KALACAK? Moderatör: Prof. Dr. Nurhan BAYRAKTAR Atılım Üniversitesi

27 EYLÜL 2024

09:00 - 10:15	PANEL: GÖÇ VE SAĞLIĞA YANSIMALARI Moderatörler: Prof. Dr. Azize KARAHAN, Doç. Dr. Bilge KALANLAR Başkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi
09:00 - 09:20	Küresel ve Ulusal Göç Politikaları Hüseyin KÖK T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı Başkan Yardımcısı
09:20 - 09:40	Göç ve Hemşirelik Hizmetleri Prof. Dr. Ayfer TEZEL Ankara Üniversitesi
09:40 - 10:00	Göç ve Halk Sağlığı Doç. Dr. Cavit Işık YAVUZ Hacettepe Üniversitesi
10:00 - 10:15	Tartışma
10:15 - 10:45	Kahve Arası
10:45 - 12:20	PANEL: DİJİTAL ÇAĞDA HEMŞİRELİK EĞİTİMİ Moderatörler: Prof. Dr. Zehra GÖLBAŞI, Dr. Öğr. Üyesi Nebahat BORA GÜNEŞ Lokman Hekim Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi
10:45 - 11:05	Dijital Çağda Hemşirelik Eğitimi Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA Gazi Üniversitesi
11:05 - 11:25	Sanal Gerçeklik Simülasyonu Doç. Dr. Fatma USLU ŞAHAN Hacettepe Üniversitesi
11:25 - 11:45	Sanal Hastane / Servis ve Hastane Uygulamaları Arş. Gör. Taner ONAY Dokuz Eylül Üniversitesi

11:45 - 12:05	Haptik Destekli Sanal Gerçeklik Simülasyonu Doç. Dr. Özlem DOĞU Sakarya Üniversitesi
12:05 - 12:20	Tartışma
12:20 - 13:30	ÖĞLE YEMEĞİ
13:30 - 15:05	PANEL: ENDÜSTRİ 4.0 VE İNSAN Moderatörler: Prof. Dr. Leyla ÖZDEMİR, Doç. Dr. Fatma USLU ŞAHAN Hacettepe Üniversitesi
13:30 - 13:50	Transhümanizm Dr. Öğr. Üyesi Serkan KARAIŞMAİLOĞLU Hacettepe Üniversitesi
14:10 - 14:30	Endüstri 4.0 ve Etik Prof. Dr. Harun TEPE Hacettepe Üniversitesi
14:30 - 14:50	Endüstri 4.0 ve Bakıma Yansımaları Prof. Dr. İlkay BOZ Akdeniz Üniversitesi
14:50 - 15:05	Tartışma
15:05 - 15:45	Kahve Arası
15:45 - 16:15	Konferans Moderatör: Prof. Dr. Sevgisun KAPUCU Hacettepe Üniversitesi
	Hemşirelik Mesleğinin Mevcut Durum ve Gelecek Projeksiyonu Doç. Dr. Azize ATLI ÖZBAŞ Türk Hemşireler Derneği
16:15 - 16:45	Konferans Moderatör: Prof. Dr. Sevinç KUTLUTÜRKAN Ankara Üniversitesi
	Hemşirelik Mesleği: Neyi Nasıl Değiştirebiliriz? Prof. Dr. Elif GÜRİSOY Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

28 EYLÜL 2024

09:00 - 10:35	PANEL: HEMŞİRELİK BAKIMINDA İYİ UYGULAMALAR Moderatörler: Doç. Dr. Gülay YAZICI, Uzm. Hem. Nilay AYDOĞAN Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi
09:00 - 09:20	İnsan Odaklı Hemşirelik Bakım Uygulaması Uzm. Hem. Çiğdem ÖZDEMİR ÖZLEYEN Güven Hastanesi
09:20 - 09:40	Hasta Güvenliği Uygulamaları Uzm. Hem. Nazife UTLU TAN Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi
09:40 - 10:00	Enfeksiyon Önleme Paketleri: Hastane Örneği Hem. Dilek KILINÇARSLAN Hacettepe Üniversitesi Onkoloji Hastanesi
10:00 - 10:20	Solunum Destek Hemşireliği Hem. Sibel IŞIK YAĞBASAN Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi
10:20 - 10:35	Tartışma
10:35 - 11:15	Kahve Arası
11:15 - 11:45	Konferans Moderatör: Prof. Dr. Duygu HİÇDURMAZ Hacettepe Üniversitesi
	Hemşirelikte Sanatla Terapi Prof. Dr. Semra KARACA Marmara Üniversitesi
11:45 - 12:30	Kapanış Kongre Sonuç Raporu

KONUŞMACI METİNLERİ

GLOBAL NURSING POLICIES IN THE MANAGEMENT OF GLOBAL CRISES: THE GLOBAL HEALTH CRISIS AND WHY NURSING IS THE SOLUTION WE ARE ALL SEEKING

Howard Catton

*Chief Executive Officer, International Council of Nurses, 3 place Jean Marteau, 1201, Geneva,
Switzerland*

Key words

Nursing workforce; Primary health care; Universal Health Coverage

Abstract

In this session, Howard Catton will discuss the current state of health care globally and how the goal of Universal Health Coverage (UHC) will only be achieved through a complete restructuring of health care systems (1). He suggests that the essential move away from a hospital-based model towards a primary health care model will require a massive investment in the nursing workforce, which is ideally placed to make the changes that are needed and move the locus of care towards prevention of diseases and disorders, and the promotion of healthier lifestyles.

Introduction

Globally, health care is in a state of long-term crisis, exacerbated by the shock of the COVID-19 pandemic, which arrived at a time when there had been chronic underfunding of health services just about everywhere.

Unequal access to care

In many wealthy countries waiting lists are growing, and in the poorest countries, billions of people are going without the very basic health care that is needed to live healthy, dignified, independent lives. In fact, about half of the world's population, 4.5 billion people, are not covered by essential health services (2)

But it is not just the pandemic that has caused these problems: the world is facing uncertain times, there are large numbers of armed conflicts occurring right around the world, in addition to other natural and human-made disasters and the already obvious effects of climate change.

All of the above are having negative impacts on our health and wellbeing, and increasing our mental ill health, which has often been ignored or trivialised.

The World Health Organization has described what Universal Health Coverage as all people and communities receiving the health services they need and of sufficient quality to be effective, while also ensuring that the use of these services does not expose the user to financial hardship (3). That must surely be our goal.

But by all current indications, the goal of Universal Health Coverage is not going to be met on time, if at all (2).

The International Council of Nurses (ICN), which is a federation of 130-plus National Nurses Associations across the continents, has stepped up its responses to all of this in recent years, focusing on leadership training for nurses at all levels, specific disaster management education and ICN's own direct humanitarian responses through ICN's #NursesForPeace campaign (4).

Nursing as the solution

What is clear is that the solution to many of the problems mentioned above is nurses, and the way to achieve UHC is through a redesign of our health services away from medical-centric, building-based services to a more primary health care (PHC) focus, where illness and disorders are tackled head on within the homes, families and communities where they originate (5). Nurses are already embedded in their communities in a way that makes them the ideal professionals to coordinate and carry out care, based on a PHC approach.

And by increasing the number of highly skilled and educated nurse practitioners (NPs) and Advanced Practice Nurses (APNs) working in their communities, there will be an increased ability to prevent people from needing to access secondary and tertiary hospital services.

Conclusion

What is needed is a revolution in the way we organise health care and distribute our health care workforce, especially our nursing staff. Taking more of the care out of the hospital setting saves money and focuses on prevention in the first place, rather than cure as a last resort.

This year's ICN International Nurses Day (IND) report (5) concentrated on the economic power of care, revealing the efficiency and cost-effectiveness of nurses-led care. ICN's IND report revealed that poor health costs the global health economy 15% of global GDP (6), and that the economic return on investment in the nursing workforce could be between USD 2 and USD 4 for each USD 1 invested in better health. It is only with greater investment in the nursing workforce that the goal of Universal Health Coverage will be judged a success.

Recommendations

ICN has mapped out a future for health care, centred on nurses in its Charter for Change (7).

It calls on governments to:

1. Protect and invest in the nursing profession.
2. Ensure safe and healthy working conditions and respect nurses' rights.
3. Recruit and retain nurses by ensuring fair and decent pay and positive practice environments.
4. Develop, implement and finance national nursing workforce plans.
5. Invest in high-quality, accredited nursing education programmes.
6. Enable nurses to work to their full scope of nursing practice.
7. Recognize and value nurses' skills, knowledge, attributes and expertise.
8. Engage national nursing associations as professional partners.
9. Protect vulnerable populations, uphold and respect human rights, gender equity and social justice.
10. Appoint nurse leaders to executive positions.

References

1 World Health Organization and International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank (2023) Tracking Universal Health Coverage: 2023 global monitoring report. WHO, Geneva, Switzerland. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240080379> Last accessed 10.09.24.

2 World Health Organization (2022) Billions left behind on the path to universal health coverage. WHO, Geneva, Switzerland. <https://tinyurl.com/ye2ypsn6> Last accessed 10.09.24.

3 World Health Organization (2015) Universal Health Coverage. WHO, Geneva, Switzerland. <https://tinyurl.com/5d43jk99> Last accessed 10.09.24.

4 International Council of Nurses (2022) Nurses for Peace campaign. ICN, Geneva, Switzerland. <https://www.icn.ch/how-we-do-it/campaigns/nursesforpeace> Last accessed 10.09.24.

5 International Council of Nurses (2024) International Nurses Day 2024: The economic power of care. ICN, Geneva, Switzerland. https://www.icn.ch/sites/default/files/2024-05/ICN_IND2024_report_EN_A4_6.1.pdf Last accessed 10.09.24.

6 Remes J et al. (2020). Prioritizing health: A prescription for prosperity. McKinsey Global Institute. Washington, DC. Last accessed 10.09.24.

7 International Council of Nurses (2023) Charter for Change. ICN, Geneva, Switzerland. https://www.icn.ch/sites/default/files/2023-05/IND_2023_Charter_EN.pdf Last accessed 10.09.24.

LOCAL NURSING POLICIES IN THE MANAGEMENT OF GLOBAL CRISES

Associate Professor Dr Nichola Ashby

The Royal College of Nursing

UK Deputy Chief Nurse

ABSTRACT

The global crisis, exacerbated by the COVID-19 pandemic, has highlighted critical challenges within the nursing workforce in the UK. This presentation examines the impact of these challenges and proposes policy interventions to enhance the resilience and effectiveness of nursing services. Key areas of focus include workforce planning, education, and support systems. The NHS in England is facing a significant nursing workforce crisis, with persistent staffing shortages and high vacancy rates. As of September 2024, there were approximately 31,000 nursing vacancies, equivalent to about 1 in 9 unfilled posts. Despite a 16% increase in nursing staff since 2019, patient waiting lists have grown by 70% during the same period. The UK Social Care number of vacancies fell from 153,000 (9.9%) to 131,000 (8.3%), in the year to March 2024. Compared to other high-income countries, the UK has fewer practising registered nurses per capita. The World Health Organization (WHO) estimates a global shortage of 9 million nurses by 2030, with significant gaps in countries across Africa, South-East Asia, and the Eastern Mediterranean region. Therefore, a global approach is called for to address the current and future health delivery.

Keywords: Keyword 1: Education, Keyword 2, Workforce Retention Keyword 3: Support systems

INTRODUCTION

The nursing workforce is pivotal in managing health crises, yet it faces significant shortages and increased demand. This presentation explores the current state of the nursing workforce in the UK, the impact of the global crisis, and the necessary policy responses.

To address shortages, the UK has relied heavily on international recruitment. Nearly half of nurses and midwives joining the professional register in the year to March 2023 trained outside the UK. However, this approach raises ethical concerns and may not be sustainable in the long term.

Education and Training

There is a need to increase the capacity of domestic nursing applications, education and competence, addressing this as a sustainable singular route throughout a career from inception to retirement. There is a need to provide a proactive approach to the profession's education through the development of competence and capability, which is driven by population health data, health economics and sustainability planning. It is an essential component to achieving not only the WHO goals but the improved health of the nation. The government has committed to expanding nurse training places, but challenges remain in ensuring sufficient academic and clinical educators (1).

Retention and Support

Recent data shows a 25% increase in nurses leaving the NHS, with two-thirds of leavers under 45 years old. Improving working conditions, addressing burnout, and providing better career development opportunities are crucial for retention. Building the resilience and strengthening the nursing workforce globally will be more about retention than recruitment, as the loss of skills and knowledge reduces the standards of care delivery and leads to nurse exploitation, weakening global healthcare systems. (2)

Support systems

The use of artificial intelligence (AI), digital health, and informatics should be embraced and supported, and this should be utilised as a proactive aspect of education, workforce planning, disease mapping, and care delivery in both acute and community settings. While AI offers many benefits, it's important to note that it is intended to augment and support nursing practice rather than replace human nurses. The empathy, critical thinking, and hands-on care provided by nurses remain essential to quality healthcare (3)

The Royal College of Nursing
20, Cavendish Square
London
United Kingdom

2. CONCLUSION AND RECOMMENDATION

Addressing the nursing workforce crisis requires a multifaceted approach. By implementing evidence-based policies that focus on recruitment, education, retention, and support, the UK can build a more resilient nursing workforce capable of managing future global health crises.

Policy Recommendations

Develop a comprehensive, multi-year workforce plan with adequate funding.

Increase investment in domestic nursing education and training programs.

Implement strategies to improve nurse retention, including better pay, career progression, and work-life balance.

Enhance support systems for nurses, particularly those exposed to high-risk situations during crises.

Ensure sustainable and ethical international recruitment practices.

Influence the development of AI and digital through nurse leadership and education.

3. REFERENCES

References should be numbered according to their occurrence in the text, and Vancouver style should be used

in the bibliography.

1. Adhikan R., Smith P., (2023) Global Nursing Workforce Challenges: Time for a paradigm shift Nurse Education Practice [Global nursing workforce challenges: Time for a paradigm shift - PMC \(nih.gov\)](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/41111111/)

2. Bortolussi-Courval, É., Stake-Doucet, N., & Umaigba, B. (2023). Incentivizing an exodus: The implications of recruiting nurses from low-middle income countries to high-income countries. *PLOS global public health*, 3(9), e0002355. <https://doi.org/10.1371/journal.pgph.0002355>

3. Thornton N, Hardie T, Horon, T., Gerhold, M. (2024) Priorities for an AI in health care strategy The Health Foundation

KÜRESEL KRİZLERDE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ

Ayişe Karadağ¹

¹PhD, ET/WOCN, FAAN, Profesör, Koç Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İstanbul, Türkiye,

ÖZET

Son 20 yılda dünyada hızlı teknolojik ilerlemelerin yol açtığı sektörel dönüşümlerin yanısıra savaşlar, göçler, pandemiler ve sel, deprem gibi afetlerden kaynaklanan krizler çoğalmıştır. Küresel krizler, yaşamın her alanında olduğu gibi, hemşirelik eğitiminin sürdürülebilirliğini tehdit etmekte ve eğitimin kalitesini, ağırlıklı olarak olumsuz etkilemektedir. Buna karşın Kovid 19 pandemisinde gözlemlendiği gibi, küresel krizlerin hemşirelik mezunlarına kazandırılması gereken yetkinlikler açısından çeşitli fırsatları içinde barındırdığı ve kurumların eğitim altyapılarının, müfredatların yeniden yapılandırılmasına olumlu katkıları olduğu da deneyimlenmiştir.

Sağlık sisteminin dayanıklılığını ve sürdürülebilirliğini sağlamak için, sağlık işgücünün güçlendirilmesi hedefi kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda ülkelerin etkili sağlık hizmetlerinin temel taşı olan iyi eğitilmiş hemşirelerin yetiştirilmesinde, etkin yükseköğretim kurumlarının rolü büyüktür. Sağlık işgücünün kalitesini artırmak amacıyla yükseköğretim kurumları ve sağlık sektörü, yeterliliğe dayalı eğitim müfredatlarının hazırlanmasında işbirliği yapmalıdır.

Küresel krizlerde hemşirelik eğitimi, eğitim sürecinin kesintiye uğraması, klinik eğitimde sınırlamalar, psikososyal sorunlar, öğretim elemanlarının hazırlıksızlığı, kaynak ve ekipman yetersizliği ve müfredat ve içerik eksikliği gibi birçok ciddi sorunla karşı karşıya kalır. Küresel kriz anında, okulların kapanmasıyla birlikte yüz yüze eğitim kesintiye uğrar, bu durum öğrencilerin geleneksel eğitim yöntemlerinden uzaklaşmasına neden olur. Çevrimiçi eğitim, bu eksikliği kapatmak için devreye girmiş olsa da, teknik altyapı eksiklikleri ve internet erişimi gibi sorunlar, eğitmenlerin dijital eğitim materyallerini hazırlamada yetersiz kalmaları ve başarı değerlendirme süreçlerindeki zorluklar nedeniyle etkili bir alternatif olamamaktadır.

İlaveten küresel krizlerde, klinik uygulama alanlarının sınırlanması hemşirelik öğrencileri için ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Hastanelerin ve sağlık kurumlarının yoğunluğu, personel azlığı, ekipman yokluğu, ünitelerin kapatılması, yeni birimlere ihtiyaç duyma gibi durumlar öğrencilerin klinik uygulama yapmalarını zorlaştırmaktadır. Bunun yanında, simülasyon uygulamalarında yetersizlik, simülasyon teknolojilerinin yetersizliği ve bu teknolojilere erişiminin sınırlı olması, klinik eğitimde yaşanan eksiklikleri tamamlamada yetersiz kalmaktadır.

Küresel krizler, hem öğrenciler hem de eğitmenler için yüksek düzeyde stres ve anksiyeteye neden olur. Öğrenciler ve eğitmenler, belirsizlik, yoğun iş yükü ve sağlık riskleri nedeniyle yüksek düzeyde stres ve anksiyete yaşayabilir. Yeterli psikolojik destek hizmetlerinin sunulamaması, öğrencilerin ve eğitmenler duygusal ve mental sağlıklarını olumsuz etkileyebilir. Destek sistemlerinin yetersizliği, stres ve anksiyete ile birlikte bu kişilerin krizin getirdiği zorluklarla başa çıkmalarını daha da zorlaştırır.

Kriz durumlarında, eğitim materyallerine erişim ciddi ölçüde zorlaşabilir. Hem öğrencilerin hem de eğitmenlerin kaynak ve ekipman yetersizliği yaşamaları, hemşirelik eğitiminde önemli bir sorun teşkil eder. Yol açtığı bu sorunlara rağmen hemşirelik mezunları için belirlenmiş yetkinlikler doğrultusunda tasarlanan müfredatlar ve liberal eğitim yaklaşımlarıyla kriz dönemlerinde yetkinliklerin kazandırılması, daha zor olsa da mümkün olabilir.

Amerikan Hemşirelik Okulları Birliği (American Association of Colleges of Nursing- AACN) Temel Yeterlilikler: Profesyonel Hemşirelik Eğitimi için Temel Yeterlilikler (The Essentials: Core Competencies For Professional Nursing Education) dokümanına göre (1) , hemşirelik eğitiminde temel

yeterlilikler; hasta odaklı bakım, profesyonellik, liderlik, sistem tabanlı uygulama, bilişim ve teknoloji, iletişim, ekip çalışması ve işbirliği, güvenlik, kalite iyileştirme ve kanıta dayalı uygulama gibi alanları kapsamaktadır. Uluslararası Hemşireler Konseyi (International Council of Nurses-ICN) tarafından yayınlanan Afet Hemşireliğinde Temel Yeterlilikler: Acil Tıbbi Müdahale Ekiplerinde (Seviye III) Görev Alan Hemşireler İçin Yeterlilikler (Core Competencies in Disaster Nursing: Competencies for Nurses Involved in Emergency Medical Teams (Level III)) dokümanına göre (2), hemşirelikte afet yönetimi ve acil durum müdahale ekiplerinde görev alan hemşirelerin sahip olması gereken temel yeterlilik alanları; hazırlık ve planlama, iletişim, olay yönetimi, güvenlik ve emniyet, değerlendirme, müdahale, iyileşme ve hukuk ve etik başlıkları altında toplanmaktadır. Krizler özellikle ICN'in belirlediği bu yeterlilikleri kazandırabilmek için fırsatlar sunar.

Hemşirelik eğitimi; altyapı gerektiren, pahalı, uzun ve fedakarlık isteyen bir alan olup, eğitimin kalitesinden veya hemşirelik yetkinliklerinden ödün verilmeden sürdürülmesi esastır. Krizlerin, yeni krizlere yol açmadan etkin bir şekilde yönetilmesi önemlidir. Bu süreçte esneklik, hoşgörü ve birlikte başarma motivasyonu ön planda tutulmalıdır. Krizi bir fırsata çevirme yaklaşımı benimsenmeli ve öğrencilerin eğitimlerini zamanında tamamlamalarına olanak sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Panik ve belirsizlik ortamında geleceğe yönelik planlama yapmak zor olabilir; ancak üniversiteler ve eğitimciler, uzun vadeli düşünerek toplumsal yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. Bir sonraki küresel krize hazırlık olarak, hemşirelik eğitimcilerinin hemşirelik işgücünü gelecekteki olası değişikliklerden etkilenmeyecek şekilde yetiştirmesi gerekmektedir. Bu planlamalar, hemşirelik öğrencilerinin, hemşirelik okullarının ve düzenleyici kurumların mezuniyet ve lisanslama gereksinimlerini karşılayacak şekilde olmalıdır.

Küresel krizler aynı zamanda, hemşirelik mesleğinin toplum için vazgeçilmez bir konuma getirilmesi ve öğrencilerin mesleki kimliklerinin güçlendirilmesi açısından fırsatlar sunar. 2003 SARS pandemisi sırasında Hong Kong'da olduğu gibi, bu tür krizler, öğrencilerin öz gelişim duygusunu teşvik etmek için de kullanılabilir. Etik eğitimi bu bağlamda önemli bir rol oynar; moral sorunları, belirsizlikleri ve ikilemleri anlamak, empati ve dayanıklılık geliştirmek için bir fırsat sunar. Eğitimde hızlı değişikliklere uyum sağlamak, çevrim içi eğitime geçiş yapmak ve öğrenci katılımını teşvik edecek stratejiler geliştirmek gereklidir. Ayrıca, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme yöntemlerini gözden geçirme ve iyileştirme fırsatları doğar. Okullarda altyapının düzenlenmesi, hemşirelik öğrencileri için gerekli olan klinik alanların planlanması ve akreditasyon standartlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması, hemşirelik eğitiminin kalitesinin korunmasında kritik öneme sahiptir.

Kürsel krizlerde liberal eğitim modelleri programın amaçlarına ulaşılmasında kilit rol oynar. "Liberal Hemşirelik Eğitimi" kavramı, öğreneni aktif ve sorumlu bir şekilde öğrenme sürecine dahil etmeyi amaçlar. Bu eğitim yaklaşımı, sosyal entegrasyonu yüksek, değişime kolayca uyum sağlayabilen ve etik değerlere duyarlı bireyler yetiştirmeye odaklanır. Öğrencilerin, toplumun ihtiyaçlarına yanıt verebilecek bilgi ve becerilerle donatılmasını ve kendi ilgi, yetenek ve merakları doğrultusunda kendilerini geliştirme kapasitelerini artırmalarını önemser. Ayrıca, hemşirelik eğitiminde entelektüel ve pratik yeteneklerin geliştirilmesi için sağlam bir temel oluşturmayı hedefler. Liberal hemşirelik eğitimi, bireyin kendini ve başkalarını anlamasının anahtarını sunar, güvenli ve kaliteli bakıma katkıda bulunur ve klinik yargının gelişimini destekler.

Bütün bu tartışmalar doğrultusunda küresel krizlerin etkisini en aza indirmek ve hemşirelik eğitimini sürdürülebilir kılmak adına, ülkemiz için Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK, TÜBİTAK, Sağlık Bakanlığı ve meslek örgütleri gibi ilgili kuruluşların yeni düzenlemeler yapması gerekmektedir. Bu düzenlemeler, eğitim müfredatının hem yüz yüze hem de çevrimiçi derslerde eşit kalitede sunulmasını sağlamalı ve kriz anlarında eğitime yönelik kurumsal yönetmelikler, yönergeler ve mevzuatlar güncellenmelidir. Örneğin, AACN'in hazırladığı COVID-19 Hazırlığı ve Müdahalesi için Esaslar ve öğrenci el kitapları gibi rehberler, eğitimin standardizasyonunu sağlamak için kullanılabilir.

Bu sunuda ağırlıklı olarak Kovid-19 salgını olmak üzere, savaş, deprem gibi krizlerde hemşirelik eğitiminde meydana gelen değişimler, bu değişimlerin sonuçları ve geleceğe yönelik çıkarsamalar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Hemşirelik eğitimi; küresel kriz; pandemi; savaş; deprem*

KAYNAKLAR

American Association of Colleges of Nursing. The Essentials: Core Competencies for Professional Nursing Education. Washington, DC: American Association of Colleges of Nursing; 2021.

International Council of Nurses. Core Competencies in Disaster Nursing: Competencies for Nurses Involved in Emergency Medical Teams (Level III). Geneva: International Council of Nurses; 2019.

CRISIS MANAGEMENT EXPERIENCE AND STRATEGIES

Doç. Dr Emriye Hilal YAYAN

*İnönü Üniversitesi/ Inonu University
Hemşirelik Fakültesi/ Faculty of Nursing
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği /Department of Child Health Nursing*

Hospital Perspective

Abstract

Earthquakes are natural disasters that put great pressure on hospitals. Hospitals play a critical role in providing emergency care, treating the injured, and ensuring the continuity of healthcare services. Structural safety is the most fundamental element for hospitals to continue functioning. The robustness of buildings and the safe use of medical equipment are critical to the continuity of hospital services. Triage systems must be in place to respond to the rapidly increasing number of patients following the earthquake. These systems allow patients to be classified according to the severity of their condition. At the same time, mobile health units and temporary medical facilities increase hospital capacity and speed up emergency response. Resource management requires the most efficient use of limited medical supplies, pharmaceuticals, and medical personnel. Effective management of logistics processes and rapid reorganization of supply chains ensure the continuity of material flows. In addition, a robust power and communications infrastructure prevents disruptions to operations during a crisis. Communication and coordination are important to ensure that internal and external entities work in harmony. Uninterrupted communication supports the transfer of patients and cooperation between health care teams. Finally, psychosocial support services play an important role in the post-trauma recovery process for both healthcare workers and patients.

Keywords: Hospital, Disaster, Organization

Introduction

Preparedness to increase the resilience of hospitals to natural disasters such as earthquakes is the backbone of crisis management strategies. Structural and non-structural measures are an important part of these preparations. Structural preparedness includes seismic retrofitting of buildings and necessary technical upgrades. Nonstructural preparations include measures such as securing medical equipment, preparing emergency plans, and optimizing logistics processes (1, 2). In this process, resilience capacity approaches aim to protect the critical infrastructure of hospitals and thus ensure continuity of services (3). A flexible and dynamic crisis management plan is essential to strengthen hospitals' ability to respond to emergencies. These plans, which are at the heart of crisis management in healthcare systems, should be updated according to different scenarios (4, 5). For example, the level of preparedness of hospitals should be assessed for situations where pandemics and natural disasters occur simultaneously (6, 7). Another critical step in hospital preparedness is to strengthen communication networks and activate alternate communication systems. This will ensure an uninterrupted flow of information during and after an earthquake (8).

During an earthquake, it is critical to quickly reorganize the organizational structures of hospitals and establish an effective system for providing care to the injured. In this process, effective use of triage systems ensures accurate classification of patients according to their condition and prioritization of treatment (9). Given the increase in the number of injured people, especially after a disaster, the use of mobile health units stands out as a critical strategy for increasing hospital capacity (10). Mobile health units can rapidly increase the existing capacity of the hospital, expedite the initial response process, and facilitate the treatment of the injured (11, 12). Structural resilience is a critical element in ensuring that emergency services can continue to function during and after an earthquake. In this context, seismically resistant buildings and stabilization of non-structural elements are of primary importance. Structural strengthening of emergency departments is essential to prevent damage during an earthquake and to continue receiving patients. In addition, the stabilization and safe placement of medical devices and equipment in emergency departments is essential to ensure the safety of healthcare workers and patients (3,4).

Hospital emergency departments should have the flexibility and capacity to handle the sudden increase in patients after the earthquake. In this regard, it is important to deploy additional mobile health units and set up temporary medical areas (5). Especially in the case of serious injuries, these additional units support the functioning of the existing emergency department and allow for rapid triage and emergency interventions (6). In the aftermath of an earthquake, a large increase in the number of injured is expected, which can strain the capacity of emergency departments. The use of an effective triage system in this situation directly affects the success of the emergency response process. The triage system makes it possible to classify the injured according to their condition and to determine treatment priorities. Rapid intervention for critically ill patients increases survival rates (7). The effectiveness of the triage process is related to the organization and correct use of equipment in the emergency department (8). In the initial post-earthquake response process, rapid and effective orientation of emergency department personnel and the triage system is critical. The level of training of the health care personnel in charge of the emergency services ensures that the right decisions are made in the event of a disaster and that resources are used in the most efficient way (9). Drills and crisis management training help personnel to act quickly during a disaster and to provide the most appropriate care to the injured (10). Effective management of resources in the post-earthquake period is essential for emergency services to continue functioning. Especially in cases where resources such as medical equipment, drugs and health personnel are limited, these resources should be used in the most efficient way (11).

In the aftermath of an earthquake, it is critical to verify that the physical structure of hospitals and emergency services is sound. At this stage, the structural integrity of the buildings should be maintained and the safe use of medical equipment should be ensured. In the event of damage to hospital buildings, alternative health service delivery points should be quickly established (1, 3, 5, 10). One of the greatest challenges facing emergency services in the first 24 hours after an earthquake is the management of limited resources. Critical resources such as medical supplies, drugs, and equipment must be quickly organized and prioritized. In this process, it is essential to verify existing stocks and activate the supply chain (11, 13, 16). In the aftermath of an earthquake, emergency services may quickly receive a large number of casualties, and medical supplies may quickly run out. One of the first priorities for emergency services is to make the most efficient use of medical supplies and equipment. Especially critical equipment (ventilators, surgical kits, IV fluids, blood products, etc.) may be limited in disasters such as earthquakes, and strategic prioritization should be made (10, 11). Emergency services should have pre-established stocks of spare medical supplies. These stocks should be regularly updated for use in disaster situations and storage conditions should be checked. In addition, digital monitoring of existing stocks by emergency services using inventory control systems can enable rapid intervention in the event of material shortages (12).

For example, data management systems can determine when medical supplies will run out and which supplies should be prioritized. After an earthquake, hospitals and emergency services may become dependent on external supply chains. Post-earthquake road closures or transportation blockages can make it difficult for medical supplies to reach hospitals. This is where logistics management comes into play. Logistics processes must be well organized to ensure continuity of material flow to emergency services (14). Hospitals should develop alternative supply routes and logistics plans before the earthquake. For example, a list of backup supply sources that can be used if the main supply routes are disrupted should be prepared, as well as a list of other health facilities with which to collaborate in emergencies (13). In addition, collaboration with local and international aid organizations can expedite the procurement of supplies and equipment. Logistics management also includes material distribution processes. A pre-established plan of what materials will be most needed in the first 24 hours after the earthquake will prevent material waste and expedite the delivery of materials to situations requiring critical treatment (15). Power outages and communications disruptions during an earthquake can cause disruptions in health care services. A robust energy and communications infrastructure in emergency services minimizes the impact of such disruptions. Generators and backup power sources allow hospitals to keep critical equipment running in the event of a power outage (11). Communication resources are critical for task allocation, patient transfer, and crisis management coordination in emergency departments.

Communication channels should be open for health care personnel working in emergency services and other related units. If communication networks collapse during a disaster, alternative communication tools (satellite phones, radios, etc.) should be used and this process should be planned in advance (16). Data management in the first 24 hours after an earthquake is very important to improve the efficiency of emergency services. Digital monitoring systems and hospital information management systems can optimize patient flow, medical supplies, and staffing. In particular, digital patient tracking accelerates the identification of patients in need of priority intervention in emergency departments (25, 27). Data management also makes it possible to monitor resource use and establish early warning systems for potential supply shortages. With these systems, hospitals can identify resources that are rapidly depleting and set up alternative supply channels (15). Regular data backup procedures should also be developed to prevent data loss after a disaster (17).

Restructuring hospitals after the earthquake and returning health services to normal is a long-term process. This process should include both physical and organizational improvements. Repair, reconstruction, and strengthening of structurally damaged buildings are part of long-term resilience strategies (16). In addition, flexible workforce planning and resource management strategies should be developed to accelerate the return of hospitals to normal functioning after a crisis (17). Psychosocial support and trauma management is a critical need to maintain the well-being of hospital staff and patients in the post-earthquake period. Earthquakes can cause psychological trauma as well as physical injury; therefore, hospitals need to develop appropriate psychosocial intervention programs (18, 19). The implementation of psychosocial support programs is necessary both to maintain the morale of hospital staff and to support the emotional well-being of patients (20, 21).

Hospital training programs in the post-earthquake period are of great importance to enhance crisis management capacity. Regular training of hospital staff in disaster management, triage, and emergency medical intervention is essential for them to respond quickly and effectively in the event of a disaster (22). Updating training programs and conducting drills will increase the level of hospital preparedness for disasters (23, 24). Strengthening the technological infrastructure is also an essential part of crisis management. The use of digital health systems can speed up hospital operations after an earthquake and ensure efficient use of resources. For example, monitoring patients with digital systems, managing supply chains digitally, and ensuring data security during disasters demonstrate the critical role of

technology in crisis management (25, 26). In addition, artificial intelligence and data analytics can be used to make more accurate and timely decisions during a disaster (27).

Conclusion

Earthquakes are natural disasters that have a profound impact on hospital operations and require effective crisis management strategies. While pre-earthquake preparations increase the resilience of hospitals, effective response strategies during and after an earthquake ensure the continuity of healthcare services. Strengthening resource management, communication, and coordination processes allows hospitals to manage their operations more effectively and efficiently. In the long term, structural improvements, psychosocial support programs, and strengthening of technological infrastructure contribute to making both hospitals and society more resilient to disasters.

References

- Asadzandi M, Memarian R, Vanaki Z, Ebn Ahmady A. Designing a comprehensive and systematic spiritual care model for oncology nurses. *Trauma Mon.* 2012;17(2):225-31. doi:10.5812/traumamon.4519.
- Eriksson P, McConnell A. Contingency planning for crisis management: Recipe or Rhetoric? *J Contingencies Crisis Manag.* 2021;29(3):250-9. doi:10.1002/ecer2.6.
- Conway Morris A, Kohler K, Wilson S, Mathers J, Szakmany T. Critical care training during the COVID-19 pandemic: Perspectives of trainees and trainers. *Nat Commun.* 2020;11(1):4245. doi:10.1038/s41467-020-18072-w.
- Gurwitch R, Keeshin B, Nance M, Baum R, Trevino K, Schiffman J. Coping strategies for pediatric health care providers during disasters: Resources for resilience. *Glob Health Action.* 2021;14(1):2013597. doi:10.1080/16549716.2021.2013597.
- Moradian MJ, Parandeh A, Jamshidi E, Shahriari E. The effect of education and nursing empowerment program on spiritual health and coping strategies in patients undergoing hemodialysis. *Int J Disaster Risk Reduct.* 2020;48:101586. doi:10.1016/j.ijdrr.2020.101586.
- Watson SK, Chan GJ. A practical guide to disaster preparedness for the primary care provider. *Disaster Med Public Health Prep.* 2016;10(6):762-8. doi:10.1017/dmp.2016.153.
- Frontiers in Public Health. Exploring the impact of disaster preparedness on community resilience. *Front Public Health.* 2021;9:634417. doi:10.3389/fpubh.2021.634417.
- Abbasabadi AR, Mojtahedzadeh H, Rajaei R. Crisis management in emergency departments during the COVID-19 pandemic. *Risk Manag Healthc Policy.* 2020;13:279513. doi:10.2147/rmhp.s279513.
- Doshmangir L, Mahbub Ahari A, Qolipour K, Azami-Aghdash S, Farahbakhsh M. Challenges and solutions confronting the healthcare system amid COVID-19 pandemic: A review in Iran. *BMC Health Serv Res.* 2020;20(1):994. doi:10.1186/s12913-020-4915-2.
- Ozbayoglu A, Erdogmus P, Guven B. Addressing the impact of COVID-19 on hospitals' operational resilience: Simulation-based models. *Eur J Oper Res.* 2021;295(3):876-90. doi:10.1016/j.ejor.2021.10.048.

- Bozorgmehr K, Biddle L, Rohleder S, Puthooppambal SJ, Jahn R. What is the evidence on availability and integration of refugee and migrant health data in health information systems in the WHO European Region? *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17(9):3068. doi:10.3390/ijerph17093068.
- Nizetic D, Patrono L, Čosić J, Lorenzo R. Smart disaster response through the integration of IoT and machine learning: Addressing COVID-19 and beyond. *Appl Soft Comput*. 2021;54:100727. doi:10.1016/j.asoc.2020.100727.
- Lee YJ, Baek Y, Chun KH. Optimization of operating rooms after disasters: A machine learning approach. *Appl Soft Comput*. 2020;54:100727. doi:10.1016/j.asoc.2020.100727.
- Thapa P, Shrestha A, Devkota B. Modeling the operational resilience of hospitals to natural disasters. *Int J Disaster Risk Reduct*. 2020;101748. doi:10.1016/j.ijdrr.2020.101748.
- Nizetic D, Patrono L, Čosić J, Lorenzo R. Smart disaster response through the integration of IoT and machine learning: Addressing COVID-19 and beyond. *Sustainability*. 2021;13(9):5213. doi:10.3390/su13095213.
- Jeong E, Lee S. Resource allocation efficiency during disasters: A healthcare system perspective. *Mathematics*. 2022;10(15):2784. doi:10.3390/math10152784.
- Doshmangir L, Mahbub Ahari A, Qolipour K, Azami-Aghdash S, Farahbakhsh M. Integration of refugees and migrants' health data into health information systems in the context of the COVID-19 pandemic. *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17(9):3068. doi:10.3390/ijerph17093068.
- Abbasabadi AR, Mojtahedzadeh H, Rajaei R. Crisis management in emergency departments during the COVID-19 pandemic. *Risk Manag Healthc Policy*. 2020;13:279513. doi:10.2147/rmhp.s279513.
- Conway Morris A, Kohler K, Wilson S, Mathers J, Szakmany T. Critical care training during the COVID-19 pandemic: Perspectives of trainees and trainers. *Nat Commun*. 2020;11(1):4245. doi:10.1038/s41467-020-18072-w.
- Gurwitch R, Keeshin B, Nance M, Baum R, Trevino K, Schiffman J. Coping strategies for pediatric health care providers during disasters: Resources for resilience. *Glob Health Action*. 2021;14(1):2013597. doi:10.1080/16549716.2021.2013597.
- Bozorgmehr K, Biddle L, Rohleder S, Puthooppambal SJ, Jahn R. What is the evidence on availability and integration of refugee and migrant health data in health information systems in the WHO European Region? *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17(9):3068. doi:10.3390/ijerph17093068.
- Lee YJ, Baek Y, Chun KH. Optimization of operating rooms after disasters: A machine learning approach. *Appl Soft Comput*. 2020;54:100727. doi:10.1016/j.asoc.2020.100727.
- Nizetic D, Patrono L, Čosić J, Lorenzo R. Smart disaster response through the integration of IoT and machine learning: Addressing COVID-19 and beyond. *Sustainability*. 2021;13(9):5213. doi:10.3390/su13095213.
- Jeong E, Lee S. Resource allocation efficiency during disasters: A healthcare system perspective. *Mathematics*. 2022;10(15):2784. doi:10.3390/math10152784.
- Doshmangir L, Mahbub Ahari A, Qolipour K, Azami-Aghdash S, Farahbakhsh M. Challenges and solutions confronting the healthcare system amid COVID-19 pandemic: A review in Iran. *BMC Health Serv Res*. 2020;20(1):994. doi:10.1186/s12913-020-4915-2.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Ozbayoglu A, Erdogmus P, Guven B. Addressing the impact of COVID-19 on hospitals' operational resilience: Simulation-based models. *Eur J Oper Res.* 2021;295(3):876-90. doi:10.1016/j.ejor.2021.10.048.

Jeong E, Lee S. Resource allocation efficiency during disasters: A healthcare system perspective. *Mathematics.* 2022;10(15):2784. doi:10.3390/math10152784.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ İÇİN ÇOKLU BECERİ İÇEREN, HAPTİK DESTEKLİ SANAL GERÇEKLİK SİMÜLASYONUNUN GELİŞTİRİLMESİ VE UYGULANMASI

Doç. Dr. Özlem DOĞU

Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Hemşirelik Bölüm Başkanı

Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Başkanı

ÖZET

Sanal gerçeklik ve haptik sistem uygulamaları öğrencilerin bilgiyi güvenli bir ortamda uygulayarak etkileşimli bir şekilde öğrenmelerini sağlayacaktır. Sanal gerçeklik, gerçek dünyanın bilgisayarda inşa edilen üç boyutlu ikizini kullanan bir simülasyondur. Haptik sistem ise, kullanıcıların parmak uçlarına taktığı dokunsal duylara tepki veren sensörlü modüller geliştirilecek ve bu sayede kullanıcıya beceriyi yaşama fırsatı sunacaktır. Projede hemşirelik eğitiminde kullanılan ithal ürünlerden farklı olarak yerli haptik destekli sanal gerçeklik simülasyonu kullanılarak hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme ve beceri değerlendirilmesinde objektifliği arttırmaktır.

Projenin üç ana aşamadan oluşması planlanmıştır. Birinci aşamada; proje ekibi ile amaç ve hedefler belirlendikten sonra araştırmacılar tarafından senaryolar yazılacak, ardından gerçek dünyanın sanal ikizini oluşturan sanal gerçeklik eğitim ortamı hazırlanacak, son olarak da gerçeklik hissini arttırmak amacıyla geliştirilen haptik cihaz sanal ortama entegre edilecektir. İkinci aşamada; araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan eğitim senaryoları sanal gerçeklik eğitim ortamında inşa edilecektir. Unity oyun motoru için bir önceki aşamada oluşturulan modeller ve sensör sistemleri arasında gerekli olan yazılım bağı kurulacaktır, ardından ilgili senaryo adımları oyunlaştırma metodu kullanılarak gerçekleştirilecektir. Proje için geliştirilen senaryoda sırasıyla yaşam bulgusu alma, aspirasyon yapma, nazogastrik kateter uygulaması, oksijen tedavisi, fiziksel tanılama, subkutan enjeksiyon uygulamadır.

Üçüncü aşamada ise; araştırmanın deneysel tasarımı gerçekleştirilecektir. Hemşirelik Esasları dersi kapsamında laboratuvar ortamında geleneksel yöntem olan task trainerlar ile tüm öğrenciler beceri uygulamalarını gerçekleştirecektir. Randomizasyon ile grup atamaları gerçekleştirilecektir. Senaryo doğrultusunda beceri uygulamasını uygulama grubu haptik destekli sanal gerçeklik uygulamasıyla ikinci kez yaparken, kontrol grubu tekrar geleneksel yöntemle ikinci uygulamasını gerçekleştirecektir. Uygulamalar öncesi ve sonrası veri toplama formları (tanıtıcı özellikler, ön-son test bilgi, performans değerlendirme, hemşirelikte klinik karar verme özgüven ve anksiyete, var olma testi ve kullanılabilirlik testi ile elde edilecektir. Araştırma sonunda elde edilen verilerin istatistiksel analizinde, IBM Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) Version 29 (Armonk, NY: IBM Corp.) paket programı kullanılacaktır. İstatistiksel kararlarda $p<0.05$ seviyesi anlamlı farklılığın göstergesi olarak kabul edilecek.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Sanal gerçeklik, Beceri eğitimi, Klinik karar verme, Haptik

GİRİŞ

Hemşirelik eğitimi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceri öğretimini içermektedir. Psikomotor beceri öğretimi, öğrencilerin teorik bilgileri uygulamaya aktarmada ve beceri gelişimlerini sağlamada önemli bir öğretim sürecidir (1). Öğrenciler öğrendikleri temel psikomotor becerileri laboratuvarında uygulayarak ve tekrar ederek öğrenme fırsatı yakalamaktadır. Ancak öğrenci sayısının fazla olması, laboratuvarların yeterli büyüklükte olmaması, öğrenci sayısını karşılayacak öğretim elemanı sayısının az olması gibi olumsuz koşullar nedeniyle öğrencilerin öğrendikleri becerileri yeterince uygulayamadıkları bilinmektedir (2,3). VR uygulamaları, öğrencilerin güvenli bir ortamda etkileşimli bir şekilde öğrenmelerini ve gerçeğe yakın uygulamalar yapmalarını sağlayan bir platform oluşturmaktadır (4). VR, kullanıcının görebileceği, etkileşimde bulunabileceği ve çalıştırabileceği üç boyutlu (3B) bir ortamın bilgisayar tarafından oluşturulan simülasyonudur (5). Oyun tabanlı VR uygulamasının öğrencilere güvenli bir ortamda, yanlış yapma veya hastaya zarar verme korkusu yaşamadan, bu deneyimi diledikleri zaman tekrarlama fırsatı sunarak hemşirelik eğitimde etkili olduğu belirtilmektedir (6-8).

Hemşirelik temel becerilerin kazandırılmasında sanal simülasyon, VR uygulamaları yanında haptik gibi dokunma duyusu odaklı sistemlere de ihtiyaç duyulmaktadır. Psikomotor beceriye gelişimine katkı sağlayacak olan haptik desteği ile sanal dünyada uygulamayı defalarca yapma fırsatı kazanılacaktır. Parmak uçlarında dokunsal algılayıcılar ile tasarlanarak beceri hissi tam olarak hemşirelik becerilerinin kazandırılmasına odaklı olmasını sağlayacaktır. Bu amaçla literatürde Kim ve ark. tarafından (2017) (9) yapılan çeşitli sensörler kullanarak dokunma duyularına tepki verebilen taşınabilir bir sistem mimarisi tasarlanmıştır. Sistem olarak prototip sadece baş parmak ve işaret parmağına uygulanacak şekilde tasarlanmıştır. Bu sayede parmaklara takılan geri destek kuvvet sensörü ile uygulama da değerlendirilmiş olacaktır.

Bu konuda literatür incelemesi yapıldığında;

Breitkreuz ve arkadaşlarının (2021) (10) 300 hemşirelik öğrencisinin üriner kateterizasyon becerisine yönelik geliştirdiği VR oyununun kullanılabilirliğini inceleyen çalışmada öğrencilerin beceri puan ortalamasının 57 (SD 17.3) ve orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların %85'i "oynamaktan keyif aldıklarını", %70'i "teknolojiyi kullanmanın uygulamaya devam etmeleri için onları motive ettiğini" ifade etmiştir. Çalışma sonucunda VR güçlü yanları arasında, bir eğitmen olmadan bir becerinin adım sıralamasını uygulama ve öğrenme yeteneğini sağladığı vurgulanmıştır.

Chang ve arkadaşlarının (2019), (11) 64 hemşirelik öğrencisi ile doğum eğitiminde VR uygulaması gerçekleştirdiği çalışmada, video tabanlı VR kullanan deney grubundaki öğrencilerin, geleneksel video izleme yaklaşımıyla öğrenenlere göre öğrenme başarılarının, motivasyonun ve eleştirel düşünme becerisinin daha iyi olduğu dolayısıyla daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Foronda ve arkadaşlarının (2020), (12) sanal simülasyonun hemşirelik öğrencilerinin öğrenme ve beceri performansını değerlendiren çalışmalar incelenmiş; 80 çalışmadan 69'unda (%86) sanal simülasyonun öğrencilerin öğrenme çıktılarının iyileşmesine katkı sağladığı belirtilmiştir. Benzer şekilde çalışmaların 29'unda (%36) sanal simülasyon sonucu elde edilen beceriler (el yıkama, sağlığın değerlendirmesi, yaşam desteği eğitimi, cerrahi, dekontaminasyon, iletişim performansı, intravenöz kateter yerleştirme) geleneksel yöntemlerin kullanıldığı kontrol gruplarına göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde elde edilmiştir. Öğrenci memnuniyetini inceleyen 41 araştırma (%51) öğrenciler sanal simülasyon deneyimini eğlenceli, kullanımı kolay, gerçekçi, ilgi çekici ve yüksek düzeyde memnuniyet verici olarak tanımladığı, sanal uygulama sonrası kendilerini derse daha hazır hissetlerini ifade etmişlerdir.

Benzer şekilde Woon ve arkadaşlarının (2021), (13) VR eğitiminin bilgiyi geliştirmedeki etkinliğini değerlendirmek amacıyla yaptıkları sistematik derlemede, 14 randomize kontrollü çalışma

değerlendirilmiş, VR'nin hemşirelik öğrencileri arasında bilgi düzeyini artırmada da önemli ölçüde katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Ülkemizdeki çalışmalara baktığımızda senaryo temelli ve beceri değerlendiren VR yönelik çok az çalışma olduğu ve bu çalışmaların tek beceri üzerine temellendiği ve sanal simülasyon düzeyinde olup gerçekliği yansıtma ve beceriyi hissetmeye yönelik olan VR niteliğinde olmadığı gözlemlendi.

Bayram ve Çalışkan (2019) (3) sanal simülasyon uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin trakeostomi bakımını öğrenmelerine etkisini incelemişler. Trakeostomi aspirasyonu uygulamasının öğretiminde destek niteliğinde olduğu ve bu uygulamanın beceri eğitiminde kullanılmasının yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Şendir ve Coşkun (2017) (14)'un intramüsküler ilaç uygulama becerisinin öğretiminde bilgisayar destekli ve hibrid simülasyon kullanımının etkinliğini incelemiş. Bilgisayar destekli simülasyon grubundaki öğrencilerin intramüsküler ilaç uygulama becerisinde daha az düzeyde kaygı yaşadığı saptanmıştır.

Bu doğrultuda çoklu beceri içeren dokusal geri besleme sağlayan diğer bir ifadeyle haptik destekli sanal gerçeklik simülasyonunun geliştirilmesi ülkemizde sanal simülasyon konusunda aşağıdaki gereksinimleri karşılayacağı öngörülmektedir. VR uygulamasına hemşirelik eğitiminin en önemli aşaması olan psikomotor beceri kazanımı sağlamak amacıyla haptik cihaz eklenerek dokusal hissin kazandırılması ve öğrencinin değerlendirilmesi sağlanacaktır.

Araştırmanın Tasarımı:

Çalışma ürün geliştirme ve deneysel tasarımda planlandı. Hemşirelik eğitiminde çoklu beceri içeren haptik destekli sanal gerçeklik yönteminin kullanımının hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin bilgi ve becerisine ve klinik karar verme düzeyine etkisini belirlemek amacıyla ön test- son test kontrol gruplu randomize deneysel tasarım olarak planlanmıştır. Araştırma Sakarya Üniversitesi'nde Hemşirelik Esasları dersini alan birinci sınıf hemşirelik öğrencileri ile yapılacaktır. Hemşirelik Esasları dersi kapsamında yapılacak olan proje için Esaslar Anabilim Dalında bir doçent, iki öğretim görevlisi ve üç araştırma görevlisi olmak üzere toplam altı öğretim elemanı ile yürütülmektedir.

Araştırma Hipotezler:

H₁: Geliştirilen haptik destekli sanal gerçeklik simülasyonu gerçeklik algısını artırır.

H₂: Uygulama ve kontrol grubu öğrencilerinin ilgili tüm beceri uygulamalarına yönelik toplam psikomotor beceri düzeyleri arasında fark vardır.

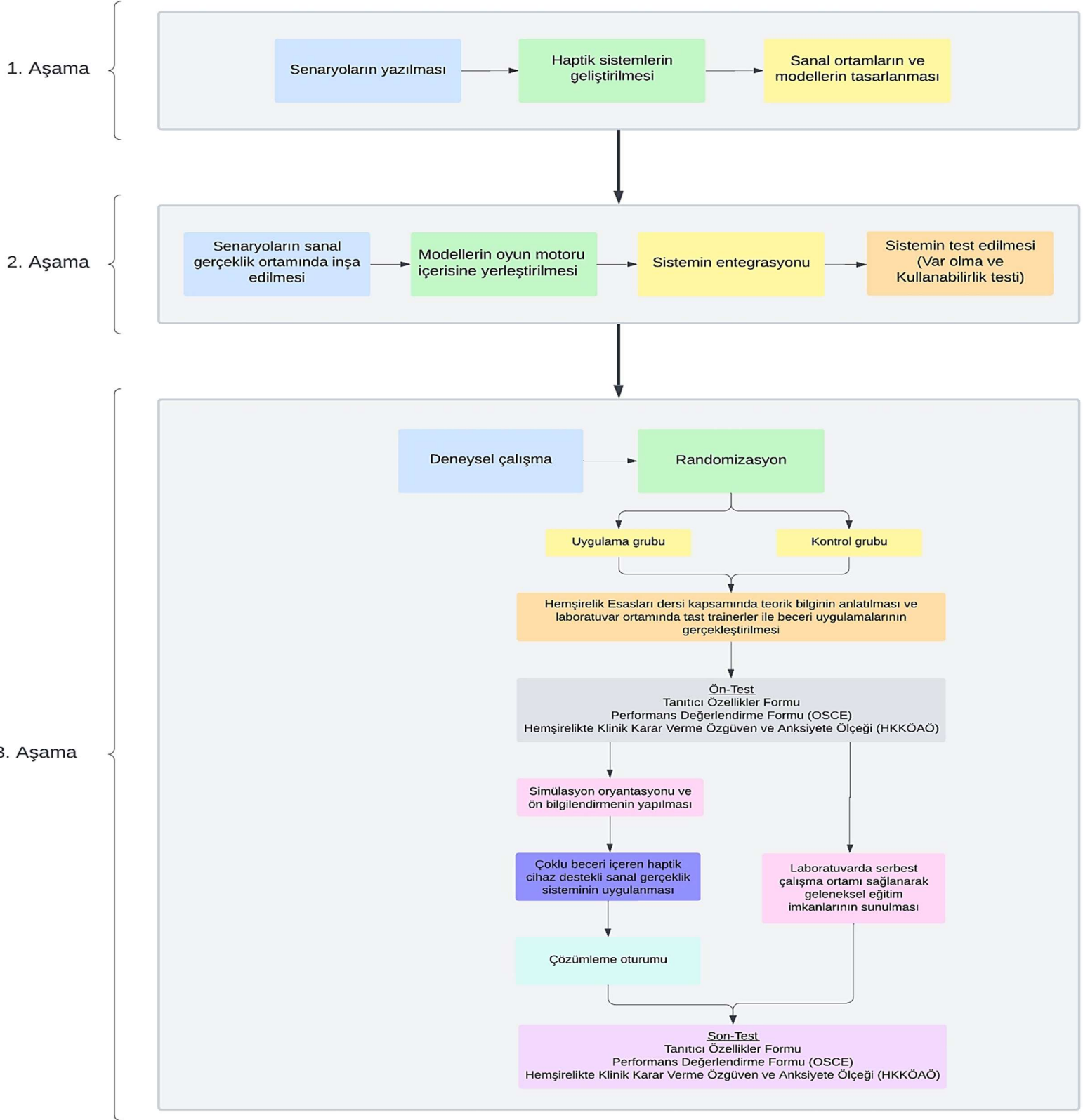
H₃: Uygulama ve kontrol grubu öğrencilerinin klinik karar verme puan ortalamaları arasında fark vardır.

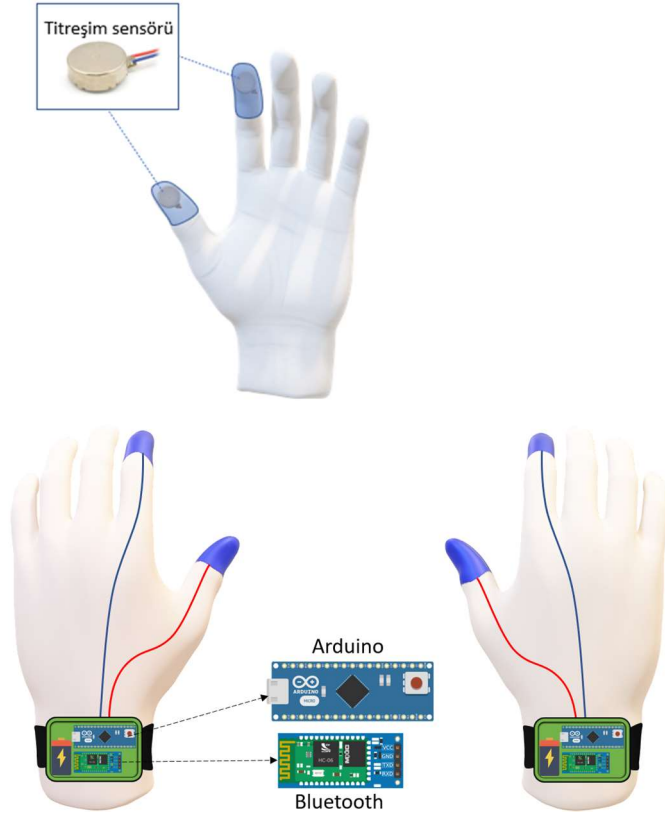
Veriler, yüz yüze görüşme yöntemi ile mesai saatleri içinde ve öğrencinin başka dersleri ile çakışmaması için ilgili ders saati kapsamında araştırma zamanı planlanmış olup bilgilendirilmiş gönüllü olur formu imzalatılarak başlanacaktır.

Araştırmada veriler; Tanıtıcı Özellikler Formu, Ön-Son Test Bilgi Testi, Performans Değerlendirme Formu, Eleştirel Düşünme ve Motivasyon Ölçeği ve Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği, Var Olma Testi, Kullanılabilirlik Testi ile kullanılarak toplanacaktır

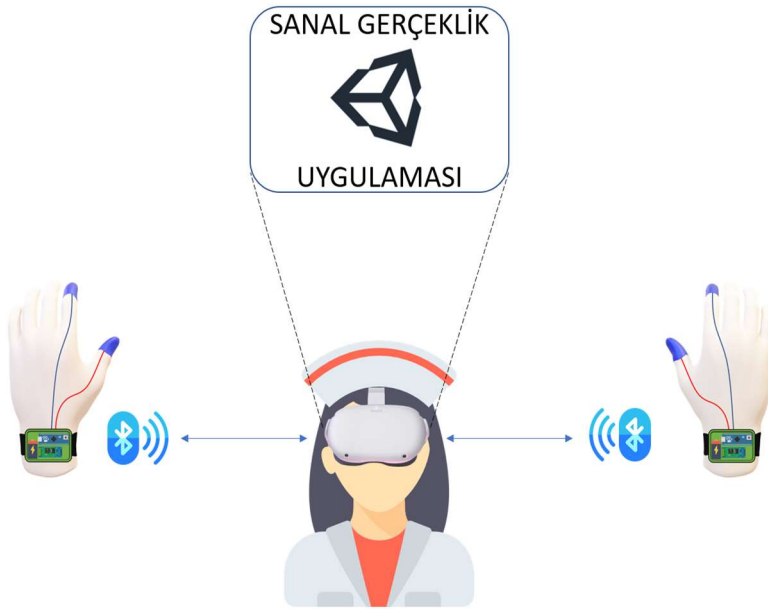
Araştırmanın tasarımı:

Projenin üç aşamadan oluşması planlanmıştır.

Projede önerilen haptik sensörleri (a) Avuç içi görünümü (b) Üstten görünüm (15,9)

Sanal Gerçeklik Uygulaması (15,9)

Beceri ve Tutum Yeterlilikleri-
Tanımlanan OSCE adımları

- Yaşamsal bulgularına bakarak hava yolu açıklığını değerlendirilmesi
- Fiziksel değerlendirme yapması
- Oksijen uygulaması
- Solunum yolu sekresyonlarının aspirasyonu
- Hastaya uygun pozisyon verilebilmesi
- Nazogastrik kateter uygulama ve beslenmeyi başlatma
- Subkutan ilaç uygulaması yapması

SONUÇ VE ÖNERİLER

Proje sonucunda yurt dışından yüksek maliyet ile satın alma sürecine gerek olmadan ülkemize özgü, sanal simülasyon ile maliyet etkin sonuçlara ulaşılması planlanmaktadır. Bu amaçla ürünün ticarileşmesi planlanmaktadır. Eğitimde aktif olarak kullanımının sağlanması, yeni ve objektif bir ölçüm aracının geliştirilmesi ve beceri eğitimde yaygınlaştırılarak müfredata aktarılması, proje sonrası tasarımının ve üretim yöntemlerinin geliştirilmesi ile yeni senaryolar doğrultusunda hazırlanmış yeni sanal simülasyonların hazırlanması öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

White, R. and Evan, C. (2002). *Clinical teaching in nursing*. (Second Edition). United Kingdom: Springer, 1-85.

Şahin, G., & Başak, T. (2019). Hemşirelik öğrencilerine klinik uygulama becerilerinin öğretiminde sanal hastanın kullanımı. *Journal of HumanSciences*, 16(4), 907-915.doi:10.14687/jhsv16i4.5720.

Bayram, S.B., Caliskan, N. (2019). Effect of a game-based virtual reality phone application on tracheostomy care education for nursing students: a randomized controlled trial. *Nurse Educ. Today* 79, 25–31. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2019.05.010>.

Jarvelainen, M., Cooper, S., Jones, J. (2018). Nursing students' educational experience in regional Australia: reflections on acute events. A qualitative review of clinical incidents. *Nurse Educ. Pract.* 31, 188–193. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2018.06.007>.

Woon, A.P.N., Mok, W.Q., Chieng, Y.J.S., Zhang, H.M., Ramos, P., Mustadi, H.B., Lau, Y. (2021). Effectiveness of virtual reality training in improving knowledge among nursing students: a systematic review, meta-analysis and meta-regression. *Nurse Educ. Today* 98, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104655>.

Jenson, C.E. and Forsyth, D. M. (2012). Virtual reality simulation: using three-dimensional technology to teach nursing students. *Computers Informatics Nursing*, 30(6), 312-318.

- Green, J., Wyllie, A. and Jackson, D. (2014). Virtual worlds: A new frontier for nurse education?. *Collegian*, 21(2), 135-141.
- Sarıkoç, G. (2016). Use of virtual reality in the education of health care workers, *Journal of Education and Research in Nursing*, 13(1), 243-248.
- Kim, M., Jeon, C., & Kim, J. (2017). A study on immersion and presence of a portable hand haptic system for immersive virtual reality. *Sensors*, 17(5), 1141.
- Breitkreuz, K. R., Kardong-Edgren, S., Gilbert, G. E., DeBlicke, C., Maske, M., Hallock, C., ... & Noe, S. R. (2021). A multi-site study examining the usability of a virtual reality game designed to improve retention of sterile catheterization skills in nursing students. *Simulation & Gaming*, 52(2), 169-184.
- Chang, C.Y., Sung, H.Y., Guo, J.L., Chang, B.Y., Kuo, F.R. (2019). Effects of spherical video-based virtual reality on nursing students' learning performance in childbirth education training. *Interact. Learn Envir.* 1–17. <https://doi.org/10.1080/10494820.2019.1661854>.
- Foronda, C.L., Fernandez-Burgos, M., Nadeau, C., Kelley, C.N., Henry, M.N., 2020. Virtual simulation in nursing education: a systematic review spanning 1996 to 2018. *Simul. Healthc.* 15, 46–54. <https://doi.org/10.1097/sih.0000000000000411>.
- Woon, A.P.N., Mok, W.Q., Chieng, Y.J.S., Zhang, H.M., Ramos, P., Mustadi, H.B., Lau, Y. (2021). Effectiveness of virtual reality training in improving knowledge among nursing students: a systematic review, meta-analysis and meta-regression. *Nurse Educ. Today* 98, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104655>.
- Şendir, M. & Coşkun, E.Y. (2017). İntramüsküler ilaç uygulama becerisinin öğretiminde bilgisayar destekli ve hibrid simülasyon kullanımının etkinliği, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi.
- Preechayasomboon, P., & Rombokas, E. (2021). Haplets: Finger-worn wireless and low-encumbrance vibrotactile haptic feedback for virtual and augmented reality. *Frontiers in Virtual Reality*, 2, 738613.

YENİ TEKNOLOJİLER KARŞISINDA İNSAN VE ETİK

Harun Tepe¹

¹ Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi (E), Edebiyat Fakültesi, Felsefe Böl., Ankara

ÖZET

Başta internet ve yapay zekâ gibi bilişim teknolojileri olmak üzere yaşanan kimi teknolojik gelişmeler bugün dünyamızı etkilemekte, sanayiden, ekonomiye, eğitimden eğlence dünyası ve sosyal medyaya bu teknolojik gelişmelerin birçok olumlu ve olumsuz sonuçlarıyla karşılaşmaktadır. Hayatı kolaylaştıran bu gelişmeler aynı zamanda, robotlar konusunda olduğu gibi, insanın kendi eseri olan teknoloji ürünlerinden korku duymaya başlamasına da yol açmıştır. Günümüzde yeni kuşak yazılım ve donanımların günlük yaşam üzerindeki etkileri gerçeklik algısını değiştirecek, olanı olmamış olmayı olmuş gösterecek boyutlara ulaşmıştır. Bu teknolojik gelişmelerin yakın gelecekte siborg ve genetik (biyoloji) mühendisliği yoluyla insan doğasından söz etmeyi olanaksız kılacağı, insanı yapay zekâyla donatılmış “akıllı” robotlardan ayırmanın güçleşeceği düşünülmektedir. Bu da robotlar çağında insanın konumunun sorgulanmasını ve yeni döneme uygun yeni bir etiğe gereksinim olup olmadığı tartışmasını birlikte getirmektedir. Bu bildiride insanı insan yapan özellikler ile insanı yapay zekadan ayıran özellikler üzerinde durulduktan sonra, yeni teknolojilerin merkezinde duran yapay zekâ için etiğin mümkün olup olmadığı, bunun nasıl bir etik olabileceği ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yapay Zekâ, İnsan Doğası, Yapay Zekâ Etiği*

1. GİRİŞ

Endüstri 4.0’ın bilişim teknolojilerindeki devrimi endüstriyle buluşturma düşüncesi olduğu anlaşılıyor. Yeni nesil yazılım ve donanımlarla üretimi artırmak ve maliyeti azaltmak hedefleniyor. Nesnelere İnterneti (Cihaz Tabanlı İnternet) projesiyle tüm cihazların birbiriyle veri iletişimi sağlamaları, bu yolla makinelerin neredeyse insanlardan bağımsız olarak kendilerini yönlendirmesi ve üretimi optimize etmeleri amaçlanıyor. Burada temel bileşenlerin yapay zekâ ve internet teknolojileri olduğu, sanayinin de bundan mümkün olduğunca fazla yararlanmaya çalıştığı görülüyor.

Teknik veya teknoloji insan yaşamının ayrılmaz bir parçası. Çağlar teknolojik başarılarla göre adlandırılıyor. Çağımızı adlandırmak için de bilişim çağı, internet çağı, yapay zekâ çağı gibi adlar kullanılıyor. İnsan yaşamındaki bu önemli yerine karşın, insanın teknikle ilişkisi çelişkilidir. İnsan bir yandan yaşamını sürdürebilmek için tekniğe gereksinim duyarken; öte yandan bugün insanlık, hatta tüm canlı yaşamı için tehdit oluşturan şeylerin başında da teknoloji gelmektedir. Teknoloji sağladığı yararlar yanında, kendisinden korkulan bir şey haline gelmiştir. Kimi zaman akılla, kimi zaman aydınlanmayla, kimi zaman kapitalizmle özdeşleştirilen teknoloji, önünde durulması, tehlikeleri konusunda düşünülmesi gereken bir şey olarak algılanmaktadır. İnsanın kendi yaratısı olan robotların, sonunda insanla mücadeleye girişmeleri ve insanı evrendeki merkezi konumundan ederek onun yerine almaları, bilim kurgu konusundan çıkarak bugün korku duyulan bir şey haline gelmiştir.

Arnold Gehlen “İnsan ve Teknik” (Gehlen 2004: 7-8) başlıklı yazısında teknik dünyasını “büyük insan” diye adlandırır: çünkü bu dünya hem tinsel zenginlikler hem de hilelerle doludur hem yaşam sağlayıcı - yaşam destekleyicidir- hem de yaşam yıkıcıdır; onun doğayla ilişkisi de insaninkine benzemektedir. Bu nedenle teknik dünyası, insan gibi “*nature artificielle*”dir.

Teknik bir insan başarısı, Mengüşoğlu'nun sözcüğü yüklediği anlamda, bir insan fenomenidir. Her tek bir teknoloji yaratmaz, ama her insan tekinin eylemlerinde belli bir teknik ya da insana özgü bir “ustalık” hep vardır. Bu anlamda insanın tüm yapıp etmeleri insancadır, insana özgüdür. İnsan diğer canlılar gibi hareket ettiğinde bile özünde onlardan farklıdır. Onu farklı kılsa, yapısında taşıdığı, kullandığı ya da kullanmadığı kimi olanaklardır. O nedenle tekniğin insan kadar eski olduğunu, tekniğin tarihinin insanlık tarihiyle örtüştüğünü söylemek yanlış olmaz. Bu, tekniğin insan doğasına ait olmasının doğal bir sonucudur.

Yüzyılımızın ilk yarısında teknik sorunsalını ilk konu edinen ve bugün Teknik Felsefesi denilen bilgi alanının temellerini atan filozof olan Arnold Gehlen, insanın teknikle kesişen yapısını, insan olmanın teknikle zorunlu birlikteliğini ele alır. Ona göre, eğer teknikten, doğanın özelliklerini ve yasalarını tanıyarak insanın doğayı kendi hizmetine sunduğu, sömürdüğü ve karşısına aldığı yetileri ve araçları anlarsak, bu genel anlamda teknik insan doğasına aittir (Gehlen 2004: 7). İnsan teknik diye adlandırılan kimi yeti ve araçlara sahiptir. Onun yaşaması, yaşamını sürdürmesi için gereksinim duyduğu yeti ve araçlardır bunlar. Onların eksik olduğu bir insan yaşamı düşünmek olanaksızdır; çünkü insan bu yetileriyle kendi yaşamının devamlılığını sağlamakta, kendi “dünya”sını kurmaktadır.

1.1. Bilgisayar Bilimleri ve Yapay Zekâ

Günümüzü karakterize eden teknoloji ise bilişim teknolojileri, bilgisayarlar, internet ve yapay zekadır. Bilgisayarların herkes tarafından ulaşılabilir hale gelmesiyle, önce bilgisayar bilimleri üniversite ve araştırma merkezlerinde yoğun bir biçimde kullanılmaya başlanır, sonra bilgisayar bilimleri içinde yapay zekâ olarak adlandırılan, düşünebilen makineler üretmeyi amaçlayan bir alt bilgi alanı ortaya çıkar. Yapay zekâ araştırmaları da çeşitlenir ve farklı alt alanlara ayrılır. Bunlar satranç gibi oyun programları geliştirmeye yönelik araştırmalar, heuristik (buluşsal) programlama dilleri, bir dilden diğerine çeviri yapan programlar ve robot bilimi olarak dört ana kola ayrılmıştır (Levy 2007: 2). Bugün her dört alanda da araştırmalar olanca hızıyla sürmekte, oyun programları ve robot bilimi başta olmak, daha çok kazanç getiren alanlar daha fazla yatırım çekmekte, bu bilgi alanlarda gelişimin motorunu yüksek kazanç beklentisi oluşturmaktadır. Bu da çok doğal olarak kimi etik sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Yapılması gerekeni kazancın belirlediği yerde, insani veya etik değerler çok kolay göz ardı edilebilmekte, bunun sonucunda ise kimi etik ihlallerle karşılaşmak olağan olmaktadır.

Yapay zekâ adlandırması ne kadar doğru?

Günümüzde yeni yaratıcı yazılımlara ve yüksek kapasiteli donanımlara sahip olan bilgisayarların en temel özelliği çok sayıda veriye çok kısa sürede ulaşım hızlı işlem yapabilmeleridir. Bu insan zihninin erişemeyeceği bir hızdır. Ama insan zihni, tümevarım, tümdengelim, analogi gibi farklı türden akıl yürütmelerde de bulunabilmektedir. Yine insan sahip olduğu akıl, tin vb. şekilde adlandırılan yetiyle ideleştirme, özü görme gibi zihinsel etkinliklerde bulunabilmekte, değerler arasında seçim yapabilmektedir.

Yapay zekâ (AI) dünyamızı çok farklı biçimlerde değiştirip dönüştürüyor. Dönüşüm çok hızlı, ama bunun çok daha hızlanması ve beş on yıl içinde şimdi içinde yaşadığımız dünyadan çok farklı bir dünya yaratması bekleniyor. Doğal olarak, genel olarak insanın bu kadar kısa sürede gerçekleşen değişime ayak uydurup uyduramayacağı sorusu birçok akademisyenin, politika yapıcısının, düşünce ve iş insanının zihinlerini kurcalıyor.

Artık bilgi yerine algoritmalar için veriler topluyoruz. Tüm elektronik cihazlarımızı birbirine bağlayan Nesnel-İnterneti, çevremizde olup bitenleri olduğu gibi, yaptığımız her şeyi de kaydetmeye çalışıyor. Buna karşın, yeni olup biten şeylerin geçmiş gözlemlerini içeren verilere sahip olmak mümkün değil; aynı şekilde, ilgilerimizde veya çevremizde önemli değişiklikler olduğunda da mevcut veriler önemsiz hale gelebiliyor.

YZ sistemleri tam olarak gerçekliği temsil etmeyen veri setlerinden öğrenirler. Ama bazı özellikleri gözlemek ve ölçmek güç olduğu veya etik ve/veya yasal sebeplerle bunlar ölçülüp kaydedilemediği için veri sistemleri sıkça eksiktir. Örneğin eylemlerle karşılaştırıldığında duyguları ölçmek daha zordur; insanların online sohbetlerde söyledikleriyle karşılaştığında onların yakın arkadaşlarıyla özel sohbetlerinde söylediklerini kaydetmek daha zordur. Bunun yanında ister insanlar ister YZ tarafından karar verilmiş olsun, çevreyi belirli bir yönde değiştirecek biçimde eylemde bulunuruz. Bu kararların sonuçlarını kaydederiz, ama kararlar farklı verilseydi sonuçların nasıl olabileceğine ilişkin hiçbir veriye sahip değiliz. Örneğin YZ tarafından finanse edilmesi reddedilen bir iş kurma girişiminin, YZ tarafından verilen karara göre hareket ettiğimiz ve başlangıçta girişimi finanse etmediğimiz için, finanse edilseydi bunun başarılı olup olamayacağını bilemeyiz. Başka bir deyişle, YZ sistemleri bizim yürümeyi seçtiğimiz belirli bir yolda gözlenebilir ve ölçülebilir verilere dayanarak çalışır. Bu dünyaya yalnızca bir gözle bakmak gibidir.

Algoritmalar için veriler bilgi elde etmek için tek kaynaktırlar. Son zamanlarda verileri bilgi üretmek için tek tek kaynak sayarak biz de YZ gibi hareket ediyoruz. İoanna Kuçuradi *buna insanların robotlaşması*, robotlara insan olmanın özellikleri yüklediği için de *robotların insanlaşması* diyor. Herhangi bir fikir veya bilginin geçerli olması için verilerden elde edilen deneysel desteğe ihtiyaç duyan, “kanıta-dayalı karar verme” gibi yeni kavramlar ortaya çıkıyor. Söz konusu olan fenomenin açıklanmasını yapmak için deneysel bulguların mantıksal analizi ortadan kalkıyor. Unutulmamalıdır ki, yalnızca insan zihni mantıksal analizler yapabilir. Veriler ister YZ ister insan tarafından üretilmiş olsun, bilgi ortaya koymak için sadece verilere dayanmak tehlikelidir ve *dataizm* (vericilik) denilen diğer bir yeni kavrama uygun düşer. Ama bilimsel bilgi üretimi hem deneysel destek hem de teorik tutarlılık gerektirir. Bilimlerde, tüm ilgili deneysel bulguları açıklayan bir fenomen için mevcut teoriyi ele alırız ve örneğin şu soruyu sorarız, “eğer bu teori doğruysa, başka ne gibi başka şeyleri deneysel olarak gözleyebilirdik?”; bu soruya verilen yanıtı bir hipotez biçiminde dile getiririz; sonra hipotezi deneysel olarak test eder; sonra da bu mevcut teoriyi destekler, onda değişiklik yapar veya bu fenomenle ilintili tüm deneysel bulguları ister eski ister yeni olsunlar, tümünü açıklayabilecek yeni bir teori geliştirmek için eskisini reddederiz. Yani, bilgi mantıksal ve deneysel analiz yoluyla daha doğru (kesin) ve tam hale gelir.

YZ algoritmalarının çoğu insanlar tarafından ortaya konulmuş verilerden öğrenirler. Örneğin, kendisine sorulan belirli bir soruyu yanıtlamak için, ChatGBT geniş halk kitleleri tarafından verilen yanıtları toplayarak yanıtını “kalabalıkların bilgeliği”nden çıkarır. Çoğu durumda ChatGBT’nin yanıtı, ChatGBT bir saniyeden az bir zamanda milyonlarca kişiden gelen yanıtları analiz ettiği için, bir kişinin vereceği yanıtın daha iyi veya daha doğru olacaktır. Kalabalıkların bilgeliği üzerine yapılan psikolojik araştırmalar bize göstermektedir ki, kalabalıktaki milyonlarca insanın yanıtları bağımsız, yansız ve genel olarak bilgi verici olduğu müddetçe, kalabalıkların yanıtı doğrudur (kesindir). Algoritmanın insan kaynaklı girdileri bağımsız değil, yanlı ve bilgi verici değilse, bu durumda algoritmalar da aynı şekilde yanlı olacak ve zayıf yanıtlar verecektir. Bu nedenle, ChatGPT ve Google gibi YZ sistemlerinden daha doğru ve faydalı bilgiler elde etmek için, insanlar ilk başta uzmanlığa olduğu kadar daha fazla ve daha iyi bilgiye ihtiyaç duyarlar.

1.2. İnsan Zihni ve Makinelerin İşleyişi

İnsan zihni bir kestirimde bulunma makinesi gibi işler; okuduğumuzda da zihnimiz onun ardından hangi sözcüğün geleceğini kestirir ve bu kestirimleri onaylayarak veya reddederek metni anlar. Yani, insan zihni mevcut dünya anlayışı temelinde bir gelecek inşa eder ve bu geleceğe ulaşmak ya da onu değiştirmek için harekete geçerken, uzun yol boyunca edindiği deneyimlere dayanarak kestirimlerinde

de değişiklikler yapar. Algoritmalar da aynı şekilde yol alır; kestirimlerde bulunurlar, bu kestirimlerin gerçekliğe uygun düşüp düşmediğini kontrol ederler ve algoritmada buna göre değişiklikler yaparlar. Ama insan zihni hiç gerçekleşmemiş veya hiç var olmayan şeyleri hayal edebilir, şeyleri gerçek dünyamızda görülen hallerinden nitelik olarak farklı biçimde tasarlayabilir. Bu bizim yaratıcılık dediğimiz şeydir. Aslında bugün gerçek haline gelen YZ dünyası daha önceleri bilim kurgu kitaplarında veya filmlerde hayali şeylerdi; bu bilim kurgu hikayeleri olmasaydı, belki bugünkü YZ dünyası da olmayacaktı.

1.3. Bitki, Hayvan, İnsan ve Makineler: Farklar ve Benzerlikler

Bitkilerde duyuşal itilime karşılık gelen bir merkez ve farklı durumlarını merkeze bildirmeksizin yaşadığı bir ortam vardır. Bir iç varlığa, bununla birlikte canlılığa sahiptir bitki. Hayvanlarda duyu ve bilinç, bununla birlikte hayvanın değişen beden durumlarının bildirildiği merkez ile bu bildirme yoluyla kendi merkezini değiştirebilme yeteneği bulunur. Scheler bunu hayvan kendisine ikinci kez verilmiş biçiminde ifade eder. Ama insan, tıne sahip olmasıyla, yani ben-bilinciyle ve kendi psişik yaşantıları ile kendi duyuşal organlarını nesne yapabilmesiyle, kendisine üçüncü kez verilmiştir. Bu nedenle insandaki “kişilik” organizma-çevre karşıtlığının çok üzerinde yer alan bir merkez diye düşünülebilir (Scheler 1998: 74-75).

“Yalnızca insan, kişi olduğu kadarıyla -canlı varlık olarak- kendini aşabilir ve bir merkezden, sanki zamansal-uzamsal dünyanın ötesindeymiş gibi, her şeyi, bu arada kendisini de kendi bilgisinin nesnesi yapabilir. Böylece tin varlığı olarak insan, canlı varlık olarak kendisine ve dünyaya üstün bir varlıktır” (Scheler 1998: 78).

Bilinçten bilme yetisinin ya da zihnin kendisine yönelmesiyle, kendisine mesafe alarak bakmasıyla ortaya çıkan bir şey ise insan dışında bilinçten, istemeden (istençten, iradeden) veya özgür iradeden söz etmenin mümkün olmamasıdır. Ama Scheler’in anladığı gibi bilinçten merkezi sinir sistemine sahip olmayla, psişik ve fizyolojik yaşantıların bir merkeze iletilmesi, bunların farkındalığı anlaşılırsa hayvanlarda da bilinçten söz edilebilir. Ama bu hiçbir zaman insandaki *ben-bilinci* düzeyine çıkamaz. Zira kendisine mesafe alabilme, zihnin kendi kendisine yönelmesi ve bunun sonunda ortaya çıkan ben ya da kendilik bilinci insana özgüdür. Bu nedenle isteme, isteme özgürlüğü ve sorumluluk da insana özgüdür. Ancak özgür isteme mümkünse, insanlar bu anlamda özgürse, onlar yapıp ettiklerinden sorumlu tutulabilirler. Eğer insanda bu anlamda özgürlük yoksa sorumluluk da yoktur. Örneğin kişi doğmuş olmasından ya da belirli bir yerde veya kültürde doğmuş olmasından sorumlu tutulamaz. Bu kişinin kendi seçimi değildir. Ama yapılması mümkün olan belirli bir edimi gerçekleştirilmeyen kişi, bunun için suçlanabilir.

Bu anlamda hayvanda bile olmayan bilincin ya da ben-bilincinin makinelerde olmasından söz etmek pek mümkün görünmemektedir. Kendi üzerine yönelme, bilen yetinin kendisini nesne edinmesi, kendisine mesafe alarak bakabilmesi, bunun sonucunda “benim”, “ben bir insanım” diyebilmesi, kendisiyle ilgili kararlar alabilmesi mümkün müdür? İnsanlar için bile çok zor olan değerler sorunlarıyla baş edebilmesi, doğruyu söylemek (dürüstlük) ve insanın değerine zarar vermemek arasında bir seçim yapması gerektiğinde doğru bir değerlendirme yapması mümkün müdür?

1.4. “Yapay Zekâ Etiği”: Etik Makineler İçin Değil, İnsan İçindir

Teknolojik gelişmeler kimi etik sorunları da beraberinde getirmiş; mühendisler, tasarımcılar ve sıradan kullanıcılar yeni veya mevcut teknolojilerin yol açtığı etik sorunlarla karşılaştıklarında onlara yol gösterecek bilgilere ihtiyaç duymuşlardır. Bu da teknoloji ürünlerini geliştirirken, kullanırken ve

üzerinde değişiklikler yaparken ahlaksal olarak neyin doğru neyin yanlış olduğunu, neyin yapıp neyin yapılmaması gerektiğini belirlemeye yönelik bir teknoloji etiği oluşturma çabalarını birlikte getirmiştir (Peterson 2017: 3). Peterson, teknolojinin ortaya çıkardığı etik sorunlarla baş etmede büyük oranda yeterli olacağını düşündüğü teknoloji etiğinin beş temel ilkesinden söz eder. Bu ilkelere hiçbirinin yeni olmadığını, sadece bu ilkelere ilişkin savunduğu geometrik yöntemin yeni olduğunu söyler. Ona göre bu ilkeler: (1) Fayda-Maliyet İlkesi: Sağlanacak fayda ve maliyet arasında bir denge olması, (2) İhtiyatlılık İlkesi: Doğabilecek tehlikelere karşı önlem alınması; (3) Sürdürülebilirlik İlkesi: Kaynakların uzak gelecekte de yeterli olmasına özen gösterilmesi; (4) Otonomi İlkesi: Teknolojinin insanın bağımsızlığını azaltmaması; (5) Hakkaniyet (*Fairness*) İlkesi: Bir eylemin ancak adil olmayan eşitsizliklere yol açmıyorsa doğru sayılmasıdır (Peterson 2017 :14).

Bu ilkelerin, en başta da fayda-maliyet ilkesinin etik bir ilke olduğunu söylemek güçtür. Öte yandan etik ilkelerle, etik ilkeler olarak oluşturulan etik kodlarla etik sorunların çözülmesini beklemek de -bugün en çok başvurulan bir yol olsa da- pek mümkün değildir. Yapay zekayla ilgili ortaya çıkan veya çıkması muhtemel sorunları çözmek için de etik davranış kurallarının (kodlarının) geliştirilmeye çalışıldığı, bilgisayar programlarında olduğu gibi, yapay zekanın karşısına çıkabilecek farklı durumlarda nasıl davranırsa daha az etik sorun çıkabileceği belirlenmeye çalışılmaktadır. Otonom arabalarla ilgili böyle etik programların, ama genel olarak bu tür etik davranış kodlarına ilişkin programların yazılmaya çalışıldığını biliyoruz.

Yapay zekâyla ilgili sorun, düşünüldüğü gibi bilince sahip ve kompleks bir yapıya sahip yapay zekâ geliştirilirse, bunun ne gibi etik sorunlara yol açacağıdır. Yapay zekaya özgü sorunlar yapay zekanın insan öznesinin yerini almasına, desteklenmesine ve güçlendirilmesine ilişkin sorunlardır. Yapay zekanın şimdiden birçok iş kolunda insanın yerini aldığını görüyoruz. Bunun daha da artması doğaldır. “Bu gelişme, tümüyle insanın işsiz kalmasına yol açacak mıdır?”, “Bu durumun insan üzerinde etkisi ne olacaktır?” türünden sorular sıkça sorulmakta ve yanıt beklemektedir.

SONUÇ

Yapay Zekâ (YZ) ile ilgili sorunlar, yapay zekadan ziyade onu kullananlarla ilgili sorunlardır. Bu nedenle sorulması gereken soru “Etik bir YZ olabilir mi?” veya “YZ nasıl etik olabilir?” sorusundan ziyade “Bilgisayar programlarını yazanlar, YZ’yı kullananlar nasıl etik olabilir?” sorusudur. En azından bugün için soru budur, bu gelecekte de değişmeyecek gibidir. YZ bir teknoloji ürünü, bir alet, bir makinedir. Makinelerin de insan dışındaki hayvanlar gibi etik olup olmaması söz konusu değildir.

YZ’yı, verileri, verilerin hızla işlenmesini kontrol eden dünyayı kontrol altına alabilmektedir. Bacon’ın “bilgi güçtür” sözü onun kast ettiğinden biraz farklı bir biçimde de olsa, bir kez daha doğrulanmaktadır. İnternet ve sosyal medya çağında güçlü veri bankalarına ve bunları hızla işleyebilen güçlü bilgisayarlara sahip olanlar, bunu ekonomik veya siyasi güçleriyle birleştirerek, kendilerine avantaj sağlamakta, güçlerine güç katmaktadırlar. Sosyal medya platformları bugün ülkelerin siyasal seçimleri de içinde olmak üzere birçok alanda etkili olmakta, güce sahip olanlar güçlerini daha fazla kazanç veya politik güç sağlamak için kullanmaktadırlar. Güç artıkça bunları kontrol etmek, denetlemek ve yanlış uygulamaları engellemek de zorlaşmaktadır. Günümüzün kapitalist ekonomik koşullarında para kazanmayı sağlayacak şeylerin engellenmemesinin temel nedeni budur. Kazanma hırsının, paranın önünde durabilecek *bir etik güç* yoktur. Bu nedenle, pratikte etik siyasal ve ekonomik alandan dışlanmış gibidir; sadece etkisiz ama olması gerekeni dile getiren insani bir söylem olarak varlığını sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

1. Gehlen, A., “Mensch und Technik” *Die Seele im technischen Zeitalter und andere sozialpsychologische, soziologische und kulturanalytische Schriften, Gesamtausgabe*, Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann; 2004.
2. Levy, D., *The Evolution of Human- Robot Relationships Love and Sex with Robots*, Harper Collinns e-books, 2007.
3. Scheler, M., *İnsanın Kosmostaki Yeri*, Çev. Harun Tepe, Ankara: Ayraç Yay; 1998.
4. Peterson, M., *The Ethics of Technology A Geometric Analysis of Five Moral Principles*, Oxford: Oxford University Press; 2017.

HASTA GÜVENLİĞİ UYGULAMALARI

Uzm. Hem. Nazife Utlu Tan

Anadolu Sağlık Merkezi

Hasta Bakım ve Hemşirelik Hizmetleri Direktör Yardımcısı

ÖZET

Hasta güvenliği, Dünya Sağlık örgütü tarafından “Bir hastaya önlenabilir zarar gelmemesi ve sağlık bakımıyla ilişkili gereksiz zarar riskinin kabul edilebilir bir minimuma indirilmesi” olarak tanımlanır. Hasta güvenliğinde amaç, hasta ve hasta yakınlarını, hastane çalışanlarını fiziki ve psikolojik olarak olumlu etkileyecek bir ortam yaratarak güvenliği sağlamaktır. Hasta güvenliği, tıbbi bir sorun olduğu kadar, ekonomik bir sorun olarak da ortaya çıkmaktadır. Hasta güvenliğinin sağlık çalışanları, kurumlar ve hastaların dahil olduğu bir güvenlik kültürü üzerine kurulmuş olan ve hataları önleyen, oluşan hatalardan ders alan bir bakım sistemi ile mümkün olduğu bildirilmektedir. Hasta güvenliği sağlamak için Uluslararası Hasta Güvenliği Hedeflerine uygun hasta bakımı vermek ve güncel uygulamaları uygulamak önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hasta Güvenliği, Güncel Uygulamalar, Tıbbi Hatalar,

GİRİŞ

Hasta güvenliği, sağlık hizmetlerinde kalitenin önemli bir konusu olmakla birlikte nitelikli ve kaliteli hizmet sunmanın önemli göstergelerinden biridir. Amerikan Tıp Enstitüsü (Institute of Medicine-IOM) hasta güvenliğini “hastalara olan zararın önlenmesi” olarak tanımlarken Amerikan Ulusal Hasta Güvenliği Vakfı (National Patient Safety Foundation NPSF) ise, “sağlık hizmetine bağlı hataların önlenmesi ve sağlık hizmetine bağlı hataların neden olduğu hasta hasarlarının azaltılması” şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Aspden vd., 2004; NPSF 2011). Hasta güvenliği, hasta bakımı ve hemşirelik hizmetlerinin kalitesinin vazgeçilmez unsurudur. Uluslararası Hemşireler Konseyi (International Council of Nurses - ICN) hasta güvenliği kavramını, “profesyonel sağlık bakım personelinin işe alınması, eğitimi, meslekte tutulması, performanslarının iyileştirilmesi, enfeksiyonlar ile mücadele, ilaçların güvenli kullanımı, cihaz emniyeti, sağlıklı klinik uygulamalar, sağlıklı bakım ortamının sağlanması, hasta güvenliği konusunda odaklanmış bilimsel bilgi ve liderlik gelişmesini sağlayacak alt yapı hizmetlerinin bir bütün halinde birleştirilmesi” olarak tanımlamaktadır Tıbbi hatalar tahmin edilenden çok daha siktir. Örneğin; uçağa binen kişinin uçak kazasında ölme riski 1: 1 000 000 iken, sağlık kuruluşu içine giren bir kişinin tıbbi bir hata nedeniyle zarar görme riski: 1:300’dür. İngiltere’de hastane enfeksiyonlarının yıllık maliyetinin 1 milyar sterlin dolayında olduğu hesaplanmıştır. DSÖ’ne göre her yıl on milyona yakın insan önlenbilir. Hatalı tıbbi uygulamalar nedeni yaralanmakta ya da hayatını kaybetmektedir. En sık karşılaşılan hatalı uygulamaların ilaç uygulamaları, anestezi ve cerrahi hatalara yönelik yaralanmalar, sağlık bakımı ilişkili enfeksiyon, güvenli olmayan enjeksiyon uygulamaları, güvenli olmayan kan ve kan ürünü uygulaması, düşmeler ve basınç yaraları olduğu bildirilmiştir(1,2,3,4).

Hasta güvenliğinde hedef, hizmet sunumunda hata oluşmasını engelleyecek, hatalar nedeniyle hastayı olası zararlardan koruyacak, hata olasılığını ortadan kaldıracak bir sistemin kurulmasıdır. Hasta

güvenliği sağlık çalışanları, kurumlar ve hastaların dahil olduğu bir güvenlik kültürü üzerine kurulmuş olan ve hataları önleyen, oluşan hatalardan ders alan bir bakım sistemi ile mümkün olduğu bildirilmektedir. Bu bağlamdan Uluslararası Hasta Güvenliği Hedefleri ile uyumlu ve kanıt temelli çalışmalarda desteklenmiş bakım ortamı oluşturmak önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hasta güvenliğinin teşvik edilmesi, dünya çapında sağlık sistemlerinin en önemli hedefleri ve zorlukları arasında yer almaktadır. Klinik hatalarından kaynaklanan ölümlerin giderek arttığı günümüzde, yeni bir kavram olan hasta güvenliğinin önemi yaygınlaşmaktadır. Bu uygulamaların etkin olabilmesi için, hasta güvenliğinin sağlanması, devamlı gözetimi, denetimi ve iyileştirilmelerin yapılması, sağlık yöneticilerinin hasta güvenliğini destekleyen ve teşvik eden bir örgüt kültürünü benimsemesi gerekmektedir.

3. KAYNAKLAR

Fadahunsi, Kayode Philip; Akinlua, James Tosin; O'Connor, Siobhan; Wark, Petra A; Gallagher, Joseph; Carroll, Christopher; Majeed, Azeem; O'Donoghue, John (Mart 2019). "eSağlık'ta bilgi kalitesi çerçevelerinin sistematik bir incelemesi ve nitel sentezi için protokol" . BMJ Open . 9 (3): e024722. doi : 10.1136/bmjopen-2018-024722 . ISSN 2044-6055 . PMC 6429947 . PMID 30842114 .

"World Alliance for Patient Safety" . Kuruluş Web Sitesi . Dünya Sağlık Örgütü. 2008-10-03 tarihinde orijinalinden arşivlendi . 2008-09-27 tarihinde erişildi .

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/patient-safety>

<https://www.ahrq.gov/patientsafety/patientsfamilies/engagingfamilies/strategy3/index.html>

ENFEKSİYON ÖNLEME PAKETLERİ : HASTANE ÖRNEĞİ

Dilek Kılınçarslan

Hacettepe Üniversitesi Onkoloji Hastanesi Enfeksiyon Kontrol Komitesi Enfeksiyon
Kontrolünden Sorumlu Hemşire Ankara Türkiye

Anahtar Kelimeler

Cerrahi alan enfeksiyonları; kontrol listeleri; santral venöz kateter ilişkili enfeksiyonlar; tam uyum; kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları; ventilatör ilişkili pnömoni.

Özet

Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların görülme sıklığı; gelişen teknolojiye bağlı olarak hastaların daha uzun süre yaşaması ve hastanede kalış süresinin uzaması ile birlikte giderek artmaktadır. İnvaziv araç kullanım oranının artması ve enfeksiyonların tedavisinde kullanılan antibiyotik seçeneklerinin kısıtlı olması gibi etkenler de çok ilaca dirençli mikroorganizmalara bağlı kolonizasyon ve enfeksiyonların görülme sıklığının artmasına neden olmaktadır. Bu durum enfeksiyon kontrol önlemlerinin uygulanmasının ve enfeksiyonların henüz gelişmeden önlenmesinin gerekliliğini öne çıkarmaktadır. Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesi amacı ile önlemlerin tek tek uygulanması yerine paket halinde uygulanmasının daha etkili olduğu kanıtlanmıştır. Uygulanabilir olması ve takibinin daha kolay yapılabilmesi açısından önlem paketleri içinde 3-5 basit ve anlaşılır bileşen olması önerilmektedir. Önlem paketleri genellikle ventilatör ilişkili pnömoni, santral kateter ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonları, kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları ve cerrahi alan enfeksiyonlarının önlenmesi için uygulanır. Kanıta dayalı enfeksiyon önleme paketlerinin uygulanması, güvenli ve kaliteli sağlık hizmeti sunulabilmesini sağlar.

Giriş

Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlar

Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlar sağlık kurumuna başvuru esnasında var olmayan, en erken başvurunun 3. günü ve sonrasında ortaya çıkan enfeksiyonlardır. Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlar hasta güvenliği için bir tehdit oluşturur, komplikasyon değildir, önlenabilir tıbbi hatalardır. Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyon hız oranları invaziv girişimlerin artması, gelişen teknoloji ile birlikte yaşam süresinin ve hastanede kalış süresinin uzaması, tedavide antibiyotik seçeneklerinin kısıtlı olması ile giderek artmaktadır.

İyi uygulanan bir enfeksiyon kontrol ve önleme programı; hastanede yatış süresini kısaltır, morbidite ve mortaliteyi azaltır, ilaç ve sarf malzemelerinin kullanımını azaltır, maliyeti azaltır, hasta memnuniyetini artırır ve hukuki sorunları önler.

Enfeksiyon Önleme Paketleri

Önlem paketi kavramı, 2001 yılında ABD’de faaliyette bulunan “Institute for Healthcare Improvement” tarafından, sağlık hizmeti sunumunda istenen neticelere ulaşmak için uygulanması gereken işlemlere uyumu artırmak için düşünülmüştür(1). Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesi amacı ile önlemlerin tek tek uygulanması yerine paket halinde uygulanmasının daha etkili olduğu kanıtlanmıştır(2). Uygulanabilir olması ve takibinin daha kolay yapılabilmesi açısından önlem paketleri

içinde basit ve anlaşılır 3-5 bileşen olması önerilmektedir(2). Daha güvenli hasta bakım ortamları yaratmanın yanı sıra, paketlerin uygulanması, klinisyen katılımı ve onayıyla fikir birliğine varılması gerektiğinden, disiplinler arası işbirliğini de teşvik eder(2). Paket uygulamasının başarılı olması ve en uygun sonuçları elde etmek için, paketin her bir öğesinin tam bir tutarlılıkla toplu olarak uygulanması gerekir. Paketlerin takibi ya hep ya hiç mantığıyla yapılır. Pakette yer alan bileşenlerin hepsine uyum varsa buna tam uyum denir. Bileşenlerden birine uyumsuzluk saptanması durumunda diğer bileşenlere de uyulmamış olduğu varsayılır(2). Sağlık ekibini başarıya teşvik edebilmek için bir paket uyumluluk yüzdesi hedefi belirlenmelidir. Önerilen en iyi uygulama %95 paket uyumluluğudur(2). Önlem paketleri genellikle ventilatör ilişkili pnömoni, santral kateter ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonları, kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları ve cerrahi alan enfeksiyonlarının önlenmesi için uygulanır(3).

Ventilatör İlişkili Pnömoni Önlem Paketi

Ventilatör ilişkili pnömoni önlem paketi içeriğinde; endotrakeal tüp ve bağlantıları ile temas öncesi sonrası el hijyeni sağlanması, yatak başı elevasyonu , ağız bakımı verilmesi, günlük olarak sedasyona ara verilip ekstübasyonun değerlendirilmesi, kaf basıncı takibi, subglottik sekresyonların aseptik aspirasyonu, ventilatör devrelerinde kirlenme ve sıvı birikimi olmaması, derin ven trombozu profilaksisi, peptik ülser profilaksisi bileşenleri yer almaktadır.(4,5)

Santral Venöz Kateter İlişkili Enfeksiyonlar Önlem Paketi

Santral venöz kateter ilişkili enfeksiyonların önlem paketi içeriğinde; kateter ile ilgili her türlü işlemde el hijyeni sağlanması, az lümenli kateterlerin tercih edilmesi, femoral bölge yerine subklavyen ya da juguler venlerin tercih edilmesi, öncelikli olarak % 0,5-2'lik klorheksidin ve % 70 alkol içerikli solüsyonlar ile ya da povidon iyot içerikli solüsyon ile cilt antiseptisi, kateterin takılması esnasında maksimum steril bariyer önlemlerin alınması ve işlem için gerekli malzemeleri içeren hazır bir kit bulundurulması, steril gazlı bez ile yapılan pansumanların 48 saatte bir şeffaf yarı geçirgen örtüler ile yapılan pansumanların 7 günde bir kirlenen, ıslanan bütünlüğü bozulan pansumanların ise hemen yenilenmesi ve pansumanların kayıt altına alınması, klorheksidin ile günlük olarak kateter çevresi temizliği sağlanması ya da genel vücut banyosu verilmesi, kateter lümenlerine hub dezenfeksiyonu uygulanması, kateter gereksiniminin günlük olarak sorgulanması ve kullanılmayan kateterlerin çıkarılması bileşenleri yer almaktadır.(6,7,8)

Kateter İlişkili İdrar Yolu Enfeksiyonları Önlem Paketi

Kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları önlem paketi içeriğinde; üriner kateter ve bağlantılarına her temas öncesi ve sonrası el hijyeni sağlanması, kateterin endikasyon varlığında asepsi kurallarına uygun olarak yerleştirilmesi, kateter drenaj sistemi ve torbasının mesane seviyesinin altında ve yerden yüksekte tutulması, drenajın devamlılığının kontrol edilmesi, kateter gerekliliğinin günlük olarak sorgulanması bileşenleri yer almaktadır(9,10).

Cerrahi Alan Enfeksiyonları Önlem Paketi

Cerrahi alan enfeksiyonları önlem paketi içeriğinde; cerrahi el yıkama uygulanması, uygun antimikrobiyal profilaksisinin uygulanması ve uygun zamanda sonlandırılması, operasyon öncesi klorheksidinli banyo uygulanması, kan glukoz düzeyinin 200 mg/dl altında tutulması, preoperatif kıl tıraşından kaçınılması eğer gerekli ise tıraş makinesi kullanılması bileşenleri yer almaktadır(11,12,13).

Önlem Paketleri İle İlgili Yapılan Bilimsel Çalışmalardan Örnekler

Kuzey Kore'den rapor edilen 2014 yılına ait çok merkezli bir çalışmada, ventilatör ilişkili pnömoni önlem paketinde yatak başı yüksekliğinin ayarlanması, ağız bakımı, peptik ülser ve derin ven trombozu profilaksisi uygulanması ve subglottik aspirasyon uygulaması maddeleri yer almıştır. Bu çalışma

sonucunda dört aylık sürede paket uyum hızları tüm maddelere uyum açısından %41'den %72'ye, özellikle ağız bakımında %90'ın üzerine çıkmıştır. Bu uygulamalar ve uyum hızının artması ile ventilatör ilişkili pnömoni hızının ise 1000 ventilatör gününde 4,1'den 1,2'ye gerilediği bildirilmiştir(14).

Narang'ın 2008 yılına ait retrospektif gözlemsel çalışmasında, yoğun bakım ünitesinde çalışan sağlık personeline yatak başı yüksekliği, sedasyon tatili, derin ven trombozu profilaksisi ve peptik ülser profilaksisi olmak üzere dört maddeden oluşan ventilatör ilişkili pnömoni önlem paketi hakkında eğitim verilmiştir. Eğitim sonrasında cerrahi yoğun bakım ünitelerinde ventilatör ilişkili pnömoni hızının 33'ten 9'a gerilediği gözlemlenmiştir. Ayrıca, ortalama ventilatör günü süresi dahili yoğun bakım ünitelerinde %29, cerrahi yoğun bakım ünitelerinde ise %55 azalmıştır(15).

Kateter örtüsünün kapalı olmasına dikkat edilmesi, günlük kateter ihtiyacının değerlendirilmesi, kateter uygulama gününün kaydedilmesi, klorheksidinli örtülerin yedi gün, diğerlerinin 48 saatte bir değiştirilmesi ve kaydedilmesi maddelerini içeren önlem paketi uygulamaları ile rapor edilen 2016 yılına ait bir çalışmada; önlem paketi uygulaması öncesi ve sonrası karşılaştırılmış ve santral venöz kateter ilişkili enfeksiyon hızının 4,5 kat azaldığı rapor edilmiştir(16).

Santral venöz kateter ilişkili enfeksiyon hızının sıfırlanmasını hedefleyen 2004 yılına ait bir başka çalışmada ise personel eğitimi, santral venöz kateter kiti bulundurulması, kateter gerekliliğinin günlük olarak değerlendirilmesi, kateter takılırken enfeksiyon kontrol önlemlerine uyumun gözlenmesi acil durumlar dışında uyumsuzluk saptanması halinde hemşireye işlemi durdurma yetkisi verilmesi önlem paketleri içerisinde yer almıştır. Müdahale öncesi dönemde hekimler kateter takma işleminde %62 oranında enfeksiyon kontrol önlemlerine uyum gösterirken, hemşirelerin yetkilendirilmesi ile uyum %100'e çıkarılmıştır. Santral venöz kateter ilişkili enfeksiyon hızı ise 11,3'ten 0'a gerilemiştir(17).

Üçüncü basamak bir sağlık kuruluşunda 2012 yılına ait bu çalışmada üriner kateter uygulanan hastalarda kateter ihtiyacının günlük olarak değerlendirilmesi, uygulama ve bakım esnasında asepsi kurallarına uyum, kateter torbasının mesane seviyesinin altında tutulması, el hijyeni ve perineal temizliğin günde üç kere yapılmasını içeren demet uygulaması ile altı aylık periyotta kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyon hızının %47 azaldığı rapor edilmiştir. Çalışmada süreyans programları sayesinde kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları önlem paketine uyum hızı altı aylık süreçte %45'ten %65'e yükselmiştir(18).

Kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları önlem paketi ile ilgili 10 merkezin ve 13 yoğun bakım ünitesinin katıldığı çok merkezli yaklaşık 2 yıl süren 2013 yılına ait Türkiye'de yapılan bir çalışmada el hijyeni kurallarına uyulması, gereksiz invaziv kateter uygulamalarından kaçınılması, kateter torbaları ve setin konumuna dikkat edilmesi, kateter gereksiniminin günlük olarak değerlendirilmesi yer almaktadır. Çalışma süreci sonrasında kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları hızı, 1000 kateter gününde 10,6'dan 5,6'ya gerilemiştir(19).

Cerrahi alan enfeksiyonu önleme paketinde perioperatif kan şekeri düzeyinin 200 mg/dl altında tutulması, kıl tıraşı prosedürü, uygun süreli antimikrobiyal profilaksi ve klorheksidinli vücut bakımı yer almıştır. Çalışma sonucunda cerrahi alan enfeksiyonu hız oranının 5 kat azaldığı belirtilmiştir(20).

Hastane Örneği

Hacettepe Onkoloji ve Erişkin Hastanesi Enfeksiyon Kontrol Komitesi olarak süreyans çalışmaları kapsamında onkoloji yoğun bakım ünitesi ve diğer yoğun bakım ünitelerinde günlük olarak ventilatör ilişkili pnömoni, santral venöz kateter ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonları, kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları önlem paketi ile ilgili kontrol listeleri enfeksiyon kontrol hemşireleri tarafından gözlem

yapılarak kayıt altına alınmaktadır. Bileşenler içerisinde enfeksiyon kontrol önlemlerine uygun olmayan durumlar ile ilgili yoğun bakım ünitesi ekibine geri bildirim verilmektedir. Önlem paketlerine tam uyum oranları 3 ayda bir hesaplanarak veriler yoğun bakım ünitesi ekibi, hastane yönetimi ve kalite koordinatörlüğü birimleri ile paylaşılmaktadır.

Yoğun bakım dışı ünitelerde ise nokta prevalans yöntemi ile önlem paketleri bileşenlerinin uygulanıp uygulanmadığı gözlemlenerek veri elde edilmektedir. Mart 2024'te Onkoloji Hastanesi Medikal Onkoloji, Dahiliye ve Hematoloji kliniklerinde 3 farklı günde gözlemler yapılmıştır. Kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları önlem paketi uygulamaları kapsamında üriner kateteri bulunan hastalarda; sonda konumu uygunluğu, torbanın yerden yüksekliği, kateterin gereklilik durumu sorgulanmış ve tam uyum oranı hesaplanmıştır. Toplam 44 gözlem yapılmış olup 39 hastada tam uyum olduğu görülmüştür. Tam uyum oranı % 88 olarak hesaplanmıştır. Santral venöz kateter ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonları önlem paketi uygulamaları kapsamında santral venöz kateteri bulunan hastalarda; pansuman tarihi, pansumanın uygunluğu, klorheksidinli banyo verilmesi bileşenleri gözlemlenmiş ve tam uyum oranı hesaplanmıştır. Toplam 31 gözlem yapılmış olup 19 hastada tam uyum olduğu görülmüştür. Tam uyum oranı % 61 olarak hesaplanmıştır.

Hacettepe Erişkin Hastanesi'nde yapılan bir çalışmada ise yoğun bakım üniteleri dışında kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları önlem paketi uygulamalarının nokta prevalans çalışması ile değerlendirmesi yapılmıştır. Haziran 2023'te Nöroşirurji, Genel Cerrahi,

Göz Hastalıkları, Kalp Damar Cerrahi, Kulak Burun Boğaz , Ortopedi, Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi, Üroloji, Kadın Hastalıkları ve Doğum, Dermatoloji, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Nöroloji, İç Hastalıkları ve Kardiyoloji kliniklerinde 5 farklı günde üriner kateter ilişkili önlem paketlerine uyum gözlemi yapılmıştır. Kateter ilişkili idrar yolu enfeksiyonları önlem paketi uygulamaları kapsamında üriner kateteri bulunan hastalarda; sonda konumu uygunluğu, torbanın yerden yüksekliği, kateterin gereklilik durumu sorgulanmış ve tam uyum oranı hesaplanmıştır. Toplam 216 gözlem yapılmış olup 97 hastada tam uyum olduğu görülmüştür. Tam uyum oranı %45 olarak hesaplanmıştır. Sadece 5 (%2,3) gözlemlerde üriner kateter konumunun, 100 (%46,2) gözlemlerde ise idrar torbası konumunun uygunsuz olduğu görülmüştür. 216 gözlemin 176 tanesi (%81,5) endikasyona uygun olarak değerlendirilmiş. Gereksiz üriner kateter kullanım oranı ise %18,5 olarak hesaplanmıştır.

Alt Başlıklar

Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlar

Enfeksiyon Önleme Paketleri

Ventilatör İlişkili Pnömoni Önlem Paketi

Santral Venöz Kateter İlişkili Enfeksiyonlar Önlem Paketi

Üriner Kateter İlişkili Enfeksiyonlar Önlem Paketi

Cerrahi Alan İlişkili Enfeksiyonlar Önlem Paketi

Önlem Paketleri İle İlgili Bilimsel Çalışmalardan Örnekler

Hastane Örneği

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonları önlemek amacıyla uygulanan girişimlerin tek başlarına uygulanması yerine önlem paketleri şeklinde uygulanmasının daha anlamlı olacağı düşünülmektedir. Önlem paketlerinin uygulamaya konulmasıyla hastalara kanıta dayalı, güvenli sağlık hizmetinin multidisipliner bir yaklaşımla sunulması için önemli bir fırsat yaratılmaktadır. Bu doğrultuda

önlem paketleri konusunda, hastalara bakım veren ekibin bilgilendirilmesi, önlem paketi öğelerinin tümünün uygulanarak tam uyumun sağlanması uygun olmayan durumlar için ekibe geri bildirim verilmesi öneriler arasında yer almaktadır.

Kaynaklar

1. Şardan YÇ. İnfeksiyon Kontrolünde Paketler. Yoğun Bakım Dergisi. 2010;9:188-92.
2. Resar R, Griffin FA, Haraden C, Nolan TW. *Using care bundles to improve health care quality. IHI innovation series white paper.*: Institute for Healthcare Improvement;2012.
3. Ruscitti LE, Puro V. [The use of bundles in clinical practice]. Infez Med. 2008;16:121-9.
4. Azab SF, Sherbiny HS, Saleh SH, Elsaed WF, Elshafiey MM, Siam AG, Arafa MA, Alghobashy AA, Bendary EA, Basset MA, Ismail SM, Akeel NE, Elsamad NA, Mokhtar WA, Gheith T. Reducing ventilator-associated pneumonia in neonatal intensive care unit using “VAP prevention Bundle”: a cohort study. BMC Infect Dis. 2015;15:314.
5. Al-Thaqafy S, El-Saed A, Arabi YM, Balkhy HH. Association of compliance of ventilator bundle with incidence of ventilator-associated pneumonia and ventilator utilization among critical patients over 4 years. Ann Thorac Med. 2014;9:221-6.
6. Gao F, Wu YY, Zou JN, Zhu M, Zhang J, Huang HY, Xiong LJ. Impact of a bundle on prevention and control of healthcare associated infections in intensive care unit. J Huazhong Univ Sci Technolog Med Sci. 2015;35:283-90.
7. Alp E, Altun D, Cevahir F, Ersoy S, Cakir O, McLaws ML. Evaluation of the effectiveness of an infection control program in adult intensive care units: a report from a middle-income country. Am J Infect Control. 2014;42:1056-61.
8. Meneguetti MG, Ardison KM, Bellissimo-Rodrigues F, Gaspar GG, Martins- Filho OA, Puga ML, Laus AM, Basile-Filho A, Auxiliadora-Martins M. The Impact of Implementation of Bundle to Reduce Catheter-Related Bloodstream Infection Rates. J Clin Med Res. 2015;7:857-61.
9. Andreessen L, Wilde MH, Herendeen P. Preventing catheter-associated urinary tract infections in acute care: the bundle approach. J Nurs Care Qual. 2012;27:209-17.
10. Cheng WY, Lin HL, Lin YH, Lai CC, Chao CM. Achieving zero catheter-associated urinary tract infections in a neurosurgery intensive care unit. Infect Control Hosp Epidemiol. 2014;35:746-7.
11. Acklin YP, Widmer AF, Renner RM, Frei R, Gross T. Unexpectedly increased rate of surgical site infections following implant surgery for hip fractures: problem solution with the bundle approach. Injury. 2011;42:209-16.
12. Graf K, Sohr D, Haverich A, Kuhn C, Gastmeier P, Chaberny IF. Decrease of deep sternal surgical site infection rates after cardiac surgery by a comprehensive infection control program. Interact Cardiovasc Thorac Surg. 2009;9:282-6.
13. Crolla RM, van der Laan L, Veen EJ, Hendriks Y, van Schendel C, Kluytmans J. Reduction of surgical site infections after implementation of a bundle of care. PLoS One. 2012;7:e44599.
14. Eom JS, Lee MS, Chun HK, Choi HJ, Jung SY, Kim YS, Yoon SJ, Kwak YG, Oh GB, Jeon MH, Park SY, Koo HS, Ju YS, Lee JS. The impact of a ventilator bundle on preventing ventilator-associated pneumonia: a multicenter study. Am J Infect Control. 2014;42:34-7.

15. Narang S. Use of ventilator bundle to prevent ventilator associated pneumonia. *Oman Med J.* 2008;23:96-9.
16. Grigonis AM, Dawson AM, Burkett M, Dylag A, Sears M, Helber B, Snyder LK. Use of a Central Catheter Maintenance Bundle in Long-Term Acute Care Hospitals. *Am J Crit Care.* 2016;25:165-72.
17. *Crit Care Med* 2004.Oct32;(10):2014-20 Eliminating catheter-related bloodstream infections in the intensive care unit Berenholtz SM, Pronovost PJ, Lipsett PE, Hobson D, Earsing K, Farley JE, Milanovich S, Garrett-Mayer E, Winters BD, Rubin HR, Dorman T,
- Perl TM. Departments of Anesthesiology/CCM and Surgery, The Johns Hopkins University School of Medicine, Baltimore, MD, USA.
18. Jaggi N, Sissodia P. Multimodal supervision programme to reduce catheter associated urinary tract infections and its analysis to enable focus on labour and cost effective infection control measures in a tertiary care hospital in India. *J Clin Diagn Res.* 2012;6:1372-6
19. Leblebicioglu H, Ersoz G, Rosenthal VD, Yalcin AN, Akan OA, Sirmatel F, Turgut H, Ozdemir D, Alp E, Uzun C, Ulusoy S, Esen S, Ulger F, Dilek A, Yilmaz H, Kaya A, Kuyucu N, Turhan O, Gunay N, Gumus E, Dursun O, Tulunay M, Oral M, Unal N, Cengiz M, Yilmaz L, Sacar S, Sungurtekin H, Ugurcan D, Geyik MF, Sahin A, Erdogan S, Aygen B, Arda B, Bacakoglu F. Impact of a multidimensional infection control approach on catheter-associated urinary tract infection rates in adult intensive care units in 10 cities of Turkey: International Nosocomial Infection Control Consortium findings (INICC). *Am J Infect Control.* 2013;41:885-91.
20. Alp E, Altun D, Ulu-Kilic A, Elmali F. What really affects surgical site infection rates in general surgery in a developing country? *J Infect Public Health.* 2014;7:445-9.

HEMŞİRELİKTE SANATLA TERAPİ

¹Prof. Dr. Semra Karaca

¹Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD

Özet

Sanatın insan yaşamındaki varlığı insanın dünyadaki varlığıyla yaşıttır. Sanatın değiştirici, dönüştürücü gücü; insanın kendini tanıma, iletişim kurma, kendine ve dünyaya başka perspektiflerden bakma, üretmenin hazzıyla özgüveni artırma gibi pek çok farklı biçimlerde yaşamın her alanında varlığını sürdürmektedir. Sanatın psikoterapide kullanımı ister sanat terapi olsun, ister bazı terapi modaliteleriyle entegre edilen terapötik sanatsal aktiviteler biçiminde olsun tedavi edici ilişkilerde oldukça önemli yer almaya başlamıştır. Meleklerinin doğası gereği insanları anlama, iyilik halini artırma ve sorunları olduğunda bakım sağlamaya odaklanan hemşireler, eğitimli sanatı terapisti olarak çalışabilecekleri gibi, pek çok farklı alanda yürüttükleri bakım uygulamalarında sanatın terapötik gücünden de faydalanabilirler.

Anahtar Kelimeler: Sanat; sanatla terapi, hemşirelik.

1.Giriş

İnsanın kendini ve ötekini anlama çabası, evrene duyulan ilgi, insanlığın varoluşundan bu yana içsel motivasyon kaynaklarıdır. Anlamanın çeşitli yollarını arayan insanlık, sanatın gücünü ilk çağlarda keşfetmiş; hayatı anlamlandırma ve iletişim kurma gereksinimlerinin odağına sanatsal eylemleri koymuştur.

Aristoteles'e göre insanın üç temel özelliği; "Bilme (episteme), eyleme (praxis) ve yaratma (poesis)"dır ve Poetika adlı eserinin ismi de insanın temel özelliklerinden biri olan yaratma anlamındaki "poesis" gelmiştir. Yaratıcılığın izlerini aramak oldukça uzun bir geçmişten bu yana sürmektedir. Yaşamın bir parçası olan sanat birçok dönemde şifalanmak/şifa vermek amaçlarıyla kullanılmış; 20. yüzyılda ise sanatın terapötik gücü literatürde yer almaya başlamıştır. İngiliz ressam Adrian Hill, tüberküloz hastalarıyla yaptığı resimler esnasında hastaların travma ve duygularını dışarı vurduklarını gözlemlemiş ve Sanat Terapisi kavramını ortaya koymuştur (1).

Sanat psikoterapisi belli bir kuramsal temeli olan, bir çerçeve dahilinde, eğitimli bir psikoterapist eşliğinde yürütülen sanatsal yaratıcı sürecin merkezi terapötik araç olduğu psikoterapi biçimidir. Kuramsal dayanağına göre bakıldığında; dinamik yönelimli, hümanistik, dışavurumcu, geştalt, bilişsel davranışçı sanat terapisi gibi farklı temelerde yapılabildiği, katılımcılara göre bakıldığında bireysel, çift, aile ve grup terapileri biçiminde ve kullanılan sanatsal forma göre ise resim, müzik, heykel, drama, fotoğraf, öyküleme, dans-hareket ve intermodel (farklı sanatsal formların bir arada kullanılması) olarak da sınıflandırıldığı görülmektedir (2).

Sanat psikoterapisinde ilişki ve etkileşimler danışan/hasta, terapist ve sanat eseri arasında oluşan "üçgen bağ" üzerinden sürer ve danışanın eserine yansıtıkları ve terapistin görüp kapsadıkları, terapist ve danışan arasındaki sözel iletişimi zenginleştirir. Bir oturum 60-90 dakika arasında sürer ve giriş, ısınma, ana çalışma, paylaşım olmak üzere dört aşamadan oluşur. Danışanın, sanatsal çalışma ile tüm duyuları harekete geçirilerek doğaçlama bir ürün üretmeye dayalı bir deneyim yaşaması sağlanır. Bu çalışma danışanın ego gücüne bağlı olarak spontan veya yarı yapılandırılmış yönergelerle yürütülür. Çalışmanın son aşaması olan sözel paylaşım aşamasında, ürün üzerinde konuşulur. Bu süreç; içsel ve dışsal alanın buluşturulması, burada ve şimdiye odaklanarak ortaya çıkarılması, gerçeklikle bağlantı kurma, farkındalık, düşünme ve sözelleştirebilmeye odaklanır (3); dönüştürücü ve iyileştirici etkinliği ortaya çıkar.

İnsanın anne karnından başlayarak ölümüne kadar tüm yaşamı boyunca sağlığı koruma ve sürdürmede; iyilik halini artırmada ve hastalık durumlarında bakımda anahtar rol oynayan hemşireler mesleklerini yaparken terapötik araçlara gereksinim duyarlar. Hangi yaş grubunda ya da hangi durumda olursa olsun insan etkileşimini kolaylaştıran sanatsal paylaşım, bakımda terapötik bir girişim olarak kullanılabilir. Psikiyatri hemşireleri başta olmak üzere hemşireler uygulamalı sanat psikoterapisi eğitimi olarak sanat psikoterapisti olabilecekleri gibi, sanatı bakım uygulamalarına entegre ederek terapötik amaçlarla kullanabilirler.

2.Sonuç ve Öneriler

Günümüzde sanat terapilerine olan ilgi giderek artmış ve sanat terapinin etkinliğiyle ilgili bilimsel kanıtlar alan yazında sıklıkla yer almaya başlamıştır. İnsanı anlamaya odaklanan sağlık profesyonellerinden biri olan hemşirelerin sanatla terapi çalışmalarına klinik ya da toplum temelli uygulamalarda daha çok yer vermeleri ve bu uygulamalara ilişkin bilimsel çalışmalar yaparak mesleki literatüre yaptıkları katkıları artırmaları önerilebilir.

3.Kaynaklar

Okcu C. Sanat psikoterapisi ve kuramsal temelleri: bir vaka örneği. Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi. 2022;(5)10:1-11.

Karaca S. Yaratıcı sanatın psikoterapide formülasyon amaçlı kullanımı. Eren N, editör. Ruhsal Bozuklukların Tedavi ve Rehabilitasyonunda Yaratıcı Sanat Psikoterapileri. 1.Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2019. p.77-83.

Eren N. Afet sonrası çocuklara yönelik sanat terapi müdahaleleri. Baysan Arabacı L, Akçay Didişen N, editörler. Afetlerde Çocuk Merkezli Psikososyal Müdahale. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2023. p.74-9.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ GÖZÜNDEN KLİNİK UYGULAMA EĞİTİMİ

Mervenur Albayrak

Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi 4.Sınıf Öğrencisi

ÖZET

Hemşirelik eğitiminde klinik uygulama eğitimi teorik eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçasıdır. Klinik eğitim öğrencilerin mesleği tanımasını, bir profesyonel olarak sorumluluklarını daha iyi anlamasını, teorik bilgiyi bakım becerileri ile birleştirmesini sağlamaktadır. Klinik eğitim aracılığıyla öğrenciler teorik bilgi ve beceri eksikliklerinin farkına varması ve uygulamada bu eksikliklerin giderilmesi hedeflenmektedir. Uluslararası ve ulusal alanda yapılan çalışmalar; öğrencilerin klinik uygulamada sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunlar nedeniyle motivasyon eksikliği, mesleğe karşı olumsuz düşünce ve kendine güven problemi yaşadıklarını göstermektedir. Bu metinde, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama eğitimleri sırasında yaşadığı sorunlar, beklentileri ve çözüm önerileri ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik; klinik eğitim; öğrenci; öneriler; sorunlar.

1. GİRİŞ

Hemşirelik, Türk Hemşireler Derneği'nin tanımına göre; tüm ortamlarda her yaştan bireyin, ailenin, grubun ve toplumun sağlığını ve esenliğini koruma, geliştirme ve hastalık halinde iyileştirme amacına yönelik özerkliğe ve iş birliğe dayalı bakımı kapsamaktadır. Türkiye genelindeki hemşirelik lisans ve lisansüstü programlarda genel olarak üç modelin uygulandığı belirtilmektedir. Bunlar klasik eğitim modeli, entegre eğitim modeli ve probleme dayalı eğitim modelidir. Bu üç modelin teorik ve klinik uygulama özellikleri farklılık göstermektedir.

Türkiye genelinde uygulanan en yaygın model ise klasik eğitim modelidir (1). Hemşirelik eğitimi teori ve uygulama olmak üzere iki ana boyutu içermektedir. Bu noktada, hemşirelik, bakım kavramı ile özdeş biçimde olan kuramsal içeriğin, pratik beceri ile uygun yollarla birleşmesini gerektiren uygulamalı bir meslektir. Hemşirelik mesleğinin eğitim süreci, öğrencilerin etik değerler çerçevesinde bilgi, tutum, becerileriyle mesleği özümsemesine ve bunları davranışlarının bir parçası haline getirmesine katkı sağlar nitelikte olmalıdır.

Öğrencilerin eğitim süreci boyunca edindikleri bilgi, tutum ve davranışlar ilerideki meslek hayatlarında onlara rehber olmalıdır (2). Bu noktada hemşirelik eğitiminin niteliği önemlidir.

Ancak, Türkiye’de hemşirelik eğitiminin 2015-2023 yılları arası güncel durumunun ele alındığı bir derlemede; hemşirelik programları ve öğrenci kontenjanlarının hızlı artışı ve yetersiz eğitici sayısı hemşirelik teorik ve uygulamalı eğitiminin kalitesini tehdit eden unsurlar olarak belirtilmiştir (3).

1.1. Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamada Karşılaştığı Güçlükler

Klinik uygulama deneyimleri öğrencilerin mesleklerini benimsenmesi ve profesyonel kimlik kazanmalarında önemli rol oynamaktadır (4). Çalışmalar klinik eğitimin; öğrencilerin iletişim becerilerini, temel hemşirelik becerilerini geliştirdiğini, etik sorunlara farkındalık kazandıklarını, ekip iletişimi ve ekip çalışmasına yönelik becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı, kendine güveninin arttığını ve bağımsız çalışma yetisinin geliştiğini göstermektedir (5,6). Benzer şekilde hemşireler, intörlük uygulamasının, öğrencilerin klinik bilgi ve becerilerini, kendine güvenini, iletişim becerilerini, sorumluluk duygusunu, bakım becerilerini ve ekip çalışmasına uyumlarını sağladığını, klinik hemşirelerin öğrencilere uygulamada rehber olması gerektiğini ve beceri eğitimlerinin mesleki gelişim için önemli olduğunu belirtmişlerdir (7,8).

Ülkemizde klinik eğitim ile ilgili öğrenme ortamından, sağlık personelinden, eğiticiden kaynaklanan çeşitli sorunların yaşandığı bilinmektedir (9). Bu çerçevede uygulama alanlarının sayısının yetersizliği ve uygulama sırasında yaşanan problemler uygulama alanları konusunda yaşanan iki temel sorun olarak açıklanmaktadır. Ayrıca klinik öğretimde öğrencilere rehberlik etme ve değerlendirme yetersizliklerin olması, kliniklerdeki yoğun iş yükü ve zaman kısıtlılığı nedeniyle öğrencilere destekleyici yaklaşılmaması ve rehberlik edilmemesi, öğrencilerin hasta bakımına aktif katılımlarının kısıtlanması ve öğrencilerin uygulamanın hedefleri dışında çalıştırılması önemli sorunlardır (1). Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarda karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerinin incelendiği bir çalışmada; hemşirelik öğrencilerinin %57.2’si görevi dışında sorumluluk verildiğini, %71.2’si kendini klinikte iş yükünü hafifletici eleman gibi hissettiğini, %61.2’si hastaların öğrenci hemşirelere girişim yaptırmak istemediğini, %50’si okulda laboratuvar ortamı ve malzemenin, %53.2’si uygulama alanında fiziksel mekanla ilgili imkanların kısıtlı olduğunu, %54’ü ise teorik bilgiyi klinikte uygulayamadığını belirtmiştir (10). Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamada sıklıkla karşılaştıkları sorunlar; klinikte iş yükünü hafifletici eleman olarak görülme, çalışacağı kliniği

kendi seçememe ve hastaların öğrenci hemşirelere girişim yaptırmak istememesidir (10).

Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalardan beklentilerinin ise daha çok hastaya yapılan uygulamaya aktif katılım ve sağlık ekibi üyelerinin öğrenciye iyi yaklaşımları olduğu

belirlenmiştir (10). Hemşirelik lisans eğitiminde güncel durumun tartışıldığı, YÖK Hemşirelik Lisans Eğitimi Çalıştayı'nda (2017) uygulama sorunlarının uygulama alanında yaşanan sorunlar (alanların yetersizliği, özel kliniklerin yetersizliği), öğrenci kontenjanlarının fazla olmasına bağlı olarak uygulama alanına öğrencilerin yerleşimiyle ilgili güçlükler, klinik uygulama önceliğinin meslek lisesi öğrencilerine verilmesi, kurumların öğrencileri kabul etmek istememesi, her klinik uygulama öncesi iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin tekrarlanması ve öğrencilerin uygulama öncesi SGK girişlerinin yapılması ile ilgili yaşanan sorunlar olduğu belirtilmiştir. Öneri olarak; kaliteli bir hemşirelik eğitimi için akademisyen sayısının artırılması ve uygulama alanı yetersiz olan programlara daha az öğrenci kontenjanı verilmesi belirtilmiştir. Çalıştay kapsamında öğrencilerin görüşlerinin alındığı araştırma sonucuna göre; öğrenciler klinik uygulama alanlarının sayı ve nitelik olarak yetersiz olduğunu, öğrenci sayılarının fiziksel kapasiteye oranla fazla, öğretim elemanı sayılarının öğrenci sayılarına oranla yetersiz olduğunu belirtmişler ve bu güçlüklerin eğitimlerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir (1).

1.2.Klinik Uygulamada Hemşirelik Öğrencilerinin Beklentileri

Klinik öğrenme ortamının fiziki koşulları, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıran olanaklara sahip olmalıdır. Öğrencilerin mesleklerini benimsemesinde, hemşirelikte kalmaya devam etmesinde kuramsal eğitimi aldıkları okullarının yanı sıra uygulama yaptığı alanının da etkisi bulunmaktadır. Öğrencilerin uygulama alanında gerekli desteğin sağlanmasına önem verilmesi, hemşirelerin iyi bir rol modeli olması, bu öğrencilerin geleceğin hemşireleri olacağına farkında olunması şeklindeki yaklaşımla, öğrenciler klinik uygulamalardan daha etkin ve verimli şekilde yararlanabilecek, özgüvenleri, meslek bilinçleri gelişebilecek ve olumlu ilişkiler kurmalarına yardımcı olacaktır (11).

Etkili bir klinik eğitimin sağlanmasında güvenli öğrenme ortamının yaratılması ve öğrenme kaynağı olarak bireylerin etkin rol model olmaları önemlidir. Hemşirelik öğrencilerinin mesleği sevebilmeleri ve sahiplenebilmeleri için beklentilerinin karşılanması gerekmektedir. Olumlu ve güvenli öğrenme ortamları sunan klinik ortamlar, kendine güvenen, mesleğe değer olduğunu hisseden ve motivasyonları yüksek hemşireler yetişmesini sağlayacaktır (14). Bu noktada, klinik öğrenme ortamında, diğer sağlık çalışanlarının kendi alanındaki yeterliliği ve

öğrencilerle kurdukları iletişim de öğrencilerin kliniğe uyumlarını ve öğrenmelerini etkileyen bileşenlerden biridir (12).

Hastalara bütüncül yaklaşımla bakım verilebilmesi için eğitimcilerin hemşirelik müfredatını inceleyerek, gerekli düzeltmeleri yapması, öğrencilerin kuruma ve birime uyumlarını artırmak için uyum programları içerisinde bu alanların tanıtılması, öğrencilerin

klinikte bulunma amaçları ve uygulama programları hakkında öğrencilerin, sağlık ekibi üyelerinin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Öğrenciye etkili bir danışmanlık ve rehberlik yapılabilmesi için akademisyenin/hemşirenin ilgilenebileceği sayıda öğrencinin verilmesi, uygulama alanlarının fizik ve teknolojik koşullarının iyileştirilmesi, hemşirelere rehber hemşirelik eğitiminin verilmesi önemlidir. Ayrıca öğrencilere bulunduğu kliniğin bir üyesi olduğunun hissettirilmesi için klinik içi eğitim toplantılarına katılımının sağlanması, öğrencilerin görevi dışında çalıştırılmaması, öğrenci eğitimine ilişkin yaşanan sorunların yönetici hemşireler tarafından da yakından izlenmesi önerilmektedir (13).

Klinik uygulama sırasında öğrenciler karmaşık klinik durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Klinik eğitmenler, hemşirelik öğrencilerinin dersler, laboratuvarlar ve simülasyonlar sırasında edindikleri bilgileri ve becerileri bu karmaşık ortamda, uygulamalı hasta bakımını gerçekleştirirken kullanmalarını sağlamada önemlidir. Klinik eğitmen, öğrencinin hasta bakımında gerekli bilişsel, psikomotor ve duyuşsal becerileri birleştirmesine ve bağımsız bir uygulayıcıya dönüşmesine yardımcı olmalıdır (14). Hemşire eğitimciler, klinik ortama hâkim olmalı, destekleyici bir rol üstlenmeli ve klinik öğretime aktif olarak katılmalıdır. Öğrencilere öğrenme gereksinimleri doğrultusunda geribildirim verilerek öğrenci desteklenmelidir. Öğrencilerin öğrenme hedefleri ve aldıkları öğretim seviyesiyle ilgili ve uyumlu klinik öğretim alabilmeleri için uygun klinik öğretim modellerini uygulayabilmelidirler (15).

Yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin etkili bir eğitmenden beklediği özellikler; bilgi ve deneyimli olma, lider ve rol model olma, iyi iletişim becerisi sergileme, güven verme, etkili geribildirim sunma, motivasyon ve profesyonel bir tutum sergilemedir (14). Yapılan başka bir çalışmada ise öğrencilerin iyi bir hemşire modelinde olmasını istedikleri özellikler şu şekilde belirtilmiştir; bilgili olma, eğitime yardımcı olmalı, iyi iletişim kurabilmeli, işini sevme, hasta merkezli çalışmalı, hasta bakımında iyi olma, sevecen, güler yüzlü olma, bakımlı olma, güncel gelişmeleri takip etme olarak açıklanmıştır (16).

Ek olarak, hemşirelik öğrencileri staj ve klinik uygulamaya ilişkin tanımsal farklarının giderilmesini, daha iyi olanaklara sahip klinik ortamlarda ve nitelikli öğretim üyeleri ile birlikte uygulama yapılmasının sağlanmasını, kliniklerde hemşirelerin iş yüküne destek olmalarından dolayı kendilerine de ücret ödenmesi gerektiğine ilişkin öneriler belirtmektedirler (1).

Özetle; hemşire öğrencilerin klinik uygulamanın iyileştirilmesine yönelik önerileri;

- Uygulamanın dersin hedefi doğrultusunda uygun klinik alanda gerçekleştirilmesi
- Klinik uygulama ortamına uygun öğrenci dağılımının yapılması
- Laboratuvar ve simülasyon uygulamalarıyla öğrencilerin kliniğe hazır oluşluğunun artırılması
- Öğretim elemanı öğrenci oranının etkili öğrenmeyi sağlayacak şekilde planlanması
- Klinik uygulamada bakım becerilerine odaklanması
- Klinik ortamda uygulama yaparken baskı yapılmaması, empati ve anlayış sergilenmesi
- Klinikteki sağlık profesyonellerinin öğrencilere olumlu ve güven verici bir yaklaşım sergilemeleri, klinik içi işleyişe öğrencileri dahil etmeleri
- Klinikteki hemşirelerle birebir uygulama fırsatının sağlanması
- Klinikte öğretim elemanları rehberliğinde uygulama yapma ve geribildirim alma olarak sıralanabilir.

2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak klinik uygulama eğitimi hemşirelik lisans programının ayrılmaz bir parçasıdır. Biz hemşirelik öğrencilerinin mesleki yeterliliğini tamamlamasında ve mesleğin gerektirdiklerini öğrenmesinde klinik eğitim önemlidir. Öğrenciler klinik eğitim sayesinde öğrendiği teorik bilgileri pratik yaparak pekiştirmekte ve mesleğe özgü becerileri ve özgüven kazanmaktadır. Hemşirelik öğrencileri kendileri için önemli olan bu klinik uygulama eğitiminde birçok zorluk yaşamaktadır. Bu zorlukların başında ise klinik uygulama alanlarının yetersizliği, uygulama yapılan alanlardaki öğrenci sayısının fazlalığı, dersin hedeflerine uygun klinik ortam sağlanamaması ve klinik uygulama sırasında yeterli uygulama yapılamaması gelmektedir. Öğrenciler bu sorunlar nedeniyle kliniğe uyumda zorlanmakta ve mesleğe başlamadan önce beceri geliştirmede eksiklikler yaşamaktadırlar. Sorunların saptanması ve buna karşılık önlem alınması çok önemlidir. Bunun için de eğiticiler belirli aralıklarla öğrencilerin görüşlerini alarak bu konuda planlama yapmalıdır. Hemşirelik eğitim

programlarında uygulama standartları tanımlanmalıdır.

3. KAYNAKLAR

1. Yükseköğretim Kurulu Hemşirelik Lisans Eğitimi Çalıştay Sönuç Rapörü (2017).

Erişim:

https://www.yök.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Hemsirelik_Lisans_Egitimi_Calistayi_Sonuc_Raporu.pdf

2. Handan, B., & Terzioğlu, F. (2012). Hemşirelik Eğitimiinde Beceri Değerlendirme. *Anadolü Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 57-58.

3. Yürmez, H. A., & Köceman, G. (2024). Türkiye’de Hemşirelik Eğitiminin 2015-2023 Yılları Arası Güncel Durumu. *Etkili Hemşirelik Dergisi*, 17(1), 148-160.

4. Pölat, Ş., Ayyıldız Erkan, H., Çınar, G., & Afşar Doğrusöz, L. (2018). Bir Üniversite Hastanesinde Klinik Uygulama Yapan Öğrenci Hemşirelerin Uygulama Alanlarına Yönelik Görüşleri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 5(2), 64-74.

5. Atasöy I, Sütlütemiz N. (2014). Bir grup hemşirelik sön sınıf öğrencisinin hemşirelik eğitimi ile ilgili görüşleri, *F.N. Hemşirelik Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: 2: 94-104.

6. Sabancıoğulları S, Doğran S, Kelleci M, Avcı D. (2012). Hemşirelik sön sınıf öğrencilerinin internlik programına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Döküz Eylül 1 Üniversitesi Hemşirelik Yükseköğkölü Elektronik Dergisi*, 5 (1), 16-22.

7. Türal Büyükek E, Rızalar S, Çetin A, Sezgin S. (2014). Hemşirelerin intörmn eğitim uygulaması hakkındaki görüş ve önerileri. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, Cilt:3 Sayı:3, 135-140.

8. Titrek Ö, Hakkakül MA, Varlı S. (2015). Hemşirelik bölümlü staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin öğrenci ve rehber hemşirelerin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 264-280.

9. Körkmaz, F., & Görgülü, S. (2010). Hemşireliğin, Meslek Ölüçleri Bağlamında Hemşireliğe İlişkin Görüşleri. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 3-4.

10. Bayır, B., Özdemir, D., Palaz, G., Kaleli, H., Özcan, S., & Ayvaz, S. (2020). Könya ilinde öküyan hemşirelik lisans öğrencilerinin klinik uygulamalarda karşılaştıkları zorlukların belirlenmesi. *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 21-

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİSİ GİRİŞİMCİLİK DENEYİMİ PAYLAŞIMI

Melek AKBAŞ

Öğrenci (Mezun), Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Klinik Operasyon Koordinatörü, OneWell Health Care

Girişimcilik kelime anlamı itibariyle, iş hayatında yeni fırsatlar yaratma, risk alma ve yenilikçi çözümler üretme yeteneği ve bu süreçte liderlik yapma becerisidir. Genellikle de kâr amacı gütmeyi içerir. Fakat benim sizlere bahseceğim girişimcilik deneyiminde böyle bir kâr amacı yok. Peki nedir bu girişimcilik deneyimi? 2023 yılında tamamen gönüllülük esasına dayalı ve uzaktan şekilde Kanada York Üniversitesi'nde altı ay süresince araştırma görevliliği yaptım. Görevim sırasında yürütülmekte olan çalışma temel anlamda onkoloji ve e-health uygulamalarına odaklanan, kanıt düzeyi yüksek olan meta analiz ve sistematik literatür taramasıydı.

Peki böyle bir fikir nereden doğdu? Ben lise düzeyinde hemşirelik eğitimi almış olan son kuşaklardan biriyim. Mesleğe olan bakış açım üniversite eğitimi aldıktan sonra oldukça değişti ve gelişti. Özellikle hemşireler için kritik düşünme dersinin bunda çok büyük bir rolü var. "Thinking out of the box" farklı düşün, alışılmışın dışında olanı düşün cümlesi bende yeni fikirler uyandırarak var olanın dışında neler yapabileceğime dair yeni arayışlara yönelmemi sağladı. Bu bakış açısıyla 2022 yılında Harvard MBA tarafından fonlanan "Aspire Leaders" isimli bir liderlik eğitimini kazandım ve bu konuda kendimi geliştirebilme imkânı yakaladım. Maalesef programın son turunda elenmiş olsam da kariyerimi şekillendirmede çok önemli bir adım olduğunu söylemem gerek. Eğitimin ardından üniversitenin de bana kazandırmış olduğu vizyon sayesinde "araştırmacı" rolümüzü temsil eden bir şeyler yapabilmek için araştırmalar yapmaya başladım. Yurtdışında bazı araştırma üniversitelerinin lisans öğrencilerine araştırma etiğini içselleştirmek ve yöntemlerini öğretebilmek için yürüttükleri bir takım teşvik programları olduğunu öğrendim. Ardından araştırma üniversitelerinin verdikleri eğitimin kalitesini de göz önünde bulundurarak York Üniversitesi'nde ilgi duyduğum alanlarda çalışmalar yürüten öğretim üyelerine mail atarak ulaştım ve bir süre sonra kabul edilerek çalışmaya başladım. Genel anlamda laboratuvar çalışmaları haricinde literatür tarama, veri analiz ve yorumlanması, verilerin kategorize edilmesi ve özetlenmesi, tablo ve grafiklerin yorumlanması, kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik durumlarının değerlendirilmesi

gibi görev ve sorumluluklarım bulunmaktaydı.

Böyle bir deneyimin her şeyden önce size kazandırdığı pek çok şey oluyor. Lisans eğitiminde araştırma özelinde almış olduğum tüm dersleri uygulamaya geçirebilme imkânı, benim için bu bilgilerin kalıcılığını artırmanın yanı sıra, kişisel ve mesleki gelişimime muazzam bir katkı sağladı. En öncelikle birçok anlamda farklı geçmişlere sahip olan insanlarla çalışarak farklı bir çalışma kültürünü tanıyor ve dolayısıyla iletişim becerilerinizi güçlendirmiş oluyorsunuz.

Alana özgü okumalar yaparak, akademik yazma becerilerinizi kullanarak yabancı dilinizi geliştirmeye devam etmiş oluyorsunuz. Lisansüstü eğitime geçmeden önce bir araştırma yapmanın zorluğuna ve istediği emeğe birinci elden şahit olarak, araştırma etiğini içselleştirip kendinizi bu anlamda yetiştirmiş oluyorsunuz. Ayrıca kişisel olarak etik konusunu içselleştirmenin, araştırma yöntemlerini öğrenmekten daha kıymetli olduğunu düşünüyorum. Onun dışında içerik anlamında size atanan makale seçilen konuya özgü mü değil mi, nasıl ve neden dışlanmalı ya da dahil edilmeli konusunu öğreniyorsunuz. Herhangi bir yanlış yaptığınızda, -kesinlikle sizi rencide etmeyecek şekilde- toplantılarda görüşülüyor ve asistan size gerekiyorsa o konuyu yeniden öğretiyor ve sizde böylece daha özgüvenli ve yanlış yapmaktan korkmadan ve hatta yaptığınız yanlışlardan dersler çıkararak ilerlemeye devam edebiliyorsunuz. Doğru bilgiye nasıl ve nereden ulaşacağımızı, bizlere sunulan her bilgiyi neden daima sorgulamamız gerektiğini çalışma süresince literatür tarama yaparak bir nevi alışkanlık haline getiriyor ve yaşam boyu öğrenme disiplini hayatınıza entegre etmiş oluyorsunuz.

Böyle bir deneyiminizin olması size oldukça güçlü bir network de sağlayarak kariyeriniz için yönlendirici bir dönüm noktası haline gelebiliyor. Bir de tabii ki aslında benim de böyle bir süreç başlamadan önce hedeflerim arasında olan, kendimi hemşirelik alanında ifade edebilecek yeni alanlar keşfetme ve hemşireliğin gelişimine katkı sağlamaya hizmet edilmiş oluyor ki bugün burada siz değerli meslektaşlarımla bu deneyimimi paylaşabiliyorum.

Tabii ki bu kadar güzel kazanımların yanı sıra yaşanan zorluklar da var elbette. Çalışmaya katıldığım sırada data extraction denilen veri girişinin yapıldığı aşamaya geçilmişti, yani ben çalışmanın ortalarında ekibe dahil oldum. Neler yapmam gerektiği hakkında bilgilendirildim ve ekibe her zaman ulaşabiliyordum fakat yine de adapte olmak konusunda başlangıçta zorluk çektiğimi söyleyebilirim. Üzerine çok çalıştığım ve bana atanmış olan ilk makalenin aslında dahil edilmemesi gerektiğini, katıldığım ilk toplantıda öğrendiğimde gerçekten kendimi çok kötü hissetmişim fakat sonrasında nerede yanlış yaptığımı anladığımda sorun çözülmüş oldu. Bir de bildiğiniz üzere hemşirelik ders yükü oldukça fazla ve gönüllü araştırma görevliliği için

haftada aşağı yukarı minimum 6-8 saat çalışmanız bekleniyor. Az gibi gözükseniz de tüm haftanın yorgunluğu ve bir sonraki haftaya yetiştirmeniz gereken ödevler, bakım planları gibi hazırlıkları düşünürseniz bu tempoda açık bir zihinle size atanan makaleleri okuyarak görevlerinizi yerine getirmek gerçekten kararlılık ve emek istiyor. Her şeye rağmen yaptığınız şeyin size neler katacağını biliyor ve bunu yapmaktan doyum alıyorsanız bir şekilde bu zorlukların üstesinden gelebiliyorsunuz. Kaldı ki hemşirelik sürecinin özünde sistematik bir problem çözme olduğunu düşünürsek, karşılaştığınız sorunları öğrenmiş olduğunuz bu problem çözme becerisiyle çözebiliyorsunuz.

Tüm bu anlattıklarımın, özellikle gönüllü araştırma görevliliği sürecimin kariyer hedeflerimi nasıl şekillendirdiğinden bahsetmek isterim. Yapılan bir araştırmada lisans sürecinde bilimsel bir çalışmaya dahil olan öğrencilerin gelecekte daha bağımsız şekilde düşünme yeteneklerinin artacağı, öğrenmeye karşı içsel motivasyonlarının yükseleceği ve gelecekte daha yüksek oranla bilimsel çalışmalarda aktif rol alacakları söyleniyor. Tıpkı bu sonuçlarda yer aldığı gibi tabii ki ben de ileride bilimsel bir çalışmada yer almayı ve hemşirelik literatürüne katkıda bulunmayı hedefliyorum. En başa dönecek olursak zaten böyle bir gönüllülük çalışmasının altında yatan sebebin de aslında ileride bilimsel çalışmalar yapmak istememdeki aceleyle karışık bir istek olduğu da pekâlâ söylenebilir. Her şeyden önce dünyayı gözlemlemeye ve duymaya başladığımızda hemşireler olarak birçok yerde mesleğimizi temsil edebileceğimizin farkına vardım. Bizler bireylerin ve toplumların sağlığını yükseltmek ve geliştirmek üzere eğitilmişsek yapabileceklerimizin ünvanlarla ve pozisyonlarla sınırlı olamayacağına inanıyorum.

Hemşirelik öğrencisiyken ben ve birçok arkadaşım herhangi bir konuda değişiklik yapmak istediğimizde ya da farklı bir şey yaratmak istediğimizde bunu yapabilmek için ancak mezun olmamız, diplomamızı almamız yani ünvanımızın öğrenciden ‘‘hemşire’’ye evrilmesi gerektiğine inanıyor, bizi yine kendimiz sınırlandırıyorduk. Fakat sonrasında bunun böyle bir şey olmadığını çok iyi anladım. Eğer değişim istiyorsak en azından ilk adımı atarak etrafımızkilere değişimin bir ihtiyaç olduğunu fark ettirebiliriz. Böylece yalnızca kendimize bir katkı sağlamakla sınırlı kalmayıp, hemşireliğin geliştirilmesinde de söz sahibi olabiliriz.

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE MORAL DİSTRES

Mustafa Sabri Kovancı

Araştırma Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakùltesi, Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim
Dalı, Ankara, Türkiye

ÖZET

Sosyal, politik, ideolojik ve teknolojik dönüşümler, insan ilişkilerini temel alan ve bireylerin değeri ile duygularını etik-ahlaki boyut çerçevesinde değeriendirebilen, ahlaki eğitim süreçlerine ihtiyaç giderek artmaktadır (1). Bu nedenle, her bir mesleki alan veya program için özel olan kılavuzlar ile düzenlenmekte ve okul müfredatları bu doğrultuda şekillenmektedir. Bu kılavuzlar, etik sorumluluklarının farkında olan profesyonellerin yetiştirilmesini amaçlamakta ve mesleğin teknik-bilimsel ve etik gelişimine yönelik talepleri içermektedir (2). Bu bağlamda, insan hayatına dokunan, günlük uygulamalarında pek çok etik ve ahlaki konunun söz konusu olduğu hemşirelik mesleğinin eğitim süreci de etik-ahlaki bir çerçevede şekillenmektedir (3).

Hemşirelik eğitimi kapsamında öğrenciler eğitimlerinin ilk yıllarından itibaren sağlık ve toplum hizmetlerinde görevlendirilmektedir. Böylece öğrencilerin sadece teknik bilgi ve becerileri değil, aynı zamanda profesyonel kimlik ve değeri gelişmektedir (1). Bu sayede, öğrenciler mesleğin gerektirdiği etik ve ahlaki sorumlulukları benimser ve bu sorumlulukları günlük uygulamalarına entegre edebilirler. Bu şekilde gelişen profesyonel kimlik ve mesleki bakış açısı öğrencilerin profesyonel meslek hayatlarında karşılaştıkları sorunların çözümünde yol gösteri bir rol oynamaktadır (4).

Hemşirelik öğrencileri, eğitim hayatlarının başlamasıyla birlikte klinik ortamlarda yaşanan bireysel, eğitim, klinik ve yönetsel alanlarda etik-ahlaki çatışmaları veya ikilemleri gözlemlenmekte, hatta bazı durumlarında bu çatışma ikilemlerin doğrudan içinde yer alabilmektedir (5). Bu tip deneyimler, öğrencilerin ahlaki yetkinlik ve duyarlılıklarının gelişmesine katkı sağlanmasına karşın bazı durumlarda öğrencilerin olumsuz şekilde etkilenmesine neden olmaktadır (6).

Hemşirelik eğitimi boyunca bakım verdikleri bireylerin değeriğini, duygularını ve düşüncelerini ön planda tutan bir yaklaşım benimsemeleri hedeflenen hemşirelik öğrencileri, bakım verdikleri bireylere karşı yoğun bir sorumluluk duygusu hissedebilmektedir (1). Bu nedenle, öğrenciler bakım verdikleri bireyi etkileyebilecek herhangi bir etik-ahlaki bir sorunla karşılaştıklarında, sahip oldukları sorumluluk duygusu ile etik-ahlaki sorunun çözümü için harekete geçmek isteyebilmektedirler (7). Ancak, bazı faktörler öğrenci hemşirelerin doğru bildiği eylemi uygulamak için harekete geçmesini engellemektedir (6, 8, 9). Bunlardan ilki, öğrencilerin klinik ortamda bulunan hiyerarşik yapının en alt basamaklarında yer almaları ve ekibin bir üyesi görülmemesi nedeniyle düşüncelerinin önemsenmemesidir (9, 10). Diğeri ise, öğretim elamanı tarafından değeriendirme kaygısı nedeniyle etik-ahlaki olmadığını düşündükleri uygulamaları görmezden gelme veya uygulamaya dahil olmak durumunda kalabilmektedir (8, 11). Ayrıca, öğrenci hemşireler etik bilgi ve beceriler açısından yetersiz oldukları için yaşanan ahlaki sorunu anlamlandırma, çözüm yolu üretme ve baş etmede zorlanmaktadır (4, 6, 9). Öğrenci hemşireler karşılaştığı bu engeller nedeniyle ahlaki olarak doğru buldukları eylem yerine getirmek için harekete geçme güçlerinin sınırlı olması gibi etmenlerden dolayı kendilerini yetersiz hissetmektedirler. Bu durumda, öğrencilerin psikolojik ve duygusal olarak zorlanmasına ve moral distres deneyimlerine neden olabilmektedir (1, 8, 11).

Hemşirelik öğrencilerinde moral distresi inceleyen çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır (1, 4, 6, 8-11). Ancak mevcut çalışmalar öğrenci hemşirelerin de moral distres yaşadığı göstermektedir. Yapılan araştırmalar

incelendiğinde, öğrenci hemşirelerde klinik uygulama alanlarında karşılan etik-ahlaki sorunlar ve ikilemler ile eğitim bağlamında karşılaştıkları etik sorunların moral distrese neden olduğu bulunmuştur (5). Hemşirelerin günlük uygulamalarda karşılaştıkları yaşam sonu uygulamalar, nafile tedaviler, hastanın otonomisinin ihlal edilmesi, hasta ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi, kaynakların yetersiz olması gibi durumlar öğrenci hemşirelerde de önemli moral distres kaynakları olarak görülmektedir (4, 9). Diğer açıdan, öğrenci hemşireler klinik uygulama mesleki açıdan bilgi ve becerilerini geliştirirken aynı zamanda eğitim hayatları devam etmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin öğretim elemanları tarafından değerlendirilmelerinin göz korkutucu şekilde olması, öğrenciler arası notlandırma da adaletsizlik, öğrenciler arası ayrımcılık, öğrencilere akademik olmayan faaliyetlerin yaptırılması, öğretim elemanın yeterliliğinin düşük olması gibi durumlara şahit olan öğrenci hemşireler moral distrese neden olan diğer durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır (5, 6, 8).

Öğrenci hemşirelerin hazırlandıkları mesleğin rol ve sorumluluklarını yerine getirmeye çalışırken, bu tür durumlarla karşı karşıya kalmaları ve mevcut sağlık sistemi içinde güçsüz bir konumda olmaları moral distres yaşantılarını derinleştirmektedir (12). Yapılan çalışmalar, moral distres deneyimleyen öğrenci hemşirelerin ahlaki sorunları fark etme ve eyleme geçme potansiyellerinin yüksek olduğunu ancak mevcut durumlarda çaresiz ve güçsüz hissetmeleri daha pasif konumda kendilerini konumlandıklarını göstermektedir (4, 13). Moral distrese neden olan durumların yoğun bir şekilde devam etmesi öğrenci hemşireler fiziksel, psikolojik ve duygusal sorunlara neden olabilmektedir (11, 12). Ayrıca, öğrencilerin moral distrese neden olan durumların çözümsüz kaldığını görmeleri meslek hayatlarında bu sorunları çözmek için harekete geçmemek veya sorunların çözümsüz olduğunu düşündüğü düşünerek mesleğin erken yıllarında tükenmişlik yaşamalarına neden olabilmektedir (3, 5, 8).

Moral distresin öğrencilerin üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, bu sorunu önlemek ve baş etme stratejileri geliştirmek önemlidir. Bu bağlamda, hemşirelik eğitimi veren kurum bu süreçte kilit bir role sahiptir. Öğrencilerin eğitim hayatı boyunca deneyimledikleri moral distrese odaklanarak, eğitim sürecinde etik sorunlar ve neden olan kök nedenleri ele olarak hemşirelik eğitiminin gelişmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca öğrenci hemşirelerde moral distresi ortaya koyan çalışmalar göz önüne alındığında hemşire eğitimcilerin de moral distres konusunda farkında olması öğrencilerin deneyimlediği moral distresin önlenmesi ve nitelikli bir akademik eğitim sağlanması açısından önemlidir.

Kaynaklar

1. Rennó HMS, Ramos FRS, Brito MJM. Moral distress of nursing undergraduates: Myth or reality? Nursing ethics. 2018;25(3):304-12.
2. Akbaş M, Tuncer İ, Kadioğlu S. Lisans düzeyindeki hemşirelik okullarında etik eğitiminin durumu. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2014;7(3):206-11.
3. Kovancı MS, Özbaş AA. Hemşirelik Öğrencileri İçin Moral Distres Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2022;9(2):123-32.
4. Heng TJT, Shorey S. Experiences of moral distress in nursing students—A qualitative systematic review. Nurse Education Today. 2023;129:105912.
5. Bordignon SS, Lunardi VL, Barlem EL, Silveira RSd, Ramos FR, Dalmolin GdL, et al. Nursing students facing moral distress: strategies of resistance. Revista brasileira de enfermagem. 2018;71:1663-70.

6. Shafipour V, Ghasemi Charati F. Moral Distress and Related Factors in Undergraduate Nursing Students. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*. 2022;32(209):104-13.
7. Escolar-Chua RL. Moral sensitivity, moral distress, and moral courage among baccalaureate Filipino nursing students. *Nursing ethics*. 2018;25(4):458-69.
8. Bordignon SS, Lunardi VL, Barlem ELD, Dalmolin GdL, da Silveira RS, Ramos FRS, et al. Moral distress in undergraduate nursing students. *Nursing ethics*. 2019;26(7-8):2325-39.
9. Sasso L, Bagnasco A, Bianchi M, Bressan V, Carnevale F. Moral distress in undergraduate nursing students: A systematic review. *Nursing ethics*. 2016;23(5):523-34.
10. Yılmaz Ş, Kızıltepe SK. MORAL DISTRESS IN NURSING UNDERGRADUATES: A QUALITATIVE STUDY. *Karya Journal of Health Science*. 2022;3(2):62-8.
11. Escolar Chua RL, Magpantay JCJ. Moral distress of undergraduate nursing students in community health nursing. *Nursing ethics*. 2019;26(7-8):2340-50.
12. Mæland MK, Tingvatn BS, Rykkje L, Drageset S. Nursing education: Students' narratives of moral distress in clinical practice. *Nursing reports*. 2021;11(2):291-300.
13. Loyd LA, Stamler LL, Culross B. Early career nurses and moral distress: An integrative review. *Nurse Education in Practice*. 2023:103844.

ÖĞRENCİ OLARAK MESLEKLE TANIŞMA

Yiğit Gizir

Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

Hacettepe Üniversitesi'nde ikinci sınıf hemşirelik öğrencisi olarak meslekle tanışma sürecim beklediğimden çok farklıydı. Hastaneye ilk girdiğimde, laboratuvarlarda öğrendiklerimin gerçek hayattaki uygulamalardan ne kadar farklı olduğunu hızla anladım. Hastalarla ilk etkileşimlerimde, yeterince hazırlıklı olmadığımı hissettim ve bu durum benim için ciddi bir geçiş şoku yaşattı. Başlangıçta hata yapma korkusu ve beklenmedik tepkiler beni oldukça zorladı. Özellikle bir uygulamayı yanlış yapma endişesi ve hastaların verdiği tepkiler, mesleğin ne kadar büyük bir sorumluluk gerektirdiğini bana net bir şekilde gösterdi.

Zamanla, bu zorlukların üstesinden gelmeyi öğrendim. Üst sınıflardan aldığım tavsiyeler ve deneyimli hemşirelerin yönlendirmeleri, sakin kalmayı ve kendime güvenmeyi sağlamama yardımcı oldu. Ancak meslekle ilgili en büyük şoklardan biri bir hastanın hemşirelik mesleğinin değerini anlamadığını belirten sözleri oldu. Bu durum duygusal olarak beni etkiledi, ancak mesleğimizin gerektirdiği profesyonellikten ödün vermemem gerektiğini anladım. Hemşirelik, manevi yönü güçlü olan ancak aynı zamanda büyük bir profesyonellik gerektiren bir meslek olduğunu bu süreçte daha net bir şekilde kavradım.

Sonuç olarak, bu deneyimler mesleğimde nasıl ilerleyeceğimi, sorumluluklarımı ve profesyonel olmanın önemini öğrenme fırsatı sundu. Bu zorlu süreçlerden geçerek hemşireliği ne kadar çok istediğimi ve bu yolda ilerlemeye kararlı olduğumu daha da net bir şekilde gördüm.

Anahtar Kelimeler: Geçiş Şoku, Meslekle Tanışma, Öğrenci Hemşire

1. GİRİŞ

Hemşirelik mesleğiyle tanışma sürecim, beklediğimden çok farklıydı. Hastaneye ilk adım attığımda, laboratuvarlarda öğrendiğimiz teorik bilgilerin gerçek uygulamalardan ne kadar uzak olduğunu fark ettim. Hastane ortamı, sadece hemşirelik değil, hastaneye tanıştığımız bir yerdi. Geçiş şoku yaşamak neredeyse kaçınılmazdı, ancak meslekle gerçek tanışma anı, ilk kez bir hastayla etkileşim kurduğumda yaşandı. Bu durum, yaptığımız tüm hazırlıkları sorgulayan ve geçiş şokunu gerçek anlamda hissettiren bir süreçti.

Laboratuvarlarda sağlıklı kişilerle uygulamalar yaparken, hastaların yaşadığı acılar ve tepkiler oldukça farklıydı. Hastalarla etkileşimde bulunurken, bazen uygulamalarımızın yanı sıra hastaların yaşadığı endişe ve korkularla da başa çıkmamız gerekti. Bu, mesleğin sorumluluğunu derinden hissettirdi ve ilk staj günümde yaşadığım bir hata, bir hastanın acı çekmesine yol açtı. Bu olay, mesleğin önemini ve sorumluluğunu anlamama yardımcı oldu.

Hastane ortamında yaşadığım geçiş şoku, başlangıçta büyük bir panik ve kaygıya yol açtı. Ancak üst sınıf öğrencilerinden ve hemşirelerden aldığım tavsiyelerle, sakin kalmayı ve kendime güvenmeyi başardım. Çevremdeki hemşirelik mesleğini sürdüren kişilerden aldığım destekle, bu süreci daha sağlıklı bir şekilde atlattım. Yine de, bazı arkadaşlarım bu süreci benim kadar rahat geçiremedi. Hastalarla iletişim kurmada zorluk çeken ve hatta okulu bırakma kararı alan arkadaşlarım oldu. Bu dokuz gün (toplam klinik uygulama süresi), hem kişisel hem de profesyonel olarak bize birçok şey öğretti.

En büyük şoklarımdan biri, bir hastanın hemşirelik mesleğinin değerini anlamadığını belirten sözleri oldu. Bu durum, mesleğe olan bağlılığımı ve profesyonelliği koruma gerekliliğini daha da net bir şekilde anlamama sebep oldu. Profesyonellik, bu meslek için en önemli özelliklerden biridir ve meslekle ilgili olumsuz tepkiler karşısında bile soğukkanlı kalabilmek gerekir.

2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Meslekle tanışma sürecimde yaşadığım bu deneyimler, bana mesleğin önemini ve profesyonelliğin gerekliliğini gösterdi. Hemşirelik mesleğinin manevi yönü büyük olsa da, profesyonelliği en çok gerektiren alanlardan biri olduğunu fark ettim. Bu süreç, gelecekte mesleğimi nasıl icra edeceğimi, sorumluluklarımı ve meslektaşlarım ve hastalarla olan etkileşimlerimi nasıl yöneteceğimi anlamama yardımcı oldu.

Bu deneyimlerle, hemşirelik mesleğini ne kadar çok yapmak istediğimi ve bu yolda ilerlemeye kararlı olduğumu daha net bir şekilde gördüm.

PANEL: KLİNİKTE ÖĞRENCİ HEMŞİRE OLMAK ÖĞRENCİ GÖZÜNDEN KLİNİK ORTAMDA BEKLENTİLER

Öğr. Hem. Betül Afra GÜVEN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş

Gùlhane Hemşirelik Fakùltesi öğrencileri olarak bizler, klinik uygulama için ilk olarak birinci sınıfın ikinci döneminde hemşirelik esasları dersinin bitiminde, daha sonra ikinci sınıfta iç hastalıkları hemşireliği, cerrahi hastalıkları hemşireliği ve kadın hastalıkları ve doğum hemşireliği derslerinin, üçüncü sınıfta ise ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği ve halk sağlığı hemşireliği derslerinin sonunda, hocalarımız veya rehber hemşirelerimizin birebir eşliğinde, öğrenme hedeflerimize yönelik olarak hastanelerin çeşitli kliniklerinde ve farklı klinik uygulama bölgelerinde bulunmaktayız. Dördüncü sınıfta ise, haftanın dört günü olmak üzere bir klinikte beş ya da altı öğrenci olacak şekilde tüm yıl boyunca rotasyonlar halinde klinik uygulamaya devam etmekte ve öğrenme hedeflerimizi gerçekleştirmekteyiz.

Klinik Uygulama ve Önemi

Konuşmama hemşirelik eğitiminde klinik uygulamanın öneminden bahsederek devam etmek istiyorum. Sağlık eğitiminde klinik ve mesleki yeterliliklerin geliştirilmesinde klinik uygulama her hemşirelik programının önemli bir bileşenini oluşturmaktadır (1). Klinik uygulama, hemşirelik öğrencilerinin bilişsel, psikomotor ve duyuşsal becerilerini bir arada kullanmalarına ve teorinin uygulamaya aktarılmasına imkân tanıyan bir eğitim sürecidir (2, 3 4). Bu eğitim sürecinde, öğrenciye hemşirelik mesleği için kuramsal bilgiler verilir ve öğrencilerin bu bilgileri uygulama alanlarında uygulama becerilerine dönüştürmeleri hedeflenir (5). Uygulama alanları yaparak, yaşayarak mesleğin gerçek anlamda öğrenildiği yerler olarak tanımlanmaktadır. Klinik uygulama, problem çözme için eleştirel düşünme yeteneğinin geliştirilmesi, sosyalleşme, bilgi birikimi, ahlaki ve etik yetkinlikler açısından öğrenci hemşireler için oldukça kıymetlidir (6).

Hemşirelik eğitiminin büyük bir kısmı klinik ortamlarda yapılmaktadır (7). Bologna uyum süreci çalışmaları doğrultusunda, Avrupa Birliği'nin 2005/36/EC Sayılı Direktifinde yer alan kriterlere göre; genel bakımdan sorumlu hemşirelerin eğitiminde, klinik eğitimin uzunluğu, toplam eğitim süresinin ½'sinden az olmamalıdır. Bu doğrultuda, 240 AKTS'ye eşdeğer 4600 teorik ve uygulama saatinin 2300 saatinin klinik uygulamaya ayrılması gerektiği belirtilmektedir (8). Bizim fakùltemizde de Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 2008 yılında Resmî Gazete'de bildirilen yazısına göre 4600 saatlik eğitimin 2300 saati klinik uygulamaya ayrılmaktadır (9).

Klinik Uygulama Alanı ve Rol Model

Klinik alanlar öğrenciye rol modellerini gözlemleme olanağı sağlaması açısından da önemlidir (10). Bazı kaynaklarda, öğrenci hemşirelerin bir rehber/mentor eşliğinde klinik eğitimlerini sürdürmelerinin oldukça önemli olduğu belirtilmektedir (11). İyi bir rehber/mentor yani iyi bir rol model, yeterli bilgi ve beceriye sahip olmalı, öğrencileri yetişkin bireyler olarak görmeli, öğrenmeye yardım edici bir atmosfer içinde çalışmalı, öğrenciye uygulamalar sırasında bilgi vermeli, soru sormasına izin vermelidir (3,12). Ayrıca iyi bir rol model, eğitimin hedeflerini bilmeli, öğrencinin eğitim gereksinimlerini karşılamak için ekip üyeleri ile iş birliği yapmalı, iletişim ve liderlik becerilerine sahip olmalı, öğrencileri kritik düşünme, bakımı farklı durumlara yansıtmaya gibi konularda yönlendirmeli ve iyi bir kaynak kişi olmalıdır (3, 5, 12). Hemşireler bakım sunumunda öğrencilere rol model olmak için teknik bilginin ötesinde onların sosyalleşmeleri ve bakım davranışlarını içselleştirmelerini sağlamalıdır (13). Klinik uygulama yalnızca öğretim elemanı ve öğrenci arasında yürütülen bir süreç olarak görülmemelidir (3). Hemşirelik öğrencilerinin klinik deneyimleri üzerine yapılan çalışmalarda, öğrencilerin klinik deneyimlerini etkileyen faktörlerin; eğitmenler, akranlar, hastane personeli ve hastaların olduğu belirtilmektedir (14). Bu nedenle, klinik uygulama ortamının öğrenci hemşireler için uygun bir öğrenme çevresi olmasında klinik hemşireler ve sağlık ekibi üyelerine, öğretim elemanlarına, okul ve hastane yöneticilerine önemli görev ve roller düşmektedir (3, 15,16). Klinik uygulama süresince öğretim elemanları ve hemşirelerin iş birliği içinde çalışması öğrencilere rol model olmakta ve eğitimi etkin kılmaktadır (17).

Öğrenci Açısından Klinik Uygulama

Literatür incelediğinde, çoğu öğrencinin klinik uygulama alanlarında bulunmayı stresli bulduğunu ve bunun öğrenme sürecini ve sonuçlarını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Öğrencilerin klinik alanlarda zorluk olarak belirlediği faktörler ise, eğitmenlere erişim eksikliği, klinik personelinin öğrenciye karşı olumsuz tutumları olarak sıralanmıştır. Öğrenciler, eğitmen ya da klinik hemşirelerin yokluğunda yaşadıkları zorluğu ise “yatağın başında yalnız olma” şeklinde tanımlamışlardır (18). Çalışmalar ayrıca, öğrencilerin, klinik hemşiresi ve eğitimcilerin bilgilerinin güncel olmaması, hastalara zarar verme korkusu, akranları tarafından alay edilme, eğitimciler tarafından eleştirilme ve eğitimcilerin öğrencilere performansları sırasında yeterince güvenmemeleri, hasta bakımı ile ilgili işlerin yoğun olması, kliniklerdeki hasta sirkülasyonunun çok hızlı olması gibi nedenlerle stresli hissettiklerini bildirmiştir (19, 20, 21). Ayrıca, öğrencilerin dinlenme alanı, eşyaları için bir alan, giriş kartı gibi fiziksel koşulların geliştirilmesine yönelik bazı beklentilerinin bulunduğu da görülmektedir (21).

Konuşmamın devamında bugüne kadar edindiğim klinik deneyimler ışığında bir hemşirelik öğrencisinin klinik ortamı nasıl gördüğüne ilişkin kendi deneyimlerimi sizlere aktarmaya çalışacağım. Birinci sınıfta Hemşirelik Esasları dersi ile simülasyon laboratuvarlarında çeşitli uygulamalar yaptık

ancak klinikte ilk kez öğrenci hemşire olarak bulunma düşüncesi beni heyecanlandırıyordu. Bu ilk klinik uygulama deneyimim sırasında rehber hemşire ve hocalarım tarafından klinik ortamın fiziksel olarak tanıtılması, klinik sorumlu hemşiresi ve diğer hemşirelerle tanıştırlmamın kliniğe uyum sağlamamız açısından temel bir nokta olduğuna inanmaktayım. Bu süreçte atılgan davranıp birçok uygulamayı denemek istiyordum. Hastaların yaşam bulgularının takibi gibi uygulamaları birçok kez uygulama fırsatı buluyordum. Kan alma gibi kendimde merak ve heyecan uyandıran hemşirelik uygulamalarına gönüllü olmak istiyordum. Rehber hemşireler ve klinik hemşirelerin özellikle ilk klinik uygulamalarımızda bizlere anlayışla, nezaketle ve olumlu iletişim yöntemleri ile pozitif yaklaşımlarının bizleri cesaretlendirerek mesleğimize olan umudumuzu artıracağını belirtmek isterim.

İkinci sınıfa geldiğimde, İç Hastalıkları ve Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulamalarında, hastaların tedavisine katılma ve onlara bakım verme fırsatım olması benim için gerçek mesleki doyumun başladığı yer olmuştu. Her klinik uygulamada hasta ve hastalığına yönelik bakım planları oluşturmamız gerekiyordu. Bunun için öncesinde her hasta için veri toplama formlarını dolduruyorduk. Bakım planının veri toplama sürecinde, formları doldurmanın uzun zaman alması, hastalar ve yakınları için huzursuzluk yaratabiliyordu. Bir başka deyimle, hasta ile iletişime geçmekte zorluk yaşıyorduk. Bu noktada rehber hemşire ve klinik hemşirelerinin yardımı, bize çok mutlu ediyordu. Onların uyumlu yaklaşımları ve desteği sayesinde hastalarımızın öykülerini alabiliyor, verilerini daha rahat bir şekilde toplayabiliyorduk. Bakım planlarımızı oluştururken klinik işleyişi ve yapılan hemşirelik girişimlerini takip etmemiz gerekiyordu. Klinik hemşirelerinin hızlı hareket etmeleri gerektiğinin bilincinde olmakla birlikte, kısa da olsa bilgilendirilmek ve neyi neden yaptığımızı anlamak son derece önemliydi. Bu şekilde, kendimi daha güvende ve desteklenmiş hissediyordum. Özellikle ilaç uygulamaları gibi hassas hemşirelik uygulamalarında klinik veya rehber hemşirelerin bizlere eşlik etmesi daha rahat ve güvende hissetmemizi de sağlıyordu. Ayrıca, ikinci sınıf klinik uygulamaları için Cerrahi Hastalıkları hemşireliği stajı sırasında ameliyathanede bulunmanın benim için unutulmaz bir deneyim olduğunu da belirtmek istiyorum. Kliniklerde görmediğimiz farklı ekipmanları görmek ve içeriye girebilmek için bile farklı kıyafetler giymek heyecan vericiydi. Tüm sağlık profesyonelleri olarak bir ekip olmanın gücünü ve bu ekibin hastanın güvenliği ve refahı için ne kadar önemli olduğunu gözlemledim. Anestezi etkisi altında ve savunmasız durumda olan hastalar, hemşirelerin hasta güvenliğini sağlamada ne kadar önemli bir konumda olduğunu fark etmemi sağladı. Tüm ekibin hastanın iyileşmesi için özveri ile çalıştığını görmek bana mesleğimizin ne kadar özel olduğunu bir kez daha hatırlattı. Okulların klinik rotasyon yerlerini seçerken bu tür deneyimlerin göz önünde bulundurulması gerektiğine inanmaktayım.

Kadın Hastalıkları ve Doğum stajına çıktığımda ise unutamayacağım, farklı deneyimler yaşamıştım. Bir anne adayının doğum anına eşlik etmek unutulmazdı. Anne adayının ılık duş ve nefes egzersizleri gibi non-farmakolojik yöntemlerle ağrısını hafifletip stresini azaltmasına yardım etmek

benim için çok anlamlıydı. Kadın Doğum hemşireliğinin birçok uygulaması olmasına karşın kliniklerde bunların yalnızca bir kısmını gözlemleyebilme ve gerçekleştirebilme şansım olabildi. Bu da stajyer ebe arkadaşlarımla uygulamaları gerçekleştirebilmek için zaman zaman tatlı bir yarış halinde olmamıza neden olmuştu.

Üçüncü sınıfın ilk döneminde Çocuk Hastalıkları stajında yaşadığım bir deneyim, derslerde öğretilenlerin önemini bir kez daha hatırlatmış oldu. Klinik hemşiresi tedavileri hazırlarken bana doz hesaplamalarını da anlatıyordu ve bu sırada yoğunluktan gözden kaçırılmış olan bir yazım hatasını tespit ederek doktora bildirdi. Çocuklar için ciddi sorunlara neden olabilecek ilaç doz hesaplamalarının klinik hemşireler tarafından gözden geçirilmesinin gerekliliğini ve önemini bu sayede daha iyi anlamış oldum. Üçüncü sınıfta Ruh Sağlığı ve Hemşireliği stajında ise en çok korktuğum noktalardan biri sorularına cevap alamamak ve hasta ile olan iletişimin sürekliliğini sağlayamamaktı. Klinik hemşireleri, bize hastaların durumunu anlamamıza yardımcı olmak için çevreyi tanıtırken, hastalar ve hastalıkları hakkında bilgi verdiler. Bu sayede hastalarla iletişim kurmamız ve onlara olan yaklaşımımız kolaylaşmıştı. Bu nedenle, yalnızca klinik uygulama becerilerine yönelik değil, hasta ile iletişime geçme, zor hasta ile baş etme gibi hasta-hemşire ilişkisini geliştiren uygulamalara yönelik beklentilerimizin de olduğunu buradan hatırlatmak isterim. Bu dönem içerisinde olan bir diğer stajım ise Halk Sağlığı hemşireliği stajıydı. Bu stajımızda, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullara gelmiştim. Burada idareciler, rehber öğretmenler ve velilerden taramalar için gerekli izinler alındıktan sonra öğrencilerin sağlık taramalarını gerçekleştirdik. Sınıf öğretmenleri ile görüşerek onlara vereceğimiz eğitim konumuzu belirledik. Şarkılı, renkli sunumlarla, oyunlarla ve onlar için hazırlamış olduğumuz eğlenceli materyallerle eğitimimizi ve stajımızı tamamladık. Yetişkin bireyler ve çocuklara yaklaşım farkını görebilmek adına Millî Eğitime bağlı okullarda da staja çıkmanın önemli bir deneyim olduğuna inanıyorum.

Kendi deneyimlerimden sonra sizlere, arkadaşlarımla da bazı klinik uygulama alanlarına yönelik deneyimlerimden bahsetmek istiyorum.

İç hastalıkları kliniğinde uygulama yapan bir arkadaşımın deneyimlerine yönelik ifadeleri “Bu klinikte kronik hastalığa sahip hastalarla ilgilenmek, onlarla derin bir bağ kurmayı ve uzun süreli bakımın önemini kavramamı sağladı. Uygulama alanı sayısı fazla olsa da sağlık bilimlerinin diğer bölümlerindeki öğrencilerle birlikte kliniklerde yoğunluk oluşturduğumuzu da belirtmek isterim. Rehber hemşirelerimiz ilgiliydi ve sırayla uygulamaları deneyimledik. Ancak uygulama alanlarındaki bu yoğunluk, kliniklerde gerçekleştireceğimiz uygulama fırsatlarımızın azalmasına neden oldu. Klinik hemşireleri genelde bizlere karşı anlayışlı olsalar da öğrenci yoğunluğu nedeniyle zaman zaman olumsuz tepkilerle karşılaştığımız oldu.” şeklindeydi.

Çocuk sağlığı ve hastalıkları kliniğinde uygulama yapan bir arkadaşımın ise “Çocuklarla çalışmak zor ama, bir o kadar da öğreticiydi. Ailelerin kaygılarını anlamak ve çocuklarla iletişim kurmak, kendimi bu konuda geliştirmeme yardımcı oldu. Hocalarımızın uygulama boyunca bize eşlik etmesi ise, kendimi güvende hissetmemi sağladı. Bakım planlarımız, hastalar ve hastalıklarına yönelik görüşlerimizi sunmak ve hocalarımızın bu konudaki görüşlerini almak ise mesleki gelişimime büyük katkı sağladı. Uygulama fırsatı bulamadığım zamanlarda ise klinik işleyişine yönelik gözlemlerde bulundum.” şeklinde oldu.

Kadın hastalıkları ve doğum kliniğinde uygulama yapan başka bir arkadaşım “Bu klinikte çalışmak, benim için bir hayatın başlangıcına tanıklık etmek demek olduğu için heyecan vericiydi. Doğum deneyimlerini gözlemlemek ve annelere destek olmak, unutulmaz bir deneyimdi.” şeklindeydi.

Cerrahi hastalıkları ve hemşireliği stajında ameliyathanede bulunan bir arkadaşım “Ameliyathane deneyimim benim için çok özel ve öğreticiydi. Ameliyatlar sırasında ihtiyaç duyulan sterilite ve düzenin sağlanmasına ilişkin çok şey öğrendim. Ameliyathanede bulunma nedenimi başta kimse sormasa da kendimi tanıtp bilgi edinmek istediğimde bana çok yardımcı oldular.” diye belirtmiştir.

Dördüncü sınıfta klinik uygulamada olan bir arkadaşım ise “Dördüncü sınıf Klinik Uygulama dersi ile koca bir yıl sadece hastanede, geride kalan üç yıl boyunca edindiğimiz her türlü kazanımı doğrudan uygulama, hastane ortamını yakından tanıma fırsatı bize sunuluyor. Dört yıl boyunca, her türlü acıyı ve sevinci, iyi ve kötü iletişim örneklerini, uyumlu ve nitekim uyumsuz diyebileceğimiz ekip arkadaşlarımızla çalışmanın nasıl bir duygu olduğunu klinik uygulamalarda görüyoruz. Uygulama ortamındaki samimi ilişkilerin daha istekli olmamızı sağladığını, bizi teşvik ettiğini belirtmekte fayda görüyorum. Günün sonunda yaşanan her olay bizi bir sağlık profesyoneline dönüştürüyor. En sonunda ise Gülhaneli bir Hemşire olarak bambaşka şehirlerde ya da bambaşka kurumlarda var olmaya devam ediyoruz.” şeklinde ifade etmiştir.

Sonuç

Birinci sınıfta dün gibi hatırladığım bu yolculuğumda, farklı duyguları bir arada yaşadığım, güzel birçok anı biriktirdiğim üç yılımı artık geride bıraktım. Dördüncü sınıf hemşirelik öğrencisi olarak burada bulunuyorum. Haftanın dört gününü hastanede geçireceğim bu senede hastaya bütüncül yaklaşmayı, farklı girişimler uygulamayı ve özgüveni tam bir hemşire olarak mezun olmayı istiyorum. Bizim için birer rol model olan hocalarımız, rehber hemşirelerimiz ve klinik hemşirelerinin iş birliği ile her klinik uygulamadan yeni bilgilerle, verim alarak, teoride öğrendiklerimizi uygulamada göreyak ayrılmayı bekliyorum. Ayrıca, klinik eğitimin, sadece eğitmenlerle yapılan bir uygulama değil, deneyimli klinik hemşireleriyle de sürdürülmesi gereken bir eğitim deneyimi olduğuna inanmaktayım. Bunun için klinik hemşirelerinin biz öğrenciler için, çok önemli bir konumda olduklarını belirtmek

isterim. Her kliniğin kendi içinde farklı bir dinamiği olduğunu, biz öğrencilerin ise hata yapma korkusu gibi nedenlerle stres ve kaygı yaşadığımızı unutmamamızı temenni ediyorum. Bizler, profesyonelleşme sürecimizde mesleki değer yargılarımızı oluştururken klinik deneyimlerden yararlanmaktayız. Takdir edilmek, yönlendirilmek gibi destekler kaygılarımızı azaltabileceği için klinik personeli ve eğitimcilerin desteğine ciddi şekilde ihtiyaç duymaktayız. Ayrıca, klinik uygulama psikomotor becerilerin yanında hemşirelik mesleğimiz için gereken nitelikleri kazanma beklentimiz de bulunmaktadır. Emekleriniz ve sabrınızın biz öğrenciler için çok kıymetli olduğunu, deneyimleriniz ile bu yolda ışık saçmayı dört gözle beklediğimizi belirtmek istiyorum.

KAYNAKLAR

- Immonen, K., Oikarainen, A., Tomietto, M., Kääriäinen, M., Tuomikoski, A. M., Kaučič, B. M., ... & Mikkonen, K. (2019). Assessment of nursing students' competence in clinical practice: A systematic review of reviews. *International journal of nursing studies*, 100, 103414.
- Sahin-Karaduman G, Kubat-Bakır G, Sim-Sim MMSF, Basak T, Goktas S, Skarbaliene A, et al. Nursing students' perceptions on clinical learning environment and mental health: a multicenter study. *Rev. Latino-Am. Enfermagem*.2022;30:e3528. <https://doi.org/10.1590/1518-8345.5577.3528>
- Akyüz A, Tosun N, Yıldız D, Kılıç A. (2007). Klinik öğretimde hemşirelerin, kendi sorumluluklarına ve hemşirelik öğrencilerinin çalışma sistemine ilişkin görüşleri. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(6), 459-464.
- Kayacan Keser İ, Çalışkan M, Keskin T, Gördebil E. Ebelik ve Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Okul-Hastane İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2010;11(4):1-9.
- Keçeci A, Taşocak G (2009) Öğretim elemanlarının iletişim becerileri: Bir sağlık yüksekokulu örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2(4): 131-136.
- Sharif, F., & Masoumi, S. (2005). A qualitative study of nursing student experiences of clinical practice. *BMC nursing*, 4(1), 1
- Elhami, S., Heidari, M., Ban, M., Mosaviasl, S., & Khavasi, M. (2018). The factors affecting effective clinical education from the viewpoint of students, Nursing Trainers, and nursing staff. *World Family Medicine Journal: Incorporating the Middle East Journal of Family Medicine*, 99(5897), 1-6.
- Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications (Text with EEA relevance). *Official Journal of the European Union* 2005, L 255: 22-142.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/02/20080202-9.htm>
- Karaöz S (2003) Hemşirelikte klinik öğretime genel bir bakış ve etkin klinik öğretim için öneriler. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 5(1): 15-21.
- Skela-Savič, B., & Kiger, A. (2015). Self-assessment of clinical nurse mentors as dimensions of professional development and the capability of developing ethical values at nursing students: A correlational research study. *Nurse education today*, 35(10), 1044–1051.
<https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.04.003>

Eskimez Z, Alparıslan N, Öztunç G, Torun S. Hemşirelerin Adana Sağlık Yüksekokulu Öğrencileri ve Öğretim Elemanlarının Klinik Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2010;8(3):30-9.

Wilson, A. M. E. (2012). Supporting student nurses by the educational use of self: A hermeneutic phenomenological exploration of the mentor experience (Doctoral dissertation, The Open University).

Serçekuş, P., & Başkale, H. (2016). Nursing students' perceptions about clinical learning environment in Turkey. *Nurse education in practice*, 17, 134-138.

Kaya A, Gözüm S, Kaya A, Ünsal A, Unlu F. (2000). Hemşirelik öğrencileri gözüyle klinik hemşireleri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 3(1), 30-31.

Aytekin S, Özer FG, Beydağ K. (2009). Denizli Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin klinik uygulamalarda karşılaştıkları güçlükler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(10), 137-149

Konak ŞD, Dericioğulları A, Kılınç G. (2008). Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin, öğrenci hemşirelerinin klinik uygulamalarına ve öğretim elemanlarıyla işbirliği yapmaya ilişkin görüşleri. *Medical Journal of Suleyman Demirel University*, 15(1), 1-5.

Jafarian-Amiri SR, Zabihi A, Qalehsari MQ. The challenges of supporting nursing students in clinical education. *J Educ Health Promot*. 2020 Aug 31;9:216. doi: 10.4103/jehp.jehp_13_20. PMID: 33062749; PMCID: PMC7530418.

Pourghane P. Nursing students' experiences of clinical teaching: A qualitative study. *J Holistic Nurs Midwifery*. 2013;23:16–26.

Haghani F, Farzi S. The challenges of nursing procedures training from the perspective of nursing students: A qualitative study. *SDMEJ*. 2016;12:745–52.

Ergezen, F. D., & Ersoy, N. A. (2019). Klinik öğretimde problem yaratan durumlar: öğrenci, eğitici ve hemşire perspektifi. 1. Uluslararası SABAK Kongre Kitabı, s. 31-45.

ÖĞRETİM ELEMANININ KLİNİK ORTAMDAN BEKLENTİLERİ NELERDİR?

Fazilet Tamer¹

¹Araştırma Görevlisi, Atılım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,
Anakara/Türkiye

ÖZET

Hemşirelik eğitimi, öğrencilerde hemşirelik konusunda farkındalık yaratma sürecidir ve klinik eğitim hemşirelik eğitiminin vazgeçilmez bir bileşenidir. Klinik eğitim sürecinde öğrencilere verilen teorik bilginin uygulamaya aktarılması, gerçek uygulama alanının deneyimlenmesi, hastalara kaliteli bakım sağlanması için hemşirelerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin mesleki kimlik kazanmalarının sağlanması, multidisipliner ekip çalışmasını ve iletişim becerilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Hemşirelik alanında yetkin öğretim elemanlarının, öğrencilerin ve diğer sağlık profesyonellerinin klinik öğrenme sürecine etkisi oldukça fazladır ve bu etki hemşirelik öğrencilerinin öğrenme süreçlerini olumlu veya olumsuz olabilmektedir. Bu nedenle hemşirelik klinik öğretim elemanlarına bu konuda büyük sorumluluk düşmektedir. Öğretim elemanları öğrencilerden ve klinik ortamdaki beklentilerini açıkça belirtmeli, bu beklentiler doğrultusunda klinik öğrenme sürecini değerlendirebilmeli ve süreçte yaşanan olumsuz durumların giderilmesine yönelik gerekli planlamaları yapabilmelidir. Bu kapsamda bu yazıda öğretim elemanının klinik ortamdaki beklentileri literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, klinik ortam, klinik eğitim, öğretim elemanı

GİRİŞ

Hemşirelik eğitimi, öğrencilerde hemşirelik konusunda farkındalık yaratma sürecidir (1). Hemşirelik eğitiminin amacı, hemşirelerin mesleki değerlerini ve hemşirelik rollerini (zor durumlarda muhakeme ve karar verme kapasitelerini güçlendirmek, güvenli, yasal ve etik bakım davranışları edinmelerine yardımcı olmak) içselleştirerek hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerlere sahip olmalarını sağlamaktır (2). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerlerinin geliştirilmesinde hemşirelik eğitim süreci ve bu süreçte edinilen klinik deneyimler son derece önemlidir (2, 3).

Hemşirelik eğitiminin çekirdeği olarak da ifade edebileceğimiz klinik eğitim, profesyonel hemşirelerin gelişiminde eğitimin temel bileşeni olmakla birlikte çok sayıda faktörden etkilenen oldukça karmaşık bir süreçtir (4, 5). Klinik eğitimin temel amacı ise, öğrencilere eğitim vermek ve hastalara kaliteli bakım sağlamak için geleceğin hemşirelerinin bilgi ve beceri edinmelerine, mesleki kimlik kazanmalarına yardımcı olmaktır (6, 7).

Farklı beklenti ve ihtiyaçlara sahip bireylerin bulunduğu klinik ortamlar öğrencilerin gerçek bir deneyim yaşamasını sağlamaktadır. Klinik ortamlarda öğrencilerin öğrenmelerini etkileyen faktörlerin çok azı kontrol edilebildiğinden öğrenciler eğitim süreçlerinde olumlu bir klinik öğrenme ortamıyla karşılaştıkları sürece profesyonel olmayı öğrenebilmektedir (7) ve klinik öğrenme ortamlarının kalitesi arttıkça hemşirelik öğrencilerinin akademik motivasyonlarının arttığı bildirilmektedir (8). Klinik ortamlarda verilen eğitimin etkinliği klinik eğitmen, öğrenci, sağlık çalışanı ve fiziksel ortam gibi birçok faktöre bağlıdır (9).

Sonuç olarak, klinik ortamlarda öğrenme sürecini yöneten öğretim elemanlarının klinik eğitimde hayati bir rolü vardır ve öğretim elemanının klinik eğitimdeki rolleri (bilgi sağlayıcı, rol model, kolaylaştırıcı, değerlendirici, müfredat ve ders planlayıcısı, kaynak materyal yaratıcısı) iyi tanımlanmıştır. Ancak, klinik eğitimci rollerini etkili bir şekilde yapabilmeleri için gereken özellikler tanımlanmamıştır (10, 11). Hemşirelik eğitiminin temel bileşeni olan klinik uygulama ortamlarının geleceğin hemşirelerinin bilgi ve beceri öğretiminde en etkili yol olduğu göz önüne alındığında klinik ortamda hem öğrenci hem de öğretim elemanının bazı beklentilerinin olduğu görülmektedir. Bu beklentilerin farkında olunarak etkili bir klinik öğretim sürecinin olması sağlanabilir. Bu kapsamda literatürde yer alan çalışma sonuçları ve klinik ortam deneyimleri doğrultusunda aşağıda alt başlıklar halinde öğretim elemanı gözünden klinik ortamdaki beklentilere yer verilecektir. Bu beklentiler belirli bir çalışma alanına bağlı olarak değişebilmekle birlikte genel olarak öğretim elemanının beklentileri şu şekildedir:

Güvenli Klinik Öğrenme Ortamı

Klinik ortamların hem hastalar hem de öğrenciler açısından güvenli olması son derece önemlidir. Öğretim elemanları, sağlık kurum ve kuruluşlarının öğrenme sürecini olumsuz etkileyecek riskleri en aza indirmesini ve öğrencilerin güvenli bir şekilde pratik yapabilmelerine olanak sağlamak amacıyla protokollere sahip olmalarını beklemektedir. Hemşirelik öğrencileri ise derse uygun klinik ortamlarda, klinik ortama uygun öğrenci dağılımlarının olduğu, özerkliğin gözetildiği, klinikte teorisin sorgulanmadığı ve uygulamaya odaklanılan klinik ortamlarda eğitim almak istediklerini belirtmektedirler (12). Hem öğrenci hem de öğretim elemanlarının klinik ortamdaki beklentilerinin karşılanması ile olumlu ve güvenli klinik öğrenme ortamları sağlanarak kendine güvenen, mesleğini benimseyen ve değer veren, motivasyonu yüksek hemşirelerin yetiştirilmesi sağlanabilir.

Kaynaklara Erişim

Öğretim elemanları, klinik ortamlarda öğrencilerin tıbbi ekipman, teknoloji ve öğrenmelerini destekleyen eğitim materyalleri dahil olmak üzere gerekli kaynaklara erişebilmelerini beklerler. Ayrıca, ekip üyeleri, hasta ve yakınları, hemşireler, akranlar ve öğretim elemanları da öğrenciler için öğrenme kaynağı olarak kabul edilmektedir (12). Klinik öğrenme ortamında hem fiziki kaynakların hem de rol model alınabilecek birey kaynaklarına erişimin olması etkili bir klinik eğitimin sağlanmasında önemlidir.

Kaynaklara erişim kapsamında öğretim elemanlarının da ulaşılabilir olması gerekmektedir (10). Ulaşılabilir öğretim elemanı öğrencilerin motivasyonlarının ve ilgilerinin artırılmasında klinik eğitimin kalitesinin artmasında etkilidir. Öğretim elemanları öğrencileri öğrenmeye teşvik etmek ve klinik becerilerini geliştirmek amacıyla etkili stratejiler geliştirerek öğrencilerin bu stratejileri deneyimlemelerine olanak sağlamalıdır (13).

Klinik ortamlarda öğretim elemanlarının öğrencileri ile vaka tartışmaları yapabilmeleri için uygun ortamların sağlanması gerekmektedir. Öğretim elemanı böylece klinik yeterliliğe sahip hemşireler yetiştirmek için vaka tartışmalarına öğrencileri dahil edebilir ve öğrencilere güçlü destek sağlayabilir (13-17). Ayrıca, öğretim elemanları müfredatı daha iyi anlamak ve kaliteli öğrenci öğrenimini kolaylaştırmak, sürekli değişen öğrenci sayısı ve dönemden döneme, yıldan yıla değişen farklı öğrenci grupları göz önüne alındığında, öğretim elemanlarının sürekli gelişimden ve ihtiyaç duyulduğunda yeni kaynaklara erişimlerinin sağlanması gerekmektedir (18). Bu nedenle her öğrenci grubunun kendine özgü gereksinimleri doğrultusunda klinik ortamların esnek olması ve uzman öğretim performansının sergilenebilmesine imkan sunması gerekmektedir (19).

Süpervizyon ve Rehberlik

Sağlıklı bir klinik öğrenme ortamının oluşturulmasında klinik öğretim elemanlarının önemli rolleri bulunmakla birlikte öğretim elemanlarının öğrencilere güncel bilgi ve güçlü destek sağlamaları ile

akademik performanslarının artırılması, öğrenmelerinin kolaylaştırılabilmesi sağlanabilir (14, 20). Klinik ortamda yetkin, yeterli olmayan öğretim elemanları öğrencilerin yetersiz süpervizyon ve rehberlik almasına bağlı mesleki olarak güçlenmelerini ve öğrenme süreçlerinin olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir (6, 21). Bu nedenle klinik ortamların öğretim elemanlarının süpervizyon ve rehberlik rollerini yürütebilecekleri şekilde fırsatlar sunması, öğretim elemanı öğrencilerinin etkili bir klinik eğitim alması açısından önemli ve gereklidir. Öğretim elemanları öğrencilerini yakından takip ederek öğrencilerinin uygun gözetim ve denetimi almalarını sağlayabilir. Bu bağlamda öğretim elemanları, öğrencilere rehberlik edebilecek, geri bildirim sağlayabilecek ve öğrenme hedeflerini pekiştirmeye yardımcı olabilecek destekleyici bir klinik öğretim elemanı arayışındadır ve bu beklentinin karşılanması etkili klinik eğitim için son derece önemlidir.

Multidisipliner İşbirliği

Öğretim elemanları, çeşitli sağlık profesyonellerinin yer aldığı ekip çalışmasını teşvik eden ve öğrencilerin hasta bakımında işbirliğinin önemini anlamalarını sağlayan klinik ortamlara önem vermektedir. Sağlık ekibinin önemli bir üyesi olan hemşirelerin hasta, hasta yakını ve ekipte yer alan diğer sağlık profesyonelleri ile kurdukları etkili iletişimi öğrencilerin gözlemleyebilmesi, onlarında bu iletişim becerilerini deneyimleyebilmesi mesleki kimliklerinin oluşturulmasında önemlidir. Öğretim elemanları sağlık ekibi üyelerinin etkili iletişim kurdukları klinik ortamlarda eğitimlerini vermeyi beklerler.

Literatürde yer alan çalışmalarda da öğrencilerin öğretim elemanlarının temel özellikleri arasında kişilerarası ilişkiler kurma yeteneğine sahip olma, profesyonel ilişkiler kurma, diğer sağlık hizmeti sağlayıcılarıyla iş birliği yapma becerisine sahip olmayı belirtmektedirler (10, 13-17, 21). Sağlık ekibi üyelerinin birbirleriyle yaptıkları işbirliği olumlu, güvenli ve etkili bir klinik ortamın beklentilerinden birisidir. Öğrencilerin olumlu meslekler arası işbirliğini gerçek yaşamda deneyimleyebilmesi mesleki kimliklerinin gelişmesinde son derece önemlidir.

Gerçekçi Klinik Deneyimler

Sağlık eğitiminin temel bileşeni olan klinik uygulama eğitimi, öğrencilerin öğrenimini ve bilginin gerçek yaşam pratiğine uygulanmasını desteklemede önemlidir. Klinik ortamlar, lisans hemşirelik öğrencilerinin gerçek yaşam pratiği yeteneklerinin geliştirilmesine katkı sağlar. Klinik ortamlar genellikle hızlı tempolu, düşünmeye çok az zaman ayrılan ve her zaman yeni becerilerin ve düşüncelerin ilk öğrenimine elverişli olmayan gerçek yaşam pratiği ortamlarında sıklıkla akut olarak hasta olan hastalara bakım sağlamayı öğrenen öğrencilere yönlendirme yapılmasını ve kolaylaştırılmasını içermektedir (4, 10). Bu bağlamda öğretim elemanları, klinik ortamların öğrencileri gerçek yaşam uygulamalarını temsil eden çeşitli vakalara ve senaryolara maruz bırakmasını bekler. Böylece klinik ortamların öğrencilerin teori ve uygulama arasındaki boşluğu kapatmalarına yardımcı olmasını beklerler.

Profesyonellik ve Etik Standartlar

Öğretim elemanları, öğrencilerin hastalar ve personellerle olan etkileşimlerinde profesyonel davranmalarını ve tüm klinik durumlarda etik standartlara ve protokollere bağlı kalmalarını beklemektedir. Bu beklentinin karşılanmasında öğretim elemanlarına rol model olma konusunda önemli sorumluluklar yüklenmektedir.

Hemşirelerin, çalışma ortamlarında büyük profesyonel bilgi ve beceriler gerektiren karmaşık durumlarla karşılaştıkları göz önüne alındığında öğretim elemanlarının ders içeriğine ve ilgili konulardaki yeterliliklerinin yüksek olması, teknik yeterliliklerinin bulunması son derece önemlidir (15, 22).

Öğretim elemanlarının yeterli oldukları kliniklerde görevlendirilmesi, öğretim elemanlarının bu alanlarda yeterince deneyim kazanmış olmaları öğrencilerden beledikleri profesyonellik ve etik standartlara uygun davranabilmeleri için tetikleyici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yansıtıcı Öğrenme

Öğretim elemanları, öğrencilerin deneyimlerini değerlendirmekte, klinik ortamda karşılaştıkları zorluklardan ve kolaylaştırıcı durumlardan bilgi ve beceri öğrenerek yansıtıcı öğrenme ile klinik uygulamalarına katılmalarını beklemektedir. Klinik ortamlar öğrencilerin mesleki değerlerinin geliştirilmesinde ve karşılaşılan zorlukların üstesinden gelinmesi konusunda deneyim kazanabilecekleri önemli alanlardır. Öğretim elemanları bu deneyimin kazanılması sürecinde hemşirelik alan bilgi ve becerisi, eğitim, değerlendirme, kişilerarası ilişkilerde yeterlilik ve olumlu kişilik özelliklerine sahip olarak yansıtıcı öğrenme sürecini olumlu bir şekilde etkileyebilir. Öğrencilerin klinik ortamdaki öğrenme süreçlerinde kolaylaştırıcı bir etki sağlayabilir (23).

Değerlendirme Olanakları

Öğretim elemanları, klinik ortamların öğrenci yetkinliklerinin sürekli değerlendirilmesini kolaylaştırarak öğrencilerin gelişimini etkili bir şekilde değerlendirmelerine ve yönlendirmelerine olanak sağlamasını beklemektedir. Klinik ortamlarda yapılan öğrenci değerlendirmelerinin standartlaştırılması ve öğretim elemanlarının öğrenci değerlendirme sürecine ilişkin yetkinliklerinin bulunması gerekmektedir. Literatürde hemşirelik klinik uygulama eğitmenlerinin mesleki alanlarında uzman olduğu ancak çoğunun öğrencilere eğitim verme bilgi ve deneyimine sahip olmadığı bildirilmektedir (24). Bu durumda öğretim elemanlarının bazen farklı öğretim elemanı-öğrenci durumlarına neden olarak öğretim elemanlarını savunmasız hale getirebilmektedir.

Öğretim elemanlarının genellikle uygulama ortamında öğretim yaparken karmaşık sorunlarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Alanında uzman olan öğretim elemanları klinik öğrenme sürecinde öğrenci öğrenmesinden ziyade hasta güvenliği ve bakımına odaklanabilmektedir. Bu durum, öğrencilere eğitim verirken ve klinik öğretim ortamlarında diğer sağlık profesyonelleri ve hastalarla etkileşim kurarken onları zorlu pozisyonlara sokabilmektedir (24). Bu kapsamda öğretim elemanlarının değerlendirme ve klinik öğrenme ortamında öğrencinin öğrenmesine odaklanması ve öğrenci değerlendirmesini belirli aralıklarla yaparak öğrencilere geribildirimlerde bulunması klinik ortamlarda öğrencilerden beklenen beklentilerin gözlenebilmesi, değerlendirilebilmesi ve bu beklentilerin karşılanabilmesi açısından önemlidir. Ayrıca, Hoveida ve Molavi (2008) hemşirelik öğrencilerinin eğitim ve değerlendirmelerin düşük kalitesinden, belirsiz akademik standartlardan, öğrenme sürecine sınırlı katkılardan ve eğitim sisteminin bağımsız ve aktif öğrenmelerini teşvik etmedeki yetersizliklerden dolayı memnuniyetsizlik yaşayabildiklerini belirtmektedir (25). Bu kapsamda öğretim elemanının değerlendirmesinin öğrenci anlayışı ve deneyimiyle eşleştirilmesinin etkili klinik öğretim için önemli olduğu unutulmamalıdır (10).

1.10.Geri Bildirim Mekanizmaları için Destek

Klinik ortamlarda öğretim elemanlarının geri bildirimlerinin yanı sıra diğer sağlık profesyonellerinin de öğrencilere yapıcı geri bildirimler sağlaması öğrenmenin gerçekleşmesi için hayati önem taşımaktadır (1, 4, 16). Öğretim elemanları bu geri bildirimlerin etkili bir şekilde iletilebilmesi adına klinik ortamlarda geri bildirim sitemlerinin olmasını beklemektedir. Bu beklentiler karşıladığında, hemşirelik öğrencilerinin klinik öğrenme deneyiminin kapsamlı, pratik ve yetkin sağlık uzmanları yetiştirmeye elverişli olması sağlanabilecektir.

Klinik Ortamdan Beklentiler Kapsamında Literatürde Yer Alan Çalışma Sonuçları

Literatürde klinik ortam, klinik eğitim kapsamında yer alan çalışmaların büyük çoğunluğunun öğrencilerin klinik eğitmenlerden beklentileri konusunda olduğu görülmektedir (2, 7, 12, 26-28). Öğretim elemanının öğrencilerden ya da klinik ortamdan beklentilerine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olup, bu konuda çalışmaların yapılmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan öğrencilerle yapılan çalışma sonuçlarına bakacak olursak; öğrencilerin klinik eğitmenlerinin yeterliliğine ilişkin algılarının öğrenme motivasyonlarıyla doğrudan ilişkili olduğu (15), klinik eğitmenlerin desteğinin öğrencilerin özgüvenini, öğrenme motivasyonunu ve mesleki gelişimini arttırdığı bildirilmektedir (29). Yeterli yetkinlikte olan hemşirelik eğitmenleri, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırabilir, motivasyonlarını iyileştirebilir, mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayabilir, hasta bakımına olan ilgilerini arttırabilir, hasta bakım aktivitelerine katılımlarını teşvik edebilir ve onlara yapıcı geri bildirimler sağlayarak ve destekleyici bir öğrenme ortamı yaratarak akademik başarılarını en üst düzeye çıkarabilir (20, 30).

Öğrencilerin öz güveni ve öğrenmelerinin klinik eğitmenlerin öz güveni ve yeterlilikleriyle doğrudan ilişkili olduğu belirtilmektedir (31). Bu bağlamda klinik eğitmenlerin öğrencilerin klinik eğitimleri sırasında öğrencileri desteklemesi ve bağımsızlıklarını, özgüvenlerini ve öz yeterliliklerini geliştirmelerine yardımcı olması son derece önemlidir.

Hemşirelik öğrencileri, hastane ortamında yüksek baskı durumlarında çalışmak, yaşam ve ölüm kararları almak, alınan kararlardan sorumlu olmak, savunmasız grupların bakımlarını sağlamak ve profesyonelleşmeye çalışmak gibi birçok sorunla karşı karşıya kalabilmektedirler (22). Bu nedenle, klinik eğitmenler öğrencilerini aktif olarak desteklemeli, onlarla etkili bir şekilde iletişim kurmalı, sorunlarını belirlemeli, onlara yapıcı tavsiyelerde bulunmalı ve belirledikleri sorunları yönetmelerine yardımcı olmalıdır (16). Ayrıca, emşirelik öğrencilerinin öğrenmesini desteklemek için sözlü ve sözsüz destek sağlamalı, öğrencilerin hatalarını affedebilmeli, onları puanlarla cezalandırmaktan ya da tehdit etmekten kaçınmalı, sağlıklı ve destekleyici bir öğrenme ortamı yaratmalıdır (32).

Klinik eğitmenler teorik ve pratik eğitimleri bir bütün olarak düşünmeli, öğrencilere iletişim becerileri ve bağımsızlık ve özgüveni teşvik eden stratejiler hakkında eğitimler sağlamaya özen göstermeli, öğrenci merkezli öğretim stratejilerini takip etmelidir. Klinik eğitmenler için profesyonel standartların geliştirilmesi ve klinik eğitmenlerin değerlendirilmesi de bir diğer önemli konulardan biridir (16).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, klinik uygulama eğitimi, genellikle kaliteli eğitim ve öğrenci öğrenimi için yeterli denetim sağlamak üzere küçük öğrenci gruplarını kapsayan, sınıfta öğretilen teorik bilginin laboratuvar ve klinik ortamlardaki pratik uygulama ile birleştirilmesi açısından son derece önemlidir. Kaliteli, etkin bir klinik öğrenme ortamı geleceğin hemşirelerinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini kolaylaştırarak yetkin, mesleki kimliği gelişmiş, donanımlı hemşirelerin yetiştirilmesine olanak sağlar. Bu nedenle klinik eğitim kapsamında başta klinik öğretim elemanı olmak üzere klinik eğitim sürecinde dolaylı ya da doğrudan dahil olan her bir bireyin beklentilerinin belirlenerek bu beklentilerin açık bir şekilde ifade edilmesi, beklentilerin karşılanmasına yönelik gerekli fırsatların sunulmasına, gerekli girişimlerin planlanmasına ve uygulanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

1. van Wyngaarden A, Leech R, Coetzee I. Challenges nurse educators experience with development of student nurses' clinical reasoning skills. *Nurse education in practice*. 2019;40:102623.
2. Hosseinabadi R, Hasanvand S, Almasian M, Mirzayee-Sharifi S. The role of students with practical nursing diplomas in the process of undergraduate nursing education: A qualitative study. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*. 2020;25(1):76-83.
3. Shafakhah M, Molazem Z, Khademi M, Sharif F. Facilitators and inhibitors in developing professional values in nursing students. *Nursing ethics*. 2018;25(2):153-64.
4. Ismail LM-N, Aboushady RM-N, Eswi A. Clinical instructor's behavior: Nursing student's perception toward effective clinical instructor's characteristics. *Journal of Nursing Education and Practice*. 2016;6(2):96.
5. Kevin JW, Kendall SF. The student nurses view of the future of nursing. *Australian Electronic Journal of Nursing Education (AEJNE)*. 2000;6(1):47-55.
6. Tahery N, HachemBechari Y, Hojjati H, Cheraghian B, Mohammadi H. Effective factors on clinical education improvement from nursing students' viewpoints of Abadan nursing faculty in 2009. *Dena Scientifice Journal*. 2008;4(3):4.
7. Gonella S, Brugnolli A, Randon G, Canzan F, Saiani L, Destrebecq A, et al. Nursing students' experience of the mental health setting as a clinical learning environment: Findings from a national study. *Perspectives in psychiatric care*. 2020;56(3).
8. Aktaş YY, Karabulut N. A Survey on Turkish nursing students' perception of clinical learning environment and its association with academic motivation and clinical decision making. *Nurse education today*. 2016;36:124-8.
9. Pollard C, Ellis L, Stringer E, Cockayne D. Clinical education: a review of the literature. *Nurse education in Practice*. 2007;7(5):315-22.
10. Collier AD. Characteristics of an effective nursing clinical instructor: The state of the science. *Journal of clinical nursing*. 2018;27(1-2):363-74.
11. Ramani S, Leinster S. AMEE Guide no. 34: Teaching in the clinical environment. *Medical teacher*. 2008;30(4):347-64.
12. Cebeci F, Çatal AT, Uçak A. Klinik Ortamlarda İntörn Hemşire Öğrencilerin Eğiticilerden Beklentileri: Kalitatif Çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2023;12(2):498-507.
13. Tang F-i, Chou S-m, Chiang H-h. Students' perceptions of effective and ineffective clinical instructors. *Journal of nursing education*. 2005;44(4):187-92.
14. Alavi M, Abedi H. Nursing Students' Experiences and Perceptions of Effective Instructor in Clinical Education. 2008.
15. de Guzman A, Pablo LA, Prieto RJ, Purificacion VN, Que JJ, Quia P. Understanding the persona of clinical instructors: The use of students' doodles in nursing research. *Nurse education today*. 2008;28(1):48-54.
16. Valiee S, Moridi G, Khaledi S, Garibi F. Nursing students' perspectives on clinical instructors' effective teaching strategies: A descriptive study. *Nurse Education in Practice*. 2016;16(1):258-62.

17. Rostami H, Rahmani A, Ghahramanian A, Zamanzadeh V. Clinical performance of nurse trainers from viewpoints of student nurses and nurse trainers of Azad Islamic University. 2010.
18. Davidson KM, Rourke L. Surveying the orientation learning needs of clinical nursing instructors. *International Journal of Nursing Education Scholarship*. 2012;9(1).
19. Wolf ZR, Beitz JM, Peters MA, Wieland DM. Teaching baccalaureate nursing students in clinical settings: Development and testing of the Clinical Teaching Knowledge Test. *Journal of professional nursing*. 2009;25(3):130-44.
20. Alavi A. The view point of nursing and midwifery students about characteristics of effective clinical instructors. *Avicenna Journal of Nursing and Midwifery Care*. 2008;15(1):44-54.
21. Ironside PM, McNelis AM. Clinical education in prelicensure nursing programs: Findings from a national survey. *Nursing Education Perspectives*. 2010;31(4):264-5.
22. Moridi G, Valiee S, Khaledi S, Fathi M, Shafiean M, Gharibi F. Clinical education stressors from the perspective of students of nursing, midwifery, and operating room: a study in Kurdistan University of Medical Sciences. 2012.
23. Wilson R, Godfrey CM, Sears K, Medves J, Ross-White A, Lambert N. Exploring conceptual and theoretical frameworks for nurse practitioner education: a scoping review protocol. *JBIE Evidence Synthesis*. 2015;13(10):146-55.
24. Ross JG, Dunker KS. New clinical nurse faculty orientation: A review of the literature. *Nursing Education Perspectives*. 2019;40(4):210-5.
25. Hoveida R, Molavi H. Academic quality improvement process from the viewpoints of faculty members of universities in Isfahan Province: A comparison based on academic quality improvement program (AQIP). *Iranian journal of medical education*. 2008;8(1):132-41.
26. Swart R, Hall M. From clinical practice to academic student instruction: understanding the clinical instructor's perspective using a mixed-methods approach. *Canadian Journal of Nursing Research*. 2021;53(2):114-23.
27. Taylan S, Özkan İ. The effect of instructors' clinical experience on professional socialization from the perspective of nursing students: A phenomenological qualitative study. *Nurse Education Today*. 2021;99:104797.
28. AlShammari T, Alqahtani S, Al Jumaan M, Alameri R, Gosling C, Beovich B, et al. The Perceptions and Expectations of the Clinical Learning Environment in Saudi Arabia: a Multidisciplinary Study. *Medical Archives*. 2023;77(2):132.
29. Gillespie M. Student–teacher connection in clinical nursing education. *Journal of advanced nursing*. 2002;37(6):566-76.
30. Elcigil A, Sarı HY. Determining problems experienced by student nurses in their work with clinical educators in Turkey. *Nurse education today*. 2007;27(5):491-8.
31. Heshmati NF, Vanaki Z. Effective clinical instructor: A qualitative study. 2009.
32. Hadizadeh F, Firuzi M. Clinical education problems from nursing students' point of view in Gonabad medical faculty. *Iran J Med Educ*. 2005;5.

SÖZLÜ BİLDİRİLER

COMPARISON OF NURSES' ATTITUDES TOWARDS WASTE AND RECYCLING AND AWARENESS OF THE ECOLOGICAL FOOTPRINT

Yasemin Erdem¹, Dilek Özmen²

¹Manisa Merkezefendi State Hospital

²Manisa Celal Bayar University

Introduction and Aim: Health sector is one of sectors that affects and is affected by environmental events caused by climate crisis and human life processes. Health sector has a high waste burden(80% general waste) and ecological footprint, has major impact on greenhouse gas emissions, climate crisis. Nurses, their role as change agents, counsellors and educators, have power to influence society in tackling climate crisis. Study aimed to compare nurses' attitudes towards waste and recycling and their awareness of ecological footprint.

Method: Study was descriptive and correlational. Population study consisted 288 nurses working in Manisa Merkezefendi State Hospital, sample consisted of 206 nurses who volunteered to participate in study, completed data collection tools completely, between July-November/2023. Data were collected face-to-face using Personal Information Form, Attitude Scale towards Solid Waste and Recycling, Ecological Footprint Awareness Scale. Approval from Manisa Celal Bayar University Ethics Committee, permission from hospital, informed consent from nurses were obtained. Data analysis was performed using SPSS25 programme.

Results: Study, 94.2% nurses stated that they recognised form recycling, 97.1% stated that recycling was beneficial to environment, 93.7% stated that it was beneficial to national economy. It was found that 89.3% nurses had knowledge about waste recycling. Mean score Attitude Towards Solid Waste and Recycling Scale was 121.27 ± 16.37 , mean score Ecological Footprint Awareness Scale was 199.34 ± 15.78 . There was weak positive correlation between nurses' recycling knowledge score, mean scores Attitude Towards Solid Waste and Recycling Scale, mean scores Ecological Footprint Awareness Scale($r:0.357$, $p=0.000$; $r:0.203$, $p=0.003$), positive moderate correlation was found between mean scores Attitude Towards Solid Waste and Recycling Scale and Ecological Footprint Awareness Scale($r:0.523$, $p=0.000$).

Conclusion: There's positive relationship between nurses' attitudes towards waste and recycling and their awareness of their ecological footprint. It's believed that nurses, as role models for society, will lead society by increasing their attitudes and awareness.

Anahtar Kelimeler: Public Health, Nursing, Solid Waste, Recycling, Ecological Footprint

HEMŞİRELERİN KATI ATIK VE GERİ DÖNÜŞÜME YÖNELİK TUTUMLARI İLE EKOLOJİK AYAK İZİ FARKINDALIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Yasemin Erdem¹, Dilek Özmen²

¹Manisa Merkezefendi Devlet Hastanesi

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Sağlık sektörü, iklim krizinin neden olduğu çevresel olayları ve insanların yaşam süreçlerini etkileyen ve etkilenen sektörlerden birisidir. Sağlık sektörünün atık yükü (%80 genel atık) ve ekolojik ayak izi yüksek olup, sera gazı salınımında ve iklim krizinde etkisi büyüktür. Hemşireler, değişim ajanı, danışman ve eğitici rolleriyle, iklim kriziyle mücadelede toplumu etkileyebilme gücündedir. Bu araştırmada hemşirelerin katı atık ve geri dönüşüme yönelik tutumları ile ekolojik ayak izi farkındalıklarının karşılaştırılması amaçlandı.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tiptedir. Araştırmanın evrenini Manisa Merkezefendi Devlet Hastanesinde çalışan 288 hemşire, örneklemini ise araştırmaya katılmaya gönüllü olup, Temmuz-Kasım 2023 tarihlerinde, veri toplama araçlarını tam dolduran 206 hemşire oluşturmuştur. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Katı Atık Ve Geri Dönüşüme Yönelik Tutum Ölçeği, Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği kullanılarak yüz yüze toplandı. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay, hastaneden izin ve hemşirelerden bilgilendirilmiş onam alındı. Verilerin analizi SPSS25 paket programında yapıldı.

Bulgular: Araştırmada hemşirelerin %94,2'si geri dönüşüm şeklini tanıdığını, %97,1'i geri dönüşümün çevreye, 93,7'si de ülke ekonomisi için yararlı olduğunu belirtti. Hemşirelerin %89,3'nün atıkların geri dönüşümüne yönelik bilgisinin olduğu saptandı. Hemşirelerin Katı Atık Ve Geri Dönüşüme Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması 121,27±16,37, Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği puan ortalaması 199,34±15,78 olarak belirlendi. Hemşirelerin Geri Dönüşüme Yönelik Bilgi Puanı ile Katı Atık Ve Geri Dönüşüme Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamaları ve Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde korelasyon ($r:0,357$, $p=0,000$; $r:0,203$, $p=0,003$), hemşirelerin Katı Atık Ve Geri Dönüşüme Yönelik Tutum Ölçeği ve Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzey korelasyon saptandı ($r:0,523$, $p=0,000$).

Sonuç: Araştırmada hemşirelerin katı atık ve geri dönüşüme yönelik tutumları ile ekolojik ayak izi farkındalıkları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Toplumda rol model olan hemşirelerin konuyla ilgili tutum ve farkındalıklarının artırılmasıyla toplumda değişimi sağlamada önder olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk Sağlığı, Hemşirelik, Katı Atık, Geri Dönüşüm, Ekolojik Ayak İzi

Kaynakça:

1. M. R. Kalogirou , S. Dahlke , S. Davidson ve S. Yamamoto, «Integrating planetary health into healthcare: A document analysis,» *Health Policy*, cilt 125, no. 6, pp. 799-806, 2021.
2. World Health Organization, «Management of Solid Health-care Waste at Primary Health-care Centers,» 12 March 2005. [Çevrimiçi]. Available:

<https://www.who.int/publications/i/item/management-of-solid-health-care-waste-at-primary-health-care-centres>.

3. S. A. Özsoy ve E. Ateş, «Çevre sağlığı hemşireliği,» %1 içinde *Halk Sağlığı Hemşireliği*. , Çukurova Nobel Kitabevi, 2021, pp. 1037-1052.

4. K. Karatekin, «Öğretmen Adayları İçin Katı Atık ve Geri Dönüşüme Yönelik Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması,» *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 10, pp. 71-90., 2013.

5. M. A. Tekindal, G. Zabzun, , Z. Özel, M. Demirsöz ve M. Tekindal, «Awareness Scale for Reducing Ecological Footprint: A validity and reliability study.,» *European Journal of Science and Technology*, (27), pp. 439-445, 2021.

THE MEDIATOR ROLE OF SENSE OF COHERENCE IN THE RELATIONSHIP BETWEEN SENSE OF BELONGING AND SUICIDE TENDENCY AMONG NURSING STUDENTS

Derya Dağdelen¹, Filiz Özkan¹, Nurcan Uzdil²

¹Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Department of Public Health Nursing,
Kayseri, Türkiye

²Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Department of Mental Health and Disease
Nursing, Kayseri, Türkiye

Introduction and Aim: Among healthcare professionals, nurses are in the high-risk group in terms of suicide risk. Nursing students in higher education, the future nurses, are at the same risk. Inadequate sense of belonging, which is a basic human need, may lead to the adoption of some risky behaviors. The sense of coherence has an important place in the protection of health because it increases resilience, facilitates coping with stressors and increases resource utilization. In this study, the mediating role of sense of coherence in the relationship between sense of belonging and suicide tendency in nursing students was examined.

Method: The study was conducted with 606 nursing students at a university in Turkey. In the sampling method, students were stratified according to classes. Data were collected between December 05, 2022 and February 03, 2023. Descriptive Characteristics Form, Sense of Coherence Scale, Belonging Scale, Suicide Tendency Subscale of the University Form of the Risky Behaviors Scale were used to collect the data.

Results: The participants' mean age was 20.62 (SD=2.2). The majority (83%) were female, 30.9% were in the 4th grade, 98.3% were single, 46.2% lived in state dormitories, 85% had nuclear families. In this study, a weak positive correlation was found between sense of coherence and sense of belonging, a moderate negative correlation was found between sense of belonging and suicide tendency, and a moderate correlation was found between sense of belonging and suicide tendency. In addition, the mediating role of sense of coherence in the relationship between sense of belonging and suicide tendency was found to be at a high level.

Conclusion: Implementation of programs aimed at increasing the sense of coherence of nursing students during higher education will be very important to protect and maintain their health in their educational and professional lives.

Anahtar Kelimeler: nursing students, sense of belonging, sense of coherence, suicide tendency

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE AİDİYET DUYGUSU İLE İNTİHAR EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE BÜTÜNLÜK DUYGUSUNUN ARACILIK ROLÜ

Derya Dağdelen¹, Filiz Özkan¹, Nurcan Uzdil²

¹Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Kayseri,
Türkiye

²Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD,
Kayseri, Türkiye

Giriş ve Amaç: Sağlık çalışanları arasında hemşireler intihar riski açısından yüksek risk grubunda yer almaktadır. Geleceğin hemşireleri olan yükseköğrenim hemşirelik öğrencileri de aynı riski taşımaktadır. Temel insan gereksinimi olan aidiyet duygusunun yetersizliği bir takım riskli davranışların benimsenmesine neden olabilmektedir. Bütünlük duygusu, dayanıklılığı arttıran, stresörlerle başetmeyi kolaylaştıran, kaynak kullanımını arttıran özelliği nedeniyle sağlığın korunmasında önemli bir yere sahiptir. Bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinde aidiyet duygusu ile intihar eğilimi arasındaki ilişkide bütünlük duygusunun aracılık rolü incelenmiştir.

Yöntem: Çalışma Türkiye’de bir üniversitenin 606 hemşirelik öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Örneklem yönteminde öğrenciler sınıflara göre tabakalandırılmıştır. Veriler 05 Aralık 2022-03 Şubat 2023 arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında Tanımlayıcı Özellikler Formu, Bütünlük Duygusu Ölçeği, Ait Olma Ölçeği, Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu’nun İntihar Eğilimi Alt Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada katılımcıların yaş ortalaması 20.62 (SD=2.2) olarak bulunmuştur. Çoğunluğu (%83) kadın, %30,9’u 4.sınıfta okuyan, %98,3’ü bekar, %46,2’si devlet yurdunda ikamet eden öğrencilerdir. Bu çalışmada bütünlük duygusuyla aidiyet duygusu arasında pozitif yönlü zayıf, intihar eğilimi ile negatif yönlü orta düzey; aidiyet duygusu ile intihar eğilimi arasında ise orta düzeyde anlamlı korelasyon bulunmuştur. Ayrıca aidiyet duygusu ve intihar eğilimi arasındaki ilişkide bütünlük duygusunun aracılık rolünün yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Yükseköğrenim sürecinde hemşirelik öğrencilerinin bütünlük duygusunu arttırmaya yönelik programların uygulanması, eğitim ve meslek hayatlarında onların sağlığını korumak ve sürdürmek için oldukça önemli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: aidiyet duygusu, bütünlük duygusu, hemşirelik öğrencileri, intihar eğilimi

Kaynakça:

Arafat, S. M. Y., Baminiwatta, A., Menon, V., Singh, R., Varadharajan, N., Guhathakurta, S., Mahesar, R. A., & Rezaeian, M. (2023). Prevalence of suicidal behaviour among students living in Muslim-majority countries: systematic review and meta-analysis. *BJPsych open*, 9(3), e67. <https://doi.org/10.1192/bjo.2023.48>

Betke, K., Basinska, M. A., & Andruszkiewicz, A. (2021). Nurses' sense of coherence and stress management strategies against the types of health status. *Nursing open*, 8(6), 3403–3410. <https://doi.org/10.1002/nop2.886>

- Ciydem, E., & Bilgin, H. (2022). The moderating role of resilience in the relationship between peer pressure and risky behaviors among nursing students. *Perspectives in psychiatric care*, 58(1), 355–363. <https://doi.org/10.1111/ppc.12797>
- Davidson, J. E., Proudfoot, J., Lee, K., & Zisook, S. (2019). Nurse suicide in the United States: Analysis of the Center for Disease Control 2014 National Violent Death Reporting System dataset. *Archives of psychiatric nursing*, 33(5), 16–21. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2019.04.006>
- Davidson, J. E., Proudfoot, J., Lee, K., Terterian, G., & Zisook, S. (2020). A Longitudinal Analysis of Nurse Suicide in the United States (2005-2016) With Recommendations for Action. *Worldviews on evidence-based nursing*, 17(1), 6–15. <https://doi.org/10.1111/wvn.12419>
- Dost, G., & Mazzoli Smith, L. (2023). Understanding higher education students' sense of belonging: a qualitative meta-ethnographic analysis. *Journal of Further and Higher Education*, 47(6), 822–849. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2023.2191176>
- Drum, D. J., Brownson, C., Hess, E. A., Burton Denmark, A., & Talley, A. E. (2017). College Students' Sense of Coherence and Connectedness as Predictors of Suicidal Thoughts and Behaviors. *Archives of suicide research : official journal of the International Academy for Suicide Research*, 21(1), 169–184. <https://doi.org/10.1080/13811118.2016.1166088>
- Groves, S., Lascelles, K., & Hawton, K. (2023). Suicide, self-harm, and suicide ideation in nurses and midwives: A systematic review of prevalence, contributory factors, and interventions. *Journal of affective disorders*, 331, 393–404. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.03.027>
- Hayes, A. F. (2018). Partial, conditional, and moderated moderated mediation: Quantification, inference, and interpretation. *Communication Monographs*, 85(1), 4–40. <https://doi.org/10.1080/03637751.2017.1352100>
- Interpretation. Anesthesia and analgesia, 126(5), 1763–1768. <https://doi.org/10.1213/ANE.0000000000002864>
- Kate Wolitzky-Taylor, Richard T. LeBeau, Marcelina Perez, Elizabeth GongGuy & Timothy Fong (2020) Suicide prevention on college campuses: What works and what are the existing gaps? A systematic review and meta-analysis, *Journal of American College Health*, 68:4, 419-429, DOI: 10.1080/07448481.2019.1577861
- Kelly, M. L., Nieuwoudt, J., Willis, R., & Lee, M. F. (2024). Belonging, Enjoyment, Motivation, and Retention: University Students' Sense of Belonging Before and During the COVID-19 Pandemic. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/15210251241231242>
- Lageborn, C. T., Bjureberg, J., Song, J., Runeson, B., Möller, J., Ljung, R., & Dahlin, M. (2023). Risk of suicide and self-harm in university students entering different university programs - a national register-based cohort study in Sweden. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 58(8), 1139–1149. <https://doi.org/10.1007/s00127-023-02484-2>
- Masanotti, G. M., Paolucci, S., Abbafati, E., Serratore, C., & Caricato, M. (2020). Sense of Coherence in Nurses: A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health*, 17(6), 1861. <https://doi.org/10.3390/ijerph17061861>
- Quarshie, E. N., Cheataa-Plange, H. V., Annor, F., Asare-Doku, W., & Lartey, J. K. S. (2019). Prevalence of suicidal behaviour among nursing and midwifery college students in Ghana. *Nursing open*, 6(3), 897–906. <https://doi.org/10.1002/nop2.271>

Schober, P., Boer, C., & Schwarte, L. A. (2018). Correlation Coefficients: Appropriate Use and

Singer, D. L., Sapp, A., & Baker, K. A. (2022). Belongingness in undergraduate/pre-licensure nursing students in the clinical learning environment: A scoping review. *Nurse education in practice*, 64, 103422. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2022.103422>

Squire, D., Gonzalez, L., & Shayan, C. (2024). Enhancing sense of belonging in nursing student clinical placements to advance learning and identity development. *Journal of professional nursing : official journal of the American Association of Colleges of Nursing*, 51, 109–114. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2024.01.007>

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixthed.) Pearson.

THE EFFECT OF NURSING CARE BASED ON KOLCABA'S COMFORT THEORY ON COMFORT, SATISFACTION AND SLEEP QUALITY OF INTENSIVE CARE PATIENTS

Ebubekir Kaplan¹, Aylin Özakgöl²

¹Van Yuzuncu Yıl University, Faculty of Health Sciences

²Istanbul University-Cerrahpasa, Florence Nightingale Faculty of Nursing

Introduction and Aim: Meeting the comfort needs of patients can help reduce pain, anxiety, and stress of patients and promote faster recovery of patients. The study was conducted in a randomised pretest-posttest-control group experimental design to examine the effect of nursing care based on the Comfort Theory of Kolcaba on the comfort, satisfaction, and sleep quality of intensive care patients.

Method: The sample of the study consisted of 40 experimental and 40 control group patients who agreed to participate in the study between April 2023 and July 2023. Data were collected using the Patient Information Form, General Comfort Questionnaire (GCQ), Newcastle Satisfaction with Nursing Scale (NSNS), Richard-Campbell Sleep Questionnaire (RCSQ), and Comfort Behaviours Checklist (CBC). Patients in the control group received usual care by intensive care nurses. Patients in the experimental group received individualised nursing care based on Kolcaba's Comfort Theory during their stay in the intensive care unit. The SPSS 26 program was used for statistical analyses of the data.

Results: The experimental and control groups were homogeneous in terms of demographic and disease characteristics, and there was no significant difference between the groups in terms of pre-test GCQ, NSNS, CBC, RCSQ and pain level mean scores. Compared to the pre-test evaluation of the experimental group, the post-test total scores of the GCQ, NSNS, RCSQ, and CBC were found to increase ($p<0.001$). It was found that there was a significant difference between the experimental and control groups in the level of GCQ, NSNS, CBC, RCSQ, and pain ($p<0.001$).

Conclusion: This study revealed that nursing care based on Comfort Theory was effective in increasing comfort levels, satisfaction with care and sleep quality, and improved pain scores of patients in PICU.

Anahtar Kelimeler: Comfort Theory, Comfort, Patient satisfaction, Sleep quality

KOLCABA'NIN KONFOR KURAMI'NA TEMELLENDİRİLEN HEMŞİRELİK BAKIMININ YOĞUN BAKIM HASTALARININ KONFOR, MEMNUNİYET VE UYKU KALİTESİNE ETKİSİ

Ebubekir Kaplan¹, Aylin Özakgöl²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Hastaların konfor gereksinimlerinin karşılanması, hastaların ağrı, kaygı ve stresinin azaltılmasına yardımcı olabilir ve hastaların daha hızlı iyileşmesini teşvik edebilir. Araştırma, Kolcaba'nın Konfor Kuramı'na (Comfort Theory of Kolcaba) temellendirilen hemşirelik bakımının, yoğun bakım hastalarının konfor, memnuniyet ve uyku kalitesi üzerine etkisini incelemek amacıyla randomize ön test-son test-kontrol grubu deneysel tasarım türünde gerçekleştirildi.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini Nisan 2023-Temmuz 2023 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden 40 deney ve 40 kontrol grubu hasta oluşturdu. Araştırmanın verileri; Hasta Bilgi Formu, Genel Konfor Ölçeği (GKÖ), Newcastle Memnuniyet Ölçeği (NMÖ), Richard-Campbell Uyku Ölçeği (RCUÖ), ve Konfor Davranışları Kontrol Listesi (KDKL) ile toplandı. Kontrol grubunda bulunan hastalara yoğun bakım hemşireleri tarafından alışlagelmiş bakım uygulandı. Deney grubunda yer alan hastalara ise yoğun bakım ünitesinde kaldıkları süre boyunca Kolcaba'nın Konfor Kuramı'na temellendirilmiş hemşirelik bakımı bireye özgü olarak uygulandı. Verilerin istatistiksel analizleri için SPSS 26 programı kullanıldı.

Bulgular: Deney ve kontrol grubu demografik ve hastalık özellikleri açısından homojen olup, gruplar arası ön-test GKÖ, NMÖ, KDKL, RCUÖ ve ağrı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı saptandı. Deney grubunun ön-test değerlendirmesine göre; son-test GKÖ, NMÖ, RCUÖ ve KDKL toplam puanlarının arttığı saptandı ($p<0,001$). Deney ve kontrol grupları arasında GKÖ, NMÖ, KDKL, RCUÖ ve ağrı düzeyinde anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0,001$).

Sonuç: Bu çalışma, Konfor Kuramı'na temellendirilen hemşirelik bakımının, konfor düzeylerini, bakım memnuniyetini ve uyku kalitesini artırmada etkili olduğunu ve KYBÜ'deki hastaların ağrı skorlarını geliştirdiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Konfor Kuramı, Konfor, Hasta memnuniyeti, Uyku kalitesi

THE EFFECT OF VIRTUAL REALITY APPLICATION ON THE ANXIETY AND FEAR LEVELS OF CHILDREN WHO ARE PLANNED FOR DAILY SURGERY

Cihat Özyılmaz¹, Meftun Akgün²

¹Bitlis Tatvan State Hospital

²Üsküdar University Faculty Of Health Sciences

Introduction and Objective: The aim of the study was to determine the effect of an animated video to be shown to pediatric patients aged 5-10 years before day surgery on their anxiety and fear levels in the preoperative period.

Method: Sociodemographic data, blood pressure, heart rate, Child Fear Scale and Yale Modified Preoperative Anxiety Scale Child Form were used for data collection. The normal distribution of the data was checked by Kolmogorov Smirnow Test. Since the significance level $p>0.05$ provided normal distribution in terms of comparison tests, the analysis was continued with parametric test methods. In independent paired group comparisons, the significance test of the difference between two means was performed with t test since the assumption of normality was met, and in dependent paired group comparisons, the significance test of the difference between two pairs was performed with two paired samples t test since the assumption of normality was met.

Results: There was no statistically significant difference between the intervention and control groups in the changes in diastolic blood pressure, systolic blood pressure, pulse rate and fear in the measurements before and during the intervention ($p>0.05$). There was a statistically significant difference between the intervention and control groups in the Yale Modified Preoperative Anxiety Scale Child Form Score Changes before and after the intervention ($p>0.05$).

Conclusion: There was no significant difference between the intervention and control groups in diastolic blood pressure, systolic blood pressure, pulse rate and fear changes of the participants before and after the intervention, but the mean scores of the Yale Modified Preoperative Anxiety Scale Child Form Score Changes were lower than the control group. In conclusion, it was found that the animation video shown to children before surgery decreased preoperative anxiety but was not effective in reducing fear.

Anahtar Kelimeler: Child, Anxiety, Fear, virtual reality, day surgery

GÜNÜBİRLİK CERRAHİ PLANLANAN ÇOCUKLARDA SANAL GERÇEKLİK UYGULAMASININ ÇOCUKLARIN KAYGI VE KORKU DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Cihat Özyılmaz¹, Meftun Akgün²

¹Bitlis Tatvan Devlet Hastanesi

²Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş ve Amaç: Çalışma, günübirlik cerrahi öncesi 5-10 yaş arası çocuk hastalara izletilecek olan animasyon videosunun ameliyat öncesi dönemdeki anksiyete ve korku düzeylerine etkisinin belirlenmesi amacı ile yapıldı.

Yöntem: Verilerin toplanmasında sosyodemografik veriler, kan basıncı, kalp atım hızı, Çocuk Korku Ölçeği ve Yale Modifiye Preoperatif Anksiyete Ölçeği Çocuk Formu kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığı Kolmogorov Smirnow Testi ile kontrol edildi. Karşılaştırma testleri açısından anlamlılık düzeyi $p>0.05$ normal dağılım sağladığından, analize parametrik test yöntemleri ile devam edildi. Bağımsız ikili grup karşılaştırmalarında; normallik varsayımı sağlandığı için iki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testi t test ile, bağımlı ikili grup karşılaştırmalarında da normallik varsayımı sağlandığı için iki eş arasındaki farkın anlamlılık testi two paired samples t test ile yapıldı.

Bulgular: Katılımcılarda uygulama öncesi ve uygulama zamanındaki ölçümlerde diastolik kan basıncı, sistolik kan basıncı, nabız ve korku değişimlerinde *girişim ve kontrol* grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görüldü ($p>0.05$). Uygulama öncesi ve sonrası zamanda Yale Modifiye Preoperatif Anksiyete Ölçeği Çocuk Formu Puan Değişimlerinin *Girişim ve kontrol* grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptandı ($p>0.05$).

Sonuç: Katılımcıların diastolik kan basıncı, sistolik kan basıncı, nabız ve korku değişimlerinde uygulama öncesi ve sonrası zamandaki ölçümlerde *girişim ve kontrol grupları* arasında anlamlı bir fark olmadığı, ancak Yale Modifiye Preoperatif Anksiyete Ölçeği Çocuk Formu Puan Değişimlerinin puan ortalamalarının kontrol grubuna göre düşük olduğu görüldü. Sonuç olarak çocuklara ameliyat öncesinde izletilen animasyon videosunun ameliyat öncesi anksiyeteyi düşürdüğü ama korkuyu azaltmada etkili olmadığı bulundu.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Anksiyete, Korku, sanal gerçeklik, günübirlik cerrahi

Kaynakça:

Andsoy, İ. I., & Alsawi, S. O. M. (2017). Cerrahi Girişim Geçirecek Çocukların Babalarının Ameliyat Hakkında Bilgi ve Anksiyete Düzeylerinin Belirlenmesi. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 8(3), 264-270.

Association of Anaesthetists of Great, B., Ireland, & British Association of Day, S. (2011). Day case and short stay surgery: 2. *Anaesthesia*, 66(5), 417-434. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2044.2011.06651.x>

Aşkan, F. (2018). *Ameliyat Öncesi Çocuklara Uygulanan El Masajının Anksiyete Düzeyi ve Hemodinamik Değişkenlere Etkisi*

Başkan, B. (2018). *Günübirlik Cerrahi Girişim Uygulanan Çocuklarda Anne ve Baba*

Anksiyete Düzeyinin Belirlenmesi

Binay, Ş. (2019a). Ameliyat Öncesi Çocuk Hastalara İzletilen Eğitim Amaçlı Animasyon Filminin Çocuklarda Korkuya ve Ameliyat Sonrası Ağrıya Etkisinin İncelenmesi.

Binay, Ş. (2019b). Ameliyat öncesi çocuk hastalara izletilen eğitim amaçlı animasyon filminin çocuklarda korkuya ve ameliyat sonrası ağrıya etkisinin incelenmesi.

Binay, Ş., & Yardımcı, F. (2018). Preoperative Preparation According To Age Characteristics of Children. *Health Sciences Research in the Globalizing World*, 298.

Birnie, K. A., Noel, M., Chambers, C. T., Uman, L. S., & Parker, J. A. (2018). Psychological interventions for needle-related procedural pain and distress in children and adolescents. *Cochrane Database Syst Rev*, 10(10), CD005179. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD005179.pub4>

Buyuk, E. T., & Bolisik, B. (2015). The effect of preoperative training and therapeutic play on children's anxiety, fear, and pain. *Journal of Pediatric Surgical Nursing*, 4(2), 78-85.

Buyuk, E. T., Odabasoglu, E., Uzsen, H., & Koyun, M. (2021). The effect of virtual reality on Children's anxiety, fear, and pain levels before circumcision. *Journal of Pediatric Urology*, 17(4), 567. e561-567. e568.

Chen, L. C., Wang, T. F., Shih, Y. N., & Wu, L. J. (2013). Fifteen-minute music intervention reduces pre-radiotherapy anxiety in oncology patients. *Eur J Oncol Nurs*, 17(4), 436-441. <https://doi.org/10.1016/j.ejon.2012.11.002>

Chow, C. H., Van Lieshout, R. J., Schmidt, L. A., Dobson, K. G., & Buckley, N. (2016). Systematic Review: Audiovisual Interventions for Reducing Preoperative Anxiety in Children Undergoing Elective Surgery. *J Pediatr Psychol*, 41(2), 182-203. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsv094>

Çiftçi, E. (2019). *Bir Mizah Girişiminin Çocuk ve Ebeveynini Ameliyat Öncesi ve Sonrası Anksiyetesini Azaltmaya Etkisi:Hastane Palyaçoluğu*

Çiftçi, E. K., Aydın, D., & Karataş, H. (2016). Cerrahi girişim uygulanacak çocukların ebeveynlerinin endişe nedenleri ve anksiyete durumlarının belirlenmesi. *J Pediatr Res*, 3(1), 23-29.

Dolgun, E., & YAVUZ, M. (2011). Günübürlük Cerrahide Çocuk Hastaların Hemşirelik Bakımı İçin Yeniden Yapılanma. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 27(3), 45-54.

Durgut, S. (2021). *Çocuklar için geliştirilen eğitici hikaye kitabının ameliyat öncesi anksiyete ve korku düzeylerine etkisi* [Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü].

Gerçekker, G. Ö., Dijle, A., Özdemir, Z., & Bektaş, M. (2018). Çocuk anksiyete skalası-durumluluk ve çocuk Korku ölçeğinin Türk diline kazandırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(1), 9-13.

Inal, S., & Kelleci, M. (2012). Distracting children during blood draw: looking through distraction cards is effective in pain relief of children during blood draw. *Int J Nurs Pract*, 18(2), 210-219. <https://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2012.02016.x>

James, J., Ghai, S., Rao, K., & Sharma, N. (2012). Effectiveness of “Animated Cartoons” as a distraction strategy on behavioural response to pain perception among children undergoing venipuncture. *Nursing & Midwifery Research Journal*, 8(3), 198-209.

Jones, M. T., Kirkendall, M., Grissim, L., Daniels, S., & Boles, J. C. (2021). Exploration of the relationship between a group medical play intervention and children's preoperative fear and anxiety. *Journal of Pediatric Health Care*, 35(1), 74-83.

Karaca, T. N. (2019). *Acil serviste çocuklarda damar yolu açma işlemine yönelik oluşan korku ve anksiyete üzerine müzikli-hareketli oyuncakların etkisi* Sağlık Bilimleri Enstitüsü].

Karahan, A., Sultan, K., Abbasoğlu, A., Doğan, N., & Aylin, T. (2010). Günübirlik cerrahiye takiben hastaların ev ortamındaki deneyim ve güçlükleri. *Hemşirelikte araştırma geliştirme dergisi*, 12(3), 38-48.

Kaya, Ç. (2022). *Çocuklarda Atel Uygulaması Sırasında Kullanılan Sanal Gerçeklik Gözlüğünün Ağrı ve Kaygı Düzeyine Etkisi*

Kerimoglu, B., Neuman, A., Paul, J., Stefanov, D. G., & Twersky, R. (2013). Anesthesia induction using video glasses as a distraction tool for the management of preoperative anxiety in children. *Anesth Analg*, 117(6), 1373-1379. <https://doi.org/10.1213/ANE.0b013e3182a8c18f>

Kim, J. T., Wajda, M., Cuff, G., Serota, D., Schlame, M., Axelrod, D. M., Guth, A. A., & Bekker, A. Y. (2006). Evaluation of aromatherapy in treating postoperative pain: pilot study. *Pain Pract*, 6(4), 273-277. <https://doi.org/10.1111/j.1533-2500.2006.00095.x>

Kurtoğlu, G., & Erdağ, T. K. (2016). Kulak burun boğazda günübirlik cerrahi uygulamaları. *The Turkish Journal of Ear Nose and Throat*, 26(2), 123-128.

Lee, J. H. (2016). The Effects of Music on Pain: A Meta-Analysis. *J Music Ther*, 53(4), 430-477. <https://doi.org/10.1093/jmt/thw012>

Li, W. H., Chan, S. S., Wong, E. M., Kwok, M. C., & Lee, I. T. (2014). Effect of therapeutic play on pre- and post-operative anxiety and emotional responses in Hong Kong Chinese children: a randomised controlled trial. *Hong Kong Med J*, 20 Suppl 7, 36-39. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25647825>

Özdemir, A. (2019). *6-12 yaş çocuklarda invaziv işlemler (kan alma/damaryolu açma) sırasında dikkati başka yöne çekme tekniklerinin anksiyete, korku ve ağrı yönetimine etkisi* Sağlık Bilimleri Enstitüsü].

Scarlett, M., Crawford-Sykes, A., Thomas, M., & Duncan, N. D. (2007). Paediatric day surgery: revisiting the University Hospital of the West Indies experience. *West Indian Med J*, 56(4), 320-325. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18198735>

Sekhvatpour, Z., Khanjani, N., Reyhani, T., Ghaffari, S., & Dastoorpoor, M. (2019). The effect of storytelling on anxiety and behavioral disorders in children undergoing surgery: a randomized controlled trial. *Pediatric Health Med Ther*, 10, 61-68. <https://doi.org/10.2147/PHMT.S201653>

Ünver, S., & Yıldırım, M. (2013). Cerrahi girişim sürecinde çocuk hastaya yaklaşım. *Güncel Pediatri*, 11(3), 128-133.

Yıldız, T. (2015). Cerrahi hasta eğitiminde kullanılan güncel yöntemler: Hastalık merkezli değil, hasta merkezli eğitim. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 5(2), 129-133.

THE RELATIONSHIP BETWEEN FREQUENCY OF WOMEN'S USE OF NON-DRUG COPING METHODS WITH URINARY INCONTINENCE AND QUALITY OF LIFE

Sıla Gül¹, Mahinur Durmuş İskender¹

¹Kastamonu University

Introduction and Aim: Some methods used to cope with urinary incontinence in women may negatively affect the treatment process or the quality of life of individuals. This study aims to determine the relationship between the frequency of women's use of non-drug urinary incontinence coping methods, their quality of life.

Method: The universe of this descriptive, cross-sectional, correlational study was women who applied to the urology clinic of training, research hospital for any reason between 22/04/2024-28/05/2024, the sample consisted of 243 women. Necessary ethics committee approval has been obtained. Data were collected using Patient Identification Form, IQOL, ICIQ-SF. Data were analyzed with the SPSS 25.0 package program. Continuous variables; mean $\pm$ standard deviation, median, categorical variables are given as numbers, percentages. The conformity of the data to normal distribution was examined with Kolmogorov Smirnov, Shapiro Wilk tests. When the parametric test assumptions were met, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis Variance Analysis were used to compare independent group differences. In all examinations, $p < 0.05$ was considered statistically significant.

Results: Urinary incontinence complaint is most common in women aged 60-65, which is 35% of the participants. 84.4% had vaginal delivery, 52.3% had an episiotomy, 52.7% had abdominal compression. According to ICIQ-SF, 53.9% of women were found to have moderate urinary incontinence complaints. The mean values of the IQOL scale and its sub-dimensions, the frequency of use of non-drug coping methods for urinary incontinence scale; behavior restriction 59.28 ± 26.77 , psychosocial impact 70.84 ± 26.47 , social isolation 60.08 ± 29.45 , IQOL 60.08 ± 29.45 . The mean value of the coping scale was determined as 37.03 ± 14.7 . A statistically significant, negative, strong correlation (-0.822) was found between the total coping score and the total IQOL score.

Conclusion: Urinary incontinence in women affects the quality of life, the frequency of non-drug coping method use.

Anahtar Kelimeler: Urinary incontinence, women, non-drug coping, quality of life

KADINLARIN ÜRİNER İNKONTİNANSLA İLAÇ DIŞI BAŞETME YÖNTEMİ KULLANIM SIKLIĞI VE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Sıla Gül¹, Mahinur Durmuş İskender¹

¹Kastamonu Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kadınlarda daha sık görülen üriner inkontinans ile başa çıkmak için kullanılan bazı yöntemler tedavi sürecini veya bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilir. Bu araştırmanın amacı, kadınların ilaç dışı üriner inkontinansla başetme yöntemi kullanım sıklığı ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı türde yürütölen bu araştırmanın evrenini bir eğitim ve araştırma hastanesinin üroloji kliniğine 22/04/2024- 28/05/2024 tarihleri arasında herhangi bir nedenle başvuran kadınlar, örnekleme ise 243 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın yürütölebilmesi için gerekli etik kurul onayı alınmıştır. Veriler Hasta Tanıtım Formu, Üriner İnkontinansla İlaç Dışı Başetme Yöntemi Kullanım Sıklığı Ölçeği, İnkontinans Yaşam Kalitesi Ölçeği (IQOL), Uluslararası İdrar Kaçırma Konsültasyon Sorgulaması- Kısa Formu (ICIQ-SF) kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS 25.0 paket programıyla analiz edilmiştir. Sürekli değişkenler; ortalama ± standart sapma, ortanca olarak, kategorik değişkenler; sayı ve yüzde olarak verilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile incelenmiştir. Parametrik test varsayımları sağlandığında bağımsız grup farklılıklarını karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis Varyans Analizi kullanılmıştır. Tüm incelemelerde $p < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Üriner inkontinans şikâyeti katılımcıların %35'i olan 60-65 yaş grubu kadınlarda en fazla görölmektedir. %84,4'ü vajinal doğum yapmıştır ve %52,3'ü epizyotomi, %52,7'si karına baskı uygulaması yaşamıştır. ICIQ-SF'e göre kadınların %53,9'unun orta düzeyde üriner inkontinans şikâyeti tespit edilmiştir. IQOL ölçek ve alt boyutlarına ilişkin ortalama ve üriner inkontinansla ilaç dışı başetme yöntemi kullanım sıklığı ölçeği ortalama değerleri; davranışların sınırlandırılması $59,28 \pm 26,77$, psikososyal etkilenme $70,84 \pm 26,47$, sosyal izolasyon $60,08 \pm 29,45$, IQOL $60,08 \pm 29,45$ olduğu tespit edilmiştir. Başetme ölçeği ortalama değeri $37,03 \pm 14,7$ olarak belirlenmiştir. Baş etme toplam puanı ile IQOL toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, kuvvetli düzeyde korelasyon ($-0,822$) olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Kadınlarda üriner inkontinans yaşam kalitesini ve ilaç dışı başetme yöntemi kullanım sıklığını etkilemektedir. Kadınlara bu konuda eğitim, danışmanlık hizmetlerinin sunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üriner inkontinans, kadınlar, ilaç dışı başetme, yaşam kalitesi

Kaynakça:

1. Costa, A. A. L. F. D., Vasconcellos, I. M., Pacheco, R. L., Bella, Z. I. K. J. D., & Riera, R. (2018). What do Cochrane systematic reviews say about non-surgical interventions for urinary incontinence in women?. Sao Paulo medical journal = Revista paulista de medicina, 136(1), 73–83. <https://doi.org/10.1590/1516-3180.2017.039420122017>

2. Southall, K., Tuazon, J. R., Djokhdem, A. H., van den Heuvel, E. A., Wittich, W., & Jutai, J. W. (2017). Assessing the stigma content of urinary incontinence intervention outcome measures. *Journal of rehabilitation and assistive technologies engineering*, 4, 2055668317738943. <https://doi.org/10.1177/2055668317738943>
3. Güngör Uğurlucan, F. , Comba, C. , Emegil, Ş. & Yalçın, Ö. (2017). THOUGHTS AND ATTITUDES TOWARD URINARY INCONTINENCE IN TURKEY . *Journal of Istanbul Faculty of Medicine* , 79 (4) , 141-146 . <https://doi.org/10.18017/iuitfd.308488>
4. İrer B, Şen V, Demir Ö, Bozkurt O, Esen A (2018) Üriner inkontinans alt tiplerinin yaşam kalitesi üzerine etkileri: doktora başvurmada üriner inkontinans alt tipinin önemi var mı? *Ortadoğu Tıp Dergisi*; 10(1): 8-12. <https://doi.org/10.21601/ortadogutipdersisi.330654>
5. Kadioğlu, M. & Kızılkaya Beji, N. (2016). Üriner İnkontinans Tedavisinde Önerilen Yaşam Biçimi Uygulamalarına Güncel Yaklaşım . *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi* , 3 (3) , 201-207 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hsp/issue/25145/265504>
6. Aydın Avcı, İ., Öz Yildirim, Ö., Yildirim, E. et al. (2022). Non-medication coping strategies for urinary incontinence in older adults: factors associated with frequency of use. *Int Urogynecol J* 33, 1259–1265. <https://doi.org/10.1007/s00192-022-05109-5>

PERSONALITY CHARACTERISTICS OF INDIVIDUALS WITH CHRONIC DISEASES, EFFECT ON ADAPTATION TO THE DISEASE

Elif Güler¹, Burcu Dedeoğlu Demir¹

¹Istanbul Arel University

The Effect of Personality Traits of Individuals with Chronic Diseases on Adaptation to the Disease

Introduction and Purpose: This descriptive study was conducted to determine the relationship between the personality traits of individuals with chronic diseases and the disease process.

Method: It was conducted in the emergency and internal medicine department of a public hospital in Istanbul. The study sample consisted of 235 patients with at least one chronic disease between September 2023 and April 2024. Personal Information Form for chronic disease, Chronic Disease Adaptation Scale (CDA) and Ten-Item Personality Scale (TIPS) were collected and analyzed using percentage correlation analysis. The statistical significance level was accepted as ' $p<0.05$ '.

Findings: Among chronic diseases, hypertension was the most common with 22.1%. According to the results of multiple regression analysis conducted on the effect on physical adaptation to chronic diseases scores, it was concluded that the effect of agreeableness and conscientiousness scores on physical adaptation to chronic diseases scores was positively significant. While the general adaptation score average of the chronic diseases adaptation scale was 0.88, Cronbach's alpha value was found to be 0.79 for general adaptation in my study. In terms of personality traits, it was determined that it showed positive correlations with responsibility, agreeableness, extraversion and openness to experience. Psychological adaptation showed a moderate positive correlation with responsibility and a weak positive correlation with agreeableness, openness to experience and extraversion.

Conclusion: According to the study regression analysis, it was determined that agreeableness, conscientiousness and extraversion have a positive effect on general adjustment and extraversion has a positive effect on psychological adjustment. It emphasizes the multifaceted nature of adjustment processes and the important effect of personality traits on these processes. As a result, it was determined that there is a relationship between adaptation to the disease and personality traits.

Anahtar Kelimeler: Adaptation to disease, personality traits, chronic disease

KRONİK HASTALIĞA SAHİP BİREYLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN, HASTALIĞA UYUMUNA ETKİSİ

Elif Güler¹, Burcu Dedeoğlu Demir¹

¹İstanbul Arel Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırma kronik hastalığa sahip olan bireylerin kişilik özelliklerinin hastalık sürecine uyum ilişkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı.

Yöntem: Araştırma İstanbul'da bir kamu hastanesinin acil ve dahiliye servisinde yapıldı. Çalışma örneklemini Eylül 2023-Nisan 2024 tarihleri arasında en az bir kronik hastalığa sahip olan 235 hasta birey oluşturdu. Veriler; kronik hastalığa yönelik Kişisel Bilgi Formu, Kronik Hastalıklara Uyum Ölçeği (KHUÖ) ve On Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ) kullanılarak toplandı, yüzdelik hesabı ve korelasyon analizi kullanılarak analiz edildi. İstatistiksel anlamlılık düzeyi ' $p < 0,05$ ' olarak kabul edildi.

Bulgular: Kronik hastalıklardan %22.1' i ile en çok hipertansiyon olduğu saptandı. Kronik hastalıklara fiziksel uyum puanları üzerindeki etkisine yönelik yapılan çoklu regresyon analiz sonuçlarına göre yumuşak başlılık, sorumluluk puanlarının kronik hastalıklara fiziksel uyum puanlarına etkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu sonucuna varıldı. Kronik hastalıklara uyum ölçek genel uyum puan ortalaması 0,88 iken çalışmada elde edilen Cronbach alfa değeri genel uyumluluk için 0,79 olarak bulundu. Kişilik özellikleri açısından sorumluluk, uyumluluk, dışa dönüklük ve deneyime açıklık ile pozitif korelasyonlar gösterdiği belirlendi. Psikolojik uyum, sorumluluk ile orta derecede pozitif korelasyon ve uyumluluk, deneyime açıklık ve dışadönüklük ile zayıf pozitif korelasyon gösterdi.

Sonuç: Çalışma regresyon analizine göre uyumluluk, sorumluluk ve dışadönüklüğün genel uyum ve dışadönüklüğün psikolojik uyum üzerindeki olumlu etkisi olduğu belirlendi. Uyum süreçlerinin çok yönlü doğasını ve kişilik özelliklerinin süreçler üzerindeki önemli etkisini vurgular. Sonuç olarak hastalığa uyumun kişilik özellikleriyle ilişki olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Hastalığa uyum, kişilik özellikleri, kronik hastalık

Kaynakça:

Margina, D., Ungurianu, A., Purdel, C., Tsoukalas, D., Sarand, E., Thanasoula, M., ... & Tsatsak s, A. (2020). Chronic Iniammat on n the context of everyday l fe: dietary changes as mit gat ng factors. *International journal of environmental research and public health*, 17(11), 4135.

World Health Organization. (2021). Noncommunist cable diseases. <https://www.who. nt/news-room/fact-sheets/deta l/noncommun cable- diseases>

World Health Organzation. (2021). *WHO guidel ne on self-care interventions for health and well-be ng*. World Health Organization.

George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update.

Hair. Joseph. F.; Bush. Robert P.; Ortinau. David J.; Marketing Research: Within a Changing Information Environment. McGraw-Hill Irwin. 2003. s. 568.

DETERMINATION OF PREGNANT WOMEN'S LABOR EXPECTANCY, PRENATAL CARE SATISFACTION AND PATIENT EXPECTATIONS

Seda Karaçay Yıkar¹, Evşen Nazik¹

¹Çukurova University Faculty of Health Sciences, Department of Obstetrics and Gynecologic Nursing

Introduction and Aim: The most common fear experienced by pregnant women in the antenatal period is the fear of childbirth, and this fear significantly affects women's satisfaction with their care.

Method: This study was conducted to determine pregnant women's labor expectancy, satisfaction with prenatal care and patient expectations. The sample of the descriptive cross-sectional study consisted of 208 pregnant women who applied to the Obstetrics Outpatient Clinic of Adana City Training and Research Hospital. Descriptive Information Form, Wijma Birth Expectation/Experience Scale A Version (WDEQ-A) and Prenatal Care Satisfaction and Patient Expectations Scale (PPCSES) were used to collect data. Data were analyzed with IBM SPSS 22. Descriptive statistical analysis, t test in independent groups, one-way analysis of variance tests were used in the evaluation of the data.

Results: The mean score of the WDEQ-A was 75.84±14.82, and 61.2% of the pregnant women experienced severe fear of childbirth when the total scale was evaluated according to the cut-off points. No significant difference was found between WDEQ-A and the variables of educational status, employment status, family type, planned pregnancy, social support, spouse support, use of family planning method, place of residence, place and person where prenatal care was received. The mean total score of the PPCSES was 73.11±28.00 and no significant difference was found between the variables of educational status, employment status, family type, planned pregnancy, receiving social support, spouse support, place of residence, place of prenatal care and person. Descriptive statistical analyses, Mann-Whitney Utest and Kruskal-Wallis tests were used to evaluate the data.

Conclusion: The fact that women's fear of childbirth is high and their satisfaction levels are not high reveals the importance of a qualified prenatal care service. Therefore, it is recommended that women's health nurses should take a more active role in prenatal care and trainings.

Anahtar Kelimeler: Antenatal, pregnant, fear of childbirth, satisfaction, patient expectation

GEBELERİN DOĞUM BEKLENTİSİ, DOĞUM ÖNCESİ BAKIM MEMNUNİYETİ VE HASTA BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ

Seda Karaçay Yıkar¹, Evşen Nazik¹

¹Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Doğum öncesi dönemde gebelerin en sık yaşadığı korku doğum korkusudur ve bu korku kadınların bakım alma memnuniyetlerini etkilemektedir.

Yöntem: Bu araştırma, gebelerin doğum beklentisi, doğum öncesi bakım alma memnuniyetlerinin ve hasta beklentilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı kesitsel tipte yapılan araştırmanın örneklemini Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Doğum Polikliniği'ne başvuran 208 gebe oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Wijma Doğum Beklentisi/Deneyimi Ölçeği A Versiyonu (WDEQ-A) ve Doğum Öncesi Bakım Memnuniyeti ve Hasta Beklentileri Ölçeği (DÖBMHBÖ) kullanılmıştır. Veriler IBM SPSS 22 ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistik analizler, Mann-Whitney Utest ve Kruskal-Wallis testlerinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Gebelerin WDEQ-A'nın puan ortalamasının 75.84 ± 14.82 , kesme noktalarına göre ölçek toplamı değerlendirildiğinde %61.2'sinin şiddetli düzeyde doğum korkusu yaşadığı belirlenmiştir. WDEQ-A ile eğitim durumu, çalışma durumu, aile tipi, gebeliğin planlı olması, sosyal destek alma, eş desteği, aile planlaması yöntemi kullanma, yaşadığı yer, doğum öncesi bakımı aldığı yer ve kişi değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. DÖBMHBÖ toplam puan ortalaması 73.11 ± 28.00 bulunmuş olup, eğitim durumu, çalışma durumu, aile tipi, gebeliğin planlı olması, sosyal destek alma, eş desteği, yaşadığı yer, doğum öncesi bakımı aldığı yer ve kişi değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Gebelerin yalnızca aile planlaması kullanma durumu ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Kadınların doğum korkularının yüksek ve memnuniyet düzeylerinin yüksek olmayışı nitelikli bir doğum öncesi bakım hizmetinin önemini ortaya koymaktadır. Bu nedenle kadın sağlığı hemşirelerinin doğum öncesi bakımda ve eğitimlerde daha aktif rol alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğum öncesi, gebe, doğum korkusu, memnuniyet, hasta gereksinimleri

THE EFFECT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE SUPPORTED CASE ANALYSIS ON NURSING STUDENTS' CASE MANAGEMENT PERFORMANCE AND SATISFACTION: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Seda Akutay¹, Hatice Yüceler Kaçmaz¹, Hilal Kahraman¹

¹Erciyes University Faculty of Health Sciences

Introduction and Aim: Rapid developments in the field of artificial intelligence have started to necessitate change and transformation in nursing education. This study was conducted to evaluate the effect of artificial intelligence-supported case created in the in-class case analysis course of nursing students on students' case management performance and satisfaction.

Methods: This was a randomized controlled trial. The population of the study consisted of 227 third-year nursing students. The study was completed with 188 students (AI group: 94, control group: 94) who met the inclusion criteria. Since the case analysis lecture on diseases and nursing care started in the third year, the study was conducted with this group. Information form, case evaluation form, knowledge test and Mentimeter application were used to determine the case management performance of the students and nursing diagnoses. The level of satisfaction with the case analysis course was evaluated using the VAS scale. Institutional and ethics committee permissions (decision no: 2024/69) were obtained before the study was conducted.

Results: The mean case satisfaction score of the students in the artificial intelligence group was 9.08 ± 1.45 and the mean case satisfaction score of the students in the control group was 8.80 ± 1.41 ($t = -1.32$, $p > 0.05$). The scores of the students in terms of their level of focus on the case ($t = 0.09$, $p > 0.05$) and their level of interest in the case ($t = 0.09$, $p > 0.05$) were similar and the difference was not statistically significant. In addition, in terms of total knowledge test scores, the AI group outperformed the control group with a score of 7.43 ± 1.58 (min-max: 4-10) compared to the control group's score of 6.90 ± 1.74 (min-max: 2-10) ($t = 2.19$, $p < 0.05$).

Conclusion: The results of the study showed that AI-assisted cases improved students' case management performance and were as effective as instructor-led cases in terms of satisfaction with the case analysis lecture, focus and interest in the case. The use of artificial intelligence in education by integrating it into traditional nursing education is recommended.

Anahtar Kelimeler: Artificial intelligence; Nursing education; Nursing students; Satisfaction

YAPAY ZEKA DESTEKLİ SINIF İÇİ VAKA ANALİZİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN VAKA YÖNETİMİ PERFORMANSLARI VE MEMNUNİYETLERİ ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Seda Akutay¹, Hatice Yüceler Kaçmaz¹, Hilal Kahraman¹

¹Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş ve Amaç: Yapay zekâ alanındaki hızlı gelişmeler hemşirelik eğitiminde değişim ve dönüşümü zorunlu kılmaya başlamıştır. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin sınıf içi vaka analizi dersinde yapay zeka destekli oluşturulan vakanın öğrencilerin vaka yönetimi performanslarına ve memnuniyetlerine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma, randomize kontrollü olarak yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini 227 hemşirelik 3. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma, dahil edilme kriterlerini karşılayan 188 öğrenci (yapay zeka grubu: 94, kontrol grubu: 94) ile tamamlanmıştır. Hastalıklar ve hemşirelik bakımı ile ilgili vaka analizi dersleri üçüncü sınıfta başladığından çalışma bu grupla yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında bilgi formu, öğrencilerin vaka yönetim performansları için, vaka değerlendirme formu, bilgi testi ve hemşirelik tanımlarını belirleyebilmek için Mentimeter uygulaması kullanılmıştır. Vaka analizi dersine yönelik memnuniyet düzeyi ise VAS skalası kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışma yapılmadan kurum izni ve üniversite etik kurulundan izin (karar no: 2024/69) alınmıştır.

Bulgular: Yapay zeka grubunda yer alan öğrencilerin vaka memnuniyet puanı $9,08 \pm 1,45$ ve kontrol grubundaki öğrencilerin vaka memnuniyeti puan ortalamaları $8,80 \pm 1,41$ 'dir ($t=-1,32$, $p>0,05$). Öğrencilerin vakaya odaklanma düzeyleri ($t=0,09$, $p>0,05$) ve vakaya ilgi düzeyleri ($t=0,09$, $p>0,05$) açısından puanları benzer olup fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ayrıca, toplam bilgi testi puanları açısından, yapay zeka grubu $7,43 \pm 1,58$ (min-max: 4-10), kontrol grubunun $6,90 \pm 1,74$ (min-max: 2-10) puanına kıyasla daha yüksek puan elde ederek kontrol grubundan daha iyi performans göstermiştir ($t=2,19$, $p<0,05$).

Sonuçlar: Araştırma sonuçları yapay zeka destekli vakaların öğrencilerin vaka yönetimi performanslarını artırdığını ve vaka analizi dersinin işlenişinden memnuniyet, vakaya odaklanma ve ilgi açısından eğitmenle yürütülen vakalar kadar etkili olduğunu göstermiştir. Yapay zekanın geleneksel hemşirelik eğitimine entegre edilerek eğitimde kullanımı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka; Hemşirelik eğitimi; Hemşirelik öğrencileri; Memnuniyet

Kaynakça:

Aslan, F., & Subaşı, A. (2022). A Different Perspective to Artificial Intelligence Technologies from Nursing Education and Nursing Process Perspective. *University of Health Sciences Journal of Nursing*, 4(3), 153–158. <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik.1109187>

Baykasoğlu, A., Özbek, B. K., Dudaklı, N., Subulan, K., & Şenol, M. E. (2018). Process mining based approach to performance evaluation in computer-aided examinations. *Computer Applications in Engineering Education*, 26(5), 1841–1861. <https://doi.org/10.1002/cae.21971>

Bloss, R. (2011). Mobile hospital robots cure numerous logistic needs. *Industrial Robot*, 38(6), 567–571. <https://doi.org/10.1108/01439911111179075>

- Çağataylı, M., & Çelebi, E. (2022). Estimating Academic Success in Higher Education Using Big Five Personality Traits, a Machine Learning Approach. *Arabian Journal for Science and Engineering*, 47(2), 1289–1298. <https://doi.org/10.1007/s13369-021-05873-4>
- Çelebi, V., & İnal, A. (2019). Problem of Ethics in the Context of Artificial Intelligence. *Journal of International Social Research*, 12(66), 651–661. <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3614>
- Cheng, C. T., Chen, C. C., Fu, C. Y., Chaou, C. H., Wu, Y. T., Hsu, C. P., Chang, C. C., Chung, I. F., Hsieh, C. H., Hsieh, M. J., & Liao, C. H. (2020). Artificial intelligence-based education assists medical students' interpretation of hip fracture. *Insights into Imaging*, 11(1). <https://doi.org/10.1186/s13244-020-00932-0>
- Chu, H. C., Hwang, G. H., Tu, Y. F., & Yang, K. H. (2022). Roles and research trends of artificial intelligence in higher education: A systematic review of the top 50 most-cited articles. *Australasian Journal of Educational Technology*, 38(3), 22–42. <https://doi.org/10.14742/ajet.7526>
- Crompton, H., & Burke, D. (2023). Artificial intelligence in higher education: the state of the field. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(1). <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00392-8>
- Dave, M., & Patel, N. (2023). Artificial intelligence in healthcare and education. *British Dental Journal*, 234(10), 761–764. <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2023.105150>
- De Gagne, J. C. (2023). Values Clarification Exercises to Prepare Nursing Students for Artificial Intelligence Integration. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(14), 1–7. <https://doi.org/10.3390/ijerph20146409>
- Dever, D. A., Azevedo, R., Cloude, E. B., & Wiedbusch, M. (2020). The Impact of Autonomy and Types of Informational Text Presentations in Game-Based Environments on Learning: Converging Multi-Channel Processes Data and Learning Outcomes. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 30(4), 581–615. <https://doi.org/10.1007/s40593-020-00215-1>
- Foronda, C., & Porter, A. (2024). Strategies to Incorporate Artificial Intelligence in Nursing Education. *Nurse Educator*, 49(3), 173–174. <https://doi.org/10.1097/nne.0000000000001584>
- Han, J. W., Park, J., & Lee, H. (2022). Analysis of the effect of an artificial intelligence chatbot educational program on non-face-to-face classes: a quasi-experimental study. *BMC Medical Education*, 22(1), 1–10. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03898-3>
- Jamie, A. H., & Mohammed, A. A. (2019). Satisfaction with simulation-based education among Bachelor of Midwifery students in public universities and colleges in Harar and Dire Dawa cities, Ethiopia. *European Journal of Midwifery*, 3(19), 1–5. <https://doi.org/10.18332/ejm/113132>
- Karimi, S., Haghani, F., Yamani, N., & Najafi Kalyani, M. (2017). A qualitative inquiry into nursing students' experience of facilitating reflection in clinical setting. *Scientific World Journal*, 2017(2016). <https://doi.org/10.1155/2017/6293878>
- Keski, Ç., & Karadağ, A. (2010). Investigation of Knowledge Levels of Final Year Nursing Students Regarding Nursing Process. *Journal of Research and Development in Nursing*, 12(1), 41–52. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rzh&AN=54712821&site=ehost-live>
- Lane, S. H., Haley, T., & Brackney, D. E. (2024). Tool or Tyrant: Guiding and Guarding Generative Artificial Intelligence Use in Nursing Education. *Creative Nursing*, 30(2), 125–132. <https://doi.org/10.1177/10784535241247094>
- Lebo, C., & Brown, N. (2024). Integrating Artificial Intelligence (AI) Simulations Into Undergraduate Nursing Education: An Evolving AI Patient. *Nursing Education Perspectives*, 45(1), 55–56. <https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000001081>
- Lin, L., Tang, B., Cao, L., Yan, J., Zhao, T., Hua, F., & He, H. (2023). The knowledge, experience, and attitude on artificial intelligence-assisted cephalometric analysis: Survey of orthodontists and orthodontic students. *American Journal of Orthodontics & Dentofacial Orthopedics*, 164(4), E97–E105.

- Mishra, R., Hemlata, & Trivedi, D. (2023). Simulation-based learning in nursing curriculum- time to prepare quality nurses: A systematic review and meta-analysis. *Heliyon*, 9(5), e16014. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e16014>
- Muir, F., Bruce, J., & McConville, K. (2020). Teaching, reflecting, and learning: The value of an intercalated medical education programme. *Medical Teacher*, 42(5), 523–528. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2019.1708290>
- Nguyen-Truong, C. K. Y., Davis, A., Spencer, C., Rasmor, M., & Dekker, L. (2018). Techniques to promote reflective practice and empowered learning. *Journal of Nursing Education*, 57(2), 115–120. <https://doi.org/10.3928/01484834-20180123-10>
- Sallam, M. (2023). ChatGPT Utility in Healthcare Education, Research, and Practice: Systematic Review on the Promising Perspectives and Valid Concerns. *Healthcare*, 11(6), 1–20.
- Seibert, K., Domhoff, D., Bruch, D., Schulte-Althoff, M., Fürstenau, D., Biessmann, F., & Wolf-Ostermann, K. (2021). Application Scenarios for Artificial Intelligence in Nursing Care: Rapid Review. *Journal of Medical Internet Research*, 23(11). <https://doi.org/10.2196/26522>
- Shorey, S., Ang, E., Yap, J., Ng, E. D., Lau, S. T., & Chui, C. K. (2019). A virtual counseling application using artificial intelligence for communication skills training in nursing education: Development study. *Journal of Medical Internet Research*, 21(10), 1–13. <https://doi.org/10.2196/14658>
- Simsek Cetinkaya, S., & Karaveli Cakir, S. (2023). Evaluation of the effectiveness of artificial intelligence assisted interactive screen-based simulation in breast self-examination: An innovative approach in nursing students. *Nurse Education Today*, 127, 1–6. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105857>
- Verdú, E., Regueras, L. M., Gal, E., de Castro, J. P., Verdú, M. J., & Kohen-Vacs, D. (2017). Integration of an intelligent tutoring system in a course of computer network design. *Educational Technology Research and Development*, 65(3), 653–677. <https://doi.org/10.1007/s11423-016-9503-0>
- Wolfe, C. R., Widmer, C. L., Reyna, V. F., Hu, X., Cedillos, E. M., Fisher, C. R., Brust-Renck, P. G., Williams, T. C., Damas Vannucchi, I., & Weil, A. M. (2013). The development and analysis of tutorial dialogues in AutoTutor Lite. *Behavior Research Methods*, 45(3), 623–636. <https://doi.org/10.3758/s13428-013-0352-z>

EVALUATION OF FACTORS AFFECTING DIABETES RESISTANCE AND RESILIENCE IN ADOLESCENTS WITH TYPE 1 DIABETES

Eda Aktaş¹, Burcu Aykanat Girgin¹, Fatma Çarıkçı², Duygu Gözen³, Heves Kırmızıbekmez⁴

¹University of Health Sciences Hamidiye Faculty of Nursing, İstanbul, Turkey

²Istanbul Yeni Yüzyıl University, Vocational School of Health Sciences, İstanbul, Turkey

³Koç University Faculty of Nursing, İstanbul, Turkey

⁴University of Health Sciences Ümraniye Training and Research Hospital, İstanbul, Turkey

Introduction and Aim: The objective of this study was to ascertain the factors influencing diabetes resistance and resilience in adolescents with Type 1 diabetes.

Method: The study was conducted with adolescents diagnosed with type 1 diabetes who applied the pediatric endocrinology outpatient clinic of a training and research hospital in western Turkey between November 2023 and June 2024. The sample comprised 202 adolescents who met the inclusion criteria and consented to participate in the study. The data were collected using the Adolescent Descriptive Information Form and the Diabetes Strengths and Resilience Measure in adolescents (DSTAR-Teen). The data were analyzed using percentage, mean, Student's t-test, one-way ANOVA, and Pearson correlation analysis.

Results: Among the adolescents, 53% (n=107) were girls, with a mean age of 15.07±1.41 years. In the study, the Cronbach's alpha value for the Diabetes Strengths and Resilience Measure was determined to be 0.85, with a mean total score of 47.31±7.52 on the scale. A negative, moderately significant correlation was found between the HbA1C measurements of the participants and the total score on the scale (r=-0,672; p=0,001). A statistically significant difference was observed between the scores of participants in the "diabetes-related confidence" subscale of the scale, according to their mothers' educational levels (p=0,043; p<0,05). It was found that participants whose mothers were university graduates scored higher on the subscale compared to those whose mothers had completed primary education (p=0,013; p<0,05). The total score of the scale shows a significant difference according to the diabetes age of adolescents (p=0.044; p<0.05). When the significances are analyzed, the scale score of those with diabetes age less than 3 years is significantly higher than those with diabetes age between 7-9 years (p=0.030; p<0.05).

Conclusion: The study revealed that adolescents with elevated HbA1C levels, a diabetes onset between 7 and 9 years of age, and whose mothers were illiterate exhibited diminished resistance and resilience to the disease.

Anahtar Kelimeler: Adolescent, type 1 diabetes, resilience, resistance

TİP 1 DİYABETLİ ADOLESANLARDA DİYABET DİRENCİ VE DAYANIKLILIĞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Eda Aktaş¹, Burcu Aykanat Girgin¹, Fatma Çarıkçı², Duygu Gözen³, Heves Kırmızıbekmez⁴

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye

³Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İstanbul, Türkiye

⁴Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Diyabet yönetimi açısından kırılğan bir grup olan adolesanların diyabete karşı direnç ve dayanıklılık davranışlarının güçlü olması; metabolik kontrolün sağlanmasında, diyabet yönetiminde öz yeterlilik becerilerinin artmasında, diyabetin adolesan ve aile üzerindeki psikososyal olumsuz etkilerinin önlenmesinde oldukça önemlidir. Araştırma, Tip 1 diyabetli adolesanlarda diyabet direnci ve dayanıklılığını etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma, Kasım 2023-Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin batısında yer alan ve bir eğitim araştırma hastanesinin çocuk endokrinoloji polikliniğine başvuran tip 1 diyabetli adolesanlar ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini bu hastanenin çocuk endokrinoloji polikliniklerine başvuran tip 1 diyabetli adolesanlar oluşturmuştur. Örnekleme ise örnekleme dahil olma kriterlerini karşılayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 202 adolesan oluşturmuştur. Veriler Adolesan Tanıtıcı Bilgi Formu ve Adolesanlarda Diyabet Direnci ve Dayanıklılık Ölçeği (ADDDÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada etik kurul izni ve araştırmanın gerçekleştirileceği hastaneden kurum izni alınmıştır. Verilerin analizinde yüzdelik, ortalama, Student t-testi, Oneway Anova ve Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Adolesanların %53'ü (n=107) kız ve yaş ortalamaları 15,07±1,41 yıldır. Araştırmada diyabet direnci ve dayanıklılık ölçeğine ilişkin Cronbach's alfa değeri 0,85 olarak bulunmuş ve ölçeğin toplam puan ortalaması 47,31±7,52 olarak saptanmıştır. Katılımcıların HbA1C ölçümleri ile ölçeğin toplam puanı arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır (r=-0,672; p=0,001; p<0,01). Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre ölçeği "Diyabetle İlgili Güven" alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p=0,043; p<0,05). Farkın kaynağı analiz edildiğinde annesi üniversite mezunu olan katılımcıların alt boyuttan aldıkları puanların ilköğretim mezunu olanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır (p=0,013; p<0,05). Ölçeğin toplam puanı adolesanların diyabet yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir (p=0,044; p<0,05), anlamlılıklar incelediğinde diyabet yaşı 3 yılın altında olanların ölçek puanı diyabet yaşı 7-9 yıl olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (p=0,030; p<0,05).

Sonuç: Araştırma sonunda HbA1C düzeyi yüksek, diyabet yaşı 7-9 yıl ve annesi okur yazar olmayan adolesanların diyabete karşı direnç ve dayanıklılık davranışlarının daha düşük olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adolesan, tip 1 diyabet, dayanıklılık, direnç

Kaynakça:

Hilliard, M. E., Iturralde, E., Weissberg-Benchell, J., Hood, K. K. (2017). The diabetes strengths and resilience measure for adolescents with type 1 diabetes (DSTAR-Teen): Validation of a new, brief self-report measure. J Pediatr Psychol, 42(9), 995-1005.

Alvord, M. K., Rich, B. A., & Berghorst, L. H. (2016). Resilience interventions. APA handbook of clinical psychology: psychopathology and health. In: APA handbooks in psychology, vol. 4. Washington: DC American Psychological Association

Lo, F. S., Hsu, H. Y., Chen, B. H., Lee, Y. J., Chen, Y. T., Wang, R. H. (2016). Factors affecting health adaptation of Chinese adolescents with type 1 diabetes: A path model testing. *Journal of Child Health Care*, 20(1), 5-16.

Delamater, A. M., de Wit, M., McDarby, V., Malik, J. A., Hilliard, M. E., Northam, E., & Acerini, C. L. (2018). ISPAD Clinical Practice Consensus Guidelines 2018: Psychological care of children and adolescents with type 1 diabetes. *Pediatric diabetes*, 19, 237-249.

Ang, W. H. D., Lau, S. T., Cheng, L. J., Chew, H. S. J., Tan, J. H., Shorey, S., & Lau, Y. (2022). Effectiveness of resilience interventions for higher education students: A meta-analysis and metaregression. *Journal of Educational Psychology*, 114(7), 1670.

ADULT INDIVIDUALS WITH TYPE 1 DIABETES OBSTACLES IN INSULIN PUMP MANAGEMENT AND OPINIONS ON QUALITY OF LIFE PERCEPTION: A QUALITATIVE STUDY

Yasemin Sezgin³, Duygu Pulat¹, Bahar İnkaya²

¹Ankara Bilkent City Hospital, Ankara, Türkiye

²Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Health Sciences, Department of Internal
Medicine Nursing, Ankara, Türkiye

³Hacettepe University İhsan Doğramacı Children's Hospital, Ankara, Türkiye

Introduction: There is a rapid increase in the incidence of Type 1 DM in Turkey, and since there are no qualitative studies in the literature addressing the individual views of adult type 1 diabetic individuals regarding the obstacles they experience in insulin pump management and their perception of quality of life, this study was conducted.

Aim: To examine the views of adult individuals with type 1 diabetes regarding the obstacles they experience in insulin pump management and their perception of quality of life.

Method: The qualitative research was conducted with 11 adult type 1 diabetic individuals. Individuals using insulin pumps were included in the study and a semi-structured interview technique was used. The obtained data were analyzed using the thematic analysis method and the computer-aided qualitative data analysis MAXQDA 2022 program.

Results: At the end of the study, the main themes of “preference, type 1 diabetes diagnosis-related, insulin pen-related, technology-related problems, skin-related problems, vitality, support, well-being, commitment, object, organ, management, psychological perception, insulin pump-related, physical perception, stigma and technical problems in diabetes management” were formed. Each main theme has at least two subthemes.

Conclusion: Although adult type 1 diabetic individuals using pumps experience technology-related problems, metabolic problems, and skin-related problems, their quality of life has been positively affected because they perceive it as vitality, well-being, health, convenience, comfort, and comfort that it brings to their lives and diabetes management processes. However, the financial burden, technical problems, individual and social stigma, pain, and aches that come with the pump prevent pump use and negatively affect their quality of life. On the other hand, as a result of the statements of diabetic individuals, it has been determined that the pump is an inseparable part of them, as important as an organ.

Anahtar Kelimeler: Insulin pump, adult type 1 diabetes, obstacles, quality of life

TİP 1 DİYABETLİ YETİŞKİN BİREYLERİN İNSÜLİN POMPA YÖNETİMİNDE YAŞADIĞI ENGELLER VE YAŞAM KALİTESİ ALGISINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: KALİTATİF BİR ÇALIŞMASI

Yasemin Sezgin³, Duygu Pulat¹, Bahar İnkaya²

¹Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Ankara, Türkiye

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi, İç Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

³Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi, Ankara, Türkiye

Giriş: Türkiye’de Tip 1 DM insidansında hızlı bir artış gözlenmektedir ve literatüre bakıldığında erişkin tip 1 diyabetli bireylerin insülin pompa yönetiminde yaşadığı engeller ve yaşam kalitesi algısına ilişkin bireysel görüşlerini ele alan nitel çalışmalara rastlanmadığı için bu çalışma yapılmıştır.

Amaç: Tip 1 diyabetli yetişkin bireylerin insülin pompa yönetiminde yaşadığı engeller ve yaşam kalitesi algısına ilişkin görüşlerini incelemektir.

Yöntem: Niteliksel araştırma kapsamında 11 erişkin tip 1 diyabetli bireylerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya insülin pompası kullanan bireyler dahil edilerek yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle, bilgisayar destekli nitel veri analizi MAXQDA 2022 programıyla analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışma sonunda “tercih etmek, tip 1 diyabet tanısı ile ilişkili, insülin kalemiyle ilişkili, teknoloji ile ilgili sorunlar, cilt ile ilişkili sorunlar, canlılık, dayanak, esenlik, bağıllık, nesne, organ, yönetim, psikolojik algısı, insülin pompasıyla ilişkili, fiziksel algı, diyabet yönetiminde stigma ve teknik sorunlar” ana temaları oluşmuştur. Her ana temanın da en az iki alt teması bulunmaktadır.

Sonuç: Pompa kullanan erişkin tip 1 diyabetli bireylerin teknoloji ile ilişkili sorunlar, metabolik sorunlar, cilt ile ilişkili sorunlar deneyimleseler de onlar için canlılık, esenlik, dayanak olarak yaşamlarına ve diyabet yönetim süreçlerine getirdiği sağlık, kolaylık, konfor, rahatlık olarak algıladıkları için yaşam kaliteleri olumlu yönde etkilenmiştir. Fakat pompanın beraberinde maddi yük, teknik sorunlar, bireysel ve toplumsal stigma, ağrı, acı gibi pompa kullanımına engel teşkil etmekte yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Buna karşın diyabetli bireylerin ifadeleri sonucunda pompanın onlar için ayrılmaz bir parça, bir organ kadar da önemli bir yere sahip olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsülin pompası, erişkin tip 1 diyabet, engeller, yaşam kalitesi

TURKISH ADAPTATION AND PSYCHOMETRIC TESTING OF THE HEALTH LITERACY IN OLDER PEOPLE SCALE

Fatma Zehra Genç¹, Suzan Yıldız², Naile Bilgili³

¹Necmettin Erbakan University, Scientific Publications Coordination Office, Public Health Nursing, Konya, Türkiye

²Tokat Gaziosmanpasa University, Faculty of Health Sciences, Public Health Nursing, Tokat, Türkiye

³Gazi University, Faculty of Nursing, Public Health Nursing, Ankara, Türkiye

Introduction and Aim: Elevating the health literacy levels of older people in disadvantaged positions within society will contribute significantly to reducing inequalities, especially in healthcare and beyond. This study aimed to validate and assess psychometric properties of the Health Literacy Scale in Older People in Turkish.

Method: A total of 450 older people aged 65 and over, residing in eight neighborhoods located in a district of province in Turkey, constituted sample of this study. Ethical and institutional approval was obtained for research. The data were collected using personal information form, the European Health Literacy Short Form, and the Health Literacy Scale in Older People. In adapting the scale, following steps were taken to ensure validity and reliability: For content validity, translation-back-translation process, expert opinions, and criterion-related validity were employed. Exploratory and confirmatory factor analyses were conducted to assess construct validity. Test-retest reliability and reliability coefficient analyses were performed to evaluate reliability of the scale.

Results: The 18-item scale, using four-point Likert-type format with five factors, has Cronbach's Alpha of 0.835, explaining 55.973% of total variance, and achieving content validity index of 0.85. It also demonstrates test-retest reliability value of 0.887. To evaluate model as whole and assess fit between model and data, goodness-of-fit indices were examined. The goodness-of-fit indices were examined to evaluate model as whole and assess fit between model and data, revealing that fit indices were determined to be good. The relationship between the adapted scale and the European Health Literacy Short Form used as parallel scale is 0.512.

Conclusion: In conclusion, the eighteen items of the Health Literacy scale in Older People possess reasonable length and demonstrate reliable and valid characteristics. Therefore, the scale, validated and tested for reliability in Turkish, can be effectively used to assess health literacy among older people.

Anahtar Kelimeler: validity, reliability, health literacy, older people

YAŞLILARDA SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE UYARLAMASI VE PSİKOMETRİK TESTİ

Fatma Zehra Genç¹, Suzan Yıldız², Naile Bilgili³

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi, Bilimsel Yayınlar Koordinatörlüğü, Halk Sağlığı
Hemşireliği, Konya, Türkiye

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği,
Tokat, Türkiye

³Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Toplumda dezavantajlı konumda olabilen yaşlıların, sağlık okuryazarlık seviyelerinin yükseltilmesi, özellikle sağlık ve ötesindeki eşitsizliklerin azaltılmasında katkı sağlayacaktır. Bu araştırma Yaşlılarda Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin Türkçe geçerliğinin-güvenirliğinin yapılması ve ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Türkiye'nin bir ilinin ilçesinde yer alan sekiz mahallede yaşayan 65 yaş üzeri toplam 450 yaşlı birey, bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma için etik ve kurum izni alınmıştır. Veriler kişisel bilgi formu, Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Kısa Formu ve Yaşlılarda Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ile toplanmıştır. Ölçeğin uyarlanmasında, kapsam geçerliği için çeviri-geri çeviri süreci, uzman görüşü, ölçüte bağlı geçerlilik, yapı geçerliğini değerlendirmek üzere açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için test-tekrar test ve güvenilirlik katsayısı analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Dörtlü likert tipindeki beş faktörlü 18 maddeli ölçeğin Cronbach's Alfa değeri 0,835, faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyansı %55,973, kapsam geçerlik indeksi 0,85, test-tekrar test güvenilirlik değeri ise 0,887'dir. Modeli bir bütün olarak değerlendirmek ve model ile data uyumunu değerlendirmek amacıyla uyum iyiliği indekslerine bakılmış olup uyum değerlerinin iyi olduğu belirlenmiştir. Paralel ölçek olarak kullanılan Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Kısa Formu ile uyarlanan bu ölçeğin arasındaki ilişki ise 0,512'dir.

Sonuç: Sonuç olarak yaşlılarda sağlık okuryazarlığı ölçeğinin on sekiz maddesi makul uzunluk, güvenilir, geçerli özelliklere sahiptir. Bu nedenle Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılan ölçeğin yaşlı bireylerde sağlık okuryazarlığının saptanmasında kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: geçerlik, güvenilirlik, sağlık okuryazarlığı, yaşlı bireyler

THE RELATIONSHIP BETWEEN SPIRITUAL WELL-BEING AND PERCEIVED SOCIAL SUPPORT WITH FETAL HEALTH ANXIETY IN HIGH-RISK PREGNANCIES

Sibel Kıyak¹

¹Necmettin Erbakan University Seydişehir Kamil Akkanat Faculty of Health Sciences

Introduction and Aim: Pregnant women hospitalized with a diagnosis of high-risk pregnancy may experience increased anxiety related to the fetus as they focus on fetal health. Spiritual well-being and perceived social support can be effective in managing this anxiety. The aim of this study is to determine the relationship between fetal health anxiety, spiritual well-being, and perceived social support in high-risk pregnancies.

Method: This descriptive and correlational study was conducted in the Obstetrics Unit of a university hospital. The sample size was calculated using the G*Power 3.1.9.4 program, based on a 95% confidence level, 80% power, and an effect size of $d=0.22$, with the t-test applied, determining a minimum of 169 participants. The study was completed with 175 pregnant women between March and August 2024. Data were collected using the Participant Information Form, the Fetal Health Anxiety Inventory (FHAİ), the Spiritual Well-Being Scale (SWBS), and the Multidimensional Perceived Social Support Scale (MPSSS).

Results: The median score for the FHAİ was 16 (4-41), for the SWBS 129 (72-145), and for the MPSSS 68 (12-84). No statistically significant differences were found between the median scores of the FHAİ and SWBS and socio-demographic or obstetric variables ($p>0.05$). However, the median MPSSS scores differed according to educational status and the continuous use of medication during pregnancy ($p=0.035$, $p=0.049$, respectively). There was a significant negative correlation between the SWBS score and the FHAİ score ($r=-0.157$, $p<0.05$), and a positive correlation between the MPSSS score and the SWBS score ($r=0.181$, $p<0.05$).

Conclusion: The study demonstrates that spiritual well-being is negatively associated with fetal health anxiety and positively associated with perceived social support. These findings suggest that spiritual and social support programs for pregnant women may be effective in managing fetal anxiety and have positive impacts on their overall well-being.

Anahtar Kelimeler: Anxiety, High-Risk Pregnancy, Social Support, Spiritual Well-Being

RİSKLİ GEBELERDE SPİRİTÜEL İYİ OLUŞ VE ALGILANAN SOSYAL DESTEĞİN FETAL SAĞLIK ANKSİYETESİ İLE İLİŞKİSİ

Sibel Kıyak¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş ve Amaç: Hastanede riskli gebelik tanısıyla yatan gebelerin, fetüs sağlığına odaklanmaları fetüsle ilgili kaygıların artmasına yol açabilir. Spiritüel iyi oluş ve algılanan sosyal destek, bu anksiyeteyi yönetmede etkili olabilir. Bu araştırmanın amacı, riskli gebelerde fetal sağlık anksiyetesinin, spiritüel iyi oluş ve algılanan sosyal destek ile olan ilişkisini belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdeki bu çalışma bir üniversite hastanesinin Obstetri Servisi'nde yürütülmüştür. Örnek büyüklüğü, %95 güven düzeyi, %80 test gücü ve $d=0.22$ etki büyüklüğü ile t testi kullanılarak G*Power 3.1.9.4 programı ile hesaplanmış ve minimum 169 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışma, Mart-Ağustos 2024 tarihleri arasında 175 gebe ile tamamlanmıştır. Veriler, Katılımcı Bilgi Formu, Fetal Sağlık Kaygı Envanteri (FSKE), Spiritüel İyi Oluş Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Çalışmada FSKE puan ortancası 16 (4-41), Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puan ortancası 129 (72-145), ÇBASDÖ puan ortancası 68 (12-84) olarak belirlenmiştir. FSKE ve Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puan ortanca değerleri ile sosyo-demografik ve obstetrik değişkenlerle arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($p>0.05$). ÇBASDÖ puan ortanca değerleri eğitim durumu ve gebelikte sürekli ilaç kullanımına göre farklılık göstermektedir ($p=0.035$, $p=0.049$; sırasıyla). Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puanı, FSKE puanı ile negatif yönlü ($r=-0.157$, $p<0.05$), ÇBASDÖ puanı arasında pozitif yönlü, anlamlı korelasyon bulunmaktadır ($r = 0.181$, $p<0.05$).

Sonuç: Araştırma, spiritüel iyi oluşun fetal sağlık anksiyetesi ile negatif, algılanan sosyal destek ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, gebelere yönelik spiritüel ve sosyal destek programlarının fetal anksiyete yönetiminde etkili olabileceğini ve genel iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler oluşturabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Riskli Gebelik, Sosyal Destek, Spiritüel İyi Oluş

NURSING STUDENTS' LIFELONG LEARNING TENDENCIES AND ATTITUDES TOWARDS TECHNOLOGY

Duygu Kurt¹

¹Trakya University, Keşan Hakkı Yörük School of Health / Department of Nursing, Edirne,
Turkey

Introduction and Aim: Changes and developments in the field of technology require updating knowledge, attitudes and skills through lifelong learning. This study was conducted to determine the lifelong learning tendencies of nursing students and their attitudes towards technology and the relationship between them.

Methods: The population of the study consisted of 1st, 2nd, 3rd and 4th grade nursing students studying in the nursing department of a state university's health college (N=470). The descriptive study was completed with 391 nursing students (n=391). Student Introduction Form, Lifelong Learning Dispositions Scale and Attitude Towards Technology Scale were used to collect the data. Data were analysed using descriptive statistics, Independent-Samples t-test, One-Way ANOVA test and Pearson's correlation analysis.

Results: The mean age of the nursing students participating in the study was 20.45±1.75 years, 27.5% were second-year students and 73.7% were female.63.7% of the students followed technological developments related to nursing and 57.5% followed scientific publications related to nursing. The mean total score of the Lifelong Learning Dispositions Scale was 98.80±18.58 and the mean total score of the Attitude Toward Technology Scale was 73.29±14.31. There was a very weak positive correlation between the mean total scores of the Lifelong Learning Dispositions Scale and the Attitude Toward Technology Scale (p<0.001). Male students and students who followed scientific publications related to nursing had significantly higher mean total scores on the Lifelong Learning Dispositions Scale (p<0.05).

Conclusion: The lifelong learning tendencies of nursing students were moderate and their attitudes towards technology were negative. As students' lifelong learning tendencies increase, their positive attitudes towards technology also increase. Male students and students who follow scientific publications related to nursing have a higher level of lifelong learning tendency. It is recommended that nursing students should be encouraged to have a positive attitude towards lifelong learning and technology.

Anahtar Kelimeler: Lifelong learning, nurse, student, technology

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMLERİ VE TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUMLARI

Duygu Kurt¹

¹Trakya Üniversitesi, Keşan Hakkı Yörük Sağlık Yüksekokulu /Hemşirelik Bölümü, Edirne, Türkiye

Giriş ve Amaç: Teknoloji alanında yaşanan değişim ve gelişimler yaşam boyu öğrenme yoluyla bilgi, tutum ve becerilerin güncellenmesini gerektirmektedir. Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve teknolojiye karşı tutumları ile aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturdu (N=470). Tanımlayıcı tipteki araştırma 391 hemşirelik öğrencisi ile tamamlandı (n=391). Verilerin toplanmasında Öğrenci Tanıtım Formu, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği ve Teknolojiye Karşı Tutum Ölçeği kullanıldı. Veriler tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda student t testi, tek yönlü varyans analizi ANOVA ve pearson korelasyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 20,45±1,75 yıl olup %27,5'si ikinci sınıf öğrencisi ve %73,7'si kadındı. Öğrencilerin %63,7'si hemşirelik ile ilgili teknolojik gelişmeleri, %57,5 ise hemşirelik ile ilgili bilimsel yayınları takip etmekte idi. Öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği toplam puan ortalaması 98,80±18,58 ve Teknolojiye Karşı Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 73,29±14,31 olarak bulundu. Öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği ile Teknolojiye Karşı Tutum Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde ilişki vardı (p<0,001). Erkek öğrencilerin ve hemşirelik ile ilgili bilimsel yayınları takip eden öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği toplam puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksekti (p<0,05).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri orta düzey, teknolojiye yönelik tutumları ise negatiftir. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri arttıkça teknolojiye karşı pozitif tutumları da artmaktadır. Erkek öğrenciler ve hemşirelik ile ilgili bilimsel yayınları takip eden öğrenciler daha yüksek düzeyde yaşam boyu öğrenme eğilimine sahiptir. Hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenmeye ve teknolojiye karşı pozitif tutuma sahip olmaya teşvik edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, öğrenci, teknoloji, yaşam boyu öğrenme

Kaynakça:

Coşkun YD. Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Tez) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü;2009.

Akbaba AS. Okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumlarının incelenmesi. Çağdaş Eğitim 2002;286:8-14.

Savcı C, Çil Akıncı A. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özellikleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri: tanımlayıcı araştırma. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi. 2022;14(1):83-93.

Aksoy M. Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin Avrupa Birliği serüveni. Bilig 2013;64:23-48.

Şenyuva E. Hemşirelikte yaşam boyu öğrenme: algılar ve gerçekler. F.N. Hem. Derg 2013;21(1):69-75.

Herdman EA. Hemşirelik ve yenilikçilik. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2009; 6(2):2-4.

Elgin KH, Bergero C. Technology and the bedside nurse: an exploration and review of implications for practice. Nurs Clin North Am. 2015;50(2):227-239.

Denat Y, Dikmen Y, Filiz NY, Başaran H. Hemşirelik öğrencilerinde yaşam boyu öğrenme eğilimleri. J hum Rhythm 2016;2(1):39-45.

S,ahin E, Yavan T, Demirhan M, Aydın M, Yes,ilçınar İ. Hems,irelik oğrencilerinin bilgi ve iletis,im teknolojilerine yo nelik tutumlarının belirlenmesi. KSBD 2020;12(12):193-202.

Gopee, N. Lifelong learning in nursing: Perceptions and realities. Nurse Education Today 2001;21:607-615.

Gencil İ.E. (2013) Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları, Eğitim ve Bilim, 38(170):237-252.

THE IMPORTANCE OF NURSING EDUCATION IN CHILD-CENTERED MANAGEMENT OF DISASTER

Sümeyye Özarslan¹, Emriye Hilal Yayan¹

¹Inonu University

Children are one of the special groups most affected by disasters. According to the American Academy of Pediatrics report, infants, children and adolescents are among the priority groups in disaster preparedness, response and recovery. The evaluation of children in the first moments of the disaster, determination of their treatment and care needs, identification of children at risk, taking them under protection, delivering them to their families and health institutions and continuing their follow-up, including after discharge, requires a programmed and systematic process. Early holistic evaluation of children in disasters and mitigation of the negative effects of disasters can be achieved through child-centered disaster management. Child-centered disaster management is a form of disaster management that aims to meet all possible needs of children, who are the most vulnerable group of the society in the crisis management and risk management of the disaster, and to ensure that they can overcome with the least damage. Nurses, who are mostly involved in many areas such as first intervention, assessment and triage in disasters, also assume important duties in child-centered management of disasters. In the literature review, it was determined that disaster nursing education and training curriculum programs have developed and diversified in the last 20 years. However, training programs including assessment of the child in disasters, approach to the child and child-centered disaster management are insufficient. Programmed and systematic approaches of nurses to children in disasters will be possible with the addition of a systematic and programmed training content on holistic evaluation of the child and care, treatment and follow-up approaches appropriate to the age and development of the child in the training curriculum.

Anahtar Kelimeler: Disaster, child centered disaster management, education, nurse

AFETİN ÇOCUK MERKEZLİ YÖNETİLMESİNDE HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Sümeyye Özarslan¹, Emriye Hilal Yayan¹

¹İnönü Üniversitesi

Çocuklar afetlerden en çok etkilenen özel gruplardan biridir. Amerikan Pediatri Akademisi raporuna göre afetlerden etkilenen gruplarda afete hazırlık, müdahale ve iyileştirmelerin sağlanması aşamasında öncelikli gruplar içerisinde bebekler, çocuklar ve ergenler bulunmaktadır. Çocukların afetin ilk anlarında değerlendirilmesinden, tedavi ve bakım ihtiyaçlarının belirlenmesi, riskli çocukların belirlenmesi, koruma altına alınması, ailesine ve sağlık kuruluşuna ulaştırılması ve taburculuktan sonraki süreçte dahil olmak üzere takibinin devam ettirilmesi programlı ve sistematik bir süreci gerektirmektedir. Afetlerde çocukların erken dönemde bütüncül değerlendirilebilmesi ve afetin olumsuz etkilerinin azaltılması afetin çocuk merkezli yöntemi ile sağlanabilmektedir. Çocuk merkezli afet yönetimini, afetin kriz yönetimi ve risk yönetiminde toplumunun en kırılgan grubu olan çocukların olası her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasını ve en az zararla atlatabilmesinin sağlanmasını amaçlayan, çocukları merkez alan afet yönetim şeklidir. Afetlerde ilk müdahale, değerlendirme ve triyaj başta olmak üzere birçok alanda en fazla görev alan hemşireler afetlerin çocuk merkezli olarak yönetilmesinde de önemli görevler üstlenmektedirler. Yapılan literatür incelemesinde son 20 yılda afet hemşireliği eğitim ve öğretim müfredat programlarının geliştiğı ve çeşitlendiğı belirlenmiştir. Ancak afetlerde çocuğun değerlendirilmesi, çocuğa yaklaşımı ve çocuk merkezli afet yönetimini içeren eğitim programları yetersizdir. Hemşirelerin afetlerde çocuğa programlı ve sistematik yaklaşımları eğitim müfredatında çocuğun bütüncül değerlendirilmesi ve çocuğun yaşına ve gelişimine uygun bakım, tedavi ve takip yaklaşımları konularında sistematik ve programlı bir eğitim içeriğinin eklenmesi ile mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet, çocuk merkezli afet yönetimi, eğitim, hemşire

THE MEDIATING ROLE OF PERCEPTION OF AGING IN THE RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHOLOGICAL WELL- BEING AND LONELINESS IN OLDER ADULTS: A PATH ANALYSIS

Nurcan Düzgün¹, Neşe Bakan², Satı Demir¹

¹Gazi University, Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing, Ankara, Türkiye
²Ardahan University Posof Vocational School, Department of Health Care Services, Ardahan,
Türkiye

Introduction and Aim

The perception of aging is an important concept that can lead to various health problems for older individuals. However, it is unclear how the perception of aging may affect the relationship between psychological well-being and loneliness. The aim of this study is to determine the relationship between psychological well-being and loneliness in older adults and to examine the mediating role of perception of aging in this relationship.

Method

This study is a descriptive, correlational study. The study population consisted of individuals aged 65 and over living in Posof district of Ardahan province (N=1342). A total of 255 older adults who completed the Participant Information Form (PIF), Psychological Well-Being Scale for Older People (PWBSOP), Loneliness Scale For Elderly (LSE), and Brief Ageing Perceptions Questionnaire (B-Apq) participated in the study. The study data were collected between May 13 and July 01, 2024 analyzed using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 program. Process Macro v.4.2 software was used for path analysis.

Results

There was a positive correlation between the PWBSOP score and the B-Apq score ($r=0.330$, $p<0.001$), a negative ($r=-0.463$, $p<0.001$) and moderately significant relationship was found between the LSE score. A negative and significant relationship was also found between the B-Apq score and LSE score ($r=-0.356$, $p<0.001$). The indirect effect of psychological well-being on loneliness was found to be significant, and thus, perception of aging mediated the relationship between loneliness and psychological well-being ($b=-0.034$, 95% CI [-0.057, -0.015]).

Conclusion

The findings of the study show that the perception of aging mediates the relationship between psychological well-being and loneliness in older adults. Considering that negative perception of aging is associated with various health problems, it is very important to address psychological well-being and loneliness, which were found to be related to perception of aging in this study.

Anahtar Kelimeler: "Loneliness", "Older adults", "Path analysis", "Perception of aging", "Psychological well-being"

YAŞLI BİREYLERDE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLE YALNIZLIK ARASINDAKİ İLİŞKİDE YAŞLANMA ALGISININ ARACI ROLÜ: BİR PATH ANALİZİ

Nurcan Düzgün¹, Neşe Bakan², Satı Demir¹

¹Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye

²Ardahan Üniversitesi, Posof Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Ardahan, Türkiye

Giriş ve Amaç

Yaşlanma algısı yaşlı bireyler için sağlık problemlerine yol açabilecek önemli bir kavramdır. Ancak yaşlanma algısının psikolojik iyi oluş ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi nasıl etkileyebileceği belirsizdir. Bu çalışmanın amacı yaşlı bireylerde psikolojik iyi oluş ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bu ilişkide yaşlanma algısının aracı rolünü incelemektir.

Yöntem

Bu çalışma tanımlayıcı, ilişki arayıcı bir çalışmadır. Araştırma evrenini Ardahan ilinin Posof ilçesinde yaşayan 65 yaş ve üstü bireyler oluşturmuştur (N=1342). Katılımcı Bilgi Formu (KBF), Yaşlılarda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (YPIÖÖ), Yaşlılar için Yalnızlık Ölçeği (YİYÖ) ve Yaşlanma Algıları Ölçeği-Kısa Formu (YAÖ-KF)'nu tamamlayan 255 yaşlı birey çalışmaya alınmıştır. Araştırma verileri 13 Mayıs-01 Temmuz 2024 tarihleri arasında toplanmış ve Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Path analizi için Process Macro v.4.2 yazılımı kullanılmıştır.

Bulgular

Yaşlı bireylerde YPIÖÖ puanı ile YAÖ-KF puanı arasında pozitif yönde ($r=0,330$, $p<0,001$), YİYÖ puanı arasında negatif yönde ($r=-0,463$, $p<0,001$) ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. YAÖ-KF puanı ile YİYÖ puanı arasında da negatif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=-0,356$, $p<0,001$). Psikolojik iyi oluşun, yalnızlık üzerinde dolaylı etkisinin anlamlı olduğu, dolayısıyla da yaşlanma algısının, yalnızlık ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiye aracılık ettiği tespit edilmiştir ($b=-0,034$, %95 GA [-0,057, -0,015]).

Sonuç

Çalışma bulguları yaşlı bireylerde yaşlanma algısının psikolojik iyi oluş ile yalnızlık arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini göstermektedir. Olumsuz yaşlanma algısının çeşitli sağlık sorunlarıyla bağlantılı olduğu göz önüne alındığında, bu çalışmada yaşlanma algısı ile ilişkili olduğu belirlenen psikolojik iyi oluş ve yalnızlığı ele almanın oldukça önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: "Path analizi", "Psikolojik iyi oluş", "Yalnızlık", "Yaşlı bireyler", "Yaşlanma Algısı"

Kaynakça:

1. Santini, Z. I., Koyanagi, A. I., Tyrovolas, S., Haro, J. M., & Koushede, V. (2019). The association of social support networks and loneliness with negative perceptions of ageing: Evidence from the Irish Longitudinal Study on Ageing (TILDA). *Ageing & Society*, 39(5), 1070-1090.

INVESTIGATION OF NURSES' ATTITUDES TOWARDS QUIET QUITTING

Nazlıcan Bağcı¹, Cihat Özyılmaz², Rukuye Aylaz³

¹Malatya Training and Research Hospital

²Bitlis Tatvan State Hospital

³Inonu University

Introduction and Objective: The aim of this study was to examine nurses' attitudes towards silent resignation.

Method: The sample of this descriptive study consisted of 213 nurses who agreed to participate in the study and met the inclusion criteria. The data were collected using the Descriptive Characteristics Data Form and the Silent Resignation Attitude Scale. The analysis of the data obtained was performed using SPSS 25 package programme. Number, percentage, mean and standard deviation, Kolmogorov Smirnow Test, Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis Test were used in the evaluation of the data.

Results: The mean age of the nurses participating in the study was $30,2 \pm 5,27$ years, 52,1% were male, 81,7% were undergraduate graduates, 56,8% were married, and 39,4% had a monthly working time of 197 hours or more. The mean total score of the Silent Resignation Attitude Scale was found to be $80,62 \pm 19,59$. There was a statistical difference ($p < 0,05$) between the mean scores of personal opinion sub-dimension and educational status, having children, total years of employment, monthly working hours, working shift, number of patients cared for, and the unit of employment; between the mean scores of positive attitude sub-dimension and monthly working hours and working shift; between the mean scores of mobbing perception sub-dimension and total years of employment; and between the mean scores of silent resignation attitude scale and educational status, having children, total years of employment, monthly working hours, working shift, and the unit of employment.

Conclusion: As a result of this study, it was found that nurses' silent resignation attitudes were at a moderate level.

Anahtar Kelimeler: Quiet Quitting, Nurse, Attitude

HEMŞİRELERİN SESSİZ İSTİFAYA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Nazlıcan Bağcı¹, Cihat Özyılmaz², Rukuye Aylaz³

¹Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Bitlis Tatvan Devlet Hastanesi

³İnönü Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelerin sessiz istifaya yönelik tutumlarının incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak yürütülen bu araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmayı kabul eden ve dahil edilme kriterlerini karşılayan 213 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Tanımlayıcı Özellikler Veri Formu ve Sessiz İstifa Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi SPSS 25 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma ile Kolmogorov Smirnow Testi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması $30,2 \pm 5,27$ yıl olup, %52,1'inin erkek, %81,7'sinin lisans mezunu, %56,8'inin evli olduğu, %39,4'ünün aylık çalışma süresinin 197 saat ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin Sessiz İstifa Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması $80,62 \pm 19,59$ olarak saptanmıştır. Kişisel düşünce alt boyut puan ortalamaları ile öğrenim durumu, çocuk sahibi olma durumu, meslekte toplam çalışma yılı, aylık çalışma süresi, çalışılan vardiya, bakım verilen hasta sayısı ve çalışılan birim arasında; olumlu tutum alt boyut puan ortalamaları ile aylık çalışma süresi ve çalışılan vardiya arasında; mobbing algısı alt boyut puan ortalamaları ile meslekte toplam çalışma yılı arasında; sessiz istifa tutum ölçeği toplam puan ortalamaları ile öğrenim durumu, çocuk sahibi olma durumu, meslekte toplam çalışma yılı, aylık çalışma süresi, çalışılan vardiya, ve çalışılan birim arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Sonuç: Bu araştırma sonucunda; hemşirelerin sessiz istifa tutumlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sessiz İstifa, Hemşire, Tutum

Kaynakça:

Karaşin, Y., Öztırak, M. Sessiz İstifa Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13(4), 1443-1460.

Galanis P, Moisoglou I, Malliarou M, Papathanasiou IV, Katsiroumpa A, Vraka I, Siskou O, Konstantakopoulou O, Kaitelidou D. Quiet Quitting among Nurses Increases Their Turnover Intention: Evidence from Greece in the Post-COVID-19 Era. Healthcare. 2024; 12(1):79. <https://doi.org/10.3390/healthcare12010079>

Galanis, P., Moisoglou, I., Katsiroumpa, A., Malliarou, M., Vraka, I., Gallos, P., ... & Papathanasiou, I. V. (2024). Impact of Workplace Bullying on Quiet Quitting in Nurses: The Mediating Effect of Coping Strategies.

Çimen, A. İ., & Yılmaz, T. (2023). Sessiz istifa ne kadar sessiz. Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Dergisi, 5(1), 27-33.

Çalışkan, K. (2023). Sessiz istifa: sonun başlangıcı mı yeniden diriliş mi?. Journal of Organizational Behavior Review, 5(2), 190-204.

Yıldız, S., Özmenekşe, Y. O. (2022). Kaçınılmaz son: sessiz istifa. Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 7(4), 14-24.

NurseDash. Employees quiet quitting-the effect on healthcare industry. [internet]. [Erişim tarihi: 08.07 2023]. Erişim adresi: <https://nursedash.com/blog/employeesquiet-quitting-the-effects-on-healthcare-industry/>

Gözlü, K. Tükenmişlik Bağlamında Yeni Bir Kavram Olarak Sessiz İstifa ve Sağlık Sektöründeki Etkileri. MEYAD Akademi, 4(2), 213-241.

Zuzelo, P. R. (2023). Discouraging Quiet Quitting: Potential Strategies for Nurses. Holist Nurs Pract., 37(3), 174-175. <https://doi.org/10.1097/HNP.0000000000000583>

Sandler, M. Why are new graduate nurses leaving the profession in their first year of practice and how does this impact on ED nurse staffing? A rapid review of current literature and recommended reading. Can. J. Emerg. Nurs. 2018, 41, 23–24. [CrossRef]

Çelebi, I., Gökkaya, E., Çopur, A., & Balci, E. Quiet Quitting reason and behavior scale design and development process. Work, (Preprint), 1-9.

THE EFFECT OF MINDFULNESS PROGRAMME ON CLINICAL STRESS, CLINICAL DECISION MAKING AND PERSONALITY TRAITS IN NURSING STUDENTS: A RANDOMISED CONTROLLED STUDY

FATMA BETUL OZ DAMKALI¹, NAİLE BİLGİLİ¹

¹GAZİ UNIVERSITY

Introduction: It is thought that the personality traits of nursing students will affect many factors from patient care process to stress management.

Objective: In our study, we aimed to determine the effect of mindfulness program on clinical practice stress, self-confidence and anxiety in clinical decision making, personality traits and perceived stress in nursing students.

Method: The study was planned as a randomized controlled study with nursing students of a state university. The study was conducted for four weeks between 16.05.2022-10.06.2022. As a result of power analysis, 74 students, 37 experimental and 37 control, participated. The opinions of five experts were taken in the preparation of the program and content validity was calculated. Questionnaire, Clinical Stress Questionnaire (CSQ), Self-Confidence and Anxiety Scale in Clinical Decision Making, Ten-Item Personality Scale (TPSPS), Perceived Stress Scale (PSS) were used as data collection tools. There is no cut-off point in the scales.

Findings: The experimental and control groups were similar in terms of characteristics. There is no significant difference between the experimental and control groups in terms of coming to the department willingly, experiencing stress in practice, and feeling the need for stress reduction ($p>0.05$). While the pre-test mean value was 27.81 in the experimental group, the post-test mean value was 26.46. As a result of the analysis, there was no statistically significant difference between the mean values of Pagana Clinical Stress Questionnaire according to group and time interactions ($p=0.966$). While mindfulness intervention had a small effect on Perceived Stress, Confidence in Clinical Decision Making and Anxiety in the experimental group measurement scores, it had no effect on Ten-Item Personality Traits and KSA.

Result: It is recommended to implement mindfulness for at least 8 weeks.

Anahtar Kelimeler: Mindfulness; Nursing; decision-making; Stress; Personality trait

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BİLİNÇLİ FARKINDALIK PROGRAMININ KLİNİK STRES, KLİNİK KARAR VERME VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

FATMA BETUL OZ DAMKALI¹, NAİLE BİLGİLİ¹

¹GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin kişilik özelliklerinin hasta bakım sürecinden stres yönetimine kadar birçok faktörü etkileyeceği düşünülmektedir.

Amaç: Araştırmamızda bilinçli farkındalık programının hemşirelik öğrencilerinde klinik uygulama stresi, klinik karar vermede özgüven ve anksiyete durumu, kişilik özellikleri ve algılanan stres durumuna etkisinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Yöntem: Araştırma bir devlet üniversitesinin hemşirelik öğrencileriyle randomize kontrollü çalışma olarak planlanmıştır. Çalışma 16.05.2022-10.06.2022 tarihleri arasında dört hafta girişim gerçekleştirilmiştir. Güç analizi sonucunda 37 deney, 37 kontrol olmak üzere 74 öğrenci katılmıştır. Programın hazırlanmasında beş uzmanın görüşleri alınmış ve kapsam geçerliliği hesaplanmıştır. Veri toplama aracı olarak anket, Klinik Stres Anketi (KSA), Klinik Karar Vermede Özgüven ve Anksiyete Ölçeği, On Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ), Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ) kullanılmıştır. Ölçeklerde bir kesim noktası bulunmamaktadır.

Bulgular: Deney ve kontrol grubu özellikler bakımından benzerdir. Bölüme isteyerek gelme, uygulamada stres yaşama, stres azaltmaya yönelik ihtiyaç hissetme yönünden deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Deney grubunda ön test ortalama değeri 27,81 iken, son test ortalama değeri 26,46 olarak elde edilmiştir. Analizler sonucunda grup ve zaman etkileşimlerine göre Pagana Klinik Stres Anketi ortalama değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p=0,966$). Bilinçli farkındalık müdahalesi deney grubu ölçüm puanlarında; Algılanan Stres, Klinik Karar vermede özgüven ve anksiyete üzerinde küçük bir etkiye sahip iken, On Maddeli Kişilik Özellikleri ve KSA üzerinde bir etkiye sahip olmamıştır.

Sonuç: Bilinçli farkındalık uygulamasının en az 8 hafta olacak şekilde uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilinçli farkındalık; Hemşirelik; Karar verme; Stres; Kişilik özelliği

Kaynakça:

1. Burger, J. M. (2006). Kişilik. Kişilik/Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri. Kaknüs Yayınları. ISBN: 9789752560604
2. Kaba İ. (2019). Stres, Ruh Sağlığı ve Stres Yönetimi: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 73.63 -81

3. Liu, J., Yang, Y., Chen, J., Zhang, Y., Zeng, Y., and Li, J. (2022). Stress and coping styles among nursing students during the initial period of the clinical practicum: A cross-section study. *International Journal of Nursing Sciences*, 9(2), 222-229.
4. Llapa Rodrigues, E. O., Almeida Marques, D., Lopes Neto, D., López Montesinos, M. J., and Amado de Oliveira, A. S. (2016). Stressful situations and factors in students of nursing in clinical practice. *Investigacion y Educacion en Enfermeria*, 34(1), 211-220.
5. Wu, C. S., Rong, J. R., and Huang, M. Z. (2021). Factors associated with perceived stress of clinical practice among associate degree nursing students in Taiwan. *BMC Nursing*, 20(1), 89.
6. Yasmin, S., Hussain, M., Parveen, K., and Gilani, S. A. (2018). Coping strategies of nursing student against academic and clinical stress at public sector Lahore. *International Journal of Social Sciences and Management*, 5(3), 209-218.
7. Espinosa-Rivera, B. P., Morán-Peña, L., García-Piña, M. A., González-Ramírez, P., and López-Ruíz, C. M. (2019). Self-confidence and anxiety as intervening factors in clinical decision-making in newly nursing bachelor graduates. *American Journal of Nursing Science*, 8(2), 59-67.
8. Günerigök, F., Kurt, F. Y., ve Küçüköğlü, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme sürecinde özgüven ve anksiyete düzeylerinin belirlenmesi: İki farklı program örneği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(1), 77-94.
9. Kabat-Zinn J. (2003). Mindfulness-based interventions in context: Past, present, and future. *Clin Psychol Sci Pract*, 10:144–156.
10. Kinsella, E. A., Smith, K., Bhanji, S., Shepley, R., Modor, A., and Bertrim, A. (2020). Mindfulness in allied health and social care professional education: a scoping review. *Disability and Rehabilitation*, 42(2), 283-295.
11. Kriakous, S. A., Elliott, K. A., Lamers, C., and Owen, R. (2021). The effectiveness of mindfulness-based stress reduction on the psychological functioning of healthcare professionals: A systematic review. *Mindfulness*, 12, 1-28.

BARRIERS AND FACILITATORS TO PARTICIPATION IN COLORECTAL CANCER SCREENING

Ferdane Koçođlu¹

¹Niğde Ömer Halisdemir University, Zübeyde Hanım Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Public Health Nursing, Niğde, Turkey

Introduction and Aim: Although colorectal cancer (CRC) is the third most commonly diagnosed cancer, early detection through screening can reduce mortality. Although screening is of great importance in terms of reducing the social burden and health costs, the target rate (70%) for an effective screening program has not yet been reached in our country. Therefore, it is important to identify individual perceptions and facilitators to increase participation in screening programs. This study was conducted to determine the barriers and facilitators to individuals' participation in CRC screening programs.

Method: This descriptive study was conducted in primary health care institutions. Inclusion criteria were being between 50-70 years of age, having no psychiatric or communication problems, being literate and voluntary participation. Convenience sampling method was used and the study was completed with 594 participants. A questionnaire form prepared by the researcher was used to collect data. Ethics committee approval from the university, institutional permissions and consent from the individuals were obtained.

Results: 11.4% of the individuals were diagnosed with cancer, 34.2% had a family history of cancer and 14.5% had a family member diagnosed with CRC. Reasons for not having the test included lack of symptoms (62%), lack of knowledge (58.9%), not recommended by the doctor (52.5%) and not considering myself at risk (52.5%). Factors that facilitated participation in screening included free of charge (67.7%), knowing the importance and benefits of early diagnosis (59.9%), reminders to complete tests (58.8%), doctor's recommendation (56.6%), knowledge of risk conditions/factors (52.7%), and simplified pictorial instructions (49.7%).

Conclusion: In order to increase individuals' participation in CRC screening, information about free tests, explaining the importance of early diagnosis, increasing doctor recommendation, explaining risky situations, reminders and simplified instructions are needed.

Anahtar Kelimeler: Colorectal cancer, screening, barriers, facilitators

KOLOREKTAL KANSER TARAMASINA KATILIM ENGELLERİ VE KOLAYLAŞTIRICILARI

Ferdane Koçođlu¹

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye

Giriş ve Amaç: Kolorektal kanser (CRC), en çok tanılanan üçüncü kanser türü olmakla birlikte tarama ile erken teşhis edildiğinde mortalite oranı azaltılabilmektedir. Toplumsal yükün ve sağlık giderlerinin azaltılması açısından taramalar büyük önem taşımaya rağmen etkin bir tarama programındaki hedefe (%70) ülkemizde henüz ulaşamamıştır. Bu nedenle tarama programlarına katılımı artıracak bireysel algıların ve kolaylaştırıcıların belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bireylerin CRC taramasına katılım engellerinin ve kolaylaştırıcılarının belirlenmesi amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türde olan bu çalışma birinci basamak sağlık kuruluşlarında yürütülmüştür. Araştırmaya dahil edilme ölçütleri arasında; 50-70 yaş aralığında olma, psikiyatrik ve iletişim sorunu olmaması, okur-yazar olmak ve gönüllü katılım yer almaktadır. Gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılan çalışma 594 katılımcı ile tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Üniversiteden etik kurul onayı, kurum izinleri ve bireylerden onam alınmıştır.

Bulgular: Bireylerin %11.4'ü kanser tanısı almış, %34.2'sinin ailesinde kanser öyküsü ve %14.5'inin ailesinde CRC tanısı alan birey bulunmaktadır. Testi yaptırmama nedenleri arasında; semptomların yokluğu (%62), bilgisinin olmaması (%58.9), doktorun önermemesi (%52.5) ve kendimi riskli görmeme (%52.5) yer almaktadır. Taramaya katılımı kolaylaştırıcı faktörler arasında; ücretsiz olması (%67.7), erken teşhisin önemi ve faydasını bilme (%59.9), testleri tamamlamaya yönelik hatırlatmalar (%58.8), doktor önerisinin varlığı (%56.6), riskli durumlar/faktörler hakkında bilgisinin olması (%52.7) ve basitleştirilmiş resimli talimatların varlığı (%49.7) yer almaktadır.

Sonuç: Bireylerin CRC taramasına katılımı artırmak için ücretsiz testler hakkında bilgi verilmesi, erken teşhisin öneminin anlatılması, doktor önerisinin artırılması, riskli durumların anlatılması, hatırlatmalar ve basitleştirilmiş talimatlara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Kolorektal kanser, tarama, engeller, kolaylaştırıcılar

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF BREATHING EXERCISES APPLIED TO GERIATRIC INDIVIDUALS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE ON FRAILITY AND RESPIRATORY FUNCTIONS: A SINGLE-BLIND RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Semra Köklü¹, Elif Özdemir¹, Seher Gönen Şentürk²

¹Cerkes State Hospital Çankırı/Türkiye

²Karatekin University Faculty of Health Sciences Çankırı /Türkiye

Introduction and Aim: Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD), which is increasingly seen in geriatric individuals, is an important risk factor for frailty. Therefore, interventions to be applied to geriatric individuals monitored with the diagnosis of COPD are important for the early diagnosis of frailty. The study was conducted as a single-blind randomized controlled trial to examine the effects of breathing exercises applied to geriatric individuals with Chronic Obstructive Pulmonary Disease on frailty and respiratory functions.

Method: The data of a single-blind randomized controlled interventional study in the pre-test-post-test design were conducted in the Chest Diseases Polyclinic of Çerkeş State Hospital between October 2023 and March 2024. The intervention and control group data were collected at the beginning of the study and at the end of the 8th week with the Personal and Medical Characteristics Information Form, Edmonton Frailty Scale 6-Minute Walk Test, Respiratory Function Test (PFT), and Modified Borg Dyspnea Scale. The PFT test results of the patients were evaluated by a Chest Diseases Specialist and in the analysis; number, percentage, mean, standard deviation, t-test in independent groups, t-test in dependent groups, chi-square analysis, Fisher'sExact analysis were used.

Results: The mean COPD disease year of the intervention group was 8.06±8.15 years, while that of the control group was 7.36±6.71 years. It was determined that there was improvement in PFT values ??and increase in walking distance, decreased frailty level, increased saturation value and decreased dyspnea in the intervention group compared to the control group after the exercise program.

Conclusion: The respiratory exercise program applied to geriatric individuals with COPD is a cost-effective method on frailty and respiratory functions. It is recommended to increase the importance of respiratory exercises in routine nursing care and to use them effectively in practice.

Keywords: Breathing exercises, COPD, frailty, dyspnea, nursing care

Anahtar Kelimeler: Breathing exercises, COPD, frailty, dyspnea, nursing care

KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI OLAN GERİATRİK BİREYLERE UYGULANAN SOLUNUM EGZERSİZLERİNİN KIRILGANLIK VE SOLUNUM FONKSİYONLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ: TEK KÖR RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Semra Köklü¹, Elif Özdemir¹, Seher Gönen Şentürk²

¹Çerkeş Devlet Hastanesi Çankırı/Türkiye

²Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Çankırı/ Türkiye

Giriş ve Amaç: Geriatrik bireylerde görülme sıklığı artan Kronik Obstruktif Akciğer Hastalığı (KOAH), kırılğanlık için önemli bir risk faktörüdür. Bu nedenle KOAH tanısı ile izlenen geriatrik bireylerde uygulanacak girişimler kırılğanlığın erken tanılanması için önemlidir. Araştırma, Kronik Obstruktif Akciğer Hastalığı olan geriatrik bireylere uygulanan solunum egzersizlerinin kırılğanlık ve solunum fonksiyonlarına etkisinin incelenmesi amacıyla tek kör randomize kontrollü bir çalışma olarak yapılmıştır.

Yöntem: Ön test son test düzeninde tek kör randomize kontrollü girişimsel çalışmanın verileri Ekim 2023- Mart 2024 tarihleri arasında Çerkeş Devlet Hastanesinin Göğüs Hastalıkları Polikliniğinde yürütülmüştür. Girişim ve kontrol grubu verileri çalışmanın başında ve 8. haftanın sonunda Kişisel ve Tıbbi Özellikler Bilgi Formu, Edmonton Kırılğanlık Ölçeği 6 Dakika Yürüme Testi, Solunum Fonksiyon Testi (SFT), Modifiye Borg Dispne Skalası ile toplanmıştır. Hastaların SFT test sonuçları Göğüs Hastalıkları Uzmanı tarafından değerlendirilmiş analizde; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, bağımsız gruplarda t testi, bağımlı gruplarda t testi, ki-kare analizi, Fisher'sExact analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Girişim grubunun KOAH hastalık yıl ortalaması 8,06±8,15 yıl, kontrol grubunun ise 7,36±6,71 yıldır. Girişim grubunun kontrol grubuna göre egzersiz programı sonrasında, SFT değerlerinde iyileşme ve yürüme mesafesinde artma olduğu, kırılğanlık düzeyinin azaldığı, satürasyon değerinin arttığı, dispnesinin azaldığı belirlenmiştir.

Sonuç: KOAH olan geriatrik bireylere uygulanan solunum egzersiz programı, kırılğanlık, ve solunum fonksiyonları üzerine maliyet etkili bir yöntemdir. Solunum egzersizlerinin rutin hemşirelik bakımı içerisindeki öneminin artırılması, uygulamada etkin kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Solunum egzersizleri, KOAH, kırılğanlık, dispne, hemşirelik bakımı

Kaynakça: 1.Ahmed N, Mandel R, Fain MJ. Frailty: An emerging geriatric syndrome. Am J Med. 2007;120(9):748–53.

2.Walston J, Buta B, Xue QL. Frailty screening and interventions: considerations for clinical practice. Clin Geriatr Med. 2018;34(1):25–38.

3. Morley JE, Vellas B, Abellan van Kan G, Anker SD, Bauer JM, Bernabei R, et al. Frailty consensus: A call to action. J Am Med Dir Assoc. 2013;14(6):392–7.

4. Agustí A, Vogelmeier C, Faner R. COPD 2020: Changes and challenges. Am J Physiol Lung. 2020;319: L879–83.

5. Global Strategy for Prevention, Diagnosis and Management of COPD (GOLD) 2021. Available from: <https://goldcopd.org/2021-gold-reports/> .

6. Uchmanowicz I, Jankowska-Polanska B, Chabowski M, Uchmanowicz B, Fal AM. The influence of frailty syndrome on acceptance of illness in elderly patients with chronic obstructive pulmonary disease. *Int J COPD*. 2016;11(1):2401–7.
7. Marengoni A, Vetrano DL, Manes-Gravina E, Bernabei R, Onder G, Palmer K. The relationship between COPD and frailty: a systematic review and meta-analysis of observational studies. *Chest*. 2018;154(1):21–40.
8. Mustafaoğlu BT, Gülen ST, Birtekocak F, Karul A, Karadağ F. Factors affecting frailty syndrome in elderly chronic obstructive pulmonary disease patients and its relationship with systemic inflammation. *Turk Geriatr Derg*. 2020;23(4):446–54.
9. Guan C, Niu H. Frailty assessment in older adults with chronic obstructive respiratory diseases. *Clin Interv Aging*. 2018;13:1513–24.
10. Rolfson DB, Majumdar SR, Tsuyuki RT, Tahir A, Rockwood K. Validity and reliability of the Edmonton Frail Scale. *Age and Ageing*. 2006;35(5):526-9.
11. Aygör HE, Fadıloğlu Ç, Şahin S, Aykar FŞ, Akçiçek F. Validation of Edmonton Frail Scale into elderly Turkish population. *Arch Gerontol Geriatr*. 2018;76:133–7.

THE RELATIONSHIP BETWEEN POSITIVE MENTAL HEALTH AND ACTIVITIES OF DAILY LIVING IN PATIENTS WITH STROKE

Elif Ok¹, İnci Kısa², Elif Ateş³, Birgül Özkan⁴

¹Baskent University

²İlker Celikcan Physical Therapy and Rehabilitation Hospital

³Istanbul University

⁴Ankara Yıldırım Beyazıt University

Aim: Dependency occurs at various rates in the activities of daily living (ADL) of patients after stroke. Many factors can affect the level of dependence in ADL. The aim of this study is to determine the relationship between positive mental health and ADLs of individuals after stroke.

Materials and Methods: This descriptive and correlational study was conducted in the Physical Therapy and Rehabilitation Hospital between May 2021 and November 2021. The sample of the study consisted of 84 patients hospitalized for post-stroke rehabilitation. Data were collected through face-to-face interviews with Personal information form, Positive Mental Health Scale, Barthel Activities of Daily Living Index and Instrumental Activities of Daily Living Scale. Before starting the research, ethics committee approval was obtained from the ethics committee of Ankara Yıldırım Beyazıt University (16.04.2021-31) and institutional approval was obtained from the relevant institution. Informed content was provided from the patients.

Results: It was determined that the mean age of the participants was 61.47±9.43 years, 60.7% were male, 88.1% were married, 77.4% were primary school graduates and 48.8% were retired. It was found that 89.3% of the participants were followed up with the diagnosis of hemiplegia, were diagnosed 31.40±40.27 months ago on average. A positive correlation was found between the Barthel ADL and Instrumental ADL scores of the patients and their positive mental health, prosocial attitude, interpersonal relations and autonomy.

Conclusion: It was determined that the patients participating in the study were moderately dependent on ADL according to the Barthel ADL and Instrumental ADL indexes. Our study findings show that with the improvement of mental health, an improvement can be achieved in the daily living activities of the patients. Interventions that support autonomy, improve interpersonal relationships, and enable patients to discover areas where they can help others can be recommended in stroke patients.

Anahtar Kelimeler: "Stroke", "Activities of daily living", "Positive mental health"

İNME GEÇİREN HASTALARDA POZİTİF RUH SAĞLIĞI VE GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Elif Ok¹, İnci Kısa², Elif Ateş³, Birgül Özkan⁴

¹Başkent Üniversitesi

²İlker Çelikcan Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi

³İstanbul Üniversitesi

⁴Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: İnme geçiren hastaların günlük yaşam aktivitelerinde (GYA) çeşitli oranlarda bağımlılık meydana gelebilmektedir. Günlük yaşam aktivitelerinde bağımlılık düzeyini birçok faktör etkileyebilir. Bu çalışmada inme sonrası bireylerde pozitif ruh sağlığı ile günlük yaşam aktiviteleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı desende gerçekleştirilen bu çalışma Mayıs 2021-Kasım 2021 tarihleri arasında bir Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesinde yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini inme sonrası rehabilitasyon için hastaneye yatırılan 84 hasta oluşturmuştur. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, Pozitif Ruh Sağlığı Ölçeği, Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi ve Enstrümantal Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği ile yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi etik kurulundan etik kurul onayı (16.04.2021-31) ve ilgili kurumdan kurum onayı alınmıştır. Hastalardan yazılı ve sözlü onam alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamasının 61.47±9.43 yıl olduğu, %60.7'sinin erkek, %88.1'inin evli, %77.4'ünün ilkökul mezunu ve %48.8'inin emekli olduğu belirlendi. Katılımcıların %89,3'ünün hemipleji tanısı ile takip edildiği, ortalama 31,40±40,27 ay önce tanı aldığı tespit edilmiştir. Hastaların Barthel GYA ve Enstrümantal GYA skorları ile pozitif ruh sağlığı, prososyal tutum, kişilerarası ilişkiler ve otonomi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde korelasyon bulundu.

Sonuç: Çalışmaya katılan hastaların Barthel GYA ve Enstrümantal GYA indekslerine göre günlük yaşam aktivitelerinde orta derecede bağımlı oldukları belirlenmiştir. Çalışma bulgularımız, ruh sağlığının iyileştirilmesi ile hastaların günlük yaşam aktivitelerinde iyileşme sağlanabileceğini göstermektedir. İnme hastalarında özerkliği destekleyen, kişilerarası ilişkileri geliştiren ve hastaların başkalarına yardım edebilecekleri alanları keşfetmelerini sağlayan müdahaleler önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: "inme", "günlük yaşam aktiviteleri", "pozitif ruh sağlığı"

AWARENESS FROM THE FACULTY OF HEALTH SCIENCES: HEALTH TOURISM

Yasemin UĞURLU¹, Gülçin KASAR¹, Merve KAYA¹, Esra ŞAHİN¹, Güllida İPEK¹

¹Nigde Omer Halisdemir University

ABSTRACT

Introduction: Health tourism, which contributes to many areas of sustainable tourism, is gaining importance economically and socially day by day; as a result, countries are increasing their orientation towards this field.

Objective: This study was conducted to determine the awareness level of students studying at the Faculty of Health Sciences about health tourism.

Method: The research was conducted in the Faculty of Health Sciences of a university as a descriptive 1., 2., 3. and 4. it was conducted with 720 students who were studying in their classes in the spring semester of 2023-2024 and agreed to participate in the research. The data of the research were collected using the “Data Collection Form” and the “Health Tourism Awareness Scale” The data were evaluated by number, percentage, Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis H test.

Results: The median of the Health Tourism Awareness Scale was 64.000 ±12.28. Of the participants in the study, 82.8% were female, 99.2% were single, 64.7% were between the ages of 18-21, 56.3% were nursing students, 30.6% were first-year students, 53.8% had an income equal to their expenses, 59.2% lived in the city center, and 57.4% spent most of their lives in the city center. As a result of the research, it was determined that the students studying in the health management department, in the 4th grade, living in the city center, and having information about health tourism showed a significant difference compared to other students in terms of the scale sub-dimensions and total score of health tourism awareness (p<0.05).

Conclusion: It was determined that the awareness levels of the students whose subject was health tourism in the course were high. It is recommended that the subject of health tourism be included in all departments providing education in the field of health.

Anahtar Kelimeler: Student, health tourism, awareness, health sciences.

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ PENCERESİNDEN BİR FARKINDALIK: SAĞLIK TURİZMİ

Yasemin UĞURLU¹, Gülçin KASAR¹, Merve KAYA¹, Esra ŞAHİN¹, Güllida İPEK¹

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Sürdürülebilir turizmde birçok alanda katkısı olan sağlık turizmi, ekonomik ve sosyal açıdan gün geçtikçe önem kazanmakta; bunun sonucunda ülkeler bu alana yönelişlerini artırmaktadır. Bu çalışma Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin sağlık turizmi farkındalık düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmaya başlanmadan önce Üniversitenin Etik Kurul'undan izin alınmıştır (E-86837521-050.99-455826). Araştırmanın evrenini bir üniversitenin Hemşirelik, Ebelik, Sağlık Yönetimi ve Sağlık Hizmetleri bölümleri öğrencileri, örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma tanımlayıcı olarak, 2023-2024 bahar döneminde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 720 öğrenci ile tamamlanmıştır. Araştırmanın verileri; 16 soruluk "Veri Toplama Formu" ve Dağlı tarafından 2021 yılında geliştirilen, 22 soruluk 5 likert tipi "Sağlık Turizmi Farkındalık Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Ölçek "Farkındalık, Kurumsal Yeterlilik, Sağlık Turizminin Etkileri, İmaj" olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 110, minimum puan 22'dir. Veriler sayı, yüzde, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testi ile değerlendirilmiştir.

H₀: SBF öğrencilerinin sağlık turizmi hakkında farkındalık düzeyleri düşüktür.

H₁: SBF öğrencilerinin sağlık turizmi hakkında farkındalık düzeyleri yüksektir.

Bulgular: Sağlık Turizmi Farkındalık Ölçeğinin ortancası 64.000 ±12.28'dir. Araştırmaya katılanların %82,8'i kadın, %99,2'si bekâr, %64,7'si 18-21 yaş aralığında, %56,3'ü hemşirelik bölümü öğrencisi, %30,6'sı 1. sınıf öğrencisidir. Ayrıca katılımcıların % 65,7'sinin sağlık turizmi ve %88,1'inin sağlık turizmi seyahat acenteleri hakkında bilgi sahibi olmadığı; %90,8'inin de seyahat acentelerinin sağladığı imkânlardan haberdar olmadığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda sağlık yönetimi bölümünde okuyan, 4. sınıf olan, il merkezinde yaşayan, sağlık turizmi hakkında bilgi sahibi olan öğrencilerin sağlık turizmi farkındalıklarının ölçek alt boyutları ve toplam puanında, diğer öğrencilere göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (p<0.05).

Sonuç: Ders kapsamında sağlık turizmi konusu olan öğrencilerin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Sağlık turizmi konusunun sağlık alanında eğitim veren tüm bölümlerde yer alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, sağlık turizmi, farkındalık, sağlık bilimleri.

Kaynakça:

1) Akar A. Sağlık turizmi kapsamında termal oteller ve dış turizm talebinin yapısal analizi (Tez No. 616574); 2020. [Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi

- 2) Akpınar S. (2023) Hemşirelerin sağlık turizmi farkındalık düzeyi; kamu ve özel hastane karşılaştırması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Turizmi İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
- 3) Barca, M., Akdeve, E., Gedik Balay, İ. (2013). Türkiye sağlık turizm sektörünün analizi ve stratejik önerileri. İşletme Araştırmaları Dergisi, 5 (3), 64-92.
- 4) Burtan Doğan, B., Aslan, A. (2019) Türkiye’de sağlık turizminin mevcut durumu ve ülke ekonomisine katkıları. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,18 (9), 391-420.
- 5) Çelik, S. (2018). Alternatif turizm. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,11 (56), 193-204.
- 6) Dağ R. Türkiye’de sağlık turizmi temalı olarak yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (Tez No. 628442); 2020 [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi
- 7) Dağlı, M. (2021). Tıp Fakültesi ve Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Sağlık Turizmi Hakkındaki Farkındalık Düzeyleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Alanya Aladdin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sağlık Turizmi Anabilim Dalı, Alanya, 5-41.
- 8) Dağlı, M. (2022). Health service quality and patient communication in medical tourism. Journal of Tourismology,8 (1), 115-137. doi: 10.26650/jot.2022.8.1.1059252.
- 9) Guluzada, P. (2020). Azerbaycan Sağlık Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesine Yönelik Öneriler. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Kastamonu, 55.
- 10) Göçen, S., Yirik, Ş., Yılmaz, Y. (2011). Türkiye’de krizler ve krizlerin turizm sektörüne etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16 (2), 493-509.
- 11) Özer, Ö., Songur, C. (2012). Türkiye’nin dünya sağlık turizmindeki yeri ve ekonomik boyutu. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,4 (7), 69-81.
- 12) Yaba, M. (2022). Sağlık turizmi farkındalık düzeyinin belirlenmesi üzerine bir alan araştırması. Social, Mentality and Research Thinkers Journal,8 (65), 2127-2139.
- 13) Kemer, E., Etyemez, S. (2021). Covid 19 salgınının turistik restoranlara etkisi üzerine nitel bir çalışma. İşletme Araştırmaları Dergisi, 13 (1), 493-503.
- 14) Özata, M., Asilkan, Z., Çankaya, M., Suzuk, E. (2018). Türkiye ve dünyada sağlık turizmine genel bir bakış. Journal Of Social and Humanities Sciences Research,5 (31), 4611-4619.
- 15) WHO (2023). “World Health Organization”. Erişim adresi: www.who.int.

DETERMINANTS OF SOCIAL MEDIA APPEARANCE ANXIETY IN ADOLESCENTS: SELF-COMPASSION, ONTOLOGICAL DEPENDENCY AND BODY VALUE

Zeynep Coşkun Yüce¹, Zehra SU TOPBAŞ², Nuray ŞİMŞEK¹, Neslihan Gülşah İZGİ¹

¹Erciyes University

²Yalova University

Introduction and Aim

Recently, adolescents frequently use social media to share photos. The feedback given to the posts has the power to affect the way of existence for adolescents. Buddhist philosophy attaches importance to the concepts of self-compassion and ontological dependence in explaining the existence of individuals. Therefore, this study aimed to determine the effects of ontological dependency, self-compassion and body value on social media appearance anxiety in adolescents.

Method

The sample of the study, which was conducted with a quantitative, cross-sectional and correlational design, consists of 581 high school students. Data were collected with the Social Media Appearance Awareness Scale, Self-Compassion Scale, Ontological Dependency Scale, Body Value Scale, and the hypotheses of the study were evaluated with regression analysis. The significance value was determined as $p < 0.05$.

Results

Multiple regression analysis shows that %28.7 of the variance in social media appearance anxiety is explained by the negative dimension of self-compassion and ontological dependency. In the model, it was found that positive self-compassion and body value did not predict social media appearance perception ($p > 0.001$).

Conclusion

The study found that negative self-compassion and ontological dependency predicted social media appearance anxiety, whereas positive self-compassion and body value did not. In the literature, it has been stated that there is evidence regarding the possible relationship between the negative sub-dimensions of the Self-Compassion Scale and psychopathology and that it does not measure self-compassion. In this study, the strong relationships of the negative sub-dimensions of self-compassion with both ontological dependency and social media appearance anxiety support this view. It is thought that the results are effective in the process of forming the adolescent's self and revealing his existence, and experts interested in adolescent psychology can benefit from the findings of the study.

Anahtar Kelimeler: appearance concern, self-compassion, ontological dependence, body value

ERGENLERDE SOSYAL MEDYA GÖRÜNÜŞ KAYGISININ BELİRLEYİCİLERİ: ÖZ ŞEFKAT, ONTOLOJİK BAĞIMLILIK VE BEDEN DEĞERİ

Zeynep Coşkun Yüce¹, Zehra SU TOPBAŞ², Nuray ŞİMŞEK¹, Neslihan Gülşah İZGİ¹

¹Erciyes Üniversitesi

²Yalova Üniversitesi

Giriş ve Amaç

Son zamanlarda ergenler sosyal medyayı sıklıkla fotoğraf paylaşma amaçlı kullanmaktadır. Paylaşılan fotoğrafların büyük bir kitleye ulaşması, ergenlerin sosyal medya görünüş kaygısını artırmakta beden değerini ise azaltabilmektedir. Paylaşımlara verilen dönütler, ergenler için varoluş tarzlarını etkileyecek bir güce sahiptir. Budist felsefe, bireylerin varoluşunu açıklamada özşefkat ve ontolojik bağımlılık kavramlarını önemsemektedir. Dolayısıyla bu çalışmada ergenlerde ontolojik bağımlılık, özşefkat ve beden değerinin sosyal medya görünüş kaygısı üzerine etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Nicel, kesitsel ve korelasyonel desende yürütülen çalışmanın örneklemini 581 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler, Sosyal Medya Görünüş Farkındalığı Ölçeği, ÖzŞefkat Ölçeği, Ontolojik Bağımlılık Ölçeği, Beden Değeri Ölçeğiyle toplanmış, çalışmanın hipotezleri regresyon analiziyle değerlendirilmiştir. Anlamlılık değeri $p<0.05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Çalışmada sosyal medya görünüş kaygısıyla olumlu özşefkat, olumsuz özşefkat ve ontolojik bağımlılık arasında pozitif ilişki ($p<0.01$) bulunmuş, beden değeriyle arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). Çoklu regresyon analizi sosyal medya görünüş kaygısındaki varyansın %28.7 sinin öz şefkatin negatif boyutu ve ontolojik bağımlılık tarafından açıklandığını göstermektedir. Bu varyans değişiminde olumsuz öz şefkatin ($\beta=0.16$; $p<0.001$) ve ontolojik bağımlılığın ($\beta=0.42$; $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı katkısı bulunmaktadır. Modelde olumlu özşefkatin ve beden değerinin ise sosyal medya görünüş algısını yordamadığı bulunmuştur ($p>0.001$).

Sonuç

Çalışmada olumsuz öz şefkatin ve ontolojik bağımlılığın sosyal medya görünüş kaygısını yordadığı, olumlu öz şefkatin ve beden değerinin ise yordamadığı bulunmuştur. Literatürde Özşefkat Ölçeğinin olumsuz alt boyutlarının psikopatoloji ile olası ilişkilerine dair kanıtların özşefkati ölçmediğine dair görüşler belirtilmiştir. Bu çalışmada özşefkatin olumsuz alt boyutlarının hem ontolojik bağımlılıkla hem de sosyal medya görünüş kaygısı ile güçlü ilişkileri bu görüşü desteklemektedir. Ergenlerin beden değeri ölçümüne dair vermiş olduğu yanıtların bedeni olduğu gibi kabul etmeden ziyade ontolojik bağımlılığın bir parçası olarak benliğin değerini abartmanın bir sonucu olması muhtemeldir. Sonuçların, ergenin benliğini oluşturma ve varoluşunu ortaya koyma sürecinde etkili olduğu, ilgili uzmanların çalışmadan elde edilen bulgulardan yararlanabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: görünüş kaygısı, özşefkat, ontolojik bağımlılık, beden değeri

Kaynakça: Barrows, P., & Van Gordon, W. (2021). Ontological addiction theory and mindfulness-based approaches in the context of addiction theory and treatment. *Religions*, 12 (8), 586. <https://doi.org/10.3390/rel12080586>

Deighton-Smith, N., & Bell, B. T. (2017). Objectifying fitness: A content and thematic analysis of #Fitspiration images on social media. *Psychology of Popular Media Culture*, <http://dx.doi.org/10.1037/ppm0000143>

Griffiths, M. D., & Kuss, D. (2017). Adolescent social media addiction (revisited). *Education and Health*, 35(3), 49–52.

Nesi, J., Choukas-Bradley, S., & Prinstein, M. J. (2018a). Transformation of adolescent peer relations in the social media context: Part 1—A theoretical review and application to dyadic peer relationships. *Clinical Child and Family Psychology Review*. <https://doi.org/10.1007/s10567-018-0261-x>

Rideout, V., & Robb, M. B. (2018). *Social media, social life: Teens reveal their experiences* Retrieved from Common Sense Media: <https://www.commonsensemedia.org/sites/default/files/research/report/2018-social-media-social-life-infographic-final.pdf>

Van Gordon, W., Shonin, E., Diouri, S., Garcia-Campayo, J., Kotera, Y., & Griffiths, M. D. (2018). Ontological addiction theory: Attachment to me, mine, and 1. *Journal of Behavioral Addictions*, 7 (4), 892-896. <https://doi.org/10.1556/2006.7.2018.45>

Zheng, D., Ni, X., & Luo, Y. (2019). Selfie posting on social networking sites and female adolescents' self-objectification: The moderating role of imaginary audience ideation. *Sex Roles*, 80(5-6), 325–331. <http://dx.doi.org/10.1007/s11199-018-0937-1>

THE EFFECT OF ONLINE INDIVIDUAL MOTIVATIONAL INTERVIEWING APPLIED TO NURSING STUDENTS ON THE LEVEL OF PROBLEMATIC INTERNET USAGE AND LONELINESS: A MIXED-METHOD STUDY

Elif Altun¹, Satı Demir²

¹Yozgat Bozok University, Akdagmadeni School of Health, Department of Nursing, Yozgat
²Gazi University, Faculty of Nursing, Ankara

Abstract

Introduction and Aim: This study was conducted to evaluate the effect of online individual motivational interviewing on problematic internet use and loneliness among nursing students.

Method: In this study, mixed method research with exploratory sequential quantitative-qualitative design was used. The study was conducted with nursing students of a university in Ankara between September 2021 and October 2022. The sample size of the study was calculated as 66 students (experimental group n=33, control group n=33) with G*Power 3.1.9.7 package programme. Motivational interviewing was applied to the experimental group once a week, lasting a maximum of 40 minutes, consisting of a total of four sessions. In the analysis of the data, t-test, analysis of variance, chi-square test and Partial eta-square were used. In the quantitative phase, ‘Problematic Internet Use Scale’ and ‘Social and emotional loneliness scale for adults’ were used. The qualitative phase of the study was conducted individually with 24 students from the experimental group. In the qualitative phase, ‘Semi-structured Interview Form’ was used.

Results: As a result of the quantitative analysis, it was found that the mean posttest (71.39±21.62) and follow-up scores (58.67±16.50) of the students in the experimental group were lower than the mean pretest scores (78.79±18.98) ($p \leq 0.001$). However, there was no statistically significant difference between the pre-test (43,67±14,14), post-test (42,12±14,96) and follow-up test mean scores (40,36±15,70) of the social and emotional loneliness scale for adults ($p > 0,05$). As a result of the qualitative analyses, it was conceptualised under two themes: ‘change in the internet’ theme and ‘change in loneliness’ theme.

Conclusion: The online individual motivational interview decreased the problematic internet use of the students, increased their sociability, but there was no change in their loneliness levels. In this direction, it is recommended to conduct motivational interviewing to solve the problems of students with problematic internet use.

Anahtar Kelimeler: loneliness, motivational interviewing, nursing student, problematic internet usage, internet addiction, psychosocial intervention

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN ÇEVİRİMİÇİ BİREYSEL MOTİVASYONEL GÖRÜŞMENİN PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI VE YALNIZLIK DÜZEYİNE ETKİSİ: KARMA YÖNTEMLİ BİR ARAŞTIRMA

Elif Altun¹, Satı Demir²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Yozgat,
Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara

Özet

Giriş ve Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerine uygulanan çevrimiçi bireysel motivasyonel görüşmenin problemlı internet kullanımı ve yalnızlık durumuna etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada açıklayıcı sıralı nicel-nitel desenli karma yöntem araştırması kullanılmıştır. Çalışma, Eylül 2021- Ekim 2022 tarihleri arasında Ankara'da bir üniversitenin hemşirelik öğrencileriyle yapılmıştır. Araştırmanın örneklem büyüklüğü G*Power 3.1.9.7 paket programı ile 66 öğrenci (deney grubu n=33, kontrol grubu n=33) olarak hesaplanmıştır. Deney grubuna haftada bir kez, en fazla 40 dakika süren, toplam dört oturumdan oluşan motivasyonel görüşme uygulanmıştır. Verilerin analizinde, t testi, varyans analizi, ki kare testi ve Partial eta-kareden yararlanılmıştır. Nicel aşamada, "Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği" ve "Yetişkinler için sosyal ve duygusal yalnızlık ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın nitel aşaması ise deney grubundan 24 öğrenci ile bireysel olarak yürütülmüştür. Nitel aşamada, "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır.

Bulgular: Nicel analiz sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin problemlı internet kullanım ölçeği son test (71,39±21,62) ve izlem puan ortalamalarının (58,67±16,50) ön test puan ortalamalarından (78,79±18,98) daha düşük olduğu bulunmuştur (p≤0,001). Ancak deney grubundaki öğrencilerin yetişkinler için sosyal ve duygusal yalnızlık ölçeği ön test (43,67±14,14), son test (42,12±14,96) ve izlem testi puan ortalamaları (40,36±15,70) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,05). Yapılan nitel analizler sonucunda, "internette değişim" teması ve "yalnızlıkta değişim" teması olmak üzere iki tema altında kavramsallaştırılmıştır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerine uygulanan çevrimiçi bireysel motivasyonel görüşme, öğrencilerin problemlı internet kullanımını azaltmıştır. Ancak öğrencilerin sosyallikleri artmasına rağmen yalnızlık düzeylerinde bir değişim olmamıştır. Bu doğrultuda problemlı internet kullanımı olan öğrencilerin sorunlarının çözümüne yönelik motivasyonel görüşme yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: yalnızlık, motivasyonel görüşme, hemşirelik öğrencileri, problemlı internet kullanımı, internet bağımlılığı, psikososyal müdahale

EFFECT OF FEAR OF FALLING AVOIDANCE BEHAVIOR ON ACTIVITIES OF DAILY LIVING AND PHYSICAL ACTIVITY LEVELS IN OLDER ADULTS: A MULTICENTER STUDY

Sultan Türkmen Keskin¹, Ebru Sönmez Sarı², Şahinde Canbulat¹, Fatma Özlem Öztürk¹

¹Ankara University

²Bayburt University

Introduction and Aim: Fear of falling (FoF) is common in older adults. The aim of this study was to investigate the effects of fear of falling avoidance behavior on daily living activities and physical activity levels in older individuals.

Method: A cross-sectional research design was used in this study. Data were collected between November 2023 and March 2024 using the Fear of Falling Avoidance Behavior Questionnaire, Katz Activities of Daily Living Scale, and Physical Activity Scale for the Elderly. 506 volunteer elderly individuals were included in the study.

Results: The mean age of the elderly individuals participating in the study was 71.26 ± 5.41 , and the mean number of falls among those with a history of falls was 1.58 ± 1.03 . In the study, it was determined that older adults had low levels of fear of falling avoidance behaviors (17.93 ± 16.04), were fully independent in daily living activities (6.69 ± 0.88) and had low levels of physical activity (77.10 ± 55.10). As a result of the linear regression analysis, it was determined that age, marital status, education, living with and fear of falling avoidance behavior affected daily living activities; and age, place of residence, gender, income status, chronic disease status and fear of falling avoidance behavior affected physical activity levels ($F=8.083$, $R^2= 0.183$; $F=8.733$, $R^2= 0.197$; $p<0.001$ respectively).

Conclusions: This study revealed that as avoidance behaviors due to fear of falling increased, older adults became more dependent in daily living activities and their physical activities decreased. In this context, it is recommended that health institutions, local governments and health professionals develop age-friendly policies and practices that aim to reduce avoidance behaviors of older adults resulting from fear of falling.

Anahtar Kelimeler: Older adults, falling, physical activity, fear of falling, activities of daily living

YAŞLILARDA DÜŞME KORKUSU KAÇINMA DAVRANIŞININ, GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİNE VE FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYLERİNE ETKİSİ: ÇOK MERKEZLİ BİR ÇALIŞMA

Sultan Türkmen Keskin¹, Ebru Sönmez Sarı², Şahinde Canbulat¹, Fatma Özlem Öztürk¹

¹Ankara Üniversitesi

²Bayburt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Düşme korkusu yaşlı yetişkinlerde yaygındır. Bu çalışmanın amacı, yaşlı bireylerde düşme korkusu kaçınma davranışının günlük yaşam aktivitelerine ve fiziksel aktivite düzeylerine etkisini araştırmaktır.

Yöntemler: Bu çalışmada kesitsel bir araştırma tasarımı kullanılmıştır. Veriler Kasım 2023 ve Mart 2024 tarihleri arasında Düşme Korkusu Kaçınma Davranışı Anketi, Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği ve Yaşlılarda Fiziksel Aktivite Ölçeği (PASE) kullanılarak toplandı. Çalışmaya 506 gönüllü yaşlı birey dahil edildi.

Bulgular: Çalışmaya katılan yaşlı bireylerin yaş ortalaması 71.26 ± 5.41 olup düşme öyküsü olanların ortalama düşme sayısı 1.58 ± 1.03 olarak saptandı. Çalışmada yaşlı bireylerin düşme korkusu kaçınma davranışlarının düşük düzeyde (17.93 ± 16.04), günlük yaşam aktivitelerinde tam bağımsız (6.69 ± 0.88) ve fiziksel aktivite düzeylerinin ise düşük düzeyde (77.10 ± 55.10) olduğu saptandı. Yapılan doğrusal regresyon analizi sonucunda yaşın, medeni durumun, eğitimin, kiminle yaşadığının ve düşme korkusu kaçınma davranışının günlük yaşam aktivitelerini; yaşın, yaşadığı yerin, cinsiyetin, gelir durumunun, kronik hastalık durumunun ve düşme korkusu kaçınma davranışının fiziksel aktivite düzeyini etkilediği (sırasıyla $F=8,083$, $R^2= 0,183$; $F=8.733$, $R^2= 0,197$; $p<0,001$) belirlendi.

Sonuçlar: Bu çalışma ile yaşlı bireylerin düşme korkusu nedeniyle kaçınma davranışları arttıkça günlük yaşam aktivitelerinde daha bağımlı olduğu ve fiziksel aktivitelerinin azaldığı ortaya konmuştur. Bu kapsamda sağlık kurumlarına, yerel yönetimlere ve sağlık profesyonellerine yaşlı bireylerin düşme korkusundan kaynaklanan kaçınma davranışlarını azaltmayı amaçlayan yaşlı dostu politikalar ve uygulamalar geliştirmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı yetişkinler, düşme, fiziksel aktivite, düşme korkusu, günlük yaşam aktiviteleri

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSES' PERCEIVED WORKLOAD AND THEIR GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIORS

Bilgen ÖZLÜK¹, Melek ÇAKIR², Saliha ALICI³

¹Necmettin Erbakan University Faculty of Nursing

²Ankara Ataturk Sanatorium Training and Research Hospital

³Necmettin Erbakan University Medical Faculty Hospital

Introduction and Aim: The healthcare sector significantly contributes to environmental pollution, impacting individual lives directly. Nurses' engagement in behaviors that prevent environmental pollution forms the basis of green organizational behavior. One factor influencing a healthy work environment and green organizational behavior for nurses is their workload. This study aims to examine the relationship between nurses' perceived workload and their green organizational behaviors.

Method: This descriptive correlational study was conducted in a university hospital, involving a sample of 294 nurses determined using a known sampling method. Data were collected with the Workload Perception Scale (WPS) and the Green Organizational Behavior Scale (GOBS). Permissions for using the scales, ethics committee approval, institutional consent, and participant consent were obtained. Data were analyzed using descriptive statistics, correlation analysis, and regression analysis.

Results: WPS mean total score was 36.21 ± 7.24 , GOBS mean total score was 3.71 ± 0.66 . The average scores from the GOBS subscales are as follows, from highest to lowest: Environmental Sensitivity (4.18 ± 0.69), Green Purchasing (3.69 ± 0.81), Environmental Participation (3.54 ± 0.82), Technological Sensitivity (3.49 ± 0.94), Environmental Participation (3.35 ± 0.88). Pearson correlation analysis revealed a significant negative correlation between perceived workload and both the total and sub-dimension scores of green organizational behavior ($p < 0.05$). Regression analysis showed that perceived workload predicted 12% of the variance in green organizational behavior.

Conclusion: The study found that nurses' perceived workload and levels of green organizational behavior were high. However, increased workload was associated with a decrease in green organizational behaviors. It is recommended that health institution managers consider nurses' workload conditions when developing policies to encourage green practices.

Keywords: green organizational behavior, nurse, workload.

Anahtar Kelimeler: green organizational behavior, nurse, workload.

HEMŞİRELERİN ALGILADIKLARI İŞ YÜKÜ İLE YEŞİL ÖRGÜTSEL DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bilgen ÖZLÜK¹, Melek ÇAKIR², Saliha ALICI³

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Ankara Atatürk Sanatoryum Eğitim ve Araştırma Hastanesi

³Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi

Giriş ve Amaç: Bireylerin yaşamını doğrudan etkileyen çevresel kirliliğin önemli payını sağlık sektörü oluşturmaktadır. Hemşirelerin kurumda çevresel kirlilik oluşturabilecek durumlardan kaçınması yeşil örgütsel davranışın temelini oluşturmaktadır. Hemşireler için sağlıklı bir iş çevresinin ve yeşil örgütsel davranışın belirleyicilerinden biri hemşirelerin iş yüküdür. Bu açıdan bu çalışmada hemşirelerin algıladıkları iş yükü ile yeşil örgütsel davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı olan bu çalışma, bir üniversite hastanesinde gerçekleştirildi. Evreni bilinen örneklem yöntemiyle hesaplanan 294 hemşire çalışmanın örneklemini oluşturdu. Veriler, İş Yükü Ölçeği (İYÖ) ve Yeşil Örgütsel Davranış Ölçeği(YÖDÖ) ile toplandı. Çalışma için ölçeklerin kullanım izni, etik kurul, kurum izni ve katılımcıların onamı alındı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik analizler, korelasyon analizi ve regresyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin İYÖ toplam puan ortalamasının 36.21 ± 7.24 , YÖDÖ toplam puan ortalamasının ise 3.71 ± 0.66 olduğu belirlendi. YÖDÖ alt boyutlarından alınan puan ortalamaları ise en yüksekten en düşüğe göre; Çevresel duyarlılık (4.18 ± 0.69), yeşil satın alma (3.69 ± 0.81), çevresel katılım (3.54 ± 0.82), teknolojik duyarlılık (3.49 ± 0.94) ve çevresel katılım (3.35 ± 0.88) olduğu saptandı. Pearson Korelasyon analizi sonucunda, İYÖ toplam puanı ile YÖDÖ toplam ve tüm alt boyut puanları arasında negatif yönde ve anlamlı ilişki olduğu tespit edildi ($p < 0.05$). Regresyon analizi sonucunda, iş yükünün yeşil örgütsel davranışı %12 oranında yordadığı belirlendi.

Sonuç: Bu çalışma sonucunda, hemşirelerin algıladıkları iş yükü ve yeşil örgütsel davranış düzeyinin yüksek olduğu bulundu. İş yükündeki artışın hemşirelerin yeşil örgütsel davranış sergilemesini olumsuz yönde etkilediği görüldü. Sağlık kurumu yöneticilerinin çevreci uygulamaları özendirerek politikalar belirlerken hemşirelerin iş yükü koşullarını dikkate alarak farkındalık oluşturması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, iş yükü, yeşil örgütsel davranış.

NURSING STUDENTS' ATTITUDES AND PERCEIVED STRESS LEVELS TOWARDS THEIR FIRST CLINICAL PRACTICE

Necibe Dağcan Şahin¹, Burcu Nal¹, Selmin Şenol¹

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Introduction and Aim: Clinical practice has a key role in nursing education and offers students the opportunity to use and experience the scientific knowledge learned in theoretical courses in patient care. Students who enter an environment where real patients and healthcare teams are present during clinical practice experience many problems. This study aims to determine the relationship between nursing students' attitudes toward their first clinical practice and their perceived stress levels.

Method: A descriptive, cross-sectional study. The study was conducted in the nursing department of a university between February 2023 and February 2024. 254 students going into clinical practice for the first time participated in the research. Data were collected through a face-to-face survey using the 'Descriptive Characteristics Form', 'Attitude Towards Clinical Practice Scale', and 'Perceived Stress Scale for Nursing Students'.

Results: The total score average of the students' Attitude Towards Clinical Practice scale was 110.20±15.28. The total score average of the Perceived Stress scale is 71.32±26.15. The relationship between the Attitude Towards Clinical Practices and the Perceived Stress scale and its subscales was not statistically significant ($p>0,05$).

Conclusion: Research findings show that nursing students develop positive attitudes and experience moderate levels of stress in their first clinical practice. It is stated that the increase in satisfaction with the nursing department positively affects the attitude towards clinical practice and reduces the stress level. In addition, for the first time, high school graduation and gender were found to be variables affecting stress during clinical practice.

Anahtar Kelimeler: nursing student, first clinical practice, perceived stress, attitude

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLK KLİNİK UYGULAMALARINA İLİŞKİN TUTUMLARI VE ALGILADIKLARI STRES DÜZEYLERİ

Necibe Dağcan Şahin¹, Burcu Nal¹, Selmin Şenol¹

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Klinik uygulama, hemşirelik eğitiminde önemli bir role sahiptir ve öğrencilere teorik derslerde öğrenilen bilimsel bilgileri hasta bakımında kullanma ve deneyimleme fırsatı sunar. Klinik uygulama sırasında gerçek hastaların ve sağlık ekiplerinin bulunduğu bir ortama giren öğrenciler birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamalarına yönelik tutumları ile algıladıkları stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel bir çalışma. Araştırma bir üniversitenin hemşirelik bölümünde Şubat 2023 ile Şubat 2024 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmaya ilk kez klinik uygulamaya giren 254 öğrenci katıldı. Veriler 'Tanımlayıcı Özellikler Formu', 'Klinik Uygulamaya Yönelik Tutum Ölçeği' ve 'Hemşirelik Öğrencilerinde Algılanan Stres Ölçeği' kullanılarak yüz yüze anket yoluyla toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin Klinik Uygulamaya Yönelik Tutum ölçeği toplam puan ortalaması 110,20±15,28 idi. Algılanan Stres ölçeğinin toplam puan ortalaması 71,32±26,15'tir. Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum ile Algılanan Stres Ölçeği ve alt ölçekleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildi ($p>0,05$).

Sonuç: Araştırma bulguları hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamalarında olumlu tutum geliştirdiklerini ve orta düzeyde stres yaşadıklarını göstermektedir. Hemşirelik bölümünden memnuniyetin artmasının klinik uygulamaya yönelik tutumu olumlu etkilediği ve stres düzeyini azalttığı belirtilmektedir. Ayrıca ilk kez lise mezuniyeti ve cinsiyetin klinik uygulamalar sırasında stresi etkileyen değişkenler olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, ilk klinik uygulaması, algılanan stres, tutum

Kaynakça:

1. Potter PA., Perry AG., Stockert PA, Hall A. Fundamentals of nursing-e-book. Elsevier health sciences;2021.
2. El-Ashry AM, Harby SS, Ali AAG. Clinical stressors as perceived by first-year nursing students of their experience at Alexandria main university hospital during the COVID-19 pandemic. Arch Psychiatr Nurs. 2022;41:214-220. doi: 10.1016/j.apnu.2022.08.007
3. Yesil Bayulgen M, Akdeniz Uysal D. Development of The Attitude Scale Towards Clinical Practices For Nursing Students. AvrasyaSBD. 2022;5(2):1-9.
4. Ozdemir H, Khorshid L, Zaybak A. Determination of Nursing Students' Stress Level Toward Nursing Education. Turkish Journal of Science and Health. 2020;1(2),20-28.

5. Dursun Ergezen F, Akcan A, Kol E. Nursing students' expectations, satisfaction, and perceptions regarding clinical learning environment: A cross-sectional, profile study from Turkey. *Nurse Educ Pract.* 2022;61:103333. doi:10.1016/j.nepr.2022.103333
6. Council of Higher Education. Hemşirelik Lisans Eğitimi Çalıştayı. November 23, 2017. Accessed 10 June 2024. <https://hemed.org.tr/dosyalar/pdf/Hemsirelik-Lisans-Egitimi-Calistayi-Raporu.pdf>
7. Duruk N. Evaluation of Satisfaction Level and Perceived Stress in Clinical Practice among First Year Nursing Students. *HEMAR-G.* 2019;21(3), 1-13.
8. Akin Korhan E, Yıldırım D, Ozciftci S, Tokem Y. First Clinical Practice Experiences of Nursing First Class Students in Palliative Care. *KOU Sag Bil Derg.* 2020;6(1):1-6. doi:10.30934/kusbed.568973
9. Ma H, Zou JM, Zhong Y, Li J, He JQ. Perceived stress, coping style and burnout of Chinese nursing students in late-stage clinical practice: A cross-sectional study. *Nurse Educ Pract.* 2022;62:103385. doi:10.1016/j.nepr.2022.103385
10. Mousavi S, Kamali M. The relationship of nursing students personality traits with their perceived stress in clinical environment. *Nursing and Midwifery Studies.* 2021;10(4), 278–282. doi:10.4103/nms.nms_108_20
11. Ergin E, Cevik K, Pakis Cetin S. An Investigation of Nursing Students' Perceptions and Coping Behaviors of Education Related Stress. *HEMAR-G.* 2018; 15(1): 16-22.
12. Demiray A, Keskin Kızıltepe S, Acil A, Ilaslan N. Determining the Stress Sources of Nursing Students. *J Educ Res Nurs.* 2021;18(1):10-17.
13. Kumar P, Pathania S, Aarti Isha Manisha Bhardwaj M, Sharma M. Academic stress among nursing students. *Nurs Health Care Int J.* 2020;4(3), Article 000227. doi:10.23880/nhij-16000227
14. Goppert SA, Pfof M. Undergraduate Students' Perceived Stress Levels in Summer Term 2020 - A Comparison to Preceding Academic Terms. *Front Psychol.* 2021;12:672783. Published 2021 Jun 2. doi:10.3389/fpsyg.2021.672783
15. Ahmed WAM, Mohammed BMA. Nursing students' stress and coping strategies during clinical training in KSA. *J Taibah Univ Med Sci.* 2019;14(2):116-122. Published 2019 Mar 14. doi:10.1016/j.jtumed.2019.02.002
16. Sheu S, Lin HS, Hwang SL. Perceived stress and physio-psycho-social status of nursing students during their initial period of clinical practice: the effect of coping behaviors. *Int J Nurs Stud.* 2002;39(2):165-175. doi:10.1016/s0020-7489(01)00016-5
17. Karaca A, Yıldırım N, Ankaralı H, Acıkgöz F, Akkus D. Adaptation to Turkish of Nursing Education Stress Scale. *HEMAR-G.* 2014a;16(2):29-40
18. Admi H, Moshe-Eilon Y, Sharon D, Mann M. Nursing students' stress and satisfaction in clinical practice along different stages: A cross-sectional study. *Nurse Educ Today.* 2018;68:86-92. doi:10.1016/j.nedt.2018.05.027
19. Arkan B, Ordin Y, Yılmaz D. Undergraduate nursing students' experience related to their clinical learning environment and factors affecting to their clinical learning process. *Nurse Educ Pract.* 2018;29:127-132. doi:10.1016/j.nepr.2017.12.005
20. Tasdelen S, Zaybak A. The Determination The Level of Stress of Nursing Students During Their First Clinical Experience. *Florence Nightingale J Nurs.* 2013;21(2), 101-106.

21. Karagozoglu S, Ozden D, Turk G, Yıldız, FT. Anxiety, stress levels experienced by nursing students studying in the classical and integrated curriculum in their first clinical practice and some affecting factors. DEUHYO ED. 2014;7(4), 266-274.
22. Mankan T, Polat H, Cengiz Z, Sevindik F. The First Clinical Stress Level of the Nursing Students and the Factors Affecting. Annals of Health Sciences Research. 2016;5(1), 10-15.
23. Bilgic S, Celikkalp U. Assessment of Nursing Students' Stress Levels and Coping Strategies during Their First Clinical Experience. Clin. Exp. Health Sci. 2021, 11, 437-443. doi:10.33808/clinexphealthsci.777904
24. Karaca A, Yıldırım N, Ankaralı H, Acıkgöz F, Akkus D. Nursing students' perceived clinical stress level, stress responses and coping behaviors. Journal of Psychiatric Nursing. 2017;8(1):32-39.
25. Hamaideh SH, Al-Omari H, Al-Modallal H. Nursing students' perceived stress and coping behaviors in clinical training in Saudi Arabia. J Ment Health. 2017;26(3):197-203. doi:10.3109/09638237.2016.1139067
26. Yu M, Tong H, Li S, Wu XV, Hong J, Wang W. Clinical competence and its association with self-efficacy and clinical learning environments among Chinese undergraduate nursing students. Nurse Educ Pract. 2021;53:103055. doi:10.1016/j.nepr.2021.103055
27. Ying W, Mingxuan L, Qian Z, Shuxian Z, Yufang G, Kefang W. The mediating role of professional commitment between the clinical learning environment and learning engagement of nursing students in clinical practice: A cross-sectional study. Nurse Educ Today. 2023;121:105677. doi:10.1016/j.nedt.2022.105677
28. Mazalová L, Gurková E, Štureková L. Nursing students' perceived stress and clinical learning experience. Nurse Educ Pract. 2022;64:103457. doi:10.1016/j.nepr.2022.103457
29. Gurková E, Zeleníková R. Nursing students' perceived stress, coping strategies, health and supervisory approaches in clinical practice: A Slovak and Czech perspective. Nurse Educ Today. 2018;65:4-10. doi:10.1016/j.nedt.2018.02.023
30. Ye Y, Hu R, Ni Z, Jiang N, Jiang X. Effects of perceived stress and professional values on clinical performance in practice nursing students: A structural equation modeling approach. Nurse Educ Today. 2018;71:157-162. doi:10.1016/j.nedt.2018.09.036
31. Jagoda T, Rathnayake S. Perceived stress and learning environment among nursing students: a cross-sectional study. Collegian. 2021;28:587-94. doi: 10.1016/j.colegn.2021.03.003

THE IMPACT OF LONELINESS AND LIFE SATISFACTION LEVELS ON ADOLESCENTS SOCIOTHELISM BEHAVIOR

Deniz Aslı Dokuzcan¹, Rabia Erkoca¹

¹Balıkesir University

Introduction and Aim: Adolescence is a time for identity formation, social connection, and independence. Excessive mobile phone use can lead to phubbing, a behavior where individuals neglect others and isolate themselves. This study examined the link between loneliness, life satisfaction, and phubbing in adolescents.

Method: A descriptive study was conducted in a vocational high school between February and June 2024. The study population consisted of 477 students, and the study was completed with 274 students. Power analysis revealed that the study had a power of at least 95% at a 95% confidence level. A socio-demographic characteristics form, the Pughubbing Scale, the Loneliness Scale, and the Life Satisfaction Scale were used in the study, all of which were developed based on a literature review. Pearson correlation analysis was used to examine the relationship between the scales. Ethical committee approval was obtained on December 5, 2023, with decision number 2023/133, as well as institutional approval from the Ministry of National Education and consent from the students' families.

Results: It was found that 47.8% of the participants were under 15 years old, 98.9% were female, and 52.9% used the internet for 3 hours daily. The mean scores for the Life Satisfaction Scale, Loneliness Scale, and Sociability Scale were 15.32 ± 4.33 , 15.85 ± 4.26 , and 45.55 ± 16.43 , respectively. A statistically significant positive but weak correlation was found between the Loneliness Scale and Sociability Scale ($r=0.237$, $p=0.000$), but no relationship was found between the Life Satisfaction Scale and sociability ($p>0.05$)

Conclusion: This study shows that lonely teens may use their phones more, but it doesn't necessarily affect their life satisfaction. Nurses can help reduce loneliness in teens by considering this in their interactions.

Anahtar Kelimeler: Adolescent, Phubbing, Loneliness, Life Satisfaction.

ADOLESANLARIN SOSYOTELİZM DAVRANIŞINDA, YALNIZLIK VE YAŞAM DOYUMU DÜZEYLERİNİN ETKİSİ

Deniz Aslı Dokuzcan¹, Rabia Erkoca¹

¹Balıkesir Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Ergenlik dönemi, bireylerin kimliklerini oluşturdukları, sosyal ilişkiler kurdukları ve bağımsızlık kazandıkları bir dönemdir. Bu dönemde, özellikle cep telefonu kullanımının artması, ergenlerde başkalarını görmezden gelme ve kendini yalnızlaştırma anlamına gelen "sosyotelizm" davranışını artırabilir. Bu çalışma, ergenlerde yalnızlık, yaşam doyumu ve sosyotelizm davranışı arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışma bir mesleki lisede Şubat – Haziran 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini 477 öğrenci oluşturmakta olup 274 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Yapılan güç analizi ile %95 güven düzeyinde minimum %95 güçte olduğu saptanmıştır. Çalışmada literatür taraması ile oluşturulmuş sosyo-demografik özellikler formu, Puhubbing Ölçeği, Yalnızlık Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiye Pearson korelasyon analizi ile bakılmıştır. 05.12.2023 tarihinde 2023/133 karar no ile etik kurul izni, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan kurum izni ve öğrencilerin ailelerinden onam alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %47,8'inin 15 yaşından küçük, %98,9'unun kadın, %52,9'unun günlük üç saat internet kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeği puan ortalaması 15,32±4,33; Yalnızlık Ölçeği puan ortalaması 15,85±4,26 ve Sosyotelizm Ölçeği puan ortalamasının 45,55±16,43 olduğu tespit edildi. Yalnızlık Ölçeği ve Sosyotelizm arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki ($r=0,237$; $p=0,000$), Yaşam Doyumu Ölçeği ve sosyotelizm arasında ise ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Sonuç: Bu çalışma, yalnızlık çeken ergenlerin daha fazla telefon kullanabileceğini, ancak bunun yaşam memnuniyetini etkilemediğini ortaya koymaktadır. Hemşireler, ergenlerle çalışırken bu durumu dikkate alarak yalnızlık duygularını azaltmaya yönelik destekleyici girişimlerde bulunabilirler.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Sosyotelizm, Yalnızlık, Yaşam Doyumu.

Kaynakça:

Dağlı, A., Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 5-7.

Gavcar, E. G., Büber, A., Balkıs, M. & Şimşek, Ç. (2023). The psychometric properties of the general phubbing scale in adolescents. *Pamukkale Medical Journal*, 16(3), 392-403. <https://doi.org/10.31362/patd.1232372>

Yıldız, M. A., & Duy, B. (2014). Adaptation of the short-form of the UCLA loneliness scale (ULS-8) to Turkish for the adolescents. *Dusunen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences*, 27(3).

Karadağ E, Tosuntaş ŞB, Erze E, Duru P, Bostan N, Mızrak-Şahin B, Babadağ B (2016) Sanal dünyanın kronolojik bağımlılığı: Sosyotelizm (phubbing). *Addicta*, 3:223-269

THE EFFECT OF AUDIOBOOKS ON SLEEP QUALITY AND VITAL SIGNS IN INTENSIVE CARE PATIENTS

Elmas Mermer¹, Selda Arslan²

¹Konya City Hospital

²Necmettin Erbakan University

ABSTRACT

Introduction and Aim: Improving sleep quality in ICUs is significant for the recovery process. This study investigated the effect of listening to audiobooks on sleep quality and vital signs in ICU patients.

Methods: This quasi-experimental study utilized the pre-posttest design, involving control and intervention groups. The study was conducted in the internal medicine ICU of a hospital in Turkey between January-June 2022. Standard nursing care was given to both groups on the first night, and the Sleep Evaluation Form and Richard Campbell Sleep Scale were used to measure sleep quality in the morning. On the second day, the intervention group listened to a recorded story at 24:00 at night, and the control group received standard care. Sleep quality was evaluated again in the morning. Vital signs were monitored at 2-hour intervals, starting at 01:00 at night.

Results: Data from 56 participants were analyzed. Participants listed the main factors of sleep disturbance in intensive care as: Noise (96.4%), light (69.6%), foreign environment (64.8%), disease anxiety (33.9%), care and treatments (58.9%).) stated. After the Audio Book Listening Application, which was used to improve the sleep quality of intensive care patients, a decrease in the effect of these factors was observed in the intervention group(28) (noise is 0% from 96%, light is 14% from 75%, foreign environment is 7% from 79%, disease anxiety is 4% from 36%). While there was a significant difference in vital signs pulse and blood pressure ($p<0.001$), no change in temperature and respiratory rate was observed in the time group interaction ($p>0.05$).

Results: Audiobook Listening Application improved sleep quality and life parameters in the intensive care unit. Nurses can use this application to improve sleep quality in intensive care units.

Anahtar Kelimeler: audio book, intensive care. nursing, sleep quality, patient.

YOĞUN BAKIM HASTALARINDA SESLİ KİTAPLARIN UYKU KALİTESİ VE YAŞAM BELİRTİLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Elmas Mermer¹, Selda Arslan²

¹Konya Şehir Hastanesi
²Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Yoğun bakım ünitesinde uyku kalitesinin artırılması iyileşme süreci açısından önemlidir. Bu çalışmada yoğun bakım hastalarında sesli kitap dinlemenin uyku kalitesi ve yaşam belirtileri üzerine etkisi araştırıldı.

Yöntemler: Bu yarı deneysel çalışma, kontrol ve müdahale gruplarını içeren ön-son test tasarımını kullanmıştır. Araştırma, Ocak-Haziran 2022 tarihleri arasında Türkiye'deki bir hastanenin dahiliye yoğun bakım ünitesinde gerçekleştirildi. Her iki gruba da ilk gece standart hemşirelik bakımı verildi ve sabahında uyku kalitesini ölçmek için Uyku Değerlendirme Formu ve Richard Campbell Uyku Ölçeği kullanıldı. İkinci gün müdahale grubuna gece 24:00' da kayıtlı bir hikaye dinletildi ve kontrol grubuna standart bakım uygulandı. Sabah uyku kalitesi tekrar değerlendirildi. Gece saat 01:00 dan başlanarak 2 saatlik aralıklarla yaşam bulguları takibi yapılmıştır.

Bulgular: 56 katılımcının verileri analiz edildi. Katılımcılar yoğun bakımda uyku bozukluğunun başlıca faktörlerini sırasıyla Gürültü (%96,4), ışık (%69,6), yabancı ortam (%64,8), hastalık endişesi (%33,9), bakım ve tedaviler (%58,9) olarak belirtti. Yoğun bakım hastalarının uyku kalitesini arttırmak için kullanılan Sesli Kitap Dinleme Uygulaması sonrasında müdahale grubunda (28) bu faktörlerin etkisinde azalma görüldü (gürültü %96'dan %0, ışık %75'ten %14, yabancı ortam %79'dan %7, hastalık endişesi %36'dan %4). Yaşamsal belirtilerden nabız ve kan basıncında anlamlı farklılık bulunurken ($p < 0,001$), zaman grubu etkileşiminde sıcaklık ve solunum hızında herhangi bir değişiklik gözlenmedi ($p > 0,05$).

Sonuçlar: Sesli Kitap Dinleme Uygulaması, yoğun bakım ünitesindeki uyku kalitesini ve yaşam parametrelerini iyileştirmiştir. Hemşirelerin yoğun bakım ünitesinde uyku kalitesini artırmak için bu uygulamayı kullanmalarına kanıt sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: sesli kitap, yoğun bakım, hemşirelik, uyku kalitesi, hasta.

INVESTIGATION OF DIGITAL GAME ADDICTION, PHUBBING, AND MINDFUL ATTENTION AWARENESS IN ADOLESCENTS

Neslihan Köse Kabakcıođlu¹, Sultan Ayaz Alkaya¹

¹Gazi University Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing

Introduction and Objective

With the increase in smartphone use and online gaming, phubbing has come to the agenda. Mindful attention awareness is effective in reducing addictive behaviors. This study aimed to investigate digital game addiction, phubbing, and mindful attention awareness in adolescents and test the relationship between these variables.

Method

The study was cross-sectional. The study population consisted of students studying in four high schools in a city center (N=5412). A total of 2013 students who met inclusion criteria included in the study. The data were collected using Personal Information Form, Digital Game Addiction Scale, General Phubbing Scale, and Mindful Attention Awareness Adolescent Form. The data was analyzed using numbers, percentages, mean, standard deviation, and Pearson correlation analysis. Ethics committee approval was obtained before the study.

Results

The mean age of the adolescents was 15.32±1.11 years, and 52.8% were male. The mean score of the Digital Game Addiction Scale was 14.61±6.04, and 27.9% were found to be addicted to digital games according to the polythetic method. The mean score of the General Phubbing Scale was 48.35±18.88. The mean score of the Mindful Attention Awareness Adolescent Form was 52.95±12.83. There was a significant positive relationship between digital game addiction and phubbing behavior in adolescents at a moderate level ($r=0.308$, $p<0.001$) and a weak negative relationship with mindful attention awareness ($r=-0.224$; $p<0.001$). There was a significant negative moderate relationship between phubbing and mindful attention awareness ($r=-0.412$, $p<0.001$).

Conclusion

The study concluded that approximately one-third of the students were addicted to digital games, and phubbing and mindful attention awareness were at a moderate level. Digital game addiction and phubbing behaviors decreased as the level of mindful attention awareness increased in adolescents. It is recommended to design interventions to prevent digital game addiction and phubbing and to improve mindful attention awareness in adolescents.

Anahtar Kelimeler: Adolescent, mindful attention awareness, digital game addiction, phubbing

ADÖLESANLARDA DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞI, PHUBBİNG VE BİLİNÇLİ FARKINDALIK DURUMLARININ İNCELENMESİ

Neslihan Köse Kabakcıođlu¹, Sultan Ayaz Alkaya¹

¹Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Giriş ve Amaç: Akıllı telefon kullanımı ve çevrimiçi oyun oynamanın artması ile phubbing kavramı gündeme gelmiştir. Bilinçli farkındalığın bağımlılığa yol açan davranışlara eğilimi azaltmada etkili olduğu bilinmektedir. Bu araştırmanın amacı adölesanlarda dijital oyun bağımlılığı, phubbing, bilinçli farkındalık durumlarını incelemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmektir.

Yöntem: Araştırma kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırmanın evrenini bir il merkezindeki dört lisede öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur (N=5412). Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 2013 öğrenci dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Genel Phubbing Ölçeği, Bilinçli Farkındalık Ergen Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma öncesi etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Adölesanların yaş ortalamasının 15.32±1.11, %52.8'inin erkek olduğu belirlenmiştir. Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği ortalama puanının 14.61±6.04 olup, politetik yonteme göre %27.9'unun dijital oyun bağımlısı olduğu saptanmıştır. Genel Phubbing Ölçeği ortalama puanı 48.35±18.88 idi. Bilinçli Farkındalık Ergen Formu ortalama puanının 52.95±12.83 idi. Adölesanlarda dijital oyun bağımlılığı ile phubbing davranışı arasında pozitif yönlü orta düzeyde ($r=0.308$, $p<0.001$), bilinçli farkındalık ile negatif yönlü zayıf düzeyde ($r=-0.224$; $p<0.001$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Adölesanlarda phubbing ile bilinçli farkındalık arasında negatif yönlü orta düzeyde ($r=-0.412$, $p<0.001$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmada, öğrencilerin yaklaşık üçte birinin dijital oyun bağımlısı, çoğunun phubbing ve bilinçli farkındalığının orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Adölesanlarda bilinçli farkındalık düzeyi arttıkça dijital oyun bağımlılığı ve phubbing davranışının azaldığı bulunmuştur. Adölesanlarda dijital oyun bağımlılığı ile phubbingi önlemeye ve bilinçli farkındalığı geliştirmeye yönelik müdahalelerin geliştirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, bilinçli farkındalık, dijital oyun bağımlılığı, phubbing

Kaynakça: Ang, C. S., Teo, K. M., Ong, Y. L., & Siak, S. L. (2019). Investigation of a preliminary mixed method of phubbing and social connectedness in adolescents. *Addiction & health*, 11(1), 1.

Bhanderi, D. J., Pandya, Y. P., & Sharma, D. B. (2021). Smartphone use and its addiction among adolescents in the age group of 16–19 years. *Indian journal of community medicine: official publication of Indian Association of Preventive & Social Medicine*, 46(1), 88.

Davey, S., Davey, A., Raghav, S. K., Singh, J. V., Singh, N., Blachnio, A., & Przepiórkaa, A. (2018). Predictors and consequences of “Phubbing” among adolescents and youth in India: An impact evaluation study. *Journal of family & community medicine*, 25(1), 35.

- Elhai, J. D., Levine, J. C., O'Brien, K. D., & Armour, C. (2018). Distress tolerance and mindfulness mediate relations between depression and anxiety sensitivity with problematic smartphone use. *Computers in Human Behavior*, 84, 477-484.
- Gavcar, E. G. , Büber, A. , Balkıs, M. & Şimşek, Ç. (2023). The psychometric properties of the general phubbing scale in adolescents . *Pamukkale Medical Journal*, 16 (3) , 392-403.
- Geniş, Ç., & Ayaz-Alkaya, S. (2023). Digital game addiction, social anxiety, and parental attitudes in adolescents: A cross-sectional study. *Children and Youth Services Review*, 149, 106931.
- Regan, T., Harris, B., Van Loon, M., Nanavaty, N., Schueler, J., Engler, S., & Fields, S. A. (2020). Does mindfulness reduce the effects of risk factors for problematic smartphone use? Comparing frequency of use versus self-reported addiction. *Addictive Behaviors*, 108, 106435.
- Turan, M. E. (2020). Bilinçli Farkındalık Ölçeği Ergen Formu'nun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Eğitim ve Toplum Özel sayısı), 5608–5625.
- Yalçın Irmak, A., & Erdoğan, S. (2015). Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16.
- Yam, F. C., & İlhan, T. (2020). Modern çağın bütünsel teknolojik bağımlılığı: Phubbing ve dinamikleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11, 1-1.

THE EFFECT OF USING HEATED INTRAVENOUS FLUIDS WITH UNDERBODY WARMERS ON MATERNAL AND NEONATAL WELL-BEING IN CESAREAN SECTION OPERATIONS

Dilek Talhaoğlu¹, Mürüvvet Başer², Mahmut Tuncay Özgün³

¹Kırşehir Ahi Evran University Faculty of Health Sciences

²Erciyes University Faculty of Health Sciences

³Erciyes University Faculty of Medicine

Introduction and Aim: This study was conducted to determine the effects of warming the patient with underbody warmers and using warmed intravenous (IV) fluids on maternal and neonatal well-being during cesarean section.

Method: This randomized controlled trial involved 105 women who underwent cesarean section, divided into three groups: 35 in the intervention 1 group (under-body warmer), 35 in the intervention 2 group (under-body warmer + heated IV fluid), and 35 in the control group. Data were collected using the Individual Identification Form, Patient Follow-up Form, and Visual Comparison Scale between June and September 2022, following ethics and institutional approvals. Outcomes measured included APGAR score, body temperature, placental blood cortisol and glucose levels in newborns, and body temperature, postoperative pain, gas, and urination in mothers. Descriptive statistics, Chi-square, Shapiro Wilks, Friedman, Wilcoxon, Kuruskal Wallis and Mann Whitney U tests were used to evaluate the data and significance level $p < 0.05$ was accepted.

Results: Compared to the control group, neonates in the intervention 1 and 2 groups had higher body temperatures, APGAR scores, and significantly lower placental cortisol levels ($p < 0.05$). Women in the intervention groups also had significantly higher intraoperative body temperatures ($p < 0.05$). In terms of analgesic use, 54.3% of patients in intervention 1 and 74.3% in intervention 2 received 3 doses, while 65.7% of the control group received 4 doses. Burping time was longer in intervention 1 than in intervention 2 but shorter than in the control group. Urination after catheterization took longer in intervention 1 and the control group compared to intervention 2.

Conclusion: Active warming has an effect on women's body temperature, total analgesic use amount, burping and first urination, while it was concluded that it had a positive effect on placenta blood cortisol level, body temperature and APGAR score on the newborn.

Anahtar Kelimeler: "Active Heating, Maternal and Neonatal Health, Intravenous Fluid, Cesarean section

SEZARYEN AMELİYATLARINDA GÖVDE ALTI ISITICILARLA BİRLİKTE ISITILMIŞ İNTRAVENÖZ SIVI KULLANMANIN ANNE VE YENİDOĞAN İYİLİK HALİ ÜZERİNE ETKİSİ

Dilek Talhaoğlu¹, Mürüvvet Başer², Mahmut Tuncay Özgün³

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

³Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışma, sezaryen ameliyatı sırasında hastayı gövde altı ısıtıcılarla ısıtmanın ve ısıtılmış intravenöz (İV) sıvı kullanmanın anne ve yenidoğan iyilik haline etkilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışmanın yöntemi randomize kontrollü deneysel bir çalışmadır. Bu randomize kontrollü çalışmada, sezaryen ile doğum yapmış 105 kadın üç gruba ayrılmıştır: 35 kişilik yalnızca gövde altı ısıtıcı kullanılan müdahale 1 grubu, 35 kişilik hem gövde altı ısıtıcı hem de ısıtılmış IV sıvı verilen müdahale 2 grubu ve 35 kişilik kontrol grubu. Veriler, Birey Tanıtım Formu, Hasta İzlem Formu ve Görsel Kıyaslama Ölçeği ile Haziran-Eylül 2022'de gerekli etik kurul izni ve kurum izinleri alındıktan sonra toplanmıştır. Yenidoğanlarda APGAR skoru, vücut sıcaklığı, plasental kan kortizol ve glukoz düzeyi; annelerde ise vücut sıcaklığı, ameliyat sonrası ağrı, gaz ve idrar çıkarma farkları değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Ki-kare, Shapiro Wilks, Friedman, Wilcoxon, Kuruskal Wallis ve Mann Whitney U testi kullanılmış, anlamlılık düzeyi $p<0.05$ kabul edilmiştir.

Bulgular: Kontrol grubuna kıyasla, müdahale 1 ve 2 gruplarındaki yenidoğanların vücut sıcaklığı ve APGAR skorları daha yüksek, plasental kortizol düzeyleri ise anlamlı olarak daha düşüktür ($p<0.05$). Müdahale gruplarındaki kadınların ameliyat sırasındaki vücut sıcaklığı da kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0.05$). Müdahale 1 grubundaki hastaların %54.3'ü, müdahale 2 grubundakilerin %74.3'ü 3 doz analjezik alırken, kontrol grubundakilerin %65.7'si 4 doz analjezik almıştır. Gaz çıkarma süresi müdahale 1 grubunda, müdahale 2'ye göre daha yüksek, kontrol grubuna göre ise daha düşüktür. Sonda sonrası idrar çıkarma süresi, müdahale 2 grubuna göre müdahale 1 ve kontrol gruplarında daha uzundur.

Sonuç: Aktif olarak ısıtmanın kadınlar üzerinde vücut sıcaklığı, toplam analjezik kullanım miktarı, gaz çıkarma ve ilk idrar çıkarımına etkisi olurken yenidoğan üzerinde plasenta kan kortizol seviyesi, vücut sıcaklığı ve APGAR skoruna olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Proje Birimi tarafından TDK-2022-11702 koduyla desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: "Aktif Isıtma, Maternal ve Neonatal Sağlık, İntravenöz Sıvı, Sezaryen "

Kaynakça: 1. Polat İ. Obstetrik ve Perinatolojik Girişimler ve ERAS. *İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Tıp Dergisi*. 2018;10(4):33-40.

2. Kehlet H, Wilmore DW. Evidence-based surgical care and the evolution of fast-track surgery. *Annals of surgery*. 2008;248(2):189-198.

3. ERAS Türkiye Derneği. ERAS nedir? ERAS Türkiye Derneği. 06.01.2023, <https://eras.org.tr/page.php?id=9>

4. Wilson RD, Caughey AB, Wood SL, et al. Guidelines for antenatal and preoperative care in cesarean delivery: enhanced recovery after surgery society recommendations (part 1). *American journal of obstetrics and gynecology*. 2018;219(6):523. e1-523. e15.
5. Allen TK, Habib AS. Inadvertent perioperative hypothermia induced by spinal anesthesia for cesarean delivery might be more significant than we think: are we doing enough to warm our parturients? *Anesthesia and analgesia*. 2018;126(1):7.
6. Caughey AB, Wood SL, Macones GA, et al. Guidelines for intraoperative care in cesarean delivery: Enhanced Recovery After Surgery Society Recommendations (Part 2). *American Journal of Obstetrics and Gynecology*. 2018/12/01/ 2018;219(6):533-544. doi:https://doi.org/10.1016/j.ajog.2018.08.006
7. Wrench I, Allison A, Galimberti A, Radley S, Wilson M. Introduction of enhanced recovery for elective caesarean section enabling next day discharge: a tertiary centre experience. *International journal of obstetric anaesthesia*. 2015;24(2):124-130.
8. Talhaoğlu D, Başer M, Özgün MT. The Effects of Actively Warming the Patient on Maternal and Infant Well-Being in a Cesarean Section Operation. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*. 2024;
9. Yeşilyurt M, Faydalı S. Ağrı değerlendirmesinde tek boyutlu ölçeklerin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;23(3):444-451.
10. Tosun F. *Alt ekstremite cerrahisinde anestezi tekniği ve ortam ısısının hasta termoregülasyonu ve derlenmesi üzerine etkileri/The effects of anesthesia techniques and ambient temperature on patient thermoregulation and recovery in lower extremity surgery*. Uzmanlık Tezi. FIRAT ÜNİVERSİTESİ; 2012.
11. Khorshid L, Eşer İ, Zaybak A, Yapucu Ü. Comparing mercury-in-glass, tympanic and disposable thermometers in measuring body temperature in healthy young people. *Journal of clinical nursing*. 2005;14(4):496-500.
12. Arzu İ, Karabay O. Ateş ölçümünde dört farklı vücut bölgesinin karşılaştırılması ve hasta tercihinin incelenmesi. *Duzce Medical Journal*. 2009;11(3):5-10.
13. Matsuzaki Y, Matsukawa T, Ohki K, Yamamoto Y, Nakamura M, Oshibuchi T. Warming by resistive heating maintains perioperative normothermia as well as forced air heating. *British Journal of Anaesthesia*. 2003;90(5):689-691.
14. Negishi C, Hasegawa K, Mukai S, Nakagawa F, Ozaki M, Sessler DI. Resistive-heating and forced-air warming are comparably effective. *Anesthesia & Analgesia*. 2003;96(6):1683-1687.
15. Yüzden E. *Ameliyat Döneminde Aktif Ve Pasif Isıtmanın İstenmeyen Hipotermi Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi 2016.
16. Campbell G, Alderson P, Smith AF, Warttig S. Warming of intravenous and irrigation fluids for preventing inadvertent perioperative hypothermia. *Cochrane Database Syst Rev*. Apr 13 2015;2015(4):Cd009891. doi:10.1002/14651858.CD009891.pub2
17. Horn E-P, Schroeder F, Gottschalk A, et al. Active warming during cesarean delivery. *Anesthesia & Analgesia*. 2002;94(2):409-414.
18. TARD. Türk Anesteziyoloji ve Reanimasyon Derneği İstenmeyen Perioperatif Hipoterminin Önlenmesi Rehberi *Turkish Journal of Anesthesia and Reanimation*. 2013 188- 190. doi: http://www.journalagent.com/z4/download_fulltext.asp?pdire=tard&plng=eng&un=TARD02360

19. Perlman J, Kjaer K. Neonatal and Maternal Temperature Regulation During and After Delivery. *Anesth Analg*. Jul 2016;123(1):168-72. doi:10.1213/ane.0000000000001256
20. Madrid E, Urrutia G, i Figuls MR, et al. Active body surface warming systems for preventing complications caused by inadvertent perioperative hypothermia in adults. *Cochrane Database of Systematic Reviews*. 2016;(4)
21. Shaw CA, Steelman VM, DeBerg J, Schweizer ML. Effectiveness of active and passive warming for the prevention of inadvertent hypothermia in patients receiving neuraxial anesthesia: A systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Journal of clinical anesthesia*. 2017;38:93-104.
22. Cobb B, Cho Y, Hilton G, Ting V, Carvalho B. Active warming utilizing combined IV fluid and forced-air warming decreases hypothermia and improves maternal comfort during cesarean delivery: a randomized control trial. *Anesthesia & Analgesia*. 2016;122(5):1490-1497.
23. Jun JH, Chung MH, Jun IJ, et al. Efficacy of forced-air warming and warmed intravenous fluid for prevention of hypothermia and shivering during caesarean delivery under spinal anaesthesia: A randomised controlled trial. *European journal of anaesthesiology*. Jun 2019;36(6):442-448. doi:10.1097/eja.0000000000000990
24. Meghana VS, Vasudevarao SB, Kamath SS. The effect of combination of warm intravenous fluid infusion and forced air warming versus forced air warming alone on maternal temperature and shivering during cesarian delivery under spinal anesthesia. *Annals of African medicine*. Apr-Jun 2020;19(2):137-143. doi:10.4103/aam.aam_58_19
25. Sözen KK. Ameliyat sonrası derlenme ünitesinde görülen erken dönem komplikasyonlarının değerlendirilmesi. *Çukurova Anestezi ve Cerrahi Bilimler Dergisi*. 2020;3(3):212-222.
26. Aktaş Ünlü H. *Laparoskopik kolesistektomide intraoperatif ısıtmanın postoperatif ağrı ve konfor düzeyleri üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi Aydın Adnan Menderes Üniversitesi; 2022.
27. Benson EE, McMillan DE, Ong B. The effects of active warming on patient temperature and pain after total knee arthroplasty. *The American journal of nursing*. May 2012;112(5):26-33; quiz 34, 42. doi:10.1097/01.NAJ.0000414315.41460.bf
28. Akboğa ÖŞ. Genel anestezi sırasında farklı aktif ısıtma yöntemlerinin vücut sıcaklığı, titreme, termal konfor, ağrı, bulantı ve kusmaya etkisi. 2022;
29. Nguyen N, Furdui G, Fleming N, et al. Effect of heated and humidified carbon dioxide gas on core temperature and postoperative pain. *Surgical endoscopy*. 2002;16:1050-1054.
30. Yavaşcaoğlu B, Kaya FN, Özcan B, et al. Erişkinlerde anestezi sonrası görülen komplikasyonların retrospektif değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2009;35(2):73-78.
31. Choi J-W, Kim D-K, Kim J-K, Lee E-J, Kim J-Y. A retrospective analysis on the relationship between intraoperative hypothermia and postoperative ileus after laparoscopic colorectal surgery. *PLoS one*. 2018;13(1):e0190711.
32. Pu Y, Cen G, Sun J, et al. Warming with an underbody warming system reduces intraoperative hypothermia in patients undergoing laparoscopic gastrointestinal surgery: a randomized controlled study. *International journal of nursing studies*. 2014;51(2):181-189.
33. Gürdil Yılmaz S. *Abdominal Cerrahi Uygulanan Hastalarda Normotermi Sağlanmasının Gastrointestinal Sistem Fonksiyonları Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi; 2020.

34. Nelson G, Altman A, Nick A, et al. Guidelines for postoperative care in gynecologic/oncology surgery: Enhanced Recovery After Surgery (ERAS®) Society recommendations—Part II. *Gynecologic oncology*. 2016;140(2):323-332.
35. Özkeçeci F, Yavan T. Elektif sezaryen ameliyatlarında yapılan perioperatif uygulamaların ERAS protokolüne göre değerlendirilmesi. *Cukurova Medical Journal*. 2020;45(4):1607-1616.
36. Xiao Y, Zhang R, Lv N, Hou C, Ren C, Xu H. Effects of a preoperative forced-air warming system for patients undergoing video-assisted thoracic surgery: A randomized controlled trial. *Medicine*. Nov 25 2020;99(48):e23424. doi:10.1097/md.00000000000023424
37. Hall JE. Body temperature regulation and fever. In: Yeğen Ç, İ A, editors. *Guyton medical physiology*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevi; 2013. p. 867-881.
38. Bahçeli A. *Laparoskopik Kolesistektomi Cerrahisinde Hipotermiyi Önlemeye Yönelik Hastalara Uygulanan Farklı Isıtma Yöntemlerinin Ağrı Konfor Ve Bazı Fizyolojik Parametreler Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi; 2021.
39. Pu Y, Cen G, Sun J, et al. Warming with an underbody warming system reduces intraoperative hypothermia in patients undergoing laparoscopic gastrointestinal surgery: a randomized controlled study. *Int J Nurs Stud*. Feb 2014;51(2):181-9. doi:10.1016/j.ijnurstu.2013.05.013
40. Lau A, Lowlaavar N, Cooke EM, et al. Effect of preoperative warming on intraoperative hypothermia: a randomized-controlled trial. *Can J Anaesth*. Sep 2018;65(9):1029-1040.
41. İmamoğlu EY. Yenidoğanda Ateş ve Hipotermiyeye Yaklaşım. *Klinik Tıp Aile Hekimliği*. 2018;10(4)
42. Bülbül A, Uslu S. Yenidogan Döneminde Hipoglisemi. *Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni*. 2016;50(1):1.
43. Biricik E, Güneş Y. Nörocerrahi ve Eras (Enhanced Recovery After Surgery). *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*. 2020;29(1):37-50.
44. Sultan P, Habib A, Cho Y, Carvalho B. The Effect of patient warming during Caesarean delivery on maternal and neonatal outcomes: a meta-analysis. *BJA: British Journal of Anaesthesia*. 2015;115(4):500-510.
45. Duryea EL, Nelson DB, Wyckoff MH, et al. The impact of ambient operating room temperature on neonatal and maternal hypothermia and associated morbidities: a randomized controlled trial. *American journal of obstetrics and gynecology*. 2016;214(4):505. e1-505. e7.
46. Butwick AJ, Lipman SS, Carvalho B. Intraoperative forced air-warming during cesarean delivery under spinal anesthesia does not prevent maternal hypothermia. *Anesthesia & Analgesia*. 2007;105(5):1413-1419.
47. du Toit L, van Dyk D, Hofmeyr R, Lombard CJ, Dyer RA. Core temperature monitoring in obstetric spinal anesthesia using an ingestible telemetric sensor. *Anesthesia & Analgesia*. 2018;126(1):190-195.
48. Fallis WM, Hamelin K, Symonds J, Wang X. Maternal and newborn outcomes related to maternal warming during cesarean delivery. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*. 2006;35(3):324-331.

49. Gökalp Ü. *Genel Anestezi Altında Elektif Sezaryen Operasyonlarında Perioperatif Isıtmanın Fetal Ve Maternal Etkilerinin İncelenmesi*. Uzmanlık Tezi. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilimleri Üniversitesi; 2020.

THE EFFECT OF MENSTRUATION SYMPTOMS ON DIETARY CONSUMPTION FREQUENCY

Nur Bahar Kuru Aktürk², Merve Kolcu¹, Aydan Yılmaz¹

¹University of Health Sciences, Hamidiye Faculty of Nursing, Department of Public Health
Nursing, Istanbul, Türkiye

²Istanbul Arel University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Istanbul, Türkiye

ABSTRACT

Introduction and Aim: During menstruation, physical symptoms such as cramps, abdominal pain, nausea, vomiting, loss of appetite, low back pain, headache, dizziness, insomnia and diarrhoea are observed due to changes in estrogen and progesterone levels and these symptoms may lead to changes in dietary consumption frequency and dietary behaviours in women. This study was conducted to determine the effect of menstruation symptoms on the change in frequency of food consumption.

Method: The data of this descriptive study were collected by snowball sampling method using an online questionnaire from 393 women between the ages of 18 and 45 who were living in Istanbul between May and June 2024 and had regular menstruation. “Descriptive Information Form”, ‘Menstruation Symptom Scale’ and ‘Nutrition Consumption Frequencies Scale of Change’ were used to collect the data. Descriptive statistics, paired samples t-test and multiple regression analysis were used to analyze the data. Ethics committee permission (dated 26/04/2024 and numbered 2024/09) was obtained for the conduct of the study.

Results: It was found that 66.9% of the women were between 25-34 years of age, 55.5% of them ate at least two meals a day and 67.9% of them consumed snacks. In multiple regression analysis, it was determined that the total scores of traditional beverages, dietary supplements and dietary consumption frequency change scale during menstruation were the factors significantly affecting menstrual symptoms and explained 36.3% of the total variance ($R=0.513$, $R^2=0.363$, $F=7.940$, $p=0.000$).

Conclusion: In this study, menstruation symptoms were found to affect the frequency of food consumption. It is important to protect and improve women's health within the scope of maintaining public health and productivity, and it is recommended to increase the number of studies emphasising the importance of healthy and balanced nutrition to alleviate menstrual symptoms.

Anahtar Kelimeler: menstruation, symptoms, nutrition, women's health

MENSTRÜASYON SEMPTOMLARININ BESLENME TÜKETİM SIKLIĞINA ETKİSİ

Nur Bahar Kuru Aktürk², Merve Kolcu¹, Aydan Yılmaz¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana
Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Arel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Menstrüasyon döneminde östrojen ve progesteron seviyelerindeki değişikliğe bağlı olarak kramp, abdominal ağrı, bulantı, kusma, iştah kaybı, bel ağrısı, baş ağrısı, baş dönmesi, uykusuzluk ve diyare gibi fiziksel semptomlar görülmekte olup semptomlar kadınlarda beslenme tüketim sıklığı ve beslenme davranışlarında değişikliğe yol açabilmektedir. Araştırma menstrüasyon semptomlarının beslenme tüketim sıklığındaki değişime etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırmanın verileri Mayıs-Haziran 2024 tarihleri arasında İstanbul'da yaşayan 18-45 yaş aralığında ve düzenli menstrüasyon gören 393 kadından çevrim içi anket kullanılarak kartopu örnekleme yöntemiyle toplandı. Araştırmanın verilerinin toplanmasında “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Menstrüasyon Semptom Ölçeği” ve “Beslenme Tüketim Sıklıkları Değişim Ölçeği” kullanıldı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımlı gruplarda t-testi ve çoklu regresyon analizi kullanıldı. Çalışmanın yürütülmesi için etik kurul (26/04/2024 tarih ve 2024/09 No’lu) izni alınmıştır.

Bulgular: Kadınların %66,9’unun 25-34 yaş aralığında, %55,5’inin günde en az iki öğün beslendiği ve %67,9’unun da ara öğün tükettiği saptandı. Çoklu regresyon analizinde kadınların menstrüasyon sırası geleneksel içecekler, diyet takviyeleri ve beslenme tüketim sıklıkları değişim ölçeği toplam puanlarının menstrüal semptomları önemli ölçüde etkileyen faktörler olduğu ve toplam varyansın %36,3’ünü açıkladığı belirlendi ($R=0,513$, $R^2=0,363$, $F=7,940$, $p=0,000$).

Sonuç: Bu çalışmada menstrüasyon semptomlarının beslenme tüketim sıklığını etkilediği bulundu. Toplum sağlığı ve üretkenliğin sürdürülmesi kapsamında kadın sağlığının korunması ve geliştirilmesi önemlidir ve menstrüasyon semptomlarının hafifletilmesi için sağlıklı ve dengeli beslenmenin önemini vurgulayan çalışmaların artması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: menstrüasyon, semptom, beslenme, kadın sağlığı

DOES DYSMENORRHEA AFFECT WOMEN’S BODY IMAGE PERCEPTIONS AND MENSTRUAL ATTITUDES?

Dilek Coşkun Potur¹, Günel Yalınız², Kübra Körük², Melisa Gürdamar²

¹Marmara University Faculty of Health Sciences Division of Nursing

²Graduate of Marmara University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Introduction and Aim: When examining research on dysmenorrhea, it's generally found that the focus is on the effects of various methods on pain relief. There appears to be no research investigating whether dysmenorrhea affects body image perceptions and menstruation attitudes of women experiencing it. This case-control study is designed to determine menstrual attitudes and body image perceptions of women experiencing dysmenorrhea.

Method: The study population consisted of women who visited gynecology outpatient clinics of a Women's and Children's Diseases TRH affiliated with the Istanbul Provincial Health Directorate between May 10 and June 2, 2023. A total of 568 women were included in the sample, with 284 women experiencing dysmenorrhea (case) and 284 women without dysmenorrhea complaints (control), meeting the inclusion criteria. Data collection tools included Demographic Information Form, Visual Analog Scale (VAS), Menstrual Symptom Scale (MSS), Menstrual Attitude Questionnaire (MAQ), and Body Perception Scale (BPS). The study was conducted with approval from the ethics committee. In analysis of the data, percentages, means, medians, chi-square, independent groups t-test, Kolmogorov-Smirnov test, and Mann-Whitney U test were used.

Results: The average pain intensity for women experiencing dysmenorrhea was 6.45 ± 1.81 , 66.5% of the women experienced moderate pain. When comparing total MSS scores of women with and without dysmenorrhea, difference was found to be statistically significant ($p < 0.001$). Comparing the MAQ total score averages, women without dysmenorrhea had higher scores than those with dysmenorrhea, and difference was statistically significant ($p < 0.001$). There was no statistically significant difference in BPS scores between women with and without dysmenorrhea ($p > 0.05$).

Conclusion: It has been determined that women experiencing dysmenorrhea have more severe menstrual symptoms, negatively affected menstrual attitudes, and similar body perceptions. To foster positive attitudes towards menstruation, effective pain management methods for women with dysmenorrhea should be explored and monitored until an effective method is found. Qualitative research is recommended to evaluate the body image perceptions of women experiencing dysmenorrhea.

Anahtar Kelimeler: Dysmenorrhea, menstrual cycle, menstrual symptom, menstrual attitude, body image.

DİSMENORE KADINLARIN BEDEN İMAJI ALGILARI VE MENSTRÜEL TUTUMLARINI ETKİLER Mİ?

Dilek Coşkun Potur¹, Günel Yalınız², Kübra Körük², Melisa Gürdamar²

¹Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Mezunu

Giriş ve Amaç: Dismenoreye ilişkin araştırmalar incelendiğinde genellikle uygulanan yöntemlerin ağrı üzerine etkisine odaklanıldığı, dismenore yaşayan kadınların beden imajı algılarını ve menstruasyon tutumlarını etkileyip etkilemediğine ilişkin bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dismenore yaşayan kadınların menstruasyon tutumlarını ve beden imajı algılarını belirlemek amacı ile vaka kontrol çalışması olarak planlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini 10 Mayıs-02 Haziran 2023 tarihleri arasında İstanbul İl sağlık Müdürlüğüne bağlı bir Kadın ve Çocuk Hastalıkları EAH jinekoloji polikliniklerine başvuran kadınlar oluşturmuştur. Örnekleme dahil olma kriterlerini karşılayan 284 dismenore sorunu yaşayan (vaka), ve 284 dismenore şikayeti olmayan (kontrol toplam 568 kadın alınmıştır. Veri toplama aracı olarak Tanıtıcı Bilgi Formu, Görsel Kıyaslama Ölçeği, Menstruasyon Semptom Ölçeği (MSÖ), Menstruasyon Tutum Ölçeği (MTÖ) ve Vücut Algıları Ölçeği (VAÖ) kullanılmıştır. Araştırma etik kuruldan onay alınarak yapılmıştır. Verilerin analizinde yüzdellik, ortalama, ortanca, ki kare, bağımsız gruplarda T Testi, Kolmogrov-Smirnov ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Bulgular: ADismenore yaşayan kadınların ağrı şiddeti ortalamaları 6.45 ± 1.81 olarak bulunmuştur. Kadınların %66.5'i orta düzeyde ağrı yaşadıkları belirlendi. Dismenore yaşayan ve yaşamayan kadınların MSÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p < 0.001$). MTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında dismenore yaşamayan kadınların, dismenore yaşayanlara göre puanları daha yüksek bulunmuş olup aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p < 0.001$). Dismenore yaşayan ve yaşamayan kadınların VAÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p > 0.05$).

Sonuç: Dismenore yaşayan kadınların menstrüel semptomlarını daha şiddetli yaşadığı, menstrüel tutumlarının olumsuz etkilendiği, vücut algılarının benzer olduğu belirlenmiştir. Menstruasyona ilişkin tutumları olumlu hale getirebilmek için dismenore sorunu olan kadınlara ağrı ile etkin baş etme yöntemleri sorgulanmalı, etkin baş etme yöntemi bulana kadar izlenmeli, Dismenore yaşayan kadınların beden imajı algılarını değerlendirmek için nitel araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dismenore, menstrüel siklus, menstrüel semptom, menstrüel tutum, beden imajı.

Kaynakça:

Güvenç G., Seven M., Akyüz A. (2014) Menstruasyon Tutum Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması TAF Prev Med Bull;13(5):367-374

Fırat, M.Z. Kulakaç, O. Öncel, S. Akcan, A. (2009). Menstrual Attitude Questionnaire: confirmatory and exploratory factor analysis with Turkish samples. Journal of Advanced Nursing 65(3), 652–662.

Hovardaoğlu S, Özdemir YD: Vücut Algısı Ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlik çalışması/Şizofrenik ve major depresif hastaların beden imgelerinden doyum düzeyleri. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

Nazarpour, S., & Khazai, K. (2012). Correlation between body image and coping styles with severity of primary dysmenorrhea. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 14(56), 55-344. doi: 10.22038/jfmh.2013.893

THE RELATIONSHIP BETWEEN VULNERABLE NARCISSISM AND CYBERBULLYING IN ADOLESCENTS: THE MEDIATING ROLE OF THE NEED TO BELONGINGNESS

Zehra Su Topbaş¹, Zeynep Coşkun Yüce², Nurcan Uzdil², Nuray Şimşek²

¹Yalova University

²Erciyes University

Introduction and Purpose

Cyberbullying against peers is a common problem among adolescents, and it is known that cyberbullying victimization can have important consequences such as depression, addiction and suicide. Studies looking at the relationships between narcissism and bullying show that both grandiose and vulnerable narcissism are associated with aggressive behavior and bullying. This study aimed to determine the mediating role of the need to belong in the relationship between vulnerable narcissism and cyberbullying in adolescents.

Method

The sample of the study, which was conducted with a quantitative, cross-sectional and correlational design, consists of 501 high school students. Data were collected with the Fragile Narcissism Scale, Need to Belong Scale, Adolescent Bullying and Cyberbullying Scale, and the bootstrapped mediation model was evaluated with SPSS's PROCESS macro, Model 4. The significance level was accepted as $p < 0.05$.

Results

A moderate positive relationship was found between fragile narcissism and the need to belong, and a low positive relationship was found between cyberbullying ($p < 0.01$). Vulnerable narcissism significantly predicts the need to belong ($\beta = 0.535$) and cyberbullying ($\beta = 0.025$). The need to belong also significantly predicts cyberbullying ($\beta = 0.021$). The indirect effect of vulnerable narcissism through the need to belong to cyberbullying was found to be statistically significant ($\beta = 0.077$). Additionally, approximately %30 of the total effect of vulnerable narcissism on cyberbullying is explained by the need to belong.

Conclusion

In the current study, the need to belong is a moderate mediating variable in the relationship between vulnerable narcissism and cyberbullying in adolescents. Previous studies with adolescents show that the perception of rejection by peers predicts adolescents' aggressive behavior. The results show that understanding the variables that predict cyberbullying in adolescents is important in supporting at-risk adolescents to meet their belonging needs in a healthy way.

Anahtar Kelimeler: cyberbullying, vulnerable narcissism, need to belong

ERGENLERDE KIRILGAN NARSİZM İLE SİBER ZORBALIK ARASINDAKİ İLİŞKİ: AİT OLMA İHTİYACININ ARACI ROLÜ

Zehra Su Topbaş¹, Zeynep Coşkun Yüce², Nurcan Uzdil², Nuray Şimşek²

¹Yalova Üniversitesi

²Erciyes Üniversitesi

Giriş ve Amaç

Ergenler arasında akrana uygulanan siber zorbalık yaygın bir sorundur ve siberzorbalık mağduriyetinin depresyon, bağımlılık, intihar gibi önemli sonuçlarının olabileceğini bilinmektedir. Dolayısıyla ergenlerde siber zorbalık davranışını yordayan süreçleri anlamak önemlidir. Narsisizm ve zorbalık arasındaki ilişkilere bakan çalışmalar ise hem büyükenmeci hem de kırılğan narsisizmin saldırgan davranışlar ve zorbalıkla ilişkili olduğunu göstermektedir. Kırılğan narsisizm de erken çocukluk döneminde karşılanmamış psikolojik ihtiyaçların etkisi olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmada ergenlerde kırılğan narsisizm ve siber zorbalık arasındaki ilişkide ait olma ihtiyacının aracı rolünü belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Nicel, kesitsel ve korelasyonel desende yürütülen çalışmanın örneklemini 501 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler, Kırılğan Narsisizm Ölçeği, Ait Olma İhtiyacı Ölçeği, Ergenler İçin Zorbalık ve Siber Zorbalık Ölçeğiyle toplanmış, önyüklemeye denetlenen aracılık modeli SPSS'in PROCESS makrosu Model 4 ile değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

Bulgular

Kırılğan narsisizm ile ait olma ihtiyacı arasında orta düzeyde pozitif, siberzorbalıkla arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,01$). Kırılğan narsisizm ait olma ihtiyacını ($\beta = 0.535$) ve siberzorbalığı ($\beta = 0.025$) anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Ait olma ihtiyacı da siberzorbalığı anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = 0.021$). Kırılğan narsisizmin siberzorbalığa ait olma ihtiyacı üzerinden dolaylı etkisi ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\beta = 0.077$). Ayrıca kırılğan narsisizmin siberzorbalık üzerindeki toplam etkisinin yaklaşık %30'u ait olma ihtiyacı ile açıklanmaktadır.

Sonuç

Mevcut çalışmada, ergenlerde kırılğan narsisizmle siberzorbalık arasındaki ilişkide ait olma ihtiyacı orta düzeyde aracı değişkendir. Akran ilişkilerinin önemli olduğu ergenlik döneminde akranlarla kurulacak ilişkiler ait olma ihtiyacının karşılanması adına önemlidir. Ergenlerle yapılmış önceki çalışmalar akranlar tarafından reddedilme algısının ergenlerin saldırgan davranışlarını yordadığını göstermektedir. Sonuçlar doğrultusunda, ergenlerde siber zorbalığı yordayan değişkenleri anlamamanın risk altındaki ergenlerin ait olma ihtiyaçlarını sağlıklı şekilde karşılamalarına destek olma adına önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: siberzorbalık, kırılğan narsizm, ait olma ihtiyacı

Kaynakça: Bottino, S. M., Bottino, C. M., Regina, C. G., Correia, A. V., & Ribeiro, W. S. (2015). Cyberbullying and adolescent mental health: systematic review. *Cadernos de saude publica*, 31(3), 463–475. <https://doi.org/10.1590/0102-311x00036114>

Fan, C., Chu, X., Zhang, M., & Zhou, Z. (2019). Are Narcissists More Likely to Be Involved in Cyberbullying? Examining the Mediating Role of Self-Esteem. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(15), 3127-3150. <https://doi.org/10.1177/0886260516666531>

Fang, X., Zhang, K., Chen, J., Chen, M., Wang, Y., & Zhong, J. (2023). The effects of covert narcissism on chinese college students cyberbullying: The mediation of hostile attribution bias and the moderation of self-control. *Psychology Research and Behavior Management*, 16, 2353-2366. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S416902>

Gohal, G., Alqassim, A., Eltyeb, E., Rayyani, A., Hakami, B., Al Faqih, A., Hakami, A., Qadri, A., & Mahfouz, M. (2023). Prevalence and related risks of cyberbullying and its effects on adolescent. *BMC Psychiatry*, 23(1), 39. <https://doi.org/10.1186/s12888-023-04542-0>

Millon, T. (1981). *Disorders of personality: DSM III: Axis II*. Chichester, John Wiley.

Okada, R. (2010). The relationship between vulnerable narcissism and aggression in Japanese undergraduate students. *Personality and Individual Differences*, 49(2), 113-118. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.03.017>

Rose, C. A., & Tynes, B. M. (2015). Longitudinal Associations Between Cybervictimization and Mental Health Among U.S. Adolescents. *The Journal of adolescent health: Official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 57(3), 305-312. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2015.05.002>

Shao, I. Y., Al-Shoaibi, A. A. A., Trompeter, N., Testa, A., Ganson, K. T., Baker, F. C., & Nagata, J. M. (2023). Association of cyberbullying victimization and substance initiation: The Adolescent Brain Cognitive Development (ABCD) study. *Drug and Alcohol Dependence*, 251, 110920. <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2023.110920>

UNIVERSITY STUDENTS' USE OF AVATARS AND ITS RELATIONSHIP WITH SOCIAL APPROVAL, SELF-ESTEEM, AND SOCIAL MEDIA ADDICTION: DESCRIPTIVE AND RELATIONAL STUDY

Bezen Duğan¹, Hilal Merve Belen¹

¹Lokman Hekim University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Psychiatric Nursing Ankara, Turkey

Introduction and Aim

Uncontrolled social media use can lead to addiction, which may impact students' digital identity formation. Avatars, which represent users online, may reflect this addiction by bridging the gap between virtual and real selves. This study aims to explore the relationship between university students' use of avatars and their levels of social desirability, self-esteem, and social media addiction.

Method

This descriptive and correlational study involved 434 undergraduates from Lokman Hekim University in Ankara, conducted from May to July 2024. Data were collected face-to-face using the "Personal Information Form," "Social Media Addiction Scale - Adult Form," "Social Desirability Scale," and "Rosenberg Self-Esteem Scale." The "Personal Information Form" covered sociodemographic details, avatar customization, usage frequencies, self-expression through avatars, and its impact on social media duration. Institutional and ethics approvals were obtained, and the study was supported by TÜBİTAK 2209-A.

Results

The mean scores were: self-esteem (1.551), social desirability (35.505), and social media addiction (54.721). Significant positive relationships were found between self-esteem and social desirability ($r = 0.153$, $p < 0.01$), acceptance ($r = 0.176$, $p < 0.01$), and attention-seeking ($r = 0.057$, $p > 0.05$). Social media addiction also showed a positive correlation with self-esteem ($r = 0.237$, $p < 0.01$). Self-esteem positively affects social media addiction ($B = 1.330$, $\beta = 0.174$, $p < 0.001$), and social desirability similarly affects it ($B = 0.526$, $\beta = 0.411$, $p < 0.001$). Avatar usage significantly impacts social media usage duration through self-esteem (2.147 ± 1.579 ; $p = 0.020$) and social media addiction (60.294 ± 13.873 ; $p = 0.005$).

Conclusion

The study highlights that self-esteem and social desirability significantly influence social media addiction. Individuals with lower self-esteem and a higher need for social approval are more prone to social media addiction. Psychiatric nurses can help by raising awareness and promoting healthier social media habits.

Anahtar Kelimeler: avatar, self perception, social media, social desirability

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AVATAR KULLANIMLARININ SOSYAL BEĞENİRLİK, BENLİK SAYGISI VE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞIYLA İLİŞKİSİ: TANIMLAYICI VE İLİŞKİ ARAYICI ÇALIŞMA

Bezen Duğan¹, Hilal Merve Belen¹

¹Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri
Hemşireliği Anabilim Dalı Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç

Sosyal medyanın kontrolsüz kullanımında oluşan bağımlılığı, öğrencilerin dijital kimlik oluşturma süreçlerini etkileyebilmektedir. Avatar kullanımı bağımlılığın yansıması olarak görülmekte, sanal kimlik ile gerçek benlik arasında köprü kurmaya çalışılmaktadır. Çalışma da üniversite öğrencilerinin avatar kullanımının sosyal beğenirlik, benlik saygısı ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı çalışmadır. Araştırma Ankara’da Lokman Hekim Üniversitesi’nde Mayıs-Temmuz 2024’de lisans eğitimi alan 434 öğrenci ile yürütülmüştür. Veriler yüz yüze “Kişisel Bilgi Formu”, “Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği- Yetişkin Formu”, “Sosyal Beğenirlik Ölçeği” ve “Rosenberg Öz Saygı Ölçeği” ile toplanmıştır. “Kişisel Bilgi Formu” sosyodemografik özelliklerin yanı sıra avatar düzenleme unsurları, sıklıkları, avatarla kendilerini nasıl ifade ettikleri, avatar kullanımının sosyal medya kullanım süresini ve avatar kullanım süreçlerine ilişkin bilgileri içermektedir. Araştırmanın yürütülmesi için gereken kurum/etik kurul izinleri alınmıştır. Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı Kapsamında desteklenmiştir.

Bulgular

Ölçek puan ortalamaları; benlik saygısı (1,551), sosyal beğenirlik (35,505), sosyal medya bağımlılığı (54,721)’dir. Öğrencilerin benlik saygısı ile sosyal beğenirlik ($r = 0,153$, $p < 0,01$), kabul görme ($r = 0,176$, $p < 0,01$), dikkat çekme ($r = 0,057$, $p > 0,05$) arasında pozitif ilişkiler bulunmuştur. Sosyal medya bağımlılığı ile benlik saygısı arasında pozitif ilişki saptanmıştır ($r = 0,237$, $p < 0,01$). Benlik saygısı, sosyal medya bağımlılığı üzerinde pozitif etkiye sahiptir ($B = 1,330$, $\beta = 0,174$, $p < 0,001$). Sosyal beğenirlik, sosyal medya bağımlılığı üzerinde pozitif etkiye sahiptir ($B = 0,526$, $\beta = 0,411$, $p < 0,001$). Avatar kullanmanın sosyal medya kullanım süresi üzerinde benlik saygısı ($2,147 \pm 1,579$; $p=0,020$), sosyal medya bağımlılığını ($60,294 \pm 13,873$; $p=0,005$) anlamlı şekilde etkilediği görülmüştür.

Sonuç

Çalışmada, benlik saygısı ve sosyal beğenirliğin sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı etkiler göstermiştir. Düşük benlik saygısı ve yüksek sosyal beğenilme arzusu olan bireylerin, sosyal medya bağımlılığına daha yatkın olduğu görülmektedir. Psikiyatri hemşireleri, bu konuda farkındalık oluşturacak eğitimler, sağlıklı davranışları teşvik edebilirler.

Anahtar Kelimeler: avatar, benlik algısı, sosyal medya, sosyal beğenirlik

Kaynakça: Andreassen, C. S., Pallesen, S., & Griffiths, M. D. (2017). The Relationship Between Addictive Use Of Social Media, Narcissism, And Self-Esteem: Findings From A Large National Survey. *Addictive Behaviors*, 64, 287–293. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2016.03.006>

Baz, F. Ç. (2018). Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Çalışma. *OPUS International Journal Of Society Researches*, 9(16), 276-295.

Budak, L., Karaaslan, İ. A. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanımlarının ve Gündelik İletişimlerine Etkisinin Araştırılması. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 7 (26), 4548-4571. Retrieved From <https://dergipark.org.tr/en/pub/jyasar/issue/19138/203097>

Çiftçi, H. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4). 417-434.

Doğan Keskin A., Aral N. Oyun Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Bağımlılık Dergisi*. 2021; 22(3): 327-339.

Kalelioğlu, R. E., Yalçın, M., Arkar, H. (2022). Denetimli Serbestlik Örneklemindeki Suça Sürüklenen Ergenlerin Yıkıcı Davranışları Üzerinde Ebeveyn Reddi, Öz Yeterlilik ve Benlik Saygısının Rolünün İncelenmesi. *Turk J Child Adolesc Ment Health*, 29(1), 15-21.

Kavak, B., İbrahimoglu, N., (2006), 'Benlik Algısı ve Kendini Kurgulama Düzeyinin Marka Sadakati Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma', *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2), s. 109-125.

Kokka, I., Mourikis, I., Nicolaidis, N. C., Darviri, C., Chrousos, G. P., Kanaka-Gantenbein, C., & Bacopoulou, F. (2021). Exploring The Effects Of Problematic Internet Use On Adolescent Sleep: A Systematic Review. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 18(2), 760. <https://doi.org/10.3390/ijerph18020760>

THE EFFECT OF SIMULATION SUPPORTED PREOPERATIVE NURSING CARE EDUCATION ON ANXIETY AND COMPETENCE IN CARE IN NURSING STUDENTS

Niran Çoban¹, Beyzanur Bayram²

¹Fenerbahçe University, Vocational School of Health Services, Operating Room Services Program, Istanbul, Turkey.

²Gedik University, Faculty of Health Sciences, Nursing, Istanbul-Turkey

Introduction: Preoperative nursing care should be provided to individuals affected by surgical intervention. It helps cope with negative effects and accelerates recovery. Preoperative care should be emphasized in nursing education, and different techniques should be utilized. Simulation and experience-based learning in nursing education offer opportunities for developing clinical decision-making skills.

Aim: The aim of the study is to evaluate the effect of simulation-based preoperative nursing care education on nursing students' perceived competence in preoperative care and its impact on their anxiety levels.

Method:A randomized controlled study was conducted at a foundation university in Istanbul during the 2023-2024 academic year with second-year nursing students. Using the Gpower 3.1.9.7 package for sample calculation, with 95% confidence, 95% power, and a 0.556 effect size, it was determined that 30 students, 15 in each group, should be included. Ethics committee permission was obtained (Date: 22.06.2023, Decision No: 524). The study was completed with 30 students who agreed to participate and fully completed the questionnaire. The data collection tools used were the Descriptive Information Form, Preoperative Nursing Care Perceived Competence Scale, Kolb Learning Styles Inventory III, and the STAI State Anxiety Scale. All students received theoretical training on preoperative nursing care, and the intervention group additionally received simulation-based training. Follow-up assessments were conducted before, after, and four weeks post-training.

Results: The mean age of participants was 21.43±2.52 years, and 86.7% were female. Scores in the intervention group were higher at all time points, though no significant difference was found between the groups. In follow-up, the control group's anxiety levels were higher than those in the intervention group.

Conclusion: There was no significant difference between the groups regarding competence and anxiety levels. However, intra-group analysis showed that simulation-supported training reduced anxiety and increased competence.

Anahtar Kelimeler: preoperative care, surgical nursing, simulation

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE SİMÜLASYON DESTEKLİ AMELİYAT ÖNCESİ HEMŞİRELİK BAKIMI EĞİTİMİNİN ANKSİYETE VE BAKIMDA YETKİNLİK DURUMLARINA ETKİSİ

Niran Çoban¹, Beyzanur Bayram²

¹Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ameliyathane Hizmetleri Programı, İstanbul, Türkiye.

²Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik, İstanbul-Türkiye

Giriş: Ameliyat öncesi hemşirelik bakımı bireylerde ameliyat girişiminin oluşturabileceği olası olumsuz etkilerle başa çıkılmasını sağlamakta ve iyileşmeyi hızlandırmaktadır. Bu nedenle hemşirelik eğitimi sürecinde ameliyat öncesi bakıma önem verilmeli, eğitimde farklı tekniklerden yararlanılmalıdır. Simülasyon, hemşirelik eğitiminde deneyime dayalı öğrenme imkânı ve klinik karar verme becerilerinin geliştirilmesini sağlamaktadır.

Amaç: Araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerine verilen simülasyon tabanlı ameliyat öncesi hemşirelik bakımı eğitiminin, ameliyat öncesi hemşirelik bakımına yönelik algılanan yetkinlik durumları ve anksiyete düzeylerine etkisinin belirlenmesidir.

Yöntem: Randomize kontrollü tipte olan çalışma 2023-2024 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde yer alan bir vakıf üniversitesinin 2.sınıf hemşirelik öğrencileriyle gerçekleştirildi. Örneklem hesaplaması için Gpower 3.1.9.7 paket programıyla yapılan güç analizi sonucunda %95 güven, %95 güç ve 0.556 etki büyüklüğünde gruplarda 15'er öğrenci olmak üzere toplam 30 öğrenciye ulaşılması gerektiği tespit edildi. Araştırmanın yapılabilmesi için (Tarih: 22.06.2023- Karar No: 524) etik kurul izni alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden, anket formunu eksiksiz dolduran 30 öğrenci ile araştırma tamamlandı. Veriler Tanıtıcı Bilgi Formu, Ameliyat Öncesi Hemşirelik Bakımına İlişkin Algılanan Yetkinlik Ölçeği Ölçeği, Kolb Öğrenme Stilleri Envanteri III, STAI Durumluluk Kaygı Ölçeği kullanılarak elde edildi. Araştırmaya katılan öğrencilere ameliyat öncesi hemşirelik bakımı teori eğitimi verildi. Müdahale grubuna teori eğitimine ek olarak ameliyat öncesi hemşirelik bakımı simülasyon uygulama eğitimi verildi. Her iki grupta eğitimlerden önce, sonra ve dört hafta sonra ise izlem testi yapıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,43±2,52 ve %86,7'si kadındır. Pprecc-NS toplam puanları gruplar arası değerlendirildiğinde; eğitim öncesi, sonrası ve izlem testlerinde müdahale ve kontrol grupları arasında anlamlı farklılık bulunmadı. Müdahale grubunda eğitimlerden sonra Ppreccns toplam puanlarının eğitim öncesi ölçüme göre anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı. Dört hafta sonra yapılan izlem ölçümünde kontrol grubunun kaygı düzeyinin müdahale grubundan yüksek olduğu belirlendi.

Sonuç: Ameliyat öncesi hemşirelik bakımında yetkinlik ve kaygı düzeylerinde gruplar arası anlamlı fark bulunmazken; müdahale grubunda grup içi ölçümlerde anlamlılık saptandı. Simülasyon destekli ameliyat öncesi hemşirelik bakım eğitiminin öğrencilerin kaygı düzeyini azalttığı, yetkinlik düzeyini arttırdığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ameliyat öncesi bakım , cerrahi hemşireliği, simülasyon

Kaynakça:

Evin-Gencil, İ. (2007). Kolb'un deneyimsel öğrenme kuramına dayalı öğrenme stilleri envanterini Türkçeye uyarlama çalışması. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(2), 120-139.

Öner N, Le Compte A (1988) Durumluk Sürekli Anksiyete Envanteri el kitabı. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Şimşek, P., Özmen, G. Ç., Kemer, A. S., Aydın, R., Bulut, E., & Çilingir, D. (2023). Development and psychometric testing of perceived preoperative nursing care competence scale for nursing students (PPreCC-NS). Nurse Education Today, 120, 105632.

Medley, C. F., & Horne, C. (2005). Using simulation technology for undergraduate nursing education. Journal of Nursing Education, 44(1), 31-34.

Du, H., Wang, N., Yan, F. (2018). Effects of preoperative nursing visit on stresses and satisfaction of patients for selective surgery. International Journal of Clinical and Experimental Medicine, 11(3), 2495-2500.

Decker, S., Sportsman, S., Puetz, L., Billings, L. (2008). The evolution of simulation and its contribution to competency. The Journal of Continuing Education in Nursing, 39(2), 74-80.

THE EFFECTS OF LIFE-MODELLED E-MOBILE EDUCATION AND COUNSELLING ON THYROIDECTOMISED PATIENTS: A RANDOMISED CONTROLLED TRIAL

Muaz Gülşen¹, Sevban Arslan¹

¹Çukurova University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing

Introduction: Anxiety following thyroid surgery adversely affects the recovery process and patients' return to activities of daily living. Nursing care and discharge education are critical during this period.

Objective: To evaluate the effect of preoperative e-mobile education and counselling organised according to the life model on patients' postoperative anxiety and activities of daily living.

Method: The study was a simple randomized controlled trial. Data were collected via the Personal Information Form, STAI Anxiety Inventory, and Daily Living Assessment Form. The Personal Information Form and Trait Anxiety Scale were administered preoperatively to both groups. The intervention group received pre- and postoperative thyroidectomy education and counseling via a mobile app, which included questionnaires for days 3, 7, and 10 post-discharge. The control group received standard discharge education, with data collected by phone on days 3, 7, and 10 using the same scales. Continuous variables were assessed for normality with the Shapiro-Wilk test. Normally distributed ones were shown as mean±SD, non-normal as median. Chi-square, Fisher, and Fisher-Freeman-Halton tests were used for categorical variables.

Results: Each of the participants' descriptive characteristics was independent between the groups and showed a homogeneous distribution ($p>0.05$). The total trait anxiety scale scores before surgery were 39 on average in both groups and there was no difference ($p=0.494$), but the control group had higher scores in the state anxiety scale on the 3rd day and there was a significant difference between the groups ($p<0.001$). The scores of the intervention group for all activities of daily living were found to be significantly lower than the scores of the control group.

Conclusions: Mobile training was found to reduce anxiety and facilitate adaptation to activities of daily living in patients undergoing thyroid surgery. These findings support the recommendation of regular training from the preoperative period to the postdischarge period.

Anahtar Kelimeler: e-mobile education, thyroidectomy, anxiety, patient education, activities of daily living, nursing

YAŞAM MODELLİ E-MOBİL EĞİTİM VE DANIŞMANLIĞIN TİROİDEKTOMİLİ HASTALAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ARAŞTIRMA

Muaz Gülşen¹, Sevban Arslan¹

¹Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıklar
Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş: Tiroid cerrahisi sonrası anksiyete, hastaların iyileşme sürecini ve günlük yaşam aktivitelerine dönüşünü olumsuz etkiler. Bu dönemde hemşirelik bakımı ve taburculuk eğitimi kritik öneme sahiptir.

Amaç: Ameliyat öncesinde yaşam modeline göre düzenlenen e-mobil eğitim ve danışmanlığın, hastaların ameliyat sonrası anksiyete ve günlük yaşam aktivitelerine etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma, basit randomize kontrollü girişimsel çalışma olarak yürütülmüştür. Veriler “Kişisel Bilgi Form”, “STAI Anksiyete Envanteri” ve “Günlük Yaşam Aktiviteleri Değerlendirme ve İzlem Formu” ile toplandı. Her iki gruba da ameliyat öncesinde kişisel bilgi formu ve sürekli anksiyete ölçeği uygulandı. Müdahale grubundaki hastalara, özel olarak geliştirilmiş bir mobil uygulama aracılığıyla ameliyat öncesi ve sonrası tiroidektomi ile ilgili eğitim ve danışmanlık hizmeti verildi. Bu mobil uygulama, hastaların taburculuk sonrası 3., 7. ve 10. günlerde doldurması gereken anketleri içeriyordu. Kontrol grubuna ise klinikte standart taburculuk eğitimi verildi. Taburculuk sonrası 3., 7. ve 10. günlerde kontrol grubundaki hastalardan da, araştırmacı tarafından telefonla aranarak aynı ölçekler ve form kullanılarak veri toplandı. Sürekli değişkenlerin normalliği Shapiro-Wilk testiyle değerlendirildi. Normal dağılımlar ortalama±SD, dağılmayanlar medyan ile sunuldu. Kategorik değişkenler için ki-kare, Fisher ve Fisher-Freeman-Halton testleri kullanıldı.

Results: Katılımcıların tanıtıcı özelliklerinden her biri gruplar arasında bağımsız olmakla birlikte homojen dağılım göstermiştir ($p>0,05$). Ameliyat öncesi toplam sürekli anksiyete ölçek puanlarının her iki grupta da ortalama 39 olduğu ve fark olmadığı ($p=0,494$), ancak 3. gün durumluk anksiyete ölçeği puanlarında kontrol grubunun daha yüksek puan aldığı ve gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,001$). Müdahale grubunun tüm günlük yaşam aktivitelerine ait puanları kontrol grubunun puanlarından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

Conclusions: Mobil eğitimin tiroid cerrahisi geçiren hastalarda anksiyete düzeyini azalttığı ve günlük yaşam aktivitelerine uyumu kolaylaştırdığı saptanmıştır. Bu bulgular, hastalara preoperatif dönemden taburculuk sonrasına kadar düzenli eğitimlerin önerilmesini destekliyor.

Anahtar Kelimeler: e-Mobil eğitim, tiroidektomi, anksiyete, hasta eğitimi, günlük yaşam aktiviteleri, hemşirelik

Kaynakça: Ay, S., Ata, N., & Oncu, F. (2022). Effect of an Information Video before Thyroid Biopsy on Patients' Anxiety. *J Invest Surg*, 35(3):531-534. doi:10.1080/08941939.2021.1882623

Tae, K. (2020). Robotic thyroid surgery. *Auris Nasus Larynx*, Jul 4:S0385-8146(20)30149-8. doi:10.1016/j.anl.2020.06.007. Epub ahead of print. PMID: 32636045.

Ruiz Hernández, C., Gómez-Urquiza, J. L., & Pradas-Hernández, L. (2021). Effectiveness of nursing interventions for preoperative anxiety in adults: A systematic review with meta-analysis. *J Adv Nurs*, 77(8):3274-3285. doi:10.1111/jan.14827

Bedaso, A., & Ayalew, M. (2019). Preoperative anxiety among adult patients undergoing elective surgery: a prospective survey at a general hospital in Ethiopia. *Patient Saf Surg.* **2019**;13:18. Published 2019 Apr 8. doi:10.1186/s13037-019-0198-0

Oteri, V., Martinelli, A., Crivellaro, E., & Gigli, F. (2021). The impact of preoperative anxiety on patients undergoing brain surgery: review. *Neurosurg Rev*, *44*(6):3047-3057. doi:10.1007/s10143-021-01498-1

Giannoula, E., Iakovou, I., Katsikavelas, I., Antoniou, P., & Raftopoulos, V. (2020). A Mobile App for Thyroid Cancer Patients Aiming to Enhance Their Quality of Life: Protocol for a Quasiexperimental Interventional Pilot Study. *JMIR Res Protoc*, *13*;9(3):e13409. doi: 10.2196/13409.

Altınbaş, B. C., & Gürsoy, A. (2023). Nurse-led web-based patient education reduces anxiety in thyroidectomy patients: A randomized controlled study [published online ahead of print, 2023 Jan 23]. *Int J Nurs Pract*, e13131. doi:10.1111/ijn.13131

Cozzaglio, L., Zuccarelli, A., & Quagliuolo, V. (2019). Financial benefit in outpatient thyroid surgery. *J Endocrinol Invest*, *42*(7):867-868. doi:10.1007/s40618-019-01043-4

Bankmycell. (2022). Erişim: <https://www.bankmycell.com/blog/how-many-phones-are-in-the-world#:~:text=According%20to%20Statista%2C%20the%20current,world's%20population%20owns%20a%20smartphone.> Erişim Tarihi: 11 Agu 2022 Report.

Agastiya, I. M. C., Kurianto, E., Akalili, H., & Wicaksana, A. L. (2022) The impact of telehealth on self-management of patients with type 2 diabetes: A systematic review on interventional studies. *Diabetes Metab Syndr*, *16*(5):102485. doi:10.1016/j.dsx.2022.102485

Cozad, M.J., Crum, M., & Tyson, H. (2022). Mobile Health Apps for Patient-Centered Care: Review of United States Rheumatoid Arthritis Apps for Engagement and Activation. *JMIR Mhealth Uhealth*, *10*(12):e39881. Published 2022 Dec 5. doi:10.2196/39881

Kwok, C., Degen, C., Moradi, N., & Stacey, D. (2022). Nurse-led telehealth interventions for symptom management in patients with cancer receiving systemic or radiation therapy: a systematic review and meta-analysis. *Support Care Cancer*, *30*(9):7119-7132. doi:10.1007/s00520-022-07052-z

Li, A., Del Olmo, M. G., Fong, M. (2021). Effect of a smartphone application (Perx) on medication adherence and clinical outcomes: a 12-month randomised controlled trial. *BMJ Open*, *11*(8):e047041. Published 2021 Aug 9. doi:10.1136/bmjopen-2020-047041

Weng, X., Lau, O.S., Ng, C.H., Li, W.H.C., Lam, T.H., & Wang, M.P. (2022). Effect of a workplace mobile phone-based instant messaging intervention on smoking cessation: a cluster-randomized controlled trial. *Addiction*, *117*(6):1758-1767. doi:10.1111/add.15804

Wang, S.W., Chiou, C.C., & Su, C.H. (2022). Measuring Mobile Phone Application Usability for Anticoagulation from the Perspective of Patients, Caregivers, and Healthcare Professionals. *Int J Environ Res Public Health*, *19*(16):10136. Published 2022 Aug 16. doi:10.3390/ijerph191610136

Deniz Doğan, S., & Arslan, S. (2022). The Effects of e-Mobile Training and Consultancy Services on Bariatric Surgery Patients: A Randomized Clinical Trial. *OBES SURG*, <https://doi.org/10.1007/s11695-022-06255-x>

Chughtai, B., Cho, A., & Simonyan, V. (2022). Development and Usability Testing of a Mobile Application to Monitor Patient-Reported Outcomes after Stress Urinary Incontinence Surgery. *Urology*, *159*:66-71. doi:10.1016/j.urology.2021.10.011

- Timmers, T., Janssen, L., & van der Weegen, W. (2019). The Effect of an App for Day-to-Day Postoperative Care Education on Patients With Total Knee Replacement: Randomized Controlled Trial. *JMIR Mhealth Uhealth*, 7(10):e15323. Published 2019 Oct 21. doi:10.2196/15323
- Van der Storm, S.L., Bektaş, M., Barsom, E. Z., & Schijven, M.P. (2023). Mobile applications in gastrointestinal surgery: a systematic review [published online ahead of print, 2023 Apr 4]. *Surg Endosc*, 10.1007/s00464-023-10007-y. doi:10.1007/s00464-023-10007-y
- Foley, N.M., O'Connell, E.P., & Lehane, E.A. (2016). PATI: Patient accessed tailored information: A pilot study to evaluate the effect on preoperative breast cancer patients of information delivered via a mobile application. *Breast*, 30:54-58. doi:10.1016/j.breast.2016.08.012
- Bölükbaş, N., & Birlikbaş, S. (2019). ERAS rehberleri cerrahi sonrası hızlandırılmış iyileşme protokolleri. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 2.3: 194-205. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/914060>
- Süt., N. (2011). Sample size determination and power analysis in clinical trials. *Ulusal Romatoloji Dergisi*, 3(2), 29. <https://www.semanticscholar.org/paper/Sample-size-determination-and-power-analysis-in-S%C3%BCt/857027653b1240cdb91f89c8c7ee08136ad01598>
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39, 175-191.
- Gülşen, M., & Akansel, N. (2020). Effects of discharge education and telephone follow-up on cataract Patients' activities according to the model of living. *Journal of perianesthesia nursing*, 35.1: 67-74. DOI: 10.1016/j.jopan.2019.04.010
- Tüfekçi, H., Akansel, N., & Sivrikaya, S.K. (2022). Pain Interference with Daily Living Activities and Dependency Level of Patients Undergoing CABG Surgery. *Pain Manag Nurs*, 23(2):180-187. doi:10.1016/j.pmn.2021.03.002
- Soydaş Yeşilyurt, D., & Yıldız Findik, Ü. (2019). Effect of Preoperative Video Information on Anxiety and Satisfaction in Patients Undergoing Abdominal Surgery. *Comput Inform Nurs*, 37(8):430-436. doi:10.1097/CIN.0000000000000505
- Özşaker, E., Akan, S., Dolgun, E., & Candan Dönmez, Y. (2022). Cerrahi Hastalarının Öğrenim Gereksinimleri ile Anksiyeteleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Kesitsel Çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 14.1. DOI: 10.5336/nurses.2021-83062
- Soyer, Ö., Candan Dönmez, Y., & Yavuz Van Giersbergen, M. (2018). Ameliyat olan hastaların öğrenim gereksinimlerinin belirlenmesi [Determination of patient learning needs of surgical patients]. *Dokuz Eylül üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(3):200-8. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfed/issue/46781/586627>
- Chen, I.H., Wang, C.H, Wang, S.Y., Cheng, S.Y., Yu, T.J., & Kuo, S.F. (2020). Mediating effects of shoulder-arm exercise on the postoperative severity of symptoms and quality of life of women with breast cancer. *BMC Womens Health*, 20(1):101. Published 2020 May 11. doi:10.1186/s12905-020-00968-w
- Kata, A., Dutt, M., Sudore, R.L., Finlayson, E., Broering, J.M., & Tang, V.L. (2019). What Matters? The Valued Life Activities of Older Adults Undergoing Elective Surgery. *J Am Geriatr Soc.*, 67(11):2305-2310. doi:10.1111/jgs.16102

Yanık, T. & Yılmaz, S. (2019). Kardiyovasküler cerrahi sonrası yoğun bakımda yaşanan sorunlar ve hemşirelik bakımı. *University of Health Sciences Journal of Nursing*, 1(2), 122-127. Erişim 30 Mart 2021, <https://orcid.org/0000-0001-6528-9448>.

Balck, F., Jeszenszky, C., Günther, K.P., Kirschner, S., & Linke, M. (2022). The impact of illness perception on functionality, pain, stiffness, and activity of daily living after total hip replacement surgery. *J Psychosom Res.*, 155:110749. doi:10.1016/j.jpsychores.2022.110749

American Thyroid Association (ATA). (2022) Access Address: <https://www.thyroid.org/thyroid-and-weight/>, Access Date: 14.07.2022.

McGill University Health Centre (MUHC). (2022). A Guide to Thyroid Surgery. Access Address: Erişim: https://www.muhcpatienteducation.ca/DATA/GUIDE/383_en~v~thyroid-surgery-glen-site.pdf Access Date: 19.07.2022.

Nova Scotia Health Authority (Nshealth). (2022). Thyroid Gland and Parathyroid Gland Surgery Patient & Family Guide, Access Address: <https://www.nshealth.ca/sites/nshealth.ca/files/patientinformation/1183.pdf> Access Date: 21.07.2022.

Carlsson, M., Berthelsen, O., & Fagevik Olsén., M. (2018). Effects of a prolonged intervention of breathing exercises after cardiac surgery - a randomised controlled trial. *European Journal of Physiotherapy*, 1-7 doi: 10.5222/JTAICS.2011.106.

Atasayar, S., & Guler Demir, S. (2019). Determination of the Problems Experienced by Patients Post-Thyroidectomy. *Clin Nurs Res*, 28(5):615-635. doi: 10.1177/1054773817729074. Epub 2017 Sep 7. PMID: 28882054.

Mayo Clinic., (2022). Thyroidectomi. Access Address: <https://www.mayoclinic.org/tests-procedures/thyroidectomy/about/pac-20385195> Access Date: 03.02.2022

Park, Y.M., Oh, K.H., Cho, J.G., Baek, S.K., Kwon, S.Y., Jung, K.Y., & Woo, J.S. (2018). Changes in voice- and swallowing-related symptoms after thyroidectomy: Oneyear follow-up study. *Annals of Otolaryngology & Laryngology*, 127(3): 171- 177. <https://doi.org/10.1177/0003489417751472>

Zaman, F., & Karahan, E. (2020). The Effect of Cold Vapor Treated to Thyroidectomy Patients During Early Postoperative Period. *Eastern Journal of Medicine*, 25(1), 118-125. https://jag.journalagent.com/ejm/pdfs/EJM-18189-ORIGINAL_ARTICLE-KARAHAN.pdf

Grabovac, I., & Dorner, T.E. (2019). Association between low back pain and various everyday performances :Activities of daily living, ability to work and sexual function. *Wien Klin Wochenschr*, 131(21-22):541-549. doi:10.1007/s00508-019-01

SURGICAL PATIENTS' EVALUATION OF PAIN MANAGEMENT QUALITY AND SURGICAL NURSES' PAIN- RELATED KNOWLEDGE AND ATTITUDES

Özge Türker¹, Deniz Şanlı²

¹Izmir Alsancak Nevvar Salih Isgoren State Hospital, Izmir, Türkiye

²Izmir Katip Celebi University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Department of Surgical Nursing, Izmir, Türkiye

Introduction and Aim: Pain which is ineffectively managed continues to exist as a problem and to create a burden on them, society and health system. In this study, the authors, aimed to investigate the quality of pain management evaluated by inpatients in surgical clinics, and pain-related knowledge and attitudes of nurses working in surgical clinics, surgical units or emergency services.

Method: The study was conducted as a descriptive and cross-sectional study. The study data were collected from patients hospitalized in surgical clinics (N=306), and from nurses working in surgical clinics, surgical units, or emergency services (N=57), between January 2020 and March 2020. Revised American Pain Society Patient Outcome Questionnaire (APS-POQ-R) and Nurses' Knowledge and Attitudes Survey Regarding Pain (NKASRP) were the tools used for data collection. Data were analyzed with independent samples t-test, Mann Whitney U test, one-way analysis of variance, Kruskal Wallis test and chi-square test.

Results: The mean scores the patients obtained from the severity of worst pain, pain relief and satisfaction with pain treatment components of the APS-POQ-R were 6.14 ± 2.59 , 59.28 ± 22.26 and 8.99 ± 1.62 , respectively. There were significant differences between many components of the APS-POQ-R in terms of such variables as age, sex, undergoing previous surgery, presence of pain before surgery, surgery performed, and type of anesthesia ($p < 0.05$). The mean score the nurses obtained from the NKASRP was 15.35 ± 3.87 . There was a significant difference between these scores according to the nurses' education status ($F=3.298$, $p=0.027$) and their length of service in the profession ($F=7.314$, $p=0.002$).

Conclusion: It was concluded that the patients' pain was relieved moderately, that they were highly satisfied with the pain treatment, and that the nurses' pain-related knowledge and attitude levels were below the moderate level. It is recommended that patients should be informed about pain treatment methods, and that nurses' awareness should be raised.

Anahtar Kelimeler: pain, pain management, postoperative care, postoperative period, surgical nursing

CERRAHİ HASTALARININ AĞRI YÖNETİMİ KALİTESİNİN VE CERRAHİ HEMŞİRELERİNİN AĞRI İLE İLGİLİ BİLGİ VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Özge Türker¹, Deniz Şanlı²

¹İzmir Alsancak Nevvar Salih İşgören Devlet Hastanesi, İzmir, Türkiye

²İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Giriş ve Amaç: Etkisiz yönetilen ağrı, bir sorun olarak var olmaya, birey, toplum ve sağlık sistemi üzerinde yük oluşturmaya devam etmektedir. Bu araştırmanın amacı, cerrahi kliniklerinde yatan hastaların değerlendirdikleri ağrı yönetimi kalitesinin ve cerrahi klinikler, birimler veya acil serviste çalışan hemşirelerin ağrı ile ilgili bilgi ve tutumlarının incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel araştırma türüne uygun yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, Ocak-Mart 2020 tarihleri arasında, cerrahi kliniklerde yatan hastalardan (N=306) ve cerrahi kliniklerde, cerrahi birimlerde ve acil serviste çalışan hemşirelerden (N=57) toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak Gözden Geçirilmiş Amerikan Ağrı Derneği Hasta Sonuçları Anketi (APS-POQ-R) ve Hemşirelerin Ağrı ile İlgili Bilgi ve Tutumları Anketi (NKASRP) kullanılmıştır. Veriler bağımsız gruplarda t testi, Mann Whitney U testi, tek yönlü varyans analizi, Kruskal Wallis testi ve ki-kare testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Hastaların APS-POQ-R bileşenlerinden aldıkları puanlar en kötü ağrı şiddetinde 6.14 ± 2.59 , ağrının giderilmesinde 59.28 ± 22.26 ve ağrı tedavisinden memnuniyette 8.99 ± 1.62 olarak belirlenmiştir. Yaş, cinsiyet, daha önce ameliyat olma, ameliyat öncesinde ağrı varlığı, yapılan ameliyat ve anestezi türüne göre APS-POQ-R'nin birçok bileşeninde anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Hemşirelerin NKASRP puan ortalaması 15.35 ± 3.87 olarak belirlenmiştir. Hemşirelerin eğitim durumlarına ($F=3.298$, $p=0.027$) ve meslekte çalışma sürelerine ($F=7.314$, $p=0.002$) göre bu puanlarında anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hastaların ağrılarının orta düzeyde giderildiği ve ağrı tedavisinden yüksek düzeyde memnun oldukları, hemşirelerin ağrı ile ilgili bilgi ve tutumlarının orta düzeyin altında olduğu sonucuna varılmıştır. Ağrı tedavi yöntemleri konusunda hastaların bilgilendirilmesi ve hemşirelerin farkındalıklarının artırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: ağrı, ağrı yönetimi, ameliyat sonrası bakım, ameliyat sonrası dönem, cerrahi hemşireliği

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZATIONAL COMMUNICATION PERCEPTIONS AND WELL-BEING LEVELS AMONG NURSES WORKING IN A PRIVATE HOSPITAL

Buket Kılınçođlu¹

¹Ankara Güven Hospital

Introduction: Perceptions of organizational communication and individuals' well-being levels are crucial concepts for productivity and job satisfaction in the workplace.

Objective: This study aimed to examine the relationship between organizational communication perceptions and well-being levels among nurses working at a private hospital in Ankara.

Method: The study was conducted in a descriptive design between August 1 and September 1, 2024, in a private hospital in Ankara. The study population consisted of 220 nurses working at the institution, while the sample included 202 nurses who had completed at least four months at the institution by the study period. Data were collected using a "Personal Information Form," the "Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale," and the "Organizational Communication Climate Scale." Data analysis was performed using IBM SPSS Statistics 26. Frequency distributions were provided for categorical variables, and descriptive statistics were used for numerical variables. Differences between demographic groups were analyzed using the Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests. Spearman's correlation analysis was employed to assess relationships.

Results: Among the participants (n=202), 79.7% were female, 53% were over the age of 30, 65.8% had a high school education, 29.2% had 10-15 years of experience, 30.2% worked in inpatient clinics, and 72.8% were staff nurses. The average mental well-being score was 50.72 ± 7.29 . Mental well-being levels did not significantly differ by gender, age, education level, length of service, location, or unit but varied significantly by position. The average score for organizational communication climate was 98.49 ± 17.85 , with no significant differences across gender, age, education level, length of service, location, or position but a significant variation by unit. A positive, strong, and significant correlation was found between mental well-being and organizational communication climate ($r = 0.686, p = 0.000$).

Conclusion: The study concluded that the participants' mental well-being and organizational communication climate were moderate.

Anahtar Kelimeler: nurse, well-being, communication, communication climate, organizational communication climate

ÖZEL BİR HASTANEDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN ÖRGÜTSEL İLETİŞİM ALGILARI İLE İYİ OLUŞLUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Buket Kılınçoğlu¹

¹Ankara Özel Güven Hastanesi

Giriş: Örgütsel iletişim algısı ve bireylerin iyi oluşluk düzeyleri, iş yerindeki verimlilik ve iş tatmini açısından önemli kavramlardır.

Amaç: Bu çalışma Ankara’da özel bir hastanede çalışan hemşirelerin örgütsel iletişim algıları ile iyi oluşluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma 01 Ağustos-01 Eylül 2024 tarihleri arasında Ankara’da özel bir hastanede tanımlayıcı desende yapılmıştır. Çalışmanın evrenini, kurumda çalışan 220 hemşire oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini ise çalışmanın yapıldığı tarihler içerisinde kurumda 4 ayını tamamlamış 202 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu”, "Warwick - Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği" ve "Örgütsel İletişim İklimi Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri IBM SPSS Statistics 26 programında analiz edilmiştir. Kategorik değişkenler için frekans dağılımları, sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Demografik bilgilerin gruplar arasındaki farklılıkları için ise Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Korelasyon analizinde Spearman Korelasyon analizinden kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların (n=202), %79,7’si kadın, %53’ü 30 yaş üstü, %65,8’i lise mezunu, %29,2’si meslekte 10-15 yıl arası deneyimli, %30,2’si yatan hasta kliniklerinde çalışmakta ve %72,8’i staff hemşire olarak görev yapmakta olan hemşirelerdir. Katılımcıların mental iyi oluş puan ortalamaları $50,72 \pm 7,29$ olarak belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, meslekte çalışma süresi, çalıştığı lokasyon ve birim değişkenlerine göre mental iyi oluş düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaşmadığı; çalıştığı pozisyon değişkenine göre ise mental iyi oluş düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı belirlenmiştir. Katılımcıların, örgütsel iletişim iklimi puan ortalamaları $98,49 \pm 17,85$ olarak belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, meslekte çalışma süresi çalıştığı lokasyon ve pozisyon değişkenlerine göre örgütsel iletişim iklimi düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaşmadığı; çalıştığı birim değişkenine göre ise örgütsel iletişim iklimi düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı belirlenmiştir. Katılımcıların mental iyi oluş durumları ile örgütsel iletişim iklimi arasında karşılaştırma yapıldığında pozitif yönde, güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= 0,686$, $p= 0,000$).

Sonuç: Çalışma sonucunda katılımcıların mental iyi oluş düzeyleri ve iletişim iklimi durumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, iyi oluşluk, iletişim, iletişim iklimi, örgütsel iletişim iklimi

Kaynakça: Bakar, H. A., & Raziq, A. (2020). Workplace communication and well-being: A multi-level perspective. *Management Communication Quarterly*, 34(4), 498-524.

Boamah, S. A., Read, E. A., & Spence Laschinger, H. K. (2017). Factors influencing new graduate nurse burnout development, job satisfaction and patient care quality: a time-lagged study. *Journal of Advanced Nursing*, 73(5), 1182-1195.

De Vries, R. E., Bakker-Pieper, A., & Oostenveld, W. (2020). Leadership = communication? The relations of leaders' communication styles with leadership styles, knowledge sharing and leadership outcomes. *Journal of Business and Psychology*, 35(1), 101-116.

Eley, D. S., Eley, R. M., & Rogers-Clark, C. (2022). Reasons for entering and leaving nursing: An Australian regional study. *Australian Journal of Rural Health*, 30(1), 37-44.

Girişken A. G. (2015) Bir Kamu Hastanesinde Sağlık Çalışanlarının İletişim Doyumları İle Örgütsel Adalet Algıları Arasındaki İlişki. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Keldal, G. (2015). Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 103- 115.

McGilton, K. S., Chu, C. H., Shaw, A. C., Wong, R., & Ploeg, J. (2021). Outcomes related to effective communication in healthcare settings with older adults: a systematic review. *Journal of Advanced Nursing*, 77(3), 1327-1341.

Tennant, R., Hiller, L., Fishwick, R., Platt, S., Joseph, S., Weich, S., ... & Stewart-Brown, S. (2007). The Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (WEMWBS): development and UK validation. *Health and Quality of Life Outcomes*, 5(1), 63.

DETERMINING NURSES' CRITICAL THINKING SKILLS AND EVIDENCE-BASED PRACTICE ATTITUDES

Kadriye Demir¹, Berrin Pazar¹

¹Lokman Hekim University

Background: In healthcare delivery, nurses' critical thinking and evidence-based practice skills are important in providing quality care. These research results are important in terms of testing the scientific knowledge that critical thinking skills are a prerequisite for evidence-based care.

Objectives: This research was conducted to determine nurses' critical thinking skills and evidence-based practice attitudes.

Methods: The research, which was carried out with a descriptive study design, was conducted with 105 nurses working in 3 hospitals affiliated with a private university. Data was collected through Google Forms with The Introductory Information Form, the Critical Thinking Scale for Nurses (HIEDS) and the Attitude Scale Towards Evidence-Based Nursing (KDHTÖ). Data were examined in SPSS 22.0 statistics program and distributions of qualitative data were evaluated via frequency and percentage. Relationships between dimensions determining scale levels of nurses were evaluated with Pearson correlation analyses. Independent groups t-test, one-way analysis of variance and post hoc analyses were used in examining descriptive characteristics of nurses and scale score averages.

Results: Nurses' HIEDS total mean score was found to be 388.029±35.189 (high), KDHTS total score mean was 60.800±10.889 (positive). A very weak positive ($r=0.214$) correlation was found between the total score of the 'intellectual and cognitive critical thinking' subscale of the HIEDS and the total score of the KDHTÖ, and a weak ($r=0.359$) correlation was found between the mean scores of the KDHTS beliefs and expectations subscale ($p<0.05$). A relationship was found between some of the nurses' introductory information and the total scores of HIEDS and KDHTS ($p<0.05$).

Conclusion: In this study, it was determined that nurses' critical thinking skills and evidence-based practice attitudes were at a good level. A positive relationship was determined between critical thinking and evidence-based practice attitude. For nurses' positive evidence-based practice attitudes to be transformed into behavior, it is recommended that evidence-based care and critical thinking issues be addressed together in in-service training. In this way, the provision of quality health care services can be expanded.

Anahtar Kelimeler: Evidence-Based Nursing, Critical Thinking, Nurse

HEMŞİRELERİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİ VE KANITA DAYALI UYGULAMA TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Kadriye Demir¹, Berrin Pazar¹

¹Lokman Hekim Üniversitesi

Giriş: Sağlık hizmeti sunumunda hemşirelerin eleştirel düşünme ve kanıta dayalı uygulama becerileri kaliteli bakım verilmesi açısından önemlidir. Eleştirel düşünme becerisinin kanıta dayalı bakımın ön koşulu olduğuna yönelik bilimsel bilginin sınanması açısından bu araştırma sonuçları önemlidir.

Amaç: Bu araştırma hemşirelerin eleştirel düşünme becerileri ve kanıta dayalı uygulama tutumlarının belirlenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Tanımlayıcı çalışma tasarımı ile yürütülen araştırma, özel bir üniversiteye bağlı 3 hastanede çalışan 105 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Veriler; Tanıtıcı Bilgi Formu, Hemşireler İçin Eleştirel Düşünme Ölçeği (HİEDÖ) ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHTÖ) ile Google Forms aracılığı ile toplanmıştır. Veriler SPSS 22.0 istatistik programında incelenmiştir ve nitel verilerin dağılımları frekans, yüzde üzerinden değerlendirilmiştir. Hemşirelerin ölçek düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler pearson korelasyon analizleri ile değerlendirilmiştir. Hemşirelerin tanımlayıcı özellikleri ile ölçek puan ortalamalarının incelenmesinde bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi ve post hoc analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin %83.8'inin kadın ve %39'unun 25 yaş ve altında olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin %49.5'inin 1-5 yıl mesleki tecrübeye sahip olduğu ve %41.9'unun üniversite mezunu olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin HİEDÖ toplam puan ortalaması 388,029±35,189 (yüksek), KDHTÖ toplam puan ortalaması 60,800±10,889 (olumlu) olarak saptanmıştır. HİEDÖ'nin 'entelektüel ve bilişsel eleştirel düşünme' alt boyutu toplam puanı ile KDHTÖ toplam puanı arasında pozitif çok zayıf ($r=214$) ve KDHTÖ inanç ve beklentiler alt boyutu puan ortalamaları arasında zayıf ($r=359$) düzeyde korelasyon bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelerin bazı tanıtıcı bilgileri ile HİEDÖ ve KDHTÖ toplam puanları arasında ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Bu çalışmada hemşirelerin eleştirel düşünme becerilerinin ve kanıta dayalı uygulama tutumlarının iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Eleştirel düşünme ve kanıta dayalı uygulama tutumu arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Hemşirelerin olumlu kanıta dayalı uygulama tutumlarının davranışa dönüşmesi için hizmet içi eğitimlerde kanıta dayalı bakım ve eleştirel düşünme konularının birlikte ele alınması önerilmektedir. Bu sayede kaliteli sağlık bakım hizmeti sunumu yaygınlaştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kanıta dayalı hemşirelik, Eleştirel Düşünme, Hemşire

THE RELATIONSHIP BETWEEN GENDER ATTITUDES AND CYBER AGGRESSION TENDENCIES IN UNIVERSITY STUDENTS

Ayşe Metin¹, Zümre Değen¹

¹Erzurum Technical University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzurum,
Türkiye

*This study was supported by TÜBİTAK 2209-A and University Students Research Projects Support Program 2023/1 with the number 1919B012309539.

Introduction and Aim: While gender is defined as the roles and responsibilities that culture imposes on individuals, cyber aggression refers to harmful behaviors carried out through electronic communication tools. Negative gender-based approaches observed in social issues in the past have become even more pronounced in the cyber environment today. This study examined the relationship between gender attitudes and cyber aggression tendencies among university students.

Method: Data were collected from 430 students at Erzurum Technical University between October 20, 2023, and June 20, 2024, using the "Student Information Form," "Gender Roles Attitude Scale," and "Cyber Aggression Scale." Higher scores on the Gender Roles Attitude Scale indicate a more egalitarian attitude, while higher scores on the Cyber Aggression Scale reflect increased levels of cyber aggression. In evaluating the data, numbers, averages, percentage distributions and Spearman correlation analysis were performed using the SPSS 29.0 package program. Necessary permits were completed before the work.

Results: Among the participants, 54.4% were female, 43.7% were male, and 1.9% selected "other." The mean scores were 132.2 ± 26.4 for the Gender Roles Attitude Scale and 30.4 ± 38.5 for the Cyber Aggression Scale. A moderate, negative, and significant correlation was found between the scale scores ($r = -0.518$; $p = 0.000$).

Conclusion: The study found that gender inequality and cyber aggression are related among university students, with higher egalitarian attitudes toward gender-linked to lower levels of cyber aggression. Education and awareness programs targeting gender inequality could help reduce cyberbullying. Further research with larger and more diverse samples may enhance the generalizability of these findings.

Anahtar Kelimeler: Gender attitudes, cyber aggression, university students.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET TUTUMLARI İLE SİBER SALDIRGANLIK EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ayşe Metin¹, Zümre Değen¹

¹Erzurum Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Erzurum,
Türkiye

*Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A ve Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023/1 kapsamında 1919B012309539 numarasıyla desteklenmiştir.

Giriş ve Amaç: Toplumsal cinsiyet, kültürün bireylere yüklediği görev ve sorumluluklar olarak tanımlanırken, siber saldırganlık elektronik iletişim araçlarıyla gerçekleştirilen zarar verici davranışları ifade etmektedir. Geçmişte sosyal konularda gözlemlenen toplumsal cinsiyete dayalı olumsuz yaklaşımlar günümüzde siber ortamda daha da belirgin hale gelmiştir. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet tutumları ile siber saldırganlık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma verileri Erzurum Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören 430 öğrenciden 20 Ekim 2023- 20 Haziran 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler “Öğrenci Bilgi Formu”, “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” ve “Siber Saldırganlık Ölçeği” araçlarıyla elde edilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği toplam puanı arttıkça eşitlikçi tutum artmaktadır. Siber Saldırganlık Ölçeği toplam puanı arttıkça siber saldırganlık düzeyi artmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 29.0 paket programından yararlanılarak sayı, ortalama, yüzdelik dağılımlar ve Spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Çalışma öncesinde gerekli izinler tamamlanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerden %54.4'ü kadın, %43.7'si erkek, %1.9'u diğer seçeneğini belirtmiştir. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puan ortalaması 132.2±26.4, Siber Saldırganlık Ölçeği puan ortalaması 30.4±38.5 belirlenmiştir. Ölçek puan ortalamaları arasında negatif yönlü orta düzeyli ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=-0.518$; $p=0.000$).

Sonuç: Araştırmada üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile siber saldırganlığın ilişkili olduğu, toplumsal cinsiyete yönelik eşitlikçi tutum arttıkça siber saldırganlık düzeyinin azaldığı belirlenmiştir. Eğitim ve farkındalık programları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ele alarak siber zorbalık riskini azaltmada etkili olabilir. Daha geniş örneklem grupları ve farklı demografik özellikler içeren çalışmaların yapılması, bu ilişkinin genel geçerliliğini artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet tutumları, siber saldırganlık, üniversite öğrencileri.

Kaynakça:

Akarsu, O. (2022). Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık Duyarlılıkları ile Siber Zorbalık ve Mağduriyet Arasındaki İlişki. *Gevher Nesibe Journal of Medical And Health Sciences*, 7(19), 10-22.

Blackstone, Amy. (2003). "Gender Roles and Society." Pp 335-338 in *Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families, Communities, and Environments*, edited by Julia R. Miller, Richard M. Lerner, and Lawrence B. Schiamberg. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO. ISBN I-57607-852-3

Corcoran, L., Mc Guckin, C., & Prentice, G. (2015). Cyberbullying or cyber aggression?: A review of existing definitions of cyber-based peer-to-peer aggression. *Societies*, 5(2), 245-255.

Ramadhita, R., Mahrus, A., & Syabbul, B. (2023). Gender inequality and judicial discretion in Muslims divorce of Indonesia. *Cogent Social Sciences*, 9(1), 2206347.

Seryol, S. & Günbatar, M. S. (2022). Siber Saldırganlık Ölçümü: Lise Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinin Kuruluşunun 40. Yıl Dönümü Şubat Özel Sayısı*, 1-27. DOI: 10.33711/yyuefd.1068076

Supraptiningsih, U., Jubba, H., Hariyanto, E., & Rahmawati, T. (2023). Inequality as a cultural construction: Women's access to land rights in Madurese society. *Cogent Social Sciences*, 9(1), 2194733.

Zeyneloğlu, S., ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

Zeng, K., Cao, F., Wu, Y., Zhang, M., & Ding, X. (2023). Effects of interpretation bias modification on hostile attribution bias and reactive cyber-aggression in Chinese adolescents: a randomized controlled trial. *Current Psychology*, 1-14.

Hamm, M. P., Newton, A. S., Chisholm, A., Shulhan, J., Milne, A., Sundar, P., ... & Hartling, L. (2015). Prevalence and effect of cyberbullying on children and young people: A scoping review of social media studies. *JAMA pediatrics*, 169(8), 770-777.

Topcu, E. M., Uğuryol, M., Özgür, G., & Polat, E. (2023). Öğrenci Hemşirelerin Siber Zorbalık Durumlarının ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 6(1), 10-17.

Gaffney, H., Farrington, D.P., Espelage, D.L., Ttofi, M.M. (2019). Are cyberbullying intervention and prevention programs effective? A systematic and meta-analytical review. *Aggress Violent Behav*, 45: 134-153.

Wienclaw, R. A. (2011). Gender roles. *Sociology reference guide: Gender roles and equality*, 33-40.

EMOTIONAL EXPERIENCES OF WOMEN AFTER STILLBIRTH: A QUALITATIVE STUDY FROM TURKEY

Gùlten Güvenç¹, Gülşah Kùk¹, Hatice Nur Özgen², Rahime Aksoy Bulgurcu³, Merve Ertuğrul¹

¹University of Health Sciences, Gulhane Faculty of Nursing, Department of Obstetrics and Gynecology Nursing, Ankara, Turkey

²Harran University, Faculty of Health Sciences, Department of Obstetrics and Gynecology Nursing, Sanliurfa, Turkey

³Bilecik Şeyh Edebalı University, Faculty of Health Science, Department of Obstetrics and Gynecology Nursing, Bilecik, Turkey

Introduction and Aim: Stillbirth is an extremely traumatic and distressing experience with serious negative effects for the woman, her partner and family. Stillbirth has lasting emotional, cognitive, social, psychological and physiological consequences on families that are often underestimated. This study aims to determine the emotional experiences of women who had stillbirth.

Method: Phenomenological approach, one of the qualitative research designs, was adopted in the study. The study was conducted between January-June 2021 in a training and research hospital in Ankara, Turkey. Data were obtained through Personal Data Collection Form and Semi-structured Interview Form. The descriptive Colaizzi method was employed to analyse the qualitative data. This study was reported according to the COREQ (Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research) checklist.

Results: In the study, 12 women were interviewed, and their emotional states were analysed under five main themes. These are the emotions experienced when the pregnancy was first learned, the effects of bereavement due to stillbirth, the attitude towards the baby after stillbirth, the factors influencing the bereavement process and the methods of coping with the bereavement process.

Conclusion: Stillbirth is an important phenomenon that deeply influences the lives of women. Therefore, it is crucial to address the psychosocial aspects of the process in the care of stillbirth mothers.

Anahtar Kelimeler: stillbirth, emotional experiences, bereavement, psychosocial aspects, coping strategies

ÖLÜ DOĞUM SONRASI KADINLARIN EMOSYONEL DENEYİMLERİ: TÜRKİYE'DEN NİTEL BİR ÇALIŞMA

Gülten Güvenç¹, Gülşah Kök¹, Hatice Nur Özgen², Rahime Aksoy Bulgurcu³, Merve Ertuğrul¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

²Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Şanlıurfa, Türkiye

³Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Bilecik, Türkiye

Giriş ve Amaç: Bir gebeliğin ölü doğumla sonuçlanması başta kadın olmak üzere hem eş hem de aileler için ciddi olumsuz etkileri olan, son derece travmatik ve üzücü bir deneyimdir. Ölü doğumun aileler üzerinde göz ardı edilen kalıcı duygusal, bilişsel, psikolojik, sosyal, ruhsal ve fizyolojik sonuçları mevcuttur. Bu çalışmada, ölü doğum yapan kadınların yaşadıkları emosyonel deneyimlerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Yöntem: Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir. Araştırma, Ocak-Haziran 2021 tarihleri arasında Ankara, Türkiye’de bir eğitim ve araştırma hastanesinde gerçekleştirilmiştir. Veriler, Kişisel Veri Toplama Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ile elde edilmiştir. Nitel verilerin analizi için betimleyici Colaizzi yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma, COREQ kontrol listesine göre raporlanmıştır.

Bulgular: Çalışmada 12 kadınla görüşülmüş ve duygusal durumları beş ana tema altında incelenmiştir. Bu temalar; gebeliğin ilk öğrenildiğinde yaşanan duygular, ölü doğuma bağlı yaşanan yasın etkileri, ölü doğum sonrası bebeğe yaklaşım, yas sürecini etkileyen faktörler ve yas süreciyle başa çıkma yöntemleridir.

Sonuç: Ölü doğum, kadınların yaşamlarını derinden etkileyen önemli bir olgudur. Bu nedenle, ölü doğum yapmış annelerin bakımında sürecin psikososyal boyutlarına eğilmek büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: ölü doğum, duygusal deneyimler, yas, psikososyal boyutlar, baş etme stratejileri

Kaynakça:

- [1] R. Aydın, O. Korukcu, K. Kabukcuoglu, Investigation of the experiences of mothers living through prenatal loss incidents: A qualitative study, J Nurs Res 27 (3) (2019) 1–8.
- [2] T.D. Metz, R.S. Berry, R.C. Fretts, et al., Management of stillbirth: Obstetric care consensus no, 10, Obstet Gynecol 135 (2020) E110–E132.
- [3] UNICEF. A child or youth died once every 4.4 seconds in 2021 – UN report, 2023.
- [4] R. Horton, U. Samarasekera, Stillbirths: ending an epidemic of grief, Lancet (London, England) 387 (10018) (2016) 515–516.

- [5] C. Burden, S. Bradley, C. Storey, et al., From grief, guilt pain and stigma to hope and pride - a systematic review and meta-analysis of mixed-method research of the psychosocial impact of stillbirth, *BMC Pregnancy Childbirth* 16 (1) (2016) 1-12.
- [6] I.K. Gravensteen, E.M. Jacobsen, P.M Sandset, et al., Anxiety, depression and relationship satisfaction in the pregnancy following stillbirth and after the birth of a live-born baby: A prospective study, *BMC Pregnancy Childbirth* 18 (1) (2018) 1-10.
- [7] A.E.P Heazell, D. Siassakos, H. Blencowe, et al., Stillbirths: Economic and psychosocial consequences, *Lancet (London, England)* 387 (2016) 604–616.
- [8] A. Navidian, Z. Saravani, M. Shakiba, Impact of psychological grief counseling on the severity of post-traumatic stress symptoms in mothers after stillbirths, *Issues Ment Health Nurs* 38 (8) (2017) 650–654.
- [9] L. Roberts, S. Montgomery, G. Ganesh, et al., Addressing stillbirth in india must include men, *Issues Ment Health Nurs* 38 (7) (2017) 590–599.
- [10] M.C. Avila, Camacho, I.M.F. Medina, F.R. Jiménez-López, et al., Parents' experiences about support following stillbirth and neonatal death, *Adv Neonatal Care* 20 (2) (2020) 151–160.
- [11] A. Fernández-Férez, M.I. Ventura-Miranda, M. Camacho-Ávila, et al., Nursing interventions to facilitate the grieving process after perinatal death: A systematic review, *Int J Environ Res Public Health* 18 (11) (2021).
- [12] R.D. Markin, S. Zilcha-Mano, Cultural processes in psychotherapy for perinatal loss: Breaking the cultural taboo against perinatal grief, *Psychotherapy* 55 (1) (2018) 20–26.
- [13] N. Nurse-Clarke, B. Dicicco-Bloom, R.L Imbo, Application of caring theory to nursing care of women experiencing stillbirth, *MCN Am J Matern Nurs* 44 (1) (2019) 27–32.
- [14] J.C. Sun, W. Rei, M.Y. Chang, et al., Care and management of stillborn babies from the parents' perspective: A phenomenological study, *J Clin Nurs* 31 (2022) 860–868.
- [15] M. Camacho-Ávila, C .Fernández-Sola, F.R. Jiménez-López, et al., Experience of parents who have suffered a perinatal death in two Spanish hospitals: A qualitative study, *BMC Pregnancy Childbirth* 19 (1) (2019) 1–11.
- [16] C. Ravaldi, M. Levi, E. Angeli, et al., Stillbirth and perinatal care: Are professionals trained to address parents' needs?, *Midwifery* 64 (2018) 53–59.
- [17] H.D.O. Salgado, C.B. Andreucci, A.C.R Gomes, et al., Correction to: The perinatal bereavement project: development and evaluation of supportive guidelines for families experiencing stillbirth and neonatal death in Southeast Brazil—a quasi-experimental before-and-after study, *Reprod Health* 18 (2021) 1–18.
- [18] Palas Karaca P, Kaya Y, Aksu S., The opinions of health professionals in maternity clinics on perinatal loss and lament. *Life Skills Journal of Psychology*, 4 (7) (2020) 69–79.
- [19] V. Sonmez, F.G. Alacapınar, Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri. 7. Ankara; (2019).
- [20] A. Yıldırım, H. Simsek, Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, 6. Baskı, Nadir Kitap, (2008).
- [21] Tekindal M, Ş. Uğuz Arsu, Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Beyond Horiz Sci J* 20 (2020) 153–182.

- [22] N. Lagadec, M. Steinecker, A. Kapassi, et al., Factors influencing the quality of life of pregnant women: A systematic review, *BMC pregnancy and childbirth* 18 (2018) 1-14.
- [23] M.K. Das, N.K. Arora, H. Gaikwad, et al. Grief reaction and psychosocial impacts of child death and stillbirth on bereaved North Indian parents: A qualitative study, *PLoS One* 16 (1) (2021) e0240270.
- [24] J.F. Frøen, J. Cacciatore, E.M. McClure, et al., Stillbirths: Why they matter. *Lancet* 377 (9774) (2011) 1353–1366.
- [25] V. Gopichandran, S. Subramaniam, M.J. Kalsingh, Psycho-social impact of stillbirths on women and their families in Tamil Nadu, India - a qualitative study. *BMC Pregnancy Childbirth* 18 (2018) 1–13.
- [26] S. Marwah, H.S. Gaikwad, P. Mittal, Psychosocial implications of stillborn babies on mother and family: A review from tertiary care infirmary in India, *J Obstet Gynecol India* 69 (2019) 232–238.
- [27] A. Sarkar, S. Siwatch, N. Aggarwal, et al., The unheard parental cry of a stillbirth: fathers and mothers. *Arch Gynecol Obstet* 305 (2) (2022) 313–322.
- [28] L. Roberts, S.J. Renati, S. Solomon, et al., Stillbirth and infant death: Mental health among low-income mothers in Mumbai. *BMC Pregnancy Childbirth* 21 (2021) 1–12.
- [29] V. Actis Danna, T. Lavender, R. Laisser, et al., Exploring the impact of healthcare workers communication with women who have experienced stillbirth in Malawi, Tanzania and Zambia. A grounded theory study, *Women and Birth* 36 (1) (2023) e25-e352022.
- [30] A. Adebayo, M. Liu, W. Cheah, Sociocultural understanding of miscarriages, stillbirths, and infant loss: A study of nigerian women, *J Intercult Commun Res* 48 (2) (2019) 91–111.
- [31] M.M. Sisay, R. Yirgu, A.G. Gobeze, et al., A qualitative study of attitudes and values surrounding stillbirth and neonatal mortality among grandmothers, mothers, and unmarried girls in rural Amhara and Oromiya regions, Ethiopia: Unheard souls in the backyard, *J Midwifery Women’s Heal* 59 (2014) 110-117.
- [32] T.A. Mills, E. Ayebare, R. Mukhwana, et al., Parents’ experiences of care and support after stillbirth in rural and urban maternity facilities: A qualitative study in Kenya and Uganda, *BJOG An Int J Obstet Gynaecol* 128 (2021) 101–109.
- [33] M. Murphy, E. Savage, O’Donoghue K., et al., Trying to conceive: An interpretive phenomenological analysis of couples’ experiences of pregnancy after stillbirth. *Women and Birth* 34 (5) (2021) e475–e481.

THE EFFECT OF STRESS BALLS ON REDUCING ANXIETY AND FEAR DURING CASTING PROCEDURES FOR EXTREMITY FRACTURES IN CHILDREN AGED 6-12 YEARS

Sultan Esra Sayar¹, Zülbiye Demir Barbak¹, Orhan Delice²

¹Atatürk University, Faculty of Health Sciences

²University of Health Sciences Erzurum City Hospital/Erzurum City Hospital

Aim: The study was conducted to determine the effect of the stress ball used during plaster application on children's fear and anxiety levels.

Method: The research sample consisted of 60 children who applied to the emergency department of Erzurum City Hospital for plaster casts between March 1 and June 31, 2024. In the study, two groups were determined: experimental (n=30) and control group (n=30). Permission was received for the research from Atatürk University Faculty of Medicine Ethics Committee (Number: B.30.2.ATA.0.01.00/318). Written consent was obtained from the parents and verbal consent was obtained from the children, and data collection began. "Introductory Information Form", "Children's Fear Scale-CFS" and "Child Anxiety Scale-State Scale (ÇAS-D)" and a stress ball were used to collect the data. Plaster casts were used for the children in both groups. Anxiety and fear states and vital signs were recorded before and after the procedure. Data were analyzed using descriptive statistics, t-test, paired t-test, ANOVA and Tukey's advanced analysis methods

Results: It was determined that the average age of the children was 8.55 ± 2.35 , the average crying duration of the participants in the control group was 2.82 ± 4.33 minutes, and this duration was 2.42 ± 3.46 minutes in the experimental group. The difference in child, parent and observer fear scale mean scores in the experimental and control groups before and after the procedure is statistically significant ($p < 0.05$). The mean score before the procedure is higher in the experimental group. In the experimental group, the difference between the child, parent and observer State Anxiety scale mean scores before and after the procedure is statistically significant ($p < 0.05$). The average score before the procedure is higher.

Conclusion : The use of a stress ball has been identified as an effective method for reducing fear and anxiety during the casting procedure. It is recommended to be used during the plastering process because it is easily accessible, applicable and cost-effective.

Anahtar Kelimeler: extremity fractures fear and anxiety stress ball plastering process

6-12 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA EKSTREMİTE KIRIKLARINDA ALÇILAMA İŞLEMİ SIRASINDA OLUŞAN ANKSİYETE VE KORKUYU AZALTMADA STRES TOPUNUN ETKİSİ

Sultan Esra Sayar¹, Zülbiye Demir Barbak¹, Orhan Delice²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Erzurum Şehir Hastanesi

Amaç: Çalışma, alçı uygulaması sırasında kullanılan stres topunun çocukların korku ve kaygı seviyeleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntemler: Araştırma örneklemini 1 Mart ve 31 Haziran 2024 tarihleri arasında Erzurum Şehir Hastanesi acil servisine alçı için başvuran 60 çocuk oluşturdu. Deney (n=30) ve kontrol grubu (n=30) olmak üzere iki grup belirlendi. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kuruldan (Sayı: B.30.2.ATA.0.01.00/318) izin alındı. Uygulama öncesi ebeveynlerden yazılı çocuklardan sözlü onam alındı ve veri toplamaya başlandı. Verilerin toplanmasında “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Çocukların Korku Ölçeği (CFS)” ve “Çocuk Anksiyete Skalası- Durumluluk Ölçeği (ÇAS-D)”, stres topu kullanıldı. İki gruptaki çocukların da alçı işleminden önce ve sonrasında anksiyete ve korku durumları ve yaşam bulguları kaydedildi. Veriler tanımlayıcı istatistikler, t-testi, eşli t-testi, ANOVA ve Tukey'in ileri analiz yöntemleri kullanılarak analiz edildi.

Bulgular: Çocukların ortalama yaşı 8.55±2.35 olarak belirlenmiştir, kontrol grubundaki katılımcıların ortalama ağlama süresi 2.82±4.33 dakika, deney grubundaki ortalama ağlama süresi ise 2.42±3.46 dakikadır. Deney ve kontrol gruplarında korku ölçeği puan ortalamaları, işlem öncesi ve sonrası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05). İşlem öncesi ortalama puanlar deney grubunda daha yüksektir. Deney grubunda çocuk, ebeveyn ve gözlemci Durum Kaygı Ölçeği puan ortalamaları arasında işlem öncesi ve sonrası fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05). İşlem öncesi ortalama puanlar daha yüksektir.

Sonuç: Stres topu uygulaması, alçı uygulaması sırasında korku ve kaygıyı azaltmada etkili bir yöntem olarak belirlenmiştir. Kolay erişilebilir, uygulanabilir ve maliyet etkin olduğu için alçı uygulamaları sırasında kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ekstremite kırıkları korku ve kaygı stres topu alçı işlemi

EXPLORING THE VISION OF FUTURE PUBLIC HEALTH NURSES: A DESCRIPTIVE STUDY OF GRADUATE PROGRAM STUDENTS' PERCEPTIONS OF COMMUNITY CARE

Betül Özen¹, Yelda Koçak², Elif Zeynep Metin Gemici³, Mustafa Özer⁴

¹Erciyes University/Faculty of Health Sciences/Department of Nursing/Department of Public Health Nursing, Kayseri, Türkiye

²Kahramanmaraş İstiklal University/Faculty of Health Sciences/Department of Nursing, Kahramanmaraş, Türkiye

³Cappadocia University/Cappadocia Vocational School/Department of Medical Services and Techniques/Operating Room Services Program, Nevşehir, Türkiye

⁴Erzincan Binali Yıldırım University/Faculty of Health Services/Department of Medical Services and Techniques/First and Emergency Aid Program, Erzincan, Türkiye

Introduction and Objective: Despite the high need for Public Health Nurses, the number of nurses who prefer to specialize and work in community care remains insufficient. In this study, it was aimed to define the community care perceptions of graduate students of Public Health Nursing.

Method: It is a descriptive research. The study was conducted with 64 volunteer students enrolled in Public Health Nursing graduate programs in the 2023-2024 academic year in Türkiye. The data were collected between September and November 2023 using the Personal Information Form and the "Scale of Community Care Perception for Nursing Students (SCOPE)" after ethical permission was obtained. Descriptive statistics were used to evaluate the data.

Results: 54.7% of the students were in the 22-30 age group; 85.9% were female; 64.1% were enrolled in a doctoral program; 68.8% were in their thesis period; 50% wanted to work in public health institutions. Rehabilitation center (3.1%) was the least preferred place. Their perception of community care is good (228.09±35.73). Most of them evaluated community care as interesting (9.45±0.95). Having a lot of freedom of movement (n=32, 50%) was the most influential factor in their preference to work in community care, while having a high status job (n=2, 3.1%) was the least influential factor.

Conclusion: Public Health Nursing graduate students' perceptions of community care are at a good level. Students find community care interesting. Those who want to work in public health institutions are high. Those who prefer rehabilitation centers are few. Practices to encourage nurses to work in community care are recommended.

Anahtar Kelimeler: Public Health Nursing, nursing students, community health care

GELECEĞİN HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELERİNİN VİZYONUNU KEŞFETMEK: LİSANSÜSTÜ PROGRAM ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUM BAKIM ALGILARINA İLİŞKİN TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Betül Özen¹, Yelda Koçak², Elif Zeynep Metin Gemici³, Mustafa Özer⁴

¹Erciyes Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü/Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kayseri, Türkiye

²Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

³Kapadokya Üniversitesi/Kapadokya Meslek Yüksekokulu/Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü/Ameliyathane Hizmetleri Programı, Nevşehir, Türkiye

⁴Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi/Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu/Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü/İlk ve Acil Yardım Programı, Erzincan, Türkiye

Giriş ve Amaç: Halk Sağlığı Hemşirelerine olan ihtiyacın fazla olmasına rağmen, toplum bakımında uzmanlaşmayı ve çalışmayı tercih eden hemşirelerin sayısı yetersiz kalmaktadır. Bu araştırmada, Halk Sağlığı Hemşireliği lisansüstü öğrencilerinin toplum bakım algılarını tanımlamak amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı araştırmadır. Türkiye’de 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Halk Sağlığı Hemşireliği lisansüstü programlarında kayıtlı 64 gönüllü öğrenciyle araştırma gerçekleştirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu ve “Hemşirelik Öğrencileri için Toplum Bakım Algısı Ölçeği (SCOPE)” kullanılarak Eylül-Kasım 2023 tarihleri arasında etik izin alındıktan sonra veriler toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %54.7’si 22-30 yaş grubundadır; %85.9’u kadındır; %64.1’i doktora programında kayıtlıdır; %68.8’i tez dönemindedir; %50’si halk sağlığı kurumlarında çalışmak istemektedir. Rehabilitasyon merkezi (%3.1) en az tercih edilen yerdir. Toplum bakımına yönelik algıları iyi düzeydedir (228.09±35.73). Çoğunluğu toplum bakımını ilgi çekici (9.45±0.95) olarak değerlendirmiştir. Toplum bakımında çalışmayı tercih etmelerinde, çok fazla hareket özgürlüğünün olması (n=32, %50) en fazla etkiliyken; yüksek statülü iş olması (n=2, %3.1) en az etkilidir.

Sonuç: Halk Sağlığı Hemşireliği lisansüstü öğrencilerinin toplum bakımına yönelik algıları iyi düzeydedir. Öğrenciler toplum bakımını ilgi çekici görmektedirler. Halk sağlığı kurumlarında çalışmak isteyenler fazladır. Rehabilitasyon merkezi tercih edenler azdır. Hemşireleri toplum bakımında çalışmaya teşvik edecek uygulamalar önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk Sağlığı Hemşireliği, hemşirelik öğrencileri, toplum sağlık bakımı

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE EFFECT OF COMPLAINTS DURING PREGNANCY ON QUALITY OF LIFE AND FEAR OF CHILDBIRTH AND STRESS

Mevhibe Çoban¹, Esra Güney¹

¹Inonu University

Introduction and Aim: The study was conducted to determine the relationship between the effects of complaints during pregnancy on quality of life and fear of childbirth and stress.

Method: The study was conducted in the NST polyclinic of a hospital located in a province in eastern Turkey between October 30, 2023 and December 2023. The universe of the study consisted of pregnant women who were 20 weeks or older and applied to the NST polyclinic. The sample size was calculated using Openepi version 3.01. The sample size was calculated as at least 367 pregnant women with a 5% error level, a two-way significance level, a 95% confidence interval, and 80% power.

Results: It was determined that the mean score of the Wijma birth expectation/experience scale of pregnant women increased as the level of education increased, and the mean score of the Tilburg pregnancy distress scale increased in pregnant women whose pregnancies were unplanned and who were expecting a girl, and the difference between the groups was significant ($p<0.05$). It was determined that there was a positive low-level relationship between the complaints during pregnancy and their effect on the quality of life and the Wijma birth expectation/experience scale, the Tilburg pregnancy distress scale total score and the negative affect sub-dimension, and this relationship was statistically significant ($p<0.001$). It was determined that there was a positive low-level relationship between the Tilburg pregnancy distress scale Spouse participation sub-dimension and the Wijma birth expectation/experience and Tilburg pregnancy distress scale total scores, and this relationship was statistically significant ($p<0.001$).

Conclusion: It was determined that there was a relationship between the complaints during pregnancy and the quality of life and fear of birth and stress.

Anahtar Kelimeler: birth, pregnant, fear, stress

GEBELİKTEKİ YAKINMALARIN YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ İLE DOĞUM KORKUSU VE STRES ARASINDAKİ İLİŐKI

Mevhibe Çoban¹, Esra Güney¹

¹İnönü Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Araştırma gebelikteki yakınmaların yaşam kalitesine etkisi ile doğum korkusu ve stres arasındaki ilişki durumlarının belirlenmesi amacıyla yürütüldü.

Yöntem: Araştırma, 30 Ekim 2023 - Aralık 2023 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusundaki bir ilde bulunan bir hastanenin NST polikliniğinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini NST polikliniğine başvuru yapan 20 hafta ve üzeri gebeler oluşturdu. Örneklem büyüklüğü, Openepi 3.01 versiyonu kullanılarak hesaplandı. Örneklem büyüklüğü %5 yanılığ düzeyi, çift yönlü önem düzeyinde %95 güven aralığında, %80 güç ile en az 367 gebe olarak hesaplandı.

Bulgular: Gebelerin Wijma doğum beklentisi/deneyimi ölçeğı puan ortalamasının eğitim düzeyi arttıkça arttığı, Tilburg gebelikte distres ölçeğı puan ortalamasının ise gebeliğı plansız olan ve kız bebek bekleyen gebelerde arttığı ve gruplar arası farkın önemli olduğu belirlendi ($p<0.05$). Gebelerin Gebelikteki yakınmalar ve yaşam kalitesine etkisi ile Wijma doğum beklentisi/deneyimi ölçeğı, Tilburg gebelikte distres ölçeğı toplam puan ve olumsuz duygulanım alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu ve bu ilişkinin istatistiksel olarak önemli olduğu belirlendi ($p<0.001$). Tilburg gebelikte distres ölçeğı Eş katılımı alt boyutu ile Wijma doğum beklentisi/deneyimi ve Tilburg gebelikte distres ölçek toplam puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu ve bu ilişkinin istatistiksel olarak önemli olduğu belirlendi ($p<0.001$).

Sonuç: Gebelikteki yakınmaların yaşam kalitesine etkisi ile doğum korkusu ve stres arasında ilişki olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: doğum, gebe, korku, stres

NURSE INSTRUCTORS' PERCEPTION OF COMPETENCE SCALE FOR MEASUREMENT AND EVALUATION: A METHODOLOGICAL STUDY

Nazik Yalnız¹, Emine Şenyuva², Güçlü Şekercioğlu³

¹Akdeniz University Nursing Faculty

²Istanbul University–Cerrahpasa Florence Nightingale Nursing Faculty

³Akdeniz University Faculty of Education

Introduction and Aim: In nursing education, the nurse instructors' competence for assessment and evaluation is critical for the knowledge, skills, and competencies that students need to possess. In the studies conducted with nurse instructors and nursing students, it is seen that there are mainly problems and solution suggestions related to assessment and evaluation. The purpose of this study was to develop a reliable and valid measurement tool that will be able to be used in determining nurse educators' perception of competence regarding assessment and evaluation.

Method: The study employed a correlational survey design. The sample of the study consisted of 576 nurse instructors who were working in nursing schools in Turkey. For Exploratory Factor Analysis, and Confirmatory Factor Analysis, data were collected from two different study groups at two different times. Data were collected between October 2023 and January 2024 using an Information Form and the Nurse Instructors' Perception of Competence Scale for Assessment and Evaluation. Construct validity was assessed through exploratory factor analysis, and internal consistency analyses were conducted to evaluate reliability.

Results: As a result of exploratory factor analysis, the sub-dimensions were named "Planning and Preparation," "Implementation," and "Evaluation." These three sub-dimensions accounted for 45.22% of the total variance. The goodness-of-fit values obtained from confirmatory factor analysis indicated that the model was acceptable. McDonald's Omega values for the 30-item 5-point Likert scale were found to be 0.93 in Exploratory Factor Analysis, and 0.94 in Confirmatory Factor Analysis.

Conclusion: It was concluded that the developed scale is a valid and reliable measurement tool that can be used to determine nurse instructors' perception of competence regarding assessment and evaluation. In line with this result, it is predicted that the scale will guide researchers in nursing education research and contribute to every stage of assessment and evaluation in nurse education.

Anahtar Kelimeler: Assessment and evaluation, nursing education, nurse instructor, scale development, psychometric properties

HEMŞİRE ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMeye İLİŞKİN YETERLİK ALGISI ÖLÇEĞİ: YÖNTEMSEL BİR ÇALIŞMA

Nazik Yalnız¹, Emine Şenyuva², Güçlü Şekercioğlu³

¹Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

³Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Giriş ve Amaç: Nitelikli hemşirelik eğitiminin tamamlayıcı ve ayrılmaz bir parçası; öğrencilerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yeterliklerin sürekli, sistematik ve objektif olarak ölçülmesi ve değerlendirilmesidir. Ölçme ve değerlendirmenin sağlıklı olmasında ise hemşire öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirmeye ilişkin bilgi, beceri, tutum ve yeterliklere sahip olması büyük önem taşımaktadır. Hemşire öğretim elemanları ve hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak ölçme ve değerlendirmeye ilişkin sorun ve çözüm önerilerinin (ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin sınırlı uygulanması, soru hazırlama, farklı öğrenme kazanımlarını değerlendirme, adil/objektif bir değerlendirme vb.) olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada, hemşire öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirmeye ilişkin yeterlik algısını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: İlişkisel tarama tipinde olan araştırmaya, DFA ve AFA için ayrı olmak üzere Türkiye’de bulunan hemşirelik okullarında görev yapan 576 hemşire öğretim elemanı katılmıştır. Veriler, Ekim 2023-Ocak 2024 tarihleri arasında Bilgi Formu ve Hemşire Öğretim Elemanlarının Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırma verilerinin geçerliğinin değerlendirilmesinde yapı geçerliği, güvenilirliğin değerlendirilmesinde ise iç tutarlılık analizleri yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda alt boyutlar “Planlama ve Hazırlama”, “Uygulama” ve “Değerlendirme” olarak adlandırılmıştır. Üç alt boyut toplam varyansın % 45.22’sini açıklamaktadır. DFA sonucunda ulaşılan uyum iyiliği değerleri, modelin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Yapılan analizler sonucunda 30 maddeden oluşan 5’li likert tipi ölçeğin McDonald’s Omega değeri AFA’da 0.93, DFA’da 0.94 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Geliştirilen ölçeğin, hemşire öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirmeye ilişkin yeterlik algısını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda ölçeğin, hemşirelik eğitimi araştırmalarında araştırmacılara yol göstereceği, hemşire eğitiminde ölçme ve değerlendirmenin her aşamasına katkı sunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölçme ve değerlendirme, hemşirelik eğitimi, hemşire öğretim elemanı, ölçek geliştirme, psikometrik özellikler

Kaynakça: Akgül, A. (2003). Tıbbi Araştırmalarda İstatistiksel Analiz Teknikleri (2. Baskı). Ankara: Emek Ofset

Alimbekov, A., Yeşil, R., Yılmaz, K., Yılmaz, H., Boobekova, K., Borkoyev, B., & Mamirova, C. (2021). Üniversite öğretim elemanlarının pedagojik yeterlikleri sergileme konusunda yaşadıkları sorunlar/zorluklar ve eğitim ihtiyaçlarının değerlendirilmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 82-97.

- Arastman, G., Yıldırım, K., & Daşçı, E. (2015). Ölçme ve değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 (38), 219-228.
- Arslantaş, H.İ. (2011), Öğretim elemanlarının öğretim stratejileri-yöntem ve teknikleri, iletişim ve ölçme değerlendirme yeterliklerine yönelik öğrenci görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 487-506.
- Atılğan, H. (Ed). (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (12.Baskı). Anı Yayıncılık.
- Bagcıvan, G., Cinar, F. I., Tosun, N., & Korkmaz, R. (2015). Determination of nursing students' expectations for faculty members and the perceived stressors during their education. *Contemporary Nurse*, 50 (1), 58–71. <https://doi.org/10.1080/10376178.2015.1010259>
- Beauvais, A. M., & Phillips, K. E. (2020). In corporating future of nursing competencies into a clinical and simulation assessment tool: Validating the clinical simulation competency assessment tool. *Nursing Education Perspectives*, 41(5), 280–284. <https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000000709>
- Boztepe, H., & Terzioğlu, F. (2013). Hemşirelik eğitiminde beceri değerlendirme. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(1), 57-64.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Data analysis for social sciences: statistics, research design SPSS applications and interpretation. (25th ed)* Pegem A Publishing.
- Çağrı, A., Akbaş, V., & Gülgün, C. (2019). Öğretmenlerin ölçme değerlendirmeye yönelik tutumları: Kastamonu örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 20-31.
- Çayır, A., & Ulupınar, S. (2021). A scale development study: validity and reliability of the educational skills scale. *Research on Education and Psychology*, 5(1), 1-13.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2023). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- DeLuca, C., LaPointe-McEwan, D., & Luhanga, U. (2016). Approaches to classroom assessment inventory: A new instrument to support teacher assessment literacy, *Educational Assessment*, 21(4), 248-266. <https://doi.org/10.1080/10627197.2016.1236677>
- Doğanay, A., Uyar, M. Y., Dinçer, S., & Karaçoban, F. (2021). Öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini değerlendirme ölçeği (ÖYDÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 201-214. <https://doi.org/10.24315/tred.694869>
- Duygulu, S., & Abaan, S. (2012). Turkish nursing students' views on practice assessments and service user involvement. *Contemporary Nurse*, 43(2), 201–212. <https://doi.org/10.5172/conu.2013.43.2.201>
- Eşer, İ., Khorshid, L., Zaybak, A., Yapucu Güneş, Ü., Denat, Y., Demir, Y., Türk, G., Çınar Yücel, Ş., Hakverdioğlu, G., & Akın Korhan, E. 2010, Hemşirelik yüksek okulu çoktan seçmeli sınav sorularının analizi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 26 (2), 37-48.
- Hababeh, M. O., & Lalithabai, D. S. (2020). Nurse trainees' perception of effective clinical instructor characteristics. *International Journal of Nursing Sciences*, 7(3), 285–290. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2020.06.006>
- Hartell, E., Gumaelius, L., & Svärth, J. (2015). Investigating technology teachers' self-efficacy on assessment. *Int J Technol DesEduc* 25, 321–337. <https://doi.org/10.1007/s10798-014-9285-9>
- Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği. (2020). *HEPDAK Özdeğerlendirme Raporu Hazırlama Kılavuzu 5.1 Sürüm*, https://www.hepdak.org.tr/doc/b4_v5.pdf.

- Institute of Medicine. (2011). *Future of nursing report*. <https://www.nursingworld.org/practice-policy/iom-future-of-nursing-report/>
- Karaöz, S. (2013). Hemşirelik eğitiminde klinik değerlendirmeye genel bakış: Güçlükler ve öneriler. *DEUHYO ED*, 6(3),149-158.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keçeci, A., & Demiray, A. (2017). Hemşirelik eğitiminde dönüşüm: Kanıta dayalı eğitim. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4 (3), 65-73.
- Kılıç Topal, K. (2023). Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik genel yeterlik algıları ile tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 12(1), 362-373.<https://doi.org/10.7884/teke.5621>
- Kılınç, A. (2011). Öğretmen adaylarının eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik özyeterlik algı ölçeği, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 12 (4): 81-93
- Killam, L. A., & Camargo-Plazas, P. (2022). Revisioning assessment and evaluation in nursing education through critical caring pedagogy: Using authentic examinations to promote critical consciousness. *Advances in NursingScience*, 45(1), E15–E30. <https://doi.org/10.1097/ANS.0000000000000382>
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. Routledge.
- McAllister, M., & Flynn, T. (2016). The Capabilities of Nurse Educators (CONE) questionnaire: Development and evaluation. *Nurse Education Today*, 39, 122–127. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2016.01.022>
- Mohamad Hanefar, S. B., Anny, N., & Rahman, S. (2022). Enhancing teaching and learning in higher education through formative assessment: Teachers' Perceptions. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 9(1), 61-79. <https://doi.org/10.21449/ijate.946517>
- Moreno-Murcia, J., Silveira Torregrosa, Y., & Belando Pedreño, N. (2015). Questionnaire evaluating teaching competencies in the university environment. Evaluation of teaching competencies in the university. *Journal of New Approaches in Educational Research*, 4(1), 54-61. doi:<http://dx.doi.org/10.7821/naer.2015.1.106>
- Norcini, J., Anderson, M. B., Bollela, V., Burch, V., Costa, M. J., Duvivier, R., Hays, R., Palacios Mackay, M. F., Roberts, T., & Swanson, D. (2018). 2018 Consensus framework for good assessment. *Medical Teacher*, 40(11), 1102–1109. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2018.1500016>
- Oguguo, B.C.E., Ene, U.C., Dave-Ugwu, P.O., Ezechukwu, R.I., Okebanama, C. I., Ukala, G., Agugoosi, O.J., & Ugwu, F.C. (2021). Academic nurse educators' perceptions of classroom assessment practices as means for quality nursing education, *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 25(02), 590-608. <https://doi.org/10.37200/V25I2/37968>
- Oermann, M.H., & Gaberson, K.B. (2019). *Evaluation and testing in nursing: Nursing education*. (6th ed.). Springer Publishing Company
- Orhan, A., & Senemoğlu, N. (2022). Öğretim elemanlarının öğretim hizmetinin niteliğini değerlendirmesi ölçeğinin geliştirilmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 10(20), 693- 715. <https://doi.org/10.18009/jcer.1161728>

Özdamar, K. (2016). *Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek Ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi* IBM SPSS, IBM SPSS AMOS ve MINITAB Uygulamalı, Nisan Kitabevi.

Özpınar, İ. (2021). Öz, akran, grup ve öğretim üyesi değerlendirme: Öğretmen yeterlikleri penceresinden bir bakış. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 10(3), 949-973. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.754885>

Prado, M.L., Testoni, A.K., Kempfer, S.S., Ferraz, F., Lopes, C.R., & Bernardi, M.C. (2014). Formative Evaluation of the Nursing Program at a University in the South of Brazil: Technological Tool to the Approach of the Unified Health System. *Open Journal of Social Sciences*, 2: 1-6. <http://dx.doi.org/10.4236/jss.2014.22001>

Preston, R., Gratani, M., Owens, K., Roche, P., Zimanyi, M., & MalauAduli, B. (2020). Exploring the impact of assessment on medical students' learning. *Assessment & Evaluation In Higher Education*, 45(1), 109-124, <https://doi.org/10.1080/02602938.2019.1614145>

Rafi, G., Moattari, M., Nikbakht, A., Kojuri, J., & Mousavinasab, M. (2014). Problems and challenges of nursing students' clinical evaluation: A qualitative study, *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 19(1), 41-49.

Salminen, L., Minna, S., Sanna, K., Jouko, K., & Helena, L. K. (2013). The competence and the cooperation of nurse educators. *Nurse Education Today*, 33(11), 1376–1381. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.09.008>

Satoh, M., Fujimura, A., & Sato, N. (2020). Competency of Academic Nurse Educators. *SAGE Open Nursing*, 6, 2377960820969389. <https://doi.org/10.1177/2377960820969389>

Sever, I., & Saban, A. İ. (2015). Öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirme yeterlik algılarının belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 173-204. <https://doi.org/10.19171/uuefd.70673>

Şenel, S., & Şenel, H. C. (2021). Remote assessment in higher education during COVID-19 Pandemic. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 8 (2), 181-199. <https://doi.org/10.21449/ijate.820140>

Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6th ed.). Pearson

Tarrant, M., Knierim, A., Hayes, S.K., & Ware, J.(2006). The frequency of item writing flaws in multiple-choice questions used in high-stakes nursing assessments. *NurseEducToday*, 26(8), 662-671. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2006.07.006>

Tarrant, M., & Ware, J. (2008). Impact of item-writing flaws in multiple-choice questions on student achievement in high-stakes nursing assessments. *MedicalEducation*, 42(2), 198-206. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2007.02957.x>

Tuncer, M., & Geçim, E. (2019). Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme becerileri yeterlik algılarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (12), 16-37. <https://doi.org/10.46778/goputeb.410788>

Tavşancıl E. (2010). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46 (Özel Sayı), 74-85.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2022). *Öğretim elemanı istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Yükseköğretim Kurulu. (2022). *Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP) 2022*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/hemsirelik_cekirdek_egitim_programi.pdf

Weerasekara, S. S., Oh, J., Cho, H., & Im, M. (2021). Development and Validation of a Self-Efficacy Scale for Nursing Educators' Role in Sri Lanka. *International Journal Of Environmental Research and Public Health*, 18(15), 7773. <https://doi.org/10.3390/ijerph18157773>

World Health Organization. (2016). *Nurse educator core competencies*. Printed by the WHO Document Production Services, Geneva, Switzerland. https://www.who.int/hrh/nursing_midwifery/nurse_educator

THE INVESTIGATION OF THE PERCEPTIONS OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS REGARDING THE NURSING PROFESSION USING THE DRAWING METHOD: A QUALITATIVE STUDY

Mahinur Durmuş İskender¹, Havva Kaçan¹, Mehmet Kanak²

¹Kastamonu University

²Sivas Cumhuriyet University

Introduction and Aim: Individuals with special needs are individuals who have significant differences with their peers in terms of personal and developmental characteristics and academic competencies due to different reasons. In this study, it was aimed to examine the perceptions of children with special needs about the nursing profession using the drawing method.

Method: Visual phenomenology, a qualitative research design, was employed in this study. The study population included children aged 6-12 diagnosed with mild intellectual disabilities, attending three special education and rehabilitation centers in Kastamonu City Center between December 2023 and February 2024. A total of 66 participants, whose families consented to their participation, completed the study. Data collection utilized the "Nurses from the Eyes of Sick Children Data Collection Form" and drawings depicting the significance of "nurse" to them. The study was conducted with approval from the ethics committee (Decision No: 26, Date: 08.11.2023).

Results: Data were analyzed using descriptive statistical methods and thematic inductive analysis of drawings. 46% of participants were girls, and the most common age group was 9-11 years old (68%). Additionally, 96% of children had no chronic diseases, and 58% had no history of hospitalization. When asked which facial expression reflects a nurse, most participants (82%) chose a smiling face. The analysis also showed that children with special needs predominantly perceived nurses as women and associated them with syringes. Moreover, 82% of the children depicted nurses with smiling facial expressions, while only 4% portrayed them as scared.

Conclusion: Through the drawing method, nurses can gain valuable insights into effective approaches when interacting with children with special needs. Moreover, this method has the potential to reduce the fears of children with mild intellectual disabilities and improve their positive perceptions of nursing.

Anahtar Kelimeler: children with special needs, drawing, nurse, nursing care.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE İLİŞKİN ALGILARININ RESİM ÇİZME YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Mahinur Durmuş İskender¹, Havva Kaçan¹, Mehmet Kanak²

¹Kastamonu Üniversitesi

²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Özel gereksinimli birey; farklı nedenlere bağlı olarak kişisel ve gelişim özellikleriyle akademik yeterlilikleri hususunda yaşlılarıyla anlamlı farklılıkları bulunan bireylerdir. Bu çalışmada özel gereksinimli çocukların hemşirelik mesleğine ilişkin algılarının çizim yöntemi kullanılarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan görsel fenomenoloji kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Aralık 2023- Şubat 2024 tarihleri arasında Kastamonu İl merkezinde üç özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine eğitim amacıyla gelen hafif zihinsel engel tanısı almış 6-12 yaş aralığındaki çocuklar oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeyip araştırmaya katılmayı kabul eden ve ailelerinden onam alınmış olan 66 katılımcı ile çalışma tamamlanmıştır. Veriler, “Hasta çocukların gözünden hemşireler veri toplama formu” ve “hemşire” değerinin onlar için ifade ettiği anlam üzerine çizdiği resimlerle toplanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için etik kurul izni alınmıştır (Karar No: 26, Toplantı Tarihi: 08.11.2023).

Bulgular: Veriler, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler ve çizilen resimlerde tematik tümevarım analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların %46’sının kız olduğu, %68 ile en kalabalık yaş grubunun 9-11 yaş olduğu, çocukların %96’sının bir kronik rahatsızlığını olmadığı ve %58’nin hastanede yatma geçmişinin olmadığı görülmektedir. Katılımcılar kendilerine yöneltilen “aşağıdaki yüz ifadelerinden hangisi hemşireyi yansıtır?” sorusuna büyük oranda (%82) gülen yüz ifadesini seçmişlerdir. Analiz, özel gereksinimli çocukların hemşireleri ağırlıklı olarak kadın olarak algıladığını ve şırınga ile ilişkilendirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, çocukların %82’si hemşireleri gülümseyen yüz ifadeleri ile resmederken, sadece %4’ü korkmuş yüz ifadeleri ile resmetmiştir.

Sonuç: Çizim yöntemi sayesinde hemşireler, özel ihtiyaçları olan çocuklarla etkileşim kurarken etkili yaklaşımlar konusunda değerli bilgiler edinebilir. Ayrıca, bu yöntem hafif düzeyde zihinsel engelli çocukların korkularını azaltma ve hemşireliğe ilişkin olumlu algılarını geliştirme potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: özel gereksinimli çocuklar, çizim, hemşire, hemşirelik bakımı.

IMPACT OF NURSING STUDENTS ACADEMIC ACHIEVEMENT ON THEIR VACCINE ATTITUDES

Asiye Nur Ulusoy¹, Nazike Duruk¹

¹Eskişehir Osmangazi University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

Introduction and Aim: The attitudes of student nurses, who are the nurses of the future, towards vaccination studies are important in creating social awareness. This study was planned to determine the impact of the academic achievement of students receiving education in the department of nursing in a faculty of health sciences on their vaccine attitudes.

Method: The sample of the descriptive study comprised 353 students who received education in the faculty of health sciences in a state university between May and June 2024 and agreed to take part in the study. Research data were collected face to face using an individual information form and the Vaccination Attitudes Scale. Before collecting study data, permission was obtained from the Ethics Committee and the Dean's Office of the Faculty where the research was conducted. It was found that the data showed normal distribution according to Kurtosis and Skewness analysis. For this reason, parametric tests were used to analyze the data.

Results: The students' mean age was 20.92 ± 1.85 years and academic grade point average was 2.67 ± 0.53 . According to the scale used in the study, a score between 52 and 70 is considered a positive attitude. In this study, the total scale score average was 52.96 ± 7.95 ; it was determined that the participants' attitudes towards vaccination were positive. A positive and significant correlation was found between the academic grade point averages and vaccine attitudes of the students ($r=0.25$, $p=0.00$; $r=0.25$, $p=0.00$).

Conclusion: Based on the positive and significant relationship between the general academic grade point average of the students participating in the study and their attitudes towards vaccination, we can say that academic success has a positive effect on vaccination attitudes.

Anahtar Kelimeler: nursing, vaccine attitude, nursing student

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARILARININ AŞI TUTUMLARINA ETKİSİ

Asiye Nur Ulusoy¹, Nazike Duruk¹

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Toplumsal bilincin oluşmasında geleceğın hemşireleri olan öğrenci hemşirelerin aşılama çalışmalarına dair tutumları önemlidir. Bu araştırma bir sağlık bilimleri fakùltesinin hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin akademik başarılarının aşı tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki araştırmanın örneklemini Mayıs-Haziran 2024 tarihleri arasında bir üniversitenin sağlık bilimleri fakùltesinde eğitim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden 353 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri, bireysel bilgi formu ve Aşıya İlişkin Tutumlar Ölçeğı kullanılarak yüz yüze toplanmıştır. Çalışma verileri toplanmadan önce Etik Kurul ve araştırmanın yapıldığı Fakùlte Dekanlığı'ndan izin alınmıştır. Verilerin Kurtosis ve Skewness analizine göre normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması $20,92 \pm 1,85$ ve genel akademik not ortalaması $2,67 \pm 0,53$ idi. Araştırmada kullanılan ölçeğe göre 52- 70 arasındaki puan olumlu tutum olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada ölçek toplam puan ortalaması $52,96 \pm 7,95$ olup; katılımcıların aşıya yönelik tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin genel akademik not ortalaması ile aşıya ilişkin tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,25$, $p=0,00$; $r=0,25$, $p=0,00$).

Sonuç: Çalışmaya katılan öğrencilerin genel akademik not ortalaması ile aşıya ilişkin tutumları arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmasından yola çıkarak akademik başarının aşı tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, aşı tutumu, hemşirelik öğrencisi

Kaynakça: Göger Z (2023). Toplumun Koruyucu Aşılarla İlgili Tutum Ve Davranışları: İstanbul İli Örneğı. Sağlık Ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 2, Sayfa: 158-168.

Özümit D., Yıldırım Sarı H. (2021). Aşıya İlişkin Tutumlar Ölçeğının Türkçe'ye Uyarlanması, Geçerlik Ve Güvenirliğinin İncelenmesi. J Pediatr Inf;15(3):167-176.

Yılmaz D (2022). Sağlık Bilimleri Fakùltesi Öğrencilerinin Aşı Reddi Hakkındaki Düşünceleri Ve Aşılarla İlişkin Tutumları. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 5(3), 347-354. DOI:10.38108/Ouhcd.1030442

Erkekoğlu P, Köse S, Balcı Ozyurt A, Yirün A (2020). Aşı Kararsızlığı ve COVID-19'un Etkileri. Literatür Eczacılık Bilimleri Dergisi, 9(2), 208 - 220. 10.5336/Pharmsci.2020-76102

Yılmaz Akar S, Zeren Öztürk G. (2020). Hekimlerin Aşı ve Aşı Karşıtlığı Hakkında Bilgi, Tutum Ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. FLORA, 25(4), 516-26.

Di Martino G, Di Giovanni P, Di Girolamo A, Scampoli P, Cedrone F, D'Addezio ve Ark. (2020). Knowledge and Attitude Towards Vaccination Among Healthcare Workers: A Multicenter Cross-Sectional Study in A Southern Italian Region. Vaccines, 8(2), 248.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Bonville CA, Domachowske JB, Cibula DA, Suryadevara M. (2017). Immunization Attitudes and Practices Among Family Medicine Providers. *Human Vaccines & Immunotherapeutics*, 13(11): 2646-2653. <https://doi.org/10.1080/21645515.2017.1371380>

Çetin AO, Şaşmaz A, Kurtuluş D, Badur İ, Balkan İ, Owiwi M, Öge A, Atak M, Altunel A, Akkoyun M, Korkmaz B, Çelik A, Özdilek Yi, Keleş H, Az A, Ankaralı H. (2021).Sağlık Öğrencilerinde Aşı Tereddüdü. *Anadolu Klin.*;26(3):239-48.

DETERMINATION OF FRAILTY AND MALNUTRITION STATUS AND RISK FACTORS IN ELDERLY SURGICAL PATIENTS

Semra Özdemir¹, Çiğdem Kaya²

¹Balıkesir University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

²Balıkesir University, Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Nursing

Aim: To determine the frailty and malnutrition status and risk factors of elderly patients undergoing surgery.

Method: The study is descriptive and cross-sectional. Ethics committee approval and permissions were obtained. Data were collected in a health practice and research hospital and a state hospital between November 2023 and August 2024 using the Patient Identification Form, Frail Scale, and Mini Nutritional Assessment(MNA) test. Patients aged 60 and over who underwent surgery in orthopedics and traumatology, general surgery and neurosurgery clinics were included. Descriptive statistics, t test, One Way Anova, correlation and multiple linear regression analyses were used.

Results: The mean age of the 140 patients included in the study was 70.03±5.74; 67.1% were female, 95.7% were married. 47.9% underwent orthopedic surgery and 80.7% had chronic diseases. 63.6% of the patients were frail; 55% were at risk of malnutrition and 10.7% were malnourished. It was determined that there was a positive relationship between the frail frailty scale score of the patients and the number of medications used continuously and ASA score; and a negative relationship with preoperative and postoperative hemoglobin values($p<0.05$). There was a negative relationship between the MNA score and the duration of hospitalization, ASA score and Frail Scale score; and there was a positive relationship between BMI, preoperative and postoperative albumin and hemoglobin values. While ASA score is a predictor of both frailty status and nutritional status, BMI is only a predictor of nutritional status.

Conclusion: Our study showed that frailty is common in individuals over 60 years of age who underwent surgery and more than half of the patients were at risk of malnutrition. These results emphasize the importance of evaluating the frailty and nutritional status of patients before surgery. It is recommended that these evaluations be performed routinely in the preoperative period to identify patients whose outcomes may improve with early intervention.

Anahtar Kelimeler: Frailty, Malnutrition, Nutritional Risk Assessment, Surgical Patients, Elderly Patients

YAŞLI CERRAHİ HASTALARININ KIRILGANLIK VE MALNÜTRİSYON DURUMLARININ VE RİSK FAKTÖRLERİNİN BELİRLENMESİ

Semra Özdemir¹, Çiğdem Kaya²

¹Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı

Amaç: Cerrahi uygulanan yaşlı hastaların kırılğanlık ve malnütrisyon durumlarının ve risk faktörlerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel niteliktedir. Etik kurul onayı ve izinler alınmıştır. Veriler, bir sağlık uygulama ve araştırma ve bir devlet hastanesinde Kasım 2023 – Ağustos 2024 tarihleri arasında, Hasta Tanılama Formu, Frail Ölçeği, Mini Nütrisyonel Değerlendirme (MNA) testi ile toplandı. Ortopedi ve travmatoloji, genel cerrahi, beyin ve sinir cerrahisi kliniklerinde cerrahi uygulanan 60 yaş ve üstü hastalar dahil edildi. Verilerin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistikler, t testi, One Way Anova, korelasyon ve multiple lineer regresyon analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya dahil edilen 140 hastanın yaş ortalaması 70.03±5.74 olup; %67.1’i kadın, %95.7’si evlidir. %47.9’una ortopedik cerrahi uygulanmıştır ve %80.7’sinde kronik hastalık mevcuttur. Hastaların %63.6’sı kırılğan olup; %55’inin malnütrisyon riski altında olduğu ve %10.7’sinde ise malnütrisyon olduğu belirlenmiştir. Hastaların frail kırılğanlık ölçeği puanı ile sürekli kullanılan ilaç sayısı ve ASA skoru arasında pozitif yönde; ameliyat öncesi ve ameliyat sonrası hemoglobin değerleri ile negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.05). MNA puanı ile hastanede yatış süresi, ASA skoru ve Frail Ölçeği puanı arasında negatif yönde ilişki varken; BKİ, ameliyat öncesi ve sonrası albümin ve hemoglobin değerleri arasında pozitif yönde ilişki vardır. ASA skoru hem kırılğanlık durumunun hem de nütisyonel durumun yordayıcısı iken, BKİ sadece nütisyonel durumun yordayıcısıdır.

Sonuç: Çalışmamızda, cerrahi uygulanan 60 yaş üstü bireylerde kırılğanlığın yaygın olduğu ve hastaların yarısından fazlasının malnütrisyon riski altında olduğu gösterilmiştir. Bu sonuçlar, ameliyat öncesi hastaların kırılğanlık ve beslenme durumlarının değerlendirilmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ameliyat öncesi dönemde bu değerlendirmelerin rutin olarak yapılması, erken müdahale ile sonuçları iyileşebilecek hastaların belirlenmesi için önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırılğanlık, Malnütrisyon, Beslenme Risk Değerlendirmesi, Cerrahi Hastalar, Yaşlı Hastalar

Kaynakça: Cooper, Z., Rogers, S. O., Ngo, L., Guess, J., Schmitt, E., Jones, R. N., Ayres, D. K., Walston, J. D., Gill, T. M., Gleason, L. J., Inouye, S. K., & Marcantonio, E. R. (2016). Comparison of Frailty Measures as Predictors of Outcomes After Orthopedic Surgery. *Journal of the American Geriatrics Society*, 64(12), 2464–2471. <https://doi.org/10.1111/jgs.14387>

Gillis, C., & Wischmeyer, P. E. (2019). Pre-operative nutrition and the elective surgical patient: why, how and what? *Anaesthesia*, 74, 27–35. <https://doi.org/10.1111/anae.14506>

Gn, Y. M., Abdullah, H. R., Loke, W., & Sim, Y. E. (2021). Prevalence and risk factors of preoperative malnutrition risk in older patients and its impact on surgical outcomes: a retrospective observational study. *Canadian Journal of Anesthesia*, 68(5), 622–632. <https://doi.org/10.1007/s12630-021-01933-3>

THE RELATIONSHIP BETWEEN PREGNANT WOMEN'S HEALTH INFORMATION OBTAINING BEHAVIORS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT AND MATERNAL HEALTH LITERACY LEVEL AND ANXIETY

Zeynep Alpağat¹, Eda Kılınç İşleyen²

¹Uşak University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

²Uşak University Faculty of Health Sciences Department of Public Health Nursing

Introduction and Aim: Expectant mothers usually obtain information about their health during pregnancy from digital platforms. Although information obtained from the internet provides an opportunity for pregnant women, it can also lead to increased and unfounded anxiety. Pregnant women conducting research can be associated with anxiety and low health literacy. Therefore, the study aimed to reveal the relationship between pregnant women's behavior in obtaining health information in digital environments and maternal health literacy level and anxiety.

Method: This cross-sectional study was conducted in the Pregnancy Follow-up Unit of the Training and Research Hospital between March 2024 and July 2024. 200 pregnant women were included in the study. Socio-demographic questionnaire, Digital Health Information Acquisition and Confirmation Behaviors Scale, Maternal Health Literacy Scale during Pregnancy and Pregnancy Anxiety Scale will be used as data collection tools in the study. Descriptive statistics, t-test in independent groups, one-way Anova and Pearson correlation analysis were used in the analysis of the study. This study was conducted in accordance with the principles of the Declaration of Helsinki.

Results: The mean age of the pregnant women was 27.68 ± 4.64 , and 85% of them were university graduates. The pregnant women's health information acquisition behavior score from digital environments was 2.24 ± 0.81 (medium level) and the digital confirmation score was 3.05 ± 0.87 (medium level). The maternal health literacy level of the pregnant women was 71.41 ± 15.69 (sufficient level). The total anxiety level of the pregnant women was 63.18 ± 12.92 (medium level). As a result of the study, a positive moderate correlation was found only between digital confirmation and maternal health literacy ($p=0.363$, $p=0.000$).

Conclusion: As a result of this study, it was determined that pregnant women obtained health information from digital media and confirmed this information. In addition, pregnant women had a good level of health literacy and a moderate level of anxiety.

Anahtar Kelimeler: pregnancy, digital environment, health information, health literacy, anxiety

GEBELERİN DİJİTAL ORTAMDA SAĞLIK BİLGİSİ EDİNME DAVRANIŞLARI İLE ANNE SAĞLIĞI OKURYAZARLIK DÜZEYİ VE ANKSİYETE ARASINDAKİ İLİŞKİ

Zeynep Alpağat¹, Eda Kılınç İşleyen²

¹Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Anne adayları, gebelikleri sırasında sağlıkları hakkında bilgileri genellikle dijital platformlardan edinirler. İnternette edinilen bilgiler gebelere fırsat sunsa da aynı zamanda artan ve yersiz kaygıya yol açabilir. Gebelerin araştırma yapması anksiyete ve düşük sağlık okur-yazarlığıyla ilişkilendirilebilir. Bu nedenle çalışmada gebelerin dijital ortamda sağlık bilgisi edinme davranışları ile anne sağlığı okuryazarlık düzeyi ve anksiyete arasındaki ilişkisi ortaya konulması hedeflenmiştir.

Yöntem: Kesitsel tipte olan bu araştırma Mart 2024 ile temmuz 2024 tarihleri arasında Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin Gebe İzlem Biriminde gerçekleşmiştir. Araştırmaya 200 gebe dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyo-demografik soru formu, Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit Davranışları Ölçeği, Gebelikte Anne Sağlığı Okuryazarlığı Ölçeği ve Gebeliğe İlişkin Anksiyete Ölçeği kullanılacaktır. Çalışmanın analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t-testi, one-way Anova ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Bu çalışma Helsinki Bildirgesi ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirildi.

Bulgular: Gebelerin yaş ortalaması 27,68±4,64 olup, %85'i üniversite mezunudur. Gebelerin dijital ortamdan sağlık bilgisi edinme davranış puanı 2,24±0,81 (orta düzey) olup dijital teyit puanı 3,05±0,87'dir (orta düzey). Gebelerin anne sağlığı okuryazarlık düzeyi 71,41±15,69'dur (yeterli düzey). Gebelerin toplam anksiyete düzeyi 63,18±12,92'dir (orta düzey). Çalışma sonucunda yalnızca dijital teyit ile anne sağlığı okuryazarlığı arasında pozitif orta düzey korelasyon bulunmuştur (p=0,363, p=0,000).

Sonuç: Bu çalışma sonucunda gebelerin dijital ortamdan sağlık bilgisi edindiği ve bu bilgileri teyit ettiği belirlenmiştir. Ayrıca gebelerin iyi düzey sağlık okuryazarlığı, orta düzey anksiyetesi vardır.

Anahtar Kelimeler: gebelik, dijital ortam, sağlık bilgisi, sağlık okur-yazarlığı, anksiyete

Kaynakça: 1. Ojaperv, K., & Virkus, S. (2023). Pregnancy-related health information behaviour of Estonian women. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 72(3), 284-314.

2. Merrell, L. K. (2016). Exploration of the pregnancy-related health information seeking behavior of women who gave birth in the past year.

3. Çömlekçi, M. F., & Bozkanat, E. (2021). İnfodemide dijital ortamda sağlık bilgisi edinme ve teyit davranışları. *İstanbul University Journal of Sociology*, 41(1), 103-125.

4. Taheri, S., Tavousi, M., Momenimovahed, Z., Direkvand-Moghadam, A., Tiznobaik, A., Suhrabi, Z., & Taghizadeh, Z. (2020). Development and psychometric properties of maternal health literacy inventory in pregnancy. *PloS one*, 15(6), e0234305.

5. Brunton, R. J., Dryer, R., Saliba, A., & Kohlhoff, J. (2019). The initial development of the Pregnancy-related Anxiety Scale. *Women and Birth*, 32(1), e118-e130.

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' VIEWS ON OBSTETRIC VIOLENCE AND THEIR ATTITUDES TOWARDS VIOLENCE: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Burcu Küçükkaya¹

¹Bartın University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, Division of Obstetrics and Gynecologic Nursing, Bartın, TÜRKİYE.

Introduction and Aim: It is important to emphasize that interventions during birth can have physical, mental, and emotional consequences for women. This study aimed to examine the relationship between nursing students' perceptions of obstetric violence and their attitudes toward violence.

Methods: This cross-sectional study was conducted on 334 students who volunteered to participate in the research via an online survey at Bartın University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, between 23.04.2024-01.06.2024. The Personal Data Collection Form prepared by examining the literature, the Obstetric Violence Perception Scale in Students (OVPSS), and the Attitude Towards Violence Scale in University Students (ATVSUS) were used in the research.

Results: The average age of the students was 28.32 ± 5.41 , 76.9% were female, 32.0% were in the second grade, 56.3% were in services/polyclinics related to gynecology and diseases, 56% It was determined that 3 of them were in the presence of a pregnant woman who was about to give birth before clinical practice. It was found that total score average of OVPSS was 81.05 ± 42.23 and total score average of ATVSUS was 100.45 ± 43.36 . A statistically significant positive relationship exists between the total and sub-dimensions of OVPSS and ATVSUS ($p < .001$).

Conclusion: In our study, students' perceptions of obstetric violence and their attitudes toward violence are at a moderate level. As students' perceptions and awareness of obstetric violence increase, their positive attitudes towards violence in terms of disapproval and acceptance of violence also increase. In line with these results, it is recommended that instructors who specialize in women's health and disease nursing and take an active role in undergraduate education interactively question and evaluate students' perceptions of obstetric violence and their attitudes towards violence in clinical practice areas and theoretical courses, and as a result of the evaluation, seminars should be given to students to increase their awareness.

Anahtar Kelimeler: Nursing, University, Student, Perception of obstetric violence, Attitude towards violence

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN OBSTETRİK ŞİDDET ALGILARI İLE ŞİDDETE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Burcu Küçükkaya¹

¹Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Bartın, TÜRKİYE.

Giriş ve Amaç: Doğum yaparken yapılan müdahalelerin kadınlar için fiziksel, zihinsel ve duygusal sonuçlar doğurabileceğini vurgulamak gerekmektedir. Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin obstetrik şiddet algıları ile şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel özellikteki bu çalışma, 23.04.2024-01.06.2024 tarihlerinde Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde online anket yoluyla araştırmaya katılmaya gönüllü 334 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada literatür incelenerek hazırlanan Kişisel Veri Toplama Formu, Öğrencilerde Obstetrik Şiddet Algısı Ölçeği (ÖOŞAÖ) ve Üniversite Öğrencilerinde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ÜÖŞYTÖ) kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalamasının 28,32±5,41, %76,9'unun kadın, %32,0'nun 2. sınıf, %56,3'ünün kadın doğum ve hastalıkları ile ilgili servis/polikliniklerde bulunduğu, %56,3'ünün klinik uygulama öncesinde doğum yapacak olan bir gebenin yanında bulunduğu saptandı. ÖOŞAÖ'nün toplam puan ortalamasının 81,05±42,23 ve ÜÖŞYTÖ'nün toplam puan ortalamasının 100,45±43,36 olduğu bulunmuştur. Öğrencilerde Obstetrik Şiddet Algısı Ölçeği (ÖOŞAÖ) ve Üniversite Öğrencilerinde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ÜÖŞYTÖ) toplam ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır ($p < ,001$).

Sonuç: Çalışmamızda, öğrencilerin obstetrik şiddet algıları ve şiddete yönelik tutumları orta düzeydedir. Öğrencilerin obstetrik şiddet algıları ve farkındalıkları arttıkça, şiddeti onaylamama ve kabul etmeme açısından şiddete yönelik olumlu tutumlarında artmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında uzmanlaşan ve lisans eğitiminde aktif rol alan eğitimcileri öğrencilerin obstetrik şiddet algıları ve şiddete yönelik tutumlarını klinik uygulama alanlarında ve teorik derslerde interaktif olarak sorgulaması ve değerlendirmesi, değerlendirme sonucunda öğrencilere farkındalıklarını arttırmak amacıyla seminerlerin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Üniversite, Öğrenci, Obstetrik şiddet algısı, Şiddete yönelik tutum

BİBLİOMETRİK ANALİZİS OF GRADUATE THESES İN NURSİNG RELATED TO MİGRATION İN TÜRKİYE

Bahar Paksoy¹, Ayşegül Öztürk Birge²

¹Master's Program with Thesis in Nursing Department, Institute of Health Sciences, Ankara University

²Department of Internal Medicine Nursing, Faculty of Nursing, Ankara University

ABSTRACT

The purpose of this review is to conduct a bibliometric analysis of graduate theses related to migration in the field of nursing in Türkiye. Theses were searched in the National Thesis Center database of the Council of Higher Education (YÖK) using the keywords "migration," "migrant," and "nursing." A total of 14 graduate theses, accessible without year limitation, were included in this study. It was determined that 71.5% of the theses on migration were master's theses, while 28.5% were doctoral theses. Furthermore, 64.3% of the theses on migration employed descriptive methods. According to the reviewed theses, most studies were master's theses, descriptive research methods were predominantly used, and most research on migration was found in the Department of Public Health Nursing. Additionally, many of the theses investigated the health behaviors and birth-related attitudes of migrant women. With the increase in migration in the country, the management of infectious diseases and health issues of migrants is critical in preventing public health problems. In this context, it is recommended to provide education to increase nurses' awareness on migrant health, disease prevention, and management, starting from nursing undergraduate programs and continuing post-graduation.

Anahtar Kelimeler: migration, immigrant, nursing

TÜRKİYE’DE GÖÇ İLE İLGİLİ YAPILMIŞ OLAN HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Bahar Paksoy¹, Ayşegül Öztürk Birge²

¹Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı

²Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Özet

Bu derlemenin amacı Türkiye’de göç ile ilgili yapılmış olan hemşirelik lisansüstü tez çalışmalarının bibliyometrik analizini yapmaktır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “göç”, “göçmen” ve “hemşirelik” anahtar kelimeleri kullanılarak lisansüstü tezler taranmıştır. Yıl sınırlaması olmaksızın erişime açık 14 lisansüstü tez bu çalışmaya dâhil edilmiştir. Göç üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin %71,5’inin yüksek lisans tezi, %28,5’inin doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Göç üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin %64,3’ünün tanımlayıcı yöntemle yapıldığı saptanmıştır. İncelenen lisansüstü tezler doğrultusunda; çalışmaların çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu, araştırma yöntemi olarak daha çok tanımlayıcı araştırma yönteminin kullanıldığı ve göç ile ilgili yapılan çalışmaların halk sağlığı hemşireliği anabilim dalı tezlerinde olduğu ve yapılan çoğu tezin göçmen kadınların sağlık davranışları ve doğum ile ilgili tutumlarının incelendiği ortaya çıkmıştır. Ülkemizde artan göç ile birlikte bulaşıcı hastalık ve göçmenlerin sağlık sorunlarının yönetimi, toplum sağlığı sorunlarının önüne geçilmesinde kritiktir. Bu doğrultuda göçmen sağlığı, hastalıkların önlenmesi ve yönetimi konusunda hemşirelik lisans programlarından başlayarak mezuniyet sonrasında da hemşirelerin konu ile ilgili farkındalıklarının artırılması yönelik eğitim verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: göç, göçmen, hemşirelik

Kaynakça: Aka, M. (2019). Göçmen Kadınların Doğum Sonrası Destek İhtiyaçlarının ve Alınan Destek Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Arılı, A. (2023). Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Göçmen Kadınlarda Ruhsal Belirtilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Avcı, A. (2023). Göçmen Çocukların Resim Yoluyla Değerlendirilen Duygu İfadeleri ile Annelerinin Çocuklarının Duygu İfade Becerilerine Yönelik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir.

Aydın, A. (2022). Göçmen Gebe Kadınlara Verilen Güvenli Annelik Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demir, G. (2020). Göç Eden ve Göç Etmeyen Kadınların Doğum Korkusu Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Demirtürk Selçuk, E. (2023). Göçmen Kadınlara (Ahıska Türkleri) Sağlık Sorumluluğu, Aile Planlaması Bilgi ve Tutumlarına Yönelik Verilen Hemşirelik Girişimlerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Filiz, M., & Yıldırım, T. (2019). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Göçmenlere Yönelik Sağlık Politikalarının Değerlendirilmesi. Turkish Research Journal of Academic Social Science, 2(1): 24-30.

Göç ve Sağlık, T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 1147, Ankara, 2019.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

İşıklı, E. İ., & Keleş, S. (2020). Sağlık Sektöründe Mültecilere Yönelik Görüşlerin İncelenmesi: Ankara İli Örneği. *The Journal of Social Sciences*, 37(37), 207-221.

İpekçi, N. (2021). Suriye’den Göç Eden Türk Vatandaşı Olan Kadınların Sağlık Davranışları Üzerine Niteliksel Bir Araştırma. Doktora Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.

Kalkım, A. (2009). Göç Eden ve Göç Etmeyen Ergenlerin Riskli Sağlık Davranışlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Korkmaz, M. (2022). Göçmen Erkeklerin Sağlık Algıları ve Sağlık Sorumlulukları Üzerine Meleis’in Geçiş Teorisine Göre Hazırlanan “Gesfa” Programının Etkisi. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Samsun.

Öner, M. (2023). Suriyeli Göçmen Adölesan Kız Öğrencilerin Göç Deneyimleri: Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz Araştırması. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özudoğru, H. Y., & Adnan, K. A. N. (2021). Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutumunu Etkileyen Demografik Değişkenlerin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(50), 162-194.

Tekmen, E. (2022). Türkiye’deki Göçmen Suriyeli ve Türk Kadınlarda Prenatal Dönem Bağlanma Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Topçu, S. (2006). Göç Eden ve Göç Etmeyen Kadınların Sağlığı Geliştirme Davranışlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU. MÜLTECİ HAKLARI ALT KOMİSYONU GÖÇ VE UYUM RAPORU (2018). (https://www.tbmm.gov.tr/komisyonsan haklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf, E.T: 30/07/2024).

Ünal, R., & Gedik, M. (2022). Türkiye’de Göç Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bakış Açısından Değerlendirilmesi. *Toplumsal Politika Dergisi*.

Ülker, E. (2021). 18-49 Yaş Arası Suriyeli Göçmen Kadınların Aile Planlamasına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, D. (2022). Göçmen Sağlığı Merkezlerinden Hizmet Alan Hastaların Ağrı Anksiyetesi ve Ağrıyla Baş Etme Yöntemlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF BASIC LIFE SUPPORT SIMULATION TRAINING GIVEN TO NURSING STUDENTS

Kübra Aslan¹, Meryem Kılıç², Demet Arı³

¹SANKO University, Graduate Education Institute, Department of Nursing, Gaziantep, Türkiye

²Gaziantep Islamic University of Science and Technology, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Gaziantep, Türkiye

³Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Medicine, Department of Emergency Medicine, Kahramanmaraş, Türkiye

Introduction and Aim

Nursing students must be equipped with the knowledge and skills necessary for providing direct patient care and interventions. Simulation is an active educational method that provides opportunities for experiential learning in specific contexts. This study aims to evaluate the effects of Basic Life Support (BLS) training delivered through simulation on nursing students' knowledge, skills, self-confidence, and satisfaction levels.

Method

The research was designed as a quasi-experimental, single-group pre-test/post-test study. A total of 36 fourth-year students from the Nursing Department at SANKO University in 2023-2024 academic year, who met the study criteria were included. Data were collected using the "Student Introductory Information Form," the "BLS Knowledge Test," the "Student Satisfaction and Self-Confidence in Learning Scale," and the "Assessment Scale for Simulation-Based Learning," along with audio and video recordings taken during the sessions. Prior to the study, a "BLS Knowledge Pre-Test" was administered. The students received theoretical training followed by skill training using simulation methods. BLS applications were conducted with scenarios, and feedback sessions were held after the applications. Skills assessments were performed by two experts using the video recording. After training, the "Student Satisfaction and Self-Confidence in Learning Scale," the "Assessment Scale for Simulation-Based Learning," and the "BLS Knowledge Post-Test" were administered.

Results

Among the 36 participating students, 80.6% were female, and 88.9% were graduates of general high schools. The knowledge levels of the students regarding BLS (pre-test = 44.72 ± 15.40 ; post-test = 68.89 ± 14.69) were significantly higher in the post-test ($p < 0.001$). The average skill score was very good (117.1 ± 7.8), and both self-confidence (58.03 ± 5.48) and simulation satisfaction levels (168.11 ± 16.69) were high.

Conclusion

The study revealed reduced anxiety, fear, and excitement among students, alongside increased self-confidence, satisfaction, motivation, and knowledge, suggesting significant benefits from simulation-based CPR training.

Anahtar Kelimeler: simulation, basic life support, nursing student, cardiopulmonary resuscitation

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN TEMEL YAŞAM DESTEĞİ SİMÜLASYON EĞİTİMİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kübra Aslan¹, Meryem Kılıç², Demet Arı³

¹SANKO Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Gaziantep, Türkiye

²Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Gaziantep, Türkiye

³Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye

Giriş ve Amaç

Hemşirelik öğrencileri, hastaya doğrudan bakım ve müdahale sağlama konusunda bilgi ve beceri yönünden donanımlı olmalıdır. Simülasyon, belirli bir konuda deneyimleyerek öğrenme fırsatı sunan, aktif bir eğitim yöntemidir. Bu araştırmada simülasyon ile verilen Temel Yaşam Desteği (TYD) eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin bilgi, beceri, özgüven düzeyi ve memnuniyeti üzerine etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma yarı deneysel, tek gruplu ön test-son test olarak planlanmıştır. Araştırmaya SANKO Üniversitesi Hemşirelik Bölümünde 2023-2024 eğitim öğretim yılında dördüncü sınıf öğrencisi olan, araştırma kriterlerini karşılayan 36 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri “Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “TYD Bilgi Testi”, “Öğrenci Memnuniyeti ve Öğrenmede Kendine Güven Ölçeği (ÖMÖKGÖ)”, “Simülasyona Dayalı Öğrenmenin Değerlendirilmesi Ölçeği (SDÖDÖ)” formları ve uygulamalar sırasında alınan ses ve görüntü kayıtları aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce öğrencilere “TYD Bilgi Ön Testi” uygulanmıştır. Öğrencilere önce teorik ve sonrasında simülasyon yöntemi ile beceri eğitimi verilmiştir. Senaryolar eşliğinde TYD uygulamaları yaptırılmıştır. Uygulamalar tamamlandıktan sonra geribildirim oturumu yapılmıştır. Alınan kayıtlar ile iki uzman tarafından beceri değerlendirilmesi yapılmıştır. Eğitim ve uygulamaların sonrasında öğrencilere ÖMÖKGÖ, SDÖDÖ ve “TYD Bilgi Son Testi” uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 36 öğrenciden; %80,6’sı kadın ve öğrencilerin %88,9’u ise genel lise mezunudur. Öğrencilerin TYD bilgi düzeyleri (ön test= 44,72±15,40; son test= 68,89±14,69) son test istatistiksel olarak daha yüksektir (p<0,001). Öğrencilerin beceri puanı ortalamasının (117,1±7,8) çok iyi, ÖMÖKGÖ düzeyinin yüksek (58,03±5,48) ve “SDÖDÖ düzeyinin de yüksek (168,11±16,69) olduğu saptanmıştır.

Sonuç

Araştırma sonucunda; öğrencilerin eğitim öncesi hissettiği kaygı, korku, heyecan düzeyinin azaldığı, özgüven, memnuniyet, motivasyon ve bilgi düzeyinin arttığı, beceri düzeyinin geliştiği belirlenmiştir. Simülasyon yöntemi ile verilen kardiyopulmoner resüsitasyon eğitiminin mesleğe yönelik uygulamaya, özgüven gelişimine ve öğrenci memnuniyetine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: simülasyon, temel yaşam desteği, hemşirelik öğrencisi, kardiyopulmoner resüsitasyon

Kaynakça: Akhu-Zaheya LM, Gharaibeh MK, Alostaz ZM. Effectiveness of Simulation on Knowledge Acquisition, Knowledge Retention, and Self-Efficacy of Nursing Students in Jordan. Clin Simul Nurs. 2013 Sep 1;9(9):e335–42.

Laco RB, Stuart WP. Simulation-Based Training Program to Improve Cardiopulmonary Resuscitation and Teamwork Skills for the Urgent Care Clinic Staff. Mil Med. 2022 May 3;187(5–6):e764–9.

Monsieurs KRG, Nolan JP, Bossaert LL, Greif R, Maconochie IK, Nikolaou NI, et al. European Resuscitation Council Guidelines for Resuscitation 2015: Section 1. Executive summary. Resuscitation. 2015 Oct 1;95:1–80.

Panchal AR, Bartos JA, Cabañas JG, Donnino MW, Drennan IR, Hirsch KG, et al. Part 3: Adult Basic and Advanced Life Support: 2020 American Heart Association Guidelines for Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care. Circulation. 2020 Oct 20; 142(16 2):S366–468.

Olasveengen TM, Mancini ME, Perkins GD, Avis S, Brooks S, Castrén M, et al. Adult Basic Life Support: 2020 International Consensus on Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care Science With Treatment Recommendations. Circulation. 2020 Oct 20;142(16 1):S41–91.

THE RELATIONSHIP BETWEEN NEW AGE BELIEFS AND FATALISM TENDENCY AND SPIRITUAL CARE IN SURGICAL NURSES

Çiğdem Aksu¹, Mutlu Erdi Bilecen², Mehtap Buğdaycı³

¹Islamic Science and Technology University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Gaziantep, Turkey

²Hasan Kalyoncu University, Vocational School of Health Services, Department of Anaesthesia, Gaziantep, Turkey

³Toros University, Vocational School of Health Services, Dialysis Programme, Mersin, Turkey

Introduction and Purpose

Surgical clinics are challenging environments where risky surgeries are performed, and patients may face death, highlighting their spiritual needs. It is essential for nurses to be proficient in providing spiritual care to meet these needs adequately. This study seeks to explore what influences nurses' ability to provide spiritual care and how new age beliefs and fatalistic tendencies might impact this care. Specifically, it aims to determine the relationship between these beliefs and spiritual care in surgical nurses.

Method

This cross-sectional study collected data through an online survey conducted between June 2023 and February 2024. Data collection tools included the "Personal Information Form," "New Age Beliefs Scale," "Fatalism Tendency Scale," and "Spirituality and Spiritual Care Rating Scale." Data analysis was performed using Kruskal Wallis, Mann-Whitney U, and regression tests in SPSS 26.0, with Dunn's Test used for further analysis. Ethical approval, patient consent, and institutional permission were obtained.

Results

A significant relationship was found between the spiritual care training received by surgical nurses and their new age beliefs ($p=0.043$). Significant differences were also noted in relation to nurses' gender ($p=0.001$) and spiritual care training ($p=0.001$) concerning the "Healing objects and methods" sub-dimension of new age beliefs. There was a positive correlation between new age beliefs and fatalistic tendencies and a negative correlation with levels of spirituality and spiritual care.

Conclusion

There is a strong relationship between nurses' new age beliefs, fatalistic tendencies, and their spirituality and spiritual care levels.

Anahtar Kelimeler: surgical nurses, new age beliefs, fatalism tendency, spirituality, spiritual care

CERRAHİ HEMŞİRELERİNDE YENİÇAĞ İNANIŞLARI VE KADERCİLİK EĞİLİMİNİN MANEVİ BAKIMLA İLİŞKİSİ

Çiğdem Aksu¹, Mutlu Erdi Bilecen², Mehtap Buğdaycı³

¹İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye

²Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Anestezi Programı, Gaziantep, Türkiye

³Toros Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Diyaliz Programı, Mersin, Türkiye

Giriş ve Amaç: Cerrahi klinikler, riskli ameliyatlara planlandığı ve yapıldığı, hastaların ölümlerinin yüz yüze geldiği ve bazılarının hayatlarını kaybettiği zorlu kliniklerdir. Cerrahi kliniklerde yatan hastaların yaşadıkları bu durum manevi gereksinimlerinin ortaya çıkmasına neden olur. Hasta bakımında bu denli elzem olan manevi bakımı verecek hemşirelerin nelerden etkilendiği, etkilendikleri kavramların manevi bakımı ne düzeyde etkilediği sorusuyla karşı karşıya kalınmaktadır. Bu çalışma cerrahi hemşirelerinde yeniçağ inanışları ve kadercilik eğiliminin manevi bakım ile ilişkisini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte olan bu çalışmada veriler Haziran 2023 ile Şubat 2024 tarihleri arasında dijital ortamda paylaşılan çevrimiçi anket kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın evrenini cerrahi kliniklerde çalışan, örneklemini ise en az bir yıldır belirtilen kliniklerde çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu, Yeniçağ İnanışları Ölçeği, Kadercilik Eğilimi Ölçeği, Maneviyat ve Manevi Bakım Derecelendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler SPSS 26.0 istatistik programında Kruskal Wallis, Mann-Whitney U ve regresyon testleri kullanılmıştır. İleri düzey analizde anlamlılığı test etmek için Dunn Testi kullanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı, hastalardan yazılı onam ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Cerrahi hemşirelerinin mesleki süreçte manevi bakım eğitimi alma durumları ile yeniçağ inanışları arasındaki fark anlamlıdır ($p=0.043$). Ayrıca hemşirelerin cinsiyet ($p=0.001$) ve mesleki süreçte manevi bakım eğitimi alma durumu ($p=0.001$) ile yeniçağ inanışları alt boyutu “İyileştirici nesne ve yöntemler” arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Cerrahi hemşirelerinin çalışma pozisyonları ile yeniçağ inanışları alt boyutu “İyileştirici nesne ve yöntemler” arasındaki farkın anlamlı olduğu ($p=0.032$) belirlenmiştir. Katılımcıların, yeniçağ inanışları ile kadercilik eğilimleri arasında pozitif yönde, manevi yat ve manevi bakım düzeyleri ile negatif yönde yüksek düzeyde ilişki saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler: Hemşirelerin yeniçağ inanışları kadercilik eğilimleri, manevi yat ve manevi bakım düzeyleri arasında güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Hemşirelik eğitiminde manevi bakım dersinin manevi bakımın kapsamı ve içeriğinin anlaşılması bakımından ülke genelinde bu alanda eğitim veren her müfredatta yer alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: cerrahi hemşireleri, yeniçağ inanışları, kadercilik eğilimi, manevi yat, manevi bakım

Kaynakça: Ayten, A. (2012). Dini Başa Çıkma: Teorik Araştırmalar. *İz Yayıncılık*.

Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011). From game design elements to gamefulness: defining 'gamification'. *Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference: Envisioning Future Media Environments*. ACM, 9-15.

Hamari, J., Koivisto, J., & Sarsa, H. (2014). Does gamification work? – A literature review of empirical studies on gamification. *Proceedings of the 47th Hawaii International Conference on System Sciences*. IEEE, 3025-3034.

Harrington, A. (2016). The Art of Spiritual Care in Nursing Practice. *Nursing Clinics of North America*, 51(1), 141-154.

Kapp, K. M. (2012). *The Gamification of Learning and Instruction: Game-based Methods and Strategies for Training and Education*. John Wiley & Sons.

Lee, J. J., & Hammer, J. (2011). Gamification in education: What, how, why bother? *Academic Exchange Quarterly*, 15(2), 1-5.

O'Brien, M. E. (2003). *Spirituality in Nursing: Standing on Holy Ground*. Jones & Bartlett Learning.

Pargament, K. I. (1997). *The Psychology of Religion and Coping: Theory, Research, Practice*. Guilford Press.

Poloma, M. M., & Gallup, G. H. (1991). *Varieties of Prayer: A Survey Report*. Trinity Press International.

Tanyi, R. A. (2002). Towards clarification of the meaning of spirituality. *Journal of Advanced Nursing*, 39(5), 500-509.

Werbach, K., & Hunter, D. (2012). *For the Win: How Game Thinking Can Revolutionize Your Business*. Wharton Digital Press.

Zichermann, G., & Cunningham, C. (2011). *Gamification by Design: Implementing Game Mechanics in Web and Mobile Apps*. O'Reilly Media.

EXAMINATION OF GRADUATE THESES UTILIZING VIRTUAL REALITY APPLICATIONS IN THE FIELD OF SURGICAL NURSING IN TÜRKİYE

Gülseren Maras¹

¹Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Nursing

Introduction and Aim: Virtual reality applications, by simultaneously stimulating multiple senses, have increasingly become a preferred method in nursing care to help patients manage symptoms such as anxiety, fear, and pain associated with surgical procedures. Therefore, this study aims to examine graduate theses conducted in the field of surgical nursing in Türkiye that utilize virtual reality applications.

Method: This retrospective literature review examines theses that utilized virtual reality applications in surgical nursing between 2016 and 2024. The inclusion criteria for the theses examined in the Council of Higher Education Thesis Center database were having the keywords "Virtual Reality," "Virtual Reality Goggles," "Virtual Reality Glasses," and "Nursing" in their titles and being conducted by Surgical Nursing Department.

Result: The screening process identified 16 theses with full texts accessible from 2016 to 2024. All theses were written in the last eight years, with seven being doctoral theses and nine master's theses. Among the study designs, one was a meta-analysis, and 15 were conducted using experimental methods. The studies were conducted with patients (87.5%) and nursing students (12.5%). The conducted theses encompass the effects of virtual reality applications on biopsy, burn management, anesthesia, various surgical procedures, as well as basic life support and surgical handwashing among students. It has been reported that the applications reduce pain and anxiety levels, have a positive impact on quality of life, physiological parameters, and satisfaction, and serve as an effective tool for skill development in student training.

Conclusion: The nursing theses on virtual reality concluded that the applications were effective based on their usage purposes. In this context, it is proposed that the use of virtual reality applications in the perioperative period could serve as a non-pharmacological method for mitigating significant issues arising from the surgical process.

Anahtar Kelimeler: Surgical, nursing, virtual reality, virtual reality glasses, virtual reality goggles

TÜRKİYE’DE CERRAHİ HEMŞİRELİĞİ ALANINDA SANAL GERÇEKLİK UYGULAMALARI İLE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Gülseren Maraş¹

¹Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği

Giriş ve Amaç: Sanal gerçeklik uygulamaları birden çok duyuya aynı anda etki ederek cerrahi sürecin yol açtığı kaygı, korku, anksiyete ve ağrı gibi semptomlarla başa çıkma yöntemi olarak hastaların hemşirelik bakımında sıklıkla tercih edilir hale gelmiştir. Bu nedenle çalışma Türkiye’de cerrahi hemşireliği alanında sanal gerçeklik uygulamaları ile yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Bu retrospektif tipteki literatür aras, tırmasında 2016-2024 yılları arasında cerrahi hemşireliği alanında sanal gerçeklik uygulamalarının kullanıldığı tezler incelenmiştir. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında incelenen tezlerin araştırmaya alınma ölçütleri; tez başlıklarında “Sanal gerçeklik”, “Virtual Reality”, “Sanal Gerçeklik Gözlüğü”, “Virtual Reality Goggles”, “Virtual reality glasses”, ve “Hemşirelik” anahtar kelimeleri yer alması, Cerrahi Hemşireliği Anabilim dalı tarafından yapılmış olmasıdır.

Bulgular: Tarama sonucunda 2016-2024 yılları arasında tam metnine ulaşılan 16 tez değerlendirmeye alınmıştır. Tezlerin tamamının son 8 yılda yazıldığı ve 7 tezin doktora, 9 tezin yüksek lisans düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Çalışma desenleri incelendiğinde 1’i meta-analiz, 15’i deneysel yöntem kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmaların %87.5’i hastalarla ve %12.5’i hemşirelik öğrencileri ile yürütülmüştür. Yapılan tezler biyopsi, yanık, anestezi, farklı cerrahi prosedürler ve öğrencilerde temel yaşam desteği ile cerrahi el yıkama konusundaki sanal gerçeklik uygulamalarının etkilerini içermektedir. Uygulamaların ağrı ve anksiyete düzeyini azalttığı, yaşam kalitesi, fizyolojik parametreler, memnuniyet üzerinde olumlu etkisi olduğu ve öğrenci çalışmalarında ise beceri geliştirmede etkili bir araç olduğu bildirilmiştir.

Sonuç: Sanal gerçeklik konusunda yapılan hemşirelik tezlerinde uygulamaların kullanım amaçlarına göre etkili olduğu sonuca ulaşılmıştır. Bu kapsamda, perioperatif süreçte sanal gerçeklik uygulamalarının kullanımının cerrahi sürecin yol açtığı önemli sorunların azaltılmasında farmakolojik olmayan bir yöntem olarak kullanılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi, hemşirelik, sanal gerçeklik, sanal gerçeklik gözlüğü

THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERCULTURAL COMMUNICATION, XENOPHOBIA AND CARING BEHAVIORS IN NURSES: A DESCRIPTIVE AND RELATIONAL STUDY

Yelda Koçak¹, Gönül Taşcı², Handan Zincir³

¹Kahramanmaraş İstiklal University, Faculty of Health Sciences/Department of Nursing,
Kahramanmaraş, Türkiye

²Kayseri City Hospital, Kayseri, Türkiye

³Erciyes University, Faculty of Health Sciences/Department of Public Health Nursing, Kayseri,
Türkiye

Introduction and Objective: Migration due to wars, health tourism, economy, etc. increases nurses' need to provide care to individuals from different cultures. It was aimed to determine the relationships between nurses' intercultural communication apprehension, xenophobia levels, and care behaviors and the factors affecting them.

Method: It is a descriptive and correlational study. The study included 285 nurses in a hospital in the Central Anatolia Region of Türkiye. After obtaining ethical permission, data were collected by transferring the Personal Information Form, Caring Behaviors Scale-24, Intercultural Communication Apprehension Scale, and Xenophobia Scale to Google Forms. Descriptive statistics, Kolmogorov-Smirnov Test, Student-t Test, One Way Anova Test, Tukey Test, Games-Howell Test, and Pearson Correlation Analysis were used to evaluate the data.

Results: The mean score on the Intercultural Communication Apprehension Scale was 33.32 ± 8.59 , the mean score on the Xenophobia Scale was 37.44 ± 6.15 , and the mean total score on the Caring Behaviors Scale-24 was 5.05 ± 0.62 . There was no significant correlation between the Intercultural Communication Apprehension Scale and the mean total score of the Xenophobia Scale ($p > 0.05$). There is a moderately significant negative relationship between the Intercultural Communication Apprehension Scale score and the mean total score of the Caring Behaviors Scale-24 ($r = -0.414$, $p < 0.001$). There is a low level of positive and highly significant relationship between the mean score of the Xenophobia Scale and the mean total score of the Care Behaviors Scale-24 ($r = 0.194$, $p < 0.001$). The mean scores of the Intercultural Communication Apprehension Scale were significantly lower in nurses who were female, had undergraduate and graduate degrees, spoke a second language, had experience abroad, and had friends from different cultures ($p < 0.05$).

Conclusion: Nurses' high levels of intercultural communication apprehension and xenophobia negatively affect their care behaviors. Therefore, it is recommended to increase training and studies on intercultural nursing.

Anahtar Kelimeler: intercultural communication apprehension, xenophobia, caring behaviors and nursing

HEMŞİRELERDE KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM, YABANCI DÜŞMANLIĞI VE BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: TANIMLAYICI VE İLİŞKİSEL BİR ARAŞTIRMA

Yelda Koçak¹, Gönül Taşcı², Handan Zincir³

¹Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü,
Kahramanmaraş, Türkiye

²Kayseri Şehir Hastanesi, Kayseri, Türkiye

³Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kayseri,
Türkiye

Giriş ve Amaç: Savaşlar, sağlık turizmi, ekonomi vb. nedenlerle gerçekleşen göçler, hemşirelerin farklı kültürden bireylere bakım sunması gerekliliğini arttırmaktadır. Hemşirelerin kültürlerarası iletişim kaygıları, yabancı düşmanlığı düzeyleri ve bakım davranışları arasındaki ilişkileri ve bunları etkileyen faktörleri belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkisel bir araştırmadır. Araştırmaya, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'ndeki bir hastanede çalışan 285 hemşire katılmıştır. Etik izin alındıktan sonra Kişisel Bilgi Formu, Bakım Davranışları Ölçeği-24, Kültürlerarası İletişim Kaygısı Ölçeği ve Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeği'nin Google Formlara aktarılması yoluyla veriler toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistikler, Kolmogorov-Smirnov Testi, Student-t Testi, One Way Anova Testi, Tukey Testi, Games-Howell Testi ve Pearson Korelasyon Analizi uygulandı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin Kültürlerarası İletişim Kaygısı Ölçeği puan ortalaması 33.32 ± 8.59 , Yabancı Düşmanlığı Ölçeği puan ortalaması 37.44 ± 6.15 ve Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam puan ortalaması 5.05 ± 0.62 olarak bulunmuştur. Kültürlerarası İletişim Kaygısı Ölçeği puanı ile Yabancı Düşmanlığı Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$). Kültürlerarası İletişim Kaygısı Ölçeği puanı ile Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam puan ortalamaları arasında orta düzeyde negatif yönde ileri derecede anlamlı bir ilişki vardır ($r = -0.414$, $p < 0.001$). Yabancı Düşmanlığı Ölçeği puanı ile Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam puan ortalamaları arasında düşük düzeyde pozitif yönde ileri derecede anlamlı bir ilişki vardır ($r = 0.194$, $p < 0.001$). Kadın, lisans ve lisansüstü mezun, ikinci dil bilen, yurt dışı deneyimi ve farklı kültürden arkadaşı olan hemşirelerin Kültürlerarası İletişim Kaygısı Ölçeği puan ortalamaları anlamlı ölçüde düşüktür ($p < 0.05$).

Sonuç: Hemşirelerin kültürlerarası iletişim kaygısı ve yabancı düşmanlığı düzeylerinin yüksek olması bakım davranışlarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, kültürlerarası hemşireliğe dair eğitimlerin ve çalışmaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: kültürlerarası iletişim kaygısı, yabancı düşmanlığı, bakım davranışları ve hemşirelik

CARE OF A PATIENT WHO UNDERWENT SALPINGO-OOPHORECTOMY DUE TO OVARIAN TUMOUR ACCORDING TO KOLCABA COMFORT THEORY: A CASE REPORT

Derya Esenkaya¹, Emine Arıcı Parlak², Emine İyigün²

¹Yozgat Bozok University Vocational School of Health Services, Yozgat, Turkey

²University of Health Sciences, Gulhane Faculty of Nursing, Türkiye

Introduction and Objective: In this study, within the framework of the Comfort Theory developed by Katharine Kolcaba, the problems experienced by a 15-year-old patient who underwent salpingo-oophorectomy due to right ovarian tumour and the evaluation of these problems in terms of comfort were discussed. Comfort Theory is an approach that aims to meet the physical, psycho-spiritual, socio-cultural and environmental needs of patients in nursing care. This study aims to provide an example of the application of Comfort Theory in surgical clinics and to show how nursing care plans can be organised within the framework of this theory.

Method: In this study, the comfort level of a 15-year-old patient who underwent salpingo-oophorectomy for right ovarian tumour was evaluated according to Kolcaba Comfort Theory. The patient's comfort needs in physical, psycho-spiritual, socio-cultural and environmental dimensions were determined and nursing approaches were applied to fulfil the unmet needs.

Results: In addition to physical discomforts such as pain, constipation, activity intolerance, impaired respiratory function, psycho-spiritual and socio-cultural problems such as impaired self-concept, fear for the future, and social isolation were identified. Nursing interventions in accordance with the Comfort Theory were planned and implemented for each of these problems.

Conclusion: Kolcaba Comfort Theory can be used as an effective model in the care of surgical patients. This case report provides a practical example of how the Comfort Theory can be applied in surgical clinics. By creating care plans based on this theory, nurses can increase the comfort level of patients and contribute positively to their recovery process.

Keywords: "kolcaba comfort theory", "surgical care", "salpingo-oophorectomy", "case report", "nursing"

KOLCABA KONFOR TEORİSİNE GÖRE OVER TÜMÖRÜ NEDENİYLE SALPINGO-OOFEREKTOMİ GEÇİREN HASTANIN BAKIMI: OLGU SUNUMU

Derya Esenkaya¹, Emine Arıcı Parlak², Emine İyigün²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yozgat, Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakùltesi, Türkiye

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada, Katharine Kolcaba tarafından geliştirilen Konfor Teorisi çerçevesinde, sağ over tümörü nedeniyle salpingo-ooferektomi yapılan 15 yaşındaki bir hastanın yaşadığı sorunlar ve bu sorunların konfor açısından değerlendirilmesi ele alınmıştır. Konfor Teorisi, hemşirelik bakımında hastaların fiziksel, psiko-ruhsal, sosyo-kùltürel ve çevresel boyutlarda ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu çalışma, cerrahi kliniklerde Konfor Teorisi'nin uygulanmasına örnek teşkil etmeyi ve hemşirelik bakım planlarının bu teori çerçevesinde nasıl organize edilebileceğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu çalışmada, sağ over tümörü nedeniyle salpingo-ooferektomi yapılan 15 yaşındaki hastanın konfor düzeyi Kolcaba Konfor Teorisi'ne göre değerlendirildi. Hastanın fiziksel, psiko-ruhsal, sosyo-kùltürel ve çevresel boyutlarda konfor ihtiyaçları belirlendi ve karşılanmayan ihtiyaçlarını gidermeye yönelik hemşirelik yaklaşımları uygulandı.

Bulgular: Hastanın cerrahi sonrası dönemde yaşadığı ağrı, konstipasyon, aktivite intoleransı, solunum fonksiyonunda bozulma gibi fiziksel rahatsızlıkların yanı sıra, benlik kavramında bozulma, geleceğe yönelik korku, sosyal izolasyon gibi psiko-ruhsal ve sosyo-kùltürel sorunlar tespit edildi. Bu sorunların her biri için Konfor Teorisi'ne uygun hemşirelik müdahaleleri planlandı ve uygulandı.

Sonuç: Kolcaba Konfor Teorisi, cerrahi hastaların bakımında etkili bir model olarak kullanılabilir. Bu olgu sunumu, Konfor Teorisi'nin cerrahi kliniklerde nasıl uygulanabileceğine dair pratik bir örnek sunmaktadır. Hemşireler, bu teoriye dayalı bakım planları oluşturarak hastaların konfor düzeyini artırabilir ve iyileşme süreçlerine olumlu katkıda bulunabilirler.

Anahtar Kelimeler: "kolcaba konfor teorisi", "cerrahi bakım", "salpingo-ooferektomi", "olgu sunumu", "hemşirelik"

Kaynakça: 1. Kolcaba K, Fisher E. A holistic perspective on comfort care as an advance directive. Crit Care Nurs Q. 1996;18(4):66-76.

2. Krinsky R, Murillo I, Johnson J. A practical application of Katharine Kolcaba's comfort theory to cardiac patients. Appl Nurs Res. 2014;27(2):147-150.

3. Kolcaba K, Tilton C, Drouin C. Comfort Theory: A unifying framework to enhance the practice environment. J Nurs Adm. 2006;36(11):538-544.

4. Kolcaba KY, Fisher EM. A holistic perspective on comfort care as an advance directive. Crit Care Nurs Q. 1996;18(4):66-76.

5. Heller BR, Oros MT, Durney-Crowley J. The future of nursing education: Ten trends to watch. Nurs Health Care Perspect. 2000;21(1):9-13.

6. Wilson L, Kolcaba K. Practical application of comfort theory in the perianesthesia setting. *J Perianesth Nurs.* 2004;19(3):164-173.
7. Kolcaba KY. Comfort as process and product, merged in holistic nursing art. *J Holist Nurs.* 1995;13(2):117-131.
8. Acar K, Aygin D. Orak hücre hastalığına bağlı akut göğüs sendromunun konfor kuramına göre değerlendirilmesi ve hemşirelik bakımı: olgu sunumu. *Online Turk Saglık Bilimleri Derg.* 2016;1(1):36-43.
9. Hughes SJ, Whittlemore R. Applying Kolcaba’s Theory of Comfort to the Care of the Surgical Patient. *J Perianesth Nurs.* 2021;36(1):15-24.
10. Aslan FE, Ünal S. The effect of comfort-oriented nursing interventions on the comfort and anxiety of surgical patients: A randomized controlled trial. *J Clin Nurs.* 2020;29(15-16):3048-3057.
11. Salem SF, Salem AZ. Effects of applying Kolcaba’s comfort theory on surgical patients’ outcomes: A quasi-experimental study. *Nurs Open.* 2020;7(6):1910-1917

INVESTIGATION OF POSTGRADUATE THESES RELATED TO VENTILATOR ASSOCIATED PNEUMONIA IN NURSING: A SYSTEMATIC REVIEW

Esra Tayaz¹, Fadime Tekin¹, Ayşe Nur Yalçın²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

²Ankara Etlik City Hospital, General Hospital, Infectious Diseases Clinic

Introduction-Aim: Ventilator-associated pneumonia(VIP) accounts for 97.3% of pneumonia cases reported in intensive care units. In intensive care units, VIP is one of the most common nosocomial infections. The aim of this study was to systematically review the postgraduate theses on VIP in the field of nursing in Turkey.

Method: The data of the study were obtained by retrospectively examining the open access postgraduate theses published in the National Thesis Center database of the Higher Education Council(YÖK) between 2000-2024 in the field of nursing. In the advanced search engine of the YÖK National Thesis Center, the key words “ventilatör ilişkili pnömoni or mekanik ventilatör or ventilatörle ilişkili pnömoni or mechanic ventilator or ventilator-associated pneumonia” were used. As a result of the search, the study was conducted with 10 studies that met the inclusion criteria.

Results: The products used in the theses for the prevention of VIP were as follows: Chlorhexidine gluconate, oral care swab with sponge, oral care swab with sachet, 0.25% chlorhexidine solution, 8.4% sodium bicarbonate solution, sponge swab diluted with 100cc isotonic, 0.12% Chlorhexidine solution, 1.5% Hydrogen Peroxide solution, 8.4% Sodium Bicarbonate solution, 0.15% Benzidamine HCL. The methods used in the theses for the prevention of VIP were abdominal massage, mouthwash, position change (prone, supine, 30 and 45degree head position) and oral care. According to the results of the theses, it can be said that oral care package application, position change and abdominal massage reduce the development of VIP.

Conclusion: Nursing care constitutes the majority of the applications included in the care packages used in VIP. For this reason, it's recommended that clinical nurses and graduate students should conduct more intervention studies on VIP. In addition to the studies to be conducted to prevent VIP, it's important to certify intensive care nurses and to provide trainings on this subject in in-service trainings.

Anahtar Kelimeler: Ventilator, Ventilator-Associated Pneumonia, nursing

HEMŞİRELİKTE VENTİLATÖR İLİŞKİLİ PNÖMONİ İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME

Esra Tayaz¹, Fadime Tekin¹, Ayşe Nur Yalçın²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Ankara Etlik Şehir Hastanesi, Genel Hastane, Enfeksiyon Hastalıkları Kliniği

Giriş ve Amaç: Ventilator ilişkili pnömoni (VİP), yoğun bakımlarda rapor edilen pnömoni vakalarının %97.3'ünü oluşturmaktadır. Yoğun bakım ünitelerinde VİP en sık görülen hastane enfeksiyonlarından biridir. Bu çalışma, VİP ile ilgili Türkiye'de hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin sistematik olarak incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın verileri 2000-2024 yılları arasında Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında hemşirelik alanında VİP ile ilgili yayınlanan ve açık erişimi olan lisansüstü tezlerin retrospektif olarak incelenmesiyle elde edilmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde gelişmiş arama motorunda "ventilatör ilişkili pnömoni veya mekanik ventilatör veya ventilatörle ilişkili pnömoni veya mechanic ventilatör veya ventilator-associated pneumonia" anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda dahil edilme kriterini karşılayan 10 çalışma ile araştırma yürütülmüştür.

Bulgular: Tezlerde VİP'in önlenmesinde kullanılan ürünler; Klorheksidin glukonat, süngerli ağız bakım çubuğu, sakşınli ağız bakım çubuğu, %0,25'lik klorheksidin solüsyonu %8,4'lük sodyum bikarbonat solüsyonu 100 cc izotonik ile dilüe edilen süngerli çubuk, %0.12 Klorheksidin solüsyonu, %1.5 Hidrojen Peroksit solüsyonu, %8.4 Sodyum Bikarbonat solüsyonu, %0.15 Benzidamin HCL'dir. Tezlerde VİP'in önlenmesinde kullanılan yöntemler ise abdominal masaj, gargara, pozisyon değişimi (prone, supine, 30 derece ve 45 derece baş pozisyonu) ve ağız bakımı verilmesidir. Tez sonuçlarına göre ağız bakım paketi uygulamasının, pozisyon değişiminin ve abdominal masajın VİP gelişimini azalttığı söylenebilir.

Sonuç: VİP'te kullanılan bakım paketlerinde yer alan uygulamaların büyük bir kısmını hemşirelik bakımı oluşturmaktadır. Bu nedenden dolayı klinik hemşireleri ve lisansüstü öğrencilerinin VİP'e yönelik daha fazla müdahale çalışması yapması önerilmektedir. VİP'yi önlemeye yönelik yapılacak olan çalışmaların yanı sıra yoğun bakım hemşirelerini sertifikalandırılması ve hizmet içi eğitimlerde de bu konu ile ilgili eğitimlerin verilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ventilator, ventilator ilişkili pnömoni, hemşirelik

Kaynakça: Aktan GG. (2023) Entübe hastalarda ağız bakım paketi uygulamasının tükürük PH'ı, ağız kuruluğu ve ventilatörle ilişkili pnömoniye etkisi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi
Avşar ÖS. (2023) Pozisyon değişimi öncesinde orofarengeal aspirasyon uygulamasının oksijenizasyon parametreleri ve ventilatör ilişkili olay insidansı üzerindeki etkisi. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
Bayrak Kahraman B. (2014) Yoğun bakım ünitelerinde sürekli enteral beslenen, entübe hastalara uygulanan abdominal masajın ventilatör ilişkili pnömoni gelişimine etkisi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İç Hastalıkları Hemşireliği Bilim Dalı, Doktora Tezi.
Dedeoğlu Demir B. (2022) Yoğun bakım hastalarında prone pozisyon kullanımının ventilatör modu, kan

gazi ve ventilatör ilişkili pnömoni üzerine etkisi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.

ECDC. (2019). Healthcare-associated infections acquired in intensive care units. Annual Epidemiological Report for 2017.

Eskici V. (2017) Abdominal masajın mekanik ventilasyondaki hastalarda enteral beslenmeye bağlı ventilatör ilişkili pnömoni ve boşaltım üzerine etkisi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.

Kaş Güner C. (2019) Mekanik ventilatörle ilişkili pnömoniyi önlemede baş pozisyonunun etkisi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.

Kayacan Yücel S. (2023) Mekanik ventilatörle ilişkili pnömonide ağız bakımının önemi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Köse A. (2020) Mekanik ventilatöre bağlı hastalarda iki farklı yöntemle verilen ağız bakımının ventilatörle ilişkili pnömoni gelişimine etkisinin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Öztürk Genç G. (2008) Ventilatöre bağlı hastalarda hidrojen peroksit ile verilen ağız bakımının nazokomiyal pnömoni gelişimini önlemede etkisinin incelenmesi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Palloş A. (2018) Ağız bakımının bakteri kolonizasyonu ve ventilatör ilişkili pnömoni gelişimini önlemede etkisi. Doktora Tezi

EFFECTS OF MEDICAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE READINESS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE ANXIETY AND GENERAL ATTITUDES TOWARDS ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON USER COMPETENCE IN USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Hilal Büyüktopaç Çakıcı¹, İlknur Dolu¹

¹Bartın University

Introduction and Aim: The main goal of this study is to test a conceptual model of how user competence in using artificial intelligence is related to medical artificial intelligence readiness, artificial intelligent anxiety, and general attitudes toward artificial intelligence.

Method: This cross-sectional study was conducted in a public university in Turkey between December 2023- February 2024. All nursing students enrolled in the nursing program were invited to participate, and 310 accepted, resulting in a response rate of 74,7%. Descriptive statistics and correlations were performed using the SPSS 25.0 software, and path analysis was performed using AMOS 21.0. The hypothetical model including potential related variables - medical artificial intelligence readiness, artificial intelligent anxiety, negative and positive attitudes toward artificial intelligence - on user competence in using artificial intelligence was tested by using structural equation modeling approach.

Results: We included user competence in using artificial intelligence, medical artificial intelligence readiness, artificial intelligent anxiety, negative and positive attitudes toward artificial intelligence. User competence in using artificial intelligence was moderately correlated with medical artificial intelligence readiness and positive general attitudes toward artificial intelligence, and had a low correlation with negative general attitudes. The fit indexes for the model illustrated that the proposed model fit the data well. The model explained 33.5% of variance of user competence in using artificial intelligence. Positive attitudes toward artificial intelligent and negative attitudes toward artificial intelligent were negatively associated with artificial intelligent anxiety. Positive attitudes toward artificial intelligent and medical artificial intelligence readiness were positively associated with user competence in using artificial intelligence.

Conclusion: User competence in using artificial intelligence could be enhanced by improving nursing students' readiness for artificial intelligence and their positive attitudes toward artificial intelligence. Future studies should focus on interventions that improve nursing students' readiness for artificial intelligence and their positive attitudes toward artificial intelligence.

Anahtar Kelimeler: Artificial Intelligence, Readiness, Artificial Intelligence Anxiety, Nursing Students

TIBBİ YAPAY ZEKA HAZIRBULUNUŞLUĞU, YAPAY ZEKA KAYGISI VE YAPAY ZEKAYA YÖNELİK GENEL TUTUMLARIN YAPAY ZEKAYI KULLANMA KONUSUNDA KULLANICI YETERLİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Hilal Büyüktopaç Çakıcı¹, İlknur Dolu¹

¹Bartın Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın temel amacı, yapay zeka kullanmada kullanıcı yeterliliğinin tıbbi yapay zeka hazır bulunuşluğu, yapay zeka kaygısı ve yapay zekaya yönelik genel tutumlarla nasıl ilişkili olduğuna dair kavramsal bir modeli test etmektir.

Yöntem: Bu kesitsel çalışma Aralık 2023-Şubat 2024 tarihleri arasında Türkiye'deki bir devlet üniversitesinde yürütülmüştür. Hemşirelik programına kayıtlı tüm hemşirelik öğrencileri çalışmaya davet edilmiş ve 310 öğrenci kabul ederek %74,7'lik bir yanıt oranı sağlamıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve korelasyonlar SPSS 25.0 yazılımı kullanılarak yapılmış ve yapısal eşitlik modellemesi AMOS 21.0 kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tıbbi yapay zeka hazır bulunuşluğu, yapay zeka kaygısı, yapay zeka karşı olumsuz ve olumlu tutumların yapay zeka kullanımındaki kullanıcı yetkinliği üzerindeki etkisini gözlemek için varsayımsal modeli test etmek üzere yapısal eşitlik modellemesi yürütülmüştür.

Bulgular: Yapay zeka kullanmada kullanıcı yeterliliği, tıbbi yapay zeka hazır bulunuşluğu, yapay zeka anksiyetesi ve yapay zeka olumsuz ve olumlu tutumlar dâhil edilmiştir. Yapay zeka kullanmada kullanıcı yeterliliği, tıbbi yapay zeka hazır bulunuşluğu ve yapay zekaya yönelik olumlu genel tutumlarla orta düzeyde, olumsuz genel tutumlarla ise düşük düzeyde korelasyon göstermiştir. Modelin uyum indeksleri, önerilen model ile iyi uyum sağladığını göstermiştir. Model, yapay zeka kullanımında kullanıcı yeterliliğinin %33,5'lik varyansını açıklamıştır. Yapay zekaya yönelik olumlu ve olumsuz tutumlar, yapay zeka anksiyetesi ile negatif yönde ilişkilidir. Yapay zekaya yönelik olumlu tutumlar ve tıbbi yapay zeka hazır bulunuşluğu, yapay zeka kullanımında kullanıcı yeterliliği ile pozitif yönde ilişkilidir.

Sonuç: Yapay zeka kullanımında kullanıcı yeterliliği, hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka hazır bulunuşluğu ve yapay zekaya yönelik olumlu tutumlarının geliştirilmesiyle artırılabilir. Gelecekteki çalışmalar, hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka konusundaki hazırlıklarını ve olumlu tutumlarını geliştiren müdahalelere odaklanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Hazır Bulunuşluk, Yapay Zeka Kaygı, Hemşirelik Öğrencileri

Kaynakça: Wang, B., Rau, P-L. P., Yuan, T. (2023) Measuring user competence in using artificial intelligence: validity and reliability of artificial intelligence literacy scale, Behaviour & Information

Karaca, O., Caliskan, S.A. & Demir, K. (2021). Medical artificial intelligence readiness scale for medical students (MAIRS-MS) – development, validity and reliability study. BMC Med Educ 21, 112

Terzi, R. (2020). An adaptation of artificial intelligence anxiety scale into Turkish: Reliability and validity study. International Online Journal of Education and Teaching (IOJET), 7(4). 1501-1515.

Kaya, F., Aydin, F., Schepman, A., Rodway, P., Yetisensoy, O., Demir Kaya, M. (2024). The Roles of Personality Traits, AI Anxiety, and Demographic Factors in Attitudes toward Artificial Intelligence, International Journal of Human-Computer Interaction, 40:2, 497-514

Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. The Electronic Journal of Business Research Methods, 6, 53-60.

NETLESSPHOBIA AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE IN NURSING STUDENTS: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Seyma Nur Hepokur Yıldırım¹, Sümeyra Yılmaz¹, Yeter Kitiş¹

¹Gazi University

Introduction and Aim: Netlessphobia, also known as the fear of being without the internet, is one of the new behavioural disorders of the modern era. Psychological resilience, on the other hand, is defined as the ability of individuals to demonstrate flexibility in the face of stressful situations and to show resilience against challenging conditions. However, the relationship between netlessphobia and psychological resilience is not well understood. This study aims to determine the relationship between netlessphobia and psychological resilience among nursing students, as well as the factors affecting these parameters.

Methods: This study was conducted as a cross-sectional, correlational research. The study was conducted with 643 students who met the inclusion criteria. Data were collected using a survey prepared via Google Forms, and the "Personal Information Form", "Fırat Netlessphobia Scale (FNS)", and "Brief Resilience Scale (BRS)" were used for data collection. Pearson correlation analysis and linear regression analysis were used to analyze the data.

Results: Participants' FNS and BRS score averages are moderate. A significant negative correlation was found between FNS and BRS. Age, duration of internet use, daily internet usage time, use of the internet for communication/messaging, following the news and social media, emotions experienced when internet access is unavailable, and BRS explain 39% of the variance in FNS.

Conclusion: As nursing students' fear of being without the internet increases, their psychological resilience decreases. Younger age, longer years of internet use, more hours of internet use per day, not using the internet for communication/messaging, using the internet for following the news, using the internet for social media, experiencing anxiety when internet access is unavailable, and decreased psychological resilience increase the risk of netlessphobia. Developing strategies to manage netlessphobia and interventions to strengthen the psychological resilience of nursing students is recommended.

Anahtar Kelimeler: nursing students, netlessphobia, psychological resilience

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE NETLESSFOBİ VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK: KESİTSEL ÇALIŞMA

Seyma Nur Hepokur Yıldırım¹, Sümeyra Yılmaz¹, Yeter Kitiş¹

¹Gazi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: İnternetsiz kalma korkusu olarak bilinen netlessfobi, modern çağın yeni davranış bozukluklarından biridir. Psikolojik sağlamlık ise bireylerin stresli durumlar karşısında esneklik gösterme, zorlayıcı koşullara karşı dayanıklılık sergileme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Ancak netlessfobi ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki bilinmemektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin netlessfobi ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiyi ve bu parametreleri etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Bu çalışma, ilişki arayıcı ve kesitsel araştırma tipinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma, dahil edilme kriterlerini karşılayan 643 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Veriler Google Formlar aracılığıyla hazırlanan anketle toplanmıştır ve verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Fırat Netlessfobi Ölçeği (FNÖ)” ve “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ)” kullanılmıştır. Verilerin analizinde Pearson korelasyon analizi ve doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların FNS ve BRS puan ortalamaları orta düzeydedir. FNÖ ile KPSÖ arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Yaş, internet kullanım süresi, gün içinde internet kullanım süresi, interneti iletişim/mesajlaşma, gündemi takip etme ve sosyal medya amaçlı kullanma, internete erişim sağlanamadığında hissedilen duygu ve KPSÖ, FNÖ'nün %39'unu açıklamaktadır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin internetsiz kalma korkuları arttıkça psikolojik sağlamlıkları azalmaktadır. Yaşın azalması, daha uzun yıllar internet kullanılması, gün içinde daha fazla saat internet kullanılması, internetin iletişim/mesajlaşma amaçlı kullanılmaması, internetin gündemi takip etme amaçlı kullanılması, internetin sosyal medya amaçlı kullanılması, internete erişilemediğinde kaygının yaşanması ve psikolojik sağlamlığın azalması netlessfobi riskini artırmaktadır. Hemşirelik öğrencileri için netlessfobiyi yönetme stratejileri geliştirmek ve öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarını güçlendirmek için müdahaleler geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencileri, netlessfobi, psikolojik sağlamlık

Kaynakça: Amsrud, K. E., Lyberg, A., & Severinsson, E. (2019). Development of resilience in nursing students: A systematic qualitative review and thematic synthesis. *Nurse education in practice, 41*, 102621.

Bacaksız, F. E., Tuna, R., & Alan, H. (2022). Nomophobia, netlessphobia, and fear of missing out in nursing students: A cross-sectional study in distance education. *Nurse education today, 118*, 105523.

Bagewadi, V. I., & Das, S. (2018). Internet Phobia: A Case Report. *Indian Journal of Psychological Medicine, 40*(6), 584-585.

Bsharat, F. (2023). Stress and Resilience of Nursing Students in Clinical Training During the COVID-19 Pandemic: Palestinian Perspective. *SAGE Open Nursing, 9*, 23779608231201051.

Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being, 3*(1), 93-102.

Kanbay, Y., Fırat, M., Akçam, A., Çınar, S., & Özbay, Ö. (2022). Development of Fırat Netlessphobia Scale and investigation of its psychometric properties. *Perspectives in Psychiatric Care, 58*(4), 1258-1266.

- King, A. L. S., Valenca, A. M., Silva, A. C. O., Baczynski, T., Carvalho, M. R., & Nardi, A. E. (2013). Nomophobia: Dependency on virtual environments or social phobia?. *Computers in human behavior*, 29(1), 140-144.
- Kurmanova, A., Kozhayeva, S., Ayupova, G., Aurenova, M., Baizhumanova, B., & Aubakirova, Z. (2022). University student'relationship with technology: Psychological effects on students. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 14(4), 1225-1233.
- Poon, K. T. (2019). Do you reap what you sow? The effect of cyberostracism on moral impurity. *Basic and applied social psychology*, 41(2), 132-146.
- Sisto, A., Vicinanza, F., Campanozzi, L. L., Ricci, G., Tartaglioni, D., & Tambone, V. (2019). Towards a transversal definition of psychological resilience: a literature review. *Medicina*, 55(11), 745.
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: assessing the ability to bounce back. *International journal of behavioral medicine*, 15, 194-200.
- Tuna, R., Alan, H., Saritas, M., & Bacaksiz, F. E. (2023). Touch-operated world of teenagers in the distance education process: A cross-sectional study on nomophobia, netlessphobia and fear of missing out in nursing students. *Nurse Education in Practice*, 71, 103728.
- Williamson, K. M., & Muckle, J. (2018). Students' perception of technology use in nursing education. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, 36(2), 70-76.
- Yener Özcan, & Ceylan, B. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Ve Travma Sonrası Stres Belirtilerinin İncelenmesi. *Current Research and Reviews in Psychology and Psychiatry*, 3(2), 28-41.

EXAMINING THE SELF-EFFICACY COMPETENCE LEVELS OF NURSES AND THE IMAGE OF NURSING AND THE FACTORS AFFECTING THEM DURING THE GLOBAL COVID-19 PANDEMIC

Şenay Çetinkaya¹

¹Cukurova University

Introduction and Purpose: It is extremely important for nurses who provide care to patients with suspected and confirmed COVID-19 to have a healthy and safe working environment, not only for themselves but also for the patients they care for, their families and society. The purpose of the research: To determine the self-efficacy-sufficiency levels of nurses and the image of nursing and the factors affecting this during the Covid-19 outbreak.

Method: This is a cross-sectional study conducted online between July and October 2020, by reaching nurses working in inpatient treatment institutions in Adana province, Turkey, via social media. As data collection tools; Nurses' Descriptive Characteristics Data Collection Form, Self-Efficacy-Competence Scale developed by Sherer et al. (1982), and Nursing Profession Image Scale (NPHIS) developed by Dost and Bahçecik (2014) were used.

Findings: A total of 330 nurses participated in the study, and the mean age was 31.17 ± 7.52 (years). 251 (76.1%) were female, 241 (73%) had a bachelor's degree, 173 (52.4%) were single, and 195 (59.1%) did not have children. It was determined that 182 nurses (55.2%) did not have a change in their workplace due to Covid-19, 325 (98.5%) thought that they did not receive the financial support they deserved during Covid-19, and 319 (96.7%) thought that they did not receive the moral support they deserved during Covid-19.

Conclusion: It was determined that the answers given by the nurses to the scales were at a reliable level. A significant difference was found in terms of the Self-Efficacy Competence scale scores according to the nurses' status of following up-to-date information ($Z=-3.306$; $p=0.001$). A positive, very weak and statistically significant relationship was found between the Self-Efficacy Competence scale scores and the Image of Nursing Profession scale scores ($r=0.227$; $p=0.000$). As the Nursing Profession Image scale scores increase, the Self-Efficacy Competence scale scores will increase.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Self-Efficacy Competency Levels, Nursing Image, Health.

KÜRESEL COVID-19 SALGININDA HEMŞİRELERİN ÖZ-ETKİLİLİK YETERLİLİK DÜZEYLERİ İLE HEMŞİRELİK İMAJI VE BUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Senay Çetinkaya¹

¹Çukurova Üniversitesi

Giriş ve Amaç: COVID-19 şüpheli ve kesin tanıli hastalara bakım sunan hemşirelerin, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamında olması sadece kendileri için değil, bakım verdikleri hastaları, aileleri ve toplum için son derece önemlidir. Araştırmanın amacı: Covid-19 salgınında hemşirelerin öz etkililik-yeterlilik düzeyleri ile hemşirelik imajını ve bunu etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Türkiye’de, Adana ilinde yataklı tedavi kurumlarında çalışan hemşirelere sosyal medyadan ulaşılarak, Temmuz ile Ekim 2020, tarihlerinde online şekilde uygulanan, kesitsel tipte bir araştırmadır. Veri toplama araçları olarak; *Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri Veri Toplama Formu*, Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen *Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği* ve Dost ve Bahçecik tarafından (2014) geliştirilen *Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği* (HMYİÖ) kullanıldı.

Bulgular: Toplamda 330 hemşirenin katıldığı araştırmada yaş ortalaması 31.17±7.52 (yıl) idi. 251(%76.1)’i kadın, 241(%73)’inin Lisans mezunu, 173(%52.4)’ünün bekar, 195(%59.1)’inin çocuğunun olmadığı belirlendi. 182 hemşirenin (%55.2) Covid-19’da çalışma yeri değişikliğinin olmadığı, 325’inin (%98.5) Covid-19’da hak ettikleri maddi desteği almadığını düşündüğü, 319’unun (%96.7) Covid-19’da hak ettikleri manevi desteği almadığını düşündüğü belirlendi. Hemşirelerden 251’inin (%76.1) meslek derneğine üye olmadığı belirlendi. 262’sinin (%79.4) Covid-19’da çalışma ortamında üzen bir olay yaşadığı ve 303’ünün (%91.8) Covid-19’da güncel bilgileri takip ettiği belirlendi. 263 hemşirenin (%79.7) pozitif biriyle çalışmada korunabileceğini düşündüğü, 181’inin (%54.8) Covid-19’da hemşirelerin imajının etkilendiğini düşündüğü, ve 147’sinin (%44.5) hemşireliğin geleceğini kötü gördüğü belirlendi.

Sonuç: Hemşirelerin ölçeklere verdiği cevapların güvenilir düzeyde olduğu belirlendi. Hemşirelerin güncel bilgileri takip etme durumuna göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-3,306$; $p=0,001$). Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları arasında pozitif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,227$; $p=0,000$). Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları arttıkça, Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları artacaktır. Covid-19’un imajlarını değiştirdiğini düşünenlerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, imajlarını değiştirmediklerini düşünenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Öz-Etkililik Yeterlilik Düzeyleri, Hemşirelik İmajı , Sağlık

Kaynakça: Dost A, Bahçecik AN. Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği Geliştirilmesi (Developing A Scale for the Image of Nursing Profession). G.O.P. Taksim E.A.H. JAREN 2015;1(2):51-59.

Keklik D, Çetinkaya Ş. Hemşirelik İmajına Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği Açısından Bakış (An Overview Of The Nursing Idea For Children's Health And Disease Nursing). Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi (SAUHSD) 2019; 2(1):76-86. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/721038>

Sherer M, Maddux JE, Mercandante B et al. (1982) The SelfEfficacy Scale: construction and validation. Psychol Rep, 51: 663-671.

Sherer M, Adams CH (1983). Construct validation of the Self-Efficacy Scale. Psychol Rep, 53:899-902.

STRESS LEVELS AND BEHAVIORS OF COPING WITH STRESS OF HEALTH CARE WORKERS IN PRE-HOSPITAL EMERGENCY HEALTH CARE DURING THE COVID-19 OUTBREAK

Hatice Pekince¹, Ayfer Şahin Duman¹

¹Fırat Universty, Kovancılar Vocational school

Introduction and Aim: Maintaining safe and quality care during the COVID-19 epidemic that has affected the whole world; It depends on both the physiological and psychological well-being of healthcare workers fighting the epidemic at the front lines. For this reason, this research was conducted to determine the stress level and stress coping behaviors of healthcare professionals working in pre-hospital healthcare services who were exposed to intense traumatic events and stressors during the pandemic.

Method: The research is of descriptive type and its population consists of healthcare professionals (first and emergency aid technicians, first and emergency aid technicians, doctors and nurses) working in the Emergency Health Services of the Health Directorate of a province in the East of Turkey. In the research, it was aimed to reach the entire universe without selecting a sample and a total of 121 (78%) people were reached. Three different data collection tools were used in the research: Personal Information Form, Perceived Stress Scale and Stress Coping Styles Scale.

Results: It was determined that 60.3% of the participants in the study were in the 20 - 29 age group, 50.4% were women, 62.8% were married. Considering the working positions of the participants in the study, it was determined that the majority of them, 46.3% (56 people), were first and emergency aid technicians and that they experienced high stress in the work environment during the COVID-19 pandemic, with an average stress score of 8.00 ± 2.415 .

Conclusion: As a result of the research, it was determined that healthcare workers experienced high levels of stress during the pandemic process, but were able to cope with this stress at a moderate level. It may be recommended that healthcare professionals be trained to recognize stressors in the work environment and develop effective coping behaviors with stressors.

Anahtar Kelimeler: Covid-19; Stress; Pre-Hospital Emergency Health Services; Coping with Stress

COVID-19 SALGINI SÜRESİNCE HASTANE ÖNCESİ ACİL SAĞLIK HİZMETİNDE GÖREVLİ SAĞLIK ÇALIŞANLARININ STRES DÜZEYLERİ VE STRESLE BAŞA ÇIKMA DAVRANIŞLARI

Hatice Pekince¹, Ayfer Şahin Duman¹

¹Fırat Üniversitesi, Kovancılar MYO

Giriş ve Amaç: Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınında güvenli ve kaliteli bir bakımın sürdürülmesi; salgınla ön safhada mücadele eden sağlık çalışanlarının hem fizyolojik hem de psikolojik iyiliğine bağlıdır. Bu nedenle bu araştırma pandemide yoğun travmatik olaylara ve stresörlere maruz kalan hastane öncesi sağlık hizmetinde görevli sağlık çalışanlarının stres düzeyini ve stresle başa çıkma davranışlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tipte olup evrenini Türkiye'nin Doğusunda yer alan bir ilin Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetlerinde görev yapan sağlık görevlileri (İlk ve acil yardım teknikeri, ilk ve acil yardım teknisyeni, doktor ve hemşire) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş tüm evrene ulaşılacak hedeflenmiştir ve toplamda 121 (%78) kişiye ulaşılmıştır. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Stres Ölçeği ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği olmak üzere 3 farklı veri toplama aracı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %60,3'ünü 20 – 29 yaş grubunun oluşturduğu, %50,4'ünün kadın, %62,8'inin evli olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadaki katılımcıların çalışma pozisyonlarına bakıldığında ise büyük çoğunluğu %46,3'ü (56 kişi) ilk ve acil yardım teknisyeni olduğu ve COVID-19 pandemisi sürecinde çalışma ortamında yaşadıkları stres puan ortalaması $8,00 \pm 2,415$ ile yüksek stres yaşadıkları saptanmıştır.

Sonuç: Araştırma sonucunda sağlık çalışanlarının pandemi sürecinde yüksek düzeyde stres yaşadıkları fakat bu stresle orta düzeyde baş edebildikleri saptanmıştır. Sağlık çalışanlarına iş ortamındaki stresörleri tanıma ve stresörlere etkin başa çıkma davranışlarını geliştirmeleri konusunda eğitim verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19; Stres; Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri; Stresle Başa Çıkma

Kaynakça: Açık, Y., Yiğitbaş, Ç., Bulut, A., Deveci, S. E., Pirinççi, E., Oğuzöncül, A. F., . . . Rahman, S. (2016). Acil Sağlık Çalışanlarında İşe Bağlı Gerginlik, Stresle Başa Çıkma Yollarını Kullanma Durumu ve Etkileyen Faktörler. *Türkiye Klinikleri Dergisi*, 36(1), 22-29.

Albott, C. S., Wozniak, J., McGlinch, B., Wall, M., Gold, B., & Vinogradov, S. (2020). Battle Buddies: Rapid Deployment of a Psychological Resilience Intervention for Health Care Workers During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic. *Patient Safety*, 1-12.

Aloğlu, N., Gecdi, T.(2021). Sağlık Personelinin Pandemi Sürecinde Duygu Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Sciences*, (6)12,S:29-39,Doi Number: <http://dx.doi.org/10.46648/gnj.196>

Almaghrabi, R. H., Alfaradi, H., Al Hebshi, W. A., & Albaadani, M. M. (2020). Healthcare workers experience in dealing with Coronavirus (COVID-19) pandemic. *Saudi Medical Journal*, 41(6), 657-660.

Arafa, A., Mohammed, Z., Mahmoud, O., Elshazley, M., & Ewis, A. (2020). Depressed, anxious, and stressed: What have healthcare workers on the frontlines in Egypt and Saudi Arabia experienced during the COVID-19 pandemic? *Journal of Affective Disorders*, 1-20.

Aşkın, R., Bozkurt, Y., & Zeybek, Z. (2019). Covid-19 Pandemisi: Pskolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler. *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı(37)*, 304-318.

Avcı, GG., Öztürk, G., Azaklı, N., & Türker Çekinmez, S. (2018). Özel Bir Grup Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin İşe Bağlı Gerginlik Düzeylerinin ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Belirlenmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-7.

Aylaz, R., & Yıldız, E. (2020). *Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri ve Hemşirelik Yaklaşımları*. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınevi.

Baysak, E. (2010, Ağustos). Acil ve Yoğun Bakım Çalışanlarında Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Stresle Başa Çıkma Tarzları, Tükenmişlik ve İlişkili Etkenler. Ankara.

Brooks, SK., Webster, RK., Smith, LE., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., Rubin, GJ. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The lancet*. 395(10227):912-920.

Blake, H., Bermingham, F., Johnson, G., & Tabner, A. (2020). Mitigating the Psychological Impact of COVID-19 on Healthcare Workers: A Digital Learning Package. *International Journal of Enviromental Research and Public Health*(1-15), 1-15.

Chersich, M., Gray, G., Fairlie, L., Eichbaum, Q., Mayhew, S., Allwood, B., . . . Rees, H. (2020). COVID-19 in Africa: care and protection for frontline healthcare workers. *Globalization and Health*, 1-6.

Derya, S. (2021). The Relationship of Covid-19 Burnout Level in 112 Emergency Service Personnel with Work Stress and Work-Family Conflict Level, *International Medical Journal, Med Records* 2021;3(2):146-50

Fidan,G., Odabaş, D.(2022).Covit -19 salgını sürecinde hemşirelerin algılanan stres düzeylerinin belirlenmesi: Sosyal ağ tabanlı tanımlayıcı bir çalışma.EGEHFD, 38(1), 21-28. Doi:10.53490/egehemsire.1000426

Güvenç, R., & Baltacı, E. (2020). Covid-19 ve Sağlık Çalışanlarının Ruh Sağlığı. *Türk Tabipleri Birliği Covid-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu*, 349-354.

Huremovic, D. (2019). Psychiatry of Pandemics: A Mental Health Response to Infection Outbreak. Springer; 135-185.

Kurtaran, NE., Kurtaran, M., Gündüz, SŞ. (2021). Healthcare workers' musculoskeletal disorders, sleep quality, stress, and fatigue during the COVID-19 pandemic, *Pamukkale Tıp Dergisi*, Pamukkale Medical Journal doi:<https://dx.doi.org/10.31362/patd.101863>.

Munawar, K., & Choudhry, F. R. (2020). Exploring stress coping strategies of frontline emergency health workers dealing Covid-19 in Pakistan: A qualitative inquiry. *American Journal of Infection Control*, 1-7.

Ruqaya, A.M., Sasfaraz, S., Irfan, A.B., Faisal, A., Fatwani, H. (2020). Healthcare workers knowledge, practices and stress level amid covid-19 pandemic. *Pak Armed Forces Med J*, 70(1), 244-250

Sakaoğlu, H. H., Orbatu, D., Emiroğlu, M., & Çakır, Ö. (2020). Covid-19 Salgını Sırasında Sağlık Çalışanlarında Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi: Tepecik Hastanesi Örneği. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30, 1-9.

Şahin, T., Aslaner, H., Olguner Eker, Ö., Gökçek, M. B., & Doğan, M. (2020). Effect of COVID-19 pandemic on anxiety and burnout levels in emergency healthcare workers: a questionnaire study. *Research Square*, 1-24.

Şahin, N. H., ve Durak, A. (1995). Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: Üniversite öğrencileri için uygulanması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 56–73

Tekin, E., Yazgan Çilesiz, Z., & Gede, S. (2019). Farklı Mesleklerde Çalışanların Algılanan Stres Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Üzerine Bir Araştırma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 79-89.

Tsamakis, K., Rizos, E., Manolis, A., Chaidou, S., Kypouropoulos, S., Spartalis, E., . . . Triantafyllis, A. (2020). COVID-19 pandemic and its impact on mental health of healthcare professionals. *Experimental and Therapeutic Medicine*, 19, 3451-3453.

Yalçın, G., Sayınbatur, B., Karay, E., & Karakaş, M. (2020). Psychological Stress of Healthcare Workers Caused by the COVID-19 Pandemic. *Dicle Tıp Dergisi*, 47(3), 525-541.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN HEALTH PERCEPTIONS, CARDIOVASCULAR DISEASE RISK KNOWLEDGE, AND EXERCISE-RELATED HEALTH BELIEFS OF INDIVIDUALS DIAGNOSED WITH TYPE 2 DIABETES

Cansev Bal¹, Selda Demirkan¹, Alper Yılmaz¹

¹Ondokuzmayis University

Introduction and Aim: To prevent cardiovascular complications, which are the most important cause of secondary morbidity and mortality in individuals diagnosed with type 2 diabetes, early detection of the disease and individual risk factors is necessary. The study examines the relationship between health perceptions, cardiovascular disease risk knowledge, and exercise-related health beliefs of patients with Type 2 diabetes.

Method: The research was conducted between 30.12.2023 and 15.08.2024 with individuals diagnosed with Type 2 diabetes in a public hospital in the Black Sea region. In the analysis undertaken with G-Power 3.1, the research was completed with the participation of 336 individuals with a 95% confidence interval, 5% margin of error, and 0.20 effect size. Data were collected with the “Introductory Information Form”, “Health Perception Scale (HPS)”, “Cardiovascular Disease Risk Factors Knowledge Level Scale (CARRF-KL)”, and “Health Beliefs Attitude Scale Towards Exercise (HBASTE)”. Analyzes were conducted with IBM SPSS V25. Rate/frequency, mean, median, and minimum-maximum values were used in descriptive statistics. Data was analysed by Kruskal-Wallis, t-test/Mann-Whitney U, Spearman Correlation coefficient.

Results: The mean age of individuals with type 2 diabetes was 62.152±11.234; 55.1% were female, and 74.4% had diabetes-related complications. It was determined that 95.5% of patients used their medications regularly, but 78.3% did not exercise. In the study, a negative low-level significant relationship was found between BMI level, CARRF-KL, and HBASTE mean scores; a negative low-level significant relationship was found between HbA1C level and HPS and HBASTE mean scores; a positive statistically significant relationship was found between HPS and CARRF-KL and HBASTE mean scores (p<0.001)

Conclusion: It was determined that health perception, knowledge level of cardiovascular disease risk factors, and health belief in the exercise of individuals increased, BMI and HbA1C decreased; as health perception and knowledge level of cardiovascular disease risk factors increased, health belief in exercise increased.

Anahtar Kelimeler: type 2 diabetes, health perception, cardiovascular disease risk, exercise

TİP 2 DİYABET TANISI OLAN BİREYLERİN SAĞLIK ALGILARI, KARDİYOVASKÜLER HASTALIK RİSKİ BİLGİSİ VE EGZERSİZ İLE İLİŞKİLİ SAĞLIK İNANÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Cansev Bal¹, Selda Demirkan¹, Alper Yılmaz¹

¹Ondokuzmayıs Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Tip 2 diyabet tanısı olan bireylerde en önemli sekonder morbidite ve mortalite nedeni olan kardiyovasküler komplikasyonların önlenmesi için hastalık ve bireysel risk faktörlerinin erken saptanması gerekmektedir. Araştırmada, Tip 2 diyabet tanısı olan hastaların sağlık algıları, kardiyovasküler hastalık riski bilgisi ve egzersiz ile ilişkili sağlık inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmektedir.

Yöntem: Araştırma, 30.12.2023-15.08.2024 tarihleri arasında Karadeniz’de bir kamu hastanesinde Tip 2 diyabet tanısıyla yatan bireylerle yürütülmüştür. G-Power 3.1’le yapılan analizde %95 güven aralığında, %5 hata payı ve 0.20 etki büyüklüğü ile 336 bireyin katılımıyla araştırma tamamlanmıştır. Veriler, “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Sağlık Algısı Ölçeği (SAÖ)”, “Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi Ölçeği (KARRİF-BD)”, “Egzersize Yönelik Sağlık İnançları Tutum Ölçeği (EYSİTÖ)” ile toplanmıştır. Analizler IBM SPSS V25’le yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerde oran/frekans, ortalama, medyan, minimum-maksimum değerleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde Kruskal-Wallis, t-testi/Mann-Whitney U ve Spearman Korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Bulgular: Tip 2 diyabet tanısı olan bireylerin yaş ortalamasının 62.152±11.234, %55.1’inin kadın, %74.4’ünde diyabete bağlı komplikasyon olduğu saptandı. Hastaların %95.5’inin ilaçlarını düzenliği kullandığı ancak %78.3’nün hiç egzersiz yapmadığı belirlendi. Araştırmada; BKİ düzeyi, KARRİF-BD ve EYSİTÖ puan ortalamaları arasında; HbA1C düzeyi ile SAÖ ve EYSİTÖ puan ortalamaları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki; SAÖ ve KARRİF-BD ile EYSİTÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0.001)

Sonuç: Tip 2 diyabet tanısı olan bireylerin sağlık algısı, kardiyovasküler hastalıkların risk faktörlerine yönelik bilgi düzeyi ve egzersize yönelik sağlık inancı arttıkça BKİ ve HbA1C’nin azaldığı; sağlık algısı ve kardiyovasküler hastalıkların risk faktörlerine yönelik bilgi düzeyi arttıkça egzersize yönelik sağlık inancının arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: tip 2 diyabet, sağlık algısı, kardiyovasküler hastalık riski, egzersiz

DEVELOPMENT OF A MOBILE APPLICATION TO SUPPORT THE CARE OF TURKISH PREMATURE BABIES

Gülçin Korkmaz Yenice¹, Figen Işık Esenay²

¹Yozgat Bozok University Akdağmadeni School of Health

²Ankara University Faculty of Nursing

Introduction and Aim: Mothers whose babies are treated and cared for in the neonatal intensive care unit and are later discharged often lack sufficient knowledge and skills. However, to ensure the healthy growth and development of a premature baby, caregivers must be equipped with adequate knowledge, skills, and resources. Mobile applications, which provide information quickly and easily to target groups, can serve as a versatile and effective tool for educating parents about premature infants. Many countries have developed mobile applications tailored to the needs of parents of premature infants in their native languages. "PreBaby" was developed to address the specific needs of Turkish mothers with premature infants, providing information, support, and guidance for home care.

Method: PreBaby was developed using an instructional design model ADDIE. During the analysis phase, "Needs Assessment Survey" was conducted between 1.12.2021-15.03.2022 with 71 mothers to identify the topics and educational content needed for the home care of premature infants. The design phase, written content and 13 skill training videos were created with content validity and clarity confirmed ten experts. The preliminary version of PreBaby was tested four individuals, who evaluated its usability and design using "Mobile Application Evaluation Form."

Results: Nutrition, infant care, potential health issues, growth and development, and traditional practices were identified as key educational topics during the analysis phase. The content validity index of the educational material was calculated, 0.92. According to feedback from the users, Pre Baby are given their final form.

Conclusion: The information provided by the mobile application was systematically and consistently evaluated. The application was deemed user-friendly and to have an appropriate interface by both the mothers of premature infants and the computer instructional design expert. This study's developed mobile application is expected to provide mothers with premature infants with the necessary knowledge, skills, and support for home care.

Anahtar Kelimeler: premature, home care, knowledge, skills, mobile application

TÜRK PREMATÜRE BEBEKLERİN BAKIMINI DESTEKLEMELİK İÇİN MOBİL UYGULAMA GELİŞTİRİLMELİK ÇALIŞMASI

Gülçin Korkmaz Yenice¹, Figen Işık Esenay²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu

²Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde tedavi ve bakım görüp, taburcu olan annelerin bilgi ve beceri eksikliği vardır. Ancak; prematüre bir bebeğin sağlıklı büyüüp gelişebilmesi için, bebeğin evde bakımını yürüten kişiler, yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahip olmalıdır. Mobil uygulamalar, bilgiyi hedef gruplara hızlı ve basit şekilde iletmesi için, ebeveynleri prematüre bebeklerle ilgili bilgilendirmede çok yönlü ve etkili bir yol olarak kullanılabilir. Birçok ülkede, prematüre bebek ebeveynlerine özgü kendi dillerinde geliştirilen mobil uygulamalar olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın kapsamında; prematüre bebeğe sahip Türk annelerin ihtiyaçlarına özgü, prematüre bebeğe sahip anneler tarafından yaygın olarak kullanılabilir, bebeğin evde bakımına yönelik bilgi, destek ve danışmanlık sağlayacak “PreBaby” mobil uygulaması geliştirilmiştir.

Yöntem: PreBaby, analiz, tasarım, geliştirme, uygulama ve değerlendirme basamaklarını içeren öğretim tasarımı modeli kullanılarak geliştirildi. Analiz aşamasında, “Bilgi İhtiyacı Belirleme Anketi” ile 1.12.2021-15.03.2022 tarihleri arasında 71 annenin prematüre bebeğin evde bakımı sırasında ihtiyaç duydukları konular ve eğitim başlıkları belirlenmiştir. Tasarım aşamasında, yazılı içerik ve 13 beceri eğitim videosu oluşturulmuş, içerik geçerliliği ve anlaşılabilirliği on uzman tarafından doğrulanmıştır. Tasarımına uygun olarak geliştirilen PreBaby’in ön uygulamasını dört kişi kullanmış, kullanılabilirliğini ve tasarımını “Mobil Uygulama Değerlendirme Formu” ile değerlendirmiştir.

Bulgular: Beslenme, bebeğin bakımı, görülebilecek sağlık sorunları, büyüme ve gelişme ve geleneksel uygulamalar analiz aşamasında eğitim başlığı olarak belirlenmiştir. Eğitim içeriğinin kapsam içerik indeksi 0.92 olarak hesaplanmıştır. Kullanıcılardan gelen geri dönüşlere göre, düzenlenmiş ve Pre Baby’e son hali verilmiştir.

Sonuçlar: Mobil uygulama tarafından sağlanan bilgiler tutarlı ve sistematik olarak değerlendirilmiştir. Uygulama prematüre bebek anneleri ve bilgisayar öğretim tasarımı uzmanı tarafından kullanışlı ve uygun bir arayüze sahip olarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmayla geliştirilen mobil uygulamanın prematüre doğan bebeklerin evde bakımları hakkında annelere, bilgi, beceri ve destek sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: prematüre, evde bakım, bilgi, beceri, mobil uygulama

Kaynakça:

Khanjari, S., Bell, E. F., Sadeghi, L. A., Kazem Sabzehei, M., & Haghani, S. (2021). The impact of a mobile health intervention on the sense of coherence and quality of life of mothers with premature infants. *Journal of Neonatal Nursing*, 27(6), 444-450.

Khoshnood, Z., Nematollahi, M., & Monemi, E. (2023). The effect of a virtual educational and supportive Intervention on the mothers’ resilience with preterm infants: A quasi-experimental study. *Middle East Journal of Rehabilitation and Health Studies*, 10(1).

Nourani, A., Ayatollahi, H., & Mirnia, K. (2019). A smart phone application for the mothers of premature infants. *IRBM*, 40(5), 263-269.

Park, J. H., & Cho, H. (2022). Development of a mobile application focusing on developmental support care for Korean infants born prematurely: a methodological study. *Child Health Nursing Research*, 28(2), 112.

Spargo, P., & de Vries, N. K. (2018). ‘Babble’: A smartphone app for parents who have a baby in the neonatal unit. *Journal of paediatrics and child health*, 54(2), 121-123.

Seels BB, Richey RC. Instructional technology: the definition and domains of the field. Bloomington, IN: Information Age Publishing; 2012. p. 186.

EVALUATION OF "APPROACH TO FOREIGN BODY ASPIRATION" TRAINING GIVEN TO PARENTS OF PRESCHOOL CHILDREN

Hatice Pekince¹, Tolgacan Dođan¹

¹Fırat University

Introduction and Aim: Foreign body aspiration; It is one of the leading situations that causes accidental and sudden death, especially in children aged 5 and under, and requires emergency intervention. The purpose of this study; The aim is to prevent or minimize possible risks and deaths through practical training given to the parents of children who are in the highest risk group.

Method: The population of this experimental type research with pretest - posttest control group consisted of 34 parents of students receiving pre-school education under the National Education Directorate of a district between May and June 2024. Parents were given a one-session training on "Approach to Foreign Body Obstruction" and a pre-test was applied to determine their awareness and knowledge levels prepared in line with the literature.

Results: The average age of the parents participating in the study was found to be 34.05±4.50. It was determined that the education level of 88.2% of the parents was high school and their occupation was 94.1% housewife/unemployed. It was determined that 55.9% of the preschool children included in the study were girls and 58.8% were first children. Those who have not received any training on foreign body aspiration before constitute 70.6% of the population. Have you ever had a blockage due to a foreign object? While 67.6% said "yes" to the question, those who intervened in this blockage constituted only 38.2%. It was determined that there was an increase in the parents' knowledge levels and self-confidence after the training.

Conclusion and Recommendations: According to the results of the research, it was determined that applied training is more memorable and affects the result positively. In this regard, it is recommended that parents, caregivers and teachers responsible for preschool children, especially those in the risk group, be trained periodically and keep the information up-to-date.

Anahtar Kelimeler: Preschool, Child, Education, Parent, Foreign body

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM GÖREN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNE VERİLEN “YABANCI CİSİM ASPIRASYONLARINA YAKLAŞIM” EĞİTİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hatice Pekince¹, Tolgacan Doğan¹

¹Fırat Üniversitesi

Özet

Giriş ve Amaç: Yabancı cisim aspirasyonu; özellikle 5 yaş ve altı çocuklarda kazara ani ölüme neden olan ve acil müdahale gerektiren durumların başında yer almaktadır. Bu nedenle okul öncesi çocuklar risk grubunu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı; en çok risk grubu olan çocukların ebeveynlerine verilen uygulamalı eğitim ile olası risk ve ölümleri engellemek ya da en aza indirmektedir.

Yöntem: Ön test - son test kontrol gruplu deneysel tipteki bu araştırmanın evrenini Mayıs-Haziran 2024 tarihleri arasında bir ilçenin Milli eğitim müdürlüğüne bağlı okul öncesi eğitim alan öğrencilerin 34 tane ebeveyni oluşturmuştur. Ebeveynlere tek oturumluk, ‘Yabancı cisim tıkanıklıklarına yaklaşım’ konulu eğitim verilip literatür doğrultusunda hazırlanan farkındalık ve bilgi düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanan ön test uygulanmıştır.(Kişisel Veri Toplama Formu ve Havayolu tıkanıklığına ilk yardım yaklaşımı bilgi düzeyi formu kullanılmıştır). Eğitim sonrasında kalıcılığın artırılması amacıyla broşür veya kitapçık verilip, eğitimden 4 hafta sonra da son test uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş ortalamasının 34.05 ± 4.50 olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin %88.2 sinin eğitim durumunun lise olduğu ve mesleklerinin ise %94.1 ile ev hanımı/çalışmayan olduğu saptanmıştır. Araştırmada yer alan okul öncesi öğrenim gören çocukların %55.9’unun kız ve %58.8’i inin ise ilk çocuk olduğu tespit edilmiştir. Daha önce yabancı cisim aspirasyonuna yönelik herhangi bir eğitim almayanlar evrenin %70.6’sını oluşturmaktadır. Daha önce yanınızda hiç yabancı cisimden dolayı tıkanıklık yaşayan oldu mu? sorusuna %67.6’sı ‘‘evet’’ derken bu tıkanıklığa müdahale edenler sadece % 38.2’lik kısmı oluşturmaktadır. Eğitimden sonra ebeveynlerin bilgi düzeylerinde ve özgüvenlerinde artış olduğu saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler: Araştırma sonuçlarına göre uygulamalı eğitimin akılda daha kalıcı olduğu ve sonucu olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Bu doğrultuda özellikle risk grubu okul öncesi çocuklardan sorumlu ebeveyn, bakıcı ve öğretmenlere belirli periyotlarda eğitim verilerek bilgilerin güncel tutulması önerile bilinir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Çocuk, Eğitim, Ebeveyn, Yabancı cisim

DISCUSSING FERTILITY PRESERVATION WITH CANCER PATIENTS: ONCOLOGY NURSES' PERSPECTIVE

Sidar Gül¹, Ayşegül Kılıçlı², Emine Alver³

¹Siirt University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery

²Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

³Süleyman Demirel University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery

Introduction and Aim: With many advances in cancer detection and treatment options, the long-term survival rate of cancer patients is increasing. However, some long-term adverse effects of treatment, such as infertility or sterility, are also associated. In this context, opportunities that allow patients to preserve their fertility before treatment are critical for quality of life. The aim of this study was to evaluate oncology nurses' perspectives on fertility preservation with cancer patients.

Method: This study using qualitative research design was conducted with 13 oncology nurses between January and April 2024. Face-to-face interviews were conducted with the participants selected by purposive sampling method using a semi-structured interview form.

Results: The mean age of the participants was 34.2 ± 5.7 years, nine of them were female, eight of them were educated at undergraduate level, and the mean professional experience was 11.6 ± 6.7 years. Although the majority of participants believed that talking to patients about fertility preservation was an important part of their role, they did not consistently discuss this topic with patients. Participants reported that the end of fertility was a major concern for patients and their partners. Three themes related to the discussion of fertility preservation among participants were identified. The themes included (1) knowledge (procedures, fertility clinics, resources for patients, and practice guidelines), (2) barriers (time constraints, role confusion, comfort level, ethical issues, and patient/family characteristics), and (3) behaviours (initiating and timing the conversation).

Conclusion: Oncology nurses need professional development or training on fertility preservation of individuals diagnosed with cancer. Fertility counselling interventions, practice guidelines and online resources for oncology nurses should be developed to help facilitate discussions with patients.

Anahtar Kelimeler: fertility preservation, cancer patients, qualitative research, oncology nurses

KANSER HASTALARI İLE DOĞURGANLIĞIN KORUNMASINI KONUŞMAK: ONKOLOJİ HEMŞİRELERİNİN BAKIŞ AÇISI

Sidar Gül¹, Ayşegül Kılıçlı², Emine Alver³

¹Siirt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Ebelik Bölümü

²Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü

³Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Ebelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Kanser tespiti ve tedavi seçeneklerindeki birçok ilerlemeyle birlikte, kanser hastalarının uzun vadeli sağkalım oranı giderek artmaktadır. Ancak infertilite veya sterilite gibi tedavinin bazı uzun vadeli olumsuz etkileri de beraberinde gelmektedir. Bu kapsamda; hastaların tedaviden önce doğurganlıklarını korumalarına olanak tanıyan fırsatlar yaşam kalitesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu çalışmanın amacı; onkoloji hemşirelerinin kanser hastalarıyla doğurganlığın korunmasına ilişkin bakış açılarını değerlendirmektir.

Yöntem: Nitel araştırma deseninin kullanıldığı bu çalışma Ocak-Nisan 2024 tarihleri arasında 13 onkoloji hemşiresi ile gerçekleştirildi. Amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcılar ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yüzyüze görüşmeler gerçekleştirildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 34,2±5,7, dokuzu kadın, sekizi lisans düzeyinde eğitimli ve mesleki deneyim ortalaması 11,6±6,7 yıldır. Katılımcıların çoğunluğu hastalarla doğurganlığın korunması hakkında konuşmanın rollerinin bir önemli parçası olduğuna inanmalarına rağmen, bu konuyu hastalarla tutarlı bir şekilde konuşmadıklarını belirtmektedir. Katılımcılar doğurganlığın sonlanmasının hastalar ve eşleri için önemli bir endişe kaynağı olduğunu bildirdi. Katılımcılar arasında doğurganlığın korunmasının konuşulmasına ilişkin üç tema belirlendir. Temalar arasında (1) bilgi (prosedürler, fertilite klinikleri, hastalar için kaynaklar ve uygulama kılavuzları), (2) engeller (zaman kısıtlamaları, rol karmaşası, rahatlık düzeyi, etik konular ve hasta/aile özellikleri) ve (3) davranışlar (konuşmayı başlatma ve zamanlama) yer almaktadır.

Sonuç: Kanser tanısı alan bireylerin doğurganlığının korunması konusunda onkoloji hemşirelerinin mesleki gelişim veya eğitim ihtiyacı vardır. Hastalarla bu konuyu konuşmayı kolaylaştırmaya yardımcı olmak için onkoloji hemşirelerine yönelik doğurganlık danışmanlığı müdahaleleri, uygulama kılavuzları ve çevrimiçi kaynaklar geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: doğurganlığın korunması, kanser hastaları, nitel araştırma, onkoloji hemşireleri

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' PROFESSIONAL COMPETENCE STATUS AND ATTITUDES TOWARD THE PROFESSION: DESCRIPTIVE-CROSS-SECTIONAL STUDY

Burcu Nal¹, Necibe Dağcan Şahin¹, Dilek Sarı²

¹Kütahya Health Sciences University
²Ege University

Background: Competence in nursing is the knowledge, skill, ability, behavior or capacity that one must have in order to effectively perform his duties and responsibilities within the scope of the education he receives. It is an expected result that candidate nurses, who will be the nurses of the future, acquire these competencies. It is expected that student nurses' attitudes towards their profession will be shaped within the scope of their competencies.

Purpose: The research is to determine the relationship between nursing students professional competence status and their attitudes towards the profession.

Design: Descriptive Cross-sectional study.

Participants: 302 students from the nursing department participated in the study between February 2023, February 2024.

Method: After obtaining permission from the students, it was collected using the “Introductory Characteristics”, “Nursing Students Competency Scale” and “Attitude Scale Towards the Nursing Profession.

Results: The total score average of the students on the Students Competency Scale is 237±38.29, and the total score average of the Attitude Scale Towards the Profession is 161.00±18.24. When the characteristics of the students are compared; In comparing the total scores of the Competency Scale and its subscales, a statistically significant difference was detected between place of residence, grade point average, graduation from a health-related associate degree and satisfaction with the nursing department. In comparing the students' descriptive characteristics of the Attitude Towards the Profession scale and its subscale scores, a statistical difference was identified between gender, class, graduation and satisfaction with the nursing department. It was determined that the relationship between the Competency Scale and the Attitude Towards the Nursing Profession scale and its sub-dimensions was statistically significant ($p < 0.05$).

Results: Research findings show that nursing students are competent in the fields of clinical skills and biomedical skills, which are among their professional competencies, and this leads to a positive attitude towards their profession.

Anahtar Kelimeler: Nursing student, professional competence, professional attitude

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ YETKİNLİK DURUMLARI VE MESLEĞE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ: TANIMLAYICI-KESİTSEL ÇALIŞMA

Burcu Nal¹, Necibe Dağcan Şahin¹, Dilek Sarı²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
²Ege Üniversitesi

Arka Plan: Hemşirelikte yetkinlik, aldığı eğitim kapsamında görev ve sorumluluklarını etkin yapabilmesi için sahip olması gereken bilgi, beceri, yetenek, davranışlar ya da kapasitedir. Geleceğin hemşireleri olacak olan aday hemşirelerin bu yetkinlikleri kazanması beklenen bir sonuçtur. Öğrenci hemşirelerin yetkinlikleri kapsamında mesleklerine olan tutumlarının şekillenmesi beklenmektedir.

Amaç: Araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin mesleki yetkinlik durumları ve mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Tasarım: Tanımlayıcı Kesitsel çalışmadır.

Katılımcılar: Çalışmaya, Şubat 2023 – Şubat 2024 tarihleri arasında, hemşirelik bölümünden 302 öğrenci katılmıştır.

Metot: Öğrencilerden izin alındıktan sonra “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Hemşirelik Öğrencileri Yetkinlik Ölçeği” ve “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis, Post Hoc Bonferroni, testi, Spearman korelasyon analizleri kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin Hemşirelik Öğrencileri Yetkinlik Ölçeği toplam puan ortalaması 237±38,29, Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 161.00±18,24’dür. Öğrencilerin özellikleri karşılaştırıldığında; Hemşirelik Öğrencileri Yetkinlik Ölçeği ve alt boyutları toplam puanların karşılaştırılmasında, cinsiyet, yaşadığı yer, sınıf, not ortalaması, mezun olunan lise, sağlıkla ilgili bir ön lisanstan mezun olma durumu ve hemşirelik bölümünden memnuniyet durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerinde Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum ölçeği ve alt boyut puanların karşılaştırılmasında, cinsiyet, sınıf, not ortalaması, sağlıkla ilgili bir ön lisanstan mezun olma durumu ve hemşirelik bölümünden memnuniyet durumu arasında da istatistiksel fark tanımlanmıştır. Hemşirelik Öğrencileri Yetkinlik Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum ölçeği ve alt boyutları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Sonuçlar: Araştırma bulguları, hemşirelik öğrencilerinin mesleki yetkinliklerinden klinik beceri ve biyomedikal beceri alanlarında yetkin olduklarını ve bu durumun mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirdiklerini göstermektedir. Hemşirelik bölümünden memnuniyetin artması ile mesleğe karşı tutumlarını ve mesleki yetkinliklerini olumlu yönde etkilemektedir. Yanı sıra bazı tanımlayıcı özelliklerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ve yetkinliklerinde değişkenler olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, mesleki yetkinlik, mesleki tutum

Kaynakça:

Alkaya, S. A., & Terzi, H. (2021). İntern programı kapsamında hemşirelik öğrencilerinin mesleki uygulama yeterliliği. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 10(2), 44-49.

Gorman LL, McDowell JRS. Identifying the needs of critical and acute cardiac care nurses within the first two years of practice in Egypt using a nominal group technique. *Nurse Educ Pract*. 2018; 28:127-34.

Ma X, Yang Y, Wang X, Zang Y. An integrative review: Developing and measuring creativity in nursing. *Nurse Educ Today*. 2018; 62:1-8.

Hsieh S-I, Hsu L-L. An outcome-based evaluation of nursing competency of baccalaureate senior nursing students in Taiwan. *Nurse education today*, 2013; 33(12): 1536-45.

Hemşirelikte Temel Yetkinlikler Kılavuzu, 2021, Erişim Tarihi 06.03.2023
<https://thder.org.tr/uploads/files/temel-yetkinlikler-klavuzu.pdf>

Ülker T. Hemşirelik öğrencilerinin kendi mesleki yetkinliklerini değerlendirme aracının geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Başkanlığı, Ankara, 2018.

Tekneci, E. (2010). Zihin engelliler öğretmenliği 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Zencir, G. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(2), 30-37.

Çalışkan, E., Kargın, M., & Ersöğütçü, F. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinde Covid-19 Korkusu İle Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Arasındaki İlişki. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30(3), 170-180.

Tarhan, G., Kılıç, D., & Yıldız, E. (2016). Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gu'lhane Tıp Dergisi*, 58(4), 411.

Çeçen, S., LAFÇI, D., & YILDIZ, E. (2020). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(3), 169-174.

Sümen, A., Teskereci, G., Aksoy, S., Ergen, Z., Mehmet, A. L. A., & Fatima, Ü. Z. Ü. M. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğinin İmajına Yönelik Algılarının ve Tutumlarının İncelenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 75-83.

Poorchangizi, B., Borhani, F., Abbaszadeh, A., Mirzaee, M., & Farokhzadian, J. (2019). Professional values of nurses and nursing students: A comparative study. *BMC medical education*, 19, 1-7.

STUDENTS' ONLINE BURNOUT, FATIGUE SITUATIONS AND AFFECTING FACTORS

Papatya Karakurt¹, Meryem Fırat², Seyda Memiş²

¹Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing Principles

²Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Department of Psychiatric Nursing

Introduction and **Aim:** The methods of online teaching are different from traditional lecture methods, and students often face online video meeting fatigue. This research was planned to determine the online burnout, fatigue states of students and the affecting factors.

Method: The universe of this descriptive study consisted of all 890 students studying in the Department of Nursing and Nutrition Dietetics at the Faculty of Health Sciences in the spring semester of the 2023-2024 academic year at a university in the east of Turkey. The sample of the study consisted of 694 students studying in the 2nd, 3rd, 4th grades. The "Introductory Information Form" was used to collect data and the "Zoom Burnout and Fatigue Scale" was used to determine the students' online burnout and fatigue status. Percentage, mean, standard deviation, t-test in independent groups, variance and correlation analysis were used in the analysis of data.

Results: The mean age of the students included in the study was determined to be 21.77 ± 2.01 , 40.9% were sophomores, and 57.5% were studying in the nursing department. It was determined that the students received 2.86 ± 1.07 points from the total scale. It was determined that there was a significant difference between the mean scores of the scale and its sub-dimensions according to the difficulty of studying with distance education compared to studying with face-to-face education, difficulty in accessing information sources with distance education, and difficulty in using information technologies ($p < 0,05$).

Conclusion: As a result, students are showing above-average levels of Zoom burnout and fatigue. Those who study via distance education, those who have difficulty accessing information resources via distance education, and those who have difficulty using information technologies are seen to have higher levels of burnout and fatigue.

Anahtar Kelimeler: Zoom, burnout, fatigue, student, nursing

ÖĞRENCİLERİN ÇEVİRİM İÇİ TÜKENMİŞLİK, YORGUNLUK DURUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Papatya KARAKURT¹, Meryem FIRAT², Seyda MEMİŞ²

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Çevrimiçi öğretimin yöntemleri, geleneksel ders yöntemlerinden farklı olup öğrenciler genellikle çevrim içi görüntülü toplantı yorgunluğuyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu araştırma öğrencilerin çevrim içi tükenmişlik, yorgunluk durumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türde olan bu araştırmanın evrenini Türkiye'nin doğusunda bulunan bir üniversitede, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik ve Beslenme Diyetetik bölümünde öğrenim gören 890 öğrencinin tamamı oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise 2, 3, ve 4 sınıfta öğrenim gören 694 öğrenci oluşturdu. Verilerin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve öğrencilerin çevrim içi tükenmişlik, yorgunluk durumlarını belirlemek için "Zoom Tükenmişlik ve Yorgunluk Ölçeği" kullanıldı. Verilerin analizinde yüzdelik, ortalama, standart sapma, bağımsız gruplarda t testi, varyans ve korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalamasının 21.77 ± 2.01 olduğu, %40.9'unun 2.sınıf öğrencisi olduğu ve %57.5'inin hemşirelik bölümünde öğrenim gördüğü belirlendi. Öğrencilerin ölçek toplamından 2.86 ± 1.07 puan aldıkları belirlendi. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin uzaktan eğitim ile ders çalışmanın yüz yüze eğitim ile ders çalışmaya göre zorlanma, uzaktan eğitim ile bilgi kaynaklarına ulaşmada zorlanma ve bilgi teknolojilerini kullanmakta zorlanma durumuna göre ölçek ve alt boyutlarının puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$).

Sonuç: Sonuç olarak öğrenciler orta seviyenin üzerinde Zoom tükenmişliği ve yorgunluğu göstermektedirler. Uzaktan eğitim ile ders çalışanların, uzaktan eğitim ile bilgi kaynaklarına ulaşmada zorlananların ve bilgi teknolojilerini kullanmakta zorlananların tükenmişlik ve yorgunluk düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zoom, tükenmişlik, yorgunluk, öğrenci, hemşirelik

Kaynakça: Bailenson, J. N. (2021). Nonverbal overload: A theoretical argument for the causes of Zoom fatigue. *Technology, Mind, and Behavior*, 1(3), 1–13. <https://doi.org/10.1037/tmb0000030>

Bloom, N., Davis, S. J., Zhestkova, Y. (2021). COVID-19 Shifted Patent Applications Toward Technologies that Support Working from Home. In *SSRN Electronic Journal* (No. 2020–133). <https://doi.org/10.2139/ssrn.3695191>

Dean, B. (2020). Zoom User Stats: How Many People Use Zoom in 2021? Retrieved from Backlinko website: <https://backlinko.com/zoom-users>

Demirel, Ö. (2007). Öğretim İlke Ve Yöntemleri Öğretme Sanatı (12. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Durak, G., Cankaya, S., Izmirli, S. (2020). Examining the Turkish Universities' Distance Education Systems During the COVID-

19 Pandemic.

Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science and Mathematics Education, 14(1), 787–810. <https://doi.org/10.17522/balikesirnef.743080>

Fauville, G., Luo, M., Queiroz, A. C. M., Bailenson, J. N., Hancock, J. (2021). Nonverbal Mechanisms Predict Zoom Fatigue and Explain Why Women Experience Higher Levels than Men. SSRN Electronic Journal, 1–18. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3820035>

Gazza EA. The Experience Of Teaching Online In Nursing Education. J Nurs Educ. 2017 Jun 1;56(6):343-349. Doi: 10.3928/01484834-20170518-05. PMID: 28585982.

Iqbal, M. (2021). Zoom revenue and usage statistics (2021). Retrieved from Business of apps website: <https://www.businessofapps.com/data/zoom-statistics/>

Mucuk, S., Ceyhan, Ö., & Kartın, P. T. (2021). COVID-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Hemşirelik Eğitimi: Ulusal Deneyim. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 6(1), 33-36.

Nussbaumer-Streit, B., Mayr, V., Dobrescu, A., Chapman, A., Persad, E., Klerings, I., Zachariah, C. (2020). Quarantine alone or in combination with other public health measures to control COVID-19: a rapid review (Review). Cochrane Database of Systematic Reviews, (9), 1–22. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD013574.pub2>. www.cochranelibrary.com

Oducado, R. M. F., Fajardo, M. T. R., Parreño-, G. M., Maniago, J. D., Villanueva, P. M. B., Asuncion, M., Montano, H.C., Robite, E. E. (2021). Is Videoconference “ Zoom ” Fatigue Real among Nursing Students?? Journal of Loss and Trauma, 0(0), 1–3. <https://doi.org/10.1080/15325024.2021.1950987>

Sezer H, Akca NK. (2021). Turkish Version of the Zoom Exhaustion and Fatigue Scale: Validity and Reliability Study. ID UHeS, 2023; 6(1): 67-81 doi: 10.52538/iduhs.1191693.

Şenel, A. (2008). Eğitimin Temel Kavramları, Mehmet Gültekin (Ed.), Eğitim Bilimine Giriş İçinde (S.3-15). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1825.

Varış, F. (1991). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

World Health Organisation. (2020). Joint ICAO- WHO Statement on COVID-19. Retrieved from International Civil Aviation Organization website: <https://www.icao.int/Security/COVID-19/Pages/Statements.asp>

YÖK. (2020). Basın Açıklaması: Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç. Ankara: T.C. Yükseköğretim Kurulu. Retrieved from <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/03-uzaktan-egitime-iliskin-alinan-karar.pdf>.

DETERMINATION OF IMMIGRANT FAMILIES' OPPOSITION TO CHILDHOOD VACCINATION AND AFFECTING FACTORS

Buse Eraslan¹, Çisem Baştarcan¹, Duygu Duymaz¹

¹Istanbul Beykent University, School of Health Sciences, Nursing Department, Istanbul, Turkey.

Introduction and Aim: Immunization services are important in the prevention of vaccine-preventable diseases and epidemics. Determining the factors affecting vaccination among immigrants is important for increasing vaccination rates. This study was conducted to determine the views of immigrant families on childhood vaccine opposition and the factors affecting them.

Method: This descriptive study was conducted between February and May 2024 with the families of migrant children who came to the Pediatrics outpatient clinic of a university hospital in Istanbul for examination. The sample size was determined as 197 people with the G*Power 3.1 program, taking into account a 95% confidence interval, 5% significance level, and 0.25 effect size, and the study was completed with 200 people. The study used the Introductory Information Form and the Vaccine Opposition Scale-Short Form as data collection tools. Data were analyzed with the SPSS-25 program, and the significance value was accepted as $p < 0.05$.

Results: The mean age of the participating in the study, mothers was 26.49 ± 5.22 years, fathers was 31.87 ± 5.78 years, and children was 22.28 ± 16.42 months. The nationalities of the participants were Syria (75.5%), Afghanistan (15.5%), Iran (3.0%), Kyrgyzstan (1.5%), Turkmenistan (1.0%), and Egypt (3.5%). The mean total score of the participants in the Vaccine Opposition Scale-Short Form was 28.24 ± 6.60 . When the factors affecting opposition to vaccination were examined, it was determined that the nationality of the mother and father, education level, employment status, presence of social security, and knowledge and understanding of Turkish were influential.

Conclusion: Migrants participating in the study were found to have low opposition to vaccination. Many factors affect the vaccination services offered to migrants. The study's results are thought to contribute to the creation of strategies and implementation of communication programs to reduce childhood diseases that can be prevented by vaccines.

Anahtar Kelimeler: anti-vaccination, childhood, migrant

GÖÇMEN AİLELERİN ÇOCUKLUK ÇAĞI AŞI KARŞITLIĞI GÖRÜŞLERİNİN VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Buse Eraslan¹, Çisem Baştarcan¹, Duygu Duymaz¹

¹İstanbul Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

Giriş ve Amaç: Aşı ile önlenebilen hastalıklar ve salgınların önlenmesinde, aşılama hizmetleri önemli bir yer tutmaktadır. Göçmenlere sunulan aşılama hizmetlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi aşılama oranlarının artırılması için uygun stratejilerin geliştirilmesinde önemlidir. Bu çalışma göçmen ailelerin çocukluk çağı aşı karşıtlığı görüşlerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma Şubat-Mayıs 2024 tarihleri arasında İstanbul'da bir üniversite hastanesinin Çocuk Hastalıkları polikliniğine muayene için gelen göçmen çocukların aileleri ile yürütülmüştür. Örneklem büyüklüğü, G*Power 3.1 programı ile %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde ve 0,25 etki büyüklüğü dikkate alınarak 197 kişi olarak belirlenmiş olup çalışma 200 kişi ile tamamlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Aşı Karşıtlığı Ölçeği-Kısa Formu uygulanmıştır. Veriler, SPSS-25 programı ile analiz edilmiş, anlamlılık değeri $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması anneler için $26,49\pm 5,22$ yıl, babalar için $31,87\pm 5,78$ yıl ve çocuklar için $22,28\pm 16,42$ aydır. Katılımcıların uyrukları Suriye (%75.5), Afganistan (%15.5), İran (%3.0), Kırgızistan (%1.5), Türkmenistan (%1.0) ve Mısır (%3.5)'dir. Katılımcıların Aşı Karşıtlığı Ölçeği puan ortalaması $28,24\pm 6,60$, alt boyutlarda ise; aşı yararı ve koruyucu değeri puan ortalaması $7,51\pm 2,99$, aşı karşıtlığı puan ortalaması $13,40\pm 3,32$ ve aşı olmama çözümleri puan ortalaması $7,34\pm 2,39$ olduğu bulunmuştur. Aşı karşıtlığı görüşünü etkileyen faktörlerin; anne ve babanın uyruğu, eğitim düzeyi, çalışma durumu, sosyal güvence varlığı, Türkçe bilgisi ve anlayışı olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışmaya katılan göçmenlerin aşı karşıtlığının düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Göçmenlere sunulan aşılama hizmetlerini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Çalışma sonucu ile aşılarla önlenebilecek çocukluk çağı hastalıklarının yükünü önemli ölçüde azaltmak amacıyla uygun stratejilerin oluşturulmasına ve ebeveynlerin çocuklarına aşı yaptırmama nedenlerini anlayarak buna göre yeterli iletişim programlarının uygulanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: aşı karşıtlığı, çocukluk çağı, göçmen

DETERMINATION OF NURSES' KNOWLEDGE AND PRACTICES ON MEDICAL DEVICE-RELATED PRESSURE INJURIES: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Maide Yeşilyurt¹, Melike Biryol Durmaz², Serpil Yüksel³

¹Aksaray University, Health Services Vocational School, Department of Medical Services and Techniques, Anesthesia Program, Aksaray, Türkiye, md91yesilyurt@gmail.com

²Selcuk University, Faculty of Nursing, Department of Nursing, Konya, Türkiye, melikebiryoldurmaz@gmail.com

³Necmettin Erbakan University, Faculty of Nursing, Department of Nursing, Konya, Türkiye, serpilyuksel77@gmail.com

Introduction and Aim: Medical device-related pressure injuries occur on tissue and mucous membrane due to medical device-related pressure. In this study, it was aimed to determine the knowledge and practices of nurses concerning medical device-related pressure injuries.

Method: The cross sectional study was conducted with 384 nurses carrying out their duties in different provinces of Turkey between November 2023 and May 2024. Nurses with at least one year of clinical experience were included in the study. Data were collected online via a personal information form and the 21-question Medical Device-related Pressure Injuries Knowledge and Practice Assessment Tool developed by Demirer et al. in 2023.

Results: Mean age of the nurses was 33.78 years and their average occupational experience was 10.68 years. It was determined that 89.8% of the nurses provided care to patients with a medical device and the most frequently encountered medical devices were oxygen mask (76.5%), nasal cannula (74.2%), sphygmomanometer device ring (68%) and foley's catheter (62%). The mean total scale score (11.11 points on the basis of 21 points) showed that the nurses had a medium level of knowledge and practices concerning medical device-related pressure ulcers. The nurses who had an occupational experience of 10 years and above, had master's degree, had trained on medical device-related pressure ulcers and found themselves competent in preventing and managing these ulcers had more accurate knowledge and practices ($p<0.05$). It was found that the subscale in which the knowledge and practices were the most accurate was staging (3.82 points), whereas the subscale in which the knowledge and practices were the least accurate was prevention (3.47 points).

Conclusion: The study findings showed that the nurses had a medium level of knowledge and practices concerning medical device-related pressure injuries and their knowledge and practices were wrong particularly in prevention interventions.

Anahtar Kelimeler: pressure injury, knowledge, nurse, medical device

HEMŞİRELERİN TIBBİ ARAÇLARA BAĞLI BASINÇ YARALANMALARI BİLGİ VE UYGULAMALARININ BELİRLENMESİ: KESİTSEL BİR ARAŞTIRMA

Maide Yeşilyurt¹, Melike Biryol Durmaz², Serpil Yüksel³

¹Aksaray Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Anestezi Programı, Aksaray, Türkiye, md91yesilyurt@gmail.com

²Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Konya, Türkiye, melikebiryoldurmaz@gmail.com

³Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Konya, Türkiye, serpilyuksel77@gmail.com

Giriş ve Amaç: Tıbbi araçlara bağlı basınç yaralanmaları, tıbbi aracın oluşturduğu basıncın etkisiyle doku ve mukoz membran üzerinde oluşan yaralanmalardır. Bu araştırmada hemşirelerin tıbbi araçlara bağlı basınç yaralanmalarına yönelik bilgi ve uygulamalarını belirlemek amaçlandı.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu araştırma, Kasım 2023-Mayıs 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan 384 hemşire ile gerçekleştirildi. Araştırma kapsamına en az bir yıl klinik deneyimi olan hemşireler dahil edildi. Veriler, kişisel bilgi formu ile Demirer ve ark. tarafından 2023 yılında geliştirilmiş olan 21 soruluk Tıbbi Araçlara Bağlı Basınç Yaralanmalarında Bilgi ve Uygulama Belirleme Aracı ile çevrim içi toplandı..

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 33.78 yıl olup, mesleki deneyimleri ortalama 10.68 yıldır. Hemşirelerin %89.8'inin tıbbi aracı olan hastaya bakım verdiği, en sık karşılaştıkları tıbbi araçların oksijen maskesi (%76.5), nazal kanül (%74.2), kan basıncı ölçüm cihaz manşeti (%68) ve foley kateter (%62) olduğu belirlendi. Ölçek toplam puan ortalaması (21 puan üzerinden 11.11 puan) hemşirelerin tıbbi araçlara bağlı basınç yaralanma bilgi ve uygulamalarının orta düzeyde doğru olduğunu gösterdi. Mesleki deneyimi 10 yıl ve daha fazla olanların, yüksek lisans mezunu olanların, tıbbi araçlara bağlı basınç yaralanmaları hakkında eğitim alan, bu yaraları önlemede ve yönetmede kendini yeterli görenlerin bilgi ve uygulamalarının daha doğru olduğu saptandı ($p<0.05$). Bilgi ve uygulamaların en fazla doğru olduğu alt boyutun evrelendirme (3.82 puan), en düşük olduğu alt boyutun ise önleme (3.47 puan) olduğu belirlendi.

Sonuç: Araştırma bulguları hemşirelerin tıbbi araçlara bağlı basınç yaralanmaları bilgi ve uygulamalarının orta düzeyde doğru olduğunu, özellikle önleme girişimlerine yönelik bilgi ve uygulamalarının yanlış olduğunu gösterdi.

Anahtar Kelimeler: basınç yaralanması, bilgi, hemşire, tıbbi araç

THE RELATIONSHIP BETWEEN LONELINESS, DEATH ANXIETY, AND SOCIAL NETWORKS IN OLDER ADULTS

Fatma Zafer¹, Nilgün Kuru Alıcı²

¹Kırıkkale Yüksek İhtisas Hospital

²Hacettepe University Faculty of Nursing

Introduction and Aim: High levels of loneliness and death anxiety among community-dwelling older adults, combined with reduced social networks, negatively affect the health of older adults and lead to serious consequences, and therefore need to be addressed as an important public health concern. This study aimed to determine the relationship between loneliness, death anxiety, and social networks among older adults living in the community.

Method: The research was conducted between January 2024 and March 2024 with 250 older adults aged 65 and over, affiliated with a family health center located in the center of Yozgat province. Personal Information Form, Loneliness Scale for the Older Adults, Death Anxiety Scale, Lubben Social Network Scale were used as data collection tools. Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, and Spearman correlation tests were used to analyse the data.

Results: The mean age of the participants was 70.04 ± 5.65 , 53.6% were male, 76% were married, 47.2% were primary school graduates and 50.8% had low income. The mean scores of loneliness and death anxiety of the older adults participating in the study were low and the mean scores of social network were moderate. A positive and moderate relationship was found between the loneliness and death anxiety scale scores of older adults, and a negative and moderate relationship was found between the loneliness and social network scale scores ($p < 0.05$). While no significant relationship was found between death anxiety and social network scale scores among older adults, a negative and low-level relationship was found between the friend social network and sub-dimension scores of thinking and witnessing death ($p < 0.05$).

Conclusion: Consequently, it is recommended to develop educational and intervention programs that encourage community programs, social activities and intergenerational interaction to alleviate loneliness and death anxiety of older adults and to strengthen social ties.

Anahtar Kelimeler: Death Anxiety, social networks, loneliness, older adult individual

YAŞLI BİREYLERDE YALNIZLIK, ÖLÜM KAYGISI VE SOSYAL AĞLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

Fatma Zafer¹, Nilgün Kuru Alıcı²

¹Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesi

²Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Toplumda yaşayan yaşlı bireylerde yalnızlık ve ölüm kaygısının yüksek olması, sosyal ağların azalması yaşlı bireylerin sağlığını olumsuz yönde etkilediği ve ciddi sonuçlara sebep olduğu için önemli bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Bu çalışmanın amacı toplum içerisinde yaşayan yaşlı bireylerde yalnızlık, ölüm kaygısı ve sosyal ağlar arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma Ocak 2024-Mart 2024 tarihleri arasında, Yozgat ili merkezinde bulunan bir aile sağlığı merkezine bağlı 65 yaş ve üzeri 250 yaşlı birey ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Yaşlılar için Yalnızlık Ölçeği, Ölüm Kaygısı Ölçeği, Lubben Sosyal Ağ Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis ve Spearman korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 70,04±5,65 olduğu, %53,6'sının erkek, %76'sının evli, %47,2'sinin ilkokul mezunu ve %50,8'inin gelir durumunun düşük olduğu saptanmıştır. Katılımcıların yalnızlık puan ortalaması düşük, ölüm kaygısı puan ortalaması düşük ve sosyal ağ puan ortalaması orta olarak belirlenmiştir. Yaşlı bireylerde yalnızlık ile ölüm kaygısı ölçeği puanı arasında pozitif ve orta düzey bir ilişki, yalnızlık ve sosyal ağ ölçeği puanı arasında negatif ve orta düzey bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Yaşlı bireylerde ölüm kaygısı ile sosyal ağ ölçeği puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, arkadaş sosyal ağı ile ölümü düşünme ve tanıklık alt boyut puanları arasında negatif ve düşük düzey bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Sonuç: Yaşlı bireylerin yalnızlık düzeylerini ve ölüm kaygısını hafifletmeye ve sosyal bağları güçlendirmeye yönelik, toplum programları, sosyal etkinlikler ve nesiller arası etkileşimi teşvik eden eğitim ve müdahale programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölüm anksiyetesi, sosyal ağlar, yalnızlık, yaşlı birey

Kaynakça: Güner Akyol T, Erdogan Z, Demir I. (2023). The Effect of Loneliness on Death Anxiety in the Elderly during the COVID-19 Pandemic. *OMEGA-Journal of Death and Dying*. 87(1),262-82.

Jaspal R, Breakwell G. (2022). Socio-Economic Inequalities in Social Network, Loneliness and Mental Health during the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Social Psychiatry*. 68(1),155-65.

Kemperman A, Van Den Berg P, Weijs-Perrée M, Uijtdewillegen K. (2019).Loneliness of Older Adults: Social Network and the Living Environment. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 16(3),406.

Kim Y, Kim M. (2019). Factors Influencing Death Anxiety in Community-Dwelling Elderly: based on the Ecology Theory. *The Korean Journal of Hospice and Palliative Care*. 22(1),30-8.v

Van Tilburg TG. (2021). Emotional, Social, and Existential Loneliness Before and During the COVID-19 Pandemic: Prevalence and Risk Factors Among Dutch Older Adults. *The Journals of Gerontology: Series B*. 77(7):e179-e84.

EVALUATION OF HEALTH PERSONNEL'S THOUGHTS AND KNOWLEDGE ON CARDIOPULMONARY RESUSCITATION

Ayfer Şahin Duman¹, Hatice Pekince¹

¹Firat University, Kovancilar Vocational School, First and Emergency Aid Program

Introduction and Aim: This study was conducted to evaluate the thoughts and knowledge levels of healthcare personnel regarding cardiopulmonary resuscitation.

Methods: A descriptive design was used in this study. Data were obtained from 585 healthcare personnel (nurses, midwives, ATTs) in a public hospital between 27.04.2020 and 06.05.2020. The data consists of 27 questions measuring demographics and levels of thought and knowledge about CPR, prepared by the researchers by scanning the literature. The questions were checked by two Emergency Medicine specialists. Analysis of the data obtained from the study was done with SPSS 24 program.

Results: 464 women and 121 men participated in our study, 26 of whom had a master's degree, 428 had a bachelor's degree, 90 had an associate degree, and 41 had a secondary school degree. The average age was determined as 33.39±8.5. When the accuracy of the answers given to the questions was evaluated according to gender, no significant difference was found ($p>0.05$). When the difference in the idea of feeling competent while performing CPR was evaluated according to gender, a significant difference was found ($p<0.05$). Accordingly, it was determined that men see themselves as more competent in CPR than women. A significant difference was found when asked about the feeling of competence in CPR according to the profession performed ($p <0.05$). 65.9% of service nurses, 38.7% of charge nurses, 82.9% of midwives, and 66.7% of ATTs do not feel competent while performing CPR. It was determined that 56.5% (n: 235) of those who received CPR training did not consider themselves competent in performing CPR.

Conclusion: It is recommended that healthcare personnel develop their CPR (cardiopulmonary resuscitation) knowledge and skills through in-service training programs. It is recommended that the intervals and durations of training programs be improved and their content be reviewed.

Anahtar Kelimeler: Health personnel, cardiac arrest, cardiopulmonary resuscitation, knowledge.

SAĞLIK PERSONELLERİNİN KARDİYOPULMONER RESÜSİTASYONA YÖNELİK DÜŞÜNCE VE BİLGİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayfer Şahin Duman¹, Hatice Pekince¹

¹Fırat Üniversitesi Kovancılar MYO, İlk ve Acil Yardım Programı

Amaç: Bu çalışma, sağlık personellerinin kardiyopulmoner resüsitasyonuna yönelik düşünce ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma da tanımlayıcı tasarım kullanılmıştır. Veriler 27.04.2020-06.05.2020 tarihleri arasında bir kamu hastanesindeki 585 sağlık personelinden (hemşire, ebe, ATT) elde edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan demografik ve CPR' a yönelik düşünce ve bilgi düzeylerini ölçen 27 sorudan oluşmaktadır. İki Acil Tıp uzmanı tarafından sorular kontrol edilmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 24 programı ile yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmamıza 464 kadın, 121 erkek katılmış olup 26'si yüksek lisans, 428'i lisans, 90'ı ön lisans ve 41'i ortaöğretim mezunudur. Ortalama yaş 33,39±8,5 olarak belirlenmiştir. Cinsiyete göre sorulara verilen yanıtların doğruluğu değerlendirildiğinde anlamlı farklılık bulunmamıştır (p >0,05). CPR yaparken kendini yeterli hissetme düşüncesinin cinsiyete göre farklılığı değerlendirildiğinde, anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p <0,05). Buna göre erkekler kadınlara göre CPR' da kendilerini daha yeterli gördüğü belirlenmiştir. Yapılan mesleğe göre CPR 'da kendini yeterli hissetme düşüncesi sorulmuş olup anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p <0,05). Servis hemşirelerin % 65,9'u, Sorumlu hemşirelerin % 38,7'si, Ebelerin % 82,9'u, ATT'lerin %66,7'si CPR yaparken kendilerini yeterli hissetmemektedir. CPR eğitimi alanların % 56,5'i (n:235) kendini CPR yaparken yeterli görmediği tespit edilmiştir.

Sonuç: Sağlık personelinin CPR (kardiyopulmoner resüsitasyon) bilgi ve becerilerinin, hizmet içi eğitim programları aracılığıyla geliştirilmesi önerilmektedir. Eğitim programlarının aralıklarının ve sürelerinin iyileştirilmesi, içeriklerinin gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık personeli, kalp durması, kardiyopulmoner resüsitasyon, bilgi.

EFFECTS OF E-HEALTH INTERVENTIONS ON HEALTHY LIFESTYLE BEHAVIORS AND QUALITY OF LIFE OF ELDERLY PEOPLE

Serpil Kolunsağ¹, Aysun Ardiç²

¹Bakırçay University Çiğli Training and Research Hospital

²Istanbul University-Cerrahpaşa Florence Nightingale Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing

Introduction and Aim: This study, which was implemented as an e-Health initiative among elderly individuals, aimed to examine the effects of healthy lifestyle behaviors and quality of life.

Method: The research was conducted in non-randomized design groups, with a pre-test-post-test control group, repeated measures design. The sample of the study consisted of volunteers aged 65-80, registered to a family health center in Izmir, who did not have hearing, speech, and mental disabilities, and who had a smart phone suitable for playing educational videos (E.G.=48, C.G.=49). The Health Promotion Program, based on Pender's Health Promotion Model, including health responsibility, nutrition, physical activity, and stress management, planned in the form of distance health education, guidance, and counselling, was applied to the experimental group. Data were collected with the "Participant Introduction Form", "Healthy Lifestyle Behaviours Scale II" and the "World Health Organization Quality of Life Scale-Short Form (WHOQOL-BREF)". Data were evaluated by number, percentile, mean, standard deviation, Shapiro-Wilk test, t-test and chi-square test, and analysis of variance in repeated measures. Effect size was calculated with Cohen's d. Statistical significance was accepted as $p<0.05$.

Results: The majority of the participants were women, married, primary school graduates and individuals with 2 children. After the program, there was no significant difference in healthy lifestyle behaviors and quality of life scores between the intervention and control groups. A significant change was found in the time effect of nutrition, stress management, four dimensions (health responsibility, physical activity, nutrition, stress management) and quality of life, mental and social dimension score ($p<0.05$). This change was calculated at the weak Cohen's d effect level.

Conclusions: It was determined that the program implemented with e-Health interventions did not have a significant effect on the healthy lifestyle behaviors and quality of life of elderly people between the ages of 65-80.

Anahtar Kelimeler: "health promotion" "elderly health" "e-Health"

E-SAĞLIK GİRİŞİMLERİNİN YAŞLI BİREYLERİN SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARINA VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Serpil Kolunsağ¹, Aysun Ardıç²

¹Bakırçay Üniversitesi Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği
Ana Bilim Dalı

Giriş ve Amaç: Yaşlı bireylere e-Sağlık girişimi şeklinde uygulanan bu çalışma ile sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına ve yaşam kalitesine etkisini incelemek amaçlandı.

Yöntem: Araştırma randomize olmayan gruplarda ön test-son test kontrol gruplu, tekrarlayan ölçümlü tasarım şeklinde yürütüldü. Çalışmanın örneklemini İzmir’de bir aile sağlığı merkezine kayıtlı 65-80 yaş grubu, işitme, konuşma ve zihinsel engeli olmayan, eğitim videolarını oynatmaya uygun akıllı telefona sahip olan gönüllüler oluşturdu (D.G.=48, K.G.=49). Deney grubuna, Pender’in Sağlığı Geliştirme Modeli’ne temellendirilen sağlık sorumluluğu, beslenme, fiziksel aktivite ve stres yönetimi konularını içeren, uzaktan sağlık eğitimleri, danışmanlık ve rehberlik şeklinde planlanan Sağlığı Geliştirme Programı uygulandı. Veriler “Katılımcı Tanıtım Formu”, “Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II” ve “Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kısa Form (WHOQOL-BREF) ile toplandı. Veriler, sayı, yüzdelik, ortalama, standart sapma, Shapiro-Wilk testi, t testi ve ki-kare testi ve tekrarlı ölçümlerde varyans analizi ile değerlendirildi. Etki büyüklüğü Cohen’s d ile hesaplandı. İstatistiki anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Katılımcıların çoğunluğu kadın, evli, ilkokul mezunu ve 2 çocuklu bireylerdi. Uygulanan program sonrası girişim ve kontrol grupları arasında sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve yaşam kalitesi puanlarında anlamlı bir fark tespit edilmedi. Beslenme, stres yönetimi, dört boyut (sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, stres yönetimi) toplam puanı ile yaşam kalitesi ruhsal ve sosyal boyut puanı zaman etkisinde anlamlı değişim tespit edildi ($p<0,05$). Bu değişim zayıf Cohen’s d etki düzeyinde hesaplandı.

Sonuç: e-Sağlık girişimleri şeklinde yürütülen programın 65-80 yaş grubu yaşlılarda sağlıklı yaşam biçimi davranışlarında ve yaşam kalitesinde anlamlı bir etkide bulunmadığı tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: "e-Sağlık" "sağlığı geliştirme" "yaşlı sağlığı"

DIETARY BEHAVIORS AND QUALITY OF LIFE OF PATIENTS WITH HEART FAILURE

Ayser Döner¹, Servet Kalyoncuo², Özlem Ceyhan¹

¹Erciyes University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Internal
Medicine Nursing, Kayseri, Turkey

²Bayburt University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Bayburt, Turkey

Introduction and Aim: Heart failure (HF) negatively affects the quality of life (QoL) of individuals. Having healthy eating habits improves the QoL of individuals with HF. The aim of this study was to determine the relationship between dietary behaviors and QoL in individuals with HF.

Method: The study was descriptive-cross-sectional. The sample of the study consisted of 310 patients diagnosed with HF who were hospitalized in a university hospital in a province. Ethics Committee approval were obtained before starting the study. Informed consent was obtained from the individuals participating in the study. Patient Information Form, Scale for Dietary Behaviors in Heart Failure (SDBHF), and Minnesota Living with Heart Failure Questionnaire (MLHFQ) were used for data collection. Data were evaluated using SPSS 24.0 package program. Independent two-sample t-test, one-way analysis of variance, Mann-Whitney U test and Pearson correlation analysis were used to evaluate the data.

Results: The mean total score of the SDBHF was 45.58±9.58, and the mean total score of the MLHFQ was 66.29±11.67. Individuals with secondary education and above, living in a district/village/town, developing HF due to ischemic heart disease, and performing regular weight control had a higher mean total score on the SDBHF and a lower mean total score on the MLHFQ. Individuals aged 65 years and older, with a HF diagnosis of less than one year, with HF classification of NHYA I-II, and with repeated hospitalizations due to HF had higher mean total scores on the SDBHF. Individuals with chronic diseases other than HF, no caregiver and polypharmacy status had higher mean total scores in the MLHFQ. It was determined that there was a negative correlation between the SDBHF and the total and sub-dimension scores of the MLHFQ.

Conclusion: It is recommended that nurses should regularly follow and support patients with HF to develop healthy eating behaviors.

Anahtar Kelimeler: Heart failure, dietary behavior, quality of life

KALP YETERSİZLİĞİ OLAN HASTALARIN BESLENME DAVRANIŞLARI VE YAŞAM KALİTESİ

Ayser Döner¹, Servet Kalyoncuo², Özlem Ceyhan¹

¹Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

²Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Bayburt, Türkiye

Giriş ve Amaç: Kalp yetersizliği (KY) bireylerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. KY olan bireylerin sağlıklı beslenme alışkanlıklarına sahip olmaları yaşam kalitelerini artırmaktadır. Bu çalışmanın amacı KY olan bireylerde beslenme davranışları ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı-kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini bir ilde bulunan üniversite hastanesinde yatarak tedavi gören 310 KY tanısı alan hasta oluşturmuştur. Çalışmaya başlamadan önce Etik Kurul onayı alınmıştır. Araştırmaya katılan bireylerden bilgilendirilmiş gönüllü olur alınmıştır. Veriler toplamada Hasta Bilgi Formu, Kalp Yetersizliğinde Beslenme Davranışları Ölçeği (KYBDÖ) ve Minnesota Kalp Yetmezliği ile Yaşam Anketi (MKYYA) kullanılmıştır. Veriler SPSS 24.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde bağımsız iki örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi, Mann-Whitney U testi testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: KYBDÖ toplam puan ortalaması 45.58±9.58, MKYYA toplam puan ortalaması 66.29±11.67'dir. Eğitim durumu ortaöğretim ve üzeri olan, ilçe/köy/kasabada yaşayan, iskemik kalp hastalığı nedeniyle KY gelişen ve düzenli kilo kontrolü yapan bireylerin KYBDÖ toplam puan ortalaması daha yüksek ve MKYYA toplam puan ortalaması daha düşüktür. 65 yaş ve üzeri, KY tanısı süresi bir yıldan az olan, KY sınıflandırması NHYA I-II olan, KY nedeniyle hastaneye tekrarlı yatış durumu olan bireylerin KYBDÖ toplam puan ortalamaları daha yüksektir. KY dışında kronik hastalığı olan, bakım vericisi olmayan ve polifarmasi durumu olan bireylerin MKYYA toplam puan ortalamaları daha yüksektir. KYBDÖ ile MKYYA toplam ve alt boyut puanları arasında negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelerin KY olan hastaların sağlıklı beslenme davranışları geliştirmesi için hastaları düzenli takip etmeleri ve desteklemeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kalp yetersizliği, beslenme davranışı, yaşam kalitesi

SATISFACTION OF INPATIENTS WITH THE QUALITY OF NURSING CARE RECEIVED IN THE CLINIC AND RELATED FACTORS

Ali Kaplan¹, Emre Bülbül²

¹University of Kayseri, İncesu Ayşe and Saffet Arslan Health Services Vocational School, Department of Medical Services and Techniques, 38280 Kayseri / Turkey

²Department of Emergency, Erciyes University Faculty of Medical, Kayseri, Turkey

Introduction and Aim: The level of satisfaction with nursing care of inpatients in the clinic environment plays a critical role in the success of the treatment process and the improvement of the patient experience. Therefore, this study aims to determine the satisfaction of inpatients with the quality of nursing care they receive in the clinic and the factors affecting this satisfaction.

Methods: The data of the cross-sectional study were collected face-to-face between June and August 2024. The study included 126 hospitalized patients from a University Hospital in a province in Turkey. In the power analysis, it was calculated that the study sample was sufficient (98%). Descriptive Characteristics Information Form and Patient Satisfaction Scale on Nursing Care Quality were used to collect the data. Statistical analysis of the data was performed using the SPSS program and the analyses were performed with number-percentage, Independent Sample t-Test, Mann-Whitney-U test, One-Way ANOVA test and Kruskal Wallis. Necessary permissions were obtained from the local university ethics committee and the institution where the study was conducted.

Results: Although the mean satisfaction levels of the patients regarding (52.69±15.32) the quality of nursing care were close to the scale mean, they were found to be below the mean (Scores that can be obtained from the scale; Minimum: 19, Maximum: 95). Patients' satisfaction levels regarding the quality of nursing care are associated with age, educational status, length of hospital stay, hospitalization experience, and the status of thinking that they received adequate information about their treatment ($p<0.05$).

Conclusion: It was observed that the satisfaction level of inpatients towards nursing care was not at the desired level. In order to improve the quality of nursing services, it is recommended to implement the necessary strategies for the related factors, to improve staff training and patient communication.

Anahtar Kelimeler: Nursing care, patient satisfaction, quality of care, inpatient

YATARAK TEDAVİ ALAN HASTALARIN KLİNİKTE ALDIKLARI HEMŞİRELİK BAKIMININ KALİTESİNE YÖNELİK MEMNUNİYETLERİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER

Ali Kaplan¹, Emre Bülbül²

¹Kayseri Üniversitesi, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, 38280 Kayseri / Türkiye

²Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Servis Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

Giriş ve Amaç: Klinik ortamında yatarak tedavi alan hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet düzeyi, tedavi sürecinin başarısı ve hasta deneyiminin iyileştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, yatarak tedavi alan hastaların klinikte aldıkları hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyetlerini ve bu memnuniyeti etkileyen faktörleri belirlemesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Kesitsel tipteki araştırmanın verileri Haziran – Ağustos 2024 tarihleri arasında yüz yüze toplanmıştır. Çalışmaya Türkiye'deki bir ilde bulunan Üniversite Hastanesi'nden yatan 126 hasta dahil edilmiştir. Yapılan güç analizinde çalışma örnekleminin yeterli olduğu (%98) hesaplanmıştır. Verilerin toplanmasında Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu ve Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyeti Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS programı kullanılarak gerçekleştirilmiş olup, analizleri sayı-yüzde, Bağımsız Örneklem t-Testi, Mann-Whitney-U testi, Tek Yönlü ANOVA testi ve Kruskal Wallis ile yapılmıştır. Yerel üniversite etik kurulundan ve çalışmanın yürütüldüğü kurumdan gerekli izinler alınmıştır.

Bulgular: Hastaların hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet ortalaması (52,69±15,32) ölçek ortalamasına yakın olmakla beraber ortalamanın altında belirlenmiştir (Ölçekten alınabilecek puanlar; Minimum: 19, Maksimum: 95). Hastaların hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet düzeyleri yaş, eğitim durumu, hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi, tedavisine yönelik yeterli bilgi aldığını düşünme durumu özellikleri ile ilişkilidir ($p<0,05$).

Sonuç: Yatan hastaların hemşirelik bakımına yönelik memnuniyet düzeylerinin istenilen seviyede olmadığı görülmüştür. Hemşirelik hizmetlerinin kalitesini artırmak için ilişkili bulunan faktörlere yönelik gerekli stratejilerin uygulanması, personel eğitimi ve hasta iletişiminin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı, hasta memnuniyeti, bakım kalitesi, yatan hasta

EXAMINATION OF NURSING CARE BEHAVIOR PERCEPTIONS AND RELATED FACTORS AMONG STUDENT NURSES

Sibel Altıntaş¹, Fatma Dilan Aytaç¹, Şevval Kas¹, İrem Elifnur Metin¹

¹Bartın University

Objective: The study aimed to examine the perceptions of nursing care behaviors and related factors among nursing students studying in Turkey.

Materials and Methods: Our descriptive correlational study population consisted of nursing students studying in Turkey. Based on the known sample size calculation (population = 81,578; 95% confidence interval, 0.5 margin of error), the sample size was determined to be 383, and the study was completed with 272 nursing students (reaching 75% of the sample). Data were collected using the Student Information Form and the Caring Behaviors Inventory-30 through a Google survey and analyzed using the SPSS 26.0 software.

Results: Of the students, 75.9% were female, and 9.7% were graduates of health vocational high schools. The average age of the students was 21.67 ± 2.95 , and 30.8% were in their second year of study. The mean total score on the Caring Behaviors Inventory-30 was 146.74 ± 31.64 , indicating a high level of caring behaviors ($p < 0,05$). Additionally, female students' average scale scores were found to be statistically significantly higher than those of male students. Furthermore, a statistically significant and weak negative correlation was found between the students' average age and their scale scores ($p < 0,05$, $r = -0,374$).

Conclusion: It is important to develop educational and care practice strategies aimed at enhancing nursing students' perceptions of nursing care positively and turning positive behaviors into attitudes. In this context, further research is recommended to examine the levels of perception of caring behaviors among nursing students and the related factors.

Anahtar Kelimeler: care perception, caring behaviors, nursing, student

ÖĞRENCİ HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK BAKIM DAVRANIŞLARI ALGISI VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Sibel Altıntaş¹, Fatma Dilan Aytaç¹, Şevval Kas¹, İrem Elifnur Metin¹

¹Bartın Üniversitesi

Amaç: Türkiye’de hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin hemşirelik bakım davranışları algısının ve ilişkili faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki korelasyonel araştırmamızın evrenini Türkiye’de öğrenim gören hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Evren bilinen örneklem hesabına göre (evren=81.578; %95 güven aralığı, 0,5 hata oranı) örneklem sayısı 383 olarak belirlenmiş olup araştırma 272 hemşirelik öğrencisi (örnekleme %75 oranında ulaşılmıştır) ile tamamlanmıştır. Veriler, Öğrenci Bilgi Formu ve Bakım Davranışları Ölçeği-30 ile google anket aracılığıyla toplanmış ve SPSS 26.0 programında analiz edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %75,9’u kız ve %9,7’si sağlık meslek lisesi mezunudur. Öğrencilerin yaş ortalaması 21,67±2,95 ve %30,8’i 2. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin Bakım Davranışları Ölçeği-30 toplam puan ortalaması 146,74±31,64 ile yüksek düzeydedir. Ayrıca kız öğrencilerin ölçek puan ortalamaları erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olarak bulunmuştur ($p<0,05$). Ek olarak, öğrencilerin yaş ortalaması ile ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$, $r= -0,374$).

Sonuç: Öğrenci hemşirelerin hemşirelik bakım algılarının olumlu yönde artırılması ve olumlu davranışları tutuma dönüştürmeleri yönünde eğitim ve bakım uygulamaları stratejilerinin geliştirilmesi önemli olacaktır. Bu kapsamda hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları algı düzeylerini ve ilişkili faktörleri inceleyen daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: bakım algısı, bakım davranışları, hemşirelik, öğrenci

THE RELATIONSHIP BETWEEN CLINICAL STATUS, FATIGUE, AND PHYSICAL ACTIVITY LEVEL WITH PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN INDIVIDUALS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE

Züleyha Kılıç¹, Çiğdem Samancı Tekin², Çiğdem Ergin³

¹Department of Internal Diseases Nursing, Niğde Ömer Halisdemir University Zübeyde Hanım
Faculty of Health Sciences, Niğde / Turkey.

²Department of Public Health, Niğde Ömer Halisdemir University Faculty of Medicine, Niğde / Turkey

³Niğde Ömer Halisdemir University Training and Research Hospital, Niğde / Turkey

Introduction and Aim: In chronic obstructive pulmonary disease (COPD), which is a multi-component disease with physiological, psychological, and social effects, it is thought that psychological well-being level is affected by the increase in psychological and physiological symptoms and a decrease in physical activity level. The aim of the study was to determine the relationship between clinical status, physical activity level, and fatigue with psychological well-being in individuals with COPD.

Method: The study was conducted with 120 individuals with COPD admitted to the chest diseases outpatient clinic of a provincial Education and Research Hospital, who met the inclusion criteria and agreed to participate. Questionnaire form, Modified Borg Scale (MBS), Clinical Chronic Obstructive Pulmonary Disease Questionnaire (CCQ), COPD Assessment Test (CAT), COPD and Asthma Fatigue Scale (CAFS), International Physical Activity Questionnaire (IPAQ), and Psychological Well-Being Scale (PWBS) were used for data collection.

Results: The mean MBS score of individuals with COPD was 4.37 ± 2.09 , the mean CCQ score was 3.32 ± 1.22 , the mean CAT score was 21.89 ± 8.58 , the mean CAFS score was 45.36 ± 22.47 , the mean IPAQ score was 1067.40 ± 723.08 , and the mean PWBS score was 42.41 ± 8.64 . It was determined that there was a statistically significant and negative relationship between MBS and PWBS ($r = -0.471$, $p < 0.01$), a statistically significant and negative relationship between CCQ total score and PWBS ($r = -0.604$, $p < 0.01$), a statistically significant and negative relationship between CAFS and PWBS ($r = -0.651$, $p < 0.01$), and no significant relationship between IPAQ and PWBS. Moreover, CAFS score was determined to be 42.4% effective on PWBS scores of individuals with COPD.

Conclusion: It was determined that the psychological well-being of individuals with COPD was above the moderate level, physical activity level did not affect psychological well-being, while fatigue, increased symptom severity, and decreased disease control significantly decreased psychological well-being.

Anahtar Kelimeler: "COPD, fatigue, physical activity, psychological well-being, nursing"

KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI OLAN BİREYLERDE KLİNİK DURUM, YORGUNLUK VE FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİNİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLE İLİŞKİSİ

Züleyha Kılıç¹, Çiğdem Samancı Tekin², Çiğdem Ergin³

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları
Hemşireliği Anabilim Dalı, Niğde / Türkiye

²Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Niğde / Türkiye

³Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Niğde / Türkiye

Giriş ve Amaç: Hem fizyolojik, hem psikolojik, hem de sosyal etkileri ile çok bileşenli bir hastalık olan kronik obstrüktif akciğer hastalığında (KOAİ), psikolojik ve fizyolojik semptomların artması, fiziksel aktivite düzeyinin azalması ile birlikte psikolojik iyi oluş düzeyinin etkileneceği düşünülmektedir. Bu araştırma KOAİ'li bireylerde klinik durum, fiziksel aktivite düzeyi ve yorgunluğun psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı ve ilişkisel olarak yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma bir ilin Eğitim Araştırma Hastanesi Göğüs hastalıkları polikliniklerine başvuran, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 120 KOAİ'li birey ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında anket formu, Modifiye Borg Skalası (MBS), Klinik Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Anketi (CCQ), KOAİ değerlendirme Anketi (CAT), Astım KOAİ Yorgunluk Ölçeği (CAFS), Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi (IPAQ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PWBS) kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada KOAİ'li bireylerin MBS puan ortalaması 4.37±2.09, CCQ puan ortalaması 3.32±1.22, CAT puan ortalaması 21.89±8.58, CAFS puan ortalaması 45.36±22.47, IPAQ puan ortalaması 1067.40±723.08, PWBS puan ortalaması 42.41±8.64 olarak saptanmıştır. Araştırmada MBS ile PWBS arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü ($r=-0,471$, $p<0,01$), CCQ toplam puanı ile PWBS arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü ($r=-0,604$, $p<0,01$), CAFS ile PWBS arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü ($r=-0,651$, $p<0,01$) bir ilişki olduğu, IPAQ ile PWBS arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. KOAİ'li bireylerin PWBS puanları üzerine CAFS puanı %42.4 etkili bulunmuştur.

Sonuç: Çalışmada KOAİ'li bireylerin psikolojik iyi oluşlarının orta düzeyin üzerinde olduğu, fiziksel aktivite düzeyinin psikolojik iyi oluş düzeyini etkilemediği, yorgunluğun ile semptom şiddetinin artmasının ve hastalık kontrolünün düşmesinin ise psikolojik iyi oluş düzeyini anlamlı şekilde düşürdüğü bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: “KOAİ, yorgunluk, fiziksel aktivite, psikolojik iyi oluş, hemşirelik”

DETERMINING GYNECOLOGICAL CANCER AWARENESS AND ATTITUDES TOWARD CANCER SCREENINGS AMONG WOMEN AGED 20-65

Funda Akduran¹, Kübra Demirkaya¹

¹Sakarya University Faculty of Health Sciences

Introduction and Aim

Gynecological cancers are among the top ten cancers in terms of mortality and incidence among women in our country. Enhancing awareness is crucial to reducing the morbidity and mortality of these cancers. Women with increased awareness are more likely to have positive attitudes towards cancer screenings and to undergo such tests, thereby lowering their risk. This study aims to assess gynecological cancer awareness, attitudes towards screenings, and influencing factors among women aged 20-65.

Method

This descriptive study's population comprised 5504 female patients in the gynecology and obstetrics ward of a provincial training and research hospital. Using Neyman Distribution, a sample of 272 patients was selected. Data were collected through a patient information form, a gynecological cancer awareness scale, and a cancer screening attitudes scale, and analyzed with SPSS.

Results

The participants had an average age of 29.00 ± 5.942 . Of them, 94.5% were married, 96.0% had not received gynecological cancer education previously, and 90.1% had not undergone cancer screening before. Those with higher education (undergraduate and postgraduate), employed individuals, regular exercisers, those who had previously received gynecological cancer education, and those who had previously undergone cancer screenings had statistically higher average scores on the cancer screening attitude scale. Additionally, non-smokers and those who had previously received gynecological cancer education had higher average scores in the sub-dimensions of awareness for protection against gynecological cancers, early diagnosis, and total scale scores. Those who had previously undergone cancer screenings had higher awareness of gynecological cancer risks.

Conclusion

It was found that women's attitudes toward cancer screenings and their awareness of gynecological cancers were above average. The study identified that education, engaging in physical exercise, obtaining information on the topic, and having previously undergone screenings are important factors influencing attitudes and awareness.

Anahtar Kelimeler: Gynecological cancer awareness, women, attitudes towards cancer screenings

20-65 YAŞ ARASI KADINLARIN JİNEKOLOJİK KANSER FARKINDALIKLARI VE KANSER TARAMALARINA YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Funda Akduran¹, Kübra Demirkaya¹

¹Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş ve Amaç: Ülkemizde kadınlarda jinekolojik kanserler mortalite ve insidans bakımından en sık görülen 10 kanserin içinde yer almaktadır. Bu kanserlerin morbidite ve mortalite oranlarını azaltmak için farkındalık artırılmalıdır. Farkındalığı artan kadın kanser tarama testlerine karşı olumlu tutum sergileyecek ve kanser taraması yaptıracak böylelikle riski azalacaktır. Bu araştırmanın amacı, 20-65 yaş arası kadınların jinekolojik kanser farkındalıklarının, kanser taramalarına yönelik tutumlarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı türde yapılan araştırmanın evrenini, bir il merkezinde yer alan eğitim araştırma hastanesi kadın hastalıkları ve doğum servisinde yatan kadın hastalar (N=5504), örnekleme ise Neyman Dağıtımını kullanarak belirlenen 272 hasta oluşturmuştur. Veriler, hasta bilgi formu, jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği ve kanser taramalarına yönelik tutum ölçeği kullanılarak toplanmış, SPSS programında analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamasının 29,00±5,942 olduğu, %94,5'inin evli, %96,0'sının daha önce jinekolojik kanser eğitimi almadığı, %90,1'inin daha önce kanser taraması yaptırmadığı belirlendi. Yükseköğretim+lisansüstü mezunlarının, çalışanların, düzenli egzersiz yapanların, daha önce jinekolojik kanser eğitimi alanların, daha önce kanser taraması yaptıranların kanser taramalarına yönelik tutum ölçeği puan ortalamalarının istatistiksel olarak yüksek olduğu; sigara kullanmayanların, daha önce jinekolojik kanser eğitimi alanların Jinekolojik kanserlerden korunma farkındalığı, Jinekolojik kanserlerde erken tanı ve bilgi farkındalığı alt boyutları ve ölçek toplam puan ortalamalarının istatistiksel olarak yüksek olduğu; daha önce kanser taraması yaptıranların jinekolojik kanser riskleri farkındalığı alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görüldü.

Sonuç: Kadınların kanser taramalarına yönelik tutumlarının ve jinekolojik kanserlere yönelik farkındalıklarının ortalamasının üzerinde olduğu görüldü. Tutum ve farkındalıklarda eğitimin, egzersiz yapmanın, konu hakkında bilgi almanın, daha önce tarama yaptıranın önemli olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Jinekolojik kanser farkındalığı, kadın, kanser taramalarına yönelik tutum

Kaynakça: Dal NA, Ertem G. Jinekolojik Kanserler Farkındalık Ölçeği Geliştirme Çalışması. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi 2017; 6 (5): 2351-2367.

GLOBOCAN 2022 Database Cancer TODAY | IARC - <https://gco.iarc.who.int>

Gözüyeşil E, Arıöz Düzgün A, Ünal Aslan KS. Kadınların serviks kanserinden korunma ve erken tanıya yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. STED 2019;28(4):228-237

Karakoyunlu Şen, S., & Kılıç Öztürk, Y. Sağlık algısı ile kanser taraması farkındalığı arasındaki ilişki. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 2020; 24(4), 175-183.

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2022, <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/48054/0/siy202205042024pdf.pdf>

Siegel, R. L., Miller, K. D., Hannah, E. F., & Jemal, A. Cancer statistics. CA Cancer J for Clin., 2021;71, 4.

Yıldırım Öztürk, E.N., Uyar, M., & Şahin, T.K. Development of an attitude scale for cancer screening. Turk J Oncol. 2020; 35(4), 394-404.

SOLUTION FOCUSED APPROACH BASED PSYCHOEDUCATION IN MAJOR DEPRESSIVE DISORDER: A CASE REPORT

Gizem Karamanlı¹, Feride Ercan², Satı Demir²

¹Ankara Bilkent City Hospital, High Security Forensic Psychiatric Hospital, Ankara, Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Faculty of Nursing, Department of Mental Health and Disease Nursing, Ankara, Türkiye

Introduction and Aim: Major depressive disorder (MDD) involves symptoms that impair a person's ability to work, sleep, eat, and enjoy activities, often leading to negative self-perception and difficulties in recognizing and expressing emotions. Treatment includes pharmacology and psychosocial approaches. This case report aimed to evaluate the impact of solution-focused individual psychoeducation on internalized stigma, alexithymia, and communication skills in a MDD patient, hospitalized in the psychiatry clinic of a university hospital.

Case: The patient, a 40 year-old, married man with a primary school education, was diagnosed with major depressive disorder a year ago due to issues like reluctance to work and anger. In May 2024, he was hospitalized with increased introversion and workplace anxiety. The treatment process consisted of pharmacological treatment and Transcranial Magnetic Stimulation (TMS). The patient received a solution-focused psychoeducation consisting of four 40-minute sessions between 5-14 June, 2024. Before the psychoeducation, a preliminary interview was conducted with the patient and informed consent was obtained. The sessions covered "evaluating disease meaning with the miracle question", "talking about internalized stigma", "recognizing emotions through emotion, thought, behavior pattern", "applying 'I' language sentences and saying no exercises." The effectiveness of the psychoeducation was assessed using the Internalized Stigma of Mental Illness Scale (ISMI), Communication Skills Scale, and Toronto Alexithymia Scale (TAS-20).

Conclusion: The psychoeducation program improved the patient's emotion recognition, as evidenced by a reduction in the TAS-20 score from 54 (possible alexithymia) to 51 (non-alexithymic). However, no change was observed in communication skills. The patient gained awareness of solving his problems by expressing himself through the exceptional situations technique, saying, "I keep silent because they will not understand me." Awareness increased in the patients who did not share a negative statement about internalized stigma. The study suggests incorporating evidence-based psychoeducation into routine treatment based on patient needs.

Anahtar Kelimeler: major depressive disorder, solution focused approach, psychoeducation, psychiatric nursing

MAJOR DEPRESİF BOZUKLUKTA ÇÖZÜM ODAKLI YAKLAŞIM TEMELLİ PSİKOEĞİTİM: OLGU SUNUMU

Gizem Karamanlı¹, Feride Ercan², Satı Demir²

¹Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesi, Ankara, Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Majör depresif bozukluk (MDB); kişinin çalışma, uyku, yeme alışkanlıklarını ve zevk aldığı aktiviteleri yapabilmesini olumsuz yönde etkileyen belirtilerin kombinasyonu ile karakterizedir. Kişi, kendisi ile ilgili olumsuz algıya sahip olabilir, duygularını tanımlama ve ifade etmede zorlanabilir. Tedavi, farmakoloji ve psikososyal yaklaşımları içerir. Olgu sunumunda amaç, bir üniversite hastanesinde psikiyatri kliniğinde yatmakta olan MDB tanılı hastada çözüm odaklı yaklaşım temelli bireysel psikoeğitimin içselleştirilmiş damgalama, aleksitimi ve iletişim becerileri üzerine etkisini değerlendirmektir.

Olgu: Hasta, 40 yaşında, erkek, evli, ilköğretim mezundur. Bir yıl önce çalışma isteksizliği ve öfke şikâyetleri ile psikiyatri poliklinik başvurusu sonucu majör depresif bozukluk tanısı ile takip edilmektedir. Mayıs 2024'te artan içe dönüklük ve iş yeri kaygısı ile kliniğe yatırıldı. Tedavi sürecini, farmakolojik tedavi ve Transkraniyal Manyetik Stimülasyon (TMS) oluşturmaktadır. Hastaya, 5-14 Haziran 2024 tarihleri arasında 40 dakikalık dört oturumdan oluşan çözüm odaklı psikoeğitim uygulandı. Psikoeğitim öncesi hasta ile ön görüşme yapılarak bilgilendirilmiş onam alındı. Oturum içerikleri “hastalığın anlamını mucize soru tekniği ile değerlendirme”, “içselleştirilmiş damgalama hakkında konuşma”, “duygu, düşünce, davranış örüntüsü üzerinden duyguları tanıma”, “ben dili cümleleri ve hayır diyebilme egzersizleri uygulama” olarak planlandı. Psikoeğitimin etkinliğinin belirlenmesi için Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği (RHİDÖ), İletişim Becerileri Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20) kullanıldı.

Sonuç: Uygulanan psikoeğitim programının duyguları tanıma üzerinde olumlu etkisi olduğu saptandı. TAÖ-20 puanı, başlangıçta sınır durumdayken (54 puan) psikoeğitim sonunda aleksitimik olmayan (51 puan) olarak belirlendi. İletişim becerileri düzeyinde değişim gözlenmedi. Hastanın, “beni anlamayacaklar diye susuyorum” ifadesi üzerinden istisnai durumlar tekniği aracılığı ile kendini ifade ederek sorunlarını çözebildiği durumlara ilişkin farkındalık kazanması sağlandı. İçselleştirilmiş damgalamaya ilişkin olumsuz bir paylaşım yapmayan hastada, farkındalığın arttığı söylenebilir. Bu doğrultuda, hastanın ihtiyaçlarına göre kanıta dayalı psikoeğitimin rutin tedaviye eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: majör depresif bozukluk, çözüm odaklı yaklaşım, psikoeğitim, psikiyatri hemşireliği

DETERMINATION OF NONPHARMACOLOGICAL METHODS USED BY CANCER PATIENTS IN PAIN MANAGEMENT BEFORE ONCOLOGICAL SURGERY

Muaz Gülşen¹, Nursevim Aydıngülü¹, Sevban Arslan¹, Canan Kanat², Tuğba Çam Yanık², Gülay Altun Uğraş²

¹Cukurova University Faculty of Health Sciences

²Mersin University Faculty of Nursing

Aim and Objective: Cancer pain is a symptom experienced by patients in varying intensities. Controlling pain is crucial to alleviate individuals, enhance their quality of life, and reduce complications. The research aimed to identify the utilization of nonpharmacological methods in managing pain among cancer patients undergoing oncological surgery.

Method: A descriptive qualitative study was conducted with 279 cancer patients hospitalized in the chemotherapy unit of a university hospital. Data collection utilized a "Personal Information Form," "Verbal Pain Assessment Scale," and a "Nonpharmacological Methods Form" prepared by researchers based on the literature. These forms were applied through face-to-face interviews with consenting participants.

Results: The mean age of the patients who participated in the study was 57.30±12.92 years, 64.5% were female and 37.3% were treated for breast cancer. 51.6% of the patients stated that they experienced severe pain and 87.1% of them used medication for pain management. Among patients who used nonpharmacological methods to relieve pain, 62.7% preferred massage among physical methods, 53.8% preferred positive thinking among cognitive-behavioral methods, 47% preferred conversation among psychosocial methods, and 92.5% preferred prayer among spiritual methods. In the comparison of nonpharmacologic methods according to pain intensity, it was found that patients with severe pain used massage and positive thinking methods more than those with low and moderate pain; this difference was statistically significant.

Conclusion: In order to alleviate pain before oncologic surgery, cancer patients most frequently preferred massage from physical methods, positive thinking from cognitive-behavioral methods, conversation from psychosocial methods, and prayer from spiritual methods among nonpharmacological methods.

Anahtar Kelimeler: Cancer pain, pain management, nursing care, patient education

KANSER HASTALARININ ONKOLOJİK CERRAHİ ÖNCESİ AĞRI YÖNETİMİNDE KULLANDIĞI NONFARMAKOLOJİK YÖNTEMLERİN BELİRLENMESİ

Muaz Gülşen¹, Nursevim Aydınğölü¹, Sevban Arslan¹, Canan Kanat², Tuğba Çam Yanık², Gülay Altun Uğraş²

¹Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Amaç ve Amaç: Kanser ağrısı, hastalar tarafından farklı şiddetlerde yaşanan bir semptomdur. Bireyi rahatlatmak, yaşam kalitesini artırmak ve komplikasyonları azaltmak için ağrının kontrol altına alınması gerekmektedir. Bu nedenle araştırma, onkolojik cerrahi geçirecek olan kanser hastalarının ağrı yönetiminde nonfarmakolojik yöntemlere başvurma durumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki araştırma, bir üniversite hastanesinin kemoterapi ünitesinde yatan 279 kanser hastası ile yürütülmüştür. Araştırma verilerinin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Sözel Ağrı Değerlendirme Ölçeği ve araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan Nonfarmakolojik Yöntemler Formu kullanılmıştır. Bu formlar, araştırmaya katılmayı kabul eden hastalara yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hastaların yaş ortalamasının 57.30±12.92 olduğu, %64.5'inin kadın olduğu ve %37.3'ünün meme kanseri nedeniyle tedavi edildiği belirlenmiştir. Hastaların %51.6'sı şiddetli ağrı yaşadığını ve %87.1'i ağrı yönetiminde ilaç kullandığını belirtmiştir. Onkolojik cerrahi öncesinde ağrıyı hafifletmek amacıyla nonfarmakolojik yöntemlere başvuran hastaların %62,7'si fiziksel yöntemler arasında masajı, %53,8'i bilişsel-davranışsal yöntemler arasında olumlu düşünmeyi, %47'si psikososyal yöntemler arasında sohbet etmeyi ve %92,5'i manevi yöntemler arasında dua etmeyi tercih etmiştir. Nonfarmakolojik yöntemlerin ağrı şiddetine göre karşılaştırılmasında, şiddetli ağrı yaşayan hastaların masaj ve olumlu düşünme yöntemlerini, düşük ve orta düzeyde ağrı yaşayanlara göre daha fazla kullandığı; bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Onkolojik cerrahi öncesinde ağrıyı hafifletmek amacıyla kanser hastaları, nonfarmakolojik yöntemler arasında en sık fiziksel yöntemlerden masajı, bilişsel-davranışsal yöntemlerden olumlu düşünmeyi, psikososyal yöntemlerden sohbet etmeyi ve manevi yöntemlerden dua etmeyi tercih etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı yönetimi, kanser ağrısı, hemşirelik bakımı, hasta eğitimi

Kaynakça: Sung H, et al. Global Cancer Statistics 2020: GLOBOCAN Estimates of Incidence and Mortality Worldwide for 36 Cancers in 185 Countries. *CA: a cancer journal for clinicians* 2021; 71(3): 209–249. <https://doi.org/10.3322/caac.21660>

Sözeri Öztürk E, Kutlu Türkan S. Kanser Ağrısının Yönetiminde Opioidlerin Kullanımına Bağlı Gelişen Konstipasyonun Yönetimi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2018; 9(2).

Mert S, Göktaş S. Hemşirelerin Ameliyat Sonrası Ağrı Yönetiminde Nonfarmakolojik Yöntemleri Kullanma Durumlarının Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 2019; 1(2): 76-83

Midilli TS, Eşer İ, Yücel Ş. Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin ağrı yönetiminde nonfarmakolojik yöntemleri kullanma durumları ve etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2019; 10: 60-66.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Swarm RA, et al. Adult Cancer Pain, Version 3.2019, NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. *Journal of the National Comprehensive Cancer Network J Natl Compr Canc Netw*, 2019;17(8):977-1007. Retrieved Aug 30, 2024, from <https://doi.org/10.6004/jnccn.2019.0038>

Aslan G, Kılıc D. Yaşlı Bireylerde Ağrı Yönetiminde Kullanılan Farmakolojik ve Nonfarmakolojik Yöntemler. *THDD*. 2022;3(1):49-58. <https://dergipark.org.tr/pub/thdd/issue/70212/984042>

Greenlee H, et al. Clinical practice guidelines on the evidence-based use of integrative therapies during and after breast cancer treatment. *CA: a cancer journal for clinicians*, 2017; 67(3): 194–232. <https://doi.org/10.3322/caac.21397>

THE EFFECT OF EDUCATION GIVEN TO WOMEN ON WOMEN'S GENITAL HYGIENE BEHAVIORS AND HEALTH LITERACY

Seydanur Bulut¹, Sevil Şahin²

¹Zonguldak Bülent Ecevit University

²Ankara Yıldırım Beyazıt University

Introduction: Genital hygiene is an important concept in terms of women's reproductive health. This research is a pre-post test educational intervention study conducted to examine the effects of genital hygiene education given to married women on women's genital hygiene behaviors and health literacy.

Method: The study is being conducted under the scope of family health under the Ministry of Health of the Republic of Turkey between December 2022 and April 2023. 120 women between the ages of 18-49 who met the criteria were included in the study. Participants were divided into intervention and control groups using a simple randomization method. Genital hygiene training was given to the intervention group, and standard follow-up was performed in the control group. Before the training, "Data Collection Form", "Genital Hygiene Behaviors Scale" and Turkish Health Literacy Scale were used to cut off the data. After the training, data on the "Genital Hygiene Behaviors Scale" and Turkish Health Literacy Scale" were collected in the 1st month. The consistency level for all analyzes was accepted as $p<0.05$.

Findings: The difference between the pretest and posttest scores of the GHBS and THLS-32 of the trained group was found to be statistically significant ($p<0.05$). Additionally, the GHBS score of the intervention group was significantly higher than that of the control group ($p<0.01$).

Findings: The difference between the pre-test and post-test scores of the Genital Hygiene Behaviors Scale and Turkish Health Literacy Scale of the genital hygiene education group was found to be statistically significantly higher ($p<0.05$). At the same time, the Genital Hygiene Behaviors Scale score of the intervention group was found to be significantly higher than the control group ($p<0.01$).

Conclusion: It was concluded that genital hygiene education given to women has a significant effect on women's genital hygiene behaviors and also has an effect on health literacy.

Anahtar Kelimeler: Genital hygiene, health education, health literacy

KADINLARA VERİLEN EĞİTİMİN KADINLARIN GENİTAL HİJYEN DAVRANIŞLARINA VE SAĞLIK OKURYAZARLIĞINA ETKİSİ

Şeydanur Bulut¹, Sevil Şahin²

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Giriş: Genital hijyen, kadın üreme sağlığı açısından önemli bir kavramdır. Bu araştırma; evli kadınlara verilen genital hijyen eğitimin kadınların genital hijyen davranışlarına ve sağlık okuryazarlığına etkisini incelemek amacıyla yapılmış ön test- son test eğitimsel bir müdahale çalışmasıdır.

Yöntem: Çalışma, Aralık 2022- Nisan 2023 tarihleri arasında T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı bir aile sağlığı merkezinde yürütülmüştür. Araştırmaya kriterleri karşılayan 18-49 yaş arasında 120 kadın dahil edilmiştir. Katılımcılar basit randomizasyon yöntemi ile müdahale ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Müdahale grubuna genital hijyen eğitimi verilmiş, kontrol grubuna ise standart izlem yapılmıştır. Verilerin toplanmasında eğitim öncesinde “Veri Toplama Formu”, “Genital Hijyen Davranışları Ölçeği” ve Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır. Eğitim sonrası 1. ayda ise “Genital Hijyen Davranışları Ölçeği” ve Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği” ile veriler toplanmıştır. Tüm analizler için istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

Bulgular: Genital hijyen eğitimi alan grubunun Genital Hijyen Davranışları Ölçeği ve Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ön test – son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Aynı zamanda müdahale grubunun Genital Hijyen Davranışları Ölçeği puanı kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p < 0.01$).

Sonuç: Kadınlara verilen genital hijyen eğitiminin kadınların genital hijyen davranışları üzerinde önemli bir etkisinin olduğuna ve sağlık okuryazarlığı üzerinde de bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Genital hijyen, sağlık eğitimi, sağlık okuryazarlığı

Kaynakça:

Abdollahi, M., & Peyman, N. (2017). The effect of an educational program based on health literacy strategies on physical activity in postpartum women. *Journal of Midwifery & Reproductive Health*, 5(4).

Akça, D. (2018). *Kadınların genital hijyene ilişkin davranışlarının belirlenmesi* [Yüksek lisan tezi]. Kafkas Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

Akdoğan, G. (2020). *Bir aile sağlığı merkezine kayıtlı olan 18-49 yaş arasındaki evli kadınların genital hijyen davranışı ve sağlık sonuçları* [Yüksek lisan tezi]. Sağlık Bilimleri Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

Aktan, G. V., & Özdemir, F. (2020). Klimakterik dönemdeki kadınların sağlık okuryazarlığı düzeyi. *Cukurova Medical Journal*, 45(1), 352-361. <https://doi.org/10.17826/cumj.641709>

Apfel, F., & Tsouros, A. D. (2013). Health literacy: the solid facts. *Copenhagen: World Health Organization*, 3-26.

Aydın, D., & Aba, Y. (2019). Annelerin sağlık okuryazarlığı düzeyleri ile emzirme öz-yeterlilik algıları arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(1), 31-39.

- Berberoğlu, U., Öztürk, O., İnci, M.B., & Ekerbiçer, HÇ. (2018). Bir aile sağlığı merkezine kayıtlı 18-65 yaş grubu bireylerdeki sağlık okuryazarlığı durumunun değerlendirilmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(3): 575-81.
- Bitew, A., Abebaw, Y., Bekele, D., & Mihret, A. (2017). Prevalence of bacterial vaginosis and associated risk factors among women complaining of genital tract infection. *International Journal of Microbiology*, 2017(8) <https://doi.org/10.1155/2017/4919404>
- Chen, Y., Bruning, E., Rubino, J., & Eder, S. E. (2017). Role of female intimate hygiene in vulvovaginal health: Global hygiene practices and product usage. *Women's Health*, 13(3), 58-67. <https://doi.org/10.1177/1745505717731011>
- Çankaya, S., & Ege, E. (2016). Evli kadınların genital hijyen davranışlarının ürogenital semptomlar ile ilişkisi, *Türkiye Klinikleri J Nurs Sc*, 2014, 6(2), 94-101.
- Daşkan, Z., Kılıç, B., Baytok, C., & Kocairi, H. (2015). Genital akıntı şikâyetiyle polikliniğe başvuran kadınların genital hijyen uygulamaları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 113-124.
- Demirağ, H., Hintistan, S., Cin, A., & Tuncay, B. (2019). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin genital hijyen davranışlarının incelenmesi *Bozok Tıp Dergisi*, 9(1), 42-50. DOI: 10.16919/bozoktip.446246
- Derbent, G. A., Büyüközmen, E., Akkaya, M. A., & Polat, Ö. (2023). Sağlık okuryazarlığı eğitiminin bireylerin sağlık okuryazarlığı düzeyini geliştirmedeki yerine ilişkin bir uygulama: Foça ilçe halk kütüphanesi örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 388-417. <https://doi.org/10.54558/jiss.1344260>
- Duong, T. V., Aringazina, A., Baisunova, G., Pham, T. V., Pham, K. M., Truong, T. Q., & Chang, P. W. (2017). Measuring health literacy in Asia: Validation of the HLS-EU-Q47 survey tool in six Asian countries. *Journal of epidemiology*, 27(2), 80-86. <https://doi.org/10.1016/j.je.2016.09.005>
- Durmuş, M., & Zengin, N. (2020). Kadınların genital hijyen davranışlarının incelenmesi. *Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi*, 2020, 2(3), 113-120.
- Dündar, T., & Özsoy, S. (2018). Bakteriyel vajinozisin preterm eylem üzerine etkisi. *Huhemfad – Johufon*, 2018, 5(2), 68-75. <https://doi.org/10.31125/hunhemsire.454375>
- Gül, S., & Yağmur, Y. (2023). The effect of web-based genital hygiene education provided to the women with disabilities on their self-care agency and genital hygiene behaviors: A randomized controlled trial. *Health care for women international*, 44(5), 670–688. <https://doi.org/10.1080/07399332.2022.2128801>
- Hayati, U. F., Fevriasanty, F. I., & Choiriyah, M. (2018). The effect of health education with audio-visual media toward external genital hygiene behaviors to pregnant women in primary health care of malang working area. *Journal of Nursing Science Update (JNSU)*, 6(1), 124-135.
- Karahan, N. (2017). Genital hijyen davranışları ölçeğinin geliştirlmesi: geçerlik güvenirlilik çalışması. *Istanbul Medical Journal*, 18(3): 157-62. DOI: 10.5152/imj.2017.82957
- Kızılkaya Beji, N., Kaya, G., & Savaşer, S. (2021). Ülkemizde kadın sağlığının öncelikli sorunları. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 105-112. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.830833>
- Kilfoyle, K. A., Vitko, M., O'Connor, R., & Bailey, S. C. (2016). Health literacy and women's reproductive health: a systematic review. *Journal of women's health*, 25(12), 1237-1255. <https://doi.org/10.1089/jwh.2016.5810>

- Medina-Perucha, L., Jacques-Aviñó, C., Valls-Llobet, C., Turbau-Valls, R., Pinzón, D., Hernández, L., Briales Canseco, P., López-Jiménez, T., Solana Lizarza, E., Munrós Feliu, J., & Berenguera, A. (2020). Menstrual health and period poverty among young people who menstruate in the Barcelona metropolitan area (Spain): protocol of a mixed-methods study. *BMJ open*, *10*(7), e035914. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-035914>
- Mudi, P. K., Pradhan, M. R., & Meher, T. (2023). Menstrual Health And Hygiene Among Juang Women: A Particularly Vulnerable Tribal Group In Odisha, India. *Reproductive Health*, *20*(1), 55. <https://doi.org/10.1186/S12978-023-01603-1>
- Musaoğlu, E. (2021). *Gebe kadınlarda sağlık okuryazarlığı ile genital hijyen davranışları ve bunlarla ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi* [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Sakarya Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Nadembega, C., Djigma, F., Ouermi, , D., Karou, S., & Simporé, J. (2017). Prevalence of vaginal infection in 15 to 24 years women in Ouagadougou, Burkina Faso. *Journal of Applied Pharmaceutical Science*, *7*(1), 209-213. <http://dx.doi.org/10.7324/JAPS.2017.70131>
- Okyay, P., & Abacıgil, F. (2016). Türkiye sağlık okuryazarlığı ölçekleri güvenilirlik ve geçerlilik çalışması (I, 1-104). Anıl Matbaa.
- Oliveira, V. C., Pena, É. D., Andrade, G. N., & Felisbino-Mendes, M. S. (2023). Menstrual hygiene access and practices in Latin America: scoping review. *Rev Lat Am Enfermagem*. 2023 Oct 23;31:e4028. doi: 10.1590/1518-8345.6736.4028.
- Özkan, E., & Tosun, H. (2023). Kadın doğum polikliniğine başvuran kadınlarda genital hijyen davranışları ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, *31*(6), 418-427. <https://doi.org/10.17942/sted.1021695>
- Raymond, E. G., L'Engle, K. L., Tolley, E. E., Ricciotti, N., Arnold, M. V., & Park, S. (2009). Comprehension of a prototype emergency contraception package label by female adolescents. *Contraception*, *79*(3), 199-205.
- Scantlebury, A., Booth, A., & Hanley, B. (2017). Experiences, practices and barriers to accessing health information: A qualitative study. *International journal of medical informatics*, *103*, 103-108. <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2017.04.018>
- Shah, S. K., Shrestha, S., Maharjan, P. L., Karki, K., Upadhayay, A., Subedi, S., & Gurung, M. (2019). Knowledge and practice of genital health and hygiene among adolescent girls of Lalitpur Metropolitan City, Nepal. *American Journal of Public Health Research*, *7*(4), 151-156.
- Shieh, C., & Halstead, J. A. (2009). Understanding the impact of health literacy on women's health. *Journal of Obstetric, Gynecologic ve Neonatal Nursing*, *38*(5), 601-612.
- Smith, J. K., & Johnson, L. M. (2018). Women's health literacy and empowerment: a critical review of current evidence. *Journal of Women's Health*, *27*(4), 461-469.
- Sorkulu, H. N. (2022). *Kadın doğum polikliniğine başvuran evli kadınlarda sağlık okuryazarlığının genital hijyen davranışına etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Sumarah, S., & Widiasih, H. (2017). Effect of vaginal hygiene module to attitudes and behavior of pathological vaginal discharge prevention among female adolescents in Slemanregency, Yogyakarta, Indonesia. *Journal of family & reproductive health*, *11*(2), 104.

Süt, K. (2016). 18-49 yaş arası kadınlarda genital hijyen davranışları ile genital enfeksiyon arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 8- 13.

Şahan, M. N., (2022). 15-49 yaş kadınlarda sağlık okuryazarlığı ve kontrasepsiyon tercihlerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi [Tıpta uzmanlık tezi] Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi.

Şimşek, S. (2022). Türkiye’de Kadın Sağlığı Sorunları ve Etkileyen Faktörler. *World Women Studies Journal*, 7(1), 37-44. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7459850>

Tokuda, Y., Doba, N., Butler, J. P., & Paasche-Orlow, M. K. (2009). Health literacy and physical and psychological wellbeing in Japanese adults. *Patient education and counseling*, 75(3), 411-417.

Torondel, B., Sinha, S., Mohanty, J., Swain, T., Sahoo, P., Panda , B., & Das, p. (2018). Association between unhygienic menstrual management practices and prevalence of lower reproductive tract infections: a hospital-based cross-sectional study. *BMC Infectious Diseases*, 18, 1-12.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2018). Retrieved 14.01.2024 from http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/08/TNSA2018_ana_Rapor.pdf.

Umami, A., Paulik, E., Molnár, R., & Bhisma, M. (2022). The relationship between genital hygiene behaviors and genital infections among women: A systematic review. *Jurnal Ners.*, 17(1), 89-101. <http://dx.doi.org/10.20473/jn.v16i1.34402>

Uzun, K., & Goktas, S. (2022). The effect of training given using three different methods on genital hygiene behaviours after medical curettage. *Journal of obstetrics and gynaecology : the journal of the Institute of Obstetrics and Gynaecology*, 42(5), 1504–1511. <https://doi.org/10.1080/01443615.2021.2008888>

Ünsal, A., Özyazıcıoğlu, N., & Sezgin, S. (2010). Doğu Karadeniz’deki bir belde ve ona bağlı dokuz köyde yaşayan bireylerin genital hijyen davranışları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2010, 13(2):12-9.

Wang, G., & Wu, L. (2020). Healthy people 2020: social determinants of cigarette smoking and electronic cigarette smoking among youth in the United States 2010–2018. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(20), 7503. <https://doi.org/10.3390/ijerph17207503>

Yılmaz, H. (2020). *Lise yurdunda kalan kız öğrencilere verilen planlı genital hijyen eğitiminin davranışlarına etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

Zincir, H., & Temel Bayık, A. (2010). Ria’ya özel danışmanlık ilkesine göre ria uygulanması ve vulvovajinal enfeksiyonların görülme ilişkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences)*, 19(1) 60-67.

EXAMINING THE MENTAL HEALTH LITERACY, RELATED INDEPENDENT VARIABLES, AND ATTITUDES OF NURSING STUDENTS TOWARD RECEIVING PSYCHOLOGICAL HELP

Havva Kaçan¹, Şevval Yeyit¹

¹Kastamonu University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing/Psychiatric Nursing Department

Introduction: During their education and training, nursing students struggle with their youth problems and work face to face with patients who are in crisis(1).

Purpose: The study was conducted to examine the effects of mental health literacy and independent variables on attitudes toward seeking psychological help.

Method: The study had a descriptive and correlational design and the students studying at the Nursing Department of Kastamonu University, Faculty of Health Sciences constituted the population. The total number of registered students in 2023-2024 was 480 and the sample size was calculated as $n = 480 \cdot (1.96)^2 \cdot (0.5) \cdot (0.5) / (0.5)^2 \cdot (480-1) + (1.96)^2 \cdot (0.5) \cdot (0.5) = 214$ with the known sample calculation(2). The study was completed with 361 students.

Ethical Aspect of the Study: Ethical approval for the study was obtained from the Publication Ethics Committee of a state university with the decision number 2024/30.

Results: The total mean score of Mental Health Literacy was 16.925 ± 3.122 , which was a high level, indicating that they had a good level of knowledge in the Information-Focused Mental Health Literacy sub-dimension and a moderate level of knowledge in the Belief-Focused Mental Health Literacy sub-dimension.

Discussion and Conclusion: Gender has a negative and significant effect on the Attitude Toward Seeking Psychological Help ($B = -2.774, \beta = -0.130, p = 0.007$). This that men have a more negative attitude toward seeking psychological help than women. The idea of ??seeking psychological help has a positive and significant effect on the attitude ($B = 2.529, \beta = 0.123, p = 0.014$). This shows that individuals who consider seeking psychological help have a more positive attitude.....

Anahtar Kelimeler: Nursing student, Mental Health literacy, Seeking Psychological Support

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN RUH SAĞLIĞI OKURYAZARLIĞI VE İLGİLİ BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERİN VE PSİKOLOJİK YARDIM ALMAYA İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Havva Kaçan¹, Şevval Yeyit¹

¹Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü /Psikiyatri Hemşireliği ABD

Giriş: Hemşirelik öğrencileri eğitimleri süresince hem kendi gençlik sorunlarıyla mücadele ederken hem de kriz yaşayan hasta bireylerle yüzyüze çalışmaktadır.

Amaç: Ruh sağlığı okuryazarlığı ve bağımsız değişkenlerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutum üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Metod: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı özellikte olup Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde okuyan öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturacaktır.2023-2024 yılında toplam kayıtlı öğrenci sayısı 480 olup evreni bilinen örneklem hesaplaması ile örneklem büyüklüğü $n = 480 (1,96)^2 (0,5) (0,5) / (0,5)^2 (480-1) + (1,96)^2 (0,5) (0,5) = 214$ olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma 361 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü: Çalışmanın etik onayı bir Devlet Üniversitesinin Yayın Etiği Kurulu'ndan 2024/30 sayılı karar ile alınmıştır.

Bulgular: Ruh Sağlığı Okuryazarlığı Toplam puan ortalaması $16,925 \pm 3,122$ yüksek düzeyde olduğu Bilgi Odaklı Ruh Sağlığı Okuryazarlığı alt boyutta iyi bir bilgi düzeyine sahip oldukları, İnanç Odaklı Ruh Sağlığı Okuryazarlığı alt boyutunda, orta düzeyde bilgi sahibi olduklarını göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç: Cinsiyetin Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi vardır ($B = -2,774$, $\beta = -0,130$, $p = 0,007$). Bu, erkeklerin kadınlara göre psikolojik yardım almaya yönelik daha olumsuz bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Psikolojik yardım alma düşüncesi, tutum üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahiptir ($B = 2,529$, $\beta = 0,123$, $p = 0,014$). Bu, psikolojik yardım almayı düşünen bireylerin, bu konuda daha olumlu bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Sonuç olarak erkek öğrencilere ve psikolojik yardım alma düşüncesine sahip olmayan öğrencilere ruh sağlığı okur yazarlığı düzeylerinin yükseltilmesi için belirli aralıklarla ruh sağlığı ile ilgili eğitim programlarının verilerek farkındalıkları arttırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, Ruh Sağlığı okur yazarlığı, Psikolojik Destek Arama

Kaynakça:

As a result, to increase the mental health literacy levels of male students and students who do not have the idea of ??seeking psychological help, their awareness must be increased by providing training programs on mental health at regular intervals.

1-Patel V, Saxena S, Lund C, Thornicroft G, Baingana F, Bolton P et al. (2018) The Lancet commission on global mental health and sustainable development. Lancet, 392:1553–1598

2- Priscilla Salant ve Don A. Dillman, How to Conduct Your Own Survey, John Wiley & Sons, Inc. Newyork, 1994, s. 55.

THE EFFECT OF SLEEP HYGIENE TRAINING ON THE SLEEP AND QUALITY OF LIFE OF EARTHQUAKE- AFFECTED NURSING STUDENTS: AN EXPERIMENTAL STUDY

Enes Firat Tel¹, Aslıhan Topçu¹, Handan Eren¹

¹Yalova University

Introduction and Aim: The research was conducted to determine the effect of sleep hygiene education on the sleep and quality of life of earthquake victim nursing students.

Method: The universe of the experimental study was composed of earthquake victim nursing students studying in Turkey. The sample of the study consisted of 60 nursing students who wanted to be included in the study and took part in the entire process of the study (Experimental group = 31, Control group = 29). Students in the experimental group were given sleep hygiene training, while no intervention was made to students in the control group. Data in the study were collected online between May 1 and August 1, 2024, using the personal data form, the Pittsburgh Sleep Quality Scale (PUKÖ) and the World Health Organization Quality of Life Scale Short Form Turkish Version (WHOQOL-BREF-TR). Independent-t test and paired sample-t test were used in the analysis of the data.

Results: There was a statistically significant increase in the PUKÖ and WHOQOL-BREF-TR post-test mean scores of the students in the experimental group compared to their pre-test mean scores ($p<0.05$). While there was no significant change in the PUKÖ post-test mean scores of the students in the control group, there was a statistically significant increase in the WHOQOL-BREF-TR post-test mean scores ($p<0.05$).

Conclusion: It has been observed that sleep hygiene training given to nursing students in earthquake victims improved the students' sleep and quality of life. For this reason, it is recommended that sleep hygiene training be provided face-to-face or online after natural disasters that may affect students' sleep and quality of life.

Anahtar Kelimeler: Sleep Hygiene Education, Nursing Students, Earthquake victim

UYKU HİJYENİ EĞİTİMİNİN DEPREMZEDE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN UYKU VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ: DENEYSEL ÇALIŞMA

Enes Fırat Tel¹, Aslıhan Topçu¹, Handan Eren¹

¹Yalova Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Araştırma, uyku hijyen eğitiminin depremzede hemşirelik öğrencilerinin uyku ve yaşam kalitesine etkisini belirlemek amacıyla yürütüldü.

Yöntem: Deneysel türde yürütülen araştırmanın evrenini Türkiye’de eğitim görmekte olan depremzede hemşirelik öğrencileri, örneklemini ise araştırmaya dahil olmayı isteyen ve araştırmanın tüm sürecinde yer alan 60 depremzede hemşirelik öğrencisi oluşturdu (Deney grubu=31, Kontrol grubu=29). Deney grubunda yer alan öğrencilere uyku hijyeni eğitimi verildi, kontrol grubunda yer alan öğrencilere ise herhangi bir girişimde bulunulmadı. Araştırmada veriler, kişisel veriler formu, Pittsburgh Uyku Kalitesi Ölçeği (PUKÖ) ve Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu Türkçe Versiyonu (WHOQOL-BREF-TR) ile çevrimiçi olarak 01 Mayıs - 01 Ağustos 2024 tarihleri arasında toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde, independent-t test, paired sample-t test kullanıldı.

Bulgular: Deney grubunda yer alan öğrencilerin PUKÖ ve WHOQOL-BREF-TR son test puan ortalamalarında ön test puan ortalamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı artış görüldü ($p<0,05$). Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ise PUKÖ son test puan ortalamalarında anlamlı değişiklik görülmezken, WHOQOL-BREF-TR son test puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı artış görüldü ($p<0,05$).

Sonuç: Depremzede hemşirelik öğrencilerine verilen uyku hijyeni eğitiminin öğrencilerin uyku ve yaşam kalitesini artırdığı görüldü. Bu sebeple öğrencilerin uyku ve yaşam kalitelerini etkileyebilecek doğal afetler sonrasında yüz yüze veya çevrimiçi olarak uyku hijyeni eğitiminin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uyku Hijyeni Eğitimi, Hemşirelik Öğrencisi, Depremzede

THE EFFECT OF NURSE PRESENCE ON PATIENT SATISFACTION AND TRUST IN NURSES

Ayşegül Yılmaz¹ Şehriban Bakış Açar²

Selcuk University

ABSTRACT

Introduction and objective: Hospitalized oncology patients receive care from nurses for a long period of time. Therefore, the presence of nurses is an important issue for oncology patients. The concept of nurse presence increases the therapeutic interaction between the patient and the nurse, and includes skills such as empathy, compassion, listening and predisposition. In this study aimed to determine the effect of the presence of nurses perceived by patients hospitalized in oncology clinics on patient satisfaction and trust in nurses.

Method: This study used a descriptive-correlational, design. It was conducted between January 2024 and April 2024 with a total of 260 oncology patients in the oncology clinics of a university hospital in Central Anatolia.

Results: As a result of the analyses performed in the study, the total scores obtained from the Nurse Presence Scale (99,16±17,90), Nursing Care Satisfaction Scale (80,89±15,26) and Trust in Nurses Scale (25,23±4,60) were found to be high. It was determined that there was a significant positive relationship between nurse presence and satisfaction with nursing care ($r = 0,72, p < .001$) and trust in nurses ($r = 0,65, p < .001$). In addition, a significant positive relationship was found between satisfaction with nursing care and trust in nurses ($r = 0,71, p < .001$). Satisfaction with nursing care has a partial mediating effect on the relationship between the presence of a nurse and trust in nurses.

Conclusion: Consequently, both satisfaction with nursing care and trust in nurses increase in accordance with the perceived presence of nurses. Nurse presence increases satisfaction with nursing care and trust in nurses. It is recommended that nursing services managers should pay a greater attention to nurse presence and further studies should be conducted in this field.

Anahtar Kelimeler: Presence of nurse, Satisfaction, Patient satisfaction, Trust

HEMŞİRENİN VARLIĞININ HASTA MEMNUNİYETİ VE HEMŞİREYE GÜVEN ÜZERİNE ETKİSİ

Ayşegül Yılmaz¹, Şehriban Bakış Açar¹

¹Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

ÖZET

Giriş ve amaç: Hastanede yatarak tedavi gören onkoloji hastaları, hemşirelerden uzun süre bakım hizmeti almaktadırlar. Bu nedenle onkoloji hastaları için hemşirelerin varlığı önemli bir konudur. Hemşirenin varlığı hasta ve hemşire arasında terapötik etkileşimi arttıran, empati, şefkat, dinleme ve yatkinlik gibi becerileri içinde barındıran bir kavramdır. Bu çalışmada, onkoloji kliniklerinde yatan hastalar tarafından algılanan hemşirelerin varlığının hasta memnuniyeti ve hemşireye güven üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı-ilişki arayıcı tipte bir araştırmadır. Ocak 2024 ve Nisan 2024 tarihleri arasında İç Anadolu bölgesinde bulunan bir üniversite hastanesinin onkoloji kliniklerinde bulunan toplam 260 onkoloji hastası ile yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmada yapılan analizler sonucunda, Hemşirenin Varlığı Ölçeği (99,16±17,90), Hemşirelik Bakım Memnuniyeti (80,89±15,26) ve Hemşireye Güven Ölçeği (25,23±4,60) Toplam Puanı yüksek bulunmuştur. Hemşirenin varlığı ile hemşirelik bakımından memnuniyet ($r = 0,72, p < .001$) ve hemşirelere güven ($r = 0,65, p < .001$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir Aynı zamanda hemşirelik bakımından memnuniyet ile hemşireye güven arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,71, p < .001$). Hemşirenin varlığı ile hemşirelere güven arasındaki ilişkide hemşirelik bakımından memnuniyetin kısmi aracı etkisi bulunmaktadır

Sonuç: Sonuç olarak hemşirenin varlığının algılandığı durumlarda hem hemşirelik bakım memnuniyeti hem de hemşireye güven düzeyi artmaktadır. Hemşirelerin varlığı hemşirelik bakım memnuniyetini de artırarak hemşirelere güveni de arttırmaktadır. Hemşirelik hizmetleri yöneticilerinin hemşirelerin varlığı konusuna daha da önem vermeleri bu alanda başka çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirenin varlığı, memnuniyet, Hasta memnuniyeti, güven

DETERMINANTS OF INDIVIDUAL CIRCADIAN RHYTHM DIFFERENCE, SOCIAL JET LAG AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN ADULTS

Sümevra Yılmaz¹, Şeyma Nur Hepokur Yıldırım¹, Yeter Kitiş¹

¹Gazi University

Introduction and Aim

Circadian rhythms are driven by external factors such as sunlight and social phenomena but depend on internal factors such as age. Chronotype, a part of circadian rhythmicity, is associated with physiological and psychological health. This study aims to determine the individual circadian rhythm, social jetlag and psychological well-being of adults and to identify the predictors of these parameters.

Method

The study is cross-sectional and analytical type design. Sample size: effect size 0.15, statistical power 95%, significance level 0.05 for a minimum of 190 calculated, 457 adults were reached. Research data, such as the Descriptive Information Form, Morningness-Eveningness Questionnaire, and Psychological Well-Being Scale, were collected online. Descriptive statistics, Pearson correlation and regression analyses were used to evaluate research data.

Results

The average age of the adults participating in the study was 32.38 ± 11.08 . It was determined that 54% were women, 38.1% had difficulty falling asleep, 43.1% had problems waking up at night, and 64.3% had problems waking up in the morning. Among adults, those who are younger (1 time), those who have poor sleep quality (0.3 times), those who do not have difficulty waking up in the morning (0.2 times), and those who do not drink alcohol (0.4 times) are more likely to be nocturnal; Those who are older (1 time), those who have difficulty waking up in the morning (4.5 times), and those who smoke (2.1 times) were found to be more likely to be morning people.

Conclusion

The study's results revealed a relationship between individual circadian rhythm differences and social jetlag in adults, and more than half of the adults (58.6%) have social jetlag. It is recommended that community health workers, especially public health nurses, adopt a healthy lifestyle for adults and consider chronotype-focused measures to improve sleep health.

Anahtar Kelimeler: Chronotype, social jetlag, circadian rhythm, psychological well-being

YETİŞKİNLERDE BİREYSEL SİRKADİYEN RİTİM FARKLILIĞI, SOSYAL JETLAG VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ BELİRLEYİCİLERİ

Sümevra Yılmaz¹, Şeyma Nur Hepokur Yıldırım¹, Yeter Kitiş¹

¹Gazi Üniversitesi

Giriş ve Amaç:

Sirkadiyen ritimler, güneş ışığı ve sosyal olgular gibi dış faktörler tarafından yönlendirilir, ancak aynı zamanda yaş gibi iç faktörlere de bağlıdır. Sirkadiyen ritimlikliğin bir parçası olan kronotip, fizyolojik ve psikolojik sağlıkla ilişkilendirilmektedir. Bu araştırmanın amacı, yetişkinlerin bireysel sirkadyen ritim, sosyal jetlag ve psikolojik iyi oluşlarını belirlemek ve bu parametrelerin yordayıcılarını saptamaktır.

Yöntem

Araştırma kesitsel ve analitik tip tasarımıdır. Örneklem büyüklüğü; etki büyüklüğü 0,15, istatistiksel güç %95, anlamlılık düzeyi 0,05 için minimum 190 olarak hesaplanmış, 457 yetişkine ulaşılmıştır. Araştırma verileri; Tanımlayıcı Bilgi Formu, Sabahçılık-Akşamcılık Anketi ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile çevrim içi toplanmıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistikler, Pearson korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yaş ortalaması 32.38 ± 11.08 'dir. Katılımcıların, %54'ünün kadın, %38,1'inin uykuya dalmada zorluk yaşadığı, %43,1'inin gece uyanma sorunu yaşadığı, %64,3'ünün sabah uyanmada sorun yaşadığı belirlenmiştir. Yetişkinlerde, yaşı daha küçük olanların (1 kat), uyku kalitesi kötü olanların (0,3 kat), sabah uyanmada zorluk yaşamayanların (0,2 kat), alkol kullanmayanların (0,4 kat) akşamcıl olma olasılığı daha yüksek; yaşı daha büyük olanların (1 kat), sabah uyanmada zorluk yaşayanların (4,5 kat), sigara kullananların (2,1 kat) sabahçıl olma olasılığı daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç

Araştırmanın sonuçları, yetişkinlerde bireysel sirkadyen ritim farklılığı ile sosyal jetlag arasında bir ilişki olduğunu ve yetişkinlerin yarıdan fazlasında (%58,6) sosyal jetlag olduğunu ortaya çıkarmıştır. Toplum sağlığı çalışanları ve özellikle halk sağlığı hemşirelerinin, yetişkinlerin sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemesi ve uyku sağlığını iyileştirmek için kronotip odaklı önlemleri dikkate alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kronotip, sosyal jetlag, sirkadyen ritim, psikolojik iyi oluş

Kaynakça: Chang, S. J., & Jang, S. J. (2019). Social jetlag and quality of life among nursing students: A cross-sectional study. *Journal of Advanced Nursing*, 75(7), 1418-1426.

Rodríguez Ferrante, G., & Leone, M. J. (2024). Solar clock and school start time effects on adolescents' chronotype and sleep: A review of a gap in the literature. *Journal of Sleep Research*, 33(3), e13974.

INVESTIGATION OF CAREGIVER BURDEN, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE, AND PERCEIVED SOCIAL SUPPORT LEVELS OF FAMILY MEMBERS CARING FOR INDIVIDUALS RECEIVING HEMODIALYSIS TREATMENT AND THE RELATIONSHIP BETWEEN THEM

Semra Usta¹, Seher Gönen Şentürk²

¹Osmaniye Bahçe Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi, Acil Servisi, Osmaniye, TÜRKİYE

²Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak., İç Hastalıkları Hemşireliği ABD, Çankırı,
TÜRKİYE

Introduction-Purpose: End-stage renal failure is a chronic disease requiring long-term care and treatment. These patients usually receive hemodialysis treatment, which poses various challenges for both the patient and family members. This study examined the levels of caregiver burden, psychological resilience, and perceived social support of family members caring for individuals receiving hemodialysis treatment and the relationship between them.

Method: The population of the descriptive cross-sectional study consisted of 229 family members with a certain sampling calculation. The data were collected by face-to-face interviews in 5 different hemodialysis centers between December 2021 and April 2022 by obtaining the consent of the participants. Permission was obtained from Çankırı Karatekin University Ethics Committee on 09.11.2021 and from the hospitals where the research was conducted. Data were collected with the Introductory Information Form, Zarit Caregiving Burden Scale (CLBS), Brief Psychological Resilience Scale (BPSS), and Multidimensional Perceived Social Support Scale (MSPSS). Number, percentage, mean, Kruskal-Wallis H, Mann-Whitney U, t-test, one-way ANOVA, Pearson correlation, and linear regression analysis were used to evaluate the data.

Results: The mean age of caregivers was 47.59±13.41 years, 62% were female, 87.8% were married, 74.2% were not working, 50.7% had been providing care for 1-6 years, and 58.5% received support from someone else. The mean total score of the BVAS was 19.48±11.42, the mean total score of the CPSS was 19.18±7.80, and the mean total score of the CPSAS was 50.44±14.07. Perceived social support from family and psychological resilience level predicted care burden negatively (p<0.05).

Conclusion: As caregivers' social support and psychological resilience increase, caregiver burden decreases. Nurses can reduce care burden, strengthen social support networks and increase the level of psychological resilience by providing education and counseling to family members.

Anahtar Kelimeler: perceived social support, care burden, hemodialysis, nursing, psychological resilience

HEMODİYALİZ TEDAVİSİ ALAN BİREYLERE BAKIM VEREN AİLE ÜYELERİNİN BAKIM VEREN YÜKÜ, PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ALGILANAN SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİNİN VE ARALARINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Semra Usta¹, Seher Gönen Şentürk²

¹Osmaniye Bahçe Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi, Acil Servisi, Osmaniye, TÜRKİYE

²Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak., İç Hastalıkları Hemşireliği ABD, Çankırı,
TÜRKİYE

Giriş-Amaç: Son dönem böbrek yetmezliği uzun süreli bakım ve tedavi gerektiren kronik hastalıklardandır. Bu hastalar genellikle hemodiyaliz tedavisi almakta, bu tedavi şekli de hem hasta hem de aile üyeleri için çeşitli güçlükler barındırmaktadır. Bu çalışmanın amacı hemodiyaliz tedavisi alan bireylere bakım veren aile üyelerinin bakım veren yükü, psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeylerinin ve aralarındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel araştırma evreni belli örneklem hesabı yapılarak 229 aile üyesinden oluşmaktadır. Veriler yüz yüze görüşme ile 5 farklı hemodiyaliz merkezinde, Aralık 2021- Nisan 2022 tarihleri arasında katılımcıların onamları alınarak toplanmıştır. Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik kurulundan 09.11.2021 tarihinde ve araştırmaların yapıldığı hastanelerden izin alınmıştır. Veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu, Zarit Bakım Verme Yükü Ölçeği (BVYÖ), Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, Kruskal-Wallis H, Mann-Whitney U, t testi, tek yönlü ANOVA, pearson korelasyon ve doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Bakım verenlerin yaş ortalaması 47,59±13,41, % 62'si kadın, %87,8'si evli, %74,2'si çalışmamakta, %50,7'si 1-6 yıldır bakım vermekte, %58,5'u bakımda bir başkasından destek almaktadır. BVYÖ toplam puan ortalaması 19,48±11,42, KPSÖ toplam puan ortalaması 19,18±7,80, ÇBASDÖ toplam puan ortalaması 50,44±14,07'dir. Aileden algılanan sosyal destek ve psikolojik dayanıklılık düzeyi bakım yükünü negatif yönde yordamaktadır (p<0,05).

Sonuç: Bakım verenlerin sosyal destek düzeyi ve psikolojik dayanıklılık düzeyi arttıkça bakım veren yükü azalmaktadır. Hemşireler aile üyelerine eğitim ve danışmanlık vererek bakım yükünü azaltabilir, sosyal destek ağlarını güçlendirebilir ve psikolojik dayanıklılık düzeyini arttırabilir.

Anahtar Kelimeler: algılanan sosyal destek, bakım yükü, hemodiyaliz, hemşirelik, psikolojik dayanıklılık

EXPLORING THE EMIGRATION MECHANISMS OF NURSES: A QUALITATIVE STUDY

Büşra Göktürk¹, Alanur Çavlin¹

¹Hacettepe University Institute of Population Studies, Department of Demography

Introduction and Purpose: The world increasingly needs more nurses due to the aging population and rising care demands in recent years. Türkiye is becoming a target country for recruiting nurses. This study aims to explore the fundamental mechanisms behind the emigration of nurses from Türkiye that has become prevalent after the COVID-19 pandemic, as well as the motivations of these nurses and the mechanisms that manage their migration.

Method: Using a qualitative research design, in-depth interviews were conducted with 15 licensed nurses who have either migrated abroad or made concrete preparations to migrate (such as enrolling in language courses or consulting with an agency) using a semi-structured guideline. The selection of interviewees was determined through snowball and quota sampling strategies. Thematic analysis was conducted following open and hierarchical coding using the Nvivo-14 program, resulting in a conceptual framework.

Findings: According to the conceptual framework, the primary mechanism managing nurses' migration is the concept of 'value.' Push factors are categorized into three groups: country-related, financial, and occupational, while pull factors are divided into country-related and occupational categories. In push factors, country-related ones include the political atmosphere and low quality of life; financial factors consist of low purchasing power and low salaries; and occupational factors involve structural issues, lack of respect/value, and burnout. Pull factors encompass financial stability and high quality of life, as well as structural factors and respect. Additionally, migration is managed by the international neoliberal healthcare market and occupational networks among nurses.

Conclusion: The perceived lack of value in their home country motivates nurses to migrate to places where their work is valued. To prevent further decline in Türkiye's position in the shrinking healthcare market, there is an urgent need to increase nurse employment domestically, addressing staffing shortages, and ensuring fair compensation, professional development, and a supportive work environment.

Anahtar Kelimeler: migration, nurse, Türkiye

HEMŞİRELERİN GÖÇ MEKANİZMALARINI KEŞFETMEK: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Büşra Göktürk¹, Alanur Çavlin¹

¹Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Nüfusbilim Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Dünya, son yıllarda nüfusun yaşlanması ve bakım ihtiyacının artmasıyla gün geçtikçe daha fazla sayıda hemşireye ihtiyaç duymaktadır. Türkiye giderek hemşireleri avlanan bir ülke haline gelmektedir. Bu çalışmanın amacı COVID-19 pandemisinden sonra akım haline gelen Türkiye'den hemşire göçünün temel mekanizmalarını, hemşirelerin motivasyonlarını ve göçü neyin yönettiğini öğrenmektir.

Yöntem: Nitel araştırma tasarımıyla, Türkiye'den yurtdışına göç etmiş veya göç etmek için somut hazırlıklar yapmış (dil kursuna kaydolmak, bir aracı kurumla görüşmek) 15 lisans mezunu hemşireyle yarı-yapılandırılmış yönerge kullanarak derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşülecek kişilerin seçimi, kartopu ve kota örnekleme stratejileri ile belirlenmiştir. Analiz aşamasında Nvivo-14 programıyla açık ve hiyerarşik kodlamalardan sonra tematik analiz yapılmış, ortaya çıkan temalar literatürle birleştirilerek bir kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Bulgular: Oluşturulan kavramsal çerçeveye göre hemşirelerin göçünü yöneten en üst mekanizma 'değer' olgusudur. Bu, diğer alt mekanizmaları da şekillendirmektedir. İtici faktörler, ülkesel-finansal-mesleki olarak üçe ayrılırken, çekici faktörler ülkesel-mesleki olarak ikiye ayrılmaktadır. İtici faktörlerde ülkesel faktörler politik atmosfer ve düşük yaşam kalitesi; finansal faktörler düşük alım gücü ve düşük maaş; mesleki faktörler yapısal sorunlar, değer/saygı eksikliği ve tükenmişlik olarak ayrılmaktadır. Çekici faktörlerde ülkesel faktörler finansal durum ve yüksek yaşam kalitesi; mesleki faktörler ise yapısal faktörler ve değer/saygı olarak ikiye ayrılmaktadır. Yine değer mekanizmasının altında olan göç yönetimi ise, uluslararası neoliberal sağlık çalışanı marketi ve hemşirelerin kendi aralarında oluşturdukları mesleki ağ tarafından gerçekleştirilmektedir.

Sonuç: Kendi ülkelerinde bireysel ve mesleki olarak göremedikleri değer, hemşireleri emeklerinin değerli olduğu ülkelere göç etmeye motive etmektedir. Dünyada gitgide daralan sağlık çalışanı marketi içerisinde Türkiye'nin pozisyonunu daha da kötüleştirmemek adına acilen ülke içinde hemşire istihdamı artırılmalı ve böylece personel eksikliği sorunu çözülmeli; hemşirelerin mesleki gelişimleri, branşlaşmaları, mesleki temsiliyetleri ve çalışma ortamındaki bağımsızlıkları sağlanmalı; maaş ve diğer ödemelerde adaletli bir ücretlendirme yapılmalıdır. Hemşirelerin görev tanımları aldıkları eğitim dikkate alınarak yeniden düzenlenmeli ve iş ortamında düzensizlik/suistimalin önüne geçilmelidir. Mobbingi engelleyebilmek adına liyakatli yöneticilerle düzenli denetimler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: göç, hemşire, Türkiye

THE RELATIONSHIP BETWEEN PRIMARY INFERTILE WOMEN'S PERCEPTION OF GOD AND THEIR COPING WITH STRESS AND BEING AFFECTED BY INFERTILITY

Havva Polatlı¹, Özden Tandoğan¹

¹Istanbul Arel University İnstitute

Objective: This study was conducted to examine the relationship between primary infertile women's perception of God, coping with stress and being affected by infertility. **Method:** This descriptive and cross-sectional study was conducted with primary infertile women who applied to Istanbul IVF Center. The study was conducted between February 2023 and February 2024. The study population consisted of 2600 primary infertile women who received infertility treatment for at least one year in a private hospital in Istanbul. The sample size of the study was determined by G power analysis at 95% confidence level and 0.05 sensitivity level and 350 women constituted the sample of the study. The research data were collected through face-to-face interviews and questionnaires. "Introductory Information Form", "Coping with Infertility Stress Scale (ISCIS)", "Infertility Affect Scale" and "Perception of God Scale" were used to collect the data. The research data were analyzed using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 program. **Findings:** According to the results of the study, the mean age of the participants was 37.46 ± 6.04 years. The mean Infertility Affect Scale score was 33.46 ± 5.24 , the mean Infertility Stress Coping Scale score was 51.06 ± 5.47 , and the mean God Perception Scale score was 106.70 ± 5.16 . While a positive and very weak relationship was found between the Infertility Affect Scale and Coping with Infertility Stress Scale ($r=0.06$, $p=0.24$), a negative and weak relationship was found between the Perception of God Scale ($r=-0.28$, $p<0.01$). **Conclusion:** The study shows that primary infertile women have a high perception of God and this perception plays an important role in coping with stress. In addition, the effects of education and social support systems on infertility were emphasized. These findings suggest that necessary support should be provided to reduce the psychological pressures experienced by infertile women.

Anahtar Kelimeler: "Infertility, god perception, coping with stress, affected by infertility, primary infertile"

PRİMER İNFERTİL KADINLARIN TANRI ALGISI İLE STRESLE BAŞA ÇIKMA VE İNFERTİLİTEDEN ETKİLENME DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Havva Polatlı¹, Özden Tandoğan¹

¹İstanbul Arel Üniversitesi Enstitüsü

Amaç: Bu araştırma primer infertil kadınların tanrı algısı ile stresle başa çıkma ve infertiliteden etkilenme durumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma İstanbul Tüp Bebek Merkezine başvuran primer infertil kadınlar ile tanımlayıcı ve kesitsel tipte gerçekleştirilmiştir. Araştırma Şubat 2023– Şubat 2024 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırma evreni İstanbul’da özel hastanede en az bir yıl süreyle infertilite tedavisi olan primer infertil 2600 kadından oluşmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğü %95 güven düzeyi, 0.05 duyarlılık düzeyinde G power analizi yapılarak belirlenmiş olup 350 kadın araştırmanın örneklemine oluşturmuştur. Araştırma verileri yüz yüze görüşme ile anket aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin toplanmasında “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “İnfertilite Stresi ile Başa Çıkma Ölçeği (İSBÇÖ)”, “İnfertilite Etkilenme Ölçeği” ve “Tanrı Algısı Ölçeği” ölçeği kullanıldı. Araştırma verileri Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların ortalama yaşları 37.46 ± 6.04 olarak saptanmıştır. İnfertilite Etkilenme Ölçeği puan ortalaması 33.46 ± 5.24 , İnfertilite Stresi ile Başa Çıkma Ölçeği puan ortalaması 51.06 ± 5.47 ve Tanrı Algısı Ölçeği puan ortalaması 106.70 ± 5.16 olarak belirlenmiştir. İnfertilite Etkilenme Ölçeği ile İnfertilite Stresi ile Başa Çıkma Ölçeği arasında pozitif yönde ve çok zayıf bir ilişki bulunurken ($r=0.06$, $p=0.24$), Tanrı Algısı Ölçeği arasında negatif yönde ve zayıf bir ilişki bulunmuştur ($r=-0.28$ $p<0.01$)

Sonuç: Araştırma, primer infertil kadınların Tanrı algısının yüksek olduğunu ve bu algının stresle başa çıkmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, eğitimin ve sosyal destek sistemlerinin infertilite üzerindeki etkileri vurgulanmıştır. Bu bulgular, infertil kadınların yaşadığı psikolojik baskıları azaltmak için gerekli desteğin sağlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: " İnfertilite, tanrı algısı, stresle başa çıkma, İnfertiliteden etkilenme, primer infertil"

TURKISH VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE RESEARCH LEADERSHIP SCALE OF HEAD NURSES

Nimet Ateş¹, Ayşe Dost¹

¹Bezmialem Vakıf University, Health Sciences Faculty, Department of Nursing

Introduction and Aim: Research in the nursing profession provides a scientific basis for nursing practice by increasing theoretical knowledge. Nurse managers with nursing research leadership have a great role in encouraging research thinking and enthusiasm, designing the research framework, conducting research, and conducting nursing practices based on available evidence. There is no measurement tool in the national literature to determine the research leadership of nurse managers. Therefore, this study aimed to conduct a Turkish validity and reliability study of the “Nurse Manager Research Leadership Scale” developed by Guo et al. in 2023.

Method: A methodological design was used in the study. The research data were collected from 165 nurses working in a university hospital in Istanbul between May-June 2023 by face-to-face interview method. “Socio-Demographic Data Form” and ‘Executive Nurse Research Leadership Scale’ were used in the study.

Results: The validity of the scale was tested through language, content, and construct validity, while the reliability results were determined using internal consistency, item analysis, test-retest, and discriminative analyses. As a result of the analyses, language and content validity were confirmed by experts in the field, and when construct validity was examined, the results of the confirmatory factor analysis were found to be $\chi^2=2.60$; CFI=0.97; GFI=0.90; AGFI=0.90, and RMSEA=0.07. Upon reviewing the fit indices assessment criteria, it was observed that the indices were within acceptable ranges. In the reliability findings, the scale's Cronbach's Alpha internal consistency coefficient was determined to be 0.98. It was found that there were significant differences between the lower 27% and upper 27% groups of the scale ($p<0.05$). It was concluded that the scale provides sensitive measurements that can distinguish between different groups.

Conclusion: As a result of the study, the “Head Nurse Research Leadership Scale” was found to be a valid and reliable measurement tool for the Turkish population.

Anahtar Kelimeler: leadership, manager, nurse, research, scale

YÖNETİCİ HEMŞİRELERİN ARAŞTIRMA LİDERLİĞİ ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Nimet Ateş¹, Ayşe Dost¹

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Hemşirelik mesleğinde araştırmalar, teorik bilgiyi artırarak hemşirelik uygulamalarına bilimsel zemin oluşturmaktadır. Hemşirelik araştırması liderliğine sahip hemşire yöneticilerin araştırma düşüncesini ve coşkusunu teşvik etmek, araştırma çerçevesini tasarlamak, araştırmayı yürütmek ve mevcut kanıtlara dayalı olarak hemşirelik uygulamalarının yürütülmesinde rolü büyüktür. Hemşire yöneticilerin araştırma liderliğini belirlemeye yönelik ulusal literatürde bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada Guo ve arkadaşları tarafından 2023 yılında geliştirilen “Yönetici Hemşire Araştırma Liderliği Ölçeği”nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlandı.

Yöntem: Araştırmada metodolojik tasarım tipi kullanıldı. Araştırma verileri Mayıs-Haziran 2023 tarihleri arasında İstanbulda bir üniversite hastanesinde çalışan 165 hemşireden yüz yüze görüşme metodu ile toplandı. Araştırmada “Sosyo-Demografik Veri Formu” ve “Yönetici Hemşire Araştırma Liderliği Ölçeği” kullanıldı.

Bulgular: Ölçeğin geçerliliğine ilişkin bulgular dil, kapsam ve yapı geçerliliği ile test edilmiş olup, güvenilirlik bulgularının tespitinde iç tutarlılık, madde analizi, test-tekrar test ve ayırt edicilik analizleri uygulandı. Yapılan analizler sonucunda alanında uzman kişilerce dil ve kapsam geçerliği doğrulanmış olup, yapı geçerliliği incelendiğinde doğrulayıcı faktör analizinde $\chi^2/df=2,60$; CFI= 0,97; GFI= 0,90; AGFI=0,90 ve RMSEA=0,07 sonuçları elde edildi. Uyum iyiliği indeksi değerlendirme kriterleri incelendiğinde, indekslerin kabul edilebilir değerler arasında olduğu görüldü. Güvenirlik bulgularında ise ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,98 olarak saptandı. Ölçeğinin alt %27 ile üst %27 grupları arasında anlamlı farklılık gösterdiği saptandı. ($p<0,05$) Ölçeğin ayırt edecek hassas ölçüm yaptığı saptandı.

Sonuç: Yapılan araştırmanın sonucunda “Yönetici Hemşire Araştırma Liderliği Ölçeği” Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: araştırma, hemşire, liderlik, ölçek, yönetici

Kaynakça: Karabulut, N., Gürçayır, D, Yaman Aktaş, Y. (2019). Hemşirelik Araştırma Tarihi. *ACU Sağlık Bil Derg.* 2019; 10(2):121-128. <https://doi.org/10.31067/0.2018.48>

Nursing Research in Europe. Scoping Report. http://www.isciii.es/ISCIII/es/contenidos/fd-el-instituto/fd-organizacion/fd-estructuradirectiva/fd-subdireccion-general-redes-centros-investigacion2/fd-centros-unidades2/fd-investen-isciii-2/docus/investen_NursingResearchInEurope.pdf

Guo, Y., Ma, K., Guo, L., Dong, X., Yang, C., Wang, M., Gao, H. ve Lv, P. (2023). Development and psychometric appraisal of Head Nurse Research Leadership Scale. *Nursing Open.* 00:1–10. <https://doi.org/10.1002/nop2.1592>

Cummings, G. G., Tate, K., Lee, S., Wong, C. A., Paananen, T., Micaroni, S. P. M., & Chatterjee, G. E. (2018). Leadership styles and outcome patterns for the nursing workforce and work environment: A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*, 85, 19–60. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2018.04.016>

THE EFFECT OF TELE-NURSING BASED MOTIVATIONAL INTERVIEWING ON SELF-EFFICACY, SELF-MANAGEMENT AND METABOLIC CONTROL PARAMETERS IN INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES: RANDOMIZED CONTROLLED STUDY

Eda Kılınç İşleyen¹, İrem Nur Özdemir², Şengül Aydın Yoldemir³

¹Uşak University, Faculty of Health Sciences, Nursing, Department of Public Health Nursing, Uşak, Türkiye

²Dr. Sadi Konuk Training and Research Hospital, Istanbul, Türkiye

³Kanuni Sultan Suleyman Training and Research Hospital, Istanbul, Türkiye

Introduction and Aim: The study was carried out to investigate the effect of tele-nursing based motivational interviewing on diabetes self-efficacy, self-management, and metabolic control parameters in individuals with Type 2 diabetes.

Method: A parallel-group randomized controlled trial. The study was completed with 70 participants (intervention:36; control:34). The data were collected using the socio-demographic and health related questionnaire, the Diabetes Self-Efficacy Scale, the Diabetes Self-Management Scale. The data collection process of the study was completed between February 2023 and October 2023. The intervention group received eight sessions tele-nursing based motivational interviewing. Instruments were administered to both groups before the intervention, at the end of the last motivational interviewing session (post-test, 3rd-month), and at 6th-month follow-up. Data were analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences version 22. Chi-square test, independent sample t-test and one-way ANOVA analysis were used in the analysis. Significance value was accepted as $p < 0.05$.

Results: In the pre-test, there was no difference between the intervention and control groups in terms of independent variables ($p > 0.05$). Self-efficacy and self-management scores increased in the post-test and follow-up test of the group to which telenursing-based motivational interviewing was applied, and there was a difference between the groups ($p < 0.05$). Fasting blood glucose and triglyceride levels of the intervention group decreased significantly in the post-test and follow-up test (fasting blood glucose= 217.46 ± 73.88 , 166.13 ± 50.71 , and 161.41 ± 50.50 , respectively; triglyceride= 225.28 ± 148.32 , 159.68 ± 68.62 , and 161.09 ± 73.06 , respectively) ($p < 0.05$). HbA1c% level decreased significantly only in the post-test. However, no significant differences were found in terms of other metabolic parameters ($p > 0.05$).

Conclusion: This result shows the positive effectiveness of tele-nursing based motivational interviewing intervention on self-efficacy, self-management, HbA1c%, fasting blood glucose, triglyceride. As a result of the study findings, nurses who provide tele-nursing based motivational interviews to individuals with type 2 diabetes can provide positive improvements in self-efficacy, self-management, HbA1c%, fasting blood glucose and triglyceride values.

Anahtar Kelimeler: type 2 diabetes, tele-nursing, motivational interview, self-management, self-efficacy

TIP 2 DİYABETLİ BİREYLERDE TELE-HEMŞİRELİK TEMELLİ MOTİVASYONEL GÖRÜŞMENİN ÖZ-YETERLİK, ÖZ-YÖNETİM VE METABOLİK KONTROL PARAMETRELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Eda Kılınc İşleyen¹, İrem Nur Özdemir², Şengül Aydın Yoldemir³

¹Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Uşak, Türkiye

²Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

³Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Çalışma, tip 2 diyabetli bireylerde tele-hemşirelik temelli motivasyonel görüşmenin diyabet öz-yeterlik, öz yönetim ve metabolik kontrol parametreleri üzerindeki etkisini araştırmak için yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma paralel gruplu randomize kontrollü bir çalışmadır. Çalışma, 70 katılımcıyla (girişim: 36; kontrol: 34) tamamlanmıştır. Veriler sosyo-demografik ve sağlıkla ilişkili anket formu, Diyabet Öz-Yeterlik Ölçeği, Diyabet Öz-Yönetim Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın veri toplama süreci Şubat 2023-Ekim 2023 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Müdahale grubu sekiz seans tele-hemşirelik temelli motivasyonel görüşme girişimini almıştır. Ölçme araçları her iki gruba da girişimden önce, motivasyonel görüşme girişiminin sonunda (son test, 3. ay) ve 6. ay izleminde uygulanmıştır. Veriler, Statistical Package for the Social Sciences 22 versiyonu (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) kullanılarak yapılmıştır. Analizde ki-kare testi, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü ANOVA analizi kullanılmıştır. Anlamlılık değeri $p<0,05$ kabul edilmiştir.

Bulgular: Ön testte girişim ve kontrol grupları arasında bağımsız değişkenler yönünden fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Tele-hemşirelik temelli motivasyonel görüşme uygulanan grubun öz-yeterlik ve öz-yönetim puanları son-test ve izlem testinde artmış olup gruplar arasında fark bulunmuştur ($p<0,05$). Girişim grubunun açlık kan glukozu ve trigliserid düzeyleri son test ve izlem testinde anlamlı şekilde azalmıştır (sırasıyla açlık kan glukozu= $217,46\pm73,88$, $166,13\pm50,71$ ve $161,41\pm50,50$; trigliserid= $225,28\pm148,32$, $159,68\pm68,62$ ve $161,09\pm73,06$) ($p<0,05$). HbA1c% düzeyi ise sadece son testte anlamlı şekilde azalmıştır. Ancak diğer metabolik parametreler açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Sonuç: Bu sonuç tele-hemşirelik temelli motivasyonel görüşme müdahalesinin öz-yeterlik, öz-yönetim, %HbA1c, açlık kan glukozu, trigliserid üzerinde olumlu etkisinin olduğunu göstermektedir. Tip 2 diyabetli bireylere tele-hemşirelik temelli motivasyonel görüşmeler sağlayan hemşireler öz-yeterlik, öz-yönetim, %HbA1c, açlık kan glukozu ve trigliserid değerlerinde olumlu gelişmeler sağlayabilir.

Kayıt numarası: Çalışma ClinicalTrials NCT05628259'da (prospektif) kayıtlıdır.

Anahtar Kelimeler: tip 2 diyabet, tele-hemşirelik, motivasyonel görüşme, öz-yeterlik, öz-yönetim

EVALUATION OF NURSES' AND PATIENT CARE TECHNICIANS' KNOWLEDGE LEVEL REGARDING THE USE OF ANTI-EMBOLISM STOCKINGS

Seda Bakkaloğlu Berkay¹, M.Nuseybe Söylemezo¹, Güzide Bacak¹

¹Private Anadolu Health Center Hospital-Kocaeli, Izmit

Introduction and Purpose: This study aimed to assess the knowledge of nurses and patient care technicians (PCTs) at Anadolu Health Center regarding anti-embolic stockings.

Method: Conducted between September and October 2023, the cross-sectional study included 97 nurses and 33 PCTs, with data gathered through demographic forms and questionnaires based on literature and hospital training materials. SPSS 25 software was used for data analysis, employing statistical methods such as mean, standard deviation, and frequency.

Results: Among the nurses, 23% had worked for one year, and 38% for 2-5 years, while 27% of PCTs had one year of experience, and 36% had 10 or more years. Of those trained during orientation, 10% did not know the purpose of the stockings. Regarding preparation, 67% of nurses and 58% of PCTs knew about applying ointment, and 58% of nurses and 45% of PCTs were aware of powder usage. Additionally, 28% of trained nurses reported not using materials suited to the patient's language. Among those with 10 or more years of experience, 25% found the training sufficient, compared to 35% with 2-6 years of experience and 60% with less than a year ($p>0.05$).

Conclusion: The study concluded that nurses with 6-10 years of experience were less likely to use educational materials or find the training effective. With 79% of participants finding the training insufficient, the study recommends increasing training frequency and evaluating the effectiveness of anti-embolic stocking usage.

Anahtar Kelimeler: anti-embolic stockings, nurse, patient care technician

HEMŞİRELERİN VE HASTA BAKIM TEKNİSYENLERİNİN ANTIEMBOLİK ÇORAP KULLANIMI BİLGİ DÜZEYİ DEĞERLENDİRİLMESİ

Seda Bakkaloğlu Berkay¹, M.Nuseybe Söylemezo¹, Güzide Bacak¹

¹Özel Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi

Giriş ve Amaç: Anadolu Sağlık Merkezi (ASM) yatan hasta katlarında çalışan hemşire ve hasta bakım teknisyenlerinin (HBT), antiembolik çorap hakkındaki bilgi düzeyini ölçebilmek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Eylül-Ekim 2023 tarihleri arasında ASM’ de, yatan hasta katlarında çalışan hemşireler ve hbt’ler ile yapılan kesitsel bir çalışmadır. Örneklemi, %95 güven aralığında 97 hemşire oluşturmakta olup 103 hemşireye ve 33 hasta bakım teknisyenine ulaşılmıştır. Verilere “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Antiembolik Çorap Kullanımı Tanımlayıcı Soruları” anketleri ile ulaşılmıştır. Antiembolik çorap tanımlayıcı soruları literatür taranarak ve hastanede kullanılan eğitim materyalinden (antiembolik çorap kullanım amacı, hangi tip hastalarda kullanıldığı, kullanım öncesi hazırlık bilgisi içeren ve farklı dillerde hazırlanmış formu olan) yararlanılarak oluşturulmuştur. Veriler SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir. Çalışma verileri için istatistiksel metodlar (Ortalama, Standart sapma, frekans) kullanılmış ve kategorik verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzde dağılımı hesaplamalarından yararlanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaklaşık %23’ü 1 yıllık ve %38’i 2-5 yıl arasında, hbt’nin ise %27’si 1 yıldır, %36’sı 10 yıl ve üzeri kurumumuzda çalışmaktadır. İşe başlangıç sürecinde (klinik eğitim programında) antiembolik çorap eğitimi alan hemşire ve hbt ‘in %10’u, neden antiembolik çorap kullanıldığını bilmemektedir. Antiembolik çorap giydirilmeden önceki hazırlık aşamaları sorgulandığında hemşirelerin, %67’si, hbt’nin ise %58’ i merhem sürülmesinin , hemşirelerin %58’i, hbt’nin %45’i pudra kullanımının doğruluğu hakkında bilgi sahibidir. Eğitim alan hemşirelerin %28’i hastanın diline uygun materyal vermediğini ya da materyalle ilgili fikri olmadığını belirtmiştir. Çalışma yılı 10 ve üzeri olanların %25’i, 2-6 yılı arası olanların %35’i, son 1 yıl içerisinde çalışanların ise %60 ‘ı eğitimin yeterli olduğunu düşünmemiştir (p>0,05).

Sonuç: 6-10 yıl arasında eğitim materyalleri kullanmayan, materyal eğitiminin etkin olduğunu düşünmeyen hemşire oranı diğer yıllara oranla daha fazladır. Çalışanların %79’unun eğitimi yetersiz bulunduğunu ifade etmiş olması keş sürecinde verilen eğitimin yetersiz olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre eğitim sayısının arttırılabileceği ve çorap kullanımının etkinliğinin tespiti için gözlem yoluyla sürveyans yapılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: antiembolik çorap, hemşire, hasta bakım teknisyeni

BURNOUT, ALEXITHYMIA AND RESILIENCE IN NURSING STUDENTS

Sümevra Yılmaz¹, Sultan Ayaz Alkaya¹

¹Gazi University

Introduction and Aim: Nursing students encounter many stressors throughout their education that can negatively affect their physical and psychological health. Understanding the problems of nursing students and the factors that affect them is crucial for their psychological health and having a well-equipped nursing career. This study aimed to determine nursing students' burnout, alexithymia and resilience levels and test the relationship between these variables.

Method: The research was conducted with a cross-sectional design. The research population consisted of 1020 nursing students studying at a university in Ankara. The research was completed by 783 (76.7%) volunteer students. The data was collected using the Participant Information Form, Burnout Scale, Toronto Alexithymia Scale (TAS-20), and Resilience Scale. The data were analyzed using descriptive statistics and the Pearson Correlation test.

Results: Most of the students (85.2%) were female, 25% were first-year students, 61.2% voluntarily chose the nursing department, and 32.7% wanted to change their department. It was determined that 31.3% of the students experienced burnout, and 37% were moderately alexithymia. The students' mean resilience score was 14.88 ± 3.45 , their burnout mean score 35.73 ± 11.34 , and their alexithymia mean score 52.36 ± 9.25 . There was a positive medium relationship between burnout and alexithymia ($r=0.467$; $p<0.001$), the negative weak relationship between burnout and resilience ($r=-0.356$; $p<0.001$), the negative weak relationship between alexithymia and resilience ($r=-0.362$; $p<0.001$).

Conclusion: The study concluded that approximately one-third of the students experienced burnout and were moderately alexithymia. As the resilience level of nursing students increased, both burnout and alexithymia levels decreased. It is recommended that intervention programs be developed to improve the resilience of nursing students, taking into account their burnout and alexithymia levels.

Anahtar Kelimeler: Nursing students, burnout, alexithymia, resilience

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE TÜKENMİŞLİK, ALEKSİTİMİ VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK

Sümevra Yılmaz¹, Sultan Ayaz Alkaya¹

¹Gazi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencileri, öğrenimleri boyunca fiziksel ve psikolojik sağlıklarını olumsuz etkileyebilecek çok sayıda stres etkiyle karşılaşmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin sorunlarını ve onları etkileyen faktörleri anlamak, psikolojik sağlıkları ve donanımlı bir hemşirelik kariyerine sahip olmaları için önemlidir. Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin tükenmişlik, aleksitimi ve psikolojik sağlamlık düzeylerini belirlemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmektir.

Yöntem: Araştırma kesitsel tasarım ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, Ankara’da bir üniversitede öğrenim gören 1020 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma gönüllü olan 783 (%76,7) öğrenci tamamlanmıştır. Araştırma verileri; Kişisel Bilgi Formu, Tükenmişlik Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20), Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve ile toplanmıştır. Veriler, tanımlayıcı istatistikler ve Pearson Korelasyon testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %85.2’sinin kız, %25’inin birinci sınıf olduğu, %61.2’sinin hemşirelik bölümünü isteyerek tercih ettiği, %32.7’sinin bölümünü değiştirmek istediği belirlenmiştir. Öğrencilerin %31.3’ünün tükenmişlik yaşadığı, %37’sinin orta derece aleksitimik olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin psikolojik sağlamlık puan ortalaması 14.88±3.45, tükenmişlik puan ortalaması 35.73±11.34, aleksitimi puan ortalaması 52.36±9.25’dir. Tükenmişlik ile aleksitimi arasında pozitif yönlü orta düzeyde ($r=0.467$; $p<0.001$), tükenmişlik ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönlü zayıf ($r=-0.356$; $p<0.001$), aleksitimi ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönlü zayıf ($r=-0.362$; $p<0.001$) ilişki olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Araştırmada, öğrencilerin yaklaşık üçte birinin tükenmişlik yaşadığı ve orta derecede aleksitimik olduğu sonucuna varılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeyi arttıkça hem tükenmişlik hem de aleksitimi düzeyinin azaldığı belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin tükenmişlik ve aleksitimi düzeyleri dikkate alınarak psikolojik sağlamlıklarını iyileştirmeye yönelik müdahale programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, tükenmişlik, aleksitimi, psikolojik sağlamlık

Kaynakça: Labrague, L. J., McEnroe-Petite, D. M., Leocadio, M. C., Van Bogaert, P., & Cummings, G. G. (2018). Stress and ways of coping among nurse managers: An integrative review. *Journal of clinical nursing*, 27(7-8), 1346-1359.

Ríos-Risquez, M. I., García-Izquierdo, M., Sabuco-Tebar, E. D. L. Á., Carrillo-Garcia, C., & Solano-Ruiz, C. (2018). Connections between academic burnout, resilience, and psychological well-being in nursing students: A longitudinal study. *Journal of advanced nursing*, 74(12), 2777-2784.

Sun, F., Wang, F., Hu, X., Xue, J., Zheng, S., Su, J., & Lu, Q. (2024). Alexithymia and negative emotions among nursing students: a moderated mediation model. *BMC nursing*, 23(1), 167.

TREATMENT ADHERENCE, COVID-19-RELATED FEAR, AND ANXIETY LEVELS AMONG HEMODIALYSIS PATIENTS DURING THE COVID-19 PANDEMIC

İpek Köse Tosunöz¹, Meltem Akbaş²

¹Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Hatay, Turkey

²Çukurova University, Faculty of Health Sciences, Midwifery Department, Adana, Turkey

Introduction and Aim: COVID-19-related mortality and morbidity rates are high in hemodialysis (HD) patients. This may cause coronavirus fear and anxiety in patients. This study aimed to determine treatment adherence, COVID-19 fear, and anxiety in hemodialysis patients during the COVID-19 pandemic.

Method: This descriptive and cross-sectional study was conducted in a private dialysis center between January and May 2022. The study population consisted of 170 patients receiving HD due to end-stage renal failure at the dialysis center. The study was completed with 160 adult patients who had been receiving HD 3 days a week for at least 3 months, could independently perform self-care activities, had no communication barriers, and agreed to participate. Data were collected face-to-face using the "Descriptive Information Form", "Treatment Adherence Form", "COVID-19 Fear Scale", and "Coronavirus Anxiety Scale". Institutional permission and ethics committee approval were obtained.

Results: The mean age of the patients was 63.84 ± 11.4 . 98.8% of the patients reported that they were informed about COVID-19, 84.4% reported that their treatment adherence was not affected by the pandemic, and all reported that adequate precautions were taken against COVID-19 transmission during their treatment. During the pandemic, 90% of patients missed no hemodialysis sessions, 91.3% did not shorten sessions, 61.9% always took their medications, 60.6% followed fluid restrictions, and 54.4% mostly adhered to dietary recommendations. The mean scores of the COVID-19 fear and anxiety scales were 17.97 ± 7.19 and 0.55 ± 0.99 , respectively. There was a positive and statistically significant relationship between patients' COVID-19 fears and anxiety ($p < 0.01$).

Conclusion: Hemodialysis patients had low levels of anxiety and fear related to COVID-19 during the pandemic and the majority were compliant with their treatment. It is recommended that the implemented treatment and care protocols be continued and the factors that support this positive situation be identified and preserved.

Anahtar Kelimeler: COVID-19; hemodialysis; anxiety; fear; treatment adherence

COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE HEMODİYALİZ HASTALARINDA TEDAVİ UYUMU, COVID-19'A İLİŞKİN KORKU VE KAYGI DÜZEYLERİ

İpek Köse Tosunöz¹, Meltem Akbaş²

¹Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hatay, Türkiye
²Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Adana, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemodiyaliz (HD) hastalarında COVID-19 ile ilişkili mortalite ve morbitide oranları yüksektir. Bu durum hastalarda koronavirüs korku ve kaygısına neden olabilir. Bu çalışma, COVID-19 pandemisi sürecinde hemodiyaliz hastalarının tedavi uyumunu, COVID-19 korku ve kaygısını belirlemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki çalışma, Ocak-Mayıs 2022 tarihleri arasında özel bir diyaliz merkezinde yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini diyaliz merkezinde son dönem böbrek yetmezliği nedeniyle HD tedavisi alan 170 hasta oluşturmuştur. Çalışma en az 3 aydır haftada 3 gün HD tedavisi alan, öz bakım aktivitelerini bağımsız olarak gerçekleştirebilen, iletişim engeli olmayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 160 yetişkin hasta ile tamamlanmıştır. Veriler "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Tedaviye Uyum Formu", "COVID-19 Korkusu Ölçeği" ve "Koronavirüs Kaygı Ölçeği" ile yüz yüze toplanmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli kurum izni ve etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Hastaların yaş ortalamaları 63.84 ± 11.40 'tır. Hastaların %98,8'i COVID-19 hakkında bilgilendirildiklerini, %84,4'ü pandeminin tedavi uyumlarını olumsuz etkilemediğini ve tamamı tedavileri sırasında COVID-19 bulaşmasına karşı yeterli önlemin alındığını bildirdi. Hastaların %90'ı pandemi sürecinde hiçbir hemodiyaliz seansını tamamen kaçırmadığını, %91,3'ü hemodiyaliz seansını hiçbir zaman kısaltmadığını, %61,9'u ilaçlarını her zaman aldığını, %60,6'sı sıvı kısıtlama önerilerine uyduğunu ve %54,4'ü pandemi sürecinde diyet önerilerine çoğu zaman uyduğunu belirtmiştir. COVID-19 korkusu ve kaygı ölçekleri puan ortalamaları sırasıyla $17,97 \pm 7,19$ ve $0,55 \pm 0,99$ 'dur. Hastaların COVID-19 korkuları ile kaygıları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Sonuç: Hemodiyaliz hastalarının pandemi sürecinde COVID-19 ile ilişkili kaygı ve korku düzeyleri düşüktü ve çoğunluğu tedavilerine uyumluydu. Uygulanan tedavi ve bakım protokollerinin sürdürülmesi ve bu olumlu durumu destekleyen faktörlerin belirlenip korunması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19; hemodiyaliz; kaygı; korku; tedaviye uyum

TURKISH ADAPTATION OF THE DIGITAL LITERACY SCALE: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Sevda Yıldırım¹, Leyla Özdemir¹, Fatma Uslu Şahan¹, Nebahat Bora Güneş¹, Çiğdem Yücel
Özçırpan¹, Merve Mert Karadaş¹

¹Hacettepe University, Faculty of Nursing

Introduction and Aim: As technology advances, digital content usage becomes more common, leading to significant changes that impact people's lives. It is critical to possess the skills and knowledge needed to use technology effectively and securely. The first step to developing these skills is assessing an individual's digital literacy levels. Therefore, the measurement tools need to be updated in parallel with the change in the scope of digital competence. The purpose of this study was to investigate the validity and reliability of the Turkish version of the Digital Literacy Scale.

Method: A descriptive, cross-sectional, and methodological design was used. The study sample consisted of students and academic and administrative staff at a state university, and 302 people participated. Personal information form, the Digital Literacy Scale by Reddy et al. (2023), and the Digital Literacy Scale by Bayrakcı and Narmanlioğlu (2021) were used for data collection.

The developed scale has six sub-dimensions (information literacy, communication literacy, technology literacy, media literacy, visual literacy and computer literacy) and consists of 60 items. It is a 5-point Likert-type scale (1: no understanding to 5: very high (expert)). To evaluate the validity and reliability of the scale, language validity, content validity, construct validity, and reliability analyses were conducted.

Results: Cronbach's alpha of the Digital Literacy Scale was 0.978. The intraclass correlation coefficient for test-retest reliability ranged from 0.879 to 0.918, which was significant for the scale. The Spearman-Brown coefficient for the split-half method was 0.985, further confirming the reliability of the scale. Factor analysis revealed a six-factor structure. The parallel form reliability method revealed a significant and positive relationship between the scales ($r=0.734$, $p < .001$).

Conclusion: It was determined that the Turkish version of the Digital Literacy Scale is a valid and reliable tool for assessing the digital literacy levels of individuals.

Anahtar Kelimeler: Digital literacy, reliability, validity

DİJİTAL OKURYAZARLIK ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE UYARLAMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Sevda Yıldırım¹, Leyla Özdemir¹, Fatma Uslu Şahan¹, Nebahat Bora Güneş¹, Çiğdem Yücel
Özçırpan¹, Merve Mert Karadaş¹

¹Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte dijital içerik kullanımı daha yaygın hale gelmiştir ve bu da insanların hayatlarını etkileyen önemli değişikliklere yol açmaktadır. Teknolojiyi etkili ve güvenli bir şekilde kullanmak için gereken beceri ve bilgiye sahip olmak kritik öneme sahiptir. Bu becerileri geliştirmek için ilk adım, bireylerin dijital okuryazarlık düzeylerini değerlendirmektir. Bu nedenle, dijital yeterlilik kapsamındaki değişimle paralel olarak ölçüm araçlarının güncellenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, dijital okuryazarlık ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğini araştırmaktır.

Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel ve metodolojik bir tasarım kullanılmıştır. Araştırma örneklemini bir devlet üniversitesindeki 302 öğrenci ile akademik ve idari personel oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, Reddy ve diğerleri (2023) tarafından geliştirilen Dijital Okuryazarlık Ölçeği ile Bayrakcı ve Narmanlıoğlu (2021) tarafından geliştirilen Dijital Okuryazarlık Ölçeği kullanılmıştır. Geliştirilen ölçek altı alt boyut (bilgi okuryazarlığı, iletişim okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, görsel okuryazarlık ve bilgisayar okuryazarlığı) ve 60 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek 5'li Likert tipi bir ölçek olup 1: hiç anlamıyorum ve 5: çok yüksek (uzman) aralığında değerlendirilmektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla dil geçerliliği, içerik geçerliliği, yapı geçerliliği ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Dijital Okuryazarlık Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısı 0.978 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirligi için sınıf içi korelasyon katsayısı 0.879 ile 0.918 arasında değişmektedir. Eşdeğer yarılar güvenirliginin hesaplanmasında, Spearman-Brown katsayısı 0.985 olarak bulunmuştur. Faktör analizi, altı faktörlü bir yapıyı ortaya koymuştur. Paralel form güvenirlilik yöntemi, ölçekler arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. ($r=0.734$, $p < .001$.)"

Sonuç: Dijital Okuryazarlık Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun, bireylerin dijital okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesinde geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: dijital okuryazarlık, geçerlik, güvenilirlik

NURSING CARE OF A PEDIATRIC PATIENT UNDERGOING RECONSTRUCTION WITH A CROSS LEG FLAP: A CASE REPORT

Hatice Çelik Işık¹, Naile Şimşek Demirel²

¹Ankara Bilkent City Hospital

²Ankara University Health Practice and Research Hospitals

Introduction and Aim: The cross leg flap is a method used in the reconstruction of tissue defects in the lower extremities. This technique has become a cornerstone of modern plastic surgery, with many variations being described. In modern reconstructive surgery, cross-leg flaps are used to reconstruct tissue loss resulting from trauma, burns, and malignancies. This case report aims to discuss the nursing care provided to a patient who underwent a cross leg free flap procedure.

Case: A 14-year-old male patient was admitted to the Plastic, Reconstructive, and Aesthetic Surgery unit following an explosion. The patient had a total defect extending from the medial malleolus to the patella on the right leg. Vacuum-Assisted Closure (VAC) therapy was applied, and a latissimus dorsi muscle flap was performed. After dehiscence developed following the flap procedure, a radial forearm flap was performed. Due to necrosis developing at the distal end of the flap, debridement and VAC therapy were used to clean the wound base, and then reconstruction was performed with a cross leg flap. The legs were immobilized with cast fixation. The cross-leg flap was separated in the third week. During the nursing process, holistic nursing approaches focusing on family-centered care were implemented, including close monitoring (blood pressure, electrocardiography (ECG), urine output, body temperature, SpO₂, periodic blood gas monitoring), circulation and bleeding control at the flap site, pain management, infection control, nutrition and fluid management, skin integrity, mobilization, and medical treatment management.

Conclusion: In flap procedures, nursing care plays a crucial role in monitoring the flap site, identifying and preventing potential complications. Moreover, the collaboration and coordinated efforts of the multidisciplinary team are essential. Providing holistic care to the child and family, along with proper discharge planning, further contributes to the success of flap treatments.

Anahtar Kelimeler: Care, cross-leg flap, child, nurse, case report

CROSS LEG FLEP İLE REKONSTRÜKSİYON YAPILAN PEDİATRİK HASTANIN HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

Hatice Çelik Işık¹, Naile Şimşek Demirel²

¹Ankara Bilkent Şehir Hastanesi

²Ankara Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastaneleri

Giriş ve Amaç: Cross leg flep, alt ekstremitede oluşan doku defektlerinin rekonstrüksiyonunda kullanılan bir yöntemdir. Bu flep, modern plastik cerrahinin temel taşlarından olmuş ve birçok türü tanımlanmıştır. Modern rekonstrüktif cerrahide cross leg flepleri travma (trafik kazaları, ateşli silah, patlamalar), yanıklar, maligniteler sonucu oluşan doku kayıplarının rekonstrüksiyonunda kullanılmaktadır. Bu olgu sunumunda cross leg serbest flep uygulanan hastanın hemşirelik bakımının ele alınması amaçlanmıştır.

Olgu: 14 yaşında erkek hasta, yaşanan patlama sonrası Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi servisine kabul edilmiştir. Hastanın sağ ayak medial malleoldan patellaya uzanan total defekti mevcuttur. Hastaya negatif basınçlı yara tedavisi (Vacuum Assisted Closure-VAC) uygulanmıştır ve latissimus dorsi kas flebi yapılmıştır. Flep uygulaması sonrası dehisans gelişmesiyle birlikte hastaya radial ön kol flep yapılmıştır. Hastanın flep distalinde nekroz gelişmesi üzerine debridman ve VAC yöntemi ile yara tabanı temizlenmiş, sonrasında cross leg flebi ile rekonstrüksiyon yapılmıştır. Bacakların immobilizasyonu alçı ile fiksasyon uygulanarak sağlanmıştır. Hasta 3. hafta içerisinde cross legden ayrılmıştır. Hastanın hemşirelik sürecinde; yakın monitörizasyon (kan basıncı, elektrokardiyografi (EKG), idrar çıkışı, vücut ısısı, SPO2, aralıklı kan gazı takibi), flep bölgesinde dolaşım takibi ve kanama kontrolü, ağrı, enfeksiyon kontrolü, beslenme ve sıvı yönetimi, deri bütünlüğü, mobilizasyon ve medikal tedavi yönetimine yönelik holistik bakış açısı çerçevesinde aile merkezli bakım esas alınarak hemşirelik yaklaşımları uygulanmıştır.

Sonuç: Flep uygulamalarında, flep bölgesinin takip edilmesi, olası komplikasyonların tanımlanması ve önlenmesinde hemşirelik bakımı büyük bir öneme sahiptir. Bununla birlikte flep tedavilerinde multidisipliner ekibin iş birliği, uyum içinde çalışması, çocuğa ve aileye holistik bakım verilmesi, taburculuk planlarının yapılması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Bakım, cross leg flep, çocuk, hemşire, olgu sunumu

Kaynakça: Hamilton, F.H. (1855). Elkoplasty, or anaplasty applied to the treatment of old ulcers. N Y J Collat Sci;14(1):86. <http://resource.nlm.nih.gov/66810110R>

Sabry, M., Azmy, M. M., & Darwish, A. M. A. A. (2023). Cross-leg flaps: Case series, review, and proposed classification. *JPRAS open*, 38, 249–260. <https://doi.org/10.1016/j.jptra.2023.09.005>

Taylor GI, Townsend , Corlett R.(1979). Superiority of the deep circumflex iliac vessels as the supply for free groin flaps. *Plast Reconstr Surg*;64:745-759.

Yaşar, E. K., Demir, C. İ., Tekfiliz, İ., Alagöz, M.Ş. (2022). *Ulus Travma Acil Cerrahi Derg*;28(12):1701-1707 <https://doi.org/10.14744/tjtes.2022.97970>

RELATIONSHIP BETWEEN NURSES' GYNECOLOGICAL CANCER AWARENESS AND THEIR ATTITUDES TOWARDS CANCER SCREENING

Pınar Uzunkaya Öztoprak¹, Pelin Calpbıncı²

¹Hacettepe University, Faculty of Nursing, Obstetrics and Gynecology Nursing, Ankara/Türkiye

²Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Semra and Vefa Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Obstetrics, Women's Health and Disease Nursing, Nevşehir/Türkiye

Introduction and Aim: In increasing gynecologic cancer awareness and participation in cancer screenings, nurses should be role models and guide the society. So, nurses are expected to have positive attitudes towards cancer awareness and screening. This study aimed to examine nurses' gynecologic cancer awareness, attitudes towards cancer screening and the factors affecting them.

Method: This descriptive and correlational study was conducted with 230 female nurses in a state hospital in Nevşehir. The data were collected using a descriptive characteristics information form, the Gynecologic Cancer Awareness Scale (GCAS), and the Attitudes Towards Cancer Screenings Scale (ATSC). Number, percentage, mean, Pearson correlation coefficient and Multiple Linear Hierarchical Regression Analysis were used to evaluate the data.

Results: The GCAS score of the nurses was 159.46 ± 21.39 (range; 41-205), and the ATSC score was 76.51 ± 14.03 (range; 24-120). The difference between the GCAS score and the ATSC score and the variables of age, duration of employment, menopausal status, family history of gynecologic cancer, and participation in cancer screenings was found to be significant ($p < 0.05$). The results of hierarchical regression analysis showed that sociodemographic variables (age, duration of employment, etc.) and cancer-related characteristics (family history of gynecologic cancer, participation in cancer screening, etc.) and attitude towards cancer screening were significant predictors of gynecologic cancer awareness.

Conclusion: It was determined that nurses' awareness of gynecologic cancers was above average and their attitudes towards cancer screenings were at a moderate level. However, since nurses are a member of a profession that can guide the society about gynecologic cancer awareness and cancer screenings, it was seen that their awareness levels and attitudes towards gynecologic cancers were not at the desired level. It is important to conduct studies that will positively affect the awareness and attitudes of nurses on the subject by taking into account their sociodemographic and cancer-related characteristics.

Anahtar Kelimeler: gynecologic cancer, awareness, cancer screenings, nursing

HEMŞİRELERİN JİNEKOLOJİK KANSER FARKINDALIĞI İLE KANSER TARAMALARINA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Pınar Uzunkaya Öztoprak¹, Pelin Calpbiniçi²

¹Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye

²Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Semra ve Vefa Küçük Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Nevşehir/Türkiye

Giriş ve Amaç: Jinekolojik kanser farkındalığının artırılması ve kanser taramalarına katılımın teşvik edilmesinde, hemşireler topluma rol model olmalı ve rehberlik etmelidir. Bu doğrultuda, hemşirelerin kanser farkındalıklarının ve taramalarına yönelik tutumlarının olumlu yönde olması beklenmektedir. Bu çalışmada, hemşirelerin jinekolojik kanser farkındalığı, kanser taramalarına yönelik tutumları ve etkileyen faktörleri incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkisel tipteki bu çalışma, Nevşehir’de bir devlet hastanesinde 230 kadın hemşire ile yürütülmüştür. Çalışmanın verileri, tanıtıcı özellikler bilgi formu, Jinekolojik Kanser Farkındalığı Ölçeği (JKFÖ) ve Kanser Taramalarına Yönelik Tutum Ölçeği (KTYTÖ) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, yüzde ve ortalama, Pearson korelasyon katsayısı ve Çoklu Doğrusal Hiyerarşik Regresyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin JKFÖ puanı 159.46 ± 21.39 (aralığı; 41-205), KTYTÖ puanı ise 76.51 ± 14.03 (aralığı; 24-120) bulunmuştur. JKFÖ puanı ile KTYTÖ puanı ve yaş, meslekte çalışma süresi, menopoza girme durumu, ailede kanser ve jinekolojik kanser öyküsü, kanser taramalarına katılma durumu değişkenleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları, sosyodemografik değişkenler (yaş, meslekte çalışma süresi vb.) ve kansere ilişkin özellikler (ailede jinekolojik kanser öyküsü, kanser taramasına katılım vb.) ve kanser taramalarına yönelik tutumun jinekolojik kanser farkındalığının önemli yordayıcıları olduğunu göstermiştir.

Sonuç: Hemşireler, jinekolojik kanserler konusunda farkındalıklarının ortalamanın üzerinde ve kanser taramalarına yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, hemşirelerin jinekolojik kanser farkındalığı ve kanser taramaları ile ilgili topluma rehberlik edebilecek bir meslek üyesi olmaları nedeniyle, jinekolojik kanserler konusunda farkındalık düzeylerinin ve tutumlarının istendik düzeyde olmadığı görülmüştür. Hemşirelerin sosyodemografik ve kanserle ilişkili özellikleri de dikkate alınarak konuya ilişkin farkındalıklarını ve tutumlarını olumlu etkileyecek çalışmalar yapılması önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: jinekolojik kanser, farkındalık, kanser taramaları, hemşirelik

INVESTIGATION OF THE FACTORS AFFECTING THE SEXUAL SENSATION-SEEKING LEVELS AND PERSONALITY CHARACTERISTICS OF EMERGING ADULTS

Ahmet Çapar¹

¹Osmaniye Korkut Ata University

Introduction and Aim: It is very important to initiate and maintain a romantic intimacy during emerging adulthood when identity exploration appears to be the primary goal. In this period of being sexually active, seeking sexual excitement and personality traits have an important place in protecting health. This research was conducted as a descriptive study to examine the factors affecting the sexual sensation-seeking levels and personality traits of emerging adults.

Method: The research was conducted between January and May 2024 with 377 emerging adults studying at university. Data were collected via Google form using a “Personal Information Form”, “Sexual Sensation Seeking Scale” and “Five-Factor Personality Scale”. Descriptive statistics, ANOVA, T-test, Pearson correlation test, and hierarchical multiple regression were used in data analysis.

Results: It has been determined that the Sexual Excitement Seeking Level and Five-Factor Personality Traits of emerging adults differ according to some sociodemographic characteristics. ($p<0.05$). Additionally, a positive and significant relationship was detected between Extraversion ($\beta=0.235$; $p=0.000$), one of the subscales of the Five-Factor Personality Scale, and sexual excitement seeking. It was determined that there was a positive and significant relationship between the openness to experience ($\beta=0.358$; $p=0.000$) sub-dimension and seeking sexual excitement. It was determined that there was a negative and significant relationship between agreeableness ($\beta=0.456$; $p=0.000$) and sexual excitement seeking. Agreeableness has been determined to be the variable that most affects sexual excitement-seeking behavior.

Conclusion: The sociodemographic characteristics and personality traits of these individuals, who are in the period of identity discovery and indecision, affect their level of sexual excitement seeking. Especially individuals with extroverted and open to experience personality traits have higher levels of sexual excitement seeking. In addition, contrary to the literature, the low level of sexual excitement seeking of individuals with harmonious personality traits may be related to the Turkish cultural structure.

Anahtar Kelimeler: emerging adulthood, five-factor personality trait, sexual sensation seeking

BELİREN YETİŞKİMLERİN CİNSEL HEYECAN ARAMA DÜZEYLERİ İLE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Ahmet Çapar¹

¹Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Giriş: Kimlik keşfinin birincil hedef olduğu beliren yetişkinlik döneminde romantik bir yakınlığı başlatmak ve sürdürmek çok önemlidir. Cinsel olarak aktif olunan bu dönemde, cinsel heyecan arayışı ve kişilik özellikleri sağlığı korumada önemli bir yere sahiptir.

Amaç: Bu araştırma, beliren yetişkinlerin cinsel heyecan arama düzeyleri ile kişilik özelliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Ocak 2024-Haziran 2024 tarihleri arasında, bir üniversitede öğrenim gören 377 beliren yetişkinle yapılmıştır. Veriler, “Kişisel Bilgi Formu”, “Cinsel Heyecan Arama Ölçeği” ve “Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği” kullanılarak Google form aracılığıyla toplanmıştır. Veri analizinde tanımlayıcı istatistikler, ANOVA, T-testi, pearson kolerasyon testi ve hiyerarşik çoklu regresyon kullanılmıştır.

Bulgular: Beliren yetişkinlerin Cinsel Heyecan Arama Düzeyi ve Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri bazı sosyodemografik özelliklere göre farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Ayrıca Beş Faktörlü Kişilik Ölçeğinin alt boyutlarından olan Dışadönüklük ($\beta=0.235$; $p=0.000$) ile cinsel heyecan arama arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki varken, Deneyime Açıklık ($\beta=0.358$; $p=0.000$) ile cinsel heyecan arama arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki, Uyumluluk ($\beta=0.456$; $p=0.000$) ve cinsel heyecan arama arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Uyumluluğun, cinsel heyecan arama davranışını en fazla etkileyen değişken olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Kimlik keşfi ve kararsızlık döneminde olan bu bireylerin sosyodemografik özellikleri ve kişilik özellikleri cinsel heyecan arama düzeylerini etkiler. Özellikle dışa dönük ve deneyime açık kişilik özelliklerine sahip bireylerin cinsel heyecan arayışı düzeyleri daha yüksektir. Ayrıca literatürün aksine uyumlu kişilik özelliklerine sahip bireylerin cinsel heyecan arayışının düşük düzeyde olması Türk kültürel yapısıyla ilgili olabilir.

Anahtar Kelimeler: beliren yetişkinlik, beş faktörlü kişilik özelliği, cinsel heyecan arama

THE EFFECT OF FIRST EMERGENCY AID TRAINING GIVEN TO WOMEN WITH CONCEPT MAP ON WOMEN'S KNOWLEDGE LEVEL AND ATTITUDE TOWARDS HOME INJURIES

Ahmet Cengiz¹, Merve Görođlu¹, Gürkan Yıldırım¹, Dilek Talhaođlu², Osman Alaman³

¹Osmaniye Korkut Ata University

²Kırşehir Ahi Evran University Faculty of Health Sciences

³Osmaniye Korkut Ata University Vocational School of Health Services

AIM: Home accidents are a major public health issue in our country and are more preventable than other accidents. While studies exist on first aid knowledge, research on the effectiveness of first aid training for women in home accidents is limited. This study aims to assess the impact of first aid training, using the concept map method, on women's knowledge and attitudes toward home accidents.

METHOD: The study design was carried out with an experimental model of pretest-posttest in a single group. Personal information form, first aid information form and attitudes and behaviors assessment form for preventing home accidents were used as data collection tools. The health center had 2,300 women registered. A power analysis, with an effect size of 0.10, a 0.05 margin of error, and 90% power, determined a sample size of 400. The study concluded with 300 participants after reaching the desired power. First, participants completed the first aid knowledge form, followed by training in small groups using the concept map method. After the training, both first aid knowledge scores and forms assessing attitudes and behaviors were completed, and the differences were statistically analyzed. Pearson Correlation was used for relationships between continuous variables, and the Chi-square test was used for categorical variables.

RESULTS: According to the results of the study, there was a significant difference between the pre-test and post-test in terms of first aid knowledge scores ($p < 0.001$). Post-test first aid knowledge scores were significantly higher than pre-test scores. The average score on the attitude and behavior scale was 67.08, on a scale of 0 to 100, indicating a sufficient level. Training is essential in reducing accident impacts and saving lives. Therefore, it is recommended to expand and regularly update first aid training across the community.

This study was supported by TUBITAK 2209-A.

Anahtar Kelimeler: "Home accidents, First Aid Training, Concept Map"

KAVRAM HARİTASI İLE KADINLARA VERİLEN İLK ACİL YARDIM EĞİTİMİNİN KADINLARIN EV YARALANMALARINA YÖNELİK BİLGİ DÜZEYİ VE TUTUMU ÜZERİNE ETKİSİ

Ahmet Cengiz¹, Merve Görođlu¹, Gürkan Yıldırım¹, Dilek Talhaođlu², Osman Alaman³

¹Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

²Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

³Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu

AMAÇ: Ülkemizde önemli bir halk sağlığı sorunu olan ev kazaları, evin çeşitli yerlerinde meydana gelmekte ve diğer kazalara göre daha önlenebilir niteliktedir. Literatürde ilk yardım bilgi düzeyini, ev kazalarını ve ilk yardım uygulamasının önemini ölçen çalışmalar bulunmasına rağmen, ev kazalarında kadınlara verilen ilk yardımın etkinliğini değerlendiren çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bu çalışmada kavram haritası yöntemi ile kadınlara verilen ilk yardım eğitiminin bilgi düzeyleri ve ev kazalarına yönelik tutumları üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

METHOD: Çalışma deseni tek grupta ön test-son test deneysel model ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, ilk yardım bilgi formu ve ev kazalarını ölmeye yönelik tutum ve davranışları değerlendirme formu kullanılmıştır. Araştırmanın yapıldığı bölgedeki sağlık ocağına kayıtlı kadın sayısı 2300'dür. Güç analizine göre hesaplanan etki büyüklüğü 0,10, hata payı 0,05 ve istatistiksel güç %90 olarak hesaplandığında örneklem büyüklüğü 400 olarak belirlenmiştir. İstenilen güce ulaşıldığında 300 kişi ile araştırma tamamlanmıştır. Katılımcılar öncelikle ilk yardım bilgi formunu doldurmuş ve ardından kavram haritası yöntemi kullanılarak küçük gruplar halinde eğitim almışlardır. Eğitim sonrasında hem ilk yardım bilgi puanları hem de tutum ve davranışları değerlendiren formlar doldurulmuş ve aralarındaki fark istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon katsayıları, kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise Ki-kare testi kullanılmıştır.

SONUÇ: Araştırma sonuçlarına göre, ilk yardım bilgi puanları açısından ön test ve son test arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.001$). Son testteki ilk yardım bilgi testi puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve ön teste göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tutum ve davranış ölçeğinden elde edilen ortalama puan 67,08'dir. "0" ile "100" arasında değişen ölçek puanları dikkate alındığında bu puan yeterli düzeydedir. Eğitim, kazaların sonuçlarını hafifletmede ve hayat kurtarmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, ilk yardım eğitimlerinin toplum genelinde yaygınlaştırılması ve düzenli olarak güncellenmesi önerilmektedir.

Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: "Ev kazaları, İlk Yardım Eğitimi, Kavram Haritası"

Kaynakça: Alptekin, F. (2004). *Aksaray il merkezinde ev kazaları epidemiyolojisi korumaya yönelik tutum ve davranışlar ev kazalarına yönelik ilkyardım bilgi düzeyi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

Dinçer, İ. (2019). *Çocuk acil servisine başvuran hastaların ebeveynlerinin temel ilk yardım bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi* (Uzmanlık Tezi), Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Tepecik Sağlık Uygulama Ve Araştırma Merkezi, İzmir.

- Doğanlı, S. (2015). Acil Servise İş Kazası Nedeniyle Başvuran Hastalarda Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu İlişkisinin Değerlendirilmesi (Uzmanlık Tezi). *Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Denizli*.
- Erkal, S., & Yertutan, C. (2011). Evde karşılaşılan elektrikli araç kazaları ve alınan önlemler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(25), 9-20.
- Gür, K., Erol, S., Sezer, A., & Şişman, F. N. (2013). Ev ziyaretleriyle ev kazası risk faktörlerinin saptanması ve belirlenen kazaların özellikleri. *Merhaba*, 226.
- Kılıç, B., Meseri, R., Sönmez, Y., Kaynak, C., Demiral, Y., & Ergör, A. (2006). Ev kazaları ve etkileyen etmenler. *Sendrom*, 18(12), 68-74.
- Kıran, S., Şemin, S., & Ergör, A. (2001). Kazalar ve toplum sağlığı yönünden önemi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 10(2), 50-51.
- Koç, S. (2004). *Ev kazaları Ve yetişkin kadınlara yönelik yapılan İlk yardım eğitim programının değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi (Turkey),
- Örsal, Ö., Tözün, M., & Ünsal, A. (2011). Kadınların ev kazalarında ilk yardım bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 5(20), 202-208.
- Serinken, M., Türkçüer, İ., Karcıoğlu, Ö., Akkaya, S., & Uyanık, E. (2011). Kadınların başına gelen ev kazaları ve ilk yardım bilgi düzeyleri. *Ulus Travma Acil Cerrahi Derg*, 17(5), 445-449.
- Şahiner, P., Özkan, Ö., & Hamzaoğlu, O. (2011). Kocaeli ilindeki sosyoekonomik düzeyi düşük hanelerde ev kazası insidansı ve risk faktörleri. *TAF Prev Med Bull*, 10(3), 257-268.
- Tezcan, S., Aslan, D., Yardım, N., Demiröz, A., Coşkun, E., Cengiz, G., . . . Çelebi, M. (2001). Ankara İli Altındağ Merkez 1 Nolu Sağlık Ocağı Bölgesinde Kaza Sıklığının Saptanması Ve Kazaların Bazı Faktörlerle İlişkisinin Belirlenmesi. *Ege Tıp Dergisi*, 40(3), 165-173.
- Veren, F. (2006). *Zonguldak il merkezinde yaşayan 15-49 yaş ev kadınlarının ev kazası geçirme sıklığının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri . . . ,
- Yalaki, Z., Tasar, M. A., Kara, N., & Dallar, Y. (2010). Sosyoekonomik Düzeyi Düşük Olan Ailelerin Ev Kazaları Hakkında Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi/Measuring the Awareness of Home Injuries in Families with a Low Socioeconomic Status. *Eurasian Journal of Emergency Medicine*, 9(2), 129.
- Yıldırım, S., Karsen, H., & Çadirci, D. (2016). Ev kazaları nedeniyle acil servise başvuran hastaların değerlendirilmesi. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 13(1), 68-73.

THE EFFECTS BETWEEN FRAILTY AND CARE DEPENDENCY IN PATIENTS WITH DIABETIC FOOT USING STRUCTURAL EQUATION MODELLING

Büşra Gürçay¹, Aylin Bilgin¹, Havva Sert², Feride Taşkın Yılmaz¹, Alper Erkin³

¹Sakarya University of Applied Sciences, Faculty of Health Sciences, Nursing Department

²Sakarya University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department

³Sakarya University, Faculty of Medicine, Department of Cardiovascular Surgery

Introduction and Aim: Diabetic foot is an ulceration caused by neurological or peripheral vascular abnormalities in the lower extremities. Frailty causes a decline in the physiological and psychological functions of individuals, diagnosed with diabetic foot are in the risk group in terms of frailty. As a result of frailty, care dependency may develop in patients and their quality of life is negatively affected. The study was conducted to evaluate frailty and care dependency in diabetic foot patients.

Method: The study, which was conducted in a descriptive design with structural equation modeling, included 302 diabetic foot patients treated in wound care outpatient clinic of a training and research hospital between May-September 2023. Data were collected via face-to-face interviews using the patient identification form, Tilburg Frailty Scale (TFI) and Care Dependency Scale (CDS). Data were analyzed using descriptive statistics, correlation, and structural equation modeling.

Results: The total mean TFI score of the participants was calculated as 7.45 ± 2.38 . According to TFI subdimensions, the mean scores were determined as 4.33 ± 1.81 for the physical dimension, 2.13 ± 1.12 , psychological dimension and 0.98 ± 0.44 for the social dimension. The mean CDS score of the patients was found to be 78.97 ± 5.77 . The effects of age, duration of diabetes diagnosis and physical frailty on care dependency were significant ($p < 0.05$), explained 27% of the change in care dependency. The effects of age and duration of diabetes diagnosis on physical frailty were significant and explained 30% of the change in physical frailty ($p < 0.05$).

Conclusion: Frailty and care dependency levels of diabetic foot patients are high. While the age of the patients and the duration of diabetes diagnosis increase frailty and care dependency, high physical frailty affects care dependency. Nurses' early determination of frailty levels of diabetic foot patients during the treatment and care process should be among their interventions to reduce care dependency.

Anahtar Kelimeler: Diabetic foot, frailty, care dependency, nursing

DIYABETİK AYAK TANILI HASTALARDA KIRILGANLIK VE BAKIM BAĞIMLILIĞI ETKİSİNİN YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ KULLANILARAK İNCELENMESİ

Büşra Gürçay¹, Aylin Bilgin¹, Havva Sert², Feride Taşkın Yılmaz¹, Alper Erkin³

¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

³Sakarya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Ana Bilim Dalı

Giriş ve Amaç: Diyabetik ayak, alt ekstremitelerde nörolojik veya periferik vasküler anormalliklerin neden olduğu ülserasyondur. Kırılgnalık bireylerin fizyolojik ve psikolojik işlevlerinde gerilemeye neden olmaktadır ve diyabetik ayak tanılı bireyler kırılgnalık açısından riskli grupta yer almaktadır. Kırılgnalık sonucu hastalarda bakım bağımlılığı gelişebilmekte ve yaşam kalitesi olumsuz etkilenmektedir. Çalışma, diyabetik ayak hastalarında kırılgnalık ve bakım bağımlılığını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Yapısal eşitlik modellemesi ile tanımlayıcı desende gerçekleştirilen çalışmaya, Mayıs-Eylül 2023 tarihleri arasında bir eğitim ve araştırma hastanesinin yara bakım polikliniğinde tedavi edilen 302 diyabetik ayak hastası dahil edilmiştir. Veriler hasta tanılama formu, Tilburg Kırılgnalık Ölçeği (TKÖ) ve Bakım Bağımlılığı Ölçeği (BBÖ) kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, korelasyonel analiz ve yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların TKÖ toplam puan ortalaması $7,45 \pm 2,38$ olarak hesaplanmıştır. TKÖ alt boyutlarına göre puan ortalamaları, fiziksel boyut için $4,33 \pm 1,81$, psikolojik boyut için $2,13 \pm 1,12$, sosyal boyut için $0,98 \pm 0,44$ olarak belirlenmiştir. Hastaların BBÖ puanlarının ortalaması $78,97 \pm 5,77$ olarak bulunmuştur. Yaş, diyabet tanı süresi ve fiziksel kırılgnalığın bakım bağımlılığına olan etkileri anlamlıdır ($p < 0,05$) ve bakım bağımlılığındaki değişimin %27'sini açıklamıştır. Yaş ve diyabet tanı süresinin fiziksel kırılgnalığa olan etkileri anlamlıdır ve fiziksel kırılgnalıktaki değişimin %30'unu açıklamıştır ($p < 0,05$).

Sonuç: Diyabetik ayak hastalarının kırılgnalık ve bakım bağımlılığı düzeyi yüksektir. Hastaların yaşının ve diyabet tanı sürelerinin artması kırılgnalığı ve bakım bağımlılığını artırmaktayken fiziksel kırılgnalığın fazla olması bakım bağımlılığını etkilemektedir. Hemşirelerin diyabetik ayak hastalarının tedavi ve bakım sürecinde kırılgnalık düzeylerini erken evrede belirlemesi bakım bağımlılığını azaltmaya yönelik müdahaleleri arasında yer almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Diyabetik ayak, kırılgnalık, bakım bağımlılığı, hemşirelik

Kaynakça: B G, S., V, U., Shivaram, J. M., Belehalli, P., MA, S., H C, C., Sikkandar, M. Y., & Brioschi, M. L. (2023). Diabetic Foot Assessment and Care: Barriers and Facilitators in a Cross-Sectional Study in Bangalore, India. *International journal of environmental research and public health*, 20(11), 5929. <https://doi.org/10.3390/ijerph20115929>

Pourkazemi, A., Ghanbari, A., Khojamli, M., Balo, H., Hemmati, H., Jafaryparvar, Z., & Motamed, B. (2020). Diabetic foot care: knowledge and practice. *BMC endocrine disorders*, 20(1), 40. <https://doi.org/10.1186/s12902-020-0512-y>

Kurtoğlu, S., & İnkaya, B., (2022). Tip 2 Diyabetli Yaşlılarda Kırılğanlık ve Öz-Etkililik Düzeyinin Belirlenmesi: Tanımlayıcı Araştırma. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi* , vol.14, no.3, 825-834.

He, D., Li, J., Li, Y., Zhu, J., Zhou, T., Xu, Y., Wu, Q., Cheng, Z., Chen, Q., Liu, Z., & Zhu, Y. (2022). Frailty is associated with the progression of prediabetes to diabetes and elevated risks of cardiovascular disease and all-cause mortality in individuals with prediabetes and diabetes: Evidence from two prospective cohorts. *Diabetes research and clinical practice*, 194, 110145. <https://doi.org/10.1016/j.diabres.2022.110145>

NURSING STUDENTS' KNOWLEDGE, ATTITUDES, AND PRACTICES IN INCONTINENCE-ASSOCIATED DERMATITIS MANAGEMENT

Emel Gülnar¹, Şule Bıyık Bayram²

¹Kırıkkale University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, Kırıkkale, Türkiye

²Karadeniz Technical University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, Trabzon, Türkiye

Introduction and Aim: Prevention of incontinence-associated dermatitis is an important nursing intervention. This study was conducted to determine nursing students' knowledge, attitudes, and practices in managing incontinence-associated dermatitis.

Method: This study was conducted in descriptive type. The study sample consisted of 177 fourth-year students studying in the nursing departments of two universities in the 2023-2024 academic year who agreed to participate in the study. The data were collected using the “Descriptive Characteristics Form” and the “Knowledge, Attitude and Practice of Nurses in Managing Incontinence-Associated Dermatitis Questionnaire (KAP-AID-Q)”.

Results: The mean score of KAP-AID-Q, one of the sub-dimensions of the Scale for the Evaluation of Nurses' Knowledge, Attitudes, Practices in the Management of Incontinence-Associated Dermatitis, was 19.11 ± 3.95 , The mean score of “Knowledge of Incontinence Associated Dermatitis Risk Factors” was 23.44 ± 4.71 , the mean score of “Attitude Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis” was 9.91 ± 2.50 , and the mean score of “Practices Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis” was 23.18 ± 4.07 . The mean scores of “Knowledge of Etiology and Diagnosis of Incontinence- Associated Dermatitis”, “Knowledge of Incontinence Associated Dermatitis Risk Factors”, “Attitude Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis” and “Practices Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis” indicate that people who love nursing profession, It was found to be statistically significantly higher in students who wanted to receive education about incontinence-related dermatitis and who stated that incontinence-associated dermatitis would be prevented by nursing intervention ($p < 0.05$). It was determined that the mean score of “Attitude Toward Prevention of Incontinence- Associated Dermatitis” was statistically significantly higher in students who stated that they encountered incontinence-associated dermatitis in the clinic and provided care for incontinence-associated dermatitis in the clinic ($p < 0.05$). **Conclusion:** It was determined that the students scored high in Knowledge of Etiology and Diagnosis of Incontinence- Associated Dermatitis, Knowledge of Risk Factors, Attitudes and Practices Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis.

Anahtar Kelimeler: incontinence-associated dermatitis, knowledge, practice, attitude, nursing student

İNKONTİNANS ALAKALI DERMATİT YÖNETİMİNDE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMALARI

Emel Gülnar¹, Şule Bıyık Bayram²

¹Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kırıkkale, Türkiye

²Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Trabzon, Türkiye

Giriş ve Amaç: İnkontinans alakalı dermatitin önlenmesi önemli hemşirelik girişimlerindedir. Bu araştırma inkontinans alakalı dermatit yönetiminde hemşirelik öğrencilerinin bilgi, tutum ve uygulamalarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2023-2024 eğitim öğretim yılında iki üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden 177 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veriler “Tanıtıcı Özellikler Formu” ve “İnkontinans İlişkili Dermatit Yönetiminde Hemşirelerin Bilgi, Tutum ve Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği (İİD-BTU-Ö)” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin İnkontinans İlişkili Dermatit Yönetiminde Hemşirelerin Bilgi, Tutum ve Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarından “İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi” puan ortalamasının 19,11±3,95, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi” puan ortalamasının 23,44±4,71, “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Tutum” puan ortalamasının 9,91±2,50, “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” puan ortalamasının 23,18±4,07 olduğu belirlenmiştir. “İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Tutum” ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” puan ortalamalarının hemşirelik mesleğini seven ve inkontinans alakalı dermatitin hemşirelik girişimi ile önleneceğini belirten öğrencilerde istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Klinikte inkontinans alakalı dermatit ile karşılaştığını ve bakım verdiğini ifade eden öğrencilerin “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” puan ortalamasının istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Öğrencilerin İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi, Risk Faktörleri Bilgisi ve İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum ve Uygulamalarından yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik müfredatında inkontinans alakalı dermatit konulu içeriklerin oluşturulması önerilir.

Anahtar Kelimeler: inkontinans alakalı dermatit, bilgi, uygulama, tutum, hemşirelik öğrencisi

DETERMINATION OF UNMET NEED FOR FAMILY PLANNING IN SANLIURFA AND ITS REASONS

Rabia Rojda Şakar¹, Fatma Koruk²

¹Harran University Institute of Health Sciences Department of Nursing, Health Sciences
University Gazi Yaşargil Training and Research Hospital

²Harran University Faculty of Health Sciences, Department of Obstetrics and Gynecology
Nursing

DETERMINATION OF UNMET NEED FOR FAMILY PLANNING IN SANLIURFA AND ITS CAUSES

(This study was supported by Harran University Scientific Research Coordination Office / HÜBAK as
project number 21307.)

Introduction and Aim: The aim of the study was to determine the unmet need for family planning and its causes in Şanlıurfa.

Methods: The cross-sectional study was conducted with women of childbearing age who applied to family health centres in Şanlıurfa city centre and who did not use any family planning method. Cluster sampling method was used in sample selection and each family health centre was taken as a cluster. A pilot study was conducted to calculate the required number of clusters and the required number of clusters was found to be 16 and the study was completed with a total of 313 women. In the evaluation of the data, percentage, mean and standard deviation from descriptive statistics; Chi-square and Mann Whitney-U test from univariate analyses; Logistic Regression model from multivariate analyses were used.

Results: In the study, it was determined that 35.5% of the women had unmet need for family planning (2.6% to interrupt their pregnancies, 32.9% because they did not want to get pregnant anymore). The most important factors that increase the unmet need for family planning are speaking Arabic at home 3.5 times, having 2 or more daughters 1.8 times, being 34 years of age or older 1.2 times, and having 30 months or more since the last birth 1.019 times ($p<0,05$).

Conclusions: In the study, it was determined that the level of unmet need for family planning was approximately 3 times higher than the average of Turkey and that socio-demographic and cultural factors affected the unmet need for family planning.

Anahtar Kelimeler: Women, Family planning, Unmet need for family planning

ŞANLIURFA'DA KARŞILANMAMIŞ AİLE PLANLAMASI İHTİYACI VE NEDENLERİNİN BELİRLENMESİ

Rabia Rojda Şakar¹, Fatma Koruk²

¹Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Sağlık Bilimleri
Üniversitesi Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı

(Bu çalışma Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Koordinatörlüğü/ HÜBAK tarafından
21307 nolu proje olarak desteklenmiştir.)

Giriş ve Amaç: Araştırmanın amacı, Şanlıurfa'da karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı ve nedenlerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Kesitsel tipte olan araştırma, Şanlıurfa il merkezinde aile sağlığı merkezlerine başvuran, doğurganlık çağında ve herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanmayan kadınlarla yapılmıştır. Örnek seçiminde küme örnekleme yöntemi kullanılmış ve her bir aile sağlığı merkezi bir küme olarak alınmıştır. Gerekli küme sayısını hesaplamak için pilot uygulama yapılmış, gerekli küme sayısı 16 olarak bulunmuş ve araştırma toplam 313 kadınla tamamlanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiklerden yüzde, ortalama ve standart sapma; tek değişkenli analizlerden Ki-kare ve Mann Whitney-U testi; çok değişkenli analizlerden Lojistik Regresyon modeli kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada kadınların %35,5' inin karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı (%2,6'sı gebeliklerine ara vermek için, %32,9'u artık gebelik istemediği için) olduğu belirlenmiştir. Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacını; evde en çok Arapça konuşulması 3,5 kat, yaşayan kız çocuğu sayısının 2 ve üzerinde olması 1,8 kat, kadının yaşının 34 ve üzerinde olması 1,2 kat ve son doğumun üzerinden geçen süresinin 30 ay ve üzerinde olması 1,019 kat artıran en önemli faktörlerdir ($p<0,05$).

Sonuç: Çalışmada, karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı düzeyinin Türkiye ortalamasından yaklaşık olarak 3 kat yüksek olduğu, sosyo-demografik ve kültürel faktörlerin karşılanmamış aile planlaması ihtiyacını etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Aile planlaması, Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı

Kaynakça: 1. Çavlin A, Çağatay P. Türkiye'de Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacı. UNFPA & HÜNEE, Aralık 2020. (12.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/ap-unmetneed-tr_3.pdf

2. WHO, The Global Health Observatory, Explore a world of health data, Unmet need for family planning (%), 2024. (10.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: <https://www.who.int/data/gho/indicator-metadata-registry/imr-details/3414>

3. UNFPA, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2020, World Contraceptive Use. (14.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: https://www.un.org/en/development/desa/population/theme/familyplanning/cp_model.asp

4. WHO Health Topic, Family Planning And Contraception, 2021. (10.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: <https://apps.who.int/iris/rest/bitstreams/1092306/retrieve>
5. UNFPA, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2020, World Contraceptive Use. (13.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: https://www.un.org/en/development/desa/population/theme/familyplanning/cp_model.asp
6. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE). (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (TNSA), T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara/Türkiye. (12.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf
7. Koruk F, Beyazgül B, Koruk İ. The effect of gender role attitudes on the number of children and child gender preference. *GÖBEKLİTEPE International Journal of Health Sciences*. 2023; 6(13):28-35.
8. Eroğlu K, Koruk F, Koruk İ, Çelik K, Güner P, Kılıçlı A. Women's reproductive behaviour and perspectives on fertility, and their modifying factors, in a Turkish province with a high fertility rate. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*. 2021;26(2):139-147.
9. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Doğum İstatistikleri, 2022. Sayı: 49673, Yayın tarihi: 15 Mayıs 2023. (13.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Indexp=Dogum-Istatistikleri-2022-49673>
10. Bradley, SEK, Croft, T., Fishel, JD, Westoff, CF. 2012. Revising Unmet Need for Family Planning. DHS Analytical Studies No. 25. Calverton, Maryland, USA: ICF International. (15.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/AS25/AS25%5B12June2012%5D.pdf>
11. Harzif AK, Maidarti M, Handayani FN, Andyra AF. Factors affecting knowledge regarding unmet need on fertile aged women in Indonesia: Evaluation of 2012 and 2017 IDHS. *Reproductive Health*. 2022;19(1):26.
12. Amaje E, Ayalew T. Unmet need for family planning and associated factors, among women of child-bearing age working in Hawassa industrial park, Southern Ethiopia 2021: An institution based cross-sectional study. *Clinical Epidemiology and Global Health*. 2022;17:101-122.
13. Teshale AB. Factors associated with unmet need for family planning in sub-Saharan Africa: A multilevel multinomial logistic regression analysis. *PLOS ONE*. 2022;17(2):e0263885.
14. Desta HO, Bala ET. Factors associated with unmet need for family planning among married reproductive age women in Toke Kutaye district, Oromia, Ethiopia. *International Journal of Reproductive Medicine*. Vol 2021, Article ID 5514498, 9 pages.
15. Koruk F, Eroğlu K, Koruk İ, Çelik K, Güner P. Married men's perspectives and reproductive behaviors on fertility in the province with the highest fertility rate in Turkey: A mix method study. *Nobel Medicus*. 2022;18(2):89-98.
16. Taşöz Düşündere A, Kavas Bilgiç A, Avşar İ. 81 İlde Türkiye'nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi. (14.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: https://www.tskb.com.tr/uploads/file/8c1cb7177b044d3e4d0aaae6a7ed121c16396462383_84.pdf

17. Çalikoğlu EO, Yerli EB, Kavuncuoğlu D, Yılmaz S, Koşan Z, Aras A. Use of family planning methods and influencing factors among women in Erzurum. *Medical Science Monitor: International Medical Journal of Experimental and Clinical Research*. 2018;24:5027-5034.

18. Nouhjah S, Amiri E, Khodai A, Yazdanpanah A, Baghu Mn. Popular contraceptive methods in women aged 35 years and older attending health centers of 4 cities in Khuzestan Province, Iran. *Iranian Red Crescent Medical Journal*. 2013;15(10):E4414.

19. Koruk F, Eroğlu K, Koruk İ. Gender-based approach in family planning in practices in Turkey's most fertile province: Secondary analysis of mix method two studies. *Journal of Basic and Clinical Health Sciences*. 2023;7(2):644-651.

20. Kabakian-Khasholian T, Mourtada R, Bashour H, Kak FE, Zurayk H. Perspectives of displaced Syrian women and service providers on fertility behaviour and available services in West Bekaa, Lebanon. *Reproductive Health Matters*. 2017;25(sup1):75-86.

21. Tanabe M, Myers A, Bhandari P, Cornier N, Doraiswamy S, Krause S. Family planning in refugee settings: findings and actions from a multi-country study. *Conflict and Health*. 2017;11:1-12

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' ETHICAL SENSITIVITY AND CARING BEHAVIORS

Pınar Yel¹, Neriman Zengin¹, Ayşenur Çetin Üçeriz¹

¹Haliç University / Faculty of Health Sciences / Department of Nursing, Istanbul, Türkiye

Introduction and Purpose: Care, which is considered the essence of nursing and has ethical and legal dimensions, is a function performed by nurses to improve an individual's level of well-being. Nurses embrace their responsibilities regarding nursing care practices and develop ethical sensitivities with the knowledge and experiences they acquire during their student years. This study aimed to determine the relationship between ethical sensitivities and caring behaviors among nursing students.

Methods: A total of 191 students actively registered at a foundation university agreed to participate in the study. The data was obtained face to face from students who actively participated in the course, through the 'Introductory Characteristics Form', 'Adapted Ethical Sensitivity Scale for Nursing Students' and 'Care Behavior Scale-24' and from students who did not participate, via a Google survey form.

Results: In our study, the students' ethical sensitivity scale total score average was found to be at a medium level, 4.89 ± 0.60 , and the average care behavior score was found to be high, 5.32 ± 0.70 . The mean scores of the ethical sensitivity scale total and subscales of interpersonal orientation, creating an ethical dilemma, and seeking expert knowledge differed significantly according to the gender of the students ($p < 0.05$). The total average score of the care behaviors scale showed a significant difference according to the gender and grade of the students ($p < 0.05$). There was a moderate positive difference between the ethical sensitivity and care behavior scale total scores; a weak positive significant relationship was found with the ethical sensitivity scale's interpersonal orientation, ethical meaning creation, helpfulness, seeking expert knowledge, and modified autonomy sub-dimensions ($p < 0.05$).

Results: In this study, it was determined that the students' ethical sensitivity levels were medium and their caring behaviors were high, and that female students' ethical sensitivities and caring behaviors were higher than those of male students. It was determined that as students' ethical sensitivity levels increased, their care behaviors also increased.

Anahtar Kelimeler: Ethics, ethical sensitivity, patient care, nursing students

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ETİK DUYARLILIKLARI İLE BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Pınar Yel¹, Neriman Zengin¹, Ayşenur Çetin Üçeriz¹

¹Haliç Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi/ Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemşireliğin özü olarak kabul edilen, etik ve yasal boyutu olan bakım, bireyin iyilik düzeyini geliştirmek için hemşireler tarafından gerçekleştirilen işlevlerdir. Hemşireler öğrencilik süreçlerinde edindikleri bilgi ve deneyimlerle hemşirelik bakımı uygulamalarına dair sorumluluklarını benimser ve etik duyarlılıkları gelişir. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılıkları ile bakım davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntemler: Tanımlayıcı tipte olan çalışmaya, bir vakıf üniversitesinde aktif kayıtlı olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 191 öğrenci katılmıştır. Veriler ‘Tanıtıcı Özellikler Formu’, ‘Hemşirelik Öğrencileri için Uyarlanmış Etik Duyarlılık Ölçeği’ ve ‘Bakım Davranışları Ölçeği-24’ aracılığıyla derse aktif katılan öğrencilerden yüz yüze, katılım sağlamayan öğrencilerden ise Google anket formu ile elde edilmiştir.

Bulgular: Çalışmamızda öğrencilerin etik duyarlılık ölçeği toplam puan ortalaması 4,89±0,60 olarak orta düzeyde, bakım davranışları puan ortalaması ise 5,32±0,70 olarak yüksek düzeyde saptanmıştır. Etik duyarlılık ölçeği toplam ve kişiler arası oryantasyon, etik ikilem oluşturma, uzman bilgisine başvurma alt boyutları puan ortalamalarının öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (p<0,05). Bakım davranışları ölçeği toplam puan ortalamasının öğrencilerin cinsiyetine ve sınıfına göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir (p<0,05). Etik duyarlılık ile bakım davranışları ölçeği toplam puanları arasında pozitif orta düzeyde; etik duyarlılık ölçeği kişiler arası oryantasyon, etik anlam oluşturma, yardımseverlik, uzman bilgisine başvurma ve modifiye özerklik alt boyutları ile zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0,05).

Sonuç: Araştırmada öğrencilerin etik duyarlılık düzeylerinin orta, bakım davranışlarının ise yüksek düzeyde olduğu, kadın öğrencilerin erkeklere göre etik duyarlılıklarının ve bakım davranışlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin etik duyarlılık düzeyleri arttıkça bakım davranışlarının da arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etik, etik duyarlılık, hasta bakımı, hemşirelik öğrencileri

Kaynakça:

1. Okuroğlu GK, Bahçecik N, Ecevit Alpar Ş. Felsefe ve hemşirelik etiği. *Kilikya Felsefe Dergisi*. 2014;1:53-61.
2. Dinç L The concept of caring and its’ moral component. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Nursing Journal*. 2010;17(2): 74-82.
3. Karaçar Y, Bademli K, Özgönül ML. Determining the relationship between personal values and ethical sensitivity in nurses. *Turkish Journal Of Bioethics*. 2020;7(2):47-58.
4. Gürdoğan EP, Aksoy B, Kinici E. Ethical Awareness of of Nursing Students, and Their Relationship with Professional Values. *Journal of Health and Nursing Management*. 2018;5(3):147-154.
5. Tosun H. Ethical sensitivity in health care practices. *Journal of Health and Life Science*. 2021;3(1):101-104.

6. Cheraghi R, Valizadeh L, Zamanzadeh V, Hassankhani H, Jafarzadeh A. Clarification of ethical principle of the beneficence in nursing care: an integrative review. *BMC nursing*.2023;22(1):89.
7. Birimoğlu C, Ayaz S. Nursing Students' Perceptions of Caring Behaviors. *Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing*. 2015;2(3):40-48.
8. Erenoğlu R, Can R, Tambağ H. Hemşirelik Bakım Davranışları ve Bakım Davranışları İle İlgili Faktörler; Doğumevi Örneği. *Sağlık ve Toplum*. 2019;29(1):79-88
9. Çelikkanat Ş, Kamile A, Güngörmüş Z. Investigation of the effectiveness level of classical and scenario-based ethics education and ethical sensitivity in nursing students. *STED*. 2023;32(3):198-207
10. Ertugrul B, Arslan GG, Ayik C, O'zden D. The effects of an ethics laboratory program on moral sensitivity and professional values in nursing students: A randomized controlled study. *Nurse Education Today*. 2022;111:105290.
11. Knecht LDA, Dabney BW, Cook LE, Gilbert GE. Exploring the development of professional values in an online RN-to-BSN program. *Nursing Ethics*. 2020;27(2):470-479.
12. Kaya A, Du'zgu'n MV, Boz I. The relationship between professional values, ethical sensitivities and caring behaviors among nursing students: A structural equation modeling approach. *Nurse Education in Practice*, 2023;70: 103676. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2023.103676>
13. Marques-Sule E, Baxi H, Arnal-Go'mez A, Corte's-Amador S, Sheth M. Influence of professional values on attitudes towards professional ethics in future physical therapy professionals. *International Journal of Environmental Research and Public Health*.2022;19(21): 13952.
14. Chen Q, Su X, Liu S, Miao K, Fang H. The relationship between moral sensitivity and professional values and ethical decision-making in nursing students. *Nurse Education Today*. 2021;105:105056. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105056>
15. Sari D, Baysal E, Celik GG, Eser I. Ethical decision making levels of nursing students. *Pakistan Journal of Medical Sciences*. 2018;34(3): 724.
16. Lee W, Choi S, Kim S, Min A. A case-centered approach to nursing ethics education: a qualitative study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2020;17(21):7748.
17. Sasso L, Bagnasco A, Bianchi M, Bressan V, Carnevale F. Moral distress in undergraduate nursing students: A systematic review. *Nursing Ethics*, 2016;23(5):523-534.
18. Ye Y, Hu R, Ni Z, Jiang N, Jiang X. Effects of perceived stress and professional values on clinical performance in practice nursing students: A structural equation modeling approach. *Nurse Education Today*. 2018;71:157-162.
19. Darzi-Ramandi M, Sadeghi A, Tapak L, Purfarzad Z. Relationship between moral sensitivity of nurses and quality of nursing care for patients with COVID-19. *Nursing Open*. 2023;10(8):5252–5260. <https://doi.org/10.1002/nop2.1763>
20. Huang F, Yang Q, Zhang J, Khoshnood K, Zhang J. Chinese nurses' perceived barriers and facilitators of ethical sensitivity. *Nursing Ethics*. 2016;23(5):507– 522. <https://doi.org/10.1177/0969733015574925>
21. O'zden D, Arslan GG, Ertugrul B, Karakaya S. The effect of nurses' ethical leadership and ethical climate perceptions on job satisfaction. *Nursing Ethics*. 2019;26(4): 1211–1225. <https://doi.org/10.1177/0969733017736924>

22. Mert S, Kersu O, Aydın Sayılan A, Akyolcu N. An Investigation of surgical nurses' professional values, ethical sensitivity and quality of care: a cross-sectional study from northwest turkey. *Evaluation & The Health Professions*.2023;46(1):30–40. <https://doi.org/10.1177/01632787221109968>
23. Lützen K, Blom T, Ewalds Kvist B, Winch S. Moral stress, moral climate and moral sensitivity among psychiatric professionals. *Nurs Ethics*. 2010;17(2):213-224.
24. Comrie RW. An analysis of undergraduate and graduate student nurses' moral sensitivity. *Nurs Ethics*, 2012;19(1):116-127.
25. Yılmaz Sahin S, İyigün E, Açikel C. Validity and reliability of a Turkish version of the modified moral sensitivity questionnaire for student nurses. *Ethics & Behavior*. 2015;25:351-59.
26. Wolf ZR, Giardino ER, Osborne PA, Ambrose MS. Dimensions of nurse caring. *Image J Nurs Sch*. 1994;2:107-111.
27. Wu Y, Larrabee JH, Putman HP. Caring Behaviors Inventory: a reduction of the 42-item instrument. *Nursing Research*. 2006;55(1):18–25. <https://doi.org/10.1097/00006199-200601000-00003>
28. Kurşun Ş, Kanan N. Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15: 229-235.
29. Hançerlioğlu S, Toygar İ, Gül İ. Ethical sensitivity levels of nursing students and affecting factors. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*. 2020;28(3):330-6.
30. Kaya A, Boz I. The development of the professional values model in nursing. *Nursing Ethics*. 2019;26(3):914-923.
31. Caner N, Sezer Efe Y, Erdem E, Başdaş Ö, Bayat M, Yıldırım M. Professional values and ethical sensitivity in intern nurses. *Journal of Health Sciences*. 2019;28(3):123-128.
32. Özdemir RC, Işık MT, İnce S. The effect of intern nurses' ethical sensitivity on empathy skills: a cross-sectional descriptive study. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law & History*. 2022;30(3):264-73
33. Ünalı Baydın N, Tural Büyük E. Association between ethical sensitivity and attitudes towards recording and protecting personal data in nursing students. *Turkish Journal Of Bioethics*. 2020;7(4):198-210.
34. Lee JM, Min HY, Kim Y. Factors affecting ethical sensitivity among nursing students : secondary data analysis. *International Journal of Advanced Culture Technology*. 2021;9(4):204-212 <https://doi.org/10.17703/IJACT.2021.9.4.204>
35. Külekci E, Şahin SY, İyigün E. The effect of sociodemographic characteristics of senior nursing students on ethical sensitivity. *Medical Journal Of Ankara Training And Research Hospital*. 2022;55(3):195-199.
36. Kurt D. Privacy consciousness and ethical sensitivity in nursing students. *Turkish Journal Of Bioethics*. 2021;8(3):144-153.
37. Jingwei Z, Shuhao L, Xuebei W, Haoxin K, Xinyue Z, Jing L, et. al. Factors influencing ethical behavior among chinese undergraduate nursing students. *Sage Open*. 2024;14(2). <https://doi.org/10.1177/21582440241241451>
38. Dülgerler Ş, Durgu N, Güler C. Ethical sensitivity levels of employed and student nurses and effective factors. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*. 2020;28(3):345-53.

39. Türk G, Adana F, Erol F, Çevik Akyl R, Taşkıran N. The reasons for choosing the career of the nursing students and their perceptions of care behaviours. *Gümüşhane University Journal Of Health Science*. 2018;7(3):1-10.
40. Diğın F, Kızılıcık Özkan, Z. Determination of nursing students' perceptions of care behavior. *Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Sciences*. 2020;6(10):16–21. <https://doi.org/10.46648/gnj.155>
41. Gül Ş, Arslan S. Bir hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin hemşirelik bakım davranışları algısının belirlenmesi. *Acıbadem Univ. Sağlık Bilim. Derg.* 2021;12(2):432-438.
42. Gözütok Konuk T, Tanyer D. Investigation of nursing students' perception of caring behaviors. *J Caring Sci*. 2019;8(4):191-197. doi: 10.15171/jcs.2019.027. PMID: 31915620; PMCID: PMC6942651.
43. Murphy F, Jones S, Edwards M, James J, Mayer A. The impact of nurse education on the caring behaviours of nursing students. *Nurse Education Today*. 2009;29(2):254-264.
44. Cannaeerts N, Gastmans C, Casterle BD. Contribution of ethics education to the ethical competence of nursing students: *Educators' and students' perceptions*. *Nursing Ethics*. 2014;21(8):861–878. doi:10.1177/0969733014523166
45. Kaya A, Düzgün MV, Boz İ. The relationship between professional values, ethical sensitivities and caring behaviors among nursing students: A structural equation modeling approach. *Nurse Education in Practice*. 2023;70:103676.
46. Chen Q, Su X, Liu S, Miao K, Fang H. The relationship between moral sensitivity and professional values and ethical decision-making in nursing students. *Nurse Education Today*. 2021;105:105056.

PERSPECTIVES OF GRADUATES, NURSE EDUCATORS, AND NURSES ON THE COMPETENCIES ACQUIRED THROUGH GRADUATE EDUCATION IN NURSING: A QUALITATIVE STUDY

Ümran Görügen¹, Emine Şenyuva³, Nazik Yalınız²

¹Istanbul University-Cerrahpaşa Institute of Graduate Studies

²Akdeniz University Nursing Faculty

³Istanbul University–Cerrahpasa Florence Nightingale Nursing Faculty Nursing Education
Department

Introduction and Aim: Postgraduate education in nursing contributes to the professional development of graduates by enhancing their research, management, education, and other individual and professional competencies, thereby improving the quality of healthcare services. This study was conducted using a qualitative research design to determine the perspectives of graduates, nursing faculty members, and nurses on the competencies acquired through postgraduate education.

Method: The study sample consisted of 24 participants, including 8 postgraduate nursing graduates, 8 nursing faculty members, and 8 nurses. The data were collected using information forms and semi-structured interview forms, which were prepared separately for each group, and analyzed using the MAXODA software.

Results and Conclusion: Among the participants, 54.4% were academics, 87.5% were female, the average age was 40.04±10.3 years, and the average duration of professional experience was 14.4±8.6 years. The data obtained from participants' views on the competencies acquired through postgraduate nursing education were categorized into three main themes and 15 sub-themes: 1) Expected competencies from postgraduate education (basic professional knowledge and skills competence, lifelong learning, independent decision-making and responsibility, communication and collaboration, field-specific knowledge and skills); 2) Competencies gained through postgraduate education (effective communication and leadership, access to knowledge and the scientific research process, continuous professional development, educational skills); 3) Recommendations regarding postgraduate education competencies. It was observed that the perspectives of graduates, nursing faculty members, and nurses on the expected and acquired competencies from postgraduate nursing education were aligned. However, issues were identified in postgraduate education related to faculty competency, program adequacy, student preparedness, and program accreditation and standardization. Based on these findings, it is recommended that postgraduate nursing education programs be improved within the framework of competencies, that the subject be studied with a larger sample and through different research methods, and that studies allowing for national/international comparisons be conducted.

Anahtar Kelimeler: Competency, graduate education in nursing, graduate education competencies, nursing competency

HEMŞİRELİKTE LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİN KAZANDIRDIĞI YETERLİKLERE İLİŞKİN MEZUN, HEMŞİRE ÖĞRETİM ELEMANI VE HEMŞİRELERİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Ümran Görügen¹, Emine Şenyuva³, Nazik Yalınz²

¹İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

²Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

³İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa FlorenceNightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelikte
Eğitim ABD

Giriş ve Amaç: Hemşirelikte lisansüstü eğitim; mezunların profesyonel gelişimine katkıda bulunarak araştırma, yönetim, eğitim vb. bireysel ve mesleki yeterliklerini artırarak sağlık bakım hizmetlerinin niteliğini artırmaktadır. Araştırma, lisansüstü eğitimin kazandırdığı yeterliklere ilişkin mezun, hemşire öğretim elemanı ve hemşirelerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma tasarımında gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini, 8 hemşirelikte lisansüstü eğitim mezunu, 8 hemşire öğretim elemanı ve 8 hemşire olmak üzere toplam 24 katılımcı oluşturmuştur. Araştırma verileri, her grup için ayrı ayrı oluşturulmuş bilgi formları ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve elde edilen veriler MAXODA programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların %54,4'ü akademisyendir, %87,5'i kadındır, yaş ortalaması 40,04±10,3 yıl, mesleki deneyim süreleri ortalama 14.4±8,6 yıldır. Katılımcıların hemşirelikte lisansüstü eğitimin kazandırdığı yeterliklere ilişkin görüşlerden elde edilen veriler; *Lisansüstü eğitimden beklenen yeterlikler* (temel mesleki bilgi ve beceri yetkinliği, yaşam boyu öğrenme, bağımsız karar alma ve sorumluluk alma, iletişim ve iş birliği, alana özgü bilgi ve beceri); *Lisansüstü eğitim ile kazanılan yeterlikler*(etkili iletişim ve liderlik, bilgiye ulaşma ve bilimsel araştırma süreci, sürekli profesyonel gelişim, eğitim becerileri); *Lisansüstü eğitim yeterliklerine ilişkin öneriler* (öğretim elemanı yetkinliği, eğitim programının yeterliği, öğrencinin hazır bulunuşluğu, program akreditasyonu ve standardizasyonu) olmak üzere 3 ana tema ve 15 alt tema altında toplanmıştır. Mezun, hemşire öğretim elemanı ve hemşirelerin hemşirelik lisansüstü eğitiminden beklenen ve lisansüstü eğitimin kazandırdığı yeterliklere ilişkin görüşlerinin uyumlu olduğu görülmektedir. Ancak öğretim elemanı ve eğitim programı yeterliği, öğrencinin hazır bulunuşluğu, program akreditasyonu ve standardizasyonu açısından lisansüstü eğitimde sorunlar yaşanmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelikte lisansüstü eğitim programlarının yeterlikler çerçevesinde iyileştirilmesi, konunun önemine nazaran daha geniş örnekleme, farklı araştırma türleri ile yapılması, ulusal/uluslararası karşılaştırmaya imkân verecek çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir

Anahtar Kelimeler: Yeterlik, hemşirelikte yeterlik, hemşirelikte lisansüstü eğitim, lisansüstü eğitim yeterlikleri

Kaynakça: Abu-Qamar, M. E. Z., Vafeas, C., Ewens, B., Ghosh, M., & Sundin, D. (2020). Post graduate nurse education and the implications for nurse and patient outcomes: A systematic review. *Nurse education today*, 92, 104489. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104489>

American Nurses Association (ANA). (2015). *Nursing: Scope and Standards of Practice*. ANA Publications.

Aydın, G.(2019). Determination of Problems Encountered During and After Postgraduate Education in Nursing. Istanbul University- Cerrahpaşa Graduate Education Institute Florence Nightingale Faculty of Nursing, Department of Nursing Management. Master's Thesis.

Aygül, S.N.,(2022).“The Effect of Postgraduate Education in Nursing on Professional Empowerment: Reflections in the Clinic”. Doctoral thesis. Istanbul University Cerrahpaşa Department of Nursing Education. Istanbul.

Baltacı, A. (2018). A conceptual review on the sampling methods and sample size problem in qualitative research. Bitlis Eren University Journal of Social Sciences, 7(1), 231-274.

Berthelsen, C., Martinsen, B., & Vamosi, M. (2020). The positive impact over time of Master’s level education on nurses’ utilization of nursing research-related tasks in clinical practice–A longitudinal cohort study. Journal of Nursing Education and Practice, 10(4). DOI:10.5430/jnep.v10n4p1

Bozkurt, Ö. D., Kazankaya, F., Demirkol, A., Karakaş, G., & Pekşen, H. (2022). Nursing students' thoughts and attitudes towards postgraduate education. Journal of Women's Health Nursing, 8(2), 72-82.

Bownes, N. A., & Giannotti, N. (2023). e-Delphi Technique in Postgraduate Registered Nursing Education and Competency Development: A Scoping Review. Quality Advancement in Nursing Education-Avancées en formation infirmière, 9(1), 3. <https://doi.org/10.17483/2368-6669.1348>

Brown, A., Davis, K., & Miller, R. (2018). Leadership and Management Skills in Graduate Nursing Education. Nursing Management, 25(6), 45-52.

Casey, M., O'Connor, L., Cashin, A., Smith, R., O'Brien, D., Nicholson, E., ... & Egan, C. (2017). An overview of the outcomes and impact of specialist and advanced nursing and midwifery practice, on quality of care, cost and access to services: A narrative review. Nurse Education Today, 56, 35-40. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.06.004>

Chari, S. N. (2017). Comparing the Effectiveness of Masters-prepared and Nonmasters-prepared Nurse Leaders. (Doctoral Thesis). Walden University, US, Retrieved from <http://ezproxy.ecu.edu.au/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=psyh&AN=2017-29365-221 & site=ehost-live & scope/> Access: 21.07.2024)

Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. Sage publications.

Çevik, M., Şentürk, C., & Abdioğlu, C. (2019). From STEM to STEM+, Egiten Printing Ankara. ISBN:978-975-2435-97-1

Çınkır, Ş., & Yıldız, S. (2018). A Bologna Evaluation Study: Examining the Achievements Related to Educational Administration Postgraduate Program Competencies. Journal of Higher Education, 8(1).

Erdoğan, T., Türedi, G. K., & Gökhan, A. B. A. (2019). The effect of recent health policies on the nursing profession. Bandırma Onyedi Eylül University Journal of Health Sciences and Research, 1(2), 130-142.

Fennimore, L., Wholihan, D., Breakwell, S., Malloy, P., Virani, R., & Ferrell, B. (2018). A framework for integrating oncology palliative care in doctor of nursing practice (DNP) education. Journal of Professional Nursing, 34(6), 444-448. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2018.09.003>

Feliciano, E. E., Feliciano, A. Z., Maniago, J. D., Gonzales, F., Santos, A. M., Albougami, A., Al-Olah, H. (2021). Nurses’ competency in Saudi Arabian health care context: A cross-sectional correlational study. Nursing Open, 8(5), 2773-2783. <https://doi.org/10.1002/nop2.853>

- Graue, M., Rasmussen, B., Iversen, A. S., & Dunning, T. (2015). Learning transitions—a descriptive study of nurses' experiences during advanced level nursing education. *BMC Nursing*, 14, 1-9.
- Johnson, L., & Smith, J. (2019). Research competency among graduate nursing students: A cross-sectional study. *Nursing Research*, 68(2), 98-104.
- Kavurmacı, M., Tan, M., Arıkan, D., & Yıldız, İ. (2021). Determination of nursing students' views on postgraduate education and career planning. *Anatolian Journal of Nursing and Health Sciences*, 24(2), 192-201.
- Kesten, K. S., El-Banna, M. M., & Blakely, J. (2021). Educational characteristics and content of postgraduate nurse practitioner residency/fellowship programs. *Journal of the American Association of Nurse Practitioners*, 33(2), 126-132. DOI: 10.1097/JXX.0000000000000341
- Kjellaas, S., Fredheim, G., & Moen, Ø. L. (2020). Registered nurses' experiences with master's degree competence in the specialist health service: A qualitative descriptive study. *Nordic Journal of Nursing Research*, 40(4), 221-228. DOI:10.1177/2057158520946028
- Kuckartz, U., & Rädiker, S. (2019). Datenaufbereitung und Datenbereinigung in der qualitativen Sozialforschung. *Handbuch Methoden der empirischen Sozialforschung*, 441-456.
- Lucci, A. (2020). A reflection on the doctorate of nursing practice (DNP). *J Am Soc Ophthal Reg Nurse*, 45(1), 27-29. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2005.06.003>
- MacNamara, Á., Button, A., & Collins, D. (2010). The role of psychological characteristics in facilitating the pathway to elite performance part 1: Identifying mental skills and behaviors. *The sport psychologist*, 24(1), 52-73.
- Massimi, A., Marzuillo, C., Di Muzio, M., Vacchio, M. R., D'Andrea, E., Villari, P., & De Vito, C. (2017). Quality and relevance of master degree education for the professional development of nurses and midwives. *Nurse Education Today*, 53, 54-60. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.04.012>
- Oldland, E., Redley, B., Botti, M., & Hutchinson, A. M. (2023). Nurses' motivations and desired learning outcomes of postgraduate critical care studies: A descriptive exploratory study. *Australian Critical Care*, 36(4), 586-594. <https://doi.org/10.1016/j.aucc.2022.05.004>
- Polit, D.F., & Beck, C.T. (2006). The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29, 489-497.32.
- Ranchal, A., Jolley, M. J., Keogh, J., Lepiesová, M., Rasku, T., & Zeller, S. (2015). The challenge of the standardization of nursing specializations in Europe. *International Nursing Review*, 62(4), 445-452. DOI: [org/10.1111/inr.12204](https://doi.org/10.1111/inr.12204)
- Sadeghnezhad, H. GhaneiAllhosseini, M. (2020). Occupational prestige from the nurses point of view, *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*, 30(1), 45-52. DOI: 10.32598/jhnm.30.1.7.
- Satır, G., & Murat, M. (2021). Determining the attitudes of nursing students towards postgraduate education: A foundation university example. *Journal of Ege University Faculty of Nursing*, 37(1), 59-67.
- Shatto, B., L'Ecuyer, K., Meyer, G., Shagavah, A., & Mooney, E. (2019). Experiences of master's prepared clinical nurse leaders at three years post-graduation. *Journal of Professional Nursing*, 35(1), 51-56. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2018.06.001>
- Shellenbarger, T. (2018). *Clinical nurse educator competencies: Creating an evidence-based practice for academic clinical nurse educators*. Lippincott Williams & Wilkins.

- Skogsaas, B. (2017). The contribution of a master's degree to clinical practice. *Norwegian Journal of Clinical Nursing/Sykepleien Forskning*.
- Smith, J., & Johnson, L. (2020). The impact of graduate education on clinical decision making in nursing. *Journal of Nursing Education*, 59(3), 150-157.
- Smith, K., & Brown, M. (2017). The role of nurse educators in graduate nursing programs. *Journal of Nursing Education*, 56(4), 210-215.
- Støren, A. L., & Wiers-Jenssen, J. (2016). Transition from higher education to work: are master graduates increasingly over-educated for their jobs?. *Tertiary Education and Management*, 22(2), 134-148. <https://doi.org/10.1080/13583883.2016.1174290>
- Şadi, E. (2019). "Determination of nurses' attitudes towards evidence-based practices" Master's Thesis, Maltepe University, Institute of Health Sciences. DOI: .1037//0033-2909.I26.1.78.
- Şendir, M., Çelik, S., Dişsiz, M., Güney, R., Açıksöz, S., Kolcu, M., Kabuk, A., Yıldırım, A. ve Bektemür, G. (2018). A new approach in nursing education and practice: Integration of nursing education and practice. *Journal of Nursing Academic Research*, 4, 92-99.
- Şenyuva, E. (2013). Lifelong learning in nursing: Perceptions and realities. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 21(1), 69-75.
- Taylor, I., Bing-Jonsson, P., Wangensteen, S., Finnbakk, E., Sandvik, L., McCormack, B., & Fagerström, L. (2020). The self-assessment of clinical competence and the need for further training: A cross-sectional survey of advanced practice nursing students. *Journal of Clinical Nursing*, 29(3-4), 545-555. DOI:org/10.1111/jocn.15095
- Utheim Grønvik, C. K., Ulvund, I., & Bjørkly, S. (2018). Nurses are better equipped for evidence-based practice following postgraduate study. *Norwegian Journal of Clinical Nursing/Sykepleien Forskning*. <https://doi.org/10.4220/Sykepleienf.2018.69520>
- Yalçın, S. U., Özaslan, Z., Şahin, E. Ş., Erdoğan, B., Alptekin, H. M., & Er, R. A. (2019). Lifelong learning tendencies of nurse candidates: A qualitative study. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*, 8(1), 55-63.
- Yılmaz, E. (2018). Attitudes of nurses working in surgical clinics towards evidence-based nursing and perceived barriers to research use, *Journal of Education and Research in Nursing*, 15(4), 235–241. DOI: 10.5222/head.2018.235
- Wangensteen, S., Finnbakk, E., Adolfsson, A., Kristjansdottir, G., Roodbol, P., Ward, H., & Fagerström, L. (2018). Postgraduate nurses' self-assessment of clinical competence and need for further training. A European cross-sectional survey. *Nurse Education Today*, 62, 101–106. DOI: org/10.1016/j.nedt.2017.12.020
- World Health Organization. (2016). Nurse educator core competencies. https://www.who.int/hrh/nursing_midwifery/nurse_educator050416.pdf/ Access: 20.06.2024
- Wong, F. K. Y., Lau, A. T. Y., Ng, R., Wong, E. W. Y., Wong, S. M., Kan, E. C. Y., ... & Bryant-Lukosius, D. (2017). An exploratory study on exemplary practice of nurse consultants. *Journal of Nursing Scholarship*, 49(5), 548-556. DOI:10.1111/jnu.12324

THE EFFECT OF ALARM FATIGUE AND MEDICAL ERROR MAKING TENDENCIES IN SURGICAL INTENSIVE CARE NURSES: A RELATIONSHIP ANALYSIS AND DESCRIPTIVE STUDY

Muaz Gülşen¹, Sevban Arslan¹

¹Cukurova University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing

Background: In surgical intensive care units, complex monitoring and medical interventions are performed with complex devices. The warning alarms of these devices threaten patient safety by causing fatigue on clinicians.

Aim: The aim of this study was to determine the effect of alarm fatigue on the tendency of nurses working in surgical intensive care units to make medical errors.

Methods: A cross-sectional and correlational design was used in this study. The study was conducted with 201 surgical intensive care nurses who could be reached through an online survey. Data were collected using the "Personal Information Form", "Alarm Fatigue Scale" and "Medical Error Tendency Scale in Nursing".

Results: It was determined that the mean total score of the Alarm Fatigue Scale was 16.42 ± 5.47 and the mean total score of the Medical Error Tendency Scale was 183.44 ± 25.99 in nurses working in surgical intensive care units. It was determined that nurses were most prone to make errors in drug and transfusion applications and least prone to make errors in falls. When the relationship between alarm fatigue and the tendency to make medical errors was examined, a weak negative correlation was found ($r = -0.374$; $p < 0.001$; Table 3). In addition, it was found that alarm fatigue explained 14% of the total variance of the tendency to make medical errors in nurses working in surgical intensive care units (Table 4).

Conclusion: In this study, it was determined that the alarm fatigue of the participant nurses was at a moderate level, their tendency to make medical errors was low, and the tendency to make medical errors increased significantly when the level of alarm fatigue increased.

Anahtar Kelimeler: Alarm fatigue, intensive care unit, nurse, tendency to make medical errors

CERRAHİ YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNDE ALARM YORGUNLUĞU VE TIBBİ HATA YAPMA EĞİLİMLERİNE ETKİSİ: TANIMLAYICI VE KORELASYONEL BİR ÇALIŞMA

Muaz Gülşen¹, Sevban Arslan¹

¹Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş: Cerrahi yoğun bakım ünitelerinde, karmaşık izlem ve tıbbi müdahaleler kompleks cihazlarla uygulanmaktadır. Bu cihazların uyarı niteliğindeki alarmları, klinisyenler üzerinde yorgunluğa sebep olarak hasta güvenliğini tehdit etmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı alarm yorgunluğunun cerrahi yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin tıbbi hata yapma eğilimine etkisini belirlemektir.

Yöntem: Bu çalışmada kesitsel ve korelasyonel tasarım kullanılmıştır. Araştırma çevrimiçi anket yoluyla ulaşılabilen 201 cerrahi yoğun bakım hemşiresi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Alarm Yorgunluk Ölçeği” ve “Hemşirelikte Tıbbi Hata Eğilim Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Cerrahi yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin Alarm Yorgunluk Ölçeği toplam puan ortalamasının 16.42±5.47, Tıbbi Hata Eğilim Ölçek toplam puan ortalamasının ise 183.44±25.99 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Hemşirelerin en fazla ilaç ve transfüzyon uygulamalarında, en az ise düşme konusunda hata yapmaya eğilimli oldukları belirlenmiştir. Alarm yorgunluğu ile tıbbi hata yapma eğilimi arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde zayıf bir korelasyon bulunmuştur ($r=-0.374$; $p<0.001$; Tablo 3). Ayrıca cerrahi yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin alarm yorgunluğunun, tıbbi hataya eğilim toplam varyansının %14’ünü açıkladığı saptanmıştır (Tablo 4).

Sonuç: Yapılan araştırmada katılımcı hemşirelerin alarm yorgunluğunun orta düzeyde olduğu, tıbbi hata yapma eğilimlerinin düşük olduğu, alarm yorgunluğu düzeyi artarken tıbbi hata eğiliminin anlamlı düzeyde arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alarm yorgunluğu, yoğun bakım ünitesi, hemşire, tıbbi hata yapma eğilimi

Kaynakça:

Balzer, F., Agha-Mir-Salim, L., Ziemert, N. *et al.* Staff perspectives on the influence of patient characteristics on alarm management in the intensive care unit: a cross-sectional survey study. *BMC Health Serv Res* **23**, 729 (2023). <https://doi.org/10.1186/s12913-023-09688-x>

Aykut, Z. (2022). *Yoğun bakım hemşirelerinin alarm algısı, yorgunluğu ve yönetimlerinin incelenmesi* (Master's thesis, Ege Üniversitesi). https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=YO%4%9EUN+BAKIM+HEM%5%9E%4%B0RELER%4%B0N%4%B0N+ALARM++ALGISI%2C+YORGUNLU%4%9EU+VE+Y%3%96NET%4%B0MLER%4%B0N%4%B0N++%4%B0NCELENMES%4%B0&btnG=

- Storm, J., & Chen, H. C. (2021). The relationships among alarm fatigue, compassion fatigue, burnout and compassion satisfaction in critical care and step-down nurses. *Journal of clinical nursing, 30*(3-4), 443–453. <https://doi.org/10.1111/jocn.15555>
- Lewandowska, K., Weisbrot, M., Cieloszyk, A., Medrzycka-Dabrowska, W., Krupa, S., & Ozga, D. (2020). Impact of Alarm Fatigue on the Work of Nurses in an Intensive Care Environment-A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health, 17*(22), 8409. <https://doi.org/10.3390/ijerph17228409>
- Akturan, S., Güner, Y., Tuncel, B., Üçüncüoğlu, M., & Kurt, T. (2022). Evaluation of alarm fatigue of nurses working in the COVID-19 Intensive Care Service: A mixed methods study. *Journal of clinical nursing, 31*(17-18), 2654–2662. <https://doi.org/10.1111/jocn.16190>
- Seok, Y., Cho, Y., Kim, N., & Suh, E. E. (2023). Degree of Alarm Fatigue and Mental Workload of Hospital Nurses in Intensive Care Units. *Nursing reports (Pavia, Italy), 13*(3), 946–955. <https://doi.org/10.3390/nursrep13030083>
- Salameh, B., Abdallah, J., Alkubati, S. A., & ALBashtawy, M. (2024). Alarm fatigue and perceived stress among critical care nurses in the intensive care units: Palestinian perspectives. *BMC nursing, 23*(1), 261. <https://doi.org/10.1186/s12912-024-01897-x>
- Unal, A., Arsava, E. M., Caglar, G., & Topcuoglu, M. A. (2022). Alarms in a neurocritical care unit: a prospective study. *Journal of clinical monitoring and computing, 36*(4), 995–1001. <https://doi.org/10.1007/s10877-021-00724-x>
- Jeong, Y. J., & Kim, H. (2023). Critical care nurses' perceptions and practices towards clinical alarms. *Nursing in critical care, 28*(1), 101–108. <https://doi.org/10.1111/nicc.12751>
- Ding, S., Huang, X., Sun, R., Yang, L., Yang, X., Li, X., Liu, J., Yang, H., Zhou, H., Huang, X., Su, F., Shu, L., Zheng, X., & Wang, X. (2023). The relationship between alarm fatigue and burnout among critical care nurses: A cross-sectional study. *Nursing in critical care, 28*(6), 940–947. <https://doi.org/10.1111/nicc.12899>
- Kızılcık Özkan, Z., Dığın, F., & Osmanlı Karbuz, G. (2023). Yoğun Bakım Hemşirelerinin Alarm Yorgunluğu ve Etkileyen Faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 49*(2), 145-150. <https://doi.org/10.32708/uutfd.1265678>
- Muroi, C., Meier, S., De Luca, V., Mack, D. J., Strässle, C., Schwab, P., Karlen, W., & Keller, E. (2020). Automated False Alarm Reduction in a Real-Life Intensive Care Setting Using Motion Detection. *Neurocritical care, 32*(2), 419–426. <https://doi.org/10.1007/s12028-019-00711-w>
- Ruppel, H., Funk, M., Whittemore, R., Wung, S. F., Bonafide, C. P., & Powell Kennedy, H. (2019). Critical care nurses' clinical reasoning about physiologic monitor alarm customisation: An interpretive descriptive study. *Journal of clinical nursing, 28*(15-16), 3033–3041. <https://doi.org/10.1111/jocn.14866>
- Claudio, D., Deb, S., & Diegel, E. (2021). A Framework to Assess Alarm Fatigue Indicators in Critical Care Staff. *Critical care explorations, 3*(6), e0464. <https://doi.org/10.1097/CCE.0000000000000464>
- Dursun Ergezen, F., & Kol, E. (2020). Nurses' responses to monitor alarms in an intensive care unit: An observational study. *Intensive & critical care nursing, 59*, 102845. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2020.102845>
- Dee, S. A., Tucciarone, J., Plotkin, G., & Mallilo, C. (2022). Determining the Impact of an Alarm Management Program on Alarm Fatigue among ICU and Telemetry RNs: An Evidence Based Research Project. *SAGE open nursing, 8*, 23779608221098713. <https://doi.org/10.1177/23779608221098713>

Emergency Care Research Institute (ECRI). ECRI's Top 10 Patient Safety Concerns for 2024. Date of Access: 13.06.2024. Access Address: <https://blog.ecri.org/2024-concerns>

Özen, N. , Onay, T. & Terzioğlu, F. (2019). Hemşirelerin Tıbbi Hata Eğilimlerinin ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 6 (2) , 283-292. Retrieved from; <https://dergipark.org.tr/pub/hsp/issue/45569/451510>

Şen, H.T., Bilgin, O., Alan, H., & Polat, Ş. (2024). The relationship between alarm fatigue and compassion fatigue in intensive care nurses. Nursing Economic\$, 42(2), 69-78, 101. <https://doi.org/10.62116/NEC.2024.42.2.69>

Paredath MS., Al Jarary LK (2023). The effect of applying alarm fatigue strategies related to nursing performance. Int J Res Med Sci. 2023 Apr;11(4):1073-1079. DOI: <https://dx.doi.org/10.18203/2320-6012.ijrms20230846>.

Asadi, N., Salmani, F., Asgari, N. *et al.* Alarm fatigue and moral distress in ICU nurses in COVID pandemic. *BMC Nurs* **21**, 125 (2022). <https://doi.org/10.1186/s12912-022-00909-y>

Gündoğan, G., & Erdağı Oral, S. (2023). The effects of alarm fatigue on the tendency to make medical errors in nurses working in intensive care units. *Nursing in critical care*, 28(6), 996–1003. <https://doi.org/10.1111/nicc.12969>

Salant, P. ve Dillman, D. A. How to conduct your own survey. New York: Wiley, 1994.

Kahraman, C. (2020). Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Hemşirelerin Alarm Yorgunluğu Ölçeği'nin Türkiye'deki Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Özata M, Altuncan H. Development and validity and reliability analysis of nurses' medical error tendency scale, II. In: Kırılmaz E, ed. International Health Performance and Quality Congress Proceedings Book. Ministry of Health Publications; 2010:3-20.

Zhao, Y., Wan, M., Liu, H., & Ma, M. (2021). The Current Situation and Influencing Factors of the Alarm Fatigue of Nurses' Medical Equipment in the Intensive Care Unit Based on Intelligent Medical Care. *Journal of healthcare engineering*, 2021, 9994303. <https://doi.org/10.1155/2021/9994303>

Cho, O. M., Kim, H., Lee, Y. W., & Cho, I. (2016). Clinical Alarms in Intensive Care Units: Perceived Obstacles of Alarm Management and Alarm Fatigue in Nurses. *Healthcare informatics research*, 22(1), 46–53. <https://doi.org/10.4258/hir.2016.22.1.46>

Anderson, H. R., Borgen, A. C., Christnacht, R., Ng, J., Weller, J. G., Davison, H. N., Noseworthy, P. A., Olson, R., O'Laughlin, D., Disrud, L., & Kashou, A. H. (2023). Stats on the desats: alarm fatigue and the implications for patient safety. *BMJ open quality*, 12(3), e002262. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2023-002262>

Akturan, S., Güner, Y., Tuncel, B., Üçüncüoğlu, M., & Kurt, T. (2022). Evaluation of alarm fatigue of nurses working in the COVID-19 Intensive Care Service: A mixed methods study. *Journal of clinical nursing*, 31(17-18), 2654–2662. <https://doi.org/10.1111/jocn.16190>

Yüksel, A., Akbulut, T., & Bahadır Yılmaz, E. (2019). Hemşirelerde stresle baş etme ve tıbbi hataya eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 6(4), 288-294. <https://dergipark.org.tr/pub/sagakaderg/issue/51048/653841>

Karaca Sivrikaya, S., & Şimşek Kara, A. (2019). Hemşirelerin Tıbbi Hata Yapma Eğilimlerinin İncelenmesi. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(1), 7-14. https://dergipark.org.tr/pub/balikesirsbd/issue/44009/500275#article_cite

Westbrook, J. I., Coiera, E., Dunsmuir, W. T., Brown, B. M., Kelk, N., Paoloni, R., & Tran, C. (2010). The impact of interruptions on clinical task completion. *Quality & safety in health care*, 19(4), 284–289. <https://doi.org/10.1136/qshc.2009.039255>

Sözer T. Fall detection with unsupervised anomaly detection approach. *Bitlis Eren Univ J Sci*. 2022;11(1):88-98. doi:10.17798/bitlisfen.997760

Clemens AE. Effectiveness of Physiological Alarm Management Strategies to Prevent Alarm Fatigue. Doctoral dissertation. Walden University; 2019. <https://www.studocu.com/en-us/document/concordia-university-texas/microbiology-for-health-sciences/discussion-6-and-responses/89599700>

Knisely, B. M., Levine, C., Kharod, K. C., & Vaughn-Cooke, M. (2020). An Analysis of FDA Adverse Event Reporting Data for Trends in Medical Device Use Error. *Proceedings of the International Symposium on Human Factors and Ergonomics in Health Care*, 9(1), 130-134. <https://doi.org/10.1177/2327857920091024>

Mohsen, M. M., Gab Allah, A. R., Amer, N. A., Rashed, A. B., & Shokr, E. A. (2021). Team Strategies and Tools to Enhance Performance and Patient Safety at primary healthcare units: Effect on patients' outcomes. *Nursing forum*, 56(4), 849–859. <https://doi.org/10.1111/nuf.12627>

THE EFFECT OF WHATSAPP SUPPORTED TRAINING ON NURSES' SELF-EFFICACY AND MEDICATION ERROR TENDENCY FOR SAFE PARENTERAL DRUG ADMINISTRATION

Gülten Karahan Okuroğlu¹, Gülizar Demir², Nazlı Yaman², Gizem Güneş³, Ayşe Nur Karagöz²

¹Marmara University Faculty of Health Sciences Department of Nursing Fundamentals /
Assoc. Prof. Dr.

²Marmara University Health Sciences Institute Nursing Fundamentals USA/ Master's Student

³Üsküdar University Faculty of Health Sciences Department of Nursing / Res.Asst.

Introduction and Aim

Safe medication administration is a crucial component of patient safety. Numerous studies recommend providing nurses with training to reduce medication errors. However, no studies were found using instant messaging applications for this purpose. This study aims to evaluate the impact of WhatsApp-supported education on nurses' self-efficacy in safe parenteral drug administration and their tendency for medication errors.

Method

This quasi-experimental study used a pre-test, post-test, single-group design. The study involved 1,242 nurses from two hospitals in Istanbul: 486 from a hospital on the Anatolian side and 756 from the European side. Using G-Power for sample size calculation, 35 nurses from the Anatolian side and 65 from the European side were selected via stratified sampling. Data were gathered using the Demographic Information Form, the Self-Efficacy Scale for Safe Parenteral Drug Administration, and the "Medication and Transfusion Practices" subscale of the Tendency to Medical Error Scale. A WhatsApp group was created for the participants, and 89 nurses completed the pre-test. Over four weeks, educational materials, including videos and animations on parenteral drug administration (covering topics like dosage calculations and administration routes), were shared. Reminder messages were also sent before medication times. Two weeks after the training, the same scales were administered, with 54 nurses completing the post-test.

Results

The post-test mean score on the Self-Efficacy Scale for Safe Parenteral Drug Administration was significantly higher than the pre-test score ($p=0.010$). However, there was no significant change in the Tendency to Medical Error Scale ($p=0.110$). A weak positive correlation between self-efficacy and medication error tendency before training ($r=0.217$, $p=0.041$) became moderate after training ($r=0.548$, $p<0.001$).

Conclusion

WhatsApp-supported education is an effective method that can be implemented in hospitals to improve nurses' self-efficacy.

Anahtar Kelimeler: medication error WhatsApp-supported education self-efficacy safe medication administration

HEMŞİRELERİN GÜVENLİ PARENTERAL İLAÇ UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖZ-YETERLİKLERİ VE İLAÇ HATASI EĞİLİMLERİ ÜZERİNE WHATSAPP DESTEKLİ EĞİTİMİN ETKİSİ

Gùlten Karahan Okurođlu¹, Gùlizar Demir², Nazlı Yaman², Gizem Güneş³, Ayşe Nur Karagöz²

¹Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Esasları ABD/ Doç.Dr.

²Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları ABD/ Yüksek Lisans Öğrencisi

³Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü/ Arş.Gör.

Giriş ve Amaç: Hasta güvenliği kavramının içerisinde güvenli ilaç uygulamaları önemli bir yere sahiptir. Literatürde birçok araştırmada ilaç hatalarını önlemeye ve azaltmaya yönelik hemşirelere eğitim verilmesi önerilmektedir. Ancak çalışmalar incelendiğinde hemşirelerin ilaç uygulama bilgi ve becerilerini geliştirmek için anlık mesajlaşma uygulamaları üzerinden yürütölen bir eğitimin kullanıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada hemşirelerin güvenli parenteral ilaç uygulamalarına ilişkin öz-yeterlikleri ve ilaç hatası eğilimleri üzerine WhatsApp destekli eğitimin etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma ön test-son test tek gruplu yarı deneysel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini İstanbul’da Anadolu yakasındaki bir hastaneden (n=486) ve Avrupa yakasındaki bir hastaneden (n=756) olmak üzere 1242 hemşire oluşturmaktadır. Örneklem sayısı G-Power kullanılarak hesaplanmıştır ve tabakalı örnekleme yöntemi ile Anadolu yakasındaki hastaneden 35 hemşire, Avrupa yakasındaki hastaneden 65 hemşire belirlenmiştir. Katılımcılardan Tanıtıcı Bilgi Formu, Güvenli Parenteral İlaç Uygulama Öz-Yeterlik Ölçeği, Tıbbi Hataya Eğilim Ölçeği “İlaç ve Transfüzyon Uygulamaları” alt boyutu kullanılarak veriler toplanmıştır. Katılımcılara WhatsApp grubu oluşturulup ön test uygulanmıştır. Ön testte 89 katılımcıya ulaşılmıştır. Ön test verilerinin toplanmasından sonra 4 hafta boyunca ilaç uygulamada doğru ve kontrol ilkeleri, ilaç reaksiyonları, doz hesaplamaları, ilaç uygulama yolları, parenteral ilaç uygulama prosedürleri gibi parenteral ilaç uygulamaları konulu animasyon ve videolardan oluşan eğitim metaryalleri paylaşılmıştır. Ayrıca tedavi saatlerinden yarım saat önce hatırlatma mesajları paylaşılmıştır. Eğitimden 2 hafta sonra aynı ölçekler ile son-test uygulanmıştır. Son-testte 54 katılımcıya ulaşılmıştır.

Bulgular: Son test Güvenli Parenteral İlaç Uygulama Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamasının ön test puan ortalamasına göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir (p=0,010).Eğitim öncesi ve eğitim sonrası uygulanan Tıbbi Hataya Eğilim Ölçeğinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir(p=0,110).Eğitim öncesi güvenli parenteral ilaç uygulamaya ilişkin öz-yeterlik ölçeği ile ilaç hatasına eğilim ölçeği arasında pozitif yönlü zayıf derece anlamlı bir ilişki varken (r=0,217, p=0,041) eğitim sonrası bu ilişki orta düzey olarak belirlenmiştir. (r=0,548, p<0,001)

Sonuç: WhatsApp destekli eğitimin etkin ve yararlı, hastanelerde uygulanabilir bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ilaç hatası whatsapp destekli eğitim öz-yeterlik güvenli ilaç uygulama

Kaynakça: Agency for Healthcare Research and Quality. Hospital Survey on Patient Safety Culture. <https://www.ahrq.gov/sops/surveys/hospital/index.html> Erişim Tarihi: 05.04.2023

Akgün Şahin, Z., & Kardaş Özdemir, F. (2015). Hemşirelerin tıbbi hata yapma eğilimlerinin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(3), 210-214.

Alipour, S., Moini, A., Jafari-Adli, S., Gharaie, N., & Mansouri, K. (2012). Comparison of teaching about breast cancer via mobile or traditional learning methods in gynecology residents. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 13(9), 4593-4595.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>

Ben Natan, M., Haikin, T., Wiesel, R. (2018). Breastfeeding knowledge, attitudes, intentions, and perception of support from educational institutions among nursing students and students from other faculties: A descriptive cross-sectional study. *Nurse Education Today*, 68, 66–70. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.05.026>

Çelik Durmuş, S., Erdem, Y., & Doğan Yılmaz, E. (2022). Hemşirelerin tıbbi hata yapma eğilimleri: Bir kamu üniversite tıp fakültesi hastanesi örneği. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(1), 153-162. <https://doi.org/10.24938/kutfd.1058816>

Elzeky, M. E. H., & Shahine, N. F. M. (2022). Effects of an educational program using a virtual social network on nurses' knowledge and performance of blood pressure measurement: a randomized controlled trial. *BMC nursing*, 21(1), 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12912-022-01137-0>

Güneş, Ü.Y., Gürlek, Ö., Sönmez, M. (2014). Factors contributing to medication errors in Turkey: Nurses' perspectives. *Journal of Nursing Management*, 22(3), 295-303.

Kandemir, A., Yüksel, S. (2020). Cerrahi hemşirelerin tıbbi hata tutum ve eğilimlerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(2), 287-297. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.659960>

Kes, D., Özduvan, B., Çelik, S., Çetin, E. (2021). The effectiveness of short text messages on nurses' arrhythmia interpretation skills. *Nursing in Critical Care*, 1-8. <https://doi.org/10.1111/nicc.12712>

Kırşan, M., Akın Korhan, E., Şimşek, S., Özçiftçi, S., Ceylan, B. (2019). Hemşirelik uygulamalarında ilaç hataları: Bir sistematik derleme. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Science*, 11(1), 35-51. <https://doi.org/10.5336/nurses.2018-62052>

Karahan Okuroğlu, G., Şahin Orak, N., Mamedov, F., Ecevit Alpar, Ş. (2021). Development and validation of the safe parenteral medication administration self-efficacy scale. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 52(6), 267-273.

Manav, G., & Başer, S. (2018). Çocuk hemşirelerinin ilaç hatası yapma durumları ve eğilimlerinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 41-49.

Özata, M., ve Altuncan, H. (2010). Hemşirelikte tıbbi hataya eğilim ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik analizinin yapılması. II. Uluslararası Sağlıkta Performans ve Kalite Kongresi Bildiriler Kitabı, Antalya.

Özen, N., Onay, T., Terzioğlu, F. (2019). Hemşirelerin tıbbi hata eğilimlerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(2), 283-292.

Poon, A., Giroux, S., Eloundou-Enyegue, P., Guimbretiére, F., Dell, N. (2019, Mayıs, 4-9). Engaging high school students in Cameroon with exam practice quizzes via SMS and WhatsApp(Konferans).CHI 2019, Glasgow, İskoçya, İngiltere.

Saffari, M., Ghanizadeh, G., & Koenig, H. G. (2014). Health education via mobile text messaging for glycemic control in adults with type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis. *Primary Care Diabetes*, 8(4), 275-285.

Şahin, Z.A., Özdemir, F.K. (2015). Examination of the tendency for nursing malpractice and affecting factors. *Journal of Education and Research in Nursing*, 12(3), 210-214.

T.C. Sağlık Bakanlığı Güvenlik Raporlama Sistemi (2017). Türkiye İstatistikleri. <https://www.saglikaktuel.com/d/file/28439,grs2017-sonpdf.pdf>. Erişim Tarihi: 05.04.2023

Tayal, A., Singh, S. (2017). Performance of health professionals. *International Journal of Indian Psychology*, 4, 27–34.

Uzuntarla, E., & Tural Büyük, E. (2021). Hemşirelerin ilaç uygulama hata deneyimleri ile ilaç hata nedenlerine yönelik algıları. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 641-654. <https://doi.org/10.47115/jshs.1001431>

Whittemore, R., Siverly, L., Wischik, D. L., Whitehouse, C. R. (2020). An umbrella review of text message programs for adults with Type 2 diabetes. *Diabetes Educator*, 46(6), 514-526.

Woods, D., Attwell, A., Ross, K., Theron, G. (2012). Text messages as a learning tool for midwives. *South African Medical Journal*, 102(2), 100-101.

World Health Organization (2019). 10 facts on patient safety. https://www.who.int/features/factfiles/patient_safety/en/Erişim tarihi: 05.04.2023

Yıldız, F.T., Yıldız, İ. (2020). Hemşirelerin ilaç uygulama hatalarına yönelik bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Science and Health*, 1(1), 29-41.

Yılmaz, Ş., Yalım, N. Y. (2020). The effect of medical error education on the knowledge and attitudes of nursing students. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 170-177. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.652313>

THE EFFECT OF PREOPERATIVE FASTING AND FLUID RESTRICTION ON PATIENT'S BLOOD SUGAR, DEHYDRATION, AND ANXIETY LEVELS

Aylin Güçlü Demirel¹, Hülya Bulut², Sevil Güler²

¹Yüksek İhtisas University

²Gazi University

Introduction and Objective: Prolonged preoperative fasting and fluid restriction may cause anxiety, dehydration and increased insulin resistance in patients. Especially in the perioperative period, thirst is associated not only with hydration but also with patient comfort. However, there are limited studies on the effect of preoperative thirst on dehydration. This study aims to determine the effects of preoperative fasting and fluid restriction on patient's blood glucose, dehydration and anxiety.

Method: This descriptive-correlational study was conducted with 92 elective laparoscopic cholecystectomy patients in the general surgery clinic of a university hospital. Among the data collection forms, the Questionnaire on Socio-demographic Characteristics and State Anxiety Scale were administered preoperatively, and the Dehydration and Blood Glucose Monitoring Form and Visual Analog Scale (VAS) were administered three times in total: preoperative period, postoperative 2nd hour and postoperative 8th hour. Necessary permissions were obtained for the study.

Results: The mean fasting time was $16,65 \pm 2,80$ hours and the mean fluid restriction time was $15,85 \pm 2,95$ hours. A statistically significant correlation was found between the mean preoperative fasting time and preoperative prominence of lines on the tongue, postoperative 2nd hour skin turgor return time and VAS nausea score, and postoperative 8th hour skin turgor return time dehydration findings ($p < 0,05$). A statistically significant correlation was found between preoperative mean duration of fluid restriction and preoperative prominence of lines on the tongue and VAS nausea and thirst score, postoperative prominence of lines on the tongue, pulse rate, VAS nausea score at the 2nd hour, and skin turgor return time and pulse rate at the 8th hour postoperatively ($p < 0,05$). Prolonged fasting was associated with higher anxiety levels ($p < 0,05$), while fluid restriction had no significant effect on anxiety ($p > 0,05$).

Conclusion: Preoperative prolonged fasting and fluid restriction negatively impacted anxiety and blood glucose levels in patients, also leading to some signs of dehydration.

Anahtar Kelimeler: preoperative fasting, anxiety, blood glucose level, dehydration, surgical nursing

PREOPERATİF AÇLIK VE SIVI KISITLAMASININ HASTANIN KAN ŞEKERİ, DEHİDRATASYON VE ANKSİYETE DÜZEYİ ÜZERİNE ETKİSİ

Aylin Güçlü Demirel¹, Hülya Bulut², Sevil Güler²

¹Yüksek İhtisas Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Ameliyat öncesi uzayan açlık ve sıvı kısıtlaması, hastalarda anksiyete, dehidratasyon ve insülin direncinin artmasına neden olabilmektedir. Özellikle perioperatif dönemde susuzluk, sadece hidrasyon değil, aynı zamanda hastanın rahatlığıyla da ilişkilidir. Ancak, preoperatif susuzluğun dehidratasyon üzerindeki etkisine dair sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu araştırma preoperatif açlık ve sıvı kısıtlamasının hastanın kan şekeri, dehidratasyon ve anksiyete üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı türdeki bu araştırma, bir üniversite hastanesinin genel cerrahi kliniğinde, 92 elektif laparoskopik kolesistektomi hastası ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama formlarından Sosyo-demografik Özelliklere İlişkin Soru Formu ve Durumluk Kaygı Ölçeği preoperatif dönemde, Dehidratasyon ve Kan Şekeri Takip Formu ve Görsel Kıyaslama Ölçeği (GKÖ) ise preoperatif dönem, postoperatif 2.saat ve postoperatif 8. saat olmak üzere toplam üç kere uygulanmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır.

Bulgular: Hastaların ortalama açlık süresi 16,65±2,80 saat, ortalama sıvı kısıtlama süresi ise 15,85±2,95 saattir. Preoperatif ortalama açlık süresi ile preoperatif dilde çizgilerin belirginleşmesi, postoperatif 2.saat deri turgoru dönüş zamanı ve GKÖ bulantı skoru, postoperatif 8.saat deri turgoru dönüş zamanı dehidratasyon bulguları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0,05). Preoperatif ortalama sıvı kısıtlama süresi ile de preoperatif dilde çizgilerin belirginleşmesi ve GKÖ bulantı ve susama skoru, postoperatif 2.saat dilde çizgilerin belirginleşmesi, nabız sayısı, GKÖ bulantı skoru, postoperatif 8.saat ise deri turgoru dönüş zamanı ve nabız sayısı dehidratasyon bulguları arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (p<0,05). Açlık süresinin uzaması daha yüksek anksiyete ile ilişkilendirilirken (p<0,05), sıvı kısıtlamasının anksiyete üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır (p>0,05).

Sonuç: Ameliyat öncesi uzun süren açlık ve sıvı kısıtlaması, hastalarda anksiyete ve kan şekeri düzeyini olumsuz etkilerden bazı dehidratasyon bulgularının da ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: preoperatif açlık, kaygı, kan şekeri düzeyi, dehidratasyon, cerrahi hemşiresi

Kaynakça:

Nascimento, L. A. d., Garcia, A. K. A., Conchon, M. F., Aroni, P., Pierotti, I., Martins, P. R., . . . Fonseca, L. F. (2020). Advances in the management of perioperative patients' thirst. *AORN journal*, *111*(2), 165-179.

Choi, Y. S., Cho, B. W., Kim, H. J., Lee, Y. S., Park, K. K., & Lee, B. (2022). Effect of Preoperative Oral Carbohydrates on Insulin Resistance in Older Adults Who Underwent Total Hip or Knee

Arthroplasty: A Prospective Randomized Trial. *Journal of the American Academy of Orthopaedic Surgeons*, 30(20), 971-978.

Fekede, M. S., Abebe, B. A., & Awol, M. A. (2022). Assessment of adherence to preoperative fasting guidelines and associated patient discomfort in adult elective surgical patients in public hospitals of Addis Ababa, Ethiopia: a multicenter cross-sectional study. *IJS Short Reports*, 7(4), e60.

He, Y., Wang, R., Wang, F., Chen, L., Shang, T., & Zheng, L. (2022). The clinical effect and safety of new preoperative fasting time guidelines for elective surgery: a systematic review and meta-analysis. *Gland Surgery*, 11(3), 563.

Tosun, B., Yava, A., & Açıkkel, C. (2015). Evaluating the effects of preoperative fasting and fluid limitation. *International journal of nursing practice*, 21(2), 156-165.

THE RELATIONSHIP OF GENDER ROLE ATTITUDES TOWARDS MEN WITH DEPRESSION, ANXIETY AND STRESS

Seda Dölcek¹, Elif Zehra Polat², Deniz Ateş²

¹Doğuş University, Vocational School, Department of First and Emergency Aid Istanbul, Turkey

²Istanbul Gedik University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, İstanbul, Turkey

Introduction and Objective: This study was designed to examine the relationship between gender role attitudes toward men and depression, anxiety, and stress.

Materials and Methods: This research was conducted between October 2023 and March 2024 using the snowball method with 450 participants among males aged 18 and over living in Istanbul. Before conducting the research, permission was obtained from the authors of scales used, ethical permission from the ethics committee of Istanbul Gedik University, and consent to participate from the participants. The research data were collected using the Introductory Information Form, Men Oriented Gender Roles Attitudes Scale, and Depression Anxiety Stress Scale-21 (DASS-21) developed by the researchers.

Results: The average age of the participants participating in the study was 23.36, 83.1% were single, 60.9% had equal income and expenses, 68.4% were high school graduates, 62.4% were employed and 51.8% had been working for 0-1 years. It was found that the working year had an effect on the Gender Role Attitude Towards Men financial responsibility score, and as the working year increased, the financial responsibility level increased ($p=0.014$). A positive and weakly significant relationship was found between the DAS-21 Anxiety Dimension score and the Gender Role Attitude Towards Men Sexist Social Violence Dimension score ($p=0.04$). No relationship was found between the other sub-dimensions of DAS-21 and Gender Role Attitude Towards Men ($p>0.05$). Statistical Package for the Social Sciences was used in data analysis. Cronbach's alpha analysis was applied to obtain reliability data of the scales used. Descriptive statistics were used to evaluate the individual characteristics of the participants and scale scores. Pearson correlation statistics were applied to examine the relationship between the scales used. The significance level was evaluated at $p<0.05$.

Conclusion: As a result of the research, a positive weak relationship was found between sexist social violence and individuals' anxiety.

Anahtar Kelimeler: Men's Health, Men's Mental Health, Mental Health, Gender

ERKEĞE YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMUNUN DEPRESYON, ANKSİYETE VE STRES İLE İLİŞKİSİ

Seda Dülcek¹, Elif Zehra Polat², Deniz Ateş²

¹Doğuş Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Bölümü İstanbul, Türkiye

²İstanbul Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul,
Türkiye

*Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

Giriş ve Amaç: Bu çalışma, erkeklere yönelik toplumsal cinsiyet rolü tutumları ile depresyon, anksiyete ve stres arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tasarlandı.

Gereç ve Yöntem: Bu araştırma İstanbul’da yaşayan 18 yaş ve üzeri erkeklerde 450 katılımcı ile kartopu yöntemi kullanılarak Ekim 2023-Mart 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırma yürütülmeden önce kullanılan ölçeklerin yazarlarından izin, İstanbul Gedik Üniversitesi’nin enin etik kurulundan etik izin ve katılımcılardan katılım onam izni alındı. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen Tanıtıcı Bilgi Formu, Erkeğe Yönelik Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu Ölçeği ve Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği-21 (DASÖ-21) kullanılarak toplandı. Veri analizinde Statistical Package for the Social Sciences kullanıldı. Kullanılan ölçeklerin güvenilirlik verilerini elde etmek için Cronbach’s alfa analizi uygulandı. Katılımcı bireysel özellikleri ve ölçek puanlarının değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanıldı. Kullanılan ölçeklerin birbiriyle ilişkisini incelemek amacıyla Pearson korelasyon istatistiği uygulandı. $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi olarak değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan katılımcıların yaş ortalaması 23.36, %83,1’inin bekar olduğu, %60,9’unun gelir gidere denk olduğu, %68,4’ünün lise mezunu olduğu, %62,4’ünün çalışıyor olduğu, %51,8’inin 0-1 yıldır çalıştığı saptanmıştır. Çalışma yılının Erkeğe Yönelik Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu maddi sorumluluk puanında üzerinde etkili olduğu, çalışma yıl süresi arttıkça maddi sorumluluk düzeyinin arttığı bulundu ($p=0.014$). DASÖ-21 Anksiyete Boyut puanı ile Erkeğe Yönelik Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu Cinsiyetçi Sosyal Şiddet Boyut puanı arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulundu ($p=0.04$). DASÖ-21 ve Erkeğe Yönelik Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu diğer alt boyutları arasında ilişki bulunmadı ($p > 0.05$).

Sonuç: Araştırma sonucunda cinsiyetçi sosyal şiddet ile bireylerin anksiyetesi arasında pozitif zayıf ilişki bulundu.

Anahtar Kelimeler: Erkek Sağlığı, Erkek Ruh Sağlığı, Ruh Sağlığı, Toplumsal Cinsiyet.

PEDIATRIC PATIENT LOSS THROUGH THE EYES OF NURSING STUDENTS: SHARING EXPERIENCES REGARDING DEATH

Kadriye Demir¹

¹Lokman Hekim University

Introduction: The concept of death and the concept of child together can be a complex experience, especially during student years.

Aim: The aim of this study is to examine nursing students' experiences of pediatric patient loss.

Method: This study was conducted using the qualitative research method. The study group consists of 3 students studying in the nursing department of a university in the 2023-2024 academic year, who have experience with the death of a pediatric patient they provided care for during their Pediatric Health and Diseases Nursing clinical practice. They were asked to keep a diary at home in the evening regarding this experience. The researcher took a copy of the written diaries the next day and conducted individual interviews with each student. The diary and individual interview records were examined using the content analysis method.

Findings: It was determined that students attributed different meanings to the pediatric loss they experienced. However, all 3 students made negative descriptions of death (an unacceptable situation, helplessness, a sad farewell, the sands of the hourglass running out, etc.). It was stated that reporting the death of a pediatric patient to the family was a more difficult situation compared to an adult patient. In particular, the importance of death care and emotional support provided to the mother by the pediatric nurse was emphasized. Although experiencing the loss of a patient during clinical practice was difficult for students, it was seen as quite valuable in terms of creating important awareness about the professionalism of the nursing profession.

Conclusion: It can be stated that nurses' perceptions of death were shaped during their university years. The death of a pediatric patient can be more traumatic for students. It is important for students who experience the loss of a patient during clinical practice to be supported with activities such as keeping a diary and having individual meetings with the clinical guide.

Anahtar Kelimeler: Death, Experience, Nursing, Student, Qualitative research

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ GÖZÜNDEN PEDIATRİK HASTA KAYBI: ÖLÜME İLİŞKİN DENEYİM PAYLAŞIMI

Kadriye Demir¹

¹Lokman Hekim Üniversitesi

Giriş: Ölüm kavramı ile çocuk kavramının bir arada olması özellikle öğrencilik yıllarında karmaşık bir deneyim olabilmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin pediatrik hasta kaybına yönelik deneyimlerinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu çalışma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında bir üniversitenin hemşirelik bölümünde okuyan, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulaması sırasında bakım verdikleri pediatrik hastanın ölümüne ilişkin deneyim sahibi olan 3 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler aynı gün, aynı serviste klinik uygulama yaptıkları sırada bir saatlik bir acil müdahale sonrası pediatrik bir hastanın ölümünü deneyimlemiştir. Yaşadıkları bu deneyim ile ilgili akşam evde günlük tutmaları istenmiştir. Sonraki gün araştırmacı yazılan günlüklerin bir kopyasını almış ve her bir öğrenci ile bireysel görüşme yapmıştır. Günlük ve bireysel görüşme kayıtları içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin deneyimlenen pediatrik kayba farklı anlamlar yüklediği belirlenmiştir. Bununla birlikte, 3 öğrenci de ölüme ilişkin negatif betimlemeler (kabullenilemeyen bir durum, çaresizlik, üzgün bir veda, kum saatinin kumlarının bitmesi vb.) yapmıştır. Pediatrik hastanın ölümünün aile yakınlarına bildirilmesinin yetişkin hastaya oranla daha zor bir durum olduğu belirtilmiştir. Özellikle, eksitus bakımının ve anneye pediatri hemşiresi tarafından duygusal destek sağlanmasının önemine vurgu yapılmıştır. Öğrencilerin klinik uygulama sırasında pediatrik hasta kaybı yaşadığında, kendi duygu ve düşüncelerini düzenleyemediği, ne yapması gerektiğini bilemediği ve bu deneyimi klinik rehberi ile paylaşmak istediği belirlenmiştir. Klinik uygulama sırasında hasta kaybı deneyimlemek öğrenciler açısından zor olsa da hemşirelik mesleğinin profesyonelliği ile ilgili önemli farkındalıklar yaratması açısından oldukça değerli görülmüştür.

Sonuç: Hemşirelerin ölüme ilişkin algılarının üniversite yıllarında şekillendiği ifade edilebilir. Pediatrik bir hastanın ölümü öğrenciler açısından daha travmatik olabilmektedir. Klinik uygulama sırasında hasta kaybı yaşayan öğrencilerin günlük tutmak ve klinik rehber ile bireysel görüşmeler yapmak gibi etkinlikler ile desteklenmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Deneyim, Hemşirelik, Nitel araştırma, Öğrenci, Ölüm

CHALLENGES IN ACCESSING HEALTH SERVICES FOR MIGRANTS

Mücahide Öner¹, Bilge Kalanlar²

¹Bitlis Eren University

²Hacettepe University

Introduction and Aim: The challenges faced by migrants in accessing health services is a global problem. In many countries, migrants face barriers to accessing health services and find health services less accessible than the general population. To identify the difficulties faced by migrants in accessing health services.

Method: The study was conducted by searching in English through PubMed, Web of Science, and CINAHL, with keywords such as “migration and access to health services”. Between 2009-2024, qualitative studies were included in the search.

Results: As a result of the search, a total of 1409 articles were accessed. Of these, a total of 172 articles were included in the study.

In the studies, it was determined that migrants face individual, administrative, and cultural difficulties in accessing and utilizing health services. These barriers include discrimination, lack of knowledge about the health system, lack of health professionals and specialists according to the needs of the population, and inability to take time off for medical appointments due to work conditions and high costs. Lack of awareness about the health system, culturally inappropriate services, different perceptions of illness and stigma, and limited language skills were identified as barriers to accessing health services. In addition, long waiting times, uncertainty about how to access treatment, doubts about whether treatment is beneficial, distrust in the skills of professionals, and negative experiences in interactions with clinicians were identified.

Other barriers to accessing health services, particularly for undocumented migrants, lack of information, administrative requirements, language difficulties, and fear of being reported, as well as discriminatory practices and denial of care, are also cited as barriers to accessing health services.

Conclusion: Existing data on migrants' health status, needs and access to health services needs to be improved to provide the best health care tailored to the needs of migrants.

Anahtar Kelimeler: Emergency call, emergency call centre, migrant

TEACHERS' KNOWLEDGE AND ATTITUDES TOWARD EPILEPSY: RELATIONSHIP WITH HEALTH LITERACY AND ANXIETY

Nebahat Bora Güneş², Melike Taşdelen Baş¹

¹Selcuk University Aksehir Kadir Yallagoz Health School, Department of Nursing Konya,
Türkiye

²Hacettepe University Faculty of Nursing, Department of Child Health and Diseases Nursing,
Ankara, Türkiye

Background: Epilepsy is indeed prevalent and can significantly impact students in school settings. Teachers having knowledge about epilepsy is crucial for ensuring student safety and maintaining educational continuity.

Aim: This is study cross-sectional descriptive design. The aim of this study is to determine the relationship between teachers' health literacy and health anxiety and their knowledge and attitudes towards epilepsy.

Methods: The research was conducted in primary, middle, and high schools located in Ankara, the capital of Turkey. A total of 205 teachers participated and completed socio-demographic forms, Epilepsy Knowledge and Attitude Inventories, Health Literacy, and Health Anxiety scales.

Results: The study examined the relationship between teachers' knowledge and attitudes toward epilepsy, and their health literacy and health anxiety. Teachers with personal experience (e.g. family member with epilepsy, witnessing a seizure) had higher epilepsy knowledge scores. Epilepsy knowledge was negatively correlated with the "negative consequences" dimension of health anxiety, as well as overall health literacy. Epilepsy attitudes were negatively correlated with health anxiety subscales, but positively correlated with health literacy.

Conclusion: The results highlight the complex interplay between teachers' epilepsy-related knowledge/attitudes and their general health-related factors like anxiety and literacy. The authors emphasize the importance of targeted educational interventions to improve teachers' understanding and support for students with epilepsy.

Anahtar Kelimeler: epilepsy, knowledge, attitude, health literacy, anxiety, teacher, nursing

ÖĞRETMENLERİN EPİLEPSİ KONUSUNDAKİ BİLGİ VE TUTUMLARI: SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE ANKSİYETE İLE İLİŞKİSİ

Nebahat Bora Güneş², Melike Taşdelen Baş¹

¹Selçuk Üniversitesi Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu Akşehir / Konya / Türkiye

²Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Ankara / Türkiye

Epilepsi çocukluk döneminde görülen yaygın bir hastalıktır ve okul ortamındaki öğrencileri önemli ölçüde etkileyebilir. Öğretmenlerin epilepsi hakkında bilgi sahibi olması, öğrenci güvenliğini sağlamak ve eğitim sürekliliğini korumak için çok önemlidir.

Amaç: Bu çalışma, kesitsel tanımlayıcı bir tasarıma sahiptir. Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin sağlık okuryazarlığı ve sağlık anksiyetesi ile epilepsiye yönelik bilgi ve tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Araştırma, Türkiye'nin başkenti Ankara'da bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerde gerçekleştirilmiştir. Toplamda 205 öğretmen sosyo-demografik formlar, Epilepsi Bilgi ve Tutum Envanterleri, Sağlık Okuryazarlığı ve Sağlık Anksiyetesi ölçeklerini tamamlamıştır.

Sonuç: Çalışma, öğretmenlerin epilepsiye yönelik bilgi ve tutumları ile sağlık okuryazarlığı ve sağlık anksiyetesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kişisel deneyime sahip (örneğin, aile üyesinde epilepsi olması, nöbete tanık olma) öğretmenlerin epilepsi bilgi puanları daha yüksek çıkmıştır. Epilepsi bilgisi, sağlık anksiyetesinin "olumsuz sonuçlar" boyutu ve genel sağlık okuryazarlığı ile negatif korelasyon göstermiştir. Epilepsi tutumları sağlık anksiyetesi alt ölçekleri ile negatif korelasyon gösterirken, sağlık okuryazarlığı ile pozitif korelasyon göstermiştir. Sonuçlar, öğretmenlerin epilepsiyle ilgili bilgi ve tutumları ile genel sağlıkla ilgili faktörler arasındaki karmaşık etkileşimi vurgulamaktadır. Yazarlar, öğretmenlerin epilepsi hakkındaki anlayışını ve epilepsi hastası öğrencilere desteğini artırmak için hedeflenmiş eğitim müdahalelerinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: epilepsi, bilgi, tutum, sağlık okuryazarlığı, anksiyete, öğretmen, hemşirelik

Kaynakça: Auer T, Schreppel P, Erker T, Schwarzer C. Impaired chloride homeostasis in epilepsy: molecular basis, impact on treatment, and current treatment approaches. *Pharmacology & Therapeutics*. 2020;205:107422.

Bastos F, Cross, JH. Epilepsy. *Handbook of clinical neurology*. 2020;174:137-58. doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-444-64148-9.00011-9>.

Rubenstein S, Levy A. Seizures in childhood: aetiology, diagnosis, treatment, and what the future may hold. *Neurology*. 2019;7:62-70.

Canpolat M, Kumandas S, Poyrazoglu HG, Gumus H, Elmali F, Per H. Prevalence and risk factors of epilepsy among school children in Kayseri City Center, an urban area in Central Anatolia, Turkey. *Seizure*. 2014;23(9):708-16.

Huseyinoglu N, Ozben S, Arhan E, Palanci Y, Gunes N. Prevalence and risk factors of epilepsy among school children in eastern Turkey. *Pediatric neurology*. 2012;47(1):13-8.

- Aydin A, Ergor A, Ergor G, Dirik E. The prevalence of epilepsy amongst school children in Izmir, Turkey. *Seizure*. 2002;11(6):392-
- Beghi E. Addressing the burden of epilepsy: Many unmet needs. *Pharmacological research*. 2016;107:79-84.
- Davies S, Heyman I, Goodman R. A population survey of mental health problems in children with epilepsy. *Developmental medicine and child neurology*. 2003;45(5):292-5.
- Wu YP, Follansbee-Junger K, Rausch J, Modi A. Parent and family stress factors predict health-related quality in pediatric patients with new-onset epilepsy. *Epilepsia*. 2014;55(6):866-77.
10. Elhassan MA, Alemairy AA, Amara ZM, Hamadelneel AA, Mohamed AH, Elaimer AA. Epilepsy: knowledge, attitude, and practice among secondary school teachers in Khartoum State. *Neurology and therapy*. 2017;6:225-35.
11. Kotsaki K. A Historical Review on Stigma of Epilepsy and its Interactive Factors. *Global Journal of Intellectual and Developmental Disabilities*. 2022;9:001-0010.
12. Ustuner Top F, Cam HH, Bora Güneş N. Perceptions of stigma of children with epilepsy and their parents and its effects on social life. *Current Psychology*. 2023:1-10.
13. Assadeck H, Toudou Daouda M, Moussa Konate M, Mamadou Z, Douma Maïga D, Sanoussi S. Knowledge, attitudes, and practices with respect to epilepsy among primary and secondary school teachers in the city of Niamey, Niger. *Brain and behavior*. 2020;10(3):e01539.
14. Karabulut N, Abi Ö. Primary school teachers' health literacy levels, knowledge, and attitudes toward childhood epilepsy. *Epilepsy & Behavior*. 2022;127:108511.
15. Sansa E, Fray S, Jamoussi H, Chebbi S, Mahmoud MB, Ali NB, et al. Knowledge and attitudes toward epilepsy among teachers in Tunisia. *Epilepsy & Behavior*. 2021;123:108260.
16. Jones C, Atkinson P, Cross JH, Reilly C. Knowledge of and attitudes towards epilepsy among teachers: a systematic review. *Epilepsy & Behavior*. 2018;87:59-68.
17. Liu C, Wang D, Liu C, Jiang J, Wang X, Chen H, et al. What is the meaning of health literacy? A systematic review and qualitative synthesis. *Family Medicine and Community Health*. 2020;8.
18. Aleid DK, Alanazi AA, Kokandi AA, Aljahany MS. Epilepsy and Seizures: Knowledge, Attitudes and First Aid Practice Among School Teachers in Saudi Arabia. *Epilepsy & Seizure*. 2020;12(1):28-39.
19. Alharthi WM, Almalki SR, Alkhaldi AA, Althobati NM, Alomairi NE, Atalah AA. Knowledge, Attitude and Practice About Epilepsy among Elementary School teachers in Taif City, Saudi Arabia. *Middle East Journal of Family Medicine*. 2019;17(12).
20. Alkhotani AM, Almalki WM, Alkhotani AM, Turkistani MA. Makkah female teachers' knowledge of seizure first aid. *Epilepsy & Behavior*. 2019;98:10-3.
21. Kolahi AA, Ghorbanpur-Valukolaei M, Abbasi-Kangevari M, Farsar AR. Knowledge, attitudes, and first-aid measures about epilepsy among primary school teachers in northern Iran. *Acta Neurologica Scandinavica*. 2018;138(1):85-92.
22. Chatzipanagiotou P, Katsarou E. Crisis Management, School Leadership in Disruptive Times and the Recovery of Schools in the Post COVID-19 Era: A Systematic Literature Review. *Education Sciences*. 2023;13(2):118.

23. Yang L, Lu Q, Tang W, Ji J, Tang P, Jiang Y, et al. Teachers' experiences of managing children with epilepsy in school: A qualitative study. *Epilepsy & Behavior*. 2021;121:108039.
  24. Abramowitz JS, Olatunji BO, Deacon BJ. Health anxiety, hypochondriasis, and the anxiety disorders. *Behavior therapy*. 2007;38(1):86-94.
  25. Asmundson GJ, Abramowitz JS, Richter AA, Whedon M. Health anxiety: current perspectives and future directions. *Current psychiatry reports*. 2010;12:306-12.
  26. Barrett JC. Teaching teachers about school health emergencies. *The Journal of School Nursing*. 2001;17(6):316-22.
  27. Özdin S, Bayrak Özdin Ş. Levels and predictors of anxiety, depression and health anxiety during COVID-19 pandemic in Turkish society: The importance of gender. *International journal of social psychiatry*. 2020;66(5):504-11.
  28. Okan O, Paakkari L, Dadaczynski K. Health literacy in schools. *State of the Art*. 2020.
  29. Ankara Çankaya Milli Eğitim Müdürlüğü. 2023. Available from: <https://cankaya.meb.gov.tr/>.
  30. Aydemir N. Developing two different measures for assessing knowledge of and attitudes toward epilepsy for the Turkish population. *Epilepsy & Behavior*. 2008;12(1):84-9.
  31. Aydemir Ö, Kirpınar I, Sati T, Uykur B, Cengiz C. Sağlık Anksiyetesi Ölçeği'nin Türkçe için Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*. 2013;50(4).
  32. Salkovskis PM, Rimes KA, Warwick H, Clark D. The Health Anxiety Inventory: development and validation of scales for the measurement of health anxiety and hypochondriasis. *Psychological medicine*. 2002;32(5):843-53.
  33. Okyay P, Abacıgil F, Harlak H. Turkey Health Literacy Scale-32. *TC Sağlık Bakanlığı*. 2016:43-61.
  34. Bishop M, Boag EM. Teachers' knowledge about epilepsy and attitudes toward students with epilepsy: results of a national survey. *Epilepsy & Behavior*. 2006;8(2):397-405.
  35. Kampra M, Tzerakis NG, Losidis S, Katsarou E, Voudris K, Mastroianni S, et al. Teachers' knowledge about epilepsy in Greece: Information sources and attitudes towards children with epilepsy during school time. *Epilepsy & Behavior*. 2016;60:218-24.
  36. Iannone LF, Roberti R, Arena G, Mammone S, Pulitano P, De Sarro G, et al. Assessing knowledge and attitudes toward epilepsy among schoolteachers and students: Implications for inclusion and safety in the educational system. *Plos one*. 2021;16(4):e0249681.
  37. Asmundson GJ, Taylor S. How health anxiety influences responses to viral outbreaks like COVID-19: What all decision-makers, health authorities, and health care professionals need to know. *Journal of anxiety disorders*. 2020;71:102211.
  38. Du X, Withhöft M, Zhang T, Shi C, Ren Z. Interpretation bias in health anxiety: a systematic review and meta-analysis. *Psychological medicine*. 2023;53(1):34-45.
  39. Yilmazel G. Teachers' Negative Attitudes and Limited Health Literacy Levels as Risks for Low Awareness of Epilepsy in Turkey. *Journal of Preventive Medicine and Public Health*. 2023;56(6):573.
- Nutbeam D, McGill B, Premkumar P. Improving health literacy in community populations: a review of progress. *Health promotion international*. 2018;33(5):901-11.

THE EFFECT OF PERCEPTION OF MENOPAUSE AND PERSONALITY TRAITS ON MENOPAUSAL SYMPTOMS OF WOMEN IN THE CLIMACTERIC PERIOD: STRUCTURAL EQUATION MODELING

Aynur Kızılırmak¹, Pelin Calpbinici¹, Nur Şifa Yavuz¹

¹Department of Obstetrics and Gynecology Nursing, Department of Nursing, Semra and Vefa Küçük Faculty of Health Sciences, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Nevşehir, Türkiye

Objective: This study was conducted to examine the effect of perception of menopause and personality traits on menopausal symptoms of climacteric women using structural equation model analysis.

Method: The study was descriptive and correlational. Data were collected from 196 women aged between 45-64 years in the climacteric period. "Personal Information Form", "Menopause Symptoms Rating Scale (MSRS)", "Menopause Attitudes Scale (MAS)" and "Cervantes Personality Scale (CPS)" were used to collect the data.

Results: The mean age of the women in the study was 52.57±5.00 years. It was determined that 82.7% of the women entered menopause, the mean age at menopause was 47.95±4.65 years, and 87.7% of the women who entered menopause naturally. The mean score of women's MSRS was 16.07±8.29 and the mean scores of MSRS subscale were as follows; Somatic Complaints 6.07±3.36, Psychological Complaints 5.95±3.54, Urogenital Complaints 4.04±2.57. The mean MAS score of the women was 41.65±9.18, and the mean scores of the sub-dimensions of the CPS were as follows: Extroversion/Introversion 14.07±5.15, Emotional Balance/Neuroticism 17.41±5.45, Consistent/Inconsistent 17.54±4.10. Fit index values according to the structural equation model created to examine the effect of women's perception of menopause and personality traits on menopausal symptoms:

$\chi^2/sd=2.036$; $RMR=0.437$; $GFI=0.994$; $AGFI=0.918$; $NFI=0.990$; $IFI=0.995$; $TLI=0.946$; $CFI=0.995$; $RMS EA=0.073$ and the model fit was found to be excellent. According to the model result; women's Extraversion/Introversion Somatic Complaints ($\beta =0.171$, $p<0.05$), Urogenital Complaints ($\beta =0.172$, $p<0.05$); Emotional Stability/Neuroticism directly positively affects Somatic Complaints ($\beta =0.211$, $p<0.05$), Psychological Complaints ($\beta =0.267$, $p<0.05$), Urogenital Complaints ($\beta =0.370$, $p<0.05$). At the same time, MITQ directly affects Somatic Complaints ($\beta =-0.158$, $p<0.05$), Psychological Complaints ($\beta =-0.225$, $p<0.05$), Urogenital Complaints ($\beta =-0.171$, $p<0.05$) negatively.

Conclusion: Personality traits and perceptions of menopause affect women's menopausal symptoms. Considering the effect of personality traits on menopausal symptoms, it is thought that early identification of risky groups and planning appropriate nursing care for them will be effective in preventing negative health consequences that women may experience.

Anahtar Kelimeler: Women, Menopause, Personality Traits, Menopause Perception, Menopause Symptoms

KLİMAKTERİK DÖNEMDEKİ KADINLARIN MENOPOZ ALGISININ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN MENOPOZ SEMPTOMLARINA ETKİSİ: YAPISAL EŞİTLİK MODELİ

Aynur Kızılırmak¹, Pelin Calpbınici¹, Nur Şifa Yavuz¹

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Semra ve Vefa Küçük Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Nevşehir, Türkiye

Amaç: Bu araştırma, klimakterik dönemdeki kadınların menopoza algısının ve kişilik özelliklerinin menopoza semptomlarına etkisinin yapısal eşitlik modeli analizi ile incelemesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve korelasyonel tiptedir. Araştırmanın verileri klimakterik dönemde 45-64 yaşları arasında olan 196 kadından toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, “Kişisel Bilgi Formu”, “Menopoza Semptomları Değerlendirme Ölçeği (MSDÖ)”, “Menopoza İlişkin Tutum Ölçeği (MİTÖ)” ve “Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ)” kullanılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce ilgili üniversitenin etik kurulu’ndan yazılı onay ve ilgili kurumdan yazılı izin alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada kadınların yaş ortalaması 52.57±5.00 bulunmuştur. Kadınların %70.9’u ilköğretim mezunu olduğu, %63.3’ünün ev hanımı olduğu, %61.7’sinin gelir durumu gidere eşit olduğu saptanmıştır. Kadınların %82.7’si menopoza girdiği, ortalama menopoza yaşının ise 47.95±4.65 olduğu, menopoza giren kadınların %87.7’si doğal yolla girdiği belirlenmiştir. Kadınların MSDÖ puan ortalaması 16.07±8.29 MSDÖ alt ölçek puan ortalamaları ise; Somatik Şikayetler 6.07±3.36, Psikolojik Şikayetler 5.95±3.54, Ürogenital Şikayetler 4.04±2.57 olarak bulunmuştur. Kadınların MİTÖ puan ortalaması 41.65±9.18, CKÖ alt boyut puan ortalamaları ise; Dışa/İç Dönük Olma 14.07±5.15, Duygusal Denge/Nörotizm 17.41±5.45, Tutarlı/Tutarsız Olma 17.54±4.10 saptanmıştır. Kadınların menopoza algısının ve kişilik özelliklerinin menopoza semptomlarına etkisini incelemek için oluşturulan yapısal eşitlik modeline göre uyum indeksi değerleri: $\chi^2 /sd=2.036$; RMR=0.437; GFI=0.994; AGFI=0.918; NFI=0.990; IFI= 0.995; TLI=0.946; CFI= 0.995; RMSEA=0.073 olarak bulunmuş ve model uyumunun mükemmel olduğu saptanmıştır. Model sonucuna göre; kadınların Dışa/İç Dönük Olma Somatik Şikayetleri ($\beta=0.171$, $p<0.05$), Ürogenital Şikayetleri ($\beta=0.172$, $p<0.05$); Duygusal Denge/Nörotizm Somatik Şikayetleri ($\beta=0.211$, $p<0.05$), Psikolojik Şikayetleri ($\beta=0.267$, $p<0.05$), Ürogenital Şikayetleri ($\beta=0.370$, $p<0.05$) doğrudan olumlu yönde etkilemektedir. Aynı zamanda MİTÖ Somatik Şikayetleri ($\beta=-0.158$, $p<0.05$), Psikolojik Şikayetleri ($\beta=-0.225$, $p<0.05$), Ürogenital Şikayetleri ($\beta=-0.171$, $p<0.05$) doğrudan olumsuz yönde etkilemektedir.

Sonuç: Kişilik özellikleri ve menopoza algıları kadınların menopoza ilişkin semptomlarını etkilemektedir. Kişilik özelliklerinin menopoza semptomları üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, riskli grupların erken dönemde menopoza girmesi ve bunlara yönelik uygun hemşirelik bakımının planlanması, kadının yaşayabileceği olumsuz sağlık sonuçlarının önlenmesinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Menopoza, Kişilik Özellikleri, Menopoza Algısı, Menopoza Semptomları

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN STRESS, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND PRENATAL ATTACHMENT IN HIGH-RISK PREGNANT WOMEN

Sümevra Topal¹, Sinem Yalınzoğlu Çaka², Sinem Öztürkler², Birgöl Erdoğan²

¹Kahramanmaraş İstiklal University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Child Health and Diseases Nursing, Kahramanmaraş, Türkiye

²Kocaeli University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Child
Health and Diseases Nursing, Kocaeli, Türkiye

Introduction and Aim: High-risk pregnancies include various situations that increase the likelihood of negative outcomes. Therefore, the presence of psychological resilience is important for managing perceived stress and protecting psychosocial health. The aim of this study is to examine the relationship between stress and psychological resilience and prenatal attachment in high-risk pregnant women.

Method: The sample of this study, which used a descriptive and cross-sectional research design, consisted of 143 high-risk pregnant women. Data were collected using the "Connor–Davidson Resilience Scale (CD-RISC)", "Pregnancy Stress Rating Scale (PSRS)", "Prenatal Attachment Inventory (PAI)". Pearson correlation analysis was used to investigate the relationship between stress, resilience and prenatal attachment.

Results: When the participants' scale total score averages were examined, it was determined that there was a positive relationship between PAI and CD-RISC ($r = -0.310$; $p = 0.000$) and its subscales (as psychological resilience increases, prenatal attachment increases). It was determined that there was a significant negative relationship between PAI and PSRS ($r = -0.312$; $p = 0.000$) and its sub-dimensions (prenatal attachment decreases as pregnancy stress increases). Additionally, when the CD-RISC and PSRS scale total score averages were examined, it was determined that there was a significant negative relationship (as psychological resilience increases, pregnancy stress decreases) ($r = -0.376$; $p = 0.000$).

Conclusion: As a result, it was determined that stress and psychological resilience are two important factors affecting the attachment levels of expectant mothers in the prenatal period. In the planning and evaluation of nursing care during the prenatal period, it should be taken into consideration that a multidisciplinary approach is needed to determine the current psychological resilience levels of high-risk pregnant women, to allow deeper exploration of the dynamics that may play a role in the development of this level, to provide support to the extent needed.

Key words: Stress, Psychological Resilience, Prenatal Attachment, Nursing Care

Anahtar Kelimeler: Stress, psychological resilience, prenatal attachment, nursing care

YÜKSEK RİSKLİ GEBELERDE STRES VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIĞIN PRENATAL BAĞLANMA İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Sümevra Topal¹, Sinem Yalınzoğlu Çaka², Sinem Öztürkler², Birgöl Erdoğan²

¹Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye

²Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kocaeli, Türkiye

Giriş ve Amaç: Yüksek riskli gebelikler, gebe ve fetus için olumsuz sonuçlar oluşturan çeşitli durumları içermektedir. Bu nedenle algılanan stresin yönetimi ve psikososyal sağlığın korunması için psikolojik sağlamlık önemlidir. Bu çalışmanın amacı, yüksek riskli gebelerde algılanan stres ve psikolojik sağlamlığın prenatal bağlanma ile ilişkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel araştırma deseni kullanılan bu araştırmanın örneklemini 143 yüksek riskli gebe oluşturdu. Veriler “Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (CDPSÖ)”, “Gebelik Stresi Değerlendirme Ölçeği (GSDÖ)” ve “Prenatal Bağlanma Envanteri (PBE)” kullanılarak toplandı. Stres, psikolojik sağlamlık ve prenatal bağlanma arasındaki ilişkiyi araştırmak için Pearson korelasyon analizi uygulandı.

Bulgular: Gebelerin yaş ortalaması 29.32±5.75 ve gebelik haftası ortalaması 32.05±4.79 idi. Katılımcıların bazı sosyodemografik değişkenler ile ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptandı (p<0.05). Katılımcıların ölçek toplam puan ortalamaları incelendiğinde PBE ile CDPSÖ (r= -0.310; p=0.000) ve alt boyutları (p<0.05) ile arasında pozitif yönde (psikolojik sağlamlık arttıkça prenatal bağlanmada artış) olduğu saptandı. PBE ile GSDÖ (r= -0.312; p=0.000) ve alt boyutları (p<0.05) arasında ise negatif yönde (gebelik stresi arttıkça prenatal bağlanmada azalma) anlamlı bir ilişki olduğu saptandı. Ayrıca CDPSÖ ve GSDÖ ölçek toplan puan ortalamaları incelendiğinde negatif yönde (psikolojik sağlamlık arttıkça gebelik stresinde azalma) anlamlı bir ilişki olduğu saptandı (r= -0.376; p=0.000).

Sonuç: Sonuç olarak stres ve psikolojik sağlamlığın, anne adaylarının prenatal dönemde bağlanma düzeylerini etkileyen iki önemli faktör olduğu saptandı. Özellikle yüksek riskli gebelik geçiren anne adayının gerekli müdahale programları ve destek sistemleri aracılığı ile psikolojik sağlamlığının artırılarak gebelik stresinin azaltılması hem prenatal hem de postnatal dönemde anne- bebek bağlanmasını olumlu yönde etkileyeceğini düşünmekteyiz. Prenatal dönemde gerçekleştirilen hemşirelik bakımının planlanması ve değerlendirilmesinde, yüksek riskli gebelerin mevcut psikolojik sağlamlık düzeylerini tespit etmek, bu düzeyin gelişiminde rol oynayabilecek dinamiklerin daha derinden keşfedilmesine olanak tanımak ve gereksinim duyulan ölçüde desteklenmesine aracı olabilmek için multidisipliner bir yaklaşıma ihtiyaç olduğu göz önüne alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Stres, Psikolojik Sağlamlık, Prenatal Bağlanma, Hemşirelik Bakımı

Kaynakça:

1. Noroozi, M., Gholami, M., & Mohebbi-Dehnavi, Z. (2020). The relationship between hope and resilience with promoting maternal attachment to the fetus during pregnancy. *Journal of Education and Health Promotion*, 9(1),54.
2. Nie, R., Pan, M., & Liu, X. (2023). The mediation role of resilience and postpartum traumatic stress disorder on parenteral attachment and the maternal-infant bonding. *BMC Psychology*, 11(1), 359.
3. Yılmaz, E.B., &Şahin, E. (2019). Factors associated with prenatal distress levels of pregnant women. *Jornal of Psychiatric Nursing/ Psikiyatri Hemsireleri Dernegi*, 10(3).

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE LEADERSHIP EFFECTIVENESS OF NURSE MANAGERS AND CRISIS MANAGEMENT IN THE COVID-19 PANDEMIC

Sibel Aydın Akçakaya³, Nurcan Bilgin¹, Ümran Bingöl², Adalet Koca Kutlu¹

¹Manisa Celal Bayar University (Institute of Health Science)

²Provincial Health Directorate of İzmir (Project Coordination Unit)

³Ege University Hospital

Introduction and Purpose: It is assumed that crisis management can be achieved when nurse managers fulfill their roles and responsibilities with effective leadership. The purpose of this study is to examine the relationship between the leadership effectiveness of nurse managers and crisis management during the COVID-19 pandemic.

Method: The sample of this study includes 281 nurses who were in the hospital between January and July 2022 and agreed to participate in the study. Data were collected using a Information Form, Leadership Effectiveness Scale, and Crisis Management Skills Scale. Data analysis involved coding in a statistical software package, calculating descriptive statistics and percentage distributions. The normality of the data distribution was tested using the Kolmogorov-Smirnov test. Since the data did not follow a normal distribution, the Kruskal-Wallis test and Spearman correlation analysis were used.

Findings: The average score of nurses' evaluations of their upper managers' leadership effectiveness during the COVID-19 pandemic was 8.12 ± 2.52 , and the average score for crisis management approach was 8.17 ± 2.39 . The average score of nurse managers on the Leadership Effectiveness Scale was 4.18 ± 0.99 , and on the Crisis Management Skills Scale was 4.10 ± 0.87 . There was a high positive correlation between the Leadership Effectiveness Scale and the pre-crisis and crisis sub-dimensions and the Crisis Management Skills Scale scores (rs: 0.740; rs: 0.726; rs: 0.789, respectively). A moderate positive correlation was found between the Leadership Effectiveness Scale and the post-crisis sub-dimension score (rs: 0.689). Significant differences were found between nurse managers' positions and the scores on the Leadership Effectiveness Scale and Crisis Management Skills Scale and their sub-dimensions ($p < 0.05$).

Conclusion: The study concludes that the leadership effectiveness of nurse managers is crucial for crisis management during the COVID-19 pandemic. Therefore, it is recommended to enhance leadership skills of nurse managers to better cope with crisis situations.

Anahtar Kelimeler: Nurse managers, leadership, leadership effectiveness, crisis, crisis management

COVID-19 PANDEMİSİNDE YÖNETİCİ HEMŞİRELERİN LİDERLİK ETKİNLİĞİ İLE KRİZ YÖNETİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Sibel Aydın Akçakaya³, Nurcan Bilgin¹, Ümran Bingöl², Adalet Koca Kutlu¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi (Sağlık Bilimleri Enstitüsü)

²İzmir İl Sağlık Müdürlüğü (Proje Koordinatörlüğü Birimi)

³Ege Üniversitesi Hastanesi

Giriş ve Amaç: Covid-19 pandemisinde yönetici hemşirelere birçok rol ve sorumluluk yüklenmektedir. Etkili liderlikle rol ve sorumluluklar gerçekleştirildiğinde kriz yönetiminin sağlanabileceği varsayılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemisinde yönetici hemşirelerin liderlik etkinliği ile kriz yönetimi arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Analitik-kesitsel tipte olan bu araştırmanın evrenini 450 hemşire, örneklemini ise Ocak-Temmuz 2022 tarihleri arasında hastanede olup, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 281 hemşire oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak Bilgi Formu, Lider Etkinliği Ölçeği ve Kriz Yönetimi Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizleri istatistik paket programında kodlanarak, tanıtıcı bilgilerin sayı yüzde dağılımları ve tanımlayıcı istatistikleri hesaplandı. Verilerin normal dağılımı Kolmogorov Simirnov normallik testi ile test edildi. Veriler normal dağılım göstermediğinden Kruskal Wallis testi ve Spearman korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin değerlendirdiği bir üst yöneticilerinin covid-19 pandemi sürecindeki lider etkinliği puan ortalaması $8,12 \pm 2,52$, kriz yönetimi yaklaşımı puan ortalaması ise $8,17 \pm 2,39$ olarak saptanmıştır. Yönetici hemşirelerin lider etkinliği ölçeği puan ortalaması $4,18 \pm 0,99$ ve kriz yönetimi becerileri ölçeği puan ortalaması $4,10 \pm 0,87$ olarak bulunmuştur. Çalışmada, lider etkinliği ölçeği ile kriz öncesi dönem, kriz dönemi alt boyutları ve kriz yönetimi becerileri ölçeği puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ilişki vardı (sırasıyla, $r_s: 0,740$; $r_s: 0,726$; $r_s: 0,789$). Lider etkinliği ölçeği ile kriz sonrası dönem alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta derecede ilişki olduğu belirlendi ($r_s: 0,689$). Yönetici hemşirelerin pozisyonları ile Lider Etkinliği Ölçeği ve Kriz Yönetimi Becerileri Ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı fark olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Sorumlu hemşire ve hemşirelik hizmetleri müdür yardımcısı olarak görev yapan hemşirelerin puan ortalamaları hemşirelik hizmetleri müdürü olarak görev yapan hemşirelerin puan ortalamalarına göre daha yüksekti.

Sonuç: Bu çalışmada, Covid-19 pandemisinde yönetici hemşirelerin liderlik etkinliklerinin kriz yönetiminde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, yönetici hemşirelerin kriz durumları ile daha iyi baş edebilmesi için liderlik becerilerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yönetici hemşireler, liderlik, liderlik etkinliği, kriz, kriz yönetimi

Kaynakça:

1. Acar N. Hemşirelerin Yöneticilerinde Algıladıkları Liderlik Davranışları İle Kendi Performansları Arasındaki İlişki. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğretim Üyesi B. Öztürk).Konya, 2019.
2. Tengilimoğlu D, Akbolat M, Işık O. Sağlık İşletmeleri Yönetimi. Nobel Yayın Dağıtım, 2017, İstanbul
3. Topaloğlu F. Kriz Yönetiminde Liderlik: İşletmelerde Kriz Yönetiminin Otantik Liderlik Özellikleri

- Açısından İncelenmesi Muğla İli Araştırması, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. S. Taslak). Muğla, 2019.
4. Balaban S. Kriz Yönetiminde Liderlik ve Liderlik Özelliklerinin Kriz Yönetimine Etkisi Üzerine Bir Araştırma, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Ö. Toprak). İstanbul, 2018.
5. Ardil U. Liderlik Stilllerinin Çalışan Hemşirelerin Motivasyonuna Etkisi: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Uygulaması, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. L. B. Kıdak). İzmir, 2019.
6. Yazıcı E. Yönetici Hemşirelerin Liderlik Tarzı ile Hemşirelerin Örgütsel Bağlılığı Arasındaki İlişki, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğretim Üyesi G. Akkaya). Çanakkale, 2020.
7. Tokuç F. Liderlik ve Hemşirelik Hizmetlerinde Yönetim, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yard. Doç. Dr. L. Şimşek). Tekirdağ, 2017.
8. Tengilimoğlu D. Kamu Ve Özel Sektör Örgütlerinde Liderlik Davranış Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2005; 14; 4: 1-16.
9. Kahraman N. İstanbul İlindeki Bir Özel Hastanede Çalışan Hemşirelerin Kriz Ve Kriz Yönetimi İle İlgili Düşünceleri. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. N. Bahçecik). İstanbul, 2009.
10. Tutar H. Kriz Ve Stres Yönetimi. Seçkin İşletme ile Finans . Ankara; 2021
11. Işık M. Hemşire Yöneticilerin Kriz Yönetimine İlişkin Yaklaşımlarının Belirlenmesi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Aytolan Yıldırım). İstanbul, 2012.
12. Güreşçi M. Covid-19 Salgınında Türkiye’de Kriz Yönetimi İletişimi: T.C. Sağlık Bakanlığı. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD). 2020; 5; 7: 53-65
13. <https://www.icn.ch/news/icn-highlights-top-priorities-beat-covid-19> (Erişim: 21.03.2021)
14. Duygulu S, Açıl Başaran S, Özdemir Kuruca E, Erdat Y. COVID-19 Salgını: Yönetici Hemşirelerin Rol ve Sorumlulukları. Uhemfad-Johufon .2020; 7(Özel Sayı): 34-46
15. Baki S, Piyal B. Covid-19 Pandemisi ve Benzeri Olağanüstü Durumlarda Sağlık Çalışanları Açısından İş-Aile Çatışması. Sağlık ve Toplum. Temmuz. 2020; Özel Sayı: 119-123
16. Ateş Yerköy A, Okur F. Covid-19 Pandemisinde Gizli Kahramanlar: Hemşire Liderler. Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi. 2020; 3; 6: 625-638
17. Terzioğlu F. COVID-19 Sürecinde Sağlık Sistemlerinin Zorlukların Üstesinden Gelebileme Kapasitesinin Geliştirilmesi ve Hemşireler ile Diğer Sağlık Profesyonellerinin Güçlendirilmesi. Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi. 2020; 14: 76-83
18. <https://covid19.who.int/> (Erişim:17.03.2021)
19. <https://covid19.who.int/region/euro/country/tr> (Erişim:17.03.2021)
20. Yılmaz T. Lider Etkinliği Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması Çalışması. KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi. Ekim. 2014; 2; 11: 1-24
21. Aksu A, Deveci S. İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetimi Becerileri. e-Journal of New World Sciences Academy. 2009; 2; 4: 448-464
22. King G. Narcissism and Effective Crisis Management: A Review of Potential Problems and Pitfalls. Journal of Contingencies and Crisis Management. Aralık. 2007; 4; 15: 183-193
23. Tutar H. Kriz ve Stres Yönetimi. 5. Basım. Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar: Ankara; 2021.

THE RELATIONSHIP BETWEEN HEALTH LITERACY AND CANCER SCREENINGS PARTICIPATION IN AGRICULTURAL WORKERS: A DESCRIPTIVE STUDY

İrem Huri Karabıyık¹, Ayşegül Ilgaz²

¹Afyonkarahisar Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Public Health Nursing, Afyonkarahisar, Turkey

²Akdeniz University, Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing, Antalya, Turkey

Introduction and Aim: Individuals working in agriculture may experience various health problems as a result of exposure to toxic substances, particularly pesticides. Adequate health literacy is necessary to protect and enhance the well-being of agricultural workers. Agricultural workers have poor cancer screening participation frequency. It is unclear how health literacy and cancer screening are related. This study aimed to explore the relationship between the health literacy level and cancer screening participation among agricultural workers.

Method: This descriptive-relationship-seeking design study was conducted with 340 individuals working in agriculture from December 2023 to February 2024. Data were collected face to face with the Personal Information Form, Turkey Health Literacy Scale-32 and Cancer Screening Participation Status Questionnaire.

Results: Participants were found to have 32.1% inadequate health literacy level and 33.5% problem/limited health literacy level. Of the women working in agriculture, 37.3% had undergone HPV DNA testing, 35.7% had regular mammography, 17.0% had breast self-examination and 1.8% had clinical breast examination. Among the participants, 27.6% participated in fecal occult blood test and 21.1% in colonoscopy. A urologist examined 38.8% of men working in agriculture and 34.9% had their PSA level checked. Health literacy levels of individuals who were older, had a single marital status, and had longer working hours (years) in agriculture were significantly lower ($p < .05$). A significant relationship was found between the participants' status of performing BSE and participating in prostate cancer screenings and their health literacy levels ($p < .05$).

Conclusion: Two-thirds of agricultural workers did not have adequate health literacy. The percentage of participation in cancer screenings did not exceed one-third. Therefore qualitative studies should be conducted to investigate the reasons why agricultural workers do not participate in cancer screenings, initiatives to increase health literacy should be planned and cancer screenings should be recommended to agricultural workers by health professionals.

Anahtar Kelimeler: agricultural workers, cancer screening, health literacy

TARIMDA ÇALIŞAN BİREYLERİN SAĞLIK OKURYAZARLIĞI SEVİYESİ İLE KANSER TARAMALARINA KATILIM DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

İrem Huri Karabıyık¹, Ayşegül Ilgaz²

¹Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Halk Sağlığı
Hemşireliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye

²Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakùltesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı,
Antalya, Türkiye

Giriş ve Amaç: Tarımda çalışan bireyler başta pestisitler olmak üzere toksik maddelere maruz kalmannın bir sonucu olarak çeşitli sağlık problemleri yaşayabilmektedir. Pestisit maruziyetinin bazı kanserlerin gelişimi için riskli bir durum olabileceği belirtilmektedir. Tarımda çalışan bireylerin sağlığını korumak ve geliştirmek için sağlık okuryazarlığı seviyelerinin yeterli olması gerekmektedir. Bu bireylerin kanser tarama programlarına katılım oranları düşüktür. Literatürde tarım çalışanlarının sağlık okuryazarlığı seviyelerini ve kanser taramalarına katılım durumlarını ayrı ayrı ele alan çalışmalar mevcut olsa da bu bireylerin sağlık okuryazarlığı seviyesi ile kanser taramalarına katılım durumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, tarımda çalışan bireylerin sağlık okuryazarlığı seviyesi ile kanser taramalarına katılım durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı tasarımda olan bu çalışma, Aralık 2023-Şubat 2024 tarihleri arasında tarımda çalışan 340 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği-32 ve Kanser Taramalarına Katılım Durumu Soru Formu ile yüz yüze toplanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %32,1'i yetersiz sağlık okuryazarlığı ve %33,5'i sorunlu/sınırlı sağlık okuryazarlığı seviyesindedir. Tarımda çalışan kadınların %37,3'ü HPV DNA testi ve düzenli olarak %35,7'si mamografi, %17,0'ı kendi kendine meme muayenesi, %1,8'i klinik meme muayenesi yaptırmıştır. Katılımcıların %27,6'sı gaitada gizli kan testi ve %21,1'i kolonoskopi yaptırmıştır. Tarımda çalışan erkeklerin %38,8'i bir üroloğa başvurmuş ve %34,9'u PSA seviyesini kontrol ettirmiştir. İleri yaşta, bekâr medeni durumu olan ve tarımda çalışma süresi (yıl) uzun olan bireylerin sağlık okuryazarlığı seviyeleri anlamlı bir şekilde daha düşük bulunmuştur ($p<.05$). Katılımcıların kendi kendine meme muayenesi yapma ve prostat kanseri taramalarına katılma durumları ile sağlık okuryazarlığı seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<.05$).

Sonuç: Tarımda çalışan bireylerin üçte ikisinin sağlık okuryazarlığı seviyesi yeterli değildir. Bu bireylerin kanser taramalarına katılım sıklığı üçte biri geçmemiştir. Bu nedenle tarım çalışanlarının kanser taramalarına katılmama nedenlerinin araştırılmasına yönelik kalitatif çalışmalar yapılmalı, sağlık okuryazarlığı seviyelerini artırmaya yönelik girişimler planlanmalı ve bu bireylere sağlık profesyonelleri tarafından kanser taramaları önerilmelidir.

Anahtar Kelimeler: tarım çalışanları, kanser taramaları, sağlık okuryazarlığı

INVESTIGATION OF GLASS PARTICLES REMAINING IN BROKEN AMPOULES WITH OR WITHOUT THE USE OF AUXILIARY EQUIPMENT

Esmâ Akgül¹, Şeyda Öznur Ayçiçek², Büşra Gürçay¹, Azize Alaylı¹

¹Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Sakarya University of Applied Sciences,
Sakarya, Türkiye

²Department of Physical Therapy and Rehabilitation, Faculty of Health Sciences, Sakarya
University of Applied Sciences, Sakarya, Türkiye

Introduction and Aim: Injecting drugs from ampoules poses risks to both employees and patients due to glass particles that can cause injuries and complications. To mitigate this, ampoule crushers have been developed. This study aimed to compare the amount of glass particles in a drug after breaking the ampoule with and without an ampoule breaker, and to evaluate the breaker's effectiveness for safety.

Method: In this experimental study, 50 drug ampoules, which are frequently used in the clinic, included in the nootropic drug group, belonging to a randomly selected company and made of brown glass, were used. The ampoules were broken by a specialized nurse using a breaking apparatus for 25 ampoules and without using the apparatus for 25 ampoules, all of which were broken from the part marked with the opening direction in accordance with clinical practice procedures. Ampoule contents were drawn one by one into a 10 ml 21 gauge sterile syringe frequently used in the clinic. A random 250 µl of the contents of each ampoule was dropped onto standard striped thoma slides. The samples were examined with a microscope at 10x magnification using the field scanning method. The number and size of glass particles observed were noted.

Results: In 10 ml of the drug used, six different shaped glass fragments with an average size of 0.034 mm were observed when an ampoule crusher was used. In the ampoule broken by the nurse, there were four glass fragments with an average size of 0.2075 mm.

Conclusion: Glass particles were found to contaminate the drug in both cases, with and without the use of the ampoule crusher. Experiments and calculations revealed that the use of the ampoule crusher resulted in more but smaller glass particles in the drug, while manual crushing resulted in fewer but larger glass particles.

Anahtar Kelimeler: ampoule crusher, injection, microparticles, occupational health and safety, patient safety

YARDIMCI EKİPMAN KULLANILARAK VEYA KULLANILMADAN KIRILAN AMPULLERDE KALAN CAM PARÇACIKLARININ İNCELENMESİ

Esmâ Akgül¹, Şeyda Öznur Ayçiçek², Büşra Gürçay¹, Azize Alaylı¹

¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Sakarya, Türkiye

²Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve
Rehabilitasyon Bölümü, Sakarya, Türkiye

Giriş ve Amaç: İlaçların ampullerden enjekte edilmesi, yaralanmalara ve komplikasyonlara neden olabilecek cam parçacıkları nedeniyle hem çalışanlar hem de hastalar için risk oluşturmaktadır. Bunu azaltmak için ampul kırıcılar geliştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, klinikte yaygın olarak kullanılan bir ilacın, ampul formunun ampul kırıcı ile ve ampul kırıcı olmadan kırıldıktan sonra ilaçta kalan cam partiküllerini karşılaştırmak ve böylece ampul kırıcının çalışan ve hasta güvenliği açısından kullanılabilirliğini araştırmaktır.

Yöntem: Deneysel türdeki bu araştırmamızda klinikte sıklıkla kullanılan, nootropik ilaç grubuna dahil olan, rastgele seçilmiş bir firmaya ait ve kahverengi camdan imal edilmiş 50 adet ilaç ampülü kullanılmıştır. Ampuller uzman hemşire tarafından kırma aparatı kullanılarak 25 adet ve aparat kullanılmadan 25 adet olmak üzere tamamı açılma yönü işaretli kısımdan klinik uygulama prosedürlerine uygun olarak kırılmıştır. Ampul içerikleri tek tek klinikte sıklıkla kullanılan 10 ml 21 Gauge sterile enjektöre çekilmiştir. Her ampule ait enjektör içeriğinden rastgele 250 µl'lik kısım ayrı ayrı olacak şekilde standart çizgili thoma lamalarının üzerine damlatılmıştır. Örnekler mikroskop ile 10x büyütmede alan taraması yöntemiyle incelenmiştir. Gözlenen cam parçacıklarının sayısı ve boyutları not edilmiştir.

Bulgular: Kullanılan ilacın 10 ml'sinde, ampul kırıcı kullanıldığında ortalama 0.034 mm'lik altı farklı şekilli cam parçası olduğu görülmüştür. Hemşire tarafından kırılan ampulde ise ortalama 0.2075 mm boyutunda dört adet cam parçası olduğu görülmüştür.

Sonuç: Ampul kırıcının kullanıldığı ya da kullanılmadığı iki durumda da cam parçacıklarının ilacı kontamine ettiği görülmüştür. Yapılan deney ve hesaplamalar sonucunda, ampul kırıcı kullanımının ilaçta daha fazla sayıda ancak daha küçük cam parçacıkları ve elle kırmanın ise az sayıda daha büyük boyutlu cam parçalarının oluşmasına neden olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: ampul kırıcı, enjeksiyon, mikropartiküller, iş sağlığı ve güvenliği, hasta güvenliği

Kaynakça:

Belachew, Y. B., Lema, T. B., Germossa, G. N., & Adinew, Y. M. (2017). Blood/body fluid exposure and needle stick/sharp injury among nurses working in public hospitals; Southwest Ethiopia. *Frontiers in public health*, 5, 299. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2017.00299>

Chiannilkulchai, N., & Kejkornkaew, S. (2021). Safety concerns with glass particle contamination: Improving the standard guidelines for preparing medication injections. *International Journal for Quality in Health Care*, 33(2), mzab091. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzab091>

Chiannilkulchai, N., & Kejkornkaew, S. (2020). A comparative study of ampoule breaking and resultant injury among registered nurses. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 24(1), 89-101.

- Çalıkoğlu, E. O., Bedir, B., Akçay, H. B., & Gümüş, A. (2019). Needlestick and sharps injuries among nurses at Ataturk University Research Hospital and their practices after injury. *The European Research Journal*, 5(1), 128-133. <https://doi.org/10.18621/eurj.404827>
- Erkoc Hut, A., & Yazici, Z. A. (2021). Glass particle contamination threat in nursing practice: A pilot study. *Journal of Advanced Nursing*, 77(7), 3189-3191. <https://doi.org/10.1111/jan.14847>
- Erkoç, A., Tan, M., Yürügen, B., Omaz, S., & Yazmacı, D. (2015). Hemşirelerin ilaç ampulü kırarken yaralanma sıklığı ve ampul kırıcılara ilişkin görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 412-420.
- Fry, L. (2015). Glass micro-particulate contamination of intravenous drugs—should we be using filter needles?. *Australian Medical Student Journal*, 6(1), 20-22.
- Hut, A. E. (2018). Hemşirelikte inovatif bir çalışma: Medikal ampul açıcı. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 20(1), 57-61.
- Joo, G.E., Sohng, K.Y., & Park, M.Y. (2016). The effect of different methods of intravenous injection on glass particle contamination from ampules. *SpringerPlus*, 5(1), 1-8. <https://doi.org/10.1186/s40064-015-1632-0>
- Kahriman, I., Polat, S., Ede, G., & Kaptan, D. (2016). Injury experiences and precautions taken by nurses working in pediatric wards towards penetrative/incisive tools. *International Journal of Caring Sciences*, 9(2), 569-578.
- Korkmaz, E., & Karagözoğlu, Ş. (2021). Bir hemşirelik girişimi olan intramüsküler enjeksiyonda alan seçimi: Güncel bilgi ve yaklaşımlar. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 350-357.
- Omaç, M., Eğri, M., & Karaoğlu, L. (2010). Malatya merkez hastanelerinde çalışmakta olan hemşirelerde mesleki kesici delici yaralanma ve hepatit B bulaşıklanma durumları. *Journal of Turgut Ozal Medical Center*, 17(1), 19-25.
- Ozlu, Z. K., Yayla, A. C., Gumus, K., Erdagi, S., Ozlu, I., Ozer, N., Tekin, A., & Tug, O. (2016). The safe use of sharps and needlestick among nurses working in surgical clinics, Turkey. *Eurasian Journal of Emergency Medicine*, 15(4), 187-193. <https://link.gale.com/apps/doc/A486319631/AONE?u=anon~a70aed2&sid=googleScholar&xid=d19fac28>
- Raza, V., Parel, J. T., & Kale, P. (2022). Occupational exposure to blood and body fluids and their knowledge regarding post exposure prophylaxis among nurses in a tertiary care hospital at national capital of India. *International Journal of Advance Research in Medical Surgical Nursing*, 4(1), 36-42. <http://dx.doi.org/10.33545/surgicalnursing.2022.v4.i1a.86>
- Saad, W. I., & Hussein, D. A. (2020). Prevalence of sharps injuries among nursing staff at hospitals in Kirkuk city. *Kufa Journal for Nursing Sciences*, 10(2), 25-30. <https://doi.org/10.36321/kjns.vi20202.2240>
- Sabuncu, N., Alpar, Ş. E., Karabacak, Ü., Karabacak, B. G., Şenturan, L., Orak, N. Ş., & Şahin, A. O. (2015). Hemşirelik esasları: Temel beceriler rehberi (2. Baskı). İstanbul Tıp Kitabevi.
- Schmitt, E., Meybohm, P., Herrmann, E., Ammersbach, K., Endres, R., Lindau, S., Helmer, P., Zacharowski, K., & Neb, H. (2019). In-line filtration of intravenous infusion may reduce organ dysfunction of adult critical patients. *Critical Care*, 23, 1-11. <https://doi.org/10.1186/s13054-019-2618-z>

Söğüt, N. N., & Hut, A. E. (2022). Parenteral ilaçlardaki gizli tehdit: Cam partikül kontaminasyonu. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *11*(3), 1265-1273. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1003849>

Sun, J., Qin, W., Jia, L., Sun, Z., Xu, H., Hui, Y., Gu, A., & Li, W. (2021). Investigation and analysis of sharp injuries among health care workers from 36 hospitals in Shandong Province, China. *BioMed Research International*, 2021, 5698483. <https://doi.org/10.1155/2021/5698483>

Rahayu, P. T., Asmiati, D., & Santosa, A. (2020). Technique to open an ampoule with an “Ampoule Opener” tool. *Medisains*, *18*(3), 110-112. <http://dx.doi.org/10.30595/medisains.v18i3.8371>

Unahalekhaka, A., & Nuthong, P. (2023). Glass particulate adulterated in single dose ampoules: A patient safety concern. *Journal of Clinical Nursing*, *32*(7-8), 1135-1139. <https://doi.org/10.1111/jocn.16336>

Villa, G., Chelazzi, C., Giua, R., Tofani, L., Zagli, G., Boninsegni, P., Pinelli, F., De Gaudio A. R., & Romagnoli, S. (2018). In-line filtration reduces postoperative venous peripheral phlebitis associated with cannulation: a randomized clinical trial. *Anesthesia & Analgesia*, *127*(6), 1367-1374. <https://doi.org/10.1213/ANE.0000000000003393>

Zhang, W., Gu, L., Zhang, Y., & Lu, H. (2022). Syringe tube as ampoule opener: A safe, simple, and effective tool in dermatologic surgery. *Journal of the American Academy of Dermatology*, *86*(3), e101–e102. <https://doi.org/10.1016/j.jaad.2020.05.009>

THE RELATIONSHIP BETWEEN TREATMENT COMPLIANCE LEVELS AND FATALISM TENDENCIES OF INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES; A DESCRIPTIVE AND RELATIONAL RESEARCH

İkra Al¹, Canan Can¹, Ünzüle Savaş¹, Dilan Bozkurt¹, Cevriye Kantarcı¹, Gülten Okurođlu¹,
Derya Emre Yavuz¹

¹Marmara University

Introduction: Diabetes is a disease characterized by 'hyperglycemia', defined as high blood sugar levels due to problems in insulin release. Fatalism emphasizes that actions are under the control of the universe. This mindset emerges when dealing with life's difficulties and while working, imposing a sense of surrender and leading to negligence in health matters. In diabetes, where personal care is essential, the fatalistic approach decreases adherence to treatment. Objective: The study aims to examine the relationship between adherence to treatment and fatalism tendencies in individuals with type 2 diabetes. Method: The study was conducted in various hospitals affiliated with the Istanbul Provincial Health Directorate. Data were collected between April and June 2023. A sample of 180 individuals was formed using the unknown population sampling method based on the prevalence of type 2 diabetes in Turkey. Data were gathered using the Diabetic Individual Diagnostic Form, Type 2 Diabetes Treatment Adherence Scale, and Fatalism Tendency Scale. Descriptive statistics, t-tests for comparing two groups of quantitative data, and variance analysis for comparisons between more than two groups were used in data evaluation. Findings: The average age of the participants was determined to be 51.85±13.186. It was observed that 53.3% of the participants were male, 46.7% were female, and 50% had received primary education. The average duration of diagnosis was 11.1±7.22 years. It was found that 78.3% of the participants had a family history of diabetes. The average scores on the Type 2 Diabetes Treatment Adherence Scale were 80.88±13.627, and on the Fatalism Tendency Scale, they were 64.78±15.09. A significant positive relationship was found between fatalism tendencies, treatment adherence, and age (p<0.001). No significant difference was found between the participants' treatment adherence levels and their gender. Conclusion: A moderate significant relationship was found between treatment adherence and fatalism tendencies. Increasing diabetes education will improve treatment adherence levels.

Anahtar Kelimeler: Diabetes, fatalism, treatment, adaptation

TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERİN TEDAVİYE UYUM DÜZEYLERİ VE KADERCİLİK EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ; TANIMLAYICI VE İLİŞKİSEL BİR ARAŞTIRMA

İkra Al¹, Canan Can¹, Ünzüle Savaş¹, Dilan Bozkurt¹, Cevriye Kantarcı¹, Gülten Okuroğlu¹,
Derya Emre Yavuz¹

¹Marmara Üniversitesi

Giriş: Diyabet, insülin salınımındaki sorun nedeniyle kan şekeri seviyesinin yüksekliği olarak ifade edilen ‘hiperglisemi’ ile karakterize hastalıktır.

Kadercilik, eylemlerin evrenin boyunduruğunda olduğunu vurgular. Bu düşünce hayattaki zorluklarla uğraşırken çalışırken ortaya çıkar. Teslimiyeti dayatır, sağlıkla ilgili ihmalkarlığı beraberinde getirir. Bireysel bakımın şart olduğu diyabette, kadercilik anlayışı tedaviye uyumu azalmaktadır.

Amaç: Çalışmada tip 2 diyabetli bireylerin tedaviye uyumu ve kadercilik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü’ ne bağlı çeşitli hastanelerde gerçekleştirildi. Veriler Nisan-Haziran 2023 tarihleri arasında toplandı. Türkiye tip 2 diyabet prevalansı kullanılarak evreni bilinmeyen örneklem hesabı yapılarak 180 kişi örnekleme oluşturdu. Diyabetli Birey Tanılama Formu, Tip 2 Diyabet Tedaviye Uyum ve Kadercilik Eğilimi Ölçekleri ile veriler toplandı.

Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra, niceliksel verilerin iki grup arası karşılaştırılmasında t testi, ikiden fazla gruplar arası karşılaştırılmasında varyans analizi kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamaları 51,85±13,186 olarak belirlendi. Katılımcıların %53,3’ünün erkek %46,7’sinin kadın olduğu, %50’sinin ilköğretim eğitimi aldığı görüldü. Tanı sürelerinin ortalamasının 11,1± 7,22 olduğu belirlendi. Ailelerinde %78,3’ünün diyabet öyküsü olduğu görüldü. Tip 2 diyabet tedaviye uyum ölçek puan ortalamaları 80,88±13,627, kadercilik eğilimi ölçek puan ortalamaları 64,78± 15,09’du. Kadercilik eğilimleri ve tedaviye uyum ile yaş arasında pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edildi (p<0,001). Katılımcıların tedaviye uyum düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sonuç: Tedaviye uyum ve kadercilik eğilimleri arasında orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Diyabete yönelik eğitimlerin artırılması tedaviye uyum düzeyini arttıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, kadercilik, tedavi, uyum

Kaynakça: Akar, Z., Bebiş, H., Özdemir, S. (2014). Diyabetli hastaların bazı sosyo-demografik özellikleri ile sağlık inançları arasındaki ilişki. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 30 (3),32- 46.

2. Akbaş, E. (2022). Sağlık & Bilim 2022, Hemşirelik-3, 1. Basım,139-143.

3. Akgül, E., Taşkın Yılmaz, F., Çolak, L., Küçük, H. (2022). Hemşirelik öğrencilerinde kaderciliğin sağlığı geliştirici ve koruyucu davranışlar ile ilişkisi. Sakarya Üniversitesi

Holistik Sağlık Dergisi, 5(3),301-311.

Bayraktar, A. K., Tekir, Ö., & Yıldız, H. (2021). Tip 2 diyabetli bireylere mobil telefonları aracılığı ile uzaktan verilen video eğitimin diyabetle ilgili bilgi ve alışkanlıklara etkisi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(1), 110-120.

10. Bobov, G., & Capik, C. (2020). The reliability and validity of the religious health fatalism scale in Turkish language. *Journal of Religion and Health*, 59(2), 1080-1095.

11. Boulton, A.J. (2000). The diabetic foot: a global view. *Diabetes/Metabolism Research and Reviews*, 16(1), 2-5.

12. Burger, J.M., & Lynn, A.L. (2005). Superstitious behavior Among American and Japanese professional basenall players. *Basic and Applied Social Psychology*, 27(1), 71-76.

Çelik, S.G. (2019). Diyabetes Mellitus ve Bakım yönetimi. In S. Özer (Ed.), *Olgu Senaryolarıyla İç Hastalıkları Hemşireliği* (pp. 289-307). İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevleri.

19. Dayapoglu, N., Ayyıldız, N. İ., & Şeker, D. (2021). Determination of health fatalism and the factors affecting health fatalism in patients with epilepsy in the North of Turkey. *Epilepsy & Behavior*, 115, 107-641.

20. Demirdağ, S. (2022). Pender'in Sağlık Geliştirme Modeline Göre Tip 1 Diyabet Tanılı Çocuk ve Ailenin Değerlendirilmesi: Kavram Haritası. *Güncel Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 95-103.

Gelen, B., Gelen, A., Denizli, R., Ayaz, T. (2020). Makrovasküler Komplikasyon Gelişen Diyabetik Hastalarda Risk Faktörlerinin Değerlendirilmesi. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 4(2), 121-128.

International Diabetes Federation (IDF). *Diabetes Atlas*, 10th Edition, Brussels. 2021.

33. İnan, S. (2014). Diyabetik Retinopati ve Etiyopatogenezi. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(2), 207-217.

34. Kaner, G., Pamuk, B.Ö., Pamuk, G., Ongan, D., Bellikci Koyu, E., Çalık, G. Öksüz, S. (2021). Tip 2 diyabetli bireylerin beslenme durumlarının saptanması ve diyabete yönelik davranışlarının belirlenmesi. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*, 5(2), 146-157.

35. Kara, A., Kara, T. (2019). Tip 2 Diyabet Tanılı Hastalarda Uygulanan Tedavi Yöntemi ile Hastalardaki Tedaviye Uyum, Yaşam Kalitesi ve Depresyon Arasındaki İlişki. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Antalya, 57(1), 377-385.
36. Karakoç Kumsar, A., Taşkın Yılmaz, F., Gündoğdu, S. (2019). Tip 2 diyabetli bireylerde algılanan semptom düzeyi ile HbA1c ilişkisi. Çukurova Medical Journal, 44, 61-68.
- Özer, Z., Bahçelioğlu Turan, G., Öztürk, D. (2021). Hemodiyaliz hastalarında sağlıkta kadercilik anlayışı ile hastalık algısı arasındaki ilişki: karşılaştırmalı bir çalışma. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 11 (1), 10-17.
- Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (TEMED) Çalışma Ve Eğitim Grubu (2022). Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı, Tedavi ve İzlem Kılavuzu, 15. Baskı, Çevrimiçi Yayın.
68. Uchenna, O., İjeoma, E., Pauline, E. and Sylvester, O. (2010). Contributory Factors to Diabetes Dietary Regimen Non Adherence in Adults with Diabetes. World Academy of Science, Engineering and Technology, 45, 735-742.

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' ATTITUDES TOWARD ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND MEDICAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE READINESS: A DESCRIPTIVE CROSS-SECTIONAL STUDY

Merve Işık¹, Sultan Özkan Şat²

¹Giresun University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing
²Bitlis Eren University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery

Introduction and Aim: Artificial intelligence (AI) in the field of nursing has the potential to revolutionize care processes by improving patient outcomes and enhancing the efficiency of care delivery. The rapid integration of AI into healthcare necessitates the development of positive attitudes and readiness towards medical AI among healthcare professionals, particularly nursing students. Understanding these levels of attitude and readiness is crucial for developing effective educational strategies. The aim of this study is to examine the relationship between nursing students' attitudes toward AI and their readiness for medical AI.

Method: As part of a descriptive cross-sectional and correlational study, nursing students (n=455) from two universities in Turkey were included in the research. Data were collected using the General Attitude Toward Artificial Intelligence Scale and the Medical Artificial Intelligence Readiness Scale. Descriptive statistics, t-tests, ANOVA, and multiple linear regression analyses were used in the data analysis.

Results: The students' attitudes towards AI were generally found to be moderately positive (M=43.04, SD=7.25), and the overall mean score of readiness for medical AI was found to be high (M=72.41, SD=12.26). Positive attitudes towards AI were significantly associated with high readiness scores in the cognition, ability, vision, and ethics subdimensions (p<0.001). Having a positive attitude towards AI, having taken a course on AI, and being in the 4th year were significant predictors of readiness for medical AI (p<0.05). The cognition dimension of readiness for medical AI among male students and the ethics dimension of readiness among those with an income level higher than their expenses were also identified as significant predictors (p<0.05).

Conclusion: Nursing students' positive attitudes toward AI are positively correlated with their readiness for medical AI. Educational interventions can enhance readiness for the adoption of AI, indicating a need for further research.

Anahtar Kelimeler: artificial intelligence, attitude, nursing education, nursing

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKAYA İLİŞKİN TUTUMLARI VE TIBBİ YAPAY ZEKA HAZIRBULUNUŞLUK ARASINDAKİ İLİŞKİ: TANIMLAYICI KESİTSEL BİR ARAŞTIRMA

Merve Işık¹, Sultan Özkan Şat²

¹Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Hemşirelik alanında yapay zekâ (YZ), bakım süreçlerinde devrim yaratarak hasta sonuçlarını iyileştirme ve bakım sunumunun verimliliğini artırma potansiyeline sahiptir. YZ'nin hızla sağlık hizmetlerine entegrasyonu, sağlık profesyonellerinin, özellikle hemşirelik öğrencilerinin, tıbbi YZ'ye yönelik olumlu bir tutum ve hazırbulunuşluk geliştirmelerini gerektirmektedir. Bu tutum ve hazırbulunuşluk düzeylerinin anlaşılması, etkili eğitim stratejilerinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin YZ'ye yönelik tutumları ile tıbbi YZ'ye hazırbulunuşlukları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel ve ilişkisel bir çalışma kapsamında, Türkiye'deki iki üniversiteden hemşirelik öğrencileri (n=455) araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler, Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum Ölçeği ve Tıbbi Yapay Zeka Hazırbulunuşluk Ölçeği ile toplanmış; analizlerde tanımlayıcı istatistikler, t-testi, ANOVA ve çoklu doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin YZ'ye yönelik tutumlarının genel olarak orta düzeyde pozitif olduğu (M=43,04, SD=7,25) ve tıbbi YZ'ye hazırbulunuşluk toplam puan ortalamasının yüksek bulunduğu (M=72,41, SD=12,26) tespit edilmiştir. YZ'ye ilişkin pozitif tutumların, bilişsel, beceri, öngörü ve etik alt boyutlardaki yüksek hazırbulunuşluk puanlarıyla anlamlı şekilde ilişki gösterdiği saptanmıştır (p<0,001). YZ'ye pozitif tutuma sahip olmak, YZ ile ilgili ders almış olmak ve 4.sınıfta okumak, tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluluğu için anlamlı yordayıcılardır (p<0,05). Erkek öğrencilerin tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluğunun bilişsel boyutu ile, gelir düzeyi giderinden fazla olanların, tıbbi yapay zeka hazırbulunuşluğunun etik boyutu da anlamlı yordayıcılar olarak belirlenmiştir (p<0,05).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin YZ'ye yönelik olumlu tutumları, tıbbi YZ'ye hazırbulunuşlukları ile pozitif ilişkilidir. Eğitim müdahaleleri, YZ'nin benimsenmesine yönelik hazırbulunuşluğu artırabilir; bu nedenle, daha fazla araştırma gereklidir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, hemşirelik eğitimi, tutum, yapay zeka

Kaynakça: Buchanan, C., Howitt, M. L., Wilson, R., Booth, R. G., Risling, T., & Bamford, M. (2020). Predicted influences of artificial intelligence on the domains of nursing: scoping review. *JMIR nursing*, 3(1), e23939.

Ng, Z. Q. P., Ling, L. Y. J., Chew, H. S. J., & Lau, Y. (2022). The role of artificial intelligence in enhancing clinical nursing care: A scoping review. *Journal of Nursing Management*, 30(8), 3654-3674.

DETERMINATION OF PARAMEDICS AWARENESS LEVELS IN IDENTIFYING SYMPTOMS AND RISKS IN CHILD NEGLECT AND ABUSE CASES

Selin Kaplan Laço¹, Hatice Pekince², Ayfer Şahin Duman², Ramazan Gürgöze³

¹Fırat University Kovancilar Vocational School Opticianry Program, Elazig/ Kovancilar /
Türkiye

²Fırat University Kovancilar Vocational School First and Emergency Aid Program, Elazig/
Kovancilar / Türkiye

³Elazig Provincial Health Directorate Emergency Health Services, Elazig\ Türkiye

Introduction and Aim: This study was conducted to determine the awareness levels of paramedics in diagnosing the symptoms and risks of child abuse and neglect.

Method: This study is a descriptive study. Permission was obtained from the Fırat University Ethics Committee (07.02.2024-21947). Data were collected online between 13.02.2024 - 20.03.2024 using the “Signs and Risks of Child Abuse and Neglect Diagnosis Scale”. It was applied to 157 Paramedics in Elazığ. Analyzed using SPSS 24.0.

Results: 52 (33.1%) of the participants are between the ages of 26-30 and 98 (62.4%) are married. The scores for identifying the symptoms and risks of child abuse neglect and the opinions on its sub-dimensions do not differ significantly in terms of age, education level and marital status variables ($p > 0.05$). When the participants in the study were examined according to the education level variable, it was found that those with an associate degree (18.8 ± 2.0) and bachelor's degree (18.9 ± 3.2) had higher scores on the sub-scale for identifying the characteristics of children prone to neglect and abuse than those with a high school degree (17.2 ± 3.0) ($p < 0.05$). It was observed that those who had previously encountered a case of child neglect or abuse were more likely to recognize the physical symptoms of abuse on the child (76.7 ± 7.8) and the behavioral symptoms of child abuse on the child (58.0 ± 6.3) than those who had not.

Conclusion: It was determined that the education level of paramedics and their previous encounters with a case of child neglect and abuse increased their awareness in diagnosing the symptoms and risks of child abuse and neglect. These results show that adding the subject of child neglect and abuse to the curriculum of paramedics and providing training on this subject could increase awareness in diagnosing the symptoms and risks of cases.

Anahtar Kelimeler: child neglect child abuse paramedic

PARAMEDİKLERİN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI VAKALARINDA BELİRTİ VE RİSKLERİ TANILAMADAKİ FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Selin Kaplan Laço¹, Hatice Pekince², Ayfer Şahin Duman², Ramazan Gürgöze³

¹Fırat Üniversitesi Kovancılar MYO Optisyonluk Programı, Elazığ/ Kovancılar / Türkiye

²Fırat Üniversitesi Kovancılar M.Y.O. İlk ve Acil Yardım Programı, Elazığ/ Kovancılar /
Türkiye

³Elazığ İl Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetleri, Elazığ\ Türkiye

Amaç: Bu araştırma paramediklerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamadaki farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, tanımlayıcı bir çalışmadır. Fırat Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (07.02.2024-21947). Veriler, “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeği” kullanılarak 13.02.2024 - 20.03.2024 tarihleri arasında online olarak toplanmıştır. Bu çalışma Elazığ’ da görev yapan 157 hastane öncesi acil sağlık hizmetleri personeline (Paramedik) uygulanmıştır. Veriler SPSS 24.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların 52’si (%33,1) 26-30 yaş aralığında olup 98’i (%62,4) evlidir. Çocuk istismarı ihmalinin belirti ve risklerini tanılama puanları ile alt boyutlarına yönelik görüşler yaş, eğitim düzeyi ve medeni durum değişkenleri açısından anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p > 0,05$). Ancak çalışmaya katılan katılımcıları eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde ön lisans(18.8 ± 2.0) ve lisans(18.9 ± 3.2) düzeyde eğitime sahip olanların ihmal ve istismara yatkın çocukların özellikleri tanımlama alt ölçek puanı lise(17.2 ± 3.0) düzeyde eğitime sahip olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Daha önce çocuk ihmal veya istismarı vakasıyla karşılaşanların istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtilerini(76.7 ± 7.8) ve çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtileri(58.0 ± 6.3) tanımları karşılaşmayanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Sonuç: Paramediklerin eğitim düzeylerinin ve daha önce çocuk ihmal ve istismarı vakasıyla karşılaşma durumlarının çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamadaki farkındalık düzeylerini arttırdığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar paramediklerin ders müfredatlarına çocuk ihmal ve istismarı konusunun eklenmesinin ve bu konuda eğitimler verilmesinin vakaların belirti ve riskleri tanılamadaki farkındalığı arttırabileceğini göstermektedir

Anahtar Kelimeler: çocuk ihmal, çocuk istismarı, paramedik

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN ONLINE SHOPPING ADDICTION, ANXIETY, AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN YOUNG ADULTS

Zeynep Öztürk¹, Emine Sayım²

¹Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Psychiatric Nursing,
Erzurum Technical University, Erzurum, Türkiye

²Ataturk University Research Hospital, Erzurum, Türkiye

Introduction and Aim: There are limited studies in the literature on shopping addiction and the components it is effective in. No study has been found in international studies or in our country examining the relationship between shopping addiction, anxiety and psychological well-being in young adults. The aim of this study is to examine the relationship between online shopping addiction, anxiety and psychological well-being in young adults.

Method: The research was conducted as descriptive and cross-sectional. Convenience sampling method was used in the research. After receiving ethics committee approval, research data were collected online between July and August 2024. The study was completed with 250 young adults between the ages of 20 and 40. Research data were collected using the Personal Information Form, Online Shopping Addiction Scale (OSAS), Trait Anxiety Scale (TAS) and Subjective Well-being Scale (SWB). Data were coded and evaluated in a computer environment using SPSS 23 package program. In the evaluation of the data; mean, number, percentage distributions and Pearson Correlation Analysis were used.

Results: In the study, it was found that the total mean score of young adults was 40.33 ± 14.69 on the OSAS, 44.84 ± 8.90 on the TAS, and 39.02 ± 10.02 on the SWB. It was determined that there was a negative significant relationship between the OSAS and SWB scores of young adults ($r = -0.331$, $p < 0.000$), a positive significant relationship between the OSAS and TAS mean scores ($r = 0.458$, $p < 0.000$), and a negative significant relationship between the SWB and TAS mean scores ($r = -0.520$, $p < 0.000$).

Conclusion: This study found that online shopping addiction, anxiety, and psychological well-being are interrelated in young adults. It recommends developing coping skills to reduce anxiety among those with shopping addiction and implementing nursing interventions to enhance psychological well-being. The study is valuable for highlighting the connections between these factors in young adults.

Anahtar Kelimeler: Shopping Addiction, Anxiety, Psychological Well-being

GENÇ YETİŞKİNLERDE ÇEVİRİMİÇİ ALIŞVERİŞ BAĞIMLILIĞI, KAYGI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Zeynep Öztürk¹, Emine Sayım²

¹Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı,
Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum, Türkiye, E-posta: zeynep.ozturk@erzurum.edu.tr,
ORCID: 0000-0003-3368-4288

²Atatürk Üniversitesi Araştırma Hastanesi, Erzurum, Türkiye

Giriş ve amaç: Literatürde alışveriş bağımlılığı ve etkili olduğu bileşenlere yönelik çalışmalar sınırlıdır. Uluslararası çalışmalarda ve ülkemizde genç yetişkinlerde alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı, genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapıldı. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanıldı. Araştırma verileri etik kurul onayı alındıktan sonra Temmuz-Ağustos 2024 tarihleri arasında çevrimiçi olarak toplandı. Çalışma 20 ile 40 yaş arasında yer alan 250 genç yetişkin kişiyle tamamlandı. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı Ölçeği (ÇABÖ), Süreklilik Kaygı Ölçeği (SKÖ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOÖ) kullanılarak toplandı. Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 23 paket programında yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalama, sayı, yüzdelik dağılımlar ve Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmada genç yetişkin kişilerin ÇABÖ toplam puan ortalamasının 40.33±14.69, SKÖ toplam puan ortalamasının 44.84±8.90 ve PİOÖ toplam puan ortalamasının ise 39.02±10.02 olduğu bulundu. Genç yetişkinlerin ÇABÖ ve PİOÖ puanları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-0.331$, $p<0.000$), ÇABÖ ile SKÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=0.458$, $p<0.000$), PİOÖ ile SKÖ puan ortalamaları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=-0.520$, $p<0.000$) olduğu belirlendi.

Sonuç: Bu çalışmada genç yetişkinlerin çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilişkili olduğu belirlendi. Bu çalışma sonucunda alışveriş bağımlılığının yaygın bir grup olduğu genç yetişkinlerde kaygıyı azaltmaya yönelik baş etme becerilerinin geliştirilmesi ve psikolojik iyi oluşu artıracak hemşirelik girişimlerinin uygulanması önerilmektedir. Bu çalışma genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi ortaya koyması açısından değerlidir.

Anahtar Kelimeler: Alışveriş Bağımlılığı, Kaygı, Psikolojik İyi Oluş

Kaynakça: Akkaş, İ. (2021). Çevrim İçi (Online) Alışveriş Bağımlılığı Üzerine Araştırma: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(4), 236-256.

Angres, D. H., & Bettinardi-Angres, K. (2008). The disease of addiction: Origins, treatment, and recovery. *Disease-a-month*, 54(10), 696-721.

Ayazoğlu, B. A., Aksu, M., Ünübol, H., & Sayar, G. H. (2019). Alışveriş bağımlılığı. *Etkileşim*, (4), 44-64.

Clark, M. and Calleja, K. (2008). Shopping addiction: A preliminary investigation among Maltese university students. *Addiction Research and Theory*, 16, 633-649.

Hollander, E., & Allen, A. (2006). Is compulsive buying a real disorder, and is it really compulsive?. *American Journal of Psychiatry*, 163(10), 1670-1672.

Kearney, M., & Stevens, L. (2012). Compulsive buying: Literature review and suggestions for future research. *The Marketing Review*, 12(3), 233-251.

Van Wormer, K., & Davis, D. R. (2008). *Addiction treatment: A strengths perspective*. Belmont, CA. Australia: Brooks/Cole.

A NEW THREAT WITHIN A DISASTER: THE IMPACT OF THE PANDEMIC PROCESS ON VIOLENCE AGAINST WOMEN

Sirin Harkın Gemiciođlu¹, Tuğçe Emre¹, Dilara Tıraş¹, İpek Öztaş¹, Aslı İnan¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit University, Faculty Of Health Sciences, Department Of Nursing

Introduction and Aim: Intimate partner violence is one of the greatest sources of stress that a woman can experience (Dal & Bademli, 2022). It has been reported that the pandemic has increased women's vulnerability to intimate partner violence (Rayhan & Akter, 2021; Marques, 2020). The aim of this study is to assess the prevalence of violence against married women during the COVID-19 pandemic and the factors that influence it.

Materials and Methods: This descriptive and cross-sectional study employed simple random sampling and snowball sampling methods in its sample. After obtaining ethical committee approval for the study (20.11.2020-931), 248 women aged 18-65 participated between 20.11.2020-20.12.2020. After receiving the participants' voluntary consent online, they answered the "Personal Information Form" and the "Violence Against Women Rating Scale". Descriptive analysis, Mann-Whitney U, and chi-square tests were used in the analysis.

Results: The average age of the women was found to be 30.03±1.12, 61.8% were university graduates, and 31.5% were employed. Before the pandemic, 70.9% of the women reported that their income was balanced with their expenses, but this rate dropped to 50.8% during the pandemic. It was determined that women who lost their jobs during the quarantine scored significantly lower in the "Threat-Severe Violence" subscale compared to those who did not, and women whose spouses lost their jobs scored lower in the "Behavior-Moderate Violence" and "Behavior-Severe Violence" subscales. Additionally, women who rated their relationship as "bad" scored significantly lower in all subscales of the violence scale compared to those who rated their relationship as "good" (p<0.05).

Conclusion: In this study, it was found that the rates of experiencing violence were higher among women who experienced unemployment and relationship problems during the COVID-19 quarantine. Possible quarantine measures should include strategies to provide social and healthcare support, especially for vulnerable women. During times of disaster, community mental health nurses should assess the risk of violence against women and lead efforts to identify vulnerable groups.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, pandemic, violence against women.

FELAKET İÇİNDE YENİ TEHDİT: PANDEMİ SÜRECİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE ETKİSİ

Sirin Harkın Gemicioğlu¹, Tuğçe Emre¹, Dilara Tıraş¹, İpek Öztaş¹, Aslı İnan¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Yakın partner şiddeti, bir kadının karşılaşabileceği en büyük stres kaynaklarından biridir(Dal&Bademli,2022). Pandemi süreci kadınların yakın partner şiddetine karşı savunmasızlığını daha da artırdığı bildirilmektedir(Rayhan&Akter,2021;Marques, 2020).Bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemi sürecinde evli kadınlara yönelik şiddetin yaygınlığını ve etkileyen faktörleri değerlendirmektir.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki bu çalışmanın örnekleminde basit tesadüfi örneklem ve kartopu örnekleme başvuruldu. Araştırmanın etik kurul onayı (20.11.2020-931) alındıktan sonra 20.11.2020-20.12.2020 tarihleri arasında 18-65 yaş arasında 248 kadın katıldı. Çevrimiçi ortamda, katılımcıların gönüllü onamı alındıktan sonra, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeğini” cevapladılar. Analizde betimsel, Mann-Whitney U ve ki-kare testleri yapıldı.

Bulgular: Kadınların yaş ortalamasının 30.03±1.12, %61.8’inin üniversite mezunu olduğu ve %31.5’inin çalıştığı saptandı. Pandemi öncesinde kadınların %70.9’u geliri gideri ile dengeli olarak bildirirken pandemi sürecinde bu oran %50,8’i düşmüştür. Karantina döneminde işsiz kalan kadınların kalmayanlara göre “Tehdit-Ağır Derece Şiddet” alt boyutundan, eşleri işsiz kalan kadınların kalmayanlara göre “Davranış-Orta Şiddet” ve “Davranış-Ağır Şiddet” alt boyutlarından, ilişkisini “kötü” olarak değerlendiren kadınların “iyi” olarak değerlendirenlere göre ölçeğin tüm şiddet alt boyutlarından anlamlı düzeyde düşük puan aldıkları belirlendi(p<0.05).

Sonuç: Bu çalışmada, COVID-19 karantinasında eşi ve kendisi işsizlik ve ilişki sorunu yaşayan kadınlar arasında, şiddete maruz kalma oranlarının daha yüksek olduğu belirlendi. Olası karantina uygulamaları, özellikle savunmasız kadınlara sosyal ve sağlık desteği sağlama stratejilerini kapsamalıdır. Afet zamanlarında, Toplum Ruh Sağlığı hemşireleri, kadınlara yönelik şiddet riskini değerlendirmeli ve savunmasız grupları belirlemede öncülük yapmalıdır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, pandemi, kadına yönelik şiddet

Kaynakça: Buttell F, Ferreira RJ. The hidden disaster of COVID-19: Intimate partner violence. *Psychol Trauma*, 2020;12:S197–8.

Marques ES, Moraes CL, Hasselmann MH, Deslandes SF, Reichenheim ME. Violence against women, children, and adolescents during the COVID-19 pandemic: Overview, contributing factors, and mitigating measures. *Cad Saude Publica [Article in English, Portuguese]* 2020;36:e00074420

Rayhan I, Akter K. Prevalence and associated factors of intimate partner violence (IPV) against women in Bangladesh amid COVID-19 pandemic. *Heliyon* 2021;7:e06619.

Dal, N. A., & Kerime, D. B. Relationship between stress perceived by married individuals and attitudes to violence against women in the pandemic. *Journal of Psychiatric Nursing*, 2022;13(4), 325.

Tuz Yılmaz, C., Tekiner, A. S., & Öksüz, M. E., (2015). Kadına yönelik şiddet derecelendirme ölçeği ve mağdurların cinsel deneyimleri ölçeği Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenilirliği. *Eurasian Journal of Family Medicine (EJFM)* , vol.4, no.2, 83-89.

THE RELATIONSHIP BETWEEN HEALTHY LIFESTYLE BELIEFS OF ADOLESCENTS THEIR SOCIODEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND PARENTAL HEALTHY LIFE EDUCATION CONSCIOUS LEVEL

Ayşe Çal¹, Handan Terzi¹, Kardelen Özçoban¹

¹Ankara Medipol University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey

Introduction: Adolescence is a critical phase of acquiring healthy lifestyle behaviors. Parents' awareness of their children's healthy lifestyle education is essential in shaping healthy habits.

Objective: This study was performed to determine the relationship between healthy lifestyle beliefs of adolescents, several sociodemographic characteristics and parental healthy life education conscious level.

Methods: The population of this cross-sectional study consisted of 740 adolescents, studied in a high-school in Ankara, and their parents. The study included 504 adolescents and 263 parents whose informed consents were obtained. The data were collected using adolescent and parent sociodemographic forms, the Health Lifestyle Beliefs Scale-for-Adolescents (HLBS), and the Parental-Healthy Life Education Conscious Scale (HLECS). The normality was assessed by Skewness-Kurtosis values (± 2). Data were analyzed using descriptive-statistics, Pearson-correlation, and multivariate-linear-regression-analysis in the IBM-SPSS-v.27.0. Ethics committee and institutional approvals were gathered.

Results: The mean age of the adolescents was 15.64 ± 1.13 ; 54.6% were girls, and 37.9% were 9th-graders. Of the adolescents, 30.6% of their mothers and 32.5% of their fathers were the university or above graduates, and 60.5% perceived their family income level as sufficient. Of the adolescents, 63.5% defined their general health status as good-or-above, and 34.3% perceived gaining healthy lifestyle habits as very-important. The mean age of the parents was 43.56 ± 5.42 , and 75.7% were women. HLBS and the HLECS mean scores were 59.32 ± 11.13 and 123.36 ± 19.14 , respectively. A positive-significant correlation existed between the mean scores of the scales ($r=0.214$; $p<0.001$). Academic level, family income, mother education, daily sleep duration, daily water consumption, the perceived importance of gaining healthy lifestyle habits of the adolescents, and the HLECS significantly predicted their healthy lifestyle beliefs (Adjusted $R^2=0.203$; $F=10.540$; $p<0.001$).

Conclusions: The study results would contribute to a better understanding of the role of parents in positively changing adolescents' healthy lifestyle beliefs and to the school nursing interventions to support this process.

Anahtar Kelimeler: "adolescent", "health belief", "parental attitude", "physical activity", "sleep"

ADÖLESANLARIN SAĞLIKLI YAŞAM TARZI İNANIŞLARININ SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE EBEVEYNLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM EĞİTİMİ BİLİNÇ DÜZEYİYLE İLİŞKİSİ

Ayşe Çal¹, Handan Terzi¹, Kardelen Özçoban¹

¹Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Türkiye

Giriş: Adölesan dönem sağlıklı yaşam tarzı davranışlarının kazanılması açısından kritik bir evredir. Ebeveynlerin adölesan dönemdeki çocuklarının sağlıklı yaşam eğitimine yönelik farkındalığı, sağlıklı alışkanlıkların şekillendirilmesinde oldukça önemlidir.

Amaç: Bu çalışma adölesanların sağlıklı yaşam tarzı inanışlarının bazı sosyodemografik özellikleri ve ebeveynlerinin sağlıklı yaşam eğitimi bilinç düzeyiyle ilişkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Kesitsel tipteki araştırmanın evrenini Ankara’da bir Anadolu lisesinde okuyan 740 adölesan ve ebeveynleri oluşturdu. Araştırmaya, gönüllü onamı alınan 504 adölesan ve 263 ebeveyn dahil edildi. Veriler adölesan ve ebeveyn tanıtıcı bilgi formları, Adölesanlar İçin Sağlıklı Yaşam Tarzı İnanç Ölçeği (ASYTİÖ) ve Ebeveynlerde Sağlıklı Yaşam Eğitimi Bilinç Düzeyi Ölçeği (ESYEBDÖ) kullanılarak toplandı. Veri setinin normal dağılımı Skewness-Kurtosis (± 2) değerleri ile değerlendirildi. Veriler IBM SPSS 27.0 programı ile tanımlayıcı istatistikler, Pearson korelasyon analizi ve çok değişkenli doğrusal regresyon analizi kullanılarak analiz edildi. Araştırma öncesinde etik kurul ve kurum izinleri alındı.

Bulgular: Adölesanların yaş ortalaması 15.64 ± 1.13 olup %54.6’sı kız ve %37.9’u 9. sınıf öğrencisi idi. Adölesanların %30.6’sının annesinin ve %32.5’inin babasının üniversite ve üzeri eğitim düzeyinde, %60.5’inin ekonomik durumunu yeterli olarak algıladığı belirlendi. Adölesanların %63.5’inin genel sağlık durumunu iyi ve üzeri düzeyde tanımladığı ve %34.3’ünün sağlıklı yaşam tarzı alışkanlığı kazanmanın oldukça önemli olduğunu düşündüğü bulundu. Ebeveynlerin yaş ortalaması 43.56 ± 5.42 olup %75.7’sinin kadın olduğu belirlendi. ASYTİÖ toplam puan ortalamasının 59.32 ± 11.13 ; ESYEBDÖ puan ortalamasının 123.36 ± 19.14 olduğu bulundu. Ölçek puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon olduğu saptandı ($r=0.214$; $p<0.001$). Adölesanların okuduğu sınıf, ekonomik durum, anne eğitim düzeyi, günlük uyku süresi, günlük su tüketim miktarı, sağlıklı yaşam tarzı alışkanlığı kazanmaya verdiği önem düzeyi ve ESYEBDÖ toplam puan ortalamasının sağlıklı yaşam tarzı inanış düzeyini istatistiksel olarak anlamlı yordadığı belirlendi (Adjusted $R^2=0.203$; $F=10.540$; $p<0.001$).

Sonuç: Çalışma sonuçlarının adölesanların sağlıklı yaşam tarzına yönelik inanışlarının olumlu yönde değiştirilmesinde ebeveynlerin rolünün daha iyi anlaşılması ve okul hemşirelerinin bu süreci destekleyecek müdahaleler geliştirmesine yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: "adölesan", "ebeveyn tutumu", "fiziksel aktivite", "sağlıklı inancı", "uyku"

EVALUATION OF PARENTS' KNOWLEDGE, ATTITUDES AND BELIEFS ABOUT HUMAN PAPILLOMA VIRUS(HPV) VACCINE

Ezgi Polat¹, Fatma Başar¹

¹Kütahya Health Sciences University

Polat, Ezgi Evaluation of Parents' Knowledge, Attitudes and Beliefs About Human Papillomavirus (HPV) Vaccine. Kütahya Health Sciences Graduate Education Institute, Department of Nursing, Obstetrics and Gynecology Nursing Thesis Master's Program, Kütahya, 2024

Introduction: Human Papilloma Virus (HPV) is the most common sexually transmitted infection globally and a significant portion of infections lead to various types of cancer. Cancer prevention is possible with the effectiveness of the vaccine. Parents' attitudes and adequate knowledge about the vaccine play an important role.

Objective: The aim was to evaluate the knowledge, attitudes and beliefs of parents of girls aged 10-18 about the HPV vaccine.

Material and Methods: The study is a cross-sectional descriptive study and consisted of 450 parents of girls between the ages of 10-18 who applied to Eskişehir Odunpazarı Örnek Family Health Center. The sample size was found to be 207 using the "Sample Width Formula with Known Number of Individuals in the Universe". The data of the study were collected with a survey form.

Findings: While 40% of the parents stated that they had heard of the vaccine before and had sufficient information, 60% had not heard of the HPV vaccine before and reported that their knowledge about the vaccine was insufficient. It was seen that 96.1% of the parents had not had the HPV vaccine. The rate of HPV vaccination was 2.5%. 91.8% of the parents stated that they wanted to receive training about HPV and the HPV vaccine.

Results: It was determined that parents did not vaccinate their daughters. In this study, it was observed that the reasons for not vaccinating parents were due to factors such as not having sufficient knowledge about the vaccine, thinking that the vaccine is unnecessary, having difficulty accessing the vaccine, its effectiveness, possible side effects in the future, cost, and accessibility.

Anahtar Kelimeler: HPV, Parent, HPV Vaccine, Belief, Attitude.

EBEVEYNLERİN HUMAN PAPILOMA VİRÜS (HPV) AŞISI HAKKINDAKİ BİLGİ, TUTUM VE İNANÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ezgi Polat¹, Fatma Başar¹

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Polat, Ezgi Ebeveynlerin Human Papilloma Virüs (HPV) Aşısı Hakkındaki Bilgi, Tutum ve İnançlarının Değerlendirilmesi. Kütahya Sağlık Bilimleri Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı, Kütahya, 2024

Giriş: Human Papilloma Virüsü, küresel olarak cinsel yolla bulaşan en yaygın enfeksiyondur ve enfeksiyonların önemli kısmı çeşitli kanser türlerine yol açmaktadır. Kanserlerden korunma aşının etkinliği ile mümkündür. Ebeveynlerin aşı konusundaki tutumları ve yeterli bilgi sahibi olmaları önemli rol oynamaktadır.

Amaç: 10-18 yaş arası kız çocuğuna sahip ebeveynlerin HPV aşısı hakkındaki bilgi, tutum ve inançlarını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Araştırma kesitsel tanımlayıcı tipte olup, Eskişehir Odunpazarı Örnek Aile Sağlığı Merkezine başvuran 10-18 yaş arasında kız çocuğuna sahip 450 ebeveyn oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü “Evrendeki Birey Sayısı Bilinen Örneklem Genişliği Formülü” kullanılarak 207 bulunmuştur. Araştırmanın verileri anket formu ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmayadâhil olan ebeveynlerin, %94,0’ı kadın, %6,0’ı erkek olup yaş ortalamasının 49,26±12,45 olduğu ve %86,9’ünün evli, %13,1’inin bekar olduğu belirlenmiştir. Araştırma grubunun, %23,6’si bir, %48,3’ü iki ve %28,1’i üç ve üzeri çocuğa sahiptir. Katılımcıların %52,6’sının bir kız çocuğuna, %38,6’sının iki kız çocuğuna ve %8,8’inin üç ve üzeri kız çocuğuna sahip olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin %40’ı aşığı daha önce duymuş yeterli bilgiye sahip olduğunu ifade ederken %60’ı HPV aşısını daha önce duymamış ve aşı hakkındaki bilgilerinin yeterli olmadığını bildirmiştir. Ebeveynlerin %96,1’inin HPV aşısı olmadığı görülmüştür. HPV aşısı yaptırma oranı ise %2,5’tir. Ebeveynlerin %91,8’i HPV ve HPV aşısı hakkında eğitim almak istediğini belirtmiştir.

Sonuçlar: Ebeveynlerin, büyük çoğunluğunun HPV aşısı hakkında yeterince bilgiye sahip olmadıkları ve kız çocuklarına aşı yaptırmadıkları belirlenmiştir. Aşıyla ilgili temel düzeyde bir farkındalık olsa da, önemli bilgi boşlukları ve yerleşik inançların ebeveyn tutumlarını olumsuz yönde etkilemeye devam ettiği açıktır. Bu çalışmada ebeveynlerin HPV aşısı yaptırmama nedenleri aşı hakkında yeterli bilgiye sahip olmama, aşının gereksiz olduğunu düşünme, aşuya ulaşmada güçlük yaşama, etkinliği, ileride oluşabilecek yan etkileri, maliyeti, erişilebilirliği gibi faktörlere bağlı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: HPV, Ebeveyn, HPV Aşısı, İnanç, Tutum.

Kaynakça: Sunar, S., Kahyaoglu Süt, H. (2018). Karolina HPV Aşılama Tutumları ve İnançları Ölçeği’nin Türkçe Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. Jinekoloji – Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi, 16 (2); 82-88.

INVESTIGATION OF NURSING STUDENTS' KNOWLEDGE AND ATTITUDES REGARDING THE METAVERSE

Adile Neş¹, Sùmeyra Mihrap İlter², Ercan Bakır³

¹Gaziantep University

²Osmaniye Korkut Ata University

³Adıyaman University

Aim: This research was conducted in a descriptive manner to examine nursing students' knowledge and attitudes regarding the metaverse.

Method: This study was conducted for nursing students at the faculty of health sciences of a state university in Turkey between December 1, 2022, and January 15, 2023. Research data were collected using a questionnaire and metaverse scale. The research was completed with 500 nursing students. The data was analyzed with the SPSS 25.0 program.

Results: 71.2% of the students participating in the study were female, 28.8% were male, 81.4% used a mobile phone as a technological tool while studying, 54.0% used the internet 3-4 hours a day, and 56.2% knew what metaverse was. It was determined that 43.8% did not know the metaverse and 57.8% thought that the metaverse would have an important place in nursing education and patient care in the future. The total score of the Metaverse scale was determined as 50.94±12.12 (minimum 15-maximum 75 points).

Conclusion: It was determined that the metaverse scale average score of nursing students was high. It was determined that the mean score of the metaverse scale of nursing students was high. Evaluating the knowledge and attitudes of nursing students about the metaverse is important in understanding the difficulties and opportunities that may be encountered in the integration of this technology into health education. It is recommended that educational institutions provide students with the necessary technological support and guidance for the effective use of the metaverse.

Keywords: Nursing, student, metaverse, knowledge level, attitude

Anahtar Kelimeler: Nursing, student, metaverse, knowledge level, attitude

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN METAVERSE İLE İLGİLİ BİLGİ VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Adile Neşe¹, Sümeyra Mihrap İlter², Ercan Bakır³

¹Gaziantep Üniversitesi

²Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

³Adıyaman Üniversitesi

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin metaverse ile ilgili bilgi ve tutumlarını incelemek amacıyla tanımlayıcı bir şekilde yürütülmüştür.

Metod: Bu çalışma, 1 Aralık 2022-15 Ocak 2023 tarihleri arasında Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesindeki hemşirelik öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırma verileri anket ve metaverse ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma 500 hemşirelik öğrencisi ile tamamlanmıştır. Veriler SPSS 25.0 programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %71,2'si kadın, %28,8'i erkek, %81,4'ü ders çalışırken teknolojik bir araç olarak cep telefonunu kullanmaktadır, %54,0'ı günde 3-4 saat internet kullanmaktadır ve %56,2'si metaverse'in ne olduğunu bilmektedir. %43,8'inin metaverse'i bilmediği, %57,8'inin ise metaverse'in gelecekte hemşirelik eğitimi ve hasta bakımında önemli bir yere sahip olacağını düşündüğü belirlenmiştir. Metaverse ölçeğinin toplam puanı 50.94±12.12 (minimum 15-maksimum 75 puan) olarak belirlendi.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin metaverse ölçeği ortalama puanının yüksek olduğu belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin metaverse ölçeği ortalama puanının yüksek olduğu belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin metaverse hakkındaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi, bu teknolojinin sağlık eğitimine entegre edilmesinde karşılaşılabilecek zorlukları ve fırsatları anlamak açısından önemlidir. Eğitim kurumları tarafından öğrencilere gerekli teknolojik destek ve rehberliğin sağlanması metaversün etkili kullanımı açısından önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Metaverse, Bilgi Düzeyi, Tutum

Kaynakça:

Konukbay, D., Efe, M., ve Yıldız, D. (2020). Teknolojinin Hemşirelik Mesleğine Yansıması: Sistematik Derleme. SBÜ Hemşirelik Dergisi, 2(3), 175-182

Tatlı, Z., Aydın, A., Şimşek, P., Özdemir, M., Gölbaşı, S., Karacan, S., ... Gündüz A. (2018). Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanma durumları. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 1(1), 18-27.

Akpınar Söylemez, B., Özgül, E., Akyol, MA., Küçükçüçlü, Ö. (2022). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin sağlık bakımında bilgisayar kullanımına yönelik tutumları ve ilişkili etmenler. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi,9(1):37-46.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE KNOWLEDGE LEVEL OF ADULT DIABETES AND DIABETIC FOOT ULCER

Hilal Kahraman¹, Sultan Taşçı¹, Şahin Temel¹

¹Erciyes University

Introduction and Aim: As the number of individuals with diabetes increases day by day, complications of diabetes also increase. Among the complications of diabetes, the one that causes the most morbidity is diabetic foot ulcer. This study aimed to determine the relationship between diabetes-related knowledge and the development of foot ulcers in adult diabetic individuals.

Material Method: This descriptive cross-sectional study was conducted in the internal and surgical clinics of a university hospital. Research data were collected between March and December 2003. The research sample consists of 283 diabetic individuals receiving inpatient treatment in the hospital. The data were collected using the "Personal Information Form" and the "Adult Diabetes Information Scale", and the diabetic foot ulcer classification of the individuals was carried out with the "Wagner Ulcer Degree Classification Scale".

Results: Diabetic foot ulcer was determined in 12% of the individuals participating in the study. In the study, having diabetic foot ulcer and chronic disease, having cardiovascular diseases, having chronic kidney disease, diabetes treatment used, diabetes in the last year. hospitalization due to diabetes, previous diabetes and diabetic foot care training, diabetic foot history, HbA1c level, diabetes It was determined that there was a statistically significant difference between duration and frequency of doctor check-ups for diabetes. It was determined that there was no significant relationship between the adult diabetes knowledge scale score and diabetic foot status of the individuals participating in the study, and the average scale score of the participants was determined to be 22.13±4.20.

Conclusion: There is no statistically significant relationship between individuals' diabetes knowledge status and diabetic foot ulcers.

Anahtar Kelimeler: Diabetes Mellitus, Diabetic foot, Diabetic foot ulcer, Diabetes knowledge level, Diabetic foot ulcer classification.

YETİŞKİN DİYABETLİ BİREYLERİN BİLGİ DÜZEYİ İLE DİYABETİK AYAK ÜLSERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hilal Kahraman¹, Sultan Taşcı¹, Şahin Temel¹

¹Erciyes Üniversitesi

Özet

Giriş ve Amaç: Diyabetli birey sayısının gün geçtikçe artışı ile diyabet komplikasyonları da artış göstermektedir. Diyabet komplikasyonları arasında en çok morbiditeye neden olan ise diyabetik ayak ülseridir. Bu çalışmada yetişkin diyabetli bireylerin diyabete ilişkin bilgi durumu ile ayak ülseri gelişmesi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel türde olan bu araştırma, bir üniversite hastanesinin dahili ve cerrahi kliniklerinde yürütülmüştür. Araştırma verileri 2023 yılının Nisan ve Aralık ayları arasında toplanmıştır. Araştırma örneklemini hastanede yatarak tedavi alan 283 diyabetli bireyden oluşmaktadır. Veriler “Kişisel Tanıtıcı Form”, “Yetişkin Diyabet Bilgi Ölçeği” kullanılarak toplanmış olup bireylerin diyabetik ayak ülser sınıflaması “Wagner Ülser Derecesi Sınıflandırma Ölçeği” ile gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin %12’sinde diyabetik ayak ülseri geliştiği belirlenmiştir. Araştırmada diyabetik ayak ülseri ile kronik hastalığa sahip olma, kardiyovasküler hastalıklara sahip olma, kronik böbrek hastalığına ve kardiyovasküler hastalığa sahip olma, kullanılan diyabet tedavisi, son bir yıl içinde diyabet nedeni ile hastaneye yatmış olma, daha önce diyabet ve diyabetik ayak bakımı, eğitimi almış olma, diyabetik ayak öyküsü, HbA1c düzeyi, diyabet süresi, diyabet için doktor kontrol sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Araştırmaya katılan bireylerin yetişkin diyabet bilgi ölçek puanı ile diyabetik ayak durumu arasında anlamlı ilişki olmadığı saptanmış olup ($p>0.05$) katılımcıların ölçek puan ortalamasının 22.13 ± 4.20 olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Bireylerin diyabete ilişkin bilgi durumu ile diyabetik ayak ülseri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Diabetes Mellitus, Diyabetik ayak, Diyabetik ayak ülseri, Diyabet bilgi düzeyi, Diyabetik ayak ülseri sınıflaması

Kaynakça: A, J., V, M., VK, V., S, C., TS, M., L, R., KR, S., GS, R., SS, P., D, D., A, M., J, N., H, P., FF, B., & K, S. (2020). Microbial Community Distribution and Core Microbiome in Successive Wound Grades of Individuals with Diabetic Foot Ulcers. *Applied and Environmental Microbiology*, 86(6), 1–14.

Al Ayed, M., Ababneh, M., Alwin Robert, A., Al Misfer, N., Cruz, M., Austria, H. C., & Al Dawish, M. (2020). Factors Associated With Health-Related Quality of Life in Patients With Diabetic Foot Ulcer: A Cross-Sectional Study From Saudi Arabia. *Cureus*, 12(6), 1–11. <https://doi.org/10.7759/cureus.8658>

Avdal, E. Ü., Kizilci, S., & Demirel, N. (2011). The effects of web-based diabetes education on diabetes care results: A randomized control study. *CIN - Computers Informatics Nursing*, 29(2), 101–106. <https://doi.org/10.1097/NCN.0b013e3181fcbdc6>

- Liu, J., Chen, T., Wang, S., & Liu, H. (2019). The effect of transitional care on the prevention of diabetic foot ulcers in patients at high risk for diabetic foot. *International Journal of Diabetes in Developing Countries*, 39(4), 659–666. <https://doi.org/10.1007/s13410-019-00736-z>
- Matos, M., Mendes, R., Silva, A. B., & Sousa, N. (2018). Physical activity and exercise on diabetic foot related outcomes: A systematic review. *Diabetes Research and Clinical Practice*, 139, 81–90. <https://doi.org/10.1016/j.diabres.2018.02.020>
- Miranda, C., Da Ros, R., & Marfella, R. (2021). Update on prevention of diabetic foot ulcer. *Archives of Medical Science – Atherosclerotic Diseases*, 6(1), 123–131. <https://doi.org/10.5114/amsad.2021.107817>
- Mohammad, N. A., & Khresheh, R. M. (2018). Evaluate the effect of education interventions in the prevention of diabetic foot ulcers through knowledge of the disease and self-care practices in Saudi Arabia. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 6(11), 2206–2213. <https://doi.org/10.3889/oamjms.2018.439>
- Mosaad Ali, M., & Elsayed Ghonem, S. (2019). Effectiveness of Health Education Program Regarding Foot Self-care on Risk for Developing Foot Ulcer Among Patients with Diabetes. *American Journal of Nursing Science*, 8(5), 274. <https://doi.org/10.11648/j.ajns.20190805.20>
- Pourkazemi, A., Ghanbari, A., Khojamli, M., Balo, H., Hemmati, H., Jafaryparvar, Z., & Motamed, B. (2020). Diabetic foot care: Knowledge and practice. *BMC Endocrine Disorders*, 20(1), 1–8. <https://doi.org/10.1186/s12902-020-0512-y>
- Rubio, J. A., Jiménez, S., & Lázaro-Martínez, J. L. (2020). Mortality in patients with diabetic foot ulcers: Causes, risk factors, and their association with evolution and severity of ulcer. *Journal of Clinical Medicine*, 9(9), 1–14. <https://doi.org/10.3390/jcm9093009>
- Sari, Y., Upoyo, A. S., Isworo, A., Taufik, A., Sumeru, A., Anandari, D., & Sutrisna, E. (2020). Foot self-care behavior and its predictors in diabetic patients in Indonesia. *BMC Research Notes*, 13(1), 4–9. <https://doi.org/10.1186/s13104-020-4903-y>
- SGGM. (2022). *Türkiye Diyabet Prevelansı*. Müdürlüğü, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel.
- Shah, P., Inturi, R., Anne, D., Jadhav, D., Viswambharan, V., Khadilkar, R., Dnyanmote, A., & Shahi, S. (2022). Wagner’s Classification as a Tool for Treating Diabetic Foot Ulcers: Our Observations at a Suburban Teaching Hospital. *Cureus*, 14(1), 1–11. <https://doi.org/10.7759/cureus.21501>
- Sonal Sekhar, M., Unnikrishnan, M. K., Vijayanarayana, K., & Rodrigues, G. S. (2019). Impact of patient-education on health related quality of life of diabetic foot ulcer patients: A randomized study. *Clinical Epidemiology and Global Health*, 7(3), 382–388. <https://doi.org/10.1016/j.cegh.2018.07.009>
- Subrata, S. A., Phuphaibul, R., Grey, M., Siripitayakunkit, A., & Piaseu, N. (2020). Improving clinical outcomes of diabetic foot ulcers by the 3-month self- and family management support programs in Indonesia: A randomized controlled trial study. *Diabetes and Metabolic Syndrome: Clinical Research and Reviews*, 14(5), 857–863. <https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.05.028>
- Subrata, S., & Phuphaibul, R. (2019). A nursing metaparadigm perspective of diabetic foot ulcer care. *British Journal of Nursing*, 28(6).
- Tuglo, L. S., Nyande, F. K., Agordoh, P. D., Nartey, E. B., Pan, Z., Logosu, L., Dei-Hlorlewu, A. E., Haligah, D. K., Osafo, L., Taful, S., & Chu, M. (2022). Knowledge and practice of diabetic foot care

and the prevalence of diabetic foot ulcers among diabetic patients of selected hospitals in the Volta Region, Ghana. *International Wound Journal*, 19(3), 601–614. <https://doi.org/10.1111/iwj.13656>

Utlü, Y., & Başak, O. (2020). The strongest predictor of major amputation in diabetic foot ulcers: Peripheral arterial disease; frequency and related factors. *The Journal of Turkish Family Physician*, 11(1), 2–8. <https://doi.org/10.15511/tjtfp.20.00102>

Vakfı, T. D. (2023). *Diyabet 2020-2030 Hedefler-Ulusal Diyabet Stratejisi 10. Yıl Sonuç Dökümanı 2023*.

van Netten, J. J., Raspovic, A., Lavery, L. A., Monteiro-Soares, M., Rasmussen, A., Sacco, I. C. N., & Bus, S. A. (2020). Prevention of foot ulcers in the at-risk patient with diabetes: a systematic review. *Diabetes/Metabolism Research and Reviews*, 36(S1), 1–22. <https://doi.org/10.1002/dmrr.3270>

Zhu, X., Goh, L. J., Chew, E., Lee, M., Bartlam, B., & Dong, L. (2020). Struggling for normality: Experiences of patients with diabetic lower extremity amputations and post-amputation wounds in primary care. *Primary Health Care Research and Development*. <https://doi.org/10.1017/S146342362000064X>

TURKISH ADAPTATION OF THE SCALE ON SOCIETY'S ATTITUDES TOWARDS THE SEXUALITY OF WOMEN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Rojin Coşkun¹, Mesude Duman²

¹Batman University Faculty of Health Sciences, Department of Gynecological Health and Diseases Nursing, Batman/Türkiye

²Dicle University Atatürk Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Diyarbakır/Türkiye

Introduction: The denial of sexual maturity, sexual and reproductive rights of individuals with mental disabilities (MD) or the frequent labeling of MD individuals as "deviant", "asexual" or "eternal children" is one of the social barriers that they may face in addition to their disabilities. Sexuality is a complex phenomenon that concerns every human being, regardless of their psychophysical condition, and is a human right that must be guaranteed for all citizens, along with reproductive health and family formation. Despite these rights, MD women still face a taboo and their femininity is defined as "flawed" and they may face the perception that they are incapable of having any professional profession and are too irresponsible to be tasked with taking care of a child.

Aim: It was aimed to adapt the Scale of Public Attitudes Towards the Sexuality of Mentally Disabled Women into Turkish and to examine its psychometric properties.

Method: In this methodologically designed study, snowball sampling method was used. Data collection forms were applied to 516 people over the age of 18 who volunteered to participate in the study via Google Forms via WhatsApp, Instagram and Facebook, exploratory factor analysis was applied to 258 people, and confirmatory factor analysis was applied to 258 people. Data were collected using the Personal Introduction Form, the Disabled Women and Private Life sub-dimension of the Disabled Women Attitude Scale, and the Turkish version of the Scale of Society's Attitudes Towards the Sexuality of Mentally Disabled Women. Validity and reliability analyses were conducted using Exploratory Factor Analysis, Confirmatory Factor Analysis, Test-Retest Method, Parallel Form Reliability, Cronbach's Alpha Reliability Coefficient, SPSS 24 and AMOS 24.

Results: It was concluded that the Turkish form of the Scale of Society's Attitude Towards the Sexuality of Mentally Disabled Women is valid and reliable.

Anahtar Kelimeler: society's attitude, sexuality, mental disability, women

ZİHİNSEL ENGELLİ KADINLARIN CİNSELLİĞİNE İLİŞKİN TOPLUMUN TUTUMU ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE UYARLAMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Rojin Coşkun¹, Mesude Duman²

¹Batman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Kadın sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Anabilim Dalı, Batman/Türkiye

²Dicle Üniversitesi Atatürk Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü,
Diyarbakır/Türkiye

Giriş: Zihinsel engelli (ZE) bireylerin cinsel olgunluklarının, cinsel ve üreme haklarının reddedilmesi veya ZE bireylerin sıklıkla "sapkın", "aseksüel", "ebedi çocuk" olarak etiketlenebilmeleri, engelliliklerine ek olarak karşılaşılabilecekleri sosyal engellerden biri olmaktadır. Cinsellik, psikofiziksel durumu ne olursa olsun her insanı ilgilendiren karmaşık bir olgu olmasının yanında, üreme sağlığı ve aile kurma ile birlikte tüm vatandaşlar için güvence altına alınması gereken insan haklarından biridir. Bu haklarının bulunmasına karşın, ZE kadınlar için hala tabu olarak karşımıza çıkmakta ve onların kadınlığı "kusurlu" olarak nitelendirilirken herhangi bir profesyonel mesleğe sahip olamayacakları, bir çocuğa bakmakla görevlendirilemeyecek kadar sorumsuz oldukları anlayışıyla karşılaşılabilmektedir.

Amaç: Zihinsel Engelli Kadınların Cinselliğine İlişkin Toplumun Tutumu Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlaması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Metodolojik nitelikte tasarlanan bu çalışmada kartopu örnekleme yöntemi kullanıldı. Veri toplama formları Google Forms kullanılarak WhatsApp, Instagram ve Facebook üzerinden araştırmaya katılmaya gönüllü 18 yaş üstü, 258 açımlayıcı faktör analizi, 258 doğrulayıcı faktör analizi için olmak üzere 516 kişiye uygulandı. Veriler Kişisel Tanıtım Formu, Engelli Kadın Tutum Ölçeğinin Engelli Kadın ve Özel Yaşamı alt boyutu ve "The Scale on Society's Attitudes towards the Sexuality of Women with Intellectual Disabilities" Ölçeğinin Türkçe versiyonu kullanılarak toplandı. Toplanan veriler Açımlayıcı Faktör Analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Test Tekrar Test Yöntemi, Paralel Form Güvenirliği, Cronbach Alfa Güvenlik Katsayısı kullanılarak, SPSS 24 ve AMOS 24 ile geçerlilik ve güvenirlilik analizleri yapıldı.

Bulgular: Ölçeğin 10 maddeden ve dört alt boyuttan oluştuğu ve dört alt boyutun toplam varyansın %77.37'sini açıkladığı belirlenmiştir. Hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizleri, tüm faktör yüklerinin >0,30 olduğunu göstermiştir. Doğrulayıcı faktör analizine göre, tüm uyum indeksleri >0,80 ve RMSEA <0,080'dir. Ölçeğin tamamı için Cronbach alfa değeri 0,702, tüm alt boyutlar için ise >0,70 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Zihinsel Engelli Kadınların Cinselliğine Yönelik Toplumun Tutumu Ölçeğinin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Rojin Coşkun'un yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: cinsellik, kadın, toplum tutumu, zihinsel engelli

Kaynakça: Chrastina, J. and Vecerová, H. (2020). Supporting sexuality in adults with intellectual disability—a short review. *Sexuality and Disability*, 38(2), 285-298.

Cytowska, B., and Zierkiewicz, E. (2020). Conversations about health—Sharing the personal experiences of women with intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 33(5), 962-975.

Fennell, R. and Grant, B. (2019). Discussing sexuality in health care: A systematic review. *Journal of clinical nursing*, 28(17-18), 3065-3076.

Jesus, T. S., Bhattacharjya, S., Papadimitriou, C., Bogdanova, Y., Bentley, J., Arango-Lasprilla, J. C., and Refugee Empowerment Task Force, International Networking Group of the American Congress of Rehabilitation Medicine. (2021). Lockdown-related disparities experienced by people with disabilities during the first wave of the COVID-19 pandemic: Scoping review with thematic analysis. *International journal of environmental research and public health*, 18(12), 6178.

McGilloway, C., Smith, D. and Galvin, R. (2020). Barriers faced by adults with intellectual disabilities who experience sexual assault: A systematic review and meta-synthesis. *Journal of applied research in intellectual disabilities*, 33(1), 51-66.

Math, S. B., Gowda, G. S., Basavaraju, V., Manjunatha, N., Kumar, C. N., Philip, S., & Gowda, M. (2019). The rights of persons with disability act, 2016: Challenges and opportunities. *Indian journal of psychiatry*, 61(Suppl 4), S809-S815.

Rojas-Chaves, M., Lucas-Matheu, M., Castro-Luna, G., Parrón-Carreño, T., & Nievas-Soriano, B. J. (2022). Validation of a Scale on Society's Attitudes towards the Sexuality of Women with Intellectual Disabilities—Survey Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(20), 13228.

Wiseman, P. and Ferrie, J. (2020). Reproductive (in) justice and inequality in the lives of women with intellectual disabilities in Scotland. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 22(1), 318-329.

THE RELATIONSHIP BETWEEN ALTRUISM AND BELIEFS ABOUT MENTAL DISORDERS: A STUDY AMONG NURSES

Belgin Varol¹, Miray Aksu¹, Aslı Karademir²

¹Health Sciences University Gulhane Faculty of Nursing
²Ankara Bilkent City Hospital

Aim: This is a descriptive study conducted to determine the relationship between altruism levels of nurses working in a public hospital and their beliefs about mental disorders.

Materials and Methods: The average age of the participants was calculated as 36,3±7 years. 91,7% of the participants were female and 8,3% were male. The mean score of the Altruism Scale was 49,91±10,48 for female participants and 55,15±7,77 for male participants (Z: -2,478; p<0,05). The mean score of the Beliefs about Mental Illness Scale was 51,04±15,54 for female participants and 60,77±16,45 for male participants (Z: -2,748; p<0,05). The mean score of the Beliefs about Mental Illness Scale was found to be 63,07±14,36 for nurses who graduated from health vocational high school and 57,20±20,48 for those who graduated from a doctoral program (KW: 16,968; p<0,05). The mean score of the Altruism Scale of the nurses diagnosed with mental disorder was 53,88±10,24 and 49,71±10,29 (t: 2,585; p<0,05). The mean score of the Beliefs about Mental Illness Scale of the nurses who were diagnosed with mental disorder was 45,50±17,88 and 52,99±15,17 for those who were not (t: -3,061; p<0,05). The mean score of the Beliefs about Mental Illness Scale of the nurses who had a relative with a family member diagnosed with mental disorder was 47,21±18,79, and 52,85±14,95 for those who did not (t: -2,437; p<0,05).

Conclusion: In this study, it was determined that there was a statistically significant relationship between the scores of the Altruism Scale and the Beliefs About Mental Illness Scale. As the level of altruism in nurses increases, the level of negative attitudes towards mental illnesses decreases. The altruism level of nurses diagnosed with Mental Disorder was found to be higher.

Key words: "Altruism", "Mental Disorders", "Nursing", "Belief", "Stigma"

ÖZGECİLİK VE RUHSAL BOZUKLUKLARA YÖNELİK İNANÇLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ: HEMŞİRELER ARASINDA BİR ARAŞTIRMA

Belgin Varol¹, Miray Aksu¹, Aslı Karademir²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi

²Ankara Bilkent Şehir Hastanesi

Amaç: Bu çalışma bir Kamu Hastanesi'nde görev yapan hemşirelerin özgecilik düzeyleri ve ruhsal bozukluklara yönelik inançları arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılmış, tanımlayıcı bir çalışmadır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görev yapan 314 hemşire oluşturmaktadır. Araştırmada "Tanımlayıcı Bilgi Formu", "Diğerkamlık Ölçeği" ve "Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnançlar Ölçeği" kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan katılımcıların yaş ortalaması 36.3±7 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların %91.7'si kadın, %8.3'ü erkektir. Kadın katılımcıların Diğerkamlık Ölçek puan ortalaması 49.91±10.48, erkeklerin 55.15±7.77 (Z: -2.478; p<0.05) bulunmuştur. Kadın katılımcıların Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnançlar Ölçeği puan ortalaması 51.04±15.54, erkeklerin 60.77±16.45 bulunmuştur (Z: -2.748; p<0.05). Sağlık meslek lisesi mezunu hemşirelerin Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnançlar Ölçeği puan ortalaması 63.07±14.36, doktora mezunu olanların 57.20±20.48 bulunmuştur (KW: 16.968; p<0.05). Ruhsal bozukluk tanısı alan hemşirelerin Diğerkamlık Ölçeği puan ortalaması 53.88±10.24, almamış olanların 49.71±10.29 bulunmuştur (t: 2.585; p<0.05). Ruhsal bozukluk tanısı alan hemşirelerin Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnançlar Ölçeği puan ortalaması 45.50±17.88, almamış olanların 52.99±15.17 bulunmuştur (t: -3.061; p<0.05). Ailesinde ruhsal bozukluk tanısına sahip yakını olan hemşirelerin Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnançlar Ölçeği puan ortalaması 47.21±18.79, olmayanların 52.85±14.95 bulunmuştur (t: -2.437; p<0.05).

Sonuç: Bu çalışmada Diğerkamlık Ölçeği ve Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnançlar Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Hemşirelerdeki özgecilik düzeyi arttıkça ruhsal hastalıklara yönelik olumsuz tutum düzeyi azalmaktadır. Ruhsal Bozukluk tanısı alan hemşirelerin ise özgecilik düzeyi daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Özgecilik, Ruhsal Bozukluklar, Hemşirelik, İnanç, Stigma

Anahtar Kelimeler: "Diğerkamlık", "Ruhsal Bozukluklar", "Hemşirelik", "İnanç", "Stigma"

Kaynakça: 1. Tonkuş, M., Karataş, S., Yılmaz, S., Kutlu, F.(2022). Ruhsal Bozukluğu Olan Bireylerde İyileşme ve İyileşme Modelleri. Journal of Medical Science. 3(3) 135-143

2. Özaydın, Ö., Gürün, H., Çavdar, S., Tanrıverdi, S., Dağ, B., Yüzal, S., Akay, O.(2022). İstanbul'daki Kamu Sağlığı Çalışanlarının Ruh Sağlığı Sorunu Olan Bireyelere Yönelik İnançları. Klinik Psikiyatri Dergisi.25:278-288

DETERMINATION OF JOB SATISFACTION AND MORAL SENSITIVITY IN NURSES

Esmayıldız¹, Neşeyısal²

¹Amasya University Institute of Health Sciences, Department of Internal Medicine Nursing, Amasya, Türkiye

²Amasya University Faculty of Health Sciences, Department of Internal Medicine Nursing, Amasya, Türkiye

Introduction ve Aim: Nurses face many issues in the healthcare system, which can decrease their job satisfaction(1,2). Additionally, ethical problems involving individuals and their families occasionally arise(2). To effectively recognize and address these issues, nurses must develop moral sensitivity, defined as the ability to identify ethical dilemmas. This research aims to assess job satisfaction and moral sensitivity among clinical(2,3).

Method: This research used a descriptive, cross-sectional design. The sample comprised 200 nurses from Merzifon Kara Mustafa Paşa State Hospital who had at least 1 year of clinical experience, were not on leave during the study, and consented to participate. Data were collected between November 2023 and January 2024 using the Personal Information Form, Minnesota Job Satisfaction Scale, and Moral Sensitivity Survey. Ethical approval (11.10.2023/E-30640013-100-156441) and institutional permission were obtained from the non-invasive clinical research ethics committee before the study began.

Results: The average age of the nurses was 36.99±8.58. Of the participants, 91% were women, 77% were married, 85.5% had a bachelor's degree, and the average work experience was 3.19 years. Nurses reported medium total job satisfaction (2.93±0.71) and high external satisfaction (3.15±0.76). Their overall moral sensitivity scores were high (77.78±17.63). A weak positive correlation was found between total job satisfaction and moral sensitivity ($r=0.273$; $p<0.001$), and a moderate correlation with the autonomy subscale ($r=0.382$; $p<0.001$). Men had significantly higher extrinsic motivation scores, and married nurses had higher total motivation scores. Moral sensitivity scores varied significantly by age, work style, and clinic ($p<0.005$).

Conclusion: The research found that clinical nurses' job satisfaction was medium, while their moral sensitivity was high. To improve job satisfaction, increasing organizational support is recommended. Further studies should explore moral sensitivity in relation to various factors important for ethical decision-making.

Anahtar Kelimeler: Nurse, moral sensitivity, job satisfaction

HEMŞİRELERDE İŞ DOYUMU VE AHLAKİ DUYARLILIĞIN BELİRLENMESİ

Esmâ Yıldız¹, Neşe Uysal²

¹Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Amasya, Türkiye

²Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Amasya, Türkiye

Giriş ve Amaç: Sağlık bakım sisteminde hemşireler birçok sorunla karşılaşmakta ve bu faktörlere bağlı hemşirelerin iş doyumları azalabilmektedir(1,2). Bununla birlikte sağlık bakım sistemi içerisinde zaman zaman birey ve ailesi ile ilgili bir takım etik problemler ortaya çıkmaktadır(2). Hemşirelerin yaşadıkları bu etik problemleri tanıyabilmesi ve çözümleyebilmesi ve doğru kararları alabilmesi için etik problemi ayırt edebilme yeteneği olarak tanımlanan ahlaki duyarlılıklarının gelişmiş olması oldukça önemlidir(2,3).

Bu araştırmanın amacı klinik hemşirelerinde iş doyumunu ve ahlaki duyarlılığın belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte olup, Merzifon Kara Mustafa Paşa Devlet Hastanesi'nde çalışan, en az 1 yıl klinik hemşirelik yapmış, izinli olmayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 200 hemşireyi kapsamaktadır. Veriler, Kasım 2023-Ocak 2024 tarihleri arasında toplanmış, Kişisel Bilgi Formu, Minnesota İş Doyum Ölçeği ve Ahlaki Duyarlılık Anketi kullanılmıştır. Araştırma öncesinde etik kurul onayı (11.10.2023/E-30640013-100-156441) ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Araştırmamıza katılan hemşirelerin yaş ortalaması 36.99±8.58'dir. Hemşirelerin %91'i kadın, %77'si evli, %85.5'i lisans mezunu olup, çalışma yılı ortalama 3.19 yıldır. Hemşirelerin toplam iş doyum puanlarının orta düzeyde olduğu (2,93±0,71), dışsal doyum puanlarının yüksek (3,15±0,76) olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin ahlaki duyarlılık ölçeği toplam puanlarının yüksek (77,78±17,63) olduğu saptanmıştır. Toplam iş doyum puanları ile ahlaki duyarlılık ölçeği toplam puanları arasında zayıf düzeyde, pozitif yönde (r=.273; p<0,001) anlamlı ilişki olduğu, iş doyumunu toplam puanları ile otonomi alt boyutu puanları arasında orta düzeyde (r=.382; p<0,001) anlamlı ilişkili olduğu belirlenmiştir. Demografik özelliklerle iş doyumuna ilişkin yapılan karşılaştırmada, erkeklerde dışsal motivasyon puanlarının anlamlı şekilde yüksek olduğu, evli olanlarda toplam motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ahlaki duyarlılık puanlarının yaş, çalışma şekli ve çalışan kliniğe göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır (p<0,005).

Sonuç: Araştırma sonucu klinik hemşirelerin memnuniyet düzeylerinin orta seviyede olduğu, ahlaki duyarlılıklarının yüksek olduğu saptanmıştır. İş doyumunu artırmaya yönelik örgütsel desteğin artırılması, etik karar verme sürecinde önemli olan ahlaki duyarlılığın farklı değişkenlerle karşılaştırıldığı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, ahlaki duyarlılık, iş doyumunu

Kaynakça: Aylaz R, Aydoğmuş N, Yayan EH. Hemşirelerin iş doyumunu düzeylerinin belirlenmesi. Annals of Health Sciences Research. 2017;6(1):12-7.

Palazoğlu CA, Koç Z. Ethical sensitivity, burnout, and job satisfaction in emergency nurses. Nursing ethics. 2019;26(3):809-2

Kahrıman İ, Çalık KY. Klinik hemşirelerin etik duyarlılığı. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017;6(3):111-21.

THE IMPACT OF GENDER ROLE STRESS ON THE POSITIVE MENTAL HEALTH OF FEMALE UNIVERSITY STUDENTS

Dilek Kaloğlu Binici¹, Nurhayat Kılıç Bayageldi¹

¹Artvin Çoruh University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Artvin, Türkiye

Introduction and Objective: This study aimed to investigate the effect of gender role stress on the positive mental health of female university students.

Methods: The study has a descriptive design and the data was collected online between April and May 2024. The sample of the study consisted of 1074 female students studying at universities in Turkey who had internet access, agreed to participate in the study and filled out the questionnaires completely. Three forms were used to collect the data: “Socio-Demographic Information Form”, “Women's Gender Role Stress Scale (WGSRSÖ)” and “Positive Mental Health Scale (PRRSÖ). Data were presented with percentage, mean and standard deviation. Independent sample t test was used to compare binary variables showing normal distribution, one-way analysis of variance (ANOVA) and post hoc tests were used for more than two normally distributed variables.

Results: The mean score of the participants for gender role stress was found to be 78.38 ± 23.16 and the mean score for positive mental health was found to be 116.89 ± 14.82 . The relationship between the mean scores of the participants for gender role stress and positive mental health was found to be insignificant ($r=0.025$; $p>0.05$). A high negative correlation was found between the gender role stress score and the personal satisfaction sub-dimension score ($r=-0.073$, $p<0.05$), a weak positive correlation was found between the prosocial attitude ($r=0.025$; $p<0.001$), and a very high positive correlation was found between the problem solving and self-actualization sub-dimension scores ($r=0.081$; $p<0.01$).

Conclusion: In our study, it was found that students had high levels of gender role stress and moderate levels of positive mental health. It is thought that the results of this study regarding mental health, gender role stress and female student populations may contribute to the nursing profession and nurses' ability to provide personalized and effective care in these areas.

Anahtar Kelimeler: "positive mental health, gender, gender role stress"

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ STRESİNİN KADIN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN POZİTİF RUH SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dilek Kaloğlu Binici¹, Nurhayat Kılıç Bayageldi¹

¹Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Artvin, Türkiye

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada toplumsal cinsiyet rolü stresinin kadın üniversite öğrencilerinin pozitif ruh sağlığı üzerindeki etkisini araştırmak amaçlandı.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı desende olup, verileri Nisan-Mayıs 2024 tarihleri arasında çevrimiçi toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören kadın öğrencilerden internet erişimi olan, araştırmaya katılmayı kabul eden ve anketleri eksiksiz dolduran 1074 birey oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında “Sosyo-Demografik Bilgi Formu”, “Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)” ve “Pozitif Ruh Sağlığı Ölçeği (PRSÖ)” olmak üzere üç form kullanıldı. Veriler yüzdelik, ortalama ve standart sapma ile sunuldu. Normal dağılım gösteren ikili değişkenlerin karşılaştırılması independent sample t test, ikiden fazla normal dağılım gösteren değişkenlerde one-way analysis of variance (ANOVA) ve post hoc testler kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü stresi puan ortalaması 78.38±23.16 pozitif ruh sağlığı puan ortalaması 116.89±14.82 olarak bulundu. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü stresi ve pozitif ruh sağlığı puan ortalamaları arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı saptandı ($r=0.025$; $p>0.05$). Toplumsal cinsiyet rolü stresi puanı ile kişisel memnuniyet alt boyut puanı arasında negatif yönde yüksek düzeyde ($r=-0.073$, $p<0.05$), prososyal tutum ile pozitif yönlü fakat zayıf düzeyde ($r=0.025$; $p<0.001$), problem çözme ve kendini gerçekleştirme alt boyut puanları arasında pozitif yönde çok yüksek düzeyde ($r=0.081$; $p<0.01$) bir ilişkinin olduğu belirlendi.

Sonuç: Araştırmamızda öğrencilerin yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet rolü stresi, ılımlı düzeyde pozitif ruh sağlığına sahip oldukları bulundu. Bu çalışmanın ruhsal sağlık, toplumsal cinsiyet rolü stresi ve kadın öğrenci popülasyonlarıyla ilgili sonuçlarının hemşirelik mesleğine ve hemşirelerin bu alanlarda kişiselleştirilmiş ve etkili bakım sunmalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: "pozitif ruh sağlığı, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolü stresi"

Kaynakça: Karakuş, C. (2021). Regresyon ve Korelasyon. chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ckk.com.tr/ders/Math/ML

DETERMINATION OF LIPOHYPERTROPHY AND LIPOATROPHY PREVALENCE AND ASSOCIATED RISK FACTORS IN INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES

Huriye Kırmızıgöl¹, Seher Gönen Şentürk²

¹Ankara Bilkent City Hospital

²Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Internal Medicine Nursing

Introduction and Aim: Lipodystrophies, which are skin complications related to insulin injection, cause diabetic individuals to consume excessive insulin, lack of disease management, chronic complications and economic burden. Therefore, it is important to prevent lipoatrophy and lipohypertrophy, to know the associated risk factors, and to diagnose and manage them early. This study was conducted to determine the prevalence and associated risk factors of lipohypertrophy and lipoatrophy with type 2 diabetes.

Method: The data of the cross-sectional and descriptive study were collected from 271 individuals in insulin users with diabetes between January and April 2022. The presence of lipoatrophy and lipohypertrophy was evaluated by inspection and palpation. The Lipoatrophy and Lipohypertrophy Diagnosis and Risk Factors Data Collection Form prepared by the researchers in line with the literature was used to collect data. The data collected by face-to-face interview method were analyzed using number, percentage, Chi-square analysis and Fisher Chi-square.

Results: The prevalence of lipoatrophy and lipohypertrophy was 4.8% (n:13) and 19.2% (n:52), respectively. It was found that 47.5% (n:29) of lipohypertrophies and 84.6% (n:11) of lipoatrophy were located in the abdominal region. It was determined that lipoatrophy was common in individuals with diabetes who did not perform regular intra-regional rotation and changed the needle tip at least twice ($p<0.05$). Lipohypertrophy, on the other hand, was found to be common in individuals with diabetes who were in the 61-70 age group, female gender, had a total daily insulin dose $>50IU$, administered insulin four times a day, used prandial and basal insulin, did not perform regular systematic and intra-regional rotation, and had low HDL and triglyceride levels ($p<0.05$).

Conclusion: Lipoatrophy and lipohypertrophy are common in insulin users with type 2 diabetes mellitus and may develop due to some modifiable risk factors.

Anahtar Kelimeler: diabetes, nursing, insulin injection, lipoatrophy, lipohypertrophy

TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERDE LİPOHİPERTROFİ VE LİPOATROFİ PREVALANSI VE İLİŞKİLİ RİSK FAKTÖRLERİNİN BELİRLENMESİ

Huriye Kırmızıgöl¹, Seher Gönen Şentürk²

¹Ankara Bilkent Şehir Hastanesi

²Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: İnsülinin enjeksiyonuna bağlı cilt komplikasyonları olan lipodistrofiler, diyabetli bireylerin fazla insülin tüketmesine, hastalık yönetiminin sağlanamamasına, kronik komplikasyonlara ve ekonomik yüke neden olmaktadır. Bu nedenle, lipoatrofi ve lipohipertrofilerin önlenmesi, ilişkili risk faktörlerinin bilinmesi, erken tanınması ve yönetimi önemlidir. Araştırma Tip 2 diyabetli bireylerde lipohipertrofi ve lipoatrofi prevalansını ve ilişkili risk faktörlerini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı türde olan araştırmanın verileri Ocak – Nisan 2022 tarihleri arasında 271 insülin kullanan diyabetli bireyden toplandı. Lipoatrofi ve lipohipertrofi varlığı inspeksiyon ve palpasyonla değerlendirildi. Veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan Lipoatrofi ve Lipohipertrofi Tanılama ve Risk Faktörleri Veri Toplama Formu kullanıldı. Yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanan veriler sayı, yüzde, Ki-kare analizi ve Fisher Ki-kare kullanılarak analiz edildi.

Bulgular: Lipoatrofi ve lipohipertrofi prevalansı sırasıyla %4,8 (n:13), ve %19,2 (n:52) olarak belirlendi. Lipohipertrofilerin %47,5'inin (n:29), lipoatrofilerin ise %84,6'sının (n:11) abdomen bölgesinde olduğu tespit edildi. Düzenli bölge içi rotasyon yapmayan ve iğne ucunu en az iki kullanımda değiştiren diyabetli bireylerde lipoatrofinin sık görüldüğü belirlendi ($p<0,05$). Lipohipertrofi ise 61-70 arası yaş grubunda olan, kadın cinsiyette, günlük kullanılan toplam insülin dozu $>50\text{IU}$ olan, günde dört kez insülin uygulayan, prandiyal ve bazal insülin kullanan, düzenli sistematik ve bölge içi rotasyon yapmayan, HDL ve trigliserit düzeyi düşük olan diyabetli bireylerde sık görüldüğü saptandı ($p<0,05$).

Sonuç: İnsülin kullanan Tip 2 diyabetli bireylerde lipoatrofi ve lipohipertrofi sık görülmekte ve bazı değiştirilebilir risk faktörlerine bağlı gelişebilmektedir.

PSYCHOSOCIAL DIMENSION OF HAEMODIALYSIS AND SPIRITUAL COPING STRATEGIES: A PHENOMENOLOGICAL STUDY ON PATIENT EXPERIENCES

Sevgi Demir Çam¹, Sevda Uzun²

¹Artvin Coruh University

²Gumushane University

Aim: The number of patients undergoing hemodialysis has increased due to the increase in patients with end-stage renal disease. Patients undergoing hemodialysis experience significant physical limitations and psychological difficulties. In terms of long-term disease burden, patients receiving dialysis treatment are faced with numerous treatments that may trigger disease-related stressors. The aim of this study is to address the experiences of patients receiving hemodialysis treatment psychosocially and to examine their spiritual coping strategies.

Method: In this study, a qualitative research design, phenomenological research design, was used. Criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, was used to determine the study group. The sample size was determined according to data saturation and a total of 23 patients receiving hemodialysis treatment were interviewed. The interviews were conducted individually and face-to-face. The data were written using Colaizzi's phenomenological analysis method.

Results: In the analysis of the data, four categories (difficulties experienced regarding care and treatment, coping with the disease, effects and healthy life behaviors) and twelve main themes (thoughts about the perception of hemodialysis, experiences regarding the diagnosis process, symptoms, support sources, spiritual coping methods, physical coping methods, physical effects, spiritual effects, social effects, practices, fluid restriction and exercise) were determined.

Conclusions: As a result of this study, it was determined that the prolonged hemodialysis process negatively affects patients with chronic kidney disease psychosocially, but some of the patients use spiritual coping strategies to effectively cope with the disease. It was determined that it is necessary to address the psychosocial and social support needs of patients and that spiritual coping strategies can positively affect the health status of individuals at this point. As a result of the study, it is recommended that the spiritual coping strategies of patients be considered in the management of diseases within the scope of nursing practices.

Anahtar Kelimeler: hemodialysis, spirituality, psychosocial dimension, qualitative study

HEMODİYALİZİN PSİKOSOSYAL BOYUTU VE MANEVİ BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ: HASTA DENEYİMLERİ ÜZERİNE FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Sevgi Demir Çam¹, Sevda Uzun²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi

²Gümüşhane Üniversitesi

Amaç: Son dönem böbrek hastalığı olan hastalardaki artış nedeniyle hemodiyalize giren hasta sayısı artmıştır. Hemodiyalize giren hastalar, önemli fiziksel sınırlamalar ve psikolojik zorluklar yaşamaktadır. Uzun süreli hastalık yükü açısından, diyaliz tedavisi alan hastalar, hastalıkla ilişkili stres etkenlerini tetikleyebilecek çok sayıda tedaviyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu çalışmanın amacı; hemodiyaliz tedavisi gören hastaların yaşantılarını psikososyal olarak ele almak ve manevi başa çıkma stratejilerini incelemektir.

Materyal-Metod: Bu araştırmada nitel araştırma deseni olan fenomenolojik araştırma tasarımı kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğü veri doygunluğuna göre belirlenmiş ve toplamda 23 hemodiyaliz tedavisi alan hasta ile görüşülmüştür. Görüşmeler bireysel olarak ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Veriler, Colaizzi'nin fenomenolojik analiz yöntemi kullanılarak yazılmıştır.

Bulgular: Verilerin analizinde dört kategori (bakıma ve tedaviye ilişkin yaşanan zorluklar, hastalıkla baş etme, etkiler ve sağlıklı yaşam davranışları) on iki ana tema (hemodiyaliz algısına yönelik düşünceler, tanı sürecine yönelik yaşananlar, semptomlar, destek kaynakları, manevi başa çıkma yöntemleri, fiziksel başa çıkma yöntemleri, fiziksel etkiler, ruhsal etkiler, sosyal etkiler, uygulamalar, sıvı kısıtlaması ve egzersiz) saptanmıştır.

Sonuç: Bu çalışma sonucunda uzamış hemodiyaliz sürecinin kronik böbrek hastalığı olan hastaları psikososyal olarak olumsuz etkilediği fakat hastalarının bazılarının hastalıkla etkin baş edebilmek için manevi başa çıkma stratejilerini kullandığı belirlenmiştir. Hastaların psikososyal ve sosyal destek gereksinimlerine eğilimin gerekli olduğu ve bu noktada manevi başa çıkma stratejilerinin bireylerin sağlık durumlarını olumlu yönde etkileyebileceği saptanmıştır. Çalışma sonucunda hemşirelik uygulamaları kapsamında hastalıkların yönetiminde hastaların manevi başa çıkma stratejilerinin göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemodiyaliz, maneviyat, psikososyal boyut, nitel çalışma

Anahtar Kelimeler: hemodiyaliz, maneviyat, psikososyal boyut, nitel çalışma

CONTENT VALIDITY OF THE PERROCA PATIENT CLASSIFICATION INSTRUMENT - TURKISH DEVELOPED FORM IN A MULTI-HOSPITAL SAMPLE

Güzin Ayan¹, Hilal Kuşcu Karatepe², Birsen Civil Subaşı³, Nazife Utlu Tan³, Banu Sarıtaş³,
Ayşegül Şafak³, Esra Bayrak³, Ahmet Kolip³, Ümmühan Dirican⁴, Melek Yıldız⁴, Emine
Türkmen⁵

¹Kütahya Health Sciences University Gediz Vocational School of Health Services,
Department of Medical Services and Techniques

²Osmaniye Korkut Ata University Faculty of Health Sciences, Department of Health
Management

³Anadolu Medical Center, Patient Care and Nursing Services Department

⁴Memorial Health Group, Nursing and Patient Care Services Group Directorate

⁵Istinye University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Introduction and Objective: Nursing care needs and times of inpatients in the hospital are different from each other. Patient classification tools/scales enable nurse managers to take into account the care needs of patients when allocating patients to nurses and to use the nurse workforce effectively. In order for these tools to be valid, they should classify patients according to the content and intensity of nursing care practices applied to patients. The aim of this study was to examine the content of the Perroca Patient Classification Instrument, which was adapted into Turkish in 2016, in a multi-hospital sample and to create the Turkish Improved Form of the Perroca Patient Classification Instrument (PHSA-TR Improved Form).

Method: In this study, focus group interviews were conducted in the first phase and two Delphi rounds were conducted in the second phase. The sample of the study consisted of staff nurses, charge nurses, training nurses and executive nurses working in three private hospitals. ‘Semi-structured Interview Form’ in the first phase and ‘PHSA-TR Improved Form Delphi’ in the second phase were used as data collection tools. Descriptive statistics were used to analyse demographic data and descriptive statistics were used to analyse Likert data.

Results: In the form improved as in the original study, there were 9 care areas and 36 items under these care areas. In the first phase, the content of the statements describing Type 1-2-3-4 patients in each care area was changed. For the PPCI-TR Improved Form obtained in the first phase, 25 items in the first round and 36 items in the second round were agreed by more than 95% of the experts.

Conclusion: The PPCI-TR Improved Form is a valid tool for classification of patients in inpatient wards of hospitals. In order for this instrument to be used in clinical practice and research, psychometric analyses are recommended.

Anahtar Kelimeler: Perroca Patient Classification Tool, Content Validity

PERROCA HASTA SINIFLANDIRMA ÖLÇEĞİ - TÜRKÇE GELİŞTİRİLMİŞ FORMUNUN ÇOKLU HASTANE ÖRNEKLEMİNDE KAPSAM GEÇERLİLİĞİ

Güzin Ayan¹, Hilal Kuşcu Karatepe², Birsen Civil Subaşı³, Nazife Utlu Tan³, Banu Sarıtaş³,
Ayşegül Şafak³, Esra Bayrak³, Ahmet Kolip³, Ümmühan Dirican⁴, Melek Yıldız⁴, Emine
Türkmen⁵

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gediz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi
Hizmetler ve Teknikler Bölümü

²Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

³Anadolu Sağlık Merkezi, Hasta Bakım ve Hemşirelik Hizmetleri Bölümü

⁴Memorial Sağlık Grubu, Hemşirelik ve Hasta bakım Hizmetleri Grup Müdürlüğü

⁵İstinye Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Hastanede yatan hastaların hemşirelik bakım gereksinimleri ve süreleri birbirinden farklıdır. Hasta sınıflama araçları/ölçekleri, yönetici hemşirelerin hastaları hemşirelere paylaştırırken hastaların bakım gereksinimlerini dikkate almasını ve hemşire iş gücünün etkili kullanılmasını sağlamaktadır. Bu araçların geçerli olabilmesi için hastalara uygulanan hemşirelik bakım uygulamalarının kapsamına ve yoğunluğuna göre hastaları sınıflandırması gerekir. Bu çalışmanın amacı; 2016 yılında Türkçe'ye uyarlanan Perroca Hasta Sınıflandırma Aracı kapsamını çoklu hastane örnekleminde incelemek ve Perroca Hasta Sınıflandırma Aracının Türkçe Geliştirilmiş Formunu (PHSA-TR Geliştirilmiş Formu) oluşturmaktır.

Yöntem: Bu çalışmada ilk aşamada odak grup görüşmeleri, ikinci aşamada ise iki Delfi oturumları yapıldı. Çalışmanın örneklemini üç özel hastanede görev yapan yatak başı hemşireleri, sorumlu hemşireler, eğitim hemşireleri ve yönetici hemşireler oluşturdu. Veri toplam aracı olarak ilk aşamada “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”, ikinci aşamada “PHSA-TR Geliştirilmiş Form Delfi” formları kullanıldı. Demografik verilerin analizinde tanımlayıcı, Likert verilerin analizinde betimsel istatistikler kullanıldı.

Bulgular: Özgün çalışmada olduğu şekli ile geliştirilen formda da 9 bakım alanı ve bu bakım alanları altında yer alan 36 madde bulunmakta idi. İlk aşamada her bir bakım alanında Tip 1-2-3-4 hastalarını tanımlayan ifadelerin içeriğinde değişiklik oldu. İlk aşamada elde edilen PHSA-TR Geliştirilmiş Formu için ilk oturumda 25 madde ve ikinci oturumda 36 madde de uzmanlar arasında %95 üzerinde uzlaşı sağlandı.

Sonuç: PHSA-TR Geliştirilmiş Formu, hastanelerin yatan hasta servislerindeki hastaları sınıflandırmada kapsamı geçerli bir araçtır. Bu aracın klinik uygulama ve araştırmalarda kullanılabilmesi için öncelikle psikometrik analizlerinin yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Perroca Hasta Sınıflandırma Aracı, Kapsam Geçerliliği

THE EFFECT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON HEALTH OUTCOMES IN CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY PATIENTS ACCORDING TO THE ZYSBERG MODEL

Leyla Özdemir¹, Goncagül Aldan², Aylin Bilgin³

¹Hacettepe University, Faculty of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing, Ankara, Türkiye

²Yüksek İhtisas University, Department of Nursing, Ankara, Türkiye

³Sakarya University of Applied Sciences, Department of Nursing, Sakarya, Türkiye

ABSTRACT

Introduction: Patients with chronic obstructive pulmonary disease (COPD) experience high symptom burden and psychological difficulties, and emotional intelligence is an important skill in maintaining emotional balance.

Aim: This study aimed to determine the effects of emotional intelligence on dyspnea and symptom burden among patients with COPD.

Methods: A cross-sectional study design was used. 181 patients diagnosed with COPD between August 2022 and June 2024 were included in this study. Data were collected based on Zysberg model. Data were obtained using the Patient Information Form, Emotional Intelligence Trait Scale, Depression Anxiety Stress Scale Short Form, Dispnea 12 scale and COPD Assessment test. The data were analyzed using descriptive statistics, and structural equation modeling.

Results: The mean age of the participants was 59.39 (SD=9.23), and 61.3% of patients had COPD for 6 years or longer. The emotional intelligence score of COPD patients was moderate and emotional intelligence score was associated with the depression ($\beta = -0.118$, $p < 0.001$), anxiety ($\beta = -0.094$, $p < 0.001$), and stress ($\beta = -0.092$, $p < 0.001$) scores. Anxiety ($\beta = 1.097$, $p < 0.001$), and stress ($\beta = -0.628$, $p = 0.021$) had an impact on the dyspnea levels of COPD patients, and depression ($\beta = 0.578$, $p = 0.016$), anxiety ($\beta = 0.514$, $p = 0.033$), and stress ($\beta = -0.471$, $p = 0.046$) had an impact on the symptom burden of COPD patients.

Conclusion: Increased emotional intelligence in COPD patients reduces depression, anxiety, and stress, while improving dyspnea and symptom burden. In practice, attention should be paid to COPD patients with low emotional intelligence, and programs aimed at increasing emotional intelligence should be included in COPD stress management.

Anahtar Kelimeler: Chronic Obstructive Pulmonary Disease, Emotional Intelligence, Depression, Symptom Burden,

KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALARINDA ZYSBERG MODELİNE GÖRE DUYGUSAL ZEKANIN SAĞLIK SONUÇLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Leyla Özdemir¹, Goncagül Aldan², Aylin Bilgin³

¹Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim dalı,
Ankara, Türkiye

²Yüksek İhtisas Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye

³Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye

ÖZET

Giriş: Kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH) olan hastalar yüksek semptom yükü ve psikolojik zorluklar yaşarlar ve duygusal zekâ duygusal dengeyi korumada önemli bir beceridir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı; KOAH hastalarına duygusal zekanın dispne ve semptom yükü üzerindeki etkisini belirlemektir.

Yöntemler: Çalışmada kesitsel, tanımlayıcı tiptedir. Ağustos 2022 ile Haziran 2024 arasında KOAH tanısı almış 181 hasta bu çalışmaya dahil edilmiştir. Veriler Zysberg modeli temelinde Hasta Bilgi Formu, Duygusal Zekâ Özellik Ölçeği, Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği Kısa Formu, Dispne 12 ölçeği ve KOAH Değerlendirme testi kullanılarak elde edilmiştir. Veriler tanımlayıcı istatistikler ve yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 59,39 (SD=9,23) olup hastaların %61,3'ü 6 yıl veya daha uzun süredir KOAH hastasıydı. KOAH hastalarının duygusal zeka puanı orta düzeydeydi ve duygusal zeka puanı depresyon ($\beta = -0,118$, $p < 0,001$) anksiyete ($\beta = -0,094$, $p < 0,001$) ve stres ($\beta = -0,092$, $p < 0,001$) puanlarıyla ilişkiliydi. Anksiyete ($\beta = 1,097$, $p < 0,001$) ve stres ($\beta = -0,628$, $p = 0,021$). KOAH hastalarının dispne düzeyleri üzerinde etkili olmuş ve depresyon ($\beta = 0,578$, $p = 0,016$), anksiyete ($\beta = 0,514$, $p = 0,033$) ve stres ($\beta = -0,471$, $p = 0,046$) KOAH hastalarının semptom yükü üzerinde etkili olmuştur.

Sonuç: KOAH hastalarında artan duygusal zekâ, dispne ve semptom yükünü iyileştirirken depresyonu, anksiyeteyi ve stresi azaltır. Uygulamada, düşük duygusal zekaya sahip KOAH hastalarına dikkat edilmeli ve duygusal zekayı artırmayı amaçlayan programlar KOAH stres yönetimine dahil edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı, Duygusal Zekâ, Depresyon, Semptom Yükü,

BEING A SIBLING OF A CHILD WITH INTELLECTUAL DISABILITY FROM THE PERSPECTIVE OF MOTHERS: A QUALITATIVE STUDY

Fatma Dinç¹, Aylin Kurt¹, Emine Güneş Şan¹

¹Bartın University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Bartın, Türkiye

Introduction and Aim: Sibling relationships are the most intense peer relationships that people have. Having a child with a disability in a family affects all family members, including siblings. A closer look at the effects of being a sibling of a child with intellectual disability from the perspective of mothers, who assume most of the caring role, may be important for future research. Therefore, this study was conducted to determine how being a sibling of a child with intellectual disability is defined for the child from the mothers' perspective. Method: Ethical and institutional approval was obtained before data collection. Data were collected between November 2023 and January 2024 by using face-to-face semi-structured interview form with the mothers of 14 children between the ages of 12-18 who were receiving education in seven special education and rehabilitation centres in a province in the Western Black Sea Region of Turkey. The semi-structured interview form included questions such as "Can you tell us about the relationship between your mentally disabled child and his/her sibling?" All interviews were audio recorded. Main themes and sub-themes were developed using thematic analysis. The COnsolidated criteria for REporting Qualitative Research checklist was used to report the results of the study.

Results: Four main themes were identified from the data through thematic analysis: (1) A special relationship (2) The need to be perfect (3) Guilt and shame (4) Restriction.

Conclusion: The results showed that children with intellectual disabilities have a different and special relationship with their siblings and having a sibling with intellectual disabilities forces children to be perfect in many ways. In addition, the results emphasised that typically developing siblings were disturbed by the attitudes and behaviours of others towards them due to their inability to express themselves and that they had to mature rapidly because of their siblings.

Anahtar Kelimeler: "intellectual disability", "mother", "sibling relationships", "qualitative research"

ANNELERİN PERSPEKTİFİNDEN ZİHİNSEL ENGELLİ BİR ÇOCUĞUN KARDEŞİ OLMAK: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Fatma Dinç¹, Aylın Kurt¹, Emine Güneş Şan¹

¹Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bartın, Türkiye

Giriş ve Amaç: Kardeş ilişkileri, insanların sahip olduğu en yoğun akran ilişkileridir. Bir ailede engelli bir çocuğun olması, kardeşler de dahil olmak üzere tüm aile üyelerini etkilemektedir. Zihinsel engelli bir çocuğun kardeşi olmanın etkilerine, bakım rolünün çoğunu üstlenen annelerin bakış açısından daha yakından bakmak gelecekteki araştırmalar için önemli olabilir. Bu nedenle, bu çalışma zihinsel engelli bir çocuğun kardeşi olmanın annelerin bakış açısından çocuk için nasıl tanımlandığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Veriler toplanmadan önce etik kurul ve kurum izni alınmıştır. Veriler Kasım 2023-Ocak 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki bir ilin yedi özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde eğitim gören 12-18 yaş arası 14 çocuğun annesiyle yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda "Zihinsel engelli çocuğunuzla kardeşi arasındaki ilişkiyi anlatır mısınız?" gibi sorular yer almıştır. Tüm görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Ana temalar ve alt temalar tematik analiz kullanılarak geliştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarını raporlamak için Nitel Araştırmaların Raporlanması için Konsolide Kriterler kontrol listesi kullanılmıştır.

Bulgular: Tematik analiz yoluyla verilerden dört ana tema belirlenmiştir: (1) Özel bir ilişki (2) Mükemmel olma ihtiyacı (3) Suçluluk ve utanç (4) Kısıtlama.

Sonuç: Bulgular, zihinsel engelli çocukların kardeşleriyle farklı ve özel bir ilişkiye sahip olduğunu ve zihinsel engelli bir kardeşe sahip olmanın çocukları birçok yönden mükemmel olmaya zorladığını göstermiştir. Ayrıca bulgular tipik gelişim gösteren kardeşlerin kendilerini ifade edememeleri nedeniyle başkalarının onlara yönelik tutum ve davranışlarından rahatsız olduklarını ve kardeşleri nedeniyle hızlı olgunlaşmak zorunda kaldıklarını vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: "zihinsel engellilik", "anne", "kardeş ilişkileri", "nitel araştırma"

DOES THE PERCEIVED STRESS IN PREECLAMPSIA AFFECT THE FEAR OF CHILDBIRTH?

Nur Bahar Kuru Aktürk¹, Merve Kolcu², Gizem Öztürk³, Mine Akkuş⁴

¹Istanbul Arel University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Türkiye.

²University of Health Sciences, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Türkiye.

³Fenerbahçe University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Türkiye.

⁴Zeynep Kamil Gynecology and Children's Diseases Training and Research Hospital, Baby Room Service, Istanbul, Türkiye.

Introduction and Aim; Preeclampsia is a pregnancy-specific hypertensive disease that occurs after the 20th week of pregnancy. It is known that 14% of preventable maternal deaths in the world and 15.5% in Turkey are due to high blood pressure during pregnancy. This study aimed to determine the effect of stress perceived by mothers diagnosed with preeclampsia on their fear of birth.

Method; Study data were collected in the postpartum service of a training and research hospital between December 2023 and February 2024. An average of 400 women come to the postpartum service in four months, and the sample number was calculated as 197. Introductory information form, birth fear scale and perceived stress scale in risky pregnancies based on the Neuman systems model were used as data collection tools. Descriptive statistics, one-way analysis of variance, Students' t-test and simple linear regression analysis were used to analyze the data.

Results; It was determined that 62.4% of women diagnosed with preeclampsia were between the ages of 25-34. It was determined that 34.5% of the women were obese, 90.4% had no family history of preeclampsia, and 84.3% did not have a chronic disease. A statistically significant difference was found between the economic status of the women participating in the study, the period between the current pregnancy and the previous pregnancy, the current pregnancy wish, history of miscarriage, history of stillbirth, presence of chronic disease, smoking and alcohol use, and the total score of the scales used. In simple linear regression analysis, it was determined that perceived stress in preeclampsia significantly affected the fear of birth.

Conclusion; In study, it was found that the stress perceived by mothers diagnosed with preeclampsia affected the fear of birth. It is recommended that nursing interventions be carried out to reduce stress and fear by organizing training on birth and pregnancy to determine the stress and fear of mothers with preeclampsia.

Anahtar Kelimeler: Preeclampsia, woman, perceived stress, fear

PREEKLAMPSİDE ALGILANAN STRES DOĞUM KORKUSUNU ETKİLER Mİ?

Nur Bahar Kuru Aktürk¹, Merve Kolcu², Gizem Öztürk³, Mine Akkuş⁴

¹İstanbul Arel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

³Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

⁴Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bebek Odası Servisi, İstanbul, Türkiye.

Giriş ve Amaç; Preeklampsisi, gebeliğin 20.haftasından sonra ortaya çıkan gebeliğe özgü hipertansif bir hastalıktır. Dünyada önlenebilir anne ölümlerinin %14'ünün ve Türkiye'de ise %15.5'inin gebelikte yüksek tansiyon nedeniyle olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada preeklampsisi tanısı alan annelerin algıladıkları stresin doğum korkusuna etkisini belirlemek amaçlandı.

Yöntem; Çalışma verileri Aralık 2023-Şubat 2024 tarihlerinde bir eğitim ve araştırma hastanesinin doğum sonu servisinde toplandı. Doğum sonu servisine dört ayda ortalama 400 preeklampsili kadın gelmekte olup, örneklem sayısı 197 olarak hesaplandı. Veri toplama aracı olarak tanıtıcı bilgi formu, doğum korku ölçeği ve neuman sistemler modeline temellenen riskli gebeliklerde algılanan stres ölçeği kullanıldı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Students t-testi ve basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular; Preeklampsisi tanılı kadınların %62.4'ünün 25-34 yaş aralığında olduğu saptandı. Kadınların %34.5'inin obez olduğu, %90.4'ünün ailede preeklampsisi öyküsü olmadığı, %84.3'ünün kronik hastalığının olmadığı belirlendi. Çalışmaya katılan kadınların ekonomik durumu, mevcut gebelik ile önceki gebelik arasındaki süre, mevcut gebelik isteme durumu, düşük doğum öyküsü, ölü doğum öyküsü, kronik hastalık varlığı, sigara içme ve alkol kullanma durumu ile kullanılan ölçeklerin toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı. Basit doğrusal regresyon analizinde preeklampside algılanan stresin doğum korkusunu önemli ölçüde etkilediği belirlendi ($R=0.557$, $R^2=0.311$, $F=87.886$, $p=0.000$).

Sonuç; Çalışmada preeklampsili tanılı annelerin algıladığı stresin doğum korkusunu etkilediği bulundu. Preeklampsili annelerin stres ve korkusunun belirlenmesine yönelik doğum ve gebelik ile ilgili eğitimler düzenlenerek stres ve korkunun azaltılmasına amacıyla hemşirelik girişimleri yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Preeklampsisi, kadın, algılanan stres, korku

THE EFFECT OF KANGAROO CARE APPLIED BY FATHERS IN THE NEONATAL INTENSIVE CARE UNIT ON THE STRESS LEVEL OF FATHERS AND THE COMFORT OF THE NEWBORN

Zülbiye Demir Barbak¹, Hatice Kübra İskenderoğlu², Özge Kısaoğlu³, Şeyma Alan Poyroz³,
Hasan Kahveci²

¹Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Türkiye

²Erzurum City Hospital, Neonatal Intensive Care, Erzurum, Türkiye,

³Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Sivas,
Türkiye

Aim: The aim of this study is to examine the effect of kangaroo care applied by fathers in the neonatal intensive care unit on the stress level of fathers and the comfort of the newborn.

Method: The study was conducted as a quasi-experimental, single-group research before kangaroo care and after the last kangaroo care. The population of the study consisted of 34 fathers whose babies were hospitalized in the neonatal intensive care unit of Erzurum City Hospital between March 2024 and August 2024 and who met the inclusion criteria. Kangaroo care was applied by placing the baby's chest on the father's chest for 30 minutes a day for seven days, and then covering the baby's back with a blanket. "Newborn/Parent Introductory Information Form", "Newborn Intensive Care Unit Parenting Stress Scale" and "Newborn Comfort Behavior Scale" were used as data collection tools. While evaluating the data, frequency distributions for categorical variables and descriptive statistics (mean $\pm$ standard deviation) is given. Mann-Whitney U test was used to compare non-normally distributed data according to binary groups.

Results: The average age of the fathers participating in the study was 32.65 ± 5.14 , 47.1% were university educated or above, and 91.2% were in a nuclear family structure. 85.3% of the fathers had heard of kangaroo care for the first time. When the mean scores of the parent stress scale and subgroups of the fathers participating in the research were examined; It was determined that there was a statistically significant difference between the parent stress scale total score averages before and after kangaroo care ($p < 0.05$). It was determined that there was a statistically significant difference in the mean scores of the Newborn Comfort Behavior Scale before and after kangaroo care ($p < 0.05$).

Conclusion: It was determined that kangaroo care applied by fathers increased the newborn's comfort behavior and reduced the father's stress level.

Anahtar Kelimeler: father, kangaroo care, comfort, stress, newborn

YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE BABALARIN UYGULADIĞI KANGURU BAKIMININ BABALARIN STRES DÜZEYİNE VE YENİDOĞANIN KONFORUNA ETKİSİ

Zülbiye Demir Barbak¹, Hatice Kübra İskenderoğlu², Özge Kısaoglu³, Şeyma Alan Poyroz³,
Hasan Kahveci²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye

²Erzurum Şehir Hastanesi, Yenidoğan Yoğun Bakım, Erzurum, Türkiye,

³Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Sivas, Türkiye

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde babaların uyguladığı kanguru bakımının babaların stres düzeyine ve yenidoğanın konforuna etkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Çalışma yarı deneysel tipte, kanguru bakımı öncesi ve kanguru bakımı sonrası tek gruplu bir araştırma olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Mart 2024-Ağustos 2024 tarihleri arasında Erzurum Şehir Hastanesi yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatmakta olan ve çalışmaya alınma kriterlerini karşılayan 34 baba oluşturdu. Kanguru bakımı, yedi gün süre ile günde 30 dk olacak şekilde babanın göğsüne bebeğin göğsü konulduktan sonra bebeğin sırtı bir battaniye aracılığı ile örtülerek uygulandı. Veri toplama aracı olarak “Yenidoğan/Ebeveyn Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi Anne-Baba Stres Ölçeği” ve “Yenidoğan Konfor Davranış Ölçeği” kullanıldı. Veriler değerlendirilirken kategorik değişkenler için frekans dağılımları, sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler (ortalama ± standart sapma) verilmiştir. İkili gruplara göre normal dağılmayan verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan babaların yaşı ortalama 32.65±5.14, %47.1'i üniversite ve üzeri eğitimli, %91.2'si çekirdek aile yapısındadır. Babaların %85.3'ü kanguru bakımını ilk kez duymuştu. Araştırmaya katılan babaların anne-baba stres ölçeği ve alt gruplarının puan ortalamaları incelendiğinde; kanguru bakımı öncesi ve sonrası anne-baba stres ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır (p<0,05). Yenidoğan Konfor Davranış Ölçeği puan ortalamaları arasında da kanguru bakımı öncesi ve sonrası arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır (p<0,05).

Sonuç: Babaların uyguladığı kanguru bakımının yenidoğanın konfor davranışını artırdığı ve babanın stres seviyesinin azalttığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: baba, kanguru bakımı, konfor, stres, yenidoğan

INVESTIGATION OF TRUST STATUS IN THE RELATIONSHIP OF CORONAVIRUS PATIENTS WITH NURSES: A MIXED METHOD STUDY

Gözde Özaras Öz¹, Ayşegül Yılmaz²

¹Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Çankırı

²Selçuk University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Konya

Introduction and Aim: The development of trust in the patient-nurse relationship is very important for the development of patient-nurse communication and interpersonal relations. The aim of this study is to investigate the trust levels of COVID-19 patients in nurses and the factors that are important in the development of trust in the nurse-patient relationship.

Method: A mixed method study design was used. The data was collected from Coronavirus patients hospitalized in a training and research hospital between January and August 2021. 269 people were reached for the quantitative study. For the qualitative study, a total of 12 patients participated in the study. Data were collected with the "Sociodemographic Information Form", "Confidence in Nurses Scale" and "Interview Guide". Mann-Whitney U test and Wilcoxon sign test were used in statistical analysis of quantitative data. Content analysis method was used to analyze qualitative data. Main codes were evaluated and main and sub-categories were generated from the main codes.

Results: The level of trust in nurses of patients receiving Covid-19 treatment is high. In quantitative data, the mean scores of "participants who experienced hospitalization for the first time and who had previously been hospitalized in a state hospital" were significantly higher than those who had previously been hospitalized in a private or university hospital. In qualitative data, it was determined that the factors of "individual characteristics of the pandemic nurse, being professionally equipped and communication skills in pandemic conditions" affected the trust in nurses in patients receiving Covid-19 treatment.

Conclusion: This study shows that COVID-19 patients have high levels of trust in nurses. Qualitative data revealed that nurse' individual characteristics, professional skills, and communication skills under pandemic conditions have significant effects on trust. It is recommended that training programs and communication skills be planned to improve these factors affecting trust.

Anahtar Kelimeler: Coronavirüs patients, Covid-19, pandemic, nurse-patient relations, nursing, trust

KORONAVİRÜS HASTALARININ HEMŞİRELERLE İLİŞKİSİNDE GÜVEN DURUMUNUN İNCELENMESİ: KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI

Gözde Özaras Öz¹, Ayşegül Yılmaz²

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çankırı

²Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Konya

Giriş ve Amaç: Hasta-hemşire ilişkisinde güvenin geliştirilmesi, hasta-hemşire iletişiminin ve kişilerarası ilişkilerin gelişmesi açısından oldukça önemlidir. Başarılı hasta sonuçları için güvenilir, şefkatli bir hasta-hemşire ilişkisinin sürdürülmesi kritik öneme sahiptir. Son dönemde yaşanan COVID-19 salgınında hasta sayısının artmasıyla hemşirelik hizmeti sunumu ve hemşirelik bakımına duyulan ihtiyaç yeniden gündeme gelmiştir. Bu araştırmanın amacı, COVID-19 hastalarının hemşirelere olan güven düzeylerini ve hemşire-hasta ilişkisinde güvenin gelişmesinde önemli olan faktörleri araştırmaktır.

Yöntem: Bu çalışmada karma yöntem tasarımı kullanıldı. Veriler, Ocak-Ağustos 2021 tarihleri arasında bir eğitim ve araştırma hastanesinde yatan Coronavirüs hastalarından toplanmıştır. Nicel çalışma için 269 kişiye ulaşıldı. Nitel çalışma için, çalışmaya toplam 12 hasta katılmıştır. Veriler “Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Hemşirelere Güven Ölçeği” ve “Görüşme Kılavuzu” ile toplanmıştır. Nicel verilerin istatistiksel analizinde Mann-Whitney U testi ve Wilcoxon işaret testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çeşitli kodlar farklılıklara ve benzerliklere göre karşılaştırılmış ve ana kodlar daha kapsamlı kategorilere ayrılmıştır. Bu ana kodlar değerlendirilmiş ve ana kodlardan ana ve alt kategoriler oluşturulmuştur.

Bulgular: Covid-19 tedavisi gören hastaların hemşirelerine güven düzeyleri yüksektir. Nicel verilerde, “ilk kez hastaneye yatış deneyimi yaşayan ve daha önce devlet hastanesinde yatmış katılımcıların” puan ortalamaları daha önce özel veya üniversite hastanesinde yatış deneyimi olan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksektir. Nitel verilerde ise Covid-19 tedavisi gören hastalarda “pandemi hemşiresinin bireysel özellikleri, mesleki olarak donanımlı olma ve pandemi koşullarında iletişim becerileri” faktörlerinin, hemşirelere olan güven durumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışma, COVID-19 hastalarının hemşirelere olan güven düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Özellikle ilk kez devlet hastanesinde yatan hastaların güven düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Nitel veriler, hemşirelerin bireysel özellikleri, mesleki donanımları ve pandemi koşullarında iletişim becerilerinin güven üzerinde önemli etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Güveni etkileyen bu faktörlerin geliştirilmesine yönelik eğitim programları ve iletişim becerilerini artırıcı çalışmaların planlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coronavirüs hastaları, Covid-19, pandemi, hemşire-hasta ilişkileri, hemşirelik, güven

References: 1. Cooke H, Philpin S. (2008). Sociology For Nursing and Healthcare. China, Elsevier Limited, p. 134-191.

2. Dinc L, Gastmans C. An argument-based literature review: trust and trustworthiness in nursing. Nursing Inquiry. 2012; 19(3): 223–237. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1800.2011.00582.x>

3. Dinc L, Gastmans C. Trust in nurse–patient relationship: A literature review. *Nursing Ethics*. 2013; 20(5): 501–516. <https://doi.org/10.1177/0969733012468463>
4. Olejarczyk JP, Young M. Patient rights and ethics: National center for biotechnology information. Erişim Tarihi: 02.03.2024, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK538279/>
5. Kwame A, Petrucka PM. Communication in nurse-patient interaction in healthcare settings in sub Saharan Africa: A scoping review. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2020; 12: 100198. <https://doi.org/10.1016/j.ijans.2020.100198>
6. Baier, A. (1986). Ethics: Trust and Antitrust. Erişim Tarihi: 02.03.2024, <https://www.jstor.org/stable/2381376> p. 231.
7. Mula JM, Estrada, JG. Impact of nurse-patient relationship on quality of care and patient autonomy in decision-making. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020; 17: 835. <https://doi.org/10.3390/ijerph17030835>
8. Corless L, Buckley A, Mee S. Power inequality between patients and nurses. *Nursing Practice*. 2015; 112: 12-13.
9. Tang X, Lu J, Chen Z, Liu C, Jiang X, Ning M. Influencing factors of patients' trust in nurses during the COVID-19 pandemic: A mixed methods study. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*. 2022; 17(e302): 1-8. <https://doi.org/10.1017/dmp.2022.262>
10. Palaz SÇ, Kayacan S. The relationship between the level of trust in nurses and nursing care quality perceptions of patients treated for Covid- 19. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 2022; 00: 1-9. <https://doi.org/10.1111/scs.13114>.
11. Baptista MKS, Santos RM, Costa LMC, Macedo AC, Costa RLM. The power in the nurse-patient relationship: integrative review. *Revista Bioética*. 2018; 26(4): 556-66. doi: 10.1590/1983-80422018264274
12. Ozaras G, Abaan S. Investigation of the trust status of the nurse-patient relationship. *Nursing Ethics*. 2018; 25(5): 628-639. <https://doi.org/10.1177/0969733016664971>
13. Charalambous A, Radwin L, Berg A, Sjovall K, Patiraki E, Lemonidou. An international study of hospitalized cancer patients' health status, nursing care quality, perceived individuality in care and trust in nurses: a path analysis. *International Journal of Nursing Studies*. 2016; 61: 176–86. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2016.06.013>
14. Stolt M, Charalambous A, Radwin L, Adam C, Katajisto J, Lemonidou. Measuring trust in nurses- psychometric properties of the Trust in Nurses Scale in four countries. *European Journal of Oncology Nursing*. 2016; 25: 46–54. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ejon.2016.09.006>
15. Zhao L, Wang R, Liu S, Yan J. Validation of Chinese version of the 4- item Trust in Nurses Scale in patients with cancer. *Patient Preference and Adherence*. 2017; 11: 1891–6. <https://doi.org/10.2147/pfa.s144971>
16. Alpar, R. *Applied Statistics and Validity and Reliability With Examples From Sports, Health and Education Sciences*. 6th ed, Ankara, TR: Detail Publishing, 2020. p. 11-29.
17. Radwin LE, Cabral HJ. Trust in nurses scale: Construct validity and internal reliability evaluation. *Journal of Advanced Nursing*. 2010; 66(3): 683–689. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2648.2009.05168.x>

18. Yücel SC, Ay S. Reliability and validity of a Turkish version of the trust in nurses scale. *Social Behavior and Personality*. 2013; 41(10): 1737–1746. <http://dx.doi.org/10.2224/sbp.2013.41.10.1737>

19. Gallup. (2021). Honesty/Ethics in Professions. Erişim Tarihi: 04.03.2024, <https://news.gallup.com/poll/1654/honesty-ethics-professions.aspx>.

20. Ahmadpour B, Ghafourifard M, Ghahramanian A. Trust towards nurses who care for haemodialysis patients: a cross-sectional study. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 2019; 34(4): 1010-1016. <https://doi.org/10.1111/scs.12809>

RELATIONSHIP BETWEEN HEALTH LITERACY LEVEL AND HEALTHY LIFESTYLE BEHAVIORS IN ELDERLY INDIVIDUALS

Buket Daştan¹, Baran Şayak¹

¹Bayburt University

Introduction and Purpose: Since older people experience more physical and mental health problems, it is important for the elderly to gain health literacy in acquiring behaviors that may affect their health. Maintaining health literacy, especially for older adults, can help them live longer, healthier lives. This study was planned to determine the effect of the health literacy level of elderly individuals on healthy lifestyle behaviors.

Method: This descriptive and correlation-seeking study was conducted with 296 individuals over the age of 65 who applied to Bayburt State Hospital Internal Medicine Polyclinic between June and August 2022. Within the scope of the study, "Patient Information Form", "Turkish Health Literacy Scale (TSOY-32)" and "Healthy Lifestyle Behaviors Scale-II (HYBDÖ-II)" were used and the data were collected by face-to-face interview technique. Ethical approval was received from Bayburt University ethics committee.

Results: The average age of the individuals is 69.25 ± 4.40 , 58.8% of the elderly individuals are women, 81.1% are married, 49.3% are literate, 81.4% have income less than their expenses, and 27.4% have heart and hypertension patients. TSOY-32 total score average of the elderly is 24.12 ± 6.35 ; SYBDS-II total score average is 123.63 ± 14.17 . Correlation analysis was performed between TSOY-32-total score and SYBDS-II total and subscale score averages. TSOY-32-total score and SYBÖ-II sub-dimensions; There was a low level of negative direction between the mean scores of health responsibility ($r = -0.150$, $p < 0.05$) and stress management ($r = -0.158$, $p < 0.01$); physical activity ($r = -0.320$, $p < 0.001$) score average was moderately negative; Nutrition ($r = 0.401$, $p < 0.001$) and interpersonal relations ($r = 0.368$, $p < 0.001$) average scores, moderate positive and spiritual development ($r = 0.213$, $p < 0.001$) sub-dimension and HLBS-total ($r = 0.133$, $p < 0.05$) There is a low level positive significant relationship between the mean score.

Conclusion: It was determined that the health literacy of elderly individuals was below average and was moderately related to healthy living behaviors.

Anahtar Kelimeler: Elderly, health literacy, behavior, health

YAŞLI BİREYLERDE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI DÜZEYİ İLE SAĞLIKLI YAŞAM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Buket Daştan¹, Baran Şayak¹

¹Bayburt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Yaşlı insanların daha fazla fiziksel ve zihinsel sağlık sorunları yaşaması nedeniyle yaşlılığın sağlığını etkileyebilecek davranışları edinmesinde sağlık okuryazarlığı kazanması önem arz etmektedir. Özellikle yaşlı yetişkinlerin sağlık okuryazarlığını sürdürmeleri daha uzun ve daha sağlıklı yaşam sürmelerine yardımcı olabilir. Bu çalışma yaşlı bireylerin sağlık okuryazarlığı düzeyinin sağlıklı yaşam davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde olan bu araştırma Bayburt Devlet Hastanesi Dahiliye Polikliniğine Haziran-Ağustos 2022 tarihleri arasında başvuran 65 yaş üstü 296 bireyle gerçekleştirildi. Çalışma kapsamında “Hasta Bilgi Formu”, “Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (TSOY-32)” ve “Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği-II (SYBDÖ- II)” kullanıldı ve veriler yüz yüze görüşme tekniğiyle toplandı. Bayburt Üniversitesi etik kurulundan etik onay alınmıştır.

Bulgular: Bireylerin yaş ortalaması 69.25±4.40 olup, yaşlı bireylerin %58.8’i kadın, %81.1’i evli, %49.3’ü okuryazar, %81.4’ünün geliri giderinden az, %27.4’ü kalp ve hipertansiyon hastasıdır. Yaşlıların TSOY-32 toplam puan ortalaması 24.12±6.35; SYBDÖ- II toplam puan ortalaması 123.63±14.17’dir. TSOY-32-toplam puanı ile SYBDÖ-II toplam ve alt boyutları puan ortalamaları arasında korelasyon analizi yapıldı. TSOY-32-toplam puanı ile SYBDÖ-II alt boyutları; sağlık sorumluluğu ($r=-0.150$, $p<0.05$) ve stres yönetimi ($r=-0.158$, $p<0.01$) puan ortalamaları arasında düşük düzeyde negatif yönlü; fiziksel aktivite ($r=-0.320$, $p<0.001$) puan ortalaması ile orta düzeyde negatif yönlü; beslenme ($r=0.401$, $p<0.001$) ve kişilerarası ilişkiler ($r=0.368$, $p<0.001$) puan ortalamaları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve manevi gelişim ($r=0.213$, $p<0.001$) alt boyutu ve SYBDÖ-toplam ($r_s=0.133$, $p<0.05$) puan ortalaması arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

Sonuç: Yaşlı bireylerin sağlık okur yazarlığının ortalamasının altında olduğu ve sağlıklı yaşam davranışları ile orta düzeyde ilişkili olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, davranış, sağlık okuryazarlığı, sağlık

IMPACT OF FOOT REFLEXOLOGY MASSAGE ON POSTOPERATIVE PAIN MANAGEMENT AND PHYSICAL OUTCOMES IN CHILDREN: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Ali Ay¹, Abdullah Sarman², Suat Tuncay²

¹Bingol University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Department of Surgical Nursing

²Bingol University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Department of Child Health and Diseases Nursing

Aim: This study aimed to determine the effect of foot reflexology on postoperative pain control and physical parameters in children.

Method: A randomized controlled experimental study design was used. The sample included 84 children (42 in the experimental group and 42 in the control group) who received postoperative care in a pediatric surgery clinic. The children in the experimental group underwent foot reflexology for 15 minutes (7.5 minutes on each foot) one hour after surgery. Data were collected using a Descriptive Information Form, Physical Parameter Evaluation Form, and Wong-Baker Faces Pain Scale. Statistical analyses included number, percentage, Kolmogorov-Smirnov test, independent samples t-test, and paired t-test.

Results: The mean age of both groups was equal due to randomization ($X^- = 11.50 \pm 4.07$). In the experimental group, 71.4% were male, while in the control group, 78.6% were male, with no significant gender distribution difference between the groups ($X^2 = 0.571$, $p = 0.450$). Preoperative pain scores were similar in both groups ($t = 0.515$, $p = 0.608$). After reflexology, the experimental group had significantly lower pain scores compared to the control group ($t = 3.937$, $p < 0.001$). Reflexology also significantly affected blood pressure, pulse rate, and respiratory rate ($p < 0.05$), but had no significant effect on saturation and body temperature ($p > 0.05$).

Conclusion: Foot reflexology applied after surgery alleviated pain and influenced blood pressure, pulse rate, and respiratory rate in children.

Anahtar Kelimeler: Reflexology, Surgery, Pain, Nursing Care, Child

ÇOCUKLARDA CERRAHİ SONRASI UYGULANAN AYAK REFLEKSOLOJİSİ MASAJININ AĞRI KONTROLÜ VE FİZİKSEL PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Ali Ay¹, Abdullah Sarman², Suat Tuncay²

¹Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği Ana Bilim Dalı

²Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Amac: Bu araştırma, cerrahi sonrası dönemde uygulanan ayak refleksolojisinin çocuklarda ameliyat sonrası ağrı kontrolü ve fiziksel parametreler üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada randomize kontrollü deneysel bir araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi, bir çocuk cerrahisi kliniğinde ameliyat sonrası bakım alan 84 çocuğu (deney grubunda 42 ve kontrol grubunda 42) içermektedir. Deney grubundaki çocuklara ameliyattan bir saat sonra 15 dakika boyunca (her bir ayağa 7,5 dakika) ayak refleksolojisi uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında hastalara ilişkin Tanıtıcı Bilgi Formu, Fiziksel Parametre Değerlendirme Formu ve Wong Baker Yüz Ağrı Skalası kullanılmıştır. Verilerin İstatistiksel analizlerinde sayı, yüzde, Kolmogorov-Smirnov testi, bağımsız örneklem t-testi ve eşleştirilmiş t-testi kullanılmıştır.

Bulgular: Her iki grubun yaş ortalaması randomizasyon nedeniyle eşitti ($X^{-}=11,50\pm 4,07$). Deney grubunun %71,4'ü erkek iken, kontrol grubunun %78,6'sı erkektir ve gruplar arasında anlamlı bir cinsiyet dağılımı farkı bulunmamaktadır ($X^2=0,571$, $p=0,450$). Ameliyat öncesi ağrı skorları her iki grupta da benzer bulunmuştur ($t=0,515$, $p=0,608$). Refleksoloji sonrasında, deney grubunun ağrı skorları kontrol grubuna kıyasla anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($t=3,937$, $p<0,001$). Refleksoloji ayrıca kan basıncı, nabız hızı ve solunum hızını önemli ölçüde olumlu anlamda etkilemiş ($p<0,05$), ancak saturasyon ve vücut sıcaklığı üzerinde anlamlı bir etkisi olmamıştır ($p>0,05$).

Sonuc: Ameliyat sonrası uygulanan ayak refleksolojisi, çocuklarda ağrıyı hafifletmiş ve kan basıncını, nabız hızını ve solunum hızını olumlu anlamda etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Refleksoloji, Ameliyat, Ağrı, Hemşirelik Bakımı, Çocuk

Kaynakça: Thbeet, H. N., & Shoq, A. H. (2022). Non-pharmacological pain management and its effect on pain of children postoperatively. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences*, 16(06), 497-497.

Demir, K., & Törüner, E. K. (2020). Çocuklara yönelik gününbirlik cerrahide hazırlık programlarının kullanımı ve hemşirelik süreci. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 11-18.

Yücel, Ş., & Alemdar, D. K. (2024). The effect of listening to music and foot reflexology on nausea, pain and anxiety in children during perioperative period: A randomized controlled study. *Journal of Pediatric Nursing*.

Goštautaitė, S., Piščalkienė, V., Laanterä, S., & Uosukainen, L. (2017). Non pharmacological pain management in postoperative care of school-age children. *Higher education*, 16(4).

Bertrand, A., Mager-Vauglin, C. E., Martin, S., Goy, F., Delafosse, C., & Marec-Berard, P. (2019). Evaluation of efficacy and feasibility of foot reflexology in children experiencing chronic or persistent pain. *Bulletin du cancer*, 106(12), 1073-1079.

- Karatas, N., & Dalgic, A. I. (2020). Effects of reflexology on child health: A systematic review. *Complementary therapies in medicine*, 50, 102364.
- Koç, T., & Gözen, D. (2015). The effect of foot reflexology on acute pain in infants: a randomized controlled trial. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 12(5), 289-296.
- Ay, A., Sarman, A., Tuncay, S. Masaj ve Hemşirenin Rolü. İn: Sevil, Ü., Özbaş, N., & Kurt, B. Ç. (Eds.). (2023). *Hemşirelikte Tamamlayıcı ve Alternatif Tedaviler*. Akademisyen Kitabevi. p. 23-36.
- Mahna, S. F. M., Ouda, W. E. S., & Sadek, B. N. (2019) Effect of Evidence-based Nursing Intervention on Pain Management for Children Undergoing Abdominal Surgery. *International Journal of Novel Research in Healthcare and Nursing*, 6(2), 827-838.
- Dürüst Sakallı, G., & Öztekin, S. D. (2021). Ameliyat Sonrası Ağrı Gidermede Refleksolojinin Kullanımı: Sistemik Derleme. *Journal of Traditional Medical Complementary Therapies*, 4(3).
- Han, M., and Lee, K., (2012): The Effect of Back Massage on Degree of Pain, Sate Anxiety and Quality of Sleep of Postoperative Patient with Gastrostomy. *Asian Oncol Nurs*; 12(1):69-76.
- Mohideen Ahmad, A. (2015): The Effect of Reflexology Technique on Post-operative Pain Among School Age Children Undergoing Abdominal Surgery, University Alexandria. Thesis of Doctorate of Nursing Sciences in Pediatric Nursing, Egypt. Available at: http://srv3.eulc.edu.eg/eulc_v5/Libraries/Thesis/BrowseThesisPages.aspx?fn=PublicDrawThesis&BibID=12411631. 02.07.2024.
- Badr, E. A., Gaafer, Y. A. E. S., & Ahmed, A. A. E. (2020). Effect of foot reflexology versus cryotherapy on pain associated with arterial puncture among critically ill children. *International Journal of Novel Research in Healthcare and Nursing*, 7(1), 1050-1070.
- Omar Ibrahim Elmowafy, A., & Mokhtar Mohamed Gaber, E. (2024). Impact of Foot Reflexology on Pain Intensity, Physiological Indicators, and Comfort among Patients Undergoing Abdominal Surgery. *Egyptian Journal of Health Care*, 15(1), 1434-1449.

THE EFFECT OF FRAILTY LEVEL ON POSTOPERATIVE RECOVERY IN PATIENTS UNDERGOING GASTROINTESTINAL CANCER SURGERY

Hatice Öner Cengiz¹, Kader Korkmaz¹

¹Ankara University Faculty of Nursing Department of Nursing

Background and Aim: The level of frailty of elderly patients may affect the postoperative recovery process and quality. This study was conducted to determine the effect of frailty level on postoperative recovery in patients undergoing surgery for gastrointestinal cancer.

Method: This descriptive study was conducted between November 2023-March 2024 in the General Surgery Clinics of a university hospital with 136 patients aged ≥ 65 years. Data were collected using the Sociodemographic and Medical Data Form, the Edmonton Frailty Scale (EFS) and the Postoperative Recovery Index (PRI). Number, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation tests were used to analyze the data.

Results: It was determined that 59.6% of the patients underwent surgery for colon cancer, the mean age was 68.67 ± 4.49 years, the mean duration of surgery was 6.51 ± 1.90 , the mean duration of intensive care unit stay was 1.58 ± 1.41 , the mean postoperative first mobilization time was 15.37 ± 17.20 , and the mean total length of stay was 17.39 ± 7.42 . It was determined that 55.8% of the patients were fragile at various levels and the mean score of the EFS scale was 5.28 ± 3.11 . The mean score of the ASII was 1.77 ± 0.49 and 52.2% of the patients had moderate difficulty. There was a weak positive correlation between the mean ECQ score and the mean total length of hospitalization ($r=0.22$), Psychological Symptoms ($r/p: 0.27/0.00$) and General Symptoms ($r/p: 0.19/0.02$) Subscale scores, Appetite Symptoms Subscale ($r/p: 0.32/0.00$) and Total Score ($r/p: 0.50/0.000$), and there was a moderate positive correlation between the mean scores of the Physical Activity Subscale ($r/p: -0.47/0.00$).

Conclusion: Most of the patients aged 65 years and older who underwent gastrointestinal cancer surgery were found to be frail and there was a significant relationship between the level of frailty and postoperative recovery. Therefore, determining the frailty levels of patients in the preoperative period and providing individualized care accordingly may contribute to the acceleration of the postoperative recovery process.

Anahtar Kelimeler: Surgery, surgical nursing, gastrointestinal cancer, frailty

GASTROİNTESTİNAL KANSER CERRAHİSİ UYGULANAN HASTALARDA KIRILGANLIK DÜZEYİNİN AMELİYAT SONRASI İYİLEŞME ÜZERİNE ETKİSİ

Hatice Öner Cengiz¹, Kader Korkmaz¹

¹Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: İleri yaş hastaların kırılğanlık düzeyi, ameliyat sonrası iyileşme süreci ve kalitesini etkileyebilmektedir. Bu çalışma gastrointestinal kanser nedeniyle cerrahi girişim uygulanan hastalarda kırılğanlık düzeyinin ameliyat sonrası iyileşme üzerine etkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak yapılan bu araştırma, Kasım 2023- Mart 2024 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin Genel Cerrahi Klinikleri'nde gastrointestinal kanser nedeniyle cerrahi girişim uygulanan ≥ 65 yaş olan 136 hastayla gerçekleştirildi. Veriler, Sosyodemografik ve Tıbbi Veri Formu, Edmonton Kırılğanlık Ölçeği (EKÖ) ve Ameliyat Sonrası İyileşme İndeksi (ASİİ) aracılığıyla toplandı. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, Pearson korelasyon testleri kullanıldı.

Bulgular: Hastaların %59.6'sına kalın bağırsak kanseri nedeniyle cerrahi girişim uygulandığı, yaş ortalamalarının 68.67 ± 4.49 , cerrahi girişim süresi ortalamalarının 6.51 ± 1.90 , yoğun bakım ünitesinde yatış süresi ortalamalarının 1.58 ± 1.41 , postoperatif ilk mobilizasyon saati ortalamalarının 15.37 ± 17.20 , toplam yatış süresi ortalamalarının ise 17.39 ± 7.42 olduğu belirlendi. Hastaların %55.8'inin çeşitli düzeylerde kırılğan olduğu ve EKÖ puan ortalamalarının 5.28 ± 3.11 olduğu saptandı. Hastaların ASİİ puan ortalamalarının 1.77 ± 0.49 olduğu, hastaların %52.2'sinin orta düzeyde güçlük yaşadığı görüldü. Hastaların EKÖ puan ortalamasıyla toplam yatış süresi ortalamaları ($r=0.22$), Psikolojik Semptomlar ($r/p:0.27/0.00$) ve Genel Semptomlar ($r/p: 0.19/0.02$) Alt Boyut puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde, İştah Semptomları Alt Boyut ($r/p: 0.32/0.00$) ve Total Puan ($r/p: 0.50/0.000$) ortalamaları ile arasında pozitif yönde orta düzeyde, Fiziksel Aktivite Alt Boyut puan ortalamaları arasında ($r/p:-0.47/0.00$) negatif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlendi.

Sonuç: Gastrointestinal kanser cerrahisi uygulanan 65 yaş ve üzeri hastaların çoğunun kırılğan olduğu ve kırılğanlık düzeyiyle ameliyat sonrası iyileşme arasında anlamlı bir ilişki olduğu görüldü. Bu nedenle, hastaların ameliyat öncesi dönemde kırılğanlık düzeylerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda bireysel bakım verilmesi, ameliyat sonrası iyileşme sürecinin hızlanmasına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi, cerrahi hemşireliği, gastrointestinal kanser, kırılğanlık

THE EFFECT OF CLIMATE CHANGE CONCERN ON HEALTH LITERACY IN THE ELDERLY

Süheyla Yaralı¹, Emine Yılmaz¹

¹Atatürk University, Faculty of Nursing , Department of Public Health Nursing

Introduction and aim: Health literacy practices fail when health determinants such as global climate change are not taken into account. Nurses should care about this. The aim of this study is to examine the effect of climate change anxiety on health literacy in the elderly.

Methods: The study was designed as descriptive and relational. Ethyl board approval was obtained. Introductory information form prepared with GoogleDocs program, health literacy scale and climate change concern scale were used. Snowball sampling method was used in the study. The study was completed in May-August 2024 with 224 elderly people over the age of 65 who could be reached in a province in eastern Turkey.

Results: It was determined that the mean total score of the Climate Change Concern Scale was 31.04 ± 11.13 , and the mean score of the Health Literacy Scale was 30.89 ± 7.21 . It was found that the mean health literacy scores were higher among the elderly who were female, retired, had university or higher education, were working, did not use medication continuously and did not have chronic diseases ($p < 0.05$). It was determined that the average score of climate change anxiety was higher in the elderly who were male, married, retired, had high school and university education, did not work, and whose income was equivalent to their expenses ($p < 0.05$). There was no statistically significant relationship between health literacy and climate change concern ($p > 0.05$).

Conclusion: Concerns about climate change have had no impact on the health literacy of the elderly. It has been instrumental in demography, health literacy and climate change anxiety. Nurses should prioritize sociodemographic differences and health literacy in care and education. According to the International Union of Nurses, nurses must play a role in mitigating the effects of climate change

Anahtar Kelimeler: climate change, elderly, health literacy

YAŞLILARDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ENDİŞESİNİN SAĞLIK OKURYAZARLIĞINA ETKİSİ

Süheyla Yaralı¹, Emine Yılmaz¹

¹Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Sağlık okuryazarlığı uygulamaları, küresel iklim değışikliği gibi sağlık belirleyicileri dikkate alınmadığında başarısız olmaktadır. Hemşireler bunu önemsemelidir. Bu çalışmanın amacı, iklim değışikliği kaygısının yaşlılarda sağlık okuryazarlığı üzerindeki etkisini incelemektir.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı ve ilişkisel tipte tasarlandı. Etil kurul onayı alındı. GoogleDocs programı ile hazırlanan tanıtıcı bilgi formu, sağlık okuryazarlık ölçeği ve iklim değışikliği endişesi ölçeği kullanıldı. Araştırmada kartopu örnekleme yöntemi kullanıldı. Çalışma Mayıs- Ağustos 2024 tarihinde Türkiye'nin doğusunda bir ilde ulaşılabilen 65 yaş üstü 224 yaşlıyla tamamlandı.

Bulgular: İklim Değışikliği Endişesi Ölçeği toplam puan ortalamasının 31.04±11.13, Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği puan ortalamasının 30.89±7.21 olduğu belirlenmiştir. Kadın, emekli, üniversite ve üzeri eğitime sahip olan, çalışan, sürekli ilaç kullanmayan ve kronik hastalığı olmayan yaşlıların sağlık okuryazarlığı puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<0.05). Erkek, evli, emekli, lise ve üniversite üzeri eğitime sahip olan, çalışmayan, geliri giderine denk olan, yaşlıların iklim değışikliği endişesi puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<0.05). Sağlık okuryazarlığı ile iklim değışikliği endişesi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır (p>0.05).

Sonuç: İklim değışikliği ile ilgili endişelerin yaşlıların sağlık okuryazarlığı üzerinde hiçbir etkisi olmamıştır. Demografi, sağlık okuryazarlığı ve iklim değışikliği kaygısında etkili olmuştur. Hemşireler bakım ve eğitimde sosyodemografik farklılıkları, sağlık okuryazarlığını ön planda tutmalıdır. Uluslararası Hemşireler Birliği'ne göre, hemşireler iklim değışikliğinin etkilerini azaltmada rol oynamalıdır.

Anahtar Kelimeler: sağlık okuryazarlığı, iklim değışikliği, yaşlı

Kaynakça:

1. Balaban, O., Özgür, B., & Sakar, B. (2021). İklim değışikliği, göç ve yerel yönetimler. *Yerel Yönetişim ve Göç Dizisi II-Kitap, 2*.
2. Ulu, N. N. İklim Değışikliği ve Yaşlıların Destinasyon Tercihleri İlişkisi; Antalya/Konyaaltı İlçesi Örneği. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi, 7(2)*.
3. Kozak, F., & Akyıl, R. Ç. (2021). Yaşlı Bireylerde Sağlık Okuryazarlığı ile Yaşam Kalitesi İlişkisi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi, 4(3)*, 122-132
4. Ahdoot, S., Pacheco, S. E., Health, C. o. E., Paulson, J. A., Ahdoot, S., Baum, C. R., Bole, A., Brumberg, H. L., Campbell, C. C., & Lanphear, B. P. (2015). Global climate change and children's health. *Pediatrics, 136(5)*, e1468-e148
5. Allen, M., Dube, O., Solecki, W., Aragón-Durand, F., Cramer, W., Humphreys, S., & Kainuma, M. (2018). Special report: Global warming of 1.5 C. *Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*, 677.

6. Butsch, C., Beckers, L.-M., Nilson, E., Frassl, M., Brennholt, N., Kwiatkowski, R., & Söder, M. (2023). Health impacts of extreme weather events–Cascading risks in a changing climate. *Journal of health monitoring*, 8(Suppl 4), 33.
7. Deep, G. (2023). Climate change: The biggest challenge of this era. *International Journal of Science and Research Archive*, 8(1), 499-506.
8. Demirbaş, M., & Aydın, R. (2020). 21. Yüzyılın en büyük tehdidi: küresel iklim değışikliği. *Ecological Life Sciences*, 15(4), 163-179

THE RELATIONSHIP BETWEEN NOMOPHOBIA AND NETLESSPHOBIA AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE READINESS IN NURSING STUDENTS IN TURKEY

Canan Karadas¹, Sefa Cihan²

¹Yozgat Bozok University Akdagmadeni School of Health Nursing Department

²Yozgat Bozok University Akdagmadeni School of Health Nursing Student

Introduction and Aim: Nursing students' use of internet, phone, and artificial intelligence may affect their professional knowledge and skills. This study aims to examine the relationship between the nomophobia, netlessphobia artificial intelligence preparedness (AIP) in nursing students.

Method: This descriptive and correlational study was conducted in August 2024. The sample of the study consisted of nursing students of a university. The data were collected online via the “Individual Descriptive Characteristics Form”, “Fırat Nomophobia Scale”, “Fırat Netlessphobia Scale” and “Medical Artificial Intelligence Preparedness Scale” forms. The median, frequency and nonparametric tests were used to analyze the data. Ethical approval was obtained to conduct the study.

Results: A total of 138 students were enrolled to the study. The median age of the students was 21(20-22) and 65.2% of them were female. 47.8% of the students enrolled in the third grade. Nearly half of the students (49.3%) emphasized that they used mobile phone 3-5 hours a day. Only three students reported that receiving training on the AI. There were not statistical differences between gender, grade and daily duration use of mobile phone in terms of nomophobia, netlessphobia and AIP scales ($p>0.05$). A positive strong correlation was found between the nomophobia and netlessphobia ($r:0.755$; $p=0.00$). However, AI preparedness does not correlate with the nomophobia and netlessphobia ($p>0.05$).

Conclusion: The study findings showed the students use mobile phones more than three hours in day and mostly do not receive any training on the AI. While nomophobia increased the level of netlessphobia, both of them did not correlate with the AIP. The present study gives insights that using the phone or internet for long hours does not develop AIP. Nurse educators should increase students' knowledge and skills on AI and prioritize the use of AI in health and implement AI courses into the nursing curricula.

Anahtar Kelimeler: "Artificial intelligence", "Netlessphobia", "Nomophobia", "Nursing students", "Preparedness"

TÜRKİYE'DEKİ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE NOMOFOBİ VE NETLESSFOBİNİN YAPAY ZEKA HAZİROLUŞLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Canan Karadas¹, Sefa Cihan²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü

²Yozgat Bozok Üniversitesi Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencisi

Giriş ve Amaç: Geleceğin hemşireleri olarak hemşirelik öğrencilerinin internet ve telefon kullanımı, yapay zeka kullanımı ve hazır bulunuşluk durumları mesleki bilgi ve becerilerini etkileyebilir. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde nomofobi, netlessfobi yapay zeka (YZ) hazıroluşluğu arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu tanımlayıcı ve korelasyonel çalışma 2024 yılı Ağustos ayında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri "Birey Tanıtıcı Özellikler Formu", "Fırat Nomofobi Ölçeği", "Fırat Netlessfobi Ölçeği" ve "Tıbbi Yapay Zeka Hazır Bulunuşluk Ölçeği" formları aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. Verilerin analizinde medyan, frekans ve nonparametrik testler kullanılmıştır. Çalışmanın yürütülmesi için etik onay alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya toplam 138 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21 (20-22) ve %65,2'si kadındır. Öğrencilerin %47,8'i üçüncü sınıfa kayıtlıdır. Öğrencilerin yaklaşık yarısı (%49,3) günde 3-5 saat cep telefonu kullandıklarını vurgulamıştır. Sadece üç öğrenci YZ konusunda eğitim aldığını bildirmiştir. Cinsiyet, sınıf ve günlük cep telefonu kullanım süresi arasında nomofobi, netlessfobi ve YZ'ye hazırlık ölçekleri açısından istatistiksel olarak fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Nomofobi ve netlessfobi arasında pozitif güçlü bir korelasyon bulunmuştur ($r:0.755$; $p=0.00$). Ancak, YZ'ye hazıroluşluk; nomofobi ve netlessfobi ile korelasyon göstermemektedir ($p>0.05$).

Sonuç: Çalışma bulguları, öğrencilerin günde üç saatten fazla cep telefonu kullandıklarını ve çoğunlukla YZ konusunda eğitim almadıklarını göstermiştir. Nomofobi, netlessfobi düzeyini artırırken, her ikisinin de YZ hazıroluşluğu ile ilişkisi saptanamamıştır. Bu çalışma, uzun saatler boyunca telefon veya internet kullanmanın YZ hazıroluşluğunu geliştirmediği konusunda öngörü sağlamaktadır. Hemşire eğitimciler, öğrencilerin YZ konusundaki bilgi ve becerilerini artırmalı ve sağlıkta YZ kullanımına öncelik vermelidir. YZ derslerinin hemşirelik müfredatına dahil edilmesi bu çalışmanın bir başka önerisidir.

Anahtar Kelimeler: "Hemşirelik öğrencileri", "Hazıroluşluk", "Netlessfobi", "Nomofobi", "Yapay zeka"

Kaynakça: Kanbay, Y., Akçam, A., Özbay, S. Ç., & Özbay, Ö. (2022). Developing Fırat Nomophobia Scale and investigating its psychometric properties. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58(4), 2534-2541.

Kanbay, Y., Fırat, M., Akçam, A., Çınar, S., & Özbay, Ö. (2022). Development of Fırat Netlessphobia Scale and investigation of its psychometric properties. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58(4), 1258-1266.

Karaca, O., Çalışkan, S. A., & Demir, K. (2021). Medical artificial intelligence readiness scale for medical students (MAIRS-MS)–development, validity and reliability study. *BMC medical education*, 21, 1-9.

THE EFFECT OF HEALTH LITERACY-BASED MOTIVATIONAL INTERVIEWING AND HEALTH EDUCATION ON NUTRITION AND PHYSICAL ACTIVITY BEHAVIORS IN ADOLESCENTS: A RANDOMIZED CONTROLLED STUDY

Ayşegül Akca¹, Sultan Ayaz Alkaya²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt University

²Gazi University

Introduction and Aim: The development of new approaches is necessary to improve nutritional and physical activity behaviors in adolescents. It is believed that health literacy-based interventions implemented during adolescence would be effective in maintaining healthy behaviors. The study was conducted to measure the effect of health literacy-based motivational interviewing and health education on nutrition and physical activity behaviors in adolescents.

Method: The study was conducted as parallel group randomized controlled trial. The study population consisted of adolescents aged 15 years in a high school in Ankara (N= 280). The study was completed with 63 adolescents (motivational interview: 21, health education: 21, control: 21). Personal information form, scales related to health promotion, health literacy, nutrition, and exercise were used to collect data. In the study, six sessions of health literacy based interventions were applied to two intervention groups. Instruments were applied before the intervention, at the sixth week (post-test), the third first follow-up) and sixth month (second follow-up). Chi-square test, two-way mixed design ANOVA with Bonferroni test were used to analyze the data.

Results: There was no statistically significant difference between the intervention groups and the control group regarding health literacy, nutrition, and exercise behaviors pre-test mean scores ($p>0.05$). Nutrition and exercise mean scores at the post-test, first, and second follow-up of the intervention groups were significantly increased compared to the control group, and the intervention had a large effect size ($\eta^2=0.317$; $\eta^2=0.287$, respectively) at a 95% confidence interval ($p<0.001$). There was no significant difference between the motivational interviewing and health education groups regarding post-test, first and last follow-ups nutrition and exercise mean scores ($p>0.001$).

Conclusion: Health literacy based motivational interviewing and health education were effective in improving nutrition and physical activity behaviors among adolescents. It is recommended that health literacy based interventions be implemented within the scope of school-based programs.

Anahtar Kelimeler: health literacy, nutrition, physical activity, motivational interviewing, health education, adolescent

ADÖLESANLARDA SAĞLIK OKURYAZARLIĞI TEMELLİ MOTİVASYONEL GÖRÜŞME VE SAĞLIK EĞİTİMİNİN BESLENME İLE FİZİKSEL AKTİVİTE DAVRANIŞLARINA ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Ayşegül Akca¹, Sultan Ayaz Alkaya²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Adölesanlarda beslenme ve fiziksel aktivite davranışlarının geliştirilmesinde yeni yaklaşımlara gereksinim vardır. Adölesan dönemde uygulanan sağlık okuryazarlığı temelli müdahalelerin sağlıklı davranışların sürdürülmesinde etkili olacağı tahmin edilmektedir. Araştırma adölesanlarda sağlık okuryazarlığı temelli motivasyonel görüşme ve sağlık eğitiminin beslenme ile fiziksel aktivite davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma paralel grup randomize kontrollü deneysel tasarım ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara’da bir lisede öğrenim gören adölesanlar (15 yaş) oluşturmuştur (N= 280). Araştırma 63 adölesan (motivasyonel görüşme: 21, sağlık eğitimi: 21, kontrol: 21) ile tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, Adölesan Sağlığı Geliştirme Ölçeği, Okul Çağındaki Çocuklar İçin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği, Çocuklar İçin Sağlıklı Beslenme ve Fiziksel Aktivite Öz Yeterliliği Ölçeği ve Beslenme-Egzersiz Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada iki müdahale grubuna altı oturum sağlık okuryazarlığı temelli müdahaleler uygulanmıştır. Müdahale öncesi, altıncı haftada (son test), 3. ay (ilk izlem) ve 6. ayda (ikinci izlem) veri toplama araçları uygulanmıştır. Araştırma öncesi etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır. Verilerin analizinde ki-kare testi, iki faktörlü karma tasarımlı ANOVA ile birlikte “Bonferroni çoklu karşılaştırma testi” kullanılmıştır.

Bulgular: Müdahale grupları ve kontrol grubu arasında sağlık okuryazarlığı, beslenme ve egzersiz davranışları ön test ortalama puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Motivasyonel görüşme ve sağlık eğitimi gruplarının son test, ilk izlem ve son izlem beslenme ve egzersiz ortalama puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı şekilde arttığı ve müdahalenin %95 güven aralığında geniş etki büyüklüğüne ($\eta^2=0.317$; $\eta^2=0.287$, sırasıyla) sahip olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$). Motivasyonel görüşme ve sağlık eğitimi grupları arasında son test, ilk izlem ve son izlem beslenme ve egzersiz ortalama puanları bakımından anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.001$).

Sonuç: Araştırma sonucunda sağlık okuryazarlığı temelli motivasyonel görüşmenin ve sağlık eğitiminin adölesanlarda beslenme ve fiziksel aktivite davranışlarını geliştirmede etkili olduğu belirlenmiştir. Adölesanlarda sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite davranışlarının geliştirilmesi için sağlık okuryazarlığı temelli müdahalelerin okul temelli programlar kapsamında uygulanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: sağlık okuryazarlığı, beslenme, fiziksel aktivite, motivasyonel görüşme, sağlık eğitimi, adölesan

Kaynakça: Akca, A., Ayaz-Alkaya, S. (2021). Okul çağı döneminde sağık okuryazarlığı ve okul sağığı hemşiresinin rolü. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 8(3), 328-334.

Bayık Temel A, Başalan İz F, Yıldız S, ve Yetim D. (2011). The reliability and validity of adolescent health promotion scale in Turkish community. Journal of Current Pediatrics. 9: 14-22.

Chen, M. Y., Wang, E. K., Yang, R. J., Liou, Y. M. (2003). Adolescent health promotion scale: development and psychometric testing. Public Health Nursing, 20, 104-110.

Dülger H, Ayaz-Alkaya S. (2024). The effect of health literacy-grounded web-based education on nutrition and exercise behaviours in adolescents: A randomized controlled trial. International Journal of Nursing Practice, 1-11, e13253.

Haney, M. O. (2018). Psychometric testing of the Turkish version of the health literacy for school-aged children scale. Journal of Child Health Care, 22(1), 97-107.

Lassetter, J. H., Macintosh, C. I., Williams, M., Driessnack, M., Ray, G., Wisco, J. J. (2018). Psychometric testing of the healthy eating and physical activity self-efficacy questionnaire and the healthy eating and physical activity behavior recall questionnaire for children. Journal of Specialists in Pediatric Nursing, 23,1-8.

Paakkari, O., Torppa, M., Kannas, L., Paakkari, L. (2016) Subjective health literacy: Development of a brief instrument for school-aged children. Scandinavian Journal of Public Health. 44, 751.

Sal Altan, S., ve Bektaş, M. (2021). Çocuklar için sağıklı beslenme ve fiziksel aktivite öz yeterlilik ve çocuklar için sağıklı beslenme ve fiziksel aktivite hatırlatma ölçeklerinin türkçe psikometrik özellikleri. Acıbadem Üniversitesi Sağık Bilimleri Dergisi, 12(1), 139-145.

Yurt, S. (2008). Fazla kilolu adölesanlara uygulanan motivasyon görüşmelerinin beslenme tutumu, davranışları ve kilo üzerine etkisi, Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sağık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

THE EFFECT OF BREAST CANCER PREVENTION JOURNEY PROGRAM ON WOMEN'S HEALTH BELIEFS TOWARDS BREAST CANCER: QUASI-EXPERIMENTAL STUDY

Nurbanu Odacı¹, Hamit Canpolat²

¹Lokman Hekim University

²Bayındır Söğütözü Hospital

Introduction and Aim: In the fight against breast cancer there is a need for initiatives to increase women's awareness and participation in screening. This study aims to reveal the effect of Breast Cancer Prevention Journey programme on health beliefs about breast cancer.

Method: This study is a quasi-experimental study with pretest and posttest control group. The study was conducted in three family centres in Mamak in May-June 2024 with a total of 70 women. Women aged 40-69 years and who had never had a mammogram were included in the study. This programme for the intervention group included face-to-face breast cancer awareness training developed by the researchers based on HBM and mammography screening the day after the training. No intervention was applied to the control group. Data were collected with "Information Form" and "Champion's Health Belief Model Scale for Breast Cancer Screening". Institutional permissions and ethics committee permission were obtained for the conduct of the study. The data were analysed in SPSS 22.0 programme. This research was supported by the Scientific and Technological Research Council of Turkey 2209-A programme.

Results: In all sub-dimensions except sensitivity perception, pre-test and post-test measurements showed a significant difference according to the group ($p < 0.005$). Health motivation perception ($23,457 \pm 1,521$; $p=0,000$), breast self-examination (BSE) benefit perception ($18,143 \pm 1,849$; $p=0,000$), BSE self-efficacy perception ($44,743 \pm 4,032$; $p=0,000$), mammography benefit perception ($23,286 \pm 2,136$; $p=0,001$) post-test scores of the intervention group were significantly higher. In the intervention group, the post-test scores of perception of BSE barrier ($10,886 \pm 3,716$) and perception of mammography barrier ($15,343 \pm 4,379$) were found to be significantly lower ($p=0,000$).

Conclusion: It was found that this programme could positively affect women's beliefs about breast cancer and reduce their perceptions of barriers to breast cancer screening. It is recommended that future research should investigate the long-term impact of the programme.

Anahtar Kelimeler: Health belief model, breast cancer, mammography

MEME KANSERİ İLE MÜCADELE YOLCULUĞU PROGRAMININ KADINLARIN MEME KANSERİNE YÖNELİK SAĞLIK İNANÇLARINA ETKİSİ: YARI DENEYSEL ÇALIŞMA

Nurbanu Odacı¹, Hamit Canpolat²

¹Lokman Hekim Üniversitesi

²Bayındır Söğütözü Hastanesi

Giriş ve Amaç: Meme kanseriyle mücadelede kadınların farkındalığını ve taramalara katılımını artıracak girişimlere ihtiyaç vardır. Bu çalışma Meme Kanseri ile Mücadele Yolculuğu programının, meme kanserine yönelik sağlık inançlarına etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu çalışma ön test ve son test kontrol gruplu yarı deneysel bir çalışmadır. Araştırma Mamak'daki üç aile merkezinde Mayıs-Haziran 2024'de, toplamda 70 kadın ile yürütülmüştür. Çalışmaya 40-69 yaş arasında ve hiç mamografi çekirmemiş kadınlar dahil edilmiştir. Müdahale grubuna uygulanacak Meme Kanseri ile Mücadele Yolculuğu Programı, araştırmacılar tarafından SİM'e dayalı geliştirilen yüz yüze meme kanseri farkındalığı eğitimini ve eğitimin ertesi günü mamografi taramasını içermektedir. Kontrol grubuna ise herhangi bir girişim uygulanmamıştır. Veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve "Meme Kanseri Taramalarında Champion'un Sağlık İnanç Modeli Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmanın yürütülmesi için gereken kurum izinleri ve etik kurul izni alınmıştır. Veriler SPSS 22.0 programında analiz edilmiştir. Bu araştırma Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 2209-A programı kapsamında desteklenmiştir.

Bulgular: Duyarlılık algısı hariç diğer alt boyutların tamamında ön test ve son test ölçümleri gruba göre anlamlı farklılık göstermektedir($p < 0,005$). Müdahale grubunun sağlık motivasyonu algısı($23,457 \pm 1,521$; $p=0,000$) kendi kendine meme muayenesi(KKMM) yarar algısı($18,143 \pm 1,849$; $p=0,000$), KKMM öz yeterlilik algısı($44,743 \pm 4,032$; $p=0,000$), mamografi yarar algısı($23,286 \pm 2,136$; $p=0,001$) son test puanları anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Müdahale grubunun KKMM engel algısı($10,886 \pm 3,716$) ile mamografi engel algısı ($15,343 \pm 4,379$) son test puanları anlamlı şekilde düşük bulunmuştur($p=0,000$).

Sonuç: Çalışmada bu programın kadınların meme kanserine ilişkin inançlarını olumlu yönde etkileyebileceği ve meme kanseri taramalarına yönelik engel algılarını azaltabileceği saptanmıştır. Gelecekteki araştırmalarda programın uzun vadedeki etkisinin ortaya konulması önerilmektedir.

THE EFFECT OF HEALTH LITERACY LEVELS OF PATIENTS TREATED IN SURGICAL CLINICS ON PATIENT SATISFACTION AND READINESS FOR DISCHARGE

Şevval Denizer¹, Durdane Yılmaz Güven²

¹Karabuk University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Karabuk, Türkiye

²Karabuk University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical Nursing, Karabuk, Türkiye

Introduction and Aim: Patient turnover is generally very high in surgical clinics. Accordingly, the circulation of nursing and treatment services is also rapid. This may affect patients' satisfaction levels and readiness for discharge. The study was conducted to examine the effect of health literacy levels of patients treated in surgical clinics on patient satisfaction and readiness for discharge.

Method: The study was conducted using the descriptive-correlation method. The sample of the study consisted of 350 patients treated in the surgical clinics of a training and research hospital between February and July 2024. Introductory information form, "Health Literacy Scale", "Newcastle Satisfaction with Nursing Care Scale", "Readiness For Hospital Discharge Scale/Short Form" were used to collect data. Before starting the research, ethics committee approval (Number:E-77192459-050.99-305802, No:2023/1620, Date:27.12.2023) and institutional permission (Number:E-34771223-774.99-234824310, Date:23.01.2024) were obtained.

Results: It was determined that the average age of the participants was 55.41±16.66, and 34.6% of them were receiving treatment in the general surgery clinic. The patients' Health Literacy Scale mean score was 37.13±10.15; the Newcastle Satisfaction with Nursing Care Scale mean score was 81.87±17.6; and the Readiness For Hospital Discharge Scale/Short Form mean score was 58.98±12.89. However, a weakly significant positive relationship was found between the total score of the Health Literacy Scale and the Perceived Coping and Expected Support sub-dimensions of the Readiness For Hospital Discharge Scale/Short Form ($p<0.05$). It was determined that there was a weak positive significant relationship between the Newcastle Satisfaction with Nursing Care Scale and the Readiness For Hospital Discharge Scale/Short Form ($p=0.013$).

Conclusion: In this regard, it was determined that the health literacy levels of the patients were low, and as their care satisfaction increased, they felt more ready for discharge. When planning the discharge of patients, it is necessary to determine their health literacy levels and plan individual care.

Anahtar Kelimeler: health literacy, patient satisfaction, discharge readiness, surgical nursing

CERRAHİ KLİNİKLERDE TEDAVİ GÖREN HASTALARIN SAĞLIK OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİNİN HASTA MEMNUNİYETİ VE TABURCULUĞA HAZIR OLUŞ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Şevval Denizer¹, Durdane Yılmaz Güven²

¹Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Karabük, Türkiye

²Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ABD, Karabük, Türkiye

Giriş ve Amaç: Cerrahi kliniklerde genellikle hasta sirkülasyonu çok fazladır. Buna bağlı olarak hemşirelik hizmetlerinin ve tedavi hizmetlerinin sirkülasyonu da hızlıdır. Bu durum hastaların memnuniyet düzeylerini ve taburculuğa hazır oluşuklarını etkileyebilir. Çalışma cerrahi kliniklerde tedavi gören hastaların sağlık okuryazarlığı düzeylerinin hasta memnuniyeti ve taburculuğa hazır oluş üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı-ilişki arayıcı yöntem kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini bir eğitim ve araştırma hastanesinin cerrahi kliniklerinde Şubat-Temmuz 2024 tarihleri arasında tedavi gören 350 hasta oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında tanıtıcı bilgi formu, “Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği”, “Newcastle Hemşirelik Bakımından Memnuniyet Ölçeği”, “Hastaneden Taburcu Olmaya Hazıroluş Ölçeği/Kısa Form” kullanılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce etik kurul izni (Sayı: E-77192459-050.99-305802, No:2023/1620, Tarih: 27.12.2023) ve kurum izni (Sayı: E-34771223-774.99-234824310, Tarih: 23.01.2024) alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamasının 55.41 ± 16.66 olduğu, %34.6’sının genel cerrahi kliniğinde tedavi gördüğü saptanmıştır. Hastaların Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği puan ortalaması 37.13 ± 10.15 ; Newcastle Hemşirelik Bakımından Memnuniyet Ölçeği puan ortalaması 81.87 ± 17.6 ; Hastaneden Taburcu Olmaya Hazırolma Ölçeği puan ortalaması 58.98 ± 12.89 olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği toplam puanı ile Hastaneden Taburcu Olmaya Hazıroluş Ölçeği’nin Algılanan Başa Çıkma ve Beklenen Destek alt boyutları arasında pozitif yönde zayıf derecede anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Ayrıca, Newcastle Hemşirelik Bakımından Memnuniyet Ölçeği ve Hastaneden Taburcu Olmaya Hazıroluş Ölçeği arasında pozitif yönde zayıf derecede anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($p = 0,013$).

Sonuç: Bu doğrultuda hastaların sağlık okuryazarlığı düzeylerinin düşük olduğu, hastaların bakım memnuniyeti arttıkça taburculuğa daha hazır hissettikleri belirlenmiştir. Hastaların taburculuk planlanmasının yapılırken sağlık okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesi ve bireye özgü bakımın planlanması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: sağlık okuryazarlığı, hasta memnuniyeti, taburculuğa hazır oluşuk, cerrahi hemşireliği

THE EFFECT OF ORIENTATION TRAINING APPLIED TO NEW NURSES ON THEIR JOB READINESS

Hasret Dikici¹, Hatice Esen Koç¹, Hatice Çalık¹, Emine Tandoğan¹

¹Antalya Training And Research Hospital

Introduction and Aim: The initial year of a newly graduated nurse's professional career represents a pivotal point in their personal and professional development. This study aimed to assess the level of job readiness among newly graduated nurses and to identify the factors influencing their preparedness for the nursing profession.

Method: The study population comprised 97 nurses who were new to the profession at Antalya Training and Research Hospital in 2023. The sample was not selected; rather, all new nurses were included in the study. A three-day theoretical and practical training programme was conducted with the participants, who were divided into six groups. Prior to and following the training, the "Job Readiness Scale in Newly Graduated Nurses and Descriptive Information Form," for which the Turkish reliability and validity were established by Yıldız and Aslan, were administered. Descriptive statistics were employed for the purpose of conducting a frequency analysis. The paired-samples T-test was utilized for the pre-test post-test analysis. The significance value was set at ($p < 0,05$).

Results: The results revealed that 77% of the 97 participants were female and 20% were male. The majority of the nurses included in the study were within the age range of 20-24 (84%), and 81% had obtained an undergraduate degree. The Job Readiness Scale for New Graduate Nurses is comprised of four sub-dimensions: job competence, social intelligence, organisational awareness, and personal work characteristics. The sub-dimensions were compared individually. A statistically significant difference was found in the dimension of job inadequacy (0.00) and social intelligence (0.034) ($p < 0,05$). No statistically significant difference was found in the dimension of organisational awareness and the dimension of personal work characteristics.

Conclusion: It has been determined that the orientation training provided to new nurses at our hospital affects their readiness for the job.

Anahtar Kelimeler: orientation training, job readiness, nurse

MESLEĞE YENİ BAŞLAYAN HEMŞİRELERE UYGULANAN UYUM EĞİTİMİNİN İŞE HAZIR OLMA DURUMLARINA ETKİSİ

Hasret Dikici¹, Hatice Esen Koç¹, Hatice Çalık¹, Emine Tandoğan¹

¹Antalya Eğitim Ve Araştırma Hastanesi

Giriş ve Amaç: Yeni mezun bir hemşirenin mesleki kariyerinin ilk yılı, kişisel ve mesleki gelişiminde çok önemli bir noktayı temsil etmektedir. Bu çalışmanın amacı, yeni mezun hemşirelerin işe hazır olma düzeylerini değerlendirmek ve hemşirelik mesleğine hazır olmalarını etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Araştırmanın evrenini 2023 yılında Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde mesleğe yeni başlayan 97 hemşire oluşturmaktadır. Örneklem seçilmemiş, tüm yeni hemşireler çalışmaya dahil edilmiştir. Altı gruba ayrılan katılımcılarla üç günlük teorik ve pratik bir eğitim programı yürütülmüştür. Eğitim öncesinde ve sonrasında, Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Yıldız ve Aslan tarafından yapılan “Yeni Mezun Hemşirelerde İşe Hazır Oluş Ölçeği ve Tanıtıcı Bilgi Formu” uygulanmıştır. Frekans analizi yapmak amacıyla tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Ön test-son test analizi için eşleştirilmiş örneklem T-testi kullanılmıştır. Anlamlılık değeri ($p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Sonuçlar, 97 katılımcının %77'sinin kadın, %20'sinin erkek olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmaya dahil edilen hemşirelerin çoğunluğu 20-24 yaş aralığındadır (%84) ve %81'i lisans derecesi almıştır. Yeni Mezun Hemşireler için İşe Hazır Olma Ölçeği iş yetkinliği, sosyal zeka, örgütsel farkındalık ve kişisel iş özellikleri olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar ayrı ayrı karşılaştırılmıştır. İş yetersizliği (0.00) ve sosyal zeka (0.034) boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Örgütsel farkındalık ve kişisel iş özellikleri boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sonuç: Hastanemizde yeni işe başlayan hemşirelere verilen oryantasyon eğitiminin, onların işe hazır olma durumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: uyum eğitimi, işe hazır oluş, hemşire

Kaynakça: Sahu, P. Closure of universities due to coronavirus disease 2019 (COVID-19): impact on education and mental health of students and academic staff 2020; 12(4).

Yıldız, A., & Aslan, M. Yeni Mezun Hemşirelerde İşe Hazır Olma Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2021; 10(1), 70-80.

Ulupınar, S., & Şen, Y. Yeni mezun hemşirelerin mesleğe uyum süreci: beklentiler ve gerçekler. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi 2022; 9(3), 515-521.

OCCUPATIONAL ORGANIZATION STATUS OF NURSES: THE EXAMPLE OF MARDIN PROVINCE

Mehmet Emin Hamzaođlu¹, Yeşim Yeşil²

¹Mardin Artuklu University Department Of Health Management Master's Student

²Mardin Artuklu University Faculty of Health Sciences Department of Midwifery Lecturer

Introduction and Aim: Although nursing has been a profession throughout history, the process of professionalization started much later. This delay in the process of professionalization leads to a weaker awareness of the profession and therefore a weaker image in terms of professional organization compared to other professions. This study tries to reveal the rate of participation of nurses in professional organizations and the reasons for not participating in professional organizations.

Method: The descriptive study was conducted on nurses working in public hospitals in Mardin and districts affiliated to the Ministry of Health. The population of the study consists of 1354 nurses working as nurses in public hospitals in Mardin province and districts affiliated to the Ministry of Health. The data of the research; Between October 1, 2023 and December 31, 2023, it was collected from 354 people who agreed to fill out the questionnaire and could be reached after obtaining ethics committee approval and institutional permission. Descriptive statistics were used in the analysis of the data, chi-square analysis was applied in pairwise group comparisons.

Results: The mean age of the nurses participating in the study was 29.2 years and 42.7% of them worked between 1-5 years. 5% of the participants are members of the Turkish Nurses Association and about one-third want to become a member of the association, while 75% do not intend to become a member. One of the main reasons for not being a member is that they do not know the association.

Conclusion: It was observed that most of the nurses thought that there should be a strong professional organization, but they were not a member of a professional organization for different reasons. In addition, nurses draw attention to the inadequacy of the announcement of the activities of the association and the inadequacy of branching.

Key Words: "nursing, nurses association, occupational organizations"

HEMŞİRELERİN MESLEKİ ÖRGÜTLENME DURUMLARININ İNCELENMESİ: MARDİN İLİ ÖRNEĞİ

Mehmet Emin Hamzaođlu¹, Yeşim Yeşil²

¹Mardin Artuklu Üniversitesi Sağlık Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

²Mardin Artuklu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü Öğretim Üyesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik, tarih boyu süregelen bir meslek olmasına karşın meslekleşme süreci çok sonradan başlamıştır. Meslekleşme sürecindeki bu gecikme, meslek bilincinin daha zayıf olmasına ve mesleki örgütlenme anlamında diğer mesleklere kıyasla daha güçsüz bir görüntü göstermesine sebep olmaktadır. Bu çalışmada, Mardin ilinde görev yapan hemşirelerin mesleki örgütlenme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki araştırma Sağlık Bakanlığına bağlı Mardin ili ve ilçelerinde kamu hastanelerinde çalışan hemşireler üzerinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Sağlık Bakanlığına bağlı Mardin ili ve ilçelerinde kamu hastanelerinde hemşirelik yapan 1354 hemşire oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri; 1 Ekim 2023 – 31 Aralık 2023 tarihleri arasında, etik kurul izni ve kurum izni alındıktan sonra anketi doldurmayı kabul eden ve ulaşılabilen 354 kişiden toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmış, ikili grup karşılaştırmalarında ki kare analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 29,2 olup, %42.7'sinin 1-5 yıl arasında çalıştığı belirlenmiştir. Katılımcıların %5'i Türk Hemşireler Derneği'ne üyedir ve yaklaşık üçte biri derneğe üye olmak istemekte, %75'i ise üye olmayı düşünmemektedir. Üye olmama nedenlerinin başında derneği bilmiyor olmaları gelmektedir.

Sonuç: Hemşirelerin çoğunun güçlü bir mesleki örgütün olması gerektiğini düşündükleri ama farklı sebeplerle bir meslek örgütüne üye olmadıkları görülmüştür. Bunun yanında hemşireler dernek faaliyetlerinin duyurulmasının yetersizliği ve şubeleşmenin yetersiz olmasına da dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, hemşireler derneği, mesleki örgütlenme

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE OBSTACLES AND SELF-CARE BEHAVIORS IN THE EXPERIENCED BY INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES DURING THE INSULIN TREATMENT PROCESS

Sema Gözel¹, Seher Gönen Şentürk²

¹Ankara Etlik City Hospital

²Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of İnternal Medicine Nursing

ABSTRACT

Introduction and Aim: Insulin therapy is an inherently complicated process. The complexity of the treatment process brings with it some difficulties. Therefore, the aim of this study was to examine the relationship between the obstacles experienced by individuals with Type 2 diabetes in the insulin treatment process and self-care behaviors.

Method: Ethics committee approval was received for the research from Çankırı Karatekin University Ethics Committee. The study is a descriptive cross-sectional study and the data were collected by face-to-face interview method from 215 individuals who received services in outpatient clinics and inpatient wards of Internal Medicine, Endocrinology and Metabolism departments of Dışkapı Yıldırım Beyazıt Training and Research Hospital in Ankara between December 2021 and May 2022. Patient Introduction Form, Barriers to Insulin Therapy Scale (BITIS) and Diabetes Self-Care Scale (DSS) were used to collect the data. Number, percentage, mean, standard deviation, t test, Mann Whitney U test, ANOVA, Kruskal Wallis test and Pearson correlation tests were used to analyze the data.

Results: Among the participants, 52.1% were female, 76.3% were married, 56.3% were primary school graduates, 47.0% were housewives, 53.5% had a diabetes diagnosis of 10 years or more, 42.8% had an insulin treatment duration of 6 months-5 years, mean HbA1c was 10.19 ± 2.81 , and BMI was 29.95 ± 5.83 . The mean total score of the ITEQ was 4.59 ± 1.04 and the mean total score of the SLAS was 81.82 ± 13.39 . There was a weak positive correlation between the mean total score of the SLAS and the Expectation of Positive Insulin-Related Outcome and Fear of Hypoglycemia, and a weak negative correlation with the Expected Difficulty in Insulin Therapy sub-dimension ($p < 0.05$).

Conclusion: It was found that individuals with high diabetes self-care power expected more favorable results in the treatment process, experienced fear of hypoglycemia and expected less difficulty in the insulin treatment process. Negative attitudes and behaviors of individuals with diabetes against insulin treatment can be prevented by increasing their self-care power.

Anahtar Kelimeler: Barriers to insulin treatment, insulin treatment, nursing, self-care, type 2 diabetes

TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERİN İNSÜLİN TEDAVİ SÜRECİNDE YAŞADIKLARI ENGELLER VE ÖZ BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Sema Gözel¹, Seher Gönen Şentürk²

¹Ankara Etlik Şehir Hastanesi

²Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş ve Amaç: İnsülin tedavi süreci doğası gereği komplike bir süreçtir. Tedavi sürecinin komplike olması beraberinde bazı güçlükleri getirmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı Tip 2 diyabetli bireylerin insülin tedavi sürecinde yaşadıkları engeller ve öz bakım davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Araştırma için Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alındı. Araştırma tanımlayıcı kesitsel bir araştırma olup, verileri Aralık 2021-Mayıs 2022 tarihleri arasında Ankara iline bağlı Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi İç Hastalıkları, Endokrinoloji ve Metabolizma bölümlerine ait poliklinik ve yataklı servislerde hizmet alan 215 kişi ile yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırma verilerin toplanmasında Hasta Tanıtım Formu, İnsülin Tedavisinde Engeller Ölçeği (İTEÖ) ve Diyabet Öz Bakım Ölçeği (DÖBÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, t testi, Mann Whitney U testi, ANOVA, Kruskal Wallis testi ve Pearson korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %52,1'i kadın, %76,3'ü evli, %56,3'ü ilkokul mezunu, %47,0'ı ev hanımı, %53,5'ünün diyabet tanı süresi 10 yıl ve üzeri, %42,8'inin insülin tedavi süresi 6 ay-5 yıl, HbA1c ortalaması 10,19±2,81, BKİ 29,95±5,83'dür. İTEÖ toplam puan ortalaması 4,59±1,04, DÖBÖ toplam puan ortalaması 81,82±13,39'dur. DÖBÖ toplam puan ortalaması ile İnsülinle İlişkili Olumlu Sonuç Beklentisi ve Hipoglisemi Korkusu arasında pozitif yönde zayıf, İnsülin Tedavisinde Beklenen Zorluk alt boyutu ile negatif yönde zayıf ilişki belirlenmiştir (p<0,05).

Sonuç: Diyabet öz bakım gücü yüksek bireylerin tedavi sürecinde daha olumlu sonuçlar bekledikleri, hipoglisemi korkusu yaşadıkları ve insülin tedavisi sürecinde daha az zorluk bekledikleri saptanmıştır. Diyabetli bireylerin öz bakım gücü artırılarak insülin tedavisine karşı olan olumsuz tutum ve davranışları engellenebilir.

Anahtar Kelimeler: İnsülin tedavisi, insülin tedavisinde engeller, öz bakım, tip 2 diyabet, hemşirelik.

CYBERCHONDRIA! IS IT A THREAT FOR ADOLESCENTS?

Necmettin Çiftci¹

¹Mus Alparslan University

Aim: This study aimed to investigate the results of studies examining the effects of cyberchondria at adolescents.

Materials and Methods: In this study, which utilized the scope analysis method, the keywords 'adolescent' and 'cyberchondria' were searched in the Science Direct and PubMed databases. All research articles, systematic reviews and meta-analysis studies published in full text and in English between January 1, 2020 and August 30, 2024 in the relevant field were scanned. During database reviews, it was determined that there were 42 studies on Science Direct and 19 studies on PubMed. In the next stage, the titles and abstracts of the studies were checked and it was decided to analyze 29 studies. After reading and examining all the studies, it was decided to detail 5 articles.

Results: It is reported that cyberchondria is more common in women and in individuals diagnosed with medical diseases. It has been stated that there is a relationship between smartphone addiction and cyberchondria in adolescents, that they spend at least 3-4 hours a day on the internet via smartphones, that most of them check their phones as soon as they wake up in the morning and before going to bed at night, and that the duration of smartphone use increases cyberchondria. In addition, adolescents with depressive symptoms and dysfunctional family structures are at higher risk of developing cyberchondria. It has been stated that health anxiety can be very serious in some adolescents and that it affects the individual's ability to benefit from even basic preventive health services such as vaccination.

Conclusion: Cyberchondria is more common in adolescents who are female, have medical illnesses, use excessive smartphones, have depressive symptoms, and have dysfunctional family structures. Nurses should develop and implement nursing interventions to reduce cyberchondria and its negative effects.

Anahtar Kelimeler: Adolescent, Nursing, Cyberchondria

SİBERKONDRI! ERGENLER İÇİN BİR TEHDİT Mİ?

Necmettin Çiftci¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi

Amaç: Bu çalışmada siberkondrinin ergenlerdeki etkilerini inceleyen çalışma sonuçlarının araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Kapsam analizi yönteminin kullanıldığı bu çalışmada Science Direct, PubMed veri tabanlarından "adolescent", "cyberchondria" anahtar kelimeleri taranmıştır. İlgili alanda 1 Ocak 2020-30 Ağustos 2024 tarihleri arasında tam metin olarak ve İngilizce dilinde yayınlanan tüm araştırma makaleleri, sistematik derleme ve meta-analiz çalışmaları taratılmıştır. Yapılan veri tabanı incelemelerinde Science Direct üzerinden 42, PubMed üzerinden 19 çalışma olduğu tespit edilmiştir. Sonraki aşamada çalışmaların başlık ve özetleri kontrol edilmiş 29 araştırmanın analiz edilmesi kararlaştırılmıştır. Çalışmaların tamamı okunup incelendikten sonra 5 makalenin detaylandırılması kararlaştırılmıştır.

Bulgular: Siberkondrinin kadınlarda ve tıbbi bir hastalığı nedeniyle tanı alan kişilerde yaygınlığının daha fazla olduğu bildirilmektedir. Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile siberkondri arasında ilişki olduğu, akıllı telefon aracılığıyla günde en az 3-4 saatini internette geçirdiği, birçoğunun sabah uyanır uyanmaz ve akşam yatmadan önce telefonunu kontrol ettiği, akıllı telefon kullanım süresinin siberkondriyi artırdığı belirtilmektedir. Ayrıca depresif semptomlara ve işlevsiz aile yapısına sahip ergenlerde siberkondri gelişme riski daha fazladır. Bazı ergenlerde sağlık kaygısının çok ciddi boyutta olabildiği ve bireyin aşılama gibi temel koruyucu sağlık hizmetlerinden bile faydalanmasını etkilediği belirtilmektedir.

Sonuç: Siberkondri, kadın, tıbbi hastalığı olan, aşırı akıllı telefon kullanan, depresif semptomlara ve işlevsiz aile yapısına sahip ergenlerde daha sık görülmektedir. Hemşireler, siberkondri ve onun ortaya çıkaracağı olumsuz etkileri azaltmaya yönelik hemşirelik müdahalelerini geliştirmeli ve uygulamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Hemşirelik, Siberkondri,

Kaynakça: Köse, S., & Murat, M. (2021). Examination of the relationship between smartphone addiction and cyberchondria in adolescents. *Archives of Psychiatric Nursing*, 35(6), 563-570. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2021.08.009>

Liu, S., Yang, H., Cheng, M., & Miao, T. (2022). Family Dysfunction and Cyberchondria among Chinese Adolescents: A Moderated Mediation Model. *Int J Environ Res Public Health*, 19(15), 9716. <https://doi.org/10.3390/ijerph19159716>

Liu, Y., Peng, W., Cao, M., Zhang, S., Peng, J., & Zhou, Z. (2023, Aug). Cyberchondria and Chinese Adolescent Mental Health in the Age of COVID-19 Pandemic. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 26(8), 631-639. <https://doi.org/10.1089/cyber.2022.0319>

Topkara, S., Gayretli, T. K., Kucukkayikci, A. S., Kurt, D., Ergorun, S. K., Eryilmaz, T., Sucu, S., & Soysal, Ç. (2024). Cyberchondria levels in adolescent patients with polycystic ovary syndrome in the digital age. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*. <https://doi.org/10.1016/j.jpag.2024.08.006>

Üzüm, Ö., Ince, G., Eliaçık, K., Kanık, A., Elmalı, F., & Helvacı, M. (2023, Jan). Investigating the Potential Connection Between Cyberchondria and Vaccine Hesitancy in High School Students. *Cureus*, 15(1), e34218. <https://doi.org/10.7759/cureus.34218>

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN NURSING: BIBLIOMETRIC AND CONTENT ANALYSIS

Fatıma Köksal¹, Gülcan Taşkiran Eskiçi²

¹Ondokuz Mayıs University, Graduate School of Postgraduate Education, Nursing
Management Master's Programme, Samsun, Turkey

²Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department
of Nursing Management, Samsun, Turkey

Introduction and Aim: Rapid developments in information and communication technologies have begun to digitize healthcare systems, affect the nursing profession. Artificial intelligence technologies are used in many areas, from supporting nursing practices, analyzing big data, making decisions, preparing and presenting care plans, facilitating repetitive nursing services, to preparing medications. In recent years, research on artificial intelligence and nursing has increased. This study was conducted to determine the current situation, provide different perspectives for future studies by conducting bibliometric and content analysis of research articles theses on artificial intelligence in the field of nursing.

Method: “Google Scholar” “National Thesis Center” were searched in English, Turkish using the words “nursing”, “artificial intelligence” in April and May 2024. 41 studies, including 38 research articles, 3 theses were examined. The studies were examined with the evaluation form developed by the researchers, summarized under the titles of author, year, purpose, research design, sample and location, measurement tools,

Results: The studies were mostly conducted in 2022 (n=13), 2024 (n=10), 2023 (n=9), 2021 (n=6), respectively. The most studies belong to Turkey (n=9), followed by China (n=4), the United States (n=3), Egypt (n=3), Saudi Arabia (n=3). Perception, attitude, and anxiety towards artificial intelligence (n=16) were examined in a predominantly descriptive design. Studies in which artificial intelligence-supported programs (n=11) were designed experimentally applied to patients, nurses, studies covering views on artificial intelligence (n=9), studies measuring the educational effectiveness of artificial intelligence (n=4) were reported.

Conclusion: In the studies, it was reported that artificial intelligence-supported applications and programs in nursing had positive satisfactory results in the follow-up of patients, and their effectiveness in the field of education was quite high and positive. In line with the research results, it is recommended that more studies with a wide universe and sample should be conducted in qualitative, observational, mixed and experimental research designs.

Anahtar Kelimeler: Nursing, artificial intelligence, bibliometric analysis

HEMŞİRELİKTE YAPAY ZEKA: BİBLİYOMETRİK VE İÇERİK ANALİZİ

Fatıma Köksal¹, Gülcan Taşkiran Eskiçi²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Yönetimi Tezli
Yüksek Lisans Programı, Samsun, Türkiye

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelikte
Yönetim AD, Samsun, Türkiye

Giriş ve Amaç: Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sağlık sistemlerini dijitalleştirmeye hemşirelik mesleğini etkilemeye başlamıştır. Yapay zeka teknolojileri hemşirelik uygulamalarının desteklenmesi, büyük verilerin analizi, kararların alınması, bakım planlarının hazırlanması, sunulması, tekrarlayan hemşirelik hizmetlerinin kolaylaştırılması, ilaçların hazırlanmasına kadar birçok alanda kullanılmaktadır. Son yıllarda yapay zeka ve hemşirelik konusundaki araştırmalar artmıştır. Hemşirelik alanında yapay zeka ile ilgili araştırma makalelerinin ve tez çalışmalarının bibliyometrik ve içerik analizi yapılarak mevcut durumun tespiti ve gelecekteki çalışmalara farklı bakış açıları sunmak amacıyla bu çalışma yürütülmüştür.

Yöntem: “Google Akademik” ve “Ulusal Tez Merkezi”, İngilizce ve Türkçe olarak “hemşirelik” ve “yapay zeka” kelimeleri kullanılarak Nisan ve Mayıs 2024’te taranmıştır. 38 araştırma makalesi, 3 tez olmak üzere 41 çalışma incelenmiştir. Çalışmalar araştırmacılar tarafından geliştirilen yazar, yıl, amaç, araştırma tasarımı, örnekleme ve yeri, ölçüm araçları, sonuçlar/temel bulgular başlıklarında özetlenen değerlendirme formuyla incelenmiştir.

Bulgular: Çalışmalar en çok sırasıyla 2022 (n=13), 2024 (n=10), 2023 (n=9), 2021 (n=6) yıllarında yapılmıştır. En fazla çalışma Türkiye’ye (n=9) aittir, bunu Çin (n=4), Amerika Birleşik Devletleri (n=3), Mısır (n=3), Suudi Arabistan (n=3) izlemektedir. Ağırlıklı olarak tanımlayıcı desende yapay zekaya karşı algı, tutum, kaygı (n=16) konuları incelenmiştir. Yine yapay zeka destekli programların (n=11) tasarlanıp hastalar ve hemşirelere deneysel olarak uygulandığı çalışmalar ile yapay zekaya yönelik görüşleri kapsayan çalışmalar (n=9) ve yapay zekanın eğitim etkinliğini ölçen çalışmalar (n=4) bildirilmiştir.

Sonuç: Çalışmalarda hemşirelikte yapay zeka destekli uygulamaların, programların hastaların takibinde olumlu ve memnuniyet verici sonuçlarının olduğu, eğitim alanındaki etkinliklerinin oldukça yüksek, pozitif yönlü olduğu bildirilmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda nitel, gözlemsel, karma ve deneysel araştırma deseninde, geniş evren ve örnekleme sahip çalışmaların daha fazla yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, yapay zeka, bibliyometrik analiz

Kaynakça: Özdemir L, Bilgin, A. Sağlıkta yapay zekanın kullanımı ve etik sorunlar. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2021;8(3):439-445

Bulut, M. Yapay zeka sağlığı dönüştürebilir mi?. Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi. 2021;1(1):1-3.

Çobanoğlu A, Oğuzhan H. Hemşirelikte Teknolojinin Gelişimi ve Mesleğin Geleceğine Etkileri. Hemşirelik Bilimi Dergisi 2023;6(2):114–122.

Barrera A, Gee C, Wood A, Gibson O, Bayley D, Geddes J. Introducing artificial intelligence in acute psychiatric inpatient care: qualitative study of its use to conduct nursing observations. Bmj Mental Health. 2020;23:34-38.

Huang, K., Jiao, Z., Cai, Y., & Zhong, Z. (2022). Artificial intelligence-based intelligent surveillance for reducing nurses' working hours in nurse-patient interaction: A two-wave study. *Journal of Nursing Management*. 2022;30(8):3817-3826.

Doğan Merih Y, Akdoğan E. Hemşirelikte yapay zeka. 4th International Eurasian Conference on Biological and Chemical Sciences (EurasianBioChem 2021) November 2021.24-26. www.EurasianBioChem.org

Akgerman A, Özdemir Yavuz ED, Kavaslar İ, Güngör S.Yapay zeka ve hemşirelik.Sağlık bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi. 2022;2(1):21-27.

Kandemir, F., Azizoğlu, F. ve Terzi, B. (2023). Hemşirelikte Yapay Zekâ ve Robot Teknolojilerinin Kullanımı. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* 2023;27(2):118-127.

Gökçen Gökalp M, Üzer M.A.Yapay zeka çağında hemşirelik bakımı. SBÜ Hemşirelik Dergisi.2024;6(1):89-94. doi: 10.48071/sbuhemsirelik.1349981

Rony MKK, Akter K, Debnath M, Rahman M, Johra FT, Akter F, ve ark. Strengths, weaknesses, opportunities and threats (swot) analysis of artificial intelligence adoption in nursing care. *Journal Of Medicine, Surgery, And Public Health*. 2024;3. <https://doi.org/10.1016/j.glmedi.2024.100113>

Shi J, Wei S, Gao Y, Mei F, Tian J, Zhao Y, Li Z. Global output on artificial intelligencein the field of nursing: A bibliometric analysis and sciencemapping. *Journal of Nursing Scholarship*.2023;55:853-863. <https://doi.org/10.1111/jnu.12852>

Yılmaz Y, Uzelli Yılmaz D, Yıldırım D, Akın E, Özer Kaya D. Yapay zeka ve sağlıkta yapay zekanın kullanımına yönelik sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin görüşleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021;12(3):297-308.

Doğaner A. The approaches and expectations of the health sciences students towards artificial intelligence. *Karya Journal Of Health Science*. 2021;2(1):5-11.

Gaag AVD, Jago R, Gallagher A, Stathi's K, Webster M, ZA. Artificial intelligence in health professions regulation: an exploratory qualitative study of nurse regulators in three jurisdictions. *Journal Of Nursing Regulation*. 2023;14(2):10-17.

Makhlouf E, Alenezi A, Shokr EA. Effectiveness of designing a knowledge-based artificial intelligence chatbot system into a nursing training program: a quasi-experimental design . *Nurse Education Today*. 2024;137:1-7.

Labrague LJ, Aguil-ar-Rosales R, Yboa BC, Sabio JB, Santos JADL. Student nurses' attitudes, perceived utilization, and intention to adopt artificial intelligence (ai) technology in nursing practice: a cross-sectional study. *Nurse Education In Practice*. 2023;73:103815.

Ki-pourgos G, Tzenali's A, Di-amanti-dou V, Koutsojanni's C, Hatzi-lygeroudi's İ. An artificial intelligence based application for triage nurses in emergency department, using the emergency severity index protocol. *International Journal Of Cari-ng Sci-ences*. 2022;15(3):1764-1772.

Chen X, Huang X, Yi-n M. Implementation of hospital-to-home model for nutritional nursing management of patients with chronic kidney disease using artificial intelligence algorithm combined with ct internet +. *Hindawi Contrast Media & Molecular Imaging*. 2022;118398.

Ji-ang N, Xi-e H, Li-n J, Wang Y, Yi-n Y. Diagnosis and nursing intervention of gynecological ovarian endometriosis with magnetic resonance imaging under artificial intelligence algorithm. *Hindawi Computational Intelligence And Neuroscience*. 2022.

- Hong L, Cheng X, DZ. Application of artificial intelligence in emergency nursing of patients with chronic obstructive pulmonary disease. *Hindawi Contrast Media & Molecular Imaging*. 2021.
- Elsayed WA, Sleem WF. Nurse managers' perception and attitudes toward using artificial intelligence technology in health settings. *Assiut Scientific Nursing Journal*. 2021;9(24):182-192.
- Othman WN, Zanaty MM, Elghareeb SM. Nurses' anxiety level toward partnering with artificial intelligence in providing nursing care: pre&post training session. *Egyptian Journal Of Health Care*. 2021;12(4):1386-1396.
- Li-ao P, Hsu P, Chu W, Chu W. Applying artificial intelligence technology to support decision-making in nursing: a case study in taiwan. *Health Informatics Journal*. 2015;21(2):137-148.
- Sabra HE, Elaal HKA, Sobhy KM, Bakr MM. Utilization of artificial intelligence in health care: nurses' perspectives and attitudes. *Menoufia Nursing Journal*. 2023;8(1):253-268.
- Cheng C-I, Lin W-J, Liu H-T, Chen Y-T, Chiang C-K, Hung K-Y. Implementation of artificial intelligence Chatbot in peritoneal dialysis nursing care: Experience from a Taiwan medical center. *Nephrology*. 2023;28(12):655-662.
- White A, Maguire M.B, Brown, A, Keen, D. Impact of artificial intelligence on nursing students' attitudes toward older adults: A Pre/Post-Study. *Nursing Reports*. 2024; 14:1129–1135.
- Si-msek-Cetin-kaya S, Cakir SK. Evaluation of the effectiveness of artificial intelligence assisted interactive screen-based simulation in breast self-examination: an innovative approach in nursing students . *Nurse Education Today*. 2023;127:105857.
- Ergin E, Karaarslan D, Şahan S, Yücel SÇ, . Artificial intelligence and robot nurses: from nurse managers' perspective: a descriptive cross-sectional study. *Journal Of Nursing Management*. 2022;30(8):3853-3862.
- Sheela J. Attitude of nursing students towards artificial intelligence. *International Journal of Science & Healthcare Research*. 2022; 7(2): 344-347.
- Ergin E, Karaarslan D, Şahan S, Bingöl Ü. Can artificial intelligence and robotic nurses replace operating room nurses? the quasi-experimental research. *Journal Of Robotic Surgery*. 2023;17:1847-1855.
- Abuzaid MM, Elshami W, Fadden SM. Integration of artificial intelligence into nursing practice. *Health And Technology*. 2022;12:1109-1115.
- Sommer D, Schimdbauer L, Wahl F. Nurses' perceptions, experience and knowledge regarding artificial intelligence: results from a cross-sectional online survey in germany. *Bmc Nursing*. 2024;23(205).
- Menekli T, Şentürk S. The relationship between artificial intelligence concerns and perceived spiritual care in internal medicine nurses. *YOBU Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2022; 3(2):210-218.
- Hoşgör DG, Güngördü H, Hoşgör H. Sağlık profesyonelleri-ni-n yapay zekâya i-lişki-n görüşleri: metaforik bir araştırma. *Al-Farabi İnternational Journal On Social Sciences*. 2023;8(1):70-86.
- Gümüş E, Uysal Kasap E. Sağlık ekosisteminde yapay zeka kaygı düzeyi: hemşire örneklemi. *Sağlık Bilimleri-nde Yapay Zeka Dergisi*. 2022;2(3):1-7.
- Şeker C, Örucü E, Ercan Önbiçak A. Örgütlerde i-novasyon, örgütsel öğrenme i-lişkisinde yapay zekâ kaygısının rolü. *İşletme Araştırmaları Dergisi*. 2024;16(1):328-345.

Elderiny SNM, Ahmed SAE, Elhoty MAEE. Intensive care nurses' knowledge and perception regarding artificial intelligence applications. *Trends In Nursing And Health Care Journal*. 2024;8(1):195-220.

Benfatah M, Youlyouz-Marfak İ, Saad E, Hilali A, Nejjari C, Marfak A. Impact of artificial intelligence-enhanced debriefing on clinical skills development in nursing students: a comparative study. *Teaching And Learning In Nursing*. 2024;16:40.

Kwak Y, Ahn J, Seo YH. Influence of an ethics awareness, attitude, anxiety, and self-efficacy on nursing students' behavioral intentions. *Bmc Nursing*. 2022;21:267. doi:<https://doi.org/10.1186/s12912-022-01048-0>

Ogolodom M.P, Mbaba A.N, Johnson J, Chiegwu H.U, Ordu K.S, Okeji M.C, Alazigha N, Balogun E.O, Bakre A.F.K, Joseph D.Z, Dambele M.Y, Nyenke C.U, Madume A.K, Jeremiah C.U, Egor B.E, Ochong A.D, Nwodo V.K. Knowledge and perception of healthcare workers towards the adoption of artificial intelligence in healthcare service delivery in Nigeria *AG Salud*. 2023; 1:16. doi:<https://doi.org/10.62486/agsalud202316>

Zeliha Demir-Kaymak, Zekiye Turan, Nazli Unlu- Bidik and Semiha Unkazan, Effects of Midwifery and Nursing Students' Readiness about Medical Artificial Intelligence on Artificial Intelligence Anxiety, *Nurse Education in Practice*, 2024. doi:<https://doi.org/10.1016/j.nepr.2024.103994>

Jain A, Way D, Gupta V, Gao Y, Marino GDO, Hartford J, ve ark. Development and assessment of an artificial intelligence-based tool for skin condition diagnosis by primary care physicians and nurse practitioners in tele dermatology practices. *Jama Network Open*. 2021;4(4). doi:10.1001/jamanetworkopen.2021.7249

Aldafeeri HA, Alanzi AK, Alanzi MDA, Aldhfeeri HKA, Alhzemy RA, Alrashdi EK, ve ark. Exploring nurses' perspectives on using artificial intelligence and health informatics to support clinical practice: a study by hanan aldafeeri, afra alanzi, and colleagues. *Journal Of Namibian Studies*. 2022;31(2). doi:<https://doi.org/10.59670/sa30e244>

Teng M, Singla R, Yau O, Lamoureux D, Gupta A, Hu Z, ve ark. Health care students' perspectives on artificial intelligence: countrywide survey in canada. *Jmir Medical Education*. 2022;8(1). doi:10.2196/33390

Hiwa DS, Abdalla SS, Muhi aldeen AS, Hamasalih HM, Karim SO. Assessment of nursing skill and knowledge of chatgpt, gemini, microsoft copilot, and llama: a comparative study. *Barw Medical Journal*. 2024;2(2):3-6. <https://doi.org/10.58742/bmj.v2i2.87>

Abdullah R, Faki eh B. Health care employees' perceptions of the use of artificial intelligence applications: survey study. *Journal Of Medical İnternet Research*. 2020;22(5). doi: 10.2196/17620

Gündoğdu H. Akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemi-nin geliştirmesi ve sistemi kullanan hemşirelerin deneyimleri-nin incelenmesi [Doktora tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2022.

Vicir M. Jinekolojik kanser hastalarında nanda hemşirelik tanılarının maki ne öğrenmesi ve verimadenciligi yöntemi ile geliştirmesi [Yüksek lisans tezi]. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2023.

Gümüş E. Yapay zeka ve robot hemşireler hakkında hekim, hemşire ve hasta görüşleri [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lissansüstü Eğitim Enstitüsü; 2023.

Akalın B, Veranyurt U. Sağlık hizmetleri ve yönetiminde yapay zekâ. *Acta Infologica*. 2021;5(1):231-240. <https://doi.org/10.26650/acin.850857>

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CARBON MONOXIDE AND NICOTINE DEPENDENCE LEVELS OF NURSING STUDENTS

Nazife Gamze Özer Özlü¹, Ezgi Duyar¹, Seçil Dağdelen¹, Eylem Ertan¹, Ayşin Ulaş¹

¹Dokuz Eylül University, Faculty of Nursing

Introduction and Aim: Determining smoking addiction levels in nursing students is crucial for their health and future patient care, aligning with the UN's Sustainable Development Goal 3, "Health and Quality of Life," and WHO's MPOWER tobacco control strategy. This project, under the TÜBİTAK 2209-A University Students Research Projects Support Programme, aimed to examine the relationship between carbon monoxide in expiratory air and nicotine dependence levels in nursing students.

Method: This descriptive, cross-sectional, and correlational study included nursing students from a faculty in the Aegean Region. The sample included 300 consenting students. We obtained institutional permission from the faculty, approval from the university's non-interventional ethics committee, and verbal and written consent from the students to carry out the project. In the project, the nursing students measured carbon monoxide using the "CO Check Pro Baby Carbon Monoxide Measurement Device." We requested that the student who took the measurement complete the "Fagerström Nicotine Dependence Test." We conducted the data analysis in SPSS 29.0.

Results: The study reveals that 52.3% of students are female, with an average age of 21.45 ± 1.19 and an average age of starting smoking at 14.47 ± 7.19 . 30.7% are in second grade, and 81.0% are smokers. The students' average carbon monoxide level is 3.75 ± 3.30 ppm, and their average score on the Fagerström nicotine dependence test is 3.87 ± 2.47 . A moderately positive correlation was found between students' carbon monoxide levels and nicotine addiction scores. As students' levels increase, so do their nicotine addiction scores. Factors such as age, gender, grade, smoking status, and home smoking presence significantly affect the level of nicotine dependence. Male students have higher nicotine dependence scores than female students.

Conclusion: The majority of nursing students smoked, but their carbon monoxide levels and smoking addiction were low. The project suggests that awareness of smoking's negative effects may have increased among students.

Anahtar Kelimeler: Fagerström nicotine dependence test, Nursing, Carbon monoxide measurement, Smoking

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KARBONMONOKSİT İLE NİKOTİN BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Nazife Gamze Özer Özlü¹, Ezgi Duyar¹, Seçil Dağdelen¹, Eylem Ertan¹, Ayşin Ulaş¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin sigara bağımlılığı düzeylerinin belirlenmesi hem kendi sağlıkları hem de gelecekteki hasta bakımı açısından büyük önem taşır. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 3. hedef olan “Sağlık ve Kaliteli Yaşam” ve Dünya Sağlık Örgütü’nün tütün kontrolü stratejisi MPOWER, tütün kullanımının azaltılmasında kritik rol oynamaktadır. Bu TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilen projede, hemşirelik öğrencilerin ekspiryum havasındaki karbonmonoksit ile nikotin bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Metot: Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı araştırma tasarımına uygun olarak yürütülen projenin evrenini Ege Bölgesinde bulunan bir hemşirelik fakültesindeki öğrenciler, örneklemi ise projeye katılmayı kabul eden 300 öğrenci oluşturdu. Fakülteden kurum izni, üniversitenin girişimsel olmayan etik kurulundan izin ve öğrencilerden sözlü-yazılı onam alındı. Projede hemşirelik öğrencilerinin karbonmonoksit ölçümü “CO Check Pro Baby Karbonmonoksit Ölçüm Cihazı” ile yapıldı. Ölçümü yapılan öğrencinin “Fagerström Nikotin Bağımlılık Testini” doldurması istendi. Verilerin analizi SPSS 29.0’da yapıldı.

Bulgular: Öğrencilerin %52.3’ü kadın, yaş ortalaması 21.45±1.19, sigaraya başlama yaşı 14.47±7.19’dur. Öğrencilerin %30.7’si 2. Sınıf öğrencisi ve %81.0’ı sigara kullanmaktadır. Yaşadıkları evde %62.0’ının sigara içen birileri vardır. Öğrencilerin karbonmonoksit düzey ortalaması 3.75±3.30 ppm’dir. Öğrencilerin karbonmonoksit düzeyi düşük seviyedir. Öğrencilerin Fagerström nikotin bağımlılık testi puan ortalaması 3.87±2.47’dir. Puanlamaya göre öğrencilerin az bağımlılığı bulunmaktadır. Öğrencilerin karbonmonoksit düzeyleri ile nikotin bağımlılık puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında orta düzeyde pozitif yönlü ilişki saptandı. Öğrencilerin karbonmonoksit düzeyleri arttıkça nikotin bağımlılık puanları da artmaktadır. Öğrencilerin sigaraya başlama yaşı, cinsiyeti, sınıfı, sigara kullanma durumu ve evde sigara içilme durumu Fagerström nikotin bağımlılık düzeyini anlamlı olarak etkilemektedir. Erkek öğrencilerin nikotin bağımlılık puanları kız öğrencilere göre daha yüksektir. Yaş, sigaraya başlama yaşı, sınıf, sigara kullanma durumu ve evde sigara içilme durumu karbonmonoksit düzeyini anlamlı olarak etkilemektedir.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun sigara içtiği belirlendi. Fakat öğrencilerin karbonmonoksit düzeyi düşük seviyede olup sigara bağımlılığı da azdır. Proje sonucunda öğrencilerin sigaranın olumsuz etkilerine karşı farkındalıklarının geliştiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fagerström nikotin bağımlılık testi, Hemşirelik, Karbonmonoksit ölçümü, Sigara

Kaynakça: Amalia, N., Sunarti, S. ve Febriyanto, K. 2023. “Association between knowledge and social environment with smoking behavior among university students”. Nusantara Science and Technology Proceedings, 69-72.

Aydın, G. Ş., Eryiğit, T., ve Nurdan, S. 2022. “Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Başlama Nedenleri ve Kullanma oranları”. Lapseki Meslek Yüksekokulu Uygulamalı Araştırmalar Dergisi, 3(6), 1-14.

- Babaoğlu, E., Karalezli, A., Er, M., Hasanoğlu, H. C., ve Öztuna, D. 2016. "Exhaled carbon monoxide is a marker of heavy nicotine dependence". *Turkish Journal of Medical Sciences*, 46(6), 1677–1681. <https://doi.org/10.3906/sag-1601-140>
- Dayı, A., Güleç, G., ve Mutlu, F. 2015. "Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığı". *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 28, 309-318. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2015280402>
- Ergin, H., ve Basak, O. 2021. "The power of exhaled air carbon monoxide levels to predict nicotine dependency and smoking cessation". *ADDICTA: The Turkish Journal on Addictions*, 8(2), 102-108.
- Esen, A. D., ve Arıca, S. 2018. "Sigarayı bırakmak için başvuranlarda nikotin bağımlılık düzeyi ve sosyodemografik özelliklerin değerlendirilmesi". *Ankara Medical Journal*, 18(3), 328-336.
- Fagerström, K., ve Eissenberg, T. 2012. "Dependence on tobacco and nicotine products: a case for product-specific assessment". *Nicotine & Tobacco Research*, 14(11),1382-1390. <https://doi.org/10.1093/ntr/nts007>
- Fakili, F., Taylan, M., Dogru, S., ve Al-Haithamy, S. 2023. "Prevalence of smoking among medical students and associated factors in Turkey". *Journal of Substance Use*, 1-7. <https://doi.org/10.1080/14659891.2023.2167746>
- Hernández-Pérez, A., García-Gómez, L., Robles-Hernández, R., Thiriön-Romero, I., Osio-Echánove, J., Rodríguez-Llamazares, S., Baler, R., & Pérez-Padilla, R. 2023. "Addiction to Tobacco Smoking and Vaping". *Revista de Investigacion Clinica, Organo Del Hospital De Enfermedades De La Nutricion*, 75(3), 158–168. <https://doi.org/10.24875/RIC.23000117>
- Mallol, J., Urrutia-Pereira, M., Mallol-Simmonds, M. J., Calderón-Rodríguez, L., Osses-Vergara, F., & Matamala Bezmalinovic, A. 2021. "Prevalence and determinants of tobacco smoking among low-income urban adolescents". *Pediatric Allergy, Immunology, and Pulmonology*, 34(2), 60–67. <https://doi.org/10.1089/ped.2021.0018>
- Şahin, Y., Zengin, M. N., Yayla, E., Sayın, A. D., Ünal, M. A., Assan, L. ve Çiftçi, O. 2023. "Tıp fakültesi öğrencileri arasında nikotin, alkol ve kafein kullanımının değerlendirilmesi: orijinal araştırma". *Muş Alparslan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 12-21.
- Sönmez, C. I., Aktaş, T., Velioğlu, U., ve Başer, D. A. 2017. "Assessment of the relationship between dependency scores and carbon monoxide levels in expiratory air of smokers". *Family Practice and Palliative Care*, 2(3), 12-15.
- Unal, G. Ü., ve Marakoğlu, K. 2020. "Sigara içen ve içmeyen yetişkinlerin ekspiryum havasındaki karbonmonoksit düzeylerinin bağımlılık puanları ile ilişkisinin değerlendirilmesi". *J Contemp Med*, 10(4), 625-630.
- Uysal, M.A., Kadakal, F., Karşıdağ, C., Bayram, N.G., Uysal, O., ve Yılmaz, V. 2004. "Fagerström test for nicotine dependence: reliability in a Turkish sample and factor analysis". *Tuberk Toraks*, 52, 115-121.
- Yeşilay, sigara bağımlılık testi. <https://www.yedam.org.tr/sigara-bagimlilik-testi> Erişim tarihi: 24.03.2024

THE IMPACT OF A CRITICAL THINKING COURSE ON NURSING STUDENTS' PSYCHOLOGICAL RESILIENCE, CREATIVE AND CRITICAL THINKING DISPOSITIONS

Tuba Korkmaz Aslan¹, Serap Batı¹

¹Necmettin Erbakan University

Introduction and Aim: Critical thinking, creative thinking, and psychological resilience are essential for the professional development and career success of nursing students. This study aims to assess the impact of a critical thinking course on psychological resilience, creative thinking, and critical thinking dispositions among nursing students.

Method: A single-group pretest-posttest quasi-experimental study was conducted between October 2023 and February 2024 in the Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, at a university in Turkey. The study population consisted of nursing students enrolled in the “Critical Thinking” course. No sampling method was used as the goal was to include the entire population, resulting in a final sample of 62 participants. Data were collected through face-to-face interviews using the “Sociodemographic Information Form,” the “Marmara Creative Thinking Dispositions Scale (MCTDS),” “Brief Resilience Scale (BRS),” and “Critical Thinking Disposition (CTDH) Scale” before the course began (pretest) and at the end of the 14-week course (posttest). Descriptive statistics were provided, and independent samples t-test, paired samples t-test, and Cronbach’s alpha were used to evaluate the data and assess the reliability of the scales. A significance level of $p < 0.05$ was set for statistical analysis.

Results: The mean age of the 62 participants was 21.32 ± 1.17 years, with 74.2% being female. Pretest scores were: MCTDS, 95.23 ± 11.84 ; BRS, 17.44 ± 4.23 ; and CTDH, 191.39 ± 21.27 . Posttest scores were: MCTDS, 98.58 ± 12.34 ; BRS, 18.81 ± 4.30 ; and CTDH, 196.37 ± 22.54 . The increases in these scores were statistically significant ($p < 0.05$). Notably, the subdimensions of MCTDS—Self-Discipline, Novelty Seeking, and Courage and the subdimensions of CTDH Systematicity and Perseverance-Patience showed significant improvements from pretest to posttest ($p < 0.05$).

Conclusion: The critical thinking course has a positive impact on students' creative thinking dispositions, psychological resilience, and critical thinking dispositions. Including such courses in the educational curriculum can significantly enhance nursing students' competencies and support their more effective and harmonious functioning in clinical settings.

Anahtar Kelimeler: "University student, creative thinking, psychological resilience, critical thinking"

ELEŞTİREL DÜŞÜNME DERSİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK, YARATICI VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNE ETKİSİ

Tuba Korkmaz Aslan¹, Serap Batı¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve psikolojik sağlamlık, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel gelişimi ve başarılı bir kariyer sürdürebilmeleri için kritik öneme sahiptir. Bu çalışmada eleştirel düşünme dersinin hemşirelik öğrencilerinde psikolojik sağlamlık, yaratıcı ve eleştirel düşünme eğilimlerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: T Tek grup ön test son test yarı deneysel çalışma Ekim 2023-Şubat 2024 tarihleri arasında, Türkiye'deki bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, "Eleştirel Düşünme" dersini alan hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Tüm evrene ulaşması hedeflenmiş herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamıştır. Çalışma 62 kişi ile tamamlanmıştır. Veriler, dersler başlamadan önce dönemin ilk haftasında (ön test) ve 14 haftalık eğitimden sonra dönem sonunda (son test) "Sosyodemografik Bilgi Formu", "Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği (MYDEÖ)", "Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ)" ve "Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (EDEÖ)" kullanılarak yüzyüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Çalışmada tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde bağımsız örneklem t-testi, bağımlı örneklem t-testi kullanılmış, ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için Cronbach's alpha değeri hesaplanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan 62 öğrencinin yaş ortalamaları $21,32 \pm 1,17$ ve %74,2'si kızdır. Ön testte; MYDEÖ puanı $95,23 \pm 11,84$, KPSÖ puanı $17,44 \pm 4,23$, EDEÖ puanı $191,39 \pm 21,27$ 'dir. Son testte MYDEÖ puanı $98,58 \pm 12,34$, KPSÖ puanı $18,81 \pm 4,30$, EDEÖ puanı $196,37 \pm 22,54$ olarak belirlenmiştir. Ölçek puanlarındaki artışlar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). MYDEÖ'nün alt boyutlarından Öz Disiplin, Yenilik Arama ve Cesaret ile EDEÖ'nün alt boyutlarından Sistematiçlik ve Azim-Sabır son test puanları, ön test puanlarına göre anlamlı şekilde daha yüksektir ($p < 0,05$).

Sonuç: Eleştirel düşünme dersinin yaratıcı düşünme eğilimleri, psikolojik sağlamlık düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir. Eğitim sürecine bu tür derslerin dahil edilmesi, öğrencilerin kazandığı yetkinliklerin hemşirelik mesleğindeki gelişimlerine önemli katkılar sağlayabilir ve onların klinik ortamda daha etkin ve uyumlu bir şekilde çalışabilmelerini destekleyebilir.

Anahtar Kelimeler: "Üniversite öğrencisi, yaratıcı düşünme, psikolojik sağlamlık, eleştirel düşünme"

INVESTIGATION OF CRITICAL THINKING, SELF-EFFICACY IN CLINICAL PERFORMANCE AND INTERPERSONAL COMMUNICATION SKILLS OF FOURTH YEAR NURSING STUDENTS

Reyhan Eskiuyurt¹, Hatice Karaaslan², Birgül Özkan¹, Mine Duymaz³, İlkay Demir³

¹Ankara Yıldırım Beyazıt University Faculty of Health Sciences Department of Nursing
Department of Psychiatric Nursing

²Ankara Yıldırım Beyazıt University School of Foreign Languages

³Ankara Yıldırım Beyazıt University Institute of Health Sciences Mental Health and Diseases
Nursing Master's Programme with Thesis

Introduction and Aim: Nursing education programmes are designed to prepare student nurses to become competent and confident practitioners in a variety of health settings. This study was conducted to examine critical thinking, self-efficacy in clinical performance and interpersonal communication skills of fourth year nursing students.

Method: This study was planned in descriptive and relational level. The sample of the study consisted of fourth year nursing students of a university in Ankara. Data were collected face-to-face in February-March 2024 using the Sociodemographic Data Form, California Critical Thinking Disposition Inventory (CCTDI), Communication Skills Assessment Scale (CSAS), and Self-Sufficiency Scale in Clinical Performance (SSCF). The Helsinki Declaration was followed in the data collection process. Ethics committee (2024-533) and institutional approval were obtained. Among the statistical methods; descriptive statistics and Spearman correlation coefficient were used for correlation between variables.

Results: In our study, 82 female (80.4%) and 20 male (19.6%) students with a mean age of 22.09±1.32 years participated. 95.1% of the students stated that they did not receive a nursing education based on different teaching methods. The mean total score of the CCTDI was 229.20 ± 25.75, the mean total score of the CSAS was 102.24 ± 10.39, and the mean total score of the SSCF was 83.13 ± 10.70. It was found that the CSAS had a significant positive relationship ($p < .05$) with the CCTDI and the SSCF. It was found that there was a significant positive relationship ($p < .05$) between analyticality, inquisitiveness and self-confidence, which are sub-dimensions of the CCTDI, and SSCF, and a significant negative relationship ($p < .05$) between open-mindedness and SSCF.

Conclusion: The nursing curriculum should include a variety of decision-making education programmes aimed at developing nursing knowledge and nursing skills as well as critical thinking and other abilities for clinical practice.

Anahtar Kelimeler: critical thinking nursing education student self-efficacy

HEMŞİRELİK DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME, KLİNİK PERFORMANSTA ÖZYETERLİK VE KİŞİLERARASI İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Reyhan Eskiuyurt¹, Hatice Karaaslan², Birgöl Özkan¹, Mine Duymaz³, İlkay Demir³

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu

³Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı

Giriş ve Amaç: Hemşirelik eğitim programları, öğrenci hemşireleri çeşitli sağlık ortamlarında yetkin ve kendine güvenen uygulayıcılar olmaya hazırlamak için tasarlanmıştır. Bu çalışma hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme, klinik performansta özyeterlik ve kişilerarası iletişim becerilerinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı ve ilişkisel düzeyde planlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Ankara’da bir üniversitesinin hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Veriler Sosyodemografik Veri Formu, Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (KEDEÖ), İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ), Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği (KPÖYÖ) kullanılarak Şubat-Mart 2024 tarihinde yüz yüze toplanmıştır. Veri toplama sürecinde Helsinki Bildirgesi’ne uyulmuştur. Çalışmanın etik kurul (2024-533) ve kurum izni alınmıştır. İstatistiksel yöntemlerinden; tanımlayıcı istatistikler ve değişkenler arasındaki korelasyon için Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmamıza yaş ortalaması 22.09±1.32 olan 82 kadın (%80.4), 20 erkek (%19.6) öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin %95.1’i farklı öğretim yöntemlerine dayalı bir hemşirelik eğitimi almadığını belirtmiştir. Hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin KEDEÖ toplam puan ortalaması 229.20 ± 25.75, İBDÖ toplam puan ortalaması 102.24 ± 10.39 ve KPÖYÖ toplam puan ortalaması 83.13 ± 10.70 olarak bulunmuştur. İBDÖ’nin KEDEÖ ve KPÖYÖ ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu (p < .05) bulunmuştur. KEDEÖ’nin alt boyutlarından analitiklik, meraklılık ve kendine güven ile KPÖYÖ arasında pozitif yönde (p < .05) açık fikirlilik ve KPÖYÖ arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu (p < .05) bulunmuştur.

Sonuç: Hemşirelik müfredatı hemşirelik bilgisi ve hemşirelik becerilerinin yanı sıra eleştirel düşünme ve klinik uygulama için diğer yetenekleri geliştirmeye yönelik çeşitli karar verme eğitim programlarını içermelidir.

Anahtar Kelimeler: eleştirel düşünme hemşirelik eğitimi öğrenci öz-yeterlik

DEVELOPMENT AND VALIDATION OF AN ARTIFICIAL INTELLIGENCE-ASSISTED PATIENT EDUCATION MATERIAL FOR OSTOMY PATIENTS: A METHODOLOGICAL STUDY

Hatice Yüceler Kaçmaz¹, Hilal Kahraman¹, Seda Akutay¹, Derya Dağdelen²

¹Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Nursing, Kayseri,
Türkiye

²Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Department of Public Health Nursing,
Kayseri, Türkiye

Introduction and Aim: Artificial intelligence (AI) is a significant technological development that has recently been frequently used in accessing information. While chatbots, products of AI technology, have become a popular source of information, there is limited data on their ability to provide reliable and quality information. This study was conducted to develop and validate an AI-supported patient education material (PEM) for ostomy patients.

Method: The methodological study was carried out in two main stages and five steps: (1)determining the information needs of ostomy patients, (2)creating educational content, (3)converting the educational content into PEM (4)validation of patient education material based on expert review and (5)measuring the readability of the PEM. We used ChatGPT 4.0 to determine the information needs and create PEM content, and Publuu Online Flipbook Maker was used to convert the educational content into PEM. PEM was evaluated by 10 experts using the Patient Education Materials Assessment Tool (PEMAT). PEMAT interrater reliability was determined via the intraclass correlation coefficient (ICC). Readability was analyzed using the Flesch-Kincaid Grade Level, GunningFog Index, and Simple Measure of Gobbledygook (SMOG) formula.

Results: The mean PEMAT understandability score of the PEM was 81.91%, and the mean PEMAT actionability score was 85.33%. The scores for the readability indicators were calculated to be Flesch–Kincaid Grade Level: 8.53, Gunning Fog: 10.9 and SMOG: 7.99.

Conclusions: The literature suggests that chatbots can produce accurate, understandable, and readable answers to patient questions, with a quality comparable to evidence-based information networks, corporate websites, and doctor responses. The findings of this study show that AI-assisted patient education material for ostomy patients provides accurate information, understandable and actionable responses to patients, but its readability level is written at a high reading level for patient education. AI-assisted PEMs can significantly increase patient information rates in the health system regarding ease of practice.

Anahtar Kelimeler: artificial intelligence, methodological study, nursing, patient education, patient education handout, readability, validity.

OSTOMİ HASTALARI İÇİN YAPAY ZEKA DESTEKLİ HASTA EĞİTİM MATERYALİNİN GELİŞTİRİLMESİ: METODOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Hatice Yüceler Kaçmaz¹, Hilal Kahraman¹, Seda Akutay¹, Derya Dağdelen²

¹Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD,
Kayseri, Türkiye

²Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Kayseri,
Türkiye

Giriş ve Amaç: Yapay zeka (YZ), son zamanlarda bilgiye erişimde sıklıkla kullanılan önemli bir teknolojik gelişmedir. YZ teknolojisinin ürünleri olan chatbotlar, popüler bir bilgi kaynağı haline gelirken, güvenilir ve kaliteli bilgi sağlama yeteneği hakkında sınırlı veri bulunmaktadır. Stoma hastalarını eğitmek için YZ uygulamalarını kullanma potansiyeline odaklanan bu çalışma ostomi hastaları için YZ destekli bir hasta eğitim materyalinin (HEM) geliştirilmesi ve geçerliliğinin test edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Bu metodolojik çalışma iki ana aşamada ve beş adımda gerçekleştirilmiştir: (1) ostomi hastalarının bilgi ihtiyaçlarının belirlenmesi, (2) eğitim içeriğinin oluşturulması, (3) eğitim içeriğinin HEM'e (kitapçık) dönüştürülmesi (4) HEM'in uzman görüşüne dayalı olarak doğrulanması ve (5) HEM'in okunabilirliğinin ölçülmesi. Bilgi ihtiyaçlarını belirlemek ve HEM içeriği oluşturmak için ChatGPT 4.0 ve eğitim içeriğini HEM'e dönüştürmek için Publuu Online Flipbook Maker kullanılmıştır. Anlaşılabilirlik ve uygulanabilirlik puanları, 10 uzman değerlendirmesine sunulan Hasta Eğitim Materyalleri Değerlendirme Aracı (HEMDA) kullanılarak değerlendirilmiştir. HEMDA değerlendiriciler arası güvenilirliği sınıf içi korelasyon katsayısı (ICC) ile belirlenmiş, Okunabilirlik; Flesch-Kincaid Grade Level, Gunning Fog Index ve Simple Measure of Gobbledygook (SMOG) formülü kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: HEMDA'nın anlaşılabilirlik puanı ortalaması %81,91 ve uygulanabilirlik puanı ortalaması %85,33'tür. Okunabilirlik göstergeleri için puanlar Flesch-Kincaid Grade Level: 8.53, Gunning Fog: 10.9 ve SMOG: 7.99 olarak hesaplanmıştır.

Sonuçlar: Literatür, YZ destekli sohbet robotlarının hasta sorularına kanıta dayalı bilgi ağları, kurumsal web siteleri ve doktor yanıtları ile karşılaştırılabilir kalitede doğru, anlaşılır ve okunabilir yanıtlar üretebileceğini göstermektedir. Bu çalışmanın bulguları, ostomi hastaları için YZ destekli HEM'in hastalara doğru bilgi, anlaşılabilir ve eyleme geçirilebilir yanıtlar sağladığını, ancak okunabilirlik seviyesinin hasta eğitimi için yüksek bir okuma seviyesinde yazıldığını göstermektedir. YZ destekli HEM'ler, uygulama kolaylığı açısından sağlık sistemindeki hasta bilgilendirme oranlarını önemli ölçüde artırabilir. Doğrudan chatbot-hasta etkileşimi ya da chatbot bilgilerinin doğrudan hastaya aktarılması yerine doğrulama çalışmaları sonrasında kullanılması önerilmektedir. YZ chatbotları tamamlayıcı araçlar olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, metodolojik çalışma, hemşirelik, hasta eğitimi, hasta eğitim materyali, okunabilirlik, geçerlilik

TURKISH VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE SOFT SKILLS QUESTIONNAIRE FOR NURSES

Mustafa Sabri Kovancı¹, Aylin Bilgin², Sinem Öcalan¹

¹Hacettepe University, Faculty of Nursing, Psychiatric Nursing Department

²Sakarya University of Applied Sciences, Faculty of Health Sciences, Internal Medicine
Nursing Department

Introduction and Aim: Nurses are health professionals who determine the biopsychosocial needs of patients and provide care for these needs. While providing the aforementioned care, nurses need to actively use hard skills such as scientific knowledge and professional skills as well as soft skills such as communication, co-operation, problem-solving, and emotional intelligence. The first step in developing soft skills is assessing them. However, there is no scale in our country to evaluate nurses' soft skills. This study aimed to test the Turkish validity and reliability of the Soft Skills Questionnaire for Nurses.

Method: A total of 270 nurses participated in this methodological study. Data were collected online via Google Forms between April-June 2024 using the Personal Information Form and Soft Skills Questionnaire for Nurses. The questionnaire consists of 15 items and three sub-dimensions (communication skills, confidentiality, management and emotional intelligence). Statistical Package for the Social Sciences 23.0 and Analysis of Moment Structures 23.0 software were used in the analysis. While language equivalence, content validity, and construct validity were applied to evaluate the validity of the questionnaire, Cronbach's alpha coefficient and item analysis were used to evaluate its reliability. Ethics committee permission was obtained from the Ethics Committee of Sakarya University of Applied Sciences.

Results: The mean age of the participants was 28.96±5.90, 78.5% were female, and the mean score of the Soft Skills Questionnaire for Nurses was 101.93±17.69. The content validity index of the scale was found to be 0.97. The data set was found to be suitable for factor analysis. Confirmatory factor analysis confirmed the validity of the three-dimensional structure. The scale's Cronbach's alpha was 0.94.

Conclusion: In parallel with the original scale, it was revealed that the scale has three sub-dimensions and the Turkish form is a valid and reliable measurement tool for assessing soft skills in nurses.

Anahtar Kelimeler: nursing, reliability, social skills, validity

HEMŞİRELER İÇİN SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Mustafa Sabri Kovancı¹, Aylin Bilgin², Sinem Öcalan¹

¹Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakùltesi, Psikiyatri Hemşireliğı Anabilim Dalı

²Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağık Bilimleri Fakùltesi, İç Hastalıkları
Hemşireliğı Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Hemşireler hastaların biyopsikososyal ihtiyaçlarını belirleyerek bu ihtiyaçlara yönelik bakım sunan sağık profesyonelleridir. Bahsedilen bakımı sunarken hemşirelerin, bilimsel bilgi ve mesleki yetenek gibi mesleki becerilerin yanı sıra iletişim kurma, iş birliğı yapma, problem çözüme ve duygusal zekâ gibi sosyal becerileri de aktif olarak kullanması gerekmektedir. Sosyal becerilerin gelişmesinin ilk aşaması ise, bu becerilerin değerlendirilmesidir. Ülkemizde hemşirelerin sosyal becerilerini değerlendiren herhangi bir ölçek bulunmamaktadır. Bu araştırmanın amacı, Hemşireler İçin Sosyal Beceri Anketi'nin Türkçe geçerlik ve güvenirliliğinin test edilmesidir.

Yöntem: Metodolojik tipte yapılan araştırmaya 270 hemşire katılmıştır. Veriler, Nisan-Haziran 2024 tarihleri arasında, çevrimiçi olarak Google Forms aracılığı ile Kişisel Bilgi Formu ve Hemşireler İçin Sosyal Beceri Anketi kullanılarak toplanmıştır. Anket, 15 maddeden ve üç alt boyuttan (iletişim becerileri, mahremiyet, yönetim ve duygusal zekâ) oluşmaktadır. Analizde Statistical Package for the Social Sciences 23.0 ve Analysis of Moment Structures 23.0 yazılımları kullanılmıştır. Anketin geçerliğinin değerlendirilmesinde, dil eşdeğeriğı, kapsam geçerliğı ve yapı geçerliğı uygulanırken, güvenirliliğinin değerlendirilmesinde Cronbach alfa katsayısı ve madde analizinden yararlanılmıştır. Araştırmanın etik kurul izni Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 28,96±5,90, %78,5'i kadın, Hemşireler İçin Sosyal Beceri Anketi ortalaması ise 101,93±17,69'du. Ölçeğin, kapsam geçerlik indeksi 0,97 olarak bulunmuştur. Veri setinin faktör analizine uygun olduğu saptanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi üç boyutlu yapının geçerliğini doğrulamıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Orijinal ölçeğe paralel bir şekilde ölçeğin, üç alt boyuta sahip olduğu ve Türkçe formunun hemşirelerde sosyal beceriyi değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: geçerlik, güvenirlilik, hemşirelik, sosyal beceri

DETERMINATION OF HOME PATIENT CARE PROGRAM STUDENTS' OPINIONS ON PRESSURE ULCER CARE

Gùlsüm Kehribar¹

¹Karamanođlu Mehmetbey University

Introduction and Aim: Home care program students' knowledge and skills in the prevention and management of pressure ulcers play an important role in addressing this problem effectively. This study was conducted to evaluate the students' views on the care of pressure ulcers.

Method: The study was descriptive and cross-sectional. The population of the study consisted of home patient care program students studying at a university. No sample selection was made in the study and 210 students who accepted the study were reached. Descriptive Characteristics Form and Opinion Form on Pressure Ulcer Care prepared by the researcher in line with the literature were used to collect the data.

Results: The mean age of the students who participated in the study was 19.44±1.98 years, 70.5% were female, and 98.7% were single. It was determined that 89.9% of the students received training on pressure ulcers, 99.0% of those who received training received this training during their university education, and 90.7% found the training they received sufficient. It was determined that 53.6% of the students participated in pressure ulcer care practice in clinical internship, 74.3% of the students who participated in care practice used a scale for pressure ulcer evaluation, 92.7% reported that pressure ulcer care should be performed in patients, and 88.4% thought that the cost of pressure ulcer to health care services was high. 60.3% of the students stated that they were confident in their skills to prevent pressure ulcers, 61.1% of them thought that they could comfortably apply pressure ulcer prevention practices to the patient and 65.5% of them thought that they could prevent the development of pressure ulcers in the patient they cared for.

Conclusion: It is understood that students' views on pressure ulcers are related to clinical internship practices. Therefore, it is recommended provide more practice opportunities in clinical trainings..

Anahtar Kelimeler: Pressure Ulcer, Attitude, Student, Care

EVDE HASTA BAKIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN BASINÇ ÜLSERİ BAKIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Gülsüm Kehribar¹

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

GİRİŞ ve AMAÇ: Evde bakım programı öğrencilerinin basınç ülserlerini önleme ve yönetme konusundaki bilgi ve becerileri, bu sorunun etkili bir şekilde ele alınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma öğrencilerinin basınç ülserleri bakımına yönelik görüşlerini değerlendirme amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmıştır. Araştırmanın çalışmanın evrenini, bir üniversitede eğitim gören evde hasta bakım programı öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışmayı kabul eden 210 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında; Tanıtıcı Özellikler Formu ve araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan Basınç Ülseri Bakımına Yönelik Görüş Formu kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 19,44±1,98, %70,5'i kadın, %98,7'si bekarıdır. Öğrencilerin %89,9'u basınç ülserine yönelik eğitim aldığı, eğitim alanların %99,0'ı bu eğitimi üniversite eğitimi sırasında aldığını, %90,7'si aldığı eğitimi yeterli bulduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %53,6'sı klinik stajda basınç ülserine yönelik bakım uygulamasına katıldığını, bakım uygulamasına katılan öğrencilerin %74,3'ü basınç ülseri değerlendirmesi için skala kullandığını, %92,7'si hastalarda basınç ülseri bakımının yapılması gerektiğini bildirdiği ve %88,4'ünün basınç ülserinin sağlık bakım hizmetlerine maliyetinin yüksek olduğunu düşündüğü saptanmıştır. Öğrencilerin %60,3'ü basınç yarası önlemeye yönelik becerilerine güvendiğini, %61,1'inin rahat bir şekilde hastaya basınç ülserini önlemeye yönelik uygulamalar yapabileceğini ve %65,5'i bakım verdiği hastada basınç ülseri gelişmesini önleyebileceğini düşündüğünü ifade etmiştir.

SONUÇ: Öğrencilerin basınç ülseri bakımına yönelik görüşlerinin, klinik staj uygulamaları ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, klinik eğitimlerde daha fazla pratik yapma fırsatı sunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basınç Ülseri, Tutum, Öğrenci, Bakım

Kaynakça: Aslan, A., Yavuz van Giersbergen, M. (2016). Nurses' attitudes towards pressure ulcer prevention in Turkey, *Journal of Tissue Viability*, 25:66-73.

Jo, C.Y. (2007). A study on securing professionalism of caregivers in the longterm care insurance system for the elderly. *Korean J Res Gerontol.*, 16:9-40

Kaddourahı B., Abu-Shaheen, A.K., Al-Tannir, M. (2016). Knowledge and attitudes of health professionals towards pressure ulcers at a rehabilitation hospital:A cross-sectional study. *BMC Nursing*, 15(17):1-6.

Kim, J.Y., Lee, Y.J. (2019). A study on the nursing knowledge, attitude, and performance towards pressure ulcer prevention among nurses in Korea longterm care facilities. *International Wound Journal*, 16(1):35.

Lee, S.B., Lee, H.Y. (2022). LeeImpact of pressure ulcer prevention knowledge and attitude on the care performance of long-term care facility care workers: a cross-sectional multicenter study. *BMC Geriatrics*,22:988.

Poldrugovac, M., Padget, M., Schoonhoven, L., Nicola, D., Niek, S., Dionne, S. (2021). International comparison of pressure ulcer measures in long-term care facilities: assessing the methodological robustness of 4 approaches to point prevalence measurement. *J Tissue Viability.*, 30(4):517–26.

Suh, B.R., Choi, M.J., Chung, I.K. (2019). Effects of care workers professionalism and their job burnout on quality of their service. *Korean Aging Friendly Industry Assoc.*, 11(2):23–33.

Yılmazer, T., Tüzer ,H., Erciyas, A. (2019). Knowledge and attitudes towards prevention of pressure ulcer: intensive care units sample in Turkey. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci.*, 11(2):140-147.

NURSES' KNOWLEDGE OF THE PREVENTION OF HEALTHCARE-ASSOCIATED INFECTIONS

Betül Şahin Kılınç¹, Hilal Tüzer², Tuba Yılmaz², Fatih Yerlikaya³

¹Başkent University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

²Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

³Kirsehir Ahi Evran University, Health Services Vocational School, Medical Services and Techniques, Electroneurophysiology Program

Introduction: Healthcare-associated infections, formerly known as nosocomial infections, are defined as infections that develop directly or indirectly in relation to healthcare services. These infections pose a major threat to patient safety, and healthcare workers' knowledge and practices are crucial in preventing them.

Aim: The aim of this study is to determine the knowledge levels of nurses in the prevention of healthcare-associated infections. This study seeks to evaluate the knowledge base of nurses regarding infection control, identify gaps or weaknesses, and ascertain their educational needs.

Method: This descriptive study was conducted with 56 nurses working at Kırşehir Training and Research Hospital who agreed to participate. Data were collected between December 1 and 30, 2019, using a "Demographic Data Form" and a "Healthcare-Associated Infections Knowledge Form" developed by the researchers.

Results: The average age of the participating nurses was 37.01±13 years. The study assessed the impact of factors such as age, department, years of experience, educational background, participation in training on healthcare-associated infections, the type of training attended, and the follow-up of publications related to healthcare-associated infections on the nurses' knowledge levels. Data analysis included descriptive statistics, one-way ANOVA, correlation analysis, and independent sample t-tests. A moderately positive correlation was found between the type of training attended and the total knowledge score ($p<0.01$; $r=.351$). The type of training had a significant effect on knowledge scores ($p<0.01$; $F=7.318$). Nurses who attended seminars on healthcare-associated infections had significantly higher knowledge scores compared to those who participated in in-service training ($p<0.01$; $t=-7.119$).

Conclusion: The study demonstrates that training on healthcare-associated infections contributes to the knowledge levels of nurses. This finding underscores the need for regular educational programs and audits to enhance infection control and patient safety. Improving nurses' knowledge levels is crucial for the prevention of healthcare-associated infections.

Anahtar Kelimeler: Cross infection, nursing, infection control, patient safety

SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN HEMŞİRELERİN BİLGİ DÜZEYLERİ

Betül Şahin Kılıncı¹, Hilal Tüzer², Tuba Yılmaz², Fatih Yerlikaya³

¹Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

³Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler, Elektronörofizyoloji Programı

Giriş: Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlar, eski adıyla hastane enfeksiyonları, doğrudan veya dolaylı olarak sağlık hizmeti ile ilişkili olarak gelişen enfeksiyonlar olarak tanımlanmaktadır. Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlar, hasta güvenliğini tehdit eden en önemli sorunlardan biri olup, sağlık çalışanlarının bilgi ve uygulamaları bu enfeksiyonların azaltılmasında kritik rol oynamaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesinde hemşirelerin bilgi düzeylerini belirlemektir. Çalışmamız, hemşirelerin enfeksiyon kontrolüne yönelik bilgi birikimlerini değerlendirerek, eksik veya zayıf yönlerin tespit edilmesi ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesini amaçlamaktadır.

Yöntem: Tanımlayıcı tasarımda olan bu çalışma, Kırşehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan ve katılmayı kabul eden 56 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, 01-30 Aralık 2019 tarihleri arasında "Demografik Veri Formu" ve araştırmacılar tarafından hazırlanan "Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlara Yönelik Bilgi Formu" kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamasının 37,01±13 olduğu görülmüştür. Çalışmada, yaş, çalışılan servis, çalışma yılı, eğitim durumu, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara ilişkin bir eğitime katılma durumu, katılan eğitimin türü, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonuna ilişkin bir yayın takip edilip edilmediği ve takip edilen yayın türünün hemşirelerin bilgi düzeyine etkisi değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler, tek yönlü ANOVA, korelasyon, bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Yalnızca katılan eğitimin türü ile toplam bilgi puanı arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir korelasyon olduğu saptanmıştır ($p<0,01$; $r=.351$). Katılan eğitimin türünün bilgi puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür ($p<0,01$; $F=7.318$). Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyona ilişkin seminare katılanların bilgi puanlarının hizmet içi eğitime katılanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,01$; $t=-7.119$).

Sonuç: Hemşirelerin sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara ilişkin eğitim almalarının bu konudaki bilgi düzeylerine katkısı olduğu görülmektedir. Bu durum, enfeksiyon kontrolü ve hasta güvenliğinin artırılması için düzenli eğitim programlarının ve denetimlerin gerekliliğini vurgulamaktadır. Hemşirelerin bilgi düzeylerinin artırılması, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çapraz enfeksiyon, hemşirelik, enfeksiyon kontrolü, hasta güvenliği

USE OF SEDATION SCALES IN PEDIATRIC INTENSIVE CARE UNITS

Nefise Özdemir¹, Ebru Kılıçarslan²

¹Hacettepe University Hospital

²Gazi University Faculty of Nursing Department of Pediatric Nursing

It is very important for the psychological and emotional recovery of the child to evaluate the needs of patients in pediatric intensive care units in sedation and analgesia applications for stress and anxiety experiences of patients in pediatric intensive care units with a continuous and effective method and to provide sedation within a protocol. The aim of this study was to systematically review the published studies on the subject to define the sedation scales used for children in intensive care units. PubMed/Medline, CINAHL, Researchgate and Google Scholar databases were searched with the keywords “Pediatric Intensive Care”, “Sedation”, “Pediatric Sedation Scales”, and 125 of 1100 studies published between January 2019 and August 2024 were examined. In the world, Comfort, Comfort Behavior, Status Behavior, Ramsay Sedation, RASS scales are mostly used in the evaluation of sedation in children. In Turkey, pain and sedation scales are used together and the only scale with Turkish validity and reliability is the Comfort scale. As a sedation scale, the Ramsay Sedation Scale is used although there is no Turkish validity and reliability. As a result of this study, it was determined that accurate and regular measurement of analgesia and sedation in pediatric intensive care settings is important not only to detect their presence but also to monitor the effectiveness of interventions. In order to be able to effectively evaluate the patient by nurses who are the primary caregivers of the patient and to support the continuity of the patient, it is recommended that more research should be conducted on the use of sedation scales and scales with Turkish validity and reliability studies.

Anahtar Kelimeler: Pediatric Intensive Care”, “Sedation”, “Pediatric Sedation Scales”

ÇOCUK YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE SEDASYON ÖLÇEKLERİNİN KULLANIMI

Nefise Özdemir¹, Ebru Kılıçarslan²

¹Hacettepe Üniversitesi Hastanesi

²Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Çocuk yoğun bakım ünitelerindeki hastaların stres ve anksiyete deneyimlerine yönelik sedasyon ve analjezi uygulamalarında ihtiyaçlarının sürekli ve etkin bir yöntemle değerlendirilmesi ve sedasyonun bir protokol dahilinde verilmesi çocuğun psikolojik ve emosyonel iyileşmesi açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada yoğun bakımlarda çocuklara yönelik kullanılan sedasyon ölçeklerinin tanımlanmasına yönelik konuyla ilgili yayınlanmış çalışmaların sistematik derlemesi amaçlanmıştır. Konuya yönelik PubMed/Medline, CINAHL, Researchgate ve Google Akademik veri tabanları “Çocuk Yoğun Bakım”, “Sedasyon”, “Çocuk Sedasyon Ölçekleri” anahtar kelimeleri ile taranmış, Ocak 2019-Ağustos 2024 arasında yayınlanmış 1100 çalışmanın konu ile ilgili 125’i incelenmiştir. Dünya’da çocuklarda sedasyon değerlendirilmesinde en fazla Konfor, Konfor Davranış, Durum Davranış, Ramsay Sedasyon, RASS ölçeklerinin kullanılmaktadır. Türkiye’de ağrı ve sedasyon ölçekleri beraber kullanılmakta olup Türkçe geçerliği ve güvenilirliği yapılan tek ölçek Konfor ölçeğidir. Sedasyon ölçeği olarak Türkçe geçerlik güvenilirliği olamamasına rağmen Ramsay Sedasyon Ölçeği kullanılmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda çocuk yoğun bakım ortamlarında analjezi ve sedasyonun doğru ve düzenli ölçümü, yalnızca bunların varlığını tespit etmek için değil, aynı zamanda müdahalelerin etkinliğini izlemek için de önemli olduğu belirlenmiştir. Hastanın primer bakım vericisi olan hemşireler tarafından hastayı etkin değerlendirebilmek ve sürekliliğini destekleyebilmek için Türkçe geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmış sedasyon ölçeklerine ve bu ölçeklerin kullanımı ile ilgili daha çok araştırma yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: “Çocuk Yoğun Bakım”, “Sedasyon”, “Çocuk Sedasyon Ölçekleri”

Kaynakça: Sılay F., Akyol A (2018). Yoğun Bakım Ünitelerinde Sedasyon-Ajitasyon Ve Ağrı Değerlendirmesinde Kullanılan İki Ölçüm Aracının Türkçe’ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi, 22(2), 50-65.

Vet NJ, de Wildt SN, Verlaat CW, Knibbe CA, Mooij MG, van Woensel JB, et al (2016). A randomized controlled trial of daily sedation interruption in critically ill children. Intensive Care Med, 42(2):233–44.

Vet JN, Kleiber N, Ista E, de Hoog M and de Wildt SN (2016). Sedation in Critically Ill Children with Respiratory Failure. Front Pediatr. 4:89.

Hepkarşı, A. (2013). Ramsay ve Richmond Sedasyon Skalaları Kullanımında Hemşire ve Doktor Arasındaki Uyumunun Karşılaştırılması. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Anestezi ve Reaminasyon Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi, İzmir.

A.A. Boerlage, E. Ista, H.J. Duivenvoorden, S.N. De Wildt, D. Tibboel, M. Van Dijk (2015). The COMFORT Behaviour Scale Detects Clinically Meaningful Effects Of Analgesic And Sedative Treatment. European Journal Of Pain, 19: 473—479.

Nienke J. Vet, Erwin Ista, Saskia N. de Wildt, Monique van Dijk, Dick Tibboel, Matthijs de Hoog (2013). Optimal sedation in pediatric intensive care patients: a systematic review. *Intensive Care Med*, 39:1524–1534.

Anand, KJ, Willson, DF, Berger, J., Harrison, R., Meert, KL, Zimmerman, J., Carcillo, J., Newth, CJ, Prodhon, P., Dean, JM, Nicholson, C., & Eunice Kennedy Shriver Ulusal Çocuk Sağlığı ve İnsan Gelişimi Enstitüsü İşbirlikçi Pediatrik Kritik Bakım Araştırma Ağı (2010). Kritik derecede hasta çocuklarda uzun süreli opioid kullanımına tolerans ve yoksunluk. *Pediatrics* , 125 (5), e1208–e1225.

Ista, E., van Dijk, M., Gamel, C., Tibboel, D., & de Hoog, M. (2007). Uzun süreli sakinleştirici ve/veya analjezik kullanımından sonra çocuklarda yoksunluk belirtileri: bir literatür incelemesi. "Değerlendirme sorunlu olmaya devam ediyor". *Yoğun bakım tıbbi* , 33 (8), 1396–1406.

Chanques, G., Nelson, J., & Puntillo, K. (2015). Her gün değerlendirmeniz gereken beş hasta semptomu. *Yoğun bakım tıbbi* , 41 (7), 1347–1350.

Gélinas, C., Chanques, G., & Puntillo, K. (2014). Ağrının peşinde: Yoğun bakım ünitesinde ağrı değerlendirmesinde son gelişmeler ve gelecekteki yönler. *Yoğun bakım tıbbi* , 40 (7), 1009–1014.

Giordano, V., Edobor, J., Deindl, P., Wildner, B., Goeral, K., Steinbauer, P., Werther, T., Berger, A., & Olischar, M. (2019). Gelişimin Konuşma Öncesi Aşamasındaki Yenidoğan ve Pediatrik Hastalar İçin Ağrı ve Sedasyon Ölçekleri: Sistematik Bir İnceleme. *JAMA pediatrics* , 173 (12), 1186–1197.

Smith, HAB, Besunder, JB, Betters, KA, Johnson, PN, Srinivasan, V., Stormorken, A., Farrington, E., Golianu, B., Godshall, AJ, Acinelli, L., Almgren, C., Bailey, CH, Boyd, JM, Cisco, MJ, Damian, M., deAlmeida, ML, Fehr, J., Fenton, KE, Gilliland, F., Grant, MJC, ... Berkenbosch, JW (2022). 2022 Yoğun Bakım Tıbbi Derneği Yoğun Bakım Ortamı ve Erken Hareketlilik Göz Önünde Bulundurulacak Kritik Hasta Pediatrik Hastalarda Ağrı, Ajitasyon, Nöromusküler Blokaj ve Deliryumun Önlenmesi ve Yönetimine İlişkin Klinik Uygulama Kılavuzları. *Pediatrics yoğun bakım tıbbi: Kritik Bakım Tıbbi Derneği ve Dünya Pediatrik Yoğun ve Kritik Bakım Dernekleri Federasyonu dergisi* , 23 (2), e74–e110.

Giordano, V., Edobor, J., Deindl, P., Wildner, B., Goeral, K., Steinbauer, P., Werther, T., Berger, A., & Olischar, M. (2019). Pain and Sedation Scales for Neonatal and Pediatric Patients in a Preverbal Stage of Development: A Systematic Review. *JAMA pediatrics*, 173(12), 1186–1197.

Vet, NJ, Ista, E., de Wildt, SN, van Dijk, M., Tibboel, D. ve de Hoog, M. (2013). Pediatrik yoğun bakım hastalarında optimum sedasyon: sistematik bir inceleme. *Yoğun bakım tıbbi* , 39 (9), 1524–1534.

Ge X, Zhang T, Zhou L. Psychometric analysis of subjective sedation scales used for critically ill paediatric patients. *Nurs Crit Care*. 2018;23(1):30-41.

Dreyfus, L., Javouhey, E., Denis, A., Touzet, S. ve Bordet, F. (2017). Pediatrik yoğun bakım ünitesinde pediatrik hemşire tarafından yönetilen bir sedasyon protokolünün uygulanması ve değerlendirilmesi. *Annals of intensive care* , 7 (1), 36.

Lozano-Díaz, D., Valdivielso Serna, A., Garrido Palomo, R., Arias-Arias, Á., Tárraga López, P. J., & Martínez Gutiérrez, A. (2021). Validation of the Ramsay scale for invasive procedures under deep sedation in pediatrics. *Paediatric anaesthesia*, 31(10), 1097–1104.

Tapia, R., López-Herce, J., Arias, Á., Del Castillo, J., & Mencía, S. (2022). Richmond Ajitasyon-Sedasyon Ölçeğinin Pediatrik Yoğun Bakım Hastalarında Geçerliliği ve Güvenilirliği: Çok Merkezli Bir Çalışma. *Frontiers in pediatrics* , 9 , 795487.

Saelim, K., Chavananon, S., Ruangnapa, K., Prasertsan, P. ve Anuntaseree, W. (2019). Pediatrik Yoğun Bakım Ünitesinde Mekanik Ventilasyon Uygulanan Çocuklarda COMFORT-B Ölçeğini Kullanarak Protokolize Edilen Sedasyonun Etkinliği. *Pediatrik yoğun bakım dergisi* , 8 (3), 156–163.

Beytut D, Başbakkal Z (2013). Çocuk Yoğun Bakımda Sedasyon Değerlendirmesi ve Konfor Skalasının Kullanımı. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 17(2): 52- 8.

Gökkağaç, E. (2019). Kalp Ameliyatı Geçiren Çocuklarda Postoperatif Ağrıyı Azaltmada Müziğin Etkisi.

Kocamaz, H., & Taş, M. (2020). Manyetik rezonans görüntüleme için uygulanan sedasyonun çocuklardaki etkinliği ve güvenilirliği. *Pamukkale Medical Journal*, 13(2), 357-362.

ALTUN, D., ARNAZ, A., DOĞAN, A., & TÜRKÖZ, A. (2020). Doğuştan Kalp Cerrahisi Geçiren Pediatrik Hastalarda Postoperatif Ağrı ve Sedasyon Yönetiminde Deksmetomidin ve Morfinin Karşılaştırılması: Retrospektif Bir Çalışma. *Türkiye Klinikleri Anesteziyoloji Reanimasyon Dergisi* , 18 (2).

EVALUATION OF CEREBRAL OXYGENATION AND SLEEP OF NEWBORNS UNDER 2000 GR

Yeliz Suna Dağ¹, Emriye Hilal Yayan², Mikail Özdemir², Ramazan Özdemir², Feyza
İnceoğlu³

¹Firat University

²Inonu University

³Malatya Turgut Ozal University

Introduction and Aim: Although premature babies may have abnormal sleep patterns, babies with poor quality sleep are at risk for neurocognitive disorders. Additionally, imbalances in cardiovascular and cerebral functions can be seen in babies during sleep. For this reason, our study was conducted to evaluate the cerebral oxygenation and sleep of stable babies weighing less than 2000 g.

Method: Our study was conducted as a single-group follow-up study with 40 babies weighing less than 2000 g who were hospitalized in the neonatal intensive care unit of a university hospital between January 2021 and December 2023. Newborn Follow-up Form along with Actigraphy and NIRS device were used to collect our study data. Descriptive statistics were used to evaluate the data.

Results: It was determined that 57.5% of the babies included in our study were male, their mean gestational age was 30.425±2.28, and their mean weight was 1332.75±354.42. The mean total sleep duration of the babies was 7.94±2.87 (hours), the mean number of awakenings during sleep was 61.79±16.47 (times), the mean awakening time during sleep was 72.53±13.59 (minutes), the mean sleep efficiency was 50.08±16.37 (percentage), and the mean 24-hour cerebral oxygenation was 71.83±5.09 (mmHg).

Conclusion: In our study, it was determined that babies in neonatal intensive care units had sleep problems. It has also been determined that cerebral oxygenation values are affected by the birth weight and gestational age of babies. It is recommended that nurses in intensive care units receive training on babies' sleep problems and that nursing interventions be carried out to improve babies' sleep quality.

Anahtar Kelimeler: premature baby, sleep, cerebral oxygenation, nurse

2000 GR ALTI YENİDOĞANLARIN SEREBRAL OKSİJENİZASYON VE UYKULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yeliz Suna Dağ¹, Emriye Hilal Yayan², Mikail Özdemir², Ramazan Özdemir², Feyza İnceoğlu³

¹Fırat Üniversitesi

²İnönü Üniversitesi

³Malatya Turgut Özal Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Prematüre bebeklerin anormal uyku düzenleri olabilmekle beraber düşük kaliteli uykusu olan bebeklerin nörobilişsel bozukluklar için risk taşımaktadır. Ayrıca bebeklerde kardiyovasküler ve serebral fonksiyonlarındaki dengesizlikleri uyku sırasında görülebilmektedir. Bu nedenle çalışmamız 2000 gr altı stabil bebeklerin serebral oksijenizasyon ve uykularını değerlendirmek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Çalışmamız tek gruplu izlemsel bir çalışma olarak Ocak 2021-Aralık 2023 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan 2000 gr altı 40 bebekle yürütüldü. Çalışma verilerimizin toplanmasında Aktigrafi ile NIRS cihazı ile beraber Yenidoğan Takip Formu kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanıldı.

Bulgular: Araştırmamıza alınan bebeklerin %57.5'inin erkek, gestasyonel yaş ortalamalarının 30.425 ± 2.28 , ağırlık ortalamalarının 1332.75 ± 354.42 olduğu belirlenmiştir. Bebeklerin toplam uyku süreleri ortalamalarının 7.94 ± 2.87 (saat), uyku sırasındaki uyanma sayısı ortalamalarının 61.79 ± 16.47 (kez), uyku sırasındaki uyanma süresi ortalamalarının 72.53 ± 13.59 (dakika), uyku verimliliği ortalamalarının 50.08 ± 16.37 (yüzde) ve 24 saatlik serebral oksijenizasyon ortalamalarının 71.83 ± 5.09 (mmHg), olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Çalışmamızda yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde yatan bebeklerin uyku sorunu yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca serebral oksijenizasyon değerlerinin bebeklerin doğum ağırlıkları ve gestasyonel yaşlarından etkilendiği tespit edilmiştir. Yoğun bakım ünitelerinde hemşirelerin bebeklerin uyku sorunları ile ilgili eğitim alması ve bebeklerin uyku kalitelerini arttırmaya yönelik hemşirelik girişimlerinin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: prematüre bebek, uyku, serebral oksijenizasyon, hemşire

EVALUATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FREQUENCY OF DATING VIOLENCE AND ATTITUDE AND PERCEPTION TOWARDS DATING VIOLENCE IN UNIVERSITY STUDENTS

Funda Yıldız¹

¹Eskişehir Osmangazi University

EVALUATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FREQUENCY OF DATING VIOLENCE AND ATTITUDE AND PERCEPTION TOWARDS DATING VIOLENCE AMONG UNIVERSITY STUDENTS

Funda Yıldız^{1,2}

Özlem Örsal²

SUMMARY

Introduction and Aim: This study was conducted to evaluate the relationship between the frequency of dating violence and attitude and perception towards dating violence in university students.

Method: The study population consisted of 19745 students and the sample consisted of 387 students. In our cross-sectional study, the Dating Violence Attitude Scale (DVAS) and the Dating Violence Perception Scale (DVPS) were used.

Results: 54% of the students stated that they were currently in a dating relationship, 45% stated that they had been exposed to dating violence at some point in their dating relationship, and 13.7% stated that they had inflicted violence on their partner in their dating relationship. Of the students, 41.9% experienced psychological, 35.1% social, 24.5% digital/virtual, 19.1% sexual dating violence, 17.6% stalking and 10.1% physical dating violence. The students' DVAS score was found to be 50.92 and DVPS score was found to be 95.37.

Conclusion: Dating violence, like all types of violence, is a public health problem that can cause significant biopsychosocial harm to individuals and can affect future relationships and family life. Attitudes and perceptions of individuals towards dating violence are important especially in young adulthood. In order to determine the prevalence of dating violence in universities, it may be recommended that studies on dating violence be conducted routinely in different universities, in larger student groups, and that the less talked about types of dating violence (such as stalking, digital violence, economic violence) be prioritised in these studies.

Key words: Dating violence, university students, dating violence attitude, dating violence perception.

Anahtar Kelimeler: "Dating violence", "university students", "dating violence attitude", "dating violence perception"

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE FLÖRT ŞİDDETİ SIKLIĞI İLE FLÖRT ŞİDDETİNE YÖNELİK TUTUM VE ALGI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Funda Yıldız¹

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FLÖRT ŞİDDETİ SIKLIĞI İLE FLÖRT ŞİDDETİNE YÖNELİK TUTUM VE ALGI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Funda Yıldız^{1,2}

Özlem Örsal²

[1] Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Doktora Programı, İstanbul, Türkiye. ORCID ID: 0000-0002-0572-7669, yildizfundayf@gmail.com

[2] İstanbul Bilgi Üniversitesi, Ağız ve Diş Sağlığı Programı, İstanbul, Türkiye. ORCID ID: 0000-0002-0572-7669, funda.yildiz@bilgi.edu.tr

[2] Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye. ORCID ID: 0000-0002-4494-8587, ozlorsal@ogu.edu.tr

ÖZET

Giriş ve Amaç: Bu araştırma üniversite öğrencilerinde flört şiddeti sıklığı ile flört şiddetine yönelik tutum ve algı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırmanın çalışma evrenini 19745 öğrenci, örneklemi 387 öğrenci oluşturmuştur. Kesitsel desende olan araştırmamızda, Flört Şiddeti Tutum Ölçeği (FŞTÖ) ve Flört Şiddeti Algı Ölçeği (FŞAÖ) kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerden %54'ü şu an bir flört ilişkisi olduğunu, %45'i flört ilişkisinin bir döneminde flört şiddetine maruz kaldığını, %13,7'si ise flört ilişkisinde partnerine şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %41,9'u psikolojik, %35,1'i sosyal %24,5'i dijital/sanal %19,1'i cinsel flört şiddetine, %17,6'sı ısrarlı takibe ve %10,1'i fiziksel flört şiddetine uğramıştır. Öğrencilerin FŞTÖ puanı 50,92; FŞAÖ puanı 95,37 olarak bulunmuş ve ısrarlı takip, sosyal ve dijital flört şiddeti türlerinden aldıkları FŞ tutum puanları diğer flört şiddet türlerine göre; cinsel, psikolojik, sosyal, dijital, duygusal flört şiddeti türlerinden aldıkları FŞ algı puanları diğer flört şiddet türlerine göre daha yüksek çıkmıştır.

Sonuç: Flört şiddeti, tüm şiddet türleri gibi bireylere biyopsikososyal açıdan önemli zararları olabilen, kişinin gelecekteki ilişkilerini, aile yaşantısını da etkileyebilen bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle genç yetişkinlik döneminde bireylerin flört şiddetine yönelik tutum ve algıları önemli olmaktadır. Üniversitelerde flört şiddetinin yaygın görüldüğünün tespitinin yapılması için flört şiddetine yönelik araştırmaların farklı üniversitelerde, daha geniş öğrenci gruplarında, rutin olarak yapılması, bu çalışmalarda flört şiddetinin daha az konuşulan türlerinin (ısrarlı takip, dijital şiddet, ekonomik şiddet gibi) önceliklendirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: "Flört şiddeti", "üniversite öğrencileri", "flört şiddeti tutumu", "flört şiddeti algısı"

Kaynakça: Abiç A., Sekizler E. T., & Yılmaz D. V. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile flört şiddeti arasındaki ilişki. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 235-246.

Angelone D. J., Mitchell D., & Lucente L. (2012). Predicting perceptions of date rape: An examination of perpetrator motivation, relationship length, and gender role beliefs. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(13), 2582-2602. <https://doi.org/10.1177/0886260512436385>.

Avşar-Baldan G. & Akış N. (2017). Flört şiddeti. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 43(1), 41-44.

Bedir M., & Koçyiğit-Özyiğit M. (2023). Türkiye'de dijital flört şiddetine yönelik araştırmalar: Sistematik bir inceleme. *Eğitim ve Bilim Araştırmaları II*, 610-620.

Bliton C.F., Wolford-Clevenger C., Zapor H., Elmquist J., Brem M.J., & Shorey R.C. (2016). Emotion dysregulation, gender and intimate partner violence perpetration: An exploratory study in college students. *Journal Family Violence*, 31(3), 371-7.

CDC (National Center for Injury Prevention and Control Centers for Disease Control and Prevention). (2017). The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey: Report on Intimate Partner Violence. Ruth W. Leemis., Norah Friar., Srijana Khatiwada., May S. Chen., Marcie e-jo Kresnow., Sharon G. Smith., Sharon Caslin., & Kathleen C. Basile, Atlanta, Georgia. <https://www.cdc.gov/nisvs/documentation/>.

Courtain A., & Glowacz F. (2018). Exploration of dating violence and related attitudes among adolescents and emerging adults. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(5-6), 2975-2998. <https://doi.org/10.1177/0886260518770185>.

Devrim S. B., & Beydağ K. D. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının flört şiddeti tutumuna etkisi. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 413-423.

Duval A., Lanning B. A., & Patterson M. S. (2020). A systematic review of dating violence risk factors among undergraduate college students. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(3), 567-585. <https://doi.org/10.1177/1524838018782207>.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2002). World report on violence and health: Summary. Geneva: p.331.

Fazio R. H., & Olson M. A. (2014). The MODE model: Attitude-behavior processes as a function of motivation and opportunity. In J. W. Sherman, B. Gawronski, & Y. Trope (Eds.), *Dual process theories of the social mind* (pp. 155-171). New York: Guilford Press.

Freedman J., Sears D., & Carlsmith J. (2003). Tutum ve Davranış (A. Dönmez, Trans.). In *Sosyal Psikoloji* (4. baskı ed., pp. 357-363). İmge Kitabevi.

Gage A.J., & Hutchinson P.L. (2006). Power, control, and intimate partner sexual violence in Haiti. *Archives of Sexual Behavior*, 35 (1),11-24. <https://doi.org/10.1007/s10508-006-8991-0>.

George D., & Mallery M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: *A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.

Gökkaya V.B., & Öztürk M. (2021). Çocukluktaki Aile içi şiddet öyküsü ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (4), 219-240.

Göz E., & Dokuzcan D.A. (2022). Üniversite öğrencilerinde interaktif online flört şiddeti eğitimi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 495-502. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1053845>.

- Hilton N. Z., Harris G. T., Rice M. E. (2003). Adolescents' perceptions of the seriousness of sexual aggression: Influence of gender, traditional attitudes, and self-reported experience. *Sexual abuse: A Journal of Research and Treatment*, 15(3), 201–214.
- Jewkes R., Levin J., & Penn-Kekana L. (2002). Risk factors for domestic violence: Findings from a South African cross-sectional study. *Social Science & Medicine*, 55 (9), 1603-1617. [https://doi.org/10.1016/s0277-9536\(01\)00294-5](https://doi.org/10.1016/s0277-9536(01)00294-5).
- Jozkowski K. N., Henry D. S., & Sturm A. A. (2015). College students' perceptions of the importance of sexual assault prevention education: Suggestions for targeting recruitment for peer-based education. *Health Education Journal*, 74(1), 46-59. <https://doi.org/10.1177/0017896913516298>.
- Kalaitzaki A.E. (2019). The pathway from family violence to dating violence in college students' relationships: A multivariate model. *Journal of Aggression, Maltreatment, & Trauma*, 28(3), 313–333.
- Kaplan B. (2020). Şiddetin toplumsal taşıyıcısı olarak flört şiddeti: Ankara örneği. *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, 526-538.
- Karatay M., Karatay G., Gürarlan N., & Baş K. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine İlişkin Tutum ve Davranışları. *STED*, 27 (1), 62-71.
- Kaukinen C. (2014). Kaukinen-dating violence among college students. *Trauma, Violence, Abuse*, 15(4), 283-296.
- Koçak Y., & Can H. (2019). Flört şiddeti: Tanımı, sınıflaması ve değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri*, 43-53.
- Koyuncu-Kütük E., Gümüştaş F., Almış B. (2018). Üniversite öğrencisi kızlarda flört şiddetinin belirleyicileri ve psikiyatrik sonuçlar açısından flört dışı şiddetten farklılıkları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19 (2), 217-222.
- Kumcağız H., Yam F.C., Kinsiz D. (2022). Students' perceptions of dating violence and the relationship between the victims of dating violence and violence experiences in childhood. *OMU EFD*, 41(2), 541-562.
- Lotfi S., Özkan A. O., Babacan M., & Akduman Ö. (2022). Sosyal hizmet öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının ve flört şiddeti tutumlarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(2), 463-482.
- Manchikanti Gomez A. (2011). Testing the cycle of violence hypothesis: Child abuse and adolescent dating violence as predictors of intimate partner violence in young adulthood. *Youth & Society*, 43(1), 171-192. <https://doi.org/10.1177/0044118X09358313>.
- Moynihan MM., Banyard VL., Arnold JS., Eckstein RP., & Stapleton JG.(2011). Sisterhood may be powerful for reducing sexual and intimate partner violence: an evaluation of the Bringing in the Bystander in-person program with sorority members. *Violence Against Women*, 17(6), 703-19. doi: 10.1177/1077801211409726.
- Niolon P. H., Kearns M., Dills J., Rambo K., Irving S., Armstead T., & Gilbert L. (2017). Intimate partner violence prevention resource for action: A compilation of the best available evidence. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention. <https://stacks.cdc.gov/view/cdc/158966>.

Öztürk R., Mete D., Altıntaş M., & Pekmez M. A. (2021). Sağlık bilimleri öğrencilerinin flört şiddeti tutumlarının şiddete karşı profesyonel rolleri ile ilişkisi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(1), 142-153.

Pickens, J. (2005). Attitudes and Perceptions. In: *Organizational Behavior in Health Care*, Jones and Bartlett Publishers, Sudbury, 43-75.

Sarıhan B., & Yılmaz O. (2018). The effect of gender characteristic of college students and their attitudes towards the dating violence of traumatized childhood experiences. 20th International Congress on Psychological Counseling and Guidance, Samsun, Turkey.

Schuster I., Krahé B., & Toplu Demirtaş E. (2016). Prevalence of sexual aggression victimization and perpetration in a sample of female and male college students in Turkey. *The Journal of Sex Research*, 53(9), 1139-1152. <https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1207057>.

Sünetci B., Say A., Gümüştpe B., Enginkaya B., Yıldızdoğan Ç. (2016). Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti algıları üzerine bir araştırma. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 16(1), 57-83.

Tarı-Selçuk K., Avcı D., & Mercan Y. (2018). Üniversite öğrencilerinde flört şiddetine maruziyet: Flört şiddetine yönelik insanların ve toplumsal cinsiyet algısının şiddete maruziyet ile ilişkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(3), 302-308. <https://doi.org/10.31067/0.2018.29>.

Taşdemir Z.S., Karakuş-Yetkin M., Karakuş M. (2022). Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti davranışlarına yönelik tutumlarının toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında değerlendirilmesi: Eskişehir örneği. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 5 (2), 295-323.

Terzioğlu F., Gönenç F., Güvenç G., Kök G., Özdemir F., Yılmaz-Sezer N., & Demirtaş-Hiçyılmaz B. (2016). Flört şiddeti tutum ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19 (4), 225-232.

Toplu-Demirtaş E., Öztemür G., & Fincham F. D. (2022). Perceptions of dating violence: Assessment and antecedents. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(1-2), 48-75. <https://doi.org/10.1177/0886260520914558>.

Türk B., Hamzaoğlu N., & Yayak A. (2020). An analysis on dating violence. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 17(1), 73-81. Doi:10.5336/forensic.2019-70929

Yanık D., & Ediz Ç. (2022). Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutum ve davranışları ile psikolojik sağlamlık ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi. *Anatolian Journal of Health Research*, 3(3), 119-125.

Wang L. (2016). Factors influencing attitude toward intimate partner violence. *Aggression and Violent Behavior*, (26), 72-78.

Wincentak K., Connolly J., & Card N. (2017). Teen dating violence: A meta-analytic review of prevalence rates. *Psychology of Violence*, 7(2), 224-241

EXAMINATION OF IMMIGRANT PERCEPTIONS AMONG HEALTHCARE PROFESSIONALS

Didem Kurap Öcebe¹, Şeyda Körođlu¹, Ayşenur Dođan¹, Cansel Dinç¹, Elif Sönmez¹, Emine Karahmetođlu¹, Sarenur Güzel¹, Sedef Kartal¹, Sümeyra Baran¹, Zeynep Bardakçı¹, Zeynep Demir¹

¹Uskudar University

SUMMARY

INTRODUCTION AND AIM: The phenomenon of migration is a global issue that affects the social, economic, and political structures of many countries today. Immigrants' access to healthcare services and the challenges they face during this process are directly related to the attitudes and perceptions of healthcare professionals. This study aims to examine the perceptions of healthcare professionals working in Turkey towards immigrants and evaluate the impact of these perceptions on service delivery.

METHOD: This descriptive study was conducted with 384 healthcare professionals actively working across Turkey during the 2023-2024 period, using the snowball sampling method. The data were collected through the "Demographic Information Form" and the "Immigrant Perception Scale" using Google Forms. Since the subscale scores of the Immigrant Perception Scale were found to be normally distributed, independent samples t-tests were used for comparisons based on dichotomous demographic variables (e.g., male-female), and ANOVA tests were used for comparisons involving demographic variables with more than two groups.

RESULTS: The average score on the immigrant perception scale for the participating healthcare professionals was found to be 2.55 ± 0.75 . It was determined that the participants' perceptions of immigrants were moderately positive. A significant difference was found in the immigrant perception scale scores depending on whether the participants had immigrant friends ($p < 0.05$). Additionally, the immigrant perception scores showed a significant difference based on the participants' willingness to provide care to immigrant individuals ($p < 0.05$).

CONCLUSION: It was concluded that healthcare professionals' moderately positive perceptions of immigrants could affect their willingness to provide care. This suggests that both undergraduate curricula and in-service training should be supported to enhance healthcare professionals' perceptions of immigrants.

Keywords: Migration, Immigrant, Immigrant Perception, Healthcare professionals

SAĞLIK PROFESYONELLERİNDE GÖÇMEN ALGISININ İNCELENMESİ

Didem Kurap Öcebe¹, Şeyda Köroğlu¹, Ayşenur Doğan¹, Cansel Dinç¹, Elif Sönmez¹, Emine Karaahmetoğlu¹, Sarenur Güzel¹, Sedef Kartal¹, Sümeyra Baran¹, Zeynep Bardakçı¹, Zeynep Demir¹

¹Üsküdar Üniversitesi

ÖZET

GİRİŞ VE AMAÇ: Göç olgusu, günümüzde küresel bir mesele olarak birçok ülkenin sosyal, ekonomik ve politik yapısını etkilemektedir. Göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimi ve bu süreçte karşılaştıkları zorluklar, sağlık profesyonellerinin tutumları ve algılarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu araştırma, Türkiye’de görev yapan sağlık profesyonellerinin göçmen algılarını inceleyerek, bu algıların hizmet sunumuna olan etkilerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Tanımlayıcı nitelikte yapılan bu araştırma, 2023-2024 döneminde Türkiye genelinde aktif olarak çalışan 384 sağlık profesyoneli ile kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. Araştırmanın verileri; 'Tanıtıcı Bilgi Formu' ve 'Göçmen Algısı Ölçeği' kullanılarak Google Form aracılığıyla toplanmıştır. Göçmen Algısı Ölçeği, alt boyut puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden, puanların iki gruplu (örneğin kadın-erkek) demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t-testinden; ikiden fazla gruplu demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında ANOVA testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR: Araştırmaya katılan sağlık profesyonellerinin göçmen algısı ölçek puan ortalaması $2,55 \pm 0,75$ olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan sağlık profesyonellerinin göçmenlere ilişkin algısının düşük düzeyde olumlu olduğu saptandı. Göçmen algısı ölçek puanının katılımcıların göçmen arkadaşı olması durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Göçmen algısı puanlarının katılımcıların göçmen bireylere bakım verme isteğine göre göçmen algısı ölçek puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

SONUÇ: Sağlık profesyonellerinin göçmen algılarının düşük düzeyde olumlu olması bakım verme isteğini etkileyebileceği sonucuna varılmıştır. Bu durum sağlık profesyonellerinde göçmen algısının arttırmak için hem lisans müfredatı hem de hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar kelimeler: Göç, Göçmen, Göçmen Algısı, Sağlık profesyonelleri

Kaynakça: Abbas, N.K. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürel Farkındalık ve Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyinin İncelenmesi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi

A. Çal, Çavuşoğlu, F., & Avcı, İ. A. (2022). Hemşirelerin Göçmen Bireylere Bakım Verirken Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözümüne Yönelik Öneriler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi

Aker, S., & Kartal, Y. A. (2023). Ebelerin Türkiye’de Yaşayan Göçmen Ve Sığınmacılara Yönelik Zenofobi Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi

Akkaş, İ., & Aksakal, İ.(2021). Afgan Göçmenlere Yönelik Tutum ve Algıların Sosyolojik Analizi: Erzincan Örneği Sosyolojik Bağlam Dergisi

Akkoç, S., Tok, M., & Hasırıpı, A. (2017). Mülteci Ve Sığınmacı Hastalara Sağlık Hizmeti Sunulurken Sağlık Çalışanlarının Yaşadığı Sorunlar. Sağlık Akademisyenleri Dergisi

Aktel, M. Ve Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye’de Göç Yönetimi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Bölümü Ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Bölümü

Altunbaş, A.(2020). Türkiye'de toplumun Suriyelilere bakış açısı: Konya örneği (Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Amanvermez, B.(2023), Türkiye'de Göçmen Algısını Belirleyen Dinamikler Ve Olumsuz Göçmen Algısında Yedek Göçmen İşgücünün Rolü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisadi Gelişme Ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Andiç , H . (2018). Kamu Çalışanlarında Göçmen Algısı, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Andiç, H. (2018). Kamu Çalışanlarında Göçmen Algısı Toplumsal Kabul Ve Psikolojik Entegrasyon

EXAMINING THE LEVELS OF ACCEPTANCE OF RAPE MYTHS BY INDIVIDUALS

Bilgin Kıray Vural¹, Fadime Gök¹

¹Pamukkale University

ABSTRACT

Introduction and Aim

Knowing the rape myths in society and the factors that affect the acceptance of myths is important for the prevention of sexual violence. For this reason, the study was conducted to examine the attitudes of individuals towards rape in terms of rape myths.

Method

It is a descriptive cross-sectional study. The snowball sampling method was used to reach 1142 people in Denizli. The data were collected through an online questionnaire with an introductory information form and the Illinois Rape Myths Acceptance Scale. Nonparametric tests were applied. Ethics Committee approval was obtained (16.02.2021-004)

Results

In the study, 60.5% were female, and 39.5% were male, and the median age was 23. High school graduates were 59.3% and university graduates were 31.3%. Also 43.4% of the participants were employed, 67.5% had a medium income and 59.3% spent most of their lives in the city. While 18.9% of the participants stated that they knew the rape victim, 10.6% stated that they knew the rape perpetrator. Furthermore, 22.2% of individuals reported that there was no possibility of being raped, 25.4% said it was low, 35% said it was medium, and 17.3% said it was high.

In the analysis, the difference between the total scale score and gender, education, marital status, employment status, income status, knowing the rapist, and the possibility of being raped is statistically significant ($p<0.05$).

Conclusion

As a result of the research, it was determined that men, those with a low level of education, those who are married, those who are employed, those with a high-income level, those who know the rapist, and those who think that there is no possibility of being raped are more likely to accept rape myths.

Psycho-pedagogical training of individuals on gender equality and social awareness activities are recommended.

Anahtar Kelimeler: Rape, rape myths, sexual violence

BİREYLERİN TECAVÜZ MITLERİNİ KABUL DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Bilgin Kıray Vural¹, Fadime Gök¹

¹Pamukkale Üniversitesi

Özet

Giriş ve Amaç

Bir toplumdaki tecavüz mitleri ve mitlerin kabulünü etkileyen faktörlerin bilinmesi cinsel şiddetin önlenmesi açısından önemlidir. Bu nedenle araştırma bireylerin tecavüze ilişkin tutumlarının tecavüz mitleri açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Tanımlayıcı-kesitsel bir araştırmadır. Kartopu örnekleme yöntemi ile Denizli’de 1142 kişiye ulaşılmıştır. Veriler tanıtıcı bilgi formu ve Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği ile online survey-çevrimiçi anket ile toplanmıştır. Nonparametrik testler uygulanmıştır. Etik komite onayı alınmıştır (16.02.2021-004)

Bulgular

Çalışmada bireylerin %60.5’i kadın, %39.5’i erkek olup, yaş medyanı 23’tür. Lise mezunu %59.3, üniversite mezunu %31.3 oranındadır. Katılımcıların %43.4’ü çalışmakta olup, %67.5’i orta gelir düzeyinde ve %59.3’ü yaşamının çoğunluğunu şehirde geçirmiştir. Araştırmaya katılanların %18.9’u tecavüz mağduru bir tanıdığı olduğunu, %10.6’sı ise tecavüz eden kişiyi tanıdığını ifade etmiştir. Ayrıca bireylerin %22.2’si tecavüze uğrama olasılığının olmadığını, %25.4’ü az, %35’ orta, %17.3’ü ise yüksek oranda olduğunu saptanmıştır.

Yapılan analizde ölçek toplam puanı ile cinsiyet, eğitim, medeni durum, çalışma durumu, gelir durumu, tecavüz edeni tanıma, kendisinin tecavüze uğrama olasılığı arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p<0.05$).

Sonuç

Araştırma sonucunda erkeklerin, eğitim düzeyi düşük olanların, evli olanların, çalışanların, gelir düzeyi yüksek olanların, tecavüz eden kişiyi tanıyanların ve tecavüze uğrama olasılığının olmadığını düşünenlerin tecavüz mitlerini kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin cinsiyet eşitliği konusunda psiko-pedagojik açıdan eğitilmesi ve toplumsal farkındalık çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tecavüz, tecavüz mitleri, cinsel şiddet

Kaynakça:

- O'Connor, J. (2021). The Longitudinal Effects of Rape Myth Beliefs and Rape Proclivity. *Psychol Men Masc*, 22(2), 321-330. doi: 10.1037/men0000324. PMID: 35979223; PMCID: PMC9380434.
- Elmore, K.C., Scull, T.M., Malik, C.V., Kupersmidt, J.B. (2021). Rape Myth Acceptance Reflects Perceptions of Media Portrayals as Similar to Others, but Not the Self. *Violence Against Women*, 27(3-4), 529-551. doi: 10.1177/1077801220908335.
- Yanıcı, F., Alioğlu, F., Polat, A. (2018). Tecavüze ilişkin suçlayıcı tutumlar ve tecavüz mitlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Neurobehavioral Sciences*, 5(5), 106-114.
- Çoklar, I., Meşe, G. (2015). Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği kısa formunu Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 34(2), 53-64.
- Eker, T., Erdener, E. (2011). Tecavüze İlişkin Kültürel Mitler ve Mitlerin Kabul Edilmesine Etki Eden Faktörler. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(28), 60.
- Türk Ceza Kanunu. Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.09.2004, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 12.10.2004, Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 25611.
- Payne, D.L., Lonsway, K.A., Fitzgerald, L.F. (1999). Rape myth acceptance : exploration of its structure and its measurement using the illinois rape myth acceptance scale. *Journal of Research in Personality*, 33, 27-68.

NURSES OPINIONS ON THE STATE OF NURSING DURING THE FIRST YEAR OF COVID 19: A QUALITATIVE STUDY

Begüm Yalçın¹, Nilgün Göktepe²

¹Istanbul University-Cerrahpasa Florence Nightingale Faculty of Nursing, Department of
Nursing Management, Istanbul, Türkiye

²Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Ordu, Türkiye

Introduction and Aim: During COVID 19, nurses made amazing efforts, particularly in the first year when there were a lot of unknowns. At first, nurses receive a great deal of support during these difficult moments, but it's important to find out how they feel about it. In the first year of COVID 19, the study intends to describe and examine the views of nurses on the public's support, the image of nursing, and the state of nursing.

Method: A descriptive qualitative design was used for this study. Data were collected using semi-structured interviews with 11 nurses using a maximum variation sampling method. Content analysis was used to analyze the data. The Consolidated Criteria Checklist for Reporting Qualitative Research checklist was followed to report the study. Ethics committee approval was obtained.

Results: Three themes emerged from the data analysis: being a nurse in the midst of crisis, (2) I heard the applause, but I neither saw nor was seen, (3) back and forth...can the image of nursing change?

Conclusion: Being a nurse or nurse educator during the unknown circumstances of the early onset of COVID 19 has been found to be challenging. Nurses should be more involved with politics and educate the public about nursing, raise awareness of nurses' working conditions, and use their professional associations to make policy changes. It will be recommended that maintain and improve positive image of nursing, nurses should use their leadership skills to explain the nature of the nursing profession.

Anahtar Kelimeler: Nurse, nursing image, state of nursing, supporting nurses, qualitative study

COVID 19'UN İLK YILINDA HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİĞİN DURUMUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Begüm Yalçın¹, Nilgün Göktepe²

¹İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakùltesi, Hemşirelikte
Yönetim Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü, Ordu, Türkiye

Giriş ve Amaç: COVID 19 sırasında hemşireler, özellikle birçok bilinmeyen olduğu ilk yılda inanılmaz çabalar gösterdi. İlk başta, hemşireler bu zor anlarda büyük destek aldılar, ancak bu konuda nasıl hissettiklerini öğrenmek önemlidir. Bu çalışma, COVID 19'un ilk yılında hemşirelerin toplumun desteği, hemşirelik imajı ve hemşireliğin durumu hakkındaki görüşlerini tanımlamayı ve incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu çalışma için tanımlayıcı niteliksel bir tasarım kullanılmıştır. Veriler, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak 11 hemşire ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Verileri analiz etmek için içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmanın raporlanmasında Nitel Araştırmaların Raporlanması için Konsolide Kriterler Kontrol Listesi takip edilmiştir. Etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Veri analizinden üç tema ortaya çıkmıştır: krizin ortasında bir hemşire olmak, (2) alkışları duydum ama ne gördüm ne de gördüm, (3) bir ileri bir geri... hemşirelik imajı değişebilir mi?

Sonuç: COVID 19'un erken başlangıcındaki bilinmeyen koşullar sırasında hemşire veya hemşire eğitimcisi olmanın zor olduğu bulunmuştur. Hemşireler politikaya daha fazla dahil olmalı ve toplumu hemşirelik hakkında eğitmeli, hemşirelerin çalışma koşulları hakkında farkındalık yaratmalı ve politika değişiklikleri yapmak için mesleki derneklerini kullanmalıdır. Hemşirelerin, hemşireliğin olumlu imajını korumak ve geliştirmek ve hemşirelik mesleğinin doğasını açıklamak için liderlik becerilerini kullanmaları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, hemşirelik imajı, hemşireliğin durumu, hemşirelerin desteklenmesi, nitel çalışma

EXAMINING POSTGRADUATE THESES ON HOME HEALTHCARE IN THE FIELD OF NURSING IN TÜRKİYE

Firdevs Kuzu¹

¹Sivas Cumhuriyet University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

The present study was conducted to examine postgraduate theses on home healthcare in the field of nursing in Türkiye. To provide concrete data to researchers in the field of nursing and nurses who provide healthcare services for home healthcare, this retrospective-descriptive study was conducted between 20.08.2024 and 29.08.2024. In the study, a search was conducted from the National Thesis Center Database of the Council of Higher Education between 20.08.2024 and 29.08.2024 to determine postgraduate theses on home healthcare in the field of nursing in the literature research. The database was searched using the keywords “home health”, “home care”, “home health nurse”, and “home care nurse”. No limitation was made in terms of the years covered by postgraduate theses in the search. It was understood that 43 of the theses reached between 20.08.2024 and 29.08.2024 on “home healthcare” in the field of nursing were doctoral theses and 168 were master's theses. A total of 257 theses were found with the keywords “home healthcare” in the search, 510 theses were found with the keyword “home care”, 1 thesis with the keyword “home healthcare nurse”, and 21 theses with the keyword “home care nurse”. A total of 789 postgraduate theses were viewed and as a result of the review, duplicate theses and theses that were not in the field of nursing were eliminated. Among these, 56 theses were not associated with the keyword group, 20 theses did not have full text, and 1 thesis was a compilation, and therefore, they did not meet the inclusion criteria and were excluded from the study. In the evaluation of the thesis scan results, whether the theses were master's or doctoral theses, the publication year of the theses, their subjects, sample groups, methods used, research designs and results were summarized.

Anahtar Kelimeler: home healthcare, home care, nursing, academic theses

TÜRKİYE’DE HEMŞİRELİK ALANINDA EVDE SAĞLIK İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Firdevs Kuzu¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Bu çalışma, evde sağlığa ilişkin Türkiye’de yapılan lisansüstü tezleri incelemek, hemşirelik alanındaki araştırmacılara ve evde sağlığa yönelik sağlık hizmeti sunan hemşirelere somut veriler sunmak amacıyla yapıldı. Retrospektif tanımlayıcı tipte 20.08.2024-29.08.2024 tarihleri arasında yapılan literatür araştırmasında hemşirelik alanında evde sağlık ile ilgili yapılan lisansüstü tezleri belirlemek için Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından tarama yapıldı. Veri tabanında; “evde sağlık”, “evde bakım”, “evde sağlık, hemşire” ve “evde bakım, hemşire” anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapıldı. Veri tabanında tarama yapılırken lisansüstü tezlerin kapsadığı yıllar açısından herhangi bir sınırlamaya gidilmedi. Hemşirelik alanında evde sağlık ile ilgili 20.08.2024-29.08.2024 tarihleri arasında ulaşılan tezlerin “43” ünün doktora tezi, “126” sinin yüksek lisans tezi olduğu görüldü. Taramada “evde sağlık” anahtar kelimesi ile 257 tez, “evde bakım” anahtar kelimesi ile 510 tez, “evde sağlık, hemşire” anahtar kelimesi ile 1 tez ve “evde bakım, hemşire” anahtar kelimesi ile 21 tez sonucuna ulaşıldı. Toplamda 789 lisansüstü tez görüntüldü ve yapılan taramalar sonucunda tekrar eden tezler ile hemşirelik alanında yapılmayan tezler ayıklandı (n=246). Bu tezler içerisinde anahtar kelime grubu ile ilgili olmayan tezler (56 tez), tam metni olmayan tezler (20 tez) ve 1 tezin derleme olması ile araştırmaya dahil edilme kriterlerini sağlamadığı için çalışma dışında tutuldu (n=169). Tez tarama sonuçları değerlendirilmesinde tezlerin yüksek lisans ya da doktora tezi oluşu, tezlerin yayın yılı, konusu, örneklem grubu, kullanılan yöntem-araştırma deseni ve sonuçları özetlendi.

Anahtar Kelimeler: evde sağlık, evde bakım, hemşirelik, akademik tezler

THE IMPORTANCE OF CARBON FOOTPRINT FOR SURGICAL NURSES

Elif Demirden Erişti¹, Gülay Yazıcı²

¹Ankara Bilkent City Hospital, General Hospital

²Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Health Sciences

The assessment of the extent to which individuals or organizations release carbon dioxide (CO₂) and other greenhouse gases to nature is provided by the “Carbon Footprint”. It is reported that 62% of the 25 megatons of CO₂ generated in healthcare in the UK consists of supply chain, 24% consists of direct care applications, 10% consists of transportation and 4% consists of private healthcare services. In a health institution in our country, it is stated that the total carbon footprint produced by 300 health workers is an average of 7.85 tons of CO₂, while the total amount of trees that need to be planted is an average of 11.28. As expressed in these results, these ratios emphasize the importance of the concept of carbon footprint in health services. For this reason, health professionals who are actively involved in health services have important responsibilities to reduce waste and energy consumption.

Surgical applications, which are one of the important applications in health services, are carried out continuously through health professionals from operating rooms, intensive care, clinics, to daily procedures. Surgical nurses are involved in many applications such as waste management, energy consumption, high-risk drug and chemical use, surgical instruments and materials, wound care products. For this reason, surgical nurses need to act consciously about nature protection and carbon footprint. For this purpose, as in most sectors, they should contribute to reducing the carbon footprint by providing institutional awareness about the concept of carbon footprint in health services, using recyclable products for surgical nurses, separating waste correctly, choosing natural lighting products through many applications.

As a result, surgical nurses have important responsibilities in reducing the amount of carbon footprint in health services. Thus, it is thought that surgical nurses will make positive contributions to both the security of health services and the environmental/planetary security.

Anahtar Kelimeler: Surgery, nursing, carbon footprint.

CERRAHİ HEMŞİRELER AÇISINDAN KARBON AYAK İZİNİN ÖNEMİ

Elif Demirden Erişti¹, Gülay Yazıcı²

¹Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Genel Hastane

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Bireylerin veya kuruluşların doğaya hangi ölçüde karbondioksit (CO₂) ve diğer sera gazlarını bıraktığının değerlendirilmesi “Karbon Ayak İzi” ile sağlanmaktadır. Karbon ayak izi ilk olarak doğrudan (enerji tüketim, ulaşım ile ısıtma ve soğutma); ikinci olarak da dolaylı yoldan tüketim ürün ve hizmetleri ile atık oluşturmaktadırlar. Özellikle tedavi edici sağlık hizmetleri sonucu oluşan atık, yüksek enerji tüketimi veya kimyasallardan dolayı sera gazı emisyon üretimi artmaktadır. İngiltere’deki sağlık hizmetlerinde ortaya çıkan 25 megaton CO₂’in %62’sinin tedarik zincirinden, %24’ünün doğrudan bakım uygulamalarından, %10’unun ulaşım ve %4’ünün özel sağlık hizmetlerinden oluştuğu bildirilmektedir. Ülkemizdeki bir sağlık kurumunda ise, 300 sağlık çalışanının ürettiği toplam karbon ayak izinin ortalama 7,85 ton CO₂ için dikilmesi gereken toplam ağaç miktarının ortalama 11,28 olduğu belirtilmektedir. Bu sonuçlarda ifade edildiği gibi, oluşan bu oranlar sağlık hizmetlerindeki karbon ayak izi kavramının önemini vurgular niteliktedir. Bu nedenle sağlık hizmetlerinde aktif görev alan sağlık profesyonellerine atık ve enerji tüketimini azaltmak için önemli sorumluluklar düşmektedir.

Sağlık hizmetlerindeki önemli uygulamalardan olan cerrahi uygulamalar; ameliyathanelerden, yoğun bakımlara, kliniklerden, gününbirlik işlemlere kadar sağlık profesyonelleri aracılığıyla kesintisiz sürdürülmektedir. Sağlık profesyonelleri arasında perioperatif dönemdeki hastaların tüm bakım gereksinimlerini planlı ve kapsamlı bir biçimde sunan meslek elemanı cerrahi hemşirelerdir. Cerrahi hemşireler atık yönetimi, enerji tüketimi, yüksek riskli ilaç ve kimyasal kullanımı, cerrahi alet ve materyal, yara bakım ürünleri gibi birçok uygulamada yer almaktadırlar. Bu nedenle cerrahi hemşirelerin, doğayı koruma ve karbon ayak izi konusunda bilinçli hareket etmeleri gerekmektedir. Bunun için ise, çoğu sektörde olduğu gibi sağlık hizmetlerinde de karbon ayak izi kavramı hakkında kurumsal farkındalığın sağlanması, cerrahi hemşirelerin geri dönüştürülebilir ürünleri kullanması, atıkları doğru ayrıştırması, doğal aydınlatma ürünlerini tercih etmesi gibi birçok uygulama ile karbon ayak izinin azaltılmasında katkıda bulunmalıdırlar.

Sonuç olarak, cerrahi hemşirelerin sağlık hizmetlerinde ortaya çıkan karbon ayak izi miktarını azaltmada önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Böylece cerrahi hemşirelerin hem sağlık hizmetlerinin güvenliği hem de çevre/gezegen güvenliğine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi, hemşirelik, karbon ayak izi.

Kaynakça: Tennison I, Roschnik S, Ashby B, Boyd R, Hamilton I, Oreszczy T, Owen A, Romanello M, Ruysevelt P, Sherman JD, Smith AZP, Steele K, Watts N, Eckelman MJ. Health care's response to climate change: a carbon footprint assessment of the NHS in England. Lancet Planet Health. 2021 Feb;5(2):e84-e92. doi: 10.1016/S2542-5196(20)30271-0.

Seervai S, Gustafsson L, Abrams MK. How the U.S. Health Care System Contributes to Climate Change?. Commonwealth Fund, 2022. <https://doi.org/10.26099/m2nn-gh13>.

Griswold DP, Makoka MH, Gunn SWA, Johnson WD. Essential surgery as a key component of primary health care: reflections on the 40th anniversary of Alma-Ata. *BMJ Glob Health*. 2018 Sep 6;3(Suppl 3):e000705. doi: 10.1136/bmjgh-2017-000705.

Vaismoradi M, Tella S, A Logan P, Khakurel J, Vizcaya-Moreno F. Nurses' Adherence to Patient Safety Principles: A Systematic Review. *Int J Environ Res Public Health*. 2020 Mar 19;17(6):2028. doi: 10.3390/ijerph17062028.

Krupp A, Lasater KB, McHugh MD. Intensive Care Unit Utilization Following Major Surgery and the Nurse Work Environment. *AACN Adv Crit Care*. 2021 Dec 15;32(4):381-390. doi: 10.4037/aacnacc2021383.

Maya ÁMS. Nursing Care during the Perioperative within the Surgical Context. *Invest Educ Enferm*. 2022 Jun;40(2):e02. doi: 10.17533/udea.iee.v40n2e02.

Chellam Singh B, Arulappan J. Operating Room Nurses' Understanding of Their Roles and Responsibilities for Patient Care and Safety Measures in Intraoperative Practice. *SAGE Open Nurs*. 2023 Jul 13;9:23779608231186247. doi: 10.1177/23779608231186247.

Iqbal U, Green JB, Patel S, Tong Y, Zebrower M, Kaye AD, Urman RD, Eng MR, Cornett EM, Liu H. Preoperative patient preparation in enhanced recovery pathways. *J Anaesthesiol Clin Pharmacol*. 2019 Apr;35(Suppl 1):S14-S23. doi: 10.4103/joacp.JOACP_54_18.

Bhatia A, Buvanendran A. Anesthesia and postoperative pain control-multimodal anesthesia protocol. *J Spine Surg*. 2019 Sep;5(Suppl 2):S160-S165. doi: 10.21037/jss.2019.09.33.

Syrovátka M. On sustainability interpretations of the Ecological Footprint. *Ecological Economics*, 2020; 169: 106543. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.106543>.

Kadirhanoğulları MK, Aydın SV. Determining the Ecological Footprint Awareness of Vocational School Students. *Asian Journal of Instruction (E-AJI)*, 2023;11(1): 1-11. <https://doi.org/10.47215/aji.1249347>.

Labaran YH, Mathurb VS, Farouq MM. The carbon footprint of construction industry: A review of direct and indirect emission. *J Sustain Const Mater Technol*. 2021;6:3:101–115.

Lobus NV, Knyazeva MA, Popova AF, Kulikovskiy MS. Carbon Footprint Reduction and Climate Change Mitigation: A Review of the Approaches, Technologies, and Implementation Challenges. *C*. 2023; 9(4):120. <https://doi.org/10.3390/c9040120>.

Davutluoğlu O, Yavuzdeğer A, Esenboğa B, Demirdelen Ö, Tümay Ateş K, Demirdelen T. Carbon Emission Analysis and Reporting in Urban Emissions: An Analysis of the Greenhouse Gas Inventories and Climate Action Plans in Sarıçam Municipality. *Sustainability*. 2024; 16(10):4184. <https://doi.org/10.3390/su16104184>.

United States Environmental Protection Agency (EPA), Inventory of U.S. Greenhouse Gas Emissions and Sinks, 2024. <https://www.epa.gov/ghgemissions/inventory-us-greenhouse-gas-emissions-and-sinks>. 04 Eylül 2024.

Selin NO. Carbon footprint. *Encyclopedia Britannica*. 2024. <https://www.britannica.com/science/carbon-footprint>. 04 Eylül 2024.

Alotaiby R, Krenyacz E. Energy efficiency in healthcare institutions. *Society and Economy*, 2023; 45(4): 494-511. <https://doi.org/10.1556/204.2023.00013>.

Bawaneh K, Ghazi Nezami F, Rasheduzzaman M, Deken B. Energy Consumption Analysis and Characterization of Healthcare Facilities in the United States. *Energies*. 2019; 12(19):3775. <https://doi.org/10.3390/en12193775>.

Zikhathile T, Atagana H, Bwapwa J, Sawtell D. A Review of the Impact That Healthcare Risk Waste Treatment Technologies Have on the Environment. *Int J Environ Res Public Health*. 2022 Sep 22;19(19):11967. doi: 10.3390/ijerph191911967.

Shabir I, Dash KK, Dar AH, Pandey VK, Fayaz U, Srivastava S, Nisha R. Carbon footprints evaluation for sustainable food processing system development: A comprehensive review. *Future Foods*, 2023; 7: 100215. <https://doi.org/10.1016/j.fufo.2023.100215>.

Yüksel ŞB. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi çalışanlarının karbon ayak izi saptanması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. 2017.

Healthcare Without Harm (HCWH), The Climate of Health Services Footprint, 2019. https://global.noharm.org/sites/default/files/documents-files/5961/HealthCaresClimateFootprint_092319.pdf. 04 Eylül 2024.

The World Health Organization Regional Office for Europe. Environmentally Sustainable Health Systems: A Strategic Document. Copenhagen: The World Health Organization Regional Office for Europe, 2017.

İnan G, Özköse Şatırlar Z. Anestezinin küresel ısınmaya etkisi ve sürdürülebilir anestezi gerçeği. *JARSS* 2023;31(4):253-266.

THE RELATIONSHIP BETWEEN RISK PERCEPTION AND FEAR OF BIRTH IN PREGNANTS IN THE LAST TRIMESTER

Merve Ersoy¹, Kamile Altuntuğ¹

¹Necmettin Erbakan University

Introduction and Aim: FOC (Fear of childbirth) is a state of anxiety experienced by pregnant women, especially in the last trimester, in which they think that harm will come to them and their baby, or that birth will result in death. FOC can have many negative consequences for their, its related factors should be addressed in order to prevent possible negative consequences and to protect and improve the health of the their. This study was conducted to examine the relationship between risk perception and FOC in pregnant women in the last trimester.

Method: The descriptive and relationship-seeking study was conducted with 284 pregnant women. The data was collected by the researcher between 01.10.2023-01.02.2024 by face-to-face interview technique using the survey form, PRPS (Pregnancy Risk Perception Scale) and WDEQ-A (Wijma Delivery Experience Questionnaire Version A). Number, percentage, mean and standard deviation, t test for independent groups, Mann whitney U test and Pearson correlation analysis were used in the analysis of the data.

Results: The mean score of the pregnant women from the PRPS was 26.64±18.27, the mean score of the risk perception towards the baby and herself respectively was, 13.57±10.91;13.08±8.26 and the average score from the WDEQ-A was found to be 59.89±22.82. It was concluded that pregnant's experience a low level of FOC and risk perception. It was found that there was a significant positive relationship between the pregnant's WDEQ-A and PRPS (p<.0001).

Conclusion: A positive and significant relationship was found between the risk perception of pregnant women in the last trimester and FOC. In line with the results, health professionals should evaluate pregnant's risk perception of themselves and their babies and their FOC during prenatal care. Interventions should be planned to protect and improve the psychosocial health of the woman and should include holistic practices in care.

Anahtar Kelimeler: Fear of childbirth, last trimester, pregnancy, risk perception during pregnancy.

SON TRİMESTERDEKİ GEBELERDE RİSK ALGISININ DOĞUM KORKUSU İLE İLİŞKİSİ

Merve Ersoy¹, Kamile Altuntuğ¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Doğum korkusu, gebeliğin özellikle son trimesterinde gebelerin yaşadıkları kendisine ve bebeğine zarar geleceği veya doğumun ölümle sonuçlanacağını düşündüğü bir kaygı halidir. Doğum korkusunun anne ve bebek için pek çok olumsuz sonucu olabilmektedir. Ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçların önüne geçmek, anne ve bebek sağlığını koruyup iyileştirmek için doğum korkusu ve ilişkili faktörler ele alınmalıdır. Bu çalışma, son trimesterdeki gebelerde risk algısının doğum korkusuyla ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılan bu çalışma 284 gebe ile yürütülmüştür. Veriler araştırmacı tarafından 01.10.2023-01.02.2024 tarihleri arasında, Gebelerin tanıtıcı özellikleri ile ilgili anket formu, Gebelikte Risk Algısı Ölçeği ve Wijma Doğum Beklentisi/Deneyimi Ölçeği (A Versiyonu) kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma, bağımsız gruplar için t testi, Mann Whitney U testi, Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Gebelerin Gebelikte Risk Algısı Ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması 26,64±18,27, bebeğe yönelik risk algısı puan ortalaması 13,57±10,91, kendisine yönelik risk algısı puan ortalaması 13,08±8,26 ve Wijma Doğum Beklentisi/Deneyimi (A Versiyonu) Ölçeğinden aldığı puan ortalaması 59,89±22,82 olduğu bulunmuştur. Gebelerin düşük düzeyde doğum korkusu yaşadıkları ve düşük düzeyde risk algısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Gebelerin Gebelikte Risk Algısı Ölçeği puanları ile Wijma Doğum Beklentisi/Deneyimi Ölçeği puanları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur ($p<,001$).

Sonuç: Son trimesterdeki gebelerin risk algısı ile doğum korkusu arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Sonuçlar doğrultusunda, sağlık profesyonelleri doğum öncesi bakımda gebelerin kendisine ve bebeğine yönelik risk algısını ve doğum korkusunu değerlendirmeli. Girişimleri gebenin psikososyal sağlığını koruyucu ve geliştirici yönde planlayıp, bakımda bütüncül uygulamalara yer vermelidir.

Anahtar Kelimeler: Doğum korkusu, gebelik, gebelikte risk algısı, son trimester.

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF PEER EDUCATION ON HEIMLICH MANEUVER AND LIFELONG LEARNING SKILLS IN NURSING STUDENTS: AN INTERVENTIONAL STUDY

Eda Ayten Kankaya¹, Büşra Taday¹, Nurullah Aslan¹, Abdullah Yavuzel¹, Muhammet Akgün¹

¹Dokuz Eylül University Nursing Faculty

Introduction and Aim: Lifelong learning is a critical requirement for healthcare professionals, and developing this skill is essential for the professional success of nursing students. Additionally, life-saving skills like the Heimlich maneuver are vital for healthcare workers. This study aimed to examine the impact of peer education on nursing students' knowledge of the Heimlich maneuver and their attitudes toward lifelong learning.

Method: This study is an interventional research with a single-group pre-test and post-test design. Between March-July 2024, 60 third-year students from a nursing faculty in western Turkey were randomly selected to participate in the study. During this process, selected students provided peer education to others on the Heimlich maneuver. The peer education was supported with video demonstrations, scenario-based practices, informative brochures, and hands-on exercises using models. The educational process aimed to enhance students' knowledge of the Heimlich maneuver. Additionally, videos and materials promoting lifelong learning were shared weekly to foster students' attitudes toward continuous learning. Data were collected before and after the training using the Student Information Form, Heimlich Maneuver Knowledge Form, and Lifelong Learning Attitude Scale.

Results: Of the participants, 55% were female, with an average age of 21.60±1.26 years. 46% of the students had not taken the elective emergency nursing course, and 20% had witnessed a first aid procedure. 86.7% of the students felt their first aid knowledge was inadequate. There was no statistically significant difference in knowledge of the Heimlich maneuver or attitudes toward lifelong learning before and after peer education. However, witnessing a first aid procedure had a significant impact on the desire for professional learning ($U=266.50$; $p=0.03$).

Conclusion: The findings of this study indicate that peer education did not significantly affect nursing students' knowledge of the Heimlich maneuver or their attitudes toward lifelong learning. Thus, adopting different methods and practical approaches to improve students' knowledge and skills is recommended.

Anahtar Kelimeler: Peer education, heimlich, lifelong learning, nursing, student

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE AKRAN EĞİTİMİNİN HEIMLICH MANEVRASINA VE YAŞAM BOYU ÖĞRENME BECERİLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ: GİRİŞİMSSEL BİR ÇALIŞMA

Eda Ayten Kankaya¹, Büşra Taday¹, Nurullah Aslan¹, Abdullah Yavuzel¹, Muhammet Akgün¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Yaşam boyu öğrenme, sağlık profesyonelleri için kritik bir gereklilik olup, hemşirelik öğrencilerinin bu beceriyi geliştirmesi mesleki başarıları açısından önemlidir. Ayrıca, acil durumlarda uygulanan Heimlich manevrası gibi hayati beceriler sağlık çalışanları için elzemdir. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde akran eğitiminin Heimlich manevrasına ilişkin bilgi düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme tutumları üzerindeki etkisini incelemiştir.

Yöntem: Bu çalışma, tek gruplu ön test-son test tasarımıyla yürütülen bir girişimsel araştırmadır. Mart-Temmuz 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin batısındaki bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde öğrenim gören 3. sınıf öğrencileri arasından randomize şekilde seçilen 60 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Bu süreçte, belirlenen öğrenciler akran eğitimi yoluyla diğer öğrencilere Heimlich manevrası ile ilgili eğitim vermiştir. Akran eğitimi, video gösterimleri, senaryo bazlı uygulamalar, bilgilendirici broşürler ve maketler üzerinde pratik uygulamalarla desteklenmiştir. Bu eğitim süreci, öğrencilerin Heimlich manevrasına ilişkin bilgi düzeylerini artırmayı hedeflemiştir. Ayrıca, yaşam boyu öğrenmeyi destekleyici videolar ve içerikler haftalık olarak paylaşılmış, bu sayede öğrencilerin yaşam boyu öğrenme tutumlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Veriler, eğitim öncesi ve sonrasında olmak üzere, Öğrenci Bilgi Formu, Heimlich Manevrası Bilgi Formu ve Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği ile toplanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %55'i kadın olup, yaş ortalaması 21.60±1.26'dır. %46'sı seçmeli acil hemşireliği dersini almamış, %20'si ilk yardım uygulamasına tanık olmuştur. %86.7'si ilkyardım bilgi düzeyini yetersiz bulmuştur. Akran eğitimi öncesi ve sonrası Heimlich manevrasına ilişkin bilgi puanları ve yaşam boyu öğrenme tutumlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak, ilk yardım uygulamasına tanık olmanın mesleksi öğrenme isteği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır (U=266.50; p=0.03).

Sonuç: Bu çalışmanın bulguları, akran eğitiminin hemşirelik öğrencilerinde Heimlich manevrasına ilişkin bilgi düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu nedenle, farklı yöntemler ve uygulamalı yaklaşımlar benimsenerek, öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran eğitimi, heimlich, yaşam boyu öğrenme, hemşirelik, öğrenci

Kaynakça:

1. Andrews, M., & Manning, N. (2016). A guide to peer-to-peer learning how to make peer-to-peer support and learning effective in the public sector? Effective Institutions Platform, pp: 6. Retrieved from https://www.effectiveinstitutions.org/media/The_EIP_P_to_P_Learning_Guide.pdf

2. Bahar, A., Kocacal, E., & Maras, G. B. (2022). Impact of the peer education model on nursing students' anxiety and psychomotor skill performance: A quasi-experimental study. *Nigerian journal of clinical practice*, 25(5), 677–682. https://doi.org/10.4103/njcp.njcp_1905_21
3. Choi, H. S., Lee, D. H., Kim, C. W., Kim, S. E., & Oh, J. H. (2015). Peer-assisted learning to train high-school students to perform basic life-support. *World journal of emergency medicine*, 6(3), 186.
4. Fujiwara, T., Nishimura, M., Honda, R., Nishiyama, T., Nomoto, M., Kobayashi, N., & Ikeda, M. (2011). Comparison of peer-led versus professional-led training in basic life support for medical students. *Advances in medical education and practice*, 187-191.
5. Harvey, P. R., Higenbottam, C. V., Owen, A., Hulme, J., & Bion, J. F. (2012). Peer-led training and assessment in basic life support for healthcare students: synthesis of literature review and fifteen years practical experience. *Resuscitation*, 83(7), 894–899. <https://doi.org/10.1016/j.resuscitation.2012.01.013>
6. Karaca, O., Çalışkan, S. A., Dönmez, O., & Durak, H. İ. Trakya University Medical Sağlık Alanında Yükseköğrenim Gören Öğrenciler için Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik, Güvenirlik Çalışması Lifelong Learning Attitude Scale (LILAS) for Healthcare Students in Higher Education: Development, Validity, Reliability Study. *Tıp Eğitimi Dünyası*.
7. Kesici, S., Bayrakci, Z., Birbilen, A. Z., Hanalioglu, D., Öztürk, Z., Teksam, Ö., Hüyükü, İ., Durgu, E., & Bayrakci, B. (2021). Peer Education Model for Basic Life Support Training among High School Children: A Randomized Trial. *Prehospital and disaster medicine*, 36(5), 553–560. <https://doi.org/10.1017/S1049023X21000674>
8. Korkut, S. Başer M. (2020). Students' Opinions on the Peer Education Approach in Nursing Skill Training. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(3), 414-422.
9. Markowski, M., Bower, H., Essex, R., & Yearley, C. (2021). Peer learning and collaborative placement models in health care: a systematic review and qualitative synthesis of the literature. *Journal of Clinical Nursing*, 30(11-12), 1519-1541.
10. Ojeda Rodriguez JA, Ladd M, Brandis D. Abdominal Thrust Maneuver. [Updated 2023 May 23]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2023 Jan-. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK531467/> Available from:
11. Pålsson, Y., Mårtensson, G., Swenne, C. L., Ädel, E., & Engström, M. (2017). A peer learning intervention for nursing students in clinical practice education: A quasi-experimental study. *Nurse education today*, 51, 81-87.
12. Patsaki, A., Pantazopoulos, I., Dontas, I., Passali, C., Papadimitriou, L., & Xanthos, T. (2012). Evaluation of Greek high school teachers' knowledge in basic life support, automated external defibrillation, and foreign body airway obstruction: implications for nursing interventions. *Journal of emergency nursing*, 38(2), 176–181.
13. Pavitt, M. J., Swanton, L. L., Hind, M., Apps, M., Polkey, M. I., Green, M., & Hopkinson, N. S. (2017). Choking on a foreign body: a physiological study of the effectiveness of abdominal thrust manoeuvres to increase thoracic pressure. *Thorax*, 72(6), 576–578. <https://doi.org/10.1136/thoraxjnl-2016-209540>
14. Putri, S. T., & Sumartini, S. (2021). Integrating peer learning activities and problem-based learning in clinical nursing education. *SAGE open nursing*, 7, 23779608211000262.
15. Ramadan Abouzied, W., Mohamed Elesawy, F., Hussein Abo El-maaty Mohamed, O., & Dahi Mohamed Ahmed, R. (2021). Effects of Peer Education on the Knowledge and Practice Regarding

Selected First Aid among Engineering Student's at South Valley University. *Egyptian Journal of Health Care*, 12(2), 785-800.

16. Sarıgöl Ordin, Y. , Akpınar Söylemez, B. , Deveci, Z. , Kankaya, E. A. , Çelik, B. , Yasak, K. , Bilik, Ö. , Seren İntepeler, Ş. & Duğral, E. (2022). Increasing university students attitudes towards organ donation with peer learning approach . *Journal of Basic and Clinical Health Sciences* , 6 (1) , 139-147 . DOI: 10.30621/jbachs.1001493

17. Şenyuva, E., & Akince, E. K. (2020). Is peer education an effective method of strengthening nursing education? *Journal of Human Sciences*, 17(1), 92-103. doi: <https://doi.org/10.14687/jhs.v17i1.5779>

18. Ünver, V., Akbayrak, N. (2013). Peer tutoring model in nursing education. *Dokuz Eylül University School of Nursing Electronic Journal*, 6(4), 214-217. (In Turkish) 2021;20(62):87-101

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN COMPASSION SATISFACTION AND CARE BEHAVIORS IN NURSES

Muzaffer Şenel¹, Huriye Kırmızıgöl¹, Nazlı Görmeli Kurt¹

¹Ankara Bilkent City Hospital

Abstract

Introduction and Aim: Nurses working in a busy, stressful, tense and risky environment may be affected positively or negatively by the processes, responsibilities of care and patient experiences, and this may be reflected in their care behaviors. Although studies are on caring behaviors or compassion satisfaction in nurses in the existing literature, no studies were found that discussed the concepts of compassion satisfaction and caring behaviors together. Therefore, this study aimed to determine the relationship between compassion satisfaction and caring behaviors in nurses.

Method: The cross-sectional and descriptive study was conducted in February 2023 with 141 nurses working in the adult emergency department, emergency internal medicine and surgical intensive care units of a city hospital. Approval was received from Ankara City Hospital Clinical Research Ethics Committee No. 2, dated 18.01.2023 and number E2-233158. Sociodemographic Data Form, Compassion Satisfaction Scale and Caring Behaviors Inventory-24 were used to collect data. Number, percentage, mean, standard deviation, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis Test and Spearman Correlation Analysis were used to evaluate the data collected by the researchers through face-to-face interviews.

Results: The mean age of the nurses is 30.17 ± 7.03 years, 58.2% (n:82) are women, 37.6% (n:53) are married, 77.3% (n:109) has a bachelor's degree. A moderately significant statistically significant relationship was detected between the Caring Behaviors Inventory and the Compassion Satisfaction Scale. ($r=0.621$, $p<0.05$). Assurance ($r=0.619$, $p<0.05$), Knowledge-Skill ($r=0.501$, $p<0.05$), Being Respectful ($r=0.611$, $p<0.05$) and Commitment ($r=0.582$, $p<0.05$) sub-dimensions of the Care Behaviors Inventory and the Compassion Satisfaction Scale, it was determined that there was a moderately significant positive relationship.

Conclusion: It can be said that as nurses' compassion satisfaction increases, their caring behaviors increase positively. It is recommended that the level of compassion satisfaction and caring behaviors in nurses be considered together and that programs are developed and implemented to keep compassion satisfaction high.

Anahtar Kelimeler: Nurse, caring behaviors, nursing care, compassion satisfaction.

HEMŞİRELERDE MERHAMET DOYUMU VE BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Muzaffer Şenel¹, Huriye Kırmızıgöl¹, Nazlı Görmeli Kurt¹

¹Ankara Bilkent Şehir Hastanesi

Özet

Giriş ve Amaç: Yoğun, stresli, gergin, riskli bir ortamda çalışan hemşireler süreçlerden, bakımın getirdiği sorumluluklardan ve hasta deneyimlerinden olumlu ya da olumsuz etkilenebilmekte, bu durum bakım davranışlarına yansıyabilmektedir. Mevcut literatürde hemşirelerde bakım davranışları veya merhamet doyumunu üzerine çalışmalar yapılmasına rağmen, merhamet doyumunu ve bakım davranışları kavramlarının birlikte ele alındığı çalışmaya rastlanmadı. Bu nedenle, bu çalışma hemşirelerde merhamet doyumunu ve bakım davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan araştırma 2023 yılı Şubat ayında bir şehir hastanesinde yetişkin acil serviste, acil dahiliye ve cerrahi yoğun bakımlarda çalışan 141 hemşire ile yürütüldü. Ankara Şehir Hastanesi Klinik Araştırmalar 2 Nolu Etik Kuruldan 18.01.2023 tarih ve E2-233158 sayı ile onay alındı. Verilerin toplanmasında Sosyodemografik Veri Formu, Merhamet Doyumu Ölçeği ve Bakım Davranışları Ölçeği-24 kullanıldı. Araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanan verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis Testi ve Spearman Korelasyon Analizi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 30,17±7,03 yıl, %58,2'si (n:82) kadın, %37,6'sı (n:53) evli, %77,3'ü (n:109) lisans mezunudur. Bakım Davranışları Ölçeği ile Merhamet Doyumu Ölçeği arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptandı. ($r=0,621$, $p<0,05$). Bakım Davranışları Ölçeği alt boyutlarından Güvence ($r=0,619$, $p<0,05$), Bilgi-Beceri ($r=0,501$, $p<0,05$), Saygılı Olma ($r=0,611$, $p<0,05$) ve Bağlılık ($r=0,582$, $p<0,05$) ile Merhamet Doyumu Ölçeği arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi.

Sonuç: Hemşirelerin merhamet doyumunu artıka bakım davranışlarının olumlu olarak arttığı söylenebilir. Hemşirelerde merhamet doyumunu ve bakım davranışları düzeyinin birlikte ele alınması, merhamet doyumunun yüksek tutulmasına yönelik programların geliştirilmesi ve yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, bakım davranışları, hemşirelik bakımı, merhamet doyumunu.

THE EFFECT OF CRITICAL THINKING TENDENCIES OF NURSING STUDENTS ON INDIVIDUAL INNOVATION LEVELS

Esra Doğan Yılmaz¹, Kamile Kırca²

¹Kırıkkale University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Fundamentals of Nursing

²Kırıkkale University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Internal Medicine Nursing

Aim: This study was conducted to determine the effect of critical thinking tendencies of nursing students on individual innovation levels.

Method: The descriptive-correlation research was completed between May and June 2022 with 373 (80.7%) students studying in the nursing department of a university and agreeing to participate in the study. Data were collected with the Descriptive Characteristics Form, Individual Innovation Scale(IIS) and Critical Thinking Dispositions Scale(CTDS). Ethics committee approval, institutional permission and students' consent were obtained.

Results: The average age of the students was 20.49±1.59, 26% were in their 3rd year, and 85% said they liked the nursing profession. 72.7% of the students stated that they participated in social activities, 46.9% in scientific activities, 28.4% followed a scientific publication, 83.9% thought that critical thinking was necessary in care, and 90.1% thought that innovation was necessary in care. The students' IIS score averages were 63.12±8.41, and their CTDS score averages were 197.06±25.80. The IIS scores of the students who were in the 2nd year, participated in social and scientific activities, and followed a scientific publication were found to be significantly higher ($p<0.05$). The scores of both scales of the students who thought that innovation and critical thinking should be used in maintenance were found to be significantly higher ($p<0.05$). It was determined that there was a positive, weakly significant relationship between the students' critical thinking tendencies and their individual innovativeness levels($r=0.287$, $p<0.000$). It was also determined that critical thinking predicted 8% of individual innovation($r^2=0.082$, $p<0.000$).

Conclusion: It was determined that the students' individual innovation levels were "skeptical" and their critical thinking tendencies were above average. The students' critical thinking tendencies increased their individual innovation levels, albeit weakly, and explained 8%. It is recommended that students' educational experiences that will positively develop their critical thinking and individual innovation approaches should be increased.

Anahtar Kelimeler: Critical thinking, individual innovation, nursing students.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNİN BİREYSEL YENİLİKÇİLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Esra Doğan Yılmaz¹, Kamile Kırca²

¹Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları
Ana Bilim Dalı

²Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları
Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Giriş ve Amaç: Eleştirel düşünme becerisi hemşirelik öğrencilerinin yenilikçi düşüncelerinin geliştirilmesine ve inovatif uygulamaları bakım sürecine entegre etmelerine katkı sağlayabilir. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin bireysel yenilikçilik düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı olan araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören öğrenciler (462) oluşturmuş, gönüllü olarak katılmayı kabul eden 373 (%80,7) öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Veriler Tanıtıcı Özellikler Formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ) ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (EDEÖ) ile Mayıs-Haziran 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Etik kurul onayı, kurum izni ve öğrencilerin onamı alınmıştır. Veriler SPSS 22 programında Mann Whitney U, Kruskal Wallis, Spearman Korelasyon Katsayısı ve Linear regresyon analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20,49±1.59 olup, %26'sı 3. sınıfta eğitim görmektedir, yarısından fazlası (%54,2) bölüme kısmen isteyerek geldiğini, %85'i ise hemşirelik mesleğini sevdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %72,7'si sosyal etkinliklere, %46,9'u bilimsel etkinliklere katıldığını, %28,4'ü bilimsel bir yayın takip ettiğini, %83,9'u bakımda eleştirel düşünmenin gerekli olduğunu, %90,1'i bakımda inovasyonun gerekli olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Öğrencilerin BYÖ puan ortalamaları 63,12±8,41, EDEÖ puan ortalamaları ise 197,06±25,80 olarak bulunmuştur. 2. sınıf olan, sosyal ve bilimsel etkinliklere katılan, bilimsel bir yayın takip eden öğrencilerin BYÖ puanları anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (p<0.05). Mesleği sevdiğini ifade eden öğrencilerin EDEÖ puanları anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (p<0.05). Bakımda inovasyonun ve eleştirel düşünmenin kullanılmasını gerektiğini düşünen öğrencilerin her iki ölçek puanları da anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (p<0.05). Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (r=0.287, p<0.000). Ayrıca eleştirel düşünmenin bireysel yenilikçiliğin %8'ini yordadığı belirlenmiştir (r²=0.082, p<0.000).

Sonuç: Araştırmada öğrencilerin bireysel yenilikçilik düzeylerinin “kuşkucu”, eleştirel düşünme eğilimlerinin ise ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri, bireysel yenilikçilik düzeylerini zayıf da olsa arttırmakta ve %8 oranında açıklamaktadır. Öğrencilerin eleştirel düşünme ve bireysel yenilikçilik yaklaşımlarını olumlu yönde geliştirecek eğitim yaşantılarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel yenilikçilik, eleştirel düşünme, hemşirelik öğrencileri.

TALENT MANAGEMENT IN NURSING: A SYSTEMATIC REVIEW

Nagihan Köroğlu Kaba¹, Emine Apaydın¹

¹Bayburt University

Introduction and Objective: This systematic review study was conducted to identify and systematically examine the studies on talent management in nursing.

Method: Randomised controlled, non-randomised controlled, cohort, prospective/retrospective observational, cross-sectional and longitudinal studies with a sample of nurses, published in English and Turkish languages without any time limit and whose full text could be accessed were included in the study. Scopus, EBSCO-Host, ScienceDirect and Web of Science electronic databases were searched between June-July 2024 for the key words ‘talent’, ‘talent management’, ‘human resource management’, ‘social capital’, ‘nurse’, ‘nursing’, ‘health professional’, ‘health worker’, ‘registered nurse’, ‘nurse manager’. Searches, selection of articles, data extraction and quality assessment were performed independently by two authors. The Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses reporting guide was used to summarise methods and report findings. The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools were used to assess the methodological quality of included studies.

Results: The search yielded 4455 articles. Duplicate studies were excluded from the search, and 10 studies that met the inclusion criteria were analysed after title, abstract and full text screening.

Conclusion: Existing studies address the relationship between talent management in nursing and job satisfaction and engagement, organisational commitment, employee performance, innovative work behaviour, career orientation, turnover and retention intention. The literature on talent management in nursing has a medium methodological quality, which is generally descriptive / cross-sectional. Therefore, designing studies that address talent management practices in nursing with experimental methods may contribute to the expansion of evidence in this research area.

Anahtar Kelimeler: nursing, systematic review, talent, talent management

HEMŞİRELİKTE YETENEK YÖNETİMİ: SİSTEMATİK DERLEME

Nagihan Köroğlu Kaba¹, Emine Apaydın¹

¹Bayburt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu sistematik derleme çalışması, hemşirelikte yetenek yönetimi ile ilgili çalışmalarını belirlemek ve sistematik olarak incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmaya zaman sınırı yapılmaksızın İngilizce ve Türkçe dillerinde yayınlanan, hemşire örneklemleri ile randomize kontrollü, randomize olmayan kontrollü, kohort, prospektif/retrospektif gözlemsel, kesitsel ve uzunlamasına olarak yürütülen ve tam metnine ulaşılabilen çalışmalar dahil edilmiştir. Anahtar kelimeler “talent”, “talent management”, “human resource management”, “social capital”, “nurse”, “nursing”, “health professional”, “health worker”, “registered nurse”, “nurse manager” olmak üzere Scopus, EBSCO-Host, ScienceDirect ve Web of Science elektronik veri tabanları Haziran-Temmuz 2024 tarihleri arasında taranmıştır. Taramalar, makalelerin seçimi, veri çekme ve kalite değerlendirme işlemleri iki yazar tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir. Yöntemleri özetlemek ve bulguları raporlamak için Sistematik İncelemeler ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama Ögeleri bildirim kılavuzu kullanılmıştır. Dahil edilen çalışmaların metodolojik kalitesini değerlendirmek için Joanna Briggs Enstitüsü Kritik Değerlendirme araçları kullanılmıştır.

Bulgular: Tarama neticesinde 4455 makaleye ulaşılmıştır. Tekrarlayan çalışmalar araştırmadan ayıklanmış, başlık, özet ve tam metin elemesinden sonra dahil edilme kriterlerini karşılayan 10 çalışma incelenmiştir.

Sonuç: Mevcut çalışmalar hemşirelikte yetenek yönetimi ile iş tatmini ve katılımı, örgütsel bağlılık, çalışan performansı, yenilikçi iş davranışı, kariyer yönelimi, mesleki devir ve elde tutma niyeti arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Hemşirelikte yetenek yönetimi ile ilgili literatür genel olarak tanımlayıcı/kesitsel olarak yürütülen orta metodolojik kaliteye sahiptir. Bu nedenle hemşirelikte yetenek yönetimi uygulamalarını deneysel yöntemlerle ele alan çalışmalar tasarlamak bu araştırma alanındaki kanıtların genişlemesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, sistematik derleme, yetenek, yetenek yönetimi

EVALUATION OF THE EFFECT OF DISASTER PREPAREDNESS EDUCATION GIVEN TO HEALTH SCIENCES STUDENTS

Aziz Aslanođlu², Nurcan Bilgiç¹

¹World Peace University, Nicosia, TRNC

²Vision College, Vision of Dentistry and Nursing - Riyadh, Saudi Arabia

Introduction and Aim: The purpose of this research is to evaluate the effect of disaster preparedness education given to health sciences students.

Method: The research is a quasi-experimental study based on the single group pretest-posttest model. The population of this research consisted of students (N = 720) who were studying at a faculty in the TRNC and who were actively registered for the 2022-2023 Spring semester. Since the universe was accessible, no sample selection was made. 83.3% of the universe has been reached. Research data were collected by face-to-face interviews. In the collection of data, information form for students and the Disaster Preparedness Scale were used. The training was given using course training materials and video films explaining the disaster, its stages and what to do for preparation. Training was given using the university's distance education platform, in 8 lessons for a total of 16 hours. To evaluate the effectiveness of the training, a pretest was administered to the students before the training and a posttest was administered 3 months after the training intervention. SPSS package program was used to analyze the data.

Results: It was determined that Turkish and international students are mostly in the 21-22 age group (37.7-29.1%), two-thirds of them are women and nursing students. It was determined that Turkish students experienced more earthquakes than international students (79.6%), were not prepared for emergencies and disasters, and did not have an individual disaster kit (p<.005). The average score of the students on the Disaster Preparedness Scale before the training was 29.37±7.42; It was found to be 43.37±6.43 after training.

Conclusion: Within the scope of social awareness activities, training and drills should be provided to all individuals to improve disaster awareness. Using different methods such as simulators and case studies in training will contribute to improving disaster preparedness levels.

Anahtar Kelimeler: Disaster, Disaster preparedness, Student

SAĞLIK BİLİMLERİ ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN AFETLERE HAZIRBULUNUŞLUK EĞİTİMİNİN ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aziz Aslanoğlu², Nurcan Bilgiç¹

¹Dünya Barış Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC

²Vision College, Vision of Dentistry and Nursing - Riyad,S.Arabistan

Giriş ve Amaç: Bu araştırmanın amacı, Sağlık bilimleri öğrencilerine verilen afetlere hazırbulunuşluk eğitiminin etkisinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Araştırma tek grup ön test-son test modeline dayalı yarı deneysel çalışmadır. Bu araştırmanın evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bir üniversitenin sağlık bilimlerine bağlı fakülte ve yüksekokulunda eğitim gören, 2022-2023 Bahar dönemine aktif kayıt yaptıran Türkçe ve İngilizce bölümündeki öğrencileri (N=720) oluşturdu. Evren ulaşılabilir olduğu için örneklem seçimine gidilmemiştir. Evrenin %83.3'üne ulaşıldı. Araştırma verileri yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Verilerin toplanmasında literatür doğrultusunda hazırlanan öğrencileri tanıtıcı bilgi formu ve Afet Hazırbulunuşluk Ölçeği kullanıldı. Eğitimler afet ve afetin aşamaları ile hazırbulunuşluk için yapılacakları içeren ders eğitim materyalleri ve video filmleri kullanılarak verildi. Eğitimler üniversiteye ait uzaktan eğitim platformu kullanılarak, 8 ders toplam 16 saat olarak verildi. Eğitimin etkinliğini değerlendirmek için öğrencilere eğitim öncesi öntest ve eğitim girişiminden 3 ay sonra son test uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerden Türk ve uluslararası öğrencilerin en fazla 21-22 yaş grubunda (%37.7-29.1), üçte ikisi kadın ve hemşirelik bölümü öğrencisi olduğu bulunmuştur. Türk öğrencilerin uluslararası öğrencilere göre daha fazla deprem yaşadığı (%79.6), acil durumlara ve afetlere hazırlıklı olmadıkları, bireysel afet çantasına sahip olmadıkları saptanmıştır (p<.005). Eğitim öncesi Afet Hazırbulunuşluk Ölçeği puan ortalaması 29.37±7.42; eğitim sonrası 43.37±6.43 bulunmuştur. Eğitim sonrasında afete hazırbulunuşluk ortalamaları anlamlı olarak artmıştır. Eğitim öncesi karşılaştıkları fiziksel, psikososyal problemlerinin sıklığı eğitim sonrasında anlamlı olarak azalmıştır.

Sonuç: Öğrencilerin eğitim öncesinde afete hazırbulunuşluk düzeylerinin orta düzeyde olduğu, fiziksel ve psikososyal sorunlar yaşadıkları, sonrasında ise afet öncesi ve sonrasında afetin etkilerinden korunma yöntemlerini öğrendikleri için afete hazırbulunuşluk düzeylerinin arttığı, fiziksel ve psikososyal sorunlarının azaldığı saptanmıştır. Toplumsal farkındalık çalışmaları kapsamında tüm bireylere afet bilincini geliştirmek üzere eğitimler ve tatbikatlar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Hazırbulunuşluk, Öğrenci

Kaynakça 1. Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Kasım – 2014. Erişim Tarihi: <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>

2. Okyay, P., Öntaş, E. Afetler ve Halk Sağlığı. İçinde: Dedeoğlu, N. Afetler:Tanımlar, Kavramlar, Sınıflamalar.Ankara 2023;ss:5-11.

3. Zorn M. (2017). Natural disaster and less developed countries. In: Pelc S, Koderman M, editors. Nature, Tourism and Ethnicity as Drivers of (De)Marginalization. Perspectives on Geographical Marginality. Switzerland: Springer Nature; 2017. p. 59–78.
4. World Health Organization. Environmental health and emergency. Available at: <https://www.who.int/environmental_health_emergencies/en/>; 2023
5. Braveman P, Gruskin S.(2003). Defining equity in health. Journal of Epidemiology and Community Health 2003;57(4):254. DOI: 10.1136/jech.57.4.254.
6. Songwathana, P., Timalsana, R. (2021). Disaster preparedness among nurses of developing countries: An integrative review. International Emergency Nursing. Vol.55
7. United Nations. United Nations Office For Disaster Risk Reduction Terminology on Disaster Risk Reduction. 2009.
8. Şentuna, B.,Çakı,F. (2020). A Scale Development Study in Balıkesir Sampling: Disaster Preparedness Scale. Issue 31, Volume 11, Year 2020-3, 1959-1983, DOI: 10.31198/idealkent.728896
9. Rañeses, M. K., Chang-Richards, A., Richards, J., & Bubb, J. (2018). Measuring the level of disaster preparedness in Auckland. Procedia Engineering, 212, 419-426.
10. Rebmann, T., Wang, J., Reddick, D., Swick, Z., Minden-Birkenmaier, C. (2013). Healthcare Versus Non-Healthcare Businesses' Experiences During The 2009 H1N1 Pandemic: Financial impact, Vaccination Policies, and Control Measures Implemented. Am J Infect Control. 41: e49-54.
11. Titko,M., Ristvej,J. (2020). Assessing Importance of Disaster Preparedness Factors for Sustainable Disaster Risk Management: The Case of the Slovak Republic. Sustainability 2020, 12, 9121; doi:10.3390/su12219121 www.mdpi.com/journal/sustainability
12. Ünal, S., Ada, M., Gönen, T., Yıldırım, H.(2022). Uşak İlinin Afet Farkındalığı ve Afete Karşı Hazırlık Durum Araştırması. Uşak Üniversitesi Fen ve Doğa Bilimleri Dergisi 113-125 2022 (2).
13. Gündüz, T., Akyüz, HÖ. The Evaluation Of The Status Of Emergency Health Care Workers About Disaster Awareness-The Batman Example. Journal of Pre-Hospital August 2022, 7(2), 191-206. DOI; 10.54409/hod.1111451
14. Arslanoğlu, a., Erdoğan,M., Düdükçü,Y., Keçeli, S. (2023). Individual Preparedness for Emergency Disasters Based on the Health Belief Model and Factors Affecting These. Journal of Disaster and Risk 6(2), 2023, (367-390)
15. Li,J., Xia,H., Qin,Y., Fu,P., Guo, X., Li,R., Zhao, X. (2022). Web GIS for Sustainable Education: Towards Natural Disaster Education for High School Students, Web GIS for Sustainable Education: Towards Natural Disaster Education for High School Students. Sustainability 2022, 14, 2694. <https://doi.org/10.3390/su14052694>
16. Dikmenli, Y., Yakar, H. (2019). Examining of Preservice Teachers' Disaster Awareness Levels. YYU Journal of Education Faculty, 2019; 16(1):386-416. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2019.130>
17. Tercan, B. & Şahinöz, S. (2021). Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Personelin Afetlere Hazırlık Algılarını Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme: Metodolojik Bir Çalışma. Hastane Öncesi Dergisi, 6(3), 367-379. Doi: 10.54409/hod.995792.
18. Tercan, B. (2022). Investigation of Individuals' Preparedness for Disaster. Journal of Disaster and Risk 5(1), 2022, (261-269) e-ISSN: 2636-8390 DOI: 10.35341/afet.1063790

20. Martono M, Nursalam N, Satino S, Efendi F, Bushy A. Indonesian nurses' perception of disaster management preparedness. *Chin J Traumatol.* 2019;22(1): 41–6.
<https://doi.org/10.1016/j.cjtee.2018.09.002>
  21. International Council of Nurses. New ICN report aims to improve nurses' disaster preparedness, response and recovery. Available at: <<https://www.icn.ch/news/new-icn-report-aims>>; 2019.
  22. Brewer,CA., Hutton, A., Hammad, KS., Geale, SK. A feasibility study on disaster preparedness in regional and rural emergency departments in New South Wales: Nurses self-assessment of knowledge, skills and preparation for disaster management. *Australasian Emergency Care* 23 (2020) 29–36.
  23. Nilsson J, Johansson E, Carlsson M, Florin J, Leksell J, Lepp M, et al. Disasternursing: self-reported competence of nursing students and registered nurses,with focus on their readiness to manage violence, serious events anddisasters. *Nurs Educ Pract* 2016;17:102–8.
  24. Hodge A, Miller E, Skaggs M. Nursing self-perceptions of emergencypreparedness at a rural hospital. *J Emerg Nurs* 2017;43(1):10–4.
  25. Tüfekçi,Ö.K. (2023). Depremlerde Hazırbulunuşluk Senaryoları ve Hazırbulunuşluğa Yönelik Bir Model Önerisi. Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası için Akademik Öneriler Editörler: Doç. Dr. Musa Öztürk - Doç. Dr. Mustafa Kırca.ss: 37-46.
- ISBN (PDF): 978-975-447-613-2 DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub99>

INVESTIGATION OF NURSING DEPARTMENT STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS BRAIN DRAIN: A CROSS- SECTIONAL STUDY

İsmet Kozan¹, Hatice Ağralı¹

¹Suleyman Demirel University

Introduction and Aim: It is seen that brain drain is increasing in health and other sectors in Turkey as well as in world. The role of nurses in rapidly increasing brain drain in field of health has become a situation that can affect the health policies of countries. Especially when factors such as rapidly advancing technology, the speed of information dissemination and need for qualified labour force are taken into consideration, it becomes clear that countries should pay more attention to this issue. The aim of this study was to determine the opinions and attitudes of nursing students about brain drain.

Method: A descriptive and cross-sectional study was conducted between March and June 2024 with 300 nursing students who agreed to participate in study. Data were collected using Personal Information Form including sociodemographic characteristics and 16-item Attitude Towards Brain Drain Scale (ATBS). Percentage, mean, nonparametric tests and multiple linear regression analysis were performed using SPSS 22.0 software.

Results: The mean total score of nursing students who participated in study was 56.73 ± 11.21 . It was observed that the perception of brain drain changed according to factors such as age, foreign language level, place of birth and place of residence for a long time ($p < 0.05$). The age of students is positively and at low level related to their attitudes towards brain drain. A statistically significant relationship was also found between attitudes towards brain drain and those who were born in city centre and those who resided in the city centre for a long period of their lives ($p < 0.05$).

Conclusion: In study, it was seen that nursing students had positive attitudes towards brain drain and their tendencies towards brain drain increased and their attitudes were affected by variables of age, foreign language level, place of birth and place of residence for a long time.

Anahtar Kelimeler: attitude, brain drain, nursing, student nurse

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN BEYİN GÖÇÜNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

İsmet Kozan¹, Hatice Ağralı¹

¹Süleyman Demirel Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de sağlık ve diğer sektörlerde beyin göçünün artmakta olduğu görülmektedir. Sağlık alanında hızla artan beyin göçünde hemşirelerin rolü, ülkelerin sağlık politikalarını da etkileyebilecek bir duruma gelmiştir. Özellikle hızla ilerleyen teknoloji, bilginin yayılma hızı ve nitelikli iş gücüne duyulan ihtiyaç gibi faktörler göz önüne alındığında, ülkelerin bu konuya daha fazla önem vermeleri gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik bölümü öğrencilerinin beyin göçüne ilişkin görüş ve tutumlarını belirlemektir.

Yöntem: Çalışma, Mart-Haziran 2024 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden 300 hemşirelik bölümü öğrencisiyle tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapıldı. Veriler, sosyodemografik özellikleri içeren Kişisel Bilgi Formu ile 16 maddeden oluşan Beyin Göçüne Yönelik Tutum Ölçeği (BGYTÖ) kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde SPSS 22.0 programı kullanılarak yüzdellik, ortalama, nonparametrik testler ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelik bölümü öğrencilerinin BGYTÖ toplam puan ortalaması $56,73 \pm 11,21$ olduğu görüldü. Öğrencilerin yaş, yabancı dil seviyesi, doğum yeri ve uzun süredir ikamet ettikleri yer değişkenleri gibi faktörlere göre beyin göçü algısının değiştiği görülmüştür ($p < 0,05$). Öğrencilerin yaşları beyin göçüne yönelik tutumları ile pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkilidir ($r = 0,201$; $p = 0,000$). Beyin göçüne yönelik tutum ile il merkezinde doğanlar ve yaşamının uzun bir süresinde il merkezinde ikamet edenler arasında da istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < 0,05$). İl merkezi ile ilçede doğanlar arasında anlamlı ilişki bulunmakta olup beyin göçüne yönelik tutum puanları il merkezinde doğanlarda daha yüksektir. Yabancı dil seviyesi iyi ve çok iyi olan ve yurt dışında hemşire olarak çalışmaya ilişkin bilgisi olan öğrencilerin beyin göçüne yönelik tutumları anlamlı şekilde daha yüksektir.

Sonuç: Çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin beyin göçüne ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları ve beyin göçüne ilişkin eğilimlerinin arttığı ve tutumlarının yaş, yabancı dil seviyesi, doğum yeri ve uzun süredir ikamet ettikleri yer değişkenlerinden etkilendiği görüldü.

Anahtar Kelimeler: tutum, beyin göçü, hemşirelik, öğrenci hemşire

Kaynakça: Öncü, E., Selvi, H., Vayisoğlu, S.K. ve Ceyhan, H. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde Beyin Göçüne Yönelik Tutum Ölçeği geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Cukurova Med J, 43(1), 207-215.

Seven, A., & Adadioğlu, Ö. (2022). Nursing Students' Attitudes Towards Brain Drain in Turkey: A Cross-Sectional Study. Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences, 14(1).

Kizito, S., Mukunya, D., Nakitende, J., Nambasa, S., Nampogo, A. ve Kalyesubula, R. (2015). Career intentions of final year medical students in Uganda after graduating: The burden of brain drain career choice, professional education and development. BMC Med Educ. 15, 1-7.

Turan, F. D. (2021). Hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin beyin göçüne yönelik tutumlarının yordayıcısı olarak kariyer karar verme ve kariyer karar verme yetkinlikleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(4), 828-841.

HETEROSEXUAL WOMEN OF MULTI-FACTOR ATTITUDES TOWARDS CONDOMS IN PREVENTING HIV/AIDS AND SEXUALLY TRANSMITTED INFECTIONS: A CROSS- SECTIONAL STUDY IN TÜRKİYE

Zehra Çerçer¹, Emine Aksüt Akçay², Ferhat Aslan³

¹Gaziantep İslam Science and Technology University, Faculty of Health Sciences,
Department of Midwifery, Gaziantep, Türkiye

²Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Health Sciences, Department of
Midwifery, Kahramanmaraş, Türkiye

³Gaziantep İslam Science and Technology University, Faculty of Medicine, Department of
Obstetrics and Gynaecology, Gaziantep, Türkiye

Introduction and Aim: Despite the efficacy of condoms in the prevention of HIV/AIDS and sexually transmitted infections (STIs), data on condom use among heterosexual Turkish women are scarce. This research aimed to ascertain the relationship between socio-demographic variables, sexual experience characteristics, and the Multi-Factor Attitude toward Condoms in heterosexual women with regard to the prevention of HIV/AIDS and STIs.

Method: This cross-sectional study was conducted with 203 women who applied to the gynaecology outpatient clinic of a state hospital between July and October 2023. Data were collected using the "Personal Information Form" and the "Multi-Factor Attitude Toward Condoms Scale" (MFACS) of the Semantic Differential Type. In addition to descriptive statistical tests, Independent Samples t test, One-way analysis of variance and Pearson correlation, multiple linear regression was used for significant variables. Institutional permission and ethics committee approval were obtained before the research was conducted.

Results: The MFACS score for women was 53.49 ± 16.09 . Six predictor variables (education level, family type, condom awareness, who should use condoms, situations in which condom use is effective, condom use during last sexual intercourse) were found to have a significant relationship with MFACS ($R^2=0.506$; $F=11.249$; $p< 0.05$). The regression analysis revealed that condom awareness was the variable with the greatest impact, while education level was the least influential ($\beta=9.786$, $p=0.241$; $\beta=-4.248$, $p=0.008$, respectively).

Conclusion: The multifactorial attitudes of women toward condoms were found to be above the mean. Sociodemographic and sexual experience characteristics were associated with MFACS. In order to develop positive attitudes toward condoms in the fight against HIV/AIDS and STIs, it is essential to obtain adequate knowledge of individual-specific variables. The results of the study provide information for health professionals to plan strategies to help women develop positive attitudes towards condoms for HIV/AIDS and STI prevention.

Anahtar Kelimeler: HIV/AIDS, condoms, attitudes, heterosexual women

HETEROSEKSÜEL KADINLARIN HIV/AIDS VE CİNSEL YOLLA BULAŞAN ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİNDE PREZERVATİFE YÖNELİK ÇOK FAKTÖRLÜ TUTUMLARI: TÜRKİYE'DE KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Zehra Çerçer¹, Emine Aksüt Akçay², Ferhat Aslan³

¹Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü,
Gaziantep, Türkiye

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü,
Kahramanmaraş, Türkiye

³Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve
Doğum Anabilim Dalı, Gaziantep, Türkiye

Giriş ve Amaç: HIV/AIDS ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların (CYBE) önlenmesinde prezervatifin etkinliğine rağmen, heteroseksüel Türk kadınlarda prezervatif kullanımına ilişkin veriler yetersizdir. Bu araştırmanın amacı HIV/AIDS ve CYBE'lerin önlenmesinde, heteroseksüel kadınların sosyo-demografik değişkenleri ve cinsel deneyim özellikleriyle prezervatife yönelik çok faktörlü tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Araştırma, kesitsel nitelikte olup, Temmuz-Ekim 2023 tarihleri arasında bir devlet hastanesinin jinekoloji polikliniğine başvuran 203 kadın ile yürütüldü. Veriler, “Kişisel Bilgi Formu” ve semantik farklılıklar tipinde olan “Prezervatife Yönelik Çok Faktörlü Tutum” (PYÇFT) ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiksel testler, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi ve Pearson korelasyona ek olarak, önemli değişkenler için çoklu doğrusal regresyon kullanıldı. Araştırma yürütülmeden önce kurum izni ve etik kurul onayı alındı.

Bulgular: Kadınların PYÇFT puanının $53,49 \pm 16,09$ olduğu bulundu. Altı adet yordayıcı değişkenin (eğitim düzeyi, aile tipi, prezervatif farkındalığı, prezervatifi kimler kullanmalı, prezervatif kullanımının etkili olduğu durumlar, son cinsel ilişkide prezervatif kullanma durumu) PYÇFT ile anlamlı ilişki sergilediği görüldü ($R^2=0,506$; $F=11,249$; $p<0,05$). Regresyon analizi, prezervatif farkındalığının en yüksek etkiye sahip değişken olduğunu, eğitim düzeyinin ise en az etkili değişken olduğunu ortaya koymuştur (sırasıyla $\beta=9,786$, $p=0,241$; $\beta=-4,248$, $p=0,008$).

Sonuç: Kadınların prezervatife yönelik çok faktörlü tutumları ortalama değerin üzerinde bulundu. Sosyo-demografik ve cinsel deneyim özellikleri, prezervatife yönelik tutumlarıyla ilişkiliydi. HIV/AIDS ve CYBE'ler ile mücadelede prezervatife yönelik olumlu tutum geliştirilmesinde, bireye özgü değişkenler hakkında yeterli bilgi sahibi olunmalıdır. Araştırmanın sonuçları, sağlık profesyonellerine, kadınların HIV/AIDS ve CYBE'nin önlenmesi için prezervatife yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerinde yardımcı olacak stratejileri planlamaları için bilgi sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: HIV/AIDS, prezervatif, tutumlar, heteroseksüel kadınlar

THE EFFECT OF MUSIC LISTENED DURING CHEMOTHERAPY ON DEPRESSION, ANXIETY, STRESS LEVELS AND CHEMOTHERAPY SYMPTOMS

Merve Silgan¹, Şenay Öztürk²

¹Maltepe University Faculty of Medicine Hospital/ Ward Nurse/ İstanbul/ Türkiye

²Maltepe University School of Nursing/ Doctor Faculty Member/ İstanbul/ Türkiye

Introduction and Aim: Chemotherapy treatment is a process that brings many complications. Depending on the treatment, the patient may experience physical and mental symptoms. Mental symptoms include depression, stress and anxiety. The aim of this study was to determine the effect of music played during chemotherapy on depression, anxiety, stress levels and chemotherapy symptoms.

Method: This study is a randomized controlled experimental study. The population and sample of the study consisted of 24 intervention group and 25 control group patients receiving outpatient chemotherapy at Maltepe University Faculty of Medicine Hospital. The intervention was administered 4 times in total, i.e. 4 sessions, once a week until the patients completed 1 cycle. Depression, Anxiety, Stress Scale (DASS -42) was administered to the patients in the intervention group in the first week and the last week, and Edmontan Symptom Diagnostic Scale (ESDS) was administered every week. Music was played once a week for 4 weeks during chemotherapy. After the fourth week, the scales were administered again. In the control group, the scales were administered before chemotherapy treatment, no intervention was made during chemotherapy, the ETSS was administered once a week, and the DASS-42 scales were administered again at the end of the fourth week.

Results: In the evaluation of depression, anxiety and stress symptoms, there was no significant difference between the intervention and control group scores in the first measurement, but there was a significant difference between the last measurements. At the end of the first week, the intervention had a positive effect on all symptoms except changes in skin and nails and numbness in the hands.

Conclusion: It was observed that music played during chemotherapy was effective in depression, anxiety and stress, pain, fatigue, nausea, insomnia and loss of appetite, but not in skin changes and mouth wound symptoms.

Anahtar Kelimeler: Nursing, music concert, depression, anxiety, chemotherapy

KEMOTERAPİ SIRASINDA DİNLETİLEN MÜZİĞİN DEPRESYON, ANKSİYETE, STRES DÜZEYLERİ VE KEMOTERAPİ SEMPTOMLARINA ETKİSİ

Merve Silgan¹, Şenay Öztürk²

¹Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi / Servis Hemşiresi/ İstanbul/ Türkiye

²Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu/ Dr. Öğretim Üyesi/ İstanbul/ Türkiye

Giriş ve Amaç: Kemoterapi tedavisi beraberinde birçok komplikasyonu getiren bir süreçtir. Tedaviye bağlı olarak hastada fiziksel ve ruhsal semptomlar yaşanabilmektedir. Ruhsal semptomlar arasında depresyon, stres ve anksiyete yer almaktadır. Kemoterapi tedavisi gören hastanın; biyofizyolojik ve psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasında, semptomlarla baş etmesine ve rahatlamasına yardımcı olmak amacıyla hemşirelerin, müzik dinletisinden yararlandığı belirtilmektedir. Bu çalışmadaki amaç, kemoterapi sırasında dinletilen müziğin depresyon, anksiyete, stres düzeyleri ve kemoterapi semptomlarına etkisini belirlemektir.

Yöntem: Bu çalışma randomize kontrollü deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın evren ve örneklemini; Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde ayaktan kemoterapi gören 24 müdahale gruplu ve 25 kontrol gruplu hastalar oluşturmuştur. Uygulama, hastalar 1 kürü yani 4 seansı tamamlayana dek haftada 1 kez olmak üzere toplam 4 kez uygulandı. Müdahale grubundaki hastalara uygulamaya başlamadan önce Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği (DASS -42) ilk hafta ve son hafta uygulanırken Edmontan Semptom Tanılama Ölçeği (ETSÖ) ise her hafta uygulandı. 4 hafta boyunca haftada 1 kez kemoterapi sırasında müzik dinletildi. Dördüncü hafta sonrasında ise tekrar ölçümler uygulandı. Kontrol grubundaki hastalara ise kemoterapi tedavisi öncesinde ölçümler uygulanarak, kemoterapi sırasında herhangi bir girişimde bulunulmadı ve haftada 1 kez ETSÖ ve dördüncü hafta sonunda DASS-42 ölçümleri tekrar uygulandı.

Bulgular: Araştırmamızda depresyon, anksiyete ve stres bulgularına ilişkin değerlendirmeler sonucunda ilk ölçümde müdahale ve kontrol grubu puanları istatistiksel açıdan incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmamışken son ölçümler arası incelemelerde ise anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Müzik dinletisinin kemoterapi semptomlarına etkisi bir haftalık aralıklarla değerlendirildiğinde; ilk hafta sonunda cilt ve tırnaklarda değişim, ellerde uyuşma haricinde neredeyse tüm semptomlar üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir.

Sonuç: Kemoterapi sırasında dinletilen müziğin depresyon, anksiyete ve stresi azaltmada etkili olduğu ve kemoterapi semptomlarından olan ağrı, yorgunluk, bulantı, üzüntü, endişe, uykusuzluk, iştahsızlık, kendini iyi hissetme ve nefes darlığı semptomlarında müzik dinletisinin etkili olduğu saptanmış ancak cilt ve tırnaklarda değişiklik, ağızda yara ve ellerde uyuşma puanlarında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, müzik dinletisi, depresyon, anksiyete, kemoterapi

Kaynakça: Buzlu, S., Daştan, N. B. ve Aydoğdu, A. (2015). *Anksiyete. İçinde G. Can (Ed.), Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus 2014*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 281-298.

Erdoğan, G. Y. (2011). *Kemoterapi alan kanser hastalarında semptomların değeriendirilmesi ve semptom yönetiminde eğitimin rolü*. (Yayın no. 293417) [Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>

Hintistan, S., Pekmezci, H., Nural, N., ve Güner, S. G. (2015). Kemoterapi alan hastalarda psikolojik semptomlar. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 4(1), 1-9.

Kurt, T. (2018). *Yoğun bakım hastalarını mekanik ventilasyondan ayırma sürecinde doğa temelli ses terapisinin etkisi* (Yayın no. 516262) [Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>

Küçük, L., Yıldırım, N. K. ve Özkan, M. (2015). *Depresyon. İçinde G. Can (Ed.), Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Pakyüz, S.Ç., Çaydam, Ö. D., ve Şahin, CK (2019). Sitotoksik Kemoterapi Alan Hastalarda Stres modelini ve Düzeyi ile Baş Etme Yöntemleri Arasında İlişki Var mı?. *JAREN* 5 (1), 1-9.

Seven, M., Akyüz, A., Sever, N., ve Dinçer, Ş. (2013). Kanser Tanısı Alan Hastaların Yaşadığı Fiziksel ve Psikolojik Semptomların Belirlenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(3).

TECHNOLOGICAL DEVELOPMENTS IN THE MANAGEMENT OF GESTATIONAL DIABETES MELLITUS: A SYSTEMATIC REVIEW

Duygu Duymaz¹, Çisem Baştarcan¹, Buse Eraslan¹

¹Istanbul Beykent University

Introduction and Aim: This study examined the technological developments and outcomes of managing gestational diabetes mellitus based on the literature.

Method: The PICO search was conducted in Google Scholar and Pubmed databases between July and August 2024. The keywords “gestational diabetes mellitus, technological developments, care” in Turkish and English were searched in the literature. The search included research articles published in the last five years and the full texts accessed. As a result of scanning the keyword determined in this study, 598 studies were reached. The studies were first analyzed according to their titles; then, duplicate articles were excluded according to their abstracts. Twenty-one articles that were appropriate for the study were included for systematic review.

Results: Of the 21 research articles reviewed, 19 were randomized controlled experimental studies; one was a descriptive study, and one was a qualitative study. In women with gestational diabetes mellitus during pregnancy, technological developments were used to control blood glucose, manage weight gain, glycemic control, control insulin injection administration, and assess maternal and neonatal outcomes. In postpartum women, technological advances have provided support, lifestyle intervention, weight control, risk behavior modification, and postpartum diabetes management. Other technological developments have been used to prevent gestational diabetes mellitus in overweight/obese pregnant women through diet and exercise interventions.

Conclusion: As a result of the literature review, it is reported that the use of technological developments in managing gestational diabetes mellitus reduces neonatal complications, lowers maternal blood sugar, and diet and exercise intervention reduces the occurrence of diabetes in overweight/obese pregnant women. In conclusion, it was determined that technological developments used by women with gestational diabetes mellitus during pregnancy and after delivery were effective in diabetes management. Technological developments used in gestational diabetes mellitus are essential in reducing the workload of health professionals, reducing costs, and establishing effective communication.

Anahtar Kelimeler: "gestational diabetes mellitus, technological advances, care"

GESTASYONEL DİABETES MELLİTUS YÖNETİMİNDE KULLANILAN TEKNOLOJİK GELİŞMELER:SİSTEMATİK İNCELEME

Duygu Duymaz¹, Çisem Baştarcan¹, Buse Eraslan¹

¹İstanbul Beykent Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı, gestasyonel diabetes mellitus yönetiminde kullanılan teknolojik gelişmelerin ve sonuçlarının literatüre dayalı olarak incelenmesidir.

Yöntem: PICO metodu kullanılarak yapılan tarama Temmuz-Ağustos 2024 tarihleri arasında Google Akademik ve Pubmed veri tabanlarında online olarak gerçekleştirilmiştir. Türkçe ve İngilizce olarak “gestasyonel diabetes mellitus, teknolojik gelişmeler, bakım” anahtar kelimeleri literatürde taranmıştır. Taramada, son 5 yıl içerisinde yayımlanmış, tam metinlerine ulaşılan ve gestasyonel diabetes mellitus yönetiminde kullanılan teknolojik gelişmeleri inceleyen araştırma makaleleri ele alınmıştır. Bu çalışmada belirlenen anahtar sözcük kombinasyonlarının taranması sonucunda 598 (Google akademik: 356 Pubmed: 242) çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalar önce başlıklarına göre daha sonra özetlerine göre incelenmiştir, yinelenen makaleler çıkarılmıştır ve dahil etme ve dışlanma kriterlerine uymayan çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır. Konusu çalışmanın amacına uygun olan 21 makale sistematik inceleme için ele alınmıştır.

Bulgular: İncelenen 21 araştırma makalesinin 19 tanesi randomize kontrollü deneysel çalışma, bir tanesi tanımlayıcı çalışma ve bir tanesi nitel çalışmadır. Gebelik sürecinde gestasyonel diabetes mellituslu kadınlarda teknolojik gelişmeler; kan şekerinin kontrolü, kilo alımının yönetimi, glisemik kontrol, insülin enjeksiyon uygulamasının kontrolü, anne ve yenidoğan sonuçlarını değerlendirmek üzerine kullanılmıştır. Doğum sonrası kadınlarda teknolojik gelişmeler; destek sağlama, yaşam tarzı müdahalesi, kilo kontrolü, risk davranışlarını değiştirme ve doğum sonrası diyabet yönetimi amacıyla kullanılmıştır. Diğer teknolojik gelişmeler ise; aşırı kilolu/obez gebelerde diyet ve egzersiz uygulamaları ile gestasyonel diabetes mellitusu önlemek amacıyla kullanılmıştır.

Sonuç: Literatür incelemesi sonucunda, gestasyonel diabetes mellitusun yönetiminde teknolojik gelişmelerin kullanımı ile neonatal komplikasyonların azaldığı, annenin kan şekerini düşürdüğü, diyet ve egzersiz müdahalesinin aşırı kilolu/obez gebelerde diyabet oluşumunu azalttığı bildirilmektedir. Sonuç olarak, gestasyonel diabetes mellituslu kadınların gebelik sırasında ve doğum sonrasında kullandığı teknolojik gelişmelerin diyabet yönetiminde etkili olduğu belirlenmiştir. Gestasyonel diabetes mellitus ile ilgili kullanılan teknolojik gelişmeler sağlık profesyonellerinin iş yükünü azaltmada, maliyeti azaltmada, gebelerin hızlı bilgiye ulaşmasında ve etkili iletişim kurulmasında önemlidir. Bu teknolojik gelişmelerin klinik uygulamaya entegre edilmesi için desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: "gestasyonel diabetes mellitus, teknolojik gelişmeler, bakım"

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF ORAL SUCROSE USE ON PAIN LEVEL DURING HEEL BLOOD COLLECTION

Duygu Güneysu¹, Aygül Yıldız¹, Firdes Akın¹

¹Anadolu Sağlık Merkezi

Introduction and Purpose

The aim of this study was to determine the effect of oral sucrose use on the pain that will occur during heel blood collection in newborns.

Method

The study was conducted in the maternity ward of a private hospital between June 2023 and November 2023 with 60 newborns (30 experimental, 30 control). The experimental and control groups were randomly separated. Ethics committee approval was obtained from the institution where the study was conducted. While heel blood was collected from the control group in the current order, heel blood was collected from the experimental group using oral sucrose. The 'Newborn Form' prepared by the researchers, which includes diagnostic information about the newborns, and the 'Neonatal Infant Pain Scale (NIPS) Scale' were used as data collection tools. Pain assessment was performed by the researchers using NIPS. Data were analyzed using the SPSS 27 program.

Findings

It was determined that the pain level in newborns who were given sucrose was statistically significantly lower than in newborns who were not given sucrose ($p < 0.001$). It was determined that there was no statistically significant relationship between gender and pain variables ($p > 0.05$). It was determined that there was no statistically significant relationship between delivery method and pain variables ($p > 0.05$). It was determined that there was no statistically significant relationship between delivery week and pain variables ($p > 0.05$). It was determined that there was no statistically significant relationship between birth weight and pain variables ($p > 0.05$).

Results and Discussion

It was determined that oral sucrose use had a reducing effect on the pain of the newborn during heel prick. It was determined that gender, delivery method, week of birth and birth weight did not have an effect on the level of pain during heel prick. The results of this study are similar to the current literature.

Anahtar Kelimeler: "newborn", "pain", "heel blood", "sucrose use"

ORAL SUKROZ KULLANIMININ TOPUK KANI ALINMASI SIRASINDA OLUŞAN AĞRI DÜZEYİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Duygu Güneysu¹, Aygül Yıldız¹, Firdes Akın¹

¹Anadolu Sağlık Merkezi

Giriş ve Amaç

Yenidoğanlarda ağrılı işlemler sırasında sukroz ya da diğer tatlı maddelerin tek başına ya da emzikle uygulanmasının oluşan ağrının azaltılmasında etkili bir yol olduğu belirtilmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalarda, yenidoğanlarda kısa süren ağrılı işlemlerden önce oral sukroz verilmesinin, güvenilir ve etkin bir yöntem olduğu gösterilmiştir. Sukrozun ağrı azaltıcı etkisinin, tatlı tadın aktif hale getirdiği endojen opioidler yoluyla gerçekleştiği düşünülmektedir. Bu araştırmada oral sukroz kullanımının yenidoğanın topuk kanı alınmasında oluşacak ağrıya etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma özel bir hastanenin kadın doğum servisinde Haziran 2023-Kasım 2023 tarihleri arasında 60 yenidoğan (30 deney, 30 kontrol) ile gerçekleştirildi. Deney ve kontrol grupları randomize olarak ayrıştırıldı. Çalışmanın yapıldığı kurumdan etik kurul izni alındı. Kontrol grubundan mevcut düzende topuk kanı alınırken deney grubundan oral sukroz kullanılarak topuk kanı alındı. Veri toplama aracı olarak yenidoğanların tanıtıcı bilgilerinin içeren araştırmacılar tarafından hazırlanan 'Yenidoğan Formu' ve 'Yenidoğan Ağrı Ölçeği (Neonatal Infant Pain Scale-NIPS) Ölçeği' kullanıldı. Ağrı değerlendirilmesi araştırmacılar tarafından NIPS aracılığı ile yapıldı. Veriler SPSS 27 programı kullanılarak analiz edildi.

Bulgular

Sukroz kullanılan yenidoğanlarda ağrı düzeyinin sukroz kullanılmayan yenidoğanlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük olduğu saptandı ($p<0,001$). Cinsiyet ve ağrı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptandı ($p>0,05$). Doğum şekli ve ağrı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptandı ($p>0,05$). Doğum haftası ve ağrı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptandı ($p>0,05$). Doğum kilosu ve ağrı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptandı ($p>0,05$).

Sonuç ve Tartışma

Oral sukroz kullanımının yenidoğanın topuk kanı alınması sırasında oluşan ağrısının üzerinde azaltıcı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Cinsiyet, doğum şekli, doğum haftası ve doğum kilosunun topuk kanı alınması sırasında oluşan ağrı düzeyine bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları mevcut literatür bilgisi ile benzerlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: "yenidoğan", "ağrı", "topuk kanı", "sukroz kullanımı"

- Kaynakça:** 1.Akcan E. (2014). Yenidoğanlarda Topuk Kanı Alma Sırasında Oluşan Ağrıya Amniyotik Sıvı, Anne Sütü ve Lavanta Kokusunun Etkisi. E.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri, (Danışman: Doç. Dr. Sevinç POLAT)
- 2.Erzurumluoğlu Z. (2014). Yenidoğanda Güvenli Kundaklamanın (Sarmalamanın) Topuk Kanı Alma işleminde Gelişen Ağrı Algısına, Yaşam Bulgularına ve Ağlama Süresine Etkisi. G.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Suzan Yıldız)
- 3.Dik K, Koyuncuoğlu E, Çelik T, Korkmaz A. Annelerin Bebek Bakımı ve Beslenmesi ile ilgili Bilgi Düzeyleri. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2012; 55: 77-81.
- 4.Topuk Kanı Alınmasıyla Oluşan Ağrı Düzeyine Farmakolojik Etkisi. Meltem Aslan. Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Danışman Yard. Doç. Dr. Nuran Aydın İstanbul,2015
- 5.Sağlıklı yenidoğanlarda venöz kan alımı sırasında oluşacak ağrının önlenmesinde Emla ve Oral Sukrozun karşılaştırılması. Karaayvaz, Tülin. Marmara Üniversitesi (Turkey), ProQuest Dissertations Publishing, 2009. 28509115.
- 6.İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi 2020;10(2):87-93 Özgün Araştırma doi:10.5222/buchd.2020.07269. Yenidoğanlarda Tekrarlayan Topuk Kanı Alımı Sırasında Uygulanan Kanguru Bakımının Ağrı Puanına Etkisi. Gülen Yücel Hatice Yıldırım Sarı Özgür Olukman.
- 7.F.N. Hem. Derg (2014) Cilt 22- Sayı 1: 63-68 Derleme Yazısı Preterm Yenidoğanlarda Ağrının Azaltılmasında Etkili Bir Yöntem: Cenin Pozisyonu. Neriman Çağlayan, Serap Balcı.
- 8.Akçan, E, Polat, S. (2017). Yenidoğanlarda Ağrı ve Ağrı Yönetiminde Hemşirenin Rolü. ACU Sağlık Bil Derg, (2), 64-69.
- 9.Yiğit, Ş, Ecevit, A, Köroğlu, ÖA. (2018). Türk Neonatoloji Derneği Yenidoğan Döneminde Ağrı ve Tedavisi Rehberi. Türk Pediatri Arşivi, 53 (Ek: 1), 161-171.
- 10.Ağrılı İşlemler Uygulanan Yenidoğan Bebeklerde Analjezi için Sükroz. Cochrane Veritabanı Syst Rev, 1 (1). Stevens, B, Yamada, J, Ohlsson, A. (2010).

THE EFFECT OF DIABETES COMPLICATIONS EDUCATION WITH PUZZLE ON THE KNOWLEDGE LEVEL OF NURSING STUDENTS

Burcu Bayrak Kahraman¹, Aysun Acun¹, Semanur Bilgiç¹

¹Bilecik Seyh Edebalı University, Health Sciences Faculty, Nursing Department

Introduction and Aim: Reinforcing theoretical knowledge in nursing ensures that students not only have knowledge, but also can apply this knowledge effectively.¹ This study was conducted to determine the effect of diabetes complications education with puzzle on the level of knowledge of nursing students.

Method: The research is a quasi-experimental study with control group. It was conducted between 15.12.2023 and 15.06.2024 with 2nd year students enrolled in the “internal medicine nursing course” at the nursing department of the faculty of health sciences of a university. This course is conducted in 2 sections, A and B. One of the course section was determined as the group that diabetes complications were explained with puzzles, and the other was the group only with standard education. The data of the research were collected by taking three measurements using the "Personal Information Form" and the "Knowledge Test on Diabetes Complications". The data were evaluated in the SPSS 24.0 package program and Chi Pearson Chi-Square, Fisher Exact Test, Correlation, independent sample t test and ANOVA were used. The consent of the Ethics Committee and the institutional approval were obtained.

Findings: It was determined that there was no statistically significant difference between the groups for the first and second measurements ($p>0.05$). It was determined that there was a statistically significant difference for the third measurement, and that the puzzle group test score values were higher than the control group ($p<0.05$). In addition, the effect size for the change was calculated as 0.453 in the puzzle group and 0.105 in the standard education group.

Conclusion: It was concluded that puzzles are an effective method in teaching diabetes complications and that they increase the level of knowledge and retention. As an easy to apply, cost-effective and attractive method, puzzles can be recommended for many areas of nursing education.

Anahtar Kelimeler: Puzzle, Diabetes Complications, Nursing, Student

BULMACA EŞLİĞİNDE VERİLEN DİYABET KOMPLİKASYONLARI EĞİTİMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ DÜZEYİNE ETKİSİ

Burcu Bayrak Kahraman¹, Aysun Acun¹, Semanur Bilgiç¹

¹Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Hemşirelik eğitiminde teorik bilginin pekiştirilmesi, öğrencilerin yalnızca bilgi sahibi olmalarını değil, aynı zamanda bu bilgiyi etkili bir şekilde uygulayabilmelerini de sağlar.¹ Bu araştırma bulmaca eşliğinde verilen diyabet komplikasyonları eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyine olan etkisinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Araştırma yarı deneysel kontrol gruplu bir araştırmadır. 15.12.2023- 15.06.2024 tarihleri arasında bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü iç hastalıkları hemşireliği dersini alan 2. sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Bu ders A ve B olmak üzere toplam 110 öğrenciyle 2 şube olarak yürütülmektedir. Ders şubelerinden biri bulmaca eşliğinde diyabet komplikasyonları anlatılan, diğeri ise yalnızca standart eğitim ile diyabet komplikasyonları anlatılan grup olarak kura ile belirlenmiştir. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu” ve “Diyabet Komplikasyonlarına İlişkin Bilgi Testi” kullanılarak üç ölçüm yapılarak toplanmıştır. Araştırmanın istatistiksel analizleri IBM SPSS programı kullanılarak verilerin normal dağılım sonuçlarına göre Pearson Ki-Kare, Fisher Kesin Testi, Korelasyon, Bağımsız Örneklem t Testi ve ANOVA testi ile yapılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin bilgi testi skoru ölçümlerinde fark olup olmadığı incelendiğinde, ilk ölçüm ve ikinci ölçüm için bulmaca ile eğitim verilen grup ile standart eğitim verilen grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Üçüncü ölçüm için bulmaca ve standart grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu, bulmaca grubu test skoru değerlerinin kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Ayrıca ölçüm zamanları boyunca meydana gelen değişim için bulmaca grubunda etki büyüklüğü 0.453, standart eğitim grubunda 0.105 olarak hesaplanmıştır.

Sonuç: Sonuç olarak diyabet komplikasyonlarının öğretilmesinde bulmacaların etkili bir yöntem olduğu, bilgi düzeyini ve kalıcılığını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Uygulaması kolay, maliyet etkin ve ilgi çekici bir yöntem olarak bulmacaların hemşirelik eğitiminde pek çok alanda kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Bulmaca, Diyabet Komplikasyonları, Hemşirelik, Öğrenci

Kaynakça:

Alamrani, M. H., Alammari, K. A., Alqahtani, S. S., & Salem, O. A. (2018). Comparing the Effects of Simulation-Based and Traditional Teaching Methods on the Critical Thinking Abilities and Self-Confidence of Nursing Students. The journal of nursing research : JNR, 26(3), 152–157. <https://doi.org/10.1097/jnr.0000000000000231>

DETERMINING THE ATTITUDE LEVEL OF PERIOPERATIVE NURSES TOWARDS TECHNOLOGY

Halil Kalaycı¹, Özlem Ceyhan¹, Oktay Bektaş¹

¹Erciyes University

INTRODUCTION: It is crucial for nurses working in clinical settings to adapt to new technologies in order to enhance the quality of care they provide. Nurses' positive attitudes towards technology significantly contribute to the successful implementation of these innovations, whereas negative attitudes hinder both the acceptance and efficient use of technology.

OBJECTIVES: The primary aim of this study was to assess the attitude scores of nurses working in perioperative areas towards technology and to identify the factors influencing these scores.

METHODS: This study employed a quantitative research method with a survey design. The study population consisted of nurses working in perioperative areas in Kayseri province, with a sample size of 105 participants. Data were collected between January and June 2023 using an information form and the Health Personnel Health Technologies Evaluation Attitude Scale. Statistical analysis included descriptive measures such as frequency and percentage, as well as independent t-tests, ANOVA, and linear regression analyses.

FINDINGS: The nurses had an average of 8.86 ± 8.22 years of experience, with 90.5% being female. Of the participants, 47.6% worked in wards, 35.2% in intensive care units, and 17.1% in operating rooms. Among them, 74.3% viewed technological devices as prestigious, 64% used phones/tablets to access information, and 59% believed non-nursing staff should be responsible for devices. Nurses who considered technology prestigious and those who used computers had higher attitude scores than others ($p < 0.05$). The combination of seeing technology as prestigious, using computers, and nurses being responsible for devices explained 14.7% of the variance in attitude scores.

CONCLUSIONS: The perception of technological devices as prestigious, the use of computers, and nurses taking responsibility for devices in the clinic contribute modestly to the positive attitudes towards technology. To optimize nurses' performance in technologically advanced clinical settings, further research is needed to explore additional factors influencing their attitudes towards technology.

Anahtar Kelimeler: perioperative, nurse, technology, attitude

PERİOPERATİF HEMŞİRELERİNİN TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUM DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

Halil Kalaycı¹, Özlem Ceyhan¹, Oktay Bektaş¹

¹Erciyes Üniversitesi

GİRİŞ: Kliniklerinde çalışan hemşirelerin bakımlarını iyileştirebilmeleri için yeni teknolojilere adapte olmaları önemlidir çünkü hemşirelerin teknolojiye karşı olumlu tutumlarının olamasın uygulama başarısını olumlu yönde etkilerken, olumsuz tutumda olmaları teknolojinin kabulünü ve verimli kullanımını engellediği görülmektedir (1,2,3).

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı perioperatif alanlarda çalışan hemşirelerin teknolojiye karşı tutum puanlarını ve bu puanı etkileyen faktörleri belirlemektir.

YÖNTEM: Çalışma nicel araştırma yöntemi, tarama deseni kullanılmıştır. Çalışmanın evreni Kayseri ilinde perioperatif alanlarda çalışan hemşireler oluşturmakta ve örneklem boyutu 105 kişidir. Verilerin toplanmasında bilgi formu ve Sağlık Personeli Sağlık Teknolojileri Değerlendirme Tutum Ölçeği kullanılmış olup Ocak-Haziran 2023 tarihlerinde yapılmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, bağımsız örneklem t, ANOVA ve doğrusal regresyon test istatistikleri kullanılmıştır.

BULGULAR: Hemşirelerin çalışma yılı $8,86 \pm 8,22$ yıl olup %90,5'i kadındır. Çalışma alanlarına göre %47,6'sı serviste, 35,2'si yoğun bakımda, 17,1'i ameliyathanede çalışmaktadır. Perioperatif alanlarda çalışan hemşirelerin %74,3'ü teknolojik alet kullanmayı prestijli buluyor, %64'ü klinikte bilgiye ulaşmak için telefon/ tablet kullanıyor, %59'u klinikteki cihazlardan hemşirelik dışındaki personellerin sorumlu olması gerektiğini ifade etmiştir. Teknolojik alet kullanmayı prestijli gören hemşirelerin göremeyenlere göre, bilgiye ulaşmak için bilgisayar kullananların telefon kullananlara göre teknolojiye karşı tutum puanları yüksek çıkmıştır ($p < 0,05$). Ayrıca teknoloji kullanımını prestijli görme, bilgisayar kullanımı, hemşirenin cihaz sorumlusu olması teknolojiye karşı olan tutum puanlarının %14,7'sini açıklamaktadır.

SONUÇ: Hemşirelerin teknolojiye karşı tutumlarını etkileyen cihaz kullanmanın prestijli görülmesi, bilgisayar kullanma, hemşirenin klinikte cihaz sorumlusu olması teknolojiye karşı tutum puanındaki artışın küçük bir kısmını açıklamaktadır. Hemşirelerin yüksek teknoloji kullanılan kliniklerde daha verimli çalışmasını sağlamak için teknolojiye karşı tutumlarını etkileyebilecek diğer faktörler araştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: perioperatif, hemşire, teknoloji, tutum

Kaynakça:

- 1) Granja, C., Janssen, W., & Johansen, M. A. (2018). Factors determining the success and failure of eHealth interventions: Systematic review of the literature. *Journal of Medical Internet Research*, 20(5), e10235. <https://doi.org/10.2196/10235>
- 2) Ammenwerth, E., Gräber, S., Herrmann, G., Bürkle, T., & König, J. (2003). Evaluation of health information systems—problems and challenges. *International Journal of Medical Informatics*, 71(2–3), 125–135. [https://doi.org/10.1016/S1386-5056\(03\)00131-X](https://doi.org/10.1016/S1386-5056(03)00131-X)
- 3) Huryk, L. A. (2010). Factors influencing nurses' attitudes towards healthcare information technology. *Journal of Nursing Management*, 18(5), 606–612. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2834.2010.01084.x>

THE EFFECT OF CLINICAL PRACTICES ON NURSING STUDENTS' PROFESSIONAL SELF-CONCEPT AND STATE-TRAIT ANXIETY LEVEL: A ONE-GROUP QUASI-EXPERIMENTAL STUDY

Berra Yılmaz Kuşaklı¹, Sümeyye Tiryaki¹

¹Istanbul Esenyurt University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Turkey

Introduction and Aim: This study was conducted to examine the effect of clinical interventions on nursing students' professional self-concept and state-trait anxiety levels.

Method: The sample of the study, which was conducted in a quasi-experimental design without a control group, consisted of 43 first and second year nursing students studying at the Faculty of Health Sciences of a university in Turkey during the 2023-2024 academic year. Personal information form, Professional Self-Concept Scale in Student Nurses (PSPCS) and State-Trait Anxiety Scale were used to collect the data. The data were analyzed with SPSS 26.0 package program. Descriptive statistics, number-percentage distributions, Mann-Whitney-U, Analysis of Variance, Kruskal Wallis and Pearson Correlation analyses, and Paired Samples t-Test were used to analyze the data.

Results: It was determined that the total score of the Professional Self-Concept Scale was 131.814 ± 11.531 , State (42.963 ± 9.85) and Trait (45.302 ± 8.416) Anxiety Scale scores of the nurse students before clinical practice. It was found that there was no statistically significant difference between the perception of professional self-concept ($t = -0,85$ df:42, $p = 0,40$), state anxiety level ($t = 0,215$ df=42 $p = 0,831$), and trait anxiety level ($t = -1,279$, df=42, $p = 0,271$) before and after clinical practice ($p > 0,05$). It was found that the mean score of the Professional Self-Concept Scale of student nurses after clinical practice (133.069 ± 11.931) was at a good level. It was found that the situational anxiety score was at a moderate level and decreased compared to the first clinical practice ($42,627 \pm 10,137$), but the trait anxiety score increased ($46,581 \pm 9,69$).

Conclusion: It was found that the professional self-concept of student nurses was at a good level and increased compared to before the first clinical practice, and their state and trait anxiety levels were at a moderate level. It can be said that as the clinical experience of the students increased, their professional self-concept increased and their state anxiety levels decreased.

Anahtar Kelimeler: Anxiety, state and trait anxiety, professional self-concept, student nurse, clinical experience.

KLİNİK UYGULAMALARIN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL BENLİK KAVRAMI VE DURUMSAL-SÜREKLİ KAYGI DÜZEYİNE ETKİSİ: TEK GRUPLU YARI DENEYSSEL ÇALIŞMA

Berra Yılmaz Kuşaklı¹, Sümeyye Tiryaki¹

¹İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul,
Türkiye

Giriş ve Amaç: Bu araştırma klinik uygulamaların hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramı ve durumsal-sürekli kaygı düzeyine etkisini incelemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Kontrol grupsuz yarı deneysel desende yürütölen araştırmanın örneklemini Türkiye’de bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesinde 2023-2024 eğitim ve öğretim döneminde öğrenim gören 43 hemşirelik bölümü 1. ve 2. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (ÖHPBKÖ) ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 26.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler; sayı-yüzde dağılımları, Mann-Whitney-U, Varyans analizi, Kruskal Wallis ve Pearson Correlation analizleri ile Paired Samples t-Test, ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hemşire öğrencilerin klinik uygulama öncesi Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği toplam puanının $131,814 \pm 11,531$, Durumluk ($42,963 \pm 9,85$) ve Sürekli ($45,302 \pm 8,416$) Kaygı Ölçeği puanının olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin profesyonel benlik kavramı algısının ($t=-,0,85$ df:42, $p=0,40$), durumluk kaygı düzeyinin ($t=0,215$ df=42 $p=0,831$) ve sürekli kaygı düzeyinin ($t=-1,279$, df=42, $p=0,271$) klinik uygulama öncesi ile sonrası ölçümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Öğrenci hemşirelerin klinik uygulama sonrası Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği puan ortalamalarının ($133,069 \pm 11,931$) iyi düzeye sahip olduğu saptanmıştır. Durumsal kaygı puanının orta seviyede olduğu ve ilk klinik uygulama öncesine göre azaldığı ($42,627 \pm 10,137$) ancak sürekli kaygı puanının arttığı ($46,581 \pm 9,69$) bulunmuştur.

Sonuç: Öğrenci hemşirelerin profesyonel benlik kavramının iyi seviyede olduğu ilk klinik uygulama öncesine göre yükseldiği, durumluk ve süreklilik kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin klinik deneyimleri arttıkça Profesyonel Benlik bilincinin arttığı, durumluk kaygı düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, durumsal ve sürekli kaygı, profesyonel benlik kavramı, öğrenci hemşire, klinik deneyim.

RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' EDUCATIONAL STRESS AND PASSION FOR SUCCESS

Hürmüs Kuzgun¹, Gülden Küçükakça Çelik¹, Seçil Taylan², İlknur Özkan²

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
²Akdeniz University

Introduction and Aim: The level of stress that nursing students inevitably experience during their education is known to likely impact their passion for success. Accordingly, this study aimed to determine the relationship between nursing students' stress levels and their passion for success.

Method: The data obtained in the study, which is of a descriptive and correlational research design and conducted with 345 students, was collected using the Descriptive Information Form, the Nursing Education Stress Scale (NESS), and the Passion Scale. The relationship between the scales was tested using the Pearson correlation. The extent of the relationship between the predictors was assessed through multiple linear regression analysis. A p-value of <0.05 was considered statistically significant (p<0.05).

Results: The mean age of the students was 21.19±1.74, and their mean grade point average (GPA) was good (3.26±29). A positive and moderate correlation was found between the nursing students' levels of passion for success and nursing education stress. The male gender was found to be associated with reduced GPA, educational stress, and academic stress, while the female gender was associated with increased practice stress. The increase in the students' passion for success was found to be associated with the increase in nursing education stress.

Conclusion: It was observed that the increase in the passion for success among students was likely to increase the nursing educational stress level. Some characteristics of the students such as gender and GPA were determined as factors associated with reduced academic stress and increased practice stress. In line with these results, it is recommended that individual characteristics should also be addressed along with the passion for success in the evaluation and management of stress experienced by nursing students during the educational process.

Anahtar Kelimeler: Nursing, passion for success, educational stress

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM STRESİ VE BAŞARI TUTKULARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hürmüs Kuzgun¹, Güliden Küçükakça Çelik¹, Seçil Taylan², İlknur Özkan²

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
²Akdeniz Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri sürecinde deneyimlemesi kaçınılmaz olan stres düzeyinin, başarı tutkusuna etkisi olabileceği bilinmektedir. Bu doğrultuda çalışma, hemşirelik öğrencilerinin eğitim stres düzeyinin, başarı tutkusu ile ilişkisini belirlemek amacıyla planlandı.

Yöntem: 345 öğrenci ile yürütülen tanımlayıcı ve ilişki arayıcı çalışmanın verileri; Tanıtıcı Bilgi Formu, Hemşirelik Eğitimi Stres Ölçeği (HESÖ), Tutku Ölçeği kullanılarak toplandı. Ölçekler arası ilişki pearson korelasyon ile test edildi. Yordayıcılar arasındaki ilişkinin kapsamı ise çoklu lineer regresyon analizi ile değerlendirildi. İstatistik anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Yaş ortalaması $21,19\pm 1,74$ olan öğrencilerin GANO ortalaması iyi ($3,26\pm,29$) düzeydeydi. Hemşirelik öğrencilerinin başarı tutku düzeyi ile hemşirelik eğitim stresi arasında pozitif ve orta düzeyde korelasyonel ilişki olduğu belirlendi. Erkek cinsiyet ve GANO, eğitim stresi ve akademik stresin azalması, kadın cinsiyet ise uygulama stresinin artışı ile ilişkiliydi. Öğrencilerin başarı tutkusundaki artışın, hemşirelik eğitimi stresinin de artışı ile ilişkili olduğu belirlendi.

Sonuç: Öğrencilerde başarı tutkusundaki artışın hemşirelik eğitim stres düzeyini de artırabileceği görüldü. Cinsiyet ve GANO gibi öğrenciye ait bazı özellikler ise akademik stresin azalması ve uygulama stresinin artması ile ilişki faktörlerdi. Bu sonuçlar doğrultusunda, eğitim sürecinde hemşirelik öğrencilerinin deneyimledikleri stresin değerlendirilmesi ve yönetilmesinde, başarı tutkusu ile birlikte bireysel özelliklerin de ele alınması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, başarı tutkusu, eğitim stresi

THE EFFECT OF HEAVY MENSTRUAL BLEEDING ON SEXUAL QUALITY OF LIFE IN WOMEN OF REPRODUCTIVE AGE: A CASE-CONTROL STUDY

Aynur Kızılırmak¹, Pelin Calpbinici¹, Nur Şifa Yavuz¹

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Semra and Vefa Küçük Faculty of Health Sciences,
Department of Nursing, Nevşehir, Türkiye

Introduction and Objective: In heavy menstrual bleeding(HMB),it is thought that the frequency of sexual intercourse may be affected due to the high number of bleeding days and intensity of bleeding.This study was conducted to determine the effect of HMB on sexual quality of life.

Method: The study was conducted as a case-control study.The sample size was calculated as at least 64 women in each group using a 5% margin of error,90% power,1:1 case-control ratio,3.5 odds ratio,and 27.2% prevalence of HMB.Data were collected using the“Personal Information Form” and “Sexual Quality of Life Scale-Female(SQLQ-F)”.

Results:A total of 142 women were included in this study (71HMB and 71control).There was no statistical difference between the mean age and BMI of both groups($p>0.05$).It was found that the number of days with bleeding, clotting of menstrual bleeding, number of pads/tampons per day, amount of menstrual bleeding, uncomfortable excessive bleeding during menstruation, use of double pads during menstruation, bleeding on the bed or underwear during menstruation, waking up at night to change pads during menstruation, and intermenstrual bleeding were higher and menstrual cycle was less in women with HMB compared to the control group ($p<0.05$).The mean SQOL-F score of the women with HMB was 71.91 ± 20.60 and the mean score of the control group was 80.06 ± 17.39 .The mean SQOL-F score of the case group was significantly lower than that of the control group ($p<0.05$).A total of 19(26.8%) women with HMB had poor SQOL-F, 27(38.0%) had moderate SQOL-F and 25(35.2%)had good SQOL-F.Compared to the control group, women with HMB were found to have a lower quality of sexual life ($p<0.05$).

Conclusion:HMB significantly reduces the quality of sexual life in women.Nurses should evaluate women for HMB while taking their gynecologic history and refer them to the appropriate clinic when necessary.In addition,nurses should provide information and counseling services to increase women's awareness about HMB.

Anahtar Kelimeler: Sexuality, Heavy Mestrual Bleeding, Women

ÜREME ÇAĞINDAKİ KADINLARDA AĞIR MENSTRUAL KANAMANIN CİNSEL YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ: VAKA- KONTROL ÇALIŞMASI

Aynur Kızılırmak¹, Pelin Calpbinici¹, Nur Şifa Yavuz¹

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Semra ve Vefa Küçük Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Nevşehir, Türkiye

Giriş ve Amaç: Ağır menstrual kanamada (AMK), kanamalı günlerin fazla olması ve kanamanın yoğun olması nedeniyle cinsel ilişki sıklığı etkilenebileceği düşünülmektedir. Bu çalışma, ağır menstrual kanamanın cinsel yaşam kalitesi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma vaka kontrol olarak yürütülmüştür. Örnek büyüklüğü, %5 hata payı, %90 güç, 1:1 vaka-kontrol oranı, 3.5 Odds oranı ve ağır menstrual kanama prevalansı %27.2 (Fraser ve ark., 2015) kullanılarak her grupta en az 64 kadın olarak hesaplanmış ve kayıplar olabileceği düşünülerek vaka (n=71) ve kontrol (n=71) kadına ulaşılmıştır. Veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve “Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kadın (SQOL-F)” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Bu çalışmaya toplam 142 kadın dahil edilmiştir (71 AMK ve 71 kontrol). Her iki grubun yaş ve beden kitle indeksi ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark saptanmamıştır ($p>0.05$). AMK'sı olan kadınların; kanamalı gün sayısı, adet kanamasının pıhtılaşması, günlük ped/tampon sayısı, adet kanamasının miktarı, adet sırasında rahatsız edici derecede aşırı kanama, adet döneminde çift ped kullanımı, adet sırasında yatağa veya iç çamaşıra kan akması, adet sırasında pedleri değiştirmek için gece uyanma durumu, ara kanamaları kontrol grubuna göre daha fazla olduğu, menstrual döngünün ise daha az olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Kontraseptif kullanımı ve kontraseptif yöntemler bakımından gruplararası fark bulunmamıştır ($p>0.05$). AMK'sı olan kadınların SQOL-F puan ortalaması 71.91 ± 20.60 , kontrol grubunun puan ortalaması ise 80.06 ± 17.39 'dir. Vaka grubunun SQOL-F puan ortalaması kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşük olduğunu bulunmuştur ($p<0.05$). AMK'sı olan kadınların toplam 19'unda (%26.8) kötü SQOL-F, 27'sinde (%38.0) orta düzeyde SQOL-F ve 25'inde (%35.2) iyi SQOL-F saptanmıştır. Kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, AMK yaşayan kadınların daha düşük cinsel yaşam kalitesine sahip olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: AMK, kadınlarda cinsel yaşam kalitesini önemli ölçüde düşürmektedir. Hemşireler, kadınların jinekolojik öykülerini alırken ağır menstrual kanama yönünden değerlendirilmeli ve gerekli durumlarda uygun kliniğe yönlendirmelidir. Ayrıca hemşireler, kadınların AMK konusunda farkındalıklarını artırmak için bilgi ve danışmanlık hizmeti vermelidir.

Anahtar Kelimeler: Cinsellik, Ağır Menstrual Kanama, Kadın

Kaynakça: Fraser, I. S., Mansour, D., Breyman, C., Hoffman, C., Mezzacasa, A., Petraglia, F., “Prevalence of heavy menstrual bleeding and experiences of affected women in a European patient survey”, International Journal of Gynecology & Obstetrics, 128(3), 196-200, 2015.

EVALUATION OF CARDIOVASCULAR DISEASE RISK AWARENESS AND CERTAIN METABOLIC VARIABLES OF LIVER TRANSPLANT PATIENTS

Runida Dođan¹, Tuğba Menekli², Nazlıcan Bađcı³

¹Inonu University Faculty of Nursing

²Malatya Turgut Özal University Faculty of Health Sciences

³Malatya Training and Research Hospital

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to examine cardiovascular disease risk awareness and certain metabolic variables of liver transplant patients.

Method: This descriptive-correlational study was conducted on 106 liver transplant patients. Patients' risk awareness was assessed using the Cardiovascular Disease Risk Awareness Assessment Questionnaire. Height, weight and blood pressure were measured, and laboratory data were recorded on the Metabolic Variables Form. The analysis of the data obtained from the research was carried out with IBM SPSS Statistics 25. It was assessed whether the cardiovascular disease risk awareness scores were influenced by socio-demographic characteristics and some metabolic variables.

Results: It was observed that 62.3% of the patients were male, 38.7% had primary school graduation, 87.7% were married, 49.1% had middle income, and 31.1% were housewives. The results showed that patients' awareness of cardiovascular disease risk was at a moderate level and that patients did not receive discharge education on cardiovascular disease risk. It was also found that there was a statistically significant difference between the patients' knowledge scores and their age, educational status, economic status and occupational group, and that triglyceride level and total cholesterol level were associated with the total risk awareness score.

Conclusion: The results of our study show that the cardiovascular disease risk awareness of liver transplant patients is moderate and certain variables affect the level of awareness. This study shows that it is important to determine cardiovascular disease risk awareness in liver transplant patients who are in the high-risk group.

Anahtar Kelimeler: Liver Transplantation; Cardiovascular Disease; Risk; Awareness; Nurse.

KARACİĞER NAKLİ HASTALARININ KARDİYOVASKÜLER RİSK FARKINDALIKLARI VE BAZI METABOLİK DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

Runida Dođan¹, Tuğba Menekli², Nazlıcan Bađcı³

¹İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

³Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, karaciğer nakli yapılan hastalarda kardiyovasküler hastalık risk farkındalığı ve bazı metabolik değişkenleri incelemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Bu ilişki tanımlayıcı çalışma 106 karaciğer nakli hastası üzerinde yürütüldü. Hastaların risk farkındalığı Kardiyovasküler Hastalık Risk Farkındalığı Değerlendirme Ölçeği kullanılarak değerlendirildi. Boy, kilo ve kan basıncı ölçüldü ve laboratuvar verileri Metabolik Değerşkenler Formuna kaydedildi. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi IBM SPSS Statistics 25 programıyla yapılmıştır. Kardiyovasküler hastalık risk farkındalığı skorlarının sosyo-demografik özellikler ve bazı metabolik değerşkenlerden etkilenip etkilenmediği değerlendirildi.

Bulgular: Hastaların %62,3'ünün erkek, %38,7'sinin ilkokul mezunu, %87,7'sinin evli, %49,1'inin orta gelirli, %31,1'inin ev hanımı olduğu görüldü. Sonuçlar, hastaların kardiyovasküler hastalık riski farkındalığının orta düzeyde olduğunu ve hastaların kardiyovasküler hastalık riski konusunda taburculuk eğitimi almadığını gösterdi. Ayrıca hastaların bilgi puanları ile yaş, eğitim durumu, ekonomik durum ve meslek grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, trigliserit düzeyi ve total kolesterol düzeyinin toplam risk farkındalık puanı ile ilişkili olduğu bulundu.

Sonuç: Çalışmamızın sonuçları, karaciğer nakli hastalarının kardiyovasküler hastalık risk farkındalığının orta düzeyde olduğunu ve bazı değerşkenlerin farkındalık düzeyini etkilediğini göstermektedir. Bu çalışma, yüksek risk grubunda yer alan karaciğer nakli hastalarında kardiyovasküler hastalık risk farkındalığının belirlenmesinin önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Karaciğer Nakli; Kardiyovasküler Hastalık; Risk; Farkındalık; Hemşire.

Kaynakça:

[1] W.E. Jackson, J.S. Malamon, B. Kaplan, J.L. Saben, J.D. Schold, J.J. Pomposelli, E.A. Pomfret, Survival Benefit of Living-Donor Liver Transplant, JAMA Surgery. 157 (2022) 926–932. <https://doi.org/10.1001/JAMASURG.2022.3327>.

[2] A. Barnard, P. Konyn, S. Saab, Medical Management of Metabolic Complications of Liver Transplant Recipients, Gastroenterology & Hepatology. 12 (2016) 608.

[3] J.J. Forde, K.R. Bhamidimarri, Management of Biliary Complications in Liver Transplant Recipients, Clinics in Liver Disease. 26 (2022) 81–99. <https://doi.org/10.1016/j.cld.2021.08.008>.

[4] C.E. Brookmeyer, S. Bhatt, E.K. Fishman, S. Sheth, Multimodality Imaging after Liver Transplant: Top 10 Important Complications, Radiographics. 42 (2022) 702–721. <https://doi.org/10.1148/RG.210108/ASSET/IMAGES/LARGE/RG.210108.VA.JPEG>.

- [5] M.C. Plaz, E.A. Tsochatzis, Metabolic Complications Before and After Liver Transplantation, *Textbook of Liver Transplantation*. (2022) 357–371. https://doi.org/10.1007/978-3-030-82930-8_20.
- [6] M. Izzy, B.E. Fortune, M. Serper, N. Bhave, A. deLemos, J.F. Gallegos-Orozco, C. Guerrero-Miranda, S. Hall, M.E. Harinstein, M.G. Karas, M. Kriss, N. Lim, M. Palardy, D. Sawinski, E. Schonfeld, A. Seetharam, P. Sharma, J. Tallaj, D.M. Dadhania, L.B. VanWagner, Management of cardiac diseases in liver transplant recipients: Comprehensive review and multidisciplinary practice-based recommendations, *American Journal of Transplantation*. 22 (2022) 2740–2758. <https://doi.org/10.1111/AJT.17049>.
- [7] L. Sastre, R. García, J.G. Gándara, P. Fernández-Llama, A.J. Amor, C. Sierra, L. Escudé, P. Ruiz, J. Colmenero, E. Ortega, M. Navasa, G. Crespo, The Role of Arterial Stiffness in the Estimation of Cardiovascular Risk in Liver Transplant Recipients, *Transplantation Direct*. 8 (2022) E1272. <https://doi.org/10.1097/TXD.0000000000001272>.
- [8] G. Pisano, A.L. Fracanzani, L. Caccamo, M.F. Donato, S. Fargion, Cardiovascular risk after orthotopic liver transplantation, a review of the literature and preliminary results of a prospective study, *World Journal of Gastroenterology*. 22 (2016) 8882. <https://doi.org/10.3748/WJG.V22.I40.8869>.
- [9] P. Maggi, F. Calò, V. Messina, G. Stornaiuolo, M. Stanzione, L. Rinaldi, S. De Pascalis, M. Macera, N. Coppola, Cardiovascular disease risk in liver transplant recipients transplanted due to chronic viral hepatitis, *PLoS ONE*. 17 (2022) e0265178. <https://doi.org/10.1371/JOURNAL.PONE.0265178>.
- [10] K.; Chauhan, A.; Khan, K. Chauhan, A. Khan, S. Chowdhury, H.M. Ross, N.S. Parra, D. Halegoua-Demarzio, A Comprehensive Review on the Risk of Metabolic Syndrome and Cardiovascular Disease after Liver Transplantation, *Livers* 2022, Vol. 2, Pages 85-96. 2 (2022) 85–96. <https://doi.org/10.3390/LIVERS2020006>.
- [11] N.S. Khurmi, Y.H. Chang, D. Eric Steidley, A.L. Singer, W.R. Hewitt, K.S. Reddy, A.A. Moss, A.K. Mathur, Hospitalizations for Cardiovascular Disease After Liver Transplantation in the United States, *Liver Transplantation?: Official Publication of the American Association for the Study of Liver Diseases and the International Liver Transplantation Society*. (2018) 1398–1410. <https://doi.org/10.1002/LT.25055>.
- [12] X.S. Cheng, L.B. VanWagner, S.P. Costa, D.A. Axelrod, S. Bangalore, S.P. Norman, C. A. Herzog, K.L. Lentine, Emerging Evidence on Coronary Heart Disease Screening in Kidney and Liver Transplantation Candidates: A Scientific Statement From the American Heart Association: Endorsed by the American Society of Transplantation, *Circulation*. 146 (2022) 299–324. <https://doi.org/10.1161/CIR.0000000000001104>.
- [13] D. Efe Arslan, N. Kılıc Akça, Caridyovacular Risk Awareness of Academic Staff, *Kocaeli Medical Journal*. 9 (2020) 31–38. <https://doi.org/10.5505/KTD.2020.15010>.
- [14] M.J. Nepper, J.R. McAtee, L. Wheeler, W. Chai, Mobile Phone Text Message Intervention on Diabetes Self-Care Activities, Cardiovascular Disease Risk Awareness, and Food Choices among Type 2 Diabetes Patients, *Nutrients*. 11 (2019) 1314. <https://doi.org/10.3390/NU11061314>.
- [15] F.E. Günes, N. Bekiroglu, N. Imeryuz, M. Agirbasli, Awareness of cardiovascular risk factors among university students in Turkey, *Primary Health Care Research & Development*. 20 (2019) e127. <https://doi.org/10.1017/S146342361900063X>.

- [16] A. Agarwala, E.D. Michos, Z. Samad, C.M. Ballantyne, S.S. Virani, The Use of Sex-Specific Factors in the Assessment of Women’s Cardiovascular Risk, *Circulation*. 141 (2020) 592–599. <https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.119.043429>.
- [17] A. Hüsing, I. Kabar, H.H. Schmidt, Lipids in liver transplant recipients, *World Journal of Gastroenterology*. 22 (2016) 3324. <https://doi.org/10.3748/WJG.V22.I12.3315>.
- [18] K. Sarıhan, M. Melikoğlu Alkan, The Evaluation of Cardiovascular Risk Factors Knowledge Level, Framingham Risk Scores and Related Factors in Patients with Rheumatoid Arthritis, *Van Medical Journal*. 28 (2021) 366–373. <https://doi.org/10.5505/vtd.2021>.
- [19] E.M. Bucholz, H.C. Gooding, S.D. de Ferranti, Awareness of Cardiovascular Risk Factors in U.S. Young Adults Aged 18–39 Years, *American Journal of Preventive Medicine*. 54 (2018) e67–e77. <https://doi.org/10.1016/J.AMEPRE.2018.01.022>.
- [20] M. Woringe, J.J. Nielsen, L. Zibarras, J. Evason, A.P. Kassianos, M. Harris, A. Majeed, M. Soljak, Development of a questionnaire to evaluate patients’ awareness of cardiovascular disease risk in England’s National Health Service Health Check preventive cardiovascular programme, *BMJ Open*. 7 (2017) e014413. <https://doi.org/10.1136/BMJOPEN-2016-014413>.
- [21] B.V. Doğru, H. Utli, E. Karaman, Cardiovascular Disease Risk Awareness Assessment Questionnaire: Psychometric Properties of the Turkish Version, *Turk J Cardiovasc Nurs*. 12 (2021) 18–25. <https://doi.org/10.5543/khd.2021.05914>.
- [22] F. Faitot, C. Besch, S. Battini, E. Ruhland, M. Onea, P. Addeo, M.L. Woehl-Jaeglé, B. Ellero, P. Bachellier, I.J. Namer, Impact of real-time metabolomics in liver transplantation: Graft evaluation and donor-recipient matching, *Journal of Hepatology*. 68 (2018) 699–706. <https://doi.org/10.1016/J.JHEP.2017.11.022>.
- [23] T. Jenssen, A. Hartmann, Post-transplant diabetes mellitus in patients with solid organ transplants, *Nature Reviews Endocrinology*. 15 (2019) 172–188. <https://doi.org/10.1038/s41574-018-0137-7>.
- [24] M. Eslam, H.B. El-Serag, S. Francque, S.K. Sarin, L. Wei, E. Bugianesi, J. George, Metabolic (dysfunction)-associated fatty liver disease in individuals of normal weight, *Nature Reviews Gastroenterology & Hepatology* 2022 19:10. 19 (2022) 638–651. <https://doi.org/10.1038/s41575-022-00635-5>.
- [25] M. Jiménez-Pérez, R. González-Grande, E.O. Guzmán, V.A. Trillo, J.M.R. López, Metabolic complications in liver transplant recipients, *World Journal of Gastroenterology*. 22 (2016) 6423. <https://doi.org/10.3748/WJG.V22.I28.6416>.
- [26] V. Grancini, V. Resi, E. Palmieri, G. Pugliese, E. Orsi, Management of diabetes mellitus in patients undergoing liver transplantation, *Pharmacological Research*. 141 (2019) 556–573. <https://doi.org/10.1016/J.PHRS.2019.01.042>.
- [27] G. Karatay, A. Yeşiltepe, H. Aktas, Cardiovascular Diseases Risk Factors Knowledge Levels of Individuals Over 40 Years Old and Their Relationship with Some Variables, *Acta Medica Nicomedia*. 4 (2021) 49–55. <https://doi.org/10.53446/ACTAMEDNICOMEDIA.886242>.
- [28] Y. Lu, P. Wang, T. Zhou, J. Lu, E.S. Spatz, K. Nasir, L. Jiang, H.M. Krumholz, Comparison of prevalence, awareness, treatment, and control of cardiovascular risk factors in China and the United States, *Journal of the American Heart Association*. 7 (2018) e007462. <https://doi.org/10.1161/JAHA.117.007462>.

- [29] H.C. Gooding, C.A. Brown, J. Liu, A.C. Revette, C. Stamoulis, S.D. de Ferranti, Will Teens Go Red? Low Cardiovascular Disease Awareness Among Young Women, *Journal of the American Heart Association*. 8 (2019) e011195. <https://doi.org/10.1161/JAHA.118.011195>.
- [30] E. Kim, C.-H. Jung, E.-J. Rhee, J. Noh, J.H. Lee, H.-J. Park, S. Park, S.-H. Ihm, W.-Y. Lee, H.C. Kim, Public awareness of cardiovascular disease prevention in Korea, *Cardiovascular Prevention and Pharmacotherapy*. 4 (2022) 149–157. <https://doi.org/10.36011/PPP.2022.4.E20>.
- [31] U.A. Jilani, M. Iqbal, S.A. Jilani, Cardiovascular Disease Risk Factors' Awareness and Prevalence among College Students in Karachi City, *Pakistan Journal of Public Health*. 11 (2021) 87–94. <https://doi.org/10.32413/PJPH.V11I2.718>.
- [32] L. Crucianelli, C. Krahé, P.M. Jenkinson, A. (Katerina) Fotopoulou, Interoceptive ingredients of body ownership: Affective touch and cardiac awareness in the rubber hand illusion, *Cortex*. 104 (2018) 180–192. <https://doi.org/10.1016/J.CORTEX.2017.04.018>.
- [33] Y. Situ, J. Baric, W. Han, M. Law, D. Fatkin, R. Graham, 055 Prevalence and Patient Awareness of Cardiovascular Risk Factors in a Community-Based Australian Cohort, *Heart, Lung and Circulation*. 29 (2020) S62. <https://doi.org/10.1016/j.hlc.2020.09.062>.

NURSES' PERSPECTIVES ON VIRTUE ETHICS: A DESCRIPTIVE STUDY

Elanur Uludağ¹, Özlem Albayrak², Gizem Deveci Çelik³

¹Erzurum Technical University

²Recep Tayyip Erdogan University

³Namık Kemal University Research Hospital

Introduction: Virtue ethics is the oldest model of moral philosophy. Also known as character ethics, virtue ethics refers to the perfection of a person's character. It includes virtues such as justice, mercy, compassion, wisdom, generosity, faith, hope, responsibility, courage, kindness, honesty and reliability. Virtue ethics aims to evaluate what is considered good for the people they care for while nurses are performing their professional practices. It is thought that with the application of virtue ethics, flexible and creative solutions can be offered by facilitating moral decision-making in nursing care practices.

Aim: The study aimed to determine nurses' perspectives on virtue ethics.

Method: This descriptive study was completed with 257 nurses. The data of the study were collected by face-to-face interviews with the nurses using a descriptive information form developed by the researchers. The descriptive information form is a form that includes information about age, gender, income status, number of years in the profession, the unit they work in, whether they have taken an ethics course, ethical principles, obstacles encountered in applying ethical practices, virtue ethics and characteristics related to this ethics.

Results: The average age of the nurses participating in the study was 27.33 ± 5.06 , 84.8% were female, and they had been working in the profession for an average of 5.57 ± 4.80 years. The majority of the nurses participating in the study stated that they had taken an ethics course, and approximately half of them stated that they were able to apply the ethical principles they had learned. More than half of the nurses reported having heard of virtue ethics and listed virtue ethics as honesty, justice and equality, making moral decisions, compassion, rational thinking, and responsibility.

Conclusion: In this study, it was concluded that nurses know the concept of virtue ethics but are inadequate in implementing the principles of virtue ethics.

Anahtar Kelimeler: Virtue ethics; nursing; care; ethics.

HEMŞİRELERİN ERDEM ETİĞİNE BAKIŞ AÇILARI: TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Elanur Uludağ¹, Özlem Albayrak², Gizem Deveci Çelik³

¹Erzurum Teknik Üniversitesi

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

³Namık Kemal Üniversitesi Araştırma Hastanesi

Giriş: Erdem etiği, ahlak felsefesinin en eski modelidir. Karakter etiği olarak da bilinen erdem etiği, bir kişinin karakterinin mükemmelliği ifade eder. Adalet, merhamet, şefkat, bilgelik, cömertlik, inanç, umut, sorumluluk, cesaret, iyilikseverlik, dürüstlük ve güvenilirlik gibi erdemleri içerir. Erdem etiği, hemşirelerin mesleki uygulamalarını gerçekleştirirken bakım verdikleri kişiler için neyin iyi kabul edileceğini değerlendirmeyi amaçlar. Erdem etiğinin uygulanması ile hemşirelik bakımı uygulamalarında ahlaki karar vermeyi kolaylaştırarak esnek ve yaratıcı çözümler sunulabileceği düşünülmektedir.

Amaç: Çalışma, hemşirelerin erdem etiğine ilişkin bakış açılarını belirlemek amaçlamıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu tanımlayıcı çalışma Ocak-Ağustos 2019 tarihleri arasında 257 hemşire ile tamamlandı. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan tanımlayıcı bilgi formu ile hemşirelerle yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Tanımlayıcı bilgi formu, yaş, cinsiyet, gelir durumu, meslekteki yıl sayısı, çalıştığı birim, etik dersi alıp almadığı, etik ilkeler, etik uygulamaları uygulamada karşılaşılan engeller, erdem etiği ve bu etiğe ilişkin özellikler hakkında bilgi içeren bir formdur.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamasının 27,33±5,06, %84,8'inin kadın, ortalama 5,57±4,80 yıldır meslekte çalıştığı belirlendi. Araştırmaya katılan hemşirelerin çoğunluğu etik dersi aldıklarını, yaklaşık yarısı ise öğrendikleri etik ilkeleri uygulayabildiklerini belirtmişlerdir. Hemşirelerin yarısından fazlası erdem etiğini duyduklarını ve erdem etiğini dürüstlük, adalet ve eşitlik, ahlaki kararlar verme, şefkat, rasyonel düşünme ve sorumluluk olarak sıralamışlardır.

Sonuç: Bu çalışmada hemşirelerin erdem etiği kavramını bildikleri ancak erdem etiği ilkelerini yerine getirme konusunda yetersiz oldukları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erdem etiği; hemşirelik; bakım; etik.

Kaynakça:

1. Erer M, Akbaşı M, Yıldırım G. Hemşirelik Sürecinin Evrimsel Gelişimi ve Hemşirelik Süreci. *Lokman Hekim Derg.* 2017;7(ağustos):1-5.
2. Yıldız E. Ethics in nursing: A systematic review of the framework of evidence perspective. *Nurs Ethics.* 2019;26(4):1128-1148. doi:10.1177/0969733017734412
3. Amer AB. The Health Care Ethics: Overview of the Basics. *Open J Nurs.* 2019;09(02):183-187. doi:10.4236/ojn.2019.92017
4. Cruz JS. Virtue ethics: in pursuit of excellence. 2020;99(6):591-600.
5. Bartneck C, Lütge C, Wagner A, Welsh S. *An Introduction to Ethics in Robotics and AI;* 2021.
6. Holland S. Furthering the sceptical case against virtue ethics in nursing ethics. *Nurs Philos.* 2012;13(4):266-275. doi:10.1111/j.1466-769X.2012.00541.x

7. Burkhardt MA, Nathaniel AK. Çağdaş Hemşirelikte Etik. In: Ecevit Parlar Ş, Bahçecik N, Karabacak Ü, eds. *Çağdaş Hemşirelikte Etik*. 3.Baskı. İstanbul Tıp Kitabevleri; 2013:24-53.
8. Ferkany M, Newham R. A Comparison of Approaches to Virtue for Nursing Ethics. *Ethical Perspect*. 2019;26(3):427-457. doi:10.2143/EP.26.3.3287341
9. Östman L, Näsman Y, Eriksson K, Nyström L. Ethos: The heart of ethics and health. *Nurs Ethics*. 2019;26(1):26-36. doi:10.1177/0969733017695655
10. Newham RA. Virtue Ethics and Nursing: On What Grounds? *Nurs Philos*. 2015;16(1):40-50. doi:10.1111/nup.12063
11. Newitt M. Healthcare Chaplains Among the Virtues? *Pract Theol*. 2016;9(1):16-28. doi:10.1080/1756073X.2016.1149303
12. Ekstrom LW. Liars, medicine, and compassion. *J Med Philos (United Kingdom)*. 2012;37(2):159-180. doi:10.1093/jmp/jhs007
13. Sellman D. *Virtue Ethics and Nursing Practice. In Key Concepts and Issues in Nursing Ethics*.; 2017.
14. Rainer J, Schneider JK, Lorenz RA. Ethical dilemmas in nursing: An integrative review. *J Clin Nurs*. 2018;27(19-20):3446-3461. doi:10.1111/jocn.14542
15. Scott PA. *Key Concepts and Issues in Nursing Ethics*.; 2017. doi:10.1007/978-3-319-49250-6
16. Brody JK. Virtue ethics, caring, and nursing. *Sch Inq Nurs Pract*. 1988;2(2):87-101.
17. Lachman VD. Applying the Ethics of Care to Your nursing practice A Case for Caring. *Ethics, Law and Policy*. 2001;21(1):112-114.
18. Arries E. Virtue ethics: an approach to moral dilemmas in nursing. *Curationis*. 2005;28(3):64-72. doi:10.4102/curationis.v28i3.990
19. Al-Banna DA. Core Professional and Personal Values of Nurses about Nursing in Erbil City Hospitals: A Profession, Not Just Career. *Nurs Care Open Access J*. 2017;2(6):169-173. doi:10.15406/ncoaj.2017.02.00056
20. Brown SS, Lindell DF, Dolansky MA, Garber JS. Nurses' professional values and attitudes toward collaboration with physicians. *Nurs Ethics*. 2015;22(2):205-216. doi:10.1177/0969733014533233
21. Kubsch S, Hansen G, Huyser-Eatwell V. Professional values: The case for RN-BSN completion education. *J Contin Educ Nurs*. 2008;39(8):375-384. doi:10.3928/00220124-20080801-05
22. Moch SD, Quinn-Lee L, Gallegos C, Sortedahl CK. Navigating Evidence-Based Practice Projects: The Faculty Role. *Nurs Educ Perspect*. 2015;36(2):128-130. doi:10.5480/12-1014.1
23. Rassin M. Nurses' professional and personal values. *Nurs Ethics*. 2008;15(5):614-630. doi:10.1177/0969733008092870
24. Skela-Savic B, Hvalic-Touzery S, Pesjak K. Professional values and competencies as explanatory factors for the use of evidence-based practice in nursing. *J Adv Nurs*. 2017;73(8):1910-1923. doi:10.1111/jan.13280

25. Erkus G, Dinc L. Turkish nurses' perceptions of professional values. *J Prof Nurs.* 2018;34(3):226-232. doi:10.1016/j.profnurs.2017.07.011
26. Hauhio N, Leino-Kilpi H, Katajisto J, Numminen O. Nurses' self-assessed moral courage and related socio-demographic factors. *Nurs Ethics.* 2021;28(7-8):1402-1415. doi:10.1177/0969733021999763
27. Arries EJ. Professional values and ethical ideology: Perceptions of nursing students. *Nurs Ethics.* 2020;27(3):726-740. doi:10.1177/0969733019889396
28. Beagan B, Ells C. Values That Matter, Barriers That Interfere: The Struggle of Canadian Nurses to Enact Their Values. *CJNR 2007, Vol 39 No 4.* 2007;39:36-57.
29. Blackwood S, Chiarella M. Barriers to uptake and use of codes of ethics by nurses. *Collegian.* 2020;27(4):443-449. doi:10.1016/j.colegn.2019.11.005
30. Haahr A, Norlyk A, Martinsen B, Dreyer P. Nurses experiences of ethical dilemmas: A review. *Nurs Ethics.* 2020;27(1):258-272. doi:10.1177/0969733019832941
31. Imaneh K, Mohammad A, Zohre K, Somayeh M. Barriers to Observance of the Codes of Professional Ethics in Clinical Care: Perspectives of Nurses and Midwifery of Hospitals Affiliated with Qom University of Medical Sciences in 2016. *Heal Spiritual Med Ethics* 2018;5(1)33-39. 2011;5(1):214-220.
32. Khaki I, Abbasi M, Khalajina Z, Momenyan S. Barriers to Observance of the Codes of Professional Ethics in Clinical Care: Perspectives of Nurses and Midwifery of Hospitals Affiliated with Qom University of Medical Sciences in 2016. *Heal Spiritual Med Ethics.* 2018;5(1):33-39.
33. Özdelikara A, Babur S. Hemşirelik Öğrencilerinin Merhamet Düzeyi ve Empatik Eğilim İlişkisi. *Acibadem Univ Sağlık Bilim Derg.* 2020;11(2):342-349. doi:10.31067/0.2020.271
34. Erdem Ö, Koçak Uyaroğlu A. Hemodiyaliz Hemşirelerinde Merhamet Düzeyi ve İlişkili Faktörler. *Online Türk Sağlık Bilim Derg.* 2021;6(2):207-215. doi:10.26453/otjhs.842847
35. Bedi MK, Shenefelt PD. Herbal therapy in dermatology. *Arch Dermatol.* Published online 2002. doi:10.1001/archderm.138.2.232
36. Dewar B, Mackay R. Appreciating and developing compassionate care in an acute hospital setting caring for older people. *Int J Older People Nurs.* 2010;5(4):299-308. doi:10.1111/j.1748-3743.2010.00251.x
37. Herbst AM, Swengros DI, Kinney G. How to teach human caring: Nurse educator role in transformational learning for a large healthcare system. *J Nurses Staff Dev.* 2010;26(4):E6-E11. doi:10.1097/NND.0b013e3181b1ba55
38. Steyl S. The Virtue of Care. *Hypatia.* 2019;34(3):507-526. doi:10.1111/hypa.12481

BARRIERS AND FACILITATORS OF INSULIN USE IN INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES: A QUALITATIVE STUDY

Nedime Hazal Döner¹, Sevda Tüzün Özdemir², Elif Genç Şendur³, Öznur Usta
Yeşilbalkan⁴, Şevki Çetinkalp⁵, Vildan Özkan Derviş⁵

¹Izmir University Of Economics

²Izmir Kavram Vocational School

³Bolu Abant İzzet Baysal University

⁴Ege University Faculty of Nursing

⁵Ege University Faculty of Medicine

Introduction and Aim: While it is known that adherence to insulin therapy is low among individuals with diabetes, it is crucial to identify the factors contributing to non-adherence. This study aims to identify the experiences, barriers, and facilitators related to insulin use among individuals with type 2 diabetes who are using insulin.

Method: The study was conducted with individuals with type 2 diabetes who use insulin, using a phenomenological design. The data for the study were collected through in-depth interviews conducted face-to-face and via online conferencing, using a semi-structured interview form, between July and September 2023. Sample size was determined based on data saturation and was completed with 13 individuals.

Results: Women comprised 69.2% of the participants, with an average age of 54.07±17.44 years. In the study, three main themes were identified: *“the meaning of insulin”*, *“facilitators”*, and *“barriers”*. The main theme of “meaning of insulin” includes two subthemes: *“positive meaning”* (codes: life, friend, compatibility and savior) and *“negative meaning”* (codes: harmful and weakness-fatigue). Within the main theme of “Facilitators”, three sub-themes were determined: *“treatment-related factors”* (codes: educational support and low dose frequency), *“psychosocial factors”* (codes: psychological support, family support and acceptance of the disease) and *“technological applications”* (codes: new treatment systems, warning systems and telephone applications). The main theme of “Barriers” includes three sub-themes: *“factors related to the health system”* (codes: insufficient education and difficulty in accessing health professionals), *“factors related to the patient”* (codes: forgetfulness, stress, fear of injection, intentional non-compliance, fear of socialization and stigmatization) and *“factors related to the treatment process”* (codes: application time, application complications, polypharmacy and storage conditions).

Conclusion: Based on the results of the study, it is believed that reducing the factors contributing to non-adherence and highlighting the facilitators will enhance adherence to insulin therapy and strengthen disease self-management.

Anahtar Kelimeler: nurse, insulin therapy, qualitative research, type 2 diabetes.

TİP 2 DİYABET TANILI BİREYLERDE İNSÜLİN KULLANIMINA İLİŞKİN ENGELLER VE KOLAYLAŞTIRICILAR: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Nedime Hazal Döner¹, Sevda Tüzün Özdemir², Elif Genç Şendur³, Öznur Usta
Yeşilbalkan⁴, Şevki Çetinkalp⁵, Vildan Özkan Derviş⁵

¹İzmir Ekonomi Üniversitesi

²İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu

³Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

⁴Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

⁵Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş ve Amaç: Diyabetli bireylerin insülin tedavisine uyumlarının düşük olduğu bilinmekle birlikte uyumsuzluğa neden olan faktörlerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmada, insülin kullanan tip 2 diyabetli bireylerin insülin kullanımına ilişkin deneyimleri, engelleri ve kolaylaştırıcıları belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma, fenomenolojik desen kullanılarak insülin kullanan tip 2 diyabetli bireylerle yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Temmuz- Eylül 2023 tarihleri arasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yüz yüze ve çevrimiçi konferans yöntemiyle derinlemesine görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Örneklem büyüklüğü veri doygunluğuna göre belirlenmiş olup 13 birey ile tamamlanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %69.2'sini kadınlar oluşturmakla birlikte yaş ortalaması 54.07±17.44 olarak saptanmıştır. Araştırmada “**insülinin anlamı**”, “**kolaylaştırıcılar**” ve “**engeller**” olmak üzere üç ana tema belirlenmiştir. “İnsülinin anlamı” ana temasında; “**olumlu anlam**” (kodlar: yaşam, arkadaş, uyumluluk ve kurtarıcı) ve “**olumsuz anlam**” (kodlar: zararlı ve halsizlik-yorgunluk) olmak üzere iki alt tema yer almaktadır. “Kolaylaştırıcılar” ana temasında; “**tedaviye ilişkin faktörler**” (kodlar: eğitim desteği ve doz sıklığının azlığı), “**psikososyal faktörler**” (kodlar: psikolojik destek, aile desteği ve hastalığı kabullenme) ve “**teknolojik uygulamalar**” (kodlar: yeni tedavi sistemleri, uyarı sistemleri ve telefon uygulamaları) olmak üzere toplam üç alt tema belirlenmiştir. “Engeller” ana temasında ise; “**sağlık sistemine ilişkin faktörler**” (kodlar: yetersiz eğitim ve sağlık profesyonellerine erişimde zorluk), “**hastaya ilişkin faktörler**” (kodlar: unutkanlık, stres, enjeksiyon korkusu, kasıtlı uyumsuzluk, sosyalleşme ve damgalanma korkusu) ve “**tedavi sürecine ilişkin faktörler**” (kodlar: uygulama saati, uygulama komplikasyonu, polifarmasi ve saklama koşulları) olmak üzere üç alt tema yer almaktadır.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; uyumsuzluğa neden olan faktörlerin azaltılması ve kolaylaştırıcıların ön plana çıkarılması ile insülin tedavisine uyumun artacağı ve hastalık öz yönetiminin güçleneceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, insülin tedavisi, nitel araştırma, tip 2 diyabet.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE KNOWLEDGE LEVELS OF NURSE CANDIDATES ABOUT GLOBAL WARMING AND SOCIAL INTELLIGENCE

Gulnur Akkaya¹, Mertali Atar¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

Aim: The purpose of this study is to determine the relationship between the knowledge levels of nurse candidates about global warming and social intelligence.

Method: The research was conducted as descriptive and correlational. The research was conducted online between April 2023 and June 2023, without sample selection, with students studying at the Nursing Department of the Faculty of Health Sciences of Çanakkale Onsekiz Mart University, ethical committee and scale permissions were obtained. Troms Social Intelligence Scale and Global Warming Knowledge Survey were used. Findings: 78.7% of the participants were female, 36.7% had 2 siblings, 28.8% were in the 4th grade, the most used social media were Facebook 59%, Twitter 42.6%, and Instagram 41%, the average daily smartphone usage time was between 6-8 hours (%58.8), and daily social media usage time was between 4-6 hours (%50.1). 83.8% of the students stated that they did not plant saplings and that there were 72.8% of waste bins for paper, plastic, glass, metal, and batteries in their environment. When the scale scores were examined; Global warming mean score = 104.7 ± 13.80 (high), Tromso Social Intelligence Scale mean score = 71.96 ± 10.32 (high).

As a result of the correlation analysis conducted between the scales; a statistically significant positive and very weak relationship was found between the participants' Global Warming Knowledge scores and Tromso Social Intelligence Scale scores ($r:0.150$; $p<0.01$).

Conclusion: The social intelligence level and global warming knowledge levels of the students participating in the study were high. However, when demographic characteristics were examined, the daily smartphone usage rate and the time spent on social media were high. It was determined that the students did not plant saplings at university or in any other environment.

Recommendation: It can be suggested that the awareness of the institutions be increased regarding university students planting saplings at least once in their education life and that some measures be taken to reduce smartphone usage.

Anahtar Kelimeler: nursing student, global warming, social intelligence

HEMŞİRE ADAYLARININ KÜRESEL ISINMA HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ İLE SOSYAL ZEKA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Gülnur Akkaya¹, Mertali Atar¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşire adaylarının küresel ısınma hakkındaki bilgi düzeyleri ile sosyal zeka arasındaki ilişkisini belirlemektir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapıldı. Araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde okuyan, araştırmaya katılmaya gönüllü öğrenciler (onam alınarak) örneklem seçimine gidilmeden, Nisan 2023- Haziran 2023 tarihleri arasında yapılması online yapıldı, etik kurul ve ölçek izinleri alındı. Troms Sosyal Zeka Ölçeği ve Küresel Isınma Bilgi anketi kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların %78,7'sinin kadın, %36,7'sinin 2 kardeş, %28,8'inin 4.sınıf, en çok kullandıkları sosyal medya sırasıya Facebook %59, twitter (X)%42.6, Instagram % 41'dir, günlük ortalama akıllı telefon kullanma süresi 6-8 saat arasında (%58,8), günlük sosyal medya kullanım süresi 4-6 saat (%50.1) arasında bulundu. Öğrencilerin %83.8'i fidan dikme etkinliğinde bulunmadığını, yaşadıkları çevrede kağıt, plastik, cam, metal, pil için kullanılan atık kutusu olma durumunun %72.8 olduğunu belirttiler. Ölçek puanları incelendiğinde ise; Küresel ısınma puan ortalaması: 104.7± 13.80 (yüksek), Troms Sosyal Zeka Ölçeği puan ortalaması=71,96 ±10,32 (yüksek) bulundu. Ölçekler arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda; Katılımcıların Küresel Isınma Bilgi puanları ile Troms Sosyal Zeka Ölçeği puanları arasında (r:0,150; p<0,01) istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü ve çok zayıf bir ilişki bulundu.

Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal zeka düzeyi ve küresel ısınma bilgi düzeyleri yüksek çıktı. Ancak demografik özellikler incelendiğinde günlük akıllı telefon kullanım oranı ve sosya medyada geçirilen zaman yüksekti. Öğrencilerin üniversitede ya da başka bir ortamda fidan dikmedikleri tespit edildi.

Öneri: Üniversite öğrencilerinin eğitim hayatında en az bir kez fidan dikmeleri konusunda kurumların farkındalığının artırılması ve akıllı telefon kullanımının azaltılması için bazı önlemlerin alınması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, küresel ısınma, sosya zeka

THE EFFECT OF DISEASE PERCEPTION ON HEALTHY LIFESTYLE DEVELOPMENT IN PREDIALYSIS PATIENTS: THE CASE OF TURKEY

Işın Cantekin¹, Sevgi Kevser Ünal², Kenan Cantekin³, Rumeysa Çömlekcı⁴

¹Necmettin Erbakan University Seydişehir Kamil Akkanat Faculty of Health Sciences
Department of Nursing

²Osmaniye Korkut Ata University Department of Nursing

³Sakarya University Department of Dentistry

⁴Necmettin Erbakan University Institute of Health Sciences Nursing Department Graduate Student

Aim: This study was designed to determine how predialysis patients perceive their illness and how important they are to share a healthy lifestyle.

Method: This study was planned as descriptive cross-sectional study, and the predialysis interval followed at Necmettin Erbakan University Meram Medical Faculty Hospital, whose components met the inclusion criteria, was included in the study. The population of the study includes 241 predialysis patients followed at Necmettin Erbakan University Meram Medical Faculty Hospital. Of the 241 patients that made up the population, all patients who met the included criteria were reached. The data was collected between February , 2022 and April 2022. The data were analyzed using the SPSS statistical package program.

Results: It was determined that the total score average of the people's disease perception scale was 47.07±8.82. It was determined that the total score average of the people on the healthy lifestyle scale was 132.22±22.53. The differences in scores are due to the high education level and the middle age group. A statistically significant difference was detected in the disease perception survey scores according to educational level (F= 8.304; p<0.0001). A statistically significant difference was detected in healthy lifestyle scale scores according to age groups. (F=4.058; p=0.009). A negative, weak and statistically significant correlation was observed between the illness perception questionnaire and health responsibility, nutrition and HPLP - Total scores (p<0.05). It can be said that as health responsibility, nutrition and HPLP-Total scores increase, disease perception survey scores decrease.

Conclusion: Identifying disease perceptions in pre-dialysis patients and improving health outcomes may provide an opportunity to intervene in pre-dialysis patients and guide the provision of nursing care. Providing patients with training to help them understand the importance of their disease before undergoing dialysis may be effective in increasing their level of disease perception and developing a health-promoting lifestyle.

Anahtar Kelimeler: predialysis, healthy lifestyle development, illness perception

PREDİYALİZ HASTALARINDA HASTALIK ALGISININ SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ GELİŞİMİNE ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Işın Cantekin¹, Sevgi Kevser Ünal², Kenan Cantekin³, Rumeysa Çömlekcı⁴

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü

²Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Hemşirelik Bölümü

³Sakarya Üniversitesi Dış Hekimliği Bölümü

⁴Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Bölümü Yüksek
Lisans Öğrencisi

Amaç: Bu çalışma, prediyaliz hastalarının hastalıklarını nasıl algıladıklarını ve sağlıklı bir yaşam tarzı geliştirmeye ne kadar önem verdiklerini belirlemek amacıyla tasarlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı kesitsel bir çalışma olarak planlanmış ve örneklem seçilmeden dahil etme kriterlerini karşılayan Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Hastanesi'nde takip edilen prediyaliz hastaları çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın evrenini Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Hastanesi'nde takip edilen 241 prediyaliz hastası oluşturmaktadır. Evreni oluşturan 241 hastadan dahil etme kriterlerini sağlayan hastaların hepsine ulaşılmıştır. Veriler ise 25 Şubat 2022- 25 Nisan 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) 22.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Kişilerin hastalık algısı ölçeği toplam puan ortalamasının 47,07±8,82 olduğu belirlenmiştir. Kişilerin sağlıklı yaşam biçimi ölçeği toplam puan ortalamasının 132,22±22,53 olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi yüksek ve orta yaş grubundan dolayı puan farklılıkları kaynaklanmaktadır. Eğitim durumuna göre hastalık algısı anketi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (F=8.304; p <0.0001). Sağlıklı yaşam tarzı ölçeği puanlarında yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F=4.058; p=0.009). Hastalık algısı anketi ile sağlık sorumluluğu, beslenme ve HPLP(Sağlığı Geliştiren Yaşam Tarzı Profili Ölçeği) - Toplam puanları arasında negatif, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon gözlenmiştir (p<0.05). Sağlık sorumluluğu, beslenme ve HPLP-Toplam puanları arttıkça, hastalık algısı anketi puanları azaldığı söylenebilir.

Sonuç: Diyaliz öncesi hastalarda hastalık algılarının tespit edilmesi ve sağlık sonuçlarının iyileştirilmesi, diyaliz öncesi hastalara müdahale etme fırsatı sağlayabilir ve hemşirelik bakımının sağlanmasında yol gösterici olabilir. Hastalara diyalize girmeden önce hastalıklarının önemini anlamalarına yardımcı olacak eğitimler verilmesi, hastalık algısı düzeylerini artırmada ve sağlığı geliştirici bir yaşam tarzı geliştirmede etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: prediyaliz, sağlıklı yaşam tarzı geliştirme, hastalık algısı

Kaynakça: 1- Süleymanlar G, Utaş C, Arinsoy T, et al. A population-based survey of Chronic RENal Disease In Turkey--the CREDIT study. Nephrol Dial Transplant 2011; 26: 1862-71.2-(Akpolat & Utas 2001).

3- https://www.nefroloji.org.tr/folders/file/registry_2022.pdf

- 4- Varol, E., & Karaca Sivrikaya, S. (2018). Quality of Life and Nursing in Chronic Kidney Failure. *Düzce University Health Sciences Institute Journal*, 8(2), 89-96.
- 5-Varol, E., & Karaca Sivrikaya, S. (2018). Quality of Life and Nursing in Chronic Kidney Failure. *Düzce University Health Sciences Institute Journal*, 8(2), 89-96.
- 6-
https://www.researchgate.net/publication/323693738_Anxiety_and_depression_in_patients_with_end-stage_renal_disease_Impact_and_management_challenges_-_A_narrative_review
- 7- Muscat et al. *BMC Psychol* (2021) 9:75 <https://doi.org/10.1186/s40359-021-00572-z>
- 8- S N Walker, K R Sechrist, N J Pender. The Health-Promoting Lifestyle Profile: development and psychometric characteristics. *Nurs Res* . 1987 Mar-Apr;36(2):76-81.
- 9- Esin MN (1999). Adaptation of the structure of healthy lifestyle into Turkish, *Nursing Bulletin* 2(45):87-96.
- 10- Moss-Morris R, Weinman J, Petrie KJ, Horne R, Cameron LD, Buick L. The revised illness perception questionnaire (IPQ-R). *Psychol Health* 2002; 17:1-16.
- 11-
https://www.researchgate.net/publication/286816091_The_reliability_and_the_validity_study_of_Turkish_adaptation_of_the_revised_Illness_Perception_Questionnaire
- 12-French DP, Cooper A, Weinman J. Illness perceptions predict attendance at cardiac rehabilitation following acute myocardial infarction: a systematic review with meta-analysis. *JPsychosom Res.* 2006;61:757–67
- 13- Cunningham MA, Swanson V, O’Carroll RE, et al. Randomized clinical trial of a brief psychological intervention to increase walking in patients with intermittent claudication. *Br J Surg.* 2012;99:49–56
- 14-Muscat et al. Illness perceptions predict distress in patients with chronic kidney disease. *BMC Psychol* (2021) 9:75 <https://doi.org/10.1186/s40359-021-00572-z>)
- 15- Muscat et al. *BMC Nephrology* (2020) 21:537 <https://doi.org/10.1186/s12882-020-02189-7>
- 16-Pagels AA, Soderquist BK, Heiwe S. Differences in illness representations in patients with chronic kidney disease. *J Ren Care.* 2015;41:146–55.
- 17-Meuleman Y, de Goeij MC, Halbesma N, et al. Illness perceptions in patients on predialysis care: associations with time until start of dialysis and decline of kidney function. *Psychosom Med. 2015;77:946–54)*
- 18- Meuleman Y, de Goeij MC, Halbesma N, et al. Illness perceptions in patients on predialysis care: associations with time until start of dialysis and decline of kidney function. *Psychosom Med. 2015;77:946–54*
- 19-Chilcot J. The importance of illness perception in end-stage renal disease: associations with psychosocial and clinical outcomes. *Semin Dial* 2012;25:59–64.
- 20- Muscat P, Weinman J, Farrugia E, Camilleri L, Chilcot J. Illness Perceptions predict mortality in patients with predialysis chronic kidney disease: a prospective observational study. *BMC Nephrol. 2020;21(1):537*
- 21- Ricardo AC, Madero M, Yang W, et al. Adherence to a healthy lifestyle and all-cause mortality in CKD. *Clin J Am Soc Nephrol.* 2013;8:602–9.

- 22-Muscat P, Chilcot J, Weinman J, Hudson J. Exploring the relationship between Illness Perceptions and Depression in patients with Chronic Kidney Disease: A systematic literature review. *J Renal Care.* 2018;44(3):174–85.----
- 23-Muscat P, Weinman J, Farrugia E, Camilleri L, Chilcot J. Illness Perceptions predict mortality in patients with predialysis chronic kidney disease: a prospective observational study. *BMC Nephrol.* 2020;21(1):537
- 24- Chilcot J, Davenport A, Wellsted D, Firth J, Farrington K. An association between depressive symptoms and survival in incident dialysis patients. *Nephrol Dialysis Transplant.* 2011;26(5):1628–34
- 25-Chilcot J, Guirguis A, Friedli K, Almond M, Day C, Da Silva-Gane M, Farrington K. Depression symptoms in haemodialysis patients predict all-cause mortality but not kidney transplantation: a cause-specific outcome analysis. *Ann Behav Med.* 2018;52(1):18. <https://doi.org/10.1007/s12160-017-9918-9>
- 26-Farrokhi F, Abedi N, Beyene J, et al. Association between depression and mortality in patients receiving long-term dialysis: a systematic review and meta-analysis. *Am J Kidney Dis.* 2014;63:623–35)
- 27-(Muscat P, Chilcot J, Weinman J, Hudson J. Exploring the relationship between Illness Perceptions and Depression in patients with Chronic Kidney Disease: A systematic literature review. *J Renal Care.* 2018;44(3):174–85.
- 29-Wu CC, Lin CC, Hsieh HF, et al. Lived experiences and illness representation of Taiwanese patients with late-stage chronic kidney disease. *J Health Psychol.* 2015. <https://doi.org/10.1177/1359105315587134>).

THE IMPACT OF PEER EDUCATION ON GLOBAL WARMING ON NURSING STUDENTS' AWARENESS OF CLIMATE CHANGE

Nimet Ateş¹, Ayşe Dost¹, Bahar Asan¹, Merve Demir¹

¹Bezmialem Vakıf University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Turkey

Introduction and Aim: Education on global warming and climate change, significantly influenced by human activities, is a crucial aspect of combating global warming. Nursing students, as future healthcare professionals, must develop a positive attitude toward global warming, a major environmental issue. This study aims to evaluate the impact of peer education on global warming on nursing students' awareness of climate change.

Method: This quasi-experimental study included 146 nursing students enrolled in the 2022-2023 academic year (n:146). Nursing students in the experimental group received peer-led education on the topic of "Global Warming and Its Effects." Data were collected using a demographic information form prepared by the researchers and the "Global Climate Change Awareness Scale." The data were evaluated in the SPSS 29.0 statistical analysis program. Descriptive statistics, the paired t-test, and the independent samples t-test were used to evaluate the data.

Results: Of the students surveyed, 92.5% were female, with an average age of 20.80 years. It was found that more than half of the students' parents had only elementary education, and 93.2% of the students had not received any education on the health impacts of climate change. The total pre-education score on the Global Climate Change Awareness Scale was 75.50, while the post-education score increased to 93.41. Peer education on global warming was found to have a significant impact on nursing students' awareness of climate change ($p<0.05$).

Conclusion: After the peer education program on global warming, nursing students showed a significant increase in their knowledge and awareness of global warming. Comprehensive education on global warming and climate change should be integrated into the nursing curriculum. These educational programs should be supported by practical applications in addition to theoretical knowledge to enhance students' environmental awareness. The widespread implementation of such education could make significant contributions to combating climate change.

Anahtar Kelimeler: Peer education, awareness, nursing, climate change, global warming

KÜRESEL ISINMAYA YÖNELİK AKRAN EĞİTİMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Nimet Ateş¹, Ayşe Dost¹, Bahar Asan¹, Merve Demir¹

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul,
Türkiye

Giriş ve Amaç: İnsan faaliyetlerinin de önemli etkisinin olduğu küresel ısınma ve iklim değışikliği konusunda yapılacak eğitimler küresel ısınma ile mücadelenin bir ayağıdır. Gelecekteki sağlık profesyonelleri olan hemşirelik öğrencilerinin, büyük bir çevresel sorun olan küresel ısınma konusuna yönelik olumlu tutum geliştirmeleri gereklidir. Bu çalışmanın amacı küresel ısınmaya yönelik akran eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin iklim değışikliği farkındalığı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesidir.

Gereç ve Yöntem: Çalışma yarı deneysel tipte olup, çalışmanın örneklemini 2022-2023 eğitim öğretim yılı hemşirelik bölümünde öğrenim gören 146 öğrenci oluşturdu (n:146). Çalışmada deney grubunda yer alan hemşirelik öğrencilerine akran yönderleri tarafından Küresel Isınma ve Etkileri konulu bir eğitim yapıldı. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formu ve “Küresel İklim Değişikliği Farkındalık Ölçeği” ile toplandı. Veriler SPSS 29.0 istatistiksel analiz programında değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, eşleştirilmiş t-testi ve bağımsız örneklem t-testi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %92,5’i kadın ve yaş ortalaması 20,80 yıldır. Anne ve babaların yarısından çoğunun ilkökul mezunu olduğu, %93,2’sinin iklim değışikliğinin sağlık üzerine etkileri konusunda bir eğitim almadığı saptandı. Küresel İklim Değişikliği Farkındalık Ölçeği’nin eğitim öncesi toplam puanı 75,50 puan olup, eğitim sonrası ise aynı ölçeğin toplam puanı 93,41 olarak saptanmıştır. Küresel ısınmaya yönelik akran eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin iklim değışikliği farkındalığı üzerinde anlamlı düzeyde etkisi olduğu saptandı (p<0,05).

Sonuç: Küresel ısınma akran eğitimi programı sonrası hemşirelik öğrencilerinin küresel ısınma bilgi ve farkındalık düzeylerinin anlamlı düzeyde arttığı saptandı. Hemşirelik müfredatına küresel ısınma ve iklim değışikliği konularında kapsamlı eğitimler eklenmelidir. Bu eğitimler, teorik bilgilerin yanı sıra pratik uygulamalarla desteklenmeli ve öğrencilerin çevresel farkındalığı artırılmalıdır. Bu tür eğitimlerin yaygınlaştırılması, iklim değışikliği ile mücadelede önemli katkılar sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Akran eğitimi, farkındalık, hemşirelik, iklim değışikliği, küresel ısınma

Kaynakça: Aslan, M., & Mutlu, Ç. (2019). Küresel ısınmanın etkileri ve hemşirelik. *Sağlık ve Hemşirelik Dergisi*, 6(3). <https://doi.org/10.5222/SHYD.2019.85057>

Özer, Z., & Arkadaşları. (2021). Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin küresel ısınma hakkında bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 8(3), 199-205. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1610010>

Ergin, A., & Arkadaşları. (2017). Tıp fakültesi öğrencilerinin küresel ısınma ve sağlığa etkileri ile ilgili bilgi, tutum ve davranışları. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 10(2), 172-180. <https://doi.org/10.5505/ptd.2017.15428>

Durkaya, B., & Durkaya, A. (2018). Küresel ısınma farkındalığı: Bartın Üniversitesi öğrencileri örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 20(1), 128-144. <https://doi.org/10.24011/barofd.379939>

Deniz, M., & Arkadaşları. (2020). Üniversite öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık ölçeği. *International Journal of Geography and Geography Education*, 43, 252-264. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1371529>

Kantarlı, S. (2020). İklim değişikliğinin sağlık üzerine etkileri. *Doğanın Sesi*, 3(5), 13-23. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1413770>

FACTORS AFFECTING THE SUBJECTIVE WELL-BEING OF CAREGIVERS OF INDIVIDUALS WITH CHRONIC MENTAL ILLNESS

Şirin Harkın Gemicioğlu¹, Sami Özyiğit¹, Beyza Nur Doğanoğlu¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit University, Faculty Of Health Sciences, Department Of Nursing

Introduction and Aim: Chronic mental illness is highly disabling and requires long-term care. Caregivers play an essential role in the rehabilitation of chronic mental illness. Improving the health and well-being of caregivers is becoming an increasingly important challenge worldwide. Caregiving can negatively affect caregivers' Subjective Well-being (SWB), and thus, the quality of care may be reduced. Data on caregivers' SWB and associated factors appear lacking, but the need is growing. This study aimed to clarify the factors associated with the SWB of caregivers of individuals with chronic mental illness in Turkey.

Methods: In this cross-sectional study, data were collected from a sample of 223 individuals who had been providing care to outpatients with chronic mental illness for at least six months in three hospitals in a province in western Turkey. Data were collected via face-to-face interviews using the Personal Information Form and the SWB Scale (SWBS). Statistics included ordinal logistic regression analysis, ANOVA, Kruskal-Wallis, and chi-square tests.

Results: The mean age of caregivers (58.3% female) was 44.7 ± 12.76 years. Caregivers' score on the SWBQ (133.12 ± 36.11) was lower than the other population. The Caregiver's age, gender, health level, diagnosis of the care recipient, and duration of care were significantly associated with the level of SWB ($p < 0.05$). Ordinal logistic regression analysis showed that the level of kinship, diagnosis of the care recipient, and gender were predictive factors for the level of SWB.

Conclusions: The findings showed that the age, gender, health level, diagnosis of the care recipient, and duration of care were important factors related to SWB. Nurses, should be sensitive to the impact of caregiving on the mental health of caregivers. The findings can be expected to assist rehabilitation nurses in determining the most appropriate solution to increase the SWB of caregivers. Future research should assess caregivers' SWB by addressing conditions such as hours and intensity of care, behavioral problems of the care recipient, etc., and define psychoeducational programs specifically designed to increase, SWB.

Anahtar Kelimeler: mental illness, caregivers, subjective well-being.

KRONİK RUHSAL HASTALIĞI OLAN BİREYLERE BAKIM VERENLERİN ÖZNEL İYİ OLUŞUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Şirin Harkın Gemicioğlu¹, Sami Özyiğit¹, Beyza Nur Dođanođlu¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş-Amaç: Kronik ruhsal hastalıklar son derece yitime sebep olur ve uzun süreli bakım gerektirir. Bakım verenler kronik ruhsal hastalıkların rehabilitasyonunda önemli rol oynamaktadır. bakım verenlerin sağlığını ve refahını iyileştirmek, tüm Dünya’da giderek daha önemli bir sorun haline gelmektedir. Bakım verme, bakım verenlerin Öznel İyi Oluşunu (ÖİO) olumsuz yönde etkileyebilir ve dolayısıyla bakım kalitesi düşebilir. Bakım verenlerin ÖİO ve ilişkili faktörlere dair veriler eksik görünmekle birlikte ihtiyaç artmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de kronik ruhsal hastalığı olan bireylerin bakım verenlerinin Öznel İyi Oluşu (ÖİO) ile ilişkili faktörleri açıklığa kavuşturmaktır.

Yöntem: Bu kesitsel çalışmada, Türkiye’nin batısında yer alan bir ildeki üç hastanede ayakta tedavi gören kronik ruhsal hastalığı olan bireylere en az altı aydır bakım veren 223 kişi örneklemini oluşturdu. Veriler, yüzyüze görüşme ile Kişisel Bilgi Formu ve Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) kullanılarak toplandı. İstatistikler ordinal lojistik regresyon analizini, ANOVA’yı, Kruskal-Wallis’i ve ki-kare testlerini içeriyordu.

Bulgular: Bakım verenlerin (%58.3’si kadın) yaş ortalaması 44.7±12.76 yıldı. Bakım verenlerin ÖİÖÖ puanı (133.12±36.11) diğer popülasyona göre düşüktü. Bakım verenin yaşı, cinsiyeti, sağlık düzeyi, bakım alanın tanısı ve bakım süresi ÖİO düzeyi ile anlamlı düzeyde ilişkiliydi (p<0.05). Ordinal lojistik regresyon analizi, akrabalık düzeyi, bakım alan bireyin tanısı ve cinsiyetin ÖİO düzeyini yordayan faktörler olduğunu gösterdi.

Sonuçlar: Bu çalışmadan elde edilen bulgular, bakım verenin yaşı, cinsiyeti, sağlık düzeyi, bakım alanın tanısı ve bakım süresi ÖİO ile ilgili önemli faktörler olduğunu göstermiştir. Hemşireler, bakım vermenin bakım verenlerin ruh sağlığı üzerindeki etkisi konusunda duyarlı olmalıdır. Çalışma bulgularının, bakım verenlerin ÖİO’sunu artırmak için en uygun çözümü belirlemede psikiyatri ve rehabilitasyon hemşirelerine yardımcı olması beklenebilir. Gelecekteki araştırmalar, bakım saatleri ve yoğunluğu, bakım alanın davranışsal sorunları vb gibi durumları da ele alarak bakım verenlerin ÖİO’sunu değerlendirmeli ve ÖİO’yu artırmak için özel olarak tasarlanmış psikoeğitim programları tanımlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: ruhsal hastalık, bakım verenler, öznel iyi oluş.

Kaynakça: Mekap, T., Varghese, M., Manisha, K., Nishant, G. (2020); Stressful Life Events, Coping, Social Support, Subjective Well-Being and Burnout in Primary Key Caregivers of Patients with Schizophrenia and Bipolar Affective Disorder in Relapse; *IJSRP*; 10(07) (ISSN: 2250-3153). <http://dx.doi.org/10.29322/IJSRP.10.07.2020.p10340>

Noguchi, T., Nakagawa-Senda, H., Tamai, Y., Nishiyama, T., Watanabe, M., Kamiya, M., ... & Suzuki, S. (2020, April). The association between family caregiver burden and subjective well-being and the moderating effect of social participation among Japanese adults: A cross-sectional study. In *Healthcare*, 8 (2), 87. <https://doi.org/10.3390/healthcare8020087>

Quinn, C., Nelis, S. M., Martyr, A., Victor, C., Morris, R. G., Clare, L., & IDEAL Study Team. (2019). Influence of positive and negative dimensions of dementia caregiving on caregiver well-being and satisfaction with life: Findings from the IDEAL study. *Am J Geriatr Psychiatry.*; 27(8), 838-848. doi: 10.1016/j.jagp.2019.02.005.

Tel H., Ertekin Pınar Ş. (2013). Investigation of the Relationship between Burnout and Depression in Primary Caregivers of Patients with Chronic Mental Problems. *J Psy Nurs.*; 4(3), 145-152. doi: 10.5505/phd.2013.58088

Werner, S., & Shulman, C. (2013). Subjective well-being among family caregivers of individuals with developmental disabilities: The role of affiliate stigma and psychosocial moderating variables. *Res Dev Disabil.*; 34(11), 4103-4114. doi: 10.1016/j.ridd.2013.08.029

INFORMATION SOURCE FOR SUBCUTANEOUS INJECTION APPLICATION YOUTUBE ANALYSIS

Esmâ Tener¹, Mücahide Gökçen Gökâlp¹

¹Amasya University Faculty of Health Sciences

Objectives: YouTube is a site for access to information by patients and health professionals, but health it is a video sharing website that acts as an educational tool for literacy. Research, YouTube video the quality, reliability, information of the videos for subcutaneous injection application included in the platform and the training was carried out in descriptive type in order to determine its content and usefulness.

Methods: ‘subcutaneous injection’ and ‘subcutaneous injection’ on YouTube on 01.06.2024 Turkish Decals of 34 videos obtained as a result of a search with keywords by two independent observers Usefulness by Consumer Health Quality Criteria (DISCERN), Global Quality Scale (GQS), video its duration was analyzed in terms of the number of views, the number of likes, the number of comments, its duration on YouTube.

Results: 73.2% of the videos were useful, 44.1% were of medium quality, 29.4% were of medium education it was seen that he had knowledge. The USEFULNESS of videos uploaded by nurses' scores according to physicians and individually uploaded videos ($P=,048$), health institutions and nurses it was found that the videos uploaded by DISCERN ($P=,030$; $P=,035$) and GQS scores ($P=,030$) were respectively; $P=,005$) it was concluded that it was significantly higher compared to the individually uploaded videos. DISCERNMENT by video duration ($r=,489$; $P=,005$), USEFULNESS by number of views ($r=,370$; $P=,040$) and GQS ($r=,499$; $P=,004$) is a positive Decency between the number of likes and GQS ($r=,483$; $P=,006$) at a moderate level. the relationship was found.

Conclusion: The subcutaneous injection application videos on YouTube are of medium quality and it was found that videos uploaded by nurses were more useful.

Anahtar Kelimeler: Subcutaneous Injection, Video Analysis, YouTube, Social Media, Nursing.

SUBKUTAN ENJEKSİYON UYGULAMASINA YÖNELİK BİLGİ KAYNAĞI YOUTUBE ANALİZİ

Esmâ Tener¹, Mücahide Gökçen Gökâl¹

¹Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi

Amaç: YouTube hastalar ve sağlık profesyonelleri tarafından bilgiye erişim sitesi olmakla birlikte sağlık okuryazarlığı için eğitim aracı rolü gören bir video paylaşım sitesidir. Araştırma, YouTube video platformunda yer alan subkutan enjeksiyon uygulamasına yönelik videoların kalite, güvenilirlik, bilgi ve eğitim içeriği ve yararlılığını belirlemek amacıyla tanımlayıcı tipte gerçekleştirildi.

Yöntemler: YouTube’da 01.06.2024 tarihinde ‘subkutan enjeksiyon’ ve ‘deri altına enjeksiyon’ anahtar kelimeleri ile yapılan arama sonucunda ulaşılan 34 Türkçe video bağımsız iki gözlemci tarafından Faydalılık, Tüketici Sağlığı Kalite Kriterleri (DISCERN), Küresel Kalite Skalası (GQS), video süresi, görüntüleme sayısı, beğeni sayısı, yorum sayısı, YouTube’daki süresi açısından analiz edildi.

Bulgular: Videoların %73,2’sinin faydalı, %44,1’inin orta kalitede, %29,4’sinin orta derecede eğitim bilgisine sahip olduğu görüldü. Hemşireler tarafından yüklenen videoların USEFULNESS puanlarının hekimler ve bireysel olarak yüklenen videolara göre (P=,048), Sağlık kuruluşları ve hemşireler tarafından yüklenen videoların sırasıyla DISCERN (P=,030; P=,035) ve GQS puanlarının (P=,030; P=,005) bireysel olarak yüklenen videolara göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı. Video süresi ile DISCERN (r=,489; P=,005), görüntüleme sayısı ile USEFULNESS (r=,370; P=,040) ve GQS (r=,499; P=,004), beğeni sayısı ile GQS (r=,483; P=,006) arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulundu.

Sonuç: YouTube’da yer alan subkutan enjeksiyon uygulaması videolarının orta kalitede olduğu ve hemşireler tarafından yüklenen videoların daha faydalı olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler: Subkutan Enjeksiyon, Video Analizi, YouTube, Sosyal Medya, Hemşirelik.

SELF-EFFICACY AND SPIRITUAL CARE NEEDS OF INDIVIDUALS RECEIVING TREATMENT HEMODIALYSIS

Yasemin Özyer Güvener¹, Kübra Gümüştekin¹

¹Sinop University

Introduction and Aim: This study was conducted to determine the Self-Efficacy and Spiritual Care needs of Individuals Receiving Hemodialysis.

Methods: This descriptive study was conducted with 102 dialysis patients. The study was conducted in a private dialysis center in a province in the north of Turkey. Ethics committee permission was obtained from the Sinop University Human Research Ethics Committee for the study. No sample calculation was made in the study, and the universe consisted of all patients who were willing and able to participate in the study, and data were collected using a face-to-face survey method. The study data were collected using the Descriptive Information Form, the General Self-Efficacy Scale and the Spiritual Care Needs Inventory. In the analysis of the data, descriptive statistics, arithmetic mean, standard deviation, Pearson's correlation analysis were used.

Results: The average age of the individuals participating in the study was 56.6±10.6, 56.9% were female, 52.9% were literate, 83.3% were married, 36.7% were housewives, 60.8% were diabetic, 63.7% had poor general health, and 66.7% had equal income and expenses. There was a significant relationship between the mean scores the participants obtained from the overall General Self-Efficacy Scale and its Initiation", "Perseverance" and "Insistence" sub-dimensions, and the mean scores they obtained from the overall Spiritual Care Needs Inventory and its "caring and respect" and "meaning and hope" subscales

Conclusion: It was determined that the participants' Self-Efficacy was at an average level, and as a result, they had Spiritual Care Needs. It may be recommended that all hemodialysis patients be evaluated in terms of psychological resilience and their self-efficacy and spiritual needs be determined. In conclusion, we think that creating environments that will facilitate the spiritual practices of patients in hemodialysis units will improve their self-efficacy and spirituality.

Keywords: Hemodialysis; Self-Sufficiency; Spiritual Care; Spirituality

HEMODİYALİZ TEDAVİSİ ALAN BİREYLERDE ÖZ YETERLİLİK VE SİRİTÜEL BAKIM GEREKSİNİMLERİ

Yasemin Özyer Güvener¹, Kübra Gümüştekin¹

¹Sinop Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Bu çalışma Hemodiyaliz Alan Bireylerde Öz Yeterlilik ve Spiritüel Bakım gereksinimlerini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan araştırma 102 diyaliz hastası ile gerçekleştirildi. Çalışma Türkiye'nin kuzeyinde bir ilde özel bir diyaliz merkezinde gerçekleştirildi. Çalışma için, Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan etik kurul izni alındı. Çalışmada örneklem hesabı yapılmamış olup, evreni çalışmaya katılmaya istekli ve gönüllü olan tüm hastalar oluşturmuş veriler yüz yüze anket yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmanın verileri, Tanımlayıcı Bilgi Formu, Genel Özyeterlilik Ölçeği ve Spiritüel Bakım Gereksinimleri Ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, ortalama, standart sapma, Pearson korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 56.6 ± 10.6 , %56.9'u kadın, %52.9'u okur yazar, %83.3'ü evli, %36.7'si ev hanımı, %60.8'i diyabet hastası, %63.7'si genel sağlık durumu kötü, %66.7'sinin ise gelir durumu eşit olduğu belirlendi.

Katılımcıların Genel Özyeterlilik Başlama alt boyutu, Yılmama alt boyutu Sürdürme alt boyutu, toplam boyut ile Spiritüel Bakım Gereksinimleri Ölçeği, Önemseme ve Saygı Ölçeği alt boyutu ile Anlam ve Umut alt boyutu ve toplam ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki saptandı.

Sonuç: Katılımcıların Öz Yeterliliklerinin ortalama seviyede olduğu, bunun sonucunda Spiritüel Bakım Gereksinimlerinin bulunduğu belirlendi. Tüm hemodiyaliz hastalarının psikolojik dayanıklılık açısından değerlendirilmesi, özyeterlilik ve manevi ihtiyaçlarının belirlenmesi önerilebilir. Sonuç olarak; hemodiyaliz ünitelerinde hastaların manevi uygulamalarını kolaylaştıracak ortamların oluşturulmasının özyeterlilik ve maneviyatın yükseltilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir

Anahtar kelimeler: Hemodiyaliz; Öz yeterlilik; Spiritüel bakım; Spiritüelite

REVIEW OF THE EFFECT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS ON DETERMINING THE RISK OF POSTPARTUM HEMORRHAGE

Gülcan Karabulut¹, Gül Ertem²

¹Akdeniz University, Kumluca Faculty of Health Science

²Ege University

The aim of this study is to systematically review research articles that demonstrate the impact of artificial intelligence applications in determining the risk of postpartum hemorrhage (PPH). The literature search of study was conducted between August 23-28, 2024 using the keywords (“*postpartum hemorrhage*” or “*postpartum haemorrhage*”) and “*artificial intelligence*” in *ScienceDirect*, *PubMed*, *Web of Science* and *Scopus* databases with advanced search option. After reviewing titles, keywords, and abstracts, twenty English research articles published between 2020-2024, suitable the inclusion criteria and with accessible full texts, were selected for the study. In this systematic review, it was seen that the most commonly AI application in PPH is machine learning (ML) and among the ML models; logistic regression (LR), extreme gradient boosting (XGB), random forest (RF), decision tree (DT) model are the most frequently used methods. Using these methods, the risk of PPH was predicted, at-risk groups and key predictors of PPH were identified, the superiority of ML models was assessed, and comparisons with traditional methods were made. The studies reviewed covered various groups, including vaginal-cesarean deliveries, singleton-twin pregnancies, as well as different time periods like prenatal, intrapartum, and postpartum. ML models for PPH risk assessment were found to be more effective and advantageous compared to traditional screening methods. The key predictors of PPH include maternal age, hemoglobin levels at delivery, pregnancy anemia, delivery type, gestational age, perineal laceration, anesthesia, diabetes, gestational hypertension, multiple pregnancy, abnormal placentation, fetal macrosomia, oxytocin use in delivery, in vitro fertilization, and primiparous delivery. Critical indicators for predicting PPH are hemoglobin, white blood cells, platelets, fibrinogen degradation products, calcium, sodium, and potassium.

In conclusion, ML models for predicting PPH risk, identifying key predictors and risk groups could significantly reduce maternal mortality rates globally. Further studies with spesific groups and expanded use of AI in clinical practice are necessary.

Anahtar Kelimeler: "postpartum hemorrhage" "artificial intelligence"

YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARININ POSTPARTUM HEMORAJİ RİSKİNİ BELİRLEME ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Gülcan Karabulut¹, Gül Ertem²

¹Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakùltesi

²Ege Üniversitesi

Bu çalışmanın amacı, postpartum hemoraji (PPH) riskini belirlemede yapay zekâ uygulamalarının etkisini gösteren araştırma makalelerini sistematik olarak incelemektir. Bu çalışmanın literatür taraması, 23-28 Ağustos 2024 tarihleri arasında ("*postpartum hemorrhage*" or "*postpartum haemorrhage*") and "*artificial intelligence*" anahtar kelimeleri kullanılarak, *ScienceDirect*, *PubMed*, *Web of Science* ve *Scopus* veri tabanlarında gelişmiş tarama seçeneği ile gerçekleştirilmiştir. Başlık, anahtar kelimeler ve özetler incelendikten sonra dahil edilme kriterlerine uyan, yayın dili İngilizce olup 2020-2024 tarihleri arasında yayınlanan ve tam metnine erişilebilen yirmi adet araştırma makalesi çalışmaya dahil edilmiştir. Yapılan sistematik incelemede postpartum hemoraji riskini belirlemede en çok kullanılan yapay zekâ uygulamasının makine öğrenimi olduğu ve makine öğrenimi modelleri arasında; lojistik regresyon (LR), aşırı gradyan artırma (XGB), rastgele orman (RF) ve karar ağacı (DT) modelinin en sık kullanılan yöntemler olduğu görülmüştür. Bu yöntemler ile; PPH riskinin tahmin edildiği, PPH riski taşıyan grubun ve PPH'ın en önemli prediktörlerinin belirlendiği, makine öğrenimi modellerinin hangisinin üstün olduğunun tespit edildiği ve geleneksel yöntemlerle karşılaştırmaların yapıldığı görülmüştür. Aynı zamanda bu çalışmaların, vajinal ve sezaryen doğum, tekil ve ikiz gebelikler gibi gruplarda ve doğum öncesi, esnası ve doğum sonu dönem gibi zamanları dikkate alarak yapıldığı görülmüştür. PPH risk değerlendirilmesinde kullanılan makine öğrenimi modellerinin, geleneksel risk tarama yöntemlerinden üstün ve faydalı olduğu bulunmuştur. PPH en önemli prediktörlerinin; anne yaşı, doğumdaki hemoglobun düzeyi, gebelikte anemi, doğum şekli, gebelik haftası, perineal laserasyon, genel anestezi, diyabet, gebelik hipertansiyonu, çoğul gebelik, anormal plasentasyon, fetal makrozomi, doğumda oksitosin kullanımı, in vitro fertilizasyon ve primipar doğumlar olduğu belirtilmiştir. Hemoglobun, beyaz kan hücreleri, trombositler, fibrinojen yıkım ürünleri, kalsiyum, sodyum ve potasyum değerlerinin PPH tahminine en çok katkıda bulunan kritik göstergeler olduğu belirtilmiştir.

Sonuç olarak makine öğrenimi modelleri ile PPH riskinin tahmin edilmesi, prediktörlerinin ve riskli grupların belirlenmesiyle, küresel çapta anne ölüm oranlarının azaltılması sağlanacaktır. Bunun için daha spesifik gruplarla çalışmalara devam edilmesi, sonuçlar doğrultusunda yapay zekâ kullanımının klinik alanda yaygınlaşması sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: "postpartum hemoraji" "yapay zeka"

EVALUATION OF THE EFFECT OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY PRACTICES ON DEPRESSION, ANXIETY AND STRESS IN HEALTH PERSONNEL

Fatoş Uncu¹, Ahmet Çağrı Aslan¹

¹Firat University

Introduction and Objective: This study was conducted to determine the effects of occupational health and safety practices on depression, anxiety and stress in healthcare personnel. **Method:** The universe of this descriptive and correlational study consisted of all healthcare personnel (nurses and physicians) working at Firat University Hospital operating in the city center of Elazığ. The sample group consisted of 170 nurses and 70 physicians who volunteered to participate in the study and worked at the institution between June and September 2023. The data of the study were obtained with a personal information form for healthcare personnel, the Occupational Safety Scale for Healthcare Personnel Working in the Hospital and the Depression Anxiety Stress Scale-21. **Findings:** The majority of the 240 healthcare personnel participating in the study were female (69.6%) and university graduates (79.2%), and the average age was 31.40±6.86. The depression sub-dimension score of healthcare personnel was found to be 6.27±4.90, the anxiety sub-dimension score was found to be 5.37±4.24 and the stress sub-dimension score was found to be 6.81±4.47. The average job security perception was 2.95±0.896, which was below the average. The depression, anxiety and stress levels of healthcare workers who experienced a work accident or occupational disease were found to be significantly high, while their job security perception was determined to be low. In addition, low-level, negatively significant relationships were found between job security perception and depression, anxiety and stress.

Conclusion: According to the results of our study, it was determined that job security in hospitals was not at an adequate level and as a result, employees were exposed to depression, anxiety and stress. It is important to investigate the reasons for inadequate job security in the institution and develop strategies regarding these.

Anahtar Kelimeler: Anxiety, Depression, Job security, Stress.

SAĞLIK PERSONELLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ DEPRESYON, ANKSİYETE VE STRES ÜZERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fatoş Uncu¹, Ahmet Çağrı Aslan¹

¹Fırat Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışma, sağlık personellerinde iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının depresyon, anksiyete ve stres üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkisel nitelikte olan bu araştırmanın evrenini, Elazığ ili merkezinde faaliyet gösteren Fırat Üniversite Hastanesi'nde görev yapan tüm sağlık personelleri (hemşire ve hekimler) oluşturmuştur. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan Haziran-Eylül 2023 tarihlerinde kurumda görev yapan 170 hemşire ve 70 hekim örneklem grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, sağlık çalışanları için kişisel bilgi formu, Hastanede Çalışan Sağlık Personeli İçin İş Güvenliği Ölçeği ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği-21 ile elde edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan 240 sağlık personelinin büyük kısmı kadın (%69.6) ve üniversite mezunu (%79.2) olup, yaş ortalaması 31.40±6.86'dır. Sağlık personellerinin Depresyon alt boyut puanı 6.27±4.90, anksiyete alt boyut puanı 5.37±4.24 ve stres alt boyut puanı ise 6.81±4.47 bulunmuştur. İş güvenliği algısı ortalaması 2.95±0.896 ile ortalamanın altında kalmıştır. İş kazası veya meslek hastalığı yaşayan sağlık çalışanlarının depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri anlamlı derecede yüksek bulunmuş, iş güvenliği algıları ise düşük olarak belirlenmiştir. Ayrıca, iş güvenliği algısı ile depresyon, anksiyete ve stres arasında düşük düzeyde, negatif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Sonuç: Çalışmamız sonuçlarına göre hastanelerde iş güvenliğinin yeterli düzeyde olmadığı ve bunun sonucunda çalışanların depresyon, anksiyete ve strese maruz kaldıkları belirlenmiştir. Kurumdaki yetersiz iş güvenliğinin nedenlerinin araştırılması, bunlara ilişkin stratejilerin geliştirilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Depresyon, İş güvenliği, Stres.

USE OF PHYSICAL ROBOTS IN NURSING PRACTICES

Deniz Genç İflazođlu¹

¹Mamak Devlet Hastanesi

The development of technology has included the concept and applications artificial intelligence in the flow of daily life in the world. The inclusion of robots in daily life and medicine has emerged as a result of technological developments and human needs. Nursing practices have become one the areas where robots are used. Physical robots used in field of nursing are developed in response to rapidly increasing elderly population in the world, the insufficient number of nurses, lack of manpower, preventing contact in infectious diseases, and the need for auxiliary personnel to assist nurses in nursing practices.

Purpose: It is aimed to examine the widespread use of robots in nursing practices, to explain seminal projects to integrate complex nursing practices into robot use, and to identify deficiencies in the literature.

Method: 10 sources were scanned with the keywords nurse*robot*healthcare on Pubmed and Google Scholar search pages.

TRINA: It can assist in nursing tasks with 28 independent movements through a software designed as a human protagonist developed by the nursing department and engineering department at Duke University. However, it moves 60% slower than a normal human functioning.

PEPPER: It meets the communication and therapeutic support needs of elderly care centers, psychiatric centers and patients around the world

MOXI: It is a robotic assistant that can greet patients at a health center in Texas, carry samples and move around the hospital freely. It has been used since 2017. Riba (Japanese nurse) and Pearl are examples of these. Conclusion Robots can perform carrying, taking and basic communication and movements in the field of nursing. In order for its use in the field of nursing to become widespread and improved, designs that comply with the necessary ergonomic features and anthropometric measurements should be developed with the feedback and cooperation of nurses.

Anahtar Kelimeler: NURSE,ROBOT,HEALTH CARE

FİZİKSEL ROBOTLARIN HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA KULLANIMI

Deniz Genç İflazođlu¹

¹Mamak Devlet Hastanesi

Teknolojinin gelişmesi, dünyada günlük hayatın akışına yapay zeka kavramını ve uygulamalarını dahil etmiştir. Robotların günlük yaşama ve tıp alanına dahil olması da teknolojik gelişmelerin ve insani ihtiyaçların bir sonucu olarak doğmuştur. Hemşirelik uygulamaları robotların kullanım alanı oluşturduğu alanlardan biri olmuştur. Hemşirelik alanında kullanılan fiziksel robotlar, dünyada hızla artan yaşlı nüfus, yetersiz hemşire sayısı, insan gücü eksikliği, bulaşıcı hastalıklarda teması önlemek, hemşirelik uygulamalarında hemşireleri asiste edecek yardımcı personel ihtiyacına yanıt olarak geliştirilmektedir. Literatür incelendiğinde hemşirelik alanında kullanılan fiziksel robotlar amaçlarına göre farklılaşmaktadır. Amaç: Hemşirelik uygulamalarında yaygınlaşan robot kullanım alanlarını incelemek ve komplike olan hemşirelik uygulamalarının robot kullanımına entegre edilebilmesi için ufuk açıcı projeleri açıklamak ve literatürdeki eksikleri belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Pubmed ve Google Scholar tarama sayfalarındaki nurse*robot*healthcare anahtar kelimeleriyle 10 kaynaktan tarama yapılmıştır. Fiziksel robotların hemşirelik uygulamalarında kullanılmasını içeren ve İngilizce dilindeki derlemeler ve orijinal araştırmalar ve üniversiteler tarafından hemşirelik alanında kullanılmak için geliştirilen ve kullanımda olan dahil edilmiştir.

Robotlar,hastanelerde, rehabilitasyon merkezlerinde ve sağlık danışma merkezlerinde görev alan hemşirelerin komplike (birden çok bağlantı ve beceri gerektiren) uygulamaları bulunmaktadır.

TRINA: Duke Üniversite'sinde hemşirelik bölümü ve mühendislik bölümünün geliştirdiği insan protatifi şeklinde tasarlanan bir yazılım aracılığıyla 28 bağımsız hareketle hemşirelik görevlerinde yardımcı olabilmektedir. Ancak normal bir insan işleyişine göre %60 daha yavaş ve hareket etmektedir.

PEPPER: Dünya genelinde yaşlı bakım merkezlerinde, psikiyatri merkezlerinde ve hastaların iletişim ve teröpötik destek ihtiyacını karşılamaktadır. Rehberlik etme, yönlendirme, aktivite öncesi tanıtım gibi sorumlukları yerine getirmektedir.

MOXI: Teksas'da bir sağlık merkezinde hastaları karşılamak,numuneleri taşımak ve serbest şekilde hastanada dolaşabilen bir robotik asistandır.2017'den beri kullanılmaktadır. Riba(japon hemşire) ve Pearl bunlara örnektir.

Sonuç: Robotlar hemşirelik alanında, taşıma, götürme ve temel iletişim ve hareketlerini gerçekleştirebilmektedir. Hemşirelik alanında kullanımının yaygınlaşması ve geliştirilebilmesi için hemşirelerin geri bildirim ve iş birliği ile gerekli ergonomik özelliklere ve antropometrik ölçülere uygun tasarımlar geliştirilmelidir. Farklı kullanım alanları ve hemşirelik sorumluklarını gerçekleştirebilen daha komplike robotların geliştirilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: HEMŞİRE ,ROBOT,SAĞLIK BAKIMI

Kaynakça: Duke Universty,2017. TRINA, The Tele-Robotic Intelligent Nursing Assistant (TRINA).Erişim adresi: <http://motion.pratt.duke.edu/nursing/>. Erişim tarihi:01.09.2024

Huang, R., Li, H., Suomi, R., Li, C., & Peltoniemi, T. (2023). Intelligent physical robots in health care: systematic literature review. *Journal of medical Internet research*, 25, e39786.

Nambiappan, H. R., Kodur, K. C., Kyrarini, M., Makedon, F., & Gans, N. (2021, June). Mina: A multitasking intelligent nurse aid robot. In *Proceedings of the 14th PErvasive Technologies Related to Assistive Environments Conference* (pp. 266-267).

Shang, Z. (2021). A concept analysis on the use of artificial intelligence in nursing. *Cureus, 13*(5).

Sirasala, S., Jammalamadaka, V., Spiller, M., Sühn, T., Illanes, A., Boese, A., & Friebe, M. (2021, August). Collaborative robot as scrub nurse. In *Current Directions in Biomedical Engineering* (Vol. 7, No. 1, pp. 162-165). De Gruyter.

Soriano, G. P., Yasuhara, Y., Ito, H., Matsumoto, K., Osaka, K., Kai, Y., ... & Tanioka, T. (2022, August). Robots and robotics in nursing. In *Healthcare* (Vol. 10, No. 8, p. 1571). MDPI.

Ujike, S., Yasuhara, Y., Osaka, K., Sato, M., Catangui, E., Edo, S., ... & Mifune, K. (2019). Encounter of Pepper-CPGE for the elderly and patients with schizophrenia: an innovative strategy to improve patient's recreation, rehabilitation, and communication. *The Journal of Medical Investigation, 66*(1.2), 50-53.

Trainum, K., Tunis, R., Xie, B., & Hauser, E. (2023). Robots in assisted living facilities: scoping review. *JMIR aging, 6*(1), e42652.

Tanioka, T. (2019). Nursing and rehabilitative care of the elderly using humanoid robots. *The Journal of Medical Investigation, 66*(1.2), 19-23.

Tischendorf, T., Heitmann-Möller, A., Ruppert, S. N., Marchwacka, M., Schaffrin, S., Schaal, T., & Hasseler, M. (2024). Sustainable integration of digitalisation in nursing education—an international scoping review. *Frontiers in Health Services, 4*, 1344021.

DETERMINATION OF SLEEP STATUS OF CHILDREN WITH ALLERGIC DISEASES AND THEIR PARENTS

Sümeyye Özarlan¹, Erdem Sönmez¹, Emriye Hilal Yayan¹

¹Inonu University

Introduction and Objective: Allergic diseases are among the common chronic diseases of childhood. Children with allergic diseases are in the risk group in terms of sleep disorders due to severe and frequent symptoms and uncertain hospitalization processes. Therefore, this study was initiated to determine the sleep status of children with allergic diseases and their parents and preliminary results were analyzed.

Method: The study was conducted in a descriptive and cross-sectional correlational design. Between June and August 2024, 257 children aged 0-18 years and their parents who applied to the Pediatric Allergy and Immunology outpatient clinic of İnönü University Turgut Özal Medical Center participated in the study. Data were collected using the Descriptive Information Form, Pittsburg Sleep Quality Index, Sleep Quality Scale for Children and Sleep Disorders in Children Scale. Data were analyzed using SPSS 22 package program.

Results: In the results of the study, it was determined that Children's Sleep Habits were clinically significant and the mean score was 68.8 ± 6.7 , and the mean score of the Sleep Disorders Scale for Children was 68.7 ± 12.2 and the score was significant. The mean Pittsburg Sleep Quality Index score of the parents was 10.4 ± 2.2 and all parents had poor sleep quality. It was determined that there was a positive and significant relationship between the Pittsburg Sleep Quality Index and the mean scores of Children's Sleep Habits Questionnaire and Sleep Disorders Scale for Children.

Conclusion: Preliminary findings of our study suggest that children with allergic diseases and their parents have poor sleep quality and clinically significant sleep disturbances. Children's sleep habits and parents' sleep quality affect each other. The results of this study show the necessity of evaluating the sleep disorders of children with allergic diseases and their parents and providing guidance and counseling for social and psychosocial support systems to solve the problem.

Anahtar Kelimeler: Allergy, child, parent, sleep

ALERJİK HASTALIĞI OLAN ÇOCUKLARIN VE EBEVEYNLERİNİN UYKU DURUMLARININ BELİRLENMESİ

Sümeyye Özarslan¹, Erdem Sönmez¹, Emriye Hilal Yayan¹

¹İnönü Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Alerjik hastalıklar çocukluk çağının sık görülen kronik hastalıklarındandır. Alerjik hastalığı olan çocuklarda semptomların şiddetli ve sık yaşanabilmesi, hastaneye yatış süreçlerinin belirsiz olması nedeni ile uyku bozukları açısından risk grubunda yer almaktadır. Bu nedenle bu araştırma alerjik rahatsızlığı olan çocukların ve beveylerinin uyku durumlarının belirlenmesi amacıyla başlatılmış ve ön sonuçları analiz edilmiştir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel ilişki arayıcı tasarımda yapılmıştır. Araştırmaya Haziran-Ağustos 2024 tarihleri arasında İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezinin Çocuk Alerji ve İmmünoloji polikliniğine başvuran 0-18 yaş arası 257 çocuk ve ebeveyni katılmıştır. Veriler Tanımlayıcı Bilgi Formu, Pittsburg Uyku Kalitesi İndeksi, Çocuklar İçin Uyku Kalitesi Ölçeği ve Çocuklarda Uyku Bozuklukları Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırma sonuçlarında Çocukların Uyku Alışkanlıklarının klinik olarak anlamlı olduğu ve puan ortalamasının 68.8 ± 6.7 olduğu, Çocuklar İçin Uyku Bozuklukları Ölçeği Puan Ortalamasının 68.7 ± 12.2 ve puanın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin Pittsburg Uyku Kalitesi İndeksi ortalamalarının 10.4 ± 2.2 olduğu ve tüm ebeveynlerin uyku kalitelerinin kötü olduğu belirlenmiştir. Pittsburg Uyku Kalitesi İndeksi ile Çocukların Uyku Alışkanlıkları Anketi ve Çocuklar İçin Uyku Bozuklukları Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmamızın ön bulguları alerjik hastalığı olan çocuk ve ebeveynlerinin uyku kalitelerinin kötü ve uyku bozukluklarının klinik açıdan anlamlı olduğunu göstermektedir. Çocukların uyku alışkanlıkları ve ebeveynlerin uyku kalitesi birbirini etkilemektedir. Bu araştırma sonuçları alerjik hastalık tanısı ile tedavi göre çocukların ve ebeveynlerinin uyku bozukluklarının değerlendirilmesi ve sorunun çözümüne sosyal ve psikososyal destek sistemlerine yönelik rehberlik ve danışmanlığın sağlanmasının gerekliliğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Alerji, çocuk, ebeveyn, uyku

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PERCEPTION OF DISASTER RISK AND CULTURE OF INDIVIDUALS APPLYING TO A HOSPITAL

Sevilay Demirtaş¹, Kübra Sultan Dengiz²

¹Karabük University Training and Research Hospital

²Necmettin Erbakan University, Nursing Faculty, Public Health Nursing Department

Introduction and Aim: Individuals' cultural values ??affect disaster risk perception. In societies where disaster culture is established, the frequency of human-induced disasters decreases. Therefore, the research was conducted to determine the disaster risk perceptions of individuals living in Konya province and to determine the relationship between disaster risk perception and culture.

Method: The research is of descriptive and correlational type. Data were obtained from 347 people who applied to a hospital between May and June 2023. Personal Information Form, Perception of Disaster Risk Scale and Individual Cultural Values ??Scale were used to collect data. In the analysis of data, $p<0.05$ was accepted and descriptive statistics, t test and one-way ANOVA analysis were used.

Results: The mean age of the participants is 33.80 ± 13.10 . 57.30% of the individuals are female, 50.10% are married and 81.80% live in the city center. In addition, only 16.40% have a personal disaster plan while 15.00% have a disaster kit. 45.80% of the individuals do not have earthquake insurance in the houses they live in and the most feared disaster is earthquake (96.30%). The total score of Disaster Risk Perception Scale and gender, place of residence, marital status, having children and educational status; experiencing a disaster and participating in disaster training are statistically significant ($p<0.05$). No statistically significant relationship was found between the most feared disaster and the Individual Cultural Values Scale sub-dimensions ($p>0.05$). In addition, the individual cultural values scale explains the level of of disaster risk perception scale by 38.1%.

Conclusion: As a result of the study, it was determined that individuals' risk perceptions related to disasters were high. In addition, cultural values ??such as uncertainty avoidance, collectivism and long-termism orientation affect disaster risk perception.

Anahtar Kelimeler: Culture, Disaster, Disaster Risk Perception, Nursing.

BİR HASTANEYE BAŞVURAN BİREYLERİN AFET RİSK ALGISI İLE KÜLTÜR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Sevilay Demirtaş¹, Kübra Sultan Dengiz²

¹Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim
Dalı

Giriş ve Amaç: Bireylerin kültürel değerleri afet risk algısını etkilemektedir. Afet kültürünün yerleşmiş olduğu toplumlarda, insan kaynaklı afetlerin yaşanma sıklığı azalmaktadır. Bu nedenle araştırma, Konya ilinde yaşayan bireylerin afet risk algılarının belirlenmesi ve afet risk algısı ile kültür arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı-ilişkisel türdedir. Veriler Mayıs - Haziran 2023 tarihleri arasında bir hastaneye başvuran 347 kişiden elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Afet Risk Algısı Ölçeği ve Bireysel Kültürel Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde $p<0.05$ değeri kabul edilmiş, tanımlayıcı istatistikler, t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcılarının yaş ortalaması $33,80\pm 13,10$ 'dir. Bireylerin %57,30'u kadın, %50,10'u evli ve %81,80'i şehir merkezinde yaşamaktadır. Ayrıca sadece %16,40'ının afet kişisel afet planı varken; %15,00'i afet çantasına sahiptir. Bireylerin %45,80'inin oturduğu evin deprem sigortası yoktur ve en çok korkulan afet depremdir (%96,30). Afet risk algısı ölçeği toplam puanı ile cinsiyet, yaşanan yer, medeni durum, çocuk sahibi olma ve eğitim durumu; afet yaşama ve afet eğitimine katılma durumu istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). En fazla korkulan afet ile bireysel kültürel değerler ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Ayrıca bireysel kültürel değerler ölçeği afet risk algısı düzeyini %38,1 oranında açıklamaktadır.

Sonuç: Çalışma sonucunda, bireylerin afetle ilgili risk algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kültürel değerlerden belirsizlik, kolektivizm ve uzun erimlilik alt boyutları afet risk algısını olumlu yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Risk Algısı, Hemşirelik, Kültür.

CAN WE DETECT PRESSURE INJURY RISK WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS?

Durdane Yılmaz Güven¹, Caner Özcan², Dilara Özdemir³, Elif Meseci⁴, Nagihan Küçükakarsu⁵

¹Karabük University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Karabük, Türkiye

²Karabük University, Software Engineering, Karabük, Türkiye

³Karabük University, Computer Engineering, Karabük, Türkiye

⁴Zonguldak Bulent Ecevit University, Computer Engineering, Zonguldak, Türkiye

⁵Karabük Training and Research Hospital, Karabük, Türkiye

Introduction and Aim: Pressure injuries, which are one of the important elements that show the quality of nursing care, are a preventable health problem. These injuries, which reduce the patient's quality of life, negatively affect individuals in many ways, physically, socially and psychologically. While various tools and methods are used to identify pressure injuries, artificial intelligence and decision support systems can help identify at-risk patients and reduce their risk. The purpose of this review is to comprehensively examine studies examining the risk of pressure injury with the use of artificial intelligence.

Method: The literature review was conducted between July 1 and August 25, 2024. A search was performed in the electronic databases Pubmed, OVID Medline, CINAHL and Embase using the keywords “pressure injury”, “decubitus ulcer”, “pressure ulcer”, “artificial intelligence”, “machine learning” and “nursing care”. Studies examining the risk of pressure injury using artificial intelligence and for which full texts were available were included in the review.

Results: In the literature search, 13 articles were reached. 4 articles were identified that were suitable for the purpose of the study. Studies suggest that patient data routinely collected by nurses from the first day of admission has the potential to help identify patients at high risk for developing pressure injuries. Among the machine learning methods, the random forest algorithm was determined to be the best algorithm for determining the risk of pressure injury.

Conclusion: This systematic review found that artificial intelligence algorithms were generally effective in predicting pressure injuries, but there was insufficient evidence for the algorithms.

Anahtar Kelimeler: pressure injury, artificial intelligence, machine learning, nursing care

BASINÇ YARALANMASI RİSKİNİ YAPAY ZEKA UYGULAMALARI İLE TESPİT EDEBİLİR MİYİZ?

Durdane Yılmaz Güven¹, Caner Özcan², Dilara Özdemir³, Elif Meseci⁴, Nagihan Küçükakarsu⁵

¹Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ABD, Karabük, Türkiye

²Karabük Üniversitesi, Yazılım Mühendisliği, Karabük, Türkiye

³Karabük Üniversitesi, Bilgisayar Mühendisliği, Karabük, Türkiye

⁴Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Bilgisayar Mühendisliği, Zonguldak, Türkiye

⁵Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Karabük, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemşirelik bakımının kalitesini gösteren önemli unsurlarından biri olan basınç yaralanması önenebilir bir sağlık problemidir. Hastanın yaşam kalitesini düşüren bu yaralanmalar bireyleri fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak birçok yönden olumsuz etkilemektedir. Basınç yaralanmalarını tanımlamak için çeşitli araç ve yöntemler kullanılırken, yapay zeka ve karar destek sistemleri risk altındaki hastaları belirleyerek, risklerini azaltmaya yardımcı olabilir. Bu derlemenin amacı, yapay zeka kullanımı ile basınç yaralanması riskini inceleyen çalışmaları kapsamlı bir şekilde incelemektir.

Yöntem: Literatür derlemesi, 01 Temmuz-25 Ağustos 2024 tarihleri arasında yapıldı. Pubmed, OVID Medline, CINAHL ve Embase elektronik veri tabanlarında “basınç yaralanması”, “dekübit ülseri”, “basınç ülseri”, “yapay zeka”, “makine öğrenmesi”, “hemşirelik bakımı” anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapıldı. Yapay zeka kullanılarak basınç yaralanması riskini inceleyen ve tam metnine ulaşılan araştırmalar derlemeye dahil edildi.

Bulgular: Literatür taramasında 13 makaleye ulaşıldı. Çalışmanın amacına uygun 4 makale tespit edildi. Çalışmada, hemşireler tarafından hasta kabulünün ilk gününden itibaren rutin olarak toplanan hasta verilerinin, basınç yaralanması gelişimi için yüksek riskli hastaları belirlemeye yardımcı olma potansiyeline sahip olduğu saptandı. Makina öğrenmesi yöntemlerinden rastgele orman algoritmasının basınç yaralanmasının riskinin belirlenmesi için en iyi algoritma olduğu belirlendi.

Sonuç: Bu sistematik incelemede, yapay zeka algoritmalarının basınç yaralanmalarını tahmin etmede genel olarak etkili olduğu ancak algoritmalar ile ilgili yeterli kanıt olmadığı saptandı.

Anahtar Kelimeler: basınç yaralanması, yapay zeka, makine öğrenmesi, hemşirelik bakımı

Kaynakça: Nakagami, G., Yokota, S., Kitamura, A., Takahashi, T., Morita, K., Noguchi, H., ... & Sanada, H. (2021). Supervised machine learning-based prediction for in-hospital pressure injury development using electronic health records: a retrospective observational cohort study in a university hospital in Japan. *International Journal of Nursing Studies*, *119*, 103932.

Song, J., Gao, Y., Yin, P., Li, Y., Li, Y., Zhang, J., Su, Q., Fu, X., Pi, H. (2021a). The random forest model has the best accuracy among the four pressure ulcer prediction models using machine learning algorithms. *Risk Manag. Healthc. Pol.* *14*, 1175–1187.

Song, W., Kang, M.J., Zhang, L., Jung, W., Song, J., Bates, D.W., Dykes, P.C. (2021b). Predicting pressure injury using nursing assessment phenotypes and machine learning methods. *J. Am. Med. Inf. Assoc.* 28 (4), 759–765.

Cramer, E.M., Seneviratne, M.G., Sharifi, H., Ozturk, A., Hernandez-Boussard, T., (2019). Predicting the incidence of pressure ulcers in the intensive care unit using machine learning. *EGEMS* (Washington, DC) 7 (1).

EVALUATION OF THE EFFECT OF PERCEIVED SOCIAL SUPPORT, POSTPARTUM DEPRESSION AND INFANT FEEDING ATTITUDES ON BREASTFEEDING SELF-EFFICACY IN MOTHERS WITH 0-12 MONTH OLD BABIES

İlknur Kırdar Caner¹, Sibel Peksoy Kaya²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt University Institute of Health Sciences

²Ankara Yıldırım Beyazıt University Faculty of Health Sciences

Introduction and Aim: This study was conducted in a descriptive and correlational design to evaluate the impact of perceived social support, postpartum depression, and infant feeding attitudes on breastfeeding self-efficacy among mothers with 0-12 month old babies.

Method: The study was conducted between 15 December 2023 and 15 March 2024 in three family health centers affiliated with the Ankara Provincial Health Directorate Community Health Unit. 200 mothers were included in the study. "Individual Information Form", "Breastfeeding Self-Efficacy Scale-Short Form (BSES-SF)", "Infant Nutrition Attitude Scale (IIFAS)", "Edinburg Postpartum Depression Scale (EPDS)" and "Multidimensional Perceived Social Support Scale (MSPSS)" were used to collect the data. "Student t test", "One Way ANOVA" and "Welch ANOVA" tests were used in the analysis of the data. "Pearson correlation analysis" and "Structural equation model" were used to examine the relationship and effect between BSES-SF and other scales and some variables.

Results: In our study, the mean total score of the mothers on the BSES-SF was 60.93 ± 6.78 , their IIFAS total mean score was 65.65 ± 5.72 , their MSPSS total mean score was 65.55 ± 17.18 , and their EPDS total mean score was 8.28 ± 5.02 . There is a weak negative relationship between the mothers' BSES-SF total score average and EPDS total score average ($r = -0.186$, $p < 0.05$). There is a weak positive relationship between the mothers' BSES-SF total mean score and the MSPSS total score mean and the number of living children ($r = 0.170$, $r = 0.157$, $p < 0.05$, respectively). In structural equation modeling, if the education level is high and breastfeeding difficulties are present, the BSES-SF score decreases ($p < 0.001$), while as the IIFAS and MSPSS scores increased, the BSES-SF score increased ($p < 0.01$).

Conclusion: As a result of the study, it was determined that the factors affecting breastfeeding self-efficacy were multifaceted. Nurses should take into account individual, obstetric and socio-cultural characteristics that may affect breastfeeding self-efficacy in breastfeeding counseling.

Anahtar Kelimeler: breastfeeding self-efficacy, infant feeding attitude, nursing, postpartum depression, social support

0-12 AYLIK BEBEĞİ OLAN ANNELERDE ALGILANAN SOSYAL DESTEĞİN, POSTPARTUM DEPRESYONUN VE BEBEK BESLENME TUTUMUNUN EMZİRME ÖZ- YETERLİLİĞİ ÜZERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlknur Kırdar Caner¹, Sibel Peksoy Kaya²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışma, 0-12 aylık bebeği olan annelerde algılanan sosyal desteğin, postpartum depresyonun ve bebek beslenme tutumunun emzirme öz-yeterliliği üzerine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma, 15 Aralık 2023 – 15 Mart 2024 tarihleri arasında Ankara İl Sağlık Müdürlüğü Toplum Sağlığı Birimine bağlı üç aile sağlığı merkezinde yürütülmüştür. Çalışmaya 200 anne dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında “Bireysel Bilgi Formu”, “Emzirme Öz-yeterliliği Ölçeği-Kısa Formu (EÖYÖ)”, “Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği (BBTÖ)”, “Edinburg Postpartum Depresyon Ölçeği (EPDÖ)” ve “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBSDÖ)” kullanılmıştır. Verilerin analizinde “Student t testi”, “Tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA)” ve “Welch ANOVA” testleri kullanılmıştır. EÖYÖ ile diğer ölçekler ve bazı değişkenler arasındaki ilişkinin ve etkinin incelenmesi amacıyla “Pearson korelasyon analizi” ve “Yapısal eşitlik modeli”nden yararlanılmıştır.

Bulgular: Çalışmamızda annelerin EÖYÖ toplam puan ortalaması 60,93±6,78, BBTÖ toplam puan ortalaması 65,65±5,72, ÇBSDÖ toplam puan ortalaması 65,55±17,18, EPDÖ toplam puan ortalaması 8,28±5,02’ dir. Annelerin EÖYÖ toplam puan ortalaması ile EPDÖ toplam puan ortalaması arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ($r=-0,186$, $p<0,05$). Annelerin EÖYÖ toplam puan ortalaması ile ÇBSDÖ toplam puan ortalaması ve yaşayan çocuk sayısı arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki vardır (sırasıyla, $r=0,170$, $r=0,157$, $p<0,05$). Yapısal eşitlik modellemesinde eğitim düzeyinin yüksek ve emzirme güçlüğü’nün olması durumunda EÖYÖ puanı azalırken ($p<0.001$), BBTÖ ve ÇBSDÖ puanı arttıkça EÖYÖ puanının arttığı belirlenmiştir ($p<0.01$).

Sonuç: Çalışma sonucunda emzirme öz-yeterliliğini etkileyen faktörlerin çok yönlü olduğu belirlenmiştir. Hemşireler; emzirme öz-yeterliliğini etkileyebilecek bireysel, obstetrik ve sosyo-kültürel özellikleri emzirme danışmanlığında dikkate almalıdır.

Anahtar Kelimeler: bebek beslenmesi tutumu, emzirme öz-yeterliliği, hemşirelik, postpartum depresyon, sosyal destek

A SYSTEMATIC EXAMINATION OF CLINICAL NURSES' TENDENCIES TO USE AND RESEARCH SIMULATION APPLICATIONS: A BIBLIOMETRIC RESEARCH

Sevda Tüzün Özdemir¹, Nedime Hazal Döner², Öznur Usta Yeşilbalkan³

¹Izmir Kavram Vocational School, Department of Medical Services and Techniques, Dialysis Programme, Izmir, Turkey.

²Izmir University of Economics, Vocational School of Health Services, Aged Care Programme, Izmir, Turkey

³Ege University Faculty of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing. Izmir, Turkey.

Introduction and Objective: The nursing profession demands continuous competency enhancement and professional development to deliver evidence-based care and ensure patient safety. With technological advances, simulation has become integral to nursing education. This study aims to examine the use of simulation in clinical interventions, identify research trends, and provide a literature-based overview for future research.

Methods: Data were retrieved from the 'Web of Science Core Collection' database on 21 August 2024 using the keywords 'nursing' AND 'simulation' NOT 'student', resulting in 760 research articles. VOSviewer (1.6.15) and the 'R-based Bibliometrix' package were used to visualise the bibliometric analysis. The analyses were performed on the basis of the number of publications by year, authors, countries, journals, institutions and keywords.

Results: As a result of the analysis, it was determined that a total of 3687 authors were involved in the studies and only 17 studies were conducted by a single author. The percentage of international collaboration between authors was 20.66 %, the number of keywords of the authors was 2265, the average age of the documents was 4.7 years, and the average citation per document was 12.02. In the analysis made with VOSviewer program, it was determined that the first three most frequently used keywords were 'simulation', 'education' and 'care', while in the analysis made with biblioshiny program, it was determined that the first three most frequently used keywords were 'simulation', 'care' and 'education'.

Conclusion: Current approaches have started to be used in nursing care and technological applications have been integrated into patient care and individualised care approach has been adopted. It is foreseen that the findings obtained from this study will guide the nursing studies to be planned in the future, guide the researchers working on this subject, and increase the cooperation between institutions and countries.

Anahtar Kelimeler: simulation, education, patient care, nurse, bibliometric

KLİNİK HEMŞİRELERİNİN SİMÜLASYON UYGULAMALARINI KULLANMA VE ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİNİN SİSTEMATİK İNCELENMESİ: BİBLİYOMETRİK ARAŞTIRMA

Sevda Tüzün Özdemir¹, Nedime Hazal Döner², Öznur Usta Yeşilbalkan³

¹İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Diyaliz Programı, İzmir, Türkiye

²İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı, İzmir, Türkiye

³Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. İzmir, Türkiye.

Giriş ve Amaç: Hemşirelik mesleği, kanıta dayalı bakım sunmak ve hasta güvenliğini sağlamak için sürekli yetkinlik artırımı ve mesleki gelişim talep etmektedir. Teknolojik gelişmelerle birlikte simülasyon, hemşirelik eğitiminin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu çalışma, hemşirelerin klinik müdahalelerinde simülasyon kullanımını incelemeyi, araştırma eğilimlerini belirlemeyi ve gelecekteki araştırmalar için literatüre dayalı bir genel bakış sağlamayı amaçlamaktadır.

Yöntemler: Veriler, 21 Ağustos 2024 tarihinde "Web of Science Core Collection" veri tabanından "nursing" AND "simulation" NOT "student" anahtar kelimeleri kullanılarak elde edildi ve sonuçta 760 araştırma makalesi elde edildi. Bibliyometrik analizin görselleştirilmesi için VOSviewer (1.6.15) ve "R tabanlı Bibliometrix" paket programı kullanılmıştır. Analizler, yıllara göre yayın sayısı, yazarlar, ülkeler, dergiler, kurumlar ve anahtar kelimeler temelinde gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Gerçekleştirilen analiz sonucunda, araştırmalarda toplam 3687 yazarın yer aldığı ve sadece 17 araştırmanın tek yazar tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Yazarlar arasında uluslararası işbirliği yüzdesi %20,66, yazarların anahtar kelimesi sayısı 2265, belgelerin ortalama yaşı 4,7 yıl ve belge başına ortalama 12,02 atıf olduğu belirlenmiştir. VOSviewer programı ile yapılan analizde en sık kullanılan ilk üç anahtar kelimenin "simulation", "education" ve "care" olduğu belirlenirken biblioshiny programında yapılan analizde, en sık kullanılan ilk üç anahtar kelimenin "simülasyon", "bakım" ve "eğitim" yer aldığı belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelik bakımında güncel yaklaşımlar kullanılmaya başlanmış ve teknolojik uygulamalar hasta bakımına entegre edilerek bireyselleştirilmiş bakım yaklaşımı benimsenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulguların gelecekte planlanacak hemşirelik çalışmalarına yol göstereceği, bu konu üzerine çalışan araştırmacılara rehberlik edeceği, kurumlar ve ülkeler arası iş birliğini arttıracığı ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: simülasyon, eğitim, hasta bakımı, hemşire, bibliyometrik

Kaynakça: Aebersold M., & Tschannen D. (2013). Simulation in nursing practice: The impact on patient care. The Online Journal of Issues in Nursing, 18(2), 6 10.3912/OJIN.Vol18No02Man06

Al Gharibi Msn, K. A., & Arulappan MSc N PhD DNSc, J. (2020). Repeated Simulation Experience on Self-Confidence, Critical Thinking, and Competence of Nurses and Nursing Students-An Integrative Review. SAGE open nursing, 6, 2377960820927377. <https://doi.org/10.1177/2377960820927377>

- Bracq, M. S., Michinov, E., & Jannin, P. (2019). Virtual Reality Simulation in Nontechnical Skills Training for Healthcare Professionals: A Systematic Review. *Simulation in healthcare : journal of the Society for Simulation in Healthcare*, 14(3), 188–194. <https://doi.org/10.1097/SIH.0000000000000347>
- Cant, R., Ryan, C., & Kardong-Edgren, S. (2022). Virtual simulation studies in nursing education: A bibliometric analysis of the top 100 cited studies, 2021. *Nurse education today*, 114, 105385. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2022.105385>
- Cant, R.P., & Cooper, S.J. (2015). The time is right for web-based clinical simulation in nursing education. *J Nurs Educ Pract*. 26;5(11):113. <https://doi.org/10.5430/jnep.v5n11p113>
- Chao, Y. C., Hu, S. H., Chiu, H. Y., Huang, P. H., Tsai, H. T., & Chuang, Y. H. (2021). The effects of an immersive 3d interactive video program on improving student nurses' nursing skill competence: A randomized controlled trial study. *Nurse education today*, 103, 104979. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.104979>
- Fleet, L. J., Kirby, F., Cutler, S., Dunikowski, L., Nasmith, L., & Shaughnessy, R. (2008). Continuing professional development and social accountability: a review of the literature. *Journal of interprofessional care*, 22 Suppl 1, 15–29. <https://doi.org/10.1080/13561820802028360>
- Fogg, N., Wilson, C., Trinka, M., Campbell, R., Thomson, A., Merritt, L., Tietze, M., & Prior, M. (2020). Transitioning from direct care to virtual clinical experiences during the COVID-19 pandemic. *Journal of professional nursing : official journal of the American Association of Colleges of Nursing*, 36(6), 685–691. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2020.09.012>
- Girão, A. L. A., Dos Santos, M. N. O., Chaves, E. M. C., Gomes, E. B., de Oliveira, S. K. P., & de Carvalho, R. E. F. L. (2021). NurseVR: Development of a Serious Virtual Reality Game for Medication Preparation and Administration Training. *Computers, informatics, nursing : CIN*, 10.1097/CIN.0000000000000820. Advance online publication. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000820>
- Hall K., & Tori K. (2017). Best practice recommendations for debriefing in simulation based education for Australian undergraduate nursing students: An integrative review. *Clinical Simulation in Nursing*, 13(1), 39–50. [10.1016/j.ecns.2016.10.006](https://doi.org/10.1016/j.ecns.2016.10.006)
- Kardong-Edgren, S., Farra, S.L., Alinier, G., & Young, H.M. (2019). A call to unify definitions of virtual reality. *Clin Simul Nurs*. 31:28–34. <https://doi.org/10.1016/j.ecns.2019.02.006>
- Karkada, S., Radhakrishnan, J., Natarajan, J., Matua, G. A., & Kaddoura, M. (2019). Knowledge and Competency of Novice Nursing Students in Nasogastric Tube Feeding: Is Simulation Better than Case Scenario?. *Oman medical journal*, 34(6), 528–533. <https://doi.org/10.5001/omj.2019.96>
- Kaya, D., & Dinçer, B. (2023). Web of Science Veri Tabanına Dayalı Bibliyometrik Analiz: Uzamsal Düşünme, Uzamsal Görselleştirme ve Uzamsal Yetenek. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 174-201. <https://doi.org/10.19171/uefad.1168901>
- Kokol, P., Vosner, H.B., Zeleznik, D. (2017). Clinical Simulation in Nursing: A Bibliometric Analysis after Its Tenth Anniversary. *Clinical Simulation in Nursing*, 13(4), 161-167. <https://doi.org/10.1016/j.ecns.2016.11.007>
- Kononowicz, A. A., Woodham, L. A., Edelbring, S., Stathakarou, N., Davies, D., Saxena, N., Tudor Car, L., Carlstedt-Duke, J., Car, J., & Zary, N. (2019). Virtual Patient Simulations in Health Professions Education: Systematic Review and Meta-Analysis by the Digital Health Education Collaboration. *Journal of medical Internet research*, 21(7), e14676. <https://doi.org/10.2196/14676>

Lapkin, S., Levett-Jones, T., Bellchambers, H., & Fernandez, R. (2010). Effectiveness of patient simulation manikins in teaching clinical reasoning skills to undergraduate nursing students: A systematic review. *Clinical Simulation in Nursing*, 6(6), e207-e222

McAllister, J.T., Lennertz, L., Atencio Mojica, Z., 2022. Mapping a discipline: a guide to using VOSviewer for bibliometric and visual analysis. *Sci. Technol. Libr.* 41 (3), 319–348. doi: <https://doi.org/10.1080/0194262X.2021.1991547>

Rouleau, G., Pelletier, J., Côté, J., Gagnon, M. P., Martel-Laferrrière, V., Lévesque, R., SimforHealth, & Fontaine, G. (2020). Codeveloping a Virtual Patient Simulation to Foster Nurses' Relational Skills Consistent With Motivational Interviewing: A Situation of Antiretroviral Therapy Nonadherence. *Journal of medical Internet research*, 22(7), e18225. <https://doi.org/10.2196/18225>

Van Eck NJ, Waltman L. Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*. 2010;84(2):523-38.).

Wang, Y., Li, X., Liu, Y., & Shi, B. (2022). Mapping the research hotspots and theme trends of simulation in nursing education: A bibliometric analysis from 2005 to 2019. *Nurse education today*, 116, 105426. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2022.105426>

Weston, J., & Zauche, L. H. (2021). Comparison of Virtual Simulation to Clinical Practice for Prelicensure Nursing Students in Pediatrics. *Nurse educator*, 46(5), E95–E98. <https://doi.org/10.1097/NNE.0000000000000946>

Zhang, Q., Chen, J., & Liu, J. (2022). Global Trends and Hot-Spots in Research on Virtual Simulation in Nursing: A Bibliometric Analysis From 1999 to 2021. *Frontiers in public health*, 10, 890773. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.890773>

Zhang, Q., Chen, J., & Liu, J. (2022). Global Trends and Hot-Spots in Research on Virtual Simulation in Nursing: A Bibliometric Analysis From 1999 to 2021. *Frontiers in public health*, 10, 890773. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.890773>

Zhu J, Liu W. A tale of two databases: the use of Web of Science and Scopus in academic papers. *Scientometrics*. 2020;123(1):321-35.

A DIFFERENT METHOD IN REPRODUCTIVE HEALTH AND FAMILY PLANNING EDUCATION: VIRTUAL REALITY APPLICATION

Sümeyye Betül Sönmez¹, Nihan Türkođlu¹

¹Atatürk University

Introduction and Objective: Reproductive health and family planning issues should be improved for every woman by using health technologies. However, there is no study in the literature in which women were trained using virtual reality applications in reproductive health and family planning. Based on this, this study compared the effectiveness of reproductive health and family planning training given to women using face-to-face and virtual reality methods.

Method: This study is a three-group, pretest-posttest randomised controlled experimental study. The study was conducted between September 2022 and July 2024. The study population consisted of 2426 women registered to the family health center in question. As a result of the power analysis to determine the sample size, the study was completed with two experimental groups, one control group, and 40 patients in each group, totaling 120 patients. ‘Sociodemographic Information Form’, ‘Scale for Determining Reproductive Health Protective Attitudes of Married Women’, and ‘FP Attitude Scale’ were used to collect the data. The data were analyzed using SPSS 27.0 software. Descriptive statistics, Chi-square, One-Way ANOVA, and repeated measures analysis of variance were used in the evaluation of the research data.

Results: In the comparison between groups, there was no significant difference between Virtual Reality (VR), Face-to-Face training and control group in all sub-dimensions and total pre-tests, while a statistically significant difference was found between the mean scores of reproductive health and FP attitude scores in follow-up and post-test. In the further analysis, it was determined that the difference originated from the VR group.

Conclusion: As a result, the trainings given to women using virtual reality application have an increasing effect on reproductive health and family planning knowledge and attitudes compared to face-to-face and control groups.

Anahtar Kelimeler: Face-to-face training, family planning, nurse, Reproductive health, virtual reality

ÜREME SAĞLIĞI VE AİLE PLANLAMASI EĞİTİMİNDE FARKLI BİR YÖNTEM: SANAL GERÇEKLİK UYGULAMASI

Sümeyye Betül Sönmez¹, Nihan Türkoğlu¹

¹Atatürk Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Üreme sağlığının geliştirilebilmesi için aile planlaması kavramının her kadın tarafından öğrenmesi ve yaşamında uygulaması gerekmektedir. Bu nedenle, AP hizmetlerinin etkin şekilde sunulması, hem kadın ve çocuk hem de toplum sağlığına önemli katkılar sağlamaktadır. Sağlık teknolojilerinin kullanılarak üreme sağlığı ve aile planlaması konularının her kadın için geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak literatürde üreme sağlığı ve aile planlaması alanında sanal gerçeklik uygulaması kullanılarak kadınlara eğitim verilen çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan yola çıkarak, kadınlara yüz yüze ve sanal gerçeklik yöntemleri kullanılarak verilen üreme sağlığı ve aile planlaması eğitimlerinin etkinliğinin karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma üç grup, ön test-son test randomize kontrollü deneysel bir çalışmadır. Araştırma Eylül 2022-Temmuz 2024 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Erzurum ili Yakutiye ilçesindeki bir aile sağlığı merkezine kayıtlı 2426 kadın oluşturmuştur. Örneklemi ise güç analizi ile belirlenen, iki deney grubu, bir kontrol grubu ve her grupta 40 katılımcı olmak üzere toplam 120 kadın oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında “Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Evli Kadınların Üreme Sağlığını Koruyucu Tutumlarını Belirleme Ölçeği” ve “AP Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler, SPSS 27.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Ki kare, One-Way ANOVA ve tekrarlı ölçümlerde varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Gruplar arası karşılaştırmada Sanal Gerçeklik (VR), Yüz Yüze eğitim ve kontrol grubu arasında tüm alt boyut ve toplamda ön testler arasında anlamlı bir fark bulunmazken, üreme sağlığı ve AP tutum puanları izlem ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. Yapılan ileri analizde farkın VR grubundan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak kadınlara sanal gerçeklik uygulaması kullanılarak verilen eğitimler yüz yüze ve kontrol grubuna göre üreme sağlığı ve aile planlaması bilgi ve tutumlarında artırıcı etkiye sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Aile planlaması, hemşire, sanal gerçeklik, üreme sağlığı, yüz yüze eğitim

Kaynakça: Adedokun, O., Adeyemi, O., & Dauda, C. (2016). Child marriage and maternal health risks among young mothers in Gombi, Adamawa State, Nigeria: implications for mortality, entitlements and freedoms. *African health sciences*, 16(4), 986-999.

Akın, A., Bahar Özvarış, Ş., Özgülner, N., Dilbaz, B., Gülersoy Özaydın, N. (2009). Üreme Sağlığına Giriş katılımcı kitabı, Ankara, T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü Basımevi.

Akın, A.,& Sevcençan, F. (2006). Türkiye'de Kadın Sağlığının Düzeyi ve Aile Planlaması Uygulamalarının Durumu. *Turkiye Klinikleri Journal of Surgical Medical Sciences*, 2(13), 1-14.

Alam, M. Z. (2018). mHealth in Bangladesh: current status and future development. *The International Technology Management Review*, 7(2), 112-124. <https://doi.org/10.2991/itmr.2018.7.2.1>

Başol, Ş., Dömbekci, H. A., & Öztürk, Y. E. (2023). Metaverse Evreninde Sağlık Hizmetleri. *Istanbul Gelisim University Journal of Health Sciences*, (19), 275- 289. <https://doi.org/10.38079/igusabder.1139384>, B

Dev, R., Woods, N. F., Unger, J. A., Kinuthia, J., Matemo, D., Farid, S., ... & Drake, A. L. (2019). Acceptability, feasibility and utility of a Mobile health family planning decision aid for postpartum women in Kenya. *Reproductive Health*, 16, 1-11.

Dönmez, A., & Karaçam, Z. (2023). Reproductive Health Behaviors of Women Married in the Adolescent Period: A Mixed Method Study. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(1), 73-80.

Erbil, N., & Pasinlioğlu, T. (2008). Planlı eğitim ve danışmanlığın kadınların aile planlaması hizmetlerinden memnuniyet düzeyine etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 38-46.

Erenel, A. Ş., & Eroğlu, K. (2009). Doğum Sonrası Dönemde Ev Ziyareti Yoluyla Desteklenen Emzirme Eğitim Modelinin Laktasyonel Amenore Metoduna Etkisi. *Journal of Clinical Obstetrics & Gynecology*, 19(4), 179-188. Geriş A, Tunga Y. Sanal gerçeklik ortamlarında bulunma hissi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2020; 18 (4); 261-282.

Gurz, D., Dada, K. C., Nyshita, V. N., Aderibigbe, F. D., Singh, M., Yadav, K. P., ... & Kumaran, V. (2023). The impact of virtual reality (VR) gaming and casual/social gaming on the quality of life, depression, and dialysis tolerance in patients with chronic kidney disease: a narrative review. *Cureus*, 15(9).

Günay Ismailoğlu, E. G., & Zaybak, A. (2018). Comparison of the effectiveness of a virtual simulator with a plastic arm model in teaching intravenous catheter insertion skills. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, 36(2), 98-105.

Jung, E. Y., Park, D. K., Lee, Y. H., Jo, H. S., Lim, Y. S., & Park, R. W. (2012). Evaluation of practical exercises using an intravenous simulator incorporating virtual reality and haptics device technologies. *Nurse Education Today*, 32(4), 458-463.

Kanık, E. A., Taşdelen, B., & Erdoğan, S. (2011). Klinik Denemelerde Randomizasyon. *Marmara Medical Journal*, 24(3). Kaya, M., & Özlü, Z. K. (2022). Yanık nedeniyle tedavi gören hastalarda yenilikçi teknoloji: sanal gerçeklik. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 31(1), 46-51.

Kılınç N. Ö., Hacıalıoğlu, N. (2021). The Effect of Training Given According to the Health Promotion Model on Women's Reproductive Health Attitudes and Selfefficacy, *International Journal of Nursing*, 70 - 81, (8) K

THE EFFECT OF GAME-BASED HOSPITAL FEAR OVERCOMING TRAINING ON 7-12 AGE GROUP CHILDREN'S FEAR OF MEDICAL PROCEDURES

Musa Özsavran¹, Aleyna Baz¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit University, Ahmet Erdoğan Vocational School of Health Services/
Department of Child Care and Youth Services, Zonguldak, Türkiye

Introduction and Aim: Whether or not they have had medical procedures in hospitals before, children experience fear of medical procedures performed in hospitals or in general. These children need to be given information about the medical procedures or general procedures performed in the hospital in an effective way through different methods. The most effective of these methods is play. This study aims to determine the effect of play-based hospital fear overcoming training on the fear of medical procedures in healthy children aged 7-12 years.

Method: The research was conducted in experimental type with control group. The study was conducted with 120 children who met the inclusion criteria in two different primary and secondary schools in Zonguldak province. Trainings were given to 60 children in the experimental group for 4 weeks. Data were collected from both groups with the Fear of Medical Procedures scale at three different stages: pre-training, post-training and follow-up. Analyses were performed using SPSS 25 programme.

Results: It was determined that the post-test and follow-up test medical procedure fear scale score of the participants in the experimental and control groups showed a statistically significant difference according to the groups ($p<0.05$). Accordingly, it was observed that the control group post-test and follow-up test medical procedure fear score was greater than the experimental group. It was determined that there was a statistically significant difference between the measurements of the experimental group medical procedure fear scale ($p<0.05$). Accordingly, the experimental group pre-test medical procedure fear score was greater than the post-test and follow-up test.

Conclusion: Training to overcome the fear of hospital is a method that reduces the fear of medical procedures in healthy children aged 7-12 years. It may be beneficial for children if these training practices are carried out in schools with the co-operation of nurses.

Anahtar Kelimeler: Children, Medical Procedure, Fear, Training

0YUN TEMELLİ HASTANE KORKUSUNU YENME EĞİTİMİNİN 7-12 YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN TIBBİ İŞLEMLER KORKUSUNA ETKİSİ

Musa Özsavran¹, Aleyna Baz¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu/Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Zonguldak, Türkiye

Giriş ve Amaç: Daha önce hastanede tıbbi işlem yaptırmış olsun ya da olmasın çocuklar hastanelerde ya da genel olarak yapılan tıbbi işlemlere karşı korku yaşamaktadırlar. Bu çocuklara yapılan tıbbi işlemlerin ya da hastanede yapılan genel işlemlerin etkili bir şekilde anlatılması ile ilgili bilgilerin farklı yöntemlerle verilmesi gerekmektedir. Bu yöntemlerden en etkili olanı oyundur. Bu araştırmanın amacı oyun temelli hastane korkusunu yenme eğitiminin 7-12 yaş grubu sağlıklı çocukların tıbbi işlemler korkusu üzerine etkisini belirlemektir.

Yöntem: Araştırma kontrol gruplu deneysel tipte yapılmıştır. Çalışma zonguldak ilindeki iki farklı ilkokul ve ortaokulda dahil etme kriterlerine uyan 120 çocuk ile yapılmıştır. Eğitimler deney grubunda yer alan 60 çocuğa 4 hafta boyunca verilmiştir. Veriler her iki gruptan Tıbbi İşlemler Korku ölçeği ile Eğitim öncesi, Eğitim sonrası ve İzlem olmak üzere üç farklı aşamada toplanmıştır. Analizler SPSS 25 programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular:

Deney ve kontrol grubundaki katılımcıların son test ve izlem testi tıbbi işlem korku ölçeği puanının gruplara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre kontrol grubu son test ve izlem testi tıbbi işlem korku puanının deney grubundan büyük olduğu görülmüştür. Deney grubu tıbbi işlem korku ölçeği ölçümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre deney grubu ön test tıbbi işlem korku puanı son test ve izlem testinden büyük bulunmuştur.

Sonuç: Hastane korkusunu yenme eğitimi 7-12 yaş arasındaki sağlıklı çocukların tıbbi işlemler korkusunu azaltan bir yöntemdir. Bu eğitim uygulamalarının okullarda hemşire işbirliği ile yapılması çocuklar için faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar, Tıbbi İşlem, Korku, Eğitim

Kaynakça: Akkavak DT. Hastanede yatan okul çağı çocukların hemşireyi ve hastaneyi algılama durumlarının incelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Aydın, 2015. Ataman, ZK. Okul çağı çocuklarının tıbbi işlem korkularına yönelik verilen bilginin etkisinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006.

Başbakkal Z, Sönmez S, Celasin NS, Esenay F. (2010). 3-6 Yaş Grubu Çocuğun Akut Bir hastalık Nedeniyle Hastaneye Yatışa Karşı Davranışsal Tepkilerinin Belirlenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7:456-68.

Çavuşoğlu H. Çocuk Sağlığı Hemşireliği. 1. ve 2. Cilt, 9. Basım, s. 51-67, Sistem Ofset Basımevi, s. 51-67, Ankara, 2008. Ekşi, A. Ben Hasta Değilim, Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikolojik Yönü, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi; 1999.

Gündüz S, Yüksel S, Aydeniz GE, Aydoğan RN, Türksöy H, Dikme İB, Efendiler İ. (2016). Çocuklarda hastane korkusunu etkileyen faktörler. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 59: 161-168.

Maraşuna, O. A., & Eroğlu, K. (2013). Ortaokul öğrencilerinin tıbbi işlemler korkuları ve etkileyen faktörler. Güncel Pediatri, 11(1), 13-22.

Schulze Ö. Çocukların İçindeki Korkular, Beyaz Yayınları, İstanbul: 1998. s37-45.

Yavuzer H. Okul çağı çocuğu. İstanbul: Remzi kitap evi, 2004. s13-15.

REFLECTIONS OF THE ACTIVE LEARNING APPROACH ON THE LEARNING PROCESS: NARRATIVE INQUIRY INTO STUDENT EXPERIENCES

Funda Aslan¹, Gülsüm Çonođlu¹

¹Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing Çankırı,
Türkiye

Introduction and Aim: For the educational process to be successful, it is important that active learning strategies are deliberately integrated into the curriculum, aligned with learning outcomes and adopted by students. This study was conducted to explain the experiences of nursing students in a course where active learning strategies were used throughout a semester using a narrative inquiry approach.

Method: The research was conducted as a qualitative study using a narrative inquiry approach, with purposive sampling employed to select participants. The participants were third-year students enrolled in a course that utilized active teaching strategies. Data collection was carried out in two stages: in the first stage, 130 students were asked to write letters reflecting their experiences and journeys throughout a course that employed a multi-method teaching strategy; in the second stage, semi-structured interviews were conducted with 15-20 students. Riesmann's narrative analysis method, which involves a systematic examination of narratives, was utilized, and a holistic reading was combined with a coordinated integration of thematic and structural methodologies. All necessary permissions and institutional ethical approvals were obtained.

Results: In the structural analysis, generally, as result parts of most individual stories indicated areas necessitating further enhancement related with the integration of active learning techniques in classroom settings. The thematic analysis revealed 3 categories and 7 themes. In the first category, the positive aspects, the themes of individual/professional achievements and opportunities emerged; in the second category, the challenges, the themes of individual, group management and challenges related to educators emerged; and in the last category, the strategies to enhance active learning, the categories of group work and the role of the educator emerged.

Conclusion: Beyond the fact that active teaching methods are effective methods, this study focuses on the experiences, challenges and strategies that students encounter when using these methods in institutions with limited resources.

Anahtar Kelimeler: active learning, narrative inquiry, nursing education, nursing students, teaching methods.

AKTİF ÖĞRENME YAKLAŞIMININ ÖĞRENME SÜRECİNE YANSIMALARI: ÖĞRENCİ DENEYİMLERİNE İLİŞKİN ÖYKÜLEYİCİ SORGULAMA

Funda Aslan¹, Gülsüm Çonođlu¹

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çankırı,
Türkiye

Giriş ve Amaç: Aktif öğrenme stratejilerinin bilinçli olarak eğitim programına entegre edilmesi, öğrenme çıktılarıyla tutarlı olması ve öğrenciler tarafından benimsenmesi eğitim sürecinin başarıyla sonuçlanabilmesi için önemlidir. Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin bir yarıyıl dönemi boyunca aktif öğrenme stratejilerinin kullanıldığı bir derse ilişkin deneyimlerini anlatsal sorgulama yaklaşımı ile açıklamak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, anlatsal sorgulama yaklaşımı kullanılarak nitel bir çalışma olarak yürütülmüştür. Bu çalışma için amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Katılımcılar, aktif öğrenme stratejilerinin uygulandığı bir derse kayıtlı üçüncü sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Veri toplama iki aşamada gerçekleştirildi. İlk aşamada, 130 öğrenciden çok yöntemli bir öğretim stratejisinin kullanıldığı ders boyunca deneyimlerini ve yolculuklarını yansıtan mektuplar yazmaları istenmiş; İkinci aşamada, 15-20 öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Anlatıları sistematik olarak incelemeyi içeren Riesmann'ın anlatı analizi yöntemi kullanılmış ve bütünsel okuma tematik ve yapısal metodolojilerin koordineli bir entegrasyonu ile birleştirilmiştir. Gerekli tüm izinler ve kurum etik izni alınmıştır.

Bulgular: Yapısal analizde genel olarak, çoğu bireysel hikâyenin sonuç bölümleri, aktif öğrenme tekniklerinin sınıf ortamlarına entegrasyonu ile ilgili daha fazla geliştirme gerektiren alanlara işaret etmiştir. Tematik analiz sonucunda 3 kategori ve 7 tema ortaya çıkmıştır. Birinci kategori olan pozitif yönlerde bireysel/mesleki kazanımlar ve fırsatlar temaları; ikinci kategori olan zorluklarda bireysel, grup yönetimi ve eğiticilere ilişkin zorluklar temaları ve son kategori olan aktif öğrenmeyi yükseltmek için stratejilerde ise grup çalışması ve eğitici rolü kategorileri ortaya çıkmıştır.

Sonuç: Bu çalışmada aktif öğretim yöntemlerin etkili yöntemler olmasının ötesinde kaynakları sınırlı olan kurumlarda öğrencilerin bu yöntemleri kullanırken yaşadıkları deneyimler, zorluklar ve stratejilere odaklanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: aktif öğrenme, hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencileri, öğretim yöntemleri, öyküleyici sorgulama.

Kaynakça: Kalu F, Wolsey C, Enghiad P. Undergraduate nursing students' perceptions of active learning strategies: A focus group study. Nurse Educ Today. 2023 Dec 1;131:105986.

Meraz RL, Osteen K, McGee J. Applying Multiple Methods of Systematic Evaluation in Narrative Analysis for Greater Validity and Deeper Meaning. International Journal of Qualitative Methods. 2019; 18.

Sand-Jecklin K. The impact of active/cooperative instruction on beginning nursing student learning strategy preference. Nurse Educ Today. 2007 Jul;27(5):474–80.

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SENSITIVITY IN PEDIATRIC EMERGENCY NURSES AND THEIR ATTITUDES TOWARD REPORTING CHILD ABUSE AND NEGLECT

Selin Kuzu¹, Ayfer Ekim¹

¹Istanbul Arel University, Institute of Graduate Studies, Nursing Program

Introduction and Objective: Pediatric emergency nurses have a great responsibility in detecting child neglect and abuse, collecting, and preserving the evidence appropriately and forwarding it to the relevant authorities. This study was planned to determine the effect of the sensitivity levels of nurses working in the pediatric emergency department on the reporting of child neglect and abuse.

Method: This descriptive study was conducted between February and May 2024. The sample group of the study consisted of 211 nurses working in pediatric emergency departments of hospitals with pediatric emergency departments in Istanbul. The research data were collected through the Sensitivity Scale and the Healthcare Provider Attitudes Toward Child Maltreatment Reporting Scale (HPATCMRS).

Results: The average age of nurses in the study was 27.4±4.1 years and 80.6% were female. Their work experience was an average of 2.7±1.8 years. It was determined that 41.2% had received education on child abuse. 55.9% of nurses had encountered cases of child abuse. The average score on the sensitivity scale for the nurses in the study was 55±5.3. The total scores on the HPATCMRS scale were 54.65±6.52 for females and 53.31±7.45 for males, with no significant difference between genders. When comparing the average scores on the HPATCMRS scale based on education level, the average score was 50.82±7.44 for vocational school graduates, 54.25±6.60 for bachelor's degree nurses, and 58.70±5.05 for master's degree nurses. There was a significant difference in the average total HPATCMRS 1 scores on the scale based on education level. There was a positive significant correlation between the total scores on the sensitivity scale and the HPATCMRS scale.

Conclusion: Increasing sensitivity and education level positively influence nurses' attitudes towards reporting child abuse. Increasing awareness through in-service training for nurses will contribute positively to their sensitivity levels and attitudes towards reporting abuse cases.

Anahtar Kelimeler: Emergency Department, Nurse, Abuse, Neglect, Child

ÇOCUK ACİL SERVİSİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN DUYARLILIK DÜZEYİ İLE ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINI RAPORLAMA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Selin Kuzu¹, Ayfer Ekim¹

¹ İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Programı, İstanbul, Türkiye

² İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Çocuk ihmal ve istismarının tespit edilmesi, delillerin uygun şekilde toplanması, saklanması ve ilgili makamlara iletilmesi konusunda çocuk acil hemşirelerine büyük sorumluluk düşmektedir. Bu araştırma, çocuk acil serviste çalışan hemşirelerin duyarlılık düzeylerinin, çocuk ihmal ve istismarını raporlama durumlarına etkisini belirlemek amacıyla planlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı dizayndaki bu araştırma Şubat - Mayıs 2024 tarihleri arasında yürütüldü. İstanbul'da çocuk acil servisi bulunan hastanelerin çocuk acil servislerinde çalışan 211 hemşire, araştırmanın örneklem grubunu oluşturdu. Araştırmanın verileri, Şubat - Mayıs 2024 tarihleri arasında toplandı. Duyarlılık Ölçeği ve Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği (ÇİRKTBÖ) aracılığıyla toplandı.

Bulgular: Katılımcıların, yaş ortalaması 27.4±4.1 yıl ve %80.6 'sı kadındı. Çalışma süreleri ortalama 2.7±1.8 yıldır. %41.2'sinin çocuk istismarı hakkında eğitim aldığı belirlendi. Hemşirelerin, %55.9'u çocuk istismar vakasıyla karşılaşmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin, duyarlılık ölçeği ortalama puanı 55±5.3 olarak bulundu. ÇİRKTBÖ toplam puanları kadınlarda 54.65±6.52, erkeklerde 53.31±7.45 olarak tespit edildi ve cinsiyetler arasında anlamlı farklılık yoktu. Eğitim durumuna göre ÇİRKTBÖ ortalama puanların karşılaştırılmasında, sağlık meslek lisesi mezunlarının ortalama puanı 50.82±7.44, lisans mezunu hemşirelerin 54.25±6.60 ve yüksek lisans mezunu hemşirelerin 58.70±5.05 olarak tespit edildi. ÇİRKTBÖ ortalama toplam puanı eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekteydi. Duyarlılık ölçeği toplam puanlarıyla ÇİRKTBÖ ortalama toplam puanı arasında pozitif anlamlı korelasyon vardı.

Sonuç: Artan duyarlılık ve eğitim düzeyi, hemşirelerinin çocuk istismarını raporlama tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Hemşirelere yönelik hizmetiçi eğitimlerle farkındalıklarının artırılması, duyarlılık düzeyine ve istismar vakalarını raporlama tutumlarına olumlu katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Acil Servis, Hemşire, İstismar, İhmal, Çocuk

INVESTIGATION OF HEALTHY LIVING BEHAVIORS OF IMMIGRANT PREGNANT WOMEN

Ceren Yılmaz¹, Nilay Ercan Şahin¹

¹Hacettepe University

Introduction and Aim: Pregnant immigrants constitute a group at risk for exhibiting healthy lifestyle behaviors during pregnancy. This research was conducted comparatively and descriptively to examine the healthy lifestyle behaviors during pregnancy and influential factors between immigrant and native pregnant women.

Method: The population of the study consisted of pregnant women who presented to the obstetrics clinics of a state hospital in Ankara between December 15, 2022-March 15, 2023. The research sample included 60 immigrant and 75 native pregnant women aged 18 and above, with at least 12 weeks of pregnancy, without high-risk pregnancies, did not have any psychiatric disorders in the study. Data were collected using "Personal Information Form" and the "Pregnancy Healthy Lifestyle Behaviors Scale (PHLBS)". The normality assumption was checked with the Shapiro Wilk test and the variance homogeneity was checked with the Levene test. In the analysis, Independent Samples t-test, Mann Whitney U test, ANOVA and Kruskal Wallis test were applied. Data were analyzed using the IBM SPSS 25 program.

Results: The mean age of immigrant pregnant women is 26.30±4.93 and native pregnant women is 27.57±4.69. The median total score of immigrant pregnant women on the PHLBS was found to be 102.00 and the median total score of native pregnant women was found to be 111.00. It was found that the total score of the healthy life behaviors scale during pregnancy ($p=0.003$) and the sub-dimensions "Pregnancy Responsibility", "Hygiene" and "Travel" were lower in immigrant pregnant women compared to native pregnant women ($p=0.001$), and the sub-dimensions "Nutrition", "Physical Activity" and "Acceptance of Pregnancy" did not differ according to immigrant status ($p>0.05$).

Conclusion: It is recommended that all disciplines involved in providing services to pregnant immigrants, especially nurses, evaluate pregnant women using the pregnancy healthy lifestyle behaviors scale and plan initiatives to improve healthy living behaviors.

Anahtar Kelimeler: immigrant, pregnant, nursing, healthy living behaviors

GÖÇMEN GEBELERİN SAĞLIKLI YAŞAM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Ceren Yılmaz¹, Nilay Ercan Şahin¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Göçmen gebeler gebelikte sağlıklı yaşam davranışlarını sergilemede risk altında olan bir grubu oluşturmaktadır. Bu araştırma göçmen olan ve olmayan gebelerin gebelikteki sağlıklı yaşam davranışlarının ve etkili faktörlerin incelenmesi amacıyla karşılaştırmalı tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, 15 Aralık 2022-15 Mart 2023 tarihleri arasında Ankara’da bir devlet hastanesinin kadın doğum polikliniklerine başvuran gebeler oluşturmuştur. Araştırma örneklemine ise 18 yaş ve üzeri, en az 12 haftalık gebeliğe sahip, riskli gebeliği olmayan, psikiyatrik bir rahatsızlığı bulunmayan 60 göçmen ve 75 göçmen olmayan gebe dahil edilmiştir. Veriler, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Gebelikte Sağlıklı Yaşam Davranışları Ölçeği (GSYDÖ)” ile toplanmıştır. Normallik varsayımı Shapiro Wilk testi ile varyans homojenliği Levene testi ile kontrol edilmiştir. Analizde Bağımsız Örneklem t testi, Mann Whitney U testi, ANOVA ve Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Veriler IBM SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Göçmen gebelerin yaş ortalaması 26.30±4.93 ve göçmen olmayan gebelerin yaş ortalaması 27.57±4.69’dur. Göçmen gebelerin GSYDÖ toplam puan ortancası 102.00 ve göçmen olmayan gebelerin ölçek toplam puan ortancası 111.00 bulunmuştur. Göçmen gebelerin göçmen olmayan gebelere göre gebelikte sağlıklı yaşam davranışları ölçeği toplam puanının ($p=0.003$) ve “Gebelik Sorumluluğu”, “Hijyen” ve “Seyahat” alt boyut puanının göçmen olmayan gebelere göre daha düşük düzeyde olduğu ($p=0.001$), gebelerin “Beslenme”, “Fiziksel Aktivite” ve “Gebeliği Kabullenme” alt boyut puanının ise göçmen olma duruma göre farklılık göstermediği ortaya konmuştur ($p>0.05$).

Sonuç: Göçmen gebelere hizmet sunumunda yer alan tüm disiplinlerin, özellikle hemşirelerin gebelikte sağlıklı yaşam davranışları ölçeği ile gebeleri değerlendirmesi ve sağlıklı yaşam davranışlarını geliştirecek girişimleri planlaması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: göçmen, gebe, hemşirelik, sağlıklı yaşam davranışları

Kaynakça: Heaman M, Bayrampour H, Kingston D, Blondel B, Gissler M, Roth C, vd. Migrant Women’s Utilization of Prenatal Care: a Systematic Review. *Matern Child Health J.* 2013;17(5):816-36.

Kurth E, Jaeger FN, Zemp E, Tschudin S, Bischoff A. Reproductive Health Care for Asylum-seeking women - a challenge for health professionals. *BMC Public Health.* 2010;10:659.

Malakouti J, Sehhati F, Mirghafourvand M, Nahangi R. Relationship between Health Promoting Lifestyle and Perceived Stress in Pregnant Women with Preeclampsia. *Journal of Caring Sciences.* 2015;4(2):155-63.

Traisuwan W. Oral health status and behaviors of pregnant migrant workers in Bangkok, Thailand: a cross-sectional study. *BMC Oral Health.* 2021;21(1):379.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

World Health Organization (WHO). Improving the health care of pregnant refugee and migrant women and newborn children (Technical guidance on refugee and migrant health). WHO World Health Organisation. WHO Regional Office for Europe; 2018. 52 s.

Yılmaz E, Karahan N. Gebelikte Sağlıklı Yaşam Davranışları Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Geçerlik Güvenirliği. *Cukurova Medical Journal*. 2019;44(1):498-512. Erişim adresi: <https://doi.org/10.17826/cumj.568118>

REVEALING THE ROLE OF NUTRITIONAL HABITS AND PHYSICAL ACTIVITY IN CHILDHOOD OBESITY IN LIGHT OF FAMILY BEHAVIORS: A MULTICENTER RETROSPECTIVE STUDY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Ecem Çiçek Gümüş¹, Feyza Demir Bozkurt¹

¹Bartın University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Public Health Nursing

Introduction: Childhood obesity poses risks that can lead to diseases both during childhood and in adulthood, making it a global public health problem. Parents play a critical role for young children because they directly determine child's physical and social environment and indirectly influence behaviours and attitudes.

Aim: This study aims to retrospectively examine the role of nutrition and physical activity behaviors in developing childhood obesity in light of the family's habits.

Method: This study was designed as a case-control study. Four schools were included in the study through random sampling. The aim was to reach all children without prior sampling calculations. A total of 804 children and their parents formed the study sample, consisting of 229 children identified as obese or overweight after anthropometric measurements (the cases) and 575 children of normal weight (2-3 times the number of cases) as the control group. Data were collected using a data collection form, the Family Nutrition and Physical Activity Scale, and anthropometric measurements.

Results: The parents' education level positively influences nutrition and physical activity, with those having higher education scores being significantly higher. It was found that a mother working significantly decreased scores, while the father's employment status positively impacted children's activity and healthy environment. Higher-income levels also showed a positive effect. High BMI levels in parents negatively affected scores, indicating that being overweight or obese in parents reflected significantly lower nutrition and physical activity behaviors. Logistic regression showed that screen time increased obesity risk by 1.135 times, family activity decreased it by 0.86 times, an increase in mother's BMI reduced it by 0.64 times, and father's education decreased it by 0.8 times ($p<0.05$).

Conclusion: These results highlight the critical role of family practices in children's nutrition and physical activity habits, emphasizing the importance of considering family behaviors before children's behaviors.

Anahtar Kelimeler: Childhood obesity; Nutrition behaviors; Physical activity; Family influence; Case-control; Body mass index; Public health; Nursing

ÇOCUKLUK ÇAĞI OBEZİTESİNİN BESLENME VE FİZİKSEL AKTİVİTE İLE İLİŞKİSİNİN AİLE DAVRANIŞLARI IŞIĞINDA ORTAYA ÇIKARILMASI: İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÇOK MERKEZLİ RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA

Ecem Çiçek Gümüş¹, Feyza Demir Bozkurt¹

¹Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği
Anabilim Dalı

Giriş: Çocukluk çağı obezitesi, hem çocukluk hem de yetişkinlik döneminde hastalıklara yol açabilecek riskler oluşturduğundan, küresel bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Ebeveynler, çocuğun fiziksel ve sosyal çevresini doğrudan belirledikleri ve davranışlarını ve tutumlarını dolaylı olarak etkiledikleri için küçük çocuklar üzerinde kritik bir rol oynar.

Amaç: Bu çalışmada, beslenme ve fiziksel aktivite davranışlarının çocukluk çağı obezitesinin oluşmasındaki rolünün ailenin bu konudaki alışkanlıkları ışığında retrospektif olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma vaka kontrol çalışması olarak tasarlandı. Çalışma kapsamına rastagele örnekleme yöntemi ile dört okul dahil edildi. Örnekleme hesabına gidilmeden bütün çocuklara ulaşılması amaçlandı ve Antropometrik ölçümler sonrası obez ya da aşırı kilolu olarak belirlenen 229 çocuk vaka, normal kiloda olan 575 (vakanın 2-3 katı) çocuk ise kontrol grubu olmak üzere toplamda 804 çocuk ve ebeveynleri çalışmanın örneklemini oluşturdu. Çalışma verileri, veri toplama formu, Aile Beslenme ve Fiziksel Aktivite Ölçeği, ve Antropometrik ölçümler kullanılarak elde edildi.

Bulgular: Ebeveynlerin eğitim durumu beslenme ve fiziksel aktivite durumunu olumlu yönde etkilemekte, eğitim düzeyi yüksek olanların puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Annenin çalışıyor olmasının puanları anlamlı derecede düşürdüğü babaların çalışma durumlarının ise çocuk aktivitesi ve sağlıklı çevre üzerinde olumlu etki gösterdiği belirlenmiştir. Yüksek gelir düzeyinin de olumlu etkilediği görülmüştür. BKİ düzeylerinin anne babada yüksek olması olumsuz etkilemiştir. Ebeveynlerin aşırı kilolu ya da obez olmasının beslenme ve fiziksel aktivite davranışlarına da yansıdığı puanlarının anlamlı düzeyde düşük olduğu belirlenmiştir. Lojistik regresyonda izleme süresinin obez olma riskini 1.135 kat artırdığı, aile aktivitesinin 0.86 kat azalttığı, Anne BKİ değerinin artışının 0.64 kat azalttığı, baba eğitiminin yükselmesinin 0.8 kat azalttığı, çocuklarda bir hastalığın varlığının da 0.6 kat azalttığı ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$).

Sonuç: Bu sonuçlar, aile uygulamalarının çocukların beslenme ve fiziksel aktivite alışkanlıklarında kritik bir rol oynadığını, çocukların davranışlarından önce aile davranışlarının dikkate alınmasının önemini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk obezitesi; Beslenme davranışları; Fiziksel aktivite; Aile etkisi; Vaka-kontrol; Beden kitle indeksi; Halk sağlığı; Hemşirelik

CHATGPT AND LITERATURE CONFLICT IN SURGICAL NURSING: A CASE STUDY ANALYSIS

Zahide Tunçbilek², Pınar Tanrıver¹, Ercan Özpolat³, Fırat Açıkgöz²

¹Aksaray University

²Hacettepe University

³Ankara Medipol University

Introduction and Aim: Chat Generative Pretrained Transformer(ChatGPT) is becoming widespread in terms of producing information in academic studies in nursing. However, the data reliability of the content produced by ChatGPT is still questioned. This study aimed to compare the answers provided by ChatGPT with the literature and to provide information about the reliability and consistency of the data.

Method: This study was conducted in three stages within the scope of case study analysis. Firstly, this study conducted during a postgraduate course, a research question was determined as '*What is the effect of preoperative fasting time on postoperative pain in patients undergoing laparoscopic cholecystectomy surgery?*'. Three students taking the course individually searched for answers to this question in a three-week period by creating original commands in the ChatGPT 3.5 model. Secondly, each student reported their analyses by comparing the data obtained with the literature information. Finally, reports were compared, and answers were evaluated for consistency, reliability, and scientificity.

Results: Students obtained three different data from the ChatGPT model, and according to these data, it was found that preoperative prolonged fasting may affect postoperative pain, but there is no clear information in the form of evidence. Two of the students asked the model to write an article by citing the sources, but the students could not find the sources provided by the model in Google Scholar and PubMed databases. One student searched the same question in the databases, but the literature provided similar information for some data and opposite information for others. It was observed that the answer content changed when the command language was changed (Turkish-English).

Conclusion: It was determined that ChatGPT provides answers with similar content to the identical questions written by different people; however, it isn't reliable because the information it provides is not compatible with the literature. Therefore, it is recommended that ChatGPT should not be used to generate information in academic studies.

Anahtar Kelimeler: "ChatGPT", "Artificial Intelligence", "Nursing", "Data Reliability"

CERRAHİ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE CHATGPT İLE LİTERATÜR ÇATIŞMASI: BİR ÖRNEK OLAY ANALİZİ

Zahide Tunçbilek², Pınar Tanrıver¹, Ercan Özpolat³, Fırat Açıkgöz²

¹Aksaray Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

³Ankara Medipol Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Chat Generative Pretrained Transformer (ChatGPT) hemşirelik alanında akademik çalışmalarda bilgi üretmek açısından kullanımı yaygınlaşmaktadır. Ancak veri güvenirliliği bakımından ChatGPT'nin ürettiği içerik halen sorgulanmaktadır. Bu çalışmada ChatGPT'nin sağladığı cevapların literatür ile karşılaştırılması, verilerin güvenirliliği ve tutarlılığı hakkında bilgi sağlanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma, örnek olay analizi kapsamında üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Lisansüstü bir ders esnasında gerçekleştirilen bu çalışmanın ilk aşamasında, "*Laparoskopik kolesistektomi ameliyatı geçiren hastalarda ameliyat öncesi açlık süresinin postoperatif ağrı üzerine etkisi nedir?*" şeklinde bir araştırma sorusu belirlenmiştir. Dersi alan üç öğrenci ChatGPT 3.5 modelinde özgün komutlar oluşturarak, üç haftalık süreçte bu soruya bireysel olarak cevaplar aramıştır. İkinci aşamada her öğrenci elde ettiği verileri literatür bilgisi ile karşılaştırarak analizini raporlamıştır. Son aşamada raporlar karşılaştırılmış, elde edilen cevapların tutarlılığı, güvenirliliği ve bilimselliği değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrenciler ChatGPT modelinden üç farklı veri elde etmiş olup, bu veriler doğrultusunda ameliyat öncesi uzun süreli açlık durumunun postoperatif ağrı üzerinde bir etkiye sahip olabileceği ancak kanıt niteliğinde net bir bilginin olmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Öğrencilerden ikisi modelden kaynaklara atıf yaparak bir makale yazmasını istemiş ancak öğrenciler modelin sunduğu kaynaklara Google Akademik ve PubMed veri tabanlarında rastlamamıştır. Bir öğrenci aynı soruyu veri tabanlarında araştırmış, ancak literatür bazı veriler için benzer bilgiler sağlasa da bazı veriler için zıt bilgiler sağlamıştır. Komut dili değiştirildiğinde (Türkçe- İngilizce) cevap içeriğinin değiştiği gözlemlenmiştir.

Sonuç: ChatGPT'nin farklı kişiler tarafından yazılan birebir aynı sorulara benzer içerikte cevaplar verdiği; fakat sağladığı bilginin literatür ile uyumlu olmaması nedeniyle güvenilir olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle ChatGPT'nin akademik çalışmalarda bilgi üretmek için kullanılmaması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: "ChatGPT", "Yapay zekâ", "Hemşirelik", "Veri güvenirliliği"

COMFORT AND PATIENT ACTIVATION IN PATIENTS WITH MYOCARDIAL INFARCTION: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Hande Arıcı Türk¹, Selma Turan Kavrادم²

¹Bandırma Onyediy Eylül University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Division of Internal Medicine Nursing, Balıkesir, Turkey

²Akdeniz University, Faculty of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing, Antalya,
Turkey,

Introduction: Comfort is an important requirement for managing myocardial infarction and patient activation is thought to play a key role in the adherence. Assessment of comfort and patient activation is considered important in ensuring adherence and reducing complications.

Aims: This study was conducted to determine the comfort and patient activation, affecting factors and the relationship between comfort and patient activation of patients with myocardial infarction.

Method: This study was conducted between May- August 2023 on 138 individuals who met the inclusion criteria in cardiology clinic. The research data were collected using Personal Information Form, General Comfort Scale and Patient Activation Measure. Data were evaluated using descriptive statistics, t test, variance and Pearson correlation analysis.

Results: It was determined that 67.4% of the individuals who had myocardial infarction were male, and the mean age was 55.47±13.59 years. The mean score of the General Comfort Scale was 2.85±0.29, the mean score of the Patient Activation Measure was 48.79±12.49, and it was determined that the comfort level was at a moderate level and the patient activation level was at the first stage in 50.7% of the individuals. It was found that gender, educational status, smoking frequency, health perception and weakness-fatigue symptom affected the general comfort level of the patients; while education and employment status, regular exercise, presence of chronic disease, headache, numbness in hands and arms symptoms affected the patient activation. There was a positive, weak correlation between the General Comfort Scale and Patient Activation Measure.

Conclusion: It was determined that the comfort of individuals with myocardial infarction was at a moderate level and the majority of patients were at the first stage activation level. It is recommended to determine the factors affecting comfort and patient activation levels and to plan necessary nursing interventions to increase comfort and activation with myocardial infarction patients.

Anahtar Kelimeler: comfort, myocardial infarction, nursing, patient activation

MİYOKARD ENFARKTÜSÜ GEÇİREN HASTALARIN KONFOR VE HASTA AKTİFLİK DÜZEYLERİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Hande Arıcı Türk¹, Selma Turan Kavrادم²

¹Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye

²Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye

Giriş: Konfor, miyokard enfarktüsünün yönetiminde önemli bir gerekliliktir ve hasta aktiflik düzeyinin tedaviye uyumda kilit rol oynadığı düşünülmektedir. Konforun ve hasta aktiflik düzeyinin değerlendirilmesi, uyumu sağlamada ve komplikasyonları azaltmada önemli görülmektedir.

Amaç: Bu çalışma miyokard enfarktüsü geçiren hastaların konfor ve hasta aktiflik düzeyini, etkileyen faktörleri ve konfor ile hasta aktiflik düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu kesitsel-tanımlayıcı çalışma Mayıs 2023- Ağustos 2023 tarihleri arasında kardiyoloji kliniğinde dahil edilme kriterlerine uyan 138 birey üzerinde yürütülmüştür. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Genel Konfor Ölçeği ve Hasta Aktiflik Düzeyi Ölçüm Aracı kullanılarak toplanmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistikler, t testi, varyans ve Pearson korelasyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Miyokard enfarktüsü geçiren bireylerin %67,4'ünün erkek, yaş ortalamasının 55,47±13,59 yıl olduğu saptanmıştır. Genel Konfor Ölçeği puan ortalaması 2.85±0.29, Hasta Aktiflik Düzeyi Ölçüm Aracı puan ortalaması 48.79±12.49 olup, bireylerin %50.7'sinde konfor düzeyinin orta düzeyde, hasta aktiflik düzeyinin ise ilk aşamada olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet, eğitim durumu, sigara içme sıklığı, sağlık algısı ve halsizlik-yorgunluk semptomlarının hastaların genel konfor düzeyini; eğitim ve çalışma durumu, düzenli egzersiz yapma, kronik hastalık varlığı, baş ağrısı, el ve kollarda uyuşma semptomlarının ise hasta aktiflik düzeyini etkilediği tespit edilmiştir. Genel Konfor Ölçeği ile Hasta Aktiflik Düzeyi Ölçüm Aracı arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif, zayıf bir korelasyon bulunmaktadır.

Sonuç: Miyokard enfarktüsü geçiren bireylerin konforlarının orta düzeyde ve hastaların çoğunluğunun birinci aşama hasta aktiflik düzeyinde olduğu saptanmıştır. Miyokard enfarktüsü geçiren hastalarda konfor ve hasta aktiflik düzeyini etkileyen faktörlerin belirlenmesi, konfor ve hasta aktiflik düzeyinin artırılması için gerekli hemşirelik girişimlerinin planlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hasta aktifliği, hemşirelik, konfor, miyokard enfarktüsü

‘ADAPTATION OF COMPASSIONATE CARE ASSESSMENT TOOL TO TURKISH CULTURE: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY’

Ebru Tanrikulu Baka¹, Yıldız Denat²

¹Aydın Adnan Menderes University, Health Sciences Institute, Nursing Fundamentals
Doctoral Program

²Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Nursing, Department of Fundamentals of
Nursing

Aim: Aim to prepare Turkish version the "Compassionate Care Assessment Tool" and to perform validity and reliability study.

Methods: The sample study consisted 300 adult patients hospitalized internal and surgical clinics public hospital in Ankara. Research data collected with the Information Form and the "CCAT".

Frequency, percentage, correlation analysis, Cronbach Alpha Analysis, AFA and DFA used in the evaluation the data.

Results: AFA and DFA performed to determine the construct validity scale. It determined that KMO value scale was 0.902, and chi-square value obtained as a result of the Barlett Sphericity Test was significant ($\chi^2(153) = 1779.100$ $p < 0.01$). As a result of the AFA performed with Varimax rotation, it determined scale items grouped under three factors with an eigenvalue greater than one. The overlapping items in scale excluded from analysis and ideal structure with 18 items and three factors obtained. These factors named as "Vocational Competence", "Spiritual Dimension" and "Communication". As a result of the confirmatory factor analysis performed to evaluate the validity the factor structure emerged based on the results the AFA, it determined that scale confirmed three-factor structure and items and sub-factors related to scale. When the Cronbach Alpha coefficients scale examined, it determined that it between 0.742 for the patient's compassionate care factor perception aspect, between 0.632- 0.707 for the sub-factors, 0.872 for the evaluation of compassionate care provided by nurse, between 0.749- 0.798 for the sub-factors, and 0.914 for the overall Cronbach Alpha coefficient of scale. The lowest test-retest measurement correlation coefficients of the scale were 0.758; the highest found to be 0.933.

Conclusion: It determined the Turkish version the scale, all of which was likert type, valid and reliable with 18 items and three factor structures. The scale brought to Turkish society as a measurement tool that can be used in the evaluation compassionate care.

Anahtar Kelimeler: compassion, compassionate care, reliability, validity

“MERHAMETLİ BAKIM DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ”NİN TÜRK KÜLTÜRÜNE UYARLANMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Ebru Tanrikulu Baka¹, Yıldız Denat²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları
Doktora Programı

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim
Dalı

Amaç: Bu araştırmada, “Merhametli Bakım Değerlendirme Ölçeği”nin Türkçe formunun hazırlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini Ankara ilinde bulunan bir kamu hastanesinin dahili ve cerrahi kliniklerinde yatmakta olan 300 yetişkin hasta oluşturmuştur. Araştırma verileri, Bilgi Formu ve ‘Merhametli Bakım Değerlendirme Ölçeği’ ile toplanmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde frekans, yüzde, korelasyon analizi, Cronbach Alpha Analizi, Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada, ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Ölçeğin KMO değerinin 0,902 olduğu, Barlett Küresellik Testi sonucu elde edilen ki- kare değerinin manidar olduğu saptanmıştır ($\chi^2(153) = 1779,100$ $p < 0,01$). Varimax rotasyonu ile yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucu ölçek maddelerinin öz değeri birden büyük üç faktör altında toplandığı saptanmıştır. Ölçekte binişiklik gösteren maddeler analiz dışı bırakılmış ve 18 maddeli, üç faktörlü ideal bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörler “Mesleki Yeterlilik”, “Manevi Boyut ve “İletişim” olarak adlandırılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına dayalı olarak ortaya çıkan faktör yapısının geçerliğini değerlendirmek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörlü yapıyı doğruladığı ve maddeler ile alt faktörlerin ölçekle ilişkili olduğu saptanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayıları incelendiğinde hastanın merhametli bakım faktörü algısı yönü için 0,742, alt faktörler için 0,632- 0,707 arasında olduğu, hemşirenin sunduğu merhametli bakımın değerlendirilmesi yönü için 0,872, alt faktörler için 0,749- 0,798 arasında olduğu, ölçeğin genel Cronbach Alpha katsayısının ise 0,914 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin test tekrar test ölçüm korelasyon katsayıları en düşük 0,758; en yüksek 0,933 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Tümü likert tipi olan, ölçeğin Türkçe formunun 18 madde ve üç faktör yapısı ile geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. Ölçek merhametli bakımın değerlendirmesinde kullanılabilir bir ölçme aracı olarak Türk toplumuna kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: geçerlik, güvenilirlik, hemşirelik, merhamet, merhametli bakım

EVALUATION OF ORGAN DONATION IN THE CONTEXT OF HEALTH LITERACY AND FATALISM: A DESCRIPTIVE AND CORRELATIONAL STUDY

Duygu Öztaş¹, Sultan Türkmen Keskin¹, Yasemin Uğurlu², Şenay Akgün³

¹Ankara Universty

²Niğde Ömer Halisdemir University

³Alanya Alaaddin Keykubat University

Introduction and Aim: Despite the fact that organ donation and transplantation save thousands of lives, organ shortage remains a significant issue worldwide. In this context, understanding the factors influencing societal attitudes toward organ donation is crucial for increasing the intention to donate. This study investigates the relationships among health literacy, fatalism tendency, and attitudes toward organ donation

Methods: The research utilized a descriptive and correlational design. The sample included 1566 voluntary participants living in the four big cities in the Anatolian Region of Türkiye. Data collection took place online between August 1 and December 31, 2023 with the Organ Donation Attitude Scale, the Health Literacy Scale-14, and the Fatalism Tendency Scale. Pearson correlation analysis was employed to determine the relationships among the variables, while hierarchical regression analyses for mediation effects were conducted using PROCESS Model 4.

Results: The study found that 72.8% of the participants had knowledge of organ transplantation and 40.4% considered organ donation after death. As a result of the analysis, it was found that fatalism tendency explained 5.4% of the total change on humanity and moral conviction and 13.31% of the total change on negative attitudes ($F=238.557$; $p=0.000<0.05$). Furthermore, a significant negative relationship was found between health literacy and both fatalism tendencies and negative attitudes toward organ donation. Additionally, the study demonstrated that health literacy partially mediates the relationship between fatalism tendency and attitudes toward organ donation.

Conclusion: This research highlights the importance of interventions in these areas by revealing the relationships between health literacy and fatalism tendency and attitudes towards organ donation. In this context, policy makers, health institutions and nurse transplant coordinators can develop educational programs and campaigns that address fatalism beliefs and increase public health literacy to increase willingness to donate organs.

Anahtar Kelimeler: Organ donation; fatalism; health literacy; health belief model

ORGAN BAĞIŞININ SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE KADERCİLİK BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: TANIMLAYICI VE İLİŞKİSEL BİR ÇALIŞMA

Duygu Öztaş¹, Sultan Türkmen Keskin¹, Yasemin Uğurlu², Şenay Akgün³

¹Ankara Üniversitesi

²Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi

³Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Organ bağış ve nakli binlerce hayat kurtarmasına rağmen organ yetersizliği dünya genelinde önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, organ bağışına yönelik toplumsal tutumları etkileyen faktörleri anlamak, bağış yapma niyetini artırmak için çok önemlidir. Bu çalışmada sağlık okuryazarlığı, kadercilik eğilimi ve organ bağışına yönelik tutumlar arasındaki ilişkiler araştırılmıştır.

Yöntem: Araştırmada tanımlayıcı ve ilişkisel bir tasarım kullanılmıştır. Örneklem, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'ndeki dört büyük şehirde yaşayan 1566 gönüllü katılımcıdan oluşmuştur. Veri toplama, 1 Ağustos - 31 Aralık 2023 tarihleri arasında Organ Bağış Tutum Ölçeği, Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği-14 ve Kadercilik Eğilimi Ölçeği ile çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmış ve aracılık etkisi PROCESS Makro Model 4 ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmada katılımcıların %72,8'inin organ nakli hakkında bilgisi olduğu ve %40,4'ünün ölümünden sonra organ bağışını düşündüğü bulunmuştur. Analiz sonucunda kadercilik eğiliminin insanlık ve ahlaki inanç üzerindeki toplam değişimin %5,4'ünü ($F=87,903$; $p=0,000<0,05$); olumsuz tutumlar üzerindeki toplam değişimin ise %13,31'ini ($F=238,557$; $p=0,000<0,05$) açıkladığı bulunmuştur. Ayrıca sağlık okuryazarlığı ile kadercilik eğilimi ve organ bağışına yönelik olumsuz tutumlar arasında anlamlı negatif ilişki bulunmuştur. Ek olarak çalışma, sağlık okuryazarlığının kadercilik eğilimleri ile organ bağışına yönelik tutumlar arasındaki ilişkiye kısmi aracılık ettiğini ortaya koymuştur.

Sonuç: Bu araştırma, sağlık okuryazarlığı ile kadercilik eğilimi ve organ bağışına yönelik tutumlar arasındaki ilişkileri ortaya koyarak bu alanlara yapılacak müdahalelerin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, politika yapıcılar, sağlık kurumları ve hemşire nakil koordinatörleri, organ bağış isteğini artırmak için kadercilik inançlarını ele alan ve halk sağlığı okuryazarlığını artıran eğitim programları ve kampanyaları geliştirebilirler.

Anahtar Kelimeler: Organ bağış; kadercilik; sağlık okuryazarlığı; sağlık inanç modeli

Kaynakça: Alshammari, A., & Brown, M. (2023, June). Attitudes That Might Impact upon Donation after Brain Death in Intensive Care Unit Settings: A Systematic Review. In *Healthcare* (Vol. 11, No. 13, p. 1857). MDPI. <https://www.mdpi.com/2227-9032/11/13/1857#>

Alwahaibi, N., Al Wahaibi, A., & Al Abri, M. (2023). Knowledge and attitude about organ donation and transplantation among Omani university students. *Frontiers in Public Health*, 11, 1115531. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1115531>

Global Observatory on Donation and Transplantation (GODT) <https://www.transplant-observatory.org/summary/> acces on 27.11.2023

Department of Tissue, Organ Transplantation and Dialysis Services (Doku, Organ Nakli ve Diyaliz Hizmetleri Dairesi Başkanlığı) <https://organkds.saglik.gov.tr/dss/PUBLIC/PublicDefault2.aspx> Erişim Tarihi: 12/06/2023

Akbulut, S., Ozer, A., Firinci, B., Saritas, H., Demyati, K., & Yilmaz, S. (2020a). Attitudes, knowledge levels and behaviors of Islamic religious officials about organ donation in Turkey: National survey study. *World journal of clinical cases*, 8(9), 1620. <https://doi.org/10.12998%2Fwjcc.v8.i9.1620>

Alghamdi, A., Alsaleh, A. A., Alfozan, O. A., Qutob, R., Alaryni, A., Bukhari, A., et al. (2023). Awareness, Attitude, and Beliefs Regarding Organ Donation Among the General Public in Saudi Arabia. *International journal of general medicine*, 16, 4973–4989. <https://doi.org/10.2147/IJGM.S434589>

Arıburnu, Ö., Gül, Ş. & Dinç, L. (2020). Nurses' Perspectives and Experiences Regarding Organ Transplantation in Turkey: A Qualitative Study. *J Relig Health*, 61, 1936–1950 <https://doi.org/10.1007/s10943-022-01500-0>

Belkebir, S., Atrash, R., & Abu-Hussein, N. (2022). Knowledge and attitudes towards organ donation among students at An-Najah National University: a cross-sectional study. *The Lancet*, 399, S3. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(22\)01138-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(22)01138-2)

Can, F., & Hovardaoglu, S. (2017, November). Organ donation: a comparison of donating and nondonating families in Turkey. In *Transplantation Proceedings* (Vol. 49, No. 9, pp. 1969-1974). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/j.transproceed.2017.09.032>

Demirkiran, O., Bozbay, S., Elmaagac, M., & Agkoç, M. (2019). Religious and Cultural Aspects of Organ Donation in the Turkish Population. *Transplantation proceedings*, 51(7), 2158–2162. <https://doi.org/10.1016/j.transproceed.2019.01.159>

Fan, X., Li, M., Rolker, H., Li, Y., Du, J., Wang, D., & Li, E. (2022). Knowledge, attitudes and willingness to organ donation among the general public: a cross-sectional survey in China. *BMC public health*, 22(1), 918. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-13173-1>

Taş, F., Selçuk Tosun, A., & Akgül Gündoğdu, N. (2022). The Effect of Islamic Belief and Spiritual Well-being on Organ Donation in Turkey: A Descriptive-Relational Study. *Journal of religion and health*, 61(3), 2121–2140. <https://doi.org/10.1007/s10943-021-01252-3>

Zhang, X., Zheng, X., Chen, T., Li, Y., Wang, Y., Chen, J., et al. (2023). Factors affecting acceptance of organ donation in mainland China: A national cross-sectional study. *Journal of Clinical Nursing*, 32, 5219–5229. <https://doi.org/10.1111/jocn.16587>

Pradeep, A., Augustine, T., Randhawa, G., & Ormandy, P. (2023). Examining the Role of the Health Belief Model Framework in Achieving Diversity and Equity in Organ Donation Among South Asians in the United Kingdom. *Transplant international*, 36, 11243. <https://doi.org/10.3389/ti.2023.11243>.

Molzahn, A. E., Starzomski, R., McDonald, M., & Oloughlin, C. (2004). Aboriginal beliefs about organ donation: some Coast Salish viewpoints. *Canadian Journal of Nursing Research Archive*, 110-128.

Soylu, D., Soylu, A., & Yüzbaşıoğlu, M. F. (2022). Determination of the factors affecting organ donation: Voluntary organ donors. *Transplant Immunology*, 72, 101568. <https://doi.org/10.1016/j.trim.2022.101568>

Liu, C., Wang, D., Liu, C., Jiang, J., Wang, X., Chen, H., Ju, X., & Zhang, X. (2020). What is the meaning of health literacy? A systematic review and qualitative synthesis. *Family medicine and community health*, 8(2), e000351. <https://doi.org/10.1136/fmch-2020-000351>

- Ward, M., Kristiansen, M., & Sørensen, K. (2019). Migrant health literacy in the European Union: A systematic literature review. *Health Education Journal*, 78(1), 81-95. <https://doi.org/10.1177/0017896918792700>
- Chisholm-Burns, M. A., Spivey, C. A., & Pickett, L. R. (2018). Health literacy in solid-organ transplantation: a model to improve understanding. *Patient preference and adherence*, 12, 2325–2338. <https://doi.org/10.2147/PPA.S183092>
- Palumbo, R., Annarumma, C., Manna, R., Musella, M., & Adinolfi, P. (2021). Improving quality by involving patient. The role of health literacy in influencing patients' behaviors. *International Journal of Healthcare Management*, 14(1), 144–152. <https://doi.org/10.1080/20479700.2019.1620458>
- Aljassim, N., & Ostini, R. (2020). Health literacy in rural and urban populations: a systematic review. *Patient Education and Counseling*, 103(10), 2142-2154. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2020.06.007>
- Zhang, Z., Jin, J., Luo, C., & Chen, A. (2022). Excavating the social representations and perceived barriers of organ donation in China over the past decade: A hybrid text analysis approach. *Frontiers in public health*, 10, 998737. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.998737>
- Zeng, M., Li, H., Song, X., Jiang, J., & Chen, Y. Factors Associated with Willingness toward Organ Donation in China: A Nationwide Cross-Sectional Analysis Using a Social–Ecological Framework. *Healthcare* 2023, 11, 824. <https://doi.org/10.3390/healthcare11060824>
- Şenyuva, E. (2022). Knowledge and attitude of society concerning organ donation in Turkey. *Journal of religion and health*, 61(3), 2102-2120. <https://doi.org/10.1007/s10943-021-01392-6>
- Tontus, H. O. (2020, January). Educate, re-educate, then re-educate: Organ donation-centered attitudes should be established in society. In *Transplantation Proceedings* (Vol. 52, No. 1, pp. 3-11). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/j.transproceed.2019.10.028>
- Salim, A. (2014). Donor management does make a difference. *JAMA surgery*, 149(9), 976. <https://doi.org/10.1001/jamasurg.2014.970>
- T.C. Ministry of Internal Affairs, (2021). The Map of Türkiye. Retrieved from: <https://www.icisleri.gov.tr/turkiyenin-nufus-haritasi-10072021>, 24 July 2024.
- Parisi, N., & Katz, I. (1986). Attitudes toward posthumous organ donation and commitment to donate. *Health Psychology*, 5(6), 565.
- Yazıcı Sayın, Y. (2016). Turkish validity and reliability of organ donation attitude scale. *Journal of Clinical Nursing*, 25, 642-655 <https://doi.org/10.1111/jocn.12943>
- Suka, M., Odajima, T., Kasai, M., Igarashi, A., Ishikawa, H., Kusama, M., ... & Sugimori, H. (2013). The 14-item health literacy scale for Japanese adults (HLS-14). *Environmental health and preventive medicine*, 18, 407-415.
- Türkoğlu, N., & Kılıç, D. Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması [Adaptation of the Health Literacy Scale into Turkish: Validity and Reliability Study]. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2021; 24(1): 25-33. DOI:10.17049/ataunihem.662054
- Kaya, A., & Bozkur, B. (2015). Kadercilik eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması [Development of fatalism Tendency Scale: Validity and Reliability Study]. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3). <https://doi.org/10.17860/efd.55137>

- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Yiğitalp, G., Bayram Değer, V., and Çifçi, S. (2021). Health literacy, health perception and related factors among different ethnic groups: a cross-sectional study in southeastern Turkey. *BMC Public Health*, 21(1), 1109. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11119-7>
- Aygun, O., & Cerim, S. (2021). The relationship between general health behaviors and general health literacy levels in the Turkish population. *Health Promotion International*, 36(5), 1275-1289. <https://doi.org/10.1093/heapro/daaa151>
- Clouston, S. A., Manganello, J. A., & Richards, M. (2017). A life course approach to health literacy: the role of gender, educational attainment and lifetime cognitive capability. *Age and ageing*, 46(3), 493-499. <https://doi.org/10.1093/ageing/afw229>
- Lee, H. Y., Lee, J., & Kim, N. K. (2015). Gender differences in health literacy among Korean adults: do women have a higher level of health literacy than men?. *American journal of men's health*, 9(5), 370-379. <https://doi.org/10.1177/1557988314545485>
- Sapbamrer, R., Sittitoon, N., Thongtip, S., Chaipin, E., Satalangka, C., La-Up, A., ... & Srisookkum, T. (2024). Socio-demographic, agricultural, and personal protective factors in relation to health literacy among farmers from all regions of Thailand. *Frontiers in Public Health*, 12, 1364296. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1364296>
- Sun, S., Lu, J., Wang, Y., Wang, Y., Wu, L., Zhu, S., .. & Xu, H. (2022). Gender differences in factors associated with the health literacy of hospitalized older patients with chronic diseases: A cross-sectional study. *Frontiers in Public Health*, 10, 944103. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.944103>
- Svensden, M. T., Bak, C. K., Sørensen, K., Pelikan, J., Ridderholm, S. J., Skals, R. K., ... & Torp-Pedersen, C. (2020). Associations of health literacy with socioeconomic position, health risk behavior, and health status: a large national population-based survey among Danish adults. *BMC public health*, 20, 1-12. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-08498-8>
- Parandeh Afshar, P., Keshavarz, F., Salehi, M., Fakhri Moghadam, R., Khajoui, E., Nazari, F., & Dehghan, M. (2022). Health literacy and media literacy: is there any relation?. *Community health equity research & policy*, 42(2), 195-201. <https://doi.org/10.1177/0272684X20972642>
- Santos, P., Sá, L., Couto, L., & Hespanhol, A. (2018). Sources of information in health education: a cross-sectional study in Portuguese university students. *Australasian Medical Journal (Online)*, 11(6), 352-360. <https://doi.org/10.21767/AMJ.2018.3435>
- Kim, H. K., & Lwin, M. O. (2021). Cultural determinants of cancer fatalism and cancer prevention behaviors among Asians in Singapore. *Health Communication*, 36(8), 940-949. <https://doi.org/10.1080/10410236.2020.1724636>
- Öncü, E., Altuncan, H., Vayısoğlu, S. K., & Ayaz, M. (2021). COVID-19 Pandemi sürecinde kaderciliğin etkisi ve salgın tedbirlerine uyum özellikleri: Vaka-kontrol çalışması [The impact of fatalism in the COVID-19 pandemic process and the features of compliance with outbreak measures: Case-control study]. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(1), 113-124.

- Özer, Ö., Özkan, O., Budak, F., & Özmen, S. (2021). Does social support affect perceived stress? A research during the COVID-19 pandemic in Turkey. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 31(1-4), 134-144. <https://doi.org/10.1080/10911359.2020.1854141>
- Çarkoğlu, A. & Kalaycıoğlu, E. (2009). Türkiye’de dindarlık: uluslararası bir karşılaştırma (Religiosity in Turkey: an international comparison). İstanbul: Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi. http://research.sabanciuniv.edu/13119/1/Rapor_Kamu-dindarl%C4%B1k.pdf
- Orhan, K. (2017). Kadercilik Eğilimi Ölçeği’nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması [Validity and Reliability Study Of Fatality Tendency Scale]. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 83-102. <https://doi.org/10.26899/inciss.19>
- Lim, K. J., Cheng, T. T. J., Jeffree, M. S., Hayati, F., Cheah, P. K., Nee, K. O., et al. (2020). Factors Influencing Attitude Toward Organ and Tissue Donation Among Patients in Primary Clinic, Sabah, Malaysia. *Transplantation proceedings*, 52(3), 680–686. <https://doi.org/10.1016/j.transproceed.2020.01.007>
- Chakrabarty, S., & Mishra, M. P. (2024). Health Literacy Initiatives in the Donation Landscape: Educating for Impact. In *The Role of Health Literacy in Major Healthcare Crises* (pp. 260-284). IGI Global.
- Wray, J., Kim, J. S., & Marks, S. D. (2023). Cultural and other beliefs as barriers to pediatric solid organ transplantation. *Pediatric Transplantation*, 27, e14337.
- Akbulut, S., Ozer, A., Gokce, A., Demyati, K., Saritas, H., & Yilmaz, S. (2020b). Attitudes, awareness, and knowledge levels of the Turkish adult population toward organ donation: Study of a nationwide survey. *World journal of clinical cases*, 8(11), 2235. <https://doi.org/10.12998%2Fwjcc.v8.i11.2235>
- Smith, C. A., Chang, E., Gallego, G., Khan, A., Armour, M., & Balneaves, L. G. (2019). An education intervention to improve decision making and health literacy among older Australians: a randomised controlled trial. *BMC geriatrics*, 19, 1-12. <https://doi.org/10.1186/s12877-019-1143-x>

DETERMINATION OF EARTHQUAKE KNOWLEDGE LEVEL AND SUSTAINABLE EARTHQUAKE AWARENESS IN UNIVERSITY STUDENTS AFTER DISASTER: FACULTY OF HEALTH SCIENCES EXAMPLE

Şükrü Can Karaman¹, Sevim Yıldırım¹, Hatice Aslıhan Hacımuhittinoğulları¹, Esra Ünal¹

¹Osmaniye Korkut Ata University

Abstract

Introduction and Aim: Earthquake; It negatively affects the physical and mental health of individuals. Turkey is located in the Alpine-Himalayan earthquake zone and is exposed to many large and small earthquakes. It is thought that individuals' high level of knowledge will positively affect their behavior during disasters. The purpose of this study is to determine the post-disaster earthquake knowledge level and sustainable earthquake awareness among university students.

Method: The cross-sectional and descriptive type of research was conducted with 338 university students studying at Osmaniye Korkut Ata University Health Sciences Faculty/College between April and July 2024. Data; It was collected using the Personal Information Form, Earthquake Knowledge Level Scale and Sustainable Earthquake Awareness Scale. The data of the research were analyzed using the SPSS 25 package program. In the research, n, percentage (%), mean, standard deviation, median, minimum and maximum values ??and correlation analysis were used.

Results: The mean age of the participants is 20.18 ± 2.26 . When the demographic characteristics of the participants are examined; 86.4% are female, 32.5% are in the nursing department, 68.6% are first-year students and 86.1% live in a nuclear family. In the study, the Earthquake Knowledge Level Scale score Median was determined as 71 (19- 95) and the Sustainable Earthquake Awareness Scale score Median was determined as 69.5 (22- 110). It was determined that there was a positive and moderately significant relationship between the earthquake knowledge level of the students and the sustainable earthquake awareness scale score ($r:0.560, p<0.001$).

Conclusion: It has been observed that as the level of earthquake knowledge increases, students' awareness of sustainable earthquakes has also increased significantly. To strengthen sustainable earthquake awareness, social activities such as social responsibility projects and disaster management clubs should be encouraged at university level.

Anahtar Kelimeler: Earthquake awareness, sustainability, disaster, student

AFET SONRASI ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DEPREM BİLGİ DÜZEYİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR DEPREM FARKINDALIĞININ BELİRLENMESİ: SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

Şükrü Can Karaman¹, Sevim Yıldırım¹, Hatice Aslıhan Hacımuhittinoğulları¹, Esra Ünal¹

¹Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Deprem, bireylerin fiziksel ve ruhsal olarak sağlığını olumsuz etkilemektedir. Türkiye ise Alp-Himalaya deprem kuşağında yer almakta olup çok sayıda büyük ve küçük sarsıntılara maruz kalmaktadır. Bireylerin bilgi düzeylerinin yüksek olmasının afet esnasındaki davranışlarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı ise üniversite öğrencilerinde afet sonrası deprem bilgi düzeyi ve sürdürülebilir deprem farkındalığının belirlenmesidir.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan araştırma Nisan – Temmuz 2024 tarihlerinde Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakülte/Yüksekokulda okuyan 338 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, Deprem Bilgi Düzeyi Ölçeği ve Sürdürülebilir Deprem Farkındalığı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 25 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada, n, yüzde (%), ortalama, standart sapma, medyan, minimum ve maksimum değerler ile korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması $20,18 \pm 2,26$ ' dır. Katılımcıların %86,4' ü kadın, %32,5'i hemşirelik bölümünde okumakta, %68,6'sı 1. Sınıf öğrencisi, %86,1'i çekirdek ailede yaşamakta, %92,3' ü deprem yaşamış, %85,2' si afete yönelik ilk yardım eğitimi almamış, %54,7' si evde afete yönelik ekipman bulundurmuyor, %92,9' u yaşam üçgenini biliyor ve %47,3' ü depreme yönelik bilgi almak için televizyonu tercih etmiştir. Çalışmada, Deprem Bilgi Düzeyi Ölçeği puan Medyanı: 71 (19-95) ve Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Ölçeği puan Medyanı: 69,5 (22- 110) olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin deprem bilgi düzeyi ile sürdürülebilir deprem farkındalığı ölçek puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r:0,560$, $p<0,001$).

Sonuç: Deprem bilgi düzeyinin artmasıyla birlikte, öğrencilerde sürdürülebilir deprem farkındalığının da önemli ölçüde arttığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, öğrencilerin afetlere yönelik bilgi düzeyini artırmak, farkındalıklarını güçlendirmek ve bu farkındalığı eyleme dökebilecekleri uygun beceriler kazandırmak için özel programların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Sürdürülebilir deprem farkındalığının güçlendirilmesi için üniversite düzeyinde sosyal sorumluluk projeleri ve afet yönetimi kulüpleri gibi sosyal faaliyetler teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Deprem farkındalığı, sürdürülebilirlik, afet, öğrenci

Kaynakça: Canpolat E. Gölcük Volkanik Alanının Jeomorfolojisi, Isparta - Türkiye. Coğrafya Dergisi. 2016(31):62-8.

Sözen E, Genç M. Üniversite Öğrencilerinin Deprem Bilgi Düzeyleri ve Sürdürülebilir Deprem Farkındalıkları Arasındaki İlişkinin Araştırılması. TDAD. 2023;5(2):148-65.

https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/35429/xfiles/turkiye_de_afetler.pdf

MacKenzie JS, Banskota B, Sirisreerex N, Shafiq B, Hasenboehler EA. A Review Of the Epidemiology and Treatment Of Orthopaedic İnjuries After Earthquakes in Developing Countries. *World J Emerg Surg.* 2017 Feb 10;12:9. Doi: 10.1186/s13017-017-0115-8. PMID: 28203271; PMCID: PMC5301447

Liberty K, Tarren-Sweeney M, Macfarlane S, Basu A, Reid J. Behavior Problems and Post-traumatic Stress Symptoms in Children Beginning School: A Comparison of Pre- and Post-Earthquake Groups. *PLoS Curr.* 2016 Jun 22;8:ecurrents.dis.2821c82fbc27d0c2aa9e00cff532b402. doi: 10.1371/currents.dis.2821c82fbc27d0c2aa9e00cff532b402. PMID: 28503358; PMCID: PMC5419821.

Demirci K, Avcu T. Afet Süreçlerinde Kadın Bireylerin Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri: İzmir İli Örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi.*2021;11(1), 86-105.

Kalkan Uğurlu Y, Türen S. Deprem Felaketinin Kardiyovasküler Hastalık Riskine Etkisi ve Önlemeye Yönelik Girişimler. *Akd Hemşirelik D.* 2024;2(3):107-12.

Dai W, Chen L, Lai Z, Li Y, Wang J, Liu A. The Incidence Of Post-Traumatic Sress Disorder Among Survivors After Earthquakes:a Systematic Review and Meta-Analysis. *BMC Psychiatry.* 2016 Jun 7;16:188. Doi: 10.1186/s12888-016-0891-9. PMID: 27267874; PMCID: PMC4895994.

Li S, Peng X, Pang R, Li L, Song Z, Ye H. Information Preference and Information Supply Efficiency Evaluation before, during, and after an Earthquake: Evidence from Songyuan, China. *Int J Environ Res Public Health.* 2021 Dec 11;18(24):13070. Doi: 10.3390/ijerph182413070. PMID: 34948680; PMCID: PMC8701310.

Tarлакazan BE, Tarлакazan E. Deprem Farkındalığı Bağlamında Görsel Kültürde Sosyal Afiş Tasarımlarına Bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 2024(79):95-109.

<https://www.afad.gov.tr/2021-afet-egitim-yili-kapsaminda-ulasilan-kisi-sayisi-10-milyonu-asti---basin-bulteni-17052021>

<https://www.afad.gov.tr/2022-afet-tatbikat-yili-ulke-genelinde-yogun-uygulamalarla-devam-ediyor--basin-bulteni#:~:text=Telefon%20%C3%BCzerinden%20yapt%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20k%C4%B1s%20konu%C5%9Fmada,bilgiler%20verdik.%E2%80%9D%20diye%20konu%C5%9Ft>

Özdemir D, Asan G. 2023 Kahramanmaraş Depremi Sonrası Deprem Bilincinin Sorgulanmasına İlişkin Çalışma. *Euroasia. App. Sci. [Internet].* 30 Mart 2024 [a.yer 10 Ağustos 2024];11(32):66-80. Erişim adresi: <https://euroasiajournal.org/index.php/ejas/article/view/430>

Agarwalla R, Pathak R, Siddiqui A, Panda M, Gupta E, Islam F. A Community-Based Intervention Study to Assess the Effectiveness of Awareness Imparted on Earthquake Preparedness among the Residents of South Delhi, India. *Indian J Community Med.* 2020 Jul-Sep;45(3):375-378. Doi: 10.4103/ijcm.IJCM_404_19. Epub 2020 Sep 1. PMID: 33354023; PMCID: PMC7745799.

Tomak L, Demirel T, Demir I. Evaluation of the Demographic Characteristics and General Health Status of Earthquake Survivors Affected by the 2023 Kahramanmaraş Earthquake; a Section from Gaziantep Nurdağı District. *BMC Public Health.* 2024 Apr 1;24(1):937. Doi: 10.1186/s12889-024-18444-7. PMID: 38561730; PMCID: PMC10986009.

Demiray G, Davarcı PZ, Pınarbaşı HB, Ekuklu G. Trakya University Faculty of Medicine Interns' Assesment of Disaster Response Self-Efficacy: An Intervention Study. *TED.* 2024;23(69):47-58.

Yılmaz DG. Geçmiş Depremlerden 2023 Kahramanmaraş Depremlerine: Neden Afete Karşı Hazır Değiliz?. Afet ve Risk Dergisi. 2023;6(3):1009-23.

Eroğlu E. Lise Öğrencilerinin Deprem Bilgi Düzeyleri ve Afet Bilinci Algılarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Academic Social Resources Journal.2023; 8(53): 3757-3765.

Bilen E, Polat M. Öğretmen Adaylarının Deprem Farkındalığına İlişkin Görüşleri. TDAD. 2022;4(1):155-73.

Genc M, Sozen E. Development of an Earthquake Knowledge Assessment Scale: Validity and reliability study. Journal of Kirsehir Education Faculty. 2022;23(3): 2745-2781

Genc M, Sozen E. The Sustainable Scale of Earthquake Awareness, development, validity and reliability study. International Electronic Journal of Environmental Education. 2021;1(1): 24-41

Heinkel S, Thi·ebes B, Than ZM, Aung T, Kyi· TT, Mar WL, ve ark. Disaster preparedness and resilience at household level in yangon, myanmar.. Natural Hazards (Dordrecht, Netherlands). 2022; 112(2), 1273–1294. <https://doi.org/10.1007/s11069-022-05226-w>

Benzer S, Arpalık A. Farklı Deprem Bölgesinde Yaşayan Ortaokul öğrencilerinin Deprem Konusundaki Bilgi Düzeyleri (Farklı Deprem Bölgelerindeki Ortaokul Öğrencilerinin Deprem Konusundaki Bilgi Düzeyleri). JANCR [İnternet]. 27 Ağustos 2021 [19 Ağustos 2024'te alıntılanmıştır];5(2):107-19. Şu adresten ulaşılabilir: <https://ankad.org/index.php/ankad/article/view/108>

Tetik Metin H, Kınay Gündoğdu E. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Deprem Farkındalığının Belirlenmesi. Afet ve Risk Dergisi. 2024;7(2):546-59.

Pamungkas TD, Ali·yan SA, Nurfalah İ, Ni·ngrum E, EM. Preparedness of the community in facing disasters like earthquakes (case: cisarua, indonesia). Jamba (Potchefstroom, South Afri·ca). 2023; 15(1), 1438. <https://doi.org/10.4102/jamba.v15i1.1438>

Çelebi İ·, Uçku ŞR. Kayseri i·li 112 acil sağlık hizmetlerinde görev yapan sağlık personelinin deprem bilgi düzeyi ve etkileyen etmenler. Hastane Öncesi· Dergi·si·. 2017; 2(2), 91-103.

Değirmenci, Y., & Altunay, F. (2024). Öğretmen Adaylarının Deprem Farkındalık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Türk Deprem Araştırma Dergisi, 6(1), 161-180. <https://doi.org/10.46464/tdad.1437117>

Tekin Ö, Di·kmenli· Y. Sınıf öğretmeni adaylarının afet bilinci algısı ve deprem bilgi düzeylerinin i·ncelenmesi. Ahi· Evran Üni·versi·tesi· Sosyal Bi·li·mler Ensti·tüsü Dergi·si·. 2021; 7(1), 258-271. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.811043>

Rostami M, Babajani·-Vafsi· S, Zi·apour A, Abbasi·an K, Mohammadi·mehr M, AZ. Experiences of operating room nurses in disaster preparedness of a great disaster in iran: a qualitative study. BMC Emergency Medi·ci·ne. 2023; 23(1), 138. <https://doi.org/10.1186/s12873-023-00903-w>

Budak D, Kandil N. Üniversite Öğrencilerinin Deprem Bilgi Düzeyleri ve Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Düzeylerinin Araştırılması: Spor Bilimleri Örneği. SPORTIVE. 2023;6(2):29-40.

EXPERIENCES OF PATIENTS UNDERGOING ROBOT-ASSISTED CARDIAC SURGERY: A QUALITATIVE STUDY

Berrin Pazar¹, Emine İyigün², Sevinç Taştan³, Murat Kadan⁴

¹Lokman Hekim University, Surgical diseases nursing, Faculty of Health Sciences, Ankara/Turkey

²University Of Health Sciences / Gülhane Faculty Of Nursing, Ankara/Turkey

³Eastern Mediterranean University, Health Sciences Faculty, Nursing Department, North Cyprus, Turkey

⁴SBÜ Gülhane Training and Research Hospital Cardiovascular Surgery Department, Ankara/Turkey

Introduction: Over the last two decades, the utilization of robotic surgery in cardiac procedures has become increasingly prevalent. Typically, assessments of patient outcomes for robot-assisted surgery concentrate on patient morbidity and mortality, surgical complications, and length of hospital stay. However, there is limited research on patients' perceptions of robot-assisted surgery.

Aim: The aim of this study was to determine the experiences of patients undergoing robot-assisted cardiac surgery.

Method: The research was conducted qualitatively with 12 patients who had robot-assisted cardiac surgery in a training and research hospital. Patients were called by telephone and invited to the 1st month control after surgery, during which information about the research was given, qualitative interviews were conducted with patients who volunteered to participate in the research, the interviews were recorded with a voice recorder, and the data collection part of the research was completed when data saturation was reached. Interview records were transcribed within 24 hours after each interview and analysed with Colazzi's phenomenological analysis method. Ethics committee approval and informed consent were obtained from the patients before the study.

Results: Of the 12 participants, 66.7% were male and 33.3% were female. The mean age was 38.25±16.06 years. Atrial Septal Defect (ASD) repair was performed in 50% of the participants, Mitral Valve Replacement (MVR) in 33.3%, and Ventricular Septal Defect (VSD) and Coronary Artery Bypass Graft (CABG) in 8.3%. Three themes were obtained as a result of the analysis of qualitative data. These themes are preoperative period, postoperative period and post-discharge period. In the study, it was determined that the patients were satisfied with robotic surgery and recommended robotic surgery to patients who would undergo surgery.

Conclusion: Based on the findings, the importance of individual-centred education programmes about robotic surgery by health professionals and the development of postoperative home follow-up programmes were determined.

Anahtar Kelimeler: "robotic surgery", "cardiac surgery", "patient experiences", "nursing care"

ROBOT DESTEKLİ KARDİYAK CERRAHİ UYGULANAN HASTALARIN DENEYİMLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Berrin Pazar¹, Emine İyigün², Sevinç Taştan³, Murat Kadan⁴

¹Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği,
Ankara/Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Ankara/Türkiye

³Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kuzey Kıbrıs,
Türkiye

⁴SBÜ Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Kliniği,
Ankara/Türkiye

Giriş: Geçtiğimiz yirmi yıl içinde kalp cerrahisinde robotik cerrahinin kullanımı yaygınlaşmıştır. Tipik olarak, robot destekli cerrahi için hasta sonuçlarının değerlendirilmesi, hasta morbiditesi ve mortalitesi, cerrahi komplikasyonlar ve hastanede kalış süresine odaklanmaktadır. Ancak, hastaların robot destekli cerrahiye ilişkin algıları konusunda sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada, robot destekli kardiyak cerrahi olan hastaların deneyimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma niteliksel yöntemle bir eğitim ve araştırma hastanesinde robot destekli kalp cerrahisi olan 12 hasta ile yapılmıştır. Hastalar telefonla aranarak ameliyat sonrası 1. ay kontrolüne çağrılmış bu sırada araştırma hakkında bilgi verilmiş araştırmaya katılmaya gönüllü hastalar ile niteliksel görüşmeler yapılmış, görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış, veri doygunluğuna ulaşıldığında araştırmanın veri toplama kısmı tamamlanmıştır. Her görüşmeden sonra 24 saat içinde görüşme kayıtları yazıya aktarılmış ve Colazzi'nin fenomenolojik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışma öncesinde etik kurul onayı ve hastalardan onam alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan 12 katılımcının %66,7'si erkek, %33,3'ü kadındır. Yaş ortalamaları 38,25±16,06'dır. Katılımcıların %50'si Atriyal Septal Defekt (ASD) tamiri, %33,3'ü Mitral Valve Replasmanı (MVR), %8,3'ü Ventriküler Septal Defekt (VSD) ve Koroner Arter Bypass Grefti (CABG) cerrahisi geçirmiştir. Niteliksel verilerin analizi sonucunda üç tema elde edilmiştir. Bu temalar ameliyat öncesi dönem, ameliyat sonrası dönem, taburculuk sonrası dönemdir. Çalışmada hastaların robotik cerrahiden memnun oldukları ve ameliyat olacak hastalara robotik cerrahi önerdikleri saptanmıştır.

Sonuç: Bulgulara dayanarak, Sağlık profesyonelleri tarafından robotik cerrahi hakkında birey merkezli eğitim programlarının yapılması ve cerrahi sonrası evde takip programlarının geliştirilmesinin önemi tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: "robotik cerrahi", "kalp cerrahisi", "hasta deneyimleri", "hemşirelik bakımı"

Kaynakça:

1. Chan KS, Kwan JR, Shelat VG (2022) Awareness, perception, knowledge, andattitudetowardroboticsurgery in a general surgicaloutpatientclinic in Singapore, Asia. Journal of ClinicalandTranslationalResearch 8(3):224-233.

2. Harky A, Chaplin G, Chan JSK, Eriksen P, MacCarthy-Ofosu B, Theologou T, Muir AD (2020) TheFuture of Open HeartSurgery in theEra of Roboticand Minimal SurgicalInterventions. Heart, LungandCirculation 29:49-61.
3. McDermott H, Choudhury N, Lewin-Runacres M, Aemn I, Moss E (2020) Genderdifferences in understandingandacceptance of robot-assistedurgery. Journal of RoboticSurgery 14:227-232.
4. Balkhy HH, Amabile A, Torregrossa G (2020) A ShiftingParadigm in RoboticHeartSurgery: FromSingle-ProcedureApproachtoEstablishing a RoboticHeart Center of Excellence, Innovations 15(3): 187-194.
5. Nobbenhuis MAE, Gul N, Barton-Smith P, O’Sullivan O, Moss E, Thomas EJ Ind on behalf of theRoyalCollege of ObstetriciansandGynaecologists (2023) Roboticsurgery in gynaecologyScientificImpactPaper. BJOG. 71(130): 1-8. DOI: 10.1111/1471-0528.17242

CRITICAL THINKING AND DECISION MAKING IN NURSING RESEARCH: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF GLOBAL PUBLICATIONS

Emine Çetiner¹, Selma Turan Kavradım²

¹Antalya Bilim University

²Akdeniz University

ABSTRACT

Introduction and Aim: Critical thinking and decision-making skills are defined as a comprehensive process in which nurses provide quality and safe care by thinking, reasoning, and evaluating critical clinical situations. Critical thinking and decision-making are very critical for nurses in realizing evidence-based practices, managing the nursing process and making effective clinical decisions. This study was conducted to determine the bibliometric characteristics of publications on critical thinking and decision-making in nursing research and to reveal trends.

Method: 485 studies on critical thinking and decision-making in the field of nursing from the Web of Science Core Collection database were included in the bibliometric analysis. The change in the number of published articles by years, author, country, institution and word analysis were evaluated. Analyses and visualizations were conducted using R program bibliometrix package.

Results: 1411 authors from 62 countries, 820 institutions and 186 journals contributed to the study. “Journal of Nursing Education” (n=40) was the journal in which the most articles were published and ‘Journal of Advanced Nursing’ (n=212) was the most cited journal. The top three countries that provided the most support to the published articles were the United States of America (n=223), Australia (n=48) and Canada (n=36). The top 10 most used keywords in published studies were critical thinking (n=115), nursing (n=94), nursing education (n=61), education (n=55), simulation (n=50), clinical judgement (n=45), clinical reasoning (n=36), nursing students (n=35), clinical decision-making (n=33) and decision-making (n=26).

Conclusion: The results of this bibliometric analysis show that there is an increasing interest in critical thinking and decision-making in the field of nursing and that research topics are constantly developing. It is thought that the results of this study will contribute to the evaluation of the current status of studies on critical thinking and decision-making and to guide the studies to be planned.

Anahtar Kelimeler: Bibliometric analysis, critical thinking, nursing, decision making

HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINDA ELEŞTİREL DÜŞÜNME VE KARAR VERME: KÜRESEL YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Emine Çetiner¹, Selma Turan Kavradım²

¹Antalya Bilim Üniversitesi

²Akdeniz Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Eleştirel düşünme ve karar verme becerisi; hemşirelerin düşünme, muhakeme etme ve kritik klinik durumları değerlendirerek kaliteli ve güvenli bakım sağladıkları kapsamlı bir süreç olarak ifade edilmektedir. Hemşireler için eleştirel düşünme ve karar verme kanıta dayalı uygulamaları gerçekleştirmede, hemşirelik sürecini yönetmede ve etkili klinik karar almada oldukça önemlidir. Bu çalışma, hemşirelik araştırmalarında eleştirel düşünme ve karar vermeye yönelik yayınların bibliyometrik özelliklerinin belirlenmesi ve eğilimlerin ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Web of Science Core Collection veri tabanından hemşirelik alanındaki eleştirel düşünme ve karar vermeye yönelik 485 çalışma bibliyometrik analize dahil edilmiştir. Yayınlanan makalelerin yıllara göre yayın sayısı değişimi, yazar, ülke, kurum ve kelime analizleri değerlendirilmiştir. Analizler ve görselleştirmeler R programı bibliometrix paketi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: 62 ülkeden, 820 kurumdan 1411 yazar ve 186 dergi çalışmaya katkı sağlamıştır. “Journal of Nursing Education” (n=40) en fazla makalenin yayınlandığı, “Journal of Advanced Nursing” (n=212) en fazla atıfta bulunulan dergi olarak tespit edilmiştir. Yayınlanan makalelere en fazla destek veren ilk üç ülke, Amerika Birleşik Devletleri (n=223), Avustralya (n=48) ve Kanada (n=36)’dır. Yayınlanan çalışmalarda en fazla kullanılan ilk 10 anahtar kelime critical thinking (n=115), nursing (n=94), nursing education (n=61), education (n=55), simulation (n=50), clinical judgement (n=45), clinical reasoning (n=36), nursing students (n=35), clinical decision-making (n=33) ve decision-making (n=26) olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Bu bibliyometrik analizin sonuçları, hemşirelik alanında eleştirel düşünme ve karar verme konusuna artan bir ilgi olduğunu, araştırma konularının sürekli geliştiğini göstermektedir. Çalışma sonuçlarının, eleştirel düşünme ve karar vermeye ilişkin çalışmaların mevcut durumunun değerlendirilmesine ve planlanacak çalışmalara yön vermesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz, eleştirel düşünme, hemşirelik, karar verme

Kaynakça:

Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of informetrics*, 11(4), 959-975.

Dewi, N. A., Yetti, K., & Nuraini, T. (2021). Nurses’ critical thinking and clinical decision-making abilities are correlated with the quality of nursing handover. *Enfermería Clínica*, 31, S271-S275.

Reji, R. K., & Saini, S. K. (2022). Critical thinking and decision making: Essential skills in nursing.

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF INTERVENTIONS AIMED AT REDUCING INTERRUPTIONS DURING THE MEDICATION PREPARATION AND ADMINISTRATION PROCESS BY NURSES

Sedef Melek¹, Selma Atay¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Çanakkale, Turkey

Introduction: Interruptions during the medication preparation and administration process have been identified as one of the leading causes of medication errors. Managing interruptions helps reduce medication administration errors, thereby ensuring a safe care and treatment environment.

Aim: This study was conducted to evaluate the effectiveness of interventions aimed at reducing interruptions experienced by nurses during the medication preparation and administration process.

Method: This research was conducted using a quasi-experimental design, involving actively working nurses from a university hospital in the western region of Turkey between December 2022 and February 2023. No sampling selection was made for this study. According to the literature, 21 nurses working in the Pediatric Health and Diseases, General Surgery, and Thoracic Surgery departments, where interruptions are most frequently experienced, were selected. The interventions applied included "red vests with "do not disturb" signs, warning signs, led light signs, informative brochures for patients and their relatives, training for nurses, and informing other personnel in the unit. Each nurse was observed three times before and three times after the intervention.

Results: It was found that all interruptions experienced before and after the intervention were non-urgent, and the number of interruptions decreased from 499 to 25 after the interventions, showing a statistically significant difference ($p < 0.05$). Before the intervention, the area with the highest rate of interruptions was the medication preparation area (55.71%), while after the intervention, the corridor became the most frequent area for interruptions, with a reduced rate of 40%. Before the intervention, the most common cause of interruptions was patient relatives (29.94%), while after the intervention, the most common cause of interruptions was other nurses (32.0%).

Conclusion: The interventions applied in this study can be considered effective in reducing interruptions experienced by nurses during the medication preparation and administration process. The use of vests, warning signs, and informative brochures is recommended to reduce interruptions during medication preparation and administration.

Anahtar Kelimeler: interruption, medication preparation, medication administration, interruption management, nursing.

HEMŞİRELERİN İLAÇ HAZIRLAMA VE UYGULAMA SÜRECİNDE YAŞADIKLARI BÖLÜNME/KESENTİLERİN AZALTILMASINA YÖNELİK UYGULANAN GİRİŞİMLERİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sedef Melek¹, Selma Atay¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,
Çanakkale, Türkiye

Giriş: İlaç hazırlama ve uygulama sürecinin bölünme/kesintiye uğraması, ilaç hatalarının önde gelen nedenlerinden biri olarak belirlenmiştir. Bölünme/Kesinti yönetiminin sağlanması ile ilaç uygulama hataları azaltılarak güvenli bakım ve tedavi ortamı sağlanmaktadır.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelerin ilaç hazırlama ve uygulama sürecinde yaşadıkları bölünmelerin/kesintilerin azaltılmasına yönelik uygulanan girişimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma yarı deneysel tasarımda, Türkiye'nin batısında bir üniversite hastanesinin Aralık 2022 ile Şubat 2023 tarihleri arasında aktif çalışan hemşireler evrenini oluşturmuştur. Bu çalışmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Literatüre göre bölünme/kesintinin en çok yaşandığı Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Genel Cerrahi, Göğüs Cerrahi Servislerinde çalışan 21 hemşire seçilmiştir. Araştırma verilerinin toplandığı Üniversite Hastanesinin Başhekimliği'nden kurum izni, Üniversitenin Rektörlüğü'nden yazılı izin alınmıştır (08.11.2022-E-93130991300-2200266447). Çalışmaya katılan hemşirelerden sözel ve yazılı izin alınmıştır. Verilerin toplanmasında Bölünme/Kesinti Gözlem ve Tanıtıcı Özellik Formu kullanılmıştır. Girişim olarak "rahatsız etmeyin yazılı kırmızı yelek, uyarıcı levha, led ışıklı tabela, hasta ve refakatçilerine bilgilendirici broşür, hemşirelere eğitim verilmesi, birimdeki diğer personellerin bilgilendirilmesi" uygulanmıştır. Her hemşire girişim öncesi üç kez, girişim sonrası üç kez gözlemlenmiştir.

Bulgular: Girişim öncesi ve girişim sonrası yaşanan bölünme/kesintilerin tamamının acil olmadığı, bölünme/kesinti sayısı 499 iken uygulanan girişimler sonrası 25'e düşmüş ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). Girişim öncesi bölünme/kesintinin en çok gerçekleştiği ortam %55,71 ile ilaç hazırlama alanı oluştururken girişim sonrası bölünme/kesintinin en çok gerçekleştiği ortam servis koridoru olup bu oran %40'a düştüğü saptanmıştır. Girişim öncesi bölünme/kesintinin en çok gerçekleştiği ortam %55,71 ile ilaç hazırlama alanı oluştururken girişim sonrası bölünme/kesintinin en çok gerçekleştiği ortam servis koridoru olup bu oran %40'a düştüğü, bölünme/kesinti nedeni girişim öncesi en çok %29,94 hasta yakını oluştururken girişim sonrası en çok bölünme/kesinti nedeni %32 oranında diğer hemşire olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Bu çalışmada uygulanan girişimlerin hemşirelerin ilaç hazırlama ve uygulama sürecinde yaşadıkları bölünme/kesintilerin azaltılmasında etkili olduğu söylenebilir. İlaç hazırlama ve uygulama sırasında bölünme/kesintilerin azaltılması için yelek, uyarı levhaları, bilgilendirme broşürleri kullanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: bölünme/kesinti, ilaç hazırlama, ilaç uygulama, bölünme yönetimi, hemşirelik

Kaynakça:

1. Bülbül, A., Kunt, A., Selalmaz, M., Sözeri, Ş., Uslu, S., ve Nuhoglu A. (2014). Assessment of knowledge of pediatric nurses related with drug administration and preparation. *Turk Arch Pediatry Ars*, 49(4), 333-9.
2. Cooper, C.H., Tupper, R. ve Holm, K. (2016). Interruptions during medication administration: A descriptive study. *MEDSURG Nursing*, 25(3), 186-191.
3. Dall'Oglio, I., Fiori, M., Di Ciommo, V., Tiozzo, E., Mascolo, R., Bianchi, N., ve Raponi, M. (2017). Effectiveness of an improvement programme to prevent interruptions during medication administration in a paediatric hospital: a preintervention-postintervention study. *BMJ open*, 7(1), e013285. doi:10.1136/bmjopen-2016- 013285.
4. Huckels-Baumgart, S., Niederberger, M., Manser, T., Meier, C. R., ve Meyer-Masseti, C. (2017). A combined intervention to reduce interruptions during medication preparation and double-checking: A pilot-study evaluating the impact of staff training and safety vests. *Journal of nursing management*, 25(7), 539-548.
5. Westbrook, J.I., Li, L., Hooper, T., Raban, M.Z., Middleton, S. ve Lehbom, E.C. (2017). "Effectiveness of a "Do not interrupt" bundled intervention to reduce interruptions during medication administration: a cluster randomised controlled feasibility study". *BMJ Quality and Safety*, 26(9), 734-742.
6. Mortaro, A., Pascu, D., Pancheri, S., Mazzi, M., Tardivo, S., Bellamoli, C., ve Moretti, F. (2019). Reducing interruptions during medication preparation and administration: An improvement project. *International journal of health care quality assurance*, 32(6), 941-957.
7. McMullan, R. D., Raban, M. Z., ve Westbrook, J. I. (2021). Reducing interruptions during medication prescribing, preparation and administration. *Evidence Briefings on Interventions to Improve Medication Safety*, 2(2), 1-5.

DETERMINING THE EFFECT OF BODY MECHANICS EDUCATION ON KNOWLEDGE LEVEL AND ERGONOMIC WORKING BEHAVIORS IN PARAMEDIC STUDENTS: A QUASI-EXPERIMENTAL, PRE-TEST POST-TEST SINGLE- GROUP STUDY

Fatma Tok¹, Naile Canitez¹, Tuğba Aydemir¹

¹Department of Medical Services and Techniques, First and Emergency Aid Program, Niğde Ömer Halisdemir University Niğde Zübeyde Hanım Vocational School of Health Services, Niğde, Turkey.

Introduction and Aim: Enhancing the working skills of paramedics is vital for creating an ergonomic environment in emergency healthcare. This study aims to assess the effect of body mechanics education on paramedic students' knowledge and application of body mechanics principles during patient transportation.

Method: The research utilized a quasi-experimental design with a single group, incorporating pre-test and post-test measures. The study involved 60 paramedic students from the Vocational School of Health Services at a university during the Fall semester of 2022-2023. Data collection occurred from November 1, 2022, to June 1, 2023, using the Body Mechanics Knowledge Form (BMKF) and the Observational Checklist (OC). The training, based on the Body Mechanics Education Guide, consisted of four sessions with interactive lectures, group discussions, and demonstrations. Assessments were conducted before, immediately after, and four weeks following the training. Data analysis was performed using IBM SPSS 24 software.

Results: The average age of participants was 20.40 years, with 58.3% in their second year and 76.7% female. Significant differences were observed in BMKF scores across different assessment times. Success rates were 86.7% in the pre-test, 96.7% in the post-test, and 98.3% in the retention test. Additionally, there was a statistically significant improvement in OC scores from pre-test to post-test, with 95.0% failing the pre-test and 100% succeeding post-training.

Conclusion: The body mechanics education significantly enhanced paramedic students' understanding and application of body mechanics principles in patient transportation. It is recommended to develop further educational programs to improve the integration of body mechanics principles in paramedic practice, thereby ensuring safer emergency care delivery.

Funding: Supported by TÜBİTAK under the "2209-A University Students Research Projects Support Program" (Project No: 1919B012207310).

Anahtar Kelimeler: Paramedic, body mechanics, education, patient transportation, ergonomic working

PARAMEDİK ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN VÜCUT MEKANİĞİ EĞİTİMİNİN BİLGİ DÜZEYİ VE ERGONOMİK ÇALIŞMA DAVRANIŞLARINA ETKİSİNİN BELİRLENMESİ: YARI DENEYSEL, ÖNTEST-SONTEST TEK GRUPLU BİR ÇALIŞMA

Fatma Tok¹, Naile Canitez¹, Tuğba Aydemir¹

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Niğde, Türkiye

Giriş ve Amaç: Acil sağlık hizmetlerinde ergonomik çalışma davranışlarının içeren bir sağlık sisteminin sağlanması için paramediklerin çalışma becerilerinin geliştirilmesi son derece önemlidir. Bu çalışmanın amacı, paramedik öğrencilerine vücut mekaniği konusunda verilen eğitimin, vücut mekaniği ilkelerine yönelik bilgi ve bu ilkeleri hasta taşıma uygulamalarında kullanma düzeyine etkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu araştırma; yarı deneysel desenli, öntest-sontest tek gruplu bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim yılı güz döneminde bir üniversitenin sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda paramediklik bölümünde eğitim gören 60 öğrenci oluşturmuştur. Veriler 01.11.2022-01.06.2023 tarihleri arasında toplandı. Verilerin toplanmasında Vücut Mekanikleri Bilgi Formu (VMBF), Gözlemsel Kontrol Listesi (GKL) kullanıldı. Öğrenci paramediklere Vücut Mekanikleri Eğitim Rehberi doğrultusunda teorik ve uygulamalı eğitimler verildi. Eğitimler toplam dört seansta tamamlandı. Etkileşimli dersler, grup tartışması ve demonstrasyon kullanılan öğretim yöntemleridir. Veriler eğitim öncesinde, eğitimin hemen sonunda ve eğitimden 4 hafta sonra olmak üzere 3 kez değerlendirildi. Araştırmanın verileri IBM SPSS 24 paket programı kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20,40±1,65, % 58,3'ü ikinci sınıf, % 76,7'si kadındır. VMBF puanlarının eğitim öncesi, eğitimden hemen sonra ve eğitimden bir ay sonra yapılan tekrarlı ölçümleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin VMBF ön testinden %86,7'sinin, son testinden %96,7'sinin, kalıcılık testinden ise %98,3'ünün başarılı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin GKL ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %95.0'nın GKL ön testinden başarısız olduğu görülürken, eğitim sonrasında yapılan değerlendirmede tamamının başarılı olduğu görülmüştür.

Sonuç: Paramedik öğrencilerine vücut mekaniği konusunda verilen eğitimin vücut mekaniği prensiplerine yönelik bilgi ve bu prensipleri hasta taşıma uygulamalarında doğru şekilde kullanma düzeyini arttırdığı bulundu. Bu doğrultuda paramedik öğrencilerinde hastaların güvenli acil bakıma ulaşmasına katkı sağlayacak, vücut mekaniği ilkelerinin mesleki yaşamlarında kullanımını artıracak çeşitli eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Finansman: Bu çalışma, TÜBİTAK tarafından, ‘‘2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı’’ (Proje No: 1919B012207310) kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paramedik, vücut mekaniği, eğitim, hasta taşıma, ergonomik çalışma

Kaynakça:

1. Alqhtani RS, Ahmed H, Alshahrani A, Khan AR, Khan A. Effects of whole-body stretching exercise during lunch break for reducing musculoskeletal pain and physical exertion among healthcare professionals. *Medicina*. 2023;59(5):910.
2. Ibrahim R, Elsaay O. The effect of body mechanics training program for intensive care nurses in reducing low back pain. *IOSR Journal of Nursing and Health Science*. 2015;4(5):81-96.
3. Ji X, Hettiarachchige RO, Littman AL, Piovesan D. Using digital human modelling to evaluate the risk of musculoskeletal injury for workers in the healthcare industry. *Sensors*. 2023;23(5):2781.
4. Chan VC, Welsh TN, Tremblay L, Frost DM, Beach TA. A comparison of augmented feedback and didactic training approaches to reduce spine motion during occupational lifting tasks. *Applied Ergonomics*. 2022;99:103612.
5. Douhal H, Jarrah S, Masa'deh R, Shudifat R. Nurses' Knowledge and Practice of Appropriate Techniques of Body Mechanics and Non-specific Back Pain. *Cureus*. 2024;16(3).
6. Heuel L, Otto A-K, Wollesen B. Physical exercise and ergonomic workplace interventions for nursing personnel—effects on physical and mental health: a systematic review. *German Journal of Exercise and Sport Research*. 2023;54.
7. Bhandari K, Sharma K, Upreti D. A Study to Assess the Effectiveness of Structured Teaching Programme on Knowledge Regarding Body Mechanics in Reducing Low Back Pain Among Staff Nurse at Selected Department of Sharda Hospital of Greater Noida, Uttar Pradesh. *International Journal of Innovative Science and Research Technology (IJISRT)*. 2023;8(7).
8. Shaikh S, Siddiqui AA, Alshammary F, Amin J, Agwan MAS. Musculoskeletal disorders among healthcare workers: prevalence and risk factors in the Arab World. *Handbook of Healthcare in the Arab World*. 2021:2899-937.

THOUGHTS OF NURSES EXPOSED TO PHYSICAL VIOLENCE ABOUT LEAVING WORK: A PHENOMENOLOGICAL STUDY

Merve Ekin Kılıçaslan¹, Cansu Yaşar², Gönül Taşcı³, Feyza Keziban Çağlar³, Betül Kocatürk
Özen⁴, Filiz Özkan⁴

¹Bor State Hospital

²Nuh Naci Yazgan University

³Kayseri city ??hospital

⁴Erciyes University

Introduction and Aim: Nurses are frequently exposed to physical violence. Unlike the studies in the literature, this phenomenological study was conducted to investigate in-depth the views of nurses who were subjected to physical violence in the workplace on their intention to quit their jobs.

Method: In this study, phenomenological design, one of the qualitative research designs, was used. Criterion sampling, one of the purposeful sampling types, was used in the sample selection of this study. After obtaining ethical permission, interviews were conducted with 7 nurses who worked in a hospital in the Central Anatolia region of Turkey and were exposed to physical violence between 01/12/2023 and 01/03/2024. The data were collected with a face-to-face, semi-structured interview form in a quiet environment for 25-30 minutes at a time when the nurses were available. The data obtained from the study were analysed using inductive content analysis type. In content analysis, the data obtained through interviews were analysed using MAXQUDA software.

Results: At the end of the interviews, 1 main theme was determined as the Thoughts of Nurses Subjected to Physical Violence. Three categories were determined as the category of Thoughts of Nurses Subjected to Physical Violence Towards the Profession, the category of Feelings of Nurses Subjected to Physical Violence While Working and the category of reactions given during being subjected to violence. In the codes created within the category, the participants stated that they wanted to change the profession, they experienced insecurity and they could not defend themselves during physical violence.

Conclusion: It can be said that nurses who have been subjected to physical violence have a high desire to quit their jobs. It is suggested that further studies on nurses exposed to physical violence should be conducted.

Anahtar Kelimeler: Nurse, physical violence, turnover, qualitative.

FİZİKSEL ŞİDDETE MARUZ KALAN HEMŞİRELERİN İŞTEN AYRILMAYA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Merve Ekin Kılıçaslan¹, Cansu Yaşar², Gönül Taşcı³, Feyza Keziban Çağlar³, Betül Kocatürk Özen⁴, Filiz Özkan⁴

¹Bor Devlet Hastanesi

²Nuh Naci Yazgan Üniversitesi

³Kayseri Şehir Hastanesi

⁴Erciyes Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Fiziksel şiddete hemşireler sıklıkla maruz kalmaktadır. Bu araştırma, literatürdeki çalışmalardan farklı olarak işyerinde fiziksel şiddete uğrayan hemşirelerin işten ayrılma niyetine yönelik görüşlerinin derinlemesine araştırılması amacıyla fenomenolojik tipte yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Bu çalışmanın örneklem seçiminde, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Etik izin alındıktan sonra 01/12/2023- 01/03/2024 tarihleri aralığında Türkiye'nin İç Anadolu bölgesindeki bir hastanede çalışan ve fiziksel şiddete maruz kalan 7 hemşire ile görüşmeler yapılmıştır. Veriler hemşirelerin uygun olduğu bir zamanda sessiz bir ortamda 25-30 dakika sürecek şekilde yüz yüze, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler tümevarımsal içerik analizi türü kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde görüşme yoluyla elde edilen veriler, MAXQUDA programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Görüşmeler sonunda 1 ana tema; Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Düşünceleri şeklinde belirlenmiştir. Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Mesleğe Yönelik Düşünceleri Kategorisi, Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Çalışırken Hissettikleri ve Şiddete uğrama esnasında verilen tepkiler kategorisi olarak 3 kategori belirlenmiştir. Kategori içerisinde oluşturulan kodlarda katılımcılar mesleği değiştirmek istediklerini, güvensizlik yaşadıklarını ve fiziksel şiddet esnasında kendilerini savunamadıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç: Fiziksel şiddete uğramış hemşirelerin işten ayrılmaya yönelik isteklerinin yüksek olduğu söylenebilir. Fiziksel şiddete maruz kalan hemşireleri ele alan başka çalışmaların da yapılması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, fiziksel şiddet, işten ayrılma, kalitatif.

Kaynakça: Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.

Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9 (1), 23-28. <https://dergipark.org.tr/en/pub/deuhfed/issue/46796/586804>

Bahadır Yılmaz, E., Yüksel, A., Mutlu, H. (2022). Bir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddetin Değerlendirilmesi: Kesitsel Bir Çalışma. *Türkiye Klinikleri J Foren Sci Leg Med*. 2022;19(3):158-164. DOI: 10.5336/forensic.2022-89308

Cerit, K., Keskin, S. T., & Erdem, R. (2018). Hemşirelerin işyerinde şiddete maruz kalma durumlarının ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 231-242.

Chu, X., Zhang, L., & Li, M. (2022). Nurses' strengths use and turnover intention: The roles of job crafting and self-efficacy. *Journal of advanced nursing*, 78(7), 2075–2084. <https://doi.org/10.1111/jan.15124>

Çakmakçı, B. (2024). Durdurulamayan Pandemi: Sağlıkta Şiddetin Sıklığı Üzerine Bir Meta Analiz Çalışması. *Sağlık Ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 66-77. <https://doi.org/10.55050/sarad.1403776>.

Dağoğlu, N. P. (2022). Sağlık çalışanlarının yaşadığı iş yeri şiddeti. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 4(2), 252-259.

Demirci, Ş., & Uğurluoğlu, Ö. (2020). Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet: Bir kamu hastanesi örneği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (1), 89-97.

Er, T., Ayoğlu, F.N., & Açıkgöz, B. (2021). Violence Against Healthcare Workers: Risk Factors, Effects, Evaluation and Prevention. *Turk J Public Health*, 19(1):69-78. <https://doi.org/10.20518/tjph.680771>

Hassankhani, H., Parizad, N., Gacki-Smith, J., Rahmani, A., & Mohammadi, E. (2018). The consequences of violence against nurses working in the emergency department: A qualitative study. *International emergency nursing*, 39, 20–25. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2017.07.007>

Hsu, M.-C., Chou, M.-H., & Ouyang, W.-C. (2022). Dilemmas and Repercussions of Workplace Violence against Emergency Nurses: A qualitative study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19 (5), 2661. <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph19052661>

Kahriman, İ., (2014). Hemşirelerin Sözel ve Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumlarının Belirlenmesi. *Journal of Psychiatric Nursing* 2014;5(2):77-83

Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel yayıncılık

Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi: Nitel Yaklaşımın Yükselişi . *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* , 1 (1) , 68-86 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tushad/issue/31792/350444>

Kim, S., Mayer, C., & Jones, C. B. (2021). Relationships between nurses' experiences of workplace violence, emotional exhaustion and patient safety. *Journal of research in nursing : JRN*, 26(1-2), 35–46. <https://doi.org/10.1177/1744987120960200>

Li, N., Zhang, L., Xiao, G., Chen, Z. J., & Lu, Q. (2020). Effects of organizational commitment, job satisfaction and workplace violence on turnover intention of emergency nurses: A cross-sectional study. *International journal of nursing practice*, 26(6), e12854. <https://doi.org/10.1111/ijn.12854>

Li, J. H., Chen, T. W., Lee, H. F., & Shih, W. M. (2021). The Effects of Emergency Room Violence toward Nurses Intention to Leave-Resilience as a Mediator. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 9(5), 507. <https://doi.org/10.3390/healthcare9050507>

Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(85\)90062-8](https://doi.org/10.1016/0147-1767(85)90062-8)

Merriam, B., S. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Nobel Yayınları.

- Mento, C., Silvestri, M. C., Bruno, A., Muscatello, M. R. A., Cedro, C., Pandolfo, G., & Zoccali, R. A. (2020). Workplace violence against healthcare professionals: A systematic review. *Aggression and violent behavior, 51*, 10138. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2020.101381>
- Özden, S. A., Tekindal, M., Gedik, T. E., Ferman, E. R. İ. M., Ahmet, E. G. E., & Tekindal, M. A. (2022). Nitel araştırmaların rapor edilmesi: COREQ kontrol listesinin türkçe uyarlaması. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (35)*, 522-529.
- Özveren, C. G. (2023). Şiddete Maruz Kalmış Sağlık alışanlarının COVID-19 Sürecinde İşten Ayrılma Niyetlerini Etkileyen Faktörleri Keşfetmek: Bir Saha Araştırması ve Eğitim Önerileri. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi(Özel Sayı 1 (Cumhuriyetin 100. Yılına))*, 1507-1528. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1361000>
- Partridge, B., & Affleck, J. (2017). Verbal abuse and physical assault in the emergency department: Rates of violence, perceptions of safety, and attitudes towards security. *Australasian emergency nursing journal : AENJ, 20(3)*, 139–145. <https://doi.org/10.1016/j.aenj.2017.05.001>
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi
- Polat, Ö., & ırak, M. (2019). Sağlıkta şiddetin beyaz kod verileri ile değerlendirilmesi. *Medical Journal of Bakırköy, 15(4)*. <https://www.who.int/activities/preventing-violence-against-health-workers>
- Powell, N., Ford, L., Rochinski, D., & McEvoy, V. (2023). The lived experience of workplace violence among emergency nurses. *Journal of emergency nursing, 49(3)*, 425–430. <https://doi.org/10.1016/j.jen.2022.11.004>
- Schablon, A., Wendeler, D., Kozak, A., Nienhaus, A., & Steinke, S. (2018). Prevalence and consequences of aggression and violence towards Nursing and Care Staff in Germany-A Survey. *International journal of Environmental Research and Public Health, 15(6)*, 1274. <https://doi.org/10.3390/ijerph15061274>
- Seyran, F., Gözlü, M., Ready, F.N. (2018). A Qualitative Research about the Perception and Dimension of Violence on Health Workers Who Experienced Physical Violence at Work. *Sağlık ve Sosyal Politikalara Bakış Dergisi, 2(1)*:8-29.
- Stafford, S., Avsar, P., Nugent, L., O'Connor, T., Moore, Z., Patton, D., & Watson, C. (2022). What is the impact of patient violence in the emergency department on emergency nurses' intention to leave?. *Journal of Nursing Management, 30(6)*, 1852–1860. <https://doi.org/10.1111/jonm.13728>
- şengül, H., Bulut, A. & Özgüleş, B. (2019). Sağlık profesyonellerinin şiddete karşı güvenlik ve güven ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin yapısal eşitlik modeli ile sınanması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(67)*, 973-979.
- şimşek, N., Albayrak, E., Selvi, Y., İzgi, N. G., & Bektaş, O. COVID-19 sürecinde yaşlı bireylerin damgalanması ve anksiyeteye yönelik deneyimleri: Nitel bir alışma. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 14(Ek 1)*, 1-1. <https://doi.org/10.18863/pgy.1005892>
- Tanalı, G., Peker, U., opur, ., şahin, B. C., Önel, B., Dalgıç, B., ... & Özcebe, H. (2022). Sağlıkta şiddet: bir tıp fakültesinin öğrencilerinin bakış açısıyla nedenleri, etkileri ve çözüm önerileri. *Turkey Health Literacy Journal, 3(1)*.
- Terkeş, N., İlter, S., & Zorlu, E. (2022). Sağlık alışanlarının şiddetle Karşılaşma Durumları ve Sağlık alışanları Bakış Açısıyla şiddetin Nedenleri. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal, 5(2)*, 620-634. <https://doi.org/10.52538/duhes.1037787>

Uğurlu, H. & Şantaş, F. (2023). Sağlıkta şiddete ilişkin bir çalışma. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 26(2): 305-334.

Ünlüsoy Dinçer, N., Görgülü, R. S., & Boyacıoğlu, A. (2023). Hemşirelerin İşyeri Şiddetine Maruz Kalma Durumları İle İş Doyumları Ve İşten Ayrılma Eğilimleri. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, Özel Sayı, 42-54.

Walsh, J. P., Ashford S. J., & Hill T. E. (1985) “Feedback Obstruction: The influence of the information environment on employee turnover intention” Human Relations, 38(1):23-46.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.

Yıldız, İ., & Tok Yıldız, F. (2022). Pediatric emergency nurses' workplace violence experiences: A qualitative study. *International Emergency Nursing*, 62, 101160. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2022.101160>

Zencir, M., (2024). Sağlıkta Şiddetin Epidemiyolojisi. Türk Tabipler Birliği (TTB), Sağlıkta Şiddet Çalıştayı Çalıştay Raporu. 6-24. e-ISBN: 978-605-9665-90-2

EVALUATION OF PROFESSIONAL REGRET SITUATIONS OF MIGRANT NURSES DUE TO MIGRATION DECISIONS

Pınar Harmancı¹

¹Kahramanmaraş İstiklal University

Introduction and Objective: Migration has become easier for qualified nursing staff in recent years. The number of well-educated nurses that countries with strong economies try to gain from other countries is increasing. This study was conducted to determine the regret of qualified nurses who have migrated.

Method: The study was conducted using a qualitative research method. A semi-structured questionnaire was designed in the presence of experts (3 experts) and literature and individual interviews were conducted through zoom application. Each interview lasted an average of 40 minutes. Since it was designed to evaluate the data by content analysis, the recorded interviews were analysed by three independent experts. In the light of the organised words and themes, 6 main themes were identified: ‘The role of circumstances and personal plans in migration, Economic and professional reasons/opportunities, Fairly conducted professional processes, Cultural adaptation and social integration, Long-term effects and satisfaction, Inter-state differences/regrets/satisfaction in the implementation and maintenance of the profession’. Due to the saturation of the study data, 9 nurses were included in the study.

Results: In line with the literature, although migrant nurses experienced various legal, cultural and professional regulation problems, they did not report regrets. It is noteworthy that many migrant nurses chose Germany.

Conclusion: It is noteworthy that qualified nurses who migrated did not express regret, and even the professional problems they experienced in the country of migration (the regulation in Turkey includes more duties and dignity) did not develop feelings of regret.

Keywords: Migration, nurse, regret

Anahtar Kelimeler: Migration, nurse, regret

GÖÇ EDEN HEMŞİRELERİN GÖÇ KARARLARINA BAĞLI MESLEKİ PİŞMANLIK DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Pınar Harmancı¹

¹Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Göç etmek nitelikli bakım personelleri için son yıllarda daha kolay hale gelmiştir. Ekonomisi güçlü olan ülkelerin diğer ülkelerden kazanmaya çalıştığı iyi eğitilmiş hemşire sayısı giderek artmaktadır. Bu çalışma; göç etmiş olan nitelikli hemşirelerin pişmanlık durumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır

Yöntem: Çalışma kalitatif (nitel) bir araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış bir soru formu uzmanlar (3 uzman) ve literatür eşliğinde düzenlenmiş ve bireysel görüşmeler zoom uygulaması üzerinden yürütülmüştür. Her bir görüşme ortalama 40 dakika sürmüştür. Verilerin içerik analizi ile değerlendirilmesi tasarlandığından, kayıt edilen görüşmeler bağımsız üç uzman tarafından analiz edilmiştir. Organize edilen kelimeler ve temalar ışığında 6 temel tema belirlenmiştir bunlar; ‘‘Göç Etmede koşulların ve kişisel planların yeri, Ekonomik ve Mesleki Sebepler/Fırsatlar, Adil yürütülen mesleki süreçler, Kültürel Uyum ve Sosyal Entegrasyon, Uzun vadeli etkiler ve tatmin, Mesleğin uygulanması ve sürdürülmesinde devletlerarası farklılıklar/pişmanlıklar/memnuniyet’’ olarak belirlenmiştir. Çalışma verilerinin doygunluğa ulaşması sebebi ile çalışma kapsamına 9 hemşire dahil edilmiştir.

Bulgular: Literatürle uyumlu olarak göç eden hemşireler çeşitli yasal, kültürel, mesleki yönetmelik sorunları yaşamış olsalar da pişmanlık ifadeleri bildirmemişlerdir. Birçok göç eden hemşirenin Almanya’ya seçmesi dikkat çekmektedir.

Sonuç: Göç eden nitelikli hemşirelerin pişmanlık ifade etmemeleri, göç ettikleri ülkede yaşadıkları mesleki sorunların (Türkiye’deki yönetmeliğin daha fazla görev ve saygınlık içermesi) dahi pişmanlık duygularını geliştirmemiş olması dikkat çekmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, hemşire, pişmanlık durumu

Kaynakça:

1. Konlan KD, Lee TW, Damiran D. The factors that are associated with nurse immigration in lower- and middle-income countries: An integrative review. Nurs Open. 2023;10(12):7454-7466. <https://doi.org/10.1002/nop2.2003>
2. Rutledge BC. Leader empowering behavior and burnout in nurses: A quantitative study. Grand Canyon University; 2015.
3. Chok HN, Mannix J, Dickson C, Wilkes L. The factors impacting personal and professional experiences of migrant nurses in Australia: An integrative review. Collegian. 2018;25(2):247-253.
4. Antón-Solanas I, Rodríguez-Roca B, Vanceulebroeck V, Kömürcü N, Kalkan I, Huércanos-Esparza I, et al. Migrant and ethnic minority nurses’ experience of working in European health services: a qualitative study. Rev Esc Enferm USP. 2022;56

5. Kamau S, Koskenranta M, Kuivila H, Oikarainen A, Tomietto M, Juntunen J, et al. Integration strategies and models to support transition and adaptation of culturally and linguistically diverse nursing staff into healthcare environments: An umbrella review. *Int J Nurs Stud.* 2022;136:104377.
6. Dömbekci HA, Erişen MA. Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Univ Soc Sci J.* 2022;22(Özel Sayı 2):141-160.
7. Karahan S, Uca S, Gùdük T. Nitel araştırmalarda görüşme türleri ve görüşme tekniklerinin uygulanma süreci/Interviews and interviewing techniques in qualitative research. *Nitel Sos Bilim.* 2022;4(1):78-101.
8. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Educ Today.* 2004;24(2):105-112.
9. Al Achkar M, Dahal A, Frogner BK, Skillman SM, Patterson DG. Integrating immigrant health professionals into the US healthcare workforce: barriers and solutions. *J Immigrant Minor Health.* 2023;25(6):1270-1278.
10. Alkhaled T, Rohde G, Lie B, Johannessen B. Beyond challenges and enrichment: a qualitative account of cross-cultural experiences of nursing patients with an ethnic minority background in Norway. *BMC Nurs.* 2022;21(1):322.

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN CULTURAL COMPETENCE, PROFESSIONAL VALUES, AND ETHICAL SENSITIVITY OF SURGICAL NURSES WITH THE MEDIATING ROLE AND STRUCTURAL EQUATION MODEL

Didem Kandemir¹, Serpil Yüksel²

¹The Queen Elizabeth University Hospital, Glasgow, United Kingdom

²Necmettin Erbakan University, Faculty of Nursing, Konya, Türkiye,

Introduction and Aim: Developing a framework that illustrates causal relationships and an in-depth comprehension of contextual elements is essential for steering the development of ethical interventions aimed at enhancing nurses' ethical decision-making. The aim of this study was to examine the relationship between cultural competence, professional values??, and ethical sensitivities of surgical nurses with a mediating role and structural equation model.

Method: This descriptive and correlational study was conducted with 201 nurses working in the surgical clinics of two university hospitals in Konya, Turkey. Data were gathered face-to-face with the Individual Characteristics Form, Moral Sensitivity Questionnaire, Nurses Professional Values Scale-Revised, and Nurse Cultural Competence Scale. Ethical approval and institution permission were obtained.

Results: The nurses' average age was 30.23 years, with 73.1% being women, and 76.6% having a bachelor's degree or higher. Nurses' cultural competence level affected their professional values (B=0.211; β =0.192; p=0.007; R²=0.04); their professional values ??also significantly affected their ethical sensitivities (B=-0.561; β =-0.363; p<0.001; R²=0.16); however, it was determined that the effect of nurses' cultural competence level on their ethical sensitivity was not statistically significant. The indirect effect of nurses' cultural competence level on their ethical sensitivity through their professional values was also found to be significant (B=-0.070; p=0.008).

Conclusion: The results of the study showed that a positive correlation between professional values and cultural competence levels of nurses, as well as a corresponding increase in ethical sensitivity with higher professional values. Additionally, it was determined that there was a mediating role between nurses' professional values ??and ethical sensitivity levels.

Anahtar Kelimeler: cultural competence, professional value, ethical sensitivity, surgical nurse

CERRAHİ HEMŞİRELERİNİN KÜLTÜREL YETERLİLİKLERİ, MESLEKİ DEĞERLERİ VE ETİK DUYARLILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARACILIK ROLÜ VE YAPISAL EŞİTLİK MODELİ İLE İNCELENMESİ

Didem Kandemir¹, Serpil Yüksel²

¹The Queen Elizabeth Üniversitesi Hastanesi, Glasgow, İngiltere

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Konya, Türkiye,

Giriş ve Amaç: Nedensel ilişkileri gösteren bir çerçevenin geliştirilmesi ve bağlamsal unsurların derinlemesine anlaşılması, hemşirelerin etik karar verme süreçlerini güçlendirmeyi amaçlayan etik müdahalelerin geliştirilmesi için gereklidir. Bu çalışmada cerrahi hemşirelerinin kültürel yeterlilikleri, mesleki değerleri ve etik duyarlılıkları arasındaki ilişkinin aracılık rolü ve yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi amaçlandı

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki bu araştırma, Konya'daki iki üniversite hastanesinin cerrahi kliniklerinde çalışan 201 hemşire ile gerçekleştirildi. Veriler, Haziran-Ekim 2023 tarihleri arasında Bireysel Özellikler Formu, Ahlaki Duyarlılık Anketi, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşire Kültürel Yeterlilik Ölçeği ile yüz yüze toplandı. Etik onay ve kurum izni alındı.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 30.23 yıl olup, %73.1'i kadındır ve %76.6'sının eğitim düzeyi lisans ve üzerindedir. Hemşirelerin kültürel yeterlilik düzeyinin, mesleki değerlerini ($B=0.211$; $\beta=0.192$; $p=0.007$; $R^2=0.04$); mesleki değerlerinin de etik duyarlılıklarını anlamlı düzeyde etkilediği ($B=-0.561$; $\beta=-0.363$; $p<0.001$; $R^2=0.16$); bununla birlikte, hemşirelerin kültürel yeterlilik düzeyinin etik duyarlılıklarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p>0.05$). Hemşirelerin kültürel yeterlilik düzeyinin mesleki değerleri üzerinden etik duyarlılıklarına olan dolaylı etkisi de anlamlı bulundu ($B=-0.070$; $p=0.008$).

Sonuç: Araştırma bulguları, hemşirelerin mesleki değerleri ile kültürel yeterlilik düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve mesleki değerler arttıkça etik duyarlılığın da arttığını gösterdi. Ek olarak, hemşirelerin mesleki değerleri ile etik duyarlılık düzeyleri arasında aracılık rolünün olduğu da belirlendi.

Anahtar Kelimeler: kültürel yeterlilik, mesleki değer, etik duyarlılık, cerrahi hemşiresi

DISASTER RESPONSE SELF-EFFICIENCY STATUS OF NURSING DEPARTMENT STUDENTS AND AFFECTING FACTORS

Demet Çelik¹

¹Karamanoğlu Mehmetbey University Faculty Of Health Sciences

Purpose: This study was conducted to determine the disaster response self-efficacy status of nursing students and the affecting factors.

Material and Method: The research is descriptive-cross-sectional type. The population of the research consisted of 3rd and 4th year nursing students (N = 219) studying in the nursing department of a university in Karaman (exposed to disasters and not exposed to disasters). No sample selection was made in the research and 211 students were reached. Data was collected by face-to-face interview between May 2024 and June 2024. In the data collection form, descriptive characteristics, disaster-related questions in the second part, and 'Disaster Response Self-Efficacy Scale' was used in the third part. The total score that can be obtained from the scale varies between 19 and 135. A high score indicates high disaster response self-efficacy.

Results: The average age of the participants was 21.99±1.30 and Anatolian High School was ranked first in the list of high schools graduated from. It was determined that 41.2% of the participants received training regarding disasters, and 65.4% of those who think that you and your environment are prepared for disasters. The total mean score of the participants on the scale was 60.88±12.87. It was found that the total score average of fourth grade students from the scale was higher than the total score average of third grade students. It was determined that the total mean score of the participants in the scale was higher than those who received disaster-related training/courses compared to those who didn't. No statistically significant difference was determined according to variables such as gender, previous exposure to disaster ($p \geq 0.05$).

Conclusion and Recommendations: It was determined that the participants received above average scores and their scores varied according to various variables. Training should be organized for the participants about the disasterin cooperation with institutions.

Anahtar Kelimeler: Disaster, nurse, student

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN AFETE MÜDAHALE ÖZ YETERLİLİK DURUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Demet Çelik¹

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin afete müdahale öz yeterlilik durumları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma tanımlayıcı-kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini Karaman'daki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören (afete maruz kalan ve afete maruz kalmayan) 3. Sınıf ve 4. Sınıf hemşirelik öğrencileri (N=219) oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup 211 öğrenciye ulaşılmıştır. Veriler Mayıs 2024-Haziran 2024 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Veri toplama formunda tanıtıcı özellikler, ikinci bölümde afet ile ilgili sorular, üçüncü bölümde ise 'Afete Müdahale Öz-yeterlik Ölçeği' nden yararlanılmıştır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 19 ile 135 arasında değişmektedir. Yüksek puan afete müdahale öz-yeterliliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 21,99±1,30 ve mezun olunan lise sıralamasında Anadolu Lisesi ilk sırada belirlenmiştir. Katılımcıların %41,2'inin afet ile ilgili eğitim aldıkları, kendisi ve çevrenizin afete hazırlıklı olduğunu düşünenlerin %65,4 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların ölçek toplam puan ortalaması 60,88±12,87 olarak tespit edilmiştir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin ölçekten aldıkları toplam puan ortalamasının üçüncü sınıf öğrencilerinin aldıkları toplam puan ortalamasına göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Katılımcıların afet ile ilgili eğitim/ders alanların almayanlara göre ölçekten aldıkları toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Cinsiyet, daha önce afete maruz kalma gibi değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir (p≥0.05).

Sonuç ve Öneriler: Katılımcıların ortalamanın üzerinde puan aldıkları ve çeşitli değişkenlere göre aldıkları puanların değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcılara kurumlar ile iş birliği yapılarak afet ilgili eğitim verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Afet, hemşire, öğrenci

Kaynakça: Afet tanımı. <https://www.afad.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 01.05.2024.

Akpınar Bektaş, N., Ceran Aşkın, M. Afetlerle ilgili güncel yaklaşımlar ve afet hemşiresinin rol ve sorumlulukları. PASHİD 2020; 1(1):28-40.

Aras M, Mumcu A, Karabey T. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin afet bilinç düzeylerinin belirlenmesi. TOGÜ Sağlık Bilimleri Dergisi. 2021;1(2):40-9.

Arca, D. Afet yönetiminde coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama. Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi 2012;2(2):53-61.

Avcı, S., Kaplan, B., Ortabağ, T. Hemşirelik bölümündeki öğrencilerin afet konusundaki bilgi ve bilinç düzeyleri. *Dirençlilik Dergisi* 2020;4(1):89-101.

Ataman, Bor, N. Üniversite öğrencilerinde afet farkındalık eğitimi etkinliğinin değerlendirilmesi. *Afet ve Risk Dergisi* 2023; 6(1):165-175.

Bülbül, E. Assesment of nursing students' self-efficiency in disaster response. *Emerg Aid Disaster Science*. 2021;1(2):45-49.

Koca, B., Çağan, Ö., Yılmaz, A. Validity and reliability study of the turkish version of the disaster response self-efficacy scale in undergraduate nursing students. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2020; 11(3): 515 – 521.

Korkmaz, E., Erbaş Hacıdursunoğlu, D., Azizoğlu, H., Koç İlbey, B. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin afete müdahale öz yeterlilik durumlarının incelenmesi. *International Science and art Research*, 2023.

Said NB, Chiang VC. (2020). The knowledge, skill competencies, and psychological preparedness of nurses for disasters: A systematic review. *International Emergency Nursing*, 48, 100806.

Sarıkahya, S.D., Yorulmaz, D.S. Hemşire öğrencilerin afete müdahale öz yeterliliğinin değerlendirilmesi: Tanımlayıcı ve kesitsel çalışma. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi* 2024;7(1):206-215.

Şekerci Gümüş, Y., Ayvazoğlu, G., Çekiç, M. Hemşirelik öğrencilerinin doğal afet okuryazarlık düzeyleri ve eğitim etkinliğinin değerlendirilmesi. *HUHEMFAD* 2023;10(3):200-206.

Yıldız Keskin, A., Alan, H. Hemşirelik lisans öğrencilerinin afete müdahale öz yeterliliğinin değerlendirilmesi. *Etkili Hemşirelik Dergisi* 2023; 16(3):332-342.

Taşkıran, G., Baykal, Ü. Hemşirelerin afetlere ilişkin görüşleri deneyimleri ve hazırlık algısı. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi* 2017;10:36-58.

Uysal Toraman, A., Konal, E. Hemşirelik öğrencilerinin afete müdahalede öz yeterliliklerinin belirlenmesi. *iKÇÜSBFD*. 2023;8(2):509-14.

Wang, J., Li, C., Zou, S., Chen, H., Xiang, J., Hu, Y., Huang, H., Tan, Y. Psychometric evaluation of undergraduate student nurses' learning perceived needs in disaster nursing: Two cross-sectional studies. *Nurse Education Today* 2020; 84:104208.

THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-ESTEEM AND MARITAL ADJUSTMENT OF WOMEN WHOSE SPOUSES HAVE BEEN DIAGNOSED WITH SUBSTANCE USE DISORDER

Beyza Karagözlü¹, Özden Tandoğan²

¹Başakşehir Çam ve Sakura city hospital

²İstanbul Arel university

Objective: This descriptive and correlational study was conducted to determine the relationship between self-esteem and marital adjustment in women whose spouses were diagnosed with substance use disorder.

Materials and Methods: The study was conducted between April 2023 and October 2023 with the spouses of patients hospitalized in the psychiatric male ward of Istanbul Başakşehir Çam and Sakura City Hospital. The women were asked to fill out the “Introductory Information Form”, Rosenberg Self-Esteem Scale, and Revised Couple Adjustment Scale, which revealed their socio-demographic characteristics. Pearson correlation analysis and t-test for independent groups were used to analyze the data. Sample size was calculated using G Power 3.1.9.7 (Faul et al., 2007) software. This study was conducted with 36 participants.

Results: When the psychological disturbance status of the women was analyzed, it was found that 69.4% of the women had a psychological disturbance, while 30.6% did not have any psychological disturbance. Women with psychological disorders were higher than women without psychological disorders. There was a moderate and negative significant correlation between the RBSS score and the LWLS score ($r = -0.430$, $p = 0.009^{**}$). A significant difference was found between the RBSS and spousal substance use ($p=4.920$, $t=0.006$). The mean alcohol use of the spouse was 17.00 ± 6.52 and the mean cigarette use was 10.25 ± 7.58 , which were higher than the others.

Conclusion: It shows that marital adjustment decreases as self-esteem increases or marital adjustment increases as self-esteem decreases. According to the results of this study, it is recommended to develop more effective support and intervention programs for individuals diagnosed with substance use disorder and their families by increasing the knowledge of health professionals in this field. In the rehabilitation process of men with substance use, health professionals should provide a rehabilitation process for women and learn how they perceive themselves in this process and support them.

Anahtar Kelimeler: Dependency, Self-esteem, Marital adjustment, Female

EŞİ MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU TANISI ALMIŞ KADINLARIN BENLİK SAYGISI VE EVLİLİK UYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Beyza Karagözlü¹, Özden Tandoğan²

¹Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi

²İstanbul Arel Üniversitesi

Amaç: Çalışma, eş madde kullanım bozukluğu tanısı almış kadınların benlik saygısı ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişkisel tipte yapıldı.

Gereç-yöntem: Çalışma, Nisan 2023–Ekim 2023 tarihleri arasında, İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesinde psikiyatri erkek servisinde yatan hastaların eşleri ile yapıldı. Kadınlara sosyo-demografik özelliklerini ortaya koyan “Tanıtıcı Bilgi Formu”, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği doldurtuldu. Verilerin analizi için Pearson korelasyon analizi ve bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır. G Power 3.1.9.7 (Faul et al., 2007) yazılımı kullanılarak örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Söz konusu araştırma 36 katılımcı ile yapılmıştır.

Bulgular: Kadınların psikolojik rahatsızlık durumuna bakıldığında, kadınların %69.4’ü psikolojik bir rahatsızlığına sahip olduğunu, %30.6 ise herhangi bir psikolojik rahatsızlığa sahip olmadığı saptandı. Psikolojik rahatsızlığı olan kadınların, psikolojik rahatsızlığı olmayanlara göre yüksek olduğu belirlendi. YÇUÖ puanı ile RBSÖ puanı arasında orta düzeyde ve negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = -0,430$, $p = 0,009^{**}$). RBSÖ ile eş madde kullanımı arasında anlamlı bir fark elde edildi ($p=4.920$, $t=0.006$). Eşin kullandığı alkol ortalaması 17.00 ± 6.52 , sigara kullanım ortalaması 10.25 ± 7.58 olarak diğerlerine göre daha yüksektir. Eşlerin alkol kullanma ortalaması $17,00 \pm 6,52$ olarak saptandı.

Sonuç: Benlik saygısı arttıkça evlilik uyumunun azaldığını veya benlik saygısı düştükçe evlilik uyumunun arttığını göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre sağlık profesyonellerinin bu alandaki bilgi birikimini artırarak, madde kullanım bozukluğu tanısı almış bireyler ve aileleri için daha etkili destek ve müdahale programlarının geliştirilmesini önermektedir. Madde kullanımı olan erkeklerin rehabilite süreçlerinde sağlık profesyonellerinin kadınlara da rehabilite süreci sağlamalı ve bu süreçte kendilerini nasıl algıladıklarını öğrenmeli onlara destek olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Benlik saygısı, Evlilik uyumu, Kadın

Kaynakça: Faul F, Erdfelder E, Lang AG, Buchner A. G*Power 3: a flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. Behav Res Methods. 2007 May;39(2):175-

THE EFFECT OF PERCEPTIONS OF EVIDENCE-BASED PRACTICE ON ENDOTRACHEAL CUFF PRESSURE MANAGEMENT IN CRITICAL CARE NURSES: A CORRELATIONAL CROSS-SECTIONAL MULTICENTER STUDY

Elif Budak Ertürk¹, Banu Çevik¹, Gülşen Kılıç², Nevin Çelikates¹, Berrak Fulser³

¹baskent University, Faculty Of Health Sciences, Department Of Nursing, Ankara, Turkey

²baskent University, Ankara Hospital, Directory Of Nursing Services, Ankara, Turkey

³acıbadem Mehmet Ali Aydınlar University, Faculty Of Health Sciences, Department Of Nursing, İstanbul, Turkey

Introduction and Aim: Intensive care nurses are responsible for cuff pressure management (CPM) in line with evidence-based practices (EBP). It is very important for institutions to provide a work environment in terms of supporting EBP for nurses to perform cuff pressure monitoring in line with current evidence. This correlational cross-sectional multicenter study aims to achieve two objectives. Firstly, to assess nurses' knowledge and practice of endotracheal cuff pressure management. Second, to examine the relationship between endotracheal cuff pressure management knowledge and evidence-based practice leadership and work environment.

Methods: This correlational cross-sectional multicenter study was conducted among 144 intensive care nurses in Turkey. Data collection included descriptive characteristics and cuff pressure management of nurses, the Evidence-Based Practice Leadership Scale (EBPLES) and the Work Environment Scale (EBPWES). Descriptive statistics, chi-square test, Pearson correlation, and receiver operating characteristics (ROC) analysis were conducted.

Results: The success status of nurses in terms of knowledge related to cuff pressure was found significantly different according to the type of intensive care unit working in and the status of receiving training on EBP. The mean cuff pressure management knowledge score of the nurses was 12.15 ± 2.39 (min= 6; max= 17) and 43.1% of them were successful in terms of cuff pressure knowledge. A positive, strong relationship was found between nurses' mean scores on the EBPLES and the EBPWES. There was a very weak positive correlation between the mean scores of the EBPLES and the cuff pressure management.

Conclusion: Adherence by nurses to current evidence-based practice for cuff pressure monitoring is essential for safe patient care and improved quality of care. It is recommended to provide both a supportive working environment and training programmes for intensive care nurses to perform cuff pressure management in line with evidence-based practice.

Anahtar Kelimeler: critical care nursing, cuff pressure management, evidence-based practice, nursing leadership, work environment

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN KANITA DAYALI UYGULAMA ALGILARININ ENDOTRAKEAL KAF BASINCI YÖNETİMİNE ETKİSİ İLİŞKİSEL KESİTSEL ÇOK MERKEZLİ BİR ÇALIŞMA

Elif Budak Ertürk¹, Banu Çevik¹, Gülşen Kılıç², Nevin Çelikateş¹, Berrak Fulser³

¹Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye

²Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi, Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü, Ankara, Türkiye

³Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Yapay solunum desteğı alan hastaların kaf basıncı yönetiminin kanıta dayalı uygulamalar (KDU) doğrultusunda yapılması yoğun bakım hemşirelerinin sorumluluğundadır. Hemşirelerin kaf basıncı izlemlerini güncel kanıtlar doğrultusunda gerçekleştirebilmeleri için KDU'larını destekleyici yönetsel ve çalışma ortamının sağlanması oldukça önemlidir. Bu korelasyonel kesitsel çok merkezli çalışma iki amaca ulaşmayı hedeflemektedir. İlk olarak, hemşirelerin endotrakeal kaf basınç yönetimi bilgi ve uygulamalarını değerlendirmektir. İkinci amacı ise endotrakeal kaf basınç yönetimi bilgisi ile kanıta dayalı uygulama liderliğı ve çalışma ortamı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: İlişkisel kesitsel çok merkezli olarak yürütölen bu çalışma Türkiye'de 144 yoğun bakım hemşiresi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak hemşirelerin tanımlayıcı özellikleri ve kaf basıncı yönetimi, Kanıta Dayalı Uygulama Liderliğı Ölçeğı (KDULÖ) ve Çalışma Ortamı Ölçeğı (KDUÇÖÖ) kullanıldı. Tanımlayıcı istatistikler, ki-kare testi, Pearson korelasyonu ve alıcı işlem özellikleri (ROC) analizi yapıldı.

Bulgular: Hemşirelerin kaf basıncına ilişkin bilgisi açısından başarı durumları, çalışılan yoğun bakım ünitesinin türüne ve KDU konusunda eğitim alma durumuna göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Hemşirelerin kaf basıncı yönetimi bilgisi puan ortalaması 12,15±2,39 (min= 6; maks= 17) olup %43,1'inin kaf basıncı bilgisi açısından başarılıdır. Hemşirelerin KDULÖ ve KDUÇÖÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki bulunmuştur. KDULÖ puan ortalamaları ile kaf basıncı yönetimi arasında pozitif yönde çok zayıf bir korelasyon saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelerin kaf basıncı takibi için mevcut kanıta dayalı uygulamalara uyması, güvenli hasta bakımı ve gelişmiş bakım kalitesi için gereklidir. Yoğun bakım hemşirelerinin kaf basıncı yönetimini kanıta dayalı uygulamalar doğrultusunda gerçekleştirmeleri için hem destekleyici bir çalışma ortamı hem de eğitim programlarının sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: çalışma ortamı, hemşirelik liderliğı, kaf basıncı yönetimi, kanıta dayalı uygulama, yoğun bakım hemşireliğı

TURKISH VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE CARDIAC SELF-EFFICACY SCALE

Sibel Bayram¹, Hacer Gök Uğur²

¹Giresun Eğitim ve Araştırma Hastanesi
²Ordu University

Introduction and Aim: Determining the level of self-efficacy in heart diseases is important for the quality of life of patients. This study was conducted to determine the Turkish validity and reliability of the “Cardiac Self-Efficacy Scale”.
Method: The methodological type of research was conducted on coronary artery patients between March 25, 2023 and May 15, 2024. The universe of the research consisted of coronary artery patients hospitalized in the Cardiology Clinic of Giresun University Training and Research Hospital, and the sample consisted of 400 coronary artery patients hospitalized in the Cardiology Clinic and meeting the research criteria. The data of the research were collected using the “Patient Identification Form”, “Cardiac Self-Efficacy Scale” and “Self-Efficacy Scale in Chronic Diseases”. Descriptive statistics, correlation test, t test, explanatory and confirmatory factor analysis and Cronbach α reliability coefficients were used in the evaluation of the data. Institutional permission and ethics committee approval were obtained for the research.
Results: Translation-back translation technique was used in the Turkish adaptation of the scale. The content validity index of the scale was found to be 1.0. The KMO value of the scale was 0.878 and Bartlett’s test was statistically significant ($p < 0.001$). 2-factor structure (Control Symptoms and Maintenance of Function) explaining 53.55% of the total variance was formed in the scale. In the Confirmatory Factor Analysis, it was determined that the fit indices of the model were $\chi^2/df = 2.172$, GFI = 0.91, AGFI = 0.87, CFI = 0.95, IFI = 0.95, TLI = 0.93, NFI = 0.91, RMSEA = 0.07 were good and acceptable. Cronbach’s alpha coefficient was found to be 0.88 for the total scale, 0.86 for the Control Symptoms subscale and 0.76 for the Maintenance of Functioning subscale.
Conclusion: The study determined that the Cardiac Self-Efficacy Scale is a valid and reliable measurement tool for the Turkish society.

Anahtar Kelimeler: Cardiac self-efficacy, measurement tool, validity, reliability, nursing.

KARDİYAK ÖZ-YETERLİLİK ÖLÇEĞİ’NİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Sibel Bayram¹, Hacer Gök Uğur²

¹Giresun Eğitim ve Araştırma Hastanesi
²Ordu Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kalp hastalıklarında öz-yeterlilik düzeyinin belirlenmesi hastaların yaşam kalitesi açısından önemlidir. Bu araştırma “Kardiyak Öz-Yeterlilik Ölçeği’nin” Türkçe geçerlik ve güvenirliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma metodolojik türde 25 Mart 2023-15 Mayıs 2024 tarihleri arasında koroner arter hastaları üzerinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, Giresun Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kardiyoloji Kliniğinde yatan Koroner arter hastaları, örneklemini ise Kardiyoloji Kliniğinde yatan ve araştırma kriterlerine uyan 400 koroner arter hastası oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Hasta Tanıtım Formu”, “Kardiyak Öz-Yeterlilik Ölçeği” ve “Kronik Hastalıklarda Öz-Etkililik Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, korelasyon testi, t testi, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ve cronbach α güvenirlik katsayıları kullanılmıştır. Araştırma için kurum izni ve etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Ölçeğin Türkçe uyarlamasında çeviri-geri çeviri tekniği kullanılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi 1.0 bulunmuştur. Ölçeğin KMO değeri 0.878 ve Bartlett testinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$). Ölçekte toplam varyansın %53.55’ini açıklayan 2 faktörlü (Kontrol Semptomları ve İşlevi Sürdürme) bir yapı oluşmuştur. Doğrulayıcı Faktör Analizinde modelin uyum indekslerinin $\chi^2/df = 2.172$, GFI = 0.91, AGFI = 0.87, CFI = 0.95, IFI = 0.95, TLI = 0.93, NFI = 0.91, RMSEA = 0.07 iyi ve kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. Cronbach Alfa katsayısı toplam ölçek için 0.88, Kontrol Semptomları alt boyutu için 0.86 ve İşlevi Sürdürme alt boyutu için 0.76 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Araştırmada Kardiyak Öz-Yeterlilik Ölçeği’nin Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kardiyak öz-yeterlilik,ölçme aracı, geçerlik,güvenirlik,hemşirelik

WORRIES OF INTENSIVE CARE NURSES PROVIDING CARE TO COVID-19 PNEUMONIA PATIENTS CONNECTED TO MECHANICAL VENTILATOR REGARDING PRONE POSITION AND DIFFICULTIES THEY EXPERIENCED

Melis Halilođlu¹, Sevil Güler²

¹Sami Ulus Child Health and Diseases Hospital, Emergency Nurse, Ankara

²Gazi University Faculty of Nursing, Department of Surgical Nursing, Ankara

Introduction and Aim: The study was conducted with a descriptive and cross-sectional design to determine the worries of intensive care nurses providing care to COVID-19 pneumonia patients connected to mechanical ventilator regarding prone position and difficulties they experienced.

Method:198 nurses providing healthcare services in COVID-19 intensive care units who were accessed through social media networks with snowball sampling method participated in the study.Data collection forms prepared by the researchers using the literature to collect the data were shared with nurses via social networks via Google forms.Descriptive statistics,Mann-Whitney U test,and Spearman Correlation test were used to analyze the data collected.

Results: It was determined that 20.7% of the nurses had received training on prone position, that there was a protocol for giving prone position to COVID-19 pneumonia patients connected to mechanical ventilator in the working institutions of 19.6% of the nurses, and that the protocol was followed regularly in 57.1% of the institutions where the nurses worked.The nurses' mean level of worry experienced while providing care to patients in prone position was 6.25 ± 2.73 ,and their mean level of difficulty experienced was 6.82 ± 2.54 .Worries that the nurses experienced the most were the probability of working with a colleague who is not familiar with prone position procedures(6.96) and applying cardiopulmonary resuscitation (CPR) to a patient in prone position(6.89).The difficulties the nurses experienced the most were giving prone position to a patient with a colleague who is not familiar with/did not receive training on prone position(6.74) and applying CPR to a patient in prone position(6.45).

Conclusion: In order to reduce the difficulties and worries of nurses experienced in this regard, it is recommended to organize regular training programs on prone position in patients connected to mechanical ventilator,to create protocols regarding giving prone position,and to form teams who are specialized in giving prone position.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 pneumonia, difficulty, anxiety, prone position, intensive care nurse

MEKANİK VENTİLATÖRE BAĞLI COVID-19 PNÖMONİLİ HASTALARA BAKIM VEREN YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN PRONE POZİSYONU İLE İLGİLİ KAYGILARI VE YAŞADIKLARI GÜÇLÜKLER

Melis Halilođlu¹, Sevil Güler²

¹Sami Ulus Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları EAH, Acil Servis Hemşiresi, Ankara

²Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Ankara

Giriş ve Amaç: Bu araştırma, mekanik ventilatöre bağlı COVID-19 pnömonili hastalara bakım veren yoğun bakım hemşirelerinin prone pozisyonu ile ilgili kaygılarını ve yaşadıkları güçlükleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmaya, kartopu örnekleme yöntemi ile sosyal ağlar aracılığıyla ulaşılan, COVID-19 yoğun bakım ünitesinde görev alan 198 hemşire katılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından literatürden yararlanılarak hazırlanan veri toplama formları, Google formlar üzerinden sosyal ağlar aracılığıyla hemşireler ile paylaşılmıştır. Veriler değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U ve Spearman Korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin %20,7'si prone pozisyonu ile ilgili eğitim aldığı, %19,6'sının çalıştığı kurumda mekanik ventilatöre bağlı COVID19 pnömonili hastaya prone pozisyonu verilmesi ile ilgili bir protokol bulunduğu ve bulunan protokolün %57,1'inde düzenli olarak uygulandığı belirlenmiştir. Hemşirelerin prone pozisyonundaki hastaya bakım verirken genel olarak kaygı yaşama düzeyi ortalaması 6,25±2,73, güçlük yaşama düzeyi ortalaması 6,82±2,54'tür. Hemşirelerin en çok yaşadıkları kaygılar sırasıyla; prone pozisyonu prosedürüne aşına olmayan personel ile çalışabilme olasılığı (6,96) ve prone pozisyonunda olan bir hastaya kardiyopulmoner resüsitasyon (KPR) uygulanmasıdır (6,89). Hemşirelerin en çok yaşadıkları güçlükler ise sırasıyla; prone pozisyonu prosedürüne aşına olmayan/eğitimsiz personel ile hastaya prone pozisyonu vermek (6,74) ve prone pozisyonundaki hastaya KPR uygulamaktır (6,45).

Sonuç: Araştırma sonuçları doğrultusunda; hemşirelerin yaşayabilecekleri güçlüklerin ve kaygıların azaltılması için mekanik ventilatöre bağlı hastalarda prone pozisyonu ile ilgili aralıklı eğitimlerin düzenlenmesi, prone pozisyonu verilmesi ile ilgili protokollerin oluşturulması, prone pozisyonu için özelleştirilmiş eğitimli ekiplerin oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 pnömonisi, güçlük, kaygı, prone pozisyonu, yoğun bakım hemşiresi

EXPERIENCES OF CHILDREN AFFECTED BY THE EARTHQUAKE AND UNDERGONE FASCIOTOMY SURGERY: A PHENOMENOLOGICAL STUDY

Yeliz Suna Dağ¹, Mürşide Zengin², Emriye Hilal Yayan³, Erdoğan Suna⁴

¹Firat University

²Adiyaman University

³Inonu University

⁴Kayseri City Hospital

Introduction and Objective: Children are among the group requiring special attention in terms of emergency medical care needs in natural disasters. Therefore, our study was conducted to phenomenologically examine the one-year experiences of children who were affected by the earthquake and underwent fasciotomy surgery.

Method: Our study was conducted as a phenomenological study with children aged 10-18 years and their parents/caregivers who underwent fasciotomy surgery between January and March 2024. Data were collected using the 'Introductory Information Form' and 'Semi-structured Interview Form' created by the researchers. MAXQDA 2020 programme will be used in the analysis of the data.

Results: It was determined that 50% of the children participating in our study were female and their mean age was 14.60±2.54 years. It was found that all of the children's houses were destroyed in the earthquake, they were trapped under rubble, and they experienced losses in their family members and relatives. As a result of the analysis, 4 themes were identified as 'Earthquake experiences: loss in fear, helplessness and hope', 'Traces of the earthquake: Pain, Despair and Reconstruction', 'Physical and Emotional Recovery Struggle after the earthquake', 'Strong Ties, Deep Losses: The Power of the Family'. 4 themes were formed.

Conclusion: In our study, it was determined that children and their parents/carers experienced emotional distress such as fear, helplessness, loneliness and hopelessness from the first moments of the earthquake. In addition, it was determined that children could not continue their education due to their physical limitations, did not want to meet with their peers and were hopeless about the future. It was observed that parents/carers made efforts to reduce the physical and emotional problems of children rather than their own adaptation. Long-term follow-up of children and parents/carers is recommended.

Anahtar Kelimeler: child, parent, earthquake, fasciotomy, nurse

DEPREMDEN ETKİLENEREK FASYOTOMİ CERRAHİSİ YAPILAN ÇOCUKLARIN DENEYİMLERİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Yeliz Suna Dağ¹, Mürşide Zengin², Emriye Hilal Yayan³, Erdoğan Suna⁴

¹Fırat Üniversitesi
²Adıyaman Üniversitesi
³İnönü Üniversitesi
⁴Kayseri Şehir Hastanesi

Giriş ve Amaç: Doğal afetlerde acil tıbbi bakım ihtiyaçları açısından çocuklar özel ilgi gerektiren grubun içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle çalışmamız depremden etkilenecek fasyotomi cerrahisi yapılan çocukların bir yıllık deneyimlerinin fenomenolojik olarak incelenmesi amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmamız Ocak –Mart 2024 tarihleri arasında depremden etkilenecek fasyotomi cerrahisi yapılan 10-18 yaş arasında çocuk ve ebeveyn/bakım vericileri ile fenomenolojik bir çalışma olarak yürütülmüştür. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan ‘Tanıtıcı Bilgi Formu’ ile ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ kullanılarak toplanmıştır. Verilerin amnalizinde MAXQDA 2020 programı kullanılacaktır.

Bulgular: Çalışmamıza katılan çocukların % 50’ sinin kadın ve yaş ortalamalarının 14.60±2.54 olduğu belirlenmiştir. Çocukların tümünün yaşanan depremde evlerinin yıkıldığı, enkaz altında kaldıkları, aile üyelerini ve akrabalarında kayıplar yaşadıkları bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda ‘Deprem deneyimleri: korku, çaresizlik ve umut içindeki kayıp’, ‘Depremin İzleri Acı, Umutsuzluk ve Yeniden İnşa’, ‘Deprem Sonrası Fiziksel ve Duygusal İyileşme Mücadelesi’, ‘Güçlü Bağlar, Derin Kayıplar: Ailenin Gücü’ şeklinde 4 tema oluşturulmuştur.

Sonuç: Çalışmamızda çocukların ve ebeveynlerinin/bakıcılarının depremin ilk anlarından itibaren korku, çaresizlik, yalnızlık ve umutsuzluk gibi duygusal sıkıntılar yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların fiziksel kısıtlılıkları nedeniyle eğitimlerine devam edemedikleri, akranlarıyla görüşmek istemedikleri ve geleceğe dair umutsuz oldukları tespit edilmiştir. Ebeveynlerin/bakıcıların kendi uyumlarından çok çocukların fiziksel ve duygusal sorunlarını azaltmaya yönelik çaba gösterdikleri gözlemlenmiştir. Çocukların ve ebeveynlerin/bakıcıların uzun süreli takibi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: çocuk, ebeveyn, deprem, fasyotomi, hemşire

DETERMINING THE OPINIONS OF NURSES REGARDING THE MENTORSHIP PROCESS IMPLEMENTED IN A PRIVATE HOSPITAL

Buket Kılınçođlu¹

¹Ankara Güven Hospital

Introduction: The mentor nursing system helps newly hired nurses adapt quickly to healthcare institutions and enhances their knowledge and skills.

Objective: This study aims to evaluate the opinions of nurses regarding the mentor nursing process in a private hospital.

Materials and Methods: Conducted in a descriptive design, the study took place between August 1 and September 1, 2023, at a private hospital in Ankara. The study population included 258 nurses who started working at the hospital between January 2020 and June 2023 and completed their orientation through the mentor nursing process. The sample consisted of 101 nurses who were still employed at the institution during the study period. Data were collected using a "Personal Information Form" and a "Mentor Nurse Evaluation Form" and analyzed with Microsoft Office Excel using frequency and percentage calculations.

Results: Among the participating nurses, 94.1% were aged 20-30, 92.1% were female, and 48.5% had a bachelor's degree. Most of the participants (75.2%) worked in inpatient clinics, and 49.5% had been employed at the institution for 1-3 years. Regarding the caregiving roles of their mentor nurses—such as planning and implementing care, assessing care outcomes, and theoretical knowledge—up to 65% of participants found these aspects adequate. For the managerial and professional roles, at least 70% of participants considered mentor nurses to be sufficient in maintaining work hours, uniform integrity, and having a solution-focused approach. Up to 65% rated their leadership, motivation, and ability to transfer theoretical and clinical knowledge as adequate.

Conclusion: The findings suggest that nurses who have completed the orientation process perceive their mentor nurses to be less adequate in caregiving roles, while they are generally viewed as sufficient in their managerial and professional roles.

Anahtar Kelimeler: nurse, mentor nurse, orientation process, clinical training

ÖZEL BİR HASTANEDE UYGULANAN REHBER HEMŞİRELİK SÜRECİNE YÖNELİK HEMŞİRELERİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Buket Kılınçoğlu¹

¹Ankara Özel Güven Hastanesi

Giriş: Rehber hemşirelik sistemi, işe yeni başlayan hemşirelerin kurumlara daha kısa sürede uyum sağlamalarını ve bilgi ile becerilerini hızla geliştirmelerini sağlar.

Amaç: Bu araştırma, özel bir hastanede uygulanan rehber hemşirelik sürecine yönelik hemşirelerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma 01 Ağustos-01 Eylül 2023 tarihleri arasında Ankara’da özel bir hastanede tanımlayıcı desende yapılmıştır. Çalışmanın evrenini, kurumda Ocak 2020 ve Haziran 2023 tarihleri arasında işe başlamış ve rehber hemşirelik süreci ile oryantasyonunu tamamlamış 258 hemşire oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini ise çalışmanın yapıldığı tarihler içerisinde kurumda çalışmaya devam eden 101 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Rehber Hemşire Değerlendirme Formu” ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri Microsoft Office Excel ile sayı ve yüzdelik hesaplama ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin %94,1’i 20-30 yaş aralığında, %92,1’i kadın, %48,5’i lisans mezunudur. Katılımcıların %75,2’si yatan hasta kliniklerinde çalışmakta, %49,5’i 1-3 yıl arasında kurumda çalışmaktadır. Katılımcıların rehber hemşirelerinin bakım verici rolüne ilişkin görüşleri (bakımı planlama, uygulama becerisi, bakım sonuçlarını değerlendirme ve teorik bilgi alanlarında) incelendiğinde en fazla %65’i yeterli olarak değerlendirdiği belirlenmiştir. Rehber hemşirelerinin yönetsel ve profesyonel rolüne ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların en az %70 oranında rehber hemşirelerinin iş saatlerine uyumu, forma bütünlüğü sağlama ve çözüm odaklı yaklaşımlarını yeterli buldukları, en fazla %65 oranında, rehber hemşirelerinin liderlik etme, motive edici olma, teorik ve klinik bilgiyi aktarma becerilerini yeterli olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Sonuç: Oryantasyon sürecini tamamlayan hemşirelerin, rehber hemşirelerine yönelik görüşleri incelendiğinde; rehber hemşirelerin bakım verici rollerinde daha az oranda yeterli oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, rehber hemşire, oryantasyon süreci, klinik eğitim

Kaynakça: Ateş, N., Güçlüel, Y., Pircioğlu, M., Güngörmüş, E., ve Yıldırım, A. (2018). İntörn Klinik Uygulama Programına Yönelik İntörn Hemşire, Rehber Hemşire ve Klinik Sorumlu Hemşiresinin Görüş ve Önerileri. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 19(3): 1-11.

Julie-Ann, MacLaren., (2018). Supporting nurse mentor development: An exploration of developmental constellations in nursing mentorship practice, Nurse Education Practice. 28: 66-75.

Kim, K. (2017). Clinical competence among senior nursing students after their preceptorship experiences. Journal of Professional Nursing. 23(6):369-375.

Rafiee, G., Moattari, M., Nikbakht, A.N., Kojuri, J., Mousavinasab, M. (2014). Problems and challenges of nursing students' clinical evaluation: A qualitative study. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*. 19(1): 41-49.

Sü, S., Çayır, A., Özlük B. ve Geçkil, E. (2018). Rehber Hemşirelik Kursunun Hemşirelerin Rehber Hemşirelik Hakkındaki Görüşlerine Etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 21(2):123-129.

Vergana, J.Y. (2017). Implementation of a Mentorship Program to Increase Staff Satisfaction and Retention in Critical Care, *Nurse Leader*. Syf: 207-212.

THE EFFECT OF ACUPRESSURE ON CONSTIPATION SYMPTOMS AND QUALITY OF LIFE IN OLDER PEOPLE: A DOUBLE-BLIND, RANDOMIZED, PLACEBO-CONTROLLED, MIXED METHODS STUDY

Tuğba Aydemir¹, Sultan Taşcı², Muhammet Bayraktar³, Ali Saz⁴

¹Department of Medical Services and Techniques, Niğde Ömer Halisdemir University Niğde Zübeyde Hanım Vocational School of Health Services, Niğde, Turkey.

²Department of Internal Medicine Nursing, Erciyes University Faculty of Health Sciences, Kayseri, Turkey

³Department of Public Health, Niğde Ömer Halisdemir University Faculty of Medicine, Niğde, Turkey.

⁴Traditional and Complementary Medicine Center, Health Ministry of Turkish Republic Kayseri City Hospital, Kayseri, Turkey.

Introduction and Aim: Complementary and integrated practices offer nurses and patients a non-pharmacological, easy, and safe intervention option for effectively managing constipation, a common problem in elderly people and negatively affecting them physically, socially, and psychologically. This study was conducted to determine the effect of acupressure applied to elderly people on constipation symptoms and quality of life

Method: The study is a qualitative and quantitative mixed method, double-blind, randomized, placebo-controlled, pretest-posttest control group study. 81 individuals over 65 years old diagnosed with constipation were randomly divided into acupressure (n=41) and placebo acupressure (n=40) groups.

Quantitative data were collected using Constipation Assessment Scale (CAS), Constipation Quality of Life Scale (CQLS) and Visual Analog Scale (VAS), while qualitative data were gathered using a semi-structured interview form.

In the intervention group, acupressure was applied for 12 days following a protocol derived from the literature, while the placebo group received placebo acupressure under the same protocol. SPSS 24 was used for the analysis of quantitative data, and descriptive and content analysis methods were employed for qualitative data. The study findings and methods were reported using the CONSORT checklist.

Results: The findings indicated that post-intervention mean scores for CAS, VAS-defecation comfort, and CQLS pre-test scores were statistically significantly lower in the acupressure group compared to the placebo acupressure group. The qualitative findings from in-depth individual interviews also supported the quantitative results.

Conclusion: Acupressure improves defecation comfort by improving constipation symptoms and quality of life in elderly people. Acupressure, which has no serious side effects, can be recommended to be safely applied by nurses, patients, and caregivers for the constipation problem that often develops in elderly people.

Funding: This study was supported by the Erciyes University Scientific Research Projects Unit (Project Code: TDK-2021-10858).

Anahtar Kelimeler: Acupressure, nursing, constipation, quality of life, elderly people

YAŞLILARA UYGULANAN AKUPRESİN, KONSTİPASYON SEMPTOMLARINA VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ: ÇİFT KÖR, RANDOMİZE PLASEBO KONTROLLÜ, KARMA YÖNTEMLİ BİR ÇALIŞMA

Tuğba Aydemir¹, Sultan Taşcı², Muhammet Bayraktar³, Ali Saz⁴

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Niğde, Türkiye.

²Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye.

³Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye.

⁴T.C. Sağlık Bakanlığı Kayseri Şehir Hastanesi, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Merkezi, Kayseri, Türkiye.

Giriş ve Amaç: Yaşlılarda sık görülen ve onları fiziksel, sosyal, ruhsal yönden olumsuz etkileyen bir sorun olan konstipasyonun etkin bir şekilde yönetimi için tamamlayıcı ve bütünlük uygulamalar, hemşirelere ve hastalara nonfarmakolojik, kolay ve güvenli bir müdahale seçeneği sunmaktadır. Bu araştırma yaşlı bireylere uygulanan akupresin, konstipasyon semptomları ve yaşam kalitesine olan etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma kalitatif ve kantitatif olmak üzere karma yöntemli, çift körlemeli, randomize, plasebo kontrollü, ön test-son test kontrol gruplu bir çalışmadır. Konstipasyon tanısı almış 65 yaş üstü 81 birey, rastgele akupresür (n=41) ve plasebo akupresür (n=40) gruplarına ayrılmıştır. Kantitatif verilerin toplanmasında Konstipasyon Değerlendirme Ölçeği (CAS) Konstipasyon Yaşam Kalitesi Ölçeği (KYKÖ) ve Visual Analog Skala (VAS), kalitatif veriler için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Müdahale grubuna literatürden yararlanılarak oluşturulan uygulama protokolü doğrultusunda 12 gün boyunca akupres uygulaması, plasebo grubuna ise aynı protokol doğrultusunda plasebo akupres uygulaması yapılmıştır. Kantitatif verilerin analizi için SPSS 24 programı kullanılmış, kalitatif verilerin değerlendirilmesinde betimsel ve içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma bulguları ve yöntemin raporlanmasında CONSORT listesinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularında; akupres grubunda CAS ve VAS-defekasyon konforu ve KYKÖ öntest puan ortalamalarının uygulama sonrasında, plasebo akupres grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir. Çalışmada yapılan bireysel derinlemesine görüşmeler sonrasında elde edilen kalitatif bulgular da kantitatif bulguları destekler niteliktedir.

Sonuç: Akupresin yaşlı bireylerde konstipasyon semptomları ve yaşam kalitesinde iyileşme sağladığı ve defekasyon konforunu arttırdığı belirlenmiştir. Ciddi bir yan etkisi olmayan akupresin, yaşlı bireylerde sıklıkla gelişen konstipasyon problemi için, hemşireler, hastalar ve yakınları tarafından güvenle uygulanması önerilebilir.

Finansman: Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından (Proje kodu: TDK-2021-10858) desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akupresür, hemşirelik, konstipasyon, yaşam kalitesi, yaşlı bireyler

Kaynakça:

Komiya H, Umegaki H, Asai A, Kanda S, Maeda K, Nomura H et al (2019) Prevalence and risk factors of constipation and pollakisuria among older home-care patients. *Geriatr Gerontol Int* 19:277-281. <https://doi.org/10.1111/ggi.13610>

Li MK, Diana Lee TF, Lorna Suen KP (2014) Complementary effects of auricular acupressure in relieving constipation symptoms and promoting disease-specific health-related quality of life: a randomized placebo-controlled trial. *Complement Ther Med* 22:266-277. <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2014.01.010>

Kim B, Jo HG, Lee D (2021) Integrative traditional Korean medicine treatment for elderly post-stroke functional constipation: a CARE-compliant case report. *Explore* 17:270-273. <https://doi.org/10.1016/j.explore.2020.09.004>

Xu M, Zhang W, Wang L, Feng X, Li Y (2019) The effect and safety of acupuncture on patients with functional constipation: protocol for a systematic review and meta-analysis of high quality RCTs. *Medicine* 98:49. <https://doi.org/10.1097/MD.00000000000018125>

Chen MC, Yang LY, Chen KM, Hsu HF (2020) Systematic review and meta-analysis on using acupressure to promote the health of older adults. *J Appl Gerontol* 39(10):1144-1152. <https://doi.org/10.1177/0733464819870027>

Wang PM, Hsu CW, Liu CT, Lai TY, Tzeng, FL, Huang, CF (2019) Effect of acupressure on constipation in patients with advanced cancer. *Support Care Cancer* 27(9):3473–3478. <https://doi.org/10.1007/s00520-019-4655-1>

Wong WK, Chien WT, Lee WM (2015) Self-administered acupressure for treating adult psychiatric patients with constipation: a randomized controlled trial. *Chin Med* 10(32):2-10. <https://doi.org/10.1186/s13020-015-0064-7>

Shin J, Park H (2018) Effects of auricular acupressure on constipation in patients with breast cancer receiving chemotherapy: a Randomized control trial. *West J Nurs Res* 40(1):67–83. <https://doi.org/10.1177/0193945916680362>

Yıldırım D, Cırıs Yıldız C (2021) The effect of acupressure on vital signs, acute pain, stress and satisfaction during venipuncture: single-blind, randomized controlled study. *Eur J Integr Med* 44:101343. <https://doi.org/10.1016/j.eujim.2021.101343>

Eghbali M, Yekaninejad MS, Varaei S, Jalalinia SF, Samimi MA, Sa'atchi K (2016) The effect of auricular acupressure on nausea and vomiting caused by chemotherapy among breast cancer patients. *Complement Ther Clin Pract* 24:189-194. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2016.06.006>

INVESTIGATION OF COMPETENCE LEVELS OF INTENSIVE CARE NURSES: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Hilal Kurt¹, Özlem Ceyhan²

¹Republic of Turkey Ministry of Health Kayseri City Hospital
²Erciyes University, Faculty of Health Sciences

Introduction and Aim: Competent nurses with sufficient knowledge, skills, attitudes and values need to work in intensive care units where special treatment and care practices are carried out. Intensive care nurses with high competence levels affect patient outcomes, quality care, and patient satisfaction. This study aims to determine the competence levels of intensive care nurses.

Methods: This research was conducted as a cross-sectional descriptive study. The study was completed with 253 nurses who had worked in adult intensive care units for at least six months. Ethics committee approval and individual consent from the nurses were obtained before the study was conducted. In the study, the “Nurse Identification Form” including the sociodemographic characteristics of nurses and the “Intensive and Critical Care Nurse Competence Scale (ICCNCS)” were used as data collection tools and to measure the competencies of intensive care nurses, the normality tests of the data were performed. First, the normality tests of the data were performed. One-way ANOVA, independent groups t-test, Pearson correlation, and multiple linear regression were performed on the data. The study, the total Cronbach's Alpha of the ICCNCS was determined as 0.987.

Results: 68.0% of intensive care nurses are women, 74.7% are undergraduate graduates, and 39.1% have worked in intensive care for 11-20 years. The mean score of nurses' ICCNCS is 441.5±51.66. The competency scores of nurses aged 40 and over are statistically significantly higher. In addition, when examined according to the characteristics of nurses, it was concluded that age, gender and professional experience variables affected competence by 27.7%.

Conclusion: The study concluded that half of the intensive care nurses had excellent competence levels according to the scale categories and that age, gender and professional experience affected competence. According to these results, it can be recommended that ICU nurses specialize in their fields through continuous in-service training.

Anahtar Kelimeler: Intensive care, nurse, competency

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN YETKİNLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: KESİTSEL BİR ARAŞTIRMA

Hilal Kurt¹, Özlem Ceyhan²

¹T.C. Sağlık Bakanlığı Kayseri Şehir Hastanesi

²Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş ve Amaç: Özel tedavi ve bakım uygulamalarının yer aldığı yoğun ünitelerinde bilgi, beceri, tutum ve değerleri yeterli olan mesleğinde yetkin hemşirelerin görev alması oldukça önemlidir. Yetkinlik düzeyleri yüksek olan yoğun bakım hemşireleri hasta sonuçlarını, kaliteli bakımı, ve hasta memnuniyetini etkilemektedir. Bu araştırmanın amacı yoğun bakım hemşirelerinin yetkinlik düzeylerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Bu araştırma kesitsel tanımlayıcı türde yapılmıştır. Araştırma erişkin yoğun bakım ünitelerinde en az altı ay görev yapmış olan 253 hemşire ile tamamlanmıştır. Araştırma yapılmadan önce etik kurul izni ve hemşirelerden bireysel onam alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak hemşirelerin sosyodemografik özelliklerini içeren “Hemşire Tanılama Formu” ve yoğun bakım hemşirelerinin yetkinliklerini ölçmek için “Yoğun ve Kritik Bakım Hemşire Yetkinlik Ölçeği (YKBH-YÖ)” kullanılmıştır. Verilerde One way ANOVA, post Hoc Tukey HSD, bağımsız gruplarda t-testi, pearson korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon yapılmıştır. Çalışmada YKBH-YÖ'nin 108 maddelik toplam Cronbach's Alpha değeri 0,987 tespit edilmiştir.

Bulgular: Yoğun bakım hemşirelerinin %68.0'i kadın, %74.7'si lisans mezunu, %39.1'i 11-20 yıldır yoğun bakımda çalışmaktadır. Hemşirelerin YKBH-YÖ'lerinin puan ortalaması 441.5±51.66'dır. 40 yaş ve üzeri hemşirelerin yetkinlik puanları istatistiksel olarak anlamlı yüksektir. Ayrıca hemşirelerin özelliklerine göre bakıldığında yaş, cinsiyet ve mesleki deneyim değişkenlerinin yetkinliği %27.7 oranında etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç: Çalışmada yoğun bakım hemşirelerinin yarısının ölçek kategorilerine göre yetkinlik düzeylerinin mükemmel olduğu ve yaş, cinsiyet ve mesleki deneyimin yetkinlik üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre yoğun bakım hemşirelerinin alanlarına özgü sürekli hizmet içi eğitimlerle uzmanlaşmalarının sağlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım, hemşire, yetkinlik

EXPERIENCES OF NURSES PROVIDING VOLUNTEER HEALTH SERVICES IN CONTAINER CITIES AFTER THE EARTHQUAKE: A QUALITATIVE APPROACH

Nurbanu Odacı¹, Sefa Karaman², Kübra Kerse³

¹Lokman Hekim University

²Kırklareli University

³Gaziantep University

Introduction and Aim: After two major earthquakes centered in Kahramanmaraş, many container cities were established to provide temporary accommodation in the affected provinces. The aim of the study was to reveal the experiences of nurses who voluntarily provided primary health care services in container cities established after the earthquake.

Method: The study was conducted in a phenomenological design. The sample of the study consisted of nurses who voluntarily took part in the activity organized by the Turkish Nurses Association for the primary health care needs in Adıyaman Altınşehir K1 container city after the earthquake. Participants were selected through purposive sampling. The data were obtained through individual in-depth interviews with 9 nurses on an online platform between January 11-29, 2024. "Introductory Information Form" and "Semi-structured Interview Form" were used to collect the data. The interviews lasted 45 minutes on average and were audio recorded with the permission of the participants. The data were transferred to the MAXQDA program and coded using a six-stage thematic analysis method.

Results: Data saturation for sample size was reached by interviewing 9 nurses. The nurses carried out volunteering activities in the region for an mean of 8 days (min:6, max:10). The study revealed 5 main themes: Factors affecting volunteering participation, Scope of volunteering services, Challenges encountered in volunteering, Gains from volunteering, Suggestions for improving volunteering services.

Conclusion: Volunteer nurses working in the container city after the earthquake carried out various public health services. In addition to achieving many professional and personal gains in volunteering activities in the disaster area, nurses also encountered difficulties. These experiences of nurses revealed solution suggestions for the improvement of volunteering activities. Volunteer nurses have assumed important roles in post-earthquake disaster management. It is thought that this study may be guiding in terms of strengthening disaster nursing practices.

Anahtar Kelimeler: Earthquakes, disaster nursing, nurses, volunteerism

DEPREM SONRASI GÖNÜLLÜ SAĞLIK HİZMETİ SUNAN HEMŞİRELERİN KONTEYNER KENT DENEYİMLERİ: NİTEL BİR YAKLAŞIM

Nurbanu Odacı¹, Sefa Karaman², Kübra Kerse³

¹Lokman Hekim Üniversitesi

²Kırklareli Üniversitesi

³Gaziantep Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremin ardından depremden etkilenen illerde geçici konaklamayı sağlamak amacıyla çok sayıda konteyner kent kurulmuştur. Çalışmanın amacı, deprem sonrasında kurulan konteyner kentte gönüllü olarak birinci basamak sağlık hizmeti sunan hemşirelerin deneyimlerini ortaya koymaktır.

Yöntem: Çalışma fenomenolojik desende yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini, deprem sonrası Türk Hemşireler Derneği tarafından Adıyaman Altınşehir K1 numaralı konteyner kentte birinci basamak sağlık hizmeti ihtiyacına yönelik olarak organize edilen faaliyette gönüllü olarak yer alan hemşireler oluşturmuştur. Katılımcılar amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Veriler 9 hemşire ile 11-29 Ocak 2024 tarihleri arasında online platform üzerinden bireysel derinlemesine görüşme tekniğiyle elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüştür ve katılımcıların izni ile ses kaydı alınmıştır. Veriler, altı aşamalı tematik analiz yöntemi ile MAXQDA programına aktarılarak kodlanmıştır.

Bulgular: Örnekleme büyüklüğü için veri doygunluğuna 9 hemşire ile görüşülmesi sonucu ulaşılmıştır. Hemşireler bölgede ortalama 8 gün (min:6, max:10) gönüllülük faaliyeti sürdürmüştür. Çalışmada; *Gönüllülük katılımını etkileyen faktörler, Gönüllülük hizmetlerinin kapsamı, Gönüllülükte karşılaşılan zorluklar, Gönüllülük kazanımları, Gönüllülük hizmetlerini iyileştirmeye yönelik öneriler* olmak üzere 5 ana tema ortaya çıkmıştır.

Sonuç: Deprem sonrası konteyner kentte görev alan gönüllü hemşireler, çeşitli halk sağlığı hizmetleri yürütmüştür. Hemşireler, afet sahasındaki gönüllülük faaliyetlerinde mesleki ve bireysel pek çok kazanım elde etmenin yanı sıra zorluklarla da karşılaşmıştır. Hemşirelerin bu deneyimleri gönüllülük faaliyetlerinin iyileştirilmesine yönelik çözüm önerileri ortaya çıkarmıştır. Gönüllü hemşireler deprem sonrası afet yönetiminde önemli roller üstlenmiştir. Bu çalışmanın afet hemşireliği uygulamalarının güçlendirilmesi açısından yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet hemşireliği, depremler, gönüllülük, hemşireler

EXPERIENCES OF TURKISH NURSES WHO VOLUNTEERED IN THE DISASTER ZONE FOLLOWING THE 2023 TURKIYE-SYRIA EARTHQUAKE: A QUALITATIVE STUDY

İnci Mercan Annak¹, Birgül Erdoğan¹, Nihal Yıldız Emre³

¹Gazi University, Faculty of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing, Ankara,
Türkiye

³Kırıkkale University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Kırıkkale, Turkey

Introduction and Aim: The earthquake devastated 11 cities in Türkiye which required a comprehensive humanitarian response. Nurses experience difficulties in the disaster area, such as physical conditions, lack of disaster plans, and inadequate disaster training before being sent to the earthquake area. Despite the crucial role of nurses in crisis management, there is a limited amount of research on their experiences in earthquake zones. The purpose of this study was to determine the experiences of Turkish nurses who volunteered in the disaster zone following the 2023 Türkiye-Syria earthquake.

Method: This study utilized a qualitative research model and case study design. Data were collected through in-depth qualitative interviews. A total of 9 participants were included in the study that they had worked in the earthquake zone for at least 5 days. Data were analyzed using content analysis and the Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research (COREQ) was used in reporting the study.

Results: Participants worked in Hatay, Adıyaman, Kahramanmaraş and Şanlıurfa. Only three of the nurses working in the region had attended training on nursing in disasters. As a result, 4 themes, namely physical conditions, psychosocial conditions, professional conditions and organization, and 8 sub-themes belonging to these themes were determined.

Conclusion: Nurses experience negative experiences while performing many functions at the same time in disaster areas. According to the study, nursing and health policymakers ought to be aware of these and adopt the appropriate safety measures to support nurses in adjusting to the adverse effects of natural disasters while still enabling them to do their jobs well. We hope that the results of this research will contribute to the planning to be made in preparation for such major disasters, especially in the organization of health services, and will make significant contributions to the literature in terms of making the health personnel.

Anahtar Kelimeler: earthquake, disaster nursing, Türkiye-Syria earthquake, emergency nursing

2023 TÜRKİYE-SURİYE DEPREMİ SONRASI AFET BÖLGESİNDE GÖNÜLLÜ ÇALIŞAN TÜRK HEMŞİRELERİN DENEYİMLERİ: NİTEL ARAŞTIRMA

İnci Mercan Annak¹, Birgül Erdoğan¹, Nihal Yıldız Emre³

¹Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

³Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kırıkkale, Türkiye

Giriş ve Amaç: 2023 Türkiye-Suriye Depremi, Türkiye'de 11 şehri harap ederek kapsamlı bir insani müdahale gerektirdi. Hemşireler afet bölgesine en çok giden sağlık meslek gruplarındandı. Ancak bölgede fiziksel koşullar ve önceden yapılmış afet planlarının ve afet eğitiminin eksikliği ile ilgili zorluklar yaşadılar. Hemşirelerin kriz yönetimindeki önemli rollerine rağmen, deprem bölgelerindeki deneyimleri hakkında sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2023 Türkiye-Suriye depremi sonrasında afet bölgesinde gönüllü olarak çalışan Türk hemşirelerin deneyimlerini belirlemektir.

Yöntem: Bu çalışmada nitel araştırma modeli ve vaka çalışması tasarımı kullanılmıştır. Veriler derinlemesine nitel görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışmaya deprem bölgesinde en az 5 gün çalışmış toplam 9 katılımcı dahil edilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş, çalışmanın raporlanmasında Kalitatif Araştırma Raporlama Konsolide Kriterleri (COREQ) temel alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşireler Hatay, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa bölgelerinde görev yapmıştır. Bölgede görev alan hemşirelerin yalnızca üçü afetlerde hemşirelik konulu eğitimlere katılmış olup, diğer hemşireler böyle bir eğitim almamıştır. Hemşirelerin yaş ortalaması 31.88±7.60 yıl olup, bölgede görev yapma süreleri ortalama 11.22±8.7 gündür. Araştırma sonucunda fiziksel koşullar, psikososyal koşullar, mesleki koşullar ve organizasyon olmak üzere 4 tema ve bu temalara ait 8 alt tema belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşireler, afet bölgelerinde aynı anda birçok işlevi yerine getirirken olumsuz deneyimler yaşamaktadır. Çalışmaya göre, hemşirelik ve sağlık politika yapımcıları bunların farkında olmalı ve hemşirelerin işlerini iyi yapabilmeleri ve doğal afetlerin olumsuz etkilerine uyum sağlamalarını desteklemek için uygun güvenlik önlemlerini almalıdır. Bu araştırmanın sonuçlarının, özellikle sağlık hizmetlerinin organizasyonunda bu tür büyük afetlere hazırlık için yapılacak planlamaya katkıda bulunacağını ve sağlık personelinin eğitimi açısından literatüre önemli katkılar sağlayacağını umuyoruz.

Anahtar Kelimeler: deprem, afet hemşireliği, Türkiye-Suriye depremi, acil hemşireliği

Kaynakça: Abdi, A., Vaisi-Raygani, A., Najafi, B., Saidi, H., & Moradi, K. (2021). Reflecting on the challenges encountered by nurses at the great Kermanshah earthquake: a qualitative study. *BMC Nursing*, 20(1), 90. <https://doi.org/10.1186/s12912-021-00605-3>

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231–274.

Beycioğlu, K., Özer, N., & Kondakçı, Y. (2018). Eğitim yönetiminde araştırma. *Pegem Akademi*

- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, (3. Baskıdan Çeviri). Çeviri Editörleri: M. Bütün ve SB Demir. Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Denzin, N. K., Lincoln, Y. S. (2008). Introduction: The discipline and practice of qualitative research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Strategies of Qualitative Inquiry* (pp. 1–43). Sage Publications, Inc.
- Elo, S., Käriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative content analysis: A focus on trust worthiness. *SAGE Open*, 4(1), 2158244014522633. <https://doi.org/10.1177/2158244014522633>
- Hruschka, D. J., Schwartz, D., St. John, D. C., Picone-Decaro, E., Jenkins, R. A., & Carey, J. W. (2004). Reliability in coding open-ended data: Lessons learned from HIV behavioral research. *Field Methods*, 16(3), 307-331. <https://doi.org/10.1177/1525822X04266540>
- Hugelius, K., & Adolfsson, A. (2019). The HOPE model for disaster nursing—A systematic literature review. *International Emergency Nursing*, 45, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2019.03.007>
- Kalanlar, B. (2019). Türkiye'de afet hemşireliği eğitiminde zorluklar ve fırsatlar. *Travma Hemşireliği Dergisi JTN*, 26 (3), 164-170.
- Li, Y. H., Li, S. J., Chen, S. H., Xie, X. P., Song, Y. Q., Jin, Z. H., & Zheng, X. Y. (2017). Disaster nursing experiences of Chinese nurses responding to the Sichuan Ya'an earthquake. *International Nursing Review*, 64(2), 309-317. <https://doi.org/10.1111/inr.12316>
- Liao, J., Ma, X., Gao, B., Zhang, M., Zhang, Y., Liu, M., & Li, X. (2019). Psychological status of nursing survivors in China and its associated factors: 6 years after the 2008 Sichuan earthquake. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 15, 2301-2311.
- Moradi, K., Abdi, A., Valiee, S. ve Rezaei, SA (2020). Hemşirelerin deprem sonrası etik bakım sağlama deneyimi: Fenomenolojik bir çalışma. *Hemşirelik Etiği*, 27 (4), 911-923.
- Moradi, K., Abdi, A., Valiee, S., & Rezaei, S. A. (2020). Nurses' experience of providing ethical care following an earthquake: a phenomenological study. *Nursing Ethics*, 27(4), 911-923. <https://doi.org/10.1177/0969733020907952>
- Nakayama, Y., Kato, I., & Ohkawa, T. (2019). Sustaining power of nurses in a damaged hospital during the Great East Japan earthquake. *Journal of Nursing Scholarship*, 51(3), 271-280. <https://doi.org/10.1111/jnu.12482>
- Pouraghaei, M., Jannati, A., Moharamzadeh, P., Ghaffarad, A., Far, M. H., & Babaie, J. (2017). Challenges of hospital response to the twin earthquakes of August 21, 2012, in East Azerbaijan, Iran. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*, 11(4), 422-430.
- Rezaei, S. A., Abdi, A., Akbari, F., & Moradi, K. (2020). Nurses' professional competences in providing care to the injured in earthquake: a qualitative study. *Journal of Education and Health Promotion*, 9:188. https://doi.org/10.4103/2Fjehp.jehp_214_20
- Salmani, I., Seyedin, H., Ardalan, A., & Farajkhoda, T. (2019). Conceptual model of managing healthcare volunteers in disasters: a mixed method study. *BMC Health Services Research*, 19(1), 1-9.
- Sandelowski M. (2000). What ever happened to qualitative description? *Res Nurs Health*, 23, 334–340. [https://doi.org/10.1002/1098-240X\(200008\)23:4%3C334::AID-NUR9%3E3.0.CO;2-G](https://doi.org/10.1002/1098-240X(200008)23:4%3C334::AID-NUR9%3E3.0.CO;2-G)

Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focusgroups. *International Journal for Quality in HealthCare*, 19(6), 349-357.

Whetzel, E., Walker-Cillo, G., Chan, G. K., & Trivett, J. (2013). Emergency nurse perceptions of individual and facility emergency preparedness. *Journal of Emergency Nursing*, 39(1), 46-52. <https://doi.org/10.1016/j.jen.2011.08.005>

Yan, Y. E., Turale, S., Stone, T., & Petrini, M. (2015). Disaster nursing skills, knowledge and attitudes required in earthquake relief: Implications for nursing education. *International Nursing Review*, 62(3), 351-359. <https://doi.org/10.1111/inr.12175>

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (6. baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. (1984). Case studyresearch: designandmethods. (3. Basım). California: Sage Publications.

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF VIRTUAL CLASSROOM TRAINING AND SMS SUPPORTED INTERVENTIONS IN IMPROVING THE FOOT CARE BEHAVIORS AND FOOT CARE SELF-EFFECTIVENESS OF DIABETES PATIENTS

Burak Arslan¹, Afitap Özdelikara²

¹Hitit University, Iskilip Vocational School

²Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences

Introduction and Aim: This research was conducted to determine the effectiveness of virtual classroom training and SMS-supported interventions in improving foot care behavior and foot care self-efficacy in diabetic patients.

Method: This research was conducted with a randomized controlled single-blind experimental design. The sample size was determined by GPower power analysis and the research was completed with the participation of 105 individuals. There was a control group in the study and there were three experimental groups: virtual classroom training, SMS supported virtual classroom training and SMS support. Introductory Form and Foot Health Diagnostic Form, Diabetes Foot Care Behavior Scale and Diabetes Foot Care Self-Efficacy Scale were used as data collection tools in the study. After the pre-test data were collected in the study, a two-month training period (virtual classroom training and SMS sending) was carried out for the experimental groups, and mid-term and post-tests were applied in the 3rd and 6th months. Data analysis was performed using the Kruskal Wallis H test, Dunn test, Halton test, Pearson Chi Square test and Bonferroni Corrected Z test in IBM SPSS V23 program. In the study, the statistical significance level was accepted as $p<0.05$; ethics committee permission, institutional permission and consent from the participants were obtained to conduct the research.

Results: In the study; virtual classroom training, SMS-supported virtual classroom training and SMS support were effective on the foot care behavior and self-efficacy of individuals with diabetes ($p<0.001$). There was a difference between the foot care behavior and foot care self-efficacy intermediate and post-test scores of the experimental groups ($p<0.001$).

Conclusion: As a result, SMS-supported virtual classroom is more effective improving foot care behavior; virtual classroom based interventions are more effective in improving foot care self-efficacy.

Anahtar Kelimeler: diabetic foot, nursing, education of patient, distance education

DİYABET HASTALARININ AYAK BAKIM DAVRANIŞLARININ VE AYAK BAKIM ÖZ ETKİLİLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE SANAL SINIF EĞİTİMİ VE SMS DESTEKLİ GİRİŞİMLERİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Burak Arslan¹, Afıtap Özdelikara²

¹Hitit Üniversitesi, İskilip Meslek Yüksekokulu

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırma diyabet hastalarında ayak bakım davranışı ve ayak bakım öz etkililiğinin geliştirilmesinde sanal sınıf eğitimi ve SMS destekli girişimlerin etkinliğinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma randomize kontrollü tek kör deneysel desenle tasarlanmıştır. Örneklem büyüklüğü GPower güç analizi ile belirlenmiş olup, 105 bireyin katılımı ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırmada bir kontrol grubu; sanal sınıf eğitimi, SMS destekli sanal sınıf eğitimi ve SMS desteği olmak üzere üç deney grubu yer almıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Tanıtıcı Form ve Ayak Sağlığı Tanılama Formu, Diyabette Ayak Bakım Davranış Ölçeği ve Diyabette Ayak Bakım Öz Etkililik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ön test verileri toplandıktan sonra deney gruplarına yönelik iki aylık eğitim süreci (sanal sınıf eğitimi ve SMS gönderimleri) gerçekleştirilmiş, 3. ve 6. aylarda ara ve son test uygulanmıştır. Verilerin analizi IBM SPSS V23 programında Kruskal Wallis H testi, Dunn testi, Halton testi, Pearson Ki Kare testi ve Bonferroni Düzeltmeli Z testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada istatistiksel önem düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiş, araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul izni, kurum izni ve katılımcılardan onam alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada sanal sınıf eğitimi, SMS destekli sanal sınıf eğitimi ve SMS desteğinin diyabetli bireylerin ayak bakım davranışı ve öz etkililiği üzerine etkili olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$). Deney gruplarının ayak bakım davranışı ara ve son test puanları arasında fark olduğu, farkın SMS destekli sanal sınıf grubundan kaynaklandığı saptanmıştır ($p<0,001$). Ayrıca deney gruplarının ayak bakım öz etkililiği ara ve son test puanları arasında fark olduğu, farkı sanal sınıf eğitimi ve SMS destekli sanal sınıf eğitimi gruplarının oluşturduğu tespit edilmiştir ($p<0,001$).

Sonuç: Bu araştırmanın sonucunda, diyabette ayak bakım davranışının geliştirilmesinde SMS destekli sanal sınıf eğitiminin; ayak bakım öz etkililiğinin geliştirilmesinde sanal sınıf tabanlı eğitimlerin daha etkili girişimler olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: diyabetik ayak, hemşirelik, hasta eğitimi, uzaktan eğitim

TURKISH VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF PROFESSIONAL BEREAVEMENT SCALE

Esra Eryüksel¹, Azize Atlı Özbaş²

¹Ankara Bilkent City Hospital, High Secure Forensic Psychiatric Hospital

²Hacettepe University Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing

Introduction and Aim: Adapt the “Professional Bereavement Scale” (PBS) into Turkish and conduct validity and reliability studies.

Method: The study, projected in a methodological research design, was conducted with 170 nurses working in one-on-one patient care in inpatient clinics in two university hospitals in Ankara. The study was conducted on 10.15.2021-12.15.2021, and the data were collected via Google forms on the online platform. Research data were assembled using the "Socio-Demographic Data Form" and the "Professional Bereavement Scale." In addition, data were evaluated using IBM SPSS and IBM AMOS (Analysis of Moment Structures) Version 23.0 statistical programs.

Results: The content validity index value of the scale is 0.89. As a consequence of the explanatory factor analysis, the four-factor structure of the Acute Reactions to Loss scale and the five-factor structure of the Long-Term Cumulative Changes scale were valid. Cronbach's alpha value for the Acute Reactions to Loss Subscale was 0.96; Cronbach's alpha value for the Long-Term Cumulative Changes Sub-Scale is 0.94.

Conclusion: Professional Bereavement Scale has been determined for Healthcare Professionals is a valid and reliable measurement implement can be used in the evaluation of Professional bereavement in nurses and other healthcare professionals in Turkish language and culture.

Anahtar Kelimeler: Nurse, sorrow, bereavement care/hospice care

SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK MESLEKİ YAS ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Esra Eryüksel¹, Azize Atlı Özbaş²

¹Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesi

²Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı “Professional Bereavement Scale” (PBS) ölçeğinin Türk dili ve kültürüne uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılmasıdır.

Yöntem: Metodolojik desende tasarlanan bu çalışma, Ankara ilinde bulunan iki üniversite hastanesinin yataklı kliniklerinde bire bir hasta bakımında çalışan 170 hemşire ile yürütülmüştür. Çalışma 15.10.2021-15.12.2021 tarihlerinde yürütülmüş olup, veriler online platformda Google forms aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma verileri “Sosyo-Demografik Veri Formu” ve “Professional Bereavement Scale” kullanılarak toplanmış, değerlendirilmesinde IBM SPSS ve IBM AMOS (Analysis of Moment Structures) Versiyon 23.0 istatistik programları kullanılmıştır.

Bulgular: Ölçeğin, kapsam geçerlik indeks değeri 0.89'dur. Yapılmış olan açıklayıcı faktör analizine göre Kayba Akut Tepkiler ölçeğinin dört faktörlü, Uzun Dönemde Yaşanan Kümülatif Değişimler ölçeğinin beş faktörlü yapısı geçerli bulunmuştur. Kayba Akut Tepkiler Alt Ölçeği için Cronbach alfa değeri 0.96; Uzun Dönemde Yaşanan Kümülatif Değişimler Alt Ölçeği için ise Cronbach alfa değeri 0.94'dür.

Sonuç: Sağlık Çalışanlarına Yönelik Mesleki Yas Ölçeği'nin Türk dili ve kültüründe hemşireler ve diğer sağlık çalışanlarında mesleki yasin değerlendirilmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabileceği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, üzüntü, yas bakımı/ağır hasta bakımı

Kaynakça:

1. Liu Y, Aunguroch Y. Factors influencing nurse assessed-quality nursing care: a cross-sectional study in hospitals. J Adv Nurs. 2018;74(4):935-45.
2. Rickerson EM, Somers C, Allen CM, Lewis B, Strumpf N, Casarett DJ. How well are we caring for caregivers? Prevalence of grief-related symptoms and need for bereavement support among long-term care staff. JPSM. 2005;30(3):227-33.
3. Plante J, Cyr C. Health care professionals' grief after the death of a child. Paediatrics & child health. 2011;16(4):213-6.
4. Wisekal AE. A concept analysis of nurses' grief. Clin J Oncol Nurs. 2015;19(5):E103-7.
5. Du L, Chen C, Yang C. Factors influencing Chinese professional caregivers' bereavement experiences after patient deaths: a secondary qualitative study. Omega (Westport). 2020;0(0):1-20.doi:10.1177/0030222820948980

6. Broden EG, Uveges MK. Applications of grief and bereavement theory for critical care nurses. AACN Adv Crit Care. 2018;29(3):354-9.
7. Chen C, Chow AYM. Assessment of professional bereavement: the development and validation of the professional bereavement scale. Palliat Support Care. 2021;1-11. doi:10.1017/s1478951521000250
8. Anderson KA, Ewen HH, Miles EA. The grief support in healthcare scale: Development and Testing. Nursing Research. 2010;59(6):372-9.
9. Chuqian C. Professional grief and burnout. Encyclopedia of Gerontology and Population Aging. 2019. p. 1-6.
10. Ercan İ, İsmet K. Ölçeklerde güvenilirlik ve geçerlik. U.Ü.T.F. 2004;30(3):211-6.
11. Erkorkmaz Ü, Etikan İ, Demir O, Özdamar K, Sanisoğlu SY. Doğrulatoryıcı faktör analizi ve uyum indeksleri. Türkiye Klinikleri J Med Sci. 2013;33(1):210-23.
12. Çapık C. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulatoryıcı faktör analizinin kullanımı. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2014;17(3):196-205.
13. Soğuksu Y, Alıcı D. Eşdeğer yarılar güvenilirliğinin farklı homojenlik düzeylerindeki örneklem büyüklüklerinde, test uzunluğuna, yarıya bölme yöntemlerine ve güvenilirlik kestirme tekniklerine göre incelenmesi. MEÜ Eğitim Fakültesi Dergisi. 2016;12(1).
14. Eryuksel E. Hemşirelerde mesleki yasin mesleki yaşam kalitesi ve sosyo-demografik faktörlerle ilişkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2022.
15. Alpar R. Spor, Sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik. Ankara: Detay Yayıncılık; 2018.s.

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN LONELINESS LEVEL AND SELF-CARE BEHAVIORS OF PATIENTS WITH HEART FAILURE DIAGNOSIS: A DESCRIPTIVE AND CROSS-SECTIONAL STUDY

Vacide Aşık Özdemir¹, Yağmur Akbal Demirci¹, Zeynep Pehlivan Köksal¹

¹Recep Tayyip Erdogan University Faculty of Health Sciences

Objective: The aim of this study was to determine the relationship between the level of loneliness and self-care behaviors of patients diagnosed with heart failure.

Material and method: This descriptive and cross-sectional study was conducted with patients diagnosed with heart failure in a training and research hospital. In this context, the study was completed between April 2023 and April 2024 with 151 patients who met the study criteria. The “Introductory Information Form”, “Loneliness Scale” and “European Heart Failure Self-Care Behavior Scale-12” were used to obtain the data.

Findings: The mean age of the patients participating in the study was 60.1±18.5, and 66.9% were male. The median Loneliness Scale was found to be high for patients with low income levels, who did not find family support sufficient, and who had difficulty in performing self-care ($p<0.05$). The median of the European Heart Failure Self-Care Behaviors Scale-12 was found to be high for patients living alone at home, without a history of additional diseases, and who could meet their personal care and cleaning needs. In addition, a positive correlation was found between the European Heart Failure Self-Care Behaviors Scale-12 and the number of children, and a negative correlation was found between the number of medications ($p<0.05$). It was determined that the loneliness perception of the patients participating in the study was below the moderate level, and 33.8% of them had inadequate self-care behaviors. In addition, no statistically significant correlation was found between the Loneliness Scale and the European Heart Failure Self-Care Behaviors Scale-12 ($p>0.05$).

Conclusion: This study showed that the loneliness perception of patients diagnosed with heart failure was not very high and most of them were compliant with self-care behaviors. In addition, no correlation was found between the level of loneliness and self-care behaviors.

Anahtar Kelimeler: Heart failure, Loneliness, Self-care

KALP YETMEZLİĞİ TANILI HASTALARIN YALNIZLIK DÜZEYİ İLE ÖZ-BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ: TANIMLAYICI VE KESİTSEL BİR ARAŞTIRMA

Vacide Aşık Özdemir¹, Yağmur Akbal Demirci¹, Zeynep Pehlivan Köksal¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Amaç: Bu araştırmada amaç, kalp yetmezliği tanılı hastaların yalnızlık düzeyi ile öz-bakım davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Gereç ve yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılan bu araştırma, bir eğitim ve araştırma hastanesinde bulunan Kalp Yetmezliği tanılı hastalar ile yürütüldü. Bu kapsamda araştırma Nisan 2023-Nisan 2024 tarihleri arasında, araştırma kriterlerine uyan 151 hasta ile tamamlandı. Verilerin elde edilmesinde “Tanıtıcı Bilgiler Formu”, “Yalnızlık Ölçeği” ve “Avrupa Kalp Yetersizliği Öz-bakım Davranışları Ölçeği-12” kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hastaların yaş ortalaması 60.1 ± 18.5 olup, %66.9’u erkek idi. Giderine göre gelir düzeyi az olan, aile desteğini yeterli bulmayan ve öz-bakımını gerçekleştirmede zorluk yaşayan hastaların Yalnızlık Ölçeği medyanı yüksek bulundu ($p < 0.05$). Evde yalnız yaşayan, ve ek hastalık öyküsü olmayan, kişisel bakım ve temizlik ihtiyacını karşılayabilen hastaların Avrupa Kalp Yetersizliği Öz-bakım Davranışları Ölçeği-12 medyanı yüksek bulundu. Ayrıca Avrupa Kalp Yetersizliği Öz-bakım Davranışları Ölçeği-12’nin çocuk sayısı ile arasında pozitif, ilaç sayısı ile arasında negatif bir ilişki bulundu ($p < 0.05$). Araştırmaya katılan hastaların yalnızlık algısının orta derecenin altında olduğu, %33.8’sinin öz-bakım davranışının yetersiz olduğu belirlendi. Ayrıca Yalnızlık Ölçeği ve Avrupa Kalp Yetersizliği Öz-bakım Davranışları Ölçeği-12 arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p > 0.05$)

Sonuç: Bu araştırma, kalp yetmezliği tanılı hastaların yalnızlık algısının çok yüksek olmadığını ve çoğunun öz-bakım davranışlarına uyumunun uygun olduğunu göstermiştir. Ayrıca yalnızlık düzeyi ile öz bakım davranışları arasında bir ilişki saptanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kalp yetmezliği, Yalnızlık, Öz-bakım

Kaynakça: McMurray J, Adamopoulos S, Anker S, Auricchio A, Böhm M, Dickstein K. (2012). ESC guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure. Eur J Heart Fail. 14 (8), 803-869.

Hinkle J. L. and Cheever K. H., J. K. Stegman, Brunner & Suddarth's Textbook of Medical-Surgical Nursing, 2018, 14 edition, Wolters kluwer india Pvt Ltd.

Savarese G, Becher PM, Lund LH, Seferovic P, Rosano GMC, Coats AJS. Global burden of heart failure: a comprehensive and updated review of epidemiology. Cardiovasc Res. 2023 Jan 18;118(17):3272-3287.

Değertekin M, Erol Ç, Ergene O, Tokgözlü L, Aksoy M, Erol K, ve vd. (2012). Türkiye’deki kalp yetersizliği prevalansı ve öngördüğüleri: HAPPY çalışması. Türk Kardiyoloji Derneği Araştırması. Türk Kardiyol Dern Arş. 40(4), 298-308.

American Heart Association Council on Epidemiology and Prevention Statistics Committee and Stroke Statistics Subcommittee, Heart disease and stroke Statistics-2018 Update: A report from the American Heart Association, *Circulation*. (2018) 137, no. 12, e67–e492.

Türker E, Tanrikulu G. (2022). Türkiye’de kalp yetmezliği hastalarına yönelik yapılan hemşirelik tezlerinin incelenmesi. *Journal of Social and Analytical Health*, 2(2), 187-193.

Riegel, B, Dickson, V.V.; Faulkner, K.M. The Situation-Specific Theory of Heart Failure Self-Care: Revised and Updated. *J. Cardiovasc. Nurs.* 2016, 31, 226–235.

Müller-Tasch, T., Löwe, B., Lossnitzer, N., Frankenstein, L., Täger, T., Haass, M., Katus, H., Schultz, J. H., & Herzog, W. (2018). Anxiety and self-care behaviour in patients with chronic systolic heart failure: A multivariate model. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 17(2), 170–177.

Olano-Lizarraga M, Wallström S, Martín-Martín J, Wolf A. Causes, experiences and consequences of the impact of chronic heart failure on the person’s social dimension: A scoping review. *Health Soc Care Community*. 2022 Jul;30(4):e842-e858.

Wang F, Gao Y, Han Z, Yu Y, Long Z, Jiang X, Wu Y, Pei B, Cao Y, Ye J, Wang M, Zhao Y. A systematic review and meta-analysis of 90 cohort studies of social isolation, loneliness and mortality. *Nat Hum Behav*. 2023 Aug;7(8):1307-1319. d

Albasheer O, Abdelwahab SI, Zaino MR, Altraifi AAA, Hakami N, El-Amin EI, Alshehri MM, Alghamdi SM, Alqahtani AS, Alenazi AM, Alqahtani B, Alhowimel A, Uddin S, Khalafalla HEE, Medani IE. The impact of social isolation and loneliness on cardiovascular disease risk factors: a systematic review, meta-analysis, and bibliometric investigation. *Sci Rep*. 2024 Jun 4;14(1):12871.

Yu B, Steptoe A, Chen LJ, Chen YH, Lin CH, Ku PW. Social Isolation, Loneliness, and All-Cause Mortality in Patients With Cardiovascular Disease: A 10-Year Follow-up Study. *Psychosom Med*. 2020 Feb/Mar;82(2):208-214.

Christensen AV, Juel K, Ekholm O, Thrysoe L, Thorup CB, Borregaard B, Mols RE, Rasmussen TB, Berg SK. Significantly increased risk of all-cause mortality among cardiac patients feeling lonely. *Heart*. 2020 Jan;106(2):140-146.

Dural G, Kavak Budak F, Özdemir AA, Gültekin A. Effect of Perceived Social Support on Self-care Agency and Loneliness Among Elderly Muslim People. *J Relig Health*. 2022 Apr;61(2):1505-1513. doi: 10.1007/s10943-021-01377-5.

Shamlou R, Nikpeyma N, Pashaeipour S, Sahebi L, Mehrgou Z. Relationship of Loneliness and Social Isolation With Self-Care Ability Among Older Adults. *J Psychosoc Nurs Ment Health Serv*. 2021 Jan 1;59(1):15-20.

Hacıhasanoğlu Asilar R, Yildirim A, Sağlam R, Demirtürk Selçuk E, Erduran Y, Sarihan O. The effect of loneliness and perceived social support on medication adherence self-efficacy in hypertensive patients: An example of Turkey. *J Vasc Nurs*. 2020 Dec;38(4):183-190.

Petitte T, Mallow J, Barnes E, Petrone A, Barr T, Theeke L. A Systematic Review of Loneliness and Common Chronic Physical Conditions in Adults. *Open Psychol J*. 2015;8(Suppl 2):113-132.

Karagöz, S., & Sayın Kasar, K. (2024). Kalp Yetersizliği Olan Bireylerde Öğrenme Gereksinimleri ve Öz-bakım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*, 15(37), 87-96.

Çelikbaş B, Tatar A. (2021). Yalnızlık ölçeği, yalnızlık tercihi ölçeği ve sosyal izolasyon ölçeği: geliştirme ve ilk geçerlik çalışmaları. *Social Mentality and Research Thinkers Journals*, 7(43), 597-676.

- Jaarsma T, Strömberg A, Mårtensson J, Dracup K (2003). Development and testing of the European Heart Failure Self-Care Behaviour Scale. *Eur J Heart Fail.* 5, 363-370.
- Baydemir C, Özdamar K, Ünalır A. (2013). Validity of the Turkish version of the European heart failure self-care behavior scale. *Anadolu Kardiyol Derg.* 13,573-579.
- Liang YY, Chen Y, Feng H, Liu X, Ai QH, Xue H, Shu X, Weng F, He Z, Ma J, Ma H, Ai S, Geng Q, Zhang J. Association of Social Isolation and Loneliness With Incident Heart Failure in a Population-Based Cohort Study. *JACC Heart Fail.* 2023 Mar;11(3):334-344
- Cené C.W., Beckie T.M., Sims M., et al. Effects of objective and perceived social isolation on cardiovascular and brain health: a scientific statement from the American Heart Association. *J Am Heart Assoc.* 2022;11(16).
- Goodlin SJ, Gottlieb SH. Social Isolation and Loneliness in Heart Failure: Integrating Social Care Into Cardiac Care. *JACC Heart Fail.* 2023 Mar;11(3):345-346.
- Nissanholtz-Gannot R, Peretz-Dayana H. Equal Opportunities in Aging: Income Level Moderates the Relationship Between Infrequent Participation in Formal Social Activities and Loneliness Among Older Adults. *J Appl Gerontol.* 2023 Sep;42(9):1982-1992.
- Shartle K, Yang YC, Richman LS, Belsky DW, Aiello AE, Harris KM. Social Relationships, Wealth, and Cardiometabolic Risk: Evidence from a National Longitudinal Study of U.S. Older Adults. *J Aging Health.* 2022 Oct;34(6-8):1048-1061.
- Tawalbeh LI, Al Qadire M, Ahmad MM, Aloush S, Abu Sumaqa Y, Halabi M. Knowledge and self-care behaviors among patients with heart failure in Jordan. *Res Nurs Health.* 2017 Aug;40(4):350-359.
- Chen Y, Zou H, Zhang Y, Fang W, Fan X. Family Caregiver Contribution to Self-care of Heart Failure: An Application of the Information-Motivation-Behavioral Skills Model. *J Cardiovasc Nurs.* 2017 Nov/Dec;32(6):576-583.
- Deek H, Chang S, Newton PJ, et al. An evaluation of involving family caregivers in the self-care of heart failure patients on hospital readmission: randomised controlled trial (the FAMILY study). *Int J Nurs Stud.* 2017;75:101–111.
- Manemann, S. M., Chamberlain, A. M., Roger, V. L., Griffin, J. M., Boyd, C. M., Cudjoe, T. K. M., Jensen, D., Weston, S. A., Fabbri, M., Jiang, R., Jiang, R., & Rutten, L. J. F. (2018). Perceived social isolation and outcomes in patients with heart failure. *Journal of the American Heart Association*, 7(11), 1–7.
- Saito, H., Kagiya, N., Nagano, N., Matsumoto, K., Yoshioka, K., Endo, Y., Hayashida, A., & Matsue, Y. (2019). Social isolation is associated with 90-day rehospitalization due to heart failure. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 18(1), 16–20.
- Zhu W, Wu Y, Zhou Y, Liang W, Xue R, Wu Z, Wu D, He J, Dong Y, Liu C. Living Alone and Clinical Outcomes in Patients With Heart Failure With Preserved Ejection Fraction. *Psychosom Med.* 2021 Jun 1;83(5):470-476.
- Freak-Poli R, Hu J, Phyo AZZ, Barker F. Does social isolation, social support or loneliness influence health or well-being after a cardiovascular disease event? A narrative thematic systematic review. *Health Soc Care Community.* 2022 Jan;30(1):e16-e38.
- Lee KS, Moser DK, Dracup K. The association between comorbidities and self-care of heart failure: a cross-sectional study. *BMC Cardiovasc Disord.* 2023 Mar 27;23(1):157.

- Juárez-Vela R, Sarabia-Cobo CM, Antón-Solanas I, Vellone E, Durante A, Gea-Caballero V, Pérez-Calvo JI. Investigating self-care in a sample of patients with decompensated heart failure: A cross-sectional study. *Rev Clin Esp (Barc)*. 2019 Oct;219(7):351-359.
- Mlynarska A, Golba KS, Mlynarski R. Capability for self-care of patients with heart failure. *Clin Interv Aging*. 2018 Oct 8;13:1919-1927.
- Niriayo YL, Yemane B, Asgedom SW, Teklay G, Gidey K. Prevalence and predictors of poor self-care behaviors in patients with chronic heart failure. *Sci Rep*. 2024 Jan 23;14(1):1984.
- Yang M, An Y, Wang M, Zhang X, Zhao Q, Fan X. Relationship Between Physical Symptoms and Loneliness in Patients with Heart Failure: The Serial Mediating Roles of Activities of Daily Living and Social Isolation. *J Am Med Dir Assoc*. 2023 May;24(5):688-693.
- Löfvenmark C, Mattiasson AC, Billing E, Edner M. Perceived loneliness and social support in patients with chronic heart failure. *Eur J Cardiovasc Nurs*. 2009 Oct;8(4):251-8.
- Seid MA, Abdela OA, Zeleke EG. Adherence to self-care recommendations and associated factors among adult heart failure patients. From the patients' point of view. *PloS one*. 2019;14:e0211768.
- Al-khadher MAA, Fadl-Elmula I, Ahmed WAM. Compliance to treatment and quality of life of Sudanese patients with heart failure. *Int. J. Prev*. 2015;1:40-44.
- Getachew A, Assefa T, Negash W. Self-care behavior and associated factors among patients with heart failure in public hospitals of Southeast Ethiopia. *J Int Med Res*. 2022 Aug;50(8):3000605221119367.
- Masoudi N, Sarbazi E, Soleimanpour H, Abbasian M, Ghasemi M, Rostami Z, Azizi H, Soleimanpour M. Loneliness and its correlation with self-care and activities of daily living among older adults: a partial least squares model. *BMC Geriatr*. 2024 Jul 20;24(1):621.

FEAR OF CANCER RECURRENCE AND QUALITY OF LIFE IN BREAST CANCER PATIENTS: SYSTEMATIC REVIEW

Ümmühan Duman¹, Fatma Arıkan²

¹Antalya Bilim University

²Akdeniz University

Introduction: Breast cancer is a common and fatal cancer among women, with fear of recurrence being a significant concern. This fear causes distress even in those who have completed treatment or have a good prognosis, increasing psychological stress and reducing quality of life. While mild fear may be harmless, higher levels decrease treatment adherence, lead to psychiatric disorders, and negatively affect quality of life.

Methods: In this review, studies on fear of cancer recurrence and quality of life in breast cancer patients were retrieved from six English-language publications, up to August 2024, using the keywords 'breast cancer, fear of cancer recurrence, quality of life' in PUBMED, Cochrane Library, and SCOPUS. Inclusion criteria were based on the PICOS framework: women diagnosed with breast cancer (P), interventions evaluating fear of recurrence and quality of life (I), control groups or standard care (C), relevant outcomes (O), and various study designs (S).

Findings: Studies show that fear of cancer recurrence significantly impacts breast cancer patients' quality of life, emotional intelligence, and psychosocial well-being. Mindfulness-based interventions effectively reduce this fear, alleviate anxiety and depression, and enhance quality of life. Group education and mindfulness therapies improve emotional and cognitive functions while decreasing fatigue. Higher emotional intelligence helps manage cancer-related negative emotions, leading to better quality of life. Additionally, a shorter time since diagnosis and a history of recurrence are linked to greater fear, increasing depression risk and negatively affecting health-related quality of life. These findings highlight the importance of psychosocial support and mindfulness-based interventions in improving quality of life for breast cancer patients.

Conclusion: Effectively managing fear of cancer recurrence is crucial in breast cancer treatment. Psychosocial interventions are vital for enhancing patients' quality of life. This review highlights the importance of addressing fear of recurrence and the effectiveness of these interventions for breast cancer patients.

Anahtar Kelimeler: Fear of cancer recurrence, women, breast cancer, quality of life.

MEME KANSERLİ HASTALARDA KANSER TEKRARLAMA KORKUSU VE YAŞAM KALİTESİ: SİSTEMATİK DERLEME

Ümmühan Duman¹, Fatma Arıkan²

¹Antalya Bilim Üniversitesi

²Akdeniz Üniversitesi

Giriş: Meme kanseri, kadınlarda yaygın ve ölümcül bir kanser türüdür ve kanser tekrarlama korkusu hastalar için önemli bir endişe kaynağıdır. Bu korku, tedavisi bitmiş veya iyi prognozlu hastalarda bile ciddi sıkıntılar yaratır, psikolojik stresi artırır ve yaşam kalitesini düşürür. Araştırmalar, hafif düzeydeki tekrarlama korkusunun zararsız olabileceğini, ancak yüksek düzeylerde tedavi uyumunu azalttığını, psikiyatrik bozukluklara yol açtığını ve yaşam kalitesini olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Yöntem: Bu derlemede, meme kanseri hastalarında kanser tekrarlama korkusu ve yaşam kalitesi üzerine yapılan araştırmalar, “breast cancer, fear of cancer recurrence, quality of life” anahtar kelimeleriyle PUBMED, Cochrane Library ve SCOPUS veri tabanlarından Ağustos 2024'e kadar yayımlanmış altı İngilizce çalışmadan alınmıştır. Dahil edilme kriterleri PICOS çerçevesine göre belirlenmiştir: Meme kanseri tanısı almış kadınlar (P), kanser tekrarlama korkusu ve yaşam kalitesini değerlendiren müdahaleler (I), kontrol grupları veya standart bakım (C), ilgili sonuçlar (O) ve çeşitli çalışma tasarımları (S) incelemeye dahil edilmiştir.

Bulgular: Bu çalışmalar, meme kanseri hastalarının kanser tekrarlama korkusu, yaşam kalitesi, duygusal zekâ ve psikososyal refahını incelemektedir. Farkındalık temelli müdahaleler, kanser tekrarlama korkusunu azaltarak kaygı ve depresyonu hafifletmiş, yaşam kalitesini ve ruhsal refahı artırmıştır. Grup tabanlı eğitim ve farkındalık terapileri, hastaların farkındalık, duygusal ve bilişsel işlevlerini iyileştirirken yorgunluğu azaltmıştır. Yüksek duygusal zekâ, kanserle ilgili olumsuz duygularla daha iyi başa çıkmayı sağlamış ve yaşam kalitesini artırmıştır. Tanı süresinin kısalığı ve tekrarlama öyküsü, kanser korkusunu artırarak depresyon riskini ve genel sağlıkla ilişkili yaşam kalitesini olumsuz etkilemiştir. Bu bulgular, psikososyal destek ve farkındalık temelli müdahalelerin meme kanseri hastalarında yaşam kalitesini artırmada önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç: Sonuç olarak, kanser tekrarlama korkusu ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki, meme kanseri tedavisinde kritik bir öneme sahiptir. Kanser tekrarlama korkusunun etkili bir şekilde yönetilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için psikososyal müdahaleler büyük önem taşımaktadır. Bu tarama, meme kanseri hastalarında kanser tekrarlama korkusunun önemi ve uygulanan müdahalelerin etkililiği hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kanser tekrarlama korkusu, kadın, meme kanseri, yaşam kalitesi

Kaynakça: Ban, Y., Li, M., Yu, M., & Wu, H. (2021). The effect of fear of progression on quality of life among breast cancer patients: the mediating role of social support. *Health and quality of life outcomes*, 19(1), 178.

Chen, W., Wang, S., Peng, X., & Zhu, Y. (2022). Trait emotional intelligence and quality of life among breast cancer patients: The mediating role of fear of cancer recurrence. *International Journal of Nursing Practice*, 28(4), e12953.

- Fardel, J., Thewes, B., Turner, J., Gilchrist, J., Sharpe, L., Smith, A., . . . Butow, P. (2016). Fear of cancer recurrence: a theoretical review and novel cognitive processing formulation. *Journal of cancer survivorship : research and practice*, *10*(4), 663-673.
- Hall, D., Luberto, C., Philpotts, L., Song, R., Park, E., & Yeh, G. (2018). Mind-body interventions for fear of cancer recurrence: A systematic review and meta-analysis. *Psycho-oncology*, *27*(11), 2546-2558.
- Johns, S. A., Stutz, P., Talib, T., Cohee, A., Beck-Coon, K., Brown, L., . . . Giesler, B. (2016). Fear of cancer recurrence: a theoretical review and novel cognitive processing formulation. *Journal of cancer survivorship*, *10*, 663-673.
- Koch, L., Bertram, H., Holleczeck, B., Schmid-Höpfner, S., Waldmann, A., Zeissig, S., . . . Arndt, V. (2014). Fear of recurrence in long-term breast cancer survivors—still an issue. Results on prevalence, determinants, and the association with quality of life and depression from the Cancer Survivorship—a multi-regional population-based study. *Psycho-Oncology*, *23*(5), 547-554.
- Lebel, S., Ozakinci, G., Humphris, G., Mutsaers, B., Thewes, B., Prins, J., . . . attendees, P. B. (2016). From normal response to clinical problem: definition and clinical features of fear of cancer recurrence. *Supportive Care in Cancer*, *24*, 3265-3268.
- Li, Y., Fang, C., Xiong, M., Hou, H., Zhang, Y., & Zhang, C. (2024). Exploring fear of cancer recurrence and related factors among breast cancer patients: A cross-sectional study. *Journal of Advanced Nursing*, *80*(6), 2403-2414.
- Omidi, Z., Kheirkhah, M., Abolghasemi, J., & Haghghat, S. (2020). Effect of lymphedema self-management group-based education compared with social network-based education on quality of life and fear of cancer recurrence in women with breast cancer: a randomized controlled clinical trial. *Quality of life research : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation*, *29*(7), 1789-1800.
- Otto, A., Soriano, E., Siegel, S., LoSavio, S., & Laurenceau, J.-P. (2018). Assessing the relationship between fear of cancer recurrence and health care utilization in early-stage breast cancer survivors. *Journal of cancer survivorship : research and practice*, *12*(6), 775-785.
- Park, S., Sato, Y., Takita, Y., Tamura, Noriko, Ninomiya, A., . . . Fujisawa, D. (2020). Mindfulness-Based Cognitive Therapy for Psychological Distress, Fear of Cancer Recurrence, Fatigue, Spiritual Well-Being, and Quality of Life in Patients With Breast Cancer—A Randomized Controlled Trial. *Journal of Pain and Symptom Management*, *60*(2), 381-389.
- Peng, L., Yang, Y., Chen, M., Xu, C., Chen, Y., & Liu, R. (2022). Effects of an online mindfulness-based intervention on Fear of Cancer Recurrence and quality of life among Chinese breast cancer survivors. *Complementary therapies in clinical practice*, *49*, 101686.
- Schapira, L., Zheng, Y., Gelber, S., Poorvu, P., Ruddy, K., Tamimi, R., . . . Rosenberg, S. (2022). Trajectories of fear of cancer recurrence in young breast cancer survivors. *Cancer*, *128*(2), 335-343.
- Simonelli, L., Siegel, S., & Duffy, N. (2017). Fear of cancer recurrence: a theoretical review and its relevance for clinical presentation and management. *Psycho-Oncology*, *26*(10), 1444-1454.
- Starreveld, D., Markovitz, S., Van Breukelen, G., & Peters, M. (2018). The course of fear of cancer recurrence: Different patterns by age in breast cancer survivors. *Psycho-oncology*, *27*(1), 395-301.
- Sung, H., Ferlay, J., Siegel, R., Laversanne, M., Soerjomataram, I., Jemal, A., & Bray, F. (2021). Global Cancer Statistics 2020: GLOBOCAN Estimates of Incidence and Mortality Worldwide for 36 Cancers in 185 Countries. *CA: a cancer journal for clinicians*, *71*(3), 209-249.

Tauber, N., O'Toole, M., Dinkel, A., Galica, J., Humphris, G., Lebel, S., . . . Zachariae, R. (2019). Effect of Psychological Intervention on Fear of Cancer Recurrence: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Journal of Clinical Oncology*, 37(31), 2899-2915.

Thewes, B., Butow, P., Bell, M., Beith, J., Stuart-Harris, R., Grossi, M., . . . Committee, F. S. (2012). Fear of cancer recurrence in young women with a history of early-stage breast cancer: a cross-sectional study of prevalence and association with health behaviours. *Support Care Cancer*, 20(11), 2651–2659.

Tran, T., Jung, S., Lee, E., Cho, H., Kim, N., Shim, S., . . . Cho, H. (2022). Fear of Cancer Recurrence and Its Negative Impact on Health-Related Quality of Life in Long-term Breast Cancer Survivors. *Cancer research and treatment*, 54(4), 1065–1073.

Xiong, M., Cheng, Y., Luo, Y., Fang, C., Yao, H., Liu, Q., . . . Zhang, C. (2024). The impact of fear of cancer recurrence on the quality of life of breast cancer patients: A longitudinal study of the mediation effect of cortisol and hope. *European Journal of Oncology Nursing*, 70, 102600.

THE EFFECT OF AN ART THERAPY PROGRAM APPLIED TO NURSES ON STRESS-COPING SKILLS: A NON- RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Ahu Çırlak¹, Buse Buket Şener², Dilan Gökdemir¹

¹Director of Nursing Services, Guven Hospital

²Medical Director, Guven Hospital

Introduction: Stress is a significant factor that affects human life and needs to be managed. Nurses, in particular, are exposed to high levels of stress in their work environments and need to employ various methods to cope with it.

Aim: The aim of the study was to examine the effect of an art therapy program on nurses' coping skills with stress.

Method: The study was conducted as a non-randomized controlled trial with nurses who had been working in inpatient clinics at a private hospital in Türkiye for at least one year between September 2022 and January 2023. The art therapy program lasted a total of eight weeks, consisting of two face-to-face sessions (each two hours long) and six weeks of motivational messages. The art therapy interventions were structured using expressive art therapy techniques, incorporating movement, rhythm, music, sculpture, writing, and painting. No intervention was applied to the control group. Data were collected using a personal information form and the Perceived Stress Scale. The Perceived Stress Scale score ranges from 0 to 56, with higher scores indicating greater perceived stress.

Results: The mean scale score of the intervention group before the art therapy programme was $T_0=25.58\pm 8.75$ the mean scale score after the art therapy programme was $T_1=23.806.28$ and two weeks after the end of the programme was $T_2= 22.48$ The difference between groups ($F=5.214$, $p=0.026$) and group*time interaction ($F=7.485$, $p=0.001$) were statistically significant in the intervention and control groups. The difference between times ($F=0.543$, $p=0.583$) was not statistically significant ($p>0.05$).

Conclusion: It was found that the art therapy program was effective in reducing nurses' stress perceptions.

Anahtar Kelimeler: Art therapy, nursing, stress-coping

HEMŞİRELERE UYGULANAN SANAT TERAPİ PROGRAMININ HEMŞİRELERİN STRESLE BAŞ ETME BECERİSİ ÜZERİNE ETKİSİ

Ahu Çırlak¹, Buse Buket Şener², Dilan Gökdemir¹

¹Güven Hastanesi Hemşirelik Hizmetleri Direktörlüğü

²Güven Hastanesi, Medikal Direktörlük

Giriş: Stres, insan hayatını etkileyen ve başa çıkılması gereken önemli bir durumdur. Özellikle hemşireler, çalışma alanlarında yoğun strese maruz kalmaktadır ve bu durumla başa çıkmak için çeşitli yöntemlere başvurmaları gerekmektedir.

Amaç: Çalışmanın amacı, bir sanat terapisi programının hemşirelerin stresle başa çıkma becerileri üzerindeki etkisini incelemektir.

Method: Çalışma, Eylül 2022 ile Ocak 2023 tarihleri arasında Türkiye'de bir özel hastanede en az bir yıldır yataklı kliniklerde çalışan hemşirelerle randomize olmayan kontrollü bir çalışma olarak gerçekleştirildi. Sanat terapi programı yüz yüze iki oturum (her oturum iki saat) ve altı hafta süren motivasyon mesajları ile toplam sekiz hafta sürmüştür. Sanat Terapi uygulamaları dışavurumcu sanat terapi teknikleri ile yapılandırılmıştır. Uygulamalarda hareket, ritim, müzik, heykel, yazı ve resim kullanılmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir müdahale yapılmamıştır. Veriler, kişisel bilgi formu ve Algılanan Stres Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Algılanan Stres Ölçeği puanı 0-56 arasında değişmektedir. Yüksek puan bireyin stres algısının fazla olduğunu göstermektedir.

Bulgular: Sanat terapisi programı öncesinde müdahale grubunun ölçek puan ortalamaları T0=25.58±8.75, program sonrasındaki ölçek puan ortalaması T1=23.80±6.28 ve programın bitiminden iki hafta sonraki ölçek puan ortalaması T2=22.48±7.42 olarak bulundu. Müdahale ve kontrol gruplarında gruplar arasındaki fark (F=5.214, p=0.026) ve grup*zaman etkileşimi (F=7.485, p=0.001) istatistiksel olarak anlamlıydı. Zamanlar arasındaki fark (F=0.543, p=0.583) istatistiksel olarak anlamlı değildi (p>0.05).

Sonuç: Sanat terapisi programının hemşirelerin stres algısını azaltmada etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, sanat terapi, stresle baş etme

Kaynakça: Agac, M, Duzgun, N, & Demir, S. (2024). Yogun bakım hemsirelerinde intermodel disavurumcu sanat terapisinin merhamet yorgunluğu ve oz sefkat duzeylerine etkisi: pilot bir calisma. *Gumushane Universitesi Saglik Bilimleri Dergisi*, 13(2), 743-750. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1366946> (in Türkiye).

Alwledat, K, Al-Amer, R, Mohammed Ali, A, Abuzied, Y, Khudeir, F.A, Alzahrani, N.S, Alshammari, S.R., Albashtawy, M., Thananayagam, T., & Dehghan, M. (2023). Creative art therapy for improving depression, anxiety, and stress in patients with stroke: a quasi-interventional study. *Sage Open Nurse*, 9,1-10. <https://doi.org/10.1177/23779608231160473>

Aydin, M, & Kutlu, F.Y. (2021). The effect of group art therapy on loneliness and hopelessness levels of older adults living alone: a randomized controlled study. *Florence Nightingale J Nurse*, 29(3), 271-284. <https://doi.org/10.5152/fnjin.2021.20224>

- Ciasca, E.C, Ferreira, R.C, Santana, C.L.A, Forlenza, O.V, Dos Santos, G.D, Brum, P.S, & Nunes, P.V. (2018). Art therapy as an adjuvan treatment for depression in elderly women: a randomized controlled trial. *Braz J Psychiatry*, 40(3), 256-263. <https://doi.org/10.1590/1516-4446-2017-2250>
- Deshmukh, S.R, Holmes, J, & Cardno, A. (2018). Art therapy for people with dementia. *Cochrane Database Syst Rev*, 9(9): CD011073, <https://doi.org/10.1002/14651858.cd011073.pub2>
- Dionigi, A, & Gremigni, P, A. (2017). combined intervention of art therapy and clown visits to reduce preoperative anxiety in children. *J Clin Nurse*, 26(5-6), 632-640. <https://doi.org/10.1111/jocn.13578>
- Eskin, M, Harlak, H, Demirkiran, F, Dereboy, C. (2013). Algılanan stres ölçeğinin Turckeye uyarlanması: guvenirlik ve gecerlik analizi. *New/Yeni Symposium Journal*, 51(3), 132-140. (in Türkiye).
- Harding, G. (2016). The meaning of art-and art therapy, *Lancet Psychiatry*, 3(11),1008, [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(16\)30268-1](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(16)30268-1)
- Hsu, M.F, Wang, C, Tzou, S.J, Pan, T.C, Tang, P.L, (2021). Effects of zentangle art workplace health promotion activities on rural healthcare workers, *Public Health*. 196, 217-222. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2021.05.033>
- Iguina, M.M, & Kashan, S. (2022). Art therapy. treasure island (FL): *StatPearls Publishing*, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK549771/>
- Kang, S.J, Kim, H.S, & Baek, K.H. (2021). Effects of nature-based group art therapy programs on stress, self-esteem and changes in electroencephalogram (eeg) in non-disabled siblings of children with disabilities, *Int J Environ Res Public Health*, 18(11), 5912, <https://doi.org/10.3390/ijerph18115912>
- Karpaviciūte, S., & Macijauskienė, J. (2016). The impact of arts activity on nursing staff well-being: an intervention in the workplace, *Int J of Environ Res Public Health*, 13(4), 435, <https://doi.org/10.3390/ijerph13040435>
- Kline, J.A, VanRyzin, K, Davis, J.C, Parra, J.A, Todd M.L., Shaw L.L, Haggard, B.R., Fisher, M.A., Pettit, K.L., & Beck, A.M. (2020). Randomized trial of therapy dogs versus deliberative coloring (art therapy) to reduce stress in emergency medicine providers, *Acad Emerg Med*, 27(4), 266-275. <https://doi.org/10.1111/acem.13939>
- Matthew, J., Mike, L., Huang, H.C., Wang, C.H., Shih, C.Y., Chen, Y.C., Chiu, H.Y. (2022). Effects of personalized music intervention on nurse burnout: A feasibility randomized controlled trial. *Nurs Health Sci*. 24(4), 836-844. <https://doi.org/10.1111/nhs.12984>
- Moss, M., Edelblute, A., Sinn, H., Torres, K., Forster, J., Adams, T., Morgan, C., Henry, M., & Reed, K. (2022). The effect of creative arts therapy on psychological distress in health care professionals. *Am J Med*, 135(10), 1255-1262. <https://doi.org/10.1016/j.amjmed.2022.04.016>
- Ozsavran, M., & Ayyildiz, T.K. (2023). The effect of mandala art therapy on the comfort and resilience levels of mothers who have children with special needs: A randomized controlled study, *Child Care Health Development*, 1-14, <https://doi.org/10.1111/cch.13110>
- Patterson, S.L. (2016). The effect of emotional freedom technique on stress and anxiety in nursing students: A pilot study. *Nurse Education Today*. 40, 104-110. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2016.02.003>
- Ploukou, S., & Panagopoulou, E. (2018). Playing music improves well-being of oncology nurses. *Appl Nurs Res*. 39, 77-80. <https://doi.org/10.1016/j.apnr.2017.11.007>

Tofthagen, C, Hernandez, D.F, Mason, T.M, Buck, H.G, & Kip, K.E. (2022). Complicated grief with post-traumatic stress disorder addressed with accelerated resolution therapy: case discussions, *Omega*, 85(2), 455-464, <https://doi.org/10.1177/0030222820947241>

Yin, Y., & Ko, K.S. (2023). The effect of group art therapy on acculturative and academic stress of Chinese graduate students in South Korea. *Front Psychol.* 14, 1179778. <https://doi.org/10.3389%2Ffpsyg.2023.1179778>

Yu, W.C, & Lin, K.H. (2021). Nursing experience using art therapy with parents facing the death of a newborn, 68(4), 96-102, [https://doi.org/10.6224/jn.202108_68\(4\).12](https://doi.org/10.6224/jn.202108_68(4).12)

THE RELATIONSHIP BETWEEN PREGNANT WOMEN'S PERCEPTION OF TRAUMATIC BIRTH AND PRENATAL MATERNITY EXPECTATIONS AND PRENATAL ATTACHMENT STATUS

Özlem Kaplan¹, Salime Mucuk¹, Fulya Çağlı¹

¹Erciyes University

Introduction and Aim: The birth process is one of the important factors affecting attachment. The bond between mother and baby is related to mental and social processes and develops with the fulfilment of expectations, mutual satisfaction and positive feedbacks. In this study, it was aimed to determine the relationship between pregnant women's perception of traumatic birth, prenatal maternal expectations and prenatal attachment status.

Method: The data of the descriptive and cross-sectional study were collected face-to-face between May and September 2023. The study was conducted with 229 pregnant women who came to the Perinatology Outpatient Clinic of a University Hospital in a province in Turkey for follow-up. The study data were collected with Descriptive Characteristics Information Form, Traumatic Birth Perception Scale, Prenatal Maternal Expectations Scale and Prenatal Attachment Inventory. The data were analysed with SPSS software and the analyses were performed with the number of units, percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation analysis. $p < 0.05$ value was considered statistically significant in the analyses.

Results: The mean score of Traumatic Birth Perception Scale was 66.64 ± 33.48 , the mean score of Prenatal Maternity Expectations Scale was 129.49 ± 16.10 and the mean score of Prenatal Attachment Inventory was 65.51 ± 11.50 . There was no statistically significant relationship between the perception of traumatic birth, prenatal maternal expectations and prenatal attachment ($p > 0.05$). A statistically significant positive relationship was found between Prenatal Maternal Expectations and Prenatal Attachment ($p > 0.05$).

Conclusion: It may be recommended that the factors affecting pregnant women's perception of traumatic birth should be examined in more depth and in line with these findings, counselling and guidance services that can positively affect mothers' expectations and attachment experiences in the prenatal process should be expanded.

Anahtar Kelimeler: Maternal expectations, prenatal attachment, perception of traumatic birth, pregnant.

GEBELERİN TRAVMATİK DOĞUM ALGISI İLE DOĞUM ÖNCESİ ANNELİK BEKLENTİLERİ VE PRENATAL BAĞLANMA DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özlem Kaplan¹, Salime Mucuk¹, Fulya Çağlı¹

¹Erciyes Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Doğum süreci bağlanmayı etkileyen önemli unsurlardan biridir. Anne-bebek arasındaki bağ, zihinsel ve sosyal süreçler ile ilgili olup, beklentilerin karşılanması, karşılıklı memnuniyetin olması ve pozitif geri bildirimler ile gelişir. Bu çalışmada gebelerin travmatik doğum algısı ile doğum öncesi annelik beklentileri ve prenatal bağlanma durumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılan çalışmanın verileri Mayıs-Eylül 2023 tarihleri arasında yüz yüze toplanmıştır. Çalışma, Türkiye'deki bir ilde bulunan Üniversite Hastanesi Perinatoloji Polikliniği'ne takip amaçlı gelen 229 gebe ile yapılmıştır. Çalışma verileri Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu, Travmatik Doğum Algısı Ölçeği, Doğum Öncesi Annelik Beklentileri Ölçeği ve Prenatal Bağlanma Envanteri ile toplanmıştır. Verilerin analizleri SPSS programı ile yapılmış olup, analizler birim sayısı, yüzde, ortalama, standart sapma ve pearson korelasyon analizi ile yapılmıştır. Analizlerde $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Gebelerin Travmatik Doğum Algısı Ölçeği puan ortalaması $66,64 \pm 33,48$, Doğum Öncesi Annelik Beklentileri Ölçeği puan ortalaması $129,49 \pm 16,10$ ve Prenatal Bağlanma Envanteri puan ortalaması $65,51 \pm 11,50$ 'dir. Gebelerin travmatik doğum algısı ile doğum öncesi annelik beklentileri ve prenatal bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$). Doğum öncesi annelik beklentileri ile prenatal bağlanma arasında ise istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p > 0,05$).

Sonuç: Gebelerin travmatik doğum algısını etkileyen faktörlerin daha derinlemesine incelenmesi ve bu bulgular doğrultusunda, doğum öncesi süreçte annelerin beklentilerini ve bağlanma deneyimlerini olumlu yönde etkileyebilecek danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Annelik beklentileri, prenatal bağlanma, travmatik doğum algısı, gebe.

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN THE EXPERIENCE OF ICU PATIENTS AND INDIVIDUALIZED CARE

Ahmet Topcu¹, Rukiye Burucu²

¹Konya City Hospital

²Seydişehir Kamil Akkanat Faculty of Health Sciences Department of Nursing

Introduction and Aim: Patients have positive/negative experiences during their follow-up in intensive care unit. Negative experiences negatively affect the treatment process of patients. Patients' experiences can affect their perception of care. Nurses have a great effect on reducing the negative experiences of patients in intensive care. For these reasons, this study aimed to examine the relationship between the experiences of intensive care patients and their perceptions of individualised care.

Method: The study is a descriptive and correlational study and was conducted in a university hospital in Konya between November-December 2022. Research permission was obtained from Necmettin Erbakan University Health Sciences Scientific Research Ethics Committee (Application ID: 11446). The sample of the study consisted of 115 patients determined by power analysis. Data were collected with the 'Descriptive Characteristics Form', 'Intensive Care Experience Scale' and 'Individualised Care Scale - Patient Version'. Analyses were performed using SPSS 25.0 package programme. Independent groups t test, One Way ANOVA test, Tukey test and Pearson Correlation Analysis were used in the analyses.

Results: The mean age of the study group was 66.56 years, 63.5% of the participants were male and 36.5% were female. The mean score of the Intensive Care Experience Scale was 71.37±9.93 and the mean score of the Individualised Care Scale-Patient Version was 3.97±0.52.

Conclusion: Intensive care experiences and individualised care perception of patients hospitalised in intensive care are above the medium level and there is a relationship between them. Gender, existing chronic diseases, duration of stay in intensive care unit and ventilator-dependent treatment affect patients' intensive care experiences. Individualised care perceptions are affected by income level, ventilator-dependent treatment, and having a visitor. It may be recommended to increase the awareness of nurses on this issue and to apply individualised care to patients in intensive care.

Anahtar Kelimeler: "Individualized care", "Patient experiences", "Nursing", "Intensive care"

YOĞUN BAKIM HASTALARININ DENEYİMİ VE BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM ARASINDAKİ İLİŞKİSİNİN BELİRLENMESİ

Ahmet Topcu¹, Rukiye Burucu²

¹Konya Şehir Hastanesi

²Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Hastalar yoğun bakımda takip edildikleri süre içerisinde olumlu/olumsuz deneyimler yaşamaktadır. Olumsuz deneyimler hastaların tedavi sürecini olumsuz etkiler. Hastaların deneyimleri ise bakım algılarını etkileyebilir. Yoğun bakımda hastaların olumsuz deneyimlerinin azalmasında hemşirelerin etkisi büyüktür. Bu nedenlerle bu çalışmada yoğun bakım hastalarının deneyimleri ve bireyselleştirilmiş bakım algıları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı bir çalışmadır, Konya’da bir üniversite hastanesinde, Kasım-Aralık 2022 tarih aralığında gerçekleştirilmiştir. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan (Başvuru ID:11446) araştırma izni alınmıştır. Çalışmanın örneklemini güç analizi ile belirlenen 115 hasta oluşturmuştur. Veriler “Tanımlayıcı Özellikler Formu”, “Yoğun Bakım Deneyim Ölçeği” ve “Bireyselleştirilmiş Bakım Ölçeği- Hasta Versiyonu” ile toplanmıştır. Analizler SPSS 25.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Analizlerde bağımsız gruplarda t testi, One Way ANOVA testi, Tukey testi ve Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışma grubunun yaş ortalaması 66,56, katılımcıların %63,5’ü erkek, %36,5’u kadındır. Çalışmada Yoğun Bakım Deneyim Ölçeği puan ortalaması 71,37±9,93, Bireyselleştirilmiş Bakım Ölçeği-Hasta Versiyonu puan ortalaması 3,97±0,52 bulunmuştur. Yoğun Deneyim Ölçeği toplam puanı ile Bireyselleştirilmiş Bakım Ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzey ilişki olduğu tespit edilmiştir (r=0,67, p=0,001).

Sonuç: Yoğun bakımda yatan hastaların yoğun bakım deneyimleri ve bireyselleştirilmiş bakım algısı orta düzeyin üstündedir ve aralarında ilişki vardır. Hastaların yoğun bakım deneyimlerini; cinsiyet, var olan kronik hastalıklar, yoğun bakımda kalınan süre ve tedavinin ventilatöre bağlı sürdürülmesi etkilemektedir. Bireyselleştirilmiş bakım algılarını gelir düzeyi, tedavinin ventilatöre bağlı sürdürülmesi, ziyaretçisinin olması durumu etkilemektedir. Hemşirelerin bu konudaki farkındalığının artması ve yoğun bakımda hastalara bireyselleştirilmiş bakım uygulanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: "Bireyselleştirilmiş bakım", "Hasta deneyimleri", "Hemşirelik", "Yoğun bakım"

Kaynakça: Acaroğlu, R., Suhonen, R., Şendir, M. ve Kaya, H. (2010). Reliability and validity of Turkish version of the individualised care scale. *Journal of Clinical Nursing*, 20, 136–145. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1365-2702.2010.03468.x> adresinden erişildi.

Demir, Y., Akın, E., Eşer, İ. ve Khorshid, L. (2009). Yoğun Bakım Deneyim Ölçeği’nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 1(1), 1–11. [/https://www.turkiyeklinikleri.com/article/tryogun-bakim-deneyim-olceginin-gecerlik-ve-guvenirlik-calismasi-53419.html](https://www.turkiyeklinikleri.com/article/tryogun-bakim-deneyim-olceginin-gecerlik-ve-guvenirlik-calismasi-53419.html) adresinden erişildi.

Rattray, J., Johnston, M. ve Wildsmith, J. (2004). The intensive care experience: development of the ICE questionnaire. *J Adv Nurs*, 47, 64–73. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1365-2648.2004.03066.x> adresinden erişildi.

Suhonen, R., Valimaki, M. ve Katajisto, J. (2000). Developing and testing an instrument for the measurement of individual care. *Journal of Advanced Nursing*, 32(5), 1253–1263. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1046/j.1365-2648.2000.01596.x> adresinden erişildi.

Topcu, A. (2023). Yoğun bakım hastalarının deneyimi ve bireyselleştirilmiş bakım arasındaki ilişkinin belirlenmesi. (Publication No. 817197) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal

GYNECOLOGIC ONCOLOGY NURSES' EXPERIENCES OF TELLING THE TRUTH TO PATIENTS: A PHENOMENOLOGICAL STUDY

Zehra Çerçer¹, İpek Köse Tosunöz², Sevda Baş³

¹Gaziantep Islamic Science and Technology University, Faculty of Health Sciences,
Department of Midwifery, Gaziantep, Türkiye

²Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Hatay, Türkiye

³Department of Gynaecological Oncology, University of Health Sciences, Adana City
Training and Research Hospital, Adana, Türkiye

Introduction and Aim: Nurses' telling the truth to patients is an important issue with legal and ethical consequences and can affect the care process. This study was conducted to reveal gynecological oncology nurses' experiences of telling the truth to patients.

Method: The study used a qualitative phenomenological design with a universe of 26 nurses from the gynecological oncology clinic of a training and research hospital. The study was completed with 16 nurses were selected by purposive sampling, cared to gynecologic oncology patients for at least 6 months, had dilemma about telling-truth to patient and voluntarily. Data were collected through an "Introductory Information Form" and "Semi-Structured Interview Form" between March-April 2024, with face-to-face interviews conducted until saturation. Data were analyzed using content analysis, and institutional permission and ethical approval were obtained.

Results: The ages of the nurses ranged 24-49, 13 had a bachelor's degree, their experience in the gynecological oncology clinic ranged from 8 months to 6 years. 5 main themes and 15 sub-themes were obtained. The main themes were determined as "Situations in which the dilemma of telling the truth is experienced", "Feelings when not telling the truth to the patient", "Views on telling the truth", "Reasons for not telling the truth", and "Ways to avoid telling the truth".

Conclusion: It was found that gynecological oncology nurses face a dilemma about whether to truth-telling to patients regarding diagnostic processes, health status, medications, medical interventions, vital signs, discharge procedures, and interactions with other healthcare professionals. Nurses felt that they benefited as well as negative feelings when they did not tell the truth to patients. Nurses said that truth-telling varies by situation. Nurses give limited and superficial information to patients in order not to tell the truth. It is recommended to develop strategies for nurses to approach truth-telling with gynecologic oncology patients.

Anahtar Kelimeler: Truth-telling, ethical dilemma, patient, nurse, gynecological oncology

JİNEKOLOJİK ONKOLOJİ HEMŞİRELERİNİN HASTALARA DOĞRUYU SÖYLEMEYE İLİŞKİN DENEYİMLERİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Zehra Çerçer¹, İpek Köse Tosunöz², Sevda Baş³

¹Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü,
Gaziantep, Türkiye

²Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hatay,
Türkiye

³Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Jinekolojik
Onkoloji Bölümü, Adana, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemşirelerin hastalara doğruyu söylemesi yasal ve etik sonuçları olan, bakım sürecini etkileyebilen önemli bir konudur. Bu çalışma, jinekolojik onkoloji hemşirelerinin hastalara doğruyu söyleme deneyimlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma, fenomenolojik tasarımda nitel bir araştırma olarak yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini bir eğitim ve araştırma hastanesinin jinekolojik onkoloji kliniğinde görev yapan 26 hemşire oluşturmuştur. Çalışma, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen, en az 6 aydır jinekolojik onkoloji hastalarına bakım veren, hastaya doğruyu söyleme konusunda ikilem yaşayan ve gönüllü olan 16 hemşire ile tamamlanmıştır. Veriler, Mart-Nisan 2024 tarihleri ??arasında “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılarak yüz yüze görüşmelerle doygunluğa ulaşılan kadar toplanmıştır. Veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiş, kurumsal izin ve etik onayı alınmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin yaşlarının 24-49 arasında değiştiği, tamamının kadın, 13’ünün lisans mezunu olduğu ve jinekolojik onkoloji kliniğinde çalışma sürelerinin 8 ay-6 yıl arasında değiştiği belirlenmiştir. Çalışmada, 5 ana tema ve 15 alt tema elde edilmiştir. Ana temalar, “Doğruyu söyleme ikilemi yaşanan durumlar”, “Hastaya doğruyu söyleyemeyince hissedilenler”, “Doğruyu söyleme konusundaki görüşler”, “Doğruyu söylememe nedenleri” ve “Doğruyu söylemekten kaçınma yolları” olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Jinekolojik onkoloji hemşirelerinin tanı süreçleri, sağlık durumu, ilaçlar, tıbbi girişimler, vital bulgular, taburculuk işlemleri ve diğer sağlık çalışanları ile etkileşimler konusunda hastalara doğruyu söyleme konusunda ikilem yaşadıkları bulunmuştur. Hemşireler, hastalara doğruyu söylemediklerinde olumsuz duyguların yanı sıra fayda sağlamış hissettiklerini de belirtmişlerdir. Hemşireler hastalara doğruların söylenmesinin duruma göre değişebileceğini belirtmiştir. Hemşirelerin hastalara doğruyu söylememek için sınırlı ve yüzeysel bilgiler verdikleri belirlenmiştir. Hemşirelerin jinekolojik onkoloji hastalarına doğruyu söyleme konusunda uygun yaklaşım sağlamaları adına stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğruyu söyleme, etik ikilem, hasta, hemşire, jinekolojik onkoloji

THE EFFECT OF STRUCTURED PATIENT EDUCATION AND TELEPHONE NURSING COUNSELING ON PAIN, DISEASE ACTIVITY AND SELF-EFFICACY IN PATIENTS WITH RHEUMATOID ARTHRITIS USING BIOLOGICAL AGENTS: A RANDOMIZED CONTROLLED STUDY

Döne Günay¹, Hatice Tel Aydın²

¹Sivas Numune Hospital

²Sivas Cumhuriyet University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

Introduction and Aim: This study was conducted to determine the effect of structured patient education and telephone nursing follow-up on pain, disease activity and self-efficacy level of patients with rheumatoid arthritis (RA) using biological agents.

Method: The study was conducted in the rheumatology outpatient clinic of a state hospital between September 2020 and July 2021. The study sample included 64 patients who were treated with biological agents for RA and were randomly divided into two groups of 32 patients. Patients in the intervention group received structured patient education, after the education, patients received telephone nurse counseling once a week, and patients were followed up by telephone for 24 weeks. Patients in the comparison group received routine outpatient services.

Results: At the initial evaluation, no significant difference was found between the patients in the intervention and comparison groups in terms of pain intensity, disease activity and self-efficacy level. At the end of structured patient education and 24-week telephone nursing counseling/monitoring, it was determined that pain intensity and disease activity were lower and self-efficacy level was higher in the intervention group than in the comparison group and the difference between the groups was statistically significant.

Conclusion: The intervention in the form of structured patient education and telephone nursing counseling and follow-up contributed to decreased pain, reduced disease activity and increased self-efficacy in patients with RA using biological agents.

Anahtar Kelimeler: Rheumatoid Arthritis, Biologic Agent, Telephone Monitoring, Nursing Practices

YAPILANDIRILMIŞ HASTA EĞİTİMİ VE TELEFONLA HEMŞİRELİK DANIŞMANLIĞININ BİYOLOJİK AJAN KULLANAN ROMATOİD ARTRİT’Lİ HASTALARDA AĞRI, HASTALIK AKTİVİTESİ VE ÖZ-ETKİLİLİK DÜZEYİ ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Döne Günay¹, Hatice Tel Aydın²

¹Sivas Numune Hastanesi

²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Bu araştırma; yapılandırılmış hasta eğitimi ve telefonla hemşirelik izleminin biyolojik ajan kullanan Romatoid Artrit (RA)’li hastaların ağrı, hastalık aktivitesi ve öz-etkililik düzeyi üzerine etkisinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma, Eylül 2020-Temmuz 2021 arasında bir devlet hastanesinin romatoloji polikliniğinde gerçekleştirildi. Araştırma örneklemine RA nedeniyle biyolojik ajan tedavisi uygulanan 64 hasta, randomizasyonla 32 kişilik iki gruba ayrıldı. Müdahale grubundaki hastalara yapılandırılmış hasta eğitimi verildi, eğitimden sonra hastalara haftada bir kez telefonla hemşire danışmanlığı verildi ve hastalar 24 hafta süresince telefonla takip edildi. Karşılaştırma grubundaki hastalar rutin poliklinik hizmetlerini aldılar.

Bulgular: İlk değerlendirmede müdahale ve karşılaştırma grubundaki hastalar arasında ağrı şiddeti, hastalık aktivitesi ve öz-etkililik düzeyi açısından anlamlı bir farklılık saptanmadı. Yapılandırılmış hasta eğitimi ve 24 haftalık telefonla hemşirelik danışmanlığı/izlemi sonunda; müdahale grubunda ağrı şiddetinin, hastalık aktivitesinin karşılaştırma grubundan daha düşük, öz-etkililik düzeyinin ise daha yüksek olduğu, gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi.

Sonuç: Yapılandırılmış hasta eğitimi ve telefonla hemşirelik danışmanlığı ve izlemi şeklindeki müdahale, biyolojik ajan kullanan RA’lı hastalarda ağrının azalmasına, hastalık aktivitesinin düşürülmesine ve öz-etkililiğin artmasına katkı vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Romatoid Artrit, Biyolojik Ajan, Telefonla İzlem, Hemşirelik Uygulamaları

EXAMINING THE ATTITUDES OF INDIVIDUALS IN GENERATIONS X, Y AND Z TOWARDS TRANSGENDER INDIVIDUALS: AN INTERGENERATIONAL STUDY

Zeynep Öztürk¹, Azra Bülbül², Elif Ronahi Üstü²

¹Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Psychiatric Nursing,
Erzurum Technical University, Erzurum, Türkiye

²Department of Nursing, Undergraduate Student, Erzurum Technical University, Erzurum,
Türkiye,

Introduction and Aim: It is emphasized that identifying negative attitudes and prejudices towards transgender individuals is crucial in addressing hate crimes. A review of the literature reveals that there are no scientific studies examining the attitudes of individuals from Generations X, Y, and Z towards transgender people in our country. This study was conducted with the aim of examining the attitudes of individuals from Generations X, Y, and Z towards transgender individuals.

Method: The research was conducted as a descriptive study. A convenience sampling method was used in the research. The data were collected between April and July 2024, after obtaining approval from the ethics committee. The study included a total of 308 participants: 104 from Generation Z, 101 from Generation X, and 103 from Generation Y, all of whom were over 18 years old. The data were collected using the Personal Information Form and the Attitude Scale Towards Transgender Individuals (ATTI). As the total score of the ATTI increases, positive attitudes towards transgender individuals also increase. The data coding and analysis were performed using the SPSS 23 software. The data analysis involved the use of means, frequencies, percentage distributions, and One-Way ANOVA tests.

Results: The average ATTI scores were Generation X: 51.82±9.00, Generation Y: 53.10±7.30, and Generation Z: 56.48±8.12. Significant differences were found between Generation Z and the other generations ($p<0.05$).

Conclusion: Generation Z exhibits more positive attitudes toward transgender individuals compared to Generations X and Y, highlighting generational differences and social change in attitudes.

Anahtar Kelimeler: Transgender individuals, genderism, transphobia, generation gap

X, Y VE Z KUŞAĞINDAKİ BİREYLERİN TRANS BİREYLERE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ: KUŞAKLAR ARASI İNCELEME*

Zeynep Öztürk¹, Azra Bülbül², Elif Ronahi Üstü²

¹Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı,
Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum, Türkiye

²Hemşirelik Bölümü, Lisans Öğrencisi, Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum, Türkiye

Giriş ve amaç: Nefret suçları ile baş edilmesi için trans bireylere yönelik olumsuz tutum ve önyargıların tespit edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Literatür incelendiğinde ülkemizde X, Y ve Z kuşağındaki bireylerin trans bireylere yönelik tutumlarının incelendiği bilimsel araştırmalara ulaşamamıştır. Bu çalışma X, Y ve Z kuşağındaki bireylerin trans bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı türde yapıldı. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanıldı. Araştırma verileri etik kurul onayı alındıktan sonra Nisan-Temmuz 2024 tarihleri arasında toplandı. Çalışma 18 yaşından büyük olmak koşuluyla Z kuşağından 104, X kuşağından 101 ve Y kuşağından 103 kişi olmak üzere toplam 308 kişiyle tamamlandı. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu ve Trans Bireylere Yönelik Tutum Ölçeği (TYTÖ) kullanılarak toplandı. TYTÖ toplam puanı arttıkça trans bireylere yönelik olumlu tutumlar artmaktadır. Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 23 paket programında yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalama, sayı, yüzdellik dağılımlar ve One Way Anova testi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin TYTÖ toplam puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde; X kuşağındaki kişilerin 51.82 ± 9.00 , Y kuşağındaki kişilerin 53.10 ± 7.30 ve Z kuşağındaki kişilerin ise 56.48 ± 8.12 olduğu bulundu. X ve Y kuşağındaki bireylerin TYTÖ toplam puan ortalamaları ile Z kuşağındaki bireylerin TYTÖ toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulundu ($p < 0.05$).

Sonuç: Bu çalışmada Z kuşağındaki kişilerin X ve Y kuşağına kıyasla trans bireylere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulundu. Bu çalışmanın sonuçları trans bireylere yönelik tutumlar konusunda kuşaklar arasındaki farkı ve dolayısıyla toplumsal değişimi göstermesi yönünden değerlidir.

Anahtar Kelimeler: Trans bireyler, cinsiyetçilik, transfobi, kuşak farkı

Kaynakça: Davidson, M. (2007). Seeking refuge under the umbrella: Inclusion, exclusion, and organizing within the category transgender. *Sexuality Research & Social Policy*, 4, 60-80.

Flores, M. O. (2021). What Should Be and What Is: Gender Attitudes among Generation Z Youth in the United States (Doctoral dissertation, University of Cincinnati).

Gölge, Z.B., & Akdemir, S. (2019). Trans Bireylere Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11, 261-275.

Hill, D. B. (2002). Genderism, transphobia, and gender bashing: A framework for interpreting anti-transgender violence. *Understanding and dealing with violence: A multicultural approach*, 4, 113-137.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Hill, D. B., & Willoughby, B. L. (2005). The development and validation of the genderism and transphobia scale. *Sex roles*, 53, 531-544.

Stern, M. J., Oehme, K., Stern, N., Urbach, E., Simonsen, E., & Garcia, A. (2018). The judicial and generational dispute over transgender rights. *Stan. L. & Pol'y Rev.*, 29, 159.

DO VIRTUAL GAMES USED IN NURSING EDUCATION AFFECT STUDENTS' PATIENT SAFETY SELF-EFFICACY?

Şule Bıyık Bayram¹, Emel Gülnar², Nurcan Çalıřkan³

¹Karadeniz Technical University Faculty of Health Science

²Kırıkkale University Faculty of Health Science Department of Nursing

³Gazi University Faculty of Nursing

ABSTRACT

Introduction: Patient safety self-efficacy is a fundamental subject that nursing students should acquire within professional skills starting from the first year.

Aim: The purpose of this study is to determine the effect of virtual games used in nursing education on students' patient safety self-efficacy.

Method: The research was conducted with an experimental design with a post-test control group on 73 (experiment = 38, control = 35) first-year students in the Nursing Department of a university. Data were collected with the "Descriptive Characteristics Form" and the "Patient Safety Self-Assessment Tool" between June 10-14, 2024. Students in the control group filled out the forms, and students in the experimental group filled out the forms via "Google Form" after playing a virtual game on parenteral drug administration that included patient safety principles. The virtual game is a game that includes patient safety principles prepared by researchers within the scope of the TUBITAK 3501 project. The virtual game includes topics such as asepsis principles, six principles, and fall prevention during parenteral drug administration methods. Students were allowed to play the virtual game over the web at least three times in the computer laboratory. Institutional permissions and ethics committee approval were obtained for the study to be conducted.

Results: It was determined that there was a statistically significant difference between the patient safety self-efficacy total scores and attitude sub-dimension of the students in the experimental and control groups ($p < 0.05$), but there was no significant difference between the groups in the patient safety knowledge and skill sub-dimensions ($p > 0.05$).

Conclusion: According to the results of this study, it was determined that virtual games prepared to provide knowledge and skills to nursing students contributed to the students' patient safety self-efficacy. In this respect, it is recommended that lessons be supported with similar game activities.

Anahtar Kelimeler: patient safety, nurse, student, virtual game

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KULLANILAN SANAL OYUNLAR ÖĞRENCİLERİN HASTA GÜVENLİĞİ ÖZ YETERLİLİKLERİNİ ETKİLER Mİ?

Şule Bıyık Bayram¹, Emel Gülnar², Nurcan Çalıřkan³

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü

²Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü

³Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi

Giriş: Hasta güvenliği öz yeterliliği, hemşirelik öğrencilerine birinci sınıftan itibaren mesleki beceriler içerisinde kazandırılması gereken temel konudur.

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik eğitiminde kullanılan sanal oyunların öğrencilerin hasta güvenliği öz yeterliliklerine etkisini belirlemektir.

Yöntem: Araştırma, bir üniversitenin Hemşirelik Bölümü birinci sınıfında okuyan 73 (deney=38, kontrol=35) öğrenci ile son test kontrol gruplu deneysel tasarım ile yapılmıştır. Veriler, 10-14 Haziran 2024’de “Tanımlayıcı Özellikler Formu” ve “Hasta Güvenliği Öz Değerlendirme Aracı” ile toplanmıştır. Kontrol grubundaki öğrenciler formları doldurmuş, deney grubundaki öğrenciler ise hasta güvenliği ilkelerini içeren parenteral ilaç uygulamaları sanal oyunu oynadıktan sonra formları “Google Form” üzerinden doldurmuştur. Sanal oyun araştırmacılar tarafından Tübitak 3501 projesi kapsamında hazırlanan hasta güvenliği ilkelerini içeren bir oyundur. Sanal oyun parenteral ilaç uygulama yöntemleri sırasında uyulması gereken asepsi ilkeleri, altı doğru ilkesi ve düşmelerin önlenmesi gibi konuları içermektedir. Öğrencilerin bilgisayar laboratuvarında sanal oyunu web üzerinden en az üç kez oynamaları sağlanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için kurum izinleri ve etik kurul onayı alınmıştır

Bulgular: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin hasta güvenliği öz yeterlilik toplam puanları ve tutum alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu ($p<0,05$), ancak hasta güvenliği bilgi ve beceri alt boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Sonuç: Bu çalışma sonucuna göre hemşirelik öğrencilerine bilgi ve beceri kazandırmak için hazırlanmış sanal oyunların öğrencilerin hasta güvenliği öz yeterliliklerine katkı verdiği belirlenmiştir. Bu açıdan derslerin benzer oyun aktiviteleri ile desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hasta güvenliği, hemşire, öğrenci, sanal oyun

AN ANALYSIS OF INFORMATICS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, AND INNOVATION COURSES IN UNDERGRADUATE NURSING PROGRAMS IN TURKEY: A DESCRIPTIVE STUDY

Azra Sena Şahin¹, Yasemin Kıyak¹

¹Bezmialem Vakıf University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Introduction and Aim: Technological advancements in healthcare have significantly transformed nursing education. This descriptive study examines the teaching of Informatics, Innovation, and Artificial Intelligence courses in nursing undergraduate programs in Turkey.

Method: The study analyzed nursing undergraduate programs listed in the YÖK Undergraduate Atlas. Programs offered in languages other than Turkish and those lacking a Bologna information package were excluded. Following the PRISMA flowchart, data were collected and analyzed using SPSS 25 software between July and August 2024.

Results: Out of 165 nursing schools accessed from the YÖK database, 26 programs offered Nursing Informatics, 42 offered Innovation courses, and 14 offered Artificial Intelligence courses. The analysis revealed that 73% of Nursing Informatics courses were provided by state universities, with 77% of these being elective and 24% offered in the second semester. For Innovation courses, 71% were in state universities, with 90% being elective and 19% offered in the second semester. Artificial Intelligence courses were entirely elective, with 35% taught in the third semester. The average ECTS credits for these courses ranged from 2.5 to 3.0.

Conclusion: In nursing curricula, courses on Informatics, Innovation, and Artificial Intelligence are primarily offered as electives, mainly in the early years of study, with average credits of 2 to 3. The course content aligns well with contemporary educational objectives, emphasizing the importance of equipping future nurses with relevant knowledge and skills. In today's fast-paced technological environment, nursing education programs should focus on fostering lifelong learning and adapting to ongoing changes in healthcare practices and technologies.

Anahtar Kelimeler: Nursing education, informatics in nursing, innovation, artificial intelligence

TÜRKİYE'DEKİ HEMŞİRELİK LİSANS PROGRAMLARINDA BİLİŞİM, YAPAY ZEKA VE İNOVASYON DERSLERİNİN İNCELENMESİ: TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Azra Sena Şahin¹, Yasemin Kıyak¹

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Sağlık alanında yaşanan teknolojik ilerlemeler, hemşirelik eğitiminin içerik ve yöntemlerinde köklü değişikliklere yol açmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma Türkiye'deki hemşirelik lisans programlarında Hemşirelikte Bilişim, İnovasyon ve Yapay Zeka derslerinin öğretiminin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi.

Yöntem: Çalışmanın örneklemini YÖK Lisans Atlasında bulunan Hemşirelik lisans programları oluşturdu. Program dili türkçe olmayan ve bologna bilgi paketi bulunmayan bölümler çalışmaya dahil edilmedi. Çalışmanın planlanmasında PRISMA akış şeması kullanıldı. İnceleme Temmuz -Ağustos 2024 tarihleri arasında yürütüldü. Elde edilen veriler SPSS25 programı kullanılarak tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerle analiz edildi.

Bulgular: Çalışma sonucunda YÖK veri tabanı incelenerek 165 adet okula erişim sağlandı. Dahil edilme ve dışlanma kriterleri uygulandıktan sonra Hemşirelikte Bilişim dersi için 26, İnovasyon dersi için 42 ve Yapay Zeka dersi için 14 hemşirelik bölümü incelendi. İnceleme sonucunda, Hemşirelikte Bilişim derslerinin %73'ünün devlet üniversitelerindeki , İnovasyon derslerinin %71'inin devlet üniversitelerindeki ve Yapay Zeka derslerinin %57'sinin devlet üniversitelerindeki hemşirelik bölümlerinde verildiği tespit edildi. Hemşirelikte Bilişim derslerinin %77'sinin seçmeli, %24'ünün ise 2. yarıyılıda verildiği belirlendi. İnovasyon derslerinin %90'ının seçmeli, %19'unun ise 2. yarıyılıda verildiği görüldü. Yapay Zeka dersinin ise tüm okullarda seçmeli olduğu ve %35'inin 3. yarıyılıda verildiği saptandı. İncelenen derslerin AKTS ortalama değerlerinin 2,5 ile 3,0 arasında değiştiği tespit edildi.

Sonuç ve Öneriler: Hemşirelik eğitim müfredatında Hemşirelikte Bilişim, İnovasyon ve Yapay Zeka dersleri büyük çoğunlukla seçmeli ders olarak yer almaktadır. Derslerin çoğunlukla 1. ve 2.sınıf dönemlerinde verildiği ve ortalama kredilerin 2-3 arasında değiştiği ve ders içeriklerinin dersin amaç ve kapsamını büyük ölçüde yansıttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik eğitimi , hemşirelikte bilişim, inovasyon, yapay zeka

Kaynakça:

1-Hemşirelik Fakülte/Programı Bulunan Üniversiteler [Internet]. Yükseköğretim Kurulu. [Temmuz 2024'de alıntlandı]. Erişim Adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10248>.

2-İbrahimoğlu, Ö., Mersin, S. ve Kılıç, H. S. (2019). Hemşirelik Eğitim Müfredatı Ve Öğrenme Çıktıları. *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*, (1), 12-16.

3-Akince, E. K., Özkütük, N. ve Orgun, F. (2022). Hemşirelik eğitimini etkileyen paradigmlar. *Akdeniz Hemşirelik Dergisi*, 1(1), 29-35.

THE EFFECT OF THE WORKING ENVIRONMENT OF MIDWIFE AND NURSES ON PSYCHOLOGICAL STRENGTHENING

Ayşegül Yılmaz¹, Güllü Beylik Gücenmez¹

¹Selçuk University

ABSTRACT

Introduction and objective: Midwives and nurses are two important professionals in providing quality, safe care, thereby improving health and contributing to the wider economy. WHO calls on member states to strengthen midwifery and nursing through and through the Global Strategic Guidelines for Nursing and Midwifery (SDNM) 2021–2025. Work environment is defined as the organizational characteristics of a work environment that facilitate, complicate, or hinder professional nursing practice. In a study conducted with midwives, it was found that the working environment had a positive effect on psychological empowerment. The work environment has a positive effect on psychological empowerment. Psychological empowerment also influences the relationship between the work environment and clinical decision-making among midwives and nurses. No studies have been found in the literature that deal with the work environment and psychological empowerment together in the midwife and nurse sample. This study aims to fill the gap in the literature and to form the basis for regulations, policies and studies to be carried out by other researchers to increase the quality of midwifery and nursing care.

Conclusion: Various factors and demographic variables that evaluate the work environment play an important role in determining psychological empowerment. Midwives gave higher scores than nurses on the nursing resources required for quality care. Nurses, on the other hand, achieved higher scores than midwives in the meaningfulness dimension of psychological empowerment. It can help determine targeted strategies to improve the working environment and professional conditions of midwives and nurses. It is suggested that midwives and nurses show different perception and evaluation tendencies in certain areas, therefore further studies should be carried out in this field, taking into account the needs and perceptions of different professional groups.

Anahtar Kelimeler: "Working environment, psychological empowerment"

EBE VE HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA ORTAMININ PSİKOLOJİK GÜÇLENDİRMEYE ETKİSİ

Ayşegül Yılmaz¹, Güllü Beylik Gücenmez¹

¹Selçuk Üniversitesi

Giriş ve amaç: Ebe ve hemşireler, kaliteli, güvenli bakımın sunulmasında dolayısıyla sağlığın iyileştirilmesinde ve daha geniş ekonomiye katkıda bulunmada önemli iki meslek üyesidir. DSÖ, üye devletleri Hemşirelik ve Ebelik için Küresel Stratejik Yönergeler (SDNM) 2021–2025 aracılığıyla ve ebeliği ve hemşireliği güçlendirmeye çağırılmaktadır. Çalışma ortamı, profesyonel hemşirelik uygulamalarını kolaylaştıran, zorlaştıran veya engelleyen bir çalışma ortamının örgütsel özellikleri olarak tanımlanmaktadır. Ebeler ile yapılan bir çalışmada, çalışma ortamının psikolojik güçlendirme üzerinde olumlu bir etkisi olduğu saptanmıştır. Çalışma ortamının psikolojik güçlenme üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Psikolojik güçlendirme aynı zamanda ebeler ve hemşireler arasında çalışma ortamı ile klinik karar verme arasındaki ilişkiyi de etkiler. Literatürde ebe ve hemşire örnekleme çalışmaları ve psikolojik güçlendirmeyi bir arada ele alan çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın literatürdeki eksikliği doldurması, ebelik ve hemşirelik bakım kalitesinin artırılması için yapılacak düzenlemelere, politikalara ve diğer araştırmacılar tarafından yürütülecek çalışmalara temel oluşturması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı-ilişki arayıcı, kesitsel tipte bir araştırmadır. Türkiye’de çalışan 59.040 ebe ve 198.103 hemşire oluşturacaktır. evrendeki ebe ve hemşire sayısı 257.143, hata payı %5 ve örnekleme hatası 0.05 alındığında örneklem sayısı 384 olup 87’sini ebe ve 297’sini hemşire oluşturacaktır.

Bulgular: Çalışmada yapılan analizler sonucunda, Hemşirelik İş İndeksi-Hemşirelik Çalışma Ortamını Değerlendirme Ölçeği ve Psikolojik Güçlendirme Ölçeği Toplam Puanı pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğunu bulunmuştur. Ebe ve hemşirelerin yalnızca kaliteli bakım için gerekli hemşirelik kaynakları boyutu ile psikolojik güçlendirmenin anlamlılık boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir.

Sonuç: Hemşirelik iş ortamını değerlendiren çeşitli faktörler ve demografik değişkenler psikolojik güçlendirmeyi belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Lisans mezunu olmak, mesleğin hemşirelik olması, insan gücü ve kaynakların yeterliliği psikolojik güçlendirmeyi olumlu yönde etkilerken, yoğun bakımda çalışmak, ayaktan/gündüz tedavi biriminde çalışmak ve yönetici hemşirelerin tutumu bu etkiyi negatif yönde etkilemektedir. Özellikle yönetime katılım, kaynakların yeterliliği, yönetici tutumu ve iletişim gibi unsurların hemşirelerin psikolojik güçlendirmesi ile pozitif yönde ilişkili olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: "Çalışma ortamı, psikolojik güçlendirme"

Kaynakça: Boniol M, Kunjumen T, Nair TS, et al. Global health workforce stock and distribution in 2020 and 2030: A threat to equity and ‘universal’ health coverage? *BMJ Global Health*. 2022;7

. <https://doi.org/10.1136/bmjgh-2021-009316>

World Health Organization (WHO). Nursing and midwifery. 2024. Erişim tarihi: 27 Ağustos 2024. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/nursing-and-midwifery>

American Nurses Association (ANA). Care coordination and the essential role of nurses. 2020 Feb 21. Erişim tarihi: 27 Ağustos 2024. <https://www.nursingworld.org/practice-policy/health-policy/care-coordination>

World Health Organization (WHO). Global strategic directions for nursing and midwifery 2021-2025. Geneva: World Health Organization; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

Trus M, Doran D, Martinkenas A, Asikainen P, Suominen T. Perception of work-related empowerment of nurse managers. *J Nurs Manag.* 2018;1(11). <https://doi.org/10.1177/1744987117748347>

MacPhee M, Dahinten V, Hejazi S, Laschinger H, Kazanjian A, McCutcheon A, Skelton-Green J, O'Brien-Pallas L. Testing the effects of an empowerment-based leadership development programme: Part 1—Leader outcomes. *J Nurs Manag.* 2014;22(1):4-15. <https://doi.org/10.1111/jonm.12148>

Conger JA, Kanungo RN. The empowerment process: Integrating theory and practice. *Acad Manag Rev.* 1988;13(3):471-482. <https://doi.org/10.5465/amr.1988.4306983>

Thomas KW, Velthouse BA. Cognitive elements of empowerment: An interpretive model of intrinsic task motivation. *Acad Manag Rev.* 1990;15(4):666-681. <https://doi.org/10.5465/amr.1990.4308837>

Spreitzer GM. Psychological empowerment in the workplace: Dimensions, measurement, and validation. *Acad Manag J.* 1995;38(5):1442-1465. <https://doi.org/10.5465/256865>

Cho H, Han K, Ryu E. Unit work environment, psychological empowerment, and support for patient activation among nurses. *J Nurs Manag.* 2021;29(6):1623-1630. <https://doi.org/10.1111/jonm.13307>

Forrester R. Empowerment: Rejuvenating a potent idea. *Acad Manag Perspect.* 2000;14(3):67-80. <https://doi.org/10.5465/ame.2000.4468068>

Gong Y, Wu Y, Huang P, et al. Psychological empowerment and work engagement as mediating roles between trait emotional intelligence and job satisfaction. *Front Psychol.* 2020;11:232. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00232>

Potratz E. Transforming care at the bedside: A model to promote staff nurse empowerment and engagement [Yüksek lisans tezi]. St. Catherine University; 2012.

Mahmud O, Salih NF, Eshah AH. Empowerment predicting nurses' work motivation and occupational mental health. *Journal Name.* 2022;Volume(Issue)

Numbers. [Daha fazla bilgi gerekebilir]

Kutney-Lee A, Witkoski A, Sloane DM, Ciiotti JP, Quinn L, Aiken LH. Changes in patient and nurse outcomes associated with magnet hospital recognition. *Med Care.* 2015;53(6):550-557. <https://doi.org/10.1097/MLR.0000000000000355>

Mohammad KI, Al-Reda AN, Aldalaykeh M, Hayajneh W, Alafi KK, Creedy DK, Gamble J. Personal, professional, and workplace factors associated with burnout in Jordanian midwives: A national study. *Midwifery.* 2020;89:102786. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2020.102786>

Yanarico DMI, Balsanelli AP, Gasparino RC, Bohomol E. Classification and evaluation of the environment of the professional nursing practice in a teaching hospital. *Rev Latino-Am Enfermagem.* 2020;28

. <https://doi.org/10.1590/1518-8345.4339.3376>

Falguera CC, De los Santos JAA, Galabay JR, Firmo CN, Tsaras K, Rosales RA, et al. Relationship between nurse practice environment and work outcomes: A survey study in the Philippines. *Int J Nurs Pract.* 2021;27(1). <https://doi.org/10.1111/ijn.12873>

DETERMINING THE LEVEL OF CLIMATE LITERACY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN A RURAL REGION: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Erdal Akdeniz¹, İsmail Uçar²

¹Kırşehir Ahi Evran University Institute of Health Sciences

²Sincan Training and Research Hospital

Introduction and Aim: Climate literacy is important for understanding the impact of individuals and society on the concept of climate. It is also based on understanding the impact of climate on individuals and society (Veron et al., 2016). In order to create awareness of climate and climate change in individuals and to raise awareness in individuals, it is first necessary to reveal the deficiencies of students regarding climate literacy (Arslan & Arı, 2021). This study aimed to determine the climate literacy levels of secondary school students in a rural area.

Method: The cross-sectional study included 255 volunteer students studying in two middle schools determined by lottery. Data were collected on March 6-7, 2024, using a Descriptive Questionnaire Form including sociodemographic information, climate-related questions and the Climate Literacy Scale. Descriptive statistics, independent samples t-test, one-way variance and MANOVA analyses were used to analyze the data.

Results: The mean total score of climate literacy of the students participating in the study was found to be 83.87 ± 16.67 . There was no statistically significant difference between the students' age groups, the school they attended, family type, family income level, duration of family residence in Kırşehir, type of residence, place of long-term residence and health status and the total mean score of climate literacy. A significant difference was found between the students' gender, grade level, mentioning the importance of nature in the lessons, receiving education on climate change, hearing the concept of greenhouse effect and global warming and the total mean score of climate literacy.

Conclusion: The assessment conducted among secondary school students showed that their climate literacy levels ranged from moderate to high. It was determined that variables such as gender, grade level, receiving education on climate change and greenhouse effect had significant effects on students' climate literacy.

Anahtar Kelimeler: Adolescent, Climate, Literacy, Students

KIRSAL BİR BÖLGEDE ÖĞRENİM GÖREN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İKLİM OKURYAZARLIĞI DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: KESİTSEL ÇALIŞMA

Erdal Akdeniz¹, İsmail Uçar²

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Sincan Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş ve Amaç: İklim okuryazarlığı, birey ve toplumun iklim kavramı üzerindeki etkisini anlamak açısından önemlidir. İklimin de aynı zamanda bireyler ve toplumun üzerindeki etkisini anlamaya dayandırılmaktadır (Veron ve ark., 2016). Bireylerde iklim ve iklim değişikliği farkındalığının oluşturulabilmesi, bireylere bilincin kazandırılabilmesi için öncelikle öğrencilerin iklim okuryazarlığına ilişkin olarak eksikliklerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir (Arslan ve Arı, 2021). Bu çalışma ile kırsal bir bölgedeki ortaokul öğrencilerinin iklim okuryazarlık düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte olan çalışmaya kura ile belirlenen iki ortaokulda okuyan 255 gönüllü öğrenci katılmıştır. Veriler sosyodemografik bilgileri, iklim ile ilgili sorular içeren Tanıtıcı Anket Formu ve İklim Okuryazarlığı Ölçeği kullanılarak, 6-7 Mart 2024'te toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans ve MANOVA analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması 83.87 ± 16.67 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin yaş grupları, gittikleri okul, aile biçimi, aile gelir düzeyi, ailenin Kırşehir'de ikamet etme süresi, konut tipi, uzun süre yaşanan yer ve sağlık durumları ile iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, derslerde doğanın öneminden bahsedilme, iklim değişikliği konusunda eğitim alma, sera etkisi ve küresel ısınma kavramını duyma durumları ile iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Sonuç: Ortaokul öğrencileri arasında yapılan değerlendirme, iklim okuryazarlığı düzeylerinin orta ile yüksek arasında değişkenlik gösterdiğini göstermiştir. Cinsiyet, sınıf düzeyi, iklim değişikliği ve sera etkisi konularında eğitim alma gibi değişkenlerin öğrencilerin iklim okuryazarlığı üzerinde belirgin etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, İklim, Okuryazar, Öğrenci

Kaynakça: Arslan K, Arı AG. İklim okuryazarlığına yönelik ortaokul öğrencilerinin kendilerini algılama düzeyleri. Sürdürülebilir Çevre Dergisi. 2021;1(2):1-12.

Veron D, Marbach-Ad G, Wolfson J, Ozbay G. Assessing climate literacy content in higher education science courses: Distribution, challenges, and needs. Chemistry. 2016;64(27):42.

EXAMINATION OF NURSES' TENDENCIES TOWARDS MEDICAL ERRORS: AN EXAMPLE FROM A PHYSICAL THERAPY HOSPITAL

Kübra Nur Genç¹, Ece Uysal Kasap¹, Nermin Doruk Orduhan¹, Pelin Buldağ¹

¹Başakşehir Çam and Sakura City Hospital, Department of Physical Therapy and
Rehabilitation Hospital

INTRODUCTION and OBJECTIVE: Patient safety focuses on preventing healthcare errors and minimizing or eliminating the harm they cause. Medical errors are a major threat to patient safety. It is essential to identify nurses' tendencies toward medical errors, understand contributing factors, and implement necessary precautions. This study aims to explore these tendencies among nurses.

METHOD: This descriptive study involved 107 nurses working in physical medicine and rehabilitation clinics at a city hospital in Istanbul. Using sample size calculation, a minimum of 84 nurses was determined, with a 95% confidence interval and a 0.5 margin of error. Between May and June 2024, the study was conducted with 86 voluntary nurses. Data were collected using the "Medical Error Tendency Scale in Nursing" and a "Demographic Information Form" created by the researchers. SPSS 22.0 was used for data analysis, including descriptive statistics, Cronbach's Alpha coefficient, and the Kolmogorov-Smirnov test. Statistical significance was set at $p < 0.05$.

RESULTS: The average age of the participating nurses was 30.12 ± 5.95 years, with an average of 6.25 ± 5.98 years of professional experience and 3.45 ± 0.95 years at the hospital. Of the nurses, 73.3% were general nurses, 11.6% were charge nurses, and 15.1% held other roles. The Cronbach's Alpha coefficient for the scale was 0.97. The average score on the "Nursing Medical Error Tendency Scale" was 4.51 ± 0.47 . The highest score was 4.64 ± 0.41 in the "Medication and Transfusion Applications" subscale, and the lowest was 4.26 ± 0.71 in the "Patient Monitoring and Material Safety" subscale.

CONCLUSION: The study indicates that nurses generally have a low tendency towards medical errors. The tendency was lower in "Medication and Transfusion Applications" and higher in "Patient Monitoring and Material Safety." Ongoing in-service training on patient safety, continued quality improvement efforts, and addressing identified issues with corrective actions are recommended.

Anahtar Kelimeler: nurse, medical error, medical error inclination

HEMŞİRELERİN TIBBİ HATAYA EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ: BİR FİZİK TEDAVİ HASTANESİ ÖRNEĞİ

Kübra Nur Genç¹, Ece Uysal Kasap¹, Nermin Doruk Orduhan¹, Pelin Buldağ¹

¹Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi

GİRİŞ ve AMAÇ: Hasta güvenliği, sağlık hizmetlerine bağlı hataların önlenmesi ve bu hatalardan kaynaklanan hasta zararlarının azaltılması olarak tanımlanır. Tıbbi hatalar, hasta güvenliğini tehdit eden önemli unsurlardan biridir. Hemşirelerin tıbbi hataya eğilimlerinin belirlenmesi, bu eğilimleri artıran durumların anlaşılması ve gerekli önlemlerin alınması açısından önemlidir. Bu araştırma, hemşirelerin tıbbi hataya eğilimlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM: Tanımlayıcı türde gerçekleştirilen araştırma, İstanbul'daki bir şehir hastanesinin fizik tedavi ve rehabilitasyon kliniklerinde çalışan 107 hemşireyi kapsamaktadır. Örneklem büyüklüğü hesaplama yöntemi kullanılarak, %95 güven aralığı ve 0,5 hata payı ile minimum 84 hemşire belirlenmiştir. Araştırma, Mayıs-Haziran 2024 tarihlerinde gönüllü 86 hemşire ile yapılmıştır. Veriler, "Hemşirelikte Tıbbi Hataya Eğilim Ölçeği" ve araştırmacılar tarafından hazırlanan "Tanıtıcı Bilgi Formu" kullanılarak toplanmıştır. Analizde SPSS 22.0 programı, tanımlayıcı istatistikler, Cronbach's Alfa katsayısı ve Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR: Katılımcı hemşirelerin yaş ortalaması $30,12 \pm 5,95$ yıl, mesleki deneyim ortalaması $6,25 \pm 5,98$ yıl ve hastanedeki deneyim ortalaması $3,45 \pm 0,95$ yıldır. Hemşirelerin %73,3'ü hemşire, %11,6'sı sorumlu hemşire ve %15,1'i diğer pozisyonlardadır. Toplam ölçek Cronbach's Alfa katsayısı 0,97 bulunmuştur. Hemşirelerin "Tıbbi Hataya Eğilim Ölçeği" ortalama puanı $4,51 \pm 0,47$ 'dir. En yüksek puan ortalaması $4,64 \pm 0,41$ ile "İlaç ve Transfüzyon Uygulamaları" alt boyutunda, en düşük puan ortalaması ise $4,26 \pm 0,71$ ile "Hasta İzlemi ve Malzeme Güvenliği" alt boyutunda bulunmuştur.

SONUÇ: Hemşirelerin tıbbi hata yapma eğilimlerinin genel olarak düşük olduğu sonucuna varılmıştır. "İlaç ve Transfüzyon Uygulamaları" alt boyutunda hata eğiliminin daha düşük, "Hasta İzlemi ve Malzeme Güvenliği" alt boyutunda ise daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hastanede hasta güvenliği ve tıbbi hatalara yönelik eğitimlerin sürdürülmesi, kalite çalışmalarının devam etmesi ve uygunsuzlukların düzenleyici faaliyetlerle giderilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, tıbbi hata, tıbbi hata eğilimi

Kaynakça: Sivrikaya, S. K., & Kara, A. Ş. (2019). Hemşirelerin tıbbi hata yapma eğilimlerinin incelenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 7-14.

Şahin, Z. A., & Özdemir, F. K. (2015). Hemşirelerin tıbbi hata yapma eğilimlerinin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(3), 210-214.

TÜRK, G., ÖZDEMİR, S., & KOCAÇAL GÜLER, E. (2019). İntörn Hemşirelerin Tıbbi Hata Eğilimlerinin İncelenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 11(4).

Nurten, Ö. Z. E. N., Taner, ONAY., & TERZİOĞLU, F. (2019). Hemşirelerin tıbbi hata eğilimlerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(2), 283-292.

Küçükkeleş G., Arslan Şeker, S., 2022, Affecting Nurses' Attitudes Towards Patient Systematic Review

Özata, M., & Altuncan, H. (2010). Hemşirelikte tıbbi hataya eğilim ölçeğinin geliştirilmesi ve geçerlilik güvenilirlik analizinin yapılması. *İçinde: TC Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü. II. Uluslararası Sağlıkta Performans ve Kalite Kongresi, Bildiriler Kitabı*, 1, 415-431.

EFFECTS OF PSYCHOSOCIAL INTERVENTIONS APPLIED TO PATIENTS AWAITING ORGAN TRANSPLANTATION ON QUALITY OF LIFE AND PHYSICAL PARAMETERS: A META-ANALYSIS STUDY

Sevgi Demir Çam¹, Sevda Uzun²

¹Artvin Çoruh University

²Gümüşhane University

Aim: This study was conducted to determine the effect level of psychosocial interventions applied to patients awaiting organ transplantation on quality of life and physical parameters. **Method:** For this meta-analysis study, studies were obtained by scanning PubMed, Web of Science, EBSCOhost, Google Scholar and YÖK Thesis Center databases without any year limitation between July-September 2023. After the examinations, 10 studies were included in the study. The data were synthesized with meta-analysis and narrative narration methods.

Results: The meta-analysis showed that psychosocial interventions applied to patients waiting for organ transplantation were effective on quality of life (SMD: 0.393, 95% CI: 0.035 to 0.75). In addition, it was determined that psychosocial interventions applied to patients waiting for organ transplantation did not make a statistically significant difference on body mass index (SMD: 0.071, 95% CI: -0.359 to 0.501) and psychosocial interventions were effective on maximal expiratory pressure (SMD: 0.923, 95% CI: 0.210 to 1.636).

Conclusion: As a result of this study, it was determined that psychosocial interventions applied to individuals waiting for organ transplantation were effective on quality of life and some physical parameters. It was determined that psychosocial interventions applied to individuals were effective on maximal expiratory pressure of individuals, but did not have a significant effect on body mass index.

Anahtar Kelimeler: organ transplantation, psychosocial intervention, quality of life, physical parameters, meta-analysis

ORGAN NAKLİ BEKLEYEN HASTALARA UYGULANAN PSİKOSOSYAL MÜDAHALELERİN YAŞAM KALİTESİ VE FİZİKSEL PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ: BİR META ANALİZ ÇALIŞMASI

Sevgi Demir Çam¹, Sevda Uzun²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi

²Gümüşhane Üniversitesi

Amaç: Bu çalışma, organ nakli bekleyen hastalara uygulanan psikososyal müdahalelerin yaşam kalitesi ve fiziksel parametreler üzerine etki düzeyini ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. **Metod:** Meta analiz niteliğindeki bu çalışma için, araştırmalar Temmuz-Eylül 2023’de PubMed, Web of Science, EBSCOhost, Google Akademik ve YÖK Tez Merkezi veri tabanlarında yıl sınırlamasına gidilmeden tarama yapılarak elde edilmiştir. Çalışmaya incelemeler yapıldıktan sonra 10 araştırma dâhil edilmiştir. Veriler meta-analiz ve öyküsel anlatım yöntemleri ile sentez edilmiştir.

Bulgular: Meta-analiz sonucu, organ nakli bekleyen hastalara uygulanan psikososyal müdahalelerin yaşam kalitesi üzerinde etkin olduğunu göstermiştir (SMD: 0,393, %95 CI: 0,035 to 0.75). Ayrıca organ nakli bekleyen hastalara uygulanan psikososyal müdahalelerin beden kütle indeksi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı (SMD: 0,071, %95 CI: -0,359 to 0.501) psikososyal müdahalelerin maksimal ekspiratuar basınç üzerinde etkin olduğu saptanmıştır (SMD: 0,923, %95 CI: 0,210 to 1,636).

Sonuç: Bu araştırma sonucunda organ nakli bekleyen bireylere uygulanan psikososyal müdahalelerin yaşam kalitesi ve bazı fiziksel parametreler üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bireylere uygulanan psikososyal müdahalelerin bireylerin maksimal ekspiratuar basıncı üzerinde etkin olduğu saptanırken beden kütle indeksi üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: organ nakli, psikososyal müdahale, yaşam kalitesi, fiziksel parametreler, meta analiz

DO NURSING STUDENTS' MEDICATION DOSAGE CALCULATION SKILLS AFFECT THEIR ATTITUDES TOWARDS MEDICAL ERRORS? A CROSS-SECTIONAL STUDY

Vacide Aşık Özdemir¹, Yağmur Akbal Demirci¹, Zeynep Pehlivan Köksal¹

¹Recep Tayyip Erdogan University Faculty Of Health Sciences

Purpose: The purpose of this study is to examine the relationship between nursing students' drug dose calculation skills and their attitudes towards medical errors.

Materials and methods: The universe of this cross-sectional and descriptive study consisted of 341 undergraduate students who were actively studying in the nursing department of the Faculty of Health Sciences at a state university at the end of the spring semester of the 2023-2024 academic year. Without selecting the sample, 299 students from all grade levels who volunteered to participate in the study were included in the study. The data of the study were collected using the "Personal Information Form", "Drug Dosage Calculation Skills Questionnaire" and "Medical Error Attitude Scale (THTÖ)".

Findings: It was determined that the drug dose calculation scores of nursing students varied between 44.0-71.6 according to their grade levels and increased in parallel with the increase in grade level. The students' total THTÖ score average was 2.1 ± 0.3 . The mean score of the Medical Error Perception sub-dimension was found to be significantly higher in female students than in male students ($p < 0.05$). The median score of the Causes of Medical Errors was significantly higher in students who unwillingly chose the nursing profession than in students who willingly chose it ($p < 0.05$). There was a negative significant relationship between the students' drug dose calculation score and the Approach to Medical Error sub-dimension and the total score of the THTÖ ($p < 0.05$). The total score of the drug dose calculation explained 1% of the change in the THTÖ ($R = 0.117$, $R^2_{adjusted} = 0.010$).

Conclusion: It was revealed that as the drug dose calculation scores of the students decreased, they had a more positive attitude towards medical errors, and the importance and awareness of medical errors and error reporting increased.

Anahtar Kelimeler: Nursing students, drug dose calculation, medical error, attitude

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLAÇ DOZU HESAPLAMA BECERİLERİ TIBBİ HATALARA YÖNELİK TUTUMLARINI ETKİLİYOR MU? KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Vacide Aşık Özdemir¹, Yağmur Akbal Demirci¹, Zeynep Pehlivan Köksal¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Amaç: Bu araştırmada amaç, hemşirelik öğrencilerinin ilaç dozu hesaplama becerileri ile tıbbi hatalara yönelik tutumlarını arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Gereç ve yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı tipte yapılan bu araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin 2023-2024 akademik yılı bahar dönemi sonunda Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümünde aktif öğrenim görmekte olan 341 lisans öğrencisi oluşturdu. Örneklem seçimine gidilmeksizin araştırmaya hemşirelik bölümü öğrencisi olan tüm sınıf düzeylerinden araştırmaya gönüllü katılım sağlayan 299 öğrenci dahil edildi. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “İlaç Dozu Hesaplama Becerisi Soru Formu” ve “Tıbbi Hata Tutum Ölçeği (THTÖ)” kullanılarak toplandı.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre ilaç dozu hesaplama puanlarının 44.0-71.6 arasında değiştiği ve sınıf düzeyi artışına paralel olarak arttığı tespit edildi. Öğrencilerin THTÖ toplam puan ortalaması 2.1 ± 0.3 idi. Kadınların erkek öğrencilere göre Tıbbi Hata Algısı alt boyut puan ortalaması anlamlı derecede daha yüksek bulundu ($p < 0.05$). Hemşirelik mesleğini istemeyerek seçen öğrencilerde Tıbbi Hata Nedenleri medyan puanı isteyerek seçen öğrencilere göre anlamlı derecede yüksekti ($p < 0.05$). Öğrencilerin ilaç dozu hesaplama puanı ile Tıbbi Hataya Yaklaşım alt boyutu ve THTÖ toplam puanı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardı ($p < 0.05$). İlaç dozu hesaplama toplam puanı THTÖ’deki değişimin %1’ini açıklamaktadır ($R=0.117$, $R^2_{adjusted}=0.010$).

Sonuç: Öğrencilerin ilaç dozu hesaplama puanları azaldıkça, tıbbi hatalara karşı daha olumlu bir tutum sergilediği, tıbbi hataların ve hata bildiriminin öneminin ve farkındalığının arttığı ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, ilaç doz hesaplama, tıbbi hata, tutum

Kaynakça: World Health Organization (WHO). Patient Safety. 2019. Available online: <https://www.who.int/patientsafety/en/> (accessed on 08 August 2024).

Makary MA, Daniel M. Medical error-the third leading cause of death in the US. *BMJ*. 2016 May 3;353:i2139.

Goedecke, T., Ord, K., Newbould, V., Brosch, S., & Arlett, P. (2016). Medication errors: New EU good practice guide on risk minimisation and error prevention. *Drug Safety*, 39(6), 491–500.

Robertson J. J., Long B. Suffering in silence: medical error and its impact on health care providers. *Journal of Emergency Medicine*. 2018;54(4):402–409.

Lin F., Gillespie B.M., Chaboyer W., Li Y., Whitelock K., Morley N., Morrissey S., O’Callaghan F., Marshall A.P. Preventing surgical site infections: Facilitators and barriers to nurses’ adherence to clinical practice guidelines—A qualitative study. *J. Clin. Nurs*. 2019;28:1643–1652.

Sermeus W. Understanding the role of nurses in patient safety: From evidence to policy with RN4CAST. *BMC Nurs.* 2016;15:1

Fothergill Bourbonnais F, Caswell W. Teaching successful medication administration today: more than just knowing your 'rights'. *Nurse Educ Pract.* 2014 Aug;14(4):391-5.

Vardaman J. M., Rogers B. L., Marler L. E. Retaining nurses in a changing health care environment: the role of job embeddedness and self-efficacy. *Health Care Management Review* . 2020;45(1):52–59.

de Magalhães AM, Dall'Agnol CM, Marck PB. Nursing workload and patient safety--a mixed method study with an ecological restorative approach. *Rev Lat Am Enfermagem.* 2013 Jan-Feb;21 Spec No:146-54.

Magalhães AM, Moura GM, Pasin SS, Funcke LB, Pardal BM, Kreling A. The medication process, workload and patient safety in inpatient units. *Rev Esc Enferm USP.* 2015 Feb;49 Spec No:43-50.

Latif A, Rawat N, Pustavoitau A, Pronovost PJ, Pham JC. National study on the distribution, causes, and consequences of voluntarily reported medication errors between the ICU and non-ICU settings. *Crit Care Med.* 2013;41(2):389–98.

Gorgich, E. A. C., Barfroshan, S., Ghoreishi, G., & Yaghoobi, M. (2016). Investigating the causes of medication errors and strategies to prevention of them from nurses and nursing student viewpoint. *Global Journal of Health Science*, 8(8), 220–227.

Salami, I., Subih, M., Darwish, R., Al-Jbarat, M., Saleh, Z., Maharmeh, M., Alasad, J., & Al-Amer, R. (2019). Medication administration errors: Perceptions of Jordanian nurses. *Journal of Nursing Care Quality*, 34(2), E7–E12.

Goedecke, T., Ord, K., Newbould, V., Brosch, S., & Arlett, P. (2016). Medication errors: New EU good practice guide on risk minimisation and error prevention. *Drug Safety*, 39(6), 491–500.

Rohde, E., & Domm, E. (2018). Nurses' clinical reasoning practices that support safe medication administration: An integrative review of the literature. *Journal of Clinical Nursing*, 27(3–4), e402–e411.

Moreno-Millán E, Villegas-Del Ojo J, Prieto-Valderrey F, Nieto-Galeano J, Hartel MJ, Staub LP, Röder C, Eggl S. High incidence of medication documentation errors in a Swiss university hospital due to the handwritten prescription process. *BMC Health Serv Res.* 2011 Aug 18;11:199.

Caboral-Stevens, M., Ignacio, R. V., & Newberry, G. (2020). Undergraduate nursing students' pharmacology knowledge and risk of error estimate. *Nurse Education Today*, 93, 104540.

Sulosaari, V., Huupponen, R., Hupli, M., Puukka, P., Torniainen, K., & Leino-Kilpi, H. (2015). Factors associated with nursing students' medication competence at the beginning and end of their education. *BMC Medical Education*, 15(1), 223.

Dehvan F, Dehkordi AH, Gheshlagh RG, Kurdi A. The Prevalence of Medication Errors Among Nursing Students: A Systematic and Meta-analysis Study. *Int J Prev Med.* 2021 Feb 24;12:21.

Altmann TK. Attitude: a concept analysis. *Nurs Forum.* 2008 Jul-Sep;43(3):144-50.

Çelik Z, Şendir M. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin farmakolojik bilgi düzeyleri ve ilaç dozu hesaplama becerilerinin değerlendirilmesi. *Ordu University Journal of Nursing Studies* 2(1), 1-10.

Zaybak A, Taşkıran N, Telli S, Yaşar Ergin E, Şahin M (2017). Hemşirelik öğrencilerinin ilaç uygulamalarına ilişkin bilgilerini yeterli bulma durumları. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma*, 14(1), 6-13.

Elonen I, Salminen L, Brasaitte-Abrome I, Fuster P, Kukkonen P, Leino-Kilpi H, Löyttyniemi E, Noonan B, Stubner J, Svavarsdóttir MH, Thorsteinsson H, Koskinen S. Medication calculation skills of graduating nursing students within European context. *J Clin Nurs*. 2022 Mar;31(5-6):548-558.

Bagnasco A, Galaverna L, Aleo G, Grugnetti AM, Rosa F, Sasso L. Mathematical calculation skills required for drug administration in undergraduate nursing students to ensure patient safety: a descriptive study: drug calculation skills in nursing students. *Nurse Educ Pract*. 2016;16(1):33–9.

Wennberg-Capellades L, Fuster-Linares P, Rodríguez-Higueras E, Fernández-Puebla AG, Llaurodo-Serra M. Where do nursing students make mistakes when calculating drug doses? A retrospective study. *BMC Nurs*. 2022 Nov 10;21(1):309.

Aydın Karabağ A. (2013). WEB tabanlı öğretimin hemşirelik öğrencilerinin aritmetik ve ilaç dozu hesaplama becerilerine etkisinin incelenmesi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karabağ Aydın A, Dinç L. Effects of Web-Based Instruction on Nursing Students' Arithmetical and Drug Dosage Calculation Skills. *Comput Inform Nurs*. 2017 May;35(5):262-269.

Güleç D, İntepeler ŞS. Tıbbi hatalarda tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2013; 15 (3): 26-41.

McMullan M, Jones R, Lea S. Patient safety: numerical skills and drug calculation abilities of nursing students and registered nurses. *J Adv Nurs*. 2010;66:891–99.

Dilles T, Vander Stichele RR, Van Bortel L, Elseviers MM. Nursing students' pharmacological knowledge and calculation skills: ready for practice? *Nurse Educ Today*. 2011 Jul;31(5):499-505.

Tabassum N, Ahmed Khuwaja HM. Retention of knowledge regarding mathematics and drug dosage calculation among undergraduate nursing students of a private school of nursing in Pakistan. *J Pak Med Assoc*. 2021 Apr;71(4):1243-1245.

Kurt D, Gurdogan EP. Do nursing students' altruism levels affect their attitudes toward medical errors? A cross-sectional study. *Nurse Educ Pract*. 2024 Jul 31;79:104083.

Gülner E, Özveren H, Özden D. The relationship between moral sensitivity and medical errors attitude in nursing students. *J Forensic Leg Med*. 2020 Jul;73:101981.

E.A. Korhan, H. Dilemek, S. Mercan, D.U. Yılmaz. Determination of attitudes of nurses in medical errors and related factors *Int. J. Caring Sci.*, 10 (2) (2017), pp. 794-801.

A. Sümen, A. Ünal, S. Aksoy. Nursing students' self-reported experiences and attitudes regarding patient safety: a cross-sectional study comparing the classroom and clinical settings. *Collegian*, 29 (3) (2022), pp. 320-327.

Williams B, Davis S. Maths anxiety and medication dosage calculation errors: a scoping review. *Nurse Educ Pract*. 2016;20:139–46

Johnson J, Kareem A, White D, Ngwakongnwi EM, Mohammadpour M, Rizkika N, et al. Nursing students' perspectives on learning math for medication calculations in a Canadian nursing program in Qatar. *Nurse Educ Pract*. 2020;49:102885.

Stake-Nilsson K, Almstedt M, Fransson G, Masoumi D, Elm A, Toratti-Lindgren M, Björkman A. Medication dosage calculation among nursing students: does digital technology make a difference? A literature review. *BMC Nurs*. 2022 May 23;21(1):123.

Shelton C. Students who developed logical reasoning skills reported improved confidence in drug dose calculation: Feedback from remedial maths classes. *Nurse Educ Today*. 2016 Jun;41:6-11.

Murphy G, Murphy J. Pediatric dosage calculations for undergraduate nursing students using digital-physical reality. *J Pediatr Nurs*. 2022 Nov-Dec;67:75-76

Donahue N. Integration of Virtual Simulation Into a Web-Based Nursing Dosage Calculation Course. *Nurs Educ Perspect*. 2021 Nov-Dec 01;42(6):E137-E138.

Renmarker E, Carlson E. Evaluation of Swedish nursing students' experience of a web-based platform for drug calculation. *Nurse Educ Pract*. 2019 Jul;38:89-95.

Hurley TV. Experiential Teaching Increases Medication Calculation Accuracy Among Baccalaureate Nursing Students. *Nurs Educ Perspect*. 2017 Jan/Feb;38(1):34-36.

Lee SE, Quinn BL. Incorporating medication administration safety in undergraduate nursing education: A literature review. *Nurse Educ Today*. 2019 Jan;72:77-83.

Westman J, Johnson KD, Smith CR, Kelcey B. The contributors to dosage calculation ability and its applicability to nursing education: An integrative review. *J Prof Nurs*. 2024 Jan-Feb;50:8-15.

Büyüksoy GD, Özdil K, Çatıker A. Is there a relationship between nursing students' perceptions of dishonesty and attitudes towards medical errors? *Nurse Educ Today*. 2024 Aug;139:106233.

Ş.Y. Gören. The Effect of Medical Error Education on the Nursing Students' Knowledge and Attitudes. *Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (2018).

THE EFFECT OF E-HEALTH LITERACY LEVEL OF INDIVIDUALS WITH CHRONIC KIDNEY DISEASE ON SELF-CARE MANAGEMENT

Sevgi Aksoy¹, Sevcan Topçu²

¹Etlik City Hospital, Ankara, Turkey

²Ege University, Faculty of Nursing/ Public Health Nursing Department, Izmir, Turkey

Introduction: CKD is a major public health problem due to its course and increasing prevalence. Individuals need to be able to manage the disease and its possible side effects on their own. The aim of this study is to examine the effect of e-health literacy levels of individuals with CKD on self-care management.

Method: The study was cross-sectional and was conducted with 338 individuals in Ankara Etlik City Hospital. Data were collected using the Demographic Characteristics Information Form, SCMCD Scale and E-Health Literacy Scale using face-to-face interviews. Individuals to be included in the sample were determined using a random sampling method.

Results: The mean age of the participants is 50.91 ± 15.87 (18-94) years. 50.9% of individuals with CKD are male and 74.9% are married. The life expectancy of individuals with CKD is 6.86 ± 6.15 years. The mean score of the SCMCD scale of individuals with CKD is 118.21 ± 11.76 , the mean self-protection score is 71.44 ± 8.94 , the mean social protection score is 46.77 ± 6.33 and the mean E-health literacy score is 21.45 ± 9.38 . When the participants' age, gender, marital status, employment status, education status, health insurance status and their SCMCDs mean scores were compared, no statistical significance was found ($p > 0.05$). When the income status of individuals with CKD, their status of making an appointment using internet applications, and their status of receiving dialysis treatment were compared with their mean SCMCDs scores, statistical significance was found ($p < 0.05$). It was found that e-health literacy did not affect the self-care management of individuals with CKD at a statistically significant level ($R^2=0,01$; $F=0,68$; $p=0,41$). **Conclusion:** Self-care management of individuals with CKD was found to be at a moderate level. Those who have less income than expenses, receive dialysis treatment, and make hospital appointments using the internet connection have higher self-care management programs.

Anahtar Kelimeler: kidney disease ; health literacy ; self management

KRONİK BÖBREK HASTALIĞI OLAN BİREYLERİN E-SAĞLIK OKURYAZARLIĞININ ÖZ BAKIM YÖNETİMİNE ETKİSİ

Sevgi Aksoy¹, Sevcan Topçu²

¹Etlık Şehir Hastanesi, Ankara, Türkiye

²Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi/ Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı,
İzmir, Türkiye

Giriş ve Amaç: Kronik Böbrek Hastalığı (KBH), patolojik bir süreci kapsayan böbreğin vücudumuzdaki işlev ve görevleri de dikkate alındığında, prognostik seyrinin kötü olması ve giderek artması sebebiyle halk sağlığı problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin hastalığı ve hastalığın oluşturabileceği olumsuz etkileri yönetebilmesi için hastalığı kendi kendine yönetebilmesi gereklidir. Bu nedenle planlanan çalışmayla kronik böbrek hastalığı olan bireylerin e-sağlık okuryazarlığı düzeyinin öz bakım yönetimine etkisinin incelenmesi hedeflenmektedir.

Yöntem: Bu araştırma kesitsel tipte bir çalışma niteliğinde olup, Ankara Etlik Şehir Hastanesinde KBH'na sahip 338 birey ile yürütülmüştür. Veriler, yüz yüze görüşme yöntemi ile Demografik Özellikler Bilgi Formu, Kronik Hastalık Öz Bakım Yönetimi Ölçeği ve E- Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Örneklemeye dahil edilecek bireylerin belirlenmesinde gelişmiş güzel örneklemeye yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 50.91 ±15.87 (18-94) yıldır. KBH olan bireylerin %49,1'i kadın, %50,9'u erkektir ve %74,9'u evlidir. Bireylerin kronik böbrek hastalığına sahip oldukları süre 6,86±6,15 yıldır. KBH olan bireylerin KHÖBY ölçeği puan ortalaması 118,21±11,76, öz koruma puan ortalaması 71,44±8,94 ve sosyal koruma alt boyutu puan ortalaması 46,77±6,33 olarak bulunmuştur. Katılımcıların E-sağlık okuryazarlığı puanı 21,45±9,38'dir. Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, eğitim durumu, sağlık güvencesine sahip olma durumu ile KHÖBYÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır (p>0.05). KBH olan bireylerin gelir durumu, internet uygulamalarını kullanarak randevu alma durumu ve diyaliz tedavisi alma durumu ile KHÖBYÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmıştır (p<0.05). E-sağlık okuryazarlığının, KBH olan bireylerin öz bakım yönetimine etkisi regresyon analiziyle değerlendirildiğinde öz bakım yönetimini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği bulunmuştur (R²=0,01; F=0,68; p=0,41).

Sonuç: KBH olan bireylerin öz bakım yönetimlerinin orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Geliri giderinden az olan ve diyaliz tedavisi alan katılımcıların öz bakım yönetimleri diğer gruplara göre daha yüksektir. Bu çalışmada internet uygulamalarını kullanarak hastane randevusu alma gibi teknolojik uygulamaları kullanabilmenin kronik hastalık öz bakım yönetimini olumlu etkilediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: böbrek hastalığı ; e-sağlık okuryazarlığı ; öz bakım yönetim

Kaynakça: Akpolat, T. (2019). Böbrek Hastasının Değerlendirilmesi. y. Yeniçerioğlu, ö. güngör , & Y. Arıcı içinde, *Temel Nefroloji* (s. 23-46). İstanbul: GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ.

Akyol Güner, T., Kuzu, A., & Bayraktaroğlu , T. (2020). Diyabetli bireylerde sağlık okuryazarlığı ve akılcı ilaç kullanımı arasındaki ilişki. . *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*, 4(3):214-223.

Akyol, A. (2013). Son dönem böbrek yetmezliği (SDBY) olan hastada palyatif bakım. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2(1): 31-41.

Altaş, Z., & ve ark. (2022). The association between Electronic Health Literacy and Self-care Management in Adults with Type-2 Diabetes. *Prog Health Sci* , Vol 12, No 2 E.

Bakan, G., & İnci, F. (2021). Hipertansiyonlu Hastalarda Tedavi Uyumu ve Sağlık okuryazarlığı. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*, 12(28):81-87.

Barrecheuren, M., & Bourbeau, J. (2018). Self-management strategies in chronic obstructive pulmonary disease: a first step toward personalized medicine. *Curr Opin Pulm Med*, 24(2):191-198.

Barret, S., & Puryear, J. (2006). Health literacy: improving quality of care in primary care settings. *journal of health care*, 17(4),690-697.

Bayülgen, M., Gün , M., & Erdoğan , S. (2021). Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Olan Hastaların Öz Bakım Yönetimleri ve Bunları Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. *EURASIAN JOURNAL OF HEALTH SCIENCES*, 4(2):106-112.

Billany, R., & et all. (2023). Associations of health literacy with self-management behaviours and health outcomes in chronic kidney disease: a systematic review. *J Nephrol*.

Birol, L. (2018). İdrar yolları- böbrek hastalıkları, tedavisi ve hemşirelik bakımı. L. Birol, & N. Akdemir içinde, *İç Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı* (s. 585-594). Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Böcek Aker, E., & Ark. (2020). Türk Hipertansiyon Uzlaşı Raporları: 2015'den 2019'a Neler Değişti? *Konuralp Tıp Dergisi*, 12(2): 326-333.

Bülbül, E., & Demiroğlu, S. (2023). HEMODİYALİZ TEDAVİSİ ALAN HASTALARDA SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE TEDAVİYE UYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ. *KARYA JOURNAL OF HEALTH SCIENCE*, ; 4(1): 1-5.

Candan, Ç. (2021). KRONİK HASTALIĞI OLAN BİREYLERİN ÖZ BAKIM YÖNETİMİ İLE BAKIM VEREN AİLE ÜYELERİNİN BAKIM YÜKÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ. *PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ*.

Cannon, D., & et All. (2016). he effects of chronic obstructive pulmonary disease self-management interventions on improvement of quality of life in COPD patients: A meta-analysis. *Respir Med*, 121:81

Choi, M. (2020). Association of eHealth Use, Literacy, Informational Social Support, and Health-Promoting Behaviors: Mediation of Health Self-Efficacy. *Int J Environ Res Public Health*.

Çizmeçi, E., & et all. (2017). Chronically Searching Online: E-Health Literacy of Diabetes Patients and Healthy Individuals in Turkey. *Int Peer-Reviewed J Commun Humanit Res.*, 15(1):71–86.

Dodson, S., Good, S., & Osborne, R. (2015). Health literacy toolkit for low- and middleincome countries: A series of information sheets to empower communities and strengthen health systems. New Delhi: World Health Organization, Regional Office for South-East Asia. Retrieved from http://apps.searo.who.int/PDS_DOCS/B5148.pdf

Downie, S., Shnaigat , M., & Hosseinzadeh , H. (2022). Effectiveness of health literacy- and patient activation-targeted interventions on chronic disease self-management outcomes in outpatient settings: a systematic review. *Aust J Prim Health*, 28(2):83-96.

Eikenhorst , V., & et all. (2017). Pharmacist-Led Self-management Interventions to Improve Diabetes Outcomes. A Systematic Literature Review and Meta-Analysis. *ront Pharmacol.*, 14;8:891.

ERA Registry Annual Report. (2020). *ERA Registry Annual Report*. Amsterdam UMC: Department of Medical Informatics.

Ertürk Yavuz, M., & Gürsoy, A. (2021). Kanser Olan Hastalara Verilen Eğitimin Öz Bakıma Etkisi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 273-279.

Gerçek, A., & Kılıç, S. (2021). Hemodiyaliz tedavisi alan hastalarda öz bakım destekli motivasyonel görüşmenin hastaların öz bakım gücü ve hastalık uyumuna etkisi (tez). *Malatya:İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*.

GBD Chronic Kidney Disease Collaboration
Global, regional, and national burden of chronic kidney disease, 1990–2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. *Lancet*. 2020; (published online Feb 13. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30045-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30045-3).)

Gohar, F., & ve ark. (2008). Self-Care And Adherence To Medication: A Survey In The Hypertension Outpatient Clinic. *BMC Complement Altern Med*, 8(4),1-9.

Grundy, S., & et all. (2002). Diabetes and Cardiovascular Disease: executive summary: conference proceeding for healthcare professionals from a special writing group of the American Heart Association. *Circulation*, 7;105(18):2231-9.

Hançerlioğlu, S., & Aykar, F. (2018). Kronik Hastalıklarda Öz Bakım Yönetimi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1): 175-183.

Jerant, A., & et all. (2005). Patients' perceived barriers to active. *Patient Educ Couns* , Jun;57(3):300–

Jerant, A., det all, & et all. (2005). Moore M. Patients' perceived barriers to active self-management of chronic conditions. *Patient Educ Couns.*, Jun;57(3):300-7.

Jones LC. (2001) Measuring guarding as a self-care management process in chronic illness: The SCMP-G. Strickland OL, Dilorio C. Editörler. Measurement of nursing outcomes. New York:Springer Publishing Company,150-158.

Kale, M. (2015). The association of health literacy with illness and medication beliefs among patients with chronic obstructive pulmonary disease. *Plos one*, 10(4), 1-10.

Kang, e., & et all. (2021). Self-management strategies and comorbidities in chronic disease patients: associations with quality of life and depression. . *Psychol Health Med* . , 26(8):1031-1043.

Kara, B. (2012). Hemodiyalize giren son dönem böbrek yetmezlikli hastalarda öncelikli sorunlardan biri: yaşam kalitesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(5): 631-8.

KDIGO. (2002). Clinical practice guidelines for chronic kidney disease: evaluation, classification and stratification. *Am J Kidney Dis*, S1-266.

KDIGO. (2013). Kidney Disease: Improving Global Outcomes (KDIGO) CKD Work Group. Clinical Practice Guideline for the Evaluation and Management of Chronic Kidney Disease. *Official Journal of the International Society of Nephrology*, 1-159.

Kim, M., Kim, K., KO, J., & et al. (2020). a community-based self-help intervention: A case of Korean Americans with type 2 diabetes. *Nurs Res.*, ;69(3):210-218.

Kitsiou, S., & et all. (2017). Effectiveness of mHealth interventions for patients with diabetes: An overview of systematic reviews. *PLoS One*, 1;12(3):e0173160.

- Ko, D., Bratzke, L., & Roberts, T. (2018). 5. Ko D, Bratzke LC, Roberts T. Self-management assessment in multiple chronic conditions. *A narrative review of literature. Int J Nurs Stud.*, Jul;83:83-90.
- Kubat Bakır, G., & Akın, S. (2019). Yaşlılıkta Kronik Hastalıkların Yönetimi İle İlişkili Faktörler. *Sağlık ve Toplum*, Yıl:29 , Sayı: 2.
- Kurt, D. (2020). HİPERTANSİYON TANISI ALAN HASTALARA VERİLEN ÖZ YÖNETİM DESTEĞİNİN BİLGİ DÜZEYİ, TEDAVİYE UYUM VE ÖZ BAKIM YÖNETİMİNE ETKİSİ. *TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ*.
- Kurtoğlu, İ., & et all. (2022). Kronik hastaların e-sağlık okuryazarlık düzeyleri üzerine bir araştırma. . *MAKU SOBED*, (35), 126-136.
- Levey, A., & Coresh, J. (2012). Chronic kidney disease. *Lancet*, 165-80.
- Levey, A., & et all. (2009). A new equation to estimate glomerular filtration rate. *Ann Intern Med*, 150(9):604-12.
- Liyange, T., & et All. (2015). Worldwide access to treatment for end-stage kidney disease: a systematic review. *Lancet*, 16;385(9981):1975-82.
- Lopez, L., & et all. (2021). Results of a self-management program added to standard physical therapy in chronic neck pain. *PEC*, 104(6), 1438-1.
- Luiz, R., & et al . (2013). Exercise attenuates renal dysfunction with preservation of myocardial function in chronic kidney disease. *PLoS One* , ;8(2): e55363.
- Ma, Y., & et al. (2006). Modified glomerular filtration rate estimating equation for Chinese patients with chronic kidney . *J Am Soc Nephrol*, 17(10):2937-44.
- Muslu, L. (2021). Sağlık okuryazarlığı ve çıktıları. Ö. Erkin, A. Kalkım , & İ. Göl (Dü) içinde, *Halk Sağlığı Hemşireliği* (s. 1143-1151). Ankara: Çukurova Tıp Kitabevi.
- Nathan, R., & et all. (2016). Global Prevalence of Chronic Kidney Disease - A Systematic Review and Meta-Analysis. *PLoS One*, 6;11(7).
- Neter, E., & Brainin, E. (2012). eHealth literacy: Extending the digital divide to the realm of health information. *Journal of Medical Internet Research*, 14(1): e19.
- Norman, C., & Skinner, H. (2006). eHEALS: The eHealth Literacy Scale. *J Med Internet Res*, 8(4):e27.
- Norman, C., & Skinner, H. (2006). eHealth Literacy: Essential Skills for Consumer Health in a Networked World. *J Med Internet Res*, 16;8(2):e9.
- Nutbeam , D. (2000). Health literacy as a public health goal: a challenge for contemporary health education and communication strategies into the 21st century. *Health Promotion International*, 259
- Özdelikkara, A., & ve ark. (2020). KRONİK HASTALIKLARDA ÖZ BAKIM YÖNETİMİ VE UYUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1):42-49.
- Öztürk, Y., & et all. (2021). Kronik Hastalık Öz Yönetim Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenilirliği. *Journal of Academic Value Studies*, 7(3), 375-381.
- Papadacos, J., & et all. (2018). Health literacy and cancer self-management behaviors: A scoping review. *Cancer*, 1;124(21):4202-4210.
- Peng, S., & et all. (2019). Peng, S., He, J., Huang, J. et al. Self-management interventions for chronic kidney disease: a systematic review and meta-analysis. *BMC Nephrol*, 142.

- Plantinga, L., & et all. (2012). Chronic kidney disease identification in a high-risk urban population: Does automated eGFR reporting make a difference? *J Urban Health*, 89: 965-76.
- Plantinga, L., & ve ark. (2008). Patient awareness of chronic kidney disease: trends and predictors. *Arch Intern Med*, Nov 10;168(20):2268-75.
- Rahn, K., Heidrenreich, S., & Brückner, D. (1999). How to assess glomerular function and damage in humans. *J Hipertens*, Mar;17(3):309-17.
- Reed, R., & et all. (2018). A self-management support program for older Australians with multiple chronic conditions: a randomised controlled trial. *Med J Aust.*, Feb 5;208(2):69-74.
- Refahi, H., Klein, M., & Feigerlova , E. (2023). e-Health Literacy Skills in People with Chronic Diseases and What Do the Measurements Tell Us: A Scoping Review. *Telemed J E Health*, 29(2):198-208.
- Riegel , B., & ark. (2009). An update on the self-care of heart failure index. *J Cardiovasc Nurs*, Nov-Dec;24(6):485-97.
- Sengul, S., & et al. (2016). Changes in hypertension prevalence, awareness, treatment, and control rates in Turkey from 2003 to 2012. Volume 34, Number 6.
- Set, T., & Şahin, M. (2003). Birinci Basamak Hekimi İçin Böbrek Fonksiyon Testleri. *sted*, cilt 12: sayfa:344.
- Sezer, T. A., Çavuşoğlu , H., & Düzova, A. (2021). Self-management program for adolescents with chronic kidney disease: A randomized controlled trial. *J Ren Care.*, 47(3):146-159.
- Shao , J., Yu, K., & Chen SH. (2020). Feasibility and Acceptability of a Self-Management Program for Patients With Rheumatoid Arthritis. *Orthop Nurs*, 39(4):238-245.
- Smith, M., & Parker, M. (2015). *Nursing Theories & Nursing Practice Fourth Edition*.
- Stevens , P., & Levin, A. (2013). Evaluation and management of chronic kidney disease: synopsis of the kidney disease: improving global outcomes 2012 clinical practice guideline. *Ann Intern Med.*, Jun 4;158(11):825-30.
- Süleymanlar, G., & et all. (2011). A population-based survey of Chronic Renal Disease In Turkey. *Nephrol Dial Transplant.*, 26(6):1862-71.
- Süleymanlar, G., Ateş , K., & Seyahi, N. (2017). *Türkiyede Nefroloji Diyaliz ve Transplantasyon*. Ankara: TÜRK NEFROLOJİ DERNEĞİ YAYINLARI.
- Şimşir, İ., & Mete, B. (2021). Sağlık Hizmetlerinin Geleceği: Dijital Sağlık Teknolojileri. *Journal of Innovative Healthcare Practices (JOINIHP)*, 2(1), 33-39.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. (2018). *Türkiye Böbrek Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, S. (2020). *Kronik Böbrek Hastalığı Klinik Protokolü*. Ankara.
- Tamer Gencer, Z. (2017). NORMAN VE SKINNER'IN E-SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİNİN KÜLTÜREL UYARLAMASI İÇİN GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*.
- Taylor , D., & et all. (2018). Health literacy and patient outcomes in chronic kidney disease: a systematic review. *Nephrol Dial Transplant*, 1;33(9):1545-1558.

Tonsaker, T., & et all. (2014). Health information on the Internet: gold mine or minefield? *Can Fam Physician.*, 60(5):407-8.

Türk Nefroloji Derneği. (2021). TÜRKİYE’DE NEFROLOJİ, DİYALİZ VE TRANSPLATASYON. *TÜRK NEFROLOJİ DERNEĞİ YAYINLARI*, 1-214.

Ustaalioğlu, Y., Bal, A., & Yılmaztepe Oral, A. (2015). Glomerüler Filtrasyon Belirteçleri ve Hesaplama Formülleri. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 41 (2) 95-102.

Wu, S.-F., & ve ark. (2016). Prediction of self-care behaviour on the basis of knowledge about chronic kidney disease using self-efficacy as a mediator. *Journal of Clinical Nursing*, 25, 2609–2618.

Xiaoli, H., & et all. (2022). Preferring self-management behavior of patients with chronic kidney disease. *He X, Wang Y, Feng C, Luo L, Khaliq U, Rehman FU, Zhang X. Preferring self-management behavior of patients with chronic kidney disease. Front Public Health. 2022 Dec 2;10:973488. doi: 10.3389/fpubh.2022.973488. PMID: 36530662; PMCID: PMC9755185.*, 2;10:973488.

Yacan, L. (2022). KRONİK BÖBREK HASTALIĞI OLAN BİREYLERE VERİLEN EĞİTİMİN HASTALIĞA UYUM, ÖZ BAKIM VE İYİLİK HALİNE ETKİSİ. *TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ*.

Yiğit, E. (2021). COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE KOAH HASTALARININ ÖZ BAKIM YÖNETİMİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER. *BEZMİALEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ*.

Yıldırım, H., & Beyoğlu, S. (2022). Kanser Hastalarında Öz Bakım Yönetiminin ve Depresyonun COVID-19 Korkusuna Etkisi ve İlişkili Faktörler: Tanımlayıcı Araştırma. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci.*, 14(3):755-62.

Yıldırım, J., & Çevirgen, A. (2019). 16. Yıldırım JG, Çevirgen A. Kronik hastalıkların yönetiminde kullanılan bilişim tabanlı uygulamalar. *CBU-SBED*, 19;6(1):65–73.

Yılmaz, M., & Tiraki, Z. (2016). Sağlık Okuryazarlığı Nedir? Nasıl Ölçülür? *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(4), 142-147.

Zarrin, A., Tourchian, N., & Heckman , G. (2020). Chronic Disease Self-Management Among Iranian Older Adults: A Scoping Review. *J Appl Gerontol*, 39(8):922-930.

CHRONIC DISEASE STATUS OF NURSES IN TURKIYE AND IDENTIFICATION OF PREDISPOSING FACTORS

İkra İncirkuş Kıvrak², Sebahat Ateş¹

¹Üsküdar University

²Marmara University Pendik Training and Research Hospital

Introduction and Objective: Although the increase in the prevalence of chronic diseases among nurses has been pointed out in the international literature, there are no studies conducted for this purpose in our country. The aim of this study was to determinate the chronic disease status and predisposing factors of nurses in Turkiye.

Method: The study was descriptive, cross- sectional. Using the G-power modal with 95% confidence interval and 5% margin of error, the minimum sample was calculated as 1350 and 1353 nurses were reached. Data were collected through non-governmental organizations and social networks with an online survey conducted by the researchers.

Findings: It was found that 48% of the nurses had at least one chronic disease and these diseases were venous insufficiency(11,8%), anxiety disorder(10,6%) and asthma(5,5%) . As a result of regression analysis, it was determined that age, gender and the presence of chronic disease in the family were unchangeable and BMI, alcohol consumption, exercise level, fresh vegetable consumption, stress level definition, working area, being requests for work beyond the scope of duties and authorization in the work enviroment and shift pattern variables were modifiable predisposing factors for chronic disease. The risk in aged 41-50 years was more than 3 times higher than that in aged 20-30 years; in women was 1,6 times higher than that in men and in nurses with a family history of disease was 1,6 times higher than that in the others (p=0,002). Obese(BMI≥30) had a 49,2% higher risk than those of normal weight, alcohol users were 1,5 times more at risk than non-users,irregular shift workers had 1,5 times higher than that in regulars and the risk decreased as vegetable consumption increased.

Conclusion: We think that the findings of this study will contribute to the management of nursing services and the quality/sustainability of nursing care.

Anahtar Kelimeler: nurse chronic disease predisposing factor

TÜRKİYE'DEKİ HEMŞİRELERİN KRONİK HASTALIK DURUMLARI VE PREDISPOZAN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

İkra İncirkuş Kıvrak², Sebahat Ateş¹

¹Üsküdar Üniversitesi

²Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş ve Amaç: Uluslararası literatürde hemşirelerin kronik hastalık prevalansındaki artışa vurgu yapılmaktadır. Ülkemizdeyse hemşirelerin kronik hastalık durumlarını ortaya koyan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile Türkiye'deki hemşirelerin kronik hastalık durumlarının ve predispozan faktörlerin belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. G-power modeliyle %95 güven aralığı, %5 hata payıyla minimum örneklem 1350 olarak hesaplandı ve 1353 hemşireye ulaşıldı. Veriler, araştırmacılarca yapılan çevrimiçi anketle sivil toplum kuruluşları ve sosyal ağlar üzerinden toplandı. Predispozanların belirlenmesinde lojistik regresyon analizinden yararlandı.

Bulgular: Hemşirelerin %48'inin tanımlanmış en az bir kronik hastalığı olduğu ve bu hastalıkların sırasıyla; venöz yetmezlik (%11,8), anksiyete bozukluğu (%10,6) ve astım (%5,5) olduğu saptandı. Yapılan regresyon analizi sonucunda yaş, cinsiyet ve ailede kronik hastalık varlığının değiştirilemeyen predispozan faktörler olduğu belirlendi. Yaşı 41-50 arası olanlarda kronik hastalık görülme riskinin 20-30 arası olanların 3 katından daha fazla olduğu, kadınlarda kronik hastalık görülme riskinin erkeklerin 1,6 katı olduğu ve ailesinde hastalık öyküsü olan hemşirelerde kronik hastalık görülme riskinin ailesinde hastalık öyküsü olmayanların 1,6 katı olduğu bulundu (p=0.002]. BKİ, alkol kullanımı, günlük hareket düzeyi, taze sebze tüketimi, stres düzeyi tanımlaması, görev yeri, çalışma ortamında görev/yetki ve sorumluluk alanı dışındaki işlerin de yapılmasının istenmesi ve vardiya düzeni değişkenlerinin değiştirilebilir predispozan faktörler olduğu saptandı. Obez (BKİ ≥ 30) olanların kronik hastalık riskinin; zayıflardan %55, normal kilodakilerden ise %49,2 daha yüksek olduğu, sebze tüketimi arttıkça kronik hastalık görülme riskinin azaldığı, günde 2 porsiyondan daha fazla taze sebze tüketenlerin kronik hastalık görülme riskinin “diğer” sıklıkta tüketenlerden %69,4 daha az olduğu ve alkol kullananların kronik hastalık görülme riskinin alkol kullanmayanların 1,5 katı ve düzensiz vardiyayla çalışanların 1,5 kat daha fazla riski olduğu belirlendi. Dahili kliniklerde çalışan hemşirelerin ve çalışma ortamında kendilerinden görev, yetki ve sorumluluk alanı dışındaki işler talep edilen hemşirelerin kronik hastalık riskinin yüksek olduğu saptandı.

Sonuç: Bu araştırmanın bulgularının, hemşirelik hizmetlerinin yönetimine ve hemşirelik bakımının kalitesi/sürekliliğine katkı sunacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: hemşire kronik hastalık predispozan faktör

Kaynakça: Agorastos, A., & Chrousos, G. (2021). The neuroendocrinology of stress: The stress-related continuum of chronic disease development. *Molecular Psychiatry*, 27, 502-513. doi:10.1038/s41380-021-01224-9.

Bartosiewicz, A., Luszczki, E., Nagorska, M., Olaksy, L., Stolarczyk, A., & Deren, K. (2021). Risk factors of metabolic syndrome among Polish nurses. *Metabolites*, 11:267. <https://doi.org/10.3390/metabo11050267>.

Booker, L. Sletten, T., Alvaro, P., Barnes, M., Collins, A., Chai-Coetzer, C., Naqvi, A., McMahon, M., Lockley, S., Rajaratnam, S., & Howard, M. (2019). Exploring the associations between shift work disorder, depression, anxiety and sick leave taken amongst nurses. *Journal of Sleep Research*, 00:e12872. <https://doi.org/10.1111/jsr.12872>.

Eldevik, MF., Flo, E., Moen, BE., Pallesen, S., & Bjorvatn, B. (2013). Insomnia, excessive sleepiness, excessive fatigue, anxiety, depression and shift work disorder in nurses having less than 11 hours in between shifts. *PLOS ONE*, 8(8): e70882. doi:10.1371/journal.pone.0070882.

Genç, E., Pirinçci, E., Özbey, S., Özdemir, S., Demir, A., Deveci, SE., Ozan, AT., & Oğuzöncül, F. (2022). Evaluation of depression status of nurses working in a public hospital. *Muğla Sıtkı Koçaman University Medical Journal*, 9(2),91-96. <https://doi.org/10.47572/muskutd.846395>.

Hoedl, M., Bauer, S., Eglseer, D. (2021). Influence of nursing staff working hours on stress levels during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional online survey. *HeilberufeScience*, 12(3-4), 92-98. <https://doi.org/10.1007/s16024-021-00354-y>.

<https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/48054/0/siy202205042024pdf.pdf>

<https://ekutuphane.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/khrfai.pdf>

<https://www.who.int/publications/i/item/9789240003279>

ICN (2021). Mass trauma experienced by the global nursing workforce, Geneva: *International Council of nurses*; 2021. (Accessed on March 20, 2024). <https://www.icn.ch/news/covid-19-effect-worlds-nurses-facing-mass-trauma-immediate-danger-profession-and-future-our>

ICN (2021). Policy brief: the global nursing shortage and nurse retention. *International Council of nurses* 2021. https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/ICN%20Policy%20Brief_Nurse%20Shortage%20and%20Retention.pdf (Accessed on 20 March 2024).

ICN (2023). Recover to rebuild investing in the nursing workforce for health system effectiveness, Geneva: *International Council of nurses*; 2023. (Accessed on 20 March 2024).https://www.icn.ch/sites/default/files/2023-07/ICN_Recover-to-Rebuild_report_EN.pdf

Kayaroganam, R., Sarkar, S., Satheesh, S., Tamilmani, S., Sıvavnantham, P., & Kar, SS. (2022). Profile of non-communicable disease risk factors among nurses in a tertiary care hospital in South India. *Asian Nursing Research*, 16(2022), 241-248. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2022.07.001>.

Lee Young, L., H Mi Sun, M., OkSoo, K., Hun, L., & Han- Kyoul, K. (2015). Association between shift work and severity of depressive symptoms among female nurses: The Korea nurses' health study. *Journal of Nursing Management*, 24(2), 192-200. <https://doi.org/10.1111/jonm.12298>.

Mar'c, M., Bartosiewicz, A., Burzynska, J., Chmiel, Z., Januszewicz, P. (2018). A nursing shortage- a prospect of global and local policies. *International Nursing Review* 00,1-8. Doi:10.1111/inr.12473.

Ministry of Health (2013). Study of the Prevalence of Chronic Diseases and Risk Factors in Türkiye. Republic of Türkiye Ministry of Health 2013. (Accessed on March 20, 2024).

Ministry of Health (2021). Health Statistics Yearbook 2021, Ankara: *Republic of Türkiye Ministry of Health* 2021. (Accessed on March 20, 2024). <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/44131/0/saglik-istatistikleri-yilligi-2021-haber-bultenipdf.pdf>

Ministry of Health (2022). Health Statistics Yearbook 2022, Ankara: *Republic of Türkiye Ministry of Health*, 2021. (Accessed on May 31, 2024).

Ministry of Health (2024). Directorate General of Public Health Obesity Statistics, Ankara: *Republic of Türkiye Ministry of Health*, 2024. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/obezite>. (Accessed on March 20, 2024).

Monokali, S., Ter Goon, D., Seekoe, E., & Omolara, E. (2018). Prevalence and factors associated with abdominal obesity among primary health care professional nurses in Eastern Cape, South Africa. *South African Family Practice*, 2018, 60(5), 146-150. <https://doi.org/10.1080/20786190.2018.1467181>.

OECD (2023). *Health at a Glance 2023: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/7a7afb35-en> (Accessed on 20 March 2024).

OECD (2024). Nurses (indicator). doi: 10.1787/283e64de-en (Accessed on 20 March 2024)

Rosa, D., Terzoni, S., Dellafiore, F., & Destrebecq, A. (2019). Systematic review of shift work and nurses' health. *Occupational Medicine*, 69, 237-243. Doi:10.1093/occmed/kqz063.

Şengül, H., Çınar, F., & Bulut, A. (2019). The effect of anxiety levels on burnout syndrome in nurses. *Kocaeli Med J.* 8(2), 219-229. Doi:10.5505/ktd.2019.75875.

Teixeira, RC., & Mantovani, MF. (2009). Nurses with chronic illness: Relations with the illness, prevention and the work process. *Rev Esc Esc Enferm USP*, 43(2), 412-8. doi: 10.1590/s0080-62342009000200022. doi: 10.1590/s0080-62342009000200022.

Turkish Nurses Association (2023). Nurse migration trend study report. Ankara: *Turkish Nurses Association*. https://www.thder.org.tr/uploads/subeler/THD%202023/hemsire_goc_egilimi_calismasi_r_a.2023-.pdf. (Accessed on March 26, 2023).

TUSAP (2020). Burden of Disease Report in Health Financing on a National and International Scale 2020, Health Financing Report 2020. (Accessed on 31 May 2024). https://tusap.org/wp-content/uploads/2021/06/16-16nciTOPLANTI_yeni.pdf

WHO (2020). State of the world's nursing 2020: investing in education, jobs and leadership, Geneva: *World Health Organization*; 2020. (Accessed on 20 March 2024).

WHO (2023). World health statistics 2023: monitoring health for the SDGs, Sustainable Development Goals, Geneva: *World Health Organization*; 2023. (Accessed on 20 March 2024). <https://www.who.int/publications/i/item/9789240074323>

Yarmohammedi, H., Sohrabi, Y., Eskandari, S., Pourmohammadi, A., Poursadegiyan, M., Biglari, H., Ebrahimi, MH. (2016). Work shift and its effect on nurses' health and welfare. *The Social Sciences*, 11(9), 2337-2341. ISSN:1818-5800

INVESTIGATION OF INTERVENTIONAL NURSING GRADUATE THESES IN THE FIELD OF SEXUAL HEALTH

Ebru İnan Kırmızıgöl¹

¹Lokman Hekim University Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery

Introduction and Objective: This study was conducted to examine interventional postgraduate theses on sexual health in Turkey.

Method: This study was conducted as a retrospective descriptive study. The study included postgraduate theses whose full text was accessed by using the keywords “sexual health”, “sexuality”, “sexual education” and “sexual counseling” in the National Thesis Center Database of the Council of Higher Education (YÖK) between July and August 2024. All postgraduate theses were screened without any year limitation. A total of 2019 theses in this field between 1993 and 2024 were reached. As a result of the online search, a total of 44 theses, 34 doctoral and 11 master's theses in the field of sexual health, constitute the sample of the study. Document analysis method was used to analyze the theses.

Findings: Of the theses examined in the study, 75% were doctoral theses and 25% were master's theses. It is seen that the theses are distributed between the years 2002-2024. It was observed that 20.4% of the theses were mostly published in 2022. Of the interventional practices used in theses, “Sexual Health Education Program” was used in 27 theses, “Kegel Exercises” in 1 thesis, “Information-motivation-behavior model” in 2 theses, “Plissit Model” in 7 theses, “Ex-Plissit Model” in 1 thesis, “Better Model” in 1 thesis, “Sexual Well-Being Model” in 1 thesis, “Watson Model” in 1 thesis, “Meditation-Yoga” in 1 thesis, “Biofeedback” in 1 thesis and “Motivational Interview Method” in 1 thesis.

Conclusion: It is seen that nursing interventions planned by considering the factors affecting sexual health positively affect sexual health. It is recommended that these interventions be taken into consideration and integrated into similar cases in the clinic.

Anahtar Kelimeler: Sexual health, sexual education, counseling, nursing

CİNSEL SAĞLIK ALANINDA YAPILAN GİRİŞİMSSEL HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİNİN İNCELENMESİ

Ebru İnan Kırmızıgül¹

¹Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2030 hedeflerine ulaşmada herkes için eşit ve ulaşılabilir cinsel sağlık-üreme sağlığı hizmetlerini temel amaç olarak benimsemiştir. Bu nedenle cinsel sağlık alanıyla ilgili yapılan çalışmalar önem kazanmıştır. Bu araştırma, Türkiye’de cinsel sağlık ile ilgili girişimsel lisansüstü tezlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma, retrospektif tanımlayıcı bir çalışma olarak yapılmıştır. Çalışmaya; Temmuz-Ağustos 2024 tarihleri arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı’nda, “cinsel sağlık”, “cinsellik”, “cinsel eğitim” ve “cinsel danışmanlık” anahtar kelimeleri kullanılarak tam metnine ulaşılan lisansüstü tezler dahil edilmiştir. Taramada herhangi bir yıl sınırlaması olmaksızın tüm lisansüstü tezler taranmıştır. Bu alanda 1993-2024 yılları arasında yapılan toplam 2019 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden 1680’i hemşirelik alanı dışında yapılmış olması, 256’ü girişimsel olmaması, 1’i tam metnine ulaşılamaması, 8’si cinsel sağlık alanıyla ilgili olmaması ve 30’u duplikasyon olması nedeniyle dışlanmıştır. Online olarak yapılan tarama sonucunda cinsel sağlık alanına yönelik yapılmış olan 34 doktora ve 11 yüksek lisans olmak üzere toplamda 44 tez çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Tezlerin incelenmesinde doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada incelenen tezlerin %75’i doktora, %25’i yüksek lisans tezidir. Tezlerin 2002-2024 yılları arasında dağılım gösterdiği görülmektedir. Tezlerin %20.4’ünün en çok 2022 yılında yayınlandığı görülmüştür. Tezlerde kullanılan girişimsel uygulamaların 27 tezde “Cinsel Sağlık Eğitim Programı”, 1 tezde “Kegel Egzersizleri”, 2 tezde “Bilgi-motivasyon-davranış modeli”, 7 tezde “Plissit Modeli”, 1 tezde “Ex-Plissit Modeli”, 1 tezde “Better Modeli”, 1 tezde “Cinsel İyilik Hali Modeli”, 1 tezde “Watson Modeli”, 1 tezde “Meditasyon-Yoga”, 1 tezde “Biofeedback” ve 1 tezde “Motivasyonel Görüşme Yöntemi” kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak; Cinsel Sağlık Bilgi Testi, Kadın Cinsel Fonksiyon İndeksi, Kadın Cinsel Memnuniyet Ölçeği, Cinsel Öz-Yeterlilik Ölçeği, Yeni Cinsel Doyum Ölçeği kullanılmıştır.

Sonuç: Cinsel sağlığı etkileyen faktörler göz önünde bulundurularak planlanan hemşirelik girişimlerinin, cinsel sağlığı olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bu müdahalelerin dikkate alınarak klinikte benzer olgulara entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel sağlık, cinsel eğitim, danışmanlık, hemşirelik

THE EFFECT OF TECHNOSTRESS ON WORK PERFORMANCE AND PROFESSIONAL SELF-EFFICACY IN NURSES

Cevriye Özdemir¹, Necmi Baykan²

¹Kayseri University, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Vocational School of Health Services,
Department of Medical Services and Techniques, Kayseri, Turkey

²Kayseri City Hospital, Department of Emergency Medicine, Kayseri, Türkiye

Introduction and Aim: Nurses continuously use technology in health service delivery and face the need to increase their competences. They can experience stress by constantly improving their work performance with the developing technology. In this study, it was aimed to determine the effect of technostress on work performance and professional self-efficacy in nurses.

Method: The descriptive and cross-sectional study was conducted with 112 nurses working in a public hospital. Data were collected using the Descriptive Characteristics Information Form, Technostress Creators Scale for Health Professionals, Job Performance Scale and Nursing Profession Self-Efficacy Scale. Descriptive statistics were used to analyse the data.

Results: Among the nurses who participated in the study, 55.4% were over 30 years of age, 52.7% were female, 67.0% were married, and 77.7% were undergraduate graduates. The mean total score of the Technostress Creators Scale for Health Professionals was 67.56 ± 14.58 , the mean total score of the Job Performance Scale was 44.83 ± 7.92 , and the mean total score of the Nursing Profession Self-Efficacy Scale was 63.96 ± 10.31 . In the study, it was found that technostress levels were higher in individuals over 30 years of age, in nurses with more than 11 patients and more than 11 years in the profession. It was determined that the work performance of nurses who worked continuously during the day was higher. It was also found that there was a significant positive correlation between the scores obtained by the nurses from the scales.

Conclusion: Professional competencies of nurses positively affect their job performance and technostress. Strategies that will improve nurses' professional competencies and support their work performance and technostress should be developed.

Anahtar Kelimeler: Nurse; job performance; occupational self-efficacy; technostress

HEMŞİRELERDE TEKNOSTRESİN İŞ PERFORMANSI VE MESLEKİ ÖZ YETERLİLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Cevriye Özdemir¹, Necmi Baykan²

¹Kayseri Üniversitesi, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kayseri, Türkiye

²Kayseri Şehir Hastanesi, Acil Tıp Bölümü, Kayseri, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemşireler sağlık hizmeti sunumunda teknolojiyi sürekli olarak kullanmakta ve yeterliliklerini artırma ihtiyacıyla karşı karşıya kalmaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte iş performanslarını da sürekli geliştirerek stres yaşayabilmektedirler. Çalışmada hemşirelerde teknostresin iş performansı ve mesleki öz yeterlilikleri üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılan çalışma, bir kamu hastanesinde çalışan 112 hemşire ile gerçekleştirildi. Veriler Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu, Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği, İş Performansı Ölçeği ve Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin %55.4'ü 30 yaş üstü, %52.7'si kadın, %67.0'ı evli, %77.7'si lisans mezunudur. Hemşirelerin Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği toplam puan ortalaması 67.56±14.58, İş Performansı Ölçeği toplam puan ortalaması 44.83±7.92 ve Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği toplam puan ortalaması ise 63.96±10.31 olarak belirlendi. Çalışmada 30 yaş üstü bireylerin, bakım verdiği hasta sayısı 11 üstü ve meslekte 11 yılın üstünde çalışan hemşirelerin, teknostres düzeylerinin daha yüksek olduğu bulundu. Sürekli gündüz çalışan hemşirelerin iş performansının daha yüksek olduğu belirlendi. Ayrıca hemşirelerin ölçeklerden almış olduğu puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu da tespit edildi.

Sonuç: Hemşirelerin mesleki yeterlilikleri, iş performanslarını ve teknostreslerini olumlu yönde etkilemektedir. Hemşirelerin mesleki yeterliliklerini geliştirecek, iş performanslarını ve teknostreslerini destekleyici stratejiler geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire; iş performansı; mesleki öz yeterlik; teknostres

THE EFFECT OF HEALTH AWARENESS TRAINING ON HEALTH LITERACY LEVELS AMONG MIGRANT UNIVERSITY STUDENTS: A QUASI-EXPERIMENTAL STUDY

Seda Tuğba Baykara Mat¹, Serdar Alma¹, Berkant Aslan¹, Furkan Baha Cesur¹, Serhat Üney¹

¹Istanbul Beykent University

Introduction and Aim: Health literacy involves understanding and using health information effectively. Due to language and cultural differences, migrant students often face challenges adapting to health systems. This study, funded by TÜBİTAK 2209, aims to evaluate the impact of a health awareness training program on the health literacy of migrant university students.

Method: Conducted with a quasi-experimental design from June to August 2024 at a private university in Istanbul, the study targeted migrant students (N=340). Sample size calculations using G*Power 3.1 indicated that with a 0.5 effect size, 45 participants were needed to achieve 95% power at a 5% significance level (df=44; t=1.680). To account for potential dropouts, 51 students participated. They underwent a “Health Awareness Enhancement” training with three 1-hour sessions. Health literacy was assessed before and after the training using the Health Literacy Scale-Short Form. Data were analyzed with SPSS-25, applying paired t-tests for repeated measures.

Results: The average health literacy score increased from 17.41±6.43 (low) before the training to 24.84±6.51 (moderate) after the training, with a significant improvement (t = -18.300, p < 0.000). Socio-economic factors did not significantly impact health literacy changes. However, the type of health institution visited was significant, with lower scores observed for private hospital visitors (p < 0.001; X² = 15.910; p < 0.006; X² = 12.396).

Conclusion: The training program effectively enhanced health literacy among migrant university students. The significant post-training score increase reflects improved health information comprehension and application. Such programs may aid migrant students in integrating into health systems. Future research should examine the impact of similar interventions on different populations and educational settings.

Anahtar Kelimeler: Educational Program, Health Education, Health Literacy, Immigrant Students

GÖÇMEN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE SAĞLIK BİLİNCİNİ YÜKSELTMEYE YÖNELİK VERİLEN EĞİTİMİN SAĞLIK OKURYAZARLIĞI DÜZEYİNE ETKİSİ: YARI DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

Seda Tuğba Baykara Mat¹, Serdar Alma¹, Berkant Aslan¹, Furkan Baha Cesur¹, Serhat Üney¹

¹İstanbul Beykent Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlık bilgilerini anlama ve kullanma yeteneklerini ifade eder. Göçmen öğrenciler, dil ve kültürel farklılıklar nedeniyle sağlık sistemlerine adapte olmakta zorlanabilirler Bu çalışma, sağlık okuryazarlığı seviyesini artırmayı hedefleyen bir eğitim programının göçmen üniversite öğrencileri üzerindeki etkilerini değerlendirmek üzere TÜBİTAK 2209 proje desteği ile gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma, yarı deneysel tasarımda Haziran- Ağustos 2024 tarihleri arasında, İstanbul'da bulunan bir Vakıf Üniversitesi'nde kayıtlı bulunan göçmen öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir (N=340). Testin gücü, G*Power 3.1 programı ile hesaplanmış olup, %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyinde, 0,5 etki büyüklüğü dikkate alınarak gruplarda 45 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir (df=44; t=1,680). Ancak, testin gücünün yüksek olması ve olası kayıpları göz önünde bulundurularak toplamda 51 öğrenciye ulaşılmıştır. Öğrencilere, 1'er saatlik 3 oturumdan oluşan "Sağlık Bilincini Artırma" eğitimi verilmiştir. Eğitim öncesi ve sonrası sağlık okuryazarlığı düzeyi, Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği-Kısa Formu kullanılarak ölçülmüştür. Veriler, SPSS-25 programı ile analiz edilmiş, tekrarlı ölçümler için t testi uygulanmıştır.

Bulgular: Ön test sonuçları, öğrencilerin sağlık okuryazarlığı puan ortalamasının 17,41±6,43 (düşük), son test sonuçları ise ortalamasının 24,84±6,51 (orta) olduğunu göstermiştir. Eğitim sonrası sağlık okuryazarlığı düzeyinde anlamlı bir artış gözlemlenmiştir (t = -18,300, p < 0,000). Sosyo-ekonomik değişkenler, sağlık okuryazarlığı düzeyindeki değişim üzerinde etkili olmamıştır ancak başvuru sağlık kurumu türü istatistiksel olarak anlamlı olup, özel hastaneye başvuranların puanı, belirgin şekilde düşüktür (p < 0,001; X² = 15,910; p < 0,006; X² = 12,396).

Sonuç: Sağlık bilincini artırmaya yönelik eğitim programı, göçmen üniversite öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı düzeyinde önemli bir gelişim sağlamıştır. Eğitim sonrası elde edilen puan artışı, sağlık bilgilerini anlama ve kullanma yeteneğinde belirgin bir iyileşme olduğunu göstermektedir. Eğitim programları, göçmen öğrencilerin sağlık sistemine uyumlarını desteklemek için etkili bir strateji olabilir. Gelecek çalışmalarda farklı topluluklar ve eğitim yöntemleri ile benzer eğitimlerin etkileri daha kapsamlı olarak incelenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Programı, Göçmen Öğrenciler, Sağlık Eğitimi, Sağlık Okuryazarlığı

Kaynakça:

- Gemici, E., Çatal, S. 2019. "Göç ve çok kültürlülük", Anadolu Strateji Dergisi, 1(1), 51-60.
Türk Dil Kurumu, 2017.
BMMYK, 2005. AB Komisyonu ve Türkiye İçişleri Bakanlığı, İltica ve Göç Mevzuatı, İltica ve Göç Konulu Avrupa Birliği Eşleştirme Projesi Yayını, Ankara.
Duong, T.V., Aringazina, A., Kayupova, G., Nurjanah, Pham T.V., Pham, K.M., et al. 2019. "Development and validation of a New Short-Form Health Literacy Instrument (HLS-SF12) for the general public in six Asian countries." HLRP, 3(2): 90-102.

- George, D., Mallery, M. 2010. “SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update” (10a ed.) Boston: Pearson. 6. (İç İşleri Bakanlığı, 2023). <https://www.icisleri.gov.tr/arama/ara/suriyeli%20say%C4%B1s%C4%B1>
- Karahan-Yılmaz S., Eskici, G. 2021. “Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği-Kısa Form ve Dijital Sağlıklı Diyet Okuryazarlığı Ölçeğinin Türkçe Formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması”. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 6(3), 19-25.
- Karataş, K., Ayyıldız, A. 2021. “Bugünün Türkiye’inde Göç Gerçeği: Küresel Hareketliliğin Neresindeyiz?”. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2).
- Nyugen, T.T., Le, N.T., Nyugen, M.H., Pham, L.V., Do, B.N., Nyugen, H.C., et al. 2020. “Health literacy and preventive behaviors modify the association between pre-existing health conditions and suspected COVID-19 symptoms: a multi-institutional survey”. Int J Environ Res Public Health. 2020b; 17: 8598.
- Olçay, Z. 2012. “Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:99.
- Önal, A., Keklik, B. 2016. “Mülteci ve sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişimde yaşadığı sorunlar: ısparta ilinde bir uygulama”. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi , 7 (15) , 132-148 . DOI: 10.21076/vizyoner.252112
- Vearey, J., Hui, C., Wickramage, K. 2019. “Migration and health: Key issues, governance and current knowledge gaps”. In M. McAuliffe & B. Khadria (Eds.), World migration report 2020 (pp. 209–228). International Organization for Migration
- Yılmaz, S. K., & Eskici, G. (2021). Sağlık okuryazarlığı ölçeği-kısa form ve dijital sağlıklı diyet okuryazarlığı ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 6(3), 19-25.

MOTIVATION AND AFFECTING FACTORS IN REHABILITATION NURSES: A QUALITATIVE RESEARCH

Pelin Buldağ¹, Ece Uysal Kasap¹, Nermin Doruk Orduhan¹

¹Başakşehir Çam ve Sakura City Hospital, Physical Therapy and Rehabilitation Hospital

INTRODUCTION and OBJECTIVE: Rehabilitation nursing is vital for assisting individuals with disabilities in managing functional losses and adapting their lifestyles. To optimize nurse performance and maintain high-quality health services, it is crucial to understand their expectations, address their concerns, and support motivational resources. This study used a phenomenological design to explore the motivation of nurses in the neurological rehabilitation service of a physical medicine and rehabilitation hospital.

METHOD: This qualitative research, conducted from April to May 2024, involved 10 neurological rehabilitation nurses. Data were collected through in-depth individual interviews using a semi-structured form, and audio recordings were made for accuracy. The interviews were analyzed with qualitative content analysis, and results were reported using the Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research (COREQ).

RESULTS: The participating nurses have an average age of 30.1 years and an average of 3.3 years working in neurological rehabilitation. Content analysis of in-depth interviews with these nurses revealed four main themes. Working Conditions: Includes staff shortages, workload, salary, violence, rewards, multidisciplinary work, and working hours. Communication: Covers lack of interprofessional collaboration, team conflicts, and patient communication. Professional Respect: Involves the perceived lack of value for the profession and issues of professional unity. Spiritual Satisfaction: Encompasses the patient's psychological state, caregiver approach, positive feedback, and patient benefit.

DISCUSSION and CONCLUSION: Nurses' motivation is positively affected by patient recovery, positive feedback, and the perceived impact on patients' lives. In contrast, factors such as poor communication, staffing shortages, low salaries, long working hours, and insufficient professional value detract from motivation. To address these issues, it is recommended to implement team-based and multidisciplinary approaches and offer motivation-enhancing training to improve nurse satisfaction and performance.

Anahtar Kelimeler: nurse, motivation, rehabilitation nursing, qualitative research

REHABİLİTASYON HEMŞİRELERİNDE MOTİVASYON VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Pelin Buldağ¹, Ece Uysal Kasap¹, Nermin Doruk Orduhan¹

¹Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi

GİRİŞ ve AMAÇ: Rehabilitasyon hemşireliği, engelli bireylerin fonksiyon kayıplarını yönetmelerine ve yaşam tarzlarına uyum sağlamalarına yardımcı olur. Hemşirelerden istenen verimi ve sağlık hizmetinin kalite standartlarını sağlamak için, hemşirelerin beklentilerinin anlaşılması, sorunlarının çözülmesi ve motivasyonu artıran kaynakların desteklenmesi gereklidir. Bu araştırmada fizik tedavi ve rehabilitasyon hastanesi nörolojik rehabilitasyon servisinde çalışan hemşirelerin, motivasyonlarının belirlenmesi amacıyla fenomenolojik tasarımla yapılmıştır.

YÖNTEM: Araştırma nitel yöntemle, Mayıs- Haziran 2024 tarihleri arasında 10 nörolojik rehabilitasyon hemşiresi ile yapıldı. Veriler birebir derinlemesine görüşme tekniği ile toplandı. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı ve ses kaydı alındı. Görüşmelerden elde edilen veriler nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirildi. Araştırmanın sonuçlarının raporlanması için Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Reserach (COREQ) kullanıldı.

BULGULAR: Çalışmaya katılan hemşirelerinin yaş ortalaması 30.1, nörolojik rehabilitasyon servisinde çalışma yılı ortalaması 3.3 yıl olarak belirlenmiştir. Nörolojik rehabilitasyon hemşireleri ile derinlemesine yapılan görüşmelerin içerik analizi sonucu 4 ana tema ortaya çıkarıldı. İlk tema “Çalışma Koşulları” ve alt temaların personel eksikliği, iş yükü, ücret, şiddet, ödül, multidisipliner çalışma, çalışma saatleri olduğu; ikinci tema “İletişim” ve alt temaların ise meslekler arası iş birliği eksikliği, ekip içi olumsuz çatışmalar, hasta ile iletişim; üçüncü tema “Mesleki Saygınlık” ve alt temaları meslek değerinin olmaması, mesleki birlik ve beraberlik; dördüncü tema “Manevi Tatmin” ve alt temaları hastanın psikolojik hali, bakım verenin hastaya yaklaşımı, olumlu geri bildirimler ve hastaya fayda sağlamak olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ: Hemşirelerin motivasyonunu artıran faktörler arasında hastaların iyileşmesi, olumlu geri dönüşler ve hastaların hayatına dokunabilme hissi bulunurken; olumsuz iletişim, personel eksikliği, düşük ücret, fazla çalışma saatleri, meslek değerinin olmaması ve iş yükü gibi sorunlar motivasyonu düşürmektedir. Bu sorunları azaltmak için ekip çalışması ve multidisipliner yaklaşım benimsenmeli, ekip içi iletişimi güçlendirecek motivasyon eğitimleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, motivasyon, rehabilitasyon hemşireliği, nitel araştırma

Kaynakça: ACAR, M. D., & Bulut, E. (2021). Yenidoğan yoğun bakım hemşirelerinin motivasyonları üzerine niteliksel bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 8(2), 223-230.

ARSLANTAŞ, H. İ., TÖSTEN, R., & MARAKÇI, D. B. (2018). Lise öğretmenlerinde mesleki motivasyon unsurları: Karma yöntemli bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 880-895.

DOĞANLI, B., & Demirci, Ç. (2014). Sağlık kuruluşu çalışanlarının (hemşire) motivasyonlarını belirleyici faktörler üzerine bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 21(1), 47-60.

Hakmal, H., Karadağ, M., & Demir, C. (2012). Hemşirelerin motivasyon düzeylerine etki eden faktörler: güllhane askeri tıp fakültesi eğitim hastanesinde bir uygulama. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(3), 181-187.

ATTITUDE TOWARDS SPECIALISATION IN NURSES NURSING IMPACT ON CARE

Berrin Çakırođlu¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi

Introduction: The roots of the nursing profession date back to ancient history.

Aim: This study was conducted to examine the effect of nurses' attitude towards specialization on nursing care.

Method: The sample size of the descriptive cross-sectional study of number a total of 212 nurses working in one University Hospital were reached. The data were analyzed using SPSS 22 Number/percentage, arithmetic mean, Pearson correlation and simple linear regression analysis were used in the evaluation of the data.

Finding: When the results obtained in the study were examined, it was seen that the relationship between gender, male nurses' attitudes towards specialization were higher than female nurses. It was observed that master's and doctoral education positively affected nurses' attitudes towards specialization, in other words, as the level of education increased, the attitude towards specialization increased positively. In addition, it was found that a positive attitude between professional experience and nursing care scores, that is, professional experience increases the quality of nursing care. It was determined that the attitude scores towards specialization in nurses differed significantly according to the level of education. ($F=17,459$; $p\leq 0,05$). As a result of the Pearson correlation analysis, a moderate and significant relationship was found between nurses' attitudes towards specialization and nursing care behavior ($r=,423$; $p\leq 0,05$). In the study, simple linear regression analysis was used to examine the effect of nurses' attitude towards specialization on nursing care behavior. When the results of the analysis were examined, it was determined that the effect of the independent variable, attitude towards specialization in nurses, on the dependent variable, nursing care, was significant and 42% of the one-unit change in this effect was explained by the independent variable (Standard $\beta=,423$; $p<0,05$). In this context,

Conclusion: it can be recommended to managers to take necessary steps to increase the level of education

Anahtar Kelimeler: Nurse, Specialization, Care, Behavior, Attitudes.

HEMŞİRELERDE UZMANLAŞMAYA YÖNELİK TUTUMUN HEMŞİRELİK BAKIMINA ETKİSİ

Berrin Çakıroğlu¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi

Giriş: Hemşirelik mesleğinin kökleri çok eski tarihe dayanır.

Amaç: Bu çalışma hemşireler de uzmanlaşmaya yönelik tutumun hemşirelik bakımına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel tasarımda yürütülen araştırmanın örneklem sayısı bir Üniversite Hastanesinde çalışan 212 hemşireden oluşmaktadır. Verilerin analizi SPSS 22 programı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı/yüzde, aritmetik ortalama, pearson korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bulgular: Çalışma da elde edilen sonuçlar incelendiğinde; cinsiyet değişkenine göre, erkek hemşirelerin uzmanlaşmaya yönelik tutumlarının kadın hemşirelere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Lisansüstü ve doktora eğitiminin, hemşirelerin uzmanlaşmaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği, diğer bir ifadeyle eğitim düzeyi arttıkça uzmanlaşmaya yönelik tutumun pozitif yönde arttığı görülmüştür. Ayrıca, mesleki deneyim ile hemşirelik bakımı puanları arasında pozitif bir tutumun yani mesleki deneyimin hemşirelik bakım davranışı puanlarını artırdığı ortaya çıkmıştır. Hemşireler de uzmanlaşmaya yönelik tutum puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F=17,459$; $p\leq 0,05$). Yapılan pearson korelasyon analizi sonucunda hemşirelerde uzmanlaşmaya yönelik tutum ile hemşirelik bakım davranışı arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r= ,423$; $p\leq 0,05$). Araştırmada hemşirelerde uzmanlaşmaya yönelik tutumun hemşirelik bakım davranışına etkisini incelemek için basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucu incelendiğinde bağımsız değişken olan hemşirelerde uzmanlaşmaya yönelik tutumun, bağımlı değişken olan hemşirelik bakımına etkisinin anlamlı olduğu ve bu etkide meydana gelen bir birimlik değişimin %42'sinin bağımsız değişken tarafından açıklandığı belirlenmiştir (Standart $\beta= ,423$; $p< ,05$). Ayrıca hemşirelerde uzmanlaşmaya yönelik tutumun hemşirelik bakımına etkisinin pozitif yönde olduğu görülmektedir ($t=6,759$).

Sonuç: Bu kapsamda yöneticilere hemşirelik mesleğinin kaliteli bakım sunması adına eğitim düzeyinin yükseltilmesi için gerekli adımların atılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Uzmanlaşma, Bakım, Davranış, Tutum.

Kaynakça:

- TDK, (2023). <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim tarihi 20 Kasım 2023.
- Castro, P. B., Sebastian, C. (2006). Long-established women's moment in the united states 1945-1970. Global Shadows: Africa in the Neoliberal World Order, 44(2), 8–10.
- Wheeler, K. J., Miller, M., Pulcini, J., Gray, D., Ladd, E., Rayens, M. K. (2022). Advanced practice nursing roles, regulation, education, and practice: a global study. Annals of Global Health, 88(1), 1–21.
- Hako, L., Turunen, H., Jokiniemi, K. (2022). Advanced practice nurse capabilities: A mixed methods systematic review. Scandinavian Journal of Caring Sciences, July 2022, 3–19. <https://doi.org/10.1111/scs.13134>
- Dereli, F. (2021). Dünyada hemşirelik eğitiminin başlaması?: İlk hemşirelik okulları. Beginning of Nursing Education in the World?: The First Nursing Schools, 6(1), 15–22.

- Özpuolat, F. (2016). Derleme hemşirelik eğitimi standartları bazı ülke örnekleri ile karşılaştırmalı bir yaklaşım?: Türkiye ' de hemşirelik eğitimi standartları nasıl sağlanabilir?? H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3(1), 50–58.
- Aydın, G. (2019). Hemşirelikte lisansüstü eğitim sürecinde ve sonrasında karşılaşılan sorunların belirlenmesi. *Ayay*, 8(5), 55.
- Yılmaz-Bulut, T., Aydın, M., Aydın-Avcı, İ. (2022). Yoğun bakım hemşirelerinin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 217–228.
- Çıtak-Bilgin, N., Çoşkun, S., Yorgun, S., Cerit, B. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin bakıma ilişkin tutum ve davranışları. *Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 727-733.
- Morrison, S. M., Symes, L. (2011). An integrative review of expert nursing practice. *Journal of Nursing Scholarship*, 43(2), 163–170.
- Baysen, F., Akçay, A. Ö. (2017). Mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumları. *Bilgi Dünyası*, 18(1), 125-142.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). London:Academic Press.
- Saatçi, G. (2022). Hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik tutum ölçeği'nin geliştirilmesi. (Yüksek lisans tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.
- Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, (2007). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm>, Erişim tarihi 20 Kasım 2023.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., Lang, A. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41(4), 1149–1160.
- Demir-Dikmen, Y., Yönder, M., Yorgun, S., Yıldırım-Usta, Y., Umur, S., Aytekin, A. (2013). Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörler incelenmesi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 17(3), 158-164
- Altınbaş, Y., Derya-İster, E. (2020). Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları ve bireyselleştirilmiş bakım algıları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29(4), 246-254
- Bakır, H. (2019). Hemşirelerin mesleki değerleri ile bakım verici rolleri arasındaki ilişki. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Zengin, M., Yayan, E. H., Yıldırım, N., Akın, E., Avşar, Ö., Mamiş, E. (2018). Pediatri hemşirelerinin profesyonel değerlerinin profesyonel tutumlarına etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(3), 316–323
- Bakır, H. (2019). Hemşirelerin mesleki değerleri ile bakım verici rolleri arasındaki ilişki. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Zengin, M., Yayan, E. H., Yıldırım, N., Akın, E., Avşar, Ö., Mamiş, E. (2018). Pediatri hemşirelerinin profesyonel değerlerinin profesyonel tutumlarına etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(3), 316–323.
- Daştan, B., Akçakaya-Can, A., Demirağ, H., Hintistan, S. (2023). Hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 10(1), 16–23.

- Firtina-Çakı, E., Sönmez, M. (2020). Hastanede çalışan hemşirelerin meslekte profesyonel tutum düzeylerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Science and Health*, 1(2), 58-69.
- Gülfıdan, H. (2022). Cerrahi hemşireleri-nin ahlaki sıkıntı düzeyleri-nin hemşirelik bakımı davranışları üzerine etkisi ve ilişkili faktörler. (Yüksek lisans tezi). T.C.Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Woods, M., Murfet, G. (2015). Australian nurse practitioner practice: Value adding through clinical reflexivity. *Nursing Research and Practice*, 1–14.
- Woo, B. F. Y., Ng, W. M., Tan, I. F., Zhou, W. (2023). Practice patterns, role and impact of advanced practice nurses in stroke care: A mixed-methods systematic review. *Journal of Clinical Nursing*, August, 1–14. <https://doi.org/10.1111/jocn.16970>

ENHANCING NURSING STUDENTS' CULTURAL AWARENESS AND COMPETENCY VIA CHATGPT: A QUASI- EXPERIMENTAL STUDY

Ecem Çiçek Gümüş¹, İlknur Dolu¹

¹Bartın University Health Science Faculty

Introduction: Culturally sensitive care is crucial for patient-centered nursing, and training nursing students enhances their competence and empathy. However, no studies have explored the effects of ChatGPT-generated content in an inclusive learning environment.

Aim: This study aims to investigate the impact of transcultural nursing course using ChatGPT-generated content as part of an inclusive learning environment on nursing students' cultural awareness and competence.

Method: This quasi-experimental, single-group pretest-posttest study examined the impact of a transcultural nursing course, which incorporated ChatGPT-generated content as part of an inclusive learning environment, on nursing students' cultural awareness and competency. Twenty-eight undergraduate nursing students from a public university in Turkey participated in the study. The study was conducted between February and June of 2024. Data were collected at the beginning and end of the term using a descriptive information form, the Nurse Cultural Competence Scale, and the Cultural Awareness Scale. The Wilcoxon Signed Ranks Test was used for pretest-posttest comparisons due to non-normal data distribution, with $p < 0.05$ considered significant.

Results: In general, students' cultural awareness levels significantly increased at the post-test ($p < 0.005$). All sub-dimensions of cultural awareness showed a statistically significant increase after the course: general educational experience, cognitive awareness, behaviors/comfort with interactions, and patient care/clinical issues ($p < 0.05$). Additionally, students' nurse cultural competence levels and sub-dimensions for cultural skills and cultural knowledge significantly increased at the post-test ($p < 0.005$). Only the cultural sensitivity sub-dimension showed no statistically significant changes after the course ($p > 0.05$).

Conclusion: Transcultural nursing course using ChatGPT-generated content as part of an inclusive learning environment nursing students' cultural awareness and competency. For future studies, it is recommended to incorporate ChatGPT-generated content in transcultural nursing courses, recruit a larger sample with a control group, and use a randomized control design, including nursing students from various regions.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, cultural awareness, cultural competence, inclusive learning, nursing.

CHATGPT İLE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL FARKINDALIK VE YETKİNLİKLERİNİN ARTIRILMASI: YARI DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

Ecem Çiçek Gümüş¹, İlknur Dolu¹

¹Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Kültürel duyarlılık gösteren bakım, hasta odaklı hemşirelik için esastır. Hemşirelik öğrencilerinin bu alanda eğitilmesi, onları daha yetkin ve empati kurabilen profesyoneller haline getirir. Bu alanda çeşitli çalışmalar yapılsa da, kapsayıcı bir öğrenme ortamında ChatGPT destekli üretilen içeriğin etkisini araştıran bir çalışma yapılmamıştır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, ChatGPT destekli üretilen içeriğin bir parçası olduğu kültürlerarası hemşirelik dersinin hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık ve yetkinlikleri üzerindeki etkisini araştırmaktır.

Yöntem: Bu çalışma, ChatGPT tarafından üretilen içeriğin dahil edildiği kapsayıcı bir öğrenme ortamında verilen transkültürel hemşirelik dersinin, hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık ve yeterlilikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla, tek gruplu ön test-son test tasarımıyla gerçekleştirilmiş yarı deneysel bir araştırmadır. Türkiye'de bir devlet üniversitesinde hemşirelik bölümü okuyan yirmi sekiz lisans öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Veriler, dönem başında ve sonunda tanımlayıcı bilgi formu, Hemşire Kültürel Yetkinlik Ölçeği ve Kültürel Farkındalık Ölçeği kullanılarak Şubat-Haziran 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Normal dağılım göstermeyen veriler için ön test-son test karşılaştırmalarında Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmış olup, $p < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Sonuçlar: Genel olarak, öğrencilerin kültürel farkındalık düzeyleri son testte anlamlı bir şekilde artmıştır ($p < 0.005$). Kültürel farkındalığın tüm alt boyutları, ders sonrasında istatistiksel olarak anlamlı bir artış göstermiştir: genel eğitim deneyimi, bilişsel farkındalık, davranışlar/etkileşimlerde rahatlık ve hasta bakımı/klinik sorunlar ($p < 0.05$). Ayrıca, öğrencilerin hemşire kültürel yetkinlik düzeyleri ve kültürel beceriler ve kültürel bilgi alt boyutları son testte anlamlı bir şekilde artmıştır ($p < 0.005$). Yalnızca kültürel duyarlılık alt boyutu ders sonrasında istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik göstermemiştir ($p > 0.05$).

Sonuç: Kapsayıcı bir öğrenme ortamının parçası olarak ChatGPT destekli üretilen içerik kullanan kültürlerarası hemşirelik dersi, hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık ve yetkinliklerini artırmaktadır. Gelecek çalışmalar için, ChatGPT tarafından üretilen içeriğin kültürlerarası hemşirelik derslerine dahil edilmesi, daha geniş bir örneklem ile bir kontrol grubu kullanılması ve çeşitli bölgelerden hemşirelik öğrencilerini içeren randomize kontrollü bir tasarım önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, kültürel farkındalık, kültürel yeterlilik, kapsayıcı öğrenme, hemşirelik.

VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE TURKISH VERSION OF QUALITY OF LIFE SCALE SPECIFIC TO COPD PATIENTS

Büşra Seren¹, Kübra Yeni²

¹Afsin State Hospital, Kahramanmaraş, Türkiye

²Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Samsun, Türkiye

Introduction: In Turkish society, there is no quality of life scale that is specific to patients with chronic obstructive pulmonary disease (COPD), is easy to use, and comprehensively evaluates the patient.

Objective: The aim of this study is to examine the validity and reliability of the Turkish version of the “Quality of Life Scale Specific for COPD Patients” developed by Ninot et al. (2013).

Method: This methodological and descriptive study was conducted between February 15 and May 30, 2024, with face-to-face interviews with COPD patients receiving treatment at two state hospitals. The sample of the study consisted of 200 patients over the age of 18, with a confirmed diagnosis of COPD, who had been diagnosed with COPD for at least 3 months, and who were able to communicate. The content validity index of the scale was calculated and its construct validity was tested. In addition, the scale's internal consistency coefficient, test-retest and parallel form correlation analyses were performed to test its reliability.

Findings: The scale's content validity index was calculated as 0.87. When the confirmatory factor analysis results of the scale were examined, it was determined that all model fit indices were within acceptable limits. All path coefficients of the items were found to be statistically significant ($p<0.001$). The Cronbach alpha value of the scale was found to be 0.971 and was found to be quite high. As a result of the test-retest analysis of the scale, it was determined that the scale did not change over time ($p<0.001$). A strong significant correlation was found with the SF-12 scale ($p<0.001$).

Conclusion: The Turkish version of the "Quality of Life Scale Specific for COPD Patients (VQ11)" was found to be valid and reliable. It is recommended to be used to assess the quality of life in COPD patients.

Anahtar Kelimeler: COPD, quality of life, Turkish version, validity, reliability

KOAH HASTALARINA ÖZGÜ YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE VERSİYONUNUN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Büşra Seren¹, Kübra Yeni²

¹Afşin Devlet Hastanesi, Kahramanmaraş, Türkiye

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Samsun, Türkiye

Giriş: Türk toplumunda kronik obstruktif akciğer hastalığı (KOAH) olan hastalara özgü, kullanımı kolay, hastayı kapsamlı değerlendiren bir yaşam kalitesi ölçeği bulunmamaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı Ninot ve ark. (2013) tarafından geliştirilmiş olan “KOAH Hastalarına Özgü Yaşam Kalitesi Ölçeği’nin -VQ11” Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem: Metodjik ve tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma 15 Şubat-30 Mayıs 2024 tarihleri arasında iki ayrı devlet hastanesinde tedavi gören KOAH hastaları ile yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirildi. Araştırmanın örneklemini 18 yaş üzeri, KOAH tanısı kesinleşmiş ve en az 3 aydır KOAH tanısı olan, iletişim kurabilen araştırmaya katılmaya gönüllü 200 hasta oluşturdu. Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi hesaplandı ve yapı geçerliği test edildi. Ayrıca ölçeğin iç tutarlık kat sayısı, test tekrar test ve paralel form ile korelasyon analizleri yapılarak güvenilirliği test edildi.

Bulgular: Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi 0,87 olarak hesaplandı. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonucun incelendiğinde model uyum indekslerinin tamamının kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu saptanmıştır. Maddelere ait yol katsayılarının tamamı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,971 olarak bulunmuş ve oldukça yüksek olduğu saptanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test analizleri incelendiğinde her iki uygulama arasında anlamlı korelasyon saptanmış ve ölçeğin zamana göre değişmez olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$). SF-12 ölçeği ile güçlü anlamlı korelasyon saptanmıştır ($p<0,001$).

Sonuç: “KOAH Hastalarına Özgü Yaşam Kalitesi Ölçeği’nin (VQ11)” Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır. KOAH hastalarında yaşam kalitesini değerlendirmek amacıyla kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: KOAH, yaşam kalitesi, Türkçe versiyon, geçerlik, güvenilirlik

EVALUATION OF PERIOPERATIVE COMPETENCE PERCEPTIONS OF OPERATING ROOM NURSES

Başak Arı¹, Fadime Çınar²

¹Acıbadem Ataşehir Hospital

²Nişantaşı Universty

Introduction and Aim: Nursing care during the period before the surgery, during the surgery and after the surgery until the patient's discharge is described as perioperative nursing. Competence in the operating room context requires being safe practitioners with sufficient knowledge, skills and attitudes to provide quality perioperative care. Working with highly qualified nurses in operating rooms increases patient satisfaction, makes it easier to ensure patient and employee safety, and ensures maximum utilization of operating room conditions. The aim of the study was to evaluate the perioperative competence perceptions of operating room nurses.

Method: The research was carried out in a descriptive and cross-sectional type within the quantitative research design. It was conducted between May 2022 and May 2023 with an operating room nurse working in a private hospital with eighteen branches in Turkey. Universe 353 calculated. As a result of the power analysis, the sample was found to be 184. At the end of the research, N = 222 operating room nurses were reached. Research data were collected via Google Forms using the Revised Perceived Perioperative Nursing Competence Scale.

Results: Their competency perception of perioperative nursing and its sub-dimensions of knowledge and ability, leadership, cooperation, empathy and professional development were found to be high. The proficiency level of nurses with high school and associate degree degrees was found to be higher than those with bachelor's degree degrees. It was observed that high school graduate nurses received higher scores than undergraduate graduate nurses in the sub-dimensions of leadership, knowledge, ability, professional development, empathy and cooperation. It was found that there was a significant increase in all sub-dimensions with age and experience. Male nurses' cooperation scores were found to be higher.

Conclusion: It was concluded that the perioperative competence scores of the operating room nurses in our research were high.

Anahtar Kelimeler: Perioperative Nursing, Competence, Operating Room Nursing

AMELİYATHANE HEMŞİRELERİNİN PERİOPERATİF YETERLİLİK ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Başak Arı¹, Fadime Çınar²

¹Acıbadem Ataşehir Hastanesi
²Nişantaşı Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Ameliyat öncesi, ameliyat sırası ve ameliyat sonrası hastanın taburculuğuna kadar geçen süreçteki hemşirelik bakımı perioperatif hemşirelik olarak nitelendirilir. Ameliyathane bağlamında yeterlilik, kaliteli perioperatif bakımı sağlamak için yeterli bilgi, beceri ve tutuma sahip güvenli uygulayıcılar olmayı gerektirir. Ameliyathanelerde yeterliliği yüksek hemşirelerin çalışması hasta memnuniyetini artırır, hasta ve çalışan güvenliğini sağlamayı kolaylaştırır ve ameliyathane koşullarından üst düzeyde faydalanılmasını sağlar. Çalışmada ameliyathane hemşirelerinin perioperatif yeterlilik algılarını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma nicel araştırma deseni içinde yer alan tanımlayıcı ve kesitsel türde gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de on sekiz şubesi olan özel hastanede çalışan ameliyathane hemşiresi ile Mayıs 2022- Mayıs 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Evren 353 hesaplanmıştır. Güç analizi sonucu örneklem 184 bulunmuştur. Araştırma sonunda N = 222 ameliyathane hemşiresine ulaşılmıştır. Araştırma verileri, Revize Algılanan Perioperatif Hemşirelik Yeterlilik Ölçeği kullanılarak Google Formlar üzerinden toplanmıştır.

Bulgular: Perioperatif hemşireliğin yeterlilik algısını ve yeterlilik algısının alt boyutlarında yer alan bilgi ve yetenek, liderlik, işbirliği, empati ve mesleki gelişim alt boyutlarına göre yeterlilikleri yüksek bulunmuştur. Lise ve önlisans mezunu hemşirelerin yeterlilik düzeyi lisans mezunlarından yüksek bulunmuştur. Liderlik, bilgi yetenek, mesleki gelişim empati ve iş birliği alt boyutlarında lise mezunu hemşirelerin lisans mezunu hemşirelerden daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Yaş ve deneyimle birlikte alt boyutlarının hepsinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. Erkek hemşirelerin iş birliğine puanı daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Araştırmamızda yer alan ameliyathane hemşirelerinin perioperatif yeterlilik puanlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Perioperatif hemşirelik, Yeterlilik, Ameliyathane Hemşireliği

Kaynakça: Akalın B., Modanlıoğlu A. (2020). Ameliyathane hemşiresi olmak: Nitel bir çalışma. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. /

Doi: 10.17049/ataunihem.556995

Arslanoğlu A., Köser, E. (2020). Ameliyathane Hemşirelerinin Sorunlarını İnceleyen Nitel Bir Araştırma, *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2 Sayı:1, s. 1-14.

Association of periOperative Registered Nurses.(2015).*Guidelines for perioperativepractice*. <https://www.aorn.org/guidelines/clinicalresources/aornstandards>

- Aiza, A. (2017). Experiences of Operating Room Nurses in Promoting Quality Perioperative Patient Care. *Clinical Practice* , 6(2): 26-32. doi:10.5923/j.cp.20170602.02
- Bahar, S., Önler, E. (2020). Turkish surgical nurses' attitudes related to patient safety: A questionnaire study. *Nigerian journal of clinical practice*, 23(4), 470.
- Baker, J. (2017). Nursing Research, Quality Improvement, and Evidence-Based Practice: The Key to Perioperative Nursing Practice. *AORN Journal*. Vol. 105, No. 1 <https://doi.org/10.1016/j.aorn.2016.11.020>
- Ball, K., Doyle D., Nichole. (2015).Nursing Shortages in the OR:Solutions for new models of education.*Aorn Journal 101(1):115-36*. Doi: 10.1016/j.aorn.2014.03.015.
- Beitz, J. (2019). Addressing the Perioperative Nursing Shortage Through Education: A Perioperative Imperative: Perioperative Nursing Succession. *AORN Journal* , Vol. 110, No. 4 <http://doi.org/10.1002/aorn.12805>
- Blomberg, A., Bisholt, B. ve Lindwall, L. (2018).Responsibility for patient care in perioperative practice.*Nurse Open* 5(3):414-421. doi: 10.1002/nop2.153.
- Bölükbaş, N., Irmak, B. (2020). Ameliyatım bitti şimdi başka sorunlarım var: Kanıta dayalı uygulamalar ile postoperatif semptom yönetimi. *Türkiye Klinikleri*; p.40-9.
- Bruckenthal, P., Simpson, M. H. (2016). The Role of the Perioperative Nurse in Improving Surgical Patients' Clinical Outcomes and Satisfaction: Beyond Medication. *AORN Journal*, 104(6), S17S22. doi:10.1016/j.aorn.2016.10.013
- Brykczynski, K., Tomey, M.(2014). *Mosby Elsevier*; 120-146.
- Edeer, D. S., Sarıkaya, A., & Baksi, A. (2018). Ameliyat öncesi dönem hasta hazırlığında hemşirelik yönetimi. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 10(4), 330- 343. doi: 10.5336/nurses.2018-60607
- Eyi, S., Kanan, N., Akyolcu, N., Akın, M., & Acaroğlu, R. (2016). Ameliyat sırasında uygulanan hemşirelik bakımının hastalar tarafından değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. DOI: 10.5455/pmb.1-1439904928
- Eyi, S., Kanan, N., & Akyolcu, N. (2017). Ameliyat sırası dönemde kaliteli hemşirelik bakımına ulaşmada hemşirenin rolü. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 25(2), 126-138
- European Operating Room Nurses Association. (2023). *Best Practice for perioperative care*.
- Filizli, G., ve Önler, E. (2020). Nurse-physician collaboration in surgical units: a questionnaire study. *Journal of Interprofessional Education & Practice*, 21, 100386
- Gillespie, B. M., Chaboyer, W., Wallis, M., Chang, H. A., & Werder, H. (2009). Operating theatre nurses' perceptions of competence: a focus group study. *Journal of Advanced Nursing*, 65(5), 1019–1028. doi:10.1111/j.1365-2648.2008.04955.x
- Gillespie, B. M., Chaboyer, W., Wallis, M., ve Werder, H. (2011). Education and Experience Make a Difference: Results of a Predictor Study. *AORN Journal*, 94(1), 78–90. doi:10.1016/j.aorn.2010.11.037
- Gillespie, B. M., Polit, D. F., & Chaboyer, W. (2013). The influence of personal characteristics on perioperative nurses' perceived competence: Implications for workforce planning. *Australian Journal of Advanced Nursing*, The, 30(3), 14-25.

Gillespie, B. M., Polit, D. F., Hamlin, L., & Chaboyer, W. (2012). Developing a model of competence in the operating theatre: Psychometric validation of the Perceived Perioperative Competence Scale-Revised. *International Journal of Nursing Studies*, 49, 90–101

Gillespie, B. M., Harbeck, E. B., Falk-Brynhildsen, K., Nilsson, U., & Jaensson, M. (2018). Perceptions of perioperative nursing competence: A cross-country comparison. *BMC nursing*, 17(1), 1-7.

Kanan, N. (2003). Perioperatif Hemşirenin Kişisel Sorumluluğu, 4. *Ulusal Cerrahi ve Ameliyathane Hemşireliği Kongresi Kitabı, İzmir*, 89 -96.

Karadağ A, Çalışkan N, Baykara ZG. Hemşirelik Teorileri ve modelleri (1. Baskı), *Akademi Basın ve Yayıncılık*, 2017, 678-697.

Kinyon, K., Alton, S. Poston, K., Navarrete, S.(2021). Improving Physical Assessment and Clinical Judgment Skills without Increasing Content in a Prelicensure Nursing Health Assessment Course. *Nurs. Rep.*, 600–607. <https://doi.org/10.3390/nursrep11030057>

Kurimoto, S., Minagawa, T., Tamura, A. (2020). Operating-room nurses' classifications in job satisfaction. *The Journal of Medical Investigation Vol. 67* <http://doi.org/10.1002/aorn.12805>

Koç Z, Çınarlı T, Şener A, Kızıltepe SK. (2018) Patricia Benner: hemşirelik uygulamalarında klinik bilgelik ve beceri edinimi. *Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2018, 9(1), 1-12.

Konyalılar, İ. (2020). Ameliyat hemşirelerinin operasyonlarla ilgili sorumlulukları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(50), 280-288.

Lebni, J. Y., Azar, F. E., Sharma, M., Zangeneh, A., Kianipour, N., Azizi, S. A., Jalali, A., & Ziapour, A. (2021). Factors affecting occupational hazards among operating room personnel at hospitals affiliated in Western Iran: A cross-sectional study. *Journal of Public Health*, 29(5), 1225-1232.

doi: 10.1007/s10389-020- 01331-x

Lisa M, Pavan A, Tammy J, Toney-Butler. (2023). Nursing Shortages. *National Library of Medicine. Bookshelf ID: NBK493175*

Liang H, Tang F, Wang T.(2021). Evaluation of Nurse Practitioners' Professional Competence and Comparison of Assessments Using Multiple Methods: SelfAssessment, Peer Assessment, and Supervisor; *Asian Nursing Research*

Liang,H.,Tang,F.,Wang,T.(2021).Evaluation of Nurse Practitioners' Professional Competence and Comparison of Assessments Using Multiple Methods: SelfAssessment, Peer Assessment, and Supervisor. *Asian Nursing Research* <https://doi.org/10.1016/j.anr.2020.10.004>

McGarvey, H. E., Chambers, M. G. A., Boore, J. R. P. (2000). Development and definition of the role of the operating department nurse: A review. *Journal of Advanced Nursing*, 32(5): 1092-1100.

Mirbagher Ajorpaz, N., Zagheri Tafreshi, M., Mohtashami, J., Zayeri, F., & Rahemi, Z. (2016). The effect of mentoring on clinical perioperative competence in operating room nursing students. *Journal of Clinical Nursing*, 25(9-10), 1319-1325. doi:10.1111/jocn.13205

Mirbagher Ajorpaz, N., Zagheri Tafreshi, M., Mohtashami, J., Zayeri, F., & Rahemi, Z. (2016). The effect of mentoring on clinical perioperative competence in operating room nursing students. *Journal of clinical nursing*, 25(9-10), 1319-1325.

Önler, E., & Akyolcu, N. (2019). Evaluation of operating room staff's attitudes related to patient safety: A questionnaire study. *Journal of Interprofessional Education & Practice*, 17, 1002d87.

Önler, E., Yıldız, T., ve Bahar, S. (2018). Evaluation of the communication skills of operating room staff. *Journal of Interprofessional Education & Practice*, 10, 44-46.

Önler, E. (2022). Ameliyathanede ekip çalışmasının hasta güvenliğine etkisi. *Türkiye Klinikleri. Cerrahide Hasta Güvenliği* p.68-71.

Shin, Y.Y., Kim, S.S. (2021) Operating Room Nurses Want Differentiated Education for Perioperative Competencies Based on the Clinical Ladder. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2021, 18, 10290.

Sonoda, Y., Onozuka, D., & Hagihara, A. (2018). Factors related to teamwork performance and stress of operating room nurses. *Journal of Nursing Management*, 26(1), 66–73. doi:10.1111/jonm.12522

Sönmez, B., Ayoğlu, T. (2019). Validity and reliability of the perceived perioperative competence scale–revised. *Nursing & Health Sciences*, 21(4), 428-435.

Tabachnick, B.G., Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.

www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK. (07.07.2023)

Toru, F. (2020). Hemşirelik Uygulamalarının Kilit Noktası: Bireyselleştirilmiş Bakım. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 46-59

Tuna, A. (2020). Boşlukları doldurmak, parçaları bir araya getirmek: Hasta güvenliğini sağlamada ekip içi iletişim yöntemleri. *Gürsoy A, editör. Perioperatif Hemşirelikte Kanıtla Dayalı Uygulamalar. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri*; p.74-81

Turunen, E., Miettinen, M., Setälä, L., & Vehviläinen-Julkunen, K. (2017). An integrative review of a preoperative nursing care structure. *Journal of Clinical Nursing*, 26(7-8), 915–930. doi:10.1111/jocn.13448

THE RELATIONSHIP NURSING STUDENTS' PROCRASTINATION AND NEGATIVE AUTOMATIC THOUGHTS

Kübra Koç¹, Didem Ayhan²

¹İstanbul Gedik University

²Bandırma Onyedi Eylül University

Introduction and Aim: One common obstacle to productivity is procrastination. Negative automatic thoughts also have an impact on students' clinical decision-making. This study was conducted in a cross-sectional type in order to evaluate the effect of negative automatic thoughts of nursing students on procrastination behavior and to determine the relationship between them.

Method: Our research is cross-sectional and descriptive, and was collected from students studying at a state university between May 2022 and July 2022. The population of the research consists of 903 students studying in the relevant year. Sample size; $n = 270$ calculated as a student. After obtaining ethics committee permission, data was collected via survey from 503 students who volunteered to participate in the research and met the participation conditions.

Results: Of the participating students, 81.5% were female, with an average age of 21.180 ± 1.957 (Min=19; Max=36), and a moderate level of academic achievement (2.925 ± 0.486). 19.1% were club members, 89.1% had a middle to high income level, 86.9% were not actively employed, 47.3% lived with their families, 39.6% lived in dorms, and 3.8% lived alone. 29.6% had 3 siblings, 24.1% had 5 or more siblings. Regarding residence, 12.5% lived in villages/small towns, 24.1% in districts, 22.7% in cities, and 40.8% in metropolitan areas. 9.3% had been diagnosed with a psychiatric illness, and 3.4% received psychiatric support.

Conclusion: The average score for automatic thoughts was 67.853 ± 26.598 , and for procrastination, it was 41.105 ± 8.937 . A positive weak relationship ($r = 0.308$, $p = 0.000 < 0.05$) was found between total procrastination and automatic thought scores, indicating that automatic thoughts contribute to increased procrastination. Automatic thoughts also positively influence emotional, behavioral, and cognitive dimensions of procrastination.

Keyword: Procrastination, nursing, automatic thoughts, student

¹Lecturer, İstanbul Gedik University Anesthesia, İstanbul, Türkiye

² Associate Professor, Bandırma Onyedi Eylül University Faculty of Health Sciences Nursing Department, Balıkesir, Türkiye

Anahtar Kelimeler: "procrastination, nursing, automatic thoughts, student"

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN OLUMSUZ OTOMATİK DÜŞÜNCELERİNİN ERTELEME DAVRANIŞI İLE İLİŞKİSİ

Kübra Koç¹, Didem Ayhan²

¹İstanbul Gedik Üniversitesi
²Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Verimliliğin önündeki yaygın engellerden biri ertelemedir. Olumsuz otomatik düşünceler, öğrencilerin klinik karar vermeleri üzerinde de etkilidir. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin olumsuz otomatik düşüncelerinin erteleme davranışı üzerinde etkisini değerlendirmek ve arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmamız kesitsel ve tanımlayıcı türdedir. Veriler Mayıs 2022- Temmuz 2022 tarih aralığında devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerden anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini ilgili yılda öğrenim gören 903 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü; $n=903(1,96)2(0,5)(0,5) / (0,5)2(903-1) + (1,96)2(0,5)(0,5) = 270$ olarak hesaplanmıştır. Etik kurul izinleri alındıktan sonra araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve katılım şartlarını sağlayan 503 öğrenciden veri toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin %81,5'sinin kadın, yaş ortalamalarının $21,180 \pm 1,957$ (Min=19; Maks=36), başarı ortalamalarının orta düzeyde ($2,925 \pm 0,486$) olduğu, öğrencilerin %19,1 kulüp üyesi olduğu, %89,1'inin orta ve üstü gelir düzeyine sahip olduğu, %86,9'unun aktif bir işte çalışmadığı, %47,3'sinin ailesiyle, %39,6'sının yurttan, %3,8'ünün yalnız yaşadığı, %29,6'sının 3, %24,1'inin 5 ve üzeri kardeşe sahip olduğu, %12,5'inin köy/kasabada, %24,1'inin ilçede, %22,7'sinin şehirde ve %40,8'inin büyükşehirde yaşadığı, %9,3'ü psikiyatrik bir hastalık tanısı olduğu ve %3,4'ünün psikiyatrik destek aldığı bulunmuştur. Öğrencilerin otomatik düşünceler toplam ortalaması $67,853 \pm 26,598$, erteleme toplam ortalaması $41,105 \pm 8,937$ olarak bulunmuştur.

Sonuç: Erteleme toplamı ile otomatik düşünceler toplam puanları arasında ($r=0,308$, $p=0,000$) pozitif zayıf bir ilişki bulunmuş olup; yapılan regresyon analizi; otomatik düşüncelerin, ertelemeyi artırdığını göstermektedir. Otomatik düşünceler, erteleme davranışının alt boyutları olan, duygusal, davranışsal ve bilişsel erteleme boyutlarını da pozitif yönlü etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: erteleme, hemşire, otomatik düşünceler, öğrenci

¹Öğr. Gör. İstanbul Gedik Üniversitesi Anestezi Programı, İstanbul, Türkiye

²Doç. Dr. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Balıkesir, Türkiye

Anahtar Kelimeler: "erteleme, hemşire, otomatik düşünceler, öğrenci"

Kaynakça:

Beattie, G., Laliberté, J. W. P., Oreopoulos, P. (2018). Thrivers and divers: Using non-academic measures to predict college success and failure. *Economics of Education Review*, 62, 170-182.

Brando-Garrido, C., Montes-Hidalgo, J., Limonero, J. T., Gómez-Romero, M. J., Tomás-Sábado, J. (2020). Relationship of academic procrastination with perceived competence, coping, self-esteem and self-efficacy in nursing students. *Enfermería Clínica (English Edition)*, 30(6), 398-403.

Duran, S. , Karadaş, A., Kaynak, S. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin olumsuz otomatik düşünceleri ve akademik başarıları arasındaki ilişki . Kocaeli Tıp Dergisi, 6 (2) , 30-37

Güdek Seferoğlu, E. , Ökten, Ç., Didin, M., Çolak, Ş., Alpfidan, E., Kocakurt, F. (2019) Hemşirelik Öğrencilerinin Otomatik Olumsuz Düşünceleri Klinik Kararlarını Etkiliyor mu?

Hailikari, T., Katajavuori, N., Asikainen, H. (2021). Understanding procrastination: A case of a study skills course. Social Psychology of Education, 24(2), 589- 606.

PREDICTORS OF ATTITUDE TOWARD AESTHETIC SURGERY IN YOUNG WOMEN: A STRUCTURAL EQUATION MODEL ANALYSIS

Pelin Calpbınici¹, Pınar Uzunkaya Öztoprak²

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Semra and Vefa Küçük Faculty of Health Sciences

²Hacettepe University, Faculty of Nursing

Introduction and Aim: In recent years, there has been an increasing trend of young women opting for aesthetic surgery (otherwise known as cosmetic surgery). This trend can lead to various complications and economic issues. Therefore, determining the predictors that increase young women's interest in cosmetic surgery is important in assessing the necessity of such surgery. This study examines the mediating factors influencing the impact of young women's social media use on their attitudes toward cosmetic surgery and to develop a corresponding model.

Method: Female students (n=407) studying at a university in Turkey were included in our descriptive and correlational study. Data were collected using the "Personal Information Form", Data were collected using the "Personal Information Form," "Beauty Social Media Engagement Scale," "Acceptance of Cosmetic Surgery Scale," "Social Appearance Anxiety Scale," "Body Appreciation Scale-2," and "Female Gender Role Stress Scale."

Results: The average age of the participants was 20.38±1.89 years. Multiple regression analysis revealed that social anxiety ($\beta=0.177$, $p<0.05$), using social media for beauty purposes ($\beta=1.247$, $p<0.001$), and duration of social media use ($\beta=0.915$, $p<0.05$) positively influenced attitudes toward cosmetic surgery, whereas body appreciation ($\beta=-0.355$, $p<0.05$) had a negative effect. According to our model, using social media for beauty purposes mediated the effects of social appearance anxiety ($\beta = 0.142$, 95% confidence interval (CI) [0.149–0.316]), body appreciation ($\beta=0.089$, 95% CI [0.121–0.341]), and duration of social media use ($\beta=0.053$, 95% CI [0.139–1.040]) on attitudes toward cosmetic surgery.

Conclusion: The study found that social anxiety, duration of social media use, body appreciation, and exposure to beauty-related content on social media increase the tendency toward aesthetic surgery in young women. Therefore, to reduce unnecessary operations, monitoring social media exposure and usage duration, regulating social media content, and developing media literacy are recommended.

Anahtar Kelimeler: Women, aesthetic surgery, social anxiety, body appreciation

GENÇ KADINLARDA ESTETİK CERRAHIYE YÖNELİK TUTUMUN YORDAYICILARI: BİR YAPISAL EŞİTLİK MODELİ ANALİZİ

Pelin Calpbınici¹, Pınar Uzunkaya Öztoprak²

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Semra ve Vefa Küçük Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Son yıllarda, genç kadınlar arasında estetik cerrahiye yönelim gittikçe artmaktadır. Bu durum, çeşitli komplikasyonları ve ekonomik sorunları beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle, genç kadınların estetik cerrahiye ilgisini artıran etmenlerin belirlenmesi estetik cerrahi ihtiyacının gerekliliğini belirlemede önem kazanmaktadır. Bu çalışmada, genç kızların sosyal medya kullanımının estetik cerrahiye yönelik tutuma etkisinde aracı faktörlerin incelenmesi amaçlanmış ve bu doğrultuda bir model geliştirilmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı çalışmamıza Türkiye'de bir üniversitede öğrenim gören kız öğrenciler (n =407) dahil edilmiştir. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Güzellik sosyal medya etkileşim ölçeği (GSMEÖ)”, “Kozmetik Cerrahiye Kabul Ölçeği (KCKÖ)”, “Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ)”, “Beden Takdiri Ölçeği-2 (BTÖ-2)” ve “Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmada genç kadınların, yaş ortalamaları 20.38±1.89'dur. Çoklu regresyon analizi sonucu; sosyal kaygı ($\beta = 0.177, p<0.05$), sosyal medyayı güzellik amaçlı kullanımı ($\beta = 1.247, p<0.001$) ve sosyal medya kullanım süresi ($\beta = 0.915, p<0.05$) estetik cerrahiye yönelik tutuma olumlu yönde, beden takdiri ($\beta = -0.355, p<0.05$) ise olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır. Geliştirilen modele göre; sosyal görünüş kaygısının estetik cerrahiye yönelik tutum üzerinde etkisinde sosyal medyayı güzellik amaçlı kullanımı aracılık etmektedir ($\beta=0.142, 95\% CI [0.149 to 0.316]$). Beden takdiri estetik cerrahiye yönelik tutum üzerinde etkisine sosyal medyayı güzellik amaçlı kullanım aracılık etmektedir ($\beta=0.089, 95\% CI [0.121 to 0.341]$). Sosyal medya kullanım süresinin estetik cerrahiye yönelik tutum üzerinde etkisinde sosyal medyayı güzellik amaçlı kullanım aracılık etmektedir ($\beta=0.053, 95\% CI [0.139 to 1.040]$).

Sonuç: Genç kadınların sosyal kaygısı, sosyal medya kullanım süresi, beden takdiri ile sosyal medyada güzellik amaçlı kullanım genç kadınlarda estetik cerrahiye karşı eğilimi artırdığı saptanmıştır. Bu doğrultuda; gereksiz operasyonların azaltılması için, sosyal medyaya maruziyet ve kullanım süresinin, sosyal medya içeriklerinin denetlenmesi, medya okuryazarlığının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, estetik cerrahi, Sosyal kaygı, Beden takdiri

THE RELATIONSHIP BETWEEN HEALTH LITERACY AND GYNECOLOGICAL CANCER PREVENTION KNOWLEDGE LEVELS OF COMPANION WOMEN: AWARENESS STUDY

Dilek Kaloğlu Binici, Sakine Atik, Ayşegül Demirbilek, Ebru Halfeoğlu

*Artvin Çoruh University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Artvin, Türkiye

SUMMARY

Introduction and Objective: The aim of this study is to investigate the relationship between the health literacy of accompanying women and their knowledge levels regarding prevention of gynecological cancer and to raise awareness of gynecological cancers in women.

Methods: The descriptive study was collected between November 2023 and March 2024 through face-to-face interviews with accompanying women. The study sample consisted of 448 women. Three forms were used to collect data: "Introductory Information Form", "Turkey Health Literacy Scale 32 (THLS-32)", and "Gynecological Cancer Prevention Information Scale". Number, average and percentages were used for descriptive analyzes in the evaluation of data. In the comparison of variables, t-test and ANOVA test were used in independent groups, and correlation analysis was preferred in searching for relationships.

Results: The mean score of THLS-32 scale was calculated as 39.9 ± 6.4 , and the mean score of JKKBO scale was calculated as 19.1 ± 5.1 . The correlation between THLS-32 and JKKBO was found to be statistically insignificant ($.054$, $p > .05$). The mean score of those who answered yes to the question "When you next come to the hospital, would you consider stopping by KETEM and getting tested while you are here?" was 20.5 ± 4.7 , the mean score of those who answered no was 16.6 ± 4.7 , and the mean score of those who answered 'I don't know' was 18.8 ± 5.2 . As a result of the analysis, a statistically significant difference was found between the groups ($F: 21.405$; $p < .05$).

Conclusion: No relationship was found between the health literacy level of women and their knowledge level about gynecological cancer prevention.

NOTE: This work was supported by 2209-A TUBITAK Student Project (1919B012306494).

Anahtar Kelimeler: "awareness, gynecological cancer, women, health literacy"

REFAKATÇI KADINLARIN SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE JİNEKOLOJİK KANSERDEN KORUNMAYA YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: FARKINDALIK ÇALIŞMASI

Dilek Kaloğlu Binici, Sakine Atik, Ayşegül Demirbilek, Ebru Halfeoğlu

*Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Artvin, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Çalışmada amaç, refakatçi kadınların sağlık okuryazarlığı ve jinekolojik kanserden korunmaya yönelik bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmak ve kadınlarda jinekolojik kanserlere yönelik farkındalık oluşturmak.

Yöntem: Tanımlayıcı olan çalışma Kasım 2023 – Mart 2024 tarihleri arasında refakatçi kadınlar ile karşılıklı görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Çalışmanın örneklemini 448 kadın oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği 32 (TSOY-32)”, ve “Jinekolojik Kanserden Korunma Bilgi Ölçeği (JKKBÖ)” “olmak üzere üç form kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı analizler için sayı, ortalama ve yüzdeler kullanılmıştır. Değişkenlerin karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi ve ANOVA testi kullanılmış ilişkilerin aranmasında ise korelasyon analizi tercih edilmiştir.

Bulgular: TSOY-32 ölçeğinin puan ortalaması 39.9 ± 6.4 , JKKBÖ ölçeğinin puan ortalaması 19.1 ± 5.1 olarak hesaplanmıştır. TSOY-32 ve JKKBÖ arasında korelasyon istatistiksel açıdan anlamsız bulunmuştur ($.054, p > .05$). “Hastaneye bir sonraki gelişinizde, gelmişken KETEM’E de uğrayayım ve kendime test yaptırayım diye düşünür müsünüz” sorusuna evet yanıtı verenlerin JKKBÖ puan ortalaması 20.5 ± 4.7 , hayır yanıtı verenlerin puan ortalaması 16.6 ± 4.7 , bilmiyorum yanıtını verenlerin puan ortalaması 18.8 ± 5.2 olup, yapılan analiz sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($F: 21.405; p < .05$).

Sonuç: Kadınların sağlık okuryazarlık düzeyi ile jinekolojik kanserden korunma konusundaki bilgi düzeyi arasında ilişki saptanmamıştır.

NOT: Bu çalışma 2209-A TÜBİTAK Öğrenci Projesi (1919B012306494) kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: "farkındalık, jinekolojik kanser, kadınlar, sağlık okuryazarlığı"

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' LEADERSHIP BEHAVIOR SELF- PERCEPTION, PROFESSIONAL VALUES AND SUSTAINABLE CONSCIOUSNESS STATE

Cansev Bal¹, Buket Toraman¹, Rahmi Kaplan¹

¹Ondokuzmayis University

Introduction and Aim: Nursing students who take on the responsibility of human care for many health problems such as wars, migrations, natural disasters, global warming that may arise over time, the decrease in biodiversity, and new infectious diseases need to be aware of their leadership behaviors, adopt the values of professional nursing and gain sustainability awareness. The research aimed to examine the relationship between leadership behavior, self-perception, professional values, and sustainable awareness of nursing students.

Method: Descriptive-correlation research was conducted between 01.09.2023 and 01.08.2024 at Ondokuzmayis University, Department of Nursing. The research population consisted of 540 students studying in the nursing department; the research was completed with 411 students. Data were collected through face-to-face interviews using the "Introductory Information Form," "Self-Perception Scale of Undergraduate Students' Leadership Behaviors (SPUSLB)," "Revised Nurses' Professional Values Scale (NPVS-R)," and "Sustainable Consciousness Scale (SCS)." Analyses were conducted using IBM SPSS V25. Ratio/frequency, mean, median, and minimum-maximum values were used in descriptive statistics. Kruskal-Wallis, t-test/Mann-Whitney U, and Spearman Correlation coefficient were used in data analysis.

Results: It was determined that 77.6% of the nursing students were female, 25.3% were in their first year, 25.3% were in their second year, and 52.1% were staying in state dormitories. It was determined that the students' SPUSLB scale mean score was 76.099 ± 11.485 ; the NPVS-R mean score was 103.245 ± 17.371 ; the SCS mean score was 191.761 ± 26.551 ; there was a positive and moderate statistically significant relationship between the SPUSLB and NPVS-R mean scores and the SCS mean scores ($p < 0.000$).

Conclusion: It was determined that the nursing department students' leadership behavior self-perception and nursing profession values were above the moderate level; the sustainable consciousness level was high; as the nursing department students' leadership behavior self-perception and professional value perceptions increased, the sustainable consciousness level increased.

Anahtar Kelimeler: nursing, leadership behavior, professional value, sustainable consciousness

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN LİDERLİK DAVRANIŞI ÖZ ALGILARI, MESLEKİ DEĞERLERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİLİNÇ DURUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Cansev Bal¹, Buket Toraman¹, Rahmi Kaplan¹

¹Ondokuzmayıs Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Savaşlar, göçler, doğal afetler, zaman içerisinde ortaya çıkabilecek küresel ısınma, biyolojik çeşitliliğin azalması ve yeni enfeksiyon hastalıkları gibi birçok sağlık sorununa yönelik insan bakım sorumluluğunu alan hemşirelik öğrencilerinin liderlik davranışlarının farkına varması, profesyonel hemşireliğin değerlerini benimsemesi ve sürdürülebilirlik bilincini kazanması gerekmektedir. Araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin liderlik davranışı öz algısı, mesleki değerleri ve sürdürülebilir bilinç durumu arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı araştırma, 1.09.2023-01.08.2024 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Hemşirelik Bölümünde gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenini hemşirelik bölümünde lisans öğrenimi gören 540 öğrenci oluşturmuş; 411 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Veriler, “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Lisans Öğrencilerinin Liderlik Davranışlarına İlişkin Öz Algı Ölçeği(LÖLDÖA)”, “Revize Edilen Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği(HMDÖ-R)” ve “Sürdürülebilir Bilinç Ölçeği(SBÖ)” ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Analizler IBM SPSS V25’le yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerde oran/frekans, ortalama, medyan, minimum-maksimum değerleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde Kruskal-Wallis, t-testi/Mann-Whitney U ve Spearman Korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin %77.6’sının kadın, %25.3’ünün 1.sınıf, %25,3’ünün 2.sınıfolduğu ve %52.1’inin devlet yurdunda barındığı belirlendi. Öğrencilerin LÖLDÖA ölçeği puan ortalamasının 76.099±11.485; HMDÖ-R puan ortalamasının 103.245±17.371; SBÖ puan ortalamasının 191.761±26.551 olduğu; LÖLDÖA ve HMDÖ-R puan ortalamaları ile SBÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi (p<0.000).

Sonuç: Hemşirelik bölümü öğrencilerinin liderlik davranışı öz algılarının ve hemşirelik mesleği değerleri orta düzeyin üzerinde; sürdürülebilir bilinç düzeyinin yüksek olduğu; hemşirelik bölümü öğrencilerinin liderlik davranışı öz algısı ve mesleki değer algıları arttıkça sürdürülebilir bilinç düzeyinin arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, liderlik davranışı, mesleki değer, sürdürülebilir bilinç

EFFECT OF YOGA-BASED BREATHING EXERCISE ON PAIN, FATIGUE, INSOMNIA AND SELF-EFFICACY IN INDIVIDUALS UNDERGOING COLORECTAL CANCER SURGERY-RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Fatma Gündođdu¹, Serap Sayar¹, Emel Cihan², Şerife Meler³, Murat Çakır³

¹KTO Karatay University Faculty of Health Sciences Nursing Department Karatay/KONYA

²Kütahya University Faculty of Health Sciences Nursing Department No:212 Center/ Kütahya

³Konya Meram Faculty of Medicine General Surgery Department Meram/KONYA

Introduction and Aim: This study was conducted to evaluate the effects of yoga-based breathing exercises on pain, fatigue, insomnia, and self-efficacy in individuals undergoing colorectal cancer surgery.

Method: It is a randomized controlled trial with an intervention-control group. This study was conducted between July 2023 and June 2024 with patients undergoing colorectal cancer surgery at a university hospital. The study was conducted with a total of 80 patients, 40 in each group, using the G*Power 3.1., 9.7 program with $\alpha = 0.05$ and 80% power and 0.648 effect. The “Personal Information Form,” “VAS Pain Scale,” “Brief Fatigue Inventory,” “Richard Campbell Sleep Scale,” and “Health Promotion Strategies Scale Used by Patients” were used to collect data. The experimental group performed breathing exercises twice a day in the evening before surgery and for seven days after surgery. No intervention was made to the control group other than routine care. Ethical approval was obtained. Data were analyzed using SPSS 26 program using Independent Sample t Test, chi-square tests (Pearson chi-square/Fisher exact test) and mixed order analysis of variance (ANOVA).

Results: It was determined that the mean scores of the participants for pain, fatigue, sleep, and health promotion strategies were similar between the groups before surgery and on the 4th and 7th days after surgery ($p > 0.05$). However, it was determined that the fatigue scores of the participants in the experimental group decreased faster than the control group, their sleep scores increased faster, and the health promotion strategies, coping with stress, decision making, positive behavior sub-dimensions, and total scores increased faster ($p < 0.05$).

Conclusion: Evidence was obtained that yoga-based breathing exercises may be effective in reducing post-surgical fatigue and increasing sleep quality and health promotion strategies. Further studies are recommended in this area.

Anahtar Kelimeler: Breathing exercise, colorectal cancer surgery, fatigue, insomnia, pain, self-efficacy

YOGA TEMELLİ NEFES EGZERSİZİNİN KOLOREKTAL KANSER CERRAHİSİ YAPILAN BİREYLERDE AĞRI, YORGUNLUK, UYKUSUZLUK VE ÖZ ETKİLİLİK ÜZERİNE ETKİSİ-RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Fatma Gündođdu¹, Serap Sayar¹, Emel Cihan², Şerife Meler³, Murat Çakır³

¹KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü Karatay/KONYA

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Bölümü No:212 Merkez/ Kütahya

³Konya Meram Tıp Fakùltesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Meram/KONYA

Giriş ve Amaç: Bu çalışma kolorektal kanser cerrahisi yapılan bireylerde yoga temelli nefes egzersizinin ağrı, yorgunluk, uykusuzluk ve öz etkililik üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Girişim-kontrol gruplu randomize kontrollü bir araştırmadır. Bu araştırma bir üniversite hastanesinde kolorektal kanser cerrahisi yapılan hastalarla, Temmuz 2023- Haziran 2024 tarihleri arasında yapıldı. Araştırma G*Power 3.1., 9.7 programı ile $\alpha = 0.05$ ve % 80'lik güç ve 0.648 etki ile her iki grupta 40 hasta olmak üzere toplam 80 hasta ile yapıldı. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “VAS Ağrı Skalası”, “Kısa Yorgunluk Envanteri”, “Richard Campbell Uyku Ölçeği” “Hastaların Kullandığı Sağlık Geliştirme Stratejileri Ölçeği” kullanıldı. Deney grubu ameliyat öncesi akşam ve ameliyat sonrası yedi gün süresince günde iki kez nefes egzersizi yaptırıldı. Kontrol grubuna rutin bakımın dışında herhangi bir müdahalede bulunulmadı. Etik onay alındı. Veriler SPSS 26 programı ile Bağımsız Örneklem *t* Test, ki-kare testleri (Pearson kıkare/Fisher exact test) ve karışık düzen varyans analizi (ANOVA) kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların ağrı, yorgunluk, uyku ve sağlığı geliştirme strateji puan ortalamalarının gruplar arasında ameliyat öncesi, ameliyat sonrası 4. ve 7. günde benzer olduğu belirlendi ($p>0,05$). Ancak deney grubundaki katılımcıların yorgunluk puanının kontrol grubuna göre daha hızlı düştüğu, uyku puanlarının daha hızlı arttığı ve sağlığı geliştirme stratejileri stres ile baş etme, karar verme, olumlu davranış alt boyut ve toplam puanlarının daha hızlı yükseldiği saptandı ($p<0,05$).

Sonuç: Yoga temelli nefes egzersizlerinin cerrahi sonrası yorgunluğun azaltılması, uyku kalitesinin ve sağlığı geliştirme stratejilerinin artırılmasında etkili olabileceğine yönelik kanıtlar elde edilmiştir. Bu alana yönelik ileri çalışmalar yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, kolorektal kanser cerrahi, nefes egzersizi, öz etkililik, uykusuzluk, yorgunluk

VALIDATION STUDY OF THE COLOR CIRCLE PAIN SCALE IN POSTOPERATIVE PAIN ASSESSMENT OF ADULT PATIENTS UNDERGOING CARDIOTHORACIC SURGERY

Sabri Okan Demiryürek¹, Zeliha Özdemir Köken²

¹Kastamonu University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Kastamonu,
Turkiye

²Hacettepe University, Nursing Faculty, Ankara, Turkiye

Objective: This study was conducted to adapt the Color Circle Pain Scale to Turkish society and to test its validity in the postoperative pain assessment of adult patients undergoing cardiothoracic surgery.

Method: The study was conducted as a methodological study between November 2021 and April 2022. The sample consisted of 152 adult patients who underwent open cardiothoracic surgery at a university hospital. Data collection tools included the "Patient Descriptive Information Form," the "Color Circle Pain Scale," the "Wong-Baker Pain Scale," and the "Visual Analog Scale." Data were collected on the 1st and 2nd days after the patients were transferred to the clinic following surgery. Pain assessments were conducted 30 minutes before and 30 minutes after the administration of analgesic medication. Expert opinions were consulted to adapt the scale to Turkish society. The validity of the scale was tested using content and criterion validity methods. The Wong-Baker Pain Scale and Visual Analog Scale were used to test criterion validity. Changes in measured values were analyzed using the Wilcoxon test, and the correlations between variables were analyzed using the Spearman correlation test. The agreement between measured values was assessed using the intraclass correlation coefficient (ICC).

Results: In adapting the scale to Turkish society, some modifications were made to the original scale based on expert opinions. Accordingly, orange and brown colors were included in the scale to better reflect pain intensity in Turkish society. In the content validity analysis, the content validity ratio for circles and expressions was calculated as 1, and the total content validity index was also 1, confirming that the scale provided content validity...

Anahtar Kelimeler: Cardiothoracic surgery, pain assessment, postoperative pain, scale, validity

KARDİYOTORASİK CERRAHİ GEÇİREN YETİŞKİN HASTALARIN POSTOPERATİF AĞRI DEĞERLENDİRMESİNDE RENK ÇEMBERİ AĞRI ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİLİK ÇALIŞMASI

Sabri Okan Demiryürek¹, Zeliha Özdemir Köken²

¹Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kastamonu, Türkiye
²Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

Amaç: Çalışma Renk Çemberi Ağrı Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanması ve kardiyotorasik cerrahi geçiren yetişkin hastaların postoperatif ağrı değerlendirmesinde geçerliliğinin test edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Çalışma metodolojik bir araştırma olarak Kasım 2021-Nisan 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini, bir üniversite hastanesinde, açık cerrahi yöntemle kardiyotorasik cerrahi geçiren 152 yetişkin hasta oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında; “Hasta Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Renk Çemberi Ağrı Ölçeği”, “Wong Baker Ağrı Ölçeği” ve “Görsel Ağrı Skalası” kullanılmıştır. Veriler, hastaların cerrahi sonrası kliniğe transfer edildiği 1. ve 2. günlerde toplanmıştır. Hastaların ağrı değerlendirmesi, analjezik ilaç uygulamasından 30 dakika önce ve uygulandıktan 30 dakika sonra yapılmıştır. Ölçeğin Türk toplumuna uyarlanmasında alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Ölçeğin geçerliliğinin test edilmesinde kapsam ve ölçüt geçerliliği yöntemleri kullanılmıştır. Ölçüt geçerliliğini test etmek için Wong-Baker Ağrı Ölçeği ve Görsel Ağrı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde, ölçülen değerlerdeki değişimler Wilcoxon testi ve değişkenler arasındaki ilişkiler Spearman korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Ölçülen değerler arasındaki uyum sınıf içi korelasyon katsayısıyla değerlendirilmiştir.

Bulgular: Ölçeğin Türk toplumuna uyarlanmasında, uzman görüşleri doğrultusunda orijinal ölçek üzerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Buna göre Türk toplumunda ağrı yoğunluğunu daha iyi yansıtan turuncu ve kahverengi renkleri ölçeğe dahil edilmiştir. Kapsam geçerliliği analizinde çemberler ve ifadeler için kapsam geçerlilik oranı 1; toplam kapsam geçerlilik indeksi 1 olarak hesaplanmış ve ölçeğin kapsam geçerliliğini sağladığı kabul edilmiştir. Ölçüt geçerliliği analizinde, Renk Çemberi Ağrı Ölçeği ile Görsel Ağrı Ölçeği ve Wong Baker Ağrı Ölçeği puanları arasında ağrı puanlarının pozitif yönde güçlü bir korelasyon gösterdiği ($p<0,001$), ölçekler arasında güçlü bir uyum olduğu belirlenmiş ($ICC>0.90$) ve Renk Çemberi Ağrı Ölçeği'nin ölçüt geçerliliğini sağladığı kabul edilmiştir.

Sonuç: Renk Çemberi Ağrı Ölçeği, kardiyotorasik cerrahi geçiren hastalarda ağrı değerlendirmesi için geçerli bir ölçüm aracı olarak kabul edilmiştir. Ölçeğin, kardiyotorasik cerrahi sonrası ağrı değerlendirmesinde alternatif bir ölçüm aracı olarak kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı değerlendirme, geçerlilik, kardiyotorasik cerrahi, ölçek, postoperatif ağrı

Kaynakça:

...In the criterion validity analysis, a strong positive correlation was found between the pain scores measured by the Color Circle Pain Scale and the Visual Analog Scale and Wong-Baker Pain Scale ($p<0.001$). The scales showed strong agreement ($ICC>0.90$), and the Color Circle Pain Scale was considered to have criterion validity.

Conclusion: The Color Circle Pain Scale has been accepted as a valid measurement tool for assessing pain in patients undergoing cardiothoracic surgery. It is recommended to use the scale as an alternative measurement tool in the pain assessment of patients after cardiothoracic surgery.

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' ROMANTIC LOVE MYTHS AND DATING VIOLENCE MYTHS AND DATING VIOLENCE: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Mehtap Temiz¹, Burcu Küçükkaya¹, Simge Öztürk¹, Ebru Cirban Ekrem¹

¹Bartın University Faculty of Health Sciences

Objective: This study aimed to examine relationship between romantic love myths, dating violence myths and dating violence among nursing students.

Method: This cross-sectional study was conducted between 15.03.2043-20.06.2024 at Bartın University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing on 235 nursing students who volunteered to participate in study. Data were collected with “Personal Information Form”, “Dating Violence Scale (DVS)”, “Dating Violence Myths Scale (DVMIS)” “Romantic Love Myths Scale (RAMS)”.

Results: It was determined that 76.6% of the nursing students were female, 39.1% were currently in romantic relationship, 54% had been in romantic relationship before, 29.4% had experienced arguments in their romantic relationship. The mean total score of participants was 27.06±8.15, mean score of idealization sub-dimension of CRQ was 13.11±4.05, mean score of abuse of love sub-dimension was 13.96±5.31. It was found mean total score of PSVS was 44.41±20.55, mean score of control behavior sub-dimension PSVS was 9.68±4.46, mean score physical violence sub-dimension was 11.40±6.39, mean score of sexual violence sub-dimension was 6.88±3.63 and mean score of emotional violence sub-dimension was 16.46±7.99. It was found that mean total score of RLSS was 19.74±9.52, mean score of myths about abused subscale RLSS was 5.72±3.43, mean score of myths about dating relationship subscale was 7.80±4.03, mean score of myths about sexual dating violence subscale was 6.22±3.43. Statistically significant positive correlation was found between total and subscales (p<.001).

Conclusion: Nursing students' dating violence, dating violence myths and romantic love myths are at moderate levels. As the dating violence myths and romantic love myths of nursing students increase, dating violence increases. In line with these results, it is important for women's health and diseases nurses to provide trainings on dating violence, myths and romantic love myths for young adults and to take part in awareness seminars.

Anahtar Kelimeler: "romantic myths", " dating violence myths", "dating violence", "nursing"

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK AŞK MİTLERİ İLE FLÖRT ŞİDDETİ MİTLERİ VE FLÖRT ŞİDDETİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: KESİTSEL ÇALIŞMA

Mehtap Temiz¹, Burcu Küçükakaya¹, Simge Öztürk¹, Ebru Cirban Ekrem¹

¹Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Amaç: Dünyada ve ülkemizde görülme sıklığı artan flört şiddeti, genç yetişkinlik döneminde (18-30yaş) ve çoğunlukla kadın cinsiyetinde karşılaşılan bir durum haline gelmektedir. Genç yetişkinlik döneminde olması ve çoğunluğunu kadın cinsiyetinin oluşturması nedeniyle, bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin romantik aşk mitleri ile flört şiddeti mitleri ve flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkiyi arayıcı tipteki bu araştırma, 15.03.2043-20.06.2024 tarihlerinde Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileriyle yürütüldü. Araştırmanın örneklem büyüklüğü literatür doğrultusunda G*power analizi ile 235 olarak belirlendi. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından literatür incelenerek oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu”, “Flört Şiddeti Ölçeği(FŞÖ)”, “Flört Şiddeti Mitleri Ölçeği(FŞMÖ)” ve “Romantik Aşk Mitleri Ölçeği(RAMÖ)” ile toplandı.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin %76,6’sının kadın, %39,1’inin şu anda romantik ilişkisinin olduğu, %54’ünün daha önce romantik bir ilişki yaşadığı ve %29,4’ünün romantik ilişkisinde tartışma yaşadığı belirlendi. Katılımcıların RAMÖ toplam puan ortalamasının 27,06±8,15, RAMÖ’nün idealize etme alt boyutu puan ortalamasının 13,11±4,05 ve aşkın istismarı alt boyutu puan ortalamasının 13,96±5,31 olduğu belirlendi. FŞÖ toplam puan ortalamasının 44,41±20,55, FŞÖ’nün kontrol davranış alt boyutu puan ortalamasının 9,68±4,46, fiziksel şiddet alt boyutu puan ortalamasının 11,40±6,39, cinsel şiddet alt boyutu puan ortalamasının 6,88±3,63 ve duygusal şiddet alt boyutu puan ortalamasının 16,46±7,99 olduğu bulundu. FŞMÖ toplam puan ortalamasının 19,74±9,52, FŞMÖ’nün şiddete maruz bırakılana yönelik mitler alt boyutu puan ortalamasının 5,72±3,43, flört ilişkisine yönelik mitler alt boyutu puan ortalamasının 7,80±4,03 ve cinsel flört şiddetine yönelik mitler alt boyutu puan ortalamasının 6,22±3,43 olduğu saptandı. RAMÖ, FŞÖ, ve FŞMÖ toplam ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı ilişki bulundu(p<.001).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin flört şiddeti, flört şiddeti mitleri ve romantik aşk mitleri orta düzeydedir. Hemşirelik öğrencilerinin flört şiddeti mitleri ve romantik aşk mitleri arttıkça, flört şiddeti artmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, lisans eğitimi veren eğitimcilerin genç yetişkinlik döneminde bulunan hemşirelik bölümü öğrencilerine yönelik flört şiddeti ve romantik aşk mitleri eğilimlerini belirleyerek farkındalık seminerleri ve eğitimler düzenlemeleri önemlidir.

Anahtar Kelimeler: "Romantik mitler", "flört şiddeti mitleri", "flört şiddeti", "hemşirelik"

Kaynakça: Çoban, R., & Turan, N. (2023). Çocuklukta Algılanan Ebeveyn Tutumlarının ve Ebeveynler Arası Çatışmanın Genç Yetişkinlerin Kişilerarası İletişim Becerisi ile Olan İlişkisi: Öz Duyarlılığın Aracı Rolü. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 79-100.

Aydın, K. B., & Rustamova, N. (2023). Bekâr Stresleri ölçeği-geçer formu’nun doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt-bağımlı geçerliği. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 15-33.

Collins W. A., Welsh D. P., Furman W. (2009). Adolescent romantic relationships. *Annual Review of Psychology*, 60, 631–652. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.60.110707.163459>

- Gonzalez Avilés, T., Finn, C., & Neyer, F. J. (2021). Patterns of romantic relationship experiences and psychosocial adjustment from adolescence to young adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 50(3), 550-562.
- Beckmeyer, J. J., & Jamison, T. B. (2021). Identifying a typology of emerging adult romantic relationships: Implications for relationship education. *Family Relations*, 70(1), 305-318.
- Bouffard, S., Giglio, D., & Zheng, Z. (2022). Social media and romantic relationship: Excessive social media use leads to relationship conflicts, negative outcomes, and addiction via mediated pathways. *Social Science Computer Review*, 40(6), 1523-1541.
- Cava, M. J., Martínez-Ferrer, B., Buelga, S., & Carrascosa, L. (2020). Sexist attitudes, romantic myths, and offline dating violence as predictors of cyber dating violence perpetration in adolescents. *Computers in Human Behavior*, 111, 106449.
- Del Moral, G., Franco, C., Cenizo, M., Canestrari, C., Suárez-Relinque, C., Muzi, M., & Fermani, A. (2020). Myth acceptance regarding male-to-female intimate partner violence amongst Spanish adolescents and emerging adults. *International journal of environmental research and public health*, 17(21), 8145.
- Martín-Salvador, A., Saddiki-Mimoun, K., Pérez-Morente, M. A., Álvarez-Serrano, M. A., Gázquez-López, M., Martínez-García, E., & Fernández-Gómez, E. (2021). Dating violence: Idealization of love and romantic myths in Spanish adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(10), Article 5296. <https://doi.org/10.3390/ijerph18105296>
- Couture, S., Lachapelle, M., Fernet, M., & Hébert, M. (2023). “It’s a Feeling That Makes You do Anything”: Youth Narratives of Love and Experiences of Victimization in Their Romantic Relationships. *Journal of Adolescent Research*, 07435584231190653.
- Moore, M. M., Green, M. C., Ophir, Y., & Wang, H. (2024). The effects of corrective strategies on romantic belief endorsement. *Communication Research*, 51(3), 285-309.
- Fernández, I., Navarro-Pérez, J. J., Carbonell, Á., & Oliver, A. (2023). Psychometric properties on a romantic love myths scale: The case of the myths, fallacies and erroneous beliefs about the ideal of romantic love scale. *Current Psychology*, 42(3), 1665-1675.
- Ricks, J. M., Montgomery, C. M., & Nash, J. A. (2023). Measurement of adolescent dating violence in sexual minority youth: a scoping review. *Aggression and violent behavior*, 101870.
- Castillo-González, M., Mendo-Lázaro, S., León-del-Barco, B., Terán-Andrade, E., & López-Ramos, V. M. (2024). Dating violence and emotional dependence in university students. *Behavioral Sciences*, 14(3), 176.
- Exner-Cortens D., Baker E., Craig W. (2021). The national prevalence of adolescent dating violence in Canada. *Journal of Adolescent Health*, 69(3), 495–502. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.01.032>
- Dosil M., Jaureguizar J., Bernaras E. (2021). Dating violence in adolescents in residential care: Frequency and associated factors. *Child & Family Social Work*, 27(2), 311–323. <https://doi.org/10.1111/cfs.12886>
- Taquette S. R., Monteiro D. L. M. (2019). Causes and consequences of adolescent dating violence: A systematic review. *Journal of Injury & Violence Research*, 11(2), 137–147. <https://doi.org/10.5249/jivr.v11i2.1061>

Arenas-Carbellido, C., Astray, A. A., & Emery, C. R. (2020). Dating violence heterogeneity in university couples. The Cases of Spain and South Korea. *Social Work in Public Health, 35*(6), 368–379. <https://doi.org/10.1080/19371918.2020.17757>

Martín-Baena, D., Talavera, M., & Montero-Piñar, I. (2016). Interpersonal violence and health in female university students in Spain. *Journal of Nursing Scholarship, 48*(6), 561–568. <https://doi.org/10.1111/jnu.12239>

Toplu-Demirtaş, E., Soysal, D. E., Aracı-İyiaydın, A., & Mesut, C. (2023). Making the myths of dating violence visible: developing a new scale and testing its psychometrics through cross-sectional and longitudinal evidence. *Journal of interpersonal violence, 38*(13-14), 8136-8161.

Rollero, C., & De Piccoli, N. (2020). Myths about intimate partner violence and moral disengagement: An analysis of sociocultural dimensions sustaining violence against women. *International journal of environmental research and public health, 17*(21), 8139.

Ustunel, A. O. (2021). Young people's views on dating violence prevention in an urban turkish context: Developing effective practices. *Journal of family violence, 36*(7), 773-785.

Hielscher, E., Moores, C., Blenkin, M., Jadambaa, A., & Scott, J. G. (2021). Intervention programs designed to promote healthy romantic relationships in youth: A systematic review. *Journal of Adolescence, 92*, 194-236.

Duval, A., Lanning, B. A., & Patterson, M. S. (2020). A systematic review of dating violence risk factors among undergraduate college students. *Trauma, Violence, & Abuse, 21*(3), 567-585.

Barroso-Corroto, E., Cobo-Cuenca, A. I., Laredo-Aguilera, J. A., Santacruz-Salas, E., Pozuelo-Carrascosa, D. P., Rodríguez-Cañamero, S., ... & Carmona-Torres, J. M. (2023). Dating violence, violence in social networks, anxiety and depression in nursing degree students: A cross-sectional study. *Journal of Advanced Nursing, 79*(4), 1451-1463.

Carmona-Torres, J. M., Recio-Andrade, B., & Rodríguez-Borrego, M. A. (2018). Violence committed by intimate partners of physicians, nurses and nursing assistants. *International Nursing Review, 65*(3), 441–449. <https://doi.org/10.1111/inr.12433>

Lazarevich, I., Irigoyen Camacho, M., Sokolova, A., & Delgadillo Gutiérrez, H. (2013). Dating violence and mental health in Mexican college students. *Global Health Promotion, 20*(3), 94–103. <https://doi.org/10.1177/1757975913499032>

Gökkaya, S. C. (2022). Flört Şiddeti Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20*(01), 197-222.

Gómez-López, M., Viejo, C. ve Ortega-Ruiz, R. (2019). Well-Being and Romantic Relationships: A Systematic Review in Adolescence and Emerging Adulthood. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 16*(13), 2415-2446.

Esen, E., Seymenler, S., & Siyez, D. M. (2021). Romantik Aşk Mitleri Ölçeği: Türkçe Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Nesne 19*(19), 69-82

THE IMPACT OF EPILEPSY EDUCATION ON SEIZURE INTERVENTION, KNOWLEDGE, AND STIGMA LEVELS AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Kübra Yeni¹, Ceren Dilan Kılıç¹, Gözde Nur Camcı¹, Burak Mert Soylu¹

¹Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

ABSTRACT

Introduction: Misinformation and beliefs about epilepsy in society cause prejudices against the disease and patients to increase.

Objective: The aim of this study is to examine the effects of education given to high school students about epilepsy on their ability to intervene in seizures correctly, their knowledge and stigmatization levels.

Method: This study, designed as a randomized controlled experimental study, was conducted in two different high schools between February and May 2024. A total of 256 students were in the experimental group and 201 students were in the control group. Information form, Epilepsy Knowledge Scale, Epilepsy Stigma Scale and Numerical Rating Scale were used to collect data.

Findings: According to the pre-test data, the correct answer rates of the students in the experimental and control groups to the Epilepsy Knowledge Scale questions were similar ($p>0.05$). After the training, the correct answer rate of the students in the experimental group to each item in the scale increased significantly compared to the control group ($p<0.001$). In addition, the total score of the scale increased significantly in the experimental group ($p<0.001$). The students' Epilepsy Stigma Scale sub-dimension and total score averages were similar in both groups before the training ($p>0.05$). After the training, it was determined that there was a significant decrease in all sub-dimension and total scores of the students in the experimental group ($p<0.001$). In addition, the level of feeling competent in seizure intervention in the students in the experimental group increased significantly after the training ($p=0.002$). Also, the knowledge score was higher in female students ($p<0.001$) and the stigma score was lower ($p=0.018$).

Conclusion: It was determined that education about epilepsy increased the knowledge level of high school students, reduced the stigma against epilepsy, and made them feel more competent in seizure intervention.

Anahtar Kelimeler: High school students, epilepsy, knowledge, stigma, epilepsy education

LİSE ÖĞRENCİLERİNE EPİLEPSİ KONUSUNDA VERİLEN EĞİTİMİN NÖBETE MÜDAHALE, BİLGİ VE DAMGALAMA DÜZEYLERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Kübra Yeni¹, Ceren Dilan Kılıç¹, Gözde Nur Camcı¹, Burak Mert Soylu¹

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

ÖZET

Giriş: Toplumda epilepsi hastalığı ile ilgili yanlış bilgi ve inanışlar hastalığa ve hastalara karşı ön yargıların artmasına neden olmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı lise düzeyinde eğitim gören öğrencilere epilepsi konusunda verilen eğitimin nöbete doğru müdahale edebilme, bilgi ve damgalama düzeylerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Randomize kontrollü deneysel çalışma olarak tasarlanan bu çalışma Şubat-Mayıs 2024 tarihleri arasında iki farklı lisede gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda toplam 256 öğrenci ve kontrol grubunda ise 201 öğrenci yer almıştır. Verilerin toplanması amacıyla öğrenci tanımlama formu, Epilepsi Bilgi Ölçeği, Epilepsi Stigma Ölçeği ve Sayısal Derecelendirme Ölçeği kullanılmıştır. İlk ölçümde (ön test) öğrencilere ilgili formlar uygulanmış, bir ay sonra deney grubuna eğitim yapılmış ve kontrol grubuna ise herhangi bir girişim yapılmamıştır. Eğitimin ardından her iki gruba da son-test yapılarak veriler analiz edilmiştir.

Bulgular: Ön test verilerine göre deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Epilepsi Bilgi Ölçeği sorularını doğru yanıtlama oranları benzerdi ($p>0.05$). Eğitim sonrası ise deney grubundaki öğrencilerin ölçekteki her bir maddeyi doğru yanıtlama oranı kontrol grubuna göre anlamlı bir şekilde artış gösterdi ($p<0.001$). Ayrıca ölçeğin toplam puanı deney grubunda anlamlı olarak arttı ($p<0.001$). Öğrencilerin Epilepsi Stigma Ölçeği alt boyut ve total puan ortalamaları eğitim öncesi her iki grupta da benzerdi ($p>0.05$). Eğitim sonrası deney grubundaki öğrencilerin stigma ölçeği tüm alt boyut ve total puanında anlamlı azalma olduğu saptandı ($p<0.001$). Ayrıca eğitimin ardından deney grubundaki öğrencilerin nöbete müdahale konusunda kendini yeterli hissetme düzeyleri anlamlı artış gösterdi ($p=0.002$). Öğrencilerin bilgi ve damgalama puanları sosyodemografik özellikleri ile karşılaştırıldığında kız öğrencilerde bilgi puanı daha yüksek ($p<0.001$) damgalama puanı daha düşüktü ($p=0.018$). Ayrıca daha önce epilepsi hastalığını duymuş, epilepsi nöbeti görmüş ve ailesinde epilepsi hastası olan öğrencilerde bilgi puanı yüksek, damgalama puanı daha düşüktü ($p<0.05$).

Sonuç: Epilepsi hakkında verilen eğitimin lise öğrencilerinin bilgi düzeyini artırdığı, epilepsiye karşı damgalamayı azalttığı ve nöbete müdahale konusunda kendilerini daha yeterli hissetmelerini sağladığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, eğitim, epilepsi, bilgi, stigma

Kaynakça: [1] L. Mao et al., “Felt Stigma and Its Underlying Contributors in Epilepsy Patients,” *Front. Public Heal.*, vol. 10, no. April, pp. 1–9, 2022, doi: 10.3389/fpubh.2022.879895. [2] C. M. Kaculini, A. J. Tate-Looney, and A. Seifi, “The History of Epilepsy: From Ancient Mystery to Modern Misconception,” *Cureus*, vol. 13, no. 3, pp. 1–6, Mar. 2021, doi: 10.7759/cureus.13953.

- [3] P. Braga, H. Hosny, A. Kakooza-Mwesige, F. Rider, M. Tripathi, and A. Guekht, “How to understand and address the cultural aspects and consequences of diagnosis of epilepsy, including stigma,” *Epileptic Disord.*, vol. 22, no. 5, pp. 531–547, 2020, doi: 10.1684/epd.2020.1201.
- [4] K. Yeni et al., “Knowledge and Attitudes Towards Epilepsy Among Students of Health Occupations in a University,” *J. Turkish Epilepsi Soc.*, vol. 25, no. 1, pp. 13–20, 2019, doi: 10.14744/epilepsi.2018.21043.
- [5] C. G. Anene-Okeke, C. Anosike, D. O. Aluh, and L. E. Odo, “Secondary school students’ knowledge, attitude, and practices towards epilepsy in Nsukka City, Enugu State,” *Epilepsy Behav.*, vol. 112, p. 107441, 2020, doi: 10.1016/j.yebeh.2020.107441.
- [6] R. Anguzu et al., “Household poverty, schooling, stigma and quality of life in adolescents with epilepsy in rural Uganda,” *Epilepsy Behav.*, vol. 114, p. 107584, 2021, doi: 10.1016/j.yebeh.2020.107584.
- [7] S. W. Wo, L. C. Ong, W. Y. Low, and P. S. M. Lai, “Exploring the needs and challenges of parents and their children in childhood epilepsy care: A qualitative study,” *Epilepsy Behav.*, vol. 88, pp. 268–276, 2018, doi: 10.1016/j.yebeh.2018.09.018.
- [8] K. Yeni et al., “Attitudes towards epilepsy among a sample of Turkish patients with epilepsy,” *Epilepsy Behav.*, vol. 62, pp. 66–71, 2016, doi: 10.1016/j.yebeh.2016.06.022.
- [9] L. M. Clifford, S. L. Brothers, and A. Lang, “Self-Disclosure Patterns Among Children and Youth with Epilepsy: Impact of Perceived-Stigma,” *Adolesc. Health. Med. Ther.*, vol. Volume 14, pp. 27–43, 2023, doi: 10.2147/ahmt.s336124.
- [10] F. D. Turan and Ş. T. Yangöz, “Effect of educational interventions on level of epilepsy knowledge in children with epilepsy and parents: Systematic review and meta-analysis,” *J. Clin. Nurs.*, vol. 32, no. 7–8, pp. 1381–1397, 2023, doi: 10.1111/jocn.16346.
- [11] J. Kirabira et al., “A systematic review protocol of stigma among children and adolescents with epilepsy,” *Syst. Rev.*, vol. 8, no. 1, pp. 1–5, 2019, doi: 10.1186/s13643-019-0940-9.
- [12] P. Chakraborty et al., “Stigma reduction interventions for epilepsy: A systematized literature review,” *Epilepsy Behav.*, vol. 114, p. 107381, 2021, doi: 10.1016/j.yebeh.2020.107381.
- [13] E. Johnson, P. Atkinson, A. Muggeridge, J. H. Cross, and C. Reilly, “Inclusion and participation of children with epilepsy in schools: Views of young people, school staff and parents,” *Seizure*, vol. 93, no. July, pp. 34–43, 2021, doi: 10.1016/j.seizure.2021.10.007.
- [14] L. Giuliano et al., “Knowledge, stigma, and quality of life in epilepsy: Results before and after a community-based epilepsy awareness program in rural Bolivia,” *Epilepsy Behav.*, vol. 92, pp. 90–97, 2019, doi: 10.1016/j.yebeh.2018.11.036.
- [15] T. G. Makhado, N. V. Sepeng, and L. Makhado, “A systematic review of the effectiveness of epilepsy education programs on knowledge, attitudes, and skills among primary school learners,” *Front. Neurol.*, vol. 15, pp. 1–7, Feb. 2024, doi: 10.3389/fneur.2024.1356920.
- [16] A. D. Wubetu, E. Admasu Basha, and N. Alemnew Engidaw, “Public Knowledge and Attitude towards Epilepsy and Its Associated Factors: Community-Based Cross-Sectional Study, Ethiopia, 2019,” *J. Environ. Public Health*, vol. 2020, 2020, doi: 10.1155/2020/6801979.
- [17] F. A. AlHarbi, M. S. Alomari, A. A. Ghaddaf, A. S. Abdulhamid, J. F. Alsharif, and S. Makkawi, “Public awareness and attitudes toward epilepsy in Saudi Arabia: A systematic review and meta-analysis,” *Epilepsy Behav.*, vol. 124, p. 108314, 2021, doi: 10.1016/j.yebeh.2021.108314.
- [18] O. P. Musekwa, L. Makhado, A. Maphula, and J. T. Mabunda, “How Much Do We Know? Assessing Public Knowledge, Awareness, Impact, and Awareness Guidelines for Epilepsy: A Systematic Review,” *Open Public Health J.*, vol. 13, no. 1, pp. 794–807, 2021, doi: 10.2174/1874944502013010794.
- [19] C. S. Kwon et al., “Systematic review of frequency of felt and enacted stigma in epilepsy and

- determining factors and attitudes toward persons living with epilepsy—Report from the International League Against Epilepsy Task Force on Stigma in Epilepsy,” *Epilepsia*, vol. 63, no. 3, pp. 573–597, 2022, doi: 10.1111/epi.17135.
- [20] H. Breivik et al., “Assessment of pain,” *Br. J. Anaesth.*, vol. 101, no. 1, pp. 17–24, Jul. 2008, doi: 10.1093/bja/aen103.
- [21] N. Aydemir, “Developing two different measures for assessing knowledge of and attitudes toward epilepsy for the Turkish population,” *Epilepsy Behav.*, 2008, doi: 10.1016/j.yebeh.2007.07.018.
- [22] S. Baybaş, Z. Yıldırım, H. E. Özhan, A. Dirican, and A. Dirican, “Development and validation of the stigma scale for epilepsy in Turkey,” *Epilepsy Behav.*, vol. 67, pp. 84–90, 2017, doi: 10.1016/j.yebeh.2016.12.023.
- [23] J. S. MacLeod and J. K. Austin, “Stigma in the lives of adolescents with epilepsy: a review of the literature,” *Epilepsy Behav.*, vol. 4, no. 2, pp. 112–117, Apr. 2003, doi: 10.1016/S1525-5050(03)00007-6.
- [24] J. K. Austin, P. O. Shafer, and J. B. Deering, “Epilepsy familiarity, knowledge, and perceptions of stigma: report from a survey of adolescents in the general population,” *Epilepsy Behav.*, vol. 3, no. 4, pp. 368–375, Aug. 2002, doi: 10.1016/S1525-5050(02)00042-2.
- [25] K. Yeni et al., “The effect of a seminar on medical students’ information acquisition of and attitudes toward epilepsy,” *Epilepsy Behav.*, vol. 116, pp. 5–10, 2021, doi: 10.1016/j.yebeh.2020.107720.
- [26] C. E. Cicero et al., “Comic book-based educational program on epilepsy for high-school students: Results from a pilot study in the Gran Chaco region, Bolivia,” *Epilepsy Behav.*, vol. 107, p. 107076, Jun. 2020, doi: 10.1016/j.yebeh.2020.107076.
- [27] D. Brabcova, V. Lovasova, J. Kohout, J. Zarubova, and V. Komarek, “Improving the knowledge of epilepsy and reducing epilepsy-related stigma among children using educational video and educational drama—A comparison of the effectiveness of both interventions,” *Seizure*, vol. 22, no. 3, pp. 179–184, Apr. 2013, doi: 10.1016/j.seizure.2012.11.017.
- [28] İ. Ok Bozkaya, E. Arhan, A. Serdaroglu, A. S. Soysal, S. Ozkan, and K. Gucuyener, “Knowledge of, perception of, and attitudes toward epilepsy of schoolchildren in Ankara and the effect of an educational program,” *Epilepsy Behav.*, vol. 17, no. 1, pp. 56–63, Jan. 2010, doi: 10.1016/j.yebeh.2009.10.011.
- [29] M. Kolar Sridara Murthy, L. Govindappa, and S. Sinha, “Outcome of a school-based health education program for epilepsy awareness among schoolchildren,” *Epilepsy Behav.*, vol. 57, pp. 77–81, Apr. 2016, doi: 10.1016/j.yebeh.2016.01.016.
- [30] J. K. Austin et al., “Epilepsy-related stigma and attitudes: Systematic review of screening instruments and interventions - Report by the International League Against Epilepsy Task Force on Stigma in Epilepsy,” *Epilepsia*, vol. 63, no. 3, pp. 598–628, Mar. 2022, doi: 10.1111/epi.17133.
- [31] Y. Il Rho et al., “Factors contributing to Korean adolescents’ perceptions of stigma with respect to epilepsy,” *Epilepsy Behav.*, vol. 19, no. 4, pp. 627–630, Dec. 2010, doi: 10.1016/j.yebeh.2010.09.013.
- [32] A. I. Obregon-Cuesta et al., “Bullying in Adolescents: Differences between Gender and School Year and Relationship with Academic Performance,” *Int. J. Environ. Res. Public Health*, vol. 19, no. 15, p. 9301, Jul. 2022, doi: 10.3390/ijerph19159301.

THE MEDIATING EFFECT OF THE SENSE OF COHERENCE ON THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE IN SPECIAL EDUCATION TEACHERS

Nurcan Uzdil¹, Filiz Özkan¹, Serkan Karakaya², Bülent Köseoğlu³

¹Erciyes University

²Şehit Yiğitcan Çiğa Special Education Application

³Özkar Special Education Application

Introduction and Aim: Special education teachers are faced with a group of students who are highly heterogeneous and need individual attention every day. The job stress of special education teachers is high and the way they cope with stress successfully is the sense of coherence. This descriptive study was conducted to determine the mediating effect of the sense of coherence on the relationship between emotional intelligence and resilience in special education teachers.

Method: The population of the research consisted of special education teachers working in Kayseri Provincial Directorate of National Education in the 2021-2022 academic year. The data were collected online between April-June 2022 and completed with 261 teachers. Introductory Information Form, the Sense of Coherence Scale (SOC-13), the Rotterdam Emotional Intelligence Scale (REIS), and the Brief Resilience Scale (BRS) were used to collect data.

Results: SOC mean score was 57.39 ± 8.98 , REIS mean score was 93.33 ± 23.59 , and BRS mean score was 19.77 ± 3.36 . There was a weak, statistically significant and positive correlation between SOC mean scores and REIS and BRS, and between the mean score of REIS and BRS ($p < 0.05$). It was found that the mediating role of the sense of coherence in the relationship between emotional intelligence and resilience was moderate. SOC explains 22.7% of REIS, while SOC and REIS explain 25.4% of BRS.

Conclusion: It was observed that emotional intelligence and psychological resilience scores decreased as the sense of coherence scores increased. Furthermore, it is seen that the sense of coherence moderately mediated the relationship between emotional intelligence and resilience in special education teachers. At the same time, emotional intelligence had a direct predictive effect on resilience. It is suggested that interventions should be made to improve the feelings of coherence of teachers working in special education.

Anahtar Kelimeler: Sense of coherence, Emotional intelligence, Resilience, Special education teachers

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNDE DUYGUSAL ZEKA İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİDE BÜTÜNLÜK DUYGUSUNUN ARACI ETKİSİ

Nurcan Uzdil¹, Filiz Özkan¹, Serkan Karakaya², Bülent Köseoğlu³

¹Erciyes Üniversitesi

²Şehit Yiğitcan Çığa Özel Eğitim Okulu

³Özkar Özel Eğitim Okulu

Giriş ve Amaç: Özel eğitim öğretmenleri, heterojenliği yüksek ve her gün bireysel ilgiye ihtiyaç duyan bir grup öğrenciyle karşı karşıyadır. Özel eğitim öğretmenlerinin iş stresleri yüksek olup, stresle başarılı bir şekilde başa çıkmalarının yolu bütünlük duygusudur. Bu çalışma, özel eğitim öğretmenlerinde duygusal zeka ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide bütünlük duygusunun aracı etkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, 2021- 2022 eğitim öğretim yılında Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde çalışan özel eğitim öğretmenleri oluşturmuştur. Veriler, Nisan-Haziran 2022 tarihleri arasında online olarak toplanmış ve 261 öğretmenle tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu, Bütünlük Duygusu Ölçeği (BDÖ), Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeği (RDZÖ), Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) kullanılmıştır.

Bulgular: BDÖ puan ortalaması 57.39 ± 8.98 , RDZÖ puan ortalaması 93.33 ± 23.59 , BRS puan ortalaması 19.77 ± 3.36 olarak bulunmuştur. BDÖ ile RDZÖ ve KPSÖ puan ortalaması arasında zayıf düzeyde, RDZÖ ile KPSÖ puan ortalaması arasında zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Duygusal zeka ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide bütünlük duygusunun aracılık rolünün orta düzeyde olduğu bulunmuştur. BDÖ RDZÖ'nin %22,7'sini, BDÖ ve RDZÖ KPSÖ'nin %25,4'ünü açıklamaktadır.

Sonuç: Bütünlük duygusu puanları arttıkça duygusal zeka ve psikolojik sağlamlık puanlarının azaldığı belirlenmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinde bütünlük duygusunun duygusal zeka ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiye orta düzeyde aracılık ettiği belirlenmiştir. Aynı zamanda duygusal zekanın psikolojik sağlamlık üzerinde doğrudan bir yordayıcı etkisi vardır. Özel eğitimde çalışan öğretmenlerin bütünlük duygularının geliştirilmesine yönelik müdahalelerin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bütünlük Duygusu, Duygusal Zeka, Psikolojik Sağlamlık, Özel Eğitim Öğretmeni.

Kaynakça:

Adigun, O. T., & Mngomezulu, T. P. (2022). Occupational stress among teachers of learners with special needs. *Journal of Community Psychology*, 50(2), 1185-1197.

Al-Bawaliz, M. A., Arbeyat, A., & Hamadneh, B. M. (2015). Emotional Intelligence and Its Relationship with Burnout among Special Education Teachers in Jordan: An Analytical Descriptive Study on the Southern Territory. *Journal of Education and Practice*, 6(34), 88-95.

Albrecht, S. F., Johns, B. H., Mounstevan, J., & Olorunda, O. (2009). Working conditions as risk or resiliency factors for teachers of students with emotional and behavioral disabilities. *Psychology in the Schools*, 46(10), 1006-1022.

Antonovsky, A. (1979). *Health, stress, and coping*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Antonovsky, A. (1987). *Unravelling the mystery of health: how people manage stress and stay well*. Jossey-Bass, San Francisco, CA.
- APA. (2019). American Psychological Association, <https://www.apa.org/topics/ptsd/index>
- Bag, B. (2017). Ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliğinde salutogenez modeli. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(3), 284-300.
- Baş, A. U., & Yurdabakan, İ. (2017). Psikolojik sağlamlık ve okul ikliminin ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunu yordama gücü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 202-214.
- Bettini, E., Jones, N., Brownell, M., Conroy, M., Park, Y., Leite, W., ... & Benedict, A. (2017). Workload manageability among novice special and general educators: Relationships with emotional exhaustion and career intentions. *Remedial and Special Education*, 38(4), 246-256.
- Bhave, D.P., & Glomb, T.M. (2013). The role of occupational emotional labor requirements on the surface acting–job satisfaction relationship. *J. Manag.* 42, 722–741. doi: 10.1177/0149206313498900.
- Chan, D. W. (2004). Perceived emotional intelligence and self-efficacy among Chinese secondary school teachers in Hong Kong. *Personality and Individual Differences*, 36, 1781–1795.
- Conley, S., & You, S. (2017). Key influences on special education teachers' intentions to leave: The effects of administrative support and teacher team efficacy in a mediational model. *Educ. Manag. Admin. Leader*. 45, 521–540.
- Çam, O., & Büyükbayram, A. (2017). Hemşirelerde psikolojik dayanıklılık ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8: 118-126.
- Çapan, B. E., Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak affedicilik/forgiveness as predictor of psychological resiliency. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5: 70-82. <http://www.eijer.com/download/article-file/89828>.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4, 19-30.
- Dewey, J., Sindelar, P. T., Bettini, E., Boe, E. E., Rosenberg, M. S., & Leko, C. (2017). Explaining the decline in special education teacher employment from 2005 to 2012. *Exceptional Children*, 83(3), 315-329.
- Doğan, T. (2015). Adaptation of the Brief Resilience Scale into Turkish: A validity and reliability study. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Eriksson, M., & Lindström, B. (2006). Antonovsky's sense of coherence scale and the relation with health: a systematic review. *Journal of epidemiology & community health*, 60(5), 376-381.
- Gazelci, R. S., Guven, D., & Ogelman, H. G. (2022). Examining the Relationships between the Burnout Levels and Creative Thinking Levels of Special Education Teachers. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 9(3), 509-518.
- Girgin, G. (2009). Öğretmen adaylarında duygusal zekanın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(22), 131-140.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: a regression-based approach* (2. Baskı). New York: The Guilford Press.
- Hoffenbartal, D., & Bocos, M. (2015). The development of a sense of coherence in teaching situations among special education pre-service teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 209, 240-246.

Kikanloo, A. A. I., Jalali, K., Asadi, Z., Shokrpour, N., Amiri, M., & Bazrafkan, L. (2019). Emotional intelligence skills: Is nurses' stress and professional competence related to their emotional intelligence training? A quasi experimental study. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*, 7(3), 138.

Kuşçu, Ö. (2020). Özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin mesleki benlik saygıları ile tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, 152-158.

Lavian, R. H. (2013). " You and I Will Change the World": " Student Teachers' Motives for Choosing Special Education". *World Journal of Education*, 3(4), 10-25.

Masten, A. S. (2018). Resilience theory and research on children and families: Past, present, and promise. *Journal of Family Theory & Review*, 10(1), 12-31.

Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence. *intelligence*, 17(4), 433-442.

Mérida-López, S., & Extremera, N. (2017). Emotional intelligence and teacher burnout: A systematic review. *International Journal of Educational Research*, 85, 121-130.

Michele Masanotti, G., Paolucci, S., Abbafati, E., Serratore, C., & Caricato, M. (2020). Sense of coherence in nurses: a systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 17(6), 1861.

Mikolajczak, M., & Luminet, O. (2008). Trait emotional intelligence and the cognitive appraisal of stressful events: An exploratory study. *Personality and individual differences*, 44(7), 1445-1453.

Modin, B., Östberg, V., Toivanen, S., & Sundell, K. (2011). Psychosocial working conditions, school sense of coherence and subjective health complaints. A multilevel analysis of ninth grade pupils in the Stockholm area. *Journal of adolescence*, 34(1), 129-139.

Öksüz, Y., & Güven, E. (2014). The relationship between psychological resilience and procrastination levels of teacher candidates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3189-3193.

Patterson, J. H., Collins, L., & Abbott, G. (2004). A study of teacher resilience in urban schools. *Journal of Instructional Psychology*, 31(1), 3-11.

Pekaar, K. A., Bakker, A. B., van der Linden, D., & Born, M. P. (2018). Self-and other-focused emotional intelligence: Development and validation of the Rotterdam Emotional Intelligence Scale (REIS). *Personality and Individual Differences*, 120, 222-233.

Peters, R. D., Leadbeater, B. J. R., & McMahon, R. J. (2005). *Resilience in children, families, and communities: Linking context to practice and policy*. New York, NY: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

Platsidou, M. (2010). Trait emotional intelligence of Greek special education teachers in relation to burnout and job satisfaction. *School psychology international*, 31(1), 60-76.

Ramberg, J., Låftman, S. B., Nilbrink, J., Olsson, G., & Toivanen, S. (2022). Job strain and sense of coherence: Associations with stress-related outcomes among teachers. *Scandinavian Journal of Public Health*, 50(5), 565-574.

Riley, J. R., & Masten, A. S. (2005). Resilience in context. *In Resilience in children, families, and communities*, 13-25. Springer, Boston, MA.

- Salovey, P., & Mayer, J.D. (1990). Educational Intelligence. *Imagination. Cognition. and Personality*, 9, 185- 211
- Scherler, R. H., & Lajunen, T. (1997). A comparison of Finnish and Turkish university students on the short form of the sense of coherence scale. *In Fifth Congress of European Psychology*, 6, 11.
- Skura, M., & Swiderska, J. (2022). The role of teachers' emotional intelligence and social competences with special educational needs students. *European journal of special needs education*, 37(3), 401-416.
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Jennifer Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15, 194–200
- Sun, J., Wang, Y., Wan, Q., & Huang, Z. (2019). Mindfulness and special education teachers' burnout: The serial multiple mediation effects of self-acceptance and perceived stress. *Soc. Behav. Pers. Int. J.*, 47, 1–8.
- Tait, M. (2008). Resilience as a contributor to novice teacher success, commitment, and retention. *Teacher Education Quarterly*, 35(4), 57-75.
- Tanriöğen, A., & Türker, Y. (2019). Rotterdam duygusal zekâ ölçeği'nin türkçeye uyarlanması adaptation of rotterdam emotional intelligence scale to turkish. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (PAU Journal of Education)*, 47, 348-369 doi: 10.9779/pauefd.514377
- Taris, T. W., Leisink, P. L., & Schaufeli, W. B. (2017). Applying occupational health theories to educator stress: Contribution of the job demands-resources model. *Educator Stress*, 237-259.
- Wang, Z., Jin, G., & Lin, X. (2014). The effect of migrant children's resilience on their depression and loneliness. *Chin. J. Spec Educ*, 4, 54-59.
- Yavuz, M., & Yikmiş, A. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-19.
- Zhang, J. J., Li, M., Peng, L., Han, A. H., & Liao, W. J. (2011). Relationship between resilience and personality, emotion regulation and affective perception of neutral faces in college students. *Chinese Journal of Clinical Psychology*, 19(6), 347–349.
- Zhang^a, M., Bai, Y., & Li Z. (2020). Effect of resilience on the mental health of special education teachers: moderating effect of teaching barriers. *Psychol. Res. Behav. Manag.* 13, 537–544. doi: 10.2147/PRBM.S257842.
- Zhang^b, M., Zhang, Y., Wang, L., Liu, H., & Cheng, P. (2020). Occupational support and mental health in special education teachers: resilience and years of teaching experience as mediator and moderator. *Revista Argentina de Clínica Psicológica*, 29(5), 420.

EFFECTS OF MULTIMODAL INTERVENTIONS BASED ON INTEGRATIVE NURSING PRINCIPLES ON UNCONTROLLED HYPERTENSION, STRESS, AND TREATMENT COMPLIANCE

Ayşe Dağistan Akgöz¹, Sebahat Gözüm¹

¹Akdeniz University

Introduction and Aim: Uncontrolled hypertension is a significant modifiable risk factor for cardiovascular diseases. This study aims to evaluate the effects of the “Uncontrolled Hypertensives for Integrative Nursing-based Multimodal Interventions (UHTINuM)” program on blood pressure (BP), stress, and treatment compliance in individuals with uncontrolled hypertension.

Method: This randomized controlled trial used a single-blind (participant) design with an active control group. The study initially had a sample size of 62, but it continued with 48 participants after 14 withdrawals due to pandemic conditions, etc. Participants aged 50-65 from Hayat Park in Konyaaltı, Antalya, were divided into an intervention group (n=24) and an active control group (n=24). The intervention group received 12-week multimodal interventions, including meditation, breathing techniques, yoga, hypertension treatment compliance training, and home BP measurement training. The control group received health recommendations and Ministry of Health brochures, and were directed to a specialist doctor. Primary outcomes were measured using an aneroid BP device, the Hill-Bone Hypertension Treatment Adherence Scale, and the Perceived Stress Scale.

Results: Post-intervention BP was significantly lower in the intervention group compared to the control group in both per-protocol and ITT analyses. The UHTINuM group showed a significant decrease in systolic (-21.75±9.58 mmHg) and diastolic (-11.37±8.00 mmHg) BP compared to the control group. Perceived stress levels were also lower in the intervention group (p<0.05). Treatment compliance scores significantly improved from pre-test to post-test in both groups, with a greater improvement in the intervention group (p<0.01) compared to the control group (p<0.05).

Conclusion: The UHTINuM program effectively reduced blood pressure and stress, while increasing compliance with hypertensive treatment. Educational interventions for individuals with uncontrolled hypertension should include body-mind approaches like yoga and encourage home blood pressure monitoring

Anahtar Kelimeler: hypertension, adherence to hypertensive treatment, multimodal intervention, integrative nursing, blood pressure, perceived stress

İNTEGRATİF HEMŞİRELİK İLKELERİNE DAYALI MULTİMODAL MÜDAHALELERİN KONTROLSÜZ HİPERTANSİYON, STRES VE TEDAVİ UYUMU ÜZERİNE ETKİLERİ

Ayşe Dağıştan Akgöz¹, Sebahat Gözüm¹

¹Akdeniz Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kontrol edilemeyen hipertansiyon, kardiyovasküler hastalık riskini azaltmak için değıştirilebilecek önemli bir risk faktörüdür. Bu çalışmanın amacı; toplumda kontrolsüz hipertansiyonu olan bireylerde integratif hemşirelik ilkelerine temellenen multimodal girişimlerin “Uncontrolled Hypertensives for Integrative Nursing based Multimodal Interventions” (UHTINuM) kan basıncı, stres ve hipertansiyon tedavisine uyum düzeylerine etkisinin değerlendirmektir.

Yöntem: Çalışma, tek kör (katılımcı), aktif kontrol grupla randomize kontrollü deneysel bir çalışmadır. Çalışmanın örneklemini başlangıçta 62 kişi olarak hesaplandı ancak pandemi koşulları vb. nedenlerle 14 kişinin çekilmesi üzerine çalışma 48 katılımcıyla devam etmiştir. Çalışmada UHTINuM müdahalelerinin uygulandığı grup girişim (n:24), sağlık önerilerinin verildiği grup aktif kontrol grubu (n:24) olarak alınmıştır. Bu çalışma 50-65 yaş arası erişkin bireylerle Antalya ili Konyaaltı İlçesi’nde yer alan Hayat Park’ta yürütülmüştür. Girişim grubuna 12 haftalık meditasyon ve nefes alma tekniklerini içeren yoga, hipertansiyon tedavisine uyum eğitimi ve evde kan basıncı ölçümü eğitimlerini içeren multimodal girişimler uygulanmış, aktif kontrol grubuna hipertansiyona yönelik bilgi notu ve Sağlık Bakanlığı broşürleri verilerek uzman doktora yönlendirilmiştir. Çalışmanın birincil sonuçları, aneroid tansiyon cihazı (kan basıncı), Hill-Bone Hipertansiyon Tedavisine Uyum Ölçeği, Algılanan Stres Ölçeği kullanılarak ölçülmüştür.

Bulgular: Müdahale sonrası kan basınçları hem protokol başına hem de ITT analizlerinde müdahale grubunda kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşüktür. UHTINuM grubu, aktif kontrol grubuna kıyasla sistolik (-21.75±9.58 mmHg) ve diyastolik (-11.37±8.00 mmHg) KB’de önemli bir azalma göstermiştir. Müdahale sonrası algılanan stres düzeyi de müdahale grubunda daha düşüktür (p<0.05). Tedavi uyum skoru, müdahale grubunda (p<0.01) ve kontrol grubunda (p<0.05) ön testten son teste anlamlı olarak değışmiştir.

Sonuç: UHTINuM programı, kan basıncı kontrol altında olmayan hipertansif bireylerde kan basıncı ve stresi azaltma ve hipertansif tedaviye uyumu artırmada olumlu etki sağladı. Kontrol edilemeyen hipertansiyonu olanların uyumunu artırmak için eğitim müdahalelerine yoga gibi beden-zihin yaklaşımlarını ekleyerek bireyler evde kan basıncı takibine teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: hipertansiyon, hipertansif tedaviye uyum, multimodal girişim, integratif hemşirelik, kan basıncı, algılanan stres

EFFECTS OF THE ROUTINE ROUNDING PROGRAM ON PATIENTS AND NURSES

Ahmet Kolip¹, Nazife Utlu Tan¹, Berna Akıncı¹

¹Anadolu Medical Center

Introduction and Aim: The Routine Rounding Program (RRP) targets reducing fall and pressure injury incidences, thereby increasing patient safety and satisfaction. The purpose of this study is to evaluate the impact of RRP on reducing fall and pressure injury rates while improving patient satisfaction outcomes, as well as assessing nurses' attitudes and knowledge levels regarding RRP.

Method: This study was conducted in a semi-experimental design with 18 nurses working in the oncology clinic from January 2023 to June 2024, including all patients hospitalized during these dates. Nurses received training on the RRP in October, and all oncology patients were included in the RRP. Nurses' attitudes and knowledge about RRP were measured using the "Routine Rounding Program Nurse Assessment Survey." Satisfaction survey results, fall rates, and pressure injury rates from nine months before and after the start of RRP were compared.

Results: The average age of the participating nurses was 26.72 ± 3.85 , with 77.8% being female and 77.8% holding a bachelor's degree. 61.1% of the nurses believed that the implementation of RRP would reduce patient falls, 72.2% believed it would reduce pressure injuries, and 88.9% thought it would increase patient satisfaction. 61.1% of nurses correctly answered all questions about the 5Ts used in RRP, while 11.1% could not correctly answer any. In terms of patient rates, the rate of patients who fell was 2.14 per thousand, and the rate of pressure injuries developed was 1.57 per thousand in the nine months before implementing RRP, whereas these rates were 0.74 per thousand for both falls and pressure injuries in the nine months after RRP implementation.

Conclusion: A significant majority of nurses stated that RRP would reduce falls and pressure injuries and increase patient satisfaction. Upon examining patient rates, it has been determined that RRP effectively reduces falls and pressure injuries.

Anahtar Kelimeler: routine rounding program, fall, pressure injury, satisfaction

RUTİN VİZİT PROGRAMININ HASTA VE HEMŞİRE ÜZERİNE ETKİLERİ

Ahmet Kolip¹, Nazife Utlu Tan¹, Berna Akıncı¹

¹Anadolu Sağlık Merkezi

Giriş ve Amaç: Rutin Vizit Programı (RVP), hemşirelerin veya bakım verenlerin iki saatte bir hastaları düzenli olarak ziyaret ederek temel ihtiyaçlarını proaktif olarak karşılamayı amaçlayan bir bakım stratejisidir. RVP, hasta güvenliğini ve memnuniyetini artırmak için düşme ve basınç yaralanmalarını azaltmayı hedefler. Bu çalışmanın amacı, RVP'nin düşme ve basınç yaralanması oranlarını azaltırken hasta memnuniyet sonuçlarını iyileştirmek ve aynı zamanda hemşirelerin RVP konusundaki tutum ve bilgi düzeylerini değerlendirmektir.

Yöntem: Bu çalışma Ocak 2023 ve Haziran 2024 tarihleri arasında onkoloji kliniğinde çalışan 18 hemşire ve bu tarihler arasında yatan tüm hastalar ile yarı deneysel desende yapılmıştır. Ekim ayında hemşirelere rutin vizit programı ile ilgili eğitim verilmiştir ve yatan onkoloji hastalarının tamamı rutin vizit programına dahil edilmiştir. RVP ile ilgili hemşire tutum ve bilgileri “Rutin Vizit Programı Hemşire Değerlendirme Anketi” ile ölçülmüştür. RVP'ye başlamadan 9 ay önceki ve başladıktan 9 ay sonraki memnuniyet anketi sonuçları, düşme ve basınç yaralanması oranları karşılaştırılmıştır. Veriler SPSS 24.0 programı kullanılarak; aritmetik ortalama, standart sapma, yüzdelik ve frekans ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamasının 26.72 ± 3.85 , %77.8'inin kadın ve %77.8'inin lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan hemşirelerin %61,1'i RVP'nin uygulanmasıyla hasta düşmelerinin azalacağını, %72,2'si basınç yaralanmalarının azalacağını ve %88,9'u hasta memnuniyetinin artacağını düşündüğünü belirtmiştir. Düşme önlemlerinin uygulanmasındaki en büyük engelin %70 oranla hastaların uyum göstermemesi olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin %61.1'i RVP'de kullanılan 5T'nin hepsini doğru yanıtlarken %11.1'i hiçbirini doğru yanıtlayamamıştır. Hasta oranlarına bakıldığında RVP uygulamaya başlamadan önceki 9 ay boyunca düşen hasta oranı 2.14 (binde), basınç yaralanması gelişen hasta oranı 1.57 iken (binde), RVP uygulandıktan sonraki 9 ayın düşen hasta oranının 0.74 (binde), basınç yaralanması gelişen hasta oranının ise 0.74 (binde) olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelerin büyük çoğunluğu, RVP'nin hasta düşmelerini ve basınç yaralanmalarını azaltacağını ve hasta memnuniyetini artıracığını belirtmiştir. Hasta oranları incelendiğinde ise RVP'nin düşmeleri ve basınç yaralanmalarını azalttığı ve memnuniyeti artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: rutin vizit programı, düşme, basınç yaralanması, memnuniyet

Kaynakça: Mert, T., & Özkan, Y. (2023). Bir Üniversite Hastanesinde Düşmelerin Sıklığı ve Düşme Önleme Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Dergisi*, 6(2), 79-85.

World Health Organization (WHO). WHO global report on falls prevention in older age, 1-48, 2007. Erişim adresi: <http://www.who.int> (Erişim tarihi: 10 Ekim 2021).

Tuncay, A. (2021). *Hasta güvenliği kültürünün ve hemşirelik mesleği ile ilgili faktörlerin hemşirelerde tıbbi hataya eğilime etkisi* (Master's thesis).

TEKEREK, N. Ü., & DURSUN, O. (2021). Dahili Tıp Bilimlerinde Tıbbi Hata ve Hasta Güvenliği. *Türkiye Klinikleri Medical Ethics, Law and History-Special Topics*, 7(3), 1-6.

World Health Organization (WHO). Falls (2012). Erişim adresi: <http://www.who.int> (Erişim tarihi: 03.11.2021). Joint Commission International (JCI).

National patient safety goals, 2010. Erişim adresi: http://www.jointcommission.org/NR/rdonlyres/EADA6461-F238-4680-B4E2-7B433B2701/0/08_NPSG_ASL_gp.pdf (Erişim tarihi: 03.11.2021).

Spanolios, A., Rogers, L., Hartranft, S., Reich, R. R., Trudeau, J., Utaegbulam, E., ... & Lile, W. (2022). Characteristics of Inpatients With Blood Cancers Who Experience a Fall: A Retrospective Study. *Clinical journal of oncology nursing*, 26(2).

Harris, R., Sims, S., Leamy, M., Levenson, R., Davies, N., Brearley, S., ... & Ross, F. (2019). Intentional rounding in hospital wards: what works, for whom and in what circumstances. *NIHR HS&DR Final report*.

Broce, T. A., & Lacap, N. (2019). Success with Hourly Rounding in the Emergency Department.

Smith, Kristin, "Fall Prevention Through Proactive Toileting" (2014). Master's Projects and Capstones. 86. <https://repository.usfca.edu/capstone/86>

Schmutter, L., & St Fleur-Delbrune, A. (2021). Proactive toileting to prevent inpatient falls. *Nursing Management*, 52(11), 42-47.

Bryant, L., & Rifkind, O. I. Hourly Rounding. *Journal of Nursing*, 106(9), 58-70.

Christiansen, A., Coventry, L., Graham, R., Jacob, E., Twigg, D., & Whitehead, L. (2018). Intentional rounding in acute adult healthcare settings: A systematic mixed-method review. *Journal of clinical nursing*, 27(9-10), 1759-1792.

Rasmussen, T. R. (2022). *An Enhanced Purposeful Hourly Rounding Program: Impact of Proactive Toileting on Rates of Falls and Injurious Falls*. Georgetown University.

Fridman, V. (2019). Redesigning a Fall Prevention Program in Acute Care: Building on Evidence. *Clinics in Geriatric Medicine*, 35(2), 265-271.

Mitchell, M. D., Lavenberg, J. G., Trotta, R. L., & Umscheid, C. A. (2014). Hourly rounding to improve nursing responsiveness: a systematic review. *JONA: The journal of nursing administration*, 44(9), 462-472.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PREMENSTRUAL SYNDROME AND CHILDHOOD TRAUMA IN WOMEN

Havva Yeşildere Sağlam¹, Elif Gürsoy², Ayşenur Karakuş²

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

²Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Introduction and aim: Early traumas can have negative effects on women's health. The aim of the study is to examine the relationship between premenstrual syndrome in women and traumas experienced in childhood.

Method: The research is a descriptive study. This research was conducted online between September 2023 and January 2024. The sample of the research was calculated using an unknown sample size. Since there may be data losses, the sample of the research consisted of 437 women aged 18 and over who had not entered menopause. Personal Information Form, Premenstrual Syndrome Scale and Childhood Psychological Trauma Scale were used to collect data. Childhood traumas were evaluated in women with and without premenstrual syndrome using the cut-off score for premenstrual syndrome.

Results: PMS prevalence was 55.6%. Emotional neglect, physical abuse, emotional abuse and sexual abuse levels were found to be higher in women with premenstrual syndrome ($p<0.05$). It was determined that childhood traumas increased the level of premenstrual syndrome in women ($\beta=0.266$). 6.8% of the total change in the level of premenstrual syndrome is explained by childhood trauma ($R^2=0.068$). It was determined that emotional neglect ($\beta=0.163$) and physical abuse ($\beta=0.121$) increased the level of premenstrual syndrome. The findings of the study are based on women's self-reports.

Conclusion: Childhood traumas were found to be an important factor affecting premenstrual syndrome. It is recommended that childhood traumas be evaluated among PMS risk factors and conducted in a larger sample. Nurses, who are important members of the health team, play an important role in detecting neglect and abuse cases in the early stages and can contribute to taking measures that will affect the general health of women in the long term.

Anahtar Kelimeler: premenstrual syndrome, childhood traumas, woman

KADINLARDA PREMENSTRUAL SENDROM İLE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Havva Yeşildere Sağlam¹, Elif Gürsoy², Ayşenur Karakuş²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş ve amaç: Erken dönemde yaşanan travmaların kadın sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olabilmektedir. Çalışmanın amacı kadınlarda premenstrual sendrom ile çocukluk döneminde yaşanan travmalar arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı türde bir çalışmadır. Bu araştırma Eylül 2023-Ocak 2024 tarihleri arasında çevrimiçi olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi evreni bilinmeyen örneklem hesaplaması kullanılarak yapıldı. Veri kayıpları olabileceğinden araştırmanın örneklemini 18 yaş ve üzerinde olan menapoza girmemiş 437 kadın oluşturdu. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Premenstrual Sendrom Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği kullanıldı. Premenstrual Sendrom için kesme puanı kullanılarak premenstrual sendromlu olan ve olmayan kadınlarda çocukluk çağı travmaları değerlendirildi.

Bulgular: PMS prevalansı %55.6'dır. Premenstrual sendromlu kadınlarda duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar düzeyleri daha yüksek olduğu saptandı ($p<0.05$). Kadınlarda çocukluk çağı travmalarının premenstrual sendromu düzeyini arttırdığı belirlendi ($\beta=0,266$). Premenstrual sendrom düzeyindeki toplam değişimin %6.8 oranında çocukluk çağı travması tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,068$). Duygusal ihmal ($\beta=0,163$) ve Fiziksel istismarın ($\beta=0,121$) premenstrual sendrom düzeyini arttırdığı belirlendi. Araştırmanın bulguları kadınların öz bildirimine dayalıdır.

Sonuç: Çocukluğu çağı travmaları premenstrual sendromu etkileyen önemli bir faktör olarak bulunmuştur. Çocukluk çağı travmalarının PMS risk faktörleri arasında değerlendirilerek daha geniş örnekleme çalışanların yürütülmesi önerilmektedir. Sağlık ekibinin önemli bir üyesi olan hemşirelerin erken dönemlerde ihmal ve istismar vakalarının tespitinde önemli rolü olup uzun vadede kadınların genel sağlığını etkileyecek önlemlerin alınmasına katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler: premenstrual sendrom, çocukluk çağı travmaları, kadın

THE USE OF DIGITAL STORYTELLING METHOD IN NURSING CARE OF CHILDREN WITH ONCOLOGY DIAGNOSIS: LITERATURE REVIEW

Birgöl Erdoğan¹, Naime Altay²

¹Kocaeli University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Health and Diseases
Nursing, Kocaeli/Türkiye

²Gazi University, Faculty of Nursing, Department of Child Health and Diseases Nursing,
Ankara/Türkiye

Introduction: Reasons such as increasing survival rates in childhood cancers and long and aggressive treatment methods reveal the necessity of innovative methods to increase the quality of nursing care. The “Digital Storytelling (DS)” method, which allows children to better explain their physical and psychological needs, includes the family in the process and includes technological elements that can be used to increase the quality of care for nurses.

Method: The study was conducted using the literature review and compilation method. The literature review was conducted using the databases “MEDLINE, Web of Science, Cochrane, PubMed and SAGE Journals Online”. The keywords “cancer, oncology, child, digital storytelling” were used while reviewing the literature, and studies published between 2014-2024 were examined.

Findings: A total of 169 studies were reached as a result of the literature review. At the end of the review, 5 articles, 3 quantitative and 2 qualitative, were included in the study. All of the included studies included the views of children and parents. While all of the studies followed the digital story creation process, this process was provided face-to-face in 3 studies and with a web-based application in 2 studies. The DS application; It has been implemented to develop coping skills, increase quality of life, share experiences and ensure that children leave a legacy from themselves.

Conclusions: As a result of the studies examined, it has been stated that the DS method facilitates coping and adaptation for children and families, provides a better understanding of children's experiences and increases quality of life. The method offers children the opportunity to review and share their own experiences, create a memory for themselves and their families, and interact with individuals who have shared experiences with them. Studies have indicated that nurses can use the DS method to provide therapeutic communication.

Anahtar Kelimeler: Child, cancer, nursing care, digital storytelling

DİJİTAL HİKAYE ANLATIMI YÖNTEMİNİN ONKOLOJİ TANILI ÇOCUKLARIN HEMŞİRELİK BAKIMINDA KULLANIMI: LİTERATÜR İNCELEMESİ

Birgül Erdoğan¹, Naime Altay²

¹Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kocaeli/Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye

Giriş: Çocukluk çağı kanserlerinde yaşam sürelerinin uzaması, tedavilerin yoğun ve uzun süreli olması gibi nedenler hemşirelik bakımının kalitesini artırmak için yenilikçi yöntemlerin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çocukların fiziksel ve psikososyal gereksinimlerini daha iyi açıklamalarına olanak sağlayan, sürece aileyi dahil eden ve teknolojik öğeler içeren “Dijital Hikaye Anlatımı (DHA)” yöntemi hemşirelerin bakım kalitesini artırmak için kullanılabilir, yenilikçi bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.

Yöntem: Çalışma literatür taraması ve derlemesi yöntemiyle yapılmıştır. Literatür taraması, “MEDLINE, Web of Science, Cochrane, PubMed ve SAGE Journals Online” veri tabanları kullanılarak yapılmıştır. Literatür taranırken “cancer, oncology, child, digital storytelling” anahtar kelimeleri kullanılmış, 2014-2024 yılları arasında İngilizce ve tam metin yayınlanan çalışmalar incelenmiştir.

Bulgular: Literatür incelemesi sonucunda toplam 169 çalışmaya ulaşılmıştır. Tam metnine ulaşılamayan, araştırma içeriğine uygun olmayan ve İngilizce yazılmayan 78 makale çalışmadan çıkarılmıştır. Yetişkin hastalara uygulanan, girişimi olmayan ve onkolojik bir tanıya odaklanmayan 86 çalışma örneklem dışı tutulmuştur. İnceleme sonunda 3 nicel ve 2 nitel olmak üzere 5 makale çalışmaya dahil edilmiştir. Dahil edilen çalışmaların tümü çocuk ve ebeveynlerin görüşlerine yer vermiştir. Çalışmaların hepsi dijital hikaye oluşturma sürecini takip ederken, 3 çalışmada bu süreç yüz yüze, 2 çalışmada web tabanlı bir uygulamayla sağlanmıştır. Uygulama tedavinin herhangi bir aşamasında yapılabilmekle birlikte, palyatif bakımda ve tekrarlayan kanser vakalarında kullanılmıştır. DHA uygulaması; başa çıkma becerisini geliştirmek, yaşam kalitesini artırmak, deneyim paylaşımı yapmak ve çocukların kendilerinden bir hatıra bırakmasını sağlamak amacıyla uygulanmıştır.

Sonuçlar: İncelenen çalışmalar sonucunda DHA yönteminin, çocuk ve aileler için başa çıkmayı ve uyum sağlamayı kolaylaştırdığı, çocukların deneyimlerinin daha iyi anlaşılmasını sağladığı ve yaşam kalitesini artırdığı ifade edilmiştir. Yöntem çocuklara, kendi deneyimlerini gözden geçirme, paylaşma, kendileri ve ailelerine bir hatıra oluşturma, kendileriyle ortak deneyim yaşayan bireylerle etkileşimde olma olanağı sunmaktadır. Çalışmalarda, hemşirelerin terapötik iletişim sağlamak için DHA yöntemini kullanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca fiziksel semptomların yönetimi konusunda da yöntemin etkinliğinin ümit verici olduğu ifade edilmekte ve yeni çalışmalarla desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, kanser, hemşirelik bakımı, dijital hikaye anlatımı

Kaynakça:

1. Akard, T. F., Dietrich, M. S., Friedman, D. L., Hinds, P. S., Given, B., Wray, S., & Gilmer, M. J. (2015). Digital storytelling: An innovative legacy-making intervention for children with cancer. *Pediatric Blood & Cancer*, 62(4), 658-665.

2. Cho E, Dietrich MS, Friedman DL, et al. Effects of a Web-Based Pediatric Oncology Legacy Intervention on the Coping of Children With Cancer. *American Journal of Hospice and Palliative Medicine*®. 2023;40(1):34-42. doi:10.1177/10499091221100809.
3. Kuntz, N., Anazodo, A., Bowden, V., Sender, L., & Morgan, H. (2019). Pediatric cancer patients' treatment journey: Child, adolescent, and young adult cancer narratives. *Journal of pediatric nursing*, 48, 42-48.
4. Laing, C. M., Moules, N. J., Estefan, A., & Lang, M. (2017). Stories that heal: understanding the effects of creating digital stories with pediatric and adolescent/young adult oncology patients. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 34(4), 272-282.
5. Akard, T. F., Wray, S., Friedman, D. L., Dietrich, M. S., Hendricks-Ferguson, V., Given, B., ... & Gilmer, M. J. (2020). Transforming a face-to-face legacy intervention to a web-based legacy intervention for children with advanced cancer. *Journal of Hospice & Palliative Nursing*, 22(1), 49-60.

EVALUATION OF NURSES KNOWLEDGE, ATTITUDES, AND BEHAVIORS REGARDING RATIONAL DRUG USE: THE CASE OF ANTALYA

Züleyha Ögür¹

¹Antalya Provincial Health Directorate

Introduction and Aim: This descriptive research was conducted to assess the knowledge levels, attitudes, and behaviors of nurses regarding Rational Drug Use.

Method: The research population consists of 6013 nurses working in 14 public, 28 private, and 2 university hospitals within the borders of Antalya province. The study was approved by the Clinical Research Ethics Committee with decision number KAEK:959 and subsequent institutional permissions were obtained. The study was completed with 477 nurses who agreed to participate in the research between January and July 2024. A questionnaire form was used for data collection. Data analysis was performed using SPSS 27 software package.

Results: The average age of the nurses participating in the study is 34.59 ± 10.071 years. 13.8% of the participants are men and 86.2% are women. It was found that the average working year of the participants was 12.77 ± 10.35 , the average weekly working hours was 49.29 ± 12.89 , and as the working year increased, the weekly working hours decreased significantly ($p < 0.005$). Regarding educational background, 47.4% were undergraduate (n:226), 13.6% were postgraduate (n:65), and 46.3% (n:221) worked in shifts, with 3.1% on night shifts and 50.6% on day shifts continuously. When the training status of the participants regarding rational drug use was examined, 46.1% (n:220) received education during their nursing education and 47% (n:224) received education in the institution where they worked. The internet was the most frequently used source of information (77%) when obtaining information about medications. It was determined that drug knowledge scores were significantly different in favor of training and research hospitals compared to private hospitals ($p < 0.05$), and there was no significant difference between other institutions.

Conclusion: It was determined that as the level of education and years of work increased, their knowledge about rational drug use was positively affected. It is recommended that nurses be supported in this area.

Anahtar Kelimeler: "NURSE", "RATIONAL DRUG USE", "KNOWLEDGE", "ATTITUDE", "BEHAVIOR"

HEMŞİRELERİN AKILCI İLAÇ KULLANIMINA YÖNELİK BİLGİ TUTUM VE DAVRANIŞLARINI DEĞERLENDİRİLMESİ: ANTALYA ÖRNEĞİ

Züleyha ÖGÜR¹

¹Antalya il Sağlık Müdürlüğü

Giriş ve Amaç: Araştırma hemşirelerin Akılcı ilaç kullanımı hakkındaki bilgi düzeylerini, tutum ve davranışlarını değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma evrenini Antalya il sınırları içinde bulunan 14 kamu, 28 özel ve 2 üniversite hastanesinde çalışmakta olan 6013 hemşire oluşturmaktadır. Çalışma klinik araştırmalar etik kurulundan KAEK:959 nolu karar ile onaylanmış ve akabinde kurum izinleri alınmıştır. Ocak-Temmuz 2024 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden 477 hemşire ile çalışma tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 27 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 34,59 ±10,071 yıldır. Katılımcıların %13,8'i erkek ve %86,2'si kadındır. Katılımcıların ortalama çalışma yılı 12,77±10,35, haftalık ortalama çalışma saati 49,29±12,89 olduğu ve çalışma yılı artıkça haftalık çalışma saatinin anlamlı olarak azaldığı (p<0,005) bulunmuştur. Çalışmaya katılan hemşirelerin %47,4'si lisans(n:226), %13,6'si lisansüstü(n:65) mezunu ve %46,3(n:221)'ü vardiya sistemi, %3.1'i sürekli gece, %50,6'sı sürekli gündüz çalışmaktadır. Katılımcıların akılcı ilaç kullanımına yönelik eğitim alma durumları incelendiğinde %46,1(n:220) hemşirelik öğrenci iken, %47(n:224) çalıştığı kurumda eğitim almıştır. İlaçlar hakkında bilgi edinirken %77 oranında internet en sık kullanılan bilgi kaynağıdır. Katılımcıların hekime başvurmadan ilaç kullanım durumları değerlendirildiğinde %92,2'si ağrı kesici, %57,9'u soğuk algınlığı ilaçları, %54,5'i vitamin, %23'ü antibiyotik kullandığı, kullanılan antibiyotikler sorulduğunda çoğunlukla augmentin isimli ilacı kullanıldığı tespit edilmiştir. İlaç bilgi puanları eğitim ve araştırma hastaneleri lehine özel hastanelerden anlamlı farklı olduğu(p<0.05), diğer kurumlar arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Sonuç: Eğitim düzeyi ve çalışma yılı artıkça akılcı ilaç kullanımı konusunda bilgilerinin olumlu etkilendiği belirlenmiştir. Hemşirelerin bu alanda desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: "HEMŞİRE", "AKILCI İLAÇ KULLANIMI", "BİLGİ", "TUTUM", "DAVRANIŞ"

Kaynakça:

- 1) Oguz E, Alasehirli B, Demiryurek AT. Evaluation of the attitudes of the nurses related to rational drug use in Gaziantep University Sahinbey Research and Practice Hospital in Turkey. Nurse Educ Today. 2015 Feb;35(2):395-401. doi: 10.1016/j.nedt.2014.10.011. Epub 2014 Oct 29. PMID: 25467715.
- 2) Pilgir Ö, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki Araştırma Görevlileri Ve Dönem 6 Öğrencilerinin Akılcı İlaç Kullanımı Konusundaki Bilgi Düzeyleri. 2017, Halk Sağlığı Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi
- 3) Eskin H.E, Hemşirelerde akılcı ilaç kullanımı konusunda farkındalık oluşturmada eğitimin etkisi, Marmara Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Hemşirelik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,2019, Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- 4) Şahingöz M, Hemşirelerin akılcı ilaç kullanımı ve uygulaması konusunda bilgi, tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi, Erciyes Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2012, Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- 5) Oğuz H, Hemşirelerin akılcı ilaç kullanımı konusunda bilgi, tutum ve uygulamalarının belirlenmesi Selçuk Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Hemşirelik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2023, Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- 6) Intahphuak S, Lorga T, Tipwareerom W. Community Health Nurses' Perspective on the Introduced Rational Drug Use Policy in Primary Care Settings in Thailand: A Descriptive Qualitative Study. *Trop Med Infect Dis.* 2022 Oct 16;7(10):304. doi: 10.3390/tropicalmed7100304. PMID: 36288045; PMCID: PMC9611984.
- 7) Zhu LL, Zhou Q. Critical roles of nurses in rational use of antimicrobial agents through multidisciplinary collaboration. *J Clin Nurs.* 2023 Aug;32(15-16):5402-5403. doi: 10.1111/jocn.16387. Epub 2022 May 29. PMID: 35644037.
- 8) Davey K, Aveyard H. Nurses' perceptions of their role in antimicrobial stewardship within the hospital environment. An integrative literature review. *J Clin Nurs.* 2022 Nov;31(21-22):3011-3020. doi: 10.1111/jocn.16204. Epub 2022 Jan 28. PMID: 35092116; PMCID: PMC9787640.
- 9) Ailing W, Huifang L, Qin H. Rational drug use analysis of antibiotics in surgical operation with nursing intervention. *Pak J Pharm Sci.* 2018 Sep;31(5(Special)):2263-2269. PMID: 30463822.

DEVELOPMENT AND PSYCHOMETRIC EVALUATION OF THE PEDIATRIC NURSES' OSTOMY CARE SELF-EFFICACY SCALE (PNOCSSES)

Hilal Bülbül¹, Derya Suluhan²

¹Gölcük Necati Çelik State Hospital, General Intensive Care Unit, Gölcük, Kocaeli, Turkey

²University of Health Sciences, Gülhane Faculty of Nursing, Department of Pediatric
Nursing, Ankara, Turkey

ABSTRACT

Introduction and Aim: Pediatric nurses should have self-efficacy to guide families in managing stoma care.. The aim of this study is to develop the Pediatric Nurses' Ostomy Care Self-Efficacy Scale (PNOCSSES) and to test its validity and reliability.

Methods: This methodological study was carried out with 391 pediatric nurses in three hospitals in Ankara, Türkiye, between December 2020 and December 2021. Data were collected using the Descriptive Information Form and PNOCSSES. The programs SPSS for Windows 25.0 and AMOS were used for data analysis. While the sample size was 391 for the scale's reliability analysis, it was divided to conduct exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA). The sample size was 191 for EFA and 200 for CFA. EFA and CFA were used for the scale's construct validity, and Cronbach's alpha coefficient, the split-half and test-retest methods were employed for the scale's reliability.

Results: A scale consisting of three factors and 22 items was developed.. The Cronbach's alpha coefficients for the three factors were 0.94, 0.94, and 0.92, respectively, and 0.96 for the overall scale. Considering the fit indices obtained from the study, the goodness-of-fit index (GFI) value of the scale was 0.83, the comparative fit index (CFI) was 0.94, the normed fit index (NFI) was 0.91, the root mean square error of approximation (RMSEA) was 0.07, and χ^2 (Cmin/df) was 2.220.

Conclusion: The three-factor PNOCSSES comprising 22 items is valid and reliable.

Keywords: ostomy care; self-efficacy; nurse; reliability; validity

PEDİATRİK HEMŞİRELERİN OSTOMİ BAKIMI ÖZ YETERLİLİK ÖLÇEĞİ'NİN (PNOCSSES) GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Hilal Bülbül¹, Derya Suluhan²

¹Gölcük Necati Çelik Devlet Hastanesi, Genel Yoğun Bakım, Gölcük, Kocaeli, Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Özet

Giriş ve Amaç: Pediatri hemşireleri, stoma bakımını yönetmede ailelere rehberlik etmek için öz yeterliliğe sahip olmalıdır. Bu çalışmanın amacı, Pediatrik Hemşirelerin Ostomi Bakımı Öz Yeterlilik Ölçeğini (PNOCSSES) geliştirmek ve geçerlilik ve güvenilirliğini test etmektir.

Yöntem: Bu metodolojik çalışma, Aralık 2020 ve Aralık 2021 tarihleri arasında Ankara'da üç hastanede 391 pediatri hemşiresi ile gerçekleştirildi. Veriler Tanımlayıcı Bilgi Formu ve PNOCSSES kullanılarak toplanmıştır. Veri analizi için SPSS for Windows 25.0 ve AMOS programları kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizi için örneklem büyüklüğü 391 iken, açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapmak için bölünmüştür. Örneklem büyüklüğü AFA için 191 ve DFA için 200 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği için AFA ve DFA, güvenilirliği için ise Cronbach alfa katsayısı, split-half ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular: Üç faktörlü ve 22 maddeden oluşan ölçek geliştirilmiştir. Cronbach alfa katsayısı sırasıyla üç faktör için 0.94, 0.94 ve 0.92, ölçek için 0.96'dır. Çalışmadan elde edilen uyum indekslerine bakıldığında ölçeğin uyum iyiliği indeksi (GFI) değeri 0,83, karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) 0,94, normlaştırılmış uyum indeksi (NFI) 0,91, yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) 0,07 ve χ^2 (Cmin/df) 2,220 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Üç faktörlü ve 22 maddeden oluşan PNOCSSES geçerli ve güvenilirdir.

Anahtar Kelimeler: ostomi bakımı; öz yeterlilik; hemşire; güvenilirlik; geçerlilik

DETERMINATION OF NURSES' SELF-EFFICACY TOWARD ENTERAL NUTRITION PRACTICES

Gülsüm Kehribar¹, Hüsna Özveren², Beyza Kalkan², Hande Tiftikci²

¹Karamanoğlu Mehmetbey University
²Kırıkkale University

Introduction and Aim: Nurses must have sufficient knowledge and skills in enteral nutrition practices to meet the dietary and therapeutic needs of patients accurately and safely. This study was conducted to determine the self-efficacy levels of nurses toward enteral nutrition practices.

Method: The study was planned as descriptive and cross-sectional. The population of the study consisted of nurses working in a hospital. The sample was not selected and 207 nurses who accepted the study were reached. Descriptive Characteristics Form and Enteral Nutrition Practices Self-Efficacy Scale for Nurses were used to collect the data.

Results: The mean age of the nurses who participated in the study was 29.62±5.98 years, 83.1% were female, 52.7% were single, 71.5% were undergraduate graduates, and the total years of employment was 7.02±6.13. It was stated that 46.4% of the nurses were intensive care nurses, 88.9% received training on enteral nutrition, and 47.8% of those who received training stated that they received this training during in-service training. The mean total score of the nurses on the Self-Efficacy Scale for Enteral Nutrition Practices for Nurses was 160.34±16.20 (min:37, max:185). A statistically significant difference was found between the mean total scores of the Self-Efficacy Scale for Enteral Nutrition Practices for Nurses according to the gender of the nurses, the department in which they are currently working, receiving enteral nutrition education, and the place of education ($p < 0.05$).

Conclusion: In the study, it was determined that nurses had high levels of self-efficacy for enteral nutrition. In line with the findings of the study, it is recommended to create intermittent in-service training programs on enteral nutrition and to repeat the study in a larger population to strengthen nurses' self-efficacy and improve the quality of nursing care.

Anahtar Kelimeler: Nursing, Enteral Nutrition, Self-efficacy, Nutrition

HEMŞİRELERİN ENTERAL BESLENME UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖZ YETERLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

Gülsüm Kehribar¹, Hüsna Özveren², Beyza Kalkan², Hande Tiftikci²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

²Kırıkkale Üniversitesi

GİRİŞ ve AMAÇ: Hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları, hastaların beslenme ihtiyaçlarının doğru ve güvenli bir şekilde karşılanması için gereklidir. Bu araştırma, hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarına yönelik öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmıştır. Araştırmanın çalışmanın evrenini, bir hastanede çalışmakta olan hemşireler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışmayı kabul eden 207 hemşireye ulaşılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında; Tanıtıcı Özellikler Formu ve Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 29,62±5,98 olup %83,1'i kadın, %52,7'si bekar, %71,5'i lisans mezunu ve toplam çalışma yılı 7,02±6,13'dir. Hemşirelerin %46,4'ü yoğun bakım hemşiresi olduğu, %88,9'unun enteral beslenmeye yönelik eğitim aldığını, eğitim alanların %47,8'inin bu eğitimi hizmet içi eğitim sırasında aldığını ifade etmiştir. Hemşirelerin, Hemşireler için Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamasının 160,34±16,20 (min[AY1]:37, max:185) olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin cinsiyeti, şurada çalıştıkları bölüm, enteral beslenme eğitimi alma ve eğitimi aldığı yer durumlarına göre Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (p < 0.05).

SONUÇ: Çalışmada hemşirelerin enteral beslenmeye yönelik öz yeterliliklerinin düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları doğrultusunda, hemşirelerin öz yeterliliklerini güçlendirmek için enteral beslenme konusunda aralıklı hizmet içi eğitim programlarının oluşturulması ve çalışmanın daha geniş popülasyonda tekrarlanması önerilmektedir.

[AY1]Ölçekten alınabilecek min ve max değerlerini yazarsan

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Enteral Beslenme, Öz yeterlilik, Beslenme

Kaynakça: Adika, E., Jia, R., Li, J., Seres, D., & Freedberg, D. E. (2022). Evaluation of the ASPEN guidelines for refeeding syndrome among hospitalized patients receiving enteral nutrition: A retrospective cohort study. *Journal of Parenteral and Enteral Nutrition*.

Al-Hawaly, M., Ibrahim, M., Qalawa, S. (2016). Assessment of Nurses' Knowledge and Performance Regarding Feeding Patients with Nasogastric Tube in Ismailia General Hospital, *Med. J. Cairo Univ.*, 84(2):99-105.

Alhashemi, Sh., Ghorbani, R., Vazin, A. (2019). Improving Knowledge, Attitudes, And Practice Of Nurses İn Medication Administration Through Enteral Feeding Tubes By Clinical Pharmacists: A Case–Control Study. *Advances in Medical Education and Practice*, 10, 439-500.

Aliş, B., Okuroğlu, G. (2023). Hemşireler için enteral beslenme uygulamaları öz-yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci.*, 15(2):427-36.

Demirağ, K., Kılıçturgay, S., Hopancı Bıçaklı, D., Sungurtekin, H., Demirkan, K., Gündüz, M., Canoler, Ö., Erkan, T., Ülger, Z., Abbasoğlu, O. (2019). Nutritional support practices among intensive care units in Turkey: One-day cross-sectional study. *Clin Sci Nutr*, 1(3), 123-128.

Özbaş, N., Baykara Göçmen, Z. (2018). Hemşirelerin Tüple Enteral Beslenme Konusunda Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi, *Journal of Human Sciences*, 5(1):359-367.

Shahın, M. A., Mohamed, W. Y., & Sayed, M. (2012). Nurses' knowledge and practices regarding enteral nutrition at the critical care department of Al- Manial University Hospital in Egypt: Impact of a Designed Instructional Program. *Journal of American Science*, 8(11), 397-405.

Shahın, M., Mohamed ,W., Sayed, M. (2012). Nurses' Knowledge and Practices Regarding Enteral Nutrition at The Critical Care Department of Al- Manial University Hospital in Egypt: Impact of a Designed Instructional Program. *Journal of American Science*, 8(11), 397-405.

Theilla M., Cohen J., Singer P., (2016) The Assessment, Knowledge and Perceived Quality of Nutrition Care Amongst Nurses. *J Nutri Med Diet Care*; 2(1): 2-5

Uozmi, M., Sanui, M., Komuro, T., Lizuko, J., Komia, T., Kayoma, H., Mauri, H., Lefor, K. (2017). Interruption of Enteral Nutrition in the İntensive Care Unit; A Signle Center Survey, *Journal İntensive Care*, 5(52):80.

THE SCALE FOR CLINICAL NURSE PRECEPTOR COMPETENCIES: A SCALE DEVELOPMENT STUDY

Yağmur Şen¹, Emine Şenyuva¹, Nil Küçük Yüceyurt¹, Gönül Bodur¹

¹Istanbul University-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Faculty of Nursing

Introduction and Aim: In clinical education, nurse preceptors play an important role in helping students acquire professional knowledge/skills. Therefore, it is important that nurse preceptors have essential professional competencies, educational skills. The aim of this study is to develop a valid and reliable measurement tool that can be used to determine the competencies of clinical nurse preceptors.

Method: The scale was developed in four stages. In the first stage, a draft scale consisting of 58 items in 4-point Likert type was created by the researchers. In the second stage, the opinions of 11 experts were obtained, and 12 items were removed. In the third stage, pilot study was conducted on 5 nurses. In the fourth stage, the 46-item scale was applied to 241 nurses between February and May 2024. The data were analyzed using SPSS 25.0 and Amos 21.0 software.

Results: The mean age of the nurses was 35.50±8.00years, 30.4% of them worked in internal wards, and 30.9% of them worked as preceptors. The KMO value was 0.909. According to Bartlett Sphericity test, the chi-square value was acceptable. The 23 overlapping items were removed. As a result of Varimax rotation, the items were grouped under three factors (Professional competencies, Education and research competencies, Interpersonal communication/cooperation competencies). The factor loadings of the three factors were between 0.614-0.889. The total Cronbach Alpha value is $\alpha=0.954$. The CR values of the scale are above the threshold value of 0.70 and the AVE value is above the threshold value of 0.40. The total score obtained from the scale is 82.55±10.34.

Conclusion: The 4-point Likert-type Clinical Nurse Preceptor Competencies Scale, which consists of 23 items and 3 factors, is a valid and reliable tool that can be used by students, nurse educators, nurses and clinical nurse preceptors to evaluate the competencies of clinical nurse preceptors.

Anahtar Kelimeler: Clinical Teaching, Competencies, Nurse Preceptor, Nursing Education, Preceptorship, Clinical Learning Environment

KLİNİK REHBER HEMŞİRE YETERLİKLERİ ÖLÇEĞİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Yağmur Şen¹, Emine Şenyuva¹, Nil Küçük Yüceyurt¹, Gönül Bodur¹

¹İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Klinik eğitimde rehber hemşireler, öğrencilerinin mesleki bilgi/beceri kazanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle rehber hemşirelerin temel mesleki yeterliklere, eğitim becerilerine sahip ve öğretmeye istekli olması son derece önemlidir. Literatür incelendiğinde klinik rehber hemşirelerin yeterliklerinin değerlendirildiği geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracına rastlanmamıştır. Araştırmada; klinik rehber hemşirelerin yeterliklerinin belirlenmesi amacıyla kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Ölçek, dört aşamada geliştirilmiştir. Birinci aşamada; araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda 4'lü likert tipte [(1) Hiçbir zaman, (2) Bazen/Ara sıra, (3) Genellikle, (4) Her zaman) 58 maddeden oluşan taslak ölçek oluşturulmuştur. İkinci aşamada; Davis tekniğinden yararlanarak 11 uzmanın görüşleri alınmış, görüşler doğrultusunda 12 madde çıkarılmıştır. Üçüncü aşamada; 5 hemşire üzerinde pilot çalışma yapılmıştır. Dördüncü aşamada, pilot çalışma sonunda oluşan 46 maddelik ölçek, bir üniversite hastanesinde görev yapan 241 hemşireye Şubat-Mayıs 2024 tarihleri arasında uygulanmıştır. Veriler, SPSS 25.0 ve Amos 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 35.50±8.00'dir, %30,4'ü dahili, %30,4'ü cerrahi servislerde çalışmakta, %30,9'u klinik rehber hemşire olarak görev almaktadır. Hemşirelerin mesleki çalışma süresi ortalama 12.42±8.54 yıldır. Ölçeğin KMO değeri 0,909'dur. Bartlett Küresellik testine göre ki kare değeri, kabul edilebilir değerdedir ($\chi^2(253) = 5380,995$; $p < 0,01$). Binişiklik oluşturan 23 madde ölçekten çıkarılmıştır. Son hali verilen ölçek 23 maddeden oluşmuştur. Varimax döndürmesi sonuçlarında maddeler, toplam üç faktör (Mesleki yeterlikleri, Eğitim ve araştırma yeterlikleri, Kişilerarası iletişim ve işbirliği yeterlikleri) altında toplanmıştır. Üç faktörün faktör yükleri 0,614-0,889 arasındadır. Bu faktörler toplam varyansın %72,546'sını açıklamaktadır. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa değeri $\alpha = 0,954$ 'dir. Ölçeğin CR değerleri eşik değer olan 0,70 değerinin, AVE değeri eşik değer olan 0,40 değerinin üzerindedir. Ölçeğin toplamından alınan puan 82.55±10.34'tür.

Sonuç: 23 madde ve 3 faktörden oluşan 4'lü likert tipindeki Klinik Rehber Hemşire Yeterlikleri Ölçeği'nin, klinik rehber hemşirelerin yeterliklerinin değerlendirilmesi amacıyla öğrenciler, hemşire öğretim elemanları, hemşireler ve klinik rehber hemşireler tarafından kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik eğitimi, Klinik eğitim, klinik Öğrenme Ortamı, Rehber hemşire, Rehberlik, Yeterlik

Kaynakça: Aboshaiqah, A., & Qasim, A. (2018). Nursing interns' perception of clinical competence upon completion of preceptorship experience in Saudi Arabia. *Nurse Education Today*, 68, 53-60.

Al Adawi, M., Al Siyabi, I., Al Hashmi, N., AbdulRasool, F. M., Al Harrasi, A., Al Busaidi, K., & Al Amri, W. (2022). Developing nurse preceptor competency domain guide tool: A Delphi study. *Journal of Nursing Education and Practice*, 12(5).

- Bartlett, A. D., Um, I. S., Luca, E. J., Krass, I., & Schneider, C. R. (2020). Measuring and assessing the competencies of preceptors in health professions: a systematic scoping review. *BMC Medical Education*, 20(1), 1-9.
- Billay, D., & Myrick, F. (2008). Preceptorship: An integrative review of the literature. *Nurse Education in Practice*, 8(4), 258-266.
- Borimnejad, L., Valizadeh, S., Rahmani, A., Whitehead, B., & Shahbazi, S. (2018). Attributes of Iranian new nurse preceptors: A phenomenological study. *Nurse Education in Practice*, 28, 121-126.
- Bott, G., Mohide, E. A., & Lawlor, Y. (2011). A clinical teaching technique for nurse preceptors: The five minute preceptor. *Journal of Professional Nursing*, 27(1), 35-42.
- Chen, T. T., Hsiao, C. C., Chu, T. P., Chen, S. H., Liao, M. N., & Hung, C. C. (2022). Are we of one mind about core competencies of nurse preceptors? A nominal group technique study. *Nursing Open*, 10(2), 1144-1150.
- Chen, T. T., Hsiao, C. C., Chu, T. P., Chen, S. H., Liao, M. N., & Hung, C. C. (2021). Exploring core competencies of clinical nurse preceptors: A nominal group technique study. *Nurse Education in Practice*, 56, 103200.
- Chen, Y. L., Hsu, L. L., & Hsieh, S. I. (2012). Clinical nurse preceptor teaching competencies: relationship to locus of control and self-directed learning. *Journal of Nursing Research*, 20(2), 142-151.
- Cosme, F. S. M. N., & Valente, G. S. C. (2013). The development of competencies for nursing preceptorship in the primary health care environment: a descriptive-exploratory study. *Online Brazilian Journal of Nursing*, 12, 602-604.
- Dube, A., & Jooste, K. (2006). The leadership characteristics of the preceptor in selected clinical practice settings in Botswana. *Curationis*, 29(3), 24-40.
- Dube, A., & Rakhudu, M. A. (2021). A preceptorship model to facilitate clinical nursing education in health training institutions in Botswana. *CURATIONIS Journal of the Democratic Nursing Organisation of South Africa*, 44(1), 2182.
- Fuller, B. L., & Mott-Smith, J. A. (2017). Issues influencing success: Comparing the perspectives of nurse educators and diverse nursing students. *Journal of Nursing Education*, 56(7), 389-396.
- Gholizadeh, L., Shahbazi, S., Valizadeh, S., Mohammadzad, M., Ghahramanian, A., & Shohani, M. (2022). Nurse preceptors' perceptions of benefits, rewards, support, and commitment to the preceptor role in a new preceptorship program. *BMC Medical Education*, 22(1), 472.
- Hilli, Y., Melender, H. L., Salmu, M., & Jonsén, E. (2014). Being a preceptor—A Nordic qualitative study. *Nurse Education Today*, 34(12), 1420-1424.
- Irwin, C., Bliss, J., & Poole, K. (2018). Does preceptorship improve confidence and competence in newly qualified nurses: A systematic literature review. *Nurse Education Today*, 60, 35-46.
- Jönsson, S., Stavreski, H., & Muhonen, T. (2021). Preceptorship as part of the recruitment and retention strategy for nurses? A qualitative interview study. *Journal of Nursing Management*, 29(6), 1841-1847.
- Karakoç, F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49.

- Ke, Y. T., Kuo, C. C., & Hung, C. H. (2017). The effects of nursing preceptorship on new nurses' competence, professional socialization, job satisfaction and retention: A systematic review. *Journal of Advanced Nursing*, 73(10), 2296-2305.
- Kelly, P., Herron, E. K., & Pagel, J. (2019). Nurse preceptor role in new graduate nurses' transition to practice. *Dimensions of Critical Care Nursing*, 38(3), 131-136.
- Lethale, S. M., Makhado, L., & Koen, M. P. (2019). Factors influencing preceptorship in clinical learning for an undergraduate nursing programme in the North West Province of South Africa. *International Journal of Africa Nursing Sciences*, 10, 19-25.
- McClure, E., & Black, L. (2013). The role of the clinical preceptor: an integrative literature review. *Journal of Nursing Education*, 52(6), 335-341.
- Ndawo, M. G. (2015). Challenges experienced by nurse educators on the delivery of content laden curriculum at a nursing college in Gauteng. *Journal of Nursing Education and Practice*, 5(11), 103-112.
- Nielsen, K., Finderup, J., Brahe, L., Elgaard, R., Elsborg, A. M., Engell-Soerensen, V., & Sommer, I. (2017). The art of preceptorship. A qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 26, 39-45.
- Panzavecchia, L., & Pearce, R. (2014). Are preceptors adequately prepared for their role in supporting newly qualified staff?. *Nurse Education Today*, 34(7), 1119-1124.
- Phuma-Ngaiyaye, E., Bvumbwe, T., & Chipeta, M. C. (2017). Using preceptors to improve nursing students' clinical learning outcomes: a Malawian students' perspective. *International journal of nursing sciences*, 4(2), 164-168.
- Quek, G. J., & Shorey, S. (2018). Perceptions, experiences, and needs of nursing preceptors and their preceptees on preceptorship: An integrative review. *Journal of Professional Nursing*, 34(5), 417-428.
- Rambod, M., Sharif, F., & Khademian, Z. (2018). The impact of the preceptorship program on self-efficacy and learning outcomes in nursing students. *Iranian Journal of Nursing And Midwifery Research*, 23(6), 444.
- Trede, F., Sutton, K., & Bernoth, M. (2016). Conceptualisations and perceptions of the nurse preceptor's role: A scoping review. *Nurse Education Today*, 36, 268-274.
- Walter, S., Mulherin, K., & Cox, C. D. (2018). A preceptor competency framework for pharmacists. Part 2 of a 3-part series. *Currents in Pharmacy Teaching and Learning*, 10(3), 402-410.
- Whitehead, B., Owen, P., Henshaw, L., Beddingham, E., & Simmons, M. (2016). Supporting newly qualified nurse transition: A case study in a UK hospital. *Nurse Education Today*, 36, 58-63.
- Wu, X. V., Chi, Y., Chan, Y. S., Wang, W., Ang, E. N. K., Zhao, S., et al. (2020). A web-based clinical pedagogy program to enhance registered nurse preceptors' teaching competencies—An innovative process of development and pilot program evaluation. *Nurse Education Today*, 84, 104215.
- Yonge, O., & Myrick, F. (2004). Preceptorship and the preparatory process for undergraduate nursing students and their preceptors. *Journal for Nurses in Professional Development*, 20(6), 294-297.
- Younas, A., Zeb, H., Aziz, S. B., Sana, S., Albert, J. S., Khan, I. U., ... & Rasheed, S. P. (2019). Perceived challenges of nurse educators while teaching undergraduate nursing students in Pakistan: An exploratory mixed-methods study. *Nurse education today*, 81, 39-48.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Yükseköğretim Kurulu. Hemşirelik Lisans Eğitimi Çalıştayı, 23 Kasım 2017). https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Hemsirelik_Lisans_Egitimi_Calistayi_Sonuc_Raporu.pdf, 13.09.2023).

Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 1, 771-774.

Zeb, H., Arif, I., & Younas, A. (2022). Nurse educators' experiences of fostering undergraduate students' ability to manage stress and demanding situations: A phenomenological inquiry. Nurse Education in

THE EFFECT OF VIRTUAL SIMULATION GAME ON THE DEVELOPMENT OF NURSING STUDENTS' KNOWLEDGE AND SKILLS: A RANDOMIZED CONTROLLED STUDY

İnci Mercan Annak¹, Hülya Bulut¹

¹Gazi University, Faculty of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing, Ankara, Türkiye

Introduction and Aim: In -order to reduce or prevent the risk of catheter-associated urinary tract infection (CAUTI), it is essential for nursing students to learn the practices to follow when caring for patients with urinary catheters. There are many advantages to using a virtual simulation game (VSG) to teach this topic to students. The purpose of this study is to evaluate the effect of a virtual simulation game on the development of nursing students' knowledge and skills related to CAUTI prevention.

Method: The study was designed as a parallel group and randomized controlled trial. The study sample included 75 third-year nursing students. The only CAUTI instruction that students had previously received was theoretical. The VSG application was developed to the implementation of the study. The knowledge and skill levels of nursing students regarding CAUTI prevention were assessed during the implementation of the study. After the pre-test of the study, all students were trained. Following the training, the students were divided into simulation (n=38) and control (n=37) groups. The final knowledge and skill levels of the students were assessed seven days after the training.

Results: In terms of experience, 18.4% of the students in the simulation group and 13.5% of the students in the control group reported having used the VSG method before. The results showed that the simulation group's mean posttest scores on knowledge and skills were statistically higher than those of the control group (p<0.05). Furthermore, all of the simulation group expressed positive opinions about the game, especially with the statements " informative, interesting, and instructive".

Conclusion: This study is considered significant because it is the first study on caring for urinary catheterized patients. It is recommended that the VSG should be used as a complementary method to laboratory and clinical applications in the education of undergraduate nursing students.

Anahtar Kelimeler: nursing education, nursing students, catheter-associated urinary tract infection, virtual simulation game

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ VE BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE SANAL SİMÜLASYON OYUNUNUN ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

İnci Mercan Annak¹, Hülya Bulut¹

¹Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Kateter ilişkili üriner sistem enfeksiyon (KİÜSE) riskini azaltmak veya önlemek için hemşirelik öğrencilerinin üriner kateter takılı hastaların bakımında yapacakları uygulamaları klinik öncesinde öğrenmesi çok önemlidir. Öğrencilere bu konunun öğretilmesinde sanal simülasyon oyununun (SSO) kullanılması birçok avantaj sağlamaktadır. Araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin KİÜSE'yi önlemeye ilişkin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinde sanal simülasyon oyununun etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma paralel grup, randomize kontrollü çalışma olarak tasarlanmıştır. Araştırma örneğine üçüncü sınıfta öğrenim gören 75 hemşirelik öğrencisi dahil edilmiştir. Öğrenciler daha önce KİÜSE konusunda sadece teorik eğitim almıştır. Araştırmanın uygulamasından önce SSO uygulaması geliştirilmiştir. Araştırmanın uygulanmasında ise, hemşirelik öğrencilerinin KİÜSE'yi önlemeye ilişkin bilgi ve beceri düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın ön testi yapıldıktan sonra tüm öğrencilere eğitim verilmiştir. Eğitim sonrasında öğrenciler simülasyon (n=38) ve kontrol (n=37) gruplarına ayrılmıştır. Eğitimden yedi gün sonra öğrencilerin son bilgi ve beceri düzeyleri değerlendirilmiştir.

Bulgular: Simülasyon grubundaki öğrencilerin %18,4'ü ve kontrol grubundaki öğrencilerin %13,5'i daha önce SSO yöntemini kullandığını belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucunda simülasyon grubunun son test bilgi ve beceri puan ortalamaları kontrol grubuna göre istatistiksel düzeyde daha yüksek olarak bulunmuştur (p<0,05). Ayrıca "bilgilendirici, ilgi çekici ve öğretici olması" ifadeleri başta olmak üzere simülasyon grubunun tamamı oyun hakkında olumlu düşünce belirtmiştir.

Sonuç: Üriner kateterli hasta bakımını içermesi konusunda ilk araştırma olması açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. SSO'nun hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitiminde laboratuvar ve klinik uygulamaları ile birlikte tamamlayıcı bir yöntem olarak kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencileri, kateter ilişkili üriner sistem enfeksiyonu, sanal simülasyon oyunu

THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA ADDICTION ON SLEEP QUALITY AND ASSERTIVENESS LEVELS IN NURSING STUDENTS

Merve Tikik¹, İrem Nur Pilge¹, Ebru Başkaya¹

¹Uşak University

Introduction and Aim: It is reported that social media addiction in nursing students causes many negative conditions such as sleep problems, attention deficit and interpersonal communication problems. The aim of our study was to examine the effect of social media addiction on sleep quality and assertiveness levels in nursing students.

Method: It is a descriptive and cross-sectional study. The population of the study consisted of students studying at Uşak University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing (N=500). The sample of the study consisted of 457 students who voluntarily agreed to participate in the study. 'Participant Information Form', 'Social Media Addiction Scale (SMAS), Pittsburgh Sleep Quality Index (PSQI) and Rathus Assertiveness Inventory (RAE) were used to collect the data. Data were collected by face-to-face interview method.

Results: According to the findings of the study, 75.5% of the students participating in the study were female, 29.3% were freshmen, 60.5% had moderate academic achievement, 51.4% had an average daily social media usage time of 3-4 hours, 61.7% had a daily sleep time of 6-7 hours, and 60.4% had been using mobile phones for 6-10 years. The mean age of the students was 20.81±2.04. There was a significant relationship between the total and sub-dimensions of the SMAS and the total score of the PSQI (p<0.000). A significant relationship was found between the total score of SMAS and RAE and other sub-dimensions except busyness (p<0.000). There was no significant relationship between the total score of RAE and PSQI (p<0.000).

Conclusion: Social media addiction affects students' sleep quality and assertiveness level. According to the findings of the study, it is recommended to provide education and counselling to prevent students' addiction and to plan strategies by psychiatric nurses.

Note: This study was supported by the grant number 1919B012311525 under (TÜBİTAK 2209-A).

Anahtar Kelimeler: assertiveness, nursing students, social media addiction, sleep quality

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ UYKU KALİTESİ VE ATILGANLIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Merve Tikik¹, İrem Nur Pilge¹, Ebru Başkaya¹

¹Uşak Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının uyku problemleri, dikkat eksikliği ve kişilerarası iletişim sorunları gibi pek çok olumsuz duruma neden olduğu bildirilmektedir. Çalışmamızın amacı hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının uyku kalitesi ve atılganlık düzeylerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır (N=500). Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 457 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında “Katılımcı Bilgi Formu”, “Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ); Pittsburgh Uyku Kalite İndeksi Ölçeği (PUKİ) ve Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) kullanılmıştır. Veriler yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularına göre çalışmaya katılan öğrencilerin %75.5’i kadın, %29.3’ü birinci sınıf, %60.5’nin akademik başarısı orta, %51.4’nün günlük sosyal medya kullanım süresi ortalama 3-4 saat, %61.7’sinin günlük uyku süresi 6-7 saat, %60.4’ü 6-10 yıldır cep telefonu kullanmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması ise 20.81±2.04’tür. SBM toplam ve alt boyutları ile PUKİ toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.000). Meşguliyet dışındaki diğer alt boyutlar ve SBM toplam puanı ile atılganlık ölçeği arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (p<0.000). Atılganlık toplam puanı ile PUKİ arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır (p<0.000).

Sonuç: Sosyal medya bağımlılığı öğrencilerin uyku kalitesi ve atılganlık düzeyini etkilemektedir. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin bağımlılığını önlemeye yönelik eğitim ve danışmanlık verilmesi ve psikiyatri hemşireleri tarafından stratejiler planlanması önerilmektedir.

Not: Bu çalışma (TÜBİTAK 2209-A) kapsamında 1919B012311525 numaralı hibe ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: atılganlık, hemşirelik öğrencileri, sosyal medya bağımlılığı, uyku kalitesi

RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' SELF-REGULATED LEARNING STATUS AND CLINICAL ETHICAL PROBLEMS: A MIXED METHODS STUDY

Ramazan Bozkurt¹, Özlem Doğu¹

¹Sakarya University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Fundamentals of Nursing, Sakarya, Türkiye

Introduction and aim: The clinical education process is the cornerstone of nursing education and should be carried out in a way that contributes to students' ethical values. Self-regulated learners are individuals who can effectively manage their learning and use learning strategies by observing themselves in the clinic. This study was conducted to evaluate relationship between the ethical problems of nursing students in clinical education and their self-regulated learning status and to determine their views.

Method: This study was a mixed-method design and was completed with 371 nursing students at a university in the Marmara Region in 2021-2022 academic year. Quantitative data were collected using the Socio-Demographic Data Form, Self-Regulated Learning in Clinical Nursing Practices Scale, and Ethical Problems in Clinical Teaching in Nursing Scale. Qualitative phase was conducted with 67 students who were included in the sample and reported ethical problems. Descriptive statistics (percentage, minimum-maximum, frequency, mean, and standard deviation) and Pearson correlation analysis were performed using SPSS 29. Thematic analysis was performed with the MAXQDA 20. Approval was obtained from the ethics committee and all participants were included in the study with written informed consent.

Results: Nursing students' self-regulated learning scores (65.31 ± 9.91) and ethical problems in clinical teaching scores (205.18 ± 31.57) were high, and there was a positive, weak, and significant relationship between them ($r=0.241$; $p<0.001$). As a result of the qualitative analysis of the student statements reporting ethical problems, two main themes were identified: "Team members with ethical problems" and "Ethical violation principles."

Conclusion: Improving the self-regulated learning level of nursing students in the clinic affects the situation of experiencing ethical problems in clinical teaching. Integrating self-regulation strategies into clinical education can be used to improve clinical and ethical decision-making skills. Students should be encouraged to identify the primary sources of these problems and prevent violations before they occur.

Anahtar Kelimeler: Ethics, clinical education, self-regulated learning, nursing student

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ-DÜZENLEMELİ ÖĞRENME DURUMLARI İLE KLİNİKTE YAŞADIKLARI ETİK SORUNLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: BİR KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI

Ramazan Bozkurt¹, Özlem Dođu¹

¹Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları
Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye

Giriş ve amaç: Hemşirelik eğitiminin temel taşı olan klinik eğitim süreci öğrencilerin etik değerlerine katkı sağlayacak şekilde yürütülmelidir. Öz-düzenlemeli öğrenenler klinikte kendilerini gözlemleyerek öğrenmelerini etkin bir şekilde yöneten ve öğrenme stratejilerini kullanabilen bireylerdir. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin klinik öğretimde yaşadıkları etik sorunların öz-düzenlemeli öğrenme durumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek ve görüşlerini belirlemek amacıyla yürütüldü.

Yöntem: Karma yöntem desenine sahip olan bu çalışma 2021–2022 Eğitim-Öğretim yılı Marmara Bölgesinde bulunan bir üniversitede öğrenim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 371 hemşirelik öğrencisi ile tamamlandı. Nicel veriler, Sosyo-Demografik Veri Formu, Klinik Hemşirelik Uygulamalarında Öz-Düzenlemeli Öğrenme Ölçeği ve Hemşirelikte Klinik Öğretimde Etik Sorunlar Ölçeği kullanılarak toplandı. Nitel aşaması örnekleme dahil olan ve etik sorun bildiren 67 öğrenci ile yürütüldü. Verilerin analizinde SPSS 29 programı kullanılarak tanımlayıcı istatistikler (yüzde, minimum-maksimum, frekans, ortalama ve standart sapma) ve Pearson korelasyon analizi yapıldı. Nitel veriler için MAXQDA 20 programı ile tematik analiz yapıldı. Çalışmanın yürütülebilmesi için üniversitenin etik kurulundan onay alındı ve tüm katılımcıların yazılı onam alınarak çalışmaya dahil edildi.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin öz-düzenlemeli öğrenme puanları (65,31±9,91) ve klinik öğretimde etik sorun puanları (205,18±31,57) yüksektir ve aralarında pozitif, zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,241$; $p<0,001$). Etik sorun bildiren öğrenci ifadelerinin nitel analizi sonucunda “Etik sorunun yaşadığı ekip üyeleri” ve “Etik ihlal ilkeleri” olmak üzere iki ana tema belirlendi.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin klinikte öz-düzenlemeli öğrenme düzeyinin geliştirilmesi klinik öğretimde etik sorun yaşama durumunu etkilemektedir. Öz-düzenleme stratejilerinin klinik eğitime entegre edilmesi, klinik ve etik karar verme becerilerinin geliştirilmesinde kullanılabilir. Öğrenciler bu sorunların birincil kaynaklarını belirlemeye ve ihlallerin ortaya çıkmadan önce önlenmesine teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Etik, klinik eğitim, öz düzenlemeli öğrenme, öğrenci hemşire

EARTHQUAKE EXPERIENCES OF CHILDREN WITH AUTISM FROM PARENTS' PERSPECTIVE: A QUALITATIVE STUDY

Mürşide Zengin¹, Yeliz Suna Dağ², Emriye Hilal Yayan³, Elanur Vicnelioğlu⁴

¹Adıyaman University Health Sciences Faculty, Department of Child Health and Disease
Nursing, Adıyaman, Türkiye

²Fırat University Health Sciences Faculty, Department of Child Health and Disease Nursing,
Elazığ, Türkiye

³Inonu University Faculty of Nursing, Department of Child Health and Disease Nursing,
Malatya, Türkiye

⁴İnönü University Institute of Health Sciences, Malatya, Turkey

Aim: This qualitative study was aimed to determine the profound impact of the Kahramanmaraş-centered earthquakes on children with autism, as narrated by their parents.

Method: The study, employing a qualitative design, explored the experiences of 12 families. The data of the study was collected between June and September 2023. It focused on parents of children with autism residing in four cities—Malatya, Hatay, Kahramanmaraş, and Adıyaman—severely impacted by the earthquakes centered in Kahramanmaraş, Türkiye. Convenience sampling was used in the research and the "saturation point" criterion was taken into account as a method suitable for qualitative research. Data were collected using a semi-structured interview form developed by the researchers. Data from telephone interviews were recorded and analyzed. The inductive conventional content analysis approach was used for data analysis. Ethical approval of the study was received from a university's non-invasive ethics committee (Decision Number: 2023/4660).

Results: The average age of the parents included in the study was 36.41±5.31 years. The majority of the participants (58.3%; n=7) were mothers of the children. Most children were diagnosed with Atypical Autism and their average age was 9.66±2.34. The findings were grouped around five main themes: (1) the initial traumatic impact, (2) alterations in social and behavioral patterns, (3) efforts to maintain pre-disaster routines, (4) the re-establishment of a sense of safety, (5) emotional toll on parents.

Conclusion: The results of the study highlight the need for specific disaster preparedness and response strategies to reduce the negative impact of disasters and to support the resilience and recovery processes of these children, taking into account the specific needs of children with autism. This study contributes to the sparse literature on the intersection of autism, childhood, and disaster response, offering insights for healthcare professionals, policymakers, and disaster response teams to develop more inclusive emergency management plans.

Anahtar Kelimeler: Child, earthquake, parent, nursing, autism

EBEVEYN PERSPEKTİFİNDEN OTİZMLİ ÇOCUKLARIN DEPREM DENEYİMLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Mürşide Zengin¹, Yeliz Suna Dağ², Emriye Hilal Yayan³, Elanur Vicnelioğlu⁴

¹Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı, Adıyaman, Türkiye

²Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye

³İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim
Dalı, Malatya, Türkiye

⁴İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye

Amaç: Bu nitel çalışma, Kahramanmaraş merkezli depremlerin otizmlı çocuklar üzerindeki derin etkisini ebeveynlerinin anlatımıyla belirlemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Nitel bir tasarımın kullanıldığı çalışmada 12 ailenin deneyimleri araştırılmıştır. Çalışmanın verileri Haziran ve Eylül 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışma, Kahramanmaraş, Türkiye merkezli depremlerden ciddi şekilde etkilenen dört ilde (Malatya, Hatay, Kahramanmaraş ve Adıyaman) ikamet eden otizmlı çocukların ebeveynlerine odaklanmıştır. Araştırmada kolayda örnekleme kullanılmış ve nitel araştırmaya uygun bir yöntem olarak “doğunluk noktası” kriteri dikkate alınmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Telefon görüşmelerinden elde edilen veriler kaydedilmiş ve analiz edilmiştir. Veri analizi için tümevarımcı geleneksel içerik analizi yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmanın etik onayı bir üniversitenin girişimsel olmayan etik kurulundan alınmıştır (Karar Numarası: 2023/4660).

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen ebeveynlerin yaş ortalaması 36.41±5.31'dir. Katılımcıların büyük çoğunluğunu (%58.3; n=7) çocukların annelerinden oluşmaktaydı. Çocukların çoğunluğu Atipik Otizm tanısı almış ve yaş ortalamaları 9.66±2.34'tü. Bulgular beş ana tema etrafında gruplandırılmıştır: (1) ilk travmatik etki, (2) sosyal ve davranışsal örüntülerdeki değişiklikler, (3) afet öncesi rutinleri sürdürme çabaları, (4) güvenlik duygusunun yeniden tesisi, (5) ebeveynler üzerindeki duygusal yük.

Sonuç: Çalışma bulguları, otizmlı çocukların özel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, afetlerin olumsuz etkilerini azaltmak ve bu çocukların dayanıklılığını ve iyileşme süreçlerini desteklemek için özel afet hazırlık ve müdahale stratejilerinin gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışma, otizm, çocukluk ve afet müdahalesinin kesiştiği noktalar konusundaki sınırlı literatüre katkıda bulunmakta ve sağlık profesyonelleri, politika yapımcılar ve afet müdahale ekiplerine daha kapsayıcı acil durum yönetim planları geliştirmeleri için içgörüler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, deprem, ebeveyn, hemşirelik, otizm

AN INVESTIGATION OF NURSES' OPINIONS AND ATTITUDES TOWARDS HEALTH TECHNOLOGIES

Kamuran Cerit¹

¹Süleyman Demirel University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Nursing Management

Introduction and Aim: The aim of the study was to determine opinions and attitudes of nurses towards health technologies and to examine the differences in their attitudes according to demographic variables.

Method: The cross-sectional study was conducted in May 2023 with 161 nurses from a public hospital using an online survey. Data were collected using a form with questions on demographics, technology use, and 7-point Likert Technology Acceptance Model (TAM) scale, adapted into Turkish by Tat (2018). Independent Sample T Test, ANOVA, Kruskal Wallis Test were used in data analysis.

Results: The mean age of nurses was 37.45±8.53 years, the majority were female (90.1%) and had bachelor's degree (70.2%). 41.0% had 21 years or more of professional experience; 42.2% worked in privileged units such as emergency. Half of the nurses reported moderate computer skills. 71.4% of nurses had received training on health information technologies (HIT) and 37.9% had attended congresses, etc. 14.3% of nurses reported that HIT did not contribute to the decision-making process for patient care and 31.7% reported that they had anxiety about not being able to adapt to HIT. The mean score of the nurses on the TAM scale was 4.59±1.12. There was no statistical difference in the TAM scores according to gender, age, marital status, professional experience, receiving training on SBT, attending congresses, etc. A statistically significant difference was found in TAM scores according to the level of education, level of ability to use computer, thinking that HIT contributes to decision-making process, and having anxiety about not being able to adapt to HIT.

Conclusion: In general, nurses' attitudes towards health technologies were positive, but those with less education and computer skills and with more anxiety towards HIT had more negative attitudes. Training on health technologies should be given to all nurses and nurses should be encouraged to attend congresses, etc.

Anahtar Kelimeler: health information technologies, hospitals, technology acceptance model, nurses

HEMŞİRELERİN SAĞLIK TEKNOLOJİLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞ VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Kamuran Cerit¹

¹Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelikte
Yönetim Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Çalışmanın amacı hemşirelerin sağlık teknolojilerine karşı görüş ve tutumlarını belirlemek ve demografik değişkenlere göre tutumlarındaki farkları incelemektir.

Yöntem: Kesitsel tipteki çalışma Mayıs 2023'de, çevrimiçi anket kullanılarak bir kamu hastanesinde çalışan 161 hemşireyle gerçekleştirildi. Veriler demografik özellikler ve teknoloji kullanımıyla ilgili sorulardan oluşan form ve Tat'ın (2018) Türkçeye uyarladığı 7'li Likert tipinde Teknoloji Kabul Modeli (TKM) Ölçeğiyle toplandı. Veri analizinde sayı, yüzde, Bağımsız Örneklem T Testi, Anova Testi, Kruskal Wallis Testi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 37,45±8,53 olup, çoğunluğu kadın (%90,1) ve lisans mezunudur (%70,2). %41,0'inin mesleki deneyimi 21 yıl ve üzeri; %42,2'si acil, yoğun bakım gibi ayrıcalıklı birimlerde çalışmaktadır. Hemşirelerin yarısı (%50,9) bilgisayar kullanma yeteneğini orta ve günlük telefon/bilgisayar kullanma süresini %44,7 olarak bildirmiştir. Hemşirelerin %71,4'ü sağlık bilgi teknolojileri (SBT) ile ilgili eğitim almış ve %37,9'u sağlık teknolojileri ile ilgili kurs, kongre vs. katılmıştır. Hemşirelerin %14,3'ü SBT'nin hasta bakımına yönelik karar verme sürecine katkı sağlamadığını ve %31,7'si SBT'ne uyum sağlayamama kaygısı yaşadığını bildirmiştir. Hemşirelerin TKM ölçeği puan ortalaması 4,59±1,12 olup, en yüksek puan ortalaması algılanan kullanım kolaylığı (4,97±1,12), en düşük puan ortalaması ise kullanıma yönelik tutum (4,23±1,29) boyutunda saptanmıştır. Hemşirelerin cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki deneyim, temel bilgisayar eğitimi alma, günlük telefon/bilgisayar kullanma süresi, SBT ile ilgili eğitim alma, sağlık teknolojileri ile ilgili kurs, kongre vs. katılma durumlarına göre TKM puanlarında istatistiksel olarak fark saptanmamıştır. Eğitim düzeyi, bilgisayar kullanma yeteneği düzeyi, SBT'nin hasta bakımına yönelik karar verme sürecine katkı sağladığını düşünme ve SBT'ne uyum sağlayamama kaygısı yaşama durumlarına göre ise TKM puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Sonuç: Hemşirelerin genel olarak sağlık teknolojilerine yönelik tutumları olumlu düzeydedir, ancak eğitim ve bilgisayar kullanma yeteneği düzeyi daha az ve SBT'ne yönelik kaygısı daha fazla olanların teknolojiye yönelik tutumları daha olumsuzdur. Sağlık teknolojilerine yönelik eğitimlerin tüm hemşirelere verilmesi ve hemşirelerin bu konularla ilgili kurs, kongre vs. katılımlarının teşvik edilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: sağlık bilgi teknolojileri, hastaneler, teknoloji kabul modeli, hemşireler

Kaynakça: Akalın,B ., Veranyurt,Ü (2020). Sağlıkta dijitalleşme ve yapay zekâ. SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi, 2(2) :131-141.

Altındaş,S (2022).Dijitalleşen Hastaneye Doğru Hastane Çalışanlarının Dijitalleşmeye Bakış Açısı. Sağlıkta Performans Ve Kalite Dergisi,20(1):1-17.

Şendir,M.,Kabuk,A.(2020). Hemşireler ve Teknoloji-Durdurulamaz ve Kaçınılamaz İki Güç. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi 3(1): 52-56

Rawstorne P, Jayasuriya R, Caputi P. Issues in predicting and explaining usage behaviors with the technology acceptance model and the theory of planned behavior when usage is mandatory. 21. International Conference on Information Systems (ICIS) 2000; Brisbane, Australia, p.34-44.

Rahimi B, Nadri H, Afshar HL et al. A systematic review of the technology acceptance model in health informatics. *Appl Clin Inform.* 2018; 9: 604–634. Doi: 10.1055/s-0038-1668091.

Barzekar H, Ebrahimzadeh F, Luo J et al. Adoption of hospital information system among nurses: a technology acceptance model approach. *ACTA INFORM MED.* 2019; 27:305-310. Doi: 10.5455/aim.2019.27.305-310.

AlQudah AA, Al-Emran M and Shaalan K. Technology acceptance in healthcare: a systematic review. *Appl. Sci.* 2021; 11: 10537. Doi: 10.3390/app112210537.

Yaman Aktaş, Koraş Y, Karabulut N. Critical Care Nurses' Attitudes towards Technology. *Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing.* 2017; 4 (2): 36-48. Available at <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/337189>. Accessed January 30, 2023.

Lin HC. Nurses' satisfaction with using nursing information systems from technology acceptance model and information systems success model perspectives- a reductionist approach. *Computers, Informatics, Nursing.* 2017; 35: 91-99. Doi:10.1097/CIN.0000000000000293.

Republic of Turkey Ministry of Health. Fully equipped digital hospital guide.TC Ministry of Health General Directorate of Health Information Systems 2018. Available at <https://sbsgm.saglik.gov.tr/Eklenti/23473/0/tam-donanimli-dijital-hastane-kilavuzupdf.pdf>. Accessed January 30, 2023.

Bozkurt İ. Investigation of the tendencies of health professionals to use new treatment methods in terms of technology accepted model (Special hospital example). *Gevher Nesibe Journal of Medical Health Sciences.* 2020; 2: 88-100. Doi:10.46648/gnj.98

Davis FD. Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly.* 1989; 13 (3): 319–39. Doi:10.2307/249008.

Davis FD, Bagozzi RP, Warshaw PR. User acceptance of computer technology: a comparison of two theoretical models. *Management Science.* 1989; 35(8): 982–1003. Available at <https://www.jstor.org/stable/2632151>. Accessed March 11, 2023.

Venkatesh V, Davis, FD. A theoretical extension of the technology acceptance model: four longitudinal field studies. *Management Science.* 2009; 46(2): 186-204. Doi:10.1287/mnsc.46.2.186.11926.

Aggelidis VP, Chatzoglou PD. Using a modified technology acceptance model in hospitals. *International Journal of Medical Informatics.* 2009; 78(2): 115–26. Doi:10.1016/j.ijmedinf.2008.06.006.

Ho K, Chang P, Kurniasari MD Susanty S, Chung M. Determining factors affecting nurses' acceptance of a care plan system using a modified technology acceptance model 3: structural equation model with cross-sectional data. *JMIR Med Inform.* 2020; 8(5): e15686. Doi:10.2196/15686.

Venkatesh V, Morris MG, Davis GB, Davis FD. User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly.* 2003; 27(3): 425-478. Doi:10.2307/30036540.

Holden RJ, Karsh BT. The technology acceptance model: its past and its future in health care. *Journal of Biomedical Informatics* 2010; 43 (1): 159–72. Doi: 10.1016/j.jbi.2009.07.002.

Chen JI, Yang KF, Tang F, Huang C, Yu S. Applying the technology acceptance model to explore public health nurses' intentions towards web-based learning: A cross-sectional questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*. 2008; 45 (6): 869–78. Doi:10.1016/j.ijnurstu.2006.11.011.

Kowitlawakul Y. The technology acceptance model predicting nurses' intention to use telemedicine Technology. *Computers, Informatics, Nursing*. 2011; 29 (7): 411–8. Doi: 10.1097/NCN.0b013e3181f9dd4a.

Tat HC. Investigation of hospital information system usage in the health sector by technology acceptance model [dissertation]. Antalya: Akdeniz University, Institute of Social Sciences; 2018: 1-77.

Terkeş N, Çelik F, Taşdelen F, Kılıç MH. Determination of use of developing technologies of nurses working in intensive care unit and their attitudes towards technology. *Journal of Intensive Care Nursing*. 2018; 22(1): 1-9. Available at <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/497291>. Accessed March 11, 2023.

Köse A. An Empirical Study for Specifying Computer Use Levels of the Nurses-The Case of Trabzon. *Journal of Information Technologies*. 2012; 5 (1): 37-43. Available at <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gazibtd/issue/6624/87949>. Accessed March 01, 2023.

Gezginci E, Öztaş B, Kurt G. Investigation of intensive care nurses' organizational innovation levels. *Journal of Academic Research in Nursing*. 6 (3): 448-454. Doi:10.5222/jaren.2020.18863

Çoban İ. The effects of technological change on hospital staffs: an example of a state hospital [dissertation]. Kırklareli: Kırklareli University, Institute of Health Sciences; 2019: 1-186.

Kalayou MH, Endehabtu BF, Tilahun B. The applicability of the modified technology acceptance model (TAM) on the sustainable adoption of health systems in resource-limited settings. *J Multidiscip Healthc*. 2020; 3:1827-1837. Doi: 10.2147/JMDH.S284973.

NURSING STUDENTS' ACADEMIC SELF-EFFICACY, LEVEL OF CLINICAL DECISION-MAKING AND ATTITUDES TOWARDS CLINICAL PRACTICE

Özge Bircan¹, Buse Ak¹, Burçin Irmak²

¹Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Senior Student, Ordu, Türkiye

²Ordu University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical
Diseases Nursing, Ordu, Türkiye

Introduction and Aim: Clinical practices make significant contributions to the professional development of students in nursing education. This study aims to examine the relationship between nursing students' academic self-efficacy, clinical decision-making level, and attitude toward clinical practice.

Method: The descriptive and relationship-seeking study sample consisted of 266 nursing students studying at a state university. The data were collected between November 1 and December 31, 2023, using the Student Introduction Form, the Academic Self-Efficacy Scale for Undergraduate Nursing Students, the Clinical Decision Making Scale in Nursing, and the Attitude Scale for Clinical Practices in Nursing Students. Descriptive and parametric statistical tests were used in the analysis of the data.

Results: The total mean score of the students on the Academic Self-Efficacy Scale was 51.86 ± 5.91 , the average total score on the Clinical Decision Making Scale was 93.42 ± 13.83 , and the average score on the Attitude Scale towards Clinical Practices was 96.86 ± 12.96 . There was a weak negative correlation between students' academic self-efficacy and clinical decision-making levels ($r = -0.407$; $p < 0.001$), and a weak positive correlation between their academic self-efficacy and their attitudes towards clinical practice ($r = 0.309$; $p < 0.001$). A weak negative correlation was found between students' clinical decision-making levels and their attitudes toward clinical practices ($r = -0.481$; $p < 0.001$).

Conclusion: The study determined that nursing students had high academic self-efficacy, moderate clinical decision-making perceptions, and positive attitudes toward clinical practice. In undergraduate course contents, plans that will improve the clinical decision-making skills of nursing students are recommended.

Anahtar Kelimeler: student, nursing, self efficacy, clinical decision-making, attitude

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK, KLİNİK KARAR VERME DÜZEYİ VE KLİNİK UYGULAMALARA YÖNELİK TUTUMLARI

Özge Bircan¹, Buse Ak¹, Burçin Irmak²

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi, Ordu,
Türkiye

²Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği Anabilim Dalı, Ordu, Türkiye

Giriş ve Amaç: Klinik uygulamalar hemşirelik eğitiminde öğrencilerin mesleki gelişimlerine önemli katkılar sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi ve klinik uygulamalara yönelik tutumu arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdeki çalışmanın örneklemini bir kamu üniversitesinde öğrenim gören 266 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Veriler Öğrenci Tanıtım Formu, Lisans Düzeyinde Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği, Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği ve Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak 1 Kasım-31 Aralık 2023 tarihleri arasında toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı ve parametrik istatistiksel testler kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalaması 51,86±5,91, Klinik Karar Verme Ölçeği toplam puan ortalaması 93,42±13,83 ve Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 96,86±12,96'dır. Öğrencilerin akademik öz yeterlilikleri ile klinik karar verme düzeyleri arasında negatif yönde zayıf düzeyde ilişki ($r=-0.407$; $p<0.001$), akademik öz yeterlilikleri ile klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ilişki saptandı ($r=0.309$; $p<0.001$). Öğrencilerin klinik karar verme düzeyleri ile klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki belirlendi ($r=-0.481$; $p<0.001$).

Sonuç: Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerinin yüksek, klinik karar verme algılarının orta düzeyde, klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumlarının olduğu belirlendi. Lisans ders içeriklerinde hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme becerilerini geliştirecek planlanmalar önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: öğrenci, hemşirelik, öz yeterlik, klinik karar verme, tutum

THE IMPACT OF CARING FOR CHILDREN WITH CONGENITAL HEART DISEASE ON NURSES' LIVES: A QUALITATIVE STUDY

Ayşe Ay¹, İlçim Ercan Koyuncu¹, Aylin Günay¹

¹Baskent University

Introduction and Aim: Advances in technology have improved survival rates for children with congenital heart disease, leading to additional surgical interventions and prolonged hospital stays. Nurses responsible for caring for these children and constantly communicating with their parents are key healthcare professionals involved in these challenging processes. This study aims to explore the impact of caring for children with congenital heart disease on the lives of nurses.

Method: A qualitative-descriptive research design was employed in this study. The research was conducted with 15 nurses caring for children with congenital heart disease at a foundation university hospital in Turkey. Data were collected using a "Nurse Demographic Information Form" and a "Semi-Structured Interview Form" through face-to-face interviews. Nurses were asked to discuss the positive and negative effects of caring for children with congenital heart disease on their own lives. The interviews were recorded and professionally transcribed. The transcripts were thematically analyzed by two researchers using MAXQDA software. The study was conducted using the COREQ criteria.

Results: The average age of the nurses was 30.53±5.14 years; all participants were female, 73.33% had more than five years of experience caring for children with congenital heart disease, and 73.33% held a bachelor's degree. As a result of the individual interviews, five main themes and 15 sub-themes were identified. These main themes are (i) Strengthening of knowledge and skills, (ii) Interaction with the child, (iii) Psychosocial empowerment, (iv) Emergence of negative effects, and (v) Overcoming challenges in professional life.

Conclusion: This study revealed that caring for children with congenital heart disease positively and negatively impacts nurses' lives. The findings underscore the importance of hospital administrators being aware of these effects. To mitigate the negative effects on nurses, providing physical and psychological support and empowerment is crucial.

Keywords: Child, nursing care, congenital heart disease, qualitative research.

KONJENİTAL KALP HASTALIĞI OLAN ÇOCUKLARA BAKIM VERMENİN HEMŞİRELERİN YAŞAMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ NİTEL BİR ÇALIŞMA

Ayşe Ay¹, İlçim Ercan Koyuncu¹, Aylin Günay¹

¹Başkent Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Teknolojideki ilerlemeler konjenital kalp hastalığı olan çocuklarda sağ kalım oranlarını yükselmekte, bu durum ise ek cerrahi müdahaleler ve uzayan hastane yatışlarını beraberinde getirmektedir. Konjenital kalp hastalığı olan çocukların bakımından sorumlu ve ebeveynlerle sürekli iletişim halinde olan hemşireler, bu zorlu süreçlerin tümüne dahil olan sağlık profesyonelleridir. Bu çalışmada konjenital kalp hastalığı olan çocuklara bakım vermenin hemşirelerin yaşamlarına etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada niteliksel-tanımlayıcı araştırma deseni kullanılmıştır. Türkiye’de bir vakıf üniversitesi hastanesinde konjenital kalp hastalığı olan çocuklara bakım veren 15 hemşire ile araştırma yürütülmüştür. Veriler “Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Hemşirelerden konjenital kalp hastalığı olan çocuklara bakım vermenin, kendi yaşamları üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini tartışmaları istenmiştir. Görüşmeler ses kaydına alınmış ve profesyonel olarak yazıya dökülmüştür. Transkriptler MAXQDA yazılımı kullanılarak iki araştırmacı tarafından tematik olarak analiz edilmiştir. Araştırma nitel çalışmaların raporlanmasında kullanılan COREQ kriterleri doğrultusunda yürütülmüştür.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 30.53±5.14 yıl, tamamı kadın, %73.33’ü beş yıldan fazla konjenital kalp hastalığı olan çocuğa bakma deneyimine sahip ve %73.33’ü lisans mezunuydu. Bireysel görüşmeler sonucunda 5 ana ve 15 alt tema belirlenmiştir. Bu ana temalar şunlardır: (i) Bilgi ve becerilerin güçlenmesi, (ii) Çocuk ile etkileşim, (iii) Psiko-sosyal güçlenme, (iv) Olumsuz etkilerin ortaya çıkması ve (v) Profesyonel yaşamdaki zorlukların üstesinden gelmek.

Sonuç: Bu çalışma, konjenital kalp hastalığı olan çocuklara bakım vermenin hemşirelerin yaşamları üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, hastane yöneticilerinin bu etkilerin farkında olmalarının önemini vurgulamaktadır. Konjenital kalp hastalığı olan çocuklara bakım vermenin hemşireler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla, hemşirelerin fiziksel ve psikolojik açıdan desteklenmesi ve güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, hemşirelik bakımı, konjenital kalp hastalığı, nitel araştırma.

HEALTH PROMOTION AND FRAIL LEVELS OF ELDERLY LIVING IN SHELTER CREATION OF CARE PLANS WITH NANDA-I DIAGNOSIS, NIC INTERVENTIONS AND NOC OUTCOMES

Fatma Ceylan Çiray¹, Ceren Yılmaz¹, Bilge Kalanlar¹

¹Hacettepe University

Introduction and aim: Nurses are in an important position in planning health promotion activities and reducing vulnerabilities for the elderly who are vulnerable in the post-earthquake period. In this period, the use of nursing classification systems will be practical and effective in improving the health of the elderly and reducing their vulnerabilities.

This study aims to examine the health promotion and fragility levels of the elderly after the disaster and to create care plans with NANDA-I Diagnoses, NIC Interventions and NOC Outcomes.

Method: A mixed-method approach was employed, utilizing both quantitative and qualitative data. Data were collected through face-to-face surveys in the Yeni Hayat Shelter in Malatya between April 15 and 27, 2024. The sample included 30 elderly individuals who visited the Hayat İyi Yaşam Center, agreed to participate, and had sufficient mini-mental test scores. Data collection involved a “Personal Information Form,” “Elderly Health Promotion Scale,” “Edmonton Frailty Scale,” and additional forms. Quantitative data were analyzed using SPSS 29.0, while qualitative data informed the NANDA-I diagnoses.

Result: Results indicated that the average age of participants was 73.76±5.90, and the average health promotion score was 58.03±8.95. According to the Edmonton Frailty Scale, 66.7% of participants were not frail. There was a significant negative correlation between health promotion scores and frailty levels ($r = -.505$, $p = .004$). A total of 119 NANDA-I nursing diagnoses were made for the 30 participants, with the most common diagnoses including Post-Traumatic Stress Disorder Risk, Ineffective Health Management, Constipation, Overweight, Sleep Pattern Disturbance, Sedentary Lifestyle, and Frail Elderly Syndrome Risk.

Conclusion: In conclusion, the study suggests the need for further research on health promotion and frailty in elderly individuals post-disaster and the application of nursing classification systems in care processes.

Anahtar Kelimeler: Elderly, health promotion, frailty, earthquake, nursing systems

KONTEYNER KENTTE YAŞAYAN YAŞLILARDA SAĞLIĞI GELİŞTİRME VE KIRILGANLIK DÜZEYLERİ, NANDA-I TANILARI, NIC GİRİŞİMLERİ VE NOC ÇIKTILARI İLE BAKIM PLANLARININ OLUŞTURULMASI

Fatma Ceylan Çiray¹, Ceren Yılmaz¹, Bilge Kalanlar¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Giriş ve amaç: Deprem sonrası dönemde savunmasız kalan yaşlılar için sağlığı geliştirme faaliyetleri planlamada ve kırılgenlikleri azaltmada hemşireler önemli pozisyonodadır. Bu dönemde hemşirelik sınıflandırma sistemlerinin kullanımı yaşlıların sağlığı koruma ve geliştirmede pratik ve etkili olacaktır.

Bu çalışmanın amacı afet sonrası yaşlıların sağlığı geliştirme ve kırılgenlik düzeylerini incelemek ve NANDA-I Tanıları, NIC Girişimleri ve NOC Çıktıları ile bakım planları oluşturmaktır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma nicel ve nitel verilerin kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Veriler 15 Nisan- 27 Nisan 2024 tarihleri arasında Malatya’da bulunan, Yeni Hayat Konteyner kentinde yüz yüze anket yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın örneklemini, *Hayat İyi Yaşam Merkezi* yaşlı sağlığı birimine başvuran, çalışmaya katılmayı kabul eden ve mini-mental test puanı yeterli olan 30 yaşlı oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında, “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaşlı Sağlığı Geliştirme Ölçeği”. “Edmonton Kırılgenlik Ölçeği” ve “Yaşlılarda veri toplama formu” kullanılmıştır. Nicel veriler SPSS 29.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Nitel veriler NANDA-I tanılarını oluşturmak için değerlendirilmiş ve tanıya götüren veriler olarak araştırmacılar tarafından kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan yaşlıların yaş ortalaması 73,76±5,90’dır. Çalışmaya katılan yaşlıların sağlığı geliştirme puan ortalaması 58,03±8,95’tir. Edmonton Kırılgenlik Ölçeği puanlarına göre yaşlıların %66,7 kırılgen değildir. Yaşlıların sağlığı geliştirme puanları ile kırılgenlikleri arasında negatif yönde, istatistiksel olarak anlamlı, güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($r = -.505$, $p = .004$).

Çalışmaya katılan yaşlılardan elde edilen verilere göre 30 yaşlı için toplam 119 NANDA-I hemşirelik tanısı belirlenmiştir. Bu tanılar, sağlığın yükseltilmesi, beslenme, boşaltım ve gaz değişimi, aktivite/dinlenme, kendini algılama, rol ilişkileri, başatme/stres toleransı, güvenlik/korunma ve konfor alanlarında yer almaktadır. En çok konulan tanılar ise; *Post Travma Stres Bozukluğu Riski*, *Etkisiz Sağlık Yönetimi*, *Konstipasyon*, *Fazla Kilo ve Obezite*, *Uyku Örüntüsünde Bozulma*, *Sedanter Yaşam Tarzı*, *Kırılgen Yaşlı Sendromu Riski* olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Afet sonrası dönemde yaşlılarda sağlığı geliştirme ve kırılgenliği düzeyleri belirlemek için daha fazla çalışma yapılması ve hemşirelik süreçlerinde hemşirelik sınıflandırma sistemlerinin kullanımı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, sağlığın geliştirilmesi, kırılgenlik, deprem, hemşirelik sistemleri

Kaynakça: Aslan, Ö., Kahraman, S. (2023). *Covid-19 Tanısıyla Yoğun Bakımda Takip Edilen Hastaların Taburculuk Sonrası Yapılan Ev Ziyaretinin Yaşam Kalitesine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Marcotullio, A., Caponnetto, V., La Cerra, C., Toccaceli, A., & Lancia, L. (2020). NANDA-I, NIC, and NOC taxonomies, patients' satisfaction, and nurses' perception of the work environment: An Italian cross-sectional pilot study. *Acta Bio Medica: Atenei Parmensis*, 91(Suppl 6), 85..

Moreira, Rafaella Pessoa, Francisca Valuzia Guedes Guerra, Glauciano de Oliveira Ferreira, Tahissa Frota Cavalcante, Janiel Ferreira Felício, Luzia Camila Coelho Ferreira, and Nirla Gomes Guedes. "Effects of the nursing intervention Fall prevention in older adults with arterial hypertension using NANDA-I,

Kapucu, S., Akyar, İ., Korkmaz, F (edt). Hemşirelik Tanıları El Kitabı. Ankara: Pelikan Yayınevi

THE EFFECT OF HEALTH FATALISM ON MEDICATION ADHERENCE AND QUALITY OF LIFE IN PATIENT WITH STROKE

Türkmen Kübra İnanlı¹, Afitap Özdelikara²

¹Gülhane Training and Research Hospital

²Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing

Introduction and Aim: Stroke is the third leading cause of death and the first leading cause of disability. It is highly likely to recur within the first 5 years. Therefore, individuals' adherence to treatment and healthy life behaviors are important. This study was conducted to investigate the effect of health cadence levels of stroke patients on medication adherence and quality of life (QoL).

Method: The sample of the descriptive study consisted of 135 stroke patients admitted to Gülhane TRH. Data were collected through a questionnaire using a descriptive information form, Health Fatalism Scale (HFS), Medication Adherence Reporting Scale (MARS) and Stroke Specific Quality of Life Scale (SSQoL). Shapiro-Wilk test, Kolmogorow-Smirnow test, Independent Samples-T test, Mann Whitney-U Test, One-Way Analysis of Variance, Kruskal Wallis Test, Dunn Test, Spearman's Rho Correlation Coefficient and Robast Regression Analysis were used to analyze the data.

Results: The average age of the participants is 69.3±11.6 years. Of the participants, 54.1% were female, 57% were married, 34.1% were primary-school graduates, 86.7% were unemployed, 61.5% had income equal to expenses and 56.3% lived in a nuclear family. The mean HFS score was 54.27±17.8, MARS score was 21.9±3.83 and SSQoL score was 2.63±0.75. HFS was associated with gender, education level, income level, family type and regular drug use ($p<0.05$). MARS was associated with gender, income level, smoking status, regular medication use and neglecting health checks ($p<0.05$). SSQoL was associated with marital status, educational status, employment status, income status, chronic disease and assistive device use ($p<0.05$). It was found that health fatalism didn't significantly affect MARS and SSQoL ($F=0.019;p=0.889$; $F=1.694;p=0.195$).

Conclusion: Stroke patients' health fatalism and QoL were at moderate level and medication adherence was at good level. As a result of the analysis, it was found that health fatalism did not affect medication adherence and QoL of stroke patients

Anahtar Kelimeler: Stroke, Health Fatalism, Medication Adherence, Life of Quality

İNME GEÇİREN HASTALARDA SAĞLIK KADERCİLİĞİNİN İLAÇ UYUMU VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Türkmen Kübra İnanlı¹, Afitap Özdelikara²

¹Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları
Hemşireliği ABD

Giriş ve Amaç: İnme, en sık ölüme sebep olan üçüncü, sakatlığa sebep olan birinci hastalıktır. İlk 5 yıl içerisinde tekrarlama olasılığı yüksektir. Bu nedenle bireylerin tedaviye uyumları ve sağlıklı yaşam davranışları geliştirmeleri önemlidir. Bu araştırma, inme geçiren hastaların sağlık kaderciliği düzeylerinin ilaç uyumu ve yaşam kalitesine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türde yapılan araştırmanın örneklemini Gülhane EAH'a başvuran 135 inme hastası oluşturmuştur. Veriler tanıtıcı bilgi formu, Sağlık Kaderciliği Ölçeği (SKÖ), İlaç Uyumunu Bildirim Ölçeği (İUBÖ) ve İnmeye Özgü Yaşam Kalitesi Ölçeği (İÖYKÖ) kullanılarak anket yoluyla toplanmıştır. Verilerin analizinde Shapiro-Wilk testi, Kolmogorov-Smirnow testi, Bağımsız Örnekler T testi, Mann Whitney U Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Kruskal Wallis Testi ve çoklu karşılaştırmalar Dunn Testi, Spearman's Rho Korelasyon Katsayısı ve Robast Regresyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması $69,3 \pm 11,6$ 'dır. Araştırmaya katılanların %54,1'i kadın, %57'si evli, %34,1'i ilköğretim mezunu olduğunu, %86,7'si çalışmadığını, %61,5 'i gelirinin giderine denk olduğunu ve %56,3'ü çekirdek aile içinde olduğunu bildirmiştir. İnme geçiren hastaların SKÖ puan ortalaması $54,27 \pm 17,8$, İUBÖ puan ortalaması $21,9 \pm 3,83$ ve İÖYKÖ puan ortalaması $2,63 \pm 0,75$ olarak hesaplanmıştır. SKÖ toplam puanı, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, aile tipi, ilaçları düzenli kullanma durumu ile ilişkili bulunmuştur. ($p < 0,05$). İUBÖ puanı; cinsiyet, gelir düzeyi, sigara kullanma durumu, ilaçları düzenli kullanma durumu ve sağlık kontrollerini aksatma durumu ile ilişkili bulunmuştur ($p < 0,05$). İÖYKÖ puanı medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, gelir durumu, kronik hastalık varlığı ve yardımcı araç gereç kullanma durumu ile ilişkili bulunmuştur ($p < 0,05$). Sağlık kaderciliğinin İUBÖ ve İÖYKÖ üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. ($F=0,019$; $p=0,889$; $F=1,694$; $p=0,195$).

Sonuç: İnme geçiren hastaların sağlık kaderciliği ve yaşam kalitesi orta düzeyde ve ilaç uyumu iyi düzeydedir. Analizler sonucunda inme geçiren bireylerin sağlık kaderciliği düzeylerinin ilaç uyumları ve yaşam kaliteleri üzerinde bir etkisi olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnme, Sağlık Kaderciliği, İlaç Uyumunu, Yaşam Kalitesi

Kaynakça: Akbolat, M., Amarat, M., & Doğanyığıt, P. B. (2021). Sağlık Okuryazarlığının Yaşam Kalitesine Etkisinde Özbakım Gücünün Aracı Rolü. *Balıkesir Health Sciences Journal*, 11(1), 69–75. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.976062>

Akesson, J., Ashworth-Hayes, S., Hahn, R., Metcalfe, R., & Rasooly, I. (2022). Fatalism, beliefs, and behaviors during the COVID-19 pandemic. *Journal of Risk and Uncertainty*, 64(2), 147–190. <https://doi.org/10.1007/s11166-022-09375-y>.

- Akkoca, A. (2022). Hastane Öncesi Serebrovasküler Hastalıklara Yaklaşım Organizasyonu. *Hastane Öncesi Dergisi*, 7(2), 261–273. <https://doi.org/10.54409/hod.1152813>
- Aksu, D. F., Serçekuş, P., & Özkan, S. (2022). COVID-19 Korkusu Kadercilik Algısı İle İlişkili Midir? *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1–10. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.952962>.
- Alawneh, K. Z., Al Qawasmeh, M., Raffee, L. A., Abuzayed, B., Bani Hani, D. A., Abdalla, K. M., Al-Mnayyis, A. M., & Fataftah, J. (2020). A snapshot of Ischemic stroke risk factors, sub-types, and its epidemiology: Cohort study. *Annals of Medicine and Surgery*, 59, 101–105. <https://doi.org/10.1016/j.amsu.2020.09.016>.
- Aljeaidi, M. S., Haaksma, M. L., & Tan, E. C. K. (2022). Polypharmacy and trajectories of health-related quality of life in older adults: an Australian cohort study. *Quality of Life Research*, 31(9), 2663–2671. <https://doi.org/10.1007/s11136-022-03136-9>.
- Amalia, L. (2023). Characteristic of Acute Ischemic Stroke Patients Based on TOAST Classification During COVID-19 Pandemic Era: A Single Centre Study. *International Journal of General Medicine, Volume 16*, 581–588. <https://doi.org/10.2147/IJGM.S394017>.
- Amatangelo, M. P., & Thomas, S. B. (2020). Priority Nursing Interventions Caring for the Stroke Patient. *Critical Care Nursing Clinics of North America*, 32(1), 67–84. <https://doi.org/10.1016/j.cnc.2019.11.005>.
- Baghikar, S., Benitez, A., Fernandez Piñeros, P., Gao, Y., & Baig, A. A. (2019). Factors Impacting Adherence to Diabetes Medication Among Urban, Low Income Mexican-Americans with Diabetes. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 21(6), 1334–1341. <https://doi.org/10.1007/s10903-019-00867-9>.
- Bahçecioğlu Turan, G., Özer, Z., & Öztürk, D. (2021). Hemodiyaliz Hastalarında Sağlıkta Kadercilik Anlayışı İle Hastalık Algısı Arasındaki İlişki: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Balikesir Health Sciences Journal*. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.959613>.
- Bal, C. ve Koç, Z. (2020). Nursing Diagnoses According to NANDA-I, NIC-Nursing Interventions and NOC Outcomes of Individuals Who Suffered Ischemic Stroke. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 12(3), 443–456. <https://doi.org/10.5336/nurses.2019-70124>.
- Barow, E., Probst, A.-C., Pinnschmidt, H., Heinze, M., Jensen, M., Rimmel, D. L., Flottmann, F., Broocks, G., Fiehler, J., Gerloff, C., and Thomalla, G. (2023). Effect of Comorbidity Burden and Polypharmacy on Poor Functional Outcome in Acute Ischemic Stroke. *Clinical Neuroradiology*, 33(1), 147–154. <https://doi.org/10.1007/s00062-022-01193-8>.
- Barthels, D., & Das, H. (2020). Current advances in ischemic stroke research and therapies. *Biochimica et Biophysica Acta (BBA) - Molecular Basis of Disease*, 1866(4), 165260. <https://doi.org/10.1016/j.bbadis.2018.09.012>.
- Bartholomé, L., & Winter, Y. (2020). Quality of Life and Resilience of Patients With Juvenile Stroke: A Systematic Review. *Journal of Stroke and Cerebrovascular Diseases*, 29(10), 105129. <https://doi.org/10.1016/j.jstrokecerebrovasdis.2020.105129>.
- Bayram A, Demirbağ BC. (2021). Johnson davranışsal sistem modeli: serebrovasküler olay olgu sunumu. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 255-267. DOI:10.38108/ouhcd.893751.

- Benjamin, E. J., Virani, S. S., Callaway, C. W., Chamberlain, A. M., Chang, A. R., Cheng, S., Chiuve, S. E., Cushman, M., Dellinger, F. N., Deo, R., de Ferranti, S. D., Ferguson, J. F., Fornage, M., Gillespie, C., Isasi, C. R., Jiménez, M. C., Jordan, L. C., Judd, S. E., Lackland, D., ... Muntner, P. (2018). Heart Disease and Stroke Statistics—2018 Update: A Report From the American Heart Association. *Circulation*, *137*(12). <https://doi.org/10.1161/CIR.0000000000000558>
- Bilgiç, Ş., & Pehlivan, E. (2023). Kronik Hastalığa Sahip Bireylerin Hastalığa Uyumunun Yaşam Kalitesi ile İlişkisi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, *8*(1), 63–76. <https://doi.org/10.47115/jshs.1088222>
- Bobov G. ve Çapık C. The Reliability and Validity of the Religious Health Fatalism Scale in Turkish Language. *Journal of Religion and Health* (2020) *59*:1080–1095 <https://doi.org/10.1007/s10943-018-0731-y>
- Bogolyubova, O., Fernandez, A. S.-M., Lopez, B. T., & Portelli, P. (2021). Traumatic impact of the COVID-19 pandemic in an international sample: Contribution of fatalism to psychological distress and behavior change. *European Journal of Trauma & Dissociation*, *5*(2), 100219. <https://doi.org/10.1016/j.ejtd.2021.100219>.
- Bustillo, N. E., McGinty, H. L., Dahn, J. R., Yanez, B., Antoni, M. H., Kava, B. R., & Penedo, F. J. (2017). Fatalism, medical mistrust, and pretreatment health-related quality of life in ethnically diverse prostate cancer patients. *Psycho-Oncology*, *26*(3), 323–329. <https://doi.org/10.1002/pon.4030>.
- Carcel, C., Woodward, M., Wang, X., Bushnell, C., & Sandset, E. C. (2020). Sex matters in stroke: A review of recent evidence on the differences between women and men. *Frontiers in Neuroendocrinology*, *59*, 100870. <https://doi.org/10.1016/j.yfrne.2020.100870>.
- Cheiloudaki, E., & Alexopoulos, E. (2019). Adherence to Treatment in Stroke Patients. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *16*(2), 196. <https://doi.org/10.3390/ijerph16020196>.
- Chen, M., Zhang, Y., Dong, L., & Guo, X. (2023). Bibliometric analysis of stroke and quality of life. *Frontiers in Neurology*, *14*. <https://doi.org/10.3389/fneur.2023.1143713>.
- Chung, P.-W., Yoon, B.-W., Lee, Y.-B., Shin, B.-S., Kim, H. Y., Park, J. H., Kim, B.-K., Yoo, B.-G., Shin, W., Kim, E.-G., Do, J. K., Park, K.-P., Jung, Y., Seo, W.-K., Han, M.-K., Kim, J., Kim, Y., Bang, O. Y., Hwang, Y.-H., ... Kim, Y.-J. (2018). Medication Adherence of Statin Users after Acute Ischemic Stroke. *European Neurology*, *80*(1–2), 106–114. <https://doi.org/10.1159/000493530>.
- Dayapoglu, N., Ayyıldız, N. İ., & Şeker, D. (2021). Determination of health fatalism and the factors affecting health fatalism in patients with epilepsy in the North of Turkey. *Epilepsy & Behavior*, *115*, 107641. <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2020.107641>.
- Díaz, D., Blanco, A., Bajo, M., & Stavragi, M. (2015). Fatalism and Well-Being Across Hispanic Cultures: The Social Fatalism Scales (SFS). *Social Indicators Research*, *124*(3), 929–945. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0825-1>.
- Dölek, T., Cenilki, U., Bek, V. S., & Kutlu, G. (2023). Akut İskemik İnmenin İntravenöz Trombolitik Tedavisinde Muğla Deneyimleri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi*, *10*(2), 115–119. <https://doi.org/10.47572/muskutd.1173741>.
- Durmaz, H., & Çapık, C. (2023). Are Health Fatalism and Styles of Coping with Stress Affected by Poverty? A Field Study. *Iranian Journal of Public Health*. <https://doi.org/10.18502/ijph.v52i3.12140>

- El-Sayed, M. M., Mohsen, H. A., El-Ashry, A. M., Khaled, A. M. S., & Shoukr, E. M. M. (2023). Association of health anxiety, fatalism and medication adherence among geriatric clients: An exploratory study. *Geriatric Nursing*, *54*, 8–15. <https://doi.org/10.1016/j.gerinurse.2023.08.020>.
- Emre, A., Çetiner, M., & Korkut, Y. (2020). Quality of Life And Related Factors in Stroke Patients. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, *14*(1), 103–111. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.693149>.
- Erci, B., Elibol, M., & Aktürk, Ü. (2018). Evaluation of Correlation Between Adherence to the Treatment of Hypertensive Patients and Their Life Quality. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, *79*–92. <https://doi.org/10.26650/FNJN427146>
- Erikmen, E., & Keskin, G. (2022). Kronik Hastalığı Olan Bireylerin Tedaviye Uyum Sürecinde Aile Faktörü: Motivasyonel Görüşmenin Etkileri Açısından Gözden Geçirme. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *11*(4), 1392-1400. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.945568>.
- Feigin, V. L., Brainin, M., Norrving, B., Martins, S., Sacco, R. L., Hacke, W., Fisher, M., Pandian, J., & Lindsay, P. (2022). World Stroke Organization (WSO): Global Stroke Fact Sheet 2022. *International Journal of Stroke*, *17*(1), 18–29. <https://doi.org/10.1177/17474930211065917>
- Feske, S.K. (2021). Ischemic Stroke. *The American Journal of Medicine*, *134*(12), 1457–1464. <https://doi.org/10.1016/j.amjmed.2021.07.027>.
- Franklin, M. D., Schlundt, D. G., & Wallston, K. A. (2008b). Development and Validation of a Religious Health Fatalism Measure for the African-American Faith Community. *Journal of Health Psychology*, *13*(3), 323–335. <https://doi.org/10.1177/1359105307088137>.
- Gavrilova, A., Bandere, D., Rutkovska, I., Šmits, D., Maurina, B., Poplavska, E., & Urtane, I. (2019). Knowledge about Disease, Medication Therapy, and Related Medication Adherence Levels among Patients with Hypertension. *Medicina*, *55*(11), 715. <https://doi.org/10.3390/medicina55110715>.
- Ghanbari Ghoshchi, S., De Angelis, S., Morone, G., Panigazzi, M., Persechino, B., Tramontano, M., Capodaglio, E., Zoccolotti, P., Paolucci, S., & Iosa, M. (2020). Return to Work and Quality of Life after Stroke in Italy: A Study on the Efficacy of Technologically Assisted Neurorehabilitation. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *17*(14), 5233. <https://doi.org/10.3390/ijerph17145233>.
- Gil-Garcia, C.-A., Flores-Alvarez, E., Cebrian-Garcia, R., Mendoza-Lopez, A.-C., Gonzalez-Hermosillo, L.-M., Garcia-Blanco, M.-C., & Roldan-Valadez, E. (2022). Essential Topics About the Imaging Diagnosis and Treatment of Hemorrhagic Stroke: A Comprehensive Review of the 2022 AHA Guidelines. *Current Problems in Cardiology*, *47*(11), 101328. <https://doi.org/10.1016/j.cpcardiol.2022.101328>.
- Gözübatık Çelik, R. G., Yılmaz, A., Küçükali Çarkı, F., Altın, S., Çoban, E., Şenadım, S., Köksal, A., Ataklı, D., & Soysal, A. (2020). Comparison of Stroke Awareness Between Patient Relatives and Healthcare Professionals. *Medical Bulletin of Haseki*, *58*(1), 9–14. <https://doi.org/10.4274/haseki.galenos.2019.5004>.
- Gümüş Atalay, S., & Delialioğlu Ünsal, S. (2021). Investigation of Risk Factors in Recurrent Stroke. *Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Bilimleri Dergisi*, *24*(2), 152–158. <https://doi.org/10.31609/jpmrs.2021-81945>.
- Günel, M., & Demirtaş, A. (2023). Kronik Hastalığa Sahip Genç ve Yaşlı Hastaların İlaç Uyumu ve Akılcı İlaç Kullanım Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Health Care Academician Journal*. <https://doi.org/10.52880/sagakaderg.1335296>.

- Gürbüz, İ. Z., & Akın, S. (2020). İnmeli Hastalarda Hareket Fonksiyonuna Yönelik Rehabilitatif Yaklaşımlar. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 2(3), 191–196. <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik.732487>.
- Hakverdioğlu Yönt, G., & Khorshid, L. (2012). Turkish version of the Stroke-Specific Quality of Life Scale. *International Nursing Review*, 59(2), 274–280. <https://doi.org/10.1111/j.1466-7657.2011.00962.x>.
- Hayes, J., & Clerk, L. (2021). Fatalism in the Early Days of the COVID-19 Pandemic: Implications for Mitigation and Mental Health. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.560092>.
- Helboe, K. S., Eddelien, H. S., & Kruise, C. (2023). Visual symptoms in acute stroke – A systematic review of observational studies. *Clinical Neurology and Neurosurgery*, 229, 107749. <https://doi.org/10.1016/j.clineuro.2023.107749>
- Herpich, F., & Rincon, F. (2020). Management of Acute Ischemic Stroke. *Critical Care Medicine*, 48(11), 1654–1663. <https://doi.org/10.1097/CCM.0000000000004597>.
- Horne R, Hankins M. The Medication Adherence report Scale (MARS), 2001. (manuscript submitted for publication).
- Hyun, S.-J., Lee, J., & Lee, B.-H. (2021). The Effects of Sit-to-Stand Training Combined with Real-Time Visual Feedback on Strength, Balance, Gait Ability, and Quality of Life in Patients with Stroke: A Randomized Controlled Trial. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22). <https://doi.org/10.3390/ijerph182212229>.
- Irshaidat, S., Gustafsson, M., & Norberg, H. (2023). Self-Reported Medication Adherence Among Older People Admitted to Hospital: A Descriptive Study. *Drugs - Real World Outcomes*, 10(1), 23–29. <https://doi.org/10.1007/s40801-023-00352-8>
- Johnson, C. O., Nguyen, M., Roth, G. A., Nichols, E., Alam, T., Abate, D., Abd-Allah, F., Abdelalim, A., Abraha, H. N., Abu-Rmeileh, N. M., Adebayo, O. M., Adeoye, A. M., Agarwal, G., Agrawal, S., Aichour, A. N., Aichour, I., Aichour, M. T. E., Alahdab, F., Ali, R., ... Murray, C. J. L. (2019). Global, regional, and national burden of stroke, 1990–2016: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016. *The Lancet Neurology*, 18(5), 439–458. [https://doi.org/10.1016/S1474-4422\(19\)30034-1](https://doi.org/10.1016/S1474-4422(19)30034-1)
- Joshanloo, M. (2022). The relationship between fatalistic beliefs and well-being depends on personal and national religiosity: A study in 34 countries. *Heliyon*, 8(6), e09814. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09814>.
- Kes, D. (2020) İnme Geçiren Bireylerin Hastalıkla Başa Çıkma Tutumlarının Yaşam Kalitesine Etkisi. *Ankara Medical Journal*, 20(1), 214-223.
- Keskin, K. G., Kalyoncu Aslan, I., Ramazanoğlu, L., & Erkalaycı; Ceren. (2023). Patent Foramen Ovale Management in Cryptogenic Stroke Patients: Real-Life Data Collection. *BOĞAZIÇI TIP DERGİSİ*. <https://doi.org/10.14744/bmj.2023.37232>.
- Kuh, Z., & Erdem, R. (2019). Fatalizm Eğiliminin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Üzerine Etkisi. *SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi*, 1(1), 1-16.; <https://doi.org/10.1016/j.yebek.2020.107641>.
- Kulakçı-Altıntaş, H., & Ayaz-Alkaya, S. (2024). Fatalism tendency and health beliefs about medication use in older adults: A predictive correlational design. *Geriatric Nursing*, 55, 29–34. <https://doi.org/10.1016/j.gerinurse.2023.10.022>.

- Kuriakose, D., & Xiao, Z. (2020). Pathophysiology and Treatment of Stroke: Present Status and Future Perspectives. *International Journal of Molecular Sciences*, 21(20), 7609. <https://doi.org/10.3390/ijms21207609>.
- Liquori, G., De Leo, A., Di Simone, E., Dionisi, S., Giannetta, N., Ganci, E., Trainito, S. P., Orsi, G. B., Di Muzio, M., & Napoli, C. (2022). Medication Adherence in Chronic Older Patients: An Italian Observational Study Using Medication Adherence Report Scale (MARS-5I). *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(9), 5190. <https://doi.org/10.3390/ijerph19095190>
- Maida, C. D., Norrito, R. L., Rizzica, S., Mazzola, M., Scarantino, E. R., & Tuttolomondo, A. (2024). Molecular Pathogenesis of Ischemic and Hemorrhagic Strokes: Background and Therapeutic Approaches. *International Journal of Molecular Sciences*, 25(12), 6297. <https://doi.org/10.3390/ijms25126297>.
- Molaei-Zardanjani, M., Savabi-Esfahani, M. & Taleghani, F. Fatalism in breast cancer and performing mammography on women with or without a family history of breast cancer. *BMC Women's Health* 19, 116 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12905-019-0810-6>.
- Miranda Ayala, R., Torrelles-Nadal, C., Magro Lazo, G., & Filella Guiu, G. (2023). Moderation effects of loneliness between fatalism and wellbeing during the COVID-19 pandemic. *Scientific Reports*, 13(1), 4492. <https://doi.org/10.1038/s41598-023-31480-4>.
- Nageeb, S., Vu, M., Malik, S., Quinn, M. T., Cursio, J., & Padela, A. I. (2018). Adapting a religious health fatalism measure for use in Muslim populations. *PLOS ONE*, 13(11), e0206898. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0206898>.
- Ningsih, E. S. P., Yusuf, Ah., Firdaus, S., Ilmi, B., Fitryasari, R., Sriyono, & Setyowati, A. (2022). Psychometric properties of the Indonesia version religious health fatalism questionnaire in diabetic foot ulcer outpatients. *Journal of Public Health Research*, 11(3), 227990362211066. <https://doi.org/10.1177/22799036221106605>.
- Ozel, T. (2021). Iskemik İnmede Etiyoloji, Patofizyoloji ve Klinik Degerlendirme. *Türk Radyoloji Seminerleri*, 189–203. <https://doi.org/10.5152/trs.2021.2021-20-25>.
- Özer, Z., & Bahçecioğlu Turan, G. (2023). Hipertansiyon Hastalarında Sağlık Kaderciliğinin Tedaviye Uyuma Etkisi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 5(1), 29–36. <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik.1217272>.
- Özer, Z., Bahçecioğlu Turan, G., & Öztürk, D. (2021). Hemodiyaliz Hastalarında Sağlıkta Kadercilik Anlayışı İle Hastalık Algısı Arasındaki İlişki: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Balikesir Health Sciences Journal*. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.959613>.
- Özer, Z., Turan, G. B., & Karaman, S. (2023). Effects of fatalism perception and attitudes towards complementary and alternative medicine on medication adherence in patients with epilepsy. *European Journal of Integrative Medicine*, 61, 102271. <https://doi.org/10.1016/j.eujim.2023.102271>.
- Pedersen, S. G., Friberg, O., Heiberg, G. A., Arntzen, C., Stabel, H. H., Thrane, G., Nielsen, J. F., & Anke, A. (2021). Stroke-Specific Quality of Life one-year post-stroke in two Scandinavian country-regions with different organisation of rehabilitation services: a prospective study. *Disability and Rehabilitation*, 43(26), 3810–3820. <https://doi.org/10.1080/09638288.2020.1753830>.
- Pehlivan, I., & Aktaş, B. (2022). Relationship between Medication Compliance and Fatalistic Tendency in Patients with Hypertension. In *International Journal of Caring Sciences* (Vol. 15). www.internationaljournalofcaringsciences.org.

Reddy, V., Wurtz, M., Patel, S. H., McCarthy, M., & Raval, A. P. (2022). Oral contraceptives and stroke: Foes or friends. *Frontiers in Neuroendocrinology*, 67, 101016. <https://doi.org/10.1016/j.yfrne.2022.101016>.

Ruksakulpiwat, S., Liu, Z., Yue, S., & Fan, Y. (2020). <p>The Association Among Medication Beliefs, Perception of Illness and Medication Adherence in Ischemic Stroke Patients: A Cross-Sectional Study in China</p>. *Patient Preference and Adherence*, Volume 14, 235–247. <https://doi.org/10.2147/PPA.S235107>.

Saini, V., Guada, L., & Yavagal, D. R. (2021). Global Epidemiology of Stroke and Access to Acute Ischemic Stroke Interventions. *Neurology*, 97(20_Supplement_2). <https://doi.org/10.1212/WNL.00000000000012781>

Salisu, W. J., Mirlashari, J., Seylani, K., Varaei, S., & Thorne, S. (2022). Fatalism, Distrust, and Breast Cancer Treatment Refusal in Ghana. *Canadian Oncology Nursing Journal*, 32(2), 198–205. <https://doi.org/10.5737/23688076322198205>.

Sayin Kasar, K., & Erzincanli, S. (2021). Evaluation of Medication Compliance in Patients with Heart Failure. *Journal of Cardiovascular Nursing*, 12(28), 94–99. <https://doi.org/10.5543/khd.2021.28247>.

Silva, C. R. R. da, Pimenta, C. J. L., Viana, L. R. de C., Ferreira, G. R. S., Bezerra, T. A., Costa, T. F. da, Pontes, M. de L. de F., & Costa, K. N. de F. M. (2022). Specific health-related quality of life in Cerebrovascular accident survivors: associated factors. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 75(3). <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2021-0407>

Singer, D. E., Ziegler, P. D., Koehler, J. L., Sarkar, S., & Passman, R. S. (2021). Temporal Association Between Episodes of Atrial Fibrillation and Risk of Ischemic Stroke. *JAMA Cardiology*, 6(12), 1364. <https://doi.org/10.1001/jamacardio.2021.3702>.

Tanveer, M., Tahir, A. H., Iqbal, M., Aslam, F., & Ahmed, A. (2023). Health-related quality of life and medication adherence of people living with epilepsy in Pakistan: A cross-sectional study. *Brain and Behavior*, 13(9). <https://doi.org/10.1002/brb3.3127>.

Temeloğlu Şen, E., Sindel, D., & Sertel Berk, Ö. (2019). The Validity and Reliability Study Of The Turkish Adaptation Of Medical Adherence Report Scale. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 82(1), 52–61. <https://doi.org/10.26650/IUITFD.413637>.

Tesfaye, W., Parrish, N., Sud, K., Grandinetti, A., & Castelino, R. (2024). Medication Adherence Among Patients With Kidney Disease: An Umbrella Review. *Advances in Kidney Disease and Health*, 31(1), 68–83. <https://doi.org/10.1053/j.akdh.2023.08.003>.

Topçu, S., & Oğuz, S. (2021). Evaluation of Self Efficacy and Quality of Life of Stroke Patients. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 4(3), 114–121.

Topçuoğlu, M. A. (2023). Stroke Epidemiology and Near Future Projection in Turkey: Analysis of Turkey Data from the Global Burden of Disease Study. *Turkish Journal Of Neurology*, 28(4), 200–211. <https://doi.org/10.4274/tnd.2022.31384>.

Topçuoğlu, M. A., Tülek, Z., Boyraz, S., Özdemir, A. Ö., Özakgöl, A., Karadakovan, A., & Durna, Z. (2020). Derleme Review İnme Hemşireliği: Standartlar ve Pratik Uygulamalar Kılavuzu* Türk Beyin Damar Hastalıkları Derneği ve Nöroloji Hemşireliği Derneği Ortak Strateji Projesi. *Turkish Journal of Cerebrovascular Diseases*, 26(1). <https://doi.org/10.5505/tbdhd.2020.00000>.

Tooper, F., & Özpolat, A. O. (2023). Yaşlılıkta Yaşam Kalitesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 341–351. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1180618>

Turan, Y. (2020). *İnme geçiren hastalarda fonksiyonel bağımlılık durumunun depresyon ve yaşam kalitesine etkisi* (Master's thesis, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi).

Turana, Y., Tengkwana, J., Chia, Y. C., Nathaniel, M., Wang, J., Sukonthasarn, A., Chen, C., Minh, H. Van, Buranakitjaroen, P., Shin, J., Siddique, S., Nales, J. M., Park, S., Teo, B. W., Sison, J., Ann Soenarta, A., Hoshide, S., Tay, J. C., Prasad Sogunuru, G., ... Kario, K. (2021). Hypertension and stroke in Asia: A comprehensive review from HOPE Asia. *The Journal of Clinical Hypertension*, 23(3), 513–521. <https://doi.org/10.1111/jch.14099>.

Unal, A., & Ozel, T. (2021). Akut İskemik İnmenin Medikal Tedavisi. *Türk Radyoloji Seminerleri*, 258–270. <https://doi.org/10.5152/trs.2021.2021-19-24>

Williams, L.S, Weinberger, M., Haris, L.E., Clark, D.O., Biler, J. (1999). Development of a Stroke-Specific Quality of Life, *Stroke*, 30: 1362-1369.

Wilson, S. E., & Ashcraft, S. (2023). Stroke: Hospital Nursing Management Within the First 24 Hours. *Nursing Clinics of North America*, 58(3), 309–324. <https://doi.org/10.1016/j.cnur.2023.05.003>.

Yalvaç, B. (2020). Hemiplejik Hastalarda Gövde Kontrolünün Üst Ekstremitte Fonksiyonları, Yaşam Kalitesi ve Depresyona Etkisi. *AYDIN TIP FAKÜLTESİ KLİNİKLERİ DERGİSİ*, 3(1). https://doi.org/10.17932/IAU.TFK.2018.008/2020.301/tfk_v03i1003.

Yang, M., Cheng, H., Wang, X., Ouyang, M., Shajahan, S., Carcel, C., Anderson, C., Kristoffersen, E. S., Lin, Y., Sandset, E. C., Wang, X., & Yang, J. (2022). Antithrombotics prescription and adherence among stroke survivors: A systematic review and meta-analysis. *Brain and Behavior*, 12(10), e2752. <https://doi.org/10.1002/brb3.2752>

Yılmaz, F., & Yavuz Çolak, M. (2018). Evaluation of Beliefs About Medicines and Medication Adherence Among Elderly People with Chronic Diseases. *Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences*, 3(2), 113–121. <https://doi.org/10.5336/healthsci.2017-58835>

Yonata, A., Islamy, N., Taruna, A., & Pura, L. (2022). Factors Affecting Quality of Life in Hemodialysis Patients. *International Journal of General Medicine*, Volume 15, 7173–7178. <https://doi.org/10.2147/IJGM.S375994>

Zhang J, Gong Y, Zhao Y, Jiang N, Wang J, Yin X. Post-stroke medication adherence and persistence rates: a meta-analysis of observational studies. *J Neurol*. 2021 Jun;268(6):2090-2098. <https://doi.org/10.1007/s00415-019-09660-y>. Epub 2019 Dec 2. PMID: 31792672.

THE IGNORED TRUTH: MOBBING IN EDUCATION

Buket Öksüz¹, Nisa Kılıç¹, Meryem Yurdaş¹, Nur Ulusoy¹, Yasemin Uğurlu¹

¹Nigde Omer Halisdemir University

ABSTRACT

Introduction: Mobbing, which means psychological violence, pressure, intimidation, is becoming an important problem in all kinds of sectors and workplaces, as well as in universities, which constitute one of the steps of education and training. The unfairness of the measurement evaluation, which is an indicator of quality education, may lead to the perception of the student as mobbing

Objective: This study was conducted to determine the exposure of students studying at the Faculty of Health Sciences to mobbing by teaching staff.

Method: The research was conducted descriptively with 720 students studying in the 1st, 2nd, 3rd and 4th grades of the Faculty of Health Sciences of a university in the spring semester of 2023-2024 and who agreed to participate in the research. The data of the research were collected using the 8-question "Data Collection Form" and the "Measurement-Evaluation Scale as a Mobbing Tool" developed by Şad et al. in 2019. The data were evaluated with number, percentage, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests.

Results: The median score of the Measurement-Evaluation Scale as a Mobbing Tool (MAORS) was determined as 19.000±6.89. Of the participants in the study, 82.8% were female, 99.2% were single, 64.7% were between the ages of 18-21, 56.3% were nursing students, 30.6% were first-year students, 53.8% had an income equal to their expenses, 59.2% lived in the city center, and 57.4% spent most of their lives in the city center. As a result of the study, it was found that the MAOÖDÖ median scores of students aged between 22-24, in the nursing department and in the 4th year were statistically significant compared to other students (p<0.05).

Conclusion: It is recommended that the subject of mobbing be included in the curriculum of all departments providing education in the field of health.

Anahtar Kelimeler: Student, mobbing, higher education, measurement-evaluation.

GÖRMEZDEN GELİNEN GERÇEK: EĞİTİMDE MOBBİNG

Buket Öksüz¹, Nisa Kılıç¹, Meryem Yurdaş¹, Nur Ulusoy¹, Yasemin Uğurlu¹

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

ÖZET

Giriş: Psikolojik şiddet, baskı, yıldırma gibi anlamlara gelen mobbing, her türlü sektör ve işyerinin yanı sıra, eğitim ve öğretimin basamaklarından birini oluşturan üniversitelerde de önemli bir sorun haline gelmektedir. Kaliteli eğitimin bir göstergesi olan ölçme değerlendirme adil olmaması, öğrencinin mobbing olarak algılanmasına yol açabilir

Amaç: Bu çalışma Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin öğretim elemanları tarafından mobbinge maruz kalma durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı olarak bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında 2023-2024 bahar döneminde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 720 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmanın verileri; 8 soruluk “Veri Toplama Formu” ve Şad ve arkadaşları tarafından 2019 yılında geliştirilen “Mobbing Aracı Olarak Ölçme-Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Veriler sayı, yüzde, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Mobbing Aracı Olarak Ölçme-Değerlendirme Ölçeği (MAOÖDÖ) puan ortancası 19.000±6.89 olarak saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %82,8'i kadın, %99,2'si bekâr, %64,7'si 18-21 yaş aralığında, %56,3'ü hemşirelik bölümü öğrencisi, %30,6'sı 1. sınıf öğrencisi, %53,8'inin geliri giderine denk, %59,2'sinin yerleşim yeri il merkezi, %57,4'ünün de yaşamının çoğunu geçirdiği yer il merkezidir. Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, yerleşim yeri ve yaşamın çoğunu nerede geçirdiğine göre MAOÖDÖ puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0.05). Öte yandan 22-24 yaş aralığında, hemşirelik bölümünde ve 4. sınıfta olan öğrencilerin MAOÖDÖ Puan ortancalarının, diğer öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0.05).

Sonuç: Sağlık alanında eğitim veren tüm bölümlerin eğitim müfredatlarının içerisine mobbing konusunun yer alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, mobbing, yükseköğretim, ölçme-değerlendirme.

Kaynakça:

1. Akyüz, A.M. (2015) Üniversite öğrencilerine yönelik mobbing uygulamalarının tespiti, olumsuz etkilerinin incelenmesi ve engellenmesine yönelik bir araştırma. Sosyal Bilimler Dergisi, 3-1.
2. Çögenli, M.Z. ve Asunakutlu T. (2014). Akademisyenlere yönelik mobbing ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(2): 92-105.
3. Çögenli, M.Z. ve Döner, E. (2015). Türkiye’de akademisyenler üzerine gerçekleştirilen mobbing konulu lisansüstü çalışmaların incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(3): 27-46.
4. Efeoğlu, M.S. ve Karaman A. (2023). Çalışma yaşamında mobbing: Kavramsal bir bakış. PIAR, 10(1): 365-380. DOI: 10.47097/piar.1274982.
5. Gültekin, N. ve Deniz, Z. (2016) İşyerinde mobbing: Çalışanlar üzerine yapılan bir araştırma. İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi İktisad, 1(1):1-11.

6. Leymann, H. (1996). The content and development of bullying at work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5(2): 165-184.
7. Şad, S.N., Özer, N., Yurtçu, M., ve Erdemir, N. (2019) Mobbing aracı olarak ölçme ve değerlendirme ölçeği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2): 220-236.
8. Şimşir, E. (2023). İş yerinde psikolojik tacizin çalışanlar üzerindeki etkisi. KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sigortacılık Ve Sosyal Güvenlik Ana Bilim Dalı, İnsan Kaynakları Ve Sosyal Güvenlik Tezli Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 5-28.
9. TDK. “Türk Dil Kurumu”. (<https://sozluk.gov.tr/>)
10. Tınaz, P. (1996) İş yerinde psikolojik taciz (Psikolojik şiddet). İstanbul: Beta Yayınları, 13-20, 83-94.
11. Tutar, H. (2004). İş yerinde psikolojik şiddet. Ankara: Platin Yayınları.
12. Yüksel, S. (2002). Yükseköğretimde eğitim-öğretim faaliyetleri ve örtük program. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 361-370.

THE EFFECT OF PATIENT SAFETY ESCAPE ROOM ON NURSING STUDENTS' KNOWLEDGE LEVEL AND TEAM COOPERATION

Ayşegül Yılmaz¹, Şule Bıyık Bayram¹

¹Karadeniz Technical University

ABSTRACT

Introduction and Aim: One of the gamification methods used today is the escape room game. The purpose of this study is to determine the effect of the escape room game on nursing students' patient safety knowledge level and team cooperation.

Method: The research was conducted as a randomized controlled experimental study with 60 first year students (experiment = 30, control = 30) at a university in the fall semester of the 2023-2024 academic year. Students “Descriptive Characteristics Form”, “Patient Safety Knowledge Test”, and “Cooperation Scale” and were assigned to the experimental and control groups by the randomization method. Students in the experimental group were taken to three different escape rooms by moderators and played two games in each room, each lasting 20 minutes. While the experimental group students played games in the escape room, the control group students continued with traditional education. All students completed the “Patient Safety Knowledge Test” and the “Collaboration Scale” one week later, the experimental group students additionally completed the “Game Experience Scale for Gamification (GameX)” and the “Opinion and Suggestion Form”. Before starting the research, ethics committee (date: 25.10.2023, number: E-13562490-050.01.04-436199) and institutional permission were obtained.

Results: It was determined that the knowledge test and cooperation post-test score averages of the students in the experimental group were statistically significantly higher than the control group ($p < 0.05$). It was determined that the playful experience total score average of the students in the experimental group was above the average (97.33 ± 13.69 , min:63, max:120).

Conclusion: As a result of the research, it was determined that the escape room game increased the students' patient safety knowledge level and improved their cooperation levels. It is recommended that the use of escape room games be increased in nursing education.

Anahtar Kelimeler: “information security nursing students collaboration gamification”

HASTA GÜVENLİĞİ KAÇIŞ ODASININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ DÜZEYİNE VE EKİP İŞ BİRLİĞİNE ETKİSİ

Ayşegül Yılmaz¹, Şule Bıyık Bayram¹

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Günümüzde kullanılan oyunlaştırma yöntemlerinden birisi kaçış odası oyunudur. Bu araştırmanın amacı, kaçış odası oyununun hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği bilgi düzeyine ve ekip iş birliğine etkisini belirlemektir.

Yöntem: Araştırma bir üniversitede 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz döneminde, birinci sınıfta okuyan 60 (deney=30, kontrol=30) öğrenci ile randomize kontrollü deneysel türde yapılmıştır. Öğrenciler “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Hasta Güvenliği Bilgi Testi”, “İş Birliği Ölçeği” ni doldurmuş ve randomizasyon yöntemi ile deney ve kontrol gruplarına atanmıştır. Deney grubundaki öğrenciler moderatörler aracılığıyla üç farklı kaçış odasına alınarak, her odada 20 dakika süren ikişer oyun oynamışlardır. Deney grubu öğrencileri kaçış odasında oyunlar oynadığı sürede kontrol grubu öğrencileri geleneksel eğitime devam etmiştir. Tüm öğrenciler bir hafta sonra tekrar “Hasta Güvenliği Bilgi Testi”ni ve “İş Birliği Ölçeği”ni, deney grubu öğrencileri ise ek olarak “Oyunlaştırma İçin Oyunsu Deneyim Ölçeği (Gamex)” ve “Görüş ve Öneriler Formu”nu doldurmuştur. Araştırmaya başlamadan önce etik kurul (tarih: 25.10.2023, sayı: E-13562490-050.01.04-436199) ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Deney grubundaki öğrencilerin bilgi testi ve iş birliği son test puan ortalamalarının kontrol grubuna göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Deney grubundaki öğrencilerin oyunsu deneyim toplam puan ortalamasının, ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir (97.33 ± 13.69 , min:63, maks:120).

Sonuç: Araştırma sonucunda kaçış odası oyununun öğrencilerin hasta güvenliği bilgi düzeylerini arttırdığı ve iş birliği seviyelerini geliştirdiği belirlenmiştir. Kaçış odası oyununun hemşirelik eğitiminde kullanımının arttırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: “bilgi güvenlik hemşirelik öğrencileri iş birliği oyunlaştırma”

Kaynakça: Molina-Torres G, Cardona D, Requena M, Rodriguez-Arrastia M, Roman P, Ropero-Padilla C (2022). The impact of using an anatomy escape room on nursing students: a comparative study. Nurse Education Today 1: 1-6.

Yılmaz A. (2024). Hasta güvenliği kaçış odasının hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyine ve ekip iş birliğine etkisi. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları ve Yönetim Anabilim Dalı, Trabzon

DETERMINING THE ATTITUDES OF NURSES WORKING IN SURGICAL SERVICES TOWARDS EVIDENCE-BASED NURSING PRACTICES: MUGLA CASE

Fatma Aycan Alış Bay¹, Züleyha Seki²

¹Mersin City Hospital

²Muğla Sıtkı Koçman University Faculty of Health Sciences

Objective: This research examines the attitudes of nurses working in surgical wards of a training and research hospital towards evidence-based nursing (EBN).

Method: The descriptive research was conducted with 93 nurses working in surgical clinics of a training and research hospital between 15 June and 15 July 2023. According to the sample number calculation formula, the sample size was found to be 80 at 95% certainty level and 92 at 99% certainty level. We reached 85 nurses. The Data were collected with the 16-question Introductory Information Form created by the researcher and the EBN Attitude Scale developed by Ruzafa in 2011. Parametric tests were used to analyze the data. The reliability coefficient of the scale, for which the highest score is 75 and the lowest score 15, is $\alpha=.85$ in this study.

Findings: Those who are under 31 years, married, have a bachelor's degree or higher, working less than 12 months, working in surgical intensive care unit, have heard about EBN, have taken an Evidence-Based Nursing Practices (EBNP) course who follow scientific journal and professional publications, who conduct scientific research and state that EBN contributes to the profession and clinical practices, are positive. We determined that the beliefs and expectations, practice intention dimensions and total scale score averages of nurses who stated that EBN contributed to the profession and their clinical practices were more positive and significant ($p < 0.05$).

Conclusion and Recommendations: When nurses' attitudes towards EBN practices were examined in our research, it was determined that the mean scores of the Beliefs and Expectations, Practice Intentions, Emotions dimensions and total scale were medium. To improve EBNP; results of EBN which were used in intensive care units and whose effectiveness has been determined must be shared with all services and nurses' participation in researches should be supported.

Anahtar Kelimeler: "evidence-based practices", "nursing", "surgery"

CERRAHİ SERVİSLERİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN KANITA DAYALI HEMŞİRELİK UYGULAMALARINA YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ: MUĞLA ÖRNEĞİ

Fatma Aycan Alış Bay¹, Züleyha Seki²

¹Mersin Şehir Hastanesi

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Amaç: Bu araştırma bir eğitim ve araştırma hastanesi cerrahi servislerde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesini amaçlayan bir çalışmadır.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak gerçekleştirilen araştırma, 15 Haziran 2023-15 Temmuz 2023 tarihleri arasında bir eğitim ve araştırma hastanesi cerrahi kliniklerinde çalışan 93 hemşire ile oluşturmuştur. Örneklem sayısı hesaplama formülüne göre ulaşılması gereken örneklem büyüklüğü %95 kesinlik düzeyinde 80, %99 kesinlik düzeyinde 92 olarak bulunmuştur. Araştırmada 85 hemşireye ulaşılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan 16 soruluk Tanıtıcı Bilgi Formu ve 2011 yılında Ruzafa ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir olan Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ) ile toplanmıştır. Verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. En yüksek 75, en düşük 15 puan alınabilen KDHYT ölçeğinin güvenilirlik katsayısı bu çalışmada $\alpha=,85$ 'tir.

Bulgular: Araştırmamızda 31 yaş altında olan, evli olan, eğitim durumu lisans ve üzeri düzeyde olan, 12 aydan daha az süredir çalışan, cerrahi yoğun bakım ünitesinde çalışan, kanıta dayalı hemşirelik terimini duyan, KDU dersi alan, bilimsel dergiye üye olan, mesleki yayınları takip eden, bilimsel araştırma yapan ve Kanıta Dayalı Hemşireliğin mesleğe ve klinikteki uygulamalara katkı sağladığını belirten hemşirelerin KDU'lara yönelik tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Kanıta Dayalı Hemşireliğin mesleğe ve klinikteki uygulamalarına katkı sağladığını belirten hemşirelerin inanç ve beklentiler, uygulama niyeti boyutları ve toplam ölçek puan ortalamalarının daha olumlu ve anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç ve Öneriler: Araştırmamızda hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik tutumları incelendiğinde, İnanç ve Beklentiler, Uygulama Niyeti, Duygular boyutlarında ve toplam ölçek puan ortalamalarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını geliştirmek için; yoğun bakımlarda kullanılan ve etkinliği belirlenen kanıta dayalı uygulama sonuçlarının bütün servisler ile paylaşılması ve hemşirelerin araştırmalara katılımlarının desteklenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: "kanıta dayalı uygulamalar", "hemşirelik", "cerrahi"

Kaynakça: Ayhan Y, Kocaman G, Bektaş M (2015). Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 17(2/3),21-35. Erişim Adresi: dergipark.org.tr/en/pub/hemarge/issue/52741/695897

Baran GK, Atasoy S, Şahin S (2020). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 352-359. DOI.org/10.34087/cbusbed.699410.

Başdaş Ö, Özbey H (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(Ek Sayı): 32-7. DOI:10.5222/head202080269.

Çelik S, Gül A, İlçe A, Tuna A, Andsoy II, Çam R (2021). Cerrahi hemşireliğinde güncel uygulamalar. Nobel Kitabevi, 5–7.

Çopur EÖ, Kuru N, Seyman ÇÇ (2015). Hemşirelikte kanıtı dayalı uygulamalara genel bakış. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 1 (2), ss.51-55. DOI:10.5222/SHYD.2015.051.

Dirgar E, Şahin A, Berşe S (2023). Hemşirelerin kanıtı dayalı resmiliğe yönelik tutumları ve kataterize üriner enfeksiyona yönelik bilgi düzeyinde yer aldı. *Mersin Üniversitesi sağlık Bilimleri Dergisi*, 16 (3). 443-452. DOI: 10.26559/mersinsbd.1231573.

Doğan ES, Aynur CİN, Demirağ H, Uçan MF (2021). Hemşirelerin Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamalarına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 612-622. DOI.org/10.47525/ulasbid.879094.

George D, Mallery M (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference 17.0 update*. (10. Baskı) Boston: Pearson.

Karagözoğlu Ş (2017). Kanıt Düzeyi Yüksek Araştırmaların Hemşirelikte Önemi. Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Derneği 1. Ulusal Hemşirelikte Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı, Ss. 24-41.

Matam M, Merkouri CM (2019). Impact of evidence-based nursing implementation on the conservation of cost in the health system. Evidence-Based Practices in Nursing, International Student Congress, 26-27 March, p: 106-7

Menekli T, Korkmaz M (2021). Dâhiliye hemşirelerinin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14, (1), 38-47. DOI.org/10.46483/deuhfed.782131.

Pétre B, Gillain N, Jacqmin N, Adriaenssens J, Vandenbosch K, Gillet P, Guillaume M (2018). Perception of Belgian nurses about evidence-based clinical practice implementation: a focus group study. *Acta Clinica Belgica*, 73(2), 110-118. DOI.org/10.1080/17843286.2017.1355428.

Rojjanasrirat W, Rice J (2017). Evidence-based practice knowledge, attitudes, and practice of online graduate nursing students. *Nurse education today*, 53, 48-53. DOI.org/10.1016/j.nedt.2017.04.005.

Ruzafa-Martínez M, López-Iborra L, Madrigal-Torres M (2011). Attitude towards Evidence-Based Nursing Questionnaire: development and psychometric testing in Spanish community nurses. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 17(4), 664-670. DOI.org/10.1111/j.1365-2753.2011.01677.x.

Tabachnick BG, Fidell LS (2013). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. (M. Baloğlu, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayınevi.

Taşçı Ö, Özer N (2023). Cerrahi Hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Etkili Hemşirelik Dergisi*, 16(4), 416-434. DOI.org/10.46483/jnef.1375485.

Yiğit Ü, Yılmaz AA (2022). Hemşirelerin Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Editör: Ebru Akbaş *Sağlık ve Bilim*, 39.

FREQUENCY AND EFFECTS OF EXPOSURE TO COLLEAGUE VIOLENCE IN NURSING STUDENTS

Batuhan Yiğit¹, Mahsun Toplu¹, Rahime Aslan²

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Kütahya, Turkey

²Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Psychiatric Nursing, Kütahya, Turkey

Introduction and Purpose: Colleague violence is a factor that is becoming more widespread in every area where health care services are provided and that prevents communication that should be maintained for effective patient care. Therefore, the study was conducted to examine the frequency and effects of exposure to colleague violence among nursing students.

Method: The sample of the descriptive-cross-sectional study consisted of 209 nursing students studying at a state university and selected by simple random methods. Data were collected with a questionnaire regarding sociodemographic characteristics and the Scale for Exposure to Colleague Violence for Nursing Students. Descriptive statistics, chi-square, Independent Sample t test and ANOVA test were used in the analysis of the data.

Findings: 71.8% of the students participating in the study were female and 54.1% were third-year students. 33% of the student nurses reported that they had been exposed to violence at some point in their lives. 35.4% of the students witnessed violence in the field of practice. The total mean score of the scale of exposure to colleague violence among nursing students is 58.201 ± 21.257 . A significant relationship was found between clinics with 8 or more patients per nurse in the unit where the practice was carried out and the exposure of nursing students to violence ($F=3.139$, $p=0.026$).

Conclusion: The fact that nursing students have been subjected to violence before and the increase in the number of patients per nurse in the clinics where they practice increases their exposure to colleague violence. It is recommended that student nurses be trained to reduce the negative effects of violence. It is recommended that policy makers make arrangements to protect and improve the mental health of employees and to reduce the number of patients per nurse.

Anahtar Kelimeler: exposure, nursing, student, violence

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MESLEKTAŞ ŞİDDETİNE MARUZ KALMA SIKLIĞI VE ETKİLERİ

Batuhan Yiğit¹, Mahsun Toplu¹, Rahime Aslan²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Kütahya, Türkiye

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

Giriş ve Amaç: Meslektaş şiddeti, sağlık bakım hizmetlerinin sunulduğu her alanda gün geçtikçe yaygınlaşan ve etkili hasta bakımı için sürdürülmesi gereken iletişimi engelleyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle araştırma hemşirelik öğrencilerinin meslektaş şiddetine maruz kalma sıklığı ve etkilerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel tipteki çalışmanın örneklemini, bir devlet üniversitenin lisans öğrenimi gören ve basit rastgele yöntemlerle seçilen 209 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler sosyodemografik özelliklere ilişkin soru formu ve Hemşirelik Öğrencileri için Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistikler, ki kare, Independent Sample t test ve ANOVA testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %71.8'i kadın ve %54.1'i üçüncü sınıf öğrencisidir. Öğrenci hemşirelerin %33'ü daha önce hayatının herhangi bir döneminde şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Öğrencilerin %35.4'ü uygulama alanında şiddete tanıklık etmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin meslektaş şiddetine maruz kalma ölçeği toplam puan ortalaması 58.201±21.257'dir. Uygulamaya çıkılan birimde hemşire başına düşen hasta sayısı 8 ve üzeri olan klinikler ile hemşirelik öğrencilerinin şiddete maruz kalması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (F=3.139, p=0.026).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin daha önce şiddete maruz kalmaları ve uygulamaya çıktıkları kliniklerde hemşire başına düşen hasta sayısının artması meslektaş şiddetine maruz kalma durumlarına artırmaktadır. Öğrenci hemşirelere şiddetin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik eğitim verilmesi önerilir. Çalışanların ruh sağlığının korunması ve yükseltilmesi, hemşire başına düşen hasta sayısının azaltılması yönünde politika yapıcılarının düzenleme yapması önerilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, maruz kalma, öğrenci, şiddet

Kaynakça:

1. Tonkuş MB, Coşkun A. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin klinik uygulamada mobbinge maruz kalma durumlarının belirlenmesi. Türk Hemşireler Derneği Dergisi 2021;2(1):15-26.
2. Koç M, Batkın D. "Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Uygulama Alanlarında Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Durumları". Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2016;19(3):189-196.

INVESTIGATION OF STRESS, ANXIETY, DEPRESSION LEVELS AND COPING METHODS USED BY PRIMIPAROUS WOMEN IN THE POSTPARTUM PROCESS: A CROSS- SECTIONAL STUDY

Ecem Çiçek Gümüş¹, Hilal Büyüktopaç Çakıcı¹

¹Bartın University

Introduction and Aim: The postpartum period is critically important for the physical, social, and mental health of both the newborn and the mother, particularly in primiparous women. This study aims to examine the levels of stress, anxiety, and depression experienced by primiparous women during the 0-12 months postpartum period and the coping strategies they employed.

Method: This descriptive, cross-sectional study included 94 women, aged 18-49, who gave birth to their first child and attended family health centers in Bartın between September 20, 2023, and May 20, 2024. Data were collected using an Information Form and the Depression, Anxiety, and Stress Scale. Statistical analyses included ANOVA, t-tests, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U, and Pearson Correlation tests.

Results: It was found that 10.6% of primiparous women had moderate levels of depression, 21.3% had moderate levels of anxiety, and 9.6% had moderate levels of stress. Although 40% of the primiparous women considered seeking professional support, only 26% actually did. Among those who received professional support, 21% reported seeking psychiatric or psychological support due to the negative emotional states they experienced. Additionally, the social problems encountered during the postpartum period ($p=,000$), lack of social support ($p=,000$), absence of anyone other than their partners for support ($p=,006$), unpreparedness for parenting roles ($p=,001$), unplanned pregnancies ($p=,018$), lack of professional support ($p=,009$), and partners adjustment ($p=,004$) were found to impact the levels of depression, anxiety, and stress they experienced. Despite 89% of primiparous women stating that they used coping strategies when feeling stressed, it was observed that methods other than physical activity ($p=,002$), reading ($p=,038$), and breathing exercises ($p=,005$) did not significantly affect their levels of depression, anxiety, and stress.

Conclusion: Primiparous women face significant mental health challenges postpartum. Support mechanisms are essential for their well-being and that of their newborns. Integrating coping strategies into pregnancy education programs and developing support systems are recommended.

Anahtar Kelimeler: Keywords: Coping strategies, Social support, Depression-Anxiety-Stress, Postpartum Period, Primiparous

PRİMİPAR KADINLARIN DOĞUM SONRASI SÜREÇLERİNDE YAŞADIKLARI STRES, ANKSİYETE, DEPRESYON DÜZEYLERİ VE KULLANDIKLARI BAŞ ETME YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Ecem Çiçek Gümüş¹, Hilal Büyüktopaç Çakıcı¹

¹Bartın Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Primiparlarda doğum sonrası dönem bebek ve kadın için fiziksel, sosyal ve ruhsal sağlıklarının korunması açısından çok önemlidir. Bu çalışmada, primipar kadınların doğum sonrası 0-12 aylık süreçlerinde yaşadıkları stres, anksiyete, depresyon düzeyleri ve kullandıkları baş etme yöntemlerini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel niteliktedir. Çalışmaya, 20.09.2023-20.05.2024 tarihleri arasında Bartın il merkezinde yer alan aile sağlığı merkezlerine başvuran 18-49 yaş aralığında, ilk çocuğunu doğurmuş olan ve canlı doğum yapmış olan 94 kadın dahil edilmiştir. Veriler, Bilgi Formu ve Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği kullanılarak tamamlanmıştır. Verilerin analizinde anova, t test, Kruskal Wallis, Mann whitney u ve Pearson Korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Primipar kadınların %10,6'sının depresyon, %21,3'ünün anksiyete ve %9,6'sının stres seviyeleri orta düzeydedir. Primipar kadınların %40'ı profesyonel destek almayı düşündüğü, ancak sadece %26'sının profesyonel destek aldığı saptanmıştır. Profesyonel destek alanların %21'i yaşadıkları olumsuz duygu durumlarından dolayı psikiyatrik ya da psikolojik destek aldığını ifade etmiştir. Aynı zamanda doğum sonu dönemde sosyal hayatlarında yaşadıkları sorunlar ($p=,000$), sosyal destek yetersizliği ($p=,000$), eşleri dışında destekleyen birilerinin olmaması ($p=,006$), ebeveynlik rollerine hazır olmamaları ($p=,001$), planlı bir gebelik yaşamamaları ($p=,018$), profesyonel destek almamaları ($p=,009$) ve eş ile uyumları ($p=,004$) yaşadıkları depresyon, anksiyete ve stres üzerinde etkilidir. Primipar kadınların %89'u stresli hissettiğinde baş etme yöntemleri kullandıklarını ifade etmelerine rağmen, fiziksel aktivite ($p=,002$), kitap okuma ($p=,038$), solunum egzersizi ($p=,005$) dışında olan yöntemlerin depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri üzerinde etkisi olmadığı görülmüştür.

Sonuç: Primipar kadınlar doğum sonrası dönemde depresyon, anksiyete ve stres yaşamaktadır. Bu aşamada lohusa ve yenidoğan sağlığının korunması için destek mekanizmaları önemlidir. Ulusal ve uluslararası gebe eğitim programlarına depresyon, anksiyete ve stres durumlarında kullanılabilir baş etme yöntemlerinin entegre edilmesi, destek mekanizmalarını içeren program ve projelerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Baş Etme Yöntemleri, Sosyal Destek, Depresyon- Anksiyete- Stres, Primipar

Kaynakça: Hosseini, F. Z., Behmanesh, F., Mirabi, P., Memariani, Z., Nikpour, M., Omidvar, S., ... & Aghamohammadi, A. (2024). Aromatherapy with Rosa damascena Mill. to Relieve the Symptoms of Postpartum Depression and Sleep Quality in Primiparous Women: A Randomised Controlled Trial. *Journal of Herbal Medicine*, 46, 100912.

- Demirci, J., Caplan, E., Murray, N., & Cohen, S. (2018). "I just want to do everything right:" Primiparous women's accounts of early breastfeeding via an app-based diary. *Journal of Pediatric Health Care*, 32(2), 163-172.
- Kuipers, Y. J., Bleijenbergh, R., Rimaux, S., & Mestdagh, E. (2024). The effect of a web-based intervention on perinatal emotional wellbeing and coping: A nested case-control study. *Mental Health & Prevention*, 33, 200332.
- Hanach, N., Radwan, H., Issa, W. B., Saqan, R., & de Vries, N. (2024). The perceived mental health experiences and needs of postpartum mothers living in the United Arab Emirates: A focus group study. *Midwifery*, 132, 103977.
- Tebeka, S., Le Strat, Y., Higgons, A. D. P., Benachi, A., Dommergues, M., Kayem, G., ... & de Premorel, A. (2021). Prevalence and incidence of postpartum depression and environmental factors: The IGEDEPP cohort. *Journal of psychiatric research*, 138, 366-374.
- Landoni, M., Silverio, S. A., Ciuffo, G., Daccò, M., Petrovic, M., Di Blasio, P., & Ionio, C. (2023). Linguistic features of postpartum depression using linguistic inquiry and word count text analysis. *Journal of Neonatal Nursing*, 29(1), 127-134.
- Hoberg, M. G., Demirci, J. R., Sereika, S. M., Levine, M. D., & Dabbs, A. D. (2024). Mixed-Methods Assessment of Maternal Anxiety During the First 8 Weeks After Birth. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*.
- Aydın, R., Palancı Ay, Ö., Yazıcı Topçu, T. ve Aktaş, S. (2022). Annelerin Erken Postpartum Dönemdeki Eş Desteği Algısının Postpartum Stres Üzerine Etkisi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 31(2), 126-133.
- Yılmaz Ö, Boz H, Arslan A. Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği'nin (DASS-21) Türkçe kısa formunun geçerlilik güvenilirlik çalışması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2017; 2(2): 78-91.

THE EFFECT ON CAREGIVERS' STRESS LEVELS AND HEALTH PERCEPTIONS OF STRUCTURED EDUCATION FOR CAREGIVERS OF COLORECTAL CANCER SURGERY PATIENTS

Nazife Gamze Özer Özlü¹, Mustafa Baytekin¹, Ömer Argış¹, Serhad Özçelik¹, Esmanur Taşkın¹, Fatma Vural¹

¹Dokuz Eylül University, Faculty of Nursing

Introduction and Objective: Improving the health and well-being of caregivers for colorectal cancer surgery patients is essential for ensuring a quality life and reducing inequalities, aligning with sustainable development goals. This project, under the TUBITAK 2209-A University Students Research Projects Support Programme, aims to evaluate the effect of structured training on caregivers' stress levels and health perceptions.

Method: This one-group pretest-posttest quasi-experimental research design provided structured training on stress management and health perception to caregivers in the preoperative period. Data were collected in a university hospital's general surgery ward using the "Caregiver Stress Index" and "Health Perception Scale." Measurements were taken on the first day of admission and just before discharge. SPSS 29.0 was used for data analysis.

Results: The average age of patients was 61.85 years; 67.7% had colon cancer, and 23.1% had an excretory stoma. Caregivers' average age was 52.93 years; 36.9% were primary school graduates, 41.5% were employed, 13.8% received support in caregiving, and 73.8% provided care for at least four weeks. Before training, caregivers' stress levels were 9.26, and health perception was 44.49. Before discharge, stress levels decreased to 6.36, and health perception increased to 53.58. Care equipment, employment status, and caregiving duration affected caregivers' stress, while patients' gender, caregivers' education, and caregiving duration affected health perception.

Conclusion: Structured training for caregivers of colorectal cancer surgery patients decreased stress and increased health perception. Patient and caregiver characteristics influenced stress and health perception. Sharing these results with the community and stakeholders is recommended to raise social awareness.

Key words: Caregiver stress, Nursing, Colorectal cancer, Health perception

KOLOREKTAL KANSER CERRAHİ HASTALARININ BAKIM VERENLERİNE YÖNELİK VERİLEN YAPILANDIRILMIŞ EĞİTİMİN BAKIM VERENLERİN STRES DÜZEYİNE VE SAĞLIK ALGISINA ETKİSİ

Nazife Gamze Özer Özlü¹, Mustafa Baytekin¹, Ömer Argı¹, Serhad Özçelik¹, Esmanur Taşkın¹, Fatma Vural¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda sağlıklı ve kaliteli yaşamın sağlanması ve eşitsizliklerin azaltılması için kolorektal kanser cerrahisi hastalarının bakım verenlerinin sağlık ve refahının iyileştirilmesi gereklidir. TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilen projenin amacı, kolorektal kanser cerrahisi hastalarının bakım verenlerine verilen yapılandırılmış eğitimin stres düzeyi ve sağlık algısı üzerindeki etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Tek grup ön test-son test yarı deneysel araştırma tasarımına uygun bir şekilde yürütülen projede, kolorektal kanser cerrahisi geçirecek hastaların bakım verenlerine ameliyat öncesi dönemde stres yönetimi ve sağlık algısı üzerine yapılandırılmış eğitim verildi. Veriler bir üniversite hastanesinin genel cerrahi servisinde toplandı. Projenin verileri bakım verenlerin stres düzeyi için “Bakım Veren Stres İndeksi”, sağlık algısı için “Sağlık Algısı Ölçeği” kullanılarak toplandı. Verilen eğitimin bakım verenlerin stresine ve sağlık algısına etkisini değerlendirmek için veriler hastaların genel cerrahi servisine yattığı ilk gün ve taburcu olmadan hemen önce olmak üzere iki kere toplandı. Verilerin analizi SPSS 29.0’da yapıldı.

Bulgular: Hastaların yaş ortalaması 61.85±14.85 olup, %67.7’si kolon kanseri ve %23.1’inde boşaltım amaçlı stoma vardır. Yaş ortalaması 52.93±10.67 olan bakım verenlerin %36.9’u ilköğretim mezunu, %41.5’i çalışmakta, %13.8’i bakım sürecinde destek almakta olup %73.8’i hastasına en az dört hafta boyunca bakım vermektedir. Eğitim öncesi bakım verenlerinin stres düzeyi 9.26±1.38, sağlık algısı düzeyi 44.49±2.93 olup taburculuk öncesi stres düzeyi 6.36±3.77 ve sağlık algısı düzeyi 53.58±7.01’dir. Hastadaki bakım ekipmanları, bakım verenlerin çalışma durumu ve bakım verilen süre bakım verenlerin stresini; hastaların cinsiyeti, bakım verenlerin eğitim durumu ve bakım verilen süre bakım verenlerin sağlık algısını etkilemektedir.

Sonuç: Kolorektal kanser cerrahisi hastalarının bakım verenlerine yönelik verilen yapılandırılmış eğitimin bakım verenlerinin stresini azalttığı ve sağlık algısını yükselttiği saptandı. Hastaların ve bakım verenlerinin tanımlayıcı özelliklerinin bakım verenlerin stresini ve sağlık algısını etkilediği belirlendi. Toplumsal duyarlılığı arttırmak için proje sonuçlarının toplumla ve diğer paydaşlar ile paylaşılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Bakım veren stresi, Hemşirelik, Kolorektal kanser, Sağlık algısı

Kaynakça:

Adashek, J.J. ve Subbiah, I.M. 2020, “Caring for the caregiver: a systematic review characterising the experience of caregivers of older adults with advanced cancers”, *ESMO Open*, 5(5), e000862. <https://doi.org/10.1136/esmoopen-2020-000862>

Altay, B., Çavuşoğlu, F., ve Çal, A. 2016. “Yaşlıların sağlık algısı, yaşam kalitesi ve sağlıkla ilgili yaşam kalitesini etkileyen faktörler”, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(3), 181-189, <https://doi.org/10.5455/pmb.1-1438765038>

American Society of Clinical Oncology, 2021. “Caring for a loved one with cancer” Erişim adresi: https://www.cancer.net/sites/cancer.net/files/asco_answers_guide_caregiving.pdf Erişim tarihi: 10.10.2023

Cancer Support Community, 2020. “Frankly speaking about cancer” Erişim adresi: <https://www.cancersupportcommunity.org/sites/default/files/fsac/Caregivers.pdf> Erişim tarihi: 10.10.2023

Çayır, Y., Avşar, Ü.Z., Avşar Ü., Cansever, Z., ve Khan, A.S. 2013. “Evde sağlık hizmetleri alan hastaların özellikleri ve bakım verenlerin beklentileri”, *Konuralp Tıp Dergisi*, 5(3), 9-12.

Dağdeviren, T.S., Demir, N., Adahan, D., Dağdeviren, M., ve Tekin, O. 2020, “Evde sağlık hizmeti alan hastaların bakım verenlerinde bakım yükü”, *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*; 14(2),186-195. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.730172>

Global Cancer Observatory [GLOBOCAN] 2020. “World Source: GLOBOCAN 2020”, Erişim adresi: <https://gco.iarc.fr/today/data/factsheets/populations/900-world-fact-sheets.pdf> Erişim tarihi: 2.11.2023.

Gök Uğur, H., ve Çatıker, A. 2019. “Determination of stress levels in caregivers of home health care patients and the factors influencing these levels”. *Journal of Ege University Nursing Faculty*, 35(3), 115-122.

Guerra, C.E., Dominguez, F., ve Shea, J.A. 2007, “Literacy and knowledge, attitudes and behavior about colorectal cancer screening”, *Journal of Health Communication*; 10, 651-663, <https://doi.org/10.1080/10810730500267720>

Kadıoğlu, H. ve Yıldız, A. 2012. “Sağlık Algısı Ölçeği'nin Türkçe çevriminin geçerlilik ve güvenilirliği”. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(1), 47-53. <https://doi.org/10.5336/medsci.2010-21761>

Karakaya, C. ve Işıkhana, V. 2020, “Palyatif bakım hastalarına bakım veren aile üyelerinde yaşam kalitesinin değerlendirilmesi”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1437-1458 <https://doi.org/10.33417/tsh.737324>.

Kayser, K., Acquati, C., Reese, J.B., Mark, K., Wittmann, D., ve Karam E. 2018. “A systematic review of dyadic studies examining relationship quality in couples facing colorectal cancer together”, *Psycho-Oncology*; 27(1), 13-21. <https://doi.org/10.1002/pon.4339>

Kuloğlu, Y., ve Uslu, K. 2022, “Geleceğin sağlık çalışanlarında sağlık okuryazarlık düzeyinin sağlık algısı üzerindeki etkisi”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 23(1), 255-277 <https://doi.org/10.31671/doujournal.955317>

Lafcı, D., Yıldız, E., Toru, F., ve Karakaya, D. 2020, “Kanser hastalarında bakım yükü ve bakım verenlere etkisi”, *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(2), 105-113.

- Ochoa, C.Y., Lunsford, N.B., ve Smith, J.L. 2020, “Impact of informal cancer caregiving across the cancer experience: A systematic literature review of quality of life”, *Palliative and Supportive Care*, 18(2), 220-240. <https://doi.org/10.1017/S1478951519000622>
- Özlük, A.A., Outlaw, D., Akçe, M., Fowler, M.E., Hess, D.L, Girl, S., ve Williams, G.R. 2023. “Management of older adults with colorectal cancer: the role of geriatric assessment”, *Clinical Colorectal Cancer and Other Gastrointestinal Malignancies*, <https://doi.org/10.1016/j.clcc.2023.10.003>
- Öztürk Kaynar, G. ve Vural, F. 2018. “Kolorektal kanserli hastalara bakım verenlerin bakım yükünün incelenmesi”, *Turk J Colorectal Dis*. 28:164-171. <https://doi.org/10.4274/tjcd.26121>
- Polat, Ü. ve Atamer B. 2020. “Palyatif bakım alan kanser hastalarına bakım verenlerin bakım yükü, etkileyen faktörler ve karşılanmamış gereksinimleri”, *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 38-47.
- Robinson, B.C. 1983. “Validation of a caregiver strain index” *Journal of Gerontology*, 38(3), 344-348. <https://doi.org/10.1093/geronj/38.3.344>
- Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü 2018. “Kanser istatistikleri”, Erişim adresi: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/Dokumanlar/Istatistikler/Kanser_Rapor_2018.pdf, Erişim tarihi: 2.11.2023.
- Siegel, R.L., Wagle, N.S., Cercek, A., Smith, R.A., ve Jemal, A. 2023. “Colorectal cancer statistics”, *A Cancer Journal for Clinicians*, 73(3), 233-254, <https://doi.org/10.3322/caac.21772>
- Şahin, Z.A. ve Ergüney, S. 2015. “Effect on Symptom Management Education Receiving Patients of Chemotherapy”, *American Association for Cancer Education*, 31, 101-107, <https://doi.org/10.1007/s13187-015-0801-8>
- Şen, S.K. ve Öztürk, Y.K. 2020, “Sağlık algısı ile kanser taraması farkındalığı arasındaki ilişki”, *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 24(4), 175-183. <https://doi.org/10.15511/tahd.20.00475>
- National Cancer Institute 2019. “Caring for the Caregiver” Erişim adresi: <https://www.cancer.gov/publications/patient-education/caring-for-the-caregiver.pdf> Erişim tarihi:9.10.2023
- Uğur, Ö., ve Fadiloğlu, Ç. 2006, “Onkoloji hastasına evde bakım verenlerin bakım yükünün incelenmesi” *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi (Doktora Tezi, İzmir)*
- World Health Organization [WHO] 2023. “Colorectal cancer”, Erişim adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/colorectal-cancer> Erişim tarihi: 6.11.2023.
- Xi, Y. ve Xu, P. 2021. “Global colorectal cancer burden in 2020 and projections to 2040”, *Translational Oncology*, 14(10), 101174. <https://doi.org/10.1016/j.tranon.2021.101174>
- Yalçın Gürsoy, M., ve Bulut Ayaz, C. 2023 “Does health literacy affect colorectal cancer screening rates?”, *Journal of Community Health Nursing*, 40(2), 147-156 <https://doi.org/10.1080/07370016.2022.2140589>
- Yıldız, E., Dedeli, Ö., ve Pakyüz, S.Ç. 2016. “Kanser hastalarına bakım veren aile üyelerinin bakım yükü ve yaşam kalitesinin incelenmesi” *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*; 13(3), 216-225. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2016.216>
- Yu, Y., Hu, J., Efrid, J.T., ve McCoy, T.P. 2013. “Social support, coping strategies and health-related quality of life among primary caregivers of stroke survivors in China”, *Journal of Clinical Nursing*, 22(15), 2160-2171. <https://doi.org/10.1111/jocn.12251>

WHAT DO DONORS WHOSE RECIPIENTS DEVELOP GRAFT LOSS FOLLOWING A KIDNEY TRANSPLANT EXPERIENCE? A QUALITATIVE STUDY

Naile Akıncı¹, Nermin Erođlu¹

¹Fenerbahçe University

Introduction: When the kidney graft does not function as expected for the recipient, their thoughts about themselves, the donation, and the recipient may change negatively. The aim of this study is to determine the emotional experiences of donors who experience graft loss after kidney transplantation.

Methods: The sample of the study consisted of 14 kidney donors whose recipients developed graft loss following transplants at the organ transplantation center of a private hospital group in Istanbul, and who met the inclusion criteria and volunteered to participate in the study. Quantitative data of the study were collected using a personal information form, and qualitative data were collected using open-ended questions. Before the research was initiated, permission of the institution and participants and approval of the ethics committee were obtained. Content analysis was used to evaluate qualitative data. This study adhered to the consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ).

Results: As a result of the thematic analysis of the interviews with the participants, four main themes and eleven sub-themes were elicited from the data. Themes and subthemes included emotional experiences (regret, guilt, self-pity, and resignation), relationships (family/partner relationships and relationships with the social environment), perception about the recipient (anger, fear, and pity for the recipient), and change in self-esteem (decrease in self-esteem and body perception).

Conclusion: As a result of the research, it can be said that the recipient's graft loss following the kidney transplant caused the donor to experience emotional changes, such as regret, anger, pity for himself-herself/recipient, changes in body perception, and problems such as deterioration of interpersonal relationships. The result of the study is expected to increase awareness about the psychosocial changes experienced by donors and thus contribute to quality care.

Anahtar Kelimeler: Kidney transplantation, living kidney donors, graft loss, qualitative studies

BÖBREK NAKLİ SONRASI GREFT KAYBI GELİŞEN VERİCİNİN DUYGUSAL DENEYİMLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Naile Akıncı¹, Nermin Erođlu¹

¹Fenerbahçe Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Transplantasyonun artan prevalansına ve terapötik gelişmelere rağmen, allograft reddi hala önemli bir mortalite ve morbidite nedenidir. Donörler ameliyat sonrası kendi hayatlarının değerinin artması, aile ve arkadaşlar tarafından artan saygı ve hayranlık, bağışın bir bağışlanma yolu olarak görülmesi gibi olumlu duygular yaşasalar da böbrek grefti alıcı için beklendiği gibi işlev görmediğinde bağışla, alıcıyla ve kendileriyle ilgili düşünceleri olumsuz yönde değişebilmektedir. Bu çalışmanın amacı böbrek nakli sonrası greft kaybı gelişen vericinin duygusal deneyimlerini belirlemektir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini İstanbul’da özel bir hastane grubunun organ nakli merkezinde nakil sonrası alıcısında greft kaybı gelişen, dahil etme kriterlerine uyan ve araştırmaya gönüllü 14 böbrek donörü oluşturdu. Araştırmanın nicel verileri kişisel bilgi formu kullanarak, nitel verileri ise açık uçlu sorularla toplandı. Araştırmaya başlamadan önce kurum katılımcılardan ve etik kuruldan onay alındı. Nitel verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi kullanıldı. Araştırma nitel çalışmaların raporlanmasında kullanılan COREQ kriterleri doğrultusunda yürütüldü.

Bulgular: Katılımcılarla yapılan görüşmelerin tematik analizi sonucunda dört ana tema ve on bir alt tema oluşturuldu. Temalar ve alt temalar arasında duygusal deneyimler (pişmanlık, suçluluk, kendine acıma, teslimiyet), ilişkiler (aile/partner ilişkisi, sosyal çevre ile ilişkiler), alıcıya yönelik algı (öfke, korku, alıcıya acıma), benlik saygısında değişim (benlik saygısında azalma, beden algısı) yer aldı.

Sonuç: Araştırma sonucunda böbrek nakli sonrası alıcının greft kaybı yaşamasının donörün pişmanlık, öfke, kendine/alıcıya acıma gibi duygusal değişimler yaşamasına, beden algısının değişmesine ve kişilerarası ilişkilerin bozulması gibi sorunlara neden olduğu söylenebilir. Çalışma sonucunun donörlerin yaşadıkları psikososyal değişiklikler ile ilgili farkındalığı arttırması ve böylece kaliteli hemşirelik bakımına katkıda bulunması beklenmektedir. Ayrıca, nakil sürecinin karmaşık psikosomatik yapısının daha iyi anlaşılmasını sağlayarak donörleri destekleyici tekniklerin geliştirilmesini sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Böbrek nakli, canlı böbrek donörü, greft kaybı, nitel çalışma

INTERVENTIONAL STUDENTS' VIEWS ABOUT FAMILY-WITNESSED RESUSCITATION PRACTICE: QUALITATIVE STUDY

Yaren Yaman¹, Nasibe Yağmur Ziyai¹, Özlem Doğu¹

¹Turkey-Sakarya University , Faculty of Health Science ,Nursing

Introduction and Aim: Resuscitation practice, which requires intensive and rapid intervention, affects both the family and health professionals physically and emotionally. Today, the presence of the family during resuscitation is an accepted practice in many countries, but there are also studies with positive or negative data. In our country, family witnessed resuscitation practices have been discussed and brought to the agenda in recent years. Accordingly, this study was planned to examine the opinions of intern students about family witnessed resuscitation practice.

Method: The study was conducted in case study design in qualitative research methods. Final year nursing students of a university in Turkey were included in the study. Using purposive sampling method, interviews were conducted with 10 students who had clinical practice in intensive care and emergency units. Individual introduction form and semi-structured interview form were used in the study. The research was analyzed using content analysis method.

Results: In the study, 60% of the participants were women and their mean age was 22.50 ± 1.08 years. As a result of the qualitative data, 2 main themes were identified: "Effects on the family" and "Effects on health professionals". In the theme of "Effects on the family", there are 3 codes as "Opportunity to say farewell"; "Trauma" and "Fear-Stress". In the theme of "Effects for health professionals", there are 3 codes: "Increased/decreased self-confidence"; "Increased likelihood of violence" and "Affected workflow".

Conclusion: In line with the results of the study, it is seen that intern students have a majority of negative opinions about family witnessed resuscitation. This situation suggested that it may be due to cultural, negative experience and that the students were unfamiliar with the subject. It is recommended that the subject of family witnessed resuscitation practice should be added to the course content of nursing students throughout their undergraduate education.

Anahtar Kelimeler: Nursing; Resuscitation; Family witnessed resuscitation; Qualitative study; Nursing student; Intern nurse student

İNTÖRN ÖĞRENCİLERİN AİLE ŞAHİTLİ RESÜSİTASYON UYGULAMASI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ: NİTEL ÇALIŞMA

Yaren Yaman¹, Nasibe Yağmur Ziyai¹, Özlem Doğu¹

¹Türkiye-Sakarya Üniversitesi ,Sağlık Bilimleri Fakültesi ,Hemşirelik

Giriş ve Amaç: Yoğun ve hızlı müdahale gerektiren resüsitasyon uygulaması hem aile hem de sağlık profesyonellerini fiziksel, ve duygusal olarak etkilemektedir. Günümüzde resüsitasyon sırasında ailenin varlığı, birçok ülkede kabul gören bir uygulama olmakla birlikte, olumlu yada olumsuz ele alan çalışma verileri de mevcuttur. Ülkemizde de aile şahitli resüsitasyon uygulamaları son yıllarda tartışılmakta ve gündeme gelmektedir. Bu doğrultuda çalışma intörn öğrencilerin aile şahitli resüsitasyon uygulaması hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Araştırma nitel araştırma yöntemlerinde durum çalışması tasarımıyla gerçekleştirildi. Türkiye’de bir üniversitenin hemşirelik son sınıf öğrencileri çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak yoğun bakım ve acil ünitelerinde klinik uygulama yapmış 10 öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada bireysel tanıtım formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada katılımcıların %60’ı kadın olup, yaş ortalamaları 22.50 ± 1.08 ’dir. Nitel veriler sonucunda “Aile açısından etkiler” ve “Sağlık profesyonelleri açısından etkiler” olmak üzere 2 tane ana tema belirlenmiştir. “Aile açısından etkiler” temasında “Veda etme olanağı”; “Travma” ve “Korku-Stres” olmak üzere 3 kod bulunmaktadır. “Sağlık profesyonelleri açısından etkiler” temasında “Özgüven artması-azalması”; “Şiddet olasılığının artması” ve “İş akışının etkilenmesi” olmak üzere 3 kod bulunmaktadır.

Sonuç: Çalışma sonuçları doğrultusunda intörn öğrencilerin aile şahitli resüsitasyon hakkında olumsuz görüşlerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu durum kültürel, olumsuz deneyim kaynaklı olabileceğini ve öğrencilerin konuya yabancı olduğunu düşündürdü. Hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitimi boyunca aile şahitli resüsitasyon uygulaması konusunun ders içeriklerine eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; Resüsitasyon; Aile şahitli resüsitasyon; Nitel çalışma; Hemşirelik öğrenci; İntörn hemşire öğrenci

Kaynakça: Tudor K, Berger J, Polivka B J, Chlebowy R, Thomas B. Nurses’ perceptions of family presence during resuscitation. American Journal of Critical Care 2014; 23: 88-96.

Twibell R S, Siela D, Riwitis C, Wheatley J, Riegle T, Bousman D, Cable S, Caudill P, Harrigan S, Hollars R, Johnson D and Neal A. Nurses’ perceptions of their selfconfidence and the benefits and risks of family presence during resuscitation. American Journal of Critical Care 2008; 12(2): 101-111.

Strasen J, Sell S L V and Sheriff S. Family presence during resuscitation. Nursing Critical Care 2016; 11(4): 42-46

Emergency Nurses Association (ENA) 2018. Clinical Practice Guideline: Family Presence During Invasive Procedures and Resuscitation [https:// www.ena.org/ docs/ default-source/resource-](https://www.ena.org/docs/default-source/resource-)

library/practice-resources/cpg/familypresencecpg3
eaabb7cf0414584ac2291feba3be481.pdf?sfvrsn=9c167fc6_12

De Stefano C, Normand D, Jabre P et al. Family presence during resuscitation: a qualitative analysis from a national multicenter randomized clinical trial. PloS One 2016; 11(6):156100.

Patton M Q. Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri 3.baskıdan çeviri. Bütün M, Demir B, Çeviri Editörleri. 1.Baskı, Ankara, Pegem Akademi. 2014; 262-320.

THE RELATIONSHIP BETWEEN BURNOUT LEVELS OF NURSE CANDIDATES AND DIGITAL BURNOUT

Gùlnur Akkaya¹, Damla Akkuş¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

Aim : It was conducted as a descriptive and correlational study to determine the relationship between the burnout level of nurse candidates and digital burnout.

Method: The universe of the study was nursing students studying at a university (671), all volunteer students participated in the study without any sample selection (376). Data were collected via Google Form between April and June 2023. The socio-demographic characteristics form, Maslach Burnout Scale Student Form and Digital Burnout Scale were used in the study.

Ethics: Scale use permission and consent were obtained from the faculty where the study was conducted, the ethics committee of a university.

Findings: As a result of the statistical analyses; 78.5% of the participants are female, 26.1% are in the 4th grade, 60.9% have a personal computer, 47.1% use a smartphone for 4-6 hours a day, 47.1% use social media for 4-6 hours, and the most used social media is 56.4% Instagram. The mean score of the Digital Burnout Scale of the participants was found to be 2.69 ± 0.84 (high), and the mean Exhaustion score was found to be 3.06 ± 1.04 (high). When the relationship between the scales was examined; There is a statistically significant positive relationship between the Exhaustion sub-dimension scores and Digital Burnout scores ($r:0.542$; $p<0.01$), between the Digital Burnout sub-dimension scores ($r:0.533$; $p<0.01$), between the Digital Deprivation sub-dimension scores ($r:0.376$; $p<0.01$), between the Emotional Exhaustion sub-dimension scores ($r:0.469$; $p<0.01$). It is seen that there is a directional relationship..

Conclusion and Suggestion: Participants' burnout and digital burnout levels are both high and a positive significant relationship was found between the scales. It is recommended that students become members of student clubs in universities and regularly participate in sports-social-cultural-scientific activities in order to stay away from social media and digital environments.

Anahtar Kelimeler: nursing student, burnout, digital burnout

HEMŞİRE ADAYLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ İLE DİJİTAL TÜKENMİŞLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ

Gülnur Akkaya¹, Damla Akkuş¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Amaç: Hemşire adaylarının tükenmişlik düzeyi ile dijital tükenmişlik arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapıldı.

Yöntem: Araştırmanın evrenini bir üniversitede okuyan hemşirelik öğrencileri oluşturdu (671), örneklem seçimine gidilmeden tüm gönüllü öğrenciler çalışmaya dahil edildi(376). Veriler Nisan-Haziran 2023 tarihinde google form aracılığı ile toplandı.Araştırmada sosyo demografik özellikler formu, Maslach Tükenmişlik Ölçeği Öğrenci Formu ve Dijital Tükenmişlik Ölçeği kullanıldı.

Etik: Araştırmanın yapıldığı fakülteden, bir üniversitenin etik kurulundan, yazarlardan ölçek kullanım izni ve katılımcılardan onam alınmıştır.

Bulgular: Yapılan istatistik analizleri sonucunda;katılımcıların %78,5'i kadın,%26.1'i 4. sınıf, %60.9'unun kişisel bilgisayara sahip, %47.1'i günde 4-6 saat süreyle akıllı telefon kullandığı, %47.1'i 4-6 saat arası sosyal medya kullandığı,en çok kullanılan sosyal medyanın %56.4 Instagram olduğu belirlenmiştir. Katılımcıları Dijital Tükenmişlik Ölçeğinin puan ortalaması 2.69±0.84 (yüksek), Tükenme puan ortalaması ise 3.06±1.04 (yüksek) bulunmuştur. Ölçekler arasındaki ilişkiye bakıldığında; Tükenme alt boyut puanları ile Dijital Tükenmişlik puanları arasında (r:0,542; p<0,01), Dijital Yıpranma alt boyut puanları arasında (r:0,533; p<0,01), Dijital Yoksunluk alt boyut puanları arasında (r:0,376; p<0,01), Duygusal Tükenme alt boyut puanları arasında (r:0,469; p<0,01) istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulundu.Katılımcıların, Duyarsızlaşma alt boyut puanları ile Dijital Tükenmişlik puanları arasında (r:0,541; p<0,01), Dijital Yıpranma alt boyut puanları arasında (r:0,530; p<0,01), Dijital Yoksunluk alt boyut puanları arasında (r:0,383; p<0,01), Duygusal Tükenme alt boyut puanları arasında (r:0,468; p<0,01) istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü ilişki olduğu görüldü.

Sonuç ve Öneri: Katılımcıların hem tükenmişlik hem de dijital tükenmişlik düzeyi yüksek ve ölçekler arasında pozitif anlamlı ilişki bulundu. Öğrencilerin sosyal medya ve dijital ortamdan uzaklaşması için, üniversitelerde öğrenci kuluplerine üye olmaları ve spor-sosyal- kültürel-bilimsel etkinliklerin üniversite tarafından düzenlenerek öğrencilerin katılımlarının sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, tükenmişlik, dijital tükenmişlik

NURSING CARE OF A CHILD DIAGNOSED WITH ACUTE LYMPHOBLASTIC LEUKEMIA IN ACCORDANCE WITH THE NURSING MODEL OF ROPER, LOGAN TIERNEY: A CASE REPORT

Meral Mutlu¹, Murat Göl¹, Müge Seval¹, Ayşe Kabuk²

¹Zonguldak Bülent Ecevit University, Institute of Health Sciences, Department of Child Health and Diseases Nursing, Zonguldak, Turkey

²Zonguldak Bülent Ecevit University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Zonguldak, Turkey

Introduction and Purpose: Nursing care of a child with cancer requires a holistic approach to their physiological, psychological, social and spiritual needs.The use of nursing models in the nursing care process provides benefits.The aim of this study is to evaluate the nursing care of a child diagnosed with Acute Lymphoblastic Leukemia in accordance with the Nursing Model of Roper, Logan Tierney.

Case Study:A 14-year-old individual who was medically diagnosed with Acute Lymphoblastic Leukemia eight months ago and was hospitalized for treatment has a height of 166 cm, a weight of 63 kg and a surface area of 1.69 m².He has taken a break from his school education due to being in the hospital.During the physical examination, shingles spots, dryness of the skin, cracks, capillary crack in the left nasal cavity were detected on his body.It describes the feeling of suddenly stepping into space while walking on both legs.He is allergic to the drugs "L-asparaginase" and "Peg-asparaginase".There is a port catheter.The child, who is 14 years old, is in the period of adolescence.Who needs active peer relationships, needs to socialize, is at the stage of developing body image and self-esteem, and has the ability to access information intellectually. When the individual was evaluated according to the life activities included in the model, 13 Nursing Diagnoses were identified.The dependency/independence string was evaluated according to each life activity of the individual and it was found to be dependent at least in "breathing" and "personal cleaning and dressing" activities and at most in "communication" and "providing and maintaining a safe environment" activities. The factors affecting life activities have been evaluated in the physical, environmental, sociocultural, political-economic and psychological fields.

Conclusion: The model is clear,understandable and generalizable.It is proposed to use nursing more in the fields of practice, education, research and management.

Keywords;care,child,nursing,leukemia,model

Anahtar Kelimeler: model, child, care,nursing, leukemia

ROPER, LOGAN TIERNEY’İN HEMŞİRELİK MODELİ DOĞRULTUSUNDA AKUT LENFBLASTİK LÖSEMİ TANILI ÇOCUĞUN HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

Meral Mutlu¹, Murat Göl¹, Müge Seval¹, Ayşe Kabuk²

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Zonguldak, Türkiye

²Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Zonguldak, Türkiye

Giris, ve Amac.: Kanserli çocuğun hemşirelik bakımı fizyolojik, psikolojik, sosyal ve spiritüel ihtiyaçlarına yönelik bütüncül yaklaşımı gerektirmektedir. Hemşirelik bakım sürecinde hemşirelik modellerinin kullanılması fayda sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, Akut Lenfoblastik Lösemi tanılı bir çocuğun hemşirelik bakımını Roper, Logan Tierney’in Hemşirelik Modeli doğrultusunda ele almaktır.

Olgu: Sekiz ay önce Akut Lenfoblastik Lösemi tıbbi tanısı koyulan ve tedavi amacıyla hastanede yatan 14 yaşındaki birey 166 cm boya, 63 kg ağırlığa ve 1,69 m² yüzey alanına sahiptir. Okul eğitimine hastanede olması nedeniyle ara vermiştir. Fizik muayenesinde vücudunda zona lekeleri, ciltte kuruluk, çatlaklar, sol nazal kavite içinde kılcak damar çatlağı tespit edildi. Nöropatisi mevcuttur. “L-asparaginase” ve “Peg-asparaginase” ilaçlarına allerjisi mevcuttur. Port katateri bulunmaktadır. 14 yaşında olan çocuk hasta ergenlik döneminde. Aktif akran ilişkilerine ihtiyaç duyan, sosyalleşme ihtiyacı olan, beden imajını ve benlik saygısının oluşma evresinde olan ve entelektüel açıdan bilgiye ulaşabilme yeteneklerine sahiptir. Birey, modelde yer alan yaşam aktivitelerine göre değerlendirildiğinde 13 Hemşirelik Tanısı tespit edilmiştir. Bireyin her bir yaşam aktivitesine göre bağımlılık/bağımsızlık dizgesi değerlendirilmiş, en az “solunum” ve “kişisel temizlik ve giyinme” aktivitelerinde, en çok ise “iletişim” ve “güvenli çevrenin sağlanması ve sürdürülmesi” aktivitelerinde bağımlı bulunmuştur. Yaşam aktivitelerini etkileyen faktörler fiziksel, çevresel, sosyokültürel, politiko-ekonomik ve psikolojik alanlarda değerlendirilmiştir.

Sonuc.: Hemşirelik sürecinin aşamalarına uygun olarak NANDA-I, NIC ve NOC taksonomik yapıları ile Roper, Logan, Tierney’in Hemşirelik Modeli doğrultusunda planlanan hemşirelik bakımı, bütüncül ve bireyselleştirilmiş bakım sağlayarak tüm yaşam aktivitelerinde bağımsızlık düzeyini artırmıştır. Model açık, anlaşılır ve genellenebilirdir. Hemşireliğin uygulama, eğitim, araştırma ve yönetim alanlarında daha fazla kullanılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler; bakım, çocuk, hemşirelik, lösemi, model

Kaynakça: Hemşirelik Kuramları Kavram Haritalarıyla, Demirbağ C., B., Akademisyen Kitabevi, 2021, Sayfa 135-150

Hemşirelikte Kavram, Kuram ve Model Örnekleri, Ocakçı F., A. & Alpar Ş., E., İstanbul Tıp Kitabevi, 2013 Sayfa 157-185

Hemşirelik Teorileri ve Modelleri, Karadağ A., Çalışkan N., Baykara G., Z., Akademi Basın ve Yayıncılık, 2017, Sayfa 531-575

Timmins, F., & O'shea, J. (2004). Roper-Logan-Tierney (1996) Eğitimde Mesleki Gelişim İçin Bir Araç Olarak Hemşirelik Modeli. Uygulamada Hemşire Eğitimi, 4(3), 159-167.

Başak, N., & Uran, B. Ö. (2021). Nadir Görülen Bir Hastalık: Granüloatozish Polianjitis Olgusu ve Hemşirelik Yaklaşımı. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(1), 89-95.

De Moura, G. N., Do Nascimento, J. C., De Lima, M. A., Frota, N. M., Cristino, V. M., & Caetano, Ja (2015). Roper-Logan-Tierney Hemşirelik Modeline Göre Engelli İnsanların Yaşam Aktiviteleri. Rahip Rene, 16(3).

Özkan, S., Kılınçat, B., & Yılmaz, M. (2023). Roper-Logan-Tierney Hemşirelik Modeline Temelli Pediatri Hemşireliği: Olgu Sunumu. Selçuk Sağlık Dergisi, 4(1), 61-78.

Williams, B. C. (2015). The Roper-Logan-Tierney Model Of Nursing: A Framework To Complement The Nursing Process. Nursing2022, 45(3), 24-26.

Baykara O. Kanse Tedavisinde Güncel Yaklaşımlar. Balikesir Saglik Bil Derg Cilt:5 Sayı:3 Aralık 2016. Doi: 10.5505/Bsbd.2016.93823

World Health Organization (Who). Cancer. https://www.who.int/health-topics/cancer#tab=tab_1

T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, (2022). Türkiye Kanser İstatistikleri, 2018.

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/dokumanlar/istatistikler/kanser_rapor_2018.pdf

Bulut, H., & Gu'ler Demir, S. (2017). "Nancy Roper, Winifred W.Logan, Allison J. Tierney: Yas,am Aktivitelerine Dayalı Hems,irelik Modeli", A. Karabag, N. C,alıs,kan, & Z. Go'c,men Baykara (Ed.), Hems,irelik Teorileri Ve Modelleri, Ic,inde (531-575), Ankara: Akademi Basın Ve Yayıncılık.

Ozkan, S., Kılınç,at, B., Yılmaz, M. (2023). Roper-Logan-Tierney Hems,irelik Modeline Temelli Pediatri Hems,ireligi: Olgu Sunumu. Selc,uk Sag'lık Dergisi, 4(1), 61 – 78.

INVESTIGATION OF DIABETIC FOOT KNOWLEDGE LEVEL, AWARENESS AND DISEASE ACCEPTANCE OF TELEPHONE-SUPPORTED FACE-TO-FACE EDUCATION GIVEN TO DIABETIC INDIVIDUALS

Duygu Pulat¹, Bahar İnkaya²

¹Ankara Bilkent City Hospital

²Ankara Yıldırım Beyazıt University

OBJECTIVE: Diabetic foot educations have an important place in the prevention of diabetic foot. This study was planned to investigate the diabetic foot knowledge level, awareness and disease acceptance of telephone-supported face-to-face education given to diabetic individuals.

METHOD: In the semi-experimental study planned in a hospital in Ankara, 45 patients were divided into two groups as controls, and 45 patients were given diabetic foot ulcer education. Data were collected using the “Introductory Features Form,” “Diabetic Patient Awareness and Acceptance Scale,” and “Nottingham Functional Foot Care Diagnostic Form (NAFF).”

FINDINGS: According to the research results, no statistically significant difference was observed between the diabetic individuals in the experimental group and the diabetic individuals in the control group in terms of the total score of diabetes awareness and acceptance, and the score levels of the awareness and acceptance sub-dimensions ($p>0.05$). While the mean foot care knowledge level of diabetic individuals before the training was 50.06 (± 8.129), the mean foot care knowledge level after the training was 56.97 (± 10.108). It was observed that there was a statistically significant difference between the mean foot care knowledge level scores of the diabetic individuals in the experimental group before the training and after the training ($p<0.05$).

CONCLUSION: Diabetic foot behaviours and knowledge levels of diabetic individuals are insufficient. With the training provided, the knowledge levels of diabetic individuals have increased, and their awareness levels have increased. Diabetic foot training should continue throughout life.

Anahtar Kelimeler: diabetic foot, patient education, diabetes acceptance, awareness, nursing

DIYABETLİ BİREYLERE VERİLEN TELEFON DESTEKLİ YÜZ YÜZE EĞİTİMİN DİYABETİK AYAK BİLGİ DÜZEYİ FARKINDALIK VE HASTALIĞA KABULÜNÜN İNCELENMESİ

Duygu Pulat¹, Bahar İnkaya²

¹Ankara Bilkent Şehir Hastanesi

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

AMAÇ: Diyabetik ayağın önlenmesi için, diyabetik ayak eğitimleri önemli bir yer tutmaktadır. Diyabetli bireylere verilen telefon destekli yüz yüze eğitimin diyabetik ayak bilgi düzeyi farkındalık ve hastalık kabulünün incelenmesi amacı ile bu çalışma planlandı.

YÖNTEM: Yarı deneysel olarak planlanan çalışmada, Ankara bir hastanede diyabetli bireyler 45 kontrol, 45 deney grubu olarak ikiye ayrılmış ve deney grubuna diyabetik ayak ülser eğitimi verilmiş olup kontrol grubuna herhangi bir eğitim verilmedi. Veriler “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Diyabetli Hasta Farkındalık ve Kabul Ölçeği”, “Nottingham Fonksiyonel Ayak Bakım Tanılama Formu (Nottingham Assessment of Functional Footcare- (NAFF) ” ile toplandı.

BULGULAR: Araştırma sonuçlarına göre deney grubundaki diyabetli bireyler ile kontrol grubundaki diyabetli bireyler arasında diyabet farkındalık ve kabulü toplam puanı, farkındalık ve kabul alt boyutlarının puan düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmedi ($p>0,05$). Diyabetli bireylerin eğitim öncesi ayak bakım bilgi düzeyi ortalaması 50,06 ($\pm 8,129$) iken eğitim sonrası ayak bakım bilgi düzeyi ortalaması ise 56,97 ($\pm 10,108$)’dur. Deney grubundaki diyabetli bireylerin eğitim öncesi ayak bakım bilgi düzeyi ile eğitim sonrası ayak bakım bilgi düzeyi puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görüldü ($p<0,05$).

SONUÇ: Diyabetli bireylerin, diyabetik ayak davranışları ve bilgi düzeyleri yeterli değildir. Verilen eğitim ile diyabetli bireylerin bilgi düzeyleri ve farkındalık düzeyi artmıştır. Diyabetik ayak eğitimlerinin yaşam boyunca sürmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: diyabetik ayak, hasta eğitimi, diyabet kabulü, farkındalık, hemşirelik

Kaynakça: Öztürk, Y. E., Yeşildal, M., Arık, Ö. & Fidan, Y. (2021). Kronik Hastalık Öz Yönetim Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenilirliği. Journal of Academic Value Studies, 7(3), 375-381. <http://dx.doi.org/10.29228/jav.52376>

Karabulutlu, E. Y., Atman, R., Yağcı, S. (2015). Kronik hastalığı olan bireylere verilen bakımın değerlendirilmesi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3(1), 16-30.

World Health Organization. (2021). Noncommunicable Diseases. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases>. Erişim Tarihi: 17.05.2024

International, Diabetes Federation, Diabetes Atlas 10. Edition (2021). Diabetes around the world in 2021. Erişim adresi: <https://diabetesatlas.org/>. Erişim tarihi: 17.05.2024

World Health Organization. (2021). Erişim adresi: <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/diabetes> 2021. Erişim tarihi: 17.05.2024

Satman I, Yılmaz T, Sengül A, Salman S, Salman F, Uygur S, Bastar İ, Tütüncü Y, Sargın M, Dinççağ N, Karşıdağ K, Kalaça S, Özcan C, King H. Populationbased study of diabetes and risk characteristics in Turkey: results of the Turkish diabetes epidemiology study (TURDEP). *Diabetes Care* 25(9):1551–1556, 2002.

Satman İ ve TURDEP-II Çalışma Grubu. TURDEP-II: Türkiye Diyabet, Hipertansiyon, Obezite ve Endokrin Hastalıklar Prevalans Çalışması: Türk toplumuna özgü normal referans değerleri: TSH, FT4, IGF1, IGFBP3, Vitamin D ve eGFR. 35. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Kongresi. 15- 19 Mayıs 2013, Cornelia Diamond Hotel, Antalya. s. 54-57.

TÜRKDİAB Diyabet Tanı ve Tedavi Rehberi 2023

Diabetes Mellitus Çalışma ve Eğitim Grubu. Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı, Tedavi ve İzlem Kılavuzu 2022. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, 15. Baskı. Ankara, 2022

Üstündağ, Ş., Dayapoğlu N. (2021). Tip 2 Diyabetli Bireylerin Hastalık Yönetiminde Karşılaştıkları Engellerin Değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*: 5(3); 514-533

Artasensi A, Pedretti A, Vistoli G, Fumagalli L. Type 2 Diabetes Mellitus: A Review of Multi-Target Drugs. *Molecules*. 2020; 25(8):1987. <https://doi.org/10.3390/molecules25081987>

WHO|Diabetes Programme. WHO. 2019. Available online: <https://www.who.int/diabetes/en/> (accessed on 27 January 2019).

Cho, N.H.; Shaw, J.E.; Karuranga, S.; Huang, Y.; Fernandes, J.D.R.; Ohlrogge, A.; Malanda, B. IDF Diabetes Atlas: Global estimates of diabetes prevalence for 2017 and projections for 2045. *Diabetes Res. Clin. Pract.* 2018, 138, 271–281. [Google Scholar] [CrossRef] [PubMed]

Çolak B ve ark. Diyabet Hastalarının Diyabetik Ayak Ülseri Hakkında Bilgi Düzeylerinin ve Ayak Bakımı Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Türk Diyab Obez* 2020;1: 22-29.

Bakır E., Bağlama Samancıoğlu S. Diyabetik Ayakta Öz Bakım Davranışı Ölçeği'nin Türkçe Geçerlilik Ve Güvenilirliği. *Karya J Health Sci.* 2021; 2(2): 39-43

Matilde Monteiro-Soares, & João Vasco Santos. (2022). IDF Atlas Reports Diabetes foot-related complications.

Eker Ö., Çelik S., Diyabetik Ayak Risk Faktörleri, (2021). *Türk Diyabet Hemşireliği Dergisi*. Cilt:1 Sayı :1 17-22

Danmusa UM, Terhile I, Nasır IA, Ahmad AA, Muhammad YH. Prevalence and healthcare costs associated with the management of diabetic foot ulcer in patients attending Ahmadu Bello University Teaching Hospital, Nigeria. *International Journal of Health Sciences*. 2016;10(2):119-228.

Eraydın Ş. [Examination findings of type 2 diabetes patients' feet with and without ulcers]. *Klimik Derg.* 2023;36(1):58-64.

Ergözen S., Pıçakçıefe M. Muğla'da Diyabet Tanısı Almış Hastalarda Diyabetik Ayak Eğitim Durumunun Ve Farkındalığının İncelenmesi. *Karya J Health Sci.* 2022; 3(3): 274-277

Kalaycı Ö, Açıkgöz B, Bayraktaroğlu T, Ayoğlu FN. Diyabetli Hastaların Ayak Bakımı ve Diyabetik Ayak Hakkındaki Bilgi, Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Türk Diyab Obez* 2020;2: 98-107.

Azak O., Kılıç M. Tip 2 Diyabetli Bireylerin Ayak Sağlığı Durumu ve Ayak Öz Bakım Aktivitelerinin Değerlendirilmesi. (2023). Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 12(1): 175 – 186.

Katherine McDermott, Michael Fang, Andrew J.M. Boulton, Elizabeth Selvin, Caitlin W. Hicks; Etiology, Epidemiology, and Disparities in the Burden of Diabetic Foot Ulcers. Diabetes Care 2 January 2023; 46 (1): 209–221. <https://doi.org/10.2337/dci22-0043>

Hidalgo-Ruiz, S.; Ramírez-Durán, MdV; Basilio-Fernández, B.; Alfageme-García, P.; Fabregat-Fernández, J.; Jiménez-Cano, VM; Clavijo-Chamorro, MZ; Gomez-Luque, A. Hemşireler Tarafından Diyabetik Ayağın Önlenmesinin Değerlendirilmesi. *Nur. Temsilci* **2023** , 13 , 73-84. <https://doi.org/10.3390/nursrep13010008>

Gershater, M., & Wessman, Y. (2023). Keeping feet in remission after healing of diabetic foot ulcers: A qualitative study of patients' experiences. *Journal of Wound Management*, 24(1), 10–17. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.341027919185018>

Akyol A., Özdemir Ş.,(2019). Koruyucu Ayak Bakım Davranışlarının Ölçülmesinde Yeni Bir Araç: Nottingham Fonksiyonel Ayak Bakım Tanılama Formu- Nottingham Assessment of Functional Footcare (NAFF) Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Nefroloji Hemşireliği Dergisi*: 14 (1) 1-9.

Alpar, R. (2020), *Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik*. Ankara: Detay Yayıncılık

Gürbüz, S. & Şahin F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Özdamar, K. (2002). *Paket Programları ile İstatistiksel Veri Analizi-2*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Tekir O, Cevik C, Ozsezer G. The effects of education on foot care behaviors and self-efficacy in type 2 diabetes patients. *Niger J Clin Pract*. 2023 Feb;26(2):138-144. doi: 10.4103/njcp.njcp_690_20. PMID: 36876601.

Liu J, Lu Q, Pang D, Yang P, Jin S, Yuan G, Qi X, Wen B, Ding Y, Guo X. Foot Care Education Among Patients With Diabetes Mellitus in China: A Cross-sectional Study. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2020 May/Jun;47(3):276-283. doi: 10.1097/WON.0000000000000653. PMID: 32384530.

Gülen, AH, Arı Korkusuz, N. ve Korkusuz, E. (2023). Diyabet teknolojilerinin diyabetli bireylerin üzerindeki etkisi ve diyabet kabul koşulları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 10(3), 348-355. <https://doi.org/10.52880/sagakaderg.1230648>

Döner, E., Çırpan, R. ve Çürük, GN (2023). Diyabetik ayakları olan hastaların yaşamına ve sağlığa ilişkin tutumları ile hastalık kabul arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* , 39 (1), 81-91.

Alotaibi, A., Alqhtani, N., Alluhaymid, A., Alhomaidan, L., Alwabel, M., Algurafi, A., Alenizi, Y., & AsSaigal, O. A. (2024). Awareness of Diabetic Patients in the Qassim Region About Diabetic Foot and Its Complications. *Cureus*, 16(1), e52306. <https://doi.org/10.7759/cureus.52306>

Bahador, R. S., Afrazandeh, S. S., Ghanbarzehi, N., & Ebrahimi, M. (2017). The Impact of Three-month Training Programme on Foot Care and Self-efficacy of Patients with Diabetic Foot Ulcers. *Journal of clinical and diagnostic research : JCDR*, 11(7), IC01–IC04. <https://doi.org/10.7860/JCDR/2017/29025.10261>

Mohammad, N. A., & Khresheh, R. M. (2018). Evaluate the effect of education interventions in the prevention of diabetic foot ulcers through knowledge of the disease and self-care practices in Saudi Arabia. *Open access Macedonian journal of medical sciences*, 6(11), 2206.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Kayabaşı, A., & Korkut, Y. (2021). Tip 2 diyabetes mellituslu hastaların hastalıklarına yönelik tutum ve davranışlarının incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 31(2), 148-152.

Abbasi YF, See OG, Ping NY, Balasubramanian GP, Hoon YC, Paruchuri S. Diabetes knowledge, attitude, and practice among type 2 diabetes mellitus patients in Kuala Muda District, Malaysia – A cross-sectional study. *Diabetes Metab Syndr*. 2018;12(6):1057-1063

Rahaman KS, Majdzadeh R, Holakouie Naieni K, Raza O. Knowledge, attitude and practices (KAP) regarding chronic complications of diabetes among patients with type 2 diabetes in Dhaka. *Int J Endocrinol Metab*. 2017;15(3):e12555.

Makiling, M., & Smart, H. (2020). Patient-centered health education intervention to empower preventive diabetic foot self-care. *Advances in skin & wound care*, 33(7), 360-365.

Rahaman, H. S., Jyotsna, V. P., Sreenivas, V., Krishnan, A., & Tandon, N. (2018). Effectiveness of a patient education module on diabetic foot care in outpatient setting: An open-label randomized controlled study. *Indian journal of endocrinology and metabolism*, 22(1), 74-78.

Beiranvand S, Asadizaker M, Fayazi S. Effect of educational programs on the knowledge, attitude, and practice of foot care in patients with diabetes Jundishapur J Chronic Dis Care. 2015;4:eee26540

Seyyedrasooli A, Parvan K, Valizadeh L, Rahmani A, Zare M, Izadi T. Self-efficacy in foot-care and effect of training: A single-blinded randomized controlled clinical trial *Int J Community Based Nurs Midwifery*. 2015;3:141–9

Aydoğan, B., Aydın, A., İnci, M. B., & Ekerbiçer, H. (2020). Tip 2 diyabet hastalarının hastalıklarıyla ilgili bilgi, tutum düzeyleri ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 10(Özel Sayı), 11-23.

INVESTIGATION OF SLEEP HYGIENE AND QUALITY OF LIFE IN NURSING STUDENTS

Betül Bayrak¹, Beyza Alev¹

¹Ordu University Faculty of Health Sciences

Introduction: Ensuring sleep hygiene is important in improving the quality of life and creating healthy life behaviors. This issue is more important for nursing students to academic success...

Aim: To determine the sleep hygiene and quality of life levels in nursing students and to examine the relationship between them.

Method: The descriptive and correlational type research was conducted between June 1 and July 1, 2023 with 324 students (N=475) from all classes of the nursing department of a university who agreed to participate in the research without any sample selection. Data were collected with the "Personal Information Form", "Sleep Hygiene Index (SHI)" and "SF-36 Quality of Life Scale". Data analysis was performed on the computer with the SPSS-26 statistical package program.

Results: The mean age of the students was 20.5 ± 1.7 , 76.2% were female, 28.7% were first year students. The students' UHI score average was 33.6 ± 6.2 , and the SF36 scale sub-dimensions score were; physical function 91.5 ± 12.5 , physical role difficulty 67.7 ± 34.9 , emotional role difficulty 50.1 ± 42.2 , vitality 47.1 ± 17.0 , social function 74.8 ± 18.5 , pain 64.1 ± 21.6 , mental health 57.5 ± 16.7 and general health perception 57.2 ± 16.2 . It was determined that there was a statistically significant difference between the students' grade level, financial situation, general sleep pattern, general health status, general quality of life and UHI score averages ($p < 0.01$). A negative moderately significant relationship was obtained between the students' UHI scores and the SF36 quality of life scale in all sub-dimensions except physical function ($r = -0.217, -0.404; p = 0.000$).

Conclusion: It was concluded that the sleep hygiene of the nursing students in the study was at a moderate level, physical function was the highest in the quality of life sub-dimensions, and vitality was the lowest in the sub-dimension, and there was a negative relationship between the sub-dimensions of quality of life, except for physical function, and sleep hygiene.

Anahtar Kelimeler: "nursing student", "sleep", "sleep hygiene", "quality of life"

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE UYKU HİJYENİ VE YAŞAM KALİTESİNİN İNCELENMESİ

Betül Bayrak¹, Beyza Alev¹

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Uyku hijyeninin sağlanması, yaşam kalitesinin geliştirilmesinde ve sağlıklı yaşam davranışları oluşturulmasında önemlidir. Bu konu hem akademik başarıyı etkilemesi hem de uygulamalarında insan sağlığına hizmet sunması ve topluma örnek olması açısından da hemşirelik öğrencilerinde önem arz etmektedir.

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinde uyku hijyeni ve yaşam kalitesi düzeylerinin belirlenmesi, arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki araştırma, 1 Haziran- 1 Temmuz 2023 tarih aralığında, bir üniversitenin hemşirelik bölümünün tüm sınıflarında öğrenim gören (N=475) öğrencilerden, örneklem seçimine gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 324 öğrenci ile yürütülmüştür. “Kişisel Bilgi Formu”, “Uyku Hijyeni İndeksi (UHİ)” ve “SF-36 Yaşam Kalitesi Ölçeği” ile veriler toplanmıştır. Verilerin analizi bilgisayarda SPSS-26 istatistik paket programı ile yapıldı.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20.5 ± 1.7 , %76.2’si kadın, %28.7’si birinci sınıftır. Hemşirelik öğrencilerinin % 46.9’u genel uyku düzenini orta olarak, %47.5’i genel sağlık durumunu iyi olarak, %53.7’si genel yaşam kalitesini orta olarak değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin UHİ puan ortalaması 33.6 ± 6.2 , SF36 ölçeği alt boyutları puan ortalamaları ise; fiziksel fonksiyon 91.5 ± 12.5 , fiziksel rol güçlüğü 67.7 ± 34.9 , emosyonel rol güçlüğü 50.1 ± 42.2 , zindelik 47.1 ± 17.0 , sosyal fonksiyon 74.8 ± 18.5 , ağrı 64.1 ± 21.6 , mental sağlık 57.5 ± 16.7 ve genel sağlık algısı 57.2 ± 16.2 olarak bulundu. Öğrencilerin sınıf düzeyi, maddi durumu, genel uyku düzeni, genel sağlık durumu, genel yaşam kalitesi ile UHİ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$). Öğrencilerin UHİ puanları ile SF36 yaşam kalitesi ölçeği arasında fiziksel fonksiyon hariç tüm alt boyutlarda negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki elde edilmiştir ($r = -0.217, -0.404$; $p = 0.000$).

Sonuç: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin uyku hijyeninin orta düzeyde olduğu, yaşam kalitesi alt boyutlarında fiziksel fonksiyonun en yüksek, zindelik alt boyutunun en düşük puan ortalamasında olduğu, fiziksel fonksiyon hariç yaşam kalitesinin alt boyutları ile uyku hijyeni arasında negatif ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Hemşirelik öğrencilerine sağlıklı uyku hijyenine yönelik eğitimlerinin verilmesi, yaşam kalitelerinin artırılabilmesi için yetersiz uyku hijyeni alışkanlıklarının bırakılması konusunda farkındalıklarının artırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: "hemşirelik öğrencisi", "uyku", "uyku hijyeni", "yaşam kalitesi"

Kaynakça: Akyol S. (2019). Gençlerde uyku hijyeninin yaşam kalitesine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.

Aydın F. (2020). Üniversite öğrencilerinin uyku kalitesi, yaşam kalitesi ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Aysan E, Karaköse S, Zaybak A, & İsmailoğlu EG. (2014). Üniversite Öğrencilerinde Uyku Kalitesi ve Etkileyen Faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(3):193-198.

- Bülbül E (2010). Hasta, Hasta Yakınları ve Sağlık Profesyonelleri Gözüyle Hemodiyaliz Hastalarının Yaşam Kalitesi. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul
- Gümüştakım RŞ, Kuş C, & Uzkar M. (2020). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Gündüz Uykululuğunun ve Uyku Hijyeninin Değerlendirilmesi. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 52-62. DOI: 10.4274/jtsm.galenos.2020.94940
- Güneş Z. (2018). Uyku Sağlığının Korunmasında Uyku Hijyenin Rolü ve Stratejileri. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 27(2):188-198.
- Güneş K, & Şahin G. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ile Yaşam Kaliteleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(4):297-303.
- Hattatoğlu DG, Aydın Ş, Aydın C, & Yıldız BP. (2021). Vardiyalı Çalışan Sağlık Çalışanlarında Uyku Hijyeni ve Uyku Bozukluğunun Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. *Noro-Psikyatri Arşivi*, 58(1):11-15.
- İyigün G, Angın E, Kırmızıgil B, Öksüz S, Özdil A, & Malkoç M. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Uyku Kalitesinin Mental Sağlık, Fiziksel Sağlık ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi. *Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation*, 4(3):125-133.
- Mastin DF, Bryson J, & Corwyn R. (2006). Assessment of Sleep Hygiene Using the Sleep Hygiene Index. *J Behav Med*, 29: 223-227. <https://doi.org/10.1007/s10865-006-9047-6>
- Menekşe B. (2018). KOAH Tanısı Almış Hastalara Verilen Uyku Hijyeni ve Derin Dolunum-Öksürük Egzersizleri Eğitiminin Uyku ve Yaşam Kalitesine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Molu B, Keskin AY, & Baş MT. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Kronotipine Göre Uyku Hijyeninin İncelenmesi. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 8(2):105-111.
- Odabaşoğlu ME, Dedeoğlu T, Kasırğa Z, & Sünbül F. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Uyku Hijyeni. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4):204-212.
- Özdemir PG, Boysan M, Selvi Y, Yıldırım A, & Yılmaz E. (2015). Psychometric Properties of The Turkish Version of The Sleep Hygiene Index in Clinical and Non-clinical Samples. *Comprehensive Psychiatry*, 59: 135-140. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2015.02.001>
- Pınar R (1995). Sağlık Araştırmalarında Yeni Bir Kavram: Yaşam Kalitesi - Bir Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Kronik Hastalarda Geçerlik ve Güvenirliğinin Sınanması. *Hemşirelik Bülteni*, 9(38): 84-95.
- Sejbuk M, Mironczuk-Chodakowska I, & Witkowska AM. (2022). Sleep Quality: A Narrative Review on Nutrition, Stimulants, and Physical Activity as Important Factors. *Nutrients*, 14(9), 1912. <https://doi.org/10.3390/nu14091912>
- Turgay G. (2018). Hemodiyaliz Hastalarında Uyku Hijyeni Eğitimi ve Progresif Gevşeme Egzersizinin Uyku, Yaşam Kalitesi ve Depresyona Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ware JE, & Sherbourne CD (1987). The MOS 36-Item Short-Form Health Survey (SF36): I. Conceptual Framework and Item Selection. *Medical Care*, 26: 724-735.

PRACTICING IN THE HOSPITAL AT THE PEAK PERIOD OF COVID 19 PANDEMIC: EXPERIENCES OF NURSING STUDENT IN TURKEY

Mürşide Zengin¹, Emriye Hilal Yayan², Yeliz Suna Dağ³, Ayşe Arıcıoğlu Sülün⁴, Maksude Yıldırım¹

¹Department of Pediatric Nursing, Faculty of Health Sciences, Adıyaman University, Adıyaman, Türkiye

²Department of Pediatric Nursing, The Faculty of Nursing, Inonu University, Malatya, Türkiye

³Department of Pediatric Nursing, The Faculty of Health Sciences, Fırat University, Elazığ, Türkiye

⁴Department of Pediatric Nursing, The Faculty of Health Sciences, Siirt University, Siirt, Türkiye

Aim: The aim of this study is to determine the clinical experiences of nursing students who undertook clinical placements during the peak period of the COVID 19 pandemic.

Methods: Phenomenology, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. The population of the study consisted of 128 nursing students, who were in the third year of education and undergoing clinical practice as part of the paediatric nursing course at Inonu University - Faculty of Nursing in the spring semester of the 2020-2021 academic year. The research data were collected by the researchers using the face-to-face interview method. A tape recorder was used and the students' voices were recorded. The data were analysed thematically using Colaizzi's phenomenological method. Ethical approval was obtained from the Inonu University Ethics Committee (Decision No: 2021/2157).

Results: The mean age of the students who participated in the study was 22.19±1.75 years, and the gender was 59.5% female. Five main themes and 15 sub-themes were identified in the study: emotional response (Initial anxiety, Ambivalent emotions, Anxiety), more learning opportunities (Experience the critical process, Small student groups, Permanent learning), a different care experience (Difficulty of giving care with a mask, Distant care, Changes in the clinical setting), resolution of confusion (Elimination of the Obscurity /Adaptation, Protective equipment), and change in professional perception (Empowerment and gaining value, Professional belonging, Perspective of the community, Teamwork).

Conclusions: It was found that nursing students initially experienced great anxiety about clinical practice; however, clinical practice provided a serious learning opportunity. It was also found that students' sense of professional belonging increased during the pandemic. It is recommended that in possible future pandemics, clinical arrangements should be made quickly so that nursing students can continue clinical practice without interruption and to ensure rapid adaptation to pandemic conditions.

Anahtar Kelimeler: Anxiety, COVID 19 pandemic, experience, nursing students, clinical practice pattern

COVID 19 PANDEMİSİNİN PİK DÖNEMİNDE HASTANEDE UYGULAMA YAPMAK: TÜRKİYE'DE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DENEYİMLERİ

Mürşide Zengin¹, Emriye Hilal Yayan², Yeliz Suna Dağ³, Ayşe Arıcıoğlu Sülün⁴, Maksude Yıldırım¹

¹Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Adıyaman, Türkiye

²İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bölümü, Malatya, Türkiye

³Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bölümü, Elazığ, Türkiye

⁴Siirt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bölümü, Siirt, Türkiye

Amaç: Bu çalışmanın amacı COVID 19 pandemisinin pik yaptığı dönemde klinik uygulama yapmış hemşirelik öğrencilerinin klinik deneyimlerini belirlemektir.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Döneminde İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde 3. sınıfta öğrenim gören ve çocuk hemşireliği dersi kapsamında klinik uygulama yapan 128 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Ses kayıt cihazı kullanılarak öğrencilerin sesi kayıt altına alınmıştır. Veriler, Colaizzi'nin fenomenolojik yöntemi kullanılarak tematik olarak analiz edilmiştir. İnönü Üniversitesi Etik Kurulundan etik onay alınmıştır (Karar No: 2021/2157).

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22.19±1.75, cinsiyetleri ise %59.5 kadındır. Çalışmada beş ana tema ve 15 alt tema belirlenmiştir: duygusal tepki (İlk kaygı, Ambivalan duygular, Anksiyete), daha fazla öğrenme fırsatı (Kritik süreci deneyimleme, Küçük öğrenci grupları, Kalıcı öğrenme), farklı bir bakım deneyimi (Maske ile bakım vermenin zorluğu, Uzak bakım, Klinik ortamdaki değişiklikler), karmaşanın çözülmesi (Belirsizliğin giderilmesi / Adaptasyon, Koruyucu ekipman) ve mesleki algıda değişim (Güçlendirme ve değer kazanma, Profesyonel aidiyet, Toplumun bakış açısı, Ekip çalışması).

Sonuç: Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama yapma konusunda başlangıçta yoğun kaygı yaşadıkları, ancak klinik uygulamaların ciddi bir öğrenme fırsatı oluşturduğu belirlenmiştir. Pandemi sürecinde öğrencilerin mesleki aidiyetlerinin de arttığı belirlendi. Gelecekteki olası pandemilerde hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarına ara vermeden devam edebilmeleri için hızlı bir şekilde klinik düzenlemelerin yapılması ve pandemi koşullarına hızlı uyumun sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, COVID 19 pandemisi, deneyim, hemşirelik öğrencileri, klinik uygulama modeli

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' USE OF MOBILE HEALTH APPLICATIONS AND HEALTHY LIFESTYLE BEHAVIORS

Aylin Palloş¹, Saliha Esin Temel¹

¹Bursa Uludag University Faculty of Health Sciences

Introduction and Aim: The purpose of the study is to determine the use of mobile health applications by nursing students and to examine the relationship between mobile health applications and healthy lifestyle behaviors.

Method: The universe of the descriptive study was all nursing students studying in a Faculty of Health Sciences (N=641), and the sample was 241 students calculated using the Raosoft sampling method. The sampling method for the participants was stratified random sampling. Ethics committee and institution permissions were obtained. Data were collected using "Sociodemographic Data Collection Form" and "Healthy Lifestyle Behaviors Scale-II (HLBS-II)" using the face-to-face interview method. SPSS 29.0 program was used to analyze the data.

Results: The mean age of the students were 20.53±2.00 years and 80.1% were female. It was found that 53.9% of the students defined their health status as good and 13.3% had a chronic disease. It was determined that 73.0% of the students followed a mobile health application and the frequently preferred applications were E-pulse (66.4%), Central Physician Appointment System (40.2%), they frequently followed mobile health applications with smartphone (90.5%). The total mean score of the HLBS-II was 131.30±21.62. Total score of the scale and the mean scores of the health responsibility, physical activity, mental development, interpersonal relations, stress management sub-dimensions of the scale were higher in 4th grade students, the difference was statistically significant (p<0.05). It was determined that students who followed mobile health applications (73.0%), found mobile health applications effective in changing health behaviors (84.6%), found mobile health applications reliable (65.1%) had higher HLBS-II mean scores, the difference was statistically significant (p<0.5).

Conclusion: It was determined that the mobile health applications could affect students healthy lifestyle behaviors and that healthy lifestyle behaviors increased as the grade level increased. It is recommended that the research be conducted outside the health field.

Anahtar Kelimeler: "nursing students, mobile health applications, healthy lifestyle behaviors"

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MOBİL SAĞLIK UYGULAMALARINI KULLANMA DURUMLARI İLE SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Aylin Palloş¹, Saliha Esin Temel¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş ve Amaç: Araştırmanın amacı; hemşirelik öğrencilerinin mobil sağlık uygulamalarını kullanma durumlarını belirleyerek, mobil sağlık uygulamaları ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini bir Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören tüm hemşirelik öğrencileri (N=641); örneklemini ise Raosoft örnekleme yöntemi kullanılarak hesaplanan 241 öğrenci oluşturdu. Katılımcıların örnekleme alınma yöntemi tabakalı rasgele örnekleme olup, öğrenciler sınıflara göre tabakalara ayrıldı. Etik kurul ve kurum izinleri alındı. Veriler yüz yüze görüşme yöntemi ile “Sosyodemografik Veri Toplama Formu” ve “Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği-II (SYBDÖ-II)” kullanılarak toplandı. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 29.0 paket programı kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.53±2.00 yıl ve %80.1’i kadındır. Öğrencilerin %53.9’unun sağlık durumunu iyi olarak tanımladıkları, %13.3’ünün kronik bir hastalığı olduğunu saptandı. Öğrencilerin %73.0’ünün takip ettiği mobil sağlık uygulaması olup, sıklıkla tercih edilen uygulamaların; E-nabız (%66.4), Merkezi Hekim Randevu Sistemi (%40.2) olduğu, mobil sağlık uygulamalarını sıklıkla akıllı telefonla takip ettikleri (%90.5), %94.2’sinin mobil sağlık uygulamalarını yararlı bulduğu belirlendi. SYBDÖ-II toplam puan ortalaması 131.30±21.62 olarak hesaplandı. Ölçek toplam puanı ve ölçeğin sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, manevi gelişim, kişilerarası ilişkiler ve stres yönetimi alt boyut puan ortalamalarının 4. sınıf öğrencilerinde daha yüksek olduğu, aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi (p<0.05). Takip ettiği mobil sağlık uygulaması olan (%73.0), mobil sağlık uygulamalarını sağlık davranışlarını değiştirme üzerinde etkili bulan (%84.6) ve mobil sağlık uygulamalarını güvenilir bulan öğrencilerin (%65.1) SYBDÖ-II puan ortalamalarının daha yüksek olduğu, aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı (p<0.5).

Sonuç: Öğrencilerin takip ettikleri mobil sağlık uygulamalarının sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını etkileyebileceği ve sınıf düzeyi arttıkça sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının arttığı belirlendi. Araştırmanın sağlık alanı dışındaki öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: "hemşirelik öğrencileri, mobil sağlık uygulamaları, sağlıklı yaşam biçimi davranışları"

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF THE SAFE PATIENT TRANSFER FORM DEVELOPED FOR INTENSIVE CARE UNITS

Dilek Sakallı¹, Özlem Canbolat²

¹Harran University

²Gazi University

Introduction and Purpose: For care sustainability and patient safety, it is crucial to use standard form during patient transfers in intensive care units.In this study which was carried out using pretest-posttest quasi-experimental design, it was aimed to evaluate efficiency of Intensive Care Safe Patient Transfer Form developed for transfer of adult intensive care patients.

Method: The study was conducted with 88 nurses carrying out their duties during patient transfers in adult intensive care units and bedded clinics in public hospital.The data were collected using Introductory Information Form, Patient Delivery Evaluation Scale, Intensive Care Safe Patient Transfer Form, Evaluation Survey for Satisfaction with Intensive Care Safe Patient Transfer Form. In the first stage of study Intensive Care Safe Patient Transfer Form was developed following literature review. Expert opinion was received for content validity of form developed. In the second stage of study, Introductory Information Form, Patient Delivery Evaluation Scale were applied to nurses as a pretest. Following the pretest, nurses used Intensive Care Safe Patient Transfer Form during patient transfers from intensive care units to bedded clinics. After using form during patient transfers, Patient Delivery Evaluation Scale, Evaluation Survey for Satisfaction with Intensive Care Safe Patient Transfer Form were applied to nurses as a posttest.

Findings: Content Validity Index value was found to be 0.99. It was determined that mean total Patient Delivery Evaluation Scale score of nurses was higher in posttest than in pretest ($p=0.000$). It was determined that mean quality of knowledge, interaction/support of healthcare professional receiving patient with person delivering patient and efficiency of patient delivery subscale score of nurses was higher in posttest than in pretest ($p=0.000, p=0.035, p=0.001$, respectively). All of nurses stated that the form ensured a safe patient transfer and 98.9% stated that they were satisfied with using form.

Conclusion: It was determined that using Intensive Care Safe Patient Transfer Form was effective during patient delivery. It is recommended to use form during patient transfers from adult intensive care units.

Anahtar Kelimeler: Safe patient delivery, Patient safety, Patient delivery, Patient transfer form, Nurse, Intensive care

YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNE YÖNELİK GELİŞTİRİLEN GÜVENLİ HASTA TRANSFER FORMUNUN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dilek Sakallı¹, Özlem Canbolat²

¹Harran Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Yoğun bakım ünitelerinde hasta transferlerinde standart form kullanmak bakımın sürdürülebilirliği ve hasta güvenliği için önemlidir. Ön test-son test yarı deneysel türde gerçekleştirilen araştırmada erişkin yoğun bakım hastalarının transferi için geliştirilen Yoğun Bakım Güvenli Hasta Transfer Formu'nun etkinliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma bir kamu hastanesinin erişkin yoğun bakım ünitelerinde ve yataklı kliniklerde hasta transferinde görev yapan 88 hemşire ile yürütülmüştür. Veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu, Hasta Teslim Değerlendirme Ölçeği, Yoğun Bakım Güvenli Hasta Transfer Formu ve Yoğun Bakım Güvenli Hasta Transfer Formu'nun Memnuniyetini Değerlendirme Anketi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında literatür taraması sonrasında “Yoğun Bakım Güvenli Hasta Transfer Formu” hazırlanmıştır. Hazırlanan formun kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında hemşirelere ön test olarak Tanıtıcı Bilgi Formu ve Hasta Teslim Değerlendirme Ölçeği uygulanmıştır. Ön test sonrasında hemşireler yoğun bakım ünitelerinden yataklı kliniklere gerçekleşen hasta transferlerinde “Yoğun Bakım Güvenli Hasta Transfer Formu’nu” kullanmışlardır. Hasta transferlerinde formu kullandıktan sonra hemşirelere son test olarak Hasta Teslim Değerlendirme Ölçeği ve Yoğun Bakım Güvenli Hasta Transfer Formu'nun Memnuniyetini Değerlendirme Anketi uygulanmıştır.

Bulgular: Formu'nun Kapsam Geçerlik İndeks değerinin 0.99 olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin hasta teslimi değerlendirme ölçek toplam puan ortalamasının son testte ön teste göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (p=0.000). Hemşirelerin bilginin kalitesi, hastayı teslim alan sağlık çalışanının teslim veren kişiyle etkileşimi/desteği, hasta tesliminin verimliliği alt boyut puan ortalamasının son testte ön teste göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (sırasıyla; p=0.000, p=0.035, p=0.001). Hemşirelerin tamamı geliştirilen form ile güvenli hasta transferi sağlandığını ve %98.9'u formu kullanmaktan memnun olduğunu belirtmiştir.

Sonuç: Yoğun Bakım Güvenli Hasta Transfer Formu'nu kullanmanın, hastayı teslim ederken etkili olduğu belirlenmiştir ve erişkin yoğun bakım ünitelerinden gerçekleşen hasta transferlerinde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenli hasta teslimi, Hasta güvenliği, Hasta teslimi, Hasta transfer formu, Hemşire, Yoğun bakım

PERCEPTIONS OF PATIENTS UNDERGOING ABDOMINAL SURGERY REGARDING ANXIETY LEVELS: A QUALITATIVE STUDY

Banu Gümüş¹, Hamdiye Banu Katran², Sevgi Gür³, Yasemin Şara³, Nurcan İmğa⁴

¹Marmara University, Institute of Health Sciences, Surgical Diseases Nursing Master's Program

²Marmara University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing

³Selçuk University, Faculty of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing

⁴Health Sciences University, Seyrantepe Hamidiye Etfal Training and Research Hospital, Department of General Surgery

Objective: Abdominal surgery can have significant psychological impacts on patients, leading to increased anxiety levels. This study aims to explore the anxiety experiences of patients undergoing abdominal surgery during and after the surgical process.

Method: The study was conducted in a training and research hospital in Istanbul and was conducted using qualitative research method with 14 patients who underwent abdominal surgery. A semi-structured interview form prepared by the researchers was used to collect the data. Upon reaching data saturation and repetition of responses, the survey was finalized with 14 respondents being included in the sample. The interviews were audio recorded and evaluated by content analysis.

Findings: The findings revealed that patients experienced high levels of anxiety before and after surgery, with significant disruptions to their daily activities. The surgical process was found to be a psychologically challenging experience for patients.

Conclusion: The surgical process induces significant anxiety and stress in patients. It is recommended that more psychosocial support be provided to improve patients' psychological well-being before and after surgery.

Anahtar Kelimeler: Abdominal Surgery, Anxiety, Surgery, Qualitative Research

BATIN AMELİYATI GEÇİREN HASTALARIN ANKSİYETE DÜZEYLERİNE İLİŞKİN ALGILARI: NİTEL ARAŞTIRMA

Banu Gümüş¹, Hamdiye Banu Katran², Sevgi Gür³, Yasemin Şara³, Nurcan İmğa⁴

¹marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Programı

²marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı

³selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı

⁴sağlık Bilimleri Üniversitesi, Seyrantepe Hamidiye Etfal Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği

Amaç: Batın ameliyatı, hastalarda ciddi psikolojik etkiler yaratabilen ve anksiyete seviyelerini artıran önemli bir cerrahi müdahaledir. Bu çalışmanın amacı, batın ameliyatı geçiren hastaların ameliyat süreci ve sonrasındaki anksiyete deneyimlerini incelemektir.

Yöntem: Çalışma, İstanbul'daki bir eğitim ve araştırma hastanesinde gerçekleştirilmiş olup, batın ameliyatı geçiren 14 hasta ile nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri doygunluğuna ulaşması ve cevapların tekrarlanması üzerine araştırma 14 kişinin örnekleme alınması ile sonlandırıldı. Görüşmeler ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiş ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hastaların ameliyat öncesi ve sonrası yaşadıkları anksiyete düzeylerinin yüksek olduğu, bu süreçte günlük yaşam aktivitelerinin olumsuz etkilendiği ve cerrahi müdahalenin psikolojik olarak zorlu bir deneyim olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Ameliyat süreci, hastalarda önemli düzeyde anksiyete ve stres yaratmaktadır. Hastaların psikolojik durumlarının iyileştirilmesi için cerrahi öncesi ve sonrası dönemde daha fazla psikososyal destek sağlanması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Batın Ameliyatı, Cerrahi, Nitel Araştırma

Kaynakça: Abate, S. M., Chekol, Y. A., & Basu, B. (2020). Global prevalence and determinants of preoperative anxiety among surgical patients: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Surgery Open*, 25, 6–16.

Akortiakuma, M. J. K., Dzansi, G., & Aziato, L. (2022). Psychological well-being of patients recovering from abdominal surgery: A qualitative study. *Perioperative Care and Operating Room Management*, 26, 100228.

Arık, E., & Dolgun, H. (2019). Genel anestezi altında cerrahi girişim planlanan bireylerin sosyodemografik özelliklerinin anksiyete üzerine etkisi. *JARSS*, 27(1), 22-29.

Arlı, Ş. K. (2017a). Ameliyat öncesi anksiyetenin APAIS ve STAI-I ölçekleri ile değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(3), 38-47.

Arlı, Ş. K. (2017b). Cerrahi kliniklerde yatan hastaların ameliyat öncesi bilgi düzeylerinin ve neler hissettiklerinin değerlendirilmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 14-22.

- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Broadbent, E., Kahokehr, A., Booth, R. J., Thomas, J., Windsor, J. A., Buchanan, C. M., et al. (2012). A brief relaxation intervention reduces stress and improves surgical wound healing response: A randomized trial. *Brain, Behaviour and Immunity*, 26(2), 212-217.
- Brown, K. R., Williams, A. C., & Clark, S. T. (2020). Returning to work after surgery: The role of workplace support and accommodations. *Journal of Occupational Health*, 60(3), 215-223.
- Çetin, F., & Yılmaz, E. (2022). Cerrahi kliniğinde yatan hastaların sağlık okuryazarlığı düzeylerinin sağlık algısı ve ameliyat korkusuna etkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 61-67.
- Davis, P. L., & Thompson, G. E. (2023). Managing anxiety and stress in postoperative patients: The importance of social and professional support systems. *Clinical Psychology Review*, 58(4), 567-580.
- Gürlek, Ö., & Yavuz, M. (2013). Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin ameliyat öncesi hasta eğitimi uygulama durumları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(1), 8-15.
- Hesselink, G., Smits, M., Doedens, M., et al. (2020). Environmental needs, barriers, and facilitators for optimal healing in the postoperative process: A qualitative study of patients' lived experiences and perceptions. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*, 13(3), 125-139.
- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.
- Jones, L. M., & Miller, H. P. (2021). Psychological support in postoperative recovery: A systematic review. *Health Psychology*, 36(1), 45-58.
- Jones, L. M., Davis, R., & Miller, H. P. (2023). Psychological interventions in surgical recovery: The impact on anxiety and recovery times. *Journal of Clinical Psychology*, 79(2), 201-213.
- Kulkarni, S. R., Fletcher, E., McConnell, A. K., Poskitt, K. R., & Whyman, M. R. (2010). Pre-operative inspiratory muscle training preserves postoperative inspiratory muscle strength following major abdominal surgery – a randomized pilot study. *Annals of the Royal College of Surgeons of England*, 92, 700-705.
- Lin, L. Y., & Wang, R. H. (2005). Abdominal surgery, pain and anxiety: Preoperative nursing intervention. *Journal of Advanced Nursing*, 51(3), 252-260.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research* (6th ed.). Sage Publications.
- O'Hair, H. D., Becker, T., & Harris, L. (2022). The role of empathetic communication in patient satisfaction and outcomes. *Journal of Health Communication*, 27(3), 157-167.
- Oral, S. E., Kiransal, N., & Deniz, M. (2022). Cerrahi kliniklerde yatan hastalarda ağrı ve anksiyetenin uyku kalitesine etkisi. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 9, 288-293.
- Öner, N., & Le Compte, A. (1985). *Durumluluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2004). *Nursing research: Principles and methods* (7th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

Powell, R., Scott, N. W., Manyande, A., Bruce, J., Vögele, C., Byrne-Davis, L. M., Unsworth, M., Osmer, C., & Johnston, M. (2016). Psychological preparation and postoperative outcomes for adults undergoing surgery under general anaesthesia. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2016(5), CD008646.

Smith, J. A., & Thompson, G. (2021). Trust in healthcare providers: Implications for patient anxiety and treatment adherence. *Patient Experience Journal*, 8(1), 45-54.

Smith, J. A., Doe, R., & Lee, T. (2022). Postoperative care and recovery: The impact of comprehensive support on patient outcomes. *Journal of Surgical Research*, 105(2), 123-130.

Teddle, C., & Yu, F. (2007). Mixed methods sampling: A typology with examples. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 77-100.

Thomsen, T., Vester-Andersen, M., Nielsen, M. V., Waldau, T., Møller, A. M., Rosenberg, J., Møller, M. H., Nystrup, K. B., & Esbensen, B. A. (2015). Patients' experiences of postoperative intermediate care and standard surgical ward care after emergency abdominal surgery: A qualitative sub-study of the Incare trial. *Journal of Clinical Nursing*, 24(9-10), 1280-1288.

Wilson, R. D., & Green, L. M. (2020). Patient-centered care in surgical settings: A review of best practices. *International Journal of Surgery*, 78, 113-120.

Wilson, R. D., Johnson, M. K., & Green, L. M. (2021). The role of social support in recovery after major surgery. *Social Science & Medicine*, 268, 113449.

Zemla, A. J., Nowicka-Sauer, K., Jarmoszewicz, K., Wera, K., Batkiewicz, S., & Pietrzykowska, M. (2019). Measures of preoperative anxiety. *Anaesthesiology Intensive Therapy*, 51(1), 64-69.

THE MEDIATING ROLE OF SECURITY AWARENESS IN THE EFFECT OF NURSES' RADIATION PROTECTION KNOWLEDGE ON SECURITY BEHAVIORS

Bilgen Özlük¹, Mahmut Ay², Esmâ Aslan Seki², Yavuz Selim Tut³

¹Necmettin Erbakan University, Faculty of Nursing, Department of Nursing Management,
Konya, Turkey

²Necmettin Erbakan University, Institute of Health Sciences PhD Student, Konya, Turkey

³Necmettin Erbakan University Faculty of Medicine Hospital, Konya, Turkey

Introduction and Purpose: It is important for nurses to comply with safety behaviors to protect themselves from the harmful effects of radiation. This study was conducted to examine the mediating role of safety awareness in the effect of nurses' radiation protection knowledge on safety behavior.

Method: This descriptive and correlational study was conducted with 321 nurses working in a university hospital and whose universe was calculated with the known sampling method. Data were collected between June and August 2023 by face-to-face interview method. Healthcare Professional Knowledge of Radiation Protection Scale (HPKRPS) Safety Awareness and Competence Scale (SACSC), and Safety Behavior Scale (SBS) were used in the study. Ethical approval, institutional permission, scale use permission, and written consent were obtained from the participants for the study. Descriptive statistical analysis, Pearson Correlation analysis, and Structural Equation Model (SEM) analysis were used in the analysis of the data.

Results: The total mean score of the HPKRPS was found to be 3.29 ± 1.88 , the SACSC was found to be 4.01 ± 0.65 and the SBS was found to be 3.70 ± 0.73 . It was found that 60% of the nurses were exposed to radiation during bedside X-rays. It was determined that there was a positive and significant relationship between radiation protection knowledge, safety awareness and safety behavior ($p < 0.05$). As a result of the SEM analysis, while radiation protection knowledge positively affected safe behavior, it was seen that this effect became insignificant with the inclusion of the mediator variable (safety awareness and competence) in the model ($\beta = 0.04$, $p > 0.05$). It was found that safety awareness played a full mediator role in the effect of radiation protection knowledge on safe behavior ($\beta = 0.25$, $p < 0.001$).

Conclusion: In the study, it was concluded that the radiation protection knowledge and safety awareness levels of nurses were important factors affecting safety behavior.

Anahtar Kelimeler: nurse, safety behavior, safety awareness, radiation protection knowledge.

HEMŞİRELERİN RADYASYONDAN KORUNMA BİLGİSİNİN GÜVENLİK DAVRANIŞINA ETKİSİNDE GÜVENLİK FARKINDALIĞININ ARACI ROLÜ

Bilgen Özlük¹, Mahmut Ay², Esmâ Aslan Seki², Yavuz Selim Tut³

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı,
Konya, Türkiye

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Konya,
Türkiye

³Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Konya, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemşirelerin radyasyonun zararlı etkilerinden korunmak için güvenlik davranışlarına uyması önem taşımaktadır. Bu araştırma, hemşirelerin radyasyondan korunma bilgisinin güvenlik davranışına etkisinde güvenlik farkındalığının aracı rolünü incelemek amacı ile yürütülmüştür.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde olan bu araştırma, bir üniversite hastanesinde çalışan ve evreni bilinen örneklem yöntemi ile hesaplanan 321 hemşire ile yürütüldü. Veriler Haziran-Ağustos 2023 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Araştırmada Sağlık Çalışanlarının Radyasyondan Korunma Bilgisi Ölçeği (SÇRKBÖ), Güvenlik Farkındalığı ve Yetkinlik Ölçeği (GFYÖ), ve Güvenlik Davranışı Ölçeği (GDÖ) kullanıldı. Çalışma için etik onam, kurum izni, ölçek kullanım izni ve katılımcılardan yazılı onam alındı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel analiz, Pearson Korelasyon analizi ve Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) analizi kullanıldı.

Bulgular: SÇRKBÖ toplam puan ortalamasının 3.29 ± 1.88 , GFYÖ'nün 4.01 ± 0.65 ve GDÖ'nün ise 3.70 ± 0.73 olduğu saptandı. Hemşirelerin %60'ının yatak başı röntgen çekimi sırasında radyasyona maruz kaldığı tespit edildi. Radyasyondan korunma bilgisi, güvenlik farkındalığı ve güvenlik davranışı arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlendi ($p < 0.05$). YEM analizi sonucunda, radyasyondan korunma bilgisi güvenli davranışı pozitif etkilerken, aracı değişkenin (güvenlik farkındalığı ve yetkinliği) modele dâhil olması ile bu etkinin anlamsız olduğu ($\beta = 0.04$, $p > 0.05$) görüldü. Radyasyondan korunma bilgisinin güvenli davranış üzerindeki etkisinde güvenlik farkındalığının tam aracı rol oynadığı saptandı ($\beta = 0.25$, $p < 0.001$).

Sonuç: Araştırmada, hemşirelerin radyasyondan korunması bilgisi ve güvenlik farkındalığı düzeylerinin güvenlik davranışına etki eden önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşıldı. Hemşirelerin radyasyondan korunmaya yönelik güvenlik farkındalığının artırılmasına ve güvenlik davranışlarına yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, güvenlik davranışı, güvenlik farkındalığı, radyasyondan korunma bilgisi.

THE EFFECT OF ANIMAL ASSISTED REHABILITATION PRACTICES ON SYMPTOMS OF ALZHEIMER'S PATIENTS: SYSTEMATIC REVIEW AND META-ANALYSIS

Sevda Tüzün Özdemir¹, Serap Özer²

¹Izmir Kavram Vocational School

²Faculty of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing, Ege University

Introduction and Aim: Alzheimer's disease, the leading form of dementia, is a progressive and fatal condition affecting millions of people worldwide. Despite ongoing research, no cure has been found. Recently, animal-assisted therapy (AAT) has emerged as a non-pharmacological intervention that may enhance the quality of life for Alzheimer's patients. Studies suggest that AAT can help manage Alzheimer's symptoms; however, comprehensive reviews and meta-analyses are lacking. This research aims to fill this gap by evaluating the effects of AAT on symptom management in Alzheimer's patients. The objective of this study is to determine the impact of animal-assisted rehabilitation interventions on symptom management in Alzheimer's patients.

Method: This study is a systematic review and meta-analysis based on PRISMA 2022 guidelines. Semi-experimental and randomized controlled trials related to the topic were searched in databases such as PubMed, Web of Science, and Cochrane Library between February and November 2023. Review Manager 5.4.1 software was used for the meta-analysis.

Results: The analysis of six randomized controlled trials included in this research revealed a statistically significant difference between the experimental and control groups (MD: 2.03, 95% CI: 1.01–3.04, Z=3.91, p<0.0001). Subgroup analysis based on the AAT implementation method showed that the effect persisted both in studies using direct implementation and those combining therapy with AAT (MD: 2.47, Z=3.67, p<0.001; MD: 1.16, Z=2.84, p=0.0004). This meta-analysis demonstrated that AAT interventions had a positive impact on physical outcomes, such as improving physical abilities and independence in basic daily living activities, while also reducing depression (MD: -2.76, 95% CI: -3.91–-1.60, Z=4.68, p<0.00001) and enhancing cognitive function (MD: 1.55, 95% CI: 0.94–2.15, Z=5.03, p<0.00001) in Alzheimer's patients.

Conclusion: This meta-analysis confirms that AAT interventions effectively alleviate cognitive impairment and depression in Alzheimer's patients, highlighting the need to integrate such therapies into care practices and encouraging further research through high-quality studies.

Anahtar Kelimeler: alzheimer, animal-assisted therapy, rehabilitation, nursing, meta-analysis

HAYVAN DESTEKLİ REHABİLİTASYON UYGULAMALARININ ALZHEİMER HASTALARININ SEMPTOMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ SİSTEMATİK DERLEME VE META-ANALİZ

Sevda Tüzün Özdemir¹, Serap Özer²

¹İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu

²Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Demansın önde gelen formu olan Alzheimer hastalığı, dünya çapında milyonlarca insanı etkileyen ilerleyici ve ölümcül bir durumdur. Devam eden araştırmalara rağmen henüz bir tedavisi yoktur. Son zamanlarda, hayvan destekli terapi (HDT), Alzheimer hastalarının yaşam kalitesini artıracak farmakolojik olmayan bir müdahale olarak ortaya çıkmıştır. Çalışmalar, HDT'nin Alzheimer semptomlarını yönetmeye yardımcı olabileceğini öne sürmektedir, ancak kapsamlı incelemeler ve meta-analizler eksiktir. Bu araştırma, HDT'nin Alzheimer hastalarında semptom yönetimi üzerindeki etkisini değerlendirerek bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, alzheimer hastalarında hayvan destekli rehabilitasyon müdahalelerinin semptom yönetimi üzerindeki etkisini belirlemektir.

Yöntem: Bu çalışma, PRISMA 2022 kılavuzuna dayanan sistematik bir inceleme ve meta-analizdir. PubMed, Web of Science ve Cochrane Library dahil olmak üzere veri tabanlarında konuya ilişkin yarı deneysel ve randomize kontrollü çalışmalar Şubat - Kasım 2023 tarihleri arasında taranmıştır. Meta-analiz için Review Manager 5.4.1 yazılımı kullanılmıştır.

Bulgular: Bu araştırmaya dahil edilen altı randomize kontrollü çalışmanın analizinde, deney ve kontrol grupları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu (MD: 2.03, 95%: 1.01 – 3.04, Z=3.91, p<0.0001); HDT uygulama yöntemine göre yapılan alt grup analizinde, hem direkt uygulama hem de terapi ve HDT uygulamayı birlikte yapan çalışmalarda bu etkinin devam ettiği belirlenmiştir (MD: 2.47, Z= 3.67, p< 0.001; MD: 1.16, Z= 2.84, p= 0.0004). Bu meta-analiz, HDT müdahalelerinin Alzheimer hastalarında fiziksel yeterlilik ve temel günlük yaşam aktivitelerinde bağımsızlığın artırılması gibi fiziksel sonuçların yanı sıra depresyonun azaltılması (MD: -2.76, 95%: -3.91- -1.60, Z=4.68, p<0.00001) ve bilişsel düzeyleri üzerinde olumlu etki yarattığı (MD: 1.55, 95%: 0.94 - 2.15, Z=5.03, p<0.00001) saptanmıştır.

Sonuç: Bu meta-analiz, HDT müdahalelerinin Alzheimer hastalarında bilişsel bozukluğu ve depresyonu etkili bir şekilde hafiflettiğini doğrularak, bu tür tedavilerin bakım uygulamalarına entegre edilmesi ve yüksek kanıtlı çalışmalarla daha fazla araştırma yapılması gerektiğinin altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: alzheimer, hayvan destekli terapi, rehabilitasyon, hemşirelik, meta-analiz

Kaynakça: Alzheimer Hastalığı, Türk Nöroloji Derneği
<https://www.noroloji.org.tr/menu/94/alzheimer-hastaligi> (Erişim tarihi: 15.03.2023)

Baek SM, Lee Y., & Sohng KY. (2020). The psychological and behavioural effects of an animal-assisted therapy programme in Korean older adults with dementia. *Psychogeriatrics*. 20(5):645-653. doi: 10.1111/psyg.12554. Epub 2020 Apr 14. PMID: 32291838; PMCID: PMC7586947.

- Ballarini G. (2003). "HDU Therapy Animals in Human Therapy. Conference Report". *ActaBioMedica* 74 (2003) 97-100.
- Bayece İncazlı, S., Özer, S. & Yıldırım, Y. (2016). Rehabilitasyon Hemşireliğinde Hayvan Destekli Uygulamalar. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi* , 5 (2) , 88-93 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsbd/issue/38438/452592>
- Cevizci S., Erginöz E., & Baltaş Z. (2009). İnsan sağlığının iyileştirilmesine yönelik hayvan destekli tedaviler. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 8(3): 263-272.
- Christian HE, Westgarth C, Bauman A, et al. (2013). Dog ownership and physical activity: a review of the evidence. *J Phys Act Health*. 10(5):750-759. 10.1123/jpah.10.5.750
- Çevik Akyıl, R. & Şengül, B.N. (2022). Kronik Hastalıklarda Hayvan Destekli Terapi . *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 5 (2), 101-108. DOI: 10.54189/hbd.1065987.
- Demiralay, Ş., & Keser, İ. (2019). Ruh Sağlığını Koruma ve İyileştirmede Hayvan Destekli Uygulamaların Kullanımı The Use of Animal-Assisted Practices to Protect and to Recover Mental Health.
- Dall PM, Ellis SLH, Ellis BM, et al. (2017). The influence of dog ownership on objective measures of free-living physical activity and sedentary behavior in community-dwelling older adults: a longitudinal case-controlled study. *BMC Publ Health*. 17(1):496-500. 10.1186/s12889-017-4422-5
- Deeks JJ, Higgins JPT, Altman DG (editors). Chapter 10: Analysing data and undertaking meta-analyses. In: Higgins JPT, Thomas J, Chandler J, Cumpston M, Li T, Page MJ, Welch VA (editors). *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions version 6.2 (updated February 2021)*. Cochrane, 2021. Available from www.training.cochrane.org/handbook.
- Elliot SM. (2015). The psychological benefits of animal assisted therapy on elderly nursing home patients. Honors Research Projects. 59. Web adresi: https://ideaexchange.uakron.edu/honors_research_projects/59/ Erişim tarihi: 14.01.2023.
- Fine AH. (2015). *Handbook on animal-assisted therapy: foundations and guidelines for animal-assisted interventions*. 4. San Diego, CA, US: Elsevier Academic Press.
- Frankish, H., & Horton, R. (2017). Prevention and management of dementia: a priority for public health. *Lancet (London, England)*, 390(10113), 2614–2615. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)31756-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(17)31756-7)
- Friedmann, E., Galik, E., Thomas, S. A., Hall, P. S., Chung, S. Y., & McCune, S. (2015). Evaluation of a pet-assisted living intervention for improving functional status in assisted living residents with mild to moderate cognitive impairment: a pilot study. *American journal of Alzheimer's disease and other dementias*, 30(3), 276–289. <https://doi.org/10.1177/1533317514545477>
- Gregorini, A., Di Canio, A., Palmucci, E., Tomasetti, M., Rocchi, M. B. L., & Colomba, M. (2022). Effects of Animal-Assisted Therapy (AAT) in Alzheimer's Disease: A Case Study. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 10(3), 567. <https://doi.org/10.3390/healthcare10030567>
- Higgins, J., Savovic, J., Page, M. J., & Sterne, J. A. C. (2019). RoB 2: A revised Cochrane risk-of-bias tool for randomized trials. *British Medical Journal*, July, 1–24. <https://methods.cochrane.org/>
- Hughes, M. J., Verreynne, M. L., Harpur, P., & Pachana, N. A. (2020). Companion Animals and Health in Older Populations: A Systematic Review. *Clinical gerontologist*, 43(4), 365–377. <https://doi.org/10.1080/07317115.2019.1650863>

- Jun, Y.S. et al. (2016). Effects of an insect-mediated mental healthcare program for mentally disordered children. *Entomological Research*, 46(1), 85-90
- Karadakovan A. (2014) Yaşlı Sağlığı ve Bakım. Ankara. Akademisyen Tıp Evi
- Kårefjård A., & Nordgren L. (2018). Effects of dog-assisted intervention on quality of life in nursing home residents with dementia. *Scand J Occup Ther.* 2019 Oct;26(6):433-440. doi: 10.1080/11038128.2018.1467486. Epub, Apr 25. PMID: 29693512.
- Ko HJ, Youn CH, Kim SH, Kim SY. (2016).Effect of HDU Insects on the Psychological Health of Community-Dwelling Elderly People: A Single-Blinded, Randomized, Controlled Trial. *Gerontology.* 62(2):200-9. doi: 10.1159/000439129. Epub 2015 Sep 18. PMID: 26383099.
- Lai, N. M., Chang, S. M. W., Ng, S. S., Tan, S. L., Chaiyakunapruk, N., & Stanaway, F. (2019). Animal-assisted therapy for dementia. *The Cochrane database of systematic reviews*, 2019(11), CD013243. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD013243.pub2>
- Lundqvist, M., Carlsson, P., Sjö Dahl, R., Theodorsson, E., & Levin, L. Å. (2017). Patient benefit of dog-assisted interventions in health care: a systematic review. *BMC complementary and alternative medicine*, 17(1), 358. <https://doi.org/10.1186/s12906-017-1844-7>
- Majic, T., Gutzmann, H., Heinz, A., Lang, U. E., & Rapp, M. A. (2013). Animal-assisted therapy and agitation and depression in nursing home residents with dementia: a matched case-control trial. *The American journal of geriatric psychiatry : official journal of the American Association for Geriatric Psychiatry*, 21(11), 1052–1059. <https://doi.org/10.1016/j.jagp.2013.03.004>
- Matuszek S. (2010). Animal-Facilitated Therapy in various patient populations. *Holistic Nursing Practice.* 2010; 24(4): 187–203
- Menna LF, Santaniello A, Gerardi F, Di Maggio A, Milan G. (2016). Evaluation of the efficacy of animal-assisted therapy based on the reality orientation therapy protocol in Alzheimer's disease patients: a pilot study. *Psychogeriatrics.* 16:240–246. doi: 10.1111/psyg.12145.
- What Is Dementia? Centers for Disease Control and Prevention. <https://www.cdc.gov/aging/dementia/index.html> (Erişim tarihi: 15.03.2023)
- Opdebeeck, C., Katsaris, M. A., Martyr, A., Lamont, R. A., Pickett, J. A., Rippon, I., Thom, J. M., Victor, C., & Clare, L. (2021). What Are the Benefits of HDU Ownership and Care Among People With Mild-to-Moderate Dementia? Findings From the IDEAL programme. *Journal of applied gerontology : the official journal of the Southern Gerontological Society*, 40(11), 1559–1567. <https://doi.org/10.1177/0733464820962619>
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., ... & Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *International journal of surgery*, 88, 105906.
- Park S, Bak A, Kim S, Nam Y, Kim HS, Yoo DH, Moon M. (2020). Animal-Assisted and HDU-Robot Interventions for Ameliorating Behavioral and Psychological Symptoms of Dementia: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Biomedicines.* 2020 Jun 2;8(6):150. doi: 10.3390/biomedicines8060150. PMID: 32498454; PMCID: PMC7345589.
- Rodrigo-Claverol, M., Malla-Clua, B., Marquilles-Bonet, C., Sol, J., Jové-Naval, J., Sole-Pujol, M., & Ortega-Bravo, M. (2020). Animal-Assisted Therapy Improves Communication and Mobility among Institutionalized People with Cognitive Impairment. *International journal of environmental research and public health*, 17(16), 5899. <https://doi.org/10.3390/ijerph17165899>

Santaniello A, Garzillo S, Amato A, Sansone M, Di Palma A, Di Maggio A, Fioretti A, Menna LF. (2020). Animal-Assisted Therapy as a Non-Pharmacological Approach in Alzheimer's Disease: A Retrospective Study. *Animals (Basel)*. 2020 Jul 6;10(7):1142. doi: 10.3390/ani10071142. PMID: 32640648; PMCID: PMC7401549.

Sterne JAC, Hernán MA, Reeves BC, Savovic J, Berkman ND, Viswanathan M, Henry D, Altman DG, Ansari MT, Boutron I, Carpenter JR, Chan AW, Churchill R, Deeks JJ, Hróbjartsson A, Kirkham J, Jüni P, Loke YK, Pigott TD, Higgins JPT. (2016). Risk of bias in non-randomized studies of interventions (robins-i): detailed guidance. *Bmj*, 355(i4919), 1–53. <http://www.riskofbias.info>

Taniguchi, Y., Seino, S., Ikeuchi, T., Hata, T., Shinkai, S., Kitamura, A., & Fujiwara, Y. (2023). Protective effects of dog ownership against the onset of disabling dementia in older community-dwelling Japanese: A longitudinal study. *Preventive medicine reports*, 36, 102465. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2023.102465>

TC. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Kronik Hastalıklar ve Yaşlı Sağlığı Dairesi <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/yasli-sagligi/liste1/ya%C5%9Fl%C4%B1-sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-demans.html> (Erişim tarihi: 15.03.2023)

TÜİK., (2022), Türkiye İstatistik Kurumu, İstatistiklerle Yaşlılar, 04 Mart 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2020-37227> (Erişim tarihi: 15.03.2023)

Välimäki, T., Koivisto, A., Kärkkäinen, V., Selander, T., Hongisto, K., & Rusanen, M. (2022). HDU ownership supports quality of life in home-dwelling people with Alzheimer's disease. *International journal of geriatric psychiatry*, 37(4), 10.1002/gps.5698. Advance online publication. <https://doi.org/10.1002/gps.5698>

Vegue Parra, E., Hernández Garre, J. M., & Echevarría Pérez, P. (2021). Benefits of Dog-Assisted Therapy in Patients with Dementia Residing in Aged Care Centers in Spain. *International journal of environmental research and public health*, 18(4), 1471. <https://doi.org/10.3390/ijerph18041471>

Wesenberg S., Mueller C., Nestmann F., & Holthoff-Detto V. (2019). Effects of an animal-assisted intervention on social behaviour, emotions, and behavioural and psychological symptoms in nursing home residents with dementia. *Psychogeriatrics*. 19(3):219-227. doi: 10.1111/psyg.12385. Epub 2018 Nov 4. PMID: 30393989.

West B. (2018). Effects of Animal-Assisted Therapy on Self-Perceived and Physiological Stress. Master's Thesis. Webster Vienna Private University, Vienna 2018.

What are the symptoms of dementia in older adults? *Medical News Today* <https://www.medicalnewstoday.com/articles/elderly-dementia-symptoms#prevention> (Erişim tarihi: 15.03.2023)

Zafra-Tanaka, J. H., Pacheco-Barrios, K., Tellez, W. A., & Taype-Rondan, A. (2019). Effects of dog-assisted therapy in adults with dementia: a systematic review and meta-analysis. *BMC psychiatry*, 19(1), 41. <https://doi.org/10.1186/s12888-018-2009-z>

CONSTIPATION AND QUALITY OF LIFE IN INDIVIDUALS WITH CARDIOVASCULAR DISEASE

Doç. Dr. Sevda Korkut¹, Arş. Gör. Aysun Çidem², Arş. Gör. Dr. Türkan Ülker¹, Doç. Dr. Sevil Güler¹, Prof. Dr. Abdurrahman Oğuzhan¹

¹Erciyes University

²Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Aim: This study was conducted to evaluate constipation and quality of life in individuals with cardiovascular disease.

Method: This research was conducted as a cross-sectional and correlational research. The sample of the study consisted of 247 individuals hospitalized in a cardiac hospital. Descriptive Characteristics Questionnaire, Bristol Stool Scale, Constipation Severity Scale (CSS) and SF-36 Quality of Life Questionnaire were used to collect the data. Ethics committee approval and institutional permission were obtained for data collection.

Results: It was determined that 66.4% of the participants had constipation. It was determined that the participants' mean total CSS score was 30.85 ± 7.84 , the mean physical function sub-dimension score was 33.58 ± 27.63 , the mean physical role difficulty score was 11.23 ± 27.38 , the mean emotional role difficulty score was 14.03 ± 33.88 , the mean energy/liveliness/vitality score was 44.17 ± 17.62 , the mean mental health score was 77.52 ± 14.03 , the mean social functionality score was 76.51 ± 30.78 , the mean pain score was 46.78 ± 27.74 and the mean general health score was 64.27 ± 13.83 . It was determined that the mean scores of physical function, emotional role difficulty, mental health, social functioning and general health of individuals with constipation were significantly lower than those of individuals without constipation. In addition, it was found that the mean scores of physical functioning, mental health, social functioning and general health were negatively correlated with CSS and positively correlated with pain.

Conclusion and recommendations: It was determined that more than half of the participants had constipation and as the severity score of constipation increased, the mean scores of physical function, mental health, social functioning and general health decreased. Since constipation in patients with cardiovascular disease creates an extra burden that may affect cardiac health, it is of great importance to prevent constipation and to take necessary interventions to resolve it in a short time.

Anahtar Kelimeler: Cardiovascular diseases, constipation, quality of life

KARDİYOVASKÜLER HASTALIĞI OLAN BİREYLERDE KONSTİPASYON VE YAŞAM KALİTESİ

Doç. Dr. Sevda Korkut¹, Arş. Gör. Aysun Çidem², Arş. Gör. Dr. Türkan Ülker¹, Doç. Dr. Sevil Güler¹, Prof. Dr. Abdurrahman Oğuzhan¹

¹Erciyes Üniversitesi
²Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Amaç: Bu çalışma, kardiyovasküler hastalığı olan bireylerde konstipasyon ve yaşam kalitesinin değerlendirilmesi amacıyla yürütülmüştür.

Metod: Bu araştırma kesitsel ve ilişki arayıcı bir araştırma olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini bir kalp hastanesinde yatarak tedavi gören 247 birey oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında Tanıtıcı Özellikler Anket Formu, Bristol Dışkı Skalası, Konstipasyon Ciddiyet Ölçeği (KCÖ) ve SF-36 Yaşam Kalitesi Anketi kullanılmıştır. Verilerin toplanması için etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %66.4'ünün konstipasyon sorunu yaşadığı belirlenmiştir. Katılımcıların KCÖ toplam puan ortalamasının 30.85±7.84 olduğu, fiziksel fonksiyon alt boyut puan ortalamasının 33.58±27.63, fiziksel rol güçlüğü puan ortalamasının 11.23±27.38, emosyonel rol güçlüğü puan ortalamasının 14.03±33.88, enerji/canlilik/vitalite puan ortalamasının 44.17±17.62, ruhsal sağlık puan ortalamasının 77.52±14.03, sosyal işlevsellik puan ortalamasının 76.51±30.78, ağrı puan ortalamasının 46.78±27.74 ve genel sağlık puan ortalamasının 64.27±13.83 olduğu saptanmıştır. Konstipasyonu olan bireylerin fiziksel fonksiyon, emosyonel rol güçlüğü, ruhsal sağlık, sosyal işlevsellik ve genel sağlık puan ortalamalarının konstipasyon olmayan bireylere göre anlamlı olarak daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca KCÖ ile fiziksel fonksiyon, ruhsal sağlık, sosyal işlevsellik ve genel sağlık puan ortalamalarının negatif yönde ilişkili olduğu ve ağrı ile pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Sonuç ve öneriler: Katılımcıların yarısından fazlasının konstipasyon sorunu yaşadığı ve konstipasyon ciddiyet skoru arttıkça, katılımcıların fiziksel fonksiyon, ruhsal sağlık, sosyal işlevsellik ve genel sağlık puan ortalamalarının düştüğü belirlenmiştir. Kardiyovasküler hastalığı olanlarda konstipasyonun kalp sağlığını etkileyebilecek ekstra yük oluşturması nedeni ile konstipasyonun önlenmesi ve kısa sürede çözümlenmesi için gerekli girişimlerin yapılması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kardiyovasküler hastalıklar, konstipasyon, yaşam kalitesi

THE IMPACT OF SIMULATION-BASED TRAINING ON ENHANCING CRISIS MANAGEMENT SKILLS IN NURSING STUDENTS: A RANDOMIZED CONTROLLED STUDY

Seda Tuğba Baykara Mat¹, Hamiyet Kızıl¹, Çisem Baştarcan¹, Hande Sabandüzen², Esra Karaca¹

¹Istanbul Beykent University, School of Health Sciences, Nursing Department, Istanbul, Turkey.

²Bahcesehir University, School of Health Sciences, Nursing Department, Istanbul, Turkey.

Introduction and Aim: Simulation-based training is widely accepted as an effective method for enhancing clinical skills in nursing students. This study aims to investigate the effect of simulation-based training on improving students' clinical skills using a randomized controlled design.

Method: The research was conducted as a randomized controlled trial following CONSORT guidelines between September 2022 and April 2023. A total of 70 students from the nursing faculty of a foundation university participated in the study (N=141). Participants were divided into an experimental group, which received simulation-based training, and a control group, which received standard education. After the training, the students' crisis management skills were assessed using knowledge forms and the Crisis Management Scale. Data were analyzed with SPSS-25, applying paired t-tests for repeated measures.

Results: There were no statistically significant differences between the experimental and control groups regarding age ($X^2=0.208$, $p=0.836$), gender ($X^2=2.386$, $p=0.122$), socioeconomic status ($X^2=0.979$, $p=0.322$), preference for different learning methods ($X^2=0.000$, $p=1.000$), most comfortable learning style ($X^2=6.619$, $p=0.085$), and the belief that simulation enhances learning ($X^2=0.159$, $p=0.690$). Students in the simulation-based training group performed better in clinical skills compared to those in the standard education group. Significant differences were found in the post-test and 3-month follow-up scores of the Crisis Management Scale and knowledge test results in the experimental group ($p=0.000$) but not in the control group. These results indicate that simulation-based training effectively enhances crisis management and clinical skills.

Conclusion: Simulation-based training significantly improved nursing students' clinical skills and crisis management abilities. The experimental group outperformed those who received standard education. Incorporating simulation-based training into nursing curricula should be considered an effective strategy for developing clinical skills and should be supported for broader implementation.

Anahtar Kelimeler: simulation-based education, nursing students, crisis management

SİMÜLASYON TEMELLİ EĞİTİMİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KRİZ YÖNETİM YETENEKLERİNİ ARTIRMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ARAŞTIRMA

Seda Tuğba Baykara Mat¹, Hamiyet Kızıl¹, Çisem Baştarcan¹, Hande Sabandüzen², Esra Karaca¹

¹İstanbul Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

²Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

Giriş ve Amaç: Simülasyon tabanlı eğitimler, hemşirelik öğrencilerinin klinik becerilerini artıran ve öne çıkan uygulamalardır. Bu çalışma, simülasyon tabanlı eğitimlerin öğrencilerin klinik becerilerini geliştirme üzerindeki etkisini randomize kontrollü bir tasarım kullanarak araştırmayı hedeflemektedir.

Yöntem: Araştırma, Eylül 2022 ile Nisan 2023 tarihleri arasında, CONSORT kılavuzlarına uygun olarak gerçekleştirilen randomize kontrollü bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Çalışmaya bir vakıf üniversitesinin hemşirelik fakültesinde eğitim gören toplam 70 öğrenci dahil edilmiştir (N:141). Katılımcılar, simülasyon tabanlı eğitim alan deney grubu ve standart eğitim alan kontrol grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Eğitimlerin ardından, öğrencilerin kriz yönetim becerilerinin ölçülmesinde bilgi formları ve Kriz Yönetimi Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, SPSS-25 programı ile analiz edilmiş, tekrarlı ölçümler için t testi uygulanmıştır.

Bulgular: Deney ve kontrol grupları arasında yaş ($X^2=0.208$, $p=0.836$), cinsiyet ($X^2=2.386$, $p=0.122$), sosyo-ekonomik durum ($X^2=0.979$, $p=0.322$), eğitimde farklı yöntemleri tercih etme ($X^2=0.000$, $p=1.000$), en rahat öğrenme şekli ($X^2=6.619$, $p=0.085$) ve simülasyon kullanımının öğrenmeyi artırma ($X^2=0.159$, $p=0.690$) açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Simülasyon tabanlı eğitim alan öğrenciler, standart eğitim alan öğrencilere göre klinik becerilerde daha yüksek performans sergilemiştir. Kriz Yönetimi Ölçeği ve bilgi testi sonuçlarında, deney grubunun son test ve 3 ay sonraki test puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Ancak, kontrol grubunda bu fark gözlemlenmemiştir. Bu sonuçlar, simülasyon tabanlı eğitimin kriz yönetimi ve klinik becerilerin geliştirilmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç: Simülasyon tabanlı eğitim, hemşirelik öğrencilerinin klinik becerilerini ve kriz yönetimi yeteneklerini önemli ölçüde artırmıştır. Deney grubundaki öğrenciler, standart eğitim alanlara kıyasla daha yüksek performans sergilemiştir. Simülasyon tabanlı eğitimlerin hemşirelik eğitim müfredatına dahil edilmesi, klinik becerilerin geliştirilmesine yönelik etkili bir strateji olarak değerlendirilmeli ve geniş çaplı uygulamalar için desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: simülasyon temelli eğitim, hemşirelik öğrencileri, kriz yönetimi

THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTITUDES TOWARDS EPILEPSY AND SELF-EFFICACY OF NURSES WORKING IN PEDIATRIC CLINICS: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Sümerya Yastı¹, Sultan Cemre Karagöz¹, Hacer Çetin²

¹Mersin University Hospital

²Mersin University Faculty of Nursing

Introduction and Aim: It is thought that there may be a relationship between nurses' attitudes towards epilepsy and nurses' self-efficacy levels in the care of children diagnosed with epilepsy and their caregivers. This study was conducted to evaluate the relationship between attitudes towards childhood epilepsy and self-efficacy of nurses working in paediatric clinics.

Method: In this cross-sectional and correlational study, 112 nurses working in the paediatric clinics of Mersin University Hospital participated. Between 01.03.2024-30.06.2024, data were collected using the 'Descriptive Information Form', 'Scale of Social Attitudes Towards Childhood Epilepsy' and 'Scale of Nurses' Self-Efficacy in the Care of Children with Epilepsy'. Descriptive statistics and Pearson correlation analysis were used to evaluate the data.

Results: The mean age of the participants was 32.1±5.7 years, 75% were female, 83% were undergraduate graduates, and the duration of employment in paediatric clinics was 8.3±4.6 years. Mean scores of the scales: 45.7±5.3 for the Social Attitude Towards Childhood Epilepsy Scale and 25.8±5.3 for the Self-Efficacy of Nurses in the Care of Children with Epilepsy Scale. There was a positive, weak and significant relationship between the total mean scores of the two scales (p=0.006).

Conclusion: It was found that self-efficacy scores of nurses caring for children with epilepsy increased correlatively with the increase in mean scores of attitudes towards childhood epilepsy.

Anahtar Kelimeler: epilepsy, children, nurses, attitude, self-efficacy

ÇOCUK KLİNİKLERİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN EPİLEPSİYE YÖNELİK TUTUMLARI VE ÖZ YETERLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Sümerya Yastı¹, Sultan Cemre Karagöz¹, Hacer Çetin²

¹Mersin Üniversitesi Hastanesi

²Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Epilepsi tanıli çocuklar ve bakım verenleriyle birebir etkileşim halinde olan hemşirelerin epilepsiye yönelik tutumları ile epilepsi tanıli çocukların bakımında hemşirelerin öz yeterlik düzeyleri arasında ilişki olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırma, çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocukluk çağı epilepsisine yönelik tutumları ve öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Kesitsel ve ilişki arayıcı olarak tasarlanan çalışmaya, Mersin Üniversitesi Hastanesi Çocuk Kliniklerinde çalışmakta olan 112 hemşire katılmıştır. 01.03.2024-30.06.2024 tarihleri arasında “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Çocukluk Çağı Epilepsilerine Karşı Toplumsal Tutum Ölçeği” ve “Epilepsili Çocukların Bakımında Hemşirenin Öz Yeterliliği Ölçeği” araçları yardımıyla veri toplanarak yürütülmüştür. Verilerin değerlendirilmesinde, tanıtıcı istatistikler ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcı yaş ortalaması 32.1±5.7 yıl, %75’i kadın, %83’ü lisans mezunu olup, pediatri kliniklerinde çalışma süresi 8.3±4.6 yıldır. Ölçeklerin puan ortalamaları: Çocukluk Çağı Epilepsilerine Karşı Toplumsal Tutum Ölçeği için 45.7±5.3, Epilepsili Çocukların Bakımında Hemşirenin Öz Yeterliliği Ölçeği için ise 25.8±5.3’tür. İki ölçeğin toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönlü, zayıf düzeyde ve anlamlı ilişki vardır (p=0.006).

Sonuç: Epilepsi tanısına sahip çocuklara bakım veren hemşirelerin, çocukluk çağı epilepsisine karşı tutum puan ortalamaları arttıkça, öz yeterlik puanlarının ilişkili olarak arttığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: epilepsi, çocuklar, hemşireler, tutum, öz yeterlik

FUTURE ANXIETY AND AFFECTING FACTORS IN NURSING STUDENTS

Mahsun Toplu¹, Batuhan Yiğit¹, Rahime Aslan²

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Kütahya, Turkey

²Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Psychiatric Nursing, Kütahya, Turkey

Introduction and Aim: Future anxiety, which causes pressure, stress and hopelessness on young people, affects all students who want to have a profession (1). Career optimism of nursing students is associated with a decrease in future anxiety (2). The aim of this study is to examine the future anxiety and the affecting factors of nursing students who are at the beginning of their professional careers.

Method: The sample of the descriptive-cross-sectional study consisted of 233 nursing students studying at a state university and selected by simple random methods. Data were collected using a questionnaire regarding sociodemographic characteristics and the Future Anxiety Scale among University Students (3). Descriptive statistics, chi-square, Independent Sample t test and ANOVA test were used in the analysis of the data.

Results: 72.5% of the nursing students were female, 73% had equal income to expenses, 46.4% had one to two siblings, 73% graduated from Anatolian high school and 71.2% had a grade point average of 3 or above. 92.3% of the students stated that their colleagues in the clinic did not see the value they deserved, 40.8% felt a good sense of belonging to their profession and 18.5% could cope with stress at a good level. The total mean score of the nursing students' future anxiety scale is 63.39 ± 11.36 (min=19, max=95). A significant relationship was found between having a psychiatric illness and future anxiety ($t=3.070$, $p=0.003$). A significant relationship was found between the levels of coping with stress and the total mean score of future anxiety ($F=16.46$, $p<0.001$).

Conclusion: Nursing students have high future anxiety. Having a psychiatric illness and low levels of coping with stress increase nursing students' future anxiety. Nursing students who are at the beginning of their professional careers should be taught stress coping methods to reduce future anxiety.

Anahtar Kelimeler: exposure, future anxiety, nursing

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE GELECEK KAYGISI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Mahsun Toplu¹, Batuhan Yiğit¹, Rahime Aslan²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Kütahya, Türkiye

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

Giriş ve Amaç: Gençler üzerinde baskı, stres ve umutsuzluğa neden olan gelecek kaygısı, meslek sahibi olmak isteyen tüm öğrencileri etkilemektedir (1). Hemşirelik öğrencilerinin kariyer iyimserliği, gelecek kaygısını azalması ile ilişkilidir (2). Bu çalışmanın amacı mesleki kariyerlerinin başında olan hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısını ve etkileyen faktörleri incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel tipteki çalışmanın örneklemini, bir devlet üniversitenin lisans öğrenimi gören ve basit rastgele yöntemlerle seçilen 233 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler sosyodemografik özelliklere ilişkin soru formu ve Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği ile toplanmıştır (3). Verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistikler, ki kare, Independent Sample t test ve ANOVA testi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin %72.5'i kadın, %73'ünün geliri gidere eşit, %46.4'ü bir ila 2 kardeşe sahip, %73'ü anadolu lisesi mezunu ve %71.2'sinin başarı ortalaması 3 ve üzeridir. Öğrencilerin %92.3'ü klinikteki meslektaşlarının hak ettiği değeri görmediğini, %40.8'i iyi düzeyde mesleğine aidiyat hissettiğini ve %18.5'i iyi düzeyde stresle baş edebildiğini belirtmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısı ölçeği toplam puan ortalaması 63.39±11.36 (min=19, max=95)'dir. Psikiyatrik hastalığının olması ile gelecek kaygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (t=3.070, p=0.003). Stresle baş etme düzeyleri ile gelecek kaygısı toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (F=16.46, p<0.001).

Sonuç ve Öneriler: Hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısı yüksektir. Psikiyatrik hastalığının olması ve stresle baş etme düzeyinin az olması hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısını artırmaktadır. Mesleki kariyerlerinin başında olan hemşirelik öğrencilerine stresle baş etme yöntemleri kazandırılarak gelecek kaygısı azaltılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: gelecek kaygısı, hemşirelik, maruz kalma

Kaynakça: Mutia H, Hargiana G Future anxiety in students of communication and Islamic broadcasting program: The correlation with resilience. Journal of Public Health Research 2021;10(1):jphr-2021. <https://doi.org/10.4081/jphr.2021.2401>

Karaman M, Karatepe HK. Hemşirelikte Gelecek Kaygısının Kariyer İyimserliği Üzerindeki Etkisi. Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi 2024;6(1):32-42. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.1334028>

Geylani M, Yıldız ÇÇ. “Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği” Nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi 2022;10(1):284-300. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.1011330>

EXPERIENCES OF NURSES CARING FOR LUNG CANCER PATIENTS

Gönül Taşcı¹, Handan Zincir², Zeliha Nilüfer Nahya²

¹Kayseri City Hospital
²Erciyes University

ABSTRACT

Aim: To examine in depth the experiences of nurses providing care to lung cancer using Swanson's Theory of Caring.

Method: Phenomenology design was used in this qualitative study. Criterion sampling, which is one of the purposeful sampling types, was used to determine the study group. The study group consisted of nine nurses working in the chest diseases ward of a state hospital in Kayseri in 2024. This study is based on Swanson Care Theory. Data were collected using a seven-question "Caregiving Interview Form for Lung Cancer Patients" created by the researchers according to Swanson Care Theory. The data were collected through face-to-face interviews in a quiet environment. The data were analyzed using content and descriptive analysis.

Findings: Lung cancer was determined as the main theme. Seven subcategories and 33 subcodes were created, including patients' knowledge of lung cancer from the nurses' perspective, the difficulties experienced by nurses in giving care, the needs of patients with lung cancer, the support given to the family of the patient with lung cancer, what is done to maintain beliefs in patients with lung cancer, and what is considered in communication with the patient with lung cancer. Among the answers to the category of knowing about lung cancer from the perspective of a nurse, the answer to death is the most common. The area where five of the nurses had difficulty while providing care was shortness of breath.

Conclusion: From the nurses' perspective, it was determined that patients perceived lung cancer as equivalent to death and hopelessness, and the areas where nurses had the most difficulty in providing care were pain and shortness of breath. It is recommended that further studies should be conducted to address the issues that nurses have difficulty in caring for lung cancer patients.

Anahtar Kelimeler: "Lung cancer", Swanson Care Theory", "nursing care"

AKCİĞER KANSERİ HASTASINA BAKIM VEREN HEMŞİRELERİN DENEYİMLERİ

Gönül Taşcı¹, Handan Zincir², Zeliha Nilüfer Nahya²

¹Kayseri Şehir Hastanesi
²Erciyes Üniversitesi

ÖZET

Amaç: Akciğer kanseri hastasına bakım veren hemşirelerin deneyimlerinin Swanson Bakım Kuramını kullanarak derinlemesine incelemektir.

Yöntem: Nitel olarak yapılan bu çalışmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu belirlemede amaçlı örneklem türleri arasında yer alan ölçüt örneklemeden yararlanılmıştır. Çalışma grubunu, Kayseri’de 2024 yılında bir devlet hastanesinin göğüs hastalıkları servisinde çalışan dokuz hemşire oluşturmuştur. Bu çalışma Swanson Bakım Kuramına göre temellendirilmiştir. Araştırmacılar tarafından Swanson Bakım Kuramı’na göre oluşturulan yedi sorulu “Akciğer Kanseri Hastalarına Bakım Verme Görüşme Formu” ile veriler toplanmıştır. Veriler sessiz bir ortamda yüz yüze yapılan görüşmelerle toplanmıştır. Veriler içerik ve betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Akciğer kanseri ana tema olarak belirlenmiştir. Hemşire gözünden hastaların akciğer kanserini bilme durumu, bakım vermede hemşirelerin yaşadıkları zorluklar, akciğer kanserli hastalarının karşılanan gereksinimleri, akciğer kanserli hastanın ailesine verilen destekler, akciğer kanserli hastalarda inançlarını sürdürmek için yapılanlar, akciğer kanserli hastayla yapılan iletişimde dikkat edilenler olmak üzere yedi alt kategori ve 33 alt kod oluşturulmuştur. Hemşire gözünden hastaların akciğer kanserini bilme kategorisine yönelik cevaplar arasında ölüm cevabı en fazladır. Hemşirelerin beşinin bakım verirken zorlandıkları alan nefes darlığı olmuştur.

Sonuç: Hemşire gözünden hastaların akciğer kanserini ölüm ve umutsuzlukla eş değer olarak algıladığı ve bakım vermede hemşirelerin en çok zorlandığı alanların ağrı ve nefes darlığı olduğu belirlenmiştir. Akciğer kanseri hastasına bakım veren hemşirelerin zorlandıkları konuları ele alan başka çalışmaların da yapılması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: "Akciğer kanseri", "Swanson Bakım Kuramı", "hemşirelik bakımı"

THE VIEWS OF INDIVIDUALS WITH SCHIZOPHRENIA ON THE DEFINITIONS OF ‘GOOD NURSE’ AND ‘GOOD DOCTOR’: A QUALITATIVE STUDY

Yasemin Çekiç¹, Yusuf Arslankılıç¹

¹Ankara University

Introduction and Aim: The attitudes and behaviours of nurses and doctors, who are among the health professionals that patients encounter and receive service from most in the diagnosis and treatment of psychiatric diseases, are one of the important factors affecting the treatment process of patients. In this direction, the aim of this study is to examine the views of individuals diagnosed with schizophrenia on the definitions of good nurses and good doctors and to reveal their expectations from health professionals.

Method: The study, which was conducted using an exploratory qualitative research design, included nine individuals diagnosed with schizophrenia who were treated in the inpatient service of the psychiatry clinic. Approval (Date: 11/07/2023, Number: 56786525-020.04.04.04/990502) and institutional permission were obtained from the ethics committee of a state university to conduct the research. The data were collected face-to-face between July 2023 and August 2024 with individual in-depth interview technique. The data were analysed manually by the researchers using thematic analysis method.

Results: As a result of the analysis of the interviews, three main themes were obtained: journey, approach and professional identity. The main theme of journey was addressed with the sub-themes of light and companion, the main theme of approach was addressed with the sub-themes of therapeutic communication and therapeutic environment, and the main theme of professional identity was addressed with the sub-themes of values and equipment.

Conclusion: As a result of the study, it was determined that individuals diagnosed with schizophrenia expect a qualified and human-valuing mental health service, therapeutic approach and support from health professionals. Health professionals' taking into account the expectations of patients in mental health service provision and having attitudes and approaches towards these expectations may contribute to mental recovery.

Anahtar Kelimeler: Schizophrenia, Mental Health, Good Nurse, Good Doctor

ŞİZOFRENİ TANILI BİREYLERİN “İYİ HEMŞİRE” VE “İYİ DOKTOR” TANIMLAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: KALİTATİF ÇALIŞMA

Yasemin Çekiç¹, Yusuf Arslankılıç¹

¹Ankara Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Psikiyatrik hastalıkların tanı ve tedavisinde hastaların en çok karşılaştığı ve hizmet aldığı sağlık profesyonellerinden olan hemşire ve doktorların tutum ve davranışları hastaların tedavi sürecini etkileyen önemli faktörlerden biridir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı şizofreni tanılı bireylerin iyi hemşire ve iyi doktor tanımlamalarına ilişkin görüşlerini inceleyerek sağlık profesyonellerinden beklentilerini ortaya koymaktır.

Yöntem: Açımlayıcı nitel araştırma deseni kullanılarak yürütülen araştırmaya psikiyatri kliniği yatan hasta servisinde tedavi görmüş dokuz şizofreni tanılı birey dahil edildi. Araştırmanın yürütülebilmesi için bir devlet üniversitesinin etik kurulundan onay (Tarih: 11/07/2023, Numara: 56786525-020.04.04/990502) ve kurum izni alındı. Veriler Temmuz 2023-Ağustos 2024 tarihleri arasında bireysel derinlemesine görüşme tekniği ile yüz yüze toplandı. Veriler tematik analiz yöntemi ile araştırmacılar tarafından manuel olarak analiz edildi.

Bulgular: Yapılan görüşmelerin analizi sonucunda yolculuk, yaklaşım ve profesyonel kimlik olmak üzere üç ana tema elde edildi. Yolculuk ana teması ışık ve yol arkadaşı, yaklaşım ana teması terapötik iletişim ve terapötik ortam, profesyonel kimlik ana teması ise değerler ve donanım alt temaları ile ele alındı.

Sonuç: Araştırma sonucunda şizofreni tanılı bireylerin sağlık profesyonellerinden nitelikli ve insana değer veren bir ruh sağlığı hizmeti, terapötik yaklaşım ve destek bekledikleri belirlendi. Sağlık profesyonellerinin ruh sağlığı hizmet sunumunda hastaların beklentisini dikkate alması ve bu beklentilere yönelik tutum ve yaklaşımlarda bulunması ruhsal iyileşmeye katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni, Ruh Sağlığı, İyi Hemşire, İyi Doktor

THE EFFECT OF EYE MASK ON SLEEP QUALITY AND PAIN IN PATIENTS UNDERGOING CORONARY ARTERY BYPASS GRAFT SURGERY: A DOUBLE-BLIND RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Necibe Dağcan Şahin¹, Burcu Nal¹, Gülşah Gürol Arslan², Mehmet Ali Astarçiođlu³, Ali İhsan Parlar⁴

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Kütahya Turkey

²Dokuz Eylül University, Faculty of Nursing, İzmir Turkey

³Kütahya Health Sciences University, Department of Cardiology, Kütahya Turkey

⁴Kütahya Health Sciences University, Department of Cardiovascular Surgery, Kütahya Turkey

Introduction and Aim: Pain and sleep problems are common postoperative problems that impair recovery and quality of life in patients undergoing coronary artery bypass graft surgery. The aim of our study was to investigate the effect of an eye patch on sleep quality and pain in patients undergoing coronary artery bypass graft surgery.

Method: The double-blind randomized controlled study was conducted between July 2023 and February 2024 with volunteer patients who underwent coronary artery bypass graft surgery at the Cardiovascular Surgery Clinic of the training and research hospital. The sample size of the study was determined as 30 people for each group and randomized. Data were collected with the “Descriptive Characteristics Form”, “Richards Campbell Sleep Questionnaire” and “Visual Analog Scale”. While the patients in the control group received standard care throughout the night, the patients in the experimental group received standard care and an eye patch and were followed up for 3 nights. The number and percentage distributions of the study data were determined and normality assumptions were met.

Results: It was observed that there was no difference in pre-intervention pain level between the experimental and control groups. It was determined that the pain scores of the control group at time 1 and time 2 were higher than those of the experimental group. It was determined that the Richards Campbell Sleep Questionnaire scores of the control group before the intervention were higher than those of the experimental group. It was determined that the Richards Campbell Sleep Questionnaire scores of the experimental group were higher than those of the control group for time 1-2.

Conclusion: Eye patching after coronary artery bypass graft surgery is an effective, reliable and simple nursing intervention in reducing pain and improving sleep quality. In future studies, patients' sleep quality can be evaluated with objective measurements.

Anahtar Kelimeler: pain, eye mask, nursing, coronary artery bypass graft surgery, sleep quality

KORONER ARTER BYPASS GREFT CERRAHİSİ GEÇİREN HASTALARA UYGULANAN GÖZ BANDININ UYKU KALİTESİ VE AĞRI ÜZERİNE ETKİSİ: ÇİFT KÖR RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Necibe Dağcan Şahin¹, Burcu Nal¹, Gülşah Gürol Arslan², Mehmet Ali Astarıcıoğlu³, Ali İhsan Parlar⁴

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kütahya Türkiye

²Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir Türkiye

³Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Kardiyoloji Bölümü, Kütahya Türkiye

⁴Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Kalp ve Damar Cerrahi Bölümü, Kütahya Türkiye

Giriş ve Amaç: Ağrı ve uyku sorunları, koroner arter bypass greft cerrahisi geçiren hastalarda iyileşmeyi ve yaşam kalitesini bozan yaygın postoperatif sorunlardandır. Çalışmamızın amacı, koroner arter bypass greft cerrahisi geçiren hastalara uygulanan göz bandının uyku kalitesi ve ağrı üzerine etkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Çift-kör randomize kontrollü olan çalışma, eğitim araştırma hastanesinin Kalp Damar Cerrahi Kliniği'nde koroner arter bypass greft cerrahisi geçiren ve gönüllü hastalar ile Temmuz 2023-Şubat 2024 tarihlerinde yürütülmüştür. Çalışmanın örneklem sayısı her grup için 30 kişi olarak belirlenmiş ve randomize edilmiştir. Veriler "Tanıtıcı Özellikler Formu", "Richards Campbell Uyku Anketi" ve "Görsel Analog Ölçeği" ile toplanmıştır. Kontrol grubundaki hastalara gece boyunca standart bakım verilirken, deney grubundaki hastalara standart bakım ve göz bandı uygulanmış ve hastalar 3 gece takip edilmiştir. Çalışma verilerinin sayı ve yüzde dağılımları belirlenmiş ve normallik varsayımları sağlanmıştır.

Bulgular: Deney ve kontrol grupları arasında girişim öncesi ağrı düzeyi açısından fark olmadığı görülmüştür. Kontrol grubunun zaman 1 ve zaman 2 ağrı skorlarının, deney grubundan yüksek olduğu saptanmıştır. Girişim öncesi kontrol grubunun Richards Campbell Uyku Anketi skorlarının deney grubundan yüksek olduğu belirlenmiştir. Zaman 1 ve zaman 2 için deney grubunun Richards Campbell Uyku Anketi skorlarının kontrol grubundan yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Koroner arter bypass greft cerrahisi sonrası göz bandı, ağrıyı azaltma ve uyku kalitesini artırmada etkili, güvenilir ve basit bir hemşirelik girişimidir. Gelecekteki çalışmalarda, hastaların uyku kaliteleri objektif ölçümlerle değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: ağrı, göz bandı, hemşirelik, koroner arter bypass greft cerrahisi, uyku kalitesi

Kaynakça: Akpınar, R. B., Aksoy, M., & Kant, E. (2022). Effect of earplug/eye mask on sleep and delirium in intensive care patients. *Nursing in critical care*, 27(4), 537–545. <https://doi.org/10.1111/nicc.12741>

Arttawejkul, P., Reutrakul, S., Muntham, D., & Chirakalwasan, N. (2020). Effect of Nighttime Earplugs and Eye Masks on Sleep Quality in Intensive Care Unit Patients. *Indian journal of critical care medicine* : peer-reviewed, official publication of Indian Society of Critical Care Medicine, 24(1), 6–10. <https://doi.org/10.5005/jp-journals-10071-23321>

- Bahçecioglu Turan, G., Gürcan, F., & Özer, Z. (2023). The effects of eye masks and earplugs on sleep quality, anxiety, fear, and vital signs in patients in an intensive care unit: A randomised controlled study. *Journal of sleep research*, 10.1111/jsr.14044. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/jsr.14044>
- Bani Younis, M. K., Hayajneh, F. A., & Alduraidi, H. (2019). Effectiveness of using eye mask and earplugs on sleep length and quality among intensive care patients: A quasi-experimental study. *International journal of nursing practice*, 25(3), e12740. <https://doi.org/10.1111/ijn.12740>
- Boitor, M., Martorella, G., Maheu, C., Laizner, A. M., & Gélinas, C. (2018). Effects of massage in reducing the pain and anxiety of the cardiac surgery critically ill—a randomized controlled trial. *Pain Medicine*, 19(12), 2556-2569.
- Cohen J. *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Routledge; 1988.
- Dağcan N, Özden D, Gürol Arslan G. Pain perception of patients in intensive care unit after cardiac surgery: A qualitative study using Roy's Adaptation Model. *Nursing In Critical Care*. 2023; 28(5): 1-9.
- Dai, W., Xie, W., Liu, J., Chen, Q., & Cao, H. (2022). The effects of eye masks on post-operative sleep quality and pain in school-age children with CHD. *Cardiology in the Young*, 32(10), 1575-1579. doi:10.1017/S1047951121004480
- Faul F, Erdfelder E, Lang AG, Buchner A. G*Power 3: a flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior research*; 2007
- Göktuna G, Dağcan N, Arslan GG. The Effect of Hand Reflexology Massage on Pain and Anxiety After Coronary Artery Bypass Graft Surgery: A Double-Blind, Randomized, Placebo-Controlled Trial. *J Cardiovasc Nurs*. 2023; 1097/JCN.0000000000001033.
- Karimi, L., Rahimi-Bashar, F., Mohammadi, S. M., Mollahadi, M., Khosh-Fetrat, M., Vahedian-Azimi, A., & Ashtari, S. (2021). The efficacy of eye masks and earplugs interventions for sleep promotion in critically ill patients: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 791342.
- Katijjahbe, M. A., Royse, C., Granger, C., Denehy, L., Md Ali, N. A., Abdul Rahman, M. R., King-Shier, K., Royse, A., & El-Ansary, D. (2021). Location and Patterns of Persistent Pain Following Cardiac Surgery. *Heart, lung & circulation*, 30(8), 1232–1243. <https://doi.org/10.1016/j.hlc.2020.12.009>
- Khoddam, H., Maddah, S. A., Rezvani Khorshidi, S., Zaman Kamkar, M., & Modanloo, M. (2022). The effects of earplugs and eye masks on sleep quality of patients admitted to coronary care units: A randomised clinical trial. *Journal of sleep research*, 31(2), e13473. <https://doi.org/10.1111/jsr.13473>
- Kiliç, G., & Kav, S. (2023). Effect of using eye masks and earplugs in preventing delirium in intensive care patients: A single-blinded, randomized, controlled trial. *Nursing in critical care*, 28(5), 698–708. <https://doi.org/10.1111/nicc.12901>
- Koçak, A. T., & Arslan, S. (2021). The Effect of Using Eye Masks and Earplugs on Intensive Care Patients Quality of Sleep and Vital Signs. *The Journal of neuroscience nursing : journal of the American Association of Neuroscience Nurses*, 53(1), 29–33. <https://doi.org/10.1097/JNN.0000000000000562>
- Krause, A. J., Prather, A. A., Wager, T. D., Lindquist, M. A., & Walker, M. P. (2019). The Pain of Sleep Loss: A Brain Characterization in Humans. *The Journal of neuroscience : the official journal of the Society for Neuroscience*, 39(12), 2291–2300. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.2408-18.2018>
- Leong, R. W., Davies, L. J., Fook-Chong, S., Ng, S. Y., & Lee, Y. L. (2021). Effect of the use of earplugs and eye masks on the quality of sleep after major abdominal surgery: a randomised controlled trial. *Anaesthesia*, 76(11), 1482–1491. <https://doi.org/10.1111/anae.15468>

- Locihova H, Axmann K, Padysakova H, Fejfar J. Effect of the use of earplugs and eye mask on the quality of sleep in intensive care patients: a systematic review. *Journal of Sleep Research* 2018; 27: e12607.
- Mahran, G. S., Leach, M. J., Abbas, M. S., Abbas, A. M., & Ghoneim, A. M. (2020). Effect of Eye Masks on Pain and Sleep Quality in Patients Undergoing Cardiac Surgery: A Randomized Controlled Trial. *Critical care nurse*, 40(1), 27–35. <https://doi.org/10.4037/ccn2020709>
- Martorella, G., Graven, L., Schluck, G., Bérubé, M., & Gélinas, C. (2018). Nurses' Perception of a Tailored Web-Based Intervention for the Self-Management of Pain After Cardiac Surgery. *SAGE open nursing*, 4, 2377960818806270. <https://doi.org/10.1177/2377960818806270>
- Mensah G.A., Roth G.A., Fuster V. "The global burden of cardiovascular diseases and risk factors: 2020 and beyond". *J Am Coll Cardiol* 2019;74:2529-2532.
- Özlü, Z. K. ve Özer, N. (2015). Richard-Campbell uyku ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 2, 29-32. <http://dx.doi.org/10.4274/jtism.02.008>
- Price, D. D., McGrath, P. A., Rafii, A., & Buckingham, B. (1983). The validation of visual analogue scales as ratio scale measures for chronic and experimental pain. *Pain*, 17(1), 45e56.
- Richards K. Techniques for measurement of sleep in critical care. *Focus Crit Care* 1987;14:34-40.
- Rzepka-Migut, B., & Paprocka, J. (2020). Melatonin-Measurement Methods and the Factors Modifying the Results. A Systematic Review of the Literature. *International journal of environmental research and public health*, 17(6), 1916. <https://doi.org/10.3390/ijerph17061916>
- Shorofi, S. A., Dadashian, P., Arbon, P., & Moosazadeh, M. (2024). The efficacy of earplugs and eye masks for delirium severity and sleep quality in patients undergoing coronary artery bypass grafting in cardiac intensive care units: A single-blind, randomised controlled trial. *Australian critical care: official journal of the Confederation of Australian Critical Care Nurses*, 37(1), 74–83. <https://doi.org/10.1016/j.aucc.2023.08.003>
- Tirotta CF, Lagueruela RG, Salyakina D, et al. Liposomal bupivacaine infiltration after median sternotomy in pediatric cardiac surgery. *J Cardiothorac Vasc Anesth* 2021; 35: 1715–1721.
- Tüfekçi, H., Akansel, N., & Sivrikaya, S. K. (2022). Pain Interference with Daily Living Activities and Dependency Level of Patients Undergoing CABG Surgery. *Pain management nursing : official journal of the American Society of Pain Management Nurses*, 23(2), 180–187. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2021.03.002>
- Wang, X. X., Lin, K. N., Xu, W. C., Chen, H., & Cai, H. Q. (2023). Effects of eyeshades in sleep quality and pain after surgery in school-age children with supracondylar humeral fractures. *Frontiers in pediatrics*, 11, 1192217. <https://doi.org/10.3389/fped.2023.1192217>

BARRIERS TO NURSES' DELIVERING INDIVIDUALIZED CARE

Berna Can¹, Reyhan Orhan², Tabarek Alobaidi³, Sebahat Ateş³

¹Sisli Hamidiye Etfal Training and Research Hospital

²Kemer State Hospital

³Uskudar University

Introduction and Aim: Nurses must evaluate patients holistically and provide care by considering their differences, that is, to provide individualized care. However, various barriers faced in practice may make it difficult for nurses to provide individualized care. It is important to identify, improve, or manage these barriers. This study aims to determine nurses' perceptions of individualized care and the barriers to this care.

Method: The population of this descriptive and cross-sectional study consisted of nurses working in a public hospital in Istanbul. The sample consisted of 154 nurses who agreed to participate in the study. Data were collected using the “Nurse Information Form” and “Individualized Care Scale-Nurse version”. Ethical approval was obtained from Üsküdar University Non-Interventional Ethics Committee and institutional permission was obtained from Istanbul Provincial Health Directorate.

Results: According to the results of multiple regression analysis, nurses' weekly working hours and the number of patients cared daily harmed individualized care giving ($p = .042$ and $p = .040$, respectively). Qualitative variables related to working conditions had a positive effect on the total scores of the Individualized Care Scale. This indicates that nurses' perceptions of individualized caregiving increased as their working conditions improved.

Conclusion: High number of working hours per week and number of patients cared daily, inability to allocate enough time for care, lack of materials, not working voluntarily in the unit, inadequate communication with patients and inability to benefit from technology were identified as barriers to individualized care giving. The fact that these factors can be improved emphasizes the importance of the role of legislators and managers in health institutions in managing these factors.

Anahtar Kelimeler: Perception, individualized care, quality of care, nursing

HEMŞİRELERİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM VERMELERİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Berna Can¹, Reyhan Orhan², Tabarek Alobaidi³, Sebahat Ateş³

¹Şişli Hamidiye Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Kemer Devlet Hastanesi

³Üsküdar Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelerin hastaları bütüncül olarak değerlendirmesi ve bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak bakım vermesi, yani bireyselleştirilmiş bakım sunması gerekmektedir. Ancak, uygulama alanında karşılaşılan çeşitli engeller, hemşirelerin bireyselleştirilmiş bakım vermesini zorlaştırabilmektedir. Bu engellerin belirlenmesi, iyileştirilmesi veya yönetilmesi için önemlidir. Bu çalışma, hemşirelerin bireyselleştirilmiş bakım algılarını ve bu bakımın önündeki engelleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu araştırmanın evrenini İstanbul'daki bir devlet hastanesinde çalışan hemşireler oluşturmuştur. Örneklem, çalışmaya katılmayı kabul eden 154 hemşireden oluşmaktadır. Veriler, "Hemşire Bilgi Formu" ve "Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası-Hemşire versiyonu" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma için Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan etik onay ve İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, hemşirelerin haftalık çalışma saati ve günlük bakım verilen hasta sayısı, bireyselleştirilmiş bakım verme üzerinde negatif etkiye sahiptir (sırasıyla $p = .042$ ve $p = .040$). Çalışma koşullarına ilişkin nitel değişkenler ise Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası toplam puanları üzerinde pozitif etki göstermiştir. Bu, hemşirelerin çalışma koşulları iyileştikçe bireyselleştirilmiş bakım verme algılarının arttığını göstermektedir.

Sonuç: Haftalık çalışma saati ve günlük bakım verilen hasta sayısının fazlalığı, bakıma yeterince zaman ayrılamaması, malzeme eksikliği, birimde isteğe bağlı olarak çalışmama, hastalarla yeterli iletişim kuramama ve teknolojiye faydalanamama, bireyselleştirilmiş bakım vermenin önündeki engeller olarak belirlenmiştir. Bu faktörlerin iyileştirilebilir olması, yasa koyucuların ve sağlık kurumlarındaki yöneticilerin bu faktörlerin yönetimindeki rollerinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Algı, bireyselleştirilmiş bakım, bakım kalitesi, hemşirelik

Kaynakça: Acaroğlu, R., Suhonen, R., Şendir, M., Kaya., H. (2010). Reliability and validity of Turkish Version of The Individualised Care Scale. *Journal of Clinical Nursing*, 20(1-2): 136-145

Altınbaş, Y. , İster, E.D.(2020). Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları ve bireyselleştirilmiş bakım algıları. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 29(4), 246-254.

Bekmezci, E. (2019). Hasta ve Hemşirelerin Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları. (Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Can, Ş. , Acaroğlu, R.(2015).Hemşirelerin mesleki değerlerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile ilişkisi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(1), 32-40.

Danaci, E., ve Koç, Z. (2019). The association of job satisfaction and burnout with individualized care perceptions in nurses. *Journal of Nursing ethics*, 27(1), 301- 315.

Suhonen, R., Papastavrou, E., Efstathiou, G., Leonidou, C., Kalafati, M., da Luz, M. D. A. ve ark. (2011). Nurses' perceptions of individualized care: an international comparison. *Journal of Advanced Nursing*, 67(9), 1895-1907.

THE EFFECT OF LIGHT/DARK CYCLE APPLIED TO PREMATURE INFANTS IN NEONATAL INTENSIVE CARE UNITS: A LITERATURE REVIEW

Kübra Nur Kabakcı Sarıdağ¹, İlçim Ercan Koyuncu¹, Ayşe Ay¹

¹Başkent University

Aim: This study aimed to systematically review research on the effects of light/dark cycles on premature infants in Neonatal Intensive Care Units (NICUs).

Introduction: The increasing rates of premature births have led to a growing number of infants being treated in NICUs, where environmental conditions differ significantly from the intrauterine environment. NICUs often expose infants to loud noise and irregular, bright lighting, which can negatively impact their growth and development. Continuous exposure to bright, irregular light has been linked to reduced weight gain, disrupted sleep patterns, and increased stress levels in premature infants. Establishing a light/dark cycle in NICUs is considered important for supporting the biological rhythms of these infants. Research suggests that cyclic lighting can enhance weight gain, promote hormonal balance, and improve activity-rest patterns.

Method: A literature search was conducted in the PubMed and Web of Science databases using the keywords "light/dark cycle" and "prematurity." A total of 194 studies published between 2014 and 2024 were identified. In the first stage, titles and abstracts were screened for relevance. In the second stage, two independent researchers applied inclusion criteria. A total of 189 studies were excluded for reasons such as lack of full-text access, irrelevance, being review articles or descriptive studies, and language limitations. Five studies met the inclusion criteria and were reviewed.

Results: Analysis of nine randomized controlled trials showed that infants exposed to cyclic lighting had greater weight gain, shorter discharge times, and more stable cardiopulmonary functions compared to controls. Melatonin levels in the experimental group were higher in the dark and lower in light, with longer sleep durations observed in these infants.

Conclusion: Cyclic lighting positively influences the growth, weight gain, and sleep patterns of premature infants by supporting their biological rhythms. Implementing light/dark cycles in NICUs may improve health outcomes for these infants.

Anahtar Kelimeler: premature, cyclic light, light/dark cycle

YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE PREMATÜRE BEBEKLERE UYGULANAN AYDINLIK/KARANLIK DÖNGÜSÜNÜN ETKİSİ: LİTERATÜR DERLEMESİ

Kübra Nur Kabakcı Sarıdağ¹, İlçim Ercan Koyuncu¹, Ayşe Ay¹

¹Başkent Üniversitesi

Amaç: Bu çalışmanın amacı Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde (YYBÜ) prematüre bebeklere uygulanan aydınlık/karanlık döngüsünün etkisi ile ilgili çalışmaların sistematik bir şekilde incelenmesidir.

Giriş: Son yıllarda prematüre doğum oranlarındaki artış, YYBÜ'ye yatırılan bebek sayısında artışa yol açmıştır. YYBÜ'leri rahim içi ortamdan farklı olarak daha yüksek ses, parlak ve düzensiz ışık gibi olumsuz çevre koşullarına sahiptirler. Bu olumsuz çevre koşulları bebeklerin büyüme ve gelişmelerini olumsuz etkileyebilir. Literatürde, YYBÜ'deki sürekli parlak ve düzensiz ışığın prematüre bebeklerin kilo alımını azalttığı, uyku düzenlerini bozduğu ve stres düzeylerini artırdığı gösterilmiştir. Bu nedenle, YYBÜ'de aydınlık/karanlık döngüsü oluşturulması prematüre bebeklerin biyolojik ritimlerinin desteklenmesi açısından önemlidir. Yapılan çalışmalar, döngüsel aydınlatmanın bebeklerin kilo alımını iyileştirdiğini, hormonal dengeyi sağladığını ve aktivite-dinlenme düzenini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Yöntem: Literatür taraması, PubMed ve Web of Science veri tabanlarında "aydınlık/karanlık döngüsü" ve "prematüre" anahtar kelimeleriyle yapılmıştır. 2014-2024 yılları arasında yayımlanan 194 çalışma tespit edilmiştir. Taramanın ilk aşamasında başlık ve özetler, araştırmacı tarafından konuya uygunluk açısından değerlendirilmiştir. İkinci aşamada ise çalışmalar, iki bağımsız araştırmacı tarafından dahil edilme kriterlerine göre gözden geçirilmiştir. Tam metin erişimi olmayan, konu ile ilişkili olmayan, derleme makaleleri, tanımlayıcı çalışmalar, rehberler, ölçek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile İngilizce dilinde olmayan 189 çalışma dışlanmıştır. Dahil edilme kriterlerine uyan 5 çalışma incelemeye alınmıştır.

Bulgular: Dokuz randomize kontrollü çalışma incelenmiş olup döngüsel aydınlatmanın uygulandığı bebeklerin kontrol grubuna göre daha fazla kilo aldığını, taburculuk sürelerinin kısaldığını ve kardiyopulmoner sistem fonksiyonlarının daha stabil olduğunu göstermiştir. Deney grubundaki bebeklerde, tükürük melatonin düzeyleri karanlık ortamda daha yüksek, aydınlık ortamda ise daha düşük bulunmuştur. Ayrıca, deney grubundaki bebeklerin uyku süresi, kontrol grubundakilere kıyasla artış göstermiştir.

Sonuç: Sonuç olarak, döngüsel aydınlatmanın prematüre bebeklerin büyüme ve gelişimini olumlu yönde etkilediği, biyolojik ritimlerini destekleyerek kilo alımı ve uyku düzenlerini iyileştirdiği görülmüştür. Bu bulgular, YYBÜ'lerde aydınlık/karanlık döngüsünün uygulanmasının prematüre bebeklerin sağlık sonuçlarını iyileştirebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: prematüre, döngüsel ışık, aydınlık/karanlık döngüsü

Kaynakça: Marzouk, S. A., Hussien, A. A., & Aziz, S. M. A. (2019). Effectiveness of cycled lighting in neonatal intensive care unit on weight and cardiorespiratory function in preterm infants. *International Journal of Paediatrics and Geriatrics*, 2(1), 18-24.

Morag, I. (2016). Cycled light in the intensive care unit for preterm and low birth weight infants. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (8).

Lebel, V., Aita, M., Johnston, C., Héon, M., & Dupuis, F. (2017). Effects of cycled lighting versus continuous near darkness on physiological stability and motor activity level in preterm infants. *Advances in Neonatal Care*, 17(4), 282-291.

Olgun, A. B., Yüksel, D., & Yardımcı, F. (2024). The Effect of a Light-Dark Cycle on Premature Infants in the Neonatal Intensive Care Unit: A Randomized Controlled Study. *Journal of Pediatric Nursing*.

Sánchez-Sánchez, M., García, T. L., Heredia, D., Reséndiz, I., Cruz, L., Santiago, J., ... & Angeles-Castellanos, M. (2022). Effect of a light-darkness cycle on the body weight gain of preterm infants admitted to the neonatal intensive care unit. *Scientific reports*, 12(1), 17569.

Wong, S. D., Wright Jr, K. P., Spencer, R. L., Vetter, C., Hicks, L. M., Jenni, O. G., & LeBourgeois, M. K. (2022). Development of the circadian system in early life: maternal and environmental factors. *Journal of physiological anthropology*, 41(1), 22.

Valizadeh, S., Hosseini, M., Jafarabadi, M. A., Mirnia, K., Saeidi, F., & Jabraeeli, M. (2017). Comparison of 2 methods of light reduction on preterm infants' sleep pattern in NICU: a randomized controlled trial. *Crescent Journal of Medical and Biological Sciences*, 4(4), 211-6.

Vásquez-Ruiz, S., Maya-Barrios, J. A., Torres-Narváez, P., Vega-Martínez, B. R., Rojas-Granados, A., Escobar, C., & Ángeles-Castellanos, M. (2014). A light/dark cycle in the NICU accelerates body weight gain and shortens time to discharge in preterm infants. *Early Human Development*, 90(9), 535-540.

Van Gilst, D., Puchkina, A. V., Roelants, J. A., Kervezee, L., Dudink, J., Reiss, I. K. M., ... & Chaves, I. (2023). Effects of the neonatal intensive care environment on circadian health and development of preterm infants. *Frontiers in Physiology*, 14, 1243162.

THE RELATIONSHIP BETWEEN STRESS EXPERIENCED IN NURSING EDUCATION AND ACADEMIC SELF-EFFICACY AMONG NURSING STUDENTS

Selmin Köse¹, Yağmur Dağ², Zeynep Erdoğan³

¹Biruni University

²Istanbul Arel University

³Muğla Sıtkı Koçman University

Introduction and Aim: Academic self-efficacy in nursing students includes course success, clinical activities, and professional responsibilities. Educational programs should improve stress coping skills through stress management strategies, emotional support, and specialized support programs to enhance academic success.

Method: The study is descriptive, cross-sectional, and correlational design. Permission was obtained from Biruni University Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee (Date: 27.09.2022 and Decision No: 74-17), institutional permission from the Dean's Office of Biruni University Faculty of Health Sciences where the research was conducted, and permission to use the scales from the researchers who performed the validity and reliability of the scales into Turkish language. Data were collected from 03.10.2022 to 18.10.2022 using the Academic Self-Efficacy Scale, Nursing Education Stress Scale, and Personal Information Form. Analyzed with SPSS 22.0, the data were assessed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U, and Kruskal-Wallis tests, with a 95% confidence interval and $p < 0.05$ significance level. The study aimed for at least 163 out of 405 Nursing students and included 170, meeting the $\pm 5\%$ error margin and 90% confidence interval.

Results: It was determined that there was a low negative correlation among the total score of the Academic Self-Efficacy Scale for Nursing Students and the mean scores of the Nursing Education Stress Scale, and there was a statistically significant relationship between them ($r = -0.271$, $p < 0.001$).

Conclusion: Academic self-efficacy in nursing students includes course success, effectiveness in clinical practice, and the capacity to fulfill professional responsibilities. Due to the negative impact of stress on academic self-efficacy, nursing education programs should develop strategies to strengthen students' stress-coping skills and support their academic success. In this context, essential steps will be integrating stress management strategies into education programs, providing emotional support to students, and creating special support programs to increase their academic success.

Anahtar Kelimeler: nursing education self- efficacy student stress

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE YAŞADIKLARI STRES İLE AKADEMİK ÖZ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Selmin Köse¹, Yağmur Dağ², Zeynep Erdoğan³

¹Biruni Üniversitesi

²İstanbul Arel Üniversitesi

³Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencilerinde akademik öz yeterlilik, ders başarısı, klinik uygulamadaki etkinlikleri ve mesleki sorumlulukları içerir. Stresin olumsuz etkileri nedeniyle, eğitim programları stresle başa çıkma becerilerini güçlendirecek stratejiler geliştirmelidir. Bu bağlamda, stres yönetimi stratejilerinin eğitim programına entegre edilmesi, duygusal destek sağlanması ve akademik başarıyı artırmak için özel destek programları oluşturulması önemlidir.

Yöntem: Araştırma, Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı tasarımdadır. Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Tarih:27.09.2022 ve Karar No:74-17), araştırmanın gerçekleştirildiği Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'ndan kurum izni ve ölçeklerin Türk diline geçerliği ve güvenilirliğini yapan araştırmacıdan ölçek kullanım izni alınmıştır. Araştırmanın verileri 03.10.2022-18.10.2022 tarihleri arasında Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği, Hemşirelik Eğitimi Stres Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. SPSS 22.0 ile analiz edilen veriler frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri ile incelenmiş ve %95 güven aralığında, $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırma evreni, Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde okuyan 405 öğrenciden oluşmaktadır. %90 güven aralığı ve $\pm\%5$ örnekleme hatası ile en az 163 öğrenci hedeflenmiş, araştırma 170 öğrenci ile tamamlanmıştır. Katılmayı kabul eden ve tüm soruları eksiksiz yanıtlayan öğrenciler örnekleme dahil edilmiştir.

Bulgular: Hemşirelik Öğrencileri için Akademik Öz Yeterlilik ölçeği toplamı ile Hemşirelik Eğitimi Stres ölçeği puan ortalamaları arasında düşük derecede negatif yönde korelasyon ilişkisi olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlendi ($r=-0.271$, $p<0.001$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinde akademik öz yeterlilik, ders başarısını, klinik uygulamalardaki etkinliği ve mesleki sorumlulukları yerine getirme kapasitesini içerir. Stresin akademik öz yeterlilik üzerindeki olumsuz etkisi nedeniyle hemşirelik eğitim programları, öğrencilerin stresle başa çıkma becerilerini güçlendirecek ve akademik başarılarını destekleyecek stratejiler geliştirmelidir. Bu bağlamda, stres yönetimi stratejilerinin eğitim programlarına entegre edilmesi, öğrencilere duygusal destek sağlanması ve akademik başarılarını artırmak için özel destek programları oluşturulması önemli adımlar olacaktır.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik eğitimi öz yeterlilik öğrenci stresi

Kaynakça: Ab Latif, R., & Mat Nor, M. Z., 2019. Stressors and Coping Strategies during Clinical Practice among Diploma Nursing Students. The Malaysian journal of medical sciences: MJMS, 26(2), 88–98.<https://doi.org/10.21315/mjms2019.26.2.10>.

Aktaş, D., & Sançar, B., 2021. Hemşirelik Öğrencilerinin Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumları ve Akademik Öz-Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki The Relationship Between the Nursing Students'

Attitudes Toward Scientific Research and Their Levels of Academic Self-Efficacy. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 8(1), 17-22. DOI: 10.34087/cbusbed. 748244.

Al Sebaee, H. A., Aziz, E. M. A., & Mohamed, N. T., 2017. Relationship between nursing students' clinical placement satisfaction, academic self-efficacy and achievement. IOSR Journal of Nursing and health Science, 6(02), 101-112. DOI:10.9790/1959-060203101112.

Alkaya, A.S., & Simones, J., 2022. Nursing education stress and coping behaviors in Turkish and the United States nursing students: A descriptive study . Nurse Educ. Pract. 59, 103292 <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2022.103292>.

Arabacı Baysan, L., Korhan, E. A., Tokem, Y., & Torun, R., 2015. Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi-sırası ve sonrası anksiyete ve stres düzeyleri ve etkileyen faktörler. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 2(1), 1-16.

Aslan, H., & Akturk, U., 2018. Nursing education stress levels of nursing students and the associated factors. Annals of Medical Research, 25(4)660-666. DOI: 10.5455/annalsmedres.2018.06.108.

Baluwa, M. A., Lazaro, M., Mhango, L., & Msiska, G., 2021. Stress and coping strategies among Malawian undergraduate nursing students. Advances in Medical Education and Practice, 547-556. <https://doi.org/10.2147/AMEP.S300457>.

Barbayannis, G., Bandari, M., Zheng, X., Baquerizo, H., Pecor, K. W., & Ming, X., 2022. Academic Stress and Mental Well-Being in College Students: Correlations, Affected Groups, and COVID-19. Frontiers in psychology, 13, 886344. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.886344>.

Bulfone, G. , Vellone, E. , Maurici, M. , Macale, L. , Alvaro, R., 2019. Academic self-efficacy in Bachelor-level nursing students: Development and validation of a new instrument. Journal of Advanced Nursing, 2019 Oct 7. doi: 10.1111/jan.14226.

Bulfone, G., Badolamenti, S., Biagioli, V., Maurici, M., Macale, L., Sili, A., Vellone, E., & Alvaro, R., 2021. Nursing students' academic self-efficacy: A longitudinal analysis of academic self-efficacy changes and predictive variables over time. Journal of advanced nursing, 77(5), 2353–2362. <https://doi.org/10.1111/jan.14771>.

Bulfone, G., Predan, S., Zanini, A., Farneti, F., Quattrin, R., & Brusaferrò, S., 2011. Predictors of nursing student success in an Italian school of Nursing. Igiene e sanita pubblica, 67(2), 137–147.

Büyükbayram, Z., & Ayık, D. B., 2020. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitimi ile ilgili stres düzeylerinin belirlenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 4(2), 90-99. DOI: 10.46237/amusbfd.562097.

Cassidy, S., 2015. Resilience building in students: The role of academic self-efficacy. Frontiers in Psychology, 6, 1–14. DOI: 10.3389/fpsyg.2015.01781.

Chaabane, S., Chaabna, K., Bhagat, S., Abraham, A., Doraiswamy, S., Mamtani, R., & Cheema, S., 2021. Perceived stress, stressors, and coping strategies among nursing students in the Middle East and North Africa: an overview of systematic reviews. Systematic Reviews, 10(1), 1-17. <https://doi.org/10.1186/s13643-021-01691-9>.

Demir, Z. G., 2023. Üniversite Öğrencilerinde Bilişsel Duygu Düzenleme, Stresle Başa Çıkma ve Akademik Öz Yeterlilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Mavi Atlas, 11(1), 1-16. DOI: 10.18795/gumusmaviatlas.1201328.

CARE DEPENDENCIES AND SPOUSAL SUPPORT OF INDIVIDUALS WITH CHRONIC DISEASES; A DESCRIPTIVE STUDY

Rukiye Burucu¹, Ravza Malaz¹, Beril Eda Kam¹, Mümüne Esra Arıcı¹

¹Necmettin Erbakan University

Introduction And Aim: Comorbidities increase both dependency and the need for support from others in the individual. This study aimed to determine the levels of care dependency and spousal support in individuals with chronic diseases and the relationship between them.

Method: This is a descriptive and correlational study. The sample consisted of 134 individuals determined by power analysis. Research permissions and consents were obtained. Data were collected in a university hospital between September 2022 and January 2023. Data were collected using the participant information form, Care Dependency Scale and Spousal Support Scale.

Results: The average age of the individuals was 56.57±9.38, the average age of the spouse was 57.02±9.22, the average duration of marriage was 37.51±13.61, the average number of children was 3.08±1.56, the average care dependency score was 73.32±16.83 and the average spousal support score was 69.25±9.66. No correlation was found between spousal support and care dependency ($p>0.005$). A negative correlation was found between the emotional sub-dimension of spousal support and care dependency. A negative correlation was found between care dependency and the spouse's age, the patient's age and the number of children, and between spousal support and the spouse's age and the duration of marriage ($p<0.005$).

Conclusion: In individuals with chronic diseases, care dependency is low and spousal support is sufficient. The increase in the spouse's age and the number of children negatively affects care dependency and spousal support. As the care dependency of individuals with chronic diseases increases, spousal support also increases. It may be appropriate for nurses to evaluate individuals with chronic diseases in terms of care dependency, inform the spouse and focus on holistic care.

Anahtar Kelimeler: Care dependency, spouse support, chronic disease

KRONİK HASTALIĞA SAHİP BİREYLERİN BAKIM BAĞIMLILIKLARI VE EŞ DESTEĞİ; TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Rukiye Burucu¹, Ravza Malaz¹, Beril Eda Kam¹, Mümüne Esra Arıcı¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi

Giriş Ve Amaç : Komorbidite, bireyde hem bağımlılığı hem de başkalarından destek alma ihtiyacını artırır. Bu çalışmada, kronik hastalığı olan bireylerde bakım bağımlılığı ve eş desteği düzeylerini ve aralarındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu tanımlayıcı ve ilişkisel bir çalışmadır. Örneklem, güç analizi ile belirlenen 134 kişiden oluşmuştur. Araştırma izinleri ve onamları alınmıştır. Veriler Eylül 2022 ile Ocak 2023 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinde toplanmıştır. Veriler, katılımcı bilgi formu, Bakım Bağımlılığı Ölçeği ve Eş Desteği Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Bireylerin yaş ortalaması 56,57±9,38, eşin yaş ortalaması 57,02±9,22, evlilik süresinin ortalaması 37,51±13,61, çocuk sayısının ortalaması 3,08±1,56, bakım bağımlılığı puanı ortalaması 73,32±16,83 ve eş destek puanı ortalaması 69,25±9,66 olarak bulundu. Eş desteği ile bakım bağımlılığı arasında korelasyon saptanmadı (p>0,005). Eş desteğinin duygusal alt boyutu ile bakım bağımlılığı arasında negatif korelasyon bulundu. Bakım bağımlılığı ile eşin yaşı, hastanın yaşı ve çocuk sayısı arasında ve eş desteği ile eşin yaşı ve evlilik süresi arasında negatif korelasyon bulundu (p<0,005).

Sonuç: Kronik hastalığı olan bireylerde bakım bağımlılığı düşük, eş desteği yeterlidir. Eşin yaşının ve çocuk sayısının artması bakım bağımlılığını ve eş desteğini olumsuz etkilemektedir. Kronik hastalığı olan bireylerin bakım bağımlılığı arttıkça eş desteği de artmaktadır. Hemşirelerin kronik hastalığı olan bireyleri bakım bağımlılığı açısından değerlendirmesi, eşi bilgilendirmesi ve bütüncül bakıma odaklanması uygun olabilir.

*Not: 2021 yılı 2. Dönem TÜBİTAK 2209-A üniversite öğrencileri araştırma projeleri destekleme programı tarafından desteklenmiştir (Proje destek sıra no: 2978).

Anahtar Kelimeler: Bakım bağımlılığı, eş desteği, kronik hastalık

COMPLEMENTARY AND ALTERNATIVE MEDICINE USE ATTITUDES OF PATIENTS OPERATED FOR UROLITHIASIS

Pınar Ongün¹, Şakir Ongün²

¹Balikesir University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

²Balikesir University, Faculty of Medicine, Department of Urology

Introduction and Objective: Studies on alternative and complementary medicine attitudes of patients with urinary tract stone disease are limited. Although urolithiasis varies with geographical, climatic, ethnic, dietary and genetic factors, it is a common disease worldwide with a prevalence of 1-13% in the adult population. The aim of this study was to determine the attitudes of patients operated for urolithiasis towards alternative and complementary medicine.

Method: All patients operated for urolithiasis between June 2020 and June 2023 were included in the study. The “Traditional Complementary Medicine Attitude Scale” and a “data collection form” consisting of 15 questions prepared based on the literature were used to collect data to investigate patients' attitudes towards alternative and complementary medicine.

Results: 49.6% of the patients stated that they used alternative and complementary medicine methods. Patients mostly used spring water (56.34%), herbal root (12.69%) and lemon (10.31%) as complementary and alternative medicine methods for urinary system stones, respectively. It was determined that males scored higher than females in the mean total score of the scale. No statistically significant difference was found between the other data and the scale and sub-dimensions ($p>0.05$). It was found that the mean scale score of patients who had previously applied to Complementary and Alternative Medicine methods was higher and the difference was statistically significant ($p< 0.001$). No statistically significant difference was found between the type of surgery performed and the presence of a history of recurrent stone disease in the scale and sub-dimensions ($p>0.05$).

Conclusion: The type of surgery performed for urolithiasis or recurrent stone disease had no effect on the attitude towards alternative and complementary medicine. Patients who reported previous use of alternative and complementary medicine had higher mean scale scores. These attitudes should be questioned and evaluated holistically when planning treatment and care for patients.

Anahtar Kelimeler: Complementary and alternative medicine, Attitude, kidney and ureteral stone, urolithiasis

ÜRİNER SİSTEM TAŞ HASTALIĞI NEDENİYLE OPERE OLMUŞ HASTALARIN ALTERNATİF VE TAMAMLAYICI TIP TUTUMLARI

Pınar Ongün¹, Şakir Ongün²

¹Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Üriner sistem taş hastalığı olan hastaların alternatif ve tamamlayıcı tıp tutumları ile ilgili yapılmış çalışmalar sınırlıdır. Üriner sistem taş hastalığı geografik, iklimsel, etnik, diyetel ve genetik faktörlerle değişmekle birlikte dünya çapında yaygın bir hastalıktır ve yetişkin popülasyonda %1-13 oranında görülmektedir. Çalışmada ürolithiazis nedeniyle opere edilen hastaların alternatif ve tamamlayıcı tıba karşı olan tutumlarının belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Haziran 2020 ve Haziran 2023 tarihleri arasında ürolityazis nedeniyle opere edilen tüm hastalar çalışmaya dahil edildi. Hastaların alternatif ve tamamlayıcı tıba karşı tutumlarının araştırılması için "Geleneksel Tamamlayıcı Tıp Tutum Ölçeği" ve literatüre dayalı hazırlanan 15 sorudan oluşan "veri toplama formu" verilerin toplanması için kullanıldı.

Bulgular: Hastaların %49.6'sı alternatif ve tamamlayıcı tıp yöntemlerine başvurduğunu belirtti. Hastalar üriner sistem taşı için tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemi olarak sırasıyla en fazla kaynak suyu (%56.34), bitki kökü (%12.69) ve limon (%10.31) kullanmaktadır. Ölçek toplam puan ortalamasında erkeklerin kadınlardan daha fazla puan aldığı belirlendi. Diğer veriler ile ölçek ve alt boyutlar arasında istatistiksel anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp yöntemlerine daha önce başvuran hastaların ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p<0.001$). Yapılan cerrahinin tipi, tekrarlayan taş hastalığı öyküsü olması durumu ölçek ve alt boyutlar arasında istatistiksel anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Sonuç: Ürolithiazis nedeniyle yapılan ameliyat türünün ya da tekrarlayan taş hastalığının alternatif ve tamamlayıcı tıp tutumu üzerine bir etkisi yoktur. Daha önceden alternatif ve tamamlayıcı tıp kullandığını belirten hastaların ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptandı. Hastalara tedavi ve bakım planlaması yaparken bu tutumları sorgulanmalı, bütünsel olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: alternatif ve tamamlayıcı tıp, böbrek taşı, üreter taşı

THE EFFECT OF RELAXATION BREATHING EXERCISES ON CHEMOTHERAPY INDUCED NAUSEA AND VOMITTING IN PATIENTS WITH HEMATOLOGICAL MALIGNANCIES

Pınar Eksi¹, Sıdıka Oğuz¹

¹Marmara University

ABSTRACT

Introduction and Aim: Chemotherapy is a prevalent cancer treatment, often accompanied by debilitating side effects such as nausea and vomiting. This research was conducted as a randomized controlled study to determine the effectiveness of relaxation breathing exercise on managing chemotherapy induced nausea and vomiting in patients with hematological malignancies.

Method: A randomized controlled trial design was used, including an intervention group which implemented relaxation breathing exercises with standart pharmacological treatment and a control group just receiving routine cure for chemotherapy induced nausea and vomiting. The sample was selected from patients (34 intervention and 34 control participants totally 68) with hematological malignancies hospitalized in the hematology unit.of Marmara University Pendik Training and Research Hospital. Nausea and vomiting were assessed by using the Index of Rhodes Nausea Vomitting and Retching (IRNVR) for six days. Data were analyzed with Mann Whitney U, Pearson Chi-Square Test, Shapiro Wilks Test, Fisher Freeman Halton Test, Friedmann Test &Post Hoc Bonferroni Dunn test using Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 27.

Results: It was determined that 17.6% of the cases were over the age of 65, 39.7% of the patients participating in the study would receive chemotherapy for the first time. The Cronbach Alpha value of the IRNVR was calculated as 0.89. Control group had an significant increase in the number and severity of nausea, vomiting and retching on the 3rd, 4th, 5th and 6th days. In contrast, in the experimental group, there was a significant decrease in the number and severity of nausea, vomiting and retching on the 3rd, 4th, 5th and 6th days after starting chemotherapy ($p < 0.01$).

Conclusion: The application of Relaxation Breathing Exercises (RNE) effectively alleviated chemotherapy-induced nausea and vomiting in patients with hematological malignancies receiving chemotherapy on days 3rd, 4th, 5th, and 6th after the initiation of chemotherapy.

Anahtar Kelimeler: Relaxation Breathing Exercise, Hematological Malignancies, Chemotherapy, Nausea and Vomitting

HEMATOLOJİK MALİGNİTELİ HASTALARDA RAHATLATICI NEFES EGZERSİZLERİNİN KEMOTERAPİYE BAĞLI BULANTI VE KUSMA ÜZERİNE ETKİSİ

Pınar Ekşi¹, Sıdıka Oğuz¹

¹Marmara Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Kemoterapi, sıklıkla mide bulantısı ve kusma gibi zayıflatıcı yan etkileri bulunan ve kanserde yaygın olarak kullanılan bir tedavi şeklidir. Bu araştırma, hematolojik maligniteleri olan hastalarda kemoterapiye bağlı bulantı ve kusmayı yönetmede rahatlatıcı nefes egzersizinin etkinliğini belirlemek amacıyla randomize kontrollü bir çalışma olarak yapıldı.

Yöntem: Randomize kontrollü bir çalışma tasarımı kullanıldı; çalışmada, standart farmakolojik tedaviyle birlikte rahatlatıcı nefes egzersizlerini uygulayan deney grubu ve kemoterapiye bağlı bulantı ve kusma için sadece rutin tedavi alan bir kontrol grubu yer aldı. Örneklem, Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi' nin hematoloji ünitesinde yatan hematolojik maligniteli hastalardan (34 deney ve 34 kontrol olmak üzere toplam 68 hasta) seçildi. Bulantı ve kusma, altı gün boyunca Rhodes Bulantı Kusma ve Öğürme İndeksi (RBKÖİ) kullanılarak değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistiksel Paket) 27 programı kullanıldı. Mann Whitney U, Pearson Ki-Kare Testi, Shapiro Wilks Testi, Fisher Freeman Halton Testi, Friedmann Testi ve Post Hoc Bonferroni Dunn testi ile veriler analiz edildi.

Bulgular: Olguların %17,6'sının 65 yaş üstü olduğu belirlendi. Araştırmaya katılan hastaların %39,7'sinin ilk kez kemoterapi alacağı saptandı. Rhodes Bulantı Kusma Öğürme Ölçeği'nin altı gün sonunda Cronbach Alfa değeri 0,89 olarak hesaplandı. Kontrol grubunun kemoterapi başladıktan sonra bulantı, kusma ve öğürme skorlarında daha fazla artış gösterdiği bulundu yani hastaların 3.,4.,5., ve 6. günlerde bulantı, kusma ve öğürme sayısında ve şiddetinde anlamlı derecede artış saptandı. Buna karşın, deney grubunun kemoterapi başladıktan sonra 3., 4., 5. ve 6. günlerde egzersizleri tamamlamasıyla birlikte, bulantı, kusma ve öğürme sayısı ve şiddetinde anlamlı derecede azalma görüldü (p <0,01).

Sonuç: Rahatlatıcı Nefes Egzersizleri (RNE) uygulaması, kemoterapi alan hematolojik maligniteli hastalarda kemoterapi başladıktan sonra 3.,4.,5. ve 6. günlerde kemoterapiye bağlı bulantı ve kusmayı etkili bir şekilde hafifletti.

Anahtar Kelimeler: Rahatlatıcı Nefes Egzersizi, Hematolojik Maligniteler, Kemoterapi, Bulantı ve Kusma

Kaynakça:

1.Wang et al. C. Wang, J. Chena, Y. Wang, W. Xu, M. Xie, Y. Wu, R. Hu. Effects of family participatory dignity therapy on the psychological well-being and family function of patients with haematologic malignancies and their family caregivers: A randomised controlled study. International Journal of Nursing Studies. 118 (2021), Article 103922 <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2021.103922>.

2. Esser et al. P. Esser, K. Kuba, A. Mehnert, C. Johansen, A. Hinz, F. Lordick, H. Gotze. Quality of life in survivors of hematological malignancies stratified by cancer type, time since diagnosis and stem cell transplantation. *Eur. J. Haematol.*, 101 (3) (2018), pp. 340-348. <https://doi.org/10.1111/ejh.13104>.
3. Luo et al. S. Luo, H. Zhao, X. Gan, Y. He, C. Wu, Y. Ying. Nomogram model for predicting frailty of patients with hematologic malignancies – A cross-sectional survey. *Asia-Pacific Journal Of Oncology Nursing*. 10(11) (2023), 100307. <https://doi.org/10.1016/j.apjon.2023.100307>.
4. Wang et al. H. Wang, X.L. Liu, T. Wang, J.Y. Tan, H. Huang. Breathing Exercises for Pain Management in Cancer Survivors: A Systematic Review. *Pain Management Nursing*. 24(3), (2023). pp:299-310. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2022.11.003>.
5. Wang et al. Y.Q. Wang, H.P. Cao, X. Liu, Z. Yang, Y.Y. Yin, R.C. Ma, J. Xie. Effect of breathing exercises in patients with non-small cell lung cancer receiving surgical treatment: A randomized controlled trial. *European Journal of Integrative Medicine*. 38 (2020), Article 101175. <https://doi.org/10.1016/j.eujim.2020.101175>.
6. Vilc et al. B. Vilc, A. Vrdoljak, I. Kirac, I. Herman, S. Brnic Z. Martinovic. The Relaxation and breathing exercises in perinterventional period in hospitalized cancer patients. *European Journal of Integrative Medicine*. 48 (2021), Article 102045. <https://doi.org/10.1016/j.eujim.2021.102045>
7. Genç et al. Z. Genç, G. Can, E.K. Uyan, Ü.B. Üre. The effect of breathing exercises on chemotherapy-induced nausea and vomiting in autologous hematopoietic stem cell transplantation patients: A randomized controlled trial. *European Journal of Oncology Nursing*. 70 (2024), Article 102618. <https://doi.org/10.1016/j.ejon.2024.102618>.
8. E. Bayrak, G. Can. (2020, 29 August-1 September). *The Effect of Relaxing Breathing Exercises on Pain, Fatigue and Leukocyte Count in Adult Patients Undergoing Hematopoietic Stem Cell Transplantation* 46th Annual Meeting of the European Society for Blood and Marrow [Virtual meeting], England. <https://www.nature.com/articles/s41409-020-01102-y>
9. Brown et al. R.P. Brown, P.L. Gerbarg, F. Muench. Breathing practices for treatment of psychiatric and stress-related medical conditions. *Psychiatric Clinics*, 36 (1) (2013), pp. 121-140. <https://doi.org/10.1016/j.psc.2013.01.001>
10. Busch et al. V. Busch, W. Magerl, U. Kern, J. Haas, G. Hajak, P. Eichhammer. The effect of deep and slow breathing on pain perception, autonomic activity, and mood processing—An experimental study. *Pain Medicine*, 13 (2) (2012), pp. 215-228.
11. Aybar et al. D.O. Aybar, S.P. Kılıç, H.Y. Çinkır. The effect of breathing exercise on nausea, vomiting and functional status in breast cancer patients undergoing chemotherapy. *Compl. Ther. Clin. Pract.* 40 (2020), Article 101213. <https://doi.org/10.1016/j.ejon.2024.102618>.
12. Gupta et al. K. Gupta, R. Walton, S.P. Kataria. Chemotherapy-induced nausea and vomiting: pathogenesis, recommendations, and new trends. *Cancer Treat Res Commun*, 26 (100278) (2021), pp. 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.ctarc.2020.100278>
13. Li et al. K. Li, Y. Cai, S. Xie, Y. Zhou, J. Dong, Q. Zhu, J. Zhang, X. Qiu. Evidence summary for nonpharmacological management of chemotherapy-induced nausea and vomiting. *BioMed Res. Int.* (2022), pp. 1-10, <https://doi.org/10.1155/2022/4741193>
14. Mulhaeriah et al. A.Y. Mulhaeriah, E.K. Achmad, M.S. Sangkala. Effectiveness of relaxation breathing exercise on fatigue in gynecological cancer patients undergoing chemotherapy. *Int. J. Nurs. Sci.*, 5 (4) (2018), pp. 331-335

15. Nelwati and Noviyani. N. Nelwati, D. Noviyani. The effect of diaphragmatic breathing on nausea, vomiting and functional status among breast cancer patients undergoing chemotherapy. *Eur. J. Oncol. Nurs.*, 70 (2024), Article 102548, <https://doi.org/10.1016/j.ejon.2024.102548>
16. Rhodes and McDaniel. V.A. Rhodes, R.W. McDaniel. The index of nausea, vomiting, and retching: a new format of the Index of nausea and vomiting. *Oncol. Nurs. Forum*, 26 (5) (1999), pp. 889-894.
17. Roila et al. Roila, A. Molassiotis, J. Herrstedt, M. Aapro, R.J. Gralla, E. Bruera, R.A. Clark-Snow, L.L. Dupuis, L.H. Einhorn, P. Feyer, P.J. Hesketh, K. Jordan, I. Olver, B.L. Rapoport, J. Roscoe, C.H. Ruhlmann, D. Walsh, D. Warr, der van, M. Wetering, participants of the MASCC/ESMO Consensus Conference Copenhagen. 2016 MASCC and ESMO guideline update for the prevention of chemotherapy- and radiotherapy-induced nausea and vomiting in advanced cancer patients. *Ann. Oncol. (Suppl. 5)* (2016), pp. v119-v133. <https://doi.org/10.1093/annonc/mdw27>
18. Rapoport et al. B. Rapoport, L. Schwartzberg, M. Chasen, D. Powers, S. Arora, R. Navari, I. Schnadig. Efficacy and safety of rolapitant for prevention of chemotherapy-induced nausea and vomiting over multiple cycles of moderately or highly emetogenic chemotherapy. *European Journal of Cancer*. 57(2016), pp: 23-30, <https://doi.org/10.1016/j.ejca.2015.12.023>
19. Rudolph M. Navari. Olanzapine for the prevention and treatment of chronic nausea and chemotherapy-induced nausea and vomiting. *European Journal of Pharmacology*. 722 (2014) pp: 180-186. BURDAKİ RESİMLERİ TEZİNDE KULLAN.
20. M. Aapro. CINV: Still troubling patients after all these years. *Supportive Care in Cancer*, 26 (1) (2018), pp. 5-9. <https://doi.org/10.1007/s00520-018-4131-3>
21. Badr et al. E.A. Badr, H.M. Abdalla, Y.A. Gaafer, M.Y. Kamel. Effect of peppermint inhalation versus Swedish massage on chemotherapy induced-nausea and vomiting in children with leukemia: Multi-arm randomised trial. *Journal of Pediatric Nursing*. 77 (2024) pp: 140-151.
22. Haider and Azhar. A. Haider, A. Azhar. Symptom Management and Palliative Care in Hematologic Malignancies. *Manual of Hematopoietic Cell Transplantation and Cellular Therapies*. (2024), pp: 549-560. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-79833-4.00038-3>
23. Sommariva et al. S. Sommariva, B. Pongiglione, R. Tarricone. Impact of chemotherapy-induced nausea and vomiting on health-related quality of life and resource utilization: A systematic review. *Critical Reviews in Oncology/Hematology*. 99 (2016) pp:13-36. <https://doi.org/10.1016/j.critrevonc.2015.12.001>
24. Namazinia et al. M. Namazinia, S.R. Mazlum, S. Mohajer, K.L. Abdullah, M. Salehian. Structered laughter yoga therapy program on patients with chemotherapy-induced nausea and vomiting: A randomized clinical trial. *Asia-Pacific Journal of Oncology Nursing*. 11 (1) (2024) Article 100337. <https://doi.org/10.1016/j.apjon.2023.100337>
25. Yang et al. H. Yang, B. Wu, R. Hu, Y. Wang. Symptom experiences and self-management strategies of patients with haematological malignancy undergoing chemotherapy: A qualitative study. *Asia-Pacific Journal of Oncology Nursing*. 11(9) (2024), Article 100563. <https://doi.org/10.1016/j.apjon.2024.100563>
26. Sheng et al. L. Sheng, Y. Zhu, Y. Liu, H.Hua, J. Zhou, L. Ye. Fear of cancer recurrence and associated factors in family caregivers of patients with hematologic malignancy receiving chemotherapy: A latent profile analysis. *Asia-Pacific Journal of Oncology Nursing*. 11(4) (2024), Article 100382. <https://doi.org/10.1016/j.apjon.2024.100382>

27. H. Hamasaki. Effects of Diaphragmatic Breathing on Health: A Narrative Review. *Medicines* 2020, 7(10), p.65.
28. M. Kartal. *The Miracle of Breathing in Thirty Days*. Ray Publishing Ltd., 2. Edition, İstanbul, 2015.
29. Aiger et al. M. Aiger, M. Palacin, P. Pifarre, M. Llopart, M. Simo. Effectiveness of relaxation techniques before diagnostic screening of cancer patients. *Suma Psicológica*. 23(2) (2016) pp:133-140. <https://doi.org/10.1016/j.sumpsi.2016.06.002>
30. Molassiotis et al. A. Molassiotis, H.P. Yung, B.M. Yam, F.Y. Chan, T.S. Mok. The effectiveness of progressive muscle relaxation training in managing chemotherapy-induced nausea and vomiting in Chinese breast cancer patients: A randomized controlled trial. *Support Care Cancer*, 10 (2002), pp. 237-246. <https://doi.org/10.1007/s00520-001-0329-9>
31. Bell and Saltikov. J.A. Bell, J.B. Saltikov. ‘Mitchell's relaxation technique: Is it effective?’ *Physiotherapy*, 86 (9) (2000), pp. 473-478.
32. Mulhaeriah et al. A. Mulhaeriah, Y. Afyanti, E.K. Achmad, M.S. Sangkala. Effectiveness of Relaxation Breathing Exercise on fatigue in gynecological cancer patients undergoing chemotherapy. *International Journal of Nursing Sciences*. 5 (4) (2018), pp:331-335. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2018.09.004>
33. Kim and Kim. S.D. Kim, H.S. Kim. Effects of a relaxation breathing exercise on fatigue in haemopoietic stem cell transplantation patients. *J Clin Nurs*, 14 (1) (2005), pp. 51-55. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2004.00938.x>

THE RELATIONSHIP BETWEEN BRICOLAGE AND INDIVIDUAL INNOVATIVE CHARACTERISTICS IN ROBOTIC SURGERY NURSES: A DESCRIPTIVE STUDY FROM TURKEY

Pınar Yılmaz Eker¹, Kübra Erturhan Türk²

¹Sivas Cumhuriyet University Susehri School of Health Nursing Department

²Sivas Cumhuriyet University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

Introduction and Aim: It is important to determine how nurses perceive innovations and how they use their available resources. Therefore, this study aimed to determine the relationship between bricolage and individual innovative characteristics of robotic surgery nurses.

Method: This descriptive study was conducted with 64 nurses working as robotic surgery nurses in Turkey. Data were collected using a nurse information form, bricolage scale, and individual innovativeness inventory for nurses. Robotic surgery nurses were reached via WhatsApp, and data collection tools were sent through Google Forms. Nurses participated in the study after approving a section at the beginning of the Google form stating that they agreed to participate in the study. The research data were analyzed using frequency and percentage distributions, independent t-tests, the Kruskal-Wallis test, the Mann-Whitney U test, and Spearman correlation analysis.

Results: The average age of the nurses was 35.18±7.54 years. In robotic surgery nurses, a statistically significant difference was found between gender and the subdimensions of bricolage, individual innovation total score, opinion leadership, resistance to change, and risk-taking ($p<0.05$). Significant differences were also found between the total scores of bricolage and individual innovativeness and variables such as educational level, years of experience, years of experience as a robotic surgery nurse, satisfaction with being a robotic surgery nurse, and keeping up with the latest information related to robotic surgery ($p<0.05$). The average total score on the bricolage scale among the participating nurses was found to be high, and their average total score on the individual innovativeness scale was found to be at the 'pioneer' level. Additionally, a strong positive correlation was identified between the level of bricolage and the total score of individual innovativeness among the nurses.

Conclusion: The study concluded that there is a relationship between the bricolage and individual innovativeness characteristics of robotic surgery nurses.

Anahtar Kelimeler: Robotic surgery, Nurse, Bricolage, Innovation.

ROBOTİK CERRAHİ HEMŞİRELERİNİN BRİKOLAJ VE BİREYSEL YENİLİKÇİ ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Pınar Yılmaz Eker¹, Kübra Erturhan Türk²

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Suşehri Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü

²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Hemşirelerin yenilikleri nasıl algılandıklarının ve mevcut kaynaklarını nasıl kullandıklarının belirlenmesi önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada robotik cerrahi hemşirelerinin brikolaj ve bireysel yenilikçi özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu çalışma, Türkiye’de robotik cerrahi hemşiresi olarak çalışan 64 hemşire ile yürütüldü. Çalışmada veriler hemşire bilgi formu, brikolaj ölçeği ve hemşirelerde bireysel yenilikçilik envanteri ile toplandı. Robotik cerrahi hemşirelerine WhatsApp aracılığı ile ulaşıldı ve Google form üzerinden veri toplama araçları gönderildi. Hemşireler Google formun başlangıcında çalışmaya katılmayı kabul ettiklerini beyan eden bir bölümü onayladıktan sonra çalışmaya katılım sağladı. Araştırmada veriler sayı, yüzdeler, independent t testi, Kruskal Wallis testi, Mann Whitney U testi ve Spearman korelasyon analizi ile değerlendirildi.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 35.18±7.54 idi. Robotik cerrahi hemşirelerinde, cinsiyet ile brikolaj, bireysel yenilikçilik toplam puanı, fikir önderliği, değişime direnç ve risk alma alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Hemşirelerin öğrenim durumu, çalışma süresi, robotik cerrahi hemşiresi olarak çalışma süresi, robotik cerrahi hemşiresi olmaktan memnun olma durumu ve robotik cerrahi ile ilgili güncel bilgiyi takip etme durumu ile brikolaj ve bireysel yenilikçilik toplam puanları arasında anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Çalışmaya katılan hemşirelerin brikolaj ölçek toplam puan ortalaması yüksek düzeyde ve bireysel yenilikçilik toplam puan ortalaması ‘öncü’ düzeyde bulundu. Ek olarak hemşirelerin brikolaj düzeyi ile bireysel yenilikçilik toplam puanı arasındaki korelasyonun pozitif yönde yüksek düzeyde olduğu belirlendi.

Sonuç: Çalışmada, robotik cerrahi hemşirelerinin brikolaj ve bireysel yenilikçi özellikleri arasında ilişki olduğu sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Robotik cerrahi, Hemşire, Brikolaj, Yenilikçilik.

LITERATURE REVIEW ON THE PROBLEM OF THIRST IN PATIENTS

Meltem Çimen¹, Selma Atay¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Health Sciences

Objective: This study aims to review the research conducted on the problem of thirst in patients.

Method: The study conducted a search in the databases Google Scholar, PubMed, Science Direct, and Scopus using the keywords "thirst and patient," "thirst discomfort and patient." A total of 42 studies published between 2014 and 2024 that met the inclusion criteria were reviewed.

Results: Among the reviewed studies, 12 were descriptive, 19 were randomized controlled trials, 4 were methodological, 5 were quasi-experimental, and 2 were qualitative. It was observed that most of the studies were conducted with patients suffering from heart failure, those in intensive care units, and post-operative patients. Factors affecting patients' thirst included high-dose diuretics, the use of angiotensin receptor blockers, male gender, renal failure, heart failure, hyperglycemia, and high serum sodium levels. The studies utilized various interventions to alleviate thirst, such as mentholated ice, ice water, mentholated popsicles, cold water sprays, mentholated gum, acupuncture, mentholated lozenges, and mint-flavored cold water. Scales used to measure thirst levels included the "Visual Analog Scale (VAS)," the "Thirst Discomfort Scale," and the "Thirst Discomfort Scale for Heart Failure Patients."

Conclusion: While it is evident that hospitalized patients experience issues with thirst, and the factors affecting thirst are variable, and there has been an increase in interventional studies addressing this issue in recent years, it is noted that international research exists but studies on this topic in Turkey are limited. Therefore, it is recommended to increase research in this area within Turkey and to include studies covering intensive care, surgical wards, and patients beyond those with heart conditions.

Anahtar Kelimeler: "Thirst discomfort", "thirst", "patient"

HASTALARIN SUSUZLUK SORUNUNA İLİŞKİN LİTERATÜR İNCELEMESİ

Meltem Çimen¹, Selma Atay¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Amaç: Bu çalışma, hastaların susuzluk sorununa ilişkin yapılmış olan çalışmalarını incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Çalışmada Scholar Google, Pubmed, Science Direct ve Scopus veri tabanlarında "thirst and patient", "thirst and patient", "thirst discomfort and patient", "thirst discomfort and patient", "susuzluk ve hasta", "susuzluk" ve "hasta", "susuzluk rahatsızlığı" ve "hasta", "susuzluk rahatsızlığı ve hasta" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. 2014-2024 yılları arasında yayımlanan ve dahil edilme kriterlerini karşılayan toplam 42 çalışma incelenmiştir.

Bulgular: İncelenen çalışmalardan 12'sinin tanımlayıcı, 19'unun randomize kontrollü, 4'ünün metodolojik, 5'inin yarı deneysel ve 2'sinin nitel olduğu görülmüştür. Çalışmaların çoğunun kalp yetmezliği olan, yoğun bakım ünitesinde yatmakta olan ve post-operatif dönemdeki hastalarla yapıldığı görülmüştür. Hastaların susuzluğunu etkileyen faktörler olarak; yüksek dozlu diüretikler, anjiyotensin reseptör blokerleri kullanımı, erkek cinsiyeti, böbrek yetmezliği, kalp yetmezliği olması, hiperglisemi ve yüksek serum sodyum seviyesi gibi etmenler bulunmuştur. Araştırmalarda, susuzluğu gidermeye yönelik olarak; mentollü buz, buzlu su, mentollenmiş popsicle, soğuk su spreyi, mentollü sakız, akupresür, mentollü pastil, naneli soğuk su gibi uygulamalar kullanılmıştır. Susuzluk düzeylerini ölçmek için kullanılan ölçekler arasında; "VAS (Görsel Analog Ölçek)", "Susuzluk Rahatsızlığı Ölçeği" ve "Kalp Yetmezliği Hastaları İçin Susuzluk Sıkıntı Ölçeği" yer almıştır.

Sonuç: Yatan hastaların susuzluk sorunu yaşadığı, etkileyen faktörlerin değişken olduğu, son yıllarda susuzluk sorunu gidermek için girişimsel çalışmaların arttığı, uluslararası çalışmalar mevcut olmasına rağmen, ülkemizde bu konudaki çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle, ülkemizde bu konudaki çalışmaların artırılması ve yoğun bakım, cerrahi servisler ve kalp hastaları dışında kalan hastaları da kapsayan çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: "Susuzluk rahatsızlığı", "susuzluk", "hasta"

Kaynakça: Mert, S., Çalışkan, İ., & Koruk, S. (2024). The Effect of Thirst, Dry Mouth, Mouth Taste, and Bad Mouth Odor in Laparoscopic Cholecystectomy Patients: A Randomized Controlled Trial. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*.

Gong, J., Waldréus, N., Hu, S., Luo, Z., Xu, M., & Zhu, L. (2022). Thirst and factors associated with thirst in hospitalized patients with heart failure in China. *Heart & Lung*, 53, 83-88.

Eng, S. H., Jaarsma, T., Lupón, J., González, B., Ehrlin, J., Díaz, V., Bayes-Genis, A., & Waldréus, N. (2021). Thirst and factors associated with frequent thirst in patients with heart failure in Spain. *Heart & lung : the journal of critical care*, 50(1), 86–91. <https://doi.org/10.1016/j.hrtlng.2020.08.002>

Lin, R., Li, H., Chen, L., & He, J. (2023). Prevalence of and risk factors for thirst in the intensive care unit: An observational study. *Journal of clinical nursing*, 32(3-4), 465–476. <https://doi.org/10.1111/jocn.16257>

- Çiftçi, B., Yıldız, G. N., Avşar, G., Köse, S., Aydın, E., Doğan, S., & Çelik, Ş. (2023). Development of the Thirst Discomfort Scale: A Validity and Reliability Study. *American journal of critical care : an official publication, American Association of Critical-Care Nurses*, 32(3), 176–183.
- Van der Wal, M. H. L., Waldréus, N., Jaarsma, T., & Kato, N. P. (2020). Thirst in Patients With Heart Failure in Sweden, the Netherlands, and Japan. *The Journal of cardiovascular nursing*, 35(1), 19–25. <https://doi.org/10.1097/JCN.0000000000000607>
- Waldréus, N., van der Wal, M. H., Hahn, R. G., van Veldhuisen, D. J., & Jaarsma, T. (2014). Thirst trajectory and factors associated with persistent thirst in patients with heart failure. *Journal of cardiac failure*, 20(9), 689–695. <https://doi.org/10.1016/j.cardfail.2014.06.352>
- Çamcı, G., Oğuz, S., & Özdemir, E. (2024). Thirst Distress in Palliative Care Patients. *Journal of palliative care*, 8258597241253930. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/08258597241253930>
- Doi, S., Nakanishi, N., Kawahara, Y., & Nakayama, S. (2021). Impact of oral care on thirst perception and dry mouth assessments in intensive care patients: An observational study. *Intensive & critical care nursing*, 66, 103073. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2021.103073>
- VonStein, M., Buchko, B. L., Millen, C., Lampo, D., Bell, T., & Woods, A. B. (2019). Effect of a Scheduled Nurse Intervention on Thirst and Dry Mouth in Intensive Care Patients. *American journal of critical care : an official publication, American Association of Critical-Care Nurses*, 28(1), 41–46.
- Oztas, M., & Oztas, B. (2022). Effect of Spray Use on Mouth Dryness and Thirst of Patients Undergoing Major Abdominal Surgery: A Randomized Controlled Study. *Journal of perianesthesia nursing : official journal of the American Society of PeriAnesthesia Nurses*, 37(2), 214–220.
- Flim, M., Hofhuis, J., Spronk, P., & Jaarsma, T. (2022). Measuring thirst distress of patients in the intensive care unit. *Nursing in critical care*, 27(4), 576–582. <https://doi.org/10.1111/nicc.12719>
- Can, S., Gezginç, E., & Yapıcı, N. (2023). Effect of menthol lozenges after extubation on thirst, nausea, physiological parameters, and comfort in cardiovascular surgery patients: A randomized controlled trial. *Intensive & critical care nursing*, 76, 103415. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2023.103415>
- Negro, A., Villa, G., Greco, M., Ciriolo, E., Luraschi, E. L., Scaramuzzi, J., Manara, D. F., & Zangrillo, A. (2022). Thirst in patients admitted to intensive care units: an observational study. *Irish journal of medical science*, 191(5), 2283–2289. <https://doi.org/10.1007/s11845-021-02817-7>
- Gong, J., Waldréus, N., Hu, S., Luo, Z., Xu, M., & Zhu, L. (2022). Thirst and factors associated with thirst in hospitalized patients with heart failure in China. *Heart & lung : the journal of critical care*, 53, 83–88. <https://doi.org/10.1016/j.hrtlng.2022.02.002>
- Seyhan Ak, E., Türkmen, A., Sinmaz, T., & Biçer, Ö. S. (2023). Evaluation of Thirst in the Early Postoperative Period in Patients Undergoing Orthopedic Surgery. *Journal of perianesthesia nursing : official journal of the American Society of PeriAnesthesia Nurses*, 38(3), 448–453. <https://doi.org/10.1016/j.jopan.2022.08.007>
- Conchon, M. F., Fonseca, L. F., & Galvão, C. M. (2021). Use of Mentholated Popsicle in the Management of the Elderly Patient's Thirst in the Immediate Postoperative Period: A Randomized Controlled Trial. *Journal of perianesthesia nursing : official journal of the American Society of PeriAnesthesia Nurses*, 36(3), 262–267. <https://doi.org/10.1016/j.jopan.2020.09.013>

- Yıldırım Keskin, A., & Taşci, S. (2021). The Effect of Acupressure Applied to Individuals Receiving Hemodialysis Treatment on Severity of Thirst and Quality of Life. *Alternative therapies in health and medicine*, 27(3), 20–30.
- Leemhuis, A., Shichishima, Y., & Puntillo, K. (2019). Palliation of Thirst in Intensive Care Unit Patients: Translating Research Into Practice. *Critical care nurse*, 39(5), 21–28. <https://doi.org/10.4037/ccn2019544>
- Garcia, A. K. A., Furuya, R. K., Conchon, M. F., Rossetto, E. G., Dantas, R. A. S., & Fonseca, L. F. (2019). Menthol chewing gum on preoperative thirst management: randomized clinical trial. Goma de mascar mentolada no manejo da sede pré-operatória: ensaio clínico randomizado. *Revista latino-americana de enfermagem*, 27, e3180. <https://doi.org/10.1590/1518-8345.3070.3180>
- Stotts, N. A., Arai, S. R., Cooper, B. A., Nelson, J. E., & Puntillo, K. A. (2015). Predictors of thirst in intensive care unit patients. *Journal of pain and symptom management*, 49(3), 530–538. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2014.07.001>
- Aroni, P., Fonseca, L. F., Ciol, M. A., Margatho, A. S., & Galvão, C. M. (2020). The use of mentholated popsicle to reduce thirst during preoperative fasting: A randomised controlled trial. *Journal of clinical nursing*, 29(5-6), 840–851. <https://doi.org/10.1111/jocn.15138>
- da Silva, T. T. M., Teixeira, F. C., Matias de Araújo, S. C., Pinheiro, T. B. M., Fernandes Costa, I. K., de Medeiros, K. S., Ribeiro, K. R. B., Dantas, D. V., & Dantas, R. A. N. (2023). Use of a menthol popsicle in managing postoperative thirst in patients undergoing radical prostatectomy: A randomized clinical trial. *SAGE open medicine*, 11, 20503121231202231. <https://doi.org/10.1177/20503121231202231>
- Lian, R., Zhou, S., Guo, Y., Liang, H., Lin, J., Li, D., Wu, W., Rao, Y., Shao, D., Zheng, P., & Yang, X. (2024). The effect of ice-cold water spray following the model for symptom management on postoperative thirst in patients admitted to intensive care unit: A randomized controlled study. *Intensive & critical care nursing*, 81, 103571. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2023.103571>
- Wu, C., Liu, Y., Yang, L., Tang, Y., Zhou, L., & Wang, X. (2021). Thirst Relief Effect of 0.75% Citric Acid Spray During the Anesthesia Recovery Period: A Randomized Controlled Trial. *Journal of perianesthesia nursing : official journal of the American Society of PeriAnesthesia Nurses*, 36(6), 642–646. <https://doi.org/10.1016/j.jopan.2021.01.008>
- Conchon, M. F., & Fonseca, L. F. (2018). Efficacy of an Ice Popsicle on Thirst Management in the Immediate Postoperative Period: A Randomized Clinical Trial. *Journal of perianesthesia nursing : official journal of the American Society of PeriAnesthesia Nurses*, 33(2), 153–161.
- Wu, H. S., Chaou, C. H., Chang, C. C., & Wang, H. L. (2024). *Hu li za zhi The journal of nursing*, 71(3), 33–42. [https://doi.org/10.6224/JN.202406_71\(3\).06](https://doi.org/10.6224/JN.202406_71(3).06)
- Yang, H. L., Liu, F. C., Tsay, P. K., Chou, A. H., Lin, C. C., Yu, H. P., Jao, H. C., & Liu, H. E. (2023). Use of Transcutaneous Electrical Nerve Stimulation to Alleviate Thirst After Surgery: A Randomized Controlled Trial. *Journal of perianesthesia nursing : official journal of the American Society of PeriAnesthesia Nurses*, 38(2), 291–296. <https://doi.org/10.1016/j.jopan.2022.07.010>
- Serato, V. M., Fonseca, L. F., Birolim, M. M., Rossetto, E. G., Mai, L. D., & Garcia, A. K. A. (2019). Package of menthol measures for thirst relief: a randomized clinical study. *Revista brasileira de enfermagem*, 72(3), 600–608. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2018-0057>
- Kjeldsen, C. L., Hansen, M. S., Jensen, K., Holm, A., Haahr, A., & Dreyer, P. (2018). Patients' experience of thirst while being conscious and mechanically ventilated in the intensive care unit. *Nursing in critical care*, 23(2), 75–81. <https://doi.org/10.1111/nicc.12277>

- Puntillo, K., Arai, S. R., Cooper, B. A., Stotts, N. A., & Nelson, J. E. (2014). A randomized clinical trial of an intervention to relieve thirst and dry mouth in intensive care unit patients. *Intensive care medicine*, 40(9), 1295–1302. <https://doi.org/10.1007/s00134-014-3339-z>
- Doi, S., Nakanishi, N., Kawahara, Y., & Nakayama, S. (2021). Impact of oral care on thirst perception and dry mouth assessments in intensive care patients: an observational study. *Intensive and Critical Care Nursing*, 66, 103073.
- Zhang, W., Gu, Q., Gu, Y., Zhao, Y., & Zhu, L. (2022). Symptom management to alleviate thirst and dry mouth in critically ill patients: a randomised controlled trial. *Australian Critical Care*, 35(2), 123-129.
- Phelan, C., Hammond, L., Thorpe, C., Allcroft, P., & O'Loughlin, M. (2023). A novel approach to managing thirst and dry mouth in palliative care: a prospective randomized cross-over trial. *Journal of Pain and Symptom Management*, 66(5), 587-594
- Sebaee, H. A. A., & Elhadary, S. M. (2017). Effectiveness of a care bundle on postoperative thirst relief and oral condition among patients undergoing abdominal surgeries. *IOS J Nurs Health Sci [Internet]*, 6(5), 82-90.
- Martins, P. R., Fonseca, L. F., & Rossetto, E. G. (2017). *Developing and validating the Perioperative Thirst Discomfort Scale*. *Revista Da Escola de Enfermagem Da USP*, 51(0).doi:10.1590/s1980-220x2016029003240
- Unesi, Z., Abbasi, M., Naseri, K., & Arian, A. (2023). The Effect of Ice Chip Containing Menthol on Thirst in Patients Undergoing Hemodialysis. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 33(225), 116-125.
- Nascimento, L. A. D., Ceolis, U. N., de Oliveira, C. B., Motta, N. H., Silva, R. P. J., & Fonseca, L. F. (2020). Evaluation of the action time of the ice popsicle on thirst in the postoperative period.
- Fen ZHOU;Lixia LUO; Xiwei CHEN, 2022. Effect of peppermint decoction spray on thirst distress and quality of life among patients with chronic heart failure. *Chinese Journal of Practical Nursing ; (36): 2806-2811*,
- Aroni, P., Fonseca, L. F., Ciol, M. A., Margatho, A. S., & Galvão, C. M. (2020). The use of mentholated popsicle to reduce thirst during preoperative fasting: A randomised controlled trial. *Journal of clinical nursing*, 29(5-6), 840-851.
- Waldreus, N., Jaarsma, T., van der Wal, M. H., & Kato, N. P. (2018). Development and psychometric evaluation of the Thirst Distress Scale for patients with heart failure. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 17(3), 226-234.
- Allida, S. M., Inglis, S. C., Davidson, P. M., Hayward, C. S., Shehab, S., & Newton, P. J. (2016). A survey of views and opinions of health professionals managing thirst in chronic heart failure. *Contemporary Nurse*, 52(2-3), 244-252.

THE RELATIONSHIP BETWEEN COMFORT LEVEL AND NURSING CARE SATISFACTION OF BREAST SURGERY PATIENTS RECEIVING RADIATION THERAPY

Ayşe nur Güneş¹, Esra Uğur¹

¹Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar University

ABSTRACT

Objective: The experiences patients go through during their care processes can impact their satisfaction levels. This study aimed to assess the relationship between comfort levels and nursing care satisfaction in patients who have undergone breast surgery and are receiving radiotherapy.

Methods: The sample of this descriptive and correlational study consisted of 138 voluntary patients receiving treatment in the Radiotherapy units of four hospitals belonging to a private healthcare group in Istanbul between April and June 2023. Data were collected using the "Personal Information Form," the "Newcastle Satisfaction with Nursing Care Scale (NSNCS)," and the "BCCAS". The data were analyzed in SPSS using Student's t-test, ANOVA, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis tests, and correlation analysis. Ethical committee approval and institutional permission were obtained for the study.

Results: The patients' mean satisfaction scale score was found to be 82.56 ± 17.58 , and their mean comfort scale score was 95.03 ± 19.82 . It was determined that the general comfort level of the patients was above average, and their satisfaction with nursing care was high. No statistically significant differences were found in the evaluation of the nursing care satisfaction scale and comfort level based on patient age, gender, marital status, treatment day, previous hospitalization, or support received from nurses ($p > 0.05$). Significant differences in comfort levels were observed based on education level, having children, employment status, having a chronic illness, and experiencing various symptoms during treatment ($p < 0.001$). A positive correlation was found between patients' perceived comfort levels and their satisfaction with nursing care; as comfort levels increased, nursing care satisfaction also increased.

Conclusion: In light of the study results, it is recommended to investigate factors affecting patients' comfort and to plan multidisciplinary care approaches and research that address physiological, socio-cultural, and psychological integrity to enhance care satisfaction.

Anahtar Kelimeler: Breast cancer, Radiotherapy, Comfort, Satisfaction with nursing care

RADYOTERAPİ ALAN MEME CERRAHİSİ GEÇİRMİŞ HASTALARIN KONFOR DÜZEYİ İLE HEMŞİRELİK BAKIM MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ayşe nur Güneş¹, Esra Uğur¹

¹Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

ÖZET

Amaç: Hastaların bakım süreçlerinde yaşadıkları deneyimler memnuniyet düzeylerini etkileyebilmektedir. Bu araştırma, radyoterapi alan meme cerrahisi geçirmiş hastaların konfor düzeyi ile hemşirelik bakım memnuniyetleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdeki araştırmanın örneklemini İstanbul’da bir özel sağlık grubuna ait dört hastanenin Radyoterapi servislerinde Nisan-Haziran 2023 tarihleri arasında tedavi gören 138 gönüllü hasta oluşturdu. Veriler, “Kişisel Bilgi Formu”, “New Castle Hemşirelik Bakım Memnuniyet Ölçeği” ve “Meme Kanseri Konfor Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak elde edildi. Veriler SPSS’de Student t-testi, ANOVA, Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis test ve korelasyon analizi kullanılarak analiz edildi. Araştırmanın gerçekleştirilmesi etik kurul ve kurum izni alındı.

Bulgular: Hastaların memnuniyet puan ortalaması $82,56 \pm 17,58$ ve konfor puan ortalaması $95,03 \pm 19,82$ bulundu. Genel konfor düzeyinin ortalamanın üzerinde ve hemşirelik bakım memnuniyetlerinin yüksek olduğu belirlendi. Hastanın yaş, cinsiyet, medeni durum, tedavi günü, daha önce hastanede yatış durumu ve hemşirelerden aldığı desteğe göre hemşirelik bakım memnuniyet ölçeği ve konfor düzeyi değerlendirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p > 0,05$). Eğitim düzeyi, çocuk sahibi olma, çalışma ve kronik hastalığa sahip olma durumu ile tedavi sürecinde yaşanan çeşitli semptomlara göre konfor düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğu görüldü ($p < 0,001$). Hastaların algıladıkları konfor düzeyleri ve bakım memnuniyetleri arasında pozitif yönlü ilişki bulunduğu, hastaların konfor düzeyi arttıkça hemşirelik bakım memnuniyetinin de arttığı belirlendi.

Sonuç: Araştırma sonuçları ışığında, hastaların konforunu etkileyen etmenlerin araştırılması ve bakım memnuniyetini artırmak için fizyolojik, sosyo-kültürel ve psikolojik bütünlüğü sağlayacak multidisipliner bakım yaklaşımı benimsenmesi ve araştırmalar planlanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Meme kanseri, Radyoterapi, Konfor, Hemşirelik bakım memnuniyeti

THE EFFECT OF NUTRITION LITERACY ON EATING BEHAVIORS IN ADOLESCENTS

Nurten Arslan¹, Işın Bıyıkoglu Alkan¹, Aysel Topan¹, Meltem Kürtüncü¹

¹Zonguldak Bulent Ecevit University

Introduction and Aim: This study aimed to determine the effect of nutrition literacy on eating behaviors among adolescents attending middle school.

Method: The research is a descriptive and analytical study. The sample consisted of 650 adolescents. Data were collected through face-to-face interviews using the "Sociodemographic Form," "Adolescent Nutrition Literacy Scale," and "Three-Factor Eating Scale for Children."

Results: The average age of the adolescents included in the study was 12.40 ± 1.214 , with 28.8% in the 6th grade. The total score of the adolescents on the nutrition literacy scale was 67.24 ± 8.093 , with an average score of 3.04 ± 0.386 , and the total score on the three-factor eating scale was 47.61 ± 15.187 , with an average score of 2.78 ± 0.471 . As the scores from the nutrition literacy scale increased, the scores from the three-factor eating scale significantly decreased ($p < 0.05$; $r = 0.081$). When examining the sub-dimensions of the scales, it was found that as the functional nutrition literacy sub-dimension score of adolescents increased, the scores for uncontrolled and emotional eating sub-dimensions also increased ($p < 0.01$). As the interactive nutrition literacy sub-dimension score increased, the cognitive and emotional eating sub-dimension scores decreased ($p < 0.05$). Adolescents who had knowledge about nutrition literacy scored higher on the nutrition literacy scale compared to those who did not ($p < 0.05$), while no significant difference was found in the three-factor eating scale scores ($p > 0.05$). When examining the eating habits of adolescents, there was no significant difference between those with knowledge about nutrition literacy and those without regarding fast food and home-cooked meals ($p > 0.05$), but adolescents with knowledge about nutrition literacy consumed snacks less frequently than those without this knowledge (Chi-square=6.002; $p=0.007$).

Conclusion: It was concluded that the level of nutrition literacy in adolescents affects their eating behaviors and dietary habits.

Anahtar Kelimeler: Adolescent, nutrition literacy, eating behaviors, dietary habits.

ADÖLESANLARDA BESLENME OKURYAZARLIĞININ YEME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Nurten Arslan¹, Işın Bıyıkoglu Alkan¹, Aysel Topan¹, Meltem Kürtüncü¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışma ile ortaokullarda öğrenim gören adölesanlarda besleme okuryazarlığının yeme davranışları üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve analitik bir araştırmadır. Örnekleme 650 adölesan oluşturdu. Veriler “Sosyodemografik Form”, “Adölesan Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği” ve “Çocuklar için Üç Faktörlü Yeme Ölçeği” kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı.

Bulgular: Çalışmaya dahil olan adölesanların yaş ortalaması 12.40 ± 1.214 , %28.8’i 6. sınıf düzeyindedir. Adölesanların beslenme okuryazarlığı ölçeği toplam puanı 67.24 ± 8.093 olup ortalama puanı 3.04 ± 0.386 ve çocuklar için üç faktörlü yeme ölçeği toplam puanı 47.61 ± 15.187 olup ölçeğin ortalama puanı 2.78 ± 0.471 ’dir. Adölesanların beslenme okuryazarlık ölçeğinden aldıkları puan artarken üç faktörlü yeme ölçeğinden aldıkları puan anlamlı bir şekilde azalmaktadır ($p < 0.05$; $r = 0.081$). Ölçek alt boyutlarına bakıldığında; adölesanların işlevsel beslenme okuryazarlık alt boyut puanı artarken kontrolsüz ve duygusal yeme alt boyut puanları artmaktadır ($p < 0.01$). Adölesanların etkileşimli beslenme okuryazarlık alt boyut puanı artarken bilişsel ve duygusal yeme alt boyut puanları azalmaktadır ($p < 0.05$). Beslenme okuryazarlığı hakkında bilgiye sahip olan adölesanların beslenme okuryazarlık ölçeğinden aldıkları puan bilmeyen adölesanlara göre daha yüksek iken ($p < 0.05$), üç faktörlü yeme ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Beslenme okuryazarlığı hakkında bilgiye sahip olan adölesanların beslenme okuryazarlık ölçeğinden aldıkları puan bilmeyen adölesanlara göre daha yüksek iken ($p < 0.05$), üç faktörlü yeme ölçeği puanlarından aldıkları puan arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Adölesanların beslenme şekli incelendiğinde; beslenme okuryazarlığı hakkında bilgisi olma durumu ile fastfood ile beslenme ve ev yemekleri ile beslenme oranı arasında anlamlı bir fark görülmezken ($p > 0.05$), beslenme okuryazarlığı hakkında bilgiye sahip olan adölesanların abur cubur ile beslenme oranı bilmeyen adölesanlara göre daha azdır (Ki-kare = 6.002; $p = 0.007$).

Sonuç: Adölesanların beslenme okuryazarlık düzeyinin yeme davranışlarına ve beslenme şekillerine etki ettiği sonucuna ulaşıldı.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, beslenme okuryazarlığı, yeme davranışları, beslenme şekli.

Kaynakça: Ronto, R., Ball, L., Pendergast, D., & Harris, N. (2016). Adolescents' perspectives on food literacy and its impact on their dietary behaviours. *Appetite*, 107, 549-557.

Sonay Türkmen, A., Kalkan, İ., & Filiz, E. (2017). Adölesan beslenme okuryazarlığı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *International Peer-Reviewed Journal Of Nutrition Research*, (10): 1-17.

Tuğçe, C., & Kaya, A.Ş. (2022). Adölesanlarda beslenme okuryazarlığı. *Current Perspectives on Health Sciences*, 3(2), 74-81.

Kalay, R., & Türkmen, A. S. (2015). Adolesanlarda beslenme ve egzersiz davranışlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *International Peer-Reviewed Journal of Nutrition Research*, (5):1-14.

Kırşan, M., & Özcan, B. A. (2021). Adölesanlarda sağık okuryazarlığı ve beslenme okuryazarlığının diyet kalitesine etkisi. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (27), 532-538.

Koca, B., & Arkan, G. (2021). The relationship between adolescents' nutrition literacy and food habits, and affecting factors. *Public Health Nutrition*, 24(4), 717-728.

Akman, M., Tüzün, S., & Ünalın, P. C. (2012). Adolesanlarda sağık beslenme ve fiziksel aktivite durumu. *Nobel Medicus Journal*, 8(1):24-29.

Amaya-Castellanos, M. A., Gómez-Acosta, L. M., Gómez-Humaran, I. M., & Shamah-Levy, T. (2021). Validation of an Instrument for Measuring Nutrition Literacy in Adolescents. *Creative Education*, 12(9), 2146-2158.

EVALUATION OF ANXIETY LEVELS OF BEGINNING UNIVERSITY STUDENTS

Ege Miray Topcu¹, Şeymanur Dilerbay³, Narin Sarılmaz⁴, Dilek Yaprak², Esra Engin⁵

¹Ege University, Institute Of Health Sciences, Department Of Psychiatric Nursing

²Turkish Ministry Of Health Izmir City Hospital

³Dokuz Eylul Hospital Faculty Of Medicine Hospital

⁴Turkish Ministry Of Health Seyfi Demirsoy Training And Research Hospital

⁵Ege University Faculty Of Nursing, Department Of Mental Health And Psychiatric Nursing

Introduction and Objective: Preparing for the university exam and a new university life is a period of developmental crisis for young people. Crises can cause people to experience anxiety. Identifying the risks is the responsibility of a psychiatric nurse within the scope of preventive mental health. In this study, it was aimed to determine the anxiety levels of students starting university life and some related factors.

Method: The research is the screening step of the randomised controlled experimental follow-up study carried out within the scope of TÜBİTAK 2209-A project, planned in descriptive and relational design. The population of the study was foreign language preparatory students of a university, and no sample selection method was used. The data collection process, which was completed in December 2023, was completed with 549 volunteer students. "Descriptive Information Form" and "Beck Anxiety Scale" were used. Ethical permission and institutional permission were obtained for the conduct of the study, and written consent was obtained from the participants. Number, percentage, mean, median, Shapiro-Wilk, Mann-Whitney, Kruskal-Wallis, Spearman Correlation test were used to determine the normal distribution. Results: The mean age of the students was 19.02 ± 1.66 years. 8.9% reported having a mental illness and 6.4% reported receiving psychosocial support/therapy. While 21.5% felt anxiety frequently, the mean score of self-reported anxiety levels was 4.55 ± 2.07 (min:0max:10), Median:4. The mean Beck Anxiety Scale total score was 15.27 ± 11.74 , Median:13.40. 6% had moderate and high level anxiety. There was a statistically significant difference between students' gender, satisfaction with the department they were studying, presence of a psychiatric diagnosis, use of medication, receiving psychosocial support/therapy, and frequency of experiencing anxiety and their anxiety. There is a correlation between mean age and mean self VAS score and mean scale score.

Conclusion: Students frequently experience anxiety. Their age, gender, psychiatric diagnoses, and school satisfaction levels affect their anxiety levels. It is thought that students who are new to university are at risk in terms of mental health and it is recommended to support risky students.

Anahtar Kelimeler: Anxiety, mental health, university student, nurse

ÜNİVERSİTEYE BAŞLAYAN ÖĞRENCİLERİN ANKSİYETE DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ege Miray Topcu¹, Şeymanur Dilerbay³, Narin Sarılmaz⁴, Dilek Yaprak², Esra Engin⁵

¹Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği AD

²TC Sağlık Bakanlığı İzmir Şehir Hastanesi

³Dokuz Eylül Hastanesi Tıp Fakültesi Hastanesi

⁴TC Sağlık Bakanlığı Seyfi Demirsoy Eğitim ve Araştırma Hastanesi

⁵Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

Giriş ve Amaç: Üniversite sınavına hazırlanmak ve yeni bir üniversite yaşamı, gençler için gelişimsel bir kriz dönemidir. Krizler kişilerin anksiyete yaşamasına neden olabilir. Riskleri belirlemek, bir psikiyatri hemşiresinin koruyucu ruh sağlığı kapsamında görevidir. Bu araştırmada, üniversite yaşamına başlayan öğrencilerin anksiyete düzeyleri ve ilişkili bazı faktörleri belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma TÜBİTAK 2209–A projesi kapsamında yürütülen randomize kontrollü deneysel izlem çalışmasını tanımlayıcı ve ilişkisel desende planlanan tarama basamağıdır. Araştırmanın evreni bir üniversitenin yabancı dil hazırlık öğrencileridir, örneklem seçim yöntemi kullanılmamıştır. Aralık 2023 de tamamlanan veri toplama süreci gönüllü 549 öğrenci ile tamamlanmıştır. “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Beck Anksiyete Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde etik izin ve kurum izni, katılımcılardan da yazılı onam alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, ortanca; normal dağılımı belirlemek için Shapiro Wilk, Mann-Whiney, Kruskal-Wallis, Spearman Korelasyon testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 19.02±1.66’dır, %8.9’u bir ruhsal hastalığı olduğunu, %6.4’ü bir psikososyal destek/ terapi gördüğünü bildirmiştir. Öğrencilerin %21.5’u sık sık anksiyete hissederken, öz bildirim anksiyete düzeyleri puan ortalaması 4.55±2.07(min:0 max:10), Medyan:4’dür. Beck Anksiyete Ölçeği toplam puan ortalaması 15.27±11.74, Medyan:13’dür. Öğrencilerin %40.6’sı orta ve yüksek düzey anksiyete yaşamaktadır. Öğrencilerin cinsiyetleri, okuduğu bölümden memnun olma durumları, psikiyatrik bir tanı varlığı, ilaç kullanımı, psikososyal destek/terapi almaları ve anksiyete yaşama sıklıkları ile anksiyeteleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Yaş ortalamaları ve öz VAS puan ortalamaları ile ölçek puan ortalaması arasında korelasyon vardır.

Sonuç: Öğrenciler sıklıkla anksiyete yaşamaktadırlar. Yaşları, cinsiyetleri, psikiyatrik tanıları, okuldan memnuniyet düzeyleri anksiyete düzeylerini etkilemektedir. Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin ruhsal açıdan risk altında olduğu düşünülmekte ve riskli öğrencilerin desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, ruh sağlığı, üniversite öğrencisi, hemşire

Kaynakça:

1. Çalışkan, S., Aydoğan, S., Işıklı, B., Metintaş, S., Yenilmez, F., & Yenilmez, Ç. (2018). Üniversite öğrencilerinde algılanan stres düzeyi ve ilişkili olabilecek faktörlerin değerlendirilmesi. Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Halk Sağlığı Dergisi. 2018; 3(2): 40-49.

2. Duffy, A., Keown-Stoneman, C., Goodday, S., Horrocks, J., Lowe, M., King, N., . . . Saunders, K. (2020). Predictors of mental health and academic outcomes in first-year university students: Identifying prevention and early-intervention targets. BJPsych Open, 6(3), E46. doi:10.1192/bjo.2020.24

3.Kara, B. (2021). Üniversite Öğrencilerinde COVID-19 Pandemisinin Psikolojik Etkisi: Güncel Kanıtların Gözden Geçirilmesi". Sağlık ve Toplum;31 (2) 32-37.

4.Ulusoy, M., Şahin, N., and Erkmen, H., (1998). Turkish Version of the Beck Anxiety Inventory: Psychometric Properties. Journal of Cognitive Psychotherapy, 12, 163-172.

DETERMINING THE KNOWLEDGE LEVELS OF MOTHERS WITH CHILDREN STUDYING AT UNIVERSITY ABOUT HUMAN PAPILOMA VIRUS (HPV) AND THEIR BEHAVIORS REGARDING HPV VACCINE

Betül Afra Güven¹, Fatmanur Rençber¹, Zeynep Nur Mengüş¹, Gülşah Kök¹

¹University of Health Sciences, Gülhane Faculty of Nursing

Introduction and Aim: Human papillomavirus (HPV) is a prevalent virus that causes cervical cancer. Protecting girls from HPV is crucial for public health, especially with the increasing risk factors among adolescents. This study aimed to assess mothers' knowledge about HPV and its vaccine and their willingness to have their daughters vaccinated. The findings revealed low knowledge levels and misconceptions about HPV among the mothers, despite their interest in vaccination.

The sample of this cross-sectional study consisted of mothers of 160 nursing students studying at SBU Gülhane Faculty of Nursing between May 1, 2024 and August 20, 2024. Data were collected through the Human Papilloma Virus (HPV) Knowledge Scale and a survey form made by the researchers. The HPV knowledge scale was developed by Bozkurt and Özdemir in 2023 and consists of 33 items. The highest score to be obtained from the scale is expected to be 33 and the minimum score to be 0. Data analysis was carried out in the SPSS 11.5 package.

Results: The study found that the average age of participating mothers was 46.49 (± 2.053). About 70.6% of the mothers had heard about the HPV vaccine, but only 41.3% knew exactly who should receive it. 82.% relied on the internet for information about HPV and its effects, while 71.% expressed a desire for their daughters to receive the vaccine. The average score on the HPV knowledge scale was 15.4 (± 6.27). Notably, a high percentage of mothers (71.7%) incorrectly believed that HPV is not transmitted to men based on their knowledge scale responses.

Conclusion: The study found that while the mothers were generally aware of the HPV vaccine and expressed interest in having their daughters vaccinated, their overall knowledge about HPV and the vaccine was inadequate.

Anahtar Kelimeler: HPV, HPV vaccine, knowledge, university student, mothers

ÜNİVERSİTEDE OKUYAN ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN PAPİLLOMA VİRÜS (HPV)'E YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİ VE HPV AŞISIYLA İLGİLİ DAVRANIŞLARININ BELİRLENMESİ

Betül Afra Güven¹, Fatmanur Rençber¹, Zeynep Nur Mengüş¹, Gülşah Kök¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Human papilloma virus (HPV) dünya genelinde cinsel yolla bulaşan en yaygın virüslerden birisidir. HPV virüsü, kadın kanserlerinden serviks kanserine neden olmaktadır. Toplum sağlığını korumak ve geliştirmek adına toplumdaki kız çocuklarını HPV'den korumak hem ailelerin hem de sağlık personelinin en önemli sorumluluğudur. Ülkemizdeki ilk cinsel ilişki yaşının düşmesi, birden fazla cinsel eş, sigara içme, korunmasız cinsel ilişkide bulunma gibi risk etmenlerinin ergenlerde artması, HPV görülme riskinin kontrolsüz artmasına neden olmaktadır. Literatür, gençlerin ve ailelerinin gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde HPV ve aşısı ile ilgili bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle bu araştırma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin annelerinin HPV ve aşısına ilişkin bilgi düzeyleri ile HPV Aşısına yönelik yaptırıp yaptırmayacaklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte yapılan bu çalışmanın örneklemini 1 Mayıs 2024 ile 20 Ağustos 2024 tarihleri arasında SBÜ Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde okuyan 160 hemşirelik öğrencisinin anneleri oluşturmuştur. Veriler, Human Papilloma Virüsü (HPV) Bilgi Ölçeği ile araştırmacılar tarafından yapılmış olan anket formu aracılığıyla toplanmıştır. HPV bilgi ölçeği, 2023 yılında Bozkurt ve Özdemir tarafından geliştirilmiş olup, 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınacak en yüksek puanın 33, en az puanın ise 0 olması beklenmektedir. Verilerin analizi, SPSS 11.5 paket programında gerçekleştirilmiştir

Bulgular: Çalışmaya katılan annelerin yaş ortalamaları 46,49 ($\pm 2,053$)'dır. Annelerin HPV aşısını duyma oranı %70,6'dır. Annelerin %58,7'sinin kimlere yapılması gerektiğini doğru olarak bilmediği ve HPV aşısı ve etkilerine yönelik bilgi kaynaklarının %82,0 oranında internet olduğu belirlenmiştir. Anneler kız çocuklarına %71,0 oranında HPV aşısını yaptırmak istedikleri saptanmıştır. Annelerin HPV bilgi ölçeğinden aldığı puan ortalaması 15,4 ($\pm 0,627$)'dir. Annelerin bilgi ölçeğinde "HPV erkeklere bulaşmaz" ifadesini yüksek oranda yanlış yaptıkları belirlenmiştir (%71,7).

Sonuç: Çalışmaya katılan annelerin yüksek oranda HPV aşısını duymalarına ve HPV aşısını kız çocuklarına yaptırmak istemelerine rağmen HPV ve HPV aşısına yönelik farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: HPV. HPV aşısı, bilgi, üniversite öğrencisi. anne

Kaynakça: Demir Bozkurt, .F, Özdemir, S. (2023). Validity and reliability of a Turkish version of the human papillomavirus knowledge scale: a methodological study. J Turk Ger Gynecol Assoc. 24:177-186.

Demirel Bozkurt Ö, Hadımlı A, Şen E, İkte Öner Ö, Öztürk Can H. Hemşirelik öğrencilerinin Human Papilloma Virüs (HPV) enfeksiyonu ve aşısına yönelik bilgi ve görüşleri: bölgesel farklılıklar. Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi. 2016;3(5):23-48.

HPV Information Centre. Human Papillomavirus and related diseases report. <http://www.hpvcentre.net/statistics/reports/XWX.pdf>. Published March 2018. Accessed November 21, 2020.

Ceyhan M. Human Papilloma Virüs (HPV) aşuları. Klinik Gelişim Dergisi 2012; 25: 36-39.

Pınar G, Algıer L, Çolak M, Abbasoğlu A. Hemşirelerin serviks kanseri ve HPV aşısı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. Türk Jinekolojik Onkoloji Dergisi 2007;10(4): 94-98

SPIRITUAL WELL-BEING OF HEART FAILURE PATIENTS: ITS RELATIONSHIP WITH SYMPTOM CONTROL AND MEDICATION ADHERENCE

Büşra Gürçay¹, Meryem Pelin², Havva Sert², Feride Taşkın Yılmaz¹

¹Sakarya University of Applied Sciences

²Sakarya University

Introduction and Aim: Heart failure treatment consists of pharmacological and non-pharmacological practices, lifestyle changes and effective symptom management components. Nurses, who play an important role in holistic treatment and care delivery, determine the spiritual needs of patients with heart failure and evaluate their spiritual well-being, which increases the quality of care. The study was conducted to evaluate the relationship between spiritual well-being, symptom control and medication adherence.

Method: A total of 224 patients with heart failure who were hospitalized in the cardiology department of a training and research hospital between January-July 2023 were included this descriptive study. Data were collected by face to face interviews using a patient identification form, Spiritual Well-Being Scale, Adherence to Refills and Medications Scale, and Symptom Status Questionnaire-Heart Failure.

Results: The total mean score of the participants on the Spiritual Well-being Scale was 127.74 ± 4.54 , and it was determined that spiritual well-being was adopted in the highest transcendence dimension. The total mean score of the Adherence to Refills and Medications Scale was 26.27 ± 1.4 , and the mean score of the Symptom Status Questionnaire-Heart Failure was 33.12 ± 11.96 . A positive and weak correlation was found between the total score of the Spiritual Well-being Scale and the total score of the Adherence to Refills and Medications Scale ($r=0.150$, $p<0.05$). A negative and weak correlation was found between the total score of the Spiritual Well-being Scale and the total score of the Symptom Status Questionnaire-Heart Failure ($r=-0.169$, $p=0.05$). It was found that spiritual well-being predicted the level of symptom impact and medication adherence ($p<0.01$).

Conclusion: It has been determined that a high spiritual well-being reduces the level of disease-related symptoms in heart failure patients and increases medication adherence. Within the framework of holistic care, it is important to strengthen the spiritual well-being levels of heart failure patients to support disease management.

Anahtar Kelimeler: Heart failure, spirituality, symptom control, medication adherence

KALP YETERSİZLİĞİ HASTALARINDA SPİRİTÜEL İYİ OLUŞ: SEMPTOM KONTROLÜ VE İLAÇ UYUMU İLE İLİŞKİSİ

Büşra Gürçay¹, Meryem Pelin², Havva Sert², Feride Taşkın Yılmaz¹

¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

²Sakarya Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kalp yetersizliği tedavisi farmakolojik ve non-farmakolojik uygulamalar, yaşam tarzı değişiklikleri ve etkili semptom yönetimi bileşenlerinden oluşmaktadır. Bütüncül tedavi ve bakım sunumunda önemli bir role sahip olan hemşirelerin kalp yetersizliği tanılı hastaların manevi ihtiyaçlarını belirlemesi ve spiritüel iyi oluşlarını değerlendirmesi, bakımın kalitesini artırmaktadır. Çalışma, kalp yetersizliği hastalarının spiritüel iyi oluşları ile semptom kontrolü ve ilaç uyumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı desende gerçekleştirilen çalışmaya Ocak-Temmuz 2023 tarihleri arasında bir eğitim ve araştırma hastanesinin kardiyoloji servisinde yatarak tedavi gören 224 kalp yetersizliği tanılı hasta dahil edilmiştir. Veriler hasta tanılama formu, Spiritüel İyi Oluş Ölçeği, İlaç Uyum ve Reçete Yazdırma Ölçeği ve Kalp Yetersizliği Semptom Durumu Ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların Spiritüel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalaması 127,74±4,54 olup en yüksek aşkınlık boyutunda spiritüel iyi oluşun benimsendiği belirlenmiştir. İlaç Uyum ve Reçete Yazdırma Ölçeği toplam puan ortalaması 26,27±1,4, Kalp Yetersizliği Semptom Durumu Ölçeği puan ortalamasının ise 33,12±11,96'tür. Spiritüel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ile İlaç Uyum ve Reçete Yazdırma Ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur ($r=0,150$, $p<0,05$). Spiritüel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ile Kalp Yetersizliği Semptom Durumu Ölçeği toplam puanı arasında ise negatif yönde zayıf düzeyde ilişki saptanmıştır ($r=-0,169$, $p=0,05$). Ayrıca spiritüel iyi oluşun semptomdan etkilenme düzeyini ve ilaç uyumunu yordadığı tespit edilmiştir ($p<0,01$).

Sonuç: Hastaların spiritüel iyi oluşlarının yüksek olmasının hastalığa bağlı semptomdan etkilenme düzeylerini azalttığı ve ilaç uyumunu artırdığı belirlenmiştir. Holistik bakım çerçevesinde, kalp yetersizliği hastalarının hastalık yönetimini desteklemek amacıyla spiritüel iyi oluş düzeylerinin güçlendirilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kalp yetersizliği, spiritüalite, semptom kontrolü, ilaç uyumu

Kaynakça: Cheng, C., Donovan, G., Al-Jawad, N., & Jalal, Z. (2023). The use of technology to improve medication adherence in heart failure patients: a systematic review of randomized controlled trials. *Journal of Pharmaceutical Policy and Practice*, 16(1), 81. <https://doi.org/10.1186/s40545-023-00582-9>

Cilona, L., Veronese, N., Lalicata, D., Tantillo, F., Naro, L., Dominguez, L. J., & Barbagallo, M. (2023). Spirituality and heart failure: a systematic review. *Aging Clinical And Experimental Research*, 35(11), 2355–2361. <https://doi.org/10.1007/s40520-023-02557-x>

Gök Metin, Z., Helvacı, A. (2020). The correlation between quality of life, depression, anxiety, stress, and spiritual well-being in patients with heart failure and family caregivers. *Turk J Cardiovasc Nurs*, 11(25), 60–70. doi: 10.5543/khd.2020.93898

Rasmussen, A. A., Wiggers, H., Jensen, M., Berg, S. K., Rasmussen, T. B., Borregaard, B., Thrysoee, L., Thorup, C. B., Mols, R. E., Larsen, S. H., & Johnsen, S. P. (2021). Patient-reported outcomes and medication adherence in patients with heart failure. *European Heart Journal. Cardiovascular Pharmacotherapy*, 7(4), 287–295. <https://doi.org/10.1093/ehjcvp/pvaa097>

Sayın Kasar, K., Erzincanlı, S. (2021). Evaluation of medication compliance in patients with heart failure. *Turk J Card Nur*, 12(28), 94-99.

DETERMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN COMMUNICATION SKILL LEVELS AND DIRTY DOZEN LEVELS IN NURSES

Hanife Tiryaki Şen¹, Şehrinaz Polat², Leyla Afşar³

¹University of Health Sciences, Hamidiye Faculty of Nursing, Istanbul

²Istanbul University, Faculty of Nursing

³Istanbul University Faculty of Medicine Hospital, Quality Unit

Introduction: Knowing the personality traits of nurses is important in terms of the quality of care provided, patient satisfaction and performance evaluations due to the reasons such as direct communication with patients and irreversibility of mistakes made. The reflection of dark personality traits on work processes may have negative consequences for both patients and health institutions. The provision of care services is not only a process of care, diagnosis and treatment, but also a holistic and complex process that includes elements such as communication, conscience and compassion. Considering that these services pass through the filter of attitudes and behaviours and that personality plays a fundamental role in this process, the importance of the issue is better understood.

Method: The study was planned in descriptive design. In the study, data were collected from 457 nurses who voluntarily accepted to participate in the study with the known sampling method. The data collection tool consists of three parts. The first part was the Introductory Information Form consisting of questions about the sociodemographic and professional characteristics of the participants, the second part was the Communication Skills Scale, and the third part was the Dark Triad Dirty Dozen Scale.

Results: The mean score of nurses' communication skills was 4.00 ± 0.63 . The sub-dimensions of the dark triad scale were Machiavellianism 2.03 ± 1.27 ; Narcissism 1.91 ± 1.27 and Psychopathy 2.62 ± 0.96 . It was determined that there was a negative and significant relationship between communication skills and Machiavellianism, Narcissism and Psychopathy. It was determined that there was a negative relationship between communication skills sub-dimensions and dark triad scale sub-dimensions. It was found that nurses' communication skills had a negative effect on Machiavellianism, Narcissism and Psychopathy.

Conclusion: In line with these results, strategies such as implementing ethical rules, providing open communication channels, leadership trainings and meeting the emotional needs of employees should be developed in working environments.

Anahtar Kelimeler: Communication skills, dirty dozen, nurse

HEMŞİRELERDE İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİ VE KARANLIK ÜÇLÜ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Hanife Tiryaki Şen¹, Şhrinaz Polat², Leyla Afşar³

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakùltesi, İstanbul

²İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakùltesi

³İstanbul Üniversitesi Tıp Fakùltesi Hastanesi, Kalite Birimi

ÖZET

Giriş: Hemşirelerin, hastalarla doğrudan iletişim kurmaları ve yapılan hataların geri dönüşü olmaması gibi sebeplerden dolayı kişilik özelliklerinin bilinmesi, sunulan bakımın kalitesi, hasta memnuniyeti ve performans değerlendirmeleri açısından önemlidir. Karanlık kişilik özelliklerinin iş süreçlerine yansımaları, hem hastalar hem de sağlık kurumları için olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bakım hizmetlerinin sunumu, yalnızca bakım, teşhis ve tedavi sürecinden ibaret olmayıp aynı zamanda iletişim, vicdan ve merhamet gibi unsurları da içeren bütüncül ve karmaşık bir süreçtir. Bu hizmetlerin, tutum ve davranışların filtresinden geçtiği ve kişiliğin bu süreçte temel bir rol oynadığı göz önüne alındığında, konunun önemi daha da iyi anlaşılmaktadır.

Amaç: Hemşirelerin iletişim beceri düzeyleri ve karanlık üçlü arasındaki ilişkileri belirleme, sosyo demografik özelliklere göre iletişim beceri düzeyleri ve karanlık üçlü alt boyutlarının farklılaşma farklılaşmadığını ortaya koymaktır.

Yöntem: Çalışma, tanımlayıcı tasarımda planlanmıştır. Çalışmada evreni bilinen örneklem yöntemi ile gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 457 hemşireden veri toplandı. Veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü, katılımcıların sosyodemografik ve mesleki özelliklerine yönelik sorulardan oluşan Tanıtıcı Bilgi Formu, ikinci bölümü İletişim Beceri Ölçeği ve üçüncü bölümü ise Karanlık Üçlü Ölçeği oluşturdu.

Bulgular: Hemşirelerin iletişim becerileri puan ortalaması $4,00 \pm 0,63$ 'tür. Karanlık üçlü ölçeği alt boyutları Makyavelizm $2,03 \pm 1,27$; Narsizm $1,91 \pm 1,27$ ve Psikopati $2,62 \pm 0,96$ olduğu görüldü. İletişim becerileri ile Makyavelizm, Narsizm ve Psikopati arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu saptandı İletişim becerileri alt boyutları ile karanlık üçlü ölçeği alt boyutları arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu belirlendi Hemşirelerin iletişim becerilerinin makyavelizm, narsizm ve psikopati üzerinde negatif yönlü bir etkisinin olduğu bulundu.

Sonuç: Bu bulgular doğrultusunda, çalışma ortamlarında, etik kuralların uygulanması, açık iletişim kanallarının sağlanması, liderlik eğitimleri ve çalışanların duygusal ihtiyaçlarının karşılanması gibi stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İletişim becerisi, karanlık üçlü, hemşire

Kaynakça: Cüceloğlu, D. (2020). İletişim donanımları (60. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Filiz, M. (2022). Türkiye'de sağlık çalışanlarının karanlık üçlü kişilik özelliklerinin demografik değişkenler açısından incelenmesi. Eurasian Journal of Health Technology Assessment, 6(1), 1-11.

- Jonason, P.K. & Webster, G.D. (2010), The dirty dozen: A concise measure of the dark triad, *Psychological Assessment*, 22(2),420-432.
- Owen, F., ve Bugay, A. (2014). İletişim becerileri ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 51- 64
- Özdemir, B., & Atan, E. (2018). Karanlık üçlünün örgütsel muhalefete etkisi: Bir yapısal eşitlik modeli. *İş Ahlakı Dergisi*, 11(2), 275-298.
- Özer, Ö., Uğurluoğlu, Ö., Kahraman, G., & Avcı, K. (2016). Hemşirelerin karanlık kişilik özelliklerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 203-216.
- Özgan, Ö. (2022). Karanlık üçlünün üretkenlik karşıtı iş davranışlarıyla ilişkisi: sağlık çalışanları üzerine bir araştırma [Yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Özmen, S., & Kocakaya, K. (2024). Sağlık Yönetimi Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Karanlık Kişilik Özellikleri Üzerine Etkisi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (35), 146-159.
- Tutar, H., Yılmaz, M.K., & Eroğlu, Ö. (2014). Genel ve teknik iletişim (6. baskı). Ankara: Seçkin.
- Ünsal, Y., & İhtiyaroğlu, N. (2022). Öğretmenlerin kişilik özellikleri ile etkili iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 98-109.
- Yaşlıoğlu, D. T., ve Atılgan, Ö. (2018). Karanlık üçlü ölçeği: Türkçe'ye uyarlama, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 725-739.
- Yücel, E. (2020). Kişiliğin karanlık üçlüsü: Turizm sektöründe demografik değişkenler açısından bir inceleme. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17(1), 71-86.

PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF SCHOOL-AGE CHILDREN AND THEIR PARENTS WHO EXPERIENCED THE EARTHQUAKE AND DETERMINATION OF PARENTS' PROTECTIVE BEHAVIORS

Kùbra Kerse¹, Naime Altay²

¹Gaziantep University

²Gazi University

Introduction and Aim: Children are affected by the stress reactions of their parents in the face of traumatic events. This study was conducted to determine the stress symptoms of school-age children and their parents who experienced the earthquakes centred in Kahramanmaraş and the protection behaviours of the parents.

Method: The study included 314 children aged 8-12 years and one of their parents (n=314). Data were collected using the Child and Parent Descriptive Information Form, The Child Posttraumatic Stress Disorder Reaction Index (CPTS-RI), Impact of Event Scale-Revised (IES-R) and Parental Protection Behaviours Data Form. Frequency distributions were given as number and percentage, descriptive statistics were given as mean and standard deviation and Pearson correlation analysis was performed.

Results: The mean CPTS-RI score of the children was found to be 36.70±15.44. It was determined that 75.4% of the children showed moderate and above level and almost half of the children (43.9%) showed severe and very severe level PTSD symptoms. The mean IES-R score of the parents was 40.54±18.97 and it was determined that they experienced traumatic stress. A moderate significant correlation was found between children's CPTS-RI scores and parents' IES-R scores (r=0.552, p<0.05). The behaviours of the parents with the highest rate of always option in the parental protection behaviours data form were determined as ensuring that their children attend school (83.1%) and communicating in a way that makes their children feel safe (70.1%). The behaviours of the parents with the highest rate, which they indicated with the never option in the parental protection behaviours data form, were determined as not allowing their child to ask questions about the earthquake (7.6%) and not being able to cope with negative emotions in the presence of their child (12.1%).

Conclusion: Children and parents show signs of earthquake-related stress. Parents have difficulties in performing some protective behaviours and children's stress reactions are influenced by their parents' stress reactions.

Anahtar Kelimeler: Earthquakes, Children, Parents, Posttraumatic Stress Disorder, Protection Behaviour

DEPREMİ YAŞAYAN OKUL ÇAĞI ÇOCUKLARININ VE EBEVEYNLERİNİN PSİKOLOJİK ETKİLENME DURUMLARI VE EBEVEYNLERİN KORUMA DAVRANIŞLARININ BELİRLENMESİ

Kübra Kerse¹, Naime Altay²

¹Gaziantep Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Çocuklar, travmatik olaylar karşısında ebeveynlerinin verdiği stres tepkilerinden etkilenmektedir. Çalışma Kahramanmaraş merkezli depremleri yaşayan okul çağı çocukları ile ebeveynlerinin stres belirtilerini ve ebeveynlerin çocuklarını koruma davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışmaya 8-12 yaşları arasında 314 çocuk ve onların ebeveynlerinden biri(n=314) dahil edilmiştir. Çalışma verileri Çocuk ve Ebeveyn Tanıtıcı Bilgi Formu, Çocuklar İçin Travma Sonrası Stres Tepki Ölçeği (ÇTSS-TÖ), Olayların Etkisi Ölçeği (IES-R) ve Ebeveyn Koruma Davranışları Veri Formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans dağılımları sayı, yüzde olarak, tanımlayıcı istatistikler ortalama, standart sapma olarak verilmiştir ve Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular: Çocukların ÇTSS-TÖ puan ortalamaları $36,70 \pm 15,44$ olarak bulunmuştur. Çocukların %75,4'ü'nü'n orta ve üzeri düzeyde, yarıya yakınının (%43,9) ağır ve çok ağır düzeyde TSSB belirtisi gösterdiği belirlenmiştir. Ebeveynlerin IES-R toplam puanları $40,54 \pm 18,97$ olarak bulunmuştur ve travmatik stres yaşadıkları belirlenmiştir. Çocukların ÇTSS-TÖ puanları ile ebeveynlerin IES-R puanları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,552$, $p<0,05$). Ebeveynlerin, ebeveyn koruma davranışları veri formunda her zaman seçeneği ile belirttikleri en yüksek orandaki davranışları sırasıyla; çocuğunun okula devamını sağlama (%83,1) ve çocuğunu güvende hissettirecek bir iletişim kurma (%70,1) olarak belirlenmiştir. Ebeveynlerin, ebeveyn koruma davranışları veri formunda hiçbir zaman seçeneği ile belirttikleri en yüksek orandaki davranışları sırasıyla; çocuğunun depremle ilgili sorular sormasına fırsat vermeme (%7,6) ve çocuğunun yanında olumsuz duygularıyla baş edememe (%12,1) olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Çocuklar ve ebeveynler depreme ilişkin stres belirtisi göstermektedir. Ebeveynler bazı koruma davranışlarını yerine getirmekte zorlanmaktadır ve çocukların stres tepkileri ebeveynlerinin stres tepkilerinden etkilenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Depremler, Çocuk, Ebeveyn, Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Koruma Davranışları

INDIVIDUAL-LEVEL ABORTION STIGMA AND AFFECTING FACTORS IN WOMEN WITH ABORTION EXPERIENCE

Hatice Nur Özgen¹, Zeliha Turan¹, Fatma Koruk¹

¹Harran University

Introduction and Aim: Women may decide to have an abortion for various reasons such as not wanting a child, not being ready to become a mother, maternal or fetal health problems, age, financial difficulties, family or partner pressure and lack of social support. Many women who take this decision face psychological problems such as depression, post-traumatic stress disorder and anxiety as a result of the individual-level abortion stigma they experience due to sociodemographic and cultural reasons. Measuring the individual-level abortion stigma and raising social awareness are of great importance in preventing individual-level abortion stigma and the health problems it may cause. This study aims to determine the individual-level abortion stigma in women with abortion experience and the factors affecting this situation.

Method: The population of this cross-sectional study consisted of women who applied to the gynaecology and obstetrics outpatient clinic of a hospital. The sample consisted of 127 participants who met the inclusion criteria and agreed to participate in the study. Data were collected using Personal Information Form and Individual Level Abortion Stigma Scale.

Results: In the study, 77.2% of the participants were between the ages of 18-35, 89% had at least one living child, and 92.9% had 3 or less abortions. Among women, 95.3% of abortions were for medical reasons and 89.3% of these were due to fetal indication. The mean score of the Individual Level Stigma in Abortion Scale was 1.61 ± 0.57 . There was no significant relationship between socio-demographic and obstetric characteristics and scale score ($p > 0.05$).

Conclusion: The individual-level abortion stigma was found to be at a moderate level in women with abortion experience. individual-level abortion stigma was found to be independent of individual and environmental factors.

Anahtar Kelimeler: Abortion, Abortion Stigma, Individual Stigma

KÜRTAJ DENEYİMİ OLAN KADINLARDA BİREYSEL DÜZEYDE KÜRTAJ DAMGALANMASI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Hatice Nur Özgen¹, Zeliha Turan¹, Fatma Koruk¹

¹Harran Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kadınlar, çocuk istememe, anne olmaya hazır olmama, maternal veya fetal sağlık sorunları, yaş, geçim sıkıntısı, aile veya partner baskısı ve sosyal destek eksikliği gibi çeşitli nedenlerle kürtaj yaptırma kararı alabilirler. Bu kararı alan birçok kadın, sosyodemografik ve kültürel nedenlerden ötürü yaşadıkları bireysel damgalanma sonucunda depresyon, post-travmatik stres bozukluğu ve anksiyete gibi psikolojik sorunlarla karşılaşmaktadır. Bireysel damgalanmanın ve bunun yol açabileceği sağlık sorunlarının önlenmesinde, damgalanma düzeyini ölçmek ve toplumsal farkındalık oluşturmak büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, kürtaj deneyimi olan kadınlarda bireysel damgalanma düzeyini ve bu durumu etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu araştırmanın evrenini, bir eğitim ve araştırma hastanesinin kadın doğum polikliniğine başvuran kadınlar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise, çalışmanın dahil edilme kriterlerini karşılayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 127 katılımcı oluşturmuştur. Veriler, Kişisel Bilgi Formu ve Kürtajda Bireysel Düzeyde Damgalanma Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmada, katılımcıların, %77.2'si 18-35 yaş aralığında ve %89'unun yaşayan en az bir çocuğu bulunmakta, %92.9'unun kürtaj sayısı 3 ve altındadır. Kadınlarda kürtajların %95.3'ü tıbbi nedenle olup, bunların %89.3'ü fetal endikasyon nedeniyledir. Katılımcıların Kürtajda Bireysel Düzeyde Damgalanma Ölçeği puan ortalaması 1.61 ± 0.57 'dir. Sosyo-demografik ve obstetrik özellikler ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p > 0.05$).

Sonuç: Kürtaj deneyimi olan kadınlarda bireysel damgalanmanın orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Damgalanmanın bireysel ve çevresel faktörlerden bağımsız olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kürtaj, Damgalanma, Bireysel Damgalanma

Kaynakça:

1. Kumar A, Hessini L, Mitchell EM. Conceptualising Abortion Stigma. *Cult Health Sex.* 2009;11(6):625-639. doi:10.1080/13691050902842741
2. Hanschmidt F, Nagl M, Klingner J, Stepan H, Kersting A. Abortion After Diagnosis Of Fetal Anomaly: Psychometric Properties Of A German Version Of The Individual Level Abortion Stigma Scale. *PLoS One.* 2018;13(6). doi:10.1371/journal.pone.0197986
3. Li X, Peng H, Zeng L, et al. Stigma And Its Influencing Factors Among Women With Termination Of Pregnancy For Fetal Anomaly: A Cross-Sectional Study. *Midwifery.* 2023;116:103553. doi:10.1016/j.midw.2022.103553
4. Cockrill K, Upadhyay UD, Turan J, Greene Foster D. The Stigma Of Having An Abortion: Development Of A Scale And Characteristics Of Women Experiencing Abortion Stigma. *Perspect Sex Reprod Health.* 2013;45(2):79-88. doi:10.1363/4507913

5. Cetinkaya, A., Ozmen, D., Uyar, F., Tayhan, A. Reliability And Validity Of The Turkish Version Of The Individual-Level Abortion Stigma Scale: A Methodological Study. *BMJ Open*. 2013; 9(4). <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-024686>
6. Oginni A, Ahmadu SK, Okwesa N, Adejo I, Shekerau H. Correlates Of Individual-Level Abortion Stigma Among Women Seeking Elective Abortion in Nigeria. *Int J Womens Health*. 2018;10:361-366. Published 2018 Jul 12. doi:10.2147/IJWH.S143388
7. Steinberg JR, Tschann JM, Furgerson D, Harper CC. Psychosocial Factors And Pre-Abortion Psychological Health: The Significance Of Stigma. *Soc Sci Med*. 2016;150:67-75. doi:10.1016/j.socscimed.2015.12.007
8. Demir R, Kaya Odabaş R. Investigation into the Relationship Between Women's Thoughts, Stigmatizing Attitudes, Beliefs, and Behaviors on Voluntary Abortion and Spiritual Well-Being in Türkiye. *J Transcult Nurs*. 2024;35(3):207-215. doi:10.1177/10436596241229483
9. Makleff S, Labandera A, Chiribao F, et al. Experience Obtaining Legal Abortion In Uruguay: Knowledge, Attitudes, And Stigma Among Abortion Clients. *BMC Womens Health*. 2019;19(1):155. Published 2019 Dec 9. doi:10.1186/s12905-019-0855-6

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' IMAGE PERCEPTIONS OF NURSING PROFESSION AND CAREER DECISION MAKING COMPETENCIES

Gülendam Karadağ¹, Nuray Öztürk¹, Mehmet İslam Gürses²

¹Department of Public Health Nursing Dokuz Eylül University Faculty of Nursing

²Şırnak Cizre Dr. Selahattin Cizrelioğlu State Hospital/Emergency Department

Introduction and Aim: It is thought that evaluating the perception of occupational image and career decision-making competence in nursing students and providing trainings for this purpose in subsequent studies will contribute to the prolongation of nurses' stay in the profession, decrease in migration abroad to practice nursing, and quality nursing care. This study was conducted to examine the relationship between the image perceptions of nursing students towards the nursing profession and their career decision-making competencies.

Method: The study was descriptive and correlational design. The sample consisted of 484 nursing students. Data were collected by using 'Personal Information Form, Career Decision Making Competence Scale and Image Scale for Nursing Profession'.

Results: The mean score of Career Decision Making Competence was 155.47 ± 26.62 and the mean score of Image of Nursing Profession Scale was 143.33 ± 15.84 . It was determined that there was a statistically significant difference between the mean total score of the Career Decision Making Competence Scale according to age, class, reason for choosing the department, satisfaction with the department and having a nurse acquaintance in the immediate environment ($p < 0.05$). According to gender, age, grade, mother's education level, father's education level and father's employment status, the difference in the mean total score of the Image Scale for Nursing Profession is statistically significant ($p < 0.05$). There is a statistically significant, positive and low-level relationship between the Career Decision Making Competence Scale score and the Image Perception Scale scores towards the Nursing Profession ($p < 0.05$).

Conclusion: Students' career decision-making competences and image perceptions towards nursing profession were found to be moderate. As the career decision-making competence of the students increased, their image perception towards the nursing profession changed positively.

Anahtar Kelimeler: Nursing Student, Career Decision Making, Perception of Nursing Image

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK İMAJ ALGILARI VE KARIYER KARAR VERME YETKİNLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Gülendam Karadağ¹, Nuray Öztürk¹, Mehmet İslam Gürses²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı
²Şırnak Cizre Dr. Selahattin Cizrelioğlu Devlet Hastanesi Acil Servis

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencilerinde meslek imajı algısı ve kariyer karar yetkinliği değerlendirilmesi ve sonraki çalışmalarda buna yönelik eğitimlerle hemşirelerin meslekte kalma süresinde uzama, yurt dışına hemşirelik yapmak için göçlerde azalma ve kaliteli hemşirelik bakımına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Hemşirelik fakültesinde öğrenim gören öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik imaj algıları ve kariyer karar verme yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarımdadır. Örneklemi 484 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler ‘Kişisel Bilgi Formu, Kariyer Karar Verme Yetkinlik Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği’ kullanılarak toplanmıştır. Çalışma için etik kurul izni, kurum izni, ölçek yazarlarından ölçek kullanım izni ve gönüllülerden aydınlatılmış onam alınmıştır.

Bulgular: Kariyer Karar Verme Yetkinlik puan ortalaması 155.47 ± 26.62 ; Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği puan ortalaması 143.33 ± 15.84 'dır. Yaş, sınıf, bölümü seçme nedeni, bölümden memnun olma ve yakın çevrede hemşire tanıdık olması durumuna göre Kariyer Karar Verme Yetkinlik Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Cinsiyet, yaş, sınıf, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve baba çalışma durumuna göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği toplam puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Kariyer Karar Verme Yetkinlik Ölçeği puanı ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Algısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki vardır ($p < 0.05$).

Sonuç: Öğrencilerin kariyer karar verme yetkinlikleri ve hemşirelik mesleğine yönelik imaj algıları orta düzeydedir. Erkek öğrencilerin, 24 ve üzeri yaş grubundakilerin, 3. Sınıf öğrencilerinin, annesi ilköğretim ve lise mezunu olanların hemşirelik mesleğine yönelik imaj algıları yüksek bulunmuştur. Mesleğe ilgi duyma ve meslekte yükselme imkânı nedeniyle bölümü seçenlerin, bölümde okumaktan memnun olanların, çevrede hemşire tanıdığı olanların kariyer karar verme yetkinlikleri yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin kariyer karar verme yetkinliği arttıkça hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı olumlu olarak değişmektedir.

*Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında 2023/1 döneminde desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencisi, Kariyer Karar Verme, Hemşirelik İmajı Algısı

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF NURSING STUDIES RELATED TO THE CONCEPT OF SELF COMPASSION BASED ON WEB OF SCIENCE DATABASE

Hatice Tel Aydın¹, Döne Günay²

¹Sivas Cumhuriyet University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

²Sivas Numune Hospital

Introduction and Aim: This bibliometric analysis was conducted to determine the studies and trends related to the concept of self compassion in the field of nursing between 2014 and 2023 and to visualize the latest developments.

Method: Bibliometric analysis was carried out by using statistical and bibliometric visualizations. “Web of Science Core Collection” database was used to obtain research data. The database was searched using the keywords "Self Compassion", "Nursing", "Nursing Care".

Results: The number of studies that met the criteria for inclusion in the bibliometric analysis was 414. It was determined that the number of studies included in the study increased over the years, 1524 authors from 59 different countries contributed to the studies, the studies were published in 116 different journals, the number of citations to 414 publications was 5462 in total, and the most commonly used keywords in the published studies were self compassion (n= 62), compassion (n= 35) and self care (n=36).

Conclusion: The results of the study will contribute to the visibility of the literature on the concept of self compassion in the field of nursing and to identify trends and recent developments in this field.

Anahtar Kelimeler: Self Compassion, Bibliometric Analysis, Nursing, Nursing Care

ÖZ ANLAYIŞ KAVRAMI İLE İLGİLİ HEMŞİRELİK ÇALIŞMALARININ WEB OF SCIENCE VERİ TABANINA DAYALI BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Hatice Tel Aydın¹, Döne Günay²

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Sivas Numune Hastanesi

Giriş ve Amaç: Bu bibliyometrik analiz, 2014-2023 yılları arasında hemşirelik alanındaki Öz Anlayış kavramına ilişkin çalışmaların ve eğilimlerinin tespit edilmesi, son gelişmelerin görselleştirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bibliyometrik analiz istatistiksel ve bibliyometrik görselleştirmelerin kullanılması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin elde edilmesinde “Web of Science Core Collection” veri tabanı kullanılmıştır. Veri tabanında; "**Self Compassion**", "**Nursing**", "**Nursing Care**" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır.

Bulgular: Bibliyometrik analize dahil edilme kriterlerini sağlayan çalışma sayısı 414 olarak belirlenmiştir. Çalışmaya dahil edilen araştırmaların yıllara göre sayısının arttığı, çalışmalara 59 farklı ülkeden, 1524 yazarın katkıda bulunduğu, çalışmaların 116 farklı dergide yer aldığı, yayımlanan 414 yayına yapılan atıf sayısının toplamda 5462 olduğu, yayımlanan çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimelerin self compassion (n= 62), compassion (n= 35) ve self care (n=36) olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışmanın sonuçları hemşirelik alanında Öz Anlayış kavramına ilişkin literatürün görünürlüğüne, bu konudaki eğilimlerinin ve son gelişmelerin tespit edilmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öz Anlayış, Bibliyometrik Analiz, Hemşirelik, Hemşirelik Bakımı

THE EFFECT OF EVIDENCE-BASED NURSING EDUCATION ON FIRST-YEAR NURSING STUDENTS' AWARENESS AND ATTITUDES TOWARDS RESEARCH

Gül Şahin Karaduman¹, Tülay Başak¹, Senem Duman¹

¹University of Health Sciences Turkey, Gulhane Faculty of Nursing, Ankara, TURKEY.

Introduction and Aim: Nursing students need to understand and use evidence-based practices in clinical settings. Therefore, this research evaluates the awareness and attitudes of first-year nursing students toward research and developments in nursing through evidence-based nursing education.

Method: The research was conducted in a pre-post-test, single-group, quasi-experimental design, and the population consists of (n=197) first-year nursing students in the 2022-2023 academic year at a public university. Written permissions were obtained from the faculty and ethics committee to conduct the research (Date:28.12.2022-No:46418926). The data were obtained from volunteers (n=131) with “Personal Information Form” and “Nursing Students’ Attitudes to and Awareness of Research and Development Within Nursing”. After the pre-test, the students were given theoretical training on the topic for three hours and practical training for one hour using lecture and demonstration methods. Two weeks later, the post-test was administered. Number, percentage, mean, standard deviation, Kolmogorov-Simirinov, and Wilcoxon tests were used to define and evaluate the data.

Results: 86.3% of students, whose average age was 19.24±1.27, were women. The mean pre-test score of students included in the research was 120.54±14.40, while the mean post-test score was 123.87±16.89 (p≤0.05). The difference was statistically significant (p≤0.05). The pre-test score average of the students who attended scientific meetings on nursing was 120.54±14.40, while the post-test score average was 123.87±16.89. The difference was not statistically significant (p≥0.05). The pre-test scores of students who did not attend scientific meetings on nursing were 120.90±14.45, while post-test scores were 125.09±15.79. A statistically significant difference was found (p≤0.05).

Conclusion: Our research concluded that evidence-based nursing education given to first-year students new to the nursing profession, scientific activities, and research processes positively affects the students' awareness and attitudes toward research and developments in nursing. Therefore, it is recommended that evidence-based nursing education be added to the first-year nursing curriculum.

Anahtar Kelimeler: Awareness, Attitude, Evidence-based nursing, Nursing, Research, Students

BİRİNCİ SINIF HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KANITA DAYALI HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN ARAŞTIRMALARA VE GELİŞMELERE İLİŞKİN FARKINDALIK VE TUTUMLARINA ETKİSİ

Gül Şahin Karaduman¹, Tùlay Başak¹, Senem Duman¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakùltesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye.

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı uygulamaları anlamaları, klinik uygulamalarda kullanmaları için esastır. Bu nedenle bu araştırmada, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine verilen kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin, öğrencilerin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumları değerlendirilmektedir.

Yöntem: Ön test-son test düzeninde, tek gruplu, yarı deneysel desende gerçekleştirilen araştırmanın evrenini, bir kamu üniversitesinin 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören birinci sınıf hemşirelik öğrencileri (n=197) oluşturmaktadır. Araştırmanın yürütülebilmesi için hemşirelik fakùltesinden ve üniversitenin etik kurulundan (Tarih: 28.12.2022, Sayı:46418926) yazılı izinler alınmıştır. Araştırmanın verileri, katılıma gönüllü (n=131) öğrencilerden “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçme” ile elde edilmiştir. Ön test sonrası öğrencilere düz anlatım ve demonstrasyon yöntemleri ile üç ders saati süresince konuya ilişkin teorik ve bir ders saati uygulamalı eğitim verilmiştir. Eğitimden iki hafta sonra son-test uygulanmıştır. Verilerin tanımlanmasında ve değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama±standart sapma, Kolmogorov-Smirnov testi ve Wilcoxon testi kullanılmıştır.

Bulgular: Yaş ortalamaları 19,24±1,27 olan öğrencilerin %86,3’ü kadınlardan oluşmuştur. Araştırmaya dahil olan tüm öğrencilerin ön test puan ortalaması 120,54±14,40 olarak bulunmuşken, son test puan ortalamaları 123,87±16,89 olarak bulunmuştur. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). Hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılan öğrencilerin ön test puan ortalaması 120,54±14,40 olarak bulunmuşken, son test puan ortalamaları 123,87±16,89 olarak bulunmuştur. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0,05). Hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılmayan öğrencilerin ise, ön test puan ortalamaları 120,90±14,45 olarak bulunurken, son test puan ortalamaları 125,09±15,79 olarak bulunmuştur. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,05).

Sonuç: Araştırmamızda, hemşirelik mesleğine yeni adım atan, bilimsel etkinlikler ve araştırma sürecinde yeni olan birinci sınıf hemşirelik öğrencilerine verilen kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin, öğrencilerin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumunu olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin birinci sınıf hemşirelik müfredatına eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Araştırma, Farkındalık, Kanıta Dayalı Hemşirelik, Hemşirelik, Öğrenci, Tutum

INVESTIGATION OF PERCEPTIONS OF NURSES WORKING IN SURGICAL UNITS ON CRAB BASKET SYNDROME: A DESCRIPTIVE STUDY

Seda Cansu Yeniğün¹, Bahar Aksoy², Züleyha Ögür³

¹Akdeniz University Kumluca Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Division of Surgical Diseases Nursing, Antalya, Türkiye.

²Akdeniz University Kumluca Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Division of Child Health and Disease Nursing, Antalya, Turkey.

³Antalya Provincial Health Directorate, Antalya, Türkiye.

Introduction and Aim: Stress factors such as surgical nurses' closed work environment, rapid patient turnover, and crab basket syndrome negatively affect patient care and increase nurses' desire to move away from their profession.

Aim: This study was conducted to investigate the perceptions of crab basket syndrome among nurses working in surgical units.

Methods: The descriptive and cross-sectional study was conducted with 206 nurses actively working in the surgical units of four hospitals in the Mediterranean region between January 24 2023-June 24 2024. The research data were collected face to face with the "Introductory Information Form and Crab Basket Syndrome Scale.

Results: .Of the nurses who participated in the study, 81% were female, 65.7% were married, 43.8% were undergraduated degree, and 28.6% had 1-5 years of professional experience. This study found that the behavioural sub-dimension score of the nurses who were dissatisfied with the institution they worked in and who did not trust the nurse in charge of the service they worked in was higher and more significant than the other groups ($p<0.05$). Nurses was found that who were dissatisfied with the communication with their colleagues in the unit and who do not trust their colleagues had higher mean scores in the cognitive, emotional, behavioural sub-dimensions and total score of the crab basket syndrome scale and the difference between the groups was statistically significant ($p<0.05$). Nurses found that who did not find the competition in the working environment absolutely correct was higher cognitive sub-dimension score of and the difference between the groups was statistically significant ($\chi^2 = 7.819$; $p = 0.020$).

Conclusion: To reduce the crab basket syndrome in surgical wards, a non-competitive, reliable and supportive working environment that increases nurses' trust in the institution, the nurse in charge and their teammates should be provided.

Anahtar Kelimeler: Surgical units, nurse, crab basket syndrome

CERRAHİ BİRİMLERDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN YENGEÇ SEPETİ SENDROMU ALGILARININ İNCELENMESİ: TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Seda Cansu Yeniğün¹, Bahar Aksoy², Züleyha Ögür³

¹Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye.

²Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye.

³Antalya İl Sağlık Müdürlüğü, Antalya, Türkiye.

Giriş ve Amaç: Cerrahi hemşirelerinin kapalı çalışma ortamı, hızlı hasta sirkülasyonu ve yengeç sepeti sendromu gibi stres faktörleri hem hasta bakımını olumsuz etkileyerek hem de hemşirelerin mesleklerinden uzaklaşma isteğini artırmaktadır. Bu çalışma, cerrahi birimlerde çalışan hemşirelerin yengeç sepeti sendromu algılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel olarak yürütölen araştırma 24 Ocak 2023-24 Haziran 2024 tarihleri Akdeniz bölgesinde yer alan dört hastanenin cerrahi birimlerinde aktif olarak çalışan 206 hemşire ile yapılmıştır. Araştırma verileri "Tanıtıcı Bilgi Formu ve Yengeç Sepeti Sendromu Ölçeği ile yüz yüze toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin %81'i kadın, %65,7'si evli, %43,8'i lisans mezunu ve %28,6'sı 1-5 yıl mesleki deneyime sahiptir. Bu çalışmada çalıştığı kurumdan memnun olmayan ve çalıştığı servisin sorumlu hemşiresine güvenmeyen hemşirelerin davranışsal alt boyut puanının diğer gruplara göre daha yüksek ve anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Çalıştığı servisteki arkadaşları ile kuruduğı iletişimden memnun olmayan ve çalışma arkadaşlarına güvenmeyen hemşirelerin bilişsel, duygusal, davranışsal alt boyutları ve yengeç sepeti sendromu ölçeği toplam puanı ortalamalarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Çalışma ortamındaki rekabeti kesinlikle doğru bulmayan hemşirelerin bilişsel alt boyutu puanının daha yüksek olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 7.819$; $p = 0.020$).

Sonuç: Cerrahi servislerinde yengeç sepeti sendromunu azaltmak için, hemşirelerin kuruma, sorumlu hemşireye ve ekip arkadaşlarına olan güvenini artıran, rekabetten uzak, güvenilir ve destekleyici bir çalışma ortamı sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi servisler, hemşire, yengeç sepeti sendromu

Kaynakça: Fettahlıoğlu, Ö. Okan, And Ayşe Alkış Dedeoğlu. "Yengeç Sepeti Sendromu Ve Ölçek Geliştirme Çalışması." Journal of International Social Research 14.77 (2021).

NURSING STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS HEALTHY NUTRITION AND OBESITY AWARENESS: A FIRST CLASS CASE

Gazi Hakan Akdulum¹, Havva Gezgin Yazıcı¹, Çiğdem Ökten¹

¹Kutahya Health Sciences University

ABSTRACT

Introduction: As future health professionals, nursing students play important role in the protection and development of public health. This study was conducted to examine first-year nursing students' attitudes towards healthy nutrition and obesity awareness.

Methods: The population of the descriptive and cross-sectional study consisted of 145 first-year students studying in the nursing department of Kutahya Health Sciences University, The study was conducted with 142 students who volunteered to participate in the study between June 25 and July 4, 2024 through google forms. Google forms were sent to students via social media. Personal Information Form, Attitude Scale on Healthy Eating and Obesity Awareness Scale were used to collect the data. Number, percentage, mean, standard deviation, Independent Sample T Test, One-Way Analysis of Variance, Scheffe, Tukey and Pearson Correlation tests were used to analyze.

Results: The average age of the students participating in the study was 19.73 ± 2.81 . It was determined that 53.2% of the students' activity frequency was 1-2 times week, 66.7% skipped meals, 75.9% did not follow any diet and 69.5% had a body mass index between 18.5-24.9 kg/m² (normal weight). It was found that income affected the attitude towards healthy nutrition and those whose income was equal to their expenses had better attitude towards healthy nutrition than those whose income was less ($p < 0.05$). It was found that mother and father's education status affected obesity awareness and obesity awareness increased as education increased ($p < 0.05$). It was found that there was weak positive correlation between the total score correlation of the healthy eating attitude scale and obesity awareness scale ($r = 0.222$; ($p < 0.05$).

Conclusion: As the educational status of parents and students' attitudes towards healthy nutrition increase, obesity awareness also increases. It's recommended that courses that will increase obesity awareness should be added to the curriculum in the education of nursing students.

Anahtar Kelimeler: nursing student, obesity, healthy nutrition

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI BESLENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI VE OBEZİTE FARKINDALIĞI: BİRİNCİ SINIF ÖRNEĞİ

Gazi Hakan Akdulum¹, Havva Gezgin Yazıcı¹, Çiğdem Ökten¹

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencileri geleceğin sağlık profesyoneli olarak, toplum sağlığının korunmasında ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu araştırma, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarını ve obezite farkındalığını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan araştırmanın evrenini Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde birinci sınıfta öğrenim gören 145 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 142 öğrenci ile 25 Haziran- 4 Temmuz 2024 tarihleri arasında google form aracılığıyla yapılmıştır. Google formlar, öğrencilere sosyal medya aracılığıyla gönderilmiştir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği ve Obezite Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Scheffe, Tukey ve Pearson Korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 19.73±2.81'dir. Öğrencilerin %53.2'sinin aktivite sıklığının haftada 1-2 kez olduğu, %66,7'sinin öğün atladığı, %75,9'unun herhangi bir diyet uygulamadığı ve %69.5'inin beden kitle indeksinin 18.5-24.9 kg/m² (normal kilolu) arasında olduğu belirlenmiştir. Gelirin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumu etkilediği ve geliri giderine eşit olanların az olanlara göre sağlıklı beslenme tutumunun daha iyi olduğu bulunmuştur (p<0.05). Obezite farkındalığını anne ve baba eğitim durumunun etkilediği ve eğitim arttıkça obezite farkındalığının da arttığı saptanmıştır (p<0.05). Sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum ölçeği ile obezite farkındalık ölçeğinin toplam puan korelasyonu arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu bulunmuştur (r= 0.222; (p<0.05).

Sonuç: Anne ve babanın eğitim durumu ile öğrencilerin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumları arttıkça obezite farkındalığı da artmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde müfredata obezite farkındalığını artıracak derslerin eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, obezite, sağlıklı beslenme

Kaynakça:

1. Allen A. (2011). Effects of educational intervention on children's knowledge of obesity risk factors. Carroll College, Department of Health Sciences, Undergraduate Thesis. Helena.
2. Kafkas M.E, Özen G. (2014). Obezite Farkındalık Ölçeği'nin (OFÖ) Türkçeye uyarlanması: Bir geçerlik ve güvenilirlik çalışması. İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi;1(2):1-15
3. Tekkurşun, G.D. & Cicioğlu, Hİ., (2019). Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği (SBİTÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 4(2), 256-274.
4. Akduran, F., Adadioğlu, Ö., & Emiroğlu, B. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinin Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Genel Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(3), 299-309.

STIGMA PERCEPTION AND SPIRITUAL WELL-BEING IN INDIVIDUALS WITH CANCER

Gonca Gül Karadeli¹, Banu Çevik²

¹Ankara Gazi University Health Research and Application Center

²Başkent University Institute of Health Sciences

Introduction and Aim: This descriptive study aims to assess the perception of stigma and the level of spiritual well-being in cancer patients receiving inpatient treatment in an adult oncology clinic.

Method: The study was conducted between September 20, 2023, and December 1, 2023, on cancer patients treated at Ankara Gazi University Health Research and Application Center. The hospital has an annual inpatient capacity of 1,000 patients, and readmissions were excluded. The sample size was calculated to be at least 185 participants with a 95% confidence level and parameters $\alpha=0.05$, $d=0.065$, and $p=0.50$. In total, 239 eligible patients were identified, and 235 patients completed the study. Data were collected using a "Patient Information Form," the "Cancer Stigma Scale," and the "Spiritual Well-being Scale." Statistical analyses were conducted using SPSS 25. The normality of data was assessed by Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilks tests. The Student's T-test, ANOVA, and Bonferroni Test were used to analyze binary variables, and Pearson Correlation Analysis was used to evaluate the relationship between variables, with $p<0.05$ considered statistically significant. Ethical approval was obtained from the Baskent University Ethics Committee, and written consent was received from participants. Permission to use the Cancer Stigma Scale was granted by Bölükbaş, and for the Spiritual Well-being Scale, by Kardaş.

Results: Participants who believed cancer was treatable had significantly lower Cancer Stigma Scale scores (37.24 ± 10.75) compared to those who did not believe it was treatable (41.98 ± 13.99). Those with weaker religious beliefs had lower Spiritual Well-being scores (36.68 ± 10.66) than those with stronger beliefs.

Conclusion: A low negative correlation was found between Cancer Stigma and Spiritual Well-being Scale scores. As spiritual well-being increased, cancer stigma decreased. It is recommended to provide spiritual support services to patients

Anahtar Kelimeler: Cancer, Spirituality, Spiritual Well-Being, Stigma, Stigmatization, Nursing

KANSERLİ BİREYLERDE STİGMA ALGISI VE SPİRİTÜEL İYİ OLUŞ DURUMLARI

Gonca Gül Karadeli¹, Banu Çevik²

¹Ankara Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi

²Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Giriş ve Amaç: Bu araştırma, erişkin onkoloji kliniğinde yatarak tedavi gören kanser hastalarında stigma algısı ve spiritüel iyi oluş düzeylerini belirlemeyi amaçlayan tanımlayıcı çalışmadır.

Yöntem: 20 Eylül 2023 - 1 Aralık 2023 tarihleri arasında Ankara Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde tedavi gören kanser hastalarında gerçekleştirilmiştir. Yıllık yatış kapasitesi 1000 hasta olup, ikinci kez yatışlar dahil edilmemiştir. Örneklem büyüklüğü, biyoistatistik hesaplamaları doğrultusunda %95 güven düzeyinde ve minimum örneklem genişliği $\alpha=0.05$, $d=0.065$, $p=0.50$ olacak şekilde en az 185 kişi olarak belirlenmiştir. Veri toplama sürecinde kriterleri karşılayan toplam 239 hasta tespit edilmiş, ancak 235 kişi ile tamamlanmıştır. Veriler, "Hasta Tanıtım Bilgi Formu", "Kanser Damgalama Ölçeği" ve "Spiritüel İyi Oluş Ölçeği" ile toplanmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS 25 programı ile, verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilks testleriyle değerlendirilmiştir. İkili değişkenler arasında Student's T testi, ANOVA ve farkın kaynaklandığı grupları belirlemek için Bonferroni Testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiş ve $p<0.05$ düzeyindeki sonuçlar anlamlı kabul edilmiştir. Araştırma için Başkent Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırma Kurulu ve Başkent Üniversitesi Etik Kurulundan ayrıca araştırmanın yapılabilmesi için kurum izni alınmıştır. Kanser Damgalama Ölçeği için Bölükbaş'tan, Spiritüel İyi Oluş Ölçeği için Kardaş'tan yazılı olarak izin alınmıştır. Çalışmaya katılan hastalara onam formu okutulmuş ve yazılı onamları alınmıştır.

Bulgular: Kanser tedavisi edilebilir olduğunu düşünenlerin kanser stigma ölçeği puan ortalamaları (37.24 ± 10.75), tedavi edilebilir olduğunu düşünmeyenlere (41.98 ± 13.99) göre anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Dini inancı az olanların Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puan ortalamalarının (36.68 ± 10.66), dini inancı orta, güçlü ve çok güçlü olanların puan ortalamalarına göre düşük olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Çalışmada kanserli bireylerin Kanser Damgalama Ölçeği puan ortalamaları ile Spiritüel İyi Oluş Ölçeği puan ortalamaları arasında düşük düzeyde negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Spiritüel İyi Oluş puan ortalaması arttıkça Kanser Damgalama Ölçeği puan ortalaması azalmaktadır. Bireylerin spiritüel alanda desteklenebilmesi için, destek hizmetleri konusunda danışmanlık verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Spiritüalizm, Spiritüel İyi Oluş, Stigma, Damgalama, Hemşirelik

Kaynakça:

1. Sung H, Ferlay J, Siegel R., et al. Global Cancer Statistics 2020: GLOBOCAN estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. A Cancer Journal for Clinicians. 2021;71(3):209–249.

2. Dünya Sağlık Örgütü Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu. The Global Cancer Observatory 2020 [Tüm kanser verileri]; 2020. <https://gco.iarc.fr/today/data/factsheets/cancers/39-All-cancers-fact-sheet.pdf>. (Erişim tarihi: 28.01.2024).
3. TÜİK. Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2022; 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Istatistikleri-2022-49679>. (Erişim tarihi: 17.01.2024).
4. Costa DT, Silva D, Cavalcanti I, et al. Religious/spiritual coping and level of hope in patients with cancer in chemotherapy. *Revista Brasileira de Enfermagem*. 2019;72(3):640–645.
5. Kurt B. Kemoterapi. İçinde: Kapucu S, Kutlutürkan S, ed. Hemşirelik Öğrencilerine Yönelik Onkoloji Hemşireliği. Ankara: Hipokrat Yayıncılık; 2020, 51.
6. Özmen S, Erdem R. Damgalamanın kavramsal çerçevesi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2018;23(1):185-208.
7. Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim tarihi: 17.09.2023)
8. Akin-Odanye EO, Husman AJ. Impact of stigma and stigma-focused interventions on screening and treatment outcomes in cancer patients. *Ecancermedicalscience*. 2021;15:1308.
9. Çevik B, Kav S, Kaynar P, et al. Turkish validity and reliability of the Cancer Stigma Scale (CASS-T). *Palliative and Supportive Care*. 2023;21(1):100-107.
10. Tang WZ, Yusuf A, Jia K, et al. Correlates of stigma for patients with breast cancer: a systematic review and meta-analysis. *Support Care Cancer*. 2022;31(1):55.
11. Yılmaz Ö. The relationship between spiritual well-being and happiness: An investigation on teachers. *Spiritual Psychology and Counseling*. 2020;5:287–300.
12. Kyung MY, Myeong JC, Hyang SS. Stigma and distress among cancer patients: The mediating effect of self-blame. *Korean Journal of Adult Nursing*. 2018;30(1):89-97.
13. Yıldız E, Çaydan DÖ. Sistemik derleme: Kanserli hastalara yönelik damgalama ile ilgili araştırmaların sistemik bir analizi. *Sağlık ve Toplum*. 2020;20(1):9-24.
14. Rabow MW, Knish SJ. Spiritual well-being among outpatients with cancer receiving concurrent oncologic and palliative care. *Supportive Care in Cancer*. 2014;23(4):919-923.
15. Gireyhan AG. The moderator role of spirituality on the relationship between fear of COVID19 and psychological well-being. *Spiritual Psychology and Counseling*. 2022;7(2):143-156.
16. Sukcharoen P, Sakunpong N, Sripa K. Spiritual dimension in palliative care from the perspective of Thai palliative caregivers. *International Journal of Palliative Nursing*. 2020;26(2):70-74.
17. Arisanti N, Sasongko E, Pandia V, et al. Implementation of palliative care for patients with terminal diseases from the viewpoint of healthcare personnel. *BMC Research Notes*. 2019;12:1-5.
18. Kong S, Guan N. Burden in family caregivers of cancer patients: The association with depression, religiosity and religious coping. *Asian Pacific Journal of Cancer Care*. 2019;4:171-182.
19. Kavalalı Erdoğan T, Koç Z. Loneliness, death perception, and spiritual well-being in adult oncology patients. *Cancer Nursing*. 2021;44(6):E503-E512.
20. Gültekin A, Kavak F. Does spiritual well-being affect medication adherence in individuals diagnosed with mental illness in Turkey? *Journal of Religion and Health*. 2022;61(1):64-78.

21. Rabitti E, Cavuto S, Iani L, et al. The assessment of spiritual well-being in cancer patients with advanced disease: Which are its meaningful dimensions? *BMC Palliative Care*. 2020;19:26.
22. Park S, Sato Y, Takita Y, et al. Mindfulness-based cognitive therapy for psychological distress, fear of cancer recurrence, fatigue, spiritual wellbeing, and quality of life inpatients with breast cancer – A randomized controlled trial. *Journal of Pain and Symptom Management*. 2020;60:381-389.
23. Casu G, Ulivi G, Zaia V, et al. Spirituality, infertility-related stress, and quality of life in Brazilian infertile couples: Analysis using the actor-partner interdependence mediation model. *Research in Nursing and Health*. 2018;41:156-165.
24. Bai J, Brubaker A, Meghani S, et al. Spirituality and quality of life in black patients with cancer pain. *J Pain Symptom Manage*. 2018;56:390-398.
25. Hutson SP, Darlington CK, Hall JM, et al. Stigma and spiritual well-being among people living with HIV/AIDS in Southern Appalachia. *Issues in Mental Health Nursing*. 2018;39(6):482-489.
26. Erbaycu AE. Akciğer kanserinde epidemiyolojive risk faktörleri. İçinde: Ünsal M, edt. Akciğer Kanseri. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri, 2020; 1-5.
27. Rumgay H, Shield K, Charvat H, et al. Global burden of cancer in 2020 attributable to alcohol consumption: a population-based study. *The Lancet: Oncology*. 2021;22(8):1071- 1080.
28. Baykara O. Kanser tedavisinde güncel yaklaşımlar. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2016;5(3);153-164.
29. Goldman L, Schafer AI, Cecil RL. *Goldman-Cecil Medicine*. 27th Edition. Philadelphia: Elsevier; 2020, 1184-1186.
30. Sheehan L, Corrigan P. Stigma of disease and its impact on health. In: Richards CS, Cohen LM, eds. *The Wiley Encyclopedia of Health Psychology*. New York: Wiley-Blackwell; 2020, 57-65.
31. Çevik B. Gen terapisi İçinde: Kapucu S, Kutlutürkan S, edt. *Hemşirelik Öğrencilerine Yönelik Onkoloji Hemşireliği*. Ankara: Hipokrat Yayıncılık; 2020, 139.
32. Jameson JL, Kasper DL, Longo DL, et al. *Harrison's Principles of Internal Medicine*. 20th Edition. New York: Mc Graw Hill Education; 2018, 480-502.
33. Mohan R, Grosshans, D. Proton therapy: Present and future. *Advanced Drug Delivery Reviews*. 2017;109:26-44.
34. Kleeff J, Ronellenfitsch U. Surgical oncology: Multidisciplinary to improve cancer treatment and outcomes. *Current Oncology*. 2021;28(6):4471-4473.
35. Abraham J, Staffurth J. Hormonal therapy for cancer. *Medicine*. 2016;44(1):30-33.
36. Deli T, Orosz M, Jakab A. Hormone replacement therapy in cancer survivors- review of the literature. *Pathology Oncology Research*. 2020;26(1):63-78.
37. Gupta SC, Hunter KD, Pant AB. Immunotherapy: A new hope for cancer patients. *Journal of Oncology*. 2020;2020:3548603.
38. Erden Ş. Kök hücreler ve klinikte kullanımları. *Journal of New Results in Engineering and Natural Science*. 2014;3:1-8.
39. Greb T, Lohmann JU. Plant stem cells. *Current Biology*. 2016;26(17):816-821.
40. Kolios G, Moodley Y. Introduction to stem cells and regenerative medicine. *Respiration*. 2013;85:3-10.

41. De D, Karmakar P, Bhattacharya D. Stem cell aging and regenerative medicine. *Advances in Experimental Medicine and Biology*. 2021;1326:11-37.
42. Yanbakan S. Hücresel tedavi ürünlerinin klinik kullanım alanları. *Journal of Clinical and Experimental Investigations*. 2015;6:202-208.
43. Kansoy S. Endikasyonlar: Allojenik kök hücre nakil kararı-Hangi hastalıkta, hangi hastaya, hangi zamanlama ile. İçinde: Özsan GH, edt. *Hematopoietik Kök Hücre Nakli*. İstanbul: Galenos Yayınevi; 2019, 10-16.
44. Ali S, Mondal N, Choudhry H, et al. Current management strategies in breast cancer by targeting key altered molecular players. *Frontiers in Oncology*. 2016;6(45):1-9.
45. Turgay G. Spiritüalite ve spiritüel bakım. İçinde: Yılmaz Akman A, Kav S, edt. *İç Hastalıkları Hemşireliğinde Güncel Konular*. Antalya: Nobel Kitabevi; 2022, 129.

DETERMINATION OF KNOWLEDGE LEVELS OF NURSING STUDENTS REGARDING PRESSURE ULCER PREVENTION: OUR RESULTS WITHIN CLASSES

Confidence Ifunanyachukwu Chukwudi¹, Ufuk Kaya¹

¹Cyprus International University

Introduction and Aim: Despite innovations and developments in the field of health, pressure ulcers continue to be a significant problem. The aim of this study is to determine the knowledge levels of nursing students regarding the prevention of pressure ulcers.

Method: This study was planned and conducted as descriptive, cross-sectional, and comparative. Turkish (n=183) and English (n=349) groups of nursing students were included in the study. The data of the study were socio-demographic questions and the Pressure Ulcer Prevention Knowledge Assessment Scale. The lowest score that can be obtained from the scale is zero, and the highest score is 26. The data were evaluated and interpreted at a confidence interval of 95% and a significance level of $p < 0.05$.

Results: The general knowledge level of students studying in the Turkish department about prevention of pressure ulcers was determined as 8.86 ± 2.56 , and that of students studying in the English department was 10.82 ± 3.66 . These two results show that the general knowledge level of the students is poor. It was determined that the group with the highest knowledge level among students studying in the Turkish department was the third grade, while the lowest group was the second grade. It was determined that the group with the highest knowledge level among students studying in the English department was the fourth grade, and the lowest group was the first grade.

Conclusion: The knowledge levels of both groups of students were not at the desired level. Pressure ulcers continue to be an important problem for inpatients and nurses continue their preventive efforts with care aspects. For this reason, increasing interest in the subject and the importance of continuous care, especially starting from undergraduate education and even in professional life, are of great importance.

Anahtar Kelimeler: Nursing, pressure, ulcer, student, prevention

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BASINÇ ÜLSERİNİ ÖNLEMeye YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ: SINIFLAR DAHİLİNDE SONUÇLARIMIZ

Confidence Ifunanyachukwu Chukwudi¹, Ufuk Kaya¹

¹Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Sağlık alanında yaşanan yenilik ve gelişmelere rağmen basınç ülserleri önemli bir sorun olarak devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin basınç ülserlerini önlemeye yönelik bilgi düzeylerini belirlemektir.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı, kesitsel ve karşılaştırmalı olarak planlanmış ve yürütülmüştür. Çalışmaya Türkçe (n=183) ve İngilizce (n=349) grup hemşirelik öğrencileri dahil edilmiştir (n=532). Araştırmanın verileri için sosyo-demografik sorular ve Basınç Ülseri Önlemede Bilgi Değerlendirme Ölçeği Kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan sıfır, en yüksek puan ise 26'dır. Veriler %95'lik güven aralığında ve anlamlılık $p<0.05$ düzeyinde değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular: Türkçe bölümde okuyan öğrencilerin basınç ülseri önleme genel bilgi düzeyleri 8.86 ± 2.56 , İngilizce bölümde okuyan öğrencilerin ise 10.82 ± 3.66 olarak tespit edilmiştir. Bu iki sonuçta öğrencilerin genel bilgi düzeyinin kötü olduğunu göstermektedir. Türkçe bölümde eğitim gören öğrencilerde en yüksek bilgi düzeyine sahip grubun üçüncü sınıf, en düşük grubun ise ikinci sınıf olduğu belirlenmiştir. İngilizce bölümde okuyan öğrencilerde en yüksek bilgi düzeyine sahip grubun dördüncü sınıf, en düşük grubun ise birinci sınıf olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Her iki grup öğrencinin de bilgi düzeyleri istenen düzeyde bulunmamıştır. Basınç ülserleri yatan hastalar için önem bir problem olmaya devam etmekte ve hemşireler bakım yönleri ile önleme çalışmalarına devam etmektedir. Bu nedenle özellikle lisans eğitim hayatından başlayarak, mesleki hayatta dahi konuya ilginin artırılması ve sürekli bakımın önemi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, basınç, ülser, öğrenci, önleme

EXAMINING NURSES' SELF-EFFICACY IN PREVENTING PATIENT FALLS

Öznur Gürlek Kısacık¹, Ezgi Eyiler¹

¹Afyonkarahisar Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Fundamentals of Nursing. Afyonkarahisar, Turkey

Introduction: Patient falls are closely related to both patient safety and nursing care quality in all healthcare settings. In the clinical setting, ensuring patient safety and preventing falls are among the primary responsibilities of nurses.

Aim: To examine nurses' self-efficacy in preventing patient falls and the factors affecting them.

Method: This descriptive and cross-sectional study was conducted between 15.11.2023 and 15.07.2024 with 315 nurses working in a state hospital in Afyonkarahisar province. The research data were obtained with the "Nurse Information Form" and "Self-Efficacy in Preventing Falls-Nurse Scale". SPSS 22.0 package program was used in the analysis of the obtained data.

Findings: The mean age of the nurses was 30.72±5.92, 70.5% were female and 77.5% were undergraduate graduates. The majority of nurses (92.4%) reported receiving training on preventing patient falls and performing fall risk assessment (90.2%), while 52.1% evaluated their own practices to prevent patient falls as partially adequate or inadequate. Female nurses (p=0.027), those working in surgical and obstetrics clinics (p=0.011), those working only during the day (p=0.001), those who performed fall risk assessment (p=0.001), those who were aware of institutional policies (p=0.000), those who had experience in caring for a patient at high risk of falling (p=0.004), and those who evaluated their practices to prevent falls as more adequate (p=0.000) had significantly higher self-efficacy scores.

Conclusion: This study showed that nurses generally felt adequate in preventing falls. Factors such as gender, clinic, experience working with patients at risk of falling, mastery of current procedures to prevent falls, and individual perception of efficacy regarding their ability to prevent falls are factors that have a significant impact on nurses' self-efficacy in preventing falls. It is recommended that targeted training programs and supportive strategies be developed that take these factors into account in order to increase nurses' self-efficacy in preventing falls.

Anahtar Kelimeler: Fall, Fall Risk, Patient Safety, Nurse, Self-efficacy

HEMŞİRELERİN HASTA DÜŞMELERİNİ ÖNLEMeye YÖNELİK ÖZ YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Öznur Gürlek Kısacık¹, Ezgi Eyiler¹

¹Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları
Anabilim Dalı. Afyonkarahisar, Türkiye

Giriş: Hasta düşmeleri, tüm sağlık bakım ortamlarında hem hasta güvenliği hem de hemşirelik bakım kalitesi ile yakından ilişkilidir. Klinik ortamda, hasta güvenliğini sağlamak ve düşmeleri önlemek, hemşirelerin temel sorumluluklarından biridir.

Amaç: Hemşirelerin hasta düşmelerini önlemeye ilişkin öz yeterliliklerini ve bunları etkileyen faktörleri incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışma 15.11.2023-15.07.2024 tarihleri arasında Afyonkarahisar ilinde yer alan bir devlet hastanesinde görev yapan 315 hemşire ile yürütüldü. Araştırma verileri “Hemşire Bilgi Formu” ve “Düşmeleri Önlemede Öz Yeterlilik-Hemşire Ölçeği” ile elde edildi. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 30.72±5.92, %70.5’i kadın ve %77.5’i lisans mezunuydu. Hemşirelerin çoğunluğu (%92.4) hasta düşmelerinin önlenmesi konusunda eğitim aldığını ve düşme riski değerlendirmesi (%90.2) yaptığını bildirirken, %52.1’i ise hasta düşmelerini önlemeye yönelik kendi uygulamalarını kısmen yeterli ya da yetersiz olarak değerlendirdi. Kadın hemşireler (p=0.027), cerrahi ve kadın-doğum kliniklerinde çalışanlar (p=0.011), sadece gündüz mesaisinde çalışanlar (p=0.001), düşme riski değerlendirmesi yapanlar (p=0.001), kurumsal politikaları bilenler (p=0.000), yüksek düşme riski taşıyan bir hastaya bakım verme deneyimi olanlar (p=0.004) ve düşmeleri önlemeye yönelik uygulamalarını daha yeterli olarak değerlendirenler (p=0.000) anlamlı olarak daha yüksek öz yeterlilik puanlarına sahipti.

Sonuç: Bu çalışma, hemşirelerin düşmeleri önlemede kendilerini genel olarak yeterli hissettiklerini göstermiştir. Cinsiyet, çalışılan klinik, düşme riski olan hastalarla çalışma deneyimi, düşmeleri önlemeye yönelik mevcut prosedürlere hakimiyet ve düşmeleri önleme yetenekleri konusunda bireysel yeterlilik algısı gibi unsurlar, hemşirelerin düşmeleri önlemeye ilişkin öz yeterliliklerinde anlamlı etkisi olan faktörlerdir. Hemşirelerin düşmeleri önlemede öz yeterliliklerini artırmak için bu faktörlerin dikkate alındığı hedeflenmiş eğitim programları ve destekleyici stratejiler geliştirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Düşme, Düşme Riski, Hasta Güvenliği, Hemşire, Öz yeterlilik

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MENTAL HEALTH LITERACY AND QUALITY OF LIFE IN UNIVERSITY STUDENTS

Zehra Merve Türkey¹, Suna Uysal Yalçın¹

¹Kocaeli Health and Technology University

Introduction and Aim: Mental health literacy is vital for university students, impacting their knowledge, attitudes, and behaviors toward mental health. It enhances their ability to identify, prevent, and manage mental health issues, affecting their overall quality of life. This study examines how mental health literacy levels relate to students' quality of life amidst university stress and transitions.

Method: This descriptive study involved 239 students from a foundation university, with data collected from March to April 2024 using an information form, the Mental Health Literacy Scale, and the SF12 Quality of Life Scale. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean), Pearson correlation, and linear regression, as the data were normally distributed.

Results: The participants had a mean age of 21.41 ± 4.84 years; 66.5% were female, and 33.5% were male. The sample included 34.3% from the Faculty of Health Sciences and 47.7% were first-year students. Of the participants, 83.7% reported a history of mental disorders in their family or environment, and 90.8% had not received formal mental health training. The mean score on the Mental Health Literacy Scale was 12.98 ± 3.57 . The SF12 Quality of Life Scale showed a physical health score of 48.42 ± 7.1 and a mental health score of 39.72 ± 10.31 . A positive correlation was found between mental health literacy and the mental health sub-dimension of the SF12 ($r = 0.144$, $p = 0.026$). Additionally, mental health scores improved with age ($r = 0.228$, $p = 0.000$). Regression analysis indicated that higher mental health literacy was associated with better mental health ($p = 0.023$).

Conclusion: The study indicates that older students and those with higher mental health literacy levels have better mental health scores. It is recommended that university students receive targeted training and counseling to enhance their mental health literacy.

Anahtar Kelimeler: mental health, literacy, quality of life, student

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE RUH SAĞLIĞI OKURYAZARLIĞI İLE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Zehra Merve Türkay¹, Suna Uysal Yalçın¹

¹Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi

Giriş ve Amaç, Üniversite öğrencilerinde ruh sağlığı okuryazarlığı, bireylerin ruh sağlığı bilgisi, tutumu ve davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ruh sağlığı okuryazarlığı, ruh sağlığı sorunlarını tanıma, önleme ve tedavi etme becerisini geliştirirken, öğrencilerin yaşam kalitesini de doğrudan etkileyebilir. Özellikle üniversite yıllarında artan stres ve yaşam değişiklikleri göz önüne alındığında, ruh sağlığı okuryazarlığının yaşam kalitesi üzerindeki etkisini anlamak, bu alanda yapılacak müdahaleler ve stratejiler için önemli bir temel oluşturmaktadır. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin ruh sağlığı okuryazarlığı düzeyleri ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır

Yöntem: Tanımlayıcı araştırma deseninde gerçekleştirilen çalışma verileri bir vakıf üniversitesinde eğitim gören 239 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmanın verileri Mart-Nisan 2024 tarihlerinde, Kişisel Bilgi Formu, Ruh Sağlığı Okuryazarlığı Ölçeği, SF-12 Yaşam Kalitesi Ölçeği ile toplanmıştır. Veriler SPSS 27.0 programıyla ortalama, yüzdelik, standard sapma değerleri gibi tanımlayıcı istatistikler, veriler normal dağıldığından pearson korelasyon, lineer regresyon testiyle analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaşı $21,41 \pm 4,84$ olup %66,5'i kadın, % 33,5'i erkek, %34,3'ü Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenci, %47,7'si 1. Sınıf öğrencisidir. Aile ya da çevrelerinde ruhsal bozukluğu olanlar % 83,7, Ruh Sağlığı ile ilgili ders veya eğitim alma durumlarına ise %90,8'i hayır cevabını verdiler. Ruh Sağlığı Okuryazarlığı Ölçek puan ortalaması ise $12,98 \pm 3,57$, SF-12 Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin fiziksel alt boyutu $48,42 \pm 7,1$, mental alt boyut ortalaması ise $39,72 \pm 10,31$ 'dir. Ruh Sağlığı Okuryazarlığı ile SF12 Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin mental alt boyut ile anlamlı düzeyde ilişkisi bulunmaktadır ($r=0.144$, $p=0,026$). Yaş artıkça mental puanları artmaktadır. ($r=0,228$, $p=0,000$). Yani yaş artıkça daha iyi mental sağlığı göstermektedir. Regresyon analizine göre de ruh sağlığı okuryazarlığı yüksek olanların mental sağlığı daha yüksek ($p=0,023$) olduğu bulundu.

Sonuç: Katılımcıların yaşlarının artmasıyla birlikte mental sağlık puanlarının yükseldiğini ve daha iyi mental sağlığa sahip olan bireylerin ruh sağlığı okuryazarlığı seviyelerinin de daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilere ruh sağlığı okuryazarlığı ile ilgili eğitimler, danışmanlıklar verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ruh sağlığı, okuryazarlık, yaşam kalitesi, öğrenci

WHERE ARE NURSES ON GLOBAL WARMING AND CLIMATE CHANGE?: A SCOPING REVIEW

Edanur Özkaya Bozkurt¹, İlgün Özen Çınar¹

¹Pamukkale University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Denizli, Turkey

Climate change and global warming are important public health emergencies. Climate change threatens human health and well-being in countless ways. It is important for nurses to identify the effects of environmental hazards on planetary health and regulate their practices in order to be change agents in this regard. In the literature, nursing approaches and interventions for climate change and global warming are not clearly defined. A scoping review was conducted to identify and report on this broad and extensive topic. For this purpose, PubMed, ScienceDirect, Scopus, Web of Science, Ovid Medline and TR Index databases were searched. Keywords and combinations of “climate change”, “global warming”, “global burden”, nurse and “nursing interventions” were used as keywords. We included articles published in English and research on nurses and nursing practice. The scoping review was reported according to the PRISMA-ScR guidelines and checklist. A total of 5328 studies were accessed. The practices of nurses regarding climate change and global warming were determined as education and awareness-raising for behavior change, emergency and disaster management, development of sustainable practices, and taking part in the regulation of public health policies. The nursing profession has a critical role in communicating with individuals, families and society in recognizing and responding to climate change. Considering the importance and global dimension of the issue, it is recommended that nurses should conduct more studies on climate change, global warming and its effects, increase awareness and plan actions for the society.

Anahtar Kelimeler: Climate change, global warming, nurse, environmental health, scoping review

KÜRESEL ISINMA VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNDE HEMŞİRELER NEREDE?: BİR KAPSAM DERLEMESİ

Edanur Özkaya Bozkurt¹, İlgün Özen Çınar¹

¹Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Denizli, Türkiye

İklım değişikliği ve küresel ısınma önemli halk sağlığı acilleridir. İklım değişikliği, insan sağlığı ve refahı için sayısız yönden önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Hemşirelerin bu konuda değişim ajanı olabilmeleri için çevresel tehlikelerin gezegen sağlığı üzerindeki etkilerini belirlemeleri ve uygulamalarını düzenlemeleri önemlidir. Literatürde, iklim değişikliği ve küresel ısınmaya yönelik hemşirelik yaklaşımları ve müdahaleleri net bir şekilde tanımlanmamıştır. Bu geniş ve kapsamlı konunun tanımlanması ve raporlanması amacıyla kapsam derlemesi yapılmıştır. Bu amaçla PubMed, ScienceDirect, Scopus, Web of Science, Ovid Medline ve TR Dizin veri tabanları taranmıştır. Anahtar kelime olarak; “climate change”, “global warming”, “global burden”, nurse ve “nursing interventions” kelimeleri ve kombinasyonları kullanılmıştır. İngilizce yayınlanan makaleler, hemşireler ve hemşirelik uygulamalarını ele alan araştırmalar çalışmaya dahil edilmiştir. Kapsam derlemesi, PRISMA-ScR kılavuz ve kontrol listesine göre raporlanmıştır. Toplam 5328 çalışmaya ulaşılmıştır. Hemşirelerin iklim değişikliği ve küresel ısınmaya yönelik uygulamaları; davranış değişikliğine yönelik eğitim ve farkındalık oluşturma, acil durum ve afet yönetimi, sürdürülebilir uygulamaları geliştirme ve halk sağlığı politikalarının düzenlenmesinde rol alma şeklinde belirlenmiştir. Hemşirelik mesleği, iklim değişikliğini tanımada ve etkisine müdahale etmede birey, aile ve toplum ile iletişim kurmada kritik bir role sahiptir. Konunun önemi ve küresel boyutu düşünöldüğünde hemşirelerin iklim değişikliği, küresel ısınma ve etkileri konularında daha fazla çalışma yapması, farkındalık oluşturmaları ve topluma yönelik eylemler planlaması önerilmektedir.

THE EFFECT OF ONLINE EDUCATION GIVEN THROUGH INFORMATION CARDS IN THE POSTPARTUM PERIOD ON WOMEN’S PERCEPTION OF FAMILY PLANNING BARRIERS, ATTITUDES AND BEHAVIORS

Ayşe Çal¹, Zeynep Ölçer¹, Büşra Lekesiz²

¹Ankara Medipol University

²Ankara Etlik City Hospital

Introduction and Aim: Family planning met with modern methods is a global need and an indicator of the Sustainable Development Goals. This study was conducted to evaluate the effects of family planning education provided through online information cards in the postpartum period on women's perception of barriers, attitudes and behaviors.

Method: The research was conducted in a randomized controlled experimental design with a Solomon four-group design with 133 women (Intervention¹=33, Intervention²=32, Control¹=33, Control²=35) who were hospitalized in the Postpartum Clinics of a hospital. “Family Planning Education” was given to Experimental¹ and Experimental² groups 21 days after birth via online information cards. No intervention was made to the Control¹ and Control² groups. Data were collected using the Perception Scale of Barriers to Contraceptive Use, and the Attitude About Family Planning Scale. Pretest were applied to the Experimental¹ and Control¹ groups before the training, posttests were applied at the end of training and one month later; the other two groups were not measured pretest. Independent sample t-test, one-way ANOVA, paired sample t-test, one factorial and multi-factor ANOVA in repeated measurements were used in the analysis of the data. Ethics committee approval was obtained for the research.

Findings: The women in the Intervention¹ group showed a statistically significant change in their perceived barriers to contraceptive use and family planning attitude scores. A statistically significant difference was found in the total score of perceived barriers scale, including the emotional, cognitive, and social sub-dimensions, as well as in the pregnancy-related attitude sub-dimension of the family planning attitude scale in terms of time interaction.

Conclusion: As a result of the education, the perception of family planning barriers of women in postpartum period decreased and their attitude scores increased. These findings suggest that education provided through online information cards can improve family planning use among postpartum women.

Anahtar Kelimeler: attitude, family planning, online, perception, postpartum

POSTPARTUM DÖNEMDE ÇEVİRİM İÇİ BİLGİ KARTLARI YOLUYLA VERİLEN EĞİTİMİN KADINLARIN AİLE PLANLAMASI ENGEL ALGISI, TUTUM VE DAVRANIŞLARINA ETKİSİ

Ayşe Çal¹, Zeynep Ölçer¹, Büşra Lekesiz²

¹Ankara Medipol Üniversitesi

²Ankara Etlik Şehir Hastanesi

Giriş ve Amaç: Modern yöntemlerle karşılanan aile planlaması küresel düzeyde bir gereksinim ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının bir göstergesidir. Bu çalışma postpartum dönemde çevrim içi bilgi kartları aracılığıyla verilen aile planlaması eğitiminin kadınların engel algısı, tutum ve davranışlarına etkisini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma Solomon dört grup desenli, randomize kontrollü deneysel tasarımda, bir hastanenin Doğum Sonu Kliniklerinde yatan 133 kadınla (Girişim¹=33, Girişim²=32, Kontrol¹=33, Kontrol²=35) yürütülmüştür. Deney¹ ve Deney² gruplarına doğumdan 21 gün sonra “aile planlaması eğitimi” çevrimiçi bilgi kartları aracılığıyla verilmiştir. Kontrol¹ ve Kontrol² grubuna herhangi bir girişim yapılmamıştır. Veriler, Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımında Engeller Algısı Ölçeği ve Aile Planlaması Tutum Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Girişim¹ ve Kontrol¹ grubuna eğitim öncesi ön testler, eğitim bitiminde ve 1 ay sonra son testler uygulanmış, diğer iki gruba ön testler uygulanmamıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t testi, tek yönlü ANOVA, eşleştirilmiş örneklem t testi, tekrarlı ölçümlerde tek faktörlü ve çok faktörlü ANOVA uygulanmıştır. Araştırmanın etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Çevrim içi bilgi kartları yoluyla verilen eğitim sonucunda Deney¹ grubunda yer alan kadınların gebeliği önleyici yöntem kullanımında engeller algısı ve aile planlaması tutum puanları istatistiksel olarak anlamlı bir değişim göstermiştir. Grupların engeller algısı ölçeği toplamı, duygusal, bilişsel, toplumsal alt boyutları ve aile planlaması tutum ölçeği gebeliğe ilişkin tutum alt boyutunda zaman etkileşimi açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Sonuç: Eğitim sonucunda postpartum dönemki kadınlarda aile planlaması engel algısı düşmüş, tutum puanları yükselmiştir. Bu bulgular, çevrim içi bilgi kartları yoluyla verilen eğitiminin postpartum dönem kadınlarda aile planlaması kullanımını iyileştirebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: aile planlaması, algı, çevrim içi, postpartum, tutum

Kaynakça: Biswas, K.K., Hossain, A., Chowdhury, R., Andersen, K., Sultana, S., Shahidullah, S.M., Pearson, E. (2017). Using mHealth to Support Postabortion Contraceptive Use: Results From a Feasibility Study in Urban Bangladesh. *JMIR Form Res.* Oct 27;1(1): e4. doi: 10.2196/formative.5151

Ejder Tekgündüz, Sibel., Gür, E.Y., Ejder Apay, S. (2021). The Determination of Relationship between Family Planning Attitudes and Intentions of Married Women. *Sakarya Med J* 2021, 11(4):743-750 DOI: 10.31832/smj.854295.

Heppner, P. P., Wampold, B.E. ve Kivlighan, D.M. (2008). Research design in counseling (Research, statistics, ve program evaluation). New York: Cengage Learning.

Smith, C., Ly, S., Uk, V., Warnock, R., Free, C. (2017). Women's views and experiences of a mobile phone-based intervention to support post-abortion contraception in Cambodia. *Reprod Health*. Jun 12;14(1):72. doi: 10.1186/s12978-017-0329-y

Örsal, Ö., Kubilay, G. (2007). Aile planlaması tutum ölçeği geliştirilmesi. İstanbul Üniversitesi Florence Nihntingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 15(60): 155-164.

Şen, S., Çetinkaya, A., Çavuslar, A. (2017). Perception scale of barriers to contraceptive use: A methodological study. *Fertility Research and Practice*, (3)11: 1-13.

Varol, Z.S., Çiçeklioğlu, M. (2023). Postpartum family planning attitudes among Turkish women: development of a reliable and valid scale. *Primary Health Care Research & Development*, 24(e59): 1–9. doi: 10.1017/ S1463423623000476

Yousef, H., Al-Sheyab, Al Nsour, M.,Khader, Y., Al Kattan, M., Bardus, M., Alyahya, M., Taha, H., Amiri, M. (2021). Perceptions Toward the Use of Digital Technology for Enhancing Family Planning Services: Focus Group Discussion With Beneficiaries and Key Informative Interview With Midwives.

THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNALIZED SEXISM AND DEPRESSION, ANXIETY AND STRESS IN WOMEN: SELF-ESTEEM AS THE MEDIATOR

Nurcan Uzdil¹, Zehra Su Topbaş²

¹Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Department of Mental Health and Disease
Nursing, Kayseri, Türkiye

²Yalova University, Faculty of Health Sciences, Department of Psychiatric and Mental Health
Nursing, Yalova, Türkiye

ABSTRACT

Introduction and Aim: Depression, anxiety, and stress are mental health problems that are more frequently seen in women than in men. This situation is thought to be caused by social factors. This cross-sectional study aimed to investigate the association of internalized sexism with mental health problems and the mediating role of self-esteem.

Method: The participants were 318 adult women living in Türkiye's middle region. The current study used the snowball sampling method, and the Google Form link containing the data collection tools was sent to the participants via social networks. The study data were obtained between November 07, 2023, and December 10, 2023. Introductory Information Form, Internalized Sexism Scale, Rosenberg Self-Esteem Scale and Depression-Anxiety-Stress Scale Short Form were used to collect data.

Results: The participants' mean age was 29.27 (SD: 9.36). While 5.7% of the participants were primary school graduates, 61.5% were university graduates. The percentage of married participants was 45%, and the percentage of single participants was 53.5%. 50.9% of the participants reported having a romantic partner. The results of the study showed a negative relationship between internalised sexism and self-esteem and a positive relationship between mental health problems. The path coefficient between internalized sexism and self-esteem ($\beta=-0.105$; $p<0.001$) and the path coefficient between self-esteem and anxiety ($\beta=-0.308$; $p=0.005$) are statistically significant. Internalized sexism directly predicts anxiety significantly. A one-unit increase in internalized sexism causes a 0.038-unit increase in anxiety ($\beta=0.038$; $p<0.001$). It was determined that self-esteem has a mediating role in the relationship between internalized sexism and depression, anxiety and stress.

Conclusion: The results of the study suggest that the impact of gender norms on women's mental health should not be ignored to protect and improve women's mental health. The relationship between internalized sexism, which is closely linked to cultural characteristics, and mental health can be discussed in cross-cultural studies.

Anahtar Kelimeler: Anxiety; self-esteem; depression; internalised sexism; women.

KADINLARDA DEPRESYON, ANKSİYETE VE STRES İLE İÇSELLEŞTİRİLMİŞ CİNSİYETÇİLİK ARASINDAKİ İLİŞKİLER: BENLİK SAYGISININ ARACI ROLÜ

Nurcan Uzdil¹, Zehra Su Topbaş²

¹Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği,
Kayseri, Türkiye

²Yalova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı,
Yalova, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Depresyon, anksiyete ve stres kadınlarda erkeklerden daha yaygın görülen psikolojik sorunlardır. Bu duruma sebep olan sosyal belirleyicilerin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kesitsel çalışma kapsamında içselleştirilmiş cinsiyetçiliğin psikiyatrik sorunlarla ilişkisi ve düşük benlik saygısının aracı rolü incelenmiştir.

Yöntem: Çalışma Türkiye'nin orta bölgesinde yaşayan 318 kadınla yapılmıştır. Mevcut çalışmada kartopu örnekleme yöntemi kullanılmış ve veri toplama araçlarını içeren Google Form bağlantısı katılımcılara sosyal ağlar üzerinden gönderilmiştir. Çalışma verileri 07 Kasım 2023-10 Aralık 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu, Depresyon-Anksiyete-Stres Ölçeği Kısa Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve İçselleştirilmiş Cinsiyetçilik Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamalarının 29.27 (*SD*:9.36) olarak bulunmuştur. Katılımcıların %5.7'si ilkökul, %61.5'i lisans mezunudur. Evli katılımcı oranı %45, bekar katılımcı oranı ise %53.5'tir. Katılımcıların %50,9'u romantik partneri olduğunu bildirmiştir. Çalışma sonucunda içselleştirilmiş cinsiyetçilik ile benlik saygısı arasında negatif, ruh sağlığı sorunları arasında pozitif ilişki bulunmuştur. İçselleştirilmiş cinsiyetçilik ile benlik saygısı arasındaki yol katsayısı ($\beta=-0.105$; $p<0.001$) ve benlik saygısı ile anksiyete arasındaki yol katsayısı ($\beta= -0.308$; $p=0.005$) istatistiksel olarak anlamlıdır. İçselleştirilmiş cinsiyetçilik anksiyeteyi doğrudan anlamlı bir şekilde tahmin eder. İçselleştirilmiş cinsiyetçilik'te bir birimlik artış anksiyetede 0.038 birimlik artışa neden olur ($\beta=0.038$; $p<0.001$). İçselleştirilmiş cinsiyetçiliğin depresyon, anksiyete ve stres ile ilişkisinde benlik saygısının aracı rolü olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Çalışma verileri kadın ruh sağlığını korumak ve geliştirmek adına toplumsal cinsiyetçi normların göz ardı edilmemesi gerektiğini göstermektedir. Kültürel özelliklerle yakından bağlantılı olan içselleştirilmiş cinsiyetçiliğin ruh sağlığı ile ilişkisi kültürlerarası çalışılmalarla ele alınabilir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete; benlik saygısı; depresyon; içselleştirilmiş cinsiyetçilik; kadın.

DETERMINATION OF OPINIONS ABOUT THE PROFESSION AND EFFECTIVE FACTORS IN CHOOSING THIS PROFESSION OF WORKING PRACTICAL NURSE ASSISTANTS AND PRACTICAL NURSING PROGRAM STUDENTS

Rukiye Kevser Sağlam¹, Bilge Kalanlar¹

¹Hacettepe University

Introduction and Aim: The nurse aide profession involves trained auxiliary nursing personnel who provide basic care and support under the supervision of licensed nurses. After completing secondary education, nurse aides perform tasks such as feeding patients, assisting with bathing, making beds, patient transfers, basic wound care, monitoring vital signs, and infection control. In 2021, Australia employed 92,600 nurse aides, while the United States employed approximately 1.73 million in 2019. In Turkey, 791 Clinical Support Personnel were employed through the Ministry of Health and İŞ-KUR in 2022, though it is unclear whether these individuals graduated from a "Nurse Aide" program. This study aims to determine the opinions of working nurse aides and final-year students in a nurse aide program regarding the profession and the factors influencing their career choice.

Method: The research includes 115 final-year students in a nurse aide program in Ankara and three active nurse aides. Data were collected using a developed questionnaire and analyzed with IBM SPSS 26.0. Participants' socio-demographic characteristics, factors influencing career choice, and opinions on the profession were evaluated using mean, frequency, percentage, and chi-square analyses.

Results: The study found that 68.7% of final-year students in the nurse aide program viewed the profession positively; however, many expressed a high desire for another profession and university education. It was determined that both students and actively working nurse aides were not sufficiently aware of their duties and responsibilities. Approximately 40% of students felt their education was inadequate for their professional life.

Conclusion: While students and workers view the nurse aide profession positively, many seek other careers and further education. The profession, chosen for its employment ease, lacks clarity on duties and responsibilities. Workers face inadequate employment, training, wages, and perform tasks beyond their job description.

Anahtar Kelimeler: "Nurse aides, auxiliary nursing, students, career choice"

ÇALIŞAN HEMŞİRE YARDIMCILARININ VE HEMŞİRE YARDIMCILIĞI PROGRAMINDA ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN MESLEĞE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE BU MESLEĞİN SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Rukiye Kevser Sağlam¹, Bilge Kalanlar¹

¹Hacettepe Üniversitesi

¹ Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, *Sorumlu Yazar: rkyesaglam@gmail.com

Giriş ve Amaç: Hemşire yardımcılığı mesleği, lisans mezunu hemşirelerin yönetimi altında temel bakım ve destek sağlayan eğitimli yardımcı hemşirelik personeldir. Hemşire yardımcıları, lise eğitimi sonrası, hastalara yemek yedirme, banyo yaptırma, yatak yapma, hasta nakli, basit yara bakımı, yaşamsal belirtilerin kontrolü ve enfeksiyon kontrolü gibi görevlerde çalışırlar. 2021 yılında Avustralya'da 92.600, 2019 yılında Amerika'da yaklaşık 1,73 milyon hemşire yardımcısı istihdam edilmiştir. Türkiye'de 2022 yılında Sağlık Bakanlığı ve İŞ-KUR aracılığıyla 791 Klinik Destek Elemanı alınmış, ancak bu kişilerin "Hemşire yardımcılığı" programından mezun olup olmadığı bilinmemektedir.

Bu çalışmanın yapılma amacı, çalışan hemşire yardımcılarının ve hemşire yardımcılığı programında öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin, mesleğe ilişkin görüşlerinin ve bu mesleğin seçiminde etkili olan faktörlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma, Ankara'da hemşire yardımcılığı programında öğrenim gören 115 son sınıf öğrenci ve üç aktif hemşire yardımcısını kapsamaktadır. Veriler, geliştirilen anket formu ile toplanmış ve IBM SPSS 26.0 ile analiz edilmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, meslek seçimine etki eden faktörler ve mesleğe ilişkin görüşleri ortalama, frekans, yüzde ve ki-kare analizleri ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmada, hemşire yardımcılığı programında son sınıf öğrencilerinin %68,7'sinin mesleğe olumlu baktığı, ancak başka bir meslek ve üniversite eğitimi isteğinin yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrenciler ve aktif çalışan hemşire yardımcılarının mesleklerinin görev ve sorumluluklarını yeterince bilmedikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin yaklaşık %40'ı aldıkları eğitimin mesleki hayatları için yeterli olmadığını düşünmektedir.

Sonuç: Hemşire yardımcılığı programındaki öğrenciler ve çalışanlar mesleğe olumlu baksalar da başka bir meslek ve üniversite eğitimi istemektedirler. İş bulma kolaylığı nedeniyle tercih edilen bu meslekte, görev ve sorumluluklar yeterince bilinmemektedir. Çalışanlar ise yetersiz istihdam, eğitim, ücret ve görev tanımı dışındaki işleri yürütmek gibi sorunlar yaşamaktadır.

Anahtar Kelimeler: "Hemşirelerin yardımcıları, yardımcı hemşirelik, öğrenciler, meslek seçimi"

Kaynakça:

1. Algosio M, Ramjan L, East L, Peters K. An exploration of under graduate nursing assistant employment in aged care and its value to under graduate nursing education. Nurse Education Today. 2019; 82, 32–36.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

2. Amerika Birleşik Devletleri Çalışma İstatistikleri Bürosu (Bureau of Labor Statistics, BLS) [Internet]. (Erişim Tarihi 18/12/2022). Erişim Adresi: <https://www.bls.gov/oes/current/oes311131.htm>.
3. American Red Cross Nurse Assistant Training Third Edition [Internet]. 2013 (Erişim Tarihi 12/10/2023). Erişim Adresi: <https://qualitycnatraining.com/wp-content/uploads/2020/04/CNA-Textbook.pdf>.
4. Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Haftalık Ders Çizelgeleri [Internet]. (Erişim Tarihi 28/12/2022). Erişim Adresi: <http://www.megep.meb.gov.tr>.
5. Arthur A, Maben J, Wharrad H, Aldus C, Sarre S, Scheneider J, Nicholson C, Barton G, Cox K, Clark A. Can Healthcare Assistant Training (CHAT) improve the relational care of older people? Study protocol for a pilot cluster randomised controlled trial. 2015; 16: 559.
6. Atli A, Gür SH. Lise Öğrencilerinin Meslek Tercihleri ve Bu Tercihlerine Etki Eden Faktörler. Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi. 2019; 2(1), 32-53.
7. Başaran G. Lise ve üniversite öğrencilerinin hemşire yardımcılığı unvanı konusundaki düşünceleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2020; 9(3): 256-266.
8. Baydın NÜ, Şen TH, Alan H, Yılmaz FT, Özcan D. Hemşire Yardımcılığı Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin; Hemşire Yardımcısının Görev ve Sorumlulukları Hakkındaki Görüşleri. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2018;15 (1): 23-29.
9. Berta W, Laporte A, Deber R, Baumann A, Gamble B. The evolving role of health care aides in the long-term care and home and community care sectors in Canada. Human Resources for Health. 2013;11(1): 25.

NURSES' OPINIONS ON PATIENT HANDOVER PRACTICES AND EFFECTS OF PATIENT HANDOVER

Banu Çevik¹, Kardelen Güneşten², Alev Çoban³, Murat Berk Koygun⁴, Zelal Boz⁵, Aslınur Erturan⁵

¹Başkent University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

²Adana Seyhan Capital Hospital Pediatric Intensive Care Unit

³Basakşehir Cam and Sakura City Hospital General Intensive Care Unit

⁴Umraniye Training and Research Hospital Pediatric Intensive Care Unit

⁵No

Background: Effective patient handover can facilitate communication between nurses and patients, enhance the nurse-patient relationship, and increase nurse and patient satisfaction.

Aims: This study aims to determine nurses' practices regarding patient handover and their views on the effects of patient handover.

Methods: This cross-sectional study was conducted with nurses working in adult inpatient clinics of a foundation hospital in Turkey. The study population consisted of 185 nurses, with a participation rate of 87.5%. The data of the study were obtained using the “Nurse Information Form” and “Patient Handover Evaluation Scale”

Results: The average age of the nurses was 29.2 ± 7.7 . Among the nurses, 83.3% were male, 68,5% were single and 58% had bachelor's degree. The nurses' opinions on the importance of patient handover are as follows, continuing the treatment and care of the patient, monitoring the clinical condition of the patient, providing holistic care, ensuring patient safety, and enhancing the development of the nurse. Nurses stated the situations in which patient handover should be given as follows; *shift change, patient transfer, when the nurse goes out for lunch or coffee, sudden changes in the patient's condition, treatment and order changes*. More than 56.2% of the nurses expressed that the patient handover should take place in the patient's room. The first three methods used for patient handover are “*nurse observation forms, written record notes, standardized methods, and patient forms*”. In the study, the mean score of women giving patient handover was found to be significantly higher than men. The mean score of those giving patient handover twice a day on the scale was found to be significantly higher than the mean score of those giving handover once, three times, or more a day

Conclusion: We can say that the nurses in the study had positive perceptions regarding patient handover.

Anahtar Kelimeler: Handover, Nurse, ?Patient Handover Evaluation Scale

HEMŞİRELERİN HASTA TESLİMİ UYGULAMALARI VE HASTA TESLİMİNİN ETKİLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Banu Çevik¹, Kardelen Güneşten², Alev Çoban³, Murat Berk Koygun⁴, Zelal Boz⁵, Aslınur Erturan⁵

¹Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Adana Seyhan Başkent Hastanesi Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi

³Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Genel Yoğun Bakım Ünitesi

⁴Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi

⁵Yok

Giriş: Etkili hasta teslimi, hemşireler ve hastalar arasındaki iletişimi kolaylaştırabilir, hemşire-hasta ilişkisini geliştirebilir ve hemşire ve hasta memnuniyetini artırabilir.

Amaçlar: Bu çalışma, hemşirelerin hasta teslimi ile ilgili uygulamalarını ve hasta tesliminin etkileri hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntemler: Bu kesitsel çalışma, Türkiye'deki bir vakıf hastanesinin yetişkin yatan hasta kliniklerinde çalışan hemşirelerle 1 Mayıs -30 Haziran 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. Çalışmanın evreni 221 hemşire, örnekleme %87,5 katılım oranına sahip 185 hemşireden oluşmuştur. Çalışmanın verileri, "Hemşire Bilgi Formu" ve "Hasta Teslim Değerlendirme Ölçeği" kullanılarak elde edilmiştir.

Sonuçlar: Hemşirelerin ortalama yaşı $29,2 \pm 7,7$ idi. Hemşirelerin %83,3'ü erkek, %68,5'i bekar ve %58'i lisans derecesine sahipti. Hemşirelerin hasta tesliminin önemine ilişkin görüşleri; hastanın tedavisinin ve bakımının sürdürülmesi, hastanın klinik durumunun izlenmesi, bütünsel bakımın sağlanması, hasta güvenliğinin sağlanması ve hemşirenin gelişiminin artırılmasıdır. Hemşireler hasta tesliminin yapılması gereken durumları; vardiya değişikliği, hasta transferi, hemşirenin öğle yemeği veya kahve içmek için klinikten ayrıldığı durumlar, hastanın durumunda ani değişiklik olması, tedavi ve düzen değişikliği olarak belirtmişlerdir. Hemşirelerin %56,2'sinden fazlası hasta tesliminin hastanın odasında yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Hasta tesliminde kullanılan ilk üç yöntem "hemşire gözlem formları, yazılı kayıt notları, standart yöntemler ve hasta formlarıdır". Çalışmada hasta teslimi yapan kadın hemşirelerin hasta teslimi ölçek toplam puan ortalamasının erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Hasta teslimini günde iki kez yapanların ölçekteki puan ortalamasının, günde bir, üç veya daha fazla kez yapanların puan ortalamasından anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelerin hasta teslimi konusunda olumlu algılara sahip olduklarını söyleyebiliriz. Hasta teslimi hakkındaki hemşirelerin olumlu algıları hasta güvenliği ve çalışan memnuniyetini etkilediği için düzenli aralıklar ile hasta teslimi konusunda klinik içi ve hizmet içi eğitimlerin planlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hasta teslimi, Hemşire, Hasta Teslim Değerlendirme Ölçeği

Background: Effective patient handover can facilitate communication between nurses and patients, enhance the nurse-patient relationship, and increase nurse and patient satisfaction.

Aims: This study aims to determine nurses' practices regarding patient handover and their views on the effects of patient handover.

Methods: This cross-sectional study was conducted with nurses working in adult inpatient clinics of a foundation hospital in Turkey between May 1 and June 30, 2023.

The universe of the study consisted of 221 nurses, and the sample consisted of 185 nurses with a participation rate of 87.5%. The data of the study were obtained using the “Nurse Information Form” and “Patient Handover Evaluation Scale”

Results: The average age of the nurses was 29.2 ± 7.7 . Among the nurses, 83.3% were male, 68,5% were single and 58% had bachelor’s degree. The nurses' opinions on the importance of patient handover are as follows, continuing the treatment and care of the patient , monitoring the clinical condition of the patient, providing holistic care, ensuring patient safety, and enhancing the development of the nurse Nurses stated that the situations in which patient handover should be done are; shift change, patient transfer, situations in which the nurse leaves the clinic for lunch or coffee, sudden change in the patient's condition, and changes in treatment and order. More than 56.2% of the nurses expressed that the patient handover should take place in the patient's room. The first three methods used for patient handover are “nurse observation forms, written record notes, standardized methods, and patient forms”. In the study, it was found that the total mean patient handover scale score of female nurses who handed over patients was significantly higher than that of male nurses. The mean score of those giving patient handover twice a day on the scale was found to be significantly higher than the mean score of those giving handover once, three times, or more a day

Conclusion: We can say that the nurses in the study had positive perceptions regarding patient handover. Since nurses' positive perceptions about patient handover affect patient safety and staff satisfaction, it is recommended to plan in-clinic and in-service training on patient handover at regular intervals.

Keywords: Handover, Nurse, Patient Handover Evaluation Scale

THE CORRELATION BETWEEN AWARENESS ON GLOBAL CLIMATE CHANGE AND FUTURE ANXIETY IN NURSING STUDENTS

Fatma Melike Erkan¹, Funda Kavak-Budak¹

¹Inonu University Faculty of Nursing

Aim: The aim of this study is to determine the relationship between awareness on global climate change and future anxiety in nursing students.

Method: The population of the correlational descriptive study consisted of nursing students studying at a nursing faculty. Three hundred and thirty nursing students were included in the study. The researcher collected data online through google forms using a Descriptive Characteristics Form, the Awareness Scale of University Students About Global Climate Change, and the Future Anxiety Scale in University Students between March and May 2024.

Results: The total mean score of the nursing students on Awareness Scale of University Students About Global Climate Change was 3.43 ± 0.88 . Their total mean score of the Future Anxiety Scale was 61.39 ± 12.98 (Table 2). There was a statistically significant positive, weak correlation between the total mean score of the Awareness Scale of University Students About Global Climate Change and the total mean score of the Future Anxiety Scale in University Students ($p < .05$).

Conclusion: It was found that nursing students had a moderate level of awareness about global climate change. When taking the total mean score of the future anxiety scale in university students into consideration, it can be asserted that their future anxiety levels were moderate. In the study, as the level of awareness of the participants about climate change elevated, their level of future anxiety elevated (Table 3).

Anahtar Kelimeler: Keywords: Global climate change, nursing student, awareness, anxiety

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIĞI İLE GELECEK KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Fatma Melike Erkan¹, Funda Kavak-Budak¹

¹İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinde küresel iklim değişikliği farkındalığı ile gelecek kaygısı arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Metod: İlişkisel tanımlayıcı olarak yapılan araştırmanın evrenini bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören hemşirelik öğrencileri oluşturdu. Araştırmaya 330 hemşirelik öğrencisi dahil edildi. Veriler; Tanımlayıcı Özellikler Formu, üniversite öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık ölçeği ve üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı ölçeği kullanılarak toplandı. Veriler Mart-Mayıs 2024 tarihleri arasında oluşturulan google forms aracılığı ile online olarak araştırmacı tarafından toplandı.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık ölçek toplam puan ortalaması ise 3.43 ± 0.88 'dir. Hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısı ölçek toplam puan ortalaması ise 61.39 ± 12.98 'dir. (Tablo 2). Üniversite öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık ölçek toplam puan ortalamaları ile üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı ölçek toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak pozitif yönde zayıf anlamlı bir ilişki vardır ($p < .05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalıklarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı ölçek toplam puan ortalaması dikkate alındığında gelecek kaygısı düzeylerinin orta olduğu düşünülebilir. Araştırmada katılımcıların iklim değişikliğine yönelik farkındalık düzeyi arttıkça gelecek kaygısı düzeyleri artmaktadır (Tablo 3).

Anahtar Kelimeler: Küresel iklim değişikliği, hemşirelik öğrencisi, farkındalık, kaygı

Kaynakça: Buriro, N. A., Mureed, S., Kumar, R., Ahmed, F., Hussain, K., & Fatima, A. (2018). Nurses' perception, knowledge and information sources on climate change and health at Dow University Hospital Karachi. *Journal of Liaquat University of Medical & Health Sciences*, 17(04), 265-271.

Clayton, S. (2020). Climate anxiety: Psychological responses to climate change. *Journal of anxiety disorders*, 74, 102263.

Clayton, S., & Karazsia, B. T. (2020). Development and validation of a measure of climate change anxiety. *Journal of environmental psychology*, 69, 101434.

Deniz, M., İnel, Y. & Sezer, A. (2021). Awareness scale of university students about global climate change. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 43, 252-264.

Ergin, E., Altinel, B., & Aktas, E. (2021). A mixed method study on global warming, climate change and the role of public health nurses from the perspective of nursing students. *Nurse education today*, 107, 105144.

Fertelli, T. K. (2023). Awareness, worry, and hope regarding climate change among nurses: A cross-sectional study. *Archives of Environmental & Occupational Health*, 78(7-8), 413-422.

- Geylani, M., & Yıldız, C. Ç. (2022). “Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği” Nin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 10(1), 284-300.
- Karaman, M., & Karatepe, H. K. Hemşirelikte Gelecek Kaygısının Kariyer İyimserliği Üzerindeki Etkisi. *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Leiserowitz, A. A., Maibach, E., Roser-Renouf, C., Feinberg, G., & Rosenthal, S. (2018). *Climate change in the American mind*. Seattle, WA, USA: University of Washington.
- Luque-Alcaraz, OM, Aparicio-Martínez, P., Gomera, A. ve Vaquero-Abellán, M. (2024). Çevresel açıdan sürdürülebilir sağlık liderleri olarak hemşirelerin çevre bilinci: karma yöntem analizi. *BMC hemşireliği* , 23 (1), 229.
- Mat, S. T. B., Çalışkan, B. B., & Baştarcan, Ç. (2023). Worry And Hope Levels of Nursing Students About Climate Change; A Cross-Sectional Study. *Journal of Psychiatric Nursing*, 15(1), 0-0.
- Rabei, S., Ramadan, S., & Abdallah, N. (2020). Self-efficacy and future anxiety among students of nursing and education colleges of Helwan University. *Middle East Current Psychiatry*, 27, 1-5.
- Schenk, E. C., Cook, C., Demorest, S., & Burduli, E. (2021). Climate, Health, and Nursing Tool (CHANT): initial survey results. *Public Health Nursing*, 38(2), 152-159.
- Steentjes, K., Pidgeon, N. F., Poortinga, W., Corner, A. J., Arnold, A., Böhm, G., ... & Tvinnereim, E. (2017). European Perceptions of Climate Change (EPCC): Topline findings of a survey conducted in four European countries in 2016.
- Tümer, A., İpek, M., & Ercan, Z. Hemşirelik Öğrencilerinin İklim Değişikliğine İlişkin Farkındalık, Endişe ve Umut Düzeyleri: Kesitsel ve İlişkisel Araştırma. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 6(1), 29-38.

DETERMINING THE MENTAL HEALTH LITERACY LEVELS OF NURSING STUDENTS PRACTICING IN THE NEUROSURGERY CLINIC

Elif Erken¹, Keziban Öztürk²

¹Ondokuz Mayıs University Health Practice and Research Center/Pediatric Intensive Care
Unit/Samsun/Türkiye

²Gazi University Faculty of Nursing/Department of Nursing/Ankara/Türkiye

The aim of this research was to determine the mental health literacy level of nursing students who have been in clinical practice in a neurosurgery clinic.

The research is a descriptive study. The population of the research consisted of 2nd, 3rd, and 4th-year students of the nursing department at a university. The study was conducted with 304 students who accepted to participate in the research and had clinical practice experience in the neurosurgery clinic. The data were collected using the "Participant Information Form" and the "Mental Health Literacy Scale." Descriptive statistics were used in the analysis of the obtained data. To evaluate the relationship between demographic characteristics and scale scores, independent t-test, Mann-Whitney U test, and ANOVA test were used. In this study, $p < 0.05$ was accepted as statistical significance.

The average age of the participants was found to be 21.78 ± 1.80 (range: 20.00-31.00), and the mental health literacy level of the students was found to be moderate (58.57 ± 5.32). The mean scores of the sub-dimensions of the scale were as follows: "Attitudes toward individuals with mental illness" (15.01 ± 3.15), "Attitudes toward mental illnesses" (13.76 ± 3.31), "Recognition of mental disorders" (15.52 ± 2.73), and "Access to mental health information" (8.73 ± 1.67). When evaluating the total mental health literacy scale scores according to the students' grade levels (2nd year: 57.20 ± 5.01 ; 3rd year: 57.89 ± 5.26 ; 4th year: 59.74 ± 5.30), a statistically significant difference was found between them. The group that created the difference was caused by students in the 4th grade.

The study determined that the students' mental health literacy levels were at a moderate level. Based on the results, it was observed that mental health literacy levels increased in the 4th year but were lower in the 2nd and 3rd years. It is recommended to use new and different methods in the educational program.

Anahtar Kelimeler: Brain and nervous system, surgery, mental health literacy level, nursing, student

BEYİN CERRAHİSİ KLİNİĞİNDE UYGULAMA YAPAN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN RUH SAĞLIĞI OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Elif Erken¹, Keziban Öztürk²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi/Çocuk Yoğun Bakım/
Samsun/ Türkiye

²Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi/Hemşirelik Bölümü/ Ankara/Türkiye

Bu araştırma; nöroşirurji kliniğinde klinik uygulamaya yapan ve yapmış olan hemşirelik öğrencilerinin ruh sağlığı okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, bir üniversitesinin hemşirelik bölümü 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmuş ve araştırmada örneklem seçimine gidilmeksizin araştırmaya katılmayı kabul eden ve nöroşirurji kliniğinde klinik uygulamaya çıkmış 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşan 304 öğrenci ile araştırma yürütülmüştür. Araştırma verileri, “Katılımcı Bilgi Formu” ve “Ruh Sağlığı Okuryazarlığı Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır.

Elde edilen verilerin analizi sürecinde, tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Demografik özellikler ile ölçek puanları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için bağımsız t testi (cinsiyet, sağlık sigortası olma durumu), Mann Witney U (sosyoekonomik durumu) testi ve ANOVA (sınıf düzeyleri arasındaki ölçek puanı farkı) testlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada istatistiksel anlamlılık için $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada katılımcıların yaş ortalaması 21.78 ± 1.80 (20.00-31.00) bulunup öğrencilerin ruh sağlığı okuryazarlık düzeyinin orta düzeyde (58.57 ± 5.32) olduğu saptanmıştır. Ölçek alt boyutlarından “Ruhsal hastalığı olan bireylere yönelik tutum” alt boyutunun ortalama puanı 15.01 ± 3.15 , “Ruhsal hastalıklara yönelik tutum” alt boyutunun ortalama puanı 13.76 ± 3.31 , “Ruhsal bozuklukları tanıma” alt boyutunun ortalama puanı 15.52 ± 2.73 ve “Ruhsal sağlık bilgisine ulaşma” alt boyutunun ortalama puanı 8.73 ± 1.67 ’dir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre ruh sağlığı okuryazarlığı toplam ölçek puanı değerlendirildiğinde, (2. sınıf: 57.20 ± 5.01 ; 3. sınıf: 57.89 ± 5.26 ; 4. sınıf: 59.74 ± 5.30) aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Farklılık oluşturan grubun 4. sınıfta yer alan öğrencilerden kaynaklandığı belirlenmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin ruh sağlığı okuryazarlık düzeyi puanlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin ruh sağlığı okuryazarlık düzeylerinin 4. sınıfta arttığı görülmekle birlikte 2. ve 3. sınıflarda düşük olduğu bulunmuştur. 2. ve 3. sınıfta yer alan öğrencilerin ölçek puanlarının düşük olması nedeni ile eğitim programında yeni ve farklı yöntemlerin kullanılması önerilmektedir.

*TUBİTAK 2209-A 2022-1 Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında destek almaya hak kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beyin ve sinir sistemi, cerrahi, ruh sağlığı okuryazarlığı düzeyi, hemşirelik, öğrenci

EMERGENCY CALLS FROM MIGRANTS TO AN EMERGENCY CALL CENTRE: A RETROSPECTIVE EPIDEMIOLOGICAL STUDY

Mücahide Öner¹, Bilge Kalanlar²

¹Bitlis Eren University

²Hacettepe University

Introduction and Aim: Emergency call centers are the most used services by migrants. However, most of these requests for emergency services do not require emergency intervention. Inappropriate use of emergency services is categorized as non-urgent injuries or illnesses that can be treated elsewhere. Reasons for the increased use of emergency services by migrants include their unfamiliarity with health care systems, the fact that emergency services are open to all, free of charge, without appointment, and available 24 hours a day, and that access to emergency services requires only a few steps. In addition, cultural, legal, and language barriers are less likely to be encountered. The study aims to evaluate migrants' inclination to call emergency call centres.

Method: 4481 migrant emergency call records of all age groups and nationalities who applied to 112 emergency call center in 4 years between November 2017-November 2021, were included in the study in Turkey.

Results: 4481 emergency calls made by migrants between 2017-2021 were analyzed. In total, 33 different nationalities were identified. Migrants mostly applied to emergency call centers for medical reasons, and most of their calls resulted in hospitalization. Among those who applied for medical reasons, 28.6% applied for pain, 16.1% for fever, 14.2% for nausea and vomiting, 10.5% for pregnancy-related conditions, 9.2% for syncope and fainting, 8.4% for conversion, 7.6% for other observation for suspected diseases and conditions, 4.4% for upper respiratory tract infection, and 1.1% for COVID. According to triage color, 6.4% of migrant calls were classified as red, 35.1% as yellow, 1.1% as black, and 57.1% as green.

Conclusion: It was found that emergency call centers are mostly used in non-emergency situations. Migrants who do not need to contact emergency call centers, but who do, need to be directed to the right level of care.

Anahtar Kelimeler: Migrant, emergency call center, emergency call

GÖÇMENLERİN ACİL ÇAĞRI MERKEZLERİNE BAŞVURMALARININ NEDENLERİ: RETROSPEKTİF ÇALIŞMA

Mücahide Öner¹, Bilge Kalanlar²

¹Bitlis Eren Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Acil çağrı merkezleri göçmenler tarafından en fazla kullanılan hizmetlerdir. Ancak acil çağrı merkezlerine yapılan bu başvuruların çoğu acil müdahale gerektirmemektedir. Acil hizmetlerin uygunsuz kullanımı, acil olmayan yaralanmalar veya başka yerde tedavi edilebilecek hastalıklar olarak sınıflandırılmaktadır. Göçmenler tarafından artan acil sağlık hizmetleri kullanım sebepleri arasında, sağlık sistemlerine aşına olmamaları, acil sağlık hizmetlerinin tüm bireylere açık olması ücretsiz olması randevu alınmasını gerektirmemesi ve günün yirmi dört saat ulaşılabilir olması, acil sağlık hizmetlerine erişimin az sayıda adım gerektirmesi yer almaktadır. Bununla birlikte kültürel ve yasal engeller ve dil engeliyle daha az karşılaşma olasılığı sağlaması da bunlar arasındadır. Bu çalışma, göçmenlerin acil çağrı merkezine başvuru eğilimlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma Türkiye'nin sınır illerinden birinde yapılmıştır. 1 Kasım 2017 ila 30 Kasım 2021 arasında 4 yıllık süreçte 112 acil çağrı merkezine başvuru yapan tüm yaş gruplarından ve uyruktan 4481 göçmen acil çağrı kaydı çalışmaya dâhil edilmiştir

Bulgular: 2017-2021 yılları arasında göçmenler tarafından yapılan 4481 acil çağrı kaydı incelenmiştir. Toplam 33 farklı uyruktan başvuru olduğu belirlenmiştir. Göçmenler acil çağrı merkezlerine en fazla medikal nedenlerle başvurmuşlardır ve çağrılarının çoğunluğu hastaneye nakil ile sonuçlanmıştır. Medikal nedenler ile başvuru yapanların %28.6'sı ağrı, %16.1'i ateş, %14.2 'si bulantı kusma, %10.5'i gebeliğe bağlı durum, %9.2'si senkop ve bayılma, %8,4'ü konversiyon, %7.6'sı şüpheli hastalıklar ve durumlar için diğer gözlem, %4.4'ü üst solunum yolu enfeksiyonu, %1.1'i COVID nedeniyle başvurdukları tespit edilmiştir. Göçmen çağrı başvuruları triaja rengine göre %6,4 kırmızı, %35,1'i sarı, %1,1'i siyah ve %57,1'i yeşil alan olarak sınıflandırılmıştır Göçmelerin gün bazında çağrıları tüm haftaya yayılmıştır.

Sonuç: Çalışma sonucunda, acil çağrı merkezlerinin çoğunlukla acil olmayan durumlarda kullanıldığı saptanmıştır. Acil çağrı merkezlerine başvuru gerektirmeyen ancak başvuran göçmenlerin doğru sağlık hizmeti adımına başvurmaları için yönlendirilmelerine ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, acil çağrı merkezi, acil çağrı

Kaynakça: Babacan, T., Yılmaz, T. E., Babacan, M. T., Kasım, İ., Yılmaz, T., Şencan, İ., & Özkara, A. (2021). Evaluation of immigrant health services in Turkey: a single-center study. *Journal of Public Health*, 1-8.
Cots, F., Castells, X., García, O., Riu, M., Felipe, A., & Vall, O. (2007). Impact of immigration on the cost of emergency visits in Barcelona (Spain). *BMC health services research*, 7(1), 1-8.
Gulacti, U., Lok, U., & Polat, H. (2017). Emergency department visits of Syrian refugees and the cost of their healthcare. *Pathogens and global health*, 111(5), 219-224.
Fernández-Gutiérrez, M., Bas-Sarmiento, P., Albar-Marín, M. J., Paloma-Castro, O., & Romero-

- Sánchez, J. (2018). Health literacy interventions for immigrant populations: a systematic review. *International Nursing Review*, 65(1), 54-64.
- Norredam, M., Mygind, A., Nielsen, A. S., Bagger, J., & Krasnik, A. (2007). Motivation and relevance of emergency room visits among immigrants and patients of Danish origin. *European Journal of Public Health*, 17(5), 497-502.
- Soler-González, J., Arnáiz, C. S., Monné, M. R., Gaya, A. B., Magaz, M. C. R., & Caño, J. G. (2008). Utilización de recursos de atención primaria por parte de inmigrantes y autóctonos que han contactado con los servicios asistenciales de la ciudad de Lleida. *Atención Primaria*, 40(5), 225-231.

DETERMINATION OF GENITAL HYGIENE BEHAVIORS OF WOMEN WITH AND NON-VAGINITIS AND DETERMINATION OF FACTORS AFFECTING

Beyzanur İşbay Aydemir¹, Nur Bahar Kuru Aktürk², Suzan Düzkar Gözlü³, Melike Dişsiz⁴

¹Istanbul Aydın University

²Istanbul Arel University

³Başakşehir Çam ve Sakura City Hospital

⁴University of Health Sciences

Introduction and Objective: Genital and personal hygiene behaviors are very important to prevent genital infections and genital hygiene is the most important method to prevent genital infections and their more serious consequences. If attention is not paid to genital hygiene, the risk of genital infection increases and if the infection is not treated, biopsychosocial problems may occur. Accordingly, the study was planned to determine the genital hygiene behaviors of women with and without vaginitis and the factors affecting them.

Method: The study included 94 women diagnosed with vaginitis and 94 healthy women relatives of patients without vaginitis. Two data tools were used in the study: Descriptive Information Form and Genital Hygiene Behavior Scale (GHBS). In this study, all data were analyzed in SPSS Statistics 22.0 package program. Mean ± standard deviation, median and frequency were calculated as descriptive statistics. Linear regression analysis was used to determine the related factors that may affect women's GHBS scores. Ethics committee approval (25.10.2023/142) was obtained and the study was conducted in accordance with the Declaration of Helsinki.

Results: The number of pregnancies, deliveries, abortions and curettages were higher in women with vaginitis than in women without vaginitis ($p < 0.05$). In the study, it was determined that women with vaginitis had more gynecologic examinations and their husbands/partners had continuous genital tract discharge. Women who did not have vaginitis had significantly higher rates of knowledge about genital tract infections ($p < 0.05$). Women with vaginitis scored significantly lower on the menstrual hygiene sub-dimension of the Genital Hygiene Behavior Scale than women without vaginitis ($p < 0.05$). In the multivariate analysis performed in the study, it was found that age, duration of menstruation and frequency of sexual intercourse were determinant factors for genital hygiene behaviors in women with vaginitis.

Conclusion: It was determined that women with and without vaginitis had high genital hygiene behaviors according to the highest score 115 that could be obtained from the scale.

Anahtar Kelimeler: Vaginitis, Genital Hygiene, Woman

VAJİNİT OLAN VE OLMAYAN KADINLARIN GENİTAL HİJYEN DAVRANIŞLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Beyzanur İşbay Aydemir¹, Nur Bahar Kuru Aktürk², Suzan Düzkar Gözlü³, Melike Dişsiz⁴

¹İstanbul Aydın Üniversitesi

²İstanbul Arel Üniversitesi

³Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi

⁴Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Genital ve kişisel hijyen davranışları genital enfeksiyonlardan korunmak için çok önemlidir ve genital hijyen, genital enfeksiyonları ve daha ciddi sonuçlarını önlemenin en önemli yöntemidir. Genital hijyene dikkat edilmezse, genital enfeksiyon riski artmakta ve enfeksiyon tedavi edilmezse, biyopsikososyal sorunlar oluşabilmektedir. Bu doğrultuda çalışma vajinit olan ve olmayan kadınların genital hijyen davranışları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla planlanmıştır. Yöntem: Çalışmaya 94 vajinit tanısı almış kadın ve vajiniti tanısı olmayan sağlıklı 94 hasta yakını kadın dahil edilmiştir. Araştırmada; Tanımlayıcı Bilgi Formu ve Genital Hijyen Davranışları Ölçeği (GHDÖ) olmak üzere toplam iki veri aracı kullanılmıştır. Bu çalışmada tüm veriler SPSS Statistics 22.0 paket programında analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler olarak, ortalama±standart sapma, medyan ve frekans hesaplamaları yapılmıştır. Kadınların GHDÖ puanlarını etkileyebilecek ilişkili etmenlerin belirlenmesinde lineer regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışma etik kurul onayı (25.10.2023/142) alınarak Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülmüştür.

Bulgular: Vajiniti olan kadınları gebelik, doğum, düşük ve küretaj sayılarının vajiniti olmayan kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlendi ($p<0.05$). Çalışmada vajiniti olan kadınları daha fazla oranda jinekolojik muayene oldukları, eşlerinde/patnerlerine sürekli genital yol akıntısının olduğu saptandı. Vajiniti olmayan kadınların ise genital yol enfeksiyonları hakkında anlamlı olarak daha yüksek oranda bilgi sahibi olduğu belirlendi ($p<0.05$). Vajiniti olan kadınların olmayanlara göre Genital Hijyen Davranışları Ölçeği adet hijyeni alt boyutundan anlamlı olarak daha düşük puan aldıkları bulundu ($p<0.05$). Çalışmada yapılan multivaryant analizde vajinit tanısı olan kadınlarda yaşın, menstrüasyon süresinin ve cinsel ilişki sıklığının genital hijyen davranışları için birer belirleyici faktör olduğu saptandı.

Sonuç: Vajiniti olan ve olmayan gruptaki kadınların ölçekten alınabilecek en yüksek puan 115'e göre genital hijyen davranışlarının yüksek olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Vajinit, Genital Hijyen, Kadın

Kaynakça: Beydağ Taşcı KD. Jinekoloji polikliniğine başvuran kadınların genital hijyen davranışları. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2009;12(1):105.

Dalbudak, S, Bilgili, N. GATA kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine başvuran kadınların genital hijyen davranışları ve bu davranışların vajinal enfeksiyona etkisi. Gülhane Tıp Derg 2013;55(4):281–87

Ozkan S, Sevil U. Common vulvar vaginal infections in women. İzmir: Pakman Publishing; 2004. p.19–50

Karadeniz, H., Öztürk, R., & Ertem, G. (2019) Analysis of genital hygiene behaviors of women who applied to women's illnesses and birth polyclinic. *Erciyes Medical Journal*, 41(4), 402–408. <https://doi.org/10.14744/etd.2019.37132>

Hamed, A. G. (2015). The impact of genital hygiene practices on the occurrence of vaginal infection and the development of a nursing fact sheet as prevention massage for vulnerable women. *IOSR Journal of Nursing and Health Science*, 4(6), 55-64. <https://doi.org/0.9790/1959-04655564>

Torondel, B., Sinha, S., Mohanty, J. R., Swain, T., Sahoo, P., Panda, B., Nayak, A., Bara, M., Bilung, B., Cumming, O., Panigrahi, P., & Das, P. (2018). Association between unhygienic menstrual management practices and prevalence of lower reproductive tract infections: A hospital-based cross-sectional study in Odisha, India. *BMC Infectious Diseases*, 18(1), 473. <https://doi.org/10.1186/s12879-018-3384-2>

Umami, A., Rahardjo, S. S., & Murti, B. (2018). Path analysis on the biopsychosocial determinants and genital hygiene on cervical cancer at Dr. Moewardi Hospital, Surakarta, Central Java. *Journal of Epidemiology and Public Health*, 3(2), 277-291. <https://doi.org/10.26911/jepublichealth.2018.03.02.07>

Maje, L. (2019). Association of vaginal practice to bacterial vaginosis among adolescent girls and young women in South Africa: A risk for HIV acquisition [Dissertation, Simon Fraser University]. <https://ir.lib.sfu.ca/item/19823>

DEVELOPMENT OF "RECIPROCITY MODEL IN INTERPERSONAL CARE RELATIONSHIP" BASED ON HUMAN CARE THEORY IN WOMEN'S HEALTH NURSING

Burcu Herek¹, İlkay Boz², Marcia Hills³

¹Gazi University Hospital

²University of Akdeniz

³University of Victoria

ABSTRACT

Objective: This study aimed to develop a Model of Reciprocity in Interpersonal Care Relationships in Women's Health Nursing by examining reciprocity through the experiences of nurses, women, and caregivers.

Method: A theory-research-theory design was adopted. Initially, Human Care Theory (HCT) was redefined and operationalized. During the research phase, a constructivist grounded theory study was conducted with 14 nurses in the obstetrics clinic and 18 women and 18 companions hospitalized in the clinic. Data were collected through observation and individual interviews in September 2022 and analyzed using open, axial, and selective coding. The final stage led to the development of the Reciprocity Model of Interpersonal Care Relationships.

Results: Analysis revealed two categories, six themes, and 13 sub-themes. In the nature of reciprocity category, themes included 'initiating and maintaining reciprocity,' 'factors affecting reciprocity,' 'forms of reciprocity,' and 'projection of reciprocity on care: mutual healing and transformation.' In the undeveloped reciprocity category, themes were 'absence of reciprocity in the relationship' and 'projection of undeveloped reciprocity on care.' The Reciprocity Model was developed based on HCT, literature, expert opinions, and grounded theory findings.

Conclusion: Reciprocity in women's health nursing starts with understanding human beings, a compassionate approach based on love, and reciprocity energy between nurses, women, and companions. It is sustained by strategies such as self-care, self-compassion, and empathy. Reciprocity is realized in two ways: unconditional and partial. The study concluded that undeveloped reciprocity interrupts communication and energy, reducing care quality and well-being. Testing the Reciprocity Model in women's health is recommended.

Keywords: Human Caring Theory, reciprocity, interpersonal caring relationship, model development, grounded theory

KADIN SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİNDE İNSAN BAKIM KURAMINA TEMELLİ “KİŞİLERARASI BAKIM İLİŞKİSİNDE KARŞILIKLILIK MODELİ”NİN GELİŞTİRİLMESİ

Burcu Herek¹, İlkay Boz², Marcia Hills³

¹Gazi Üniversitesi Hastanesi

²Akdeniz Üniversitesi

³Victoria Üniversitesi

ÖZET

Amaç: Araştırmanın amacı, kişilerarası bakım ilişkisinde karşılıklılığın doğasını hemşire, kadın ve refakatçilerin deneyimleri üzerinden inceleyerek, Kadın Sağlığı Hemşireliğinde Kişilerarası Bakım İlişkisinde Karşılıklılık Modelini geliştirmektir.

Yöntem: Araştırmada kuram-araştırma-kuram tasarımı benimsenmiştir. Birinci aşamada İnsan Bakım Kuramı (İBK) seçilmiş, kuramın kavramları araştırma için yeniden tanımlanmış, işlevselleştirilmiş ve modele uygun araştırma planlanmıştır. Araştırma aşamasında yapılandırmacı temellendirilmiş kuram çalışması kadın doğum kliniğinde çalışan 14 hemşire ile klinikte yatan 18 kadın ve 18 refakatçiyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, Eylül 2022’de gözlem ve bireysel görüşmeler yoluyla toplanmış, açık, eksensel ve seçici kodlama olmak üzere üç aşamada analiz edilmiştir. Son aşamada Kişilerarası Bakım İlişkisinde Karşılıklılık Modeli geliştirilmiştir.

Bulgular: Temellendirilmiş kuramın veri analizinde iki kategori, altı tema ve 13 alt tema elde edilmiştir. Karşılıklılığın doğası kategorisinde, ‘karşılıklılığı başlatma ve sürdürme’, ‘karşılıklılığı etkileyen faktörler’, ‘karşılıklılık şekilleri’ ve ‘karşılıklılığın bakıma izdüşümü: karşılıklı iyileşme ve dönüşüm’ temaları bulunmuştur. Gelişmemiş karşılıklılık kategorisinde, ‘ilişkide karşılıklılık yokluğu’ ve ‘gelişmemiş karşılıklılığın bakıma izdüşümü’ temaları belirlenmiştir. Kişilerarası Bakım İlişkisinde Karşılıklılık Modeli İBK’ya, literatüre, uzman görüşlerine ve temellendirilmiş kuramın bulgularına dayanılarak geliştirilmiştir.

Sonuç: Kadın sağlığı hemşireliğinde karşılıklılığın hemşire, kadın ve refakatçi arasında insanı anlama, sevgi temelli şefkatli bir yaklaşım ve karşılıklılık enerjisiyle başladığı; öz-bakım, öz-şefkati sağlama ve empati kurma gibi stratejilerle sürdürüldüğü saptanmıştır. Karşılıklılığın koşulsuz ve kısmi olmak üzere iki şekilde gerçekleştiği belirlenmiştir. Araştırmada gelişmemiş karşılıklılık durumunda iletişimin ve enerjinin kesintiye uğradığı, bakım kalitesinin düştüğü ve iyilik halinin bozulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadın sağlığında Kişilerarası Bakım İlişkisinde Karşılıklılık Modeli’nin test edilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: İnsan Bakım Kuramı, karşılıklılık, kişilerarası bakım ilişkisi, model geliştirme, temellendirilmiş kuram

Kaynakça:

- Abitz TL. Cultural congruence and infusion nursing practice. *Journal of Infusion Nursing*. 2016; 39(2):
- Afaya A, Dzomeku VM, Baku EA, Afaya RA, Ofori M, Agyeibi S, Mwini Nyaledzigbor PP. Women's experiences of midwifery care immediately before and after caesarean section deliveries at a public Hospital in the Western Region of Ghana. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 2020; 20(1):1-9.
- Akatın Y. Watson'ın bakım teorisine temellendirilmiş hemşirelik girişimlerinin, pediatri hemşirelerinin ağrı yönetiminde kanıta dayalı önerilere uyumlarına ve hasta sonuçlarına etkisi. D.E.Ü. Doktora Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2017, İzmir.
- Aktaş Y, Aysan -Arabacı L, Dülgerler Ş. Watson İnsan Bakım Modeli'ne göre şizofreni tanılı bir hastada hemşirelik bakımı: Olgu sunumu. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*,
- Alligood MR. *Nursing theorists and their work*. (9th Ed.). St. Louis, MO: Elsevier; 2018.
- Altıok HÖ, Şengün F, Üstün B. Bakım: kavram analizi. *DEUHYOED*. 2011; 4:137-140.
- Ancel G. Problem-solving training: effects on the problem-solving skills and self-efficacy of nursing students. *Eurasian Journal of Educational Research*. 2016; 64: 231–246.
- Andrews H, Tierney S, Seers K. Needing permission: the experience of self-care and self-compassion in nursing: A constructivist grounded theory study. *International Journal of Nursing Studies*. 2020;
- Arslan-Özkan İ. Okumuş H, Buldukoğlu K. A randomized controlled trial of the effects of nursing care based on Watson's Theory of Human Caring on distress, self-efficacy and adjustment in infertile women. *Journal of Advanced Nursing*. 2014; 70(8):1801-12.
- Archbold PG, Stewart BJ, Greenlick MR, Harvath T. Mutuality and preparedness as predictors of caregiver role strain. *Research in Nursing and Health*. 1990;13(6):375–384.
- Atar NY, Astı TA. Bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimi ölçeğinin güvenilirlik ve geçerliği. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2012; 20(2):129-139.
- Aydın A, Hiçdurmaz D. Kişilerarası duyarlılık ve hemşirelik. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 2016;7(1):9-45.
- Aytaç Ö, Kurtdaş MÇ. Sağlık hastalığının toplumsal kökenleri ve sağlık sosyolojisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2015; 25(1): 231- 250.
- Bakke A, King D. A fundamental aspect of supportive care delivery: The nurse's opportunity to shape the caring encounter. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*. 2000;17(3):182–187.
- Ball V, Snow A, Steele A. Quality of relationships as a predictor of psychosocial functioning in patients with dementia. *Journal of Geriatric Psychiatry and Neurology*. 2010;23(2):109-114.
- Bayraktar D, Eşer İ. Hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2017;20(3):188-194.
- Bissonette S, Tyerman J, Chartrand J. Mutuality in nurse-caregiver relationships in pediatric nursing: A concept analysis. *Journal of Pediatric Nursing*. 2023; 70:26–33.
- Boykin A, Schoenhofer S. Nursing as caring: A model for transforming practice. In: MA, Jones & Bartlett editors. *National League for Nursing*. New York: Burlington; 2001, s:1-39.

- Bramley L, Matiti M. How does it really feel to be in my shoes? Patients' experiences of compassion within nursing care and their perceptions of developing compassionate nurses. *Journal of Clinical Nursing*. 2014; 23(19-20):2790-9.
- Brewer BB, Watson J. Evaluation of authentic human caring professional practices. *Journal of Nursing Administration*. 2015; 45(12): 622-627.
- Brown BJ. Mutuality in health care: review, concept analysis and ways forward. *Journal of Clinical Nursing*. 2016;25(9-10):1464–1475.
- Can KE, Apay ES. Doğum şekli: doğum sonu konfor ve doğumdan memnuniyet düzeylerini etkiler mi? *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*. 2020;8(3):547-565.
- Chan EA, Wong F, Cheung MY, Lam W. Patients' perceptions of their experiences with nurse-patient communication in oncology settings: A focused ethnographic study. *PLoS One*. 2018; 13(6): e0199183.
- Charmaz K. *Constructing grounded theory*. 2nd ed. Sage Publications, 2014.
- Charmaz K. *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*: Thousand Oaks, CA: Sage; 2006, s:35.
- Cheruiyot JC, Brysiewicz P. Nurses' perceptions of caring and uncaring nursing encounters in inpatient rehabilitation settings in South Africa: A qualitative descriptive study. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2019; 1:100-160.
- Cilluffo S, Bassola, B, Pucciarelli G, Vellone, E, Lusignani M. Mutuality in nursing: A conceptual framework on the relationship between patient and nurse. *Journal of Advanced Nursing*. 2021;78(6):1718-1730.
- Coetzee S., Laschinger HKS. Toward a comprehensive, theoretical model of compassion fatigue: An integrative literature review. *Nursing Health Sciences*. 2018;20(1):4-15.
- Cortis JD, Kendrick K. Nursing ethics, caring and culture. *Nursing Ethics*. 2003;10:77-88.
- Converso D, Loera B, Viotti S, Martini M. Do positive relations with patients play a protective role for healthcare employees? Effects of patients' gratitude and support on nurses' burnout. *Frontiers in Psychology*. 2015; 6:460.
- Creswell JW. Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. Çeviren: Bütün M, Demir B. 3. basım, Siyasal; 2018, Ankara.
- Curley M. Mutuality-an expression of nursing presence. *Journal of Pediatric Nursing*. 1997; 12(4):208–213.
- Çetinkaya A. Gebeliği önleyici yöntem kullanımı için bir model: Gömülü kuram çalışması. E.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Programı, Doktora Tezi, 2013, İzmir.
- Dağ E, Baysal H. Hasta ve yakınlarını şiddete yönelten sebeplerin araştırılması: Burdur ili örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 2017; 4(11):95-118.
- Deliktaş A, Körükcü Ö, Aydın R, Kabukçuoğlu K. Nursing students' perceptions of nursing metaparadigms: a phenomenological study. *The Journal of Nursing Research*. 2019; 27(5):1-9.
- Dong ST, Butow PN, Agar M, Lovell MR, Boyle F, Stockler M. Patients' experiences and perspectives of multiple concurrent symptoms in advanced cancer: A semi-structured interview study. *Support Care Cancer*. 2016; 24:1373–1386.

Durgun- Ozan Y, Okumuş H. Effects of nursing care based on Watson's theory of human caring on anxiety, distress, and coping, when infertility treatment fails: A randomized controlled trial. *Journal Caring Science*. 2017;6 (2):95-109.

Dursun-Ergezen F. İnsan bakım kuramına temellendirilmiş bakımda bilinçli farkındalık eğitim programının hemşirelerin yönelimselliğine etkisi: Bir eylem araştırması. A.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2022, Antalya.

Eğlence R, Şimşek N. Hemşirelerin maneviyat ve manevi bakım hakkındaki bilgilerinin değerlendirilmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2014;5(1):48-53.

Errasti-Ibarrondo B, Pérez M, Carrasco JM, Lama M, Zaragoza A, Arantzamendi M. Essential elements of the relationship between the nurse and the person with advanced and terminal cancer: A meta-ethnography. *Nursing Outlook*. 2015; 63(3):255–268.

Erbay Ö, Yıldırım Y, Fadiloğlu Ç, Aykar FŞHİpertansif atak yaşayan hastalara Watson'ın İnsan Bakım Modeli kullanılarak uygulanan hemşirelik bakımı: Olgu sunumu. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*. 2018; 9(19):82–88.

Erci B, Sayan A, Tortumluoğlu G, Kiliç D, Şahin O, Güngörmüş Z. The effectiveness of Watson's Caring Model on the quality of life and blood pressure of patients with hypertension. *Journal of Advanced Nursing*. 2003;41(2):130–139.

Erenoğlu R, Can R, Tambağ H. Hemşirelik bakım davranışları ve bakım davranışları ile ilgili faktörler: Doğumevi örneği. *Sağlık ve Toplum Dergisi*. 2019; 29(1):79-88.

Erzincanlı S, Yüksek A. Öğrenci hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;21(1):10-17.

Fakhr-Movahedi A, Rahnavard Z, Salsali M. Reza Negarandeh exploring nurse's communicative role in nurse-patient relations: A Qualitative Study. *Journal of Caring Sciences*. 2016;5(4):267-276.

Favero L, Pagliuca, LMF, Lacerda, MR. Transpersonal caring in nursing: An analysis grounded in a conceptual model. *Rev Esc Enferm USP*. 2013;47(2):500-5.

Fawcett J. Watson's theory of human caring. In: Davis-Company, FA editors. *Contemporary nursing knowledge analysis and evaluation of nursing models and theories*. Philadelphia; 2006, s:51-59.

Figley CRCompassion fatigue: psychotherapists' chronic lack of self care. *Journal Of Clinical Psychology*. 2002;58(11):1433-1441.

Finke EH, Light J, Kitko L. A systematic review of the effectiveness of nurse communication with patients with complex communication needs with a focus on the use of augmentative and alternative communication. *Journal of Clinical Nursing*. 2008;17: 2102- 2115.

Fleischer S, Berg A, Zimmermann M, Wüste K, Behrens J. Nurse-patient interaction and communication: a systematic literature review. *Journal Public Health*. 2009; 7:339-53.

Ford JS. Caring encounters. *Scand Journal Caring Science*.1990;4(4):157–162.

Goh MI, Ang ENK, Chan YH, He HG, Vehvilainen-Julkunen K. A descriptive quantitative study on multi-ethnic patient satisfaction with nursing care measured by the revised Humane Caring Scale. *Applied Nursing Research*. 2016; 31:126-31.

Gracia-Gracia P, Oliván-Blázquez B. Burnout and mindfulness self-compassion in nurses of intensive care units: Cross-sectional study. *Holistic Nursing Practice*. 2017; 31(4):225-231.

Gül Ş. Bakım kavramı ışığında hemşirelik bakımı ve etkileyen faktörler. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019; 10(2): 129-134.

Gürcüoğlu EA, Vural G. Annelerin doğum sonu dönemde hastanede verilen ebelik/hemşirelik bakımından memnuniyetleri. *Gazi Medical Journal*. 2018; 29(1): 34-40.

Glaser BG. Introduction: Free style memoing. *The Grounded Theory Review*. 2013; 12(2): 3-14.

Greenaway LP, Martin NH, Lawrence V, Janssen A, Al-Chalabi A, Leigh PN, Goldstein LH. Accepting or declining non-invasive ventilation or gastrostomy in amyotrophic lateral sclerosis: patients' perspectives. *Journal of Neurology*. 2015; 262(4): 1002–1013.

Hagerty MK, Lynch-Saner J, Patusky KL, Bouwsema M. An emerging theory of human relatedness. *Image*. 1993; 25(4): 291-296.

He T, Du Y, Wang L, Zhong ZF, Ye XC, Liu XH. Perceptions of caring in China: patient and nurse questionnaire survey. *International Nursing Review*. 2013; 60(4):487-493.

Heliker D, Nguyen HT. Story sharing: enhancing nurse aide-resident relationships in long-term care. *Research in Gerontological Nursing*. 2010; 3: 240–252.

Henson RH. Analysis of the concept of mutuality. *Image*. 1997; 29(1): 7–81.

Hirschfeld M. Home care versus institutionalization: family caregiving and senile brain disease. *International Journal of Nursing Studies*. 2003; 40(5):463–469.

Holopainen G, Nyström L, Kase'n A. The caring encounter in nursing. *Nursing Ethics*. 2019; 26

İçel S. Tip1 diyabet hastası olan adölesanlara web tabanlı Watson İnsan Bakım Kuramına göre verilen eğitimin Hba1c, yaşam kalitesi ve depresyon düzeylerine etkisi. A.Y.B.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Doktora Programı, Doktora Tezi, 2018, Ankara.

İrğat M. Kuantum metafiziğine giriş: Kuantum evreninin ontik yapısı. Adıyaman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi İslami İlimler Araştırmaları Dergisi, 2017; 1: 69-79.

Jeon YH. Shaping mutuality: Nurse-family caregiver interactions in caring for older people with depression. *International Journal of Mental Health Nursing*. 2004; 13(2): 126–134.

Jang MH, Jeong YM, Park G. Influence of the subfactors of self-compassion on burnout among hospital nurses: A cross-sectional study in South Korea. *Journal of Nursing Management*. 2022; 30(4): 993-1001.

Joyce B. Perkins RN. Watson's ten caritas processes with the lens of unitary human caring science. *Nursing Science Quarterly*. 2021; 34(2): 157-167.

Kabasakal A, Kitiş Y. Watson'ın İnsan Bakım Modelinin kavramsal açıdan incelenmesi. *Sağlık Akademisi Kastamonu Dergisi*. 2021; 6(2): 125-137.

Kader C. Emmanuel Levinas felsefesinde başkalık ve aynılık problemi. *Mütefekkir*. 2015; 2(3): 77-91.

Karlou C, Papadopoulou C, Papathanassoglou E, Lemonidou C, Vouzavali F, Zafiropoulou-Koutroubas A, Patiraki E. Nurses' caring behaviors toward patients undergoing chemotherapy in greece: a mixed-methods study. *Cancer Nursing*. 2018; 41(5): 399-408.

Kaspro MC, Scotton BW. A review of transpersonal theory and its application to the practice of psychotherapy. *J Psychoher Pract Res*. 1999; 8(1): 12-23.

Kesbiç Ş. Perinatal alanda çalışan hemşirelerin şefkat yorgunluğu ve memnuniyeti deneyimleri: fenomenolojik çalışma. A.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020, Antalya.

Kesbiç Ş, Boz İ. Experiences of perinatal nurses regarding compassion fatigue and compassion satisfaction: a phenomenological study. *Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynecology*. 2021; 1-

Keten-Edis E. Sezaryen olan kadınlarda Watson'ın İnsan Bakım Kuramına temellendirilmiş ağrı yönetimi programının hemşireler ve ebelerin bakım davranışları ve bakım sonuçlarına etkisi. O.M.Ü. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2021, Samsun.

Kılıç M, Öztunç G. Comparison of nursing care perceptions between patients who had surgical operation and nurses who provided care to those patients. *International Journal of Caring Sciences*. 2015; 8(3): 1-

Kisorio LC, Langley GC. Critically ill patients' experiences of nursing care in the intensive care unit. *Nursing in Critical Care*. 2019; 24(6): 392-398.

Kourkouta L, Papathanasiou IV. Communication in nursing practice. *Materia Socio-medica*. 2014; 26 (1):65.

Küçükgüçlü Ö, Şentürk SG, Söylemez BA. Alzheimer hastalığı olan bireye bakım veren aile üyelerinin bakım verme sürecindeki deneyimleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2017; 10(2): 68-78.

Kümbetoğlu B. Sosyoloji ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma. 5. Basım, Bağlam Yayıncılık, Ankara; 2017.

Lane S, Serafica R. An exploration of the concept of connect. *Nursing Forum*. 2013; 49(1): 39-48.

Lee RC, Fawcett J. The influence of the metaparadigm of nursing on professional identity development among RN-BSN students. *Nursing Science Quarterly*. 2013; 26(1): 96-98.

Lee Y, Seomun G. Compassion competence in nurses. *Advances in Nursing Science*. 2016; 39(2): 54-66.

Lukose A. Developing a practice model for Watson's Theory of Caring, *Nursing Science Quarterly*. 2011; 24(1): 27-30.

Lundberg K, Jong M, Jong MC, Porskrog-Kristiansen E. Patients' experiences of the caring encounter in health promotion practice: A qualitative study in Swedish primary health care. *BMC Family Practice*. 2020; 21(232):2-10.

Maier-Lorentz MM. Transcultural nursing: Its importance in nursing practice. *Journal of Cultural Diversity*. 2008; 15(1): 37-43.

McCarty R, Childre D. Coherence: Bridging personal, social and global health. *Alternative Therapies*. 2010; 16(4): 10-24.

McEwen M, Wills EM. Theoretical basis for nursing. In: Lippincott Williams & Wilkins, editors. 5th ed. Philadelphia; 2019.

Mccabe C. Nurse-patient communication: an exploration of patients' experience. *Journal of Clinical Nursing*. 2004; 13: 41-49.

- Meleis A. Theoretical nursing: Development and progress. In: Lippincott Williams & Wilkins, editors, Philadelphia; 2011, s:48-59.
- Mikkelsen G, Frederiksen K. Family-centered care of children in hospital: A concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*. 2011; 67(5): 1152–1162.
- Mize D. The meaning of patient-nurse interaction for older women in healthcare settings: a qualitative descriptive study. *International Journal of Older People Nursing*. 2018; 13(1): 1–14.
- Mocumbi S, Högberg U, Lampa E, Sacoor C, Valá A, Bergström A, Sevene E. Mothers' satisfaction with care during facility-based childbirth: a cross-sectional survey in southern Mozambique. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 2019; 19(1): 303-317.
- Molina-Mula J, Gallo-Estrada J. Impact of nurse-patient relationship on quality of care and patient autonomy in decision-making. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020; 17(3):835.
- Montori VM, Kunneman M, Brito JP. Shared decision making and improving health care. *JAMA*. 2017; 318(7): 617.
- Moser A, Korstjens I. Series: Practical guidance to qualitative research. Part 3: Sampling, data collection and analysis. *European Journal of General Practice*. 2018; 24(1): 9-18.
- Mohamadi-Asl S, Khademi M, Mohammadi E. The influential factors in humanistic critical care nursing. *Nursing Ethics*. 2022; 29(3): 608-620.
- Myers RE. Cultivating mindfulness to promote self-care and well-being in perioperative nurses. *AORN Journal*. 2017; 105(3): 259-266.
- Neil RM, Tomey MA. Jean Watson: Philosophy and science of caring. In *Nursing Theorists and Their Work*. 2006, United States of America.
- Newman M, Sime A, Corcoran-Perry S. The focus of the discipline of nursing. *Advances in Nursing Science*. 1991; 14(1): 1-6.
- Norouzinia R, Aghabarari M, Shiri M, Karimi M, Samami E. Communication barriers perceived by nurses and patients. *Global Journal of Health Science*. 2016; 6 (8):65-74.
- Okumuş H, Boz İ. Postmodern hemşirelik: İnsan Bakım Kuramı. 1. Basım, Nobel Tıp Kitapevleri, Ankara; 2020, s:75-76.
- Özcan H. Hemşirelerin empatik eğilim ve empatik becerileri: Gümüşhane örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*.2012; 1(2): 60- 8.
- Palinkas LA, Horwitz SM, Green CA, Wisdom JP, Duan N, Hoagwood K. Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*. 2015; 42(5): 53Paterson JG, Zderad LT. Humanistic nursing. *National League for Nursing*.1988, s:16–24.
- Perkins JB, Aquino-Russell C. Practicing transcendence in meditation speeds nurses' evolutionary development: Shining the light of consciousness through the lens of Unitary. *Human Caring Science. Visions: The Journal of Rogerian Nursing Science*. 2020; 26(4): 1-27.
- Pidgeon N, Henwood K. Grounded theory: Practical implementation. In Richardson JTE. (Ed). *Handbook of Qualitative Research Methods for Psychology and the Social Sciences*. Blackwell Publishing, Oxford, s:86-101.

Plummer-D?Amato P, Altmann LJP, Saracino D, Fox E, Behrman AL, Marsiske M. Interactions between cognitive tasks and gait after stroke: a dual task study. *Gait Posture*. 2008; 27: 683-688.

Pokorny ME. Nursing theorists of historical significance. In: Alligood MR (ed.) *Nursing theorists and their work*. 8th ed. St. Louis, MO: Elsevier Health Sciences/Mosby, 2013, s: 42-58.

Pucciarelli G, Lyons KS, Simeone S, Lee CS, Vellone E, Alvaro R. Moderator role of mutuality on the association between depression and quality of life in stroke survivor-caregiver dyads. *The Journal of Cardiovascular Nursing*. 2021; 36(3): 245-253.

Punch FK. Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar. In: Arslan B, Akyüz Z, Etöz Z. Editors, *Siyasal Kitabevi*, Ankara; 2016.

Rabelo ACS, Souza FVFS, Silva LF. Contribution of transpersonal care to cardiac patients in the postoperative period of heart surgery. *Rev Gaúcha Enferm*. 2017; 38(4): 1-9.

Ramezani M, Ahmadi F, Mohammadi E, Kazemnejad A. The grounded theory of "trust building". *Nursing Ethics*. 2019; 26(3): 753-756.

Sahlsten MJM, Larsson LE, Sjöström B, Lindencrona CSC, Plos KAE. Patient participation in nursing care: Towards a concept clarification from a nurse perspective. *Journal of Clinical Nursing*. 2007; 16: 631.

Sandhu S, Arcidiacono E, Aguglia E, Priebe S. Reciprocity in therapeutic relationships: a conceptual review. *International Journal of Mental Health Nursing*. 2015; 24(6): 460-470.

Sarafis P, Rousaki E, Tsounis A, Malliarou M, Lahana L, Bamidis P, Papastavrou E. The impact of occupational stress on nurses' caring behaviors and their health related quality of life. *BMC Nursing*. 2016; 15(1): 1-9.

Schlagel LC, Richards JL, Ward A. Caritas language: Nursing terminology to capture the essence of nursing. *International Journal for Human Caring*. 2013; 17(2): 39-43.

Schandl A, Falk AC, Frank C. Patient participation in the intensive care unit. *Intensive Critical Care Nursing*. 2017; 42: 105-109.

Segevall C, Randstrom KB, Soderberg S. Meanings of participation in care for older people after hip fracture surgery and nurses working in an orthopaedic ward. *International Journal of Qualitative Studies on Health And Well-Being*. 2021; 16(1): 1970302.

Sinclair A, Raffin-Bouchal S, Venturato L, Mijovic-Kondejewski J, Simith-MacDonald L. Compassion fatigue: a meta-narrative review of the healthcare literature. *International Journal of Nursing Studies*. 2017; 69: 9-24.

Sinkfield-Morey T. Diversity, inclusion, and storying: Connecting across cultures to give meaning to patients' whole health. *Creative Nursing*. 2018; 24 (1): 12-19.

Smith MC, Parker ME. Nursing theories and nursing practice. In: Davis FA, Editor, Philadelphia; 2015, s: 321-341.

Speirs JA, Wood A. Building a therapeutic alliance in brief therapy: The experience of community mental health nurses. *Archives of Psychiatric Nursing*. 2010; 24: 373-386.

Srivastava A, Avan BI, Rajbangshi P, Bhattacharyya S. Determinants of women's satisfaction with maternal health care: Review of literature from developing countries. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 2015; 15(1): 97-109.

- Strauss A, Corbin JM. Grounded Theory in practice: Thousand oaks. CA: Sage Publications, 1997, s: 36-42.
- Stavropoulou A, Rovithis M, Sigala E, Pantou S, Koukouli S. Greek nurses' perceptions on empathy and empathic care in the Intensive Care Unit. *Intensive and Critical Care Nursing*. 2020; 58: 102814.
- Sitzman K, Watson J. *Caring science, mindful practice: Implementing Watson's human caring theory*. United States: Springer Publishing Company; 2014, s:3-31.
- Sitzman K, Eichelberger LW. Understanding the work of nurse theorists: A creative beginning. *Springer*; 2017;31(4)37-64.
- Streck BP, Wind-Wardell D, LoBiondo-Wood G. Family caregiver-receiver mutuality a concept analysis. *Advances in Nursing Science*. 2020; 43(2): 71-79.
- Tan XW, Lopez V, Cleary M. Views of recent Singapore nursing graduates: Factors influencing nurse-patient interaction in hospital settings. *Contemporary Nurse*. 2016; 52(5): 602-611.
- Tehranneshat B, Rakhshan M, Torabizadeh C, Fararouei M. Nurses', patients' and family caregivers' perceptions of compassionate nursing care. *Nursing Ethics*. 2019; 26(6): 1707-1720.
- Tektaş P. Watson İnsan Bakım Modeline temellendirilmiş hemşirelik bakımının gebelik kaybı yaşayan gebelerin ruh sağlığına etkisi. E.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015, İzmir.
- Tiryaki-Şen H, Taşkın-Yılmaz F, Pekşen-Ünüvar Ö. Hizmet içi eğitim hemşirelerinin iletişim beceri düzeyleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 2013; 4(1): 13-20.
- Tuğut N, Gölbaşı Z. Bir üniversite hastanesi kadın hastalıkları ve doğum servisinde yatan hastaların hemşirelik hizmetlerinden memnuniyet düzeyleri ve etkileyen bazı faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2013; 10(2): 38-44.
- Topaloğlu-Ören ED. Evli olan fiziksel engelli kadınların cinsellik ve cinsel sağlık konusundaki yaşam deneyimleri: Bir gömülü kuram çalışması. E.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2018, İzmir.
- Tong A, Sainsbury P, Craig J. Consolidated criteria for reporting qualitative research (coreq): a 32-item checklist for interviews and focus groups. *International Journal for Quality in Health Care*. 2007; 19(6): 349-357.
- Valiee S, Nematı SM, Valian D. Exploration of service recipients' image of a perfect nurse: a qualitative descriptive study. *Applied Nursing Research*. 2020; 54: 151-272.
- Vanderboom CE, Thackeray NL, Rhudy LM. Key factors in patient-centered care coordination in ambulatory care: Nurse care coordinators' perspectives. *Applied Nursing Research*. 2015; 28(1): 18-24.
- Vicdan AK, Karabacak BG. Hemşirelik modellerinden: Roy Adaptasyon Modeli. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2014; 5(4): 255-259.
- Watson J. Love and caring. Ethics of face and hand-an invitation to return to the heart and soul of nursing and our deep humanity. *Nursing Administration Quarterly*. 2003; 27(3): 197-202.
- Watson J. Caring theory as an ethical guide to administrative and clinical practices. *JONA'S Healthcare Law, Ethics and Regulation*. 2006; 8(3): 87-93.
- Watson J. *Nursing: The philosophy and science of caring*. Boulder, CO: University Press of Colorado; 2008, s:13-42.

Watson J. Human Caring Science: a theory of nursing. (2nd Ed.). MA: Jones & Bartlett Learning, LLC. Sudbury; 2012.

Watson J. Unitary Caring Science: Philosophy and praxis of nursing. University Press of Colorado, Colorado; 2018, s:64-92.

Watson J. Unitary caring science: Philosophy and praxis of nursing. University Press of Colorado, Colorado; 2018, s:70-89.

Watson J, Foster R. The attending nurse caring model: Integrating theory, evidence and advanced caring–healing therapeutics for transforming professional practice, Journal of Clinical Nursing. 2003; 12: 360–365.

Watson J, Woodward TK. Jean Watson’s Theory of Human Caring. In: Smith MC, Parker ME. Editors, Nursing Theories and Nursing Practice, 2010, s:351-370.

Watson J. Jean Watson’s Theory of Caring. In: Smith MC, Parker ME, editors. Nursing Theories and Nursing Practice: Fourth Edition. United States: F. A. Davis Company; 2015, s:321-340.

Watson J, Browning R. Caring Science and Heart Science: A Guide to Heart-Centered praxis. In: Rosa W, Horton-Deutsch S, Watson J, editors. A handbook for caring science: Expanding Paradigm. USA: Springer; 2019, s:119-132.

Wei H, Hardin SR, Watson J. A unitary caring science resilience-building model: Unifying the human caring theory and research-informed psychology and neuroscience evidence. International Journal of Nursing Sciences. 2021; 8: 130-135.

Yalçın N, Aştı T. Hemşire-hasta etkileşimi. İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi. 2011; 19(1): 54-59.

Yangöz ŞT. Watson İnsan Bakım Kuramına temellendirilmiş motivasyonel görüşmenin ve eğitimin hemodiyaliz uygulanan bireylerin tedaviye uyumuna, memnuniyetine ve yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi. A.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2020, Antalya.

Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 10. Basım, Seçkin, Ankara; 2016.

Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Güncelleştirilmiş Gelistirilmiş 6. Baskı, Tıpkı Basım, Ankara; 2008.

Yıldırım B, Özkahraman-Koç Ş. Eleştirel düşünmeyi hemşirelik sürecinde uygulama. Electronic Journal of Vocational Colleges. 2013; 3(3): 29-35.

EFFECT OF SITUATED LEARNING MODEL BASED ON POSITIVE ETHICS APPROACH ON PROFESSIONAL ETHICAL DECISION-MAKING SKILLS AND ETHICAL SENSORY LEVELS OF NURSING STUDENTS

Hürmüs Kuzgun¹, Yurdanur Dikmen²

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
²Kocaeli Health and Technology University

Introduction and Aim: This research aims to investigate the effect of the ethics education program grounded on the situated learning model based on the positive ethical approach on undergraduate nursing students' moral sensitivity and ethical decision-making skills.

Materials and Methods: Exploratory sequential design, which is one of the mixed research methods, was used in the study. The sample of the study, which had a randomized, pretest-posttest experimental design in the quantitative dimension and a descriptive phenomenological design in the qualitative dimension, consisted of 48 students (24 control, 24 intervention). Student Descriptive Information Form, Moral Sensitivity Questionnaire (MSQ), and Nursing Ethical Dilemma Test (NEDT) were used to collect quantitative data. Qualitative data were collected using a semi-structured interview form. An education program grounded on the situated learning model based on the positive ethics approach was applied one day a week for eight weeks to the intervention group, while the traditional teaching method was applied to the students in the control group for the same period. Quantitative data were assessed using independent groups t-test, Mann-Whitney U test, Wilcoxon test, chi-square test of independence (X²), and independent groups t-test. The descriptive analysis method was used in the evaluation of qualitative data.

Results: The MSQ post-test mean scores of the students in the intervention group were found to be significantly higher than the control group ($p < 0.05$). No significant difference was found between the two groups regarding the NEDT mean scores. ($p > 0.05$). In the focus group interviews, four themes emerged: moral sensitivity, ethical decision-making, learning experiences, and the educator's role. In addition, 14 sub-themes were reached.

Conclusion: According to the findings obtained, the ethics education program grounded on the situated learning model based on the positive ethics approach was found to be effective in developing the moral sensitivity of undergraduate nursing students.

Anahtar Kelimeler: Nursing, student, ethics, situated learning, moral sensitivity

POZİTİF ETİK YAKLAŞIMINA DAYALI DURUMLU ÖĞRENME MODELİNE TEMELLENDİRİLMİŞ ETİK EĞİTİMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MESLEKİ ETİK KARAR VERME BECERİSİ VE AHLAKİ DUYARLILIK DÜZEYİNE ETKİSİ

Hürmüs Kuzgun¹, Yurdanur Dikmen²

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

²Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırma, pozitif etik yaklaşımına dayalı durumlu öğrenme modeline temellendirilmiş etik eğitim programının hemşirelik lisans öğrencilerinin ahlaki duyarlılık ve mesleki etik karar verme becerilerine etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç Yöntem: Çalışmada karma araştırma yöntemlerinden açımlayıcı sıralı desen kullanıldı. Nicel boyutunda randomize, ön test-son test deneysel desen ve nitel boyutunda betimleyici fenomenolojik desen olan çalışmanın örneklemini 48 öğrenci (24 kontrol, 24 müdahale) oluşturdu. Nicel verilerin toplanmasında Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu, Ahlaki Duyarlık Anketi (ADA), Hemşirelik Etik İkiem Testi (HEİT) kullanıldı. Nitel veriler ise Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılarak toplandı. Müdahale grubundaki pozitif etik yaklaşımına dayalı durumlu öğrenme modeline temellendirilmiş eğitim programı, sekiz hafta boyunca haftada bir gün uygulanırken, kontrol grubundaki öğrencilere aynı sürede geleneksel öğretim yöntemi uygulandı. Nicel veriler; bağımsız gruplar t testi, Mann Whitney U testi, Wilcoxon testi, ki-kare bağımsızlık testi (X²) ve bağımsız gruplar t testi kullanılarak değerlendirildi. Nitel verilerin değerlendirilmesinde ise betimsel analiz yöntemi kullanıldı.

Bulgular: Müdahale grubundaki öğrencilerin ADA son test puan ortalamalarının, kontrol grubundaki öğrencilerin son test puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (p<0.05). Her iki grup arasında HEİT puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0.05). Yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda ahlaki duyarlılık, etik karar verme, öğrenme deneyimleri ve eğiticinin rolü olmak üzere dört adet tema ortaya çıkarken, 14 adet alt temaya ulaşılmıştır.

Sonuç: Bu çalışma pozitif etik yaklaşımına dayalı durumlu öğrenme modeline temellendirilmiş etik eğitim programının hemşirelik lisans öğrencilerinin ahlaki duyarlılıklarını geliştirmede ve etik karar verme sürecinde etkili olabileceğini gösteren bulgular sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, öğrenci, etik, durumlu öğrenme, ahlaki duyarlılık

THE EFFECT OF CONCEPT MAPPING ON NURSING STUDENTS' ABILITY TO ASSESS TOXIC STRESS IN THE NEWBORN: A RANDOMIZED CONTROLLED EXPERIMENTAL STUDY

Aylin Pekyiğit¹, Gülsüm Çonoğlu¹, Ayşe Özge Deniz¹

¹Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Çankırı/Turkey

Introduction: Newborns may experience toxic stress in the neonatal intensive care unit(1-3). Nurses have an important role in preventing toxic stress in newborns. Graduate nurses should also be able to perform the knowledge and skills that can affect health(4). However, in education that consists of too much information, it becomes difficult for students to make connections between concepts(5). The use of concept maps helps the implementation of the nursing process(6).

Aim: The aim of this study was to examine the effect of the use of concept maps on the knowledge levels of nursing students about toxic stress in newborns.

Materials and Methods: The randomized controlled experimental study was conducted between 22.04.2024 and 27.05.2024 after obtaining ethics committee and institutional permission. Personal Information Form and Neonatal Toxic Stress Knowledge Test were used to collect data. It was conducted with 109 nursing undergraduate students studying in the Department of Nursing. The students were divided into intervention (n=54) and control (n=55) groups using computer-aided simple random randomization method. A knowledge test was administered before, one week and one month after the theoretical education. The intervention group was asked to create a concept map and implement a classroom care plan after the theoretical education. The control group was asked to implement only a classroom care plan after the theoretical education. Statistical analyses were performed using the SPSS 27 program.

Results: There is no statistically significant difference in the 1st test values ??according to the groups ($p>0.05$). A statistically significant difference was found in the 2nd and 3rd test values ??according to the groups ($p<0.05$). It was determined that the 2nd and 3rd test values ??of the experimental group were significantly higher than those in the control group.

Conclusion: The use of the concept map helped students learn theoretical knowledge about toxic stress in the newborn.

Anahtar Kelimeler: Nursing, Concept map, Toxic stress, Newborn

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YENİDOĞANDA TOKSİK STRESİ DEĞERLENDİRME BECERİSİ ÜZERİNE KAVRAM HARİTASININ ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

Aylin Pekyiğit¹, Gülsüm Çonoğlu¹, Ayşe Özge Deniz¹

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
Çankırı/Türkiye

Giriş: Yenidoğanların, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde toksik stres yaşayabilirler (1-3). Hemşireler yenidoğanın toksik stresin önlenmesinde önemli role sahiptir. Mezun hemşireler de sağlığı etkileyebilecek bilgi ve becerileri yerine getirebilmelidir (4). Fakat çok fazla bilgidan oluşan eğitimde öğrencinin kavramlar arasında bağlantı kurması zorlaşmaktadır (5). Kavram haritalarının kullanılması hemşirelik sürecinin uygulanmasına yardımcı olmaktadır (6).

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerine verilen yenidoğanda toksik stres konusunda, kavram haritaları kullanımının öğrencilerin bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Randomize kontrollü deneysel olan çalışma, etik kurul izni ve kurum izni alındıktan sonra 22.04.2024-27.05.2024 tarih aralığında gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgiler Formu ve Yenidoğanda Toksik Stres Bilgi Testi kullanılmıştır. Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 109 hemşirelik lisans öğrencisi ile yürütülmüştür. Öğrenciler bilgisayar destekli basit rastgele randomizasyon yöntemiyle girişim (n=54) ve kontrol (n=55) gruplarına ayrılmıştır. Teorik eğitimden önce, bir hafta ve bir ay sonra bilgi testi uygulanmıştır. Girişim grubundan, teorik eğitimin ardından kavram haritası oluşturmaları ve sınıf içi bakım planı uygulamaları istenmiştir. Kontrol grubundan ise teorik eğitimin ardından yalnızca sınıf içi bakım planı uygulaması yapmaları istenmiştir. İstatistiksel analizler SPSS 27 programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Gruplara göre 1. test değerleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0,05$). Gruplara göre 2. ve 3. test değerleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Deney grubundakilerin 2. ve 3. Test değerleri, kontrol grubundakilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Kavram haritasının kullanımı, öğrencilerin yenidoğanda toksik stres konusunda teorik bilgilerini öğrenmelerine yardımcı olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Kavram haritası, Toksik stres, Yenidoğan

Kaynakça:

1. Bryanton J, Walsh D, Barrett M, Gaudet D. Tub bathing versus traditional sponge bathing for the newborn. Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing, 2004;33(6):704-712.
2. Akcan E, Polat S. Yenidoğanlarda ağrı ve ağrı yönetiminde hemşirenin rolü. Acıbadem U niversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2017;2:64-69.

3. Hockenberry MJ, Wilson D, Rodgers CC. Ed., Wong's Essentials of Pediatric Nursing, Tenth Edition, Elsevier; 2017.
4. Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı HUÇEP. (2014). (https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/hemsirelik_cekirdek_egitim_programi.pdf)
5. Sand-Jecklin K. The impact of active/cooperative instruction on beginning nursing student learning strategy preference, Nurse Educ. Today, 2007;27(5):474-480.
6. Hicks-Moore SL. Clinical concept maps in nursing education: an effective way to link theory and practice, Nurse Educ.Pract., 2005;5(6):348-352.

USE OF REAL PATIENTS IN STANDARDIZED PATIENT SIMULATIONS FOR SENIOR NURSING STUDENTS: A QUALITATIVE STUDY

Emine Sezgünsay¹, Tùlay Başak²

¹Izmir University of Economics, Department of Nursing, Izmir, Turkey

²University of Health Sciences, Faculty of Nursing, Ankara, Turkey

Introduction and Aim: Standardized patient simulation is believed to provide students with interactive application experience, helping them gain theoretical knowledge, self-efficacy, and self-confidence, while also improving their communication skills. The aim of this study is to explore the views and experiences of nursing students who received diabetic foot assessment training using standardized patient simulation with real patients.

Method: A qualitative design was used in this study, conducted between March and July 2021. Eleven senior nursing students enrolled in the elective clinical simulation course participated in two weeks of lessons on diabetic foot assessment and engaged in simulation applications with real patients. At the end of the application, students were asked to complete the " Students' Satisfaction and Self-confidence Scale." Online interviews were conducted with the students within a week after the simulation. A semi-structured form containing eight open-ended questions, developed by the researchers, was used in the interviews. The documented interviews were analyzed using Braun and Clarke's qualitative thematic analysis method. All data were manually analyzed by the researchers, identifying codes, themes, and sub-themes.

Results: Of the students participating in the study, 91% (n=10) were female, and this was the first standardized patient simulation experience for all of them. The students' average satisfaction and self-confidence scale score was found to be 59±4.82. The thematic analysis revealed four main themes representing the nursing students' experiences with standardized patient simulation using real patients: emotions experienced, gains achieved, the realism of the simulation, and the qualities of the simulation application.

Conclusion: The study found that simulation applications with real patients increased the self-confidence and motivation of nursing students. Additionally, it was revealed that this simulation created an authentic learning environment as an alternative to clinical teaching, allowing students to experience professional nursing and facilitating learning through experience.

Anahtar Kelimeler: Diabetic foot ulcer, nursing education, standardized patient simulation

SON SINIF HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN STANDARDİZE HASTA SİMÜLASYON UYGULAMALARINDA GERÇEK HASTALARIN KULLANIMI: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Emine Sezgünsay¹, Tülay Başak²

¹İzmir Ekonomi Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, İzmir, Türkiye
²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Standardize hasta simülasyon uygulamasının öğrencilere etkileşimli uygulama deneyimi yaşatarak teorik bilgi, öz yeterlilik ve öz güven kazanımı sağladığı, iletişim becerilerini geliştirdiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı gerçek hastalarla yapılan standardize hasta simülasyon uygulaması ile diyabetik ayak değerlendirmesine yönelik eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin deneyimledikleri eğitime yönelik görüşlerini ve deneyimlerini keşfetmektir.

Yöntem: Mart-Temmuz 2021 tarihleri arasında yürütülen çalışmada nitel tasarım kullanılmıştır. Klinik simülasyon seçmeli dersini alan 11 son sınıf hemşirelik öğrencisi iki hafta boyunca diyabetik ayak değerlendirmesine yönelik dersleri takip etmişler ve gerçek hastalarla yapılan simülasyon uygulamasını katılmışlardır. Uygulama sonunda öğrencilerden “Öğrenmede Öğrenci Memnuniyeti ve Özgüven Ölçeği”ni yanıtlamaları istenmiştir. Simülasyon uygulaması sonrasındaki bir haftalık süre içerisinde öğrencilerle çevrimiçi görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmede araştırmacılar tarafından oluşturulan ve 8 açık uçlu soru içeren yarı yapılandırılmış bir form kullanılmıştır. Belgelenen görüşmeler Braun ve Clarke’ın geliştirdiği nitel tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Tüm veriler araştırmacılar tarafından elle analiz edilerek kodlar, temalar ve alt temalar belirlenmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %91’i (n=10) kadındır ve yapılan eğitim hepsinin ilk standardize hasta simülasyon uygulamasıdır. Öğrencilerin memnuniyet ve özgüven ölçek puan ortalamaları 59±4,82 olarak bulunmuştur. Tematik analiz sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin gerçek hastayla yapılan standardize hasta simülasyon uygulaması deneyimlerini temsil eden 4 ana tema ortaya çıkmıştır: deneyimlenen duygular, edinilen kazanımlar, simülasyonun gerçeğe uygunluğu ve simülasyon uygulamasının nitelikleri. Deneyimlenen duygular temasında olumlu ve olumsuz duygular alt temaları; edinilen kazanımlar temasında farkındalık, tutum değişikliği, beceri edinimi ve öğrenilen bilginin pekiştirilmesi alt temaları belirlendi. Simülasyonun gerçekçiliği temasında fiziksel, kavramsal ve psikolojik gerçekçilik alt temaları yer aldı. Son olarak simülasyon uygulamasının nitelikleri temasında mesleki deneyim, öz düzenleme, motivasyon ve bütünsel yaklaşım alt temaları belirlendi.

Sonuç: Araştırma sonucunda, gerçek hastalar ile yapılan simülasyon uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin öz güven ve motivasyonlarını arttırdığı bulunmuştur. Ayrıca, bu uygulanan simülasyonun klinik öğretime alternatif olarak otantik bir öğrenme ortamı yarattığı, öğrencilere profesyonel hemşirelik deneyimi yaşattığı ve deneyimleyerek öğrenmelerine olanak sağladığı ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Diyabetik ayak ülseri, hemşirelik eğitimi, standardize hasta simülasyonu

Kaynakça: Ma J, Lee Y, Kang J. Standardized patient simulation for more effective undergraduate nursing education: a systematic review and meta-analysis. *Clinical Simulation in Nursing*. 2023 Jan 1;74:19-37.

Braun V, Clarke V. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*. 2006 Jan 1;3(2):77-101.

NURSING STUDENTS' PERCEIVED STRESS AND STRESS COPING BEHAVIORS IN CLINICAL PRACTICE

İnci Mercan Annak¹, Buse Nur Doğanay², Cansu Dincel²

¹Gazi University, Faculty of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing, Ankara,
Türkiye

²Gazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing Graduate, Ankara,
Türkiye

Introduction and Aim: It has been reported that practical training in nursing education is more stressful than theoretical training. Perceived lack of knowledge and skills is considered as one of the common stress factors for many students. Our study aimed to determine the perceived stress and stress coping behaviors of Gazi University Nursing Department students.

Method: The research was conducted in a descriptive manner. The research sample consisted of 430 students studying in the Nursing Department who agreed to participate in the research. Data were collected using the “Descriptive Characteristics Form”, “Perceived Stress Scale for Nursing Students (PSNSS)” and “Stress Coping Behaviors Scale for Nursing Students (SCBSNS)”. Data collection tools were transferred online via “Google Forms”. The data were collected by sending the prepared “Google Forms” link after face-to-face interviews with the students between December 08, 2022 and June 02, 2023.

Results: Participants were 84.0% female and the average age was 20.83±1.62 years. The average stress score of the PSNSS was 56.14±25.60, while the average coping score of the SCBSNS was 35.98±10.47. According to the comparison test results, there is a positive and significant strong relationship between stress caused by lack of professional knowledge and skills, stress experienced while providing patient care, and stress caused by faculty members and nurses. In addition, third grade students had the highest stress average, while first grade students had the lowest stress average.

Conclusion: The attitudes of faculty members and nurses may have an important role in affecting the stress level of nursing students. It is thought that determining the stress factors of students will help in finding ways to cope with stress. Thus, improvements can be made to reduce the stress sources of students in line with the findings of the study.

Anahtar Kelimeler: nursing students, stress, coping with stress, clinic, practical training

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMADA ALGILADIKLARI STRES VE STRESLE BAŞETME DAVRANIŞLARI

İnci Mercan Annak¹, Buse Nur Doğanay², Cansu Dince²

¹Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Mezunu, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemşirelik eğitiminde uygulamalı eğitiminin teorik eğitimden daha çok stresli olduğu bildirilmiştir. Algılanan bilgi ve beceri eksikliği, birçok öğrenci için ortak stres faktörlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çalışmamızda Gazi Üniversitesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin algıladıkları stresle baş etme davranışlarını belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Araştırma örneklemini Hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 430 öğrenci oluşturmuştur. Veriler “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Hemşirelik Öğrencileri İçin Algılanan Stres Ölçeği (HÖASÖ)” ve “Hemşirelik Öğrencileri İçin Stresle Baş Etme Davranışları Ölçeği (HÖSBDÖ)” kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama araçları “Google Forms” aracılığı ile online olarak çevrimiçi ortama aktarılmıştır. Veriler 08 Aralık 2022–02 Haziran 2023 tarihleri arasında yüz yüze olarak öğrencilerle görüşüldükten sonra, hazırlanan “Google Forms” linki gönderilerek toplanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %84.0’ı kadın olup, yaş ortalaması 20,83±1,62 yıldır. HÖASÖ’nün ortalama stres puanı 56,14±25,60 iken, HÖSBDÖ’nün ortalama baş etme puanı 35,98±10,47’dir. Karşılaştırma testi sonuçlarına göre, Mesleki bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan stres ve Hastaya bakım verirken yaşanan stres ile Öğretim elemanları ve hemşirelerden kaynaklanan stres arasında pozitif anlamlı kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca 3. sınıf öğrencileri en yüksek stres ortalamasına sahipken, 1. sınıf öğrencileri en düşük stres ortalamasına sahiptir.

Sonuç: Öğretim elemanları ve hemşirelerin tutumunun, hemşirelik öğrencilerinin stres düzeyini etkilemede önemli bir rolü olabilir. Öğrencilerin stres faktörlerinin belirlenmesinin, stresle baş etme yollarının bulunmasında yardımcı olacağı düşünülmektedir. Böylece çalışma bulguları doğrultusunda öğrencilerin stres kaynaklarını azaltacak yönde iyileştirmeler yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencileri, stres, stresle baş etme, klinik, uygulamalı eğitim

VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE TURKISH VERSION OF THE STUDENT LEADERSHIP PRACTICES INVENTORY IN NURSING STUDENTS

Canberk Akdeniz¹, Sergül Duygulu², Deniz Koçoğlu Tanyer³

¹Hacettepe University Institute of Health Sciences

²Hacettepe University Faculty of Nursing, Department of Management in Nursing

³Selçuk University Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing

Introduction and Aim: Effective nursing leadership is vital for patient care, particularly for new nurse graduates who often face challenges in leadership roles. Leadership development should begin during nursing education and be assessed. Therefore, this study aims to adapt the globally recognized Student Leadership Practices Inventory (self&observer) into Turkish and evaluate its validity and reliability.

Method: The study employed a methodological design and was conducted with 240 leader and 205 follower nursing students from different universities in Türkiye. Data were collected via Google Forms using a descriptive information form and the self&observer versions of the inventory between April and August 2024. Permissions were obtained from the original authors, the copyright holder, and the ethics committee. Language equivalence and content validity were ensured, followed by Confirmatory Factor Analysis. Reliability was assessed through Cronbach's Alpha and item-total correlation analysis.

Results: The CVR values for both versions were above 0.9 and each CVI for the sub-dimensions was above 0.97 for the self version and above 0.98 for the observer version. In confirmatory factor analysis, all factor loads were above 0.30. The fit indices of the self and observer versions were RMR = 0.043; 0.040, GFI = 0.985; 0.995, AGFI = 0.982; 0.994, PGFI = 0.834; 0.843, respectively. The Standardized RMR was 0.06 for the self version and 0.045 for the observer version. NFI delta1 was 0.982 for the self version and 0.995 for the observer version. RFI rho was 0.980 and 0.994 for the versions, respectively. Cronbach's alpha was 0.959 for the SLPI Self and 0.981 for the SLPI observer version.

Conclusion: The Turkish version of the Student Leadership Practices Inventory (self&observer) is a valid and reliable tool for measuring the leadership practices of nursing students.

Anahtar Kelimeler: Leadership, Nursing Students, Reliability, Validity

ÖĞRENCİ LİDERLİK UYGULAMALARI ENVANTERİNİN TÜRKÇE VERSİYONUNUN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Canberk Akdeniz¹, Sergül Duygulu², Deniz Koçoğlu Tanyer³

¹Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı

³Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Etkili hemşire liderliği, özellikle liderlik rollerinde zorluk yaşayan yeni mezun hemşireler için hasta bakımında hayati öneme sahiptir. Bu nedenle, liderlik gelişimi hemşirelik eğitimi sırasında başlamalı değerlendirilmelidir. Bu çalışmada, dünya genelinde kullanılan Öğrenci Liderlik Uygulamaları Envanteri'nin öz değerlendirme ve gözlemci değerlendirmesi versiyonlarının dilimize uyarlanması, geçerlik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Metodolojik desende yürütülen çalışma, Türkiye'nin farklı üniversitelerinde öğrenim gören 240 lider ve 205 izleyen hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, Nisan-Ağustos 2024 tarihleri arasında Google Forms aracılığıyla tanımlayıcı bilgi formu ve envanterin öz ve gözlemci versiyonları kullanılarak toplanmıştır. Orijinal yazarlardan, telif hakkı sahibi firmadan ve etik kuruldan izinler alınmıştır. Dil eşdeğerliği ve kapsam geçerliliği sağlanmış, ardından Doğrulamalı Faktör Analizi yapılmıştır. Güvenilirlik Cronbach's Alpha ve madde-toplam korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Her iki versiyon için de CVR değerleri 0,9'un üzerindedir. Alt boyutların CVI değerleri, öz değerlendirme versiyonu için 0,97'nin ve gözlemci değerlendirme versiyonu için 0,98'in üzerindedir. Doğrulamalı faktör analizi sonucunda tüm faktör yüklerinin 0,30 üzerinde olduğu saptanmıştır. Öz değerlendirme ve gözlemci değerlendirme versiyonlarının uyum indeksleri sırasıyla RMR = 0,043; 0,040, GFI = 0,985; 0,995, AGFI = 0,982; 0,994, PGFI = 0,834; 0,843 şeklindedir. Standartlaştırılmış RMR öz değerlendirme versiyonu için 0,06, gözlemci versiyonu için 0,045'tir. NFI delta1 öz değerlendirme versiyonu için 0,982 ve gözlemci değerlendirme versiyonu için 0,995'tir. RFI rho değeri versiyonlar için sırasıyla 0,980 ve 0,994'tür. Envanterin toplam Cronbach's alpha değeri öz değerlendirme versiyonu için 0,959 ve gözlemci değerlendirme versiyonu için 0,981'dir.

Sonuç: Öğrenci Liderlik Uygulamaları Envanteri'nin öz değerlendirme ve gözlemci değerlendirme Türkçe versiyonları, hemşirelik öğrencilerinin liderlik uygulamalarını ölçmek için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir araçtır.

Anahtar Kelimeler: Geçerlik, Güvenirlik, Hemşirelik Öğrencileri, Liderlik

PAIN BELIEFS AND CARE BEHAVIORS OF INTENSIVE CARE NURSES: A DESCRIPTIVE AND CROSS-SECTIONAL STUDY

Ayşe Aydın¹, Sevgi Deniz Doğan², Şeyma Yurtseven³

¹Suleyman Demirel University

²Applied Sciences University of Isparta

³Cukurova University Faculty of Medicine Balcali Hospital

Introduction and Aim: Pain is not only a physical experience but also a complex phenomenon that includes emotional and psychological components. Nurses, as health professionals who interact most closely with patients, play a key role in the effective management of pain. This study was conducted to examine the relationship between pain beliefs and care behaviors of intensive care nurses.

Method: The population of this descriptive and cross-sectional study consisted of nurses who had been working in the intensive care clinics of a university hospital for at least one year and who agreed to participate in the study. The sample consisted of 112 nurses who met the inclusion criteria. The data were collected using the Personal Information Form, Intensive Care Nurses' Care Behaviors Scale, and the Pain Beliefs Scale. The independent samples t-test was used for normally distributed data, while the Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests were applied for non-normally distributed data. Pearson correlation was calculated to assess relationships between variables. Ethical approval and institutional permission were obtained.

Results: The mean age of the nurses who participated in the study was 31.54±7.14 years, 76.8% were female, the mean number of years of employment was 9.48±8.40, 41.1% worked in surgical intensive care clinics, and 70.5% chose their profession willingly. Nurses scored 3.61±0.60 on the organic beliefs, 2.56±1.11 on the psychological beliefs sub-dimension of the Pain Beliefs Scale, and 121.14±9.90 on the Care Behaviors Scale. No relationship was found between intensive care nurses' attitudes towards care behaviors and pain beliefs.

Conclusion: Based on the findings of the study, it can be said that the care behaviors of intensive care nurses are positive and nurses believe that pain is mostly organic. Further studies investigating the factors affecting pain beliefs and their effect on care behaviors in different groups of nurses are recommended.

Anahtar Kelimeler: pain, pain belief, care behaviors, nurses, intensive care unit

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN AĞRI İNANÇLARI VE BAKIM DAVRANIŞLARI: TANIMLAYICI VE KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Ayşe Aydın¹, Sevgi Deniz Doğan², Şeyma Yurtseven³

¹Süleyman Demirel Üniversitesi

²Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

³Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi

Giriş ve Amaç: Ağrı, yalnızca fiziksel bir deneyim olmanın ötesinde, duygusal ve psikolojik bileşenleri de içeren karmaşık bir olgudur. Hemşireler, hastalarla en yakın etkileşim içinde olan sağlık profesyonelleri olarak, ağrının etkin yönetiminde kilit bir rol oynar. Bu çalışma yoğun bakım hemşirelerinin ağrı inançları ile bakım davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yürütülmüştür.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu araştırmanın evrenini, Akdeniz bölgesinde bir üniversite hastanesinin yoğun bakım kliniklerinde en az bir yıldır çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise araştırmaya alınma kriterlerine uyan 112 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Yoğun Bakım Hemşirelerinde Bakım Davranışları Tutum Ölçeği ve Ağrı İnançları Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Normal dağılım gösteren veriler için bağımsız gruplarda t testi, normal dağılım göstermeyen verilerde ise Kruskal Wallis ve Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek için ise pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için; bir üniversitenin etik kurulundan onay ve araştırmanın yapıldığı hastaneden kurum izini alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin, yaş ortalamasının 31,54±7,14 olduğu, %76,8'inin kadın olduğu, çalışma yıl ortalamalarının 9,48±8,40 olduğu %41,1'inin cerrahi yoğun bakım kliniklerinde çalıştığı ve %70,5'inin mesleğini isteyerek seçtiği belirlenmiştir. Hemşireler ağrı inançları ölçeğinin organik inançlar alt boyutundan 3,61±0,60, psikolojik inançlar alt boyutundan 2,56±1,11 ve Yoğun Bakım Hemşirelerinde Bakım Davranışları Tutum Ölçeğinden 121,14±9,90 puan almıştır. Yoğun bakım hemşirelerinin bakım davranışlarına ilişkin tutumları ile ağrı inançları arasında bir ilişki saptanmamıştır.

Sonuç: Çalışmanın bulguları doğrultusunda yoğun bakım hemşirelerinin bakım davranışlarının olumlu olduğu ve hemşirelerin ağrının daha çok organik olduğuna inandığı söylenebilir. Farklı hemşire gruplarında ağrı inançlarını etkileyen faktörleri ve bunların bakım davranışları üzerine etkisini araştıran daha fazla çalışma yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: ağrı, ağrı inançları, bakım davranışları, hemşirelik, yoğun bakım ünitesi

LEVEL OF PERCEIVED EMOTIONAL ABUSE AND ITS RELATIONSHIP WITH SOME SOCIO-DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS: A PILOT STUDY RESULTS

Somayeh Mohebi¹, Ufuk Kaya¹

¹Cyprus International University

Introduction and Aim: Emotional abuse, which includes all types of abuse and neglect, causes many negative problems. In this study, the level of emotional abuse perceived by nursing students and its relationship with some variables were examined.

Method: This study was planned and conducted as descriptive and cross-sectional. The population of the study consisted of 180 students studying in the Turkish nursing department. Socio-demographic characteristics and the Perceived Emotional Abuse Scale for Adults were used in the study. The data collected face-to-face were statistically analyzed with the Statistical Package for Social Sciences program. The data were evaluated and interpreted with a 95% confidence interval, a 5% margin of error and a significance level ($p < 0.05$).

Results: The level of emotional abuse of nursing students was determined as $126.59 \pm 43.61/305$. A negative, strong*-very strong** and significant relationship was found between students' perceived emotional abuse and having children and domestic violence ($r = -.189^*$ $p = 0.018$, $r = -.239^{**}$ $p = 0.003$, respectively); and a positive, strong*-very strong** and significant relationship was found between perceived academic success, income level and interpersonal relationships and perceived emotional abuse level ($r = .199^*$, $p = 0.012$, $r = .248^{**}$ $p = 0.002$, $r = .194^*$ $p = 0.015$, respectively).

Conclusion: Perceived emotional abuse in nursing students was found to be related to having children, presence of violence in the family, perceived academic success, income level and interpersonal relationships.

Anahtar Kelimeler: Emotional abuse, nursing, student

ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMARIN DÜZEYİ VE BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERLE İLİŞKİSİ: PİLOT ÇALIŞMA SONUÇLARI

Somayeh Mohebi¹, Ufuk Kaya¹

¹Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Tüm istismar ve ihmal türlerini içerisinde barındıran duygusal istismar birçok olumsuz probleme neden olmaktadır. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin algıladığı duygusal istismar düzeyi ve bazı değişkenler ile ilişkisi irdelenmiştir.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Türkçe hemşirelik bölümünde okuyan 180 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada sosyo-demografik özellikler ve Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği kullanılmıştır. Yüzyüze toplanan veriler, Statistical Package for Social Sciences programı ile istatistiksel analiz edilmiştir. Veriler %95'li güven aralığı ve %5'lik hata payı ve anlamlılık düzeyi ($p < 0.05$) ile değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin duygusal istismar düzeyi $126.59 \pm 43.61/305$ olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin algıladığı duygusal istismar ile çocuk sahibi olma ve aile içinde şiddet durumları arasında negatif, güçlü*-çok güçlü** ve anlamlı ($r = -.189^*$ $p = 0.018$, $r = -.239^{**}$ $p = 0.003$ sırasıyla); algılanan akademik başarı, gelir düzeyi ve kişiler arası ilişkiler ile algılanan duygusal istismar düzeyi arasında pozitif, güçlü*-çok güçlü** ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = .199^*$, $p = 0.012$, $r = .248^{**}$ $p = 0.002$, $r = .194^*$ $p = 0.015$ sırasıyla).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinde algılanan duygusal istismarın çocuk sahibi olma durumu, aile içinde şiddet varlığı, algılanan akademik başarı, gelir düzeyi ve kişilerarası ilişkiler ile ilişkili saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal istismar, hemşirelik, öğrenci

THE EFFECT OF DIFFERENT POSITIONING BEFORE, DURING AND AFTER SURGERY ON PRESSURE INJURY

Bedia Güler¹, Aysel Gürkan²

¹Marmara University Institute of Health Sciences, Istanbul, Turkey

²Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Marmara University, Istanbul, Turkey

Introduction and Aim: Prevention of pressure injuries is the best strategy and requires risk assessment and timely implementation of preventive interventions. The study aims to evaluate the effect of positioning in a different position pre-operatively and post-operatively from that during surgery on preventing pressure injury (PI).

Method: The randomized controlled study was conducted in surgical clinics and intensive care unit between June and December 2023. The study included 91 patients who underwent major abdominal surgery lasting over 3 hours. The experimental group (n=44) was positioned in different positions from their surgical position the night before surgery and the first 36 hours following surgery alternately; after the 36th hour, the surgical and non-surgical positions based on PI status. The control group (n=47) received no intervention. Data were collected using the Individual and Clinical Characteristics Form, Munro Pressure Injury Risk Assessment Scale, Patient and Observer Mobility Scale, Pressure Injury Diagnosis and Staging Form, and Patient Follow-up Forms. The data was analyzed using descriptive statistics, t-test, Mann-Whitney U, and Chi-Square tests.

Results: The patients' mean age was 58.95±13.63, 59.3% were male, 78% had supine surgical position, and the mean surgery duration was 240.04±59.08 min. The groups were similar in preoperative individual and clinical characteristics, mobility level, and PI risk (p>0.05); however, the experimental group exhibited significantly higher PI risk intra-operatively and post-operatively (p<0.05). At 6-day follow-up, 14 (15.4%) patients (experimental group 2 [4.5%], control group 12 [25.5%]) developed stage 1 PI (p=0.006), and 20 (22%) patients (experimental group 4 [9.1%], control group 16 [34%]) developed blanching erythema (p=0.004). Of the PIs, 59.1% and 40.9% were in the sacrum and coccyx, respectively.

Conclusion: Positioning in a different position pre-operatively and post-operatively from during surgery reduced the PI rates and blanching erythema. Unless contraindicated, it is recommended as an independent nursing intervention in at-risk patients.

Anahtar Kelimeler: surgery-induced pressure injury, positioning, prevention

AMELİYAT ÖNCESİ VE SONRASINDA AMELİYAT SIRASINDAKİNDEN FARKLI POZİSYON VERİLMESİNİN BASINÇ YARALANMASINA ETKİSİ

Bedia Güler¹, Aysel Gürkan²

¹Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü / İstanbul / Türkiye

²Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü / İstanbul / Türkiye

Giriş ve Amaç: Basınç yaralanmalarının önlenmesi, en iyi stratejidir ve riskin değerlendirilmesi ile önleyici girişimlerin zamanında uygulanmasını gerektirir. Çalışmanın amacı, ameliyat öncesi ve sonrası dönemlerde, ameliyat pozisyonundan farklı bir pozisyon verilmesinin basınç yaralanmasını önlemedeki etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Randomize kontrollü türdeki çalışma, Haziran-Aralık 2023 tarihleri arasında cerrahi klinikleri ile yoğun bakım ünitesinde yapıldı. Çalışmaya 3 saatten daha uzun süren majör abdominal cerrahi girişim geçiren 91 hasta alındı. Müdahale grubuna (n=44) ameliyattan önceki gece ve ameliyattan sonraki ilk 36 saat dönüşümlü olarak ameliyat pozisyonundan farklı, 36. saatten sonra da basınç yaralanması durumuna göre ameliyat pozisyonu ve ameliyat pozisyonundan farklı pozisyonlar verildi. Kontrol grubuna (n=47) rutin bakım dışında herhangi bir girişim uygulanmadı. Veriler “Bireysel ve Klinik Özellikler Formu”, “Munro Basınç Yaralanması Risk Değerlendirme Ölçeği”, “Hasta ve Gözlemci Hareketlilik Ölçeği”, “Basınç Yaralanması Tanılama ve Evrelendirme Formu” ve “Hasta Takip Formları” ile toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, t testi, Mann-Whitney U test, Ki-Kare testleri kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 58,95±13,63, %59,3’ü erkekti. %78’inin ameliyat pozisyonu supine ve ortalama ameliyat süresi 240,04±59,08 dk idi. Ameliyat öncesi bireysel ve klinik özellikleri, hareketlilik düzeyi ve basınç yaralanması riski açısından gruplar arasında anlamlı bir fark yokken (p>0,05), ameliyat sırası ve sonrası müdahale grubunun basınç yaralanması riski anlamlı olarak daha yüksekti (p<0,05). Altı günlük takipte 14 (%15,4) hastada [müdahale grubunda 2 (%4,5), kontrol grubunda 12 (%25,5)] evre 1 basınç yaralanması (p=0,006), 20 (%22) hastada [müdahale grubunda 4 (%9,1), kontrol grubunda 16 (%34)] solan kızarıklık (p=0,004) gelişti. Gelişen basınç yaralanmalarının %59,1’inin sakrum, %40,9’unun koksikte lokalize olduğu görüldü.

Sonuç: Çalışma bulguları, ameliyat öncesi ve sonrası dönemlerde ameliyat sırasındakinden farklı pozisyon verilmesinin basınç yaralanması ve solan kızarıklık oranını azalttığını gösterdi. Kontrendike olmadığı sürece, risk altındaki hastalarda bağımsız bir hemşirelik girişimi olarak uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ameliyat kaynaklı basınç yaralanması, pozisyon verme, önleme

Kaynakça: Munro CA. The Development of a Pressure Ulcer Risk-Assessment Scale for Perioperative Patients. AORN Journal. 2010;92(3).

National Pressure Ulcer Advisory Panel, European Pressure Ulcer Advisory Panel and Pan Pacific Pressure Injury Alliance (NPUAP/EPUAP/PPPIA). Prevention and Treatment of Pressure Ulcers: Quick Reference Guide. Emily Haesler (Ed.). Cambridge Media: Perth, Australia; 2014.

Guo Y, Zhao K, Zhao T, Li Y, Yu Y, Kaung W. The effectiveness of curvilinear supine position on the incidence of pressure injuries and interface pressure among surgical patients. *Journal of Tissue Viability*. 2019;28:81–86.

Primiano M, Friend M, McClue C, Nardi S, Fix L, Schafer M, Savoehka K, McNett M. Pressure ulcer prevalence and risk factors during prolonged surgical procedures. *AORN Journal*. 2011; 94(6).

Chen Y, He L, Qu W, Zhang C. Predictors of intraoperative pressure injury in patients undergoing major hepatobiliary surgery. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2017;44(5):445-449.

Walton-Geer PS. Prevention of pressure ulcers in the surgical patient. *AORN Journal*. 2009;89(3).

Kim JM, Lee H, Ha T, Na S. Perioperative factors associated with pressure ulcer development after major surgery. *Korean Journal of Anesthesiology*. 2018;71(1):48-56.

Ramezanpour E, Emami ZA, Heidari MA, Yazdani CJ, Moosazadeh M, Shafipour V. Incidence and risk factors of pressure ulcers among general surgery patients. *Journal of Nursing and Midwifery Sciences*. 2018;5(4).

Peixoto CA, Ferreira MBG, Felix MMS, Pires PS, Barichello E, Barbosa MH. Risk assessment for perioperative pressure injuries. *Rev. Latino-Am. Enfermagem*. 2019;27(3117).

Gül A, Şengül T, Yavuz HÖ. Assessment of the risk of pressure ulcer during the perioperative period: Adaptation of the Munro scale to Turkish. *Journal of Tissue Viability*. 2021.

Ayoğlu T. Cerrahi Girişim Öncesi Verilen Eğitimin Hastaların Öz-Etkililik Algısına ve İyileşme Sürecine Etkisi. İstanbul Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011 İstanbul (Danışman: Prof. Dr. Neriman Akyolcu).

DEMOGRAPHIC AND CLINICAL PERFORMANCE ANALYSIS OF INPATIENTS IN ORTHOPAEDICS CLINIC THE CASE OF TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL

Tuğba Şenol¹, Hasret Dikici¹, Hatice Esen Koç¹, Gülcan Katı¹

¹Antalya Training and Research Hospital

INTRODUCTION AND AIM: The effective utilisation of hospital beds is an important indicator of efficient resource utilisation. It is crucial to monitor bed utilisation performance at the clinic level over specified periods to ensure the efficient use of available resources in hospitals. In the evaluation of hospital performance, indicators such as bed utilisation efficiency, the rate of patients discharged from hospital, and the mortality rate are employed. The objective of this study was to evaluate the demographic data and clinical performance indicators of patients hospitalised in the Orthopaedics Clinic of Antalya Training and Research Hospital in 2023.

METHODS: This study was designed as a retrospective, descriptive study. The study population comprised patients who were hospitalised in the Orthopaedics Clinic of Antalya Training and Research Hospital during 2023. The study population comprised all patients who were hospitalised during the specified period. The data were obtained from the hospital information management system (HIS). The statistical analyses were conducted using the SPSS 22.0 package programme. The Bed Occupancy Rate (BER), Bed Turnover Rate (BDR), Average Length of Stay (LOS) and Mortality Rate were evaluated as clinical key performance indicators.

The mean age of the patients included in the study was 48 years, with a gender distribution of 52.6% male and 47.4% female. An examination of the age distribution of patients hospitalised in the Orthopaedics Clinic revealed that the majority of patients were aged 65 and above (28.5%). The performance indicators of the orthopaedics clinic were analysed, resulting in the following data: OCS: 5.2 days (MIN 0- MAX 21), LOS 99.2%, LOS=69.8%, mortality rate 1.1%

Anahtar Kelimeler: Orthopaedics Clinic, Demographic Analysis, Clinical Performance

ORTOPEDİ KLİNİĞİNDE YATARAK TEDAVİ GÖREN HASTALARIN DEMOGRAFİK VE KLİNİK PERFORMANS ANALİZİ EĞİTİM ARAŞTIRMA HASTANESİ ÖRNEĞİ

Tuğba Şenol¹, Hasret Dikici¹, Hatice Esen Koç¹, Gülcan Katı¹

¹Antalya ve Eğitim Araştırma Hastanesi

GİRİŞ VE AMAÇ: Hastane yataklarının etkin kullanılması, kaynakların verimli kullanıldığını gösteren önemli parametrelerden birisidir. Hastanelerde mevcut kaynakların verimli kullanılması açısından belirlenen dönemlerde klinik bazında yatak kullanım performansları izlenmesi önemlidir. Hastanelerin performans değerlendirmesinde; yatak kullanım etkinliği, taburcu edilen hasta oranı, ölüm oranı gibi göstere kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2023 yılında Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ortopedi Kliniğinde yatan hastaların demografik verilerini ve klinik performans göstergelerini değerlendirmektir.

YÖNTEM: Bu çalışma retrospektif ve tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Çalışmanın evrenini 2023 yılında Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ortopedi Kliniğinde yatarak tedavi gören hastalar oluşturmaktadır. Çalışmaya yatış yapılan tüm hastalar dahil edilmiştir. Veriler hastane bilgi yönetim sisteminden (HBYS) elde edilmiştir. İstatiksel analizler, SPSS 22.0 paket programı ile yapılmıştır. Klinik temel performans göstergeleri olarak; Yatak Doluluk Oranı (YDO), Yatak Devir Hızı (YDH), Ortalama Kalış Süresi (OKS), Mortalite Oranı değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Çalışmaya dahil edilen hastaların yaş ortalaması 48,02 cinsiyet dağılımına göre %52,6 erkek, %47,4 kadın'dır. Ortopedi Kliniğine yatan hastaların yaş dağılımı incelendiğinde; büyük çoğunluğu 65+ yaş üstü (% 28,5) oluşturmaktadır. Ortopedi kliniği performans göstergeleri incelendiğinde; OKS:5,2 gün (MİN 0- MAK 21), YDO %99,2, YDH=69,8, mortalite oranı %1,1'dir.

SONUÇ: Bu çalışma, Ortopedi Kliniğinin performansına ilişkin önemli bilgiler sunmakta ve hem güçlü yönleri hem de iyileştirmeye açık alanlarını belirlemektedir. Klinik performans verileri ile birlikte hemşire iş yükünde eş zamanlı değerlendirilerek bakım kalitesine katkıda bulunması önerilmektedir. Ortopedi Kliniği veri sonuçlarının Türkiye geneli Eğitim Ve Araştırma Hastaneleri ile kıyaslanmasına yönelik çalışmalara öncülük sağlayacaktır

Anahtar Kelimeler: Ortopedi Kliniği, Demografik Analiz, Klinik Performans

Kaynakça: Esen H. (2023) DAHİLİ VE CERRAHİ KLİNİKLERİN YATAK KULLANIM PERFORMANSININ PABON LASSO MODELİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ, Usaysad Derg, 2023; 9(2):227-239

THE EFFECT OF HEALTHY LIFESTYLE BEHAVIORS ON PREGNANCY STRESS IN PREGNANT WOMEN ATTENDING FAMILY HEALTH CENTERS

Rıdvan Dođan¹, Merve Çolak¹

¹Uskudar University

Introduction and Objective: Pregnancy is a natural process in a woman's life, characterized by significant physical and psychological changes. During this period, adopting healthy lifestyle behaviors can provide crucial support in managing stress levels. This study aims to identify healthy lifestyle behaviors among pregnant women attending a family health center and to examine their impact on pregnancy-related stress.

Method: This descriptive and cross-sectional study examined healthy lifestyle behaviors and pregnancy-related stress levels in 150 pregnant women attending family health centers in the Uskudar and Umraniye districts of Istanbul. Data were collected through face-to-face interviews using the Descriptive Characteristics Form, the Pregnancy Stress Assessment Scale, and the Healthy Lifestyle Behaviors in Pregnancy Scale between March 4th and June 7th, 2024.

Findings: The average age of the pregnant women participating in the study was 28.75±4.43 years, with an average marriage duration of 5.21±3.55 years. Weeks, 62% of the participants were unemployed, 40% were university graduates. It was observed that 53% of the participants experienced pregnancy-related health issues, and 83.3% had someone to assist them during the pregnancy. The regression model established to determine the impact of healthy lifestyle behaviors and the frequency of hospital visits on pregnancy-related stress was found to be significant, explaining 45.6% of the variance ($R=0.683$, Adj. $R^2=0.456$, $F=42.626$, $p<0.001$).

Conclusion: This study examined the healthy lifestyle behaviors and pregnancy-related stress levels of pregnant women attending family health centers in the Uskudar and Umraniye districts. The findings revealed that healthy lifestyle behaviors had a significant impact on pregnancy-related stress. It was observed that pregnant women who adopted healthy lifestyle behaviors experienced lower stress levels, while those with a higher frequency of hospital visits had higher stress levels. Adopting healthy lifestyle behaviors during pregnancy is of utmost importance for managing stress effectively.

Anahtar Kelimeler: pregnancy stress, healthy lifestyle behaviors, pregnancy process

AİLE SAĞLIĞI MERKEZİNE BAŞVURAN GEBELERDE SAĞLIKLI YAŞAM DAVRANIŞLARININ GEBELİK STRESİNE ETKİSİ

Rıdvan Doğan¹, Merve Çolak¹

¹Üsküdar Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Gebelik, kadınların yaşamında doğal bir süreç olmakla birlikte fiziksel ve ruhsal değişimlerin de yaşandığı önemli bir süreçtir. Bu süreçte gebelerin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını benimsemesi, stres düzeylerini kontrol altında tutma konusunda destek sağlamaktadır. Gebelerin stres düzeyinin düşük olması hem anne hem fetus sağlığı açısından son derecede önemlidir. Bu araştırmada aile sağlık merkezine başvuran gebelerde sağlıklı yaşam davranışlarını belirlemek ve gebelik stresine etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu tanımlayıcı ve kesitsel çalışmada, İstanbul'un Üsküdar ve Ümraniye ilçelerindeki aile sağlığı merkezlerine başvuran 150 gebe üzerinde sağlıklı yaşam davranışları ve gebelik stres düzeyleri incelenmiştir. Veriler yüz yüze görüşme ile toplanmış olup Tanıyıcı Özellikler Formu, Gebelik Stresini Değerlendirme Ölçeği ve Gebelikte Sağlıklı Yaşam Davranışları Ölçeği kullanılarak 4 Mart- 7 Haziran 2024 aralığında toplanmıştır. Veriler SPSS-27 programı kullanılarak uygun analiz yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Çalışma öncesi etik kurul izni ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan gebelerin yaş ortalamasının $28,75 \pm 4,43$, evlilik süresi yıl ortalaması $5,21 \pm 3,55$ olarak belirlendi. Gebelerin ortalama gebelik haftasının $24,66 \pm 8,63$ olduğu, %62'si çalışmadığı, %40'ı üniversite mezunu olduğu, %86'sı çekirdek aile yapısına sahip olduğu görüldü. Gebelerin %53'ü gebeliğe bağlı sağlık sorunu yaşadığını, %83,3'ü gebelik sürecinde bakıma yardım edecek birinin olduğunu bildirdi. Gebelerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve hastaneye başvuru sayılarının gebelik stresine etkisini belirlemek amacıyla oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olduğu ve varyansın %45,6'sını açıkladığı belirlendi ($R=0,683$, Adj. $R^2=0,456$, $F=42,626$, $p<0,001$).

Sonuç: Bu çalışmada Üsküdar ve Ümraniye ilçelerindeki aile sağlığı merkezlerine başvuran gebelerin sağlıklı yaşam davranışları ve gebelik stres düzeyleri incelenmiştir. Gebelerin sağlıklı yaşam davranışlarının gebelik stresine etkisinin anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. Sağlıklı yaşam davranışlarını benimseyen gebelerin stres düzeylerinin daha düşük olduğu ayrıca hastane başvuru sayısı yüksek olan gebelerin stres düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Gebelik sürecinde sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının benimsenmesi stresi kontrol altına alabilmesi açısından son derecede önemlidir.

Anahtar Kelimeler: gebelik stresi, sağlıklı yaşam davranışı, gebelik süreci

Kaynakça: Aksoy S. D., Dutucu N., Özdilek R., Acar-Bektaş H. ve Keçeci A. (2019). Gebelik stresi değerlendirme ölçeğinin türkçe'ye uyarlanması. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(1), 10-14.

Babatürk, B., Güngör, B. B., Bakıryol, E., Can, E., Yılcı, İ. D., Şahin, S., & Kaya, Y. D. (2022). Aile Sağlığı Merkezi'ne kayıtlı gebelerde sosyodemografik özelliklerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları üzerine etkisi. The Journal of Turkish Family Physician, 13(4), 145-154.

Ertekin Dinç, B. N., & Çıtak Bilgin, N. (2023). Yüksek riskli gebelerde algılanan stres ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişki. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 32(2), 277-283

Yılmaz E., Karahan N. (Gebelikte sağlıklı yaşam davranışları ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerlik güvenilirliği. *Çukurova Medical Journal*, 44(1), 498-512.

Zhao, H., Shi, H., Chen, C., Ren, Z., He, M., Li, X., ... & Zhang, X. (2024). Çinli kadınlarda gebeliğe özgü stres ile geç gebelik dönemindeki depresif semptomlar arasındaki ilişki: Aile ilişkilerinin ve boş zaman hobilerinin ılımlı rolü. *Halk Sağlığı Dergisi*, 32 (1), 145-156.

THE EFFECT OF PEER EDUCATION RELATED TO THE USE OF EVIDENCE-BASED KNOWLEDGE IN NURSING PROCESS ON NURSING STUDENTS' EVIDENCE-BASED NURSING KNOWLEDGE, ATTITUDES AND BEHAVIORS

Büşra Ocakcı¹, Yağmur Erdem¹, Serpil Yüksel¹

¹Necmettin Erbakan University Faculty of Nursing

Introduction and Aim: Grounding nursing care on knowledge and practices with high level of evidence will contribute to improving the quality of care. In this study, it was aimed to determine the impact of peer education related to the use of evidence-based knowledge in nursing process on evidence-based nursing knowledge, attitudes and behaviors of nursing students.

Method: The quasi-experimental study with pretest-posttest single group was carried out with 166 second-year students enrolled in the faculty of nursing in a university in Konya, Turkey. Ethical approval and institution permission were obtained. Data were collected face-to-face between February and June 2024 using a personal information form and the Knowledge, Attitude, and Behaviors of Nursing Students Toward Evidence-Based Nursing Scale. “The Use of Evidence-based Knowledge in Nursing” education was applied by a fourth-year student. Before the education, the personal information form and scale were applied to the students (pretest). The nursing diagnoses in which the students used evidence-based knowledge and the literature they had read were recorded. At the end of the term, the scale was reapplied (posttest). In data analysis, descriptive statistics and paired samples t-test were used.

Results: Before the education (pre-test), of the students, 50.6% read scientific publications and 67.5% could review the literature. Majority of the students had heard of the concept of evidence-based nursing (94.6%) and wanted to use evidence-based knowledge in nursing care (%95.8). Following the education (posttest), the rate of the students using evidence-based literature was 41.6% in the first nursing process and 74.1% in the second one. It was found that the students’ posttest knowledge, attitude and future use of evidence-based nursing and practice subscale scores increased compared to the pretest scores ($p<0.001$).

Conclusion: The study results showed that peer education was useful for accessing and reading evidence-based knowledge and using that knowledge in nursing.

Anahtar Kelimeler: peer education, nursing process, evidence-based knowledge, student

KANIT TEMELLİ BİLGİNİN HEMŞİRELİK SÜRECİNDE KULLANIMINA YÖNELİK AKRAN EĞİTİMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KANITA DAYALI HEMŞİRELİK BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞLARINA ETKİSİ

Büşra Ocakcı¹, Yağmur Erdem¹, Serpil Yüksel¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik bakımının kanıt düzeyi yüksek bilgi ve uygulamalara temellendirilmesi bakım kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu araştırmada, hemşirelik sürecinde kanıt temelli bilgi kullanımına yönelik akran eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşirelik konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarına etkisini belirlemek amaçlandı.

Yöntem: Ön test-son test tek gruplu yarı deneysel tipteki bu araştırma, Konya’da bir üniversitenin hemşirelik fakùltesine kayıtlı 166 ikinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirildi. Etik onay ve kurum izni alındı. Veriler, Şubat-Haziran 2024 tarihleri arasında kişisel bilgi formu ve Öğrencilerin Kanıta Dayalı Hemşirelik Konusundaki Bilgi, Tutum ve Davranışları Ölçeği ile yüz yüze toplandı. “Hemşirelik Sürecinde Kanıt Temelli Bilgi Kullanımı” eğitimi dördüncü sınıf öğrencisi tarafından uygulandı. Eğitim öncesi, öğrencilere kişisel bilgi formu ve ölçek uygulandı (ön test). Öğrencilerin kanıt temelli bilgiyi kullandıkları hemşirelik tanıları ve okudukları literatür kaydedildi. Dönemin sonunda ölçek (son-test) tekrar uygulandı. Veri analizinde, tanımlayıcı istatistikler ve bağımlı örneklem t-testi kullanıldı.

Bulgular: Eğitim öncesi (ön test), öğrencilerin %50.6’sının bilimsel yayın okuduğu ve %67.5’inin literatür tarayabildiği belirlendi. Çoğunluğunun kanıt temelli hemşirelik kavramını duyduğu (%94.6) ve kanıt temelli bilgiyi hemşirelik bakımında kullanmak istediği (%95.8) saptandı. Eğitim sonrası (son test) öğrencilerin ilk hazırladıkları hemşirelik sürecinde kanıt temelli literatür kullanma oranının %41.6, ikincisinde ise %74.1 olduğu belirlendi. Ön test puanları ile karşılaştırıldığında son testte, öğrencilerin kanıta dayalı hemşirelik bilgi, tutum, gelecekte kullanım ve uygulama alt boyut puanlarının arttığı saptandı (p<0.001).

Sonuç: Araştırma bulguları, akran eğitiminin kanıt temelli bilgiye erişme, okuma ve bu bilgiyi hemşirelik sürecinde kullanma konusunda yararlı olduğunu gösterdi.

Anahtar Kelimeler: akran eğitimi, hemşirelik süreci, kanıt temelli bilgi, öğrenci

INVESTIGATION OF POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER, DEPRESSION LEVELS AND RELATED FACTORS IN UNIVERSITY STUDENTS WHO EXPERIENCED THE 2023 KAHRAMANMARAS EARTHQUAKES

Zehra Merve Türkay¹, Nazmiye Yıldırım²

¹Bolu Abant İzzet Baysal University, Graduate Education Institute, Department of Nursing

²Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Mental Health and Diseases Nursing

Introduction and Aim: This study aimed to assess the prevalence of post-traumatic stress disorder and depression among university students affected by the February 6 Kahramanmaraş earthquakes and to examine the role of psychological capital and perceived support.

Method: The study was a descriptive cross-sectional survey conducted with 245 students from a state university, six months after the earthquake. Data were collected using the Personal Information Form, Psychological Capital Perception Scale, DSM-5 Post-Traumatic Stress Disorder Checklist, and DSM-5 Depression Scale (Adult). The data were analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences 22.0 program with descriptive statistics and the Pearson correlation test.

Results: The participants had an average age of 22.40 years; 56.3 percent were women, and 93.5 percent were single. Among them, 26.5 percent were in the faculty of education, and 38 percent were in their final year. Twenty percent experienced the earthquake in Gaziantep, 95.5 percent were at home, 98.4 percent were not trapped under debris, and 97.1 percent were not seriously injured. While 46.5 percent reported minor damage to their homes, 63.3 percent lost a relative. Post-traumatic stress disorder was identified in 41.2 percent, severe depression in 15.5 percent, moderate depression in 24.5 percent, and mild depression in 20.4 percent. A significant correlation was found between post-traumatic stress disorder and depression scores. Psychological resilience was lower in those with post-traumatic stress disorder, but psychological capital and perceived support did not significantly affect post-traumatic stress disorder levels. However, severe and moderate depression were linked to lower psychological capital and family-relative support.

Conclusion: The study revealed that many university students exposed to the Kahramanmaraş earthquake suffered from post-traumatic stress disorder and depression. Psychological resilience decreased in those with Post-traumatic stress disorder, while psychological capital and perceived support were more closely linked to depression severity.

Anahtar Kelimeler: earthquake, depression, psychological capital, social support, post-traumatic stress disorder

2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİNİ YAŞAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU, DEPRESYON DÜZEYLERİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Zehra Merve Türkay¹, Nazmiye Yıldırım²

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik AD

²Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

Giriş ve Amaç: 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerine maruz kalan üniversite öğrencilerinin travma sonrası stres bozukluğu, depresyon oranının belirlenmesi ve psikolojik sermayenin, algılanan desteğin etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel bu çalışma, depremden altı ay sonra, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 245 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği, DSM-5 Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi ve DSM-5 Depresyon Ölçeğiyle (Erişkin) toplanmıştır. Veriler SPSS 22.0 programıyla ortalama, standart sapma, yüzde değerleri gibi tanımlayıcı istatistikler, veriler normal dağıldığından Pearson korelasyon testiyle analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 22.40±3.15 (18-42) yıl, %56.3'ü kadın, %93.5'i bekar. Katılımcıların %26.5'i eğitim fakültesine kayıtlı olup, %38'i 4.sınıftır. Depremi %20.4'ü Gaziantep'te yaşamış, deprem anında %95.5'i evlerinde olduğunu, %98.4'ü enkaz altında kalmadığını, %97.1'i ciddi yaralanma yaşamadığını, %46.5'i evlerinin depremde az hasarlı tespit edildiğini ancak deprem nedeniyle %63.3'ünün bir yakının vefat ettiğini bildirmiştir. Deprem öncesi sağlık verilerinde %91.4'ünün herhangi bir tanı konulmuş hastalığı olmadığı, %94.7'sinin daha önce herhangi bir psikolojik tedavi almadıkları ve %90.6'sının deprem sonrası herhangi bir psikolojik tedavi almadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların %41.2'sinde travma sonrası stres bozukluğu ve %15.5'inde şiddetli, %24.5'inde orta derecede, %29.4'ünde ılımlı, %20.4'ünde hafif depresyon saptanmıştır. Travma sonrası stres bozukluğuyla depresyon puanı arasında pozitif yüksek korelasyon ($r=.62$, $p<0.001$) bulunmuştur. Travma sonrası stres bozukluğu saptananlarda psikolojik dayanıklılık anlamlı düzeyde düşük ($p=0.04$) iken psikolojik sermayenin ve algılanan desteğin travma sonrası stres bozukluğu üzerinde bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Şiddetli ve orta depresyonun ise depresyonun diğer düzeylerine göre psikolojik sermayenin özyeterlilik, umut, psikolojik dayanıklılık ve iyimserlik boyutlarının tümünde ($p<0.001$) ve aile-akraba desteğinde ($p=0.001$) anlamlı düzeyde düşük olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Bu çalışmada, 6 Şubat Kahramanmaraş depremine maruz kalan üniversite öğrencilerinin çoğunun travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon yaşadığı belirlenmiştir. Travma sonrası stres bozukluğu olanlarda psikolojik dayanıklılık düşük, ancak psikolojik sermaye ve algılanan desteğin bu düzeyleri etkilemediği görülmüştür. Şiddetli ve orta dereceli depresyon, düşük psikolojik sermaye ile ilişkilendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: deprem, depresyon, psikolojik sermaye, sosyal destek, travma sonrası stres bozukluğu

DETERMINATION OF THE EFFECT OF IR LIGHT USED BEFORE PERIPHERAL INTRAVENOUS CATHETER APPLICATION ON VEIN VISIBILITY, PROCEDURE DURATION, PAIN, ANXIETY, AND SATISFACTION

Merve Çiçek¹, Hüdanur Tosun¹, Sule Bıyık Bayram¹

¹Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Introduction and Aim: Peripheral intravenous catheterization can be a difficult procedure in some cases. The aim of this study is to determine the effect of IR light used before peripheral intravenous catheterization on vein visibility, procedure time, pain, anxiety, and satisfaction.

Method: This is a randomized controlled experimental study conducted between February-May 2024 with 60 patients in the oncology clinics of a university hospital. Data were collected using a data collection form that included information on the individual characteristics of the patients and the catheterization attempt. Patients in the control group received routine procedures (fist clenching, holding the arm below the heart level, applying a tourniquet) to ensure visibility and palpation of the vessels at the catheter site. In the experimental group, IR radiation was applied to the area where the catheter would be applied, from distance of 30 cm, for approximately three minutes, and then the routine procedures performed before the catheter application were carried out. In order to conduct the study, institutional permission and ethics committee approval were obtained. (Date:14.11.2023/no:2023-90). This study was supported by TUBITAK 2209-A.

Results: It was determined that the vein degree scores of the patients in the experimental group increased statistically significantly compared to those in the control group ($p<0.05$). It was determined that there was no statistically significant difference between the procedure times, pain, anxiety and satisfaction of the patients in the experimental and control groups ($p>0.05$).

Conclusion: In this study, it was determined that the application of IR rays for three minutes before peripheral intravenous catheterization increased the visibility and palpation degree of the veins. Although the duration of the procedure does not make a difference between the groups in terms of pain, anxiety, and satisfaction, its use is recommended in clinics as it reduces anxiety and increases satisfaction and venous visibility.

Anahtar Kelimeler: IR radiation, intravenous catheter, vasodilation

PERİFERİK İNTRAVENÖZ KATETER UYGULAMASI ÖNCESİ KULLANILAN IR IŞINININ VEN GÖRÜNÜRLÜĞÜNE, İŞLEM SÜRESİNE, AĞRI, ANKSİYETE VE MEMNUNİYETE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

Merve Çiçek¹, Hüdanur Tosun¹, Sule Bıyık Bayram¹

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Periferik intravenöz kateter uygulaması bazı durumlarda zorlu bir işlem olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı periferik intravenöz kateter uygulaması öncesi kullanılan IR ışınının ven görünürlüğüne, işlem süresine, ağrı, anksiyete ve memnuniyete etkisinin belirlenmesidir.

Yöntem: Bu çalışma bir üniversite hastanesinin onkoloji kliniklerindeki 60 hasta ile Şubat-Mayıs 2024 tarihleri arasında yürütülmüş, randomize kontrollü deneysel türdedir. Veriler, hastaların bireysel özelliklerini ve kateter uygulama girişimine ait bilgileri içeren veri toplama formu ile toplanmıştır. Kontrol grubundaki hastalara kateter bölgesindeki damarların görünürlüğü ve palpasyonunu sağlamak amacıyla rutin işlemler (yumruk sıkma, kolu kalp seviyesinin altında tutma, turnike uygulama) uygulandı. Deney grubundaki hastaların ise kateter uygulaması yapılacak bölgesine 30 cm uzaklıktan, yaklaşık üç dakika boyunca INFRARUJ ile IR ışını uygulanmış, sonrasında rutin işlemlere geçilmiştir. Çalışmanın yapılabilmesi için kurum izni ve etik kuruldan onayı alınmıştır (Tarih 14.11.2023, no: 2023-90). Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A tarafından desteklenmiştir.

Bulgular: Deney grubundaki hastaların ven derecesi puanlarının kontrol grubundakilere göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede arttığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Deney ve kontrol grubundaki hastaların işlem süreleri, ağrı, anksiyete ve memnuniyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Sonuç: Çalışmada, IR ışınlarının periferik intravenöz kateter uygulama öncesinde üç dakika süre ile uygulanmasının ven görünürlüğü ve palpasyon derecesini arttırdığı belirlenmiştir. İşlemin süresi, ağrı, anksiyete ve memnuniyet durumlarında gruplar arasında fark oluşturmasa da anksiyeteyi azaltması, memnuniyeti ve venöz görünürlüğü artırması bakımından kliniklerde kullanımı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: IR ışını, intravenöz kateter, vazodilatasyon

THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-STIGMA AND SELF-CARE LEVEL IN INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES

Ayşe Şahinkaya¹, Ebru Yıldız¹, Işıl Kütükçü¹, İrem Yoluç¹, Meral Şeyba¹, Mihriban Akkoyun¹, Gùlten Okurođlu¹, Derya Emre Yavuz¹

¹Marmara University

Introduction: Diabetes is chronic metabolic disease characterized by hyperglycemia, which is defined as elevated blood sugar levels due to problems with insulin secretion. The concerns of individuals with diabetes about social stigma lead to poor treatment outcomes and ineffective disease management. **Objective:** The study aimed to determine the impact of self-stigmatization on the self-care levels of individuals with type 2 diabetes.

Method: The research was conducted between April -June 2023 in various hospitals affiliated with the Istanbul Provincial Health Directorate. A sample of 140 people who met the inclusion criteria was selected. Data were collected using the Introductory Information Form, the Self-Stigma Scale, and the Diabetes Self-Care Scale. In addition to descriptive statistics, a t-test was used to compare quantitative data between two groups, and analysis of variance was used to compare more than two groups. Results: Of the participants, 57.9% were female, 42.1% were male, 85% were married. The average age was 58.42±11.964 years. When examining educational status, 40.7% were primary school graduates. Regarding occupations, 86.7% were housewives. The average duration of diagnosis was 10.7±6.22 years, and 43.6% were using both antidiabetic and insulin treatments. 37.9% of the participants reported feeling sad about their disease. It was found that 75.7% of the participants had family members diagnosed with diabetes. The average score for the Self-Stigma Scale (SSS) was 75.73±20.079, and the average score for the Diabetes Self-Care Scale (DSCS) was 84.31±12.764. There was no significant effect of age on DSCS total scores ($p>0.05$). A significant relationship was found between the total SSS score and the duration of type 2 diabetes diagnosis ($p=0.008$).

Conclusion: It was determined that self-stigmatization and self-care levels were moderate, and there was no relationship between self-stigmatization and self-care levels. A low-level relationship was found between SSS scores and the duration of type 2 diabetes diagnosis.

Anahtar Kelimeler: Diabetes, self-care, stigma

TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERDE KENDİNİ DAMGALAMA DURUMU İLE ÖZ-BAKIM DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ayşe Şahinkaya¹, Ebru Yıldız¹, Işıl Kütükçü¹, İrem Yoluç¹, Meral Şeyba¹, Mihriban Akkoyun¹, Gülten Okuroğlu¹, Derya Emre Yavuz¹

¹Marmara Üniversitesi

Giriş: Diyabet, insülin salınımındaki sorun nedeniyle kan şekeri seviyesinin yüksekliği olarak ifade edilen ‘hiperglisemi’ ile karakterize olan, kronik bir metabolizma hastalığıdır.

Diyabetli bireylerin sosyal damgalanmayla ilgili yaşadıkları endişe tedavinin olumsuz seyretmesine, hastalık sürecinin etkin yönetilmemesine sebep olmaktadır.

Amaç: Araştırma tip 2 diyabetli bireylerin kendilerini damgalama durumlarının öz-bakım düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla planlandı.

Yöntem: Araştırma Nisan-Haziran 2023 tarihleri arasında İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü’ ne bağlı çeşitli hastanelerde gerçekleştirildi. Dahil edilme kriterlerini karşılayan 140 kişi örnekleme oluşturdu. Tanıtıcı Bilgi Formu, Kendini Damgalama Durumu Ölçeği, Diyabet Öz-Bakım Ölçekleriyle veriler toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra, niceliksel verilerin iki grup arası karşılaştırılmasında t testi, ikiden fazla gruplar arası karşılaştırılmasında varyans analizi kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların %57,9’u kadın %42,1’i erkek, %85’i evliydi. Yaş ortalamaları 58,42±11,964’dü. Eğitim durumları incelendiğinde %40,7’si ilkokul mezunuydu. Mesleklerine bakıldığında %86,7’sinin ev hanımı olduğu belirlendi. Tip 2 diyabet tanı sürelerinin ortalamasının 10,7±6,22 olduğu, % 43,6’sının antidiyabetik ve insülin tedavisi kullandığı görüldü. Katılımcıların %37,9 hastalığa dair üzüntü hissettiklerini belirtti. Ailelerinde %75,7’sinin diyabet tanısı almış birey olduğu belirlendi. Ölçek puanlarına bakıldığında kendini damgalama ölçeği (KDÖ) puan ortalaması 75,73±20,079, diyabette öz-bakım ölçeği (DÖBÖ) puan ortalaması 84,31± 12,764 olduğu belirlendi. Yaşın DÖBÖ toplam puanlarına etkisi olmadığı tespit edildi (p>0,05). KDÖ toplam puanı ile tip 2 diyabet tanı süresi arasında ilişki anlamlı bulundu (p?0,008).

Sonuç: Kendini damgalama ve öz bakım düzeylerinin orta seviyede olduğu ,kendini damgalama ile öz bakım düzeyleri arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. KDÖ puanı ile tip 2 diyabet tanı süresi arasında düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Diyabet,öz bakım, damgalama

Kaynakça:

1. Avilés-Santa, M. L., Monroig-Rivera, A., Soto-Soto, A., & Lindberg, N. M. (2020). Current state of diabetes mellitus prevalence, awareness, treatment, and control in Latin America: challenges and innovative solutions to improve health outcomes across the continent. *Current diabetes reports*, 20, 1-44.
2. Aydoğan, Ü., Akbulut, H., & Çetin Doğaner Y. (2010). Diyabetik Ayak. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni: 375-382.
3. Aytulu T, Yıldırım A. “Diyabette Tıbbi Beslenme Tedavisi”, Diyabet Hemşireliği, Eds. Erdoğan S, Özcan Ş. Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2021, s.83-94.
4. Bahar A. (2006). Diabetes mellituslu hastaların anksiyete ve depresyon düzeylerinin belirlenmesi, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 1(1):1-16.

5. Beckman, J. A., Creager, M. A., & Libby, P. (2002). Diabetes and atherosclerosis: epidemiology, pathophysiology, and management. *Jama*, 287(19), 2570-2581.
6. Bedük T, Birol L, Akdemir N. (1997). Pankreas Hastalıkları , İç Hastalıkları Hemşireliği, Ankara.
7. Birol L. “Pankreas Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı”, İç Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı, Eds. Akdemir N, Birol L. Sistem Ofset, Ankara, 2011, s.707-725.
8. Browne, J. L., Ventura, A., Mosely, K., & Speight, J. (2013). ‘I call it the blame and shame disease’: a qualitative study about perceptions of social stigma surrounding type 2 diabetes. *BMJ open*, 3(11), e003384
9. Browne, J. L., Ventura, A., Mosely, K., & Speight, J. (2014). ‘I’m not a druggie, I’m just a diabetic’: a qualitative study of stigma from the perspective of adults with type 1 diabetes. *BMJ open*, 4(7), e005625.
10. Callaghan BC, Gao L, Li Y, Zhou X, Reynolds E, Banerjee M, et al. Diabetes and obesity are the main metabolic drivers of peripheral neuropathy. *Ann Clin Transl Neurol*. 2018;5:397–405.
11. Chan YM, Molassiotis A. (1999). The relationship between diabetes knowledge and compliance among Chinese with non-insulin dependent diabetes mellitus in Hong Kong. *Journal of Advanced Nursing*, 30(2), 431-438.
12. Cowie CC, Rust KF, Ford ES, et al. Full accounting of diabetes and pre-diabetes in the U.S. population in 1988–1994 and 2005–2006. *Diabetes Care*. 2009; 32(2):287 LP- 294.
13. Çil, M., Türker, E. (2021). Tip 1 diabetes mellitusa bağlı diyabetik ketoasidozu olan bir hastada Neuman sistemler modeline göre hemGirelik bakımı. *Journal of Social and Analytical Health*, 1(1), 8–15
14. Demir, H., Şahin, G. (2020). Tip 2 diyabet hastalarının nesnelerin interneti tabanlı izlemi. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, 17(2), 97-134.
- 15.
16. Cowie CC, Rust KF, Ford ES, et al. Full accounting of diabetes and pre-diabetes in the U.S. population in 1988–1994 and 2005–2006. *Diabetes Care*. 2009; 32(2):287 LP- 294.
17. Çil, M., Türker, E. (2021). Tip 1 diabetes mellitusa bağlı diyabetik ketoasidozu olan bir hastada Neuman sistemler modeline göre hemGirelik bakımı. *Journal of Social and Analytical Health*, 1(1), 8–15
18. Demir, H., Şahin, G. (2020). Tip 2 diyabet hastalarının nesnelerin interneti tabanlı izlemi. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, 17(2), 97-134.
19. Eray, E., & Balcı, M. K. (2005). Tip 2 diyabet tedavisi. *Dahili Tıp Bilimleri Dergisi*, 12(2), 66-71.
20. Erdoğan S. “Diyabet Öz Yönetim Eğitimi ve Desteği”, *Diyabet Hemşireliği*, Eds. Erdoğan S, Özcan Ş. Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2021, s. 323-338.
21. Erdoğan, S., Özcan, Ş. (2021). *Diyabet hemşireliği*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
22. Eroğlu N. *Tip 2 Diyabetli Hastalarda Eğitimin Diyabet Öz Yönetim Ve Öz Etkililiklerine Etkisi*, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Doktora Tezi, 2017.
23. Eroğlu N. Complications of diabetes mellitus. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*. 2018;1(2):6-12.
24. Forouhi NG, Wareham NJ. Epidemiology of diabetes. *Medicine* 2019; 47(1): 22-27.
25. Gredig, D., & Bartelsen-Raemy, A. (2017). Diabetes-related stigma affects the quality of life of people living with diabetes mellitus in Switzerland: implications for healthcare providers. *Health & social care in the community*, 25(5), 1620-1633.)
26. International Diabetes Federation (IDF) (2021). *Diabetes Atlas*. 10th edition, (Erişim adresi: <https://diabetesatlas.org/atlas/tenth-edition>, Erişim tarihi: 09.02.2023)
27. Işık, K., Yıldırım, H., Cengiz, Z. (2021). Diyabetli Hastalarda Psikolojik İnsülin Direnci Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(4), 726-733.
28. Ulusal Diyabet Konsensus Grubu (UDKG). *Diyabet Tanı ve Tedavi Rehberi*. (2021). 10. Baskı. İstanbul: Armoni Nüans Baskı Sanatları A.Ş. ISBN 978-605-69309-8-0

29. Üstündağ, g., Dayapoğlu, N. (2021). Tip 2 Diyabetli bireylerin hastalık yönetiminde karGılaGıtkları engellerin değerlendirilmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Dergisi, 5 (3), 514-533.
30. WHO, Criteare Diabetes Mellitus, 2020. <https://www.who.int/health-topics/diabetes> (10.05.2020)
31. World Health Organization: Global report on diabetes, (2016).
32. Zhou Y, Liao L, Sun M, He G. Self-care practices of Chinese individuals with diabetes. Experimental and Therapeutic Medicine. 2013;5:1137-142.

BREAST CANCER SURGERY QUALITY OF LIFE SCALE (BCSQOL): TURKISH VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Serap Korkmaz¹, Ebru Esen², Münevver Sönmez³

¹University of Health Sciences Gülhane Training and Research Hospital

²Isu live Hospital Bahçesehir

³Atılım University

ABSTRACT

Introduction and Aim: This study aims to test the validity and reliability of the Turkish version of the Breast Cancer Surgery Quality of Life scale in patients who received surgical treatment for breast cancer.

Methods: 250 female patients who had undergone surgery for breast cancer constituted the population of the study. After the Turkish translation of the scale, the content and face validity were calculated. Confirmatory factor analysis was used for the construct validity of the scale. The test-retest method was used in the reliability analysis of the scale. Further, Omega and Cronbach's alpha coefficients of the sub-dimensions of the scale were calculated. Ethical approval was obtained from the Clinical Research Ethics Committee of an Education and Research Hospital located in Ankara, with the date of 25.10.2022, decision number 2022/36.

Results: The content validity index in the study was 0.90. Kaiser-Meyer-Olkin value was 0.77 and Bartlett's value was calculated as $\chi^2=5055.72$, $p < 0.001$. In the study, Chi-square/df value was 1.064 and the RMSEA value was 0.017. It was found that CFI, AGFI, NFI, TLI and IFI values of other fit indices were "good fit", while SRMR and GFI values were "acceptable fit" as a result of confirmatory factor analysis. It was found that Cronbach's alpha coefficient was 0.79-0.95 and Omega coefficient was 0.97-1.00 for the sub-dimensions. The total Cronbach alpha value of the scale is 0.79. The scale consists of a total of 49 items and 8 subdimensions: Physical Activity, Pain, Feelings, Body Image, Physical Health, Sexual Function, General Health, and Relationships with Others.

Conclusion: When the study data were evaluated; it is concluded that the Turkish version of the Breast Cancer Surgery Quality of Life scale is a valid and reliable measurement tool for the evaluation of the quality of life after surgical treatment in breast cancer patients.

Anahtar Kelimeler: Breast cancer, breast surgery, validity and reliability, quality of life

MEME KANSERİ CERRAHİSİ YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ: TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Serap Korkmaz¹, Ebru Esen², Münevver Sönmez³

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²İsu live Hospital Bahçeşehir

³Atılım Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Bu araştırmanın amacı meme kanseri nedeniyle cerrahi tedavi uygulanan hastalarda Meme Kanseri Cerrahisi Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Türkçe versiyonunun, geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir.

Yöntem: Meme kanseri nedeniyle ameliyat olan 250 kadın hasta çalışmanın örneklemini oluşturdu. Ölçeğin Türkçe tercümesi yapıldıktan sonra kapsam ve yüzey geçerliği hesaplandı. Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi uygulandı. Ölçeğin güvenilirlik analizinde test-tekrar test yöntemi kullanıldı. Ayrıca ölçeğin alt boyutlarının Omega ve Cronbach alfa katsayısı hesaplandı. Ankara ilinde bulunan bir Eğitim ve Araştırma hastanesinin Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 25.10.2022 tarih ve 2022/36 sayılı etik kurul izni alındı.

Bulgular: Çalışmada Kapsam Geçerlik İndeksi 0.90'dır. Kaiser-Meyer-Olkin değeri 0.77 ve Bartlett's değeri $\chi^2=5055.72$, $p < 0.001$ olarak hesaplandı. Çalışmada ChiSquare/df değeri 1.064, RMSEA değeri ise 0.017 olarak elde edildi. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen diğer uyum indekslerinden CFI, AGFI, NFI, TLI ve IFI değerlerinin "mükemmel uyum", SRMR ve GFI değerlerinin ise "kabul edilebilir düzeyde uyum" sağladığı tespit edildi. Alt boyutlara ait Cronbach alfa katsayısının 0.79-0.95 arasında ve Omega katsayısının ise 0.97-1.00 arasında değiştiği saptandı. Ölçeğin toplam Cronbach alfa değeri 0.79'dur. Ölçek toplam 49 madde ve Fiziksel aktivite, Ağrı, Duygular, Beden İmajı, Fiziksel Sağlık, Cinsel İşlev, Genel Sağlık ve Diğerleriyle İlişkiler olmak üzere 8 alt boyuttan oluşmaktadır.

Sonuç: Çalışma verileri değerlendirildiğinde; meme kanseri cerrahisi yaşam kalitesi ölçeğinin Türkçe versiyonunun, meme kanseri hastalarda cerrahi tedavi sonrası yaşam kalitesinin değerlendirilmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meme kanseri, meme cerrahisi, Geçerlik ve güvenilirlik, Yaşam kalitesi

EVALUATION OF MALE NURSE PERCEPTION IN UNIVERSITY STUDENTS

İlayda Nur Gerçek¹, Büşra Yapıcı¹, Selin Kolburan¹, Anita Karaca²

¹Acıbadem Maslak Hospital, Istanbul, Turkey

²Biruni University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Turkey

Introduction and Aim: In the historical process, care and nursing were identified with the traditional roles of women and became a female-specific profession. Although the number of male nurses in the nursing profession is increasing day by day, nursing remains predominantly a female profession. This study was conducted to evaluate university students' perceptions of male nurses and to determine the factors affecting them.

Method: A descriptive cross-sectional study was conducted with students enrolled in the Faculty of Health Sciences, Faculty of Engineering and Natural Sciences, and Faculty of Education at a foundation university in the spring semester of the 2023-2024 academic year. The sample of the study consisted of 1274 students. "Student Information Form" and "Questionnaire Form on University Students' Perception of Male Nurses" were used for data collection. Data were collected by face-to-face interview technique. Descriptive statistical methods (number, percentage) and chi-square analysis were used to evaluate the data.

Results: Of the students, 81.6% were female and 47.1% were Faculty of Health Sciences students. Most of the students stated that gender is not important in the nursing profession (78.3%) and it is a profession both women and men can do (96.2%). The students of the faculty of health sciences mostly agreed with the statement "male nurses should work in every ward without discrimination in the hospital environment" (82.2%), while the students of engineering and natural sciences and faculty of education (78.0% and 84.2%, respectively) agreed that "the success of the nursing profession in practice is more important than gender".

Conclusion: The university students had a positive perspective on male nurses. The nursing profession should be better recognized in the community by explaining how it is a profession, its importance in the multidisciplinary team, its role in patient care, and the effects of the care provided on patient outcomes.

Anahtar Kelimeler: perception, gender, male nurses, university student

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ERKEK HEMŞİRE ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İlayda Nur Gerçek¹, Büşra Yapıcı¹, Selin Kolburan¹, Anita Karaca²

¹Acıbadem Maslak Hastanesi, İstanbul, Türkiye

²Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Tarihsel süreç içerisinde bakım ve hemşirelik, kadının geleneksel rolleri ile özdeşleşmiş ve kadınlara özgü bir meslek olmuştur. Hemşirelik mesleğinde erkek hemşire sayısı her geçen gün artmakla birlikte hemşirelik ağırlıklı olarak bir kadın mesleği olmaya devam etmektedir. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin erkek hemşirelere ilişkin algılarını değerlendirmek ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel nitelikteki bu çalışma, 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Döneminde, bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğa ve Mühendislik Fakültesi ve Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerinde yapıldı. Araştırmanın örneklemini 1274 öğrenci oluşturdu. Verilerinin toplanmasında “Öğrenci Bilgi Formu” ve “Üniversite Öğrencilerinin Erkek Hemşire Algısına İlişkin Anket Formu” kullanıldı. Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (sayı, yüzde) ve ki-kare analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %81.6'sı kadın, %47.1'i Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencisidir. Öğrenciler çoğunlukla hemşirelik mesleğinde cinsiyetin önemli olmadığını (%78.3) ve bu mesleğin hem kadınların hem de erkeklerin yapması gereken bir meslek olduğunu (%96.2) belirtmektedir. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencileri en fazla “erkek hemşireler hastane ortamında ayırım yapılmaksızın her serviste çalışmalıdır” ifadesine katılım gösterirken (%82.2), mühendislik ve doğa bilimleri ile eğitim fakültesi öğrencileri (sırasıyla, %78.0, %84.2) “hemşirelik mesleğinin uygulamalardaki başarısı cinsiyetten daha önemlidir” ifadelerine katılmışlardır.

Sonuç: Üniversite öğrencilerinin erkek hemşirelere bakış açıları olumludur. Hemşireliğin nasıl bir meslek olduğu, multidisipliner ekip içerisindeki önemi, hasta bakımındaki rolü ve verdiği bakımın hasta sonuçları üzerindeki etkisinden bahsedilerek hemşirelik mesleğinin toplumda daha iyi tanınması sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: algı, cinsiyet, erkek hemşire, üniversite öğrencisi

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF NURSING POSTGRADUATE THESES STUDIES IN TURKEY: AN EXAMPLE OF THE CONCEPT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Ferzan Kalaycı Emek¹

¹Kutahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing
Fundamentals

The aim of the research is to bibliometrically examine theses containing the concept of artificial intelligence in nursing postgraduate education. In this bibliometric analysis, the Turkish Council of Higher Education National Thesis Center database was searched with the keyword "Artificial intelligence" between 25.08.2024 and 31.08.2024. As a result of the scanning, 5 theses were included in the research; It is categorized according to thesis type, publication year, university type, nursing department, research design, sample group, and purpose of use of the artificial intelligence concept. It has been observed that theses on this subject have existed for the last 2 years (2022-2023) and 80% of them belong to 2023. All of the theses were conducted at state universities, 40% of them are master's theses and 60% are doctoral theses. It has been determined that the departments and research designs of the theses differ for each of them, 60% of the theses are sampled by patients, and 40% aim to learn opinions about artificial intelligence and develop methods. As a result of these findings, it was determined that there are a limited number of nursing theses on artificial intelligence in postgraduate education. It is recommended to increase the number of artificial intelligence integrated studies that will support nursing care practices and education by preventing loss of cost, time and workload, and to transfer the proven study results to the field of nursing practice.

Anahtar Kelimeler: Artificial intelligence; nursing; nursing education; postgraduate; thesis.

TÜRKİYE’DE HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK İNCELENMESİ: YAPAY ZEKÂ KAVRAMI ÖRNEĞİ

Ferzan Kalaycı Emek¹

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD

Araştırmada hemşirelik lisansüstü eğitiminde yapay zeka kavramı içeren tezlerin bibliyometrik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bibliyometrik incelemede, Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "Yapay zeka" anahtar kelimesi ile 25.08.2024 ile 31.08.2024 tarihleri arasında tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda araştırmaya dahil edilen 5 tez; tez türü, yayımlanma yılı, yapıldığı üniversite türü, bağlı olduğu hemşirelik anabilim dalı, araştırma deseni, örneklem grubu, yapay zeka kavramının kullanım amacına göre kategorize edilmiştir. Bu konudaki tezlerin son 2 yıldır (2022-2023) var olduğu ve % 80’inin 2023 yılına ait olduğu görülmüştür. Tezlerin tamamı devlet üniversitelerinde yürütülmüş olup %40’ı yüksek lisans, %60’ı doktora tezidir. Tezlerin bağlı olduğu anabilim dalları ve araştırma desenleri her biri için farklılık gösterdiği, tezlerin %60’ının örneklemi hastaların oluşturduğu, %40’ında yapay zekâ hakkında görüş öğrenmeyi ve yöntem geliştirmeyi amaçladığı tespit edilmiştir. Bu bulgular sonucunda lisansüstü eğitimde yapay zekâ konusunda hemşirelik tezlerinin sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Maliyet, zaman ve iş yükü kaybını önleyerek hemşirelik bakım uygulamaları ve eğitimini destekleyecek yapay zekâ entegre çalışma sayısının artırılması ve etkinliği kanıtlanan çalışma sonuçlarının hemşirelik uygulama alanına aktarılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka; hemşirelik; hemşirelik eğitimi; lisansüstü; tez.

Kaynakça:

1. Chang CY, Jen HJ, Su WS. Trends in artificial intelligence in nursing: Impacts on nursing management. J Nurs Manag. 2022;30(8):3644-53.
- 2.Çoban N, Eryiğit T, Dülcek S, Beydağ D, Ortabağ T. Hemşirelik mesleğinde yapay zekâ ve robot teknolojilerinin yeri. Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2022;2(1):378-85.
- 3.Şendir M, Şimşekoğlu N, Kaya A, Sümer K. Geleceğin teknolojisinde hemşirelik. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi. 2019;1(3):209-14.
4. Yiğit D. Yapay zeka teknikleri ile yenidoğanların konfor davranış düzeylerinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi; 2022
- 5.Cankara S.Hemşirelik öğrencilerinin robot hemşireler ve yapay zekâ uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi].İzmir: Ege Üniversitesi; 2023
- 6.Gümüşe.Yapay zeka ve robot hemşireler hakkında hekim, hemşire ve hasta görüşleri [Doktora tezi].İstanbul:İstanbul Üniversitesi; 2023
- 7.Vicir M. Jinekolojik kanser hastalarında NANDA hemşirelik tanılarının makine öğrenmesi ve veri madenciliği yöntemi ile geliştirilmesi [Yüksek lisans tezi].Denizli:Pamukkale Üniversitesi; 2023
- 8.Polat G. Diyabetli bireylere yönelik geliştirilen yapay zekâ tabanlı mobil sanal asistanın maliyet etkinliği, hastaneye yatırılma oranı, özbakım ve hipoglisemi üzerine etkisi [Doktora tezi]. İzmir:İzmir Katip Çelebi Üniversitesi; 2023

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

9. Ünal AS, Avcı A. Pediatri Hemşireliğinde Yapay Zeka. Akdeniz Hemşirelik Dergisi. 2024;3(1):36-43.
10. Çilhoroz Y, Işık O. Yapay zekâ: Sağlık hizmetlerinden uygulamalar. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakùltesi Dergisi. 2021;23(2):573-88.
11. Kaplan E, Sir Ö, Aşkan F. Hemşirelik Bakım Uygulamaları Gündemi: Hemşirelik Eğitimi Yansımaları. Sağlık Araştırmaları Dergisi. 2024;1(2):108-18
12. Çobanoğlu A, Oğuzhan H. Hemşirelikte Teknolojinin Gelişimi ve Mesleğin Geleceğine Etkileri. Hemşirelik Bilimi Dergisi. 2023;6(2):114-22.

THE EFFECTS OF REIKI APPLIED TO PREGNANT WOMEN IN THE LAST TRIMESTER ON BREASTFEEDING SELF- EFFICACY, COMPLAINTS DURING PREGNANCY, AND QUALITY OF LIFE: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Seda Karaçay Yıkar¹, Dilara Keklik¹, Evşen Nazik¹

¹Çukurova University

ABSTRACT

Introduction and Aim: Reiki can affect physiological parameters and increase the quality of life occurring during pregnancy. Breastfeeding can also be affected by physical factors. This study was carried out to determine the effects of reiki applied to pregnant women in the last trimester on breastfeeding self-efficacy, complaints during pregnancy, and quality of life.

Method: The study was conducted as a two-group randomized controlled trial at a city hospital. A total of 68 pregnant women (n=34 Reiki, n=34 control) receiving antenatal care participated. The Reiki group received eight reiki sessions, with the first being given face to face on the day they were included in the study and seven remotely. Data were collected using a "Personal Information Form, the "Scale of Complaints during Pregnancy and Their Effect on Quality of Life (SCPEQL)," and the "Breastfeeding Self-Efficacy Scale (BSES)." Data were collected in three stages: on the first day of the study, four weeks after the first interview, and six weeks postpartum. Descriptive statistics, independent samples t-test were used. The statistical significance was identified as p value <0.05.

Results: The BSES scores of women in the Reiki and control groups yielded a significant difference between the first measurement and the one made after four weeks (MD 5.47 95 %CIs [1.75 to 9.18], d=0.713). There was no statistical difference between the BSES post-test scores of the groups (2.9195 %CIs [-0.65 to 6.48]). No significant difference was found between the mean SCPEQL scores of the groups, either (MD 11.47, 95 %CIs [-27.03 to 4.09]).

Conclusion: The results of this study showed that reiki applied during pregnancy was effective in increasing women's breastfeeding self-efficacy but did not affect complaints and quality of life during this period.

Key words: Third trimester, Reiki, breastfeeding self-efficacy, pregnancy-related complaints, quality of life

Anahtar Kelimeler: Third trimester, Reiki, breastfeeding self-efficacy, pregnancy-related complaints, quality of life

SON TRİMESTERDEKİ GEBE KADINLARA UYGULANAN REİKİNİN EMZİRME ÖZ-YETERLİLİĞİ, GEBELİKTEKİ YAKINMALAR VE YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Seda Karaçay Yıkar¹, Dilara Keklik¹, Evşen Nazik¹

¹Çukurova Üniversitesi

Seda Karaçay Yıkar, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Adana, Türkiye

Dilara Keklik, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Adana, Türkiye

Evşen Nazik, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Adana, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Reiki, gebelikte meydana gelen fizyolojik parametreleri etkileyebilir ve yaşam kalitesini artırabilir. Emzirme de fiziksel faktörlerden etkilenebilir. Bu çalışma, son trimesterde gebe kadınlara uygulanan reiki'nin emzirme öz yeterliliği, gebelikteki şikayetler ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Çalışma, bir şehir hastanesinde iki grupta randomize kontrollü bir çalışma olarak yürütülmüştür. Çalışmaya, toplam 68 gebe (n=34 reiki, n=34 kontrol) katılmıştır. Reiki grubu, çalışmaya dahil edildiklerinde yüz yüze ve yedisi uzaktan olmak üzere sekiz reiki seansı almıştır. Veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Gebelikte Yakınmalar ve Yaşam Kalitesine Etkisi Ölçeği (GYKÖ)" ve "Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği (EÖYÖ)" kullanılarak toplandı. Veriler üç aşamada toplanmıştır: çalışmanın ilk gününde, ilk görüşmeden dört hafta sonra ve doğumdan altı hafta sonra.

Bulgular: Çalışma, bir şehir hastanesinde iki grupta randomize kontrollü bir çalışma olarak yürütüldü. Doğum öncesi bakım alan toplam 68 gebe kadın (n=34 Reiki, n=34 kontrol) katıldı. Reiki grubu sekiz reiki seansı aldı, ilk seans çalışmaya dahil edildikleri gün yüz yüze, yedi seans ise uzaktan yapıldı. Veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Gebelikte Şikayetler ve Yaşam Kalitesine Etkileri Ölçeği (SCPEQL)" ve "Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği (BSES)" kullanılarak toplandı. Veriler üç aşamada toplandı: çalışmanın ilk günü, ilk görüşmeden dört hafta sonra ve doğumdan altı hafta sonra. Tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t-testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık p değeri <0,05 olarak belirlendi.

Sonuç: Bu çalışmanın sonuçları, gebelik sırasında uygulanan reikin, kadınların emzirme öz yeterliliğini artırma konusunda etkiliydi ancak bu dönemdeki yakınmaları ve yaşam kalitesini etkilemedi.

Anahtar sözcükler: Üçüncü trimester, Reiki, emzirme öz yeterliliği, gebelikle ilgili yakınmalar, yaşam kalitesi

THE RELATIONSHIP BETWEEN MOTHERS' HEALTH LITERACY LEVEL AND ATTITUDES TOWARDS ENDOCRINE DISRUPTORS

Gülşah Demirel¹, Mukaddes Turan Miral²

¹İstanbul Sancaktepe District Health Directorate

²Istanbul Culture University

Introduction and Aim: The study aimed to determine the health literacy levels of mothers with 0-1 year old children and their attitude levels towards endocrine disruptors and to reveal the relationship between them.

Method: Research is of cross-sectional descriptive. Population of the research consisted of approximately 7500 mothers with children aged 0-1 who were registered to Family Health Centers in Sancaktepe of Istanbul between October 2023-March 2024. It was calculated that at least 365 mothers should be reached with a 95% confidence interval of the population and a 5% margin of error. Mothers who applied to Family Health Center between research dates and met sampling criteria were invited to the study, 733 mothers voluntarily formed the sample. Research data were obtained with Socio-Demographic Characteristics Form consisting of 13 questions, Health Literacy Scale Short Form and Endocrine Disruptors Attitude Scale. Before research all permissions were obtained. Data analysis was done using Statistical Package for Social Sciences program.

Results: Average age of the mothers is 29±4 (Min: 19- Max: 45). Mothers' health literacy and attitudes towards endocrine disruptors were found to be above medium level. Highly positive correlation was found between mothers' health literacy and attitudes towards endocrine disruptors ($p<0.05$). Among mothers included in study, working mothers with high levels of education and income were found to have high levels of health literacy and attitudes towards endocrine disruptors. It was determined that 46% (n:338) of mothers had heard about definition of endocrine disruptors, 43% (n:145) of them had heard through social media, and 25% (n:82) had heard through healthcare personnel.

Conclusion: It is recommended that nurses take a more active role in improving mothers' health literacy and attitudes towards endocrine disruptors and that different studies be conducted to determine the current situation.

Key Words: Mothers, Endocrine Disruptors, Health Literacy, Attitude.

Anahtar Kelimeler: Mothers, Endocrine Disruptors, Health Literacy, Attitude

ANNELERİN SAĞLIK OKURYAZARLIK DÜZEYİ VE ENDOKRİN BOZUCULARA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Gülşah Demirel¹, Mukaddes Turan Miral²

¹İstanbul Sancaktepe İlçe Sağlık Müdürlüğü

²İstanbul Kültür Üniversitesi

Amaç: Araştırmada 0-1 yaş çocuk sahibi annelerin sağlık okuryazarlık düzeyleri ve endokrin bozuculara yönelik tutum düzeylerinin belirlenerek aralarındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma; kesitsel tanımlayıcı tiptedir. Araştırmanın evrenini Ekim 2023 – Mart 2024 tarihleri arasında İstanbul Sancaktepe ilçesinde bulunan Aile Sağlık Merkezlerine kayıtlı 0-1 yaş çocuk sahibi yaklaşık 7500 anne oluşturmuştur. Evrenin %95 güven aralığı % 5 yanılma payı ile en az 365 anneye ulaşılması gerektiği hesaplanmıştır. Araştırma tarihleri arasında Aile Sağlığı Merkezine başvuran örneklem kriterlerine uyan bütün anneler çalışmaya davet edilmiş, 733 anne gönüllü olarak örnekleme oluşturmuştur. Araştırma verileri 13 sorudan oluşan Sosyo-Demografik Özellikler Formu, Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Kısa Formu ve Endokrin Bozucular Tutum Ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırma öncesinde bütün izinler alınmıştır. Verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Annelerin yaş ortalaması 29±4 (Min:19- Max:45)'dir. Annelerin sağlık okuryazarlığı ve endokrin bozuculara yönelik tutumları orta düzeyin üzerinde bulunmuştur. Annelerin sağlık okuryazarlığı ve endokrin bozuculara yönelik tutumları arasında ileri düzeyde pozitif yönde kolerasyon saptanmıştır (p<0,05). Araştırmaya dahil edilen annelerden eğitim durumu ve gelir düzeyi yüksek olan, çalışan annelerin sağlık okuryazarlığı ve endokrin bozuculara yönelik tutumları yüksek düzeyde bulunmuştur. Annelerin %46'sının (n:338) endokrin bozucular tanımını duyduğu, duyanların %43'ünün(n:145) sosyal medya, %25'inin (n:82) sağlık personeli aracılığı ile duyduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Annelerin sağlık okuryazarlığı ve endokrin bozuculara yönelik tutumlarının geliştirilmesinde hemşirelerin daha aktif rol almasının sağlanması ve mevcut durumu belirlemek amacıyla farklı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anneler, Endokrin Bozucular, Sağlık Okuryazarlığı, Tutum.

Kaynakça:

1. Altınışık, A., Beydağ, K. D. (2023). Çocuk Kliniğinde Yatan 0-1 Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Sağlık Okuryazarlık Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. Social Sciences Research Journal, 12 (6), 735-744.
2. Aydın, D., & Aba, Y. A. (2019). Annelerin sağlık okuryazarlığı düzeyleri ile emzirme öz-yeterlilik algıları arasındaki ilişki. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 12(1), 31-39
3. Berkman, N. D., Sheridan, S. L., Donahue, K. E, Halpern., D.J, Crotty, K. (2011). Low health literacy and health outcomes: an updated systematic review. Ann Intern Med. 155 (2): 97-107.
4. Bergman, Å., Heindel, J. J., Jobling, S., Kidd, K., Zoeller, T. R., & World Health Organization. (2012). State of the science of endocrine disrupting chemicals 2012. World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241505031>.

5. Borji, M., vd. (2017). Health literacy level and its related factors among the elderlies in Ilam in 2015. *Iran Journal of Nursing*, 30(108), 33–43 16. Borji, M., Otaghi, M., ve Naseri, A., Tarjoman A, Otaghi, M., Salimi E, Naseri, A.. Health Literacy Level and its Related Factors among the Elderlies in Ilam in 2015. *IJN*. 2017; 30 (108):33-43
6. Çetinkaya, S. (2009). Endokrin çevre bozucular ve ergenlik üzerine etkileri. *Dicle Tıp Dergisi*. 36(1), 59-66.
7. Çopurlar, C. K., ve Kartal, M. (2016). What is health literacy? How to measure it? Why is it important? *TJFM ve PC*, 10 (1), 42-47.
8. Duong TV, Aringazina A, Kayupova G, Nurjanah, Pham TV, Pham KM, et al. Development and validation of a New Short-Form Health Literacy Instrument (HLSSF12) for the general public in six Asian countries. *HLRP.2019a*; 3(2): 90-102.
9. Durmaz, E. and B.K. Giray. (2013). Çevresel bir endokrin bozucu: Bisfenol Ave toksik etkilerinin değerlendirilmesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*. 56, 192-9.
10. Durusu-Tanrıöver, M., Yıldırım, H. H., Demiray-Ready, F. N., Çakır, B., ve Akalın, H. E. (2014). Türkiye sağlık okuryazarlığı araştırması (1rd ed). Ankara: Sağlık-Sen Yayınları.
11. Gönenç, İ. M. (2015). Kadın sağlığı açısından sağlık okuryazarlığı. In F. Yıldırım, ve A. Keser (Ed.), *Sağlık okuryazarlığı* (pp.61-74).Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
12. Kabir, E.R., M.S. Rahman, and I. Rahman. (2015). A review on endocrinedisruptors and their possible impacts on human health. *Environmental Toxicology and Pharmacology*. (40), 241-258.
13. Karahan-Yılmaz S., ve Eskici, G. (2021). Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği-Kısa Form ve Dijital Sağlıklı Diyet Okuryazarlığı Ölçeğinin Türkçe Formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(3), 19-25.
14. Kim, M.A. (2016). Relationship among Pro-environmental Attitude, Behavior to Decrease Exposure, Knowledge of Endocrine Disruptors, and Obesity-related Profiles in Nursing Students. DOI:10.7586/JKBNS.2016.18.3.160
15. Ong, B. A. G., Osorio, L. M. B., Ongtauco, M. A., Orosco, G. P. C., Patrimonio, D. A. D., Perez, A. D., ... & Carnate, J. M. (2022). Knowledge, Attitudes, and Awareness Towards Newborn Screening in Association with Received Prenatal Care: A Survey of Primiparous Postpartum Mothers at the Philippine General Hospital. *Acta Medica Philippina*, 56(7). DOI: <https://doi.org/10.47895/amp.vi0.1732>
16. Ouazzani HE, Rouillon, S., Venisse, N., Sifer-Rivière, L., Dupuis, A., Cambien, G., ... & Albouy-Llaty, M. (2021). Impact of perinatal environmental health education intervention on exposure to endocrine disruptors during pregnancy-PREVED study: study protocol for a randomized controlled trial. doi: 10.1186/s13063-021-05813-5
17. Rouillon, S., El Ouazzani, H., Hardouin, J. B., Enjalbert, L., Rabouan, S., Migeot, V., ve Albouy-Llaty, M. (2020). How to educate pregnant women about endocrine disruptors?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(6), 2156.
18. Turan Miral M., Mamuk R., Dışsız M., İşgüven Ş.P.(2022). Endokrin Bozucular Tutum Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *7. Uluslararası ve 18. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildiri Kitabı*. 250.
19. Turan Miral M.(2022). Gebe Okulu Eğitimcilerinin Endokrin Bozucular Konusunda Farkındalık Düzeyleri ve Gebe Eğitimlerinde Endokrin Bozucuların Yeri: Kesitsel Bir Araştırma. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi*.7(4):1030-9 <https://doi.org/10.5336/healthsci.2022-90879>

20. Yılmaz, Bayram. (2022) Endokrin Bozucuların Güncel Durumu, Ağır Metaller, Poliklorlu Bifeniller (PCB), Parabenler, BHA, BHT, K.Şahin ve H.F. Keleştemur (Eds.).Endokrin Bozucular ve Sağlık (s.11-34). Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları. DOI:10.53478/TUBA.978-625-8352-07-7.ch02.
21. Yılmaz, M., ve Tiryaki, Z. (2016). Sağlık okuryazarlığı nedir? Nasıl ölçülür? Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9 (4), 142-147.
22. Yılmazel, G., ve Çetinkaya, F. (2016). Sağlık okuryazarlığının toplum sağlığı açısından önemi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15 (1), 69-74.
23. Yu, Y., Q. Huang, J. Cui, K. Zhang, C. Tang, and X. Peng. (2011).Determination of pharmaceuticals, steroid hormones, and endocrine-disruptingpersonal care products in sewage sludge by ultra-high-performance liquidchromatography–tandem mass spectrometry. Analytical and bioanalyticalchemistry. 399(2), 891-902.
24. Zlatnik, M. G. (2016). Endocrine-disrupting chemicals and reproductive health. Journal of midwifery ve women's health, 61(4), 442-455.

EFFECT OF SYMPTOMS EXPERIENCED AFTER CORONARY ARTERY BYPASS SURGERY ON FATIGUE- LONGITUDINAL STUDY

Fatma Gündođdu¹, Serap Sayar¹, Havvanur Yalıcı², Naciye Esra Koyuncu¹, Kadir Durgut²

¹KTO Karatay University Faculty of Health Sciences Nursing Department, Karatay/KONYA

²Republic of Turkey Ministry of Health Konya City Hospital Department of Cardiovascular
Surgery

Introduction and Aim: This study was conducted to evaluate the effects of symptoms experienced after coronary artery bypass surgery on fatigue.

Method: This study is a descriptive and correlational longitudinal study. The universe of the study consisted of patients who underwent coronary artery bypass surgery in a public hospital between April 2023 and April 2024. The sample consisted of 120 patients who met the inclusion criteria and agreed to participate in the study. Data for the study were collected on the 2nd, 7th, and 30th days after surgery using the “Brief Fatigue Scale (BFS)” and the “Cardiac Surgery Symptom Inventory (CSSI)”. The IBM SPSS Statistics Standard Concurrent User V 26 statistical package program evaluated the data. The comparison of the scales at the measurement times with ANOVA in repeated measures. The effect of CSSI scores on CSSI scores was evaluated with linear regression analysis. The Ethics Committee's approval of the study was obtained.

Results: A positive statistically significant relationship was determined between the CSSI and BFI scores on the 7th and 30th days after surgery ($p<0.001$). On the 7th day after surgery, it was determined that a one-unit increase in the CSSI score increased the BFI score by 0.046 points, and the CSSI scores explained 47% of the BFI scores. On the 30th day after surgery, it was determined that a one-unit increase in the CSSI score increased the BFI score by 0.052 points, and the CSSI scores explained 54.9% of the BFI scores.

Conclusion: As a result of this study, it was determined that symptoms associated with coronary artery bypass surgery significantly increased fatigue. In this context, further studies are recommended to reduce symptoms after coronary artery bypass surgery and evaluate its effect on fatigue.

Anahtar Kelimeler: Coronary artery bypass surgery, symptoms, fatigue

KORONER ARTER BYPASS CERRAHİSİ SONRASI YAŞANILAN SEMPTOMLARIN YORGUNLUK ÜZERİNE ETKİSİ-BOYLAMSAL ÇALIŞMA

Fatma Gündoğdu¹, Serap Sayar¹, Havvanur Yalıcı², Naciye Esra Koyuncu¹, Kadir Durgut²

¹KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü

²T.C. Sağlık Bakanlığı Konya Şehir Hastanesi Kalp Damar Cerrahi Ana Bilim Dalı

Giriş ve Amaç: Bu araştırma, koroner arter bypass cerrahisi sonrası yaşanan semptomların yorgunluk üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı boylamsal türdedir. Araştırmanın evrenini bir kamu hastanesinde Nisan 2023-Nisan 2024 tarihleri arasında koroner arter bypass cerrahi olan hastalar oluşturdu. Araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 120 hasta örneklemini oluşturdu. Çalışmanın verileri, “Kısa Yorgunluk Ölçeği (KYÖ)” ve “Kalp Cerrahi Semptom Envanteri (KCSE)” kullanılarak cerrahi sonrası 2., 7., ve 30. günde toplandı. Veriler IBM SPSS Statistics Standard Concurrent User V 26 istatistik paket programında değerlendirildi. Ölçeklerim ölçüm zamanlarında karşılaştırılması Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA ile yapıldı. KCSE puanlarının KYÖ puanları üzerine etkisi doğrusal regresyon analizi ile değerlendirildi. Araştırmanın Etik Kurul onayı alındı.

Bulgular: KCSE ile KYÖ puanları arasında cerrahi sonrası 7. gün ve 30. günde pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi ($p<0,001$). Cerrahi sonrası 7. günde, KCSE puanındaki bir birimlik artış KYÖ puanını 0,046 puan arttırdığı KCSE puanlarının, KYÖ puanlarını % 47 düzeyinde açıkladığı saptandı. Cerrahi sonrası 30. günde, KCSE puanındaki bir birimlik artış KYÖ puanını 0,052 puan arttırdığı ve KCSE puanları KYÖ puanlarını % 54,9 düzeyinde açıkladığı belirlendi.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda koroner arter bypass cerrahisine bağlı semptomların yorgunluğu önemli düzeyde olumsuz yönde arttırdığı belirlendi. Bu bağlamda KABG cerrahisi sonrası semptomları azaltmaya ve yorgunluk üzerine etkisini değerlendirmeye yönelik ileri çalışmalar yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Koroner arter bypass cerrahisi, semptom, yorgunluk

THE METAPHORICAL PERCEPTIONS OF FOREIGN NATIONALITY NURSING STUDENTS REGARDING THE CONCEPT OF CARE

Kevser Hanelçi¹, Batuhan Yurtođlu¹, Gamze Saatçi²

¹Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Undergraduate Student

²Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Research
Assistant

Introduction and Objective: Nursing care is the most important component of nursing practice and is an important competency expected from nursing students. In the literature, it was found that the problems experienced by foreign nursing students due to language, culture and belief differences reflected negatively on their education. In addition, students mentioned that they had difficulty in expressing themselves to educators and patients. All these processes may affect foreign nursing students' view of nursing as well as their perceptions of nursing care. This study aimed to reveal foreign students' perceptions of the concept of nursing care through metaphors.

Method: This study is a descriptive study using metaphor analysis technique based on phenomenological approach. The population of the study consisted of foreign nursing students studying at Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing. The study was completed with 46 students who agreed to participate in the study. Ethical permissions were obtained from the necessary institutions. The data were collected face-to-face with the "Individual Introduction Form" and "Semi-structured Interview Form". The analysis of the collected data was carried out by naming, classifying, categorizing, ensuring validity and reliability, and transferring the data to digital media, respectively.

Findings: In the study, 46 students explained nursing care with 34 different metaphors. Six categories were formed from the metaphors: need/necessity, support, continuity/development, completeness, comfort and self-awareness. The first three metaphors they likened nursing care to were mother(5 person), flower(3 person) and air(3 person).

Conclusion: As a result of the research, it is seen that the metaphors created by foreign nursing students about the concept of "nursing care" are mostly in the support category(15 person), and in the second place in the need/necessity category(10 person). The results reveal that foreign nursing students perceive nursing care as an important part of the nursing profession.

Anahtar Kelimeler: Nursing care, Foreign students, Metaphor

YABANCI UYUKLU HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BAKIM KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Kevser Hanelçi¹, Batuhan Yurtoğlu¹, Gamze Saatçi²

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Lisans Öğrencisi

²Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Araştırma Görevlisi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik bakımı, hemşirelik uygulamalarının en önemli bileşenidir ve hemşirelik öğrencilerinden beklenen önemli bir yetkinliktir. Literatürde yabancı uyruklu hemşirelik öğrencilerinin dil, kültür ve inanç farklılıklarından dolayı yaşadıkları sorunların eğitimlerine olumsuz yansıdığı bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca öğrenciler eğitimcilere ve hastalara kendilerini ifade etmekte zorluk yaşadıklarından bahsetmişlerdir. Bu süreçler yabancı uyruklu öğrencilerin hemşireliğe ve hemşirelik bakımına olan algılarını da etkileyebilmektedir. Bu çalışmada yabancı uyruklu hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik bakımı kavramına ilişkin algılarının metafor aracılığıyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma fenomenolojik yaklaşıma dayalı metafor analizi tekniğinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü yabancı uyruklu hemşirelik öğrencilerinden oluşmaktadır ve 46 öğrenci çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Gerekli kurumlardan etik izinler alınmıştır. Veriler “Birey Tanıtım Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile yüz yüze olarak toplanmıştır. Toplanan verilerin analizi sırasıyla; isimlendirme, tasnifleme, kategorize etme, geçerlik güvenilirliği sağlama ve verilerin dijital ortama aktarılması basamaklarıyla gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Çalışmada 46 öğrenci, 34 farklı metafor ile hemşirelik bakımını açıklamışlardır. Ortaya çıkan metaforlardan gereksinim/gereklilik, destek, süreklilik/gelişim, tam olma, konfor ve öz farkındalık olmak üzere 6 kategori oluşturulmuştur. Hemşirelik bakımını en çok benzettikleri ilk üç metafor sırasıyla; anne(5 kişi), çiçek(4 kişi) ve hava(3 kişi) şeklindedir.

Sonuç: Araştırma sonucunda yabancı uyruklu hemşirelik öğrencilerinin “hemşirelik bakımı” kavramı ile ilgili oluşturdukları metaforların çoğunlukla destek kategorisinde(15 kişi) yer aldığı, ikinci sırada ise gereksinim/gereklilik kategorisinde(10 kişi) yer aldığı görülmektedir. Bu sonuçlar, yabancı uyruklu hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik bakımı algılarının Türk öğrencilerle benzerlik gösterdiğini, hemşireliğin önemli bir parçası olarak anlamlandırdıklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı, Yabancı öğrenci, Metafor

Kaynakça: Warshawsk, S. Itzhaki, M. ve Barnoy, S. (2018), The associations between peer caring behaviors and social support to nurse students' caring perceptions, Nurse Education in Practice, 31(1), 88–94.

Özaslan, Z. Uysal Yalçın, S. Alptekin, H.M. Şimşek Şahin, E. Erdoğan, B. ve Er Aydın, R. (2019), Hemşirelik bölümü yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim süreci deneyimleri, Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 22(3), 170- 178.

THE EFFECT OF SURGICAL SMOKE ON OPERATING THEATRE WORKERS: ATTITUDES TOWARDS DANGER AND TAKING PREVENTIVE MEASURES

Emine İyigün¹, Derya Esenkaya²

¹University of Health Sciences, Gulhane Faculty of Nursing, Türkiye

²Yozgat Bozok University, Vocational School of Health Services, Yozgat, Turkey

Introduction and Objective: Surgical smoke is a gas mixture containing water vapour, chemicals, viral particles and toxins, which is produced during the use of electrosurgical devices. Despite these serious health effects of surgical smoke, the awareness of many healthcare workers is low and preventive measures are inadequate. This study was conducted to emphasise the health effects of surgical smoke and to draw attention to the importance of necessary preventive measures by investigating attitudes towards the hazard.

Method: This cross-sectional study was conducted in the operating theatre unit of a hospital in Turkey between April and May 2022. The sample of the study consisted of 73 operating theatre employees. The data were collected using the Personal Information Form and the ‘Questionnaire on the Effects of Surgical Smoke, Attitudes Towards Danger and Preventive Measures in Operating Theatre Workers’. The questionnaire was developed based on the AORN guideline and consisted of questions measuring the knowledge, attitudes and practices of the employees towards surgical smoke. Descriptive statistics and percentage distributions were used to analyse the data.

Results: 91.8% of the operating theatre staff who participated in the study stated that they had not received any training on surgical smoke in the last five years. 75.3% of the employees stated that they were exposed to surgical smoke, but 50.7% stated that no equipment was used for surgical smoke evacuation. In addition, 65.8% did not know whether there was a protocol for surgical smoke in the operating theatre where they worked.

Conclusion: This study showed that operating theatre workers are exposed to surgical smoke hazards and that they do not have sufficient knowledge and awareness on this issue. More training programmes should be organised, smoke evacuation systems should be used and protocols should be established.

Anahtar Kelimeler: "surgical smoke", "operating theatre", "operating theatre staff"

CERRAHİ DUMANIN AMELİYATHANE ÇALIŞANLARI ÜZERİNE ETKİSİ: TEHLİKEYE YÖNELİK TUTUMLAR VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLERİN ALINMASI

Emine İyigün¹, Derya Esenkaya²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakùltesi, Türkiye

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yozgat, Türkiye

Giriş ve Amaç: Cerrahi duman, elektrocerrahi cihazlarının kullanımı sırasında ortaya çıkan ve içerisinde su buharı, kimyasal maddeler, viral parçacıklar ve toksinler barındıran bir gaz karışımıdır. Cerrahi dumanın, ameliyathane çalışanları üzerinde solunum problemleri, baş ağrısı, göz iritasyonu gibi kısa vadeli etkilerinin yanı sıra, uzun vadede kanserojen ve mutajenik etkiler yaratabileceği bildirilmektedir. Cerrahi dumanın sağlık üzerindeki bu ciddi etkilerine rağmen, birçok sağlık çalışanın farkındalığı düşük ve önleyici tedbirler yetersizdir. Bu çalışma, cerrahi dumanın sağlık üzerindeki etkilerini vurgulamak ve tehlikeye yönelik tutumları araştırarak gerekli önleyici tedbirlerin önemine dikkat çekmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte gerçekleştirilen bu çalışma, Nisan-Mayıs 2022 tarihleri arasında Türkiye'deki bir hastanenin ameliyathane biriminde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 73 ameliyathane çalışanı oluşturmuştur. Veriler, Kişisel Bilgi Formu ile "Ameliyathane Çalışanlarında Cerrahi Dumanın Etkileri, Tehlikeye Yönelik Tutumları ve Önleyici Tedbirlerin İncelenmesi Anket Formu" kullanılarak toplanmıştır. Anket, AORN kılavuzu temel alınarak geliştirilmiş ve çalışanların cerrahi dumana yönelik bilgilerini, tutumlarını ve uygulamalarını ölçen sorulardan oluşmaktadır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve yüzde dağılımları kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan ameliyathane çalışanlarının %91.8'i son beş yıl içinde cerrahi dumanla ilgili bir eğitim almadıklarını belirtmiştir. Çalışanların %75.3'ü cerrahi dumana maruz kaldıklarını ifade etmiş, ancak %50.7'si cerrahi duman tahliyesi için herhangi bir ekipman kullanılmadığını dile getirmiştir. Katılımcıların %39.7'si duman tahliyesi konusunda bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, %65.8'i çalıştıkları ameliyathanede cerrahi dumana yönelik bir protokol olup olmadığını bilmemektedir. Çalışanların %65.8'inde öksürük, %63.0'ında göz yaşarması ve %35.6'sında baş ağrısı gibi semptomlar gözlenmiştir.

Sonuç: Bu araştırma, ameliyathane çalışanlarının cerrahi duman tehlikelerine maruz kaldığını fakat bu konu hakkında yeterli bilgi ve farkındalıklarının olmadığını göstermiştir. Cerrahi dumanın zararlarından korunmak için etkili bir duman tahliye sistemi kurulmalı ve çalışanlara yönelik sürekli eğitim programları düzenlenmelidir. Cerrahi dumanla ilgili protokoller geliştirilerek, çalışanların bu protokolleri uygulamaları sağlanmalıdır. Ayrıca, ameliyathane yöneticilerinin desteği ile çalışanların kişisel koruyucu ekipman kullanımı teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: "cerrahi duman", "ameliyathane", "ameliyathane çalışanları"

Kaynakça:

Anderson R., Bradley D., Etzkin J., Turner Pye, N.N., Lane D.L., Brooks B.C. (2017). Staff Compliance With Smoke Evacuation in the Operating Room, *AORN J*, 105(6): 561-63. DOI: 10.1016/j.aorn.2017.04.012

- Association of periOperative Registered Nurses (AORN). (2017). Management of surgical smoke [Internet]. Denver: AORN; n.d. [cited 2017 August 1]. Available from: www.aorn.org/guidelines/clinical-resources/tool-kits/management-of-surgical-smoketool-kit.
- AORN. (2018). Guideline Summary: Surgical Smoke Safety. Guideline for surgical smoke safety. In: Guidelines for Perioperative Practice. Denver, CO: AORN, 469-497.
- Barrett W.L., Garber S.M. (2003). Surgical smoke-a review of the literature. *Surg Endosc*, 17:979–87.
- Choi, SH., Kwon, T.G., Chung, S.K., Kim, T.H.(2014). Surgical smoke may be a biohazard to surgeons performing laparoscopic surgery, *Surg Endosc*, 28:2374–2380, DOI 10.1007/s00464-014-3472-3.
- Dalal A.J., McLennan A.S. Surgical smoke evacuation: a modification to improve efficiency and minimise potential health risk. *Br J Oral Maxillofac Surg*, 2017;55:901.
- Dobbie, M.K., Fezza, M., Kent, M., Lu, J., Sraceni, M.L., Titone, S.(2017). Operation clean air: implementing a surgical smoke evacuation program. *AORN J*.106(6): 502-12.
- Edwards B.E., Reiman R.E. (2012). Comparison of current and past surgical smoke control practices. *AORN J*, 95, p. 337 – 350
- Fitzgerald J.E., Malik M., Ahmed I. (2012). A single-blind controlled study of electrocautery and ultrasonic scalpel smoke plumes in laparoscopic surgery. *Surgical Endoscopy*, 26, 337-342.
- Fox-Lewis C., Allum D., Vokes S. (2020). Roberts Human Papillomavirus and Surgical Smoke: a Systematic Review. *Environment. Med*, 77, p. 809 – 817
- Georges C., Lipner S.R. (2018). Surgical smoke: risk assessment and mitigation strategies. *J Am Acad Dermatol*. 79:746–55. 10.1016/j.jaad.2018.06.003
- Gianella, M., Hahnloser, D., Rey, J.M., Sigrist, M.W. (2014). Quantitative chemical analysis of surgical smoke generated during laparoscopic surgery with a vessel sealing device, *Surgical Innovation*, Vol. 21(2) 170 –179, DOI: 10.1177/1553350613492025.
- Ilce A., Yuzden G.E., Van Giersbergen M.Y. (2017). Hemşire ve doktorların cerrahi dumana maruz kalma ile ilgili yaşadıkları sorunların incelenmesi ve gerekli önlemlerin alınması. *J. Clin Nurs*, 2017; 26:1555-61
- Ilmarinen T., Auvinen E., Hiltunen-Back E., Ranki A., Aaltonen L.M., Pitkärantaet A. (2012). Transmission of human papillomavirus DNA from patient to surgical masks, gloves and oral mucosa of medical personnel during treatment of laryngeal papillomas and genital warts. *Eur Arch Otorhinolaryngol*. Nov;269(11):2367-71.
- Ishihama K., Sumioka S., Sakurada K., Kogo M. (2010). Floating aerial blood mists in the operating room. *J Hazard Mater*, 181(1–3):1179–1181. doi: 10.1016/j.jhazmat.2010.05.110.
- Karuppall R., Surendran S., Patinharayil G., Fazil M., Marthya A. (2020). It is time for a more cautious approach to surgical diathermy, especially in COVID-19 outbreak: a schematic review. *J Orthop*, 20:297–300. doi: 10.1016/j.jor.2020.05.013.
- Kwak H.D., Kim S.H., Seo Y.S., Song K.J. (2016). Detecting hepatitis B virus in surgical smoke emitted during laparoscopic surgery. *Occup Environ Med*, 73:857-63
- Liang, C., Wu, F., Chien, T., Lee, S., Chen, C., Wang, C., & Wan, G. (2020). Effect of ventilation rate on the optimal air quality of trauma and colorectal operating rooms. *Building and Environment*, 169, 106548.

- Liu Y., Song Y., Hu X., Yan L., Zhu X. (2019). Awareness of surgical smoke hazards and enhancement of surgical smoke prevention among the gynecologists. *J Cancer*, 10:2788–99. 10.7150/jca.31464
- Lotfi M., Sheikhalipur Z., Zamanzadeh V., Aghazadeh A., Zadi Akhuleh O. (2021). Observance of preventive standards against COVID-19 transmission in operating rooms: A cross-sectional study. *Perioperative Care and Operating Room Management*. Vol. 25:100212-100212. DOI: 10.1016/j.pcorn.2021.100212
- Mowbray N., Ansell J., Horwood J., Cornish J., Rizkallah P., Parker A., Wall P., Spinelli A., Torkington J. (2020). Safe management of surgical smoke in the age of COVID-19. *Br J Surg*, 107(11):1406-1413. doi: 10.1002/bjs.11679. Epub 2020 May 3. PMID: 32363596; PMCID: PMC7267397.
- Memarbashi, E., Mohammadzadeh, F., Boroujeny, Z.A., Lotfi, M., Khodayari, M.T., Nasiri, E., & Akhuleh, O.Z. (2021). The relationship between nurses' safety climate in the operating room and occupational injuries: A predictive correlational study. *Perioperative Care and Operating Room Management*, 24, 100206.
- Mowbray N.G., Ansell J., Horwood J., Cornish J., Rizkallah P., Parker A., Wall P., Spinelli A., Torkington J. (2020). Safe management of surgical smoke in the age of COVID-19. *Br. J. Surg*, 107 (2020), p. 1406 – 1413
- Okoshi K., Kobayashi K., Kinoshita K., Tomizawa Y., Hasegawa S., Sakai Y. (2015). Health risks associated with exposure to surgical smoke for surgeons and operation room personnel. *Surg Today*, 45(8):957-65. doi: 10.1007/s00595-014-1085-z. Epub 2014 Nov 25. PMID: 25421864.
- OSHA. Laser/Electrosurgery Plume. Available online at: <https://www.osha.gov/SLTC/laserelectrosurgeryplume/index.html> (accessed March 6, 2022).
- Schultz L. (2014). An analysis of surgical smoke plume components, capture, and evacuation. *AORN J*, 99:289–98. 10.1016/j.aorn.2013.07.020 – DOI
- Steege A.L., Boiano J.M., Sweeney M.H. (2016) . Secondhand smoke in the operating room? Precautionary practices lacking for surgical smoke. *Am J Ind Med*, 59:1020–31. 10.1002/ajim.22614
- Ulmer B., (2010). Best Practices for Minimally Invasive Procedures. *AORN Journal*, 91;5.
- Usta, E., Aygin, D., Bozdemir, H., Uçar, N. (2019). Ameliyathanelerde Cerrahi Dumanın Etkileri ve Korunmaya Yönelik Alınan Önlemler, *HSP*;6(1):17-24. DOI10.17681/hsp.403579.
- Ünver, S., Yıldızeli Topçu, S., Yıldız Fındık, Ü., (2016). Surgical smoke, me and my circle. *International Journal of Caring Sciences*, 9(2): 697- 703.
- Van Giersbergen M.Y., Alcan A.O., Kaymakci S., Ozsaker E., Dirimese E. (2019). Investigation of surgical smoke symptoms and preventive measures in Turkish operating rooms. *Int J Health Sci Res*. 9:138–44.
- Vo E., Rengasamy S., Shaffer R. (2009). Development of a test system to evaluate procedures for decontamination of respirators containing viral droplets. *Appl Environ Microbiol*, 75(23):7303-9.
- Vortman R., Wendler M.C., McPherson S. (2021). A Delphi technique study to understand nurses' knowledge and concerns regarding surgical smoke. *Perioperat Care Oper Room Manag*, 24; 100193, 10.1016/j.pcorn.2021.100193
- Weyandt G.H., Tollmann F., Kristen P., Weissbrich B. (2011). Low risk of contamination with human papilloma virus during treatment of condylomata acuminata with multilayer argon plasma coagulation

and CO2 laser ablation. *Arch Dermatol Res.* 303(2):141-4 doi: 10.1007/s00403-010-1119-3. Epub 2011 Jan 20. PMID: 21249502.

Yavuz, M., Kaymakçı, Ş., Özşaker, E., Dirimeşe, E., Okgün Alcan, A., (2015). Investigation of surgical smoke risks and preventive measures in turkish operating rooms. In: 7th EORNA Congress Abstract Book. 44-46.

York K., Autry M. (2018). Surgical smoke: Putting the pieces together to become smoke-free. *AORN J*, 107(6):692-703

Yavuz M. (2015). Cerrahi duman, “Yavuz M, Kaymakçı Ş (eds): Ameliyathane Hemşireliği” kitabında, s. 245-52, Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, İzmir (2015).

Zadi Akhule O., Memarbashi E., Judi A., Rafiei M.H., Nasiri E. (2020). Knowledge, Attitude and Practice of Surgical Technologists Regarding the Sterile Techniques Principles Observance in the Operating Room Wards of Hospitals Affiliated to Mazandaran University of Medical Sciences in 2019. *Payavard Salamat*, 14(2):152–162.

THE EFFECT OF REIKI APPLICATION ON PAIN SEVERITY AND QUALITY OF LIFE IN PATIENTS RECEIVING HEMODIALYSIS TREATMENT

Sultan Çeçen¹, Sultan Taşcı², Murat Doğan³

¹Hitit University Health Services Vocational School Therapy and Rehabilitation
Department/Disabled Care and Rehabilitation Program, Çorum, Türkiye

²Erciyes University Health Sciences Faculty Internal Medicine Nursing Department, Kayseri,
Türkiye

³Hitit University Medical Faculty Internal Medicine Sciences Department/Internal Medicine
Department, Çorum, Türkiye

Introduction and Purpose: Pain, which is frequently encountered in patients due to hemodialysis (HD), reduces the quality of life of individuals. Reiki is an energy-based application known to reduce the severity of pain. The aim of the study is to determine the effect of Reiki on the severity of pain and quality of life in patients receiving HD treatment.

Method: The study is a qualitative study with a mixed design; pre-test-post-test, double-blind, randomized controlled and individual in-depth interviews. While a total of 12 sessions of Reiki were applied to the Reiki group for 30 minutes, three times a week, the sham Reiki group was touched by an uninitiated practitioner for the same period. In the study, the Kidney Disease Quality of Life Scale (KDQOL™-36), Visual Analog Scale (VAS-Pain), and psychodynamic reactions experienced during Reiki application were evaluated by a blind interviewer for the groups. At the end of the application, the patients' opinions about their Reiki experience were obtained through a form containing semi-structured questions. Qualitative data were evaluated using descriptive and content analysis methods.

Results: The study was completed with 80 patients. After the application, it was determined that VAS-Pain scores decreased more in the Reiki group compared to the sham Reiki group ($p<0.001$), and although there was no significant difference between the groups in terms of KDQOL™-36 sub-dimensions and total score ($p>0.05$), there was a positive increase in the Reiki group in terms of mental component, symptoms and problems and total score changes. The data obtained through the interviews were discussed under the themes of “Effect of Reiki in reducing pain” and “Effect of Reiki on daily life”.

Conclusion: It was determined that Reiki reduces pain intensity and improves mental health, reduces symptoms and problems of kidney disease and positively affects quality of life.

Anahtar Kelimeler: hemodialysis Reiki pain quality of life nursing

HEMODİYALİZ TEDAVİSİ ALAN HASTALARDA REİKİ UYGULAMASININ AĞRI ŞİDDETİ VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Sultan Çeçen¹, Sultan Taşcı², Murat Doğan³

¹Hitit Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü/Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon Programı, Çorum, Türkiye

²Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

³Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Bölümü/İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Çorum, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemodiyaliz (HD) nedeniyle hastalarda sıklıkla karşılaşılan ağrı, bireylerin yaşam kalitelerini düşürmektedir. Reiki ise ağrı şiddetini azalttığı bilinen enerji temelli bir uygulamadır. Araştırmanın amacı, HD tedavisi alan hastalarda Reikinin ağrı şiddeti ve yaşam kalitesine etkisini belirlemektir.

Yöntem: Araştırma karma desende; ön test-son test, çift kör, randomize kontrollü ve bireysel derinlemesine görüşmenin yapıldığı kalitatif bir çalışmadır. Reiki grubuna, haftada üç seans 30 dakika süreyle toplam 12 seans Reiki uygulanırken, sham Reiki grubuna aynı sürede insiye olmamış bir uygulayıcı tarafından dokunma yapılmıştır. Çalışmada, Böbrek Hastalığı Yaşam Kalitesi Ölçeği (KDQOL™-36), Vizüel Analog Skala (VAS-Ağrı), Reiki uygulaması sırasında deneyimlenen psikodinamik tepkiler gruplara kör bir anketör aracılığıyla değerlendirilmiştir. Uygulama bitiminde yarı yapılandırılmış soruları içeren form aracılığıyla hastaların Reiki deneyimine ilişkin görüşleri alınmıştır. Kalitatif veriler betimsel ve içerik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışma 80 hastayla tamamlanmıştır. Uygulama sonrası Reiki grubunda VAS-Ağrı puanlarının sham Reiki grubuna göre daha fazla düşüş gösterdiği ($p<0.001$), KDQOL™-36 alt boyutları ve toplam puan açısından gruplar arasında anlamlı fark saptanmasa da ($p>0.05$) mental komponent, semptom ve problemler ve toplam puan değişimlerinde Reiki grubunda pozitif bir artışın olduğu belirlenmiştir. Görüşmelerle elde edilen veriler, “Reikinin ağrıyı azaltmada etkisi”, “Reikinin günlük yaşantıya etkisi” temaları altında ele alınmıştır.

Sonuç: Reikinin ağrı şiddetini azalttığı ve mental sağlığı geliştirip, böbrek hastalığının semptom ve problemlerini azaltarak yaşam kalitesini olumlu etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: hemodiyaliz Reiki ağrı yaşam kalitesi hemşirelik

EXPLORING THE INTERRELATIONSHIPS BETWEEN LIKING OF CHILDREN ATTITUDES, COMMUNICATION SKILLS, AND JOB SATISFACTION OF PEDIATRIC NURSES.

Lizge Ordukaya¹, Dilan Yapıcı¹, Zehra Saraç¹, Aleyna Kaya¹, Nebahat Bora Güneş¹

¹Hacettepe University

Introduction: Pediatric nursing is a specialized field that aims to enhance the health status of patients from birth to the end of adolescence, monitoring their growth and development. Pediatric nurses' liking of children and their communication with them can influence job satisfaction. Good communication and job satisfaction can improve the care provided by pediatric nurses.

Aim: To investigate the relationship between job satisfaction, liking of children and communication skills of pediatric nurses and to identify factors that reduce job satisfaction.

Materials and Methods: Data were collected at İhsan Doğramacı Children's Hospital between February-August 2024 using the sociodemographic data form, Minnesota Job Satisfaction Scale (MJSS), Communication Skills Inventory(CSI), and Barnett Liking of Children Scale (BLSC). The sample size was 182.

Results: The mean age of the nurses was 39.44. 72.5% of nurses had 11+ years' experience, 12.6% had 5-10 years, 8.8% had 1-5 years and 6% had less than 1 year. Most participants were female (98.9%, n=180) and held a bachelor's degree (71.4%, n=130).

The mean total score for the BCAS was 84.75±11.39. The total score of the MJSS was 68.28±14.56. Looking at the subscales of the MJSS, the general job satisfaction score was 3.41±0.72, the external job satisfaction score was 2.99±0.83, and the internal job satisfaction score was 3.69±0.75. The mean score for the CSI was 174±23.57. For the subscales of the CSI, the mental score was 57.69±7.96, the emotional score was 57.11 and the behavioural score was 59.94±8.23.

A positive, low-level correlation was found between liking children and job satisfaction ($r=0.358$, $p=0.000$). There was also a positive, low level correlation between communication skills and job satisfaction ($r=0.319$, $p=0.000$).

Conclusion: The results of this study suggest considering variables in nurse employment could increase job satisfaction and quality of care. Similar scale use could facilitate employment in more effective units.

Anahtar Kelimeler: pediatric nurse, liking of children, communication skills, job satisfaction

PEDİATRİ HEMŞİRELERİNİN ÇOCUK SEVME DURUMLARI, İLETİŞİM BECERİLERİ VE İŞ DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Lizge Ordukaya¹, Dilan Yapıcı¹, Zehra Saraç¹, Aleyna Kaya¹, Nebahat Bora Güneş¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Giriş

Pediyatri hemşireliği bebeğin doğumundan ergenliğin bitimine kadar olan süreçte hastanın sağlık durumunu yükseltmeyi hedefleyen, büyüme ve gelişmesini takip eden uzmanlık alanıdır. Pediyatri hemşirelerinin çocuk sevme durumları ve çocuklarla iletişimi iş doyumunu etkileyebilir. İletişim becerilerinin ve iş doyumunun yüksek olması da pediyatri hemşirelerinin bakımında kaliteyi artırmasını sağlayabilir.

Amaç

Pediyatri hemşirelerinin iş doyumunu, çocuk sevme durumunu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek, iş doyumunu azaltan etmenleri belirlemektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmada veriler İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi Şubat 2024 - Ağustos 2024 tarihleri arasında Sosyodemografik veri formu, Minnesota İş Doyumu Ölçeği (MİDÖ), İletişim Becerileri Envanteri (İBE) ve Barnett Çocuk Sevme Ölçeği (BÇSÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada örneklem genişliği 182'dir.

Bulgular

Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 39,44'tür. Hemşirelerin %72,5'u (n=132) 11 yıl ve üzeri yıl, %12,6'sı (n=23) 5-10 yıl arası, %8,8'i (n=16) 1-5 yıl arası, %6'sı (n=11) 1 yıldan az süre ile hemşire olarak çalışmaktadır. Çalışmaya katılan hemşirelerin büyük çoğunluğunu %98,9 (n=180) ile kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcı hemşirelerin lisans mezunudur (%71,4 ; n=130).

Hemşirelerin BÇSÖ toplam puan ortalaması 84,75±11,39'dir. MİDÖ toplam puanı 68,28±14,56'dir. MİDÖ alt boyutlarına bakıldığında Genel İş Doyum Puanı 3,41 ±0,72, Dışsal İş Doyumu puanı 2,99 ± 0,83 ve İçsel İş Doyum puanı ise 3,69 ± 0,75 olarak hesaplanmıştır. İBE ortalama puanı 174 ± 23,57'dir. İBE ölçeği alt boyutlarına bakıldığında ise Zihinsel 57,69 ±7,96; Duygusal 57,11 ve Davranışsal 59,94 ± 8,23 ortalama puanları tespit edilmiştir.

Ölçek puanları arasındaki ilişkilere bakıldığında çocuk sevme ile iş doyumunu arasında pozitif yönde, düşük düzeyde (r=0.358, p=0.000) ilişki tespit edilmiştir. Benzer şekilde iletişim becerileri ve iş doyumunu arasında da pozitif yönde, düşük düzeyde (r=0.319, p=0.000) olduğu bulunmuştur.

Sonuç

Araştırmadan elde edilecek bulgulara göre hemşire istihdamının sağlanmasında önemli olduğu düşünülen değişkenlerin dikkate alınmasının iş doyumunu ve dolayısıyla bakımda kaliteyi arttırabileceği; bu amaçla araştırmada kullanılanlara benzer ölçeklerle kişilerin daha verimli olabilecekleri birimlerde istihdamı mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: pediyatri hemşiresi, çocuk sevme, iletişim becerileri, iş doyumunu

Kaynakça:

- Conk Z, Başbakkal Z, Yılmaz H, Bolışık B. *Pediatric Hemşireliği*. Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi; 2013.
- Elmaoğlu E, Eriş H. *Pediatric hemşirelerinin mesleki beklentileri*. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2022;11(3):1227-37. doi:10.37989/gumussagbil.1136434.
- Gigli KH, Beauchesne MA, Dirks MS, Peck JL. *White paper: Critical shortage of pediatric nurse practitioners predicted*. J Pediatr Health Care. 2019;33(3):347-55. doi:10.1016/j.pedhc.2019.02.008.
- Günüşen NP, Wilson M, Aksoy B. *Secondary traumatic stress and burnout among Muslim nurses caring for chronically ill children in a Turkish hospital*. J Transcult Nurs. 2018;29(2):146-54. doi:10.1177/1043659616689290.
- Düzkaya DS, Uysal G, Akay H. *Nursing perception of the children hospitalized in a university hospital*. Procedia Soc Behav Sci. 2014;152:362-7. doi:10.1016/j.sbspro.2014.09.212.
- Roney LN, Acri MC. *The cost of caring: An exploration of compassion fatigue, compassion satisfaction, and job satisfaction in pediatric nurses*. J Pediatr Nurs. 2018;40:74-80. doi:10.1016/j.pedn.2018.01.016.
- Akman O, Ozturk C, Bektas M, Ayar D, Armstrong MA. *Job satisfaction and burnout among pediatric nurses*. J Nurs Manag. 2016;24(7):923-33. doi:10.1111/jonm.12399.
- Karadağ M, Işık O, Cankul İH, Abuhanoğlu H. *Hekim ve hemşirelerin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2015;17(1):160-79.
- Ersanlı K, Balcı S. *İletişim becerileri envanterinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 1998;10(2):7-12.
- Duyan V, Gelbal S. *Barnett çocuk sevme ölçeğini Türkçeye uyarlama çalışması*. Eğitim Bilim. 2008;33(148):40-8.
- Barnett MA, Sinisi CS. *The initial validation of a Liking of Children Scale*. J Pers Assess. 1990;55(1-2):161-7.
- Yılmaz D, Akay B. *Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları ile iletişim becerileri arasındaki ilişki*. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi. 2022;4(2):53-60. doi:10.48071/sbuhemşirelik.1021078.
- Erdem Y, Duyan V. *A determination of the factors that affect the level of pediatric nurses' liking of children*. Turk J Med Sci. 2011;41:295-305. doi:10.3906/sag-1003-700.
- Çalışır H, Karataş P, Turan T, Ergin D. *Relationship between liking of children and burnout, compassion fatigue, occupational satisfaction in pediatric nurses*. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi.
- Zhang YY, Han WL, Qin W, Yin HX, Zhang CF, Kong C, Wang YL. *Extent of compassion satisfaction, compassion fatigue and burnout in nursing: A meta-analysis*. J Nurs Manag. 2018;26(7):810-9. doi:10.1111/jonm.12589.
- Torun T. *Pediatric kliniklerinde çalışan hemşirelerde tükenmişlik ve iş doyumunun incelenmesi*. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2018;15(2):71-80. doi:10.5222/HEAD.2018.071.
- Baycan FA. *An analysis of the several aspects of job satisfaction between different occupational groups*. [Master's thesis]. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi; 1985.

Kourkouta L, Papathanasiou LV. Communication in nursing practice. *Mater Sociomed.* 2014;26(1):65-7. doi:10.5455/msm.2014.26.65-67.

Avan H, Koç ET, Vural B. Çocukla terapötik iletişim ve oyun. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2020;1(2):62-9. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ahievransaglik/issue/65266/1004318>.

Alper Ay F, Ünal İ, Ünal Ö. Üstler ve astlar arasındaki iletişimin astların iş tatmini üzerindeki etkisi. *İşletme Bilimi Dergisi.* 2019;7(3):575-93. doi:10.22139/jobs.636204.

Çiftçi H, Kaya F, Bostancı N. Sağlık alanındaki üniversite öğrencilerinde iletişim becerileri ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki. *Caucasian Journal of Science.* 2020;7(1):42-55. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cjo/issue/55374/707894>.

Gönültaş T, Aytaç N, Akbaba M. Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesinde çalışan hemşirelerde iş doyumunun araştırılması. *Sakarya Tıp Dergisi.* 2018;8(1):30-40.

Günday F, Taş A, Abacıgil F, Arslantaş H. Hemşirelerde iş doyumunu ve iş yaşamı kalitesini etkileyen faktörler: Kesitsel bir çalışma. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 2022;6(2):216-32. doi:10.46237/amusbfd.918747.

Balcı S. Danışma becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeyine etkisi. [Doctoral dissertation]. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 1996.

Günel E, Avcı Ö. Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye ile empatik eğilim durumları ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi.* 2021;4(2):219-31.

Kodaman N, Kızılkaya M. Sağlık profesyonellerinde iş doyumunu ve tükenmişlik arasındaki ilişkinin incelenmesi: Büyükşehir Belediyesi örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 2022;6(2):280-91.

Ülgen H, Köksoy S. Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumları ve etkileyen faktörler. *YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 2023;4(2):161-9.

Weiss DJ, Dawis RV, England GW, Lofquist LH. *Manual for the Minnesota Satisfaction Questionnaire.* Minneapolis: University of Minnesota, Industrial Relations Center; 1967.

BRAIN DRAIN OF NURSES IN TURKEY: DETERMINATION OF PUSH AND PULL FACTORS

Zeybek Zeytun¹, Bilge Kalanlar¹

¹Hacettepe University Faculty of Nursing

The rate of health professionals leaving their countries to work in developed nations is rapidly increasing due to globalization. This brain drain phenomenon is particularly significant for nurses. The World Health Organization estimates a need for approximately 40 million health workers by 2030. This review aims to identify the factors that push and pull nurses (students and professionals) toward migration. To achieve this, qualitative and quantitative studies and theses were examined. Searches were conducted in TR INDEX, YÖK National Thesis Center, and Google Scholar using keywords like "nurse migration," "nurses and brain drain," and "international migration and nurses." The search yielded 16 articles, all in Turkish, with no relevant thesis works found. Most studies were conducted in the last five years and were quantitative in nature, involving health workers, nursing students, nurses in Turkey, and migrating nurses. The studies measured the factors pushing nursing students and nurses in Turkey toward migration, along with their attitudes. They also assessed the life satisfaction and pull factors of migrant nurses. The literature indicates that economic issues, psychological and physical violence, professional problems, and social reasons are significant push factors. Attractive factors for migrating nurses include better education, job opportunities, security, a desire to be part of a respected team, stable living conditions, and improved wages. Migrating nurses reportedly enjoy high life satisfaction. Given these findings, monitoring nurse migration in Turkey and developing effective management systems for healthcare resources are crucial. To ensure the continuity of healthcare services, it is recommended to enhance nurses' working conditions and rights and to implement necessary legal regulations.

Anahtar Kelimeler: Brain drain, international migration, nurse migration, nurse

TÜRKİYE’DE HEMŞİRELERİN BEYİN GÖÇÜ: İTİCİ VE ÇEKİCİ FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Zeybek Zeytun¹, Bilge Kalanlar¹

¹Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Küreselleşmenin etkisiyle, özellikle sağlık profesyonellerinin çalışmak amacıyla kendi ülkelerinden ayrılarak gelişmiş bir ülkeye yerleşmesi oranı hızla artmaktadır. Beyin göçü olarak tanımlanan bu durum hemşireler açısından önemli bir olgudur. Dünya Sağlık Örgütü, 2030 yılına kadar yaklaşık 40 milyon sağlık çalışanı ihtiyacının ortaya çıkacağına dikkat çekmektedir. Bu derleme, hemşireleri (öğrenci, çalışan) beyin göçüne iten ve çeken faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla konu ile ilgili olan nitel, nicel çalışmaları ve tez çalışmalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Tarih kısıtlaması yapmadan, TR DİZİN, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik veri tabanlarında, ‘‘hemşire göçü’’, ‘‘hemşire ve beyin göçü’’, ‘‘uluslararası göç ve hemşire’’ anahtar kelimeleriyle tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda tamamı Türkçe olan 16 makale çalışmaya dâhil edilmiştir, konu ile ilgili tez çalışması bulunmamaktadır. Çalışmaların çoğunluğu son beş yılda yapılmıştır. Çalışmaların tamamı nicel çalışmalar olup örneklemini sağlık çalışanları, hemşirelik öğrencileri, Türkiye’de çalışan hemşireler veya göç eden hemşireler oluşturmaktadır. Hemşirelik öğrencileri ve Türkiye’de çalışan hemşirelerin göçe iten faktörler ve yönelik tutumları ölçülürken göç eden hemşirelerin yaşam doyumları ve çeken faktörler belirtilmiştir. Literatür taramasında, hemşireleri göçe iten faktörlerin ekonomi, psikolojik ve fiziksel şiddet, mesleki sorunlar ve sosyal nedenler olduğu belirtilmektedir. Eğitim, iş ve kariyer olanakları, güvenlik, daha bağımsız ve saygı duyulan hizmet sunan bir ekibin üyesi olma isteği, istikrarlı yaşam koşulları, daha iyi ücret ve istihdam fırsatları hemşireleri gelişmiş ülkelere çeken faktörler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca göç eden hemşirelerin yaşam doyumunun yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, Türkiye’de hemşirelerin göçünün izlenmesi ve ilgili sistemlerin geliştirilmesi sağlık insan gücü kaynaklarının etkin yönetimi açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle Türkiye’deki sağlık bakım hizmetlerinin devamlılığının sağlanması amacıyla hemşirelerin çalışma koşulları ve özlük haklarının iyileştirilmesi ve ilgili yasal düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyin göçü, hemşire göçü, hemşire, uluslararası göç

Kaynakça: Şen Olgay S, Yurt S. (2023). Türkiye’den İngiltere’ye göç eden sağlık çalışanlarının göç nedenleri ve yaşam doyumlarının belirlenmesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2023;10(1):99-107. DOI: 10.54304/SHYD.60565

Hüsmenoğlu, M. & Tuna, R. (2020). Küreselleşme ile Başlayan Hemşire Göçü: Bulgaristan Durum Analizi. Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 17(2), 199–20
DOI:10.5222/HEAD.2020.88709

Öncü, E., Selvi, H., K. Vayısoğlu, S., Ceyhan, H. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde Beyin Göçüne Yönelik Tutum Ölçeği geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Cukurova Medical Journal 43, 207-215 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cumj/issue/38921/427962>

Türk Hemşireler Derneği. (2023). Hemşire Göç Eğilim Çalışması Raporu. Erişim adresi: https://www.thder.org.tr/uploads/subeler/THD%202023/hemsire_goc_egilimi_calismasi_ra.2023-.pdf
Erişim tarihi:06.09.2024

Ersin F, Bahar Z. (2014). Küreselleşmenin Hemşireliğe Etkisi. Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 11(3):280-8.

Karatuzla, M. (2024). Sağlık Çalışanlarında Güncel Konu İncelemesi: Beyin Göçü. Genel Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(1), 159-171.

Gençbaş, D., Üzümcü, L. Y., Yavuz, D., Üstün, S. M., Türkoğlu, R. F., Bagheriyar, E., & Yetkin, İ. E. (2024). Bir Üniversitedeki Hemşirelik Öğrencilerinin Beyin Göçüne Yönelik Tutumlarının ve Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 11(1), 180-187.

Yiğit, M. C., Öztürk, N., Mayusoh, S., Yücel, M., & Karahan, E. (2024). Hemşirelik Öğrencilerinin Beyin Göçüne Yönelik Tutumları, Akademik Güdülenme ve Akademik Öz-Yeterliklerinin Belirlenmesi. Bingöl Üniversitesi Sağlık Dergisi, 5(1), 171-182.

Köse Tosunöz İ. (2024). Brain Drain Among Health Professionals: A Review Study. Dent & Med J – R, 6(2):97-108.

Demiray, A., İlaslan, N., & Açıl, A. (2020). Evaluation of nursing students' attitudes towards brain drain: Hemşirelik öğrencilerinin beyin göçüne yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. Journal of Human Sciences, 17(2), 632-641.

Seven, A., & Adadioğlu, Ö. (2022). Nursing students' attitudes towards brain drain in Turkey: A cross-sectional study. Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences, 14(1), 179-184.

Ünlü, H. Y., & Daşlı, Y. (2024). Sağlık Eğitimi Alan Öğrencilerin Beyin Göçüne Yönelik Tutumları. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, 7(8), 606-621.

Tosun, S., & Cerev, G. (2023). Acil Sağlık Hizmetleri Çalışanlarının Ücret Tatmin Düzeyi ile Yaşam Memnuniyeti Algılarının Beyin Göçü Niyetine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 12(1), 46-57.

Özaydın, Ö., Vural, A., & Güdük, Ö. (2024). Investigation of Turkish Nurses' attitudes Towards Brain Drain. Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi, 6(1), 29-38.

Yıldırım, T. (2010). Uluslararası düzeyde sağlık çalışanlarının göçünü yönetme politikaları: genel bir bakış ve Türkiye için bir durum değerlendirmesi. Amme İdaresi Dergisi, 43(4), 31-65.

Özlük, B., & Ay, M. (2024). Hemşirelerin Kariyerlerinde Yaşadıkları Sorunların Değerlendirilmesi. Güncel Hemşirelik Araştırmaları Dergisi, 4(2), 60-73.

A CRITICAL ANALYSIS OF THE WORKING ENVIRONMENT OF NURSES IN A PRIVATE HOSPITAL

Dilan Gökdemir¹, Buket Kılınçođlu¹, Ahu Çırlak¹

¹Güven Health Group

Introduction and Aim: The working environment significantly influences nurses' job satisfaction and turnover intentions. This study aimed to assess how the working environment affects these factors among nurses.

Method: Conducted at a private hospital in Ankara from August 1 to September 1, 2023, this descriptive study involved 225 nurses. The sample comprised 205 nurses who had completed at least four months with the institution. Data were collected using the 'Personal Information Form' and the 'Nursing Work Index-Nursing Work Environment Evaluation Scale' and analyzed with SPSS 26.0.

Results: The study found that 56.2% of participants were under 30 years old, 80.3% were female, and 51.3% held a bachelor's degree. Among the respondents, 30.5% had at least 15 years of experience, 35% worked in inpatient units, 80.3% were staff nurses, and 57.1% worked shifts. The mean score on the Nursing Work Index-Nursing Work Environment Evaluation Scale was 71.56 ± 17.22 , with scores ranging from 31 to 124. No statistically significant differences were found in relation to sociodemographic or professional characteristics. Regarding job satisfaction, 27.6% of participants showed ambivalence, while 25.6% reported positive satisfaction. Desired changes included modifications to working hours (57.6%), salary adjustments (94.6%), and alterations to fringe benefits (55.2%).

Conclusion: The findings highlight that the working environment plays a crucial role in determining nurses' job satisfaction and turnover intentions. However, these outcomes do not appear to be influenced by sociodemographic or occupational characteristics.

Anahtar Kelimeler: employment, nurse, promotion, health institutions

ÖZEL BİR HASTANEDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA ORTAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dilan Gökdemir¹, Buket Kılınçoğlu¹, Ahu Çırlak¹

¹Güven Sağlık Grubu

Giriş: Çalışma ortamları, hemşirelerin iş memnuniyetleri ve işten ayrılma niyetleri üzerine doğrudan bir etki sağlamaktadır.

Amaç: Araştırma çalışma ortamlarının hemşirelerin iş memnuniyetleri ve işten ayrılma niyetleri üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma 01 Ağustos-01 Eylül 2023 tarihleri arasında Ankara’da özel bir hastanede tanımlayıcı desende yapılmıştır. Çalışmanın evrenini, kurumda çalışmakta olan 225 hemşire oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini ise kurumda ilk dört ayını tamamlamış olan 205 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelik İş-İndeksi-Hemşirelik Çalışma Ortamını Değerlendirme Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 26.0 Paket programında analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin %56.2’si 30 yaş altı, %80.3’ü i kadın, %51.3’ünün lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %30.5’i meslekte 15 yıl ve üzeri çalışmakta, %35’i yatan hasta kliniklerinde çalışmakta, %80.3’ü staff hemşire olarak çalışmakta ve %57.1’i vardiyalı olarak çalışmaktadır. Katılımcıların, Hemşirelik İş-İndeksi-Hemşirelik Çalışma Ortamını Değerlendirme Ölçeği’nden aldıkları puanların ortalaması (71,56±17,221) olarak belirlenmiş, ölçekten aldıkları puanlar minimum 31, maksimum 124 puan olarak belirlenmiştir. Sosyodemografik özelliklere ve mesleki özelliklere ait değişkenler ölçek ile değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların %27.6’sının çalışma hayatlarından memnuniyet durumlarında kararsız oldukları, %25.6’sının yapılan işten doyum aldıkları belirlenmiştir. Katılımcılara çalışma hayatlarında yapmak istedikleri değişim sorulduğunda %57.6’sı çalışma saatlerini değiştirmek istediğini, %94.6’sı maaşlarını değiştirmek istediğini, %55.2’si yan haklarını değiştirmek istediğini belirtmiştir.

Sonuç: Araştırma bulguları, çalışma ortamlarının hemşirelerin iş memnuniyetini ve işten ayrılma niyetlerini etkileyen önemli faktörler olduğunu, ancak bu faktörlerin sosyodemografik ve mesleki özelliklere göre farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: istihdam, hemşire, tutundurma, sağlık kurumları

Kaynakça:

Cho, S. H., Lee, J. Y., You, S. J., Song, K. J., & Hong, K. J. (2020). Nurse staffing, nurses prioritization, missed care, quality of nursing care, and nurse outcomes. *International Journal of Nursing Practice*, 26(1), e12803.

Günday, F., Taş, A., Abacıgil, F., & Arslantaş, H. (2022). Hemşirelerde iş doyum ve iş yaşamı kalitesini etkileyen faktörler: Kesitsel bir çalışma. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(2), 216-232.

TAŞKAYA, S., & AKSOY, A. (2023). TÜRKİYE’DE SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA İŞ TATMİNİ İLE İŞTEN AYRILMA NİYETİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 26(1), 115-132.

Yürümezoğlu, H. A., & Sarioğlu, E. (2022). Hemşirelerin Çalışma Ortamı, Çalışma Süreleri ve Hasta-Hemşire Oranının Hemşire Sonuçlarına Etkisi: Kapsamlı Bir Literatür Derleme. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 9(1), 153-167.

Türkmen, E., Badır, A., Balcı, S., & Topçu, S. A. (2011). HEMŞİRELİK İŞ İNDEKSİ-HEMŞİRELİK ÇALIŞMA ORTAMINI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GÜVENİLİRLİK VE GEÇERLİLİK ÇALIŞMASI. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 13(2), 5-20.

Lake, E. T., Sanders, J., Duan, R., Riman, K. A., Schoenauer, K. M., & Chen, Y. (2019). A meta-analysis of the associations between the nurse work environment in hospitals and 4 sets of outcomes. Medical care, 57(5), 353-361.

Wu, Y., Wang, J., Liu, J., Zheng, J., Liu, K., Baggs, J. G., ... & You, L. (2020). The impact of work environment on workplace violence, burnout and work attitudes for hospital nurses: A structural equation modelling analysis. Journal of Nursing Management, 28(3), 495-503.

Dutra, C. K. D. R., & Guirardello, E. D. B. (2021). Nurse work environment and its impact on reasons for missed care, safety climate, and job satisfaction: A cross-sectional study. Journal of Advanced Nursing, 77(5), 2398-2406.

Assaye, A. M., Wiechula, R., Schultz, T. J., & Feo, R. (2021). Impact of nurse staffing on patient and nurse workforce outcomes in acute care settings in low-and middle-income countries: a systematic review. JBI evidence synthesis, 19(4), 751-793.

Cereyan, M. (2018). Hemşirelerin işten ayrılma niyetlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi (Master's thesis, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

ICN, 2024. Our Nurses. Our Future. The economic power of care. Erişim Adresi: [<https://www.icn.ch/how-we-do-it/campaigns/international-nurses-day>]

THE EFFECT OF PROGRESSIVE MUSCLE RELAXATION EXERCISES GIVEN TO WOMEN WITH PREMENSTRUAL SYNDROME ON PREMENSTRUAL SYNDROME SYMPTOMS AND VIOLENCE TENDENCY

Sabri Tođluk¹, Sidar Gül²

¹Siirt University, Vocational School of Health Services, Department of Dialysis, Siirt, Turkey

²Siirt University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Siirt, Turkey

Introduction and Aim: Although violence is reported in women with premenstrual syndrome (PMS), preventive interventions are among the important responsibilities of nurses. The aim of this study was to determine the effect of progressive muscle relaxation exercises (PMRE) given to women with PMS on PMS symptoms and violence tendency. The main hypothesis of the study is that PMRE has effects on PMS and violence tendency.

Method: The study was conducted as an experimental study with a pre-test-post-test control group between January-August 2024. The study included 106 participants, 53 experimental and 53 control, who had PMS. Participants were provided with PMRE application for eight weeks. Data were collected through ‘Personal Information Form, PMS Scale and Violence Tendency Scale (VTS)’. Data were analysed using descriptive statistics, chi-square, independent samples t-test and one-way MANOVA.

Results: The post-test PMS scale (105.30±23.75) and VTS (36.84±8.21) mean scores of the participants in the intervention group were significantly lower ($p<0.05$) compared to the participants in the control group (PMS=162.07±24.23 and VTS=50.43±1.47). The difference between the mean PMS scale pre-test (158.79±24.66) and post-test scores (105.30±23.75) of the participants in the intervention group was statistically significantly lower ($p\leq0.001$) than the participants in the control group (pre-test=161.35±23.9 and post-test=162.07±24.23). The difference between the groups in terms of the combined dependent variables, which included the pre-test and post-test change in the mean scores of the PMS scale and the VTS, was statistically significantly higher in the intervention group participants ($F(2,103)=158.77, p<.001; V=0.245; \eta^2=0.755$). This difference explained 75.5% of the variance in the dependent variable.

Conclusion: The effect of PMRE on reducing PMS and tendency to violence is at a high level. It is recommended that risk management guidelines on PMS and tendency to violence should be developed and that PMRE, which women can apply individually, should be included in these guidelines.

Anahtar Kelimeler: premenstrual syndrome, progressive muscle relaxation exercises, violence tendency

PREMENSTRÜEL SENDROM YAŞAYAN KADINLARA VERİLEN PROGRESİF KAS GEVŞEME EGZERSİZLERİNİN PREMENSTRÜEL SENDROM SEMPTOMLARI VE ŞİDDET EĞİLİMİNE ETKİSİ

Sabri Toğluk¹, Sidar Gül²

¹Siirt Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Diyaliz Bölümü, Siirt, Türkiye

²Siirt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Siirt, Türkiye

Giriş ve Amaç: Premenstrüel sendrom (PMS) tanılı kadınlarda şiddete eğilim rapor edilmekle birlikte önleyici müdahalelerde bulunmak hemşirelerin önemli sorumlulukları arasındadır. Bu çalışma, PMS yaşayan kadınlara verilen progresif kas gevşeme egzersizlerinin (PKGE) PMS semptomlarına ve şiddet eğilimine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı. Çalışmanın ana hipotezi, PKGE PMS ve şiddet eğilimi üzerinde etkileri olduğudur.

Yöntem: Araştırma ön test-son test kontrol gruplu deneysel bir çalışma olarak Ocak- Ağustos 2024 tarihleri arasında yürütüldü. Çalışmada PMS sorunu yaşayan 53 deney ve 53 kontrol olmak üzere 106 katılımcı yer aldı. Katılımcılara sekiz hafta süre ile PKGE uygulaması sağlandı. Veriler “Kişisel Bilgi Formu, PMS Ölçeği ve Şiddete Eğilim Ölçeği (ŞEÖ)” aracılığıyla toplandı. Veriler, tanımlayıcı istatistikler, kıkare, bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü MANOVA ile analiz edildi.

Bulgular: Müdahale grubundaki katılımcıların son test PMS ölçeği (105.30±23.75) ve ŞEÖ (36.84±8.21) puan ortalamalarının kontrol grubundaki katılımcılara (PMS=162.07±24.23 ve ŞEÖ=50.43±1.47) göre anlamlı şekilde daha düşüktü ($p<0.05$). Müdahale grubundaki katılımcıların PMS ölçeği ön test (158.79±24.66) ve son test puan (105.30±23.75) ortalamaları arasındaki fark kontrol grubu katılımcılarına (ön test=161.35±23.9 ve son test=162.07±24.23) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha düşüktü ($p\leq 0.001$). PMS ölçeği ve ŞEÖ puan ortalamalarının ön test ve son test değişiminin dahil edildiği birleştirilmiş bağımlı değişkenler açısından gruplar arasındaki fark müdahale grubu katılımcılarında istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksekti ($F(2,103)=158.77, p<.001; V=0.245; \eta^2=0.755$). Bu farklılık bağımlı değişkendeki varyansın %75.5’ini açıkladı.

Sonuç: PKGE uygulamasının PMS’yi ve şiddet eğilimini azaltmadaki etkisi yüksek düzeydedir. PMS ve şiddet eğilimi ile ilgili risk yönetim rehberleri oluşturulmalı ve kadınların bireysel olarak uygulayabileceği PKGE uygulamasının bu rehberlerde yer alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: premenstrüel sendrom, progresif kas gevşeme egzersizleri, şiddet eğilimi

INVESTIGATING THE KNOWLEDGE LEVELS OF NURSES REGARDING THEIR AUTHORITY AND RESPONSIBILITIES

Emine SEZGÜNSAY¹, Ahmet Berkay POLAT¹, Sude Bengisu KILIÇER¹, Filiz KARABEL¹

¹İzmir University of Economics, Faculty of Health Sciences Department of Nursing, İzmir,
Turkey

Introduction and Aim: Nurses assume numerous authorities and responsibilities during the provision of health services to protect and enhance the health of individuals, families, and society, and to facilitate improvement in case of illness. This descriptive study planned to examine the knowledge levels of nurses of their authorities and responsibilities under Nursing Law and Regulation.

Method: The research sample includes all nurses who have authorization working as a nurse in Turkey. During the data collection process, nurses were asked to answer the electronic questionnaire form and responses were received from 209 nurses. The data was collected using a questionnaire form structured in accordance with the definitions of nursing authority and responsibility in the Nursing Law and Regulation, and with expert opinion. Percentage, Kruskal-Wallis H, and Mann-Whitney U tests were employed in the analysis.

Results: Out of 209 participating nurses, 86.6% (n=181) were female, 24.9% (n=52) were aged 26-30, 63.6% (n=133) had completed undergraduate education, and 15.3% (n=32) had 6-10 years of employment. A total of 57.4% (n=120) of nurses reported receiving training on applicable legislation and their legal responsibilities. While 205 nurses correctly evaluated the statement about nurses' duties in leaving institutions, 171 nurses incorrectly evaluated the statement about assisting physicians with prescriptions in necessary situations. 46 nurses responded "I don't know" to the statement regarding two years of nursing experience being sufficient for a charge nurse. Statistically significant relationships has founded between nurses' educational levels and training on responsibilities, with the number of correctly evaluated propositions.

Conclusion: The study has determined that nurses' education levels and training on legislation and legal responsibilities significantly impact their knowledge of their authorities and responsibilities. At the same time there is no relationships between the number of nurses correctly evaluated propositions with age, gender, and years of employment.

Anahtar Kelimeler: knowledge levels, nursing, authority and responsibilities

HEMŞİRELERİN YETKİ VE SORUMLULUKLARINA YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Emine Sezgünsay¹, Ahmet Berkay Polat¹, Sude Bengisu Kılıçer¹, Filiz Karabel¹

¹İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İzmir, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemşireler; bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını koruma, geliştirme ve hastalık durumunda iyileştirmek için sağlık hizmetlerinin sunulması sürecinde birçok yetki ve sorumluluk üstlenmektedirler. Araştırma, hemşirelerin Hemşirelik Kanunu ve yönetmeliği'nde yer alan yetki ve sorumluluklarına ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi amacıyla yürütülmüş tanımlayıcı bir çalışmadır.

Yöntem: Araştırma örnekleme, Türkiye'de hemşire olarak çalışma yetkisi olan tüm hemşireleri kapsamaktadır. Veri toplama sürecinde hemşirelerden, onlara ulaştırılan elektronik anket formunu yanıtlamaları talep edilmiş ve 209 hemşireden yanıt alınmıştır. Veriler, hemşirelik kanunu ve yönetmeliği doğrultusunda hemşirelik yetki ve sorumluluk tanımlamalarına uygun olacak şekilde yapılandırılan ve uzman görüşleri alınan anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın analizinde yüzdelik, Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan 209 hemşirenin %86,6(n=181)'sı kadın, %24,9(n=52)'u 26-30 yaş aralığında, %63,6(n=133)'sı lisans eğitimini tamamlamış ve %15,3(n=32)'ü 6-10'uncu çalışma yılındadır. Hemşirelerin %57,4(n=120)'ü tabi oldukları mevzuat ve hukuki sorumluluklarıyla ilgili eğitim aldıklarını bildirmiştir. "Hemşireler, görevi teslim alacak hemşire gelmeden ve gerekli bilgiyi hasta başında sözlü ve yazılı olarak teslim etmeden; doğal afet, toplu kazalar gibi olağanüstü durumlarda ise, hemşireye olan ihtiyaç ortadan kalkmadan kurumdan ayrılamaz." önermesine 205 hemşire doğru değerlendirme yaparken; "Çalıştığı sağlık bakım ortamında işlemlerin daha hızlı ilerlemesi için gerekli hallerde, hekimlere reçete yazma konusunda yardımcı olur." önermesinde 171 hemşire hatalı değerlendirme yapmıştır. Anketi yanıtlayan hemşirelerin 46'sı 'Sorumlu hemşire olmak için hemşirelikte iki yıl deneyimli olmak yeterlidir.' önermesini 'Bilmiyorum' ifadesiyle değerlendirmiştir. Hemşirelerin eğitim düzeyleri ve sorumlulukları hakkında eğitim alma durumlarıyla doğru değerlendirme yaptıkları önerme sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Hemşirelerin eğitim düzeyleriyle mevzuat ve hukuki sorumlulukları hakkında eğitim alma durumlarının, hemşirelerin yetki ve sorumluluklarını bilme durumlarını etkilediği belirlenmiştir. Çalışma sonucunda; hemşirelerin yaş, cinsiyet ve çalışma yılı değişkenleriyle doğru değerlendirme yaptıkları önerme sayıları arasında anlamlı ilişki olmadığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: bilgi düzeyi, hemşirelik, yetki ve sorumluluk

Kaynakça:

1. Yılmaz, K., Aktaş, D., Yazıcı, G., & Koçalış, S. (2021). Cerrahi hemşirelerinin görev, yetki ve sorumlulukları hakkındaki bilgi düzeyleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 13(3).
2. Karabakır B., Çetin G. (2016). Hemşirelerin tabi oldukları mevzuat ve hukuki sorumlulukları konusundaki farkındalıkları. *Adli Tıp Bülteni*, 21 (2): 78-85.
3. Wynd, C. A. (2003). Current factors contributing to professionalism in nursing. *Journal of professional nursing*, 19(5), 251-261.

IMPACT OF THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTEGRATED NURSING PROCESS TRAINING PROGRAM (AINT-P) ON NURSING STUDENTS' CLINICAL DECISION- MAKING COMPETENCIES AND AI ANXIETIES: A RANDOMIZED CONTROL STUDY

Belgin Varol¹, Miray Aksu¹

¹University of Health Sciences

Introduction and Aim: Artificial intelligence (AI) applications are becoming increasingly widespread in the healthcare field. However, the effects of this technology on both clinical decision-making processes and nursing education are not yet fully understood. AI may influence nursing students' clinical decision-making skills. Furthermore, a lack of knowledge about AI may lead to anxiety among students. The aim of this study is to examine the effects of the Artificial Intelligence-Integrated Nursing Process Education Program (AINT-P) on nursing students' clinical decision-making levels and AI-related anxiety.

Research Hypotheses: H1: There is a significant difference in clinical decision-making scores between the experimental group included in AINT-P and the control group. H2: There is a significant difference in AI anxiety levels between the experimental group included in AINT-P and the control group.

Method: This randomized controlled pre-test and post-test intervention study, registered in the ClinicalTrials.gov Protocol Registration and Results System (PRS), was conducted with senior nursing students at a state university in Turkey. G*Power analysis determined 30 participants for each group. Data were collected before the AINT-P intervention, immediately after the intervention, and six weeks later using the "Descriptive Information Form," "Nursing Decision-Making Scale," and "Artificial Intelligence Anxiety Scale." No significant differences were found between the groups in terms of gender, technological competence, or AI knowledge ($p > 0.05$).

Results: No significant difference was found in clinical decision-making skills between the experimental and control groups ($p > 0.05$). However, a significant reduction in AI anxiety levels was observed in the experimental group ($p < 0.05$).

Conclusion: AINT-P was effective in reducing AI-related anxiety among nursing students but did not create a significant impact on clinical decision-making skills. AI-based education has the potential to reduce students' anxiety toward technology. Future studies should evaluate the long-term effects of this technology in education.

Anahtar Kelimeler: nursing, student, artificial intelligence, anxiety, clinical decision-making

YAPAY ZEKA ENTEGRE EDİLMİŞ HEMŞİRELİK SÜRECİ EĞİTİM PROGRAMI (AINT-P)'NİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK KARAR VERME YETKİNLİKLERİ VE YAPAY ZEKA KAYGILARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Belgin Varol¹, Miray Aksu¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Yapay zeka uygulamaları sağlık alanında giderek yaygınlaşmaktadır. Ancak bu teknolojinin hem klinik karar verme süreçlerine hem de hemşirelik eğitimine olan etkileri tam olarak anlaşılmamıştır. Yapay zeka, hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme becerilerini etkileyebilir. Bununla birlikte, yapay zeka hakkındaki bilgi eksikliği, öğrencilerde kaygıya neden olabilir. Bu çalışmanın amacı, Yapay Zeka Entegre Edilmiş Hemşirelik Süreci Eğitim Programı (AINT-P)'nin hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme düzeyleri ve yapay zeka kaygılarına olan etkisini incelemektir.

Araştırmanın Hipotezleri: H1: AINT-P'ye dahil olan deney grubu ile kontrol grubu öğrencileri arasında klinik karar verme puanları açısından anlamlı bir fark vardır. H2: AINT-P'ye dahil olan deney grubu ile kontrol grubu öğrencileri arasında yapay zeka kaygı düzeyleri açısından anlamlı bir fark vardır.

Yöntem: Bu ClinicalTrials.gov Protokol Kayıt ve Sonuçlar Sistemine (PRS) kayıtlı olan randomize kontrollü, ön test-son test müdahale çalışması, Türkiye'de bir devlet üniversitesinde hemşirelik fakültesi son sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. G*Power analizi ile her grup için 30 katılımcı belirlenmiştir. Veriler, AINT-P uygulamasından önce, uygulamadan hemen sonra ve altı hafta sonra "Tanımlayıcı Bilgi Formu", "Hemşirelik Karar Verme Ölçeği" ve "Yapay Zeka Kaygı Ölçeği" ile toplanmıştır. Gruplar arasında cinsiyet, teknoloji yeterliliği ve yapay zeka bilgisi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bulgular: Klinik karar verme becerilerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Ancak, deney grubunda yapay zeka kaygı düzeylerinde anlamlı bir azalma gözlenmiştir ($p < 0.05$).

Sonuç: AINT-P, hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka kaygısını azaltmada etkili olmuş, ancak klinik karar verme becerileri üzerinde anlamlı bir etki yaratmamıştır. Yapay zeka temelli eğitimlerin, öğrencilerin teknolojiye yönelik kaygılarını azaltma potansiyeli bulunmaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmalar, bu teknolojinin eğitimdeki uzun vadeli etkilerini değerlendirmelidir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, öğrenci, yapay zeka, kaygı, klinik karar verme

Kaynakça: Edeer, A. D., & SARIKAYA, A. (2015). Adaptation of clinical decision making in nursing scale to undergraduate students of nursing: the study of reliability and validity. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 2(3), 1-9.

Akkaya, B., Özkan, A., & Özkan, H. (2021). Yapay zekâ kaygı (YZK) ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Alanya Akademik Bakış*, 5(2), 1125-1146.

White KA, Fetter ME, Ruth-Sahd LA. Extern programs promote confidence and reduce anxiety with clinical decision making in nursing students. *Nurse Educ.* 2019;44(5):239-244. doi: 10.1097/NNE.0000000000000573

İlaslan, E., Adıbelli, D., Teskereci, G., & Cura, Ş. Ü. (2023). Development of nursing students' critical thinking and clinical decision-making skills. *Teaching and Learning in Nursing, 18*(1), 152-159.

Choi, E. P. H., Lee, J. J., Ho, M. H., Kwok, J. Y. Y., & Lok, K. Y. W. (2023). Chatting or cheating? The impacts of ChatGPT and other artificial intelligence language models on nurse education. *Nurse education today, 125*, 105796. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105796>

OpenAI. (2023). ChatGPT (GPT-4): Optimizing Language Models for Dialogue. Erişim tarihi 6 Kasım 2023, <https://www.openai.com/chatgpt>

Sharma, M., & Sharma, S. (2023). A holistic approach to remote patient monitoring, fueled by ChatGPT and Metaverse technology: The future of nursing education. *Nurse Education Today, 131*, 105972

Irwin, P., Jones, D., & Fealy, S. (2023). What is ChatGPT and what do we do with it? Implications of the age of AI for nursing and midwifery practice and education: An editorial. *Nurse Education Today, 127*, 105835.

Abdullah R, Fakieh B. Health care employees' perceptions of the use of artificial intelligence applications: Survey study. *J Med Internet Res.* 2020;22(5). doi:10.2196/17620.

Buck C, Doctor E, Hennrich J, Jöhnk J, Eymann T. General practitioners' attitudes toward artificial intelligence-enabled systems: Interview study. *J Med Internet Res.* 2022;24(1)

Labrague, L. J., Aguilar-Rosales, R., Yboa, B. C., & Sabio, J. B. (2023). Factors influencing student nurses' readiness to adopt artificial intelligence (AI) in their studies and their perceived barriers to accessing AI technology: A cross-sectional study. *Nurse Education Today, 130*, 105945.

Tam, W., Huynh, T., Tang, A., Luong, S., Khatri, Y., & Zhou, W. (2023). Nursing education in the age of artificial intelligence powered Chatbots (AI-Chatbots): Are we ready yet?. *Nurse education today, 129*, 105917. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105917>

THE EFFECTIVENESS OF DISTRACTION METHODS FOR ACUTE PAIN IN CHILDREN AND ADOLESCENTS: A META-ANALYSIS

Aylin Pekyigit¹, Dilek Yıldız²

¹Çankırı Karatekin University Faculty of Health Sciences Department of Pediatric Nursing

²University of Health Sciences Gulhane Faculty of Nursing Pediatric Nursing

Introduction: Although there is strong evidence that distraction techniques are effective interventions for acute procedure-related pain in children and adolescents, some studies have also indicated that the findings are not definitive.

Aim: The aim of this study is to conduct a meta-analysis of experimental studies examining the effect of distraction techniques on acute pain experienced due to the procedure in children.

Materials and Methods: This is a study examining the effect of distraction techniques on the level of acute pain associated with the procedure in children using the meta-analysis method. Comprehensive literature review was carried out between 1 January 2010 and 31 December 2021. Eight databases, namely Ulakbim, Pubmed, Science Direct, Cochrane, Web of Science, Embase, Medline, and CINAHL, were used to collect the data. The methodological quality of the randomized controlled trials that could be included in the meta-analysis as a result of the screening, the CARCTS was used. Data analysis was performed using the CMA 3 program.

Results: 29 studies were included in the meta-analysis. When the meta-analysis results were examined, the effect size of distraction methods applied to pediatric patients on acute pain associated with the procedure was calculated as ($g = -1.465$; $p < 0.001$). In this direction, it was determined that distraction methods were significant and effective on pain in children. In the moderator analysis, there is also a difference between the effect sizes obtained according to the active and passive distraction methods ($p = 0.01$). The effect size obtained for the active ($g = -1.616$) was found to be higher than for the passive ($g = -0.934$).

Conclusion: In this direction, it was determined that distraction techniques were effective in reducing children's pain, and active methods were more effective than passive ones. It is recommended that the use of distraction techniques be expanded to control pain and fear related to the acute procedure.

Anahtar Kelimeler: Pain, Adolescents, Children, Distraction, Nursing, Meta Analysis

ÇOCUKLARDA VE ADÖLESANLARDA DİKKATİ BAŞKA YÖNE ÇEKME TEKNİKLERİNİN AKUT AĞRIYA ETKİSİ: BİR META ANALİZ ÇALIŞMASI

Aylin Pekyigit¹, Dilek Yıldız²

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD

Giriş: Çocuklarda ve adölesanlarda dikkati başka yöne çekme tekniklerinin akut işleme bağıli yaşanan ağrıda etkili müdahaleler olduğuna dair güçlü kanıtlar olmasının yanı sıra bazı araştırmalar sonucunda bulguların kesin olmadığı da belirtilmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı çocuklarda dikkati başka yöne çekme tekniklerinin işleme bağıli yaşanan akut ağrıya etkisini inceleyen deneysel çalışmaların meta analizinin yapılmasıdır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma, meta analiz yöntemi kullanılarak çocuklarda dikkati başka yöne çekme tekniklerinin işleme bağıli akut ağrı düzeyine etkisini inceleyen bir çalışmadır. Kapsamlı literatür taraması 1 Ocak 2010-31 Aralık 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Verileri toplamak için Ulakbim, Pubmed, Science Direct, Cochrane, Web of Science, Embase, Medline, CINAHL olmak üzere 8 veri tabanları kullanılmıştır. Tarama sonucunda meta analize dahil edilebilecek randomize kontrollü çalışmaların metodolojik kalitesi Joanna Briggs Enstitüsü Randomize Kontrollü Deneyler için Kritik Değerlendirme Aracı (CARCTS-Joanna Briggs Institute Critical Appraisal for Randomized Controlled Trials Scale) kullanılmıştır. Verilerin analizi Comprehensive Meta Analysis (CMA) 3 programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Meta analize 29 çalışma dahil edilmiştir. Meta analiz sonuçları incelendiğinde, çocuk hastalara uygulanan dikkati başka yöne çekme yöntemlerinin işleme bağıli akut ağrı üzerindeki etki büyüklüğü ($g = -1,465$; $p < 0,001$) olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda dikkati başka yöne çekme yöntemlerinin çocuklarda ağrısı üzerinde anlamlı ve etkili olduğu belirlenmiştir. Yapılan moderatör analizinde aktif ve pasif dikkati başka yöne çekme yöntemlerine göre elde edilen etki büyüklükleri arasında da fark vardır ($p = 0,010$). Aktif için elde edilen etki büyüklüğü ($g = -1,616$) pasife ($g = -0,934$) göre daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Bu doğrultuda dikkati başka yöne çekme tekniklerinin çocukların ağrısını azaltmada etkili olduğu, aktif yöntemlerin pasife göre daha etkili olduğu saptanmıştır. Akut işleme bağıli ağrının ve korkunun kontrolünde dikkati başka yöne çekme tekniklerinin kullanımının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Adölesanlar, Çocuklar, Dikkati Başka Yöne Çekme, Hemşirelik, Meta Analiz

Kaynakça:

1. Birnie KA, Noel M, Chambers CT, Uman LS, Parker JA. Psychological interventions for needle-related procedural pain and distress in children and adolescents. Cochrane Database Syst Rev. 2018 Oct 4;2018(10).

2. Uman LS, Birnie KA, Noel M, Parker JA, Chambers CT, Mcgrath PJ, et al. Psychological interventions for needle-related procedural pain and distress in children and adolescents. *Cochrane Database Syst Rev.* 2013 Oct 10;2013(10).
3. Loeffen EAH, Mulder RL, Font-Gonzalez A, Leroy PLJM, Dick BD, Taddio A, et al. Reducing pain and distress related to needle procedures in children with cancer: A clinical practice guideline.
4. Birnie KA, Noel M, Parker JA, Chambers CT, Uman LS, Kisely SR, et al. Systematic review and meta-analysis of distraction and hypnosis for needle-related pain and distress in children and adolescents. *J Pediatr Psychol.* 2014;39(8):783–808.
5. Bukola IM, Paula D. The Effectiveness of Distraction as Procedural Pain Management Technique in Pediatric Oncology Patients: A Meta-analysis and Systematic Review. *J Pain Symptom Manage.* 2017 Oct 1;54(4):589-600.e1.

NURSE MIGRATION IN NEWSPAPER REPORTS: THE ROLE OF MEDIA AND ITS IMPACT ON PUBLIC OPINION OVER THE LAST FIVE YEARS

Kübra Şengör¹, Ferzan Kalaycı Emek², Rabia Görücü³

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical Nursing,

²Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Fundamentals of Nursing

³Karabük University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing

This study aims to retrospectively examine how the concept of nurse migration is portrayed in national newspaper reports. The research covers online news articles related to "nursing and migration" published between January 1, 2019, and August 1, 2024, in the digital archives of the five highest-circulation newspapers: Sözcü, Hürriyet, Sabah, Milliyet, and Posta. These archives were accessed using keywords such as "nurse migration, nurse brain drain, nurse migration abroad, nurse transfer abroad." The study population includes all nursing-related news articles published in these five newspapers during the specified period, while the sample consists of 7 articles focused on nursing and migration. A content analysis guide, developed by the researchers with 8 questions, was used to analyze the news content. The guide covered aspects such as news type, tone (positive/negative impact on readers), source, content, public opinion impact, photo presence, relevance of the photo, and main topics. Quantitative data were evaluated using frequency and percentage, and qualitative data through thematic analysis. Among the analyzed news, 42.8% were from Hürriyet, 57.1% involved migration policy or economics, and 42.8% had a negative tone. All were sourced from agencies or reporters, 71.4% lacked scientific content, 85.7% informed public opinion, and 85.7% included relevant photos. The main topics of 71.4% were related to Germany's demand for qualified migrant workers. Thematic analysis identified three main themes: migration status assessment, demand for migrant nurses, and incentive policies. In conclusion, nurse migration appeared in a limited number of articles, which primarily informed the public about nurse migration and related policies.

Anahtar Kelimeler: Migration, nurse, nurse migration, news, newspaper reports

GAZETE HABERLERİNDE HEMŞİRE GÖÇÜ: SON BEŞ YILDA MEDYANIN ROLÜ VE KAMUOYU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Kübra Şengör¹, Ferzan Kalaycı Emek², Rabia Görücü³

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

³Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Bu araştırmanın amacı, hemşirelikte göç kavramının ulusal gazetelere yansıyan haberlerde nasıl ele alındığını retrospektif olarak incelemektir. Bu araştırma, 01.01.2019 - 01.08.2024 tarihleri arasında online olarak yayınlanan ve tirajı en yüksek beş gazetenin internet arşivlerinde yer alan 'hemşirelik ve göç' ile ilgili haberlerin retrospektif olarak incelenmesini kapsamaktadır. Bu gazeteler sırası ile Sözcü, Hürriyet, Sabah, Milliyet ve Posta'dır. Gazetelerin internet adreslerindeki arşivlerine ulaşılarak "hemşirelerde göç, hemşire göçü, hemşire beyin göçü, yurt dışına hemşire göçü, yurt dışına hemşire transferi" anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, belirtilen tarihler arasında bu beş gazetede yer alan tüm hemşirelik haberleri oluşturmaktadır; örnekleme ise hemşirelik ve göç konulu 7 haberden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde haber metninin analizini yapmak için, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 8 sorudan oluşan bir içerik çözümleme yönergesi kullanılmıştır. Bu yönergede; haberin tipi, haberin duygu tonu (okuyucularda yarattığı olumlu/olumsuz etki), haberin kaynağı, haberin içeriği, haberin kamuoyu üzerine etkisi, haberdeki fotoğraf varlığı ve fotoğrafın konu ile ilgisi ve haberin konusu başlıkları yer almıştır. Elde edilen nicel veriler sayı ve yüzde ile, nitel veriler ise tematik analiz yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında değerlendirilen haberlerin %42, 8'i Hürriyet Gazetesinde yer almakta, %57,1'inin haber tipi göç politikası- ekonomi haberleri, %42, 8'inin haber tonu olumsuz, tamamının haber kaynağı ajanslar- muhabirler, 71.4'ünün haber içeriği bilimsel değil, 85,7'si kamuoyu üzerinde bilgilendirici etkiye sahip, 85,7'sinde fotoğraf yer almak olup bu fotoğrafların tümü konulu, haberlerin konu başlıklarının %71,4'ü Almanya'nın göçmen kalifiye çalışan talebi ile ilgilidir. Tematik analiz sonucunda ise göç durum tespiti ve göçmen hemşire talebi ve teşvik politikaları, göçmen hemşirenin hayvan sevgisi ana temalarına ulaşılmıştır. Son beş yılda hemşirelik ve göç konusunun gazete haberlerinde sınırlı sayıda yer aldığı, haberlerin hemşirelerin yurt dışına göçme durumları, göçmen hemşire talebi ve teşvik politikalarına ilişkin kamuoyunu bilgilendirici nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, hemşire, hemşire göçü, haber, gazete haberleri

DETERMINING THE PERCEPTIONS OF ORAL AND DENTAL HEALTH BEHAVIORS AMONG PREGNANT WOMEN WITH DIABETES

Zeynep Ölçer¹, Büşra Lekesiz²

¹Ankara Medipol University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Ankara, Turkey

²Ankara Etlik City Hospital, Department of Obstetrics and Gynecology, Ankara, Turkey

Introduction and Aim: Perceptions of individuals regarding oral and dental health are crucial in the maintenance and improvement of oral and dental health. Individuals with diabetes generally have low awareness of the relationship between diabetes and oral health. This study was designed to examine the perceptions of pregnant women with diabetes regarding their oral and dental health behaviors.

Method: This descriptive, cross-sectional study was conducted between July 2023-June 2024 with pregnant women diagnosed with diabetes (n=141). Data were collected using the Information Form and the "Multidimensional Oral Health Locus of Control Scale." Descriptive data were presented as numbers, percentages, minimum-maximum values, means, and standard deviations. The normal distribution of the data was tested with skewness-kurtosis values. Differences between variables were analyzed using one-way ANOVA, independent samples t-test, Kruskal-Wallis H, and Mann-Whitney U tests.

Results: The mean age of participants was 30.93±6.07 years. The three most common oral and dental health issues experienced by pregnant women with diabetes were pain/sensitivity/swelling/bleeding in the gums (40.4%), dry mouth (34.8%), and toothache/cavities (34.0%). Only 7.1% of the participants had received education on oral and dental health. Non-literate pregnant women had higher scores on external information and chance locus of control, while those who planned their pregnancies had higher scores on internal locus of control and external application locus of control. Statistically significant differences were found between the oral health locus of control and the use of dental floss and mouthwash, toothache/cavities, bad breath/taste, loose teeth, and perceptions of the relationship between oral health and pregnancy, childbirth, and nutrition among pregnant women with diabetes.

Conclusion: It is recommended that practical education and counseling be provided to enhance the perceptions of oral and dental health behaviors among pregnant women with diabetes, with consideration given to factors such as educational status and social environment during the training.

Anahtar Kelimeler: Dental; diabetes; health, oral; pregnancy

DIYABETİ OLAN GEBELERİN AĞIZ VE DIŞ SAĞLIĞI DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARININ BELİRLENMESİ

Zeynep Ölçer¹, Büşra Lekesiz²

¹Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara,
Türkiye

²Ankara Etlik Şehir Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Ağız ve diş sağlığının korunması ve geliştirilmesinde bireylerin ağız ve diş sağlığına yönelik algıları önemlidir. Diyabeti olan bireylerin diyabetle ağız ve diş sağlığı arasındaki ilişki konusunda farkındalığı azdır. Bu çalışma diyabeti olan gebelerin ağız ve diş sağlığı davranışlarına ilişkin algılarının incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu araştırma Temmuz 2023-Haziran 2024 tarihleri arasında diyabetli gebe kadınlarla yürütülmüştür (n=141). Verilerin toplanmasında bilgi formu, “Çok Boyutlu Ağız Diş Sağlığı Kontrol Odağı Ölçeği” kullanılmıştır. Tanımlayıcı veriler sayı, yüzde, minimum,-maksimum değerler, ortalama ve standart sapma ile gösterilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu çarpıklık-basıklık değerleriyle test edilmiştir. Değişkenlerin arasındaki fark tek yönlü varyans analizi, bağımsız gruplarda t testi, Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan kadınların yaş ortalaması 30,93±6,07’dir. Diyabeti olan gebe kadınların ağız ve diş sağlığıyla ilgili yaşadığı en sık üç sorun diş etinde ağrı/hassasiyet/şişlik/kanama (%40.4), ağızda kuruluk (%34.8), diş ağrısı/çürüktür (%34.0). Gebelerin sadece %7.1’i ağız ve diş sağlığı ile ilgili eğitim almıştır. Okuryazar olmayan gebelerin dışsal bilgilenme ve şans kontrol odağı, gebeliğini planlamış olanların içsel kontrol odağı ve dışsal uygulama odağı puanları daha yüksektir. Diyabeti olan gebe kadınların ağız ve diş sağlığı kontrol odağıyla diş ipi ve gargara kullanımı, diş ağrısı/çürük, ağızda kötü koku/tad, dişlerde sallanma sorunları, ağız ve diş sağlığının gebelik, doğum ve beslenmeyle ilişkisi konusundaki düşünceleri incelendiğinde alt boyutlar ve toplam puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Diyabet hastalığı olan gebe kadınların ağız ve diş sağlığının korunması ve geliştirilmesinde ağız ve diş sağlığı davranışlarına yönelik algılarının artırılması için uygulamalı eğitim ve danışmanlık yapılması, eğitimler sırasında kadınların eğitim durumu ve sosyal çevresi gibi etkenlerin dikkate alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağız; diş; diyabet; gebelik; sağlık

Kaynakça: Al Jallad, N., Vasani, S., Wu, T.T., Cacciato, R., Thomas, M., Lababede, N., et al. (2022). Racial and oral health disparity associated with perinatal oral health care utilization among underserved US pregnant women. *Quintessence Int.* 21; 53(10): 892-902. doi: 10.3290/j.qi.b309500

Böhme Kristensen, C., Ide, M., Forbes, A., et al. (2022). Psychologically informed oral health interventions in pregnancy and type 2 diabetes: a scoping review protocol. *BMJ Open*;12: e062591. doi:10.1136/bmjopen-2022-062591

- Camoni, N., Conti, G., Majorana, A., Bardellini, E., Salerno, C., Wolf, T.G., et al. (2024). Oral microbiota of infants in maternal gestational diabetes: a systematic review. *Children*, 11: 421. doi: 10.3390/children11040421
- Correa, J.D., Faria, G.A., Fernandes, L.L. (2023). The oral microbiota and gestational diabetes mellitus. *Front. Clin. Diabetes Healthc.* 4:1120920. doi: 10.3389/fcdhc.2023.1120920.
- Crusell, M.K.W., Brink, L.R., Nielsen, T., Allin, K.H., Hansen, T., Damm, P., et al. (2020). Gestational diabetes and the human salivary microbiota: A longitudinal study during pregnancy and postpartum. *BMC Pregnancy Childbirth* 20(1). doi: 10.1186/s12884-020-2764-y
- Dundar, N., Çal, A., Erkoca, S. (2021). Perceptions of University Students on Oral Health Behaviors. *Sted*, 30(4): 258-268.
- Gursoy Erzincan, S., Ince Kuka, G., Gursoy, H., Kuru, B. (2019). Dental and periodontal health awareness assesment of pregnant women. *7 tepe klinik*, 15(3): 349-352. doi: 10.5505/yeditepe.2019.27576
- Haghdoost, A., Bakhshandeh, S., Ghorbani, Z., Namdari, M. (2022). The Relationship between Oral and Dental Health Self-care and Hemoglobin A1c in Adults with Diabetes. *J Dent Shiraz Univ Med Sci.*,23(1): 33-39.
- Jang, H., Patoine, A., Wu, T.T., Castillo, D.A., Xiao, J. (2021). Oral microflora and pregnancy: a systematic review and meta-analysis. *Sci Rep.*, 11(1): 16870. doi: 10.1038/s41598-021-96495-1.
- Ozden, D. (2017). Determination of Oral Dental Health Perception of Nursing Students. *Kırıkkale University Medical Journal*, 19(3): 158-166.
- Ozveren, H., Gulnar, E., Ozden, D. (2017). Determination of Oral Dental Health Perception of Nursing Students. *Kırıkkale University Medical Journal*, 19(3): 158-166.
- Peker, K., Bermek, G. (2007). The development of health locus scale for use in the field of oral health. *Journal of Ondokuz Mayıs University Dental Faculty*, 8(3): 154-166.
- Pukkila, J., Mustaniemi, S., Lingaiah, S., Lappalainen, O.-P., Kajantie, E., Pouta, A., et al. (2022). Increased Oral Care Needs and Third Molar Symptoms in Women with Gestational Diabetes Mellitus: A Finnish Gestational Diabetes Case–Control Study. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 19, 10711. doi: 10.3390/ijerph191710711
- Wang, J., Zheng, J., Shi, W., Du, N., Xu, X., Zhang, Y., et al. (2018). Dysbiosis of maternal and neonatal microbiota associated with gestational diabetes mellitus. *Gut* 67(9): 1614–25. doi: 10.1136/gutjnl-2018-315988

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSES' PATIENT-CENTERED CARE COMPETENCE AND THE LEVELS OF EMPATHIC TENDENCIES

Mualla Özdemir¹, Tuğçe Türten Kaymaz²

¹Malkara State Hospital

²Düzce University

Introduction and Purpose: Patient-centered care is a type of care where patients are accepted as individuals, encouraged to take an active role in their care, and their needs and preferences are understood and respected. Empathy involves recognizing the emotional states of others and understanding their needs. In this respect, patient-centered care and empathy share common elements. This research was conducted to determine the relationship between nurses' patient-centered care competence and their empathic tendency levels.

Method: The population of this cross-sectional descriptive research consists of 200 nurses working in the internal, surgical, and intensive care units of Tekirdağ City Hospital. The research was completed with 162 nurses using the full enumeration sampling method. Data were collected between December 2021-March 2022 using the descriptive characteristics form, the Patient-Centered Care Competence Scale (PCCS), the Empathic Tendency Scale (ETS). Descriptive statistical methods, independent sample t-tests, one-way variance analysis, correlation, and regression analyses were used in the analysis of the data.

Results: Of the nurses, 85.2% were female, 57.5% were aged between 26-35, and 71.0% were bachelor's degree graduates. The working duration of 48.1% was 0-5 years, and 70.4% were working in their unit by their own choice. The total score of the PCCS was 71.54±8.46. The total score of the ETS was 68.86±9.82. There was a statistically significant positive correlation between the PCCS and the ETS ($p<0.05$). The status of working in their unit by their own choice and the ETS score had a statistically significant effect on the PCCS score ($p<0.05$).

Conclusion: The research concluded that the patient-centered care approach level among nurses was high, and the empathic tendency level was moderate. As the empathic tendencies of nurses increased, their competence in patient-centered care also increased. Both working in their preferred unit and empathic tendency levels were predictors of PCC.

Anahtar Kelimeler: empathy, empathic tendency, nurse, patient-centered care

HEMŞİRELERİN HASTA MERKEZLİ BAKIM YETKİNLİĞİ İLE EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Mualla Özdemir¹, Tuğçe Türten Kaymaz²

¹Malkara Devlet Hastanesi
²Düzce Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hasta merkezli bakım, hastaların birey olarak kabul edildiği, bakımlarında aktif rol almaya teşvik edildiği, ihtiyaç ve tercihlerinin anlaşıldığı, saygı duyulduğu, iş birliği içinde uygulanan bakımdır. Empati de başkalarının duygusal durumlarının tanınması ve onların ihtiyaçlarının anlaşılmasını gerektirir. Bu açıdan hasta merkezli bakım ve empati ortak öğeler içermektedir. Araştırma, hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu kesitsel tanımlayıcı araştırmanın evrenini Tekirdağ Şehir Hastanesi' nin dahili, cerrahi birimlerinde ve yoğun bakım ünitelerinde görev yapan 200 hemşire oluşturmuştur. Tam sayım örneklem yöntemi ile 162 hemşire ile araştırma tamamlanmıştır. Veriler, Aralık 2021- Mart 2022 tarihleri arasında tanımlayıcı özellikler formu, Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği Ölçeği (HMBYÖ) ve Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistiksel metotlar, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin, %85,2'si kadın, %57,5'i 26-35 yaş aralığında %71,0'i lisans mezunudur. Hemşirelerin, %48,1'inin çalışma süresi 0-5 yıl ve %70,4'ü biriminde kendi isteğiyle çalışmaktadır. Hemşirelerin HMBYÖ toplam puanı 71,54±8,46 ve EEÖ toplam puanı 68,86±9,82 olarak bulundu. HMBYÖ ile EEÖ arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı derecede bir ilişki vardır (p<0,05). HMBYÖ puanı üzerinde, çalıştığı birimde kendi isteği ile çalışma durumu ve empatik eğilim ölçeği puanının istatistiksel olarak anlamlı etkisi bulunmaktadır (p<0,05).

Sonuç: Araştırma sonucunda, hemşirelerin hasta merkezli bakım yaklaşımı düzeyinin yüksek, empatik eğilim düzeyinin orta olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin empatik eğilimleri arttıkça hasta merkezli bakım yetkinliğinin artmaktadır. Biriminde kendi isteği ile çalışması ve empatik eğilim düzeyi hasta merkezli bakımın yordayıcılarıdır.

Anahtar Kelimeler: empati, empatik eğilim, hasta merkezli bakım, hemşire

EVALUATION OF NURSES' PRACTICE STEPS IN BLOOD CULTURE COLLECTION

Miraç Çavdar¹, Sinem Öztik¹, Alev Karakoyun¹, Hande Özmen Ünal¹

¹Torbali State Hospital

Introduction and Aim: Blood cultures provide critical information for identifying the source of an existing infection in a patient and the responsible pathogen, aiding in the selection of appropriate treatment methods. However, when blood culture collection is not performed correctly, it increases the risk of contamination, leading to false positive results and unnecessary treatments. Therefore, it is crucial that nurses accurately follow blood culture collection procedures. Our study is designed to evaluate the practice steps of nurses in blood culture collection.

Method: This research is a descriptive study conducted using the observation method. 49 nurses work in adult intensive care units. No sampling was done in the study, and 42 nurses (%85) who agreed to participate in the study from adult intensive care units were included. The data were collected using a personal information form, a blood culture collection knowledge form, and a blood culture collection observation form, all developed by the researchers through a literature review. Before the study, written consent was obtained from the nurses, and approvals were secured from the institution and the ethics committee.

Results: According to the findings of the study, although 100% of the nurses stated that hand hygiene should be ensured before wearing gloves, hand hygiene was observed in only 85% of the observed practices. While 61% of the nurses indicated that the blood volume should be marked, only 52% of the observed practices included marking the blood volume. Additionally, 95% of the nurses stated that the bottles should be gently inverted several times, but this was observed in only 64% of the practices. Hand hygiene was ensured again in only 64% of the observed practices.

Conclusion: Strict adherence to blood culture collection guidelines and standards by nurses and regular training on blood culture collection can reduce erroneous results, prevent unnecessary treatments, improve the quality of care, and significantly contribute to patient safety.

Anahtar Kelimeler: blood culture, nursing, intensive care

HEMŞİRELERİN KAN KÜLTÜRÜ ALIMINA İLİŞKİN UYGULAMA BASAMAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Miraç Çavdar¹, Sinem Öztik¹, Alev Karakoyun¹, Hande Özmen Ünal¹

¹Torbalı Devlet Hastanesi

Giriş ve Amaç: Kan kültürü, hastada var olan enfeksiyonun kaynağını ve sorumlu patojeni belirlemek için uygun tedavi yöntemlerinin seçilmesinde kritik bilgiler sağlar. Ancak, kan kültürü alma işlemi doğru bir şekilde gerçekleştirilmediğinde kontaminasyon riskini artırarak yanlış pozitif sonuçlara ve gereksiz tedaviye neden olur. Bu nedenle, kan kültürü alma prosedürlerinin hemşireler tarafından doğru uygulanması oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Çalışmamız, hemşirelerin kan kültürü alma uygulama basamaklarının değerlendirilmesi amacıyla tasarlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, gözlem metoduyla yapılmış tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Erişkin yoğun bakım ünitelerinde 49 hemşire çalışmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş erişkin yoğun bakım ünitelerinde çalışmaya katılmayı kabul eden 42 hemşire (%85'i) araştırma kapsamına alınmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan kişisel bilgi formu, kan kültürü alma bilgi formu ve kan kültürü alma gözlem formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırma öncesinde hemşirelerden yazılı onam, kurum ve etik kuruldan onay alınmıştır.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre hemşirelerin %100'ü eldiven giyilmeden önce el hijyeninin sağlanması gerektiğini ifade ettiği halde, gözlemlenen uygulamaların sadece %85'inde el hijyeninin sağlandığı, %61'inin kan miktarının işaretlenmesi gerektiğini belirttiği halde, gözlemlenen uygulamaların %52'sinde kan miktarını işaretlediği, %95'inin şişelerin birkaç kez nazıkçe alt üst edilmesi gerektiğini belirttiği halde, %64'ünün şişelerin birkaç kez nazıkçe alt üst ettiği belirlenmiştir. Gözlemlenen uygulamaların sadece %64'ünde hemşireler tekrar el hijyenini sağlamıştır.

Sonuç: Hemşirelerin kan kültürü alma kılavuzlarını ve standartlarını titizlikle takip ederek düzenli kan kültürü alma eğitimlerin verilmesi hatalı sonuçları azaltarak, gereksiz tedavilerin önüne geçer, bakım kalitesini artırır ve hasta güvenliğine önemli bir katkı sunar.

Anahtar Kelimeler: kan kültürü, hemşirelik, yoğun bakım

THE EFFECT OF ESCAPE ROOM TECHNIQUE ON KNOWLEDGE AND LEARNING TECHNIQUE MOTIVATION IN NURSING EDUCATION

Müjgan Onarıcı¹, Gülsüm Çonoğlu¹

¹Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Çankırı,
Turkey

Introduction and Purpose: Escape room events affect in-class participation, motivation and satisfaction levels of nursing students. This study was conducted to determine the effect of escape room technique applied in nursing education on knowledge and learning technique motivation.

Method: In this study, a single-group pre-test-post-test design type was used. Research sample consisted of nursing students who took the Operating Room Nursing course in the 2023-2024 academic spring semester, who agreed to participate in the research (n=24). Ethical approvals were obtained. Research data was collected using the “Personal Information Form”, “Knowledge Test” and the “Instructional Materials Motivation Survey” (IMMS). The knowledge test and IMMS were applied to the students as a pre-test. Afterwards, teams of four to five students, accompanied by a scenario called ‘Dress the Scrub’, answered the given puzzles and questions and completed the escape room in an average of 20 minutes. As a post-test, the Knowledge Test and the IMMS were administered and then the debriefing session was conducted. IBM SPSS Statistics 22.0 was used for statistical analyses. $p<0.05$ was accepted for statistical significance level.

Results: Between pre-test mean score (58.75 ± 18.25) and post-test mean score (65.83 ± 13.48) in terms of students' knowledge test scores, between pre-test mean score (45.58 ± 6.70) and post-test mean score (48.20 ± 6.47) in terms of the IMMS Attention-Relevance subscale scores, between pre-test mean score (53.33 ± 6.66) and post-test score average (58.41 ± 6.78) in terms of the IMMS Confidence-Satisfaction subscale scores, and between pre-test score average (98.91 ± 12.64) and post-test score average (106.62 ± 12.66) in terms of the IMMS total scores, there was a statistically significant difference ($p<0.05$). A positive and moderately significant relationship was found between the total scale and sub-dimensions of the IMMS and students' satisfaction ($p<0.05$).

Conclusion: Escape room technique increases the knowledge level and motivation of students and it is recommended that escape room technique be used in nursing education.

Anahtar Kelimeler: Escape room, instructional materials, motivation, nursing education, surgical dressing

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KAÇIŞ ODASI TEKNİĞİNİN BİLGİ VE ÖĞRENME TEKNİĞİ MOTİVASYONU ÜZERİNE ETKİSİ

Müjgan Onarıcı¹, Gülsüm Çonoğlu¹

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çankırı,
Türkiye

Giriş ve Amaç: Kaçış odası etkinlikleri hemşirelik öğrencilerinin sınıf içi katılımı, motivasyonlarını ve memnuniyet düzeylerini etkilemektedir. Bu araştırma, hemşirelik eğitiminde uygulanan kaçış odası tekniğinin bilgi ve öğrenme tekniği motivasyonu üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Bu çalışmada, tek gruplu ön test-son test tasarım tipi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini, 2023-2024 eğitim öğretim bahar yarıyılında Ameliyathane Hemşireliği dersini alan ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur (n=24). Etik izinler alınmıştır. Araştırma verileri; “Kişisel Bilgi Formu”, “Bilgi Testi” ve “Öğretim Materyalleri Motivasyon Anketi” (ÖMMA) ile toplanmıştır. Öğrencilere ön test olarak bilgi testi ve ÖMMA uygulanmıştır. Sonrasında, “Scrubu Giydir” senaryosu eşliğinde dört-beş öğrenciden oluşan ekipler, verilen bulmaca ve soruları cevaplamış ve ortalama 20 dakikada kaçış odasını tamamlamışlardır. Son test olarak Bilgi Testi ve ÖMMA uygulanmış ve sonrasında çözümlene oturumu gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 22.0 programı kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi için $p<0.05$ kabul edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin bilgi testi puanları açısından ön test puan ortalaması (58.75 ± 18.25) ile son test puan ortalaması (65.83 ± 13.48) arasında, ÖMMA Dikkat-Uygunluk alt boyutu puanları açısından ön test puan ortalaması (45.58 ± 6.70) ile son test puan ortalaması (48.20 ± 6.47) arasında, ÖMMA Güven-Tatmin alt boyutu puanları açısından ön test puan ortalaması (53.33 ± 6.66) ile son test puan ortalaması (58.41 ± 6.78) arasında ve ÖMMA toplam puanları açısından ön test puan ortalaması (98.91 ± 12.64) ile son test puan ortalaması (106.62 ± 12.66) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). ÖMMA ön test ve son test toplam ölçek ve alt boyutlarının öğrencilerin memnuniyet düzeyi ile arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Kaçış odası tekniği öğrencilerin bilgi düzeylerini ve motivasyonlarını arttırmakta olup, kaçış odası tekniğinin hemşirelik eğitiminde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaçış odası, hemşirelik eğitimi, öğretim materyalleri, motivasyon, cerrahi giyinme

Kaynakça: Dolgun, E. (2015). Aseptik teknik. M. Yavuz van Giersbergen, Ş. Kaymakçı, (Eds.). *Ameliyathane hemşireliği* (1. Baskı) içinde (409-415). İzmir: Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri.

INACSL Standards Committee. (2016a). INACSL standards of best practice: Simulation^{SM} simulation design. *Clinical Simulation in Nursing*, 12(S), 5-12. doi:10.1016/j.ecns.2016.09.005.

INACSL Standards Committee. (2016b). INACSL standards of best practice: Simulation^{SM} outcomes and objectives. *Clinical Simulation in Nursing*, 12(S), 13-15. doi:10.1016/j.ecns.2016.09.006.

INACSL Standards Committee. (2016c). INACSL standards of best practice: Simulation^{SM} debriefing. *Clinical Simulation in Nursing*, 12(S), 21-25. doi:10.1016/j.ecns.2016.09.008.

Işık Andsoy, I. (2018). Ameliyat sırası dönemde hasta bakımı. S. Çelik, (Ed.), *Güncel yöntemlerle cerrahi hastalıklarda bakım* içinde (43-74). Antalya: Çukurova Nobel Tıp Kitabevi.

Kaymakçı, Ş. (2015). Ameliyathanede asepsinin sağlanması. M. Yavuz van Giersbergen, Ş. Kaymakçı, (Eds.). *Ameliyathane hemşireliği* (1. Baskı) içinde (423-444). İzmir: Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri.

Kutu, H., ve Sözbilir, M., (2011). Öğretim materyalleri motivasyon anketinin Türkçeye uyarlanması: güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 5(1); 292-312.

Okgün Alcan, A. (2015). Cerrahi el hijyeni. M. Yavuz van Giersbergen, Ş. Kaymakçı, (Eds.). *Ameliyathane hemşireliği* (1. Baskı) içinde (417-421). İzmir: Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri.

Onarıcı, M., and Karadağ, M. (2021). The effect of simulation method on nursing students' burn patient care planning: A randomized controlled trial. *Journal of Burn Care & Research*, 42(5); 1011–1016. <https://doi.org/10.1093/jbcr/irab018>.

Özbayır, T. (2017). Cerrahi süreç: Ameliyat sırası bakım ve ameliyathane hemşireliği. F. Eti Aslan (Ed.). *Cerrahi bakım: vaka analizleri ile birlikte* (2. Baskı) içinde (347-404). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.

Türk, G., ve Çam, R. (2019). Cerrahi asepsi-aseptik yöntemler. M. Karadağ, H. Bulut, (Eds.). *Kavram haritası ve akış şemalı cerrahi hastalıkları hemşireliği* (1. Baskı) içinde (153-68). Ankara: Vize Yayıncılık.

EFFECT OF EVIDENCE-BASED SKIN CARE AND HYDROCOLLOID DRESSING IN THE PREVENTION OF NASOGASTRIC-RELATED PRESSURE INJURY: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Maide YEŞİLYURT¹, Serpil YÜKSEL², Alper YOSUNKAYA³

¹Aksaray University, Health Services Vocational School, Department of Medical Services and Techniques, Anesthesia Program, Aksaray, Türkiye, md91yesilyurt@gmail.com

²Necmettin Erbakan University, Faculty of Nursing, Department of Nursing, Konya, Türkiye, serpilyuksel77@gmail.com

³Necmettin Erbakan University, Meram Faculty of Medicine, Department of Surgical Medical Sciences, Department of Anesthesiology and Reanimation, Konya, Turkey, alpyos65@gmail.com

Introduction and Aim: Nasogastric tube-related pressure injuries are local tissue damage to the nasal mucosa, nasal skin, and/or subcutaneous tissue or under the tube fixation material due to pressure generated by the nasogastric tube. The aim of this study was to determine the effect of evidence-based skin care and hydrocolloid dressing in preventing nasogastric tube-related pressure injuries in critically ill patients.

Method: This prospective parallel, three-arm (hydrocolloid, evidence-based skin care, control) randomized controlled trial was conducted in the Anesthesiology and Reanimation Intensive Care Unit of a university hospital in Konya, Turkey. The study included 102 patients over the age of 18 years who were admitted to the intensive care unit between September 2020-June 2022. Patients in the hydrocolloid dressing arm received daily application of hydrocolloid dressing to the nasal mucosa and alae nasi where the nasogastric tube was inserted. Patients in the skin care arm received skin care interventions in preventing medical device related pressure injury's twice daily. No interventions were administered to the control group.

Results: No nasogastric tube-related pressure injuries occurred in any patients in the hydrocolloid dressing arm. However, pressure injuries occurred in 97.1% of patients in the control arm and 94.1% of patients in the skin care arm. The rate of stage1 pressure injury was higher in the skin care arm and stage2 pressure injury in the control arm, and the time to pressure injury was significantly shorter in the control arm ($p<0.005$). Results of multivariate penalized logistic regression analysis showed that not applying hydrocolloid dressing increased the risk of NG tube-related pressure injury 20.3-fold ($p<0.001$), whereas the risk decreased by 18% ($p=0.038$) when the ventilation time increased by one unit.

Conclusion: Results revealed that hydrocolloid dressing is effective in preventing of nasogastric tube-related pressure injuries, whereas skin care did not demonstrate the same effectiveness.

Anahtar Kelimeler: hydrocolloid dressing, nasogastric tube, pressure injury, skin care

NAZOGASTRİK TÜP KAYNAKLI BASINÇ YARALANMALARININ ÖNLENMESİNDE KANIT TEMELLİ DERİ BAKIMI VE HİDROKOLLOİD ÖRTÜNÜN ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Maide YEŞİLYURT¹, Serpil YÜKSEL², Alper YOSUNKAYA³

¹Aksaray Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Anestezi Programı, Aksaray, Türkiye, md91yesilyurt@gmail.com

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Konya, Türkiye,serpilyuksel77@gmail.com

³Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram Tıp Fakültesi, Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, alpyos65@gmail.com

Giriş ve Amaç: Nazogastrik tüp kaynaklı basınç yaralanmaları, tüpün oluşturduğu basıncın etkisiyle burun mukozasında, burun derisinde ve/veya deri altı dokuda veya tüp tespit materyali altında gelişen lokalize doku hasarıdır. Bu araştırmada, kritik hastalarda nazogastrik tüp kaynaklı basınç yaralanmalarını önlemede kanıt temelli deri bakımı ve hidrokolloid örtünün etkisini belirlemek amaçlandı.

Yöntem: Prospektif paralel, üç kollu (hidrokolloid, kanıt temelli deri bakımı, kontrol) randomize kontrollü tipteki bu araştırma, Konya'daki bir üniversite hastanesinin Anesteziyoloji ve Reanimasyon Yoğun Bakım Ünitesinde gerçekleştirildi. Araştırma kapsamına, Eylül 2020-Haziran 2022 tarihleri arasında yoğun bakım ünitesine kabul edilen, 18 yaş üzeri 102 hasta dahil edildi. Hidrokolloid örtü kolundaki hastaların nazogastrik tüp takılı burun mukozasına ve burun kanadına günde bir kez hidrokolloid örtü uygulandı. Deri bakım kolundaki hastalara tıbbi araç ilişkili basınç yaralanmalarını önlemede etkili deri bakım girişimleri günde iki kez uygulandı. Kontrol grubuna araştırmacılar tarafından hiçbir girişim uygulanmadı.

Bulgular: Hidrokolloid örtü kolundaki hiçbir hastada nazogastrik tüp kaynaklı basınç yaralanması oluşmadı. Ancak, kontrol kolundakilerin %97.1'inde ve deri bakım kolundakilerin %94.1'inde yaralanma oluştu. Deri bakım kolundakilerde evre 1, kontrol kolundakilerde ise evre 2 basınç yaralanması oranı daha yüksekti ve kontrol kolunda basınç yaralanması oluşma süresi anlamlı olarak daha kısaydı ($p<0.05$). Çok değişkenli penalized lojistik regresyon analizi sonuçları, hidrokolloid örtü uygulanmamasının nazogastrik tüp kaynaklı basınç yaralanması riskini 20.3 kat artırdığını ($p<0.001$), ventilasyon süresi bir birim artığında ise riskin %18 oranında azaldığını ($p=0,038$) gösterdi.

Sonuç: Araştırma bulguları, hidrokolloid örtünün nazogastrik tüp kaynaklı basınç yaralanmalarını önlemede etkili olduğunu, deri bakımının ise aynı etkiyi göstermediğini ortaya koydu.

Anahtar Kelimeler: basınç yaralanması, deri bakımı, hidrokolloid örtü, nazogastrik tüp

OXYGEN HUMIDIFICATION SYSTEM IMPROVEMENT PROJECT

İlhami Çolak¹, İpek Karaman Değer¹

¹Anatolia Health Center

INTRODUCTION-PURPOSE: Oxygen therapy is the application of oxygen at a concentration higher than the oxygen concentration found in the ambient atmosphere to treat the signs and symptoms of hypoxemia. Rules have been determined for the cleaning and disinfection of oxygen jars used to perform oxygen applications. Cost has recently become a more important issue, along with infection control measures. In this study, we aimed to compare non-disposable oxygen humidification systems in terms of cost compared to disposable closed humidification systems.

METHOD-APPLICATION: The study was conducted as an improvement project with sample trials on 16 inpatient floors and 13 beds in the adult intensive care unit between April and June 2022. The oxygen jars used in the designated areas, the amounts of sterile distilled water consumption, the time spent by healthcare personnel for jar change, and the sterilization costs were calculated. The cost of oxygen jars in use was compared with the cost of closed systems.

FINDINGS: The cost of sterile distilled water consumption was found to be 19 TL per day, the cost of sterilization of jars was 25 TL per day, the cost of purchasing jars and the time spent by the personnel who will control and monitor the system was found to be 42 TL per day. The cost of single-use humidification fluid is 68 TL for 4 days. The cost of the jar system is 173 TL for 4 days,

CONCLUSION: The use of the single-use humidification system provided an annual cost saving of 472,968 TL. Since it reduces labor and costs, it is recommended to use the single-use humidification system in appropriate units.

Anahtar Kelimeler: Oxygen humidification, cost-effectiveness, efficien

OKSİJEN NEMLENDİRME SİSTEMİ İYİLEŞTİRME PROJESİ

İlhami Çolak¹, İpek Karaman Değer¹

¹Anadolu Sağlık Merkezi

GİRİŞ-AMAÇ: Oksijen tedavisi, hipokseminin belirti ve bulgularını tedavi etmek için çevre atmosferinde bulunan oksijen konsantrasyonundan daha fazla yoğunlukta oksijen uygulanmasıdır. Oksijen uygulamalarını yapabilmek için kullanılan oksijen kavanozlarının temizliği ve dezenfeksiyonu için kuralları belirlenmiştir. Maliyet ise son dönemlerde daha önemli bir sorun olarak enfeksiyon kontrol önlemlerinin yanında öne çıkmıştır. Bu çalışmada tek kullanımlık olmayan oksijen nemlendirme sistemlerinin, tek kullanımlık kapalı nemlendirme sistemlerine göre maliyet yönünden karşılaştırılmasını amaçladık.

YÖNTEM-UYGULAMA: Çalışma 2022 Nisan-Haziran tarihleri arasında yatan hasta katlarında 16 ve yetişkin yoğun bakım ünitesinde 13 yatak da numune denemesi ile iyileştirme projesi olarak yapılmıştır. Belirlenen alanlarda kullanılan oksijen kavanozu, steril distile su tüketim miktarları, sağlık personellerinin kavanoz değişimi için harcadıkları süre sterilizasyon maliyetleri hesaplanmıştır. Kullanılmakta olan oksijen kavanozlarındaki maliyet ile kapalı sistem kullanımındaki maliyet karşılaştırılmıştır.

BULGULAR: Steril distile su tüketim maliyeti günlük 19 tl, kavanozların sterilizasyon maliyeti, günlük 25 tl, kavanoz alım maliyeti ve sistemi kontrol ve takip edecek personelin bu işe ayırdığı zaman maliyeti günlük 42 tl olarak bulunmuştur. Tek kullanımlık nemlendirme sıvısı 4 gün için 68 tl maliyet oluşmaktadır. Kavanozlu sistemin 4 gün için 173 tl maliyet oluşmaktadır,

SONUÇ: Tek kullanımlık nemlendirme sisteminin kullanılması yıllık 472.968 tl maliyet tasarrufu sağlanmıştır. İş gücü ve maliyeti azalttığı için uygun birimlerde tek kullanımlık nemlendirme sisteminin kullanılması tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oksijen nemlendirme, maliyet etkinlik, verimlilik

RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL OF A HEALTH BELIEF MODEL BASED INTERVENTION TO PROMPT TO TAKE UP THE CHILDHOOD VACCINES AND EFFECT ON VACCINATION ATTITUDES

Kùbra Sultan Dengiz¹, Filliz Hisar¹

¹Necmettin Erbakan University, Nursing Faculty, Public Health Nursing Department

Introduction and Aim: Increasing vaccine hesitancy requires encouraging parents not to vaccinate their children. The aim of the study was to determine the effect of the intervention groups based on the Health Belief Model on encouraging childhood vaccinations and influencing vaccination attitudes compared to the groups receiving standard care.

Method: The study was conducted a prospective, single-center, three-group parallel design, pre-test-post-test randomized controlled trial. A total of 54 pregnant, 18 in each group, were included in the study. The childhood vaccination education program based on the Health Belief Model designed by the researcher was applied to pregnant women face to face during hospital visits, and the intervention was carried out by sending text message contents based on the same model to their spouses. To the other intervention group, only the childhood vaccination education program based on the Health Belief Model was applied. No intervention was applied to the group receiving standard care.

Results: As a result of the findings, the vaccination rates of the children of the participants in the intervention groups and the standard care group were found to be similar at the 1st, 6th and 12th months after birth. However, there is a statistical difference between vaccination rates according to groups. Accordingly, the vaccination rate of the group receiving standard care is higher than the intervention groups. When the changes in all sub-dimensions over time are examined; postnatal mean score values in the perceived severity, perceived susceptibility, perceived benefit and health motivation sub-dimensions are significantly higher than the pre-test. In the perceived barrier sub-dimension, while the pre-test and 12th month postpartum measurements are similar.

Conclusion: The complex nature of vaccination attitudes indicates that different approaches are needed in interventions. First of all, it is recommended that parents with low vaccination attitudes are identified and included in the experiment.

Anahtar Kelimeler: Childhood vaccination, Health belief model, Nursing, Vaccine, Vaccine attitude.

ÇOCUKLUK ÇAĞI AŞLARINI TEŞVİK ETMEYE VE AŞI TUTUMLARINI ETKİLEMEYE YÖNELİK SAĞLIK İNANÇ MODELİ'NE DAYALI BİR MÜDAHALENİN RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMASI

Kübra Sultan Dengiz¹, Filliz Hisar¹

¹Necmettin Erbakan üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Aşı tereddüdünün artması, ebeveynlerin çocuklarını aşılatmaya teşvik edilmesini gerektirmektedir. Çalışmanın amacı Sağlık İnanç Modeli'ne dayalı müdahale alan gruplardaki gebelerin, standart bakım alan gruptaki gebelere göre çocukluk çağı aşılarını teşvik etmeye ve aşı tutumlarını etkilemeye yönelik etkisini belirlemektir.

Yöntem: Prospektif, tek merkezli, üç gruplu paralel tasarım, ön test-son test rastgele kontrollü bir çalışmadır. Her grupta 18 olmak üzere toplam 54 gebe çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmacı tarafından tasarlanan Sağlık İnanç Modeli'ne dayalı çocukluk aşılama eğitim programı, hastane ziyaretleri sırasında gebe kadınlara yüz yüze uygulanmış ve müdahale, eşlerine aynı modele dayalı kısa mesaj içerikleri gönderilerek gerçekleştirilmiştir. Diğer müdahale grubuna, yalnızca Sağlık İnanç Modeli'ne dayalı çocukluk aşılama eğitim programı uygulanmıştır. Standart bakım alan gruba hiçbir müdahale uygulanmamıştır. 12 ay sonunda elde edilen verilerin analizinde Ki-kare analizi, tek yönlü varyans analizi ve Robust ANOVA analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Bulgular sonucunda müdahale gruplarındaki ve standart bakım grubundaki katılımcıların çocuklarının aşılama oranlarının doğumdan sonraki 1., 6. ve 12. aylarda benzer olduğu görülmüştür. Ancak gruplara göre aşılama oranları arasında istatistiksel olarak fark vardır. Buna göre standart bakım alan grubun aşılama oranı müdahale gruplarına göre daha yüksektir. Tüm alt boyutlardaki zaman içindeki değişimler incelendiğinde; algılanan şiddet, algılanan duyarlılık, algılanan fayda ve sağlık motivasyonu alt boyutlarındaki doğum sonrası ortalama puan değerleri ön teste göre anlamlı derecede yüksektir. Algılanan bariyer alt boyutunda ise ön test ve doğum sonrası 12. ay ölçümleri benzer iken doğum sonrası 1. ve 6. ayların ortalama puan değerleri benzerdir.

Sonuç: Aşı tutumunun karmaşık yapısı, girişimlerde farklı yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Öncelikle aşı tutumu düşük olan ebeveynlerin tespit edilerek deneye dahil edilmesi tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aşı, Aşı tutumu, Çocukluk çağı aşılaması, Hemşirelik, Sağlık inanç modeli.

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS CLINICAL PRACTICES AND PEDIATRIC PAIN MANAGEMENT

Serap Kaynak¹

¹Balikesir University

Introduction and Purpose: This study aimed to determine the attitudes of nursing students towards clinical practice and their relationship with pediatric pain management.

Method: It is a descriptive, correlational and cross-sectional study. The universe of the study consisted of 208 students enrolled in the Child Health and Disease Nursing Course in Balıkesir University. The sample of the study consisted of 152 students who volunteered to participate in the study between April-June, 2024. The research data were obtained through the online data collection method. The research data were obtained with the introductory information form of the students, the Attitude Scale Towards Clinical Practices for Nursing Students (CPNS) and the Pediatric Pain Management Knowledge Scale for Nursing Students (PPMK).

Results: The mean age of the nursing students participating in the study was found to be 21.20 ± 1.44 . It was found that 73.3% of the students were female, 81.6% were middle-income, 51.3% were in their third year, 61.5% had a transcript grade point average between 2.00-2.99, 89.5% were Anatolian high school graduates and 60.5% did their internship in services related to pediatric patients. The total mean score of CPNS was 97.45 ± 18.55 , and the mean scores of its sub-dimensions were 32.19 ± 6.78 for Belief and Expectation Towards Clinical Applications, 23.76 ± 6.65 for Positive Approach Towards Clinical Applications, 26.35 ± 6.98 for Negative Approach Towards Clinical Applications and 11.14 ± 3.64 for Personal Development, respectively. The total PPMK score average was 108.28 ± 14.00 , the sub-dimensions' score averages were found as Awareness of pain 24.36 ± 3.97 , Pain physiopathology 15.38 ± 2.52 , the Barriers to Pain Management 38.06 ± 5.61 , Pain Diagnosis 7.19 ± 1.66 , Pain Assessment 7.35 ± 1.44 and the Pain Control sub-dimension score average was found as 15.92 ± 3.46 . A strong positive significant relationship was found between the total CPNS score and the total PPMK score and all sub-dimensions.

Conclusion: As a result of the research, it was found that the students' attitudes towards clinical practices and pediatric pain management knowledge scores were high and there was a strong positive relationship between them.

Anahtar Kelimeler: "Nursing student", "Clinical practice", "Pediatric pain".

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMALARA YÖNELİK TUTUMLARININ PEDIATRİK AĞRI YÖNETİMİ İLE İLİŞKİSİ

Serap Kaynak¹

¹Balıkesir Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalara yönelik tutumları ve pediatrik ağrı yönetimi ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı, ilişki arayıcı ve kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersine kayıtlı 208 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örneklemini, 29 Nisan – 15 Haziran 2024 araştırmaya katılmaya gönüllü 152 öğrenci oluşturdu. Araştırma verileri Google forms ile hazırlanan anket aracılığıyla online veri toplama yöntemi ile elde edildi. Araştırma verileri, öğrencilere ait tanıtıcı bilgi formu, Hemşirelik Öğrencileri için Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği(HÖKUYTÖ) ve Hemşirelik Öğrencileri için Pediatrik Ağrı Yönetimi Bilgi Ölçeği(PPMK) ile elde edildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 21.20 ± 1.44 bulundu. Öğrencilerin, %73.3'ü kadın, %81.6'sı orta gelir seviyesinde, %51.3'ü üçüncü sınıfta, %61.5'inin transkript not ortalaması 2.00-2.99 arasında, %89.5'i Anadolu/Fen lisesi mezunu ve %60.5'inin pediatrik hasta ile ilgili servislerde staj yaptığı bulundu. HÖKUYTÖ toplam puan ortalaması 97.45 ± 18.55 , alt boyutlarının puan ortalaması sırasıyla Klinik Uygulamalara Yönelik İnanç ve Beklenti 32.19 ± 6.78 , Klinik Uygulamalara Yönelik Olumlu Yaklaşım 23.76 ± 6.65 , Klinik Uygulamalara Yönelik Olumsuz Yaklaşım 26.35 ± 6.98 ve Kişisel Gelişim 11.14 ± 3.64 bulundu. PPMK toplam puan ortalaması 108.28 ± 14.00 , alt boyutlarının puan ortalaması sırasıyla Ağrı farkındalığı 24.36 ± 3.97 , Ağrı Fizyopatolojisi 15.38 ± 2.52 , Ağrı Yönetiminde Engeller 38.06 ± 5.61 , Ağrı Tanılama 7.19 ± 1.66 , Ağrı Değerlendirme 7.35 ± 1.44 ve Ağrı Kontrolü alt boyutu puan ortalaması 15.92 ± 3.46 bulundu. HÖKUYTÖ toplam puanı ile PPMK toplam puanı ve tüm alt boyutları arasında pozitif yönde güçlü anlamlı ilişki olduğu saptandı.

Sonuç: Araştırma sonucunda öğrencilerin klinik uygulamalara yönelik tutumları ve pediatrik ağrı yönetimi bilgi puanları yüksek ve aralarında pozitif yönde güçlü ilişki olduğu bulunmuştur. Pediatri alanında öğrenen gören hemşirelik öğrencilerinin uygulama saatlerinin artırılarak daha fazla pediatrik hastaya bakım vermeleri, pediatrik hastanın ağrı yönetiminde hemşirelik bakım kalitesinin artmasında etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler: "Hemşirelik öğrencisi", "Klinik uygulama", "Pediatrik ağrı".

THE RELATIONSHIP BETWEEN PREMARITAL RISKY SEXUAL BEHAVIORS AND BEHAVIORS AIMED AT PREVENTING SEXUALLY TRANSMITTED DISEASES IN YOUNG WOMEN: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Burcu Küçükkaya¹, Mehtap Temiz¹, Ebru Cirban Ekrem¹, Simge Öztürk¹

¹Bartın University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, Division of Obstetrics and Gynecologic Nursing, Bartın, Türkiye.

Introduction and Aim: With the onset of adolescence, young women become aware of their sexual identities and roles and have their first sexual experiences. This study aims to examine the relationship between premarital risky sexual behaviors and behaviors aimed at preventing sexually transmitted diseases (STDs) in young women.

Methods: This cross-sectional study was conducted on n=908 young women who volunteered to participate in the study by sharing their information on online social media (Facebook, Instagram, X, Telegram etc.) and forum pages between 15.03.2024 and 07.06.2024. Data were collected using “The Premarital Risky Sexual Behavior Scale for Young Women (PRSAS-YW)” and the “Behavioral Scale for Protection from Sexually Transmitted Diseases (BSPSTD),” developed by the researchers based on a literature review. Descriptive statistics and pearson correlation were used in data analysis. $p<.05$ was considered statistically significant.

Results: The mean age of the participants was 20.85 ± 1.99 years, and 58.4% had knowledge about STDs. The mean total score on the PRSAS-YW was 78.64 ± 29.59 , while the mean total score on the BSPSSTD was 79.85 ± 17.51 . The mean subscale scores for the PRSAS-YW were 36.49 ± 13.67 for motivation, 26.73 ± 10.51 for facilitation, and 15.41 ± 6.11 for inhibition. For the BSPSSTD, the mean subscale scores were 55.21 ± 13.62 for knowledge and 24.64 ± 4.51 for attitude. A statistically significant positive relationship was found between the total and subscale scores of PRSAS-YW and the BSPSSTD ($p<.001$).

Conclusion: While the incidence of premarital risky sexual behaviors is low among young women, their behaviors aimed at preventing STDs are moderate. As behaviors aimed at preventing STDs increase, premarital risky sexual behaviors decrease. These findings highlight the importance of sexual health education for young women aged 18-24 and the need for women’s health and disease nurses to be involved in planning such education and forming health policies.

Anahtar Kelimeler: Young Women, Premarital Risky Sexual Behaviors, Sexually Transmitted Diseases, Prevention, Behavior

GENÇ KADINLARIN EVLİLİK ÖNCESİ RİSKLİ CİNSEL DAVRANIŞLAR İLE CİNSEL YOLLA BULAŞAN HASTALIKLARDAN KORUNMAYA YÖNELİK DAVRANIŞLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ: KESİTSEL ÇALIŞMA

Burcu KÜÇÜKKAYA¹, Mehtap TEMİZ¹, Ebru CİRBAN EKREM¹, Simge ÖZTÜRK¹

¹Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,, Bartın Türkiye.

Giriş ve Amaç: Genç kadınlar, gençlik döneminin başlamasıyla birlikte cinsel kimliklerinin ve rollerinin farkına varmakta ve ilk cinsel deneyimlerini yaşamaktadırlar. Bu çalışmada, genç kadınların evlilik öncesi riskli cinsel davranışlar ile cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmaya yönelik davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu araştırma, 15.03.2024-07.06.2024 tarihlerinde çevrimiçi sosyal medya (Facebook, Instagram, X, Telegram vs.) ve forum sayfalarında paylaşılarak araştırmaya katılmaya gönüllü n=908 genç kadın üzerinde yürütüldü. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından literatür incelenerek oluşturulan “Genç Kadınlar için Evlilik Öncesi Riskli Cinsel Davranış Değerlendirme Ölçeği (GK-EÖRCDDÖ)” ve “Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklardan Korunmaya Yönelik Davranışlar Ölçeği (CYBHKYDÖ)” ile toplandı. Veri analizinde tanımlayıcı istatistikler ve pearson korelasyonu kullanıldı. $p<.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Genç kadınların yaş ortalamasının $20,85\pm 1,99$ ve %58,4’ünün CYBH hakkında bilgisinin olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların GK-EÖRCDDÖ’nün toplam puan ortalamasının $78,64\pm 29,59$ ve CYBHKYDÖ’nün toplam puan ortalamasının $79,85\pm 17,51$ olduğu bulunmuştur. Katılımcıların GK-EÖRCDDÖ’nün motive alt boyut puan ortalamasının $36,49\pm 13,67$, kolaylaştırıcı alt boyut puan ortalamasının $26,73\pm 10,51$, engelleyici alt boyut puan ortalamasının $15,41\pm 6,11$ olduğu saptanmıştır. Genç kadınların CYBHKYDÖ’nün bilgi alt boyut puan ortalamasının $55,21\pm 13,62$ ve tutum alt boyut puan ortalamasının $24,64\pm 4,51$ olduğu belirlenmiştir. GK-EÖRCDDÖ toplam ve alt boyutları ile CYBHKYDÖ toplam ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki bulunmuştur ($p<.001$).

Sonuç: Genç kadınların evlilik öncesi riskli cinsel davranışlar riski düşükken, cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmaya yönelik davranışları orta düzeydedir. Genç kadınların cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmaya yönelik davranışlar arttıkça, evlilik öncesi riskli cinsel davranışları azalmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşirelerinin 18-24 yaş arası olan genç kadınlara yönelik cinsel sağlık eğitimleri planlamaları ve sağlık politikaları oluşturmada yer almaları önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Genç Kadın, Evlilik Öncesi Riskli Cinsel Davranışlar, Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar, Korunma, Davranış

RELATIONSHIP BETWEEN PATERNAL SELF-CONFIDENCE IN INFANT CARE AND POSTPARTUM DEPRESSION

Sevinç Köse Tuncer¹, Şeyda Memiş²

¹Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Obstetrics, Gynecology and Gynecology Nursing

²Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Department of Mental
Health and Diseases Nursing

Aim: This study aimed to determine the relationship between paternal self-confidence in infant care and postpartum depression (PPD).

Materials and Methods: This descriptive study was performed on 201 fathers with infants aged 0 to 12 months who visited the Ministry of Health-Family Health Center located in the central area of a province in Turkey. The participants were selected from the population using the nonprobability sampling method. They met the study inclusion criteria and agreed to participate in the study. The data were collected between March 2022 and March 2023 using a Sociodemographic Information Form, the Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS), and the Pharis Self-Confidence Scale (PSCS).

Results: In this study, 96% of the fathers were employed, 69.2% had an employed wife, 48.8% were university graduates, and 26.4% were in the risk group in terms of PPD. Moreover, their EPDS and PSCS mean scores were 7.84 ± 6.20 and 34.50 ± 13.69 , respectively. A negative correlation was found among their mean scores; their PPD decreased with an increase in their self-confidence in infant care.

Conclusions: This study suggested that PPD decreased with an increase in self-confidence in postpartum infant care in fathers. Nurses and other healthcare team members are recommended to enhance self-confidence in childcare to prevent PPD in fathers, thereby contributing to paternal health specifically and overall child and family health in general.

Anahtar Kelimeler: Childcare and self-confidence, fathers, postpartum depression

BABALARIN BEBEK BAKIMI KONUSUNDAKİ ÖZGÜVENLERİ İLE DOĞUM SONU DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ

Sevinç KÖSE TUNCER¹, Seyda MEMİŞ²

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Doğum, Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Anabilim Dalı

Amaç: Araştırma babaların bebek bakımı konusundaki özgüvenleri ile doğum sonu depresyon arasındaki ilişki belirlemek için yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı türde yapılmış olup, örneklemini Erzincan İli Merkezinde yer alan T.C Sağlık Bakanlığı-Aile Sağlığı Merkezine başvuran ve olasılıksız örneklem yöntemiyle evrenden seçilmiş olan, araştırmaya katılma kriterlerini sağlayan ve gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 0-12 aylık bebeğe sahip 201 baba oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Mart 2022 ve Mart 2023 tarihleri arasında, “Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği” “Pharis Özgüven Ölçeği (PÖÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan babaların %96’nın çalıştığı, 69,2’sinin eşinin çalışmadığı, %48,8’i üniversite mezunu, toplamda babaların %26,4’ünün (201 baba) postpartum depresyon açısından riskli grup olduğu araştırma kapsamına alınan babaların EDSDÖ puan ortalamasının 7.84±6.20 ve PÖÖ puan ortalamasının ise 34.50±13.69 olduğu tespit edilmiştir. İki ölçek arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuş olup, bebek bakımı ile ilgili özgüven arttıkça postpartum depresyon azalmaktadır.

Sonuç: Babalarda doğum sonu bebek bakımı ile ilgili özgüven arttıkça postpartum depresyon azalmaktadır. Babalarda postpartum depresyonun önlenmesi için hemşireler ve diğer sağlık ekibi üyeleri tarafından babaların çocuk bakımı ile ilgili özgüvenleri artırılarak, özelde baba sağlığı, genelde çocuk ve aile sağlığına katkı sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Babalar, Postpartum Depresyon, Çocuk Bakımı ve Özgüven

Kaynakça: Asper, M. M., Hallén, N., Lindberg, L., Månsdotter, A., Carlberg, M., & Wells, M. B. (2018). Screening fathers for postpartum depression can be cost-effective: An example from Sweden. *Journal of affective disorders*, 241, 154-163.

Wang, D., Li, Y. L., Qiu, D., & Xiao, S. Y. (2021). Factors influencing paternal postpartum depression: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 293, 51-63.

Demirci, Ö., & Emine, I. N. A. N. (2023). Postpartum Paternal Depression: Its Impact on Family and Child Development. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 15(3), 498-507.

Johansson, M., Benderix, Y., & Svensson, I. (2020). Mothers’ and fathers’ lived experiences of postpartum depression and parental stress after childbirth: a qualitative study. *International journal of qualitative studies on health and well-being*, 15(1), 1722564.

Kumar, S. V., Oliffe, J. L., & Kelly, M. T. (2018). Promoting postpartum mental health in fathers: recommendations for nurse practitioners. *American journal of men's health*, 12(2), 221-228.

- Perez, C. F., & Brahm, M. P. (2017). Paternal postpartum depression: Why is it also important?. *Revista chilena de pediatria*, 88(5), 582-585.
- Takehara, K., Suto, M., Kakee, N., Tachibana, Y., & Mori, R. (2017). Prenatal and early postnatal depression and child maltreatment among Japanese fathers. *Child abuse & neglect*, 70, 231-239.
- Baldy, C., Piffault, E., Chopin, M. C., & Wendland, J. (2023). Postpartum Blues in fathers: Prevalence, associated factors, and Impact on father-to-infant bond. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(10), 5899.
- Shariat, M., Abedinia, N., Charousaei, H., & Fatahi, F. (2022). The relationship between paternal postpartum depression and psychosocial variables: A longitudinal study in Iran. *Journal of Family & Reproductive Health*, 16(4), 272.
- Loscalzo, Y., Giannini, M., Contena, B., Gori, A., & Benvenuti, P. (2015). The Edinburgh Postnatal Depression Scale for Fathers: A contribution to the validation for an Italian sample. *General Hospital Psychiatry*, 37(3), 251-256.
- Onus, E. C. (2019). *İlk kez baba olanlara verilen telefonla kısa mesaj desteğinin doğum sonu kaygı, depresyon ve özgüvene etkisi* (Master's thesis).
- Kara, F., Uçan, S., & Güzel, A. (2017). Self-confidence about the baby care of fathers and affecting factors. *ACU Sağlık Bil Derg*, 2, 92-96.
- Tarsuslu, B., Sahin, A., & Durat, G. (2023). Implicit affectivity as the predictor of the relationship between paternal postpartum depression and self-stigma in fathers: A structural equation modeling analysis. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 163(3), 972-977.
- Meiliyang, W. U., Qian, P., Aiqing, T. U., Li, L. I. U., ZHANG, K., Mengmei, Y. U. A. N., & Tieying, Z. E. N. G. (2023). The mediating role of postnatal sense of security in the relations between parenting confidence and symptoms of anxiety and depression in Chinese parents: A dyadic analysis.
- Aydemir, S., & Onan, N. (2020). The relationship between maternal self-confidence and postpartum depression in primipara mothers: a follow-up study. *Community mental health journal*, 56, 1449-1456.
- Kazmierczak, M., Michalek-Kwiecien, J., Kielbratowska, B., & Karasiewicz, K. (2020). Parents' personality and maternal experiences in childcare as predictors of postpartum depression in couples in transition to parenthood. *Psychiatria polska*, 54(5), 991-1005.
- Köse Tuncer, S., & Kaloğlu Binici, D. The correlation between spousal support and postpartum depression in fathers. *Perspect Psychiatr Care*, 2022;58: 2407–2413. <https://doi.org/10.1111/ppc.13075>
- Engindeniz, A., Küey, L., & Kültür, S. (1997). The validity and reliability study of the Turkish form of the Edinburgh Postpartum Depression Scale. *Spring Symposiums*, 1, 51–52.
- Çalışır H. İlk Kez Anne Olan Kadınların Annelik Rolü Başarımlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Programı, Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi 2003.

NURSING STUDENTS' METAPHORICAL PERCEPTIONS OF PROFESSIONAL COMMUNICATION AND THE CONCEPT OF NURSING IN THEIR FIRST CLINICAL PRACTICE: QUALITATIVE RESEARCH

Ayşegül Yıldız İçigen¹, Sinem Sönmez¹

¹Cappadocia University School of Health Sciences, Nursing Department, Nevşehir, Türkiye.

Introduction and Aim: Nursing education encompasses the philosophy of nursing, theoretical knowledge, and practical skills, all from a professional perspective focused on human interaction. Developing professional communication skills is crucial for nursing students throughout their education. This research aims to explore nursing students' experiences during their first clinical practice and their metaphorical perceptions of professional communication and the nursing profession.

Method: The research was conducted using a phenomenological design within the qualitative research method. Ethics committee approval was obtained before starting the research (Decision No: 24.11, Date: 10.06.2024). Data were collected using a “Student Information Form” and a “Metaphor Form” developed by the researchers. The Metaphor Form asked students to complete the sentences: “The nursing profession is like ..... because .....” and “Professional communication is like ..... because .....”

Results: The research included 45 first-year nursing students, of whom 81.0% were female, with an average age of 19.88±0.96 years. Of the students, 66.7% chose nursing willingly, and 57.1% selected the profession for job opportunities. Students generated 35 metaphors for the nursing profession, which were grouped into four categories: indispensability, guidance, artistry, and autonomy. For professional communication, 32 metaphors emerged, leading to six categories: sensitivity, self-improvement, truth-seeking, respect, indispensability, and common language.

Conclusion: The metaphorical perceptions of nursing students in their first clinical practice provided deep insights into how they experience professional communication and the nursing profession. These metaphors are of great importance in understanding the challenges students encounter, the skills they acquire, and their emotional reactions during their professional development processes. By taking these metaphorical perceptions into account, nursing educators can better guide students' clinical experiences and strengthen their professional commitment. These results can be supported by studies in this field with larger samples and different methods.

Anahtar Kelimeler: Clinical practice, Metaphorical perception, Nursing students, Nursing profession, Professional communication.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLK KLİNİK UYGULAMALARINDAKİ MESLEKİ İLETİŞİM VE HEMŞİRELİK KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI: NİTEL ARAŞTIRMA

Ayşegül Yıldız İçigen¹, Sinem Sönmez¹

¹Kapadokya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Nevşehir, Türkiye.

Giriş ve Amaç: Hemşirelik eğitimi, hemşireliğin felsefesi, teorik bilgi ve uygulama becerisini içeren insan insana etkileşimi profesyonel bakış açısıyla öğreten bir yapıya sahiptir. Hemşirelik eğitimi sürecinde hemşirelik öğrencilerinin mesleki iletişim becerilerini geliştirmeleri oldukça önemlidir. Bu araştırma da hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamaları sırasındaki deneyimleriyle, mesleki iletişim ve hemşirelik mesleğine ilişkin metaforik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma, nitel araştırma yönteminden yararlanarak fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce etik kurul izni alınmıştır (Karar no: 24.11, Tarih: 10.06.2024). Araştırmacılar tarafından hazırlanan “Öğrenci Bilgi Formu” ve “Metafor formu” ile veriler toplanmıştır. Metafor formunda “Hemşirelik mesleği .....’a benzer/gibidir. Çünkü .....” ve Mesleki iletişim .....’a benzer/gibidir. Çünkü.....cümlelerini tamamlamaları istenmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan 45 hemşirelik bölümü öğrencisinin tamamı 1. sınıf öğrencisidir, öğrencilerin %81.0’ı kadın, yaş ortalamaları 19.88±0.96’dır. Hemşirelik öğrencilerinin %66.7’si bölümü isteyerek seçmiş ve %57.1’i iş fırsatları nedeniyle hemşirelik bölümünü tercih etmiştir. Öğrenciler, hemşirelik mesleğine ilişkin 35 metafor üretmiş olup hemşirelik mesleğinin vazgeçilmezliği, hemşirelik mesleğinin yol gösterici yönü, hemşirelik mesleğinin sanat yönü ve hemşirelik mesleğinin otonomisi olmak üzere 4 kategori ortaya çıkmaktadır. Mesleki iletişime ilişkin 32 metafor üretilmiş olup, mesleki iletişimde duyarlılık, mesleki iletişimde kendini geliştirme, mesleki iletişimde gerçeğe ulaşma, mesleki iletişimde saygı, mesleki iletişimin vazgeçilmezliği, mesleki iletişimde ortak dil olmak üzere 6 kategori ortaya çıkmıştır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamalarındaki metaforik algıları, onların mesleki iletişimi ve hemşirelik mesleğini nasıl deneyimlediklerine dair derin içgörüler sağladı. Bu metaforlar, öğrencilerin mesleki gelişim süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları, kazandıkları becerileri ve duygusal tepkilerini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Hemşirelik eğitimcileri, bu metaforik algıları dikkate alarak öğrencilerin klinik deneyimlerine daha iyi rehberlik edebilir ve mesleki bağlılıklarını güçlendirebilirler. Bu sonuçlar bu alanda daha geniş örneklemler ve farklı yöntemlerle yapılacak çalışmalarla desteklenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Hemşirelik kavramı, Klinik uygulama, Mesleki iletişim, Metaforik algı.

THE EFFECT OF HEEL PROTECTOR USE ON THE PREVENTION OF HEEL PRESSURE ULCERS AND PLANTAR FLEXION CONTRACTURES IN INTENSIVE CARE UNITS

Kübra Arslan Yaşar¹, Sebahat Ateş²

¹Kocaeli S.B.Ü. Darıca Farabi Training and Research Hospital

²Üsküdar University

Introduction and Aim: Pressure ulcers and contractures are common problems among patients in intensive care units. Heel pressure ulcers can lead to serious complications, even resulting in amputation, while plantar flexion contractures negatively impact patients' daily living activities, prolong hospitalization, and cause functional impairment. Both of these issues can be prevented with proper nursing care. The aim of this study is to evaluate the effectiveness of a heel protective boot in preventing the formation of heel pressure ulcers and plantar flexion contractures.

Method: This randomized controlled study was conducted with 84 patients hospitalized in the intensive care unit of a training and research hospital. Patients were assigned to groups using block randomization. Data were collected using a patient information form, skin assessment, and goniometric measurements. Patients in the intervention group wore a heel protective boot for 14 days, and the joint range of motion of both groups was measured.

Results: There was no statistically significant difference between the intervention and control groups in terms of Ramsey and Braden scores. While the initial joint range of motion in the right and left feet of patients in both the intervention and control groups was similar, later measurements showed a significant difference in favor of the intervention group ($p < 0.05$). No heel pressure ulcers were observed in the intervention group, whereas they began to develop in the control group on the sixth day, with 11.9% of patients in the control group developing heel pressure ulcers.

Conclusion: The heel protective boot was found to be an effective material for preventing the formation of plantar flexion contractures and heel pressure ulcers, and it is recommended that its use be included in the nursing care protocol in intensive care units.

**This study was published in Nursing in Critical Care.

Anahtar Kelimeler: Pressure Ulcer, Plantar Flexion Contracture, Heel Protector, Intensive Care Unit, Nursing

YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE TOPUK BASINÇ YARALARININ VE PLANTAR FLEKSİYON KONTRAKTÜRLERİNİN ÖNLENMESİNDE TOPUK KORUYUCU KULLANIMININ ETKİSİ

Kübra Arslan Yaşar¹, Sebahat Ateş²

¹Kocaeli S.B.Ü.Darıca Farabi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Üsküdar Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Yoğun bakım ünitelerinde yatan hastalarda basınç yaraları ve kontraktürler sık görülen sorunlardır. Topuk basınç yaraları ciddi komplikasyonlara, hatta amputasyona neden olabilirken, plantar fleksiyon kontraktürü hastaların günlük yaşam aktivitelerini olumsuz etkilemekte, hastanede yatış süresini uzatmakta ve işlevsel bozukluğa yol açmaktadır. Her iki sorun da uygun hemşirelik bakımı ile önenebilir. Bu çalışmanın amacı; topuk basınç yarası ve plantar fleksiyon kontraktürünün oluşumunun önlenmesinde topuk koruyucu botun etkinliğinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Bu çalışma, bir eğitim ve araştırma hastanesinin yoğun bakım ünitesinde yatan 84 hasta ile randomize kontrollü olarak yapıldı. Hastalar blok randomizasyon yöntemiyle gruplara atandı. Veriler, hasta bilgi formu, derinin değerlendirilmesi ve gonyometrik ölçümler ile toplandı. Müdahale grubundaki hastalara 14 gün boyunca topuk koruyucu bot giydirildi ve her iki grubun eklem hareket açıklıkları ölçüldü.

Bulgular: Müdahale ve kontrol grubunun Ramsey ve Braden skorları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığı yoktu. Müdahale grubundaki hastalar ile kontrol grubundaki hastaların sağ ve sol ayak eklem hareket açıklıkları ilk ölçümde benzerken daha sonraki ölçümlerinde müdahale grubu lehine farklılaştığı belirlendi ($p<0,05$). Müdahale grubunda topuk basınç yarası gözlenmezken kontrol grubunda altıncı günde oluşmaya başladığı ve kontrol grubundaki hastaların %11,9'unda topuk basınç yarası oluştuğu saptandı.

Sonuç: Topuk koruyucu botun, plantar fleksiyon kontraktürü ve topuk basınç yarası oluşumunu önlemek için etkin bir malzeme olduğu saptandığından yoğun bakım ünitelerinde hemşirelik bakım protokolüne dahil edilmesi önerilmektedir.

*Bu çalışma, Nursing in Critical Care'da yayınlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Basınç Yarası, Plantar Fleksiyon Kontraktürü, Topuk Koruyucu, Yoğun Bakım Ünitesi, Hemşirelik

Kaynakça: Fowler, E., Scott-Williams, S., &McGuire, J. B. (2008). Practicerecommendationsforpreventingheelpressureulcers. *Ostomy/woundmanagement*, 54(10), 42–57.

Tanrıkulu, F., Dikmen, Y. (2017). Yoğun Bakım Hastalarında Basınç Yaraları: Risk Faktörleri ve Önlemler. *Journal of Human Rhythm*, 3(4),177-182

Kıraner, E., Terzi, B., Ekinci, A., Tunalı, B. (2016). Yoğun Bakım Ünitemizdeki Basınç Yarası İnsidansı ve Risk Faktörlerinin Belirlenmesi. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 20(2), 78-83.

Gencer, Z.E., Özkan, Ö. (2015). Basınç Ülserleri Sürveyans Raporu. Türk Yoğun Bakım Derneği Dergisi, 13, 26-30.

Meyers T. (2017). Prevention of HeelPressureInjuriesandPlantarFlexionContracturesWithUse of a HeelProtector in High-Risk Neurotrauma, Medical, andSurgicalIntensiveCareUnits: A RandomizedControlled Trial. Journal of wound, ostomy, andcontinencenursing :officialpublication of TheWound, OstomyandContinenceNursesSociety, 44(5), 429–433.

Meyers, T. (2010). PreventingHeelPressureUlcersandPlantarFlexionContractures in High-Risk SedatedPatients. J WoundOstomyContinenceNurs., 37(4), 372-378.

ATTITUDES OF MOTHERS WITH 0-6 YEAR OLD CHILDREN TOWARDS RATIONAL DRUG USE IN PAIN MANAGEMENT

Bahise Aydın¹, Meyase Demir², Vahide Sari²

¹İzmir University of Economics, Faculty of Health Science, Department of Nursing
²Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Health Science, Department of Midwifery

Introduction and Aim: Pain is a common health problem and the primary reason for hospital admissions in children. Rational drug use is crucial in pediatric pain management, especially for young children who rely on their parents. This study aimed to determine the attitudes of mothers with children aged 0-6 towards rational drug use in pain management.

Method: This descriptive, cross-sectional, and correlational study involved 403 mothers attending pediatric outpatient clinics at a university hospital. Data collection took place between April and June 2024 using the Mothers' Sociodemographic Data and Pain Management Information Form and the Parental Attitude Scale Towards Rational Drug Use. Data analysis included the Mann-Whitney U test for pairwise comparisons, the Kruskal-Wallis H test for groups larger than two, and Spearman Correlation analysis for variable relationships.

Results: The average age of the mothers was 31.60±5.328 years; 45.4% had one child, and 50.9% held a university degree or higher. The mean scale score was 174.01±17.225. A statistically significant positive attitude towards rational drug use was linked to younger mothers, those with fewer children, and those with higher education and socioeconomic status (p<0.005). Additionally, mothers who felt competent in managing their child's pain and avoided administering unprescribed pain medication scored significantly higher on the scale (p<0.005).

Conclusion: Mothers generally exhibited favorable attitudes towards rational drug use in pain management. Their attitudes were significantly influenced by factors such as age, education, number of children, socioeconomic status, self-perceived competence in pain management, and avoidance of unprescribed medications. It is recommended that nurses assess these attitudes and provide targeted education and counseling to support rational drug use in pediatric pain management.

Anahtar Kelimeler: Mothers, child, pain management, drugs

0-6 YAŞ ÇOCUĞU OLAN ANNELERİN AĞRI YÖNETİMİNDE AKILCI İLAÇ KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI

Bahise Aydın¹, Meyase Demir², Vahide Sarı²

¹İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Ağrı yaygın bir sağlık sorunudur ve çocuklarda hastane yatışlarının birincil nedenidir. Akılcı ilaç kullanımı, özellikle ebeveynlerine bağımlı küçük çocuklar için pediatrik ağrı yönetiminde çok önemlidir. Bu çalışma, 0-6 yaş arası çocukları olan annelerin ağrı yönetiminde akılcı ilaç kullanımına yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel ve korelasyonel tipte tasarlanan bu çalışma, bir üniversite hastanesinin çocuk sağlığı ve hastalıkları polikliniğine başvuran 403 anne ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri Nisan–Haziran 2024 tarihleri arasında, Annelerin Sosyodemografik Verileri ve Ağrı Yönetimi Tanıtıcı Bilgi Formu, Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla grup için Kruskal-Wallis H testi ve değişkenler arasındaki ilişki analizinde Spearman Korelasyon testi kullanılmıştır.

Bulgular: Annelerin yaş ortalamasının 31.60 ± 5.328 , %45.4'ünün bir çocuğa sahip ve %50.9'unun eğitim düzeyinin üniversite ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği puan ortalamaları 174.01 ± 17.225 'dir. Yaşı daha genç, az sayıda çocuğu olan, eğitim ve sosyoekonomik düzeyi yüksek olan annelerin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde akılcı ilaç kullanımına yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur ($p < 0.005$). Çocuğunun ağrısını iyileştirme konusunda kendini yeterli hisseden ve ağrısı olan çocuğuna reçetesiz ilaç vermeyen annelerin ölçek puanları istatistiksel anlamlı düzeyde yüksektir ($p < 0.005$).

Sonuç: Araştırmaya katılan annelerin akılcı ilaç kullanımına yönelik olumlu tutumlarının olduğu belirlenmiştir. Annelerin çocuklarının ağrı yönetiminde akılcı ilaç kullanımı tutumlarının yaş, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, sosyoekonomik durum, çocuklarının ağrılarını iyileştirmede kendilerini yeterli hissetme ve ağrı tedavisinde çocuklarına reçetesiz ilaç vermeme durumlarıyla ilişkili olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin annelerin pediatrik ağrı yönetiminde akılcı ilaç kullanımı tutumlarını değerlendirmesi, anneleri bu konuda desteklemek için eğitim ve danışmanlık sağlaması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Anneler, çocuk, ağrı yönetimi, ilaç

Kaynakça: Alghadeer, S. M., Wajid, S., Babelghaith, S. D., & Al-Arifi, M. N. (2021). Assessment of Saudi Mothers' Attitudes towards Their Children's Pain and Its Management. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(1), 348.

Arabiya, D. H., Whitehead, L., AL Jabery, M., Towell-Barnard, A., Shields, L., & Abu Sabah, E. (2019). Traditional methods for managing illness in newborns and infants in an Arab society. *International Nursing Review*, 66(3), 329-337.

Boztepe, H., Ay, A., & Akyüz, C. (2020). Maternal pain management at home in children with cancer: a Turkish sample. *Journal of Pediatric Nursing*, 50, e99-e106.

- Brasher, C., Gafsous, B., Dugue, S., Thiollier, A., Kinderf, J., Nivoche, Y., Grace, R., & Dahmani, S. (2014). Postoperative Pain Management in Children and Infants: An Update. *Pediatric Drugs*, 16(2), 129-140. <https://doi.org/10.1007/s40272-013-0062-0>
- Brown, R., Fortier, M. A., Zolghadr, S., Gulur, P., Jenkins, B. N., & Kain, Z. N. (2016). Postoperative Pain Management in Children of Hispanic Origin: A Descriptive Cohort Study. *Anesth Analg*, 122(2), 497-502. <https://doi.org/10.1213/ane.0000000000001042>
- Büyük, E. T., & Ünalrı Baydın, N. (2021). Hasta güvenliği kapsamında akılcı ilaç kullanımında annelerin tutumlarına yönelik bir araştırma. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(3), 349-356.
- Child Kind International. (2020). *Children's Pain Matters*. Retrieved 23.05.2023 from <https://childkindinternational.org/childrens-pain-matters/>
- Clark, H., Coll-Seck, A. M., Banerjee, A., Peterson, S., Dalglish, S. L., Ameratunga, S., Balabanova, D., Bhan, M. K., Bhutta, Z. A., & Borrazzo, J. (2020). A future for the world's children? A WHO–UNICEF–Lancet Commission. *The Lancet*, 395(10224), 605-658.
- Çalışır, Ö. (2019). *Hastaneye yatan çocukların annelerinin akılcı ilaç kullanımına ilişkin tutumlarının belirlenmesi* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi]. Nevşehir.
- Çelebi, A. (2018). *Akılcı ilaç kullanımına yönelik ebeveyn tutum ölçeğinin geliştirilmesi* Atatürk Üniversitesi]. Erzurum.
- Demirtaş, Z., Dağtekin, G., Sağlan, R., Alaiye, M., Önsüz, M. F., Işıklı, B., Kılıç, F. S., & Metintaş, S. (2018). Akılcı ilaç kullanımı ölçeği geçerlilik ve güvenilirliği. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 3(3), 37-46.
- Duman, S. (2021). Determining the Knowledge Level of Parents about Their Children's Rational Drug Use. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 43(6), 592-599.
- Esenay, F., Çalık, C., Doru, Ö., & Gedik, G. (2014). Karın ağrısı ile hastaneye başvuran çocuklarda geleneksel uygulamalar. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 47-54.
- Fortier, M. A., Wahi, A., Bruce, C., Maurer, E. L., & Stevenson, R. (2014). Pain management at home in children with cancer: A daily diary study. *Pediatric Blood & Cancer*, 61(6), 1029-1033. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/pbc.24907>
- Harrison, D., Joly, C., Chretien, C., Cochrane, S., Ellis, J., Lamontagne, C., & Regis, V. (2014). Pain Prevalence in a Pediatric Hospital: Raising Awareness during Pain Awareness Week. *Pain Research and Management*, 19, 737692. <https://doi.org/10.1155/2014/737692>
- Jenkins, B. N., & Fortier, M. A. (2014). Developmental and cultural perspectives on children's postoperative pain management at home. *Pain Management*, 4(6), 407-412. <https://doi.org/10.2217/pmt.14.44>
- Kılıçarslan Törüner, E., & Büyükgöneç, L. (2017). *Çocuk sağlığı temel hemşirelik yaklaşımları*. Ankara Nobel Tıp Kitabevleri
- Kırşan, M., Akın Korhan, E., Şimşek, S., Özçiftçi, S., & Ceylan, B. (2019). Hemşirelik Uygulamalarında İlaç Hataları: Bir Sistematik Derleme. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 11(1), 35-51.
- Longard, J., Twycross, A., Williams, A. M., Hong, P., & Chorney, J. (2016). Parents' experiences of managing their child's postoperative pain at home: an exploratory qualitative study. *Journal of Clinical Nursing*, 25(17-18), 2619-2628. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jocn.13307>

Molu, B., Dönmez, H., & Taşdelen Baş, M. (2020). *Çocuklarda İlaç Uygulamaları ve Hemşirelik Bakımı* Akademisyen Kitabevi

Shomaker, K., Dutton, S., & Mark, M. (2015). Pain Prevalence and Treatment Patterns in a US Children's Hospital. *Hospital Pediatrics*, 5(7), 363-370. <https://doi.org/10.1542/hpeds.2014-0195>

Utli, H., & Turan, M. (2020). 0-12 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerin akılcı ilaç kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 36(2), 87-95.

Velazquez Cardona, C., Rajah, C., Mzoneli, Y. N., Friedrichsdorf, S. J., Campbell, F., Cairns, C., & Rodseth, R. N. (2019). An audit of paediatric pain prevalence, intensity, and treatment at a South African tertiary hospital. *Pain Rep*, 4(6), e789. <https://doi.org/10.1097/pr9.0000000000000789>

Walker, S. M. (2015). Pain after surgery in children: clinical recommendations. *Curr Opin Anaesthesiol*, 28(5), 570-576. <https://doi.org/10.1097/aco.0000000000000227>

Williams, G., Bell, G., Buys, J., Moriarty, T., Patel, A., Sunderland, R., Shepherd, L., Brooks, P., & Polhill, S. (2015). The prevalence of pain at home and its consequences in children following two types of short stay surgery: A multicenter observational cohort study. *Pediatric Anesthesia*, 25(12), 1254-1263. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/pan.12749>

World Health Organization. (2002). *Promoting rational use of medicines: Core components*.

Yazıcı, T., & Kutlu, R. (2022). Beş yaş altı çocukların annelerinde ateş yönetimi ve akılcı ilaç kullanımının değerlendirilmesi. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 85(3), 404-415.

NURSES' SELF-DISCLOSURE AND FEEDBACK LEVELS EVALUATION WITH JOHARI WINDOW MODEL

Berra Yılmaz Kuşaklı¹

¹Istanbul Esenyurt University

Introduction and Aim: The Johari Window is a model developed to determine and measure the level of interpersonal communication and to learn the communication structure with this information. This model is also used for different functions such as identifying and eliminating communication problems both interpersonally and between organizations and employees and building trust between groups. This study aims to determine the Johari'Window of nurses with the Johari'Window model and examine the relationship between Personal Opening and Feedback levels and socio-demographic characteristics.

Method: The study is a descriptive and correlational cross-sectional study. The population of the study consisted of 300 nurses working in a public hospital. The study sample consisted of 268 nurses who volunteered to participate in the study between 15.10.2022-15.12.2022. In the study, a personal information form in which demographic information of the participants was asked and the "Johari Window Scale" developed by Luft (1955) were used as data collection tools. Ethics committee (16.03.2020/2020.06.24) and institutional permission were obtained. Data were analyzed using SPSS 26.0 package program. For the demographic characteristics of the participants (percentage, frequency, mean, and standard deviation), internal reliability analysis of the scale was performed with Cronbach's alpha coefficient (0.92), and t-test and analysis of variance from parametric tests were applied.

Results: The mean age of the participants was 32.1791±6.87 years, 89.6% were female, 52.2% were single, 88.1% had a bachelor's degree, 8.96±6.02 years of working experience, and 26.87% had managerial experience. Personal Opening and Feedback levels showed a significant difference according to marital status and managerial status ($p<0.05$), while no significant difference was found according to age, gender, education level, professional experience, and working time in the organization ($p>0.05$).

Conclusion: As a result of the analysis, it was observed that there was a concentration in the Open Space, while the Blind, Hidden, and Unknown Space of the nurses narrowed.

Anahtar Kelimeler: Nurse, Feedback, Communication, Johari Window, Personal Expansion.

HEMŞİRELERİN KİŞİSEL AÇILIM VE GERİBİLDİRİM DÜZEYLERİNİN JOHARI PENCERESİ MODELİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Berra Yılmaz Kuşaklı¹

¹İstanbul Esenyurt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Johari Penceresi; kişilerarası iletişim düzeyini belirlemek, ölçmek ve bu bilgiler ile iletişim yapısını öğrenebilmek amacıyla geliştirilmiş, bireylerin kendilerini tanımalarına ilişkin bir modeldir. Bu model gerek kişilerarası gerekse işletme ve çalışanlar arasındaki iletişim sorunlarının tespit edilerek giderilmesi ve gruplar arasında güven oluşturma gibi farklı işlevlerle de kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı; Johari Penceresi modeli ile hemşirelerin Johari Penceresinin belirlenmesi, Kişisel Açılım ve Geri Bildirim düzeylerinin sosyo-demografik özellikleri ile ilişkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı, kesitsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini bir kamu hastanesinde görev yapmakta olan 300 hemşire oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini; 15.10.2022-15.12.2022 tarihleri arasında araştırmaya katılmaya gönüllü olan 268 hemşire oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak katılımcıların demografik bilgilerinin sorulduğu kişisel bilgi formu ve Luft (1955) tarafından geliştirilen “Johari Penceresi Ölçeği” kullanılmıştır. Etik kurul (16.03.2020/2020.06.24) ve kurum izni alınmıştır. Veriler SPSS 26.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için betimleyici analizler (yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma) ve iç güvenilirlik analizi yapıldı. İki grup arasındaki ortalamalardaki farklılığı tespit etmek için t testi ve bağımsız ikiden fazla grubun ortalamalardaki farklılıklarını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Ölçeği Cronbach alfa katsayısı 0.92 olarak bulundu.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamasının $32.1791 \pm 6,87$ olduğu, %89,6’sının kadın, %52,2’nin bekar, %88,1’nin lisans mezunu, $8,96 \pm 6,02$ yıl çalışma deneyimine sahip olduğu, %26,87’nin kişinin yöneticilik tecrübesine sahip olduğu bulunmuştur. Kişisel Açılım ve Geri Bildirim düzeyleri; medeni durum ve yönetici olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte ($p < 0,05$), yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki deneyim, kurumda çalışma sürelerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Sonuç: Yapılan analizler sonucunda hemşirelerin Açık Alan içerisinde bir yoğunlaşma olduğu, Kör Alan, Saklı Alan ve Bilinmeyen Alanlarının ise daraldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Geri Bildirim, İletişim, Johari Penceresi, Kişisel Açılım.

THE EFFECT OF ABDOMINAL MASSAGE ON GASTRIC ISSUES IN PEDIATRIC INTENSIVE CARE PATIENTS RECEIVING ENTERAL NUTRITION: A RANDOMIZED CONTROLLED STUDY

Sümeyye Cihan¹, Suzan Yıldız²

¹Istanbul S.B.U. Bakırkoy Dr. Sadi Konuk Education and Research Hospital, Istanbul, Türkiye

²Istanbul University- Cerrahpasa, Florence Nightingale Faculty of Nursing, Department of Pediatric Nursing, Istanbul, Türkiye

Introduction and Purpose: The research was conducted to investigate the effect of abdominal massage (clockwise, using the I Love U technique) on gastric issues in pediatric intensive care unit patients.

Methods: The study was a single-blind randomized controlled trial conducted at a pediatric intensive care unit in an Istanbul training and research hospital from April 2021 to January 2023. Participants were children aged 30 days to 24 months who had received at least 48 hours of mechanical ventilation support, were sedated, suitable for abdominal massage, and fed with the same type of formula. Twenty-four participants were randomly assigned to either the experimental or control group using the urn method. The experimental group received abdominal massage twice daily for 15 minutes over 3 days while the control group received routine nursing care. The outcomes measured included abdominal circumference, abdominal distension, bowel sounds, vomiting frequency, defecation frequency, and gastric residual volume.

Results: The experimental group showed significantly higher bowel sounds compared to the control group on the evening of the 2nd day ($p=0.012$), and on the morning ($p=0.02$) and evening ($p=0.08$) of the 3rd day. The frequency of defecation was notably higher in the experimental group on the 3rd day ($p=0.001$). Gastric residual volume was significantly lower in the experimental group on the 2nd and 3rd days compared to the control group ($p<0.001$). No significant differences were observed between groups regarding abdominal circumference, abdominal distension, and vomiting frequency ($p>0.05$). Linear regression analysis indicated that abdominal massage significantly increased bowel sounds, enhanced defecation frequency, and reduced gastric residual volume ($p<0.001$).

Conclusion: Abdominal massage is an effective and safe method for mitigating enteral feeding-related gastric issues in children receiving mechanical ventilation. It is recommended to further investigate its effects across different pediatric age groups and consider its integration into routine nursing practice.

Anahtar Kelimeler: Abdominal Massage, Pediatric Intensive Care Unit, Enteral Nutrition, Nursing

ÇOCUK YOĞUN BAKIMDA ENTERAL BESLENEN HASTALARDA ABDOMİNAL MASAJIN GASTRİK SORUNLARA ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Sümeyye Cihan¹, Suzan Yıldız²

¹İstanbul S.B.Ü. Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye
²İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı
ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Araştırma çocuk yoğun bakım hastalarında abdominal masajın (saat yönünde, I Love U yöntemiyle) gastrik sorunlara etkisini incelemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma, İstanbul’da bir eğitim ve araştırma hastanesinin çocuk yoğun bakım ünitesinde, Nisan 2021- Ocak 2023 tarihlerinde, tek kör randomize kontrollü deneysel bir çalışma olarak yapıldı. Çalışmaya yaşları 30 gün- 24 ay arası, en az 48 saat mekanik ventilasyon desteği alan, sedasyon kullanan, abdominal masaj yapmaya uygun olan ve aynı tip mama ile beslenen çocuklar dahil edildi. Deney ve kontrol olmak üzere toplamda 24 olgu urn yöntemi ile randomize edildi. Deney grubuna abdominal masaj uygulaması günde 2 kez, 15 dakika süreyle 3 gün boyunca, saat yönünde “I Love U” yöntemiyle yapıldı. Kontrol grubuna ise rutin hemşirelik tedavisi ve bakımı verildi. Her iki grup, karın çevresi ölçümü, abdominal distansiyon varlığı, bağırsak sesleri, kusma ve defekasyon sıklığı, gastrik rezidüel volüm miktarları açısından karşılaştırıldı.

Bulgular: Araştırmanın bulgularına göre, deney grubunda bağırsak sesleri kontrol grubuna göre 2.gün akşam ($p=0,012$), 3.gün sabah ($p=0,02$) ve akşam ($p=0,08$) saatlerinde anlamlı derecede yüksek bulundu. Defekasyon sıklığının 3.gün deney grubunda daha yüksek olduğu belirlendi ($p=0,001$). Gastrik rezidüel hacmin ise deney grubunda zamanla azaldığı ve 2. ile 3. günlerde kontrol grubuna göre belirgin şekilde düşük olduğu görüldü ($p<0,001$). Karın çevresi ölçümü, abdominal distansiyon ve kusma sıklığı açısından deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmedi ($p>0,05$). Lineer regresyon analizine göre, abdominal masaj uygulamasının bağırsak seslerini artırıcı, defekasyon sıklığını artırıcı ve gastrik rezidüel hacmi azaltıcı etkileri istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Sonuç: Bulgular doğrultusunda, çocuk yoğun bakımda abdominal masajın mekanik ventilasyona bağlı çocuklarda enteral beslenmeye bağlı gastrik sorunların önlenmesinde güvenli ve etkin bir yöntem olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Araştırmanın tüm çocuk yaş gruplarına etkisinin incelendiği çalışmaların yapılması ve masajın rutin hemşirelik bakımına dahil edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Abdominal Masaj, Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi, Enteral Beslenme, Hemşirelik

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF MENSTRUATION EDUCATION GIVEN TO STUDENTS STUDYING IN BOARDING SECONDARY EDUCATION WITH ANIMATION SUPPORT

Seçim Gümüş Sarı¹, Hacer Gök Uğur²

¹Alanya Alaaddin Keykubat University Education and Research Hospital

²Ordu University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Introduction and Aim: Girls have difficulties in managing the menstrual process and need to be supported to manage this process healthily. This study aimed to evaluate the effectiveness of animation-assisted menstruation education given to boarding secondary school students.

Method: The study was quasi-experimental with a one-group pretest-posttest experimental model on female students studying at Borsa İstanbul Regional Boarding Secondary School in Akkuş district of Ordu province between 1-May-2023 and 1-January-2024. The study population consisted of 49 female students studying at Akkuş Borsa İstanbul Regional Boarding Secondary School, and the sample consisted of 43 students who met the research criteria and agreed to participate in the study with parental consent. The study data were collected with “Personal Information Form” and “Knowledge Test”. In the study, female students were given animation-supported menstruation training for 30 minutes in average, once-weekly for 4 weeks. The data of the study were evaluated by descriptive statistics, Paired Two-Sample t-test, McNemar test, Linear Regression analysis and ANCOVA test. For the research, institutional permission and ethical approval was obtained. This research was supported by Ordu University Scientific Research Projects Unit with project number B-2324.

Results: In the study, it was found that there was a statistically significant difference between the mean menstruation education knowledge test pre-test and post-test scores of the students ($p<0.001$). While the mean score of the pre-test knowledge test was 11.88, the mean score of the post-test was 18.28. It was determined that experiencing menstruation and father's education status affected the students' knowledge test success score ($p<0.05$).

Conclusion: In the study, it was found that the menstruation education given with animation support to students studying in boarding secondary education increased the knowledge test scores of the students, while knowledge test achievement scores were affected by the status of experiencing menstruation and their fathers' educational status.

Anahtar Kelimeler: Adolescence, Menstruation, Education, Animation, Nursing

YATILI ORTAÖĞRETİMDE OKUYAN ÖĞRENCİLERE ANİMASYON DESTEKLİ VERİLEN MENSTRÜASYON EĞİTİMİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Seçim Gümüş Sarı¹, Hacer Gök Uğur²

¹Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Kız çocukları menstrüasyon sürecini yönetmede zorluklar yaşamakta ve bu süreci sağlıklı yönetebilmeleri için desteklenmeleri gerekmektedir. Bu araştırma yatılı ortaöğretimde okuyan öğrencilere animasyon destekli verilen menstrüasyon eğitiminin etkinliğini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tek grup ön test-son test deneme modeli ile yarı deneysel olarak Ordu ili Akkuş ilçesi Borsa İstanbul Yatılı Bölge Ortaokulu’unda okuyan kız öğrenciler üzerinde 01 Mayıs 2023- 01 Ocak 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Akkuş Borsa İstanbul Yatılı Bölge Ortaokulu’nda okuyan 49 kız öğrenci, örnekleme ise araştırma kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden ve velisi onam veren 43 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu” ve “Bilgi Testi” ile toplanmıştır. Araştırmada kız öğrencilere 4 hafta boyunca haftada 1 kez ortalama 30 dakika animasyon destekli menstrüasyon eğitimi verilmiştir. Araştırmanın verileri tanımlayıcı istatistikler, Eşli İki Örnek t testi, McNemar testi, Lineer Regresyon analizi ve ANCOVA testi ile değerlendirilmiştir. Araştırma için kurum izni ve etik onay alınmıştır. Bu araştırma Ordu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından B-2324 proje numarası ile desteklenmiştir.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin menstrüasyon eğitimi bilgi testi ön test ile son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0.001$). Öğrencilerin eğitim öncesi bilgi testi ön test puan ortalamaları 11.88 iken, eğitim sonrası son test puan ortalamaları 18.28 olarak elde edilmiştir. Öğrencilerin bilgi testi başarı puanını menstrüasyon yaşama ve baba eğitim durumlarının etkilediği belirlenmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Araştırmada yatılı ortaöğretimde okuyan öğrencilere animasyon destekli verilen menstrüasyon eğitiminin öğrencilerin bilgi testi puanlarını artırdığı, öğrencilerin bilgi testi başarı puanının menstrüasyon yaşama durumu ve babalarının eğitim durumundan etkilendiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Menstrüasyon, Eğitim, Animasyon, Hemşirelik

THE ROLE OF FORGIVENESS IN THE CARE OF FORENSIC PSYCHIATRIC PATIENTS: A REVIEW

Handan ÖZÇILNAK¹, Reyhan DOĞAN², Çiğdem YÜKSEL³

¹Bilkent City Hospital, High Security Forensic Psychiatric Hospital, Ankara

²Yuksekk İhtisas University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Ankara

³University of Health Sciences, Gulhane Faculty of Nursing, Department of Psychiatric
Nursing, Ankara

In recent years, the role of forgiveness in the treatment and care of forensic psychiatric patients has gained increasing importance. Nurses are in a pivotal position to help patients recognize the need for forgiveness and facilitate the process. However, studies on the forgiveness experiences of forensic psychiatric patients and the role of forgiveness in nursing care are limited in the literature. This review aims to explore the concept of forgiveness in forensic psychiatry patients and the role of nurses in this context. Fourteen relevant and accessible English articles were reviewed using the keywords “forgiveness, forgiveness therapy, forensic psychiatry, psychiatric nursing” in both Turkish and English in databases like Google Scholar, PubMed, Science Direct, and Web of Science between July and August 2024. For forensic psychiatry patients, forgiveness is a subjective, complex, and time-consuming process that involves expressing emotions, self-acceptance, self-esteem, and reconciliation. Patients not only need to forgive themselves but also to be forgiven and accepted by others (such as family members and victims). Being trustworthy, empathetic, and seeking support can facilitate forgiveness, while the nature of the crime committed and the lack of interventions supporting the forgiveness process can hinder it. The literature indicates that forgiveness is associated with patients' health perceptions, levels of alexithymia, moral emotions, and oxytocin levels. Forgiveness is an effective coping strategy that positively affects the physical and mental health of forensic psychiatry patients. Forgiveness-focused interventions enhance patients' self-acceptance, social acceptance, and quality of life. Additionally, they facilitate behavior change and can reduce the risk of recidivism. Forgiveness in forensic psychiatry is a multifaceted concept that includes therapeutic interventions aimed at promoting psychological healing. Nurses are advised to incorporate forgiveness into their care strategies to provide a compassionate health environment, facilitate psychological healing, and encourage further research on this topic.

Anahtar Kelimeler: forgiveness, forgiveness therapy, forensic psychiatry, psychiatric nursing

ADLİ PSİKİYATRİ HASTALARININ BAKIMINDA AFFETMENİN ROLÜ: DERLEME

Handan Özçılınak¹, Reyhan Doğan², Çiğdem Yüksel³

¹Bilkent Şehir Hastanesi, Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastanesi, Ankara

²Yüksek İhtisas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara

³Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği ABD,
Ankara

Son yıllarda, adli psikiyatri hastalarında affetmenin rolü tedavi ve bakım konusunda giderek daha fazla önemli bir unsur haline gelmektedir. Hemşireler hastaların affetme ihtiyacını fark etmelerine yardımcı olmak ve affetmeyi kolaylaştırmak için etkili bir konumdadır. Literatürde, adli psikiyatri hastalarının affetme deneyimleri ve affetmenin hemşirelik bakımındaki yeri ile ilgili çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu derlemenin amacı, adli psikiyatri hastalarında affetme kavramını ve hemşirenin bu konudaki rolünü incelemektir. Bu çalışmada Google Scholar, PubMed, Science Direct, Web of Science veri tabanlarında Temmuz-Ağustos 2024 tarihleri arasında “affetme, affetme terapisi, adli psikiyatri, psikiyatri hemşireliği, forgiveness, forgiveness therapy, psychiatric nursing” anahtar kelimeleriyle Türkçe ve İngilizce yapılan taramalar sonucunda uygun ve ulaşılabilen 14 İngilizce makale incelenmiştir. Adli psikiyatri hastaları için affetme, duyguları ifade etme, kendine saygı duyma, hesaplaşma anlamına gelen öznel, karmaşık ve zaman gerektiren bir süreçtir. Hastaların, kendilerini affetmesi kadar, diğerleri (aile üyeleri, mağdurlar vs.) tarafından affedilmeye ve kabul edilmeye ihtiyaçları vardır. Hastalar için güvenilir olma, empati hissetme, destek isteme affetmeyi kolaylaştırırken, işledikleri suçun içeriği, affetme sürecini destekleyen müdahalelerin eksikliği bu süreci zorlaştırmaktadır. Literatürde affetmenin, adli psikiyatri hastalarının sağlık algıları, aleksitimi düzeyleri, ahlaki duyguları ve oksitosin düzeyleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Affetme, adli psikiyatri hastaları için fiziksel ve ruhsal sağlığı olumlu yönde etkileyen etkili bir başa çıkma stratejisidir. Affetme odaklı müdahaleler, hastaların öz kabulünü, sosyal kabulünü ve yaşam kalitesini artırır. Ek olarak hastaların davranış değişikliği için bir kolaylaştırıcıdır ve tekrar suç işleme riskini azaltabilir. Adli psikiyatride affetme, ruhsal iyileşmeyi teşvik etmeyi amaçlayan terapötik müdahaleleri kapsayan ve çok yönlü bir kavramdır. Affetme odaklı müdahaleler ve terapiler, hasta bakımını geliştirmek ve psikolojik ihtiyaçları karşılamak için güncel hemşirelik uygulamalarında önemli bir rol oynar. Hemşirelere, affetmeyi bakım stratejilerine dahil ederek şefkatli bir sağlık ortamı sağlamaları, ruhsal iyileşmeyi kolaylaştırmaları ve bu konuda daha fazla araştırma yapmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: affetme, affetme terapisi, adli psikiyatri, psikiyatri hemşireliği

Kaynakça:

1. Moniz J, Nunes V, Cunha C. Forgiveness and rehabilitation of Portuguese incarcerated individuals: what do they think about forgiveness? J Offender Rehabil. 2024;1-19.
2. Yılmaz S, Öner P, Taşcı G, Kaya Ş. Low oxytocin levels in schizophrenia patients involved in crime and the relationship of these levels to aggression, empathy and forgiveness. J Forensic Psychiatry Psychol. 2023;34(1):1-19.
3. Yu L. Proposing Forgiveness Therapy for Those in Prison: An Intervention for Reducing Anger and Promoting Psychological Health. [dissertation]. University of Wisconsin-Madison; 2020.

4. Roth SL, Qureshi A, Moulden HM, Chaimowitz GA, Lanius RA, Losier BJ, Mckinnon MC. “Trapped in their shame”: A qualitative investigation of moral injury in forensic psychiatry patients. *Crim Justice Behav.* 2022;49(4):593-612.
5. Yu L, Gambaro M, Song JY, Teslik M, Song M, Komoski MC, Enright RD. Forgiveness therapy in a maximum-security correctional institution: A randomized clinical trial. *Clin Psychol Psychother.* 2021;28(6):1457-1471.
6. Polat H, Asi Karakaş S. The effect of acceptance and commitment therapy orientated anger management training on anger ruminations and impulsivity levels in forensic psychiatric patients: A randomized controlled trial. *Perspect Psychiatr Care.* 2021;57(4):1616-1627.
7. Ali SM, Nasir A, Ayyub H, Rasheed M. A phenomenological analysis of the experiences of death row inmates: an exploratory study from Pakistan. *J Forensic Psychiatry Psychol.* 2023;34(1):56-80.
8. Clarke C, Lumbard D, Sambrook S, Kerr K. What does recovery mean to a forensic mental health patient? A systematic review and narrative synthesis of the qualitative literature. *J Forensic Psychiatry Psychol.* 2016;27(1):38-54.
9. Polat H, Karakaş SA, Erçel Ş, Taşcı G. Alexithymia and Forgiveness Levels of Forensic Psychiatric Patients. *J Psychosoc Nurs Ment Health Serv.* 2024;62(6):27-35.
10. Kolts R, Gilbert P. Understanding and using compassion-focused therapy in forensic settings. In: *The Wiley Blackwell handbook of forensic neuroscience.* Wiley Blackwell; 2018. p. 725-754.
11. Oduntan E, Onasanya O, Anderson T, DesRoches A, Mondal P, Mela M. The influence of a Learning to Forgive Program on institutional offending and recidivism among offenders with mental disorder. *Med Sci Law.* 2023;63(4):280-286.
12. Kudlak G. A Value System and Its Therapeutic Implications for Mentally Disordered Offenders Committed To A Forensic Psychiatry Ward. *Int J New Econ Soc Sci IJONESS.* 2023;18(2):19-40.
13. Davies BE, Morgan S, John-Evans H, Deere E. ‘Monsters don’t bother me anymore forensic mental health service users’ experiences of acceptance and commitment therapy for psychosis. *J Forensic Psychiatry Psychol.* 2019;30(4):594-613.
14. Praptomojati A, Subandi MA. Forgiveness therapy for adult inmate in Indonesian correctional facility: a pilot study. *J Forensic Psychiatry Psychol.* 2020;31(3):391-408.
15. Paleari GF, Danioni F, Pelucchi S, Lombrano MR, Lumera D, Regalia C. The relationship between self-forgiveness and psychological wellbeing in prison inmates: The mediating role of mindfulness. *Crim Behav Ment Health.* 2022;32(5):337-349.
16. Danioni F, Paleari FG, Pelucchi S, Lombrano MR, Lumera D, Regalia C. Gratitude, forgiveness, and anger: resources and risk factors for Italian prison inmates. *Int J Offender Ther Comp Criminol.* 2023;67(2-3):207-223.
17. Erzar T, Yu L, Enright RD, Kompan Erzar K. Childhood victimization, recent injustice, anger, and forgiveness in a sample of imprisoned male offenders. *Int J Offender Ther Comp Criminol.* 2019 Jan;63(1):18-31.

THE EXPERIENCES OF NURSES WHO WENT TO THE EARTHQUAKE REGION AFTER THE 6 FEBRUARY TÜRKİYE EARTHQUAKE: A QUALİTATIVE STUDY

Sibel Gülen¹, Nilgün Göktepe²

¹Düzce Provincial Health Directorate, Provincial Quality Coordination Office Düzce ,
Türkiye

²Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Ordu, Türkiye

Introduction and Aim: Comprising the largest group of healthcare professionals, nurses play a great role and assume many responsibilities during disaster periods, when the public needs healthcare services the most. In order to reduce the impact of disasters, nurses should be prepared for and have adequate knowledge about effective disaster intervention. Therefore, improving nurses' preparedness for disaster relief is very important. The aim of this study was to reveal the experiences of nurses assigned to the disaster area during relief efforts after the February 6, 2023 earthquakes in Türkiye.

Method: This qualitative and descriptive study was conducted with individual in-depth interview method. The study was completed with 20 nurses using the maximum variation sampling method, one of the purposeful sampling methods. The Consolidated Criteria Checklist for Reporting Qualitative Research (COREQ) was used in the design and reporting of the study. Using a semi-structured interview form to conduct individual, in-depth interviews, data were collected between 14-29 November 2023. Data was analyzed using inductive content analysis. Ethics committee approval was obtained from the relevant university for the study.

Results: Four main themes emerged from the experiences of the nurses who provided health care services in the disaster area: experiences related to pre-mission processes, experiences during the mission, post-mission experiences, and recommendations for disaster preparedness.

Conclusion: In this study, the opinions and experiences of the nurses assigned in the disaster area after the earthquake on 6 February 2023 were determined. The results of the study may contribute to the development of future international, national and regional disaster preparedness and disaster management plans, interventions and training programmes. In addition, in line with the results obtained from the study, it can be recommended to develop strategies to support the development of disaster relief skills of nurses.

Anahtar Kelimeler: Nurse, Türkiye, earthquakes, experiences, qualitative study

6 ŞUBAT TÜRKİYE DEPREMİ SONRASI DEPREM BÖLGESİNE GİDEN HEMŞİRELERİN DENEYİMLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Sibel Gülen¹, Nilgün Göktepe²

¹Düzce İl Sağlık Müdürlüğü, İl Kalite Koordinatörlüğü, Düzce, Türkiye

²Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ordu, Türkiye

Giriş ve Amaç: Sağlık çalışanlarının en büyük grubunu oluşturan hemşireler, toplumun sağlık hizmetlerine en çok ihtiyaç duyduğu afet dönemlerinde büyük rol oynamakta ve birçok sorumluluk üstlenmektedir. Afetlerin etkisini azaltmak için hemşireler afetlere hazırlıklı olmalı ve etkili afet müdahalesi konusunda yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Bu nedenle hemşirelerin afet yardımına hazırlığının geliştirilmesi çok önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler sonrasında afet bölgesinde görevlendirilen hemşirelerin yardım çalışmalarını sırasındaki deneyimlerini ortaya koymaktır.

Yöntem: Nitel ve tanımlayıcı tasarımdaki bu çalışma, bireysel derinlemesine görüşme yöntemi ile yapılmıştır. Çalışma, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak 20 hemşire ile tamamlanmıştır. Araştırmanın tasarımında ve raporlanmasında Kalitatif Araştırma Raporlama Konsolide Kriterleri Kontrol Listesinden (COREQ) yararlanılmıştır. Bireysel, derinlemesine görüşmeler yapmak için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak, veriler 14-29 Kasım 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler tümevarımsal içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma için ilgili üniversiteden etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Afet bölgesinde sağlık bakım hizmeti sunan hemşirelerin deneyimlerinden dört ana tema ortaya çıkmıştır: görev öncesi süreçlere ilişkin deneyimler, görev sırasındaki deneyimler, görev sonrası deneyimler ve afete hazırlık için öneriler.

Sonuç: Bu çalışmada, 6 Şubat 2023 deprem sonrasında afet bölgesinde görevlendirilen hemşirelerin yardım çalışmalarını sırasındaki görüş ve deneyimleri belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, gelecekteki uluslararası, ulusal ve bölgesel düzeyde afetlere hazırlık ve afet yönetimi planları, müdahaleler ve eğitim programları oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda hemşirelerin afet yardım becerilerinin geliştirilmesini destekleyici stratejilerin geliştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Türkiye, depremler, deneyimler, nitel çalışma

THE RELATIONSHIP OF DIABETES TECHNOLOGY USE TO DIABETES SELF-MANAGEMENT IN CHILDREN WITH TYPE 1 DIABETES

Seyma Aydın¹, Ayfer Ekim¹

¹Istanbul Arel University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul,
Türkiye

Introduction and Objective: The use of technologies for diabetes management is increasing among children with type 1 diabetes. The aim of this study is to determine the effect of the use of diabetes technologies on disease management in children with type 7-18 diabetes.

Method: The study sample consisted of 181 children aged 7-8 years who were diagnosed with diabetes. 'Child and Family Information Form', 'Diabetes Technology Questionnaire (DTQ)' and 'Diabetes Self-Management Scale' were used to collect the data. Results: The mean age of the children participating in the study was 12.54±3.42 years and 54.1% were female. Sixty-six point nine percent of the children had a diabetes diagnosis period of six years or more. The mean score of the Diabetes Technologies Scale was 27.90±6.66, and the mean score of the Diabetes Self-Management Scale was 27.90±6.66.

A positive significant relationship was found between the level of use of diabetes technologies and diabetes self-management, glucose management, diet control, physical activity and use of health services in individuals diagnosed with type 1 diabetes. There is a positive significant relationship between the child's age and the use of diabetes technologies ($r=0.721$; $p=0.015$), diabetes self-management ($r=0.615$; $p=0.025$), physical activity ($r=0.503$; $p=0.033$) and the use of health services ($r=0.404$; $p=0.042$). Conclusion: As the level of use of diabetes technologies by children with diabetes increases, the levels of diabetes self-management, glucose management, diet control, physical activity and use of health services also increase. Supporting children and families in using diabetes technologies will enable better diabetes management and ease the burden on both children and families.

Anahtar Kelimeler: Type 1 diabetes, Diabetes technologies, Diabetes self-management

TİP 1 DİYABETLİ ÇOCUKLARDA DİYABET TEKNOLOJİSİNİN KULLANIMININ DİYABET ÖZ YÖNETİMİNE İLİŞKİSİ

Seyma Aydın¹, Ayfer Ekim¹

¹Istanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Tip 1 diyabetli çocuklar arasında diyabet yönetimi için teknolojilerin kullanımı artmaktadır. Bu araştırmanın amacı, 7-18 yaş arası tip diyabetli çocuklarda, diyabet teknolojileri kullanımının hastalık yönetimiyle ilişkisinin belirlenmesidir.

Method: Araştırmanın örneklemini, diyabet tanısı almış 7-8 yaş arası 181 çocuktan oluşmuştur. Verilerin toplanmasında ‘Çocuk ve Aile Bilgi Formu’, ‘Diyabet Teknolojisi Ölçeği (Diabetes Technology Questionnaire-DTQ)’ ve ‘Diyabet Öz Yönetim Ölçeği’ kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan çocukların yaş ortalaması 12.54±3.42 yıldır ve %54.1’i kadındır. Çocukların %66.9’unun diyabet tanısı süresi altı yıl ve üzerindedir. Diyabet Teknolojileri Ölçeği ortalama puanı 27.90±6.66, Diyabet Öz Yönetimi Ölçeği ortalama puanı 27.90±6.66 olarak saptandı. Tip 1 diyabet tanısı almış bireylerde diyabet teknolojilerini kullanma düzeyleri ile diyabet öz yönetimi, glikoz yönetimi, diyet kontrolü, fiziksel aktivite ve sağlık hizmetlerinin kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocuğun yaşı ile diyabet teknolojileri kullanımı ($r=0.721$; $p=0.015$), diyabet öz yönetimi ($r=0.615$; $p=0.025$), fiziksel aktivite ($r=0.503$; $p=0.033$) ve sağlık hizmetlerinin kullanımı ($r=0.404$; $p=0.042$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Sonuç: Diyabetli çocukların, diyabet teknolojilerini kullanma düzeyleri arttıkça diyabet öz yönetimi, glikoz yönetimi, diyet kontrolü, fiziksel aktivite ve sağlık hizmetlerinin kullanımı düzeyleri de artmaktadır. Çocuk ve ailenin diyabet teknolojilerini kullanma konusunda desteklenmesi, diyabet yönetiminin daha iyi yapılmasını sağlayacak ve hem çocukların hem de ailelerin yükünü hafifletecektir.

Anahtar Kelimeler: Tip 1 diyabet, Diyabet teknolojileri, Diyabet öz yönetimi.

Kaynakça:

1. Bakır GG, Zengin N. Diyabetli bireylerde kronik hastalık öz yönetimi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi. 2023;5(1):9-17.
2. Zuhur Ş, Olgun N. Diyabet öz yönetim desteğinde sağlık koçluğunun önemi. Türk Diyabet Hemşireliği Dergisi. 2022;2(1):33-8.
3. Bundak R. Ergenlik çağında diyabet yönetimi. Türk Pediatri Arşivi. 2011;46:79-81.
4. Markowitz JT, Harrington KR, Laffel LM. Technology to optimize pediatric diabetes management and outcomes. Curr Diabetes Rep. 2013;13(6). doi:10.1007/s11892-013-0419-3.
5. Tauschmann M, Hovorka R. Technology in the management of type 1 diabetes mellitus - current status and future prospects. Nat Rev Endocrinol. 2018;14(8):464-75. doi:10.1038/s41574-018-0044-y.
6. Besen DB, Dervişoğlu M. Diyabet yönetiminde teknoloji kullanımı. Türkiye Klinikleri İç Hastalıkları Dergisi. 2021;6(2):80-5. doi:10.5336/intermed.2020-77581.

7. Atlan M. Çoklu doz insülin enjeksiyonu ya da sürekli cilt altı insülin infüzyon pompası ile tedavi edilen çocuk ve adölesan tip 1 diabetes mellitus hastalarında sağlıkla ilişkili yaşam kalitesi ve metabolik kontrol. [Tıpta Uzmanlık Tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi; 2020.
8. Can E, Tektaş Kerman K, Hatun Ş, Mutlu GY. Validity and reliability of the Turkish Version of the Diabetes Technology Questionnaire in children and adolescents with type 1 Diabetes. Soc Sci Res Network. Available from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4279251. doi:10.2139/ssrn.4279251.
9. Demir G, Çubukçu E, Akçay N. Tip 1 diyabetli çocuk ve adölesanların insülin pompa yönetiminde sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*. 2022;6(2):187-94.
10. Yılmaz HÖ. Tip 1 diyabette tıbbi beslenme tedavisi. *Türkiye Klinikleri J Nutr Diet-Special Topics*. 2017;3(3):164-72.
11. Hailu FB, Moen A, Hjortdahl P. Diabetes self-management education (DSME) – effect on knowledge, self-care behavior, and self-efficacy among type 2 diabetes patients in Ethiopia: A controlled clinical trial. *Diabetes Metab Syndr Obes*. 2019;12:2489-99.
12. Karges B, Schwandt A, Heidtmann B, Kordonouri O, Binder E, Schierloh U, Boettcher C, Kapellen T, Rosenbauer J, Holl RW. Association of insulin pump therapy vs insulin injection therapy with severe hypoglycemia, ketoacidosis, and glycemic control among children, adolescents, and young adults with type 1 diabetes. *JAMA*. 2017;318(14):1358-66.
13. Schmitt A, Gahr A, Hermanns N, Kulzer B, Huber J, Haak T. The Diabetes Self-Management Questionnaire (DSMQ): development and evaluation of an instrument to assess diabetes self-care activities associated with glycaemic control. *Health Qual Life Outcomes*. 2013 Aug 13;11:138. doi:10.1186/1477-7525-11-138. PMID: 23937988; PMCID: PMC3751743.
14. Eroğlu N, Sabuncu N. Diyabet Öz Yönetim Skalası'nın (DÖYS) Türk toplumuna uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*. 2018;1(3):1-6. doi:10.17680/hbd.411597.
15. George D, Mallery P. SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference 17.0 Update. 10th ed. Boston: Pearson; 2010.
16. Vaala SE, Hood KK, Laffel L, Kumah-Crystal YA, Lybarger CK, Mulvaney SA. Use of commonly available technologies for diabetes information and self-management among adolescents with type 1 diabetes and their parents: a web-based survey study. *Interact J Med Res*. 2015;4(4). doi:10.2196/ijmr.4504.
17. Fontecha J, González I, Barragán A, Lim T. Use and trends of diabetes self-management technologies: a correlation-based study. *J Diabetes Res*. 2022 Jun 7;2022:5962001. doi:10.1155/2022/5962001. PMID: 35712029; PMCID: PMC9197631.
18. Eiland L, Thangavelu T, Drincic A. Has technology improved diabetes management in relation to age, gender, and ethnicity? *Curr Diab Rep*. 2019 Nov 4;19(11):111. doi:10.1007/s11892-019-1231-5. PMID: 31686221.
19. Lin K, Quinn LT. Gender differences in psychosocial factors influencing glycemic control among Chinese adults with Type 2 diabetes mellitus. *Diabetes*. 2018 Jul;67(Supplement_1):831-P. doi:10.2337/db18-831-P.

20. Alnaim N, Al Ghadeer HA, Al-Bunyan AA, Almulhem A, Alsaleh Y, AlHelal M, Almugaizel I, Alhashim Z, Alhamrani AM, Al Bosroun ZA. Effectiveness of insulin pump therapy versus multiple daily injections for glycemic control and rate of diabetic ketoacidosis among children with type 1 diabetes mellitus. *Cureus*. 2024 Feb 13;16(2). doi:10.7759/cureus.54123. PMID: 38487160; PMCID: PMC10939104.
21. Deng Q, Chen Y, Wang X, Cai W, Han Y, Wang J. Comparison of the efficacy of different insulin administration and blood glucose monitoring methods in the treatment of type 1 diabetes mellitus in children. *Evid Based Complement Alternat Med*. 2022 Sep 14;2022:2862682. doi:10.1155/2022/2862682. Retraction in: *Evid Based Complement Alternat Med*. 2023 Aug 9;2023:9842184. doi:10.1155/2023/9842184. PMID: 36159574; PMCID: PMC9492361.
22. Conget I, Castaneda J, Petrovski G, Guerci B, Racault AS, Reznik Y, Cohen O, Runzis S, de Portu S, Aronson R; OpT2mise Study Group. The impact of insulin pump therapy on glycemic profiles in patients with type 2 diabetes: data from the OpT2mise study. *Diabetes Technol Ther*. 2016 Jan;18(1):22-8. doi:10.1089/dia.2015.0159. Epub 2015 Aug 4. PMID: 26241790; PMCID: PMC4717502.

ESCAPE ROOM SIMULATION IN NURSING EDUCATION

Esma Köylü¹, Hilal Tüzer²

¹Baskent University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

²Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

In the ever-changing and developing Modern Age, nurses who touch life should be ready for complex situations as competent health professionals. Nursing education should enable nursing students to realise the targeted knowledge, skills and attitudes independently and safely. It has been observed that traditional teaching methods are not the most appropriate methods for Generation Z, which constitutes today's nursing students and future graduate nurses. This review was conducted to examine the use of escape room simulation in nursing education, which emerged with the combination of simulation and game-based learning, one of the innovative and active learning methods used in nursing education. Escape room games are games in which the teaching goal is scripted and placed in game activities, and it is aimed to complete the activities and leave the room with the help of clues in a room or track arrangement, accompanied by game rules and usually time limitations. Escape room simulations were created by integrating the escape room setup into the simulation design. An escape room simulation can be easily established by placing simple materials such as lock boxes and puzzles in the existing simulation laboratory. The reusability of game materials provides an advantage in terms of cost effectiveness. Versatile escape room simulations involving interdisciplinary cooperation can be established. Studies have shown that escape room simulations increase the satisfaction and motivation of nursing students; improve critical decision-making, critical thinking, time management, communication and leadership skills; and encourage them to work in team cooperation. Considering all these, escape room simulation can be used as an effective teaching and evaluation method in nursing education. It is recommended that escape room simulation should be included more in nursing education.

Anahtar Kelimeler: escape room, escape room simulation, game-based learning, innovative teaching methods simulation, simulation

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KAÇIŞ ODASI SİMÜLASYONU

Esmâ Köylü¹, Hilal Tüzer²

¹Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü

Sürekli değişen ve gelişen Modern Çağ'da hayata dokunan hemşirelerin yetkin sağlık profesyonelleri olarak karmaşık durumlara hazır olması gerekmektedir. Hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencilerinin hedeflenen bilgi, beceri ve tutumların bağımsız ve güvenli bir şekilde gerçekleştirmelerini sağlamalıdır. Günümüz hemşirelik öğrencilerini, geleceğin mezun hemşirelerini oluşturan Z kuşağı için geleneksel öğretim yöntemlerinin en uygun yöntemler olmadığı görülmüştür. Bu derleme, hemşirelik eğitiminde kullanılan yenilikçi ve aktif öğrenme yöntemlerinden simülasyon ile oyun temelli öğrenmenin bir arada kullanılmasıyla ortaya çıkmış kaçış odası simülasyonunun hemşirelik eğitiminde kullanımını incelemek amacıyla yapılmıştır. Kaçış odası oyunları, öğretim hedefinin oyun etkinliklerine senaryolaştırılarak yerleştirildiği, bir oda veya parkur düzeneğinde, oyun kuralları ve genellikle zaman sınırlaması eşliğinde ipuçlarının yardımıyla etkinlikleri tamamlayıp odadan çıkmanın hedeflendiği oyunlardır. Simülasyon tasarımına kaçış odası düzeneğinin entegre edilmesiyle kaçış odası simülasyonları oluşturulmuştur. Mevcut simülasyon laboratuvarına kilitli kutu, yapboz gibi basit malzemelerin yerleştirilmesiyle kolaylıkla kaçış odası simülasyonu kurulabilir. Oyun malzemelerinin tekrar kullanılabilir olması maliyet etkinlik açısından avantaj sağlar. Disiplinler arası iş birliğini kapsayan çok yönlü kaçış odası simülasyonları kurulabilir. Yapılan çalışmalar kaçış odası simülasyonlarının hemşirelik öğrencilerinin memnuniyetini ve motivasyonunu artırdığını; kritik karar verme, eleştirel düşünme, zaman yönetimi, iletişim ve liderlik becerilerini geliştirdiğini; ekip iş birliği içinde çalışmaya teşvik ettiğini göstermiştir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda kaçış odası simülasyonu hemşirelik eğitiminde etkin bir öğretim ve değerlendirme yöntemi olarak kullanılabilir. Hemşirelik eğitiminde kaçış odası simülasyonuna daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: kaçış odası, kaçış odası simülasyonu, oyun temelli öğrenme, simülasyon, yenilikçi öğretim yöntemleri

EXAMINING THE RELATIONSHIPS BETWEEN BULLYING BEHAVIORS EXPERIENCED BY NURSING STUDENTS AND THEIR PERCEPTIONS OF PROFESSIONAL IMAGE AND CAREER PLANNING

Özlem KARA¹, Gülben ERTEK², Beyzanur DEMİRTAŞ³

¹Gazi University, Faculty of Nursing

²Medical Park Neonatal Intensive Care Unit

³Gazi University, Undergraduate Graduate of the Faculty of Health Sciences

Objective: The study aimed to investigate the relationship between the bullying behaviors experienced by nursing students and their perceptions of professional image and career planning.

Method: The research, which was conducted as a cross-sectional and correlational survey study, included nursing students (N=779) from a university. The sample size was calculated based on the estimated sample size, and data were collected face-to-face from students who volunteered to participate (n=354). The study utilized a “Personal Information Form,” the “Bullying Behavior Scale in Nursing Education,” the “Professional Image Scale in Nursing,” and the “Career Future Scale.” Descriptive statistics, parametric and non-parametric tests, and tests to examine relationships between variables were used in data analysis.

Findings: The average age of the nursing students was 21.07 ± 1.60 , with 78% being female. Among the participants, 35% were in their fourth year, 37.4% had mothers with primary education, 30.8% had fathers with high school education and 58.6% chose the nursing program due to job prospects. Additionally, 54.6% felt a sense of belonging to their department. The mean score for bullying behaviors among nursing students was 1.52 ± 0.69 ; with sub-dimensions as follows: exclusion from the educational environment 1.40 ± 0.71 , attacks on academic success 1.70 ± 0.88 , attacks on personality 1.61 ± 0.86 , and direct negative behaviors 1.31 ± 0.66 . The mean score for the professional image scale was 2.48 ± 0.27 ; with sub-dimensions including: professional qualifications 1.71 ± 0.45 , working conditions 3.54 ± 0.31 , gender 2.67 ± 0.64 , education 1.99 ± 0.46 , professional status 2.78 ± 0.96 , and appearance 2.24 ± 0.90 . The mean score for the career future scale was 3.46 ± 0.50 ; with sub-dimensions as follows: career compatibility 3.66 ± 0.58 , career optimism 3.37 ± 0.59 , and perceived knowledge 3.10 ± 0.71 .

Conclusion: A low-level significant positive relationship was found between bullying behaviors and professional image; a low-level significant negative relationship was found between bullying behaviors and career future. Additionally, a moderate-level significant negative relationship was observed between professional image and career future.

Anahtar Kelimeler: nurse, nursing education, career future, professional image, bullying

HEMŞİRE ADAYLARININ MARUZ KALDIKLARI ZORBALIK DAVRANIŞLARININ MESLEK İMAJI ALGILARI VE KARIYER PLANLAMALARI İLE İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

Özlem Kara¹, Gülben Ertek², Beyzanur Demirtaş³

¹Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

²Medical Park Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi

³Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Lisans Mezun Öğrenci

Amaç: Araştırma hemşire adaylarının maruz kaldıkları zorbalık davranışlarının meslek imajı algıları ve kariyer planlamaları ile ilişkilerinin incelenmesi amacıyla yürütüldü.

Yöntem: Kesitsel ve ilişkisel tarama türünde yürütülen araştırmanın evrenini bir üniversitede öğrenim görmekte olan hemşirelik öğrencileri (N=779) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini tahmini örneklem büyüklüğüne göre hesaplanmış ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden yüz yüze şekilde veriler toplanmıştır (n=354). Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Hemşirelik Eğitiminde Zorbalık Davranışları Ölçeği”, “Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği” ve “Kariyer Geleceği Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, parametrik ve non-parametrik testler, değişkenler arasındaki ilişkileri test etmeye yönelik testler kullanıldı.

Bulgular: Hemşire adaylarının yaş ortalamasının 21,07±1,60, %78’inin kadın, %35’inin dördüncü sınıf, %37,4’ünün annesinin öğretim düzeyinin ilkokul, %30,8’inin baba öğretim düzeyinin lise, 58,6’sının hemşirelik bölümünü tercih etme nedeninin iş bulma imkanı; %54,6’sının okunulan bölüme ait hissettiği belirlenmiştir. Hemşire adaylarının zorbalık davranışları genel puan ortalaması 1,52±0,69; alt boyutlarından eğitim ortamından soyutlanma 1,40±0,71, akademik başarıya saldırı 1,70±0,88, kişiliğe saldırı 1,61±0,86, doğrudan olumsuz davranışlar 1,31±0,66’dır. Mesleki imaj ölçeği genel puan ortalaması 2,48±0,27; alt boyutlarından mesleki nitelikler 1,71±0,45, çalışma koşulları 3,54±0,31, cinsiyet 2,67±0,64, eğitim 1,99±0,46, mesleki statü 2,78±0,96, dış görünüm 2,24±0,90’dır. Kariyer geleceği genel puan ortalaması 3,46±0,50; alt boyutlarından kariyer uyumluluğu 3,66±0,58, kariyer iyimserliği 3,37±0,59 ve algılanan bilgi 3,10±0,71’dir.

Sonuç: Zorbalık davranışları ve mesleki imaj arasında düşük düzeyde anlamlı ve pozitif; zorbalık davranışları ve kariyer geleceği arasında düşük düzeyde anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Mesleki imaj ve kariyer geleceği arasında ise orta düzeyde anlamlı ve negatif bir ilişki belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, hemşirelik eğitimi, kariyer geleceği, meslek imajı, zorbalık

NURSING CARE OF A PATIENT WITH ALZHEIMER'S DISEASE FOLLOWED IN INTENSIVE CARE UNIT ACCORDING TO COMFORT THEORY: CASE REPORT

Hülya Türkçapar¹, Tuğba Bilgehan¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt University

Introduction and Aim: Dementia is a significant health issue characterized by impaired cortical functions, with its prevalence increasing with age. Alzheimer's disease accounts for 50-70% of dementia cases. It is a neurodegenerative disorder marked by progressive cortical deterioration, starting slowly but worsening over time. The disease progresses variably, affecting 5-11% of individuals over 65 and up to 50% of those over 85. Early symptoms include memory impairment and language difficulties, progressing to severe memory loss, inability to perform daily activities, and negative personality changes. In the final stages, loss of verbal and motor skills leads to complete dependency. Alzheimer's patients thus require specialized care. This case study aims to develop a nursing care plan for an advanced-stage Alzheimer's patient using Comfort Theory. Written and verbal consent was obtained from the patient's relatives for the study.

Case: This study focuses on an 84-year-old female patient in intensive care with hypertension and Alzheimer's disease. Her nursing care was planned using Katherine Kolcaba's Comfort Theory, which promotes holistic nursing care by addressing physical, psycho-spiritual, environmental, and socio-cultural dimensions. Comfort is the foundation of quality nursing care, defined by Kolcaba as the immediate experience of meeting basic human needs, encompassing relief, ease, and transcendence.

Conclusion: The patient was managed according to Comfort Theory, and nursing care was provided. Physical comfort involved addressing ineffective breathing patterns, imbalanced nutrition, and impaired skin integrity. Psycho-spiritual comfort included managing anxiety and cognitive impairment. Environmental comfort focused on disturbed sleep patterns, fall risk, and infection risk. Socio-cultural comfort was addressed by supporting ineffective coping. By applying Comfort Theory, the patient was approached holistically, achieving comfort through the nursing care provided. The use of Comfort Theory is recommended in clinical settings, especially for cases like Alzheimer's requiring specialized nursing care.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer, intensive care, nursing care, comfort theory, case report.

YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE TAKİP EDİLEN ALZHEİMER TANILI HASTANIN KONFOR KURAMINA GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

Hülya Türkçapar¹, Tuğba Bilgehan¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Demans beynin kortikal fonksiyonlarında bozulmanın meydana geldiği, yaşlanmayla birlikte prevalansının arttığı ciddi bir sağlık sorunudur. Demans türlerinin %50-%70'ini Alzheimer oluşturmaktadır. Alzheimer, başlangıçta yavaş ancak zaman geçtikçe etkisi kaçınılmaz şekilde artan, serebral kortekste bozulmayla karakterize nörodejeneratif bir hastalıktır. Alzheimer ilerleme hızı değişken ve uzun süreçli bir hastalık olup 65 yaş üstü bireylerde %5-11; 85 yaş üstü bireylerde ise %50 oranında görölmektedir. Erken dönemde hafızada giderek artan bozulma, dil sorunları; ilerleyen dönemde ciddi bellek kaybı, günlük yaşam aktivitelerini yerine getirememe ve olumsuz kişilik özellikleri görölmektedir. Son dönemde ise sözel ve motor becerilerin kaybı ile hastalar tam bağımlı hale gelmektedirler. Bu nedenle Alzheimer tanılı hastalar özellikli bir tedavi ve bakıma ihtiyaç duymaktadırlar. Bu olgu sunumunda Konfor Kuramı kullanılarak ileri evre Alzheimer hastasının hemşirelik bakım planı oluşturulması amaçlanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için hasta yakınından yazılı ve sözlü onam alınmıştır.

Olgu: Bu olgu sunumunda yoğun bakım ünitesinde takip edilen, bilinen hipertansiyon ve Alzheimer tanısı olan 84 yaşında bir kadın hasta ele alınmıştır. Olgunun hemşirelik bakımı Katherine Kolcaba'nın Konfor Kuramına göre planlanmıştır. Konfor Kuramı, hastaları fiziksel, psiko-spiritüel, çevresel ve sosyokültürel düzeyde ele alarak holistik bir hemşirelik bakımını amaçlamaktadır. Hemşirelikte konfor, kaliteli bakımın temeli olarak kabul edilmektedir. Katherine Kolcaba konfor kavramını, ferahlama, rahata kavuşma ve sorunların üstesinden gelebilmek için temel insan gereksinimlerini karşılamının o andaki deneyimi olarak açıklamaktadır.

Sonuç: Olgumuzda, Alzheimer tanılı birey Konfor Kuramı'na göre ele alınmış ve hemşirelik bakımı gerçekleştirilmiştir. Fiziksel konfor düzeyinde hastaya etkisiz solunum örüntüsü, beden gereksiniminden az beslenme, deri bütünlüğünde bozulma; psiko-spiritüel konfor düzeyinde anksiyete, düşünce sürecinde bozulma; çevresel konfor düzeyinde uyku örüntüsünde bozulma, düşme riski, enfeksiyon riski; sosyo-kültürel konfor düzeyinde ise etkisiz baş etme hemşirelik tanıları konulmuştur. Kolcaba'nın Konfor Kuramından yararlanılarak hasta farklı boyutlarda ele alınmış, verilen hemşirelik bakımı ile bütüncül olarak konforu sağlanmıştır. Kliniklerde Alzheimer gibi özellikli bir hemşirelik bakımı gerektiren olgularda Konfor Kuramı'nın kullanımı önerilir.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer, yoğun bakım, hemşirelik bakımı, konfor kuramı, olgu sunumu.

ASSESSMENT OF THE EFFECT OF FEAR OF PAIN ON PAIN INTENSITY IN PATIENTS WITH KNEE ARTHROSCOPY

Sumeyye Tiryaki¹, Sonay Goktas²

¹Istanbul Esenyurt University

²University of Health Sciences

Introduction and Aim: Pain is an unpleasant sensory and emotional experience that may be associated with existing or potential tissue damage (1).

In nursing care in pain, the patient is informed in detail before surgery and if pain fear and increased stress are determined due to past pain experiences, interventions are planned to relax the patient (2,3,4).

The aim of this study was to investigate the effect of pain fear on pain intensity in patients undergoing knee arthroscopy.

Method: This descriptive study was conducted with 101 patients who will undergo knee arthroscopy in the orthopedics and traumatology clinic of a training and research hospital between October 2018 and March 2019 and agree to take part in the study. The data were collected using “patient information form”, “Fear of Pain Scale-III” and “visual analog scale”.

Results: 59.4% of the patients were between 31-45 years old, 60.4% were male, 57.4% had undergone previous surgical intervention, 87.1% had no chronic disease, 60.4% of the patients experienced severe pain, 68.3% used painkillers, 32.7% slept, and 16.8% used hot-cold applications in case of pain. The mean total pain fear score of the patients was 65.52 ± 19.38 , and the mean fear scores of severe, mild and medical pain subscales were 26.21 ± 8.58 , 18.35 ± 5.66 and 20.95 ± 7.20 , respectively. The mean visual analog scale score was 5.81 ± 2.58 . There was a moderately significant positive correlation between pain fear total score, all sub-dimensions and visual analog scale score, and preoperative pain fear affected postoperative pain intensity by 24.7% ($p=0.001$).

Conclusion: The study findings showed that the pain fear in patients who underwent knee arthroscopy affected the severity of pain. It is recommended that the nurse should determine the patient's level of fear of pain in the preoperative period, establish effective communication with the patient, and support the pharmacological treatment with appropriate nonpharmacological methods.

Anahtar Kelimeler: Pain perception, pain assessment, arthroscopic surgery, nursing care, post-operative pain

DİZ ARTROSKOPİSİ UYGULANACAK HASTALARDA AĞRI KORKUSUNUN AĞRI ŞİDDETİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sümeyye Tiryaki¹, Sonay Göktaş²

¹İstanbul Esenyurt Üniversitesi

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Ağrı, var olan veya potansiyel doku hasarı ile ilişkili olabilen, hoş olmayan duyuşal ve duyuşal bir deneyimdir (1).

Ağrıda hemşirelik bakımında, ameliyat öncesi hasta detaylı bilgilendirilir ve geçmiş ağrı deneyimleri nedeniyle ağrı korkusu ve stres artışı belirlenirse hastanın rahatlaması için girişimler planlanır (2,3,4).

Bu araştırmanın amacı, diz artroskopisi uygulanacak hastalarda, ağrı korkusunun ağrı şiddetine etkisini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışmanın evrenini, Ekim 2018-Mart 2019 tarihleri arasında bir eğitim araştırma hastanesinin ortopedi ve travmatoloji kliniğinde diz artroskopisi uygulanacak hastalar, örneklemi ise araştırma kriterlerini karşılayan 101 hasta oluşturdu. Veriler, “hasta bilgi formu”, “Ağrı Korkusu Ölçeği-III” ve “vizüel analog skala” ile toplandı.

Bulgular: Hastaların %59,4’u’nu’n 31-45 yaş aralığında olduğu, %60,4’u’nu’n erkek olduğu, %57,4’u’nu’n daha önce cerrahi girişim geçirdiği, %87,1’inin ise kronik hastalığının olmadığı saptandı. Araştırmaya katılan hastaların %60,4’u’nu’n şiddetli ağrı deneyiminin olduğu, ağrı yaşama durumunda %68,3’u’nu’n ağrı kesici kullandığı, %32,7’sinin uyuduğu, %16,8’inin ise sıcak-soğuk uygulama yaptığı belirlendi. Hastaların toplam ağrı korkusu puan ortalamasının 65,52±19,38; şiddetli, hafif ve tıbbi ağrı korkusu alt boyut puan ortalamaları sırasıyla 26,21±8,58; 18,35±5,66 ve 20,95±7,20 olarak bulundu. Vizüel analog skala puan ortalamasının ise 5,81±2,58 olduğu saptandı. Ağrı korkusu toplam puanı ve tüm alt boyutlar ile vizüel analog skala puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ve ameliyat öncesi ağrı korkusunun ameliyat sonrası ağrı şiddetini %24,7 oranında etkilediği saptandı (p=0,001).

Sonuç: Çalışma bulguları, diz artroskopisi yapılan hastalarda ağrı korkusunun ağrı şiddetini etkilediğini gösterdi. Ameliyat su’recini etkileyebilecek durumları önceden belirlemek, erken müdahale ile su’recin daha sorunsuz ilerlemesini sağlayacaktır. Bu nedenle ameliyat öncesi dönemde hastanın ağrı korkusu düzeyinin belirlenmesi ve ameliyat sonrası ağrının uygun ölçekler ile değerlendirilmesi etkili bir adım olacaktır. Hastanın anksiyete düzeyini azaltmak amacıyla hemşirenin hasta ile etkili bir iletişim kurması, hastanın ağrıya yönelik endişelerinin giderilmesinde gerekli psikolojik desteğin sağlanması ve uygulanan farmakolojik tedavinin uygun nonfarmakolojik yöntemler ile desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı algısı, ağrı değerlendirmesi, artroskopik cerrahi, hemşirelik bakımı, ameliyat sonrası ağrı

Kaynakça:

International Association for the Study of pain. International Association for the Study of pain: IASp Terminology. 2017. Erişim linki: <https://www.iasp-pain.org/Education/Content.aspx?ItemNumber=1698&navItemNum-ber=576>. (Erişim tarihi: 30.07.2024)

Ünver S, Turan F.N. Ağrı korkusu ölçeği-III'ün Türkçe geçerlilik ve güve-nilirlik çalışması. Agri. 2018;30(1):18-27. PMID: 29450872

Karayılan, Ş.Ş., Dönmez.,G, Babayeva, N., Yargıç, M., Korkusuz, F., Doral, M.N. Spor yaralanmaları ve genetik. Spor Hekimliği Dergisi. 2013;48(4): 139-46.

Sidar A, Dedeli Ö, İşkesen Aİ. Açık kalp cerrahisi öncesi ve sonrası hastaların kaygı ve ağrı distresi: ağrı düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi. Yoğun Bakım Derg. 2013;4:1-8.

CARE OF A CHILD WITH WEST SYNDROME FROM A WOMEN'S HEALTH PERSPECTIVE: A CASE REPORT

Ayşe Metin¹, Busenur Başçoban¹, Furkan Bozdoğan¹

¹Erzurum Technical University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzurum,
Türkiye

Introduction and Aim: West Syndrome is an early-onset infantile epileptic encephalopathy marked by epileptic spasms, psychomotor regression, and severe cognitive impairment. It disrupts brain activity, often leading to encephalopathies and seizures due to overstimulation of neurons. Although this syndrome affects 2 to 5 infants out of every 10,000 births annually, it presents a particularly complex and challenging experience not only for the affected infant but also for the woman who takes on the role of caregiver. Approximately 78% of children with disabilities are cared for by their mothers. Therefore, the maternal role should be addressed with a holistic approach, particularly in managing this syndrome.

Case: This study presents the nursing care of a 7-year-old male patient and his mother, both hospitalized in the pediatric intensive care unit with a diagnosis of West Syndrome. The patient, S.Ö., was diagnosed with West Syndrome in early infancy. The family has previously lost two children due to this syndrome. S.Ö., who required frequent hospitalizations, was admitted due to an infection. Nursing care was provided according to the North American Nursing Diagnosis Association guidelines between March 20, 2024, and April 12, 2024. Care for S.Ö. addressed several nursing diagnoses, including "Ineffective breathing pattern," "Risk of aspiration," "Risk of falls," "Impaired skin integrity," and "Hyperthermia." For his mother, who is his primary caregiver, the care plan included diagnoses such as "Caregiver role strain" and "Readiness for enhanced coping." A holistic perspective was applied throughout the care process.

Conclusion: Although symptom management is extremely important in West syndrome, caregivers also need to be supported with a holistic approach. It is recommended that caregivers be supported to ensure continuity of care.

Keywords: West Syndrome, Caregiver, Woman, Nursing Care

Anahtar Kelimeler: West Syndrome, Caregiver, Woman, Nursing Care

WEST SENDROMUN OLAN ÇOCUĞUN KADIN SAĞLIĞI PERSPEKTİVİNDEN BAKIMI: BİR OLGU SUNUMU

Ayşe Metin¹, Busenur Başçoban¹, Furkan Bozdoğan¹

¹Erzurum Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Erzurum,
Türkiye

Giriş ve Amaç: West Sendromu; epileptik spazmlar, psikomotor gerileme ile seyreden, mental geriliğe yol açan bir infantil epileptik ensefalopatidir. Sendrom yaşamın çok erken dönemlerinde kendini gösteren ve ağır mental geriliğe neden olan bir infantil epileptik ensefalopatidir. Beyinde bilgi aktarımı kimyasal maddelerle sağlanır ve bu aktarımında on milyondan daha fazla nöron görev alır. Bazı durumlarda aşırı uyarılmanın sonucunda birçok hücre aynı anda deşarj olur ve bu deşarjın sonucunda hücresel düzeydeki aktivite devre dışı kalır. Beyinde gerçekleşen bu durumun sonucunda ensefalopatiler ve beraberinde seyreden nöbetler oluşur. Bu sendrom yılda ortalama 10,000 doğumda 2 ile 5 bebekte görülse de bebek için olduğu kadar ona bakım verici rolünü üstlenen kadın için de oldukça karmaşık ve güç bir deneyim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakıldığında engelli çocukların %78'ine anneleri bakım vermektedir. Dolayısıyla bu sendrom bağlamında bütüncül bir yaklaşım sunarak anne rolüyle kadının da ele alınması gerekmektedir.

Olgu: Bu çalışma pediatri yoğun bakım kliniğinde West Sendromu tanısı ile yatan 7 yaşında erkek bir hasta ve annesine yönelik hemşirelik bakımını yansıtmaktadır. S.Ö. Erken infantil dönemde West Sendromu tanısı almıştır. Aile daha önce iki çocuğunu bu sendrom nedeniyle kaybetmiştir. Sık sık hospitalizasyon gereksinimi olan S.Ö.'nün enfeksiyona bağlı olarak yatışı gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 20.03.2024-12.04.2024 tarihleri arasında Kuzey Amerikan Hemşirelik Tanıları Birliğine göre hemşirelik bakımı sunulmuştur. S.Ö.'ye yönelik “Etkisiz solunum örüntüsü”, “Aspirasyon riski”, “Düşme Riski”, “Deri bütünlüğünde bozulma” ve “Hipertermi” gibi pek çok hemşirelik tanısına yönelik bakım uygulanırken, bakımını üstlenen annesine yönelik “Bakım verici rolünde zorlanma”, “Bahşetmede güçlenmeye hazır oluş” gibi tanılar doğrultusunda bütüncül bir bakış açısı sunulmuştur.

Sonuç: West sendromunda semptomların yönetimi son derece önemli olmakla beraber bütüncül bir yaklaşımla bakım vericilerin de desteklenmesi gerekmektedir. Bakımın sürekliliği için bakımı üstlenen kişilerin desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: West Sendromu, Bakım Verici, Kadın, Hemşirelik Bakımı

THERAPEUTIC DOUBLE-VOLUME EXCHANGE TRANSFUSION IN TWO PEDIATRIC PATIENTS FOLLOWING PERTUSSIS: A CASE SERIES

Naile Şimşek Demirel¹, Kardelen Özçoban², Hatice Işık Çelik³

¹Ankara Universty

²Ankara Medipol Universty

³Ankara Bilkent City Hospital

Introduction: Pertussis is a contagious respiratory infection caused by the bacterium *Bordetella pertussis*. The World Health Organization (WHO) reported over 151,000 cases of pertussis worldwide in 2018. Vaccination programs have brought the disease under control both in our country and globally.

Objective: This study aims to present the nursing care of two pediatric cases who underwent therapeutic double-volume exchange transfusion following a diagnosis of pertussis.

Cases:

First Case: A 13-month-old girl was admitted to the hospital with complaints of severe coughing fits. She had coughing fits, a respiratory rate of 50-60 breaths/min, and intercostal retractions. The patient was intubated and admitted to the pediatric intensive care unit. Antibiotic and supportive treatments were initiated. Therapeutic double-volume exchange transfusion was performed because of a high White Blood Cell (WBC) count of 49,800.

Second Case: A 1-month-old boy was admitted to the emergency room with respiratory distress. His respiratory rate was 60-70 breaths/min with intercostal retractions. He was diagnosed with bronchiolitis and admitted to the intensive care unit for Continuous Positive Airway Pressure (CPAP) support. On the first day of monitoring, the patient was intubated. A respiratory sample tested positive for *Bordetella pertussis*, resulting in a diagnosis of pertussis. On the fourth day of monitoring, a high WBC count of 44,700 was observed, prompting therapeutic double-volume exchange transfusion.

During the nursing process, holistic nursing approaches focusing on family-centered care were implemented, including close monitoring, laboratory results, pain management, infection control, nutrition and fluid management, medical treatment management.

Conclusion: Preventable infectious diseases remain a significant public health issue in our country and worldwide. This case series demonstrates that early diagnosis and appropriate treatment can control the disease. However, meticulous nursing care is essential in preventing serious complications. Nurses should use modern nursing roles in preventive and promotive health practices.

Anahtar Kelimeler: "Care", "pertussis", "nurse", "case report"

BOĞMACA SONRASI TERAPÖTİK ÇİFT VOLÜM KAN DEĞİŞİMİ YAPILAN İKİ PEDİATRİK HASTANIN HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI: OLGU SERİSİ

Naile Şimşek Demirel¹, Kardelen Özçoban², Hatice Işık Çelik³

¹Ankara Üniversitesi Tıp Fakùltesi Cebeci Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi

²Ankara Medipol Üniversitesi

³Ankara Bilkent Şehir Hastanesi

Giriş: Boğmaca, *Bordetella pertussis* adlı bakterinin neden olduğu bulaşıcı bir solunum yolu enfeksiyonudur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 2018 yılında dünya genelinde 151.000'den fazla boğmaca vakasının görüldüğünü bildirmiştir. Ülkemizde ve dünyada aşılama yapılarak kontrol altına alınmaktadır.

Amaç: Boğmaca tanısı sonrası terapötik çift volüm kan değişimi yapılan iki pediatrik olgunun hemşirelik bakımı yapılması amaçlanmıştır.

Olgular: İlk olguda 13 aylık kız hasta ataklar şeklinde olan öksürük şikâyeti ile hastaneye başvurmuştur. Ataklar halinde öksürüğü, 50-60/dk solunum hızı, interkostal retraksiyonları olan hasta, entübe edilerek çocuk yoğun bakım ünitesine alınmıştır. Antibiyotik ve diğer tedavileri başlanmıştır. Hastanın kan sonuçlarında Beyaz Kan Hücresi (WBC):49800 görülmesi üzerine terapötik çift volüm kan değişimi işlemi yapılmıştır.

İkinci olguda bir aylık erkek bebek solunum sıkıntısı ile acile başvurmuştur. Solunum hızı 60-70/dk ve interkostal çekilmeleri olan hasta, bronkopnömoni ön tanısıyla Devamlı Pozitif Havayolu Basıncı (CPAP) desteği için yoğun bakıma yatırışı yapılmıştır. İzleminin 1. gününde entübe edilen hastanın alınan solunum yolu örneğinde *Bordetella pertussis* + çıkması üzerine boğmaca tanısı konulmuştur. İzleminin 4. gününde Beyaz Kan Hücresi (WBC):44.700 görülmesi üzerine terapötik çift volüm kan değişimi işlemi yapılmıştır.

Hastanın hemşirelik sürecinde; yakın yaşam bulguları izlemi, laboratuvar sonuçları, ağrı, enfeksiyon kontrolü, beslenme ve sıvı yönetimi ve medikal tedavi yönetimine yönelik holistik bakış açısı çerçevesinde aile merkezli bakım esas alınarak hemşirelik yaklaşımları uygulanmıştır.

Sonuç: Önlenebilir enfeksiyon hastalıkları ülkemiz ve dünyada önemli bir halk sağlığı sorunudur. Bu olgu sunumunda, erken teşhis ve uygun tedaviyle hastalığın kontrol altına alınabildiği, ancak ciddi komplikasyonların önlenmesi için hemşirelik bakımının dikkatli izlem ve tedavi sürecinin kritik öneme sahip olduğu görülmüştür. Hemşireler, koruyucu ve geliştirici sağlık uygulamalarında modern hemşirelik rollerini kullanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: "Bakım", "boğmaca", "hemşire", "olgu sunumu"

Kaynakça:

Miguelena Chamorro, B., De Luca, K., Swaminathan, G., Longet, S., Mundt, E., & Paul, S. (2023). *Bordetella bronchiseptica* and *Bordetella pertussis*: Similarities and Differences in Infection, Immuno-Modulation, and Vaccine Considerations. *Clinical microbiology reviews*, 36(3), e0016422. <https://doi.org/10.1128/cmr.00164-22>

https://www.who.int/health-topics/pertussis#tab=tab_1

ASSESSMENT OF NURSING STUDENTS' PROFESSIONAL COMPETENCY

Şefika Dilek Sarıkaya¹, Hürmüs Kuzgun¹, Aysun Çidem¹, Türkan Ülker⁴

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
⁴Erciyes University

Introduction and Aim: Competency is essential for the nursing profession, and fundamental competencies are vital for it. This research was conducted to assess the competencies of nursing students.

Method: The sample of the research, which is of descriptive design, consisted of 258 nursing students meeting the inclusion criteria, who were studying in the Nursing Department of the Health Sciences Faculty of a University in the Central Anatolia Region of Türkiye. The research data were collected using an Information Form and the Competency Inventory of Nursing Students (CINS). The data were collected at the end of the spring semester of the 2023-2024 academic year. The normality distributions of the data obtained from the research were examined using the Shapiro-Wilk test. It was observed that the data were not distributed normally. In the assessment of the data, number and percentage were used in the categorial measurements, while mean and standard deviation were used in the numerical measurements. Kruskal Wallis and Mann-Whitney U tests were used to compare variables and scale scores. A p-value of <0.05 was considered statistically significant (p<0.05).

Results: In the study, the mean age of the students was 21.84±1.71, 34.1% of them were fourth-grade students, , and 79.8% of them were female. The CINS total mean score and mean sub-dimension scores were found to be above average. The professional competency levels of the students who had willingly chosen the nursing department, loved their profession, attended scientific meetings and courses, followed nursing literature, used research results in practice, and had proper clinical practice environments were found to be significantly higher than those of other students (p<0.05).

Conclusion: The nursing students had high professional competency levels.

Anahtar Kelimeler: Nursing, nursing students, professional competency

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ YETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şefika Dilek Sarıkaya¹, Hürmüs Kuzgun¹, Aysun Çidem¹, Türkan Ülker⁴

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
⁴Erciyes Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hemşirelik mesleğinde yetkinlik esastır ve temel yetkinlikler, hemşirelik mesleği için hayati önem taşımaktadır. Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin yetkinliklerini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan araştırmanın örneklemini araştırmaya alınma kriterlerini sağlayan, İç Anadolu Bölgesinde bir Sağlık Bilimleri Fakültesinin Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 258 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırmada veriler, Bilgi Formu ve Hemşirelik Öğrencilerinin Yetkinlik Ölçeği (HÖYÖ) kullanılarak toplandı. Araştırmada veriler 2023-2024 eğitim yılı bahar dönemi sonunda toplandı. Araştırmadan elde edilen verilerin normallik dağılımlarına Shapiro-Wilk testi ile bakıldı. Verilerin normal dağılmadığı görüldü. Verilerin değerlendirilmesinde kategorik ölçümlerde sayı, yüzde, sayısal ölçümlerde ortalama ve standart sapma kullanıldı. Değişkenler ve ölçek puanları karşılaştırmasında Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi kullanıldı. İstatistik anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Çalışmada öğrencilerin yaş ortalamasının $21,84\pm 1,71$ olduğu, %34,1'inin 4. Sınıf öğrencisi olduğu, %79,8'nin ise kadın olduğu belirlendi. HÖYÖ toplam puan ortalaması ve alt boyut puan ortalamalarının ölçek ortalamasının üzerinde olduğu, hemşirelik bölümünü isteyerek seçen, mesleğini seven, bilimsel toplantılara ve kurslara katılan, hemşirelik ile ilgili literatür takibi yapan, araştırma sonuçlarını uygulamada kullanan, uygun klinik uygulama ortamlarına sahip olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre mesleki yetkinlik düzeyinin anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi ($p<0.05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin mesleki yetkinlik düzeylerinin yüksek olduğu, hemşirelik bölümünü isteyerek seçmenin, mesleğini sevmenin, bilimsel toplantılara ve kurslara katılmanın, hemşirelik ile ilgili literatür takibi yapmanın, araştırma sonuçlarını uygulamada kullanmanın, uygun klinik uygulama ortamına sahip olmanın mesleki yetkinlik düzeyi üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelime: Hemşirelik, hemşirelik öğrencileri, mesleki yetkinlik

Kaynakça: Axley, L. (2008). The integration of technology into nursing curricula: Supporting faculty via the technology fellowship program. *Online Journal of Issues in Nursing*, 13(3).

Safadi, R., Jaradeh, M., Bandak, A., & Froelicher, E. (2010). Competence assessment of nursing graduates of Jordanian universities. *Nursing & Health Sciences*, 12(2), 147-154.

Ülker, T. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin kendi mesleki yetkinliklerini değerlendirme aracının geçerlik ve güvenilirlik çalışması (Yükseklisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, Türkiye.

MICROBIOTA STUDIES IN NURSING: A SCOPING REVIEW

Yasemin Eshigùlek¹, Muhabbet Aytar¹, Aslı İrem Özcán², Beyza Sultan Davarcı¹, Funda Atmaca¹, Şeymanur Baę¹

¹Başkent University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Ankara
²Bayındır Söğütüzü Hospital

The microbiota is attributed to conditions such as cancer, diabetes, cardiovascular disease and depression; therefore, it is increasingly being studied. This study was conducted to provide a guide for scientific research on microbiota for nurses. Research articles published in Google Scholar, Pubmed, Ebsco and Embase databases between January 2013-December 2023 in Turkish or English language; full text studies conducted by nurses or with first author from nursing; containing the keywords microbiota, microbiome, dysbiosis, nursing and chronic diseases were scanned. A total of 337 studies were reached. After removing non-eligible articles, 13 studies were included. Screening and eligibility assessments of the records obtained were carried out by all authors. Eight studies were conducted in the USA, 3 in China and 2 in Japan. The sample included pregnant women, infants, bedridden adults, cancer, irritable bowel syndrome (IBS), dysmenorrhea, Alzheimer's, and renal transplant patients. Faecal, skin, gingival plaque, saliva, vaginal swab samples were analysed in studies. The aim was to examine the relationship of sacral skin microbiome with pressure sores, to investigate faecal microbiota changes due to chemoradiotherapy and their relationship with treatment-related symptoms, to determine the relationship between oral microbiota and preterm labour, to evaluate the effect of oral care on Alzheimer's patients, to examine the relationship between tobacco exposure and faecal microbiota in infants, to investigate the relationship between dysmenorrhea and vaginal microbiome, to evaluate effect of education on faecal microbiota of IBS patients, to examine the relationship between plasma 25-OH-D level and faecal microbiota in IBS, to investigate the relationship between faecal microbiota and pain in renal transplantation patients, and to examine the relationship between faecal microbiota, sleep and depression. Studies were conducted by multidisciplinary teams including nurses, physicians, and microbiologists. Studies investigated the relationship between microbiota and depressive symptoms, pain, fatigue, sleep disorders and some inflammatory conditions. It is recommended for nurses to conduct research about microbiota to improve the quality of care.

Anahtar Kelimeler: Nursing, microbiota, microbiome

HEMŞİRELİKTE MİKROBİYOTA ÇALIŞMALARI: KAPSAM BELİRLEYİCİ DERLEME

Yasemin Eskiğölek¹, Muhabbet Aytar¹, Aslı İrem Özcan², Beyza Sultan Davarcı¹, Funda Atmaca¹, Şeymanur Bağ¹

¹Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ankara

²Bayındır Söğütözü Hastanesi

Mikrobiyota kanser, diyabet, kardiyovasküler hastalıklar, depresyon gibi durumlarla ilişkilendirilmekte; bu nedenle günümüzde giderek daha fazla incelenmektedir. Bu çalışma hemşireler için mikrobiyota konusunda yürütülebilecek bilimsel araştırmalar için bir rehber sağlamak amacıyla yapılmıştır. Ocak 2013- Aralık 2023 tarihleri arasında Google Akademik, Pubmed, Ebsco ve Embase veri tabanlarında Türkçe veya İngilizce dilinde yayınlanmış; hemşireler tarafından yürütülen veya ilk yazarı hemşirelik alanından olan; mikrobiyota, mikrobiyom, disbiyozis, hemşirelik ve kronik hastalıklar anahtar kelimelerini içeren ve tam metnine ulaşılabilen araştırma makaleleri taranmıştır. Tarama sonucunda toplam 337 çalışmaya ulaşılmıştır. Duplikasyonlar,dahil etme kriterlerine uymayan yayınlar çıkarıldıktan sonra 13 araştırma çalışmaya dâhil edilmiştir. Taramalar ve elde edilen kayıtların uygunluk değerlendirmeleri tüm yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Sekiz çalışma ABD’de, 3’ü Çin’de ve 2’si Japonya’da yürütülmüştür. Çalışmaların örneklemini gebeler, yatağa bağımlı erişkinler, kanser hastaları, irritabl barsak sendromu (İBS) olan, dismenore yaşayan adölesan ve erişkinler, Alzheimer hastaları, renal transplantasyon hastaları, Asyalı-Amerikalı erişkinler ve bebeklerin oluşturduğu görülmüştür. Çalışmalarda fekal, cilt, gingival plak, tükürük ve vajinal sürüntü örneklerinden mikrobiyom analizi yapılmıştır. Çalışmaların amaçları sakral cilt mikrobiyomunun basınç yaralarıyla ilişkisini incelemek, kanser hastalarında kemoradyoterapi öncesi ve sonrası fekal mikrobiyota değişikliklerini ve bunların tedaviye bağıli semptomlarla ilişkisini araştırmak, gebelerin oral mikrobiyota kompozisyonunun preterm eylemle ilişkisini saptamak, Alzheimer hastalarına verilen ağız bakımının oral mikrobiyota ve hastalık üzerindeki etkisini değerlendirmek, bebeklerde sigara dumanı maruziyetiyle fekal mikrobiyota ilişkisini incelemek, dismenore ile vajinal mikrobiyom kompozisyonu arasındaki ilişkiyi araştırmak, İBS hastalarına verilen beslenme eğitiminin fekal mikrobiyota üzerindeki etkisini değerlendirmek, İBS’li hastaların plazma 25-OH-D seviyesiyle fekal mikrobiyota arasındaki ilişkiyi incelemek, renal transplantasyon hastalarında fekal mikrobiyotanın ağrıyla ilişkisini araştırmak ve Asyalı Amerikalıların fekal mikrobiyota kompozisyonuyla uyku ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmalar hemşire, hekim, mikrobiyolog gibi mesleklerle ortak yürütülmüştür. Çalışmalarda oral kavite, vajina, cilt ve fekal mikrobiyom analizleri ve bunların depresif semptomlar, ağrı, yorgunluk, uyku bozuklukları ve bazı inflamatuvar durumlarla ilişkisinin incelendiği görülmüştür. Hemşirelerin, verdikleri bakımın kalitesini yükseltmek amacıyla mikrobiyota alanında araştırmalar yapması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, mikrobiyota, mikrobiyom

Kaynakça: Chen, C. X., Carpenter, J. S., Gao, X., Toh, E., Dong, Q., Nelson, D. E., ... Fortenberry, J. D. (2021). Associations Between Dysmenorrhea Symptom-Based Phenotypes and Vaginal Microbiome: A Pilot Study. *Nursing research*, 70(4), 248–255.

Chen, L., Cao, H., Wu, X., Xu, X., Ji, X., Wang, B.,...Li, H. (2022). Effects of oral health intervention strategies on cognition and microbiota alterations in patients with mild Alzheimer's disease: A randomized controlled trial. *Geriatric nursing (New York, N.Y.)*, 48, 103–110.

- González-Mercado, V. J., Henderson, W. A., Sarkar, A., Lim, J., Saligan, L. N., Berk, L.,...Melkus, G. D. (2021). Changes in gut microbiome associated with co-occurring symptoms development during chemo-radiation for rectal cancer: a proof of concept study. *Biological research for nursing*, 23(1), 31–41.
- González-Mercado, V. J., Lim, J., Yu, G., Penedo, F., Pedro, E., Bernabe, R.,...Aouizerat, B. (2021). Co-Occurrence of symptoms and gut microbiota composition before neoadjuvant chemotherapy and radiation therapy for rectal cancer: a proof of concept. *Biological research for nursing*, 23(3), 513–523.
- Hoang, J., Gilbertson-White, S., Cady, N., Yadav, M., Shahi, S., Aguilar, L.,...Cherwin, C. (2024). Preliminary analysis of gut microbiome and gastrointestinal symptom burden in breast cancer patients receiving chemotherapy compared to healthy controls. *Biological research for nursing*, 26(2), 219–230.
- Hope, C., Shen, N., Zhang, W., Noh, H. I., Hertzberg, V. S., Kim, S. ve Bai, J. (2023). A pilot study of the gut microbiota associated with depressive symptoms and sleep disturbance among Chinese and Korean immigrants in the United States. *Biological research for nursing*, 25(1), 150–160.
- Kamp, K. J., Plantinga, A. M., Cain, K. C., Burr, R. L., Barney, P., Jarrett, M.,...Heitkemper, M. M. (2021). A comprehensive self-management program with diet education does not alter microbiome characteristics in women with irritable bowel syndrome. *Biological research for nursing*, 23(3), 471–480.
- Lockwood, M. B., Chlipala, G. E., Maeinschein-Cline, M., DeVon, H. A., Lichvar, A. B., Samra, M. K.,...Green, S. S. (2023). Pain interference in end stage kidney disease is associated with changes in gut microbiome features before and after kidney transplantation. *Pain management nursing: official journal of the American Society of Pain Management Nurses*, 24(1), 68–77.
- Matthews, S. W., Plantinga, A., Burr, R., Cain, K. C., Savidge, T., Kamp, K. ve Heitkemper, M. M. (2023). Exploring the role of vitamin D and the gut microbiome: a cross-sectional study of individuals with irritable bowel syndrome and healthy controls. *Biological research for nursing*, 25(3), 436–443.
- Ogai, K., Ogura, K., Ohgi, N., Park, S., Aoki, M., Urai, T., ...Sugama, J. (2021). Stability of skin microbiome at sacral regions of healthy young adults, ambulatory older adults, and bedridden older patients after 2 Years. *Biological Research For Nursing*, 23(1), 82-90.
- Shibata, K., Ogai, K., Ogura, K., Urai, T., Aoki, M., Arisandi, D.,...Sugama, J. (2021). Skin physiology and its microbiome as factors associated with the recurrence of pressure injuries. *Biological research for nursing*, 23(1), 75–81.
- Xie, T., Wang, Y., Zou, Z., He, J., Yu, Y., Liu, Y. ve Bai, J. (2021). Environmental tobacco smoke exposure and breastfeeding duration influence the composition and dynamics of gut microbiota in young children aged 0-2 years. *Biological research for nursing*, 23(3), 382–393.
- Yang, I., Knight, A. K., Dunlop, A. L. ve Corwin, E. J. (2019). Characterizing the subgingival microbiome of pregnant African American women. *Journal of obstetric, gynecologic, and neonatal nursing: JOGNN*, 48(2), 140–152.

THE EFFECT OF MEDICATION USE ON FAMILY DYNAMICS IN CHILDREN WITH ADHD

Kübra Evren Karaer², Meltem Kürtüncü¹

¹Zonguldak Bulent Ecevit University Faculty of Health Sciences

²Zonguldak Maternity and Child Diseases Hospital

ORCID ID: 0009-0002-0478-1679¹, 0000-0003-3865-6868²

Introduction: Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) is a treatable neurodevelopmental disorder characterized primarily by impulsivity, short attention span, and hyperactivity, which often begins in preschool children and can continue into adulthood. It is increasingly recognized as one of the most commonly diagnosed disorders in recent years.

Objective: The aim of this research is to examine the impact of medication use on family dynamics in children with ADHD.

Method: This descriptive study was conducted through a literature review of databases using document examination techniques. The population of the study comprises parents of children aged 6-18 who have been diagnosed with ADHD. The sample consists of parents of children with ADHD who are using medication. The research will utilize the Socio-Demographic Form, the STAI II State-Trait Anxiety Inventory, and the Family Assessment Scale, which were prepared by researchers in accordance with the literature.

Findings: By July 2024, a substantial number of publications and articles on the subject have been reviewed, indicating that ADHD generally leads to numerous changes in family dynamics over time and negatively impacts family relationships.

Conclusion: The outcome of this study aims to increase nurses' awareness of children with ADHD and to enhance their contribution to informing and guiding families appropriately through the treatment process.

Keywords: ADHD, parental anxiety, family dynamics

Anahtar Kelimeler: ADHD, Parental Anxiety, Family Dynamics.

DEHB’Lİ ÇOCUKLARDA İLAÇ KULLANIMININ AİLE DİNAMİKLERİNE ETKİSİ

Kübra Evren Karaer², Meltem Kürtüncü¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
²Zonguldak Kadın Doğum Ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi

ORCID ID: 0009-0002-0478-1679¹, 0000-0003-3061-5236²

Giriş: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) genellikle okul öncesi çocuklarda başlayıp erişkinlikte de devam edebilen dürtüsellik, kısa süreli dikkat ve aşırı hareketlilik durumlarının ön planda olduğu, tedavi edilebilir bir nörolojik bozukluktur ve son yıllarda en çok tanılanan bozukluklardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı DEHB olan çocuklarda ilaç kullanımının aile dinamiklerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı olan bu araştırma, doküman inceleme tekniği kullanılarak veri tabanlarından yapılan literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Araştırmanın evrenini 6-18 yaş aralığındaki çocuğu DEHB tanısı alan çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini çocuğu DEHB tanısı alıp ilaç kullanan ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan Sosyo-demografik Formu, STAI II Durumluluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği, Aile Değerlendirme Ölçeği kullanılacaktır.

Bulgular: Temmuz 2024 tarihine kadar konuyla ilgili çok sayıda yayın ve makale taranmış olup, genel itibarıyla DEHB’ni, süreci, içerisinde aile içi dinamiklerinde birçok değişim yol açtığı, aile ilişkilerini zedelediği gösterilmektedir.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda hemşirelerin DEHB’li çocuklara yönelik farkındalıkları ve ailelerini tedavi sürecine uygun şekilde bilgilendirme ve yönlendirmeye katkılarının artırılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: DEHB, Ebeveyn Kaygısı, Aile Dinamikleri.

Kaynakça:

- Özkan Yılmaz, N., Er, B., Duran, F., Fidan, U. (2023). PASS Teorisine Dayalı Dijital Oyun Tasarımının Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar Üzerindeki Etkisi. Politeknik Dergisi 1. <https://doi.org/10.2339/politeknik.1150604>
- Berger, C., Lev, A., Braw, Y., Elbaum, T., Wagner, M., & Rassevsky, Y. (2021). Detection of Feigned ADHD Using the MOXO-d-CPT. J AttenDisord, 25(7), 1032-1047. <https://doi.org/10.1177/1087054719864656>
- Öztürk, Ç. (2023). Zumba egzersizinin obezite problemi olan çocuklarda kardiyopulmoner sağlamlık ve kognitif fonksiyonlar üzerine etkilerinin araştırılması (Order No. 30685309). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2890694431).

Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/zumba-egzersizinin-obeziite-problemi-olan/docview/2890694431/se-2>

4. Sevince, O. (2018). Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğunda aile tutumları ve ilaç kullanımına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana.
5. Sonuga-Barke EJ, Brandeis D, Cortese S, Daley D, Ferrin M, Holtmann M, Stevenson J, Danckaerts M, van der Oord S, Döpfner M, Dittmann RW, Simonoff E, Zuddas A, Banaschewski T, Buitelaar J, Coghill D, Hollis C, Konofal E, Lecendreux M, Wong IC, Sergeant J; European ADHD Guidelines Group. Nonpharmacological interventions for ADHD: systematic review and meta-analyses of randomized controlled trials of dietary and psychological treatments. *Am J Psychiatry*. 2013 Mar;170(3):275-89. doi: 10.1176/appi.ajp.2012.12070991. PMID: 23360949.
6. <https://acikerisimold.erbakan.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12452/5686/629464.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Aydın, H., & Şahin, M. (2022). Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların Ebeveynlerinin Aile İşlevselliği Ve Evlilik Uyumları. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 2), 918-934. <https://doi.org/10.38021/asbid.1200859>
8. Molavi, P., Nadermohammadi, M., SalvatGhojehbeiglou, H. ve al. DEHB alt tipi-spesifik bilişsel korelasyonlar ve benlik saygısı ile ilişki: nicel bir fark. *BMC Psikiyatri* 20, 502 (2020). <https://doi.org/10.1186/s12888-020-02887-4>
9. Zhang L, Wang X, Zhu Y, Li H, Zhu C, Yu F, et al. Selective impairment of decisionmaking under ambiguity in alexithymia. *BMC Psychiatry*. 2017. 17: p 378.
10. Özmen AS. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı almış çocukların annelerinde tukenmişlik düzeyleri ve stresle başa çıkma tarzlarının incelenmesi. Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Halic, Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 2016.
11. Güles, Z. Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinde aleksitimi, DEHB ve depresif belirtiler. Tıpta Uzmanlık Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Aydın. 2016.
12. Soysal Acar AS. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara, 2019. p: 335-345.
13. İmren, Sebla Gökçe et al. "Karşıt Olma Karşıt Gelme Bozukluğu ve/veya Davranım Bozukluğu Eşhastalanımı Olan Ve Olmayan DEHB Tanılı Çocuk Ve Ergenlerde Aile İşlevselliğinin Değerlendirilmesi". *Cukurova Medical Journal*, vol. 38, no. 1, 2013, pp. 22-30.
14. Flood, M., Hayden, J. C., Gavin, B., & McNicholas, F. (2019). Ebeveynlerin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğunda ilaç kullanma kararını araştıran nitel bir çalışma. *Sosyal ve İdari Eczacılıkta*

DETERMINING THE OPINIONS, PRACTICES AND PROBLEMS OF NURSES CARING FOR INTUBATED INTENSIVE CARE PATIENTS REGARDING ORAL CARE

Serhat Dağ¹, Serap Parlar Kılıç¹

¹Inonu University

Introduction and Aim: One of the main roles and responsibilities that nurses fulfill independently for the protection of the oral environment and intraoral structures in intensive care patients is oral care. In this research; It was aimed to determine the views, practices and problems of the nurses who care for intubated intensive care patients about oral care.

Method: This study was conducted as a descriptive study with 154 nurses working in the adult intensive care units of İnönü University Turgut Özal Medical Center and agreed to participate in the study. Study data were collected with “Descriptive Characteristics Form”, “Oral Care Applications Evaluation Form”, “Oral Care Problems Encountered Form” and “Innovation Evaluation Form”. Descriptive statistics, t test and chi-square analysis were used to evaluate statistical data.

Results: It was determined that 50.0% of the nurses were women, they cared for an average of 2 patients a day and they evaluated their workload as excessive, the mean age was 28.7±4.1 years. It was determined that 39.6% of them evaluated their mouth 3 times a day, 30.5% of them did 4 or more oral cares a day, 65.8% of them used abeslang as a tool and 68.5% of them used sodium bicarbonate as a solution. It was determined that 43.5% of them used airway to provide oral patency and they had many obstacles or problems while giving oral care to intubated patients. It was determined that there was a significant difference between nurses' gender, age, working time in the profession, receiving oral care education and some disability and problems scores (p?0.05).

Conclusion: It was determined that nurses working in the intensive care unit experienced many obstacles or problems in oral care practices for intubated patients, and there was a significant difference between these obstacles and problems and some occupational and socio-demographic characteristics scores.

Anahtar Kelimeler: oral care, intubated patient, nurse, intensive care unit

ENTÜBE YOĞUN BAKIM HASTALARINA BAKIM VEREN HEMŞİRELERİN AĞIZ BAKIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ, UYGULAMALARI VE YAŞADIKLARI SORUNLARIN BELİRLENMESİ

Serhat Dağ¹, Serap Parlar Kılıç¹

¹İnönü Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Yoğun bakım hastalarında ağız çevresi ve ağız içi yapıların korunmasına yönelik hemşirelerin bağımsız olarak yerine getirdiği temel rol ve sorumluluklardan biri ağız bakımıdır. Bu araştırma, entübe yoğun bakım hastalarına bakım veren hemşirelerin ağız bakımına yönelik görüşleri, uygulamaları ve yaşadıkları sorunların belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Bu tanımlayıcı araştırma İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi, yetişkin yoğun bakım ünitelerinde çalışan 154 hemşire ile yürütüldü. Çalışma verileri “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Ağız Bakımına Yönelik Uygulamaları Değerlendirme Formu”, “Ağız Bakımına Yönelik Karşılaşılan Sorunlar Formu” ve “İnovasyona Yönelik Değerlendirme Formu” ile toplandı. İstatistiksel verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, t testi ve ki kare analizi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin %50.0’sinin kadın olduğu, günde ortalama 2 hastaya bakım verdikleri ve iş yüklerini fazla olarak değerlendirdikleri, ortalama yaş değeri 28.7±4.1 yıl olarak saptandı. Hemşirelerin %39.6’sının günde 3 defa ağız değerlendirmesini yaptığı, %30.5’inin günde 4 veya daha fazla ağız bakımı yaptığı, %65.8’inin araç-gereç olarak abeslang ve %68.5’inin solüsyon olarak sodyum bikarbonat kullandığı belirlendi. %43.5’inin oral açıklığı sağlamak için airway kullandıkları ve entübe hastalara ağız bakımı verirken birçok engel ya da sorun yaşadıkları saptandı. Hemşirelerin cinsiyet, yaş, meslekte çalışma süresi, ağız bakımı eğitimi alma durumu ile bazı engel ve sorunlar puanları arasında anlamlı fark olduğu tespit edildi (p>0.05).

Sonuç: Yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelerin entübe hastalara ağız bakım uygulamalarında birçok engel ve sorun yaşadıkları, bu engel ve sorunlar ile bazı mesleki ve sosyo demografik özellikleri puanları arasında anlamlı fark olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: ağız bakımı, entübe hasta, hemşire, yoğun bakım ünitesi

LEARN ON THE RUN: THE EFFECT OF ESCAPE ROOM EXPERIENCE ON PROBLEM SOLVING AND PROFESSIONAL BEHAVIOR LEVELS IN NURSING STUDENTS

Seda Akutay¹, Yaren Adıyaman¹, Göknur Meşe¹

¹Erciyes Univesity

Aim: This study aimed to evaluate the effect of escape room experiences on the problem-solving skills and professional behavior of nursing students.

Methods: The research was conducted with 43 final-year nursing students at a university. Students were randomized into intervention (n=21), control (n=22) groups. Data were collected using the Game Experience Scale, Problem Solving Inventory, and Nursing Students Professional Behavior Scale. Descriptive statistics, including number (n), percentage (%), mean (X), and standard deviation (SD), the statistical significance level was evaluated as $p < 0.05$. The students in the intervention group analyzed a breast cancer surgery case using the escape room experience. They were divided into groups of 5 and tasked with planning the necessary interventions and nursing care within 30 minutes.

Results: In the study, 81.8% of the intervention group and 85.7% of the control group were female. The most challenging step in the nursing process for the intervention group was implementing interventions (30%), while for the control group, it was planning interventions (33.3%). The initial score of the Problem Solving Inventory was 142.83 ± 17.53 in the intervention group and 138.46 ± 11.92 in the control group ($p = 0.78$). In the post-test, the Problem Solving Inventory score was 144.06 ± 13.44 in the intervention group and 139.40 ± 14.01 in the control group ($p = 0.71$). The initial score on the Professional Behavior Scale for Nursing Students was 123.53 ± 11.69 in the intervention group and 125.89 ± 9.78 in the control group ($p = 0.01$). The post-test score on the Professional Behavior Scale was 128.59 ± 9.63 in both groups ($p = 0.01$). The total score on the GAMEX scale was 94.60 ± 24.23 .

Conclusion: This study found that nursing students who participated in the escape room activity had higher mean scores in problem-solving skills and professional behavior than students in the control group. This suggests that incorporating gamification elements in nursing education can enhance student learning outcomes and contribute to the development of essential skills.

Keywords: Nursing Students, Nursing Education, Escape Room, Problem Solving, Professional Behavior

Anahtar Kelimeler: Nursing Students, Nursing Education, Escape Room, Problem Solving, Professional Behavior

KAÇIŞTA ÖĞREN: HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KAÇIŞ ODASI DENEYİMİNİN PROBLEM ÇÖZME VE PROFESYONEL DAVRANIŞ DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Seda Akutay¹, Yaren Adıyaman¹, Göknur Meşe¹

¹Erciyes Üniversitesi

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde kaçış odası deneyiminin problem çözme becerisi ve profesyonel davranış düzeyi üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, bir üniversitede okuyan 43 son sınıf hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler, müdahale (n=21) ve kontrol (n=22) gruplarına rastgele atanmıştır. Veriler, Oyun Deneyimi Ölçeği, Problem Çözme Envanteri ve Hemşirelik Öğrencileri Profesyonel Davranış Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler; sayı (n), yüzde (%), ortalama (X), standart sapma (SD) olarak verilmiştir ve istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak değerlendirilmiştir. Müdahale grubundaki öğrenciler, kaçış odası deneyimi ile meme kanseri ameliyatı vakasını analiz etmiştir. Öğrenciler, 5 kişilik gruplara ayrılmış ve 30 dakika içinde vaka ile ilgili görevleri ve hemşirelik bakımını planlamaya çalışmışlardır.

Bulgular: Çalışmada, müdahale grubunun %81.8'i, kontrol grubunun ise %85.7'si kadındı. Müdahale grubunda hemşirelik sürecinde en çok zorlanılan adım %30 ile müdahaleleri uygulama adımı iken, kontrol grubunda %33.3 ile müdahaleleri planlama adımı olmuştur. Müdahale grubunun problem çözme envanteri ilk uygulama puanı 142.83 ± 17.53 , kontrol grubunun ise 138.46 ± 11.92 olarak bulunmuştur ($p=0.78$). Problem çözme envanteri son test puanı müdahale grubunda 144.06 ± 13.44 , kontrol grubunda ise 139.40 ± 14.01 olarak bulunmuştur ($p=0.71$). Müdahale grubunda hemşirelik öğrencileri profesyonel davranış ölçeği ilk uygulama puanı 123.53 ± 11.69 , kontrol grubunda ise 125.89 ± 9.78 olarak bulunmuştur ($p=0.01$). Profesyonel davranış ölçeği son test puanı her iki grupta da 128.59 ± 9.63 olarak bulunmuştur ($p=0.01$). Çalışmada, GAMEX ölçeğinin toplam puanı 94.60 ± 24.23 olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmada kaçış odası uygulaması alan hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ve profesyonel davranış düzeyleri açısından kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, hemşirelik eğitiminde oyunlaştırma unsurlarının kullanılmasının öğrenci öğrenme çıktıları üzerinde olumlu etkiler yaratabileceğini ve önemli becerilerin kazanılmasına katkıda bulunabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri, Hemşirelik Eğitimi, Kaçış Odası, Problem Çözme, Profesyonel Davranış

TAM METİNLER

YATARAK TEDAVİ ALAN HASTALARIN KLİNİKTE ALDIKLARI HEMŞİRELİK BAKIMININ KALİTESİNE YÖNELİK MEMNUNİYETLERİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER

Ali Kaplan¹, Emre Bülbül²

*Kayseri Üniversitesi, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, 38280 Kayseri / Türkiye
Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Servis Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye*

ÖZET

Amaç: Klinik ortamında yatarak tedavi alan hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet düzeyi, tedavi sürecinin başarısı ve hasta deneyiminin iyileştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, yatarak tedavi alan hastaların klinikte aldıkları hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyetlerini ve bu memnuniyeti etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tipteki araştırmanın verileri Haziran – Ağustos 2024 tarihleri arasında yüz yüze toplanmıştır. Çalışmaya Türkiye'deki bir ilde bulunan Üniversite Hastanesi'nden yatan 126 hasta dahil edilmiştir. Yapılan güç analizinde çalışma örnekleminin yeterli olduğu (%98) hesaplanmıştır. Verilerin toplanmasında Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu ve Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyeti Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS programı kullanılarak gerçekleştirilmiş olup, analizleri sayı-yüzde, Bağımsız Örneklem t-Testi, Mann-Whitney-U testi, Tek Yönlü ANOVA testi ve Kruskal Wallis ile yapılmıştır. Yerel üniversite etik kurulundan ve çalışmanın yürütüldüğü kurumdan gerekli izinler alınmıştır.

Bulgular: Hastaların hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet ortalaması (52,69±15,32) ölçek ortalamasına yakın olmakla beraber ortalamanın altında belirlenmiştir (Ölçekten alınabilecek puanlar; Minimum: 19, Maksimum: 95). Hastaların hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet düzeyleri yaş, eğitim durumu, hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi, tedavisine yönelik yeterli bilgi aldığını düşünme durumu özellikleri ile ilişkilidir (p<0,05).

Sonuç: Yatan hastaların hemşirelik bakımına yönelik memnuniyet düzeylerinin istenilen seviyede olmadığı görülmüştür. Hemşirelik hizmetlerinin kalitesini artırmak için ilişkili

bulunan faktörlere yönelik gerekli stratejilerin uygulanması, personel eğitimi ve hasta iletişiminin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı, hasta memnuniyeti, bakım kalitesi, yatan hasta

SATISFACTION OF INPATIENTS WITH THE QUALITY OF NURSING CARE RECEIVED IN THE CLINIC AND RELATED FACTORS

Ali Kaplan¹, Emre Bülbül²

¹University of Kayseri, İncesu Ayşe and Saffet Arslan Health Services Vocational School, Department of Medical Services and Techniques, 38280 Kayseri / Turkey

²Department of Emergency, Erciyes University Faculty of Medical, Kayseri, Turkey

ABSTRACT

Introduction and Aim: The level of satisfaction with nursing care of inpatients in the clinic environment plays a critical role in the success of the treatment process and the improvement of the patient experience. Therefore, this study aims to determine the satisfaction of inpatients with the quality of nursing care they receive in the clinic and the factors affecting this satisfaction.

Methods: The data of the cross-sectional study were collected face-to-face between June and August 2024. The study included 126 hospitalized patients from a University Hospital in a province in Turkey. In the power analysis, it was calculated that the study sample was sufficient (98%). Descriptive Characteristics Information Form and Patient Satisfaction Scale on Nursing Care Quality were used to collect the data. Statistical analysis of the data was performed using the SPSS program and the analyses were performed with number-percentage, Independent Sample t-Test, Mann-Whitney-U test, One-Way ANOVA test and Kruskal Wallis. Necessary permissions were obtained from the local university ethics committee and the institution where the study was conducted.

Results: Although the mean satisfaction levels of the patients regarding (52.69±15.32) the quality of nursing care were close to the scale mean, they were found to be below the mean (Scores that can be obtained from the scale; Minimum: 19, Maximum: 95). Patients' satisfaction levels regarding the quality of nursing care are associated with age, educational status, length of hospital stay, hospitalization experience, and the status of thinking that they received adequate information about their treatment ($p<0.05$).

Conclusion: It was observed that the satisfaction level of inpatients towards nursing care was not at the desired level. In order to improve the quality of nursing services, it is recommended

to implement the necessary strategies for the related factors, to improve staff training and patient communication.

Keywords: Nursing care, patient satisfaction, quality of care, inpatient

Giriş ve Amaç

Sağlık kurumları için hasta memnuniyeti, sağlık hizmetlerinin kalitesinin belirleyici bir göstergesi olarak büyük önem taşımaktadır (1). Hasta memnuniyeti, hastaların sağlık hizmetlerinden duydukları tatmin düzeyini yansıtarak, sağlık kurumlarının performansını ve hizmet kalitesini değerlendirmede kritik bir rol oynar (2). Memnuniyet yüksek olduğunda, hastalar tedavi süreçlerine daha olumlu bakar, tedaviye uyumları artar ve genel iyileşme süreçleri hızlanabilir. Bu nedenle, sağlık kurumları, hasta memnuniyetini artırmak için sürekli iyileştirme ve hizmet kalitesini artırma çabası içindedir (3). Hemşirelik bakım kalitesi, hasta memnuniyetini etkileyen temel unsurlardan biridir; zira hemşirelerin sağladığı profesyonel destek, hastaların tedavi süreçlerine olan güvenlerini ve genel memnuniyetlerini doğrudan etkilemektedir (4). Bu bağlamda, hemşirelik bakımının kalitesini artırmak, hasta memnuniyetini yükseltmek ve sağlık hizmetlerinin genel verimliliğini sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir (5).

Hemşirelik bakımının kalitesi, sağlık hizmetlerinin temel taşlarından biri olup, hasta bakım sürecinin etkinliğini ve verimliliğini doğrudan etkiler (6). Hemşireler, hastaların fiziksel ihtiyaçlarının yanı sıra duygusal ve psikolojik desteklerini de üstlenir; bu nedenle, sundukları bakımın kalitesi, hasta deneyimini büyük ölçüde belirler (7). Kaliteli hemşirelik bakımı, hastaların tedavi süreçlerine olumlu bir şekilde katkıda bulunur, komplikasyon risklerini azaltır ve genel iyileşme süreçlerini hızlandırır (8). Ayrıca, hemşirelik bakımının kalitesi, hasta memnuniyetini artırarak, sağlık hizmetlerine olan güveni pekiştirir ve sağlık kurumlarının itibarı üzerinde olumlu bir etki sağlar (9). Hemşirelerin profesyonel bilgi ve becerilerinin yanı sıra, empati, iletişim ve hasta odaklı yaklaşım gibi özellikleri, bakım kalitesini yükselten önemli unsurlardır. Dolayısıyla, hemşirelik bakımının kalitesini sürekli olarak iyileştirmek, hasta sonuçlarını ve genel sağlık hizmetleri deneyimini en üst düzeye çıkarmak için kritik bir öneme sahiptir (10).

Sağlık kurum yöneticileri, hasta beklentilerini doğru bir şekilde belirleyebilirlerse, sundukları hizmetleri bu beklentilere uygun olarak daha etkili bir şekilde planlayabilirler (11). Hasta memnuniyetini değerlendirmek ve sürekli kalite iyileştirmesi yapmak için sağlık hizmetlerinde

gerçekleştirilen anketler, önemli bir rol oynar. Hasta memnuniyetini ölçmek, bakım kalitesini değerlendirmek ve bakımı etkileyen faktörleri anlamak için hemşirelik bakım kalitesinin sistematik olarak araştırması şarttır (12). Bu şekilde, sağlık kurumları hangi hizmet maddelerinin önceliklendirilmesi gerektiğini ve hangi alanlarda değişiklik yapılması gerektiğini belirleyebilir (13). Bu nedenle bu çalışmada, yatarak tedavi gören hastaların hemşirelik bakımına yönelik memnuniyet seviyelerini belirlemek ve bu memnuniyeti etkileyen faktörleri detaylı bir şekilde analiz etmek amaçlanmıştır.

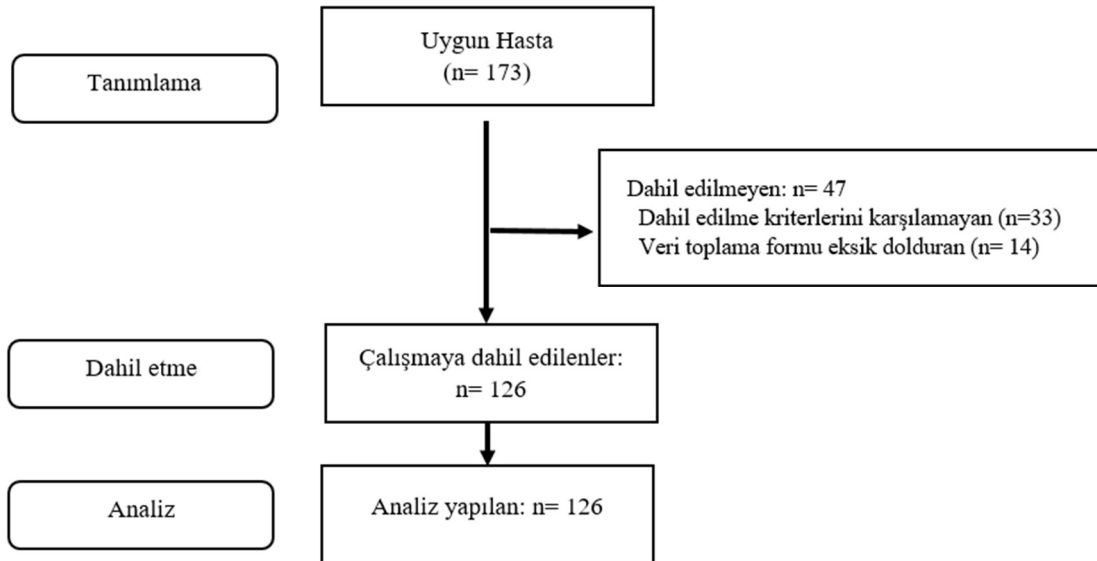
Yöntem

Araştırma tasarımı

Çalışmada, tanımlayıcı kesitsel bir araştırma deseni kullanılmıştır.

Örnekleme

Araştırma Türkiye'deki bir ilde bulunan Üniversite Hastanesi'nden yapılmıştır. Çalışmanın dahil edilme kriteri olarak; Klinikte yatarak tedavi olan, çalışmaya katılmayı kabul eden, Türkçe konuşup anlayabilen, 18-65 yaş aralığında olan, aynı serviste en az iki gün kalmış olan hastalar çalışmaya dahil edilmiştir. Hayati tehlikesi olan ve genel durum bozukluğu, bilinç kaybı, kooperasyon bozukluğu gibi nedenlerle iletişim engeli olan hastalar çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın akış diyagramı Şekil I'de verilmiştir.

Şekil I: Araştırmanın Akış Diyagramı

Araştırmanın gücünü hesaplamak için G*Power programında Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyeti Ölçeği puan ortalaması kullanılmıştır (14). Yapılan hesaplama doğrultuda etki büyüklüğü: 0,33, n=126 ve alpha=0.05 alınarak yapılan post-power analizi sonucunda çalışma gücü %98 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri Haziran – Ağustos 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Hastane yönetiminden, yataklı dahili ve cerrahi servislerin listesi alınmış ve listeye göre klinik ziyaretler yapılmıştır. Doldurulması ortalama 10 dakika süren veri toplama formu, hasta odalarına girilerek hastalarla yapılan yüz yüze görüşmelerde sunulmuştur.

Ölçüm

Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan form, hastaların sosyo-demografik ve hastanede yatma süreçlerine ilişkin özellikleri içermektedir.

Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyeti Ölçeği

Laschinger ve arkadaşları tarafından 2005 yılında geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirliği Donmez ve arkadaşları tarafından 2022 yılında yapılmıştır. Ölçek 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 5'li likert tipinde hazırlanmış olup 1-5 arası derecelendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 95, en düşük puan ise 19 olup toplam puan artması hastaların hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyetlerinin iyi olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alpha değeri 0.98 olarak bulunmuştur (15). Araştırmada, ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.96 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, IBM SPSS Statistics 23.0 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Sayısal verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı, Shapiro-Wilk normallik testi kullanılarak incelenmiştir. Analizlerde, tanımlayıcı istatistikler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan ve çeyrekler arası aralık olarak sunulmuştur. İki bağımsız grubun karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren veriler için Bağımsız Örneklem t-testi, normal dağılım göstermeyen veriler için Mann-Whitney U testi tercih edilmiştir. Üç veya daha fazla bağımsız grubun

karşılaştırılmasında ise normal dağılım gösteren veriler için Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen veriler için ise Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı bulunan verilere yönelik çoklu karşılaştırma testi olarak post-hoc veya Dunn's testi uygulanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı sonuçlar için $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Yerel üniversite etik kurulundan 09.07.2024 tarihinde alınan 103797 sayılı etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır. Tüm hastalara çalışmanın amacı yazılı olarak iletilmiş ve verilerin gizli tutulacağı ve yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacağı konusunda bilgilendirilmişlerdir. Bilgilendirilmiş gönüllü onam formu yazılı olarak veri toplama formu ile beraber hastalara iletilmiş ve imzalamaları istenmiştir. Çalışmanın her aşamasında Helsinki Bildirgesi ilkelerine özenle uyulmuştur.

Bulgular

Tablo 1. Hastaların Tanımlayıcı Özellikleri

Özellikler	Sayı	Yüzde	Özellikler	Sayı	Yüzde
Tedavi Görülen Bölüm			Kronik Hastalık		
Dahiliye klinikleri	62	49,2	Var	41	32,5
Cerrahi klinikleri	64	50,8	Yok	85	67,5
Yaş (Yıl)			Sağlık Algısı		
≤30	34	27,0	İyi	46	36,5
31-45	67	53,2	Orta	70	55,6
≥46	25	19,8	Kötü	10	7,9
Cinsiyet			Sigara Kullanma Durumu		
Kadın	46	36,5	Hiç kullanılmadı	51	40,5
Erkek	80	63,5	Bırakıldı	16	12,7
Kiminle Yaşıyor			Kullanılıyor	59	46,8
Yalnız	39	31,0	Alkol Kullanma Durumu		
Aile	87	69,0	Hiç kullanılmadı	89	70,6
Medeni Durum			Bırakıldı	19	15,1
Evli	72	57,1	Kullanılıyor	18	14,3
Bekar	54	42,9	Sağlık Kontrollerini Düzenli Yaptırma Durumu		
Çalışma Durumu			Evet	56	44,4
Çalışmıyor	24	19,0	Hayır	70	55,6
Çalışıyor	102	81,0	Hastanede Yatma Deneyimi		
Meslek			Var	23	18,3
İşsiz	20	15,9	Yok	103	81,7
Memur	34	27,0	Hastanede Kalma Süresi		
İşçi	51	40,5	2-5 gün	67	53,2
Emekli	21	16,7	6-11 gün	32	25,4
Eğitim Durumu			12-16 gün	18	14,3
İlköğretim	9	7,1	≥17	9	7,1
Ortaöğretim	52	41,3	Tedavisine Yönelik Yeterli Bilgi Aldığını Düşünüyor mu?		
Lisans	56	44,4			
Lisansüstü	9	7,1			

Ekonomik Durumu					
Gelir giderden az	56	44,4	Evet	94	74,6
Gelir gidere denk	53	42,1	Hayır	32	25,4
Gelir giderden fazla	17	13,5			

Elde edilen verilere göre hastaların %50,8'i cerrahi kliniklerinde atmakta, % 53,2'si 31-45 yaş aralığında, %63,5'i erkek, %69,0'ı ailesi ile beraber yaşamakta, %57,1'i evli, %81,0'ı çalışmakta, %40,5'i işçi, %44,4'ü lisans mezunu ve %44,4'ünün geliri gideninden azdır. Ayrıca hastaların %32,5'inin kronik hastalığı bulunmakta, %55,6'sının sağlık algısı orta, %46,8'i sigara kullanmakta, %14,3'ü alkol kullanmakta, %55,6'sı sağlık kontrollerini düzenli yaptırmakta, %18,3'ünün daha önce hastane deneyimi bulunmakta, %53,1'sinin hastanede kalma süresi 2-5 gün arasında ve %74,6'sı tedavisine yönelik yeterli bilgi aldığını düşünmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Ölçek Puan Ortalaması

	Number of Items	$\bar{X}$	SD	Alpha
Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği	19	52,69	15,32	0,96

Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği puan ortalaması ve Cronbach Alpha değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Yapılan hesaplamada ölçek puan ortalaması $52,69 \pm 15,32$ olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Hastaların Tanımlayıcı Özellikleri ile Ölçek Arasındaki İlişki

Özellikler	Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği		Özellikler	Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği	
	Ort.±SS	Test		Ort.±SS	Test

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Tedavi Bölümü	Görülen			Kronik Hastalık		
Dahiliye klinikleri	51,95±15,69	t=-0,531		Var	54,122±16,51	t=0,727
Cerrahi klinikleri	53,40±15,04	p=0,596		Yok	52,00±14,77	p=0,469
Yaş				Ekonomik Durumu		
≤30	58,64±16,43 ^a	F=5,215		Gelir giderden az	49,60±16,00	F=2,085
31-45	52,10±15,04 ^{ab}	p=0,007		Gelir gidere denk	55,30±13,30	p=0,129
≥46	46,16±11,56 ^a			Gelir giderden fazla	54,70±17,85	
Cinsiyet				Medeni Durum		
Kadın	52,84±14,99	t=0,087		Evli	51,38±14,94	t=-1,102
Erkek	52,60±15,60	p=0,931		Bekar	54,42±15,79	p=0,273
Meslek				Hastanede Kalma Süresi		
İşsiz	56,75±10,90			2-5 gün	56,19±15,49 ^a	
Memur	51,26±15,81	F=1,337		6-11 gün	51,27±13,89 ^{ab}	F=3,714
İşçi	50,50±16,32	p=0,266		12-16 gün	47,52±14,87 ^{ab}	p=0,013
Emekli	56,42±15,17			≥17	41,55±13,02 ^b	
Sağlık Algısı				Sağlık Kontrollerini Düzenli Yaptırma Durumu		
İyi	54,26±15,23	F=0,391		Evet	53,98±15,71	t=0,845
Orta	51,90±14,79	p=0,677		Hayır	51,65±15,04	p=0,400
Kötü	51,00±20,11			Tedavisine Yönelik Yeterli Bilgi Aldığını Düşünüyor mu?		
Sigara Kullanma Durumu				Evet	55,52±14,14	t=3,732
Hiç kullanılmadı	55,21±14,90	F=1,198		Hayır	44,37±15,86	p<0,000
Bırakıldı	50,12±14,74	p=0,305				
Kullanılıyor	51,20±15,77					
Kiminle Yaşiyor						
Yalnız	50,41±13,47	t=-1,119				
Aile	53,71±16,05	p=0,265				
	M (IQR)	Test			M (IQR)	Test
Çalışma Durumu				Hastanede Yatma Deneyimi		
Çalışmıyor	58,00(33,50)	U=-0,746		Var	59,00(10,00)	U=-2,810
Çalışıyor	52,00(18,00)	p=0,456		Yok	51,00(19,00)	p=0,005
Eğitim Durumu				Alkol Kullanma Durumu		
İlköğretim	53,00(28,50) ^a			Hiç kullanılmadı	53,00(21,50)	KW=3,590
Ortaöğretim	48,00(19,00) ^a	KW=17,101		Bırakıldı	48,00(18,00)	p=0,166
Lisans	56,00(20,25) ^b	p=0,001		Kullanılıyor	49,50(21,00)	
Lisansüstü	62,00(33,50) ^b					

M: Ortanca, IQR: Çeyrekler arası aralık, U: Mann-Whitney U testi, t: Bağımsız Örneklem t-Testi, KW: Kruskal Wallis Testi, F: Tek Yönlü ANOVA testi

Üst simgeler (a, b) grup içi farklılığı, aynı harfler grup içi fark olmadığını, farklı harfler ise grup içi fark olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya dahil edilen hastaların tanımlayıcı özellikleri ile ölçek arasındaki ilişki Tablo 3’de verilmiştir. Hastaların yaş, eğitim durumu, hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi, tedavisine yönelik yeterli bilgi aldığını düşünme durumu özellikleri ile Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.05).

Tartışma

Araştırma bulguları, yatarak tedavi alan hastaların hemşirelik bakım kalitesine yönelik memnuniyet düzeylerinin, ölçek ortalamasına yakın olmakla birlikte ortalamanın altında

kaldığını göstermektedir. Hemşirelik bakımında hasta memnuniyeti, tedavi sürecinin etkinliği ve hasta sonuçları üzerinde doğrudan etkili olduğundan, bu sonuçlar kaygı vericidir. Bu bulgu uluslararası alanda yapılan birçok çalışmayla benzerlik göstermektedir (16-18). Düşük memnuniyet düzeylerinin, hastaların hemşirelerden aldıkları ilgi, bilgilendirme ve empati gibi hizmetlerin yetersizliği ile ilişkili olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (19). Bu nedenle, hemşirelik hizmetlerinin niteliğini artırmaya yönelik sürekli eğitim programlarının uygulanması ve hasta odaklı bakım yaklaşımlarının benimsenmesi, hasta memnuniyetini yükseltmek için kritik öneme sahiptir (20). Ayrıca, hemşirelik bakımının bireyselleştirilmesi ve hasta ile sağlık profesyonelleri arasındaki iletişimin güçlendirilmesi, memnuniyet düzeylerini iyileştirebilecek stratejiler olarak değerlendirilebilir.

Araştırma bulguları, hastaların yaş ve eğitim düzeyi ile hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Araştırma bulgularımızı destekleyen ulusal ve uluslararası çalışmalar bulunmakla (10, 21) birlikte bulgulara ters düşen (19, 22) çalışmalarda mevcuttur. Yaş faktörü, deneyim ve sağlık hizmetlerine yönelik beklentilerin zamanla değişmesi nedeniyle memnuniyet düzeylerini etkileyebilir; örneğin, daha yaşlı hastalar, hemşirelerden daha fazla ilgi ve destek bekleyebilirler. Eğitim düzeyi de memnuniyeti etkileyen bir diğer kritik faktördür; eğitim düzeyi düşük olan hastalar, tıbbi bilgiyi anlamakta ve etkili iletişim kurmakta zorlandıkları için hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyet düzeyleri daha düşük olabilir. Hemşirelik hizmetlerinin, hastaların yaş ve eğitim düzeyine uygun bir şekilde planlanması ve sunulması, memnuniyeti artırmada etkili olabilir.

Araştırma sonuçlarına göre, hastaların hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi ve tedaviye yönelik yeterli bilgi alma durumları ile hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Literatürde bu bulgularımızı destekleyecek çalışmalar mevcuttur (10, 19, 23). Hastanede kalma süresi artan hastaların memnuniyet düzeylerinin daha düşük olmasının nedeni, uzun süreli yatışların fiziksel ve psikolojik yorgunluğa neden olması, hastaların bakım süreçlerine karşı daha eleştirel ve hassas hale gelmeleri olabilir. Öte yandan, hastanede yatma deneyimi olmayan hastalar, ilk kez karşılaştıkları hastane ortamında stres ve kaygı yaşayabilirler. Tedaviye yönelik yeterli bilgi alma durumu da memnuniyet üzerinde kritik bir rol oynamaktadır. Hastalar, tedavi süreci hakkında yeterince bilgilendirildiğinde, hemşirelik bakımına olan güvenleri artar ve

memnuniyet seviyeleri yükselir (10). Bilgilendirme eksikliği ise hastaların kendilerini güvensiz ve endişeli hissetmelerine neden olabilir, bu da memnuniyetsizlikle sonuçlanabilir.

Sonuç

Hastaların hemşirelik bakım kalitesine dair memnuniyet puan ortalaması ölçek ortalamasına yakın olmakla beraber ortalamanın altında belirlenmiştir. Hastaların yaş, eğitim durumu, hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi ve tedaviye yönelik yeterli bilgi alma durumları ile memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgular, demografik özellikler ve bilgi düzeyinin hasta memnuniyeti üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Hemşirelik pratiğinde bu bulgular doğrultusunda yapılacak iyileştirmeler, hasta memnuniyetini artırarak genel sağlık hizmetlerinin kalitesini yükseltmeye katkı sağlayacaktır.

Teşekkür: Yazarlar bu çalışmaya katılan tüm hastalara teşekkür eder.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Kaynaklar

1. Otani K, Waterman B, Faulkner KM, Boslaugh S, Burroughs TE, Dunagan CW. Patient satisfaction: focusing on “excellent”. *Journal of healthcare management*. 2009;54(2):93-102.
2. Abdel Maqsood AS, Oweis AI, Hasna FS. Differences between patients' expectations and satisfaction with nursing care in a private hospital in Jordan. *International journal of nursing practice*. 2012;18(2):140-6.
3. Kol E, Arıkan F, İlaslan E, Akıncı MA, Kocak MC. A quality indicator for the evaluation of nursing care: determination of patient satisfaction and related factors at a university hospital in the Mediterranean Region in Turkey. *Collegian*. 2018;25(1):51-6.
4. Lotfi M, Zamanzadeh V, Valizadeh L, Khajehgoodari M. Assessment of nurse–patient communication and patient satisfaction from nursing care. *Nursing open*. 2019;6(3):1189-96.
5. Marhamati S, Amini M, Mousavinezhad H, Nabeiei P. Design and validating the nurse–patient communication skills questionnaire. *Health Management & Information Science*. 2016;3(2):57-63.
6. Goh ML, Ang EN, Chan Y-H, He H-G, Vehviläinen-Julkunen K. A descriptive quantitative study on multi-ethnic patient satisfaction with nursing care measured by the Revised Humane Caring Scale. *Applied Nursing Research*. 2016;31:126-31.
7. Buchanan J, Dawkins P, Lindo JL. Satisfaction with nursing care in the emergency department of an urban hospital in the developing world: A pilot study. *International emergency nursing*. 2015;23(3):218-24.

8. Toru F. Hemşirelik uygulamalarının kilit noktası: bireyselleştirilmiş bakım. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2020;4(1):46-59.
9. Karaca A, Durna Z. Hemşirelik bakım kalitesi ve ilişkili faktörler. Sağlık ve Toplum. 2018;28(2):16-23.
10. Karaca A, Durna Z. Patient satisfaction with the quality of nursing care. Nursing open. 2019;6(2):535-45.
11. Freitas JSd, Silva AEBdC, Minamisava R, Bezerra ALQ, Sousa MRGd. Quality of nursing care and satisfaction of patients attended at a teaching hospital. Revista latino-americana de enfermagem. 2014;22(03):454-60.
12. Merkouris A, Andreadou A, Athini E, Hatzimbalasi M, Rovithis M, Papastavrou E. Assessment of patient satisfaction in public hospitals in Cyprus: a descriptive study. Health science journal. 2013;7(1):28.
13. Alsaqri S. Patient satisfaction with quality of nursing care at governmental hospitals, Ha'il City, Saudi Arabia. Journal of Biology, Agriculture and Healthcare. 2016;6(10):128-42.
14. Aberson CL. Applied power analysis for the behavioral sciences: Routledge; 2019.
15. Dönmez E, Dolu I, Yılmaz S. Validity And Reliability of the Questionnaire to Measure the Patient Satisfaction With Nursing Care Quality-Turkish Version: The patient satisfaction with nursing care quality. Asia Pacific Journal of Health Management. 2022;17(2).
16. Al Qahtani M, Al Dahi SK. Satisfaction with nursing care from the Inpatients' perspective in Prince Salman armed forced hospital Tabuk, Saudi Arabia. World Family Medicine Journal: Incorporating the Middle East Journal of Family Medicine. 2015;99(2124):1-5.
17. Sharew NT, Bizuneh HT, Assefa HK, Habtewold TD. Investigating admitted patients' satisfaction with nursing care at Debre Berhan Referral Hospital in Ethiopia: a cross-sectional study. BMJ open. 2018;8(5):e021107.
18. Kasa AS, Gedamu H. Predictors of adult patient satisfaction with nursing care in public hospitals of Amhara region, Northwest Ethiopia. BMC health services research. 2019;19:1-9.
19. Alhowaymel F, Abaoud A, Alhuwaimel A, Alenezi A, Alsayed N. COVID-19 patients' satisfaction levels with nursing care: a cross-sectional study. SAGE open nursing. 2022;8:23779608221078163.
20. Al-Awamreh K, Suliman M. Patients' satisfaction with the quality of nursing care in thalassemia units. Applied Nursing Research. 2019;47:46-51.
21. Albashayreh A, Al-Rawajfah OM, Huda A-A, Karkada S, Al Sabei SD. Psychometric properties of an Arabic version of the patient satisfaction with nursing care quality questionnaire. Journal of Nursing Research. 2019;27(1):e1.
22. Elayan RM, Ahmad MM. A new approach in exploring satisfaction with nursing care by nurses themselves. Journal of clinical nursing. 2018;27(7-8):e1501-e7.
23. Gishu T, Weldetsadik AY, Tekleab AM. Patients' perception of quality of nursing care; a tertiary center experience from Ethiopia. BMC nursing. 2019;18:1-6.

KLİNİK HEMŞİRELERİNİN SİMÜLASYON UYGULAMALARINI KULLANMA VE ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİNİN SİSTEMATİK İNCELENMESİ: BİBLİYOMETRİK ARAŞTIRMA

Sevda Tüzün Özdemir¹, Nedime Hazal Döner², Öznur Usta Yeşilbalkan³

1 İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Diyaliz Programı, İzmir, Türkiye.

2 İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı, İzmir, Türkiye.

3 Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. İzmir, Türkiye.

Özet

Giriş ve Amaç: Hemşirelik mesleği, kanıta dayalı bakım sunmak ve hasta güvenliğini sağlamak için sürekli yetkinlik artırımı ve mesleki gelişim talep etmektedir. Teknolojik gelişmelerle birlikte simülasyon, hemşirelik eğitiminin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu çalışma, hemşirelerin klinik müdahalelerinde simülasyon kullanımını incelemeyi, araştırma eğilimlerini belirlemeyi ve gelecekteki araştırmalar için literatüre dayalı bir genel bakış sağlamayı amaçlamaktadır.

Yöntemler: Veriler, 21 Ağustos 2024 tarihinde "Web of Science Core Collection" veri tabanından "nursing" AND "simulation" NOT "student" anahtar kelimeleri kullanılarak elde edildi ve sonuçta 760 araştırma makalesi elde edildi. Bibliyometrik analizin görselleştirilmesi için VOSviewer (1.6.15) ve "R tabanlı Bibliometrix" paket programı kullanılmıştır. Analizler, yıllara göre yayın sayısı, yazarlar, ülkeler, dergiler, kurumlar ve anahtar kelimeler temelinde gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Gerçekleştirilen analiz sonucunda, araştırmalarda toplam 3687 yazarın yer aldığı ve sadece 17 araştırmanın tek yazar tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Yazarlar arasında uluslararası işbirliği yüzdesi %20,66, yazarların anahtar kelimesi sayısı 2265, belgelerin ortalama yaşı 4,7 yıl ve belge başına ortalama 12,02 atıf olduğu belirlenmiştir. VOSviewer programı ile yapılan analizde en sık kullanılan ilk üç anahtar kelimenin "simulation", "education" ve "care" olduğu belirlenirken biblioshiny programında yapılan analizde, en sık kullanılan ilk üç anahtar kelimenin "simülasyon", "bakım" ve "eğitim" yer aldığı belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelik bakımında güncel yaklaşımlar kullanılmaya başlanmış ve teknolojik uygulamalar hasta bakımına entegre edilerek bireyselleştirilmiş bakım yaklaşımı benimsenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulguların gelecekte planlanacak hemşirelik çalışmalarına yol göstereceği, bu konu üzerine çalışan araştırmacılara rehberlik edeceği, kurumlar ve ülkeler arası iş birliğini arttıracığı ön görülmektedir.

Anahtar kelimeler: simülasyon, eğitim, hasta bakımı, hemşire, bibliyometrik

A Systematic Examination of Clinical Nurses' Tendencies to Use and Research Simulation Applications:
A Bibliometric Research

Abstract

Introduction and Objective: The nursing profession demands continuous competency enhancement and professional development to deliver evidence-based care and ensure patient safety. With technological advances, simulation has become integral to nursing education. This study aims to examine the use of simulation in clinical interventions, identify research trends, and provide a literature-based overview for future research.

Methods: Data were retrieved from the ‘Web of Science Core Collection’ database on 21 August 2024 using the keywords ‘nursing’ AND ‘simulation’ NOT ‘student’, resulting in 760 research articles. VOSviewer (1.6.15) and the ‘R-based Bibliometrix’ package were used to visualise the bibliometric analysis. The analyses were performed on the basis of the number of publications by year, authors, countries, journals, institutions and keywords.

Results: As a result of the analysis, it was determined that a total of 3687 authors were involved in the studies and only 17 studies were conducted by a single author. The percentage of international collaboration between authors was 20.66 %, the number of keywords of the authors was 2265, the average age of the documents was 4.7 years, and the average citation per document was 12.02. In the analysis made with VOSviewer program, it was determined that the first three most frequently used keywords were ‘simulation’, ‘education’ and ‘care’, while in the analysis made with biblioshiny program, it was determined that the first three most frequently used keywords were ‘simulation’, ‘care’ and ‘education’.

Conclusion: Current approaches have started to be used in nursing care and technological applications have been integrated into patient care and individualised care approach has been adopted. It is foreseen that the findings obtained from this study will guide the nursing studies to be planned in the future, guide the researchers working on this subject, and increase the cooperation between institutions and countries.

Key words: simulation, education, patient care, nurse, bibliometric

Giriş

Hemşirelik mesleği, kanıta dayalı hasta bakımını sağlamak ve hasta güvenliğini temin etmek amacıyla, hemşirelerin yeterliliklerini sürekli olarak güçlendirmelerini ve mesleki gelişimlerini sürdürmelerini gerektirir (Fleet ve ark., 2008; Rouleau ve ark., 2020). Teknolojideki ilerlemelerle birlikte, simülasyon son yıllarda hemşirelik eğitiminin vazgeçilmez bir bileşeni haline gelmiştir (Aebersold & Tschannen, 2013; Al Gharibi ve ark., 2020). Simülasyon, 20. yüzyılın ortalarından itibaren sağlık profesyonellerinin eğitiminde kullanılmaya başlanmış olup, yüksek kaliteli bakım sunma ihtiyacı ve hasta bakımındaki riskleri azaltma amacı doğrultusunda sürekli olarak geliştirilmiştir (Hall & Tori, 2017; Lapkin ve ark., 2010). Bu teknoloji, kullanıcıların sanal veya fiziksel bir dünyada roller üstlenmelerine ve bu dünyadaki değişimleri deneyimlemelerine olanak tanıyan, yüksek görsellikte ve sürükleyici bir bilgisayar simülasyon sistemi olarak tanımlanabilir. Genellikle sanal gerçeklik (VR), artırılmış gerçeklik (AR) ve karma gerçeklik (MR) gibi üç temel teknolojiyi içermektedir (Zhang ve ark., 2022; Kardong-Edgren ve ark., 2019).

Simülasyon temelli eğitim, bireylerin hatalarından ders çıkarmalarına, becerilerini geliştirmelerine ve etik açıdan güvenli bir ortamda öğrenim görmelerine olanak tanır; bu da öğrencilerin klinik ortamda hastaya zarar vermeden bilgi kazanmalarını sağlar (Cant & Cooper, 2015; Rouleau ve ark., 2020). Son dönemde, hemşirelik eğitimcileri simülasyonu hemşirelik ve klinik eğitimde daha yoğun bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Örneğin, Karkada ve arkadaşları (2019), pediatrik hastalarda nazogastrik tüp ile besleme becerisinin öğretiminde acemi hemşireler için simülasyon temelli vaka senaryoları

geliştirmiştir. Chao ve meslektaşları (2021), hemşirelik öğrencilerinin bu becerileri daha etkili bir şekilde kazanmaları amacıyla etkileşimli bir 3D video programı uygulamıştır. Ayrıca, Girão ve ark. (2021) ilaç hazırlama ve uygulama eğitimi için bir sanal gerçeklik oyunu geliştirmiş, Weston ve Zauche (2021) ise COVID-19 pandemisi sırasında pediatrik hemşirelik öğrencileri için sanal klinik staj simülasyonunu uygulamış ve sonuçlarını gerçek klinik staj ile karşılaştırmıştır. Pandemi süreci, yüz yüze eğitimden sanal öğrenmeye geçişi hızlandırarak, bu alandaki ilginin artmasına ve simülasyonun eğitimde kullanımının yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur (Weston & Zauche, 2021; Fogg ve ark., 2021). Simülasyonun tıbbi ekipman ve sarf malzemesi ihtiyacını azaltması, giyilebilir ekranlar ve dokunsal cihazlar ile etkileşim düzeyini artırması, ayrıca kullanıcıların her yer ve zamanda bu teknolojiyi kullanabilmesi gibi avantajları, geleneksel öğretim yöntemleri karşısında önemli üstünlükler sunmaktadır. Bu nedenle, önümüzdeki yıllarda hemşirelik eğitiminde sanal gerçeklik kullanımının önemli ölçüde artması beklenmektedir (Zhang ve ark., 2022; Bracq ve ark., 2019; Kononowicz ve ark., 2019).

Literatür incelendiğinde, simülasyon uygulamalarının ağırlıklı olarak tıp eğitiminde kullanıldığı ve hemşirelik gibi bakım odaklı mesleklerde de yaygın olarak araştırıldığı görülmektedir. Ancak, mevcut çalışmaların genellikle lisans düzeyindeki hemşirelik öğrencilerine odaklandığı ve çalışan hemşireler için simülasyonun kullanımını ele alan araştırmaların sınırlı olduğu gözlenmiştir (Bracq ve ark., 2019; Kononowicz ve ark., 2019; Weston & Zauche, 2021). Bu çalışmanın amacı, hemşirelerin simülasyon uygulamalarını klinik müdahalelerde kullanımlarını, araştırma eğilimlerini vurgulamak ve odak noktalarını belirlemek, görselleştirmek ve gelecekteki araştırmacılara literatüre dayalı bir genel bakış sağlamaktır. Bu bağlamda, literatürdeki mevcut çalışmalar analiz edilerek, bu alanda yapılan araştırmaların odaklandığı konular, kullanılan yöntemler ve tespit edilen araştırma boşlukları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, bu inceleme, hemşirelik eğitiminde simülasyonun gelecekteki araştırma ve uygulamalara yönelik potansiyel yönelimlerini de ortaya koymayı hedeflemektedir.

GEREÇ-YÖNTEM

Bu araştırma, hemşirelikte simülasyon uygulamaları üzerine yapılmış akademik çalışmaların tespit edilmesi, görselleştirilmesi, eğilimlerin belirlenmesi ve gelecekteki araştırmacılara konuyla ilgili literatür tabanlı bir genel bakış sunmaktır. Araştırmanın verileri, 21 Ağustos 2024 tarihinde Web of Science (WoS) veritabanından elde edilmiştir. WoS, geniş kapsamlı akademik dergi ve konferans bildirilerini içeren bir veri tabanıdır ve üç önemli arama dizini sunar. Bu dizinler, literatürü tarama, teorik çerçeveleri geliştirme ve araştırma konusuyla ilgili atıf ve kaynakları inceleme imkanı sunar (Zhu & Liu, 2020; Kaya & Dinçer, 2023). Bu çalışmada elde edilen veriler, VOSviewer (1.6.15) yazılımı kullanılarak bibliyometrik analizle bilimsel haritalama yöntemiyle incelenmiştir. VOSviewer, ağ verilerine dayalı haritalar oluşturma ve bu verileri görselleştirme amacıyla kullanılan bir bilgisayar programıdır (van Eck & Waltman, 2010).

Araştırma Tasarımı

Bu araştırma, tanımlayıcı bir bibliyometrik çalışmadır.

Araştırma Stratejisi

Araştırma verileri, belirlenen dahil etme ve hariç tutma kriterlerine göre toplanmıştır. Araştırmaya sadece açık erişimli ve araştırma makaleleri dahil edilmiş; kitap bölümleri, konferans bildirileri, toplantı özetleri, editöryal yazılar ve yeniden yazımlar çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışma kapsamında 2010-2024 yılları arasında yayımlanmış ve "health care sciences services" veya "nursing" araştırma alanlarında yer alan makaleler analiz edilmiştir. "nursing" AND "simulation" NOT "student" anahtar

kelimeleri kullanılarak gerçekleştirilen tarama sonucunda araştırma örneklemini 760 makale olarak belirlenmiştir.

Veri Analizi

Bibliyometrik analizin görselleştirilmesi için VOSviewer (1.6.15) ve "R tabanlı Bibliometrix" paket programı kullanılmıştır. Analizler, yıllara göre yayın sayısı, yazarlar, ülkeler, dergiler, kurumlar ve anahtar kelimeler temelinde gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analiz dört ana adımdan oluşmaktadır: çalışmanın amaçlarını tanımlama, analiz tekniklerini belirleme, veri toplama, analiz ve sonuçları raporlama (van Eck & Waltman, 2010). Belirlenen dahil etme kriterleri ve anahtar kelimeler doğrultusunda, ilgili çalışmalara dair tüm bilgileri içeren veri dosyası dışa aktarılmış ve uygun bir formatta veri analizi için hazırlanmıştır. Bu dosya, belge bilgileri, atıf bilgileri, bibliyografik bilgiler, özetler, anahtar kelimeler ve atıfta bulunan referansları içermektedir. Dışa aktarılan veriler, uygun bir formata dönüştürülerek analiz edilmiştir. Araştırma odakları, tematik eğilimler ve çalışmaların evrimi, tematik haritalar, trend konuları, tematik evrim ve birlikte geçiş haritası analizleriyle incelenmiştir.

Atıf analizi, belirli bir alandaki en etkili yayınları, her bir çalışmanın aldığı atıf sayısını değerlendirerek tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Birlikte atıf analizi, bilimsel haritalamada kullanılan bir yöntem olup, sıklıkla birlikte atıf yapılan çalışmaların benzer temalara sahip olduğunu varsayar. Bu analiz, bir araştırma alanının entelektüel yapısını anlamak için kullanılır. Birlikte geçiş analizi ise iki anahtar kelimenin aynı belgede ne sıklıkla yer aldığını belirlemek için yapılan bir inceleme yöntemidir. İş birliği analizi, araştırmacılar arasındaki akademik etkileşimleri ve resmi iş birliklerini değerlendirmek için uygulanır. Bu çalışmada, anahtar kelimeler üzerindeki analizler birlikte geçiş analizine dayanarak gerçekleştirilmiş olup, bu süreçte VOSviewer ve Bibliometrix yazılımları kullanılmıştır.

Anahtar kelime analizinde VOSviewer ve Bibliometrix yazılımları kullanılarak bir yoğunluk görselleştirme haritası oluşturulmuştur. Bu harita, bir alanın büyüklüğünü ve etkisini göstermek amacıyla kullanılmakta olup, her anahtar kelime, belirli bir kümeye karşılık gelen bir renk ile temsil edilen bir düğüm olarak gösterilmektedir. Anahtar kelimeler birbirine ne kadar yakınsa ve aynı renkli düğümlerle temsil ediliyorsa, bu anahtar kelimelerin benzer çalışmalarda daha sık karşılaştığı anlamına gelir. Bir düğüm ne kadar büyükse, o anahtar kelimenin diğerleriyle olan bağlantıları da o kadar fazladır (McAllister ve ark., 2022).

Etik Onay

Bu çalışmada insanlarla veya hayvanlarla herhangi bir etkileşimde bulunulmamıştır. Araştırmalar, ilgili anahtar kelimeler kullanılarak veritabanı aracılığıyla taranmış ve yayımlanmış eserler retrospektif olarak incelenmiştir. Çalışma ikincil veriler kullanılarak gerçekleştirilmiş olduğu için etik onay alınmamıştır.

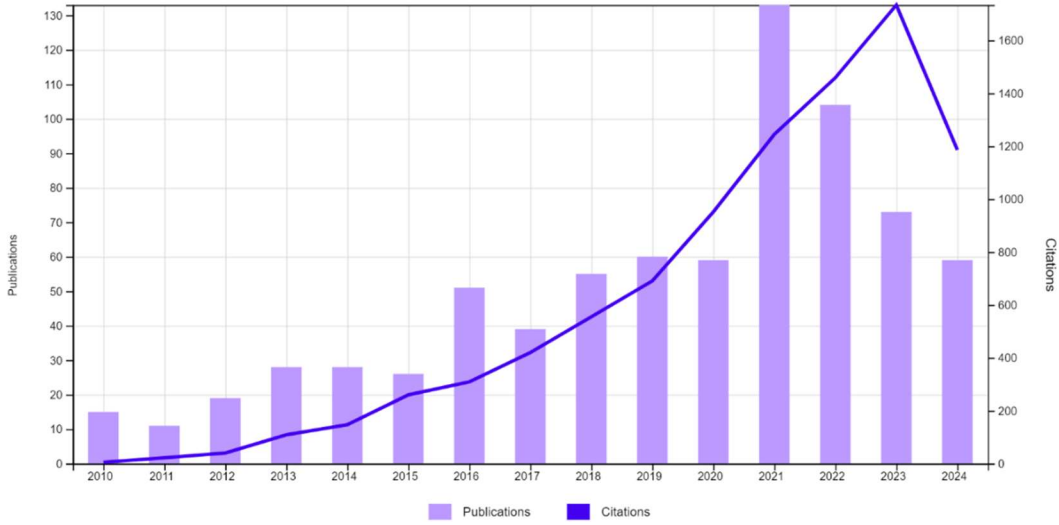
BULGULAR

Yayınlardaki Eğilimler

Yapılan WoS taraması sonucunda 2010-2024 yılları arasında dahil edilme kriterlerini karşılayan 760 araştırma makalesine ulaşılmış ve bibliyometrik analizi yapılmıştır. Yayımlanan bu araştırmalarda toplam 3687 yazarın yer aldığı ve sadece 17 araştırmanın tek yazar tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Yazarlar arasında uluslararası işbirliği yüzdesi %20,66, yazarların anahtar kelimesi sayısı 2265, belgelerin ortalama yaşı 4,7 yıl ve belge başına ortalama 12,02 atıf olduğu belirlenmiştir (Şekil 1a.). Yayınların yıllara göre sayıları değerlendirildiğinde, en fazla yayının 2021 yılında (n = 8) gerçekleştiği ve en fazla atıfın 2023 yılında yapıldığı saptanmıştır (Şekil 1b.).

Şekil 1a. Yayınlardaki Eğilimler

Şekil 1b. Yıllara Göre Yayın ve Atıf Sayısı

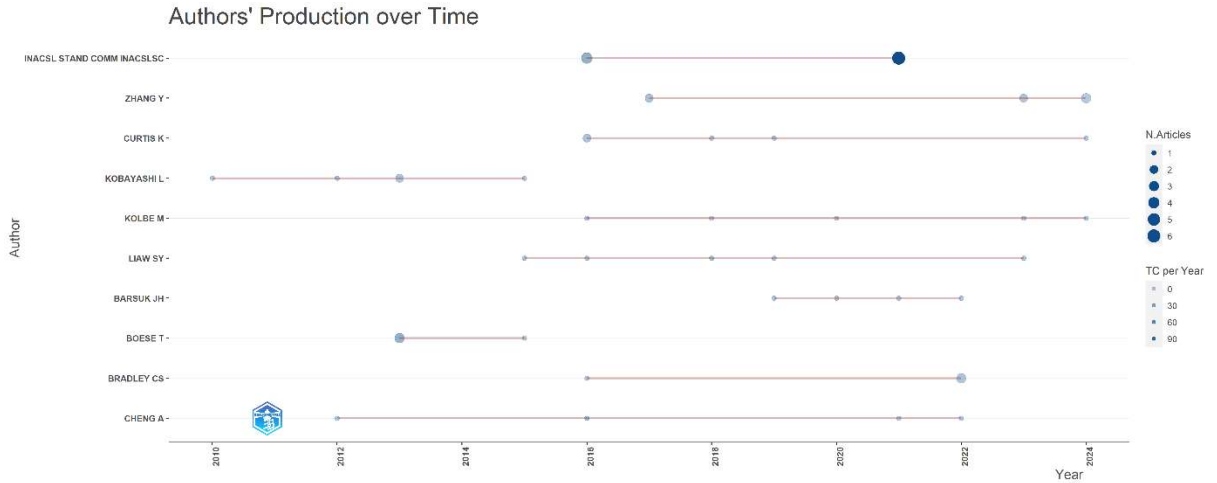
Yazar Analizi

Araştırma kapsamında yayın yapan yazarlara ait gerçekleştirilen analizde en fazla yayın yapan yazarın “Wilkie DJ”(n:6) ve diğer on yazarın beş yayın ile kendisini izlediği görülmüştür (Şekil 2). En çok atıf alan yazarlara dair inceleme yapıldığında en fazla yayın yapan yazarların en fazla atıf alan yazarlar arasında yer almadığı dikkat çekmiştir. Atıf yoğunluğuna göre yazar isim sıralaması; Colleen Meakim (5 yayın 582 atıf), Guillaume Alinier (4 yayın 536 atıf), Sharon Decker (5 yayın 447 atıf) ve Amitai Ziv (2 yayın 407 atıf olduğu saptanmıştır).

Şekil 2. Yazar Analizi

Yazarların yıllar içerisindeki yayın üretimi değerlendirildiğinde en ilgi yazarın Cheng A.'nın olduğu ve 2012-2022 yılları arasında konuya ilgisinin devam ettiği, genel olarak yazarların konuya en fazla ilgi gösterdiği dönemin ise 2019-2022 yılları arasında olduğu görülmüştür (Şekil 3). Konuyla ilgili yayınlara katkıda bulunan yazarların bağlı oldukları kurumların analizi VOSviewer programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda konuyla ilgili en çok yayın yapan ilk üç kurum şu şekilde belirlenmiştir: Toronto Üniversite (n:19), University of São Paulo (n:18) ve Harvard Medical School (n:15). Ayrıca, konu ile ilgili en çok atıf alan kurumlar analiz edildiğinde ilk sırada 654 atıf ile en çok yayın yapan Toronto University'nin geldiği ve onu 521 atıf ile Miami University'nin takip ettiği belirlenmiştir.

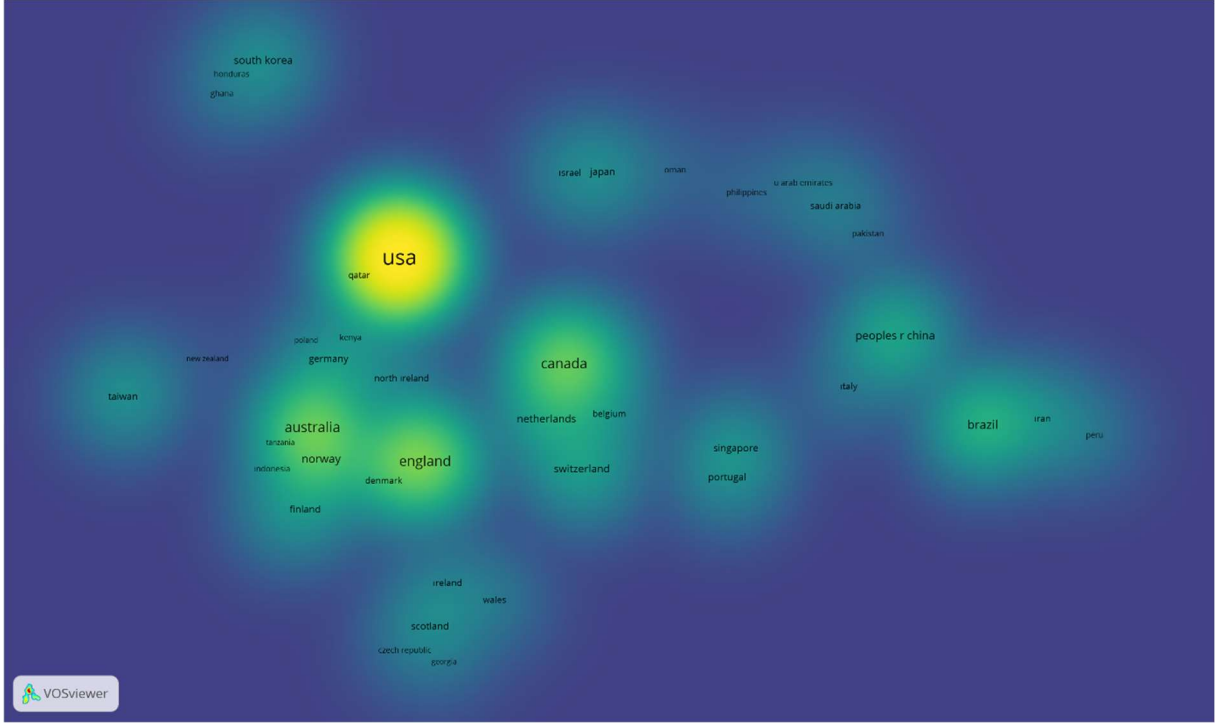
Şekil 3. Yazarların Zaman İçerisindeki Üretimleri

Ülke Analizleri

Hemşirelikte simülasyon uygulamaları üzerine yapılan yayınların ülkeler bazında analizleri yapıldığında, en çok yayın yapılan ülkeler sıralamasının; Amerika Birleşik Devletler (n:320), İngiltere (n:81), Kanada (n:70) ve Avustralya(n:68) olduğu görülmüştür (Şekil 4a). Ülkeler arasındaki işbirliği analizi incelendiğinde en fazla işbirliği yapan ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğu ve bu işbirliklerini 19 çalışma ile en fazla Kanada ile yaptığı belirlenmiştir. İşbirliği analizinde ikinci sırada

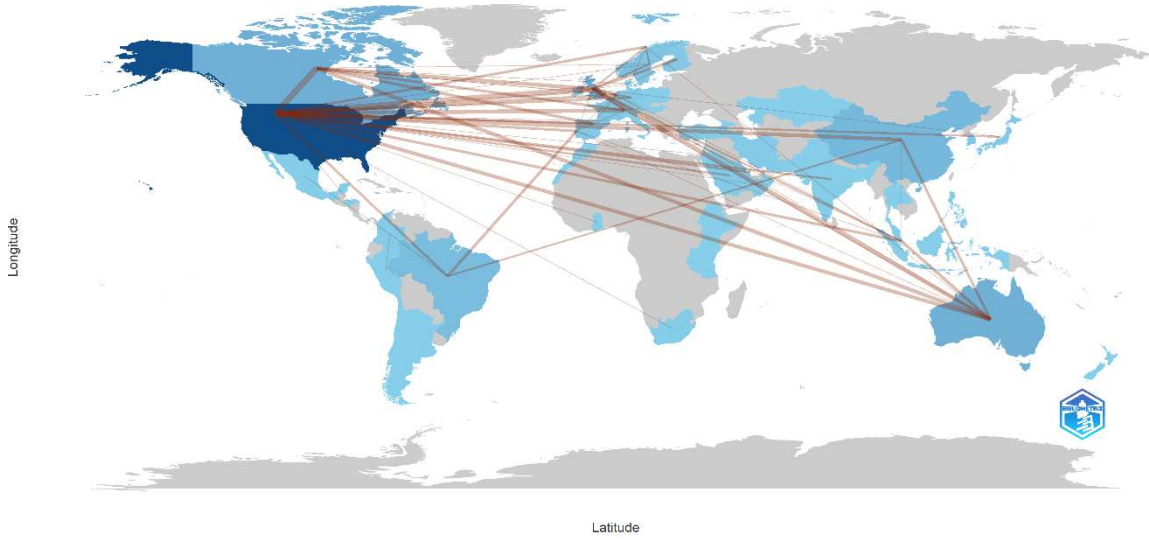

18 çalışma ile Birleşik Devletleri-Birleşik Krallık yer alırken, üçüncü sırada 10 çalışma işbirliği ile yine Amerika Birleşik Devletleri- Avustralya'nın yer aldığı görülmüştür (Şekil 4b).

Şekil 4a. En Fazla Yayın Yapılan Ülke

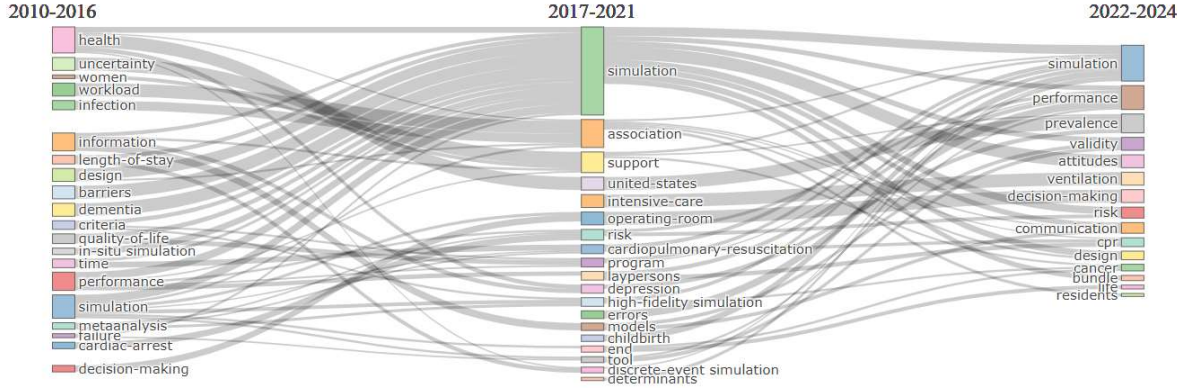
Country Collaboration Map

Şekil 4b. Ülkeler Arasındaki İş Birliği Analizi

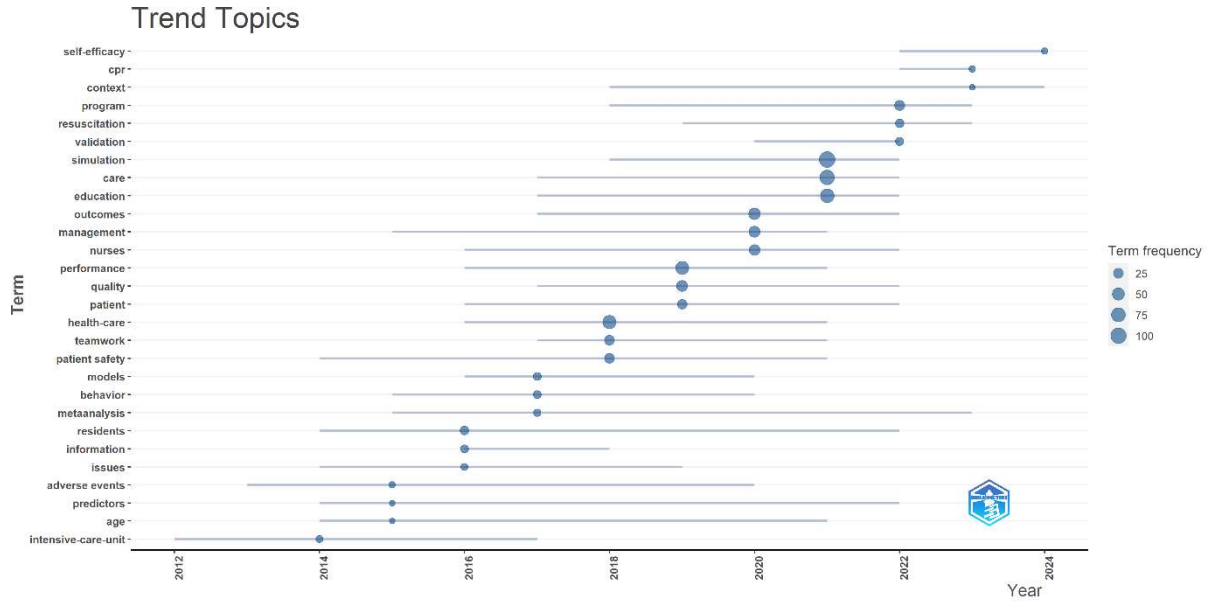
olarak değiştiği ve 2022-2024 yıllarında tercih edilen anahtar kelimelerin “simulation”, “performance” ve “prevalence” olduğu belirlenmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Tematik Gelişim

Trend Başlıkları

Yapılan bibliyometrik araştırma kapsamında yayınlanan ilgili makalelerin 2010-2024 yılları arasındaki en sık tercih edilen başlıklarının analiz tablosu Şekil 7’de sunulmuştur. Trend başlıkları detaylı olarak incelendiğinde her yıl tercih edilen kelimelerin değiştiği ve 2018-2021 yılları arasında yayın sıklığının arttığı görülmüştür. Yapılan analizde ayrıca konuya en fazla 2021 yılında ilginin olduğu ve aynı yılda “simülasyon” kelimesi 107 defa kullanılırken, “bakım” 85 defa ve “eğitim” 68 kez kullanılmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. Yıllara Göre Trend Başlıkların Değişimi

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada en fazla yayının 2021 yılında, en fazla atfın ise 2023 yılında yapıldığı saptanmıştır. Hemşirelikte sanal simülasyon araştırmalarında küresel eğilimlerin araştırıldığı bir çalışmada 2020 yılından itibaren yayın sayısında keskin bir artış yaşandığı ve 2021 yılında ise en yüksek seviyeye ulaştığı bildirilmiştir (Zhang ve ark., 2022). Söz konusu bulgular değerlendirildiğinde sonuçlarımızın literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Çalışmada en üretken kuruluşlar Toronto Üniversite (n:19), University of São Paulo (n:18) ve Harvard Medical School (n:15) olarak belirlenmiştir. Hemşirelikte klinik simülasyonun araştırıldığı bir çalışmada ise San Francisco Üniversitesi'nin en üretken kuruluş olduğu ifade edilmiştir (Kokol ve ark., 2017). Bu bilgiler doğrultusunda sonuçlarımızın literatürden farklılık gösterdiği görülmektedir.

Çalışmada konu ile ilgili en çok yayın yapan yazarların 6 yayın ile "Wilkie DJ"(n:6) olduğu görülmüştür. Hemşirelik eğitiminde sanal simülasyon çalışmalarının araştırıldığı bir bibliyometrik analizde en çok katkıda bulunan yazarın 6 yayın ile M. Verkuyl olduğu ve onu iki yayın ile M. Aebersold; C. Foronda; S. S. Kardong-Edgren; S-Y Liaw; S. J. Smith; J. M. Tiffany takip ettiği bildirilmiştir. Sonuçlarımızın ilgili çalışma sonuçlarından farklı olduğu görülmekte ve bu farklılığın konu alanındaki farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hemşirelikte simülasyon uygulamaları üzerine yapılan yayınlar incelendiğinde en çok yayın yapan ülkenin 320 yayın ile Amerika Birleşik Devletleri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca en fazla iş birliği yapan ülkenin de yine Amerika Birleşik Devletleri olduğu, bu iş birliklerinin büyük çoğunluğunun da Kanada ile yapıldığı saptanmıştır. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde ilgili anahtar kelimelerle ilgili en fazla Amerika Birleşik Devletlerinin yayın yaptığı saptanmış olup sonuçlarımızın literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir (Kokol ve ark., 2017; Cant ve ark., 2022; Wang ve ark.,2022; Zhang ve ark., 2022). Konu ile ilgili yapılan bir çalışmada iş birliklerinin genellikle coğrafi konumdan etkilendiği ve coğrafi olarak daha yakın kurumlar veya ülkeler arasında iş birliğinin daha güçlü olduğu ifade edilmiştir. aynı çalışmada Kanadalı yazarlar ve kurumlar arasındaki işbirliği bağlarının, ABD'deki işbirliklerinden daha güçlü olduğu ve birçok Amerikalı yazar ve kurum arasında dağınık bağlantılar bulunurken, Kanada yazarları ve kurumları arasında daha yakın ilişkiler bulunduğu bildirilmiştir (Zhang ve ark.,2022).

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte hemşirelik bakımında güncel yaklaşımlar kullanılmaya başlanmış ve teknolojik uygulamalar hasta bakımına entegre edilerek bireyselleştirilmiş bakım yaklaşımı benimsenmiştir. Bu çalışmada da görüldüğü üzere 760 yayına ulaşılmış olup konu ile ilgili deneysel çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen bulguların gelecekte planlanacak hemşirelik çalışmalarına yol göstereceği, bu konu üzerine çalışan araştırmacılara rehberlik edeceği, kurumlar ve ülkeler arası iş birliğini arttıracığı ön görülmektedir.

Sınırlılıklar

Çalışmada "nursing" AND "simulation" NOT "student" anahtar kelimelerinin kullanılması, 2010-2024 yılları arasında yayımlanmış ve "Health Care Sciences Services" veya "Nursing" araştırma alanlarında yer alan makalelerin analiz edilmesi ve verilerin Web of Science" veri tabanından elde edilmesi çalışmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

Öneriler

Gelecekte yapılacak çalışmalarda anahtar kelimelerin farklı kavramlar ile zenginleştirilerek PubMed, Embase, Scopus, SpringerLink, Google Scholar ve ScienceDirect gibi farklı ve birden fazla veri tabanında araştırılması, görselliği arttırmak ve analiz programları arasındaki farkı gözlemlemek açısından CiteSpace veya SciMAT gibi farklı analiz programlarının kullanılması, farklı dahil edilme kriterleri ve farklı örneklem boyutu ile daha genellenebilir bulguların elde edilmesi önerilmektedir

Kaynaklar

Aebersold M., & Tschannen D. (2013). Simulation in nursing practice: The impact on patient care. The Online Journal of Issues in Nursing, 18(2), 6 10.3912/OJIN.Vol18No02Man06

- Al Gharibi Msn, K. A., & Arulappan MSc N PhD DNSc, J. (2020). Repeated Simulation Experience on Self-Confidence, Critical Thinking, and Competence of Nurses and Nursing Students-An Integrative Review. *SAGE open nursing*, 6, 2377960820927377. <https://doi.org/10.1177/2377960820927377>
- Bracq, M. S., Michinov, E., & Jannin, P. (2019). Virtual Reality Simulation in Nontechnical Skills Training for Healthcare Professionals: A Systematic Review. *Simulation in healthcare : journal of the Society for Simulation in Healthcare*, 14(3), 188–194. <https://doi.org/10.1097/SIH.0000000000000347>
- Cant, R., Ryan, C., & Kardong-Edgren, S. (2022). Virtual simulation studies in nursing education: A bibliometric analysis of the top 100 cited studies, 2021. *Nurse education today*, 114, 105385. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2022.105385>
- Cant, R.P., & Cooper, S.J. (2015). The time is right for web-based clinical simulation in nursing education. *J Nurs Educ Pract*. 26;5(11):113. <https://doi.org/10.5430/jnep.v5n11p113>
- Chao, Y. C., Hu, S. H., Chiu, H. Y., Huang, P. H., Tsai, H. T., & Chuang, Y. H. (2021). The effects of an immersive 3d interactive video program on improving student nurses' nursing skill competence: A randomized controlled trial study. *Nurse education today*, 103, 104979. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.104979>
- Fleet, L. J., Kirby, F., Cutler, S., Dunikowski, L., Nasmith, L., & Shaughnessy, R. (2008). Continuing professional development and social accountability: a review of the literature. *Journal of interprofessional care*, 22 Suppl 1, 15–29. <https://doi.org/10.1080/13561820802028360>
- Fogg, N., Wilson, C., Trinka, M., Campbell, R., Thomson, A., Merritt, L., Tietze, M., & Prior, M. (2020). Transitioning from direct care to virtual clinical experiences during the COVID-19 pandemic. *Journal of professional nursing : official journal of the American Association of Colleges of Nursing*, 36(6), 685–691. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2020.09.012>
- Girão, A. L. A., Dos Santos, M. N. O., Chaves, E. M. C., Gomes, E. B., de Oliveira, S. K. P., & de Carvalho, R. E. F. L. (2021). NurseVR: Development of a Serious Virtual Reality Game for Medication Preparation and Administration Training. *Computers, informatics, nursing : CIN*, 10.1097/CIN.0000000000000820. Advance online publication. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000820>
- Hall K., & Tori K. (2017). Best practice recommendations for debriefing in simulation based education for Australian undergraduate nursing students: An integrative review. *Clinical Simulation in Nursing*, 13(1), 39–50. [10.1016/j.ecns.2016.10.006](https://doi.org/10.1016/j.ecns.2016.10.006)
- Kardong-Edgren, S., Farra, S.L., Alinier, G., & Young, H.M. (2019). A call to unify definitions of virtual reality. *Clin Simul Nurs*. 31:28–34. <https://doi.org/10.1016/j.ecns.2019.02.006>
- Karkada, S., Radhakrishnan, J., Natarajan, J., Matua, G. A., & Kaddoura, M. (2019). Knowledge and Competency of Novice Nursing Students in Nasogastric Tube Feeding: Is Simulation Better than Case Scenario?. *Oman medical journal*, 34(6), 528–533. <https://doi.org/10.5001/omj.2019.96>
- Kaya, D., & Dinçer, B. (2023). Web of Science Veri Tabanına Dayalı Bibliyometrik Analiz: Uzamsal Düşünme, Uzamsal Görselleştirme ve Uzamsal Yetenek. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 174-201. <https://doi.org/10.19171/uefad.1168901>
- Kokol, P., Vosner, H.B., Zeleznik, D. (2017). Clinical Simulation in Nursing: A Bibliometric Analysis after Its Tenth Anniversary. *Clinical Simulation in Nursing*, 13(4), 161-167. <https://doi.org/10.1016/j.ecns.2016.11.007>

Kononowicz, A. A., Woodham, L. A., Edelbring, S., Stathakarou, N., Davies, D., Saxena, N., Tudor Car, L., Carlstedt-Duke, J., Car, J., & Zary, N. (2019). Virtual Patient Simulations in Health Professions Education: Systematic Review and Meta-Analysis by the Digital Health Education Collaboration. *Journal of medical Internet research*, 21(7), e14676. <https://doi.org/10.2196/14676>

Lapkin, S., Levett-Jones, T., Bellchambers, H., & Fernandez, R. (2010). Effectiveness of patient simulation manikins in teaching clinical reasoning skills to undergraduate nursing students: A systematic review. *Clinical Simulation in Nursing*, 6(6), e207-e222

McAllister, J.T., Lennertz, L., Atencio Mojica, Z., 2022. Mapping a discipline: a guide to using VOSviewer for bibliometric and visual analysis. *Sci. Technol. Libr.* 41 (3), 319–348. doi: <https://doi.org/10.1080/0194262X.2021.1991547>

Rouleau, G., Pelletier, J., Côté, J., Gagnon, M. P., Martel-Laferrrière, V., Lévesque, R., SimforHealth, & Fontaine, G. (2020). Codeveloping a Virtual Patient Simulation to Foster Nurses' Relational Skills Consistent With Motivational Interviewing: A Situation of Antiretroviral Therapy Nonadherence. *Journal of medical Internet research*, 22(7), e18225. <https://doi.org/10.2196/18225>

Van Eck NJ, Waltman L. Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*. 2010;84(2):523-38.).

Wang, Y., Li, X., Liu, Y., & Shi, B. (2022). Mapping the research hotspots and theme trends of simulation in nursing education: A bibliometric analysis from 2005 to 2019. *Nurse education today*, 116, 105426. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2022.105426>

Weston, J., & Zauche, L. H. (2021). Comparison of Virtual Simulation to Clinical Practice for Prelicensure Nursing Students in Pediatrics. *Nurse educator*, 46(5), E95–E98. <https://doi.org/10.1097/NNE.0000000000000946>

Zhang, Q., Chen, J., & Liu, J. (2022). Global Trends and Hot-Spots in Research on Virtual Simulation in Nursing: A Bibliometric Analysis From 1999 to 2021. *Frontiers in public health*, 10, 890773. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.890773>

Zhang, Q., Chen, J., & Liu, J. (2022). Global Trends and Hot-Spots in Research on Virtual Simulation in Nursing: A Bibliometric Analysis From 1999 to 2021. *Frontiers in public health*, 10, 890773. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.890773>

Zhu J, Liu W. A tale of two databases: the use of Web of Science and Scopus in academic papers. *Scientometrics*. 2020;123(1):321-35.

GÖÇMENLERİN SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞMEDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Mücahide Öner¹, Bilge Kalanlar²

¹Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bitlis, Türkiye

²Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye.

Özet

Göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişiminde karşılaştıkları zorluklar küresel bir sorundur. Birçok ülkede, göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimlerinde engellerle karşılaştıkları ve sağlık hizmetlerini genel nüfusa göre daha az erişilebilir buldukları bilinmektedir. Bu çalışma göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma PubMed, Web of Science, CINAHL, aracılığıyla “Göç ve sağlık hizmetlerine erişim”, “migration and access to health services”, gibi anahtar kelimeleri ile İngilizce tarama yapılarak yürütülmüştür. 1 Ocak 2009 ile Ocak 2024 ‘te yayınlanan nitel çalışmaları içerek şekilde tarama yapılmıştır. Yapılan tarama sonucunda toplam 1409 makaleye erişilmiştir. Bunlardan 172 makale çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmalarda göçmenlerin, sağlık hizmetlerine erişim ve bu hizmetlerden yararlanma konusunda bireysel, yönetsel ve kültürel zorluklarla karşı karşıya kaldıkları belirlenmiştir. Göçmenlerin sağlık durumu, ihtiyaçları ve sağlık hizmetlerine erişimleri ile ilgili mevcut verilerin, göçmenlerin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış en iyi sağlık hizmetini sağlayabilmek için iyileştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, göçmen, sağlık hizmetleri

Abstract

The challenges faced by migrants in accessing health services is a global problem. In many countries, it is known that migrants face barriers in accessing health services and find health services less accessible than the general population. The aim of this study was to identify the difficulties faced by migrants in accessing health services. The study was conducted by searching in English through PubMed, Web of Science, CINAHL, with keywords such as “migration and access to health services”. Between January 1, 2009 and January 2024, qualitative studies were searched. As a result of the search, a total of 1409 articles were accessed. In the studies, it was determined that migrants face individual, administrative and cultural difficulties in accessing and utilizing health services. Existing data on migrants' health status, needs and access to health services need to be improved in order to provide the best health services tailored to the needs of migrants.

Keywords: Migration, migrants, health services

Giriş

Göç; mülteciler, yurdundan edilmiş kişiler ve ekonomik nedenlerle göç edenler dâhil sebebi, yapısı, süresi fark etmeksizin bireylerin veya toplulukların ulusal ya da uluslararası boyutta yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır (1). Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 258 milyonu uluslararası, 763 milyonu ülke içinde olmak üzere dünyada yaklaşık 1 milyar göçmen bulunmaktadır. Bu göçmenlerin 68 milyonu zorunlu olarak göç etmişlerdir (2). Bu durum beraberinde sağlık gereksinimleri, dilleri,

gelenepleri, beklentileri çeşitlilik gösteren bir nüfusa yol açmış ve sağlıkta eşitsizlikleri beraberinde getirmiştir (3, 4).

Sağlıkta eşitsizlik, ‘sağlıkta etki eden sosyal etmenlerin ve/veya sağlık sistemindeki yetersizliklerin etkisiyle bireylerin ve/veya toplumun sağlığında önlenemez ve kabul edilemez bozulmaların oluşması’ olarak tanımlanmaktadır (5). ‘Sağlıkta eşitsizlik’, ‘sağlıkta adaletsizlik’, ‘sağlıkta farklılık’ terimlerinin çoklu ve sıklıkla birbirinin yerine kullanılabilmesi, sağlık hizmetlerine erişimde grup temelli farklılıkların olduğunu gösterirken; diğer yandan, ilk iki terim aynı zamanda bu tür sağlık farklılıklarının sadece biyolojik farklılıklara atfedilemeyeceği, toplumdan türediği ve bu nedenle düzeltilebileceği ve düzeltilmesi gerektiği yönündeki etik-politik yargının daha ileri bir boyutunu da göstermektedir (6). Sağlık hizmetlerine erişim sağlık eşitsizliklerinin bir belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (7). Sağlık hizmetlerine erişim, dünyadaki sağlık sistemlerinin temel bir ilkesidir ve ırk, sınıf, din, cinsiyet veya cinsel yönelimden bağımsız olarak temel bir insan hakkıdır. Sağlık hizmetlerine erişim, bireylerinin sağlık gereksinimlerini belirleme, sağlık hizmetlerini arama ve sağlık ihtiyaçları için ilgili bakımı alma becerisi olarak tanımlanabilir (8). Sosyoekonomik eşitsizlikler, çevresel olaylar ve politik istikrarsızlığın neden olduğu göç, önemli sağlık sorunlarını, özellikle hedef ülkelerde sağlık hizmetlerine erişim zorluklarını küresel bir sorun haline getirmiştir (9, 10). Göçmen nüfusun sağlık hizmetlerinin kullanımı üzerine çalışmalar yapılmış; yapısal ve bireysel faktörlere odaklanarak bu hizmetlere erişimi etkileyen faktörlerin anlaşılmasında mevcut boşluklar vurgulanmıştır. Dil farklılıkları, sağlık sorunlarının ifade edilmesindeki farklılıklar ile yerel sağlık sistemlerinin örgütlenmesi ve yapısı hakkında yeterli bilgi sahibi olmama konularının sağlık hizmetlerinin sunumunu engelleyen faktörler arasında yer aldığı belirlenmiştir (11). Göçmenlerin sağlık algılarını anlamak için, sağlık belirleyicilerinin göçmenler ve sağlık arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediğini anlamak için halk sağlığı çalışmalarında nitel araştırmaların kullanımı giderek daha fazla önem kazanmaktadır (12). Nitel araştırmalar; toplumdaki gizli, savunmasız ve dışlanmış gruplardan seslerin ortaya çıkarılmasını kolaylaştırır (13). Halk sağlığı hemşireleri de dâhil olmak üzere yerel halk sağlığı pratisyenlerinin, göçmenlerinin özelliklerini yakından analiz etmeleri ve buna göre özelleştirilmiş programlar geliştirmeleri ve uygulamaları önerilmektedir.

Amaç

Bu çalışma, 2009 ile 2024 yılları arasında göçmen nüfusun sağlık hizmetlerine erişim deneyimi ile ilgili nitel araştırmaları tanımlayarak, değerlendirerek ve sentezleyerek sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği önündeki engelleri tanımlamayı amaçlamaktadır.

Bulgular

Çalışma PubMed, Web of Science, CINAHL, aracılığıyla “Göç ve sağlık hizmetlerine erişim”, “migration and access to health services”, gibi anahtar kelimeleri ile İngilizce tarama yapılarak yürütülmüştür. 1 Ocak 2009 ile Ocak 2024 ‘te yayınlanan nitel çalışmaları içerek şekilde tarama yapılmıştır.

Yapılan tarama sonucunda toplam 1409 makaleye erişilmiştir. Bunlardan 172 makale çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmalarda göçmenlerin, sağlık hizmetlerine erişim ve bu hizmetlerden yararlanma konusunda bireysel, yönetsel ve kültürel zorluklarla karşı karşıya kaldığı belirlenmiştir (14). Bu engeller arasında ayrımcılığa maruz kalmak, ülkenin sağlık sistemine ilişkin bilgi eksikliğinin olması, nüfusun ihtiyacına göre sağlık profesyonellerinin ve uzmanların bulunmaması, iş koşulları nedeni ile tıbbi randevular için izin alamama ve yüksek maliyet sayılabilmektedir (15). Sağlık sistemi hakkında farkındalık eksikliği, kültürel ve dini olarak uygun olmayan hizmetler, hastalık ve damgalama konusunda farklı algılar ve sınırlı dil becerileri gibi faktörlerin sağlık hizmetlerine erişim önündeki engeller arasında olduğu belirlenmiştir (16,17). Yapılan araştırmalarda, sağlık kurumlarında verilen tercümanlık hizmetlerinin önemini kabul edilmesine rağmen tercüman kullanmanın sağlık hizmetlerine erişimde sınırlılık getirdiği belirlenmiştir (14, 18). Bunların yanı sıra uzun bekleme

süreleri, tedaviye nasıl erişileceği konusundaki belirsizlik, tedavinin faydalı olup olmadığı konusunda şüphe, profesyonellerin becerilerine güvensizlik ve klinisyenlerle etkileşimlerde olumsuz deneyimler olduğu tespit edilmiştir (19). Sağlık profesyonellerine duyulan güvensizlik sorunu, göçmen hastaların sağlık sistemiyle ilgili yetersiz bilgilerinin olması sağlık hizmetlerine erişimi daha karmaşık hale getirmiştir (20).

Özellikle ebeveynleri olmadan göç eden çocuklar, belgesiz göçmenler, bilgi eksikliği, idari gereklilikler, dil zorlukları ve ihbar edilme korkusu, ayrıca ayrımcı uygulamalar ve bakımın reddedilmesi gibi diğer engeller de sağlık hizmetlerine erişimin önündeki engeller olarak belirtilmektedir (21).

Sonuç ve Öneriler

Göçmenler, büyük sağlık sorunları ile karşılaşmakta ve sağlık hizmetlerine erişimde ciddi engellerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu nedenle, ekonomik ve sosyo-demografik risk faktörlerini hesaba katarak, özellikle ekonomik sıkıntı sırasında bu savunmasız grubu korumaya odaklanılmalıdır. Göçmenlerin sağlık durumu, ihtiyaçları ve sağlık hizmetlerine erişimleri ile ilgili mevcut verilerin, göçmenlerin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış en iyi sağlık hizmetini sağlayabilmek için iyileştirilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

1. Perruchoud R, Redpath-Cross J. Glossary on Migration (Internet). 2 nd. International Organization for Migration, editor Vasa. 2011.
2. World Health Organization (2024). Refugee and Migrant Health. [updated 22.09.2024]. Available from: <https://www.who.int/migrants/en/>.
3. Viruell-Fuentes EA, Miranda PY, Abdulrahim S. More than culture: structural racism, intersectionality theory, and immigrant health. *Social science & medicine*. 2012;75(12):2099-106.
4. Gazard B, Frissa S, Nellums L, Hotopf M, Hatch SL. Challenges in researching migration status, health and health service use: an intersectional analysis of a South London community. *Ethnicity & health*. 2015;20(6):564-93.
5. Whitehead M, Dahlgren G. What can be done about inequalities in health? *Lancet*. 1991;338(8774):1059-63.
6. Isaac LA, Laveist T. Defining health and health care disparities and examining disparities across the life span. *Race, ethnicity, and health: A public health reader*. 2013;2:11-31.
7. Macinko J, Starfield B, Shi L. The contribution of primary care systems to health outcomes within Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) countries, 1970–1998. *Health services research*. 2003;38(3):831-65.
8. Levesque J-F, Harris MF, Russell G. Patient-centred access to health care: conceptualising access at the interface of health systems and populations. *International journal for equity in health*. 2013;12(1):18.
9. Bécares L, Nazroo J, Stafford M. The buffering effects of ethnic density on experienced racism and health. *Health & place*. 2009;15(3):700-8.
10. Karlsen S, Nazroo JY. Agency and structure: the impact of ethnic identity and racism on the health of ethnic minority people. *Sociology of Health & Illness*. 2002;24(1):1-20.

11. Agudelo-Suárez AA, Gil-González D, Vives-Cases C, Love JG, Wimpenny P, Ronda-Pérez E. A metasynthesis of qualitative studies regarding opinions and perceptions about barriers and determinants of health services' accessibility in economic migrants. *BMC health services research*. 2012;12(1):461.
12. Benach J, Muntaner C, Chung H, Benavides FG. Immigration, employment relations, and health: Developing a research agenda. *American Journal of Industrial Medicine*. 2010;53(4):338-43.
13. Creswell JW, Poth CN. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*: Sage publications; 2016.
14. Akhavan S. Midwives' views on factors that contribute to health care inequalities among immigrants in Sweden: a qualitative study. *International journal for Equity in Health*. 2012;11:1-10.
15. Håkonsen H, Lees K, Toverud E-L. Cultural barriers encountered by Norwegian community pharmacists in providing service to non-Western immigrant patients. *International journal of clinical pharmacy*. 2014;36:1144-51.
16. Eklöf N, Hupli M, Leino-Kilpi H. Nurses' perceptions of working with immigrant patients and interpreters in Finland. *Public health nursing*. 2015;32(2):143-50.
17. Suurmond J, Rupp I, Seeleman C, Goosen S, Stronks K. The first contacts between healthcare providers and newly-arrived asylum seekers: a qualitative study about which issues need to be addressed. *Public Health*. 2013;127(7):668-73.
18. Farley R, Askew D, Kay M. Caring for refugees in general practice: perspectives from the coalface. *Australian journal of primary health*. 2014;20(1):85-91.
19. Isaacs S, Valaitis R, Newbold KB, Black M, Sargeant J. Competence trust among providers as fundamental to a culturally competent primary healthcare system for immigrant families. *Primary health care research & development*. 2013;14(1):80-9.
20. Maldari T, Elsley N, Abdul Rahim R. The health status of newly arrived Syrian refugees at the Refugee Health Service, South Australia, 2016. *Australian Journal of General Practice*. 2019;48(7):480-6.
21. Dauvrin M, Lorant V, Sandhu S, Devillé W, Dia H, Dias S, et al. Health care for irregular migrants: pragmatism across Europe. A qualitative study. *BMC research notes*. 2012;5:1-9.

ŞANLIURFA'DA KARŞILANMAMIŞ AİLE PLANLAMASI İHTİYACI VE NEDENLERİNİN BELİRLENMESİ

(Determination of Unmet Need for Family Planning in Sanliurfa and Its Causes)

Rabia Rojda Şakar¹, Fatma Koruk²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Diyarbakır,
TÜRKİYE

²Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı, Şanlıurfa, TÜRKİYE

Özet

Amaç: Araştırmanın amacı, Şanlıurfa'da karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı ve nedenlerinin belirlenmesidir.

Materyal ve metod: Kesitsel tipte olan araştırma, Şanlıurfa il merkezinde aile sağlığı merkezlerine başvuran, doğurganlık çağında ve herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanan kadınlarla yapılmıştır. Örnek seçiminde küme örnekleme yöntemi kullanılmış ve her bir aile sağlığı merkezi bir küme olarak alınmıştır. Gerekli küme sayısını hesaplamak için pilot uygulama yapılmış, gerekli küme sayısı 16 olarak bulunmuş ve araştırma toplam 313 kadınla tamamlanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiklerden yüzde, ortalama ve standart sapma; tek değişkenli analizlerden Ki-kare ve Mann Whitney-U testi; çok değişkenli analizlerden Lojistik Regresyon modeli kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada kadınların %35,5' inin karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı (%2,6'sı gebeliklerine ara vermek için, %32,9'u artık gebelik istemediği için) olduğu belirlenmiştir. Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacını; evde en çok Arapça konuşulması 3,5 kat, yaşayan kız çocuğu sayısının 2 ve üzerinde olması 1,8 kat, kadının yaşının 34 ve üzerinde olması 1,2 kat ve son doğumun üzerinden geçen süresinin 30 ay ve üzerinde olması 1,019 kat artıran en önemli faktörlerdir.

Sonuç: Çalışmada, karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı düzeyinin Türkiye ortalamasından yaklaşık olarak 3 kat yüksek olduğu, sosyo-demografik ve kültürel faktörlerin karşılanmamış aile planlaması ihtiyacını etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın; aile planlaması; karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı

Abstract

Background: The aim of the study was to determine the unmet need for family planning and its causes in Şanlıurfa.

Materials and Methods: The cross-sectional study was conducted with women of childbearing age who applied to family health centres in Şanlıurfa city centre and who did not use any family planning method. Cluster sampling method was used in sample selection and each family health centre was taken as a cluster. A pilot study was conducted to calculate the required number of clusters and the required number of clusters was found to be 16 and the study was completed with a total of 313 women. In the evaluation of the data, percentage, mean and standard deviation from descriptive statistics; Chi-square and Mann Whitney-U test from univariate analyses; Logistic Regression model from multivariate analyses were used.

Results: In the study, it was determined that 35.5% of the women had unmet need for family planning (2.6% to interrupt their pregnancies, 32.9% because they did not want to get pregnant anymore). The most important factors that increase the unmet need for family planning are speaking Arabic at home 3.5 times, having 2 or more daughters 1.8 times, being 34 years of age or older 1.2 times, and having 30 months or more since the last birth 1.019 times ($p<0.05$).

Conclusions: In the study, it was determined that the level of unmet need for family planning was approximately 3 times higher than the average of Turkey and that socio-demographic and cultural factors affected the unmet need for family planning.

Key Words: Women; family planning; unmet need for family planning

Giriş ve Amaç

Karşılanmamış Aile Planlaması (KAP) ihtiyacı kavramı; kadınların üreme niyetleri ile doğum kontrol davranışları arasındaki boşluğa işaret etmektedir ve cinsel yönden aktif olan, doğumlarının arasını açmak istemesine veya doğurmayı kalıcı olarak durdurmak istemesine rağmen, herhangi bir gebeliği önleyici yöntem kullanmayan kadınların yüzdesi olarak tanımlanmaktadır. KAP ihtiyacının belirlenmesi, kadınların arzu ettikleri aile büyüklüğüne ve doğum aralığına ulaşma becerisinin bir ölçümünü sağlar. Bu aynı zamanda üreme sağlığı programlarının hizmet talebini karşılamadaki başarısının bir göstergesidir (1). Yapılan çalışmalarda, özellikle Doğu Bölgelerinde yaşayan ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan kadınların Aile Planlaması(AP) hizmetlerine erişme de ve etkin kullanımda dezavantajlı grup olduğu, bu kadınların KAP ihtiyacının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (2,3). Araştırmanın yapıldığı Şanlıurfa ili, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan, doğurganlık hızının en yüksek olduğu ildir (4). Bu durum, bölgede AP hizmetlerine erişim ve sunumun öncelikli konular arasında olduğunu göstermektedir. KAP ihtiyacını artıran faktörlerin belirlenmesi, AP hizmetlerinin etkili bir şekilde planlanmasında ve bu hizmetlere erişim ile kullanımının geliştirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Bu nedenle, araştırma Şanlıurfa'da KAP ihtiyacının düzeyini ve buna etkisi olan faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Kesitsel tipte olan araştırma, Şanlıurfa il merkezinde Ocak 2022 – Ocak 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Şanlıurfa il merkezindeki aile sağlığı merkezlerine başvuran doğurganlık çağındaki, herhangi bir AP yöntemi kullanmayan evli kadınlar oluşturmuştur. Örnek seçiminde küme örnekleme yöntemi kullanılmış ve her bir aile sağlığı merkezi bir küme olarak alınmıştır. Örnekleme için gerekli olan küme sayısını hesaplamak amacıyla, 120 kadın ile pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışmada; ortalama küme çapı 20, evren orantısı tahmin edicisi 0.258, pilotun varyansı 3.76, evren orantısı tahmin edicisinin varyansı 0.0013, tahmini tolerans sınırı 0.074, tahmini hata sınırı 0.04 alınarak gerekli küme sayısı 16 olarak hesaplanmıştır. Böylece araştırma, toplamda 313 kadınla tamamlanmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan ve kadınların sosyo-demografik, obstetrik ve KAP ihtiyacına ilişkin özelliklerini içeren 23 sorudan oluşan Veri Toplama Formu (5-8) aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır ve her bir kadından onam alınmıştır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından Statistical Package for Social Sciences (SPSS) Windows 20.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiklerden yüzde, ortalama ve standart sapma; tek değişkenli analizlerden Ki-kare ve Mann Whitney-U testi; çok değişkenli analizlerden Lojistik Regresyon analizi kullanılmıştır. Bulgular %95.0 güven düzeyinde değerlendirilmiştir.

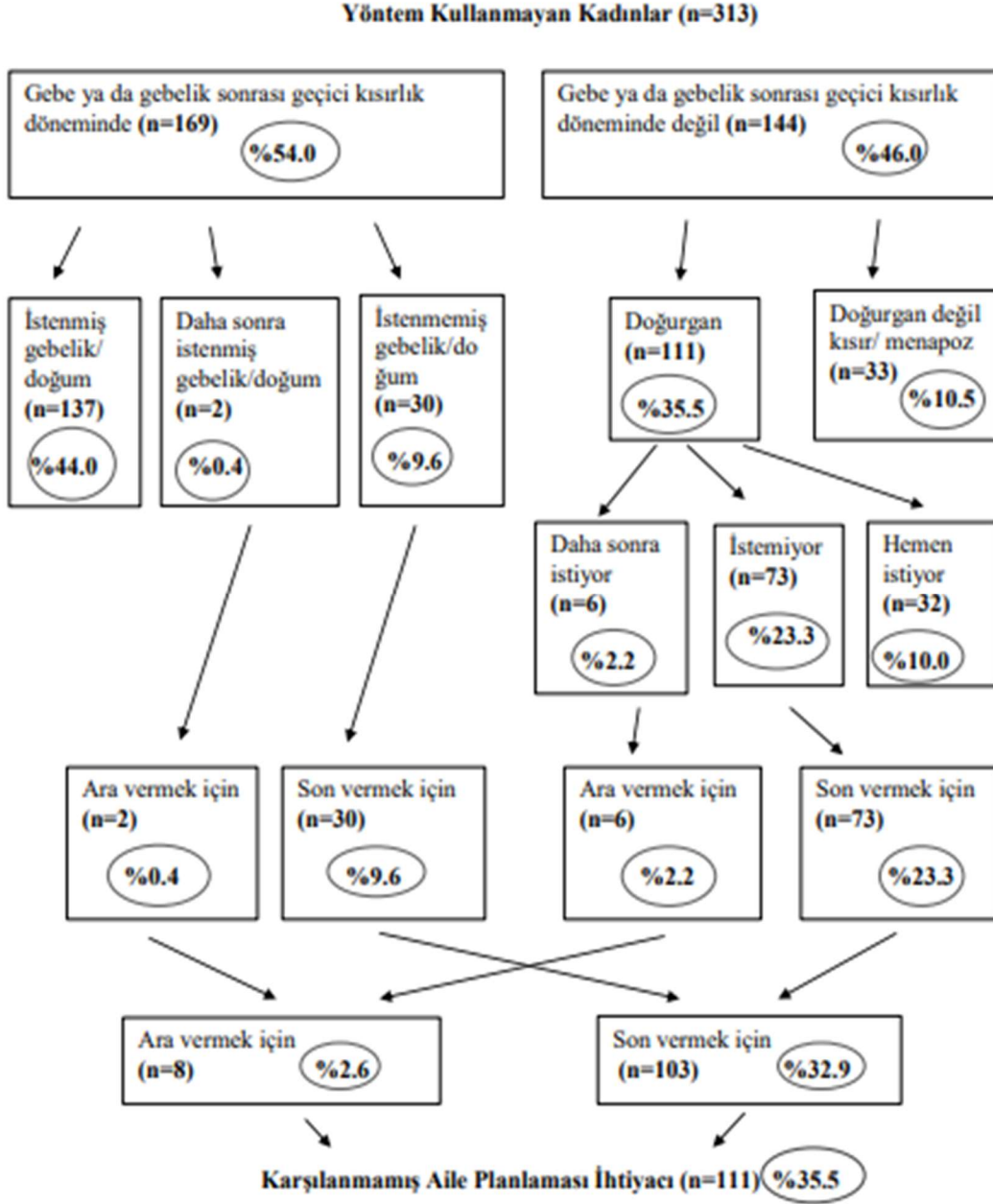
Tanımlamalar

KAP ihtiyaç düzeyi; Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Birleşmiş Milletler (BM) Nüfus Fonu Türkiye Ofisi (UNFPA)'nin algoritmasına göre tanımlanmıştır (5) (Şekil 1). Algoritmaya göre: gebe ya da gebelik sonrası geçici infertil döneminde olan kadınlardan plansız gebeliği olan, daha sonra gebe kalmak isteyen ya da doğurganlığa son vermek isteyen kadınlar ile gebe ya da gebelik sonrası geçici kısırlık döneminde olmayan, ancak şu anda ya da daha sonrasında gebe kalmak istemeyen kadınlar, KAP ihtiyacı olan kadınlar olarak tanımlanmaktadır.

Bulgular

Kadınların yaş ortalaması $31,65 \pm 7,32$ 'dir ve %41,5'i herhangi bir eğitim düzeyine sahip değildir. Sadece %11,9'u gelir getiren bir işte çalışmakta, %76,4'ü gelirini giderinden az olarak algılamakta ve %37,4'ünün sosyal güvencesi bulunmamaktadır. Yine kadınların %21,4'ü geniş ailede yaşamakta ve %56,9'u evlerinde Türkçe dışında bir dil (%32,6 Kürtçe, %24,3 Arapça) kullanmaktadır. Kadınların eşlerinin ise yaş ortalaması $35,73 \pm 7,89$ 'tür ve %22,3'ü herhangi bir eğitim düzeyine sahip değildir. Eşlerin %86,9'u çalışmaktadır ve çoğunlukla işçidir (%48,0). Kadınların %99,1'inin en az bir gebelik öyküsü vardır ve toplam gebelik sayısı ortalaması $4,0 \pm 2,4$ 'tür. Yine %95,6'sının doğum öyküsü vardır ve toplam doğum sayısı ortalaması $3,3 \pm 2,0$ 'tür. Son doğumlarının üzerinden geçen süre ortalaması $39,3 \pm 47,3$ aydır. Kadınların %94,9'unun yaşayan çocuğu vardır ve çocuk sayısı ortalaması $3,28 \pm 2,0$ 'dir. Kadınların yaşayan kız çocuğu sayısının ortalaması $2,0 \pm 1,2$ iken yaşayan erkek çocuğu sayısının ortalaması $2,0 \pm 1,1$ 'dir. Kadınların %78,3'ünün daha önce AP yöntemi kullanma öyküsü vardır. Kadınların %35,5'inin KAP ihtiyacı vardır ve bu kadınların %2,6'sı gebeliklerine ara vermek ve %32,9'u gebeliklerine son vermek için AP hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır (Şekil 1).

Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacını; evde en çok Arapça konuşulması 3,5 kat, yaşayan kız çocuğu sayısının 2 ve üzerinde olması 1,8 kat, kadının yaşının 34 ve üzerinde olması 1,2 kat ve son doğumun üzerinden geçen süresinin 30 ay ve üzerinde olması 1,019 kat artıran en önemli faktörlerdir ($p < 0,05$) (Tablo 1).

Şekil 1. Kadınların Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacına İlişkin Dağılımlarının Algoritması

Tablo 1. Kadınların Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacını Arttıran Risk Faktörlerinin Lojistik Regresyon Modeli

Risk Faktörleri	B	P	QR	%95 CI
Konuşulan Dil (Arapça)	1.256	0.032	3.512	1.112 -11.087
Yaşayan Kız Çocuğu Sayısı (2 ve üzeri)	0.628	0.040	1.875	1.220 - 2.881
Son Doğumun Üzerinden Geçen Süre (30 ay ve üzeri)	0.019	0.033	1.019	1.002 - 1.038
Kadının yaşı (34 ve üzeri)	0.189	0.005	1.208	1.060 - 1.317
Yaşayan erkek çocuğu sayısı (2 ve üzeri)	0.421	0.070	1.524	0.966 - 2.404
Planlan yöntem kullanım süresi (10 yıl ve üzeri)	-0.033	0.100	0.968	0.931 - 1.006
Sabit	-8.525	0.001	0.001	

Tartışma

KAP ihtiyacı, AP politikalarının geliştirilmesinde kullanılan önemli kavramlardan biridir (9). BM'in verilerine göre KAP ihtiyacının dünya genelinde yaklaşık %10 olduğu, özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu düzeyin daha yüksek olduğu belirtilirken (10), Türkiye'de ise KAP ihtiyacının yaklaşık olarak %11,5 olduğu bildirilmektedir (5). Bu çalışmada KAP ihtiyacı %35,5 olarak bulunmuştur. Kadınların %2,6'sının gebeliklerine ara vermek için, %32,9'unun ise doğurganlıklarını sonlandırmak için KAP ihtiyacı bulunmaktadır. Bu sonuç, Türkiye ortalamasının yaklaşık olarak üç katıdır. Araştırmanın yapıldığı Şanlıurfa, Türkiye'de toplam doğurganlık hızının ve ortalama çocuk sayısının en yüksek ildir (4,10). Bu durum göz önüne alındığında, araştırmanın sonucu şaşırtıcı değildir. Literatürde KAP ihtiyacını etkileyen birçok faktör olduğu belirtilmektedir (11-14). Bunlar arasında sosyodemografik ve kültürel faktörler yer almaktadır. Bu çalışmada da sosyodemografik ve kültürel faktörlerin KAP ihtiyacı üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Araştırmada obstetrik özellikleri kötü olan (gebelik, doğum, yaşayan çocuk sayısı ve son doğumunun üzerinden geçen süresi fazla olan) kadınların KAP ihtiyaçlarının daha fazla olduğu gözlemlenirken, son gebeliğini istememiş, tekrar gebelik düşünmeyen ve daha önce kullandığı AP yöntemini bırakmış olan kadınların KAP ihtiyacı içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, KAP ihtiyacı düzeyinin Türkiye ortalamasından yaklaşık olarak 3 kat yüksek olduğu, sosyo-demografik ve kültürel faktörlerin KAP ihtiyacını etkilediği belirlenmiştir. Şanlıurfa'da KAP ihtiyacı ve nedenlerinin incelenmesi sonucunda elde edilen verilere göre şu öneriler oluşturulmuştur; AP hizmetlerinin planlanmasında ve sunumunda, sosyo-ekonomik düzeyi düşük kadınlar ile kötü obstetrik öyküye sahip kadınların KAP ihtiyacı açısından dezavantajlı grup olarak değerlendirilmesi ve bu gruba AP hizmetlerinin kullanımını ve niteliğini arttıracak desteklerin verilmesi önerilir. AP yöntemlerine ilişkin yanlış inanç, tabu ve endişelere sahip kadınlara eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi, AP yöntemlerine erişim ve kullanım engelleri ile ilgili verilerin güncel tutularak, bunlara yönelik gerekli müdahalelerin planlanması, izlemlerin yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

1. WHO, The Global Health Observatory, Explore a world of health data, Unmet need for family planning (%), 2024. (10.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: <https://www.who.int/data/gho/indicator-metadata-registry/imr-details/3414>
2. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE). (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (TNSA), T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara/Türkiye. (12.02.2024'de erişildi). Erişim
3. Eroğlu K, Koruk F, Koruk İ, Çelik K, Güner P, Kılıçlı A. Women's reproductive behaviour and perspectives on fertility, and their modifying factors, in a Turkish province with a high fertility rate. The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care. 2021;26(2):139-147.
4. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Doğum İstatistikleri, 2022. Sayı: 49673, Yayın tarihi: 15 Mayıs 2023. (13.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Indexp=Dogum-Istatistikleri-2022-49673>
- 5.Çavlin A, Çağatay P.Türkiye'de Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacı. UNFPA& HÜNEE, Aralık 2020. (12.02.2024'de erişildi). Erişim adresi:https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/ap-unmetneed-tr_3.pdf
6. WHO Healt Topic, Family Planing And Contraception, 2021. (10.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: <https://apps.who.int/iris/rest/bitstreams/1092306/retrieve>
7. Koruk F, Beyazgül B, Koruk İ. The effect of gender role attitudes on the number of children and child gender preference. Göbeklitepe International Journal of Health Sciences. 2023; 6(13):28-35.
8. UNFPA, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2020, World Contraceptive Use. (14.02.2024'de erişildi). Erişim adresi:https://www.un.org/en/development/desa/population/theme/familyplanning/cp_model.asp
9. Bradley, SEK, Croft, T. Fishel, J D, Westoff, CF. 2012. Revising Unmet Need for Family Planning. DHS Analytical Studies No. 25. Calverton, Maryland, USA: ICF International. (15.02.2024'de erişildi). Erişim adresi: <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/AS25/AS25%5B12June2012%5D.pdf>
10. UNFPA, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2020, World Contraceptive Use. (13.02.2024'de erişildi). Erişim adresi:https://www.un.org/en/development/desa/population/theme/familyplanning/cp_model.asp
11. Harzif AK, Maidarti M, Handayaning FN, Andyra AF. Factors affecting knowledge regarding unmet need on fertile aged women in Indonesia: Evaluation of 2012 and 2017 IDHS. Reproductive Health. 2022;19(1):26.
12. Amaje E, Ayalew T. Unmet need for family planning and associated factors, among women of child-bearing age working in Hawassa industrial park, Southern Ethiopia 2021: An institution based cross-sectional study. Clinical Epidemiology and Global Health. 2022;17:101-122.
13. Teshale AB. Factors associated with unmet need for family planning in sub-Saharan Africa: A multilevel multinomial logistic regression analysis. 2022;17(2):e0263885.
14. Desta HO, Bala ET. Factors associated with unmet need for family planning among married reproductive age women in Toke Kutaye district, Oromia, Ethiopia. International Journal of Reproductive Medicine. Vol 2021, Article ID 5514498, 9 pages.

TEACHING METHODS USED IN DIABETES EDUCATION OF THE ADOLESCENTS WITH TYPE 1 DIABETES: SYSTEMATIC REVIEW

Hatice Karcıođlu¹, Dilek Sarı², Nebahat Bora Güneş³, Melike Taşdelen Baş⁴

¹Basakşehir Cam and Sakura City Hospital, Istanbul, Turkey

²Lösante Children and Adult Hospital, Ankara, Turkey

³Hacettepe University Faculty of Nursing, Ankara, Turkey

⁴Selcuk University Akşehir Kadir Yallagoz Health College of Nursing, Konya, Turkey

Aim: The aim of this study is to examine the teaching methods used in diabetes education given to adolescents with type 1 diabetes.

Methods: The PubMed database was searched using the keywords "type 1 diabetes," "adolescent," and "education," on 06.09.2024. Inclusion criteria consisted of trials published between 2019-2024 that focused on educational programs related to management of diabetes such as nutrition, insulin pumps, and physical activity for children aged 12-18 with type 1 diabetes. Studies addressing diabetes types other than type 1, educational programs targeting individuals outside the 12-18 age group, non-experimental or observational studies, articles published in languages other than English, publications without full-text access, and studies lacking educational content were excluded from the review. Review results were reported following the PRISMA checklist.

Results: In this systematic review, 953 articles were accessed, 77 of which were included in the study; 146 descriptive studies, 71 reviews, 13 retrospectives, 8 non-randomized controlled studies, 506 non-educational articles, 55 irrelevant publications, 64 studies targeting other age groups, 6 non-English articles, and 7 guideline publications were excluded. When the 77 studies included in the review were examined, it was seen that many different methods were used in diabetes education given to adolescents diagnosed with type 1 diabetes. In these studies, the importance and positive effect of education in disease management of adolescents with type 1 diabetes were determined. Preferred education methods included online, face-to-face, school-based, and mentorship approaches. Recent studies have observed an increase in the use of virtual education and mobile applications.

Conclusion: Regularly updating the education programs planned to improve disease management in adolescents with type 1 diabetes, taking into consideration the age characteristics, to reflect current research and technological developments will increase the effectiveness of diabetes care.

Anahtar Kelimeler: type 1 diabetes mellitus, adolescent, education

TIP 1 DİYABETLİ ADÖLESANLARIN DİYABET EĞİTİMİNDE KULLANILAN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ: SİSTEMATİK DERLEME

Hatice Karcıođlu¹, Dilek Sarı², Nebahat Bora Güneş³, Melike Taşdelen Baş⁴

¹Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, İstanbul, Türkiye

²Lösante Çocuk ve Yetişkin Hastanesi, Ankara, Türkiye

³Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

⁴Selçuk Üniversitesi Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik, Konya, Türkiye

Amaç: Bu çalışmanın amacı, tip 1 diyabet tanısı olan adölesanlara verilen diyabet eğitiminde kullanılan öğretim yöntemlerini incelemektir.

Yöntem: PubMed veri tabanında "tip 1 diyabet", "adölesan" ve "eğitim" anahtar kelimeleriyle 06.09.2024 tarihinde tarama yapılmıştır. Dahil etme kriterleri içinde, 2019-2024 yılları arasında yayınlanmış, tip 1 diyabetli 12-18 yaş grubundaki çocuklara yönelik beslenme, insülin pompası, fiziksel aktivite gibi hastalık yönetimine yönelik eğitim programlarını ele alan deneysel çalışmalar yer almıştır. Tip 1 diyabet dışındaki diyabet türlerini ele alan çalışmalar, 12-18 yaş grubunun dışındaki bireylere yönelik eğitim programları, deneysel olmayan veya gözlemsel çalışmalar, İngilizce dışındaki dillerde yayımlanan makaleler, tam metnine erişilemeyen yayınlar ve eğitim içeriği barındırmayan çalışmalar derlemeye dahil edilmemiştir. Derleme bulguları PRISMA kontrol listesine uygun olarak rapor edilmiştir.

Bulgular: Bu sistematik derlemede 953 makaleye ulaşılmış, 77'si çalışmaya dahil edilmiş; kriterleri karşılamayan 146 tanımlayıcı, 71 derleme, 13 retrospektif, 8 non-randomize kontrollü çalışma, 506 eğitime yönelik olmayan, 55 konu dışı, 64 hedef kitlesi dışındaki yaş grubuna yönelik, 6 İngilizce dışındaki dillerde yayımlanan ve 7 kılavuz niteliğindeki yayın hariç tutulmuştur. Derlemeye dahil edilen 77 çalışma incelendiğinde tip 1 diyabet tanısı almış adölesanlara verilen diyabet eğitimlerinde birçok farklı yöntem kullanıldığı görölmektedir. Bu çalışmalarda, Tip 1 diyabeti olan adölesanların hastalık yönetiminde eğitimin önemi ve olumlu etkisi belirlenmiştir. Yapılan eğitimlerde sıklıkla çevrimiçi, yüz yüze, okul temelli ve mentörlük yöntemleri tercih edilmiştir. Yapılan son çalışmalarda sanal eğitim ve mobil uygulamaların kullanımında artış olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç: Tip1 diyabeti olan adölesanlarda yaş dönemi özellikleri göz önünde bulundurularak, hastalık yönetimini geliştirmek üzere planlanacak olan eğitim programlarının güncel araştırmaları ve teknolojik gelişmeleri yansıtacak şekilde düzenli olarak güncellenmesi, diyabet bakımındaki etkinliği arttıracaktır.

Anahtar Kelimeler: tip 1 diyabet, adölesan, eğitim

HEMŞİRELİKTE YAPAY ZEKA: BİBLİYOMETRİK VE İÇERİK ANALİZİ

Fatıma Köksal¹, Gülcan Taşkırın Eskici²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Yönetimi Tezli
Yüksek Lisans Programı, Samsun, Türkiye

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelikte
Yönetim AD, Samsun, Türkiye

Özet

Giriş ve Amaç: Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sağlık sistemlerini dijitalleştirmeye hemşirelik mesleğini etkilemeye başlamıştır. Yapay zeka teknolojileri hemşirelik uygulamalarının desteklenmesi, büyük verilerin analizi, kararların alınması, bakım planlarının hazırlanması, sunulması, tekrarlayan hemşirelik hizmetlerinin kolaylaştırılması, ilaçların hazırlanmasına kadar birçok alanda kullanılmaktadır. Son yıllarda yapay zeka ve hemşirelik konusundaki araştırmalar artmıştır. Hemşirelik alanında yapay zeka ile ilgili araştırma makalelerinin ve tez çalışmalarının bibliyometrik ve içerik analizi yapılarak mevcut durumun tespiti ve gelecekteki çalışmalara farklı bakış açıları sunmak amacıyla bu çalışma yürütülmüştür.

Yöntem: “Google Akademik” ve “Ulusal Tez Merkezi”, İngilizce ve Türkçe olarak “hemşirelik” ve “yapay zeka” kelimeleri kullanılarak Nisan ve Mayıs 2024’te taranmıştır. 38 araştırma makalesi, 3 tez olmak üzere 41 çalışma incelenmiştir. Çalışmalar araştırmacılar tarafından geliştirilen yazar, yıl, amaç, araştırma tasarımı, örnekleme ve yeri, ölçüm araçları, sonuçlar/temel bulgular başlıklarında özetlenen değerlendirme formuyla incelenmiştir.

Bulgular: Çalışmalar en çok sırasıyla 2022 (n=13), 2024 (n=10), 2023 (n=9), 2021 (n=6) yıllarında yapılmıştır. En fazla çalışma Türkiye’ye (n=9) aittir, bunu Çin (n=4), Amerika Birleşik Devletleri (n=3), Mısır (n=3), Suudi Arabistan (n=3) izlemektedir. Ağırlıklı olarak tanımlayıcı desende yapay zekaya karşı algı, tutum, kaygı (n=16) konuları incelenmiştir. Yine yapay zeka destekli programların (n=11) tasarlanıp hastalar ve hemşirelere deneysel olarak uygulandığı çalışmalar ile yapay zekaya yönelik görüşleri kapsayan çalışmalar (n=9) ve yapay zekanın eğitim etkinliğini ölçen çalışmalar (n=4) bildirilmiştir.

Sonuç: Çalışmalarda hemşirelikte yapay zeka destekli uygulamaların, programların hastaların takibinde olumlu ve memnuniyet verici sonuçlarının olduğu, eğitim alanındaki etkinliklerinin oldukça yüksek, pozitif yönlü olduğu bildirilmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda nitel, gözlemsel, karma ve deneysel araştırma deseninde, geniş evren ve örnekleme sahip çalışmaların daha fazla yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, yapay zeka, bibliyometrik analiz

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN NURSING: BIBLIOMETRIC AND CONTENT ANALYSIS

Fatima Köksal¹, Gülcan Taşkiran Eskici²

¹Ondokuz Mayıs University, Graduate School of Postgraduate Education, Nursing Management Master's Programme, Samsun, Turkey

²Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Nursing Management, Samsun, Turkey

Abstract

Introduction and Aim: Rapid developments in information and communication technologies have begun to digitize healthcare systems, affect the nursing profession. Artificial intelligence technologies are used in many areas, from supporting nursing practices, analyzing big data, making decisions, preparing and presenting care plans, facilitating repetitive nursing services, to preparing medications. In recent years, research on artificial intelligence and nursing has increased. This study was conducted to determine the current situation, provide different perspectives for future studies by conducting bibliometric and content analysis of research articles theses on artificial intelligence in the field of nursing.

Method: “Google Scholar” and “National Thesis Center” were searched in English and Turkish using the words “nursing”, “artificial intelligence” in April and May 2024. 41 studies, including 38 research articles and 3 theses were examined. The studies were examined with the evaluation form developed by the researchers, summarized under the titles of author, year, purpose, research design, sample and location, measurement tools.

Results: The studies were mostly conducted in 2022 (n=13), 2024 (n=10), 2023 (n=9), 2021 (n=6), respectively. The most studies belong to Turkey (n=9), followed by China (n=4), the United States (n=3), Egypt (n=3), Saudi Arabia (n=3). Perception, attitude, and anxiety towards artificial intelligence (n=16) were examined in a predominantly descriptive design. Studies in which artificial intelligence-supported programs (n=11) were designed experimentally applied to patients, nurses, studies covering views on artificial intelligence (n=9), studies measuring the educational effectiveness of artificial intelligence (n=4) were reported.

Conclusion: In the studies, it was reported that artificial intelligence-supported applications and programs in nursing had positive satisfactory results in the follow-up of patients, and their effectiveness in the field of education was quite high and positive. In line with the research results, it is recommended that more studies with a wide universe and sample should be conducted in qualitative, observational, mixed and experimental research designs.

Keywords: Nursing, artificial intelligence, bibliometric analysis.

Giriş ve Amaç

Teknolojik gelişmeler ve sağlıkta dijitalleşme süreci, sağlık hizmetlerinin önemli bir halkası olan hemşirelik mesleğini ve uygulamalarını da etkilemektedir. Hemşirelik alanında sürecin daha etkin ve daha verimli sürdürülmesi için veri toplama, hemşirelik tanımlarını belirleme, planlamaları yapma ve zamanı yönetme gibi aşamalarda teknolojiden yararlanılması önemlidir (1). İnsan zekası gerektiren algılama, düşünme, fikir yürütme, sorun çözme, iletişim kurma, çıkarım yapma ve karar verme gibi işlevlerin bilgisayar yazılımları ile yürütülmesi anlamına gelen yapay zeka sağlık hizmeti sunumunda “önce zarar verme” anlayışından “öngörü ile sağlığı geliştirme” anlayışına geçmeye olanak sağlamaktadır (1,2). Yapay zeka teknolojileri hemşirelik uygulamalarının ve hemşirelerin bilişsel durumunun desteklenmesi, büyük verilerin analiz edilmesi, hasta sonuçlarını olumlu yönde etkileyen kararların alınması, tedavi planlarının, bakım planlarının hazırlanması ve sunulması, tekrarlayan hemşirelik hizmetlerinin kolaylaştırılması ve ilaçların hazırlanmasına kadar birçok alanda kullanılmaktadır (3).

Barrea ve ark. (2020) tarafından yayımlanan makalede akut yataklı ruh sağlığı ünitesine kabul edilen tüm hastaların saat başı veya her 15 dakikada bir hemşirelik gözlemlerini yapay zeka ile yaptıkları deneysel bir çalışma sonucuna göre dijital destekli hemşirelik gözlemlerinin hastaların güvenliğini koruyabileceği, hastaların ve personelin akut psikiyatri koğuşundaki deneyimlerini potansiyel olarak iyileştirebileceği belirtilmiştir (4).

Huang ve ark (2022) tarafından hemşirelerin hastanın durumunu kavramalarına ve çalışma saatlerini azaltmalarına yardımcı olmak için hemşire-hasta etkileşiminde yapay zeka uygulamanın fizibilitesini araştırdıkları bir çalışmada hasta başına ortalama hemşire-hasta etkileşim süresini 18 dakikadan 10 dakikaya düşürebildiklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca yapay zekanın hastaların anormal sağlık durumuna gerçek zamanlı yanıt vermesinin, hastalar için daha ciddi ikincil yaralanmaları önleyebileceğini, hemşirelerin acil durumları tespit etmede fazla enerji tüketmesini de önleyebileceğini öneri olarak sunmaktadırlar (5).

Hemşireler ve yapay zekâ robotlarının yakın gelecekte klinik ortamlarda birlikte çalışabileceği düşünülmektedir. Hemşirelikte artan iş yükü ve personel açığı gibi sebeplerin, yapay zekâ destekli bakım robotlarının kullanımını artıracacağı ve bu robotların hemşirelerin hizmet sunumlarını destekleyen yardımcı araçlar olacağı öngörülmektedir (6,7,8). Özellikle bakımı destekleyici özelliklerinin hemşirelik bakım kalitesini arttıracacağı düşünülmektedir. Yapay zekâ yazılımı ile donatılmış robotlar, hemşirelerin fiziksel olarak iş yükünü azaltmaya yardımcı olmakta, hastaları izleyerek ve durumsal anormallikleri fark eden sensörleri kullanarak hemşirelere veya acil servislere bildirimde bulunmaktadırlar. Yine sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde ulaşım lojistiğinde, özellikle çocuklar, yaşlılar ve engellilere sosyal destek amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca, sağlık koçu, arkadaş veya eğitimci olarak çeşitli ortamlarda çevre ve diğer insanlarla etkileşime girmektedirler. İnsansı özelliklere sahip robotların hastaya özgü ihtiyaçların belirlenmesi ve etkin hemşirelik bakımının sunulmasında önemli bir yere sahip olacağı düşünülmektedir (6,7,8). Türkiye’de üretilen ilk robot hemşire olma özelliği taşıyan Robot Atacan hastaya yemek, ilaç taşıyabildiği gibi, bilgilendirme de yapmaktadır (9).

Literatürde hemşirelik alanında yapay zekaya yönelik yapılan bibliyometrik analiz çalışmalarına bakıldığında Shi ve arkadaşları (2024) tarafından yürütülen çalışmada yapay zekanın hemşirelik alanında uygulanmasına ilişkin Web of Science (WOS) Core Collection veri tabanında araştırılan yayınlar incelenmiştir. Bu çalışmada toplam 431 yapay zeka araştırması tespit edildiği ve 54 ülkeden, 855 kurum tarafından yayımlandığı belirtilmiştir. Hemşirelik alanında en çok yapay zeka araştırması yayınlayan ülkelerin Amerika Birleşik Devletleri (ABD)(170 kez), Çin (89 kez), İngiltere (27 kez), Kanada (25 kez), İspanya (23 kez), Japonya (19 kez), Güney Kore (19 kez), Avustralya (14 kez), ve İtalya (11 kez) olduğu tespit edilmiştir (11). Bu çalışmada yayınların içerik analizlerine değinilmemiştir (11)

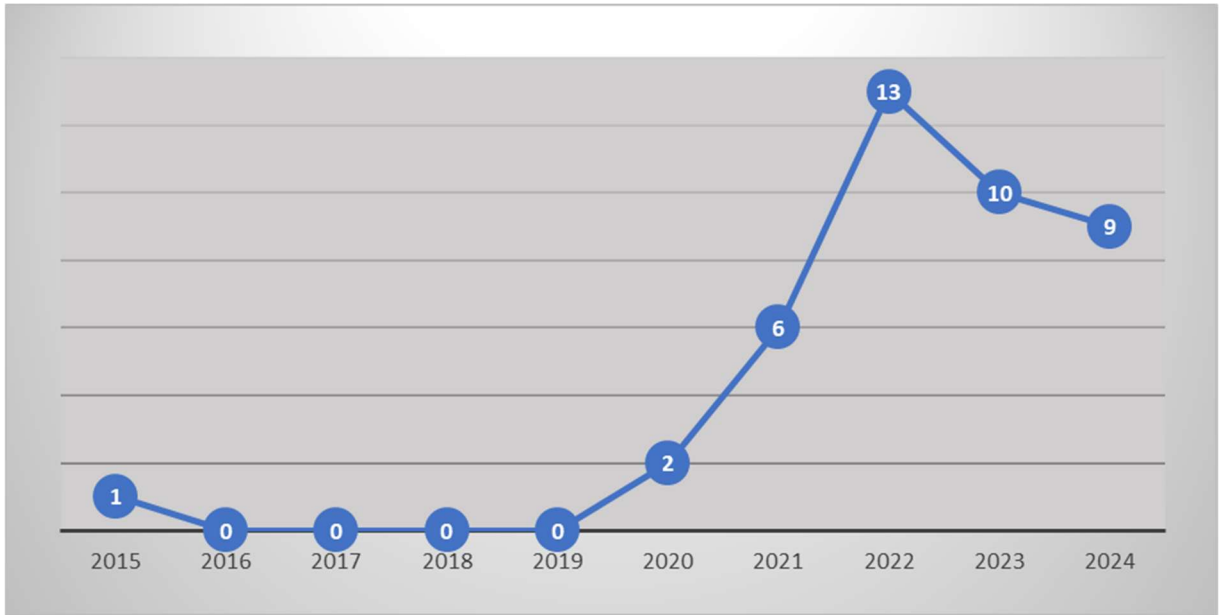
Ulusal literatürde Parlar ve Esen (2023) tarafından Post-Covid-19 Döneminde Sağlık Bilişimi ve Yapay Zekâ Kullanımı Üzerine Bir Bibliyometrik Analiz çalışması ve Alp ve arkadaşları (2023) tarafından Sağlık Alanında Yapay Zekâ Yöntemlerinin Kullanımına İlişkin Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2015-2022) çalışmalarına rastlanmış olup ikisi de genel başlık olan sağlık alanında çalışmalardır. Literatür taramasında spesifik olarak hemşirelik alanında yapay zeka ile ilgili araştırma makalelerini ve tez çalışmalarını inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile hemşirelik alanında yapay zeka ile ilgili araştırma makalelerinin ve tez çalışmalarının bibliyometrik ve içerik analizi yapılarak mevcut durumun tespit edilmesi ve gelecekteki çalışmalara farklı bakış açıları sunmak amaçlanmıştır.

Yöntem

“Google Akademik” ve “Ulusal Tez Merkezi”, İngilizce ve Türkçe olarak “hemşirelik” ve “yapay zeka” anahtar kelimeleri kullanılarak Nisan ve Mayıs 2024 tarihlerinde taranmıştır. 38 araştırma makalesi ve 3 tez olmak üzere toplam 41 çalışma incelenmiştir. Çalışmaların incelenmesi için araştırmacılar tarafından değerlendirme formu geliştirilmiş ve çalışmalar yazar, yıl, anahtar kelimeler, amaç, araştırma tasarımı, örnekleme ve yeri, ölçüm araçları ve sonuçlar/temel bulgular başlıkları altında özetlenerek bir tablo oluşturulmuştur.

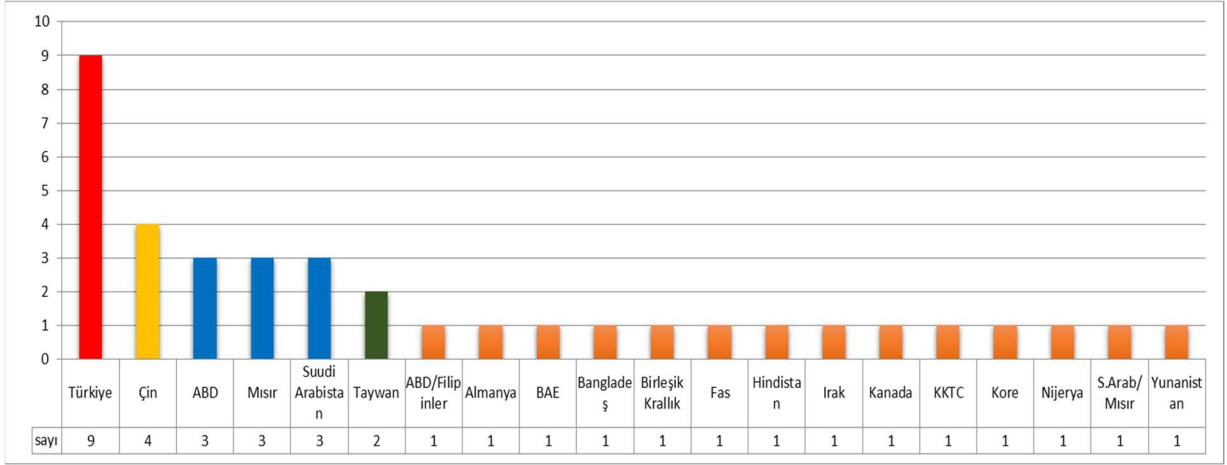
Bulgular

Grafik 1. Çalışmaların yıllara göre dağılım grafiği (n=41)

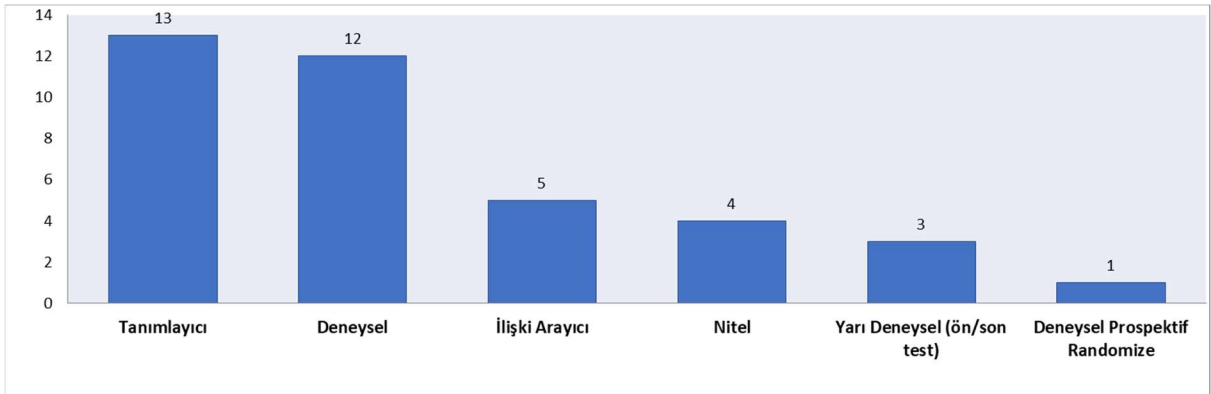
Çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışmaların sırasıyla 2022 (n=13), 2023 (n=10) ve 2024 (n=9) yıllarında yapıldığı tespit edilmiştir. 2024 yılı çalışmalarının henüz Ocak ile Mayıs ayları arasında olduğu yılın bitiminde çalışmaların artacağı düşünülmektedir. Hemşirelik alanında yapay zeka araştırmalarının günümüzde artan bir hızla çalışmaya başlandığı görülmektedir (Grafik 1).

Grafik 2. Araştırma makalelerinin ülkelere göre dağılımı (n=38)

Makalelerinin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışma Türkiye'ye (n=9) aittir. Bunu sırasıyla Çin (n=4), ABD (n=3), Mısır (n=3) ve Suudi Arabistan (n=3) takip etmektedir (Grafik 2).

Grafik 3. Araştırma makalelerinin tasarımlara göre dağılımı (n=38)

Araştırmaların tasarımlara göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışmaların sırasıyla tanımlayıcı (n=13) ve deneysel (n=12) çalışmalar olduğu görülmüştür (Grafik 3).

Araştırma tasarımlarının ülkelere göre dağılımı incelendiğinde Türkiye'de en fazla sırasıyla tanımlayıcı (n=4) ve ilişki arayıcı (n=2) çalışmalar yapıldığı, Çin'de deneysel (n=3) çalışmaların, ABD (n=2) ve Tayvan'da (n=2) deneysel çalışmaların en fazla yapıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaların ölçek araçlarına göre dağılımı

Ölçekler	Sayı
Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket	11
Yapay zeka kaygı ölçeği	6
Nitel (yarı yapılandırılmış anket)	4
Yapay zekaya yönelik tutumlar anketi	4
Yapay zekaya yönelik algılar anketi	2
Yapay zeka etik farkındalığı testi	1
Hemşirelik Uygulamalarında Yapay Zeka Kullanımı Ölçeği	1
Yapay Zeka Teknolojisini Kullanma Niyetleri Ölçeği	1
Tıbbi Yapay Zekâ Hazırlık Ölçeği	1
Yapay Zeka ve Robot Hemşire Soru Formu	1
Öğrenci memnuniyeti ve öğrenmede özgüven ölçeği,	1
Spielberger'in durumluk ve sürekli kaygı Ölçeği	1
KKMM (Kendi Kendine Meme Muayenesi) beceri değerlendirme formu,	1
Maneviyat ve Manevi Bakım Algılama Ölçeği	1
Örgütsel öğrenme ölçeği.	1
Örgütsel inovasyon ölçeği.	1
UCLA Geriatrik Tutum Ölçeği (GAS)	1

Araştırmaların ölçek araçlarına göre incelenmesinde en fazla araştırmacılar tarafından oluşturulan anketlerin (n=11) kullanıldığı görülmüş olup bunu sırasıyla Yapay Zeka Kaygı Ölçeği (n=6), Yapay Zekaya Yönelik Tutumlar Anketi (n=4) ve nitel yarı yapılandırılmış anket (n=4) takip etmektedir (Tablo 1).

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin doktora tezi (n=2) ve yüksek lisans tezi (n=1) olduğu, deneysel (n=2) ve nitel yarı yapılandırılmış (n=1) tasarımda çalışmalar olduğu görülmüştür.

Araştırma makalelerinin ve tez çalışmalarının içerikleri bakımından ağırlıklı olarak tanımlayıcı desende yapay zekaya karşı algı, tutum, kaygı (n=16) konuları incelenmiştir (10, 16,21,22,24,28,29,32,33,35,36,37,39,40,41,46) Yine yapay zeka destekli programların (n=11) tasarlanıp hastalar ve hemşireler açısından deneysel olarak uygulanarak takip edildiği görülmüştür (25,17,18,19,5,20,42,4,23,47,48). Ayrıca yapay zekaya yönelik görüşleri kapsayan çalışmalar (n=9) ile yapay zekanın eğitim etkinliğini ölçen çalışmaların da (n=4) yapıldığı görülmüştür (34,28,31,43,44,12,13,49,14,15,26,38, 27).

Araştırma makalelerinde bulunan çalışmalar içerik analizi ile değerlendirildiğinde (Ek Tablo 2) hemşirelikte yapay zeka destekli uygulamaların ve programların hastaların ve hastalıkların takibinde olumlu ve memnuniyet verici sonuçlarının olduğu, özellikle eğitim alanında ki etkinliklerinin oldukça yüksek ve pozitif yönlü olduğu görülmüştür. Yine yapay zekanın, hemşirelerin işlerini kolaylaştırıcı, yükünü hafifletici, karar vermeyi optimal düzeye çıkarmayı vb. rolleri üstlenici olması gerektiği ve

bağımsız hareket etmemesi gerektiği görüşünün hakim olduğu görülmüştür. Çalışmalarda yapay zekaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu çalışmalar ağırlıkta iken Sheela (2022) tarihinde yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %63'ünün yapay zekâya karşı olumsuz tutuma, %37'sinin ise olumlu tutuma sahip olduğunu ortaya koymuştur (29). Farklı bir bakış açısı sunan Hiwa ve arkadaşları (2024) tarafından yapılan çalışmada gelişmiş yapay zeka sistemlerinin (ChatGPT-3.5, Gemini, Microsoft Copilot ve Llama 2) performansı 100 soruluk kapsamlı bir hemşirelik yeterlilik sınavı ile değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda Microsoft Copilot %84 ile en yüksek doğruluğu gösterdiği ve onu ChatGPT 3.5 (%77), Gemini (%75) ve Llama 2 (%68) izlediği, hiçbirinin tüm sorularda tam doğruluk elde edemediği tespit edilmiştir (45).

Tez çalışmalarında da yapay zeka tabanlı akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemi geliştirilmesi ve NANDA bakım planları içerisinde bulunan jinekolojik hastalarda konulan hemşirelik tanılarının yapay zeka ile geliştirilmesi konuları ele alınmıştır. Ayrıca yapay zeka ve robot hemşireler ile çalışma konusunda hekim, hemşire ve hasta görüşlerinin değerlendirildiği, robotların sağlık alanında kullanımına ilişkin görüşlerinin araştırıldığı görülmüştür (47,48,49).

Tartışma ve Sonuç

Yapay zeka kullanımı sağlığın yönetilmesinde, yürütülmesinde, geliştirilmesinde ve diğer alanlarda artan bir hızla görülmektedir (50). Yapay zekadan olumlu yönde olabildiğince faydalanarak sağlık sistemlerimizi hastalık, hastane, tedavi, hekim odaklı olmaktan çıkartıp kolayca sağlık, sağlığı geliştiren kurumlar, tedavi ile koruma ve geliştirme ve insan odaklı sağlık sistemi haline dönüştürülmesi öngörülmektedir (2). Yapay zekanın hemşirelik bakımına entegrasyonunda, iyileştirilmiş hasta sonuçları, azaltılmış sağlık hizmetleri maliyetleri ve gelişmiş karar alma dahil olmak üzere pek çok fırsat bulunmaktadır. Yapay zekanın gerçek zamanlı veri analizi kapasitesi, proaktif bakım müdahalelerine ve daha kişiselleştirilmiş tedavi planlarına olanak sağlar. Bununla birlikte oluşturduğu tehditler de hafife alınmamalıdır. Sağlık sistemlerindeki değişime karşı direnç, teknolojinin neden olduğu hata potansiyeli ve sorumluluğun kime ait olduğu sorunu, hemşire istihdamında yaratacağı sorunlar ve yapay zeka karar verme süreçlerindeki etik ikilemler önemli problemlerdendir (8,10).

Araştırma sonuçları doğrultusunda nitel, gözlemsel, karma ve deneysel araştırma deseninde ve geniş evren ve örnekleme sahip çalışmaların daha fazla yürütülmesi önerilmektedir. Hemşirelik alanında yapay zekanın kullanımının geliştirilmesi amacıyla çok yönlü bakış açıları sunan araştırmaların artırılması, olumlu sonuçların desteklenmesi, çıkan olumsuz sonuçların çok iyi yorumlanarak geliştirici planlamaların yapılması gerekmektedir. Mesleğin her yönüyle gelişmesi araştırmaların çeşitliliği ve sürekliliği ile daha etkin ve verimli bir hal almaktadır.

Kaynakça

- Özdemir L, Bilgin, A. Sağlıkta yapay zekanın kullanımı ve etik sorunlar. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2021;8(3):439-445
- Bulut, M. Yapay zeka sağlığı dönüştürebilir mi?. Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi. 2021;1(1):1-3.
- Çobanoğlu A, Oğuzhan H. Hemşirelikte Teknolojinin Gelişimi ve Mesleğin Geleceğine Etkileri. Hemşirelik Bilimi Dergisi 2023;6(2):114–122.
- Barrera A, Gee C, Wood A, Gibson O, Bayley D, Geddes J. Introducing artificial intelligence in acute psychiatric inpatient care: qualitative study of its use to conduct nursing observations. Bmj Mental Health. 2020;23:34-38.
- Huang, K., Jiao, Z., Cai, Y., & Zhong, Z. (2022). Artificial intelligence-based intelligent surveillance for reducing nurses' working hours in nurse-patient interaction: A two-wave study. Journal of Nursing Management. 2022;30(8):3817–3826.

Doğan Merih Y, Akdoğan E. Hemşirelikte yapay zeka. 4th International Eurasian Conference on Biological and Chemical Sciences (EurasianBioChem 2021) November 2021.24-26. www.EurasianBioChem.org

Akgerman A, Özdemir Yavuz ED, Kavaslar İ, Güngör S.Yapay zeka ve hemşirelik.Sağlık bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi. 2022;2(1):21-27.

Kandemir, F., Azizoğlu, F. ve Terzi, B. (2023). Hemşirelikte Yapay Zekâ ve Robot Teknolojilerinin Kullanımı. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi 2023;27(2):118-127.

Gökçen Gökalp M, Üzer M.A.Yapay zeka çağında hemşirelik bakımı. SBÜ Hemşirelik Dergisi.2024;6(1):89-94. doi: 10.48071/sbuhemsirelik.1349981

Rony MKK, Akter K, Debnath M, Rahman M, Johra FT, Akter F, ve ark. Strengths, weaknesses, opportunities and threats (swot) analysis of artificial intelligence adoption in nursing care. Journal Of Medicine, Surgery, And Public Health. 2024;3. <https://doi.org/10.1016/j.glmedi.2024.100113>

Shi J, Wei S, Gao Y, Mei F, Tian J, Zhao Y, Li Z. Global output on artificial intelligencein the field of nursing: A bibliometric analysis and sciencemapping. Journal of Nursing Scholarship.2023;55:853–863. <https://doi.org/10.1111/jnu.12852>

Yılmaz Y, Uzelli Yılmaz D, Yıldırım D, Akın E, Özer Kaya D. Yapay zeka ve sağlıkta yapay zekann kullanımına yönelik sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin görüşleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2021;12(3):297-308.

Doğaner A. The approaches and expectations of the health sciences students towards artificial intelligence. Karya Journal Of Health Science. 2021;2(1):5-11.

Gaag AVD, Jago R, Gallagher A, Stathis K, Webster M, ZA. Artificial intelligence in health professions regulation: an exploratory qualitative study of nurse regulators in three jurisdictions. Journal Of Nursing Regulation. 2023;14(2):10-17.

Makhlouf E, Alenezi A, Shokr EA. Effectiveness of designing a knowledge-based artificial intelligence chatbot system into a nursing training program: a quasi-experimental design . Nurse Education Today. 2024;137:1-7.

Labrague LJ, Aguilar-Rosales R, Yboa BC, Sabio JB, Santos JADL. Student nurses' attitudes, perceived utilization, and intention to adopt artificial intelligence (ai) technology in nursing practice: a cross-sectional study. Nurse Education İn Practice. 2023;73:103815.

Kipourgos G, Tzenalis A, Diamantidou V, Koutsojannis C, Hatzilygeroudis İ. An artificial intelligence based application for triage nurses in emergency department, using the emergency severity index protocol. İnternational Journal Of Caring Sciences. 2022;15(3):1764-1772.

Chen X, Huang X, Yin M. Implementation of hospital-to-home model for nutritional nursing management of patients with chronic kidney disease using artificial intelligence algorithm combined with ct internet +. Hindawi Contrast Media & Molecular İmaging. 2022;118398.

Jiang N, Xie H, Lin J, Wang Y, Yin Y. Diagnosis and nursing intervention of gynecological ovarian endometriosis with magnetic resonance imaging under artificial intelligence algorithm. Hindawi Computational İntelligence And Neuroscience. 2022.

Hong L, Cheng X, DZ. Application of artificial intelligence in emergency nursing of patients with chronic obstructive pulmonary disease. Hindawi Contrast Media & Molecular İmaging. 2021.

- Elsayed WA, Sleem WF. Nurse managers' perception and attitudes toward using artificial intelligence technology in health settings. *Assiut Scientific Nursing Journal*. 2021;9(24):182-192.
- Othman WN, Zanaty MM, Elghareeb SM. Nurses' anxiety level toward partnering with artificial intelligence in providing nursing care: pre&post training session. *Egyptian Journal Of Health Care*. 2021;12(4):1386-1396.
- Liao P, Hsu P, Chu W, Chu W. Applying artificial intelligence technology to support decision-making in nursing: a case study in taiwan. *Health Informatics Journal*. 2015;21(2):137-148.
- Sabra HE, Elaal HKA, Sobhy KM, Bakr MM. Utilization of artificial intelligence in health care: nurses' perspectives and attitudes. *Menoufia Nursing Journal*. 2023;8(1):253-268.
- Cheng C-I, Lin W-J, Liu H-T, Chen Y-T, Chiang C-K, Hung K-Y. Implementation of artificial intelligence Chatbot in peritoneal dialysis nursing care: Experience from a Taiwan medical center. *Nephrology*. 2023;28(12):655-662.
- White A, Maguire M.B, Brown, A, Keen, D. Impact of artificial intelligence on nursing students' attitudes toward older adults: A Pre/Post-Study. *Nursing Reports*. 2024; 14:1129–1135.
- Simsek-Cetinkaya S, Cakir SK. Evaluation of the effectiveness of artificial intelligence assisted interactive screen-based simulation in breast self-examination: an innovative approach in nursing students . *Nurse Education Today*. 2023;127:105857.
- Ergin E, Karaarslan D, Şahan S, Yücel ŞÇ, . Artificial intelligence and robot nurses: from nurse managers' perspective: a descriptive cross-sectional study. *Journal Of Nursing Management*. 2022;30(8):3853-3862.
- Sheela J. Attitude of nursing students towards artificial intelligence. *International Journal of Science & Healthcare Research*. 2022; 7(2): 344-347.
- Ergin E, Karaarslan D, Şahan S, Bingöl Ü. Can artificial intelligence and robotic nurses replace operating room nurses? the quasi-experimental research. *Journal Of Robotic Surgery*. 2023;17:1847-1855.
- Abuzaid MM, Elshami W, Fadden SM. Integration of artificial intelligence into nursing practice. *Health And Technology*. 2022;12:1109-1115.
- Sommer D, Schmidbauer L, Wahl F. Nurses' perceptions, experience and knowledge regarding artificial intelligence: results from a cross-sectional online survey in germany. *Bmc Nursing*. 2024;23(205).
- Menekli T, Şentürk S. The relationship between artificial intelligence concerns and perceived spiritual care in internal medicine nurses. *YOBU Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2022; 3(2):210-218.
- Hoşgör DG, Güngördü H, Hoşgör H. Sağlık profesyonellerinin yapay zekâya ilişkin görüşleri: metaforik bir araştırma. *Al-Farabi International Journal On Social Sciences*. 2023;8(1):70-86.
- Gümüş E, Uysal Kasap E. Sağlık ekosisteminde yapay zeka kaygı düzeyi: hemşire örnekleme. *Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi*. 2022;2(3):1-7.
- Şeker C, Örucü E, Ercan Önbiçak A. Örgütlerde inovasyon, örgütsel öğrenme ilişkisinde yapay zekâ kaygısının rolü. *İşletme Araştırmaları Dergisi*. 2024;16(1):328-345.
- Elderiny SNM, Ahmed SAE, Elhoty MAEE. Intensive care nurses' knowledge and perception regarding artificial intelligence applications. *Trends İn Nursing And Health Care Journal*. 2024;8(1):195-220.

Benfatah M, Youlyouz-Marfak İ, Saad E, Hilali A, Nejari C, Marfak A. Impact of artificial intelligence-enhanced debriefing on clinical skills development in nursing students: a comparative study. *Teaching And Learning In Nursing*. 2024;16:40.

Kwak Y, Ahn J, Seo YH. Influence of an ethics awareness, attitude, anxiety, and self-efficacy on nursing students' behavioral intentions. *Bmc Nursing*. 2022;21:267. doi:<https://doi.org/10.1186/s12912-022-01048-0>

Ogolodom M.P, Mbaba A.N, Johnson J, Chiegwu H.U, Ordu K.S, Okeji M.C, Alazigha N, Balogun E.O, Bakre A.F.K, Joseph D.Z, Dambele M.Y, Nyenke C.U, Madume A.K, Jeremiah C.U, Egor B.E, Ochong A.D, Nwodo V.K. Knowledge and perception of healthcare workers towards the adoption of artificial intelligence in healthcare service delivery in Nigeria *AG Salud*. 2023; 1:16. doi:<https://doi.org/10.62486/agsalud202316>

Zeliha Demir-Kaymak, Zekiye Turan, Nazli Unlu- Bidik and Semiha Unkazan, Effects of Midwifery and Nursing Students' Readiness about Medical Artificial Intelligence on Artificial Intelligence Anxiety, *Nurse Education in Practice*, 2024.doi:<https://doi.org/10.1016/j.nepr.2024.103994>

Jain A, Way D, Gupta V, Gao Y, Marinho GDO, Hartford J, ve ark. Development and assessment of an artificial intelligence-based tool for skin condition diagnosis by primary care physicians and nurse practitioners in tele dermatology practices. *Jama Network Open*. 2021;4(4).doi:10.1001/jamanetworkopen.2021.7249

Aldafeeri HA, Alanzi AK, Alanzi MDA, Aldhafeeri HKA, Alhazemy RA, Alrashdi EK, ve ark. Exploring nurses' perspectives on using artificial intelligence and health informatics to support clinical practice: a study by hanan aldafeeri, afra alanzi, and colleagues. *Journal Of Namibian Studies*. 2022;31(2). doi:<https://doi.org/10.59670/sa30e244>

Teng M, Singla R, Yau O, Lamoureux D, Gupta A, Hu Z, ve ark. Health care students' perspectives on artificial intelligence: countrywide survey in canada. *Jmir Medical Education*. 2022;8(1). doi: 10.2196/33390

Hiwa DS, Abdalla SS, Muhi aldeen AS, Hamasalih HM, Karim SO. Assessment of nursing skill and knowledge of chatgpt, gemini, microsoft copilot, and llama: a comparative study. *Barw Medical Journal*.2024;2(2):3-6. <https://doi.org/10.58742/bmj.v2i2.87>

Abdullah R, Fakieh B. Health care employees' perceptions of the use of artificial intelligence applications: survey study. *Journal Of Medical İnternet Research*. 2020;22(5). doi: 10.2196/17620

Gündoğdu H. Akıllı basınç yarası sınıflandırma sisteminin geliştirilmesi ve sistemi kullanan hemşirelerin deneyimlerinin incelenmesi [Doktora tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2022.

Vicir M. Jinekolojik kanser hastalarında nanda hemşirelik tanılarının makine öğrenmesi ve veri madenciliği yöntemi ile geliştirilmesi [Yüksek lisans tezi]. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2023.

Gümüş E. Yapay zeka ve robot hemşireler hakkında hekim, hemşire ve hasta görüşleri [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; 2023.

Akalın B, Veranyurt U. Sağlık hizmetleri ve yönetiminde yapay zekâ. *Acta Infologica*.2021;5(1):231-240. <https://doi.org/10.26650/acin.850857>

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

EK-Tablo 2

Tablo 2.1. Araştırma kapsamında incelenen araştırma makalesi çalışmaları (n=38)

Sıra No	Yazarlar, Yıl ve Ülke	Çalışma Başlığı, Anahtar Kelimeler	Çalışma Amacı	Araştırma tasarımı, Örnekleme Sayısı ve	Ölçüm araçları	Sonuçlar/Temel bulgular
1	Entesar Makhlof , Atallah Alenezi , Eman A. Shokr , 2024 Suudi Arabistan	Effectiveness of designing a knowledge-based artificial intelligence chatbot system into a nursing training program: A quasi-experimental design Bilgi tabanlı bir yapay zeka chatbot sisteminin hemşirelik eğitim programına dönüştürülmesinin etkinliği: Yarı deneysel bir tasarım Chatbot, Hemşireler, Eğitim programı Tasarım, Yapay zeka	Bir hemşirelik eğitim programı için bilgi tabanlı bir yapay zeka chatbot sistemi tasarlamının etkinliğini değerlendirmek.	Yarı deneysel (ön-sontest) n=73 hemşire	Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket <i>Hemşirelik bakımında yapay zeka uygulamasının algılanması</i> <i>Hemşirelerin bakımında yapay zekâ kullanımına ilişkin görüşleri,</i> <i>Hemşirelerin chatbotlarının hemşirelik bakımındaki yararlarına ilişkin bilgilerinin değerlendirilmesi</i> <i>Hemşirelerin hemşirelik sohbet robotlarının kullanımı veya geleneksel eğitim yöntemleri hakkındaki görüşleri.</i>	Katılımcıların farkındalık oturumlarına katılmadan önce ve sonra genel bilgileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir pozitif korelasyon olduğunu vurgulamaktadır (p<0.05). Eleştirel düşünme becerilerini geleneksel yöntemlere göre daha etkili bir şekilde geliştirdiğini göstermektedir (p <0.05). Bulgular, bir hemşirelik eğitim programında bilgi tabanlı bir yapay zeka chatbot sistemi tasarlamının, hemşirelerin hemşirelik bilgisini etkili bir şekilde geliştirdiğini göstermektedir
2	Anne White , Mary Beth Maguire , Austin Brown, Diane Keen 2024 ABD	Impact of Artificial Intelligence on Nursing Students' Attitudes toward Older Adults: A Pre/Post-Study Yapay Zekanın Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Yetişkinlere Yönelik Tutumlarına Etkisi: Bir Ön/Son Çalışma Yapay zeka, simülasyon eğitimi, yaşlanma, geriatri, tutum anketi	Üç aşamalı bir AIED (Eğitimde Yapay Zeka) müdahalesinin hemşirelik öğrencilerinin yaşlı yetişkinlere yönelik tutumlarını önemli ölçüde iyileştirip iyileştirmediğini belirlemeyi amaçladı.	Deneysel tasarım n=151 Hemşirelik öğrencileri	UCLA Geriatrik Ölçeği (GAS),	Müdahale sonrası puanların (M = 35.07, SD = 5.34) müdahale öncesi puanlara göre (M = 34.50, SD = 4.86) arttığını göstermektedir. Yapay zeka teknolojisini bir öğrenme etkinliğine dahil etmek, kolaylığı, tekrarlaması ve ölçülebilir öğrenme sonuçları nedeniyle etkili bir eğitim stratejisidir. Yaşlı yetişkinlere yönelik tutumların iyileştirilmesi, hızla büyüyen yaşlanan nüfusa yetkin bakım sağlanmasının temelinin oluşturmaktadır

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

3	Moustaq Karim Khan Rony, Ibne Kayesh, Shuvashi Das Bala, Fazila Akter, Mst. Rina Parvin 2024 Bangladeş	Artificial intelligence in future nursing care: Exploring perspectives of nursing professionals - A descriptive qualitative study Geleceğin hemşirelik bakımında yapay zeka: Hemşirelik profesyonellerinin bakış açılarının keşfedilmesi - Tamımlayıcı nitel bir çalışma Yapay zeka, Perspektifler, Hemşirelik uzmanları, Hasta bakımı	Amaçlar: Bu çalışma, hemşirelik profesyonellerinin sağlık hizmetlerinin geleceğini şekillendirmede YZ'nin rolüne ilişkin algılarına dair içgörüyü sağlamayı amaçlamaktadır.	Nitel, yarı yapılandırılmış n=23 hemşire	araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme anketi	On ana tema ortaya çıkmıştır: (I) YZ'ye hazır olma algıları; (II) Faydalar ve endişeler; (III) Gelişmiş hasta sonuçları; (IV) İşbirliği ve iş akışı; (V) İnsan-teknoloji dengesi; (VI) Eğitim ve beceri geliştirme; (VII) Etik ve yasal hususlar; (VIII) YZ uygulama engelleri; (IX) Hasta-hemşire ilişkileri; (X) Gelecek vizyonu ve adaptasyon. hemşireler etik ve şefkatli hemşirelik uygulamalarının önemini vurgularken, YZ'nin potansiyel faydalarına duydukları heyecanı ifade etmişlerdir. Başarılı YZ entegrasyonu için gerekli becerilerle donatmak için kapsamlı eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğunun altı çizilmiştir. Yenilikçi teknolojilerin hasta merkezli bakımın sunumunu tamamladığı ve geliştirdiği inancının olduğu sonucuna aşılmıştır.
4	Domenic Sommer, Lukas Schmidbauer, Florian Wahl 2024 Almanya	Nurses' perceptions, experience and knowledge regarding artificial intelligence: results from a cross-sectional online survey in Germany Hemşirelerin yapay zekaya ilişkin algıları, deneyimleri ve bilgileri: Almanya'daki kesitsel bir çevrimiçi anketin sonuçları Hemşire, Yapay zeka, Sağlık, Hemşirelik eğitimi, Almanya	çalışmamız hemşirelerin yapay zekâya ilişkin bilgi ve algılarını araştırmayı amaçlamaktadır.	Tanımlayıcı n=114 hemşire	araştırmacılar tarafından oluşturulan anket	Niteliksel veriler, yapay zekanın potansiyeline ilişkin iyimser bir görüşü doğruluyor ve yapay zekanın hemşireliği destekleme ve dönüştürme yeteneğini kabul ediyor
5	Cemile Şeker, Edip Örcü, Aslı Ercan Önbiçak 2024 KKTC	Örgütlerde İnovasyon, Örgütsel Öğrenme İlişkisinde Yapay Zekâ Kaygısının Rolü Örgütsel İnovasyon, Örgütsel Öğrenme, Yapay Zekâ Kaygısı	Çalışmanın amacı, örgütlerde inovasyon ve örgütsel öğrenme ilişkisinde yapay zekâ kaygısının rolünü araştırmaktır	İlişki arayıcı n=52 üst düzey yönetici n=95 orta düzey yönetici n=95 alt düzey yönetici n= toplam 248 personel	Örgütsel öğrenme ölçeği. Örgütsel inovasyon ölçeği. Yapay zekâ kaygı ölçeği	Örgütsel inovasyonun, örgütsel öğrenme üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisinin varlığı görülmektedir. Ayrıca örgütsel inovasyonun yapay zekâ kaygısı üzerinde negatif etkisi belirlenmektedir. Yapay zekâ kaygısıyla örgütsel öğrenme arasında negatif yönlü ilişki saptanmaktadır. Son olarak, örgütsel inovasyon örgütsel öğrenme ilişkisinde yapay zekâ kaygısının hem aracı hem de düzenleyici etkisi olduğu tespit edilmiştir.
6	Sabah Nazeh Mohamed Elderyn, Shereen Abd El-Moneam Ahmed, Mohamed Abd El-Rahman Elsaied Elhoty 2024 Suudi	Intensive Care Nurses' Knowledge and Perception Regarding Artificial Intelligence Applications Yoğun Bakım Hemşirelerinin Yapay Zeka Uygulamalarına İlişkin Bilgi ve Algıları Yapay zeka, Yoğun Bakım Hemşireleri, Bilgi, Algı	Amaç: Bu çalışmada yoğun bakım hemşirelerinin yapay zeka uygulamalarına ilişkin bilgi ve algılarının belirlenmesi amaçlandı	Tanımlayıcı n=160 hemşire	Hemşirelerin yapay zeka uygulamalarına ilişkin algısı	Araştırmaya katılan hemşirelerin yaklaşık üçte ikisinin bilgi düzeyi yetersiz olup, yoğun bakım ünitesindeki yapay zeka uygulamalarına ilişkin hemşirelerin çoğunluğunun algı düzeyi orta düzeydedir

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

	arabistan/ mısır					
7	Mohamed Benfatah, Ibtissam Youlyouz Marfak, Elmadani Saad, Abderrauuf Hilali, Chakib Nejari, Abdelghafour Marfak, 2024 Fas	Impact of artificial intelligence-enhanced debriefing on clinical skills development in nursing students: A comparative study Yapay zeka destekli bilgilendirmenin hemşirelik öğrencilerinde klinik beceri gelişimine etkisi: Karşılaştırmalı bir çalışma Yapay zeka (AI), Hemşirelik eğitimi, Simülasyon bilgilendirmesi, Klinik gelişim	Bu çalışma, simülasyon bilgilendirmesinde yapay zekanın öğrencilerin klinik gelişimi üzerindeki etkisini araştırıyor	DeneySEL tasarım n=40 hemşirelik öğrencisi n=20 kontrol grubu n=20 deney grubu	-	Yapay zeka destekli bilgilendirme grubu, kontrol grubuyla karşılaştırıldığında güven, bilgi, beceri ve memnuniyet açısından önemli bir gelişme gösterdi. Ayrıca deney grubunda aktif katılımın ve eleştirel düşünmenin arttığı gözlemlendi.
8	Zeliha Demir-Kaymak, Zekiye Turan, Nazlı Unlu Bidik, Semiha Unkazan 2024 Türkiye	Effects of Midwifery and Nursing Students' Readiness about Medical Artificial Intelligence on Anxiety Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin Tıbbi Yapay Zekaya Hazır Bulunuşluklarının Yapay Zeka Kaygısı Üzerindeki Etkileri Hemşirelik eğitimi, Ebelik eğitimi, Yapay zeka, Sağlık Profesyoneli, Anksiyete	Amaç: Bu çalışmanın amacı, yapay zekâ hazır bulunuşluğunun yapay zekâ kaygısı üzerindeki etkisini ve yapay zekâ karakteristik değişkenlerinin (yapay zekâ bilgisi, günlük yaşam, mesleki tehdit, yapay zekâ güveni) öğrencilerin tıbbi yapay zekâ hazır bulunuşlukları ve yapay zekâ kaygıları üzerindeki etkisini incelemektir.	İlişki arayıcı n=240 hemşirelik öğrencisi n=240 ebelik öğrencisi n=480 toplam öğrenci	Tıbbi Yapay Zekâ Hazırlık Ölçeği Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği	Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka kaygısı ve yapay zekaya hazır bulunuşluk düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve öğrencilerin yapay zekaya hazır bulunuşluk düzeylerinin yapay zeka kaygısını etkilediği tespit edilmiştir
9	Dilan S. Hiwa, Sarhang Sedeeq Abdalla, Aso S. Muhialdeen, Hussein M. Hamasalih, Sanaa O. Karim 2024 Irak	Assessment of Nursing Skill and Knowledge of ChatGPT, Gemini, Microsoft Copilot, and Llama: A Comparative Study ChatGPT, Gemini, Microsoft Copilot ve Llama'nın Hemşirelik Becerisi ve Bilgisinin Değerlendirilmesi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma	Bu çalışma, gelişmiş yapay zeka sistemlerinin (ChatGPT-3.5, Gemini, Microsoft Copilot ve Llama 2) performansını 100 soruluk kapsamlı bir hemşirelik yeterlilik sınavında değerlendiriyor. Amaç, hemşirelik sağlık eğitimine	DeneySEL tasarım n=4 yapay zeka sistemi (ChatGPT 3.5, Gemini, Microsoft copilot, Llama 2),	-	Microsoft Copilot %84 ile en yüksek doğruluğu gösterdi ve onu ChatGPT 3.5 (%77), Gemini (%75) ve Llama 2 (%68) izledi. Hiçbiri tüm sorularda tam doğruluk elde edemedi. Yapay zeka sistemlerinin her biri, yalnızca kendilerinin doğru yanıtladığı en az bir soruyu yanıtladı.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

		MCQ, Yapay zeka, Hemşirelik, Yapay Zeka	potansiyel katkılarını gelecekteki potansiyel etkilerini ölçmektir.			
10	Anna van der Gaag, Robert Jago; Ann Gallagher, Kostas Stathis; Michelle Webster, Zubin Austin, 2023 Journal of Nursing Regulation Amerika	Artificial Intelligence in Health Professions Regulation: An Exploratory Qualitative Study of Nurse Regulators in Three Jurisdictions Sağlık Meslekleri Düzenlemesinde Yapay Zeka: Üç Yargı Alanındaki Hemşire Düzenleyicilerine İlişkin Keşifsel Nitel Bir Çalışma Yapay zeka, düzenleyici uygulama, hemşirelik düzenlemesi, sağlık meslekleri düzenlemesi, düzenleyici kurumlar	Bu çalışma, hemşirelik düzenleyicilerinin YZ'nin düzenlemedeki rolü ve değeri ile YZ'nin benimsenmesi ve uygulanmasının önündeki potansiyel engeller ve kolaylaştırıcıları hakkındaki algılarını araştırmıştır	Nitel, yarı yapılandırılmış n=28 toplam yönetici n=10 Avustralya n=11 Birleşik Krallık n=7 ABD	Araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme anketi	Gelişen yapay zeka teknolojilerinin düzenleyici uygulamalara en iyi nasıl dahil edileceğini ve bunların ne olarak adlandırılması gerektiğini araştırmak için ek çalışmaların gerekli olduğu ve umut verici sonuçların ilerleyen süreçte olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan ana temalar arasında (a) yapay zekanın sürdürülebilirliği nasıl artırabileceğine ve belirli düzenleyici süreçlerin maliyet etkinliğini nasıl artırabileceğine olan ilgi (b) "yapay zeka" teriminin kendisinin nasıl sorunlu olabileceğine ilişkin endişeler yer aldı. Yapay zekanın düzenlemede benimsenmesinin önündeki belirli engeller arasında sistem yanlılığının kodlanması, olumsuz kamuoyu algısı ve karar verme için hesap verebilirlik konusunda netlik eksikliği ile ilgili endişeler yer aldı. Uygulamanın kolaylaştırıcıları arasında süreçlerin tutarlılığının artırılması ve trend analizlerinin ve denetim işlevlerinin desteklenmesinde karar verme ve faydanın iyileştirilmesi yer aldı.
11	Leodoro J. Labrague, Rheajane Aguilar-Rosales, Begonia C. Yboa, Jeanette B. Sabio, Janet A. de los Santos 2023 abd/filipinler	Student nurses' attitudes, perceived utilization, and intention to adopt artificial intelligence (AI) technology in nursing practice: A cross-sectional study Öğrenci hemşirelerin tutumları, algılanan kullanım ve hemşirelik uygulamalarında yapay zekâ (AI) teknolojisini benimseme niyetleri: Kesitsel bir çalışma Hemşire eğitimi, Yapay zekâ, Öğrencilerin Tutum Benimseme Niyeti	Bu çalışmanın amacı, öğrenci hemşirelerin hemşirelik uygulamaları bağlamında Yapay Zekâ'ya (YZ) yönelik tutum ve niyetlerini araştırmak ve YZ'ye yönelik tutumları, hemşirelik uygulamalarında YZ kullanımına ilişkin algıları ve YZ teknolojisini benimseme niyetleri arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.	İlişki arayıcı n=200 hemşirelik öğrencisi	Yapay Zeka Teknolojisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, Hemşirelik Uygulamalarında Yapay Zeka Kullanımı Ölçeği Yapay Zeka Teknolojisini Kullanma Niyetleri Ölçeği	Öğrenci hemşirelerin hemşirelik uygulamalarında yapay zeka kullanımına ilişkin olumlu algılara sahip olduklarını, yapay zeka teknolojisini benimseme niyetlerinin yüksek olduğunu ifade ettiklerini ve yapay zekaya yönelik olumlu tutumlara sahip olduklarını göstermektedir.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

12	Hanaa Esmail Sabra, Howida Khalaf Abd Elaal, Karima Mohamed Sobhy, Manal Mohamed Bakr 2023 Mısır	Utilization of Artificial Intelligence in Health Care: Nurses' Perspectives and Attitudes Yapay Zekanın Sağlık Hizmetlerinde Kullanımı: Hemşirelerin Bakış Açıları ve Tutumları Yapay zeka, Davranış, Sağlık hizmeti, Hemşireler, Perspektifler	Amaç: Hemşirelerin sağlık hizmetlerinde yapay zeka kullanımına yönelik bakış açılarını ve tutumlarını değerlendirmek.	Tanımlayıcı n=200 hemşire	Yapay Zeka Ölçeğinin Algılanması Yapay Zeka Ölçeğinin Tutumu	Hemşirelerin çoğunluğunun sağlık hizmetlerinde yapay zeka kullanımına yönelik algısı orta düzeyde ve olumlu tutuma sahipti.
13	Ching-I Cheng, Woan-Jean Lin, Hui-Ting Liu, Yi-Ting Chen, Chih-Kang Chiang, Kung-Yu Hung 2023 Tayvan	Implementation of artificial intelligence Chatbot in peritoneal dialysis nursing care: Experience from a Taiwan medical center Periton diyalizi hemşirelik bakımında yapay zeka Chatbot'unun uygulanması: Tayvan tıp merkezinden deneyim Yapay zeka, Chatbot, sağlık hizmeti, hemşirelik, periton diyalizi	Tayvan'da dijital ve sosyal medya uygulamalarının artması nedeniyle, periton diyalizi geçiren hastaların öz bakım becerilerini geliştirmek için LINE Chatbot Yapay Zekasını uygulamayı amaçlıyoruz.	Deneyisel tasarım n=297 hasta	-	Katılımcıların %91,7'sinin 'Hasta akıllı Chatbot uygulamasından genel memnuniyet' konusunda hemfikir, 4'ten fazla puan alanların oranı %86,6'dır. Chatbot, kullanılmadan önce çıkış yeri ve tünel enfeksiyonu oranını istatistiksel olarak anlamlı şekilde azaltmıştır (p = .049 ve .024). Yapay Zeka tekniği kullanıldıktan sonra peritonit oranı 0,93/100'den 0,8/100 hasta ayına düşmüştür. Periton diyalizi Yapay Zeka Chatbotu, yüz yüze eğitim ile benzer etkiye sahipti. Yenilikçi Chatbot, hastaların öz bakım becerilerini geliştirmek için uzaktan ve dijital bilgi verilmesine olanak sağlamıştır. Periton diyalizi hastaları bu araçlardan oldukça memnun kaldılar.
14	Sahika Simsek-Cetinkaya, Selda Karaveli Cakir 2023 Türkiye	Evaluation of the effectiveness of artificial intelligence assisted interactive screen-based simulation in breast self-examination: An innovative approach in nursing students Kendi kendine meme muayenesinde yapay zeka destekli interaktif ekran tabanlı simülasyonun etkinliğinin değerlendirilmesi: Hemşirelik öğrencilerinde yenilikçi bir yaklaşım Yapay zeka, Hemşire eğitimi, Kendi kendine meme muayenesi, Simülasyon	Bu çalışmanın amacı hemşirelik lisans öğrencilerine kendi kendine meme muayenesi becerilerinin öğretilmesinde yapay zeka destekli ekran tabanlı simülasyon uygulamasının ve standart hasta simülasyonunun etkililiğini değerlendirmektir.	Deneyisel tasarım n=51 kontrol grubu (standart hasta simülasyonu) n=52 deney grubu (yz hasta simülasyonu) n= 103 hemşirelik öğrencisi	KKMM (Kendi Kendine Meme Muayenesi) beceri değerlendirme formu, Öğrenci memnuniyeti ve öğrenmede özgüven ölçeği, Spielberger'in durumluk ve sürekli kaygı Ölçeği	yapay zeka destekli simülasyon öğreniminin kullanılmasının öğrencilerin memnuniyetini artırdığını ancak aynı zamanda öğrencilerin kaygılarının da arttığını gösterdi. Ayrıca yapay zeka destekli simülasyon öğrenimi, kendi kendine meme muayenesi becerisinin kazandırılmasında standart hasta simülasyon öğrenimi kadar etkili değildir .

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

15	Eda Ergin, Duygu Karaarslan, Seda Şahan, Ümr an Bingöl 2023 Türkiye	Can artificial intelligence and robotic nurses replace operating room nurses? The quasi-experimental research Yapay zeka ve robotik hemşireler ameliyathane hemşirelerinin yerini alabilir mi? Yarı deneysel araştırma Yapay zeka, Robotik hemşireler, Ameliyathane hemşireleri, Ameliyathaneler	Bu çalışmada ameliyathane hemşirelerinin yapay zeka ve robot hemşire kullanımına bağlı kaygı yaşayıp yaşamadıklarını ve farkındalıklarını artırmak amacıyla kendilerine verilen eğitimin etkililiğini belirlemeyi amaçladık.	Yarı deneysel (ön-sontest) n=35 hemşire	Araştırmacılar tarafından oluşturulan Yapay Zeka Bilgi Anketi Yapay Zeka Kaygı Ölçeği	Ameliyathane hemşirelerine verilen eğitimin, yapay zeka ve robotik hemşireler hakkındaki bilgi düzeylerini anlamlı düzeyde artırdığı, yapay zeka ve robotik hemşirelerine ilişkin kaygılarını da anlamlı düzeyde artırdığı ortaya çıktı.
16	Derya GÜNDÜZ HOŞGÖR, Hacer GÜNGÖRDÜ, Haydar HOŞGÖR 2023 Türkiye	Sağlık Profesyonellerinin Yapay Zekâya İlişkin Görüşleri: Metaforik Bir Araştırma Teknoloji, Yapay Zekâ, Robotik, Metafor Analizi, Sağlık Personeli	Bu çalışmanın amacı sağlık profesyonellerinin yapay zekaya dair görüşlerini metafor analizi yöntemiyle incelemektir	Nitel, yarı yapılandırılmış n=53 hemşire n=35 ebe n=24 hekim n=112 toplam sağlık personeli	Araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış form (i):“Yapay zekâ denilince aklınıza ilk olarak gelen şey nedir?”, (ii): “Yapay zekâ bir hayvan olsaydı .....olurdu, çükü o .....’dur.”, (iii): “Yapay zekâ bir marka olsaydı .....olurdu, çükü o .....’dur.” , (iv):“Yapay zekâ bir hastalık olsaydı .....olurdu, çükü o .....’dur.”	yapay zekâyı en fazla “Robot”, “Teknoloji” ve “İşsizlik” metaforları ile özdeşleştirdikleri belirlenmiştir. yapay zekâyı bir hayvan olarak; komutlara uyması, eğitilebilir olması, çok akıllı olması gibi özellikleri dolayısıyla en fazla “Köpek” metaforu ile açıkladıkları tespit edilmiştir. yapay zekâyı bir marka olarak; hızlı, kaliteli ve devrim gibi olması türünden özellikleri dolayısıyla en fazla “Apple” metaforu ile açıkladıkları tespit edilmiştir. yapay zekâyı bir Hastalık olarak; dünyada çok yaygın olması, yayılmaya başladığında zor durması, akıllıca hareket eden sinsi bir hastalık olması gibi özellikleri dolayısıyla en fazla “Kanser” metaforu ile açıkladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların yapay zekâyı ilişkin algılarının genel olarak olumlu yönde olduğu ve yarıya yakınının bu konunun kendilerini meraklandığı tespit edilmiştir
17	Michael Promise Ogolodom, Awajimijan Nathaniel Mbaba, Joy Johnson, Hyacienth Uche Chiegwu, Kenneth. S.Ordu, Mark .C.Okeji, Nengi Alazigha, Elizabeth O. Balogun, Abdul Fatai K. Bakre, Dlama Zira Joseph, Musa Y.	Knowledge and perception of healthcare workers towards the adoption of artificial intelligence in healthcare service delivery in Nigeria Nijerya'da sağlık hizmeti sunumunda yapay zekanın benimsenmesine yönelik sağlık çalışanlarının bilgisi ve algısı Yapay Zeka, Sağlık Çalışanları, Meslek.	Bu çalışma, sağlık çalışanlarının Nijerya'daki sağlık hizmetlerinde yapay zeka uygulamasına yönelik bilgi ve algılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.	Tanımlayıcı n=33 hemşire n=56 hekim n=263 sağlık çalışmanı	araştırmacı tarafından oluşturulan anket	Bu çalışmaya katılanlar, hem YZ'nin tıbbi uygulama alanları hem de sağlık hizmetlerinde YZ uygulamasının faydaları hakkında iyi bilgi sahibi olduklarını göstermiştir. Bununla birlikte, ankete katılanların çoğu, işlerinin yakın gelecekte yapay zeka tarafından devralınacağından korkuyordu

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

	Dambele, Clement U. Nyenke, Anelechi Kenneth Madume, Catherine Ugwem Jeremiah, Egop Brownson Egop, Anna Daniel Ochong, Victor Kelechi Nwodo 2023 Nijerya					
18	George Kipourgos, Anastasios Tzenalis, Vasiliki Diamantidou, Constantinos Koutsojannis, Ioannis Hatzilygeroudis 2022 Yunanistan	An Artificial Intelligence Based Application for Triage Nurses in Emergency Department, Using the Emergency Severity Index Protocol Acil Serviste Triyaj Hemşireleri İçin Acil Durum Şiddet İndeksi Protokolünü Kullanan Yapay Zeka Tabanlı Bir Uygulama Trijaj Hemşiresi, Yapay Zeka, Karar Destek, Makine Öğrenmesi, Bulanık Mantık, ED-Trijaj, Acil Şiddet İndeksi	Amaç, triyaj hemşirelerine hızlı ve doğru triyaj kararları alma prosedüründe yardımcı olmak ve ayrıca ülkede tıbbi uzmanlık veya acil hekimi uzmanlığı olmadığı için her sağlık sorunu için en uygun uzman doktoru önermek için kullanıcı dostu bir uygulama oluşturuldu. Ayrıca, tıp veya hemşirelik öğrencileri için eğitici bir triyaj senaryoları aracı olabilir.	Deneyisel tasarım n=616 triyajlı hasta	-	Sonuç:Araştırma ekibi, i-TRİYAJ'ın gelecekte acil servisteki tüm hemşireler için triyaj kararlarına yardımcı olmak için yararlı bir araç olabileceğine inanmaktadır Sistemin değerlendirilmesi uluslararası alanda kullanılan metriklere dayandırılmış ve özellikle bulanık mantık uygulamasında yüksek başarı oranlarına sahip olduğu kanıtlanmıştır.
19	Xing Chen, Xueqin Huang, Mingyuan Yin 2022 Çin	Implementation of Hospital-to-Home Model for Nutritional Nursing Management of Patients with Chronic Kidney Disease Using Artificial Intelligence Algorithm Combined with CT Internet + Kronik Böbrek Hastalarının Beslenme Hemşireliği Yönetiminde Hastaneden Eve Modelinin CT İnternet ile Birlikte Yapay Zeka Algoritması Kullanılarak Uygulanması +	Bu çalışmanın amacı, kronik böbrek hastalığı (KBH) evre 3-5'in beslenme bakımı yönetiminde bilgisayarlı tomografi (BT) görüntülerine dayalı geliştirilmiş dalgacık dönüşümü algoritmasını kullanarak "İnternet + hastaneden eve (H2H)" beslenme bakım modelinin uygulama değerini değerlendirmektir.	Deneyisel tasarım n=120 KBH hasta n=60 kontrol grubu n=60 gözlem grubu (H2H)	-	İnternet + H2H "beslenme hemşireliği modelinin daha bireysel olduğunu ve evre 3-5 hastaların fiziksel kalitesini, hastaların ruhsal durumunu ve hastalığın prognozunu daha iyi iyileştirebileceğini gösterdi. çalışmanın genel sonuçları, internet teknolojisinin bu alanda önemli bir konuma ulaştığını ve "İnternet + H2H" beslenme hemşireliği modelinin gelecekte hastalar için beslenme hemşireliği uygulamasında hastalar ve doktorlar tarafından da yaygın olarak kabul göreceğini göstermiştir

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

20	Nijie Jiang , Hong Xie , Jiao Lin , Yun Wang , Yanan Yin 2022 Çin	Diagnosis and Nursing Intervention of Gynecological Ovarian Endometriosis with Magnetic Resonance Imaging under Artificial Intelligence Algorithm Yapay Zeka Algoritması Altında Manyetik Rezonans Görüntüleme ile Jinekolojik Yumurtalık Endometriozisinin Tanısı ve Hemşirelik Müdahalesi	Bu araştırmanın amacı manyetik rezonans görüntüleme (MRI) tanısının yapay zeka algoritmaları altında uygulama değerini ve jinekolojik over endometriozisli hastalarda hemşirelik müdahalesinin etkisini incelemektir.	Deneyisel tasarım n= 116 Over endometriozisi olan hasta, n=58 kontrol grubu (rutin hemşirelik) n=58 deney grubu (kapsamlı hemşirelik)	-	Hemşirelik memnuniyet anketinde deney grubundaki çok memnun hasta sayısının kontrol grubuna göre anlamlı derecede fazla olduğu, Deney grubundaki hastaların genel hemşirelik memnuniyeti %96,5, kontrol grubunda ise %87,9; Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıydı. Deney grubunda postoperatif advers reaksiyonların görülme sıklığı kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşüktü ve fark anlamlıydı. Böylece, geleneksel hemşirelik ile karşılaştırıldığında kapsamlı hemşireliğin hastaların hemşirelik memnuniyetini artırabileceği ve aynı zamanda postoperatif advers reaksiyonların görülme sıklığını azaltabileceği doğrulandı.
21	Eda Ergin, Duygu Karaarslan, Seda Şahan, Şebnem Çınar Yücel 2022 Türkiye	Artificial intelligence and robot nurses: From nurse managers' perspective: A descriptive cross-sectional study Yapay zeka ve robot hemşireler: Yönetici hemşirelerin bakış açısından: Tanımlayıcı kesitsel bir çalışma yapay zeka, hemşire yöneticileri, robot hemşireler	Bu araştırma, yönetici hemşirelerin yapay zeka ve robot hemşirelere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.	Tanımlayıcı n=326 yönetici hemşire	Yapay Zeka ve Robot Hemşire Soru Formu	Yönetici hemşirelerin yarısından fazlası yz ve robot hemşire kavramını duymuş, haberdar olmuş ve bu kavramların temel hemşirelik eğitiminde yer alması gerektiğini bildirmiştir. Hemşire yöneticilerinin büyük çoğunluğu, yz ve robot hemşirelerin hemşirelerin yerini alamayacağını, ancak hemşireler için faydalı olacağını ve iş yüklerini azaltacağını bildirdi. Yönetici hemşirelerin yarısı, sadece hemşire emirlerini yerine getirmeleri gerektiğini bildirdi. Robot hemşirelerin güvenliği ve sorumluluğunun mühendislere verilmesi gerektiğini, hemşirelerin robotlarla ilgili hemşirelik bakımı ve hasta güvenliği konusunda etik sorumluluk almaları gerektiğini bildirmişlerdir
22	Kai Huang, Zeyu Jiao, Yingjie Cai, Zhenyu Zhong 2022 Çin	Artificial intelligence-based intelligent surveillance for reducing nurses' working hours in nurse-patient interaction: A twowave study Hemşire-hasta etkileşiminde hemşirelerin çalışma saatlerini azaltmak için yapay zeka tabanlı akıllı gözetim: İki dalgalı bir çalışma Yapay zeka, akıllı gözetim, hemşire-hasta etkileşimi, istatistiksel sağlık verileri, çalışma saatleri	Hemşirelerin hasta durumunu kavramalarına yardımcı olmak ve çalışma saatlerini azaltmak için hemşire-hasta etkileşiminde yapay zeka uygulamasının fizibilitesini araştırmak.	Deneyisel tasarım n=32 yaşlı n=6 hemşire	-	Yapay zeka tabanlı akıllı gözetim, hemşirelerin hastaların durumunu daha sezgisel bir şekilde kavramaları için istatistiksel sağlık verileri sağlayabilir ve hasta başına ortalama hemşire-hasta etkileşim süresini 18 dakikadan 10 dakikaya azaltabilir. Ayrıca yapay zekanın hastaların anormal sağlık durumlarına gerçek zamanlı tepki vermesi, hastaların daha ciddi ikincil yaralanmalarını önlemekle kalmıyor, aynı zamanda hemşirelerin acil durumları tespit etmede enerji harcamasının da önüne geçiyor. Yapay zekanın uygulanması, hemşire-hasta etkileşiminde hemşirelerin çalışma saatlerini azaltma konusunda büyük bir potansiyele sahiptir
23	Sheela J. 2022 hindistan	Attitude of Nursing Students towards Artificial Intelligence Hemşirelik Öğrencilerinin Yapay Zekaya Yönelik Tutumu Tutum, hemşirelik öğrencileri, yapay zeka	Araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin yapay zekaya yönelik tutumlarını değerlendirmek ve yapay zekaya yönelik tutum ile sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi bulmaktır.	Tanımlayıcı n=189 hemşirelik öğrencisi	Araştırmacılar tarafından oluşturulmuş anket yapay zekaya yönelik tutumlarını değerlendirmek için yapılandırılmış anket.	Tutum açısından elde edilen sonuç, hemşirelik öğrencilerinin %63'ünün yapay zekaya karşı olumsuz tutuma sahip olduğunu, %37'sinin ise olumlu tutuma sahip olduğunu ortaya koymuştur

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

24	Mohamed M Abuzaid, Wiam Elshami, Sonyia Mc Fadden 2022 BAE(Birl eşik Arap Emirlikleri)	Integration of artificial intelligence into nursing practice Yapay zekanın hemşirelik uygulamalarına entegrasyonu Hemşire, Yapay zeka, Kabul, Uygulamaya entegrasyonu, Yapay zekanın gelecekteki uygulamaları, Hemşirelikte teknoloji	Çalışma, yapay zekayı hemşirelik uygulamalarına entegre etme konusundaki bilgi, tutum, istiklilik ve organizasyonel hazırlığı değerlendirmeyi amaçlamaktadır.	Tanımlayıcı n=533 hemşire	Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket <i>yapay zekanın hemşirelik uygulamalarına uygulanmasına ilişkin zorluklar</i>	Katılımcılar, yapay zekanın hemşirelik uygulamalarında önemli bir rol oynadığı konusunda kesinlikle hemfikirdi. Katılımcılara yapay zekanın hemşirelik uygulamalarını tehdit edip etmeyeceği/bozacağı konusunda tarafsız görüş yaygındı. Ayrıca katılımcılara yapay zekanın hemşirelik kariyerlerini tehdit edip etmeyeceği/bozacağı soruldu (n = 317, %57), katılımcılar buna katıldı
25	Tuğba MENEKLİ, Sibel ŞENTÜRK 2022 Türkiye	The Relationship Between Artificial Intelligence Concerns And Perceived Spiritual Care In Internal Medicine Nurses Dahiliye Hemşirelerinin Yapay Zekâ Kaygıları Ve Manevi Bakım Algıları Arasındaki İlişki Dahiliye, Hemşire, Yapay Zekâ, Manevi Bakım Algısı	Bu araştırmanın amacı, dahiliye hemşirelerinin yapay zekâ konusundaki kaygıları ve manevi bakım algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.	İlişki arayıcı n=477 hemşire	Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği ve Manevi Bakım Algılama Ölçeği	Dahiliye hemşirelerinin Yapay Zekâ Kaygı Ölçek puan ortalamalarının orta düzeyde, Maneviyat ve Manevi Bakım Algılama Ölçek puan ortalamasının ise yüksek düzeyde olduğu bulundu. Hemşirelerin Yapay Zekâ Kaygısı Ölçeği puan ortalaması arttıkça Maneviyat ve Manevi Bakım Algılama Ölçeği puan ortalamasının azaldığı belirlendi.
26	Emel GÜMÜŞ, Ece UYSAL KASAP 2022 Türkiye	Sağlık Ekosisteminde Yapay Zeka Kaygı Düzeyi: Hemşire Örnekleme Yapay zeka, Hemşirelik, Hemşirelikte yapay zeka, Yapay zeka kaygı	Bu araştırma, Türkiye’de çalışan hemşirelerin sağlık ekosisteminde yapay zeka kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.	Tanımlayıcı n=2015 hemşire	Yapay Zeka Kaygı Ölçeği (Wang-Akkaya)	Hemşirelerin öğrenme durumu arttıkça yapay zeka yapılandırma durumunda artış meydana geldiği gözlemlenmiştir. Kişilerin iş değiştirme durumu arttıkça yapay zeka yapılandırma durumunda artış meydana geldiği ve kişilerin yapay zeka kaygı düzeyi durumu arttıkça en yüksek artış meydana gelen alt faktörün yapay zeka yapılandırma olduğu gözlemlenmiştir.
27	Yeunhee Kwak, Jung-Won Ahn, Yon Hee Seo 2022 Kore	Influence of AI ethics awareness, attitude, anxiety, and self-efficacy on nursing students' behavioral intentions Yapay zeka etik farkındalığının, tutumunun, kaygısının ve öz yeterliliğinin hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka tabanlı sağlık teknolojilerini kullanmaya yönelik davranışsal niyetleri üzerindeki etkisi Yapay Zeka etiği farkındalığı, Yapay Zekaya Yönelik Tutum,	Bu çalışma, yapay zeka etiği farkındalığının, yapay zekaya yönelik tutumun, kaygının ve öz yeterliliğinin hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka tabanlı sağlık teknolojilerini kullanmaya yönelik davranışsal niyetleri üzerindeki etkisini tanımlamaktadır.	İlişki arayıcı n=189 hemşirelik öğrencisi	Yapay Zeka Etik Farkındalığı Testi Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum Ölçeği Endişe-Özyeterlilik-Davranışsal Niyet için Teknoloji Kabul Modelindeki (TAM) soruları	Yapay zeka etik farkındalığını, yapay zekaya yönelik olumlu tutumun ve öz yeterliliğinin olduğunu ortaya çıkardı. Davranışsal niyeti etkileyen faktörler arasında yapay zekaya yönelik olumlu bir tutum ve öz yeterlilik yer almaktadır.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

		Kaygı, Öz-yeterlik, Davranışsal Niyet				
28	Hanan Arfaj AlDafeeri, Afra Khalaf Alanzi, Mashael Deher Althe Alanzi, Hadeel Khalid Ajmi AlDhafeeri, Rasha Ahmed Alhzeemy, Eidah Khalaf Alrashdi, Jamilah Mohammed Almutairi 2022 Suudi Arabistan	<p>Exploring Nurses' Perspectives On Using Artificial Intelligence And Health Informatics To Support Clinical Practice: A Study By Hanan Aldafeeri, Afra Alanzi, And Colleagues</p> <p>Hemşirelerin Klinik Uygulamayı Desteklemek İçin Yapay Zeka ve Sağlık Bilişimini Kullanma Konusundaki Bakış Açılarını Keşfetmek:</p> <p>Hanan Aldafeeri, Afra Alanzi ve Meslektaşları Tarafından Yapılan Bir Çalışma</p> <p>Yapay Zeka, Hemşirelik Bilişimi, Klinik Karar Destek Sistemleri, Hemşireler, Nitel Araştırma, Suudi Arabistan.</p>	Bu nitel çalışma, Suudi hemşirelerin klinik rolleri artırmak için yapay zeka/bilişim kullanma konusundaki görüşlerini araştırdı	Nitel, yarı yapılandırılmış n=30 hemşire	Araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme anketi <i>Algılanan potansiyel faydalar ve riskler Geçmiş teknoloji deneyimi ve tutumları İdeal kullanım durumları ve uygulamaları Etkili benimseme için öneriler</i>	4 ana tema ortaya çıktı 1) Algılanan potansiyel faydalar, 2) Riskler ve dezavantajlar, 3) Evlat edinmenin önündeki engeller ve kolaylaştırıcılar ve 4) Etkili uygulama için öneriler. Hemşireler, son kullanıcılar olarak sağlık bilgi yönetimi kararlarına daha fazla katkıda bulunmalıdır. Farklı uygulamalara göre uyarlanmış kapsamlı uygulamalı eğitim programları, personelin gizemini çözenin ve güçlendirmenin anahtarıdır. İş akışı entegrasyonu, esnek tasarım ve kullanıcı geri bildirimlerine dayalı sürekli optimizasyon hayati önem taşımaktadır. İnsani değerlerin, etiğin ve bilgeliğin korunması da merkezde kalmalıdır.
29	Minnie Teng, Rohit Singla, Olivia Yau, Daniel Lamoureux, Aurinjoy Gupta, Zoe Hu, Ricky Hu, Amira Aissiou, Shane Eaton, Camille Hamm, Sophie Hu, Dayton Kelly, Kathleen M MacMilla	<p>Health Care Students' Perspectives on Artificial Intelligence: Countrywide Survey in Canada</p> <p>Sağlık Öğrencilerinin Yapay Zekaya Bakış Açıları: Kanada'da Ülke Çapında Anket</p> <p>Tıp eğitimi, yapay zeka, müttefik sağlık eğitimi, tıp öğrencileri, sağlık öğrencileri, tıp müfredatı, eğitim</p>	Bu çalışma, Kanadalı sağlık öğrencilerinin YZ ile ilgili sahip oldukları bilgilerdeki boşlukları araştırmayı ve belirlemeyi, farklı alanlardaki sağlık hizmeti öğrencilerinin YZ hakkındaki bilgi ve bakış açılarında nasıl farklılık gösterdiğini yakalamayı ve YZ okuryazarlığının sağlık müfredatına dahil edilebileceği öğrenci tarafından belirlenen yolları sunmayı amaçlamaktadır.	Tanımlayıcı n=514 hemşirelik n=22 Ebelik n=683 tıp n=77 dış hekimliği n=15 Odyoloji n=1 Diyetetik n= 35 Genetik danışmanlığı n=10 Tıbbi Laboratuvar Bilimi n=2167 toplam sağlık öğrencisi	araştırmacı tarafından oluşturulan anket	Genel olarak, %78,77'si yapay zeka teknolojisinin önümüzdeki on yıl içinde kariyerlerini etkileyeceğini öngördü ve %74,5'i yapay zekanın kendi alanlarında ortaya çıkan rolüne yönelik olumlu bir bakış açısı bildirdi.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

	n, Shamir Malik, Vienna Mazzoli, Yu-Wen Teng, Maria Laricheva, Tal Jarus, Thalia S Field 2022 Kanada					
30	Yusuf YILMAZ, Derya UZELLİ YILMAZ, Duygu YILDİRİM, Esra AKIN, Derya ÖZER, KAYA 2021 Türkiye	Yapay Zeka ve Sağlıkta Yapay Zekanın Kullanımına Yönelik Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Görüşleri Yapay zeka, sağlık, makine öğrenmesi, farkındalık, öğrenci görüşler	Amaç: Bu araştırma, yapay zeka ve sağlıkta yapay zekanın kullanımına yönelik sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin görüşlerinin belirlenmesi ile yapılmıştır.	Tanımlayıcı n=405 öğrenci toplam n=182 hemşirelik n=191 ftr n=32 beslenme	Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket <i>Yapay Zeka Farkındalık Anketi Öğrencilerin yapay zeka kullanım durumu ve internet kullanım durumu Açık uçlu sorular bölümü öğrencilerin gelecekteki yapay zeka uygulamalarına yönelik düşünceleri</i>	Öğrencilerinin yapay zeka ve sağlıkta yapay zeka kullanımının farkında oldukları ve yapay zeka araçlarını kullanmak istedikleri ancak bu konuda endişelerinin ve bilgi eksikliğinin olduğu görülmüştür. Öğrenciler sağlıkta yapay zeka kullanımı ile ilgili görüşlerini sağlıkta yapay zeka kullanımına yönelik olumlu görüşler, olumsuz görüşler, endişeler ve bilgi eksikliği temaları ile ifade etti. Öğrenciler sağlıkta yapay zeka kullanımına yönelik uygulama önerileri arasında; tıbbi hataların önlenmesine yönelik uygulamalar, klinik karar vermeyi kolaylaştıracak uygulamalar, sağlık profesyonellerinin iş yükünü azaltmaya yardımcı uygulamalar ve robotik uygulamalar yer aldı.
31	Adem Doğaner 2021 Türkiye	The Approaches And Expectations Of The Health Sciences Students Towards Artificial Intelligence Sağlık Bilimleri Öğrencilerinin Yapay Zekaya Karşı Beklenti Ve Yaklaşımları Yapay zeka, Gelecek, Üniversite öğrencileri, Sağlık bilimleri	Amaç: İnsanlar yapay zekanın yaşama olumlu katkı sağlayacağını yanı sıra olumsuz etkilerinin de olabileceği endişesini taşımaktadır. Bu çalışmada sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin, yapay zeka konusundaki beklentileri, endişeleri ve düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır	Tanımlayıcı n= 550 öğrenci toplam n=70 dış hekimliği n=114 hemşirelik n=123 sağlık yönetimi n=182 tıp fakültesi n=61 ebelik	Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket <i>Yapay zekâ uygulamalarının öğrenciler tarafından kullanımı Yapay zekânın toplum üzerindeki sosyolojik etkileri Yapay zekânın geleceğe etkileri</i>	Öğrenciler yapay zekanın teknoloji ve sağlık alanında olumlu etkileri olacağı düşünmekte iken, sosyolojik açıdan ve işsizlik konusunda olumsuz etkileri olacağını düşünmektedirler.
32	Lingzhi Hong, Xufang Cheng, Deming Zheng 2021 çin	Application of Artificial Intelligence in Emergency Nursing of Patients with Chronic Obstructive Pulmonary Disease Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Hastalarının Acil Hemşireliğinde Yapay Zeka Uygulaması	Kronik obstrüktif akciğer hastalığının gelişiminde yapay zeka teknolojisinin araştırma başarıları artırılmış ve akıllı hemşireliğin geliştirilmesinde karşılaşılan avantajlar ve sorunlar analiz edilmiştir.	Deneyssel-prospektif randomize kontrollü çalışma n=101 KOAH hastası	-	Deney grubu ve kontrol grubunda 4 ay sonra yaşam kalitesinin değişmediğini; 12 ay sonra kontrollerle karşılaştırıldığında yaşam kalitesi, duygusal ve psikolojik koşullar belirgin şekilde iyileşti. Deneye katılan ve rastgele deney ve kontrol grubuna ayrılan 29 hasta tatmin edici sonuçlar verdi. KOAH'ta hastaneye yatış oranı ve hastanede kalış süresi, deney grubunda kontrol grubuna göre azaldı. Yapay zeka tıbbi müdahalesinin tek faktörlü analizi anlamlı bir anlam kazanmadı ve deney sonuçları, yapay zeka tıbbi tedavisinin etkinliğini ön olarak doğruladı. Hemşirelerin geleneksel hemşirelik modunu değiştirmeleri ve KOPDA'yi temel bir tıbbi araç olarak ailelerin, toplulukların ve hastanelerin hemşirelik çalışmalarına tam olarak uygulamaları gerekir.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

33	Wessam Ahmed Elsayed & Wafaa Fathi Sleem 2021 mısır	Nurse Managers' perception and Attitudes toward Using Artificial Intelligence Technology in Health Settings Hemşire Yöneticilerinin Sağlık Ortamlarında Yapay Zeka Teknolojisi Kullanımına İlişkin Algı ve Tutumları Tutum, Yapay zeka teknolojisi, Hemşire Yöneticileri, Hemşirelik Ayarları ve Algı	Amaç: Yönetici hemşirelerin sağlık ortamlarında yapay zeka teknolojisi kullanımına yönelik bakış açılarını ve tutumlarını incelemek.	Tanımlayıcı n=130 hemşire yöneticisi	Yapay Zekaya Yönelik Algılar Anketi Yapay zekaya yönelik genel tutumlar anketi	Hemşire yöneticilerinin sağlık ortamlarında yapay zeka kullanımına yönelik algıları ile tutumları arasında oldukça anlamlı pozitif bir ilişki vardır.
34	Walaa Nasreldin Othman , Mostafa Mohamed Zanaty, Shaimaa Mohamed Elghareeb 2021 Mısır	Nurses' Anxiety level toward Partnering with Artificial Intelligence in Providing Nursing Care: Pre&Post Training Session Hemşirelerin Hemşirelik Bakımı Sağlamada Yapay Zeka ile Ortaklık Kurmaya Yönelik Kaygı Düzeyi: Eğitim Öncesi ve Sonrası Oturum Yapay zeka, Anksiyete, Hemşireler, Hemşirelik bakımı	Amaç: Hemşirelerin hemşirelik bakımı sağlamada yapay zeka ile ortaklık kurmaya yönelik kaygı düzeylerini eğitim öncesi ve sonrası oturumlarda değerlendirmek	Yarı deneysel (ön-sontest) n=150 hemşire	yapay zeka anksiyete ölçeği.(Wang Wang 2019)	Tıbbi birimlerde çalışan hemşireler arasında (YZ) ile ilgili eğitim oturumlarının uygulanmasından önce ve sonra istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardı (P= 0.044*). Ayrıca, kritik birimlerdeki hemşireler arasında eğitim oturumunun (AI) ile ilgili faaliyetlerinin uygulama öncesi ve sonrası arasında istatistiksel olarak anlamlı yüksek bir fark vardır (P= 0.000**).
35	Ayush Jain; David Way; Vishakha Gupta; Yi Gao; Guilherme de Oliveira Marinho; Jay Hartford; Rory Sayres; Kimberly Kanada; Clara Eng; Kunal Nagpal; Karen B. DeSalvo; Greg S. Corrado; Lily Peng; Dale R. Webster; R. Carter Dunn; David Coz; Susan J.	Development and Assessment of an Artificial Intelligence-Based Tool for Skin Condition Diagnosis by Primary Care Physicians and Nurse Practitioners in Teledermatology Practices Uygulamalarında Birinci Basamak Hekimleri ve Hemşire Uygulayıcıları Tarafından Cilt Durumu Teşhisi için Yapay Zeka Tabanlı Bir Aracın Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi	Dermatolojik durumların teşhisine yardımcı olan yapay zeka (AI) tabanlı bir aracı değerlendirmek.	Deneysel tasarım n=1048 vaka n=20 birinci basamak hekimi n=20 pratisyen hemşire	-	Bulgular 1048 retrospektif vakayı inceleyen 20 birinci basamak hekimi ve 20 pratisyen hemşire ile yapılan bu tanısal çalışmada, yapay zeka yardımı, birinci basamak hekimleri için %48'den %58'e ve pratisyen hemşireler için %46'dan %58'e bir artışla bir dermatolog paneli tarafından yapılan tanımlarla daha yüksek uyum ile önemli ölçüde ilişkiliydi. Bu sonuçlar, her 8 ila 10 vakadan 1'i için bir faydaya karşılık gelir

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

	Huang; Yun Liu; Peggy Bui; Yuan Liu 2021 ABD					
36	Alvaro Barrera , Carol Gee, Andrew Wood,Oli ver Gibson,D aniel Bayley,John Geddes 2020 Birleşik Krallık	Introducing artificial intelligence in acute psychiatric inpatient care: qualitative study of its use to conduct nursing observations Akut psikiyatrik yatan hasta bakımında yapay zekanın tanıtılması: hemşirelik gözlemlerini yürütmek için kullanımının nitel çalışması	Bu makale, personelin saatlik ve 15 dakikalık gözlemleri gerçekleştirmesini sağlamak ve güvenliklerini korurken hastaların uykusunun bozulmasını en aza indirmek için bir akut ruh sağlığı yatan hasta koğuşunda yapay zekanın ('dijital yardımcı hemşirelik gözlemleri') tanıtılması sürecini açıklamaktadır	Deneyisel tasarım 755 hasta gecesi boyunca 17299 gözlem izlendi. 4 ay sonra 41 hasta ortalama 14.58 (SD 14.55) geceyi sensörlü yatak odalarında geçirdi (en az bir gece ve en fazla 86 gece).		Bulgular Elde edilen ön veriler, dijital destekli hemşirelik gözlemlerinin, her ikisi paralel olarak gerçekleştirildiğinde sensörsüz gözlemlerle uyumlu olduğunu ve tahmini 755 hasta gecesi boyunca yeni sistemin herhangi bir istenmeyen olayla ilişkilendirilmediğini göstermektedir. Ön nitel veriler, yeni teknolojinin hastaların ve personelin gece deneyimini iyileştirdiğini göstermektedir
37	Rana Abdullah , Bahjat Fakieh 2020 Suudi Arabistan	Health Care Employees' Perceptions of the Use of Artificial Intelligence Applications: Survey Study Sağlık Çalışanlarının Yapay Zeka Uygulamalarının Kullanımına İlişkin Algıları: Anket Çalışması yapay zeka, çalışanlar, sağlık sektörü, algı, Suudi Arabistan	Bu çalışmanın amacı, Suudi Arabistan'daki sağlık kurumlarında yapay zeka teknolojilerinin uygulanmasına yönelik sağlık çalışanlarının algı ve tutumlarını araştırmaktır.	Tanımlayıcı n=121 hemşire n=70 hekim n=59 teknisyen n=250 sağlık çalışanı	araştırmacı tarafından oluşturulan anket	4 katılımcıdan 3,11'inin yapay zekanın çalışanların yerini alacağından korktuğunu ve yapay zeka konusunda genel bir bilgi eksikliğine sahip olduğunu gösterdi. Buna ek olarak, ankete katılanların çoğu, sağlık sektöründeki yapay zeka uygulamalarının avantajlarından ve en yaygın zorluklarından habersizdi ve bu da eğitime ihtiyaç duyulduğunu gösteriyordu.
38	Pei-Hung Liao, Pei-Ti Hsu, William Chu, Woei-Chyn Chu 2015 Taywan	Applying artificial intelligence technology to support decisionmaking in nursing: A case study in Taiwan Hemşirelikte karar almayı desteklemek için yapay zeka teknolojisinin uygulanması: Tayvan'da bir vaka çalışması Yapay zeka teknolojisi,	Bu çalışma, hemşirelik teşhislerini oluşturmak için yapay zekanın kullanımını araştırdı.	Deneyisel tasarım n=105 hasta ve 216 hemşirelik tanısı n=36 hemşire		Bilgi sisteminin önerdiği teşhislerle hemşirelerin koyduğu teşhisler arasındaki uyum yüzdesi yüzde 87'ye kadar çıktı. hemşirelik teşhisleriyle ilgili iş memnuniyetinin yüzde 41,1'den yüzde 75'e çıktığını ve karar verme için harcanan sürenin 35,5'ten 19,8 dakikaya düştüğünü gösterdi

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

		karar verme desteği, hemşirelik bilişimi				
--	--	---	--	--	--	--

Tablo 2.2. Araştırma kapsamında incelenen tezler. (n=3)

Yazarlar, yıl	Çalışma başlığı / Amacı	Tasarım/ Örneklem	Ölçüm araçları	Sonuçlar
Handenur GÜNDOĞDU 2022 DoktoraTezi	<p>Akıllı Basınç Yarası Sınıflandırma Sisteminin Geliştirilmesi Ve Sistemi Kullanan Hemşirelerin Deneyimlerinin İncelenmesi</p> <p>Amacı:</p> <p>YZ tabanlı akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemi geliştirilerek basınç yarası yönetiminde kullanılacak teknolojik bir uygulama ile sağlık teknolojilerinin gelişimine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.</p>	<p>Deneysel Tasarım</p> <p>1. Aşama akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemi geliştirilmesi</p> <p>2. Aşama nitel</p> <p>N=19 hemşire</p>	<p>Teknolojiye Karşı Tutum Ölçeği</p> <p>Yarı yapılandırılmış görüşme formu</p>	<p>Akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemi kullanan hemşirelerin deneyimleri doğrultusunda 3 ana tema ortaya çıkmıştır.</p> <p>Akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemi hakkında görüşler temasında; sistemin basit ve anlaşılır, faydalı, yeni mezun hemşireleri destekleyici ve bakım sürecinde yönlendirici olarak değerlendirildiği olumlu görüşlerin yanısıra olumsuz görüşlerin de olduğu belirlenmiştir (Tema 1).</p> <p>Akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemini kullanma temasında; kesin ve objektif sonuç alabilme en yoğun kolaylık olarak ifade edilirken, zaman tasarrufu ile kullanım kolaylığı vurgulanmış olup, buna karşın sistemin bakım sırasında telefon kullanımı, işletim sistemi ve internet ile kullanımın bazı zorluklar oluşturabileceği belirlenmiştir (Tema 2).</p> <p>Akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemi hakkında öneriler temasında; hasta takibi, boyutlandırma, bilgilendirme ve karar desteği, evde bakım, yaygınlaştırılması ve klinik bilgi sistemi olmak üzere 6 kod elde edilmiştir (Tema 3).</p> <p>Araştırmada hemşirelerin akıllı basınç yarası sınıflandırma sistemine yönelik çoğunlukla olumlu ifadeler kullandıkları belirlenmiştir.</p>

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Emel GÜMÜŞ 2023 Doktora Tezi	<p>Yapay Zeka Ve Robot Hemşireler Hakkında Hekim, Hemşire Ve Hasta Görüşleri</p> <p>Amaç: Bu çalışmanın amacı, Yapay zeka ve robot hemşireler ile çalışma konusunda hekim, hemşire ve hasta görüşlerini değerlendirmek, robotların sağlık alanında kullanımına ilişkin görüşleri belirlemektir</p>	<p>Nitel, yarı yapılandırılmış</p> <p>n=17 hemşire</p> <p>n=13 hekim</p> <p>n=15 hasta</p>	<p>Araştırmacılar tarafından oluşturulan “Sağlık Çalışanları için Yarı Yapılandırılmış Bireysel Derinlemesine Görüşme Formu”</p> <p>Araştırmacılar tarafından oluşturulan Hastalar için Yarı Yapılandırılmış Bireysel Derinlemesine Görüşme Formu</p>	<p>Yapay zeka teknolojilerinin sağlık hizmetlerine etkisi,</p> <p>Yapay zeka ve robotların kullanımı,</p> <p>İnsansı robotlardan bakım almak</p> <p>İnsansı robotlar ile çalışmak başlıkları altında dört ana tema, bu ana temalara bağlı 12 alt tema ve kodlar şeklinde incelenmiştir.</p> <p>YZ teknolojilerinin sağlık hizmetlerine etkisine yönelik görüşleri;</p> <p>“İş yükünün azalması”,</p> <p>“Sağlık bakım uygulamalarını destekleme”,</p> <p>“Hızlı gelişim ve değişim”,</p> <p>“Zaman tasarrufu” ve</p> <p>“Eğitime destek” olmak üzere beş alt temada toplanmıştır.</p> <p>Robotlar ile çalışma fikrini daha olumlu değerlendiren robotlar tarafından yönetilmek fikrine uzak kalmışlar</p> <p>Robotları daha çok yardımcı görevlerde görmek istediklerini belirtmişlerdir.</p>
Merve VİCİR 2023 Yüksek Lisans Tezi	<p>Jinekolojik Kanser Hastalarında Nanda Hemşirelik Tanılarının Makine Öğrenmesi Ve Veri Madenciliği Yöntemi İle Geliştirilmesi</p> <p>Amaç: Bu çalışmada, hemşireler için en önemli yol gösterici olan NANDA bakım planları içerisinde yer alan Jinekolojik hastalarda konulan hemşirelik tanılarının makine öğrenmesi ve veri madenciliği yöntemiyle geliştirilmesi amaçlanmıştır</p>	<p>Deneysel Tasarım</p> <p>Araştırma Jinekolojik hastaların verileri kullanılarak makine öğrenmesi ve veri madenciliği yöntemiyle NANDA hemşirelik tanılarının konulması.</p> <p>n=304 hastaya hemşirelik tanılarının konulması sonucunda makine öğrenimi ve veri madenciliği yöntemiyle geliştirilip belirlenmiştir.</p>	<p>Veri tabanından International Classification of Disease (İCD) kodları</p> <p>Denemeler sonucunda MultilayerPerceptron veri tabanı</p> <p>Karar ağaçları içinde J48 yza veri tabanı</p>	<p>Çalışmanın sonucunda 17 hemşirelik tanısı belirlenmiştir. Hemşirelik tanılarını etkileyen ilişkili veriler bulunmuştur.</p> <p>Bu tanıların doğruluk oranları ortalaması %98'dir.</p> <p>Eğitim verilmiş hemşirelerden verilerin toplanması gelecekte yapılacak çalışmalarda, makine öğrenimi ve veri madenciliği yöntemi için daha sağlıklı hemşirelik tanılarının ortaya çıkmasına neden olacaktır.</p>

BİRİNCİ SINIF HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KANITA DAYALI HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN ARAŞTIRMALARA VE GELİŞMELERE İLİŞKİN FARKINDALIK VE TUTUMLARINA ETKİSİ

Gül Şahin Karaduman¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı uygulamaları anlamaları, klinik uygulamalarda kullanmaları için esastır. Bu nedenle bu araştırmada, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine verilen kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin, öğrencilerin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumları değerlendirilmektedir.

Yöntem: Ön test-son test düzeninde, tek gruplu, yarı deneysel desende gerçekleştirilen araştırmanın evrenini, bir kamu üniversitesinin 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören birinci sınıf hemşirelik öğrencileri (n=197) oluşturmaktadır. Araştırmanın yürütülebilmesi için hemşirelik fakültesinden ve üniversitenin etik kurulundan (Tarih: 28.12.2022, Sayı:46418926) yazılı izinler alınmıştır. Araştırmanın verileri, katılıma gönüllü (n=131) öğrencilerden “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği” ile elde edilmiştir. Ön test sonrası öğrencilere düz anlatım ve demonstrasyon yöntemleri ile üç ders saati süresince konuya ilişkin teorik ve bir ders saati uygulamalı eğitim verilmiştir. Eğitimden iki hafta sonra son-test uygulanmıştır. Verilerin tanımlanmasında ve değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama±standart sapma, Kolmogorov-Simironov testi ve Wilcoxon testi kullanılmıştır.

Bulgular: Yaş ortalamaları 19,24±1,27 olan öğrencilerin %86,3’ü kadınlardan oluşmuştur. Araştırmaya dahil olan tüm öğrencilerin ön test puan ortalaması 120,54±14,40 olarak bulunmuşken, son test puan ortalamaları 123,87±16,89 olarak bulunmuştur. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p≤0,05). Hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılan öğrencilerin ön test puan ortalaması 120,54±14,40 olarak bulunmuşken, son test puan ortalamaları 123,87±16,89 olarak bulunmuştur. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p≥0,05). Hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılmayan öğrencilerin ise, ön test puan ortalamaları 120,90±14,45 olarak bulunurken, son test puan ortalamaları 125,09±15,79 olarak bulunmuştur. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p≤0,05).

Sonuç: Araştırmamızda, hemşirelik mesleğine yeni adım atan, bilimsel etkinlikler ve araştırma sürecinde yeni olan birinci sınıf hemşirelik öğrencilerine verilen kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin, öğrencilerin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumunu olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin birinci sınıf hemşirelik müfredatına eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Araştırma, Farkındalık, Kanıta dayalı hemşirelik, Hemşirelik, Öğrenci, Tutum

ABSTRACT

Introduction and Aim: Nursing students need to understand and use evidence-based practices in clinical settings. Therefore, this research evaluates the awareness and attitudes of first-year nursing students toward research and developments in nursing through evidence-based nursing education.

Method: The research was conducted in a pre-post-test, single-group, quasi-experimental design, and the population consists of (n=197) first-year nursing students in the 2022-2023 academic year at a public university. Written permissions were obtained from the faculty and ethics committee to conduct the research (Date:28.12.2022-No:46418926). The data were obtained from volunteers (n=131) with “Personal Information Form” and “Nursing Students’ Attitudes to and Awareness of Research and Development Within Nursing”. After the pre-test, the students were given theoretical training on the topic for three hours and practical training for one hour using lecture and demonstration methods. Two weeks later, the post-test was administered. Number, percentage, mean, standard deviation, Kolmogorov-Simirinov, and Wilcoxon tests were used to define and evaluate the data.

Results: 86.3% of students, whose average age was 19.24 ± 1.27 , were women. The mean pre-test score of students included in the research was 120.54 ± 14.40 , while the mean post-test score was 123.87 ± 16.89 ($p \leq 0.05$). The difference was statistically significant ($p \leq 0.05$). The pre-test score average of the students who attended scientific meetings on nursing was 120.54 ± 14.40 , while the post-test score average was 123.87 ± 16.89 . The difference was not statistically significant ($p \geq 0.05$). The pre-test scores of students who did not attend scientific meetings on nursing were 120.90 ± 14.45 , while post-test scores were 125.09 ± 15.79 . A statistically significant difference was found ($p \leq 0.05$).

Conclusion: Our research concluded that evidence-based nursing education given to first-year students new to the nursing profession, scientific activities, and research processes positively affects the students' awareness and attitudes toward research and developments in nursing. Therefore, it is recommended that evidence-based nursing education be added to the first-year nursing curriculum.

Keywords: Awareness, Attitude, Evidence-based nursing, Nursing, Research, Students

GİRİŞ

Giderek değişen ve karmaşık bir ortamla karakterize edilen günümüzün sağlık hizmetlerinde hemşireler, hastanın tedavi ve bakımının büyük bir bölümünü üstlendikleri için araştırma bulgularının ve kanıtların klinik uygulamaya entegrasyonunda kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, kanıta dayalı uygulama tüm sağlık çalışanları için temel yeterliliklerden biri olarak kabul edilmektedir (1,2). Sağlık hizmetlerinde kanıta dayalı uygulamanın artan önemine yanıt olarak, hemşirelik müfredatları kanıta dayalı uygulamayı hem lisans hem de lisansüstü hemşirelik eğitime entegre etmektedir (3,4). Hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencilerinde kanıta dayalı uygulama yeterliliğinin kazanılmasında hayati bir rol oynamaktadır (1). Kanıta dayalı hemşireliğin öğretiminde etkileşimli dersler, küçük grup çalışması, okuma sınavları, klinik hemşire sunumları, atölye çalışmaları ve probleme dayalı öğrenme gibi etkileşimli yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı uygulama bilgilerini geliştirmek için, veri tabanlarında ilgili araştırmaları aramayı ve bu bilgileri ders gereklilikleri ve ödevlerle ilişkili olarak değerlendirmeyi ve kullanmayı içeren, bilgi okuryazarlığını öğreten yaklaşımlar önem arz etmektedir (2). Bununla birlikte, araştırmalar hemşirelik öğrencileri arasında kanıta dayalı uygulama ile ilgili bilgi düzeylerinin düşük olduğunu, öğrencilerin kanıta dayalı uygulamalar için destek, fırsat ve güven eksikliği yaşadıklarını bildirmektedir (3-5).

Hastalara doğrudan bakım sağlayan geleceğin hemşireleri olan hemşirelik lisans öğrencilerine, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını öğretmek özellikle önemlidir. Bununla birlikte, lisans düzeyinde kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını öğretmede, yaratıcı ve eğlenceli öğretim stratejilerinin öğrencilerin öğrenmelerini desteklemede etkili olabileceği bildirilmektedir (6). Bu nedenle bu araştırmada, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine verilen kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları eğitiminin, öğrencilerin araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarına etkisi değerlendirilmektedir.

Amaç

Araştırma, birinci sınıf hemşirelik öğrencilerine verilen kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin, öğrencilerin araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarını değerlendirmek amacıyla uygulanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırma ön test- son test düzeninde yarı deneysel tasarımda tek grup olarak uygulanmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, bir kamu üniversitesinin hemşirelik fakültesinde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir kamu üniversitesinin hemşirelik fakültesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören birinci sınıf hemşirelik öğrencileri (n=197) oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini online hesaplama aracı kullanılarak %50 yanıt oranı, %99 güven aralığı ve %5 hata payına (margin of error) dayalı olarak n=131 öğrenci olarak hesaplanmıştır (7). Araştırmada örneklem seçimi yapılmamış olup katılıma gönüllü öğrencilerin tamamı dahil edilmiştir. Araştırmaya katılmaya gönüllü n=131 öğrenci ile çalışmanın verileri toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılımı kabul eden öğrencilerden sosyo-demografik özelliklere ait bilgileri içeren “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği” ile veriler toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya dahil edilen öğrencilere yaş, cinsiyet ve araştırma etkinliklerine ilişkin bilgilerini içeren literatür doğrultusunda hazırlanmış yedi soruluk formdur.

Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği (HAGYFTÖ): Özgün adı “Nursing Students’ Attitudes to and Awareness of Research and Development Within Nursing” olan ölçeğin Türkçe geçerlik-güvenilirlik çalışması Temel ve ark. (2008) tarafından yapılmıştır. Özgün ölçek yedi alt boyut ve 36 maddeden oluşurken, Türkçe formun tek boyutlu ve 29 madde içeren yapıda kullanımı uygun bulunmuştur. Likert tipte olan ölçekten en fazla 145, en az 29 puan alınmaktadır. Ölçeğin tümü için belirlenen Cronbach Alfa katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur (8,9). Bu çalışma için ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0,95 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma, katılıma gönüllü 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören birinci sınıf hemşirelik öğrencileri (n=131) ile yürütülmüştür. Verileri, ön test-son test düzeninde toplanan araştırma üç farklı aşamada yürütülmüştür:

1. Aşama Ön Testin Uygulanması: Öğrencilere eğitimden önce “Kişisel Bilgi Formu” ve HAGYFTÖ ile ön test uygulanmıştır.

2. Aşama Eğitim: Ön test sonrası öğrencilere düz anlatım ve demonstrasyon yöntemleri ile üç ders saati süresince kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına ilişkin teorik eğitim verilmiştir. Teorik eğitim sonrası, bir ders saati süresince bir araştırma makalesinin arama motorlarında anahtar kelimeler ile taranması, bulunması ve değerlendirilmesine yönelik uygulamalı eğitim verilmiştir. Uygulama adımları şu şekildedir:

1. Adım: Tüm öğrenciler, beş farklı anahtar kelime grubu oluşturularak önceden belirlenmiş ve araştırmacılar tarafından uygunluğu kontrol edilmiş, ikişer kişilik anahtar kelime gruplarına ayrılmıştır. Ayrıca, tüm öğrenciler, üniversitenin uzaktan erişimi ile kütüphaneye ulaşabilmeleri için gerekli kaydı yapması konusunda bilgilendirilmiştir.

2. Adım: Tüm gruplar, anahtar kelimeleri kullanarak arama motorunda son beş yılda yayınlanmış meta-analiz çalışmalarına ilişkin tarama yapmışlardır.

3. Adım: Her anahtar kelime grubunun birbirinden farklı makaleler elde etmelerini sağlamak için iletişim grupları oluşturulmuş ve öğrencilerin bu gruplar içinde buldukları makaleleri birbirleriyle paylaşmaları sağlanmıştır.

4. Adım: Öğrencilerin elde ettiği meta-analiz çalışmaları; makalenin amacı, veri kaynakları, arama motorları, dahil edilme ve çıkarılma kriterleri, bulgular, sonuç ve öneriler şeklinde gruplar tarafından raporlanmıştır. Elde edilen raporlar, araştırmacılar tarafından değerlendirilip öğrencilere geribildirimde bulunulmuştur.

3. Aşama Son Testin Uygulanması: Eğitim sonrası öğrencilere araştırma makalelerinin raporlanması için iki hafta süre verilmiştir. Bu sürenin sonunda öğrencilere HAGYFTÖ ile son-test uygulanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışma sonunda elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS for Windows 21.00 (SPSS Inc., Chicago, IL., USA) paket programı kullanılmıştır. Verilerin tanımlanmasında sayı, yüzde ve ortalama±standart sapma değerleri kullanılmıştır. Normal dağılıma uygunluğun değerlendirilmesinde Kolmogorov-Simirinov testi kullanılmıştır. Normal dağılıma uymayan sürekli değişken yönünden aynı bireylerin farklı iki zamandaki ölçümlerinin test edilmesinde Wilcoxon eşleştirilmiş iki örnek testi kullanılmıştır. İstatistiksel kararlarda $p \leq 0.05$ anlamlı farklılığın göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yürütülebilmesi için hemşirelik fakültesinden ve fakültenin bulunduğu üniversitenin etik kurulundan (Tarih: 28.12.2022, Sayı:46418926) yazılı izinler alınmıştır. Veri toplama aşamasında, araştırma kapsamına alınacak öğrencilere araştırmanın konusu ve amacı anlatılarak bilgilendirilmiş gönüllü olur formu imzalatılmıştır. Tüm öğrenciler eşit uygulamalara tabi tutulmuş olup araştırmaya katılım konusunda gönüllülük esas alınmıştır. Araştırmaya katılım sağlamayan öğrenciler, bu durumun notlarını etkilemeyeceği ve herhangi bir eşitsizliğe tabi tutulmayacakları konusunda bilgilendirilmiştir.

BULGULAR

Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine verilen kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin, öğrencilerin araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarına etkisinin değerlendirildiği çalışmada, öğrencilerin demografik verilerine ve araştırma etkinliklerine ilişkin verileri Tablo 1.'de sunulmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları $19,24 \pm 1,27$ olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %86,3'ü kadınlardan oluşurken, %13,7'si erkeklerden oluşmuştur. Daha önce herhangi bir araştırma etkinliğine katılan öğrencilerin oranı %12,2 iken, katılmayanlar %88,8 olarak bulunmuştur. Öğrencilere hemşirelikle ilgili bildiği dergiler sorulduğunda; %5,5 Hemşirelik Bilimi Dergisi %5,4 Türk Hemşireler Derneği Dergisi, %1,6 Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dergisi, %0,8 Acıbadem Hemşirelik Dergisi, %0,8 Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi yanıtlarını vermişlerdir. %85,9'u ise bildiği herhangi bir dergi olmadığını ifade etmişlerdir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Demografik Verileri

Değişken	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	113	%86,3
Erkek	18	%13,7
Son Mezun Olunan Lise		
Sağlık Meslek Lisesi	1	%0,8
Anadolu Lisesi	79	%60,3
Diğer	51	%38,9
Bir Kurumda Hemşire Olarak Çalışma Durumu		
Evet	2	%1,5
Hayır	129	%98,5

Araştırma Etkinliğine Katılma Durumu		
Evet	16	%12,2
Hayır	115	%88,8
Hemşirelik Bilimsel Toplantısına Katılma Durumu		
Evet	20	%15,3
Hayır	111	%84,7
Yaş	Ort±SS	Min- Max
	19,24±1,27	17-23

Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma

Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin HAGYFTÖ puanlarının, demografik veriler yönünden incelenmesi Tablo 2.'de görülmektedir. Çalışmaya dahil olan öğrencilerin HAGYFTÖ ön test puan ortalaması 120,54±14,40 olarak bulunurken, son test puan ortalamaları 123,87±16,89 olarak bulunmuştur. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p \leq 0,05$). Araştırmamıza katılan kadın öğrencilerin ölçek ön test ve son test puan ortalamaları arasında fark bulunmazken ($p \geq 0,05$), erkek öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p \leq 0,05$). Hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılan öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamaları arasında fark bulunmazken ($p \geq 0,05$), katılmayan öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p \leq 0,05$) (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçek Puanlarının Demografik Verilerle Karşılaştırılması

	Ön Test	Son Test	
	Ort±SS	Ort±SS	p*
HAGYFTÖ	120,54±14,40	123,87±16,89	0,03
Değişkenler			
Cinsiyet			
Kadın	122,25±12,75	124,00±17,01	0,15
Erkek	109,83±19,35	123,00±16,56	0,03
Bir Kurumda Hemşire Olarak Çalışma Durumu			
Evet	118,00±11,31	134,50±9,19	0,18
Hayır	120,58±14,48	123,70±16,95	0,04
Araştırma Etkinliğine Katılma Durumu			
Evet	115,81±17,33	122,87±19,99	0,25
Hayır	121,20±13,91	124,00±16,51	0,06

Hemşirelik Bilimsel Toplantısına Katılma Durumu			
Evet	118,55±14,33	117,05±21,22	0,88
Hayır	120,90±14,45	125,09±15,79	0,01

HÖHAGYFTÖ: Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelikte Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumu Ölçeği, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, *: Wilcoxon test

TARTIŞMA

Kanıtı dayalı hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencilerini profesyonel hemşirelik rollerine hazırlamanın ilk adımı olarak görülmektedir (6). Ülkemizde hemşirelik yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelikte (2011/4) hemşirelerin görev, yetki ve sorumlulukları “hemşirelik bakımını kanıtı dayalı olarak planlar ve yürütür” şeklinde belirtilmektedir (10). Bu nedenle bu araştırma, hemşirelik öğrencilerine verilen kanıtı dayalı hemşirelik eğitiminin önemini vurgulamaktadır.

Çalışmamızda HAGYFTÖ ön test ve son test puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p \leq 0,05$). Çalışmamızda elde edilen ön test puanlarının, hemşirelik öğrencileriyle yürütülen çalışma verilerine benzer olduğu görülmektedir (11,12). Araştırmamızda hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine verilen kanıtı dayalı hemşirelik eğitiminin, öğrencilerin HAGYFTÖ puanlarında artmaya yol açtığı görülmektedir. Bu durumda, öğrencilere verilen kanıtı dayalı hemşirelik eğitiminin bu konuda etkin olduğu söylenebilir.

Araştırmamızda kadın ve erkek öğrencilerin ölçek puanları incelendiğinde, her iki cinsiyetteki öğrencilerin puanlarında artma olduğu ancak, erkek öğrencilerin puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p \leq 0,05$). Puan değerlerine bakıldığında, kadın öğrencilerin HAGYFTÖ ön test puanları erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak verilen eğitim sonucunda, kadın ve erkek öğrencilerin puanlarının birbirine yaklaştığı görülmektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında, kadın ve erkek öğrencilerin ölçek puanları çalışmamızla benzer şekildedir (11,13). Bu durumda, kadın öğrencilerin araştırmalara yönelik tutumlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu, ancak kanıtı dayalı hemşirelik eğitiminin öğrencilerin benzer şekilde farkındalık ve tutumlarının yükselmesine neden olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin araştırma etkinliğine katılma durumunun ölçek puanlarına etkisine bakıldığında ise, herhangi bir araştırma etkinliğine katılan ve katılmayan öğrencilerde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilmemiştir ($p \geq 0,05$). Benzer şekilde Göl ve Ekici'nin (2020) çalışmasında araştırma etkinliğine katılmanın hemşirelik üçüncü sınıf öğrencilerinin HAGYFTÖ puanlarına etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır (14). Çalışmamızda elde edilen sonuçlara neden olarak öğrencilerin birinci sınıf olması, hemşirelik araştırmaları ile ilgili ilk kez eğitim göreceği olması, araştırmaların hemşirelik uygulamalarına yansıtılması ile ilgili herhangi bir fikirlerinin olmaması olarak düşünülmektedir.

Çalışmamızda, hemşire olarak çalışan öğrencilerin ölçek son test puanları, çalışmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak aradaki fark çalışmayan öğrencilerde istatistiksel olarak anlamlı iken ($p \leq 0,05$), hemşire olarak çalışan öğrencilerde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p \geq 0,05$). Yapılan çalışma sonuçları, hemşire olarak çalışan öğrencilerin çalışmayanlara göre, araştırmalara yönelik daha olumlu tutum sergilediklerini bildirmektedir (12). Hemşirelerin, araştırma sonuçlarını klinik uygulamada kullanma durumlarının düşük olduğu göz önüne alındığında (15), hemşire olarak çalışan öğrencilerin araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarını etkilememesi beklenen bir durum olarak görülmektedir. Bu durumda, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı olmasa da hemşire olarak çalışan öğrencilerin kanıtı dayalı hemşirelik eğitimi almayanlara göre daha olumlu araştırma ve gelişmelere yönelik tutum puanlarına neden olduğu söylenebilir. Bir araştırmaya göre, hemşireler hekimlere kıyasla kanıtı dayalı uygulamayı destekleme konusunda daha az isteklidir ve daha az bilgi ve

beceriye sahiptir (16). Bu nedenle, kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin, geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin tutumlarında olumlu değişikliklere yol açabileceği düşünülmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin bilimsel toplantılara katılma durumları ile ölçek puanları incelendiğinde, çalışmamızda herhangi bir bilimsel toplantıya katılmayanların son test puanları daha yüksek bulunmuştur ($p \leq 0,05$). Yapılan çalışmalar incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin bilimsel toplantılara katılma durumlarının tutum puanlarını etkilemediği bildirilmektedir (12). Çalışmamızda bu şekilde bir fark elde edilmesine neden olarak, öğrencilerin birinci sınıf olması ve bu konuda merak ve isteklerinin daha fazla olması düşünülmektedir. Daha önce bir bilimsel toplantıya katılmamış olmanın merak ve isteklerinde artmaya neden olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Çalışmamızda hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine verilen kanıta dayalı hemşirelik eğitiminin HAGYFTÖ puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir artışa neden olduğu görülmektedir. Ayrıca, kanıta dayalı hemşirelik eğitimi; erkek hemşirelik öğrencilerinin, bir kurumda hemşire olarak çalışmayan öğrencilerin, herhangi bir araştırma etkinliğine katılmayan ve hemşirelik bilimsel toplantılarına katılmayan öğrencilerin HAGYFTÖ puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir artışa neden olmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda, hemşirelik mesleğine yeni adım atan, bilimsel etkinlikler ve araştırma sürecine yönelik herhangi bir fikri olmayan birinci sınıf öğrencilerinin HAGYFTÖ puanlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları, klinik uzmanlık ve hastanın değerleri ve tercihleri ile mevcut en iyi araştırma kanıtlarını kullanmak için hemşirelerin kararlarına rehberlik eden bir yaklaşımdır. Kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları kaliteli bakımın önemli bir unsuru olarak belirtilmektedir (17). Öğrencilerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını anlamaları, klinik uygulamada kullanmaları için esastır (6). Çalışmamızda elde edilen sonuçlara bakıldığında, kanıta dayalı hemşirelik eğitimin hemşirelik birinci sınıf müfredat programlarına entegre edilmesi önerilmektedir. Kanıta dayalı hemşirelik eğitim müdahalelerini içeren çalışmalar genel olarak kısa süreli müdahaleleri içermektedir. Bu nedenle, daha uzun süreli eğitimlerin planlandığı ve etkinliğinin incelendiği çalışmaların planlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Labrague LJ, McEnroe-Pettite D, Tsaras K, D'Souza MS, Fronza DC, Mirafuentes EC, et al. Predictors of evidence-based practice knowledge, skills, and attitudes among nursing students. Nurs Forum (Auckl). 2019;54(2).
2. Horntvedt MET, Nordsteien A, Fermann T, Severinsson E. Strategies for teaching evidence-based practice in nursing education: A thematic literature review. BMC Med Educ [Internet]. 2018 Jul 28 [cited 2023 Jan 8];18(1):1–11. Available from: <https://bmcmmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12909-018-1278-z>
3. André B, Aune AG, Brænd JA. Embedding evidence-based practice among nursing undergraduates: Results from a pilot study. Nurse Educ Pract. 2016;18.

4. Llasus L, Angosta AD, Clark M. Graduating baccalaureate students' evidence-based practice knowledge, readiness, and implementation. *J Nurs Educ.* 2014;53(9).
5. Ryan EJ. Undergraduate nursing students' attitudes and use of research and evidence-based practice - an integrative literature review. Vol. 25, *Journal of Clinical Nursing.* 2016.
6. Sin MK, Bliquez R. Teaching evidence-based practice to undergraduate nursing students. *Journal of Professional Nursing.* 2017;33(6).
7. Sample Size Calculator by Raosoft, Inc. [Internet]. [cited 2023 Jan 8]. Available from: <http://www.raosoft.com/samplesize.html>
8. Bayık Temel A, Uysal A, Erkin Ö, Koçer A. Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi .* 2008;1(2):108–23.
9. Björkström ME, Johansson IS, Hamrin EKF, Athlin EE. Swedish nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. *J Adv Nurs* [Internet]. 2003 Feb 15 [cited 2024 Aug 2];41(4):393–402. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12581105/>
10. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü [Internet]. [cited 2023 Jan 30]. Available from: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm>
11. Gurdogan Pasli E, Kinici E, Aksoy B. Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumları ile Akademik Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/* [Internet]. 2021 [cited 2023 Jan 30];11(2):339–47. Available from: 10.5961/jhes.2021.453
12. Can R, Tambağ H, Can F, Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü M, İlçe Devlet Hastanesi Sorumlu Yazar S. ÖĞRENCİLERİN HEMŞİRELİKTE ARAŞTIRMALARA YÖNELİK TUTUM VE FARKINDALIKLARI Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı 2. *Samsun Sağ Bil Der.* 2020;5(2):207–13.
13. Özdil K, Özcan A, Muz G, Turac N. Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırma ve Gelişmelere Karşı Farkındalık Tutumları ve Eleştirel Düşünme Becerileri. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci* [Internet]. 2019 [cited 2023 Jan 30];11(2):109–19. Available from: 10.5336/nurses.2018-62297
14. Göl İ, Ekici H. Hemşirelikte Araştırma Dersinin Öğrencilerin Araştırma ve Gelişmelere Yönelik Farkındalık ve Tutumuna Etkisi The Effect of Research Course in Nursing on Students' Awareness and Attitude Towards Research and Development. *JAREN.* 2020;6(3):498–505.
15. Öztürk A, Kaya N, Ayık S, Uygur E, Cengiz A. Hemşirelik Uygulamalarında Araştırma Sonuçlarının Kullanımında Engeller* Barriers to Research Utilization in Nursing Practice. 2010;
16. Chiu YW, Weng YH, Lo HL, Hsu CC, Shih YH, Kuo KN. Comparison of evidence-based practice between physicians and nurses: A national survey of regional hospitals in Taiwan. *Journal of Continuing Education in the Health Professions* [Internet]. 2010 Mar [cited 2023 Jan 30];30(2):132–8. Available from: [https://journals.lww.com/jcehp/Fulltext/2010/30020/Comparison_of_evidence_based_practice_betwee n.9.aspx](https://journals.lww.com/jcehp/Fulltext/2010/30020/Comparison_of_evidence_based_practice_betwee_n.9.aspx)

17. Patelarou AE, Mechili EA, Ruzafa-Martinez M, Dolezel J, Gotlib J, Skela-Savič B, et al. Educational Interventions for Teaching Evidence-Based Practice to Undergraduate Nursing Students: A Scoping Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2020, Vol 17, Page 6351 [Internet]. 2020 Aug 31 [cited 2023 Jan 30];17(17):6351. Available from: <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/17/6351/htm>

TIP 1 DİYABETLİ YETİŞKİN BİREYLERİN İNSÜLİN POMPA YÖNETİMİNDE YAŞADIĞI ENGELLER VE YAŞAM KALİTESİ ALGISINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: KALİTATİF BİR ÇALIŞMA

³Yasemin Sezgin, ¹Duygu Pulat, ²Bahar İnkaya

³İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi, Ankara, Türkiye

¹Bilkent Şehir Hastanesi Ankara, Türkiye

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye

Özet

Giriş: Türkiye’de Tip 1 diabetes mellitus insidansında hızlı bir artış gözlenmektedir ve literatüre bakıldığında erişkin tip 1 diyabetli bireylerin insülin pompa yönetiminde yaşadığı engeller ve yaşam kalitesi algısına ilişkin bireysel görüşlerini ele alan nitel çalışmalara rastlanmadığı için bu çalışma yapılmıştır.

Amaç: Tip 1 diyabetli yetişkin bireylerin insülin pompa yönetiminde yaşadığı engeller ve yaşam kalitesi algısına ilişkin görüşlerini incelemektir.

Yöntem: Niteliksel araştırma kapsamında 11 erişkin tip 1 diyabetli bireylerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya erişkin tip 1 insülin pompası kullanan bireyler dahil edilerek yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle, bilgisayar destekli nitel veri analizi MAXQDA 2022 programıyla analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışma sonunda “İnsülin pompasına geçiş nedeni, akut olarak hastane yatış nedeni, insülin pompasının ifadesi, duygusu, insülin pompası bir objeye benzetilse, insülin pompasının avantajları ve insülin pompasının dezavantajları, engelleri” olarak 6 ana temadan oluşmaktadır.

Sonuç: Sonuç olarak insülin pompa kullanımının etkin bir eğitimle sürdürüldüğünde ve mali yükü karşılandığında yaşam kalitesini olumlu etkilediği, algılanan engellerin olumlu yönlerinin yanında çok daha az olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsülin pompası; erişkin tip 1 diyabet; engeller; yaşam kalitesi

ADULT INDIVIDUALS WITH TYPE 1 DIABETES OBSTACLES IN INSULIN PUMP MANAGEMENT AND OPINIONS ON QUALITY OF LIFE PERCEPTION: A QUALITATIVE STUDY

Abstract

Introduction: There is a rapid increase in the incidence of Type 1 diabetes mellitus in Turkey, and since there are no qualitative studies in the literature addressing the individual views of adult type 1 diabetic individuals regarding the obstacles they experience in insulin pump management and their perception of quality of life, this study was conducted.

Aim: To examine the views of adult individuals with type 1 diabetes regarding the obstacles they experience in insulin pump management and their perception of quality of life.

Method: The qualitative research was conducted with 11 adult type 1 diabetic individuals. Individuals using adult type 1 insulin pumps were included in the study and a semi-structured interview technique was used. The obtained data were analyzed using the thematic analysis method and the computer-aided qualitative data analysis MAXQDA 2022 program.

Results: At the end of the study, it consists of 6 main themes “Reason for switching to insulin pump, reason for acute hospitalization, expression and emotion of insulin pump, advantages of insulin pump if the insulin pump is likened to an object, disadvantages of insulin pump, obstacles”.

Conclusion: As a result, it was determined that insulin pump use, when maintained with effective training and when the financial burden is met, has a positive effect on the quality of life, and the perceived barriers are much less compared to the positive aspects.

Keyword: Insulin pump; adult type 1 diabetes; obstacles; quality of life

Giriş

İnsülin pompası ile tek tip insülin kullanımı, daha az farmakokinetik değişkenlik, artmış yaşam kalitesi, gün içinde farklı zamanlar için programlanabilir insülin infüzyon hızı, daha az günlük insülin gereksinimi, daha az hipoglisemi ataklarının azalması gibi avantajlar sağlamaktadır (1). Daha iyi yaşam kalitesinin pompa kullanan tip 1 diyabetli bireylerin glikozlanmış hemoglobin ve hipoglisemi ataklarının iyileşmesi ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (2). Fakat pompası, sağladığı avantajların yanında bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bu dezavantajlar cilt sorunları kızarıklık, kaşıntı, infüzyon setinin tıkanması, enfeksiyon gibi komplikasyonları oluşturmaktadır. İnfüzyon setinde tıkanıklık beraberinde hiperglisemi ve diyabetik ketoasidoza zemin oluşturmaktadır (3). Ayrıca fiziksel yükler, cihaz beklentileri, sağlayıcı eğitimi, maliyetler, etnik farklılıklar ve psikososyal endişeler dahil olmak üzere daha geniş cihaz benimsemesinin önünde engeller de bulunmaktadır. Tüm engelleri ortadan kaldırmak imkansız olsa da, araştırma, geliştirme ve savunuculuk olmak üzere birçok alanda yükleri azaltmak için çalışmalar devam etmektedir (4). İnsülin pompası ile ilgili teknolojidaki gelişmeler, tip 1 diyabetli kişiler için hem glisemik kontrol hem de yaşam kalitesi açısından gerçek faydalar üretiyor, ancak bazı kişiler için engeller ve yükler bu faydalardan daha ağır basıyor (5). Engelleri her birey adına önceden ve sürekli olarak ele almak, zorluklar ortaya çıktığında benimsenmeyi teşvik edebilir ve gelecekteki uyumu

artırabilir (6). Hemşireler, bireysel engelleri ve öncelikleri keşfetme, beklentileri yönetme ve insanların yaşam kalitesi faydalarına ve gelişmiş glisemik kontrole ulaşmalarına yardımcı olmak için eğitim ve destek sağlama konusunda önemli bir role sahiptir (5). Son yıllarda tüm dünyada ve Türkiye’de Tip 1 diyabetes mellitus insidansında hızlı bir artış gözlenmektedir (7) ve bunun yanında literatüre bakıldığında erişkin tip 1 diyabetli bireylerin insülin pompa yönetiminde yaşadığı engeller ve yaşam kalitesi algısına ilişkin bireysel görüşlerini ele alan nitel çalışmalara rastlanmamıştır. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı tip 1 diyabetli yetişkin bireylerin insülin pompa yönetiminde yaşadığı engeller ve yaşam kalitesi algısına ilişkin görüşleri incelemektir.

Materyal-Metod

Çalışma tasarımı

Kesitsel-yarı yapılandırılmış görüşmeler yüz yüze veya online yapıldı.

Örnekleme ve katılımcı alımı

Araştırma Ankara ilinde bulunan bir hastanenin Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Bilim Dalı Endokrinoloji polikliniğine başvuran ve merkezin yataklı biriminde tedavi gören tüm hastalara ulaşılması planlanarak yapıldı. Dahil edilme kriterleri arasında tip 1 diyabet tanısı ile takipli olmak, insülin pompasını en az 3 aydır kullanıyor olmak, 18 yaşından büyük olmak, çalışmayı gönüllü olarak kabul etmekten oluşmaktadır.

Çalışma aracı ve veri toplama prosedürleri

İlk görüşmeye başlamadan önce, erişkin insülin pompası kullanan tip 1 diyabetli bireylerin; yaşı, diyabet tanı süresi, insülin pompa kullanım süresi, cinsiyeti gibi sorular da dahil olmak üzere demografik bilgileri içeren kısa bir bilgi formunu doldurdular. Görüşmeler dijital olarak kaydedildi ve katılımcıların deneyimlerini çıkarmak için bir görüşme kılavuzu (tablo 1) kullanıldı. 11’inci görüşmeden sonra yeni bir tema ortaya çıkmadı, bu nedenle de veri doygunluğuna ulaşıldığı için çalışma sonlandırıldı.

Tablo 1. Görüşme Soruları

<ol style="list-style-type: none">
1. İnsülin pompanız sizin için ne ifade ediyor?
2. Pompanızı bir objeye benzetseniz bu ne olurdu?
3. İnsülin pompası denildiğinde hangi duygu ön planda?
4. Akut olarak hastane yatış nedeniniz?
5. İnsülin pompa kullanımı, pompa kullanmadan önceki yaşam şeklinizi değerlendirdiğinizde size nasıl avantajı oldu?
6. İnsülin pompa kullanımı, pompa kullanmadan önceki yaşam şeklinizi değerlendirdiğinizde size nasıl dezavantaj/engeli oldu?

Veri analizi

Görüşme transkriptleri Microsoft Word kullanılarak yazıldı. Dosyalar, görüşmelerin gerçekleştirildiği sırayı gösteren numaralarla kaydedildi.

Etik onay

Çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Devleti Sağlık Bakanlığı İl Sağlık Müdürlüğü Ankara iline bağlı hastanenin Klinik Araştırmalar Etik Kurul'undan E1-23-4218 sayı 4218 no ile 01.11.2023 tarihinde onaylandı. Katılımdan önce tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alındı. Veri toplama işlemi beş ay boyunca gerçekleştirildi (Ocak 2024 'ten Mayıs 2024'e kadar). Veri aktarım sürecinde maxquda analizi sürecinde kullanmak için her bir katılımcıya kodlar verildi. ses kayıtları, veri dökümleri ve diğer tüm araştırma belgeleri için kullanıldı.

Bulgular

Toplam insülin pompası kullanan erişkin tip 1 diyabetli bireyin çoğunluğu kadın bireylerden oluşmaktadır. Görüşme süresi minimum 10,15 maksimum 26,10 dakika süren tanı yılı minimum 4 yıl maksimum 34 yıl'a kadar uzanmaktadır. İnsülin pompası kullanan bireylerin minimum 18 maksimum 61 yaşında olup pompa kullanım süresi ise minimum 3 ay maksimum 20 yıla uzanmaktadır.

Tablo 2. Görüşmelerden Ortaya Çıkan Tema/Alt Tema/Kodlar

Ana Tema	Alt Tema	Kod
Pompaya geçiş nedeni	Tercih etmek	<ul style="list-style-type: none"> Hekimlerin önerisi Hastane yatış öykülerinin fazla olması Hayatın kolaylaşması
	Tip 1 diyabet tanısı ile ilişkili	<ul style="list-style-type: none"> HbA1c yüksekliği Komplikasyon gelişmesinden dolayı Kan glukoz irregülasyonu
	İnsülin kalemiyle ilişkili	<ul style="list-style-type: none"> İnsülin kalemini düzenli kullanmamak İnsülini toplum içerisinde kullanırken zorlanması Vücudunda rotasyon bölgesinin kalmaması
Akut hastane yatışı	Teknoloji ile ilişkili sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> İnsülin pompası arıza verdiği için Bazal ayarlamaları iyi yapmak için İnsülin dozlarını karıştırdığı için
	Metabolik sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> HbA1c yüksekliği Hipoglisemi Diyabetik ketoasidoz Kan glukoz irregülasyonu
	Cilt ile ilişkili sorular	<ul style="list-style-type: none"> Kaşıntı-kızarıklık

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

		<ul style="list-style-type: none"> • Morarma • Kanama • Skar doku oluşumu
İnsülin pompasının ifadesi	Canlılık	<ul style="list-style-type: none"> • Hayat
	Dayanak	<ul style="list-style-type: none"> • Güven • Kabul
	Esenlik	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık • Kolaylık • Rahatlık • Konfor
İnsülin pompası objeye benzetilse	Bağlılık	<ul style="list-style-type: none"> • Alyans • Hayat arkadaşı
	Nesne	<ul style="list-style-type: none"> • Powerbank • Robot süper kahraman • Bisiklet • Çağrı cihazı
	Organ	<ul style="list-style-type: none"> • Pankreas • Kalp • Beyin • Kalbin yarısı
İnsülin pompasının avantajları	Yönetim	<ul style="list-style-type: none"> • Stigma olmadan diyabet yönetimi • Beslenme kontrolünün sağlanması • İnsülin kalemi taşıma zorundalığının olmaması • Kan glukoz regülasyonunun sağlanması
	Psikolojik algısı	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal hayata devam edebilme • Kolaylık • Acısız bir süreç • Esneklik

İnsülin pompasının dezavantajları, engeller	İnsülin pompasıyla ilişkili	<ul style="list-style-type: none"> • Teknolojiyi bilmeyenler için yönetimin zor olması • Konforlu uyuyamamak • Maddi yük
	Fiziksel algı	<ul style="list-style-type: none"> • Ağrı • Acı
	Diyabet yönetiminde stigma	<ul style="list-style-type: none"> • Görüntüsünün rahatsız etmesi • Beden için fazlalık • İnsanların tavrı
	Teknik sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> • Kablosunun bir yere takılması • Arada yerinden oynaması

Tablo 2’de de görüldüğü üzere insülin pompası kullanan 11 tip 1 diyabetli bireylerden elde edilen görüşme neticesinde 6 ana tema, ana temaların alt temaları ve alt temaların da kodlarından oluşmaktadır (Tablo 2).

Tartışma

İnsülin pompası kullanan tip 1 diyabetli erişkin bireylerin insülin pompa kullanımı ve yönetiminde yaşadığı engeller ve yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada 6 ana teması ve her ana temanın alt teması ve alt temalar ise kodlardan oluşmaktadır. Bu temalar ve kodlar bir arada, katılımcıların deneyimlerinin karmaşıklığını ve pompanın hayatlarının farklı yönleri üzerindeki etkisini yansıtmakta olup literatür ışığında tartışılmıştır.

Ana Tema: İnsülin Pompasına Geçiş Nedeni

İnsülin pompasına geçiş nedeni olarak ilk alt tema tercih etme olmak üzere 11 katılımcının 4’ünün de hayatın kolaylaşmasından dolayı pompa uygulamasına geçmiştir. Literatür kapsamında bulgular çalışmayı desteklemekte olup bireylerin insülin pompasını kullanması itibariyle yaşamı kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir (8, 9). Karma bir araştırma bulgularında bireylerin insülin pompa kullanmalarının ana nedeni pompanın yaşam kalitelerini artırması olduğu belirtilmiştir. (10). Bu bulgular insülin pompasına geçişin tip 1 diyabetli bireylerin diyabet yönetimine getirdiği kolaylık nedeni ile yaşam kalitelerini olumlu etkileyebileceği söylenebilir. Bu alt temanın bir diğer kodu insülin pompasına geçiş nedeni olarak 11 diyabetli bireyin 2’si hekimlerin hayatlarının kolaylaşacağı ve klinik sonuçlarının düzeleceği önerisi üzerine insülin pompa uygulamasına geçmeyi tercih ettiğini ifade etmiştir. Araştırma kapsamında tip 1 diyabetli bireylerin sağlık ekibinin pompaya geçilmesi durumunda klinik sonuçlarının ve yaşam kalitesini artacağına yönelik öneride bulunduğu görülmüştür (8). Bu bağlamda sağlık ekibinin pompaya geçiş konusunda verdiği tavsiyelerin etkili olduğu söylenebilir.

Bir diğer alt tema tip 1 diyabet tanısı ile ilişkili olup HbA1c yüksekliği, komplikasyon gelişmesi, kan glukoz irregülasyonu sebebi ile insülin pompasına geçmeyi tercih etmişlerdir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda bireylerin pompa uygulamasına geçerek kan glukoz regülasyonunu sağladığı görülmüştür. Hayatlarının da kontrolünü yeniden kazanarak yaşam kalitelerini arttırdığını belirtilmektedir (10, 11).

Bu sonuçlara bakıldığında pompa kullanan bireyler öz yönetimi artırarak kan glukoz regülasyonu sağladığını böylelikle de yaşamdan aldıkları memnuniyet ve kalite düzeylerini artırdığı söylenebilir.

Ana Tema: Akut Hastane Yatış Nedeni

Metabolik sorunlar alt teması 11 katılımcıdan 7'si diyabetik ketoasidoz, 5'i kan glukoz irregülasyonu, 5'i hipoglisemi, 1'i HbA1c yüksekliği nedeniyle yatış öyküleri bulunmaktadır. Nitel araştırmaların incelendiği bir çalışmada kronik diyabetik komplikasyon riskini azalttığı saptanmış glisemik kontrolün daha stabil olduğunu ve daha az hipoglisemi atağı olduğunu bilmenin sonucu olarak yaşam kalitesindeki iyileşmeye de yansıdığı tespit edilmiştir (11, 12). Literatür kapsamında pompanın metabolik sorunlara sebebiyeti hususunda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu bağlamda diyabetli bireylere verilen yeterli eğitimle pompanın doğru kullanımının yaşam kalitesinde olumlu yönde gelişmeler sağlayacağı söylenebilir.

Ana Tema: İnsülin Pompasının Sizin İçin İfadesi

Esenlik alt temasında 1 katılımcı sağlık, 6'sı kolaylık, 8'i rahatlık ve 2'si konfor olarak duygu ve düşüncesini kodlamıştır. Pompanın getirdiği kolaylıklar tip 1 diyabetli erişkin bireylerin diyabet yönetim noktasında rahatlık ve konfor alanın oluşmasıyla sağlıklarında refah düzeyinin artmasına olanak sağlamıştır. Çalışmalarda tip 1 diyabetli bireylerin büyük çoğunluğu insülin pompasının kan glukoz regülasyonunun günlük yaşamda esneklik sağlamakla beraber, rahatlık ve kolaylığı da beraberinde getirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca bireyler pompanın hızlı ve kolay kullanılabilir olmasının yaşam kaliteleri üzerinde olumlu katkıları olduğunu ifade etmişlerdir (13,14). Literatür bulguları araştırma bulgularını destekler nitelikte insülin pompa kullanımının refah düzeyini artırarak daha iyi yaşam kalitesi sağlamanın yanında diyabet yönetiminde etki sağladığı söylenebilir.

Ana Tema: İnsülin Pompası Objeye Benzetilse?

İnsülin pompası bir objeye benzetilse teması bağlılık, nesne ve organ alt temalarından oluşmaktadır. İnsülin pompaları pek çok tip 1 diyabetli pompa kullanıcı bireyin en iyi arkadaşı olarak tanımlanmış olduğu tespit edildi (15). Mesbah ve arkadaşlarının nitel çalışmasında da tüm katılımcılar pompaları hayatlarını iyileştiren ve diyabetik komplikasyonlar geliştirme korkularını azaltan yapay pankreasları olarak tanımladılar (16). Ülkemizde de tip 1 diyabetli çocuklarda yapılan çalışmada da insülin pompası onlar için oldukça değerli en iyi arkadaş olarak değerlendirmişlerdir (17). Bu bulgular pompanın tip 1 diyabetli bireylerde engel teşkil edecek zorlukları olsada sağladığı yaşam kalitesi adına onlar için olmazsa olmaz bir öneme sahiptir.

Ana Tema: İnsülin Pompasının Avantajları

Bu tema ise yönetim alt teması olup; stigma olmadan diyabet yönetimi kodu yer almaktadır. Katılımcılar toplum içerisinde insülin pompa uygulamasının kolay ve hızlı ve daha az sosyal yargı deneyimlediğini bildirmiştir. Haynes'in çalışmasında da pompaya sahip olmanın kullanıcının daha normal hissetmesine yardımcı olduğu görülmektedir. Katılımcılar için pompa kullanımı daha hızlı ve daha gizli olarak belirtilmiştir (18). Ülkemizde tip 1 diyabetli çocuklar yapılan çalışmada da insülin kalemi kullandıkları dönemde utanma ve saklanma duygusu yaşarken, pompadan sonra bu durumun sona erdiğini ifade ettikleri saptanmıştır (17). Bu kapsamda pompanın daha kolay, hızlı ve gizli olmasından dolayı stigma oluşumunu azalttığı, beraberinde yaşam kaliteleri üzerinde de olumlu etki yarattığı söylenebilir. Yönetim alt teması altında olası bir durumda hatırlatıcı özelliklerinin olması kodudur. Literatür kapsamında katılımcıların pompanın hipo-hiper durumlarında kan-glukoz konusunda uyarıcı alarmların olduğunu bilmek kendilerinin ve sağlıklarının güven bağlamında psikolojik açıdan önemli faydaları olduğu saptanmıştır (19). Bu bilgiler pompanın teknolojik özellikleri bireylere sağladığı yaşam kalitesi bakımından önemli olduğu söylenebilir. Bir diğer bulgu vücuda gönderilecek insülin kontrolünün sağlanması kodundan oluşmaktadır. Sistematik literatür taramasında insülin kaleminin 24 saate kadar

ayarlamaya olanağının bulunmadığını, insülin pompası ile kan glukozunu sıkı bir şekilde kontrolü sağlanacağı saptanmıştır (20). Diyabet yönetiminde bireyler pompa ile kan glukoz regülasyonunu kontrolünü daha iyi sağlayabildiği beraberinde yaşam kaliteleri olumlu artabileceği söylenebilir. Yönetim alt temasında bir diğeri beslenme kontrolünün sağlanması kodundan oluşmaktadır. Araştırmalar sonucunda diyabetli bireylerin *pompa ile beraber* gıda seçimleri ve gıda tüketiminin zamanlaması konusunda daha fazla esneklik sağladığı, dışarıda sosyal olarak yemek yemesini kolaylaştırdığını saptanmıştır (9, 21). Bu bulgular bireylerin pompa ile beraber yaşam kaliteleri üzerinde olumlu etki sağladığı daha rahat sosyalleşerek, diyabetin bir engel olarak görülmesini azalttığı söylenebilir. Yönetim alt temasının bir diğeri kodu insülin kalemi taşıma zorundalığının olmamasıdır. Araştırmalar diyabeti yönetmek için pompa tedavisiyle daha kolay doz uygulaması (enjeksiyon için özel bir yer aramak yerine pompanın içindeki birkaç düğmeye basarak) ve cihaz taşımaya gerek kalmaması yönünde gerekçelendirdikleri saptanmıştır (9, 18). Bulgular pompanın kullanım kolaylığı bir avantaj olarak görülebilir diyabet özyönetiminde artışla yaşam kalitesinde olumlu etki yarattığı söylenebilir. Yönetim alt temasında bir diğeri kan glukoz regülasyonunun sağlanması kodundan oluşmaktadır. Nitel araştırma sonucunda da tip 1 diyabetli bireylerin çoğunluğunun insülin pompası kullanarak hedef aralıklarında glisemik kontrolü sürdürmenin daha kolay olduğunu saptanmıştır (9). Haynes ve arkadaşlarının çalışmasında da pompanın, insülin iletimindeki esneklik nedeniyle diyabet yönetim sürecinde dalgalanan kan glukoz yönetilmesinde etkili olduğu saptanmıştır (18). Bulgular insülin pompasının metabolik değişkenler üzerinde yarattığı olumlu etkilerin bireylerin yaşam kalitelerini ve özyönetimlerini artırdığı söylenebilir.

Psikolojik algısı alt temasında ise; sosyal hayata devam edebilme kodu olup bireyler günlük sosyal yaşamlarına kolaylıkla devam edebildiklerini bildirmişlerdir. Kendilerini diğeri insanlar gibi normal, sağlıklı hissettiklerini bildirmişlerdir. Çalışmalar kapsamında sosyal yaşam noktasında bireylerin pompa terapisinin diğeri insanlarla sosyal etkileşimlerini geliştirdiği görülmüş. Bunlar arasında da bireylerin kendilerini normal hissetmek ve ayrıca yiyecek türü ve yemek zamanı veya insülin uygulaması konusunda kısıtlamaların olmaması, daha fazla sosyal etkileşime yol açtığı görülmüştür (9,21). Bu bilgiler bireylerin pompa sayesinde kendilerini daha özgür, sağlıklı ve aktif bir yaşam deneyimlediği için yaşam kaliteleri üzerinde olumlu etki bıraktığı söylenebilir. Bir diğeri bulgu esneklik kodundan oluşmaktadır. Nitel araştırmalar sonucunda da tip 1 diyabetli bireylerin büyük çoğunluğu pompa ile birlikte yaşam tarzı esnekliğinde genel bir artış olduğunu daha normal yaşamlar sürdürme becerisinde artış olduğunu bildirdi (9,16). Buna göre pompanın bireylerin yaşamlarına getirdiği esneklikle yaşam kalitesine olumlu yönde katkısı olduğu söylenebilir.

Ana Tema: İnsülin Pompasının Dezavantajları

Bu tema pompa ilişkili, fiziksel algı ve diyabette stigma ve teknik sorunlar olmak üzere olarak dört alt temada tartışılmıştır. İnsülin pompasıyla ilişkili alt temada birisi teknolojiyi bilmeyenler için yönetimin zor olması kodundan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bireyler hala karbonhidrat sayımı, bazal insülin takibi, pompa arızalarıyla baş etme gibi konulara vurgu yaparak sürekli güncelleme ve eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir (18). Temelde teknolojinin kendini sürekli güncellemesinin beraberinde pompa kullanan bireylerinin eğitim ihtiyaçlarının belli aralarla tekrarlanması gerektiği sonucunu doğurmaktadır. İnsülin pompasıyla ilişkili algılanan bir diğeri kod katılımcıların yarısından fazlasının pompa ile ilişkili getirdiği maddi yüküne atıfta bulunduğu görülmüştür. Araştırmalar kapsamında insülin pompası kullanmanın ana nedeni yaşam kalitesi iken, kullanımdan kaçınmanın veya kullanmayı bırakmanın ana nedeni masrafi olduğu tespit edilmiştir (18, 10, 13). Katılımcılar insülin pompasının kullanım masraflarını karşılamakta zorlanırken, mali yükü bireylere büyük bir stres kaynağı oluşturmuştur (22). Bu bulgular insülin pompası diyabetli bireylerin refah düzeni ve yaşam kalitesini artırmak adına önemli olmasına karşın beraberinde getirdiği mali yükün pompanın kullanımında önemli engel kaynağı olduğu söylenebilir.

Diyabet yönetiminde stigma alt temasında pompanın görüntüsünün rahatsız etmesi, beden için fazlalık ve insanların tavrı kodlarından oluşmaktadır. Literatür kapsamında insülin pompasının görünürlüğü diyabetlerini sosyal ortamda yönetme hususunda bireysel veya toplumsal yargılama korkuları deneyimlediği görülmüştür (11,23). Bulgular araştırmayı destekler nitelikte olup pompanın varlığı bireylerde hem öz stigma hem de sosyal stigma oluşturduğu söylenebilir.

Sonuç

Sonuç olarak insülin pompa kullanımının etkin bir eğitimle sürdürüldüğünde ve maili yükü karşılandığında yaşam kalitesini olumlu etkilediği, algılanan engellerin olumlu yönlerinin yanında çok daha az olduğu saptanmıştır

Kaynakça

Yılmaz, N., Doğruel, H., Dalkıran, Ş., Sarı, R., & Balcı, M. K. (2021). Erişkin Tip 1 Diabetes Mellitus Hastalarında İnsülin Pompasının Etkinliği. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 7(1), 111-118.

Benioudakis, E., Karlafti, E., Kalaitzaki, A., Kaiafa, G., Savopoulos, C., & Didangelos, T. (2022). Technological developments and quality of life in type 1 diabetes mellitus patients: a review of the modern insulin analogues, continuous glucose monitoring and insulin pump therapy. *Current diabetes reviews*, 18(7), 40-48.

Al Hayek, A. A., Robert, A. A., & Al Dawish, M. A. (2018). Skin-Related Complications Among Adolescents With Type 1 Diabetes Using Insulin Pump Therapy. *Clinical medicine insights. Endocrinology and diabetes*, 11, 1179551418798794. <https://doi.org/10.1177/1179551418798794>

Pauley, M. E., Berget, C., Messer, L. H., & Forlenza, G. P. (2021). Barriers to uptake of insulin technologies and novel solutions. *Medical Devices: Evidence and Research*, 339-354.

Kilvert, A., & Fox, C. (2023). The impact of diabetes technology advances on quality of life:

Tanenbaum, M. L., Adams, R. N., Hanes, S. J., Barley, R. C., Miller, K. M., Mulvaney, S. A., & Hood, K. K. (2017). Optimal use of diabetes devices: clinician perspectives on barriers and adherence to device use. *Journal of diabetes science and technology*, 11(3), 484-492.

Türkiye Diyabet Vakfı, 2024. <https://www.turkdiab.org/> Erişim Tarihi:20.07.2024

Cleal, B., Nexø, M. A., Schmidt, S., Rytter, K., Nørgaard, K., & Willaing, I. (2022). Values and control in type 1 diabetes beyond glycemc outcomes: a qualitative interview study of everyday life with an insulin pump. *Chronic Illness*, 18(3), 620-633.

Alsaleh, F., Alattar, A., Abdulla, K., Muzaffar, T., & Al-Muaili, T. (2016). The use of insulin pumps in adults with type 1 diabetes: experience from a secondary care hospital in Kuwait. *J. Diabetes Res. Ther*, 2(4).

Tzivian, L., Sokolovska, J., Grike, A. E., Kalcenau, A., Seidmann, A., Benis, A., ... & Syundyukov, E. (2022). Quantitative and qualitative analysis of the quality of life of Type 1 diabetes patients using insulin pumps and of those receiving multiple daily insulin injections. *Health and quality of life outcomes*, 20(1), 120.

Hood, D. G., & Duke, G. (2015). The nature and meaning of insulin pump use in emerging adults with type 1 diabetes. *Diabetes Spectrum*, 28(2), 75-81.

- Grose, D. N., O'Brien, C. L., & Castle, D. J. (2017). Type 1 diabetes and an insulin pump: an iterative review of qualitative literature. *Practical Diabetes*, 34(8), 281-287c.
- Visekruna, S., Edge, D. S., & Keeping-Burke, L. (2015). " Being in Balance": Self-Management Experiences Among Young Women with Type 1 Diabetes. *Qualitative Report*, 20(9).
- Alsairafi, Z. K., Smith, F. J., Taylor, K. M. G., Alsaleh, F., & Alattar, A. T. (2018). A qualitative study exploring patients' experiences regarding insulin pump use. *Saudi pharmaceutical journal*, 26(4), 487-495.
- Horrocks, S. (2020). *Insulin Pump Use and Type 1 Diabetes: Connecting Bodies, Identities, and Technologies* (Doctoral dissertation, Purdue University).
- Mesbah, N. I., Taha, N. A. E. R., Rahme, Z. N., Sukkar, F. F., & Omar, D. M. (2020). Experiences of adults using continuous subcutaneous insulin infusion: a qualitative study. *Medical Principles and Practice*, 29(3), 255-261.
- Polat G, Tekindal M, Avdal EÜ. (2024). Insulin pump meaning for children with type 1 diabetes: Phenomenological research. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*. 7(2), 369-377. DOI:10.38108/ouhcd.1359650
- Haynes, E., Ley, M., Talbot, P., Dunbar, M., & Cummings, E. (2021). Insulin pump therapy improves quality of life of young patients with type 1 diabetes enrolled in a government-funded insulin pump program: a qualitative study. *Canadian Journal of Diabetes*, 45(5), 395-402.
- Lawton, J., Blackburn, M., Allen, J., Campbell, F., Elleri, D., Leelarathna, L., ... & Hovorka, R. (2018). Patients' and caregivers' experiences of using continuous glucose monitoring to support diabetes self-management: qualitative study. *BMC endocrine disorders*, 18, 1-10.
- Reidy, C., Bracher, M., Foster, C., Vassilev, I., & Rogers, A. (2018). The process of incorporating insulin pumps into the everyday lives of people with Type 1 diabetes: A critical interpretive synthesis. *Health Expectations*, 21(4), 714-729.
- Grose, D. N., O'Brien, C. L., Bongetti, E. K., Corcoran, H. M., Loh, M. M., Ward, G. M., & Castle, D. J. (2018). Living with type 1 diabetes and an insulin pump: a qualitative insight. *Practical diabetes*, 35(5), 171-177a.
- Fagan, V. R., & Parsons, K. (2021). The lived experience of continuous subcutaneous insulin infusion in adults with Type 1 Diabetes Mellitus: a phenomenological inquiry. *Global qualitative nursing research*, 8, 2333393620981058.
- Ingersgaard, M. V., Grabowski, D., Willaing, I., & Tjørnhøj-Thomsen, T. (2024). "It's a part of what I am, but not all of who I am": A qualitative study of identity formation in adolescents and emerging adults with type 1 diabetes. *SSM-Qualitative Research in Health*, 5, 100391.

HEMŞİRELİK VE MOBBİNG

Fatma Türk¹, İbrahim Topuz²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik 1.Sınıf
Öğrencisi, Kütahya, Türkiye

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim
Dalı, Kütahya, Türkiye

Özet

Mobbing; bir kişi ya da grup halinde çalışana psikolojik baskı uygulanması ve bunun sonucunda mağdurun psikolojik ve mesleki açıdan zarar görmesidir. Mobbing; işten yıldırma, işyerinde psikolojik şiddet ve baskı anlamını taşımaktadır (1,2). Süreç çoğu kez ast-üst veya aynı statüdeki çalışanlar ile yaşanan çatışma sonrasında başlamakta ve mobbinge dönüşmektedir (3). Mağdurun bu uygulamalara ise belirli bir dayanma kuvveti vardır. Mobbing ile mağdurun öz güveni zayıflatılır, sürekli endişe ve stres altında olmasına yol açılır (4). Yapılan çalışmalarda mobbing uygulayanların aşırı kontrolcü, korkak, nevroitik, iktidar açlığı çeken kişiliğe sahip oldukları ve hareketlerinin güvensizlik, korkudan doğan kıskançlık ve hasetten kaynaklandığı ileri sürülmektedir (5-7). Sağlık alanında hemşirelere uygulanan mobbing hemşirelerin sorumlulukları üzerine yoğunlaşmasını ve dikkatini tam olarak toplamasını engellemektedir. Bu da hemşirelerin eksik, yanlış tedavi ve bakım uygulamasına neden olabilmektedir.

Hemşireler; yoğun ve düzensiz saatlerde çalışmaktadırlar (8). Hemşirelere yapılan mobbing ise bu çalışma şartlarına ilave olarak mesleğin gerekliliklerinin yerine getirilmesini daha da zorlaştırmaktadır. Bu da mesleki doyumun azalmasına sebebiyet verebilmektedir. Mobbingi uygulayan bireyler; saldırganlık, usanç, zorbalık yapma, yıldırma gibi birçok formu gösterir ve aniden saldırabilir. Mobbing ast-üst, meslektaşlar ve yönetim tarafından uygulandığı gibi ayrıca bireyler ve birey yakınları tarafından da uygulanabilmektedir (9). Literatür incelendiğinde sağlık ekibi içinde en çok hemşirelerin mobbinge maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Sağlık ekibi içerisinde hem sayısal olarak çoğunlukla kadın olmaları hem de sağlık sektöründe yer almaları gibi riskler nedeniyle hemşireler sıklıkla mobbing mağduru olmaktadır (10-12). Bu derlemenin amacı mobbing ve hemşirelik ile ilgili literatür ve çalışmalarını incelemek, konunun bir özetini sunmak ve farkındalık oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; meslek; mobbing;, rol

Mobbing and Nursing

Abstract

Mobbing is the application of psychological pressure on an employee by a person or a group and as a result, the victim is psychologically and professionally harmed. Mobbing means work intimidation, psychological violence in the workplace, intimidation and pressure (1,2). The process often starts after a conflict between subordinates and superiors or employees with the same status and turns into mobbing (3). The victim has a certain resistance to these practices. With mobbing, the victim's self-confidence is weakened and he/she is under constant anxiety and stress (4). Studies suggest that mobbing perpetrators are over-controlling, cowardly, neurotic, power-hungry personalities and their actions are caused by insecurity, jealousy and envy arising from fear (5-7). Mobbing applied to nurses in the health field prevents nurses from concentrating on their responsibilities and fully concentrating their attention. This may cause nurses to apply incomplete and incorrect treatment and care.

Nurses work intensive and irregular hours (8). In addition to these working conditions, mobbing to nurses makes it more difficult to fulfill the requirements of the profession. This may lead to a decrease in professional satisfaction. Individuals who apply mobbing show many forms such as aggression, frustration, bullying, intimidation and may attack suddenly. Mobbing can be practiced by subordinates, superiors, colleagues and management, as well as by individuals and their relatives (9). When the literature was examined, it was found that nurses were exposed to mobbing the most among the healthcare team. Nurses are frequently victimized by mobbing due to the fact that they are numerically mostly women in the healthcare team and because of the risks such as being involved in the healthcare sector (10-12). The aim of this review is to examine the literature and studies related to mobbing and nursing, create awareness and to present a summary of the subject.

Keywords: Mobbing; nursing; profession; role

Giriş ve Amaç

Mobbing, işyerinde belirli kişileri hedef alan sistematik bir dizi duygusal saldırı ve yıpratma hareketidir. Haksız yere suçlama, ima, kinaye, dedikodu yoluyla itibarı sarsma, küçük düşürme, taciz, duygusal istismar ve şiddet uygulayarak, bir kişiyi, işyerinin dışına çıkmaya zorlayan kötü niyetli davranışlardır (1). Mobbing süreci çoğu kez üstler veya aynı kademedeki çalışanlar ile yaşanan çatışma sonrasında başlamakta ve mobbing'e dönüşmektedir (2). Mobbing olgusundan zarar gören kişilerde; uykusuzluk, iştahsızlık, depresyon, sıkıntı, endişe, hareketsizlik, ağlama krizleri, unutkanlık, alınganlık, ani öfkelenme, panik atak, suskunluk, yaşama arzusunun kaybı, daha önceleri sevdiği şeylerden doyum almama gibi bir takım davranış ve düşünce değişiklikleri gözlenebilir (3). Mobbing kavramını genel olarak ele aldığımızda önemli olan üç kriter vardır. Bu kriterler "sıklık", "süreklilik" ve "güç farklılıkları" dır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda en kısa mobbing süresinin altı ay; genelde ortalama uygulama süresinin on beş ay; sürecin kalıcı ağır etkilerinin ortaya çıktığı ana dönemin ise, 29-46 ay olduğu saptanmıştır (4,5). Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bir raporunda, son yıllarda işyerlerinde yaşanan mobbingin işyeri ile ilgili olumsuz psikolojik problemlerin küresel ölçekte artan bir sorun olduğuna dikkat çekilmektedir (6). Özellikle sağlık hizmetlerinde çalışanlar, diğer mesleklere göre mobbinge yönelik olarak daha riskli çalışan grubunu oluşturmaktadır. Araştırmalar, sağlık çalışanlarının şiddete uğrama riskinin diğer hizmet sektörü çalışanlarına oranla 16 kat daha fazla olduğunu, hemşirelerin ise diğer sağlık çalışanları arasında üç kat daha fazla risk altında olduğunu göstermektedir (7). Özellikle kadın hemşirelerin, diğer sağlık çalışanlarına göre daha fazla risk altında olduğu saptanmıştır (8).

Kamu hizmetlerinin yaygın olarak sunulduğu sağlık işyerlerinde, yoğun iş yükü, düzensiz ve belirsiz çalışma koşulları sağlık çalışanlarının psikolojik şiddete uğrama riskini arttıran nedenler olarak görülmektedir. Öte yandan sağlık sadece stres ve şiddete açık çalışma koşulları nedeniyle değil, aynı zamanda kadın çalışanların yoğun olarak bulunması nedeniyle de şiddetin en yaygın olduğu sektörlerden biridir. Özellikle istikrarsız, belirsiz, düşük ücretli ve düşük statülü işlerde kadınların daha çok çalışması, erkeklere oranla daha fazla şiddet riski doğurmaktadır (9). Bu da beraberinde mobbingi getirmektedir. Mobbing, saldırganlık, usanç, zorbalık yapma, yıldırma gibi birçok formu alır ve aniden saldırır. Mobbing, ayrıca bireyler, birey yakınları tarafından da uygulanabilir (10).

Mobbing Uygulayan Kişilerin Davranış Şekilleri

Mobbing uygulayan kişilerin hedef kişiye yönelik sergiledikleri davranış örnekleri aşağıda verilen şekillerde ortaya çıkabilmektedir (11,12):

- Toplantılarda hedef kişinin sözünü kesmek,
- İç çekip, gözlerini devirerek hedef kişiye bakmak,
- Hedef kişinin fikirlerini ve başarılarını gözden düşürmek,
- Hedef kişiyi görmezden gelmek,
- Hedef kişinin yetkinliğini sorgulamak,
- Kapalı kapılar ardında hedef kişi hakkında kaba yorumlarda bulunmak,
- Hedef kişiyi sürekli olarak eleştirmek,
- Hedef kişiden görevi dahilinde olmayan taleplerde bulunmak,
- Hedef kişiyi grubun bilgi akışından dışlamaktır.

Bu davranışların bir hemşireye uygulandığını düşünüldüğünde psikolojik ve ruhsal sorunların yanı sıra görev sırasında da büyük olumsuzluklar doğurabilir. Kendini işe verememe, işe isteksiz ve mutsuz bir

şekilde gelme, bireylerle olumlu iletişim kuramama, bireye bakım ve tedavi sırasında dalgınlık gibi sonuçlarla ortaya çıkarabilir. Mobbing davranışına hedef olan hemşirelerin çalıştığı birimler birey bakım ve tedavisindeki iş yükünün ağır olduğu yerlerdir. Yapılan araştırmalarda hastanedeki klinikler ve yoğun bakımlarında çalışan hemşirelerin daha çok mobbinge uğradığı bulgusu elde edilmiştir (13-14).

Sonuç

Mobbingin Hemşireler Üzerindeki Olumsuz Etkileri (15):

- Şok, inanmama, suçluluk, depresyon, korku
- Fiziksel yara, rahatsızlıklar (migren, kusma vb.)
- Yükselen stres seviyesi
- Benlik saygısında ve mesleki yetkiliğine olan inancında eksilme,
- Kendini suçlu görme,
- Kendini aciz ve sömürülmüş görme,
- Mesleki sorumlulukların için gereken davranışlardan kaçınma ve bakımın kalitesinin düşmesi,
- Cinsel rahatsızlıklar,
- Kişilerarası ilişkilerde bozulma,
- İş doyumunu yitirme,
- İşe gelmeme,
- Personelinin moralinin ve verimliliğinin azalması
- Birey-hemşire anksiyetesi

Hemşirelik hizmetlerindeki mobbing davranışları çoğunlukla aynı meslekten olan birinci derece amirlerinden gelmektedir. Hemşirelikte mobbing, yönetimden astlara veya akranlara (yatay şiddet) karşı gösterilebilir. Hemşire yöneticiler genellikle meslek içindeki mobbingin başlıca faileri olarak görülürler. Ayrıca, kadın ağırlıklı bir meslek olan hemşirelikte; mobbing davranışını sergileyenlerin %50'si kadındır ve kadın mobbing faileri %84 oranında diğer kadınları hedef almaktadır (16). Tüm bu literatürler incelendiğinde sağlık ekibi içinde en çok hemşirelerin mobbinge maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Sağlık ekibi içerisinde hem sayısal olarak çoğunlukla kadın olmaları, hem de sağlık sektöründe yer almaları gibi riskler nedeniyle hemşireler sıklıkla mobbing mağduru olmaktadır (17-18). Türkiye'de son yıllarda hemşirelerle yapılan mobbinge ilgili çalışmalarda da mobbinge maruz kalma oranı ise sırayla 70% , %84 ve %17 olarak belirlenmiştir (19,20). Türkiye'de son yıllarda mobbinge yönelik çalışmalarda da mobbinge uğrama oranlarının çok yüksek olduğu ifade edilmektedir. Bu sebeple son yıllarda mobbing konusuna yönelik ilgi artmış, bu durum gerçekleştirilen çalışma sayısına ve konusuna yansımış ve mobbing konusu önemli bir konu olarak gündeme gelmiştir.

Kaynaklar

1. Tetik S. Mobbing Kavramı: Birey ve Örgütler Açısından Önemi, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 2010;12:81-89.
2. Zapf D., Gross C.; Conflict Escalation And Coping With Workplace Bullying: A Replication And Extension, European Journal of Work and Organizational Psychology Aralık 2001, 10: 4

3. Polat O, Pakiş I. Mobbing: İş yerinde psikolojik taciz. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;3:211-217.
4. Alparslan AM, Tunç H. Mobbing olgusu ve mobbing davranışında duygusal zeka etkisi. SDÜ Vizyoner Dergisi 2009; 1(1): 146-159
5. Güven şD, Özcan A, Kartal B. Nevşehir il merkezinde kamuya bağlı sağlık kuruluşlarında çalışan ebe ve hemşirelerin mobbing'e uğrama durumları. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi 2012; 1(3): 117-123.
6. Chappell D, Di Martino V. Violence at work (Third Edition). Geneva, International Labor Organization 2006:17-22.
7. Çöl ÖS. İşyerinde psikolojik şiddet: Hastane çalışanları üzerine bir araştırma. Çalışma ve toplum 2008;4:107-134.
8. Randle J.; Bullying in the Nursing Profession, Journal of Advanced Nursing Ağustos 2003, 43: 4
9. Di Martino V. Relationship between Work Stressand Workplace Violence In The Health Sector, ILO/ICN/WHO/PSI, Geneva. 2003.
10. Jackson D., Clare J., Mannix J.; Who Would Want To Be a Nurse? Violence in the Workplace- a factor in recruitment and retention, Journal of Nursing Managent Ocak 2002: 10 : 1
11. Sloan, L. M. Matyok, T. Schmitz , C. L. A Story to Tell: Bullying and Mobbing in the Workplace. International Journal of Business and Social Science. 2010; 1(3): 87- 97.
12. Etienne E. Exploring Workplace ullying in Nursing. Workplace Health Saf. 2014; 62(1):6-11.
13. Görgülü, N. Beydağ, K.D. şensoy, F. Kıyak, M. The Effects of Mobbing (Bullying) on Health Employees. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 2014; 503 – 509.
14. Vessey, J.A. Demarco, R.F. Gaffney, D.A. Budin, W.C. Bullying of Staff Registered Nurses in The Workplace: a Preliminary Study for Developing Personal and Organizational Strategies for The Transformation of Hostile to Healthy Workplace Environments. Journal of Professional Nursing. 2009; 25 (5), 299–306.
15. Khorsid L, Akın E. Hemşirelikte Meslektaş şiddeti. Hastane Yönetimi 2006; Temmuz-Ağustos-Eylül:14-18.
16. Johnston M. Phantharath, P. Jackson, B.S. The BullyingAspect of Workplace Violence in Nursing. 2010; 12 (2): 37-42.
17. Demir G, Bulucu GD, Özcan A, Yılmaz D, şen H. Hemşirelerin mobbinge uğrama durumlarının belirlenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2014; 4(1): 1-5.
18. Özdemir S, Tosun B, Bebiş H, Yava A. Hemşire kaleminden mobbing: iş yerinde psikolojik saldırı. TAF Preventive Medicine Bulletin 2013; 12(2): 183-192.
19. Khorsid L, Akın E. Hemşirelikte Meslektaş şiddeti. Hastane Yönetimi 2006; Temmuz Ağustos-Eylül:14-18.
20. Dilman T. Özel Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Tacize Maruz Kalma Durumlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış. Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. 2007.)

ALZHEİMER HASTALIĞINDA YAPAY ZEKA UYGULAMALARI

Adile NEŞE¹

¹Gaziantep University, Vocational School of Health Services. Gaziantep/Turkey

Özet

Alzheimer hastalığı, klinik olarak hafıza bozukluğu, bilişsel işlev bozukluğu ve görsel-uzaysal bozuklukla karakterize ilerleyici bir nörodejeneratif bozukluktur. Demansın en yaygın etiolojisidir. Yaygınlığı göz önüne alındığında, sadece hastalar ve bakıcılar için değil, aynı zamanda dünya çapında ciddi bir toplumsal ve ekonomik yüke sahiptir. Dünya çapında demans hastası olan 50 milyon kişinin yaklaşık %60-70'inin Alzheimer hastalığı tanısı aldığı tahmin edilmektedir. Alzheimer hastalığı semptomları genellikle hafif hafıza kaybı ve bilindik görevleri tamamlamada zorlukla başlar. Hastalık ilerledikçe iletişim kurmada zorluk, yönelim bozukluğu, ruh hali, davranış değişiklikleri ve kendine bakamama gibi semptomlar daha şiddetli hale gelebilir. Alzheimer hastalığı için bir tedavi bulunmamaktadır ve bu durum sağlık çalışanlarının hastanın yaşam kalitesini iyileştirmek için hastalığın ilerlemesini yavaşlatmaya odaklanmasını sağlamaktadır. Yapay zeka, bilgisayar sistemlerinin insan düşüncesine benzer bilişsel yeteneklere sahip olmasını sağlamaya odaklanmış bir alandır. Amacı, makinelere çevrelerini algılama, doğal dili anlama, bilgi edinme, mantıksal akıl yürütme, problem çözme ve çeşitli görevlere uyum sağlama kapasitesi kazandırmaktır. Yapay zeka çalışması, ağırlıklı olarak makine öğrenimi ve derin öğrenmeyi kapsayan çeşitli alanlara yayılmıştır. Günümüzde Alzheimer teşhisinde nörogörüntüleme, retina görüntüleme, dil bilgisi, serebrospinal ve kan biyobelirteçleri ve gen bilgisi dahil olmak üzere biyolojik bir durumu ölçmek için yapay zeka kullanılmaktadır. Yapay zeka ve diğer ortaya çıkan teknolojiler yaşam kalitesini ve hasta bağımsızlığını iyileştirmede, ilaç uyumunu artırmada, bakım veren yükünü hafifletmede ve sağlık harcamalarını düşürmede önemli rol oynamaktadır. Bu konu ile toplumsal ve küresel sorun olan Alzheimer hastalığına ve hastalığın tanı, tedavi ve bakımına yönelik uygulanan yapay zeka teknolojilerine dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelime: Alzheimer, Yapay Zeka, Teknolojik uygulamalar

ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS IN ALZHEIMER'S DISEASE

Abstract

Alzheimer's disease is a progressive neurodegenerative disorder clinically characterized by memory impairment, cognitive dysfunction, and visuospatial impairment. It is the most common etiology of dementia. Given its prevalence, it has a serious societal and economic burden not only for patients and their caregivers but also worldwide. It is estimated that approximately 60-70% of the 50 million people with dementia worldwide are diagnosed with Alzheimer's disease. Symptoms of Alzheimer's disease usually start with mild memory loss and difficulty in completing familiar tasks. As the disease progresses, symptoms such as difficulty communicating, disorientation, mood and behavioural changes and inability to take care of oneself can become more severe. There is no cure for Alzheimer's disease, which allows healthcare professionals to focus on slowing the progression of the disease to improve the patient's quality of life. Artificial intelligence is a field focussed on enabling computer systems to have cognitive abilities similar to human thought. Its aim is to give machines the capacity to perceive their environment, understand natural language, acquire knowledge, reason logically, solve problems and adapt to various tasks. The study of artificial intelligence spans several fields, mainly covering machine learning and deep learning. Today, Alzheimer's diagnosis uses artificial intelligence to measure a biological condition, including neuroimaging, retinal imaging, linguistic, cerebrospinal and blood biomarkers and gene information. Artificial intelligence and other emerging technologies play an important role in improving quality of life and patient independence, increasing medication adherence, alleviating caregiver burden and reducing healthcare expenditures. This topic aims to draw attention to the social and global problem of Alzheimer's disease and the artificial intelligence technologies applied to the diagnosis, treatment and care of the disease.

Keywords: Alzheimer, Artificial Intelligence, Technological applications

Giriş

Alzheimer hastalığı etiyojisi ve semptomları

Alzheimer Hastalığı (AD), klinik olarak hafıza bozukluğu, bilişsel işlev bozukluğu ve görsel-uzaysal bozuklukla karakterize ilerleyici bir nörodejeneratif bozukluktur ve 2050 yılına kadar dünya çapında yaklaşık 150 milyon insanı etkileyeceği tahmin edilmektedir (1). Demansın en yaygın etiyojisisidir. Yaygınlığı göz önüne alındığında, sadece hastalar ve bakıcıları değil, aynı zamanda dünya çapında ciddi bir ekonomik etkileri vardır (2).

Demans insidansı yaşla birlikte artar, 65 yaş üstünde yaklaşık %5-8'i etkilenir, yaş 85'in üzerine çıktığında bu sayı %25-50'ye çıkar (3). AD, 60 yaş üstü kişilerde demansın birincil nedenidir. Dünya çapında demans hastası olan 50 milyon kişinin yaklaşık %60-70'inin Alzheimer hastalığı tanısı aldığı tahmin edilmektedir (4). Dünya çapında toplanan istatistiksel verilere göre, kadınlar AD'ye erkeklerden daha yatkındır ve risk yaşla birlikte daha da artar (5). AD hastalarının tedavisi ve bakımının ekonomik maliyeti, görülme sıklığıyla birlikte artmıştır. Ayrıca, AD hastalarının patolojisi geliştikçe ihtiyaç duyduğu sağlık bakımı da artmaktadır. Hastalık ilerledikçe, AD hastalarının bakım ihtiyaçları artar ve bu da sağlık bakım sistemi ve aileleri için maliyette artış anlamına gelir. Ayrıca, bu aşamada hastaların yaşam kalitesinin ciddi bir şekilde kötüleştiği ve gün boyunca sağlık bakımı veya yardıma ihtiyaç duyan engelliler haline geldikleri unutulmamalıdır (6). AD artan yaş, genetik faktörler, kafa travmaları, damar hastalıkları, enfeksiyonlar ve çevresel faktörler (ağır metaller, eser metaller ve diğerleri) gibi çeşitli risk faktörleriyle ilişkili bir hastalıktır (6,7).

Yaşlı yetişkinlerde bunamanın en yaygın nedenidir ve beyinde anormal amiloid beta proteini ve tau proteini birikimi ile karakterizedir. Bu protein anormallikleri beyin hücrelerinin ölümüne ve beyin fonksiyonlarının kaybına neden olur (8). Alzheimer'da ilk hasar gören nöronlar, beyin hafıza, dil ve düşünmeden sorumlu kısımlarındaki nöronlardır. Ancak Alzheimer hastalığı ilerleyici bir hastalıktır, yani zamanla kötüleşir. Ne kadar hızlı ilerlediği ve hangi yeteneklerin etkilendiği kişiden kişiye değişir. Zaman geçtikçe daha fazla nöron hasar görür ve beyin daha fazla bölgesi etkilenir (9). AD semptomları genellikle hafif hafıza kaybı ve bilindik görevleri tamamlamada zorlukla başlar. Hastalık ilerledikçe iletişim kurmada zorluk, yönelim bozukluğu, ruh hali, davranış değişiklikleri ve kendine bakamama gibi semptomlar daha şiddetli hale gelebilir (8). Alzheimer hastalığı aynı zamanda, bilişsel işlevleri bozan, hafıza kaybı, karar verme zorluğu, bozuk konuşma, azalmış konsantrasyon, planlama zorlukları ve değişen algı gibi semptomlara yol açan oldukça yaygın ve yıpratıcı bir demans türüdür. AD'nin sinsi ilerlemesi, bireylerin düzenli olarak yaptıkları görevleri yerine getirme kapasitelerini kademeli olarak azaltır ve yaşam kalitelerini önemli ölçüde etkiler (10). Giyinme ve banyo yapma gibi günlük yaşam aktivitelerini yürütmek ve bireyi güvende tutmak için aile üyelerinden, arkadaşlardan ve profesyonel bakıcılardan daha fazla yardıma ihtiyaç vardır. Alzheimer'lı bireylerde endişe verici bir davranış, bireylerin belirli bir yerden uzaklaşması ve kaybolmalarına neden olabilir ve bu durum önemli yaralanma ve ölüm riski oluşturabilir. Alzheimer'ın nöronal hasarı yürüme ve yutma gibi temel bedensel işlevleri sağlayan beyin bölgelerine kadar uzanır. Bireyler yatağa bağımlı hale gelir ve sürekli bakıma ihtiyaç duyarlar ve bunun sonucunda yaşamlarını kaybederler (9). Ayrıca hastaların tedavilerinde kullanılan ilaçların da bilişsel yetilerdeki bozuklukları giderek kötüleştirdiği ve ilaçlar nedeniyle hastaların günlük yaşam aktivitelerini yerine getirme güçlüğü yaşadıkları görülmektedir. Kognitif problemler, depresyon, uyku bozuklukları, günlük yaşam aktivitelerinde bağımlılığın artması gibi birbiriyle ilişkili olan bu semptomlar hastalık süreci içinde kişilerin ve bakım verenlerin yaşam kalitelerinin de bozulmasına neden olmaktadır (11).

Alzheimer hastalığı için bir kapsamlı bir tedavi bulunmamaktadır ve mevcut tedaviler yalnızca bireysel semptom yönetimine dayalıdır (10,12). Bu durum sağlık çalışanlarının hastanın yaşam kalitesini iyileştirmek için hastalığın ilerlemesini yavaşlatmaya odaklanmasını sağlamaktadır. Bir tedavi olmasa da AD'yi zamanında ve doğru bir şekilde tespit etmek önemlidir çünkü daha erken bir tedavi planı ve

müdahale ve yaşam tarzı değişiklikleri yoluyla bilişsel işlevi koruyabilen ve geri döndürülemez hasarı önleyebilen bir bakım planı geliştirilmesine olanak tanır (12).

Alzheimer ve yapay zeka

Yapay zeka, bilgisayar sistemlerinin insan düşüncesine benzer bilişsel yeteneklere sahip olmasını sağlamaya odaklanan bir alandır. Amacı, makinelere çevrelerini algılama, doğal dili anlama, bilgi edinme, mantıksal akıl yürütme, problem çözme ve çeşitli görevlere uyum sağlama kapasitesi kazandırmaktır. Yapay zeka çalışması, ağırlıklı olarak makine öğrenimi ve derin öğrenmeyi kapsayan çeşitli alanlara yayılmıştır (13). Çeşitli yapay zeka teknikleri, AD'yi tespit etmek için araçlar oluşturmak amacıyla kullanılmıştır (4). Günümüzde Alzheimer teşhisinde özellikle makine öğrenimine dayalı olan nörogörüntüleme, retina görüntüleme, dil bilgisi, serebrospinal ve kan biyobelirteçleri ve gen bilgisi dahil olmak üzere biyolojik bir durumu ölçmek için yapay zeka kullanılmaktadır (14).

Yapay zeka, muhakeme, öğrenme, planlama ve tahmin gibi insan işlevlerini taklit eden teknolojileri kapsar. Bu alan, potansiyel olarak yenilikçi hasta bakımı ve bakıcı desteğine katkıda bulunan makine öğrenimi, bilgisayarlı görme, doğal dil işleme ve robotik içerir. Son on yılda özellikle derin erişimli sinir ağları aracılığıyla sağlık hizmeti sunumunda kullanılmak üzere yapay zekadaki gelişmelere olan ilgi artmıştır (15).

Erken tanı için tutarlı ve etkili bir yaklaşıma yönelik acil ihtiyacı ele alan araştırmacılar ve sağlık profesyonelleri AD için yapay zeka destekli çözümlere yönelmektedir. Yapay zekanın yeteneklerinden yararlanarak, bu gelişmiş sistemler AD tanısının doğruluğunu, verimliliğini ve hızını artırabilir, zamanında müdahalelere ve iyileştirilmiş hasta sonuçlarına yol açabilir. Yapay zeka algoritmaları, AD'yi gösteren kalıpları ve biyobelirteçleri belirlemek için tıbbi kayıtlar, görüntüleme taramaları ve genetik bilgiler dahil olmak üzere çok miktarda hasta verisini analiz edebilir. Bu, klinisyenlerin daha bilinçli teşhis kararları almasını ve her hastanın benzersiz durumuna göre uyarlanmış hedefli tedaviler sağlamasına olanak tanır (10). Yapay zeka sağlık hizmetlerini iyileştirme potansiyelini gösterdikçe, AD hastaları ve bakıcıları için olası faydaları giderek daha fazla kabul görmektedir. Örneğin, yapay zeka destekli akıllı telefon uygulamaları ve robotlar, AD hastalarına dikkatlerini sürdürme, hafıza eğitimini geliştirme ve bağımsızlığı öğrenme konusunda yardımcı olmaktadır. Makine öğrenimi ve doğal dil işlemeyi kullanan sohbet robotları, yalnızlığı ve sosyal izolasyonu hafifletme potansiyeline sahiptir ve böylece sağlık ve psikososyal refahı olumlu yönde etkiler. Dahası, bilgisayarlı görme algoritmaları, bilişsel gerilemenin erken tespitinde ve bakımda daha sorunsuz geçişleri kolaylaştırmada çok önemli olabilen tanınal görüntüleri yorumlamada değerli araçlar olarak ortaya çıkmaktadır (15).

Yapay zeka tabanlı sistemler veri güvenliği ve gizliliği konusunda endişelere yol açabilir. Sağlık kayıtları önemli ve savunmasız olduğundan, bilgisayar korsanları veri ihlalleri sırasında sıklıkla bunları hedef alır. Bu nedenle, tıbbi kayıtların gizliliğini korumak hayati önem taşır (16). Özellikle AD'li yaşlı yetişkinler için teknolojik gelişmeler umut verici olsa da, bunların pratik uygulamasını engelleyen önemli nedenler bulunmaktadır. Başlıca zorluklar arasında, Akıllı telefonlar ve giyilebilir cihazlar gibi cihazlardan gelen karmaşık verileri yapay zeka analizi için uygun bir biçime dönüştürmek. Büyük ölçekli, gerçek zamanlı verileri yönetmek, standart modellere eşleme ve elektronik sağlık kayıtlarıyla bütünleştirme gibi basit olmayan süreçleri içerir. Ayrıca İnsanların sağlık hizmetlerindeki yapay zekanın işlerini ortadan kaldırmaya ilişkin sosyal kaygılar, sağlık sektöründe yapay zeka uygulaması, veri güvenliği ve hastaların özel bilgilerinin gizliliği konusunda endişelerin varlığı (15), klinikçi ve sağlık hizmeti yöneticilerinin yapay zekanın faydasına ilişkin şüpheleri, klinik uygulamalarda yetenekli yapay zeka mühendislerinin eksikliği, yapay zeka teknolojileriyle ilişkili yasal sorumluluklar ve sağlık eşitsizliklerinin giderilmesindeki konusundaki etik endişeler yapay zeka uygulamaları ile ilgili engellerdir (16). Bu derleme ülkemizde ve dünyada önemli sağlık problemlerinden biri olan Alzheimer hastalığı ve yapay zeka uygulamaları konusunda bilgi vermek amacıyla yapılmıştır.

Sonuç

Yapay zeka, Alzheimer hastalığının erken teşhisi, hastalığın ilerlemesini takip etme, tedavi ve hasta bakımında devrim yaratabilecek büyük bir potansiyele sahiptir. Yapay zekanın Alzheimer hastalığında başarılı bir şekilde entegre edilmesini ve etik kullanımını sağlamak için sağlam standartlar, politikalar ve uygulama çerçeveleri oluşturmak zorunludur. Bu yönergeler, hasta gizliliğini koruma, veri güvenliğini sağlama ve sorumlu yapay zeka uygulamalarını teşvik etmede önemli bir rol oynar. Ayrıca, Alzheimer hastalarında yapay zekanın uygulanması için düzenleyici kurumlar, sağlık kuruluşları ve teknoloji geliştiricileri arasında iş birliği gerektirir. Özellikle gelecekte Alzheimer hastalığının erken teşhis ve tedavisine yönelik yapay zeka uygulamalarının geliştirilmesi ve pratik uygulamalara entegre etmek için daha fazla çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Kaynaklar

1. Qiu Y, Cheng F. Artificial intelligence for drug discovery and development in Alzheimer's disease. *Curr Opin Struct Biol.* 2024;85:102776. doi: 10.1016/j.sbi.2024.102776.
2. de la Fuente Garcia S, Ritchie CW, Luz S. Artificial Intelligence, Speech, and Language Processing Approaches to Monitoring Alzheimer's Disease: A Systematic Review. *Journal Alzheimers Disease.* 2020;78(4):1547-1574. doi: 10.3233/JAD-200888.
3. Khan S, Barve KH, Kumar MS. Recent advancements in pathogenesis, diagnostics and treatment of Alzheimer's disease. *Curr Neuropharmacol.* 2020;18(11):1106-1125. doi: 10.2174/1570159X18666200528142429.
4. Bhattarai K, Rajaganapathy S, Das T, Kim Y, Chen Y; Alzheimer's disease neuroimaging initiative; Australian Imaging Biomarkers and Lifestyle Flagship Study of Ageing; Dai Q, Li X, Jiang X, Zong N. Using artificial intelligence to learn optimal regimen plan for Alzheimer's disease. *J Am Med Inform Assoc.* 2023;30(10):1645-1656. doi: 10.1093/jamia/ocad135.
5. Srivastava S, Ahmad R, Khare SK. Alzheimer's disease and its treatment by different approaches: A review. *Eur J Med Chem.* 2021;216:113320. doi: 10.1016/j.ejmech.2021.113320.
6. García-Morales V, González-Acedo A, Melguizo-Rodríguez L, et al. Current understanding of the physiopathology, diagnosis and therapeutic approach to Alzheimer's disease. *Biomedicines,* 2021;9:1910. [https://doi.org/ 10.3390/biomedicines91219](https://doi.org/10.3390/biomedicines91219).
7. Breijyeh Z, Karaman R. Comprehensive review on Alzheimer's disease: Causes and Treatment. *Molecules,* 2020;25:5789; doi:10.3390/molecules25245789.
8. Alatrany AS, Khan W, Hussain A, Kolivand H, Al Jumeily D. An explainable machine learning approach for Alzheimer's disease classification. *Scientific Reports.* 2024;14:2637. doi:10.1038/s41598-024-51985-w.
9. Alzheimer's Association . 2023 Alzheimer's disease facts and figures. *Alzheimers Dement.* 2023;19:1598-1695. doi:10.1002/alz.13016.
10. Aditya Shastry K, Sanjay HA. Artificial intelligence techniques for the effective diagnosis of Alzheimer's disease: A Review. *Multimedia Tools and Applications,* 2024; 83:40057–40092. <https://doi.org/10.1007/s11042-023-16928-z>.
11. Keleş E, Özalevli S, Alzheimer hastalığı ve tedavi yaklaşımları. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 2018; 3(2): 39-42.

12. Mirkin S, Albeni BC. Should artificial intelligence be used in conjunction with Neuroimaging in the diagnosis of Alzheimer's disease? *Front. Aging Neurosci*, 2023;15:1094233. doi: 10.3389/fnagi.2023.1094233.
13. Zhang W, Li Y, Ren W, Liu B. Artificial intelligence technology in Alzheimer's disease research. *Intractable Rare Dis Res*, 2023;12(4):208-212. doi: 10.5582/irdr.2023.01091.
14. D Tsoi KKF, Jia P, Dowling NM, et al. Applications of artificial intelligence in dementia research. *Camb Prism Precis Med*, 2022; 6;1:e9. doi: 10.1017/pcm.2022.10.
15. Abadir P, Oh E, Chellappa R, Choudhry N, et al. Artificial intelligence and technology collaboratories: innovating aging research and Alzheimer's care. *Alzheimers Dement*, 2024;20(4):3074-3079. doi: 10.1002/alz.13710.
16. Khan B, Fatima H, Qureshi A. et al. Drawbacks of Artificial Intelligence and Their Potential Solutions in the Healthcare Sector. *Biomedical Materials & Devices*, 2023;1:731-738. <https://doi.org/10.1007/s44174-023-00063-2>.

GEBELİK VE SİGARA KULLANIMI

Fatma Türk¹, İbrahim Topuz²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik 1.Sınıf öğrencisi,
Kütahya, Türkiye

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim
Dalı, Kütahya, Türkiye

Özet

TNSA (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması) 2008 verilerine göre sigara kullanma oranı gebelerde %11 olarak belirtilmiştir (1). Türkiye’de yapılan bir çalışmada (n=187) (2020) gebe kadınların %13’ü şu anki gebeliklerinde sigara kullanmaktadır. Gebelerin %34.9’ü daha önce de sigara kullanmıştır. Gebelikte sigara kullanımı dünyanın çoğu bölgesinde olduğu gibi Türkiye’de de yaygın bir sorundur (2). Birçok kadın gebeliğin varlığının kesinleşmesinden sonra zararlı etkilerle karşılaşma konusunda duyarlı olurken, bazıları gebelikte zararlı etkenlere maruziyet konusunda aynı bilince sahip değildir (3). Sigara kullanan annelerin süt miktarı, nikotinin prolaktin düzeyini bastırması sonucu azalmaktadır ve sigara kullanan annelerin süt miktarı, kullanmayanlara göre %19 azalır ve yenidoğanlar daha az kilo almaktadır (4). Gebelik esnasında sigara kullanmayı sürdürenlerin bebeklerinin, hiç sigara kullanmayan veya gebelik öncesi sigara kullanımını bırakmış olanların bebeklerine göre ortalama 112 gr daha düşük ağırlıkta doğdukları görülmüştür (5,6,7). Amerikan Hemşireler Birliği’ne göre sigara kullanımı iyi bir hemşirelik bakımı ile tedavi edilebilir. Hemşireler aldıkları eğitimlerle ve hemşirelik müfredatına eklenen derslerle sigara kullanım bağımlılığını en iyi şekilde tedavi edebilmektedir (8). Hemşireler, bireylerin sigara kullanımını etkili olarak verdikleri bireye özel danışmanlık hizmetleriyle bırakmalarını sağlayabilmektedir. Ancak bu konuda majör problem hemşirelerin birden fazla bireye hizmet sunması ve danışmanlık rolü için yeterince zamanının bulunmamasıdır (9).

Anahtar Kelimeler: Gebelik, hemşirelik; sigara,yenidoğan

SMOKNG CIGARETTES AND PREGNANCY

Abstract

According to TDHS (Turkish Demographic and Health Survey) 2008 data, the smoking rate was reported to be 11% among pregnant women (1). In a study conducted in Turkey (n=187) (2020), 13% of pregnant women smoked during their current pregnancy. 34.9% of pregnant women had smoked before. Smoking during pregnancy is a widespread problem in Turkey as in most parts of the world (2). While many women are sensitive about exposure to harmful effects after confirmation of pregnancy, some do not have the same awareness about exposure to harmful factors during pregnancy (3). The amount of milk in smoking mothers decreases as a result of nicotine suppressing prolactin levels and the amount of milk in smoking mothers decreases by 19% compared to non-smokers and newborns gain less weight (4). It has been observed that the babies of those who continued to smoke during pregnancy were born with an average weight of 112 gr lower than the babies of those who never smoked or quit smoking before pregnancy (5,6,7). According to the American Nurses Association, smoking can be treated with good nursing care. Nurses can treat smoking addiction in the best way possible with the trainings they receive and the courses added to the nursing curriculum (8). Nurses can enable individuals to quit smoking with the individual-specific counseling services they provide effectively. However, the major problem in this regard is that nurses provide services to more than one individual and do not have enough time for the counseling role (9).

Keywords: Newborn; nursing; pregnancy;, smoking,

Giriş ve Amaç

Sigara kullanımı dünyada pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkenin sorunu olduğu gibi Türkiye’de de önemli halk sağlığı sorunlarından biridir. Gebelerin sigara kullanması ise fetus üzerine zararlı etkilerinden dolayı daha da önemli bir sağlık sorunudur (1). Gebelikte sigara içilmesi veya ortamdaki sigara dumanının solunması (pasif içicilik), fertilitiyi, fetüsün gelişmesini, gebeliğin her safhasını, doğumu, bebek sağlığını ve gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (2). Yapılan çalışmalarda gebelikte sigara kullanan kadınlarda; spontan abortus, prematür eylem, ablasyo plasenta görülebildiği, yenidoğanların da düşük doğum ağırlıklı bebek ve ani bebek ölümü riski ile karşı karşıya kaldığı gösterilmektedir (3-5). Ayrıca gebelikte kullanılan sigaranın uzun vadede çocukta bilişsel fonksiyon, genel zeka, akademik başarı, psikiyatrik sorunlar, alkol-uyuşturucu kullanımı, duygu durum bozukluğu, ergenlik döneminde kriminal suç işleme, tip 2 diyabet ve obezite, çocukluk dönemi kanserleri ve göğüs hastalıkları ile ilişkili olduğu bilinmektedir (6,7). Bu derleme bildiride gebelikte sigara kullanımı ve olumsuz etkilerine değinerek, okuyuculara bilgi vermek, farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır.

Sigaranın Anne ve Bebek Sağlığı Üzerine Etkileri

Düşük: 2014 yılında yayınlanan bir sistematik derlemede , annenin sigara kullanması ile doğumun abortus ile sonuçlanması arasında 1.23 kat artmış risk saptanmıştır (8).

Erken doğum ve neonatal ölüm: 142 çalışmayı içeren bir meta-analizde, sigara kullanan annelerde erken doğum sıklığı %50 olarak bildirilmekte ve neonatal ölüm oranı %20’nin üzerindedir . Bu ilişkinin ise başka çalışmalarda doz bağımlı (kullanılan sigara adeti) olduğu gösterilmiştir. Üstelik pasif maruziyet ile intrauterin ölüm riski de 1.53 kat artmış olarak saptanmıştır (9).

Düşük Doğum Ağırlığı: Doğum ağırlığı; gebelik esnasında sigara kullanan annelerin bebeklerinde kullanmayan annelerin bebeklerine göre 100-300 gram arası eksik olabilmektedir (10).

Preterm doğum: Sigara kullanan gebelerin birinci trimesterinde preterm doğum oranı önemli düzeyde yükselmekte ve 28. hafta öncesinde preterm doğum oranı %20 oranında artmaktadır (11).

Postnatal: Ani bebek ölüm sendromu, solunumsal infeksiyonlar, astım, atopi, otitis media, infantil kolik, bronşiolit, hiperaktivite, çocukluk obezitesi, okul performansında düşüklük izlenmektedir (12).

Neonatal etkileri: Stres, eksitabilite artışı, iritabilite ve artmış kas tonusu, özyönetimde güçlük, frontal ve serebellar lob gelişiminde yetersizlik ve bu nedenle emosyon, uyaran kontrolü ve dikkat eksikliği ortaya çıkabilmektedir (13).

Uzun dönem etkileri: Ani infant ölüm sendromu riski iki-dört kat artmıştır. Diyabetes mellitus, bilişsel fonksiyonlarda azalma, davranışsal problemler, solunum fonksiyonlarında bozulma, astım, şizofreni (38 kat artmış) ve nörolojik hastalıklarda artış (iki kat artış) izlenmektedir (14).

Emzirme: Sigara kullanan gebelerin bir diğer sorunu ise emzirmediir. Yapılan çalışmalarda sigara kullanan annelerin kullanmayanlara göre daha az emzirdiği belirtilmiştir (15). Hatta erkenden memeden kesme riskinin devamlı sigara kullananlarda (gebelik öncesi, gebelik boyunca ve gebelik sonrasında), sigara kullanmayan, gebelik öncesi kullanan, gebelikte kullanıp bırakan ve gebelik sonrası tekrar kullanmaya başlayanlara göre önemli derecede daha fazla olduğu rapor edilmiştir (16). Bu durum, sigara kullanan annelerin kullanmayanlara göre daha az sağlık bilincine sahip olduğunu, emzirmeye daha az istekli olduklarını, sigara kullanmalarının bebeklerine zarar vereceği ve sütlerinin yetersiz olma korkusu , nikotinin annenin hormonal sistem üzerine ya da doğrudan memesine fizyolojik etkisi nedeniyle daha az süt üretimine sahip olması ile açıklanabilir (17-18).

Sigara kullanan gebelerin bir kısmı sigaranın verebileceği zararların farkındayken bir kısmı doğurabileceği sonuçları bilmemektedir. Gebelerde oluşan bu bağımlılık kendi kendine sigarayı bırakmalarını ciddi anlamda zorlaştırmaktadır. Bu nedenle doktorlar, hemşireler ve diğer sağık profesyonelleri gebe annelere bazı önerilerle yardımcı olabilirler:

1. Sigara bağımlılığı ve onun etkileri ile ilgili anahtar bilgiler sunma.
2. Bırakma planlarını şekillendirme ve bağımlılığı azaltma ile ilgili yardım önerileri.
3. Empati ve destekleyici bir üslup kullanarak gebenin güvenini kazanma ve aktivasyona geçirme.
4. Problemleri çözme konusunda destek olma.
5. Medikal tedavi açısından değerlendirme.
6. Sigara kullananlarla bağlantının değerlendirilmesi.

Sonuç

Yapılan bir çalışma da sigaranın bebeğe olan zararlarını bilen kadınların sigarayı bırakmaya istekli oldukları tespit edilmiştir. Sigarayı bırakanların yaklaşık %84'ünün bebeğe verilecek zararı düşünmüş olması, bu zararın bırakma motivasyonundaki önemini yansıtmaktadır. Sigarayı kullanıp gebelikte bırakan kadınlara doğum sonrasında sigara kullanıp kullanmayacakları sorulduğunda kadınların %97.7'si kullanmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir. Doğumun ilk günü belirtilen bu düşüncelere rağmen, sağık personeli ve yakın çevresi tarafından gerekli destek sağlanmazsa bu kişilerin yeniden sigara kullanmaya başlama oranları yüksek olabilir. Bu nedenle gebeliğinde sigarayı bırakmış olanlara, hatta bırakmamış olanlara gebelik sonrası dönemde bırakma oranlarını yükseltici sağık hizmeti sunulmalıdır. Gerek hastanelerde gerekse diğer sağık kurumlarında gebe izlemleri bünyesinde gebe kadınlarla iletişimde olan, en çok vakit geçiren meslek grubu olarak hemşireler ön plana çıkmaktadır. Gebelik esnasında sigara kullanımının anne ve fetüsün sağılığı üzerine birçok olumsuz etkisi bulunmaktadır. Bunların engellenebilmesi, sağıklı bir gebelik, annelik ve bebek hedeflerine ulaşılabilmesi için hemşireler gebe bireylere yeterli vakit ayırmalı ve sigara kullanım problemlerini tespit ettiğinde gebeyi ilgili sağık kuruluşlarına yönlendirebilmeli, sigara kullanımını bırakma konusunda gerekli adımlarını sağlamalıdır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden olan dördüncü hedef; sağıklı ve kaliteli yaşam, 17. hedef; amaçlar için ortaklıklara (işbirliği) ulaşılabilmesi amacıyla hemşirelere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Bu çalışmalar ve araştırmalar sonucunda gebe kadınların hemşireler tarafından:

- Gebeliği planlama aşamasında ulaşılması, sigara kullanma davranışı yönünden tanılanması ve sigara kullanması durumunda bırakması yönünden desteklenmesi,
- Gebelikte sigara kullanımını yönünden risk grubundaki gebeleri, gebeliğin erken dönemlerinde tespit edilmesi, bu gebelere gerekli danışmanlıkların verilmesi,
- Gebeleri gebeliğin erken dönemlerinde ve her gebe izleminde sigara kullanımını ve pasif içicilik yönünden sorgulanması önerilir.

Kaynaklar

1. Öztuna F. Gebelikte Sigara Bırakma Tedavisi. Tüberküloz ve Toraks Dergisi, 2008, 56(2): 232-235.
2. Smoking During Pregnancy. <http://www.med.umich.edu/11ibr/womens/pg16.html>.

3. Durualp E, Bektaş G, Ergin Karaca D, Topçu E. Annelerinin sigara kullanımı ile yeni doğanın doğum kilosu, boyu ve başçevresi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası 2011; 64(3): 119- 126.
4. Nakamura MU, Alexandre SM, Kuhndos Santos JF, et al. Obstetric and perinatal effects of active and/or passive smoking during pregnancy. Sao Paulo Med J 2004; 122(3): 94–98.
5. Kurtuluş Ş, Can R, Sak ZHA. Assessment of the relationship between smoking and depression in pregnant women. J Immigrant Minority Health 2020; doi: 10.1007/s10903-020-01044-z.
6. Altıparmak, S., Altıparmak, O., Avcı, H. D. Manisa’da Gebelikte Sigara Kullanımı; Yarı Kentsel Alan Örneği. Türk Toraks Dergisi, 2009, 10: 20-25.
7. Doğu S., Ergin A.B. Gebe Kadınların Sigara Kullanımını Etkileyen Faktörler ve Gebelikteki Zararlarına İlişkin Bilgileri. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 2008, 1 (1): 26-39.
8. Pineles BL, Park E, Samet JM. Systematic review and meta-analysis of miscarriage and maternal exposure to tobacco smoke during pregnancy. Am J Epidemiol 2014; 179:807
9. Pineles BL, Hsu S, Park E, Samet JM. Systematic Review and Meta-Analyses of Perinatal Death and Maternal Exposure to Tobacco Smoke During Pregnancy. Am J Epidemiol 2016; 184:87.
10. Juárez SP, Merlo J. Revisiting the effect of maternal smoking during pregnancy on offspring birthweight: a quasiexperimental sibling analysis in Sweden. PLoS One 2013; 8:e61734.
11. Moore E, Blatt K, Chen A, et al. Relationship of trimester specific smoking patterns and risk of preterm birth. Am J Obstet Gynecol 2016; 215:109.e1.
12. Behl M, Rao D, Aagaard K, et al. Evaluation of the association between maternal smoking, childhood obesity, and metabolic disorders: a national toxicology program workshop review. Environ Health Perspect 2013; 121:170
13. Ekblad M, Korkeila J, Parkkola R, et al. Maternal smoking during pregnancy and regional brain volumes in preterm infants. J Pediatr 2010; 156:185.
14. Bauer T, Trump S, Ishaque N, et al. Environment-induced epigenetic reprogramming in genomic regulatory elements in smoking mothers and their children. Mol Syst Biol 2016; 12:861.
15. Health.utah.gov [Internet]. Utah: Prams Perspective, A pregnancy risk assessment monitoring system quarterly report: Breastfeeding in Utah. [Cited: 2015 January 23]. Available from: <http://health.utah.gov/mihp/pdf/Breastfeeding.pdf>.
16. Berović N. Impact of sociodemographic features of mothers on breastfeeding in Croatia: Questionnaire study. Croat Med J. 2003; 44(5): 596-600
17. Horta BL, Kramer MS, Platt RW. Maternal smoking and the risk of early weaning: A meta-analysis. Am J Public Health. 2001; 91(2): 304-7
18. Jakab Z. Smoking and pregnancy. Acta Obstet Gynecol Scand. 2010; 89(4): 416-7

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARILARININ AŞI TUTUMLARINA ETKİSİ

Asiye Nur Ulusoy¹, Nazike Duruk²

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Arş. Gör. Eskişehir

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Doç. Dr., Eskişehir

ÖZET

Giriş ve Amaç: Toplumsal bilincin oluşmasında geleceğin hemşireleri olan öğrenci hemşirelerin aşılama çalışmalarına dair tutumları önemlidir. Bu araştırma bir sağlık bilimleri fakültesinin hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin akademik başarılarının aşı tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki araştırmanın örneklemini Mayıs-Haziran 2024 tarihleri arasında bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesinde eğitim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden 353 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri, bireysel bilgi formu ve Aşıya İlişkin Tutumlar Ölçeği kullanılarak yüz yüze toplanmıştır. Çalışma verileri toplanmadan önce Etik Kurul ve araştırmanın yapıldığı Fakülte Dekanlığı'ndan izin alınmıştır. Verilerin Kurtosis ve Skewness analizine göre normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması $20,92 \pm 1,85$ ve genel akademik not ortalaması $2,67 \pm 0,53$ idi. Araştırmada kullanılan ölçeğe göre 52- 70 arasındaki puan olumlu tutum olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada ölçek toplam puan ortalaması $52,96 \pm 7,95$ olup; katılımcıların aşıya yönelik tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin genel akademik not ortalaması ile aşıya ilişkin tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,25$, $p=0,00$; $r=0,25$, $p=0,00$).

Sonuç: Çalışmaya katılan öğrencilerin genel akademik not ortalaması ile aşıya ilişkin tutumları arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmasından yola çıkarak akademik başarının aşı tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Aşı tutumu; hemşirelik; hemşirelik öğrencisi

IMPACT OF NURSING STUDENTS ACADEMIC ACHIEVEMENT ON THEIR VACCINE ATTITUDES

ABSTRACT

Introduction and Aim: The attitudes of student nurses, who are the nurses of the future, towards vaccination studies are important in creating social awareness. This study was planned to determine the impact of the academic achievement of students receiving education in the department of nursing in a faculty of health sciences on their vaccine attitudes.

Method: The sample of the descriptive study comprised 353 students who received education in the faculty of health sciences in a state university between May and June 2024 and agreed to take part in the study. Research data were collected face to face using an individual information form and the Vaccination Attitudes Scale. Before collecting study data, permission was obtained from the Ethics Committee and the Dean's Office of the Faculty where the research was conducted. It was found that the data showed normal distribution according to Kurtosis and Skewness analysis. For this reason, parametric tests were used to analyze the data.

Results: The students' mean age was 20.92 ± 1.85 years and academic grade point average was 2.67 ± 0.53 . According to the scale used in the study, a score between 52 and 70 is considered a positive attitude. In this study, the total scale score average was 52.96 ± 7.95 ; it was determined that the participants' attitudes towards vaccination were positive. A positive and significant correlation was found between the academic grade point averages and vaccine attitudes of the students ($r=0.25$, $p=0.00$; $r=0.25$, $p=0.00$).

Conclusion: Based on the positive and significant relationship between the general academic grade point average of the students participating in the study and their attitudes towards vaccination, we can say that academic success has a positive effect on vaccination attitudes.

Keywords: Vaccine attitude; nursing; nursing student

Giriş ve Amaç

Hemşirelerin aşuların uygulanmasında ve toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi konusunda kilit rolde olduğu düşünöldüğünde; geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin aşulara ilişkin tutumlarının belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bu nedenle bu araştırma bir sağlık bilimleri fakültesinin hemşirelik bölümünde, okuyan bütün öğrencilerin akademik başarılarının aşı tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı nitelikte bir araştırma olarak planlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 691 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini Mayıs-Haziran 2024 tarihleri arasında öğrenimini aktif olarak sürdüren, 18 yaş üstünde olan, yabancı uyruklu olmayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 353 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul ettiği halde araştırmaya devam etmeyen, öğrenimini aktif olarak sürdürmeyen, yabancı uyruklu olan, veri toplama formlarını eksik dolduran ve çalışmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenciler araştırmadan dışlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Bireysel Bilgi Formu ve Aşıya ilişkin Tutumlar Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bireysel Bilgi Formu: Bireylerin sosyodemografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, medeni durum vb.) ve aşı tutumlarını (rutin aşılama programında yer alan aşularını bilme durumu, aşuların yan etkilerini bilme durumu vb.) tanılamaya yönelik 23 soru bulunmaktadır.

Aşıya İlişkin Tutumlar Ölçeği: Ölçeği 2017 senesinde Cvjetkovic ve arkadaşları oluşturmuş olup, 14 soru bulunmaktadır. Özümüt ve Sarı, 2021'de Türkçeye uyarlamasını yapmışlardır (1). Ölçekte bulunan maddeler, genel olarak; aşı çalışmalarına yönelik bireylerin tutum, davranış ve düşüncelerini içermektedir. Ölçek 5'li likert tipte olup, ölçeğin tutum ve düşünce şeklinde iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekte "Kesinlikle Katılıyorum" 5 puan ve "Kesinlikle Katılmıyorum" 1 puan olarak değerlendirilmektedir. Maddelerin hesaplanmasında olumsuz anlam taşıyan maddeler ters puanlanmaktadır. Değerlendirmede, 52- 70 arasındaki puanlar olumlu tutumun, 33- 51 arasındaki puanlar orta ve 14- 32 arasındaki puanlar olumsuz tutumun göstergesidir. Ölçeğin özgün halinin Cronbach alfa değeri 0,90 olup, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında 0,85'tir (2).

Verilerin Toplanması

Katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgilendirilme yapıldıktan sonra, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden Bilgilendirilmiş Onam Formu, Bireysel Bilgi Formu ve Aşıya İlişkin Tutumlar Ölçeği'ni doldurmaları istenmiştir. Veriler, öğrencilerin ortak aldığı dersler belirlenerek, yüz yüze görüşme tekniği ile ders bitiminde bütün öğrencilere aynı anda formlar dağıtılarak toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında IBM SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir. Değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır.

Öğrencilerin ölçek düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler pearson korelasyon ve lineer regresyon analizleri aracılığıyla incelenmiştir. Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve post hoc (Tukey, LSD) analizlerinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (27.02.2024, Karar No: 20) ve araştırmanın yürütüleceği Fakülte Dekanlığı'ndan yazılı izin alınmıştır. Verileri toplamadan önce katılımcılara araştırma hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş, araştırmaya katılmayı kabul eden bireyler bilgilendirilmiş onam formunu doldurmuşlardır. Araştırma süresince Helsinki Bildirgesine bağlı kalmıştır.

Bulgular

Katılımcıların %27,2'si erkek, %72,8'i ise kadın olup; yaş ortalamalarının $20,92 \pm 1,85$ olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %31,7'si 1. sınıf, %27,5'i 2. sınıf, %24,9'u 3. sınıf ve %15,9'u 4. sınıf öğrencisidir. Gelir düzeyine bakıldığında, katılımcıların %22,1'inin gelirlerinin giderlerinden az olduğu, %64,6'sının gelirlerinin giderlerine eşit olduğu ve %13,3'ünün gelirlerinin giderlerinden fazla olduğu ve genel akademik not ortalamasının (GANO) $2,67 \pm 0,53$ olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %85,8'inin aşılarda hakkında üniversite dışında eğitim almadığı, %60,6'sının Sağlık Bakanlığı'nın rutin aşılama programındaki aşılardan bildiği, %75,1'inin rutin aşılama programındaki aşılardan tamamını %17,3'ünün ise kısmi olarak yaptırdığı, %50,4'ünün aşılardan yan etkilerini bildiği, %85,6'sının aşı uygulamalarının gerekli olduğunu düşündüğü, %68,3'ünün COVID-19'dan sonra aşılara yönelik tutumlarının olumsuz etkilenmediği, %19,3'ünün ise bazı aşılardan yapılmasını gereksiz buldukları görülmektedir. Rutin aşılama programındaki aşılardan yaptırmayanların yaptırmama nedenlerinin; %2,3'ünün aşılardan yararlı/gerekli olmadığını, %19,3'ünün aşılardan ileride başka hastalıklara yol açacağını, %4,5'inin aşılardan içeriğinde zararlı maddelerin bulunduğunu, %1,1'inin dini inanca göre haram olduğunu ve %19,3'ünün vücudun doğal bağışıklık kazanması gerektiğini düşündüğü için olduğu görülmektedir. Aşılardan gerekli olduğunu düşünenlerin gerekli görme nedenlerinin, %42,7'sinin sağlıklı olmak için, %71,2'sinin hastalıklardan/bulaşıcı hastalıklardan korunmak için, %73,8'inin hastalıklara karşı bağışıklık kazanmak için, %7,3'ünün aşılardan yapılması önerildiği için ve %50'sinin ise bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemek için olduğu görülmektedir. Katılımcıların aşılardan yönelik bilgi kaynaklarının ise, %9,3'ünün arkadaş/komşu/tanıdık, %55'inin web/internet siteleri/sosyal medya, %17,8'inin televizyon/haberler/açık oturum programları, %52,4'ünün aile sağlığı merkezi hemşiresi/hekimi, %0,3'ünün ilköğretim/lise eğitimi, %3,1'inin okul/üniversite dersleri ve %10,2'sinin de diğer kaynaklar olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %11,9'u ise kendisi veya yakınının aşı sonrası problem yaşadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların "Aşıya İlişkin Tutum Ölçeği" (AİTÖ) toplam puan ortalamalarının $52,96 \pm 7,95$ olduğu görülmektedir. Ölçeğin "Düşünce" alt boyutunda ortalama puanı $25,31 \pm 3,62$, "Tutum" alt boyutunda ise $27,65 \pm 5,37$ olarak saptanmıştır. Katılımcıların %0,8'inin (3 kişi) olumsuz tutum sergilediği, %38,5'inin orta düzeyde tutum sergilediği ve %60,6'sının olumlu tutum sergilediği görülmektedir.

Erkek öğrencilerin aşıya ilişkin tutum puan ortalaması $51,28 \pm 8,49$ iken, kadın öğrencilerin tutum ortalaması $53,59 \pm 7,65$ 'tir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=-2,44$, $p=0,01$). Yaş ve GANO ile aşıya ilişkin tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,25$, $p=0,00$; $r=0,25$, $p=0,00$). Bu, yaş ve akademik başarı arttıkça aşıya yönelik tutumun da olumlu yönde arttığını göstermektedir.

Öğrencilerin AİTÖ puanlarının aşya ilişkin görüşlerine göre farklılaşma durumu incelendiğinde ise; aşların yan etkilerini bilme ($p=0,00$), aş uygulamalarının gerekli olduğunu düşünme ($p=0,00$), Covid-19 sürecinde aşlara yönelik olumsuz tutum geliştirme ($p=0,00$) ve aşyayı gereksiz görme arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir ($p=0,00$). Aşların yan etkilerini bilen öğrenciler, bilmeyenlere göre daha olumsuz tutum sergilemektedir ($t=-4,50$, $p=0,00$). Bu durum "Düşünce" ($t=-3,47$, $p=0,00$) ve "Tutum" ($t=-4,28$, $p=0,00$) alt boyutlarında da görülmektedir. Aş uygulamalarının gerekli olduğunu düşünen öğrenciler, kararsız olanlara göre daha olumlu tutum sergilemektedir ($t=9,83$, $p=0,00$). Bu durum "Düşünce" ($t=6,88$, $p=0,00$) ve "Tutum" ($t=9,58$, $p=0,00$) alt boyutlarında da görülmektedir. Aşya yönelik olumsuz tutum geliştirme ile COVID-19 salgını arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t=4,53$, $p=0,00$). Bu durum "Düşünce" ($t=4,12$, $p=0,00$) ve "Tutum" ($t=3,88$, $p=0,00$) alt boyutlarında da görülmektedir. Yapılmasının gerekli olmadığı düşünülen aşının olması durumu, tutum puanlarında anlamlı bir fark yaratmaktadır ($t=3,01$, $p=0,00$). Ancak "Tutum" alt boyutunda bu fark anlamlı değildir ($t=1,72$, $p=0,08$). "Düşünce" alt boyutunda ise anlamlı fark bulunmaktadır ($t=4,07$, $p=0,00$).

Tartışma

Bu çalışmada ortalama puanın $52,96 \pm 7,95$ olması, katılımcıların genel olarak aşya yönelik olumlu bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Ölçeğin "Düşünce" alt boyutunda ortalama puanı $25,31 \pm 3,62$, "Tutum" alt boyutunda ise $27,65 \pm 5,37$ olarak saptanmıştır. "Düşünce" alt boyutu katılımcıların aşya yönelik düşüncelerini yansıtır ve 6 ile 30 arasında puan alınabilecek şekilde tasarlanmıştır. Ortalama puanın yüksek olması, katılımcıların aşya yönelik olumlu düşünceler taşıdığını göstermektedir. "Tutum" alt boyutu ise katılımcıların aşya karşı tutumlarını yansıtır ve 8 ile 40 arasında puan alabilecek şekilde tasarlanmıştır. Ortalama puanın yüksek olması, katılımcıların aşya karşı olumlu tutumlar sergilediğini göstermektedir. Çalışmamızla benzer olarak Yılmaz'ın (2022) sağlık alanında öğrenim gören lisans öğrencilerinde aş reddi ve aşya ilişkin tutumları üzerine yürüttüğü çalışmasında da öğrencilerin aşya yönelik tutumlarının orta seviyede olduğu bulunmuştur (3).

Bu çalışmada öğrencilerin GANO'larının aş tutumlarına olumlu etki ettiği görülmektedir. Literatürde GANO ile aş tutumu arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya rastlanılmasa da öğrencilerin aş ile ilgili sahip oldukları bilgi düzeyi ile aş tutumları arasında olumlu ilişki olduğunu ve yetersiz bilginin aşya dair tereddütleri arttırdığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (4,5,6). Çalışmada AİTÖ puanını etkileyen diğer değişkenlerin; aşların yan etkilerini bilme, aş uygulamalarının gerekli olduğunu düşünme, COVID-19 süreci ve yapılmasının gerekli olmadığı düşünülen aşının olması durumunun olduğu görülmektedir. Bir aşının neden gerekli olduğunu bilmenin aş tutumunu olumlu olarak etkilediği görülmektedir.

Bu çalışmada rutin aşılama programındaki aşları yaptırmayanların yaptırmama nedenlerinin; aşların yararlı/gerekli olmadığını, ileride başka hastalıklara yol açacağını, içeriğinde zararlı maddelerin bulunduğunu, dini inanca göre haram olduğunu ya da vücudun doğal bağışıklık kazanması gerektiğini düşünme olduğu görülmektedir. Çalışma sonuçları aşları yaptırmayan grubun aşlar ve aş çalışmaları hakkında doğru ve yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır. Çalışmamızla benzer olarak Çetin ve arkadaşlarının (2021) beş farklı üniversitenin sağlık bölüm ve fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerle yaptıkları çalışmalarında da öğrencilerin aş tereddütlerinin ve bilgi eksiklerinin olduğu görülmektedir (4).

Araştırmamızda aşya yönelik tutumu olumsuz etkileyen faktörlerden bir diğerinin COVID-19 olduğu, %31,7'lik bir kesimin olumsuz etkilendiği görülmektedir. Morris ve diğerlerinin (2022) hemşirelik öğrencileri ve öğretim elemanlarının COVID-19 aşısına duydukları güven ve yaşadıkları tereddütler hakkında yaptıkları çalışmalarında katılımcıların; aşının geliştirilmesi, onaylanması, kısa ve uzun vadedeki yan etkileri ve/veya etkinliği konusunda orta ila yüksek düzeyde endişe duyduklarını ortaya koymaktadır (7). Yine Zhang ve arkadaşlarının (2022) COVID-19 aşısı ile ilgili yaptıkları çalışmalarında katılımcıların %58,64'ünün aşının COVID-19'a karşı en iyi koruma önlemlerinden biri

olduğuna inandıkları; ancak aşının yan etkilerinden endişe duydukları belirtilmektedir (8). COVID-19 pandemisinde yaşanan sağlık sorunları ve aşilar hakkındaki bilgi düzeyinin yetersiz olmasının aşı uygulamalarına yönelik olumsuz tutumlara yol açtığı söylenebilir.

Sonuç

Çalışmanın sonuçları hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin aşuya ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları ve akademik başarının aşı tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, gelir düzeyinin düşük olmasının, Sağlık Bakanlığı'nın rutin aşılama programındaki aşiları bilmemenin ve yaptırmamanın, aşiların yan etkileri hakkında bilgi sahibi olmamanın, aşı uygulamalarını gerekli görmemenin, COVID-19 salgınının ve yapılmasının gerekli olarak düşünülmediği aşının olması durumunun aşı tutumlarını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Rutin aşılama programındaki aşiları yaptırmama nedenlerinin ise; aşiların gerekli olmadığını, ileride başka hastalıklara yol açacağını, içeriğinde zararlı maddelerin bulunduğunu, dini inanca göre haram olduğunu ve vücudun doğal bağışıklık kazanması gerektiğini düşünme olduğu görülmektedir. Benzer çalışmaların daha büyük örneklerde yapılması önerilir.

Kaynaklar

1. Özümit D, Yıldırım Sarı H. Aşıya ilişkin tutumlar ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *J Pediatr Inf* 2021;15(3):167-176.
2. Çay B, Göl İ. Ebeveynlerin çocukluk dönemi aşiları ile ilgili bilgi, tutum ve davranışlarının incelenmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi* 2023; 6(3), 45-54. <https://doi.org/10.53493/Avrasyasbd.1232002>.
3. Yılmaz D. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin aşı reddi hakkındaki düşünceleri ve aşilara ilişkin tutumları. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi* 2022; 5(3), 347-354. doi:10.38108/Ouhcd.1030442.
4. Çetin AO, Şaşmaz A, Kurtuluş D, Badur İ, Balkan İ, Owiwi M, Öge A, Atak M, Altunel A, Akkoyun M, Korkmaz B, Çelik A, Özdilek Yi, Keleş H, Az A, Ankaralı H. Sağlık öğrencilerinde aşı tereddüdü. *Anadolu Klin.* 2021;26(3):239-48.
5. Cvjetkovic SJ, Jeremic VL, Tiosavljevic DV. Knowledge and attitudes toward vaccination: a survey of Serbian students. *J Infect Public Health.* 2017;10(5):649-656. doi:10.1016/j.jiph.2017.05.008. Epub 2017 Jun 29. PMID: 28669785.
6. Betsch C, Wicker S. E-health use, vaccination knowledge and perception of own risk: drivers of vaccination uptake in medical students. *Vaccine* 2012; 30(6), 1143-1148.
7. Morris JL, Baniak LM, Luyster FS, Dunbar-Jacob J. Covid-19 vaccine confidence and hesitancy in nursing students and faculty at a large academic medical center. *Nurs Outlook.* 2022; 70(2):347-354. doi: 10.1016/j.outlook.2021.10.010.
8. Zhang J, Dean J, Yin Y, Wang D, Sun Y, Zhao Z, Wang J. Determinants of COVID-19 vaccine acceptance and hesitancy: a health care student-based online survey in Northwest China. *Front Public Health.* 2022; 6; 9:777565. doi: 10.3389/fpubh.2021.777565. PMID: 35071162; PMCID: PMC8770949.

TÜRKİYE’DE GÖÇ İLE İLGİLİ YAPILMIŞ OLAN HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Bahar Paksoy¹, Ayşegül Öztürk Birge²

¹ Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı, Ankara, Türkiye

² Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ÖZET

Bu derlemenin amacı Türkiye’de göç ile ilgili yapılmış olan hemşirelik lisansüstü tez çalışmalarının bibliyometrik analizini yapmaktır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “göç”, “göçmen” ve “hemşirelik” anahtar kelimeleri kullanılarak lisansüstü tezler taranmıştır. Yıl sınırlaması olmaksızın erişime açık 14 lisansüstü tez bu çalışmaya dâhil edilmiştir. Göç üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin %71,5’inin yüksek lisans tezi, %28,5’inin doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Göç üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin %64,3’ünün tanımlayıcı yöntemle yapıldığı saptanmıştır. İncelenen lisansüstü tezler doğrultusunda; çalışmaların çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu, araştırma yöntemi olarak daha çok tanımlayıcı araştırma yönteminin kullanıldığı ve göç ile ilgili yapılan çalışmaların halk sağlığı hemşireliği anabilim dalı tezlerinde olduğu ve yapılan çoğu tezin göçmen kadınların sağlık davranışları ve doğum ile ilgili tutumlarının incelendiği ortaya çıkmıştır. Ülkemizde artan göç ile birlikte bulaşıcı hastalık ve göçmenlerin sağlık sorunlarının yönetimi, toplum sağlığı sorunlarının önüne geçilmesinde kritiktir. Bu doğrultuda göçmen sağlığı, hastalıkların önlenmesi ve yönetimi konusunda hemşirelik lisans programlarından başlayarak mezuniyet sonrasında da hemşirelerin konu ile ilgili farkındalıklarının artırılması yönelik eğitim verilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: göç, göçmen, hemşirelik

ABSTRACT

The purpose of this review is to conduct a bibliometric analysis of graduate theses related to migration in the field of nursing in Türkiye. Theses were searched in the National Thesis Center database of the Council of Higher Education (YÖK) using the keywords "migration," "migrant," and "nursing." A total of 14 graduate theses, accessible without year limitation, were included in this study. It was determined that 71.5% of the theses on migration were master's theses, while 28.5% were doctoral theses. Furthermore, 64.3% of the theses on migration employed descriptive methods. According to the reviewed theses, most studies were master's theses, descriptive research methods were predominantly used, and most research on migration was found in the Department of Public Health Nursing. Additionally, many of the theses investigated the health behaviors and birth-related attitudes of migrant women. With the increase in migration in the country, the management of infectious diseases and health issues of migrants is critical in preventing public health problems. In this context, it is recommended to provide education to increase nurses' awareness on migrant health, disease prevention, and management, starting from nursing undergraduate programs and continuing post-graduation.

Keywords: migration, immigrant, nursing

Giriş ve amaç

Göç, bireyin veya topluluğun bulunduğu yerden başka bir uluslararası sınıra devamlı ya da uzun süreli hareket etmek anlamını taşımaktadır (Özüdoğru, Kan, 2021).

İnsanlığın varoluşundan beri gönüllü ya da zorunlu olarak göç etmek hayatımızın bir parçası haline gelmektedir (Türkiye Göç Raporu, 2016; Işıklı, Keleş, 2020).

Ülkemizin coğrafi konumundan ötürü göçmenlerin göç edebilecekleri ülke veya Avrupa’ da bulunan ülkelere transit ülke konumundan dolayı göç almaktadır (Ünal, Gedik, 2022).

Göç ile bireyin sosyal, ekonomik, kültürel ve sağlık açıdan gereksinimleri doğmaktadır. Özellikle savaş, iç karışıklık, doğal afet gibi nedenlerle göç etmeye zorunlu olmuş bireylerin sağlık ihtiyaçları daha fazla artmaktadır (Göç ve Sağlık, 2019, s:46). Göçmenlerin zorunlu göç durumunda yaşam standartlarının dışında; çadır, konteyner gibi toplu alanlarda yaşamak, kişide olumsuz sağlık durumlarını ortaya çıkarmaktadır (Filiz, Yıldırım, 2019). Literatür incelendiğinde göçmen bireylerde görülen en sık sağlık sorunları: beslenmeye ilişkin problemler, bulaşıcı hastalıklar, post- travmatik stres bozukluğu gibi ruhsal sorunlar, çocukların büyüme ve gelişmesindeki sağlık sorunları, istemsiz gebelikler gibi durumları içermektedir (Göç ve Sağlık, 2019, s:48; Filiz, Yıldırım, 2019).

Hemşirelikte göç ile ilgili yapılan ilk lisansüstü tez çalışması 2006 yılında Topçu tarafından Beşer danışmanlığında yapılmıştır. Bu derlemenin amacı Türkiye’de hemşirelikte göç ile ilgili yapılmış olan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini yapmaktır.

Gereç ve Yöntem

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “göç”, “göçmen” ve “hemşirelik” anahtar kelimeleri kullanılarak lisansüstü tezler taranmıştır. Yıl sınırlaması olmaksızın erişime açık 14 lisansüstü tez bu çalışmaya dâhil edilmiştir. Göç ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin %71,5’inin yüksek lisans tezi, %28,5’inin doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında 14 lisansüstü tez; yıl, ana bilim dalı, tez türü (yüksek lisans-doktora), araştırma yöntemi ve danışmanın akademik unvanı gibi değişkenleri ele alınarak incelenmiştir. Veriler Microsoft Excel programı kullanılarak analiz edilmiş, yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Göç İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerinin Yıllara ve Tez Türüne Göre Dağılımları

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
2006	1		1
2009	1		1
2018	1		1
2020	1		1
2021	1	1	2
2022	3	1	4
2023	2	2	4
Toplam	10 (%71,5)	4(%28,5)	14(%100)

Göç ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin %71,5'inin yüksek lisans tezi, %28,5' inin doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü tezlerin % 71,5'i 2020 yılından sonra yapıldığı belirlenmiştir (Tablo1).

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Danışmanlarının Akademik Unvanlarına, Araştırma Yöntemlerine, Anabilim Dallarına ve Anabilim Dallarına Göre Tez Konularının Dağılımı

Danışmanın Unvanı	Akademik Unvanı	Tez konusu	Yüksek Lisans Tezleri	Doktora Tezleri	Toplam
Profesör			1 (%12,5)	5 (%25)	6 (%37,5)
Doçent			2 (%12,5)	0	2 (%12,5)
Doktor Öğretim Üyesi			8 (%50)	0	8 (%50)
Toplam			11(% 68,75)	5 (% 31,25)	16 * (%100)
Araştırma Yöntemi			Yüksek Lisans Tezleri	Doktora Tezleri	Toplam
Randomize Kontrollü			0	2	2(%14,3)
Yarı Deneysel			1	0	1(%7,1)

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Tanımlayıcı		9(%64,3)	2(%14,3)	11(%78,6)
Toplam		10(%71,5)	4(%28,5)	14(%100)
Anabilim Dalı **		Yüksek Lisans Tezleri	Doktora Tezleri	Toplam
Halk Sağlığı Hemşireliği	<p>4 adet lisansüstü tezin göçmen kadınların sağlık davranışlarındaki değişiklikler, doğum sonrası destek ihtiyaçlarının belirlenmesi, aile planlanması bilgi ve tutumları üzerine;</p> <p>2 adet lisansüstü tezin göç etmiş adölesan bireylerin göç deneyimleri sonrası yaşanan riskli sağlık davranışları üzerine;</p> <p>1 adet lisansüstü tezin göçmen erkeklerin sağlığı algılama ve sorumlulukları üzerine yapıldığı saptanmıştır.</p>	3	4	7 (%50)
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği	Yapılan tez çalışmalarının göçmen kadınların doğum korkusu düzeyi, prenatal bağlanma düzeyleri, aile planlamasına yönelik tutumları ve güvenli annelik eğitiminin etkinliğinin değerlendirilmesi üzerine yapıldığı saptanmıştır.	4	0	4 (%28,6)
Psikiyatri Hemşireliği	<p>1 adet lisansüstü tez çalışmasının göçmen çocukların duygu ifade becerileri üzerine;</p> <p>1 adet lisansüstü tez çalışmasının ise göçmen kadınların ruhsal belirtilerin incelenmesi üzerine yapıldığı saptanmıştır.</p>	2	0	2 (%14,3)
Hemşirelik Esasları	Göçmen bireylerin ağrı ile baş etme düzeylerinin incelendiği saptanmıştır.	1	0	1 (%7,1)
Toplam		10(%71,5)	4(%28,5)	14(%100)

* Bir adet yüksek lisans tezinin ve bir adet doktora tezinin iki danışmanı olduğu için n katlanmıştır.

**Hemşirelik Anabilim Dalındaki lisansüstü tezler danışmanların uzmanlık alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

Göç ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin % 50' si “Doktor Öğretim Üyesi” unvanlı öğretim üyeleri tarafından yönetildiği saptanmıştır. Doktora tezlerinin tamamının “Profesör” unvanlı öğretim üyeleri tarafından yürütüldüğü görülmektedir. “Doçent” ve “Doktor öğretim üyesi” unvanlı öğretim üyelerinin tamamının yüksek lisans tezi yürüttüğü bulunmuştur (Tablo 2).

Göç ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin araştırma yöntemleri incelendiğinde; %78,6' sının tanımlayıcı yöntemle yapıldığı saptanmıştır. Yüksek lisans tezlerinin %64,3' ünün tanımlayıcı yöntemle, doktora tezlerinin %14,3' ünün randomize kontrollü ve %14,3' ünün tanımlayıcı çalışma yöntemiyle yapıldığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Göç ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin hemşirelik anabilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde; %50 ile en fazla çalışmanın “Halk Sağlığı Hemşireliği” öğretim üyeleri danışmanlığında, ikinci sırada %28,6 ile “Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği” öğretim üyeleri danışmanlığında ve üçüncü sırada ise %14,3 ile “Psikiyatri Hemşireliği” öğretim üyeleri danışmanlığında yapıldığı bulunmuştur (Tablo 2).

Tez çalışmalarının ana konusu; göçmen kadınların sağlık davranışları ve doğum ile ilgili tutumlarının incelendiği ortaya çıkmıştır. Yapılan lisansüstü tez çalışmalarında 1 adet göçmen erkekler üzerinde, 1 adet göçmen çocuklar, 2 adet adölesan bireyler üzerinde yapıldığı saptanmıştır (Tablo 2).

Tartışma

Türkiye’de hemşirelikte göç ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini yapmak amacıyla yapılan bu derleme çalışma kapsamında ele alınan tezler incelendiğinde çoğunun göçmen kadınların sağlık davranışları ve doğum ile ilgili tutumlarının incelendiği ortaya çıkmıştır.

Yapılan tezlerde, göç eden ve göç etmeyen bireyler arasında sağlıklı davranış biçimleri anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır (Topçu, 2006; Kalkım, 2009). Bir çalışmada göçmen kadınların doğum sonrası en fazla ihtiyaç duydukları desteğin duygusal destek olduğu, en fazla aldıkları desteğin ise bilgi desteği olduğu saptanmıştır (Aka, 2019). 18- 49 yaş arası Suriyeli göçmen kadınların aile planlamasına yönelik tutumlarının incelendiği bir çalışmada kadınların %51' inin aile planlaması yöntemi kullanmadığı ortaya çıkmıştır (Ülker, 2021). Göç eden kadınların doğum korkusunun göç etmeyen kadınlara göre daha düşük olduğu bulunmuş olup (Demir, 2020), göç eden Suriyeli kadınların prenatal bağlanma düzeylerinin, Türk kadınlarına göre daha düşük olduğu saptanmıştır (Tekmen, 2022). Suriye ‘den gelip Türk vatandaşı olan kadınlar ile yapılan niteliksel bir çalışma sonucunda; Türkiye’ ye savaş nedeniyle geldikleri, eğitimlerinin tamamlayamadıkları, kaçak yollar ile geldiği, aileye yük olmamak adına evlilik yapıldığı, adölesan evliliklerin çok olduğu, çok çocuk istemedikleri, herhangi bir sağlık sorununda ilk olarak geleneksel yöntemlere başvurulduğu, Türkiye’nin sağlık sistemini beğendikleri ortaya çıkmıştır (İpekçi 2021). Göçmen kadınlara, güvenli annelik eğitimi, aile planlaması, sağlık sorumluluğu ile ilgili verilen eğitim sonrası bilgi düzeylerinde artış olduğu gözlenmiştir (Aydın, 2022; Demirtürk Selçuk 2023). Göçmen Sağlığı Merkezine başvuran bireylerin ağrı ile baş etme yöntemleri olarak nonfarmakolojik yöntemlere daha fazla başvurduğu ortaya çıkmıştır (Yıldırım, 2022). Aile Sağlığı Merkezi’ne başvuran Suriyeli kadınların ruhsal belirtilerinin incelendiği bir çalışmada, 4 ve üzeri çocuğa

sahip, zorunlu göç yapmış, geliş kararında hemfikir olan ve kendisine fikri sorulmayan kadınların kişiler arası duyarlılık puanının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Arlı, 2023).

Göçmen erkekler üzerinde yapılan bir çalışmada ise, Meleis'in geçiş teorisine göre hazırlanan ve uygulanan programın erkeklerin sağlık algılarını yükseltmede ve sağlık sorumlulukları artırmada, algıladıkları stres düzeyini azaltmada, stresle baş etme yöntemlerinin gelişmesinde ve sağlık hizmetlerini kullanım düzeylerini artırmada etkili olduğu bulunmuştur (Korkmaz, 2022). Göçmen çocukların duygu ifadelerini resim yoluyla değerlendirmek ve annelerinin çocuklarının duygu ifade becerilerine yönelik algılarını incelemek üzere yapılmış bir tez çalışmasında çocukların resimler üzerinden yapılan değerlendirmeler, göçmen çocukların duygu ifadelerinde kültürel ve bireysel farklılıkların etkili olduğunu göstermiştir. Annelerin çocuklarının duygu ifadelerini algılama biçimlerinde ise belirli eğilimler ve algı farklılıkları ortaya çıkmıştır (Avcı, 2023). Suriyeli göçmen adölesan kız öğrencilerin göç deneyimleri ile ilgili yapılan fenomenolojik analiz çalışma sonucunda göçmen adölesan kızların göçün tüm süreçlerinde pek çok zorlu deneyimler yaşadıkları belirlenmiştir (Öner, 2023).

Sonuç

İncelenen lisansüstü tezler doğrultusunda; çalışmaların çoğunluğunun yüksek lisans tezleri olduğu, çalışmaları daha çok "Doktor Öğretim Üyesi" unvanlı öğretim üyelerinin yürüttüğü, araştırma yöntemi olarak daha çok tanımlayıcı yöntemin kullanıldığı ve göç ile ilgili yapılan çalışmaların halk sağlığı hemşireliği anabilim dalı tezlerinde daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca lisansüstü tezlerin çoğunun göçmen kadın bireyler üzerinde yapıldığı saptanmıştır.

Ülkemizde artan göç ile bulaşıcı hastalıklar ve göçmenlerin sağlık sorunlarının yönetimi, toplum sağlığı sorunlarının önüne geçilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda göçmen sağlığı, hastalıkların önlenmesi ve yönetimi konusunda hemşirelik lisans programlarından başlayarak mezuniyet sonrasında da hemşirelerin konu ile ilgili farkındalıklarının artırılmasına yönelik eğitim verilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

Aka, M. (2019). Göçmen Kadınların Doğum Sonrası Destek İhtiyaçlarının ve Alınan Destek Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Arlı, A. (2023). Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Göçmen Kadınlarda Ruhsal Belirtilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Avcı, A. (2023). Göçmen Çocukların Resim Yoluyla Değerlendirilen Duygu İfadeleri ile Annelerinin Çocuklarının Duygu İfade Becerilerine Yönelik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir.

Aydın, A. (2022). Göçmen Gebe Kadınlara Verilen Güvenli Annelik Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demir, G. (2020). Göç Eden ve Göç Etmeyen Kadınların Doğum Korkusu Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Demirtürk Selçuk, E. (2023). Göçmen Kadınlara (Ahıska Türkleri) Sağlık Sorumluluğu, Aile Planlaması Bilgi ve Tutumlarına Yönelik Verilen Hemşirelik Girişimlerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Filiz, M., & Yıldırım, T. (2019). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Göçmenlere Yönelik Sağlık Politikalarının Değerlendirilmesi. Turkish Research Journal of Academic Social Science, 2(1): 24-30.

Göç ve Sağlık, T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 1147, Ankara, 2019.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Işıklı, E. İ., & Keleş, S. (2020). Sağlık Sektöründe Mültecilere Yönelik Görüşlerin İncelenmesi: Ankara İli Örneği. *The Journal of Social Sciences*, 37(37), 207-221.

İpekçi, N. (2021). Suriye’den Göç Eden Türk Vatandaşı Olan Kadınların Sağlık Davranışları Üzerine Niteliksel Bir Araştırma. Doktora Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.

Kalkım, A. (2009). Göç Eden ve Göç Etmeyen Ergenlerin Riskli Sağlık Davranışlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Korkmaz, M. (2022). Göçmen Erkeklerin Sağlık Algıları ve Sağlık Sorumlulukları Üzerine Meleis’in Geçiş Teorisine Göre Hazırlanan “Gesfa” Programının Etkisi. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Samsun.

Öner, M. (2023). Suriyeli Göçmen Adölesan Kız Öğrencilerin Göç Deneyimleri: Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz Araştırması. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özüdoğru, H. Y., & Adnan, K. A. N. (2021). Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutumunu Etkileyen Demografik Değişkenlerin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(50), 162-194.

Tekmen, E. (2022). Türkiye’deki Göçmen Suriyeli ve Türk Kadınlarda Prenatal Dönem Bağlanma Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Topçu, S. (2006). Göç Eden ve Göç Etmeyen Kadınların Sağlığı Geliştirme Davranışlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU. MÜLTECİ HAKLARI ALT KOMİSYONU GÖÇ VE UYUM RAPORU (2018). (https://www.tbmm.gov.tr/komisyonsan haklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf, E.T: 30/07/2024).

Ünal, R., & Gedik, M. (2022). Türkiye’de Göç Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bakış Açısından Değerlendirilmesi. *Toplumsal Politika Dergisi*.

Ülker, E. (2021). 18-49 Yaş Arası Suriyeli Göçmen Kadınların Aile Planlamasına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, D. (2022). Göçmen Sağlığı Merkezlerinden Hizmet Alan Hastaların Ağrı Anksiyetesi ve Ağrıyla Baş Etme Yöntemlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.

EXAMINATION OF GRADUATE THESES UTILIZING VIRTUAL REALITY APPLICATIONS IN THE FIELD OF SURGICAL NURSING IN TÜRKİYE

Gülseren Maras¹

¹Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Nursing, Kayseri, Türkiye

Introduction and Aim: Virtual reality applications have become frequently preferred in the nursing care of patients as a method of coping with symptoms such as anxiety, fear, anxiety and pain caused by the surgical process by affecting multiple senses at the same time. Therefore, this study aims to examine graduate theses conducted in surgical nursing in Türkiye that utilize virtual reality applications.

Method: This retrospective literature review examines theses that utilized virtual reality applications in surgical nursing between 2016 and 2024. The inclusion criteria for the theses examined in the Council of Higher Education Thesis Center database were having the keywords "Virtual Reality," "Virtual Reality Goggles," "Virtual Reality Glasses," and "Nursing" in their titles and being conducted by the Surgical Nursing Department.

Result: The screening process identified 18 theses with full texts accessible from 2016 to 2024. All theses were written in the last eight years, with eight being doctoral and ten master's theses. Among the study designs, one was a meta-analysis, and 17 were conducted using experimental methods. The studies were conducted with patients (89%) and nursing students (11%). The conducted theses encompass the effects of virtual reality applications on biopsy, burn management, anesthesia, various surgical procedures, as well as basic life support and surgical handwashing among students. The applications have been reported to reduce pain and anxiety levels, positively impact the quality of life, physiological parameters, and satisfaction, and serve as an effective tool for skill development in student training.

Conclusion: The nursing theses on virtual reality concluded that the applications were effective based on their usage purposes. In this context, it is proposed that using virtual reality applications in the perioperative period could serve as a non-pharmacological method for mitigating significant issues arising from the surgical process.

Keywords: Surgical nursing, virtual reality, virtual reality glasses, virtual reality goggles

Introduction and Aim

Virtual reality (VR) refers to technologies that create a computer-generated digital environment, offering a sense of three-dimensional reality. This environment, produced by computers, transmits artificial sensory information (such as visual, auditory, and kinesthetic stimuli) that helps users experience realistic sensations (1). VR technologies are becoming increasingly recognized and accessible across various fields. In healthcare, VR applications are widely used for health preservation, early disease diagnosis, and during education and rehabilitation processes (2). Healthcare professionals frequently utilize these technologies for preoperative patient education and in managing pain and anxiety resulting from various clinical procedures (3).

Virtual reality (VR) applications offer a cost-effective and innovative solution to enhance the preparation of operating room nurses for major surgeries. VR has been reported to improve the technical knowledge, visuospatial skills, motion efficiency, and non-technical skills of inexperienced surgeons in both open and endoscopic procedures while reducing operation times and errors (4-6). In a study involving

operating room nurses, the use of VR was found to reduce surgery durations by 47% and significantly enhance the knowledge and efficiency of staff. Additionally, participants reported increased confidence and reduced anxiety levels by the end of the study (7). A meta-analysis examining the effectiveness of VR applications in nursing education indicated that VR is more effective than traditional educational methods (8). Another study investigating the use of VR to reduce pain and anxiety following laparoscopic sleeve gastrectomy found that it could effectively alleviate these symptoms in patients (9). Despite the potential of VR technologies to improve the quality of care in healthcare services, a meta-analysis noted that its clinical application is still in its infancy, with challenges emerging in its implementation. The study underscored the importance of conducting more extensive and comprehensive research to advance the use of VR applications in healthcare (10).

Recent technological advancements have become crucial to developing and implementing this promising technology, rapidly replacing existing systems and paradigms with noticeably advantageous new solutions (11). It is clear that comprehensive studies and the presentation of application outcomes are essential for developing robust evidence to support clinical practices, especially in understanding the role of VR in healthcare and surgical processes. The literature lacks studies compiling graduate theses on VR applications in surgical nursing in Türkiye. Therefore, this study was conducted to examine graduate theses on VR applications in the field of surgical nursing in Türkiye.

Methods: This retrospective literature review examined these virtual reality (VR) applications in surgical nursing between 2016 and 2024. The inclusion criteria for the theses reviewed in the National Thesis Center database of the Council of Higher Education were the presence of the keywords "Virtual Reality," "Virtual Reality Goggles," "Virtual reality glasses," and "Nursing" in the thesis titles, and that they were conducted within the departments of Surgical Nursing. The theses were categorized into master's and doctoral levels and then analyzed chronologically. The study was methodologically structured according to the PRISMA statement checklist (Figure I).

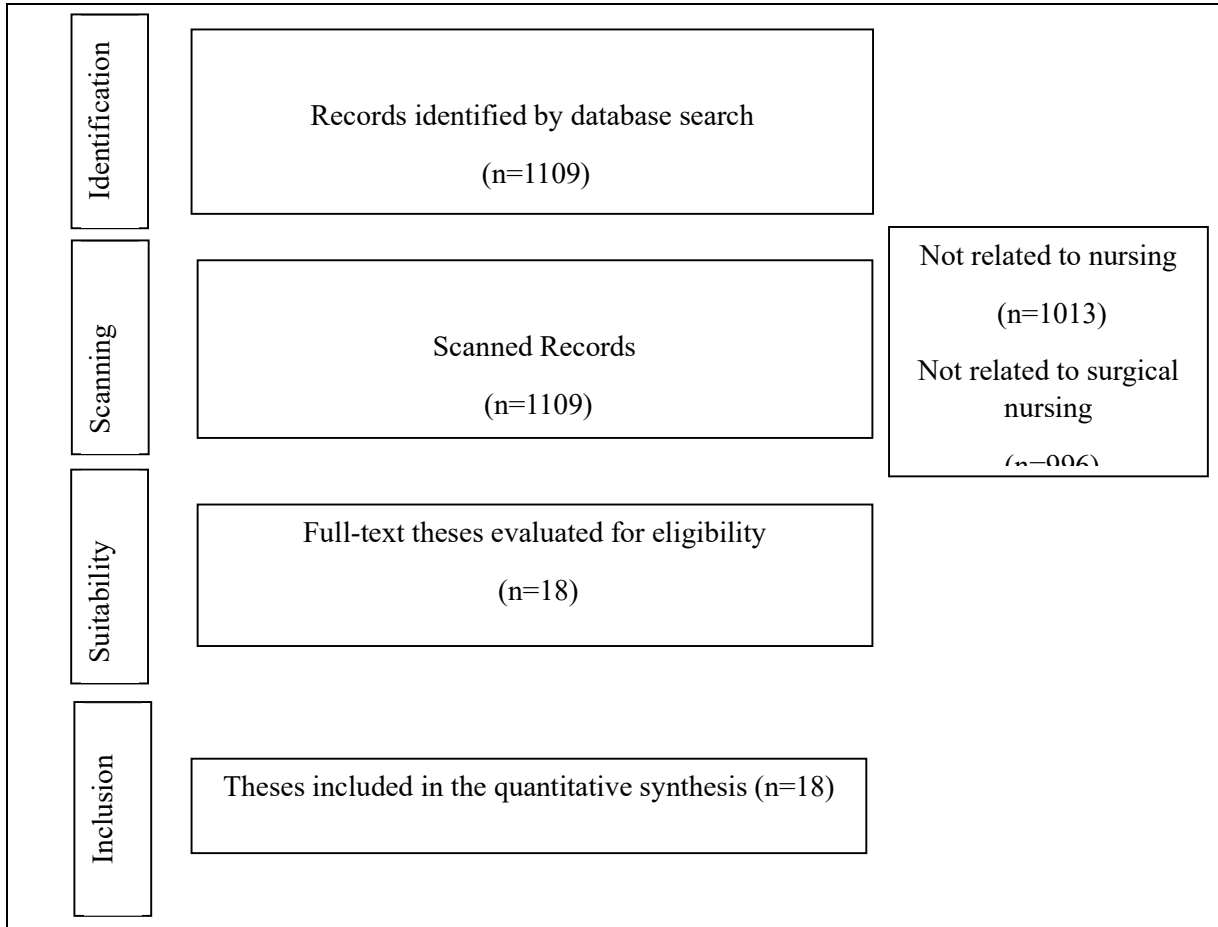

Figure 1. PRISMA Flow Chart

Ethical Consideration

Since this study was conducted by accessing publicly available master's and doctoral theses, ethical approval was not required.

Data Collection

The data collection form comprised five items: research type, year, method, sample group, and accessibility of the full text. A database search yielded 1,109 theses. Of these, 1,013 theses were excluded as unrelated to nursing, and 996 were excluded as unrelated to surgical nursing. Eighteen of these that met the inclusion criteria and were related to surgical nursing were identified in the database. After review, 10 were master's theses, and 8 were doctoral theses.

Results

The study includes 18 theses that meet the inclusion criteria from 2016 to 2024. It was found that 6% of these theses were conducted in 2021. Of the theses, 55.5% were master's theses, and 44.5% were doctoral theses. Patients comprised 89% of the sample groups in these studies. An analysis of the study designs revealed that the majority were conducted using experimental designs. Most of these were focused on applications during anesthesia, biopsy, burn treatment, and wound care (Table I).

Table I. Distribution of theses according to their characteristics

Characteristic	Number of Theses	Percentage
Years		
2016	1	6
2021	6	33
2022	4	22
2023	5	28
2024	2	11
Graduate Level		
Master	10	55.5
Doctorate	8	44.5
Sample Group		
Patient	16	89
Nursing Student	2	11
Study Design		
Experimental	17	94
Meta-analysis	1	6
Study Group		
Biopsy (breast, prostate)	3	16
Anesthesia	3	16
Burn/Wound care	3	16
General Surgery	3	16
Cardiovascular Surgery	1	6
Orthopedics	1	6
Neurosurgery	1	6
Urology	1	6
Student	2	12

Three experimental studies investigated the effects of virtual reality (VR) applications during biopsies on pain, anxiety, and patient satisfaction (12-14). One thesis examining the impact of VR on pain and anxiety levels in patients undergoing fine needle aspiration biopsy for breast cancer found statistically significant reductions in pain and state anxiety scores compared to the control group (12). Another study evaluating the effectiveness of VR goggles during transrectal prostate biopsy concluded that VR significantly reduced pain and anxiety levels and increased patient satisfaction (13). Additionally, the study by Genç et al. found that using VR goggles and a stress ball during transrectal prostate biopsy effectively reduced pain and positively influenced vital signs (14).

Three experimental studies examined the effects of virtual reality (VR) goggles on pain, anxiety, physiological parameters, and post-spinal headache during surgical procedures with spinal and local anesthesia (15-17). İnce et al. found that VR goggles effectively reduced pain, anxiety, and post-spinal headache and increased oxygen saturation levels during the postoperative period (15). The findings indicate that the use of VR goggles during spinal anesthesia reduced pain and anxiety, with positive effects on vital signs (16). The study by İcat et al. showed that VR goggles reduced anxiety and positively influenced all physiological parameters except heart rate during emergency surgery with local anesthesia. It was concluded that VR goggles are an easy-to-use, non-pharmacological, non-invasive, cost-effective, and effective method (17).

Studies investigating the use of VR goggles during burn and wound care evaluated the effects on pain and anxiety (18-20). The use of VR goggles was reported to reduce patients' pain, anxiety, and pain-related anxiety (18-19). A meta-analysis on the impact of VR on pain during wound care found that while VR reduced pain to a moderate degree and was a reliable application, it was not sufficient on its own and should be combined with pharmacological and non-pharmacological methods (20).

In the field of general surgery, the effects of VR on vital signs, pain, anxiety, comfort, and care satisfaction were examined in patients undergoing laparoscopic cholecystectomy (21), thyroid-parathyroid surgery (22), and laparoscopic abdominal surgery (23). Training with VR goggles was found to reduce pain and anxiety and positively affect vital signs in patients undergoing laparoscopic cholecystectomy (21). VR effectively reduced pain and increased comfort and care satisfaction after thyroid-parathyroid surgery (22). It was observed that VR application after laparoscopic abdominal surgery decreased pain and comfort and positively affected vital signs. (23). Similarly, the effects of VR were examined before open-heart surgery (24), during shock wave lithotripsy (25), before total knee arthroplasty (26), and after lumbar canal stenosis surgery (27). VR was found to reduce surgical anxiety and pain in cardiac surgery, decrease pain and anxiety in lithotripsy, reduce pain and anxiety, positively affect vital signs in knee arthroplasty, and positively influence body temperature and systolic blood pressure after lumbar canal stenosis surgery (24-27).

In theses investigating VR for nursing students, VR was reported as an effective tool for skill development in basic life support (28) and surgical hand washing and sterile gowning (29), highlighting its role as a valuable tool in surgical nursing education (Table II, III).

Table II. Summary of Master's Degree Nursing Theses on Virtual Reality

Author, Year	Type of Thesis	Aim of the Thesis	Method	Conclusion
Karaman et al., 2016 (12)	RCT	To determine the effect of VR on pain and anxiety levels during breast biopsy procedures.	30 patients in the experimental group and 30 in the control group, with VR images shown to the experimental group.	VR application during breast biopsy effectively reduced pain and anxiety levels.
Günaydın et al., 2021 (18)	RCT	To determine the effect of VR goggles on pain during burn dressings for patients in a burn unit.	30 patients with VR goggles watching relaxing videos, compared to 30 control patients.	VR goggles reduced pain during burn dressings, increased patient satisfaction and decreased stress.
İnce et al., 2022 (15)	RCT	To determine the effect of VR on pain, anxiety, physiological parameters, and post-spinal headache in patients with spinal anesthesia.	40 patients in the VR group and 40 in the control group, with VR images shown to the experimental group.	VR effectively reduced pain, anxiety, and post-spinal headache and increased oxygen saturation levels.
Toraman et al., 2022 (13)	RCT	To determine the effect of VR goggles on pain, anxiety, and patient satisfaction during transrectal prostate biopsy.	35 patients with VR goggles compared to 35 control patients.	VR goggles were effective in reducing pain and anxiety and improving patient satisfaction during the procedure.
Öskan et al., 2022 (21)	RCT	To determine the effect of VR training on vital signs, pain, and anxiety in patients undergoing laparoscopic cholecystectomy.	31 patients with VR training, 31 with brochure-based training, and 31 controls.	VR training reduced pain and anxiety more than brochure training and positively affected vital signs.
Çelik et al., 2023 (16)	RCT	To determine the effect of VR on pain, anxiety, and vital signs during spinal anesthesia in hernia patients.	55 patients with VR application compared to 55 control patients.	VR reduced pain and anxiety and had a positive effect on vital signs during the surgical procedure.
Yılmaz et al., 2023 (22)	RCT	To examine the effect of VR on pain management, comfort, and patient satisfaction in patients undergoing thyroid-parathyroid surgery.	35 patients with VR compared to 34 control patients.	VR was helpful in pain management and improving comfort and satisfaction in thyroid-parathyroid surgery.
Akar Erol et al., 2023 (24)	RCT	To evaluate the effect of VR video on surgical fear and anxiety in patients undergoing open heart surgery.	45 patients with VR video and 45 control patients.	VR video reduced surgical fear and anxiety before open heart surgery.

Author, Year	Type of Thesis	Aim of the Thesis	Method	Conclusion
İcat et al., 2023 (17)	RCT	To determine the effect of VR goggles on anxiety during emergency surgery with local anesthesia.	69 patients with VR goggles compared to 69 control patients.	VR goggles reduced anxiety and positively affected physiological parameters other than heart rate.
Kütük et al., 2024 (25)	RCT	To investigate the effect of VR on pain intensity and anxiety levels during shock wave lithotripsy.	36 patients with VR application and 36 control patients.	VR reduced pain intensity and anxiety levels during shock wave lithotripsy.

RCT: Randomized Controlled Trial; SG: Virtual Reality

Table III. Summary of Doctoral Degree Nursing Theses on Virtual Reality

Author, Year	Type of Thesis	Aim of the Thesis	Method	Conclusion
Güneş et al., 2021 (26)	RCT	To determine the effects of virtual reality (VR) application on pain, anxiety, and vital signs before total knee replacement surgery.	Patients were divided into 65 experimental (VR), 65 control, and 65 control groups.	VR application before total knee replacement surgery was found to reduce pain and anxiety and positively affect vital signs.
Okutan et al., 2021 (23)	RCT	To determine the effects of virtual reality (VR) and music on patients' vital signs, pain, and comfort after laparoscopic abdominal surgery.	Patients were divided into three groups: 75 VR, 75 music, and 75 control.	Both VR and music applications reduced pain and discomfort after laparoscopic abdominal surgery and positively affected vital signs.
Genç et al., 2021 (14)	RCT	To determine the effects of VR goggles and stress ball squeezing on pain and vital signs during transrectal prostate biopsy (TRUS-Bx).	Patients were divided into 32 VR, 32 stress ball, and 32 control groups.	VR goggles and stress ball squeezing reduced pain and positively affected vital signs during TRUS-Bx.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Author, Year	Type of Thesis	Aim of the Thesis	Method	Conclusion
Görücü et al., 2021 (19)	RCT	To determine the effects of VR and music on pain, anxiety, and pain anxiety during burn patient care.	Patients were divided into three groups: 40 VR, 40 music, and 40 no application.	Both VR and music applications were effective in reducing pain, anxiety, and pain anxiety during burn care.
Yıldırım Tank et al., 2021 (28)	RCT	To evaluate the effectiveness of different simulation methods in increasing nursing students' knowledge and skills in basic life support and to identify the most effective educational strategy.	Students were divided into 30 low-realism simulations, 30 high-realism simulations, and 30 VR application-supported simulations.	VR simulation was determined to be an effective and engaging method for basic life support training.
Taşçı et al., 2022 (20)	META-ANALYSIS	To investigate the effect of VR application on pain during wound dressing changes through a systematic review and meta-analysis.	Data was searched using Pubmed, The Cochrane Central Register of Controlled Trials, Web of Science, EBSCOhost, and YÖKTEZ databases. The meta-analysis included 13 RCTs.	VR application reduced pain during wound dressing changes to a moderate extent and was found to be reliable.
Güngör et al., 2023 (29)	RCT	To examine the effects of scenario-based 3D video training using VR goggles on nursing students' surgical hand washing and sterile dressing skills.	Students were divided into three groups: 27 VR groups, 27 theoretical training groups, and 25 video training groups.	VR training positively affected students' skill development, psychomotor performance, knowledge level, and satisfaction.
Kaya et al., 2024 (27)	RCT	To investigate the effects of VR application on patients' vital signs, pain, and comfort levels after lumbar stenosis surgery.	Patients were divided into 42 VR and 42 control groups.	VR application did not affect vital signs, pain, and comfort levels after lumbar stenosis surgery, except for body temperature and systolic blood pressure.

RCT: Randomized Controlled Trial; SG: Virtual Reality

Discussion

It is expressed that the future health system will allow the seamless integration of digital health information into routine clinical practice in the coming years and will transform healthcare practices. The integration of rapidly advancing augmented reality (AR) and virtual reality (VR) applications into clinical practice will lead to better service delivery and improved medical outcomes. These technologies support a smoother learning experience in patient care and training healthcare professionals during surgical processes. Additionally, their accessibility and cost-effectiveness contribute positively to economic impacts, enhanced training, skill development, and the potential to improve the quality of life for patients worldwide (30-31).

In theses involving virtual reality applications in biopsy procedures, it has been reported that VR positively affects pain, anxiety, and patient satisfaction (12-14). Prabhu et al. examined the effects of VR application on anxiety and pain during breast biopsies with 60 patients. The study found that the intervention group had significantly lower anxiety levels; 85.7% of participants were very satisfied, but there was no difference in pain scores (32). Similarly, another study investigated the effect of VR glasses on pain during transrectal prostate biopsies. The study reported that VR glasses significantly reduced pain levels during the biopsy, no side effects were noted from the VR application, and its tolerability was excellent (33).

In the context of anesthesia, theses involving VR applications have shown positive effects on pain, anxiety, physiological parameters, and post-spinal headache (15-17). A study examining the effects of VR on patient anxiety under regional anesthesia found significant reductions in perioperative anxiety levels. However, there were no significant differences in vital signs, side effects, and overall satisfaction compared to the control group (34). Wu et al. investigated the effects of VR applications used in preoperative preparations for children undergoing general anesthesia. It was concluded that VR applications used as a preparation tool for elective surgeries had positive effects on anxiety, induction compliance, and parent satisfaction (35).

Theses on the use of VR glasses during burn and wound care have identified positive effects on pain and anxiety (18-20). A meta-analysis including 30 studies and 1,293 patients examined the effect of VR applications on pain during wound care in burn patients. The study reported that patients in the VR application group experienced significantly lower pain intensity compared to the control group. The study concluded with recommendations for policymakers and administrators to provide and use VR devices in patient care (36). Another systematic review by He et al. reported that VR applications in wound care could reduce pain scores, pain cognition scores, pain affect scores, pain sensation scores, and blood pressure (37).

The positive effects of VR applications have been examined in various surgical fields, including general surgery, open-heart surgery, urology, total knee replacement surgery, and lumbar spinal stenosis surgery (21-27). A systematic review of the effects of VR applications on postoperative pain in hemorrhoidectomy, dental surgery, craniotomy/spinal surgery, episiotomy repair, and knee surgery showed that patients receiving VR interventions had lower postoperative pain scores than those receiving standard care. Significant improvements in postoperative satisfaction were reported in two studies (38). Another meta-analysis, including 2,555 studies on the impact of VR applications in preoperative planning for brain and nerve surgery patients, found statistically significant differences in surgical duration, fluoroscopy time, blood loss, and complication rates across four randomized controlled trials. The study highlighted the positive impact of VR on surgical strategy, anatomical visualization, validity, reliability, surgeon confidence, and applicability (39).

Theses on nursing education have reported that VR applications are effective tools for skill development (28-29). A study with 40 second-year nursing students in a surgical nursing course found that students

in the intervention group performed better in surgical aseptic skills compared to the control group, and control group participants reported anxiety during traditional training (1). A systematic review, including nurses and nursing students, examined VR applications' effectiveness on skill-based, cognitive, and emotional learning outcomes. The study reported that nurses felt they lacked VR application skills and showed that VR application in nursing education effectively improves cognitive outcomes, such as theoretical knowledge (40).

Conclusion and Recommendations

In nursing theses related to virtual reality, it has been concluded that VR applications are effective according to their usage purposes. They are effective and engaging in nursing education. Policymakers and administrators must ensure the integration of VR applications into clinical practice, an integral part of perioperative patient care. In this context, it is recommended that the number of studies conducted in the nursing field be increased, VR applications be integrated into nursing education, and awareness of their benefits be raised.

References

- Sen, S., Usta, E., & Bozdemir, H. The effect of mobile virtual reality on operating room nursing education. *Teaching and Learning in Nursing*, 2022;17(2):199-202.
- Sanchini, V., & Marelli, L. Data protection and ethical issues in European P5 eHealth. In *P5 eHealth: An agenda for the health. Technologies of the Future 2020*; 173-189.
- Luo, H., Cao, C., Zhong, J., Chen, J., & Cen, Y. Adjunctive virtual reality for procedural pain management of burn patients during dressing change or physical therapy: A systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Wound Repair and Regeneration*, 2019;27(1):90-101. <https://doi.org/10.1111/wrr.1>.
- Logishetty, K., Rudran, B., & Cobb, J. P. Virtual reality training improves trainee performance in total hip arthroplasty: a randomized controlled trial. *Bone & Joint Journal*, 2019;101(12): 1585-1592. <https://doi.org/10.1302/0301-620X.101B12.BJJ-2019-0643.R1>
- Hooper, J., Tsiridis, E., Feng, J. E., Schwarzkopf, R., Waren, D., Long, W. J., Poultides, L., & Macaulay, W. Virtual reality simulation facilitates resident training in total hip arthroplasty: a randomized controlled trial. *J Arthroplasty*, 2019;34(10):2278-2283. <https://doi.org/10.1016/j.arth.2019.04.002>
- Antonis, J., Bahadori, S., Gallagher, K., Immins, T., Wainwright, T. W., & Middleton, R. Validation of the anterior cruciate ligament (ACL) module of the VirtaMed virtual reality arthroscopy trainer. *Surg Technol Int*, 2019;35:311-319.
- Edwards, T. C., Patel, A., Szyszka, B., Coombs, A. W., Liddle, A. D., Kucheria, R., ... & Logishetty, K. Immersive virtual reality enables technical skill acquisition for scrub nurses in complex revision total knee arthroplasty. *Archives of Orthopaedic and Trauma Surgery*, 2021;141(12): 2313-2321.
- Chen, F. Q., Leng, Y. F., Ge, J. F., Wang, D. W., Li, C., Chen, B., & Sun, Z. L. Effectiveness of virtual reality in nursing education: meta-analysis. *Journal of Medical Internet Research*, 2020;22(9): e18290.
- Yesilot, S. B., Yeşilkuş, R., & Beyaz, F. Use of virtual reality for reducing pain and anxiety after laparoscopic sleeve gastrectomy: A randomized controlled trial. *Pain Management Nursing*, 2022;23(6): 826-831.

Kouijzer, M. M., Kip, H., Bouman, Y. H., & Kelders, S. M. (Implementation of virtual reality in healthcare: a scoping review on the implementation process of virtual reality in various healthcare settings. *Implementation Science Communications*, 2023;4(1). 67.

Abbas, J. R., O'Connor, A., Ganapathy, E., Isba, R., Payton, A., McGrath, B., ... & Bruce, I. A. What is virtual reality? A healthcare-focused systematic review of definitions. *Health Policy and Technology*, 2023;12(2): 100741.

Karaman, D. The Effect of Virtual Reality Application on Pain and Anxiety During Breast Biopsy. Bülent Ecevit University, Health Sciences Institute, Department of Nursing, Surgical Diseases Nursing Program, Master's Thesis, Zonguldak, 2016.

Toraman, R. L. The effect of virtual reality glasses application on pain, anxiety, and patient satisfaction during transrectal prostate biopsy: A randomized controlled study. Atatürk University Health Sciences Institute, Department of Surgical Diseases Nursing, Master's Thesis, Erzurum, 2022.

Genç, H. The Effect of Virtual Reality Glasses and Stress Ball Application on Pain and Life Indicators During Transrectal Prostate Biopsy Procedure. Department of Nursing, Surgical Diseases Nursing, Doctoral Thesis, Malatya, 2021.

İnce, M. The Effect of Virtual Reality on Pain, Anxiety, Physiological Parameters, and Post-Spinal Headache in Patients Undergoing Spinal Anesthesia. Atatürk University Health Sciences Institute, Department of Surgical Diseases Nursing, Master's Thesis, Erzurum, 2022.

Çelik, A. The Effect of Virtual Reality Application on Pain, Anxiety, and Life Indicators During the Procedure in Patients with Hernia Operated Under Spinal Anesthesia. Manisa Celal Bayar University Health Sciences Institute, Department of Surgical Diseases Nursing, Master's Thesis, Manisa, 2023.

İcat, M. The Effect of Virtual Reality Glasses Applied During Emergency Surgical Intervention Under Local Anesthesia on Patients' Anxiety. Mersin University Health Sciences Institute, Department of Nursing, Master's Thesis, Mersin, 2023.

Günaydın, Ç. The Effect of Virtual Reality Glasses Application on Pain During Burn Dressing. Istanbul Arel University Graduate School of Education, Department of Nursing, Bachelor's Thesis, Istanbul, 2021.

Görücü, R. The Effect of Virtual Reality and Music on Pain, Anxiety, and Pain Anxiety in Burn Care. Istanbul University-Cerrahpasa Graduate School of Education, Department of Surgical Diseases Nursing, Doctoral Thesis, Istanbul, 2023.

Taşçı, Ö. A systematic review and meta-analysis of the effect of virtual reality application on pain in wound care. Atatürk University Health Sciences Institute, Department of Surgical Diseases Nursing, Doctoral Thesis, Erzurum, 2022.

Öskan, D. S. The Effect of Virtual Reality Training on Patients' Vital Signs, Pain, and Anxiety During Laparoscopic Cholecystectomy. Sanko University Graduate School of Education, Department of Nursing, Master's Thesis, Gaziantep, 2022.

Yılmaz, B. The use of virtual reality in pain management, comfort, and satisfaction after thyroid-parathyroid surgery. Trakya University Health Sciences Institute, Department of Nursing, Surgical Diseases Nursing, Master's Thesis, Edirne, 2023.

Okutan, Ş. The Effect of Virtual Reality Application and Music on Patients' Vital Signs, Pain, and Comfort After Laparoscopic Abdominal Surgery. İnönü University Health Sciences Institute, Department of Nursing, Surgical Diseases Nursing, Doctoral Thesis, Malatya, 2021.

Akar Erol, T. The Effect of Using Virtual Reality Glasses on Surgical Fear and Anxiety in Patients Before Open Heart Surgery. Trakya University Health Sciences Institute, Department of Nursing, Master's Thesis, Edirne, 2023.

Kütük, Z. The Effect of Virtual Reality Application on Pain and Anxiety Levels in Shock Wave Lithotripsy: Randomized Controlled Study. Düzce University Graduate School of Education, Department of Nursing, Surgical Diseases Nursing, Master's Thesis, Düzce, 2024.

Güneş, H. The Effect of Virtual Reality Application Before Total Knee Replacement Surgery on Pain, Anxiety, and Life Indicators. İnönü University Health Sciences Institute, Department of Nursing, Surgical Diseases Nursing, Doctoral Thesis, Malatya, 2021.

Kaya, M. The Effect of Virtual Reality Application on Patients' Vital Signs, Pain, and Comfort Levels After Lumbar Spinal Canal Surgery. İnönü University Health Sciences Institute, Department of Nursing, Surgical Diseases Nursing Program, Doctoral Thesis, Malatya, 2024.

Yıldırım Tank, D. The effectiveness of different simulation methods as an educational strategy for increasing knowledge and skills in basic life support. Zonguldak Bülent Ecevit University Health Sciences Institute, Department of Nursing, Doctoral Thesis, Zonguldak, 2021.

Güngör, S. Examination of the Effect of Scenario-Based Three-Dimensional Video Training Using Virtual Reality Glasses on Nursing Students' Surgical Hand Washing and Sterile Dressing Skills. Hasan Kalyoncu University Graduate School of Education, Department of Nursing, Doctoral Thesis, Gaziantep, 2023.

Rizzetto, F., Bernareggi, A., Rantas, S., Vanzulli, A., & Vertemati, M. Immersive Virtual Reality in surgery and medical education: Diving into the future. *The American Journal of Surgery*, 2020;220(4): 856-857.

Desselle, M. R., Brown, R. A., James, A. R., Midwinter, M. J., Powell, S. K., & Woodruff, M. A. Augmented and virtual reality in surgery. *Computing in Science & Engineering*, 2020;22(3). 18-26.

Prabhu, V. G., Sprouse, H. A., Brignull, C. G., Snider, R., Tanner, S., Adams, K. J., ... & Epling, J. A. The impact of virtual reality on anxiety and pain during US-guided breast biopsies: a randomized controlled clinical trial. *Journal of Breast Imaging*, 2024; 6(1). 45-52.

De Luca, L., Barone, B., Napolitano, L., Crocetto, F., Caputo, V. F., Creta, M., & Fusco, F. (2021). Effects of virtual reality on perceived pain during transrectal biopsy. *European Urology Open Science*, 32, S106-S107

Arifin, J., Mochamat, M., Pramadika, T., Paramita, D., & Nurcahyo, W. I. Effects of Immersive Virtual Reality on Patient Anxiety During Surgery Under Regional Anesthesia: A Randomized Clinical Trial. *Anesthesiology and Pain Medicine*, 2023.

Wu, Y., Chen, J., Ma, W., Guo, L., & Feng, H. Virtual reality in preoperative preparation of children undergoing general anesthesia: a randomized controlled study. *Die Anaesthesiologie*, 2022;71(Suppl 2): 204-211.

Norouzkhani, N., Arani, R. C., Mehrabi, H., Toolaroud, P. B., Vajargah, P. G., Mollaei, A., ... & Karkhah, S. Effect of virtual reality-based interventions on pain during wound care in burn patients: a systematic review and meta-analysis. *Archives of Academic Emergency Medicine*, 2022;10(1): e84.

He, Z. H., Yang, H. M., Dela Rosa, R. D., & De Ala, M. B. The effects of virtual reality technology on reducing pain in wound care: A meta-analysis and systematic review. *International Wound Journal*, 2022;19(7): 1810-1820.

Ding, L., Hua, H., Zhu, H., Zhu, S., Lu, J., Zhao, K., & Xu, Q. Effects of virtual reality on relieving postoperative pain in surgical patients: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Surgery*, 2020; 82: 87-94.

Lan, L., Mao, R. Q., Qiu, R. Y., Kay, J., & de Sa, D. Immersive virtual reality for patient-specific preoperative planning: a systematic review. *Surgical Innovation*, 2023;30(1): 109-122.

Shorey, S., & Ng, E. D. The use of virtual reality simulation among nursing students and registered nurses: A systematic review. *Nurse Education Today*, 2021;98: 104662.

HEMŞİRELER TARAFINDAN UYGULANAN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM VE SONUÇLARI

Seyma Yeşil¹, Rukiye Burucu²

¹ TC. Sağlık Bakanlığı/ Konya Şehir Hastanesi/ Konya

² Necmettin Erbakan Üniversitesi / Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi /
Konya/Seydişehir

GİRİŞ

Hemşirelik mesleğinde amaç, bireyin sağlığını korumak, sürdürmek ve geliştirmek; temel konu ise bakım uygulamasıdır (1). Bakım, bakımı yapılan şeyin olduğu gibi kalması, iyilik halini devam ettirmesi veya olduğu halinden daha iyiye gitmesinin sağlanması, yıpranmanın önlenmesi, güzellik, özen gösterme olarak tanımlanmaktadır (2). Hemşirelik kavramlarının en önemlilerinden biri bakımdır (3).

Bakımın kalitesi kişinin bireysel özelliklerini, inanç, değer, tercih ve ihtiyaçlarını dikkate alan ve bireyin kendisine uygulanan bakıma katılmasını sağlayarak artırılabilir. Bu, bakımda bireyi merkeze almayı gerektirir (3). Bireyi merkeze alan hemşirelik bakımı bireyin genel sağlık sonuçlarının en temel bileşenini oluşturur (4). Hemşirelerin bakım yeteneği, hasta ihtiyaçlarını ne kadar doğru tanımladıkları ve uygun bakım davranışlarını sergiledikleri ile değerlendirilir. Hemşirelerin bakım verme becerilerinin gelişmesi hasta memnuniyetini artırmakta, psikolojik stresi azaltmakta ve hemşirelerin başa çıkma becerisini geliştirmektedir (5). Bunun için önerilen bireyselleştirilmiş bakımın sunulmasıdır (3).

Bireyselleştirilmiş bakım, evrensel bir yaklaşımdır ve insanı merkeze alır (29). Bireyin kişisel özelliklerini, değer, duygu, inanç, düşünce, deneyim ve algılarına önem verilmesini sağlar. Bakımda bireyin tercihleri göz önünde bulundurularak, bireyin bakıma katılımını destekler (4,6). Suhonen ve ark. (2000) bireyselleştirilmiş hemşirelik bakımını "hastanın bireyselliğinin hemşirelikte dikkate alındığı ve hastaların hemşirelikte karar verme sürecine katılımını kolaylaştıran eylem" olarak tanımlamıştır (7).

Bireyselleştirilmiş bakım kavramının başlangıcı, Michael Balint'in "tıbbi düşünmenin başka bir yolu" olarak tanıttığı 1955 yılına dayanmaktadır (8). Ülkemizde ise 1990'lardan beri uygulanmakta ve bakımın kalitesinin atmasında anahtar bir rol oynadığı kabul edilmektedir (3). Bakımın rutinleştirilmesinden kaçınmak ve hemşirelik disiplininin özüne dönmek için ortaya çıkmıştır (9). Bireyselleştirilmiş bakım, benzer semptomlara veya hastalıklara sahip diğer hastalara sağlanan rutin bakımdan bağımsızdır. Her bir hastanın özel ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlar (7). Bunun yanında, gerçekçi hedeflere ulaşmak için özerkliği ve karar verme sürecine katılımı teşvik eder. Bakıma kişinin ihtiyaçlarının, değerlerinin ve tercihlerinin de dahil edilmesini sağlar (9).

Bireyselleştirilmiş bakımın üç temel boyutu vardır. Bunlar: klinik durumda destek, kişisel yaşam durumu ve karar kontrolüdür. Klinik durumdaki destek, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları, yetenekleri ve hastalığın anlamını dikkate alınması gerektiğini belirtir. Kişisel yaşam durumlarında, bireye destek, istihdam, kültürel geçmiş, günlük aktiviteler ve aile katılımına yer vermeyi içerir. Karar kontrol desteği ise hastalık ve tedavi hakkındaki bilgilere, alternatiflere sahip olmayı, seçimler yapmayı, görüş, istek ve önerileri sunabilmeyi sağlar. Yani bireyselleştirilmiş bakım bireyin; her türlü özel durumunu, aile ve çevresini dikkate alarak, hastalık sürecinde karar verme/ tercih etme aşamasına dahil olmasını sağlar (10).

Bireyselleştirilmiş bakımın hasta için avantajları;

Hastanın konforunu artırır, hastalığa uyumunu kolaylaştırır, iyileşmesine katkı sunar (11).

Yaşam kalitesini ve memnuniyetini artırır (12,13).

Kaygıyı azaltır, öz bakım becerisini geliştirir, semptom yönetimine katkı sunar (3,14).

Bakım kalitesini ve sorunlarla baş edebilme yeteneğini artırır (15).

Kan basıncı ve kan şekeri kontrolünü kolaylaştırır (16).

Depresif belirtilerin azaltılmasına katkı sunar (17).

Sağlık bakım maliyeti ve hastanede kalış süresini kısaltır (9).

Bireyin bakım algısını etkiler (18).

Bireyin öz-yeterliliğini etkiler (15).

Hastanın motivasyonunu artırır (11).

Bireyselleştirilmiş bakımın uygulanmasında en etkin role sahip olan sağlık profesyoneli hemşirelerdir (19). Hemşireler bireyselleştirilmiş bakım vermeyi önemli bulmaktadır. Ancak; personel sayısında yetersizlik, personel iş birliğinin yetersiz olması, iletişimin zayıf olması, yetersiz eğitim ve dolaylı bakım uygulamalarına çok zaman ayrılması gibi sebeplerle bireyselleştirilmiş bakıma yeterince zaman ayıramadıkları açıklanmıştır. Bireyselleşmiş bakım hemşirelerin motivasyonlarını ve iş doyumlarını olumlu etkilemektedir (20).

Hemşirelerin mesleklerine ilişkin algıları arttıkça bakım uygulamalarını daha çok dikkate aldıkları belirtilmiştir (21). Bireyselleştirilmiş bakım, hemşireler arasında genel iş tatminine ve kişisel başarıya da katkıda bulunur. Park ve arkadaşlarının araştırma sonuçlarına göre hemşirelerin bireyselleşmiş bakım algısını etkileyen faktör hemşirelerin çalışma ortamıdır. Hemşireler için çalışma ortamı ne kadar iyi algılanırsa, bireyselleştirilmiş bakım uygulama oranları da o kadar artmaktadır (18).

Hemşirelerin empatik eğilimlerinin iyi olması bireyselleştirilmiş bakım algılarını olumlu yönde etkileyen bir etkidir (22). Buna ek olarak hemşirelerin bireyselleştirilmiş bakım algıları hastanın hastanede kalış süresinden etkilenir (9). Hastanenin büyüklüğü, çalışılan kliniğin büyüklüğü, ekip içi iletişim, birimdeki hemşire sayısı, hemşirelerin mevcut iş yükü, iş odaklı yaklaşımda bulunma, kişisel gelişim düzeyleri ve mesleki deneyimleri hemşirenin bireyselleşmiş bakım sunumunu etkileyen faktörlerdir (23).

Bu çalışmada amaç, hemşireler tarafından uygulanan bireyselleştirilmiş bakımın sonuçlarını gözden geçirmektedir. Araştırmada hedeflenen soru/problem; 2020-2022 yılları arasında hemşireler tarafından bireyselleştirilmiş bakım uygulanmış deneysel çalışmalardan elde edilen sonuçlar nelerdir? Hemşireler bu çalışmalarda hangi girişimleri uygulamıştır? Araştırmalardan elde edilen sonuçlar ve öneriler nelerdir?

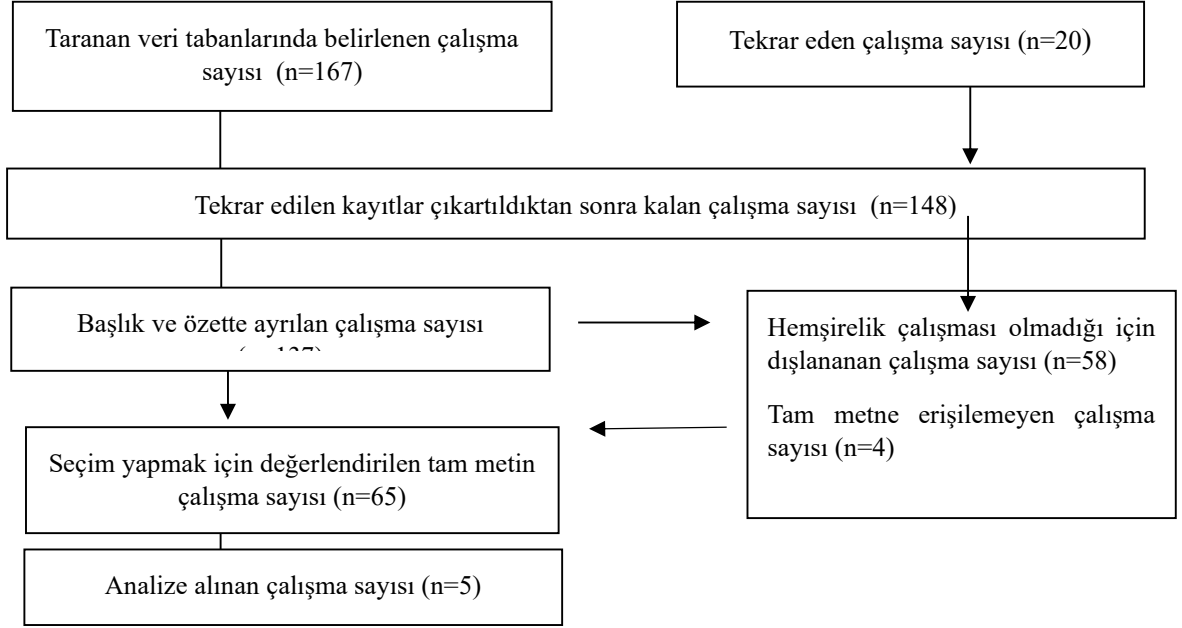
YÖNTEM

Bu makale, literatür incelemesi şeklinde hazırlanmış olup, protokolün oluşturulması ve makalenin yazımında PRİSMA bildirimini kullanılmıştır (24).

Tarama Stratejisi

Derlemede, bias riskini azaltmak için; literatür taranması, makalelerin seçimi, verilerin çekilmesi ve makale kalitesinin değerlendirilmesi; aşamaları her iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yapılmıştır. Araştırmalara ulaşmak için Necmettin Erbakan Üniversitesi Dökümantasyon Daire Başkanlığı'nın web sayfası üzerinden Tübitak Ulakbim EKUAL keşif aracı kullanılmıştır. Taramalarda 2020 yılı ve sonrası İngilizce ve Türkçe metinler değerlendirmeye alınmıştır. Aranılan anahtar kelimeler Türkçe'de; "bireyselleştirilmiş bakım", "randomize kontrollü çalışma", "deneysel çalışma", "hemşirelik", İngilizce'de "individualized care", "randomized controlled trial", "experimental studies", "nursing"dir. Taramalarda; tam metne ulaşılamayan çalışmalar ve araştırma protokolleri dışlanmıştır. Toplam 167 çalışma yer almaktadır. Bunlardan 20 tanesi tekrarlı yayın, 58 tanesi hemşirelik dışı

çalışma, 4 yayın ise tam metne ulaşamayanlardır. Toplamda 65 tam metin değerlendirilmiş olup 5 yayın inceleme için uygun bulunmuştur. Araştırma çerçevesi PİCOS'a göre oluşturulmuştur (Tablo 1). Taramaya ait akış şeması (Şekil 1) ve taramadan elde edilen sonuçlar (Tablo 2) aşağıda verilmiştir.

Şekil 1: Çalışmaların seçimi ve alınma süreci

Tablo 1: PİCOS tablosu

P	Bireyselleştirilmiş bakım uygulanan hastalar
I	Bireyselleştirilmiş bakımın uygulanmış olması
C	Bireyselleştirilmiş bakımın hemşireler tarafından uygulanmış olması
O	Hasta sonuçları
S	Randomize kontrollü çalışmalar

Verilerin çekilmesi ve analizi

Araştırmacılar tarafından veri çekme aracı oluşturulmuş ve araştırmaya dahil edilen çalışmaların; yöntem, örneklem hacmi, örnek büyüklüğünün belirlenmesi, araştırmanın yapıldığı yer ve yıl, uygulanan hemşirelik girişimi, sonuç, öneriler başlıkları kontrol edilmiştir. Her araştırmacı makaleleri bu listelerle ayrı ayrı değerlendirdikten sonra veriler birleştirilmiştir. Araştırmacılar kapsama dahil edilecek makalelere fikir birliği ile karar vermiştir. Tarama verileri Tablo 2' de sunulmuştur.

Çalışmaların metodolojik kalitesinin değerlendirilmesi

Dâhil edilen çalışmalar, metodolojik yönden, iki bağımsız araştırmacı tarafından, 13 sorudan oluşan değerlendirme listesinin Türkçe metni oluşturularak kullanılmış, puanlanma yapılmamıştır (25).

Tablo 2: Bireyselleştirilmiş Bakım Uygulaması ve Örnek Araştırma Sonuçları

Yazar	Tür/Ülke	Örneklem	Girişim	Sonuç	Öneri
(Riis et al., 2020)	Pilot Randomize kontrollü çalışma Danimarka	Meme kanseri tedavisi gören postmenopozal kadınlar n:134 D: 60 K: 64	Gruplar 5 yıl izlenmiş D: Standart bakım K: Elektronik bireysel izlem/3 ayda bir	Deney grubunda; <i>Kontrolle gitme sıklığı iki kat daha az</i>	Bu hasta grubunda elektronik izlem için uygun Büyük örneklemler çalışmaları yapılması önerilmiştir
(27)	Randomize kontrollü çalışma Çin	Altı onkoloji merkezinden toplam 102 hasta n: 102 D:51 K:51	Hastalar 4 hafta izlenmiş Her hafta bir hemşire tarafından telefon görüşmesi yapılmış Hastaya özel analjezikler eczacılar tarafından hazırlanmıştır Dört hafta sonra ağrı değerlendirilmiştir	İlaç uyumunu desteklemiş ama fark oluşmamış <i>Deney grubunda ağrı puanı daha az saptanmıştır</i>	Bireyselleştirilmiş eczacılık hizmeti önerilmiştir
(28)	Randomize kontrollü çalışma Çin	100 KKH hastası n:100 D:50 K:50	Hastalara 6 ay bakım verilmiştir D: Standart bakım K: Bireyselleştirilmiş bakım İki grubun kardiyak rehabilitasyon aktivitesine uyumu değerlendirilmiştir	Deney grubunda; <i>Hastaların öz-yeterliklerini ve hemşirelik memnuniyetini artırmıştır</i>	“Uygulanabilir” olarak belirtilmiştir

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

(29)	Tek kör randomize kontrollü araştırma Türkiye	Vajinal doğum yapmış erken postpartum dönemdeki kadınlar n:120 D: 60 K: 60	D: Bireyselleştirilmiş bakım K: Standart bakım uygulanmış Annede fiziksel belirtilerin şiddeti ve Taburculuğa hazır olma durumuna bakılmış	<i>Deney grubunda: Fiziksel semptomlar daha az</i> <i>Taburculuğa hazır oluşluğu daha fazla bulunmuş</i>	Bireyselleştirilmiş bakım önerilmiş Maliyet etkinlik çalışması önerilmiş
(10)	İki paralel randomize kontrollü çalışma İsveç	Meme ve prostat kanseri olan hastalar n1: 149 D: 74 K: 75 n2: 146 D: 73 K: 73	Her iki hasta grubundan da deney grubuna geliştirilen bir etkileşimli uygulama ile sorularına cevap bulmaları sağlanmış	<i>Prostat kanseri olan grupta daha çok işe yaramış; sağlık bakım uygulamaları ve sağlık okuryazarlıkları artmış</i>	Prostat kanseri olan hastalara önerilmiş

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM UYGULANAN HASTALARLA İLGİLİ UYGULAMA SONUÇLARI

Riis ve arkadaşlarının 2020 yılında yaptıkları çalışmada, 134 erken meme kanseri tedavisi gören postmenopozal kadının standart takip bakımına (SC) kıyasla bireyselleştirilmiş bakımı (IC) ile hasta memnuniyeti değerlendirilmiştir. Gruplar 5 yıl izlenmiştir. Bireyselleştirilmiş bakım uygulanan hastalarda elektronik hasta bildirimli sonuçlar üç ayda bir aktif olarak kullanılmıştır. Elektronik hasta bildirimli sonuçlar ise hastanın sorunlarını ve bireysel gereksinimlerini değerlendirmek ve hastanın semptomlarını ve endişelerini haritalamak için kullanılmıştır. Deney grubunun konsültasyon gereksinimi azalmıştır (13).

Çin’de altı onkoloji merkezinden toplam 102 hasta üzerinde randomize kontrollü bir çalışma yapılmıştır. Hastalar 4 hafta izlenmiştir. Müdahale grubunda ilk olarak kanser ağrısının yönetimine yönelik eğitim verilmiş sonrasında her hafta bir hemşire tarafından telefon görüşmesi yapılmış, eczacılar tarafından hastaya uygun analjezikler hazırlanmıştır. Kontrol grubunda ise geleneksel olarak analjezik reçete edilmiş ve kullanması önerilmiştir. Dört hafta sonra ağrı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, araştırma bireyselleştirilmiş farmasötik bakımın opioid toleranslı ayakta tedavi gören hastalarda ağrı kontrolünü önemli ölçüde iyileştirebileceğini göstermiştir (27).

Zhou ve arkadaşlarının Çin’deki 100 koroner kalp hastalığı (KKH) hastası üzerinde yaptıkları çalışmada, hastalar bilgi derecesi, sağlık eğitimi, psikolojik müdahale, davranış müdahalesi ve taburcu rehberliği yönünden analiz edilmiştir. İki hasta grubuna da 6 ay bakım verilmiştir. Kontrol grubuna standart hemşirelik bakımı, gözlem grubuna bireyselleştirilmiş hemşirelik bakımı verilmiştir. İki grubun kardiyak rehabilitasyon aktivitesine uyumu değerlendirilmiştir. Deney grubunda kardiyak rehabilitasyonun daha başarılı olduğu açıklanmıştır. Hem hastaların öz-yeterliklerini hem de hemşirelik hizmetlerinden memnuniyeti oranı aynı grupta daha yüksek bildirilmiştir (28).

Türkiye’de vajinal doğum yapmış erken postpartum dönemdeki 120 kadın üzerinde yapılan çalışmada, deney grubundaki annelere bireyselleştirilmiş bakım verilirken, kontrol grubundaki annelere rutin bakım verilmiştir. Bireyselleştirilmiş bakım grubunda her annenin ihtiyaçları özel olarak incelenmiştir. Rutin bakım grubunda ise her anne ve bebeğe standart prosedürler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubunda, fiziksel yakınmanın daha az, taburculuğa ise daha hazır hissettikleri görülmüştür. Bireyselleştirilmiş bakımın sağlık sistemi için önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireyselleştirilmiş bakımın maliyete etkisinin çalışılması önerilmiştir (29).

Crafoord ve arkadaşlarının İsveç’te 146 ve 149 hasta üzerinde yaptığı çalışmada; kontrol grubu meme kanseri ve prostat kanseri hastaları için rutin tedavileri uygulanmıştır. Bunun yanında deney grubuna geliştirilen bir etkileşimli uygulama ile sorularına cevap bulmaları sağlanmıştır. Bu grup etkileşimli uygulamayı telefon ya da tabletlerine indirerek kullanmıştır. Hastalar sorularını uygulamaya yüklemiş, hemşireler uygulamadan yanıt vermiştir. Prostat kanseri olan grupta daha çok işe yaramıştır. Bu grupta; sağlık bakım uygulamaları ve sağlık okuryazarlıkları artmıştır (10).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmalarda bireyselleştirilmiş bakımın uygulandığı, sonuçların elektronik olarak, telefonla, bir uygulama aracılığı ile izlendiği görülmüştür. Bireyselleştirilmiş bakımın bu çalışmadaki örneklem grupları için (Bazı onkoloji hastaları, vajinal doğum yapmış kadınlar KKH) uygulanması önerilmektedir.

Farklı hasta gruplarında bireyselleştirilmiş bakım gereksinimlerinin neler olduğunun belirlenmesi, hastalara bireyselleştirilmiş bakımın uygulanması, uygulamada denenmemiş hasta gruplarının tercih edilmesi, bireyselleştirilmiş bakımın maliyete etkisine bakılması, büyük örneklemle çalışılması literatüre katkı sunabilir. Hemşirelerin bu konuda farkındalığının artırılması ve rehberlik edilmesi,

hemşirelerin engelleri hakkında yöneticilerin farkındalığının artırılması uygulamalara olumlu yansiyabilir.

KAYNAKLAR

1. Altınbaş Y, Derya İster E. Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutumları Ve Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları. *STED / Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2020 Sep 3;29(4):246–54.
2. Tekin V. Yoğun bakım hemşirelerinin bakım kavramı algısı [Yüksek lisans tezi]. [Malatya]: İnönü üniversitesi sağlık bilimleri enstitüsü ; 2017.
3. Avcı D, Alp Yılmaz F. Association between Turkish clinical nurses' perceptions of individualized care and empathic tendencies. *Perspect Psychiatr Care*. 2021 Apr 3;57(2):524–30.
4. McIntosh JT. Illuminating Emergency Nurses' Perceptions of Stigma, Attribution, and Caring Behaviors Toward People With Mental Illness Through the Lens of Individualized Care: A Cross-sectional Study. *J Emerg Nurs*. 2023 Jan;49(1):109-123.e4.
5. Lee JY, Kim SY. Mediating effects of emotional intelligence and resilience on the relationship between type D personality and caring ability in nursing students: A cross-sectional study. *Nurse Educ Today*. 2021 Dec;107:105151.
6. Erden Melikoğlu S, Köktürk Dalcalı B, Güngörmüş E, Kaya H. The relationship between the individualized care perceptions and spiritual care perceptions of nurses. *Perspect Psychiatr Care*. 2022 Oct 5;58(4):1712–9.
7. Cho H, Sagherian K, Scott LD, Steege LM. Occupational fatigue, individualized nursing care, and quality of nursing care among hospital nurses. *Journal of Nursing Scholarship*. 2022 Sep 15;54(5):648–57.
8. Castro EM, Van Regenmortel T, Vanhaecht K, Sermeus W, Kiekens C, Claes K, et al. Effect of an intervention on the congruence of nurses' and patients' perceptions of patient-centred care: A pre-test post-test study. *J Eval Clin Pract*. 2020 Dec 10;26(6):1648–56.
9. López-Domingo B, Rodríguez-Martín B. Factors associated with the provision of individualized care during hospitalization: A systematic review. *J Nurs Manag*. 2021 Mar 20;29(2):113–32.
10. Crafoord MT, Sundberg K, Nilsson MI, Fjell M, Langius-Eklöf A. Patients' Individualized Care Perceptions and Health Literacy Using an Interactive App During Breast and Prostate Cancer Treatment. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*. 2023 Feb 3;00(00):1–11.
11. Ke X, Shao X, Wang J, Zhuo J. The Effect of Individual Nursing on Anxiety and Depression in Patients with Temporomandibular Disorders. *Contrast Media Mol Imaging*. 2022 Jul 12;2022:1–5.
12. Alıcı CB, Koç Z. Quality of life and satisfaction affect individualized nursing care perceptions in intensive care. *Psychol Health Med*. 2020 Feb 7;25(2):148–59.
13. Riis CL, Jensen PT, Bechmann T, Möller S, Coulter A, Steffensen KD. Satisfaction with care and adherence to treatment when using patient reported outcomes to individualize follow-up care for women with early breast cancer – a pilot randomized controlled trial. *Acta Oncol (Madr)*. 2020 Apr 2;59(4):444–52.
14. Park M, Giap TTT, Lee M, Jeong H, Jeong M, Go Y. Patient- and family-centered care interventions for improving the quality of health care: A review of systematic reviews. *Int J Nurs Stud*. 2018 Nov;87:69–83.

15. Bartkeviciute B, Riklikiene O, Kregzdyte R, Lesauskaite V. Individualized care for older adults with diabetes and its relationship with communication, psychosocial <scp>self-efficacy</scp> , resources and support for <scp>self-management</scp> and <scp>socio-demographics</scp>. *Nurs Open*. 2023 Apr 8;10(4):2560–71.
16. Li R, Xu W, Yang P, Tan L, Ling Z, Gan X. The Nursing Effect of Individualized Management on Patients With Diabetes Mellitus Type 2 and Hypertension. *Front Endocrinol (Lausanne)*. 2022 Mar 17;13(846419).
17. Johnstone MJ. Honesty and integrity in authorship attribution. *Aust Nurs Midwifery J* [Internet]. 2022 May [cited 2023 May 27];24(10):30. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29274270/>
18. Park EM, Park JH. Influence of Moral Sensitivity and Nursing Practice Environment in Person-centered Care in Long-term Care Hospital Nurses. *Journal of Korean Gerontological Nursing*. 2018 Aug 31;20(2):109–18.
19. Theys S, van Belle E, Heinen M, Malfait S, Eeckloo K, Beeckman D, et al. Individualised care in Flemish and Dutch hospitals: Comparing patients’ and nurses’ perceptions. *Scand J Caring Sci*. 2022 Sep 9;36(3):635–49.
20. Bukeyicik E, Terzioglu F. Individualized Care: Perceptions of Gynecologic Oncology Patients and Nurses. *Journal of Cancer Education*. 2021 Aug 13;36(4):811–8.
21. Zengin Aydın L, Büyükbayram Z. Individualized Care Perceptions According to Professional Attitudes of Nurses. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*. 2020;12(2):198–206.
22. Guven Ozdemir N, Sendir M. The relationship between nurses’ empathic tendencies, empathic skills, and individualized care perceptions. *Perspect Psychiatr Care*. 2020 Feb 18;56(3):732–7.
23. Ceylan B, Eser I. Assessment of individualized nursing care in hospitalized patients in a university hospital in Turkey. *J Nurs Manag*. 2016 Oct;24(7):954–61.
24. Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*. 2021 Mar 29;n71.
25. JBI. Checklist For Randomized Controlled Trials Critical Appraisal Tools For Use İn Jbi Systematic Reviews. 2020.
26. Riis CL, Jensen PT, Bechmann T, Möller S, Coulter A, Steffensen KD. Satisfaction with care and adherence to treatment when using patient reported outcomes to individualize follow-up care for women with early breast cancer – a pilot randomized controlled trial. *Acta Oncol (Madr)*. 2020 Apr 2;59(4):444–52.
27. Ding H, Song Y, Wu N, Zheng X, Wei Q, Sun Y, et al. Impact of individualized pharmaceutical care on efficacy and safety of opioid-tolerant outpatients with cancer pain: a multicenter randomized controlled trial. *Ann Transl Med*. 2022 Sep;10(18):989–989.
28. Zhou C, Zhao N, Ci C, Zhang X. Effect of individualized holistic nursing on the development of cardiac rehabilitation exercise compliance and quality of life in patients with coronary heart disease. *The Ethiopian Journal of Health Development*. 2022;36(3).
29. Kakasci CG, Durmaz A. Does individualized care make a difference in postpartum discharge?: A block randomized controlled trial. *Health Care Women Int*. 2022 May 26;1–19.

KÜRESEL COVID-19 SALGININDA HEMŞİRELERİN ÖZ- ETKİLİLİK YETERLİLİK DÜZEYLERİ İLE HEMŞİRELİK İMAJI VE BUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

EXAMINING THE SELF-EFFICACY COMPETENCE LEVELS OF NURSES AND THE IMAGE OF NURSING AND THE FACTORS AFFECTING THEM DURING THE GLOBAL COVID-19 PANDEMIC

Şenay Çetinkaya¹

¹Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı Başkanı (PhD, Prof.Dr.)

ÖZET

Araştırmanın amacı: Covid-19 salgınında hemşirelerin öz etkililik-yeterlilik düzeyleri ile hemşirelik imajını ve bunu etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Türkiye’de, Adana ilinde yataklı tedavi kurumlarında çalışan hemşirelere sosyal medyadan ulaşılarak, Temmuz ile Ekim 2020, tarihlerinde online/çevrim içi şekilde uygulanan, kesitsel tipte bir araştırmadır. Veri toplama araçları olarak; *Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri Veri Toplama Formu*, Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen *Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği* ve Dost ve Bahçecik tarafından (2014) geliştirilen *Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği* (HMYİÖ) kullanıldı.

Bulgular: Toplamda 330 hemşirenin katıldığı araştırmada yaş ortalaması 31.17±7.52 (yıl) idi. 251(%76.1)’i kadın, 241(%73)’inin Lisans mezunu, 173(%52.4)’ünün bekar, 195(%59.1)’inin çocuğunun olmadığı belirlendi. 182 hemşirenin (%55.2) Covid-19’da çalışma yeri değişikliğinin olmadığı, 325’inin (%98.5) Covid-19’da hak ettikleri maddi desteği almadığını düşündüğü, 319’unun (%96.7) Covid-19’da hak ettikleri manevi desteği almadığını düşündüğü belirlendi. Hemşirelerden 251’inin (%76.1) meslek derneğine üye olmadığı belirlendi. 262’sinin (%79.4) Covid-19’da çalışma ortamında üzen bir olay yaşadığı ve 303’ünün (%91.8) Covid-19’da güncel bilgileri takip ettiği belirlendi. 263 hemşirenin (%79.7) pozitif biriyle çalışmada korunabileceğini düşündüğü, 181’inin (%54.8) Covid-19’da hemşirelerin imajının etkilendiğini düşündüğü ve 147’sinin (%44.5) hemşireliğin geleceğini kötü gördüğü belirlendi.

Sonuç: Hemşirelerin ölçeklere verdiği cevapların güvenilir düzeyde olduğu belirlendi. Hemşirelerin güncel bilgileri takip etme durumuna göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($p<0.05$). Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları arasında pozitif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi ($r=0,227$; $p=0,000$). Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları arttıkça, Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları artacaktır. Covid-19’un imajlarını değiştirdiğini düşünenlerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, imajlarını değiştirmediklerini düşünenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Öz-Etkililik Yeterlilik Düzeyleri, Hemşirelik İmajı, Sağlık.

Abstract

Introduction and Aim: The purpose of the research: To determine the self-efficacy-sufficiency levels of nurses and the image of nursing and the factors affecting this during the Covid-19 outbreak.

Method: This is a cross-sectional study conducted online between July and October 2020, by reaching nurses working in inpatient treatment institutions in Adana province, Turkey, via social media. As data collection tools; Nurses' Descriptive Characteristics Data Collection Form, Self-Efficacy-Competence Scale developed by Sherer et al. (1982), and Nursing Profession Image Scale (NPHIS) developed by Dost and Bahçecik (2014) were used.

Results: A total of 330 nurses participated in the study, and the mean age was 31.17 ± 7.52 (years). 251 (76.1%) were female, 241 (73%) had a bachelor's degree, 173 (52.4%) were single, and 195 (59.1%) did not have children. It was determined that 182 nurses (55.2%) did not have a change in their workplace due to Covid-19, 325 (98.5%) thought that they did not receive the financial support they deserved during Covid-19, and 319(96.7%) thought that they did not receive the moral support they deserved during Covid-19. It was determined that 251 of the nurses (76.1%) were not members of a professional association. It was determined that 262 (79.4%) of them experienced a distressing event in their work environment due to Covid-19 and 303 (91.8%) of them followed up-to-date information on Covid-19. It was determined that 263 nurses (79.7%) thought that they could be protected by working with a positive person, 181 (54.8%) thought that the image of nurses was affected by Covid-19 and 147 (44.5%) saw the future of nursing as bad.

Conclusion: It was determined that the answers given by the nurses to the scales were at a reliable level. A significant difference was found in terms of the Self-Efficacy Competence scale scores according to the nurses' status of following up-to-date information ($p < 0.05$). A positive, very weak and statistically significant relationship was found between the Self-Efficacy Competence scale scores and the Image of Nursing Profession scale scores ($r = 0.227$; $p = 0.000$). As the Nursing Profession Image scale scores increase, the Self-Efficacy Competence scale scores will increase.

Keywords: Covid-19, Self-Efficacy Competency Levels, Nursing Image, Health.

Giriş ve Amaç

Bandura başlangıçta öz yeterliliği, bir sonuca ulaşmak için kişinin inanış ve davranışlarıdır şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımı bireyin bir işin üzerinden gelmedeki moral motivasyon ve kontrol kabiliyetine olan inancı olarak genişletmiştir (1). Hemşire eğer yüksek öz yeterliliğe sahipse başarısızlıkların üstesinden daha kolay bir şekilde gelir, öz yeterliliği düşükse zorluk karşısında stres ve endişe ortaya çıkabilir (2).

Değişen olaylar ve durumlar karşısında kimi hemşireler daha endişeli iken kimileri durumu aktif bir şekilde kontrol altına alabilirler. Öz yeterlilik kavramı zamanla değişebilir ve yeni fikirler geliştirmemizi sağlar. Bu öz yeterlilik kavramının durağan değil dinamik bir yapıya sahip olduğunu gösterir (3). Öz yeterlilik hedeflere ulaşmada bireysel bir kabiliyettir (4).

Hemşirelik imajı; hemşirelerin kendilerinin ve diğerlerinin hemşireliği nasıl algıladıklarına göre belirlenir. Hemşireler kendi profesyonel kimliklerini ve eğitimlerini halk imajı üzerinde oluşturamazlarsa hemşirelik imajındaki belirsizlik problemi devam edecektir (5). Literatürde hemşirelik imajı ile ilgili yaşanan sorunların temel nedeninin hemşirelerin profesyonel kimlikleri ile doğrudan ilişkili olduğu belirtilmektedir (6).

COVID-19 şüpheli ve kesin tanımlı hastalara bakım sunan hemşirelerin, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamında olması sadece kendileri için değil, bakım verdikleri hastaları, aileleri ve toplum için son derece önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Covid-19 salgınında hemşirelerin öz etkililik-yeterlilik düzeyleri ile hemşirelik imajını ve bunu etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem

Araştırma kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırma Adana ilinde yataklı tedavi kurumlarında çalışan hemşirelere sosyal medyadan ulaşılarak, Temmuz 2020 ile Ekim 2020, tarihleri arasında online şekilde uygulandı. Araştırmada veri toplama araçları olarak Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri Veri Toplama Formu, Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği ve Dost ve Bahçecik tarafından (2014) geliştirilen Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği (HMYİÖ) kullanıldı (7-9).

Hemşireleri Tanıtıcı Özellikleri Veri Toplama Formu

Cinsiyet, yaş, mezun olunan lise, mezun olunan üniversite, en uzun yaşanan yer, hemşirelik mesleğini seçme nedeni vb sorulardan oluşmaktadır.

Öz Etkililik- Yeterlilik Ölçeği (ÖEYÖ)

Davranış ve davranışsal değişimleri değerlendirmek üzere 1982 yılında Sherer ve arkadaşları tarafından geliştirilen öz etkililik-yeterlilik ölçeği Likert tipi bir öz değerlendirme ölçeğidir. Ölçekten alınan toplam puandaki yükselme, bireyin öz etkililik-yeterlilik algısının iyi düzeyde olduğu anlamına gelmektedir. Gözüm ve Aksayan tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçek herhangi bir duruma özgü olmayan genel öz-etkililik algısını ölçer. ÖEYÖ'nin tüm ifadelerinin dahil edildiği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.81, test-tekrar test güvenilirliği 0.92 olarak bulunmuştur. Yirmi üç maddelik ölçekte bireyden, her bir madde için; 1-“beni hiç tanımlamıyor”, 2- “beni biraz tanımlıyor”, 3-“kararsızım”. 4-“beni iyi tanımlıyor”, 5“beni çok iyi tanımlıyor” seçeneklerinden birisinin işaretlenmesi istenmektedir. Her madde için verilen puan esas alınır. Ancak; 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20, 22. maddeler ters yönde puan almaktadır. Böylece ölçekten en az 23, en fazla 115 puan alınabilmektedir (10).

Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği (HMYİÖ)

Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği (HMYİÖ); Dost ve Bahçecik tarafından 2014 yılında geliştirilmiş, 6 faktör (mesleki nitelikler, çalışma koşulları, cinsiyet, eğitim, mesleki statü ve dış görünüm) ve 42 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçülmek istenen durumu belirleyen her bir madde için bir değerlendirme yapılmasını sağlayacak, 5'li likert tipi ölçek puanlama sistemi uygun görülmüştür. Bu araştırmada ölçek derecelemesi şu şekilde yapılmıştır: “Hiç Katılmıyorum: 1”, “Katılmıyorum: 2”, “Kararsızım: 3”, “Katılıyorum: 4” ve “Tamamen Katılıyorum: 5”tir. Ölçekte belirlenen olumsuz cümlelerin cevapları “Tamamen Katılıyorum: 1” den “Hiç Katılmıyorum: 5”e, “Katılıyorum: 2” den “Katılmıyorum: 4”e doğru ters yönde yeniden (recode) kodlanmıştır. Ölçeğin değerlendirilmesinde 8, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29 ve 31 numaralı ifadeler negatif yönde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan 42-210 arasında değişmekte olup toplam puan 42-75 ise çok zayıf, 76-109 ise zayıf, 110-143 ise orta, 144-177 ise iyi ve 178-210 ise çok iyi imaj algısının olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğinin yüksek, hemşirelik imajına karşı tutumu belirlemede yeterli olduğu bildirilmiştir. Ölçekten alınan puan artıca imaj algısı olumlu olmaktadır. Dost ve Bahçecik' in çalışmasında ölçeğin cronbach"s alfa katsayısı ,88 olarak hesaplanmıştır. Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği"nin geçerlilik ve güvenilirliği oldukça yüksek, hemşirelik imajına karşı tutumu belirlemede yeterli bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir (9).

Verilerin değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler SPSS (IBM SPSS Statistics 24) adlı paket program kullanılarak yapıldı. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanıldı.

Normal dağılıma uygun olmayan ölçüm değerleri için parametrik olmayan yöntemler kullanıldı. Parametrik olmayan yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Mann-Whitney U” test (Z-tablo değeri), bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Kruskal-Wallis H” test (χ^2 -tablo değeri) yöntemi kullanıldı. Üç veya daha fazla grup için anlamlı fark çıkan değişkenlerin ikili karşılaştırmaları için Bonferroni düzeltmesi uygulandı.

Normal dağılıma sahip olmayan ölçüm değerlerinin birbirleriyle ilişkisinin incelenmesinde Spearman korelasyon katsayısı kullanıldı.

Farklılıkların incelenmesine bir örnek; üç veya daha fazla grup için anlamlı farklılık çıkan değişkenlerde ikili karşılaştırmalarda “ [1-2,3] gibi ifadeler söz konusudur. [1-2,3] bu ifadeden kasıt 1 ile 2 arasında ve 1 ile 3 arasında anlamlı farklılık olduğudur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Adana ilinde çalışan hemşireler ile sınırlanmaktadır.

Bulgular

Hemşirelerin yaş ortalamasının 31.17 ± 7.52 (yıl) olduğu tespit edildi ve 107 hemşirenin (%32.4) 26-30 yaş grubunda olduğu belirlendi. 251 hemşirenin (%76.1) kadın, 241'inin (%73) Lisans mezunu, 173'ünün (%52.4) bekar, 195'inin (%59.1) çocuğunun olmadığı, 132'sinin (%40) serviste çalıştığı, 307'sinin (%93) aktif olarak bir klinikte çalıştığı, 110'unun (%33.3) meslekte çalışma süresinin 6-10 yıl ve 169'unun (%51.2) hastanede çalışma süresinin 1-5 yıl olduğu belirlendi (Tablo 1).

234 hemşirenin (%70.9) çalıştığı bölümde hemşire sayısının yetersiz olduğu, 272'sinin (%8.4) gündüz/gece çalıştığı, 126'sının (%38.1) mesleğinden memnun olduğu, 153'ünün (%45.4) mesleğini değiştirmeyi istediği, 257'sinin (%77.9) kendi tercihiyle bu mesleği tercih ettiği belirlendi (Tablo 2).

Hemşirelerin yaş sınıflarına göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($\chi^2=10.702$; $p=0.013$). Anlamlı farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar sonucunda; ≤ 25 yaş grubunda olanlar ile >35 yaş grubunda olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi. >35 yaş grubunda olanların Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, ≤ 25 yaş grubunda olanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 3).

Kadınların Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi ($Z=-3.271$; $p=0.001$). Kadınların Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi ($Z=-3.667$; $p=0.000$). Çocuğu olmayanların Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, çocuğu olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi ($Z=-2.933$; $p=0.003$) (Tablo 3).

Hemşirelerin meslekte çalışma yılı sınıflarına göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($\chi^2=10.184$; $p=0.017$). Anlamlı farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar sonucunda; meslekte 6-10 yıldır çalışanlar ile >10 yıldır çalışanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi. >10 yıldır çalışanların Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, 6-10 yıldır çalışanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi. Hemşirelerin hastanede çalışma yılı sınıflarına göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($\chi^2=8.736$; $p=0.033$). >10 yıldır çalışanların Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, 1-5 yıldır çalışanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 4).

Hemşirelerin çalıştıkları bölümde hemşire sayısının yeterliliği durumuna göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-1.988$; $p=0.047$). Yeterli olduğunu düşünenlerin Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, yetersiz olduğunu düşünenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 4).

Hemşirelerin çalışma şekline göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-2.199$; $p=0.028$). Sadece gündüz çalışanların Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, hem gündüz hem gece çalışanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 4).

Hemşirelerin meslekte memnuniyet durumlarına göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($\chi^2=13.293$; $p=0.001$). Meslekte memnun olanların Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, memnun olmayan ve kararsız olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 4).

Mesleği değiştirmek istemeyenlerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, mesleği değiştirmek isteyenler göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi ($\chi^2=10.281$; $p=0.006$). Anadolu lisesinden mezun olanların Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, Düz ve Meslek lisesi mezunu olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi ($\chi^2=10.371$; $p=0.006$) (Tablo 4).

Hemşirelerin güncel bilgileri takip etme durumuna göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-3.306$; $p=0.001$). Güncel bilgileri takip edenlerin Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, güncel bilgileri takip etmeyenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 5).

Hemşirelerin pozitif hastayla çalışırken korunma durumuna göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-2.683$; $p=0.007$). Pozitif hastayla çalışırken korunduğunu düşünenlerin Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, pozitif hastayla çalışırken korunduğunu düşünmeyenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 5).

Hemşirelerin Covid-19'un imajlarını değiştirdiğini düşünme durumuna göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($\chi^2=9.765$; $p=0.008$). Anlamlı farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar sonucunda; imajını etkilediğini düşünenler ile imajını etkilemediğini düşünenler arasında anlamlı farklılık tespit edildi. Covid-19'un imajlarını değiştirdiğini düşünenlerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, imajlarını değiştirmediklerini düşünenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 5).

Hemşirelerin mesleki eğitimi klinikte uygulama durumuna göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-2.052$; $p=0.040$). Mesleki eğitimi klinikte uygulayanların Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, mesleki eğitimi klinikte uygulamayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 5).

Hemşirelerin mesleki eğitimi klinikte uygulama durumuna göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-2.074$; $p=0.038$). Mesleki eğitimi klinikte uygulayanların Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, mesleki eğitimi klinikte uygulamayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 5).

Hemşirelerin mesleki gelecekleri hakkındaki düşüncelerine göre Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($\chi^2=6.370$; $p=0.041$). Hemşirelik mesleğinin geleceğini iyi görenlerin Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, kötü görenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 5).

Hemşirelerin mesleki gelecekleri hakkındaki düşüncelerine göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları açısından anlamlı farklılık tespit edildi ($\chi^2=15.864$; $p=0.000$). Hemşirelik mesleğinin geleceğini iyi görenlerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, kötü ve kararsız olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 5).

Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları arasında pozitif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0.227$; $p=0.000$). Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları arttıkça, Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları artacaktır. Aynı şekilde, Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları azaldıkça, Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları azalacaktır (Tablo 6).

Hemşirelerin ölçeklere verdiği cevaplara ilişkin bulgular Tablo 7'de verildi. Hemşirelerin ölçeklere verdiği cevapların güvenilir düzeyde olduğu belirlendi (Tablo 8).

Sonuç

Adana ilinde yataklı tedavi kurumlarında çalışan 330 hemşireyle, Temmuz ile Ekim 2020 tarihlerinde, hemşirelerin öz etkililik-yeterlilik düzeyleriyle hemşirelik imajı ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan araştırmada; hemşireler çalıştığı bölümde hemşire sayısının yetersiz olduğunu ifade etti. Hemşirelerin büyük çoğunluğunun kendi tercihleriyle bu mesleği tercih ettikleri belirlendi.

Hemşirelerin ölçeklere verdiği cevapların güvenilir düzeyde olduğu belirlendi. Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları arasında pozitif yönde, çok zayıf derecede ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi. Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği

skorları arttıkça, Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları artacaktır. Meslekten memnun olanların Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, memnun olmayan ve kararsız olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi. Hemşirelik mesleğinin geleceğini iyi görenlerin Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorları, kötü görenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi. Hemşirelerin 35 yaş grubundan büyük olanların, 10 yıldan fazla çalışanların, kadınların, çocuğu olmayanların, Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği skorlarının daha yüksek olduğu belirlendi. Covid-19'un imajlarını değiştirdiğini düşünenlerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği skorları, imajlarını değiştirmedini düşünenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi.

Kaynakça

Maddux JE. Self-Efficacy Theory. In: Maddux, J.E. (eds) Self-Efficacy, Adaptation, and Adjustment. The Plenum Series in Social/Clinical Psychology. Springer, Boston, MA. 1995:3-33. DOI: 10.1007/978-1-4419-6868-5_1

Pragholapati A. Self-efficacy of nurses during the pandemic Covid-19. *Academia Edu.* 2020;6:1-7.

Manojlovich M. Promoting nurses' self-efficacy: A leadership strategy to improve practice. *JONA: The Journal of Nursing Administration*, 2005;35(5): 271-278 DOI: 10.1097/00005110-200505000-00011

Yao Y, Zhao S, Gao X, et al. General self-efficacy modifies the effect of stress on burnout in nurses with different personality types. *BMC Health Services Research* 2018;18(1):667. Published 2018 Aug 29. DOI: 10.1186/s12913-018-3478-y

ten Hoeve Y, Jansen G, Roodbol P. The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing* 2014;70(2):295-309. DOI: 10.1111/jan.12177

Keklik D, Çetinkaya Ş. Hemşirelik İmajına Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Açısından Bakış (An Overview of The Nursing Idea for Children's Health and Disease Nursing). *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi (SAUHSD)* 2019; 2(1):76-86. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/721038>

Sherer M, Adams CH. Construct validation of the Self-Efficacy Scale. *Psychological Reports*, 1983;53:899-902.

Sherer M, Maddux JE, Mercandante , Prentice-Dunn S, Jacobs B, Rogers RW. The Self-Efficacy Scale: Construction and Validation. *Psychological Reports*, 1982;51(2), 663-671. DOI: [10.2466/pr0.1982.51.2.663](https://doi.org/10.2466/pr0.1982.51.2.663)

Dost A, Bahçecik AN. Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği Geliştirilmesi (Developing A Scale for the Image of Nursing Profession). G.O.P. Taksim E.A.H. *Journal of Academic Research in Nursing - JAREN* 2015;1(2):51-59.

Gözüm S, Aksayan S. Öz-Etkililik Yeterlilik Ölçeğinin Türkçe Formunun Güvenilirlik ve Geçerliliği. *Atatürk Üniversitesi Yüksekokulu Dergisi* 1999; 2(1): 21-32.

Tablo 1. Hemşirelere ilişkin bulguların dağılımı

Değişken (N=330)	n	%
Yaş sınıfları [$\bar{X} \pm S.S. \rightarrow 31.17 \pm 7.52$ (yıl)]		
≤25	82	24.8
26-30	107	32.4
31-35	71	21.6
>35	70	21.2
Cinsiyet		
Kadın	251	76.1
Erkek	79	23.9
Eğitim düzeyi		
Sağlık meslek lisesi	21	6.4
Ön lisans	27	8.2
Lisans	241	73.0
Yüksek lisans/üzeri	41	12.4
Medeni durum		
Evli	157	47.6
Bekar	173	52.4
Çocuk varlığı		
Evet	135	40.9
Hayır	195	59.1
Yaşanan bölge		
Akdeniz	206	62.4
İç Anadolu	12	3.6
Karadeniz	16	4.8
Güneydoğu	39	11.8
Doğu	32	9.7
Marmara	18	5.6
Ege	7	2.1
En uzun yaşanan yer		
Büyükşehir	171	51.8
Şehir	84	25.5
İlçe	51	15.5
Köy	24	7.2
Çalışılan klinik		
Acil/çocuk acil	31	9.4
Covid servis	24	7.2
Covid yoğun bakım	27	8.2
Servis	132	40.0
Yoğun bakım	116	35.2
Aktif olarak klinikte çalışma		
Evet	307	93.0
Hayır	23	7.0
Meslekte çalışma yılı [$\bar{X} \pm S.S. \rightarrow 8.91 \pm 8.10$ (yıl)]		
<1	37	11.2
1-5	89	27.0
6-10	110	33.3
>10	94	28.5
Hastane çalışma yılı [$\bar{X} \pm S.S. \rightarrow 5.10 \pm 6.60$ (yıl)]		
<1	71	21.5
1-5	169	51.2
6-10	53	16.1
>10	37	11.2

Tablo 2. Hemşirelere ilişkin bulguların dağılımı

Değişken (N=330)	n	%
Çalışılan bölümde hemşire yeterliliği		
Yetersiz	234	70.9
Yeterli	96	29.1
Çalışma şekli		
Gündüz	58	17.6
Gündüz/gece	272	82.4
Meslekten memnuniyet		
Evet	126	38.1
Hayır	118	35.8
Kararsız	86	26.1
Mesleği değiştirmeyi isteme		
Evet	153	46.4
Hayır	112	33.9
Kararsız	65	19.7
Mezun olunan lise		
Anadolu	106	32.1
Düz	132	40.0
Meslek	91	27.6
Fen	1	0.3
Hemşireliği tercih nedeni		
Ailenin isteği	18	5.5
Kendi tercihi	257	77.9
Tesadüfen	55	16.6
Covid-19’da çalışma yeri değişikliği		
Evet	148	44.8
Hayır	182	55.2
Covid-19’da hak edilen maddi desteği alma		
Evet	5	1.5
Hayır	325	98.5
Covid-19’da hak edilen manevi desteği alma		
Evet	11	3.3
Hayır	319	96.7
Meslek derneklerine üyelik		
Evet	79	23.9
Hayır	251	76.1
Covid-19’da çalışma ortamında üzen bir olay		
Evet	262	79.4
Hayır	68	20.6
Covid-19’da güncel bilgileri takip etme		
Evet	303	91.8
Hayır	27	8.2
Covid-19’da pozitif biriyle çalışmada korunma		
Evet	263	79.7
Hayır	67	20.3
Covid-19’un hemşirelerin imajını etkilemesi		
Evet	181	54.8
Hayır	91	27.6
Kararsız	58	17.6
Mesleki eğitimi klinikte uygulama durumu		
Evet	240	72.7
Hayır	90	27.3
Hemşirelik mesleğinin geleceği hakkında düşünce		
İyi	63	19.1
Kötü	147	44.5
Kararsız	120	36.4

Tablo 3. Hemşirelere ilişkin bulguların ölçek skorlarıyla karşılaştırılması

Değişken (N=330)	Ölçek	Öz-Etkililik Yeterlilik		Hemşireliğe yönelik imaj	
	n	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]
Yaş sınıfları					
≤25 ⁽¹⁾	82	86.38±12.46	86.0 [18.5]	139.16±12.67	140.0 [18.3]
26-30 ⁽²⁾	107	87.20±14.12	87.0 [22.0]	136.94±10.70	140.0 [13.0]
31-35 ⁽³⁾	71	89.07±12.41	90.0 [20.0]	136.45±9.66	136.0 [11.0]
>35 ⁽⁴⁾	70	92.66±12.30	95.0 [18.0]	137.37±10.57	136.5 [12,3]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=10.702$		$\chi^2=2.946$	
Olasılık		p=0.013		p=0.400	
Fark		[1-4]			
Cinsiyet					
Kadın	251	90.02±12.41	91.0 [19.0]	138.59±10.73	140.0 [12.0]
Erkek	79	83.91±14.31	84.0 [25.0]	133.96±11.13	134.0 [15.0]
İstatistiksel analiz		Z=-3.271		Z=-3.677	
Olasılık		p=0.001		p=0.000	
Eğitim düzeyi					
Sağlık meslek lisesi	21	91.52±13.61	92.0 [26.5]	137.33±13.31	136.0 [18.0]
Ön lisans	27	88.63±14.29	90.0 [18.0]	136.33±12.33	134.0 [17.0]
Lisans	241	87.85±12.93	89.0 [19.5]	137.35±10.61	139.0 [12.0]
Yüksek lisans/üzeri	41	91.15±13.22	95.0 [16.5]	139.07±11.23	140.0 [17.5]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=3.733$		$\chi^2=0.957$	
Olasılık		p=0.292		p=0.812	
Medeni durum					
Evli	157	90.01±12.90	91.0 [19.0]	136.65±9.57	136.0 [12.0]
Bekar	173	87.24±13.22	89.0 [19.0]	138.23±12.11	140.0 [15.0]
İstatistiksel analiz		Z=-1.884		Z=-1.937	
Olasılık		p=0.060		p=0.053	
Çocuk varlığı					
Evet	135	90.02±13.23	93.0 [22.0]	135.77±9.64	136,0 [10,0]
Hayır	195	87.54±12.99	89.0 [18.0]	138.66±11.71	140,0 [15,0]
İstatistiksel analiz		Z=-1.830		Z=-2.933	
Olasılık		p=0.067		p=0.003	
En uzun yaşanan yer					
Büyükşehir	171	89.60±13.49	91.0 [19.0]	138.61±10.93	140.0 [14.0]
Şehir	84	89.17±11.81	92.0 [18.8]	137.12±10.99	136.0 [11.0]
İlçe	51	85.76±12.71	85.0 [18.0]	134.29±10.63	136.0 [12.0]
Köy	24	84.92±15.02	85.5 [22.0]	137.46±11.38	139.0 [17.5]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=5.433$		$\chi^2=6.593$	
Olasılık		p=0.143		p=0.086	
Çalışılan klinik					
Acil/çocuk acil	31	84.61±14.28	85.0 [20.0]	137.45±8.78	140.0 [10.0]
Covid servisi	24	91.08±10.73	94.5 [15.8]	141.04±11.43	140.5 [18.8]
Covid yoğun bakım	27	91.70±9.98	95.0 [13.0]	140.22±12.28	139.0 [17.0]
Servis	132	89.70±13.51	92.5 [19.8]	138.05±9.87	140.0 [10.0]
Yoğun bakım	116	87.05±13.22	86.0 [24.0]	135.46±12.05	135.5 [16.0]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=7.059$		$\chi^2=6.903$	
Olasılık		p=0.133		p=0.141	
Aktif olarak çalışma					
Evet	307	88.58±12.89	90.0 [19.0]	137.68±10.88	138.0 [13.0]
Hayır	23	88.26±16.27	94.0 [28.0]	134.74±12.17	136.0 [16.0]
İstatistiksel analiz		Z=-0.135		Z=-0.901	
Olasılık		p=0.893		p=0.367	

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemþirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

*Normal dağılıma sahip olmayan verilerde iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Mann-Wihitney U” test (Z-tablo değeri); üç veya daha fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında “Kruskal-Wallis H” test (χ^2 -tablo değeri) istatistikleri kullanıldı.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Tablo 4. Hemşirelere ilişkin bulguların ölçek skorlarıyla karşılaştırılması

Değişken (N=330)	Ölçek	Öz-Etkililik Yeterlilik		Hemşireliğe yönelik imaj	
	n	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]
Meslekte çalışma yılı					
<1 ⁽¹⁾	37	88.46±10.58	91.0 [17.5]	139.57±12.52	138.0 [15.0]
1-5 ⁽²⁾	89	88.89±13.89	88.0 [19.0]	138.80±11.71	140.0 [16.0]
6-10 ⁽³⁾	110	86.85±13.68	87.0 [22.5]	135.75±9.91	138.5 [11.3]
>10 ⁽⁴⁾	94	92.17±12.04	95.0 [17.3]	137.44±10.71	136.5 [14.0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=10.184$		$\chi^2=4.885$	
Olasılık		p=0.017		p=0.180	
Fark		[3-4]			
Hastane çalışma yılı					
<1 ⁽¹⁾	71	90.66±10.97	92.0 [15.0]	138.59±12.22	139.0 [15.0]
1-5 ⁽²⁾	169	86.70±13.89	87.0 [21.0]	137.14±11.05	139.0 [14.0]
6-10 ⁽³⁾	53	88.51±13.32	90.0 [24.5]	136.57±10.19	136.0 [9.5]
>10 ⁽⁴⁾	37	93.05±11.75	96.0 [17.0]	138.22±9.41	137.0 [10.5]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=8.736$		$\chi^2=1.263$	
Olasılık		p=0.033		p=0.738	
Fark		[2-4]			
Hemşire yeterliliği					
Yetersiz	234	87.65±13.01	87.0 [19.3]	136.94±11.14	136.5 [13.3]
Yeterli	96	90.77±13.22	94.0 [21.5]	138.79±10.54	140.5 [12.8]
İstatistiksel analiz		Z=-1.988		Z=-1.618	
Olasılık		p=0.047		p=0.106	
Çalışma şekli					
Gündüz	58	90.69±14.49	95.0 [19.5]	140.34±10.31	140.5 [13.8]
Gündüz/gece	272	88.10±12.80	89.0 [19.0]	136.87±11.05	138.0 [13.0]
İstatistiksel analiz		Z=-1.632		Z=-2.199	
Olasılık		p=0.103		p=0.028	
Meslekten memnuniyet					
Evet ⁽¹⁾	126	90.54±12.97	94.0 [20.3]	139.81±11.02	141.0 [13.0]
Hayır ⁽²⁾	118	87.31±14.24	89.0 [24.3]	136.63±10.27	136.5 [11.3]
Kararsız ⁽³⁾	86	87.36±11.45	86.0 [16.0]	135.23±11.37	136.0 [13.5]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=5.348$		$\chi^2=13.293$	
Olasılık		p=0.069		p=0.001	
Fark				[1-2,3]	
Meslek değişim isteme					
Evet ⁽¹⁾	153	87.58±13.20	88.0 [21.5]	135.87±10.01	136.0 [11.5]
Hayır ⁽²⁾	112	90.13±13.59	94.0 [21.0]	139.59±11.38	141.0 [13.0]
Kararsız ⁽³⁾	65	88.15±12.05	88.0 [17.0]	137.63±11.99	138.0 [13.5]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=3.327$		$\chi^2=10.281$	
Olasılık		p=0.189		p=0.006	
Fark				[1-2]	
Mezun olunan lise					
Anadolu ⁽¹⁾	106	89.27±12.12	91.5 [19.5]	140.28±10.32	141.0 [13.0]
Düz ⁽²⁾	132	88.67±13.33	90.0 [23.0]	136.56±10.40	136.5 [11.0]
Meslek ⁽³⁾	91	87.60±14.07	88.0 [17.0]	135.56±12.07	135.0 [17.0]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=0.438$		$\chi^2=10.371$	
Olasılık		p=0.803		p=0.006	
Fark				[1-2,3]	

*Normal dağılıma sahip olmayan verilerde iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Mann-Wihitney U” test (Z-tablo değeri); üç veya daha fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında “Kruskal-Wallis H” test (χ^2 -tablo değeri) istatistikleri kullanıldı.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Tablo 5. Hemşirelere ilişkin bulguların ölçek skorlarıyla karşılaştırılması

Değişken (N=330)	Ölçek	Öz-Etkililik Yeterlilik		Hemşireliğe yönelik imaj	
	n	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]
Hemşireliği tercih					
Ailenin isteği	18	94.22±13.33	98.0 [22.5]	136.67±7.00	135.0 [6.3]
Kendi tercihi	257	88.31±13.17	91.0 [20.0]	137.27±11.46	138.0 [14.0]
Tesadüfen	55	87.85±12.68	85.0 [21.0]	138.73±9.76	139.0 [15.0]
İstatistiksel analiz*		$\chi^2=4.061$		$\chi^2=0.823$	
Olasılık		p=0.131		p=0.663	
Covid-19 yer değişikliği					
Evet	148	89.55±12.69	92.0 [19.0]	138.21±11.29	139.0 [13.0]
Hayır	182	87.75±13.45	89.0 [20.5]	136.88±10.73	137.5 [13.0]
İstatistiksel analiz		Z=-1.100		Z=-0.870	
Olasılık		p=0.272		p=0.384	
Meslek derneğine üyelik					
Evet	79	90.76±12.56	93.0 [17.0]	138.72±9.93	140.0 [14.0]
Hayır	251	87.86±13.25	89.0 [20.0]	137.09±11.29	138.0 [13.0]
İstatistiksel analiz		Z=-1.765		Z=-0.777	
Olasılık		p=0.078		p=0.437	
Covid-19 üzen bir olay					
Evet	262	88.61±13.04	90.5 [20.0]	137.45±10.64	138.0 [12.3]
Hayır	68	88.35±13.56	90.0 [19.0]	137.60±12.33	139.5 [17.0]
İstatistiksel analiz		Z=-0.181		Z=-0.410	
Olasılık		p=0.856		p=0.682	
Güncel bilgi takibi					
Evet	303	89.26±12.99	91.0 [20.0]	137.95±10.58	139.0 [13.0]
Hayır	27	80.59±12.20	81.0 [17.0]	132.19±13.95	136.0 [22.0]
İstatistiksel analiz		Z=-3.306		Z=-1.604	
Olasılık		p=0.001		p=0.109	
Pozitif hasta, korunma					
Evet	263	89.51±12.96	92.0 [20.0]	137.78±11.04	138.0 [13.0]
Hayır	67	84.79±13.19	84.0 [20.0]	136.30±10.77	138.0 [13.0]
İstatistiksel analiz		Z=-2.683		Z=-0.569	
Olasılık		p=0.007		p=0.569	
Covid-19 imaj etkisi					
Evet ⁽¹⁾	181	89.44±12.88	92.0 [19.5]	139.13±11.06	140.0 [14.0]
Hayır ⁽²⁾	91	85.99±13.46	87.0 [21.0]	134.84±10.59	135.0 [14.0]
Kararsız ⁽³⁾	58	89.83±13.04	91.0 [21.0]	136.47±10.63	137.0 [13.3]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=4.869$		$\chi^2=9.765$	
Olasılık		p=0.088		p=0.008	
Fark				[1-2]	
Meslek eğitim uygulama					
Evet	240	89.62±12.53	91.0 [20.0]	138.18±11.16	139.0 [14.0]
Hayır	90	85.72±14.30	87.0 [22.5]	135.62±10.35	136.0 [14.0]
İstatistiksel analiz		Z=-2.052		Z=-2.074	
Olasılık		p=0.040		p=0.038	
Hemşireliğin geleceği					
İyi ⁽¹⁾	63	91.51±14.24	95.0 [18.0]	141.10±11.53	143.0 [14.0]
Kötü ⁽²⁾	147	87.21±13.21	88.0 [22.0]	135.46±10.78	135.0 [12.0]
Kararsız ⁽³⁾	120	88.65±12.24	90.0 [17.8]	138.05±10.47	139.0 [12.8]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=6.370$		$\chi^2=15.864$	
Olasılık		p=0.041		p=0.000	
Fark		[1-2]		[1-2,3]	

*Normal dağılıma sahip olmayan verilerde iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Mann-Wihitney U” test (Z-tablo değeri); üç veya daha fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında “Kruskal-Wallis H” test (χ^2 -tablo değeri) istatistikleri kullanıldı.

Tablo 6. Ölçeklerin birbiriyle ilişkilerinin incelenmesi

Korelasyon* (N=330)	Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj ölçeği	
	r	p
Öz-Etkililik Yeterlilik ölçeği	0.227	0.000

*Normal dağılıma sahip olmayan iki nicel verinin ilişkisinin incelenmesinde “Spearman” korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Tablo 7. Ölçeklere ilişkin bulguların dağılımı

Ölçekler (N=330)	Standart				
	Ortalama	sapma	Medyan	Min	Max
Öz-Etkililik Yeterlilik	88.55	13.13	90.0	47.0	111.0
Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj	137.48	10.99	138.0	103.0	165.0

Tablo 8. Ölçeklere ilişkin güvenilirlik katsayısının incelenmesi

Ölçekler (N=330)	Madde sayısı	Cronbach's- α katsayısı
Öz-Etkililik Yeterlilik	23	0.839
Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj	42	0.758

Giriş ve Amaç

Koronavirüs hastalığı 2019 (COVİD-19), 2003 yılında meydana gelen şiddetli akut solunum sendromu (SARS) salgımından bu yana en büyük atipik pnömoni salgını olarak kabul gören, Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de pandemi olarak ilan ettiği küresel bir sağlık tehdididir (1-4). Uluslararası seyahat yoğunluğu ve dünyanın bu virüse karşı bağışık olmaması sebebiyle COVİD-19'un yayılımı ve ölümcüllüğü önceki salgınlardan daha yüksektir (3). Salgın sürecinde temel önlem olan sosyal izolasyon, bireyler arası ilişkileri azaltmış, yalnızlık duygusu artmış; ölümlerde dini ritüellerin yapılamaması, yakınlarını son kez görüp vedalaşamama gibi durumlar bireylerin yas sürecinin ertelenmesine neden olmuştur (5). Süreç kişilerin ruh sağlığı olumsuz etkilemiştir. Kişiler yoğun psikolojik baskı, orta veya şiddetli anksiyete, korku ve panik hissi yaşayabilmektedir (1, 3, 6).

COVİD-19 salgını tüm dünyayı etkilemiş olsa da ön safhada mücadele eden sağlık çalışanlarını daha çok etkilenmiştir (7, 8). Kişisel koruyucu ekipmanlar, yoğun bakım yatakları ve tıbbi ekipmanlar seferber edilirken, mücadele eden sağlık çalışanlarının psikolojik sağlığının nasıl etkilendiğine ve mevcut psikolojik sağlığını koruma stratejilerine önem verilmemiştir (9).

Stres; bireyin tehdit yada mücadele olarak algıladığı durum veya değişikliklere karşı uyum sağlayamaması sonucu dengesinin bozulması haline denilmektedir. Sağlık çalışanlarında iş ortamında oluşan stresin bireyin beden ve ruh sağlığını ve iş doyumunu da olumsuz yönde etkilemektedir (10). Ayrıca sağlık çalışanları COVİD-19 virüsüyle enfekte olan hastalara bakım verirken enfeksiyona yakalanma risklerinin yanı sıra; stres, duygusal gerginlik, yorgunluk, tükenmişlik, artmış iş ve bakım yükü, kişisel koruyucu ekipman kısıtlılığı, sınırlı kaynaklarla bakım vermeye çalışırken etik ikilemlerle karşılaşma, ailelerinden uzak kalma, çocuklarının yanında olamama, damgalanma, hastaları ve meslektaşlarını kaybetmenin acısı gibi pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar (11,12). Çoğu sağlık çalışanı içsel çatışmalar nedeniyle yoğun stres altındadır. Salgın sürecinde sağlık çalışanlarının stresle başa çıkmada zorlandıkları belirtilmektedir (2).

Bireysel olarak yaşadıkları stresi farkedip çözüm yolları arayan, stresle pozitif başa çıkma yolları olarak bilinen “kendine güvenen, olaylara iyimser yaklaşan, dinsel ya da sosyokültürel aktivitelere katılan, profesyonel danışmanlık alan, sosyal desteğe başvuran” bireyler varken; aynı zamanda stresle negatif başa çıkma yolları olarak bilinen “boyun eğen, çaresizliğe kapılan, alkol, sigara, ilaç kullanımına başvuran” bireyler de bulunmaktadır (10, 13,14,15).

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVİD-19 salgınında güvenli ve kaliteli bir bakımın sürdürülmesi; salgınla ön safhada mücadele eden sağlık çalışanlarının hem fizyolojik hem de psikolojik iyiliğine bağlıdır (12). Literatür incelendiğinde COVİD-19 hastasıyla en çok karşılaşan hastane öncesi acil sağlık hizmetleri, acil servis ve yoğun bakım çalışanlarında stres düzeyinin ve stresle başa çıkma tarzlarının belirlenmesine yönelik sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Bu doğrultuda çalışma–COVİD-19 pandemisi döneminde yoğun travmatik olaylara ve stresörlere maruz kalan hastane öncesi sağlık hizmetinde görevli sağlık çalışanlarının stres düzeyini ve stresle başa çıkma davranışlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Tipi: Araştırma Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma 07-14 Ağustos 2020 tarihleri arasında Elâzığ İl Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetlerinde biriminde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini Elazığ il Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetlerinde görev yapan sağlık görevlileri (İlk ve acil yardım teknikeri, ilk ve acil yardım teknisyeni,

doktor ve hemşire) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş tüm evrene ulaşılmak hedeflenmiştir. Araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde yıllık izinde, doğum ya da süt izninde olan araştırma dışında tutulmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden 121 (%78) sağlık çalışanı araştırmanın örneklemine oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Stres Ölçeği ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan bu form katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, çalışma koşulları, COVID-19’lu hastaya yaklaşım, temas ve pandeminin yarattığı stres ve stresin etkileri ile ilgili toplam 20 sorudan oluşmuştur.

Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ): Cohen, Kamarck ve Mermelstein (1983) tarafından kişilerin yaşamındaki birtakım durumların ne ölçüde stresli algılandığını ölçmek amacı ile geliştirilmiş olup; Eskin ve ark. tarafından (2013) Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Toplam 14 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar her maddeyi “Hiçbir zaman (0)” ilâ “Çok sık (4)” arasında değişen 5’li Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirmektedir. Maddelerden olumlu ifade içeren 7’si tersten puanlanmaktadır. ASÖ puanları 0-56 arasında değişmektedir. Her katılımcı için tüm maddelere verdiği yanıtların toplanmasıyla algılanan stres puanı hesaplanır. Puanın 11-26 arası olması düşük stres düzeyine, 27-41 arası olması orta stres düzeyine, 42-56 arası olması yüksek stres düzeyine işaret etmektedir. Ölçeğin geçerlik güvenirliğinin yapıldığı çalışmada Cronbach alfa puanı .84 bulunmuştur (16). Bu çalışmanın Cronbach alfa puanı ise .88 bulunmuştur.

Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Folkman ve Lazarus tarafından (1980) Stresle Başa Çıkma Yolları Envanteri olarak geliştirilmiş olup Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Şahin ve Durak (1995) tarafından yapılmıştır. Dörtlü likert tipi bir ölçektir ve toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Alt ölçekler; “kendine güvenli yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, iyimser yaklaşım, sosyal desteğe başvurma” şeklinde 5 tanedir. Alt ölçekler ayrı ayrı değerlendirilmekte, toplam puan ise hesaplanmamaktadır. Her yaklaşım için toplam puanın artışı bireyin o başa çıkma tarzını daha çok kullandığını göstermektedir. Ölçeğin bütününe yönelik güvenirlik katsayısı ise 0.68 olarak saptanmıştır (17). Bu çalışmanın Cronbach alfa puanı ise .70 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması: Araştırma verileri araştırmaya katılmayı kabul eden sağlık görevlileri araştırma hakkında bilgilendirip araştırmaya katılımları için sözlü onamları alınmıştır. Katılımcıların Google form link üzerinden soruları cevaplandırması ile toplanmıştır.

Verilerin Analizi ve Değerlendirme Teknikleri: Araştırma verilerinin istatistiksel analizi için Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 21.0) bilgisayar programı kullanılmıştır. Verilerin ortalaması, standart sapması, en küçük değerleri, en büyük değerleri ve yüzdeleri tanımlayıcı analizler ile elde edilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uyup uymadığı Kolmogorov – Smirnov ve Shapiro – Wilk testi ile analiz edilmiştir. Normal dağılıma uyan sürekli değişkenlerin iki grup arasındaki karşılaştırılması bağımsız örneklem t testi ile yapılmıştır. Normal dağılıma uymayan değişkenlerin iki grup arasındaki karşılaştırılmasında ise Mann Whitney U yöntemi kullanılmıştır. İki sürekli değişken arasındaki ilişkiye; normal dağılıma uyması durumunda Pearson Korelasyon yöntemi; normal dağılıma uymaması durumunda ise Spearman’s Korelasyon yöntemi ile analiz edilmiştir. İstatistiksel değerlendirmede $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Etik Onay

Araştırmaya ilgili üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan (Karar No:2020/14 Sayı :97132852/302.14.01) etik onay ve ilgili kurumdan izin alınmıştır. Katılımcılardan veri toplama formunu doldurmadan önce gönüllü onamları alınmıştır.

Bulgular

Çalışma gurubunu oluşturan 121 sağlık çalışanına ait tanımlayıcı özellikler Tablo 1’de gösterilmiştir. Katılımcıların %60,3’ünü 20 – 29 yaş aralığı ve %26,4’ünü ise 30 – 39 yaş grubu oluşturmaktadır. Katılımcıların %50,4’ü kadın , %62,8’i evli, %52,9’unun ise en az bir çocuğa sahip olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik verileri ve COVID-19 Pandemi Süresinceki Deneyimleri

	n	%
Yaş		
20 – 29	73	60,3
30 – 39	32	26,4
40 – 49	12	9,9
50 – 59	4	3,3
Cinsiyet		
Kadın	61	50,4
Erkek	60	49,6
Eğitim Düzeyi		
Lise	21	17,4
Ön lisans	60	49,6
Lisans	37	30,6
Lisansüstü	3	2,5
Medeni Durum		
Bekar	45	37,2
Evli	76	62,8
Çocuğu var mı?		
Evet	64	52,9
Hayır	57	47,1
Çalışılan Pozisyon		
İlk ve Acil Yardım Teknisyeni	56	46,3
İlk ve Acil Yardım Teknikeri	50	41,3
Hemşire \ Sağlık Memuru	10	8,3
Doktor	5	4,1
Meslekte Çalışma Süresi (Yıl)		
1 yıldan az	7	5,8
1-5 yıl	35	28,9
6-10 yıl	41	33,9
11-15 yıl	18	14,9
16-20 yıl	10	8,3
20 yıldan fazla	10	8,3
Haftalık Çalışma Süresi (Saat)		

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

20-40 saat	26	21,5
40-60	86	71,1
61 saatten den fazla	9	7,4
<hr/>		
Günlük Bakım/Hizmet Verilen Hasta Sayısı		
1-20	110	90,9
21-40	5	4,1
41-60	2	1,7
100'den fazla	4	3,3
<hr/>		
Genellikle Çalışılan Vardiya		
08-16	20	16,5
16-08	5	4,1
08-08	96	79,3
<hr/>		
Covid-19'lu Hastalarla Temas Sıklığı		
Hiç	18	14,9
Ara Sıra	89	73,6
Her Zaman	14	11,6
<hr/>		
Covid-19'lu Hastaya Yakın Temasta Bakım/Hizmet Verdi mi?		
Evet	68	56,2
Hayır	53	43,8
<hr/>		
Covid-19'lu Hastaya Yaklaşım Hakkında Eğitim \ Bilgi Aldı mı?		
Evet	114	94,2
Hayır	7	5,8
<hr/>		
Covid-19 Pandemi Sürecinde Kendi Ailesi ile Görüşme Sıklığı		
Hiç Görüşemiyorum	27	22,3
Haftada Bir	20	16,5
Günaşırı	22	18,2
Hergün	52	43,0
<hr/>		
Mesai veya Nöbet Sonrası Konakladığı Yer		
Ailemle Birlikte	88	72,7
Yurt \ Pansiyon	8	6,6
Arkadaşımın Evinde	10	8,3
Diğer	15	12,4
<hr/>		
Covid-19 Pozitif Tanısı Almış mı?		
Evet	12	9,9
Hayır	109	90,1
<hr/>		
Covid-19 Pozitif Akrabası \ Ark. Var mı?		
Evet	14	11,6
Hayır	107	88,4
<hr/>		
Covid-19 Pandemi Sürecinde Kendine Virüs Bulaşması Endişesi Var mı?		
Evet	106	87,6
Hayır	15	12,4
TOTAL	121	100

Araştırmadaki katılımcıların çalışma pozisyonlarına bakıldığında; %46,3'ünün ilk ve acil yardım teknisyeni, %41,3'ünün ise ilk ve acil yardım teknikeri olduğu görülmektedir. % 33,6 'sının 6-10 yıl arası meslekte çalışma yılına sahip olduğu, %71,1'inin haftalık 40-60 saat arası çalıştıkları ve günlük ortalama 1-20 arası hastaya bakım verdikleri genellikle (%79,3) çalışma saati olarak 24 saatlik (08:00-08:00 arası) vardiya tarzı çalıştıkları tespit edilmiştir.

Çalışmamızda sağlık çalışanlarının pandemi süresince Covid-19 tanılı hastaya temas sıklığı %73,6 oranıyla ara sıra oluğu saptanırken, %56,2'sinin Covidli hastaya yakın temasta bulunduğu, %94,2'sinin Covid-19 hakkında eğitim/bilgi aldıklarını, %43,0'nın hergün ailesi ile görüştüğünü, %72,7'sinin nöbet sonrası ailesi ile birlikte kaldığı saptanmıştır. Pandemi süresince sağlık çalışanlarının %90,1'inin Covid-19 Pozitif tanısı almadığı ve %88,4'ünün arkadaşlarında/akrabalarında pozitif Covid-19 tanısı almadığı tespit edilmesine rağmen katılımcıların %87,6'sının Covid-19 Pandemi Sürecinde Kendine Virüs Bulaşması Endişesi yaşadığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde iş stresini artıran durumların başında %27,6 ile aileme, yakın çevreme covid-19 bulaştırma endişesi yer alırken, % 22,7 ile kendime bulaş olma endişesi olduğu saptanmıştır. Katılımcılara iş stresini azaltılması için yapılması gereken durum ve öneriler neler olmalıdır sorusuna %18,4 ile sağlık çalışanları psikolojik ve sosyal destek sağlanmalı yanıtını verirken %15,4 ile etkin bilgi akışı ve iletişim sağlanmalıdır yanıtını vermiştir (Tablo 1.1.).

Tablo 1.1. COVID-19 Salgını Süresince Çalışma Ortamındaki İş Stres Düzeyi ve İş Stresiyle Başa Çıkma Düzeyleri

	n	%
Covid-19 Salgını Sürecinde İş Stresini Artıran Durumlar		
Koruyucu ekipman eksikliği	25	6,5%
Özel tanı, tedavi şemaları ile ilgili rehber, eğitim materyalinin eksiklikleri	14	3,6
Kendime bulaş olma endişesi	88	22,7
Aileme, yakın çevreme covid-19 bulaştırma endişesi	107	27,6
Covid-19 için ayrı bir triajın olmaması	6	1,6
Uzun süreli mesai saatleri ve esnek olmayan çalışma planı	36	9,3
Covid-19 salgını sonrasında çalıştığım bölümde çalışan sayısının yetersiz olması	19	4,9
Daha önce çalışmakta olduğum birim ile ilgili olmayan alanda çalışmam	7	1,8
Hastalara yeterli süre ayıramama düşüncesi	4	1,0
Aşırı İş yükü	39	10,1
Bilgi ve iletişim eksikliği	39	10,1
Çalışmamın maddi karşılığını alamadığım düşüncesi	1	0,3
Hastalarla temas sonrası hastaya ait bilgilerin geç iletilmesi	2	0,5
Covid-19 Salgını Sürecinde İş Stresini Azaltılması İçin Yapılması Gereken		
Koruyucu ekipman eksiklikleri giderilmelidir	32	6,8
Özel tanı, tedavi şemaları ile ilgili rehber, eğitim materyalinin eksiklikleri giderilmelidir	28	6,0
Covid-19 için ayrı bir triajın oluşturulmalıdır	45	9,6
Esnek çalışma planlaması yapılmalıdır	52	11,1
Covid-19'lü hastalarla çalışılan birimlerde çalışan sayısı artırılmalıdır	48	10,3
Aşırı İş yükü azaltılmalıdır	59	12,6
Sağlık çalışanları psikolojik ve sosyal destek sağlanmalıdır	86	18,4
Etkin bilgi akışı ve iletişim sağlanmalıdır	72	15,4
Haftalık çalışma saatleri azaltılmalıdır	43	9,2

Maddi olarak iş tatmini sağlanmalı	2	0,4
Çalışma ortamının fiziki koşulları iyileştirme	1	0,2
TOTAL	121	100

Katılımcıların Algılanan Stres Ölçeği Puan Ortalaması $43,93 \pm 8,45$ bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Algılanan Stres Ölçeği Puan Ortalaması

	X ± SS	Min	Max
Algılanan Stres Ölçeği Toplam Puan	$43,93 \pm 8,447$	18	69

Katılımcıların COVID-19 salgını sürecinde çalışma ortamında yaşadıkları strese verdikleri 1-10 arasındaki verdikleri puanların ortalaması $8,00 \pm 2,41$ yaşadıkları stresle baş etme düzeylerine verdikleri puan ortalaması $6,13 \pm 2,45$ bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların İş Stres Düzeyi İle Algılanan Stres Ölçeği Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

	X ± SS	Algılanan Stres	
		r	p
İş Stres Düzeyi	$8,00 \pm 2,415$	0,417	0,000
İş Stresiyle Başa Çıkma Düzeyi	$6,13 \pm 2,449$	-0,446	0,000

Katılımcıların iş stres düzeyi ile algılanan stres puan ortalamaları arasındaki ilişki Tablo 3’te belirtilmiş; aralarında pozitif yönlü orta şiddette bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=0,417$; $p<0,05$). Katılımcıların iş stresleriyle başa çıkma düzeyi ile algılanan stres arasında ise negatif yönlü orta şiddette bir ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,446$; $p<0,05$)(Tablo 3).

Araştırmada elde edilen verilere göre; Algılanan Stres Ölçeği ile Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği’nin “Kendine Güvenli Yaklaşımı ($r: -0,043$, $p: 0,642$)”, “Boyun Eğici Yaklaşım ($r: -0,071$, $p: 0,440$)” ve “İyimser Yaklaşım ($r: -0,182$, $p: 0,045$)” alt boyutları puan ortalamaları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunurken; Algılanan Stres Ölçeği ile “Çaresiz Yaklaşım ($r: 0,242$ $p: 0,008$)” ve “Sosyal Desteğe Başvuru ($r: 0,039$, $p: 0,670$)” alt boyutları puan ortalamaları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Algılanan Stres ile Stresle Başa Çıkma Tarzları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Stresle Başa Çıkma Tarzları	Algılanan Stres	
	r	p
Kendine Güvenli Yaklaşım	-0,043	0,642
Çaresiz Yaklaşım	0,242	0,008
Boyun Eğici Yaklaşım	-0,071	0,440
İyimser Yaklaşım	-0,182	0,045
Sosyal Desteğe Başvuru	0,039	0,670

Tartışma

Bu çalışma COVID-19 salgını döneminde hastane öncesi sağlık hizmetinde görevli sağlık çalışanlarının stres düzeyinin ve stresle başa çıkma davranışlarının belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

Çalışmamızda Algılanan Stres Ölçeği Puan Ortalaması $43,93 \pm 8,45$ bulunmuştur. Fidan ve Odabaş'ın hemşireler üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında ASÖ puan ortalaması $31,38 \pm 7,02$ ve COVID-19 kliniklerinde çalışan hemşirelerin stres düzeyi daha yüksek bulunmuşlardır (18). Aloglu ve Geçdi'nin 849 sağlık personeli üzerinde yaptıkları çalışmada ASÖ puan ortalamaları $33,74 \pm 5,87$ olarak tespit edilmiştir. Sağlık çalışanların ankiyete ve depresyon ortalamaları orta düzeye sahipken algılanan stresin yüksek olduğu saptanmıştır (19). Pakistanda pandemi döneminde sağlıkçılar üzerinde yapılan başka bir çalışmada ASÖ puan ortalaması $29,93 \pm 1,52$ olarak bulunmuştur (20). Literatür incelendiğinde çalışmamızın diğer araştırmalara göre daha yüksek stres algıladıkları tespit edilmiştir. Sebep olarak çalışmaya katılan sağlık çalışanlarının 112 Acil sağlık Hizmetlerinde çalışıyor olması, covid-19 tanılı hastaya ilk müdahale ve temas eden kişi olması nedeniyle stresin daha yüksek olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmamızda katılımcıların %87,6'sında pandemi süreci boyunca kendisine virüs bulaşma endişesi olduğu bulunmuştur. Şahin ve ark. (2020) COVID-19 pandemisinin acil sağlık çalışanlarında COVID-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarının anksiyete ve tükenmişlik düzeyini inceledikleri çalışmalarında katılımcıların %87,1'inin enfekte olmaktan korktuğunu bulmuşlardır (21). Almaghrabi ve ark. (2020) çalışmalarında COVID-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarının % 57,5' inin aile üyelerinin güvenliğinden korktuğunu, % 35,1'inin mesleki güvenlikleriyle ilgili endişe duyduklarını belirtmişlerdir (22). Brooks ve arkadaşlarının (2020) sağlık çalışanları üzerine yaptığı çalışmada pandemi sürecinde sürekli bulaşma korkusunun varlığının takıntılı düşüncelere yol açtığını bununda bireylerde hem içe kapanmaya hem de sosyal yönden kötüleşmeye doğru gittiğini saptamışlardır. (23) Çalışmamız ve çoğu çalışmalar göstermektedir ki sağlık çalışanları en çok virüse/bulaşa maruz kalmaktan korktukları sonucuna varılmıştır. Bunun nedeninin de aile üyelerini riske atma kaygısı yer alabilir.

Çalışmamızda COVID-19 salgını sürecinde çalışma ortamında yaşadıkları strese verdikleri 1-10 puan arasında verdikleri puanların ortalaması $8,00 \pm 2,41$ (yüksek); yaşadıkları stresle baş etme düzeylerine verdikleri puan $6,13 \pm 2,44$ (orta düzey) bulunmuştur. Arafa ve ark. (2020) çalışmalarında, pandemi döneminde Mısır ve Suudi Arabistan'daki sağlık çalışanlarının %69'unda depresyon, %58,9'unda anksiyete, %55,9'unda stres problemleri olduğunu bulmuşlardır (1). Yalçın ve ark. (2020) pandemi döneminde sağlık çalışanlarının %54,9'unun travma sonrası stres bozukluğu, %33,5'unda depresyon, %35'nde anksiyete ve %26,8'inde stres belirtileri olduğunu bulmuşlardır (4). Kurtaran ve ark. (2021)'nin yapmış olduğu araştırmada sahada aktif çalışan sağlık çalışanların çalışmayanlara oranla pandemi sürecinde daha fazla strese ve yorgunluğa maruz kaldıklarını saptamıştır (24). Derya (2021)'nin yapmış olduğu çalışmada ise hastane öncesi acil sağlık çalışanlarında tükenmişlik düzeyleri ile iş stresi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (25). Literatürün çoğuyla paralel sonuçlara ulaşan çalışmamızda pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının stres ve kaygı düzeylerini arttırdığı bunun nedeninin de o süreçte çalışma koşullarının kötü ve yoğun olması düşünülebilir.

Çalışmamızda katılımcıların stresle başa çıkma tarzları ile stres düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde; kendine güvenli yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal desteğe başvurma ile iş stresi ile başa çıkma düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunurken; çaresiz yaklaşım ile iş stresi ile başa çıkma düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Göçmen Avcı ve ark. (2018) hemşirelerin kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım, sosyal desteğe başvurma yaklaşımı ile işe bağlı gerginlik düzeyi arasında negatif yönde; çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanı ile işe bağlı gerginlik arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (15). Yani Avcı ve ark.'nın çalışmasıyla bizim çalışmamızın bulguları örtüşmemektedir. COVID-19 pandemisi döneminde toplum

sağlığı için sağlık çalışanlarının bireysel ve örgütsel bir direnç göstermesi bu durumun nedeni olarak gösterilebilir.

Çalışmamızda Algılanan Stres Ölçeği ile Sosyal Desteğe Başvuru alt boyutları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Stresle başetmede özellikle yakın çevreden destek aldıkları saptanmıştır. Huremović, (2019) yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlar bularak stres ve sonrası travmatik süreçle baş ederken daha çok meslektaşlarından ve aile üyelerinden sosyal destek aldıkları bulunmuştur (26).

Sonuç

Araştırma sonucunda araştırmamıza katılan sağlık çalışanlarının pandemi sürecinde yüksek düzeyde stres yaşadıkları fakat bu stresle orta düzeyde baş edebildikleri saptanmıştır. Stresle baş etmede yetersiz olma nedenlerinin başında kendine güven ve iyimser yaklaşım konularında yetersiz olmaları gelmektedir. Stresle özellikle yakınlarından sosyal destek göyerek bu süreci atlattıkları çalışmaları saptanmıştır.

Çalışmamızda da tespit edildiği gibi virüs bulaşma endişesi ve çalışma saatlerinin 24 saatlik vardiya şeklinde olması algılanan stresi daha da yükseltmektedir. Bu yüzden mevcut çalışma saatlerinin düzenlenmesi, Covit -19 pozitif tanıli hastaya temasta bulaş önleme üzerine eğitimlerin verilmesi stresi azaltmada ve başetmede etkili olacaktır.

Genel olarak tüm sağlık çalışanlarına pandemi dönemindeki zorluklardan kaynaklanan olumsuzlukları azaltmak ya da önlemek için; iş ortamındaki stresörleri tanıma ve stresörlerle etkin başa çıkma davranışlarını geliştirmeleri sağlamaları konusunda eğitim verilmesi ve ruh sağlıklarını korumak için psikolojik rehberlik ya da danışmanlık hizmetleri sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Yarar Katkıları

HP: Fikir, Tasarım, Veri Toplama ve İşleme, Analiz ve Yorum, Kaynak Taraması, Makalenin Yazımı

AŞD: Fikir, Tasarım, Denetleme/Danışmanlık, Analiz ve Yorum, Eleştirel İnceleme

Çıkar Çatışması Araştırmacılar arasında çıkar çatışması yoktur.

Mali destek Araştırma ile ilgili bir proje ya da firmadan mali destek alınmamıştır.

Kaynaklar

Arafa, A., Mohammed, Z., Mahmoud, O., Elshazley, M., & Ewis, A. (2020). Depressed, anxious, and stressed: What have healthcare workers on the frontlines in Egypt and Saudi Arabia experienced during the COVID-19 pandemic? *Journal of Affective Disorders*, 1-20.

Munawar, K., & Choudhry, F. R. (2020). Exploring stress coping strategies of frontline emergency health workers dealing Covid-19 in Pakistan: A qualitative inquiry. *American Journal of Infection Control*, 1-7.

Tsamakis, K., Rizos, E., Manolis, A., Chaidou, S., Kypmpouropoulos, S., Spartalis, E., . . . Triantafyllis, A. (2020). COVID-19 pandemic and its impact on mental health of healthcare professionals. *Experimental and Therapeutic Medicine*, 19, 3451-3453.

Yalçın, G., Sayınbatur, B., Karay, E., & Karakaş, M. (2020). Psychological Stress of Healthcare Workers Caused by the COVID-19 Pandemic. *Dicle Tıp Dergisi*, 47(3), 525-541.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Aşkın, R., Bozkurt, Y., & Zeybek, Z. (2019). Covid-19 Pandemisi: Pskolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*(37), 304-318.

Aylaz, R., & Yıldız, E. (2020). *Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri ve Hemşirelik Yaklaşımları*. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınevi.

Güvenç, R., & Baltacı, E. (2020). Covid-19 ve Sağlık Çalışanlarının Ruh Sağlığı. *Türk Tabipleri Birliği Covid-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu*, 349-354.

Sakaoğlu, H. H., Orbatu, D., Emiroğlu, M., & Çakır, Ö. (2020). Covid-19 Salgını Sırasında Sağlık Çalışanlarında Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi: Tepecik Hastanesi Örneği. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30, 1-9.

Albott, C. S., Wozniak, J., McGlinch, B., Wall, M., Gold, B., & Vinogradov, S. (2020). Battle Buddies: Rapid Deployment of a Psychological Resilience Intervention for Health Care Workers During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic. *Patient Safety*, 1-12.

Açık, Y., Yiğitbaş, Ç., Bulut, A., Deveci, S. E., Pirinççi, E., Oğuzöncül, A. F., . . . Rahman, S. (2016). Acil Sağlık Çalışanlarında İşe Bağlı Gerginlik, Stresle Başa Çıkma Yollarını Kullanma Durumu ve Etkileyen Faktörler. *Türkiye Klinikleri Dergisi*, 36(1), 22-29.

Blake, H., Bermingham, F., Johnson, G., & Tabner, A. (2020). Mitigating the Psychological Impact of COVID-19 on Healthcare Workers: A Digital Learning Package. *International Journal of Environmental Research and Public Health*(1-15), 1-15.

Chersich, M., Gray, G., Fairlie, L., Eichbaum, Q., Mayhew, S., Allwood, B., . . . Rees, H. (2020). COVID-19 in Africa: care and protection for frontline healthcare workers. *Globalization and Health*, 1-6.

Tekin, E., Yazgan Çilesiz, Z., & Gede, S. (2019). Farklı Mesleklerde Çalışanların Algılanan Stres Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Üzerine Bir Araştırma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 79-89

Baysak, E. (2010, Ağustos). Acil ve Yoğun Bakım Çalışanlarında Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Stresle Başa Çıkma Tarzları, Tükenmişlik ve İlişkili Etkenler. Ankara.

Avcı, GG., Öztürk, G., Azaklı, N., & Türker Çekinmez, S. (2018). Özel Bir Grup Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin İşe Bağlı Gerginlik Düzeylerinin ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Belirlenmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-7.

Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F. ve Dereboy, Ç. (2013). Algılanan Stres Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlilik ve geçerlik analizi. *New/Yeni Symposium Journal*, 51(3), 132-140.

Şahin, N. H., ve Durak, A. (1995). Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: Üniversite öğrencileri için uygulanması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 56–73

Fidan, G., Odabaş, D. (2022). Covit -19 salgını sürecinde hemşirelerin algılanan stres düzeylerinin belirlenmesi: Sosyal ağ tabanlı tanımlayıcı bir çalışma. *EGEHFD*, 38(1), 21-28. Doi:10.53490/eghemshire.1000426

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Aloğlu, N., Geçdi, T.(2021). Sağlık Personelinin Pandemi Sürecinde Duygu Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Sciences*, (6)12,S:29-39,Doi Number: <http://dx.doi.org/10.46648/gnj.196>

Ruqaya, A.M., Sasfaraz, S., Irfan, A.B., Faisal, A., Fatwani, H. (2020). Healthcare workers knowledge, practices and stress level amid covid-19 pandemic. *Pak Armed Forces Med J*, 70(1), 244-250

Şahin, T., Aslaner, H., Olguner Eker, Ö., Gökçek, M. B., & Doğan, M. (2020). Effect of COVID-19 pandemic on anxiety and burnout levels in emergency healthcare workers: a questionnaire study. *Research Square*, 1-24.

Almaghrabi, R. H., Alfaradi, H., Al Hebshi, W. A., & Albaadani, M. M. (2020). Healthcare workers experience in dealing with Coronavirus (COVID-19) pandemic. *Saudi Medical Journal*, 41(6), 657-660.

Brooks, SK., Webster, RK., Smith, LE., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., Rubin, GJ. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The lancet*. 395(10227):912-920.

Kurtaran, NE., Kurtaran, M., Gündüz, SŞ. (2021). Healthcare workers' musculoskeletal disorders, sleep quality, stress, and fatigue during the COVID-19 pandemic, *Pamukkale Tıp Dergisi*, Pamukkale Medical Journal doi:<https://dx.doi.org/10.31362/patd.101863>.

Derya, S. (2021). The Relationship of Covid-19 Burnout Level in 112 Emergency Service Personnel with Work Stress and Work-Family Conflict Level, *International Medical Journal, Med Records* 2021;3(2):146-50

Huremović, D. (2019). *Psychiatry of Pandemics: A Mental Health Response to Infection Outbreak*. Springer; 135-185.

COVID-19 SALGINI SÜRESİNCE HASTANE ÖNCESİ ACIL SAĞLIK HİZMETİNDE GÖREVLİ SAĞLIK ÇALIŞANLARININ STRES DÜZEYLERİ VE STRESLE BAŞA ÇIKMA DAVRANIŞLARI

Hatice Pekince¹, Ayfer Şahin Duman²

¹Fırat üniversitesi, Kovancılar MYO, İlk ve Acil yrd. Prog, Elazığ, Türkiye

²Fırat üniversitesi, Kovancılar MYO, İlk ve Acil yrd. Prog, Elazığ, Türkiye

Özet

Giriş ve Amaç: Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınında güvenli ve kaliteli bir bakımın sürdürülmesi; salgınla ön safhada mücadele eden sağlık çalışanlarının hem fizyolojik hem de psikolojik iyiliğine bağlıdır. Bu nedenle bu araştırma pandemide yoğun travmatik olaylara ve stresörlere maruz kalan hastane öncesi sağlık hizmetinde görevli sağlık çalışanlarının stres düzeyini ve stresle başa çıkma davranışlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tipte olup evrenini Türkiye'nin Doğusunda yer alan bir ilin Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetlerinde görev yapan sağlık görevlileri (İlk ve acil yardım teknikeri, ilk ve acil yardım teknisyeni, doktor ve hemşire) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş tüm evrene ulaşılmak hedeflenmiştir ve toplamda 121 (%78) kişiye ulaşılmıştır. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Stres Ölçeği ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği olmak üzere 3 farklı veri toplama aracı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %60,3'ünü 20 – 29 yaş grubunun oluşturduğu, %50,4'ünün kadın, %62,8'inin evli olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadaki katılımcıların çalışma pozisyonlarına bakıldığında ise büyük çoğunluğu %46,3'ü (56 kişi) ilk ve acil yardım teknisyeni olduğu ve COVID-19 pandemisi sürecinde çalışma ortamında yaşadıkları stres puan ortalaması $8,00 \pm 2,415$ ile yüksek stres yaşadıkları saptanmıştır.

Sonuç: Araştırma sonucunda sağlık çalışanlarının pandemi sürecinde yüksek düzeyde stres yaşadıkları fakat bu stresle orta düzeyde baş edebildikleri saptanmıştır. Sağlık çalışanlarına iş ortamındaki stresörleri tanıma ve stresörlere etkin başa çıkma davranışlarını geliştirmeleri konusunda eğitim verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19; Stres; Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri; Stresle Başa Çıkma

STRESS LEVELS AND BEHAVIORS OF COPING WITH STRESS OF HEALTH CARE WORKERS IN PRE-HOSPITAL EMERGENCY HEALTH CARE DURING THE COVID-19 OUTBREAK

Abstract

Introduction and Aim: Maintaining safe and quality care during the COVID-19 epidemic that has affected the whole world; It depends on both the physiological and psychological well-being of healthcare workers fighting the epidemic at the front lines. For this reason, this research was conducted to determine the stress level and stress coping behaviors of healthcare professionals working in pre-hospital healthcare services who were exposed to intense traumatic events and stressors during the pandemic.

Method: The research is of descriptive type and its population consists of healthcare professionals (first and emergency aid technicians, first and emergency aid technicians, doctors and nurses) working in the Emergency Health Services of the Health Directorate of a province in the East of Turkey. In the research, it was aimed to reach the entire universe without selecting a sample and a total of 121 (78%) people were reached. Three different data collection tools were used in the research: Personal Information Form, Perceived Stress Scale and Stress Coping Styles Scale.

Results: It was determined that 60.3% of the participants in the study were in the 20 - 29 age group, 50.4% were women, 62.8% were married. Considering the working positions of the participants in the study, it was determined that the majority of them, 46.3% (56 people), were first and emergency aid technicians and that they experienced high stress in the work environment during the COVID-19 pandemic, with an average stress score of 8.00 ± 2.415 .

Conclusion: As a result of the research, it was determined that healthcare workers experienced high levels of stress during the pandemic process, but were able to cope with this stress at a moderate level. It may be recommended that healthcare professionals be trained to recognize stressors in the work environment and develop effective coping behaviors with stressors.

Keywords: Covid-19; Stress; Pre-Hospital Emergency Health Services; Coping with Stress.

Giriş ve Amaç

Koronavirüs hastalığı 2019 (COVID-19), 2003 yılında meydana gelen şiddetli akut solunum sendromu (SARS) salgımından bu yana en büyük atipik pnömoni salgını olarak kabul gören, Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de pandemi olarak ilan ettiği küresel bir sağlık tehdididir (1-4). Uluslararası seyahat yoğunluğu ve dünyanın bu virüse karşı bağışık olmaması sebebiyle COVID-19'un yayılımı ve ölümcüllüğü önceki salgınlardan daha yüksektir (3). Salgın sürecinde temel önlem olan sosyal izolasyon, bireyler arası ilişkileri azaltmış, yalnızlık duygusu artmış; ölümlerde dini ritüellerin yapılamaması, yakınlarını son kez görüp vedalaşamama gibi durumlar bireylerin yas sürecinin ertelenmesine neden olmuştur (5). Süreç kişilerin ruh sağlığı olumsuz etkilemiştir. Kişiler yoğun psikolojik baskı, orta veya şiddetli anksiyete, korku ve panik hissi yaşayabilmektedir (1, 3, 6).

COVID-19 salgını tüm dünyayı etkilemiş olsa da ön safhada mücadele eden sağlık çalışanlarını daha çok etkilenmiştir (7, 8). Kişisel koruyucu ekipmanlar, yoğun bakım yatakları ve tıbbi ekipmanlar seferber edilirken, mücadele eden sağlık çalışanlarının psikolojik sağlığının nasıl etkilendiğine ve mevcut psikolojik sağlığını koruma stratejilerine önem verilmemiştir (9).

Stres; bireyin tehdit yada mücadele olarak algıladığı durum veya değişikliklere karşı uyum sağlayamaması sonucu dengesinin bozulması haline denilmektedir. Sağlık çalışanlarında iş ortamında oluşan stresin bireyin beden ve ruh sağlığını ve iş doyumunu da olumsuz yönde etkilemektedir (10). Ayrıca sağlık çalışanları COVID-19 virüsüyle enfekte olan hastalara bakım verirken enfeksiyona yakalanma risklerinin yanı sıra; stres, duygusal gerginlik, yorgunluk, tükenmişlik, artmış iş ve bakım yükü, kişisel koruyucu ekipman kısıtlılığı, sınırlı kaynaklarla bakım vermeye çalışırken etik ikilemlerle karşılaşma, ailelerinden uzak kalma, çocuklarının yanında olamama, damgalanma, hastaları ve meslektaşlarını kaybetmenin acısı gibi pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar (11,12). Çoğu sağlık çalışanı içsel çatışmalar nedeniyle yoğun stres altındadır. Salgın sürecinde sağlık çalışanlarının stresle başa çıkmada zorlandıkları belirtilmektedir (2).

Bireysel olarak yaşadıkları stresi farkedip çözüm yolları arayan, stresle pozitif başa çıkma yolları olarak bilinen “kendine güvenen, olaylara iyimser yaklaşan, dinsel ya da sosyokültürel aktivitelere katılan, profesyonel danışmanlık alan, sosyal desteğe başvuran” bireyler varken; aynı zamanda stresle negatif başa çıkma yolları olarak bilinen “boyun eğen, çaresizliğe kapılan, alkol, sigara, ilaç kullanımına başvuran” bireyler de bulunmaktadır (10, 13,14,15).

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınında güvenli ve kaliteli bir bakımın sürdürülmesi; salgınla ön safhada mücadele eden sağlık çalışanlarının hem fizyolojik hem de psikolojik iyiliğine bağlıdır (12). Literatür incelendiğinde COVID-19 hastasıyla en çok karşılaşan hastane öncesi acil sağlık hizmetleri, acil servis ve yoğun bakım çalışanlarında stres düzeyinin ve stresle başa çıkma tarzlarının belirlenmesine yönelik sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Bu doğrultuda çalışma–COVID-19 pandemisi döneminde yoğun travmatik olaylara ve stresörlere maruz kalan hastane öncesi sağlık hizmetinde görevli sağlık çalışanlarının stres düzeyini ve stresle başa çıkma davranışlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Tipi: Araştırma Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma 07-14 Ağustos 2020 tarihleri arasında Elâzığ İl Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetlerinde biriminde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini Elazığ il Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetlerinde görev yapan sağlık görevlileri (İlk ve acil yardım teknikeri, ilk ve acil yardım teknisyeni,

doktor ve hemşire) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş tüm evrene ulaşılmak hedeflenmiştir. Araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde yıllık izinde, doğum ya da süt izninde olan araştırma dışında tutulmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden 121 (%78) sağlık çalışanı araştırmanın örneklemine oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Stres Ölçeği ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan bu form katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, çalışma koşulları, COVID-19’lu hastaya yaklaşım, temas ve pandeminin yarattığı stres ve stresin etkileri ile ilgili toplam 20 sorudan oluşmuştur.

Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ): Cohen, Kamarck ve Mermelstein (1983) tarafından kişilerin yaşamındaki birtakım durumların ne ölçüde stresli algılandığını ölçmek amacı ile geliştirilmiş olup; Eskin ve ark. tarafından (2013) Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Toplam 14 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar her maddeyi “Hiçbir zaman (0)” ilâ “Çok sık (4)” arasında değişen 5’li Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirmektedir. Maddelerden olumlu ifade içeren 7’si tersten puanlanmaktadır. ASÖ puanları 0-56 arasında değişmektedir. Her katılımcı için tüm maddelere verdiği yanıtların toplanmasıyla algılanan stres puanı hesaplanır. Puanın 11-26 arası olması düşük stres düzeyine, 27-41 arası olması orta stres düzeyine, 42-56 arası olması yüksek stres düzeyine işaret etmektedir. Ölçeğin geçerlik güvenirliğinin yapıldığı çalışmada Cronbach alfa puanı .84 bulunmuştur (16). Bu çalışmanın Cronbach alfa puanı ise .88 bulunmuştur.

Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Folkman ve Lazarus tarafından (1980) Stresle Başa Çıkma Yolları Envanteri olarak geliştirilmiş olup Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Şahin ve Durak (1995) tarafından yapılmıştır. Dörtlü likert tipi bir ölçektir ve toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Alt ölçekler; “kendine güvenli yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, iyimser yaklaşım, sosyal desteğe başvurma” şeklinde 5 tanedir. Alt ölçekler ayrı ayrı değerlendirilmekte, toplam puan ise hesaplanmamaktadır. Her yaklaşım için toplam puanın artışı bireyin o başa çıkma tarzını daha çok kullandığını göstermektedir. Ölçeğin bütününe yönelik güvenirlik katsayısı ise 0.68 olarak saptanmıştır (17). Bu çalışmanın Cronbach alfa puanı ise .70 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması: Araştırma verileri araştırmaya katılmayı kabul eden sağlık görevlileri araştırma hakkında bilgilendirip araştırmaya katılımları için sözlü onamları alınmıştır. Katılımcıların Google form link üzerinden soruları cevaplandırması ile toplanmıştır.

Verilerin Analizi ve Değerlendirme Teknikleri: Araştırma verilerinin istatistiksel analizi için Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 21.0) bilgisayar programı kullanılmıştır. Verilerin ortalaması, standart sapması, en küçük değerleri, en büyük değerleri ve yüzdeleri tanımlayıcı analizler ile elde edilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uyup uymadığı Kolmogorov – Smirnov ve Shapiro – Wilk testi ile analiz edilmiştir. Normal dağılıma uyan sürekli değişkenlerin iki grup arasındaki karşılaştırılması bağımsız örneklem t testi ile yapılmıştır. Normal dağılıma uymayan değişkenlerin iki grup arasındaki karşılaştırılmasında ise Mann Whitney U yöntemi kullanılmıştır. İki sürekli değişken arasındaki ilişkiye; normal dağılıma uyması durumunda Pearson Korelasyon yöntemi; normal dağılıma uymaması durumunda ise Spearman’s Korelasyon yöntemi ile analiz edilmiştir. İstatistiksel değerlendirmede $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Etik Onay

Araştırmaya ilgili üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan (Karar No:2020/14 Sayı :97132852/302.14.01) etik onay ve ilgili kurumdan izin alınmıştır. Katılımcılardan veri toplama formunu doldurmadan önce gönüllü onamları alınmıştır.

Bulgular

Çalışma gurubunu oluşturan 121 sağlık çalışanına ait tanımlayıcı özellikler Tablo 1’de gösterilmiştir. Katılımcıların %60,3’ünü 20 – 29 yaş aralığı ve %26,4’ünü ise 30 – 39 yaş grubu oluşturmaktadır. Katılımcıların %50,4’ü kadın , %62,8’i evli, %52,9’unun ise en az bir çocuğa sahip olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik verileri ve COVID-19 Pandemi Süresinceki Deneyimleri

	n	%
Yaş		
20 – 29	73	60,3
30 – 39	32	26,4
40 – 49	12	9,9
50 – 59	4	3,3
Cinsiyet		
Kadın	61	50,4
Erkek	60	49,6
Eğitim Düzeyi		
Lise	21	17,4
Ön lisans	60	49,6
Lisans	37	30,6
Lisansüstü	3	2,5
Medeni Durum		
Bekar	45	37,2
Evli	76	62,8
Çocuğu var mı?		
Evet	64	52,9
Hayır	57	47,1
Çalışılan Pozisyon		
İlk ve Acil Yardım Teknisyeni	56	46,3
İlk ve Acil Yardım Teknikeri	50	41,3
Hemşire \ Sağlık Memuru	10	8,3
Doktor	5	4,1
Meslekte Çalışma Süresi (Yıl)		
1 yıldan az	7	5,8
1-5 yıl	35	28,9
6-10 yıl	41	33,9
11-15 yıl	18	14,9
16-20 yıl	10	8,3
20 yıldan fazla	10	8,3
Haftalık Çalışma Süresi (Saat)		

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

20-40 saat	26	21,5
40-60	86	71,1
61 saatten den fazla	9	7,4
<hr/>		
Günlük Bakım/Hizmet Verilen Hasta Sayısı		
1-20	110	90,9
21-40	5	4,1
41-60	2	1,7
100'den fazla	4	3,3
<hr/>		
Genellikle Çalışılan Vardiya		
08-16	20	16,5
16-08	5	4,1
08-08	96	79,3
<hr/>		
Covid-19'lu Hastalarla Temas Sıklığı		
Hiç	18	14,9
Ara Sıra	89	73,6
Her Zaman	14	11,6
<hr/>		
Covid-19'lu Hastaya Yakın Temasta Bakım/Hizmet Verdi mi?		
Evet	68	56,2
Hayır	53	43,8
<hr/>		
Covid-19'lu Hastaya Yaklaşım Hakkında Eğitim \ Bilgi Aldı mı?		
Evet	114	94,2
Hayır	7	5,8
<hr/>		
Covid-19 Pandemi Sürecinde Kendi Ailesi ile Görüşme Sıklığı		
Hiç Görüşemiyorum	27	22,3
Haftada Bir	20	16,5
Günaşırı	22	18,2
Hergün	52	43,0
<hr/>		
Mesai veya Nöbet Sonrası Konakladığı Yer		
Ailemle Birlikte	88	72,7
Yurt \ Pansiyon	8	6,6
Arkadaşımın Evde	10	8,3
Diğer	15	12,4
<hr/>		
Covid-19 Pozitif Tanısı Almış mı?		
Evet	12	9,9
Hayır	109	90,1
<hr/>		
Covid-19 Pozitif Akrabası \ Ark. Var mı?		
Evet	14	11,6
Hayır	107	88,4
<hr/>		
Covid-19 Pandemi Sürecinde Kendine Virüs Bulaşması Endişesi Var mı?		
Evet	106	87,6
Hayır	15	12,4
TOTAL	121	100

Araştırmadaki katılımcıların çalışma pozisyonlarına bakıldığında; %46,3'ünün ilk ve acil yardım teknisyeni, %41,3'ünün ise ilk ve acil yardım teknikeri olduğu görülmektedir. % 33,6 'sının 6-10 yıl arası meslekte çalışma yılına sahip olduğu, %71,1'inin haftalık 40-60 saat arası çalıştıkları ve günlük ortalama 1-20 arası hastaya bakım verdikleri genellikle (%79,3) çalışma saati olarak 24 saatlik (08:00-08:00 arası) vardiya tarzı çalıştıkları tespit edilmiştir.

Çalışmamızda sağlık çalışanlarının pandemi süresince Covid-19 tanılı hastaya temas sıklığı %73,6 oranıyla ara sıra oluğu saptanırken, %56,2'sinin Covidli hastaya yakın temasta bulunduğu, %94,2'sinin Covid-19 hakkında eğitim/bilgi aldıklarını, %43,0'nın hergün ailesi ile görüştüğünü, %72,7'sinin nöbet sonrası ailesi ile birlikte kaldığı saptanmıştır. Pandemi süresince sağlık çalışanlarının %90,1'inin Covid-19 Pozitif tanısı almadığı ve %88,4'ünün arkadaşlarında/akrabalarında pozitif Covid-19 tanısı almadığı tespit edilmesine rağmen katılımcıların %87,6'sının Covid-19 Pandemi Sürecinde Kendine Virüs Bulaşması Endişesi yaşadığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde iş stresini artıran durumların başında %27,6 ile aileme, yakın çevreme covid-19 bulaştırma endişesi yer alırken, % 22,7 ile kendime bulaş olma endişesi olduğu saptanmıştır. Katılımcılara iş stresini azaltılması için yapılması gereken durum ve öneriler neler olmalıdır sorusuna %18,4 ile sağlık çalışanları psikolojik ve sosyal destek sağlanmalı yanıtını verirken %15,4 ile etkin bilgi akışı ve iletişim sağlanmalıdır yanıtını vermiştir (Tablo 1.1.).

Tablo 1.1. COVID-19 Salgını Süresince Çalışma Ortamındaki İş Stres Düzeyi ve İş Stresiyle Başa Çıkma Düzeyleri

	n	%
Covid-19 Salgını Sürecinde İş Stresini Artıran Durumlar		
Koruyucu ekipman eksikliği	25	6,5%
Özel tanı, tedavi şemaları ile ilgili rehber, eğitim materyalinin eksiklikleri	14	3,6
Kendime bulaş olma endişesi	88	22,7
Aileme, yakın çevreme covid-19 bulaştırma endişesi	107	27,6
Covid-19 için ayrı bir triajın olmaması	6	1,6
Uzun süreli mesai saatleri ve esnek olmayan çalışma planı	36	9,3
Covid-19 salgını sonrasında çalıştığım bölümde çalışan sayısının yetersiz olması	19	4,9
Daha önce çalışmakta olduğum birim ile ilgili olmayan alanda çalışmam	7	1,8
Hastalara yeterli süre ayıramama düşüncesi	4	1,0
Aşırı İş yükü	39	10,1
Bilgi ve iletişim eksikliği	39	10,1
Çalışmamın maddi karşılığını alamadığım düşüncesi	1	0,3
Hastalarla temas sonrası hastaya ait bilgilerin geç iletilmesi	2	0,5
Covid-19 Salgını Sürecinde İş Stresini Azaltılması İçin Yapılması Gereken		
Koruyucu ekipman eksiklikleri giderilmelidir	32	6,8
Özel tanı, tedavi şemaları ile ilgili rehber, eğitim materyalinin eksiklikleri giderilmelidir	28	6,0
Covid-19 için ayrı bir triajın oluşturulmalıdır	45	9,6
Esnek çalışma planlaması yapılmalıdır	52	11,1
Covid-19'lü hastalarla çalışılan birimlerde çalışan sayısı artırılmalıdır	48	10,3
Aşırı İş yükü azaltılmalıdır	59	12,6
Sağlık çalışanları psikolojik ve sosyal destek sağlanmalıdır	86	18,4
Etkin bilgi akışı ve iletişim sağlanmalıdır	72	15,4
Haftalık çalışma saatleri azaltılmalıdır	43	9,2

Maddi olarak iş tatmini sağlanmalı	2	0,4
Çalışma ortamının fiziki koşulları iyileştirme	1	0,2
TOTAL	121	100

Katılımcıların Algılanan Stres Ölçeği Puan Ortalaması $43,93 \pm 8,45$ bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Algılanan Stres Ölçeği Puan Ortalaması

	X ± SS	Min	Max
Algılanan Stres Ölçeği Toplam Puan	$43,93 \pm 8,447$	18	69

Katılımcıların COVID-19 salgını sürecinde çalışma ortamında yaşadıkları strese verdikleri 1-10 arasındaki verdikleri puanların ortalaması $8,00 \pm 2,41$ yaşadıkları stresle baş etme düzeylerine verdikleri puan ortalaması $6,13 \pm 2,45$ bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların İş Stres Düzeyi İle Algılanan Stres Ölçeği Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

	X ± SS	Algılanan Stres	
		r	p
İş Stres Düzeyi	$8,00 \pm 2,415$	0,417	0,000
İş Stresiyle Başa Çıkma Düzeyi	$6,13 \pm 2,449$	-0,446	0,000

Katılımcıların iş stres düzeyi ile algılanan stres puan ortalamaları arasındaki ilişki Tablo 3’te belirtilmiş; aralarında pozitif yönlü orta şiddette bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=0,417$; $p<0,05$). Katılımcıların iş stresiyle başa çıkma düzeyi ile algılanan stres arasında ise negatif yönlü orta şiddette bir ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,446$; $p<0,05$)(Tablo 3).

Araştırmada elde edilen verilere göre; Algılanan Stres Ölçeği ile Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği’nin “Kendine Güvenli Yaklaşımı ($r: -0,043$, $p: 0,642$)”, “Boyun Eğici Yaklaşım ($r: -0,071$, $p: 0,440$)” ve “İyimser Yaklaşım ($r: -0,182$, $p: 0,045$)” alt boyutları puan ortalamaları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunurken; Algılanan Stres Ölçeği ile “Çaresiz Yaklaşım ($r: 0,242$ $p: 0,008$)” ve “Sosyal Desteğe Başvuru ($r: 0,039$, $p: 0,670$)” alt boyutları puan ortalamaları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Algılanan Stres ile Stresle Başa Çıkma Tarzları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Stresle Başa Çıkma Tarzları	Algılanan Stres	
	r	p
Kendine Güvenli Yaklaşım	-0,043	0,642
Çaresiz Yaklaşım	0,242	0,008
Boyun Eğici Yaklaşım	-0,071	0,440
İyimser Yaklaşım	-0,182	0,045
Sosyal Desteğe Başvuru	0,039	0,670

Tartışma

Bu çalışma COVID-19 salgını döneminde hastane öncesi sağlık hizmetinde görevli sağlık çalışanlarının stres düzeyinin ve stresle başa çıkma davranışlarının belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

Çalışmamızda Algılanan Stres Ölçeği Puan Ortalaması $43,93 \pm 8,45$ bulunmuştur. Fidan ve Odabaş'ın hemşireler üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında ASÖ puan ortalaması $31,38 \pm 7,02$ ve COVID-19 kliniklerinde çalışan hemşirelerin stres düzeyi daha yüksek bulunmuşlardır (18). Aloğlu ve Geçdi'nin 849 sağlık personeli üzerinde yaptıkları çalışmada ASÖ puan ortalamaları $33,74 \pm 5,87$ olarak tespit edilmiştir. Sağlık çalışanların ankiyete ve depresyon ortalamaları orta düzeye sahipken algılanan stresin yüksek olduğu saptanmıştır (19). Pakistanda pandemi döneminde sağlıkçılar üzerinde yapılan başka bir çalışmada ASÖ puan ortalaması $29,93 \pm 1,52$ olarak bulunmuştur (20). Literatür incelendiğinde çalışmamızın diğer araştırmalara göre daha yüksek stres algıladıkları tespit edilmiştir. Sebep olarak çalışmaya katılan sağlık çalışanlarının 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde çalışıyor olması, covid-19 tanılı hastaya ilk müdahale ve temas eden kişi olması nedeniyle stresin daha yüksek olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmamızda katılımcıların %87,6'sında pandemi süreci boyunca kendisine virüs bulaşma endişesi olduğu bulunmuştur. Şahin ve ark. (2020) COVID-19 pandemisinin acil sağlık çalışanlarında COVID-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarının anksiyete ve tükenmişlik düzeyini inceledikleri çalışmalarında katılımcıların %87,1'inin enfekte olmaktan korktuğunu bulmuşlardır (21). Almaghrabi ve ark. (2020) çalışmalarında COVID-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarının % 57,5'inin aile üyelerinin güvenliğinden korktuğunu, % 35,1'inin mesleki güvenlikleriyle ilgili endişe duyduklarını belirtmişlerdir (22). Brooks ve arkadaşlarının (2020) sağlık çalışanları üzerine yaptığı çalışmada pandemi sürecinde sürekli bulaşma korkusunun varlığının takıntılı düşüncelere yol açtığını bununda bireylerde hem içe kapanmaya hem de sosyal yönden kötülelmeye doğru gittiğini saptamışlardır. (23) Çalışmamız ve çoğu çalışmalar göstermektedir ki sağlık çalışanları en çok virüse/bulaşa maruz kalmaktan korktukları sonucuna varılmıştır. Bunun nedeninin de aile üyelerini riske atma kaygısı yer alabilir.

Çalışmamızda COVID-19 salgını sürecinde çalışma ortamında yaşadıkları strese verdikleri 1-10 puan arasında verdikleri puanların ortalaması $8,00 \pm 2,41$ (yüksek); yaşadıkları stresle baş etme düzeylerine verdikleri puan $6,13 \pm 2,44$ (orta düzey) bulunmuştur. Arafa ve ark. (2020) çalışmalarında, pandemi döneminde Mısır ve Suudi Arabistan'daki sağlık çalışanlarının %69'unda depresyon, %58,9'unda anksiyete, %55,9'unda stres problemleri olduğunu bulmuşlardır (1). Yalçın ve ark. (2020) pandemi döneminde sağlık çalışanlarının %54,9'unun travma sonrası stres bozukluğu, %33,5'unda depresyon, %35'nde anksiyete ve %26,8'inde stres belirtileri olduğunu bulmuşlardır (4). Kurtaran ve ark. (2021)'nin yapmış olduğu araştırmada sahada aktif çalışan sağlık çalışanların çalışmayanlara oranla pandemi sürecinde daha fazla strese ve yorgunluğa maruz kaldıklarını saptamıştır (24). Derya (2021)'nin yapmış olduğu çalışmada ise hastane öncesi acil sağlık çalışanlarında tükenmişlik düzeyleri ile iş stresi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (25). Literatürün çoğuyla paralel sonuçlara ulaşan çalışmamızda pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının stres ve kaygı düzeylerini arttırdığı bunun nedeninin de o süreçte çalışma koşullarının kötü ve yoğun olması düşünülebilir.

Çalışmamızda katılımcıların stresle başa çıkma tarzları ile stres düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde; kendine güvenli yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal desteğe başvurma ile iş stresi ile başa çıkma düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunurken; çaresiz yaklaşım ile iş stresi ile başa çıkma düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Göçmen Avcı ve ark. (2018) hemşirelerin kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım, sosyal desteğe başvurma yaklaşımı ile işe bağlı gerginlik düzeyi arasında negatif yönde; çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanı ile işe bağlı gerginlik arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (15). Yani Avcı ve ark.'nın çalışmasıyla bizim çalışmamızın bulguları örtüşmektedir. COVID-19 pandemisi döneminde toplum

sağlığı için sağlık çalışanlarının bireysel ve örgütsel bir direnç göstermesi bu durumun nedeni olarak gösterilebilir.

Çalışmamızda Algılanan Stres Ölçeği ile Sosyal Desteğe Başvuru alt boyutları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Stresle başetmede özellikle yakın çevreden destek aldıkları saptanmıştır. Huremović, (2019) yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlar bularak stres ve sonrası travmatik süreçle baş ederken daha çok meslektaşlarından ve aile üyelerinden sosyal destek aldıkları bulunmuştur (26).

Sonuç

Araştırma sonucunda araştırmamıza katılan sağlık çalışanlarının pandemi sürecinde yüksek düzeyde stres yaşadıkları fakat bu stresle orta düzeyde baş edebildikleri saptanmıştır. Stresle baş etmede yetersiz olma nedenlerinin başında kendine güven ve iyimser yaklaşım konularında yetersiz olmaları gelmektedir. Stresle özellikle yakınlarından sosyal destek görerek bu süreci atlattığına çalıştıkları saptanmıştır.

Çalışmamızda da tespit edildiği gibi virüs bulaşma endişesi ve çalışma saatlerinin 24 saatlik vardiya şeklinde olması algılanan stresi daha da yükseltmektedir. Bu yüzden mevcut çalışma saatlerinin düzenlenmesi, Covit -19 pozitif tanıli hastaya temasta bulaşı önleme üzerine eğitimlerin verilmesi stresi azaltmada ve başetmede etkili olacaktır.

Genel olarak tüm sağlık çalışanlarına pandemi dönemindeki zorluklardan kaynaklanan olumsuzlukları azaltmak ya da önlemek için; iş ortamındaki stresörleri tanıma ve stresörlerle etkin başa çıkma davranışlarını geliştirmeleri sağlamaları konusunda eğitim verilmesi ve ruh sağlıklarını korumak için psikolojik rehberlik ya da danışmanlık hizmetleri sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Yarar Katkıları

HP: Fikir, Tasarım, Veri Toplama ve İşleme, Analiz ve Yorum, Kaynak Taraması, Makalenin Yazımı

AŞD: Fikir, Tasarım, Denetleme/Danışmanlık, Analiz ve Yorum, Eleştirel İnceleme

Çıkar Çatışması Araştırmacılar arasında çıkar çatışması yoktur.

Mali destek Araştırma ile ilgili bir proje ya da firmadan mali destek alınmamıştır.

Kaynaklar

Arafa, A., Mohammed, Z., Mahmoud, O., Elshazley, M., & Ewis, A. (2020). Depressed, anxious, and stressed: What have healthcare workers on the frontlines in Egypt and Saudi Arabia experienced during the COVID-19 pandemic? *Journal of Affective Disorders*, 1-20.

Munawar, K., & Choudhry, F. R. (2020). Exploring stress coping strategies of frontline emergency health workers dealing Covid-19 in Pakistan: A qualitative inquiry. *American Journal of Infection Control*, 1-7.

Tsamakis, K., Rizos, E., Manolis, A., Chaidou, S., Kypouropoulos, S., Spartalis, E., . . . Triantafyllis, A. (2020). COVID-19 pandemic and its impact on mental health of healthcare professionals. *Experimental and Therapeutic Medicine*, 19, 3451-3453.

Yalçın, G., Sayınbatur, B., Karay, E., & Karakaş, M. (2020). Psychological Stress of Healthcare Workers Caused by the COVID-19 Pandemic. *Dicle Tıp Dergisi*, 47(3), 525-541.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Aşkın, R., Bozkurt, Y., & Zeybek, Z. (2019). Covid-19 Pandemisi: Pskolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*(37), 304-318.

Aylaz, R., & Yıldız, E. (2020). *Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri ve Hemşirelik Yaklaşımları*. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınevi.

Güvenç, R., & Baltacı, E. (2020). Covid-19 ve Sağlık Çalışanlarının Ruh Sağlığı. *Türk Tabipleri Birliği Covid-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu*, 349-354.

Sakaoğlu, H. H., Orbatu, D., Emiroğlu, M., & Çakır, Ö. (2020). Covid-19 Salgını Sırasında Sağlık Çalışanlarında Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi: Tepecik Hastanesi Örneği. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30, 1-9.

Albott, C. S., Wozniak, J., McGlinch, B., Wall, M., Gold, B., & Vinogradov, S. (2020). Battle Buddies: Rapid Deployment of a Psychological Resilience Intervention for Health Care Workers During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic. *Patient Safety*, 1-12.

Açık, Y., Yiğitbaş, Ç., Bulut, A., Deveci, S. E., Pirinççi, E., Oğuzöncül, A. F., . . . Rahman, S. (2016). Acil Sağlık Çalışanlarında İşe Bağlı Gerginlik, Stresle Başa Çıkma Yollarını Kullanma Durumu ve Etkileyen Faktörler. *Türkiye Klinikleri Dergisi*, 36(1), 22-29.

Blake, H., Bermingham, F., Johnson, G., & Tabner, A. (2020). Mitigating the Psychological Impact of COVID-19 on Healthcare Workers: A Digital Learning Package. *International Journal of Environmental Research and Public Health*(1-15), 1-15.

Chersich, M., Gray, G., Fairlie, L., Eichbaum, Q., Mayhew, S., Allwood, B., . . . Rees, H. (2020). COVID-19 in Africa: care and protection for frontline healthcare workers. *Globalization and Health*, 1-6.

Tekin, E., Yazgan Çilesiz, Z., & Gede, S. (2019). Farklı Mesleklerde Çalışanların Algılanan Stres Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Üzerine Bir Araştırma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 79-89

Baysak, E. (2010, Ağustos). Acil ve Yoğun Bakım Çalışanlarında Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Stresle Başa Çıkma Tarzları, Tükenmişlik ve İlişkili Etkenler. Ankara.

Avcı, GG., Öztürk, G., Azaklı, N., & Türker Çekinmez, S. (2018). Özel Bir Grup Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin İşe Bağlı Gerginlik Düzeylerinin ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Belirlenmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-7.

Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F. ve Dereboy, Ç. (2013). Algılanan Stres Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlilik ve geçerlik analizi. *New/Yeni Symposium Journal*, 51(3), 132-140.

Şahin, N. H., ve Durak, A. (1995). Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: Üniversite öğrencileri için uygulanması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 56–73

Fidan, G., Odabaş, D. (2022). Covit -19 salgını sürecinde hemşirelerin algılanan stres düzeylerinin belirlenmesi: Sosyal ağ tabanlı tanımlayıcı bir çalışma. *EGEHFD*, 38(1), 21-28. Doi:10.53490/eghemshire.1000426

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Aloğlu, N., Geçdi, T.(2021). Sağlık Personelinin Pandemi Sürecinde Duygu Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Sciences*, (6)12,S:29-39,Doi Number: <http://dx.doi.org/10.46648/gnj.196>

Ruqaya, A.M., Sasfaraz, S., Irfan, A.B., Faisal, A., Fatwani, H. (2020). Healthcare workers knowledge, practices and stress level amid covid-19 pandemic. *Pak Armed Forces Med J*, 70(1), 244-250

Şahin, T., Aslaner, H., Olguner Eker, Ö., Gökçek, M. B., & Doğan, M. (2020). Effect of COVID-19 pandemic on anxiety and burnout levels in emergency healthcare workers: a questionnaire study. *Research Square*, 1-24.

Almaghrabi, R. H., Alfaradi, H., Al Hebshi, W. A., & Albaadani, M. M. (2020). Healthcare workers experience in dealing with Coronavirus (COVID-19) pandemic. *Saudi Medical Journal*, 41(6), 657-660.

Brooks, SK., Webster, RK., Smith, LE., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., Rubin, GJ. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The lancet*. 395(10227):912-920.

Kurtaran, NE., Kurtaran, M., Gündüz, SŞ. (2021). Healthcare workers' musculoskeletal disorders, sleep quality, stress, and fatigue during the COVID-19 pandemic, *Pamukkale Tıp Dergisi*, Pamukkale Medical Journal doi:<https://dx.doi.org/10.31362/patd.101863>.

Derya, S. (2021). The Relationship of Covid-19 Burnout Level in 112 Emergency Service Personnel with Work Stress and Work-Family Conflict Level, *International Medical Journal, Med Records* 2021;3(2):146-50

Huremović, D. (2019). *Psychiatry of Pandemics: A Mental Health Response to Infection Outbreak*. Springer; 135-185.

ÖZET

Sağlık Personellerinin Kardiyopulmoner Resüsitasyona Yönelik Düşünce ve Bilgilerinin Değerlendirilmesi

Ayfer Şahin Duman¹, Hatice Pekince¹

¹Fırat Üniversitesi Kovancılar MYO, İlk ve Acil Yardım Programı

Amaç: Bu çalışma, sağlık personellerinin kardiyopulmoner resüsitasyonuna yönelik düşünce ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma da tanımlayıcı tasarım kullanılmıştır. Veriler 27.04.2020-06.05.2020 tarihleri arasında bir kamu hastanesindeki 585 sağlık personelinden (hemşire, ebe, ATT) elde edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan demografik ve CPR' a yönelik düşünce ve bilgi düzeylerini ölçen 27 sorudan oluşmaktadır. İki Acil Tıp uzmanı tarafından sorular kontrol edilmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 24 programı ile yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmamıza 464 kadın, 121 erkek katılmış olup 26'si yüksek lisans, 428'i lisans, 90'ı ön lisans ve 41'i ortaöğretim mezunudur. Ortalama yaş 33,39±8,5 olarak belirlenmiştir. Cinsiyete göre sorulara verilen yanıtların doğruluğu değerlendirildiğinde anlamlı farklılık bulunmamıştır (p >0,05). CPR yaparken kendini yeterli hissetme düşüncesinin cinsiyete göre farklılığı değerlendirildiğinde, anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p <0,05). Buna göre erkekler kadınlara göre CPR' da kendilerini daha yeterli gördüğü belirlenmiştir. Yapılan mesleğe göre CPR 'da kendini yeterli hissetme düşüncesi sorulmuş olup anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p <0,05). Servis hemşirelerin % 65,9'u, Sorumlu hemşirelerin % 38,7'si, Ebelerin % 82,9'u, ATT'lerin %66,7'si CPR yaparken kendilerini yeterli hissetmemektedir. CPR eğitimi alanların % 56,5'i (n:235) kendini CPR yaparken yeterli görmediği tespit edilmiştir.

Sonuç: Sağlık personelinin CPR (kardiyopulmoner resüsitasyon) bilgi ve becerilerinin, hizmet içi eğitim programları aracılığıyla geliştirilmesi önerilmektedir. Eğitim programlarının aralıklarının ve sürelerinin iyileştirilmesi, içeriklerinin gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Personeli, Kalp durması, Kardiyopulmoner resüsitasyon, Bilgi.

SUMMARY

Evaluation of Health Personnel's Thoughts and Knowledge on Cardiopulmonary Resuscitation

Introduction and Aim: This study was conducted to evaluate the thoughts and knowledge levels of healthcare personnel regarding cardiopulmonary resuscitation.

Methods: A descriptive design was used in this study. Data were obtained from 585 healthcare personnel (nurses, midwives, ATTs) in a public hospital between 27.04.2020 and 06.05.2020. The data consists of 27 questions measuring demographics and levels of thought and knowledge about CPR, prepared by the researchers by scanning the literature. The questions were checked by two Emergency Medicine specialists. Analysis of the data obtained from the study was done with SPSS 24 program.

Results: 464 women and 121 men participated in our study, 26 of whom had a master's degree, 428 had a bachelor's degree, 90 had an associate degree, and 41 had a secondary school degree. The average age was determined as 33.39 ± 8.5 . When the accuracy of the answers given to the questions was evaluated according to gender, no significant difference was found ($p > 0.05$). When the difference in the idea of feeling competent while performing CPR was evaluated according to gender, a significant difference was found ($p < 0.05$). Accordingly, it was determined that men see themselves as more competent in CPR than women. A significant difference was found when asked about the feeling of competence in CPR according to the profession performed ($p < 0.05$). 65.9% of service nurses, 38.7% of charge nurses, 82.9% of midwives, and 66.7% of ATTs do not feel competent while performing CPR. It was determined that 56.5% (n: 235) of those who received CPR training did not consider themselves competent in performing CPR.

Conclusion: It is recommended that healthcare personnel develop their CPR (cardiopulmonary resuscitation) knowledge and skills through in-service training programs. It is recommended that the intervals and durations of training programs be improved and their content be reviewed.

Keywords: Health Personnel, Cardiac arrest, Cardiopulmonary resuscitation, Knowledge

GİRİŞ

Kardiyopulmoner arrest, hastanede yatan hastalarda herhangi bir zamanda meydana gelebilen, yüksek ölüm oranı ile ilişkilendirilen bir durumdur(1). Kardiyopulmoner resüsitasyon (CPR) performansı hayatta kalma zincirinde yeri önemlidir, ancak yeni teknikler ve teknolojiye rağmen kardiyak arrestte hayatta kalma oranları hala düşüktür (2). Hastane içi kardiyak arrest insidansı 1000 hasta kabulünde 0,8 ila 4,6 olarak bildirilmektedir. Olumlu fonksiyonel ve nörolojik sonuçla hastaneden taburcu olana kadar hasta sağkalımı yaklaşık %21-30'dur (3). Bununla birlikte, birkaç klinik çalışmada, kardiyak arresti takiben sağkalım oranları ve hasta sonuçları, kardiyopulmoner resüsitasyonun (CPR) ne kadar erken başlatıldığı ve CPR'nin kalitesiyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir (4).

Hastane ortamında bir kardiyak arresti tanımak ve müdahale etmek, tüm sağlık çalışanları için yüksek stres ve yüksek kaygı içeren bir olaydır. Birkaç temel, fakat çok önemli kardiyopulmoner ressıtasyon (CPR) becerilerinin ve müdahale önceliklerinin bilinmesi ve uygulanması gerekir. Doğru ve zamanında uygulanmaz ise sonuçları kötü olabilir (5).Hastane içi kardiyak arrestin yönetiminde hasta ile devamlı iletişim halinde olan hekim dışı sağlık çalışanları özellikle hemşireler kilit rol oynamaktadır. Genellikle arrest olan hastanın yanına ilk onlar gelirler, kardiyopulmoner ressıtasyon (CPR) başlatırlar ve ileri yaşam desteği ekibini (mavi kod) yardıma çağırırlar (4).Hasta ile direk etkileşim içinde olan sağlık çalışanları bu sebeple kardiyak arresti tanıyabilmeli, CPR konusunda eğitim almış olmalı ve kardiyopulmoner ressıtasyon (CPR) işlemine yeterince uygulayabilmelidirler (6).

Bu alışma sağlık çalışanlarının (hemşire, ebe ve ATT) kardiyopulmoner ressıtasyonuna yönelik düşünce ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Sağlık alışanlarının CPR'a ilişkin düşünce ve bilgi düzeylerinin belirlenmesi, geliştirilmesi gereken durumların tespiti için önemlidir.

Gereç ve Yöntem

Çalışmamız da tanımlayıcı bir tasarım kullanılmıştır. Türkiye'de bulunan bir ilin şehir hastanesindeki sağlık çalışanları (hemşire(845), ebe(271), ATT(6)) araştırmaya dahil edildi. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara Whatsapp üzerinden evrimii anket gönderildi. Bunlardan 585'i tamamlanmış anketi geri verdi. 13 çalışanın anket formundaki bilgilerinin eksik olması nedeniyle bu veriler değerlendirmeye alınmayarak çalışma 585 kişi ile tamamlanmıştır. Araştırmaya katılım düzeyi %53,3'tir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmamızda da kullandığımız anket soruları; CPR konusunda bilinmesi gereken temel konular literatür taranarak belli standartlara uygun olarak oluşturulmuştur. Geliştirilen veri toplama aracı katılımcıların tanıtıcı özelliklerini ve CPR uygulamasına yönelik düşünce ve bilgilerin değerlendirildiği 27 sorudan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş, cinsiyet, öğrenim düzeyi, çalışma yılı, CPR eğitim alma durumu gibi sorulardan oluşmaktadır. Sağlık alışanlarının, yetişkin de, çocukta ve bebekte uygulanması gereken kardiyopulmoner ressıtasyon bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Soruları iki Acil Tıp uzmanını kontrol etmiştir.

Veri analizi

Veriler SPSS-24 istatistik paketi kullanılarak analiz edildi. İstatistiksel anlamlılık $p < .05$ olarak kabul edildi. Yüzdelik, ortalama, kişisel özellikler ve ana araştırma değerşkenleri için tanımlayıcı istatistikler olarak kullanılmıştır. Kategorik değerşkenlerin analizi için Ki kare testi uygulanmıştır.

Bulgular

Çalışmamıza 464 kadın, 121 erkek katılmış olup 26'si yüksek lisans, 428'i lisans, 90'ı ön lisans ve 41'i ortaöğretim mezunudur. Ortalama yaş $33,39 \pm 8,5$, haftalık çalışma süresinin ortalaması $48,98 \pm 28$ bulunmuş olup katılımcıların %14,9'u 1 yıldan az, %20,3'ü ise 20 yıldan fazla çalışma yılına sahiptir. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

Katılımcı		n	%
Cinsiyet	Kadın	464	79.3
	Erkek	121	20.7
Unvan	Servis Hemşiresi	472	80.7
	Sorumlu Hemşire	31	5.3
	İlk ve Acil Yardım Teknisyeni\Teknikeri	6	1.0
	Ebe	76	13.0
Eğitim Durumu	Ortaöğretim	41	7.0
	Ön lisans	90	15.4
	Lisans	428	73.2
	Lisansüstü	26	4.4
Mesleki çalışma yılı	1 yıldan az	87	14.9
	1-5 yıl	123	21.0
	6-10 yıl	122	20.9
	11-15 yıl	60	10.3
	16-20 yıl	74	12.6
	20 yıldan fazla	119	20.3

Sağlık personellerinin CPR' da kendini yeterli hissetme düşüncesi yanıtlarının cinsiyete göre farklılığı değerlendirildiğinde, anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre erkekler kadınlara göre CPR' da kendilerini daha yeterli gördüğü belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. CPR' da Kendini Yeterli Hissetme Durumunun Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Ki-Kare Testi Sonuçları

Gruplar	CPR' da Kendini Yeterli Hissetme		Pearson Chi-Square	p
	Evet	Hayır		
Kadın	133	331	22.01	.001
Erkek	62	59		

Yapılan mesleğe göre CPR 'da kendini yeterli hissetme düşüncesi\durumu sorulmuş olup anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Servis hemşirelerin % 65,9'u, Sorumlu hemşirelerin % 38,7'si, Ebelerin % 82,9'u, ATT'lerin %66,7'si CPR yaparken kendilerini yeterli hissetmemektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Mesleğe göre CPR’ da Kendini Yeterli Hissetme Durumunun Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Ki-Kare Testi Sonuçları

Meslek	CPR’ da Kendini Yeterli Hissetme		Fisher’s Exact Test	p
	Evet	Hayır		
Servis Hemşiresi	161	311	20.08	.001
Sorumlu Hemşire	19	12		
Ebe	13	63		
ATT	2	4		

CPR eğitimi alanların, CPR ‘da kendini yeterli hissetme durumu sorulmuş olup anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). CPR eğitimi alanların % 56,5’i (n:235) kendini CPR yaparken yeterli görmediği tespit edilmiştir (Tablo 4). Yine Sağlık çalışanlarının mezun oldukları okullara göre CPR ‘da kendini yeterli hissetme durumu sorulmuş olup anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4. CPR eğitimi almış olmanın CPR’ da Kendini Yeterli Hissetme Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Ki-Kare Testi Sonuçları

CPR Eğitimi Alanlar	CPR’ da Kendini Yeterli Hissetme		Pearson Chi-Square	p
	Evet	Hayır		
Evet	181	235	67.10	.001
Hayır	14	155		

Cinsiyete göre sorulara verilen yanıtların doğruluğu değerlendirildiğinde anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Tablo 5’de katılımcıların CPR bilgi düzeylerini ölçen sorular verilen doğru yanıtların sayı ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların CPR Bilgi Düzeylerini ölçen sorular ve yanıtlar

Sorular ve Seçenekler	n	%
<u>Yetişkin TYD de ilk basamak nedir?</u>		
Erken CPR	179	30.6
Erken defibrilasyon	2	.3
Erken tanıma ve erken haber verme	218	37.3
Erken ileri yaşam desteği	48	8.2
Erken solunum	138	23.6
<u>Yetişin CPR da göğüs basısı dakikada kaç olmalıdır?</u>		
60	168	28.7

80	85	14.5
90	54	9.2
100	278	47.6
<u>CPR kalp masajı ve solunum bilgilerinden hangisi doğrudur?</u>		
Tek kişi ile 15 kalp masajı / 2 solunum	117	20.0
Tek kişi ile 15 kalp masajı / 1 solunum	68	11.6
Tek kişi ile 30 kalp masajı / 2 solunum	270	46.2
Çift kişi ile 15 kalp masajı / 2 solunum	45	7.7
Çift kişi ile 30 kalp masajı / 2 solunum	85	14.5
<u>Yetişin CPR da göğüs kafesi kaç cm çökmelidir?</u>		
1- 3 cm	36	6.2
3-5 cm	233	39.8
5 cm	195	33.3
5-6 cm	103	17.6
8-10 cm	18	3.1
<u>Çocukta Kardiyopulmoner Resusitasyonunda göğüs en az kaç cm derinliğinde bası uygulanmalıdır?</u>		
1- 3 cm	271	46,3
3-5 cm	268	45.8
5 cm	39	6.7
5-7 cm	6	1,0
8-10 cm	1	.2
<u>Bebekte Kardiyopulmoner Resusitasyonunda göğüs en az kaç cm derinliğinde bası uygulanmalıdır?</u>		
1- 3 cm	519	88.7
3-5 cm	61	10.4
5 cm	2	.3
5-7 cm	1	.2
8-10 cm	2	.3

Tartışma

Kardiyak arrest geçiren hastalara etkili [tedavinin](#) sunulmasını sağlamak için CPR becerilerinin sürdürülmesi kritik öneme sahiptir (7). Yaptığımız çalışma da erkekler kadınlara göre CPR' da kendilerini daha yeterli gördüğü belirlenmiştir (p <0,05). Verplancke ve arkadaşlarının 2008 yılında yapmış olduğu çalışmada, erkeklerin CPR sırasında özgüvenlerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur (8).

Sivrikaya ve arkadaşlarının 2022 yılında yapmış olduğu bir çalışma da; sağlık çalışanlarının CPR yapmadıklarında CPR bilgi ve yeteneklerinde önemli düşüş gösterdiği tespit edilmiştir(9). Zharebovich ve arkadaşlarının 2021 yılında yapmış olduğu diğer bir çalışmada ise; Birinci basamakta uzun süre hizmet vermenin ve CPR konusunda bilgi ve beceri gerektiren acil olaylarla karşılaşmamanın, birinci basamak sağlık hizmeti çalışanları arasında CPR performansını etkilediği tespit edilmiştir (10). Bu durum bizim çalışma sonuçlarımızı desteklemektedir. Çalışmamıza katılan sağlık çalışanlarının %66,7'si CPR yaparken kendini yeterli hissetmediğini bildirmiştir. CPR eğitimi alanların % 56,5'i (n:235) kendini CPR yaparken yeterli görmediği tespit edilmiştir. Yine sağlık çalışanlarının mezun oldukları okullara göre CPR 'da kendini yeterli hissetme düşüncesi sorulmuş olup anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p >0,05).

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde görev yapan 225 hemşire üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların CPR konusundaki yeterlilikleri konusunda tereddüt yaşadıkları sonucuna

ulaşmıştır (11). Katılımcıların bilgi düzeylerine ilişkin sorular ve yanıtları irdelendiğinde yanlış cevapların nedeni edinilen bilgilerin unutulması ve güncellenmemesi olabilir. Sağlık kuruluşlarında TYD ve İKYD eğitiminin zorunlu olarak verilmeli ve bu eğitimler belirli aralıklarla tekrarlanmalıdır (12). Bu eğitimlerin doğru planlanması ayrıca uygulamalı olarak yapılması çok önemlidir. Gelecek yapılacak çalışmalarda katılımcıların almış olduğu eğitimlerde kullanılan yöntemler, herhangi bir ölçme değerlendirmenin yapıp yapılmadığı ve eğitimlerin ne kadar aralarla tekrar edildiğine yönelik sorular içermesi de derinlemesine bilgi edinilmesi açısından önemlidir.

Sonuç ve Öneri

Bu çalışma, sağlık çalışanlarının CPR ile ilgili yeterliliklerinde tereddüt yaşadıkları, bilgilerini geliştirmeleri gerektiğini göstermektedir.

Hastane eğitim birimleri, kardiyak arrest durumunda neler yapılacağı ile ilgili sağlık personelinin yararlanabileceği resüsitasyon kılavuzları hazırlayabilir ve kliniklere dağıtabilir.

Kardiyak arrest' e müdahale eğitimleri tüm sağlık çalışanlarını kapsamalı; laboratuvar, röntgen teknisyenleri, tıbbi sekreterler, ebeler gibi birçok sağlık çalışanını içine almalıdır. Örneğin; doğum esnasında ya da sonrasında anne veyahut bebeğe de resüsitasyon gerekebilir, anne ve bebeğe yeterli, acil ve etkili resüsitasyon sağlamak için ebelere de eğitim verilmelidir ve bu eğitimler tekrarlanmalıdır. Sağlık personellerine düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim ve öğretiminin yapılması, hastane içi kardiyak arrest sonuçlarını iyileştirebilir.

Hastanelerin yapmış olduğu hizmet içi eğitimlerin içeriği, hedefi, amacı, eğitimde kullanılan yöntemler, materyaller, eğitim ortamları, eğitim sonuçlarının ölçülmesi ve tekrar eğitimlerinin ne zaman yapılması gerektiği ile ilgili düzenlemelerin eğitim sonuçlarını etkileyeceği düşünülmektedir. Ayrıca sağlık okulların da verilen CPR, temel yaşam desteği, ileri yaşam desteği eğitimlerinin de geliştirilmesi ve güncellenmesi de sağlık çalışanlarının CPR ile ilgili yeterliliklerine katkı sağlayabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

İlde bulunan tek bir hastanede çalışmanın yapılması araştırmanın sınırlılığdır.

Teşekkür

Çalışmaya katkı sağlayan ve değerli zamanlarını ayıran tüm sağlık çalışanlarına katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Fırat Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan (97132852/050.01.04) izin alınmıştır. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu, veri toplama formlarının başlangıcında katılımcılara iletilmiştir. Onam veren bireyler, anket formlarını doldurmuşlardır.

Yazar Katkısı

Fikir/kavram: AŞD, HP; Tasarım: AŞD, HP; Danışmanlık: MY, LD, AŞD, HP; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: AŞD, HP; Analiz ve/veya Yorum: AŞD, HP; Kaynak tarama: AŞD, HP; Makalenin Yazımı: AŞD, HP; Eleştirel inceleme: AŞD, HP.

Çıkar çatışması

Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek

Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır

Literatüre Katkısı

Sağlık çalışanları CPR eğitimi almalarına rağmen kendini yeterli görmediği tespit edildi. Sağlık çalışanlarına verilen Eğitim programlarının içerik, yöntem, ölçme ve değerlendirme, tekrar eğitimlerinin ayarlanması gibi adımlara göre gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

1. Nolan, JP. Cardiac Arrest and Cardiopulmonary Resuscitation. *Semin Neurol* 2017; 37:5-(12). <https://doi.org/10.1055/s-0036-1597832>
2. Hopstock, L. A. Cardiopulmonary resuscitation; use, training and self-confidence in skills. A self-report study among hospital personnel. *Scandinavian journal of trauma, resuscitation and emergency medicine* 2008;16: (1-5).
3. Fuchs, A., Käser, D., Theiler, L., Greif, R., Knapp, J., & Berger-Estilita, J. Survival and long-term outcomes following in-hospital cardiac arrest in a Swiss university hospital: a prospective observational study. *Scandinavian Journal Of Trauma, Resuscitation And Emergency Medicine* 2021; 29:1-10. <https://doi.org/10.1186/s13049-021-00931-0>
4. Pettersen, T. R., Mårtensson, J., Axelsson, Å., Jørgensen, M., Strömberg, A., Thompson, D. R., & Norekvål, T. M. European cardiovascular nurses' and allied professionals' knowledge and practical skills regarding cardiopulmonary resuscitation. *European Journal of Cardiovascular Nursing* 2018; 17(4), 336-344. <https://doi.org/10.1177/1474515117745298>
5. Sullivan, N. An integrative review: instructional strategies to improve nurses' retention of cardiopulmonary resuscitation priorities. *International journal of nursing education scholarship* 2015; 12(1), 37-43. <https://doi.org/10.1515/ijnes-2014-0012>
6. Hamilton, R. Nurses' knowledge and skill retention following cardiopulmonary resuscitation training: a review of the literature. *JAN* 2005; 51 (3), 288-297. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03491.x>
7. Junli, A., Isa, S. N. I., & Ibrahim, F. S. Factors of cardiopulmonary resuscitation skills retention among healthcare providers: A scoping review. *Nurse education in practice* 2023; 103617. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2023.103617>
8. Verplancke, T. De Paepe, P. Calle, PA., De Regge, M., Van Maele, G., Monsieurs, KG. Determinants of the quality of basic life support by hospital nurses. *Resuscitation* 2008; 77(1):75–80. <https://doi.org/10.1016/j.resuscitation.2007.10.006>
9. Sivrikaya, G. U., Kizilkar, S., Oner, C., Saribek, F., & Gulsen, M. F. Emergency Medical Technicians' Long Term Retention Following Cardiopulmonary Resuscitation Training: A Follow Up Study. *Emerg Med Inves* 2022; 7, 10118. DOI: 10.29011/2475- 5605.010118
10. Zherebovich, I., Goldberg, A., Ben Tov, A., & Schwartz, D. Resuscitation in Community Healthcare Facilities in Israel. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2021; 18(12), 6612. <https://doi.org/10.3390/ijerph18126612>
11. Güven, D. Y., & Karabulut, N. Hemşirelere Verilen Kardiyopulmoner Resusitasyon Eğitiminin Bilgi Düzeyine Etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi* 2018; 5(2):161-168. <https://doi.org/10.17681/hsp.333950>
12. Kaan, BN, Kurt, İ. Gürsoy, F. Üniversite hastanesinde temel yaşam desteği ve defibrilasyon kursu sonuçlarının değerlendirilmesi. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi* 2010; 11(3)

E-SAĞLIK GİRİŞİMLERİNİN YAŞLI BİREYLERİN SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARINA VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Serpil Kolunsağ¹, Aysun Ardıç²

¹Bakırçay Üniversitesi Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir, Türkiye

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği
Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Yaşlı bireylere e-Sağlık girişimi şeklinde uygulanan bu çalışma ile sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına ve yaşam kalitesine etkisini incelemek amaçlandı.

Yöntem: Araştırma randomize olmayan gruplarda ön test-son test kontrol gruplu, tekrarlayan ölçümlü tasarım şeklinde yürütüldü. Çalışmanın örneklemini İzmir’de bir aile sağlığı merkezine kayıtlı 65-80 yaş grubu, işitme, konuşma ve zihinsel engeli olmayan, eğitim videolarını oynatmaya uygun akıllı telefona sahip olan gönüllüler oluşturdu (D.G.=48, K.G.=49). Deney grubuna, Pender’in Sağlığı Geliştirme Modeli’ne temellendirilen sağlık sorumluluğu, beslenme, fiziksel aktivite ve stres yönetimi konularını içeren, uzaktan sağlık eğitimleri, danışmanlık ve rehberlik şeklinde planlanan Sağlığı Geliştirme Programı uygulandı. Veriler “Katılımcı Tanıtım Formu”, “Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II” ve “Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kısa Form (WHOQOL-BREF) ile toplandı. Veriler, sayı, yüzdeler, ortalama, standart sapma, t testi ve ki-kare testi ve tekrarlı ölçümlerde varyans analizi ile değerlendirildi. Etki büyüklüğü Cohen’s d ile hesaplandı. İstatistiki anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Katılımcıların çoğunluğu kadın, evli, ilkokul mezunu ve 2 çocuklu bireylerdi. Uygulanan program sonrası girişim ve kontrol grupları arasında sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve yaşam kalitesi puanlarında anlamlı bir fark tespit edilmedi. Beslenme, stres yönetimi, dört boyut (sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, stres yönetimi) toplam puanı ile yaşam kalitesi ruhsal ve sosyal boyut puanı zaman etkisinde anlamlı değişim tespit edildi ($p<0,05$). Bu değişim zayıf Cohen’s d etki düzeyinde hesaplandı.

Sonuç: e-Sağlık girişimleri şeklinde yürütülen programın 65-80 yaş grubu yaşlılarda sağlıklı yaşam biçimi davranışlarında ve yaşam kalitesinde anlamlı bir etkide bulunmadığı tespit edildi.

ABSTRACT

Introduction and Aim: This study, which was implemented as an e-Health initiative among elderly individuals, aimed to examine the effects of healthy lifestyle behaviors and quality of life.

Method: The research was conducted in non-randomized design groups, with a pre-test-post-test control group, repeated measures design. The sample of the study consisted of volunteers aged 65-80, registered to a family health center in Izmir, who did not have hearing, speech, and mental disabilities, and who had a smart phone suitable for playing educational videos (E.G.=48, C.G.=49). The Health Promotion Program, based on Pender's Health Promotion Model, including health responsibility, nutrition, physical activity, and stress management, planned in the form of distance health education, guidance, and counselling, was applied to the experimental group. Data were collected with the "Participant Introduction Form", "Healthy Lifestyle Behaviours Scale II" and the "World Health Organization Quality of Life Scale-Short Form (WHOQOL-BREF)". Data were evaluated by number, percentile, mean, standard deviation, t-test and chi-square test, and analysis of variance in repeated measures. Effect size was calculated with Cohen's d. Statistical significance was accepted as $p < 0.05$.

Results: The majority of the participants were women, married, primary school graduates and individuals with 2 children. After the program, there was no significant difference in healthy lifestyle behaviors and quality of life scores between the intervention and control groups. A significant change was found in the time effect of nutrition, stress management, four dimensions (health responsibility, physical activity, nutrition, stress management) and quality of life, mental and social dimension score ($p < 0.05$). This change was calculated at the weak Cohen's d effect level.

Conclusions: It was determined that the program implemented with e-Health interventions did not have a significant effect on the healthy lifestyle behaviors and quality of life of elderly people between the ages of 65-80.

GİRİŞ VE AMAÇ

Biyolojik, psikolojik, sosyal boyutları olan yaşlılık sürecinde fonksiyonlarda gerilemeler ve yetersizlikler sağlık sorunlarına yol açar⁽¹⁾. Bu dönemde kanser, kardiovasküler sistem hastalıkları, solunum yolu hastalıkları, diyabet gibi kronik hastalıklara yakalanma riski artmakta olup ⁽²⁾ bu hastalıklar dünya çapında en sık ölüm nedenlerini (%74) oluşturmaktadır ⁽³⁾. Dünya Sağlık Örgütü'nün raporlarına göre, bireylerin ölüm nedenlerinin %53'ü, yaşam kalitesi ve sağlık durumlarının yaklaşık %60'ı, yaşam tarzı ve sağlık davranışları ile ilişkilendirilmektedir ^(4,5). Yaşlılıkta hastalık veya bağımlılık riski artmış olsa da bu risklerden korunmak veya etkilerini en aza indirmek mümkündür ^(1,2). Günümüzde toplumsal katılımın, üretkenliğin, fiziksel psikolojik ve sosyal olarak iyiliğin devam ettiği "aktif yaşlanma" olarak tanımlanan bir yaşlanma anlayışı desteklenmektedir ⁽¹⁾. Sağlıklı beslenme alışkanlığı edinmek, düzenli fiziksel aktiviteye yapmak, stresi yönetebilmek, sosyal ilişkileri sürdürmek, manevi ve duygusal ihtiyaçları karşılamak ve sağlık sorumluluğu almak sağlığı geliştirme davranışlardandır ve bireyin sağlığına ve refahına etki etmektedir ^(6,7).

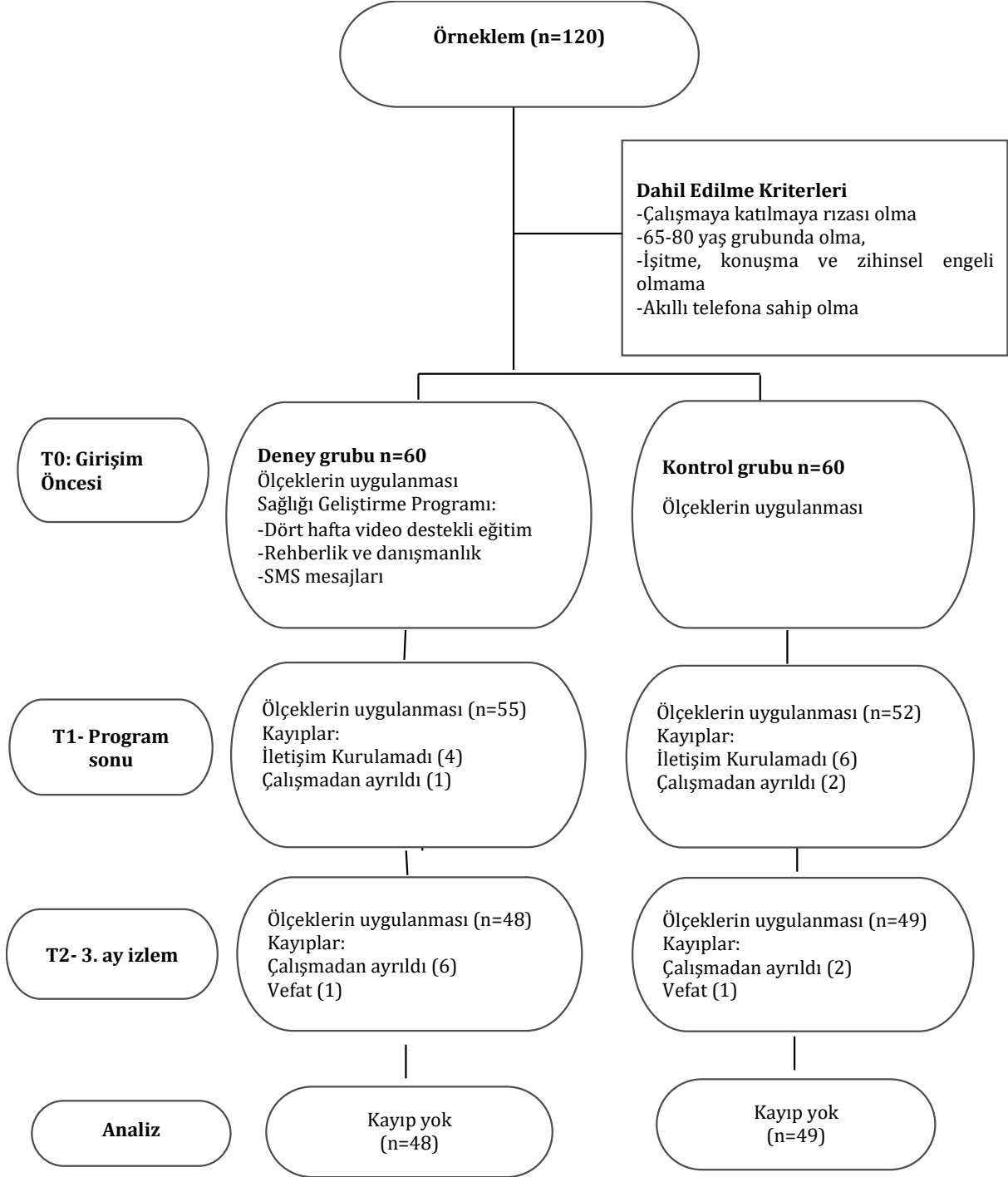
Sağlıklı yaşam tarzının desteklenmesi, hastalık yönetimi, ilaç yönetimi gibi konularda e-Sağlık teknolojilerinin kullanımı oldukça ilgi görmektedir. Özellikle Aralık 2019 tarihinde başlayarak dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi kronik hastalıkları ve bağışıklık sistemi yetersizlikleri bulunan bireylerde ve 60 yaş üstü bireylerde ağır hastalık tablosu ile oluşturmuş, 65-79 yaş grubunda %14,46; 80 yaş ve üzerinde %30,84 ölüm oranına ulaşmıştır. Sağlık otoriteleri tarafından hastalıktan korunmak ve hastalığın yayılma hızını düşürmek için sosyal mesafe kuralları, kamu hizmetlerinin ve okulların kapatılması, dolaşımın sınırlandırılması gibi günlük yaşamı kısıtlayan politikalar uygulanması gerekmiştir ⁽⁹⁾. Virüsün yayılma ve etki alanı nedeniyle uzaktan yapılan sağlık müdahalelerine olan ilgiyi arttırmıştır ⁽⁸⁾.

Dönemin şartlarına uygun olarak yaşlı sağlığını korunması ve geliştirilmesi için yüz yüze yapılan müdahalelerden kaçınılması, en az temasın sağlandığı uzaktan erişim ve girişimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma ile sağlıklı yaşam tarzı davranışlarını geliştirmek için e-Sağlık uygulaması şeklinde uzaktan yürütölen Sağlığı Geliştirme Programının 65-80 yaş grubu bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına ve yaşam kalitesine etkisini incelemek amaçlandı. Çalışmanın bağımsız değişkeni iken, bağımlı değişkenler yaşam kalitesi, sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, stres yönetimidir. e-Sağlık girişim programına katılan bireylerin sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, stres yönetimi ve yaşam kalitesi bedensel, ruhsal, sosyal ilişkiler ve çevre boyutu puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek olacağı hipotezi kuruldu.

YÖNTEM

Araştırmanın Tasarımı, Yeri ve Örnekleme: Araştırma randomize olmayan gruplarda ön test-son test kontrol gruplu, tekrarlayan ölçümlü tasarım olarak planlandı. İzmir'de bulunan bir aile sağlığı merkezinde Mart- Aralık 2022 tarihleri arasında yürütöldü. Çalışmanın örneklemini 65-80 yaş arasında, işitme, konuşma ve zihinsel engeli olmayan ve akıllı telefonu olan gönüllüler oluşturdu. Katılımcıların deney ve kontrol gruplarına ataması kayıtlı oldukları aile hekimine göre; deney kontrol grubu seçimi ise kura yöntemi ile belirlendi.

Örneklem büyüklüğü 0,80 güçlük değeri, tip I hata düzeyi 0,05 ve 0,20'lik fark öngörölerek ve Cohen etki boyutu "orta" olacak şekilde GPower kullanılarak hesaplandı. Çalışma deney grubu 48, Kontrol grubunda 49 kişi olmak üzere 97 katılımcı ile tamamlandı. Ölçeklerin uygulanması ortalama 20-30 (yirmi-otuz) dakika sürdü. Anket ve ölçeklerin uygulanması dışında katılımcılar ile yüz yüze görüşme yapılmadı. Veriler girişim öncesi, girişim sonrası 1. haftada ve 3. ayda toplandı. Çalışmanın süreci ve kayıplar CONSORT akış şemasında verildi (Şekil 1)

Şekil-1: CONSORT Akış Şeması

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Pender'in Sağlığı Geliştirme Modeli temel alınarak geliştirilen programda 65-80 yaş grubu bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarından olan sağlık sorumluluğu, beslenme, egzersiz ve stres yönetimi konularında bilgilendirilmesi ve desteklenmesi amaçlandı. Program uzaktan sağlık eğitimi, danışmanlık ve rehberlik aşamalarından oluştu. Programın modele uyarlanmış hali (şekil-2) de verilmiştir.

Sağlık Eğitimi:

Katılımcılara *WhatsApp* uygulaması aracılığıyla her hafta bir konu işlenecek şekilde bir hafta ara ile gönderilen eğitim videolarında sağlık sorumluluğu ve sağlık okuryazarlığı, beslenme, fiziksel aktivite ve egzersiz, stres yönetimi konuları işlendi. Güncel literatür bilgilerinin yer aldığı yaklaşık 9-16 dakika uzunluktaki eğitim videoları konu içeriğine uygun görsellerle desteklenen PowerPoint sunumunun araştırmacı tarafından seslendirilmesiyle oluşturuldu. Videolar her katılımcıya ayrı mesaj ile pazartesi (birinci gün) 20.00-22.00 saatleri arasında gönderildi.

Danışmanlık ve Rehberlik:

Telefon görüşmesi: Görüşmeler katılımcıların tercih ettiği saatlere göre esnek olarak planlandı. Görüşme için farklı tercihleri olanlar dışında görüşmeler standart olarak salı (ikinci gün) saat 20.00-22.00 arasında gerçekteşti. Yaklaşık 5-8 dk. süren görüşmelerde, eğitim videosunun izlenip izlenmediği sorgulanarak videoda işlenen konunun kısa özeti yapıldı. Konu ile ilgili geri bildirimler alındı, anlaşılmayan noktalar ve sorular cevaplandı. Sağlığı Geliştirme Modelinin “davranışa özel bilişsel süreçleri” temel alınarak, danışmanlık ve rehberlik sağlandı.

Hatırlatıcı mesajlar: Katılımcılara her biri o haftaki eğitim konusu hakkında bir mesaj çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi ve pazar günleri aynı saatlerde (10.00-12.00) *WhatsApp* uygulaması ile gönderildi.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Modelin Bileşenleri		Modelin Uygulaması
Bireysel özellikler ve deneyimler	<u>Geçmiş davranışlar</u>	<ul style="list-style-type: none"> Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II (Sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, stres yönetimi) DSÖ Yaşam Kalitesi Ölçeği -Kısa Form
	<u>Kişisel Faktörler</u>	
	Biyolojik	Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu (Yaş, cinsiyet, boy, kilo)
	Sosyokültürel	Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu (Eğitim düzeyi, medeni durum, evde birlikte yaşayanlar, çalışma ve gelir durumu)
	Psikolojik	<ul style="list-style-type: none"> Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II (Sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, stres yönetimi) DSÖ Yaşam Kalitesi Ölçeği -Kısa Form
Davranışa Özgü Bilişler ve Duygu	<u>Davranışa yönelik algılanan yararlar</u> <u>Davranışa yönelik algılanan engeller</u> <u>Davranışa yönelik öz etkililik</u>	Eğitim videolarında sağlıklı geliştirme davranışının yararları, davranışı engelleyen durumlara yer verildi. Telefon görüşmelerinde bireyin davranışa yönelik tutumları, davranışı engelleyen ya da kolaylaştıran duygu, düşünce ve bilişleri üzerinde duruldu. Davranışı gerçekleştirmek için kendine olan inancı hakkında konuşuldu. Mesajlar konuyu hatırlatıcı ve bireyi destekleyici içeriklerden oluştu.
	<u>Aktivite ile ilgili etki:</u> Bireylerin sağlıklı geliştirme davranışı öncesinde, sırasında ve sonrasında ortaya çıkan olumlu veya olumsuz öznel duyguları	Telefon görüşmelerinde haftanın sağlıklı geliştirme konusu ile ilgili bireyin olumlu ya da olumsuz öznel duygularından bahsetmesi için teşvik edildi.
	<u>Kişilerarası etkiler:</u> Sağlıklı geliştirme davranışını kazanma veya sürdürme sürecinde aile, akraba veya sağlık profesyonellerinin düşüncelerini, davranışlarını ve tutumlarını içeren bilişler - Normlar - Sosyal Destek - Rol model	<u>Normlar:</u> Sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme ve stres yönetimi video içerikleri sağlıklı geliştirme literatür bilgileri doğrultusunda işlendi, kısa mesajlarla konu hatırlatıldı. <u>Sosyal Destek:</u> Video içeriklerinin izlenmesinin takibi, videoların kısa tekrarı ve soru-görüşlerin alınmasını içeren telefon görüşmeleri yapıldı. Hatırlatıcı Kısa mesajlar <u>Rol Model:</u> Video içeriklerinde sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına aile/arkadaş katılımının desteklendi.
	<u>Durumsal etkiler:</u> Bireyin içinde yaşadığı çevrenin davranış üzerindeki etkisinin tanınmasını içerir. <ul style="list-style-type: none"> Ulaşılabilir seçeneklerin algısı Talep özellikleri Çevrenin estetik özellikleri	Eğitim videolarında beklenen davranış geliştirmede çevre etkisi, özellikleri ve imkanlar ele alındı. Telefon görüşmelerinde geliştirilmesi beklenen davranış için mevcut imkanları, ulaşılabilir hedefleri, çevre etkisi konuşuldu. Bireyin görüş ve önerileri alındı.
Davranışsal sonuç	<u>Bir eylem planına bağlılık:</u> Bireyin sağlıklı geliştirme davranışını belirli stratejilerle planlı bir şekilde gerçekleştirmek için harekete geçtiği aşama	<u>Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları</u> Sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, stres yönetimi
	<u>Hemen rekabet eden talepler ve tercihler:</u> Planlanan sağlıklı geliştirme davranışı gerçekleşmeden önce ortaya çıkacak ve davranışın oluşumunu olumsuz etkileyecek acil ihtiyaçlar	<u>Danışmanlık:</u> İhtiyaç halinde telefon veya mesaj yoluyla iletişim desteği sağlandı <u>Kısa mesaj:</u> Hafta boyunca gönderilen mesajlar ile konuyu hatırlatmayı ve konu üzerinde düşünmeye teşvik edildi.
	Sağlıklı geliştirme davranışı	Sağlıklı yaşam biçimi davranışları

Şekil-2 Peder'in Sağlığı Geliştirme Modelinin Yaşlı Bireylerin Sağlığı Geliştirme Programına Uyarlanması

Veri Toplama Araçları

Katılımcı Tanıtım Formu: Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini sorgulayan form yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelir algısı, evini kiminle paylaştığı, çocuk sayısı, boy, kilo, kronik hastalık sayısı, sosyal güvenlik ve çalışma durumunun sorgulandığı 12 sorudan oluştu.

Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II: Walker ⁽⁶⁾ ve arkadaşları tarafından 1987 yılında geliştirilen ölçek, sağlıklı yaşam biçimini destekleyen sağlıklı geliştirici davranışları ölçmeyi amaçlar, 6 alt boyuttan ve 52 maddeden oluşur. 4'lü likert şeklinde olan ölçeğin alfa güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak belirtilmiştir. Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Bahar ve arkadaşları tarafından 2008 yılında yapılan "ölçeğin madde toplam puan korelasyonları 0,64 ile 0,80 arasında değişmekte ve iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı olan Chronbach Alfa değeri ise 0,92 olarak bulunmuştur" ⁽¹⁰⁾. Bu çalışmada ölçeğin sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme ve stres yönetimi alt boyutları kullanılmış olup, bu dört boyutun Chronbach Alfa değeri 0,70 olarak bulundu.

Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kısa Form (WHOQOL-BREF): Ölçek WHOQOL-100 ölçeğinin 24 bölümünün her birinden bir soru alınarak ve genel sağlık ve yaşam kalitesi hakkında soru eklenerek oluşturulmuştur. Beşli Likert şeklindeki ölçek 4 boyut ve 27 sorudan oluşur. Ölçekte toplam skoru yoktur, her bir alan maksimum 20/100 puan üzerinden skorlanır. Ölçeğin kesme noktası yoktur, puan arttıkça yaşam kalitesi de iyileşmektedir. Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Eser ve arkadaşları tarafından 1999'da yapılan ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,52 ve 0,90 arasında değişmektedir ⁽¹¹⁾. Bu çalışmada ölçeğin Chronbach alfa değeri 0,83 olarak bulundu.

Veriler IBM SPSS Statistics 21 programı ile analiz edildi. Tanımlayıcı veriler sayı, yüzdelik ve ortalama ile analiz edildi. Gruplar arasındaki fark bağımsız örneklem t testi ve ki-kare testi ile analiz edildi. Tekrarlı ölçümlerde varyans analizi, etki büyüklüğünün değerlendirmesinde Cohen's d analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Çalışmanın etik kurul izni, kurum izni, kullanılan ölçek kullanım izinleri alındı. Katılımcılara çalışma açıklanarak yazılı onamları alındı.

BULGULAR

Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerine Dair Bulgular

Katılımcıların çoğunluğunu kadın (%61,9), evli (%70,1), ilkokul mezunu (%48,5), emekli olmuş ve/veya çalışmayan (%84,5), gelir durumunu “orta” olarak algılayan (%66), eşi ile birlikte yaşayan (%44,3), 2 çocuğu (%46,4) ve en az bir kronik hastalığı olan (%39,2) bireyler oluşturdu. Katılımcıların yaş ortalaması 70,44±5,057 ve BKİ ortalaması 27,61±4,58 olarak bulundu. Girişim ve kontrol grupları arasında katılımcılara ait özellikler bakımından istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0,05$), (Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerine Dair Bulgular

Özellikler		Girişim	Kontrol	Toplam	İstatistik	
		n=48	n=49	n=97	test	p
		n (%)	n (%)	n (%)		
Yaş (Ortalama±SS)		69,69±4,72	70,86±5,15	70,44±5,057	0,591 ^a	0,444
BKİ (Ortalama±SS)		26,88±4,20	28,18±5,13	27,61±4,58	0,130 ^a	0,719
Cinsiyet	Kadın	31(64,6)	29(59,2)	60(61,9)	0,300 ^b	0,584
	Erkek	17(35,4)	20(40,8)	37(38,1)		
Medeni durum	Evli	33(68,8)	35(71,4)	68(70,1)	0,083 ^b	0,773
	Bekar/boşanmış/vefat	15(31,3)	14(28,6)	29(29,9)		
Eğitim durumu (Mezuniyet)	İlkokul	27(56,3)	20(40,8)	47(48,5)	4,592 ^b	0,101
	Lise	7(14,6)	16(32,7)	23(23,7)		
	Üniversite ve üzeri	14(29,2)	13(26,5)	27(27,8)		
Çalışma durumu	Çalışan, emekli olup çalışan	7(14,6)	8(16,3)	15(15,5)	0,056 ^b	0,812
	Emekli ya da çalışmayan	41(85,4)	41(83,7)	82(84,5)		
Sağlık Güvencesi	Mevcut	48(100,0)	49(100,0)	100(100)	-	-
	Kötü	8(16,7)	8(16,3)	16(16,5)		
Gelir algısı	Orta	29(60,4)	35(71,4)	64(66)	2,023 ^b	0,364
	İyi	11(22,9)	6(12,2)	17(17,5)		
	Yalnız	10(20,8)	5(10,2)	15(15,5)		
Kiminle yaşıyor	Eş	22(45,8)	21(42,9)	43(44,3)	4,291 ^b	0,232
	Eş ve çocuklar	12(25,0)	13(26,5)	25(25,8)		
	Çocuk/lar	4(8,3)	10(20,4)	14(14,4)		
Çocuk sayısı	1	10(20,8)	3(6,1)	13(13,4)	4,941 ^b	0,085
	2	19(39,6)	26(53,1)	45(46,4)		
	3 ve üstü	15(31,3)	17(34,7)	32(33)		
Kronik hastalık sayısı	0	12(25,0)	14(28,6)	26(26,8)	1,040 ^b	0,792
	1	20(41,7)	18(36,7)	38(39,2)		

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

2	10(20,8)	13(26,5)	23(23,7)
3 ve üstü	6(12,5)	4(8,2)	10(10,3)

p>0,05, a= t testi, b= χ^2 Kikare test

Müdahale programı öncesi Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II ve DSÖYKÖ-Kısa Form puanları açısından gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmadı (p>0,05), (Tablo 2, Tablo 3).

Tablo 2: Katılımcıların Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II Puanları

SYBDÖ II	Girişim(n=48)			Kontrol(n=49)			İstatistik	
	Min.	Max.	Ort±SS	Min.	Max.	Ort±SS	test	p
Sağlık sorumluluğu	12,00	33,00	23,39±5,16	11,00	33,00	23,16±5,91	1,392	0,241
Fiziksel aktivite	8,00	30,00	17,70±5,89	8,00	30,00	17,44±5,94	0,003	0,958
Beslenme	19,00	34,00	26,56±4,21	20,00	34,00	27,02±3,70	0,821	0,367
Stres yönetimi	9,00	32,00	21,06±4,86	13,00	32,00	21,75±4,66	0,029	0,864
Toplam Puan	63,00	119,00	88,72±14,84	61,00	123,00	89,38±13,90	0,171	0,680

p>0,05, test= t testi

Tablo 3: Katılımcıların DSÖYKÖ-Kısa Form Puanları

DSÖYKÖ-K	Girişim (n=48)			Kontrol (n=49)			İstatistik	
	Min.	Max.	Ort±SS	Min.	Max.	Ort±SS	Test	P
Bedensel alan	6,86	20,00	15,23±3,09	9,71	20,00	15,68±2,53	1,343	0,249
Ruhsal alan	8,67	20,00	15,36±2,82	10,67	19,33	16,00±2,16	2,756	0,100
Sosyal alan	6,67	20,00	14,41±3,09	9,33	20,00	15,53±2,61	2,150	0,146
Çevresel alan	9,78	20,00	15,81±2,45	12,00	20,00	16,48±2,22	0,084	0,772

p>0,05, test= t testi

Müdahale sonrası Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, stres yönetimi alt boyutları ve bu dört boyutun toplam puanında girişim ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmedi (p>0,05). Ancak her iki grupta da beslenme alt boyut puanında (1<3, 2<3); stres yönetimi alt boyutu puanında (1<2, 1<3, 2<3); sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite,

beslenme ve stres yönetimi alt boyutları toplam puanında ($1 < 3$, $2 < 3$) zamana göre anlamlı fark bulundu ($p > 0,05$). Etki büyüklüğü Cohen's d ile hesaplandı, zayıf etki büyüklüğü tespit edildi (Tablo 4).

Tablo 4: Sağlığı Geliştirme Programının Yaşlıların Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Puanlarına Etkisi

Özellikler	Program öncesi (0) Ort±SS (n=97)	Program sonrası		Zaman F/p	İstatistik	
		1.hafta(1) Ort±SS (n=97)	3. ay(2) Ort±SS (n=97)		Zaman&Grup F/p	Grup F/p
Sağlık Sorumluluğu						
Deney(n=48)	23,39±5,16	23,64±4,86	24,52±4,78	1,543/0,219	0,838/0,411	0,577/0,449
Kontrol(n=49)	23,16±5,91	22,95±5,54	23,26±4,89			
Fiziksel Aktivite						
Deney (n=48)	17,70±5,89	17,45±6,27	18,31±6,01	2,493/0,091	0,149/0,841	0,000/0,993
Kontrol(n=49)	±17,44±5,94	17,48±6,41	18,57±7,12			
Beslenme						
Deney (n=48)	26,56±4,21	26,79±4,49	27,91±4,35	9,761/0,000 1<3, 2<3	0,902/0,395	0,882/0,350
Kontrol(n=49)	27,02±3,70	27,95±3,79	28,36±3,51			
Stres yönetimi						
Deney (n=48)	21,06±4,86	22,25±4,71	23,45±5,17	15,855/0,000 (1<2,1<3 2<3)	1,741/0,185	0,040/0,842
Kontrol(n=49)	21,75±4,66	22,59±5,16	22,97±4,90			
Toplam puan						
Deney (n=48)	88,72±14,84	90,14±15,27	94,20±16,17	12,122/0,000 1<3, 2<3	0,578/0,534	0,003/0,954
Kontrol(n=49)	89,38±13,90	91,00±14,65	93,18±15,00			

Program sonrası yaşam kalitesinde girişim ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmedi. Ancak ruhsal boyut ($1 > 3$, $2 > 3$) ve sosyal boyutta ($1 < 3$, $2 < 3$) zamana göre anlamlı fark bulundu ($p > 0,05$). Etki büyüklüğü Cohen's d ile hesaplandı, her iki boyutta da zayıf etki büyüklüğü tespit edildi (Tablo 5).

Tablo 5: Sağlığı Geliştirme Programının Yaşlıların Yaşam Kalitesi Puanına Etkisi

Özellikler	Program öncesi (0) Ort±SS (n=97)	Program sonrası		Zaman F/p	İstatistik	
		1.hafta(1) Ort±SS (n=97)	3. ay(2) Ort±SS (n=97)		Zaman&Grup p F/p	Grup F/p

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Ruhsal Boyut	Deney (n=48)	15,36±2,8 2	15,59±2,9 2	14,73±1,8 8	9,115/0,000 1>3*, 2>3*	0,028/0,972	2,888/0,092
	Kontrol (n=49)	16,00±2,1 6	16,28±2,2 4	15,46±1,3 6			
Bedensel Boyut	Deney (n=48)	15,23±3,0 9	14,98±2,8 4	15,46±2,6 8	3,074/0,049	0,455/0,635	1,784/0,185 s
	Kontrol (n=49)	15,68±2,5 3	15,77±2,6 0	16,19±2,1 0			
Sosyal Boyut	Deney (n=48)	14,41±3,0 9	14,91±2,8 2	16,69±3,6 7	16,841/0,000 1<3*, 2<3*	1,155/0,297	3,789/0,055
	Kontrol (n=49)	15,53±2,6 1	15,29±2,4 0	18,66±7,7 9			
Çevresel Boyut	Deney (n=48)	15,81±2,4 5	15,62±2,7 3	15,39±2,4 9	1,488/0,228	0,110/0,895	3,347/0,070
	Kontrol (n=49)	16,48±2,2 2	16,43±2,1 5	16,23±1,9 4			

F= Repeated Measures ANOVA- Bonferroni post-hoc testi, (p>0,05), *Cohen's d zayıf etki büyüklüğü (≤ 0,20) etki büyüklüğü

TARTIŞMA

e-Sağlık girişimleri yoluyla uzaktan yürütülen çalışmaya katılanların çoğu kadın, evli, ilkokul mezunu, çalışmayan/emekli, gelir durumunu “orta” olarak algılayan bireylerdi. Uygulanan program sonrası girişim ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilemedi. Ancak her iki grupta da zamana göre beslenme, stres yönetimi, ruhsal ve sosyal boyutlarda anlamlı fark bulundu ($p>0,05$).

Çalışmanın verileri sağlık alışkanlıkları geliştirmedeki etkinliğine dair net bir kanıtın gözlenmediği 60 yaş üstü sağlık sorunu olmayan bireylerle yakın zamanda yürütülmüş girişimsel çalışma sonuçlarıyla⁽¹²⁻¹⁵⁾ tutarlıdır. Yaşlı popülasyonda sağlık geliştirme odaklı girişimlerin incelendiği sistemik inceleme ve meta analiz bulgularında çalışmaların çeşitli müdahaleler üzerinde olumlu sonuçları olduğu⁽¹⁶⁾, mütevazı kanıtlar sunduğu⁽¹⁷⁾, kanıt düzeyi, heterojen yapısı nedeniyle sonuçlarının temkinli, dikkatli yorumlanması tavsiye edildiği vurgulanmaktadır^(2,18,19,20).

Kapsam belirleme çalışmaları yaşlı bireylerin sağlığı geliştirmek için dijital teknolojileri kullanma niyetleri olsa bile koçluk, iletişim ve teknik destek, bireyin ihtiyacına ve yaşa bağlı becerilerine göre tasarlanan, olumlu kullanıcı deneyimi sunan, hedefe yönelik iyi tasarlanmış müdahaleler gibi daha çok kolaylaştırıcıya ihtiyaç olduğunu belirtmektedir⁽²¹⁻²⁴⁾. Geleneksel eğitim girişimlerinde olduğu gibi sosyal destek, akran desteği, kişiler arası iletişim, koçluk, geri bildirim sağlama e sağlık girişimleriyle yaşlılarda sağlık davranışlarını geliştirme çalışmalarında da kolaylaştırıcı olarak belirtilmektedir^(21-24,25). Bu çalışmada sosyal destek, koçluk, iletişim girişim süresince telefon görüşmesi ve kısa mesaj yoluyla etkili şekilde uygulanmaya çalışıldı. Hatırlatıcı mesajların okunması, başkalarıyla tartışılması ve tavsiyelerin kişisel önemi nedeniyle ilginç olarak algılanması daha olası bulunduğundan⁽²⁶⁾ bu iletişimi haftanın her gününe yayılarak sürdürüldü. Ancak çalışma bireysel olarak yürütüldüğü için uzaktan eğitimlerin doğası gereği eğitimde grup dinamiğini yaratan kişiler arası etkileşim, grup motivasyonu ve akran desteği sağlanamadı. Bir eğitim ortamında yüz yüze görüşmemenin ve kişiler arası iletişim eksikliğinin katılımcıyı terapötik süreçten uzaklaştığı, teknoloji yoluyla kurulan iletişimin özellikle ileri yaş grubu için “gerçek olmayan” bir deneyim olarak kabul edildiği bildirilmektedir⁽²⁴⁾.

Sağlık davranışlarının geliştirilmesinde en önemli faktör bireyin davranış değişimine olan motivasyonu olarak belirtilmektedir^(13,27). Recio-Rodriguez ve arkadaşları tarafından bir akıllı telefon uygulamasının farklı popülasyonlarda kullanım etkinliğini değerlendiren bir dizi bileşik çalışmanın yaşlı bireylerde, genel popülasyonda ve fazla kilolu ve obez popülasyonda yürütülen çalışmaların sonuç ölçümlerinde anlamlı bir değişim bulunmazken tip 2 diyabetliler ile yürütülen çalışmada anlamlı sonuçlar bulunduğu belirtilmektedir⁽¹³⁾. Tıbbi nedenler yaşam konforunu etkilediği için güçlü motivasyon oluşturmaktadır^(16,25). Bu çalışmada bireylerin davranış değiştirmeye motivasyonel durumu sorgulanmamıştır. Katılımcıların günlük yaşam aktivitelerinde bağımsız olduğu için davranış değişimine ihtiyaç hissetmemiş olmaları olası görülmüştür.

İncelenen literatürde davranışsal değişime nazaran biyometrik ve antropometrik ölçülerde anlamlı değişim görüldüğü bildirilmektedir. Adım sayısı, kalori alımı, beden kitle endeksi ve bel çevresinde anlamlı değişiklik bulunduğu, ancak meyve ve sebze tüketimi, fiziksel aktivitede anlamlı değişiklik bulunmadığı bildirilmiştir⁽²⁾. Katılımcıların sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını geliştirmeyi amaçlayan bu çalışma, fiziksel aktiviteyi ya da adım sayısını arttırmak gibi daha net hedefleri olan çalışmalara kıyasla daha geniş kapsamlı ve daha az odaklanmış bir müdahale sundu. Davranış değişiminin sağlanması için genelleştirilmiş müdahalelere göre kişiselleştirilmiş ve bireye uyarlanmış müdahalelerin etkinliğinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir^(16,25,26).

Yapılan çalışmalarda sağlık sorumluluğunun bireyin sağlık davranışlarını geliştirmede, yaşam tarzı nedeniyle görülme riski olan hastalıklarını önlemede ve mevcut kronik hastalıklarını yönetmede katkı sağladığını belirtmektedir⁽²⁸⁾. Sağlık bilincine sahip bireylerin kendi sağlıklarını yönetme sorumluluğunu alma ve sağlığı teşvik edici davranışlarda bulunma olasılıkları daha yüksektir⁽²⁹⁾. Literatürde yaşlılara uygulanan sağlıklı yaşlanma programının sağlık sorumluluğunu anlamlı olarak arttırmayan⁽³⁰⁾ çalışmalar

olduğu gibi bu çalışmanın aksine sağlık sorumluluk puanına anlamlı şekilde arttıran çalışma bulgularına rastlanmaktadır⁽³¹⁾. Zhou ve arkadaşları tarafından raporlanan çalışmada ileri yaş grubunun gençlere göre daha yüksek düzeyde sağlık sorumluluğu davranışı bildirdiği belirtilmekte, sebebinin de kısmen bireylerin yaşlandıkça sağlık sorunlarıyla karşılaşma ve farkındalıklarının artması olabileceği görüşü sunulmuştur^(32,33). Çalışmanın yaşlı bireylerde sağlık sorumluluğunu geliştirmemesinin “tavan etkisi” sebebiyle olabileceği de düşünölmektedir⁽³⁴⁾

SONUÇ VE ÖNERİLER

e-Sağlık girişimleri şeklinde yürütölen Sağlığı Geliştirme Programı 65-80 arasındaki bireylerde sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını ve yaşam kalitesini geliştirmedeği tespit edilmiştir. Gelecek çalışmalar için motivasyonel durumun dikkate alındığı, sosyal etkileşim, grup dinamiği gibi klasik iletişim özellikleri içeren davranışa odaklı objektif hedefleri olan e-sağlık girişimlerinin planlanması önerilir.

KAYNAKLAR

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı 2021-2026. Ankara:Sağlık Bakanlığı; 2021. URL: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kronik-hastaliklar-engellidb/hastaliklar/Yasli_Sagligi/kitap_ve_makaleler/Turkiye_Saglikli_Yaslanma_Eylem_Plani_ve_Uygulam_a_Programi_2021-2026.pdf. 04. 01. 2023.

Robert C, Erdt M, Lee J, Cao Y, Naharudin NB, Theng YL. Effectiveness of e-Health Nutritional Interventions for Middle-Aged and Older Adults: Systematic Review and Meta-analysis. J Med Internet Res 2021; 23(5): e15649.

Home/Newsroom/Fact sheets/Detail/The top 10 causes of death. World Health Organization: 2020. URL: <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>. 11.09.2020

Cowie M R, Bax J, Bruining N, Cleland J G, Koehler F, Malik M, et al. e-Health: a position statement of the European Society of Cardiology. Eur Heart J. 2016; 37(1): 63–66.

Campagne DM. Accountability for an unhealthy lifestyle. The European Journal of Health Economics 2021; (22): 351–355.

Walker SN, Sechrist KR, Pender NJ. The health-promoting lifestyle profile: Development and psychometric characteristics. Nursing Research 1987; 36(2):76-81.

Pender NJ, Murdaugh CL, Parsons MA. Health Promotion in Nursing Practice (6th Edition). Boston, MA: Pearson. 2011.

Troutman-Jordan M, Kazemi DM. COVID-19's impact on the mental health of older adults: Increase in isolation, depression, and suicide risk. An urgent call for action. Public Health Nurs. 2020;37(5):637-638. doi:10.1111/phn.12774

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı 2021-2026. Ankara: Sağlık Bakanlığı; 2021. URL: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kronik-hastaliklar-engellidb/hastaliklar/Yasli_Sagligi/kitap_ve_makaleler/Turkiye_Saglikli_Yaslanma_Eylem_Plani_ve_Uygulam_a_Programi_2021-2026.pdf. 04.01.2023.

Bahar Z, Açıl D. Sağlığı Geliştirme Modeli: Kavramsal Yapı. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi 2014; 7(1): 59-67.

Eser E, Fidaner H, Fidaner C, Eser SY, Elbi H, Göker E. WHOQOL-100 ve WHOQOL-BREF'in psikometrik özellikleri. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi* 1999; 7(Suppl 2): 23-40.

Gonzalez-Sanchez J, Recio-Rodriguez J I, Fernandez-delRio A, Sanchez-Perez A, Magdalena-Belio JF, Gomez-Marcos MA, & Garcia-Ortiz L. Using a smartphone app in changing cardiovascular risk factors: A randomized controlled trial (EVIDENT II study). *International Journal of Medical Informatics* 2019; 125: 13-21. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2019.02.004>

Recio-Rodríguez JI, Gonzalez-Sanchez S, Tamayo-Morales O, Gómez-Marcos MA, Garcia-Ortiz L, Niño-Martín V ve ark. Changes in lifestyles, cognitive impairment, quality of life and activity day living after combined use of smartphone and smartband technology: a randomized clinical trial (EVIDENT-Age study). *BMC geriatrics* 2022; 22(1): 782. doi:<https://doi.org/10.1186/s12877-022-03487-5>

Pischke CR, Voelcker-Rehage C, Ratz T, Peters M, Buck C, Meyer J ve ark. Web-Based Versus Print-Based Physical Activity Intervention for Community-Dwelling Older Adults: Crossover Randomized Trial. *JMIR Mhealth Uhealth* 2022; 10(3): e32212. doi:doi: 10.2196/32212.

Muellmann S, Buck C, Voelcker-Rehage C, Bragina I, Lippke S, Meyer J ve ark. Effects of two web-based interventions promoting physical activity among older adults compared to a delayed intervention control group in Northwestern Germany: Results of the PROMOTE community-based intervention trial. *Preventive medicine reports* 2019; 15: 100958. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2019.100958>

Rocha N, Santos M, Margarida C, & Alexandra Q. Mobile Health to Support Ageing in Place: A Systematic Review of Reviews and Meta-Analyses. *International Journal of E-Health and Medical Communications* 2019; 10(3): 1–21. doi:10.4018/IJEHMC.2019070101

Richard E, Moll van Charante EP, Hoevenaar-Blom MP, Coley N, Barbera M, van der Groep A ve ark. Healthy ageing through internet counselling in the elderly (HATICE): a multinational, randomised controlled trial. *The Lancet. Digital health* 2019; 1(18): e424–e434. doi:[https://doi.org/10.1016/S2589-7500\(19\)30153-0](https://doi.org/10.1016/S2589-7500(19)30153-0)

Robbins TD, Lim Choi Keung SN, Arvanitis TN. E-health for active ageing; A systematic review. *Maturitas* 2018; 114: 34–40. doi:10.1016/j.maturitas.2018.05.008

Elavsky S, Knapova L, Klocek A, Smahel D. Mobile Health Interventions for Physical Activity, Sedentary Behavior, and Sleep in Adults Aged 50 Years and Older: A Systematic Literature Review. *Journal of aging and physical activity* 2019; 27(4): 565–593. doi:<https://doi.org/10.1123/japa.2017-0410>

Buyl R, Beogo I, Fobelets M, Deletroz C, Van Landuyt P, Dequanter S ve ark. e-Health interventions for healthy aging: a systematic review. *Systematic Reviews* 2020; 9(128). doi:<https://doi.org/10.1186/s13643-020-01385-8>

De Santis KK, Jahnel T, Matthias K, Mergenthal L, Al Khayy H, Zeeb H. Evaluation of Digital Interventions for Physical Activity Promotion: Scoping Review. *JMIR public health and surveillance* 2022; 8(5): e37820. doi:<https://doi.org/10.2196/37820>

Ahmad NA, Mat Ludin AF, Shahar S, Mohd Noah SA, Mohd Tohit N. Willingness, perceived barriers and motivators in adopting mobile applications for health-related interventions among older adults: a scoping review protocol. *BMJ open* 2020; 10(3): e033870 . doi:<https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-033870>

Kampmeijer R, Pavlova M, Tamb M, Golinowska S, Groot W. The use of e-health and m-health tools in health promotion and primary prevention among older adults: a systematic literature review. *BMC health services research* 2016; 16 Suppl 5(Suppl 5), : 290. doi:<https://doi.org/10.1186/s12913-016-1522-3>

Wilson J, Heinsch M, Betts D, Booth D, Kay-Lambkin F. Barriers and facilitators to the use of e-health by older adults: a scoping review. *BMC Public Health* 2021; 21: 1556. doi:<https://doi.org/10.1186/s12889-021-11623-w>

Yen H-Y, Jin G, Chiu H-L. Smartphone app-based interventions targeting physical activity for weight management: A meta-analysis of randomized controlled trials. *International journal of nursing studies* 2023; 137: 104384. doi:[doi:10.1016/j.ijnurstu.2022.104384](https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2022.104384).

Parekh S, King D, Boyle FM, Vandelanott C. Randomized controlled trial of a computer-tailored multiple health behaviour intervention in general practice: 12-month follow-up results. *Int J Behav Nutr Phys Act* 2014;11: 41. doi:<https://doi.org/10.1186/1479-5868-11-41>

Wattanapisit A, Tuangratananon T, Wattanapisit S. Usability and utility of eHealth for physical activity counselling in primary health care: a scoping review. *BMC Fam Pract* 2020; 21: 229. doi:<https://doi.org/10.1186/s12875-020-01304-9>

Jiang Y, Sun P, Chen Z, et al. Patients' and healthcare providers' perceptions and experiences of telehealth use and online health information use in chronic disease management for older patients with chronic obstructive pulmonary disease: a qualitative study. *BMC Geriatr*. 2022;22(1):9. doi:[10.1186/s12877-021-02702-z](https://doi.org/10.1186/s12877-021-02702-z)

Zadworna M. Healthy aging and the University of the Third Age – Health behavior and subjective health outcomes in older adults. *Archives of Gerontology and Geriatrics* 2020; 90: 104126.

Saçıkara Z, Cingil D. Yaşlılarda çoklu hemşirelik girişimlerinin fiziksel aktivite ve sağlığı geliştirmeye etkisi: Randomize kontrollü deney [Doktora Tezi]. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi; 2023.

Huang WY, Huang H, Wu CE. Physical Activity and Social Support to Promote a Health-Promoting Lifestyle in Older Adults: An Intervention Study. *Int J Environ Res Public Health* 2022; 19(21): 14382.

Zhou C, Zheng W, Lai S, Yuan Q. Influence of health promoting lifestyle on health management intentions and behaviors among Chinese residents under the integrated healthcare system. *PLoS One* 2022; 17(1): e0263004. doi:[10.1371/journal.pone.0263004](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0263004)

Demir Avcı Y. Kişisel sağlık sorumluluğu. *TAF Preventive Medicine Bulletin* 2016; 15(3).

Aggarwal B, Xiong Q, Schroeder-Butterfill E. Impact of the use of the internet on quality of life in older adults: review of literature. *Prim Health Care Res Dev*. 2020; 21: e55. doi:[10.1017/S1463423620000584](https://doi.org/10.1017/S1463423620000584)

TÜRKİYEDE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ: TEORİK EĞİTİM

Sıla Beşli¹

¹Öğrenci Hemşire, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi/Hemşirelik Bölümü, Ankara/Türkiye

ÖZET

Hemşirelik eğitiminde geçmişten günümüze önemli gelişmeler yaşanmıştır. Hastabakıcı kursları ile başlayan hemşirelik eğitimi günümüzde 170 farklı üniversitede 3064 öğretim elemanı ile 4 yıllık bir eğitimle yürütülmektedir. Hemşirelik eğitiminde yeterli bilgi ve beceriye sahip, kritik düşünebilen, analiz ve sentez yapabilen donanımlı ve profesyonel hemşireler yetiştirmek amaçlanır. Bunun için öğretim elemanlarının alanında uzman akademisyenlerden oluşması, hemşirelik eğitiminin hemşire akademisyenler tarafından verilmesi, fiziksel ve teknolojik altyapının yeterli olması, eğitim ve öğretim süreçlerinde interaktif yöntemlerin kullanılması önemlidir. Ancak çeşitli çalışma ve raporlarda teorik eğitime yönelik olarak çeşitli olumsuzlukların olduğu belirtilmiştir. Buradan yola çıkarak bu derlemede hemşirelik lisans eğitiminde teorik eğitime yönelik görüşlerin belirlenmesi ve sunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda literatür taraması yapılarak hemşirelikte teorik eğitime yönelik görüşler değerlendirilmiş ve elde edilen veriler SWOT analizi ile değerlendirilerek gruplandırılmış ve sunulmuştur. Güçlü yönler ve fırsatlar; eğitimin iyi olması, öğretim elemanlarının destekleyici yaklaşımları, öğretim elemanlarının profesyonel iletişim becerilerine sahip olmaları, akreditasyon çalışmalarının yürütülmesi, öğrencilerin mesleğe yönelik bilgi birikimini artıracak olan kongre, konferans, seminerler gibi bilimsel toplantılara katılmaya istekli olmalarıdır. Zayıf yönler ve tehditler; öğretim elemanı sayısının yetersiz olması, öğrenci sayılarının fazla olması, interaktif öğretim yöntemlerinin kullanılmaması, ders içeriklerinin yoğun olması, ders kapsamında sunulan kaynakların yetersiz olması, ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorunlar, fiziki ve teknolojik altyapıda yetersizlikler, hemşire dışı öğretim elemanlarının hemşirelik derslerinde görev almaları, uzaktan eğitim ve öğretim elemanları ile öğrenciler arasında iletişim sorunlarıdır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda hemşirelik eğitiminde teorik eğitimin iyileştirilebilmesine yönelik olarak öğretim elemanı sayısının artırılması, öğrenci kontenjanlarının azaltılması, fiziki ve teknolojik altyapının iyileştirilmesi, eğitimde kullanılan araç gereçlerin sürekliliğinin sağlanması, hemşirelik derslerinde alan dışı öğretim elemanlarının görevlendirilmemesi ve eğitim ve öğretim süreçlerinde kanıta dayalı interaktif öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Hemşirelik; öğrenci görüşleri; SWOT analizi; teorik eğitim*

GİRİŞ

Hemşirelik; “bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını ve esenliğini koruma, geliştirme ve hastalık halinde iyileştirme amacına yönelik, hemşirelik hizmetlerinin planlanması, örgütlenmesi, uygulanması, değerlendirilmesinden ve bu hizmetleri yerine getirecek bireylerin eğitiminden sorumlu bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplini” olarak tanımlanmaktadır (1). Hemşireler sağlıklı ya da hasta birey, aile ve toplumun sağlıkla ilgili verilerini değerlendirme, ihtiyaçlarını belirleme, hemşirelik uygulamalarını yansıtabileceği tanıları belirleme, tanılama süreci doğrultusunda gerekli hemşirelik bakım uygulamalarını kanıta dayalı olarak planlayan, uygulayan değerlendiren ve denetleyen sağlık meslek grubudur (2). Hemşirelerin bakım verme dışında “güvenli ve sağlıklı bir çevre oluşturma”, “eğitim”, “danışmanlık”, “araştırma”, “yönetim”, “kalite geliştirme”, “iş birliği yapma”, “iletişimi sağlama”, “hasta savunuculuğu”, “sağlık politikalarını şekillendirme” ve “hekim tarafından hazırlanan tıbbî tanı/televi için plan oluşturma ve uygulama” rolleri de bulunmaktadır (3).

Hemşirelerin bu karmaşık rollerini yerine getirebilmeleri için bilgi ve beceri olarak yeterli olmalarını gerekli kılmaktadır. Sağlık ekibinin en önemli üyelerinden biri olmaları ve hastalarla en çok zaman geçiren meslek grubu olmaları sebebiyle hemşirelerin en yüksek kalitede bakımverme becerisine sahip olmaları gerekmektedir (4). Bu da nitelikli bir eğitimle mümkündür. Hemşirelik eğitiminin niteliği ve kalitesi gelecekteki hemşire insan gücünün niteliğini ve bakım kalitesinin göstergesidir. Bu sebeple hemşirelik eğitiminin geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin bilgi ve becerilerini artırabilecek, öğrencilerin eleştirel düşüncelerini geliştirebilecek şekilde yapılandırılmalıdır (5).

Dünyada örgün hemşirelik eğitimi 1860 yılında Florence Nightingale’in Londra’da hemşirelik alanında ilk modern eğitimi veren ST. Thomas’ı açması ile başlamıştır. Bu okulun açılması ile bir işin meslek sayılabilmesi için gerekli olan ilk kriter sağlanmış, sistematik bir eğitim verilmiş, alınan öğrenciler belli kriterlere göre seçilmiş ve üniforma giyilmiştir (6). Ülkemizde ise 1912 yılı, ülkemizde hemşirelik mesleğinin başlangıcı kabul edilmektedir. Dr. Besim Ömer Paşa Balkan Savaşı sırasında Kızılay Cemiyetini etkileyerek İstanbul’da “Gönüllü Hastabakıcılık Kursu” açılmasını sağlamıştır (7). Bunu 1920’de Amerikan Hastanesinde “HastaBakıcılık Dershanesi”, 1925 yılında “Kızılay Hastabakıcı Okulu”, 1955 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, 1957 yılında Amiral Bristol Hastanesi Özel Hemşire Sağlık Koleji, 1960 yılında Sağlık Meslek Liseleri ve 1961 yılında Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulunun açılması takip etmiştir (8,9). Lisans eğitiminden sonra 1968 yılında hemşirelikte yüksek lisans ve 1972 yılında da doktora programları başlatılmıştır (4). Ülkemizde 1995 yılına kadar 11 lisans programı açılmıştır. Ancak 1996 yılında sağlık meslek liselerinin hemşirelik bölümlerinin kapatılması ve üniversitelere devredilmesi ile beraber hemşirelik lisans programı sayısı birden 11’den 70’e yükselmiştir (10). Şu anda ise 2024 yılı itibarıyla Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi istatistiklerine göre ülkemizde 170 farklı üniversitede hemşirelik eğitimi verilmektedir. Hemşirelik bölümlerinin 13 tanesi yüksekokul, 17 tanesi hemşirelik fakültesi, 140 tanesi sağlık bilimleri fakültesi bünyesinde yer almaktadır. Bu bölümlerde hemşirelik eğitiminin yürütülmesinde toplamda 406 profesör, 455 doçent, 1096 doktor öğretim üyesi, 332 öğretim görevlisi, 775 araştırma görevlisi olmak üzere 3064 öğretim elemanı görev almaktadır (11).

Hemşirelik lisans programlarında eğitim süresi en az dört yıl olup toplam 4600 saat teorik ve pratik eğitim içerir. Toplam eğitim süresinin en az üçte biri teorik eğitim, yarısı ise klinik eğitimidir (12). Ülkemizde aynı bilgi, tutum ve becerilere sahip hemşirelerin yetiştirilebilmesi için hemşirelik eğitimi içeriği Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP) doğrultusunda hazırlanmaktadır. Bu çerçeve program; hemşirelik lisans eğitiminde bulunması gereken yeterlilikler, öğrenme hedefleri, kavram ve konular, öğretim yöntem ve materyalleri, ölçme değerlendirme yöntem ve araçlarının oluşturulmasına rehberlik etmektedir. Eğitim programları oluşturulurken programın en az % 70’inin HUÇEP-2022’nin tamamını kapsayacak şekilde, geriye kalan kısım ise kurumun misyonu, vizyonu ve hedefleri doğrultusunda seçmeli ve zorunlu derslerden oluşturulmaktadır (13).

Eğitim programları HUÇEP doğrultusunda hazırlansa da ülkemizde hemşirelik eğitimi veren kurumlarda müfredat özellikleri farklılık gösterebilmekte olup farklı eğitim modelleri ile eğitim veren kurumlar

bulunmaktadır. Bunlar klasik eğitim modeli, entegre eğitim modeli ve probleme dayalı öğretim modelidir (12). Entegre eğitim modelinde ilk 3 yıl hemşirelik dersleri temel tıp bilimleri dersleri ve seçmeli dersler ile entegre olarak yürütülmektedir. Son sınıfta ise öğrencilerin eğitimi intörlük uygulaması ile devam etmektedir (14). Entegre eğitim modelinde, aktif eğitim yöntemleri kullanılır ve hemşirelik becerileri eğitimi laboratuvarlarda ve kliniklerde verilir (15). Problem tabanlı öğrenme (PBL), öğrencilerin işbirliği içinde sorunları çözdüğü ve deneyimleri üzerinde düşündüğü öğrenci merkezli bir öğretim stratejisidir(16). Akademik başarı, öz yeterlilik ve öz yönetimi artırmada etkili olduğu bildirilmektedir. Ayrıca bilgiyi yorumlama, araştırma yapma, yaratıcı düşünme, problem çözüme, eleştirel düşünme becerilerini geliştiren bir yöntem olduğu da belirtilmektedir (15). Klasik eğitim modelinde birey merkezli bakımdan çok, hastalık ön planda olup, müfredat içeriği disiplin temellidir (14). Bu eğitim modelinde öğrenciler pasif rolde olup öğretmen merkezli bir yöntemdir. Dersin içeriğini belirleyen ve dersleri öğrenci gruplarına anlatan öğretmendir. Ülkemizdeki hemşirelik bölümlerinin çoğu tarafından tercih edilmektedir. Teorik derslerin yanı sıra klinik ve laboratuvar eğitimi de verilmektedir. Öğrenciler ilk dersten itibaren teorik derslerle birlikte klinik uygulamalara da katılırlar (15) .

Hemşirelik eğitiminin yeterli bilgi ve beceriye sahip, kritik düşünebilen, analiz ve sentez yapabilen donanımlı ve profesyonel hemşireler mezun edebilmesi için eğitim verilen fiziksel altyapının yeterli olması, öğretim elemanlarının alanında uzman akademisyenlerden oluşması, hemşirelik eğitiminin hemşire akademisyenler tarafından verilmesi, eğitim ve öğretim süreçlerinde interaktif yöntemlerin kullanılması önemlidir. Ancak literatür incelendiğinde hemşirelik eğitime yönelik yapılan değerlendirme ve çalışmalarda fiziki altyapı, öğrenci kontenjanları, öğretim elemanları, öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik farklı görüşlerin olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak bu derlemede hemşirelik lisans eğitiminde teorik eğitime yönelik görüşlerin belirlenmesi ve sunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda literatür taraması yapılarak hemşirelik eğitime yönelik görüşler değerlendirilmiş ve elde edilen veriler SWOT analizi ile değerlendirilerek gruplandırılmış ve sunulmuştur. Bu bulgular teorik eğitimin

(a) güçlü yönleri, (b) zayıf yönleri, (c) fırsatlar ve (d) tehditler olmak üzere 4 ana başlık altında sunulmuştur.

Güçlü Yönler

- Öğretim elemanlarının profesyonel iletişim becerilerine sahip olması
- Eğitimin iyi olması
- Hemşirelik programındaki öğretim elemanlarının destekleyici yaklaşımları (17,18)

Zayıf yönler

- Derslerin teorik içeriklerinin yoğun olması
- Derslerde önerilen kaynakların yetersiz olması
- Teorik derslerin interaktif öğretim yöntemleri ve teknikleri kullanılmadan yürütülmesi
- Sınıfların kalabalık olması sebebiyle soru-cevap ya da tartışma gibi yöntemlerin kullanılamaması; buna bağlı olarak öğrencilerin analiz, sentez, değerlendirme gibi bilişsel becerilerinin gelişmemesi
- Öğretim elemanları ve öğrenciler arasında sağlıklı bir etkileşim kurulamaması
- Ölçme-değerlendirme süreçlerinde sorunlar, adaletsizlik
- Öğretim üyesi yetersizliği
- Öğretim üyelerinin ders yüklerinin fazlalığı
- Ders araç gereçlerinin yetersizliği
- Fiziki eğitim alanlarının yetersizliği
- Fiziki yetersizlik sebebiyle farklı fakülte/yüksekokulların dersliklerinin kullanılmasında ders çakışmalarının olması
- Laboratuvar olanaklarının uygunsuzluğu/yetersizliği
- Beceri laboratuvarında yer alan maketlerin yetersiz olması
- Simülasyon laboratuvarlarının olmaması
- Kütüphane olanaklarının yetersiz olması

- Bazı eğitimcilerin klinikte aktif olarak görev almamaları
- Teorik eğitim ile klinik uygulama arasında farklılıklar olması
- Tüm hastalıkların bakımını öğrenmeden uygulamaya çıkılması
- Eğitimcilerin öğrencilere yeterli destek vermemeleri
- Öğrenciye değer verilmemesi (12,17-21)

Fırsatlar

- Hemşirelik eğitiminin kalitesini artırmaya yönelik olarak üniversitelerde akreditasyon çalışmalarının olması
- Öğrencilerin mesleğe yönelik bilgi birikimini artıracak olan kongre, konferans, seminerler gibi bilimsel toplantılara katılmaya istekli olmaları
- Öğrencilerin gelişim ve yeniliğe açık olmaları
- Hemşirelik alanında öğretim elemanı açığının kapatabilecek Hemşirelik lisansüstü eğitim programlarına kayıtlı yüksek lisans ve doktora öğrenci sayısının hızla artması (12,17)

Tehditler

- Yükseköğretim kurumlarının eğitici sayılarına uygun olmayan bir kontenjan planlaması yapılması
- Öğrenci sayısının fazlalığı
- Kontenjanlarının fazlalığı nedeniyle derslerin yürütülmesi ve ölçme değerlendirme ile ilgili güçlükler
- Sınıfların birkaç şubeye ayrılması sonucunda öğretim elemanına düşen iş yükünün artması
- Öğretim elemanı sayısının yetersizliği
- Farklı meslek gruplarından akademisyenlerin hemşirelik derslerinde görev almaları
- Öğretim elemanı açısından kaynaklı olarak öğretim elemanlarının uzmanlık alanı dışındaki derslerde görev almaları
- Yeni öğretim üyesi kadrolarının açılmaması; açılan kadroların adil olarak dağıtılmaması
- Örgün eğitim yerine uzaktan eğitim verilmesi
- Uluslararası hemşirelik öğrencilerinde dil problemi nedeniyle dersleri anlama, iletişim ve sınavlarla alakalı olumsuz deneyimler bildirilmiştir
- Öğretim elemanlarının kaba tavırları
- Hemşirelik öğrencilerinin hem akademik hem klinik alanda genel olarak eğitimleri sırasında stres yaşamaları
- Dikey geçiş sınavı ile farklı bölümlerden gelen öğrencilerin alım ve kayıt süreçlerine bağlı olarak eğitim öğretim dönemi başladıktan 3-4 hafta sonra eğitime başlamaları
- Kamu üniversitelerindeki öğretim elemanlarının vakıf üniversitelerine geçişinin artması
- Bazı hemşirelik eğitimi veren kurumların yöneticilerinin hemşirelik dışı meslek gruplarından oluşması
- Puan barajı olmaması

Hemşirelik lisans eğitimi veren kurumlarda eğitim programları açısından farklılıklar olması (12,17-22)

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Literatür taraması ile elde edilen verilerin dışında bir üniversite örneği sunulması açısından Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin teorik eğitime yönelik

görüş ve fikirleri de sunulmuştur. Teorik eğitime yönelik bildirilen görüş ve fikirler SWOT analizi ile gruplandırılarak (a) güçlü yönler, (b) zayıf yönler, (c) fırsatlar ve (d) tehditler olmak üzere dört ana başlık altında sunulmuştur.

Güçlü Yönler

- Öğretim elemanlarının donanımlı ve güçlü bilgi birikimine sahip olması
- Öğrencilerin pratik eğitimini destekleyecek ve kolaylaştıracak eğitim ve öğretim yöntemlerinin kullanılması
- Nicel ve nitel olarak iyi düzeyde akademik personel varlığı
- Öğrencilerin kendilerini geliştirmeye yönelik bilimsel etkinliklere katılımlarının desteklenmesi
- Öğretim elemanlarının gerçek hayattan ve mesleki tecrübelerinden örnekler vererek dersleri daha akılda kalıcı şekilde anlatmaları
- Destekleyici ve cesaretlendirici yaklaşım gösteren öğretim elemanlarının olması

Zayıf Yönler

- Fiziki koşulların yetersizliği
- Sınıf mevcutlarının kalabalık olması
- Laboratuvar uygulamasındaki ders materyallerinin yetersiz olması
- Sınıfların yapısı ve mikrofonlarla ilgili sıkıntı yaşanmasına bağlı olarak anlatılanları duyma noktasında sorun yaşanması
- Sınıfların düz olması sebebiyle arka tarafta oturan öğrencilerin projeksiyon alanının altında kalan kısımlarını öndeki öğrencilerden dolayı görememeleri
- Alan derslerinin içeriklerinin yoğun olması
- Alan derslerinde tüm gün ders dinlemenin anlama ve öğrenme açısından verim düşürmesi
- Ders sürelerinin uzun tutulması
- Teorik eğitimin yetersiz bulunması
- Bazı derslerin online olması
- Bazı derslerde konuların sadece slayt kullanılarak anlatılması
- Bazı öğretim elemanlarının slayttan okuyarak ders anlatmaları
- Kongre, konferans, seminer gibi bilimsel toplantıların duyurularının fakülte ortamında az yapılması (kendi tecrübelerim)
- Öğrencileri derslere teşvik adına farklı sosyal aktivitelerin yapılmaması yapılsa bile ders yükü kaynaklı öğrencilerin bu tarz aktivitelere vakit ayıramamaları (kendi tecrübelerim)

Fırsatlar

- Akademik personelin bilgi birikiminin yüksek olması
- Akademik personelin saha tecrübesinin olması,
- Öğrencilere bilimsel projelerde yer veriliyor olması

- Akademik personelin ruhsal ve zihinsel anlamda öğrenciyi destekliyor olması (kendi tecrübelerim)

Tehditler

- Bazı anabilim dallarında öğretim elemanı sayısının diğerlerine göre düşük olması
- Sınıf mevcudunun yüksek olması
- Bölüm binasının merkezden uzak olması sebebiyle erken başlayan derslere geç kalınması
- Klinik uygulama alanlarının bölümden çok uzak olması
- Bazı derslerin blok olarak yapılması
- Bazı derslerin çok erken saatte başlaması
- Bazı derslerde sunulan ek materyalin kısıtlı olması
- Bazı derslerin uzaktan eğitimle verilmesi
- Bazı derslerde derse ait sunumların öğrencilere geç iletilmesi
- Bazı derslerde interaktif eğitim yöntemlerinin kullanılmaması
- Bazı öğretim elemanlarının iletişim konusunda yetersiz olmaları
- Bazı öğretim elemanlarının slaytlarının yoğun ve kalabalık olması
- Bazı öğretim elemanlarının dersleri monoton, tekdüze ve tek tip ses tonu ile anlatması(kendi tecrübelerim)
- Genellikle öğrencilerin sadece sınav dönemlerine yönelik ders işlenmesi (kenditecrübelerim)

Son olarak öğrencilere 3 farklı eğitim modeli tanıtılarak içlerinden hangisini tercih ederdiniz diye sorulmuştur. Buna göre öğrencilerin %70'i entegre eğitim, %20'si probleme dayalı eğitim,

%10'u klasik eğitim modelini tercih etmişlerdir.

TEORİK EĞİTİM DENEYİMİM

Bir hemşirelik öğrencisi olarak bu yıla kadar birçok bilgi ve tecrübeye sahip oldum. Hemşirelik Esasları dersimizde hocalarımız her ne kadar uygulama yaptıkları videolar ve canlı derslerle teorik eğitimimizi desteklemeye çalışsa da dersi uzaktan eğitim ile almamız öğrenimimi olumsuz etkilemişti. Sonraki süreçte İç Hastalıkları ve Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği derslerimiz yüz yüze işlendi. Bu dönemlerde klinikteki süreçlerim çok zorlu geçti. Fakat teorikteki bilgi ve becerileri kullanıp klinik uygulama sürecimiz ile bağdaştırmam daha kolay oldu. Bazı hocalarımızın tecrübelerine dayanarak konuları anlatması derse daha çok odaklanmamı sağladı.

Teorik eğitim benim bilgi ihtiyacımı belli bir noktaya kadar karşıladı. Bu şekilde söylememin sebebi ise bilgi yoğunluğu çok fazla olduğundan bazı bilgilerimde hatta çoğu bilgimde karmaşıklıklar yaşayabiliyorum ve bu karmaşıklıklar konuları öğrenmemi zorlaştırabiliyor.

Teorik eğitimden; hangi alana daha ilgili olduğumu öğrenmek, iyi bir hemşirelik bakımını literatürü tarayarak nasıl yapacağımı ve nasıl daha iyi bir hale getireceğimi öğrenmek, bakım sürecini etik ilkelere ve mesleki değerlere uygun bir şekilde gerçekleştirmek, hemşireliğin eğitici rolünün varlığını benimsemek, ailemde ya da yakın çevremde sağlık problemi yaşayan birini gördüğümde ona gereken hemşirelik bakımını sağlayabilmek gibi birçok beklentim var. Bu beklentilerimin de birçoğunu aldığımız eğitim karşıladı. Bu zamana kadar bu tarz beklentilerim yoktu fakat sağlığın ne kadar önemli

bir değer olduğunu bu meslekle bir kez daha anladım. Bende fark yarattığı en önemli nokta bu oldu aslında. Ailemin, hayatımın, çevremdeki insanların ne derece kıymetli olduğunu öğrendim.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik eğitiminde teorik eğitime yönelik olarak geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gereken alanlar olduğu açıktır. Hemşirelik eğitiminde teorik eğitimin iyileştirilebilmesine yönelik olarak;

Okullarda alanında uzman, nitelikli öğretim elemanı sayısının artırılması,

Fiziki olanakların geliştirilmesi, sınıf kapasitelerinin artırılması, teknolojik altyapının iyileştirilmesi, laboratuvarlardaki araç gereçlerin eksiksiz olmasının sağlanması,

Kontenjanların belirlenmesinde fiziki altyapı, eğitici sayısı, lisansüstü öğrenci sayısı, araştırma yükünün dikkate alınması,

Eğitici/öğrenci oranlarının dünya standartları ile eşit olacak şekilde planlama yapılması,

Öğretim elemanlarının öğrencilere karşı iletişime açık, motive edici, cesaretlendirici ve destekleyici bir tutum içerisinde olması,

Yabancı öğrenciler için derslerin ve sınavların daha açık ve anlaşılabilir olarak yapılması,

Derslerde önerilen kaynakların zenginleştirilmesi,

Stresi azaltmak amacıyla stres yönetimi, sosyal beceri, atılganlık eğitimlerinin verilmesi,

DGS sonuçlarının eğitim öğretim yılı başlamadan belirlenmesi,

Hemşirelik derslerini yürütmek için alan dışı öğretim üyesi atamalarının yapılmaması,

Öğretim üyesi yetiştirmek için yüksek lisans ve doktora programlarına daha fazla öğrenci alınması,

Yükseköğretim Kurulu tarafından hemşirelik eğitimi verilen kurumlara öğretim elemanı atamalarının artırılması,

Hemşirelik lisans programlarına alımlarda bir baraj puanı belirlenmesi ve taban puan başarı barajına göre öğrenci alınması,

Hemşirelik bölümlerine yönetici olarak hemşire öğretim üyelerinin atanması,

Öğretim elemanlarının öğretim yöntem ve teknikleri konusunda kendilerini geliştirmeleri,

Eğitim ve öğretim süreçlerinde kanıta dayalı interaktif öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması,

Öğretim elemanlarının profesyonel iletişim becerilerini geliştirmeleri,

Ölçme değerlendirme süreçlerinin yapılandırılmış olması ve adil davranılması önerilmektedir.

Bu görüşlere ek bende bir hemşirelik öğrencisi olarak şu önerileri ekleyebilirim. Genel manada diğer okullarımızda teorik eğitimler nasıl işleniyor bilmiyorum fakat gördüklerime dayanarak şuan bize uygulanan eğitimin eğitici ve öğretici niteliğinin bazı noktalarda iyileştirilebileceğini düşünüyorum. Çünkü yukarıda literatürde kanıtlanmış bazı olumsuzluklara dayandığı gibi aynı zamanda, kendi aldığım eğitimi düşünerek, bize verilen eğitimin sadece sınavlara yönelik olmasına da dayanıyor. Bu durum

öğrendiğimiz bilgileri sadece o dönem içinde öğrenip bilmemize sonrasında unutmamıza sebep oluyor. Her konu sonrasında o konuları pekiştirmek adına notlandırma olmadan belli etkinlikler, mini sınavlar, sözlüler vb. düzenlenebilir. Aynı zamanda bazı tiyatroya ilgili öğrencilerle konu sonrası minik doğaçlama gösteriler halinde olgu sunumları yapılabilir. Böylelikle öğrenciler derslere daha odaklı ve disiplinli yaklaşabilirler.

KAYNAKLAR

Aydemir Gedük E. Hemşirelik mesleğinin gelişen rolleri. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi 2018; 5(2): 253-258.

Hemşirelik Yönetmeliği. 2010. Resmî Gazete Tarihi: 08.03.2010 Resmî Gazete Sayısı:27515. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=13830&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>. Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024

Türk hemşireler Derneği. Hemşirelerin Rollerini. <https://www.thder.org.tr/hemsirenin-rolleri> Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024

Özpuat F. Bazı ülke örnekleri ile karşılaştırmalı bir yaklaşım: Türkiye’de hemşirelik eğitimi standartları nasıl sağlanabilir. H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2016; 3(1): 50-58.

Yürümezoğlu Kocaman G. Türkiye’de hemşirelik eğitiminin 2015-2023 yılları arası güncel durumu. Etkili Hemşirelik Dergisi 2004; 17(1): 148-160.

Dereli F, Temel AB. Dünyada hemşirelik eğitiminin başlaması: ilk hemşirelik okulları. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2021; 6(1): 15-22.

Hacısaftetoğlu İ. Hanımefendilere Hilâl-İ Ahmer’e dair konferans: Doktor Besim Ömer. Ankara: Türkiye Kızılay Derneği Yayınları; 2009.

Ergöl Ş. Türkiye’de yükseköğretimde hemşirelik eğitimi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2011; 1(3): 152-155.

Çamlıca T, Kartal H. Hemşirelik eğitiminin tarihsel gelişimi. Türkiye Klinikleri Tıp Etiği- Hukuku Tarihi Dergisi 2021; 29(1); 142-147.

Kocaman G, Yürümezoğlu HA. Türkiye’de hemşirelik eğitiminin durum analizi: Sayılarla hemşirelik eğitimi 1996-2015. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2015; 5(3): 255-262.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.

Yükseköğretim Kurulu. Hemşirelik Lisans Eğitim Çalıştayı. 2017. [https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Hemsirelik Lisans Egitimi_Calistayi_Sonuc_Raporu.pdf](https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Hemsirelik_Lisans_Egitimi_Calistayi_Sonuc_Raporu.pdf). Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.

HUÇEP 2022. Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP)-2022. URL: https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/hemsirelik_cekirdek_egitim_programi.pdf. Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.

Öztürk Dönmez R, Bayık Temel T. Klasik eğitim ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşire öğrencilerin kişisel değerlerinin karşılaştırılması. Ege University School of Nursing Journal 2013; 29(1): 30-44.

Cetişli NE, Güneri SE, Mert H, Avdal EÜ, Tokem Y, Sarı HY. Nursing students' education stress and academic achievement: The impact of three different education methods. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 2019; 9(2): 250-255.

Sharma RK, Gulela MH. Problem based learning in nursing: a new approach of active learning. *International Journal of Nursing Education and Research* 2014; 2(1): 16-18.

Atasoy I, Sütütemiz N. Bir grup hemşirelik son sınıf öğrencisinin hemşirelik eğitimi ile ilgili görüşleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi* 2014; 22(2): 94-104.

Tuzcu A, Bademli K, Kırca N, Günbayı İ. uluslararası hemşirelik öğrencilerinin eğitim sürecine ilişkin görüşleri: fenomenolojik bir araştırma. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2020; 10(1): 100-107.

Ovayolu Ö, Güner SG, Ovayolu N, Evaluation of Nursing Students' Nursing Undergraduate Program and Determination of Their Opinions on Education. *Journal of Contemporary Medicine* 2021; 11(4): 519-525.

Karadağ G, Pekmezci S, Sapçı E. Hemşirelik öğrencilerinin eğitim ve mesleğe yönelik düşünce ve beklentileri. *Gaziantep Med J* 2015; 21(1): 26-31.

Ergün Y, Islattı Mutlu Ç, Demir D, Berker E, Anık G. Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitimden Beklentileri ve Memnuniyet Düzeyleri Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2021; 10(4): 799-808.

Özdemir H, Khorshid L, Zaybak A. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitimine ilişkin yaşadıkları stres düzeyinin belirlenmesi. *Türk Fen ve Sağlık Dergisi (TFSD)* 2020; 1(2): 20-28.

YATARAK TEDAVİ ALAN HASTALARIN KLİNİKTE ALDIKLARI HEMŞİRELİK BAKIMININ KALİTESİNE YÖNELİK MEMNUNİYETLERİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER ÖZET

Amaç: Klinik ortamında yatarak tedavi alan hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet düzeyi, tedavi sürecinin başarısı ve hasta deneyiminin iyileştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, yatarak tedavi alan hastaların klinikte aldıkları hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyetlerini ve bu memnuniyeti etkileyen faktörleri belirlemesi amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tipteki araştırmanın verileri Haziran – Ağustos 2024 tarihleri arasında yüz yüze toplanmıştır. Çalışmaya Türkiye'deki bir ilde bulunan Üniversite Hastanesi'nden yatan 126 hasta dahil edilmiştir. Yapılan güç analizinde çalışma örnekleminin yeterli olduğu (%98) hesaplanmıştır. Verilerin toplanmasında Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu ve Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyeti Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS programı kullanılarak gerçekleştirilmiş olup, analizleri sayı-yüzde, Bağımsız Örneklem t-Testi, Mann-Whitney-U testi, Tek Yönlü ANOVA testi ve Kruskal Wallis ile yapılmıştır. Yerel üniversite etik kurulundan ve çalışmanın yürütüldüğü kurumdan gerekli izinler alınmıştır.

Bulgular: Hastaların hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet ortalaması (52,69±15,32) ölçek ortalamasına yakın olmakla beraber ortalamanın altında belirlenmiştir (Ölçekten alınabilecek puanlar; Minimum: 19, Maksimum: 95). Hastaların hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet düzeyleri yaş, eğitim durumu, hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi, tedavisine yönelik yeterli bilgi aldığını düşünme durumu özellikleri ile ilişkilidir ($p<0,05$).

Sonuç: Yatan hastaların hemşirelik bakımına yönelik memnuniyet düzeylerinin istenilen seviyede olmadığı görülmüştür. Hemşirelik hizmetlerinin kalitesini artırmak için ilişkili bulunan faktörlere yönelik gerekli stratejilerin uygulanması, personel eğitimi ve hasta iletişiminin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı, hasta memnuniyeti, bakım kalitesi, yatan hasta

SATISFACTION OF INPATIENTS WITH THE QUALITY OF NURSING CARE RECEIVED IN THE CLINIC AND RELATED FACTORS

ABSTRACT

Introduction and Aim: The level of satisfaction with nursing care of inpatients in the clinic environment plays a critical role in the success of the treatment process and the improvement of the patient experience. Therefore, this study aims to determine the satisfaction of inpatients with the quality of nursing care they receive in the clinic and the factors affecting this satisfaction.

Methods: The data of the cross-sectional study were collected face-to-face between June and August 2024. The study included 126 hospitalized patients from a University Hospital in a province in Turkey. In the power analysis, it was calculated that the study sample was sufficient (98%). Descriptive Characteristics Information Form and Patient Satisfaction Scale on Nursing Care Quality were used to collect the data. Statistical analysis of the data was performed using the SPSS program and the analyses were performed with number-percentage, Independent Sample t-Test, Mann-Whitney-U test, One-Way ANOVA test and Kruskal Wallis. Necessary permissions were obtained from the local university ethics committee and the institution where the study was conducted.

Results: Although the mean satisfaction levels of the patients regarding (52.69±15.32) the quality of nursing care were close to the scale mean, they were found to be below the mean (Scores that can be obtained from the scale; Minimum: 19, Maximum: 95). Patients' satisfaction levels regarding the quality of nursing care are associated with age, educational status, length of hospital stay, hospitalization experience, and the status of thinking that they received adequate information about their treatment ($p<0.05$).

Conclusion: It was observed that the satisfaction level of inpatients towards nursing care was not at the desired level. In order to improve the quality of nursing services, it is recommended to implement the necessary strategies for the related factors, to improve staff training and patient communication.

Keywords: Nursing care, patient satisfaction, quality of care, inpatient

Giriş ve Amaç

Sağlık kurumları için hasta memnuniyeti, sağlık hizmetlerinin kalitesinin belirleyici bir göstergesi olarak büyük önem taşımaktadır (1). Hasta memnuniyeti, hastaların sağlık hizmetlerinden duydukları tatmin düzeyini yansıtarak, sağlık kurumlarının performansını ve hizmet kalitesini değerlendirmede kritik bir rol oynar (2). Memnuniyet yüksek olduğunda, hastalar tedavi süreçlerine daha olumlu bakar, tedaviye uyumları artar ve genel iyileşme süreçleri hızlanabilir. Bu nedenle, sağlık kurumları, hasta memnuniyetini artırmak için sürekli iyileştirme ve hizmet kalitesini artırma çabası içindedir (3). Hemşirelik bakım kalitesi, hasta memnuniyetini etkileyen temel unsurlardan biridir; zira hemşirelerin sağladığı profesyonel destek, hastaların tedavi süreçlerine olan güvenlerini ve genel memnuniyetlerini doğrudan etkilemektedir (4). Bu bağlamda, hemşirelik bakımının kalitesini artırmak, hasta memnuniyetini yükseltmek ve sağlık hizmetlerinin genel verimliliğini sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir (5).

Hemşirelik bakımının kalitesi, sağlık hizmetlerinin temel taşlarından biri olup, hasta bakım sürecinin etkinliğini ve verimliliğini doğrudan etkiler (6). Hemşireler, hastaların fiziksel ihtiyaçlarının yanı sıra duygusal ve psikolojik desteklerini de üstlenir; bu nedenle, sundukları bakımın kalitesi, hasta deneyimini büyük ölçüde belirler (7). Kaliteli hemşirelik bakımı, hastaların tedavi süreçlerine olumlu bir şekilde katkıda bulunur, komplikasyon risklerini azaltır ve genel iyileşme süreçlerini hızlandırır (8). Ayrıca, hemşirelik bakımının kalitesi, hasta memnuniyetini artırarak, sağlık hizmetlerine olan güveni pekiştirir ve sağlık kurumlarının itibarı üzerinde olumlu bir etki sağlar (9). Hemşirelerin profesyonel bilgi ve becerilerinin yanı sıra, empati, iletişim ve hasta odaklı yaklaşım gibi özellikleri, bakım kalitesini yükselten önemli unsurlardır. Dolayısıyla, hemşirelik bakımının kalitesini sürekli olarak iyileştirmek, hasta sonuçlarını ve genel sağlık hizmetleri deneyimini en üst düzeye çıkarmak için kritik bir öneme sahiptir (10).

Sağlık kurum yöneticileri, hasta beklentilerini doğru bir şekilde belirleyebilirlerse, sundukları hizmetleri bu beklentilere uygun olarak daha etkili bir şekilde planlayabilirler (11). Hasta memnuniyetini değerlendirmek ve sürekli kalite iyileştirmesi yapmak için sağlık hizmetlerinde gerçekleştirilen anketler, önemli bir rol oynar. Hasta memnuniyetini ölçmek, bakım kalitesini değerlendirmek ve bakımı etkileyen faktörleri anlamak için hemşirelik bakım kalitesinin sistematik olarak araştırması şarttır (12). Bu şekilde, sağlık kurumları hangi hizmet maddelerinin önceliklendirilmesi gerektiğini ve hangi alanlarda değişiklik yapılması gerektiğini belirleyebilir (13). Bu nedenle bu çalışmada, yatarak tedavi gören hastaların hemşirelik bakımına yönelik memnuniyet seviyelerini belirlemek ve bu memnuniyeti etkileyen faktörleri detaylı bir şekilde analiz etmek amaçlanmıştır.

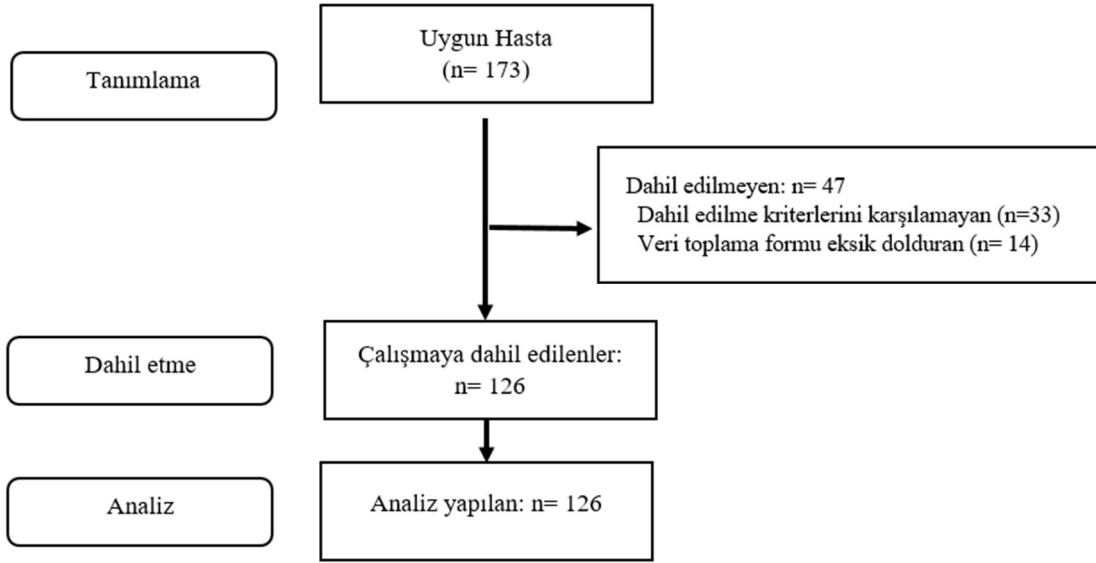
Yöntem

Araştırma tasarımı

Çalışmada, tanımlayıcı kesitsel bir araştırma deseni kullanılmıştır.

Örneklem

Araştırma Türkiye'deki bir ilde bulunan Üniversite Hastanesi'nden yapılmıştır. Çalışmanın dahil edilme kriteri olarak; Klinikte yatarak tedavi olan, çalışmaya katılmayı kabul eden, Türkçe konuşup anlayabilen, 18-65 yaş aralığında olan, aynı serviste en az iki gün kalmış olan hastalar çalışmaya dahil edilmiştir. Hayati tehlikesi olan ve genel durum bozukluğu, bilinç kaybı, kooperasyon bozukluğu gibi nedenlerle iletişim engeli olan hastalar çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın akış diyagramı Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil I: Araştırmanın Akış Diyagramı

Araştırmanın gücünü hesaplamak için G*Power programında Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyeti Ölçeği puan ortalaması kullanılmıştır (14). Yapılan hesaplama doğrultuda etki büyüklüğü: 0,33, n=126 ve alpha=0.05 alınarak yapılan post-power analizi sonucunda çalışma gücü %98 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri Haziran – Ağustos 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Hastane yönetiminden, yataklı dahili ve cerrahi servislerin listesi alınmış ve listeye göre klinik ziyaretler yapılmıştır. Doldurulması ortalama 10 dakika süren veri toplama formu, hasta odalarına girilerek hastalarla yapılan yüz yüze görüşmelerde sunulmuştur.

Ölçüm

Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan form, hastaların sosyo-demografik ve hastanede yatma süreçlerine ilişkin özellikleri içermektedir.

Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyeti Ölçeği

Laschinger ve arkadaşları tarafından 2005 yılında geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenirliği Donmez ve arkadaşları tarafından 2022 yılında yapılmıştır. Ölçek 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 5'li likert tipinde hazırlanmış olup 1-5 arası derecelendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 95, en düşük puan ise 19 olup toplam puan artması hastaların hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyetlerinin iyi olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alpha değeri 0.98 olarak bulunmuştur (15). Araştırmada, ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.96 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, IBM SPSS Statistics 23.0 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Sayısal verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı, Shapiro-Wilk normallik testi kullanılarak incelenmiştir. Analizlerde, tanımlayıcı istatistikler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan ve çeyrekler arası

aralık olarak sunulmuştur. İki bağımsız grubun karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren veriler için Bağımsız Örneklem t-testi, normal dağılım göstermeyen veriler için Mann-Whitney U testi tercih edilmiştir. Üç veya daha fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında ise normal dağılım gösteren veriler için Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen veriler için ise Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı bulunan verilere yönelik çoklu karşılaştırma testi olarak post-hoc veya Dunn's testi uygulanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı sonuçlar için $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Yerel üniversite etik kurulundan 09.07.2024 tarihinde alınan 103797 sayılı etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır. Tüm hastalara çalışmanın amacı yazılı olarak iletilmiş ve verilerin gizli tutulacağı ve yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacağı konusunda bilgilendirilmişlerdir. Bilgilendirilmiş gönüllü onam formu yazılı olarak veri toplama formu ile beraber hastalara iletilmiş ve imzalamaları istenmiştir. Çalışmanın her aşamasında Helsinki Bildirgesi ilkelerine özenle uyulmuştur.

Bulgular

Tablo 1. Hastaların Tanımlayıcı Özellikleri

Özellikler	Sayı	Yüzde	Özellikler	Sayı	Yüzde
Tedavi Görülen Bölüm			Kronik Hastalık		
Dahiliye klinikleri	62	49,2	Var	41	32,5
Cerrahi klinikleri	64	50,8	Yok	85	67,5
Yaş (Yıl)			Sağlık Algısı		
≤30	34	27,0	İyi	46	36,5
31-45	67	53,2	Orta	70	55,6
≥46	25	19,8	Kötü	10	7,9
Cinsiyet			Sigara Kullanma Durumu		
Kadın	46	36,5	Hiç kullanılmadı	51	40,5
Erkek	80	63,5	Bırakıldı	16	12,7
Kiminle Yaşıyor			Kullanılıyor	59	46,8
Yalnız	39	31,0	Alkol Kullanma Durumu		
Aile	87	69,0	Hiç kullanılmadı	89	70,6
Medeni Durum			Bırakıldı	19	15,1
Evli	72	57,1	Kullanılıyor	18	14,3
Bekar	54	42,9	Sağlık Kontrollerini Düzenli Yaptırma Durumu		
Çalışma Durumu			Evet	56	44,4
Çalışmıyor	24	19,0	Hayır	70	55,6
Çalışıyor	102	81,0	Hastanede Yatma Deneyimi		
Meslek			Var	23	18,3
İşsiz	20	15,9	Yok	103	81,7
Memur	34	27,0	Hastanede Kalma Süresi		
İşçi	51	40,5	2-5 gün	67	53,2
Emekli	21	16,7	6-11 gün	32	25,4
Eğitim Durumu			12-16 gün	18	14,3
İlköğretim	9	7,1	≥17	9	7,1
Ortaöğretim	52	41,3	Tedavisine Yönelik Yeterli Bilgi Aldığını Düşünüyor mu?		
Lisans	56	44,4	Evet	94	74,6
Lisansüstü	9	7,1	Hayır	32	25,4
Ekonomik Durumu					
Gelir giderden az	56	44,4			
Gelir gidere denk	53	42,1			
Gelir giderden fazla	17	13,5			

Elde edilen verilere göre hastaların %50,8'i cerrahi kliniklerinde atmakta, % 53,2'si 31-45 yaş aralığında, %63,5'i erkek, %69,0'ı ailesi ile beraber yaşamakta, %57,1'i evli, %81,0'ı çalışmakta, %40,5'i işçi, %44,4'ü lisans mezunu ve %44,4'ünün geliri giderinden azdır. Ayrıca hastaların

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

%32,5'inin kronik hastalığı bulunmakta, %55,6'sının sağlık algısı orta, %46,8'i sigara kullanmakta, %14,3'ü alkol kullanmakta, %55,6'sı sağlık kontrollerini düzenli yaptırmakta, %18,3'ünün daha önce hastane deneyimi bulunmakta, %53,1'sinin hastanede kalma süresi 2-5 gün arasında ve %74,6'sı tedavisine yönelik yeterli bilgi aldığını düşünmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Ölçek Puan Ortalaması

	Number of Items	$\bar{X}$	SD	Alpha
Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği	19	52,69	15,32	0,96

Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği puan ortalaması ve Cronbach Alpha değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Yapılan hesaplamada ölçek puan ortalaması 52,69±15,32 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Hastaların Tanımlayıcı Özellikleri ile Ölçek Arasındaki İlişki

Özellikler	Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği		Özellikler	Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği	
	Ort.±SS	Test		Ort.±SS	Test
Tedavi Görülen Bölüm			Kronik Hastalık		
Dahiliye klinikleri	51,95±15,69	t=-0,531	Var	54,122±16,51	t=0,727
Cerrahi klinikleri	53,40±15,04	p=0,596	Yok	52,00±14,77	p=0,469
Yaş			Ekonomik Durumu		
≤30	58,64±16,43 ^a	F=5,215	Gelir giderden az	49,60±16,00	F=2,085
31-45	52,10±15,04 ^{ab}	p=0,007	Gelir gidere denk	55,30±13,30	p=0,129
≥46	46,16±11,56 ^a		Gelir giderden fazla	54,70±17,85	
Cinsiyet			Medeni Durum		
Kadın	52,84±14,99	t=0,087	Evli	51,38±14,94	t=-1,102
Erkek	52,60±15,60	p=0,931	Bekar	54,42±15,79	p=0,273
Meslek			Hastanede Kalma Süresi		
İşsiz	56,75±10,90		2-5 gün	56,19±15,49 ^a	
Memur	51,26±15,81	F=1,337	6-11 gün	51,27±13,89 ^{ab}	F=3,714
İşçi	50,50±16,32	p=0,266	12-16 gün	47,52±14,87 ^{ab}	p=0,013
Emekli	56,42±15,17		≥17	41,55±13,02 ^b	
Sağlık Algısı			Sağlık Kontrollerini Düzenli Yaptırma Durumu		
İyi	54,26±15,23	F=0,391	Evet	53,98±15,71	t=0,845
Orta	51,90±14,79	p=0,677	Hayır	51,65±15,04	p=0,400
Kötü	51,00±20,11		Tedavisine Yönelik Yeterli Bilgi Aldığını Düşünüyor mu?		
Sigara Kullanma Durumu			Evet	55,52±14,14	t=3,732
Hiç kullanılmadı	55,21±14,90	F=1,198	Hayır	44,37±15,86	p<0,000
Bırakıldı	50,12±14,74	p=0,305			
Kullanılıyor	51,20±15,77				
Kiminle Yaşıyor					
Yalnız	50,41±13,47	t=-1,119			
Aile	53,71±16,05	p=0,265			
	M (IQR)	Test		M (IQR)	Test
Çalışma Durumu			Hastanede Yatma Deneyimi		
Çalışmıyor	58,00(33,50)	U=-0,746	Var	59,00(10,00)	U=-2,810
Çalışıyor	52,00(18,00)	p=0,456	Yok	51,00(19,00)	p=0,005
Eğitim Durumu			Alkol Kullanma Durumu		
İlköğretim	53,00(28,50) ^a		Hiç kullanılmadı	53,00(21,50)	KW=3,590

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Ortaöğretim	48,00(19,00) ^a	KW=17,101 p=0,001	Bırakıldı Kullanılıyor	48,00(18,00)	p=0,166
Lisans	56,00(20,25) ^b			49,50(21,00)	
Lisansüstü	62,00(33,50) ^b				

M: Ortanca, IQR: Çeyrekler arası aralık, U: Mann-Whitney U testi, t: Bağımsız Örneklem t-Testi, KW: Kruskal Wallis Testi, F: Tek Yönlü ANOVA testi

Üst simgeler (a, b) grup içi farklılığı, aynı harfler grup içi fark olmadığını, farklı harfler ise grup içi fark olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya dahil edilen hastaların tanımlayıcı özellikleri ile ölçek arasındaki ilişki Tablo 3’de verilmiştir. Hastaların yaş, eğitim durumu, hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi, tedavisine yönelik yeterli bilgi aldığı düşünme durumu özellikleri ile Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tartışma

Araştırma bulguları, yatarak tedavi alan hastaların hemşirelik bakım kalitesine yönelik memnuniyet düzeylerinin, ölçek ortalamasına yakın olmakla birlikte ortalamanın altında kaldığını göstermektedir. Hemşirelik bakımında hasta memnuniyeti, tedavi sürecinin etkinliği ve hasta sonuçları üzerinde doğrudan etkili olduğundan, bu sonuçlar kaygı vericidir. Bu bulgu uluslararası alanda yapılan birçok çalışmayla benzerlik göstermektedir (16-18). Düşük memnuniyet düzeylerinin, hastaların hemşirelerden aldıkları ilgi, bilgilendirme ve empati gibi hizmetlerin yetersizliği ile ilişkili olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (19). Bu nedenle, hemşirelik hizmetlerinin niteliğini artırmaya yönelik sürekli eğitim programlarının uygulanması ve hasta odaklı bakım yaklaşımlarının benimsenmesi, hasta memnuniyetini yükseltmek için kritik öneme sahiptir (20). Ayrıca, hemşirelik bakımının bireyselleştirilmesi ve hasta ile sağlık profesyonelleri arasındaki iletişimin güçlendirilmesi, memnuniyet düzeylerini iyileştirebilecek stratejiler olarak değerlendirilebilir.

Araştırma bulguları, hastaların yaş ve eğitim düzeyi ile hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Araştırma bulgularımızı destekleyen ulusal ve uluslararası çalışmalar bulunmakla (10, 21) birlikte bulgulara ters düşen (19, 22) çalışmalarda mevcuttur. Yaş faktörü, deneyim ve sağlık hizmetlerine yönelik beklentilerin zamanla değişmesi nedeniyle memnuniyet düzeylerini etkileyebilir; örneğin, daha yaşlı hastalar, hemşirelerden daha fazla ilgi ve destek bekleyebilirler. Eğitim düzeyi de memnuniyeti etkileyen bir diğer kritik faktördür; eğitim düzeyi düşük olan hastalar, tıbbi bilgiyi anlamakta ve etkili iletişim kurmakta zorlandıkları için hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyet düzeyleri daha düşük olabilir. Hemşirelik hizmetlerinin, hastaların yaş ve eğitim düzeyine uygun bir şekilde planlanması ve sunulması, memnuniyeti artırmada etkili olabilir.

Araştırma sonuçlarına göre, hastaların hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi ve tedaviye yönelik yeterli bilgi alma durumları ile hemşirelik bakımının kalitesine yönelik memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Literatürde bu bulgularımızı destekleyecek çalışmalar mevcuttur (10, 19, 23). Hastanede kalma süresi artan hastaların memnuniyet düzeylerinin daha düşük olmasının nedeni, uzun süreli yatışların fiziksel ve psikolojik yorgunluğa neden olması, hastaların bakım süreçlerine karşı daha eleştirel ve hassas hale gelmeleri olabilir. Öte yandan, hastanede yatma deneyimi olmayan hastalar, ilk kez karşılaştıkları hastane ortamında stres ve kaygı yaşayabilirler. Tedaviye yönelik yeterli bilgi alma durumu da memnuniyet üzerinde kritik bir rol oynamaktadır. Hastalar, tedavi süreci hakkında yeterince bilgilendirildiğinde, hemşirelik bakımına olan güvenleri artar ve memnuniyet seviyeleri yükselir (10). Bilgilendirme eksikliği ise hastaların kendilerini güvensiz ve endişeli hissetmelerine neden olabilir, bu da memnuniyetsizlikle sonuçlanabilir.

Sonuç

Hastaların hemşirelik bakım kalitesine dair memnuniyet puan ortalaması ölçek ortalamasına yakın olmakla beraber ortalamanın altında belirlenmiştir. Hastaların yaş, eğitim durumu, hastanede kalma süresi, hastanede yatma deneyimi ve tedaviye yönelik yeterli bilgi alma durumları ile memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgular, demografik özellikler ve bilgi düzeyinin hasta memnuniyeti üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Hemşirelik pratiğinde bu bulgular doğrultusunda yapılacak iyileştirmeler, hasta memnuniyetini artırarak genel sağlık hizmetlerinin kalitesini yükseltmeye katkı sağlayacaktır.

Teşekkür: Yazarlar bu çalışmaya katılan tüm hastalara teşekkür eder.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Kaynaklar

1. Otani K, Waterman B, Faulkner KM, Boslaugh S, Burroughs TE, Dunagan CW. Patient satisfaction: focusing on “excellent”. *Journal of healthcare management*. 2009;54(2):93-102.
2. Abdel Maqsood AS, Oweis AI, Hasna FS. Differences between patients' expectations and satisfaction with nursing care in a private hospital in Jordan. *International journal of nursing practice*. 2012;18(2):140-6.
3. Kol E, Arıkan F, İlaslan E, Akıncı MA, Kocak MC. A quality indicator for the evaluation of nursing care: determination of patient satisfaction and related factors at a university hospital in the Mediterranean Region in Turkey. *Collegian*. 2018;25(1):51-6.
4. Lotfi M, Zamanzadeh V, Valizadeh L, Khajehgoodari M. Assessment of nurse–patient communication and patient satisfaction from nursing care. *Nursing open*. 2019;6(3):1189-96.
5. Marhamati S, Amini M, Mousavinezhad H, Nabeiei P. Design and validating the nurse-patient communication skills questionnaire. *Health Management & Information Science*. 2016;3(2):57-63.
6. Goh ML, Ang EN, Chan Y-H, He H-G, Vehviläinen-Julkunen K. A descriptive quantitative study on multi-ethnic patient satisfaction with nursing care measured by the Revised Humane Caring Scale. *Applied Nursing Research*. 2016;31:126-31.
7. Buchanan J, Dawkins P, Lindo JL. Satisfaction with nursing care in the emergency department of an urban hospital in the developing world: A pilot study. *International emergency nursing*. 2015;23(3):218-24.
8. Toru F. Hemşirelik uygulamalarının kilit noktası: bireyselleştirilmiş bakım. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2020;4(1):46-59.
9. Karaca A, Durna Z. Hemşirelik bakım kalitesi ve ilişkili faktörler. *Sağlık ve Toplum*. 2018;28(2):16-23.
10. Karaca A, Durna Z. Patient satisfaction with the quality of nursing care. *Nursing open*. 2019;6(2):535-45.
11. Freitas JSd, Silva AEBdC, Minamisava R, Bezerra ALQ, Sousa MRGd. Quality of nursing care and satisfaction of patients attended at a teaching hospital. *Revista latino-americana de enfermagem*. 2014;22(03):454-60.

12. Merkouris A, Andreadou A, Athini E, Hatzimbalasi M, Rovithis M, Papastavrou E. Assessment of patient satisfaction in public hospitals in Cyprus: a descriptive study. *Health science journal*. 2013;7(1):28.
13. Alsaqri S. Patient satisfaction with quality of nursing care at governmental hospitals, Ha'il City, Saudi Arabia. *Journal of Biology, Agriculture and Healthcare*. 2016;6(10):128-42.
14. Aberson CL. *Applied power analysis for the behavioral sciences*: Routledge; 2019.
15. Dönmez E, Dolu I, Yılmaz S. Validity And Reliability of the Questionnaire to Measure the Patient Satisfaction With Nursing Care Quality-Turkish Version: The patient satisfaction with nursing care quality. *Asia Pacific Journal of Health Management*. 2022;17(2).
16. Al Qahtani M, Al Dahi SK. Satisfaction with nursing care from the Inpatients' perspective in Prince Salman armed forced hospital Tabuk, Saudi Arabia. *World Family Medicine Journal: Incorporating the Middle East Journal of Family Medicine*. 2015;99(2124):1-5.
17. Sharew NT, Bizuneh HT, Assefa HK, Habtewold TD. Investigating admitted patients' satisfaction with nursing care at Debre Berhan Referral Hospital in Ethiopia: a cross-sectional study. *BMJ open*. 2018;8(5):e021107.
18. Kasa AS, Gedamu H. Predictors of adult patient satisfaction with nursing care in public hospitals of Amhara region, Northwest Ethiopia. *BMC health services research*. 2019;19:1-9.
19. Alhowaymel F, Abaoud A, Alhuwaimel A, Alenezi A, Alsayed N. COVID-19 patients' satisfaction levels with nursing care: a cross-sectional study. *SAGE open nursing*. 2022;8:23779608221078163.
20. Al-Awamreh K, Suliman M. Patients' satisfaction with the quality of nursing care in thalassemia units. *Applied Nursing Research*. 2019;47:46-51.
21. Albashayreh A, Al-Rawajfah OM, Huda A-A, Karkada S, Al Sabei SD. Psychometric properties of an Arabic version of the patient satisfaction with nursing care quality questionnaire. *Journal of Nursing Research*. 2019;27(1):e1.
22. Elayan RM, Ahmad MM. A new approach in exploring satisfaction with nursing care by nurses themselves. *Journal of clinical nursing*. 2018;27(7-8):e1501-e7.
23. Gishu T, Weldetsadik AY, Tekleab AM. Patients' perception of quality of nursing care; a tertiary center experience from Ethiopia. *BMC nursing*. 2019;18:1-6.

GÖÇ VE ÇOCUK BAĞIŞIKLAMASINDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Işın Bıyıkoglu Alkan¹, Nurten Arslan¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Hemşireliği AD, Zonguldak, Türkiye

ÖZET

Giriş ve amaç: Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından bağışıklama hizmetleri, aşıyla önlenebilir hastalıkların ve buna bağlı ölümlerin önlenmesi açısından en önemli ve en maliyet etkili toplum sağlığı müdahaleleri arasında kabul edilmektedir. Göçmenlere önerilen aşı uygulamaları kişinin yaşı, göç edilen ülkedeki hastalık epidemiyolojisi ve aşı programı ve ayrıldıkları ülkenin hastalık epidemiyolojisi ve aşı programına göre farklılık gösterebilmektedir. Çatışma ve göçün sağlığa etkileri pek çok faktörlüdür. Bu durumdan da en çok olumsuz etkilenenler, yaşlı, engelli, kadın ve çocuklardır. Bu derleme çalışması göç sonucunda özellikle çocuk bağışıklamasındaki güncel yaklaşımları incelemek amacıyla yapılmıştır. Göç sürecinde özellikle çocuklar Genişletilmiş Bağışıklama Programı'nda bulunan kızamık, difteri, boğmaca, tetanoz, çocuk felci, BCG aşılarından yoksun kalmaktadır. Göçle gelen geçici koruma altındaki Suriyeliler için Türkiye'ye doğru sınır geçişleri başladığı andan itibaren müdahale ekipleri öncelikli olarak aşılama hizmeti sunmuşlardır. DSÖ göçmen grupların aşılmasında bulunan ülkedeki aşı şemasının uygulanmasını önermektedir. Bu öneriler dikkate alınarak çocuklara çocuk felci, kızamık, kızamıkçık, kabakulak vb. aşıları yapılmaya başlanmıştır. Devamında Türkiye vatandaşı olan çocuklara uygulanan aşı şeması aynı şekilde geçici korunma altındaki Suriyeli çocuklara da uygulanmaktadır. Türkiye'de geçici koruma altındaki misafirlere temel olarak 4 farklı aşılama stratejisi uygulanmaktadır. Bunlar, sınır geçişlerinde, rutin ulusal aşılama, salgın durumlarında ek aşılama, aşı tamamlama ve hızlandırma şeklindedir. Özellikle sınır geçişlerinde yapılan aşılamalar; OPA (0-15 yaş arası), KKK (9 ay-15 yaş arası), DTaB-İPA-Hib (7 yaş altı), Dtab-İPV (7-12 yaş arası), 15 – 49 kadınlara Td'dur. Bir yandan göç nedeniyle yapılamayan ve yarım kalan aşılar uygulanmakta; diğer yandan yenidoğan bebekler ülke bebekleri ile aynı aşılama şeması ile aşılanmaktadır. Ancak bu grupta fırsat olan her durumda aşıları tam olarak yapmak, eksik aşıları tamamlamak ve elektronik kayıtlarını tutmak, aşılama fırsatlarını kaçırmadan, mükerrer aşılamalara yol açmadan doğru bir aşılama uygulaması için temel gerekliliklerdir.

Sonuç: Göçmenlere yönelik sağlık politikası süreci, uluslararası özelliği nedeniyle çok yönlü ve çok aktörlü olarak karmaşık bir yapı içinde cereyan etmektedir.

Anahtar kelimeler: Bağışıklama; çocuk; göç

CURRENT APPROACHES TO MIGRATION AND CHILD IMMUNIZATION

ABSTRACT

Introduction and aim: The World Health Organization (WHO) considers immunization services to be among the most important and cost-effective public health interventions in terms of preventing vaccine-preventable diseases and related deaths. Vaccination practices recommended for migrants may vary depending on the person's age, the disease epidemiology and vaccination program in the country of migration, and the disease epidemiology and vaccination program in the country they are leaving. The effects of war and migration on health are multifactorial. Those most negatively affected by this situation are the elderly, the disabled, women, and children. This compilation study was conducted to examine current approaches, especially in child immunization, as a result of migration. During the migration process, children in particular are deprived of the measles, diphtheria, pertussis, tetanus, polio, and BCG vaccines included in the Expanded Program on Immunization. WHO recommends that the vaccination scheme in the country be implemented for the vaccination of migrant groups. Considering these recommendations, children have begun to be vaccinated against polio, measles, rubella, mumps, etc. The vaccination scheme applied to children who are Turkish citizens is then applied to Syrian children under temporary protection in the same way. There are basically 4 different vaccination strategies applied to guests under temporary protection in Turkey. These are routine national vaccination at border crossings, additional vaccination in epidemic situations, vaccination completion and acceleration. Vaccines applied especially at border crossings are; OPA (0-15), KKK (9 months-15 years), DTab-İPA-Hib (under 7), Dtab-İPV (7-12), Td for women 15-49. Vaccines that cannot be administered and are left unfinished due to migration are applied; on the other hand, newborn babies are vaccinated with the same vaccination scheme as babies in the country. However, in this group, administering the vaccines completely whenever possible, completing the missing vaccines and keeping electronic records are basic requirements for a correct vaccination application without missing vaccination opportunities and causing duplicate vaccinations.

Conclusion: The health policy process for immigrants takes place in a complex structure with multiple facets and multiple actors due to its international nature.

Keywords: child; immunization; migration

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından bağışıklama hizmetleri, aşıyla önlenebilir hastalıkların ve buna bağlı ölümlerin önlenmesi açısından en önemli ve en maliyet etkili toplum sağlığı müdahaleleri arasında kabul edilmektedir. Bu derleme çalışması göç sonucunda özellikle çocuk bağışıklamasındaki güncel yaklaşımları incelemek amacıyla yapılmıştır.

Göçmenlere önerilen aşı uygulamaları kişinin yaşı, göç edilen ülkedeki hastalık epidemiyolojisi ve aşı programı, ayrıldıkları ülkenin hastalık epidemiyolojisi ve aşı programına göre farklılık gösterebilmektedir. Çatışma ve göçün sağlığa etkileri pek çok faktörlüdür. Bu durumdan da en çok olumsuz etkilenenler, yaşlı, engelli, kadın ve çocuklardır. Çatışma, göç ve sağlık ilişkisinde, göçten önceki durum, göç süreci ve göç edilen ülkedeki şartlar sağlık sonuçlarını belirlemektedir. Göç öncesi yaşanan travma, şiddet, sağlık davranışı ve inançları, hastalık epidemiyolojisi ve alınan sağlık hizmeti, göç sürecinin süresi, bireysel veya toplu göç olması, yaşam koşulları, sağlanan haklar, resmi statü, ayrımcılık, dil-kültür farklılıkları, ailenin bütünlüğü gibi pek çok faktör göç eden kişinin sağlık durumunun belirleyicisi olmaktadır (1).

2011 yılından beri devam eden Suriye iç savaşı, günümüzün en büyük mülteci ve insani krizi niteliğindedir. Son verilere göre nüfusu 23 milyon olan Suriye’de, 13 milyon insan yardıma muhtaç hale gelirken 6,2 milyon insan yerinden edilmiş, kayıtlı 5,7 milyon Suriyeli başka ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır (2). Yaklaşık yarısı çocuk olmak üzere 4 milyonu aşkın Suriyeli’yi geçici koruma altına alarak ev sahipliği yapan Türkiye dünyanın en büyük mülteci barındıran ülkesi konumundadır. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü verilerine göre, Suriyeli mültecilerin yüzde 64,1’i Türkiye’de yaşamaktadır (3). Türkiye’de geçici koruma altındaki bu misafirlerin sağlık hizmetlerine eşit ücretsiz erişim hakkı vardır. Bu kapsamda daha etkili bir hizmet sunabilmek için Göçmen Sağlığı Merkezleri de oluşturulmuştur. Bu Merkezler birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetleri sunabilmektedir (4).

Türkiye’deki Suriyelilerin yarısını çocuk (18 yaş altı) nüfusun oluşturduğu ve yüzde 98’inin de geçici barınma merkezleri dışında yaşadığı göz önüne alındığında; ortaya çıkabilecek halk sağlığı sorunlarının yaratabileceği olumsuz dışsalılık, karar verme ve politika oluşturma sürecini etkilemiştir. Aynı zamanda kötü yaşam koşulları ve sağlık hizmetlerine erişimin de zayıf olması, geçici koruma altındaki Suriyeliler ve Türk vatandaşları için bulaşıcı hastalık riskini artırmıştır. Göç sürecinde çocuklarda aşı ile önlenebilir enfeksiyon hastalıklarının artışı gözlenmiştir. Anne-babalarının aksine, özellikle çocuklar Genişletilmiş Bağışıklama Programı’nda bulunan kızamık, difteri, boğmaca, tetanoz, çocuk felci, BCG aşılardan yoksun kalmaktadır. 2012-2018 yılları arasında sıtma vakası tespit edilmemişken, kızamık ve suçiçeği gibi bulaşıcı hastalıklar saptanmış, sayısal olarak 9.455 şark çıbanı (kütanoz leishmaniasis) hastalığı vakası ve 2.217 tüberküloz vakası tespit edilmiştir. Bu nedenlerle göçle gelen geçici koruma altındaki Suriyeliler için Türkiye’ye doğru sınır geçişleri başladığı andan itibaren müdahale ekipleri öncelikli olarak aşılama hizmeti sunulmaktadır (5). DSÖ göçmen grupların aşılmasında bulunan ülkedeki aşı şemasının uygulanmasını önermektedir. Bu öneriler dikkate alınarak çocuklara çocuk felci, kızamık, kızamıkçık, kabakulak vb. aşıları yapılmaya başlanmıştır. Devamında Türkiye vatandaşı olan çocuklara uygulanan aşı şeması aynı şekilde geçici korunma altındaki Suriyeli çocuklara da uygulanmaktadır (6).

Mülteci ve göçmenlere yönelik aşı uygulamalarının değerlendirildiği bir çalışmada, Avrupa Birliği ülkelerinde, 26 ülkede ulusal aşı programının, 2 ülkede ayrı aşı programının uygulandığı, 26 ülkede aşıların ücretsiz, 2 ülkede ergenlere için bazı aşıların ücretli olduğu bildirilmektedir. Aşılar 5 ülkede girişte, 21 ülkede bekleme alanında, 6 ülkede Göçmen Sağlığı Merkezlerinde yapılmaktadır. Avrupa Birliği’ndeki 26 ülkede mülteciler için toplumda ayrıca aşılanma devam etmektedir (7).

Türkiye’de geçici koruma altındaki misafirlere temel olarak 4 farklı aşılanma stratejisi uygulanmaktadır. Bunlar, sınır geçişlerinde, rutin ulusal aşılanma, salgın durumlarında ek aşılanma, aşı tamamlama ve hızlandırma şeklindedir. Özellikle sınır geçişlerinde yapılan aşılanmalar; OPA (0-15 yaş arası), KKK (9

ay-15 yaş arası), DTaB-İPA-Hib (7 yaş altı), Dtab-İPV (7-12 yaş arası), 15 – 49 kadınlara Td'dur. Bir yandan göç nedeniyle yapılamayan ve yarım kalan aşular uygulanmakta; diğey yandan yenidoğan bebekler ÷lke bebekleri ile aynı aşılama Şeması ile aşılanmaktadır. Ancak bu grupta fırsat olan her durumda aşularını tam olarak yapmak, eksik aşularını tamamlamak ve elektronik kayıtlarını tutmak, aşılama fırsatlarını kaçırmadan, mükerrer aşılamalara yol açmadan doğru bir aşılama uygulaması için temel gerekliliklerdir (8).

Geçici koruma altındaki misafirlerin aşılanmasına yönelik yapılan aşı çalışmalarından biri de aşı tamamlama ve hızlandırma çalışmasıdır. Aşılanmamış bebek ve çocukları aşılamak, aşılamaya başlamış, ancak takibinde aşı dozları tamamlanmamış 0-59 aylık bebek ve çocukların aşılanması amacıyla 2017 yılı içinde Şubat, Mayıs ve Kasım aylarında olmak üzere 3 tur eksik aşı tamamlama çalışması yapılmıştır. Eksik aşı tamamlama çalışması, ağırlıklı olarak geçici koruma altındaki Suriyelilerin yoğun bulunduğu veya yerli nüfusa oranının %5 ve üzerinde olan ağırlıklı olarak Adana, Adıyaman, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Batman, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Osmaniye, Şanlıurfa olmak üzere tüm Türkiye'de göçmen çocuklar buldukları yerde ziyaret edilerek, kayıtsız olanlar kayıt altına alınmış, aşısı olmayanlara ya da aşısı eksik bulunanlara ilk temasta KKK, Beşli karma ve Hep B Aşısı uygulanmıştır. Çalışmada, 5000 sağlık çalışanı, 495 istasyon, 192 gezici ekip yer almıştır. Bu çalışmada yaklaşık 370 bin çocuğa ulaşılmıştır, 358.000 çocuğa KKK, 120.000 çocuğa Polio, DaBT-IPV-Hib, Hep B aşısı yapılmıştır (9). Aşılama sırasında daha önce yapılmış olan aşularla birlikte yeni yapılan aşular kayıt altına alınmış ve Muayene Bilgi Yönetim Sistemi (MBYS)'ne kayıt edilerek aşılama durumlarının elektronik ortama aktarılması ve izlenmesi büyük ölçüde sağlanmışır (10).

Rutin aşı uygulama ve izleminde ÷lkemizde bulunan geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik, Genişletilmiş Bağışıklama Programında belirtilen ÷lkemiz ulusal aşı takvimine uygun olarak; 0-11 aylık bebeklere, 15-49 yaş grubu kadınlara, okul çağındaki çocuklara rutin aşılama hizmeti sunulmakta, ayrıca kampanyalar dahilinde çocuk felci aşısı ve Kızamık içeyen aşı, 5'li karma aşı uygulaması 0-15 yaş grubuna içeyecek şekilde uygulanmaktadır. Etkin ve kapsayıcılığı yüksek aşılama çalışmamız sayesinde aşı ile önlenabilir hastalıklardan hepatit A-B, boğmaca, invaziv bakteriyel hastalıklardan pnömokok ve *Haemophilus Influenzae* tip b (Hib)'ye bağlı gelişen menenjit, sepsis ve bakteriyemi, suçiçeği, kabakulak ve kızamıkçık vaka gör÷lme sıklıkları oldukça azalmıştır (8, 10).

Sonuç: DSÖ Avrupa Bölgesi Raporuna göre m÷lteciler ve göçmenlere verilen sağlık hizmetleri ve aşı uygulamalarında ÷lkeler arasında farklılıklar vardır. Göçmenlere yönelik sağlık politikası süreci, uluslararası özelliği nedeniyle çok yönlü ve çok aktörlü olarak karmaşık bir yapı içinde cereyan etmektedir. Göçmenlerin aşılama durumu, kayıtları incelenmeli ama mevcut değilse ya da yetersizse konak ÷lkenin aşı çizelgesine göre gecikme olmaksızın mümkünse kabul bölgelerinde aşılama yapılmalıdır. Kızamık-kabakulak-kızamıkçık, difteri-tetanos, polio ve olabilirse *Haemophilus influenzae* tip b aşularını bulaşıcı potansiyel bulaşıcılığı sınırlandırmak ve özellikle duyarlı-kırılgan grupta komplikasyonlardan kaçınmak için önceliklendirilmelidir. Çocuk yaş grubu ve gebelere öncelik verilmelidir, mümkünse erişkinler de aşılanmalıdır. Gerekirse kitlesel aşı kampanyaları yapılabilir.

Kaynaklar

- IOM,WHO,UNHR. International migration, health and human rights, 2013. Geneva IOM 2013.
- OCHA- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2019). *Syrian Arap Republic: Key Figures*, Erişim Tarihi: 19.08.2014, <https://www.unocha.org/syria>.
- United Nations Refugee Agency Convention Report-UNHCR (2019). *Syrian Regional Refugee Response*, Erişim Tarihi:16.08.2024, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>
4. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). *Göç İstatistikleri: Geçici Koruma*, Erişim Tarihi: 31.08.2024, <http://www.goc.gov.tr>.
- Türk Tabipler Birliğı (2016). *Savaş, Göç ve Sağlık*, Ankara. TC Sağlık Bakanlığı Halk Sağliğı Genel Müdürlüğü. Göç Sağliğı Dairesi Başkanliğı <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/gocmen-sagligi-merkezleri.html> (Erişim tarihi: 22.08.2024)
- Ergönül, Ö., Tülek, N., Kayı, I., Irmak, H., Erdem, O., Dara, M. (2019). Profiling Infectious Diseases in Turkey After the Influx of 3.5 Million Syrian Refugees. *Clinical Microbiology and Infection*, 5, 1198-743X(19)30367-2.
- Giambia C, Del Mansoa M, Marchettia G, Olssonc K, Alic KA, Declicha S, the Venice survey working group Immunisation of migrants in EU/EEA countries: Policies and practices *Vaccine*. 2019;37:5439-51.
- Tülek, N. (2019). Göç ve Sağlık içinde Göçmenlere Yönelik Bağışıklama Hizmetleri. (Eds.: Pekşen ve ark.). T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1147, Ankara, 2019, Uzerler Matbaacılık. ISBN: 978-975-590-734-5
- Önder, N. (2019). Türkiye’de GeçiciKoruma AltındakiSuriyelilere Yönelik Sağlık Politikalarının Analizi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5, 110-165.
- Baran Aksakal, F.N. (2019). Göç ve Sağlık içinde Göçmenlere Yönelik Bağışıklama Hizmetleri. (Eds.: Pekşen ve ark.). T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1147, Ankara, 2019, Uzerler Matbaacılık. ISBN: 978-975-590-734-5

İNKONTİNANS ALAKALI DERMATİT YÖNETİMİNDE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMALARI

Emel Gülnar¹, Şule Bıyık Bayram²

¹Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü, Kırıkkale, Türkiye

²Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Trabzon, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: İnkontinans alakalı dermatitin önlenmesi önemli hemşirelik girişimlerindedir. Bu araştırma inkontinans alakalı dermatit yönetiminde hemşirelik öğrencilerinin bilgi, tutum ve uygulamalarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2023-2024 eğitim öğretim yılında iki üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden 177 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veriler “Tanıtıcı Özellikler Formu” ve “İnkontinans İlişkili Dermatit Yönetiminde Hemşirelerin Bilgi, Tutum ve Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği (İİD-BTU-Ö)” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin İnkontinans İlişkili Dermatit Yönetiminde Hemşirelerin Bilgi, Tutum ve Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarından “İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi” puan ortalamasının 19,11±3,95, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi” puan ortalamasının 23,44±4,71, “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Tutum” puan ortalamasının 9,91±2,50, “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” puan ortalamasının 23,18±4,07 olduğu belirlenmiştir. “İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Tutum” ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” puan ortalamalarının hemşirelik mesleğini seven ve inkontinans alakalı dermatitin hemşirelik girişimi ile önleneceğini belirten öğrencilerde istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Klinikte inkontinans alakalı dermatit ile karşılaştığını ve bakım verdiğini ifade eden öğrencilerin “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” puan ortalamasının istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Öğrencilerin İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi, Risk Faktörleri Bilgisi ve İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum ve Uygulamalarından ortalamanın

üzerinde puan aldıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik müfredatında inkontinans alakalı dermatit konulu içeriklerin oluşturulması önerilir.

Anahtar kelimeler: inkontinans alakalı dermatit, bilgi, uygulama, tutum, hemşirelik öğrencisi

NURSING STUDENTS' KNOWLEDGE, ATTITUDES AND PRACTICES IN INCONTINENCE ASSOCIATED DERMATITIS MANAGEMENT

Emel Gülnar¹, Şule Bıyık Bayram²

¹Kırıkkale University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, Kırıkkale, Türkiye

²Karadeniz Technical University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, Trabzon, Türkiye

ABSTRACT

Introduction and Aim: Prevention of incontinence-associated dermatitis is an important nursing intervention. his study was conducted to determine nursing students' knowledge, attitudes, and practices in managing incontinence-associated dermatitis.

Method: This study was conducted in descriptive type. The study sample consisted of 177 fourth-year students studying in the nursing departments of two universities in the 2023-2024 academic year who agreed to participate in the study. The data were collected using the “Descriptive Characteristics Form” and the “Knowledge, Attitude and Practice of Nurses in Managing Incontinence-Associated Dermatitis Questionnaire (KAP-AID-Q)”.

Results: The mean score of KAP-AID-Q, one of the sub-dimensions of the Scale for the Evaluation of Nurses' Knowledge, Attitudes, Practices in the Management of Incontinence-Associated Dermatitis, was 19.11±3.95, The mean score of “Knowledge of Incontinence Associated Dermatitis Risk Factors” was 23.44±4.71, the mean score of “Attitude Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis” was 9.91±2.50, and the mean score of “Practices Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis” was 23.18±4.07. The mean scores of “Knowledge of Etiology and Diagnosis of Incontinence- Associated Dermatitis”, “Knowledge of Incontinence Associated Dermatitis Risk Factors”, “Attitude Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis” and “Practices Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis” indicate that people who love nursing profession, It was found to be statistically significantly higher in students who wanted to receive education about incontinence-related dermatitis and who stated that incontinence-associated dermatitis would be prevented by nursing intervention ($p<0.05$). It was determined that the mean score of “Attitude Toward Prevention of Incontinence- Associated Dermatitis” was statistically significantly higher in students who stated that they encountered incontinence-associated dermatitis in the clinic and provided care for incontinence-associated dermatitis in the clinic ($p<0.05$).

Conclusion: It was determined that the students above average score in Knowledge of Etiology and Diagnosis of Incontinence- Associated Dermatitis, Knowledge of Risk Factors, Attitudes and Practices Towards Prevention of Incontinence Associated Dermatitis.

Keywords: incontinence-associated dermatitis, knowledge, practice, attitude, nursing student

Giriş ve Amaç

İnkontinans Alakalı Dermatit (İAD); idrar, dışkı veya her ikisi ile temas nedeniyle perineal veya perigenital deride tahriş olarak tanımlanmaktadır (1). İAD hastada yaşam kalitesinde bozulma, ağrı, rahatsızlık gibi birçok soruna neden olan önemli bir sağlık sorunudur. Ayrıca hastanın hastanede kalış süresinin uzamasına, bakım maliyeti ve hemşirelerin iş yükünde artış gibi birçok olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (2,3). Yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalarda İAD prevalansı %1,44 ile %21,3 arasında değişmektedir (2,4-6).

İAD etiolojisinde rol oynayan temel risk faktörleri fekal ve üriner inkontinanstır. İAD özellikle yatağa bağımlı bireylerde ve yoğun bakım ünitelerinde en sık rastlanan sağlık sorunları arasındadır (4). İnkontinansı olan bireyler İAD bakımından değerlendirilmeli ve bireye özgü hemşirelik bakımı verilmelidir. İAD'ın hem önlenmesinde hem de tedavisinde temel yaklaşım etkenin uzaklaştırılması ve inkontinansın etkili bir şekilde yönetilmesi önemlidir (7). Bu nedenle cilt bütünlüğünün devamlılığının sağlanması inkontinansın önlenmesinde ve hemşirelik bakım kalitesinin değerlendirilmesinde önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir (8).

Cilt bütünlüğünün sağlanması, ciltte oluşan yaralanma türlerinin bilinmesi, önlenmesi ve tedavisinin yapılması bakımın kalitesini arttıracaktır. İAD, hemşirelik bakımının kalite göstergesi olarak kabul edilen basınç yaralanmalarının gelişimi için ana risk faktörlerinden biridir (9). Ancak İAD gibi birçok cilt problemi genellikle eksik rapor edilebiliyor veya yanlış teşhis edilebiliyor (6,10). İAD'ın önlenmesi veya tedavisi için yeterli hemşirelik girişimlerinin zamanında uygulanmaması çoğu zaman hastanın fiziksel ve psikolojik sağlığı üzerinde olumsuz etkiye neden olabilir (11). Bu nedenle hemşirelerin cilt bütünlüğünü etkin bir şekilde korumaları için yeterli bilgi düzeyine sahip olması ve olumlu tutum göstermeleri önemlidir. Hemşirelerin özellikle İAD risk faktörleri hakkında bilgiye sahip olması cilt bütünlüğü bozulma riski fazla olan hastaların erken tespit edilebilmesi için önemlidir (11).

İAD'ın önlenmesi için zamanında alınan önlemler hastaların yaşam kalitesini artırır ve hastanede kalış süresini azaltır. Bu nedenle İAD'ın önlenmesi ve tedavisi önemli hemşirelik girişimlerindedir (12). İAD hemşireler tarafından yanlış sınıflandırılırsa tedavinin ve bakımın yanlış yapılmasına neden olabilir. Bu nedenle, İAD'ın optimal tedavisini sağlamak için hemşirelerin İAD bilgilerini değerlendirmek ve bilgi boşluklarını gidermek gerekir (11,13). Bilgi eksikliğinin giderilmesi kadar hemşirelerin tutum ve inançları da İAD'ın önlenmesi ve yönetimi üzerinde doğrudan belirleyici etkiye sahiptir (8).

Hemşirelerin İAD yönetiminde rollerini yerine getirebilmeleri için lisans eğitim programlarının içeriğinin İAD önlenmesi, riskli hastaların tanınması ve bakımın sürdürülmesi konularında bilgi ve beceri kazandıracak şekilde düzenlenmesine gereksinim vardır. Hemşirelik öğrencilerinin İAD hastanın yaşamını tehdit eden ciddi bir sağlık sorunu olduğunu fark etmelerinin sağlanması son derece önemlidir.

Bu araştırmada, son sınıf hemşirelik öğrencilerinin İAD yönetiminde bilgi, tutum ve uygulamalarını belirlemek amaçlandı.

Yöntem

Araştırmanın türü

Araştırma tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın yapıldığı yer

Araştırma Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümü ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümünde yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemi

Araştırmanın evrenini, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Hemşirelik Bölümünde eğitim ve öğretim yılına devam eden 270 dördüncü sınıf öğrencileri, örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden 177 öğrencilerin oluşturmuştur.

Araştırmaya dahil olma ve dışlama kriterleri

Araştırmaya dahil olma kriterleri: Araştırmaya katılmaya gönüllü olma, 18 yaş üstünde olma, hemşirelik dördüncü sınıf öğrencisi olmadır. Araştırmaya dahil edilmeme kriterleri; araştırmaya katılmaya gönüllü olmama, hemşirelik bölümü birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim görüyor olmaktır.

Verilerin toplanması

Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan “Tanıtıcı Özellikler Formu” ve “İnkontinans İlişkili Dermatit Yönetiminde Hemşirelerin Bilgi, Tutum ve Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği (İİD-BTU-Ö)” kullanılmıştır.

Tanıtıcı Özellikler Formu: Bu form, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini (yaş, öğrenim alanı ve ekonomik durum vb.) içeren soruları içermektedir.

İnkontinans İlişkili Dermatit Yönetiminde Hemşirelerin Bilgi, Tutum ve Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği (İİD-BTU-Ö): Tay ve arkadaşları tarafından 2020 yılında geliştirilmiştir (11). Ölçek Türkçe geçerlilik güvenilirliğini Sönmez ve arkadaşları tarafından 2022 yılında yapılmıştır (14). İnkontinans İlişkili Dermatit Yönetiminde Hemşirelerin Bilgi, Tutum ve Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeği” hemşirelerin İİD’ye yönelik bilgi, tutum ve uygulamalarını içeren 20 ifade ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir alt boyutta ifadeler 5’li likert tipindedir.

Ölçekteki boyutlar; “İnkontinans İlişkili Dermatitin (İİD) Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi” (5 madde), “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi” (6 madde), “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” (3madde) ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” (6 madde) olmak üzere toplamda 20 maddeyi içermektedir. Ölçüm aracından elde edilebilecek toplam bir puan bulunmayıp, dört bölüm birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Sönmez ve arkadaşları (2022) ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach’s alpha (α) katsayı 0.92, “İnkontinans İlişkili Dermatitin (İİD) Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi” alt boyutu için $\alpha= 0.79$, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi” alt boyutu için $\alpha= 0.88$, “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” alt boyutu için $\alpha= 0.77$ ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” alt boyutu için $\alpha= 0.88$ ’dir (14). Bu çalışmada ölçeğin tamamı için hesaplanan $\alpha=0.959$, “İnkontinans İlişkili Dermatitin (İİD) Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi” alt boyutu için $\alpha= 0.927$, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi” alt boyutu için $\alpha= 0.946$, “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” alt boyutu için $\alpha= 0.852$ ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” alt boyutu için $\alpha= 0.918$ ’dir.

Verilerin değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel analizler SPSS 22.0 istatistik paket programını kullanılarak yapılmıştır. Verilerin normal dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi ile test edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdeler hesaplaması, ortalama ölçüleri (minimum, maksimum) kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiğinden independent simple t testi ve one way ANOVA testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi kurum izni ve Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu’ndan (Karar no: 2024.03.11) yazılı izin alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerden araştırma konusunda bilgi verilerek sözel izinleri alınmıştır.

Bulgular

Öğrencilerinin yaş ortalaması $22,58\pm 1,42$ ’dir. Öğrencilerin %80,8’i kadın ve %85,3’ü hemşirelik mesleğini sevdiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %84,2’si İAD kavramını bildiğini, %59,3’ü İAD ilişkin eğitim almadığını, %76,8’i klinikte İAD karşılaşmadığını, 18,6’sının klinikte İAD bakım verdiğini, %74,6’sı İAD’ın hemşirelik girişimi ile önlenebileceğine ve %80,2’sinin İAD ilişkin eğitim almak istediğini belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri (n=177)

Tanıtıcı özellikler	n	%
Yaş	$\bar{x}\pm SS$ (min.-maks.)	22,58±1,42 (20-32)
Akademik ortalama	$\bar{x}\pm SS$ (min.-maks.)	3,17±0,37 (2-3,93)
Cinsiyet		
Erkek	34	19,2
Kadın	143	80,8
Hemşirelik mesleği ile ilgili duygu durumu		
Hemşirelik mesleğini sevmeye	151	85,3
Hemşirelik mesleğini sevmeme	26	14,7
İAD kavramını bilme durumu		
Evet	149	84,2
Hayır	28	15,8
İAD ilişkin eğitim alma durumu		
Evet	72	40,7
Hayır	105	59,3
Klinikte İAD karşılaşma durumu		
Evet	41	23,2
Hayır	136	76,8
Klinikte İAD bakım verme durumu		
Evet	33	18,6
Hayır	144	81,4
İAD hemşirelik girişimi ile önlenme durumu		
Evet	132	74,6
Hayır	12	6,8
Emin değilim	33	18,6
İAD ilişkin eğitim almak isteme durumu		
Evet	142	80,2
Hayır	35	19,8

Öğrencilerin İİD-BTU-Ö alt boyutlarından “İnkontinans İlişkili Dermatit Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi” puan ortalaması 19,11±3,95, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi” puan ortalaması 23,44±4,71, “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” puan ortalaması 9,91±2,50 ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” puan ortalamasının 23,18±4,07 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin İİD-BTU-Ö alt boyutlarından aldıkları puanlar

İİD-BTU-Ö	$\bar{x}\pm SS$	Min	Max
İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi	19,11±3,95	5	25
İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi	23,44±4,71	6	30
İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum	9,91±2,50	3	15
İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar	23,18±4,07	6	30

Hemşirelik mesleğini sevdiğini ifade eden, İAD ilişkin eğitim almak isteme durumu ve İAD hemşirelik girişimi ile önleneyeceğini ifade eden öğrencilerin “İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” puan ortalamasının istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Klinikte İAD ile karşılaşan ve Klinikte İAD bakım verdiğini ifade eden öğrencilerin “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” puan ortalamasının istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Bazı tanıtıcı özellikler ile İİD-BTU-Ö alt faktörleri Puan Ortalamalarının karşılaştırılması

Tanıtıcı boyutları	Özellikler/Ölçek alt	İAD Etiyolojisi ve Tanılama	İAD Risk Faktörleri Bilgisi	İAD Önlemeye Yönelik Tutum	İAD Önlemeye Yönelik Uygulamalar
		$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$
Hemşirelik mesleği ile ilgili duygu durumu					
	Hemşirelik mesleğini sevme	19,51±3,85	23,83±4,56	10,10±2,42	23,74±3,63
	Hemşirelik mesleğini sevmeme	16,76±3,79	21,15±4,99	8,80±2,74	19,92±4,92
	İstatistiksel değerlendirme*	t= 3,362 p=,001	t= 2,728 p=,009	t= 2,472 p=,000	t= 4,681 p=,001
Klinikte İAD karşılaşma durumu					
	Evet	18,78±4,75	22,82±5,81	10,68±2,6	23,73±4,10
	Hayır	19,21±3,70	23,62±4,33	9,68±2,43	23,02±4,06
	İstatistiksel değerlendirme*	t=-,612 p=,541	t=-,948 p=,345	t=2,261 p=,025	t=,978 p=,329
Klinikte İAD bakım verme durumu					
	Evet	18,27±4,86	22,78±5,21	11,00±2,61	23,36±4,14
	Hayır	19,30±3,71	23,59±4,59	9,66±2,42	23,14±4,06
	İstatistiksel değerlendirme*	t=-1,355 p=,177	t=-,882 p=,379	t=2,807 p=,006	t=,276 p=,783
İAD ilişkin eğitim almak isteme durumu					
	Evet	19,71±3,52	24,31±4,00	10,17±2,46	23,88±3,67
	Hayır	16,68±4,68	19,88±5,66	8,85±2,43	20,37±4,41

İstatistiksel değerlendirme*	t=3,576 p=,001	t=4,369 p=,000	t=2,841 p=,005	t=4,851 p=,000
İAD hemşirelik girişimi ile önlenme durumu				
Evet	19,99±3,71	24,48±4,38	10,22±2,51	24,29±3,52
Hayır	15,83±4,52	19,25±5,11	9,25±2,95	19,00±4,24
Emin değilim	16,78±3,15	20,78±4,02	8,90±2,00	20,27±3,71
İstatistiksel değerlendirme**	F=15,162 p=,000	F=15,376 p=,000	F=4,248 p=,016	F=25,086 p=,000

*Student t testi

**Anova

Tartışma

Bu çalışmada İAD etiyolojisi ve tanılama bilgisi, risk faktörleri bilgi puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin İAD önlemeye yönelik tutum ve uygulama puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu saptanmıştır. Bu sonuç öğrenci hemşirelerin İAD ilişkin olumlu tutum ve uygulamaları olduğunu göstermektedir. Çalışma sonucumuzdan farklı olarak, Kılıç ve arkadaşları (2024) yaptığı çalışmada hemşirelerin İAD etiyolojisi, önlenmesi, değerlendirilmesi ve tedavisi hakkında yeterli bilgisinin olmadığını belirtmişlerdir (15). Liu ve arkadaşları (2023) çalışmalarında yoğun bakım hemşirelerinin basınç yaralanması ve İAD'ı tespit etme becerilerinin yetersiz olduğunu ortaya koymuştur (16). Barakat-Johnson ve arkadaşlarının (2022) hemşire, öğrenci hemşire ve hekimler ile yaptığı çalışmada İAD sınıflandırması ve tanısının yanı sıra önleme ve yönetim konusunda düşük bilgiye sahip olduklarını belirtmiştir (17). Ayrıca aynı çalışmada hemşirelerin puanlarının öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir (17). Şahin ve arkadaşları (2019) hemşirelerin İAD'a ilişkin bilgi düzeyini düşük olarak belirlemişlerdir (12). Bu çalışma sonuçlarındaki farklılığın nedeni hemşireler ile yapılması ve farklı ölçüm araçları kullanılması olabilir. Ayrıca bu çalışma sonucunda öğrencilerin %40.7'sinin İAD'a ilişkin eğitim almış ve %84.2'sinin İAD kavramını biliyor olması ölçek sonuçlarının ortalamasının üzerinde çıkmasına neden olmuş olabilir. Son sınıf öğrencilerinin, her dönem klinik uygulamada bakım planları oluşturarak inkontinansa ilişkin tanılama ve bakım yapmaları, ülkemizde sıklıkla görülmesi ve bireylere eğitim vermeleri, inkontinansa ilişkin bilgi, tutum ve uygulama puanlarını olumlu etkilemiştir. Bu durum öğrencilerin aldıkları eğitimi beceri ve tutuma dönüştürdüklerini göstermektedir.

Hemşirelik mesleğini sevdiğini ifade eden, İAD'a ilişkin eğitim almak isteme durumu ve İAD'ın hemşirelik girişimi ile önleneceğini ifade eden öğrencilerin “İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” puan ortalamasının anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Mesleği severek yapan öğrencilerin İAD önlemeye yönelik bilgi, tutum ve uygulamalar için gerekli bilgiyi araştırmada ve bu bilgiyi uygulamaya aktarmada istekli olmaları ile açıklanabilir. Ayrıca öğrencilerin İAD ilişkin eğitim

almada istekli olmaları eksiklerinin farkında olduklarını göstermesi açısından önemlidir. Mesleği sevme ilgi ve duyarlılığı arttırmaktadır. Bu açıdan mesleği sevme durumunun ölçek puan ortalamasının yüksek çıkması beklendik bir durumdur. Hemşirelik öğrencileri lisans eğitimlerinde İAD’ın önlenmesi ve tedavisine ilişkin teorik ve uygulamalı eğitim almaları önemlidir. Hemşireler İAD’ın önlenmesinde ve tedavisinde çok önemli bir rol oynamaktadır (11).

Çalışmamızda klinikte İAD ile karşılaşan ve İAD bakımı verdiğini ifade eden öğrencilerin “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” puan ortalamasının bakım vermeyenlere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonucumuza benzer olarak Kaçmaz ve arkadaşlarının (2023) yaptığı çalışmada yoğun bakımda uzun süre çalışan hemşirelerin İAD bilgi, tutum ve uygulamalarının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir (5). Kılıç ve arkadaşlarının (2024) yaptıkları çalışmada genel yoğun bakım ünitesinde ve üçüncül yoğun bakım seviyesinde çalışan hemşirelerin İAD hakkında önemli ölçüde daha yüksek bilgi düzeyleri olduğunu belirtmişlerdir (15). Bu sonuçlardan da görüldüğü gibi acemilikten uzman hemşireye ilerlemede en kritik faktörün deneyim olduğunu söyleyebiliriz (18). Öğrencilerin teorik ve uygulamayı bütünleştirerek yaparak ve yaşayarak öğrenmesinin ve deneyim kazanmasının eğitim sürecinde önemli olduğunu göstermektedir. Verilen eğitimler bilgi düzeyini arttırmada etkili olmakta ancak bazen davranışsal değişiklikte yetersiz kalabilmektedir. Özellikle tutum geliştirmek için davranış değişikliği oluşturmak gerekir. Bu nedenle uygulamaların geliştirilmesinde sadece bilgi değil tutumun da geliştirilmesi önemli olmaktadır (19). İAD’ı olan hastanın tanınması ve hemşirelik bakımının yapılması ile klinik sonuçlar ve yaşam kalitesini arttırılabilir (1). Bu nedenle öğrencilerin eğitiminde inkontinans yönetimini öğrenmesi ve yapılandırılmış bir cilt bakımı protokolünün uygulaması, İAD’ın önlenmesi ve yönetimi için kritik öneme sahiptir (20). Bu sonuçlar dahilinde hemşirelik müfredatında İAD’ın teorik ve uygulamalı eğitimler şeklinde müfredata eklenmesi önem arz etmektedir.

Sonuç

Öğrencilerin inkontinans ilişkili dermatitin etiyolojisi ve tanılama bilgisi, risk faktörleri bilgisi ve inkontinans ilişkili dermatit önlemeye yönelik tutum ve uygulamalarından ortalamann üzerinde puan aldıkları belirlenmiştir. Hemşirelik mesleğini sevdiğini ifade eden, İAD ilişkin eğitim almak isteme durumu ve İAD hemşirelik girişimi ile önleneceğini ifade eden öğrencilerin “İnkontinans İlişkili Dermatitin Etiyolojisi ve Tanılama Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatit Risk Faktörleri Bilgisi”, “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” ve “İnkontinans İlişkili Dermatiti Önlemeye Yönelik Uygulamalar” puan ortalamasının anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Klinikte İAD ile karşılaşan ve İAD bakımı verdiğini ifade eden öğrencilerin “İnkontinans İlişkili Dermatit Önlemeye Yönelik Tutum” puan ortalamasının anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik eğitim müfredatında öğrencilerin klinik uygulamada hastalar üzerinde İAD’a ilişkin tanılama ve bakım yapmasının desteklenmesi ve İAD’ın öneminin vurgulanması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Beeckman D, Campbell J, Campbell K, Chimentão D, Domansky R, Gray M, et al. Incontinence-associated dermatitis: Moving prevention forward. Proceedings of the Global IAD Expert Panel. Wounds International. 2015. Available from: <https://www.woundsinternational.com>
- Campbell JL, Coyer FM, Osborne SR. Incontinence-associated dermatitis: a cross-sectional prevalence study in the Australian acute care hospital setting. *Int Wound J*. 2016;13(3):403-11.
- Wang X, Zhang Y, Zhang X, Zhao X, Xian H. Incidence and risk factors of incontinence-associated dermatitis among patients in the intensive care unit. *J Clin Nurs*. 2018;27(21-22):4150-7.
- Gray M, Giuliano KK. Incontinence-Associated Dermatitis, Characteristics and Relationship to Pressure Injury: A Multisite Epidemiologic Analysis. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2018;45(1):63-7.
- Kaçmaz HY, Kaplan Ö, Kaplan A, Şahin MG, Cetinkaya A, Avci A. Incontinence-associated dermatitis: prevalence in intensive care units and knowledge, attitudes, and practices of nurses. *J Nurs Care Qual*. 2023;38(4):354-60.
- Kayser SA, Koloms K, Murray A, Khawar W, Gray M. Incontinence and incontinence-associated dermatitis in acute care. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2020;48(6):545-52.
- Aydoğan S, Gülnar E. İnkontinans Alakalı Dermatit. Üriner ve Fekal İnkontinans Hemşirelik Yönetimi El Kitabı. Caliskan N, Gülnar E, editors. Ankara: Vize Yayıncılık; 2021.
- Zhang Q, Zhang K, Wang Y, Jia Y, Gu J, Li X, et al. Psychometric properties of the Chinese version of the attitude towards the prevention of incontinence-associated dermatitis (CAPrIAD) among Chinese nurses. *J Tissue Viability*. 2021;30(2):421-6.
- Beeckman D, Van Lancker A, Van Hecke A, Verhaeghe S. A systematic review and meta-analysis of incontinence-associated dermatitis, incontinence, and moisture as risk factors for pressure ulcer development. *Res Nurs Health*. 2014;37(3):204-18.
- Beeckman D. A decade of research on incontinence-associated dermatitis (IAD): evidence, knowledge gaps and next steps. *J Tissue Viability*. 2017;26(1):47-56.
- Tay C, Yuh AS, Lan ELS, Ong CE, Aloweni F, Lopez V. Development and validation of the incontinence associated dermatitis knowledge, attitude and practice questionnaire. *J Tissue Viability*. 2020;29(4):244-51.
- Şahin F, Karadağ A, Avşar P. A Survey of Turkish Nurses' Knowledge of Incontinence-Associated Dermatitis. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2019;46(5):434-40.
- Knežević D, Jović D, Egeljić-Mihailović N, Dobrovoljski D, Petković M. Nurses' knowledge of incontinence-associated dermatitis: the influence of a planned educational programme. *KONTAKT-Journal of Nursing & Social Sciences related to Health & Illness*. 2023;25(2).
- Sönmez M, Korkmaz S, Kısacık ÖG. İnkontinans ilişkili dermatit yönetiminde hemşirelerin bilgi, tutum ve uygulamalarını değerlendirme ölçeği: türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Univ Faculty Health Sci J*. 2022;9(2):316-43.
- Kılıç M, Tuncay A, Çakır SB. Evaluating Intensive Care Nurses' Knowledge of Incontinence-Associated Dermatitis: A Multicenter Cross-sectional Study. *Adv Skin Wound Care*. 2024;37(9):1-7.

Liu H, Du A, Tian Y, Gao M, Ji S, Mi J, et al. The ability of critical care nurses to identify pressure injury and incontinence-associated dermatitis: A multicentre cross-sectional survey. *Nurs Open*. 2023;10:1556-64.

Barakat-Johnson M, Stephenson J, Basjarahil S, Campbell J, Cunich M, Disher G, et al. Clinician knowledge of incontinence-associated dermatitis: a multisite survey of healthcare professionals in acute and subacute settings. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2022;49(2):159-67.

Benner P. From novice to expert: excellence and power in clinical nursing practice. *Am J Nurs*. 1984;84(12):1479.

McCluskey A, Lovarini M. Providing education on evidence-based practice improved knowledge but did not change behaviour: A before and after study. *BMC Med Educ*. 2005;5:40.

Gray M, Beekman D, Bliss DZ, et al. Incontinence-associated dermatitis: a comprehensive review and update. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2012;39(1):61-74.

TÜRKİYE'DEKİ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMDE MİKRO-KREDİLENDİRMEYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ: MEVCUT DURUM ANALİZİ

Gülsüm Çonođlu¹, Aydan Baysan²

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,

Hemşirelik Bölümü, Çankırı, Türkiye

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,

Hemşirelik Bölümü, Manisa, Türkiye

Özet

Giriş ve Amaç: Yeni ortaya çıkan bir öğrenme eğilimi olan mikro-kredilendirme, istenen beceri ve yetkinlikleri kazanmak konusunda uzun süreli eğitim süreçlerine alternatif sağlamaktadır. Bu araştırma, Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin eğitimde mikro-kredilendirmeye yönelik görüşlerini belirlemek ve mevcut durum analizini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinde hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Sosyal medya aracılığıyla ulaşılan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 161 öğrenci örneklemini oluşturmuştur. Araştırma verileri, Temmuz-Eylül 2023 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan 32 maddelik "Tanıtıcı Bilgi Formu" ile çevrim içi toplanmıştır. İstatistiksel analiz için IBM SPSS Statistics 25.0 programı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada yer alan öğrencilerin yaş ortalaması 20.6 ± 2.1 olarak saptanmış, %79.5'ini kadın ve %67.1'ini birinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya en çok İç Anadolu (%54.7) bölgelerinden katılım sağlanmış olup, öğrencilerin %74.5'i sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %37.3'ü akredite bir programda öğrenim gördüğünü belirtirken, %50.3'ü ise öğrenim gördükleri lisans eğitim programının akreditasyonu konusunda fikrinin olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %64'ünün mikro-kredilendirme, önceki öğrenmelerin tanınması, sosyal karne vb. uygulamalar konusunda fikrinin olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin %54'ü mikro-kredilendirmelerin/önceki öğrenmelerin lisans transkriptinde görünmesinin uygun olduğunu düşünmektedir. Öğrenciler öğrenim gördükleri programları iş yükü açısından orta; memnuniyet ve güncellik/çağa uygunluk açısından ise orta üzeri düzeyde değerlendirmiştir. Öğrencilerin bilimsel/akademik/sanatsal etkinliklere katılımları ve dernek/topluluklara üye olma düzeyi düşük olarak saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmanın sonuçları öğrencilerin mikro-kredilendirme konusundaki farkındalıklarının düşük olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin hemşirelik eğitim programlarına ilişkin görüşleri bu programlarda birtakım iyileştirmelerin yapılması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim programı; hemşirelik eğitimi; hemşirelik öğrencileri; mikro-kredilendirme; yükseköğretim.

NURSING STUDENTS' VIEWS ON MICRO-CREDENTIAL IN EDUCATION IN TURKEY: SITUATION ANALYSIS

Gülsüm Çonođlu¹, Aydan Baysan²

¹Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing
Çankırı, Türkiye

²Manisa Celal Bayar University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing
Manisa, Türkiye

Abstract

Introduction and Aim: Micro-credential is an emerging new learning trend. It offers an alternative to long-term educational processes in order to acquire desired skills and competencies. This study was conducted to determine the views of nursing students in Turkey on micro-credential in education and to analyse the current situation.

Method: This is a cross-sectional descriptive study. The population of the study consisted of students studying in the department of nursing in state and foundation universities in Turkey. The convenience sampling method was used in sample selection. The sample consisted of 161 students who were reached through social media and volunteered to participate in the study. The research data were collected online between July and September 2023 using the 32-item “Descriptive Information Form” developed by the researchers and received expert opinion. IBM SPSS Statistics 25.0 was used for statistical analysis.

Results: The mean age of the students in the study was 20.6±2.1 years, 79.5% were female and 67.1% were first-year students. Most of the participants were from Central Anatolia (54.7%) and 74.5% of the students were studying in the Faculty of Health Sciences. While 37.3% of the students stated that they were studying in an accredited programme, 50.3% stated that they were unaware of the accreditation of the programme they were studying. It was found that 64% of students were unaware of applications such as micro-credential, recognition of prior learning, social report cards, etc. 54% of the students thought that it was appropriate for micro-credentials/prior learning to be visible on the undergraduate transcript. Students rated their programmes as moderate in workload but high in satisfaction and currency/contemporary relevance. Participation in academic/scientific/artistic activities, and membership of associations was low.

Conclusion: The results of the study show that students' awareness of micro-credentials is low. Students' views on nursing education programmes indicate a need for some improvements in these programmes.

Key words: Curriculum; higher education; micro-credentials; nursing education; nursing students.

1.Giriş ve Amaç

Bir becerinin ya da mesleğe özgü bir yetkinlikteki yeterliliğin onaylanması, son zamanlarda dijital rozetleme olarak da bilinen mikro sertifikasyon şeklini almıştır (1). Bilginin çok hızlı değiştiği alanlarda mikrokredilere yönelik ilgi yüksek düzeydedir. Yenilikçi uygulamalar olan mikro-krediler, hızlı değişen ve gelişen bilgi ekonomisinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir. Mikro yeterlilikler olarak da anılan mikro-krediler, kısa kurs ya da eğitimler sonunda yapılan ölçme değerlendirmeler sonucunda kazanıldığı ortaya konan yeterlilikler ile yapılandırılmış eğitim süreçleri kapsamında çok uzun vadede kazanılan öğrenim derecelerine yönelik bir alternatif sunmaktadır. Ayrıca, beceri ve yetkinlik kazandırma yaklaşımıyla da esnek, dönüştürücü, hızlı ve daha kolay erişilebilirdir (2,3). Mikro-kredilendirmeler, yükseköğretim kurumları tarafından sunulan nano dereceler, sertifikalar, rozetler ve yetkinlik belgesi dahil olmak üzere çeşitli sertifika biçimlerini kapsamaktadır (4). Temel olarak, mikro sertifikasyon, rozeti veren kurum tarafından onaylandığı üzere, öğrencilerin istenen sonuçlara veya belirlenmiş kriterlere ulaştığına dair kesin kanıtlar sağlamaktadır (1). Dijital rozet, LinkedIn ve sosyal medya dahil olmak üzere dijital ortamlarda aktarılabilen ve üniversite tarafından verilen rozetler durumunda bir öğrencinin akademik transkriptine de eklenebilen bir mikro kredinin tamamlandığının tasdiki ve onayıdır (5). Mikro öğrenmenin ya da önceki öğrenmelerin tanınması ve mikro-kredi programlarının kabul edilmesi bir lisans ya da yükseköğretim derecesine sahip olmayan ama mevcut alanda yetkinlikleri, becerileri ve uzmanlıkları olan bireylerin neyi, nasıl ve ne kadar iyi yapabileceklerini sergilemeleri için daha eşit bir seçenektir (3).

Mikro-krediler üniversite ders müfredatlarını etkilemektedir. Üniversiteler artık öğrencilere iş dünyasına başarılı bir geçiş sağlayacak nitelikleri kazandırmak için sektördeki beceri eksikliklerini belirlemeye önemli ölçüde zaman harcamaktadır (5). Mikro-krediler sektör-yükseköğretim iş birliğinin geliştirilmesi, paydaşlarla etkileşim ve sektörden gelen ihtiyaçlara cevap verebilmesi açısından önemlidir (3). Mikro-kredilendirmeler kişiselleştirme, yetkinlik, esneklik ve maliyet verimliliği ve iş birliği alanlarında mesleki gelişim açısından yarar sağlamaktadır (6). İşverenlerin ve paydaşların mikro sertifikasyon sürecine dahil edilmesi bu ödülün değerini ve tanınmasını sağlamaktadır (1).

Avrupa Birliği Konseyi tarafından yayımlanan raporda (2022), yaşam boyu öğrenme ve istihdam edilebilirlik için mikro-kredilere yönelik yaklaşım tanımlanmış ve mikro-kredi kavramları ve kullanımının araştırılmasını stratejik planlamalara dahil etmiştir (7). Ülkemizde de mikro-kredilerin yükseköğretim sistemine entegrasyonu ve uygulanması konusunda çalışmalar başlamış olup; birçok kurumda konuyla ilgili çalıştayların yapılması, bazı üniversitelerimizde mikro-kredilerin tanınmasına yönelik yönergelerin yürürlüğe girmiş olması (örneğin; Ege Üniversitesi'nde Önceki Öğrenmenin Tanınması Yönergesi, Ankara Üniversitesi'nde Mikro Yeterlik Sertifikası Yönergesi, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Ders Planı Dışı Faaliyet Kaydı, Hacettepe Üniversitesi'nde Program Dışı Öğrenmelerin Tanınması Yönergesi) bu gelişmelerden bazılarıdır. Mikro-kredilendirme yeni ortaya çıkan bir öğrenme eğilimidir ve farklı bağlamsal ve kültürel ortamların etkisini göz önünde bulundurmak için diğer OECD ülkelerinde ve diğer coğrafi alanlarda daha fazla araştırma yapılması teşvik edilmektedir (4). Bu araştırma Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin eğitimde mikro-kredilendirmeye yönelik görüşlerini belirlemek ve mevcut durum analizini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular hemşirelik lisans eğitimi programlarında mikro-kredilendirmeyle ilişkili planlamaların yapılabilmesine kaynak oluşturulması hedeflenmiştir.

2.Yöntem

2.1.Araştırma Tasarımı ve Örneklem

Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerindeki hemşirelik bölümünde öğrenim gören 161 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış ve öğrencilere sosyal medya hesapları üzerinden ulaşılmıştır. Araştırma, çalışmaya katılmaya gönüllü hemşirelik öğrencileri ile yürütülmüştür.

2.2.Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan (3–5,8–12) ve öğrencilere ilişkin özelliklerin yer aldığı 'Kişisel Bilgi Formu' ile toplanmıştır. Literatürdeki konu ile ilgili yaş, cinsiyet, sertifikasyon durumu, akredite eğitim programında okuma durumu, lisans programından memnuniyet durumu gibi değişkenlere yer verilen formda beş uzman görüşü sonunda 32 maddeye yer verilmiştir.

2.3.Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar döneminin bitmesiyle birlikte Temmuz 2023-Eylül 2023 tarihleri arasında çevrim içi olarak toplanmıştır. Anket linki, sosyal medya hesaplarından yapılan duyurular yoluyla hemşirelik öğrencilerine iletilmiştir. Anketin ilk sayfasında yer alan bilgilendirilmiş onam metnini okuduktan sonra çalışmaya katılma onayını veren öğrencilerin verileri araştırmada kullanılmıştır. Araştırma veri formu yaklaşık 10-15 dakikada doldurulmuştur.

2.4.Veri Analizi ve Değerlendirme Yöntemi

İstatistiksel analizler ve hesaplamalar için IBM SPSS Statistics 25.0 programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

2.5.Etik İzin

Araştırmanın yürütülebilmesi için Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır (13.07.2023 karar tarihli 8 nolu toplantı). Araştırmaya katılmaya gönüllü öğrencilerden onam alınmıştır. Anketi dolduran ve tamamlayan öğrenciler araştırmaya katılmayı kabul etmiş sayılmıştır.

3.Bulgular

3.1.Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.6±2.1 (min=18, maks=41) olarak saptanmış, %79.5'ini kadın ve %67.1'ini birinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Öğrencilerin %73.3'ü Anadolu lisesi mezunu olup, %74.5'i sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim görmektedir. Araştırmaya en çok İç Anadolu (%54.7) ve Ege (%24.8) bölgelerinden katılım sağlanmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri lisans eğitim programının akredite olma durumu incelendiğinde %50.3'ü konuya ilişkin fikrinin

olmadığını, %37.3'ü ise akredite bir programda öğrenim gördüğünü ifade etmiştir. Öğrencilerin akademik başarılarını algılama durumları sorgulandığında kendilerini %45.3'le en çok “Orta” düzeyde değerlendirdikleri ve ağırlıklı not ortalamalarının 3.08 ± 0.4 olduğu saptanmıştır.

Öğrencilere öğrenim gördükleri eğitim programında oryantasyon eğitimi, üniversite yaşamına geçiş vb. eğitim, etkinlik ya da ders alma durumları sorulduğunda %68.3'ü “Evet” cevabını vermiştir. Bu öğrencilerin hangi eğitim/etkinlik/dersi aldıkları sorgulandığında ise %94'ünün “Oryantasyon” ve %6'sının “Üniversite yaşamına uyum/geçiş” dersleri aldıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin uzaktan eğitimle sertifika veren Khan Academy, Udemy, EdX gibi Kitlelesel Açık Çevrimiçi Ders (KAÇD) platformlarına kayıtlı olma durumları sorulduğunda sadece %15.5'inin bu tür platformlara kayıt olduğu saptanmıştır. Bu platformlardan Udemy'ye 11, Khan Academy'ye altı ve Coursera'ya iki öğrenci kayıtlı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğrenciler en çok kendini geliştirme amacıyla (n=22) bu platformları kullandıklarını belirtmiştir.

Öğrencilerin lisans eğitimi süresince sosyal projeler/sportif etkinlikler gibi sosyal faaliyetlere katılma durumu incelendiğinde sadece %23.6'sının bu tür faaliyetlere katıldığı ve en çok sosyal kulüp/dernek etkinlikleri (n=11) ve sportif etkinliklere (n=9) katıldıkları belirlenmiştir.

Lisans eğitimi süresince araştırma, sempozyum, kongre gibi bilimsel faaliyetlere katılma durumu sorgulandığında, öğrencilerin %75.2'si bilimsel etkinliklere katılmadığını belirtmiştir. Bilimsel etkinlik türlerinden en çok sempozyuma (n=18) katılım sağlandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin lisans eğitimi süresince sertifika programı, kurs faaliyetlerine katılma durumu incelendiğinde sadece %28.6'sının katıldığı; içerik olarak ise en çok çeşitli hemşirelik alanlarına (n=11), iş sağlığı ve güvenliğine (n=9) ve ilk ve acil yardıma yönelik eğitim aldıkları belirlenmiştir.

Akademik/sosyal/sanatsal etkinliklere katıldığını ifade eden öğrencilerin (n=71) etkinliklere katılım sayısına bakıldığında, öğrencilerin %63.4'ü lisans eğitimi süresince 1-3 etkinliğe katıldığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %67.7'si katılan akademik/sosyal/sanatsal etkinliklerin gelecekteki kariyerleri için yararlı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin %75.2'si ders dışı etkinliklere katılmanın gelecekteki kariyerleri için önemli olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada yer alan öğrencilerin sosyal/mesleki dernek, sivil toplum örgütü üyeliği bulunma durumu incelendiğinde sadece %25.5'inin üyeliğinin bulunduğu ve bu dernek/örgüt/kuruluşlara bakıldığında çoğunluğun hemşirelik dernek/toplulukları (n=23) ile Kızılay, AFAD, Yeşilay gibi sağlık alanıyla ilişkili kurumlar (n=19) olduğu belirlenmiştir.

3.2.Mikro-kredilendirmeye İlişkin Bulgular

Öğrencilere öğrenim gördükleri bölümde mikro-kredi, önceki öğrenmelerin tanınması, sosyal karne vb. uygulamaların mevcudiyeti sorulduğunda, öğrencilerin %64'ü “Fikrim yok”, %28.6'sı ise “Hayır” şeklinde yanıt vermiştir.

Öğrencilerin almış olduğu mikro-krediler veya önceki öğrenmelere ilişkin detaylar sorulduğunda, öğrenciler iş sağlığı ve güvenliği eğitimi (n=14), ilk yardım (n=13), yabancı dil (n=4), araştırma/istatistik (n=2), bilgisayar (n=2) ve iletişim (n=2) aldıklarını belirtmiştir. Veri toplama aracında eğitim programında alınan zorunlu ve seçmeli derslerin mikrokredi/önceki öğrenme kapsamına girmediğine ilişkin bilgi verilmiş olmasına rağmen öğrencilerden sekiz tanesi mikro-kredilere/önceki öğrenmelere yönelik sorulara lisans eğitim programlarında almış oldukları derslerle ilişkili yanıtlar vermiştir.

Öğrencilerin mikro-kredilerin/önceki öğrenmelerin lisans transkript belgesinde görünür olması, diğer bir deyişle AKTS olarak sayılması konusundaki görüşlerine bakıldığında %54'ünün olumlu görüşte olduğu, %30.4'ünün ise kısmen görünür olması gerektiği şeklinde görüşe sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilere öğrenim gördükleri eğitim programının öğrenci iş yükü durumuna yönelik görüşleri sorulduğunda, öğrencilerin %49.1'i iş yükünü "Orta" ve %34.2'si "Yoğun" şeklinde değerlendirdiği saptanmıştır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri lisans eğitim programından memnuniyet düzeylerini 0 (hiç) – 10 (çok memnunum) aralığında değerlendirmeleri istenmiş olup, memnuniyet düzey puanlarının ortalaması 5.9 ± 1.9 olarak belirlenmiştir. Öğrenciler öğrenim gördükleri lisans eğitim programının güncel ve çağa uygun olma düzeyini ise 0 (hiç) – 10 (çok uygun) aralığında değerlendirmiş ve eğitim programlarına ortalama 6.0 ± 2.1 puan verdikleri saptanmıştır.

4. Tartışma

Öğrencilerin mikrokredi, önceki öğrenme ve sosyal karne uygulamaları konusunda farkındalıklarının ve bilgi eksikliklerinin olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %67.1'inin birinci sınıf öğrencisi olması, %37.3'ünün akredite bir programda öğrenim görmesi, sertifika/kurs programlarına ve uzaktan eğitimle sertifika veren platformlara katılımın düşük olması etken faktörler olarak düşünülebilir. Mikro-sertifikaların sistem içi tanınması veya "aktarılabirliği" önemli bir sorundur (13). Mikro-kredilerin yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde tanınabilmesi için mevcut düzenlemelerin değiştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda güvenilir kalite güvence mekanizmalarına ve akreditasyon kuruluşlarına gereksinim bulunmaktadır (14). İlk olarak, tam tanınma, öğrencilerin mikrolara olan ilgisini en üst düzeye çıkarmaya yardımcı olabilir. Ayrıca, öğrenci ilgisinin en üst düzeye çıkarılması, işveren tanınmasının teşviki ve eşitlikle ilgili endişelerin azaltılması önemlidir. Mikro-kredilendirme belgelerinin tamamen devredilebilir bir "ortak çekirdeğinin" oluşturulmasına ve sistematik ampirik izleme ihtiyaç vardır (13).

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu öğrencilerin bilimsel/akademik/sanatsal etkinliklere katılımı kariyerleri için yararlı (%67.7) ve önemli (%75.2) bulmalarına rağmen bu tür etkinliklere katılım oranlarının oldukça düşük olmasıdır. Kızıldoğan ve Ünsal (2021)'in hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrenciler, bilimsel etkinliklere az katılma sebeplerini yeterli zaman ve kariyer hedefinin olmaması, bu etkinlikleri gereksiz ya da zaman kaybı olarak görme, ders çalışmak zorunda olma ile ifade etmişlerdir (15). Mikro-kredilendirmenin yaygınlaşmasıyla, öğrencilerin bu tür etkinliklere katılımları görünür olacağından bu etkinlikleri daha çok önemseyecekleri ve katılım motivasyonlarının artacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin sosyal/mesleki dernek, sivil toplum örgütü üyeliği bulunma durumu da ilk çeyrek dilimdedir. Ülkemizde hemşirelik alanında birçok dernek/topluluk kurulmuş olmasına rağmen hem öğrencilerin hem hemşirelerin bu birliklere üye olma düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir (15–17). İş birliği, mikro-kredilendirmenin başarısında önemli bir faktördür (5). Buna ek olarak, işverenler, belirli bir becerideki yeterliliğin kanıtı olarak mikro sertifikaya sahip potansiyel yeni mezunları tercih edebilmektedir (1).

Öğrencilerin AKTS ve eğitim programına yönelik görüşlerine göre hemşirelik lisans eğitim programlarında güncellemelere ve yeni programların gelişimine ihtiyaç olduğu söylenebilir. Özellikle beceri temelli eğitimin değer kazandığı günümüzde öğrenci etkileşimini artıran öğrenci merkezli uygulamalar ön plana çıkmaktadır. Truskowska ve arkadaşlarının (2023) dijital rozetlerin öğrenci etkileşimini ve öğrenme motivasyonunu artırabildiğini belirttikleri çalışmalarında; öğrencilerin %64'ü rozetlerin öğrenme çıktılarına ulaşmalarına yardımcı olduğunu bildirmiştir (18). Garnett ve Button (2018) da çalışmalarında genel olarak, bazı öğrencilerin ders öncesinde dijital rozetler kazanarak sınıftaki öğrenme potansiyellerini geliştirmeyi seçtiklerini saptamıştır. Bu makalenin sonuçları, dijital

rozetlerin motivasyonel oyun tabanlı bir öğrenme tasarımı ögesi olarak oynadığı rolü değerlendirerek, dijital rozetleri motivasyonel öğretim uygulamalarına entegre etmeyi amaçlayan hemşirelik eğitimcileri için önemlidir (19).

Bu çalışmanın bir sınırlılığı öğrencilerin bu kavrama uzak olması nedeniyle çalışmaya ülke genelinde katılım düzeyinin düşük olmasıdır. Bu sınırlılık diğer bir sınırlılık olan örneklem sayısının az olmasına da neden olmuştur. Bu nedenle, sonuçlar genellenemez. Öğrencilere mikro-kredi, önceki öğrenme, sosyal karne vb. uygulamaların daha çok tanıtılması gereklidir.

5.Sonuç

Bu çalışmanın sonuçları kurumların ve eğitimcilerin mikro-kredilendirme çalışmaları konusunda öğrencilere farkındalık kazandırmalarına olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Yaşam boyu öğrenmenin oldukça önemli olduğu günümüzde, öğrenenlerin gönüllü olarak katıldıkları eğitim faaliyetlerinin eğitim öğretim kurumları ve işverenler tarafından tanınmasını sağlayan mikro-kredilendirmeler konusunda hem Avrupa ülkelerinde hem de ülkemizde yapılan çalışmalar hız kazanmaktadır. Mikro-kredilendirmenin geliştirilmesiyle bir yandan hemşirelik eğitimi zenginleşirken, diğer yandan belirli alanlarda istenen becerilerin gelişimini kolaylaştırarak hemşirelerin profesyonel gelişim süreci desteklenebilecektir. Bu bağlamda, öğrencilerin, hemşirelik eğitimi veren kurumlardaki eğitici ve yöneticilerin, hemşireler ve işverenlerin mikro-kredilendirme konusundaki farkındalıklarının artırılmasının hemşirelik mesleğine yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Eğitim kurumlarının mikro-kredilendirme, önceki öğrenmelerin tanınması, sosyal karne vb. uygulamalara ilişkin yönetmelik hazırlanması gibi çalışmalarda bulunmaları/teşvik edilmeleri ve kurum tarafından tanınacak faaliyetlerin eğitim sürecinin açık olması, akredite/tanınırılığı olan kurumlar tarafından verilmiş olması vb. bazı standartlara sahip olması önem taşımaktadır.

Kaynakça

1. Graham L, Goulding HM, Chorney D, Coffey S. Digital microcertification: An interprofessional simulation experience for undergraduate nursing and medical laboratory students. *Nurs Educ Perspect*. 2023 Jan 1;44(1):66–8.
2. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Mesleki Yeterlik Kurumu [Internet]. [cited 2024 Aug 19]. Mikro Yeterlilik-Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Sözlüğü. Available from: <https://www.tyc.gov.tr/sozlukler>
3. Kır Ş, Bozkurt A. Yükseköğretimde Mikro-Krediler Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 2022 Apr 15;8(1):12–29.
4. Ahsan K, Akbar S, Kam B, Abdulrahman MDA. Implementation of micro-credentials in higher education: A systematic literature review. *Educ Inf Technol (Dordr)*. 2023 Oct 1;28(10):13505–40.
5. Ruddy C, Ponte F. Preparing students for university studies and beyond: a micro-credential trial that delivers academic integrity awareness. *Journal of the Australian Library and Information Association*. 2019 Jan 2;68(1):56–67.
6. Hunt T, Carter R, Zhang L, Yang S. Micro-credentials: the potential of personalized professional development. *Development and Learning in Organizations: An International Journal*. 2020 Apr 15;34(2):33–5.
7. Avrupa Birliği Komisyonu. Proposal for a Council Recommendation on a European approach to micro-credentials for lifelong learning and employability [Internet]. 2022 [cited 2024 Aug 19]. Available from: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9237-2022-INIT/en/pdf>

8. Yıldırım S, Yıldırım G, Çelik E, Kara A. Dijital Rozetlere Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2014;3(4):208–16.
9. Varadarajan S, Koh JHL, Daniel BK. A systematic review of the opportunities and challenges of micro-credentials for multiple stakeholders: learners, employers, higher education institutions and government. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2023 Dec 1;20(1):13.
10. Pollard V, Vincent A. Micro-credentials: A Postdigital Counternarrative. *Postdigital Science and Education*. 2022 Oct 1;4(3):843–59.
11. Hebecci MT, Usta E. Eğitim Ortamlarında Dijital Rozet Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*. 2018;9(2):192–210.
12. Desmarchelier R, Cary LJ. Toward just and equitable micro-credentials: an Australian perspective. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2022 Dec 1;19:Article 25.
13. Pizarro Milian R. Back to Basics? Facilitating the Recognition of Micro-Credentials in Ontario PSEs. *Journal of Innovation in Polytechnic Education*. 2021;3(1):37–46.
14. Bozkurt A, Brown M. Micro-credentials: Stackable, Combinable, or Transferable Qualifications. *EdTechnica: The Open Encyclopedia of Educational Technology* [Internet]. 2022 [cited 2024 Aug 19]; Available from: <https://edtechbooks.org/encyclopedia/microcredentials>
15. Kızıldoğan OH, Ünsal A. Hemşirelik Öğrencilerinin Bilimsel Etkinliklere Katılma Durumlarının ve Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2021;6(1):62–76.
16. Er S, Ateş E. Hemşirelik Mesleğini Seçen Bireylerde Kuşaklar Arası Bireysel ve Mesleki Değerlerin Belirlenmesi. *JAREN*. 2020;6(3):514–22.
17. Karabey T, Gülsoy Z, Yıldırım G. Türkiye’deki Ulusal Hemşirelik Derneklerinin Etkinliklerine Bir Bakış. *Lokman Hekim Dergisi*. 2020 Sep 23;10(3):384–91.
18. Truskowska E, Emmett Y, Guerandel A. Digital badges: An evaluation of their use in a Psychiatry module. *The Asia Pacific Scholar*. 2023 Apr 1;8(2):47–56.
19. Garnett T, Button D. The use of digital badges by undergraduate nursing students: A three-year study. *Nurse Educ Pract*. 2018 Sep 1;32:1–8.

YOKSULLUĞUN BİREY/TOPLUM SAĞLIĞINA ETKİLERİ: HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI

Edanur Aktas¹, Nermin Altunbaş²

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü Sivas, Türkiye
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü Sivas, Türkiye

ÖZET:

Yoksulluk, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamada yetersizlik yaşadığı bir durumdur. Bu, yalnızca düşük gelire değil, aynı zamanda yetersiz eğitim, kötü yaşam koşulları ve sosyal dışlanma gibi çeşitli faktörlerle de ilişkilidir. Yoksulluk, toplumların refaha erişmesinde her dönem baş engellerden biri olarak görülmüştür. Bunun yanı sıra ortaya çıkardığı problemler sebebiyle de uzun yıllardır hem ulusal hem de uluslararası alanda önüne geçilemeyen bir sorun olarak her zaman var olmuştur. Yoksulluğu etkileyen nedenler ülkeden ülkeye değişmekle birlikte günümüz dünyasında küreselleşme yoksulluğu etkileyen önemli faktör arasında yerini almaktadır. Küreselleşmenin ortaya çıkardığı gelişmeler, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliği ortaya çıkarabilmektedir. Bu gelir eşitsizliği yoksulluğu meydana getirir. Dolayısıyla ekonomik kötü gidişte sağlığı en fazla bozulanlar yoksullar olacaktır. Yoksulluk ve sağlık arasındaki ilişkiye bakıldığında, toplumların refahı ve bireylerin yaşam kalitesi açısından büyük önem taşır. Yoksul bireylerde kısa vadede reçete edilen ilaçları alamama, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini erteleme, aile içi şiddet ve ruh sağlığı sorunlarıyla daha fazla karşı karşıya kalmaktadır. Uzun vadede tedavilerin sürdürülememesi; hastalık prevalanslarının artmasına, kronik hastalıkların komplikasyonlarında yükselmeye neden olacaktır. Bu nedenle, yoksullukla mücadele ve sağlık politikalarının geliştirilmesi, toplumsal sağlık açısından kritik öneme sahiptir. Yoksullukla mücadele konusunda her ne kadar hemşirenin yoksulluğu ele almadaki rolü özel olarak belirtilmemiş olsa da sağlıklı kamu politikasının savunulması veya sağlık eşitliğinin teşvik edilmesindeki rollerine yönelik önemli miktarda uluslararası mesleki desteği bulunmaktadır. Hemşire, yoksul insanların sağlık durumu ve gereksinimlerini belirlemeli, uzun süreli tedavi edici ilişkiler kurmalı, yoksulların sağlık hizmetlerine ulaşmasını sağlamalı, ailenin baş etme becerilerini, yaşamı sürdürme çabalarını ve kaynaklarını desteklemeli, birey ve aile için savunucu olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hastalık; hemşire; sağlık; yoksulluk

ABSTRACT:

Poverty is a situation where individuals experience inadequacy in meeting their basic needs. This is associated not only with low income; but also with various factors such as inadequate education, poor living conditions and social exclusion. Poverty has always been seen as one of the main obstacles to societies reaching prosperity. In addition, due to the problems it creates, it has always existed as an insurmountable problem both nationally and internationally for many years. Although the reasons affecting poverty vary from country to country, globalization is among the important factors affecting poverty in today's world. Developments brought about by globalization can cause income inequality, especially in underdeveloped and developing countries. This income inequality creates poverty. Therefore, the poor will be the ones whose health deteriorates the most in economic downturns. When we look at the relationship between poverty and health, it is of great importance in terms of the welfare of societies and the quality of life of individuals. In the short term, poor individuals are more likely to face problems such as not being able to obtain prescribed medications, postponing preventive and therapeutic health services, domestic violence and mental health problems. In the long term, failure to continue treatments will lead to an increase in disease prevalence and an increase in the complications of chronic diseases. Therefore, combating poverty and developing health policies are critical to public health. Although the role of the nurse in addressing poverty has not been specifically stated in the fight against poverty, there is significant international professional support for their role in advocating for healthy public policy or promoting health equity. The nurse should assess the health status and needs of poor people, establish long-term therapeutic relationships, ensure access to health services for the poor, support the family's coping skills, survival efforts and resources, and be an advocate for the individual and the family.

Key Words: Disease; nurse; health; poverty

GİRİŞ VE AMAÇ

Yoksulluk kavramı, genellikle kişinin veya bir toplumun temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumunu ifade eden bir terimdir. Ancak yoksulluğun kesin bir tanımı, ölçümü ve sınıflandırılması konusunda farklı görüşler bulunmaktadır (1). Yoksulluk olgusu, ilk olarak 1870 yılında İngiltere’de İlkokullar Yasası gereğince eğitim masraflarını ödeyemeyen ailelerin tespiti sırasında ortaya çıkmıştır (2). Geçmişten itibaren süregelen önemli bir ekonomik ve sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaya devam etmektedir (3). Ekonomik sorun insanların geçim ihtiyaçlarını karşılayamama durumunu; sosyal sorun ise asgari bir refah düzeyine ulaşamama ve asgari refah düzeyini sürdürmemeye durumunu ifade etmektedir. Dolayısıyla yoksulluğun sadece ekonomik faaliyetlere bağlı kalmayan çok yönlü bir olgu olduğu söylenebilir (4). Yoksulluk sağlığın en önemli sosyal belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir (5). Sağlığın iyi veya kötü olarak nitelendirilmesinde bireyin ekonomik statüsü önemli bir faktördür. Birçok sağlık davranışının, sosyoekonomik etkenlerden bağımsız olamayacağını söylemek mümkündür. Yani belki de sağlığa erişim konusunda en dezavantajlı grup yoksullar olabilir (6). Diğer bir deyişle sağlıklı ekonomiler için sağlıklı toplumlar; sağlıklı toplumlar için de sağlıklı ekonomiler gereklidir. Gelir eşitsizliği ve yoksulluk Türkiye ekonomisinin en önemli ekonomik ve toplumsal sorunlarından birini oluşturmaktadır (7). Söz konusu yoksulluk verileri dikkate alındığında, Türkiye’de ve dünyada uygulanacak yoksullukla mücadelede öncelikli alanların belirlenmesi için ve yoksullukla mücadele politikalarının başarıya ulaşması için yoksulluğun boyutunun farklı yoksulluk göstergeleri çerçevesinde ortaya konulması önem taşımaktadır (7). Bu çalışmada yoksulluğa sebep olan faktörlerin ve sağlık üzerine etkilerinin tanımlanmasına ek olarak yoksulluğun sağlığa olan etkilerine hemşirelerin rol ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

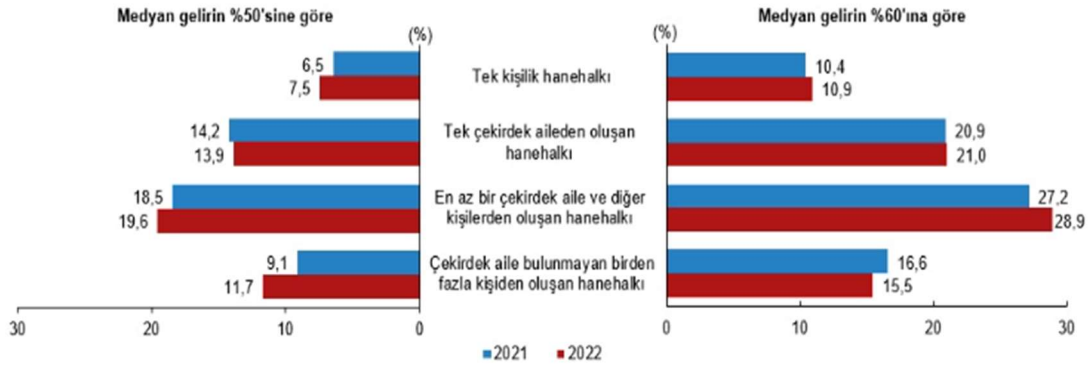
Türkiye’de Yoksulluk Verileri

Tablo 1: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2013-2022. Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksulluk oranı (%) (8)

Anket yılı	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Gelir referans yılı	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Medyan gelirin %40'ına göre	9,1	8,7	8,7	8,4	7,4	7,9	8,3	8,9	8,5	7,6
Medyan gelirin %50'sine göre	15,0	15,0	14,7	14,3	13,5	13,9	14,4	15,0	14,4	14,4
Medyan gelirin %60'ına göre	22,4	21,8	21,9	21,2	20,1	21,2	21,3	21,9	21,3	21,6
Medyan gelirin %70'ine göre	29,5	29,4	29,5	28,7	28,1	28,5	28,5	29,0	28,7	29,3

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2013-2022 verilerine göre eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksulluk oranına (%) bakıldığında ve medyan gelirin %40' esas alındığında 2013 yılında 9,1 olan yoksulluk oranı 2018 yılında 7,9'a gerilerken 2021 yılında 8,5'e yükselip 2022 yılında tekrardan 7,9'a düşmüş olduğu görülmektedir (9).

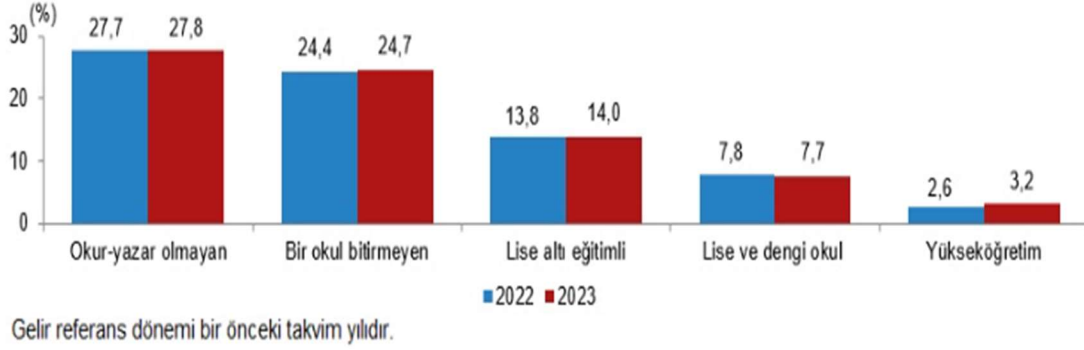
Şekil 1- TÜİK 2021-2022 yılları arasında Hane Halkı Tipine Göre Yoksulluk Oranı (%). (10)

Evcim vd. (2020)'de Türkiye’de hanehalkı görelî yoksulluğunu etkileyen faktörler lojistik regresyon modeli yardımıyla araştırılmış ve hanehalkı tipinin yoksullukla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tek kişilik hanehalklarına göre yetişkinlerin her ikisinin de 65 yaş altı olduğu ve bağımlı çocuğun olmadığı iki yetişkinli hanelerde, yetişkinlerden birinin 65 yaş üzerinde olduğu ve bağımlı çocuğun olmadığı iki yetişkinli hanelerde ve bağımlı çocuğun olmadığı diğer hanelerde yoksul olma olasılığı daha düşük bulunmuştur (11).

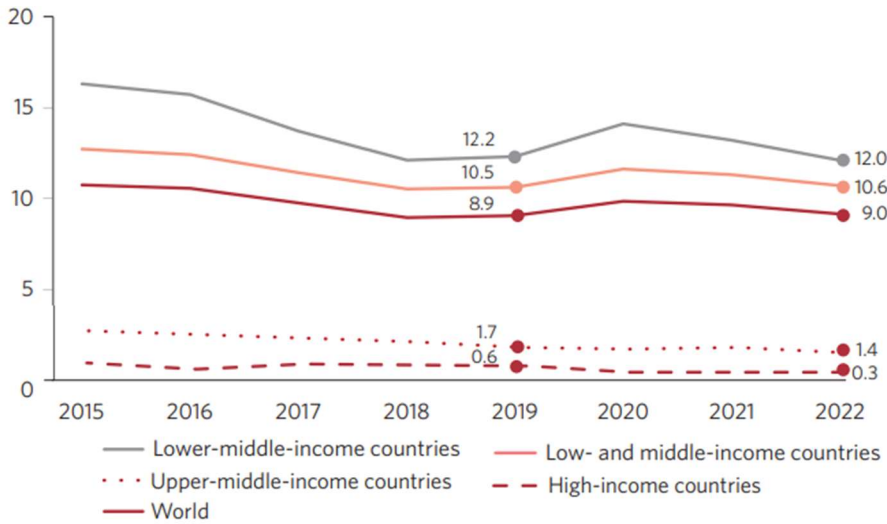
Gemicioğlu (2021)'de Türkiye’de tek yetişkinli hanehalklarına kıyasla bağımlı çocuğun olmadığı hanehalkları için yoksulluk olasılığı daha düşük bulunurken bağımlı çocuğun olduğu hanehalkları için yoksulluk olasılığı daha fazla bulunmuştur (12).

Şekil 2- TÜİK. 2022-2023, Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranı (%) (13)

Dünyada Yoksulluk Verileri

Şekil 3- Ülke gelir düzeyine göre günde 2,15 doların altında yaşayan nüfusun oranı, 2015–2022 (yüzde). (14).

Note: The lack of recent survey data limits the reporting of extreme poverty estimates exclusively for low-income countries.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2015–2022 raporu ülke gelir düzeyine göre günde 2,15 doların altında yaşayan nüfusun oranının verilerine bakıldığında aşırı yoksulluk içinde yaşayan dünya nüfusunun payı, düşük ve düşük-orta gelirli ülkelerdeki artışların etkisiyle 2019'da %8,9'dan 2020'de %9,7'ye yükseldiğini görmekteyiz. COVID-19 salgınının bu anlamda etkisi olduğu tahmin edilmektedir. Buna karşılık, aşırı yoksulluk, savunmasız gruplara yönelik hızlı mali destek sayesinde, üst-orta ve yüksek gelirli ülkelerde azalmaya devam etmekte olduğu bilinmektedir. 2022'ye gelindiğinde, düşük gelirli ülkeler haricinde, çoğu ülkede veriler pandemi öncesi seviyelere geri döndüğü tabloda gözlemlenmiştir.

Şekil 4- 2015 ve 2023'te 2,15\$/gün altında yaşayan çalışan nüfusun oranı (yüzde) (14)

Yoksulluğu Etkileyen Faktörler

Yoksulluğu etkileyen faktörlere bakıldığında ülkeden ülkeye değişmekte olduğunu görmekteyiz. Günümüz dünyasında küreselleşme yoksulluğu etkileyen önemli faktör arasında yerini almaktadır. Küreselleşmeye bağlı olarak üretim teknolojileri hızla gelişmiş, ülke sınırları zamanla ortadan kalkmış ve ülkeler arasında bilgi alışverişi hızlanmıştır. Küreselleşmenin ortaya çıkardığı bu gelişmeler sonucunda, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler olumsuz yönde etkilenmekte olup ve gelir eşitsizliğini ortaya çıkardığı görülmüştür. Alt, orta ve üst gelir grupları arasında dağılımın gittikçe adaletsiz hale gelmesi ise beraberinde işsizlik ve yoksulluğu negatif yönde etkilemektedir (15). Bu kapsamda yoksulluğu etkileyen ekonomik faktörler, küreselleşmeden elde edilen gelirin adaletsiz dağılımı, ekonomik büyüme, konjonktürel dalgalanmalar tasarruf ve yatırım oranlarının yetersizliği, az gelişmiş ülkelerin katma değer oluşturma potansiyelinin ve rekabet gücünün zayıflığı, mali nedenler, yolsuzluk ve işsizlik şeklinde sıralanabilir. Yoksulluğu etkileyen ekonomik faktörler genel olarak değerlendirildiğinde, kişinin etki alanının dışında kaldığı ve ekonominin bütününe ilgilendiren nedenler olduğunu söylemek mümkündür (16). Kimsenin karşılaşmak istemeyeceği bir durum olarak ifade edilen yoksulluk çoğunlukla muzdarip olanların elinde olmamaktadır. Özellikle de yoksul ailede doğmak, kişinin gelirini kontrol edememesi, bazı sağlık sorunları nedeniyle (COVID-19 gibi) iş kaybına uğramak, kötü alışkanlıklar nedeniyle gelir kaybına uğramak ve borçlanma yoksulluğun sebepleri olarak sıralanmaktadır (17) Toplum içinde süre gelen çatışma, yoksulluğu etkileyen en yaygın risk biçimlerinden biridir. Büyük ölçekli, uzun süreli şiddet, ekonomik gelişimi durma noktasına getirebilir, altyapıyı tahrip edebilir ve insanların başka ülkelere göç etmelerine neden olabilir (18). Kentleşmeye veya savaşa bağlı olarak yaşanan göçler de yoksulluk üzerinde önemli etkiler meydana getirebilmektedir. Göç eden kimseler, dezavantajlı bölgelerde yaşamlarını sürdürmesi, kötü ve sağlıksız barınma imkanları ve sürekli bir gelir kaynaklarının olmaması gibi nedenlere bağlı olarak yoksulluk ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Bununla birlikte göç yoksulluğu etkilemekle birlikte yoksulluk durumu da göçü etkilemektedir. Bu kapsamda yoksulluk, hem göçü etkileyen itici bir faktörü hem de göç hareketlerini kısıtlayan bir faktörü oluşturmaktadır (19). Bölgesel farklılıklara ek olarak hane içerisinde yaşayan kişi sayısı da hanenin yoksulluk durumunu etkilemektedir. Bu kapsamda yapılan çalışmalarda farklı hanehalkı tipi ve yoksulluk oranı incelendiğinde, geniş ailelerin yüksek yoksulluk oranına sahip olduğu görülmüştür (9). Genel itibarıyla, birçok farklı faktörün yoksulluk durumunu etkilediği söylemek mümkündür. Kişinin yaşadığı çevre, sahip olduğu eğitim düzeyi, toplum yapısı, barınma ve sağlık olanakları, istihdam edilme durumu, sahip olduğu işin niteliği ve hanehalkı içerisinde yaşayan kişi sayısı gibi farklı etkenler kişinin ya da hanenin yoksulluk riski üzerinde etkili olmaktadır (9).

Yoksulluk ve Sağlık İlişkisi

Literatüre göre birçok sağlık davranışının, sosyoekonomik etkenlerden bağımsız olamayacağını söylemek mümkündür. Sağlığın iyi veya kötü olarak nitelendirilmesinde bireyin ekonomik statüsü önemli bir faktördür. Yani belki de sağlığa erişim konusunda en dezavantajlı grup yoksullar olabilir. Sosyo-ekonomik seviyenin düşmesi, hastalık oranlarını artırmakta, yaşam süresini kısaltmakta ve yetersiz beslenme, hijyenik olmayan koşullar ve evdeki kalabalıklık gibi sorunlarla birlikte sağlığı olumsuz etkilemektedir (6). Gelir düzeyi yüksek olan bireyler kaliteli yaşam standartlarına sahip olduğu gibi sağlık hizmetlerine erişim konusunda daha az sorun yaşamakta veya hiç sorun yaşamamakta aynı zamanda sağlıklarına daha fazla harcama yapmaktadırlar. Bunun yanında gelir düzeyi düşük olan bireylerin hastalanma sıklığında bir artış yaşandığı gözükürken bu duruma paralel olarak da ortalama yaşam süresi azalmaktadır. Bir toplumun sağlıklı olması, sağlıklı bir ekonomiyi gerektirir; benzer şekilde, sağlıklı bir ekonomi de sağlıklı toplumlar yaratmak için şarttır. Yoksulluğun azaltılması, sosyal kalkınma ve güvenliğin sağlanması sağlık düzeyinin gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır. Ekonomik eşitsizlik ortamında sağlık düzeyinin kötüleşmesi sonucunda bedensel ve ruhsal sorunlar; tütün, alkol ve madde kullanımı artacaktır. Ekonomik eşitsizlikler nedeniyle bireylerin sağlık harcamalarının düşmesi kaçınılmazdır. Ekonomik eşitsizliğin olduğu gelişmekte olan ülkelerde açlık artmaktadır (20). Bunun en temel sebebi gelir temelindeki eşitsizlik ile birlikte, ücretsiz erişimin olmadığı her temel ihtiyaç alanında (örn. temiz içme suyu) insanlar arasında ciddi eşitsizliklerin oluşmasının temelini hazırlamasıdır. (6). Örneğin ekonomik güçlük yaşayan bireyler kısa vadede reçete edilen ilaçları alamama, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini erteleme, aile içi şiddet ve ruh sağlığı sorunlarıyla daha fazla karşı karşıya kalmaktadır. Uzun vadede tedavilerin sürdürülememesi; hastalık prevalanslarının artmasına, kronik hastalıkların komplikasyonlarında yükselmeye ve bulaşıcı hastalıklara yakalanma durumunda ilaç direncinin artmasına neden olacaktır. Bunlara ek olarak yoksulluğun yarattığı stresin de birçok olumsuz sonucu olmaktadır. Bu kişiler stres ile sağlıklı yaşam davranışlarından uzaklaşabilir (21).

Yoksulluğun Birey, Aile ve Toplum Sağlığına Etkileri

Yoksulluk, ekonomik, sosyal ve psikolojik sonuçlarıyla hem bireyleri hem de toplumsal yapıyı olumsuz yönde etkiler (5). Yoksulluk kültürü ülkemiz açısından ciddi bir sorunu yansıtmaktadır. Bazı yazarların belirttiği gibi, yoksulluğu yenmek mümkün olsa bile yoksulluk kültürünü yenmek çok kolay değildir. Bir yaşam tarzı olarak ele alınan yoksulluk kültürü, yoksulluğun kuşaktan kuşağa aktarılmasını, belirli yoksul kesimlerin benzer davranışlar göstermelerini ve bu davranışlar ile toplumdaki ayrılmalarını dile getiren bir kavramdır. Yoksulluk kültürü toplumun gerisinde kalmışlığı anlatan bir kavram olmasının yanında, bir dışlanma ve kendi haline bırakılmışlığı da ifade etmektedir (19). Yoksulların toplumsal bir alt sınıf olarak algılanmaları, yoksulluk kültürünün oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Toplum genel olarak yoksullara suçlayıcı bir biçimde yaklaşarak yoksulları kaderlerine terk etmektedir. Bu da onların toplumdaki kopmalarına ve ayrı yaşam biçimi geliştirmelerine sebebiyet vermektedir. Yoksulların suç işleme eğilimlerini incelediğimizde, yoksulluğun suç üzerinde belirgin bir etkisi olduğu sonucuna varabiliriz. Yoksullar genellikle sosyal dışlanmaya maruz kalan ve kendilerini toplumun dışında hisseden kişilerdir. Bu nedenle kurallara uyma veya uymama noktasında diğerlerinden daha rahat veya serbest davranabilmektedirler. Bunun da bir suç veya sapma davranışına yol açabilmesi mümkün görünmektedir. Burada yine yoksulluk kültürü ile alakalı bir durum söz konusudur. Yoksul bir insan olarak dünyaya gelmiş, kalabalık bir ailede değer görmeden yaşamış, toplumsal normlara ayak uyduramamış bir birey yoksulluktan kurtulmak için çareler aramak yerine, görmüş olduğu zenginlerin hayat standardına ulaşmak için kural-dışı davranışlara yönelebilmektedir. Bu noktada karşımıza çıkan suçlara baktığımızda, özellikle hırsızlık ve kapkaç türü mala yönelik suçları görmekteyiz. Öte yandan, ülkemizde mafya tipi ve çete vari oluşumların suçta bulaştırdığı yoksullar da bulunmaktadır. Bu tip örgütler, özellikle kent ortamlarında, toplumdaki kopuk bir şekilde yaşayan yoksul insanları (özellikle çocukları) çeşitli suçlarda kullanmaktadırlar (19).

Aile içi şiddet olgusunun yoksul ailelerde daha yaygın olması, yoksullukla ilgili olan birtakım sorunları da gün yüzüne çıkarmaktadır. Özellikle sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan özgüven eksikliği içinde bulunan hane erkeği bu eksikliğini ruh dünyasında giderebilmek amacıyla, eşine veya çocuklarına baskı uygulamaktadır. Bunun sonucunda, erkek nispeten duygusal bir tatmin yaşamakta; buna karşın kadın ve çocuklar psikolojik açıdan yoğun bir duygusal bunalıma maruz kalmaktadırlar (19). Çocukların yaşadıkları sosyal ve ekonomik yoksunluk çocuklar üzerinde kalıcı etkiler bırakmaktadır. Psikolojik sorunlar, sosyal dışlanma, zorunlu eğitim sürecini tamamlayamama, sağlıksız çevre koşulları, başta bilgisayar olmak üzere teknolojik ürünlere yok denecek kadar az erişim çocuk yoksulluğunun çocuklar üzerinde bıraktıkları olumsuz etkiler arasındadır (22).

Öğrenilmiş bir olgu olarak şiddeti yoksul ailelerde gözlemlemek mümkündür. Yoksul erkekler, çocukluk dönemlerinde babalarından gördükleri şiddetin aynısını veya benzerini eşlerine ya da çocuklarına uygulayabilmektedirler. Bu yüzden, aile içi şiddetin görüldüğü bu tür ailelerde yoksulluk kültürünün kapsamı içinde yer alabilecek şekilde bir şiddet kültürü de gelişmektedir. Öte yandan, annesinin çaresizliğini ve yeterli eğitim almadığı için herhangi bir çareye başvurmadığını gören yoksul kız çocukları, büyüyüp yuva kurdukları zaman aynı mağduriyetle yüz yüze gelebilmektedirler. Dolayısıyla, eğitimsizlikle birlikte gelişen çaresizlik duygusu kadını ezilen ve mağdur pozisyonuna daha kolay bir şekilde getirebilmektedir.

Ataerkil bir yapıya sahip olan Türkiye’de kadınlar yoksulluk riskiyle daha fazla yüzleşmektedirler. Ülkemizde kadınlar tercih hakları konusunda erkeklere oranla daha dezavantajlı konumdadırlar. Özellikle örf, adet, gelenek-görenek ve törelerin etkin olarak görüldüğü yerlerde kadın erkeğin hegemonyası altındadır. Burada asıl tartışma konusu kadının ikinci planda olması değil, onun birtakım hak ve özgürlüklerden mahrum bırakılmasıdır. Örneğin, erken yaşta ve istemediği kişilerle evlenen genç kızlar, kaderlerini çizme noktasında başka bir erkeğe mahkûm bırakılmaktadırlar. Diğer yandan, çeşitli nedenlerden dolayı eğitim almamış kız çocukları muhtemelen yoksul bir eve gelin gitmek durumunda kalmaktadırlar. Bu durumda olan kadın için deyim yerindeyse sonun başlangıcı gerçekleşmektedir. Bu bağlamda her ne kadar ülkemizde yoksullukla ilgili rakamlar kadın ve erkek açısından eşit olarak görülse de, kadınların yoksullaşma riskiyle daha fazla yüzleştikleri ve yoksulluğun getirmiş olduğu sıkıntıları erkeklerden daha çok yaşadıkları görülmektedir (19).

Yoksulluk olgusunun en çok etkilediği kurum ise ailedir ya da sosyal bilimcilerin kullandığı tabirle hanedir. Yoksulluk küresel etkilerle gelişen ancak özeldir aileye sirayet eden bir olumsuz bir durum içermektedir. Aile içerisinde bireylerin kaderini bir bakıma yoksulluk belirlemektedir. Özellikle, günümüz dünyasında tüketim ihtiyaçlarının çoğalmasında insanları yeni arayışlara itmektir; fakat insanlar bu ihtiyaçları karşılayabilecek kaynaklara ulaşma noktasında büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu noktada asıl zorluğu bir hanenin taşıyıcısı olan kadın yaşamaktadır (19).

Yoksulluğun Sağlığa Etkilerine Hemşirenin/ Sağlık Çalışanlarının Rolü

Hemşirelik literatürü, hemşirelerin yoksulluğun sağlık ve refah üzerindeki etkilerini azaltmada kritik bir rol oynadığını belirtmektedir. Modern hemşirelik teorisyenleri ve araştırmacıları, hemşirelerin sağlıktaki eşitsizliklerin yanı sıra yoksulluk ve gelir eşitsizliği gibi sosyal koşullarla ilgili etkinliklerde yer almalarının önemli olduğunu savunmaktadır. Yoksul bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminde hemşireler kritik bir görev üstlenmektedir. Öncelikli olarak, hemşirenin yoksul hizmet alıcılarına dair kişisel görüş ve değerlerini, ayrıca sahip olduğu bilgileri bilincinde olması gerekmektedir. Yoksul bireyler, tüm çevresel etmenleriyle birlikte değerlendirilmeli ve hemşireler, bu kişilerin bakım hakkına sahip olduğunu ve önyargılardan kaçınılması gerektiğini bilmelidir. Ayrıca, yoksul kişilerin ve ailelerinin diğerlerinden daha fazla desteğe ihtiyaç duyduğu göz ardı edilmemelidir (23).

Hemşireler yoksul birey, aile ve topluma yönelik; yoksul insanların sağlık durumu ve gereksinimlerini belirlemek, uzun süreli tedavi edici ilişkiler kurmak, yoksulların sağlık hizmetlerine ulaşmasını sağlamak, hizmetin sunumunu aile yararına kolaylaştırmak, ailenin baş etme becerilerini, yaşamı sürdürme çabalarını ve kaynaklarını desteklemek, birey ve aile için savunucu olmak (savunuculuk yapmak) uygun toplum kaynaklarının kullanımında aileye rehberlik etmek (örneğin, sığınma evleri, çocuk bakım evleri, yoksullar için sağlık merkezleri gibi), farklı disiplinlerle ve profesyonellerle iletişim ve işbirliği kurmak, yaşlı insanların koruma evlerine ve beslenme güvenliğine ulaşmalarını sağlamaya çalışmak, politik analizler ve politik eylemlere katılmak, bölgesel yöneticilerle iletişim ve işbirliği kurmak gibi rol ve sorumluluklara sahiptir. Diğer bir yoksulluğu azaltma yöntemi olan eğitim konusunda ise gereken özen gösterilmelidir. Eğitimle yoksulluk arasında ters yönlü bir ilişki söz konusudur. Çünkü yoksulluğun en önemli nedenleri eğitimin yetersiz olmasıdır. Yüksek eğitim kalitesi kişileri yoksulluktan da kurtaracak bir fırsat olabilir (24).

SONUÇ

Yoksulluk, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamada yetersizlik yaşadığı bir durumdur. Bunun yanı sıra ortaya çıkardığı problemler sebebiyle de uzun yıllardır hem ulusal hem de uluslararası alanda önüne geçilemeyen bir sorun olarak her zaman var olmuştur. Ekonomik kötü gidişte sağlığı en fazla bozulanlar yoksullar olacaktır. Yoksul bireylerde kısa vadede reçete edilen ilaçları alamama, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini erteleme, aile içi şiddet ve ruh sağlığı sorunlarıyla daha fazla karşı karşıya kalmaktadır. Uzun vadede tedavilerin sürdürülememesi; hastalık prevalanslarının artmasına, kronik hastalıkların komplikasyonlarında yükselmeye neden olacaktır. Bu nedenle, yoksullukla mücadele ve sağlık politikalarının geliştirilmesi, toplumsal sağlık açısından kritik öneme sahiptir. Yoksullukla mücadele konusunda her ne kadar hemşirenin yoksulluğu ele almadaki rolü özel olarak belirtilmemiş olsa da hemşire yoksul insanların sağlık durumu ve gereksinimlerini belirlemeli, uzun süreli tedavi edici ilişkiler kurmalı, yoksulların sağlık hizmetlerine ulaşmasını sağlamalı, ailenin baş etme becerilerini, yaşamı sürdürme çabalarını ve kaynaklarını desteklemeli, birey ve aile için savunucu olmalıdır.

KAYNAKLAR

Yaşar S, Taşar M O. Kavramsal olarak yoksulluk ve Türkiye’de yoksullukla mücadele politikalarının etkiler Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi 2019;19(38): 2148–3043

Çay G, Aksöz E. O. Yoksul yanlı turizm yaklaşımının desteklenmesinde ve kırsal yoksulluğun azaltılmasında kırsal turizmin rolü Eskişehir örneği: Journal of Tourism and Gastronomy Studies 2021;9 (1): 488-510.

Özbay F. Türkiye’de yoksulluk ile mücadelede sosyal bütçe anlayışı. Econharran Harran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2022;6(9): 1-11.

Buheji M ve ark. The extent of covid-19 pandemic socio-economic impact on global poverty. A Global Integrative Multidisciplinary Review. American Journal of Economics 2020;10(4): 213-224.

Günaydın D. Yoksulluğun çocuklar üzerindeki etkileri: nesiller arası yoksulluk döngüsünü kırmak için yaklaşımlar. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2021;3(41): 155-183.

Polat G, Çoban A. İ 21. yy’da sağlıkta eşitsizlikler ve eşitsizliğin aşılmasında sosyal hizmetin rolü. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 2015;26(1): 177-190.

Çetin İ. Yoksulluk ve yoksulluk göstergeleri: türkiye ve oecd ülkeleri üzerine bir karşılaştırma. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2022;22(2): 510-532.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Gelir ve yaşam koşulları araştırması. eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksulluk oranı (%). (Internet); 2013-2022 (Erişim Tarihi: 10.08.2024). Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2022-49746>

Malak M. Türkiye kapsamında yoksulluk üzerine bir inceleme. Kapanaltı Muhasebe Finans Ekonomi Dergisi 2023; (3): 53-71

TÜİK. Gelir ve yaşam koşulları araştırması. hane halkı tipine göre yoksulluk oranı (%). (Internet); 2021-2022 (Erişim Tarihi: 10.08.2024). Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2022-49746>

Evcim N, Güneş S, Karaalp-Orhan H. S. Türkiye'de hanehalkı görelı yoksulluğunu etkileyen faktörler: lojistik regresyon analizi. Sosyoekonomi 2020;28(43): 11-32.

Gemicioğlu S. Yoksulluk, kalıcı işsizlik ve düşük ücret kalıcılığı üzerine üç makale. (Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi; 2021.

TÜİK. Eğitim durumuna göre yoksulluk oranı (%). 2022-2023. Erişim Tarihi: 10.08.2024.

The Sustainable Development Goals Report. (Internet); 2024. (Erişim Tarihi: 10.08.2024). Erişim adresi: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2024>.

Savcı Köroğlu İ. Yeni yoksulluk türleri ve sosyal dışlanma. 19 Mayıs Journal of Social Sciences, 2023;(2): 100-116.

Turna Y. Türkiye'de görelı yoksulluğa neden olan faktörler: yapay ve zeka tahmin yöntemleri uygulamaları (Doktora Tezi). Denizli: Pamukkale Üniversitesi. Denizli. 2022.

Dumfries, Galloway. Causes and effects of poverty. Challenge Poverty Week, 5th11th October. Retrieved October 24, 2022. from https://www.dumgal.gov.uk/media/23593/Factsheet-Causes-and-Effects-of-Poverty/pdf/0125-20_Causes_and_Effects_of_poverty.pdf?m=637775983227400000

Gökırmak H, Sekmen F. Dünyada yoksulluğu etkileyen faktörler: enerji tüketimi ve yoksulluk ilişkisi. 16th International Conference On Knowledge, Economy & Management Proceedings. 2022.

Açıkgöz R, Yusufoglu Ö.Ş. Türkiye'de yoksulluk olgusu ve toplumsal yansımaları. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi 2012;1(1): 76-117.

Whitney D ve ark. Economic burden of paediatric-onset disabilities among young and middleaged adults in the USA: a cohort study of privately insured beneficiaries. 2019; BMJ doi:10.1136/ bmjopen-2019-030490

Genç G, Kurutkan M. N. Eşitsizlik bağlamında karşılanmayan sağlık ihtiyacı: türkiye sağlık araştırması verilerinden kanıtlar. Sağlık Yönetimi Dergisi 2021; 3(1): 34-51.

Kalaycı C, Karadeniz M. Çocuk yoksulluğu ve çocuk işçiliğinin önlenmesinde sosyal korumanın rolü. Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi 2023; 9(2): 207-229

Ergül Ş. Yoksulluk sağlık ilişkisi ve hemşirelik yaklaşımı. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005; 8(2).

Yıldırım A. Türkiye'de yoksulluk ve yoksullukla mücadele. İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi 2019;1 (1): 15-33.

GENÇ YETİŞKİNLERDE ÇEVİRİMİÇİ ALIŞVERİŞ BAĞIMLILIĞI, KAYGI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Zeynep Öztürk¹, Emine Sayim²

¹Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü/Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı,
Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Araştırma Hastanesi, Erzurum, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapıldı. Araştırma verileri etik kurul onayı alındıktan sonra Temmuz-Ağustos 2024 tarihleri arasında çevrimiçi olarak toplandı. Çalışma 20 ile 40 yaş arasında yer alan 250 genç yetişkin kişiyle tamamlandı. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı Ölçeği (ÇABÖ), Süreklilik Kaygı Ölçeği (SKÖ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ) kullanılarak toplandı. Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 23 paket programında yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalama, sayı, yüzdeler dağılımlar ve Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmada genç yetişkin kişilerin ÇABÖ toplam puan ortalamasının 40.33 ± 14.69 , SKÖ toplam puan ortalamasının 44.84 ± 8.90 ve PİÖÖ toplam puan ortalamasının ise 39.02 ± 10.02 olduğu bulundu. Genç yetişkinlerin ÇABÖ ve PİÖÖ puanları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r = -0.331$, $p < 0.000$), ÇABÖ ile SKÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = 0.458$, $p < 0.000$), PİÖÖ ile SKÖ puan ortalamaları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = -0.520$, $p < 0.000$) olduğu belirlendi.

Sonuç: Bu çalışmada genç yetişkinlerin çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilişkili olduğu belirlendi. Bu çalışma sonucunda alışveriş bağımlılığının yaygın bir grup olduğu genç yetişkinlerde kaygıyı azaltmaya yönelik baş etme becerilerinin geliştirilmesi ve psikolojik iyi oluşu artıracak hemşirelik girişimlerinin uygulanması önerilmektedir. Bu çalışma genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi ortaya koyması açısından değerlidir.

Anahtar Kelimeler: Alışveriş Bağımlılığı; Kaygı; Psikolojik İyi Oluş

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the relationship between online shopping addiction, anxiety and psychological well-being in young adults.

Methods: The research was conducted in descriptive and cross-sectional type. Research data were collected online between July and August 2024, after receiving ethics committee approval. The study was completed with 250 young adults between the ages of 20 and 40. Research data were collected using the Personal Information Form, Online Shopping Addiction Scale (CAAS), Trait Anxiety Scale (TCS) and Psychological Well-Being Scale (PIAS). Coding and evaluation of the data was done on a computer using the SPSS 23 package program. In evaluating the data; Mean, number, percentage distributions and Pearson Correlation Analysis were used.

Results: In the study, it was found that young adults' mean MADS total score was 40.33 ± 14.69 , their SDQ total mean score was 44.84 ± 8.90 , and their PPIQ total mean score was 39.02 ± 10.02 . There is a negative significant relationship between the MPAS and PPIS scores of young adults ($r = -0.331$, $p < 0.000$), a positive significant relationship between the MPAS and SDAS score averages ($r = 0.458$, $p < 0.000$), and the average scores of the PSAS and SCAS. It was determined that there was a negative significant relationship between ($r = -0.520$, $p < 0.000$).

Conclusion: In this study, it was determined that online shopping addiction, anxiety and psychological well-being levels of young adults were related. As a result of this study, it is recommended to develop coping skills to reduce anxiety and implement nursing interventions to increase psychological well-being in young adults, for whom shopping addiction is a common group. This study is valuable in terms of revealing the relationship between online shopping addiction, anxiety and psychological well-being in young adults.

Key Words: Shopping Addiction, Anxiety, Psychological Well-Being

GİRİŞ

Bağımlılık bir şeye bağlı olma, ondan vazgeçememe ve onun zarar veren bir durum olduğunun bilinmesine rağmen o maddeyi kullanma ya da o davranışı yapmak isteme durumudur (1). Eskiden beri bağımlılık kavramı için madde konusuna odaklanılsa da yapılan araştırmalar bir davranışa da bağımlı olunabileceğini göstermektedir (2-4). Günümüzde yemek yeme, egzersiz yapma, sosyal medya kullanma, akıllı telefon kullanma, kumar oynama, video oyunları oynama ve alışveriş yapma gibi birçok bağımlılık çeşidi olduğu öne sürülmüştür (2,3).

İnsanlar hayatları boyunca sürekli bir şeyler satın alma duygusuna sahip olmuşlardır. Alışveriş ihtiyacı doğrultusunda yapıldığı düşünülse de ihtiyaç olmayan şeyi alma ve içsel dürtülerle de gerçekleşmektedir (3). Günümüzde alışveriş yapma elde olmayan şeyi almaya karşın farklı amaçlar (popülerlik, taklitlik ve gündemin modasına uygunluk gibi) doğrultusunda yapılmaktadır (4,5). Yapılan araştırmalara göre çevrimiçi alışveriş yapmak özellikle genç yetişkinler arasında sık görülen bir bağımlılık türüdür (3,6-9). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre internet üzerinden alışveriş yapma oranı yıllara göre artmaktadır. Bu oran 2022 yılında 46.2 iken 2023 yılında 49.5 e çıkmıştır (10). İnternet üzerinden alışveriş yapma modern zamanın gerekçesi olarak düşünülse de bazı insanlar bu durumu kendilerine eğlence kaynağı ya da boş zamanlarını değerlendirecek keyif veren bir durum olarak görebilmektedir. Hayatın önemli bir parçası haline gelmiş olan online alışveriş, insanlar üzerinde tehlike yaratacak biçimde bağımlılık durumu haline gelmektedir (5,10-12).

Kompulsif satın alma olarak bilinen alışveriş bağımlılığı, Alman psikiyatrist Emil Krapelin tarafından “oniomania” olarak tanımlanmıştır (6). Oniomania kelimesi onios (satış) ve mania (çılgınlık, delilik) kelimelerinden oluşmuştur. 1980 yılında oniomania kavramı kullanılmaya başlanmıştır (7). Alışveriş bağımlılığı dürtüsel bozukluklar içeren içten gelen dürtülere bağlı bir davranış bağımlılığıdır (8). Sinsi başlayıp sonradan kendini gösteren ve hızlı bir şekilde devam eden bir bağımlılıktır (9). Bir davranış bağımlılığı olan alışveriş bağımlılığı depresyon, anksiyete, yeme bozukluğu, dikkat eksikliği, uyku bozukluğu gibi bir çok ruhsal sıkıntıya sebep olduğundan kişinin psikolojisini de kötü yönde etkileyebilmektedir (13). Kompulsif satın alma davranışı olan kişilerde, satın alma esnasında ruh halleri olumlu olarak etkilendiği düşünülse de pek çok çalışmada bunun aksi durumda olduğu ortaya konmuştur. Satın alma gerçekleşikten sonra kişi pişmanlık, karamsarlık, umutsuzluk gibi duygular hissettiği ortaya konulmuştur (13,14). Bireyler bu olumsuz duygularla baş etmek için de çevrimiçi alışveriş yapmaya yönelmektedirler (13). Kaygı ve stres gibi olumsuz duygularla mücadelede alışveriş bağımlılığı bir savunma mekanizması olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu durum bireylerin ruhsal sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (11,13).

Literatür incelendiğinde alışveriş bağımlılığı ve etkili olduğu bileşenlere yönelik çalışmalar bulunmakla birlikte (5,11,13-20), uluslararası çalışmalarda ve ülkemizde genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin beraber incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapıldı. Alışveriş bağımlılığı ve etkili olduğu faktörlerin belirlenmesi bu riskli davranışın yaygınlığı ve etkileri konusunda bilgi sağlayacaktır. Çalışmadan elde edilen bulguların gün geçtikçe artan bir sorun haline gelen çevrimiçi alışveriş bağımlılığının önlenmesine yönelik yürütülecek ileriki çalışmalar için önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapıldı.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma Temmuz -Ağustos 2024 tarihleri arasında araştırma formlarını online olarak dolduran katılımcılarla yürütüldü.

Araştırmanın Evreni ve Katılımcılar: Araştırmanın evrenini 20-40 yaş aralığında olan (Erikson’a göre genç yetişkinlik dönemi) ve araştırmaya katılma kriterlerini karşılayan bireyler oluşturdu. Araştırma online ortamda gerçekleştirilen anketi uygulayan 20 ile 40 yaş arasında yer alan 250 genç yetişkin kişiyle tamamlandı.

Araştırma Verilerinin Toplanması: Bu doğrultuda Google Documents aracılığı ile hazırlanan ulaşılabilir bir link ile online veri toplama linki oluşturuldu. Farklı iletişim kanalları aracılığıyla (e-mail, instagram, whatsapp vb.) katılımcıların araştırma formlarına ulaşması sağlandı.

Veri Toplama Araçları: Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı Ölçeği (ÇABÖ)”, “Süreklilik Kaygı Ölçeği (SKÖ)” ve “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ)” kullanıldı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi form, sosyo-demografik bilgileri içeren (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu, meslek ve internet üzerinden alışveriş yapma sıklığı) toplam 7 sorudan oluşmaktadır.

Çevrim İçi Alışveriş Bağımlılığı Ölçeği (ÇABÖ): Ölçek bireylerin alışveriş bağımlılık düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Zhao ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilmiştir (21). Ölçeğin Türkçe Geçerlilik Güvenilirlik çalışması Yılmaz ve arkadaşları tarafından 2022 yılında yapılmıştır (22). Çevrim İçi Alışveriş Bağımlılığı Ölçeği 6 faktör ve her faktörde yer alan 3 madde ile toplam 18 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin maddeleri “Tamamen katılmıyorum” 1 puandan, “Tamamen katılıyorum” 5 puana kadar uzanan 5’li Likert tipi bir ölçekle derecelendirilmektedir. Ters puanlanan maddenin olmadığı bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 18 iken, en yüksek 90 puandır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi çevrimiçi alışveriş bağımlılığı düzeyinin arttığını göstermektedir (20).

Süreklilik Kaygı Ölçeği (SKÖ): Spielberg ve arkadaşları tarafından 1970 yılında bireylerin sürekli kaygı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilmiştir (23). Ölçeğin Türkçe Geçerlilik Güvenilirlik çalışması Öner ve Le Compte tarafından 1983 yılında yapılmıştır (24). Ölçek kısa ifadelerden oluşan, kendini değerlendirme türü bir ölçektir. Ölçek son 7 gündür hissedilenleri ölçmek üzere geliştirilmiştir. 20 maddeden oluşan ve 1–4 arası derecelenen Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte 1, 6, 7, 10, 13, 16 ve 19 maddelere verilen cevaplar tersine puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişmektedir. Puanın büyük olması kaygı seviyesinin yüksek olduğunu, küçük puan kaygı seviyesinin düşük olduğunu işaret etmektedir (22).

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ): Ölçek Diener ve arkadaşları tarafından 1999 yılında sosyopsikolojik iyi oluşu ölçmek için geliştirmiştir (25). Ölçeğin Türkçe Geçerlilik Güvenilirlik çalışması Telef (2011) tarafından yapılmıştır (26). Ölçek 8 maddeden oluşmaktadır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği’nin maddeleri kesinlikle katılmıyorum (1) ile kesinlikle katılıyorum (7) şeklinde 1-7 arasında cevaplanmaktadır ve alınabilecek en düşük puan 8 iken en yüksek puan 56’dır. Bütün maddeler olumlu şekilde ifade edilmektedir ve ters madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan kişinin psikolojik kaynak ve güce sahip olduğunu göstermektedir (24).

Verilerin Analizi: Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 23 paket programında yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalama, sayı, yüzdelik dağılımlar ve Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmaya başlamadan önce bir üniversitenin Etik Kurul Başkanlığından etik kurul onayı alındı. Araştırma verilerinin toplanması sürecinde katılımcı bireylere öncelikle online olarak araştırma hakkında bilgi verilerek Aydınlatılmış Onam Formu’nu onaylamaları talep edildi. Online platformda sadece Aydınlatılmış Onam Formu’nu onaylayan kişilerin araştırmaya katılmalarına imkan sağlandı. Çalışma Helsinki Deklarasyonu etik standartlarına uygun olarak yürütüldü. Çalışmaya

katılmayı gönüllü olarak kabul eden bireyler çalışmaya dahil edildi ve kişisel kimlik bilgileri gizli tutuldu.

BULGULAR

Genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmanın bulguları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1’de araştırmaya katılan genç yetişkinlerin tanıtıcı özelliklerine yer verildi. Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalamalarının 29.83 ± 5.51 olduğu, %52.8’inin kadın olduğu, %52’sinin bekar olduğu, %67.2’sinin lisans mezunu olduğu, %45.6’sının gelirinin giderine eşit olduğu, %21.2’sinin öğrenci olduğu ve katılımcıların %56.4’ünün ayda bir defa çevrimiçi alışveriş yaptığı bulundu.

Tablo 1. Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	n=250	%
Cinsiyet		
Kadın	132	52.8
Erkek	118	47.2
Medeni durum		
Evli	120	48
Bekar	130	52
Eğitim durumu		
İlköğretim	10	4
Lise	40	16
Lisans	168	67.2
Lisansüstü	32	12.8
Gelir durumu		
Geliri giderinden az	77	30.8
Geliri giderine eşit	114	45.6
Geliri giderinden çok	59	23.6
Meslek		
Memur	44	17.6
Öğrenci	53	21.2
İşçi	40	16.0
Ev hanımı	31	12.4
Serbest meslek	34	12.4
Çalışmıyor	31	11.2
Diğer	17	6.8
Çevrimiçi alışveriş yapma sıklığı		
Haftada bir	54	21.6
Ayda bir	141	56.4
Yılda bir	35	14.0
Yapmam	20	8.0
Yaş	Min-Max	X±SD
	20-40	29.83±5.51

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin ÇABÖ, SKÖ ve PİÖÖ puan ortalamaları Tablo 2’de yer almaktadır. Araştırmada genç yetişkin kişilerin ÇABÖ toplam puan ortalamasının 40.33 ± 14.69 , SKÖ

toplam puan ortalamasının 44.84±8.90 ve PİÖÖ toplam puan ortalamasının ise 39.02±10.02 olduğu bulundu.

Tablo 2. Katılımcıların ÇABÖ, SKÖ ve PİÖÖ Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçekler	X±SS	Min-Max
Belirginlik-Tolerans	14.64±5.59	6-29
Duygudurum Değişimi	7.38±3.26	3-15
Yoksunluk	6.19±2.82	3-15
Nüksetme	6.15±2.80	3-15
Çatışma	5.97±2.58	3-15
ÇABÖ Toplam	40.33±14.69	18-89
SKÖ Toplam	44.84±8.90	20-77
PİÖÖ Toplam	39.02±10.02	8-56

Tablo 3’de genç yetişkinlerin ÇABÖ, SKÖ ve PİÖÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki gösterildi. Genç yetişkinlerin ÇABÖ ve PİÖÖ puanları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-0.331$, $p<0.000$), ÇABÖ ile SKÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=0.458$, $p<0.000$), PİÖÖ ile SKÖ puan ortalamaları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=-0.520$, $p<0.000$) olduğu belirlendi.

Tablo 3. Katılımcıların ÇABÖ, SKÖ ve PİÖÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

ÖLÇEKLER	ÇABÖ	SKÖ	PİÖÖ
ÇABÖ Toplam	1	$r=0.458$ $p=0.000^{**}$	$r=-0.331$ $p=0.000^{**}$
SKÖ Toplam	$r=0.458$ $p=0.000^{**}$	1	$r=-0.520$ $p=0.000^{**}$
PİÖÖ Toplam	$r=-0.331$ $p=0.000^{**}$	$r=-0.520$ $p=0.000^{**}$	1

r =Pearson Korelasyon Analizi, $^{**}p<0.01$.

TARTIŞMA

Genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülen çalışmanın bulguları literatür ışığında tartışılmıştır. Bu çalışmada genç yetişkinlerin çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ve kaygı düzeylerinin ilişkili olduğu saptandı. Niedermoser ve arkadaşları (2021) alışveriş bağımlılığının kaygı bozukluklarıyla ilişkili olduğunu bildirmiştir (27). Tang ve Koh (2017) Singapur da üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada alışveriş bağımlılığının kaygı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır (28). Leblebicioğlu ve Türkyılmaz (2022) ülkemizde yetişkin bireylerle yaptıkları çalışmada katılımcıların kaygı düzeyleri arttıkça çevrimiçi alışveriş bağımlılığı düzeylerinde arttığını bildirmişlerdir (29). Bu sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Bu çalışmada genç yetişkinlerin çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ile psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilişkili olduğu belirlendi. Literatürde bu çalışmayla benzer şekilde alışveriş bağımlılığının psikolojik iyi oluşla ilişkili olduğu görülmüştür. Olsen ve arkadaşları (2022) Vietnamda 18-65 yaş aralığında olan 348 kişiyle yaptıkları çalışmada, alışveriş bağımlılığında temel unsur olan kompulsif satın alma eğiliminin katılımcıların iyilik hallerini olumsuz etkilediğini saptamışlardır (30). Uzarska ve arkadaşları (2023)

Polonya da 1156 lisans öğrencisi ile yaptıkları çalışmada çevrimiçi alışveriş bağımlılığın bireylerin ruhsal iyilik hallerni olumsuz etkilediği ve kötü genel sağık sonuçlarına yol açtığını ortaya koymuşlardır (31). Ayhan ve Öz (2022) ÷lkemizde 538 kadınla yaptıkları çalışmada kadınların öznel refah seviyeleri arttıkça çevrimiçi alışveriş bağımlılığı düzeylerinin azaldığını bildirmişlerdir (32). Bu sonuçlar araştırma bulgularıyla örtüşmektedir

Bu çalışmada genç yetişkinlerin kaygı ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilişkili olduğu belirlendi. Uluslararası ve ulusal çalışmalar incelendiğinde bu çalışmayla benzer şekilde kaygı ve psikolojik iyi oluşun ilişkili olduğu bildirilmiştir. Ayrıca bireylerin kaygı düzeyleri arttıkça, psikolojik iyi oluş düzeylerinin olumsuz etkilendiği vurgulanmıştır (33-36). Bu sonuçlar genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu çalışma çevrimiçi alışveriş bağımlılığının yaygın bir grup olduğu genç yetişkinlerde alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi ortaya koymasından dolayı değerlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada genç yetişkinlerin çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilişkili olduğu belirlendi. Bu çalışma sonucunda alışveriş bağımlılığının yaygın bir grup olduğu genç yetişkinlerde kaygıyı azaltmaya yönelik baş etme becerilerinin geliştirilmesi ve psikolojik iyi oluşu artıracak hemşirelik girişimlerinin uygulanması önerilmektedir. Bu çalışma genç yetişkinlerde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı, kaygı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi ortaya koymasından dolayı değerlidir.

KAYNAKLAR

Koob GF, Le Moal M. Addiction and the brain antireward system. Annual Review of Psychology. 2008;59,29-53.

Clark M, Calleja K. Shopping addiction: A preliminary investigation among Maltese university students. Addiction Research and Theory, 2008;16,633-649.

Wormer K, Davis DR. Addiction treatment: A strengths perspective. Belmont, CA. Australia: Brooks/Cole. 2008.

Bozdağ Y, Alkar ÖY. Bergen Alışveriş Bağımlılığı Ölçeği'nin kompulsif çevrimiçi satın alma davranışına uyarlanması. Bağımlılık Dergisi, 2018;19(2), 23-34.

Bal F, Okkay İ. İnternet tabanlı sorunlu alışveriş davranışı: çevrimiçi alışveriş bağımlılığı. Bağımlılık Dergisi, 2022;23(1), 111-120.

Kraepelin E. Psychiatrie: Ein Lehrbuch (8th edn). Verlag von Johann Ambrosius Barth. 1915.

Kearney M, Stevens L.. Compulsive buying: Literature review and suggestions for future research. The Marketing Review, 2012;12(3), 233-251.

Hollander E, Allen A. Is compulsive buying a real disorder, and is it really compulsive?. American Journal of Psychiatry, 2006;163(10), 1670-1672.

Akkaş İ. Çevrim İçi (Online) Alışveriş Bağımlılığı Üzerine Araştırma: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2021;8(4), 236-256.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanım-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanım-Arastirmasi-2023-49407). Erişim Tarihi: 01.08.2024

Murali V, Ray R, Shaffiullha M. Shopping addiction. *Advances in Psychiatric Treatment*, 2012;18(4), 263-269.

Günüç S, Keskin AD. Online shopping addiction: symptoms, causes and effects. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 2016; 3(3), 353-364

Kellett S, Bolton JV. Compulsive buying: A cognitive-behavioural model. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 2009;16(2), 83-99.

Ayazoğlu BA, Aksu M, Ünübol H, Sayar G H. Alışveriş bağımlılığı. *Etkileşim*, 2019;(4), 44-64.

Aslan M. Benlik Saygısı ve Kontrolsüz Kredi Kartı Kullanımının Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı Üzerine Etkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 2023;24(1), 1-11.

Birincioğlu FN. Alışveriş bağımlılığı ve kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi), 2021.

Aslan M. Benlik Saygısı ve Kontrolsüz Kredi Kartı Kullanımının Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı Üzerine Etkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 2023; 24(1), 1-11.

Birincioğlu FN. Alışveriş bağımlılığı ve kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi), 2021.

Aslan E, Yazıcı A. Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve ilişkili sosyodemografik faktörler. *Klinik Psikiyatri*, 2016;19, 109-117.

Aksu MH, *Kompulsif Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığında Stresle Başa Çıkma Tutumlarının Değerlendirilmesi*. Psikofarmakoloji Derneği Uluslararası Güncelleme Sempozyumu, 2021, İstanbul, Türkiye.

Zhao H, Tian W, Xin T. The development and validation of the online shopping addiction scale. *Frontiers in Psychology*, 2017;8, 242200.

Yılmaz T, İkiz G, Avcı, FM. Çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ölçeğinin türkçe psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 2022;23(2), 205-215.

Spielberger CD, Gorsuch RC, Lushene RE. *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory*. California: Consulting Psychologists Press Psychological Bulletin, 1970;125(2), 276-302.

Öner N, Le Compte A. Süreksiz Durumluk / Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı (1.Baskı), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yay, 1983, 1-26.

Diener E, Sulh E M, Lucas RE. *Subjective Well Being: Three Decades of Progress*, 1999.

Telef BB. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOO): Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. 11. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 3-5 Ekim, 2011. Selçuk, İzmir.

Niedermoser DW, Petitjean S, Schweinfurth N, Wirz L, Ankli V, Schilling H, Walter M. Shopping addiction: A brief review. *Practice Innovations*, 2021;6(3), 199-207.

Tang CSK, Koh YYW. Online social networking addiction among college students in Singapore: Comorbidity with behavioral addiction and affective disorder. *Asian Journal of Psychiatry*, 2017;25, 175-178.

Leblebicioğlu B, Türkyılmaz CA. Understanding the moderator role of covid-19 pandemic anxiety on the relationship between internet addiction and online shopping addiction. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2022;44(1), 104-118.

Olsen SO, Khoi NH, Tuu HH. The “well-being” and “ill-being” of online impulsive and compulsive buying on life satisfaction: The role of self-esteem and harmony in life. *Journal of Macromarketing*, 2022;42(1), 128-145.

Uzarska A, Czerwiński SK, Atroszko PA. Measurement of shopping addiction and its relationship with personality traits and well-being among Polish undergraduate students. *Current Psychology*, 2023;42(5), 3794-3810.

Ayhan D, Öz HS. Effect of the Subjective Well-Being of Working Women on Their Online Shopping Addiction during the COVID-19 Pandemic. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 2022; 12(3), 432-439.

Wang F, Lee EKO, Wu T, Benson H, Fricchione G, Wang W, Yeung AS. The effects of tai chi on depression, anxiety, and psychological well-being: a systematic review and meta-analysis. *International Journal of Behavioral Medicine*, 2014;21, 605-617.

Nagaraj M. Anxiety and psychological well-being among adult and old age. *The International Journal of Indian Psychology*, 2017; 4(3), 190-195.

Liu Q, Shono M, Kitamura T. Psychological well-being, depression, and anxiety in Japanese university students. *Depression and Anxiety*, 2009;26(8), 99-105.

Demirdağ, B. Ergenlerde psikolojik iyi oluş ve durumluk kaygı arasındaki ilişkide sakin benliğin düzenleyici rolü (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı), 2024.

ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE İNOVASYON: TÜRKİYE'DEN İCATLAR

Şenay Çetinkaya¹

¹Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı Başkanı

Özet

Buluş ya da icat, daha önce bulunmayan bir şeyin insan çabasıyla oluşturulmasıdır. İcatların çoğu daha önce var olan teknolojilerin yeni ve benzersiz biçimde bir araya getirilmesinin sonucudur. İncelemeli patent ve serbest buluş kapsamında, şu ana kadar 5 patent başvurum bulunmaktadır. Bunlardan ilki, 2017 tarihinde, *Bebeklerin Ağlamasını Önceden Tespit Edip, Beyaz Gürültü Dinleterek Sakinleşmelerini Sağlayan Cihaz*'dı, Avrupa Patent Tescili onaylandı. Bu buluşumla Türk Patent Kurumu'ndan aldığım stant davetiyle katıldığım 3. Uluslararası İstanbul Buluş Fuarı'nda gümüş madalya kazandım. 2020 yılında Almanya, Birleşik Krallık patent tescilleri onaylandı. 2021 yılında ise Amerika Patent Tescili onaylanarak Amerika Patenti aldım. Beyaz gürültüyle, bebeklerin ağrısı giderilmekte, uykuya dalışları kolaylaşmaktadır.

Prematüre Bebekleri Parmakla Beslemek İçin Beslenme Seti isimli ikinci buluşuma 2021 yılında Avrupa Patenti Tescili onaylandı. Yenidoğan özellikle prematüre bebeklerin erken sürede anne sütüyle beslenmesi sağlayacağı gibi her bebeğe özel olduğundan enfeksiyondan da koruyacaktır.

Aldığım davet üzere katıldığım Doktorclup Awards 2019'da ilk kez katılımı olan ve ilk kez verilen Yılın Yenilikçi Hemşiresi Kategorisinde birincilik ödülü kazandığım patent başvurum ise üçüncü olan *Prematüre Bebekler için Besleme Ünitesi*'dir. Bebeklerde pnömoni gibi solunum hastalıkları, bası yaraları veya dekübit ülserleri olarak da bilinen yatak yaralarını önleyecektir, kanguru bakımı için uygundur.

Yenidoğanlarda solunum sorunlarının tedavisinde oksijen uygulaması önem taşır, oksijenin yüksek dozda ve kontrolsüz kullanımı Yenidoğan Retinopatisi (ROP), Bronkopulmoner Displazi (BPD) gibi hastalıklara neden olur. Prematüre Retinopatisini Önlemede Mekanik Ventilator Cihazı Uyarı Sistemi isimli dördüncü buluşuma 2021 yılında Türk Patent Faydalı Model tescili onaylandı.

Çok Fonksiyonlu Ödem Takip Cihazı isimli beşinci buluşumla, 47. Avrupa Lenfoloji Kongresi'nde "Caplan Prize" ödülünü kazandım. 2022 yılında Almanya patenti aldığım bu cihaz yetişkinlerde de kullanılabilir.

Toplumsal, bilimsel, teknolojik, ekonomik, siyasal vb. değişimler hemşirelerin rollerini genişletmekte ve zaman zaman da yeni roller üstlenmelerini zorunlu hale getirmektedir. İnovatif uygulamalar hemşirelik bakım kalitesinin geliştirilmesi, bakım maliyetlerinin azaltılması, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının ve hemşirelikte bilimsel bilgi birikiminin artırılmasında önemli bir yere sahiptir.

Key Words: İnovasyon, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, İcat, Türkiye

INNOVATION IN CHILD HEALTH AND DISEASE NURSING: INVENTIONS FROM TURKEY

Abstract

An invention is the creation of something that has not existed before through human effort. I have 5 patent applications so far, within the scope of patent with examination and free invention. The first of these was the Device that *A Device to Pre-Determine Baby Cry and Provide Them to Calm Down with White Noise*, in 2017, the European Patent Registration was approved. I won a silver medal with this invention at the 3rd International Istanbul Invention Fair, which I attended with a stand invitation from the Turkish Patent Office. In 2021, the American Patent Registration was approved and I received an American Patent. With white noise, babies' pain is relieved and it becomes easier for them to fall asleep.

My second invention, called the *A Feeding Set To Feed Premature Babies With Finger*, was approved by the European Patent Registration. It will provide early breastfeeding for newborns, especially premature babies, and it will also protect them from infection since it is special for each baby. My patent application, which was the first to participate in Doktorclup Awards 2019, which I attended upon invitation and won the first prize in the Innovative Nurse of the Year Category, is the *Feeding Unit for Premature Babies*, which came in third. It will prevent respiratory diseases such as pneumonia in babies, decubitus ulcers, and is suitable for kangaroo care.

Oxygen application is important in the treatment of respiratory problems in newborns, high doses and uncontrolled use of oxygen causes diseases such as Neonatal Retinopathy-ROP. The Turkish Patent Utility Model registration was approved for my fourth invention, called *A Method Of Adjustment Oxygen Content and Warning System In Mechanical Ventilator Device For Preventing Premature Retinopathy*. With my fifth invention, the *Multifunctional Edema Tracking Device*, I won the “Caplan Prize” at the 47th European Lymphology Congress. This device, for which I received a German patent, will also be available for use in adults. Innovative practices have an important place in improving the quality of nursing care.

Key Words: Innovation, Child Health and Disease Nursing, Invention, Turkey

Giriş

Uluslararası Hemşireler Konseyi / International Council of Nurses- ICN, sağlıkta inovasyonu; bireysel, örgütsel ve toplumsal olarak, sağlığın geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi ve daha kaliteli hasta bakımı gibi uygulanabilir ve başarılılabir bir sonuca dönüştürülme süreci olarak tanımlamıştır (1,2). Hemşirelikte inovasyon, hasta gereksiniminin giderilmesi, hizmet maliyetlerinin azaltılması ve hemşirelikte verimliliğin artırılmasına yönelik yeni düşüncelerin, yöntemlerin ve araçların geliştirilmesini sağlayan uygulamaları içermektedir (2-4).

Buluş ya da icat, daha önce bulunmayan bir şeyin insan çabasıyla oluşturulmasıdır. İcatların çoğu daha önce var olan teknolojilerin yeni ve benzersiz biçimde bir araya getirilmesinin sonucudur (5).

İncelemeli patent ve serbest buluş kapsamında, şu ana kadar 5 patent başvurum bulunmaktadır (6). Buluşların içerikleri aşağıda açıklanmaktadır.

1. Bebeklerin Ağlamasını Önceden Tespit Edip, Beyaz Gürültü Dinleterek Sakinleşmelerini Sağlayan Cihaz

Bunlardan ilki olan *Bebeklerin Ağlamasını Önceden Tespit Edip, Beyaz Gürültü Dinleterek Sakinleşmelerini Sağlayan Cihaz* isimli patent başvurumun 2017 tarihinde ve 15.04.2020 tarihinde Avrupa Patent Tescili onaylandı. Bu buluşumla Türk Patent Kurumu'ndan aldığım stant davetiyle katıldığım 3. Uluslararası İstanbul Buluş Fuarı'nda ikincilik ödülü olan gümüş madalyayı, 2018 yılında, kazandım. 2020 yılında Almanya, Birleşik Krallık patent tescilleri onaylandı. 2021 yılında ise Amerika Patent Tescili onaylanarak Amerika Patentini aldım.

Bebeklerin ağlama öncesi nefes alış verişlerindeki değişimden ve seslerindeki ağlama esnasında oluşan titreşimden faydalanarak bebeklerin ağlayacağını önceden tespit ederek; barındırdığı hafıza içerisine yüklenmiş olan beyaz gürültüyü bebeklere dinleterek, herhangi bir ebeveyn müdahalesi olmadan sakinleşmelerini sağlayan cihaz ile ilgilidir (7).

2. Prematüre Bebekleri Parmakla Beslemek İçin Beslenme Seti

Prematüre Bebekleri Parmakla Beslemek İçin Beslenme Seti isimli ikinci buluşuma 2021 yılında Avrupa Patent Tescili onaylandı ve aynı yıl Türkiye patenti aldım. 2022 yılında ise Almanya ve Fransa patent tescilleri onaylandı.

Buluş, önceki teknik kısmında bahsedilen, oral beslemeye direk emzirme ile başlanması mümkün olmadığı durumlarda bebeklerin beslenmesini mümkün kılacak ve gavajla beslemenin dezavantajlarını ortadan kaldıran, bunun yanında da parmakla beslemeyi kolaylaştıran; özel olarak üretilen eldivene monte edilmiş beslenme katateri ve kataterin arkasında pistonlu bir enjektöre benzeyen üstten kapaklı özel toplayıcı sistemi içeren bir parmak besleme seti ile ilgilidir (8).

3. Prematüre Bebekler için Besleme Ünitesi

Aldığım davet üzere katıldığım Doktorclup Awards 2019'da ilk kez katılımı olan ve ilk kez verilen Yılın Yenilikçi Hemşiresi Kategorisinde birincilik ödülü kazandığım patent başvurum ise üçüncü olan *Prematüre Bebekler için Besleme Ünitesi*'dir. Bu buluşumla 2024 yılında Türk Patent Faydalı Model tescili onaylandı.

Buluş, yeni doğan prematüre bebeklerin uygun pozisyonda beslenmesini ve büyümesini sağlayan, hemşirelere yardımcı olan ergonomik bir besleme ünitesidir. Buluş, yeni doğan bebeklerin alttan yarı oturma pozisyonunu destekleyen, yatar pozisyonda sağa/sola dönebilmelerini sağlayan ve dik açıyla beslenmesini sağlayan, özellikle kanguru pozisyonunda, kuvüze girip çıkabilen, bebek bakım ünitesi olarak tasarlanmıştır (9).

4. Prematüre Retinopatisini Önlemede Mekanik Ventilator Cihazında Oksijen Miktarını Düzenleme ve Uyarı Sistemi

Buluş, oksijen uyarı sistemi ile prematüre bebeklerin apne durumlarında sıklıkla kullanılan mekanik ventilatör cihazının fazla oksijen vermesi önlenerek, bebeklerin görme kayıplarına yol açan Prematüre Retinopatisi'ni (PR) önleyen respiratör aleti ile ilgilidir (10).

Mevcut ventilatör/solunum cihazlarında oksijen ayarı hemşire tarafından manuel olarak yapılmakta olup aspirasyon sonunda düşürülmesi gerekmektedir. Bu cihazlarda oksijen seviyesinin düşürülmesi ve oksijen seviyesinin ayarlanmasının zorlaşmasına yönelik herhangi bir uyarı sistemi ve zaman ayarı bulunmamaktadır. Buluş, bahsedilen dezavantajları ortadan kaldırmak amacıyla dijital göstergeli, oksijen oranı ayarlanabilir, süresi ayarlanabilir ve uyarı mekanizmasına sahip bir ventilatör cihazı ile ilgilidir (10).

Prematüre Retinopatisini Önlemede Mekanik Ventilator Cihazı Uyarı Sistemi isimli dördüncü buluşuma ise 2021 yılında Türk Patent Faydalı Model tescili onaylandı.

5. Çok Fonksiyonlu Ödem Takip Cihazı

Çok Fonksiyonlu Ödem Takip Cihazı isimli beşinci buluşumla katıldığım, 30 Mayıs - 1 Haziran 2024 tarihlerinde İstanbul-Türkiye'de düzenlenen, 47. Avrupa Lenfoloji Kongresi'nde "*Caplan Prize*" ödülünü kazandım. Bu buluşumla 2022 yılında Almanya patenti almıştım, 2024 yılında Türk Patent Faydalı Model tescili onaylandı.

İcat, her yaşta insanda kullanılmak üzere hasta verilerinin girilebildiği dokunmatik ekrana sahip olup, diğer tıbbi ürünlerle bağlantı kurabilmekte, yatan hastalarda ayak bileği çevresinin ve erken dönemde ödem tespitinin kolay yapılabilmesine olanak sağlamakta, bebek ve çocuklarda baş çevresi, karın çevresi, kol çevresi ölçümlerinin yapılması, kaydedilmesi ve takibi için kullanılabilir (11).

Sonuç

Toplumsal, bilimsel, teknolojik, ekonomik, siyasal vb. değişimler hemşirelerin rollerini genişletmekte ve zaman zaman da yeni roller üstlenmelerini zorunlu hale getirmektedir. Otuz altı yıldır emek verdiğim hemşirelik mesleğimde inovasyon ve yüksek mühendislik teknolojisi alanında bir öncü olduğumu ifade etmeliyim.

Kaynakça

1. www.icn.ch
2. Çetinkaya Ş. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde İnovasyonun Önemi (The Importance of Innovation in Child Health and Disease Nursing). Cukurova Med J 2020;45 (Özel Sayı 1): 86-87.
3. Li-Ying J. Paunova M. Egerod I. Knowledge sharing behaviour and intensive care nurse innovation: The moderating role of control of care quality. Journal of Nursing Management, 2016; 24 (7): 943-953. DOI: 10.1111/jonm.1240
4. Clifton J. M Roberts L. A. Innovation in faculty practice: A college of nursing and juvenile justice collaboration. Journal of Professional Nursing, 2016;32(2):94-99. DOI: 10.1016/j.profnurs.2015.10.007. Access date: 22.05.2017.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

5. Çetinkaya Ş. “21. Yüzyılda Pediatri Hemşireliğinde Yeni Arayışlar” 3. Uluslararası Hipokrat Tıp ve Sağlık Bilimleri Kongresi’nde Konferans. Ankara, Türkiye. 6-7.03.2020

6. Çetinkaya Ş. Innovation in pediatric nursing: Inventions from Turkey | Senay Cetinkaya Turkey | Nursing Events. Magnus Group LLC. On August 17, 2022

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=YNDNnvzw2UQ>

7. Çetinkaya Ş. A Device to Pre-Determine Baby Cry and Provide Them to Calm Down with White Noise. The International Congress On Information Technologies In Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment And Engineering Proceeding Book of the INFTEC 2024. Publisher: Tokat Gaziosmanpasa University. Yalçın Tahtalı (Edt). Face to face (In-Person) & Oral presentation. International Congress on Information Technologies in Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment, and Engineering (INFTEC - 2024) ISBN: 978-975-7328-95-7. Tokat / Turkey, 08-10 May 2024. pp. 374-377.

<https://www.inftec.org/uploads/inftec-2024-kongre-kitabi.pdf>

8. Çetinkaya Ş. Feeding Unit For Premature Babies. The International Congress On Information Technologies In Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment And Engineering Proceeding Book of the INFTEC 2024. Oral presentation. In-Person. Publisher: Tokat Gaziosmanpasa University. Yalçın Tahtalı (Edt). International Congress on Information Technologies in Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment, and Engineering (INFTEC - 2024) ISBN: 978-975-7328-95-7. Tokat / Turkey, 08-10 May 2024. pp. 368-370

9. Çetinkaya Ş. A Feeding Set to Feed Premature Babies with Finger. The International Congress On Information Technologies In Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment And Engineering Proceeding Book of the INFTEC 2024. Oral presentation. In-Person. Publisher: Tokat Gaziosmanpasa University. Yalçın Tahtalı (Edt). International Congress on Information Technologies in Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment, and Engineering (INFTEC - 2024). ISBN: 978-975-7328-95-7. Tokat / Turkey, 08-10 May 2024. pp. 370-373.

10. Çetinkaya Ş. A Method Of Adjustment Of Oxygen Content And Warning System In Mechanical Ventilator Device For Preventing Premature Retinopathy. The International Congress on Information Technologies In Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment And Engineering Proceeding Book of the INFTEC 2024. Oral presentation. In-Person. Publisher: Tokat Gaziosmanpasa University. Yalçın Tahtalı (Edt). International Congress on Information Technologies in Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment, and Engineering (INFTEC - 2024). ISBN: 978-975-7328-95-7. Tokat / Turkey, 08-10 May 2024. pp. 342-344

11. I won the Caplan Prize at the 47th Congress of European Society of Lymphology (ESL) congress linked below. The paper titled “Multifunctional Edema Tracking Device” was presented orally. In-Person. May 30 - June 1, 2024 in Istanbul, Türkiye.

<https://www.esl2024.org/> <https://www.esl2024.org/Awards-Prizes.aspx>

<https://www.eurolymphology.org/esl-awards-2024-istanbul-turkey>

<https://esl2024.org/Committees.aspx>

THE EFFECT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON HEALTH OUTCOMES IN CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY PATIENTS ACCORDING TO THE ZYSBERG MODEL

Leyla Özdemir¹, Goncagül Aldan²

¹Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

²Yüksek İhtisas Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye

Aylin Bilgin, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya,
Türkiye

ABSTRACT

Introduction: Patients with chronic obstructive pulmonary disease (COPD) experience high symptom burden and psychological difficulties, and emotional intelligence is an important skill in maintaining emotional balance.

Aim: This study aimed to determine the effects of emotional intelligence on dyspnea and symptom burden among patients with COPD.

Methods: A cross-sectional study design was used. 181 patients diagnosed with COPD were included in this study. Data were obtained using the Patient Information Form, Emotional Intelligence Trait Scale, Depression Anxiety Stress Scale Short Form, Dispnea 12 scale and COPD Assessment test based on Zysberg model. The data were analyzed using descriptive statistics, and structural equation modeling.

Results: The mean age of the participants was 59.39 (SD=9.23), and 61.3% of patients had COPD for 6 years or longer. The emotional intelligence score of COPD patients was moderate and emotional intelligence score was associated with the depression ($\beta = -0.118$, $p < 0.001$), anxiety ($\beta = -0.094$, $p < 0.001$), and stress ($\beta = -0.092$, $p < 0.001$) scores. Anxiety ($\beta = 1.097$, $p < 0.001$), and stress ($\beta = -0.628$, $p = 0.021$) had an impact on the dyspnea levels of COPD patients, and depression ($\beta = 0.578$, $p = 0.016$), anxiety ($\beta = 0.514$, $p = 0.033$), and stress ($\beta = -0.471$, $p = 0.046$) had an impact on the symptom burden of COPD patients.

Conclusion: Increased emotional intelligence in COPD patients reduces depression, anxiety, and stress, while improving dyspnea and symptom burden. In practice, attention should be paid to COPD patients with low emotional intelligence, and programs aimed at increasing emotional intelligence should be included in COPD stress management.

Keywords: Chronic Obstructive Pulmonary Disease, Emotional Intelligence, Depression, Symptom Burden

INTRODUCTION

COPD is the one of leading disease with high morbidity, mortality and disease burden worldwide (1). Dyspnea is the most prominent symptom in COPD and has the greatest impact on morbidity. Increased severity of dyspnea increased overall symptomatic burden such as cough, sputum production, wheezing and chest tightness, increased risk of exacerbation, anxiety and depression levels and care dependency. These cause worsening of disease prognosis, health status and quality of life (2-9). As a result of all these, emotional, social and behavioral conditions and self-care ability are seriously impaired in patients with COPD (2, 7, 10-12).

People may exhibit positive or negative behaviors in the face of anxiety or stress resulting from a life-threatening illness. Emotional intelligence (EI) is the key point in displaying these positive or negative behaviors. Individuals with high EI can reduce functional decline and prolong healthy years by adopting lifestyle changes, regular medication use, and healthier routines and habits to manage the disease. Based on the studies, Zysberg (2018) developed a recommendation model to reveal the effect of emotional intelligence on health outcomes. The main lines based on this model are; 1) potential stressors from the internal and external environment, 2) the effect of emotional intelligence on emotional reactions to stressors and motivational behavior towards emotions, 3) health outcomes related to emotions and behavior (13). This model assumes that EI has a protective effect in the management of emotional problems caused by stress factors, and that this protective effect positively affects health outcomes. According to the model, EI is the basic element in the formation of emotional reactions to stressors, and emotional reactions such as stress and anxiety are affected by EI (13). It is known that emotional intelligence is effective in anger-stress control and therefore can be effective in reducing the negative effects of stress and anxiety on health (20, 23, 26, 27). Additionally, it is known that EI can be effective in developing positive health behavior (23, 25-27).

Considering Zysberg's model, it is thought that EI may be effective in coping with the emotional negativities of COPD patients, and additionally, the emotional intelligence of individuals with COPD may have an impact on their health outcomes. A single study addressing the EI of COPD patients has been found in the literature, and the study shows that EI is related to self-management behaviors and quality of life, and that EI can be addressed in the treatment of the emotional component of COPD (28). To the best of our knowledge, the study we planned to investigate the effect of EI on the health outcomes of COPD patients within the framework of the Zysberg model is the first study. Additionally, this study sought answers to the following research questions:

What is the effect of EI on the depression, anxiety, and stress levels of COPD patients?

What is the effect of depression, anxiety, and stress levels on the dyspnea and symptom burden of COPD patients?

METHODS

Study Design and Setting

A cross-sectional research design was used in this study. An anonymous online survey was conducted on the Google Forms survey platform and distributed using online platforms (phone, text, email, social media, etc.). Data was collected in Turkey on 1 August 2022 and 31 June 2024.

Participants and data collection process

The study utilized a nationwide survey and employed snowball sampling to gather a diverse and extensive sample. In snowball sampling, individuals who met the study's criteria were initially identified through online platforms such as phone, email, and social media. Participants who approved the informed consent form filled out the documents sent via "google forms" and finally completed the study

with the send button. In order to prevent missing data, all questions in the questionnaire form were requested to be answered, and individuals who did not complete all questions could not send their responses. They took approximately 15 min to complete the questionnaire.

To be eligible for participation in this study, individuals needed to meet the following inclusion criteria: (a) have used respiratory medications for at least one year for COPD; (b) had no communication problems, neuromuscular or malignant diseases; (c) have a smartphone or computer, etc; and (d) were able to use and access the online survey via a smartphone or computer. Patients diagnosed with COPD who did not meet any of these criteria and did not agree to participate in the study were not included in the study. After data collection, the data were reviewed for inclusion criteria. Sample size was calculated using G*Power 3.1.9.4 software. In the calculation, using the linear regression fixed model, the minimum sample size to be included in the study was found to be 138 patients with effect size= 0.15, $\alpha = 0.05$ and 95% power. Within the scope of the study, 181 COPD patients were reached.

Variable and instruments

Patient Information Form:

“Patient Information Form” was created by the researchers in the light of the literature (5, 11, 31, 32). The form includes sociodemographic information such as age, gender, marital status, educational status, economic status, and disease-related information such as COPD diagnosis year, COPD classification, number of hospitalizations in the last year, and number of medications used.

Emotional Intelligence Trait Scale – Short Form (TEIQue-SF)

TEIQue-SF was developed to determine EI and the individual's level of self-perception regarding their emotional competencies. The lowest score from the scale is 20 and the highest is 140 points. High scores mean high emotional intelligence. The internal consistency reliability coefficient of the scale is 0.81 for the entire scale, and the test-retest reliability coefficient is 0.86 in the Turkish version (14).

Depression, Anxiety, Stress Scale-21

Depression, Anxiety, Stress Scale (DASS) was developed to measure individuals' depression, anxiety and stress levels. Cronbach's alpha internal consistency reliability coefficient is $\alpha=0.87$ for the depression subscale, $\alpha=0.85$ for the anxiety subscale, and $\alpha= 0.81$ for the stress subscale. Test-retest correlation coefficients are $r=0.68$ for the depression subscale, $r=0.66$ for the anxiety subscale, and $r=0.61$ for the stress subscale in the Turkish version (34).

The Dyspnea -12 Scale

The Dyspnea -12 scale was developed by Yorke et al. (2010) to determine the severity of dyspnea and evaluate it with its emotional and physical dimensions (15). Dyspnea severity is directly proportional to the scores obtained from the scale, and as the scores increase, the severity of dyspnea increases (15). The Cronbach alpha value was 0.97, the content validity index was 1.0 and the factor loadings were 0.80-0 in the Turkish version (16).

COPD Assessment Test

COPD Assessment Test (CAT) was developed to determine symptom burden and health status of COPD patients. The scale allows the numerical determination of symptoms and the impact of the disease on daily life. Symptom burden is directly proportional to the scores obtained from the scale, and as the scores increase, the severity of symptom burden increases. The Cronbach alpha coefficient was 0.91,

the eigenvalue of the factor in the validity analysis was 4.95 and the factor loadings were between 0.71-0.85 in the Turkish version of the scale (38).

Data analysis

The IBM SPSS version 25.0 (IBM Corp, Armonk, New York) was used to analyze data. The mean, standard deviation (SD), and frequencies with percentages were reported for continuous and categorical variables. Skewness and kurtosis values were measured to assess the normality of the data. In this study, the skewness values ranged between -0.260 and 0.989, while the kurtosis values ranged between -0.779 and -0.056. The data were considered to be normally distributed because both the skewness and kurtosis values were between -1.5 and 1.5 (17). The goodness-of-fit indices for the model was calculated using the Parsimony Normed Fit Index (PNFI), Adjusts the Normed Fit Index (NFI), Comparative Fit Index (CFI) and Incremental Fit Index (IFI). AMOS 20 statistical software package was used to actualize the structural equation modeling. Path analysis, as part of multiple regression analysis, was used to evaluate the significance and magnitude of causal relationships between variables (18). The standardized regression coefficient (β) indicates the effect of an independent variable on a dependent variable in the path model. The critical ratio (CR) was calculated by dividing an estimate by its standard error. A regression weight with a critical ratio (CR) > 1.96 was considered statistically significant (19). The level of statistical significance was set at $p < 0.05$ for all analyses.

Ethical considerations

This study received ethical approval from the Non-Interventional Clinical Trials Ethics Committee of X University (Decision No: GO 22/154). The informed consent form containing study details was included on the first page of the survey, and participants who did not agree to participate in the study could not access the questions. Permission was obtained from the relevant author to use the scales in this study.

RESULTS

Participant characteristics

Sociodemographic, disease and treatment-related characteristics of the patients were in Table 1.

Table 1. Descriptive characteristics of the patients ($n=181$)

Characteristic	n	%	Mean	SD *
Age (year) (Min: 33; Max: 87)*			59.39	9.23
Gender				
<i>Male</i>	128	70.7		
<i>Female</i>	53	29.3		
Marital status				
<i>Married</i>	127	70.2		
<i>Widowed</i>	54	29.8		
Education level				
<i>Primary school</i>	47	26.0		
<i>High school</i>	68	37.6		
<i>University</i>	66	36.4		
Income status				
<i>Low</i>	49	27.1		
<i>Moderate</i>	90	49.7		
<i>High</i>	42	23.2		
Smoking status				
<i>Current Smoker</i>	61	33.7		
<i>Ex-smoker</i>	106	58.6		
<i>Never smoked</i>	14	7.7		
Pack-years (n= 61, Min: 2.0; Max: 120)*			19.89	17.49
COPD diagnosis duration				
1-5 years	80	38.7		
6 years and high	111	61.3		
Hospitalization due to COPD in the last year				
Yes	79	43.6		
No		56.4		
102				
Number of daily Drugs used				
1-3	99	54.7		
4-6	45	24.9		
7 and high	37	20.4		
co-morbid conditions ^a				
Yes	135	75.01		
No	45	24.9		

* COPD:

Chronic Obstructive Pulmonary Disease, SD: standard deviation. Min: Minimum, Max: Maximum

^a Asthma (n=72), Heart failure and arrhythmia (n=61), Hypertension (n=42), Hyperlipidemia (n=27), and Diabetes Mellitus (n= 25)

Outcome of scales and correlation between scales

The scores obtained from the scales were in the Table 2 and correlation between scales were in the Table 3.

Tablo 2. Results regarding the scale scores of the patients (n=181)

					Skewness		Kurtosis	
	Min	Max	Mean	SD	Statistic	SE	Statistic	SE
Emotional Intelligence	44.00	132.00	95.38	19.07	-0.260	0.181	-0.334	0.359
DASS-Depression	00.00	21.00	7.14	5.07	0.989	0.181	-0.297	0.359

DASS-Anxiety	00.00	21.00	7.91	4.98	0.653	0.181	-0.300	0.359
DASS-Stress	00.00	21.00	7.977	4.82	0.597	0.181	-0.056	0.359
Dyspnea-12 Tr	0.00	36.00	17.547	9.63	0.061	0.181	-0.779	0.359
CAT	3.00	40.00	22.530	8.26	-0.104	0.181	-0.726	0.359

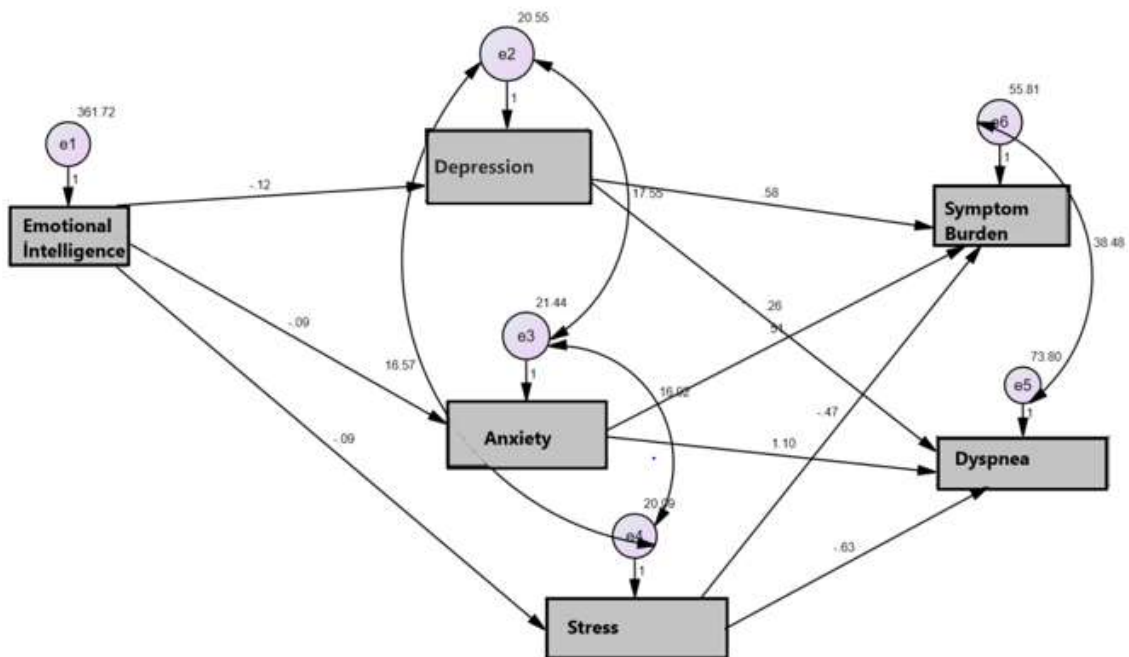
Table 3. Correlation between emotional Intelligence, Depression, Anxiety and Stress, Dyspnea and Symptom Burden scales

	Emotional Intelligence	Dyspnea (Dyspnea12-Tr)	Symptom Burden (CAT)
Depression (DASS)	r=-0.444 p=<0.001	r=0.358 p=<0.001	r=0.388 p=<0.001
Anxiety (DASS)	r=-0.360 p=<0.001	r=0.420 p=<0.001	r=0.383 p=<0.001
Stress (DASS)	r=-0.365 p=<0.001	r=0.276 p=<0.001	r=0.283 p=<0.001
Dyspnea (Dyspnea12-Tr)	r=-0.288 p=<0.001		
Symptom Burden (CAT)	r=-0.241 p=0.001		

r, Pearson correlation coefficient.

The goodness-of-fit indices for the model

The goodness-of-fit indices were calculated as " $\chi^2/sd=2,761$; CFI=0.995; IFI=0.995; NFI=0.992; PNFI=0.132". The model shown in Figure 1 had good agreement with the study sample data.

Figure 1. Results of the path analysis

Effects of the model

Standardized path coefficients for all model variables are shown in the Table 4. EI had an impact on the depression ($\beta = -0.118, p < 0.001$), anxiety ($\beta = -0.094, p < 0.001$) and stress ($\beta = -0.092, p < 0.001$) levels of COPD patients. The increase in emotional intelligence level of COPD was significantly and directly related to a decrease in the depression, anxiety, and stress scores. An equation based on maximum probability solution was created to estimate the depression, anxiety, and stress scores using EI. The measurement equation was expressed as:

$$\text{Depression} = (-0.12) \text{ Emotional intelligence} + (0.018) \text{ error}$$

$$\text{Anxiety} = (-0.09) \text{ Emotional intelligence} + (0.018) \text{ error}$$

$$\text{Stress} = (-0.09) \text{ Emotional intelligence} + (0.018) \text{ error}$$

While anxiety ($\beta = 1.097, p < 0.001$), and stress ($\beta = -0.628, p = 0.021$) had an impact on the dyspnea levels of COPD patients, depression ($\beta = 0.259, p = 0.345$) had not an impact on the dyspnea levels of COPD patients. An equation based on maximum probability solution was created to estimate the dyspnea scores using anxiety, and stress scores. The measurement equation was expressed as:

$$\text{Dyspnea} = (1.10) \text{ Anxiety (DASS)} + (0.278) \text{ error}$$

$$\text{Dyspnea} = (-0.63) \text{ Stress (DASS)} + (0.272) \text{ error}$$

Additionally, depression ($\beta = 0.578, p = 0.016$), anxiety ($\beta = 0.514, p = 0.033$), and stress ($\beta = -0.471, p = 0.046$) had an impact on the symptom burden of COPD patients. An equation based on maximum probability solution was created to estimate the CAT scores using depression, anxiety, and stress scores. The measurement equation was expressed as:

$$\text{Symptom burden (CAT)} = (0.58) \text{ Depression (DASS)} + (0.239) \text{ error}$$

$$\text{Symptom burden (CAT)} = (0.51) \text{ Anxiety (DASS)} + (0.241) \text{ error}$$

$$\text{Symptom burden (CAT)} = (-0.47) \text{ Stress (DASS)} + (0.239) \text{ error}$$

Table 4. The Effects of Emotional Intelligence on Depression, Anxiety and Stress and The Effects of Depression, Anxiety and Stress on Dyspnea and Symptom Burden ($n=181$)

Exogenous variables	Path	Endogenous variables	β	SE	P value	Critical ratio	Total effect
Emotional intelligence	→	Depression	-0.118	0.018	<0.001	-6.643	-0.118
Emotional intelligence	→	Anxiety	-0.094	0.018	<0.001	-5.173	-0.094
Emotional intelligence	→	Stress	-0.092	0.018	<0.001	-5.256	-0.092
Depression	→	Dyspnea	0.259	0.274	0.345	0.944	0.259
Depression	→	Symptom Burden (CAT)	0.578	0.239	0.016	2.420	0.578
Anxiety	→	Dyspnea	1.097	0.278	<0.001	3.953	1.097
Anxiety	→	Symptom Burden (CAT)	0.514	0.241	0.033	2.129	0.514

Stress	→	Dyspnea	-0.628	0.272	0.021	-2.309	- 0.628
Stress	→	Symptom Burden (CAT)	-0.471	0.237	0.046	-1.993	- 0.471

SE: Standard error, β : a standardized regression coefficient

DISCUSSION

The study aimed to investigate effect of EI on health outcomes within the framework of the Zysberg model. The present study has shown that EI was highly effective on psychological status and psychological variables also significantly affected dyspnea and symptom burden in COPD patients. To our knowledge, our study is the first to model the effect of EI on health outcomes in COPD through psychological variables. Depression, anxiety, and stress are very common comorbidities, especially for COPD patients, and have significant effects on disease morbidity and mortality (20-22). It is suggested that EI may provide a protective effect to people with health problems by influencing how people manage and respond to stress (13). Supportively, within the scope of the first stage of the Zysbergs model, it was determined in this study that as the level of EI increased in COPD patients, depression, anxiety, and stress decreased in our study. Similar to our findings, many studies on different chronic diseases have indicated a significant negative correlation between EI and depression, anxiety, and stress (23-29). Studies indicate that people with elevated EI often maintain a more positive mood and are more adept at recovering from negative emotional experiences (26, 29, 30). The main reason for the results may be due to the fact that individuals with higher EI are likely to have a better grasp of their emotions, which can help avoid maladaptive emotional states linked to mood and anxiety disorders (31-33).

Within the scope of the second stage of the Zysbergs model, we found that the increased depression, anxiety and stress of COPD patients worsened dyspnea and symptom burden. Similar to our study, studies have reported that psychological comorbidities are associated with worse lung function, increased dyspnea severity, respiratory symptoms, and symptom burden (3, 21, 34-36). In addition, studies have emphasized that the relationship between psychological comorbidities, especially depression, and COPD is bidirectional (37). In other words, poor psychological status in COPD increases the severity of dyspnea, increased symptom burden, negatively affects prognosis and increases the risk of mortality, as well as difficulties experienced due to COPD disease may cause psychological comorbidities (3, 20, 21, 37). Depression, anxiety, and stress are quite common conditions in COPD patients (3, 37-39). Moreover, COPD patients with comorbid anxiety or depression experience more acute exacerbations, rehospitalizations, worse quality of life and have a higher mortality risk than COPD patients without these comorbidities (21, 39). Considering all these conditions, the management of anxiety and stress in COPD is very important component of COPD treatment and management (1, 37). EI is improvable, non-static, and constantly changing (20, 21). By increasing the EI of COPD patients, anxiety and depression can be avoided by providing better stress management. Therefore, creating programs to improve patients' EI can be part of the treatment and management of COPD.

In our study, the integration of all stages of the Zysberg model revealed an explanatory picture of the effect of EI on health outcomes. According to our findings, as EI increases in COPD patients, depression, anxiety, and stress levels decrease, and this has positive effects on health outcomes. Supportively, it has been reported in studies conducted on individuals with various chronic diseases that EI has a positive effect on physiological and psychological health outcomes (24-30, 40-43). Individuals with high EI deal appropriately with their emotions and may have the ability to manage a variety of diseases, including COPD (44), kidney disease (27), coronary artery disease(29), heart failure (26), hypertension(28) and diabetes (41, 42). Evaluating EI in COPD patients and creating programs to increase EI may be an important component in the management of emotional states and affected psychological variables in the

treatment management of COPD with its high symptom burden and complex structure. Therefore, creating programs to improve patients' emotional intelligence can be part of the treatment and management of COPD.

CONCLUSION

This study concluded that increasing EI in COPD patients reduces depression, anxiety, and stress, thus improving dyspnea and symptom burden, within the framework of Zysbergs model. Also, this study show that The Zysberg model is a useful model that explains how emotional intelligence affects health outcomes.

REFERENCES

1. Diseases GfCOL. GLOBAL STRATEGY FOR PREVENTION, DIAGNOSIS AND MANAGEMENT OF COPD: 2023 Report. 2023.
2. Miravittles M, Ribera A. Understanding the impact of symptoms on the burden of COPD. *Respiratory research*. 2017;18(1):1-11.
3. Doyle T, Palmer S, Johnson J, Babyak MA, Smith P, Mabe S, et al. Association of anxiety and depression with pulmonary-specific symptoms in chronic obstructive pulmonary disease. *The International Journal of Psychiatry in Medicine*. 2013;45(2):189-202.
4. Tsiligianni I, Kocks J, Tzanakis N, Siafakas N, van der Molen T. Factors that influence disease-specific quality of life or health status in patients with COPD: a review and meta-analysis of Pearson correlations. *Primary care respiratory journal : journal of the General Practice Airways Group*. 2011;20(3):257-68.
5. Price D, Small M, Milligan G, Higgins V, Gil EG, Estruch J. Impact of night-time symptoms in COPD: a real-world study in five European countries. *International journal of chronic obstructive pulmonary disease*. 2013:595-603.
6. Marvel J, Yu TC, Wood R, Higgins VS, Make BJ. Health Status of Patients With Chronic Obstructive Pulmonary Disease by Symptom Level. *Chronic Obstr Pulm Dis*. 2016;3(3):643-52.
7. Aldan G. Kronik obstrùktif akciğer hastalığında dispne, sağlık durumu ve yaşam kalitesi ilişkisi. 2019.
8. Sharma S, Sharma P. Prevalence of dyspnea and its associated factors in patients with chronic obstructive pulmonary disease. *Indian Journal of Respiratory Care*. 2019;8(1):36-41.
9. Hajiro T, Nishimura K, al. a. Stages of disease severity and factors that affect the health status of patients with chronic obstructive pulmonary disease. *Respir Med*. 2000;94(9):841-6.
10. Barnes PJ, Celli BR. Systemic manifestations and comorbidities of COPD. *European Respiratory Journal*. 2009;33(5):1165-85.
11. López-Campos JL, Tan W, Soriano JB. Global burden of COPD. *J Respiriology*. 2016;21(1):14-23.
12. Curtis JR, Patrick DL. The assessment of health status among patients with COPD. *European Respiratory Journal*. 2003;21(41):36-45.
13. Zysberg L. Emotional intelligence and health outcomes. *Psychology*. 2018;9(11):2471-81.

14. Cooper A, Petrides KV. A psychometric analysis of the Trait Emotional Intelligence Questionnaire–Short Form (TEIQue–SF) using item response theory. *Journal of personality assessment*. 2010;92(5):449-57.
15. Yorke J, Moosavi SH, Shuldham C, Jones PW. Quantification of dyspnoea using descriptors: development and initial testing of the Dyspnoea-12. *Thorax*. 2010;65(1):21-6.
16. Gök Metin Z, Helvacı A. Dispne-12 Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2018;5(2):102-15.
17. Tabachnick BG, Fidell LS, Ullman JB. *Using multivariate statistics* (Vol. 5). Boston, MA: Pearson; 2007.
18. Stoelting R. *Structural equation modeling/path analysis*. Retrieved March. 2002;16:2008.
19. Hox JJ, Bechger TM. An introduction to structural equation modeling. *Family science review*. 1998;11:354-73.
20. Blakemore A, Dickens C, Chew-Graham C, Afzal C, Tomenson B, Coventry P, et al. Depression predicts emergency care use in people with chronic obstructive pulmonary disease: a large cohort study in primary care. *International journal of chronic obstructive pulmonary disease*. 2019:1343-53.
21. Martínez-Gestoso S, García-Sanz M-T, Carreira J-M, Salgado F-J, Calvo-Álvarez U, Doval-Oubiña L, et al. Impact of anxiety and depression on the prognosis of copd exacerbations. *BMC pulmonary medicine*. 2022;22(1):169.
22. Izquierdo JL, Morena D, González Y, Paredero JM, Pérez B, Graziani D, et al. Clinical management of COPD in a real-world setting. A big data analysis. *Archivos de Bronconeumología (English Edition)*. 2021;57(2):94-100.
23. Amirifard N, Payandeh M, Aefinfar M, Sadeghi M, Sadeghi E, Ghafarpor S. A survey on the relationship between emotional intelligence and level of depression and anxiety among women with breast cancer. *International journal of hematology-oncology and stem cell research*. 2017;11(1):54.
24. Baudry AS, Anota A, Mariette C, Bonnetain F, Renaud F, Piessen G, et al. The role of trait emotional intelligence in quality of life, anxiety and depression symptoms after surgery for esophageal or gastric cancer: A French national database FREGAT. *Psycho-Oncology*. 2019;28(4):799-806.
25. Zhao H, Song S, Lv X, Huang S. Trait emotional intelligence and its impact on quality of life, anxiety, and depression in patients with gastric cancer. *British Journal of Hospital Medicine*. 2024;85(6):1-10.
26. Ghafoor H, Ahmad RA, Nordbeck P, Ritter O, Pauli P, Schulz SM. A cross-cultural comparison of the roles of emotional intelligence, metacognition, and negative coping for health-related quality of life in German versus Pakistani patients with chronic heart failure. *British journal of health psychology*. 2019;24(4):828-46.
27. Marki E, Moisoglou I, Aggelidou S, Malliarou M, Tsaras K, Papathanasiou IV. Body image, emotional intelligence and quality of life in peritoneal dialysis patients. *AIMS Public Health*. 2023;10(3):698.
28. Alaamri M, Martin RJ, Burant C, Dolansky MA, Hickman Jr RL. Emotional Intelligence: A Novel Factor Influencing Hypertension Self-Management. *Western Journal of Nursing Research*. 2023;45(7):618-25.

29. Vlachaki C, Maridaki Kassotaki K. Coronary Heart Disease and Emotional Intelligence. *Glob J Health Sci.* 2013;5(6):156-65.
30. Tsaousis I, Nikolaou I. Exploring the relationship of emotional intelligence with physical and psychological health functioning. *Stress and Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress.* 2005;21(2):77-86.
31. Mayer JD, Salovey P, Caruso DR. TARGET ARTICLES:" Emotional Intelligence: Theory, Findings, and Implications". *Psychological inquiry.* 2004;15(3):197-215.
32. Mayer JD, Salovey P. What is emotional intelligence. *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications.* 1997;3:31.
33. Goleman D. The brain and emotional intelligence: New insights. *Regional Business.* 2011:94-5.
34. Ng T-P, Niti M, Tan W-C, Cao Z, Ong K-C, Eng P. Depressive symptoms and chronic obstructive pulmonary disease: effect on mortality, hospital readmission, symptom burden, functional status, and quality of life. *Archives of internal medicine.* 2007;167(1):60-7.
35. Yohannes AM, Müllerová H, Hanania NA, Lavoie K, Tal-Singer R, Vestbo J, et al. Long-term course of depression trajectories in patients with COPD: a 3-year follow-up analysis of the evaluation of COPD longitudinally to identify predictive surrogate endpoints cohort. *Chest.* 2016;149(4):916-26.
36. Yu T, Frei A, Ter Riet G, Puhan MA. Impact of stressful life events on patients with chronic obstructive pulmonary disease. *Respiration.* 2018;95(2):73-9.
37. Atlantis E, Fahey P, Cochrane B, Smith S. Bidirectional associations between clinically relevant depression or anxiety and COPD: a systematic review and meta-analysis. *Chest.* 2013;144(3):766-77.
38. Pumar MI, Gray CR, Walsh JR, Yang IA, Rolls TA, Ward DL. Anxiety and depression—Important psychological comorbidities of COPD. *Journal of thoracic disease.* 2014;6(11):1615.
39. Rahi MS, Thilagar B, Balaji S, Prabhakaran SY, Mudgal M, Rajoo S, et al. The Impact of Anxiety and Depression in Chronic Obstructive Pulmonary Disease. *Adv Respir Med.* 2023;91(2):123-34.
40. Martins A, Ramalho N, Morin E. A comprehensive meta-analysis of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and individual differences.* 2010;49(6):554-64.
41. Coccaro EF, Drossos T, Phillipson L. HbA1c levels as a function of emotional regulation and emotional intelligence in patients with type 2 diabetes. *Primary care diabetes.* 2016;10(5):334-41.
42. Schinckus L, Avalosse H, Van den Broucke S, Mikolajczak M. The role of trait emotional intelligence in diabetes self-management behaviors: The mediating effect of diabetes-related distress. *Personality and Individual Differences.* 2018;131:124-31.
43. Schutte NS, Malouff JM, Thorsteinsson EB, Bhullar N, Rooke SE. A meta-analytic investigation of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and individual differences.* 2007;42(6):921-33.
44. Benzo RP, Kirsch JL, Dulohery MM, Abascal-Bolado B. Emotional Intelligence: A Novel Outcome Associated with Wellbeing and Self-Management in Chronic Obstructive Pulmonary Disease. *Annals of the American Thoracic Society.* 2016;13(1):10-6.

INVESTIGATION OF TRUST STATUS IN THE RELATIONSHIP OF CORONAVIRUS PATIENTS WITH NURSES

Gözde Özaras Öz¹, Ayşegül Yılmaz²

¹Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Çankırı,
Türkiye.

²Selçuk University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Konya, Turkey.

Abstract

Introduction and Aim: The development of trust in the patient-nurse relationship is very important for the development of patient-nurse communication and interpersonal relations. Maintaining a trusting, compassionate patient-nurse relationship is critical for successful patient outcomes. To initiate and maintain a trusting nurse-patient relationship, it is important to have age and professional experience, as well as being knowledgeable and willing to genuinely help patients. In the recent Covid-19 epidemic, the number of patients has increased and the need for nursing service delivery and nursing care has come to the fore again. The aim of this study is to investigate the trust levels of COVID-19 patients in nurses and the factors that are important in the development of trust in the nurse-patient relationship.

Method: A mixed method study design was used. The data was collected from Coronavirus patients hospitalized in a training and research hospital between January and August 2021. 269 people were reached for the quantitative study. For the qualitative study, a total of 12 patients participated in the study. Data were collected with the "Sociodemographic Information Form", "Confidence in Nurses Scale" and "Interview Guide". Mann-Whitney U test and Wilcoxon sign test were used in statistical analysis of quantitative data. Content analysis method was used to analyze qualitative data. The various codes were compared according to differences and similarities, and the main codes were classified into more comprehensive categories. These main codes were evaluated and main and sub-categories were generated from the main codes.

Results: The level of trust in nurses of patients receiving Covid-19 treatment is high. In quantitative data, the mean scores of "participants who experienced hospitalization for the first time and who had previously been hospitalized in a state hospital" were significantly higher than those who had previously been hospitalized in a private or university hospital. In qualitative data, it was determined that the factors of "individual characteristics of the pandemic nurse, being professionally equipped and communication skills in pandemic conditions" affected the trust in nurses in patients receiving Covid-19 treatment.

Conclusion: This study shows that COVID-19 patients have high levels of trust in nurses. It was determined that patients who were hospitalized in a state hospital for the first time in particular had higher levels of trust. Qualitative data revealed that nurse' individual characteristics, professional skills, and communication skills under pandemic conditions have significant effects on trust. It is recommended that training programs and communication skills be planned to improve these factors affecting trust. In addition, taking measures to increase trust in patients' first hospital experiences can contribute to strengthening patient-nurse relationships.

Keywords: Coronavirüs patients, Covid-19, pandemic, nurse-patient relations, nursing, trust

1. Introduction and Aim

Virginia Henderson emphasized that the “unique function of nursing to assist the individual, sick or well, in the performance of those activities contributing to health or recovery (or to peaceful death), is what she would perform unaided if he or she had the necessary strength, will, or knowledge” [1]. When patients cannot afford their own care, they rely on the goodwill of nurses who are in a constant care relationship with them. On the other hand, nurses demonstrate a good standard of care with their actions and practical competence, which makes the patient self-confident. This function ensures a good care relationship between patient and nurse. Therefore, trust is a moral imperative for professional nursing care, good patient-nurse relationship and quality patient outcomes [2,3,4].

The development of trust in the patient-nurse relationship is very important for the development of patient-nurse communication and interpersonal relations [5]. Maintaining a trusting, compassionate patient-nurse relationship is critical for successful patient outcomes [2]. To initiate and maintain a trusting nurse-patient relationship, it is important to have age and professional experience, as well as being knowledgeable and willing to genuinely help patients [6,7].

Virginia Henderson defines nursing as “aiding the individual” and sees helping as developing the care relationship between the nurse and the patient [1]. However, the differences in the roles between the nurse and the patient receiving care create a power imbalance between the patient and the nurse [3,8]. Therefore, the power differences between patients and nurses cause some patients to be more vulnerable. However, when a patient is ill, the trust between nurse and patient is very fragile and cannot be easily regained once lost, and the consequences will directly affect nursing service delivery, management and education. Therefore, it is important to establish a good nurse-patient trust relationship [9].

In the recent Covid-19 epidemic, the number of patients has increased and the need for nursing service delivery and nursing care has come to the fore again [10]. It is more important than other times to examine the trust status of patients who are treated for Coronavirus (COVID-19), one of these vulnerable groups, in their relationship with nurses. Conscious patients are anxious and fearful because of this virus. Patients become introverted and feel lonely due to restriction of the visitors. These difficult situations experienced by the patients create the desire of the patients to have more trust in the nurses, with the hope of getting better nursing care from the nurses [7]. However, this state of trust due to power differences sometimes causes depersonalization on the patient, worsening the relationship between the nurse and the patient, preventing the establishment or strengthening of trust, and sometimes abuses [11].

In the Covid-19 epidemic, nurses have been at the forefront by providing important services to healthy/sick individuals, families and society, and this has increased the social position of nurses. These contributions of the nurses were appreciated by everyone, especially the patients in the hospital. However, the policy of not being accompanied in hospitals in terms of the risk of transmission increased the psychological burden of inpatients and affected nurse-patient trust to some extent [9]. Studies entitled as “trust in the nurse-patient relationship” are frequently encountered; most of these studies are qualitative studies and focus on the concepts of adjustment, empowerment, and quality of the relationship, inability and power. When the literature was examined, Palaz and Kayacan [10] in their study named “The relationship between the level of trust in nurses and nursing care quality perceptions of patients treated for Covid-19” and descriptive, cross-sectional, correlational study. According to the results of the study, it was stated that the trust in

the patient-nurse relationship during the pandemic process increased the patient's perception of nursing service delivery and positively affected the quality of care. Ozaras and Abaan [12] studied about the presence of the nurses in cancer patients, the relationship of confidence with the patient, reported that patients had a high level of trust in the nurses. Charalambous and et al. [13], stated that individualized care, health status and nursing care were associated with trust. Stolt and et al., [14], and Zhao and et al. [15], were studied about the trust scale and found that cancer patients trusted nurses to a great extent although. However, few studies have examined the factors that affect patients' trust in nurses during a pandemic or natural disaster. This study was carried out to conduce to a better understanding of the trust status in order to improve nursing service delivery through the trust experiences of the patients during the COVID-19 pandemic. This study aimed to examine the trust levels of COVID-19 patients in nurses.

2. Methods

2.1. Design

Mixed method design was used and it consisted of two different stages, quantitative and qualitative aspects. The quantitative component of the study included determining the level of trust in nurses of patients cared for with the diagnosis of COVID-19. The qualitative component included determining the factors affecting the trust and mistrust of nurses in patients receiving Covid-19 treatment in the clinic.

2.2. Setting and participants

The data was collected from Coronavirus patients hospitalized in a training and research hospital between January and August 2021.

2.3. Participants

A total of 1345 patients who were hospitalized with the diagnosis of COVID-19 between January and August 2021 were taken as the reference, and the sample size were calculated as 265 with 0.2 effect size, 90% theoretical power and 95% confidence level [16]. A total of 269 individuals were reached, and the data were collected on a voluntary basis.

2.3. Data collection tools

2.3.1. Demographic information form

This form consisted of nine questions that defined the individual characteristics (age, gender, educational status, marital status, working condition, social security, working time, hospitalization history and COVID-19 story) of the patients included in the study.

2.3.2. Trust in Nurses Scale (TNS)

The validity and reliability of TNS were tested on cancer patients [17] The Turkish version of TNS was published by Yücel and Ay [18]. Each item of the scale is a five-point Likert-type one-dimensional scale rated from 'always' to 'never'. Each item in the TNS refers to either a nurse activity or a patient perception. The overall score of the scale is obtained by summing the item response scores. The high score obtained from the scale indicates that the level of trust in nurses is high. While the lowest score that can be obtained from this scale is 5, the highest score is 25. In the study conducted with cancer patients, the Cronbach alpha coefficient was reported to be 0.81 [17]. The Cronbach alpha coefficient of the Turkish version of TNS was 0.95 Yücel and Ay [18] and it was found to be 0.866 in this study.

2.3.3. Interview Guide

The Interview Guide consisted of five semi-structured open-ended questions was created by the researchers using literature [9,10,11,12]. Interview Guide includes these questions: patient's self-explanatory definition of trust, characteristics of the person he trusts and does not trust the most, factors that make the nurse trustworthy, factors causing loss of trust in nurses, and a memory that affects the patient's confidence during the hospital stay.

2.4. Data collection

Research data were collected in the pandemic clinic of a training and research hospital, in Turkey. The data was collected by the second researcher working as a nurse in this clinic. At the beginning of data collection, patients were informed about the purpose of the study and their verbal consent was obtained. Data collection, date and time of interview with patients who agreed to participate in the study were planned by communicating with the nurses.

2.5. Data analysis

2.5.1. Quantitative data

The Mann-Whitney U-test was used for comparisons between groups in which the data were not normally distributed. The Kruskal-Wallis H-test was used for comparisons among three or more groups. The level of significance was accepted to be $p < 0.05$.

2.5.2. Qualitative data

The MAXQDA 2020 software program was used to analyze the qualitative data and the data were analyzed using the content analysis method. Content analysis reveals conflicting views and unresolved issues regarding the meaning of concepts, their use, procedures, and interpretation [19]. The content analysis approach used in this study reveals conflicting views and unresolved issues regarding the meaning, use, procedures, and interpretation of concepts and reveals meanings in the data [19].

2.6. Ethical considerations

The written ethical approvals of the study were obtained from an university Ethics Committee (Approval no: 1affed4eff834346-Date: 02/02/2021) and the hospital where the study was made (E-53449070-771-158). The patients were informed about the study aims and procedures as well as their right to participate and withdraw from the study at any time and their voluntary participations were requested. The patients who volunteered to participate in the study provided their written consents.

3. Results

3.1. Quantitative analysis

The data on the examination of the mean scores of the TNS of the patients participating in the study in terms of sociodemographic characteristics are presented in Table 1. Among the patients included in the study, 32.3% were aged between 40 and 49 years, 51.7% were female, 82.2% were married, 39% were primary school graduates, 29% were housewives, 90% had social security, 45.7% had been working for 15 years or more, 50.9% were hospitalized for the first time, and 87% had COVID-19 for the first time (Table 1).

In the analyses, it was found that COVID-19 patients had high levels of trust in their relationship with nurses (22.08+3.18). And the mean scores of the participants who had their first hospitalization experience were significantly higher than those participants who were previously hospitalized in private or university hospitals ($t=14.2$, $p=0.003$) (Table 1).

Table 1. Trust in Nurses Scale (TNS) scores of the Covid-19 patients related to socio-demographic characteristics

TNS Scores						
Variables	n	%	Mean	SD	Test Score	p-value
Age group						
19-29	23	8.6	22.30	3.21	H: 1.8*	0.869
30-39	45	16.7	22.70	3.07		
40-49	87	32.3	21.99	3.01		
50-59	52	19.3	22.25	3.25		
60-69	46	17.1	22.26	3.35		
70+	16	5.9	21.19	3.85		
Gender						
Female	139	51.7	22.18	3.16	U: 8701**	0.594
Male	130	48.3	21.97	3.21		
Marital status						
Married	221	82.2	22.08	3.18	H: 0.119*	0.942
Single	48	17.8	44.0	6.64		
Educational status						
Illiterate	25	9.3	22.52	2.69	H: 5.8*	0.119
Primary school	105	39.0	21.71	3.60		
High school	91	33.8	21.96	2.88		
University	48	17.8	22.88	2.85		
Working condition						
Not working	40	14.9	22.28	3.34	H: 4.9*	0.294
Housewife	78	19.0	22.41	2.99		
Worker	68	25.3	21.71	2.90		
Civil servant	37	13.8	22.59	2.87		
Retired	46	17.1	21.48	3.87		
Social security						
None	242	90.0	22.00	3.22	U: 2793**	0.208
Available	27	10.0	22.78	2.74		
Working time						
Under 1 year	61	22.7	21.61	3.16	H: 3.7*	0.434
1-5 years	19	7.1	22.32	3.15		
6-10 years	39	14.5	22.41	2.69		
11-15 years	27	10.0	22.22	3.15		
15 years +	123	45.7	22.14	3.35		
Hospitalization history						
State hospital	115	42.8	22.47	3.17	H: 14.2**	0.003
Private hospital	10	3.7	19.00	5.68		
University hospital	7	2.6	18.57	2.99		
First admission	137	50.9	22.15	2.74		
Covid-19 history						
First time	234	87.0	22.11	3.24	U:3720**	0.373
Passed before	34	13.0	21.86	2.79		
Total	269	100	22.08	3.18		

*: Kruskal-Wallis H test, **: Mann-Whitney U test

Table 2. The mean scores of Covid-19 patients from the Trust in Nurses Scale

Trust in Nurses Scale items	Never		Sometimes		Often		Usually		Always		Total		Mean
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
How often were your nurses there when you needed them?	3	1.1	12	4.5	36	13.4	92	34.2	126	46.8	269	100	4.21
How often did you believe that your nurses were acting in your best interest?	0	0.0	4	1.5	26	9.7	87	32.3	152	56.5	269	100	4.44
How often did you trust what your nurses told you?	0	0.0	6	2.2	16	5.9	86	32.0	161	59.9	269	100	4.49
How often did your nurses do what they said they would do?	2	0.7	5	1.9	22	8.2	81	30.1	159	59.1	269	100	4.45
How often did your nurses provide correct information about your illness?	1	0.4	9	3.3	15	5.6	78	29.0	166	61.7	269	100	4.48

The mean and total scores of the TNS of Covid-19 patients were provided in Table 2. When the responses to the TNS items were examined, it was seen that 46.8% of the participants stated that nurses were there when they needed them, 56.5% stated that the nurses acted for the benefit of the patients, 59.9% of them trusted what nurses told them, 59.1% stated that the nurses did what they said they would do, and 61.7% stated that nurses always gave correct information about their disease. The mean total score obtained from the scale was 22.08±3.18, indicating that patients had a high level of trust in nurses in this hospital (min: 5, max: 25) (Table 2).

3.2. Qualitative analysis

In this study, factors affecting nurse-patient relationship trust could be summarized in 2 aspects: Factors that provide trust in the nurse-patient relationship and factors that do provide mistrust in the nurse-patient relationship. The themes and sub-themes obtained from the content analysis of qualitative data were given in Figure 1. Eight sub-themes were categorized under three themes: “Individual characteristics of the pandemic nurse”; “To be professionally equipped”; and “Communication skills in pandemic conditions”.

4. Discussion

One of the most important requirements of patients has been the feeling of trust, as the Covid-19 pandemic has caused the individual to be adversely affected not only physiologically but also psychologically. It is important to evaluate the level of trust in nurses of patients receiving Covid-19 treatment during the pandemic process, which negatively affects the whole world. In this study, the trust levels of COVID-19 patients in nurses, the relationship between socio-demographic characteristics and trust scale and patients' views on the state of trust were examined.

It was determined that COVID-19 patients had high levels of trust in their relationship with nurses and the mean scores of the participants who had their first hospitalization experience were significantly higher (Table 1). This situation may be interpreted as the number of patients may be high in the first hospitalized group. In this study, 50.9% of the patients had a history of first hospitalization. Individuals who have not been hospitalized before might have kept their expectations low, and expressed their trust in nurses positively since they did not have any communication and interaction with nurses previously. When the literature was examined, there were studies showing that some socio-demographic characteristics were effective factors in the level of trust in nurses. For example, the trust levels of the 50-59 age group and men [12] the mean score of patients hospitalized for more than 10 days were statistically significantly higher [14]. In addition, there were finding in the literature showing that the level of trust in nurses was not related to the sociodemographic characteristics of the patient [10].

In the results of this study, it was stated that the responses of COVID-19 patients to TNS items were positive, and the level of trust in nurses was high (Table 2). This might be due to the high level of trust in nurses in the Turkish population. It could be thought that this situation was due to the fact that the role of motherhood was attributed to women who make up the majority of the nursing profession, that a mother could give the best care, and therefore care could be associated with the best nursing profession. The fact that nurses, who had been struggling with the difficulties brought by the pandemic, had been chosen as the most reliable professional group could be think as the most important factor of their stable professionalism [10]. During the epidemic period, the values of the nurses were further understood by meeting the humanitarian needs of the patients and meticulous nursing care. In addition, the scope of positive social media contributed to the understanding of nursing care of the patients, the trust of nursing employees and the willingness of cooperation with treatment [9]. When the studies in the field of nursing supporting our research findings were examined, it was found that Gallup [20] performed a "honesty/ethics in professions" survey, and the nurses have been determined as the profession group with the highest honesty. Palaz and Kayacan [10] was stated that the trust in the patient-nurse relationship during the pandemic process increased the patient's perception of nursing care and the quality of care positively affected. Tang et al [9] showed that the general trust of the patients in nursing care is high during the pandemic. Ozaras and Abaan [12] and Charalambous and et al., [13] investigated patient-nurse relationship, the presence of the nurses and the relationship of trust in cancer patients, reported that patients had a high level of trust in the nurses. It had been identified that the level of trust in nurses caring for hemodialysis patients was high [20]. Stolt and et al. [14] and Zhao and et al. [15] were studied about the trust scale and found that cancer patients trusted nurses to a great extent although.

5. Conclusion

The findings of this study showed that COVID-19 patients had high levels of trust in their relationship with nurses. For a detailed conceptual understanding of trust in nursing, it is necessary to think on a trusting relationship with the patient. This study remarks to the values and attitudes that make up the trust status of COVID-19 patients towards nurses. Further research on patients from different countries and different clinical settings addressing potential cultural differences is recommended.

References

1. Cooke H, Philpin S. (2008). *Sociology For Nursing and Healthcare*. China, Elsevier Limited, p. 134-191.
2. Dinc L, Gastmans C. An argument-based literature review: trust and trustworthiness in nursing. *Nursing Inquiry*. 2012; 19(3): 223–237. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1800.2011.00582.x>
3. Dinc L, Gastmans C. Trust in nurse–patient relationship: A literature review. *Nursing Ethics*. 2013; 20(5): 501–516. <https://doi.org/10.1177/0969733012468463>
4. Olejarczyk JP, Young M. Patient rights and ethics: National center for biotechnology information. Erişim Tarihi: 02.03.2024, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK538279/>
5. Kwame A, Petrucka PM. Communication in nurse-patient interaction in healthcare settings in sub Saharan Africa: A scoping review. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2020; 12: 100198. <https://doi.org/10.1016/j.ijans.2020.100198>
6. Baier, A. (1986). *Ethics: Trust and Antitrust*. Erişim Tarihi: 02.03.2024, <https://www.jstor.org/stable/2381376 p. 231>.
7. Mula JM, Estrada, JG. Impact of nurse-patient relationship on quality of care and patient autonomy in decision-making. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020; 17: 835. <https://doi.org/10.3390/ijerph17030835>
8. Corless L, Buckley A, Mee S. Power inequality between patients and nurses. *Nursing Practice*. 2015; 112: 12-13.
9. Tang X, Lu J, Chen Z, Liu C, Jiang X, Ning M. Influencing factors of patients' trust in nurses during the COVID-19 pandemic: A mixed methods study. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*. 2022; 17(e302): 1-8. <https://doi.org/10.1017/dmp.2022.262>
10. Palaz SÇ, Kayacan S. The relationship between the level of trust in nurses and nursing care quality perceptions of patients treated for Covid- 19. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 2022; 00: 1-9. <https://doi.org/10.1111/scs.13114>.
11. Baptista MKS, Santos RM, Costa LMC, Macedo AC, Costa RLM. The power in the nurse-patient relationship: integrative review. *Revista Bioética*. 2018; 26(4): 556-66. doi: 10.1590/1983-80422018264274
12. Ozaras G, Abaan S. Investigation of the trust status of the nurse-patient relationship. *Nursing Ethics*. 2018; 25(5): 628-639. <https://doi.org/10.1177/0969733016664971>
13. Charalambous A, Radwin L, Berg A, Sjoval K, Patiraki E, Lemonidou. An international study of hospitalized cancer patients' health status, nursing care quality, perceived individuality in care and

trust in nurses: a path analysis. International Journal of Nursing Studies. 2016; 61: 176–86.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2016.06.013>

14. Stolt M, Charalambous A, Radwin L, Adam C, Katajisto J, Lemonidou. Measuring trust in nurses- psychometric properties of the Trust in Nurses Scale in four countries. European Journal of Oncology Nursing. 2016; 25: 46–54. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ejon.2016.09.006>

15. Zhao L, Wang R, Liu S, Yan J. Validation of Chinese version of the 4- item Trust in Nurses Scale in patients with cancer. Patient Preference and Adherence. 2017; 11: 1891–6. <https://doi.org/10.2147%2FPPA.S144971>

16. Alpar, R. Applied Statistics and Validity and Reliability With Examples From Sports, Health and Education Sciences. 6th ed, Ankara, TR: Detail Publishing, 2020. p. 11-29.

17. Radwin LE, Cabral HJ. Trust in nurses scale: Construct validity and internal reliability evaluation. Journal of Advanced Nursing. 2010; 66(3): 683–689.

<http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2648.2009.05168.x>

18. Yücel SC, Ay S. Reliability and validity of a Turkish version of the trust in nurses scale. Social Behavior and Personality. 2013; 41(10): 1737–1746.

<http://dx.doi.org/10.2224/sbp.2013.41.10.1737>

19. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. Nurse Education Today. 2004; 24(2): 105–112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>

20. Gallup. (2021). Honesty/Ethics in Professions. Erişim Tarihi: 04.03.2024, <https://news.gallup.com/poll/1654/honesty-ethics-professions.aspx>.

TÜRKİYE'DEKİ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE NOMOFOBİ VE NETLESSFOBİNİN YAPAY ZEKA HAZIROLUŞLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Canan Karadaş¹, Sefa Cihan²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü

²Yozgat Bozok Üniversitesi Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencisi

Giriş ve Amaç: Geleceğin hemşireleri olarak hemşirelik öğrencilerinin internet ve telefon kullanımı, yapay zeka kullanımı ve hazır bulunuşluk durumları mesleki bilgi ve becerilerini etkileyebilir. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde nomofobi, netlessfobi yapay zeka (YZ) hazıroluşluğu arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu tanımlayıcı ve korelasyonel çalışma 2024 yılı Ağustos ayında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Birey Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Fırat Nomofobi Ölçeği”, “Fırat Netlessfobi Ölçeği” ve “Tıbbi Yapay Zeka Hazır Bulunuşluk Ölçeği” formları aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. Verilerin analizinde medyan, frekans ve nonparametrik testler kullanılmıştır. Çalışmanın yürütülmesi için etik onay alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya toplam 138 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21 (20-22) ve %65,2'si kadındır. Öğrencilerin %47,8'i üçüncü sınıfa kayıtlıdır. Öğrencilerin yaklaşık yarısı (%49,3) günde 3-5 saat cep telefonu kullandıklarını vurgulamıştır. Sadece üç öğrenci YZ konusunda eğitim aldığını bildirmiştir. Cinsiyet, sınıf ve günlük cep telefonu kullanım süresi arasında nomofobi, netlessfobi ve YZ'ye hazırlık ölçekleri açısından istatistiksel olarak fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Nomofobi ve netlessfobi arasında pozitif güçlü bir korelasyon bulunmuştur ($r:0.755$; $p=0.00$). Ancak, YZ'ye hazıroluşluk; nomofobi ve netlessfobi ile korelasyon göstermemektedir ($p>0.05$).

Sonuç: Çalışma bulguları, öğrencilerin günde üç saatten fazla cep telefonu kullandıklarını ve çoğunlukla YZ konusunda eğitim almadıklarını göstermiştir. Nomofobi, netlessfobi düzeyini artırırken, her ikisinin de YZ hazıroluşluğu ile ilişkisi saptanamamıştır. Bu çalışma, uzun saatler boyunca telefon veya internet kullanmanın YZ hazıroluşluğunu geliştirmediği konusunda öngörü sağlamaktadır. Hemşire eğitimciler, öğrencilerin YZ konusundaki bilgi ve becerilerini artırmalı ve sağlıkta YZ kullanımına öncelik vermelidir. YZ derslerinin hemşirelik müfredatına dahil edilmesi bu çalışmanın bir başka önerisidir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri; hazıroluşluk; netlessfobi; nomofobi; yapay zeka.

Abstract

Introduction and Aim: Nursing students' use of internet, phone, and artificial intelligence may affect their professional knowledge and skills. This study aims to examine the relationship between the nomophobia, netlessphobia artificial intelligence preparedness (AIP) in nursing students.

Method: This descriptive and correlational study was conducted in August 2024. The sample of the study consisted of nursing students of a university. The data were collected online via the “Individual Descriptive Characteristics Form”, “Fırat Nomophobia Scale”, “Fırat Netlessphobia Scale” and “Medical Artificial Intelligence Preparedness Scale” forms. The median, frequency and nonparametric tests were used to analyze the data. Ethical approval was obtained to conduct the study.

Results: A total of 138 students were enrolled to the study. The median age of the students was 21(20-22) and 65.2% of them were female. 47.8% of the students enrolled in the third grade. Nearly half of the students (49.3%) emphasized that they used mobile phone 3-5 hours a day. Only three students reported that receiving training on the AI. There were not statistical differences between gender, grade and daily duration use of mobile phone in terms of nomophobia, netlessphobia and AIP scales ($p>0.05$). A positive strong correlation was found between the nomophobia and netlessphobia ($r:0.755$; $p=0.00$). However, AI preparedness does not correlate with the nomophobia and netlessphobia ($p>0.05$).

Conclusion: The study findings showed the students use mobile phones more than three hours in day and mostly do not receive any training on the AI. While nomophobia increased the level of netlessphobia, both of them did not correlate with the AIP. The present study gives insights that using the phone or internet for long hours does not develop AIP. Nurse educators should increase students' knowledge and skills on AI and prioritize the use of AI in health and implement AI courses into the nursing curricula.

Keywords: Artificial intelligence; netlessphobia; nomophobia; nursing students; preparedness.

Giriş ve Amaç

Nomofobi, cep telefonundan ayrı kalma korkusu olarak tanımlanmaktadır (Yıldız ve ark., 2020) ve modern toplumda yaygın bir durum haline gelmiştir. Araştırmalar, özellikle genç yetişkinler ve öğrenciler arasında bu korkunun yüksek olduğunu göstermektedir. Hemşirelik öğrencileri, eğitimleri sırasında yoğun bir şekilde bilgiye erişme ve iletişim kurma ihtiyacı duyduklarından, bu grup içinde nomofobi oranları daha yüksek olabilmektedir. Nomofobinin öğrencilerin akademik performansını ve psikolojik durumunu olumsuz etkilediği, sürekli bağlantıda kalma ihtiyacına neden olduğu, kaygı ve stresi tetiklediği bildirilmektedir (Hoşgör, 2020). Hemşirelik eğitiminde teknoloji kullanımının yaygınlaşması, öğrencilerde nomofobi riskini artırabilir. Son dönemlerde nomofobinin yanı sıra, netlessfobi de yaygınlaşmaktadır. Netlessfobi, internet bağlantısının kesilmesi durumunda hissedilen yoğun kaygı ve stres durumudur (Yıldırım, S., ve Kışioğlu, 2018). İnternet erişiminin sürekli olması, bilgiye hızlı erişim ihtiyacını karşılamakta kritik öneme sahiptir. İnternet bağlantısı kaybı öğrencilerde panik ve stres yaşanmasına, konsantrasyonun dağılmasına neden olabilir. Eğitim sürecinin dijitalleşmesi, netlessfobi oranlarını artırabilir (Yıldırım, S., ve Kışioğlu, 2018). Hemşirelik öğrencileri, ders materyallerine erişim ve klinik bilgilere hızlı ulaşabilmek için internete bağımlı olduklarından, bu tür bir kaygıya daha yatkın olabilirler.

Günümüz teknolojik ilerlemelerine bakıldığında, yapay zeka (YZ) sağlık sektöründe hızla yaygınlaşmakta ve bu ilerleme hemşirelik eğitime de yansımaktadır. Son yıllarda hemşirelik eğitimi ve bakımına ilişkin YZ çalışmaları artış göstermektedir (Arslan, 2020). YZ uygulamalarına hazırlıklı olma, hemşirelik öğrencilerinin kariyerleri boyunca önemli bir avantaj sağlayabilir. YZ uygulamalarının hemşirelik eğitime dahil edilmesinin; YZ'ye karşı olumlu tutum geliştirme, YZ teknolojilerinin benimsenmesini kolaylaştırma, YZ'nin hasta bakımında kullanılması ve bakım kalitesinin geliştirilmesi gibi avantajlar sağlayabilir. Hemşirelik öğrencilerinin YZ'ye hazır olma, nomofobi ve netlessfobi durumlarının belirlenmesi, hemşirelik müfredatına YZ ile ilgili derslerin eklenmesi öğrencilerin bu teknolojilere daha hazır olmasına olanak sağlayabilir.

Nomofobi, netlessfobi ve yapay zeka hazır oluşluğu, hemşirelik öğrencilerinin eğitim ve mesleki yaşamlarını çeşitli şekillerde etkileyen önemli konulardır. Teknolojinin eğitimdeki rolü arttıkça, bu alanlarda yapılan araştırmaların da önemi artmaktadır. Eğitimcilerin, öğrencilerin bu konularda yaşadıkları zorlukları anlamaları ve uygun destek mekanizmaları geliştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinin nomofobi ve netlessfobi düzeyleri ile sağlıkta YZ uygulamalarına karşı hazır oluşluklarını incelemek büyük önem taşımaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli/Deseni: Bu araştırma tanımlayıcı özellikte tasarlanmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırma evrenini; 18 yaş ve üzeri olan ve bir üniversitenin hemşirelik bölümünde okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Bu bireyler arasından araştırmaya dahil olmayı kabul edenler ise 138 öğrenci ise araştırma örneğini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları: Araştırma kapsamında, katılımcılara yönelik, “Birey Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Fırat Nomofobi Ölçeği”, “Fırat Netlessfobi Ölçeği ve “Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeği” formları kullanılmıştır.

Birey Tanıtıcı Özellikler Formu: Bu formda ilgili literatür taranarak oluşturulmuş olup; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, boy, kilo durumu, internet ve telefon kullanım durumları, kronik hastalıkları ve yapay zeka kullanımına ilişkin 15 soru yer almaktadır.

Fırat Nomofobi Ölçeği (FNoÖ): Kanbay ve ark., (2020) tarafından geliştirilen FNoÖ, tek boyut ve 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach α değeri 0,89 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 5’li likert tipte olup kodlaması “Hiç uygun değil”=1, “Uygun değil”=2, “Orta düzeyde uygun”=3, “Uygun”=4 ve “Tamamen uygun”=5 şeklindedir. Ters puanlanan maddenin olmadığı bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 8 iken, en yüksek 40 puandır. Puanın artışı bireyde Nomofobi düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Fırat Netlessfobi Ölçeği (FNeÖ): Kanbay ve ark., (2021) tarafından geliştirilen FNeÖ, tek boyut ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach α değeri 0,93 olarak hesaplanmıştır. Ölçek beşli Likert tipte olup, ölçekten en düşük 12, en yüksek ise 60 puan alınabilir. Ölçekten alınan puan arttıkça, netlessfobi düzeyi artmaktadır.

Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeği (TYZHÖ): Karaca ve ark. (2021) tarafından geliştirilen ölçek 22 madde ve dört alt boyuttan meydana gelmektedir. Ölçek 22-110 puan aralığında skorlanmakta olup; elde edilecek skorun yüksekliği tıbbi yapay zeka hazır bulunuşluğunun da yüksekliği anlamına gelmektedir. Cronbach α değeri 0,87 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Araştırmanın Google Anket üzerinden hazırlanan anket formu ile çevrimiçi olarak 1-31 Ağustos 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Veriler SPSS 23.0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiş ve verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik testlerden yararlanılmıştır. Sosyo-demografik verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiklerden medyan, birinci çeyrek-üçüncü çeyrek değerler, yüzde ve frekanstan yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin aralarındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman korelasyon testi, gruplar arasındaki farkların değerlendirilmesinde ise Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak ele alınmıştır.

Bulgular

Çalışmaya toplam 138 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21 (20-22) ve %65,2’si kadındır. Öğrencilerin %47,8’i üçüncü sınıfa kayıtlıdır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu herhangi bir kronik hastalığa sahip olmadığını (%89,9) ve düzenli ilaç kullanmadığını (%83,3) vurgularken, öğrencilerin üçte birinin sigara kullandığı ve sadece %13,8’inin düzenli spor yaptığı görülmüştür. Öğrencilerin yaklaşık yarısı (%49,3) günde 3-5 saat cep telefonu kullandıklarını vurgulamıştır. Sadece üç öğrenci YZ konusunda eğitim aldığını bildirmiştir (Tablo 1). Öğrencilerin nomofobi ve netlessfobi düzeylerinin orta seviyede olduğu ve medikal YZ hazıroluşluk düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri

Özellik	Sayı	Yüzde	
Yaş [med(1Ç-3Ç)]		21 (20-22)	
Cinsiyet			
	Kadın	90	65,2
	Erkek	48	34,8
Sınıf			
	Birinci	31	22,5
	İkinci	41	29,7
	Üçüncü	66	47,8
Sigara kullanma			

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

	Evet	46	33,3
	Hayır	92	66,7
Düzenli spor yapma			
	Evet	27	19,6
	Hayır	111	80,4
Kronik hastalığa sahip olma			
	Evet	14	10,1
	Hayır	124	89,9
Düzenli ilaç kullanma			
	Evet	23	16,7
	Hayır	115	83,3
Telefonda geçirilen süre			
	Bir saatten az	-	-
	1-3 saat	31	22,4
	3-5 saat	68	49,3
	Beş saatten fazla	39	28,3
Yapay zekaya yönelik eğitim alma			
	Evet	3	2,1
	Hayır	137	97,9
FNoÖ [med(1Ç-3Ç)]		22,0 (18,0-26,0)	
FNeÖ [med(1Ç-3Ç)]		31,0 (25,0-36,25)	
TYZHÖ [med(1Ç-3Ç)]		67,0 (63,75-75,0)	

FNoÖ: Fırat Nomofobi Ölçeği; FNeÖ: Fırat Netlessfobi Ölçeği; TYZHÖ: Tıbbi Yapay Zekaya Hazırluş Ölçeği; med(1Ç-3Ç): medyan (birinci çeyrek-üçüncü çeyrek)

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyeti ve sınıf düzeyleri nomofobi, netlessfobi ve medikal YZ hazırluşluk durumlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilememektedir. Telefonda geçirilen süre daha uzun süre vakit geçiren öğrencilerin nomofobi düzeyleri anlamlı olarak bulunmuşken, telefonda geçirilen süre netlessfobi ve medikal YZ hazırluşluğu etkilememektedir.

Tablo 2. Sosyo-demografik özelliklere göre ölçek puan farkları

Özellik	FNoÖ Med(Ç1-Ç3)	FNeÖ Med(Ç1-Ç3)	TYZHÖ Med(Ç1-Ç3)
Cinsiyet			
Kadın	23,5 (19,0-26,0)	32,0 (25,0-37,0)	67,0 (64,75-74,0)
Erkek	21,5 (17,25-24,75)	29,5 (24,0-36,0)	68,0 (60,0-79,25)
Test değeri*	-1,646	-0,994	-0,472
p değeri	0,100	0,320	0,637
Sınıf			
Birinci	21,0 (16,0-24,0)	28,0 (24,0-32,0)	70,0 (65,0-83,0)
İkinci	22,0 (18,5-24,5)	32,0 (26,5-36,0)	67,0 (62,5-77,0)
Üçüncü	24,0 (19,0-27,0)	32,5 (24,75-37,0)	66,0 (63,25-72,0)
Test değeri⁺	3,982	2,837	4,877

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

p değeri	0,137	0,242	0,087
Telefonda geçirilen süre⁺			
1-3 saat	20,0 (16,0-23,0)	29,0 (24,0-33,0)	67,0 (64,0-78,0)
3-5 saat	23,0 (19,0-25,75)	30,5 (25,0-36,75)	67,0 (60,75-75,75)
Beş saatten fazla	24,0 (19,0-28,0)	33,0 (25,0-39,0)	68,0 (63,0-72,0)
Test değeri	12,620	3,398	0,256
p değeri	0,002	0,183	0,880

FNoÖ: Fırat Nomofobi Ölçeği; FNeÖ: Fırat Netlessfobi Ölçeği; TYZHÖ: Tıbbi Yapay Zekaya Hazıroluş Ölçeği; med(1Ç-3Ç): medyan (birinci çeyrek-üçüncü çeyrek); *: Mann Whitney U Testi; †: Kruskal Wallis Testi; p<0,05

Tablo 3'te çalışmada nomofobi, netlessfobi ve medikal YZ hazıroluşluk durumlarının birbiri ile ilişkisi incelenmiştir. Tabloya göre; Nomofobi ve netlessfobi arasında pozitif güçlü bir korelasyon bulunmuştur (r:0.755; p=0.00). Ancak, YZ'ye hazıroluşluk; nomofobi ve netlessfobi ile korelasyon göstermemektedir (p>0.05).

Tablo 3. Korelasyon tablosu

Korelasyon	FNoÖ	FNeÖ	TYZHÖ
FNoÖ	1	0,755*	0,019
FNeÖ	0,755*	1	0,043
TYZHÖ	0,019	0,403	1

FNoÖ: Fırat Nomofobi Ölçeği; FNeÖ: Fırat Netlessfobi Ölçeği; TYZHÖ: Tıbbi Yapay Zekaya Hazıroluş Ölçeği; r: Spearman korelasyon katsayısı; p<0,00

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinde nomofobi, netlessfobi ve YZ hazıroluşluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin yarısından fazlası telefonda en az üç saat veya üzerinde vakit geçirdiği ve sadece üç öğrencinin YZ'ye yönelik eğitim aldığı görülmüştür. Ayrıca çalışma örnekleminde; nomofobi ve netlessfobi arasında pozitif güçlü bir korelasyon bulunurken, YZ'ye hazıroluşluk ile nomofobi ve netlessfobi arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamıştır. Elde edilen bu sonuçlara göre, uzun süre telefonda veya internette vakit geçiren öğrencilerin telefon ve internetsiz kalma korkularının YZ hazıroluşluklarını artırmadığı görülmüştür. YZ'ye yönelik eğitim alan öğrencilerin sayısının azlığı, hemşirelik öğrencilerinin YZ'ye yönelik bilgi birikimi ve gelişmelere karşı hazırlıksız olduklarını düşündürmektedir. Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinin akıllı telefonu etkin ve verimli kullanımı hakkında farkındalıklarının geliştirilmesi eğitimle ilgili bir sorun önceliği olarak ele alınmasının önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmada öğrencilerin nomofobi, netlessfobi ve YZ hazıroluşluk düzeyleri cinsiyet ve sınıf parametrelerinden etkilenmezken, üç saat üzerinde telefonda vakit geçiren öğrencilerin nomofobi düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Çakmakçı ve Öner (2022)'in çalışmalarında, kadın öğrencilerin, erkeklere göre nomofobi puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmektedirler. Gürçay ve ark. (2024) hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet, yaş ve sınıflarının nomofobi düzeylerinin etkimeğini raporlamıştır. Literatüre bakıldığında, hemşirelik öğrencilerinde nomofobi, netlessfobi ve YZ hazıroluşluğu ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu parametreleri etkileyen özelliklerin yorumlanabilmesi için istatistiksel açıdan yordayıcılıkları açıklayan daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Sonuç olarak, bu çalışma, uzun saatler boyunca telefon veya internet kullanmanın YZ hazıroluşluğunu geliştirmedeği konusunda öngörü sağlamaktadır. Çalışma bulguları, öğrencilerin günde üç saatten fazla cep telefonu kullandıklarını ve çoğunlukla YZ konusunda eğitim almadıklarını göstermiştir. Hemşire eğitimciler, öğrencilerin YZ konusundaki bilgi ve becerilerini artırmalı ve sağlıkta YZ kullanımına öncelik vermelidir. YZ derslerinin hemşirelik müfredatına dahil edilmesi bu çalışmanın bir başka önerisidir.

Kaynaklar

- Arslan, K. (2020). Eğitimde yapay zekâ ve uygulamaları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Çakmakçı, B., & Öner, H. (2022). Hemşirelik Fakültesi öğrencilerinde nomofobi, depresyon ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 152-171.
- Gürçay, B., Tanrıkulu, F., Baş, B., Ceylan, N., & Nalbant, H. Hemşirelik Öğrencilerinin Nomofobi Düzeyleri İle Akademik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Black Sea Journal of Health Science*, 7(1), 17-24.
- Hoşgör, H. (2020). Üniversite öğrencilerinin nomofobi düzeyini etkileyen faktörler ve ders performansları üzerinde nomofobinin etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(25), 3167-3197.
- Yıldırım, S., & Kişioğlu, A. N. (2018). Teknolojinin getirdiği yeni hastalıklar: nomofobi, netlessfobi, fomo. *Medical Journal of Süleyman Demirel University*, 25(4), 473-480.
- Yıldız, E. P., Çengel, M., & Alkan, A. (2020). Öğretmenlerin nomofobi düzeylerinin demografik özelliklerine ve akıllı telefon kullanım alışkanlıklarına göre incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(1), 5096-5120.
- Kanbay, Y., Akçam, A., Özbay, S. Ç., & Özbay, Ö. (2022). Developing Fırat Nomophobia Scale and investigating its psychometric properties. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58(4), 2534-2541.
- Kanbay, Y., Fırat, M., Akçam, A., Çınar, S., & Özbay, Ö. (2022). Development of Fırat Netlessphobia Scale and investigation of its psychometric properties. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58(4), 1258-1266.

ELEŞTİREL DÜŞÜNME DERSİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK, YARATICI VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNE ETKİSİ

Tuba Korkmaz Aslan¹, Serap Batı²

¹Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Seydişehir Kamil Akkanat SBF, Hemşirelik Bölümü

²Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Seydişehir Kamil Akkanat SBF, Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve psikolojik sağlamlık, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel gelişimi ve başarılı bir kariyer sürdürebilmeleri için kritik öneme sahiptir. Bu çalışmada eleştirel düşünme dersinin hemşirelik öğrencilerinde psikolojik sağlamlık, yaratıcı ve eleştirel düşünme eğilimlerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tek grup ön test son test yarı deneysel çalışma Ekim 2023-Şubat 2024 tarihleri arasında, Türkiye'deki bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, "Eleştirel Düşünme" dersini alan hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Tüm evrene ulaşması hedeflenmiş herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamıştır. Çalışma 62 kişi ile tamamlanmıştır. Veriler, dersler başlamadan önce dönemin ilk haftasında (ön test) ve 14 haftalık eğitimden sonra dönem sonunda (son test) "Sosyodemografik Bilgi Formu", "Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği (MYDEÖ)", "Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ)" ve "Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (EDEÖ)" kullanılarak yüzyüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Çalışmada tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde bağımsız örneklem t-testi, bağımlı örneklem t-testi kullanılmış, ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için Cronbach's alpha değeri hesaplanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan 62 öğrencinin yaş ortalamaları $21,32 \pm 1,17$ ve %74,2'si kızdır. Ön testte; MYDEÖ puanı $95,23 \pm 11,84$, KPSÖ puanı $17,44 \pm 4,23$, EDEÖ puanı $191,39 \pm 21,27$ 'dir. Son testte MYDEÖ puanı $98,58 \pm 12,34$, KPSÖ puanı $18,81 \pm 4,30$, EDEÖ puanı $196,37 \pm 22,54$ olarak belirlenmiştir. Ölçek puanlarındaki artışlar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). MYDEÖ'nün alt boyutlarından Öz Disiplin, Yenilik Arama ve Cesaret ile EDEÖ'nün alt boyutlarından Sistematiçlik ve Azim-Sabır son test puanları, ön test puanlarına göre anlamlı şekilde daha yüksektir ($p < 0,05$).

Sonuç: Eleştirel düşünme dersinin yaratıcı düşünme eğilimleri, psikolojik sağlamlık düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir. Eğitim sürecine bu tür derslerin dahil edilmesi, öğrencilerin kazandığı yetkinliklerin hemşirelik mesleğindeki gelişimlerine önemli katkılar sağlayabilir ve onların klinik ortamda daha etkin ve uyumlu bir şekilde çalışabilmelerini destekleyebilir.

Anahtar kelimeler: Üniversite öğrencisi, yaratıcı düşünme, psikolojik sağlamlık, eleştirel düşünme

THE IMPACT OF A CRITICAL THINKING COURSE ON NURSING STUDENTS' PSYCHOLOGICAL RESILIENCE, CREATIVE AND CRITICAL THINKING DISPOSITIONS

Introduction and Aim: Critical thinking, creative thinking, and psychological resilience are essential for the professional development and career success of nursing students. This study aims to assess the impact of a critical thinking course on psychological resilience, creative thinking, and critical thinking dispositions among nursing students.

Method: A single-group pretest-posttest quasi-experimental study was conducted between October 2023 and February 2024 in the Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, at a university in Turkey. The study population consisted of nursing students enrolled in the “Critical Thinking” course. No sampling method was used as the goal was to include the entire population, resulting in a final sample of 62 participants. Data were collected through face-to-face interviews using the “Sociodemographic Information Form,” the “Marmara Creative Thinking Dispositions Scale (MCTDS),” “Brief Resilience Scale (BRS),” and “Critical Thinking Disposition (CTDH) Scale” before the course began (pretest) and at the end of the 14-week course (posttest). Descriptive statistics were provided, and independent samples t-test, paired samples t-test, and Cronbach’s alpha were used to evaluate the data and assess the reliability of the scales. A significance level of $p<0.05$ was set for statistical analysis.

Results: The mean age of the 62 participants was 21.32 ± 1.17 years, with 74.2% being female. Pretest scores were: MCTDS, 95.23 ± 11.84 ; BRS, 17.44 ± 4.23 ; and CTDH, 191.39 ± 21.27 . Posttest scores were: MCTDS, 98.58 ± 12.34 ; BRS, 18.81 ± 4.30 ; and CTDH, 196.37 ± 22.54 . The increases in these scores were statistically significant ($p<0.05$). Notably, the subdimensions of MCTDS—Self-Discipline, Novelty Seeking, and Courage and the subdimensions of CTDH Systematicity and Perseverance-Patience showed significant improvements from pretest to posttest ($p<0.05$).

Conclusion: The critical thinking course has a positive impact on students' creative thinking dispositions, psychological resilience, and critical thinking dispositions. Including such courses in the educational curriculum can significantly enhance nursing students' competencies and support their more effective and harmonious functioning in clinical settings.

Keywords: University student, creative thinking, psychological resilience, critical thinking

GİRİŞ VE AMAÇ

Teknolojinin gelişmesi hastaların tanı, tedavi ve taburculuk sürelerinin daha kısa sürede tamamlanmasını sağlamış ancak klinik durumlarını ve süreçlerini daha karmaşık hale getirmiştir. Bu karmaşık ve dinamik yapı içerisinde hemşirelik mesleği, bireyin sağlığını koruma, hastalıkları önleme ve bakım süreçlerini yönetme sorumluluğunu üstlenen bir disiplin olarak, hızla değişen koşullara adapte olabilen ve karmaşık problemleri çözme kapasitesine sahip profesyonellere ihtiyaç duymaktadır [1,2]. Eleştirel düşünme, hemşirelik için birçok kaynaktan bilgi toplama ve düzenleme, bu bilgilere dayanarak ihtiyaçları belirleme, birçok olası seçenek arasından bir yaklaşım seçme, bunu uygulamaya koyma ve sonuçları değerlendirme gibi özellikleri içeren hayati bir düşünce sürecidir [3]. Gerçeği arama, açık fikirlilik, analitiklik, sistematiklik, özgüven, meraklılık ve olgunluk eğilimi geliştiren bireylerin kişisel ve profesyonel yaşamlarında eleştirel düşünmeyi uygulama olasılıkları daha yüksektir [4]. Eleştirel düşünmenin hemşirelerin bağımsız karar verme yeteneklerini artırdığı, etkili hizmet sunumunu sağladığı ve karşılaştıkları durumlarda analiz ve sentez yapma becerilerini geliştirdiği bilinmektedir. Araştırmalar, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyinin genellikle orta düzey ve altında olduğunu göstermektedir [5]. Yaratıcı düşünme ise belirlenen hedeflere ulaşmak için özgün fikirlerin üretilmesi olarak tanımlanabilir [6]. Hemşirelik mesleği, karmaşık durumlarda pratik, hızlı ve etkili çözümler üretebilen, yani yaratıcı düşünme eğilimleri yüksek bireylerin yer aldığı bir alandır [7].

Psikolojik dayanıklılık, bireylerin stresle başa çıkma, uyum sağlama ve kriz dönemlerinde duygusal direnç gösterme yeteneğini ifade eder. Sağlık profesyoneli olarak görev yapacak hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarını ve öz-şefkat düzeylerini artırarak daha kaliteli bakım sağlamaları mümkün olabilir [8]. Yapılan araştırmalar, hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının genellikle orta seviyede olduğunu ortaya koymaktadır [9]. Hemşirelik öğrencileri sürekli olarak akademik, klinik ve kişisel stres kaynakları ile karşı karşıya kalmaktadır. Bunlarla etkili baş edememesi bakım verme becerilerini olumsuz etkileyebilir [10].

Yaratıcılık ve eleştirel düşünme, 21. yüzyılın karmaşık ve küreselleşmiş ekonomileri ve toplumları için temel becerilerdir. Eğitim sistemleri ve kurumlarının bu becerileri öğrencileriyle birlikte geliştirmesi gerektiği konusunda büyüyen bir fikir birliği vardır [11]. İlköğretimden üniversiteye kadar bütün örgün eğitim kademelerinde yer alan öğretim programlarında bireylerin eleştirel düşünceleri ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bunun için öncelikle bir durum tespitinde bulunulmalı ve hem eleştirel düşünme eğilimleri hem de yaratıcı düşünme eğilimleri ölçülmelidir. Bu çalışmada Eleştirel Düşünme Dersinin hemşirelik öğrencilerinde psikolojik sağlamlık, yaratıcı ve eleştirel düşünme eğilimlerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Tipi: Tek grup ön test son test yarı deneysel tasarımıdır. Ekim 2023-Şubat 2024 tarihleri arasında Türkiye'deki bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde yürütülmüştür.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, 2023-2024 akademik yılı bahar döneminde “Hemşirelikte Eleştirel Düşünme” dersini alan hemşirelik öğrencileri (N = 63) oluşturmaktadır. Tüm evrene ulaşması hedeflenmiş bu nedenle herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve ön-son testi tamamlayan toplam 62 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir ve katılım oranı %97'dir. Ön testi alan ancak son teste ulaşamayan iki öğrenci çalışmaya dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Araçları:

Veriler “Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği”, “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” ve “Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Sosyodemografik Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 8 soru içermektedir [12-14]

Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği (MYDEÖ); Özgenel ve Çetin (2017) tarafından geliştirilen 25 maddelik bir ölçektir [15]. Likert tipi bu ölçek; öz disiplin (1, 6, 7, 15, 23), yenilik arama (2, 5, 8, 12, 17, 19, 22, 24), cesaret (9, 11, 14, 25), merak (3, 10, 21), şüphe (4, 16) ve esneklik (13, 18, 20) olmak üzere altı alt boyuttan oluşur. Ölçekte olumsuz ifade yer almamaktadır. Ölçekten en az 25, en fazla 125 puan alınabilir. Ölçeğin kesme noktası yoktur ve bireyin aldığı puanın yüksekliği, yaratıcı düşünme eğiliminin yüksek olduğunu işaret eder. Ölçeğin özgün çalışmadaki Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.87 olarak raporlanmıştır [15]. Bu çalışmada ise ön testte 0.90, son testte 0.93 olarak bulunmuştur.

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ), Smith ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiş ölçeğin Türkçe'ye uyarlama ve geçerlik-güvenirlik çalışması Doğan (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir [16, 17]. Bireylerin psikolojik dayanıklılık algılarını değerlendiren 6 maddeden oluşan öz bildirim dayalı bir 5'li Likert ölçeğidir. Ölçeğin 2, 4 ve 6. maddeleri ters kodlanmakta olup, yüksek puanlar bireylerin kendileriyle ilgili algılarında yüksek düzeyde psikolojik dayanıklılığı göstermektedir. Türkçe versiyonun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.96 olarak belirlenmiştir, bu çalışmada ise ön testte 0.85, son testte 0.74 olarak bulunmuştur.

Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (EDEÖ), Semerci tarafından 2012 yılında geliştirilmiştir ve toplam 49 maddeden oluşmaktadır [18]. Bu ölçek, üst biliş (1-14. ifadeler), esneklik (15-25. ifadeler), sistematiklik (26-38. ifadeler), azim-sabır (39-46. ifadeler) ve açık fikirlilik (47-49. ifadeler) olmak üzere 5 alt boyuta ayrılmaktadır. EDEÖ, 5'li Likert tipi bir ölçektir ve kesme noktası bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek puan 49 ile 245 arasında değişmektedir; daha yüksek puanlar, bireylerin eleştirel düşünme eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.96 olarak belirlenmiş; bu çalışmada ise ön testte 0.95, son testte 0.97 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama:

“Eleştirel Düşünme” dersinin ilk haftasında, öğrenciler ders başlatılmadan önce çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. İlgili fakültede ders, haftada 2 saatlik teorik olarak yürütülmektedir ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünmenin sosyal ve mesleki yaşamlarındaki önemini kavramalarına, eleştirel düşünme becerileri kazanmalarına ve bunları kullanabilmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Araştırma verileri, dersler başlamadan önce dersin ilk haftasında (ön test) ve 14 haftalık eğitimden sonra dönem sonunda (son test) toplanmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu:

Çalışma için etik kurul (App. No:2022/18-114, Date: 05.01.2022) ve kurum izni (Sayı: E-33205045-100-141783/ 13.01.2022) alınmıştır. Katılımcı onamı ve ölçek sahiplerinden kullanım izni alınmıştır.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi: Verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Science) 25.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı veriler yüzdeler, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler kullanılarak ifade edilmiştir. Verilerin normallik analizleri basıklık ve çarpıklık değerine (+1,-1 aralığında) değerlendirilmiştir. Buna göre kullanılan üç ölçek de normal dağılım göstermiştir. Bağımlı grupların karşılaştırılmasında Paired simple t test, bağımsız grupların karşılaştırılmasında independent t testi kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için Cronbach's alpha değeri hesaplanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin %74,2'si kızdır. Öğrencilerin yaş ortalamaları 21,32±1,17'dir (Tablo 1).

Çalışmaya katılan öğrencilerin Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği (MYDEÖ) puanları incelendiğinde, ders öncesi toplam puanlarının ortalama 95,23±11,84, ders sonrası toplam puanlarının ise 98,58±12,34 olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme dersi sonrasında öğrencilerin MYDEÖ toplam puanlarında anlamlı bir artış görülmüştür ($p<0,01$). Ayrıca, ölçeğin alt boyutlarından Öz Disiplin, Yenilik Arama ve Cesaret alt boyut puanlarında da ders sonrasında, ders öncesine kıyasla anlamlı bir artış olduğu saptanmıştır ($p<0,001$, $p<0,01$, $p<0,001$) (Tablo 2).

Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme dersi öncesi (17,44±4,23) ve ders sonrasında (18,81±4,30) psikolojik sağlamlık düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Ders sonrasında Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanlarında anlamlı bir artış gözlemlenmiştir ($p<0,01$) (Tablo 2).

Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği puanları, ders öncesinde 191,39±21,27 iken ders sonrasında 196,37±22,54'e yükselmiştir ve bu fark anlamlıdır ($p<0,05$). Ayrıca, eleştirel düşünme eğilimi ölçeğinin alt boyut puanlarının ders sonrasında arttığı görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı artış Sistematiçlik ve Azim-Sabır alt boyutlarında olmuştur ($p<0,01$, $p<0,01$) (Tablo 2).

Ders öncesinde öğrencilerin psikolojik sağlamlık ölçeği puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları kız öğrencilere göre daha yüksektir. Eğitim sonrasında aradaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Baba eğitimine göre ders öncesi ve sonrasında öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi ölçeği puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$, $p<0,05$). (Tablo 3).

TABLULAR

Tablo 1. Sosyodemografik verilere göre dağılımı (n=62)

Değişkenler	Min-Maks	Ortalama±SS
Yaş	20-25	21,32±1,17
	n	%
Cinsiyet		
Kız	46	74,2
Erkek	16	25,8
Anne Eğitim		
İlköğretim	38	61,3
Orta Öğretim ve üzeri	24	38,7
Baba Eğitim		
İlköğretim	18	29,0
Orta Öğretim ve üzeri	44	71,0
Gelir Durumu		
Gelir giderden az	9	14,5
Gelir gidere eşit/fazla	53	84,6
Gelir giderden	3	4,8

Tablo 2. Öğrencilerin eleştirel düşünme dersi öncesi ve sonrası Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimi, Psikolojik Sağlamlık ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Ölçek ve Alt Boyutları	Ön-Test Ortalama±SS	Son-Test Ortalama±SS	t/p Değeri
MYDEÖ			
Öz disiplin	17,27±3,32	18,73±3,31	-3,553/<0,001***
Yenilik Arama	31,13±4,05	32,26±4,25	-2,709/0,009**
Cesaret	13,74±3,03	15,31±2,56	-5,090/<0,001***
Merak	12,56±1,90	12,42±1,66	0,586/0,560
Şüphe Etme	8,16±1,24	7,98±1,18	0,992/0,325
Esneklik	12,35±1,53	12,37±1,76	-0,082/0,935
Toplam	95,23±11,84	98,58±12,34	-2,743/ 0,008**
KPSÖ	17,44±4,23	18,81±4,30	-2,980/0,004**
EDEÖ			
Üst biliş	55,16±6,39	55,74±6,65	-0,668/0,506
Esneklik	44,23±5,09	44,85±5,57	-0,987/0,328
Sistematiklik	49,58±6,36	51,61±6,14	-2,886/0,005**
Azim-sabır	30,82±4,59	32,32±4,81	-3,165/0,002**
Açık fikirlilik	11,60±1,72	11,84±1,78	-0,920/0,361
Toplam	191,39±21,27	196,37±22,54	-2,116/0,038*

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001, MYDEÖ: Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği, KPSÖ: Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği, EDEÖ: Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği, SS: Standart Sapma

Tablo 3. Öğrencilerin Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimi, Psikolojik Sağlık ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri ölçek puanlarının bazı sosyodemografik değişkenlere göre dağılımı

Değişken	MYDEÖ		KPSÖ		EDEÖ	
	Ön-Test Ort±SS	Son-Test Ort±SS	Ön-Test Ort±SS	Son-Test Ort±SS	Ön-Test Ort±SS	Son-Test Ort±SS
Cinsiyet						
Kız (46)	94,61±11,77	99,13±11,71	16,72±4,28	18,50±4,45	191,74±21,14	197,15±20,71
Erkek (16)	97,00±12,25	97,00±14,28	19,50±3,41	19,69±3,82	190,38±22,32	194,13±27,77
Test Değeri	-,693	,592	-2,352	-,951	,219	,460
p	,245	,278	,011	,173	,414	,647
Anne eğitim						
İlköğretim(38)	95,08±13,02	98,76±12,61	16,97±3,71	18,61±4,25	191,11±23,83	197,76±24,21
Ortaöğretim ve üzeri (24)	95,46±9,93	98,29±12,15	18,17±4,93	19,13±4,45	191,83±16,92	194,17±19,90
Test Değeri	-,122	,145	-1,084	-,461	-,130	,609
p	,903	,885	,283	,647	,897	,545
Baba eğitim						
İlköğretim(18)	91,39±12,35	94,61±10,52	17,33±3,60	17,89±4,13	181,50±18,37	186,89±19,11
Ortaöğretim ve üzeri (44)	96,80±11,39	100,20±12,76	17,48±4,50	19,18±4,36	195,43±21,23	200,25±22,87
Test Değeri	-1,655	-1,643	-,121	-1,076	-2,434	-2,184
p	,103	,106	,904	,286	,018	,033

MYDEÖ: Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği, KPSÖ: Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği, EDEÖ: Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği, SS: Standart Sapma

TARTIŞMA

Eleştirel düşünme dersi sonrasında hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimi ölçeği toplam puanında anlamlı bir artış görülmüştür. Bu sonuç eleştirel düşünme eğilimini artırmaya yönelik yapılandırılmış bir

eğitim programının önemini vurgulamaktadır. Eleştirel düşünme hemşirelik öğrencileri için günlük problem çözme ve karar alma süreçlerinin hayati bir parçası olması sebebi ile önemlidir [19]. Yapılan çalışmalarda eleştirel düşünmenin profesyonel sorumluluğun ve hemşirelik bakımının kalitesinin temel bir bileşeni olduğu belirtilmektedir [20]. Eğitim kurumları öğrencilerinin kaliteli hasta bakımı sağlama ve kendi tutumlarını yansıtmaya becerisi kazandırmak için eleştirel düşünme dersinin hemşirelik eğitimi müfredatında bulundurulmalıdır.

Eleştirel düşünme dersi sonrasında öğrencilerin MYDEÖ toplam puanlarında anlamlı bir artış görülmüştür. Bu bulgu, eleştirel düşünme becerilerinin gelişiminin yaratıcı düşünme süreçlerini de olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Eleştirel düşünme, bireylerin sorunlara farklı açılardan yaklaşmasını, yeni çözüm yolları üretmesini ve mevcut bilgiyi sorgulamasını teşvik eder. Bu süreçler, aynı zamanda yaratıcı düşünmeyi de besleyerek öğrencilerin yenilikçi fikirler üretmesine zemin hazırlar [21]. Literatürde de eleştirel ve yaratıcı düşünmenin birbirini tamamlayan ve güçlendiren bilişsel beceriler olduğu vurgulanmaktadır [22,23]. Bu nedenle, hemşirelik eğitiminde eleştirel düşünme derslerinin, öğrencilerin sadece analitik düşünme becerilerini değil, aynı zamanda yaratıcı çözüm üretme kapasitelerini de artırabileceği düşünülmektedir [24].

Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeyi orta düzeyde olduğu görülmektedir. Psikolojik sağlık, bireyin zorluklar ve stresle başa çıkabilme yeteneği olarak tanımlanmakta ve sağlık profesyonelleri için önemli bir özellik olarak kabul edilmektedir. Çalışma bulguları literatür ile uyumludur [25, 26]. Eleştirel düşünme dersi sonrasında Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarında anlamlı bir artış gözlemlenmiştir. Psikolojik sağlamlığın korunmasında ve gelişiminde koruyucu faktörler oldukça önem taşımaktadır. Eleştirel düşünme eğilimi de bunlardan bir tanesidir [27]. Literatürde eleştirel düşünmeyi de içerisine alan eğitim programının öğrencilerin dayanıklılığını artırdığını gösteren çalışmalar mevcuttur [28]. Eleştirel düşünme, bireylerin karmaşık ve stresli durumlara daha esnek ve analitik bir yaklaşımla yanıt vermelerini sağlayarak psikolojik sağlamlığı güçlendirebilir.

SONUÇ

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinde Eleştirel Düşünme Dersi'nin eleştirel düşünme eğilimi, yaratıcı düşünme ve psikolojik sağlık üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre, Eleştirel Düşünme Dersi sonrasında eleştirel düşünme eğilimi, yaratıcı düşünme puanlarında anlamlı bir artış gözlemlenmiştir. Bu sonuç, yapılandırılmış bir eğitim programının, öğrencilerin hem eleştirel hem de yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir.

Çalışmanın diğer sonuçlarından birisi de öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerinin ders sonrasında anlamlı derecede artmasıdır. Psikolojik sağlık, sağlık profesyonellerinin stres ve zorluklarla başa çıkabilme kapasitesi açısından kritik bir yetkinliktir. Eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi, bu süreçleri güçlendirerek bireylerin zorlu durumlarla daha esnek ve analitik bir şekilde başa çıkabilmelerine olanak tanımaktadır.

Sonuç olarak, hemşirelik eğitimine eleştirel düşünme derslerinin entegre edilmesi öğrencilerin mesleki uygulamalarında daha analitik, yenilikçi ve dayanıklı olmalarını desteklemektedir. Bunun öğrencilerin hem profesyonel sorumluluklarını yerine getirirken kaliteli hasta bakımı sağlamalarına hem de kişisel gelişimlerine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

- Dur Ş, Erkin Ö. The Effect of Critical Thinking Course in Nursing on Students' Critical Thinking Dispositions. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*. 2023;11(29):69-84. doi: 10.52528/genclikarastirmalari.1116490.
- Çiftçi B, Oktay AA, Erden Y, Kaşıkçı M. Comparison of critical thinking levels of nursing students at two universities and the influencing factors. *Int J Caring Sci*. 2021;14(1):664.
- Wangensteen S, Johansson IS, Björkström ME, Nordström G. Critical thinking dispositions among newly graduated nurses. *J Adv Nurs*. 2010;66(10):2170–2181. doi: 10.1111/j.1365-2648.2010.05282.x.
- Smith-Blair N, Neighbors M. Use of the Critical Thinking Disposition Inventory in critical care orientation. *J Contin Educ Nurs*. 2000;31(6):251–256. doi: 10.3928/0022-0124-20001101-05.
- Pour HA, Esmâ BŞSGE, Yöner GDKH. Assessing factors affecting on critical thinking skills of nursing students: A descriptive-longitudinal study. *J Acad Soc Sci*. 2024;44(44):267-278.
- Yılmaz C, Ordu Y. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleriyle yaratıcı düşünme eğilimleri ve karar verme becerileri arasındaki ilişki: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı araştırma. *Türkiye Klin J Nurs Sci*. 2024;16(1).
- Kim SH. The mediating effect of self-regulated learning on the relationships among emotional intelligence, collaboration, and clinical performance in Korean nursing students. *J Nurs Res*. 2022;30(3) doi: 10.1097/jnr.0000000000000494.
- Pınar ŞD, Ceylan B. Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeylerinin belirlenmesi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2024;6(1):1-18.
- Güngörmüş K, Okanlı A, Kocabeyoğlu T. Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 2015;6(1):9-14. doi: 10.5505/phd.2015.80299.
- Şahin G, Buzlu S. Sağlam öğrenci sağlam meslek: Hemşirelik öğrencilerinde psikolojik sağlamlığın önemi. *JAREN*. 2019;5(3):233-240. doi: 10.5222/jaren.2019.46220.
- Van Damme D, Zahner D, editors. Does higher education teach students to think critically? Paris: OECD Publishing; 2022. doi: 10.1787/cc9fa6aa-en.
- Uludağ E, Uzun S. Hemşirelik eğitiminde öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi (Gümüşhane ili örneği). *Gümüşhane Univ Sağlık Bilimleri Derg*. 2018;7(3):63–70.
- Uyanık G, Tanrıverdi G. Hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası iletişim yeterliliği ile eleştirel düşünme eğilimi arasındaki ilişki. *J Anatolia Nurs Health Sci*. 2021. doi: 10.17049/ataunihem.860851.
- Dirimeşe E, Dicle A. Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15(2). https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunihem/issue/2657/34279#article_cite.
- Özgenel M, Çetin M. Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2017;113–132. doi: 10.15285/maruaebd.335087.
- Smith BW, Dalen J, Wiggins K, Tooley E, Christopher P, Bernard J. The brief resilience scale: assessing the ability to bounce back. *Int J Behav Med*. 2008;15(3):194–200. doi: 10.1080/10705500802222972.
- Doğan T. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mutluluk ve Refah Dergisi*. 2015;3(1):93–102. <https://www.tayfundogan.net/wp-content/uploads/2016/09/K%C4%B1saPsikolojikSaglamlikOlcegi.pdf>.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Semerci N. Eleştirel Düşünme Eğilimi (EDE) Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik. *J Turkish Stud.* 2016;11(9):725. doi: 10.7827/TurkishStudies.9573.

Westerdahl F, Carlson E, Wennick A, Borglin G. Teaching strategies and outcome assessments targeting critical thinking in bachelor nursing students: a scoping review protocol. *BMJ Open.* 2020;10(1). doi: 10.1136/bmjopen-2019-033214.

Scheffer BK, Rubenfeld MG. A consensus statement on critical thinking in nursing. *J Nurs Educ.* 2000;39(8):352-359.

Wechsler S, Saiz C, Rivas S, Vendramini C, Almeida L, Mundim M, et al. Creative and critical thinking: Independent or overlapping components? *Think Skills Creat.* 2018;27:114-122. doi: 10.1016/j.tsc.2017.12.003.

Akpur U. Critical, reflective, creative thinking and their reflections on academic achievement. *Think Skills Creat.* 2020;37:100683.

Li Z, Hasson F. Resilience, stress, and psychological well-being in nursing students: A systematic review. *Nurse Educ Today.* 2020;90:104440. doi: 10.1016/j.nedt.2020.104440.

Qiang R, Han Q, Guo Y, Bai J, Karwowski M. Critical thinking disposition and scientific creativity: The mediating role of creative self-efficacy. *J Creat Behav.* 2020;54(1):90-99.

Liu T, Yu X, Liu M, Wang M, Zhu X, Yang X. A mixed method evaluation of an integrated course in improving critical thinking and creative self-efficacy among nursing students. *Nurse Educ Today.* 2021;106:105067. doi: 10.1016/j.nedt.2021.105067.

Yener Özcan F, Ceylan B. Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin ve travma sonrası stres belirtilerinin incelenmesi. *Curr Res Rev Psychol Psychiatry.* 2023;3(2):28-41.

Apaydın Cırık V, Aksoy B, Gül U. COVID-19 sürecinde hemşirelik öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeyleri ve baş etme stratejileri: Tanımlayıcı çalışma. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci.* 2021;13(3):693-703. doi: 10.5336/nurses.2020-79559. Available from: <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=a1bca328-677c-3a1f-bf82-ceedf16b13b4>. Accessed 23 Sep 2024.

Hoseinkhani K, Ghasemi M, Hejazi M. Development of an educational package based on the cognitive components of critical thinking, problem-solving and metacognition and its effect on students' resilience. *ICSS.* 2021;23:47-58. doi: 10.30514/ICSS.23.2.4.

EVDE HASTA BAKIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN BASINÇ ÜLSERİ BAKIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Gülsüm Kehribar

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Karaman, Türkiye

GİRİŞ ve AMAÇ: Evde bakım programı öğrencilerinin basınç ülserlerini önleme ve yönetme konusundaki bilgi ve becerileri, bu sorunun etkili bir şekilde ele alınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma öğrencilerinin basınç ülseri bakımına yönelik görüşlerini değerlendirme amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmıştır. Araştırmanın çalışmanın evrenini, bir üniversitede eğitim gören evde hasta bakım programı öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışmayı kabul eden 210 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında; Tanıtıcı Özellikler Formu ve araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan Basınç Ülseri Bakımına Yönelik Görüş Formu kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $19,44 \pm 1,98$, %70,5'i kadın, %98,7'si bekadır. Öğrencilerin %89,9'u basınç ülserine yönelik eğitim aldığı, eğitim alanların %99,0'ı bu eğitimi üniversite eğitimi sırasında aldığını, %90,7'si aldığı eğitimi yeterli bulduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %53,6'sı klinik stajda basınç ülserine yönelik bakım uygulamasına katıldığını, bakım uygulamasına katılan öğrencilerin %74,3'ü basınç ülseri değerlendirmesi için skala kullandığını, %92,7'si hastalarda basınç ülseri bakımının yapılması gerektiğini bildirdiği ve %88,4'ünün basınç ülserinin sağlık bakım hizmetlerine maliyetinin yüksek olduğunu düşündüğü saptanmıştır. Öğrencilerin %60,3'ü basınç ülseri önlemeye yönelik becerilerine güvendiğini, %61,1'inin rahat bir şekilde hastaya basınç ülserini önlemeye yönelik uygulamalar yapabileceğini ve %65,5'i bakım verdiği hastada basınç ülseri gelişmesini önleyebileceğini düşündüğünü ifade etmiştir.

SONUÇ: Öğrencilerin basınç ülseri bakımına yönelik görüşlerinin, klinik staj uygulamaları ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, klinik eğitimlerde daha fazla pratik yapma fırsatı sunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basınç Ülseri, Tutum, Öğrenci, Bakım

DETERMINATION OF HOME PATIENT CARE PROGRAM STUDENTS' OPINIONS ON PRESSURE ULCER CARE

Gülsüm Kehribar

Karamanoğlu Mehmetbey University, Vocational School of Health Services, Karaman, Turkey

Introduction and Aim: Home care program students' knowledge and skills in the prevention and management of pressure ulcers play an important role in addressing this problem effectively. This study was conducted to evaluate the students' views on the care of pressure ulcers.

Method: The study was descriptive and cross-sectional. The population of the study consisted of home patient care program students studying at a university. No sample selection was made in the study and 210 students who accepted the study were reached. Descriptive Characteristics Form and Opinion Form on Pressure Ulcer Care prepared by the researcher in line with the literature were used to collect the data.

Results: The mean age of the students who participated in the study was 19.44±1.98 years, 70.5% were female, and 98.7% were single. It was determined that 89.9% of the students received training on pressure ulcers, 99.0% of those who received training received this training during their university education, and 90.7% found the training they received sufficient. It was determined that 53.6% of the students participated in pressure ulcer care practice in clinical internship, 74.3% of the students who participated in care practice used a scale for pressure ulcer evaluation, 92.7% reported that pressure ulcer care should be performed in patients, and 88.4% thought that the cost of pressure ulcer to health care services was high. 60.3% of the students stated that they were confident in their skills to prevent pressure ulcers, 61.1% of them thought that they could comfortably apply pressure ulcer prevention practices to the patient and 65.5% of them thought that they could prevent the development of pressure ulcers in the patient they cared for.

Conclusion: It is understood that students' views on pressure ulcers are related to clinical internship practices. Therefore, it is recommended that more practice opportunities should be provided in clinical training.

Keywords: Pressure Ulcer, Attitude, Student, Care

1.GİRİŞ ve AMAÇ

Basınç ülseri özellikle uzun süreli yatak istirahati gereken hastalarda karşılaşılan ciddi bir sorundur ve hem hasta sağlığı hem de sağlık sistemi üzerinde önemli etkileri vardır. Basınç yaraları genellikle cilt ve altındaki dokuların uzun süreli basınca maruz kalması sonucunda oluşan hasarlardır ve genellikle kemik çıkıntılarının bulunduğu bölgelerde ortaya çıkar (Gefen ve ark., 2021). Bu yaralar, enfeksiyon riski, ağrı ve yaşam kalitesinde azalma gibi ciddi sonuçlara yol açabilir. Ayrıca, bası yaralarının tedavi süreci uzun ve maliyetli olup, sağlık sistemi üzerinde finansal bir yük oluşturur (Coleman ve ark., 2019).

Basınç ülserinin önlenilebilir bir sorun olmasına rağmen, sağlık profesyonellerinin bu konuda farkındalık ve bilgi düzeylerinin artırılması gerekmektedir. Özellikle risk altındaki hastaların düzenli olarak değerlendirilmesi ve uygun koruyucu önlemlerin alınması, basınç yaralarının oluşumunu engellemede oldukça önemlidir (Karadağ & Atalay, 2020; Toba, 2022).

Evde hasta bakım hizmetlerinde sağlık profesyonellerinin basınç yaralarının önlenmesi ve kontrol altına alınmasındaki rolü kritik öneme sahiptir. Evde bakım hizmetlerinde, hastanın sürekli olarak gözlem altında tutulamaması, basınç ülseri riskini artırabilir. Bu nedenle sağlık profesyonelleri, risk faktörlerini belirleme ve

önleyici stratejiler geliştirme konusunda eğitimli olmalıdır (Beeckman ve ark., 2020). Düzenli cilt değerlendirmesi, hastanın pozisyonunun sık sık değiştirilmesi ve uygun beslenmenin sağlanması gibi önlemler, evde bakım sırasında basınç ülseri oluşumunun önlenmesinde kritik faktörlerdir (Karadağ & Atalay, 2020).

Evde bakım hizmetlerinde sağlık profesyonellerinin hastalara ve aile üyelerine yönelik eğitim ve rehberlik yapmaları da basınç yaralarının önlenmesinde önemli bir rol oynar. Özellikle aile üyelerinin, hastanın pozisyonunun nasıl değiştirileceği, cilt bakımı ve basınç ülseri riskinin nasıl azaltılacağı konusunda bilgilendirilmesi, basınç yaralarının önlenmesi açısından etkilidir. Bu eğitim, aile üyelerinin hastaya bakım verirken daha bilinçli ve dikkatli olmasını sağlar ve basınç ülseri oluşumu ve ilerlemesi önenebilir (Demarré ve ark., 2022).

Basınç yaralarının önlenmesi ve kontrol altına alınmasında sağlık profesyonellerinin rolü, evde hasta bakım hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesiyle mümkündür (Smith ve ark., 2021). Sağlık profesyonellerinin bu alandaki bilgi ve becerilerini sürekli güncel tutmaları, evde bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılmasında ve hasta güvenliğinin sağlanmasında önemli bir etkidir (Demarré ve ark., 2022).

Evde hasta bakım programı öğrencilerinin basınç ülseri bakımına yönelik bilgi ve görüşleri, basınç ülseri kontrolü ve tedavisinin etkinliğinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu öğrencilerin basınç ülseri oluşum süreci, risk faktörleri, önleyici stratejiler ve bakım uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları, evde bakım hizmetlerinin kalitesini doğrudan etkilemektedir (Gunningberg & Carli, 2021). Literatürde, basınç ülseri bakımına yönelik eğitim programlarına katılan öğrencilerin, bu konuda daha bilinçli ve etkili uygulamalar gerçekleştirdikleri, ayrıca hastaların yaşam kalitesini artırmada başarılı oldukları belirtilmektedir (Jones ve ark., 2020).

Öğrencilerin basınç ülseri bakımına yönelik bilgi ve becerileri, bakım kalitesinin yanı sıra, basınç yaralarının önlenmesi ve tedavisinin sürekliliği açısından da önem taşımaktadır. Yapılan bir çalışmaya göre, öğrencilerin evde bakım hizmetlerinde doğru müdahaleleri gerçekleştirmesi, hem hastaların iyileşme sürecini hızlandırdığı hem de olası komplikasyonların önüne geçtiği vurgulanmıştır (Yılmaz & Turgut, 2019). Öğrencilerin, basınç ülseri bakımına yönelik eğitim sürecinde kazandıkları bilgi ve deneyimleri uygulamaya yansıtmaları, evde bakım hizmetlerinin etkinliğini artırmakta ve basınç ülseri oluşum oranlarının azalmasında kritik bir rol oynamaktadır. Evde hasta bakım programı öğrencilerinin basınç ülseri bakımına yönelik görüşleri ve uygulamaları, basınç ülseri kontrol ve tedavisinde önemli bir yere sahiptir. Eğitim sürecinde öğrencilerin kapsamlı ve güncel literatür bilgisiyle desteklenerek eğitilmesi, basınç ülseri yönetimi konusunda bilinçli ve etkili bir sağlık profesyoneli olmalarını sağlamaktadır (Ousey ve ark., 2020). Bu durum, evde bakım hizmetlerinin kalitesini yükselterek hastaların yaşam kalitesini iyileştirmede önemli bir etkiye sahiptir. Bu çalışma evde hasta bakım programı öğrencilerinin basınç ülseri bakımına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Tipi: Çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırma olarak planlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreninin bir üniversitenin sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda eğitim gören tüm evde hasta bakım programı öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Araştırma 210 öğrenci ile tamamlanmıştır

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Tanıtıcı Özellikler Formu: Öğrencilerin demografik ve tanıtıcı özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır.

2.3.2. Basınç Ülseri Bakımına Yönelik Görüş Formu: Araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda (Beeckman ve ark., 2020; Coleman ve ark., 2019; Gunningberg & Carli, 2021; Jones ve ark., 2020; Smith ve ark., 2021; Yılmaz & Turgut, 2019) hazırlanmış 12 sorudan oluşan öğrencilerin ‘basınç ülserine yönelik eğitim alma durumu, basınç ülserine yönelik eğitimi nereden aldığı, klinik stajda basınç ülserine yönelik bakım uygulamasına katılma durumu gibi soruları içeren 12 sorudan oluşmaktadır.

2.4. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan anket formları aracılığıyla toplanmıştır. Anket sorularını cevaplamak yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Veriler Nisan 2024- Haziran 2024 tarihleri arasında toplanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 25.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdeler hesaplaması, ortalama ölçüleri (minimum, maksimum) kullanılmıştır.

2.6. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın uygulanabilmesi için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’ndan izin ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü’nden kurum izni alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan katılımcılara araştırma konusunda bilgi verilerek, verilerinin gizli tutulacağı ve istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri bilgisi verilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ve basınç ülseri bakımına yönelik görüşleri (n=210)

Tanıtıcı Özellikler	x± s.s.	Min-Max
Yaş	20,41±1,66	18-32
	Sayı (n)	Yüzde %
Cinsiyet		
Kadın	148	70,5
Erkek	62	22,7
Medeni Durum		
Evli	3	1,3
Bekar	207	98,7
Sınıf		
1.sınıf	90	42,8
2.sınıf	120	57,2
Basınç ülserine yönelik eğitim alma durumu		
Evet	188	89,9
Hayır	22	10,1
Basınç ülserine yönelik eğitimi nereden aldığı** (n=188)		

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Lise eğitimi sırasında	49	42,6	**Birden fazla
Üniversite Eğitimi sırasında	202	99,0	
Basınç ülserine yönelik aldığı eğitimi yeterli bulma (n=188)			
Evet	170	90,7	
Hayır	18	9,3	
Klinik stajda basınç ülserine yönelik bakım uygulamasına katılma durumu			
Evet	112	53,6	
Hayır	98	46,4	
Klinik stajda basınç ülseri değerlendirmesi için skala kullanma durumu			
Evet	156	74,3	
Hayır	54	25,7	
Basınç ülseri bakımının yapılması gerektiğini düşünme durumu			
Evet	194	92,7	
Hayır	26	7,3	
Hastalarda basınç ülseri gelişmesinin sağlık bakım hizmetlerine maliyetinin yüksek olduğunu düşünme durumu			
Evet	185	88,4	
Hayır	15	11,6	
Basınç ülseri önlemeye yönelik becerilerine güvenme durumu			
Evet	126	60,3	
Hayır	84	39,7	
Rahat bir şekilde hastaya basınç ülserini önlemeye yönelik uygulamalar yapabileceğine inanma durumu			
Evet	129	61,1	
Hayır	81	38,9	
Bakım verdiği hastada basınç ülseri gelişmesini önleyebileceğini düşünme durumu			
Evet	137	65,5	
Hayır	73	34,5	

işaretlenmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ve basınç ülseri bakımına yönelik görüşlerinin dağılımı verilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 19,44±1,98, %70,5'i kadın, %98,7'si bekadır. Öğrencilerin %89,9'u basınç ülserine yönelik eğitim aldığı, eğitim alanların %99,0'ı bu eğitimi üniversite eğitimi sırasında aldığını, %90,7'si aldığı eğitimi yeterli bulduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %53,6'sı klinik stajda basınç ülserine yönelik bakım uygulamasına katıldığını, bakım uygulamasına katılan öğrencilerin %74,3'ü basınç ülseri değerlendirmesi için skala kullandığını, %92,7'si hastalarda basınç ülseri bakımının yapılması gerektiğini bildirdiği ve %88,4'ünün basınç ülserinin sağlık bakım hizmetlerine maliyetinin yüksek olduğunu düşündüğü saptanmıştır. Öğrencilerin %60,3'ü basınç ülseri önlemeye yönelik becerilerine güvendiğini, %61,1'inin rahat bir şekilde hastaya basınç ülserini önlemeye yönelik uygulamalar yapabileceğini ve %65,5'i bakım verdiği hastada basınç ülseri gelişmesini önleyebileceğini düşündüğünü ifade etmiştir.

4.TARTIŞMA

Basınç ülserleri, özellikle uzun süreli yatak istirahati gerektiren hastalarda yaygın olarak görülen ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyen ciddi bir sağlık sorunudur. Bu yaraların önlenmesi ve yönetimi, etkili bakımın

sağlanmasında kilit bir rol oynar ve bu süreçte sağlık profesyonellerinin ve evde hasta bakım programı öğrencilerinin bilgi ve becerileri oldukça önemlidir (Jackson ve ark., 2022). Literatürde, basınç ülseri bakımına yönelik yeterli bilgiye ve uygulama becerisine sahip sağlık profesyonellerinin, hastaların basınç ülseri riskini azaltmada ve tedavisinde daha etkili olduğu belirtilmektedir (Moore & Webster, 2021). Bu nedenle, evde bakım programı öğrencilerinin basınç ülseri konusundaki bilgi ve uygulama düzeylerinin değerlendirilmesi, basınç ülseri yönetiminde önemli bir adımdır.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%89,9) basınç ülseri konusunda eğitim aldığı ve bu basınç ülserine yönelik aldıkları eğitimi yeterli bulduğu (%90,7) belirlenmiştir ve sonuç üniversite eğitimlerinin basınç ülserine yönelik görüşlerinde etkili olduğunu düşündürebilmektedir. Literatürde de benzer şekilde, basınç ülseri eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyini ve bakım yeterliliğini artırdığı belirtilmektedir (Beeckman ve ark., 2020). Eğitim, özellikle basınç ülserinin değerlendirilmesinde ölçek kullanımını teşvik ederek, öğrencilere hastaların durumunu daha iyi anlama ve bakım planını daha etkili bir şekilde oluşturma yeteneği kazandırmaktadır (Smith ve ark., 2021).

Klinik staj deneyimi sırasında basınç ülseri bakım uygulamalarına katılan öğrencilerin (%53,6) oranı, öğrencilere uygulamalı eğitim fırsatlarının sunulmasının önemini vurgulamaktadır. Öğrencilerin bu deneyimlerde basınç ülserini değerlendirme skalalarını kullanmaları (%74,3) ve bakım konusunda pratik yapmaları, öğrenme sürecinin kalıcılığını artırabileceğini düşündürmektedir. Literatüre göre, klinik ortamda aktif katılım sağlayan öğrenciler, basınç ülseri bakımında daha yetkin ve kendine güvenen bireyler haline gelmektedir (Sullivan & Schoelles, 2019). Ayrıca, çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun basınç ülseri bakımının sağlık bakım hizmetlerine maliyetinin yüksek olduğunu düşünmesi (%88,4), ekonomik farkındalıklarının da gelişmiş olduğunu göstermektedir. Bu, onların hasta bakımının sadece klinik sonuçlar açısından değil, aynı zamanda sağlık sistemine getirdiği maliyetler açısından da değerlendirme yapabildiklerini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, evde hasta bakım programı öğrencilerinin basınç ülseri bakımına yönelik görüşlerinin genel olarak yeterli olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin %60,3'ünün basınç ülseri önlemeye yönelik becerilerine güvenmesi ve %65,5'inin bakım verdiği hastada basınç ülseri gelişmesini önleyebileceğine inanması, basınç ülseri bakımında öz yeterliliklerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Literatür de bu bulguları destekler niteliktedir ve eğitim sürecinin basınç ülseri bakımında öğrencilerin öz yeterliliklerini artırmada kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Gefen ve ark., 2021). Özellikle pratik uygulamalarla desteklenen bir eğitim süreci, öğrencilerin hem bilgi düzeyini artırmakta hem de bu bilgiyi gerçek hasta bakımında etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamaktadır.

5.SONUÇ

Çalışmanın sonuçları, evde hasta bakım programı öğrencilerinin basınç ülseri bakımına yönelik görüşlerinin eğitimden ve klinik deneyimlerden etkilendiğini göstermektedir. Özellikle öğrencilerin aldıkları eğitimin basınç ülseri bakımında etkili olduğu ve bu bilgilerin pratik uygulamalarla desteklenmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Literatürle de uyumlu olarak, basınç ülseri bakımında etkili bir eğitim ve klinik uygulamaların, sağlık profesyonellerinin beceri ve öz güvenini artırmada önemli bir role sahip olabileceği öne sürülmektedir (Beeckman ve ark., 2020; Moore & Webster, 2021).

Araştırmada, öğrencilerin basınç ülseri bakımının maliyeti ve sağlık hizmetleri üzerindeki etkisi konusunda farkındalık sahibi oldukları görülmüştür. Bu bulgu, öğrencilerin sadece klinik bakım açısından değil, sağlık ekonomisi ve hasta güvenliği perspektifinden de kapsamlı bir yaklaşıma sahip olabileceklerini düşündürmektedir. Bu durum, gelecekteki sağlık profesyonellerinin basınç ülseri bakımında yalnızca hastanın iyileşmesine değil, aynı zamanda sağlık kaynaklarının etkin kullanımına da odaklanma potansiyeline sahip

olabileceklerini göstermektedir. Çalışmanın sonuçları, evde hasta bakım programı öğrencilerinin basınç ülseri bakımında yeterli bilgi, beceri ve öz güvene sahip olabileceğini ve bu alanda etkili bir bakım hizmeti sunmaya hazır olabileceklerini düşündürmektedir.

KAYNAKLAR

- Beeckman, D., Van Lancker, A., Van Hecke, A., & Verhaeghe, S. (2020). A systematic review and meta-analysis of incontinence-associated dermatitis, incontinence, and moisture as risk factors for pressure ulcer development. *Research in Nursing & Health*, 43(2), 123-137.
- Coleman, S., Nixon, J., Keen, J., Wilson, L., McGinnis, E., Dealey, C., ... & Stubbs, N. (2019). A new pressure ulcer conceptual framework. *Journal of Advanced Nursing*, 75(12), 3372-3384.
- Demarré, L., Verhaeghe, S., Annemans, L., Van Hecke, A., Van Lancker, A., Grypdonck, M., & Beeckman, D. (2022). The cost-effectiveness of a prevention strategy for pressure ulcers in long-term care. *Nursing Economic\$,* 40(1), 17-23.
- Gefen, A., Farid, K. J., & Shaywitz, I. (2021). A review of deep tissue injury development, detection, and prevention: shear sensation in the skin and perception of pain. *Wound Repair and Regeneration*, 29(6), 975-984.
- Gunningberg, L., & Carli, C. (2021). Nursing students' knowledge and attitude towards pressure ulcer prevention: A systematic review. *Journal of Nursing Education*, 60(3), 125-132.
- Jackson, D., Sarki, A. M., Betteridge, R., & Brooke, J. (2022). Medical device-related pressure ulcers: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Nursing Studies*, 124, 104087.
- Jones, M., Smith, J., & Roberts, L. (2020). The impact of a pressure ulcer education program on nursing students' knowledge and attitudes. *Nurse Education Today*, 84, 104215.
- Karadağ, A., & Atalay, N. (2020). Bası yaralarının önlenmesinde hemşirenin rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(2), 157-164.
- Moore, Z., & Webster, J. (2021). Dressings and topical agents for preventing pressure ulcers. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 5, CD009362.
- Ousey, K., Edwards, J., & Lindsay, E. (2020). Role of the community nurse in pressure ulcer prevention and management. *British Journal of Community Nursing*, 25(6), 292-297.
- Smith, G., Smith, S., & Kirk, C. (2021). Nursing students' self-efficacy in pressure ulcer prevention: A cross-sectional study. *Nurse Education in Practice*, 56, 103138.
- Smith, J., Jones, M., & Brown, L. (2021). The role of nurses in preventing pressure ulcers in the community: A qualitative study. *Journal of Wound Care*, 30(5), 407-414.
- Sullivan, N., & Schoelles, K. M. (2019). Preventing in-facility pressure ulcers as a patient safety strategy: A systematic review. *Annals of Internal Medicine*, 158(5 Pt 2), 410-416.
- Toba, N. (2022). Pressure ulcer prevention and management in the elderly. *Geriatric Nursing*, 43(3), 211-218.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Yılmaz, E., & Turgut, S. (2019). Basınç yarası bakımında hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyi ve tutumları. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(4), 563-571.

SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN HEMŞİRELERİN BİLGİ DÜZEYLERİ

Betül Şahin Kılınç¹, Hilal Tüzer², Tuba Yılmazer², Fatih Yerlikaya³

¹. Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölüm, Ankara/Türkiye

².Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Ankara/Türkiye

³. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi
Hizmetler ve Teknikler, Elektronörofizyoloji Programı, Kırşehir/Türkiye

ÖZET

Giriş: Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlar (SHİE), eski adıyla hastane enfeksiyonları, "doğrudan veya dolaylı olarak sağlık hizmeti ile ilişkili olarak gelişen enfeksiyonlar" olarak tanımlanmaktadır. Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlar, hasta güvenliğini tehdit eden en önemli sorunlardan biri olup, sağlık çalışanlarının bilgi ve uygulamaları bu enfeksiyonların azaltılmasında kritik rol oynamaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesinde hemşirelerin bilgi düzeylerini belirlemektir. Çalışmamız, hemşirelerin enfeksiyon kontrolüne yönelik bilgi birikimlerini değerlendirerek, eksik veya zayıf yönlerin tespit edilmesi ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesini amaçlamaktadır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışma, Kırşehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan ve katılmayı kabul eden 56 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, 01-30 Aralık 2019 tarihleri arasında "Demografik Veri Formu" ve araştırmacılar tarafından hazırlanan "Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlara Yönelik Bilgi Formu" kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamasının 37,01±13 olduğu görülmüştür. Çalışmada, yaş, çalışılan servis, çalışma yılı, eğitim durumu, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara ilişkin bir eğitime katılma durumu, katılan eğitimin türü, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonuna ilişkin bir yayın takip edilmediği ve takip edilen yayın türünün hemşirelerin bilgi düzeyine etkisi değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler, tek yönlü ANOVA, korelasyon, bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Yalnızca katılan eğitimin türü ile toplam bilgi puanı arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir korelasyon olduğu saptanmıştır ($p<0,01$; $r=.351$). Katılan eğitimin türünün bilgi puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür ($p<0,01$; $F=7.318$). Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyona ilişkin seminare katılanların bilgi puanlarının hizmet içi eğitime katılanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,01$; $t=-7.119$).

Sonuç: Hemşirelerin sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara ilişkin eğitim almalarının bu konudaki bilgi düzeylerine katkısı olduğu görülmektedir. Bu durum, enfeksiyon kontrolü ve hasta güvenliğinin artırılması için düzenli eğitim programlarının ve denetimlerin gerekliliğini vurgulamaktadır. Hemşirelerin bilgi düzeylerinin artırılması, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çapraz enfeksiyon, hemşirelik, enfeksiyon kontrolü, hasta güvenliği.

NURSES' KNOWLEDGE OF THE PREVENTION OF HEALTHCARE-ASSOCIATED INFECTIONS ABSTRACT

Introduction: Healthcare-associated infections (HAI), formerly known as hospital infections, are defined as "infections that develop directly or indirectly in association with healthcare services". HAIs are a significant threat to patient safety, and healthcare workers' knowledge and practices play a critical role in reducing these infections.

Aim: The aim of this study is to determine the knowledge levels of nurses in the prevention of healthcare-associated infections. This study seeks to evaluate the knowledge base of nurses regarding infection control, identify gaps or weaknesses, and ascertain their educational needs.

Method: This descriptive study was conducted with 56 nurses working at Kırşehir Training and Research Hospital who agreed to participate. Data were collected between December 1 and 30, 2019, using a "Demographic Data Form" and a "Healthcare-Associated Infections Knowledge Form" developed by the researchers.

Results: The average age of the participating nurses was 37.01 ± 13 years. The study assessed the impact of factors such as age, department, years of experience, educational background, participation in training on healthcare-associated infections, the type of training attended, and the follow-up of publications related to healthcare-associated infections on the nurses' knowledge levels. Data analysis included descriptive statistics, one-way ANOVA, correlation analysis, and independent sample t-tests. A moderate positive correlation was found between the type of training attended and the total knowledge score ($p < 0.01$; $r = 0.351$). The type of training had a significant effect on knowledge scores ($p < 0.01$; $F = 7.318$). Nurses who attended seminars on healthcare-associated infections had significantly higher knowledge scores compared to those who participated in in-service training ($p < 0.01$; $t = -7.119$).

Conclusion: The study demonstrates that training on healthcare-associated infections contributes to the knowledge levels of nurses. This finding underscores the need for regular educational programs and audits to enhance infection control and patient safety. Improving nurses' knowledge levels is crucial for the prevention of healthcare-associated infections.

Keywords: Cross infection, nursing, infection control, patient safety.

1.Giriş ve Amaç

Sağlık hizmeti ile ilişkili enfeksiyonlar (eski adıyla hastane enfeksiyonları), sağlık hizmetiyle doğrudan ya da dolaylı şekilde ilişkili olarak ortaya çıkan enfeksiyonlar olarak tanımlanmaktadır (1). Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC) ise, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonları, "hastaların sağlık hizmeti alırken veya aldıktan hemen sonra yakalandığı enfeksiyonlar" olarak tanımlamaktadır. Sağlık hizmetiyle ilişkili enfeksiyonlar (SHİE) sağlık hizmeti güvenliği için ciddi bir tehdittir (2). SHİE, insidans, mortalite, maliyet ve antibiyotik direnci gibi önemli sonuçlar meydana getirmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2022 raporuna göre, gelişmiş ülkelerde her yüz hastadan yedisi, az gelişmiş ülkelerde ise her yüz hastadan on beşi SHİE ile karşılaşmaktadır ve bu enfeksiyonlar nedeniyle hastaların %10'u yaşamını yitirmektedir. Kritik alanlarda tedavi gören hastaların daha yüksek risk ile karşı karşıya oldukları görülmektedir. SHİE'ler, dirençli mikroorganizmalarla ilişkili olarak mortaliteyi iki ila üç kat artırmaktadır. Raporda, uygun el hijyeni ve enfeksiyon kontrolü ile SHİE'lerin %70'inin önlenebileceği vurgulanmaktadır (1). CDC'nin yıllık *Ulusal ve Eyalet Sağlık Bakımıyla İlişkili Enfeksiyonlar İlerleme Raporu*, en sık bildirilen SHİE'lerin, kateterle bağlantılı idrar yolu enfeksiyonları ve santral kateterle ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonları, belirli cerrahi alan enfeksiyonları, hastane başlangıçlı *C. difficile* enfeksiyonları ve hastane başlangıçlı metisiline dirençli *Staphylococcus aureus (MRSA) bakteriyemisi (kan dolaşımı enfeksiyonları)* olduğunu bildirmektedir (3).

Sağlık hizmetlerinde hijyen önlemlerine uyum sağlamanın ve hastane enfeksiyonlarının kontrol altına alınmasının sağlık çalışanlarının bilgi, tutum ve davranışlarıyla doğrudan ilişkili olduğu kanıtlanmıştır (4). Sağlık çalışanlarının bilgi düzeyi arttıkça, hijyen önlemlerine uyumu da artmaktadır. Ayrıca, sağlık çalışanlarının tutumları da bilgi düzeyleriyle ilişkilidir, yani daha yüksek bilgi düzeyine sahip olanlar daha olumlu tutumlara sahip olma eğilimindedir (5). Bununla birlikte, sağlık çalışanlarının tutumları yalnızca çalışma deneyimleriyle ilişkili olmayabilir. Bu sebeple, sağlık çalışanlarının bilgi ve tutumlarını etkileyebilecek faktörlerin araştırılması çok önemlidir. Bu şekilde, sağlık hizmetlerinin kalitesi artırılabilir ve hastane enfeksiyonlarının engellenmesine yönelik önlemler daha etkili olabilir (6).

Bu nedenle, HAI'lerin kontrolü ve önlenmesine yönelik önerilerin bilinmesi, sağlık hizmetlerinde yer alan tüm profesyonellerin çeşitli yönlerini dikkate alan stratejiler ve ortak çaba gerekmektedir. Multidisipliner ekipte hemşirelik, yalnızca sayıca en fazla çalışanı olan kategori olduğu için değil, aynı zamanda 24 saat boyunca hastanın yanında kaldığı, bürokratik işlevleri yerine getirmenin yanı sıra hastane enfeksiyonunu kontrol etmek ve öğretim ve araştırmada rol almak için farklı bakım düzeylerinde tüm sağlık hizmetlerinde bulunduğu için görünürlük kazanmaktadır (7).

Bu çalışmanın amacı, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesine yönelik hemşirelerin bilgi düzeylerini belirlemektir. Çalışmamız, hemşirelerin enfeksiyon kontrolüne yönelik bilgi birikimlerini değerlendirerek, eksik veya zayıf yönlerin tespit edilmesi ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesini amaçlamaktadır.

2.Yöntem

2.1.Çalışmanın Şekli

Bu çalışma, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesine ilişkin hemşirelerin bilgi düzeylerini değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

2.2.Çalışmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Çalışma, Kırşehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan hemşirelerle gerçekleştirilmiştir. Kırşehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde toplam 325 hemşire çalışmaktadır. Hemşireler, saat 08.00-16.00, 16.00-08.00 şeklinde iki vardiya halinde çalışmaktadır.

2.3.Çalışmanın Popülasyonu

Çalışmanın örneklemini, 325 hemşireden "Hemşire Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" ile izin alındıktan sonra çalışmaya katılmayı kabul eden 56 hemşire oluşturmuştur.

2.4. Veri Toplama Yöntemi

Veriler, 01-30 Aralık 2019 tarihleri arasında araştırmacı hemşireler tarafından toplanmıştır.

2.4.1. Veri Toplama Araçları

Veri toplamada, araştırmacılar tarafından hazırlanan "Demografik Veri Formu" ve "Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlara Yönelik Bilgi Formu" kullanılmıştır.

2.4.1.1. Demografik Veri Formu

Demografik veri formu; ilk bölümünde yaş, çalışılan servis, çalışma yılı, eğitim durumu, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara ilişkin bir eğitime katılma durumu, katılan eğitimin türü, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyona ilişkin bir yayın takip edilip edilmediği ve takip edilen yayın türüne yönelik toplam 8 sorudan oluşmaktadır.

2.4.1.2. Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlara Yönelik Bilgi Formu

Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara yönelik bilgi durumunun değerlendirileceği toplam 15 soru içeren ve araştırmacılar tarafından hazırlanan bir formdur.

2.5. Çalışmanın Uygulanması

Çalışma, Kırşehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 01-30 Aralık 2019 tarihleri arasında görev yapan 325 hemşireden "Hemşire Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" ile yazılı/sözel izin alındıktan sonra araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelerle yürütülmüştür. Hemşirelere araştırmacılar tarafından "Demografik Veri Formu", "Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonlara Yönelik Bilgi Formu" verilmiştir ve hemşireler yanıtladıktan sonra geri alınmıştır. Çalışmanın sonunda hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik bilgi düzeyleri belirlenmiştir.

2.6. Çalışmanın Etik Boyutu

Çalışmanın etik açıdan uygunluğunun değerlendirilmesi için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. Çalışmanın yapılacağı Kırşehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinin yönetiminden de kurum izni alınmıştır. Ayrıca çalışmaya katılmayı kabul eden tüm hemşirelere aydınlatılmış onam formu imzalatılmıştır.

2.7. Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen verilerin bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılarak araştırmacı tarafından bilgisayar programına aktarılmış, bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler, tek yönlü ANOVA, korelasyon, bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Çalışmada, yaş, çalışılan servis, çalışma yılı, eğitim durumu, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara ilişkin bir eğitime katılma durumu, katılan eğitimin türü, sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonuna ilişkin bir yayın takip edilip edilmediği ve takip edilen yayın türünün hemşirelerin bilgi düzeyine etkisi değerlendirilmiştir.

Çalışmaya toplam 56 hemşire gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamasının $37,01 \pm 13$ olduğu görülmüştür. Hemşirelerin %43'ünün iç hastalıkları servisinde, %25'nin cerrahi servislerde ve %32,1'inin yoğun bakım ünitesinde çalıştığı belirlenmiştir. Hemşirelerin çalışma yılının ise ortalama 11 ila 15 yıl olduğu saptanmıştır. Eğitim durumuna bakıldığında, %28,6'sının lise/önlisans, %68'inin lisans ve %3,6'sının lisansüstü derecesine sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların %96,4'ünün SHİE ile ilgili eğitime katıldığı saptanmıştır. Hizmet içi eğitime katılan hemşire grubun %92,6'sını oluştururken, seminerlere katılanların oranı %7,4 olarak belirlenmiştir. Katılımcılar arasında SHİE ile ilgili kurslara katılan olmadığı saptanmıştır. Yayın takibi ile ilgili soruya ise tüm katılımcıların hayır cevabı verdiği görülmüştür (Tablo 1).

Tablo 2'ye bakıldığında, yalnızca katılan eğitimin türü ile toplam bilgi puanı arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir korelasyon olduğu saptanmıştır ($p < 0,01$; $r = .351$). Tablo 3'te de görüldüğü üzere, katılan eğitimin türünün bilgi puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür ($p < 0,01$; $F = 7.318$). Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyona ilişkin seminere katılanların bilgi puanlarının hizmet içi eğitime katılanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu Tablo 4'te görülmektedir ($p < 0,01$; $t = -7.119$).

Tablo 1. Hemşirelerin Sosyodemografik özelliklerini içeren Tanımlayıcı Nitelikleri

Değişkenler	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	56	23.00	50.00	37.0179	6.98958
Çalışılan Servis	56	1.00	3.00	1.8929	.86715
Çalışma Yılı	56	1.00	6.00	4.1964	1.43235
Eğitim Durumu	56	1.00	3.00	1.7500	.51346
SHİE ile ilgili eğitime katılma durumu	56	1.00	2.00	1.0357	.18726
Katılan Eğitimin Türü	54	1.00	3.00	1.1481	.52870
Yayın Takibi	56	2.00	2.00	2.0000	.00000

Çalışılan Servis	f	%	Toplam %
İç hastalıkları servisleri	24	42.9	42.9
Cerrahi servisleri	14	25.0	67.9
Yoğun bakım üniteleri	18	32.1	100.0
Total	56	100.0	

Eğitim Durumu	f	%	Toplam %
---------------	---	---	----------

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Lise/ Önlisans	16	28.6	28.6
Lisans	38	67.9	96.4
Lisansüstü	2	3.6	100.0
Total	56	100.0	

SHİE ile ilgili eğitime katılma durumu	f	%	Toplam %
Evet	54	96.4	96.4
Hayır	2	3.6	100.0
Total	56	100.0	

Katılınan Eğitimin Türü	f	%	Toplam %
Hizmet içi eğitim	50	92.6	92.6
Kurs	0	0	0
Seminer	4	7.4	100.0
Total	54	100.0	

Yayın Takibi	f	%	Toplam %
Hayır	56	100.0	100.0

Tablo 2. Değişkenler arası ilişki

Değişkenler		Yaş	Çalışılan Servis	Çalışma Yılı	Eğitim Durumu	SHİE ile ilgili eğitime katılma durumu	Katılınan Eğitimin Türü	Yayın Takibi	Toplam puan	
Yaş	Pearson Korelasyon	1	-.201	.862**	-.181	-.306*	.014	. ^c	-.121	
	p (2 yönlü)		.138	.000	.182	.022	.922	.	.375	
	N	56	56	56	56	56	54	56	56	
Çalışılan Servis	Pearson Korelasyon	-	.201	1	-.202	-.020	.024	.120	. ^c	.085
	p (2 yönlü)	.138		.135	.881	.861	.389	.	.531	
	N	56	56	56	56	56	54	56	56	
Çalışma Yılı	Pearson Korelasyon	.862**	-.202	1	-.179	-.162	-.048	. ^c	-.160	
	p (2 yönlü)	.000	.135		.186	.232	.732	.	.239	
	N	56	56	56	56	56	54	56	56	
Eğitim Durumu	Pearson Korelasyon	-	-.020	-.179	1	-.284*	-.158	. ^c	.027	
	p (2 yönlü)	.181	.182	.881	.186	.034	.253	.	.842	
	N	56	56	56	56	56	54	56	56	
SHİE ile ilgili eğitime katılma durumu	Pearson Korelasyon	-.306*	.024	-.162	-.284*	1	. ^c	. ^c	.018	
	p (2 yönlü)	.022	.861	.232	.034		.000	.	.896	
	N	56	56	56	56	56	54	56	56	

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Katılma n Eğitim Türü	Pearson Korelasyon	.014	.120	-.048	-.158	. ^c	1	. ^c	.351**
	p (2 yönlü)	.922	.389	.732	.253	.000		.	.009
	N	54	54	54	54	54	54	54	54
Yayın Takibi	Pearson Korelasyon	. ^c	. ^c	. ^c	. ^c	. ^c	. ^c	. ^c	. ^c
	p (2 yönlü)	.	.	.	.	.	.	.	.
	N	56	56	56	56	56	54	56	56
Toplam	Pearson Korelasyon	-	.085	-.160	.027	.018	.351**	. ^c	1
	p (2 yönlü)	.375	.531	.239	.842	.896	.009	.	
	N	56	56	56	56	56	54	56	56

** . Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (2 yönlü).

* . Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (2 yönlü).

c. Değişkenlerden en az biri sabit olduğu için hesaplanamaz.

Tablo 3. Katılınan eğitimin türünün toplam bilgi puanları üzerine etkisi

		Kareler Toplamı	df	Kareler ortalaması	F	p
Toplam puan * Katılınan Eğitim Türü	Gruplar Arası (Birleştirilmiş)	25.618	1	25.618	7.318	.009
	Gruplar İçi	182.030	52	3.501		
	Toplam	207.648	53			

Tablo 4. Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara ilişkin seminer eğitime katılanların hizmet içi eğitime katılanlara göre bilgi puanları üzerindeki etkisi

Grup İstatistikleri										
		Katılınan Eğitimin Türü	N	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın standart hatası				
Toplam puan	1.00 (Hizmet içi Eğitim)	50	8.1200	1.92343	.27201					
	3.00 (Seminer)	4	10.7500	.50000	.25000					
Bağımsız Örneklem Testi										
		Levene Varyansların Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						
		F	p	t	df	p (2 yönlü)	Ortalama Fark	Farkların standart hatası	Farkın %95'lik Güven Aralığı	
Toplam puan	Varyansların eşit olduğu varsayımı	4.227	.045	-2.705	52	.009	-2.63000	.97219	-4.58084	-.67916
	Varyansların eşit olmadığı varsayımı			-7.119	13.177	.000	-2.63000	.36945	-3.42705	-1.83295

4. Tartışma

Bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan hemşirelerle yürütölen mevcut çalışmada, katılımcıların sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlara ilişkin bilgi düzeyleri ile katıldıkları eğitimler arasında anlamlı bir ilişki olduğu görölmektedir. Katıldıkları eğitim türleri arasında seminere katılanların bilgi puanlarının, hizmet içi eğitime katılanlardan daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Seminerlere katılan hemşireler, hizmet içi eğitime katılanlardan daha sayıca az olmasına rağmen, seminer eğitimine katılanların bilgi puanlarının daha yüksek olması sonuca da dikkat çekicidir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, önceki literatürdeki bulgularla tutarlılık göstermektedir. Ahsan ve arkadaşları (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, bilgi yönetimine dayalı hemşirelik eğitiminin, hemşirelerin hastane enfeksiyonlarını önleme davranışları üzerinde pozitif etkisi olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda, hemşirelerin el hijyenine uyumlarının ve bakım dokümantasyonundaki doğruluklarının arttığı vurgulanmıştır. Bu bulgu, hemşirelik öğrencilerinin eğitiminin yalnızca bilgi düzeyini artırmakla kalmadığını, aynı zamanda uygulamada da gelişim sağladığını göstermektedir (8). Paul ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında ise, sağlık çalışanlarının enfeksiyon kontrolü konusunda bilgi düzeylerinde eksiklikler olduğu ve uygulamaların iyileştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu eksikliklerin, özellikle yoğun bakım üniteleri ve pediatri servislerinde daha belirgin olduğu görölmektedir. Bu çalışmanın bulguları da sağlık çalışanlarının enfeksiyon kontrolü konusunda bilgi ve uygulama düzeylerinde farklılıkların olabileceğini ve standartlaştırılmış eğitimlerin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Video refleksif etnografi yöntemiyle el yıkama ve kişisel koruyucu ekipman kullanımı gibi temel enfeksiyon kontrol önlemlerinde görölen eksiklikler, bu tür eğitsel müdahalelerin yalnızca bilgi düzeyini değil, aynı zamanda uygulamaları da hedef alması gerektiğini göstermektedir (9).

Benzer şekilde, Tanyeri ve Işık tarafından yapılan çalışmada hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumunun önemli olduğu ve bu uyumun hasta bakımı ve hasta ailelerinin yaşamlarını etkilediği belirtilmektedir. Çalışmada, hemşirelerin izolasyon önlemlerine genel olarak yüksek düzeyde uyum gösterdikleri vurgulanmıştır. Ancak, bu uyumu sürdürebilmek için sürekli eğitim programlarının artırılması ve el hijyeni gibi temel uygulamaların önemi vurgulanmaktadır. Bu bulgular, sağlık çalışanlarının enfeksiyon kontrol önlemlerine uyumlarını teşvik edecek farkındalık programlarının önemini desteklemektedir (10). Manzo ve arkadaşlarının Brezilya’da gerçekleştirdikleri çalışma, hemşirelerin santral kateter ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonlarını önleme konusundaki bilgi ve uygulamalarının yetersiz olduğunu göstermektedir. Özellikle, hemşirelerin bilgi düzeylerinin orta seviyede kaldığı ve kaynak eksikliği, yetersiz ekipman gibi çevresel faktörlerin enfeksiyon önleyici uygulamalara bağlılığı olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Bu bulgular, sürekli eğitim ve rehberlik sağlayarak hemşirelerin santral kateter ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonlarını önleme stratejilerine daha güçlü bir şekilde bağlı kalmalarını sağlamak gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla, bu konuda daha fazla çalışma yapılması ve mevcut uygulamaların iyileştirilmesi gerekmektedir (11).

Parreira ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada (2022), hemşirelik öğrencilerinin hastane enfeksiyonlarını önleme ve kontrol etme konusundaki bağlılıklarının yalnızca teorik eğitimlerle sınırlı olmadığı, klinik yerleştirmelerde öğretmenlerin aktardığı uygulamaların da önemli bir etken olduğu vurgulanmıştır (12). Benzer şekilde, bu çalışmanın da teorik bilginin enfeksiyon kontrolü üzerindeki etkisini belirgin bir şekilde ortaya koyduğu görölmektedir. Özellikle klinik yerleştirmeler sırasında alınan eğitimin standartlaştırılması ve koordine edilmesi, öğrencilerin enfeksiyon önleme ve kontrol önlemlerine olan bağlılıklarını artırmaktadır. Bu durum, sağlık eğitiminde öğretmenler arası iş birliği ve koordinasyonun enfeksiyon kontrolü açısından önemini pekiştirmektedir.

Kim ve arkadaşlarının çalışmasında, hemşirelerin enfeksiyona ilişkin standart önlemlere uyum oranları incelenmiş, özellikle el hijyeni uyumunun en düşük puan alan faktör olduğu vurgulanmıştır. Hem gözlenen hem de bildirilen uyum arasında farklılıklar bulunmuş, bu da uyumun gözlem yoluyla daha objektif bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. El hijyeni uyumu, enfeksiyon riskini doğrudan etkileyen önemli

bir faktör olduğu için, bu alanda daha fazla eğitim ve farkındalık gerçekleştirilmesi gerekmektedir (13). Benzer şekilde, Shaban ve arkadaşlarının çalışması, Avustralya'daki yaşlı bakım tesislerinde enfeksiyon kontrol uzmanlarının mevcut uygulamalarını değerlendirmiştir. Çalışma, çoğu tesisin enfeksiyon kontrol programlarına sahip olmasına rağmen, bu programların daha da geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. El hijyeni ve kişisel koruyucu ekipman kullanımı gibi önlemler yaygın olarak uygulanmakla birlikte, eğitim eksikliklerinin sürveyans ve salgın yönetiminde bir boşluk oluşturduğu gözlenmiştir. Eğitim programlarının erişilebilirliği artırıldığında, bu tesislerde enfeksiyon kontrolüne yönelik daha etkili bir uyum sağlanabilir (14). Ayrıca, intravenöz kateter ilişkili enfeksiyonların önlenmesine yönelik yapılan araştırmada, hemşirelerin bilgi ve uygulama düzeylerinin çeşitli faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterdiği saptanmıştır. Eğitim düzeyi, çalışılan servis/birim ve rehberlere erişim gibi faktörler hem bilgi hem de uygulama düzeyini etkileyen önemli etmenlerdir. Bu, sağlık çalışanlarına yönelik sürekli eğitimin ve rehberlik sağlanmasının oldukça önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Sağlık personelinin bilgi düzeyini artırmak ve pratik uygulamalarını desteklemek, sağlık hizmeti kaynaklı enfeksiyonların azaltılmasında önemli bir adım olacaktır (15). Çalışmamızda, bu sonuçlardan farklı olarak cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışılan servis ve çalışma yılı gibi faktörlere ilişkin anlamlı bulgular elde edilmemiştir.

Sonuç olarak, el hijyeni uyum oranlarının düşük olduğu bir diğer çalışmada, genç bireylerin daha yüksek uyum oranlarına sahip olduğu ve erkeklerin kadınlardan daha yüksek oranda el dezenfektanı kullandıkları tespit edilmiştir. Bu veriler, el hijyenine yönelik farkındalık çalışmalarının daha spesifik hedef gruplara odaklanması gerektiğini göstermektedir. Genel olarak, el hijyeni uygulamalarının yaygınlaştırılması ve DSÖ kılavuzlarının daha etkin bir şekilde uygulanması, enfeksiyonların önlenmesinde önemli bir rol oynayacaktır (16).

Tüm bu çalışmaların ortak noktası, sağlık çalışanlarının el hijyeni ve enfeksiyon kontrolü konusunda daha fazla eğitime ve farkındalığa ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Çalışmamızda da görüldüğü gibi katılan eğitimin türü de hemşirelerin bilgi düzeyleri üzerinde anlamlı farklılık meydana getirmektedir. Bu doğrultuda, örgütsel ve eğitimsel stratejilerin geliştirilmesi, sağlık kuruluşlarında enfeksiyonların önlenmesine yönelik uyumu artıracaktır. Çalışmamızın sonuçlarına bakıldığında, seminer eğitimlerine katılanların bilgi puanlarının daha yüksek olması, hemşirelerin gönüllü olarak öğrenme isteğiyle katılmaları fakat hizmet içi eğitimlere ise katılımın kurumsal anlamda çoğunlukla gönüllülük esaslı olmaması sebebiyle olabileceği düşünülmektedir. Literatürde bununla ilgili bir bulguya rastlanmaması nedeniyle eğitime katılma durumu ve eğitimin türü ve içeriğine ilişkin çalışmaların artırılması önerilmektedir.

5. Sonuç

Bu çalışmada, sağlık hizmeti ile ilişkili enfeksiyonların kontrolünde sağlık çalışanlarının bilgi düzeylerinin önemi vurgulanmıştır. Eğitimlerin bilgi düzeyine olan etkisi değerlendirildiğinde, seminerlere katılan hemşirelerin bilgi puanlarının, hizmet içi eğitime katılanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Bulgular, literatürdeki diğer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Özellikle, hemşirelerin sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonları önleme davranışlarının, bilgiye dayalı eğitimlerle olumlu yönde etkilendiği ve bu eğitimlerin el hijyeni ile bakım uygulamalarında da iyileşmelere katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak, sağlık çalışanlarının bilgi düzeylerini artıran eğitimlerin enfeksiyon kontrolünde kritik bir rol oynadığı ve bu tür eğitimlerin yaygınlaştırılması gerektiği önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Sağlık Hizmeti ile İlişkili Enfeksiyonlar. [Internet]. 2023 [cited 2024 Sep 9]. Available from: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/hastaliklar/shie.html>

2. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Healthcare-Associated Infections (HAIs)-About HAIs. [Internet]. 2023 [cited 2024 Sep 9]. Available from: <https://www.cdc.gov/healthcare-associated-infections/about/index.html>
3. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Healthcare-Associated Infections (HAIs)-Data and Statistics. [Internet]. 2023 [cited 2024 Sep 9]. Available from: <https://www.cdc.gov/healthcare-associated-infections/php/data/index.html>
4. Angelozzi A, Caminada S, Dorelli B, Sindoni A, Baccolini V, Di Paolo C, et al. Knowledge, attitude, barriers, professional behaviour and possible interventions. A survey on healthcare-associated infections among the healthcare workers of an intensive care unit in a large teaching hospital in Rome. *Ann Ig*. 2021;33(6):628-43.
5. Hosseinalhashemi M, Sadeghipour Kermani F, Palenik CJ, Poursaghari H, Askarian M. Knowledge, attitudes, and practices of health care personnel concerning hand hygiene in Shiraz University of Medical Sciences hospitals, 2013-2014. *Am J Infect Control*. 2015;43(9):1009-11. doi: 10.1016/j.ajic.2015.05.002.
6. Baccolini V, D'Egidio V, de Soccio P, et al. Effectiveness over time of a multimodal intervention to improve compliance with standard hygiene precautions in an intensive care unit of a large teaching hospital. *Antimicrob Resist Infect Control*. 2019;8:92. doi: 10.1186/s13756-019-0544-0.
7. Ferreira LL, Azevedo LMN, Salvador PTCO, Morais SHM, Paiva RM, Santos VEP. Nursing care in Healthcare-Associated Infections: a Scoping Review. *Rev Bras Enferm*. 2019;72(2):476-83. doi: 10.1590/0034-7167-2018-0418.
8. Ahsan A, Dewi ES, Suharsono T, Setyoadi S, Soplanit VG, Ekowati SI, et al. Knowledge Management-Based Nursing Care Educational Training: A key strategy to improve healthcare associated infection prevention behavior. *SAGE Open Nursing*. 2021 Jan 1;7:237796082110446. Available from: <https://doi.org/10.1177/23779608211044601>
9. Paul E, Asiri I a. A, Al-Hakami A, Chandramoorthy HC, Alshehri S, Beynon CM, et al. Healthcare workers' perspectives on healthcare-associated infections and infection control practices: a video-reflexive ethnography study in the Asir region of Saudi Arabia. *Antimicrobial Resistance and Infection Control*. 2020 Jul 16;9(1). Available from: <https://doi.org/10.1186/s13756-020-00756-z>
10. Tanyeri K, Isik B. Determining the Level of Nurses' Compliance with the Isolation Precautions Taken for Preventing Healthcare Associated Infections. *Cyprus Journal of Medical Sciences*. 2021 Apr 26;6(1):86-92. Available from: <https://doi.org/10.5152/cjms.2021.1771>
11. Manzo BF, Duarte ED, De Abreu Felizardo MJ, Vimieiro VL, Sá NFV, Sá RFC, et al. Knowledge and practices for central line infection prevention among Brazilian nurses. *Advances in Neonatal Care*. 2021 Jun 16;22(2):180-7. Available from: <https://doi.org/10.1097/anc.0000000000000893>
12. Parreira P, Santos-Costa P, Parda J, Neves T, Bernardes RA, Serambeque B, et al. Nursing Students' perceptions on Healthcare-Associated Infection Control and Prevention Teaching and Learning experience in Portugal. *Journal of Personalized Medicine*. 2022 Jan 28;12(2):180. Available from: <https://doi.org/10.3390/jpm12020180>
13. Kim JS, Lee E. Difference between self-reported adherence to standard precautions and surveillance and factors influencing observed adherence: a quantile regression approach. *BMC Nursing*. 2022 Jul 25;21(1). Available from: <https://doi.org/10.1186/s12912-022-00984-1>

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

14. Shaban RZ, Sotomayor-Castillo C, Macbeth D, Russo PL, Mitchell BG. Scope of practice and educational needs of infection prevention and control professionals in Australian residential aged care facilities. *Infection Disease & Health*. 2020 Nov 1;25(4):286–93. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.idh.2020.06.001>
15. Dessalegn A, Ali MS, Yohannes S, Tamir Y, Mulatu S, Zewdie A. Knowledge, practice and associated factors towards intravenous cannula-related infection prevention among nurses working at Northwest Amhara Regional State Comprehensive Specialized Hospitals, Ethiopia. *BMC Nursing*. 2024 Mar 11;23(1). Available from: <https://doi.org/10.1186/s12912-024-01737-y>
16. Ahmed J, Malik F, Memon ZA, Arif TB, Ali A, Nasim S, et al. Compliance and knowledge of healthcare workers regarding hand hygiene and use of disinfectants: a study based in Karachi. *Cureus*. 2020 Feb 18; Available from: <https://doi.org/10.7759/cureus.7036>

CERRAHİ HEMŞİRELERİ AÇISINDAN KARBON AYAK İZİNİN ÖNEMİ

Elif Demirden Erişti¹, Gülay Yazıcı²

¹Hem. Dr., Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Genel Hastane, Ankara, Türkiye

²Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Ankara, Türkiye.

ÖZET

Bireylerin veya kuruluşların doğaya hangi ölçüde karbondioksit (CO₂) ve diğer sera gazlarını bıraktığının değerlendirilmesi “Karbon Ayak İzi” ile sağlanmaktadır. Karbon ayak izi ilk olarak doğrudan (enerji tüketim, ulaşım ile ısıtma ve soğutma); ikinci olarak da dolaylı yoldan tüketim ürün ve hizmetleri ile atık oluşturmaktadırlar. Özellikle tedavi edici sağlık hizmetleri sonucu oluşan atık, yüksek enerji tüketimi veya kimyasallardan dolayı sera gazı emisyon üretimi artmaktadır. İngiltere’deki sağlık hizmetlerinde ortaya çıkan 25 megaton CO₂’in %62’sinin tedarik zincirinden, %24’ünün doğrudan bakım uygulamalarından, %10’unun ulaşım ve %4’ünün özel sağlık hizmetlerinden oluştuğu bildirilmektedir. Ülkemizdeki bir sağlık kurumunda ise, 300 sağlık çalışanının ürettiği toplam karbon ayak izinin ortalama 7,85 ton CO₂ için dikilmesi gereken toplam ağaç miktarının ortalama 11,28 olduğu belirtilmektedir. Bu sonuçlarda ifade edildiği gibi, oluşan bu oranlar sağlık hizmetlerindeki karbon ayak izi kavramının önemini vurgular niteliktedir. Bu nedenle sağlık hizmetlerinde aktif görev alan sağlık profesyonellerine atık ve enerji tüketimini azaltmak için önemli sorumluluklar düşmektedir.

Sağlık hizmetlerindeki önemli uygulamalardan olan cerrahi uygulamalar; ameliyathanelerden, yoğun bakımlara, kliniklerden, gününbirlik işlemlere kadar sağlık profesyonelleri aracılığıyla kesintisiz sürdürülmektedir. Sağlık profesyonelleri arasında perioperatif dönemdeki hastaların tüm bakım gereksinimlerini planlı ve kapsamlı bir biçimde sunan meslek elemanı cerrahi hemşirelerdir. Cerrahi hemşireler atık yönetimi, enerji tüketimi, yüksek riskli ilaç ve kimyasal kullanımı, cerrahi alet ve materyal, yara bakım ürünleri gibi birçok uygulamada yer almaktadırlar. Bu nedenle cerrahi hemşirelerin, doğayı koruma ve karbon ayak izi konusunda bilinçli hareket etmeleri gerekmektedir. Bunun için ise, çoğu sektörde olduğu gibi sağlık hizmetlerinde de karbon ayak izi kavramı hakkında kurumsal farkındalığın sağlanması, cerrahi hemşirelerin geri dönüştürülebilir ürünleri kullanması, atıkları doğru ayrıştırması, doğal aydınlatma ürünlerini tercih etmesi gibi birçok uygulama ile karbon ayak izinin azaltılmasında katkıda bulunmalıdırlar.

Sonuç olarak, cerrahi hemşirelerin sağlık hizmetlerinde ortaya çıkan karbon ayak izi miktarını azaltmada önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Böylece cerrahi hemşirelerin hem sağlık hizmetlerinin güvenliği hem de çevre/gezegen güvenliğine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Cerrahi, hemşirelik, karbon ayak izi.

THE IMPORTANCE OF CARBON FOOTPRINT FOR SURGICAL NURSES ABSTRACT

The assessment of the extent to which individuals or organizations release carbon dioxide (CO₂) and other greenhouse gases to nature is provided by the “Carbon Footprint”. Carbon footprint firstly, due to direct energy consumption, transportation, heating and cooling; secondly, they create waste indirectly through consumer products and services. In particular, greenhouse gas emission production is increasing due to waste, high energy consumption or chemicals generated as a result of therapeutic health services. It is reported that 62% of the 25 megatons of CO₂ generated in healthcare in the UK consists of supply chain, 24% consists of direct care applications, 10% consists of transportation and 4% consists of private healthcare services. In a health institution in our country, it is stated that the total carbon footprint produced by 300 health workers is an average of 7.85 tons of CO₂, while the total amount of trees that need to be planted is an average of 11.28. As expressed in these results, these ratios emphasize the importance of the concept of carbon footprint in health services. For this reason, health professionals who are actively involved in health services have important responsibilities to reduce waste and energy consumption.

Surgical applications, which are one of the important applications in health services, are carried out continuously through health professionals from operating rooms, intensive care units, clinics, to daily procedures. Among health professionals, surgical nurses are the professional element that provides all the care needs of patients during the perioperative period Decently and comprehensively. Surgical nurses are involved in many applications such as waste management, energy consumption, high-risk drug and chemical use, surgical instruments and materials, wound care products. For this reason, surgical nurses need to act consciously about nature protection and carbon footprint. For this purpose, as in most sectors, they should contribute to reducing the carbon footprint by providing institutional awareness about the concept of carbon footprint in health services, using recyclable products for surgical nurses, separating waste correctly, choosing natural lighting products through many applications.

As a result, surgical nurses have important responsibilities in reducing the amount of carbon footprint in health services. Thus, it is thought that surgical nurses will make positive contributions to both the security of health services and the environmental/planetary security.

Key words: Surgery, nursing, carbon footprint.

Giriş

Sağlık hizmetlerinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla çalışan Zarar Vermeyen Sağlık Hizmetleri (Healthcare Without Harm/HCWH) kuruluşu tarafından 2019 yılında yayınlanan raporda “Sağlık sektörünün bir ülke olması halinde gezegendeki en büyük beşinci emisyon kaynağı olacağı” belirtilmektedir (HCWH, 2019). Dünya Sağlık Örgütü ise, çevre boyutuyla sürdürülebilir sağlık sistemini “Sağlığı iyileştirme, sürdürme veya eski hâline getirirken, çevredeki olumsuz etkileri en aza indiren bir sistem” olarak tanımlamaktadır (WHO, 2017). Ancak, günümüzde sağlık hizmetleri ekolojik açıdan sürdürülebilir olmaktan uzak durumdadır (İnan vd., 2023). Bu nedenle sağlık hizmetlerinde sürdürülebilir ve çevre güvenliği yüksek uygulamaların tercih edilmesi için karbon ayak izi miktarının belirlenmesi gerekmektedir (HCWH, 2019; Davutluoğlu vd., 2024).

Karbon Ayak İzi

Ekolojik ayak izi sürdürülebilir kalkınma için kullanılan göstergelerden birisidir (Syrovatka, 2020). Bu nedenle günümüz dünyasındaki toplumlarda çevre bilinci ile birlikte tüketim malzemelerinin çevresel etkilerini ölçme gerekliliği de giderek önem kazanmaktadır (Syrovatka, 2020; Kadirhanogulları ve Aydın, 2023). Bunun için ekolojik ayak izinin bir türü olan “Karbon Ayak İzi” bireylerin veya kuruluşların doğaya hangi ölçüde karbondioksit (CO₂) ve diğer sera gazları saldığına dair bir ölçüm sunmasına imkan sağlayan bir uygulamadır (Labaran et al., 2021; Lobus et al., 2023). Bu uygulama ile fosil yakıtların kullanımı, enerji tüketimi, ulaşım, gıda üretimi, atık yönetimi gibi birçok faaliyetlerin doğrudan ve dolaylı olarak doğaya olan etkileri değerlendirilebilmektedir (Labaran et al., 2021; Davutluoğlu vd., 2024).

Birincil Karbon Ayak İzi: Birincil karbon ayak izi, bireylerin veya kuruluşların doğrudan neden olduğu sera gazı emisyonlarını ifade etmektedir. Bu emisyonlar, günlük yaşamdaki enerji tüketimi, ulaşım ve ısınma gibi faaliyetlerden kaynaklanmaktadır (Labaran et al., 2021; Davutluoğlu vd., 2024).

Enerji Tüketimi: Konutlarda tüketilen enerji kaynakları doğrudan karbon ayak izine neden olmaktadır. Bunların tüketimi, fosil yakıtların yakılmasıyla CO₂ ve diğer sera gazlarının atmosfere salınmasına neden olmaktadır (EPA, 2024).

Ulaşım: Bireysel araç, uçak seyahatleri, toplu taşıma gibi ulaşım şekilleri, birincil karbon ayak izinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Yakıt tüketimi, doğrudan CO₂ emisyonuna yol açmaktadır (EPA, 2024).

Isınma ve Soğutma: Konutlarda ve kurumlardaki ısınma ve soğutma sistemleri, birincil karbon ayak izi üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Bu sistemlerdeki enerji tüketimi, fosil yakıtların kullanımına bağlı olarak sera gazı emisyonlarını artırmaktadır (EPA, 2024).

İkincil Karbon Ayak İzi: İkincil karbon ayak izi ise, bireylerin veya kuruluşların dolaylı olarak neden olduğu sera gazı emisyonlarını tanımlamaktadır. Bu emisyonlar, günlük hayatta tüketilen ürünlerin üretim, taşıma ve bertaraf süreçlerinden kaynaklanmaktadır (Selin, 2024; Labaran et al., 2021; Davutluoğlu vd., 2024).

Tüketim Ürünleri: Gıda, giysi, elektronik gibi tüketim ürünlerinin üretiminde ham madde sürecinden başlayarak, üretim, ambalajlama ve dağıtım aşamalarına kadar süreçlerde yüksek miktarda enerji kullanımı gerektiğinden atmosferde yüksek miktarda sera gazı emisyonuna neden olmaktadır (EPA, 2024).

Hizmetler: Tüketim hizmetlerinden olan bankacılık, internet kullanımı, sağlık gibi hizmetler altyapılarındaki enerji tüketimi ve işletilmesi sırasında dolaylı olarak sera gazı emisyonlarına yol açmaktadır (EPA, 2024).

Atık Yönetimi: Ürün atıkları ve bunların yönetiminde geri dönüşüme gönderilmeyen veya uygun şekilde bertaraf edilmeyen atıklar, özellikle metan (CH₄) gibi güçlü sera gazlarının salınmasına neden olabilmektedir (EPA, 2024).

Karbon ayak izi, tüketim hayatının bir sonucu olarak günümüz dünyasının önemli sorunlarından biridir (Selin, 2024). Özellikle zorunlu ihtiyaçlardan olan sağlık hizmetleri uygulanması sonucunda çevreye ciddi sera gazı ve emisyon miktarı bırakan bir alandır. Bu sebeple sağlık hizmetlerinde ortaya çıkan karbon ayak izinin değerlendirilerek gerekli önlemlerin alınması ekolojik denge açısından büyük önem taşımaktadır (Tennison et al., 2021; Seervai et al., 2022; Yüksel, 2017).

Sağlık Hizmetlerinde Karbon Ayak İzi

Sağlık uygulamaları “önce zarar verme” ilkesi ile hizmet verirken, bu hizmet sırasında kullanılan yoğun enerji nedeniyle de yüksek oranlarda atık oluşturmaktadır (Alotaiby & Krenyacz, 2023, Bawaneh et al., 2019). Özellikle tedavi edici sağlık hizmetleri sonucu oluşan atıklar, yoğun enerji tüketimi, yüksek riskli kimyasal veya ilaçlardan dolayı sera gazı üretimi artmaktadır (Zikhathile et al., 2022; Shabir et al., 2023). Bu nedenle sağlık hizmetlerindeki karbon ayak izi için atık ve enerji kullanımını azaltmada bu uygulamaları aktif kullanan sağlık çalışanlarına önemli sorumluluklar düşmektedir (Zikhathile et al., 2022; Shabir et al., 2023; Bawaneh et al., 2019). İngiltere’deki sağlık hizmetlerinin karbon ayak izine neden olan emisyonların 25 megaton CO₂ eşdeğerine ulaştığı, bu ayak izinin %62’sinin tedarik zincirinden, %24’ünün doğrudan hasta bakım uygulamaları, %10’unun ulaşım ve %4’ünün özel sağlık ve bakım hizmetlerinden oluştuğu bildirilmektedir (Tennison et al., 2021). Yine Amerika Birleşik Devletleri’ndeki sağlık sisteminde karbon emisyonuna en çok neden olan sektörlerin kurumların işleyişi (%36), sağlık çalışanı ve klinik hizmetler (%12) ile ilaçlar (%10) olduğu belirtilmektedir (Seervai et al., 2022). Ülkemizdeki bir sağlık kurumunda ise, 300 sağlık çalışanının ürettiği toplam karbon ayak izinin ortalama 7,85 ton CO₂ olduğu ve bunun için dikilmesi gereken toplam ağaç miktarının ortalama 11,28 adet olduğu görülmüştür (Yüksel, 2017). Bu sonuçlarda ifade edildiği gibi, oluşan bu oranlar sağlık hizmetlerindeki karbon ayak izi kavramının önemini vurgular niteliktedir (Tennison et al., 2021; Seervai et al., 2022; Yüksel, 2017). Ancak sağlık hizmetleri, multidisipliner iş birliği ile birçok sağlık profesyonelinin hizmet sunduğu bir alandır. Bu iş birliğinin en önemli üyesi olan hemşireler tüm disiplinlerle aktif bağlantı kurarak sağlığın iyileştirilmesinde büyük role sahiptir (Bendowska et al., 2023).

Cerrahi Hemşireler Açısından Karbon Ayak İzi

Cerrahi prosedürler, sağlık hizmetlerindeki önemli uygulamaların başında gelmektedir (Griswold et al., 2018). Cerrahi hizmetler kapsamında ameliyathanelerden, yoğun bakım ünitelerine, yataklı tedavi kliniklerinden gününbirlik cerrahi uygulamaların yapıldığı bu birimlerde sağlık profesyonelleri kesintisiz sağlık hizmeti sunmaktadır (Vaismoradi et al., 2020; Krupp et al., 2020). Sağlık profesyonelleri arasında ameliyat ve diğer invaziv girişimler uygulanan hastaların perioperatif bakım gereksinimlerini planlı ve kapsamlı bir biçimde sunan sağlık profesyoneli cerrahi hemşirelerdir (Maya, 2022; Chellam Singh et al., 2023). Cerrahi hemşireler, preoperatif dönemde hastanın cerrahi hazırlık, bilgilendirme ve metabolik optimizasyonunda düzenleme yaparken; intraoperatif dönemde anestezi, minimal invaziv cerrahi, ağrı yönetimi, bulantı-kusma yönetimini sağlamakta; postoperatif dönemde ise ağrı yönetimi, komplikasyon riski, erken mobilizasyon, yara bakımı ve taburculuk eğitimi konularında tedavi ve bakım hizmeti sunmaktadırlar (Maya, 2022; Iqbal et al., 2019; Bhatia et al., 2019).

Cerrahi hemşireler; ameliyathane, yoğun bakım, yataklı klinikler gibi birçok alanda sağlık hizmeti sunmaktadırlar (Maya, 2022; Chellam Singh et al., 2023). Aşağıda cerrahi hemşirelerin birimlere göre karbon ayak izine olan etkileri ayrı şekilde açıklanmaktadır.

Ameliyathaneler: Ameliyathaneler, cerrahi uygulamaların en yoğun yaşandığı özellikli birimlerdir (MacNeill et al., 2017; Pasquer et al., 2024). Burada yer alan hemşireler; sağlık hizmeti sunumunda tıbbi cihaz ve alet kullanımı, cerrahi kıyafet ve örtüler, havalandırma sistemleri, bulaşıcı veya biyolojik atık gibi durumlar açısından karbon ayak izinin oluşumunda rol almaktadırlar (EPA, 2024). Literatürde yapılan çalışmalarda, ameliyathanelerde kullanılan anestezi gaz ve enerji tüketimleri sera gazı emisyonlarına en büyük kaynağı oluşturduğu (MacNeill et al., 2017), yapılan farkındalık uygulamaları ile (5R/Recycle, Rethink, Research, Reduce, Reuse) vaka başına düşen anestezi ajan tüketiminin %7,31 oranında azaltılma olurken, pil tüketiminin %73,89'dan %100'e gerilediği (Chrysi et al., 2024); atık ayrıştırma programı ile biyolojik atık ağırlığında azalma meydana geldiği ve cerrahi prosedürün boyutu artıkça biyolojik atık üretiminin arttığı (Leone et al., 2024) bildirilmektedir. Bu sonuçlara göre, ameliyathanelerde kesintisiz sağlık hizmeti sunan hemşirelerin cerrahi süreçte geri dönüştürülebilir ürünlerin kullanımıyla özellikle bulaşıcı/biyolojik atıkların temiz atıklardan ayrıştırılmasına dikkat ederek çevre sağlığı hakkında farkındalıklarının artabileceği, böylece karbon ayak izinin azaltılmasına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

Yoğun bakımlar: Sağlık hizmetlerinde majör vakalara yönelik takip ve tedavilerin sağlandığı üniteler olan yoğun bakımlar, karbon ayak izi açısından hem atık yönetimi hem de ilaç ve enerji kullanımının sıklıkla kullanıldığı alanlardır (See, 2023; Rabin et al., 2024). 2023 yılında yapılan bir çalışmada; yoğun bakım kaynaklı tahmini karbon emisyonları 88-178kg CO₂/hasta/gün arasında değiştiği, en sık kullanılan karbon emisyon kaynağının elektrik ve gaz kullanımı ile sarf malzemeler olduğu ve ortalama atık üretiminin de 1,1-13,7 kg/hasta/gün arasında değiştiği sonucuna varılmıştır (Gaetani et al., 2023). Diğer çalışmalarda ise yoğun bakımda tedavi gören hastaların diğer kliniklere göre günde üç kat fazla sera gazı emisyonu oluşturduğu (Prasad et al., 2022); sepsis nedeniyle yoğun bakımda geçirilen 5 günün, 10 saatlik bir uçuşa eşdeğer bir emisyon ürettiği (McGain et al., 2018) bildirilmektedir. Yoğun bakım ünitelerine gören alan hemşirelerin karbon ayak izi nedeniyle hasta bakımı ve sağlık hizmeti sürecinde kanıtı yüksek uygulamaları kullanarak yatış süresinin azaltılması, kullanılan sarf malzemenin etkin kullanımı ve doğru ayrıştırılması, enerji tüketimi konusunda duruma göre tıbbi cihazları güçten ayırarak enerji tasarrufu sağlanması gibi durumlarda rol almasıyla açığa çıkacak emisyon miktarının azaltılmasına destek sağlayacağı öngörülmektedir.

Klinikler: Cerrahi klinikler perioperatif hasta bakım süreci, gününbirlik cerrahi ve invaziv girişim sayısının diğer kliniklere göre fazla olduğu birimlerdir (Centre of Perioperative Care, 2020). Bu nedenle bu kliniklerde yapılan uygulamanın boyutuna göre ortaya çıkan emisyon miktarı da artabilmektedir (Umo et al., 2023; Forner et al., 2021). 2018 yılında Almanya'da yapılan bir çalışmada yataklı kliniklerde yatan hastalara yapılan bakım sonucunda 72 ton CO₂ emisyonu meydana geldiği, emisyon yoğunluğunun en çok elektrik ve klima kullanımından (%87) kaynaklandığı (Zhang et al., 2022); klinik yatış günü başına 5,5 kg katı atık ve 45 kg CO₂ oluştuğu (Prasad et al., 2022) belirtilmektedir. Kliniklerde açığa çıkan emisyon miktarlarının ameliyathane ve yoğun bakım üniteleri kadar olmasa da karbon ayak izi oluşumunda neden olduğu görülmektedir. Bunun için hemşirelerin ilaç ve kimyasal kullanımda doğru atık ayrıştırma yapması, bütüncül bakım uygulamaları ile prognoz seyrini iyileştirmesi ve taburculuk sürecini hızlandırması; böylece hasta bakım maliyeti ve en önemlisi çevre sağlığı açısından karbon ayak izi miktarının azaltılmasına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç

Karbon ayak izi kavramı günümüzde uluslararası düzeyde tartışılan bir konudur. Bu kavramın özellikle sağlık hizmeti sunan birimler tarafından fark edilmesi ve bu konuda önlem alınması gerekmektedir. Bunun için özellikle majör sağlık hizmeti veren cerrahi uygulamalar yüksek oranda karbon açığa çıkaran uygulamalardır. Cerrahi uygulamalarda görev alan hemşirelere de karbon ayak izinin azaltılmasında önemli sorumluluklar düşmektedir. Ancak literatürde cerrahi hemşirelerin karbon ayak izi azaltılmasına yönelik yapılmış bir

çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle karbon ayak izi kavramının cerrahi hemşirelerde farkındalığın kazandırılması, doğru atık ayrıştırmayı sağlaması, bakım hizmetlerinde kanıtı yüksek uygulamaları kullanması, cerrahi uygulamalarda geri dönüşüme uygun materyal kullanması, yara iyileşmesinde invaziv olmayan yara bakım ürünlerini kullanması, enerji tüketimi konusunda tıbbi cihazların doğru kullanılması, ilaç yönetiminde hastaya ait ilaçların kullanılarak hasta bazlı ilaç planlamalarının yapılması gibi birçok uygulama ile karbon ayak izinin azaltılması katkıda bulunabileceği öngörülmektedir.

Kaynaklar

Healthcare Without Harm (HCWH), The Climate of Health Services Footprint, 2019. https://global.noharm.org/sites/default/files/documents-files/5961/HealthCaresClimateFootprint_092319.pdf. 04 Eylül 2024.

World Health Organization Regional Office for Europe. Environmentally Sustainable Health Systems: A Strategic Document. Copenhagen: The World Health Organization Regional Office for Europe, 2017. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/340375/WHO-EURO-2017-2241-41996-57723-eng.pdf?sequence=3&isAllowed=y>. 04 Eylül 2024.

İnan G, Özköse Şatırlar Z. Anestezinin küresel ısınmaya etkisi ve sürdürülebilir anestezi gerçeği. JARSS. 2023;31(4):253-266.

Davutluoğlu O, Yavuzdeğer A, Esenboğa B, Demirdelen Ö, Tümay Ateş K, Demirdelen T. Carbon Emission Analysis and Reporting in Urban Emissions: An Analysis of the Greenhouse Gas Inventories and Climate Action Plans in Sarıçam Municipality. Sustainability. 2024; 16(10):4184. <https://doi.org/10.3390/su16104184>.

Syrovatka M. On sustainability interpretations of the Ecological Footprint. Ecological Economics, 2020; 169: 106543. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.106543>.

Kadirhanoğulları MK, Aydın SV. Determining the Ecological Footprint Awareness of Vocational School Students. Asian Journal of Instruction (E-AJI), 2023;11(1): 1-11. <https://doi.org/10.47215/aji.1249347>.

Labaran YH, Mathurb VS, Farouq MM. The carbon footprint of construction industry: A review of direct and indirect emission. J Sustain Const Mater Technol. 2021; 6:3:101–115.

Lobus NV, Knyazeva MA, Popova AF, Kulikovskiy MS. Carbon Footprint Reduction and Climate Change Mitigation: A Review of the Approaches, Technologies, and Implementation Challenges. 2023; 9(4):120. <https://doi.org/10.3390/c9040120>.

United States Environmental Protection Agency (EPA), Inventory of U.S. Greenhouse Gas Emissions and Sinks, 2024. <https://www.epa.gov/ghgemissions/inventory-us-greenhouse-gas-emissions-and-sinks>. 04 Eylül 2024.

Selin NO. Carbon footprint. Encyclopedia Britannica.2024. <https://www.britannica.com/science/carbon-footprint>. 04 Eylül 2024.

Tennison I, Roschnik S, Ashby B, Boyd R, Hamilton I, Oreszczyzn T, et al. Health care's response to climate change: a carbon footprint assessment of the NHS in England. Lancet Planet Health. 2021; 5(2): e84-e92. doi:10.1016/S2542-5196(20)30271-0.

Seervai S, Gustafsson L, Abrams MK. How the U.S. Health Care System Contributes to Climate Change?. Commonwealth Fund, 2022. <https://doi.org/10.26099/m2nn-gh13>.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Yüksel ŞB. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi çalışanlarının karbon ayak izi saptanması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. 2017.

Alotaiby R, Krenyacz E. Energy efficiency in healthcare institutions. *Society and Economy*, 2023; 45(4): 494-511. <https://doi.org/10.1556/204.2023.00013>.

Bawaneh K, Ghazi Nezami F, Rasheduzzaman M, Deken B. Energy Consumption Analysis and Characterization of Healthcare Facilities in the United States. *Energies*. 2019; 12(19):3775. <https://doi.org/10.3390/en12193775>.

Zikhathile T, Atagana H, Bwapwa J, Sawtell D. A Review of the Impact That Healthcare Risk Waste Treatment Technologies Have on the Environment. *Int J Environ Res Public Health*. 2022; 19(19): 11967. doi:10.3390/ijerph191911967.

Shabir I, Dash KK, Dar AH, Pandey VK, Fayaz U, Srivastava S, Nisha R. Carbon footprints evaluation for sustainable food processing system development: A comprehensive review. *Future Foods*, 2023; 7: 100215. <https://doi.org/10.1016/j.fufo.2023.100215>.

Bendowska A, Baum E. The Significance of Cooperation in Interdisciplinary Health Care Teams as Perceived by Polish Medical Students. *Int J Environ Res Public Health*. 2023; 20(2): 954. doi:10.3390/ijerph20020954.

Griswold DP, Makoka MH, Gunn SWA, Johnson WD. Essential surgery as a key component of primary health care: reflections on the 40th anniversary of Alma-Ata. *BMJ Glob Health*. 2018; 3(Suppl 3): e000705. doi:10.1136/bmjgh-2017-000705.

Vaismoradi M, Tella S, A Logan P, Khakurel J, Vizcaya-Moreno F. Nurses' Adherence to Patient Safety Principles: A Systematic Review. *Int J Environ Res Public Health*. 2020; 17(6): 2028. doi:10.3390/ijerph17062028.

Krupp A, Lasater KB, McHugh MD. Intensive Care Unit Utilization Following Major Surgery and the Nurse Work Environment. *AACN Adv Crit Care*. 2021; 32(4): 381-390. doi:10.4037/aacnacc2021383.

Maya ÁMS. Nursing Care during the Perioperative within the Surgical Context. *Invest Educ Enferm*. 2022, 40(2): e02. doi:10.17533/udea.iee.v40n2e02.

Chellam Singh B, Arulappan J. Operating Room Nurses' Understanding of Their Roles and Responsibilities for Patient Care and Safety Measures in Intraoperative Practice. *SAGE Open Nurs*. 2023; 9: 23779608231186247. doi:10.1177/23779608231186247.

Iqbal U, Green JB, Patel S, Tong Y, Zebrower M, Kaye AD, Urman RD, Eng MR, Cornett EM, Liu H. Preoperative patient preparation in enhanced recovery pathways. *J Anaesthesiol Clin Pharmacol*. 2019; 35(Suppl 1): S14-S23. doi:10.4103/joacp.JOACP_54_18.

Bhatia A, Buvanendran A. Anesthesia and postoperative pain control-multimodal anesthesia protocol. *J Spine Surg*. 2019; 5(Suppl 2): S160-S165. doi:10.21037/jss.2019.09.33.

MacNeill AJ, Lillywhite R, Brown CJ. The impact of surgery on global climate: a carbon footprinting study of operating theatres in three health systems. *The Lancet Planetary Health*. 2017; 1(9): e381- e388. doi:10.1016/S2542-5196(17)30162-6.

Pasquer A, Ducarroz S, Lifante JC, Skinner S, Poncet G, Duclos A. Operating room organization and surgical performance: a systematic review. *Patient Saf Surg*. 2024; 18(1): 5. doi:10.1186/s13037-023-00388-3.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Chrysi MS, Georgiou G, Balaoura O, Bourazani M. How to reduce the carbon footprint: In the operating room, in the hospital, on the planet: The participation of General Oncology Hospital of Athens "Saint Savvas". *International Journal of Science and Research Archive*, 2024; 12: 2937-2941. doi:10.30574/ijrsra.2024.12.1.1165.

Leone N, Scozzari G, Olandese F, Horeman T, Passera R, Arezzo A, Morino M. "O.R. GOES GREEN": a first step toward reducing our carbon footprint in the operating room and hospital. *Updates in Surgery*, 2024. <https://doi.org/10.1007/s13304-024-01793-8>.

See KC. Improving environmental sustainability of intensive care units: A mini-review. *World J Crit Care Med*. 2023; 12(4): 217-225. doi: 10.5492/wjccm.v12.i4.217.

Rabin AS, Lai PS, Maximous SI, Shankar HM. Reducing the Climate Impact of Critical Care. *CHEST Critical Care*, 2024; 2(1): 100037. <https://doi.org/10.1016/j.chstcc.2023.100037>.

Gaetani M, Uleryk E, Halgren C, Maratta C. The carbon footprint of critical care: a systematic review. *Intensive Care Med*. 2024; 50(5): 731-745. doi: 10.1007/s00134-023-07307-1.

Prasad PA, Joshi D, Lighter J, Agins J, Allen R, Collins M, Pena F, Velletri J, Thiel C. Environmental footprint of regular and intensive inpatient care in a large US hospital. *Int J Life Cycle Assess*, 2022; 27: 38–49 (2022). <https://doi.org/10.1007/s11367-021-01998-8>.

McGain F, Burnham JP, Lau R, Aye L, Kollef MH, McAlister S. "The carbon footprint of treating patients with septic shock in the intensive care unit." *Critical Care and Resuscitation*, 2018; 20(8): 304-312. [https://doi.org/10.1016/S1441-2772\(23\)00970-5](https://doi.org/10.1016/S1441-2772(23)00970-5).

Zhang X, Albrecht K, Herget-Rosenthal S, Rogowski W. Carbon footprinting for hospital care pathways based on routine diagnosis-related group (DRG) accounting data in Germany: An application to acute decompensated heart failure. *Journal of Industrial Ecology*, 2022: 26. doi:10.1111/jiec.13294.

Centre of Perioperative Care, Impact of perioperative care on healthcare resource use, 2020. <https://cpoc.org.uk/sites/cpoc/files/documents/2020-09/Impact%20of%20perioperative%20care%20-%20rapid%20review%20FINAL%20-%2009092020MW.pdf>. 23 Eylül 2024.

Umo I, Pangiau M, Kukiti J, Ona A, Tepoka S, James K, Ikasa R. Estimating the carbon emissions from a resource-limited surgical suite in Papua New Guinea: The climate change potential. *Dialogues Health*. 2023; 2: 100108. doi:10.1016/j.dialog.2023.100108.

Forner D, Purcell C, Taylor V, Noel CW, Pan L, Rigby MH, Corsten M, Trites JR, Eskander A, McDonald T, Taylor SM. Carbon footprint reduction associated with a surgical outreach clinic. *J Otolaryngol Head Neck Surg*. 2021; 50(1): 26. doi:10.1186/s40463-021-00510-4.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNİN BİREYSEL YENİLİKÇİLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Esra Doğan Yılmaz¹ Kamile Kırca²

¹Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Ana
Bilim Dalı

²Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği
Ana Bilim Dalı

ÖZET

Giriş ve Amaç: Eleştirel düşünme becerisi hemşirelik öğrencilerinin yenilikçi düşüncelerinin geliştirilmesine ve inovatif uygulamaları bakım sürecine entegre etmelerine katkı sağlayabilir. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin bireysel yenilikçilik düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı olan araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören öğrenciler (462) oluşturmuş, gönüllü olarak katılmayı kabul eden 373 (%80,7) öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Veriler Tanıtıcı Özellikler Formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ) ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (EDEÖ) ile Mayıs-Haziran 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Etik kurul onayı, kurum izni ve öğrencilerin onamı alınmıştır. Veriler SPSS 22 programında Mann Whitney U, Kruskal Wallis, Spearman Korelasyon Katsayısı ve Linear regresyon analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20,49±1,59 olup, %26'sı 3. sınıfta eğitim görmektedir, yarısından fazlası (%54,2) bölüme kısmen isteyerek geldiğini, %85'i ise hemşirelik mesleğini sevdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %72,7'si sosyal etkinliklere, %46,9'u bilimsel etkinliklere katıldığını, %28,4'ü bilimsel bir yayın takip ettiğini, %83,9'u bakımda eleştirel düşünmenin gerekli olduğunu, %90,1'i bakımda inovasyonun gerekli olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Öğrencilerin BYÖ puan ortalamaları 63,12±8,41, EDEÖ puan ortalamaları ise 197,06±25,80 olarak bulunmuştur. 2. sınıf olan, sosyal ve bilimsel etkinliklere katılan, bilimsel bir yayın takip eden öğrencilerin BYÖ puanları anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Mesleği sevdiğini ifade eden öğrencilerin EDEÖ puanları anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bakımda inovasyonun ve eleştirel düşünmenin kullanılması gerektiğini düşünen öğrencilerin her iki ölçek puanları da anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0,287$; $p<0,001$). Ayrıca eleştirel düşünmenin bireysel yenilikçiliğin %8'ini yordadığı belirlenmiştir ($r^2=0,082$; $p<0,001$).

Sonuç: Araştırmada öğrencilerin bireysel yenilikçilik düzeylerinin “kuşkucu”, eleştirel düşünme eğilimlerinin ise ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri, bireysel yenilikçilik düzeylerini zayıf da olsa arttırmakta ve %8 oranında açıklamaktadır. Öğrencilerin eleştirel düşünme ve bireysel yenilikçilik yaklaşımlarını olumlu yönde geliştirecek eğitim yaşantılarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel yenilikçilik, eleştirel düşünme, hemşirelik öğrencileri.

THE EFFECT OF CRITICAL THINKING TENDENCIES OF NURSING STUDENTS ON INDIVIDUAL INNOVATION LEVELS

ABSTRACT

Introduction and Aim: Critical thinking skills can contribute to the development of innovative thinking of nursing students and the integration of innovative practices into the care process. This study was conducted to determine the effect of critical thinking tendencies of nursing students on individual innovation levels.

Method: The descriptive-correlation research was completed between May and June 2022 with 373 (80.7%) students studying in the nursing department of a university and agreeing to participate in the study. Data were collected with the Descriptive Characteristics Form, Individual Innovation Scale(IIS) and Critical Thinking Dispositions Scale(CTDS). Ethics committee approval, institutional permission and students' consent were obtained.

Results: The average age of the students was 20.49 ± 1.59 , 26% were in their 3rd year, and 85% said they liked the nursing profession. 72.7% of the students stated that they participated in social activities, 46.9% in scientific activities, 28.4% followed a scientific publication, 83.9% thought that critical thinking was necessary in care, and 90.1% thought that innovation was necessary in care. The students' IIS score averages were 63.12 ± 8.41 , and their CTDS score averages were 197.06 ± 25.80 . The IIS scores of the students who were in the 2nd year, participated in social and scientific activities, and followed a scientific publication were found to be significantly higher ($p < 0.05$). The scores of both scales of the students who thought that innovation and critical thinking should be used in maintenance were found to be significantly higher ($p < 0.05$). It was determined that there was a positive, weakly significant relationship between the students' critical thinking tendencies and their individual innovativeness levels ($r = 0.287$, $p < 0.001$). It was also determined that critical thinking predicted 8% of individual innovation ($r^2 = 0.082$, $p < 0.001$).

Conclusion: It was determined that the students' individual innovation levels were "skeptical" and their critical thinking tendencies were above average. The students' critical thinking tendencies increased their individual innovation levels, albeit weakly, and explained 8%. It is recommended that students' educational experiences that will positively develop their critical thinking and individual innovation approaches should be increased.

Keywords: Critical thinking, individual innovation, nursing students.

Giriş ve Amaç

Günümüzde sürekli artan bilgi ve gelişen teknoloji sağlık sistemini de etkilemekte ve bakımın kalitesini arttırmak için yeniliklerin bakım hizmetlerine entegre edilmesini gerekli hale getirmektedir. Bu nedenle sağlık sisteminin önde gelen mesleklerinden olan hemşirelik mesleği üyelerinin inovatif uygulamaları bakım sürecinde kullanabilmeleri için yeniliğe açık olmaları, yenilikçi düşünceye sahip olmaları kaçınılmazdır (1,2). Yenilikçilik (inavasyon) “*bilim ve teknolojinin ekonomik ve toplumsal yarar sağlayacak şekilde yenilenmesi, buluş yaratmak, farklı olmak*” anlamına gelmektedir (3). Geleceğin hemşirelerinin yeniliklerin öncüsü olarak mevcut bilgileri yenileyen, sağlık bakım uygulamalarını iyileştiren ve sağlık politikalarının gelişimine katkı sağlayarak bakımın kalitesinin artmasında rol oynayan meslek üyeleri olabilmeleri önemlidir (4,5). Dolayısıyla hemşirelik öğrencileri araştıran, sorgulayan, yeni fikirlere açık eleştirel düşünebilen ve düşüncelerini uygulamaya aktarabilen bireyler olarak yetiştirilmelidir.

Üst düzey bir düşünme becerisi olan eleştirel düşünme, problemlere farklı bakış açısıyla yaklaşabilmeye, mevcut bilgileri sorgulamaya, yeni çözüm yolları üretmeye olanak sağlar (6). Eleştirel düşünmeye olan isteklilik ve yönelme şeklinde ifade edilen eleştirel düşünme eğilimi ise, problemlere bilimsel yöntemler kullanarak çözüm arama, yeni fikirler ya da görüşlere açık olma, mevcut bilgiler ile yeni elde edilenleri tarafsızca karşılaştırma ve kendi kendini sorgulama gibi pek çok özelliği barındırır (7). Bu yanı sıra eleştirel düşünme eğiliminin bireylerin yenilikçilik düzeylerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Çünkü eleştirel düşünme başıboş bir düşünsel etkinlik olmayıp, problemleri derinlemesine ve farklı yönlerden inceleyen, gerekirse karşı çıkabilen, açık fikirli olmayı gerektiren bir düşünce sistemidir (6).

Ulusal ve uluslararası hemşirelik kuruluşları tarafından hemşirelik uygulamalarının temel öğelerinden birisi olarak kabul edilen eleştirel düşünme, aynı zamanda mezunlar için yeterlilik kriteri olarak da ifade edilmiştir (8). Hemşirelerin değişen dünyaya uyum sağlaması için düşünen, araştıran, sorgulayan, yeniliğe açık, kendini geliştiren, yaratıcı ve eleştirel düşünen bireyler olması gerekmektedir (9-11). Dolayısıyla yeni görüşlere açık olma, sorgulama, meraklılık gibi becerileri içeren eleştirel düşünme becerisinin hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik düzeylerinin geliştirilmesinde etkili olabileceği öngörülmektedir. Bu bağlamda hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin bireysel yenilikçilik düzeylerine etkisinin belirlenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin bireysel yenilikçilik düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin bireysel yenilikçilik düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla ilişkisel tanımlayıcı tasarımda yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler (462) oluşturmuştur. Evrenin tamamına ulaşılması hedeflendiğinden örneklem seçimine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler 373 (%80,7) çalışmaya dahil edilmiştir. Veriler Mayıs- Haziran 2022 tarihleri arasında toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, Tanıtıcı Özellikler Formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ) ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (EDEÖ) ile toplanmıştır.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Tanıtıcı Özellikler Formu: Araştırmacılar tarafından literatürden (1,2) yararlanılarak hazırlanmış, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile eleştirel düşünme ve yenilikçilik konusundaki bazı görüşlerine ilişkin toplam 16 sorudan oluşmaktadır.

Bireysel Yenilikçilik Ölçeği: Hurt ve arkadaşları tarafından (1977) geliştirilmiş ve Türkçe'ye uyarlama çalışması Kemer ve Altuntaş (2017) tarafından yapılmıştır (4,12). Ölçek 5'li likert tipte olup, 18 maddeden oluşmaktadır. BYÖ'nün "fikir önderliği" (1,3,4,7,8,10,11. maddeler), "değişime direnç" (5,6,9,12,13,15,18. maddeler) ve "risk alma" (2,14,16,17. maddeler) olmak üzere üç boyutu vardır. Ölçeğin 7 maddesi (5,6,9,12,13,15,18. maddeler) negatif olup, ters puanlanmakta; ölçek alt boyut ve toplam puan değerleri her maddeden alınan puanların toplanmasıyla elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 18-90 arasında olup, 82 puan üzeri yenilikçi, 75-82 puan öncü, 66-74 puan sorgulayıcı, 58-65 puan kuşkucu ve 57 puan altı gelenekçi olarak değerlendirilmektedir. Orijinal ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0.89 (4), bu çalışmada ise 0.78 olarak bulunmuştur.

Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği: Semerci (2016) tarafından geliştirilmiştir (13). 49 madde ve 5'li likert tipinde olan ölçek, 5 alt boyuttan (üst biliş (1-14), esneklik (15-25), sistematiklik (26-38), azim ve sabır (39-46) ve açık fikirlilik (47-49)) oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 49-245 arasında olup, puanın artması eleştirel düşünmenin de arttığını göstermektedir. Orijinal ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0.96 (13), bu çalışmada ise 0.96 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu çarpıklık-basıklık testi ile yapılmıştır. Veriler SPSS 22 programında tanımlayıcı istatistikler Mann Whitney U, Kruskal Wallis, Spearman Korelasyon Katsayısı ve Linear regresyon analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul izni alınmıştır (2022.04.31; 2022/07). Araştırmada kullanılan ölçeklerin yazarlarından izin alınmıştır. Araştırmanın uygulandığı kurumdan yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Tanıtıcı Özellikler (N = 373)

Tanıtıcı Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	302	81,0
Erkek	71	19,0
Sınıf		
1 sınıf	93	24,9
2 sınıf	93	24,9
3 sınıf	97	26,0
4 sınıf	90	24,1
Sosyoekonomik düzey		
Düşük	18	4,8
Orta	329	88,2
Yüksek	26	7,0
Bölüme isteyerek gelme durumu		

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

İsteyerek	129	34,6
Kısmen isteyerek	202	54,2
İstemeyerek	42	11,3
Hemşirelik mesleğini sevme durumu		
Seviyorum	317	85,0
Sevmiyorum	56	15,0
Sosyal etkinliklere katılma durumu		
Evet	271	72,7
Hayır	102	27,3
Bilimsel etkinliklere katılma durumu		
Evet	175	46,9
Hayır	198	53,1
Bilimsel yayın takip etme durumu		
Evet	106	28,4
Hayır	267	71,6
Bakımda eleştirel düşünmenin gerekli olduğunu düşünme durumu		
Evet	313	83,9
Hayır	60	16,1
Bakımda inovasyonun gerekli olduğunu düşünme durumu		
Evet	336	90,1
Hayır	37	9,9
Yaş ortalaması	20,49±1,59 (min = 18 max = 27)	

Tablo 1’de öğrencilerin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 20,49±1,59, %81’i kadın olup, %24,9’u 1. sınıf, %24,9’u 2. sınıf %26’sı 3. sınıf ve %24,1’i 4. sınıfta eğitim görmektedir. Öğrencilerin %88,2’si orta sosyoekonomik düzeyde olduğunu, %54,2’si bölüme kısmen isteyerek geldiğini, %85’i hemşirelik mesleğini sevdiğini ifade etmiştir. Sosyal etkinliklere katıldığını belirten öğrencilerin oranı %72,7, bilimsel etkinliklere katıldığını belirten öğrencilerin oranı %46,9, bilimsel bir yayın takip ettiğini belirten öğrencilerin oranı ise %28,4 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %83,9’u bakımda eleştirel düşünmenin gerekli olduğunu, %90,1’i bakımda inovasyonun gerekli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 2. BYÖ ve EDEÖ puanlarının dağılımı (N = 373)

ÖLÇEKLER		$\bar{x}\pm SD$	Median	Min. ve Max. puanlar
BYÖ Alt Ölçekleri	Fikir önderliği	25,32±4,56	26	10-35
	Değişime direnç	21,96±5,70	22	7-35
	Risk alma	15,83±2,89	16	4-20
Bireysel Yenilikçilik Ölçeği		63,12±8,41	63	22-88
EDEÖ Alt Ölçekleri	Üst biliş	57,05±7,79	57	18-70
	Esneklik	44,71±6,43	45	18-55
	Sistematiklik	51,56±7,38	51	21-65

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

	Azım ve sabır	31,69±5,29	32	11-40
	Açık fikirlilik	12,03±2,16	12	4-15
Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği		197,06±25,80	198	73-245

Tablo 2’de Bireysel Yenilikçilik ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeklerinden alınan puanların dağılımı yer almaktadır. Öğrencilerin BYÖ toplam puan ortalamasının 63,12±8,41, fikir önderliği alt ölçeği puan ortalamasının 25,32±4,56, değişime direnç alt ölçeği puan ortalamasının 21,96±5,70 ve risk alma alt ölçeği puan ortalamasının 15,83±2,89 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin EDEÖ toplam puan ortalamasının 197,06±25,8, üst biliş alt ölçeği puan ortalamasının 57,05±7,79, esneklik alt ölçeği puan ortalamasının 44,71±6,43, sistematiklik alt ölçeği puan ortalamasının 51,56±7,38, azım ve sabır alt ölçeği puan ortalamasının 31,69±5,29 ve açık fikirlilik alt ölçeği puan ortalamasının 12,03±2,16 olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Bazı tanıtıcı özelliklere göre BYÖ ve EDEÖ puanlarının dağılımı (N=373)

Tanıtıcı Özellikler	BYÖ		EDEÖ	
	$\bar{X} \pm SS$	Median (Min. ve Max.)	$\bar{X} \pm SS$	Median (Min. ve Max.)
Cinsiyet				
Kadın	63,19±8,53	63 (22-88)	197,35±24,95	198 (73-245)
Erkek	62,83±7,91	62 (33-82)	195,84±29,30	198 (117-245)
<i>İstatistik</i>	Z=-0,433 p=0,665		Z=-0,127 p=0,899	
Sınıf				
1 sınıf	62,61±9,34	63 (33-82)	199,91±29,46	203 (73-245)
2 sınıf	65,24±7,11	66 (44-83)	199,67±21,89	199 (145-245)
3 sınıf	62,95±8,28	62 (37-88)	195,19±22,49	196 (137-242)
4 sınıf	61,64±8,49	60 (22-82)	193,44±28,48	194 (122-245)
<i>İstatistik</i>	X ² =14,085 p=0,003		X ² =7,040 p=0,071	
Bölüme isteyerek gelme durumu				
İsteyerek	64,18±8,18	64 (33-84)	201,13±23,20	199 (126-245)
Kısmen isteyerek	62,67±8,34	62 (22-88)	195,91±26,53	197 (73-245)
İstemeyerek	62,04±9,29	63 (37-83)	190,14±28,26	194 (117-245)
<i>İstatistik</i>	X ² =2,952 p=0,229		X ² =5,202 p=0,074	
Hemşirelik mesleğini sevmeye durumu				
Seviyorum	63,19±8,28	63 (22-88)	198,58±25,34	199 (73-245)
Sevmiyorum	62,71±9,17	62 (37-83)	188,48±26,91	192 (122-241)
<i>İstatistik</i>	Z=-0,600 p=0,549		Z=-2,711 p=0,007	
Sosyal etkinliklere katılma durumu				
Evet	63,92±8,64	64 (22-88)	197,10±24,99	197 (73-245)
Hayır	61,00±7,40	61 (44-82)	196,97±27,97	199 (110-245)
<i>İstatistik</i>	Z=-3,582 p=0,000		Z=-0,081 p=0,936	
Bilimsel etkinliklere katılma durumu				
Evet	64,63±8,92	64 (22-88)	199,33±23,34	198 (126-245)
Hayır	61,79±7,71	62 (33-83)	195,06±27,70	197 (73-245)

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

<i>İstatistik</i>	Z=-3,197 p=0,001		Z=-1,343 p=0,179	
Bilimsel yayın takip etme durumu				
Evet	65,37±7,82	65 (43-84)	200,28±28,31	202 (110-245)
Hayır	62,23±8,48	62 (22-88)	195,79±24,67	197 (73-245)
<i>İstatistik</i>	Z=-3,213 p=0,001		Z=-1,937 p=0,053	
Bakımda eleştirel düşünmenin gerekli olduğunu düşünme durumu				
Evet	63,51±8,52	64 (22-88)	198,50±25,13	199 (73-245)
Hayır	61,08±7,52	61 (43-81)	189,56±28,07	192 (117-245)
<i>İstatistik</i>	Z=-2,491 p=0,013		Z=-2,395 p=0,017	
Bakımda inovasyonun gerekli olduğunu düşünme durumu				
Evet	63,53±8,25	64 (22-88)	198,12±25,21	199 (73-245)
Hayır	59,43±9,05	58 (33-81)	187,48±29,26	192 (126-245)
<i>İstatistik</i>	Z=-3,187 p=0,001		Z=-2,061 p=0,039	

Tablo 3'te öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklere göre BYÖ ve EDEÖ puanlarının dağılımı yer almaktadır. İkinci sınıf öğrencilerin BYÖ puan ortalamalarının 65,24±7,11 ile en yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan istatistiksel analizde ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu ve farkın 2. sınıf öğrencilerden kaynaklandığı belirlenmiştir (p<0,05). Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre EDEÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,05). Hemşirelik mesleğini sevdiğini ifade eden öğrencilerin EDEÖ toplam puan ortalamaları (198,58±25,34) sevmediğini ifade eden öğrencilerin puan ortalamalarından (188,48±26,91) anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (p<0,05). Sosyal (63,92±8,64) ve bilimsel (64,63±8,92) etkinliklere katılan öğrencilerin BYÖ toplam puan ortalamalarının, sosyal (61,00±7,40) ve bilimsel (61,79±7,71) etkinliklere katılmayan öğrencilerin puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır (p<0,05). Bilimsel bir yayın takip eden öğrencilerin BYÖ toplam puan ortalamaları 65,37±7,82, takip etmeyen öğrencilerin puan ortalamaları 62,23±8,48 olarak bulunmuş ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Öğrencilerin BYÖ ve EDEÖ toplam puan ortalamaları bakımda eleştirel düşünmenin ve inovasyonun gerekli olduğunu düşünen öğrenciler lehine anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (p<0,05).

Tablo 4. BYÖ ve EDEÖ korelasyon ve regresyon analizi

ÖLÇEKLER	BYÖ							
	r	p	r ²	B	sh	β	t	p
EDEÖ	0,287	0,000	0,08	0,94	0,16	0,287	5,771	0,000

Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (r=0,287, p<0,001). Ayrıca eleştirel düşünmenin bireysel yenilikçiliğin %8'ini yordadığı belirlenmiştir (r²=0,082, p<0,001).

Tartışma

Amerikan Hemşireler Derneği, yeniliği, yeni fikirlerin uygulanması veya mevcut fikirlerin yeni yollarla uygulanması olarak tanımlamaktadır. Yenilikçilik, yeni fikirlere, denemeye, risk almaya ve mevcut süreçlerin sorgulanmasına açık olmak anlamına gelir (14). Hemşirelerin yenilikçi davranışları, hasta bakım kalitesi, yaşam kalitesi, kurumsal performansın iyileştirilmesi ve hastalık prognozu için önemlidir. Hemşirelerin

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

yeniliklerle uyumlu olmaları, hızla değişen teknolojilerle ve hasta bakımına yönelik artan taleple başa çıkmak için yenilikçi davranışlara sahip olmaları gerekmektedir (15,16). Aynı zamanda bireysel yenilikçilik ile eleştirel düşünme, hemşirelik öğrencileri için birbirini tamamlayan becerilerdir. Eleştirel düşünme, öğrencilerin klinik kararlar alırken mevcut durumu sorgulayıp analiz etmesini sağlarken, bireysel yenilikçilik yeni çözümler üretme ve değişime açık olmayı teşvik eder. Bu iki beceri birlikte, hemşirelik öğrencilerinin hasta bakımında yaratıcı ve etkili yaklaşımlar geliştirmelerine, hızlı ve doğru kararlar alabilmelerine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin bireysel yenilikçilik düzeylerine etkisini incelediğimiz çalışma bulguları literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Öğrencilerin BYÖ toplam puan ortalaması $63,12 \pm 8,41$ olarak belirlenmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin genel olarak "kuşkucu" kategorisine girdiğini göstermektedir (58-65 puan aralığı). Bu, yenilikçilik konusundaki tutumlarının temkinli olduğunu ve yenilikçi fikirleri benimsemekte çekimser kalabileceklerini düşündürülebilir. Genel olarak, öğrencilerin yenilikçilik düzeyinin sınırlı olduğu ve özellikle değişime direnç ile risk alma konularında daha fazla gelişim göstermeleri gerektiği söylenebilir. Eğitim programları, öğrencilerin bu konularda cesaretlendirilmelerini ve yenilikçi düşünmeyi teşvik eden bir ortam yaratılmasını hedeflemelidir. Özellikle liderlik becerileri ve değişime açıklık üzerine odaklanan aktiviteler ve eğitimler, öğrencilerin bireysel yenilikçilik düzeylerini artırabilir. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik düzeylerini ölçen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Atasoy ve ark.'nın (2023) 748 hemşirelik ve ebelik öğrenci ile yaptığı çalışmada bireysel yenilikçilik puan ortalaması $67,21 \pm 7,86$ bulunmuş; Durmuş İskender ve ark.'nın (2018) yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik puan ortalamalarının $63,52$ ile $65,38$ arasında değişmekte olduğu belirtilmiştir (17,18). Ertuğ ve Kaya (2017), Korucu ve ark. (2015), Demiralay ve ark.'nın (2016) yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin yenilikçilik düzeyinin "düşük düzeyde yenilikçi" ve "orta düzeyde yenilikçi" arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu farklılıkların öğrencilerin kişisel özelliklerinden kaynaklandığı söylenebilir (19-21).

Öğrencilerin EDEÖ toplam puan ortalaması $197,06 \pm 25,80$ olarak belirlenmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin genel olarak iyi bir seviyede olduğunu göstermektedir. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimini inceleyen çalışmalarda genel olarak öğrencilerin eleştirel düşünme eğilim puanlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (22,23). Literatürde hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilim ortalamalarının düşük düzeyde olduğunu belirten çalışmalar da bulunmaktadır (24-27). Öğrencilerin esnek düşünme becerilerini artırmak için çeşitli senaryolarla pratik yapmaları teşvik edilerek, eleştirel düşünme yeteneklerinin daha da güçlendirilmesi hedeflenebilir. Sağlık hizmetlerindeki hızlı değişiklikler ve yeni teknoloji akışı ile hemşireler, optimum hasta bakımını sağlayan kararlar vermek için eleştirel düşünme becerilerini kullanabilmelidir. Eleştirel düşünme, hemşirelik uygulamasını geliştirmek için kullanılacak bir beceriden daha fazlası olarak görülmekte ve kaliteli hemşirelik bakımı sağlamak için gerekli olan bir beceri olarak kabul edilmektedir (28).

Çalışmamızda sınıflara göre bireysel yenilikçilik düzeyleri karşılaştırıldığında ikinci sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları ($65,24 \pm 7,11$) diğer sınıf gruplarına göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$). Bu durumun nedenleri birkaç faktörden kaynaklanabilir. Öncelikle, ilk yıl öğrencileri genellikle yoğun bir geçiş sürecindedir ve bu, yenilikçi düşünmeyi zorlaştırabilir. İkinci yıl öğrencileri, ders yükünü ve mesleki gereklilikleri daha iyi yönetebildiklerinden, yenilikçi düşünmeye daha fazla odaklanabilirler. İkinci sınıf öğrencileri, klinik deneyimlere başlama şansına sahip olabilirler ve bu deneyimler, gerçek dünya problemlerine yenilikçi çözümler arama konusunda onları motive edebilir. İkinci yıl öğrencileri, mesleklerini ve rollerini daha iyi anlama yolunda ilerledikleri için profesyonel kimliklerini geliştirmiş olabilirler. Bu gelişim, yenilikçi düşünmeye yönelik bir tutum geliştirmelerine katkıda bulunabilir. İkinci sınıfta öğrenciler, hemşirelik mesleğine olan bağlılıklarını artırabilirler. Bu bağlılık, yenilikçi çözümler geliştirme konusunda daha yüksek

bir motivasyon sağlayabilir. İkinci sınıfta öğrenciler, grup çalışmalarında daha etkin olabilir ve daha fazla etkileşimde bulunabilirler. Bu etkileşimler, yenilikçi düşünmeyi teşvik edebilir. Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin yenilikçi düşünme düzeylerinin daha düşük olmasının olası bir nedeni, bu sınıflardaki ders yükü ve klinik uygulama sorumluluklarının artması olabilir. Öğrenciler, bu aşamada hem mezuniyet sürecine hem de mesleki yeterliliklerini kanıtlama çabasına odaklanarak, yenilikçi düşünmeye daha az zaman ve enerji ayırabilirler. Çalışmamızdan farklı olarak, literatürdeki benzer çalışmalarda (18,19) ise sınıf düzeyi ile BYÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çalışmamızda eleştirel düşünme ölçeği sonuçlarına bakıldığında, sınıflar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Bu durum, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin sınıf düzeyine göre belirgin bir şekilde değişmediğini ve tüm sınıfların benzer eleştirel düşünme becerilerine sahip olduğunu gösterebilir. Eleştirel düşünme becerileri, daha çok zaman içinde gelişen, hem eğitim hem de deneyimle pekişen bir süreç olabilir, bu yüzden sınıflar arasında belirgin farklar oluşmamış olabilir. Çalışmamıza benzer şekilde Durmuş İskender ve ark.'nın (2018) ve Mousazadeh ve ark. (2021) çalışmalarında da öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri ile sınıfları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (18,29).

Hemşirelik mesleğini sevdiğini ifade eden öğrencilerin EDEÖ toplam puan ortalamaları ($198,58\pm 25,34$) sevmediğini ifade eden öğrencilerin puan ortalamalarından ($188,48\pm 26,91$) anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu farkı birkaç şekilde yorumlayabiliriz: Mesleğini seven öğrenciler, hemşirelik konularına daha fazla ilgi duyabilir, sevilen bir meslekte, öğrenciler daha motive olabilir, problem çözme, sorgulama ve analiz yapma gibi eleştirel düşünme gerektiren süreçlere daha fazla katılım gösterebilirler. Mesleğini seven öğrenciler, mesleki sorumluluklarını daha fazla benimseyerek, karşılaştıkları sorunlara çözüm bulma konusunda daha etkin olabilirler. Eleştirel düşünme, bu tür mesleki görevlerde etkili ve yaratıcı çözümler üretmek için gerekli bir beceridir (28,30-32). Bu bulgu, meslek sevgisinin eleştirel düşünme becerilerini olumlu etkileyebileceğini ve bu nedenle mesleki bağlılık ve tutumun, öğrencilerin hemşirelik eğitiminde kritik bir rol oynayabileceğini göstermektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında zayıf fakat anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Bu, eleştirel düşünme eğilimi arttıkça bireysel yenilikçilik düzeyinin de bir miktar arttığını, fakat bu etkinin sınırlı olduğunu gösterir. Ayrıca eleştirel düşünmenin bireysel yenilikçiliğin %8'ini açıkladığını, yani eleştirel düşünmenin bireysel yenilikçiliğin üzerinde küçük ama anlamlı bir etkisi olduğunu belirlenmiştir. Bu, bireysel yenilikçilik üzerinde başka faktörlerin de önemli bir rol oynadığını ve eleştirel düşünmenin tek başına güçlü bir yordayıcı olmadığını gösterir. Literatürde öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin bireysel yenilikçilik özellikleri üzerine etkisini inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Durmuş İskender ve ark. (2018) eleştirel düşünme eğilimleri ve bireysel yenilikçilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir (18).

Sonuç

Araştırmada, öğrencilerin bireysel yenilikçilik düzeylerinin "kuşkucu" seviyede olduğu ve eleştirel düşünme eğilimlerinin ortalamasının üzerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme eğilimlerinin, bireysel yenilikçilik üzerinde hafif bir artış sağladığı ve bu değişimin %8'ini açıkladığı görülmüştür. Bu çalışma, daha geniş bir hemşirelik öğrencisi popülasyonunu kapsayacak şekilde diğer okullarda tekrarlanabilir. Ek olarak, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi üzerinde öğretim etkinliklerinin etkisine ilişkin uzunlamasına bir müdahale çalışması planlanabilir.

Kaynaklar

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

- Aydın A, Kurudirek F. Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Yaratıcılıklarına Etkisi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi. 2021;9(1):140-149. doi: 10.33715/inonusaglik.831126.
- Baltacı N, Metin A. Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumları ile İlişkisi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi. 2021;9(2):578-593. doi: 10.33715/inonusaglik.840222.
- Bodur G. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik (inovasyon) düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2018;5(2):139-148.
- Kemer AS, Altuntaş S. Bireysel yenilikçilik ölçeğinin hemşireliğe uyarlanması: Türkçe geçerlik-güvenirlilik çalışması. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2017;14(1):52-61.
- Thomas TW, Seifert PC, Joyner JC. Registered nurses leading innovative changes. OJIN: Online J Issues Nurs. 2016;21(3).
- İpşiroğlu Z. Düşünme Korkusu: Düşünmeyi Öğrenme ve Öğretmenin Temelleri. 4th ed. İstanbul: Papirus Yayınevi; 2002.
- Facione PA. The disposition toward critical thinking: It's character, measurement, and relationship to critical thinking skill. Informal Logic. 2000;20(1):61-84.
- Facione NC, Facione PA, Sanchez CA. Critical Thinking Disposition As a Measure of Competent Clinical Judgment: The Development of The California Critical Thinking Disposition Inventory. J Nurs Educ. 1994;33(8):345-350.
- Arslan H, Şener DK. Hemşirelikte yeni ve önemli bir kavram: Girişimcilik. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. 2012;20(2):140-145.
- Durmuş İskender M, Karadağ A. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2015;8(1):3-11.
- Laaksonen C, Paltta H, Von Schantz M, Ylönen M, Soini T. Journal club as a method for nurses and nursing students' collaborative learning: a descriptive study. Health Sci J. 2013;7(3):285-92.
- Hurt HT, Joseph K, Cook CD. Scales for the measurement of innovativeness. Hum Commun Res. 1977;4(1):58-65.
- Semerci N. Eleştirel Düşünme Eğilimi (Ede) Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlilik Revize Çalışması. Electron Turk Stud. 2016;11(9).
- American Nurses Association. Innovation. NursingWorld. 2017. Available from: <https://www.nursingworld.org/practice-policy/innovation/events/>
- Asurakkody TA, Shin SY. Innovative behavior in nursing context: A concept analysis. Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci). 2018;12(4):237-44. doi: 10.1016/j.anr.2018.11.003.
- Yan D, Wen F, Li X, Zhang Y. The relationship between psychological capital and innovation behaviour in Chinese nurses. J Nurs Manag. 2020;28(3):471-9. <https://doi.org/10.1111/jonm.12926>

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Atasoy I, Özdemir SÇ, Evli M. Relationship between individual innovativeness and 21st century skills of nursing and midwifery students: A cross-sectional study. *Nurse Educ Today*. 2023;126:105830. doi: 10.1016/j.nedt.2023.105830.

Durmuş İskender M, Kaş Güner C, Oluk A. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2018;11(56):490-497.

Ertuğ N, Kaya H. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ve yenilikçiliğin önündeki engellerin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2017;14(3):192-197.

Korucu AT, Olpak YZ. Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. 2015;5(1):111-127.

Demiralay R, Bayır EA, Gelibolu MF. Öğrencilerin bireysel yenilikçilik özellikleri ile çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşlukları ilişkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2016;5(1):161-168.

Beşer A, Kıssal A. Critical thinking dispositions and problem-solving skills among nursing students. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2009;2:88-94.

Küçükgüçlü Ö, Kanbay Y. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile klinik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2011;14:21-25.

Koraş Sözen K, Karabulut N. Determining the relation between critical thinking tendencies and clinical decision-making skills of nursing students. *ADYÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021;7(1):71-79. doi: 10.30569/adiyamansaglik.814122.

Çelik S, Yılmaz F, Karataş F, Al B. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2015;2(1):74-85. doi: 10.17681/hsp.27211.

Bulut S, Ertem G, Sevil Ü. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2009;2:27-38.

Öztürk N, Ulusoy H. Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2008;1:15-25.

Papathanasiou IV, Kleisiaris CF, Fradelos EC, Kakou K, Kourkouta L. Critical thinking: The development of an essential skill for nursing students. *Acta Inform Med*. 2014;22(4):283-286. doi: 10.5455/aim.2014.22.283-286.

Mousazadeh N, Momennasab M, Sharif Nia H, Nazari R, Hajhosseini F. Effective factors in critical thinking disposition in nursing students. *Educ Res Int*. 2021;2021:5580010. doi: 10.1155/2021/5580010.

AlOtaibi NG, Alshowkan A, Kamel N, et al. Assessing perceptions about critical thinking, motivation learning strategies in online psychiatric and mental health nursing education among Egyptian and Saudi undergraduate nursing students. *BMC Nurs*. 2023;22:112. doi: 10.1186/s12912-023-01264-2.

Karaca A, Kaya G, Kaya L. The relationship between critical thinking skills and caregiving roles of nurses. *J Educ Res Nurs*. 2023;20(4):360-366.

Morris G. The value of critical thinking in nursing. *NurseJournal*. 2023. Available from: <https://nursejournal.org/articles/the-value-of-critical-thinking-in-nursing/>

HEMŞİRELİKTE YETENEK YÖNETİMİ: SİSTEMATİK DERLEME

Nagihan Köroğlu Kaba¹, Emine Apaydın²

¹Bayburt Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü,
Bayburt, Türkiye

²Bayburt Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Hizmetler ve Teknikler
Bölümü, Bayburt, Türkiye

Giriş ve Amaç: Bu sistematik derleme çalışması, hemşirelikte yetenek yönetimi ile ilgili çalışmaları belirlemek ve sistematik olarak incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmaya zaman sınırı yapılmaksızın İngilizce ve Türkçe dillerinde yayınlanan, hemşire örneklemleri ile randomize kontrollü, randomize olmayan kontrollü, kohort, prospektif/retrospektif gözlemsel, kesitsel ve uzunlamasına olarak yürütülen ve tam metnine ulaşılabilen çalışmalar dahil edilmiştir. Anahtar kelimeler “talent”, “talent management”, “human resource management”, “social capital”, “nurse”, “nursing”, “health professional”, “health worker”, “registered nurse”, “nurse manager” olmak üzere Scopus, EBSCO-Host, ScienceDirect ve Web of Science elektronik veri tabanları Haziran-Temmuz 2024 tarihleri arasında taranmıştır. Taramalar, makalelerin seçimi, veri çekme ve kalite değerlendirme işlemleri iki yazar tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir. Yöntemleri özetlemek ve bulguları raporlamak için Sistematik İncelemeler ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama Öğeleri bildirim kılavuzu kullanılmıştır. Dahil edilen çalışmaların metodolojik kalitesini değerlendirmek için Joanna Briggs Enstitüsü Kritik Değerlendirme araçları kullanılmıştır.

Bulgular: Tarama neticesinde 4455 makaleye ulaşılmıştır. Tekrarlayan çalışmalar araştırmadan ayıklanmış, başlık, özet ve tam metin elemesinden sonra dahil edilme kriterlerini karşılayan 10 çalışma incelenmiştir.

Sonuç: Mevcut çalışmalar hemşirelikte yetenek yönetimi ile iş tatmini ve katılımı, örgütsel bağlılık, çalışan performansı, yenilikçi iş davranışı, kariyer yönelimi, mesleki devir ve elde tutma niyeti arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Hemşirelikte yetenek yönetimi ile ilgili literatür genel olarak tanımlayıcı/kesitsel olarak yürütülen orta metodolojik kaliteye sahiptir. Bu nedenle hemşirelikte yetenek yönetimi uygulamalarını deneysel yöntemlerle ele alan çalışmalar tasarlamak bu araştırma alanındaki kanıtların genişlemesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; sistematik derleme; yetenek; yetenek yönetimi

TALENT MANAGEMENT IN NURSING: A SYSTEMATIC REVIEW

Nagihan Köroğlu Kaba¹, Emine Apaydın²

¹Bayburt University, Health Services Vocational School Management and Organization Department,
Bayburt, Turkey

²Bayburt University, Health Services Vocational School Medical Services and Techniques
Department, Bayburt, Turkey

Introduction and Objective: This systematic review study was conducted to identify and systematically examine the studies on talent management in nursing.

Method: Randomised controlled, non-randomised controlled, cohort, prospective/retrospective observational, cross-sectional and longitudinal studies with a sample of nurses, published in English and Turkish languages without any time limit and whose full text could be accessed were included in the study. Scopus, EBSCO-Host, ScienceDirect and Web of Science electronic databases were searched between June-July 2024 for the key words ‘talent’, ‘talent management’, ‘human resource management’, ‘social capital’, ‘nurse’, ‘nursing’, ‘health professional’, ‘health worker’, ‘registered nurse’, ‘nurse manager’. Searches, selection of articles, data extraction and quality assessment were performed independently by two authors. The Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses reporting guide was used to summarise methods and report findings. The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools were used to assess the methodological quality of included studies.

Results: The search yielded 4455 articles. Duplicate studies were excluded from the search, and 10 studies that met the inclusion criteria were analysed after title, abstract and full text screening.

Conclusion: Existing studies address the relationship between talent management in nursing and job satisfaction and engagement, organisational commitment, employee performance, innovative work behaviour, career orientation, turnover and retention intention. The literature on talent management in nursing has a medium methodological quality, which is generally descriptive / cross-sectional. Therefore, designing studies that address talent management practices in nursing with experimental methods may contribute to the expansion of evidence in this research area.

Keywords: Nursing; systematic review; talent; talent management

1. Giriş ve Amaç

Yetenek, bir bireyin pek çok farklı alanlarda mükemmelleşmek için doğuştan gelen potansiyeli ile ilişkili çok yönlü bir kavramdır. Bu kavram, davranışsal özelliklerle de bağlantılı olup hem zihinsel hem de fiziksel yetenekleri kapsar ve kalıtsal faktörlerden etkilenir (1,2). Yetenek yönetimi ise stratejik bir yönetim süreci olup bir organizasyonun performansını artırma amacına dayanır. Organizasyonlar bu amacı gerçekleştirmek için stratejik hedefleriyle uyumlu olarak çalışanların yeteneklerini sistematik olarak belirler, motive eder ve çalışanı elde tutmaya çalışır (3,4). Diğer bir ifadeyle yetenek yönetimi, organizasyonların hizmetlerini optimize etmek için ihtiyaç duyduğu iş gücünü titizlikle planladığı ve hazırladığı süreci temsil eder (5,6,7). Tüm organizasyonlar gibi sağlık kurumları da 1970'li yıllardan beri yeterlilik düzeyinin belirlenmesi ve ödüllendirilmesi yoluyla hemşirelerin elde tutulmasını artırmaya odaklanmış, hemşireleri yetenek yönetimi kapsamında potansiyellerine ulaşmaları için motive etmenin önemini vurgulamıştır (8). Yeteneklerin yönetilmesi uzun vadeli sürdürülebilirliğin yanı sıra sağlık personeli eksikliği yaşayan sağlık hizmetleri ortamlarını desteklemek ve yüksek potansiyelli kişilerin geliştirilmesi açısından da oldukça önemlidir (9,10,11). Ayrıca yeteneklerin yönetimi ile hemşirelerin iş katılımı artırılıp kaliteli hasta bakımı sağlanabilir (12). Sağlık hizmeti sağlayan kuruluşların hedeflerine, yani kaliteli hizmet ve rekabet avantajı sağlamaya ulaşmasında yetenek yönetiminin kaçınılmaz olduğu vurgulanmasına rağmen (13,14) yetenekli personel havuzlarının yetersiz olduğu belirtilmektedir (15). Bu doğrultuda sistematik literatür taramasının amacı, hemşirelikte yetenek yönetimi ile ilgili çalışmaları belirlemek ve sistematik olarak incelemektir.

2. Yöntem

2.1. Çalışma Tasarımı

Bu çalışma, sistematik derleme niteliğinde olup PRISMA kontrol listesi takip edilerek gerçekleştirilmiştir. Çalışma protokolü PROSPERO veri tabanına (CRD42024585228) kaydedilmiştir. Çalışmada bias riskini önleyebilmek amacıyla literatür taraması, makalelerin seçimi, veri çıkarımı ve dahil edilen makalelerin kalite değerlendirmesi, iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir. Herhangi bir çalışma konusuna dair görüş farklılıkları, her iki araştırmacı tarafından tartışma yoluyla giderilmiştir.

Dahil Etme ve Dışlama Kriterleri

Araştırmaya zaman sınırlaması yapılmadan, İngilizce ve Türkçe dillerinde yayınlanan, tam metnine erişilebilen çalışmalar dahil edilmiştir. Anahtar kelimelerin seçiminde PICOS kriterleri dikkate alınmıştır;

P (Patient): Hemşireler

I (Intervention): Yetenek yönetimini ele alan çalışmalarda yapılan girişimler

C (Comparison): Varsa yetenek yönetimi ile diğer değişkenleri karşılaştıran çalışmalar

O (Outcomes): Yetenek yönetimini ele alan çalışma sonuçları

S (Study design): Her türlü nicel araştırmalar (randomize/randomize olmayan kontrollü çalışmalar, kohort çalışmaları, prospektif/retrospektif gözlemsel çalışmalar, kesitsel çalışmalar, uzunlamasına çalışmalar)

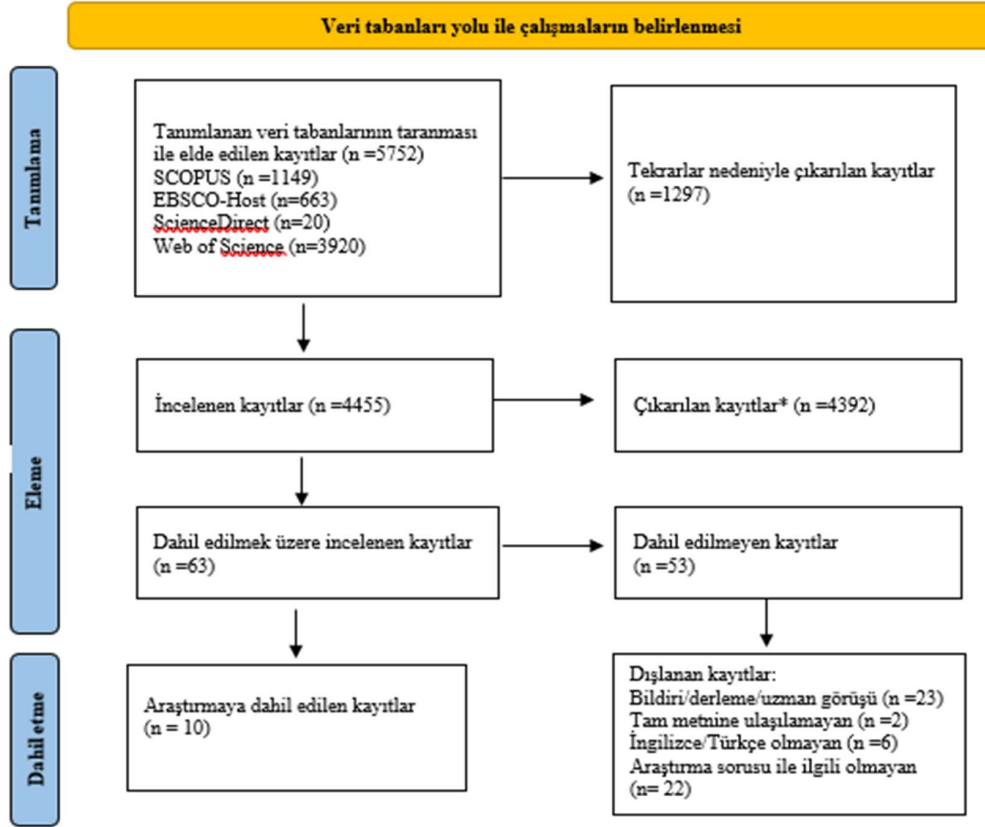
Çalışmadan çıkarılma kriterleri: Tam metnine ulaşamayan, geçerli ve güvenilir ölçekler kullanmayan, çoklu popülasyonun (farklı sağlık çalışanları) olduğu çalışmalarda hemşirelere ilişkin veriler içermeyen, gri literatür olarak tasarlanan ve kalite değerlendirme puanı %50 (Joanna Briggs Enstitüsü'ne göre) ve altında olan çalışmalar olarak belirlenmiştir.

Veri Kaynakları ve Tarama Stratejisi

Bu çalışmanın taraması Temmuz 2024’de gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması Scopus, EBSCO-Host, ScienceDirect ve Web of Science elektronik veri tabanlarında gerçekleştirilmiştir. Uluslararası veri tabanlarında yapılan taramalar Medical Subject Heading’de (MeSH) en sık kullanılan anahtar kelimeler tercih edilerek “talent” OR “talent management” OR “human resource management” AND “nurse” OR “nursing” OR “health professional” OR “health worker” OR “registered nurse” OR “nurse manager” şeklinde yapılmıştır.

Araştırmaların Seçimi

Tarama sonucunda iki yazarın bağımsız değerlendirmesi ile başlık ve özet incelenip, tekrarlanan makaleler çıkarılarak çalışmaya dahil edilmeye uygun olabilecek makaleler elde edilmiştir. Türkçe ve İngilizce dillerinde yayınlanan makaleler tam metin olarak değerlendirilmek üzere indirilmiştir. Ardından tüm yazarların katıldığı bir oturumda tam metinler incelenmiş ve analize alınabilecek çalışmalara karar verilmiştir. Çalışmada takip edilen makale seçim süreci Şekil 1’de gösterilmiştir.

*Araştırma sorusu ile ilgili olmayan kayıtlar.

Çalışmaların Metodolojik Kalite Değerlendirmesi

Bu sistematik derlemede yer alan makalelerin metodolojik kaliteleri iki yazar tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Kalite değerlendirmede Joanna Briggs Enstitüsü tarafından yayınlanan kontrol listesi

kullanılmıştır (16). Araştırmaya dahil edilen çalışmaların metodolojik kalite düzeyi, maddelerin %50'sinden azı "evet" olarak değerlendirildi ise "vasat", maddelerin %51-80'i arasında "evet" olarak değerlendirildi ise "orta kalite" ve maddelerin %80'inden fazlası "evet" olarak değerlendirildi ise "iyi kalite" olarak kabul edilmiştir.

Veri Çıkarma

Araştırma verilerinin elde edilmesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen bir veri çıkarma aracı kullanılmıştır. Bu veri çıkarma aracına yazar, çalışma yılı, çalışmanın yapıldığı ülke, çalışmanın deseni, örneklem hacmi, amacı, veri toplama araçları, hemşirelerin tanımlayıcı özellikleri, başlıca sonuçlar ve kalite puanları kaydedilmiştir. Veri çıkarma süreci, her iki yazar tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmiş ve ardından elde edilen veriler kontrol edilerek tek metne dönüştürülmüştür.

Bulgular

Seçilen makaleler; çalışmaların tanımlayıcı özellikleri, yetenek yönetimine ilişkin sonuçlar ve çalışmaların kalite değerlendirmesi açısından incelendi (Tablo 1).

3.1. Çalışmaların Tanımlayıcı Özellikleri

Çalışmaların 4'ü Malavi'de, 2'si Türkiye'de, 1'i Endonezya'da, 1'i İran'da, 1'i Güney Afrika'da, 1'i ise Tayvan'da yürütülmüştür. Çalışmaların tamamı tanımlayıcı/kesitsel olarak gerçekleştirilmiş olup 1'i 2024'de, 3'ü 2023'de, 2'si 2022'de, 3'ü 2021'de ve 1'i 2019'da yayınlanmıştır. Çalışmalarda örneklem hacmi 115 (17) ile 1319 (18) aralığında değişim göstermektedir. Hemşirelerin oluşturduğu örneklem hacminin çoğunluğunu genç hemşireler oluşturmakta olup yaşın minimum 22 (12), maksimum 47 (19) aralığında değişim gösterdiği belirlenmiştir. Bir çalışmada yaş, ortalama olarak verilmiş, $33,403 \pm 7,297$ olarak hesaplanmıştır (18). Bir çalışmada ise hemşirelerin yaşı raporlanmamıştır (20). Çalışmalarda örneklem hacminin çoğunluğunu kadınların oluşturduğu gözlenirken bir çalışmada cinsiyet raporlanmamıştır (20). Örnekleme oluşturan hemşireler %40'ın üzerinde lisans eğitim düzeyine sahip olup iki çalışmada eğitim düzeyi raporlanmamıştır. Hemşirelerin mesleki deneyimleri incelendiğinde; 7 çalışmada hemşirelerin çoğunlukla 5 ve altında yıl deneyime sahip olduğu, 2 çalışmada ise 5-10 yıl aralığında deneyime sahip olduğu görülmektedir. Bir çalışmada ise mesleki deneyim raporlanmamıştır.

Çalışmalarda hemşirelerin yetenek yönetimi algısını değerlendirmek için İnsan Sermayesi Endeksi Anketi, Yetenek Yönetimi Ölçeği, Yetenek Yönetimi Endeksi, Profesyonel Yetenekleri Geliştirme Niyeti Ölçeği, McKinsey 9-Box Matrisi, Liderlik Potansiyeli Değerlendirme Formu olmak üzere 6 farklı ölçek kullanılmıştır. İki çalışmada ölçek ismi belirtilmemiştir. Çalışmalarda yetenek yönetimi ile bazı değişkenlerin arasında ilişkiyi incelemek amacıyla Örgütsel Bağlılık Ölçeği, Utrecht İş Katılımı Ölçeği-17 (UWES-17), Minnesota İş Memnuniyeti Anketi (MSQ), Yenilikçi Çalışma Davranışı Ölçeği (IBS), Kariyer Oryantasyon Envanteri (COI), Kariyer Kolaylaştırıcıları ve Engelleri Ölçeği, Profesyonel Devir Niyeti Ölçeği kullanılmıştır.

Tablo 1'de bildirildiği gibi yetenek yönetimi bağlamında iş memnuniyeti, örgütsel bağlılık, iş katılımı, yenilikçi çalışma davranışı, kariyer oryantasyonu, kariyer kolaylaştırıcıları ve engelleri ile mesleki devir niyeti incelenmiştir. Bir çalışma COVID-19 öncesi ve sonrası dönemde yetenek yönetiminin değerlendirilmesini amaçlamıştır.

Yetenek Yönetimine İlişkin Sonuçlar

Koç Aslan ve Özel in çalışmasında COVID-19 salgını öncesinde ve sırasında hemşire pozisyonlarında, departman dağılımlarında ve eğitim geçmişlerinde önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır (18). Çalışmalardan

birinde hemşirelerin yetenek yönetimi algılarının düşük olduğu ve yetenek yönetiminin iş tatmini ve örgütsel bağlılığı olumlu etkilediği belirlenmiştir (20). Başka bir çalışma, yetenek yönetiminin bilgi yönetimi iyileştirmelerine katkı sunabileceğini ve sağlık çalışanlarının performansını artırabileceğini ortaya koymuştur (17). Lerotholi ve arkadaşları tarafından yürütülen çalışmada ise hemşirelerin kamu hizmeti hastanelerinde yetenek yönetimi uygulamalarını iyileştirmek için daha fazla şey yapılması gerektiğini düşündüklerini, hemşirelerin yaşı arttıkça işe katılımlarının arttığını belirlemiştir (12). Bir diğer çalışmada hemşirelerin yeteneklerinin etkili yönetimi ile iş tatminlerinin, yenilikçi çalışma davranışlarının, işe bağlılıklarını ve kariyer yönelimlerinin artırılabilirliği saptanmıştır (21). Çalışmalardan birinde hastane ortamlarında hemşirelerin yeteneklerinin etkili yönetimi ile yönetici pozisyonlarına getirilecek hemşirelerin doğru seçiminin sağlanacağı ve bunun verimliliği arttıracığı sonucuna ulaşılmıştır (22). Dzimbiri ve Molefi bir çalışmalarında yetenek yönetimi uygulamalarının mevcut durumda hemşirelerin iş memnuniyetine katkı sunmadığını (23), bir diğer çalışmalarında ise yetenek yönetimi uygulamalarının mevcut durumda hemşireler arasında düşük seviyede uygulandığını ve bekar hemşirelerin yetenek yönetimi uygulamalarına ilişkin algılarının evli hemşirelere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir (24). Yine Dzimbiri ve Molefi'nin yürüttüğü bir çalışmada yetenek yönetiminin hemşirelerin yenilikçi davranış geliştirmelerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (25). Bir çalışmada da profesyonel yetenekleri geliştirme niyeti ile işten ayrılma niyeti negatif ilişki göstermiştir (19).

Çalışmaların Kalite Değerlendirmesi

Çalışmamıza dahil edilen makalelerin Joanna Briggs Enstitüsü tanımlayıcı çalışmalar için tasarlanmış kontrol listesine göre yapılan kalite değerlendirme sonucunda tüm çalışmaların orta (%51-80) düzeyde olduğu belirlenmiştir. Kullanılan kontrol formu 8 sorudan oluşmakta olup soruların cevapları “Evet”, “Hayır”, “Belirsiz” ve “Uygulanamaz” şeklinde işaretlenebilmektedir (16). Derlememizde 5 araştırmanın kalite puanı 5 (%62,5), 5 araştırmanın ise 6 (%75) olarak değerlendirilmiştir.

Tartışma ve Sonuçlar

Değişen dünya düzeninde özellikle pandemi ve doğal afetlerin artışı ile sağlık iş gücüne olan ihtiyaç artmaktadır. Bununla birlikte birçok ülkede hemşirelerin önemli bir kısmının emekliliğe yaklaştığı ve yüksek oranda işten ayrılma niyeti ve tükenmişlik yaşadığı bilinmektedir (26). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre de 2030 yılına gelindiğinde sağlık iş gücünde 10 milyon açık olacağı tahmin edilmektedir (27). Artan hemşirelik işgücü talebini karşılamak için sürdürülebilir çözümler geliştirme ihtiyacı bulunmaktadır. Bu kapsamda yetenek yönetimi uygulamaları bir çözüm olarak kullanılabilir.

Hemşirelikte yetenek yönetimi ile ilgili çoğunlukla Asya ve Afrika ülkelerinde yürütülen toplam 10 çalışma vardır ve bu çalışmalar 2019-2024 yılları arasında olup yılda ortalama olarak üç tane çalışma yürütülmüştür. Bununla birlikte çalışmalar 115 ila 1319 arasında değişiklik gösteren örneklem büyüklüğü ile tanımlayıcı/kesitsel olarak yürütülmüştür. Hemşire sıkıntısının küresel bir sorun (28) olarak ele alındığı düşünüldüğünde yetenek yönetimi ile ilgili çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu kapsamda hemşirelikte yetenek yönetimi literatürünün gelişimi ve bir disiplin olarak tanınması için daha fazla kavramsal çalışmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Ayrıca sistematik derleme kapsamına alınan çalışmalarda örnekleme oluşturan hemşirelerin çoğunlukla genç yaşta, kadın ve en fazla 10 yıllık bir mesleki deneyime sahip olması, yetenek yönetiminin özellikle mesleğe yeni başlayan dinamik hemşirelerde ele alındığını göstermektedir. Çalışmalarda hemşirelerin sosyo-demografik, kurumsal ve mesleki özelliklerinin yetenek yönetimine ilişkin değerlendirmelerini nasıl ve hangi boyutta etkilediğine ilişkin sonuçlar yeterince raporlanmamıştır. Oysa hemşirelikte yetenek yönetimini etkileyen bireysel ve organizasyonel faktörlerin bilinmesi yetenek yönetimi sisteminin sürdürülebilirliği için

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

gereklidir (29). Bununla birlikte 10 yıl üstü deneyime sahip ve özellikle yönetici pozisyonundaki hemşirelerin yetenek yönetimi değerlendirmelerini yansıtacak çalışmalar yapılması araştırmacılar için odak noktası olabilir.

Yetenek yönetimini değerlendirmek için çoğunlukla 45 maddelik (dokuz alt boyut) İnsan Sermayesi Endeksi olmak üzere çeşitli araçlar kullanılmıştır ve bu araçlar öz değerlendirme niteliğinde olan uzun ölçeklerdir. Hemşirelerin yeteneklerinin objektif olarak belirlenmesi (akran, yönetici değerlendirmesi gibi) çalışma sonuçlarının geçerliliği ve yetenek yönetimi sisteminin daha sağlıklı işleyebilmesi için önemli olabilir. Ayrıca, sonuçları tespit etmek için farklı araçlar kullanılması kanıtların karşılaştırılmasını zorlaştırabilir.

Çalışma sonuçlarına göre hemşirelikte yetenek yönetimi ile iş tatmini en çok çalışılan konudur. Diğer konular (örgütsel bağlılık, bilgi yönetimi, performans, iş katılımı, yenilikçi çalışma davranışı, kariyer, devir niyeti) korelasyonel, düzenleyici ya da arabulucu olarak yalnızca bir/iki kez araştırılmıştır. Hemşirelikte yetenek yönetimi, bireysel ve organizasyonel sonuçlar arasındaki ilişkide güçlü çıkarımlar yapmak için henüz olgunlaşmamış bir alandır. Bu kapsamda gelecekte titiz ve tekrarlanabilir çalışmalar yapılmalıdır.

Sistemik derleme kapsamında incelenen çalışmaların metodolojik kalitesi bazı belirsiz/olumsuz değerlendirmeler göstermektedir. Çalışmalarda örnekleme dahil edilme kriterleri ile veri toplanan ortama ilişkin bilgiler ya hiç yoktur ya da sınırlıdır. Bir çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeklerin isimleri, geçerlik ve güvenilirlikleri hakkında bilgi verilmemiştir (16). Bununla birlikte çalışmaların hepsi tanımlayıcı/kesitsel olarak yürütülmüştür. Bu nedenle gelecekteki çalışmalar, metodolojik olarak sağlam bir temele dayandırılarak planlanmalıdır.

Bu incelemede, Web of Science, EBSCOhost, Science Direct ve Scopus elektronik veritabanları arama alanı olarak kullanılmıştır. Gelecekteki incelemeler, aramayı diğer veri tabanlarına ve arama alanlarına genişletebilir. Aramada İngilizce ve Türkçe yazılmış makaleler dahil edilmiştir, bu durum bu incelemenin kapsamlılığını engellemiştir. Aramalar iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yapılsa da veri tabanlarındaki bazı çalışmalar gözden kaçırılmış olabilir. Hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmalar inceleme kapsamına alınmamıştır. Nitel çalışmalar, sistemik incelemeler ve gri literatür gibi diğer yayınlanmış çalışmalar dahil edilmemiştir. Bu çalışmanın güçlü yönleri araştırmaya dahil edilen kayıtların çoğunda geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarının kullanılması, çalışmaların güncel olması, geniş veri tabanları kullanılarak taramanın yapılmasıdır.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Tablo 1. Makalelerin İncelenmesi (n=10)

Yazar, yıl/ülke	Çalışma deseni	Çalışmanın amacı	Orneklere hacmi	Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri (Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma yılı)	Veri toplama aracı	Başlıca sonuçlar	Kalite puanı
Koç Aslan ve Özel, 2024/Türkiye	Tanımlayıcı	COVID-19 salgını öncesi ve sonrası hemşireler için yetenek yönetiminin değerlendirilmesini sağlamak	1319 hemşire	Yaş ortalaması: 33.403±7.297 Cinsiyet: %79,5'i kadın Eğitim düzeyi: %42,6'sı lisans ve lisansüstü Çalışma yılı: 8.089±4.760	-McKinsey 9-Box Matrisi -Liderlik Potansiyeli Değerlendirme Formu	COVID-19 salgını öncesi ve sırasında hemşirelerin iş pozisyonlarında çarpıcı ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmiştir.	5/8
Gül ve ark., 2023/Türkiye	Tanımlayıcı	Yetenek yönetiminin hemşirelerin iş tatmini ve örgütsel bağlılığı üzerindeki etkisini ve iş tatmininin aracılık rolünü belirlemek	482 hemşire	Yaş ortalaması: %56'sı 37-47 yaş Cinsiyet: %93,2'si kadın Eğitim düzeyi: %46,3'ü lisans Çalışma yılı: %46,3'ü 0-5 yıl	-Yetenek Yönetimi Ölçeği -Minnesota Memnuniyet Anketi -Örgütsel Bağlılık Ölçeği	Hemşirelerin yetenek yönetimi algısının düşük olduğu bulunmuştur. Yetenek yönetimi, iş memnuniyetinin içsel, dışsal alt boyutlarını ve toplam puanı ve duygusal bağlılığı, normatif bağlılığı ve devamlılık bağlılığını önemli ve pozitif olarak etkiledi. İş memnuniyetinin, yetenek yönetiminin duygusal bağlılık ve devamlılık bağlılığı üzerindeki etkisinde tam aracılık rolü ve normatif bağlılığı etkilemede kısmi aracılık rolü vardır.	5/8
Nurung ve Jansah, 2023/Endonezya	Tanımlayıcı	Yetenek yönetimi ve bilgi yönetiminin iyileştirilmesinin sağlık çalışanlarının performansına iyileştirmeye etkisi üzerine kurulan bir model geliştirmek ve analiz etmek	115 hemşire	Yaş ortalaması: %47,8'i 26-30 yaş Cinsiyet: %85,22'si kadın Eğitim düzeyi: %44,35'i lisans Çalışma yılı: %46,3'ü 0-5 yıl	-	Yetenek yönetimi bilgi yönetimi iyileştirmelerini teşvik edebilir ve araştırma sahalarındaki sağlık çalışanlarının performansını iyileştirebilir.	5/8
Lerotholi ve Bezuidenhout, 2023/Güney Afrika	Tanımlayıcı	Stratejik yetenek yönetimi uygulamalarının Güney Afrika'daki kamu hastanelerindeki profesyonel hemşirelerin iş katılımını nasıl iyileştirebileceğini araştırmak	504 hemşire	Yaş ortalaması: %53'ü 22-29 yaş Cinsiyet: %73'ü kadın Çalışma yılı: %64'ü 10 yıldan fazla	-Sosyodemografik Değişkenler Anketi, -Yetenek Yönetimi Endeksi -Utrecht İş Katılımı Ölçeği-17 (UWES-17)	Yetenek yönetimi uygulamaları iş katılımında etki göstermektedir.	6/8
Dzimhiri ve Molefi, 2022/Malavi	Tanımlayıcı	Malavi'nin devlet hastanelerinde kayıtlı hemşireler arasında yetenek yönetimi ile iş memnuniyeti, yenilikçi iş davranışı, iş katılımı ve kariyer yönelimi arasındaki ilişkiyi araştırmak	947 hemşire	Yaş ortalaması: %42,2'si 25-30 yaş Cinsiyet: %66,6'sı kadın Eğitim düzeyi: %55,6'sı lisans Çalışma yılı: %55,2'si 6 yıldan az	-İnsan Sermayesi Endeksi Anketi, -Minnesota İş Memnuniyeti Anketi (MSQ), -Yenilikçi Çalışma Davranışı Ölçeği (IBS), -Utrecht İş Katılımı Ölçeği (UWES), -Kariyer Oryantasyon Envanteri (COI)	Yetenek yönetimi ve iş memnuniyeti arasında güçlü bir pozitif ilişki ancak yenilikçi davranış, iş katılımı boyutları ve kariyer yönelimi ile daha zayıf bir ilişki göstermektedir. Yenilikçi iş davranışı, işe bağlılık ve kariyer yönelimi arasında yapıcı bir ilişki bulunmaktadır.	6/8
Cheban ve ark., 2022/İran	Tanımlayıcı	2016 yılında Tebriz'deki eğitim, sağlık ve araştırma merkezlerindeki yetenek yönetimi, kademli ve orta düzey yöneticiler ve başhemşireler arasındaki ilişkiyi incelemek	123 hemşire	Eğitim düzeyi: %71,54'ü lisans Çalışma yılı: %38,21'i 3-5 yıl	-	Tebriz'deki eğitim, tıp ve araştırma merkezlerinde yetenek çekme, yetenek seçimi, yetenek zenginleştirme, yetenekleri elde tutma ile üst düzey, orta düzey yöneticiler ve başhemşireler arasında önemli bir bağlantı vardır.	6/8

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Tablo 1. Devamı

Dzimhiri ve Molefi, 2021/Malawi	Tanımlayıcı	Malawi'deki kamu hastanelerinde çalışan hemşirelerin iş tatmini üzerinde yetenek yönetiminin etkisini belirlemek	580 hemşire	Yaş ortalaması: %42,2'si 25-30 yaş Cinsiyet: %66,6'sı kadın Eğitim düzeyi: %55,6'sı lisans Çalışma yılı: %55,2'si 6 yıldan az	-Minnesota İş Tatmini Anketi'nin (MISO) İnsan Sermayesi Endeksi	Yetenek yönetimi uygulamalarının Malawi kamu hastanelerindeki kıyıtlı hemşirelerin iş memnuniyetine katkıda bulunmadığını göstermektedir.	5/8
Dzimhiri ve Molefi, 2021/Malawi	Tanımlayıcı	Hemşirelerin Malawi devlet hastanelerinde yetenek yönetimi uygulamalarının mevcut uygulamasına yönelik algılarını araştırmak, kıyıtlı hemşirelerin demografik faktörlerine dayalı olarak yetenek yönetimi uygulamalarının mevcut uygulamasına ilişkin algıları arasında önemli farklılıklar olup olmadığını araştırmak	580 hemşire	Yaş ortalaması: %42,2'si 25-30 yaş Cinsiyet: %66,6'sı kadın Eğitim düzeyi: %55,6'sı lisans Çalışma yılı: %55,2'si 6 yıldan az	-İnsan Sermayesi Endeksi (HCI) Anketi	Yetenek yönetimi uygulamaları hemşireler arasında zayıf bir şekilde uygulanmaktadır. Mevcut uygulamalar ile yetenek yönetimi uygulamalarının önemi arasında önemli boşluklar vardır. Hemşirelerin medeni durumlarına göre yetenek yönetimi uygulamalarına ilişkin algıları arasında önemli farklılıklar vardır.	6/8
Dzimhiri ve Molefi, 2021/Malawi	Tanımlayıcı	Yetenek yönetiminin Malawi'deki kamu hastanelerinde kıyıtlı hemşirelerin yenilikçi iş davranışları üzerindeki etkisini incelemek	947 hemşire	Yaş ortalaması: %42,2'si 25-30 yaş Cinsiyet: %66,6'sı kadın Eğitim düzeyi: %55,6'sı lisans Çalışma yılı: %55,2'si 6 yıldan az	-Yenilikçi Çalışma Davranışı Anketi	Yetenek yönetimi uygulamaları Malawi kamu hastanelerindeki kıyıtlı hemşirelerin yenilikçi çalışma davranışlarına katkıda bulunmamaktadır.	5/8
Chang ve ark., 2019/Tayvan	Tanımlayıcı	Kariyer kolaylaştırıcıları ve engellerin hemşirelerin mesleki yeteneklerini geliştirmeleri ve mesleki devir niyetleri üzerindeki etkisini araştırmak	502 hemşire	Yaş ortalaması: %33,7'si <40 yaş Cinsiyet: %97,8'i kadın	-Kariyer Kolaylaştırıcıları ve Engelleri Ölçeği -Profesyonel Devir Niyeti Ölçeği -Profesyonel Yetenekleri Geliştirme Niyeti Ölçeği	İnsan sermayesi, sosyal sermaye ve ayrımcılık, profesyonel yetenekleri geliştirme niyetiyle pozitif ilişkilidir. Ayrıca profesyonel yetenekleri geliştirme niyeti, profesyonel yetenekleri geliştirme eylemiyle pozitif ilişkilidir ve bu da profesyonel işten ayrılma niyetiyle negatif ilişkilidir.	6/8

Kaynaklar

- Zhang K. Top trends for talent management. *Scientific and Social Research* 2021;3(2):163-169. doi:10.36922/ssr.v3i2.1124
- Altınöz M. Yetenek yönetiminin algılanması üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2018;39:82-95.
- Cabral A, Oram C, Allum S. Developing nursing leadership talent-views from the NHS nursing leadership for south-east England. *Journal of Nursing Management* 2019;27(1):75-83.
- Mitosis KD, Lamnisos D, Talias MA. Talent management in healthcare: A systematic qualitative review. *Sustainability* 2021;13(8):4469.
- Fisher N, Bramley L, Cooper J, ve ark. A qualitative study exploring the influence of a talent management initiative on registered nurses' retention intentions. *Journal of Nursing Management* 2022;30(8):4472-4479.
- Ramli AA, Isa A, Baharin NL, ve ark. The role of talent management in the relationships between employee engagement: A study of GLCs. In *MATEC Web of Conferences* 2018;150:05060
- King KA. Global talent management: Introducing a strategic framework and multiple-actors model. *Journal of Global Mobility* 2015;3(3):273-288.
- Taha VA, Gajdzik T, Zaid JA. Talent management in healthcare sector: Insight into the current implementation in Slovak organizations. *European Scientific Journal* 2015.
- Sopiah S, Kurniawan DT, Nora E, ve ark. Does talent management affect employee performance? The moderating role of work engagement. *ACS Food Sci Technol* 2020;7:335-341.
- Bakker AB, Albrecht S. Work engagement: current trends. *Career Dev Int.* 2018;23(1):4-11.
- Saks AM. Antecedents and consequences of employee engagement. *J Manag Psychol* 2006; 21(7):600-619.
- Lerotholi M, Bezuidenhout A. Nursing profession in Africa: A study on work engagement and talent management practices in South Africa. *Public Health Challenges* 2023;2(2):e87.
- Cappelli P. Talent management for the twenty-first century. *Harv. Bus. Rev* 2008;86:1-8.
- Collings DG, Mellahi K. Strategic talent management: A review and research agenda. *Hum. Resour. Manag. Rev* 2009;19:304-313.
- Rice RT, Evans JH. Talent management grooms from the inside and outside. Program fills gaps in leadership positions. *Health Exec* 2013;28:66-67.
- <https://jbi.global/critical-appraisal-tools>
- Nurung J, Tamsah H. Talent and knowledge management on employee performance in public organization. *International Journal of Professional Business Review* 2023;8(4):e01557-e01557.
- Koç Aslan S, Özel Z. Analysing nurse talent management: A 6-Year study before and during COVID-19 using the McKinsey 9-Box Matrix. *Journal of HRM* 2024;27(1).
- Chang YH, Yeh YJ, Ho M, ve ark. Exclusive and inclusive talent management: Preferred fit with organization transformation strategy. In *Academy of Management Proceedings* 2019;(2019)1:14885.

Gül D, Akkaya G, Yildirim A. The effect of talent management on the job satisfaction and organizational commitment of nurses. *International Nursing Review* 2023;70(3):329-337.

Dzimbiri GL, Alex Molefi M. Model of talent management for registered nurses in Malawian public hospitals. *SA Journal of Industrial Psychology* 2022;48(1):1-10.

Chelan SH, Alimohammadzadeh K, Maher A. The relationship between talent management and the efficiency of head nurses and senior and middle managers from the educational and medical centers in Tabriz, Iran—a case study. *Journal of Medicine and Life* 2022;15(8):1018.

Dzimbiri GL, Molefi A. The impact of talent management on job satisfaction of registered nurses in Malawian public hospitals. *SA Journal of Human Resource Management* 2021;19:9.

Dzimbiri GL, Molefakgotla AM Talent management practices: perception of registered nurses in Malawian public hospitals. *African Journal of Economic and Management Studies* 2021;12(3):423-438.

Dzimbiri GL, Molefakgotla A. Talent management and its impact on innovative work behaviour among registered nurses in public hospitals of Malawi. *Africa Journal of Nursing and Midwifery* 2021;23(1):21.

Ryan C, Bergin M, White M, ve ark. Ageing in the nursing workforce—a global challenge in an Irish context. *International Nursing Review* 2019;66(2):157-164.

World Health Organization (WHO). Health workforce. Available at: www.who.int/health-topics/health-workforce [Accessed 21 May 2023].

Bandeali A, Maita Z. Global critical shortage of nurses: pathway to solution. In *Nursing-Trends and Developments*. IntechOpen 2023.

Kravariti F, Tasoulis K, Scullion H, ve ark. Talent management and performance in the public sector: The role of organisational and line managerial support for development. *The International Journal of Human Resource Management* 2023;34(9):1782-1807.

KLINİK UYGULAMALARIN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL BENLİK KAVRAMI VE DURUMSAL-SÜREKLİ KAYGI DÜZEYİNE ETKİSİ: TEK GRUPLU YARI DENEYSSEL ÇALIŞMA

Berra Yılmaz Kuşaklı¹, Sümeyye Tiryaki¹

¹İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Giriş ve Amaç: Bu araştırma klinik uygulamaların hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramı ve durumsal-sürekli kaygı düzeyine etkisini incelemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Kontrol grupsuz yarı deneysel desende yürütülen araştırmanın örneklemini Türkiye’de bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesinde 2023-2024 eğitim ve öğretim döneminde öğrenim gören 43 hemşirelik bölümü 1. ve 2. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (ÖHPBKÖ) ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 26.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler; sayı-yüzde dağılımları, Mann-Whitney-U, Varyans analizi, Kruskal Wallis ve Pearson Correlation analizleri ile Paired Samples t-Test, ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hemşire öğrencilerin klinik uygulama öncesi Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği toplam puanının $131,814 \pm 11,531$, Durumluk ($42,963 \pm 9,85$) ve Sürekli ($45,302 \pm 8,416$) Kaygı Ölçeği puanının olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin profesyonel benlik kavramı algısının ($t=-,0,85$ df:42, $p=0,40$), durumluk kaygı düzeyinin ($t=0,215$ df=42 $p=0,831$) ve sürekli kaygı düzeyinin ($t=-1,279$, df=42, $p=0,271$) klinik uygulama öncesi ile sonrası ölçümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Öğrenci hemşirelerin klinik uygulama sonrası Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği puan ortalamalarının ($133,069 \pm 11,931$) iyi düzeye sahip olduğu saptanmıştır. Durumsal kaygı puanının orta seviyede olduğu ve ilk klinik uygulama öncesine göre azaldığı ($42,627 \pm 10,137$) ancak sürekli kaygı puanının arttığı ($46,581 \pm 9,69$) bulunmuştur.

Sonuç: Öğrenci hemşirelerin profesyonel benlik kavramının iyi seviyede olduğu ilk klinik uygulama öncesine göre yükseldiği, durumluk ve süreklilik kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin klinik deneyimleri arttıkça Profesyonel Benlik bilincinin arttığı, durumluk kaygı düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Kaygı, durumsal-sürekli kaygı, profesyonel benlik, öğrenci hemşire, klinik deneyim.

THE EFFECT OF CLINICAL PRACTICES ON NURSING STUDENTS' PROFESSIONAL SELF-CONCEPT AND STATE-TRAIT ANXIETY LEVEL: A ONE-GROUP QUASI-EXPERIMENTAL STUDY

Berra Yılmaz Kuşaklı¹, Sümeyye Tiryaki¹

¹Istanbul Esenyurt University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Turkey

²Istanbul Esenyurt University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Turkey

---

Introduction and Aim: This study was conducted to examine the effect of clinical interventions on nursing students' professional self-concept and state-trait anxiety levels.

Method: The sample of the study, which was conducted in a quasi-experimental design without a control group, consisted of 43 first and second year nursing students studying at the Faculty of Health Sciences of a university in Turkey during the 2023-2024 academic year. Personal information form, Professional Self-Concept Scale in Student Nurses (PSPCS) and State-Trait Anxiety Scale were used to collect the data. The data were analyzed with SPSS 26.0 package program. Descriptive statistics, number-percentage distributions, Mann-Whitney-U, Analysis of Variance, Kruskal Wallis and Pearson Correlation analyses, and Paired Samples t-Test were used to analyze the data.

Results: It was determined that the total score of the Professional Self-Concept Scale was 131.814 ± 11.531 , State (42.963 ± 9.85) and Trait (45.302 ± 8.416) Anxiety Scale scores of the nurse students before clinical practice. It was found that there was no statistically significant difference between the perception of professional self-concept ($t = -0,85$ df:42, $p = 0,40$), state anxiety level ($t = 0,215$ df=42 $p = 0,831$), and trait anxiety level ($t = -1,279$, df=42, $p = 0,271$) before and after clinical practice ($p > 0,05$). It was found that the mean score of the Professional Self-Concept Scale of student nurses after clinical practice (133.069 ± 11.931) was at a good level. It was found that the situational anxiety score was at a moderate level and decreased compared to the first clinical practice ($42,627 \pm 10,137$), but the trait anxiety score increased ($46,581 \pm 9,69$).

Conclusion: It was found that the professional self-concept of student nurses was at a good level and increased compared to before the first clinical practice, and their state and trait anxiety levels were at a moderate level. It can be said that as the clinical experience of the students increased, their professional self-concept increased and their state anxiety levels decreased.

Keywords: Anxiety, state and trait anxiety, professional self-concept, student nurse, clinical experience.

GİRİŞ VE AMAÇ:

Mesleklerin statü kazanmasında, profesyonellik önemli bir rol oynamaktadır (1). Profesyonellik, görevlerin yerine getirilmesi için üstün entellektüel eğitim alma, bu eğitim sonucunda bilgi ve tecrübe kazanarak mükemmelliği yakalama ve bireysel ilkeler doğrultusunda deneyimlerini eyleme dönüştürüp özgür etkinlikler yapmaya sahip olmaktır. Profesyonellik, hemşirelik mesleğinin de yarım yüzyılı aşkın bir süredir üzerinde durduğu önemli bir konudur. Hemşirelik mesleğinin de profesyonel statüye sahip olması ve topluma kaliteli hizmet sunabilmesi için meslek üyelerinin profesyonel benliklerinin güçlü olması gerekmektedir (2). Profesyonel benlik kavramı meslek üyesinin mesleğin belirli özelliklerini, standartlarını ve becerilerini bilmesi, benimsemesi ve bunları uygulamalarına yansıtması, profesyonel idealleri ve değerleri yaratması ile kendini gösterir (3, 4). Hemşirelik için profesyonel benlik kavramı, hemşire olarak bireylerin becerileri hakkındaki düşünceler, ilkeleri, algılamaları ve beklentileri olup, hasta ile iletişimlerine, uygulamalarına ve düşünme biçimine yön veren, hemşirelerin sahip olduğu değerler ve inançlardır. Profesyonel benlik kavramı, hemşirelerin temelde var olan kişisel benlik kavramları ile mesleğe giriş ile birlikte benimseniş olduğu mesleki niteliklerin birbiriyle bütünleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu bütünleşmeyi etkileyen faktörler ise, mesleki sorumluluk ve değerler, akademik süreç, teorik bilgi ile uygulama arasındaki denge, mesleki deneyim ve kültürdür. Profesyonel benliğin gelişmesi, mesleki eğitim ile başlar ve çalışma hayatı boyunca gelişmeye devam eder. Bu süreçte, hemşireliğin bilgi, beceri, tutum, değer ve etik standartları içselleştirilir. Profesyonel benlik kavramının yetersiz gelişmesi durumunda, mesleki alanda söz sahibi olamama, mesleki rolü yerine getirememesi, mesleğin diğer üyeler tarafından kabul görmemesi ve mesleğin standartlarını karılamada ve meslekle bağlantı kurmada yetersizlik gibi ciddi sorunlar oluşur. Bu sorunlar öncelikle birey daha sonra da kurumu etkilemekte verilen hizmetlerin olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir (5). Olumlu profesyonel benlik kavramının geliştiğinde ise; meslekten daha fazla doyum alındığı, tükenmişliğin ve işten ayrılmaların azaldığı, daha nitelikli hizmet sunumunun olduğu ve meslek temsilinin daha güçlü olduğu belirtilmektedir (2). Ayrıca, mesleğin toplum imajı olumlu yönde etkilenirken, meslek üyelerinin kendi benliklerini değerli ve yeterli bulmalarını da sağlamaktadır (5).

Profesyonel kimliğin geliştirilmesinde şüphesiz ki hemşirelik eğitimi önemli bir yere sahiptir. Profesyonel kimlik gelişimi öğrencilikte okul eğitimi ile beraber başlamakta olup, çalışma yaşantısı içinde gelişmeye devam etmektedir (2). Bu nedenle, öğrencilerin profesyonel değerleri mesleki eğitim süreci boyunca mesleki normlara ve standartlara dayalı klinik deneyimler kazandırılarak olumlu olarak geliştirilmektedir. Hemşirelik eğitimi öğrencilere hemşirelik bakımı hakkında temel bilgi ve psikomotor becerilerin kazandırılmasını sağlar. Bu eğitim uygulamalı olarak gözlem ve yorum yapmayı gerektiren özel bir süreci içermektedir (6). Hemşirelik eğitimindeki teorik olarak verilen bilginin büyük bir bölümü okullardan alınırken bu bilginin kullanılması uygulama ortamlarında veya hastanelerde kişilerle iletişim kurarak, dokunarak gerçekleşir. Bu nedenle hemşirelik eğitiminde klinik uygulama oldukça önemli bir yere sahiptir (6; 7). Bu klinik uygulama sürecinde gerçek yaşantıyı deneyimleyebileceği hastane ortamına çıkan öğrenci, iletişim konusunda bir takım deneyimsizlikler yaşarken, sorunlarla da karşılaşmakta, alışık olmadığı bu yeni ortamda uyum güçlüğü çekmekte ve dolayısı ile kaygı düzeyi artmaktadır (8). Öğrencilerin klinik uygulamalarına çıkmadan önce yanlış yapma, zararlı uygulama korkusu, olumsuz tepkiler yaşama, bilgi ve becerinin yetersiz olması ve güven eksikliği gibi düşünceleri kaygı yaşamalarına neden olabilmektedir (9). Bu nedenlerden dolayı hemşirelik öğrencileri için klinik uygulamalar en çok kaygı yaratan durumlardan birisidir (10). Bu nedenle planlanan çalışmanın klinik uygulamaya çıkacak öğrencilerin hem profesyonel benlik kavramına hem de yaşadıkları kaygı düzeylerine etkisinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Bu kapsamda öğrenci hemşirelerde profesyonel benlik kavramının ve kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi, eğitimciler olarak bize eğitim sürecinde profesyonel benlik kavramının geliştirilmesine ve kaygı düzeyinin azaltılmasını sağlamaya yönelik girişimlerin başarısının değerlendirilmesine imkan verip, öğrenci algılarının olumlu yönde oluşmasını ve mesleki rollerin

gelişimini sağlayacaktır. Bu özden hareketle bu çalışmada, klinik uygulamaların öğrenci hemşirelerin profesyonel benlik kavramı ve durumsal-sürekli kaygı düzeylerine etkisini incelemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM:

Araştırma, ön test ve son test kullanılarak yapılan tek gruplu yarı deneysel tasarımda bir çalışmadır. Çalışmanın evrenini bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Lisans Programında öğrenim gören 120 öğrenci ve örneklemini 43 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur.

Araştırmada veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve “Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği” ve “Sürekli-Durumsal Kaygı Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Veriler 01.04.2024-30.06.2024 tarihleri arasında 12 günlük süren klinik uygulama öncesi ve klinik uygulama sonrasında toplanmıştır. Tekrarlı ölçümler için anketlere kod numarası verilmiştir.

Veri Toplama Araçları:

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür incelemesi doğrultusunda hazırlanan Kişisel Bilgi Formu’nda öğrenci hemşirelerin sosyodemografik özellikleri, yaş, cinsiyet, sınıfı, yaşadığı yer vb sorgulayan ayrıca algıladığı duyguları soran 10 soruya yer verilecektir.

Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (ÖHPBKÖ): Ölçek Sabancıoğulları ve Doğan (2011) tarafından geliştirilmiş, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 29 Ölçek toplam 45 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 31 maddesi düz, 14 maddesi ise ters ifade edilmiş maddelerden oluşmaktadır. Düz ifade edilmiş maddeler “1” Hiç Katılmıyorum, “2” Katılmıyorum, “3” Katılıyorum ve “4” Çok Katılıyorum şeklinde puanlanırken, ters ifade edilmiş (11).

Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeği: Anksiyete ölçümü için tıpta en yaygın kullanılan testlerden biri, Durumluk-Sürekli Anksiyete Envanteri’dir. Öner ve Le Compte (1985) tarafından Türkçeye çevrilip uyarlama çalışmaları da yapılmış olan bu ölçüm aracına Durumluk ve Süreklilik Anksiyete Envanteri adı da verilmektedir. Durumluk-Sürekli Anksiyete Envanteri toplam kırk maddeden oluşan iki ayrı ölçeği içermektedir. Durumluk Anksiyete Envanteri kişinin kendisini belirli bir anda nasıl hissettiğini, Süreklilik Anksiyete Envanteri ise kişinin genellikle kendini nasıl hissettiğini belirten ifadelerden oluşan bir ölçüm aracıdır (12).

Verilerin Toplanması: Araştırmanın uygulanabilmesi için gerekli olan etik kurul onayı İstanbul Esenyurt Üniversitesi Etik Kurulu’na başvuru yapılacaktır. Etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra araştırma verileri toplanmaya başlanacaktır. Öğrenci hemşirelerden araştırmaya katılmayı kabul etmeleri halinde araştırmacılar tarafından yüz yüze çalışma hakkında sözlü ve yazılı bilgi verilerek Bilgilendirilmiş Olur Formu imzalatılacak ve kapalı zarfta verilen Kişisel Bilgi Formu ve belirtilen ölçeklerin doldurulması istenerek doldurulan formlar teslim alınacaktır. Anketlerin toplam doldurma süresi 10 dakikadır.

Veri analizi; IBM SPSS Statistics 22 paket programı ile yapılmıştır. Veri analizinde tanımlayıcı istatistiklerden; frekans, %, aritmetik ortalama, standart sapma, normal dağılıma uygun ölçüm değerleri için, Independent Sample-t test, Paired Sample test ve normal dağılıma uygun olmayan ölçüm değerleri için ise Mann-Whitney U testi, Wilcoxon testi ve Kruskal-Wallis testi, gibi testlerin kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Kısıtlılıkları (Sınırlılıkları): Çalışmanın sınırlılığı bir üniversitede öğrenim gören öğrenci hemşireler üzerinde yapılmasıdır.

Katılımcılardan Gönüllü Onam, Etik kurul (26.03.2024 tarih 2024-03) ve kurum izni alınmıştır.

BULGULAR:

Katılımcıların sosyo demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur. Katılımcıların 18-34 yaş aralığında, yaş ortalamasının 21,28±3,06 oluşu, %51,20’nin (22 kişi) 20 yaş ve altı yaş grubunda oluşu, %58,14’nün (25 kişi) kadın, %58,14’nün (25 kişi) 1. sınıf öğrencisi, %41,9’nun (19) Nitelikli Anadolu Lisesi mezunu olduğu, %58,14’nün (25 kişi) en uzun yaşadığı yerin il olduğu, %79,07’nin (34) kişinin aile yapısının çekirdek aile ve olduğu %58,14’nün (25 kişi) öğrenci yurdunda yaşadığı bulgularla ortaya konulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

Değişkenler	N	%	
Yaş min-max :18-34 ort.±ss: 21,28±3,06	20 ve altı	22	51,20
	21 ve üstü	21	48,80
	Toplam	43	100,00
Cinsiyet	Kadın	25	58,14
	Erkek	18	41,86
	Toplam	43	100,00
Sınıf	1.sınıf	25	58,14
	2.sınıf	18	41,86
	Toplam	43	100,00
Mezun olunan lise	Fen Lisesi (nitelikli lise)	2	4,70
	Anadolu Lisesi (nitelikli lise)	18	41,90
	Sağlık Meslek Lise	3	7,00
	Diğer Anadolu Lisesi	9	20,90
	İmam Hatip Lisesi	8	18,60
	Diğer.....	3	7,00
	Toplam	43	100,00
En uzun yer yaşadığı	İl	25	58,14
	İlçe	11	25,58
	Köy	7	16,28
	Toplam	43	100,00
Aile yapısı	Çekirdek aile	34	79,07
	Geniş aile	9	20,93
	Toplam	43	100,00

	Aile ile birlikte ev	16	37,21
	Öğrenci yurdu	25	58,14
Şu anda yaşadığı yer	Öğrenci evi	1	2,33
	Cevapsız	1	2,33
	Toplam	43	100,00

Hemşire öğrencilerin klinik uygulama öncesi Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği toplam puanının $131,81 \pm 11,53$, Durumluk ($42,96 \pm 9,85$) ve Sürekli ($45,30 \pm 8,42$) Kaygı Ölçeği puanının olduğu, klinik uygulama sonrası Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği toplam puanının $133,07 \pm 11,93$, Durumluk ($42,63 \pm 10,14$) ve Sürekli ($46,58 \pm 9,70$) Kaygı Ölçeği puanının olduğu bulunmuştur.

Hemşire öğrencilerin profesyonel benlik kavramı algısının ($t=-0,85$ $df=42$, $p=0,40$), durumluk kaygı düzeyinin ($t=0,215$ $df=42$ $p=0,831$) ve sürekli kaygı düzeyinin ($t=-1,279$, $df=42$, $p=0,271$) klinik uygulama öncesi ile sonrası ölçümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Öğrenci hemşirelerin klinik uygulama sonrası Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği puan ortalamalarının ($133,069 \pm 11,931$) iyi düzeye sahip olduğu ve puanının arttığı saptanmıştır. Durumsal kaygı puanının orta seviyede olduğu ve ilk klinik uygulama öncesine göre azaldığı ($42,627 \pm 10,137$) ancak sürekli kaygı puanının arttığı ($46,581 \pm 9,69$) bulunmuştur (Tablo 2).

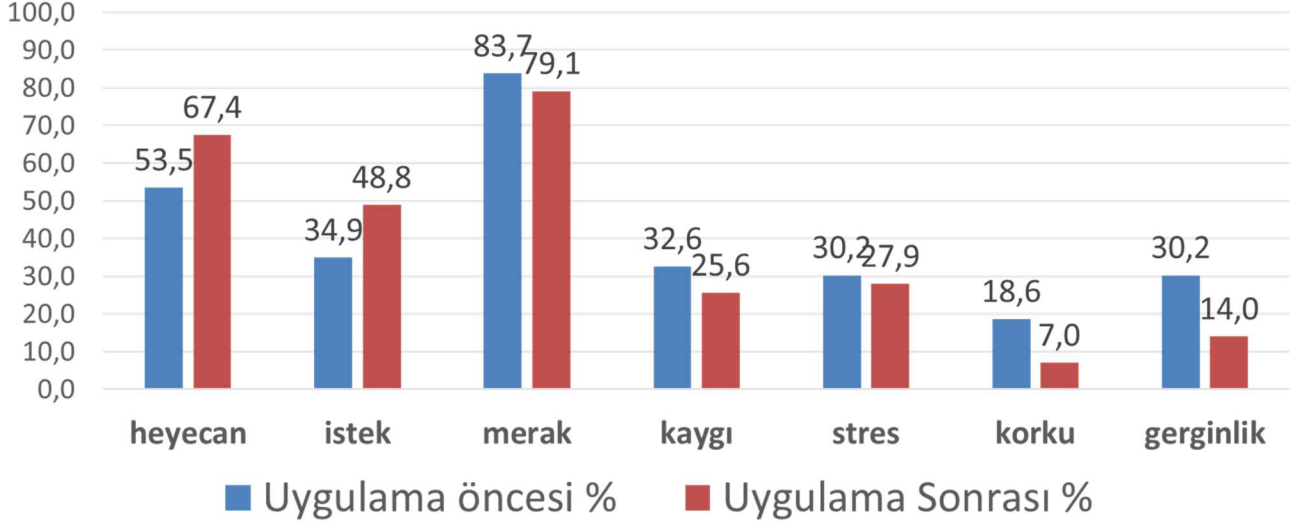
Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Benlik Kavramı ve Durumsal-Sürekli Kaygı Ölçeği

Ölçek ve Alt Boyutları		Ort.±ss	t	p
Profesyonel Benlik Kavramı	Klinik uygulama öncesi	131,81±11,53	-0,850	0,400
	Klinik uygulama sonrası	133,07±11,93		
Mesleki memnuniyet	Klinik uygulama öncesi	22,98±3,21	1,249	0,219
	Klinik uygulama sonrası	22,42±3,42		
Mesleki yetkinlik	Klinik uygulama öncesi	19,58±2,79	-0,336	0,739
	Klinik uygulama sonrası	19,74±3,70		
Mesleki nitelikler	Klinik uygulama öncesi	89,26±7,60	-1,506	0,140
	Klinik uygulama sonrası	90,91±7,49		
Durumsal Kaygı Ölçeği	Klinik uygulama öncesi	42,95±9,85	0,215	0,831
	Klinik uygulama sonrası	42,63±10,14		
Sürekli Kaygı Ölçeği	Klinik uygulama öncesi	45,30±8,42	-1,116	0,271
	Klinik uygulama sonrası	46,58±9,70		

Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama öncesi ve sonrası algıladıkları duygular açısından değerlendirildiğinde klinik uygulama öncesi ve sonrası yapılan değerlendirmede katılımcıların heyecan

duygusunun %53,5'den %67,4'e, istekliliğinin %34,9'dan %48,8'e, arttığı , merak duygusunun %83,7'den %79,1'e, kaygının %32,6'dan %25,6'a, stresin %30,2'den %27,9'a, korkunun %18,6'dan %7'e ve gerginliğin %30,2'den %14'e azaldığı bulunmuştur (Grafik 1).

Grafik 1. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama öncesi ve sonrası algıladıkları duygular

Projenin Sonucu ve Öneriler

Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramının iyi seviyede olduğu ilk klinik uygulama öncesine göre yükseldiği, durumluk ve süreklilik kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu saptanmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin klinik deneyimleri arttıkça profesyonel benlik bilincinin arttığı, durumluk kaygı düzeylerinin azaldığı söylenebilir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama öncesi ve sonrası orta seviyenin üstünde heyecan yüksek seviyede merak, düşük seviyede korku hissettiği söylenebilir. Katılımcıların heyecan ve istek duygularının klinik uygulama sonrası arttığı söylenebilir.

Araştırma bulguları doğrultusunda hemşirelik öğrencilerde profesyonelliğe ilişkin olumlu tutum geliştirilmesinde;

- Öğrencilerde profesyonellik algısının geliştirilmesi için mesleki derslerde profesyonel davranışlara daha fazla vurgu yapılması/egitimsel stratejilerin geliştirilmesi ve kanıt temelli yaklaşımla derslerin yürütülmesi.

- Klinik uygulamalarda uygun rol modelleri ile çalışma olanaklarının sağlanması.

-Eleştirel ve kritik düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve mesleki etkinliklere yönelik girişimlerin desteklenmesi.

- Mesleki örgütlenme bilincinin artırılması.

- Mesleki etik kodlar ve mesleki değerlere ilişkin bilincin oluşturulması önerilebilir.

Ayrıca öğrenciler klinik uygulamaya gitmeden önce kaygı düzeyinin en alt seviyeye düşürülmesi için önerilerimiz:

-Klinik sorumlu hemşireleri, hemşireleri, hekimleri, diğer görevliler ile öğrencilerin klinik uygulama öncesinde tanıştırılmasının sağlanması,

- Kliniğin fizik yapısı, araç gereçler, hasta tipleri, yapısal ve yönetsel özelliği, rutini, kliniğe özel işlemler, kurallar ve öğrencilerden beklentiler ile ilgili öğrencilerin bilgilendirilmesi,
- Öğrencilere klinikte gereksinimlerini karşılayabilecekleri ortamların gösterilmesi,
- Klinik uygulama öncesinde simülasyon uygulamalarının yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Leonard NH, Beauvais LL, Richard W.A. Self concept-based model of work motivation. Academy of Management Annual Meeting Proceedings 1995; 1:322-326.
- Sabancıoğulları S, Doğan S. Profesyonel kimlik ve hemşirelik. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2012; 15(4): 275-282.
- Sabancıoğulları S, Doğan S. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel benlik gelişim düzeyleri ve etkileyen faktörler. Journal of Anatolia Nursing 2014; 17(1): 15-22.
- Yazdannik A, Yekta ZP, Soltani A. Nursing professional identity: An infant or one with alzheimer. Iran J Nurs Midwifery Res 2012; Feb: 17 (2 Suppl 1): 178-186.
- Çam, O., Yalçınar, N., Demir, B., ve ark. Öğrenci hemşirelerde profesyonel benlik kavramı ve etkileyen faktörler. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi Dergisi 2018; 34(1), 66-78.
- Kol, E., Ince, S. Determining the opinions of the first-year nursing students about clinical practice and clinical educators. Nurse Education in Practice 2018; 35-40. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2018.04.009>
- Latif, AR. Mat Nor, MZ. Stressors and coping strategies during clinical practice among diploma nursing students. Malays J Med Sci, 2019; 26 (2), 88-98. <https://doi.org/10.21315/mjms2019.26.2.10>
- Gümüş, G., Ünlüsoy Dinçer, N. Hemşirelik öğrencilerinde ilk klinik kaygının azaltılmasında etkili bir yöntem: progresif gevşeme egzersizleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2023;12(3), 1322-1331. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1183369>
- Wang, AH, Lee, CT., Espin, S. Undergraduate nursing students' experiences of anxiety-producing situations in clinical practicums: a descriptive survey study. Nurse Educ Today 2019; 76, 103-108.
- Brady, M, Price, J, Bolland, R. ve ark. Needing to belong: first practice placement experiences of children's nursing students. Comprehensive Child and Adolescent Nursing 2019; 42 (1), 24-39
- Sabancıoğulları S, Doğan S. Öğrenci hemşirelerde profesyonel benlik kavramı ölçeği (ÖHPBKÖ): geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2011; 27 (2), 35-45.
- Öner N, Compte A.L. Durumluk-Sürekli kaygı envanteri elkitabı, 20. Basım İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1985.

HEMŞİRELERİN ERDEM ETİĞİNE BAKIŞ AÇILARI: TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Elanur Uludağ¹ Özlem Albayrak² Gizem Deveci³

¹Erzurum Tekini Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

³Namık Kemal Üniversitesi Araştırma Hastanesi

GİRİŞ

Hemşireliğin doğasında, geçmişten günümüze kadar uzanan süreçte insan vardır (Erer et al., 2017) Hemşireliğin odağı olan insan ile çalışırken onun etik değerlere sahip bir varlık olduğunu unutmamalı ve bakım uygulamaları etik ilkeler doğrultusunda değerlendirmelidir (Yıldız, 2019). Etik ise, insan eylemlerinin doğru veya yanlış olarak nasıl değerlendirileceğini belirlemeye çalışan bir felsefe dalıdır (Amer, 2019). Erdem etiği ahlak felsefesinin en eski modelidir (Cruz, 2020). Karakter etiği olarak da bilinen erdem etiği kavram, Antik Yunan döneminde, Platon'un ve Aristoteles'in eserlerinde bir kişinin karakterinin mükemmelliği olarak bahsedilmektedir (Bartneck et al., 2021; Cruz, 2020; Holland, 2012). Adalet, ılımlılık, merhamet, şefkat, bilgelik, cömertlik, inanç, umut, sorumluluk, cesaret, yardımseverlik, bütünlük ve güvenilirlik gibi erdemleri içerisinde barındıran erdem etiği temelde 'nasıl yaşamalıyım?' ya da 'yapılacak doğru şey nedir?' veya 'nasıl bir insan olmalıyım?' sorularının cevaplarını sorgulamaktadır (Burkhardt & Nathaniel, 2013; Ferkany & Newham, 2019; Östman et al., 2019). Bu sorular doğrultusunda hemşirelik etiği için karakterin/erdem rolü ve önemine vurgu yapılmaktadır. Bu vurgunun gerekçesi ise bireyin iyi bir hemşire olabilmesi için nasıl bir insan olması gerektiğini sorgulama ihtiyacıdır (Newham, 2015). Ayrıca diğer bir soruda erdem etiği, ilkeleri olan hemşirelik mesleği için neden önemlidir? (Burkhardt & Nathaniel, 2013).

Hemşireler, çalışma alanlarında birey adına karar verirken sürekli olarak zorluklarla karşılaşabilirler (Yıldız, 2019). Örneğin hemşireler, bakım verdiği hastayı rahatlatmak veya ona gerçeği söyleyerek üzme arasında, hastanın ya da ailesinin isteklerine saygı duymak arasında, önceden bir direktif olmadan komada olan bir hasta için en iyi olanı uygulamak, kurumun yapılmasını istediği şeyleri yapıp ya da yapmama arasında seçim gerektiren zor durumlara karşı karşıya kalabilirler (Ferkany & Newham, 2019; Newham, 2015). Böyle zor durumlarda bakım alan bireylerin erdem etiği özelliklerini taşıyan hemşireler tarafından kendilerine bakım verilmesini istedikleri açıktır (Newitt, 2016). Ayrıca kaliteli hemşirelik bakımının temeli merhamet, erdem etiği içinde önemli bir kavramdır (Ferkany & Newham, 2019). Hemşirelik bakımı, genellikle hasta ve savunmasız insanlarla ilişkilere dayalı olduğu için, nasıl hissedileceği kadar nasıl davranılacağına da önemlidir. Bu tür bir bakımın hem hemşirenin karakteri hem de bakım davranışları ile ilgili olduğu ve bu iki durumda ahlaki kaygı taşıdığı unutulmamalıdır (Ekstrom, 2012; Newham, 2015).

Sonuç olarak; insanın yaşam süresinin uzaması, sağlık bakım düzeylerinin artması, teknolojik gelişmeler, göçler, kültürel değer ve inançlar gibi pek çok faktör hemşirelikte kaçınılmaz olarak değişim ve gelişime yol açmıştır (Yıldız, 2019). Bu süreçte hemşirelik bakım kalitesinin istenilen düzeye gelmesi, gerekli bilgi ve becerinin yanı sıra insani ve etik yönleri gösterilen hassasiyet ile mümkün olabilir. Bu çalışma 'hemşireler için erdem etiği belirgin midir?' sorusu doğrultusunda hemşirelerin erdem etiğine bakış açılarını sorgulamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Erdem etiği hemşirelerin etik sorun içeren herhangi bir durum karşısında sorunun çözülmesini kolaylaştırabilir. Araştırma, hemşirelerin erdem etiğine yönelik bakış açılarını belirlemek amacı ile planlandı.

Materyal ve Method

Tanımlayıcı türde planlanan araştırma Ocak-Ağustos 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumlarına bağlı üç eğitim-araştırma ve bir devlet hastanesinde çalışan hemşireler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; bu hastanelerde belirtilen tarih aralığında çalışan ve çalışma anketini doldurmayı kabul eden hemşireler (n=257) oluşturmaktadır.

Veri Toplama

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan bir tanımlayıcı özellik formu aracılığı ile toplanmıştır.

Veri toplama araçları

Tanımlayıcı özellik Formu: Yaş, cinsiyet, gelir durumu, meslekte çalışma yılı, çalıştığı birim etik dersi alıp almadığı, etik ilkeler, etik ilkeleri uygulamadaki engeller, erdem etiği ve bu etiğe yönelik özelliklerinin olduğu bir formdur.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma, Gümüşhane Üniversitesi Etik Kurulu'nda değerlendirilerek onaylanmıştır. Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumlarından yazılı izinler alınmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan hemşirelere çalışmanın amacı, süresi ve kendilerinden ne beklenildiği açıklanarak gönüllülük ilkesi doğrultusunda bilgilendirilmiş ve izinleri alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizleri bilgisayar ortamında SPSS 22 (Statistical Package for Social Science for Windows) paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel analizlerde; gruplandırılmış değişkenlerin frekans ve yüzdelik değerleri, sayısal değişkenler için aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri hesaplanmıştır. Kategorik verilerin birbiriyle ilişkisini görmek için çapraz tablolar kullanılmıştır.

Bulgular

Hemşirelerin bireysel ve mesleki özellikleri incelendiğinde; çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalamasının 27.33 ± 5.06 , %84.8'inin kadın, %54.5'inin bekar, %66.1'inin lisans, mezunu, %90.3'ünün çekirdek ailede yaşadığı, meslekte çalışma yılı ortalamasının 5.57 ± 4.80 , %89.5'inin klinik hemşiresi olduğu belirlendi. Çalışmaya katılan hemşireler %37'si cerrahi, %26.8'i yoğun bakım, %13.6'si dahiliye, %14'ü çocuk ve %8.2'si acil serviste çalıştığını ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan hemşireler %47.1'i bir hastanede ve %36.6'sı ise şimdiye kadar iki farklı hastanede çalıştığını ifade etmiştir (Tablo-1).

Hemşirelerin etiğe yönelik düşünceleri incelendiğinde; çalışmaya katılan bireylerin %86'sı daha önce etik dersi aldığını, etik dersi alanların 'etik ilkeleri ne kadar pratiğe döküyorsunuz sorusuna' %44.7'si genellikle, %26.5'i bazen ve %17.9'u her zaman cevabını vermiştir. 'Etik ilkeleri pratiğe dökmeye engel durum var mı?' sorusuna hemşirelerin %52'si hayır ve %44'ü evet cevabını vermiştir. Evet cevabını verenlerin uygulamaya engel olarak %17.1'i hastane kaynaklı, %16'sı hasta kaynaklı ve %13.2'si hekim kaynaklı olduğu ifade etmiştir. Hemşireler 'daha önce hiç etik ikilemde kaldınız mı?' sorusuna %51.4'ü

evet cevabını, ‘etik ikilemde kaldığımızda nasıl hareket ettiniz?’ sorusuna %39.3’ü etik ilkelere göre ve %17.9’u kişisel değerlere göre cevabını vermiştir. Hemşireler ‘etik ilkelere tam uyum sağlayabiliyor musunuz?’ sorusuna %71.2’si evet cevabını vermiştir (Tablo-2).

Hemşireler ‘daha önce erdem etiğini duydunuz mu?’ sorusuna %56’sı evet ve %42.8’i hayır cevabını vermiştir (Tablo-2). Erdem etiği özelliklerinden hangileri size daha yakın geliyor sorusuna katılımcıların %13.6’sı dürüstlük, %13’ü adalet ve eşitlik, %12.9’u ahlaki karar verme, %12.4’ü merhamet, %10.2’si akılcı düşünme ve %8.9’u sorumluluk cevabını vermiştir (Tablo 3). Çalışmaya katılan hemşirelerin eğitim durumlarına göre erdem etiği özelliklerinden kendilerine en yakın özelliği lise mezunlarının %68.8’si dürüstlük, ön lisans mezunlarının %94.1’i adalet ve eşitlik, lisans mezunu hemşirelerin %56.1’i dürüstlük ve lisansüstü mezunlarının ise %82.4’ü adalet ve eşitlik cevabını vermiştir (Tablo-4).

Çalışmaya katılan hemşirelerin çalıştıkları bölüm bazında erdem etiği özelliklerinden kendilerine en yakın özelliğin yoğun bakımda çalışan hemşireler arasında %55.2’si ahlaki karar verme ve adalet ve eşitlik, dahili bölümlerde çalışanların %63.6’sı dürüstlük ve merhamet, cerrahi bölümlerde çalışanların %59.1’i ahlaki karar verme, acilde çalışanların %71.4’ü ahlaki karar verme, çocuk bölümünde çalışanların ise %72.2’si dürüstlük, cevabını vermiştir (Tablo-4).

Tartışma

Erdem etiği son zamanlarda, deontoloji ve faydacılığın yanı sıra en büyük etik yaklaşımdan biri olarak görülmektedir. Erdem etiği, iyi karakterli bir kişinin karakteriyle tutarlı bir şekilde davranma eğiliminde olacağı varsayımıyla karaktere odaklanan bir yaklaşımdır. Deontoloji, bir eylemin göreve uygunsuzsa iyi olduğunu iddia ederken, faydacılık bir eylemin sonucu doğuruyorsa iyi olduğunu iddia eder (Brody, 1988; Scott, 2017; Sellman, 2017). Erdem etiği, deontolojik veya sonuca dayalı teorilerin aksine, belirli soruları yanıtlamaya veya belirli etik kararlar almaya yönelik değildir (Lachman, 2001) Erdem etiği, hemşirelere mesleki uygulamalarını yaparken, sadece kuralları izlerken odak noktadaki bakım verdiği insanlar için neyin iyi sayılacağını değerlendirmeyi amaçlar (Brody, 1988; Sellman, 2017).

Erdem etiği, kişinin iyi hemşirelik yapabilmesi veya iyi bir hemşire olabilmesi için nasıl bir insan olması gerektiğini incelemeye odaklanmaktadır. İyi yaşamak ve iyi hemşirelik yapmak için kişinin nasıl olması gerektiğini sorgular (Newham, 2015). Erdem etiğinin uygulanması ile hemşirelik uygulamalarındaki ikilemlerin bütüncül bir analizinin sağlanabileceği ve ahlaki karar vermeyi kolaylaştıran esnek ve yaratıcı çözümler sunulabileceği düşünülmektedir (Arries, 2005). Sağlık bakım ekip üyeleri arasındaki etik ikilemler, erdem etiği yaklaşımı ile çözülebilecektir (Arries, 2005). Bu doğrultuda hemşirelerin bakım uygulamalarında erdem etiğine yönelik bakış açılarının değerlendirmek amacıyla yaptığımız çalışmanın sonuçları şöyledir.

Çalışmaya katılanların yaş ortalaması 27 ve çoğunun kadın olduğu bulunmuştur. Literatürdeki çalışmaları; Dara Abdulla Al-Banna 2017’de yaptığı çalışmada katılımcıların yaş aralığını 31-36, Brigita Skela-Savi ve arkadaşlarının 2017’deki yapmış olduğu çalışmada yaş ortalamasını 40, Rassin’in 2008’deki çalışmasında yaş ortalamasının 39 ve çoğunun kadın olduğu belirtilmiştir (Al-Banna, 2017; Rassin, 2008; Skela-Saviç et al., 2017). Amerika’da Kubsch ve arkadaşlarının 2008’de, Brown ve arkadaşlarının 2015de yaptığı çalışmalarda hemşirelerin 40 yaşın üzerinde olduğunu ve yine çoğunluğunun kadın olduğu belirtilmiştir (Brown et al., 2015; Kubsch et al., 2008). Fakat Gallegos ve Sortedahl 2015’de Amerika’da yaptığı çalışmada hemşirelerin %54’nün 40 yaşın altında olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlar ile genç bir hemşire ekibine sahip olduğumuz düşünülebilir (Moch et al., 2015).

Çalışmaya katılan hemşirelerin çalıştıkları klinikler cerrahi alanlar, yoğun bakım üniteleri, dahili alanlar, çocuk alanları ve acil servis olarak sıralanmıştır. Brown ve arkadaşlarının çalışmasında çalışma ortamı olarak yataklı klinikler, ayaktan tedavi alanları ve yoğun bakım üniteleri en çok çalışılan üç alan olarak

belirlemiştir (Brown et al., 2015). 2017’de Türkiye’de yapılan bir çalışmada hemşirelerin en çok çalıştıkları alanlar dahili klinikler, cerrahi klinikler ve ayaktan tedavi alanları olarak sıralanmıştır (Erkus & Dinc, 2018). Bu sonuçlar bizim çalışmamız ile benzerlik göstermektedir.

Çalışmamıza katılan hemşirelerin büyük çoğunluğunun etik dersi aldığı ve yarıya yakını öğrendikleri etik ilkeleri uygulayabildiğini ifade etmiştir. Fakat hemşirelerin yarıya yakını etik ilkeleri pratiğe dökmeye engel olan durumlar olduğunu belirtmiştir. Bu engellerin ise hastane kaynaklı (yönetimsel), hasta kaynaklı (iletişim sorunları) ve hekim kaynaklı engeller olduğunu belirtmiştir. Bu konu ile ilgili literatürde farklı sonuçlar vardır. Beagan and Ells’in yaptığı çalışmada, sağlık hizmetleri, işyeri politikaları ile sağlık bakım sistemi gibi faktörleri engel olarak belirlemişlerdir (Beagan & Ells, 2007). Hemşirelerin bireysel özelliklerine güvenme eğiliminde olmaları, örgütsel engeller, meslekleşmede devam eden sorunlar, bazı kültürel engeller ve eğitim eksiklikleri gibi engellerin varlığını belirten çalışmalarda vardır (Blackwood & Chiarella, 2020). Başka bir çalışmada etik uygulama önündeki engeller bireysel faktörler, hasta kaynaklı faktörler, sosyal, politik ve yasal faktörler olarak sıralanmıştır (Tobiano et al., 2017). Farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda da etik uygulama önündeki engellerde farklılıklar vardır. İran’da yapılan çalışmada temel engel olarak teknik beceri eksikliği, Hong Kong’da yapılan çalışmada ise mesleki deneyim süresinin etik ilkeleri uygulama arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Chau et al., 2010; Khaki et al., 2018). Çalışma sonuçlarında görüldüğü gibi etik ilkeleri pratiğe dökmeye engel durumları değişiklik göstermektedir. Bunun nedeni, ülke yapıları, eğitim düzeyleri ve kültürel özellikler gibi farklılıkların bu sonuçları oluşturmuş olabileceği ile yorumlanabilir. Bizim çalışmamızda ise temel engelin yönetim kaynaklı olması bizim ülkemizde sağlık sistemi yönetiminin hekim egemenliğinde olmasından ve hemşire yöneticilerin sistemde yeterli söz hakkına sahip olmamalarından dolayı kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamıza katılan hemşirelerin yarısından fazlası erdem etiğini duyduklarını bildirmiştir. Hemşireler erdem etiği özelliklerini dürüstlük, adalet ve eşitlik, ahlaki karar verme, merhamet, akılcı düşünme ve sorumluluk olarak sıralamışlardır. Çalışma alanları ve erdem etiği özellikleri arasındaki değerlendirmede ise yoğun bakımda, çocuk bakım bölümlerinde ve dahili bölümlerde çalışan hemşireler dürüstlük, cerrahi bölümde ve acilde çalışan hemşireler ahlaki karar verme ile en çok uygulanmaya çalışılan erdem etiği ilkelerinden olduğu belirlendi. Erdem etiği konusunda bilgi sahibi olanların adalet ve eşitlik, ahlaki karar verme ve dürüstlük ilkelerini daha çok duyduklarını belirtmişlerdir. Bu da çalışmaya katılan hemşirelerin erdem etiği hakkında bilgi sahibi olduklarını düşündürmüştür.

Çalışmaya katılan lise mezunu hemşireler erdem etiği özelliklerini dürüstlük, ahlaki karar verme ve merhamet olduğunu, lisans mezunu hemşireler ise dürüstlük, ahlaki karar verme, adalet ve eşitlik olarak sıralamıştır. Hemşirelik bakım kavramının bileşenlerinden olan merhamet ilkesinin lisans mezunu hemşirelerde ilk sıralarda olmaması düşündürücüdür. Özdelikara ve Babur’un 2020’de hemşirelik lisans öğrencileri ile yaptıkları çalışmada merhamet seviyesi orta düzeyde bulunmuştur (Özdelikara & Babur, 2020). Başka bir çalışmada hemodiyaliz hemşirelerinin merhamet düzeylerinin orta seviyede olduğu bulunmuştur (Erdem & Koçak Uyaroğlu, 2021). Literatürde hemşirelik uygulamalarında merhametli bakımın sunulması için eğitimin etkisinin yadsınamayacağı belirtilmiştir (Bedi & Shenfelt, 2002; Dewar & Mackay, 2010; Herbst et al., 2010). Bakım bir erdemdir ve başka bir şey değildir ancak aynı zamanda bir duyguyu, mesleği, faaliyeti ifade edebilir (Steyl, 2019). Bakımın değerini anlamak, bakım görmenin ve bakıma katılabilmenin evrensel deneyimine dayanabilir. Özen göstermek aynı zamanda bir mükemmelliktir çünkü basitçe sahip olunması gereken iyi bir özelliktir (Steyl, 2019)

Lise ve lisans mezunu hemşirelerin erdem etiği ilkeleri sıralamalarından çıkan farklı sonucun nedeni ise erken yaşta bakım vermeye başlamanın merhamet duygusunu arttırmış olabileceği ve lisans eğitiminde ise mesleki etik doğruların yapılmasının vurgulanması ile bakımın odağındaki insanı göz ardı etmiş olabileceğimiz düşünülmüştür. Ekstrom, bireyin karakterindeki merhamet eksikliğinin, nasıl kötü tıbbi tedaviye ve feci sonuçlara yol açabileceğini bildirmiştir (Ferkany & Newham, 2019; Newham, 2015).

Ekstrom'a göre aslında merhamet bir erdemdir ve kişiyi bir başkasının bilinen acısına yardım etmeye yönlendiren bir dürtüdür. İngiltere'de hemşirelerin erdemli kişiliklerini oluşturmaya ve geliştirmeye teşvik etmek için eğitim iyileştirmelerine ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (Newham, 2015)

Sonuç

Gregory Trianosky, “Karakteri, yalnızca gönüllü eylemin değil, aynı zamanda yetiştirilme, çocukluk deneyimleri, sosyal çevre, akran beklentileri ve saf rastlantılarla birlikte mizacın etkinliğinin ürünüdür” diye ifade etmektedir (Newham, 2015; Trianosky, 1990) Bu bağlamda hemşirelik eğitiminde mesleki etik kodları öğretirken aynı zamanda erdemli bir birey olmanın öneminin vurgulanmasının hemşirelik bakımının iyileştirilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın sorusu olan ‘hemşireler için erdem etiği belirgin midir?’ sorusu doğrultusunda bu çalışmada hemşirelerin erdem etiği kavramını bildikleri fakat erdem etiği ilkelerini yerine getirme noktasında yetersiz oldukları sonucuna varılmıştır. Bunun nedenlerinden biri ise, hastaların değil, 'sistemin işini' yapmaya odaklanan bir kültürde çalıştıklarından dolayıdır (Groothuizen et al., 2018). Erdem etiği, hemşirelere mesleki uygulamalarını yaparken, bakım verdiği insanlar için neyin iyi sayılacağını değerlendirmeyi amaçlar. Erdem etiğinin uygulanması ile hemşirelik uygulamalarındaki ikilemlerin bütüncül bir analizinin sağlanabileceği ve ahlaki karar vermeyi kolaylaştıran esnek ve yaratıcı çözümler sunulabileceği düşünülmektedir. Hemşirelik eğitiminde mesleki etik kodları öğretirken aynı zamanda erdemli bir birey olmanın öneminin vurgulanmasının hemşirelik bakımının iyileştirilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Al-Banna, D. A. (2017). Core Professional and Personal Values of Nurses about Nursing in Erbil City Hospitals: A Profession, Not Just Career. *Nursing & Care Open Access Journal*, 2(6), 169–173. <https://doi.org/10.15406/ncoaj.2017.02.00056>
- Amer, A. B. (2019). The Health Care Ethics: Overview of the Basics. *Open Journal of Nursing*, 09(02), 183–187. <https://doi.org/10.4236/ojn.2019.92017>
- Arries, E. (2005). Virtue ethics: an approach to moral dilemmas in nursing. *Curationis*, 28(3), 64–72. <https://doi.org/10.4102/curationis.v28i3.990>
- Bartneck, C., Lütge, C., Wagner, A., & Welsh, S. (2021). An Introduction to Ethics in Robotics and AI. In *SpringerBriefs in Ethics*.
- Beagan, B., & Ells, C. (2007). Values That Matter, Barriers That Interfere: The Struggle of Canadian Nurses to Enact Their Values. *CJNR 2007, Vol. 39 No 4*, 39, 36–57.
- Bedi, M. K., & Shenefelt, P. D. (2002). Herbal therapy in dermatology. *Archives of Dermatology*, 138(2), 232–242. <https://doi.org/10.1001/archderm.138.2.232>
- Blackwood, S., & Chiarella, M. (2020). Barriers to uptake and use of codes of ethics by nurses. *Collegian*, 27(4), 443–449. <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2019.11.005>
- Brody, J. K. (1988). Virtue ethics, caring, and nursing. *Scholarly Inquiry for Nursing Practice*, 2(2), 87–101.
- Brown, S. S., Lindell, D. F., Dolansky, M. A., & Garber, J. S. (2015). Nurses' professional values and attitudes toward collaboration with physicians. *Nursing Ethics*, 22(2), 205–216. <https://doi.org/10.1177/0969733014533233>
- Burkhardt, M. A., & Nathaniel, A. K. (2013). Çağdaş Hemşirelikte Etik. In Ş. Ecevit Parlar, N. Bahçecik, & Ü. Karabacak (Eds.), *Çağdaş Hemşirelikte Etik* (3. Baskı, pp. 24–53). İstanbul Tıp Kitabevleri.

- Chau, J. P. C., Lam, L. W., Lui, M. H. L., Ip, W. Y., Chien, W. T., Lee, I. F. K., & Thompson, D. R. (2010). A survey of registered nurses' perceptions of the code of professional conduct in Hong Kong. *Journal of Clinical Nursing, 19*(23–24), 3527–3534. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2010.03349.x>
- Cruz, J. S. (2020). *Virtue ethics: in pursuit of excellence. 99*(6), 591–600.
- Dewar, B., & Mackay, R. (2010). Appreciating and developing compassionate care in an acute hospital setting caring for older people. *International Journal of Older People Nursing, 5*(4), 299–308. <https://doi.org/10.1111/j.1748-3743.2010.00251.x>
- Ekstrom, L. W. (2012). Liars, medicine, and compassion. *Journal of Medicine and Philosophy (United Kingdom), 37*(2), 159–180. <https://doi.org/10.1093/jmp/jhs007>
- Erdem, Ö., & Koçak Uyaroğlu, A. (2021). Hemodiyaliz Hemşirelerinde Merhamet Düzeyi ve İlişkili Faktörler. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi, 6*(2), 207–215. <https://doi.org/10.26453/otjhs.842847>
- Erer, M., Akbaş, M., & Yıldırım, G. (2017). Hemşirelik Sürecinin Evrimsel Gelişimi ve Hemşirelik Süreci. *Lokman Hekim Dergisi, 7*(ağustos), 1–5.
- Erkus, G., & Dinc, L. (2018). Turkish nurses' perceptions of professional values. *Journal of Professional Nursing, 34*(3), 226–232. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2017.07.011>
- Ferkany, M., & Newham, R. (2019). A Comparison of Approaches to Virtue for Nursing Ethics. *Ethical Perspectives, 26*(3), 427–457. <https://doi.org/10.2143/EP.26.3.3287341>
- Groothuizen, J. E., Callwood, A., & Gallagher, A. (2018). NHS Constitution Values for Values-Based Recruitment: A Virtue Ethics Perspective. *Journal of Medical Ethics, 0*(1), 1–6. <https://doi.org/10.1136/medethics-2017-104503>
- Herbst, A. M., Swengros, D. I., & Kinney, G. (2010). How to teach human caring: Nurse educator role in transformational learning for a large healthcare system. *Journal for Nurses in Staff Development, 26*(4), E6–E11. <https://doi.org/10.1097/NND.0b013e3181b1ba55>
- Holland, S. (2012). Furthering the sceptical case against virtue ethics in nursing ethics. *Nursing Philosophy, 13*(4), 266–275. <https://doi.org/10.1111/j.1466-769X.2012.00541.x>
- Khaki, I., Abbasi, M., Khalajina, Z., & Momenyan, S. (2018). Barriers to Observance of the Codes of Professional Ethics in Clinical Care: Perspectives of Nurses and Midwifery of Hospitals Affiliated with Qom University of Medical Sciences in 2016. *Health, Spirituality and Medical Ethics, 5*(1), 33–39. http://kiss.kstudy.com/journal/thesis_name.asp?tname=kiss2002&key=3183676
- Kubsch, S., Hansen, G., & Huyser-Eatwell, V. (2008). Professional values: The case for RN-BSN completion education. *Journal of Continuing Education in Nursing, 39*(8), 375–384. <https://doi.org/10.3928/00220124-20080801-05>
- Lachman, V. D. (2001). Applying the Ethics of Care to Your nursing practice A Case for Caring. *Ethics, Law and Policy, 21*(1), 112–114.
- Moch, S. D., Quinn-Lee, L., Gallegos, C., & Sortedahl, C. K. (2015). Navigating Evidence-Based Practice Projects: The Faculty Role. *Nursing Education Perspectives, 36*(2), 128–130. <https://doi.org/10.5480/12-1014.1>
- Newham, R. A. (2015). Virtue Ethics and Nursing: On What Grounds? *Nursing Philosophy, 16*(1), 40–50. <https://doi.org/10.1111/nup.12063>

- Newitt, M. (2016). Healthcare Chaplains Among the Virtues? *Practical Theology*, 9(1), 16–28. <https://doi.org/10.1080/1756073X.2016.1149303>
- Östman, L., Näsman, Y., Eriksson, K., & Nyström, L. (2019). Ethos: The heart of ethics and health. *Nursing Ethics*, 26(1), 26–36. <https://doi.org/10.1177/0969733017695655>
- Özdelikara, A., & Babur, S. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Merhamet Düzeyi ve Empatik Eğilim İlişkisi. *Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 342–349. <https://doi.org/10.31067/0.2020.271>
- Rassin, M. (2008). Nurses' professional and personal values. *Nursing Ethics*, 15(5), 614–630. <https://doi.org/10.1177/0969733008092870>
- Scott, P. A. (2017). Key concepts and issues in nursing ethics. In *Key Concepts and Issues in Nursing Ethics*. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-49250-6>
- Sellman, D. (2017). *Virtue ethics and nursing practice*. In *Key concepts and issues in nursing ethics* (Issue Springer, Cham).
- Skela-Savič, B., Hvalič-Touzery, S., & Pesjak, K. (2017). Professional values and competencies as explanatory factors for the use of evidence-based practice in nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 73(8), 1910–1923. <https://doi.org/10.1111/jan.13280>
- Steyl, S. (2019). The Virtue of Care. *Hypatia*, 34(3), 507–526. <https://doi.org/10.1111/hypa.12481>
- Tobiano, G., Whitty, J. A., Bucknall, T., & Chaboyer, W. (2017). Nurses' Perceived Barriers to Bedside Handover and Their Implication for Clinical Practice. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 14(5), 343–349. <https://doi.org/10.1111/wvn.12241>
- Trianosky, G. (1990). What is Virtue Ethics All About? *American Philosophical Quarterly*, 27(4), 335–344. <https://doi.org/10.2307/20014344>
- Yıldız, E. (2019). Ethics in nursing: A systematic review of the framework of evidence perspective. *Nursing Ethics*, 26(4), 1128–1148. <https://doi.org/10.1177/0969733017734412>

FİZİKSEL ROBOTLARIN HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA KULLANIMI

Deniz Genç¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşirelik Anabilim Dalı,
Doktora öğrencisi

Giriş

Teknolojinin gelişmesi, dünyada günlük hayatın akışına yapay zeka kavramını ve uygulamalarını dahil etmiştir (Shang,2021). Robotların günlük yaşama ve tıp alanına dahil olması da teknolojik gelişmelerin ve insani ihtiyaçların bir sonucu olarak doğmuştur. Hemşirelik uygulamaları robotların kullanım alanı oluşturduğu alanlardan biri olmuştur (Tischendorf, Heitmann-Möller, Ruppert, Marchwacka, Schaffrin,Schaal,Hasseler,2024). Hemşirelik alanında kullanılan fiziksel robotlar, dünyada hızla artan yaşlı nüfus, yetersiz hemşire sayısı, insan gücü eksikliği, bulaşıcı hastalıklarda teması önlemek, hemşirelik uygulamalarında hemşireleri asiste edecek yardımcı personel ihtiyacına yanıt olarak geliştirilmektedir (Soriano, Yasuhara Ito, Matsumoto, Osaka, Kai, Tanioka, 2022). Literatür incelendiğinde hemşirelik alanında kullanılan fiziksel robotlar amaçlarına göre farklılaşmaktadır. Bunlar, hastane çevresi, taşıma ve ekipman ile ilgili işleri yapabilme, hemşirelik bakım ve uygulamalarını yardımcı olmak, günlük aktivitelerini gerçekleştirme de zorlanan bireylere yardımcı olmak ve rehabilitasyon gibi uygulamaları içermektedir (Huang, Suomi, Li,Peltoniemi, 2023 ; Trainum, Tuni, Xie, Hauser, 2023).

Amaç: Hemşirelik uygulamalarında yaygınlaşan robot kullanım alanlarını incelemek ve komplike olan hemşirelik uygulamalarının robot kullanımına entegre edilebilmesi için ufuk açıcı projeleri açıklamak ve literatürdeki eksikleri belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Pubmed ve Google Scholar tarama sayfalarındaki nurse*robot*healthcare anahtar kelimeleriyle 10 kaynaktan tarama yapılmıştır. Fiziksel robotların hemşirelik uygulamalarında kullanılmasını içeren ve İngilizce dilindeki derlemeler ve orijinal araştırmalar ve üniversiteler tarafından hemşirelik alanında kullanılmak için geliştirilen ve kullanımda olan dahil edilmiştir.

Hemşirelik Uygulamalarında Kullanılan Robotlar

Hastanelerde, rehabilitasyon merkezlerinde ve sağlık danışma merkezlerinde görev alan hemşirelerin komplike (birden çok bağlantı ve beceri gerektiren) uygulamaları bulunmaktadır.

TRINA robotu, Duke Üniversitesi’nde hemşirelik bölümü ve mühendislik bölümünün geliştirdiği insan protatifi şeklinde tasarlanan bir yazılım aracılığıyla 28 bağımsız hareketle hemşirelik görevlerinde yardımcı olabilmektedir. Ancak normal bir insan işleyişine göre %60 daha yavaş ve hareket etmektedir (Duke University,2017). PEPPER robotu dünya genelinde farklı alanlarda iletişim kurma odaklı kullanılmaktadır. Sağlık alanında kullanımı yaşlı bakım merkezlerinde, psikiyatri merkezlerinde ve hastaların iletişim ve teröpotik destek ihtiyacını karşılamaktadır. Rehberlik etme, yönlendirme, aktivite öncesi tanıtım gibi sorumlulukları yerine getirmektedir (Ujike, Yasuhara, Osaka, Sato, Catanguai,Edo, Mifune,2019;Tanioka,2019). MOXI robotu,Texas’da bir sağlık merkezinde hastaları karşılamak,numuneleri taşımak ve serbest şekilde hastanede dolaşabilen bir robotik asistandır.2017’den beri kullanılmaktadır. RİBA bear nurse olarak kullanılan robot hastaların mobilize edilmesinde ve pozisyon verilmesinde kullanılmaktadır. PEARL nurse robot, bakım gereksinimim duyan ve yalnız yaşayan yaşlı bireyler için günlük işlerin yapılmasında ve sağlık ekibiyle iletişim kurmada işlevsel olarak kullanılmaktadır. MINA(Multi Tasking Nurse Aid Robot) barkod okuma işlemini gerçekleştirebilmektedir (Nambiappan, Kodur, Kyrarini, Makedo, Gans,2021).Bir diğer hemşirelik

robot tasarımı “Collaborative Nurse” adıyla scrub hemşire olarak ameliyathanede belirlenen “al,ver,bırak” komutlarıyla cerrahi işlem sırasında hemşirelerin bazı görevlerini gerçekleştirmede işlevsel olmuştur (Sirasala, Jammalamadaka, Spiller, Sühn, lanes, Boese, Friebe, 2021)

Sonuç

Robotlar hemşirelik alanında, taşıma, götürme ve temel iletişim ve hareketlerini gerçekleştirebilmektedir. Hemşirelik alanında kullanımının yaygınlaşması ve geliştirilebilmesi için hemşirelerin geri bildirim ve iş birliği ile gerekli ergonomik özelliklere ve antropometrik ölçülere uygun tasarımlar geliştirilmelidir. Hemşirelerin, komplike invaziv işlemlerde hasta yönetimi ,ortam ve ekipman hazırlığı gibi aynı anda senkronize yönettiği uygulamalar,duyusal,bilişsel ve psikomotor becerilerin entegrasyonun gerektirmektedir. Fiziksel robotların günümüzde hemşirelerin yönettiği komplike durumları yönetimini geliştirebilmek için, ince-motor becerileri daha gelişmiş robotlar ,aynı anda bir çok girdi veya duyuya açık olan tasarımlara, kültürel ve duygusal olarak daha gelişmiş tasarımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Farklı kullanım alanları ve hemşirelik sorumluklarını gerçekleştirebilen daha komplike robotların geliştirilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

Duke Universty,2017. TRINA, The Tele-Robotic Intelligent Nursing Assistant (TRINA).Erişim adresi: <http://motion.pratt.duke.edu/nursing/>. Erişim tarihi:01.09.2024

Huang, R., Li, H., Suomi, R., Li, C., & Peltoniemi, T. (2023). Intelligent physical robots in health care: systematic literature review. *Journal of medical Internet research*, 25, e39786.

Nambiappan, H. R., Kodur, K. C., Kyrarini, M., Makedon, F., & Gans, N. (2021, June). Mina: A multitasking intelligent nurse aid robot. In *Proceedings of the 14th Pervasive Technologies Related to Assistive Environments Conference* (pp. 266-267).

Shang, Z. (2021). A concept analysis on the use of artificial intelligence in nursing. *Cureus*, 13(5).

Sirasala, S., Jammalamadaka, V., Spiller, M., Sühn, T., Illanes, A., Boese, A., & Friebe, M. (2021, August). Collaborative robot as scrub nurse. In *Current Directions in Biomedical Engineering* (Vol. 7, No. 1, pp. 162-165). De Gruyter.

Soriano, G. P., Yasuhara, Y., Ito, H., Matsumoto, K., Osaka, K., Kai, Y., ... & Tanioka, T. (2022, August). Robots and robotics in nursing. In *Healthcare* (Vol. 10, No. 8, p. 1571). MDPI.

Ujike, S., Yasuhara, Y., Osaka, K., Sato, M., Catangui, E., Edo, S., ... & Mifune, K. (2019). Encounter of Pepper-CPGE for the elderly and patients with schizophrenia: an innovative strategy to improve patient's recreation, rehabilitation, and communication. *The Journal of Medical Investigation*, 66(1.2), 50-53.

Trainum, K., Tunis, R., Xie, B., & Hauser, E. (2023). Robots in assisted living facilities: scoping review. *JMIR aging*, 6(1), e42652.

Tanioka, T. (2019). Nursing and rehabilitative care of the elderly using humanoid robots. *The Journal of Medical Investigation*, 66(1.2), 19-23.

Tischendorf, T., Heitmann-Möller, A., Ruppert, S. N., Marchwacka, M., Schaffrin, S., Schaal, T., & Hasseler, M. (2024). Sustainable integration of digitalisation in nursing education—an international scoping review. *Frontiers in Health Services*, 4, 1344021.

FİZİKSEL ŞİDDETE MARUZ KALAN HEMŞİRELERİN İŞTEN AYRILMAYA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Merve Ekin Kılıçaslan, Cansu Yaşar, Gönül Taşcı, Feyza Keziban Çağlar, Betül Özen, Filiz
Özkan

Özet

Giriş ve Amaç: Fiziksel şiddete hemşireler sıklıkla maruz kalmaktadır. Bu araştırma, literatürdeki çalışmalardan farklı olarak işyerinde fiziksel şiddete uğrayan hemşirelerin işten ayrılma niyetine yönelik görüşlerinin derinlemesine araştırılması amacıyla fenomenolojik tipte yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Bu çalışmanın örneklem seçiminde, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Etik izin alındıktan sonra 01/12/2023- 01/03/2024 tarihleri aralığında Türkiye'nin İç Anadolu bölgesindeki bir hastanede çalışan ve fiziksel şiddete maruz kalan 7 hemşire ile görüşmeler yapılmıştır. Veriler hemşirelerin uygun olduğu bir zamanda sessiz bir ortamda 25-30 dakika sürecek şekilde yüz yüze, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler tümevarımsal içerik analizi türü kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde görüşme yoluyla elde edilen veriler, MAXQUDA programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Görüşmeler sonunda 1 ana tema; Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Düşünceleri şeklinde belirlenmiştir. Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Mesleğe Yönelik Düşünceleri Kategorisi, Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Çalışırken Hissettikleri ve Şiddete uğrama esnasında verilen tepkiler kategorisi olarak 3 kategori belirlenmiştir. Kategori içerisinde oluşturulan kodlarda katılımcılar mesleği değiştirmek istediklerini, güvensizlik yaşadıklarını ve fiziksel şiddet esnasında kendilerini savunamadıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç: Fiziksel şiddete uğramış hemşirelerin işten ayrılmaya yönelik isteklerinin yüksek olduğu söylenebilir. Fiziksel şiddete maruz kalan hemşireleri ele alan başka çalışmaların da yapılması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, fiziksel şiddet, işten ayrılma, kalitatif

ABSTRACT

Introduction and Aim: Nurses are frequently exposed to physical violence. Unlike the studies in the literature, this phenomenological study was conducted to investigate in-depth the views of nurses who were subjected to physical violence in the workplace on their intention to quit their jobs.

Method: In this study, phenomenological design, one of the qualitative research designs, was used. Criterion sampling, one of the purposeful sampling types, was used in the sample selection of this study. After obtaining ethical permission, interviews were conducted with 7 nurses who worked in a hospital in the Central Anatolia region of Turkey and were exposed to physical violence between 01/12/2023 and 01/03/2024. The data were collected with a face-to-face, semi-structured interview form in a quiet environment for 25-30 minutes at a time when the nurses were available. The data obtained from the study were analysed using inductive content analysis type. In content analysis, the data obtained through interviews were analysed using MAXQUDA software.

Results: At the end of the interviews, 1 main theme was determined as the Thoughts of Nurses Subjected to Physical Violence. Three categories were determined as the category of Thoughts of Nurses Subjected to Physical Violence Towards the Profession, the category of Feelings of Nurses Subjected to Physical Violence While Working and the category of reactions given during being subjected to violence. In the codes created within the category, the participants stated that they wanted to change the profession, they experienced insecurity and they could not defend themselves during physical violence.

Conclusion: It can be said that nurses who have been subjected to physical violence have a high desire to quit their jobs. It is suggested that further studies on nurses exposed to physical violence should be conducted.

Keywords: Nurse, physical violence, leaving the job, qualitative

1-Giriş

Şiddet; bireyin kendisine ve karşısındakine uyguladığı rahatsız edici davranış, ölüm veya yaralanmaya sebep olma, bununla birlikte bireylerde etkileşime yol açan bir davranış şekli olarak tanımlanmaktadır. Son zamanlarda şiddet prevalansının arttığı, birey ve toplumlarda normalleşerek çeşitli alanları da etkilediği belirtilmektedir (Tanalı ve ark., 2022). Şiddetin yaygın olarak görüldüğü ortamlardan birisi de iş yeridir. Uluslararası kuruluşlara göre işyerinde şiddet (The National Institute For Occupational Safety and Health-NIOSH, International Labour Organisation-İLO); bireylerin çalışma ortamlarında gerçekleştirilen, kişileri fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden etkileyen her türlü tehdit edici, fiziksel ve sözlü olarak gerçekleştirilen rahatsız edici davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Mento ve ark., 2020; Schablon ve ark., 2018). Çalışanlara ait bu tür rahatsız edici davranışların ise sağlık kurumlarında daha fazla olduğuna değinilmektedir. Sağlıkta şiddet; sağlık çalışanlarına yönelik olarak hasta ve hasta yakınları tarafından yapılan her türlü fiziksel ve sözlü saldırıyı içeren davranışları içermektedir (Mento ve ark., 2020). Ayrıca iş yerinde yaşanan yoğun stres sebebiyle hekim ve yöneticilerinde dahil olduğu, sağlık çalışanlarının da birbirlerine yönelik şiddet uyguladığı belirtilmektedir (Cerit ve ark., 2018; Demirci ve Uğurluoğlu, 2020; Li ve ark., 2020; Mento ve ark., 2020; Pala Dağoğlu, 2022). Sağlıkta yaşanan şiddet olayları, hastayla doğrudan ilgilenen, sürekli etkileşim içerisinde olan, hasta ve hasta yakınlarının rahatsız edici davranışlarına daha fazla maruz kalan hemşirelerde görülme sıklığının daha yüksek olduğuna değinilmektedir (Demirci ve Uğurluoğlu, 2020; Er vd., 2021; Mento vd., 2020; WHO, 2019). Hemşirelere yönelik gerçekleştirilen şiddetin nedenlerine bakıldığında hasta ve hasta yakınlarının beklentilerinin artması, personel sayısında eksikliğin olması (Polat ve Çırak., 2019), hasta psikolojisinin ihmal edilmesi ve iletişim sorunlarının (Er vd., 2021) yer aldığı görülmektedir.

Hemşirelerin, meslek hayatı boyunca fiziksel ve sözlü şiddete, mobbinge ve tacizlere maruz kaldığı (Cerit ve ark., 2018; Polat ve Çırak., 2019; Er ve ark., 2021; Li ve ark., 2021; Mento ve ark., 2020) en fazla karşılaştıkları şiddetin sözlü ve fiziksel şiddet olduğu belirtilmektedir (Demirci ve Uğurluoğlu, 2020; Er ve ark., 2021; Kim ve ark., 2021; Li ve ark., 2021). Sağlık profesyonellerinin yaşamış olduğu fiziksel şiddet; çalışanlar arasında veya hasta-çalışan arasında meydana gelen, vurma, itirme, tokat atma, herhangi bir kesici-delici alet ile yaralama gibi fiziki olarak zarar verecek her türlü davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır (Mento ve ark., 2020; Pala Dağoğlu, 2022). Cerit ve diğerlerinin 2018 yılında yaptığı çalışmasında hemşirelerin fiziksel şiddet yaşama oranı %17.6 olarak bulunmuştur (Cerit ve ark., 2018). Yine aynı çalışmada hemşirelerin yarısından fazlası (%63,2) meslek hayatı boyunca en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmişlerdir (Cerit ve ark., 2018). Demirci ve Uğurluoğlu (2020) ‘nun çalışmasında hemşirelerin %16.1’i (Demirci ve Uğurluoğlu, 2020), Li vd (2021) ‘nin çalışmasında araştırmaya dahil edilen hemşirelerin %12.1’nin (Li ve ark., 2021), Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 2019 verilerine göre de sağlık çalışanlarının %8 ile %38 ‘inin meslek hayatı boyunca herhangi bir dönemde çeşitli nedenlere bağlı olarak fiziksel şiddete uğradığı belirlenmiştir (WHO, 2019). İş yerinde yaşanan bu tür şiddet olaylarının özellikle hemşirelerin işe karşı motivasyonun olumsuz etkilenmesine ve işten aldıkları verimin düşmesine neden olmaktadır (Pala Dağoğlu, 2022). Polat ve Çırak (2019)’ın çalışmasında hemşirelere uygulanan şiddetin hemşireler arasında işten duyulan memnuniyeti azalttığı belirlenmiştir (Polat ve Çırak, 2019). Demirci ve Uğurluoğlu (2020)’nun çalışmasında hemşirelerin yaşadığı fiziksel şiddetin hemşireler üzerinde fiziksel ve ruhsal etkilerinin olduğu, aynı zamanda işten alınan verimin azaldığı, mesleği bırakma düşüncelerinin olduğu tespit edilmiştir (Demirci ve Uğurluoğlu, 2020). Stafford vd (2022) ‘nin çalışmasında acil serviste çalışan hemşirelerin yaşadığı şiddetin işten aldıkları doyumunu azalttığı ve işten ayrılma niyetlerini doğrudan etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Stafford ve ark., 2022). Li vd (2020)’nin Çin de yaptığı çalışmasında acil servis hemşirelerinin tamamına yakınının (%90.2) şiddet nedeniyle işten ayrılma niyetinde olduğu belirtilmiştir (Li vd.,2020). Hasankhani vd (2018)’nin çalışmasında acil serviste hemşirenin yaşadığı şiddetin bir sonucu olarak hemşirelerde işe karşı ve hemşireliğe karşı ilgi kaybının olduğu bulunmuştur. (Hasankhani ve ark., 2018). Hemşirelerin yaşadığı şiddet üzerine yapılan nitel çalışmada işyerinde şiddete maruz kalan hemşirenin olumsuz etkilendiği ve iş performansının düştüğü bulunmuştur (Yıldız

ve ark., 2022). Powell vd (2023)'nin yapmış olduğu nitel bir çalışmada hemşirelerin şiddete maruz kaldıktan sonra değıştiği, eskisi gibi olmadığı bildirilmiştir (Powell ve ark., 2023). Hsu vd (2022)'nin nitel çalışmasında şiddete maruz kalan hemşirenin tekrar şiddete maruz kalma korkusuyla işe gelmek istemediği ve işverene karşı güven kaybı yaşadığı bulunmuştur (Hsu ve ark., 2022).

İşten ayrılmaların yaşanması hemşireler arasında personel eksikliğine bağlı olarak bakımın yeterince yapılamamasına, hemşire sirkülasyonunun oluşmasına, kurumun hemşire eğitimi üzerine yatırımlarının artmasına ve hemşirelerin mesleklerinden aldığı verimliliğin azalmasına yol açabilmektedir (Chu ve ark., 2022). Bu açıdan bakıldığında hemşirelerin şiddet yaşama durumunda ortaya çıkabilecek sorunların ne olduğu açıkça belirtilmektedir. Literatüre bakıldığında hemşirelerde şiddete bağlı olarak işten ayrılma düşüncelerinin oluştuğuna dair nicel çalışmalara rastlanmıştır (Demirci ve Uğurluoğlu, 2020; Li ve ark., 2020; Li ve ark., 2021; Polat ve Çırak, 2019; Stafford ve ark., 2022). Literatürde çalışmamıza benzer şekilde yapılmış nitel araştırma sayısı ise azdır (Hasankhani ve ark., 2018; Yıldız ve Yıldız, 2022; Powell ve ark., 2023; Hsu ve ark., 2022). Nitel araştırmalarda kişilerin duygu ve düşünceleri derinlemesine incelenerek ele alınmaktadır (Şimşek ve ark., 2022). Araştırmamız ise işyerinde fiziksel şiddete uğrayan hemşirelerin işten ayrılma niyetine yönelik görüşlerinin derinlemesine araştırılması amacıyla fenomenolojik tipte planlanmıştır.

Araştırma sorusu

Fiziksel şiddete maruz kalan hemşirelerin işten ayrılmaya ilişkin görüşleri nasıldır?

2- Yöntem

2.1. Araştırmanın deseni

Bu araştırmada, bir olguya anlam kazandırmak ve incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi ve nitel araştırma desenlerinden biri olan ve temelini bireysel deneyimlerin oluşturduğu fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, insanların deneyimlerinden çıkardıkları anlamların nasıl ortaklaştığına, deneyim sürecinden ziyade bu deneyimlere ilişkin kişilerde kalan anlama odaklanmasıdır. Belli bir zaman ve yer sınırlaması olmadan deneyimlerin özünün anlamlandırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek 2013). Bu desenin kullanılmasının nedeni fiziksel şiddete maruz kalan hemşirelerin işten ayrılmaya yönelik düşüncelerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktır. Bu çalışmada, hemşirelerin “fiziksel şiddet” olgusunun, öznel tarafı, derinlemesine ve detaylı bütüncül olarak süreç temelli ortaya çıkarılması için fenomenoloji deseni seçilmiştir. Bu çalışmanın yapılandırılması aşamasında, “Niteliksel Araştırmayı Raporlamak için Konsolide Kriterler Kılavuzu (COREQ-Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research)” kullanılmıştır (Özden ve ark., 2022).

2.2. Çalışma grubu

Bu çalışmanın örneklem seçiminde, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminde araştırmanın amacına uygun olduğu düşünölen, bilgi sağlama açısından zengin olan olguların örneklem olarak seçilmesi esasına dayanır. Amaçlı örnekleme yöntemi aynı zamanda nitel araştırmada aktarılabirliğin artırılmasında önemli bir yoldur (Baltacı, 2019). Araştırma örnekleme dahil edilecek katılımcıların, fenomene ilişkin deneyimi (fiziksel şiddet) yaşamış olması gerekmektedir. Çalışma grubunu, Türkiye'nin İç Anadolu bölgesindeki bir hastanede çalışan ve fiziksel şiddete maruz kalan hemşireler oluşturmuştur. Etik izin alındıktan sonra 01/12/2023- 01/03/2024 tarihleri aralığında fiziksel şiddete maruz kalan 7 hemşire ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde, veriler tekrarlanmaya başladığında ve verilerde doygunluk sağlandığında görüşmelere son verilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanması planlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme; kişilerin kendi ifadeleri ve yorumlarını kullanarak fenomeni açıklamasıdır (Merriam, 2013). Yarı yapılandırılmış görüşme türleri arasında sıklıkla kullanılan yeni düşüncelerin ortaya çıkmasına imkân sağlamaktadır (Karasar, 2013). Bu kapsamda çalışmamızda yeni düşüncelerin ortaya çıkması için ve katılımcıların kendi ifadeleriyle olayı anlatması için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken literatürde yer alan nitel çalışmalardan yararlanılmıştır (Hasankhani ve ark., 2018; Yıldız ve Yıldız., 2022). Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken İşten Ayrılma Niyet Ölçeğinden de yararlanılmıştır (Walsh ve ark., 1985). Görüşme formu oluşturulurken kullanılan diğer bir kaynak ise Sağlık Profesyonellerinin Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven ölçeğidir (Şengül ve ark., 2019). Görüşme formu hazırlanırken alanında uzman kişilerden öneriler alınacak ve öneriler doğrultusunda görüşme formunun son hali hazırlanmıştır. Görüşme soruları EK-1 ' de verilmiştir. Görüşme sorularının oluşturulma aşamasında uzman görüşü alınmıştır (Halk Sağlığı Hemşireliği alanında bir Doçent Doktor, bir Profesör Doktor ve Eğitim Bilimleri alanında Profesör Doktor).

2.4. Veri Toplama Süreci

Veriler hemşirelerin uygun olduğu bir zamanda sessiz bir ortamda 25-30 dakika sürecek şekilde yüz yüze toplanmıştır. Görüşmeler, katılımcıların izniyle kaydedilecek ve analiz için transkripsiyon yapıldıktan sonra tekrar katılımcılara elektronik posta yoluyla gönderilmiştir. Bu aşamada görüşmecilerden düzeltmek istedikleri ifadeleri gözden geçirmeleri istenmiştir. Son aşamada gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra katılımcıların onayladıkları transkripsiyonlar, analiz ve değerlendirme sürecine dahil edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen veriler tümevarımsal içerik analizi türü kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, verilere dayalı olarak tanımlama, analiz ve temaları sunma aşamalarını içeren bir metottur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacılar, ulaştığı kavramlar ile araştırmanın örüntüsünü ortaya koyar (Patton, 2014). Veri analizine nitel araştırma yöntemleri konusunda eğitim almış dört Halk Sağlığı Hemşireliği alanında doktora aday ve çalışmanın koordinatörü (Halk Sağlığı Hemşireliği alanında Doçent Doktor) dahil olmak üzere beş kodlayıcı katılmıştır. Bu araştırma da ilk olarak hemşirelerle derinlemesine görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiş, görüşmeler bittikten sonra hemşirelerin ses kayıtları dinlenerek Microsoft Word programında yazıya geçirilmiştir. İçerik analizinde görüşme yoluyla elde edilen veriler, MAXQUDA programı kullanılarak analiz edilmiştir. MAXQUDA programı kullanılarak veriler kodlanacak ve kod listesi oluşturulmuş, sonrasında kod, kategori ve temalar belirlenmiş, üçüncü aşamada kod, kategori ve temaların düzenlenmiş son olarak bulgular tanımlanıp ve yorumlanmıştır (Karataş, 2017).

2.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, çalışmanın inandırıcılığını ve aktarılabilirliğini sağlamaya yönelik süreçleri kapsamaktadır (Lincoln & Guba, 1985). Bu bölümde çalışmanın geçerliliğini artırmak ve güvenirliliğini sağlamak için izlenen çeşitli stratejilere değinilmiştir.

Nitel araştırmalarda iç geçerlik, çalışma bulgularının inandırıcılık bağlamında değerlendirilmesi ile ilgilidir (Başkale, 2016). Görüşme verilerinin doğruluğun onaylamaları için katılımcıların teyidi alınmıştır (Başkale, 2016). Bu nedenle yapılması planlanan görüşmelerin katılımcıların izni alındıktan sonra kaydedilmiş ve transkripsiyon yapıldıktan sonra katılımcıların mail adreslerine iletilerek teyit alınmıştır. Bu aşamada, katılımcılardan düzeltmek istedikleri ifadeler gözden geçirilmiştir. Ayrıca veriler

alanında uzman başka araştırmacılar tarafından kontrol edilmiştir. Bu araştırmada katılımcı ifadeleri doğrudan alıntılanmıştır.

Nitel çalışmalarda dış geçerlik, çalışma bulgularının farklı bağlamlara aktarılabilirliğine ilişkindir (Başkale, 2016; Baltacı, 2019). Nitel çalışmalarda, konuya ilişkin bir perspektif sunma ya da genellemelerden çok, bağlam temelli yorumlar üretme ön plandadır (Patton, 1990). Sunulan perspektifin ya da üretilen yorumların başka ortamlara aktarılabilirliğini okuyucu ve yararlanıcılar değerlendirebilir. Bu bağlamda çalışmamızda çalışma grubu, veri toplama araçları ve analizi ayrıntılı olarak betimlenmiştir.

Nitel araştırmalarda güvenilirlik, araştırma süreci ve bulgularla ilgili bilgilerin net bir şekilde sunularak okuyucuların araştırmanın tutarlılığını kontrol edebilmesine imkân verecek şekilde planlanmasıdır (Lincoln & Guba, 1985). Bu çalışmada araştırmanın verileri kayıt cihazı ile toplanmıştır. Ayrıca veriler beş farklı araştırmacı tarafından okunarak ve kodlar oluşturulmuştur. Temalar ise araştırmacıların fikir birliği esasında belirlenmiştir.

2.7. Araştırma Etiği

Araştırma için Erciyes Üniversitesi üniversitesinden etik kurul izni alındıktan sonra Kayseri Şehir Hastanesi'nden kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelere araştırmanın amacı açıklanmış ve cevapların bilimsel amaçlarla kullanılacağı belirtilmiştir.

EK-1 Görüşme Soruları

1. Fiziksel şiddete maruz kalma deneyiminizi anlatır mısınız?
2. Hastanede çalışırken şiddete uğramak size ne hissettirdi?
3. Yaşadığınız fiziksel şiddetin hayatınızı nasıl etkiledi?
4. Maruz kaldığınız fiziksel şiddetten sonra bir hemşire olarak nasıl tepki verdiniz?
- 4a. Fiziksel şiddetle dışarda karşılaşırsanız nasıl tepki verirdiniz?
5. Fiziksel şiddete maruz kaldıktan sonra işle ilgili motivasyonunuz nasıl etkilendi?
6. Fiziksel şiddet yaşadıktan sonra iş ve iş ortamına karşı güven duygunuz nasıl etkilendi?
7. Yaşadığınız fiziksel şiddet, işiniz ile ilgili gelecek planlarınızı nasıl etkiledi?
8. Yaşadığınız fiziksel şiddetten sonra işi bırakma ile ilgili planlarınız nelerdir?

3. Bulgular

Hemşirelerle yapılan bireysel görüşmeler sonucu bulgular 1 ana temaya ayrılmıştır ve “Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Düşünceleri” başlığı altında sunulmuştur. Hemşirelerin Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Düşünceleri teması için, yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular temel alınarak kategoriler ve kod tabloları halinde özetlenmiştir.

Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Düşünceleri

Hemşirelerin iş yerinde yaşadığı fiziksel şiddete maruz kalma deneyimine yönelik cevapları Tablo 1'deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 1

Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Mesleğe Yönelik Düşünceleri Kategorisi

Kodlar	Katılımcılar
Mesleği değiştirme isteği	6
Meslekten soğuma	4
Fiziksel şiddete uğranan alanda çalışmak istememe	3
Mesleğe ara vermek isteme	1
*n katlanmıştır	

Hemşireler, fiziksel şiddete uğradıkları zamandan sonra mesleği değiştirmek istediklerini, meslekten soğduklarını, fiziksel şiddete uğranan alanda çalışmak istemediklerini ve mesleğe ara vermek istediklerini belirtmişlerdir. Örneğin K3, "Yaşadığım fiziksel şiddetten sonra işimi bırakmayı düşündüm ancak maddi durumum çok yeterli olmadığı için yeni bir bölüm okumaya karar verdim. Yeni bölüm okuyup bitirdikten sonra mesleği bırakmayı düşünüyorum." şeklinde görüşünü belirtmiştir. Ayrıca K2 "İmkanım olsa hastaneyi ve ülkeyi terk etmek isterim yani çünkü insanların birbirine saygısı yok hele hemşirelere karşı hiç saygısı yok öyle olduğunu düşünüyorum sağlıkçılara karşı gerekirse ülkeyi bile terk etmek isterim" şeklinde görüş belirtmiştir. K1, "Maruz kaldığım şiddetten sonra işe olan sevgim, işe olan saygım insanlara olan yardımseverlik duygum sıfırlandı. Şiddetten sonra çocuk acilde çalışmayı bıraktım ve başka birime geçtim. Geçtiğim birimde de insanlarla sürekli muhatap oluyor olmak beni yordu daha sonrasında hasta ve hasta yakınları ile çok muhatap olmayacağım daha pasif bir alana geçtim" demiştir.

Fiziksel şiddete uğradıktan sonra hemşirelerin çalışırken hissettiklerine yönelik verdikleri cevaplar Tablo 2'deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 2

Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Çalışırken Hissettikleri

Kodlar	Katılımcılar
Güvensizlik	7
Yardımseverlik duygusunun azalması	6
Mesleğe olan saygının azalması	4
Tedirginlik	4
Motivasyon düşüklüğü	2
Değersizlik hissi	2
İnsanlardan uzaklaşma	1
*n katlanmıştır	1

Hemşireler, fiziksel şiddete uğradıkları zamandan sonra görevlerini yaparken güvensizlik hissi, yardımseverlik duygusunun azalması, mesleğe olan saygının azalması, tedirginlik, motivasyon düşüklüğü, değersizlik hissi ve insanlardan uzaklaşma hisleriyle karşı karşıya kalmışlardır. Örneğin K3, " Hastanede çalıştığım sürede şiddete maruz kalmak beni çok üzdü. Demek ki insanlar bana canı sıkıldığı her an üstüme yürüyebilir beni darp edebilir diye düşünmeme sebep oldu ne kadar değersiz ve korunaksız olduğumu hissettirdi." şeklinde hislerini belirtmiştir. K1, "Hastanede çalışırken şiddete uğramış olmam ve yerde saçlarımdan sürüklenmem bu mesleğin ne kadar ayaklar altında olduğunu ne kadar değersiz ve bize saygı duyulmadığını hissettirdi" demiştir.

Şiddete uğrama esnasında verilen tepkiler Tablo 3'teki gibi kodlanmıştır.

Tablo 3

Şiddete uğrama esnasında verilen tepkiler kategorisi

Kodlar	Katılımcılar
Kendisini savunamama	7
Güvenliğin sonradan gelmesi	6
Şok olma	1
*n katlanmıştır	1

Hemşireler fiziksel şiddete uğrama esnasında görev başında oldukları için kendilerini savunamadıklarını, şok olduklarını ve güvenliğin sonradan geldiğini belirtmişlerdir. Örneğin K3, " hiçbir şey yapamadım içimde kaldı ben ona vurmaya çalışırdım ama hastanede olduğumuz için aynı zamanda görev başında olduğumuz için hiçbir şekilde bir şey yapamadım yediğimde kaldım öyle söyleyeyim" şeklinde görüşünü belirtmiştir. K5, "Sadece güvenliği arayabilirim elimden başka bir şey gelmedi dışarıda olsaydı ama ben de gerekli cevabı verebilirdim" demiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Hemşirelerin yaşadıkları şiddet sonrasında verdikleri tepkileri çalışmamızda incelenmiştir. Çalışma sonuçları yapılan diğer araştırmalarla bu bölümde tartışılmıştır. Fiziksel şiddetin önlenmesi ve çalışan bireylere yönelik uygulanan girişimlerin planlanması için şiddet öncesi, sırasında ve sonrasında hemşirelerin deneyimlerinin ortaya çıkarılması önemlidir. Fiziksel şiddet, sağlık çalışanlarının iş yerinde sıklıkla maruz kaldıkları bir durumdur. Yapılan bir çalışmada fiziksel şiddete uğrama oranı %28.7 iken, Çakmakçı'nın (2024) yaptığı meta-analiz çalışmasında incelenen 45 makalede sağlıkta şiddetin oldukça yüksek düzeyde olduğunu belirtilmiştir (Uğurlu ve Şantaş, 2023; Çakmakçı, 2024). Türk Tabipler Birliği'nin 2024 Çalıştay Raporu'na göre hemşireler ve acil servis çalışanları daha fazla şiddete maruz kalmaktadır (TTB, 2024). Yapılmış olan başka bir çalışmada sağlık çalışanlarının %58.4'ü şiddete maruz kalmış ve şiddete maruz kalan en yüksek sağlıkçı grubu %57.8 ile hemşireler olmuştur (Bahadır Yılmaz ve ark., 2022). Fiziksel şiddet en çok hasta ve hasta yakınları tarafından (%94) meydana gelmektedir (Uğurlu ve Şantaş, 2023).

Şiddet için hiçbir gerekçe sebep olarak gösterilemez, bununla birlikte şiddete maruz kalan çalışanlarda fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunlar görülmektedir. Bu sorunlar bireyin çalışma ve sosyal hayatında problemlere yol açmaktadır. Çalışmamızda *Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Mesleğe Yönelik Düşünceleri Kategorisi* 'nde katılımcılardan 6'sı mesleği değiştirme isteği, 4'ü meslekten soğuma, 3'ü fiziksel şiddete uğranan alanda çalışmak istememe ve 1'i mesleği ara vermek isteme düşünceleri

olduğunu ifade etmişlerdir. Seyran ve arkadaşlarının (2018) yılında yaptığı nitel çalışmada katılımcı hemşirelerin hepsinin fiziksel şiddete maruz kaldıkları ve olay sonrası motivasyonlarının düştüğünü, birim değiştirdiklerini, yaptığı işin maddi manevi karşılığını alamadıklarını ve tedirginlik yaşadıklarını belirtmişlerdir (Seyran ve ark., 2018). Yapılan bir diğer çalışmada fiziksel şiddet yaşayan sağlık çalışanları mesleklerini bırakmak ve işten ayrılmak istemişlerdir (Özveren, 2023). Başka bir çalışmada ise hemşirelerin 12.8'i maruz kaldıkları şiddet dolayısıyla mesleği bırakmak istemişlerdir (Kahriman, 2014). Literatür sonuçları çalışmamızla benzer sonuçlar göstermektedir.

Fiziksel Şiddete Uğrayan Hemşirelerin Çalışırken Hissettikleri Kategorisi incelendiğinde; katılımcılardan 7'si güvensizlik, 6'sı yardımseverlik duygusunun azalması, 4'ü mesleğe olan saygının azalması, 4'ü tedirginlik, 2'si motivasyon düşüklüğü, 2'si değersizlik hissi ve 1' insanlardan uzaklaşma hislerine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bahadır Yılmaz ve arkadaşlarının (2022) yapmış olduğu çalışmada şiddete maruz kalan personelin %41,8'inin çalışma doyumunda azaldığı, %33,2'sinin meslekten ayrılmak istediği ve %30,7'sinin sosyal hayatında ve insan ilişkilerinde bozulma olduğu bulunmuştur (Bahadır Yılmaz ve ark., 2022). Aynı çalışmada şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının iş performansının düştüğü belirtilmiştir (Bahadır Yılmaz ve ark., 2022). Bir başka çalışmada yaşanan şiddet olayları neticesinde hemşirelerin bölüm değiştirmek istedikleri ve mesleklerini eskisi kadar sevmedikleri ortaya çıkmıştır (Terkeş ve ark., 2022). Yine yapılmış olan bir araştırmada katılımcılar tekrar şiddeti yaşamaktan korktuklarını ifade etmişlerdir (Seyran ve ark., 2018). Kahriman'ın (2014) çalışmasında hemşireler; maruz kaldıkları şiddet dolayısıyla iş performansının etkilendiğini, motive olmakta güçlük çektiklerini, %12,8'inin olaydan sonra mesleği bırakmak istedikleri belirtmişlerdir (Kahriman, 2014). İncelenen alanyazın bulgularının araştırmamızla benzer sonuçlar çıkardığı sonucuna varılmıştır.

Şiddete Uğrama Esnasında Verilen Tepkiler Kategorisi incelendiğinde; katılımcılardan 7'si kendini savunamama, 6'sı güvenliğin sonradan gelmesi, 1'i şok olma tepkilerini verdiklerini ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada hemşirelerin yaşanan şiddet olayı esnasında %18,4'ü güvenliği ararken, %15,5'i hiçbir şey yapmayarak tepki verdiğini belirtmiştir (Cerit ve ark., 2018). Bir başka çalışmada ise şiddete uğrayan hemşirelerin %27,1'i olay esnasında hiçbir şey yapmadıklarını belirtmişlerdir (Ünlüsoy Dinçer ve ark., 2023).

Sonuç olarak; insanlarla sürekli iletişim halinde olan bir meslek grubu olarak hemşirelik maalesef ki şiddet olayları ile sıklıkla karşılaşmakta ve maruz kaldığı şiddet sonrası çeşitli davranış, düşünce ve tepkilerle karşılık vermekte yahut verememektedir. Çalışmamızda fiziksel şiddete maruz kalan hemşirelerin işten ayrılmaya yönelik düşüncelerini fenomenolojik bir şekilde inceledik. Çalışmamız sonucunda ortaya çıkan bulgular ile literatür çalışmalarının sonuçlarının benzer olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda hemşirelerin şiddete maruz kalmaları engellenmeli, şiddet öncesinde, sırasında ve sonrasında verdikleri tepkileri derinlemesine incelemeli ve gereken önlemler hem kişisel hem toplumsal hem de hukuksal olarak sağlanmalıdır.

5. Kaynakça

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.

Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi* , 9 (1) , 23-28. <https://dergipark.org.tr/en/pub/deuhfed/issue/46796/586804>

Bahadır Yılmaz, E., Yüksel, A., Mutlu, H. (2022). Bir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddetin Değerlendirilmesi: Kesitsel Bir Çalışma. *Türkiye Klinikleri J Foren Sci Leg Med*. 2022;19(3):158-164. [DOI: 10.5336/forensic.2022-89308](https://doi.org/10.5336/forensic.2022-89308)

Cerit, K., Keskin, S. T., & Erdem, R. (2018). Hemşirelerin işyerinde şiddete maruz kalma durumlarının ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 231-242.

Chu, X., Zhang, L., & Li, M. (2022). Nurses' strengths use and turnover intention: The roles of job crafting and self-efficacy. *Journal of advanced nursing*, 78(7), 2075–2084. <https://doi.org/10.1111/jan.15124>

Çakmakçı, B. (2024). Durdurulamayan Pandemi: Sağlıkta Şiddetin Sıklığı Üzerine Bir Meta Analiz Çalışması. *Sağlık Ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 66-77. <https://doi.org/10.55050/sarad.1403776>.

Dağoğlu, N. P. (2022). Sağlık çalışanlarının yaşadığı iş yeri şiddeti. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 4(2), 252-259.

Demirci, Ş., & Uğurluoğlu, Ö. (2020). Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet: Bir kamu hastanesi örneği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (1), 89-97.

Er, T., Ayoğlu, F.N., & Açıkgöz, B. (2021). Violence Against Healthcare Workers: Risk Factors, Effects, Evaluation and Prevention. *Turk J Public Health*, 19(1):69-78. <https://doi.org/10.20518/tjph.680771>

Hassankhani, H., Parizad, N., Gacki-Smith, J., Rahmani, A., & Mohammadi, E. (2018). The consequences of violence against nurses working in the emergency department: A qualitative study. *International emergency nursing*, 39, 20–25. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2017.07.007>

Hsu, M.-C., Chou, M.-H., & Ouyang, W.-C. (2022). Dilemmas and Repercussions of Workplace Violence against Emergency Nurses: A qualitative study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19 (5), 2661. <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph19052661>

Kahriman, İ., (2014). Hemşirelerin Sözel ve Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumlarının Belirlenmesi. *Journal of Psychiatric Nursing* 2014;5(2):77-83

Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel yayıncılık

Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi: Nitel Yaklaşımın Yükselişi . *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* , 1 (1) , 68-86 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tushad/issue/31792/350444>

Kim, S., Mayer, C., & Jones, C. B. (2021). Relationships between nurses' experiences of workplace violence, emotional exhaustion and patient safety. *Journal of research in nursing : JRN*, 26(1-2), 35–46. <https://doi.org/10.1177/1744987120960200>

Li, N., Zhang, L., Xiao, G., Chen, Z. J., & Lu, Q. (2020). Effects of organizational commitment, job satisfaction and workplace violence on turnover intention of emergency nurses: A cross-sectional study. *International journal of nursing practice*, 26(6), e12854. <https://doi.org/10.1111/ijn.12854>

Li, J. H., Chen, T. W., Lee, H. F., & Shih, W. M. (2021). The Effects of Emergency Room Violence toward Nurses Intention to Leave-Resilience as a Mediator. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 9(5), 507. <https://doi.org/10.3390/healthcare9050507>

Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(85\)90062-8](https://doi.org/10.1016/0147-1767(85)90062-8)

Merriam, B., S. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Nobel Yayınları.

- Mento, C., Silvestri, M. C., Bruno, A., Muscatello, M. R. A., Cedro, C., Pandolfo, G., & Zoccali, R. A. (2020). Workplace violence against healthcare professionals: A systematic review. *Aggression and violent behavior, 51*, 10138. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2020.101381>
- Özden, S. A., Tekindal, M., Gedik, T. E., Ferman, E. R. İ. M., Ahmet, E. G. E., & Tekindal, M. A. (2022). Nitel araştırmaların rapor edilmesi: COREQ kontrol listesinin türkçe uyarlaması. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (35)*, 522-529.
- Özveren, C. G. (2023). Şiddete Maruz Kalmış Sağlık alışanlarının COVID-19 Sürecinde İşten Ayrılma Niyetlerini Etkileyen Faktörleri Keşfetmek: Bir Saha Araştırması ve Eğitim Önerileri. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi(Özel Sayı 1 (Cumhuriyetin 100. Yılına))*, 1507-1528. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1361000>
- Partridge, B., & Affleck, J. (2017). Verbal abuse and physical assault in the emergency department: Rates of violence, perceptions of safety, and attitudes towards security. *Australasian emergency nursing journal : AENJ, 20*(3), 139–145. <https://doi.org/10.1016/j.aenj.2017.05.001>
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi
- Polat, Ö., & ırak, M. (2019). Sağlıkta şiddetin beyaz kod verileri ile değerlendirilmesi. *Medical Journal of Bakırköy, 15*(4). <https://www.who.int/activities/preventing-violence-against-health-workers>
- Powell, N., Ford, L., Rochinski, D., & McEvoy, V. (2023). The lived experience of workplace violence among emergency nurses. *Journal of emergency nursing, 49*(3), 425–430. <https://doi.org/10.1016/j.jen.2022.11.004>
- Schablon, A., Wendeler, D., Kozak, A., Nienhaus, A., & Steinke, S. (2018). Prevalence and consequences of aggression and violence towards Nursing and Care Staff in Germany-A Survey. *International journal of Environmental Research and Public Health, 15*(6), 1274. <https://doi.org/10.3390/ijerph15061274>
- Seyran, F., Gözlü, M., Ready, F.N. (2018). A Qualitative Research about the Perception and Dimension of Violence on Health Workers Who Experienced Physical Violence at Work. *Sağlık ve Sosyal Politikalara Bakış Dergisi, 2*(1):8-29.
- Stafford, S., Avsar, P., Nugent, L., O'Connor, T., Moore, Z., Patton, D., & Watson, C. (2022). What is the impact of patient violence in the emergency department on emergency nurses' intention to leave?. *Journal of Nursing Management, 30*(6), 1852–1860. <https://doi.org/10.1111/jonm.13728>
- şengül, H., Bulut, A. & Özgüleş, B. (2019). Sağlık profesyonellerinin şiddete karşı güvenlik ve güven ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin yapısal eşitlik modeli ile sınanması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12*(67), 973-979.
- şimşek, N., Albayrak, E., Selvi, Y., İzgi, N. G., & Bektaş, O. COVID-19 sürecinde yaşlı bireylerin damgalanması ve anksiyeteye yönelik deneyimleri: Nitel bir alışma. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 14*(Ek 1), 1-1. <https://doi.org/10.18863/pgy.1005892>
- Tanalı, G., Peker, U., opur, ., şahin, B. C., Önel, B., Dalgıç, B., ... & Özcebe, H. (2022). Sağlıkta şiddet: bir tıp fakültesinin öğrencilerinin bakış açısıyla nedenleri, etkileri ve çözüm önerileri. *Turkey Health Literacy Journal, 3*(1).
- Terkeş, N., İlter, S., & Zorlu, E. (2022). Sağlık alışanlarının şiddetle Karşılaşma Durumları ve Sağlık alışanları Bakış Açısıyla şiddetin Nedenleri. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal, 5*(2), 620-634. <https://doi.org/10.52538/iduhes.1037787>

Uğurlu, H. & Şantaş, F. (2023). Sağlıkta şiddete ilişkin bir çalışma. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 26(2): 305-334.

Ünlüsoy Dinçer, N., Görgülü, R. S., & Boyacıoğlu, A. (2023). Hemşirelerin İşyeri Şiddetine Maruz Kalma Durumları İle İş Doyumları Ve İşten Ayrılma Eğilimleri. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, Özel Sayı, 42-54.

Walsh, J. P., Ashford S. J., & Hill T. E. (1985) “Feedback Obstruction: The influence of the information environment on employee turnover intention” Human Relations, 38(1):23-46.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.

Yıldız, İ., & Tok Yıldız, F. (2022). Pediatric emergency nurses' workplace violence experiences: A qualitative study. *International Emergency Nursing*, 62, 101160. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2022.101160>

Zencir, M., (2024). Sağlıkta Şiddetin Epidemiyolojisi. Türk Tabipler Birliği (TTB), Sağlıkta Şiddet Çalıştayı Çalıştay Raporu. 6-24. e-ISBN: 978-605-9665-90-2

KONTROLSÜZ DİYABETE BAĞLI GELİŞEN NEKROTİZAN FASİİT TANILI HASTANIN WATSON İNSAN BAKIM MODELİ'NE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşenur Altunsoy¹, Bahar İnkaya²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Hemşirelik Doktora Öğrencisi, Ankara/Türkiye

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara/Türkiye

Özet

Nekrotizan fasiit (NF), fasya ve deri altı yumuşak dokuları etkileyen, hızlı ilerleyen ve tedavi edilmezse ölümcül olabilen ciddi bir enfeksiyondur. Diyabet, alkolizm ve periferik vasküler hastalık gibi risk faktörleri NF'nin seyrini hızlandırabilir. Watson'un İnsan Bakım Modeli, hastaların tedavi süreçlerinde bakımın önemini vurgular ve hasta ile sağlık profesyoneli arasında uyum sağlamayı amaçlar. Bu makalede, kontrolsüz diyabete bağlı NF gelişen bir hasta üzerinde Watson'un modeli kullanılarak hemşirelik bakımı sunulmuş, hastanın gereksinimleri belirlenerek uygun bakım verilmiş ve sonuçlar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kontrolsüz diyabet; nekrotizan fasiit; öz yönetim; watson insan bakım modeli.

Abstract

Necrotizing fasciitis (NF) comes with fascia and subcutaneous soft tissues, progresses rapidly and if left untreated, changes can occur, a serious climate. Risk factors such as diabetes, alcoholism and peripheral disease can accelerate the course of NF. Watson's Human Care Model emphasizes the scope of care in the treatment of patients and provides harmony between the patient and the healthcare professional. This general, uncontrolled diabetes-related NF disease patient with Watson's model was presented with formality care, intervals were determined and appropriate care was given and results were given.

Keywords: Necrotizing fasciitis; self-management; uncontrolled diabetes; watson human care model.

Nekrotizan fasiit (NF); özellikle fasya ve deri altı yumuşak doku tutulumuyla karakterize hızla ilerleyen erken tedavi veya cerrahi müdahale edilmediği takdirde ölümlü sonuçlanabilen enfeksiyöz bir hastalıktır. Yumuşak doku enfeksiyonları arasında en ağır seyreden formlardan biridir. Cilt altı dokuların ve fasyaların nekrozuna yol açar önlem alınmadığı takdirde kısa sürede geniş bölgesel yayılım gösterebilir (1). Künt travmalar, cerrahi insizyonlar sonrası gelişebildiği gibi birçok kronik rahatsızlığın varlığına bağlı da seyri hızlanabilmektedir (2). Diyabet, periferik vasküler hastalık varlığı, alkolizm, hipertansiyon, malnütrisyon ve malignite gibi etkenler risk faktörleri arasında gösterilmektedir. Özellikle kontrolsüz diyabet öyküsü, nekrotizan fasiite bağlı gelişen enfeksiyonun hızlanması adına önemli bir risk faktörüdür (3,4). Diyabetli bireylerin immün sistem baskılanması, irregüle seyreden yüksek kan şekeri düzeyleri ve enfeksiyon yatkınlığı nedeniyle risk faktörü oluşturmaktadır (5). Klinik bulgular arasında başlangıçta ciltte şişlik, kızarıklık, ödem, ağrı, ısı artışı ve sistemik toksisite gibi belirtiler gözlemlenirken ilerleyen günlerde yara boyutunda artış, mevcut bölgenin renginde meydana gelen değişim ve hızla ilerleyen kütanöz gangrenler gözlemlenmektedir (6).

Hemşirelik kuram ve modelleri, var olan bilgilerin sistematize edilmesi; eğitim, uygulama ve araştırma alanlarında yapılan girişimlere yol haritası oluşturması üzerine temellendirilmiştir (7). Bu modellerden biri olan Watson'un insan bakım modeli, hemşireliğin bakım verme ilkesi üzerine yoğunlaşarak bakım ve sanatın birleştirici yanını açığa çıkarmayı amaçlamıştır. İnsan bakım modeline göre, yalnızca tedaviyle iyileşme faktörünün yeterli olmayacağı sürecin bakım unsuruyla tamamlandığında bakımın sanat yönünün tedavinin etkinliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra kişilerarası bakım ilişkisi de hasta ve sağlık profesyoneli arasındaki uyumu kolaylaştırarak hastanın tedavisine katılımını arttıracakı öngörülmektedir. Modelde; kişilerarası bakım ilişkisi, bakım anı ve iyileştirici süreçler olmak üzere üç ana çerçeve üzerinde durulmuştur (8). Kişilerarası bakım ilişkisi, hemşire ve birey arasındaki alma verme davranışlarının; bilimsel, etik ve estetik algularla destekleyerek olumlu enerji alanı bağlarını kuvvetlendirmektedir. Bakım durumu/bakım anı, hemşire ve hastanın ilk karşılaştığı andan itibaren etkili iletişim ve etkileşim adına fırsat oluşturmaktadır. İyileştirici süreçler ise Watson'a göre bilim, sanat ve bakım kavramlarının kesiştiği birbirleri arasında etkileşim sağlayarak ortak payda da iyileştirme süreçlerinin oluştuğu alan olarak görülmektedir. Bu alanlar; inanç, umut, duyarlılık, yardım-güven ilişkisi, duyguların ifadesi, problem çözme, öğretim-öğrenme becerisi, iyileşme çevresi, gereksinimlere yardım, manevi-ölüm ve yaşam varlıksal boyutlarına açık olma, insancıl-adanmışlık değerler sistemidir (8,9).

Bu makalede yer alan olgu sunumunda, kontrolsüz diyabete bağlı nekrotizan fasiit gelişen hastanın mevcut gereksinimleri belirlenmiştir. Bu gereksinimler doğrultusunda İnsan Bakım Modeli (İBM) 'ne göre hemşirelik bakımı verildi. Veriler toplanmadan önce hastaya çalışma hakkında gerekli bilgilendirmeler yapıldı. Sözel onam alındıktan sonra hastanın kimliğinin gizli kalacağı ve çalışmadan ayrılmak istediğinde ayrılacağı hakkında bilgi verildi.

Olgu

51 yaş erkek hasta,

Bilinen Kronik Hastalıkları: HT, DM

Tablo 1. Olgu'nun Kendi Kullandığı İlaçlar

Lantus	1* 18 ü
Forziga 10 mg	1*1
Galvus met 50/1000mg	2*1
Lansor 30 mg	1*1

Tablo 2. Olgu'nun Vital Bulguları

Ateş	36.4
Tansiyon	112/63
Spo2	97 (Oda havası)
Solunum Sayısı	18
Nabız	78

Tablo 3. Kan Şekeri İzlemi

Saat	Değer	Girişim
06:00	339 mg/dl	10 Ü Novorapid
09:00	317 mg/dl	-
11:00	293 mg/dl	10 Ü Novorapid
14:00	252 mg/dl	-
17:00	356mg/dl	12 Ü Novorapid
19:00	201 mg/dl	-
23:00	380 mg/dl	5 Ü Novorapid + 14 Ü Lantus

Öykü

3-4 gündür yüzün sağ tarafında şişlik mevcut olan hastanın poliklinik değerlendirilmesi sonucu KBB servisine yatışı yapılmıştır. Bilinen hipertansiyon ve kontrolsüz diyabet öyküsü olan hastanın, sağ bukkal bölgede sınırları net çizilemeyen koleksiyon alanı belirlenmiş ve diş çekimi sonrası dental bukkal apse, derin boyun enfeksiyonu ön tanılarıyla takip edilmeye başlanmıştır. Hastaya apse drenajı yapılmış ve bölgeden kültür gönderilmiştir. Hastanın yatış süresince bukkal bölgedeki yayılımın hızla artması üzerine boyun kontrastlı bt çekilmiş bt sonucunda superior mediastane uzanan nekrotizan fasiit izlenmiştir. Hastaya nekrotizan fasiit debrütmanı ve sağ bukkal bölgeye fleb yapılmıştır. Ameliyatı takiben 45 gün yoğun bakımda kalan ve prec ile greft uygulaması yapılan hastanın, yoğun bakım süresince sakral bölgesinde 2. evre bası yarası oluşmuştur. Servis koşullarında takip edilen hastanın antibiyotik ve analjezik tedavisinin yanı sıra yara bakımı ve greft alınan bölgeye fototerapi uygulanmıştır. Bası yarasının oluşumunu önlemek amacıyla havalı yatak kullanımı, 2 saatte bir sık pozisyon değişimi, gaita bulaşından kaçınılması ve 2 günde bir pansuman yapılarak takibi sağlanmaktadır. Üriner kataterin çekilmesi sonrası glob olan hastaya tekrar katater takılmış ve 2-3 saatte bir sonda klemlenerek takip edilmiştir. Hastanın mevcut durumunun izlenebilmesi amacıyla aldığı-çıkardığı takip edilmektedir. Diyabetik nöropati ve diyabetik retinopati açısından konsültasyon izlemi yapılmaktadır. Genel durumu iyi olan hasta R2-R3 beslenmekte ve mobilizedir.

Şekil 1. İnsan Bakım Modeli Temel Kavramları

KontROLSÜZ DİYABETE BAĞLI GELİŞEN NEKROTİZAN FASİİTLİ HASTANIN WATSON İNSAN BAKIM MODELİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

İnanç ve Umut	<p>Sürecin en önemli unsurlarından biri olan inanç ve umut aşılması için birey ile ilk karşılaşma anından son ana kadar göz teması kurularak gerektiğinde temas sağlanarak iletişime geçilmiştir. Bireyin inanç ve umutlarına dair korkularına ve mevcut durumu hakkındaki endişelerinin ifade edilmesi için sohbet ortamı oluşturulmuştur. Bireyin kontrolsüz diyabetine sebep olan etmenlerin ortaya çıkarılması için diyabet yönetimini aksatmasına neyin sebep olduğu sorulmuş bireyin duygu ve düşüncelerini aktarmasına alan tanınmıştır.</p>
Duyarlılık	<p>Bireyin mevcut düşüncelerinin yanı sıra diyabete yönelik duygularının aktarılması sağlanmıştır. Duygularına karşı ön yargısız bir tutum gösterilmiş bu sayede bireyin duygularını ifade ederken açık olması sağlanmıştır. H.S. hayatında diyabetin yok gibi davrandığını, kan şekeri düzenli ölçmediğini ve diyetine dikkat etmediğini belirtmiştir. Buna sebep olan duyguyu aktarırken diyabeti düşündükçe üzüldüğünü bu sebeple onu görmezden geldiğini ifade etmiştir.</p>
Yardım ve Güven İlişkisi	<p>H.S. ile iletişim kurulurken güven verici ve yardım etme niyetli duruş sergilenmiştir. H.S. nin mevcut diyabet yönetimi adına refakatçılarıyla iletişime geçilmiş ve H.S.'ye destek olmaları için cesaretlendirilmiştir. H.S. bu konuşmalar esnasında ailesel destek görmesinin onu memnun ettiğini belirtmiştir.</p>
Duyguların İfade Edilmesi	<p>H.S. ile ilk iletişim anından itibaren olumlu iletişim sağlanmıştır. Güven verici ortamın bulunması sebebiyle H.S. duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade etmiş olumsuz duygularını paylaşırken açık olmuştur. H.S. diyabete bağlı nekrotizan fasiit sonrası yapılan debrütmanın dış görünümünde değişime sebep olması nedeniyle kaygı duyduğunu bu kadar büyük sorunlara neden olacağını bilmediğini belirtmiştir.</p>
Problemleri Çözme	<p>H.S. 'nin diyabete yönelik yönetim davranışları dinlenmiş. Eksik görülen (düzenli kan şekeri izlemi yapılmaması, diyabetik diyetine uygun beslenmemesi, verilen tedavilerin düzenli doz ve saatlerde alınmaması) yönlerin düzenlenmesi adına diyabet öz yönetim eğitimi verilmiş. H.S.'nin kan şekeri izlemini sağlması adına kayıt tutması önerilmiş. Debrütman ve greft uygulanan bölgelerin pansuman değişimlerinin yapılması sağlanmıştır. Aynı zamanda bası yarası riski açısından hasta iki saatte bir pozisyon değişimine teşvik edilmiştir.</p>

Öğrenme ve Öğretme	Hastaya gereksinimleri doğrultusunda diyabet eğitimi verilmiştir. Öz bakım ve öz yönetimin sağlanmasının tedavinin etkinliği açısından önemi aktarıldı. Hasta bilme düzeyinin artmasıyla sürece yönelik endişesinin azaldığını eski yaşamına dönebilme umudunun arttığını belirtmiştir.
İyileştirici Çevresi	Hastanın oda içerisinde havalandırması ve ışık görmesi sağlandı. Mevcut bası yarası ve riskinin azaltılması adına havalı yatak yerleştirildi. Hastanın enfeksiyon riskinin azaltılması amacıyla gerekli pansumanları yapıldı ve hijyen kurallarına dikkat edildi. Hasta ve ailesine hijyen eğitimi verildi.
Gereksinimlere Yardım	H.S.'nin bakım gereksinimlerine yönelik aileyle iş birliği yapıldı. H.S.'nin mobilize olmasına yardım edildi.
Manevi ölüm ve yaşam varlıksal Boyutlarına Açık Olma	H.S. ile iletişime geçilen süre boyunca olumlu olumsuz duygularının aktarılması sağlandı. H.S. destek gördüğü ve bilgilendirildiği için moralinin yükseldiğini belirtti.
İnsancılık ve Adanmışlık	H.S. ile şevkat verici iletişim sağlandı. Bakım ve iletişim esnasında mahremiyetine dikkat edildi. H.S. kendisine zaman ayrıldığı sorunlarının dinlendiği ve çözüm yolları üretildiği için değerli hissettiğini ve bundan memnun olduğunu belirtti.

Tartışma ve Sonuç

Hemşirelik modelleri; hemşirelik bakımının gereksinimleri, planlanması ve uygulanmasında sistematik yaklaşım sunarak yol haritası oluşturur. Watson'ın İnsan Bakım Modeli, Hemşireliğin temelinde yapı taşı görevi gören bakım unsurunun, insanı merkeze alarak holistik anlayışın sergilenmesine yardımcı olmaktadır. Tek başına tedavinin etkin olmadığı öz yönetim faaliyetlerinin önem arz ettiği birçok kronik hastalıkta kullanılan İnsan Bakım Modeli; bireylerin güven ve şefkat temelli iletişimle duygu ve düşüncelerinin aktarılmasına, aktarılan duyguların çözümlenmesine ve hastalık yönetiminde bireyin merkeze alınarak süreçte söz sahibi olmasına olanak sağlar. Anlaşıldığını ve değer verildiğini hisseden birey; tedavi ve hastalık süresince daha etkin bir rol oynar. Bu olguda da gözlemlendiği gibi hastanın bakım ihtiyacı ve eğitim eksikliğinin giderilmesinde memnuniyeti artmış ve hastada olumlu davranış ve düşünce değişiklikleri gözlemlenmiştir. Bu çalışmanın kontrolsüz diyabete bağlı gelişen nekrotizan fasiit olgularında İBM'nin etkin olabileceği ve bu alanda çalışan hemşirelere de İBM'ye dayalı bakım ve iletişim alanlarında rehber olabileceği düşünülmektedir.

Resim 2. Debritman Sonrası Nekrotizan Fasiit Olan Bölgenin Görünümü

Resim 2. Debritman Sonrası Nekrotizan Fasiit Olan Bölgenin Görünümü

Kaynaklar

Wang JM, Lim HK. Necrotizing fasciitis: eight-year experience and literature review. *Braz J Infect Dis* 2014 Mar-Apr;18(2):137-43. doi: 10.1016/j.bjid.2013.08.003. Epub 2013 Nov 22. PMID: 24275377; PMCID: PMC9427441.

Stevens DL, Bisno AL, Chambers HF et al. Practice Guidelines for the Diagnosis and Management of Skin and Soft Tissue Infections: 2014 Update by the Infectious Diseases Society of America. *Clin Infect Dis* 2014;59(10):52.

Vayvada H, Demirdöver C, Menderes A, Karaca C. "Nekrotizan fasiit: tanı, tedavi ve literatürün gözden geçirilmesi". *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi* 2012; 18(6):507-513.

Shaikh N, Khawaiter J, Al-Thani H. "Necrotizing fasciitis: a surgical and medical emergency". *Surgical Science* 2012; 3(1): 518-525.

Chang N, McKee J, Marmolejo V. Necrotizing fasciitis due to *Streptococcus constellatus* in a patient with uncontrolled diabetes and bilateral diabetic foot ulceration. *Wounds* 2023; Feb;35(2):E74-E77. doi: 10.25270/wnds/22044. PMID: 36897617.

Shimizu T, Tokuda Y. Necrotizing fasciitis. *Intern Med* 2010;49(12):1051-7. doi: 10.2169/internalmedicine.49.2964. Epub 2010 Jun 15. PMID: 20558917.

Yıldırım Y, Fadıloğlu G, Şenuzun Aykar F. Hipertansif Atak Yaşayan Hastalara Watson'ın İnsan Bakım Modeli Kullanılarak Uygulanan Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu. *Turk J Cardiovase Nurs* 2018;9(19):82-88.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Core Concepts of Jean Watson’s Theory of Human Caring /Caring Science The Core Principles /Practices: Evolving From Carative to Caritas (Watson, 2008, p. 34). <https://www.watsoncaringscience.org/files/PDF/watsons-theory-of-human-caring-core-concepts-and-evolution-to-caritas-processes-handout.pdf>. Erişim Tarihi: 11.08.2024.

Arslan Öİ, Okumuş H, Buldukoğlu K and Watson J.A Case Study Based On Watson’s Theory of Human Caring: Being an Infertile Woman in Turkey Nurs Sci Q 2013 Oct;26(4):352-9. doi: 10.1177/0894318413500346

GÖÇ EDEN HEMŞİRELERİN GÖÇ KARARLARINA BAĞLI MESLEKİ PİŞMANLIK DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Pınar Harmancı¹

¹Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Fakültesi/ Hemşirelik Bölümü

Kahramanmaraş/Türkiye

ABSTRACT

Giriş ve Amaç: Göç etmek nitelikli bakım personelleri için son yıllarda daha kolay hale gelmiştir. Ekonomisi güçlü olan ülkelerin diğer ülkelerden kazanmaya çalıştığı iyi eğitilmiş hemşire sayısı giderek artmaktadır. Bu çalışma; göç etmiş olan nitelikli hemşirelerin pişmanlık durumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma kalitatif (nitel) bir araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış bir soru formu uzmanlar (3 uzman) ve literatür eşliğinde düzenlenmiş ve bireysel görüşmeler zoom uygulaması üzerinden yürütülmüştür. Kayıt edilen görüşmeler bağımsız üç uzman tarafından analiz edilmiştir. Organize edilen kelimeler ve temalar ışığında 6 temel tema belirlenmiştir bunlar; “Göç Etmede koşulların ve kişisel planların yeri, Ekonomik ve Mesleki Sebepler/Fırsatlar, Adil yürütülen mesleki süreçler, Kültürel Uyum ve Sosyal Entegrasyon, Uzun vadeli etkiler ve tatmin, Mesleğin uygulanması ve sürdürülmesinde devletlerarası farklılıklar/pişmanlıklar/memnuniyet” olarak belirlenmiştir. Çalışma verilerinin doygunluğa ulaşması sebebi ile çalışma kapsamına 9 hemşire dahil edilmiştir.

Bulgular: Literatürle uyumlu olarak göç eden hemşireler çeşitli yasal, kültürel, mesleki yönetmelik sorunları yaşamış olsalar da pişmanlık ifadeleri bildirmemişlerdir. Birçok göç eden hemşirenin Almanya’yı seçmesi dikkat çekmektedir.

Sonuç: Göç eden nitelikli hemşirelerin pişmanlık ifade etmemeleri, göç ettikleri ülkede yaşadıkları mesleki sorunların (Türkiye’deki yönetmeliğin daha fazla görev ve saygınlık içermesi) dahi pişmanlık duygularını geliştirmemiş olması dikkat çekmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, hemşire, pişmanlık durumu

Giriş ve Amaç

Küreselleşme ve uluslararası iş gücü hareketliliği, sağlık sektöründe önemli değişimlere yol açmıştır. Hemşirelik mesleği, bu değişimlerin en çok etkilenen alanlarından biridir. Hemşireler, daha iyi kariyer fırsatları, yüksek yaşam standartları ve ekonomik kazançlar sağlama arayışıyla farklı ülkelere göç etmektedir. Ancak, bu göç süreci yalnızca ekonomik avantajlar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda hemşirelerin mesleki ve kişisel yaşamlarını da önemli ölçüde etkileyebilir. Hemşireler, yeni bir ülkeye uyum sağlarken karşılaştıkları kültürel farklılıklar, mesleki koşullar ve sosyal entegrasyon süreçleri nedeniyle pişmanlık duyguları yaşayabilirler (1,2).

Göç eden hemşirelerin pişmanlıkları genellikle göç öncesi ve sonrası yaşadıkları deneyimlerin bir yansımasıdır. Göç öncesinde karşılaşılan zorluklar ve iş tatminsizlikleri, hemşirelerin göç kararlarını etkilerken; göç sonrası yeni iş koşulları ve kültürel adaptasyon süreçleri bu pişmanlıkları pekiştirebilir (3). Yeni bir ülkede karşılaşılan ekonomik fırsatlar ve iş koşullarındaki iyileşmeler, genellikle başlangıçta yaşanan pişmanlıkları azaltabilirken, kültürel uyum ve mesleki süreçlerde yaşanan zorluklar, bazı hemşirelerde devam eden pişmanlık duygularına neden olabilir (4,5).

Bu konunun anlaşılması, hemşirelik mesleğinde uluslararası iş gücü hareketliliği ve göç eden hemşirelerin deneyimlerinin daha iyi kavranabilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Göç eden hemşirelerin yaşadığı pişmanlıklar, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda sağlık sistemleri ve politika yapıcılar açısından da önemli sonuçlar doğurabilir. Hemşirelik eğitim programları ve sağlık politikaları, bu deneyimleri dikkate alarak daha etkili stratejiler geliştirebilir ve göç eden hemşirelerin karşılaştıkları zorlukları hafifletebilir. Ayrıca, hemşirelerin göç süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları anlamak, hemşirelik eğitiminin ve destek sistemlerinin iyileştirilmesi için önemli bilgiler sağlayabilir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, göç eden hemşirelerin göç kararlarına bağlı olarak yaşadıkları mesleki pişmanlıkları kapsamlı bir şekilde değerlendirmektir. Bu değerlendirme, göç öncesi ve sonrası yaşanan deneyimlerin ve pişmanlık duygularının belirlenmesine odaklanarak, hemşirelerin uluslararası hareketliliği bağlamında karşılaştıkları zorluklar ve fırsatlar hakkında derinlemesine bilgi sunmayı hedeflemektedir. Araştırmanın bulguları, hemşirelik mesleğinde göç eden bireylerin deneyimlerinin anlaşılmasına katkıda bulunacak ve hemşirelik eğitimi ile sağlık hizmetleri politikalarının geliştirilmesine yönelik önemli veriler sağlayacaktır.

Yöntem

Çalışmanın Dizaynı

Çalışmada bireysel görüşme ile alınan veriler için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu görüşme verileri, herhangi bir konuda örneklem grubunun her bir bireyinin ayrı ayrı görüşleri ve deneyimleri hakkında bilgi vermekte kullanılmaktadır. Bireysel görüşme teknikleri, veri toplama tekniği olarak yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir (6). Bir konu hakkında örneklem grubundaki bireylerin tutum, düşünce, bilgi gibi süreçleri değerlendirebilmek, belirleyebilmek ve konu hakkında bir background oluşturmak için kullanılmaktadır (7).

Çalışmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma için Türkiye'den göç etmiş hemşirelere ulaşılmıştır. Bu hemşireler gittikleri ülkede profesyonel hayatlarına devam edenlerden seçilmiştir. Araştırmaya çalışmayı kabul eden ve çalışma sürecine katılabilen 9 göç etmiş hemşire dahil edilmiştir. Katılımcılara (sosyo-demografik özellikler veri formu dışında) araştırma verilerinin toplanacağı formda 12 temel açık uçlu görüşme sorusu sorulmuştur Tablo 1.

Verilerin Toplanması

Çalışma planı yapılırken örnekleme ve çalışmanın niteliğine uygun olarak 2 ayrı form oluşturulmuştur. Bu formlardan bir tanesi katılımcıların (göç eden hemşirelerin) sosyo-demografik özelliklerinin verilerini toplayabileceğimiz (yaş, cinsiyet, medeni durum, yaşanan yer gibi özelliklerin) sosyo-demografik özellik veri formu ve 2. Form ise uzman görüşleri (2 uzman) alınarak oluşturulmuş nitel çalışmanın amacına yönelik verilerin toplanacağı veri formudur. 12 temel sorudan oluşan 2. Form nitel çalışmaya ait verilerin toplanacağı açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. 2. Form için tüm katılımcılarla (n:9'dur) bireysel görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler tüm bireylerde kayıt altına alınmıştır ve hemşirelerden görüşmelerin kayıt edilmesi için sözel ve yazılı bireysel olarak izin alınmıştır. Görüşmeler Zoom ortamında önceden planlanmış gün ve saatte yapılmıştır. Her bir görüşme yaklaşık olarak 20-40 dk sürdürülerek yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Bireysel görüşme sonucunda toplanan verilerle yapılan içerik analizinde, sırasıyla (tekrarlı) 2 adım izlenmiştir.

1. Her bir görüşme sonrası değerlendirme yapılmış ve görüşmenin ana temaları üzerinde durulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilerin önemi üzerine notlar alınmıştır ve görüşme süreci gözden geçirilmiştir.
2. Elde edilen kayıtlar tekrarlı olarak dinlenmiş (üç uzman dinleyici) temalar tanımlanmıştır.

Bu kısmı oluşturan değerlendirme basamakları 2 şekilde incelenmektedir.

- Kelimelerin sınıflandırılması ve düzenlenmesi/Temaya uygun sınıflandırmalar/Temaların oluşturulması
- Sözsüz iletişim kaynaklarının gözden geçirilmesi/Mimikler ve cevaplar sırasında ortaya konan davranışlar

Graneheim and Lundman tarafından (2004) geliştirilen kalitatif içerik analizi yaklaşımlarına göre düzey 2'de 6 ayrı tema belirlenmiştir (8) .

Tablo 1'de kodlama sonuçları/temalar gösterilmektedir. Nitel çalışmaların doğası gereği tüm veriler sunulamayacağından bulgularda temel bazı ifadeler ve temaların oluşmasındaki klavuz ifadeler yer almaktadır. Çalışmayı yürüten araştırmacı ve görüşüne başvuru alan uzmanlar alanda önemli ve uzun bir eğitim/deneyime sahiptirler. Çalışmanın amacı ve önemi öğrencilere gerçek duygu-düşünce ve davranışlarını ortaya koyabilmeleri için önceden anlatılmıştır. Katılımcı öğrencilere kendilerini özgürce ifade edebilecekleri bir ortam sunulmaya çalışılmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olması sebebi ile uzman görüşü, gözlem ve temel kodlama yaklaşımları/içerik analizi ile güvenilirlik açısından güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1: Araştırma soruları ve cevaplara göre ortaya çıkardığı temalar

1	Göç Etmede koşulların ve kişisel planların yeri	1: "Mevcut işyerinizde karşılaştığınız en büyük zorluklar nelerdi ve bu zorluklar göç kararınızı nasıl etkiledi?" 2: "Göç ettikten sonra yeni işyerinizde yaşadığınız zorluklar nelerdir ve bunları nasıl aştınız?"
2	Ekonomik ve Mesleki Sebepler/Fırsatlar	3: "Yeni ülkenizdeki maaş ve sosyal haklar ile mevcut ülkenizdeki durum arasındaki farklar hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu farklar mesleki memnuniyetinizi nasıl etkiledi?" 4: "Yeni ülkenizde aldığımız eğitim ve profesyonel gelişim fırsatları neler? Bunlar, göç kararınızı yeniden değerlendirme sürecinizde etkili oldu mu?"
3	Adil yürütülen mesleki süreçler	5: "Yeni işyerinizdeki mesleki süreçlerin adilliği hakkında ne düşünüyorsunuz? Önceki işyerinizle kıyasladığımızda ne gibi farklar var?" 6: "Önceki işyerinizde karşılaştığımız adaletsizlikler ve mobbing gibi sorunlar, yeni işyerinizde nasıl ele alınıyor? Bu değişiklikler mesleki tatmininizi nasıl etkiledi?"
4	Kültürel Uyum ve Sosyal Entegrasyon	7: "Yeni ülkeye adapte olma sürecinizde yaşadığınız en büyük zorluklar nelerdi ve bu zorluklarla nasıl başa çıktınız?" 8: "Kültürel uyum ve sosyal entegrasyon sürecinde yaşadığımız deneyimler mesleki tatmininizi nasıl etkiledi? Sosyal destek ağlarınız bu süreçte ne kadar yardımcı oldu?"
5	Uzun vadeli etkiler ve tatmin	9: "Göç kararınızın uzun vadede kariyeriniz üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu karar sizin için ne tür fırsatlar sundu?" 10: "Göç ettikten sonra yaşadığınız pişmanlıklar veya memnuniyetler nelerdi? Uzun vadede bu kararınızın doğru olduğunu nasıl fark ettiniz?"
6	Mesleğin uygulanması ve sürdürülmesinde devletlerarası farklılıklar/pişmanlıklar/memnuniyet	11: "Türkiye'de çalıştığınız mevcut mesleki yasa ve yönetmelikler ile şimdiki çalıştığınız yerdeki mesleki yasa / yönetmelikleri karşılaştırdığınızda; mesleki pişmanlık yaşıyor musunuz?" 12: "Türkiye'de hemşirelik mesleğine olan saygı ve güven gibi kavramların şu an çalıştığınız yer ile farkları nelerdir? Bu durum sizi mesleki bir göç için pişman etti mi?"

Bulgular

Tablo 2: Araştırmaya katılan göç etmiş hemşirelerin sosyodemografik özellikleri

	Türkiye'den mezuniyet yılı	Türkiye'de deneyim süresi	Varsa lisansüstü mezuniyetleri	Çalıştığı ülke	Çalıştığı birim	Yurtdışında çalıştığı süre (hemşire olarak)	Türkiye'de çalıştığı Birim/ler	Yaş	Cinsiyet	Profesyonel olarak yurtdışına çıktığında bildiği dil seviyesi
GEH1	2009	11 yıl	Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Yüksek lisans	Almanya	Kadın Doğum Servisi	3 yıl	Çocuk Yoğun Bakım	38	K	B2
GEH2	2010	9 yıl	-	Almanya	Geriatrik Bakım servisi	4 yıl	Dahiliye Servis	35	K	B1
GEH3	2011	11 yıl	Psikiyatri Hemşireliği Yüksek Lisans	Almanya	Dahili Yoğun Bakım	2 yıl	Genel Psikiyatri Servisi	36	K	B2
GEH4	2014	6 yıl	-	Almanya	Cerrahi Yoğun Bakım	3 Yıl	Kalp Damar Cerrahi Yoğun Bakım	33	K	C1
GEH5	2016	5 yıl	Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans	İrlanda	Palyatif Bakım Servisi	2 yıl	Transplantasyon Servisi	32	E	B2(ing)
GEH6	2018	3 yıl	-	Almanya	Geriatri Birimi/ Bakımevi	2 yıl	Genel Cerrahi Servis	30	E	B1
GEH7	2018	4 yıl	-	Almanya	Geriatri Birimi/ Bakımevi	1 yıl	Dahiliye Yoğun Bakım	29	E	B1
GEH8	2018	2.5 yıl	-	Almanya	Dahiliye Yoğun Bakım	2 yıl	Acil Servis	29	K	B2
GEH9	2019	2.5 yıl	-	Almanya	Dahiliye Yoğun Bakım	2 yıl	Cerrahi Yoğun Bakım	25	K	B2

(GEH: Göç Eden Hemşire) Tablo 2 göstermektedir ki; göç eden hemşirelerin en büyük kısmı Almanya'ya göç etmiştir. Örneklem kapsamında incelenen hemşirelerin (n=9) 6'sı kadın ve 3'ü erkek olarak belirlenmiştir.3 göç etmiş hemşirenin yüksek lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında değerlendirilen örneklem, yıllık gelir ve alım gücü açısından gelişmiş ülkelere göç eden hemşirelerden oluşmaktadır. Hemşireler yarı yapılandırılmış soru formundaki sorulara cevap verirken göç nedenlerini ekonomik, sosyal ve kişisel nedenlere dayandırmışlardır. Göç etmelerine bağlı olarak ortaya çıkan mesleki pişmanlıkları bir çok nedenden etkilenmektedir. Araştırma kapsamında ortaya çıkan temalar şu şekilde belirlenmiştir;

Göç Etmede koşulların ve kişisel planların yeri

"Göç kararım, mevcut işyerimdeki yüksek stres ve kötü çalışma koşulları nedeniyle alındı. İş saatlerim uzundu ve iş yüküm fazlaydı. Yeni ülkede iş koşulları başlangıçta zorlayıcıydı ama bunlar, önceki yaşadıklarımınla karşılaştırıldığında oldukça tolere edilebilir düzeydeydi. Artık iş ve yaşam dengem çok daha iyi."

GEH 2

: "İşyerimde sık sık olumsuz geribildirimler alıyordum ve bu durum motivasyonumu ciddi şekilde etkiliyordu. Göç ederken, yeni ülkemde belirsizlikler vardı, ancak şu anda pişmanlık duymuyorum. Şimdi daha destekleyici bir meslek ortamındayım ve bu, önceki deneyimlerimi unutturdu."

GEH 4

Ekonomik ve Mesleki Sebepler/Fırsatlar

"Göç ettikten sonra maaşımda önemli bir artış oldu ve sosyal haklarım daha iyi. Bu, benim için büyük bir fark yarattı ve mali açıdan kendimi daha güvende hissetmemi sağladı. Her ne kadar uygulama ve yasal konularda farklılıklar olsa da burada mesleki gelişim imkanlarım oldukça iyileşti, bu yüzden pişmanlık duymuyorum."

GEH 8

"Yeni ülkede hemşirelik pozisyonumda aldığım maaş, önceki ülkemdekinden çok daha yüksek. Ayrıca eğitim ve profesyonel gelişim fırsatları da daha geniş. Göç etmekle ilgili endişelerim olsa da, ekonomik ve mesleki olarak elde ettiğim kazançlar bu endişeleri aştı."

GEH 9

Adil yürütülen mesleki süreçler

"Yeni işyerimdeki mesleki süreçler daha şeffaf ve adil. Önceki işyerimde ayrımcılık ve mobbing gibi sorunlar yaşıyordum. Şimdi, yöneticilerimin ve çalışma arkadaşlarımdan desteğini daha fazla hissediyorum, bu da iş memnuniyetimi artırdı."

GEH 7

"Yeni ülkede mesleki süreçler, iş yükümü ve görevlerimi daha iyi düzenliyor. Önceki işyerimde sık sık adaletsizliklerle karşılaşırıyordum, ama şu anda iş süreçlerinin düzenlenmiş ve adil olduğunu görüyorum. Bu durum benim için önemli bir değişiklik oldu."

GEH 4

Kültürel Uyum ve Sosyal Entegrasyon

"Yeni ülkeye adapte olmak başlangıçta zor oldu, kültürel farklar nedeniyle bazı zorluklar yaşadım. Ancak zamanla sosyal destek ağımlı genişledi ve kültürel uyum sağladım. Şimdi bu değişimden memnunum, çünkü hem sosyal hem de profesyonel olarak kendimi daha iyi hissediyorum."

GEH 6

: "Kültürel farklar nedeniyle ilk başta bazı sorunlar yaşadım, ama sosyal çevrem ve destek sistemim zamanla güçlendi. Göçten sonra yaşadığım kültürel adaptasyon süreci, profesyonel tatminimi olumlu yönde etkiledi ve pişmanlık duygularım azaldı."

GEH 1

Uzun vadeli etkiler ve tatmin

"Göç ettikten sonra yaşadığım başlangıç zorluklarına rağmen, uzun vadede kariyerimde büyük bir gelişim sağladım. Eğitim fırsatları ve profesyonel gelişim imkanları açısından oldukça tatmin edici bir ortamda çalışıyorum. Bu nedenle kararımın doğru olduğuna inanıyorum."

GEH 3

: "Uzun vadede kariyerimde kazandığım deneyimler ve gelişim fırsatları, göç kararımın ne kadar doğru olduğunu gösterdi. Başlangıçta bazı pişmanlıklar yaşadım ama zamanla bu kararın benim için en iyisi olduğunu fark ettim."

GEH 5

Mesleğin uygulanması ve sürdürülmesinde devletlerarası farklılıklar/pişmanlıklar/memnuniyet

‘‘Aslında Türkiye’de hemşirenin görev alanı daha geniş ve daha saygın bir yasağı olduğunu düşünüyorum. Ancak orada uygulamada yaşanan sorunlar olduğu açık bir şekilde söylenebilir. Hemşireler yönetmeliklerine uygun bir şekilde çalışsalar ve yeterli sayıları bulursa daha saygın bir platformda anılırlar. Yine de hemşirelik eğitimi ve hemşirelik becerileri açısından kuşkusuz Türkiye iyi bir alt yapı sunuyor. Belki de kabul almamız ve mesleki olarak tanınır olmamızda bu etkilidir. Şu açıdan üzüliyorum. Madem bu kadar tanınır bir eğitim alıyoruz, hatta dünyanın neredeyse her yerinde, öyleyse ben neden buradayım? Her şey çalışma sahasında olması gerekenle olan arasındaki farkı gördüğünüzde başlıyor.’’

GEH 8

Bulgular göstermektedir ki; son zamanlarda mezun olan hemşireler daha çok göç etme eğilimindedirler. Genel olarak göç ettikleri ülkedeki adil çalışma ortamı, görev sınırlarının belirginliği, aldıkları eğitimin ve Türkiye’deki deneyimlerinin sağladığı rahatlık ile sağladıkları çalışma koşullarından memnun oldukları ve göç etmeleri ile ilgili pişman olmadıkları anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada elde edilen bulgular, göç eden hemşirelerin göç kararlarına bağlı olarak yaşadıkları mesleki pişmanlıkları ve memnuniyetleri anlamak açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Hemşirelerin göç

sebepleri genellikle ekonomik, sosyal ve kişisel faktörlere dayanmaktadır ve bu faktörler göç sonrası yaşadıkları deneyimlerle doğrudan ilişkilidir. Göç eden hemşirelerin ekonomik ve mesleki iyileşmeler yaşadıkları bulgusu, mevcut literatürle uyum içindedir. Chok ve arkadaşlarının (2018) çalışmada, göç eden hemşirelerin genellikle maaş artışı ve mesleki gelişim fırsatları sağladıklarını belirtmektedir. Bu araştırma, göç eden hemşirelerin yeni ülkelerde elde ettikleri ekonomik kazançların ve profesyonel gelişim imkanlarının pişmanlık duygularını azalttığını vurgulamaktadır (3). Bu bulgular, çalışmamızda göç eden hemşirelerin maaş ve sosyal haklardaki iyileşmeleri olumlu bir şekilde değerlendirdiklerini ve ekonomik güvenliklerinin arttığını destekler niteliktedir. Göç eden hemşirelerin yeni işyerlerinde karşılaştıkları adil ve şeffaf mesleki süreçlerden memnuniyetleri, diğer çalışmalarda da doğrulanmaktadır. Al Achkar ve arkadaşlarının (2023), göç eden sağlık profesyonellerinin bazı engellerle karşılaşmış olsalar da genellikle daha iyi iş koşulları ve destekleyici meslek ortamları bulduklarını belirtmişlerdir (9). Bu bulgu, hemşirelerin yeni işyerlerinde daha iyi destek ve adil süreçler bulmalarının pişmanlıklarını azalttığını göstermektedir (GEH 7, GEH 4). Kültürel uyum ve sosyal entegrasyon süreçleri, başlangıçta zorlu olabilir, ancak zamanla bu zorluklar aşıldığında hemşirelerin iş tatminleri artar. Anton- Solanas ve arkadaşlarının (2022) çalışması, kültürel uyum sürecindeki zorlukların başında ayrımcılığın geldiğini ve Avrupa’da bulunan göç etmiş hemşirelerin maruz kaldıkları kültürel güçlüklerin aşılmasını sağlamak için önlemler alınabileceğini göstermektedir (4). Bu bulgu, çalışmamızda göç eden hemşirelerin kültürel uyum sürecinde yaşadıkları zorlukların azaldığını ve sosyal destek ağlarının gelişmesiyle pişmanlık duygularının azaldığını desteklemektedir (GEH 6, GEH 1). Devletlerarası farklılıklar ve mesleki standartlardaki sorunlar, göç eden hemşirelerin memnuniyetlerini etkileyebilir. Ay ve arkadaşları (2024) ve Balente ve arkadaşları (2021) göç eden hemşirelerin ve sağlık bakım profesyonellerinin, önceki ülkelerindeki hemşirelik standartları ile yeni ülkelerindeki uygulamalar arasında önemli farklar yaşadığını rapor etmektedir. Bu farklılıklar, hemşirelerin göç kararlarını etkileyebilir ve pişmanlık duygularını artırabilir. Ancak yine de pişmanlık bildiren hemşireler ve sağlık bakım profesyonelleri çok az karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda, hemşirelerin Türkiye’deki hemşirelik standartlarını yüksek bulsalar da, uygulama sorunları nedeniyle Türkiye’de olmanın pişmanlık olabileceğini belirtmeleri dikkat çekmektedir (GEH 8). Bu bulgular, literatürdeki diğer araştırmalarla uyumludur ve hemşirelik mesleğindeki devletlerarası farklılıkların göç sürecindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Uzun vadeli kariyer gelişimi ve tatmin konusundaki bulgular da literatürde desteklenmektedir. Alkhaled ve arkadaşlarının (2022), göç eden hemşirelerin önceleri dil, din, kültürel engellerle karşılaşsalar dahi uzun vadede kariyerlerinde önemli gelişmeler kaydettiklerini ve bu sürecin pişmanlık duygularını azalttığını belirtmektedir (10). Çalışmamızda da benzer şekilde, göç eden hemşirelerin uzun vadede elde ettikleri kariyer gelişimi ve profesyonel tatminin, göç kararlarının doğruluğunu desteklediği görülmektedir (GEH 3, GEH 5).

Sonuç

Bu tartışma, göç eden hemşirelerin mesleki pişmanlıkları ve memnuniyetleri ile ilgili mevcut literatürle uyumlu bulgular sunmaktadır. Ekonomik, mesleki, kültürel ve sosyal iyileşmeler, hemşirelerin göç kararlarını olumlu yönde etkileyen ve pişmanlıklarını azaltan önemli faktörlerdir. Hemşirelik eğitimi ve sağlık politikaları için, hemşirelerin uluslararası hareketliliğini ve göç süreçlerini desteklemek amacıyla stratejiler geliştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, hemşirelik mesleğinde global standartların sağlanmasına katkıda bulunabilir ve göç eden hemşirelerin deneyimlerini daha iyi anlamak için önemli bir temel oluşturmaktadır. Türkiye’den göç eden hemşirelerin karşılaştıkları sosyal, kültürel, dini ya da etnik, mesleki alandaki uygulama farklılıkları onları bir çok farklı etkenden dolayı pişman etmemektedir.

Kaynaklar

1. Konlan KD, Lee TW, Damiran D. The factors that are associated with nurse immigration in lower- and middle-income countries: An integrative review. *Nurs Open*. 2023;10(12):7454-7466. <https://doi.org/10.1002/nop2.2003>
2. Rutledge BC. Leader empowering behavior and burnout in nurses: A quantitative study. Grand Canyon University; 2015.

3. Chok HN, Mannix J, Dickson C, Wilkes L. The factors impacting personal and professional experiences of migrant nurses in Australia: An integrative review. *Collegian*. 2018;25(2):247-253.
4. Antón-Solanas I, Rodríguez-Roca B, Vanceulebroeck V, Kömürçü N, Kalkan I, Huércanos-Esparza I, et al. Migrant and ethnic minority nurses' experience of working in European health services: a qualitative study. *Rev Esc Enferm USP*. 2022;56
5. Kamau S, Koskenranta M, Kuivila H, Oikarainen A, Tomietto M, Juntunen J, et al. Integration strategies and models to support transition and adaptation of culturally and linguistically diverse nursing staff into healthcare environments: An umbrella review. *Int J Nurs Stud*. 2022;136:104377.
6. Dömbekci HA, Erişen MA. Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Univ Soc Sci J*. 2022;22(Özel Sayı 2):141-160.
7. Karahan S, Uca S, Güdük T. Nitel araştırmalarda görüşme türleri ve görüşme tekniklerinin uygulanma süreci/Interviews and interviewing techniques in qualitative research. *Nitel Sos Bilim*. 2022;4(1):78-101.
8. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Educ Today*. 2004;24(2):105-112.
9. Al Achkar M, Dahal A, Frogner BK, Skillman SM, Patterson DG. Integrating immigrant health professionals into the US healthcare workforce: barriers and solutions. *J Immigrant Minor Health*. 2023;25(6):1270-1278.
10. Alkhaled T, Rohde G, Lie B, Johannessen B. Beyond challenges and enrichment: a qualitative account of cross-cultural experiences of nursing patients with an ethnic minority background in Norway. *BMC Nurs*. 2022;21(1):322.

KIRSAL BİR BÖLGEDE ÖĞRENİM GÖREN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İKLİM OKURYAZARLIĞI DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: KESİTSEL ÇALIŞMA

Erdal Akdeniz¹, İsmail Uçar²

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü,
Halk Sağlığı Hemşireliği AD., Kırşehir, Türkiye.

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Halk
Sağlığı Hemşireliği, Kırşehir, Türkiye.

²Hemşire, Sincan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara, Türkiye.

ÖZET

Amaç: Bu çalışma ile kırsal bir bölgedeki ortaokul öğrencilerinin iklim okuryazarlık düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Yöntem: Kesitsel tipte olan çalışmaya kura ile belirlenen iki ortaokulda okuyan 255 gönüllü öğrenci katılmıştır. Veriler sosyodemografik bilgileri, iklim ile ilgili sorular içeren Tanıtıcı Anket Formu ve İklim Okuryazarlığı Ölçeği kullanılarak, 6-7 Mart 2024'te toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans ve MANOVA analizleri kullanılmıştır. Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması 83.87 ± 16.67 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin yaş grupları, gittikleri okul, aile biçimi, aile gelir düzeyi, ailenin Kırşehir'de ikamet etme süresi, konut tipi, uzun süre yaşanan yer ve sağlık durumları ile iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, derslerde doğanın öneminden bahsedilme, iklim değişikliği konusunda eğitim alma, sera etkisi ve küresel ısınma kavramını duyma durumları ile iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sonuç: İklim değişikliği ve sera etkisi gibi kritik konuların müfredatta daha detaylı işlenmesi, öğrencilere yönelik pratik ve etkileşimli öğrenme aktivitelerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan; iklim; okuryazar; öğrenci

DETERMINING THE LEVEL OF CLIMATE LITERACY OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS IN A DISTRICT: A CROSS- SECTIONAL STUDY

ABSTARCT

Objective: This study aimed to determine the levels of climate literacy of secondary school students in a rural region. **Background:** Understanding the complexities of climate change and its multifaceted impacts necessitates a comprehensive assessment of climate literacy among different demographic groups. **Study Desing and Methods:** The cross-sectional study included 255 volunteer students from two secondary schools, selected by drawing lots. The data were collected using a descriptive questionnaire that included socio-demographic information and climate-related questions, and the Climate Literacy Scale between 6-7 March 2024. Descriptive statistics, independent samples t-tests, one-way analysis of variance, and MANOVA analyses were used to analyse the data. **Results:** The climate literacy total mean score of the students who participated in the study was found to be 83.87 ± 16.67 . No statistically significant difference was found between the students' age groups, the school they had attended, their family type, their family income level, the time the family had been residing in Kırşehir, the type of residence, the place where they had lived for a long time, their medical conditions, and the total mean score of climate literacy. A significant difference was found between the students' gender, grade level, whether they were taught about the importance of nature in the lessons, education on climate change, hearing the concepts of greenhouse effect, and global warming, and the total mean score of climate literacy. **Conclusion:** A more detailed curriculum on critical topics such as climate change and the greenhouse effect and more practical and interactive learning activities for students are recommended.

Keywords: Adolescent; climate; literacy; students

GİRİŞ

İklim, "yeryüzünde uzun yıllar boyunca gözlemlenen hava koşullarının ortalama durumu" olarak tanımlanmaktadır (1). Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne göre iklim değişikliği, hem doğal iklim değişikliklerine hem de insan faaliyetlerinden kaynaklanan atmosfer bileşimindeki değişimlere bağlı olarak gerçekleşir (2). İklim değişikliğinin nedenleri doğal faktörler ve insan faaliyetleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Doğal nedenler arasında kıtasal sürüklenmeler, yörünge değişimleri ve volkanik faaliyetler yer alırken; insan faaliyetleri, fosil yakıt kullanımı, ormansızlaşma ve tarımsal faaliyetler iklim üzerinde önemli etkilere sahiptir (3-5). Özellikle sera gazlarının artışı, sıcaklık ve yağış değişiklikleri gibi iklim özelliklerinde küresel anlamda değişimlere yol açmıştır (6-8). Bu değişiklikler, su kaynaklarının azalması, çölleşme, sel, orman yangınları ve biyolojik çeşitlilik kaybı gibi pek çok çevresel sorunu beraberinde getirmiştir (9-11).

İklim değişikliği, sağlık açısından da ciddi riskler oluşturmaktadır. Aşırı sıcaklık, bulaşıcı hastalıklar, beslenme yetersizliği ve psikolojik sorunlar gibi birçok sağlık problemine neden olabilmektedir (12,13). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, 2030-2050 yılları arasında iklim değişikliğinin yılda 250.000 ek ölüme yol açması beklenmektedir (14). Bu nedenle, iklim değişikliği farkındalığının artırılması ve iklim odaklı çevre eğitimi büyük önem taşımaktadır (15).

İklim okuryazarlığı, bireylerin iklim ve iklim değişikliği konularında bilgi sahibi olmasını ve bu bilgileri günlük hayatta uygulayabilmesini sağlar. İklim okuyazarı bireyler, iklimin insan ve çevre üzerindeki etkilerini kavrayarak bilinçli kararlar alabilirler (16). Çevre ve iklim farkındalığının küçük yaşlarda kazandırılması, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmada önemli rol oynamaktadır (17,18). Bu bağlamda, öğrencilerin iklim okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi, gelecekteki çevre politikalarının şekillenmesi açısından önemlidir (19).

Araştırmada aşağıdaki soruların yanıtları aranacaktır.

Ortaokul öğrencilerinin iklim okuryazarlık düzeyi nedir?

Ortaokul öğrencilerinin iklim okuryazarlığı ile sosyodemografik özellikleri arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Kırşehir ili Kaman ilçesinde bulunan ortaokullarda 2023-2024 eğitim öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerin iklim okuryazarlık düzeyinin belirlenmesidir.

Araştırmanın Tipi

Araştırma kesitsel tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Kırşehir ilinin Kaman ilçe merkezinde 2023-2024 eğitim öğretim yılında toplamda beş ortaokulda aktif eğitim-öğretim devam etmektedir. Çalışma, kura sonucunda belirlenen Melikşah Ortaokulu ve Şehit Yusuf Erdoğan Ortaokulu'nda yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Melikşah ortaokulunda 138, Şehit Yusuf Erdoğan ortaokulunda da 447 öğrenci olmak üzere toplam 585 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya 10-14 yaş arasında olan beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin alınmasının nedeni; iklim okuryazarlığı

ölçeğinin bu yaş ve sınıf grubu için uygulanabilir olmasıdır (20). Bu nedenle ilgili okullarda eğitim alan olan beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri çalışmanın evreni kabul edilmiştir.

Araştırma örneklemini evreni bilenen örneklem formülü kullanılarak iklim okuryazarlık oranı %53,62 olarak belirlenen bir çalışmadan (21) yola çıkılarak basit rastgele örneklem yöntemiyle, 0,05 hata ve %95 güven aralığında 231 kişi olarak belirlenmiştir. Veri kayıpları olma ihtimali göz önüne alınarak örneklem %10 artırılarak 255 öğrenci örneklem sayısını oluşturmuştur. Okullardan çalışmaya alınan öğrenci sayısı tabakalı örneklem yöntemiyle belirlenmiş ve aşağıda özetlenmiştir.

Okul adı	Öğrenci sayısı	Tabaka ağırlığı	Örnekleme girecek öğrenci sayısı
Melikşah Ortaokulu	138	$138/585 = 0,235$	$0,24 * 255 = 61$
Beşinci sınıf	22	$22/138 = 0,159$	$0,16 * 61 = 10$
Altıncı Sınıf	33	$33/138 = 0,239$	$0,24 * 61 = 14$
Yedinci Sınıf	40	$40/138 = 0,289$	$0,29 * 61 = 18$
Sekizinci Sınıf	43	$43/138 = 0,311$	$0,31 * 61 = 19$
Şehit Yusuf Erdoğan Ortaokulu	447	$447/585 = 0,764$	$0,76 * 255 = 194$
Beşinci sınıf	100	$100/447 = 0,223$	$0,22 * 194 = 43$
Altıncı Sınıf	112	$112/447 = 0,250$	$0,25 * 194 = 48$
Yedinci Sınıf	106	$106/447 = 0,237$	$0,24 * 194 = 47$
Sekizinci Sınıf	129	$129/447 = 0,288$	$0,29 * 194 = 56$

Veri Toplama Tekniği ve Araçlar

Veriler, 6-7 Mart 2024 tarihleri arasında toplu halde sınıf ortamında yüz yüze toplanmıştır. Tanıtıcı Anket Formu ve İklim Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır.

Ön Uygulama

Araştırma öncesinde soruların içeriği ve anlaşılabilirliği açısından araştırmanın yürütüldüğü okullar dışında başka bir okulda öğrenim gören beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıftaki 25 öğrenciye Tanıtıcı Anket Formu uygulanarak; ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda olumsuz bir geri dönüş olmadığı için anket formu değişiklik yapılmadan uygulanmıştır.

Veri Analizi

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 26 paket program kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ilk olarak normallik analizi yapılmıştır. Veriler sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma olarak özetlenmiştir. Bazı değişkenlerin iklim okuryazarlığı toplam ve alt boyutlarına göre karşılaştırılması için iki grup için bağımsız gruplarda t testi, üç ve üzeri grup için ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc testi yapılmıştır. Ayrıca cinsiyet, sınıf düzeyi ve hem cinsiyet hem sınıf düzeyi etkileşiminin iklim okuryazarlığı üzerindeki etkisini test etmek için MANOVA analizi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısının belirlenmesinde Cronbach alfa hesaplaması yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık 0,05 olarak alınmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul’undan etik onay (No:2023/11/14), İl Millî Eğitim Müdürlüğünden de kurum izni (27.02.2024, No:202311243481099665) alınmıştır. Araştırmanın uygulamasına katılmayı kabul eden

ortaokul öğrenci ve velilerinden yazılı aydınlatılmış onam, ölçek sahibinden de elektronik posta yolu ile izin alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %31.4'ü 13 yaşında ve %55.7'si kızdır. Öğrencilerin %76,1'i Şehit Yusuf Erdoğan ortaokulunda öğrenim gördüğünü, %29.4'ü sekizinci sınıf olduğunu, %79.2'si çekirdek ailede yaşadığını, %62.3'ünün gelirinin gidere eşit olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %52,9'u 11-14 yıldır ailesi Kırşehir'de ikamet ederken; %60,0'ı apartman dairesinde, %84,3'ü en uzun süre ilçede yaşadığını belirtmiştir. Sağlık durumunu %45,9'u çok iyi değerlendirirken, derslerde doğanın öneminden bahsedilme oranı %72,5'tir. İklim değişikliği ile eğitim alanların oranı %63,5 iken; %76,5'i sera etkisi, %90,2'si küresel ısınma kavramını duymuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması 83.87 ± 16.67 (min:24-max:120) olarak bulunmuştur. İklim okuryazarlığı alt boyut toplam puan ortalamaları; iklim kavramı 35.46 ± 7.19 (min:10-, max:50), iklimsel farkındalık 28.67 ± 6.63 (min:8-max:40), iklimsel bilinç 19.76 ± 5.78 (min:6-max:30) olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin yaş grupları ($t:-0.745$; $p>0.05$), gittikleri okul ($t:-0.830$; $p>0.05$) türü ile iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri ($t:-2.40$; $p<0.05$) ve sınıf düzeyleri ile iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F:2.661$; $p<0.05$). Yapılan analizlerde varyansların homojen olmadığı anlaşılmış ve post hoc testlerden Tamhane testi yapılmıştır. Bu farklılığın 7. sınıf ile 8. Sınıf öğrencilerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Aile biçimi ($F:0.30$; $p>0.05$), aile gelir düzeyi ($F:1.393$; $p>0.05$), ailenin Kırşehir'de ikamet etme süresi ($t:-1.752$; $p>0.05$), konut tipi ($t:-1.052$; $p>0.05$), uzun süre yaşanan yer ($F:0.377$; $p>0.05$) ve sağlık durumları ($t:1.372$; $p>0.05$), ile iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Fakat ailenin Kırşehir'de ikamet etme süresi ile iklim kavramı ($t:-2.246$; $p<0.05$) ve iklimsel farkındalık ($t:-2.062$; $p<0.05$) alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin sağlık durumları ile iklimsel farkındalık alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Derslerde doğadan bahsedilme ($t:4.527$; $p<0.05$), iklim değişikliği konusunda eğitim alma ($t:3.076$; $p<0.05$), sera etkisini kavramını duyma ($t:4.466$; $p<0.05$) ve küresel ısınma kavramını duyma ($t:2.987$; $p<0.05$) durumları ile iklim okuryazarlığı toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

İklim okuryazarlığı alt boyutları için MANOVA sonuçları

Faktör	Ölçek Alt boyutları	K.T	sd	K.O	F	Sig.	Kısmi Eta Kare (η^2)
Cinsiyet	İklim kavramı ^a	3035,000	1	3035,000	6230,000	.013	.025
	İklimsel farkındalık ^b	4003,000	1	4003,000	6101,000	.014	.024
	İklimsel bilinç ^c	1510,000	1	1510,000	1610,000	.206	.006
Sınıf	İklim kavramı	6990,000	3	2330,000	4784,000	.003	.055
	İklimsel farkındalık	8004,000	3	2668,000	4066,000	.008	.047
	İklimsel bilinç	1997,000	3	.666	.710	.547	.009
Cinsiyet * Sınıf	İklim kavramı	1582,000	3	.527	1083,000	.357	.013
	İklimsel farkındalık	.655	3	.218	.333	.802	.004
	İklimsel bilinç	1375,000	3	.458	.488	.691	.006

^a $R^2 = .058$; ^b $R^2 = .045$; ^c $R^2 = -.009$

İklim okuryazarlığı alt boyutları için MANOVA sonuçlarına göre; cinsiyetin ana etkisi iklim kavramı ve iklimsel farkındalık üzerine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Erkeklerde iklim kavramı ortalama değeri 34.248 iken kızlarda 36.437; erkeklerde iklimsel farkındalık kavramı ortalama değeri 34.414 iken kızlarda 36.919 olarak elde edilmiştir. Cinsiyetin iklimsel farkındalık alt boyutu üzerine en az etkiye sahip olduğu tablo 4'te görülmektedir. Sınıf düzeyinin ana etkisi iklim kavramı ve iklimsel farkındalık üzerine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Beşinci sınıfta olanlarda iklim kavramı ortalama değeri 33.660; altıncı sınıflarda 34.279; yedinci sınıflarda 33.985; sekizinci sınıflarda 37.427 olarak elde edilmiştir. Beşinci sınıfta olanlarda iklimsel farkındalık kavramı ortalama değeri 34.717; altıncı sınıflarda 35.544; yedinci sınıflarda 34.038; sekizinci sınıflarda 38.333 olarak elde edilmiştir.

Cinsiyet ve sınıf düzeyine ait etkileşimin tüm alt boyutlar üzerine herhangi bir etkisi bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tanımlayıcı istatistikler

Cinsiyet	Sınıf Düzeyi	İklim kavramı	İklimsel farkındalık	İklimsel bilinç
Erkek	5.sınıf	33.385±.71447	34.183±.88314	32.885±1.04516
	6.sınıf	34.846±.90937	34.279±.74429	32.436±1.01459
	7.sınıf	31.115±.66111	31.683±.68002	30.192±.82909
	8.sınıf	36.771±.56260	36.714±.89272	32.952±.99762
	Total	34.248±.73309 ^A	34.414±.82275 ^A	32.183±.97031 ^A
Kız	5.sınıf	33.926±.62199	35.231±.71137	35.741±.88353
	6.sınıf	37.167±.91792	36.458±.94892	32.315±.87039
	7.sınıf	35.897±.68433	35.609±.75267	33.419±1.05683
	8.sınıf	38.000±.44836	39.750±.78201	33.250±.99210
	Total	36.437±.69532 ^B	36.919±.81984 ^B	33.533±.95845 ^A
Total	5.sınıf	33.660±.66302 ^a	34.717±.79423 ^a	34.340±.96761
	6.sınıf	34.279±.91416 ^{ab}	35.544±.86916 ^a	32.366±.92553
	7.sınıf	33.985±.71030 ^a	34.038±.74470 ^{ab}	32.128±.97828
	8.sınıf	37.427±.50516 ^b	38.333±.84363 ^c	33.111±.98804
	Total	35.467±.71918	35.809±.82894	32.935±.96417

a-c Her bir sütunda aynı harfe sahip sınıf düzeyleri arasında fark yoktur. A-B: Her bir sütunda aynı harfe sahip etkileşimler arasında fark yoktur

TARTIŞMA

İklim okuryazarlığı, yeni bir kavram olup anlamı, kapsamı ve içeriği tam olarak tanımlanmamıştır (22). Literatürdeki çalışmaların çoğu iklim değişikliği ve çevre üzerine odaklanmıştır (23). Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin iklim okuryazarlık düzeyleri değerlendirilmiş ve iklim okuryazarlığı ölçeği ortalama puanlarının 83.87 ± 16.67 olduğu saptanmıştır. İklim okuryazarlığı ölçeğinde alınabilecek en yüksek puan 120 olup, bu sonuçlar orta-yüksek bir düzeyi göstermektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre değerlendirme yapıldığında, kız öğrencilerin iklim okuryazarlığı puanlarının ve alt boyutlarının erkek öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, ulusal ve uluslararası literatürde kız öğrencilerin çevresel sorunlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğu ve daha duyarlı bir tutum sergiledikleri yönündeki sonuçlarla uyumludur (24-26). Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin ve sosyal faktörlerin kız öğrencileri çevreye karşı daha empatik ve sorumlu bir tutum sergilemeye teşvik ettiğini düşündürmektedir.

Çalışmada ayrıca, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre iklim okuryazarlığı ve iklim kavramında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Bu farkın özellikle 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Literatürde de bu yaş gruplarındaki öğrencilerin soyut düşünme yeteneklerinin ve kritik düşünme becerilerinin gelişmesi ile daha derin bir anlayış geliştirdiği ifade edilmektedir (27-29). Bu sonuçlar, çevre eğitimi alan öğrencilerin çevre sorunlarına karşı daha bilinçli hale geldiğini ve çevre okuryazarlığı düzeylerinin arttığını göstermektedir. Aynı zamanda, eğitim programlarının iklim değişikliği gibi

karmaşık konulara yönelik kritik düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeye odaklanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Sera etkisi ve küresel ısınma kavramlarının farkındalığı da iklim okuryazarlığı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çalışmada, öğrencilerin sera etkisi ve küresel ısınma konularındaki farkındalıklarının iklim okuryazarlığı puanlarıyla anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Ancak, farklı ülkelerde yapılan çalışmalar, öğrencilerin bu konulara dair bilgi düzeylerinin eğitim sistemleri, sosyoekonomik faktörler ve kültürel etkenlere göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır (30-32). Küresel ısınma ve sera etkisi hakkında bilgi sahibi olan öğrencilerin iklim okuryazarlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu, ancak doğru bilgiye sahip olma oranlarının her sınıfta ve her ülkede aynı olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, eğitim sistemlerinde bu konuların etkili bir şekilde işlenmediği ya da öğrencilerin bilgileri doğru bir şekilde anlamlandıramadığını düşündürmektedir.

Sonuç olarak, iklim okuryazarlığı konusunda elde edilen farklı araştırma sonuçları, bu alandaki çalışmaların çeşitliliğini ve konunun multidisipliner bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini göstermektedir. Aynı zamanda, iklim okuryazarlığını artırmaya yönelik stratejiler geliştirilirken, öğrencilere yönelik çevresel eğitim programlarının tasarımında ve uygulanmasında bu bulguların dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Eğitim sistemlerinin, iklim değişikliği ve çevre okuryazarlığı konusunda bütüncül bir yaklaşımı benimseyerek, öğrencilerin bilgi ve farkındalık düzeylerini artırmayı hedeflemesi gerektiği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma iklim okuryazarlığı kavramının eğitim sistemlerinde henüz yeni ve tam anlamıyla tanımlanmamış bir alan olduğunu göstermiştir. Ortaokul öğrencilerinin iklim okuryazarlık düzeyleri orta-yüksek bulunmuştur. Cinsiyet ve sınıf düzeyi gibi değişkenlerin öğrencilerin iklim okuryazarlığı üzerinde belirgin etkileri olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, kız öğrencilerin ve üst sınıf seviyelerindeki öğrencilerin, iklim okuryazarlığında daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, iklim değişikliği ve sera etkisi konularında eğitim almanın, öğrencilerin bu alandaki bilgi ve farkındalık düzeylerini anlamlı bir şekilde artırdığı görülmüştür.

İklim okuryazarlığını artırmaya yönelik müfredat içeriklerinin yeniden tasarlanması, öğrencilere yönelik daha etkileşimli ve pratik öğrenme aktiviteleri sunulması önerilmektedir. Ayrıca, eğitim materyalleri ve yöntemlerinin öğrencilerin kritik düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirecek biçimde düzenlenmesi önerilmektedir. Son olarak, iklim okuryazarlığı eğitim programlarının etkinliğinin sürekli olarak değerlendirilip iyileştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Türkeş M. Hava, iklim, şiddetli hava olayları ve küresel ısınma. TC Başbakanlık Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü. 2000;187:205.
2. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Birleşmiş milletler iklim değişikliği çerçeve sözleşmesi. Ankara. 2019 [Erişim tarihi: 13.11.2023. Erişim adresi: <https://iklim.csb.gov.tr/birlesmis-milletler-iklim-degisikligi-cerceve-sozlesmesi-i-4362>.
3. Kırdı İ, Sever F, Kırdı Y, Sever M. İklim değişikliği ve konya ilindeki fen bilimleri öğretmenlerinin iklim değişikliği ve farkındalığı hakkındaki görüşleri. International Journal of Social Humanities Sciences Research. 2023;10(92):404-17.
4. Schurer A, Hegerl G, Obrochta S. Determining the likelihood of pauses and surges in global warming. Geophysical Research Letters. 2015;42(14):5974-82.

5. Reynolds R, Krimm R, Davidson M, Williams S, Barnes P, editors. Impacts of global climate change with emphasis on us coastal areas. Year of the Ocean National Stakeholder's Meeting; 1998.
6. Swim JK, Clayton S, Howard GS. Human behavioral contributions to climate change: psychological and contextual drivers. *American Psychologist*. 2011;66(4):251.
7. Türkeş M. Küresel iklimin korunması, iklim değişikliği çerçeve sözleşmesi ve Türkiye. *Tesisat Mühendisliği, TMMOB Makina Mühendisleri Odası*. 2001;61:14-29.
8. Aydın F. Ortaöğretim öğrencilerinin küresel ısınma konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Education*. 2014;3(4):15-27.
9. IPCC. İklim değişikliği 2018. [Erişim tarihi 13.11.2023. Erişim adresi: <https://www.ipcc.ch/sr15/chapter/chapter-1-pdf/>].
10. Tekeli İ, Algan N, Türkeş M, Vaizoğlu SA, Güler Ç, Tekbaş F, et al. Türkiye açısından dünyada iklim değişikliği. *TÜBA*; 2010. Sayfa.: 27-34.
11. Kadioğlu M. İklim değişiklikleri ve etkileri: Meteorolojik Afetler. *TMMOB Afet Sempozyumu*. Ankara. 2007. Sayfa 47-55.
12. Villi B. An empirical analysis of the nexus between climate change anxiety and sustainable consumption patterns among turkish individuals. *J Green Econ Low-Carbon Dev*. 2023;2(3):110-21.
13. Şanlı F, Bayrakdar S, İncekara B. Küresel iklim değişikliğinin etkileri ve bu etkileri önlemeye yönelik uluslararası girişimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2017;22(1):201-12.
14. Gezer M, İlhan M. İklim değişikliği endişesi ölçeği: Türkçeye uyarlama çalışması. *Ege Coğrafya Dergisi*. 2021;30(1):195-204.
15. Brooks H. Severe thunderstorms and climate change. *Atmospheric Research*. 2013;123:129-38.
16. Kiraz E. İklim Değişikliğinin İnsan Sağlığına Etkileri. Ankara: İklim Değişikliği Eğitim Modülleri Serisi. 2019.
17. Cianconi P, Betrò S, Janiri L. The impact of climate change on mental health: A systematic descriptive Review. *Frontiers in Psychiatry*. 2020;11:74.
18. Aras B, Demirci K. İklim değişikliğinin insan sağlığı üzerindeki psikolojik etkileri. *Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2020;1(2):77-94.
19. WHO. COP24 special report: Health and climate change. 2018.
20. Arı AG, Arslan K. İklim okuryazarlığı ölçeği geliştirme çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 2021.13-82:147-74.
21. Harker-Schuch I, Watson M. Developing a climate literacy framework for upper secondary students. *Climate Change and the Role of Education*. 2019:291-318.
22. Milěř T, Sládek P. The climate literacy challenge. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011;12:150-6.
23. Kolenatý M, Kroufek R, Činčera J. What triggers climate action: The impact of a climate change education program on students' climate literacy and their willingness to act. *Sustainability*. 2022;14(16):10365.

24. Arslan K, Arı AG. İklim okuryazarlığına yönelik ortaokul öğrencilerinin kendilerini algılama düzeyleri. Sürdürülebilir Çevre Dergisi. 2021;1(2):1-12.
25. Özcan H, Demirel R. Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik bilişsel yapılarının çizimleri aracılığıyla incelenmesi. 2019.
26. Ağtaş B, Bektaş O, Güneri E. Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesi. Online Science Education Journal. 2019;4(1):66-85.
27. Akıllı M, Murat G. Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlığı alt boyutlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Sakarya University Journal of Education. 2015;5(2):81-97.
28. Doğan F, Keleş Y. Ortaokul ve lise öğrencilerinde çevre farkındalığı ve çevre davranışı. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi. 2020;2(1):80-90.
29. Hüseyinbaş Ö, Ahmet Ü, Yerlikaya Z. Ortaokul öğrencilerinin yakın çevreye yönelik farkındalıklarının sınıf düzeyleri açısından karşılaştırılması. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi. 2022;17(33):188-216.
30. Science For A. Africa struggles to improve climate change literacy as its effects worsen across the continent2022 [Erişim tarihi: 02.04.2024. Erişim adresi: <https://allianceforscience.org/blog/2022/04/africa-struggles-to-improve-literacy-about-climate-change-as-its-effects-worsen-across-the-continent/>].
31. Emli Z, Afacan Ö. Yedinci sınıf öğrencilerinin küresel ısınma konusundaki zihinsel modelleri. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi. 2017:139.
32. Seçgin F, Gamze Y, Çetin T. İlköğretim 8 sınıf öğrencilerinin karikatürler aracılığıyla çevre sorunlarına ilişkin algıları. 2010.

HEMŞİRELERDE TEKNOSTRESİN İŞ PERFORMANSI VE MESLEKİ ÖZ YETERLİLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Cevriye Özdemir¹, Necmi Baykan²

¹Kayseri Üniversitesi, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kayseri, Türkiye

²Kayseri Şehir Hastanesi, Acil Tıp Bölümü, Kayseri, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Hemşireler sağlık hizmeti sunumunda teknolojiyi sürekli olarak kullanmakta ve yeterliliklerini artırma ihtiyacıyla karşı karşıya kalmaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte iş performanslarını da sürekli geliştirerek stres yaşayabilmektedirler. Çalışmada hemşirelerde teknostresin iş performansı ve mesleki öz yeterlilikleri üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılan çalışma, bir kamu hastanesinde çalışan 112 hemşire ile gerçekleştirildi. Veriler Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu, Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği, İş Performansı Ölçeği ve Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin %55.4'ü 30 yaş üstü, %52.7'si kadın, %67.0'ı evli, %77.7'si lisans mezunudur. Hemşirelerin Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği toplam puan ortalaması 67.56 ± 14.58 , İş Performansı Ölçeği toplam puan ortalaması 44.83 ± 7.92 ve Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği toplam puan ortalaması ise 63.96 ± 10.31 olarak belirlendi. Çalışmada 30 yaş üstü bireylerin, bakım verdiği hasta sayısı 11 üstü ve meslekte 11 yılın üstünde çalışan hemşirelerin, teknostres düzeylerinin daha yüksek olduğu bulundu. Sürekli gündüz çalışan hemşirelerin iş performansının daha yüksek olduğu belirlendi. Ayrıca hemşirelerin ölçeklerden almış olduğu puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu da tespit edildi.

Sonuç: Hemşirelerin mesleki yeterlilikleri, iş performanslarını ve teknostreslerini olumlu yönde etkilemektedir. Hemşirelerin mesleki yeterliliklerini geliştirecek, iş performanslarını ve teknostreslerini destekleyici stratejiler geliştirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Hemşire; iş performansı; mesleki öz yeterlik; teknostres

THE EFFECT OF TECHNOSTRESS ON WORK PERFORMANCE AND PROFESSIONAL SELF-EFFICACY IN NURSES

Abstract

Introduction and Aim: Nurses continuously use technology in health service delivery and face the need to increase their competences. They can experience stress by constantly improving their work performance with the developing technology. In this study, it was aimed to determine the effect of technostress on work performance and professional self-efficacy in nurses.

Method: The descriptive and cross-sectional study was conducted with 112 nurses working in a public hospital. Data were collected using the Descriptive Characteristics Information Form, Technostress Creators Scale for Health Professionals, Job Performance Scale and Nursing Profession Self-Efficacy Scale. Descriptive statistics were used to analyse the data.

Results: Among the nurses who participated in the study, 55.4% were over 30 years of age, 52.7% were female, 67.0% were married, and 77.7% were undergraduate graduates. The mean total score of the Technostress Creators Scale for Health Professionals was 67.56 ± 14.58 , the mean total score of the Job Performance Scale was 44.83 ± 7.92 , and the mean total score of the Nursing Profession Self-Efficacy Scale was 63.96 ± 10.31 . In the study, it was found that technostress levels were higher in individuals over 30 years of age, in nurses with more than 11 patients and more than 11 years in the profession. It was determined that the work performance of nurses who worked continuously during the day was higher. It was also found that there was a significant positive correlation between the scores obtained by the nurses from the scales.

Conclusion: Professional competencies of nurses positively affect their job performance and technostress. Strategies that will improve nurses' professional competencies and support their work performance and technostress should be developed.

Keywords: Nurse; job performance; occupational self-efficacy; technostress

Giriş ve Amaç

Teknoloji ve teknolojik araçlar giderek yaşantımızın vazgeçilmez bileşenleri olarak görülmektedir. Bireyler yaşamın getirdiği koşullara bağlı olarak hem çalışma ortamlarında hem de günlük yaşamlarında teknoloji ile ilgili araçlara örneğin akıllı telefonlara bağımlı hale geldi (1, 2). Günlük yaşamda en çok alışveriş ve bankacılık işlemleri, eğitim, oyun, ulaşım, haber ve sağlık konularında teknolojiyi yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Benzer şekilde, iş hayatında da teknolojik imkanlardan yararlanılmaktadır. Bu durum iş performansını da artırabilmektedir (1, 3).

Ancak, zamanla teknolojinin yakalanması zor bir hale gelen gelişimi ve kompleks yapılanması ile olumlu etkileri azaltabilmekte hatta bazen güçlükler oluşturabilmektedir. Bu duruma örnek olarak, özellikle bilgi temelli teknolojiyle çalışan sistemlerde yavaşlamalar olabilir ve hatta bazen bu durum fark edilmeyebilir. Böyle bir durum ile karşılaşma olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Özellikle bilgi temelli teknolojinin yoğun kullanıldığı alanlarda çalışanlarda bu durum stres, kaygı vb. duyguların yaşanmasına neden olabilir (1, 4, 5). Bu duygudurumlarının yaşandığı olaya “teknostres” adı verilmektedir (6, 7). Yoğun bir şekilde bu duruma maruz kalan ya da baş etme mekanizmaları yetersiz olan bireylerde çaresizlik, yetersizlik, umutsuzluk, sinirlilik, bitkinlik ve yorgunluk görülebilmektedir (1).

Sağlık sektörü de diğer sektörlere benzer şekilde teknolojiden yoğun bir şekilde etkilenmektedir. Hemşirelik mesleği sağlık sektöründe önemli bir yere sahiptir ve sağlık bakım hizmetlerinin kalitesinde anahtar bir rol oynar (8). Hemşirelik eğitimi ve hemşirelik uygulamalarına teknolojinin entegre edilmesi ile hemşirelerinin iş tatminlik düzeyleri ve yeterlilik seviyelerinde önemli bir artışa etki ettiği bilinmektedir (9). Öte yandan, hemşireler hasta bakımını ve güvenliğini iyileştirmek için teknoloji kullanımında sürekli olarak yeterliliklerini artırma ihtiyacıyla karşı karşıya kalmaktadır. Aynı zamanda iş performanslarında da gelişen teknolojiye paralel bir şekilde sürekli gelişme yapmak zorunda kalarak stres yaşayabilmektedirler (9, 10). Ancak hemşirelerin iş kaynaklı teknostresini ve bunun etkilediği durumları belirlemek, önlemek ve azaltmak için hangi stratejileri kullandıkları konusunda net bir yaklaşım yoktur. Bu bağlamda hemşirelerde teknostresin iş performansı ve mesleki öz yeterlilikleri üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

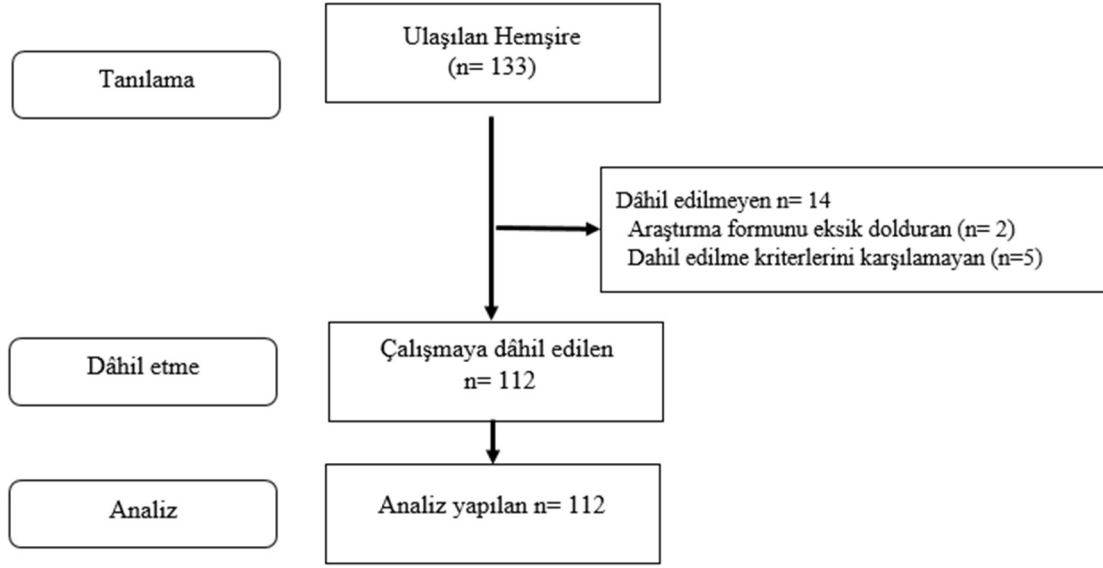
Araştırma kapsamındaki sorular aşağıda sıralanmıştır.

- Hemşirelerin teknostres düzeyi nedir?
- Hemşirelerin mesleki öz yeterlilik düzeyi nedir?
- Hemşirelerin iş performans düzeyi nedir?
- Hemşirelerde teknostresin iş performansı ve mesleki öz yeterlilikleri üzerine etkisi var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Tanımlayıcı ve kesitsel bir şekilde gerçekleştirilen araştırma kamu hastanesinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini hastanede çalışan tüm hemşireler (yaklaşık 1500 hemşire) oluşturmuştur. Herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmadan evrenin tamamına ulaşılma hedefi ile 112 hemşire araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya dahil edilme kriterleri 18 yaş ve üstü, altı ay üstü çalışma deneyimi ve gönüllü olmasıdır. Herhangi bir idari sorumluluğu olan ve araştırma formunu eksik dolduran katılımcılar dahil edilmemiştir. Şekil 1’de araştırma akış diyagramı yer almaktadır.

Şekil 1: Araştırma Akış Diyagramı

Araştırmada kapsamında ulaşılan örneklem sayısının yeterliliğini ölçmede G*Power programı kullanılarak güç analizi (post-hoc) yapılmıştır. Analizde İş Performansı Ölçeği kullanılmış olup, çalışma gücü %99 (alfa:0.05, effect size (EF):1.57 ve n:112) olarak bulunmuştur. Elde edilen bu bulgular neticesinde yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşıldığı için veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplamada Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu, Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği (SPTYÖ), İş Performansı Ölçeği (İPÖ) ve Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği (HMÖYÖ)'den yararlanılmıştır.

Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu

Literatür araştırması ile hazırlanan formda katılımcı hemşirelerin bireysel ve mesleki özelliklerine ilişkin 10 soru bulunmaktadır.

Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği

Ölçek, sağlık profesyonelleri için teknostres neden olan etkenleri değerlendirmek amacıyla Tarafdar ve Ragu-Nathan (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe diline geçerlilik ve güvenilirlik uyarlaması Bulut ve ark. tarafından 2023 yılında yapılmıştır (11, 12). Toplam 22 madde bulunan ölçeğin 5 boyutu vardır. Bunlar; tekno-aşırı yüklenme, tekno-istila, tekno-karmaşıklık, tekno-güvensizlik ve tekno-belirsizlik'tir. Maddelerin puanlandırması beşli likert tiptedir (1 kesinlikle katılmıyorum-5 kesinlikle katılıyorum). Orijinal ölçeğin cronbach's alfa değeri 0.83'tür. Çalışmada 0.79 değerinin ölçeğin cronbach's alfa katsayısı olduğu belirlenmiştir.

İş Performansı Ölçeği

2022 yılında Köroğlu ve Çalışkan tarafından geliştirilen ölçeğin 2 boyutu ve 11 maddesi bulunmaktadır (13). Birinci boyut görev performansı, ikinci boyut ise bağlamsal performans ismini almaktadır. Ölçek puanlaması 5'li likert olarak derecelendirilmiştir (1 kesinlikle katılmıyorum-5 kesinlikle katılıyorum). Ölçekten alınan puan artması değişkenin yüksek oranda gerçekleştiğini gösterir şeklinde yorumlanmaktadır. Orijinal ölçeğin cronbach's alfa katsayısı 0.91, çalışmada 0.85 olarak belirlenmiştir.

Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği

Caruso ve ark. (2016) tarafından geliştirilen ve hemşirelerin mesleki öz yeterliklerini değerlendiren ölçeğin, Türkçe diline uyarlama çalışması 2022 yılında yapılmıştır (14, 15). İki alt boyutu bulunan ölçeğin ‘Bakımın Niteliği’ başlığı birinci alt boyutu, ‘Mesleki Durumlar’ başlığı ikinci alt boyutu oluşturmaktadır. Ölçekten alınan puan artması mesleki öz yeterliğin yüksek olması ile yorumlanmaktadır. Orjinal ölçeğin cronbach’s alfa katsayısı 0.87, çalışmada ise 0.91 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama

Araştırma verileri Temmuz - Eylül 2024 tarihleri arasında katılımcı hemşirelerle yüz yüze görüşme yöntemi ile araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Katılımcı hemşireler görüşmede çalışma hakkında bilgilendirilerek yazılı onamları alınmıştır. Sonrasında doldurulması ortalama 10 dakika süren veri toplama formunu doldurmaları istenmiştir.

Veri Analizi

Toplanan veriler IBM SPSS Statistics 23.0 programında analiz edilmiştir. Verilerin normalliği Kolmogorov- Smirnov normallik testi ile incelenmiştir. Parametrik olmayan veriler Skewness ve kurtosis değerleri (+1 - -1) ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda Bağımsız Örneklem t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (normal dağılım gösteren verilerde) ve Kruskal-Wallis Testi (normal dağılım göstermeyen verilerde) kullanılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistiklerden de yararlanılmış olup, $p < 0.05$ değeri anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce yerel bir üniversitenin etik kurulundan 09.07.2024 tarihinde alınan 93/2024 sayılı ve çalışmanın gerçekleştirileceği kurum biriminden yazılı, katılımcıların tamamından ise yazılı ve sözlü bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Veri toplamada kullanılan ölçekler için sorumlu yazarlardan izin alınmıştır. Helsinki Bildirgesi ilkeleri araştırmanın her aşamasında göz önünde bulundurulmuştur.

Bulgular

Tablo 1. Tanımlayıcı özelliklerin dağılımı

Değişkenler	n (%)	Değişkenler	n (%)
Yaş		Çalıştığı Bölüm	
≤30	50(44.6)	Klinik servis	50(44.6)
30<	62(55.4)	Acil servis	30(26.8)
Cinsiyet		Yoğun bakım	32(28.6)
Kadın	59(52.7)	Çalışma şekli	
Erkek	53(47.3)	Sürekli gündüz	34(30.4)
Medeni Durum		Vardiya değişimli	78(69.6)
Evli	75(67.0)	Bakım verilen hasta sayısı	
Bekar	37(33.0)	≤10	69(61.6)
Eğitim Durumu		11<	43(38.4)
Lisans	87(77.7)	Meslekte toplam çalışma süresi (Yıl)	
Lisansüstü	25(22.3)	≤5	37(33.0)
		6-10	32(28.6)
		≥11	43(38.4)

Tablo 1’de hemşirelerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı verildi. Buna göre, %55.4’ü 30 yaş ve üstü, %52.7’si kadın, %67.0’ı evli, %77.7’si lisans mezunu, %44.6’sı klinik serviste çalışmakta, %69.6’sı

vardiya değişimli, %61.6'sı 10 ve altı hastaya bakım vermekte ve %38.4'ü 11 yıl ve üstü çalışma süresine sahip olduğu belirlendi.

Tablo 2. Ölçeklerin puan ortalamaları ve alfa değerleri

Ölçekler	Madde sayısı	$\bar{X}$	SS	Alfa
Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği	22	67.56	14.58	0.79
İş Performansı Ölçeği	11	44.83	7.92	0.85
Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği	16	63.96	10.31	0.91

Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği, İş Performansı Ölçeği ve Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği toplam puan ortalamaları ve cronbach's alfa değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği puan ortalaması 687.56±14.58, İş Performansı Ölçeği puan ortalaması 44.83±7.92 ve Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği puan ortalaması 63.96±10.31 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Tanımlayıcı Özellikler ile Ölçekler Arasındaki İlişki

Özellikler	SPTYÖ		İPÖ		HMÖYÖ	
	Mean±SD	Test	Mean±SD	Test	Mean±SD	Test
Yaş						
≤30	62.46±11.88	t=-3.426	44.68±8.34	t=-0.190	62.84±10.45	t=-1.036
30<	70.96±13.94	p=0.001	44.96±7.63	p=0.849	64.87±10.19	p=0.302
Cinsiyet						
Kadın	67.52±14.48	t=0.289	43.52±7.80	t=-1.872	65.01±7.26	t=1.141
Erkek	66.77±12.85	p=0.773	46.30±7.86	p=0.064	62.79±12.86	p=0.256
Medeni Durum						
Evli	67.74±14.53	t=0.634	44.93±7.80	t=0.178	64.36±11.51	t=0.576
Bekar	66.00±12.331	p=0.528	44.64±8.26	p=0.859	63.16±7.38	p=0.566
Eğitim Durumu						
Lisans	67.90±12.62	t=1.066	44.79±8.30	t=-0.115	63.50±11.31	t=-0.877
Lisansüstü	64.60±16.90	p=0.289	45.00±6.56	p=0.909	65.56±5.47	p=0.383
Çalıştığı Bölüm						
Klinik servis	69.14±11.64	F=0.207	44.24±7.15	F=0.760	63.80±11.52	F=1.508
Acil servis	63.76±15.72	p=0.237	46.36±8.96	p=0.470	61.76±11.46	p=0.226
Yoğun bakım	67.28±14.38		44.34±8.09		66.28±6.14	
Çalışma şekli						
Sürekli gündüz	64.79±19.02	t=-1.216	44.57±7.68	t=-0.272	65.55±7.39	t=1.081
Vardiya değişimli	68.20±10.54	p=0.227	44.92±8.56	p=0.046	63.26±11.32	p=0.282
Bakım verilen hasta sayısı						
≤10	64.37±12.51	t=-2.821	45.01±7.48	t=0.295	63.33±9.82	t=0.819
11<	71.65±14.41	p=0.006	44.55±8.66	p=0.768	64.97±11.09	p=0.415
Meslekte toplam çalışma süresi (Yıl)*						
≤5	61.72±11.38 ^a		44.18±8.65 ^a		62.59±7.87 ^a	
6-10	67.43±13.22 ^b	F=5.679	45.96±5.83 ^b	F=0.472	64.18±11.75 ^b	F=0.536
≥11	71.65±14.41 ^c	p=0.005	44.55±8.66 ^c	p=0.625	64.97±11.09 ^{ab}	p=0.586

a, b; grup içi farklılık

Tablo 3'te katılımcıların tanımlayıcı özellikleri ile ölçekler arasındaki ilişki yer almaktadır. Hemşirelerin yaş, bakım verdiği hasta sayısı ve meslekte toplam çalışma süresi ile SPTYÖ toplam puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Hemşirelerin çalışma şekli ile İPÖ

toplam puanları ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) ancak hemşirelerin tanımlayıcı özellikleri ile HMÖYÖ toplam puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 4. Ölçekler Arasındaki Korelasyon Analizi

	1	2	3
(1) SPTYÖ	1		
(2) İPÖ	0.079	1	
(3) HMÖYÖ	0.310**	0.277**	1

(**) $p < 0.01$

Hemşirelerin Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği toplam puanı ile diğer ölçeklerden almış olduğu puanlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Tartışma

Çalışmada, teknostresin hemşirelerin iş performansı ve mesleki öz yeterlilikleri üzerindeki olumsuz etkilerini belirlemeye yönelik yanıtlar aranmıştır. Elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Teknostres bireylerde tekno-stres faktörlerinin etkilerine odaklanmıştır. Bu etkiler arasında en endişe verici olanı bireylerin iş yerinde yaşadıkları strestir (16). Teknoloji temelli stres faktörleri işyerlerinde önemli hale gelmektedir (16, 17). Bunlar daha düşük iş tatmini, iş performansı ve daha yüksek iş stresi ile yakından ilişkilidir (18). Hemşireler sağlık sektörünün önemli bir parçasıdır ve hastaların sağlığını ve refahını sağlamada önemli bir rol oynar.

Çalışmada yer alan hemşirelerin tanımlayıcı özelliklerinin hemşireleri konu alan çalışmalarla benzerlik gösterdiği görülmektedir (19, 20). Hemşirelerin teknostresleri ile ilişkili olan tanımlayıcı özellikleri incelendiğinde, yaş, meslekte toplam çalışma süresi ve bakım verdiği hasta sayısının teknostres üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda yaşın stres üzerinde önemli bir etken olduğu görülmektedir (21, 22). Teknoloji ve stresi konu alan çalışmalarda da çalışma bulgumuza benzer şekilde, yaş arttıkça teknoloji temelli stresin daha yoğun yaşandığı bulunmuştur (23, 24). Çalışmada meslekte tecrübe edilen yıl sayısının artmasıyla teknostres düzeyinin arttığı tespit edilmiştir. Bu durum yaş ile de bağlantılı bir şekilde ele alınabilmektedir. Tecrübenin meslekte yaşanan iş stresini azaltıcı etkisinin olduğunu bildiren çalışmalarla birlikte (25), teknoloji etkisinin olduğu stres üzerinde olumsuz bir etken olabileceğini vurgulayan çalışmalar da bulunmaktadır (26). Bu durumun yaş ilerledikçe çağın teknolojik yeniliklerine uyum sağlamada ve alışılmış davranışların teknolojinin etkisi ile değiştirilmesinde yaşanabilen zorluklar nedeniyle olabileceği düşünülmektedir.

Hemşirelerin bakım hizmeti sunduğu hasta sayısının artmasının hemşirelik-sağlık hizmetlerinin olumsuz sonuçlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (27). Hemşire-hasta oranının yüksek olması hemşirelerin yüksek düzeyde tükenmişlik sendromu yaşamalarına, iş tatminsizliğinin artmasına ve yoğun stres yaşamalarına neden olmaktadır (27, 28). Yapılan bir araştırmada, hemşire-hasta oranının yükselmesinin hasta ölümlerinde ve hemşirelerin yaşadığı tükenmişlikte olumsuz bir etken olduğu gösterilmektedir (29). Çalışma bulgularımızda literatürü destekler nitelikte bakım verilen hasta sayısının hemşirelerin teknostres yordayıcılarından biri olduğunu göstermektedir. Bu durumun hemşirelerin bakım sağladığı hasta sayısının az olması sunmuş oldukları hizmeti daha etkin ve verimli yapabilmelerine olanak sağlayacağından kaynaklandığı söylenebilir. Çalışma şeklinin iş performansı olumsuz yönde etkilediği literatürde yer alan çalışmalarda vurgulanmaktadır. Literatürü benzer şekilde çalışma kapsamında yer alan hemşirelerin de vardiyalı çalışanlarında iş performansının daha düşük olduğu görülmektedir. Vardiyalı çalışmanın uyku bozuklukları, dikkat

eksikliği/konsantrasyon bozukluğu vb. çeşitli etkileri dolayısıyla vardiyalı çalışanlarında iş performansının daha düşük olduğu düşünülmektedir (30, 31).

Çalışmada kullanılan ölçeklere ilişkin korelasyon analizi sonrasında, ölçek toplam puanları arasında pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin mesleki yeterlilikleri, iş performanslarını ve teknostreslerini olumlu yönde etkilemektedir. Yapılan çalışmalarda da mesleki yeterlilik ve mesleki tecrübenin iş performansı ve stresi azaltıcı bir etken olduğu görülmektedir (23, 32). Bu bulgular çalışma bulgumuzu destekler niteliktedir.

Sonuç

Hemşirelerin mesleki yeterlilikleri, iş performanslarını ve teknostreslerini olumlu yönde etkilemektedir. Yaş, meslekte toplam çalışma süresi ve bakım verilen hasta sayısı teknostresi olumsuz etkilemektedir. Çalışmadan elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, hemşirelerin mesleki yeterliliklerini geliştirecek, iş performanslarını ve teknostreslerini azaltıcı yönde destekleyici stratejiler geliştirilmelidir.

Kaynaklar

1. Korunka C, Vartiainen M. 6 Are Great, Aren't They? The Development of Information and Communication Technologies (ICT) and Their Relevance in the. An introduction to work and organizational psychology: An international perspective. 2017:102.
2. Tams S, Legoux R, Léger P-M. Smartphone withdrawal creates stress: A moderated mediation model of nomophobia, social threat, and phone withdrawal context. Computers in Human Behavior. 2018;81:1-9.
3. Berg-Beckhoff G, Nielsen G, Ladekjær Larsen E. Use of information communication technology and stress, burnout, and mental health in older, middle-aged, and younger workers—results from a systematic review. International journal of occupational and environmental health. 2017;23(2):160-71.
4. Fischer T, Riedl R. Technostress research: a nurturing ground for measurement pluralism? Communications of the Association for Information systems. 2017;40(1):17.
5. Ioannou A, Papazafeiropoulou A. Using IT mindfulness to mitigate the negative consequences of technostress. 2017.
6. Cao X, Sun J. Exploring the effect of overload on the discontinuous intention of social media users: An SOR perspective. Computers in human behavior. 2018;81:10-8.
7. Tarafdar M, Maier C, Laumer S, Weitzel T. Explaining the link between technostress and technology addiction for social networking sites: A study of distraction as a coping behavior. Information Systems Journal. 2020;30(1):96-124.
8. Liu H-Y, Chao C-Y, Kain VJ, Sung S-C. The relationship of personal competencies, social adaptation, and job adaptation on job satisfaction. Nurse education today. 2019;83:104199.
9. Choi H, Tak SH. Nurses' behavioral intention in using virtual clinical simulation training: by structural equation modeling. Nurse Education in Practice. 2022;65:103492.
10. La Torre G, Esposito A, Sciarra I, Chiappetta M. Definition, symptoms and risk of techno-stress: a systematic review. International archives of occupational and environmental health. 2019;92:13-35.
11. Tarafdar M, Tu Q, Ragu-Nathan, TS. Impact of technostress on end-user satisfaction and performance. Journal of management information systems. 2010;27(3):303-34.

12. Bulut A, Şengül H, Akbal S. Sağlık Profesyonelleri için Teknostres Yaratıcıları Ölçeği Türkçe Formunun Psikometrik Özellikleri. *Journal of Academic Research in Nursing (JAREN)*. 2023;9(3).
13. Çalışkan A, Köroğlu EÖ. Job performance, task performance, contextual performance: development and validation of a new scale. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 2022;8(2):180-201.
14. Özer M, Çelik H, Bektaş O. COVID-19 Salgınında Uzaktan Eğitim Alan İntörn Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Yaşam Boyu Hemşirelik Dergisi*. 2022;3(2).
15. Caruso R, Pittella F, Zaghini F, Fida R, Sili A. Development and validation of the nursing profession self-efficacy scale. *International nursing review*. 2016;63(3):455-64.
16. Tarafdar M, Cooper CL, Stich JF. The technostress trifecta-techno eustress, techno distress and design: Theoretical directions and an agenda for research. *Information Systems Journal*. 2019;29(1):6-42.
17. Association A. Stress in america: Coping with change. *Stress in America Survey*. 2017.
18. Carlson JR, Carlson DS, Zivnuska S, Harris RB, Harris KJ. Applying the job demands resources model to understand technology as a predictor of turnover intentions. *Computers in Human Behavior*. 2017;77:317-25.
19. Çakır M. Dijital hastaneye geçiş sürecinde olan bir hastanede çalışan hemşire ve doktorların tekno-stres düzeyleri ile değişime karşı tutumları arasındaki ilişki. 2023.
20. Yener S, Arslan A, Kiliç S. The moderating roles of technological self-efficacy and time management in the technostress and employee performance relationship through burnout. *Information Technology & People*. 2021;34(7):1890-919.
21. Aydın GÇ, Aytaç S, Şanlı Y. Hemşirelerde algılanan stres ve stres semptomlarının işten ayrılma eğilimi üzerindeki etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*. 2020:526-38.
22. Fidan G, Çalışkan D. COVID-19 Salgını sürecinde hemşirelerin algılanan stres düzeylerinin belirlenmesi: sosyal ağ tabanlı tanımlayıcı bir çalışma. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2022;38(1):21-8.
23. Saleem F, Malik MI, Qureshi SS, Farid MF, Qamar S. Technostress and employee performance nexus during COVID-19: training and creative self-efficacy as moderators. *Frontiers in Psychology*. 2021;12:595119.
24. Kırarç FÇ, Uyar S. Teknostres, Değişim Yorgunluğu ve Örgütsel Bağlılık İlişkisinin İncelenmesi. *Sağlık Bilimlerinde Değer*.13(3):473-80.
25. Sayılan AA, Boğa SM. Hemşirelerin iş stresi, iş yükü, iş kontrolü ve sosyal destek düzeyi ile tıbbi hataya eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2018;20(1):11-22.
26. Brown J, Pope N, Bosco AM, Mason J, Morgan A. Issues affecting nurses' capability to use digital technology at work: An integrative review. *Journal of clinical nursing*. 2020;29(15-16):2801-19.
27. Shin S, Park J-H, Bae S-H. Nurse staffing and nurse outcomes: A systematic review and meta-analysis. *Nursing outlook*. 2018;66(3):273-82.

28. Wynendaale H, Willems R, Trybou J. Systematic review: Association between the patient–nurse ratio and nurse outcomes in acute care hospitals. *Journal of nursing management*. 2019;27(5):896-917.
29. Saraee E, Joshi A, Betke M, editors. A therapeutic robotic system for the upper body based on the Proficio robotic arm. 2017 International Conference on Virtual Rehabilitation (ICVR); 2017: IEEE.
30. Doğan SD, Arslan S, Aydıngùlü N, Koparan H, Gülşen M. Vardiya sistemiyle çalışan hemşirelerin uyku kaliteleri. *Cukurova Medical Journal*. 2019;44(4):1196-202.
31. Ozvurmaz S, Öncü AZ. Vardiyali ve nöbet sistemi şeklinde çalışma düzeninin hemşireler üzerine etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi Dergisi*. 2018;2(1):39-46.
32. Alshammari MH, Alenezi A. Nursing workforce competencies and job satisfaction: the role of technology integration, self-efficacy, social support, and prior experience. *BMC nursing*. 2023;22(1):308.

GEBELERİN TRAVMATİK DOĞUM ALGISI İLE DOĞUM ÖNCESİ ANNELİK BEKLENTİLERİ VE PRENATAL BAĞLANMA DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özlem Kaplan¹ , Salime Mucuk¹ , Fulya Çağlı¹

¹Erciyes Üniversitesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Doğum süreci bağlanmayı etkileyen önemli unsurlardan biridir. Anne-bebek arasındaki bağ, zihinsel ve sosyal süreçler ile ilgili olup, beklentilerin karşılanması, karşılıklı memnuniyetin olması ve pozitif geri bildirimler ile gelişir. Bu çalışmada gebelerin travmatik doğum algısı ile doğum öncesi annelik beklentileri ve prenatal bağlanma durumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılan çalışmanın verileri Mayıs-Eylül 2023 tarihleri arasında yüz yüze toplanmıştır. Çalışma, Türkiye’deki bir ilde bulunan Üniversite Hastanesi Perinatoloji Polikliniği’ne takip amaçlı gelen 229 gebe ile yapılmıştır. Çalışma verileri Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu, Travmatik Doğum Algısı Ölçeği, Doğum Öncesi Annelik Beklentileri Ölçeği ve Prenatal Bağlanma Envanteri ile toplanmıştır. Verilerin analizini SPSS programı ile yapılmış olup, analizler birim sayısı, yüzde, ortalama, standart sapma ve pearson korelasyon analizi ile yapılmıştır. Analizlerde $p<0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Gebelerin Travmatik Doğum Algısı Ölçeği puan ortalaması $66,64 \pm 33,48$, Doğum Öncesi Annelik Beklentileri Ölçeği puan ortalaması $129,49 \pm 16,10$ ve Prenatal Bağlanma Envanteri puan ortalaması $65,51 \pm 11,50$ ’dir. Gebelerin travmatik doğum algısı ile doğum öncesi annelik beklentileri ve prenatal bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Doğum öncesi annelik beklentileri ile prenatal bağlanma arasında ise istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Sonuç: Gebelerin travmatik doğum algısını etkileyen faktörlerin daha derinlemesine incelenmesi ve bu bulgular doğrultusunda, doğum öncesi süreçte annelerin beklentilerini ve bağlanma deneyimlerini olumlu yönde etkileyebilecek danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Annelik beklentileri, prenatal bağlanma, travmatik doğum algısı, gebe.

THE RELATIONSHIP BETWEEN PREGNANT WOMEN'S PERCEPTION OF TRAUMATIC BIRTH AND PRENATAL MATERNITY EXPECTATIONS AND PRENATAL ATTACHMENT STATUS

ABSTRACT

Introduction and Aim: The birth process is one of the important factors affecting attachment. The bond between mother and baby is related to mental and social processes and develops with the fulfilment of expectations, mutual satisfaction and positive feedbacks. In this study, it was aimed to determine the relationship between pregnant women's perception of traumatic birth, prenatal maternal expectations and prenatal attachment status.

Methods: The data of the descriptive and cross-sectional study were collected face-to-face between May and September 2023. The study was conducted with 229 pregnant women who came to the Perinatology Outpatient Clinic of a University Hospital in a province in Turkey for follow-up. The study data were collected with Descriptive Characteristics Information Form, Traumatic Birth Perception Scale, Prenatal Maternal Expectations Scale and Prenatal Attachment Inventory. The data were analysed with SPSS software and the analyses were performed with the number of units, percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation analysis. $p < 0.05$ value was considered statistically significant in the analyses.

Results: The mean score of Traumatic Birth Perception Scale was 66.64 ± 33.48 , the mean score of Prenatal Maternity Expectations Scale was 129.49 ± 16.10 and the mean score of Prenatal Attachment Inventory was 65.51 ± 11.50 . There was no statistically significant relationship between the perception of traumatic birth, prenatal maternal expectations and prenatal attachment ($p > 0.05$). A statistically significant positive relationship was found between Prenatal Maternal Expectations and Prenatal Attachment ($p > 0.05$).

Conclusion: It may be recommended that the factors affecting pregnant women's perception of traumatic birth should be examined in more depth and in line with these findings, counselling and guidance services that can positively affect mothers' expectations and attachment experiences in the prenatal process should be expanded.

Keywords: Maternal expectations, prenatal attachment, perception of traumatic birth, pregnant.

Giriş ve Amaç

Doğum hayatın en güzel olayı olabileceken bazı kadınlar tarafından travmatik olarak algılanabilmektedir. Travmatik doğum algısı, kadının doğurganlık çağı boyunca herhangi bir zamanda, doğumu, kendisi ve/veya bebeği için ölüm veya yaralanma tehdidi olarak tanımlamasıdır (1-3). Travmatik doğum yaşamış kadınlar, yaşadıkları doğumu; çaresizlik, yoğun korku ve dehşet veren dakikalar olarak tanımlamaktadır (3). Aynı zamanda doğumları ile ilgili anılarını hatırlamak istememekte ve bu süreleri gereksiz yaşanmış olarak kabul etmektedirler (2). Her üç kadından birinin yüksek düzeyde travmatik doğum algısının olduğu bildirmektedir (4). Bu durum yalnız kadını değil aynı zamanda bebeğini ve ailesini de olumsuz etkilemektedir (3).

Doğum öncesi dönem, anne adaylarının bir dizi duygusal ve bilişsel deneyimle karşılaştığı kritik bir aşamadır. Bu dönemdeki deneyimler hem doğum öncesi hem de doğum sonrası annelikle bağlantılıdır. Doğum öncesi dönemdeki annelik beklentileri, bireyin kendi annelik rolünü anlaması ve şekillendirmesi açısından kritik öneme sahiptir (5). Bu beklentiler, kadının doğum algısını, doğacak çocuğuyla olan prenatal bağlanma sürecini, doğum sonrasındaki anne-bebek ilişkisinin niteliğini etkileyebilir (6-9).

Bağlanma; kişinin kendi için önemli olan birine karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır. Bu bağ; yenidoğanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri ve gelişimlerinin devamı için gerekli bağlanma sistemini ifade eder (10). Anne-bebek arasındaki bağ, zihinsel ve sosyal süreçler ile ilgili olup, karşılıklı memnuniyetin olması ve pozitif geri bildirimler ile gelişir (11). Doğum algısı ve sürecinin bağlanmayı etkilediği çalışmalar ile bildirilmiştir (12,13). Travmatik doğum yaşamayan annelerin anne-bebek bağlanma puanları sorun yaşayan annelere göre yüksek bulunmuştur (14).

Sonuç olarak, bu çalışma, gebelerin travmatik doğum algısı ile doğum öncesi annelik beklentileri ve prenatal bağlanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi yoluyla, doğum sürecindeki psikolojik etmenlerin önemini vurgulamaktadır. Bu konudaki farkındalığın artırılması, anne ve bebek sağlığını iyileştirmeye yönelik psikososyal müdahalelerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Aynı zamanda, doğum deneyimlerinin uzun vadeli etkilerini anlamak için gerekli olan bilimsel verilere ışık tutmaktadır.

Araştırma Soruları

Bu çalışmada, gebelerin doğum öncesi annelik beklentileri ve bağlanma düzeyleri ile travmatik doğum algısı arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Araştırmada, doğum öncesi annelik beklentilerinin ve bağlanma düzeylerinin ne olduğu, ayrıca bu iki faktör ile travmatik doğum algısı arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Çalışmada, tanımlayıcı kesitsel bir araştırma deseni kullanılmıştır.

Örneklem

Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi (EÜSAUM)'nde bulunan Perinatoloji Polikliniği'nde yapılmıştır. Araştırma evrenini Mayıs-Eylül 2023 tarihleri arasında EÜSAUM Kadın-Doğum Polikliniğine başvuran gebeler oluşturmaktadır. Belirtilen tarihten itibaren Perinatoloji Polikliniği'ne gelen, araştırma kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmayı kabul ederek yazılı onam veren gebeler çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma örneklemini hesaplamak için [Yılmaz ve ark.'nın \(2020\)](#) çalışmada kullandıkları travmatik doğum algısı ölçeği puan sonuçları kullanılmıştır (15). Bu sonuca göre G power'da etki büyüklüğü 0.31, hata payı 0.05 ve 0.99 güçle ile yapılan hesaplama sonucunda çalışmaya 229 gebe dahil edilmiştir. 20. gebelik haftası ve üzerinde, 18 yaş üzerinde, okur yazar olan, iletişim engeli olmayan, sağlıklı bir fetüse sahip, infertilite tedavisi görmemiş olan, kronik

bir hastalığı, gestasyonel diyabet, gestasyonel hipertansiyon, erken doğum tehdidi, erken membran rüptürü olmayan, gebeler çalışmaya dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

EÜSAUM Perinatoloji Polikliniği'nde muayane olmaya gelen gebelerden araştırmaya alınma kriterlerine uyan gebeler belirlenmiştir. Gebelere çalışma hakkında bilgilendirme yapıldıktan sonra çalışmaya katılmayı kabul edenlerden bilgilendirilmiş gönüllü olur alınarak ve veri toplama formunun doldurulması istenmiştir. Anket formunun yanıtlanması yaklaşık olarak 10 dakika sürmüştür.

Ölçüm

Tanımlayıcı Özellikler Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan formda gebelerin sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerinin yer aldığı 12 soru bulunmaktadır.

Travmatik Doğum Algısı Ölçeği

[Yalnız ve ark. \(2016\)](#) tarafından geliştirilen 13 maddelik TDAÖ kadınların doğum eylemini travma olarak algılama seviyelerini belirlemektedir. Maddeler 0-10 puan arasında puanlanmaktadır. Ölçekten minimum 0, maksimum 130 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan toplam puana göre; 0-26 çok düşük, 27-52 düşük, 53-78 orta, 79-104 yüksek, 105-130 ise çok yüksek travmatik doğum algısını göstermektedir (3). Ölçeğin Cronbach's alfa değeri 0,89 olarak bulunurken (3) bu çalışmada 0,92 olarak belirlenmiştir.

Doğum Öncesi Annelik Beklentileri Ölçeği

Doğum Öncesi Annelik Beklentileri Ölçeği (DÖABÖ), [Coleman ve ark. \(1999\)](#) tarafından geliştirilmiş ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0.80 olarak rapor edilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması ise [Şendil ve ark. \(2016\)](#) tarafından yapılmıştır. Toplam 34 maddeden ve iki faktörden oluşan bu ölçek, birinci faktörde (21 madde: 1-3, 7, 8, 12, 15, 16, 19, 21, 23-27, 29-34) hamilelikle ilgili olumlu beklentileri, ikinci faktörde (ters kodlu 13 madde: 4-6, 9-11, 13, 14, 17, 18, 20, 22, 28) ise olumsuz beklentileri ölçer. Yüksek puan "Gerçekçi Olmayan Olumlu Beklentiler", düşük puan "Gerçekçi Olmayan Olumsuz Beklentiler"i gösterirken, orta puan ise gerçekçi beklentileri yansıtır. Güvenirlik çalışmasında, "Gerçekçi Olmayan Olumlu Beklentiler" alt boyutu için Cronbach alfa katsayısı 0.95, "Gerçekçi Olmayan Olumsuz Beklentiler" alt boyutu için 0.87 bulunmuş; bu çalışmada ise sırasıyla 0.90 ve 0.84 olarak tespit edilmiştir.

Prenatal Bağlanma Envanteri

Prenatal Bağlanma [Envanteri Muller \(1993\)](#) tarafından gebelerin doğum öncesi anne-bebek arasında gelişmekte olan bağlanma ilişkisini değerlendirmek için geliştirilmiştir (18). Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması [Yılmaz ve Beji \(2013\)](#) tarafından yapılmıştır. Ölçekte 21 madde bulunmaktadır. Maddeler 1 ila 4 arasında puanlanarak, envanterden en düşük 21 en yüksek ise 84 puan alınmaktadır. Alınan yüksek puan bağlanma düzeyinin de yüksek olduğunu ifade etmektedir (19). Ölçeğin güvenilirlik çalışmasına göre Cronbach alfa katsayısı 0,84 olarak bulunurken (19) bu çalışmada 0.90'dır.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar, çalışmada elde edilen verileri IBM SPSS Statistics Standard Concurrent User V 25 (IBM Corp., Armonk, New York, ABD) istatistik yazılımında değerlendirmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerde birim sayısı, yüzde, ortalama $\pm$ standart sapma kullanılmıştır. Sayısal değişkenlere ait verilerin normal dağılımı Shapiro Wilk normallik testi ve Q-Q grafikleri ile değerlendirilerek parametrik testler

yapılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki ise pearson korelasyon testi ile analiz edilmiş olup analizlerde $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışmanın her aşamasında Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uyulmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için uygulama öncesinde Akademik Kurul Kararı, Erciyes Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan Etik Kurul onayı (2022/32) alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan bireylere, araştırmanın amacı açıklanarak, sözlü ve yazılı olurları alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Gebelerin Tanımlayıcı Özellikleri ($n=229$)

Özellikler	<i>n</i> (%) Sayı (Yüzde)
Yaş†(Yıl)	28,72 ± 5,78
Beden Kütle İndeksi†	28,72 ± 5,04
Eğitim durumu	
İlköğretim	36 (15,8)
Ortaöğretim	93 (40,8)
Lisans ve üzeri	98 (43,0)
Çalışma durumu	
Memur	21 (9,2)
İşçi	11 (4,8)
Çalışmıyorum	227 (85,5)
Ekonomik durum	
Gelirim giderimden az	83 (36,4)
Gelirim giderime denk	125 (54,8)
Gelirim giderimden fazla	20 (8,8)
Kronik bir hastalığınız varlığı	
Evet	35 (15,4)
Hayır	193 (84,6)
Gestasyonel hafta†	28,78 ± 6,67
Gravida †	2,41 ± 1,29
Önceki gebeliklerinde doğum yapma şekli	
Vajinal doğum	70 (30,7)
Sezeryan doğum	66 (28,9)
Vajinal ve sezaryen doğum	13 (5,7)
Bu gebelikte istenilen doğum yapma şekli	
Vajinal doğum	114 (50,0)
Sezeryan doğum	88 (38,6)
Kararsızım	26 (11,4)

† : $\bar{x} \pm SD$ ortalama ± standart sapma; *n* (%): Sayı (Yüzde)

Tablo 1'de araştırmaya katılan gebelerin tanıttıcı özellikleri yer almaktadır. Gebelerin yaş ortalaması 28,72 ± 5,78 olup, %43,3'ü lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahiptir. Katılımcıların %85,5'i çalışmamakta, %54,4'ü ise gelirlerinin giderlerine denk olduğunu belirtmiştir. Gebelik haftası ortalaması 28,78 ± 6,67, gravida ortalaması 2,41 ± 1,29'dur. Gebelerin %30,7'si önceki doğumlarını vajinal doğum ile gerçekleştirmiş olup, %50'si de yaklaşan doğumlarını vajinal olarak yapmayı istediğini belirtmiştir.

Tablo 2. Gebelerin Ölçek Puan Ortalaması ($n=229$)

Ölçek	$\bar{x} \pm SD$
DÖABÖ toplam puanı	129,49 ± 16,10
Gerçekçi Olmayan Olumlu Beklentiler puanı	88,75 ± 12,38
Gerçekçi Olmayan Olumsuz Beklentiler puanı	40,74 ± 8,21

Prenatal Bağlanma Envanteri toplam puanı	65,51 ± 11,50
TDAÖ toplam puanı	66,64 ± 33,48
TDAÖ	n (%)
Çok düşük	29 (12,7)
Düşük	56 (24,6)
Orta	53 (23,2)
Yüksek	52 (22,8)
Çok yüksek	38 (16,7)

$\bar{x} \pm SD$ ortalama ± standart sapma; n (%): Sayı (Yüzde)

Gebelerin ölçeklerden aldıkları puan ortalamaları Tablo 2'de gösterilmiştir. DÖABÖ toplam puan ortalaması 129,49 ± 16,10'dur. Gerçekçi Olmayan Olumlu Beklentiler alt boyutu ortalaması 88,75 ± 12,38, Gerçekçi Olmayan Olumsuz Beklentiler alt boyutu ortalaması ise 40,74 ± 8,21 olarak belirlenmiştir. Prenatal Bağlanma Envanteri toplam puan ortalaması 65,51 ± 11,50, TDAÖ toplam puan ortalaması ise 66,64 ± 33,48'dir. Katılımcıların %24,6'sı düşük, %23,2'si ise orta düzeyde travmatik doğum algısına sahiptir.

Tablo 3. Ölçekler Arasındaki İlişki (n=229)

	1	2	3
1. TDAÖ toplam puan	-		
2. DÖABÖ toplam puanı	-0,025	-	
3. Prenatal Bağlanma Envanteri toplam puan	-0,040	0,434**	-

** p<0,001

Tablo 3'te ölçekler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesine ilişkin bulgular yer almaktadır. Gebelerin travmatik doğum algısı ile doğum öncesi annelik beklentileri ve prenatal bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (p>0,05). Doğum öncesi annelik beklentileri ile prenatal bağlanma arasında ise istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır (p<0,001).

Tartışma

Bu araştırmada, gebelerin travmatik doğum algısı, doğum öncesi annelik beklentileri ve prenatal bağlanma durumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. TDAÖ sonuçlarına göre, katılımcıların %24,6'sı düşük, %23,2'si ise orta düzeyde travmatik doğum algısına sahiptir. Ölçekten elde edilen toplam puan ortalaması 66,64 ± 33,48 olup, bu, genel olarak katılımcıların doğum algılarında orta düzeyde travmatik deneyimler yaşadıklarını göstermektedir (3). Literatürde yapılan çalışmalarda travmatik doğum algısının çok düşükten çok şiddetliye kadar değişkenlik gösterebildiği belirtilmektedir (3,20). Aktaş'ın yaptığı çalışmada her dört kadından birinin yüksek düzeyde travmatik doğum algısının olduğu belirlenmiştir (21). Travmatik doğum algısı annenin kişisel özellikleri, anksiyete düzeyi, geçmiş travmatik deneyimleri, eğitim durumu, psikososyal destek sistemleri ve doğuma yönelik duygu ve düşünceleri gibi birçok kişisel faktörlerden etkilenebilmektedir (4). Bu farklılığın nedeni belirtilen değişkenler olabilir. Doğumun travmatik olarak algılanması, doğum sonrası dönem için önemli bir risk faktörü olabilir (5), bu nedenle bu algıyı azaltacak önlemler ve doğum sürecinde psikolojik destek sağlanması önemlidir.

Gebelerin DÖABÖ'den aldıkları ortalama puan 129,49 ± 16,10 olup, bu sonuç genellikle gerçekçi olmayan olumlu beklentileri yansıtmaktadır. Gerçekçi Olmayan Olumlu Beklentiler alt boyutunda puan ortalaması 88,75 ± 12,38 iken, Gerçekçi Olmayan Olumsuz Beklentiler alt boyutunda 40,74 ± 8,21'dir. Bu durum, katılımcıların büyük çoğunluğunun doğuma dair ciddi olumsuz beklentiler taşımadığını ve daha çok iyimser olduklarını göstermektedir (17). Literatürde hem olumlu (22,23) hem de olumsuz

beklentilere (22,24) sahip gebelere rastlanmıştır. Gerçekçi olmayan olumlu beklentiler, doğumun kolay geçeceğine dair aşırı iyimser tutumları yansıtabilir ve doğum sırasında zorluklar karşısında hayal kırıklığına yol açabilir (22). Düşük olumsuz beklentiler ise gebelerin doğum kaygısının az olduğunu ve pozitif bir bakış açısına sahip olduklarını gösterir (22,24). Ancak, doğum deneyimi beklentileri karşılamazsa bu iyimser tutum, memnuniyetsizliğe veya travmatik doğum algısına dönüşebilir (6-9).

Prenatal Bağlanma Envanteri toplam puan ortalaması $65,51 \pm 11,50$ 'dir, bu da gebelerin büyük kısmının bebeklerine yönelik güçlü bir duygusal bağ geliştirdiğini göstermektedir (19). Bu güçlü prenatal bağlanma, doğum sonrası dönemde anne-bebek arasındaki ilişkinin kalitesini artırabilir, annenin bebeğe karşı daha hassas ve ilgili olmasına yol açarak, bebekte güvenli bağlanma geliştirmeyi destekleyebilir (24). Ayrıca, güçlü prenatal bağlanma, doğum sonrası depresyon ve anksiyete riskini azaltarak annenin psikolojik iyilik halini olumlu yönde etkileyebilir. Dolayısıyla, bu bağın kuvvetli olması hem anne hem de bebek için sağlıklı bir psikososyal gelişim açısından kritik öneme sahiptir (14,24).

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, travmatik doğum algısı ile prenatal bağlanma ve doğum öncesi annelik beklentileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasıdır ($p>0,05$). Bu bulgu, doğum sürecindeki travmatik algının, annenin gebelik boyunca geliştirdiği beklentiler veya prenatal bağlanma düzeyi ile doğrudan etkilenmediğini göstermektedir. Literatürde yapılan çalışmalarda çalışmamızdan farklı olarak prenatal bağlanma arttıkça travmatik doğum eğiliminin azaldığı (25,26) ve doğum öncesi olumlu annelik beklentilerine sahip gebelerin doğuma yönelik daha pozitif düşünce eğiliminde oldukları belirtilmektedir (22,24). Bu farklılığın nedeni, örneklem gruplarının sosyoekonomik ve kültürel farklılıkları olabilir.

Bununla birlikte, doğum öncesi annelik beklentilerinin prenatal bağlanma ile pozitif ilişkili olduğu bulgusu ($p<0,05$), olumlu annelik beklentilerine sahip olan gebelerin bebeğiyle daha güçlü bir prenatal bağlanma geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Yapılan bir çalışmada doğum sonrası bağlanma bozuklukları açısından risk altında olan grupları belirlemek için gebelerin prenatal beklentiler bakımından taranması gerektiği belirtilmektedir (22). Başka çalışmalarda da annelerin doğum öncesi bebek hakkındaki düşünceleri ve hislerinin ebeveyn-bebek etkileşimi üzerinde önemli etkileri olduğu vurgulanmaktadır (23,24). Bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bağlanma bozukluklarının gelişimini ve dolayısıyla bunların çocukların gelişimi için olası ciddi sonuçlarını önlemek için müdahale programları düşünülmelidir. Yani, doğum süreciyle ilgili olumlu beklentiler, annenin bebeğiyle duygusal bağ kurmasına katkı sağlayabilir.

Sonuç

Gebelik sürecinde olumlu annelik beklentilerine sahip olmanın prenatal bağlanmayı güçlendirdiği, ancak travmatik doğum algısının bu süreçlerle doğrudan ilişkili olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, doğuma hazırlık sürecinde annelerin psikolojik olarak desteklenmesi gerektiğini ve prenatal bağlanmanın, doğum sonrası anne-bebek ilişkisi açısından kritik olduğunu vurgulamaktadır. Bu noktada, gelecekteki araştırmaların, bu ilişkinin daha derinlemesine anlaşılması ve gebelerin doğum öncesi dönemdeki psikolojik sağlığını destekleyen müdahale stratejilerinin geliştirilmesine odaklanması büyük önem taşımaktadır.

Teşekkür: Yazarlar bu çalışmaya katılan tüm hastalara teşekkür eder.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Kaynaklar

- Aydın N, Yıldız H. Travmatik doğum deneyiminin etkileri ve nesiller arası aktarımı. *Journal of Human Sciences*. 2018;15(1):604. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.5175>
- İsbir GG, İnci F. Travmatik doğum ve hemşirelik yaklaşımları. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*. 2014;1(1):29–40.
- Yalnız H, Canan F, Genç RE, Kuloğlu MM, Geçici Ö. Travmatik Doğum Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Gynecol Obst*. 2016;8(3):81–88. <https://doi.org/10.5505/ttd.2016.40427>
- Chabbert M, Panagiotou D, Wendland J. Predictive factors of women's subjective perception of childbirth experience: a systematic review of the literature. *J Reprod Infant Psychol*. 2021;39(1):43-66.
- Pavlenko T, Nathan L, Yom E, Stachnik A, Yarrow A, Rubin L. Unmet expectations, unmet needs, and uncertainty—a qualitative survey study of women who described giving birth as traumatic. *Int Perspect Psychol Res Pract Consult*. 2024;13(3):128.
- Barrett J, Fleming AS. Annual research review: All mothers are not created equal: Neural and psychobiological perspectives on mothering and the importance of individual differences. *J Child Psychol Psychiatry*. 2011;52(4):368-397.
- Barimani M, Oxelmark L, Johansson SE, Langius-Eklöf A, Hylander I. Professional support and emergency visits during the first 2 weeks postpartum. *Scand J Caring Sci*. 2014;28(1):57-65.
- Razurel C, Kaiser B, Antonietti JP, Epiney M, Sellenet C. Relationship between perceived perinatal stress and depressive symptoms, anxiety, and parental self-efficacy in primiparous mothers and the role of social support. *Women Health*. 2017;57(2):154-172.
- Reed R, Sharman R, Inglis C. Women's descriptions of childbirth trauma relating to care provider actions and interactions. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2017;17:1-10.
- Morsünbül Ü, Çok F. Bağlanma ve İlişkili Değişkenler. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler*. 2011;3(3):553. <https://doi.org/10.5455/cap.20110324>
- Kavlak O, Şirin A. Anne ve babaya ait bağlanma ve hemşirenin rolü maternal. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 2007;23(2):183–194.
- Köse D, Çınar N, Altınkaynak S. Yenidoğanın Anne ve Baba ile Bağlanma Süreci. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2013;22(6):239–245.
- Mutlu C, Yorbik Ö, Tanju İA, Çelikel F, Gönül Sezer R. Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası etkenlerin annenin bağlanması ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg*. 2015;16(6):442–450. <https://doi.org/10.5455/apd.172669>
- MacKinnon AL, Houazene S, Robins S, Feeley N, Zelkowitz P. Maternal attachment style, interpersonal trauma history, and childbirth-related post-traumatic stress. *Front Psychol*. 2018;9:2379.
- Yılmaz E, Şaşmaz S, Çakıroğlu S, Özdoğan Ş, Bay F. Kadınlarda Travmatik Doğum Algısı ve Anne-Bebek Bağlanma Durumlarının İncelenmesi.
- Coleman P, Nelson ES, Sundre DL. The relationship between prenatal expectations and postnatal attitudes among first-time mothers. *J Reprod Infant Psychol*. 1999;17(1):27-39.
- Şendil G, Karabulut H, Akyüz D, Güner-Algan A, Yahyaoğlu M. Turkish adaptation of the prenatal maternal expectations scale (PMES). In: *Research on social studies*. Frankfurt: Peter Lang GmbH; 2016. p. 223-232.

Müller ME. Prenatal and postnatal attachment: A modest correlation. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs.* 1996;25(2):161-166.

Yılmaz S, Beji NK. Prenatal Bağlanma Envanteri'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Güvenilirlik Ve Geçerlilik Çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2013;16(2):103-109.

Türkmen H, Yalnız Dilcen H, Özçoban FA. Traumatic childbirth perception during pregnancy and the postpartum period and its postnatal mental health outcomes: a prospective longitudinal study. *J Reprod Infant Psychol.* 2021;39(4):422-434.

Aktas S. Multigravidas' perceptions of traumatic childbirth: Its relation to some factors, the effect of previous type of birth and experience. *Med Sci Int Med J.* 2018;1. <https://doi.org/10.5455/medscience.2017.06.8728>

Foley S, Hughes C. Great expectations? Do mothers' and fathers' prenatal thoughts and feelings about the infant predict parent-infant interaction quality? A meta-analytic review. *Dev Rev.* 2018;48:40-54.

Rusanen E, Vierikko E, Kojo T, Lahikainen AR, Pölkki P, Paavonen EJ. Prenatal expectations and other psycho-social factors as risk factors of postnatal bonding disturbance. *Infant Ment Health J.* 2021;42(5):655-671.

Zaki N, Ruiz Ruano García AM, López Puga J. Attachment style and prenatal expectations from a Bayesian perspective.

Smorti M, Ponti L, Ghinassi S, Rapisardi G. The mother-child attachment bond before and after birth: The role of maternal perception of traumatic childbirth. *Early Hum Dev.* 2020;142:104956.

Şahin M, Erbil N. Relationship between maternal antenatal attachment and traumatic childbirth perception among pregnant women. *Int J Gynecol Obstet.* 2024;165(1):288-297.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DİYABET EĞİTİMİNDE DİJİTAL YAKLAŞIMLAR

Semanur Bilgiç¹, Burcu Bayrak Kahraman¹

¹Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

ÖZET

Diyabet hastalığı; artan insidans ve prevalansı, hastalık yönetimindeki geniş bilgi ve teknik beceri gereksinimi ile hemşirelik eğitiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Hastalığın her aşamasında, semptomların kontrol altına alınması, tedaviye uyumun sağlanması ve komplikasyonların önlenmesi, hemşirelik bakımıyla doğrudan ilişkilidir. Nitelikli bakım ise, nitelikli eğitim ile yetişmiş, teorik bilgiyi uygulamaya yansıtabilen, bilgi, beceri ve eleştirel düşünme yetenekleri ile donatılmış hemşireler ile mümkündür. Bu bağlamda geleneksel eğitim yöntemleri, yerini teknolojik, modern, interaktif ve öğrenci merkezli yaklaşımlara bırakmaktadır. Özellikle teknolojik ilerlemeler ve tıpta kaydedilen yenilikler ile diyabet gibi yaygın ve karmaşık hastalıkların eğitim yöntemlerine yenilikçi teknolojilerin entegre edilmesi, öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmeyi daha anlaşılır kılmakta ve öğrenmenin kalıcılığını sağlamaktadır. Bu amaçla simülasyon uygulamaları, sanal gerçeklik, kaçış odaları gibi sanal oyunlar, bilgisayar modelli öğrenme, podcast'ler, telesağlık klinikleri gibi birçok dijital öğretim stratejisi diyabet eğitiminde uygulanmaktadır. Bu yenilikçi dijital yaklaşımlar, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirirken klinik performanslarını ve bilgi yeterliliklerini de artırmaktadır. Bu da dijital yaklaşımların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme kazanımları üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Dijital eğitim yaklaşımlarının tercih edilmesiyle fiziksel sınıf ortamındaki imkanların ve sınırların çok daha genişletildiği görülmekte; öğrencilerin mesleki yetkinliklerini artırma fırsatı sağlanmaktadır. Bu amaçla diyabet gibi karmaşık bir konunun anlaşılmasını kolaylaştırmak ve öğrencilerin bu bilgileri uygulamalı becerilere dönüştürmelerini sağlamakta geleneksel yöntemlerin sınırlı kalabileceği ancak yenilikçi eğitim yaklaşımlarının bu zorlukları aşmada önemli fırsatlar sunabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, Hemşirelik Eğitimi, Dijital Yaklaşımlar

ABSTRACT

Diabetes, with its increasing incidence and prevalence, along with the need for extensive knowledge and technical skills in disease management, constitutes a significant part of nursing education. At every stage of the disease, controlling symptoms, ensuring treatment adherence, and preventing complications are directly linked to nursing care. High-quality care is only possible with nurses who are well-educated, capable of translating theoretical knowledge into practice, and equipped with skills in critical thinking, knowledge, and proficiency. In this context, traditional teaching methods are being replaced by technological, modern, interactive, and student-centered approaches. Particularly with advancements in technology and innovations in medicine, integrating innovative technologies into the educational methods for widespread and complex diseases like diabetes captures students' attention, making learning more comprehensible and ensuring its retention. To this end, various digital teaching strategies such as simulation practices, virtual reality, virtual escape rooms, computer-modeled learning, podcasts, and telehealth clinics are applied in diabetes education. These innovative digital approaches not only enhance students' critical thinking skills but also improve their clinical performance and knowledge proficiency. This highlights the significant impact of digital approaches on cognitive, affective, and psychomotor learning outcomes. With the preference for digital educational methods, it is evident that the opportunities and boundaries of the physical classroom environment are greatly expanded, providing students with an opportunity to enhance their professional competencies. Therefore, it is considered that while traditional methods may fall short in facilitating the understanding of a complex subject like diabetes and enabling students to translate this knowledge into practical skills, innovative educational approaches offer significant opportunities in overcoming these challenges.

Keywords: Diabetes, Nursing Education, Digital Approaches

GİRİŞ

Diyabet tüm Dünya’da yaygınlığı giderek artan kronik hastalıklardan biridir. Dünya çapında yaklaşık 422 milyon kişinin diyabet hastası olduğu bilinmekte ve her yıl 1,5 milyon ölüm doğrudan diyabetle ilişkilendirilmektedir (1). Türkiye Diyabet, Obezite ve Hipertansiyon Epidemiyolojisi Araştırmasının (TURDEP II) sonuçlarına göre, erişkin Türk toplumunda diyabet sıklığının %16,5’e ulaştığı bildirilmiştir (2). Uluslararası Diyabet Federasyonu ise 2045 yılında en fazla diyabetli bireyin yaşayacağı 10 ülkeden birinin Türkiye olacağını tahmin etmektedir (3). Dünya’da ve ülkemizde yaygınlığı giderek artan ve toplum sağlığını tehdit eden bir hastalığın yönetiminde sağlık profesyonellerinin önemi büyüktür. Bu bağlamda toplumsal farkındalığın oluşturulması, hastalığın etkili yönetimi ve komplikasyonların önlenmesi konularında hemşirelik bakımı ön plana çıkmaktadır. Nitelikli bakım, nitelikli eğitim ile yetişmiş, teorik bilgiyi uygulamaya yansıtabilen, bilgi, beceri ve eleştirel düşünme yetenekleri ile donatılmış hemşireler ile mümkündür (4,5). Bu nedenle hemşirelik eğitimi, bireylerin ve toplumun sağlığını koruma, hastalıkları önleme ve mevcut sağlık sorunlarını yönetme sürecinde kritik bir rol oynamaktadır (6). Bu bağlamda teknolojik ilerlemeler ve tıpta kaydedilen yenilikler, hemşirelik eğitimi sürekli olarak gelişen ve değişen bir alan haline getirmiştir. Geleneksel eğitim yöntemleri, yerini teknolojik, modern, interaktif ve öğrenci merkezli yaklaşımlara bırakmıştır (7). Günümüzde simülasyon uygulamaları (8–11), sanal gerçeklik (12–15), kaçış odaları gibi sanal oyunlar (16–18), bilgisayar modelli öğrenme (19), podcast’ler (20), tele sağlık klinikleri (21) gibi birçok dijital öğretim stratejisi hemşirelik eğitime entegre edilmiştir. Bu yenilikçi yaklaşımlar, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirirken klinik performanslarını ve bilgi yeterliliklerini de artırmaktadır (8–21).

Eğitimin etkili ve başarılı sayılabilmesi için öğrencilerin bilgi donanımını artırmakla kalmayıp aynı zamanda uygulama yapabilmeleri için psikomotor becerileri de geliştirilmelidir (22). Karmaşık bilgilerin öğrenilmesi ve beceriye dönüştürülmesinde yenilikçi teknolojilerin öğretim yöntemlerine entegre edilmesi, öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmeyi daha anlaşılır kılmakta ve öğrenmenin kalıcılığını sağlamaktadır (16,23). Bu bağlamda, diyabet gibi yaygın ve karmaşık hastalıkların lisans eğitimi sürecinde öğretilmesi büyük önem taşımaktadır. Diyabet hastalığı, artan insidans ve prevalansı ile hastalık yönetimindeki geniş bilgi ve teknik beceri gereksinimi, hemşirelik eğitiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Hastalığın her aşamasında, semptomların kontrol altına alınması, tedaviye uyumun sağlanması ve komplikasyonların önlenmesi, etkili hemşirelik bakımıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle böylesi önemli ve kapsamlı bir konunun eğitiminde yalnızca düz anlatım yeterli olmayacaktır. Literatürde, diyabet eğitiminde simülasyonlar, sanal gerçeklik ve mobil uygulamalar gibi dijital öğretim yöntemlerinin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Simülasyon uygulamaları, diyabet eğitiminde sıklıkla tercih edilmektedir. Simülasyon, gerçek dünyada karşılaşılabilecek olası durumları taklit ederek gerçeğe uygun zengin bir eğitim ortamı yaratmaktadır. Bu uygulamalar, üç boyutlu mankenlerden bilgisayar simülasyon yazılımına, simülatörlerden sanal gerçeklik uygulamalarına kadar geniş bir alanda kullanılmaktadır (24). Woda ve arkadaşları (2019), hemşirelik öğrencilerinin diyabetli hastalara kaliteli bakım sağlamaya hazır olmalarını amaçlayarak yüksek gerçeklikli bir simülasyonun diyabetli hastanın bakımındaki bilgi ve performansı üzerindeki etkisini incelemiş ve simülasyonun özellikle öğrenci performansına olumlu katkılar sağladığını tespit etmişlerdir (8). d’Souza ve arkadaşları (2020) ise diyabetik ketoasidoza yönelik yüksek gerçeklikli simülasyon eğitim müdahalesinin öğrenci memnuniyetini, öğrenme öz güvenini ve eleştirel düşünme becerilerini artırdığını belirlemişlerdir (9). Ayrıca öğrenciler, simülasyon tasarımı ve eğitim uygulamasına ilişkin olumlu bir algıya sahip olduklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Moxley ve arkadaşları (2021) hemşirelik öğrencilerinde simülasyon tabanlı senaryoların diyabetik ilaç yönetimi ve hasta eğitimi konularında bilgi ve beceri düzeylerinin beraberinde güven duygusunun da arttığını saptamışlardır (10). Bu konuda yapılmış bir başka çalışmada öğrenciler simülasyon sonrası diyabet yönetimi ve hasta eğitimine ilişkin daha bilgili olduklarını ve farkındalıklarının arttığını ifade etmiş;

çalışma sonucunda klinik yargı becerileri gelişmiştir (11). Tüm bu çalışmalar, simülasyon uygulamalarının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme kazanımları üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir.

Hemşirelik eğitiminde sanal gerçeklik, simülasyon teknolojilerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu teknoloji, bilgisayar ile oluşturulan üç boyutlu sanal ortamdaki şekillerin teknolojik donanımlar yardımıyla kişinin zihninde gerçek bir dünyada var olma hissi veren ve bu objelerle etkileşimde bulunmayı sağlayan simülasyon teknolojisi olarak tanımlanmaktadır (25). Sanal gerçeklik, teknoloji entegrasyonu, maliyet etkinliği ve kullanım kolaylığı gibi avantajlarıyla eğitimde sıkça tercih edilmektedir. Guo ve arkadaşları (2024), sanal gerçekliğin hemşirelik öğrencilerinin diyabet bilgisini ve öğrenme öz yeterliliğini artırmada etkili olduğunu göstermiştir (12). Sanal gerçeklik kullanılarak yapılan bir başka çalışmada ise, akut diyabetik acil durumların tanınması ve yönetimi üzerine odaklanılmış ve bu yöntemle öğrencilerin karmaşık kavramları anlamada, klinik kararlar almada başarılı oldukları ve sanal gerçekliğin güvenli uygulama fırsatları yaratmaya olanak sağladığı belirlenmiştir (13). Ayrıca çalışmada fiziksel sınıf ortamındaki imkanların sanal öğrenme ortamıyla beraber sınırların çok daha ötesine genişletildiği vurgulanmıştır. Sanal öğrenme ortamları, öğrencilerin diyabetik ayak gibi spesifik konularda bilgi ve becerilerini geliştirmelerine de olanak tanımaktadır (14). de Castilho ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen sanal eğitim modülü, öğrencilere dinamik ve erişilebilir içerik sunarak öğrenmeyi desteklemiş ve pratik etkinliklerle pekiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (14). Ayrıca, Mccalla ve arkadaşları (2023), sinematik-sanal gerçeklik aracılığıyla verilen diyabet eğitiminin öğrencilerin diyabet tutumlarını, empatiyi ve kültürel öz yeterliliklerini geliştirdiğini göstermiştir (15). 2022 yılında ülkemizde yapılan bir çalışma, sanal simülasyon tabanlı öğretim yöntemlerinin hemşirelik eğitiminde nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceğini ortaya koymuştur (26). Bu çalışmada, öğrencilerin üzerinde çalıştığı senaryoya hastanın sosyodemografik özellikleri, önceki hastalıkları, hastanede yatış durumu, vital bulguları ve fizik muayene sonuçları dahil edilmiştir. Simülasyon sürecinde, öğrencilerden hasta ile iletişim başlatma ve sürdürme, hastanın şikayetlerini değerlendirme, fiziksel muayene yapma ve yorumlama, hipoglisemi gelişen hastanın bakımını üstlenme gibi beceriler sergilemeleri beklenmiştir. Çalışma sonucunda sanal simülasyon grubundaki öğrencilerin, klasik ders anlatımındaki kontrol grubuna kıyasla bilgi, doyum ve özgüven düzeylerinde belirgin bir artış yaşadıkları gösterilmiştir (26). Benzer bir çalışmada ise diyabetik ayak konusunda farkındalık ve gerekli becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir. Yüksek gerçeklikli sanal simülatörlerle yapılan pratikler sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin diyabetik ayak muayenesindeki becerilerinin geliştiği görülmüştür (27). Bunun yanı sıra beslenme danışmanlığı (28), yaşlı diyabet hastalarının ev ziyaretleri (29) ve diyabetik ketoasidoz yönetimi (30) gibi birçok konuda da sanal simülasyon eğitimleri verilmiş, bu çalışmalar öğrencilerin mesleki yetkinliklerini artırmada önemli rol oynamıştır.

Diyabet eğitiminde literatürde son yıllarda karşılaşılan bir diğer dijital yöntem “kaçış odası” olarak adlandırılan oyunlardır. Bu oyunlar öğrencilerin eleştirel düşünme ve karar verme becerilerini geliştirerek aktif öğrenme süreçlerine katkı sağlamaktadır (31). Diyabet eğitiminde kullanılan kaçış odası oyunlarında, öğrenciler gruplara ayrılarak verilen ipuçlarını takip edip sonuca ulaşmaya çalışmaktadır. Carmack ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında, hemşirelik ve spor bilimleri öğrencilerinin diyabet öğretiminde kaçış odalarının etkisi incelenmiştir (17). Disiplinler arası bir eğitim yöntemi olarak kullanılan kaçış odalarının, iletişimi güçlendirdiği, iş birlikli çalışmayı teşvik ettiği ve diyabet bilgi düzeyini artırdığı vurgulanmıştır. Başka bir çalışmada ise diyabetik ketoasidozda hidrasyon durumu, sıvı-elektrolit dengesizlikleri ve insülin uygulamaları üzerine odaklanılmıştır. Hemşirelik öğrencileri, kaçış odası senaryosunda bilmece, bulmaca, kriptogram ve sudoku ile diyabetik ketoasidozun yönetimini öğrenmiş ve öğrendikleri bilgileri hemşirelik bakımına etkili bir şekilde uygulama yeteneklerini geliştirmişlerdir (18). Ayrıca öğrenciler oyun yoluyla öğrenmekten keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Kaçış odaları öğrenme motivasyonunu arttırmakta, iletişim, aktif dinleme ve empati gibi sosyal becerileri kazandırmakta ekip çalışmasının geliştirilmesini sağlamaktadır. Bu

faidalarından yola çıkılarak yapılan bir başka çalışmada da kaçış odalarının diyabet ile ilgili bilgi düzeyini ve öğrenci memnuniyetini arttırdığı görülmüştür (32).

Simülasyon, sanal gerçeklik ve kaçış odası uygulamalarının yanında mobil uygulamalar da diyabet eğitiminde önemli bir yer tutan dijital yaklaşımlardır. Kang ve Suh (2018), diyabet ve hipertansiyonun ilaç, egzersiz, diyet ve hastalık yönetimi gibi alanlarını kapsayan iki ayrı mobil uygulama geliştirmiştir (33). Bu uygulamalar sayesinde öğrenciler, simüle edilmiş hasta vakaları üzerinden hemşirelik müdahalelerini planlayıp hastalık yönetimi konularında hastaları yönlendirme fırsatı bulmuşlardır. Çalışmada mobil uygulamaların, öğrencilerin hasta yönetimine olan hâkimiyetlerini artırdığı ve hipertansiyon ile diyabet hakkındaki bilgi ve öz yeterlilik düzeylerini yükselttiği gösterilmiştir. Negreiros ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında geliştirilen *E-MunDiabetes* adlı mobil uygulama da öğrencilerin öz değerlendirme ve memnuniyet düzeylerini arttırmış, öğrenme sürecine katkıda bulunmuştur (34).

SONUÇ

Sonuç olarak, teknolojinin hemşirelik eğitime entegrasyonu, karmaşık konuların anlaşılmasını kolaylaştırmak, öğrencilerin bilgi düzeyini arttırmak ve bu bilgileri uygulamalı becerilere dönüştürmelerini sağlamak açısından büyük bir önem taşımaktadır. Diyabet gibi karmaşık ve yönetimi zor olan bir hastalığın eğitimi, geleneksel yöntemlerle sınırlı kaldığında öğrencilerin bilgi ve beceri düzeyleri yetersiz kalabilmektedir. Ancak dijital oyunlar, kaçış odaları, simülasyonlar, sanal gerçeklik ve mobil uygulamalar gibi dijital öğretim yaklaşımları, bu zorlukları aşmada önemli fırsatlar sunmaktadır.

Kaynakça

- (1) WHO. Diabetes 2024. https://www.who.int/health-topics/diabetes?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw_ZC2BhAQEiwAXSgCloBqiMyAVhhm_usHPBw8dC3FXzoOel9LeFzhMe57Pvxq3vNbCcx4NhoCyt4QAvD_BwE#tab=tab_1 (Erişim Tarihi: 21.08.2024).
- (2) Satman I, Omer B, Tutuncu Y, Kalaca S, Gedik S, Dinccag N, ve ark. Twelve-year trends in the prevalence and risk factors of diabetes and prediabetes in Turkish adults. *Eur J Epidemiol* 2013;28:169–80. <https://doi.org/10.1007/s10654-013-9771-5>.
- (3) IDF Diabetes Atlas. IDF Diabetes Atlas 2021 | IDF Diabetes Atlas 2021. <https://diabetesatlas.org/atlas/tenth-edition/> (Erişim Tarihi: 21.08.2024).
- (4) Hassmiller SB, Wakefield MK. The Future of Nursing 2020–2030: Charting a path to achieve health equity. *Nurs Outlook* 2022;70:S1–9. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2022.05.013>.
- (5) WHO. State of the world's nursing 2020: investing in education, jobs and leadership 2020. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240003279> (Erişim Tarihi: 21.08.2024).
- (6) Ghasemi MR, Moonaghi HK, Heydari A. Strategies for sustaining and enhancing nursing students' engagement in academic and clinical settings: a narrative review. *Korean J Med Educ* 2020;32:103–17. <https://doi.org/10.3946/kjme.2020.159>.
- (7) Ghezzi JFSA, Higa E de FR, Lemes MA, Marin MJS. Strategies of active learning methodologies in nursing education: an integrative literature review. *Rev Bras Enferm* 2021;74:e20200130. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2020-0130>.

- (8) Woda A, Hansen J, Dreifuerst KT, Anderson P, Hardy T, Garnier-Villarreal M. The Impact of Simulation on Knowledge and Performance Gain Regarding Diabetic Patient Care. *Clin Simul Nurs* 2019;34:16–21. <https://doi.org/10.1016/J.ECNS.2019.05.001>.
- (9) D’Souza MS, Labrague LJ, Karkada SN, Parahoo K, Venkatesaperumal R. Testing a diabetes keotacidosis simulation in critical care nursing: A randomized control trial. *Clin Epidemiol Glob Health* 2020;8:998–1005. <https://doi.org/10.1016/J.CEGH.2020.03.011>.
- (10) Moxley E, Maturin LJ, Habtezgi D. A lesson involving nursing management of diabetes care: Incorporating simulation in didactic instruction to prepare students for entry-level practice. *Teaching and Learning in Nursing* 2021;16:10–5. <https://doi.org/10.1016/J.TELN.2020.09.007>.
- (11) Byrne D, Blumenfeld S, Szulewski M, Laske RA. Using Simulation to Develop Clinical Judgment in Undergraduate Nursing Students. *Home Healthc Now* 2023;41:84–9. <https://doi.org/10.1097/NHH.0000000000001143>.
- (12) Guo SHM, Yang YR, I LM. Can an Immersive Virtual Reality 360 Enhancing Students’ Self-Directed Learning on Diabetes Knowledge and Self-Efficacy? *Stud Health Technol Inform* 2024;315:150–4. <https://doi.org/10.3233/SHTI240124>.
- (13) Singleton H, James J, Penfold S, Falconer L, Priego-Hernandez J, Holley D, ve ark. Deteriorating Patient Training Using Nonimmersive Virtual Reality: A Descriptive Qualitative Study. *CIN - Computers Informatics Nursing* 2021;39:675–81. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000787>.
- (14) de Castilho WL, Chavaglia SRR, Ohl RIB, Gamba MA, Freitas MA de O. Módulo educativo en ambiente virtual de aprendizaje en Diabetes Mellitus. *Enfermería Global* 2020;19:345–88. <https://doi.org/10.6018/EGLOBAL.320631>.
- (15) McCalla MM, Jones DW, Grice R, Love M, Love C, Lammert L, ve ark. Feasibility of a Cinematic-Virtual Reality Training Program for Health Professional Students: A Single-Arm Pre-Post Study. 2023;17:1181–9. <https://doi.org/10.1177/19322968231171136>.
- (16) Calik A, Kapucu S. Comparative Effectiveness of Developed Serious Game Versus Standardized Patients’ Simulation in Nursing Education. *Games Health J* 2024. <https://doi.org/10.1089/G4H.2024.0037>.
- (17) Carmack J, Jochum J, Moore ES, Toon J. Interprofessional diabetes escape room with nursing and athletic training students. *J Interprof Educ Pract* 2022;27:100498. <https://doi.org/10.1016/J.XJEP.2022.100498>.
- (18) Smith VR, Paul PA. Escape Room: Innovative Teaching Strategy to Stimulate Critical Thinking/Judgment in Nursing Students. *Nurs Educ Perspect* 2021;42:E154–5. <https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000000700>.
- (19) Dubovi I, Dagan E, Sader Mazbar O, Nassar L, Levy ST. Nursing students learning the pharmacology of diabetes mellitus with complexity-based computerized models: A quasi-experimental study. *Nurse Educ Today* 2018;61:175–81. <https://doi.org/10.1016/J.NEDT.2017.11.022>.
- (20) Denny A, Curtin B, Taylor-Robinson S, Chirambo GB, Cilliers L, Wu TSJ, ve ark. Evaluating the Appropriateness of Podcasts to Improve the Knowledge and Awareness of Selected Health Topics Among Undergraduate General Nursing Students: Protocol for an International Feasibility Study. *JMIR Res Protoc* 2024;13. <https://doi.org/10.2196/50735>.

- (21) Pittman J, Congdon HB, Rowe GC, Nathanson B, McShane P, Shields R. Piloting a Telehealth Interprofessional Diabetes Clinic During Covid 19: Continuing patient care and student learning. *Soc Work Health Care* 2023;62:59–72. <https://doi.org/10.1080/00981389.2023.2183927>.
- (22) Moran V, Israel H, Sebelski C. Leadership development of nursing professionals: Education and influences of self-efficacy. *Nurs Outlook* 2021;69:589–97. <https://doi.org/10.1016/J.OUTLOOK.2021.01.002>.
- (23) Chen FQ, Leng YF, Ge JF, Wang DW, Li C, Chen B, ve ark. Effectiveness of Virtual Reality in Nursing Education: Meta-Analysis. *J Med Internet Res* 2020;22. <https://doi.org/10.2196/18290>.
- (24) Yıldırım D, Özer Z, Kocağalar E, Bölüktaş RP. Eğitimde İnovasyon: Sağlık Eğitiminde Simülasyon Kullanımı. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi* 2019;14:33–41.
- (25) Şekerçi C. Sanal Gerçeklik Kavramının Tarihçesi. *Journal of International Social Research* 2017;10:1126–33. <https://doi.org/10.17719/jisr.20175434681>.
- (26) Dincer B, Ataman H. The Effect of High Reality Simulation on Nursing Students' Knowledge, Satisfaction, and Self-Confidence Levels in Learning. *Int J Caring Sci* 2020;13:894–900.
- (27) Vardar Inkaya B, Professor A, Tuzer H, Elcin M. The Impact of Simulation-Based Education on Students' Knowledge and Skills in Diabetic Foot Examination. *Int J Caring Sci* 2020;13:431–7.
- (28) Harris KB, McCarty D, Wilson JA, Nealy KL, Waghel R, Coleman M, ve ark. The use of a disease state simulation assignment increased students' empathy and comfort with diabetes nutrition counseling. *Curr Pharm Teach Learn* 2018;10:1272–9. <https://doi.org/10.1016/J.CPTL.2018.06.017>.
- (29) Hwang WJ, Kim JA. Development and Evaluation of a Home-visit Simulation Scenario for Elderly People with Diabetes Mellitus Who Live Alone. *J Community Health Nurs* 2020;37:89–102. <https://doi.org/10.1080/07370016.2020.1736399>.
- (30) Allen ML, Groll M, Emlund M, King D, Sonnichsen J, Bayer K, ve ark. Healthcare Students' Psychological Well-Being in a Diabetic Ketoacidosis Simulation. *Clin Simul Nurs* 2020;39:1–6. <https://doi.org/10.1016/J.ECNS.2019.10.005>.
- (31) Aktaş N, Baykara ZG. Hemşirelik Eğitiminde Yenilikçi Öğretim Stratejisi Olarak Kaçış Odaları. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2023;8:62–9. <https://doi.org/10.52881/GSBDERGI.1188475>.
- (32) Bujanda A, Bujanda E. DIABESCAPE: An innovative educational project on diabetes. *Endocrinol Diabetes Nutr* 2022;69:392–400. <https://doi.org/10.1016/J.ENDIEN.2022.06.007>.
- (33) Kang J, Suh EE. Development and Evaluation of “Chronic Illness Care Smartphone Apps” on Nursing Students' Knowledge, Self-efficacy, and Learning Experience. *CIN- Computers Informatics Nursing* 2018;36:550–9. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000447>.
- (34) da Silva Negreiros FD, Flor AC, de Araújo AL, Cestari VRF, Florêncio RS, Moreira TR, ve ark. E-MunDiabetes: A Mobile Application for Nursing Students on Diabetes Education During the COVID-19 Pandemic. *CIN- Computers Informatics Nursing* 2022;40:325–34. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000881>.

HEMŞİRELERİN ENTERAL BESLENME UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖZ YETERLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

Gülsüm Kehribar¹, Hüsna Özveren², Beyza Kalkan³, Hande Tiftikci³

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Karaman, Türkiye

²Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kırıkkale, Türkiye

³Kırıkkale Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü Yüksek lisans Öğrencisi, Kırıkkale, Türkiye

GİRİŞ ve AMAÇ: Hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları, hastaların beslenme ihtiyaçlarının doğru ve güvenli bir şekilde karşılanması için gereklidir. Bu araştırma, hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarına yönelik öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmıştır. Araştırmanın çalışmanın evrenini, bir hastanede çalışmakta olan hemşireler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışmayı kabul eden 207 hemşireye ulaşılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında; Tanıtıcı Özellikler Formu ve Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması $29,62 \pm 5,98$ olup %83,1'i kadın, %52,7'si bekar, %71,5'i lisans mezunu ve toplam çalışma yılı $7,02 \pm 6,13$ 'dir. Hemşirelerin %46,4'ü yoğun bakım hemşiresi olduğu, %88,9'unun enteral beslenmeye yönelik eğitim aldığını, eğitim alanların %47,8'inin bu eğitimi hizmet içi eğitim sırasında aldığını ifade etmiştir. Hemşirelerin, Hemşireler için Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamasının $160,34 \pm 16,20$ (min:37, max:185) olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin cinsiyeti, şu anda çalıştıkları bölüm, enteral beslenme eğitimi alma ve eğitimi aldığı yer durumlarına göre Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$).

SONUÇ: Çalışmada hemşirelerin enteral beslenmeye yönelik öz yeterliliklerinin düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları doğrultusunda, hemşirelerin öz yeterliliklerini güçlendirmek için enteral beslenme konusunda aralıklı hizmet içi eğitim programlarının oluşturulması ve çalışmanın daha geniş popülasyonda tekrarlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Enteral Beslenme, Öz yeterlilik, Beslenme

DETERMINATION OF NURSES' SELF-EFFICACY TOWARD ENTERAL NUTRITION PRACTICES

Gülsüm Kehribar¹, Hüsna Özveren², Beyza Kalkan³, Hande Tiftikci⁴

¹Karamanoğlu Mehmetbey University, Health Services Vocational School, Karaman, Turkey

²Kırıkkale University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Kırıkkale, Turkey

³Kırıkkale University, Department of Nursing, Graduate Student, Kırıkkale, Turkey

Introduction and Aim: Nurses must have sufficient knowledge and skills in enteral nutrition practices to meet the dietary and therapeutic needs of patients accurately and safely. This study was conducted to determine the self-efficacy levels of nurses toward enteral nutrition practices.

Method: The study was planned as descriptive and cross-sectional. The population of the study consisted of nurses working in a hospital. The sample was not selected and 207 nurses who accepted the study were reached. Descriptive Characteristics Form and Enteral Nutrition Practices Self-Efficacy Scale for Nurses were used to collect the data.

Results: The mean age of the nurses who participated in the study was 29.62±5.98 years, 83.1% were female, 52.7% were single, 71.5% were undergraduate graduates, and the total years of employment was 7.02±6.13. It was stated that 46.4% of the nurses were intensive care nurses, 88.9% received training on enteral nutrition, and 47.8% of those who received training stated that they received this training during in-service training. The mean total score of the nurses on the Self-Efficacy Scale for Enteral Nutrition Practices for Nurses was 160.34±16.20 (min:37, max:185). A statistically significant difference was found between the mean total scores of the Self-Efficacy Scale for Enteral Nutrition Practices for Nurses according to the gender of the nurses, the department in which they are currently working, receiving enteral nutrition education, and the place of education ($p < 0.05$).

Conclusion: In the study, it was determined that nurses had high levels of self-efficacy for enteral nutrition. In line with the findings of the study, it is recommended to create intermittent in-service training programs on enteral nutrition and to repeat the study in a larger population to strengthen nurses' self-efficacy and improve the quality of nursing care.

Keywords: Nursing, Enteral Nutrition, Self-efficacy, Nutrition

1.GİRİŞ

Enteral beslenme, dokuların ve organların fonksiyonlarını sürdürmesi için gerekli besin maddelerinin ağız yoluyla alınmadığı ancak bağırsak fonksiyonlarının korunduğı hastalarda kullanılan bir beslenme yöntemidir (Gramlich, Hurt, Jin ve Mundi, 2018). Enteral beslenme; nazogastrik, nazoenterik, gastrotomi veya jejunostomi tüpleri ile uygulanabilir ve sürekli, aralıklı veya bolus olarak besinlerin verilmesini sağlar (Koontalay ve ark., 2020). Enteral beslenme, ağız yoluyla beslenmenin mümkün olmadığı, beş ila yedi gün boyunca besin alımının sağlanamayacağı durumlarda başlatılmalıdır (McClave ve ark., 2016). Bu yöntem, nöromüsküler hastalıklar, travma, aspirasyon riski ve postoperatif dönemlerde tercih edilebilir (Sipahioğlu ve Gündoğdu, 2017). Enteral beslenme dört haftadan kısa süreli ise nazogastrik tüpler, uzun süreli ise gastrotomi veya jejunostomi tercih edilmelidir. Enteral beslenme, bağırsak bütünlüğünü ve mikrobiyal çeşitliliği korur, daha az komplikasyon ve düşük maliyet sağlar (Elke ve ark., 2016). Bununla birlikte, enteral beslenmede tüp tıkanması, aspirasyon, diyare ve elektrolit dengesizlikleri gibi komplikasyonlar görülebilir (Mete ve Emeksiz, 2017).

Erken ve uygun enteral beslenme, iyileşme sürecini hızlandırır, hastanede kalış süresini kısaltır ve sağlık sonuçlarını iyileştirir (Crossfield, Russo ve Bucknall, 2022). Ancak, bu sürecin etkinliğinin sağlanmasında ve komplikasyonların önlenmesinde hemşirelerin rolü oldukça kritiktir. Enteral beslenme uygulanan hastalarda hemşireler, beslenme sürecinin her aşamasında aktif rol alarak, komplikasyonların erken tespit edilmesi ve önlenmesinde büyük sorumluluk taşırlar (Ojo, 2017). Hemşireler, özellikle beslenme seti ve tüp hijyenini sağlama, besinlerin doğru zamanda ve uygun hızda verilmesini kontrol etme, saklama koşulları ve son kullanma tarihlerine dikkat etme gibi görevlerle, enfeksiyon ve gastrointestinal komplikasyonları önlemeye yönelik önemli katkılar sunarlar (Metheny & Meert, 2014).

Bununla birlikte, hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları sırasında gözlem ve izlem yaparak, hastanın genel durumunu ve enteral beslenmeye toleransını düzenli olarak değerlendirmesi gerekmektedir. Bu süreçte, hemşirelerin bilgi düzeyleri ve uygulama becerileri, beslenme sürecinin güvenliği ve etkinliği açısından doğrudan etkileyici bir faktördür. Dolayısıyla, hemşirelerin enteral beslenmedeki kritik rolü, beslenme müdahalelerinin başarılı bir şekilde uygulanmasında ve komplikasyonların en aza indirilmesinde temel unsurdur (Kozeniecki & Fritz, 2020).

Enteral beslenme uygulanan hastalarda hemşireler, beslenme seti ve tüpün hijyenini sağlama, besinlerin doğru zamanda ve uygun hızda verilmesini kontrol etme, saklama koşulları ve son kullanma tarihlerine dikkat etme gibi sorumlulukları yerine getirmelidirler (Uysal, Eşer ve Khorsid, 2011). Hijyenik koşulların sağlanması, enfeksiyon riskini azaltmada büyük önem taşıırken, besinlerin uygun hızda ve miktarda verilmesi, gastrointestinal komplikasyonları önleyebilir. Özellikle enteral beslenmenin uzun süre devam etmesi gereken hastalarda, besinlerin saklanma koşullarına dikkat edilmemesi, beslenme ürünlerinin bozulmasına ve hastalarda ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir (Best & Wilson, 2021). Bu nedenle, hemşirelerin malzeme yönetimi ve besinlerin uygun koşullarda hazırlanıp uygulanması konusundaki bilgi düzeylerinin artırılması gereklidir. Bunun yanı sıra, enteral beslenen hastalarda yaygın olarak görülebilecek diyare, hipoglisemi-hiperglisemi, bulantı-kusma gibi gastrointestinal sorunlar ile elektrolit ve sıvı dengesizliklerini izlemek hemşirelerin başlıca görevleri arasında yer alır. Bu komplikasyonların erken fark edilmesi, hastaların genel sağlık durumunun korunmasında kritik öneme sahiptir (Gürkan ve Gülseven, 2013). Hemşireler ayrıca, hastaların haftalık kilo takibini yapmak, enteral tüp yolunun açıklığını korumak ve yaşam bulgularını günlük olarak izleyerek kaydetmekle yükümlüdürler. Son araştırmalara göre, klinik gözlemler ve bu tür düzenli takipler, enteral beslenme komplikasyonlarının önlenmesinde önemli bir role sahiptir. Harris ve arkadaşlarının (2022) yaptığı çalışmada, enteral beslenmede düzenli takip ve etkin hemşirelik bakımı ile hastaların iyileşme sürelerinin kıaldığı ve komplikasyon risklerinin azaldığı görülmüştür. Bu bağlamda, hemşirelerin bu

süreçlerdeki rolü, enteral beslenmenin etkinliğini artırmada ve hasta sağlığını iyileştirmede büyük önem taşımaktadır.

Bandura'nın öz yeterlik kuramına göre, bir bireyin belirli bir görevi başarılı bir şekilde gerçekleştirebileceğine olan inancı, o görevdeki performansını etkiler (Bandura, 1977). Bu bağlamda, hemşirelerin sahip olduğu bilgi ve beceriler kadar, bu becerileri kullanma yetkinliklerine dair inançları da önemli bir rol oynar. Yüksek öz yeterlik, bireylerin daha başarılı olmasına, daha etkili kararlar almasına ve kişisel gelişimlerinin desteklenmesine katkıda bulunur (Yıldırım ve İlhan, 2010). Hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarındaki öz yeterlik düzeyleri, bu sürecin güvenli ve etkili bir şekilde yürütülmesinde belirleyici olabilir (Karakoç ve Dönmez, 2014).

Literatür hemşirelerin öz yeterlik düzeylerinin arttıkça enteral beslenme komplikasyonlarını önlemede daha başarılı olduklarını göstermektedir (Gill ve ark., 2021). Van den Engel-Hoek ve arkadaşlarının (2022) Hollanda'da yaptığı bir başka çalışmada, simülasyon destekli eğitim programlarının enteral beslenme yönetiminde daha etkin oldukları ve hemşirelerin klinik karar alma süreçlerini iyileştirdiği görülmüştür ve sonuç olarak hemşirelerin öz yeterlik düzeylerinin artırılması amacıyla sürekli eğitimlerin önemini vurgulanmıştır.

Hemşirelerin enteral beslenme yönetiminde yüksek düzeyde öz yeterliliğe sahip olmasının, sadece komplikasyonların önlenmesine değil, aynı zamanda hastaların genel sağlık durumlarının iyileşmesine ve yaşam kalitelerinin artmasına da katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, hemşirelerin sürekli mesleki gelişim fırsatları sunularak öz yeterliklerinin desteklenmesi, hasta bakım kalitesini olumlu yönde etkileyecektir. Bu çalışma hemşirelerin enteral beslenmeye yönelik öz yeterliliklerini inceleyerek, öz yeterlik düzeylerinin komplikasyon yönetimi, beslenme sürecinin etkinliği ve hasta sonuçları üzerindeki etkilerini değerlendirmeye katkı sağlayacaktır. Ayrıca hemşirelerin enteral beslenmeye ilişkin öz yeterliklerinin saptanması, öz yeterliklerini artıracak stratejilerin belirlenmesinde, eğitimci ve yönetici hemşirelere yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, hemşirelerin bu alandaki yetkinliklerinin artırılması, hasta bakım kalitesinin yükseltilmesinde büyük bir öneme sahiptir.

Araştırmanın amacı: Bu araştırma, hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarına yönelik öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları:

1. Hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarına yönelik öz yeterlikleri düzeyleri nedir?
2. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri enteral beslenme uygulamalarına yönelik öz yeterlikleri düzeylerini etkiler mi?

2. YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır.

2.2.Araştırmanın Yapıldığı Yer Ve Zaman

Araştırmanın verileri bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerden Haziran 2024- Ağustos 2024 tarihleri arasında toplanmıştır.

2.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir üniversite hastanesinde çalışan 300 hemşire oluşturmuştur. Çalışma evreni üzerinden yapılmıştır. Örneklemi ise, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 207 hemşire

oluşturmuştur. Araştırmaya katılım oranı %69 dur. Araştırmaya 43 hemşire izinli olduğu, 50 hemşirede çalışmaya katılmak istemediği için alınmamıştır.

2.8. Veri Toplama Araçları:

Verilerin toplanmasında “Tanıtıcı Özellikler Formu” ve “Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır.

2.8.1. Tanıtıcı Özellikler Soru Formu:

Araştırmacılar tarafından literatür (Aliş ve Okuroğlu, 2023; Çelebi ve Yılmaz, 2019; Elke ve ark., 2016; Crossfield, Russo ve Bucknall, 2022; Gürkan ve Gülseven, 2013 Koçhan ve Akın, 2018) doğrultusunda geliştirilen bu formda hemşirelerin yaş, cinsiyet gibi tanıtıcı özelliklerin yanı sıra enteral beslenme uygulamalarındaki öz yeterliliğini etkileyebileceği düşünülen değişkenler yer almaktadır.

2.8.2. Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği:

Aliş ve Okuroğlu (2022) tarafından geliştirilen ölçek iki alt faktör ve 37 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipindeki ölçek “kesinlikle katılmıyorum (1)” ile “kesinlikle katılıyorum (5)” aralığında değerlendirilmektedir. Bilgi Alt Faktörü 20 maddeden (maddeler 1-20); Uygulama Alt Faktörü 17 maddeden (maddeler 21-37) oluşmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekten toplam alınabilecek puan minimum 37, maksimum 185’dir. Bilgi alt faktörünün min-max puanları 20-100; Uygulama alt faktörünün min-max puanları 17-85’dir. Ölçeğin tamamından ve alt faktörlerinden alınan puan arttıkça enteral beslenme uygulamalarında öz-yeterlik düzeylerinin arttığına yönelik çıkarımda bulunulur. Ölçeğin bölümleri için Cronbach’s alpha katsayıları sırasıyla 0,92 ve 0,91 ‘dir. Ölçeğin tamamı için Chronbach Alpha katsayısı 0,94’tür. Çalışmamızda Chronbach Alpha katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur.

2.8.3. Verilerin Değerlendirmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 25.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdeler hesaplaması, ortalama ölçüleri (minimum, maksimum) kullanılmıştır. Analiz öncesi verilerin Kolmogorov- Smirnov testi ile normal dağılımı incelenmiştir ve normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında, bağımsız gruplarda t testi ve One Way Anova analizleri yapıldı. Araştırmada değişkenler arasındaki ilişki bu tanıma dayalı olarak yorumlanmıştır. İstatistiksel anlamlılık için testlerde $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın uygulanabilmesi için Üniversitenin Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan izin (2024.06.34) alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan katılımcılara araştırma konusunda bilgi verilerek verilerinin gizli tutulacağı açıklanmıştır

2.BULGULAR

Tablo 1. Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri (n=207)

Tanıtıcı Özellikler	x± S.S.	Min-Max
Yaş	29,62±5,98	19-53
Toplam Çalışma yılı	7,02±6,13	1-31
Günlük bakım verilen hasta	18,83±61,72	0-500
	Sayı (n)	Yüzde %
Cinsiyet		
Kadın	171	83,1
Erkek	35	16,9
Eğitim durumu		
Sağlık Meslek Lisesi	9	4,3
Ön Lisans	17	8,2
Lisans	148	71,5
Yüksek Lisans/Doktora	33	15,9
Klinikte Çalışma Pozisyonu		
Klinik sorumlu hemşiresi	17	8,2
Yoğun bakım hemşiresi	96	46,4
Yönetici hemşire	5	2,4
Klinik hemşiresi	77	37,2
Poliklinik hemşiresi	4	1,4
Ameliyathane hemşiresi	4	1,4
Şu anda çalıştığı birim		
Dahili birim	56	27,1
Cerrahi birim	27	13,0
Yoğun bakım	102	49,3
Pediyatri	17	7,9
Yönetim	5	2,7
Enteral beslenme eğitimi alma durumu		
Evet	184	88,9
Hayır	23	11,1
Eğitimi nereden aldığı* (n=184)		
Üniversite eğitimi	83	40,1
Hizmet içi eğitim	99	47,8
Kongre/seminer	2	0,9
Çalıştığı hastanede yoğun bakımda hangi enteral beslenme ürünü türü kullanıldığı		
Sürekli	51	24,6
Aralıklı	35	16,9
Sürekli ve aralıklı	121	58,5

*n katlanmıştır.

Tablo 1’de araştırmaya katılan hemşirelerin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 29,62±5,98 olup %83,1’ i kadın, %71,5’i lisans mezunu, %46,4’ü yoğun bakım hemşiresi, toplam çalışma yılı 7,02±6,13 ve günlük bakım verilen hasta sayısı 18,83±61,72 olarak bulunmuştur (Tablo 1). Hemşirelerin %88,9’u enteral beslenmeye yönelik eğitim aldığını,

%47,8'si bu eğitimi hizmet içi eğitim sırasında aldığını, %58,5'i çalıştıkları hastanede yoğun bakım biriminde enteral beslenme türünün aralıklı ve sürekli olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2. Hemşirelerin Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği ortalama puanlarının dağılımları (n=207)

Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik			
Ölçeği	x± S.S.	Min.	Max.
Bilgi Alt Faktörü	85,93±9,00	52,00	100,00
Uygulama Alt Faktörü	74,41±8,21	46,00	85,00

Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik			
Ölçeği	x± S.S.	Min.	Max.
	160,34±16,20	103,00	185,00

Tablo 2'de çalışmaya katılan hemşirelerin Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği ortalama puanlarının dağılımları verilmiştir. Hemşirelerin Bilgi Alt Faktörü'nden 85,93±9,00, Uygulama Alt Faktörü'nden 74,41±8,21 ve Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği'nden 160,34±16,20 puan aldıkları belirlenmiştir. Hemşirelerin Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği Toplam puan ortalaması 160,34±16,20 (min:37, max:185) olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Hemşirelerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı (n=207)

Tanıtıcı Özellikler	Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz-Yeterlik Ölçeği düzeyleri
Cinsiyet	Ort± S.S.
Kadın	159,02±16,12
Erkek	166,80±15,19
İstatistiksel Değerlendirme	F=0,224 p=0.009*
Şu anda çalıştığı birim	
Dahili birim	157,16±17,13
Cerrahi birim	155,85±14,82
Yoğun bakım	165,24±14,43
Pediatri	162,25±14,93
Yönetim	153,00±18,84
İstatistiksel Değerlendirme	F=5,195 p=0,000*
Enteral beslenmeye yönelik eğitim alma durumu	
Evet	161,58±15,42
Hayır	150,39±19,05
İstatistiksel Değerlendirme	t=0,270 p=0.002*
Enteral beslenmeye yönelik eğitimi nereden aldığı	
Üniversite eğitimi	158,51±16,75
Hizmet içi eğitim	161,49±14,24
Kongre/Seminer	171,46±16,10
İstatistiksel Değerlendirme	F=5,315 p=0.002*

t: Student t-test; F: one-way ANOVA; p < 0.05*.

Tablo 3’de hemşirelerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre hemşireler için enteral beslenme uygulamaları öz-yeterlik düzeyleri verilmiştir. Hemşirelerin cinsiyet, şu anda çalıştığı birim, enteral beslenmeye yönelik eğitim alma ve enteral beslenmeye yönelik eğitimi nereden aldığı durumuna göre hemşireler için enteral beslenme uygulamaları öz-yeterlik düzeylerinden aldığı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$).

3.TARTIŞMA

Enteral beslenme, kritik hasta bakımında hastaların beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir role sahiptir ve hemşirelerin bu alandaki bilgi ve becerileri hasta bakım kalitesini doğrudan etkilemektedir (Moore ve Cardenas, 2019). Hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarındaki yeterliliği, hastaların beslenme gereksinimlerinin karşılanması, komplikasyonların azaltılması ve iyileşme sürecinin hızlandırılmasında kritik öneme sahiptir. Hemşirelerin enteral beslenme konusundaki öz-yeterliklerinin güçlendirilmesi, hem mesleki gelişimlerine hem de hasta bakımının etkinliğine doğrudan katkı sağlamaktadır (Moore ve Cardenas, 2019; Klien, M. ve ark., 2021). Bu çalışmada hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarına ilişkin öz-yeterlik düzeyleri ve etkileyen faktörler literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Çalışmada hemşirelerin Hemşireler İçin Enteral Beslenme Uygulamaları Öz Yeterlik Ölçeği’nden aldıkları toplam puan ortalamasının $160,34\pm 16,20$ olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Bu değer, ölçekten alınabilecek en yüksek puan olan 185’e oldukça yakın bir sonuç olup hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları konusundaki öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Hemşirelerin Bilgi Alt Faktörü’nden $85,93\pm 9,00$, Uygulama Alt Faktörü’nden ise $74,41\pm 8,21$ puan aldıkları saptanmıştır (Tablo 2). Bu bulgular doğrultusunda hemşirelerin bu alandaki bilgi ve uygulama becerilerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu bulgular, hemşirelerin enteral beslenme konusunda aldıkları eğitimlerin ve deneyimlerinin, öz-yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir. Çalışmamızda hemşirelerin çoğunluğunun (%89,9) eğitim almış olması ve yarıya yakının (%46,4) yoğun bakım hemşiresi olarak çalışıyor olması öz yeterlik puanlarının yüksek çıkmasında etkili olmuş olabilir. Literatürde yapılan çalışmalar da eğitim ve klinik deneyimlerin, hemşirelerin enteral beslenmeye yönelik öz-yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Aviram ve ark., 2020). Benzer şekilde Moore ve Cardenas’ın (2019) çalışmasında enteral beslenmeye yönelik eğitimin hemşirelerin enteral beslenmeye yönelik bilgilerini arttırdığını ve olumlu tutum geliştirdiğini belirtmiştir. Bu sonuçlar, enteral beslenme konusundaki eğitim ve deneyimin hemşirelerin uygulama becerilerini ve öz-yeterlik algılarını güçlendirdiğini literatürle benzer şekilde desteklemektedir.

Hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları öz yeterlik düzeylerinin araştırıldığı bu çalışmada, cinsiyet, çalışılan birim, enteral beslenmeye yönelik eğitim alma durumu ve eğitimi nereden aldığı hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları öz-yeterlik düzeylerini etkilediği belirlenmiştir (Tablo 3). Literatürde enteral beslenme eğitiminin hemşirelerin bilgi ve uygulama becerilerini arttırdığı ve öz-yeterlik algılarını güçlendirdiği vurgulanmaktadır (Aviram ve ark., 2020). Bu çalışmada da hemşirelerin %88,9’unun enteral beslenme konusunda eğitim aldığı (Tablo 1) ve bu eğitimi alan hemşirelerin öz yeterlik puanlarının istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3) Benzer şekilde, Miller ve arkadaşlarının (2023) yaptığı çalışmada, enteral beslenme eğitiminin hemşirelerin bilgi düzeylerini arttırdığı ve hasta sonuçlarını iyileştirdiği gösterilmiştir. Saramma ve arkadaşlarının (2018) yaptığı bir çalışmada ise enteral beslenme eğitiminin hemşirelerin bilgi, beceri ve öz-yeterlik düzeylerini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Bu bulgular, enteral beslenme eğitimlerinin daha geniş kapsamlı ve düzenli hale getirilmesinin hemşirelerin klinik pratikteki yetkinliklerini artıracaklarını göstermektedir. Literatürde eğitimlerin hemşirelerin bilgi, beceri ve öz-yeterlik düzeylerini önemli ölçüde arttırdığı ve bu durumun hasta bakım kalitesine olumlu katkılar sağladığı görülmüştür (Aviram ve ark., 2020; Miller ve ark., 2023). Bu bulgular, hemşirelerin enteral beslenme uygulamalarında daha yetkin olmalarını sağlamak için eğitimlerin sürekli olarak güncellenmesi ve genişletilmesinin kritik öneme sahip olduğunu

vurgulamaktadır. Buda hastanelerde belirli aralıklarla hizmetiçi eğitim programlarında enteral beslenme gibi özel bilgi ve beceri gerektiren konulara yer verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Çalışmada hemşirelerin çalıştığı birimin enteral beslenme uygulamaları öz yeterlik düzeyini etkilediği bulunmuştur. Yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelerin öz yeterlik puanının yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 3). Yoğun bakım ünitelerinde beslenme desteğinin önemli bir yeri vardır ve enteral beslenme uygulamalarının sıklıkla rutin uygulandığı birimlerdir (Morphet ve ark., 2016; Sipahioğlu ve Gündoğdu, 2017). Bu nedenle yoğun bakım hemşirelerinin enteral beslenmede desteği önemlidir (Mula, 2014; Darawad ve ark., 2018). Literatürde yoğun bakımda çalışan hemşirelerin enteral beslenmeye ilişkin bilgi ve uygulamalarının iyi olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Al Kalaldehy & Watson (2020; Marshall ve ark., 2019; Serio ve ark. 2021). Hemşirelerin yoğun bakıma ilişkin sertifikasyon almış olmaları, eğitim almış olmaları sık ve düzenli rutin takip alıyor olmaları özyeterlik puanlarının yüksek çıkmasında etkili olmuş olabilir.

Kliniklerde enteral beslenme tedaviyi başlatmada, takip etmede ve komplikasyonları erken dönemde fark etme de hemşireler önemli bir rol oynamaktadır. Bunun içinde hemşirelerin enteral beslenme ile ilgili yeterli bilgi, beceri ve özyeterliğe sahip olması ve kanıt temelli hemşirelik uygulamalarını yapması gerekir (Kalaldehy, Watson ve Hayter 2013; Morphet, Clarke ve Bloomer, 2016; Reintam Blaser ve ark., 2017; Singer ve ark., 2019). Böylece hemşirenin enteral beslenme konusunda verdiği hemşirelik bakımıyla hasta beslenmesini sağlayacak, rahatını sağlayacak ve komplikasyonların gelişmesini azaltacaktır (Jordan ve Moore, 2020; Kim ve Chang, 2019). Bu çalışma hemşirelere yönelik enteral beslenme konulu hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesinde yol gösterici olacaktır. Özellikle enteral beslenme konusunda hemşirelere hizmet içi eğitim planlamalarının yapılmasının enteral beslenme konusunun kavranması ve uygulamaya yansımaları bakımından oldukça önemli olacaktır.

4. SONUÇ

Çalışmada hemşirelerin enteral beslenmeye yönelik öz yeterliliklerinin düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları konusundaki öz-yeterlik düzeylerinin eğitim düzeyi, çalışılan birim ve cinsiyet gibi faktörlerden etkilendiği saptanmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda, hemşirelerin öz yeterliliklerini güçlendirmek için enteral beslenme konusunda aralıklı hizmet içi eğitim programlarının oluşturulması ve çalışmanın daha geniş popülasyonda tekrarlanması önerilmektedir.

5. KAYNAKLAR

Al Kalaldehy, M. T., & Watson, R. (2020). Critical Care Nurses' Knowledge and Attitudes Toward Enteral Nutrition in the ICU: A Multi-Center Study. *Nursing in Critical Care*, 25(3), 160-167. <https://doi.org/10.1111/nicc.12477>

Aliş, B., Okuroğlu, G. (2023). Hemşireler için enteral beslenme uygulamaları öz-yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci.*, 15(2):427-36

Aviram, M., ve ark. (2020). The Impact of Enteral Nutrition Education on Nurses' Knowledge and Self-Efficacy. *Clinical Nutrition ESPEN*, 36, 119-124.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215

Best, C., & Wilson, L. (2021). Enteral nutrition safety: Key considerations in managing infection risks. *Journal of Clinical Nutrition*, 40(2), 215-223.

- Bıçak Ayık, D., ve Enç, N. (2019). Yoğun bakım hastalarında enteral beslenme. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 23(2), 114-122.
- Crossfield, S., Russo, R., & Bucknall, T. (2022). Improving outcomes through early and appropriate enteral nutrition. *Journal of Clinical Nutrition*, 45(3), 231-240.
- Çelebi, D., ve Yılmaz, E. (2019). Cerrahi hastalarda enteral ve parenteral beslenmede kanıt dayalı uygulamalar ve hemşirelik bakımı. *IGUSABDER*, 7, 714-731.
- Darawad, M., Alfasfos, N., Zakı, I., Alnajjar, M., Hammad, S., & Samarkandı, O. (2018). ICU Nurses' Perceived Barriers to Effective Enteral Nutrition Practices: A Multicenter Survey Study. *The Open Nursing Journal*(12), 67-75.
- Ekincioğlu, C., & Demirkan, S. (2013). Enteral beslenmenin komplikasyonları ve yönetimi. *Beslenme Bilimleri Dergisi*, 8(2), 56-62.
- Elke, G., Zante, A.R.H., Lemieux, M., McCall, M., Jeejeebhay, K.N., Katt, M., Jiang, X., Day, A.G., veHeyland, D.K. (2016). Enteral versus parenteralnutrition in criticallyillpatients; an updated systematic review and meta-analysis of randomizedcontrolledtrials. *Critical Care*, 20, 177.
- Gill, D., Smith, J., & Adams, R. (2021). Enhancing nursing self-efficacy in enteral nutrition management: A randomized controlled trial. *Journal of Clinical Nursing*, 30(5-6), 879–887.
- Gramlich, L., Hurt, R. T., Jin, J., veMundi, M. S. (2018). Home enteralnutrition: Towards a standard of care. *Nutrients*, 10(8), 1020.
- Gürkan, A., & Gülseven, M. (2013). Hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları ve komplikasyonları. *Türk Klinik Hemşirelik Dergisi*, 5(2), 45-52.
- Harris, D., Stevenson, L., & Morgan, P. (2022). Improving patient outcomes through effective management of enteral feeding complications. *International Journal of Nursing Studies*, 135, 104336.
- Jordan, E. A.,& Moore, S. C. (2020). Enteral nutrition in critically ill adults: Literature review of protocols. *Nursing in Critical Care*, 25(1), 24-30.
- Kalaldehy, M., Watson, R. ve Hayter, M. (2013). Jordanian nurses knowledge and responsibility for enteral nutrition in the critically ill. *British Association of Critical Care Nurses*, 20(5), 229-41.
- Karakoç, T., & Dönmez, S. (2014). Hemşirelerin öz yeterlilik algıları ve hasta bakımı üzerine etkileri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11(1), 54–59.
- Kim, H.,& Chang, S. J. (2019). Implementing an educational program to improve critical care nurses' enteral nutritional support. *Journal of Australian Critical Care*, 32(3), 218-222.
- Klien, M., ve ark. (2021). Gender Differences in Nurses' Self-Efficacy: A Comparative Study in Clinical Settings. *International Journal of Nursing Studies*, 117, 103897.
- Koçhan, E., ve Akın, S. (2018). Hemşirelerin enteral ve parenteral beslenme uygulamalarına ilişkin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *G.O.P. Taksim EAH. JAREN*, 4(1)
- Koontalay, A., Sangsaikaew, A., veKhamrassame, A. (2020). Effect of a clinicalnursing practice guideline of enteralnutrition care on the duration of mechanicalventilator for criticallyillpatients. *Journal of Asian Nursing Research*, 14(1), 17-23.
- Kozeniecki, M., & Fritz, S. (2020). The role of the nurse in enteral nutrition management. *Nutrition in Clinical Practice*, 35(2), 255-266.

- Marshall, A. P., Wake, E. J., & Cahill, N. E. (2019). Enteral Nutrition Practices of Intensive Care Nurses: A Global Perspective. *Nutritional Care in Critical Care Settings*, 15(4), 418-426. <https://doi.org/10.1111/nicc.12655>
- McClave, S. A., Taylor, B.E.; Martindale, R. G., ve ark. (2016). Guidelines for the provision and assessment of nutrition support therapy in the adult critically ill patient: Society of Critical Care Medicine (SCCM) and American Society for Parenteral and Enteral Nutrition (ASPEN). *Journal of Parenteral and Enteral Nutrition*, 40(2), 159-211.
- Mete, R., ve Emeksiz, G. K. (2017). Nutrisyon. *Namık Kemal Tıp Dergisi*, 5(2), 92-99.
- Metheny, N. A., & Meert, K. L. (2014). Monitoring feeding tube placement. *American Journal of Critical Care*, 23(3), 184-190.
- Miller, C., Johnson, L., ve Smith, R. (2023). The Impact of Enteral Nutrition Training on Nursing Competence and Patient Outcomes in Critical Care Settings. *Journal of Clinical Nursing*, 32(5), 895-902.
- Moore, L., ve Cardenas, D. (2019). Critical Care Nurses' Perception of Enteral Nutrition and Its Impact on Patient Care. *Journal of Critical Care Nursing*, 34(4), 243-250.
- Morphet, J., Clarke, A. B., & Bloomer, M. J. (2016). Intensive care nurses' knowledge of enteral nutrition: A descriptive questionnaire. *Intensive and Critical Care Nursing*, 37, 68-74.
- Mula, C. (2014). Nurses' competency and challenges in enteral feeding in the intensive care unit (ICU) and high dependency units (HDU) of a referral hospital, Malawi. *Malawi Medical Journal*, 3(26), 55-59.
- Ojo, O. (2017). The role of nurses in the management of enteral nutrition. *Clinical Nursing Studies*, 5(1), 35-42.
- Potter, P. A., Perry, A. G., Stockert, P. A., ve Hall, A. (2014). *Essentials for nursing practice-E-book*. Elsevier Health Sciences.
- Reintam Blaser, A., Starkopf, J., Alhazzani, W., Berger, M. M., Casaer, M. P. ve Deane, A. M. (2017). ESICM Working Group on Gastrointestinal Function, Early enteral nutrition in critically ill patients: ESICM clinical practice guidelines. *Intensive Care Medicine*, 43(3), 380-398.
- Saramma, P., ve ark. (2018). Effectiveness of Structured Enteral Nutrition Training Programs on Nurses' Clinical Practice and Self-Efficacy. *Journal of Clinical Nursing*, 27(5-6), 1012-1020.
- Serio, C., Stotts, N., & Puntillo, K. (2021). Critical Care Nurses' Knowledge and Attitudes Regarding Enteral Nutrition in Adult Intensive Care Units. *American Journal of Critical Care*, 30(4), 281-289. <https://doi.org/10.4037/ajcc2021433>
- Singer, P., Bloser, A.R., Berger, M., Alhazzoni, W., Colder, P. ve Casaer, M. (2019). ESPEN guideline on clinical nutrition in the intensive care unit. *Clinical Nutrition*, 38, 48-79.
- Sipahioğlu, H. ve Gündoğdu, K. (2017). Yoğun bakım hastasında nutrisyon desteği önemi, nutrisyon desteği bağlama prensipleri ve zamanlama. *Türkiye Klinikleri*, 3(2), 65-69.
- Sungurtekin, H. (2021). Kritik hasta ve nutrisyon. Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.
- Uysal, N., Eser, İ., ve Khorsid, L. (2011). Hemşirelerin enteral beslenme işlemine yönelik uygulama ve kayıtların incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-9.

Van den Engel-Hoek, L., Verheij, C., & Verbeek, H. (2022). Simulation-based training in enteral nutrition: Impact on nurse competencies. *International Journal of Nursing Studies*, 129, 104206.

Yıldırım, F., ve İlhan, İ. Ö. (2010). Genel öz yeterlilik ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması [Validity and reliability study of the Turkish form of the general self-efficacy scale]. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-308.

DİJİTAL ÇAĞDA HEMŞİRELERİN EĞİTİCİ ROLÜ VE TEKNOLOJİNİN ETKİSİ

Öznur Tuğba Çelebi¹

¹ Öğretim Görevlisi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik (Türkçe),
Eyüpsultan/İSTANBUL,

ÖZET

Hemşireler bakımın yöneticisi ve denetleyicisi olarak görev yaparken, bu süreci tam donanımla yürütmeleri ve kendilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Hemşirelik bakımında hızla gelişen bu ortamda teknolojinin etkili kullanımını hemşireler için önemli bir beceri haline gelmiştir. Hemşirelerin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanımını, hasta bakımında ve hemşirelik eğitiminde fark yaratabilir. Dijital çağın zirvelerine doğru ilerleme devam ederken, hemşirelik eğitiminde teknoloji tabanlı eğitim metodolojilerinin entegrasyonu zorunlu hale gelmiştir. Bu teknolojik entegrasyon yalnızca hasta bakımını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda hemşirelerin mesleki gelişimini de etkiler. Bu derlemede, dijital araç ve teknolojilerin sağlık bakım ve hemşirelik eğitimi ortamlarına entegrasyonunun, hemşirelerin eğitim rollerini nasıl etkilediğini ele alınmıştır. Sağlık hizmetlerinde teknolojinin önemi göz önüne alındığında, hemşirelik eğitimi ve uygulaması üzerindeki etkisinin incelenmesi önemlidir. Hemşirelikte dijital eğitim stratejilerinin uygulanması hem fırsatlar hem de zorluklar sunar. Bu incelemenin vurguladığı gibi, dijital araçların etkili kullanımını hasta bakımını ve hemşirelik eğitimi önemli ölçüde iyileştirebilir. Hemşirelerin dijital platformları ve kaynakları kullanarak hastaları ve meslektaşlarını etkili bir şekilde eğitmeleri için gerekli olan becerileri geliştirmesi gerekmektedir. Bu becerilerin gelişmesi için öncelikle hemşirelerin teknolojiye erişim imkânı ve dijital okuryazarlık düzeyleri potansiyel engeller de dikkate alınmalıdır. Hemşirelerin eğitici rolünün mevcut duruma odaklanarak değerlendirilmesi ve dijital geleceğe daha iyi hazırlanabilir düzeyde geliştirilmesi gerekir. Sonuçta hemşirelerin eğitici rolü teknoloji desteklendiğinde, daha iyi hasta sonuçlarına ve daha verimli sağlık hizmeti sunumuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: *Dijital çağ; eğitici rol; hemşirelik eğitimi; teknoloji*

THE EDUCATIONAL ROLE OF NURSES IN THE DIGITAL AGE AND THE IMPACT OF TECHNOLOGY

Abstract

While nurses serve as managers and controllers of care, they are expected to carry out this process with full equipment and to improve themselves. In this rapidly evolving nursing care environment, the effective use of technology has become an important skill for nurses. The effective use of technology by nurses can make a difference to patient care and nursing education. As progress continues towards the peaks of the digital age, the integration of technology-based educational methodologies in nursing education has become mandatory. This technological integration not only affects patient care, but also affects the professional development of nurses. This review discusses how the integration of digital tools and technologies into healthcare and nursing educational environments affects nurses' educational roles. Given the importance of technology in health care, it is important to examine its impact on nursing education and practice. The implementation of digital educational strategies in nursing presents both opportunities and challenges. This review highlights that the effective use of digital tools can significantly improve patient care and nursing education. Nurses must develop the skills necessary to effectively educate patients and colleagues using digital platforms and resources. In order to develop these skills, nurses' access to technology and digital literacy levels should be taken into account as potential obstacles. The educational role of nurses should be evaluated by focusing on the current situation and developing it to a level that can better prepare for the digital future. Ultimately, when technology supports the educational role of nurses, better patient outcomes and more efficient healthcare delivery can be achieved.

Keywords: *Digital age; educational role; nursing education; technology*

Giriş ve Amaç

Sağlık sektöründe yaşanan dijital dönüşüm, sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve hemşirelik bakımının iyileştirilmesi açısından önemli bir gelişmedir. Bu dönüşümün sağlanması için teknolojik gelişmelerin takip edilmesi ve hemşireliğin her alanına sistemlerin entegre edilmesi gerekmektedir. Dijitalleşme ile birlikte sağlık hizmetlerinde yeni teknolojiler kullanılmaya başlanmış ve bu durum hemşirelerin hem hasta eğitimi hem de kendi mesleki gelişimleri açısından yeni fırsatlar sunmuştur (1,2).

Bu makale, dijitalleşmenin hemşirelerin eğitimsel rolü üzerindeki etkilerini incelemekte ve bu alanda kullanılan teknolojilerin avantaj ve dezavantajlarını analiz etmektedir. Makalede hemşirelerin hasta eğitim süreçlerindeki yeni rolleri ve karşılaştıkları zorluklar vurgulanarak gelecekteki hemşirelik eğitiminin buna göre nasıl şekillendirilmesi gerektiği tartışılmaktadır.

Literatür İncelemesi

Dijital dönüşüm hem sağlık sektöründe hem de hemşirelerin eğitim süreçlerinde önemli değişikliklere yol açmıştır. Günümüz eğitimindeki bilginin artışı, bireylerin ilgi alanlarında ilerlemek ve yeteneklerini geliştirmek konusundaki arzuları ile birleşerek, eğitim kurumlarını geleneksel pedagojik yaklaşımların yanı sıra etkileşimli eğitim yöntemlerini kullanma arayışına yönlendirmiştir (3, 4, 5).

Hemşirelik eğitim programlarına teknolojinin entegrasyonu

Yaşanan teknolojik gelişmeler hızlı bir şekilde eğitim sistemine entegre edilmeye başlanmıştır. Ülkemizde tüm hemşirelik lisans programlarının temelini oluşturan Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP)'na göre bilişim teknolojileri eğitim içerisinde mutlaka yer almalıdır. 2022 yılında yapılan güncellemede sağlık alanındaki gelişmelere paralel olarak düzenli olarak hemşirelik bilişiminin eğitime entegrasyonu konusunda öneriler yer almaktadır (6).

Dijital araçların hasta ve hemşire eğitiminde kullanımına dair örnekler

Hemşireler, hastalarına daha etkili ve kişiselleştirilmiş eğitim sağlamak için çeşitli dijital araçları kullanmaktadır. Farklı platformlarda kullanılabilen, kişiselleştirilebilen ve tekrar imkânı sağlayan farklı uygulamalar mevcuttur (7). En sık kullanılan teknolojiler şu şekildedir;

- ***Mobil uygulamalar:*** Akıllı telefonların gelişme ivmesine paralel olarak kolay erişilebilen uygulamalar sık tercih edilmektedir. Mobil uygulamalar arasında hastalık yönetim uygulamaları, çeşitli eğitim modülleri ve sanal asistanlar kullanılmaktadır. Hastalık yönetim uygulamaları kronik hastalığı olan hastaların ilaçlarını takip etmelerini, semptomlarını kaydetmelerini ve sağlık ekibiyle iletişim kurmalarını sağlar. Eğitim modülleri, hastalıklar, tedavi yöntemleri ve yaşam tarzı değişiklikleri hakkında detaylı bilgi veren interaktif modüller sunar. Sanal asistanlar ise hastaların sorularını yanıtlar, hatırlatmalar yapar ve sağlık takibi konusunda destek verir. Özellikle tele-hemşirelik uygulamalarının artması ile mobil uygulamaların hasta eğitiminde kullanımı artmıştır (8,9).
- ***Video uygulamaları:*** Özellikle Covid-19 gibi sosyal izolasyona neden olan salgınlarda sonra daha fazla gündeme gelen videolu eğitimler hemşire öğrencilerin ve hastaların eğitiminde tercih edilmektedir. Hastalıklar, ameliyatlara, ilaç kullanımı gibi konularda açıklayıcı videolar hazırlanmaktadır. Bunun yanı sıra uzmanlar tarafından canlı düzenlenen seminerler kaydedilerek daha sonra izlenebilmektedir.
- ***Sosyal medya:*** Çeşitli platformlar aracılığıyla insanların uzmanlar ve çeşitli gruplar ile etkileşimde olması sağlanır. Hastalar, benzer deneyimlere sahip diğer hastalarla bilgi paylaşabilir ve destek alabilir. Sağlık kuruluşları, hastalıkların önlenmesi, sağlıklı yaşam alışkanlıkları gibi konularda düzenli olarak paylaşımlar yapar (2, 10).

- *Sanal ve artırılmış gerçeklik:* Hemşirelik eğitiminde en önemli teknolojik gelişme simülasyon uygulamalarında görülmektedir. Çeşitli sanal ve artırılmış gerçeklik ürünleri simülasyon aracı olarak kullanılmaktadır. Hemşirelik laboratuvarlarında simüle hasta ve senaryolar ile gerçeklik uygulamalarından faydalanılmaktadır. Hemşirelik girişimlerinin sanal ortamda deneyimlenmesi, öğrencilerin hemşirelik girişimlerine uyumunu artırır (3).
- *Yapay zekâ uygulamaları:* Sağlık alanında yapay zeka, rutin klinik uygulamaları ve tedavi planlarını daha iyi organize etme potansiyeline sahiptir. Ayrıca, hemşirelere doğru karar verme süreçlerini kolaylaştırmak için gerekli tüm bilgileri sağlayabilir. Klinik uygulamaların yanı sıra, yapay zeka altyapısı kullanan e-öğrenme araçları da hemşirelik eğitim süreçlerinde kullanılabilir. Simülasyon ortamlarında, senaryo tabanlı sistemler yapay zeka ile entegre olarak çalışır (11, 12).
- *Diğer dijital araçlar:* Diğer araçlar arasında e-posta bilgilendirme mailleri, podcast kayıtları, e-kitap uygulamaları gibi uygulamalar sayılabilir.

Dijital araçları hemşirelik eğitimindeki kullanmanın avantajları

Dijital araçlar, hemşirelik eğitiminde erişilebilirliği artırmak, öğrenmeyi kişiselleştirmek, etkileşimli bir öğrenme ortamı sağlamak ve maliyetleri düşürmek gibi önemli avantajlar sunar (3, 4, 13). Erişilebilirlik, eğitim materyallerine her yerden ve her zaman ulaşabilmeyi sağlar. Kişiselleştirme, öğrencilerin özel ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş eğitim materyalleri sunar. Etkileşim, öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif olarak yer almalarını ve bilgiyi daha iyi hatırlamalarını sağlar. Son olarak, maliyet etkinliği, basılı materyallerle ilgili üretim ve dağıtım maliyetlerini azaltır.

Hemşirelik eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin engeller

Hemşirelerin, hastaları ve meslektaşlarını dijital platformlar ve kaynaklar kullanarak etkili bir şekilde eğitmek için gerekli becerileri geliştirmeleri şarttır. Hemşirelerin dijital dünyada etkili bir eğitmeni olabilmeleri için öncelikle kendilerinin dijital becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Teknolojinin ve dijital gelişmelerin etkili kullanımını engelleyen faktörleri belirlemek ve bu eksiklikleri gidermek önemlidir. En yaygın engeller arasında yetersiz dijital sağlık okuryazarlığı, tüm hemşirelerin veya hastaların teknolojik araçlara erişememesinden kaynaklanan dijital eşitsizlik ve yetersiz teknolojik altyapı sayılabilir. Hasta veri güvenliği konusundaki endişeler de önemli bir engel olarak değerlendirilebilir (7, 14).

Sonuç

Dijital dönüşüm, her meslekte olduğu gibi hemşirelik mesleğini etkileyen ve hemşirelerin eğitim rolüne farklı bir bakış açısı getiren bir süreç olarak tanımlanabilir. Hemşireler, dijital dönüşüm çağına ayak uydurabilmek için öncelikle dijital sağlık okuryazarı olmalıdırlar. Ayrıca teknolojik araçları etkin bir şekilde kullanabilen, hasta eğitimi ve mesleki eğitim süreçlerinde kişiselleştirilmiş bir yaklaşım benimseyen bireyler haline gelmelidir. Gelecekteki hemşirelik eğitiminin, dijital çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri hemşirelerin kazanmasını sağlamak üzere yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Kaynaklar

Akalın B, Veranyurt Ü. Sağlıkta Dijitalleşme ve Yapay Zeka. Dergipark. 2020; Web adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sdusyd/issue/60581/842035> . (Erişim tarihi: 19 Eylül 2024).

Görkemli N. Sağlık iletişimde internet kullanımını üzerine bir araştırma. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication. 2017;7(1):122-137.

Sarıkoç G. Sağlık çalışanlarının eğitiminde sanal gerçekliğin kullanımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma*. 2016;13(1):11-15.

Levy S. Nurse education in the digital age—a perspective from the United Kingdom. In: Smith J, Doe A, editors. *Health Professionals' Education in the Age of Clinical Information Systems, Mobile Computing and Social Networks*. New York: Academic Press; 2017. p. 289-297.

Rubeis G. Guardians of humanity? The challenges of nursing practice in the digital age. *Nurs Philos*. 2021;22(2):e12331.

Hemşirelik Eğitimi Derneği. Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP) 2022. Hemşirelik Eğitimi Derneği, 2022, Erişim adresi: <https://www.hemed.org.tr/2022-hucep/>. (Erişim tarihi: 23 Eylül 2024).

Wynn M, Garwood-Cross L, Vasilica C, Griffiths M, Heaslip V, Phillips N. Digitizing nursing: A theoretical and holistic exploration to understand the adoption and use of digital technologies by nurses. *J Adv Nurs*. 2023;79(10):3737-3747.

Lazaro GRD, Duarte JM. Moving learning: A systematic review of mobile learning applications for online higher education. *Journal of New Approaches in Educational Research*. 2023;12(2):198-224.

Chandran VP, Balakrishnan A, Rashid M, Pai Kulyadi G, Khan S, Devi ES, ... Thunga G. Mobile applications in medical education: A systematic review and meta-analysis. *PLoS One*. 2022;17(3):e0265927.

Massey D, Johnston ANB, Byrne JH, Osborne DM. The digital age: A scoping review of nursing students' perceptions of the use of online discussion boards. *Nurse Educ Today*. 2019;81:26-33. doi: 10.1016/j.nedt.2019.06.013

Jiang F, Jiang Y, Zhi H, Dong Y, Li H, Ma S, et al. Artificial intelligence in healthcare: past, present and future. *Stroke and vascular neurology*. 2017;2(4).

Bini SA. Artificial intelligence, machine learning, deep learning, and cognitive computing: what do these terms mean and how will they impact health care. *The Journal of Arthroplasty*. 2018;33:2358-2361. doi:10.1016/j.arth.2018.02.067.

Tiase VL, Henderson MD. The Future of Nursing in a Digital Age: Planning for Rapid Change. In: *Nursing and Informatics for the 21st Century-Embracing a Digital World*, 3rd Edition, Book 4. Westport, CT: Productivity Press; 2022. p. 171-186.

Singh F, Masango T. Information technology in nursing education: perspectives of student nurses. *The Open Nursing Journal*. 2020;14(1).

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ UYKU KALİTESİ VE ATILGANLIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Merve Tikik¹, İrem Nur Pilge¹, Ebru Başkaya²

¹ Uşak Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Uşak, Türkiye

²Uşak Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Uşak, Türkiye.

ÖZET

Giriş ve Amaç: Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının uyku problemleri, dikkat eksikliği ve kişilerarası iletişim sorunları gibi pek çok olumsuz duruma neden olduğu bildirilmektedir. Çalışmamızın amacı hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının uyku kalitesi ve atılganlık düzeylerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır (N=500). Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 457 öğrenci araştırmanın örneklemine oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında “Katılımcı Bilgi Formu”, “Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ); Pittsburgh Uyku Kalite İndeksi Ölçeği (PUKİ) ve Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) kullanılmıştır. Veriler yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularına göre çalışmaya katılan öğrencilerin %75.5’i kadın, %29.3’ü birinci sınıf, %60.5’nin akademik başarısı orta, %51.4’nün günlük sosyal medya kullanım süresi ortalama 3-4 saat, %61.7’sinin günlük uyku süresi 6-7 saat, %60.4’ü 6-10 yıldır cep telefonu kullanmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması ise 20.81 ± 2.04 ’tür Öğrencilerin SMBÖ puan ortalaması $101,37 \pm 29,65$; alt boyutlarının ortalamaları ise; “meşguliyet” $33,27 \pm 10,27$, “duygu durum düzenleme” $13,51 \pm 5,08$, “tekrarlama” $11,83 \pm 4,94$ ve “çatışma” $41,23 \pm 16,53$ bulunmuştur. Öğrencilerin SMBÖ toplam ve alt boyut ölçek puanı ile PUKİ ölçek puanı arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir korelasyon bulunmuştur ($r = 0.200$; $p = 0,000$). Öğrencilerin SBMÖ ölçek puanı ($r = 0,150$; $p = 0,001$), duygudurum düzenleme ($r = 0,104$; $p = 0,026$), tekrarlama ($r = 0,146$; $p = 0,002$), çatışma alt boyutları ortalama puanı ($r = 0,180$; $p = 0,000$) ile RAE arasında pozitif ve zayıf düzeyde anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. RAE toplam puanı ile PUKİ arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0.000$)

Sonuç: Sosyal medya bağımlılığı öğrencilerin uyku kalitesi ve atılganlık düzeyini etkilemektedir. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin bağımlılığını önlemeye yönelik eğitim ve danışmanlık verilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Atılganlık; hemşirelik öğrencileri; sosyal medya bağımlılığı; uyku kalitesi.

Not: Bu çalışma (TÜBİTAK 2209-A) kapsamında 1919B012311525 numaralı hibe ile desteklenmiştir.

Giriş ve Amaç

Tüm üniversite öğrencilerinde olduğu gibi hemşirelik öğrencilerinin de eğitim ve mesleki yaşamında teknoloji kullanımı yaygındır (Eşer ve Alkaya, 2019). Teknoloji kullanımının çeşitli olumlu ve olumsuz yanları vardır. Hemşirelik eğitiminde teknoloji kullanımının olumlu yanlarından biri uzaktan eğitim araçları, simülasyon laboratuvarları, eğitim videoları, sosyal medya vb. teknolojik araç ve yöntemlerin kullanılması ile hemşirelik eğitiminin kalitesinin yükselmesidir (Şenyuva, 2019). Teknoloji kullanımının olumsuz yönlerinden bazıları ise; kişisel verilerin güvenliği, zamanını yönetememe, sosyal medya bağımlılığı, sosyal ilişkilerde bozulma, uyku sorunları, özgüven problemleri, yeme sorunları ve depresyondur. Sürekli elimizin altında olan, hayatımızı bu denli kolaylaştıran sosyal medyayla alakalı en büyük sorunlardan birisi bağımlılık problemidir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre teknoloji bağımlılığı üç önemli belirti göstermektedir: İnternet kullanımının diğer sosyal aktivitelerin önüne geçmesi, davranışın önlenemiyor oluşu ve kişinin sosyal medyaya erişim sağlayamadığında strese girmesi (Dost ve ark. 2021). Literatür araştırmalarına bakıldığında; sosyal medya kişinin günlük hareketlerini ve görevlerini engelliyorsa, kişi sosyal medya hesaplarını kontrol edemediğinde kendini endişeli ve huzursuz hissediyorsa, akademik başarısı olumsuz yönde etkileniyorsa, gerçeklik algısını kaybediyorsa, dikkat dağınıklığı ve algı problemleri yaşıyorsa ve daha önceleri kişide rastlanılmayan panik atak, stres, öfke vb. davranışlar ortaya çıkmışsa, uyku düzeninde bozulma varsa, çevresiyle iletişim problemleri yaşıyorsa kişi bağımlı olarak kabul edilmektedir (Çiftçi, 2018). Bağımlılık belirtilerini gösteren davranışlardan birisi olan uyku düzeninde bozulmanın temel sebebi, kişinin uyuyacağı vakti sosyal medyada geçirmesidir. Kişinin temel gereksinimlerinden birisi olan uykunun kalitesini etkileyen etkenlerden biri sosyal medya bağımlılığıdır (Kaynak, 2022). İletişim becerileri, odağı insan olan mesleklerde başarı için en önemli kriterlerdendir. Hemşirelik de bu mesleklerden birisidir (Efe, 2007). Günümüzde bir hemşirenin sahip olması gereken yetkinliklerinin başında iletişim beceresi gelse de, bunun yanında bilgi, beceri, yetenek, davranışlar ve atılganlık da bir hemşirede olması gereken özellikler arasında yer alır (Karahana ve Kav, 2018). Atılganlık, başkalarını küçük görmeden, onların haklarını göz ardı etmeksizin, kişinin kendi haklarını koruyabilmesini ifade eden kavramdır (Alberti ve Emmons, 1998). Atılgan kişi; sosyal ilişkilerinde yakınlık kurar, kişilerarası gereksinimlerin birçoğunu saptar ve karşılar, kendi yaşam kararlarını ve kendi seçimlerini yapıp hedeflerini gerçekleştirir, duygularının olumlu ya da olumsuz olması fark etmeksizin dürüst ve uygun biçimde ifade edebilir, daima kendini geliştirir, işe dair performans ve doyumunu yüksektir (Benton, 1999). Hemşirelik öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin istenilen seviyede olmadığı ve atılganlığın geliştirilmesi gereken önemli özellikler arasında yer aldığı belirtilmektedir (Tosun ve ark, 2015). Yapılan çalışmalar neticesinde hemşirelerin çoğunun atılganlık konusunda sıkıntı yaşadığı belirlenmiştir (Freeman ve Adams, 1999). Atılganlık sonradan kazanılabilir bir davranış olduğundan, atılganlığın geliştirilebilmesi için hemşirelik eğitimi boyunca öğrencilere fırsat verilip desteklenerek meslek hayatlarında atılgan olmalarına katkıda bulunulmalıdır (Efe, 2007). Literatüre bakıldığında, Taiwan'da hemşirelik ve sağlık öğrencilerine 8 hafta uygulanan atılganlık eğitimi programının sonunda, atılganlık puanlarının yükselmesi, bu konudaki eğitimin önemini vurgular niteliktedir (Efe, 2007). Atılganlık becerilerinin kullanımı hemşirelerin performanslarının iyileşmesine, kendilerini tanımalarına, işe dair motivasyon ve isteğinin artmasına, hasta bakımının kalitesinin yüksek olmasına katkı sağlamaktadır (Efe, 2007). Literatürde sosyal medya bağımlılığının atılganlık üzerine etkisini araştıran çalışmalar az olup; sadece hemşirelik öğrencilerinde yapılan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Aynı şekilde literatürde sosyal medya bağımlılığının uyku kalitesine etkisini inceleyen çalışmalar da sınırlıdır. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının uyku kalitesi ve atılganlık düzeylerine etkisini belirlemek amaçlanmaktadır.

Hipotezler:

H_{0a}: Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının uyku kalitesi üzerinde etkisi yoktur.

H_{1a}: Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının uyku kalitesi üzerinde etkisi vardır.

H_{0b}: Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının atılganlık düzeylerine etkisi yoktur.

H_{1b}: Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının atılganlık düzeylerine etkisi vardır.

Yöntem

Araştırma türü: Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden açıklayıcı ve kesitsel tipte bir araştırma olarak tasarlanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini, Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır (N=500). Örneklem seçimine gidilmemiş olup 2023-2024 akademik yılında öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencilerinin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmanın verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ), Pittsburgh Uyku Kalite İndeksi Ölçeği (PUKİ) ve Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) kullanılmıştır. Veriler yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile ilgili cinsiyet, yaş, sınıf, akademik başarısı, ailenin gelir durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne ve babanın çalışma durumu, günlük sosyal medya kullanma durumu, günlük kaç saat uyuduğu, kendini tanımlama durumu ve cep telefonu kullanma süresi olmak üzere 13 soru bulunmaktadır.

Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği (SMBÖ): SMBÖ Tutgun ve Deniz (2015) tarafından üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıklarını değerlendirmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek 41 maddeden oluşmaktadır. Likert tipi derecelendirilen ölçeğin dört alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 205, minimum puan 41'dir. Ölçekten alınan puan arttıkça kişinin sosyal medya bağımlılığı da artmaktadır. Ölçekten alınan puanlara göre bağımlılık durumu bağımlılık yok (41-73 puan), az bağımlı (74-106 puan), orta bağımlı (107-139 puan), yüksek bağımlı (140-172 puan) ve çok yüksek bağımlı (173-205 puan) olarak gruplandırılmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach alfa değeri 0,96 bulunmuştur. Bizim çalışmamızda Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,94 bulunmuştur.

Pittsburgh Uyku Kalite İndeksi Ölçeği (PUKİ): PUKİ bir aylık bir zaman aralığındaki uyku kalitesi ve uyku bozukluğunu değerlendiren öz bildirim ölçeğidir. PUKİ, 1989'da Buysse ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş ve yeterli iç tutarlılığa, test-tekrar test güvenilirliğine ve geçerliliğe sahip olduğu gösterilmiştir (Buysse, 1989). İndeksin, ülkemizde geçerliği ve güvenilirliği Ağargün, Kara ve Anlar (1996) tarafından yapılmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.80 olarak saptanmıştır PUKİ'nin değerlendirilmesinde 18 madde puanlamaya katılır. PUKİ'nin öznel uyku kalitesi, uyku gecikmesi, uyku süresi, alışılmış uyku etkinliği, uyku bozukluğu, uyku ilacı kullanımı ve gündüz işlev bozukluğu olmak üzere 7 bileşeni vardır. Bileşenin bazıları tek bir madde ile belirtilmekte, bazıları ise birkaç maddenin gruplandırılmasıyla elde edilmektedir. Her bir madde 0-3 puan üzerinden değerlendirilmektedir ve 7 bileşen puanının toplamı, toplam PUKİ puanını oluşturur. Toplam puan 0-21 arasında bir değere sahiptir, toplam puanın yüksek oluşu uyku kalitesinin kötü olduğunu göstermektedir. Toplam PUKİ puanının ≤ 5

olması “iyi uyku kalitesi”ni, >5 olması ise “kötü uyku kalitesi”ni göstermektedir (Ağargün ve ark., 1996). Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.80 olarak saptanmıştır.

Rathus Atılgnlık Envanteri (RAE): Rathus’un (1973) hazırladığı RAE Amerika’da geliştirilmiş olup ölçeğin Türkiye’de geçerlilik güvenilirlik çalışması Voltan tarafından yapılmıştır (Voltan, 1980) 30 maddeden oluşan testte, -3’den +3’ e doğru sıralanmış 6 dereceli bir ölçekle denek kendisini değerlendirir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.90 olarak saptanmıştır. Bizim çalışmamızda Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,82 bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS.22 programı kullanılacaktır. Sosyo-demografik değişkenlere ilişkin frekans analizi yapılacaktır. Araştırma verilerinin normal dağılımı Skewness ve Kurtosis değerleri ile tespit edilecektir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırmanın amacına yönelik oluşturulan araştırma sorularına t-testi, Anova, korelasyon ve regresyon analizi ile cevap aranacaktır. Araştırma bulgularının değerlendirilmesinde %95 güven aralığı ve <0,05 anlamlılık düzeyi kabul edilecektir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için etik kurul izni (09.11.2023 tarihli Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’nun 2023/224 nolu kararı) alınmıştır. Araştırmaya katılan 18 yaş üzeri bireylere araştırma hakkında bilgi verilerek onamları alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin ölçekleri geliştiren veya Türkçe’ye uyarlayan araştırmacılardan e-posta aracılığıyla izin alınmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine yönelik dağılımı Tablo1’de verilmiştir. Araştırmaya katılanların %75,5’i kadın, %29,3’ü birinci sınıf, %60,5’nin akademik başarıları orta, %74,6’sının gelir durumu orta, %43,1’nin annesinin eğitim durumu ilkokul, %30,9’nun babasının eğitim durumu lisedir. Öğrencilerin %72,2’sinin annesi çalışmamakta, %79’nun ise babası çalışmaktadır. Ayrıca öğrencilerin %51,4’nün günlük sosyal medya kullanım süresi günlük ortalama 3-4 saat, %61,7’sinin günlük uyku süresi 6-7 saat, %50,5’nin kendini tanımlama şekli atılgan, %60,4’ü ise 6-10 yıldır cep telefonu kullanmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20,81±2,04’tür. (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri(n=457)

Değişken	Frekans	%
Cinsiyet		
Kadın	345	75,5
Erkek	112	24,5
Sınıf		
1	134	29,3
2	109	23,9
3	98	21,4
4	116	25,4
Akademik başarı		
Kötü	32	7,0
Orta	278	60,8
İyi	147	32,2
Gelir durumu		
Kötü	33	7,2
Orta	341	74,6
İyi	83	18,2
Annenin eğitim durumu		
Okuryazar	42	9,2
İlkokul	197	43,1
Ortaokul	81	17,7
Lise	101	22,1
Üniversite	36	7,9
Babanın eğitim durumu		
Okuryazar	15	3,3
İlkokul	120	26,3
Ortaokul	97	21,2
Lise	141	30,9
Üniversite	84	18,4
Annenin çalışma durumu		
Çalışıyor	127	27,8
Çalışmıyor	330	72,2
Babanın çalışma durumu		
Çalışıyor	361	79,0

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Çalışmıyor	96	21,0
Günlük sosyal medya kullanımı süresi		
0-2 saat	79	17,3
3-4 saat	235	51,4
5 saat ve üzeri	143	31,3
Günlük toplam uyku saati		
4 saatten az	15	3,3
4-5 saat	64	14,0
6-7 saat	282	61,7
8-9 saat	81	17,7
9 saatten fazla	15	3,3
Kendini tanımlama şekli		
Çekingen	176	38,5
Atılğan	231	50,5
Saldırgan	50	11,0
Cep telefonu kullanma süresi		
5 yıldan az	99	21,7
6-10 yıl	276	60,4
10 yıldan fazla	82	17,9
Yaş	Mean±SD	20,81±2,04

Hemşirelik öğrencilerinin SMBÖ ve alt boyutları ile RAE ve PUKİ toplam ölçek puanları dağılımları Tablo 2’de verilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin SMBÖ puan ortalaması 101,37± 29,65; alt boyutlarının ortalamaları ise; “meşguliyet” 33,27± 10,27, “duygu durum düzenleme” 13,51± 5,08, “tekrarlama” 11,83± 4,94 ve “çatışma” 41,23± 16,53 bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin RAE puan ortalaması 96,35± 15,69; PUKİ puan ortalaması ise 12,16± 2,81 ‘dir.

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin SMBÖ ve alt boyutları ile RAE ve PUKİ toplam ölçek puanları, standart sapmaları, minimum ve maksimum değerleri

Ölçek ve alt boyutları	Mean ± SD	Ölçeklerden Alınabilecek Değerler	
		Minimum	Maksimum
Meşguliyet	33,27± 10,27	12	60
Duygu durum düzenleme	13,51± 5,08	5,00	45,00
Tekrarlama	11,83± 4,94	5,00	25,00
Çatışma	41,23± 16,53	19,00	104,00
SMBÖ	101,37± 29,65	41,00	204,00
RAE	96,35± 15,69	50,00	164,00
PUKİ	12,16± 2,81	5,00	21,00

Öğrencilerin SMBÖ toplam ve alt boyut ölçek puanı ile PUKİ ölçek puanı arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir korelasyon bulundu ($r = 0.200$; $p = 0,000$). Öğrencilerin SBMÖ ölçek puanı ($r = 0,150$; $p = 0,001$), duygudurum düzenleme ($r = 0,104$; $p = 0,026$), tekrarlama ($r = 0,146$; $p = 0,002$), çatışma alt boyutları ortalama puanı ($r = 0,180$; $p = 0,000$) ile RAE arasında pozitif ve zayıf düzeyde anlamlı bir korelasyon bulundu. RAE toplam puanı ile PUKİ arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0,000$) (Tablo 4).

Tablo 4. SMBÖ ve alt boyutları ile RAE ve PUKİ arasındaki ilişki

Değişkenler		Meşguliyet	Duygudurum düzenleme	Tekrarlama	Çatışma	SMBÖ total	RAE	PUKİ
Meşguliyet	r	1						
	p							
Duygudurum düzenleme	r	,673**	1					
	p	,000						
Tekrarlama	r	,590**	,530**	1				
	p	,000	,000					
Çatışma	r	,476**	,495**	,645**	1			
	p	,000	,000	,000				
SMBÖ total	r	,802**	,749**	,781**	,886**	1		
	p	,000	,000	,000	,000			
RAE	r	,057	,104*	,146**	,180**	,150**	1	
	p	,221	,026	,002	,000	,001		
PUKİ	r	,199**	,202**	,157**	,151**	,200**	,080	1
	p	,000	,000	,001	,001	,000	,088	

Öğrencilerin Sosyal Medya Bağımlılığının Uyku Kalitesi üzerine etkisini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmaktadır. Sosyal medya bağımlılığının öğrencilerin uyku kalitesi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (t: 4,343; p <0,000) (Tablo 5). Diğer bir deyişle öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı uyku kalitesini % 4 öngörmektedir (F: 18,862; p<0,000).

Tablo 5. Sosyal medya bağımlılığının uyku kalitesi üzerine etkisi

Ölçekler	B	Standardize hata	Beta	t	p
Sabit	10,249	0,460	0,200	22,261	0,000
SMBÖ	0,019	0,004		4,343	0,000
R: 0,200		R²:0,040	F: 18,862 (p<0,000)		

Sosyal medya bağımlılığının öğrencilerin atılganlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (t: 4,343; p <0,000) (Tablo 6). Diğer bir deyişle öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı atılganlık düzeylerini % 2,2 öngörmektedir (F: 10,430; p<0,001).

Tablo 6. Sosyal medya bağımlılığının atılganlık üzerine etkisi

Ölçekler	B	Standardize hata	Beta	t	p
Sabit	88,316	2,590	0,150	34,092	0,000
SMBÖ	0,079	0,025		3,229	0,001
R: 0,150		R²:0,022	F: 10,430 (p<0,001)		

Tartışma

Mevcut çalışma “hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının uyku kalitesi ve atılganlık düzeylerine etkisi”ni belirlemek amacıyla yapılmış ve çalışmanın bulguları literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Çalışmamızda öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeyinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Daşlı ve Baloğlu (2020) Sivas’ta öğrenim gören 350 öğrenci üzerinde bir çalışma yapmıştır. Araştırmada öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda çalışmaya katılan öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin orta seviyede olduğu bulunmuştur.

Çalışmamızda öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı ile uyku kalitesi arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Eroğlu ve Yıldırım (2017) Mustafa Kemal Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği’nden 169, Diş Hekimliği Fakültesi’nden ise 99 olmak üzere toplamda 268 öğrencinin sosyal medya ağlarını kullanım amacı ve bağımlılığının uyku kalitesi ile ilişkisini araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda Sosyal Medya Bağımlılığı ve Uyku Kalitesi Ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Polater (2019) tarafından İstanbul’daki üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada internet bağımlılığı ve uyku kalitesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada, sosyal medya bağımlısı olan kişilerin uyku kalitesinin düştüğü belirlenmiştir. Bu kapsamda elde ettiğimiz bulgular, literatür ile paralellik göstermektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin SBMÖ ölçek puanı RAE arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Khairunnisa ve Putri (2019) tarafından yapılan çalışmada sosyal medya bağımlılığı ile

atılgnalık arasında pozitif yönde bir ilişki ($r=.01 < p=.05$) olduğu bulunmuştur. Gu ve ark. (2016) tarafından üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı eğilimi, atılgnalık ve kişilerarası problemler arasındaki ilişkiyi belirleme amaçlı yapılan çalışmada sosyal medya bağımlılığı ile atılgnalık arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Sheinov ve Dziavitsyn (2022) tarafından Belarus ve Ukrayna’lı üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada sosyal medya bağımlılığı ile atılgnalık arasında negatif yönde bir ilişki olduğu bildirilmiştir.

Sonuç

Öğrencilerin sosyal medyada geçirdikleri süre konusunda farkındalıklarını artıracak yöntemlerin ve uygulamaların kullanımının teşvik edilmesi kişilerin sosyal medyada geçirdikleri süreyi kontrol altında tutabilmeleri açısından yararlı olabilir. Üniversitelerde sosyal medya bağımlılığı ve sonuçları konusunda öğrencilerin bilinç düzeyini artırmak amacıyla faaliyetler (eğitim, seminer vb.) düzenlenebilir. Üniversiteler bünyesinde öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri alternatif imkânlar sağlanabilir.

Kaynaklar

Eşer , K. A, Alkaya &, A. S. Hemşirelik öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık durumu ve gelişmeleri kaçırma korkusunun incelenmesi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi. 2019;1(1):27-36

Şenyuva , E. Teknolojik gelişmelerin hemşirelik eğitime yansımaları. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. 2019;27(1):79.

M Z, W H. Challenges of gaming disorder: suggestions from a public health perspective. General Psychiatry. 2019;(32):1-2.

Dost , A, Doğan K, Aslan A&, D . Hemşirelik öğrencilerinde internet bağımlılığı . Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi . 2021;4(3):393-401 .

Çiftçi , H. Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2018;7(4).

Kaynak , S. , Altay &, B. . Hemşirelerde uyku kalitesi. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi. 2022;7(3):675-682.

Karahan , A. , Sultan &, KAV. Hemşirelikte mesleki yetkinlik. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, . 2018;5(2):160-168.

Alberti R, Emmons M. Atılgnalık hakkınızı kullanın. Hyb Yayıncılık. 1998;(1).

Tosun , Ö. , Bayat , M. , Erdem , E. , ve ark. Farklı eğitim yöntemleri uygulanan iki sağlık yüksekokulunda hemşirelik öğrencilerinin problem çözme ve atılgnalık düzeyleri. Erü Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2015;3(1):51-59.

Freeman , H. L, Adams &, F. P. Comparative effectiveness of two training programmes on assertive behavior. Nursing Standard (Through 2013). 1999;13(38):32. Freeman , H. L, Adams &, F. P. Comparative effectiveness of two training programmes on assertive behavior. Nursing Standard (Through 2013). 1999;13(38):32.

Efe , ŞY. Hemşirelikte atılgnalık. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2007;10(3):69-75.

Benton. D. Assertiveness, power and influence. Nursing Standard. 1999;(13):48-52.

- Demir , Y. , Kumcağız & H. Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling And Guidance Journal*. 2019;9(52):23-42.
- Silva 1E, P. M, Matos DS, D. B, Ezequiel DS, O. , ve ark. The use of smartphones in different phases of medical school and its relationship to internet addiction and learning approaches. *Journal Of Medical Systems*. 2018;42:1-8.
- Korkmaz , M. , Kiliç , B. , Demiray , E. , ve ark. Hemşirelerin sosyal medya kullanımını ve yaptıkları işe karşı algı düzeyinin uygulamalı bir örneği. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*. 2015;4:59-84.
- Masters , K. Social networking addiction among health sciences students in oman. *Sultan Qaboos University Medical Journal*. 2015;15(3).
- Kaya , Turn H&, N . Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin sosyal ağ sitelerini kullanma amacı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 2015;(40):2147-4524.
- Tutgun-Ünal , Deniz A&, L. . Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının incelenmesi. . *Route Educational And Social Science Journal*. 2016;3(9):155.
- Ağargün , M.y. , Kara , H. , Anlar &, Ö. . Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi'nin Geçerliliği ve Güvenirliliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 1996;7(2):107-115.,
- Voltan , N . Rathus atılganlık envanteri geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Psikoloji Dergisi*. 1990;10:23-25.
- Tabachnick , Bg. , Fidell &, L. Using multivariate statistics: international edition. 6Th Ed.usa: Pearson.. 2013.
- Eroğlu , O. , Yıldırım &, Y. Sosyal medya ağlarının kullanım amacı ve bağımlılığının uyku kalitesi ile ilişkisinin incelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*. 2017;1(1):1-10.
- Daşlı , Baloğlu Y&, A. Asosyal medya bağımlılığı üzerine bir alan araştırması". *International Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*. 2020;6(33):1229-1239.
- Polater , E . Bir grup üniversite öğrencisinde internet kullanım düzeyi, anksiyete ve uyku kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi . *Master's Thesis*. 2019.
- Khairunnisa , H. , Putri &, AAH. Relationship of assertive behaviors and social media addiction among adolescents. N 4Th Asean Conference On Psychology, Counselling, And Humanities . 2019;109-112.
- Gu , H.j. , Lee , O.s. , Hong &, M.j. . The relationship between sns addiction tendency, self assertiveness, interpersonal problems and in college students. *Journal Of* . 2016.
- Durar ve ark. Üniversite öğrencilerinde problemlerli internet kullanımının, psikolojik iyi oluş ve atılganlık ile ilişkisi. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2024;8(1):29-41.
- Sheinov, V.P., & Dziavitsyn, A.S. Relations of social media addiction with impulsivity, narcissism and assertiveness in Belarusian and Ukrainian university students. *RUDN Journal of Psychology and Pedagogics*. 2022; 19(2): 233-252.

POSTER BİLDİRİLER

THE USE OF VIRTUAL REALITY IN NEUROMUSCULAR DISEASES

Kadir BAYSOY¹

¹Hacettepe University

Neuromuscular diseases are diseases in which problems with the neuromuscular junction occur for various reasons. Muscle dysfunctions are observed in patients as a result of pathologies related to nerve conduction or muscle stimulation. Patients with neuromuscular diseases may experience various problems such as pain, fatigue, limitation, and psychological problems such as fear, anxiety and depression are also common. Both the pathological problems and limitations of the disease and mental problems negatively affect the quality of life of individuals. The management of these negative symptoms of the patients provides to increase the quality of life. Various methods are used to manage these symptoms. Thanks to the developing technology, new and different applications are starting to take place in the field of health. One of these applications is the use of virtual reality. In the literature, it is seen that virtual reality application is used for many health problems and has positive results. It is seen that virtual reality applications make positive contributions to factors such as pain, anxiety and well-being of patients. Similarly, it is used to alleviate the negative symptoms and rehabilitation of individuals who have similar problems with neuromuscular diseases, and positive results are obtained. Virtual reality applications can be used to manage the symptoms of individuals with neuromuscular diseases and can contribute positively to patient well-being. Health professionals should include virtual reality applications in order to alleviate the negative experiences of individuals with neuromuscular diseases, guide and inform patients; Further studies are recommended for more data. With this review, it is aimed to provide information and awareness about virtual reality applications used in the management of the problems experienced by individuals with neuromuscular disease.

Anahtar Kelimeler: nursing care, neuromuscular, virtual reality

NÖROMÜSKÜLER HASTALIKLARDA SANAL GERÇEKLIK KULLANIMI

Kadir BAYSOY¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Nöromüsküler hastalıklar, çeşitli nedenlerle sinir-kas kavşağı ile ilgili sorunların oluştuğı hastalıklardır. Sinir iletimi ya da kas uyarılması ile ilgili patolojiler sonucu hastalarda kas disfonksiyonları gözlenir. Nöromüsküler hastalıklara sahip hastalar ağrı, yorgunluk, kısıtlılık gibi çeşitli sorunlar yaşayabilmekte bununla beraber korku, anksiyete ve depresyon gibi ruhsal sorunlar da oldukça sık görülmektedir. Hem hastalığın patolojik sorunları ve kısıtlılıkları hem de ruhsal sorunlar bireylerin yaşam kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir. Hastaların bu olumsuz semptomların yönetilebilmesi yaşam kalitesinin yükseltilmesini sağlamaktadır. Bu semptomların yönetilmesi için çeşitli yöntemler uygulanmaktadır. Gelişen teknoloji sayesinde sağlık alanında yeni ve farklı uygulamalar da yer almaya başlamaktadır. Bu uygulamalardan biri de sanal gerçeklik kullanımınıdır. Literatürde sanal gerçeklik uygulamasının birçok sağlık sorunu için kullanıldığı ve olumlu sonuçları olduğu görülmektedir. Sanal gerçeklik uygulamalarının hastaların ağrı, anksiyete, iyilik hali gibi faktörlere olumlu katkılar sağladığı görülmektedir. Benzer şekilde nöromüsküler hastalıklar ile benzer sorunlar yaşayan bireylerin olumsuz semptomlarının hafifletilmesinde ve rehabilitasyonlarında kullanılmakta ve olumlu sonuçlar elde edilmektedir. Nöromüsküler hastalıklara sahip bireylerin semptomlarının yönetilmesinde sanal gerçeklik uygulamaları kullanılabilir ve hasta iyilik haline olumlu katkılar sağlayabilir. Sağlık profesyonellerinin nöromüsküler hastalıklara sahip bireylerin olumsuz deneyimlerini hafifletmesi için sanal gerçeklik uygulamalarına da yer vermesi, hastaları yönlendirmesi ve bilgilendirmesi; daha fazla veri için başka çalışmaların yapılması önerilmektedir. Bu derleme ile nöromüsküler hastalığa sahip bireylerin yaşadıkları sorunların yönetiminde kullanılan sanal gerçeklik uygulamaları hakkında bilgi ve farkındalık sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik bakımı, nöromüsküler, sanal gerçeklik

AN OVERVIEW OF KOLCABA’S COMFORT THEORY

Deniz Şanlı¹, Aslınur Tepekaya²

¹Izmir Katip Celebi University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Department of Surgical Nursing, Izmir, Türkiye

²Nazilli State Hospital, Aydın, Türkiye

Kolcaba used some nursing theories to define comfort. She learned from other disciplines that the need for comfort is fundamental and that individuals experience comfort holistically. She created the taxonomic structure of comfort by reviewing the nursing literature as well as the literature of other disciplines. In this review, it is aimed to explain Kolcaba’s Comfort Theory. The theoretical definition of comfort is the state of having met basic human needs for ease, relief and transcendence. According to Kolcaba, comfort largely means empowerment. The three sense of comfort (ease, relief and transcendence) combined with the four contexts (physical, psychospiritual, environmental and sociocultural) form a taxonomic structure. Both dimensions are based on patients’ needs. When needs are met, comfort increases. This structure represents the total form of comfort in terms of patient needs and their fulfillment. The main concepts described in comfort theory are comfort, comfort care, comfort measures, intervening variables, health seeking behaviors, institutional integrity, best practices and best policies. According to the assumptions supporting the comfort theory, individuals respond holistically to complex stimuli. Comfort is a desired holistic outcome related to the nursing discipline. One of the propositions of comfort theory is the assessment of comfort needs in the four contexts of patients’ experiences; another is the implementation of comfort interventions to meet the needs. Comfort needs include physical, psychospiritual, environmental and sociocultural needs. According to comfort theory there are three types of comfort interventions: technical, coaching and comfort food for the soul. By assessing the patient’s perception of comfort, the nurse makes a judgment about the extent to which the desired comfort outcome is met. The General Comfort Scale was created by Kolcaba for the measurement of comfort. Kolcaba’s Comfort Theory guides nursing practice and research because it includes a measurable, holistic, positive and nurse-sensitive result.

Anahtar Kelimeler: patient comfort, comfort needs, comfort interventions, comfort theory

KOLCABA’NIN KONFOR KURAMINA GENEL BİR BAKIŞ

Deniz Şanlı¹, Aslınur Tepekaya²

¹İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

²Nazilli Devlet Hastanesi, Aydın, Türkiye

Kolcaba, konforu tanımlamak için bazı hemşirelik kuramlarını kullanmıştır. Diğer disiplinlerden, konfor gereksiniminin temel olduğunu ve bireylerin konforu bütüncül olarak deneyimlediğini öğrenmiştir. Konforun taksonomik yapısını, hemşirelik literatürünün yanı sıra diğer disiplinlerin literatürlerini gözden geçirerek oluşturmuştur. Bu derlemede Kolcaba'nın Konfor Kuramının açıklanması amaçlanmıştır. Konforun teorik tanımı, ferahlama, rahatlama ve üstünlük için temel insan gereksinimlerinin karşılanması durumudur. Kolcaba'ya göre konfor, büyük ölçüde güçlendirmek anlamına gelmektedir. Üç konfor duygusu (ferahlama, rahatlama, üstünlük), dört bağlam (fiziksel, psikospiritüel, çevresel ve sosyokültürel) ile birleştiğinde bir taksonomik yapı oluşturur. Her iki boyut hastaların gereksinimlerine dayanmaktadır. Gereksinimler karşılandığında konfor artar. Bu yapı, hasta gereksinimleri ve gereksinimlerin karşılanması açısından konforun toplam şeklini temsil eder. Konfor kuramında açıklanan başlıca kavramlar; konfor, konfor bakımı, konfor önlemleri, araya giren değişkenler, sağlık arama davranışları, kurumsal bütünlük, en iyi uygulamalar ve en iyi politikalarıdır. Konfor kuramını destekleyen varsayımlara göre bireyler karmaşık uyaranlara bütüncül tepkiler verirler. Konfor, hemşirelik disiplini ile ilgili arzu edilen bütüncül bir sonuçtur. Konfor kuramının önermelerinden biri konfor gereksinimlerinin hastaların deneyimlerinin dört bağlamında değerlendirilmesi, bir diğeri konfor girişimlerinin gereksinimleri karşılamak için uygulanmasıdır. Konfor gereksinimleri, fiziksel, psikospiritüel, çevresel ve sosyokültürel gereksinimleri içerir. Konfor kuramına göre üç tür konfor girişi vardır: teknik girişimler, koçluk ve ruh için konfor gıdası. Hemşire, hastanın konfor algısını değerlendirerek arzu edilen konfor sonucunun ne ölçüde karşılandığına yönelik bir yargıya varır. Konforun ölçümü için Kolcaba tarafından Genel Konfor Ölçeği oluşturulmuştur. Kolcaba'nın Konfor Kuramı, ölçülebilir, bütüncül, olumlu ve hemşireye duyarlı bir sonuç içerdiği için hemşirelik uygulamalarına ve araştırmalarına yön verir.

Anahtar Kelimeler: hasta konforu, konfor gereksinimleri, konfor girişimleri, konfor kuramı

SOLUTION FOCUSED APPROACH BASED INDIVIDUAL PSYCHOEDUCATION IN DEPRESSIVE DISORDER WITH TRANSCRANIAL MAGNETIC STIMULATION THERAPY: A CASE REPORT

Gülhanım Aydemir¹, Feride Ercan², Satı Demir²

¹Gazi University Health Research and Application Center, Gazi Hospital, Ankara, Turkey

²Gazi University, Faculty of Nursing, Department of Mental Health and Disease Nursing,
Ankara, Turkey

Introduction and Aim: In depressive disorders, psychosocial approaches are important for long-term effects along with pharmacological and somatic treatments. In this case, it was aimed to evaluate the effect of individual psychoeducation programs on internalized stigma, alexithymia, communication skills in a patient who received outpatient "Transcranial Magnetic Stimulation (TMS)" treatment with the diagnosis of "Depressive Disorder".

Case: The patient, 39 years, high school graduate, married; has withdrawn after an unplanned pregnancy that she wanted, but her family did not. The patient, receiving medication since 2011 with a pre-diagnosis of depressive disorder, relapsed four times, attempted suicide twice, and received inpatient treatment once. The patient, applied to clinic due to suicidal thoughts, planned 20 sessions of TMS with outpatient follow-up, received psychoeducation based on a solution-focused approach on June 12-14, 2024. Informed consent was obtained before the application. The psychoeducation program was carried out in three sessions (30-40 minutes each session) focused on "The meaning of the disease, patient experiences, internalized stigma," "Recognizing-understanding emotions," "Effective communication skills." "Miracle question" and "exceptional cases" techniques were used to deepen the sharing. The Internalized Stigma of Mental Illness Scale (ISMI), Communication Skills Scale (CSS), Toronto Alexithymia Scale (TAS-20) were used.

Conclusion: In the sessions, the patient expressed herself "*If I were not sick, I would not think about death; I would be smiling.*" regarding the meaning of the disease, and "*I hate it when people look at me and treat me as if they pity me. That is why I do not participate much.*" regarding the internalized stigma experienced. Psychoeducation increased awareness of internalized stigma (ISMI:pretest=79;posttest=70) and strengthened communication skills (CSS:pretest=57;posttest=80). In terms of recognizing and understanding emotions, no change was observed (TAS-20:pre-test=60;post-test=60). Considering the positive effects of the psychoeducation program planned in line with the characteristics of the case, it is recommended to evaluate its long-term effects.

Anahtar Kelimeler: depressive disorder, transcranial magnetic stimulation, solution focused approach, psychoeducation, psychiatric nursing

TRANSKRANIAL MANYETİK STİMÜLASYON TEDAVİSİ UYGULANAN DEPRESİF BOZUKLUKTA ÇÖZÜM ODAKLI YAKLAŞIM TEMELLİ BİREYSEL PSİKOEĞİTİM: OLGU SUNUMU

Gülhanım Aydemir¹, Feride Ercan², Satı Demir²

¹Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, Gazi Hastanesi, Ankara, Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakùltesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Depresif bozukluklarda farmakolojik ve somatik tedaviler ile birlikte uzun dönem etkide psikososyal yaklaşımlar önemlidir. Olguda, “Depresif Bozukluk” tanısı ile ayaktan “Transkranial Manyetik Stimülasyon (TMS)” tedavisi alan hastada bireysel psikoeğitim programının içselleştirilmiş damgalama, aleksitimi ve iletişim becerileri üzerine etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Olgu: Hasta, 39 yaşında, lise mezunu, evli, eşi ve çocukları ile birlikte yaşamaktadır; kendisinin istediği ama eşinin ve ailesinin istemediği plansız bir gebelik ve doğum sonrasında içe kapanmış ve iletişim kurmak istememektedir. Depresif bozukluk ön tanısı ile 2011 yılından itibaren ilaç tedavisi almaktadır. Tedavi sürecinde dört kez nüks yaşamış, iki kez özkiyım girişiminde bulunmuş ve bir kez yatarak tedavi almıştır. Haziran 2024’te özkiyım düşünceleri nedeni ile polikliniğe başvurmuş ve ayaktan takiple 20 seans TMS tedavisi planlanan hastaya bu çalışma kapsamında 12-14 Haziran 2024 tarihlerinde çözüm odaklı temelli bireysel psikoeğitim uygulanmıştır. Uygulama öncesinde hastadan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Psikoeğitim programı, “Hastalığın anlamı, hasta deneyimleri ve içselleştirilmiş damgalama”, “Duyguları tanıma ve anlama” ve “Etkili iletişim becerileri geliştirme” odaklı üç oturumda (her bir oturum 30-40 dakika) gerçekleştirilmiştir. Çözüm odaklı yaklaşım temelli “mucize soru” ve “istisnai durumlar” teknikleri ile hasta paylaşımları derinleştirilmiştir. Ölçüm aracı olarak Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği (RHİDÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20) kullanılmıştır.

Sonuç: Oturumlarda hasta, hastalığın anlamına ilişkin “*Hasta olmasaydım; ölümü düşünmezdim. Gülümsüyor olurdum.*”, ve deneyimlenen içselleştirilmiş damgalamaya ilişkin “*İnsanların bana acır gibi bakmasından, davranmasından nefret ediyorum. Bu yüzden çok aralarına katılmıyorum.*” şeklinde kendini ifade etmiştir. Olguda, bireysel psikoeğitimin içselleştirilmiş damgalama açısından farkındalığı arttığı (RHİDÖ:ön-test=79; son test=70), iletişim becerilerini güçlendirdiği (İBÖ: ön-test=57; son-test=80) belirlenmiştir. Duyguları tanıma ve anlama açısından bir değişim gözlenmemiştir (TAÖ-20:ön-test=60;son-test=60). Olgunun özellikleri doğrultusunda planlanan psikoeğitim programının olumlu etkileri ışığında uzun dönemde etkilerinin de değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: depresif bozukluk, transkranial manyetik stimülasyon, çözüm odaklı yaklaşım, psikoeğitim, psikiyatri hemşireliği

EFFECT OF PREOPERATIVE HEATING ON PEROPERATIVE NORMOTHERMIA

Büşra Badak¹, Kübra Yılmaz²

¹Gazi University Hospital

²Yıldırım Beyazıt University

Introduction and Aim: Although the most important factor affecting hypothermia during the surgical process is anesthesia, the incidence of hypothermia has been found to be 56.7 – 78.6% in studies (Kleimeyer et al. 2018; Mendonça et al. 2021). The aim of this research is to ensure that the heating applied in the preoperative period in patients undergoing surgery; To determine the effect of perioperative normothermia and hypothermia on related complications.

Results: In the study, 58 articles from the PubMed database, 343 articles from Google Scholar, and 10 articles from the Ulakbim Turkish Medical Database were scanned, and 19 articles that met the inclusion criteria were examined. When the research results are examined, preoperative warming time varies between 10 minutes and 120 minutes. Of the articles examined, 26.3% (n=5) 10min, 10.5% (n=2) 15min, 5.2% (n=1) 20min, 36.8% (n=7) 30min, 5.2% (n=1) 120 minutes, 10.2% (n=2) study group was warmed before epidural anesthesia, and 5.2% (n=1) study group was 15-30-45 minutes preoperative warming. As a heating technique; Air heating blanket, air heating device, and air heating apron were used. When the effect of preoperative heating on complications was examined; 5.2% (n=1) of the studies showed a decrease in pain intensity, 10.5% (n=2) a decrease in tremors, 21% (n=4) a decrease in the length of stay in the intensive care unit, and 15.7% reported a decrease in the duration of stay in the intensive care unit. (n=3) reported an increase in thermal comfort level, 5.2% (n=1) reported a decrease in transfusion requirement, and 5.2% (n=1) reported a decrease in surgical site infection. In the entire study examined, active heating was associated with normothermia. It was found to be effective in protecting.

Conclusion: In the studies examined, the results of the examined studies showed that pre-warming for 10-30 minutes was effective in maintaining normothermia in preventing hypothermia.

Anahtar Kelimeler: “surgery, prewarming, hypothermia”

PREOPERATİF ISITMANIN PERİOPERATİF NORMOTERMİYE ETKİSİ

Büşra Badak¹, Kübra Yılmaz²

¹Gazi Üniversitesi Hastanesi

²Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Cerrahi süreçte hipotermiyi etkileyen en önemli faktör anestezi olmakla birlikte hipotermi insidansı %56,7 – 78,6 olarak yapılan çalışmalarda saptanmıştır(Kleimeyer et al. 2018; Mendonça et al. 2021).Bu araştırmanın amacı cerrahi geçiren hastalarda preoperatif dönemde uygulanan ısıtmanın; perioperatif normotermi ve hipotermi ilişkili komplikasyonlar üzerindeki etkisinin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma PRISMA protokolü ilkeleri doğrultusunda sistematik derleme yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmamızda Ocak 2019-Haziran 2024 arası yayınlanan Türkçe “cerrahi, ön ısıtma, hipotermi, normotermi” ve İngilizce “surgery, prewarming, hypothermia” anahtar kelimeleri ile veri tabanları tarandı ve araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan 19 adet makale incelendi. Editöre mektup, derleme, sistematik inceleme, olgu sunumları kapsam dışında tutuldu. Araştırmaya yayın dili Türkçe veya İngilizce olan; tam metnine ulaşılabilecek deneysel, kohort, prospektif, kesitsel ve tanımlayıcı türdeki çalışmalar dahil edildi.

Bulgular: Araştırmada PubMed veri tabanından 58, Google Scholar’dan 343, Ulakbim Türk Tıp Veri Tabanı’ndan 10 makale tarandı ve araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan 19 makale incelendi. Araştırma sonuçları incelendiğinde preoperatif ısıtma süresi 10 dakika ile 120 dakika arasında değişmektedir. İncelenen makalelerin %26,3 (n=5) 10dk, %10,5 (n=2) 15dk, %5,2 (n=1) 20dk, %36,8 (n=7) 30dk, %5,2 (n=1) 120 dk, %10,2 (n=2) çalışma grubuna epidural anestezi öncesi ısıtma ve %5,2 (n=1) çalışma grubuna 15-30-45 dk preoperatif ısıtma uygulanmıştır.İsıtma tekniği olarak; hava ısıtma battaniyesi, hava ısıtma cihazı, hava ısıtma önlüğü kullanılmıştır.Preoperatif ısıtmanın komplikasyonlar üzerine etkisi incelendiğinde; çalışmaların %5,2’si (n=1) ağrı şiddetinde azalma, %10,5 (n=2) titremede azalma, %21’i (n=4) yoğun bakım ünitesinde yatış süresinde azalma, %15,7’si (n=3) termal konfor düzeyinde artış, %5,2’si (n=1) transfüzyon gereksiniminde azalma, %5,2’si (n=1)’si cerrahi alan enfeksiyonunda azalma bildirmiştir.İncelenen araştırmanın tamamında aktif ısıtmanın normoterminin korunmasında etkili olduğu saptandı.

Sonuç: İncelenen çalışmalarda hipoterminin önlenmesinde 10-30 dk ön ısıtmanın normoterminin korunmasında etkili olduğunu incelenen araştırma sonuçları göstermiştir.Ayrıca preoperatif ısıtmanın titreme, komplikasyonlar ve ameliyat sonrası derlenme ünitesinde yatış süresini azalttığı, hasta konforunu arttırdığı saptandı.

Anahtar Kelimeler: "Cerrahi, Ön ısıtma, Hipotermi, Normotermi"

Kaynakça: Becerra, Á., Valencia, L., Saavedra, P., Rodríguez-Pérez, A., & Villar, J. (2021). Effect of prewarming on body temperature in short-term bladder or prostatic transurethral resection under general anesthesia: A randomized, double-blind, controlled trial. Scientific reports, 11(1), 20762

- Oh EJ, Han S, Lee S, Choi EA, Ko JS, Gwak MS, Kim GS.(2023). Forced-air prewarming prevents hypothermia during living donor liver transplantation: a randomized controlled trial. *Sci Rep*;13(1):3713.
- Okada, N., Fujita, T., Kanamori, J., Sato, A., Kurita, D., Horikiri, Y., Sato, T., Fujiwara, H., Yamamoto, H., & Daiko, H. (2020). Efficacy of prewarming prophylaxis method for intraoperative hypothermia during thoracoscopic esophagectomy. *Esophagus : official journal of the Japan Esophageal Society*, 17(4), 385–391.
- Shirozu, K., Nobukuni, K., Maki, J., Nagamatsu, K., Tanaka, R., Oya, K., Funakoshi, K., Higashi, M., & Yamaura, K. (2023). Redistributive Hypothermia Prevention by Prewarming with Forced-Air: Exploratory, Open, Randomized, Clinical Trial of Efficacy. *Therapeutic hypothermia and temperature management*, 13(2), 55–61
- Cho, J., Lee, J. M., Kim, K. M., Yon, J. H., Lee, H. S., & Jun, I. J. (2024). Effect of 10 Minutes of Prewarming and Prewarmed Intravenous Fluid Administration on the Core Temperature of Patients Undergoing Transurethral Surgery under General Anesthesia. *International journal of medical sciences*, 21(1), 1–7.
- Lee, S. Y., Kim, S. J., & Jung, J. Y. (2020). Effects of 10-min prewarming on core body temperature during gynecologic laparoscopic surgery under general anesthesia: a randomized controlled trial. *Anesthesia and pain medicine*, 15(3), 349–355.
- Cho, S. A., Yoon, S., Lee, S. J., Jee, Y. S., Cho, C. K., & Sung, T. Y. (2022). Clinical efficacy of short-term prewarming in elderly and adult patients: A prospective observational study. *International journal of medical sciences*, 19(10), 1548–1556.
- Akpolat, R., & Arslan, S. (2024). Effect of Prewarming on Postoperative Hypothermia, Vital Signs, and Thermal Comfort: A Randomized Controlled Trial. *Therapeutic hypothermia and temperature management*, 14(2), 89–98.
- Mendonça FT, Ferreira JDS, Guilardi VHF, Guimarães GMN. (2021) Prevalence of Inadvertent Perioperative Hypothermia and Associated Factors: A Cross-Sectional Study. *Ther Hypothermia Temp Manag.*;11(4):208-215. doi: 10.1089/ther.2020.0038.
- Kleimeyer JP, Harris AHS, Sanford J, Maloney WJ, Kadry B, Bishop JA. (2018). Incidence and Risk Factors for Postoperative Hypothermia After Orthopaedic Surgery. *J Am Acad Orthop Surg.*;15:26(24):e497-e503
- Mohan, C., & Madhusudhana, R. (2023). Effects of Pre-warming and Co-warming in Preventing Intraoperative Hypothermia. *Cureus*, 15(2), e35132.
- Carella, M., Beck, F., Piette, N., Lecoq, J. P., & Bonhomme, V. L. (2024). Effect of preoperative warming on intraoperative hypothermia and postoperative functional recovery in total hip arthroplasty: a randomized clinical trial. *Minerva anesthesiologica*, 90(1-2), 41–50.
- Kaufner, L., Niggemann, P., Baum, T., Casu, S., Sehoul, J., Bietenbeck, A., Boschmann, M., Spies, C. D., Henkelmann, A., & von Heymann, C. (2019). Impact of brief prewarming on anesthesia-related core-temperature drop, hemodynamics, microperfusion and postoperative ventilation in cytoreductive surgery of ovarian cancer: a randomized trial. *BMC anesthesiology*, 19(1), 161.
- Kawanishi, R., Honda, Y., Bando, Y., Kakuta, N., & Tanaka, K. (2023). Effect of 10-minute prewarming plus intraoperative co-warming on core temperature maintenance during breast surgery compared to intraoperative co-warming alone: a randomized controlled trial. *The journal of medical investigation : JMI*, 70(1.2), 74–79.

Shim, J. W., Kwon, H., Moon, H. W., & Chae, M. S. (2024). Clinical Efficacy of 10 Min of Active Prewarming for Preserving Patient Body Temperature during Percutaneous Nephrolithotomy: A Prospective Randomized Controlled Trial. *Journal of clinical medicine*, 13(7), 1843.

Tyvold S. S. (2019). Preventing hypothermia in outpatient plastic surgery by self-warming or forced-air-warming blanket: A randomised controlled trial. *European journal of anaesthesiology*, 36(11), 843–850

Becerra, Á., Valencia, L., Saavedra, P., Rodríguez-Pérez, A., & Villar, J. (2021). Effect of prewarming on body temperature in short-term bladder or prostatic transurethral resection under general anesthesia: A randomized, double-blind, controlled trial. *Scientific reports*, 11(1), 20762

Artykov, Merve Sevim, and Nihal Gökbulut Özaslan. (2023) "İntrakraniyal kitle cerrahisinde preoperatif dönemdeki ısıtmanın hipotermiyi önlemedeki etkisi." *Turkish Journal of Clinics and Laboratory* 14.4 678-684

Kang, S., & Park, S. (2020). Effect of the ASPAN Guideline on Perioperative Hypothermia Among Patients With Upper Extremity Surgery Under General Anesthesia: A Randomized Controlled Trial. *Journal of perianesthesia nursing : official journal of the American Society of PeriAnesthesia Nurses*, 35(3), 298–306.

PREVALENCE, AWARENESS AND FACTORS AFFECTING OBESITY IN ADOLESCENTS

Ferdane Koçođlu¹, Tuğçe Birol², Beyza Özdođan²

¹Niđe Ömer Halisdemir University, Zübeyde Hanım Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Public Health Nursing, Niğe, Turkey

²Niđe Ömer Halisdemir University, Zübeyde Hanım Faculty of Health Sciences, Niğe, Turkey

Introduction and Aim: Childhood obesity is considered a major public health problem worldwide due to the alarming increase in its prevalence. In Turkey, the prevalence of obesity is reported to be between 11-24%. It is emphasized that obesity in adolescence has an effect in later ages and therefore it is important to detect obesity in the early period. The aim of our study was to determine the prevalence and awareness of obesity in adolescents and the factors affecting obesity.

Method: The descriptive cross-sectional study was conducted in two secondary schools in the center. All students between the ages of 11-14, who were studying in the schools determined by lottery method in 2023-2024 and who voluntarily agreed to participate were included in the study. The study was completed with 302 students. Personal information form and Obesity Awareness Scale were used to collect the data. Ethics committee approval from the university, institutional permissions and approval from parents/students were obtained.

Results: The mean age of the students was 12.36±1.19 years. 28.3% of their mothers graduated from high school or higher and 25.8% had an obese family member. 18.7% of the students watched sitting TV for 5 hours or more, 45.3% did not eat breakfast regularly, 59.1% skipped meals and 44.2% consumed fast food 3 days or more per week. 14.6% of the students were above the 85th percentile. The mean scores of obesity awareness, nutrition and physical activity sub-dimensions of the Obesity Awareness Scale were 20.26±3.34, 20.25±3.38 and 14.63±2.64, respectively. The presence of an overweight person in the family is an effective factor.

Conclusion: The majority of the students maintained lifestyle habits that are risky in terms of obesity development and had low mean scores in terms of physical activity. Having an overweight family member can be considered as a risk factor.

Anahtar Kelimeler: Adolescent, obesity, awareness, factors

ADOLESANLARDA OBEZİTE GÖRÜLME SIKLIĞI, FARKINDALIĞI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Ferdane Koçođlu¹, Tuğçe Birol², Beyza Özdoğan²

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye

²Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Niğde, Türkiye

Bu araştırma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023 yılı 2. dönem kapsamında desteklenmiştir.

Giriş ve Amaç: Çocukluk çağı obezitesi görülme sıklığında endişe verici artışı nedeniyle dünya çapında önemli bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir. Türkiye’de obezite prevalansının %11-24 arasında olduğu belirtilmektedir. Adolesan dönemdeki obezitenin ilerleyen yaşlarda da etkisinin olduğu bu nedenle erken dönemde obezitenin tespit edilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmamızın amacı, adolesanlarda obezite prevalansını, farkındalığını ve obeziteye etki eden faktörlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı/kesitsel türde olan araştırma, merkeze bağlı iki ortaokulda yürütülmüştür. Kura yöntemi ile belirlenen okullarda 2023-2024 yılında eğitim gören, 11-14 yaş aralığında olan, gönüllü olarak katılmayı kabul eden tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma 302 öğrenci ile tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve Obezite Farkındalığı Ölçeği kullanılmıştır. Üniversiteden etik kurul onayı, kurum izinleri ve velilerden/öğrencilerden onay alınmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 12.36±1.19’dır. Annelerinin %28.3’ü lise ve üzeri mezundur ve %25.8’inin ailesinde şişman bir birey vardır. Öğrencilerin %18.7’si günde 5 saat ve üzeri oturarak Tv izlemekte, % 45.3’ü düzenli kahvaltı yapmamakta, %59.1’i öğün atlamakta ve %44.2’si haftada 3 gün ve üzeri fastfood gıda tüketmektedir. Öğrencilerin %14.6’si 85. persentilin üzerindedir. Obezite Farkındalık Ölçeğinin alt boyutların olan obezite farkındalığı, beslenme ve fiziksel aktivite puan ortalamaları sırasıyla 20.26±3.34, 20.25±3.38,14.63±2.64’tür. Ailede kilolu birinin varlığı etkili bir faktördür.

Sonuç: Öğrencilerin çoğunluğu obezite gelişimi açısından riskli olan yaşam tarzı alışkanlıklarını sürdürmekle birlikte fiziksel aktivite yönünden düşük puan ortalamasına sahiptir. Ailede kilolu birinin olması risk faktörü olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Adolesan, obezite, farkındalık, faktörler

UTILIZATION OF CHATGPT IN NURSING EDUCATION: EVALUATION THROUGH SWOT ANALYSIS

Rukiye Kevser Saęlam¹, Bilge Kalanlar¹

¹Hacettepe University

ChatGPT (Generative Pretrained Transformer) is a popular AI tool developed by OpenAI, first released as GPT-3.5 in November 2022, with its second version, GPT-4.0, launched in March 2023. It can answer questions, provide information, and engage in conversations on various topics. GPT-based tools have significant potential to impact healthcare education. Studies on the use of ChatGPT in nursing education indicate that it enhances student engagement, improves knowledge acquisition, provides personalized learning experiences, and offers instant feedback and simulation scenarios. Additionally, ChatGPT is noted to improve students' digital literacy. However, concerns about accuracy, inconsistency, privacy, security, lack of human interaction, over-reliance, ethical issues, and academic dishonesty suggest that further investigation into its effects on nursing education is needed.

This study aims to assess the use of ChatGPT in nursing education, identifying the opportunities and challenges it presents. It also evaluates perceptions of this technology and its impact on educational outcomes, offering insights into the future of AI integration. A literature review was conducted using national and international databases, and a SWOT analysis was applied to the selected studies.

The SWOT analysis of ChatGPT's integration into nursing education highlighted four key areas: strengths, weaknesses, opportunities, and threats. Strengths include enhancing student engagement, personalized learning, instant feedback, and improving digital literacy. Weaknesses involve information inconsistencies, privacy, and security concerns, as well as reduced human interaction. Opportunities involve digital transformation, easy access to resources, and the development of clinical reasoning. Threats include ethical concerns, moral values, and the weakening of professional skills.

The study concludes that while ChatGPT offers significant opportunities in nursing education, challenges and threats must be addressed. Effective integration requires ethical guidelines and educator oversight, and further research is necessary to fully explore the potential of AI in nursing education.

Anahtar Kelimeler: "ChatGPT, nursing, education, nursing education"

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE CHATGPT KULLANIMI: SWOT ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRME

Rukiye Kevser Sağlam¹, Bilge Kalanlar¹

¹Hacettepe Üniversitesi

ChatGPT (Generative Pretrained Transformer), OpenAI tarafından geliştirilen popüler bir yapay zekâ ürünüdür. İlk kez Kasım 2022 yılında OpenAI tarafından GPT-3.5 olarak piyasaya sürülmüş ve Mart 2023'te GPT-4.0 olarak ikinci sürümü kısa sürede piyasaya sunulmuştur. ChatGPT, soruları yanıtlayma, bilgi sağlama ve çeşitli konularda konuşmalar yapma yeteneğine sahiptir. GPT tabanlı araçlar, sağlık eğitimi üzerinde önemli bir etki potansiyeline sahiptir. Yapılan çalışmalarda ChatGPT'nin hemşirelik eğitimi üzerindeki etkisi ele alındığında, ChatGPT'nin öğrenci katılımını sağladığı, bilgi edimini artırarak kişiselleştirilmiş öğrenme sağladığı, anında geri bildirim ve simülasyon senaryoları gibi birçok avantaj sunduğu bilinmektedir. Ayrıca ChatGPT'nin öğrenciler üzerindeki dijital okur-yazarlığı arttırdığı belirtilmektedir. Ancak, doğruluk, tutarsızlık, mahremiyet, güvenlik sorunları, insan etkileşimi eksikliği, aşırı güven, etik sorunlar, ahlaki değerler ve kopya çekme gibi konularda ChatGPT'nin hemşirelik eğitimi üzerindeki etkisinin daha fazla araştırılması gerektiği çalışmalarda vurgulanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, hemşirelik eğitiminde ChatGPT'nin kullanımını değerlendirerek sunduğu fırsatlar ve karşılaşılabilecek zorlukları belirlemektir. Ayrıca, bu teknolojiye yönelik algıları ve eğitim çıktıları üzerindeki etkilerini değerlendirerek, yapay zekâ entegrasyonunun geleceği hakkında öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmada, ulusal uluslararası veri tabanları kullanılarak literatür taraması yapılmış ve elde edilen makalelerin incelenmesinde SWOT analizi kullanılmıştır.

Bu çalışmada ChatGPT'nin hemşirelik eğitimine entegrasyonu üzerine yapılan SWOT analizinde dört ana başlık öne çıkmıştır: güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler. Güçlü yönler arasında öğrenci katılımını artırma, kişiselleştirilmiş öğrenme, anında geri bildirim ve dijital okuryazarlık geliştirme yer alırken; zayıf yönler bilgi tutarsızlıkları, güvenlik ve mahremiyet sorunları ile insan etkileşimi eksikliği olarak belirlenmiştir. Fırsatlar dijital dönüşüm, kaynaklara kolay erişim ve klinik akıl yürütme gelişimini içerirken; tehditler ise etik sorunlar, ahlaki değerler ve mesleki becerilerin zayıflaması olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma, ChatGPT'nin hemşirelik eğitiminde büyük fırsatlar sunduğunu ancak zorlukların ve tehditlerin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Etkili entegrasyon için etik kurallar ve eğitici rehberliği önemlidir. Yapay zekânın hemşirelik eğitimindeki potansiyeli için daha fazla araştırma yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: "ChatGPT, hemşirelik, eğitim, hemşirelik eğitimi"

Kaynakça:

- 1- Alkhaqani AL. ChatGPT and academic integrity in nursing and health sciences education. *Journal of Medical Research and Reviews*, 2023; 1(1). Doi: 10.5455/JMRR.20230624044947.
- 2- Miao H., Ahn H. Impact of ChatGPT on Interdisciplinary Nursing Education and Research. *Asian Pac Isl Nurs J*. 2023; 7: e48136.
- 3- Odom-Farren J. The Role of ChatGPT in Perianesthesia Nursing. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 2023; 176–177.
- 4- Moons P, Bulk LV. ChatGPT: can artificial intelligence language models be of value for cardiovascular nurses and allied health professionals. *European Journal of Cardiovascular*

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

- Nursing, 2023; 22(7): e55–e59. Doi: <https://doi.org/10.1093/eurjcn/zvad022>.
- 5- Sallam M, Salim NA, Barakat M, Al-Mahzoum K, Al-Tammemi AB, Malaeb D, Hallit R, Hallit S. Assessing Health Students’ Attitudes and Usage of ChatGPT in Jordan: Validation Study. *JMIR Med Educ*, 2023; e48254.
- 6- İlaslan E. Yapay Zekâ Sohbet Robotları ve ChatGPT’nin Hemşirelik Eğitimde Kullanılması. *Akd Hemşirelik D* 2023; 2(2): 73-80.
- 7- Miao H, Ahn H. Impact of ChatGPT on Interdisciplinary Nursing Education and Research. *Asian Pac Isl Nurs J*. 2023; 7: e48136. Doi: 10.2196/48136.
- 8- Abdulai AF, Hung L. Will ChatGPT undermine ethical values in nursing education, research, and practice? *Nursing Inquiry*. 2023; 30: e12556. Doi: 10.1111/nin.12556.
- 9- Abujaber A A, Abd-Alrazaq A, Al-Qudimat A R, Nashwan AJ. A Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats (SWOT) Analysis of ChatGPT Integration in Nursing Education: A Narrative Review. *Cureus*, 2023; 15(11): e48643. Doi: 10.7759 /cureus.48643.
- 10- Archibald MM, Clark AM. ChatGTP: What is it and how can nursing and health science education use it? *J Adv Nurs*, 2023; 79:3648–3651.

WHAT SHOULD WE DO AGAINST MONKEYPOX VIRUS DURING SURGERY?

Rabia Görücü¹, Kübra Şengör², Ferzan Kalaycı Emek³

¹Karabük University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing, Karabük, Turkey

²Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing, Kütahya, Turkey

³Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Fundamentals of Nursing, Kütahya, Turkey

Recent infectious diseases like Ebola, Zika, Chikungunya, COVID-19, and Monkeypox (MPXV) have posed significant challenges to healthcare systems, raising concerns among professionals and the public. Monkeypox virus, a DNA virus from the Poxviridae family, was first detected in a 2022 outbreak originating from the West African clade, which has weak virulence. Transmission occurs through various contact routes, and the disease becomes contagious with the onset of symptoms. Although Monkeypox can cause dermatological lesions that may require urgent surgical intervention, postponing elective surgeries until lesions heal is recommended. The perioperative process requires a systematic approach, strong communication, and effective defense strategies. This review aims to identify the necessary protective measures during surgical procedures for patients infected with Monkeypox and to ensure safety for both patients and healthcare professionals by minimizing transmission risk. Additionally, it proposes strategies for organizing perioperative care effectively during outbreaks. Key precautions include the use of hydroalcoholic solutions for patients and staff, direct transport of infected patients to the operating room while avoiding contact with others, the use of appropriate personal protective equipment (PPE), replacing bed linens with disposable sheets before transfer, favoring anesthesia methods that reduce droplet exposure (e.g., local-spinal anesthesia), isolating patients in negative pressure rooms during surgery, enhancing communication and training within the surgical team, implementing bio-cleaning with virus-killing detergents (e.g., compliant with NF EN14476), and ensuring careful waste management. In conclusion, patients infected with Monkeypox require specialized perioperative care. Healthcare institutions should develop local guidelines to prevent infection spread and protect healthcare workers, implementing all perioperative measures meticulously for suspected or confirmed case.

Anahtar Kelimeler: monkeypox, surgery, virus

CERRAHİ SÜREÇTE MAYMUN ÇİÇEĞİ VİRÜSÜNE KARŞI NE YAPMALIYIZ?

Rabia Görücü¹, Kübra Şengör², Ferzan Kalaycı Emek³

¹Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Cerrahi
Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

³Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

Son zamanlarda, Ebola, Zika, Chikungunya, COVID-19 ve Maymun Çiçeği (monkeypox virüs, MPXV) gibi yeni bulaşıcı hastalıklar, sağlık sistemlerinde önemli zorluklar yaratmış ve hem sağlık çalışanları hem de toplum arasında endişeye neden olmuştur. Bu enfeksiyonlar, özellikle cerrahi girişim ve yoğun bakım gerektiren hastalar için önlemler alınmasını zorunlu kılmaktadır. Maymun Çiçeği virüsü, Poxviridae ailesine ait bir DNA virüsüdür ve 2022'deki salgın, zayıf virülansa sahip Batı Afrika kladından kaynaklanmıştır. Virüs, çeşitli temas yollarıyla bulaşmakta ve hastalık ilk semptomlarla birlikte bulaşıcı hale gelmektedir. Maymun Çiçeği ile enfekte hastalarda acil cerrahi müdahale gerektiren dermatolojik lezyonlar görülebilmekle birlikte, elektif cerrahilerin lezyonlar iyileşene kadar ertelenmesi önerilmektedir. Perioperatif süreç, sistematik bir yaklaşım ve güçlü bir iletişim ağı gerektirmektedir. Bu derlemenin amacı, Maymun Çiçeği virüsüyle enfekte hastalarda cerrahi süreçte alınması gereken koruyucu önlemleri belirlemek ve bulaş riskini azaltarak hem hastaların hem de sağlık çalışanlarının güvenliğini sağlamaktır. Ayrıca, salgın sürecinde etkin bir perioperatif organizasyonun oluşturulması ve bu süreçte izlenecek kanıta dayalı stratejilerin sunulması hedeflenmiştir. Maymun Çiçeği salgını sırasında cerrahi süreçte alınması gereken önlemler incelenmiştir. Önerilen başlıca önlemler arasında, hastalar ve sağlık çalışanları için hidroalkolik solüsyonların her aşamada kullanımı, enfekte hastaların diğer hastalarla temastan kaçınarak doğrudan ameliyathaneye taşınması, uygun kişisel koruyucu ekipmanların (KKE) kullanılması, yatak çarşaflarının transferden önce çıkarılması ve tek kullanımlık çarşaflarla değiştirilmesi, anestezi sırasında damlacık maruziyetini azaltacak yöntemlerin (lokal-spinal anestezi) tercih edilmesi, cerrahi girişim sürecince hastaların negatif basınçlı odalarda izole edilmesi, cerrahi ekip içi iletişim ve eğitimin güçlendirilmesi, biyo temizlik (Avrupa etiketi NF EN14476'ya eşdeğer virüs öldürücü deterjan gibi..) ve atık yönetiminin dikkatle gerçekleştirilmesi yer almaktadır. Sonuç olarak, Maymun Çiçeği virüsü ile enfekte hastalar, cerrahi süreçte özel dikkat gerektirmektedir. Bu nedenle, her sağlık kuruluşu, salgının başlangıcında enfeksiyon yayılmasını önlemek ve sağlık çalışanlarını korumak için tüm perioperatif adımları içeren yerel bir prosedür/kılavuz oluşturmalıdır. Şüpheli veya doğrulanmış vakaları olan hastalar için tüm bu perioperatif adımlar titizlikle uygulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Maymun çiçeği, cerrahi, virüs

EXAMINATION OF THESES ON SIMULATED PATIENT OR STANDARDIZED PATIENT IN NURSING IN TURKEY

Evrım Sarıtaş¹, Zehra Göçmen Baykara¹

¹Gazi University Faculty of Nursing

Introduction and Aim: Simulated or standardized patient is one of the teaching methods that provide effective and realistic learning experiences. Studies on simulated and standardized patients in the field of nursing are increasing. The aim of this study is to examine the theses related to simulated or standardized patient in nursing in Turkey.

Method: In this retrospective, descriptive study, theses related to simulated or standardized patient practice in nursing, whose abstracts and/or full texts were accessed, were examined. Between 20-24 August 2024, relevant theses were searched using the keywords 'simulated patient', 'standardized patient', 'simulation', 'nursing', 'nursing education' in YÖK thesis. Frequency distributions of quantitative data were made, and qualitative data were divided into headings in appropriate themes.

Findings: There are 24 theses directly related to the use of simulated or standardized patients in nursing. Seventeen of the theses are doctoral theses and seven are master's theses. Twelve of the theses were quasi-experimental, 8 were randomised controlled experimental, 3 were quasi-experimental qualitative, and 1 was methodological. 3 of the theses were conducted with nurses and 21 with nursing students. Cognitive skills were evaluated in 17 theses, psychomotor skills in 14 theses and affective skills in 17 theses. When the subjects evaluated are examined under general headings; they are about improving nursing care, nursing education, knowledge level, psychomotor skills, attitudes and behaviours, mental-intellectual skills. In the findings of the theses, it was generally stated that simulated or standard patient practice improved cognitive and psychomotor skills, provided positive attitudes and behaviours.

Conclusion: It was determined that thesis studies on simulated and standardized patients in nursing in our country are increasing gradually, and it is an effective teaching method open to development. It is recommended that students and graduate nurses should practice with simulated and standardized patients, its use should increase in postgraduate theses and other studies should be planned.

Anahtar Kelimeler: nursing, nursing education, nursing theses, simulated patient, standardized patient

TÜRKİYE’DE HEMŞİRELİKTE SİMÜLE HASTA VEYA STANDART HASTA İLE İLGİLİ YAPILAN TEZLERİN İNCELENMESİ

Evrım Sarıtaş¹, Zehra Göçmen Baykara¹

¹Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş ve Amaç: Simüle ve standart hasta, etkili ve gerçekçi öğrenme deneyimleri sağlayan öğretim yöntemlerinden birisidir. Hemşirelikte simüle ve standart hastayla ilgili yapılan çalışmalar artış göstermektedir. Bu araştırmanın amacı; Türkiye’de hemşirelikte simüle veya standart hastayla ilgili yapılan tezlerin incelenmesidir.

Yöntem: Retrospektif, tanımlayıcı desenli bu çalışmada hemşirelikte simüle veya standart hasta uygulamasıyla ilgili, özetine ve/veya tam metnine ulaşılan tezler incelenmiştir. 20-24 Ağustos 2024 tarihleri arasında YÖK tezde “simüle hasta”, “standart hasta”, “simülasyon”, “hemşirelik”, “hemşirelik eğitimi” anahtar kelimeleri kullanılarak ilgili tezler taranmıştır. Nicel verilerin frekans dağılımları yapılmıştır, nitel veriler ise uygun temalarda başlıklara ayrılmıştır.

Bulgular: YÖK tezde hemşirelikte simüle veya standart hasta kullanımıyla doğrudan ilgili 24 tez bulunmaktadır. Tezlerin 17’si doktora, 7’si yüksek lisans tezidir. Tezlerin 12’si yarı deneysel, 8’i randomize kontrollü deneysel, 3’ü yarı deneysel niteliksel, 1’i metodolojik desenedir. Tezlerin 3’ü hemşirelerle, 21’i hemşirelik öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bilişsel beceriler 17, psikomotor beceriler 14, duyuşsal beceriler 17 tezde değerlendirilmiştir. Değerlendirilen konular genel başlıklar altında incelendiğinde; hemşirelik bakımını, hemşirelik eğitimi, bilgi düzeyini, psikomotor becerileri, tutum ve davranışları, zihinsel-entelektüel becerileri geliştirme üzerinedir. Tezlerin bulgularında genel olarak simüle veya standart hasta uygulamasının bilişsel ve psikomotor becerileri geliştirdiği, olumlu tutum ve davranış kazandırdığı belirtilmiştir.

Sonuç: Ülkemizde hemşirelikte simüle ve standart hastayla ilgili tez çalışmalarının giderek artış gösterdiği, gelişime açık ve etkili bir öğretim yöntemi olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin ve mezun hemşirelerin simüle ve standart hastalarla uygulamalar yapması, lisansüstü tezlerde ve diğer çalışmalarda kullanımının artması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, hemşirelik eğitimi, hemşirelik tezleri, simüle hasta, standart hasta

Kaynakça: Tayaz, E. (2023). Standart hasta ile zenginleştirilmiş mikro öğretim yöntemiyle verilen palyatif bakımda semptom yönetimi eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin bilgi, yansıtıcı düşünme düzeyi ve terapötik iletişim becerileri üzerine etkisi. Doktora tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Çalık, A. (2022). Hemşirelik eğitimi için geliştirilen ciddi oyun ve standart hasta uygulamasının öğrencilerin bilgi düzeyi, eleştirel düşünme, problem çözme becerisi, memnuniyet ve öğrenmede kendine güvenine etkisi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çakmak, B. (2022). Yaşam sonu bakımla ilgili verilen tekrarlı standart hasta temelli eğitimin hemşirelik öğrencilerinin bilgi, ölüm sürecinde olan hastaya yönelik tutum ve duygu durumlarına etkisi. Doktora tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Şıvgın, N. (2022). Hemşirelik öğrencilerine peristomal cilt lezyonlarının öğretilmesinde standart hasta simülasyon yönteminin etkinliğinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara.

Özçelik, R. (2020). Ameliyat öncesi hazırlığa ilişkin bakım uygulamalarını öğretmede standart hasta kullanımının öğrencilerin bilgi, beceri ve kaygı düzeylerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara.

Orkun, N. (2020). Standart hasta yönteminin hemşirelik öğrencilerinin triyaj uygulama becerileri ve özgüvenleri üzerine etkisinin incelenmesi. Doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Erkuş, G. (2018). Etik eğitiminde standart hasta kullanımının hemşirelik lisans öğrencilerinin ahlaki duyarlılık, ahlaki muhakeme ve etik karar verme becerilerine etkisinin incelenmesi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Aydoğan, A. (2018). Hemşirelerin zor hasta olarak tanımladıkları bireyler ile iletişim ve öfke yönetimi becerileri konusunda standart hasta ile verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi. Doktora tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Mert, M. (2015). Postpartum kanamanın yönetiminde hemşirelik öğrencilerinin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinde farklı simülasyon yöntemlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Korkmaz, E.K. (2023). Tekrarlı simülasyon temelli afet eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin afete müdahaledeki öz yeterliliklerine etkisi. Doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Deniz, İ. (2020). Yoğun bakım hemşirelerine beyin ölümünü tanıyabilme becerisi kazandırmada video ile eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara.

Özdemir, B. (2024). Hemşirelere verilen hibrit simülasyon eğitiminin subkütan enjeksiyon uygulama bilgi ve becerilerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Karadaş, M.M. (2022). LGBT bireylerin üreme sağlığına ilişkin hemşirelik öğrencilerine yönelik geliştirilen eğitim programının öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarına etkisi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kestel, S. (2020). Çevrimiçi öğrenme ortamı(moodle) ile harmanlanmış öğretimin hemşirelik süreci öğrenimine etkisi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Erbaş, A. (2018). Servikal spinal travmalı hastanın ameliyat sonrası bakımına ilişkin senaryo temelli simülasyon ve hibrit yönteminin hemşirelik öğrencilerinin anksiyete, bilgi ve becerilerine etkisi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Şenyüz, K.Y. (2017). Web tabanlı eğitim ile verilen multimodal analjezide hemşirelik yaklaşımının standart hasta simülasyonu ile değerlendirilmesi. Doktora tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Tüzer, H. (2015). Yüksek gerçeklikli simülatör ve standart hasta kullanımının hemşirelik lisans öğrencilerinin toraks ve kalp muayene becerilerine etkisi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Sarmasoğlu, Ş. (2014). Hemşirelik eğitiminde standart hasta kullanımının öğrencilerin psikomotor beceri geliştirme süreçlerine etkisi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Abdallah A. A. Alawi (2022). The effect of two different simulation modalities in palliative care teaching on nursing students' knowledge, satisfaction, self-confidence, and skills. Doktora tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Molu, N.G. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde bipolar bozukluğu olan hastaya yaklaşıma yönelik simülasyon eğitiminin etkisinin incelenmesi. Doktora tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Mercan, N. (2016). Tıp ve hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde kullanılmak üzere "simüle hasta uygulama etkinlik ölçeği"nin geliştirilmesi. Doktora tezi, GATA, Ankara.

Ateş, E. (2023). Öğrenci hemşirelerde sosyal adalet savunuculuk tutum ve becerilerini geliştirmede tekrarlı simülasyonun etkisi. Doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Karataş, Ç. (2018). Temas izolasyonlu hastada simülasyona dayalı eğitimin öğrencilerin özgüven ve memnuniyetine etkisi. Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Koç, C. (2018). Hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinde yaşam bulgularını ölçme becerisi eğitimine yönelik farklı simülasyon tekniklerinin etkinliğinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi.

CHATGPT AND METAVERSE TECHNOLOGY IN THE FUTURE OF NURSING EDUCATION

Mehmet Aygùn¹, Özlem Akalpler¹

¹Near East University

ChatGPT and Metaverse are two important technologies that can potentially bring revolutionary changes in the future of nursing education. The aim of this review is to analyze the potential of integrating these two technologies into nursing education in terms of accessibility, effectiveness and student-centered learning, and to provide recommendations based on the studies conducted in this field. Nursing education is evolving in the light of continuous changes in the health sector and new technologies. Metaverse is defined as a digital universe that people can experience using various virtual reality tools without physically moving. ChatGPT is an artificial intelligence language model developed by OpenAI that can interact with humans in natural language. However, these technologies also have some limitations. Overdependence on the information provided by ChatGPT can negatively affect students' critical thinking skills. Metaverse technology is not easily accessible by every educational institution due to high costs and technical infrastructure requirements. Successful projects are being carried out in the world regarding the integration of these technologies into nursing education. In particular, the University of South Australia has developed virtual hospital simulations for nursing students using Metaverse technology. Although large-scale projects to fully integrate ChatGPT and Metaverse technologies into nursing education are limited in Turkey, some universities and health institutions are taking steps to improve their educational processes with digital technologies. Adopting such innovative approaches in nursing education has the potential to improve the quality of education. In conclusion, in order to effectively use technologies such as ChatGPT and Metaverse in nursing education, curriculum changes should be made in accordance with these technologies and technical infrastructure should be strengthened. In addition, comprehensive training programs should be organized for instructors to use these innovative tools efficiently and students should be provided with equal access to these technologies.

Anahtar Kelimeler: chatGPT, metaverse, nursing

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN GELECEĞİNDE CHATGPT VE METAVERSE TEKNOLOJİSİ

Mehmet Aygün¹, Özlem Akalpler¹

¹Yakın Doğu Üniversitesi

ChatGPT ve Metaverse, hemşirelik eğitiminin geleceğinde potansiyel olarak devrim niteliğinde değişiklikler getirebilecek iki önemli teknolojidir. Bu derlemenin amacı, bu iki teknolojinin hemşirelik eğitimine entegrasyonunun erişilebilirlik, etkinlik ve öğrenci merkezli öğrenme açısından sunduğu potansiyeli analiz etmek ve bu alanda yapılmış çalışmalara dayalı öneriler sunmaktır. Hemşirelik eğitimi, sağlık sektöründeki sürekli değişiklikler ve yeni teknolojilerin ışığında gelişim göstermektedir. Metaverse, insanların fiziksel olarak yer değiştirmeden, çeşitli sanal gerçeklik araçları kullanarak deneyimleyebildikleri dijital bir evren olarak tanımlanmaktadır. ChatGPT ise, OpenAI tarafından geliştirilen, insanlarla doğal dilde etkileşim kurabilen bir yapay zeka dil modelidir. ChatGPT, öğrencilerin sorularını yanıtlamakta, kişiselleştirilmiş geri bildirimler sunmakta ve öğretim materyallerine kolayca erişim sağlayabilmektedir. Metaverse ise, sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojileri kullanarak, öğrencilerin simüle edilmiş klinik ortamlar ve hasta bakım senaryoları ile etkileşime girmelerine olanak tanımaktadır. Ancak, bu teknolojilerin bazı sınırlamaları da vardır. ChatGPT'nin sunduğu bilgilere aşırı bağımlılık, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini olumsuz etkileyebilmektedir. Metaverse teknolojisine ise yüksek maliyetler ve teknik altyapı gereksinimleri nedeniyle her eğitim kurumu tarafından kolayca erişilememektedir. Dünyada bu teknolojilerin hemşirelik eğitimine entegrasyonu ile ilgili başarılı projeler yürütülmektedir. Özellikle University of South Australia, Metaverse teknolojisini kullanarak hemşirelik öğrencileri için sanal hastane simülasyonları geliştirmiştir. Öğrenciler, sanal klinik ortamlarında hasta bakım senaryolarını deneyimleyerek becerilerini geliştirmekte ve güvenli bir ortamda kritik kararlar vermektedir. Türkiye'de henüz ChatGPT ve Metaverse teknolojilerinin hemşirelik eğitime tam anlamıyla entegre edilmesine yönelik büyük çaplı projeler sınırlı olsa da, bazı üniversiteler ve sağlık kurumları dijital teknolojilerle eğitim süreçlerini geliştirmek üzere adımlar atmaktadır. Hemşirelik eğitiminde bu tür yenilikçi yaklaşımların benimsenmesi, eğitim kalitesini artırma potansiyeline sahiptir. Sonuç olarak, hemşirelik eğitiminde ChatGPT ve Metaverse gibi teknolojilerin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öncelikle bu teknolojilere uygun müfredat değişiklikleri yapılmalı, teknik altyapı güçlendirilmelidir. Ayrıca, eğitmenlerin bu yenilikçi araçları verimli kullanabilmesi için kapsamlı eğitim programları düzenlenmeli ve öğrencilere bu teknolojilere eşit erişim sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: chatGPT, metaverse, hemşirelik

Kaynakça: Al-Emran, M. (2024). Unleashing the role of ChatGPT in Metaverse learning environments: opportunities, challenges, and future research agendas. *Interactive Learning Environments*, 1-10. <https://doi.org/10.1080/10494820.2024.2324326>

Alkhaqani, A. L. (2023). ChatGPT and academic integrity in nursing and health sciences education. *J Med Res Rev*, 1(1), 5-8.

Alkhaqani, A. L. (2023). Potential benefits and challenges of ChatGPT in future nursing education. *Maaen Journal for Medical Sciences*, 2(2), 2. <https://doi.org/10.55810/2789-9136.1020>

Gunawan, J. (2023). Exploring the future of nursing: Insights from the ChatGPT model. *Belitung Nursing Journal*, 9 (1), 1-5.

Mete, M. H. (2022). METAVERSE TEKNOLOJİLERİ VE ETKİ ALANLARI. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(2), 155-171.

Sharma, M., & Sharma, S. (2023). A holistic approach to remote patient monitoring, fueled by ChatGPT and Metaverse technology: The future of nursing education. *Nurse education today*, 131, 105972. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105972>

Söyler, S., & Sula Averbek, G. (2022). Sağlık Teknolojileri Ve Metaverse: Potansiyel Uygulama Alanları Ve Mevcut Engeller. 29–44.

Rane, N., Choudhary, S., & Rane, J. (2023). Healthcare Metaverse: Applications, Challenges, and Future Development. *Challenges, and Future Development (November 03, 2023)*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4637901>

Yurttaş, A., & Kabak, T. (2023). Metaverse ve Hemşirelik Eğitimi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 442-451. <https://doi.org/10.51123/jgehes.2023.105>

INCREASING VOCATIONAL ORIENTATION AND COMPETENCES OF NURSING PRACTICERS BY USING INNOVATIVE TECHNOLOGY

Nazife Öztürk¹, Hatice Esen Koç¹, Hasret Dikici¹

¹Antalya Training and Research Hospital

Background and Aim: The healthcare industry is continuously evolving with advancements in medical technology, treatment modalities, and care delivery models. To keep pace with these changes, nursing practitioners need to acquire updated knowledge and skills. Nurses must be proficient in utilizing new technologies to optimize patient care, improve efficiency, and enhance clinical outcomes. The primary aim of this study is to increase the vocational orientation and competencies of nursing practitioners and to develop structured nursing vocational orientation training by using innovative technology.

Method: The study is an Erasmus + project runnig by Antalya Training and Research Hospital. The project has a total 4 participating organization from 4 different country: Türkiye, Portugal, Germeny and Spain. The following were targeted within the scope of the project: to support participating nurse practitioners' training activities in the use of knowledge, skills, and qualifications related to vocational orientation; to improve nursing practitioners' core competencies via new technology; to develop a structured vocational orientation training program including training content, and necessary materials that will allow target groups to learn; to foster collaboration between academic institutions, stakeholders, and other related groups for promoting the practical application of theoretical concepts.

Findings: The project will successfully increase the vocational orientation of nursing practitioners by integrating innovative technology into their training. Participants will better understand how to apply new technologies in their daily routines, which will help streamline their workflow and optimize patient care. The training also will increase their awareness of the importance of ongoing professional development.

Conclusions: The project underscores the importance of continuous vocational training incorporating the latest technological advancements. As the healthcare environment becomes increasingly complex and technology-driven, nursing practitioners must remain current with new tools and methods to provide high-quality care.

Anahtar Kelimeler: vocational orientation, nurses, innovative training

YENİLİKÇİ TEKNOLOJİLER KULLANILARAK HEMŞİRELİK UYGULAYICILARININ MESLEKİ BECERİ VE YETERLİLİKLERİNİN ARTIRILMASI

Nazife Öztürk¹, Hatice Esen Koç¹, Hasret Dikici¹

¹Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Arka Plan ve Amaç: Sağlık sektörü, tıbbi teknoloji, tedavi yöntemleri ve bakım sunum modellerindeki ilerlemelerle sürekli olarak gelişmektedir. Bu değişikliklere ayak uydurmak için hemşirelerin güncel bilgi ve beceriler edinmesi gerekmektedir. Hemşireler, hasta bakımını optimize etmek, verimliliği artırmak ve klinik sonuçları geliştirmek için yeni teknolojileri kullanma konusunda yetkin olmalıdır. Bu çalışmanın temel amacı, hemşirelik uygulayıcılarının mesleki yönelim ve yetkinliklerini artırmak ve yenilikçi teknoloji kullanarak yapılandırılmış hemşirelik mesleki yönelim eğitimi geliştirmektir.

Yöntem: Çalışma Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından yürütülen bir Erasmus+ projesidir. Projede 4 farklı ülkeden toplam 4 katılımcı kuruluş bulunmaktadır: Türkiye, Portekiz, Almanya ve İspanya. Proje kapsamında şunlar hedeflenmiştir: Mesleki becerilerle ilgili bilgi, beceri ve niteliklerin kullanımında katılımcı hemşirelerin eğitim faaliyetlerini desteklemek; yeni teknoloji aracılığıyla hemşirelerin temel yetkinliklerini geliştirmek; hedef grupların öğrenmesini sağlayacak eğitim içeriği ve gerekli materyalleri içeren yapılandırılmış bir mesleki beceri eğitim programı geliştirmek; teorik kavramların pratik uygulamasını teşvik etmek için akademik kurumlar, paydaşlar ve diğer ilgili gruplar arasında işbirliğini teşvik etmek.

Bulgular: Proje, yenilikçi teknolojiyi eğitimlerine entegre ederek hemşirelerin mesleki oryantasyonunu başarılı bir şekilde artıracaktır. Katılımcılar, yeni teknolojileri günlük rutinlerinde nasıl uygulayacaklarını daha iyi anlayacak, bu da iş akışlarını kolaylaştırmaya ve hasta bakımını optimize etmeye yardımcı olacaktır. Eğitim aynı zamanda sürekli mesleki gelişimin önemi konusundaki farkındalıklarını da artıracaktır.

Sonuçlar: Bu proje, en son teknolojik gelişmeleri içeren sürekli mesleki eğitimin önemini vurgulamaktadır. Sağlık ortamı giderek daha karmaşık ve teknoloji odaklı hale geldikçe, hemşireler yüksek kaliteli bakım sağlamak için yeni araç ve yöntemlerle güncel kalmalıdır.

Anahtar Kelimeler: mesleki oryantasyon, hemşireler, yenilikçi eğitim

REFLECTIONS OF MIGRATION ON WOMEN'S HEALTH: NURSE'S ROLES AND RESPONSIBILITIES

Sevim Sarısoy¹, Nilüfer Tuğut¹

¹Sivas Cumhuriyet University

Migration is a phenomenon that extends from the past to the present and will continue in the future. People have had to migrate voluntarily or compulsorily for many reasons such as security of life and property, war, education, marriage. Approximately half of the migrant group is composed of women. Therefore, women are among the leading groups affected by migration. Women face many adversities such as difficulties in the process of adaptation to the migrated region, obstacles in accessing health services, language problems, difficulties in participating in education and working life, psychological problems, low socioeconomic status, gender inequality, exposure to sexually transmitted diseases, sexual violence, inadequate family planning, complications that may occur during pregnancy, birth and postpartum period. Migration is a situation that needs to be handled in its entirety and affects physical, social and psychological health. The adversities faced by migrant women affect their health in every aspect. Adopting a multidisciplinary approach to protect and promote women's health comes to the fore. It is of great importance for nurses to increase their knowledge and experience within the framework of laws and policies to protect migrant women's health, to identify the lack of knowledge of migrant women, to plan and provide the necessary trainings. Increasing the awareness of migrant women on migrant women's health and facilitating access to migrant health services is also seen as a key point in migrant women's health, where the counseling role of nurses gains importance. Nurses need to know migrant women's domestic processes, religious and cultural belief practices, socioeconomic status, language development, communication skills, and gender roles in their societies in order to provide effective counseling and care. Integrating the transcultural nursing approach into the care process with the guidance of these data is important to improve the health of migrant women.

Anahtar Kelimeler: Migration, Women's health, Nurse, Role and responsibility

GÖÇÜN KADIN SAĞLIĞINA YANSIMALARI: HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI

Sevim Sarısoy¹, Nilüfer Tuğut¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Göç geçmişten günümüze kadar uzanan ve gelecekte de devam edecek olan bir olgudur. Can ve mal güvenliği, savaş, eğitim durumu, evlilik gibi birçok sebep nedeniyle insanlar isteğe bağlı ya da mecburi olarak göç etmek durumunda kalmıştır. Göç eden grubun yaklaşık yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Bu yüzden göçten etkilenen grupların başında kadınlar gelmektedir. Kadınlar göç edilen bölgeye uyum sürecindeki zorluklar, sağlık hizmetlerine ulaşımındaki engeller, dil sorunu, eğitim ve çalışma hayatına katılımdaki güçlükler, psikolojik sorunlar, düşük sosyoekonomik durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsel yolla bulaşan hastalıklara maruz kalma, cinsel şiddet, aile planlaması alma durumunda yetersizlik, gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde meydana gelebilecek komplikasyonlar gibi birçok olumsuzluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Göç bütünüyle ele alınması gereken, fiziksel, sosyal ve psikolojik sağlığı etkileyen bir durumdur. Göç eden kadınların karşı karşıya kaldığı olumsuzluklar onların sağlıklarını her yönüyle etkisi altına almaktadır. Kadın sağlığının korunması ve yükseltilmesi için multidisipliner yaklaşımın benimsenmesi öne çıkmaktadır. Hemşirelerin göçmen kadın sağlığını koruması için yasa ve politikalar çerçevesinde kendi bilgi ve deneyimini artırması, göçmen kadınların bilgi eksiklerini saptaması, ihtiyaç duyulan eğitimleri planlaması ve vermesi büyük önem taşımaktadır. Hemşirelerin danışmanlık rolünün önem kazandığı göçmen kadın sağlığı konusunda göçmen kadınların farkındalığını artırması ve göçmen sağlık hizmetlerine ulaşımı kolaylaştırması da kilit nokta olarak görülmektedir. Hemşirelerin etkili bir danışmanlık ve bakım verebilmesi için göçmen kadınların aile içi süreçlerini, dini ve kültürel inanç uygulamalarını, sosyoekonomik durumlarını, dil gelişimlerini, iletişim becerilerini, toplumlarındaki cinsiyet rollerini bilmesi gerekmektedir. Bu verilerin yol göstericiliğiyle transkültürel hemşirelik yaklaşımını bakım sürecine entegre etmesi göçmen kadın sağlığını geliştirmek için önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kadın sağlığı, Hemşire, Rol ve sorumluluk

NURSING AND MOBING

Fatma Türk¹, İbrahim Topuz¹

¹Kutahya University Of Health Sciences Faculty Of Health Sciences

Mobbing is the application of psychological pressure on an employee by a person or a group and as a result, the victim is psychologically and professionally harmed. Mobbing means work intimidation, psychological violence in the workplace, intimidation and pressure (1,2). The process often starts after a conflict between subordinates and superiors or employees with the same status and turns into mobbing (3). The aim of this review is to examine the literature and studies related to mobbing and nursing and to present a summary of the subject.

The victim has a certain resistance to these practices. With mobbing, the victim's self-confidence is weakened and he/she is under constant anxiety and stress (4). Studies suggest that mobbing perpetrators are over-controlling, cowardly, neurotic, power-hungry personalities and their actions are caused by insecurity, jealousy and envy arising from fear (5,6,7). Mobbing applied to nurses in the health field prevents nurses from concentrating on their responsibilities and fully concentrating their attention. This may cause nurses to apply incomplete and incorrect treatment and care. Nurses work intensive and irregular hours (8). In addition to these working conditions, mobbing against nurses makes it more difficult to fulfill the requirements of the profession. This may lead to a decrease in professional satisfaction. Individuals who apply mobbing show many forms such as aggression, frustration, bullying, intimidation and may attack suddenly. Mobbing can be practiced by subordinates, superiors, colleagues and management, as well as by individuals and their relatives (9). When the literature was examined, it was found that nurses were exposed to mobbing the most among the healthcare team. Nurses are frequently victimized by mobbing due to the fact that they are numerically mostly women in the healthcare team and because of the risks such as being involved in the healthcare sector (10,11,12).

Anahtar Kelimeler: mobbing, nursing, occupation, role

HEMŞİRELİK VE MOBBİNG

Fatma Türk¹, İbrahim Topuz¹

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Mobbing; bir kişi ya da grup halinde çalışana psikolojik baskı uygulanması ve bunun sonucunda mağdurun psikolojik ve mesleki açıdan zarar görmesidir. Mobbing; işten yıldıma, işyerinde psikolojik şiddet, yıldıma ve baskı anlamını taşımaktadır (1,2). Süreç çoğu kez ast-üst veya aynı statüdeki çalışanlar ile yaşanan çatışma sonrasında başlamakta ve mobbinge dönüşmektedir (3). Bu derlemenin amacı mobbing ve hemşirelik ile ilgili literatür ve çalışmaları incelemek, konunun bir özetini sunmaktır.

Mağdurun bu uygulamalara ise belirli bir dayanma kuvveti vardır. Mobbing ile mağdurun öz güveni zayıflatılır, sürekli endişe ve stres altında olmasına yol açılır (4). Yapılan çalışmalarda mobbing uygulayanların aşırı kontrolcü, korkak, nevroitik, iktidar açlığı çeken kişiliğe sahip oldukları ve hareketlerinin güvensizlik, korkudan doğan kıskançlık ve hasetten kaynaklandığı ileri sürülmektedir (5,6,7). Sağlık alanında hemşirelere uygulanan mobbing hemşirelerin sorumlulukları üzerine yoğunlaşmasını ve dikkatini tam olarak toplamasını engellemektedir. Bu da hemşirelerin eksik, yanlış tedavi ve bakım uygulamasına neden olabilmektedir. Hemşireler; yoğun ve düzensiz saatlerde çalışmaktadırlar (8). Hemşirelere yapılan mobbing ise bu çalışma şartlarına ilave olarak mesleğin gerekliliklerinin yerine getirilmesini daha da zorlaştırmaktadır. Bu da mesleki doyumun azalmasına sebebiyet verebilmektedir. Mobbingi uygulayan bireyler; saldırganlık, usanç, zorbalık yapma, yıldıma gibi birçok formu gösterir ve aniden saldırmalıdır. Mobbing ast-üst, meslektaşlar ve yönetim tarafından uygulandığı gibi ayrıca bireyler ve birey yakınları tarafından da uygulanabilmektedir (9). Literatür incelendiğinde sağlık ekibi içinde en çok hemşirelerin mobbinge maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Sağlık ekibi içerisinde hem sayısal olarak çoğunlukla kadın olmaları, hem de sağlık sektöründe yer almaları gibi riskler nedeniyle hemşireler sıklıkla mobbing mağduru olmaktadır (10,11,12).

Anahtar Kelimeler: mobbing, hemşirelik, meslek, rol

Kaynakça:

1. Çakır B., İşyerindeki Yıldıma Eylemlerinin (Mobbing) işten Ayrılmalara Etkisi Üzerine Bir Çalışma, Marmara Üniversitesi Yüksek lisans tezi 2006 Dnş: Doç. Dr.Binali Doğan
2. Dikmen A., Workplace Mobbing/Bullying and Its Effects on Intention to Leave the Organization, Marmara Üniversitesi Yüksek lisans tezi 2005 Dnş: Prof. Dr. Handan Kepir Sinangil
3. Zapf D., Gross C.; Conflict Escalation And Coping With Workplace Bullying: A Replication And Extension, European Journal of Work and Organizational Psychology Aralık 2001, 10: 4
4. Özçer S. İşyerinde Psikolojik Şiddet (Mobbing), TİSK İşveren Dergisi Mayıs 2007
5. Çobanoğlu Ş. Mobbing-İşyerinde Duygusal Saldırı ve Mücadele Yöntemleri. İstanbul: Timaş Psikoloji Dizisi; 2005.
6. Bağ B. Hemşirelikte Şiddet Görünümleri. İstanbul: Aktif Yayınevi. 2004
7. Devanport N, Distler Schwartz R, Pursell Elliott G. Mobbing, Emotional Abuse In The American Workplace. Çev: O.C. Onertoy. İstanbul: Sistem Yayıncılık. 20038.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

8. Alçelik A., Deniz F., Yeşildal N., Mayda A.S., Şerifi B.A., AİBU Tıp Fakùltesi Hastanesinde Görev Yapan Hemşirelerin Sağlık Sorunları ve Yaşam Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi, TSK Koruyucu Hekimlik Bùlteni 2005: 4 (2)
9. Jackson D., Clare J., Mannix J.; Who Would Want To Be a Nurse? Violence in the Workplace- a factor in recruitment and retention, Journal of Nursing Managent Ocak 2002: 10 : 1
10. Demir G, Bulucu GD, Özcan A, Yılmaz D, Şen H. Hemşirelerin mobbinge uğrama durumlarının belirlenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2014; 4(1): 1-5.
11. Güven ŞD, Özcan A, Kartal B. Nevşehir il merkezinde kamuya bağlı sağlık kuruluşlarında çalışan ebe ve hemşirelerin mobbing'e uğrama durumları. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi 2012; 1(3): 117-123.
12. Özdemir S, Tosun B, Bebiş H, Yava A. Hemşire kaleminden mobbing: iş yerinde psikolojik saldırı. TAF Preventive Medicine Bulletin 2013: 12(2): 183 -192.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESIS STUDIES ON MOBILE APPLICATIONS IN TURKEY: AN EXAMPLE OF THE FIELD OF NURSING

Ferzan Kalaycı Emek¹, Zehra Göçmen Baykara²

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing Principles

²Gazi University Faculty of Nursing, Department of Nursing Principles

The aim of the study is to examine the bibliometric studies of nursing postgraduate theses on mobile applications in Turkey. The Turkish Council of Higher Education National Thesis Center database was searched between 17.07.2024-02.08.2024 with the keyword "mobile application". As a result of the search, 63 theses were categorized in terms of thesis type, publication year, university type, affiliated nursing department, research design, sample group, purpose of use of mobile application in the thesis and areas where mobile application effectiveness was evaluated. It was observed that theses on mobile applications in the field of nursing have existed for the last seven years and especially in the last two years, there was a 77.7% increase in the number of these theses. It was determined that 22.2% of the theses were master's theses and 77.8% were doctoral theses. It was determined that 35.7% of master's theses and 74.6% of doctoral theses had an experimental design, and 63.4% of them consisted of adults diagnosed with chronic diseases. In addition, it was determined that 35.7% of master's theses and 95.9% of doctoral theses evaluated the effectiveness of mobile applications, and 38.4% of this activity focused on quality of life. It was determined that the vast majority of postgraduate theses on mobile applications in the field of nursing were conducted at the doctoral level, with experimental methods, and in patient groups diagnosed with chronic diseases, with the aim of evaluating the effectiveness of mobile applications on quality of life. In line with these results, it is recommended to increase the number of master's theses, determine research priorities on digital transformation and technology in nursing, support experimental studies with high evidence value, and initiate studies on the use of proven mobile applications in nursing education and care service delivery.

Anahtar Kelimeler: Mobile; mobile application; nursing; postgraduate; thesis.

TÜRKİYE’DE MOBİL UYGULAMA İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK İNCELENMESİ: HEMŞİRELİK ALANI ÖRNEĞİ

Ferzan Kalaycı Emek¹, Zehra Göçmen Baykara²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları
Anabilim Dalı

²Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Mobil uygulamalar hemşirelik alanında bakım ve yönetimi, eğitim, danışman, izlem, hemşirelik hizmetlerini planlanması ve sunumu gibi farklı alanlarda kullanılabilir. Mobil uygulama kullanımı ile zaman maliyet ve iş gücüne yönelik harcamalarda tasarruf edilmekte, kırsal-kentsel fark etmeksizin herkese eşit sağlık hizmeti alma fırsatı tanınmaktadır. Mobil uygulama kavramının hemşirelik lisansüstü tezlerindeki durumunun tespiti için bu araştırma yapılmıştır. Araştırmanın amacı Türkiye’de mobil uygulama ile ilgili yapılan hemşirelik lisansüstü tez çalışmalarının bibliyometrik incelenmesidir. Bu bibliyometrik analizde, Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "mobil uygulama" anahtar kelimesi ile 17.07.2024-02.08.2024 tarihleri arasında tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda araştırmaya dahil edilen 63 tez; tez türü, yayımlanma yılı, yapıldığı üniversite türü, bağlı olduğu hemşirelik anabilim dalı, araştırma deseni, örneklem grubu, mobil uygulamanın tezde kullanım amacı ve mobil uygulama etkinliğinin değerlendirildiği alanlar açısından kategorize edilmiştir. Verilerin analizinde Microsoft Office Excel 2007 programı kullanılmıştır. Hemşirelik alanında mobil uygulamalarla ilgili tezlerin son yedi yıldır (2017-2024) var olduğu ve özellikle son iki yılda (2022-2024) bu tezlerin sayısında %77,7 oranında artış olduğu görülmüştür. Tezlerin %22,2’sinin yüksek lisans, %77,8’inin doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Yüksek lisans tezlerinin %35,7’sinin ve doktora tezlerinin %74,6’sının deneysel tasarıma sahip olduğu, %63,4’ünde örneklem grubunu kronik hastalık tanılı yetişkin bireylerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, yüksek lisans tezlerinin %35,7’sinin ve doktora tezlerinin %95,9’unun mobil uygulama etkinliğini değerlendirdiği ve bu etkinliğin %38,4 oranında yaşam kalitesi üzerine odaklandığı belirlenmiştir. Hemşirelik alanında mobil uygulama konulu lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun doktora düzeyinde, deneysel yöntemlerle ve kronik hastalık tanısı konmuş hasta gruplarında, yaşam kalitesi üzerine mobil uygulama etkinliğini değerlendirmek amacıyla yürütüldüğü saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, yüksek lisans tezlerinin sayısının artırılması, hemşirelikte dijital dönüşüm ve teknoloji konularında araştırma önceliklerinin belirlenmesi, yüksek kanıt değeri taşıyan deneysel çalışmaların desteklenmesi ve etkinliği kanıtlanmış mobil uygulamaların hemşirelik eğitimi ve bakım hizmeti sunumunda kullanılmasına yönelik çalışmaların başlatılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mobil; mobil uygulama; hemşirelik; lisansüstü; tez.

Kaynakça: World Health Organization. Reducing maternal and child mortality in Zanzibar: Wired Mothers. Geneva: WHO; 2014.

Eyüpoğlu HŞ. Mobil Sağlık Uygulamaları ve Giyilebilir Sağlık Teknolojileri Kullanımının Sağlık Algısı ve Obezite Farkındalık Düzeyine Etkisi [yüksek lisans tezi]. Ankara: Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2023.

Milne-Ives M, Lam C, De Cock C, Van Velthoven MH, Meinert E. Mobile apps for health behavior change in physical activity, diet, drug and alcohol use, and mental health: systematic review. *JMIR Mhealth Uhealth*. 2020;8(3):e17046.

Çınar D, Karadakovan A, Erdoğan Ap. Effect of mobile phone app-based training on the quality of life for women with breast cancer. *Eur J Oncol Nurs*. 2021;52:101960.

Deniz Doğan S, Yurtseven Ş, Arslan S. Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Mobil Sağlık Uygulamalarına İlişkin Görüşleri: Tanımlayıcı Bir Çalışma. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*. 2023;15(3):

Kopmaz B, Arslanoğlu A. Mobil Sağlık ve Akıllı Sağlık Uygulamaları. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*. 2018;5(4):251-255.

Ryan C, Vanderburg M, Chugh R, Johnston K, Clapperton R, Bond K, et al. Mobile applications in nursing science education: A scoping review with snowballing method. *Nurse Educ Today*. 2024;138:106215. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2024.106215>

da Silva R, Baptista A, Serra RL, Magalhães DSF. Mobile application for the evaluation and planning of nursing workload in the intensive care unit. *Int J Med Inform*. 2020;137:104120. <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2020.104120>

Saggiaro MF, Eler GJ, Figueiredo FC, Shishido HY. Mobile Application Model for Supporting in Wound Treatment. *Stud Health Technol Inform*. 2022;290:145–149. <https://doi.org/10.3233/SHTI220049>

Zhang Q, Huang W, Dai W, Tian H, Tang Q, Wang S. Development and Clinical Uses of a Mobile Application for Smart Wound Nursing Management. *Adv Skin Wound Care*. 2021;34(6):1–6. <https://doi.org/10.1097/01.ASW.0000749492.17742.4e>

Badiyepymaiejahromi Z, Bijani M, Taghizadeganzadeh M, Tehranineshat B. The effects of using the nurse self-concept mobile application on the retention of nursing students. *J Educ Health Promot*. 2023;12:331. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_117_23

Dharma KK, Parellangi, Rahayu H, Prisandy L, Roelanda A, Saputro MF. Impact of a mobile application-based home care nursing program on patients' quality of life and family burden. *Enfermeria Clin*. 2024;34(3):177–186. <https://doi.org/10.1016/j.enfcl.2024.04.002>

Donkor A, Ayitey JA, Adotey PN, Ofori EO, Kitson-Mills D, Vanderpuye V, et al. Mobile-Based Application Interventions to Enhance Cancer Control and Care in Low- and Middle-Income Countries: A Systematic Review. *Int J Public Health*. 2023;68:1606413. <https://doi.org/10.3389/ijph.2023.1606413>

Liao PH, Huang YJ, Ho CS, Chu W. Application of machine learning and its effects on the development of a nursing guidance mobile app for sarcopenia. *BMC Nurs*. 2023;22(1):369. <https://doi.org/10.1186/s12912-023-01545-w>

Fritzson M, Nordin A, Børøund E, Johansson M, Varsi C, Ängeby K. A mobile application for early labour support -feasibility pilot study. *Women Birth*. 2023;36(6):495–503. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2023.03.008>

Ardahan M, Özsoy S. Türkiye'de hemşirelik araştırmalarındaki eğilimler: Yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir çalışma. *Gümüşhane Univ J Health Sci*. 2015;4(4):516-34.

Öncel S, Sümen A. Türkiye'de halk sağlığı hemşireliği alanında yürütülen lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics*. 2017;3(1):20-8.

Karaman E, Oksel E. An examination of internal medicine nursing postgraduate theses in Turkey. *Arc Health Sci Res.* 2020;7(2):161-6.

Taş G, Dikeç G, Baysan Arabacı L. Türkiye'de ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği alanında yürütülen lisansüstü tezlerin niceliksel ve içerik açısından incelemesi. *J Psychiatr Nurs.* 2019;10(3):173-80.

Özsoy S, Yıldırım GJ, Kalkım A, Muslu L, Yıldırım N. Türkiye'de hemşirelikte iş sağlığı lisansüstü tezlerinin eleştirel değerlendirmesi. *Ege Hemşirelik Fak Derg.* 2012;28(3):65-84.

Coşkun F, Yıldırım A. Türkiye'de Hemşirelikte Profesyonellik Hakkında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Izmir Democracy Univ Health Sci J.* 2021;4(1):105-17.

Spear HJ. Nursing theory and knowledge development: a descriptive review of doctoral dissertations, 2000-2004. *Adv Nurs Sci.* 2007;30(1):1-14.

Tel H, Sabancıoğulları S. Psikiyatri hemşireliği doktora tezlerinin özellikleri. *DEUHFED.* 2014;7(3):178-85.

Bayındır SK, Çürük GN. Türkiye'de ağrıya yönelik tamamlayıcı ve alternatif tıp uygulamaları konusundaki hemşirelik tezlerinin incelenmesi. *HEAD.*2015;12 (3): 162-169

Aytur T, Kantek F. Türkiye'de hemşirelik ve teknoloji alanında yapılan çalışmaların incelenmesi. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi.* 2020;6(3):395-410.

Ağdemir B. Covid-19 sürecinde kemoterapi alan kolorektal kanserli hastalarda mobil uygulama ile geliştirilen interaktif hemşire desteği programının hasta sonuçlarına etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2024.

Kaya V. İlaç dozu hesaplamada mobil teknoloji kullanımının yenidoğan hemşirelerinin ilaç doz hesaplama sürecine etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Sağlık Bilimleri Üniversitesi; 2024.

Şapulu Alakan Y. Trakeostomili hastaların bakım vericilerine trakeal aspirasyon uygulamasının öğretilmesinde similasyon maketi ve mobil uygulamanın etkinliğinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. Bursa: Uludağ Üniversitesi; 2024.

Özdemir H. COVID-19 pandemisi sürecinde kemoterapi alan meme kanserli hastalarda mobil uygulama ile geliştirilen interaktif hemşire desteği programının hasta sonuçlarına etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2024.

Karaman İ. Parkinson hastalarında kullanılan mobil uygulamanın tedavi uyumu ve yaşam kalitesine etkisi: Randomize kontrollü çalışma [Doktora tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi; 2024.

Güneysu Tunaman S. Serviks kanseri farkındalığına yönelik geliştirilen mobil sağlık uygulamasının etkinliğinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2024.

Kajtı E. Kalp Cerrahisi Sonrası Hastalara Verilen Taburculuk Eğitiminin İyileşme ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2024.

Korkmaz Yenice G. Prematüre bebeğin evde bakımı için geliştirilen mobil uygulamanın annenin bebek bakımına, öz yeterliliğine ve maternal bağlanmasına etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2024. İnan B. Annelere mobil uygulama programı aracılığıyla verilen eğitimin akılcı ilaç kullanımına yönelik tutum ve becerilerine etkisi [Yüksek lisans tezi]. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi; 2023.

Reel RB. Sağlık çalışanlarının mobil sağlık uygulamalarını kullanma ve mobil uygulamaları kabul durumları [Yüksek lisans tezi]. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi; 2023.

Başcı D. Hematopoietik kök hücre nakil hastalarında mobil uygulama ile verilen eğitimin destekleyici bakım, distres ve yaşam kalitesine etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Başkent Üniversitesi; 2023.

Budaycı Ö. Adjuvan hormon tedavi gören meme kanserli kadınlarda, ilaç hatırlatma mobil uygulamasının tedaviye uyum üzerine etkisi [Yüksek lisans tezi]. Denizli: Pamukkale Üniversitesi; 2023.

Özdemir N. Kronik obstrüktif akciğer hastalarında semptom kontrolünü sağlamaya yönelik geliştirilen mobil uygulamanın öz yeterlilik ve kronik hastalık yönetimine etkisi [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2023.

Balcı H. Kronik obstrüktif akciğer hastalarında semptom kontrolünü sağlamaya yönelik geliştirilen mobil uygulamanın öz yeterlilik ve kronik hastalık yönetimine etkisi [Doktora tezi]. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi; 2023.

Altay S. Herediter anjioödem atak günlüğü mobil uygulamanın hastaların yaşam kalitesi ve tedavi uyum düzeyine etkisinin belirlenmesi [Yüksek lisans tezi]. İzmir: İzmir Tınaztepe Üniversitesi; 2023.

Şengör K. Kolonoskopi planlanan hastalarda mobil uygulama temelli bağırsak hazırlığı eğitiminin hastanın bağırsak hazırlığı uyumuna, kalitesine ve anksiyete düzeyine etkisi [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2023.

Çıracı Yaşar Y. Öz bakım yetersizliği bakım modeli ve mobil uygulama bakımın gastrointestinal kanserli hastaların semptomları ve yaşam kalitesi üzerine etkisi [Doktora tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi; 2023.

Yıldız BZ. Açık kalp cerrahisi uygulanan hastalara verilen mobil uygulama ile desteklenmiş eğitimin hastaların ameliyat sonrası iyileşme ve psikolojik iyi oluş durumlarına etkisi [Doktora tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi; 2023.

Çınkır İ. İşeme bozukluğu olan çocuklara mobil uygulama destekli verilen eğitimin alt üriner sistem semptomları ve yaşam kalitesi üzerine etkisi [Doktora tezi]. Aydın: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi; 2023.

Vardar O. Kemoterapi alan jinekolojik kanserli hastalar için geliştirilen mobil uygulamanın fiziksel ve psikososyal uyum üzerine etkisi [Doktora tezi]. Denizli: Pamukkale Menderes Üniversitesi; 2023.

Saçıkara Z. Yaşlılarda çoklu hemşirelik girişimlerinin fiziksel aktivite ve sağlığı geliştirmeye etkisi: Randomize kontrollü deney [Doktora tezi]. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi; 2023.

Demirezen D. Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyilik halini belirlemek için bir mobil uygulama geliştirilmesi [Doktora tezi]. Düzce: Düzce Üniversitesi; 2023.

Demiztürk Selçuk E. Göçmen kadınlara (Ahıska Türkleri) sağlık sorumluluğu, aile planlaması bilgi ve tutumlarına yönelik verilen hemşirelik girişimlerinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi; 2023.

Meşhur G. Hipertansiyonlu bireylere mobil telefon ile verilen eğitimin DASH diyetine uyum, yaşam kalitesi, bilinçli farkındalık ve stres üzerine etkisi [Doktora tezi]. Edirne: Trakya Üniversitesi; 2023.

Demirel BC. Diyabetli hastalara uygulanan sağlık inanç modeline dayalı web tabanlı mobil eğitimin insülin tedavisine etkisinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi; 2023.

Kılıç Barmanpek N. Tip 2 diyabetli hastalarda mobil teknoloji ile güçlendirilen motivasyonel görüşmenin öz yönetim, yaşam kalitesi ve memnuniyet düzeyine etkisi [Doktora tezi]. Malatya: İnönü Üniversitesi; 2023.

Polat G. Diyabetli bireylere yönelik geliştirilen yapay zekâ tabanlı mobil sanal asistanın maliyet etkinliği, hastaneye yatırılma oranı, özbakım ve hipoglisemi üzerine etkisi [Doktora tezi]. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi; 2023.

Kara A. Total diz protezi ameliyatı olan hastalara verilen mobil tabanlı eğitim ve egzersiz programının kaygı, hareket korkusu ve fiziksel fonksiyona etkisi [Doktora tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi; 2023.

Dikici İC. Kalp yetersizliği olan hastalara transteoretik model temelli tele-sağlık yöntemleri yoluyla verilen eğitimin öz-bakım, ilaca uyum ve yaşam kalitesine etkisi [Doktora tezi]. Malatya: İnönü Üniversitesi; 2023.

Şahan D. Koroner arter baypas greft cerrahisi taburculuk eğitiminde kullanılan eğitim kitapçığı ve mobil uygulamanın hastaların taburculuğa hazır oluşluk ve öz-etkililik üzerine etkisinin karşılaştırılması [Doktora tezi]. Aydın: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi; 2022.

Acar Z. Mobil uygulama temelli emzirme eğitimi programının geliştirilmesi ve etkinliğinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2022.

İnam Ö. İnfertilite tedavisi gören kadınlarda mobil uygulama ile bilişsel farkındalık temelli hemşirelik desteğinin psikososyal durumuna etkisi [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2022.

Doğan SD. Bariatrik cerrahi geçiren hastalarda e-mobil eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin öz-bakım gücü, beden imajı ve yaşam kalitesi üzerine etkisi [Doktora tezi]. Adana: Çukurova Üniversitesi; 2022.

Akbaba Ö. Hemşirelerin EKG eğitimi için geliştirilen mobil uygulamanın öğrencilerin bilgi ve becerilerine etkisi [Yüksek lisans tezi]. İzmir: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi; 2022.

Gökçay G. Eğitim ve progresif gevşeme egzersizleri temelli bir uygulamanın zihinsel engelli bireylerin bakım vericilerinin yaşam kalitesi, algıladıkları stres ve başa çıkma yolları üzerine etkisi: Randomize kontrollü çalışma [Doktora tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 2022.

Deveci Z. Meme kanserine bağlı lenfödem gelişen kadınlarda mobil lenfödem özbakım destek programının, özbakıma, yaşam kalitesine ve lenfödem ile ilgili semptomlara etkisinin incelenmesi [Doktora tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi; 2022.

Yeşildere Sağlam H. Tıbbi terminasyon uygulanan kadınlara Swanson bakım kuramına göre geliştirilen mobil destekli eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi; 2022.

Kıral C. Toplumun e-sağlık okuryazarlığı ve mobil sağlık uygulamalarını kullanma durumlarının belirlenmesi [Yüksek lisans tezi]. Edirne: Trakya Üniversitesi; 2022.

Karadayı E. Mobil sağlık (m-sağlık) okuryazarlığı ölçeğinin geliştirilmesi [Yüksek lisans tezi]. İzmir: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi; 2022.

İşcan Ayyıldız N. Epilepsili bireylerde progresif gevşeme egzersizinin yorgunluk ve uyku kalitesi üzerine etkisi [Doktora tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi; 2022.

Çavuşoğlu M. Tip 2 Diyabetes Mellitus tanılı bireylerde teknoloji tabanlı eğitimin kan şekeri ölçümü ve teknoloji kabulü üzerine etkisi [Yüksek lisans tezi]. İzmir: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi; 2022.

42. Kavala A. Mobil eğitim uygulamalarının kronik böbrek yetersizliği progresyonuna etkisi [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2022.

Karatekin D. Hemşirelerin basınç ülserlerini değerlendirmeye yönelik bir mobil uygulama çalışması [Yüksek lisans tezi]. İzmir: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi; 2021.

Özkan Şat S. Gebelere yönelik Roy'un Adaptasyon Modeline göre oluşturulan mobil sağlık uygulaması aracılığı ile yapılan hemşirelik bakımının postpartum uyuma etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2021.

Kaya A. Mobil uygulama yoluyla gerçekleştirilen egzersiz programlarının KOAH'lı hastaların yaşam kalitesi ve dispne düzeylerine etkisi [Doktora tezi]. Malatya: İnönü Üniversitesi; 2021.

Salman F. Meme kanserli kadınlara ameliyat öncesi ve sonrası verilen e-mobil bilgilendirmenin anksiyete, distres ve yaşam kalitesine etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2021.

Yazgan EÖ. Crohn hastaları için geliştirilen mobil uygulamanın hastaların yaşam kalitesi ve ilaç uyumuna etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2021.

. Üstündağ S. Multiple sklerozlu bireylere yönelik geliştirilen mobil uygulamanın semptom yönetimi ve yaşam kalitesine etkisi [Doktora tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi; 2021.

Aksu M. Hemşirelerin çalışma sistemi ile ilgili mevcut durumun incelenmesi ve çalışma çizelgelerine yönelik yazılım programı geliştirilmesi [Doktora tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2021.

Şahin B. Hemşirelerin çalışma sistemi ile ilgili mevcut durumun incelenmesi ve çalışma çizelgelerine yönelik yazılım programı geliştirilmesi [Yüksek lisans tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi; 2021.

Özdemir C. Hemodiyaliz hastalarında mobil sağlık uygulaması ile verilen fistül bakımı eğitiminin hastalığa uyum ve öz bakım davranışları üzerine etkisi [Doktora tezi]. İstanbul: Sağlık Bilimleri Üniversitesi; 2021.

Karaaslan Eşer A. Kanser tedavisinde oral antikanser ilaç kullanan hastalar için geliştirilen mobil uygulamanın ilaç uyumu ve semptomlar üzerine etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2020.

Koçak V. Doğum sonu mobil destek uygulamasının geliştirilmesi ve bu uygulamanın annelerin anksiyete ve depresyon semptomlarına etkisi: Ön test-son test randomize kontrollü çalışma [Doktora tezi]. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi; 2020.

Hızarcı Ş. Gebelerin sağlıklı kilo alımı için internet ve mobil sağlık uygulaması ile bilgi arayışı [Yüksek lisans tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi; 2020.

Yalnızoğlu Çaka S. Primigravida gebelerin yenidoğanın hijyenik bakım uygulamalarına hazır oluş düzeylerine QR kod destekli eğitimin etkisi [Doktora tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 2020.

Toğluk Yiğitoğlu E. Primigravida gebelerin yenidoğanın hijyenik bakım uygulamalarına hazır oluş düzeylerine QR kod destekli eğitimin etkisi [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2020.

Uzgör F. Ankilozan spondilit hastalarının anti-TNF ilaç uyumuna mobil uygulamanın etkisi: Pilot çalışma [Yüksek lisans tezi]. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi; 2019.

Çınar D. Meme kanserli kadınlarda e-mobil eğitimin yaşam kalitesine etkisi [Doktora tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi; 2019.

Öztürk Sözeri E. Meme kanserli hastalarda mobil uygulama ile semptom izlem sürecinin semptom kontrolü ve yaşam kalitesi üzerine etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2019.

Yıldızdal C. Mobil uygulamaya dayalı ev ziyareti eğitiminin öğrencilerin bilgi, yetkinlik, memnuniyet ve öz güvenine etkisi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2018.

Orhan B. Diyabetli hastalarda ayak bakım eğitimine yönelik geliştirilen mobil uygulamanın etkinliğinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2018.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Kılıç M. Diyabetli bireylerde diyabetik ayak kişisel bakım sisteminin etkinliğinin değeriendirilmesi [Doktora tezi]. İstanbul: Koç Üniversitesi; 2018.

Özkan S. Mobil uygulamaya dayalı ev ziyareti eğitiminin öğrencilerin bilgi, yetkinlik, memnuniyet ve öz güvenine etkisi [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2017.

Çobanoğlu A, Oğuzhan H. Hemşirelikte Teknolojinin Gelişimi ve Mesleğin Geleceğine Etkileri. Hemşirelik Bilimi Dergisi. 2023;6(2):114-22.

NON PHARMACOLOGICAL METHODS USED FOR DRESSING CHANGE IN PEDIATRIC BURN PATIENTS

Dilara Kalkan¹, Tufan Aslı Sezer²

¹Ankara University, Institute of Health Sciences, Master's Degree Student, Ankara Bilkent City Hospital, Pediatric Burn Intensive Care Unit

²Ankara University Faculty of Nursing, Department of Child Health and Diseases Nursing

The aim of this study is to review current approaches to nonpharmacological methods used to reduce pain, fear and anxiety experienced by pediatric burn patients during dressing changes and to present recommendations on this subject.

Burns, although preventable, are more common in children due to their developmental stages and environmental exploration. Therefore, children are among the most significantly affected groups, with burns being the third most common cause of childhood injuries, deaths. Children exposed to burn trauma can face pain and painful stimuli throughout treatment. Procedures such as debridement, dressing change, excision, grafting in burn treatment can cause severe pain in children. Studies show that children experience the most unbearable pain during the treatment process, especially during dressing changes. This painful procedure experienced by children during burn dressings can also lead to feelings of fear, anxiety.

Intercalarily, pharmacological treatments, non-pharmacological treatments can be applied for the management of pain, anxiety that occur during dressing procedures. Non-pharmacological methods are preferred for children due to the high costs, long duration, and side effects of pharmacological treatments. Literature shows, it has been observed that methods like using virtual reality glasses, playing computer games, game therapy, music, watching cartoons, massage, relaxation exercises, hypnosis during dressing changes reduce pain, anxiety during burn care. Another study has shown that bathing positively reduces pain, anxiety, fear related to burn dressings in children.

Overall, dressing change, which is a part of burn treatment, is painful and traumatic situation for children. Although many non-pharmacological methods used in dressing changes are seen in the literature to be easily applicable and effective, it has been concluded that more studies are necessary on the subject. In addition, since burn management is a multidisciplinary teamwork; it is thought that pediatric nurses have an important role in preventing pain, anxiety experienced during dressing changes.

Anahtar Kelimeler: burn, dressing, child, current approaches, non-pharmacological methods

ÇOCUK YANIK HASTALARINDA PANSUMAN DEĞİŞİMİNDE KULLANILAN FARMAKOLOJİK OLMAYAN YÖNTEMLER

Dilara Kalkan¹, Tufan Aslı Sezer²

¹Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimler, Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Bilkent Şehir Hastanesi Çocuk Yanık Yoğun Bakım Ünitesi

²Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Çocuk yanık hastalarının pansuman değişimi sırasında yaşadıkları ağrı, korku ve anksiyetelerini azaltmak için kullanılan nonfarmakolojik yöntemler ile ilgili güncel yaklaşımların gözden geçirilmesi ve bu konuyla ilgili önerilerin sunulması amaçlanmıştır.

Yanık, önlenabilir bir travma olmasına karşın özellikle çocuklarda gelişimsel aşamaları, çevreyi keşfetme gibi nedenlerden dolayı daha sık görülebilmektedir. Bu nedenle çocuklar yanıklardan önemli ölçüde etkilenen grup arasında yer alıp çocukluk çağı yaralanmaları ve ölümlerinin en sık üçüncü nedenini oluşturmaktadır. Yanık travmasına maruz kalan çocuk, tedavinin her aşamasında ağrı ve ağrılı uyarılarla karşı karşıya kalabilmektedir. Yanık tedavisindeki debridman, pansuman değişimi, eksizyon, greft yapılması gibi işlemler çocuklarda şiddetli ağrıya sebep olabilmektedir. Yapılan çalışmalar özellikle çocukların tedavi sürecinde en dayanılmaz ağrıyı pansuman değişimi sırasında yaşadıklarını göstermektedir. Yanık pansumanı sırasında çocukların yaşadıkları bu ağrı verici işlem aynı zamanda korku, endişe ve anksiyete gibi durumları hissetmesine de neden olabilmektedir. Pansuman işlemlerinde meydana gelen ağrı ve anksiyetenin yönetimi için farmakolojik tedavilerin yanı sıra farmakolojik olmayan tedaviler uygulanabilmektedir. Farmakolojik yöntemlerin maliyetlerinin fazla, etki sürelerinin uzun ve yan etkilerinin olması nedeniyle çocuklarda farmakolojik olmayan yöntemlerin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Yapılan literatür taramasında; pansuman değişimi sırasında sanal gerçeklik gözlüğünün kullanılması, bilgisayar oyunu oynatılması, oyun terapisi, müzik dinletilmesi, çizgi film izletilmesi, masaj, gevşeme egzersizleri ve hipnoz gibi yöntemlerin kullanıldığı ve yanık bakımı sırasında ağrı ve anksiyeteyi azalttığı görülmüştür. Yapılan bir başka çalışma ise duş banyonun çocuklarda yanık pansumanına bağlı ağrı, anksiyete ve korkuyu olumlu ölçüde azalttığını belirtmiştir.

Sonuç olarak, yanık tedavisinin bir parçası olan pansuman değişimi çocuklar için ağrılı ve travmatize bir durumdur. Literatürde pansuman değişiminde kullanılan birçok farmakolojik olmayan yöntemin kolaylıkla uygulanabilir ve etkili olduğu görülmekle birlikte konuyla ilgili daha fazla çalışmanın yapılmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yanık yönetimi multidisipliner bir ekip işi olduğundan; pansuman değişimi sırasında yaşanan ağrı ve anksiyetenin önlenmesinde çocuk hemşirelerinin önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: yanık, pansuman, çocuk, güncel yaklaşımlar, farmakolojik olmayan yöntemler

Kaynakça: Akay, G. ve Güdücü Tüfekçi, F. (2023). Türkiye’de Çocuklarda Görülen Tandır Yanıkları; Kültürel Bir Çalışma (Tandır Burns In Children In Turkey; A Cultural Study). Journal of Health Sciences and Management, 3(2), 36-41.

Akkoyun, T. (2023). *Yanıklı çocuklarda pansuman uygulaması sırasında ağrının azaltılmasında sanal gerçeklik gözlüğünün etkinliği* (Master's thesis, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi).

- Aksoy N. Yanıklı Hastada Hemşirelik Bakımının Yönetimi. *Selçuk Tıp Derg.* 2015, 31(1):47–51.
- Arıkan, D., ve Kurudirek, F. (2019). Çocuklarda Ağrıyı Gidermede Nonfarmakolojik Yöntemler. *Türkiye Klinikleri Pediatric Nursing-Özel Sayı*, 5(3), 51-57.
- Binay, Ş. (2019). Ameliyat Öncesi Çocuk Hastalara İzletilen Eğitim Amaçlı Animasyon Filminin Çocuklarda Korkuya ve Ameliyat Sonrası Ağrıya Etkisinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir
- Caner N. (2020). Sanal Gerçeklik Gözlüğü ve Akıllı Telefon Oyun Uygulamasının 7-13 Yaş Grubu Çocuklarda Preoperatif Anksiyete Üzerine Etkisi. Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Hemşirelik Programı Doktora Tezi. Kayseri
- Çelebi, A., AYTEKİN, A., KÜÇÜKOĞLU, S., ve ÇELEBİOĞLU, A. (2015). Hastanede Yatan Çocuk ve Oyun. *Journal Of Dr. Behcet Uz Children's Hospital*, 5(3), 156–160.
- Çınal, H., ve Barın, E.Z., (2020). Bir Yanık Ünitesinin 5 Yıllık Deneyimi: 667 Yanık Olgusunun İncelenmesi. *Van Tıp Dergisi*, 27(1), 56–62.
- Çoğay, S. (2023). *Duş banyonun 4-6 yaş grubu çocuklarda yanık pansumanına bağlı ağrı, anksiyete, korku, nabız ve oksijen saturasyonuna etkisi* (Master's thesis).
- De Jong, A.E., Bremer, M., Van Komen, R., Vanbrabant, L., Schuurmans, M., Middelkoop, E., Ve Van Loey, N., (2014). Pain İn Young Children With Burns: Extent, Course And Influencing Factors. *Burns*, 40(1), 38–47.
- Gerçekler, G. Ö. (2023). Yanığı Olan Çocuk ve Hemşirelik Bakımı. *Türkiye Klinikleri Pediatric Nursing-Special Topics*, 9(1), 92-98.
- Gönül Akkoç, M., Ve Aksoy, N., (2017). Yanıklı Hastada Ağrı Yönetimi ve Hemşirelik Bakımı. *Ijnhcr*, 2(4), 284-301.
- Hsu, K.C., Chen, L.F., Ve Hsiep, P.H., (2016). Effect Of Music Intervention On Burn Patients' Pain And Anxiety During Dressing Changes. *Burns*, 42(8), 1789-1796.
- Kaya, M., ve Özlü, Z. K. (2022). Yanık nedeniyle tedavi gören hastalarda yenilikçi teknoloji: sanal gerçeklik. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 31(1), 46-51.
- Kesgin Boduş N., (2015). Yanıklı Çocukların Bakımı, Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi; 2015; 17(2).
- Özer, N.G., Vural, F. (2018). Çocukluk Yaş Dönemi Özelliklerinin Yanık Üzerine Etkisi ve Yanıklı Çocuklara Yönelik Bakım Önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11 (3), 257-260
- Özsoy F. (2020). 7-10 Yaş Grubu Çocuklarda Pansuman Değişimi Sırasında Ağrı ve Anksiyetenin Azaltılmasında İki Farklı Yöntemin Karşılaştırılması. *Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar*
- Özveren H, Faydalı S, Özdemir S (2016). Hemşirelerin Ağrının Farmakolojik Olmayan Yöntemlerle Kontrolüne İlişkin Bilgi ve Uygulamaları. *Turk J Clin Lab*, 7(4): 99-105
- Suluhan, D., ve Şahin, S. (2024). Çocuk Yanık Hastasında Hemşirelik Bakımı. *Türkiye Klinikleri Pediatric Surgery-Special Topics*, 14(1), 36-42.
- Yaz, Ş. B., ve Yılmaz, H. B. (2021). Pediatrik hastalara yönelik tıbbi işlemlerde sanal gerçeklik kullanımının etkileri: literatür incelemesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 138-143.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS IN ALZHEIMER'S DISEASE

Adile Neşe¹

¹Gaziantep University

Alzheimer's disease is a progressive neurodegenerative disorder clinically characterized by memory impairment, cognitive dysfunction, and visuospatial impairment.¹ It is the most common etiology of dementia. Given its prevalence, it has a serious societal and economic burden not only for patients and their caregivers but also worldwide.² It is estimated that approximately 60-70% of the 50 million people with dementia worldwide are diagnosed with Alzheimer's disease.³ Symptoms of Alzheimer's disease usually start with mild memory loss and difficulty in completing familiar tasks. As the disease progresses, symptoms such as difficulty communicating, disorientation, mood and behavioural changes and inability to take care of oneself can become more severe.⁴ There is no cure for Alzheimer's disease, which allows healthcare professionals to focus on slowing the progression of the disease to improve the patient's quality of life.⁵ Artificial intelligence is a field focussed on enabling computer systems to have cognitive abilities similar to human thought. Its aim is to give machines the capacity to perceive their environment, understand natural language, acquire knowledge, reason logically, solve problems and adapt to various tasks. The study of artificial intelligence spans several fields, mainly covering machine learning and deep learning.⁶ Today, Alzheimer's diagnosis uses artificial intelligence to measure a biological condition, including neuroimaging, retinal imaging, linguistic, cerebrospinal and blood biomarkers and gene information.⁷ Artificial intelligence and other emerging technologies play an important role in improving quality of life and patient independence, increasing medication adherence, alleviating caregiver burden and reducing healthcare expenditures.⁸ This topic aims to draw attention to the social and global problem of Alzheimer's disease and the artificial intelligence technologies applied to the diagnosis, treatment and care of the disease.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer, Artificial Intelligence, Technological applications

ALZHEİMER HASTALIĞINDA YAPAY ZEKA UYGULAMALARI

Adile Nese¹

¹Gaziantep Üniversitesi

Alzheimer hastalığı, klinik olarak hafıza bozukluğu, bilişsel işlev bozukluğu ve görsel-uzaysal bozuklukla karakterize ilerleyici bir nörodejeneratif bozukluktur.¹ Demansın en yaygın etiolojisidir. Yaygınlığı göz önüne alındığında, sadece hastalar ve bakıcılar için değil, aynı zamanda dünya çapında ciddi bir toplumsal ve ekonomik yüke sahiptir.² Dünya çapında demans hastası olan 50 milyon kişinin yaklaşık %60-70'inin Alzheimer hastalığı tanısı aldığı tahmin edilmektedir.³ Alzheimer hastalığı semptomları genellikle hafif hafıza kaybı ve bilindik görevleri tamamlamada zorlukla başlar. Hastalık ilerledikçe iletişim kurmada zorluk, yönelim bozukluğu, ruh hali, davranış değişiklikleri ve kendine bakamama gibi semptomlar daha şiddetli hale gelebilir.⁴ Alzheimer hastalığı için bir tedavi bulunmamaktadır ve bu durum sağlık çalışanlarının hastanın yaşam kalitesini iyileştirmek için hastalığın ilerlemesini yavaşlatmaya odaklanmasını sağlamaktadır.⁵ Yapay zeka, bilgisayar sistemlerinin insan düşüncesine benzer bilişsel yeteneklere sahip olmasını sağlamaya odaklanmış bir alandır. Amacı, makinelerle çevrelerini algılama, doğal dili anlama, bilgi edinme, mantıksal akıl yürütme, problem çözme ve çeşitli görevlere uyum sağlama kapasitesi kazandırmaktır. Yapay zeka çalışması, ağırlıklı olarak makine öğrenimi ve derin öğrenmeyi kapsayan çeşitli alanlara yayılmıştır.⁶ Günümüzde Alzheimer teşhisinde nörogörüntüleme, retina görüntüleme, dil bilgisi, serebrospinal ve kan biyobelirteçleri ve gen bilgisi dahil olmak üzere biyolojik bir durumu ölçmek için yapay zeka kullanılmaktadır.⁷ Yapay zeka ve diğer ortaya çıkan teknolojiler yaşam kalitesini ve hasta bağımsızlığını iyileştirmede, ilaç uyumunu artırmada, bakım veren yükünü hafifletmede ve sağlık harcamalarını düşürmede önemli rol oynamaktadır.⁸ Bu konu ile toplumsal ve küresel sorun olan Alzheimer hastalığına ve hastalığın tanı, tedavi ve bakımına yönelik uygulanan yapay zeka teknolojilerine dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer, Yapay Zeka, Teknolojik uygulamalar

Kaynakça:

1. Qiu Y, Cheng F. Artificial intelligence for drug discovery and development in Alzheimer's disease. *Curr Opin Struct Biol.* 2024;85:102776. doi: 10.1016/j.sbi.2024.102776.
2. de la Fuente Garcia S, Ritchie CW, Luz S. Artificial Intelligence, Speech, and Language Processing Approaches to Monitoring Alzheimer's Disease: A Systematic Review. *Journal Alzheimers Disease.* 2020;78(4):1547-1574. doi: 10.3233/JAD-200888.
3. Bhattarai K, Rajaganapathy S, Das T, Kim Y, Chen Y; Alzheimer's Disease Neuroimaging Initiative; Australian Imaging Biomarkers and Lifestyle Flagship Study of Ageing; Dai Q, Li X, Jiang X, Zong N. Using artificial intelligence to learn optimal regimen plan for Alzheimer's disease. *J Am Med Inform Assoc.* 2023;30(10):1645-1656. doi: 10.1093/jamia/ocad135.
4. Alatrany AS, Khan W, Hussain A, Kolivand H, Al-Jumeily D. An explainable machine learning approach for Alzheimer's disease classification. *Scientific Reports.* 2024;14:2637. Doi:10.1038/s41598-024-51985-w.

5. Mirkin S and Albeni BC. Should artificial intelligence be used in conjunction with Neuroimaging in the diagnosis of Alzheimer's disease? *Front. Aging Neurosci.* 2023;15:1094233. doi: 10.3389/fnagi.2023.1094233.

6. Zhang W, Li Y, Ren W, Liu B. Artificial intelligence technology in Alzheimer's disease research. *Intractable Rare Dis Res.* 2023;12(4):208-212. doi: 10.5582/irdr.2023.01091.

7.D Tsoi KKF, Jia P, Dowling NM, Titiner JR, Wagner M, Capuano AW, Donohue MC.

Applications of artificial intelligence in dementia research. *Camb Prism Precis Med.* 2022; 6;1:e9. doi: 10.1017/pcm.2022.10.

8. Abadir P, Oh E, Chellappa R, Choudhry N, Demiris G, Ganesan D, et al. Artificial Intelligence and Technology Collaboratories: Innovating aging research and Alzheimer's care. *Alzheimers Dement.* 2024;20(4):3074-3079. doi: 10.1002/alz.13710.

HANDHERO: EVALUATION OF A SERIOUS GAME DEVELOPED TO PROMOTE HAND HYGIENE COMPLIANCE AMONG PATIENT RELATIVES

Afra Çalık¹, Rumeysa Enginar¹, Ramazan Buğrahan Akkoca¹, Fatma Dal¹, Aleyna Demir¹,
Mine Çalık¹, Sıddıka Ersoy¹

¹University of Suleyman Demirel

Introduction and Aim: Hospital-associated infections are the most common healthcare-associated event and affect hundreds of millions of patients worldwide. Among standard precautions, ensuring and implementing hand hygiene practices is one of the most important and cost-effective strategies to prevent infections. The study aims to evaluate the serious game developed to improve the hand hygiene behavior of patients' relatives.

Methods: A study involving 27 relatives of patients in a university hospital's infection ward was conducted from May to June 2024. Data collection utilized patient identification and information forms, the "5 Moments for Hand Hygiene"-based information form. Post-game, participants completed the Gameful Experience Scale. Hand hygiene observations, recorded using WHO's observation form, were conducted twice daily on the game day and three days post-game. Two independent nurses assessed hand hygiene behaviors.

Results: It was found that 59.3% of the patient relatives included in the study were male, 33.3% were high school graduates, 29.6% were housewives and civil servants, 74.1% were companions during the first hospitalization, and 77.8% had not received any training on infection. Most patient relatives (96.3%) washed their hands 5 or more times a day, and 55.6% used hand sanitizer 5 or more times a day. It was found that 88.9% of participants performed hand hygiene after contact with the patient's body and 37% after contact with the patient's environment. A low and positive significant correlation was found between the total score of the game experience scale and the body contact score ($r=0.482$; $p=0.011$) and a moderate and positive significant correlation was found between the score of the creative thinking sub-dimension and the body contact score ($r=0.426$; $p=0.027$).

Conclusion: Serious game use may be beneficial in developing hand hygiene behaviors of patient relatives. In addition, since patient relatives are motivated while playing games, providing training that develops behaviors such as hand hygiene through games may be effective.

Anahtar Kelimeler: infection, hand hygiene, patients' visitors, serious game

HANDHERO: HASTA YAKINLARININ EL HİJYENİNE UYUMUNU TEŞVİK ETMEK İÇİN GELİŞTİRİLEN CİDDİ OYUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Afra Çalık¹, Rumeysa Enginar¹, Ramazan Buğrahan AKKOCA¹, Fatma Dal¹, Aleyna Demir¹,
Mine Çalık¹, Sıddıka Ersoy¹

¹Süleyman Demirel Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hastane ilişkili enfeksiyonlar, hasta bakımında en sık görülen olaydı ve dünya çağında yüz milyonlarca hastayı olumsuz etkiler. Standart önlemler arasında özellikle el hijyeni uygulamalarına uyumu sağlamak ve uygulamak enfeksiyonları önlemek için en önemli ve en ucuz stratejilerden biridir. Araştırmanın amacı, hasta yakınlarının el hijyeni davranışını geliştirmek için geliştirilen ciddi oyunun değerlendirilmesidir.

Yöntem: Araştırma, bir üniversite hastanesi enfeksiyon servisinde Mayıs-Haziran 2024 tarihleri arasında yatan, 27 hasta yakını ile yapıldı. Veriler, Hasta Tanıtıcı Özellikler Formu, “El Hijyeni için 5 Endikasyon Kuralı” na dayanan “Bilgi Formu” kullanılarak toplandı. Formları dolduranlar geliştirilen ciddi oyunu oynadıktan sonra “Oyun Deneyim Ölçeği”ni doldurdu. Gözlemler, oyun günü ve 3. gün olmak üzere, gün içinde farklı zamanlarda iki kez yapıldı. Gözlemler, Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen el hijyeni “Gözlem Formu”na kaydedildi. El hijyeni davranışları birbirinden bağımsız iki gözlemci intörn hemşire tarafından gerçekleştirildi. Verilerin analizi, SPSS 22.0 paket programı ile tanımlayıcı, karşılaştırmalı ve ilişki arayıcı istatistikler kullanılarak yapıldı.

Bulgular: Araştırmaya dahil edilen hasta yakınlarının %59,3’ü erkek, % 33,3’ü lise mezunu, %29,6’u ev hanımı ve memur, %74,1’i ilk yatışta refakatçi olarak kaldığını, %77,8’inin enfeksiyona ilişkin eğitim almadığı saptandı. Hasta yakınlarının büyük çoğunluğu (%96,3) günde 5 kez ve daha fazla el yıkama ve %55,6’sı günde 5 kez ve daha fazla olmak üzere el dezenfektanı kullanmaktadır. Katılımcıların %88,9’u hastanın vücut teması sonrası, % 37’sinin hastanın çevre ile teması sonrasında el hijyeni sağladığı saptandı. Oyun deneyimi ölçeği toplam puanı ile vücut teması skoru arasında düşük seviyede ve pozitif yönlü anlamlı korelasyon ($r=0,482$; $p=0,011$) ve yaratıcı düşünme alt boyut puanı ile vücut teması skoru arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı korelasyon saptandı ($r=0,426$; $p=0,027$).

Sonuç: Hasta yakınlarını el hijyeni davranışı geliştirmesinde ciddi oyun kullanımı faydalı olabilir. Ayrıca hasta yakınları oyun oynarken motive oldukları için el hijyeni gibi davranış geliştiren eğitimlerin oyun ile verilmesi etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: enfeksiyon, el hijyeni, hasta yakını, ciddi oyun

Kaynakça: European Centre for Disease Prevention and Control. (2024). *Point prevalence survey of healthcare-associated infections and antimicrobial use in European acute care hospitals*. ECDC.

Hansen, P. G., Larsen, E. G., Modin, A., Gundersen, C. D., & Schilling, M. (2021). Nudging hand hygiene compliance: a large-scale field experiment on hospital visitors. *Journal of Hospital Infection*, 118, 63-69.

World Health Organization. (2009). *WHO Guidelines on Hand Hygiene in Health Care: First Global Patient Safety Challenge Clean Care Is Safer Care* (Retrieved from: whqlibdoc who int/publications/009 pdf, Issue.

Dönmez, A. A., Çalık, A., Kabal, M. G., & Kapucu, S. Oyun Deneyimi Ölçeği’nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirliği: Metodolojik Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 11(1), 1-7.

PREGNANCY AND SMOKING

Fatma Türk¹, İbrahim Topuz¹

¹Kutahya University Of Health Sciences Faculty Of Health Sciences

According to TDHS (Turkish Demographic and Health Survey) 2008 data, the smoking rate was reported to be 11% among pregnant women (1). In a study conducted in Turkey (n=187) (2020), 13% of pregnant women smoked during their current pregnancy. 34.9% of pregnant women had smoked before. Smoking during pregnancy is a widespread problem in Turkey as in most parts of the world (2). While many women are sensitive about exposure to harmful effects after confirmation of pregnancy, some do not have the same awareness about exposure to harmful factors during pregnancy (3). The amount of milk in smoking mothers decreases as a result of nicotine suppressing prolactin levels and the amount of milk in smoking mothers decreases by 19% compared to non-smokers and newborns gain less weight (4). It has been observed that the babies of those who continued to smoke during pregnancy were born with an average weight of 112 gr lower than the babies of those who never smoked or quit smoking before pregnancy (5,6,7). According to the American Nurses Association, smoking can be treated with good nursing care. Nurses can treat smoking addiction in the best way possible with the trainings they receive and the courses added to the nursing curriculum (8). Nurses can enable individuals to quit smoking with individualized counseling services they provide effectively. However, the major problem in this regard is that nurses provide services to more than one individual and do not have enough time for the counseling role (9).

Anahtar Kelimeler: pregnancy, smoking, nursing

GEBELİK VE SİĞARA KULLANIMI

Fatma Türk¹, İbrahim Topuz¹

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

TNSA (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması) 2008 verilerine göre sigara içme oranı gebelerde %11 olarak belirtilmiştir (1). Türkiye’de yapılan bir çalışmada (n=187) (2020) gebe kadınların %13’ü şu anki gebeliklerinde sigara içmektedir. Gebelerin %34.9’ü daha önce de sigara içmiştir. Gebelikte sigara kullanımı dünyanın çoğu bölgesinde olduğu gibi Türkiye’de de yaygın bir sorundur (2). Birçok kadın gebeliğin varlığının kesinleşmesinden sonra zararlı etkilerle karşılaşma konusunda duyarlı olurken, bazıları gebelikte zararlı etkenlere maruziyet konusunda aynı bilince sahip değildir (3). Sigara kullanan annelerin süt miktarı, nikotinin prolaktin düzeyini bastırması sonucu azalmaktadır ve sigara kullanan annelerin süt miktarı, içmeyenlere göre %19 azalır ve yenidoğanlar daha az kilo almaktadır (4). Gebelik esnasında sigara kullanmayı sürdürenlerin bebeklerinin, hiç sigara kullanmayan veya gebelik öncesi sigara kullanımını bırakmış olanların bebeklerine göre ortalama 112 gr daha düşük ağırlıkta doğdukları görülmüştür (5,6,7). Amerikan Hemşireler Birliği’ne göre sigara kullanımı iyi bir hemşirelik bakımı ile tedavi edilebilir. Hemşireler aldıkları eğitimlerle ve hemşirelik müfredatına eklenen derslerle sigara kullanım bağımlılığını en iyi şekilde tedavi edebilmektedir (8). Hemşireler, bireylerin sigara kullanımını etkili olarak verdikleri bireye özel danışmanlık hizmetleriyle bırakmalarını sağlayabilmektedir. Ancak bu konuda majör problem hemşirelerin birden fazla bireye hizmet sunması ve danışmanlık rolü için yeterince zamanının bulunmamasıdır (9).

Anahtar Kelimeler: gebelik, sigara, hemşirelik

Kaynakça: 1. Balkaya N.A., Vural G., Eroğlu K. Gebelikte Belirlenen Risk Faktörlerinin Anne ve Bebek Sağlığı Açısından Ortaya Çıkardığı Sorunların İncelenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2014, 4(1): 6-16.

2. Liu J, Rosenberg KD, Sandoval AP. Breastfeeding duration and perinatal cigarette smoking in a population-based cohort. Am J Public Health. 2006; 96(2): 309-14.

3. Horta BL, Kramer MS, Platt RW. Maternal smoking and the risk of early weaning: A meta-analysis. Am J Public Health. 2001; 91(2): 304-7.

4. Uncu G. Sigaranın fertilitite ve gebelik üzerine etkileri. Özyardımcı N, editör. Sigara ve Sağlık, araştırmainceleme dizisi. Bursa: Adeka İlaç A.Ş.; 2002. S. 257-535

5. Altıparmak, S., Altıparmak, O., Avcı, H. D. Manisa’da Gebelikte Sigara Kullanımı; Yarı Kentsel Alan Örneği. Türk Toraks Dergisi, 2009, 10: 20-25.

6. Öztuna F. Gebelikte Sigara Bırakma Tedavisi. Tüberküloz ve Toraks Dergisi, 2008, 56(2): 232-235.

7. Russel C. S., Taylor R., Law C.E. Smoking In Pregnancy, Maternal Blood Pressure, Pregnancy Outcome, Baby Weight and Growth and Other Related Factors a Prospective Study, BritJ.Prev.Soc. Med., 1968, 22:119-126.

8. Fiore MC, et al?Treating tobacco use and dependence: 2008 update. Rockville, MD: U.S. Department of Health and Human Services, Public Health Service; 2008. Clinical practice guidelines;

9. Britton, G. R., Collier, R., McKittrick, S., Sprague, L. M., Rhodes-Keefe, J., Feeney, A., & James, G. D. (2017). CE: Original Research: The Experiences of Pregnant Smokers and Their Providers.?The American journal of nursing,?117(6), 24–34. <https://doi.org/10.1097/01.NAJ.0000520228.66868.ae>

THE ROBOT REVOLUTION IN ELDERLY CARE

Merve Esen¹, Utku Esen²

¹Ankara Medipol University

²Aselsan Corp.

The global rise in the elderly population has led to an increased demand for high-quality elderly care. In response, assistive robotic systems have been introduced to complement traditional nursing care. These robots hold great potential to improve the quality of life for elderly individuals and offer hope to both formal and informal caregivers. Assistive robotic systems used in elderly care are categorized into two main types: rehabilitation robots and social assistive robots. Rehabilitation robots are designed to support physical functions such as muscle strength, flexibility, and daily activities. A prominent example is the exoskeleton, an intelligent robotic system that improves walking performance and assists with daily tasks for elderly individuals. Social assistive robots, on the other hand, are divided into companion robots and service robots. These robots are used to assist individuals in settings such as homes, hospitals, and nursing facilities. Service robots focus on facilitating basic activities, including eating, bathing, and household chores. Companion robots, often resembling animals or humans, are intended to enhance mental and psychological well-being by reducing feelings of loneliness. Literature reviews highlight JustoCat, a social assistive robot designed for individuals with dementia. JustoCat behaves like a cat, responds to touch, and provides reminder support. Studies have shown that social assistive robots can effectively support dementia patients by reducing agitation and promoting social interaction. Additionally, social assistive robots may prevent falls and other health issues by encouraging regular physical activity. Despite the promising potential of assistive robotic systems in improving elderly care, there are still challenges, such as meeting individual preferences, ensuring reliability, user-friendliness, and addressing ethical and privacy concerns.

This review aims to explore the applications of assistive robotic systems in elderly care and assess their effectiveness.

Anahtar Kelimeler: Elderly Care, Nurse, Assistive Robotics Systems

YAŞLI BAKIMINDA ROBOT DEVRİMİ

Merve Esen¹, Utku Esen²

¹Ankara Medipol Üniversitesi

²Aselsan A.Ş.

Dünya çapında yaşlı nüfusun artışı, yüksek kaliteli yaşlı bakımı arayışıyla sonuçlanmıştır. Bu arayışın etkisiyle, yardımcı robotik sistemler geleneksel hemşirelik bakımının yanında uygulamaya girmiştir. Yaşlı bireylerin bakımında kullanılan robotlar, yaşam kalitesini artırma konusunda büyük bir potansiyele sahipken, aynı zamanda formal ve informal bakım verenler için de umut vaat etmektedir. Yaşlı bakımında kullanılan yardımcı robotlar rehabilitasyon robotları ve sosyal yardımcı robotlar olarak ikiye ayrılır. Rehabilitasyon robotları, bireyin kas gücü ve esneklik gibi farklı fiziksel özelliklerini ve günlük aktivitelerini desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. Ekzoskeleton, yaşlı bireylerin yürüme performansını ve günlük aktivitelerini arttırmayı amaçlayan akıllı robot sistemi örneği olarak gösterilebilir. Sosyal yardımcı robotlar ise refakatçi ve hizmet robotları olarak ikiye ayrılır. Evde, hastanede ve huzurevlerinde bireyi desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. Hizmet robotları, yemek yeme, banyo yapma ve ev işleri gibi temel aktiviteleri kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Refakatçi robotları ise, genellikle hayvanları ve insan vücuduna benzeyen yapılarıyla, sağlık ve psikolojik refahı iyileştirmek ve yalnızlığı azaltmak amacıyla tasarlanmıştır. Literatür incelendiğinde, Demanslı bireyler için geliştirilen sosyal yardımcı robot örneği olan JustoCat'in, bir kedi gibi davrandığı ve okşandığında tepki göstererek, aynı zamanda hatırlatma desteği sunduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar, sosyal yardımcı robotların demanslı bireyleri desteklemede etkili olabileceği, yaşadıkları ajitasyonu azaltıp, sosyal etkileşimlerini arttırabileceğini göstermiştir. Aynı zamanda, egzersiz rutinlerini destekleyerek, düşmeleri ve diğer sağlık sorunları önlemeye yardımcı olabilecekleri düşünülmektedir. Yardımcı robotik sistemlerin yaşlı bireylere sunulan bakım kalitesini artırma potansiyeline sahip olmasına rağmen, bireylerin ihtiyaçlarına hitap etme, tercihlere uyum sağlama, güvenilir ve kullanıcı dostu olma, gizlilik ve etik endişeleri gibi hala çözülmesi gereken durumlara sahiptir.

Bu derlemenin amacı, yardımcı robotik sistemlerin yaşlı bakımında kullanım alanlarını tanımlamak ve etkinliğini incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Yaşlı Bakımı, Yardımcı Robotik Sistemler.

Kaynakça: Felber, N., Pageau, F., McLean, A., & Wangmo, T. (2022). The concept of social dignity as a yardstick to delimit ethical use of robotic assistance in the care of older persons. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 25(1), 99. <https://doi.org/10.1007/s11019-022-10053-3>

Hoppe, J. A., Johansson-Pajala, R. M., Gustafsson, C., Melkas, H., Tuisku, O., Pekkarinen, S., ... & Thommes, K. (2020). Assistive robots in care: Expectations and perceptions of older people. *Aging & Mental Health*, 22(2), 149-167. <https://doi.org/10.1080/13607863.2018.1512009>

Kim, J., Kim, S., Kim, S., Lee, E., Heo, Y., Hwang, C., Choi, Y., Kong, H., Ryu, H., & Lee, H. (2021). Companion robots for older adults: Rodgers' evolutionary concept analysis approach. *Intelligent Service Robotics*, 14(5), 729-738. <https://doi.org/10.1007/s11370-021-00369-5>

Lukasik, S., Tobis, S., Kropinska, S., & Suwalska, A. (2020). Role of assistive robots in the care of older people: Survey study among medical and nursing students. *Journal of Medical Internet Research*, 22(8), e18003. <https://doi.org/10.2196/18003>

Macis, D., Perilli, S., & Gena, C. (2022, July). Employing socially assistive robots in elderly care. In *Adjunct Proceedings of the 30th ACM Conference on User Modeling, Adaptation and Personalization* (pp. 130-138). <https://doi.org/10.1145/3449726.3462724>

Martinez-Martin, E., & Costa, A. (2021). Assistive technology for elderly care: An overview. *IEEE Access*, 9, 92420-92430. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2021.3092095>

Ohneberg, C., Stöbich, N., Warmbein, A., Rathgeber, I., Mehler-Klamt, A. C., Fischer, U., & Eberl, I. (2023). Assistive robotic systems in nursing care: A scoping review. *BMC Nursing*, 22(1), 72. <https://doi.org/10.1186/s12912-023-01078-6>

Sawik, B., Tobis, S., Baum, E., Suwalska, A., Kropinska, S., Stachnik, K., Pérez-Bernabeu, E., Cildo, M., Agustin, A., & Wiczorowska-Tobis, K. (2023). Robots for elderly care: Review, multi-criteria optimization model and qualitative case study. *Healthcare*, 11(9), 1286. <https://doi.org/10.3390/healthcare11091286>

Servaty, R., Kersten, A., Brukamp, K., Möhler, R., & Mueller, M. (2020). Implementation of robotic devices in nursing care. Barriers and facilitators: An integrative review. *BMJ Open*, 10(9), e038650. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2020-038650>

Vandemeulebroucke, T., de Casterlé, B. D., & Gastmans, C. (2018). How do older adults experience and perceive socially assistive robots in aged care: A systematic review of qualitative evidence. *Aging & Mental Health*, 22(2), 149-167. <https://doi.org/10.1080/13607863.2017.1286455>

SCHOOL HEALTH NURSING IN THE PREVENTION OF CHILDHOOD OBESITY

Gizem Öztürk¹, Merve Kolcu²

¹Fenerbahçe University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Istanbul, Türkiye
²Health Sciences University, Hamidiye Nursing Faculty, Public Health Nursing Department,
Istanbul, Türkiye

Childhood obesity is a significant public health issue from individual, societal, and global perspectives. In Türkiye, it is known that approximately one in ten children aged 6-9 is obese. Excess weight and obesity in children directly affect both their physical and mental health and increase the likelihood of having excess weight/obesity and various diseases in their later lives. School health nurses, who are in constant communication with students and families, play an important role in the provision of preventive and therapeutic health services for obesity. According to current legal regulations in Türkiye, school health nurses should perform periodic follow-up of children, collect data continuously, organize education programs for parents, children, and teachers to promote healthy lifestyle behaviors, provide counseling services, and plan the whole processes and care using up-to-date guidelines. The literature indicates that intervention programs focusing on nutrition, physical activity, and behavior change towards obesity are being developed and implemented under the leadership of school health nurses by providing school and family-centered care. The outcomes of these programs report positive changes in individuals' health behaviors. It has been found that parents' knowledge levels regarding nutrition, physical activity, and sedentary behaviors have increased, behavior changes have been achieved, and positive changes in children's anthropometric measurements have been observed. The health education programs implemented by nurses are considered to be an important practice in preventing obesity and improving the health of children through positive changes in family health behaviors. Research demonstrates the effectiveness of the care provided by school health nurses. Accordingly, increasing the number of school health nurses in Turkey and providing continuous training opportunities will ensure the provision of cost-effective and sustainable care to reduce obesogenic behaviors among children and parents. The purpose of this review is to explain the importance of school health nurses in preventing childhood obesity.

Anahtar Kelimeler: Child, Obesity, Parent, School Health Nursing

ÇOCUKLUK ÇAĞI OBEZİTESİNİN ÖNLENMESİNDE OKUL SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ

Gizem Öztürk¹, Merve Kolcu²

¹Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakùltesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, İstanbul, Türkiye

Çocukluk çağı obezitesi bireysel, toplumsal ve küresel açıdan önemli bir halk sağlığı sorunudur. Türkiye’de 6-9 yaş arası çocukların yaklaşık onda birinin obez olduğu bilinmektedir. Çocuklardaki fazla kilo ve obezite, çocuğun hem fiziksel hem de mental sağlığını doğrudan etkilemekte ve ilerleyen yaşamlarında da fazla kilo/obeziteye ve çeşitli hastalıklara sahip olma ihtimalini arttırmaktadır. Obeziteye yönelik koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin sunumunda öğrenciler ve ailelerle sürekli iletişimde olan okul sağlığı hemşireleri önemli roller üstlenmektedir. Türkiye’deki güncel yasal düzenlemelere göre okul sağlığı hemşireleri çocukların periyodik izlemine gerçekleştirmeli, düzenli ve sürekli olarak veri toplamalı, ebeveyn-çocuk-öğretmenler için sağlıklı yaşam biçimi davranışları geliştirmek için eğitimler düzenlemeli, danışmanlık hizmetlerini yürütmeli ve güncel rehberler kullanarak tüm süreç ve bakımı planlamalıdır. Literatürde, okul ve aile merkezli bakım sağlanarak obeziteye yönelik beslenme, fiziksel aktivite ve davranış değişikliği konularının ele alındığı müdahale programları geliştirilmekte ve okul sağlığı hemşirelerinin liderliğinde uygulanmaktadır. Bu programların çıktılarında bireylerin sağlık davranışlarında olumlu değişimler olduğu belirtilmektedir. Ebeveynlerin beslenme ve fiziksel aktivite, sedanter davranışlar ile ilgili bilgi düzeylerinin arttığı, davranış değişikliğinin sağlandığı ve çocukların antropometrik ölçümlerinde olumlu değişiklikler olduğu tespit edilmiştir. Hemşireler tarafından uygulanan sağlık eğitim programları sayesinde aile sağlık davranışlarındaki olumlu değişimler çocukların da sağlığını geliştirebileceği ve obeziteyi önlemede önemli bir uygulama olabileceği düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar okul sağlığı hemşirelerinin sunduğu bakımın etkinliğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye’de okul sağlığı hemşirelerinin sayıca artırılması ve sürekli eğitim imkanının sağlanması; çocuk ve ebeveynlere yönelik maliyet etkin ve obezojenik davranışları azaltmada sürdürülebilir bir bakım verilmesini sağlayacaktır. Bu derlemenin amacı, çocukluk çağı obezitesinin önlenmesinde okul sağlığı hemşirelerinin önemini açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ebeveyn, Obezite, Okul Sağlığı Hemşireliği

PERCEPTION OF SOCIETY'S IMAGE OF NURSING PROFESSION

Özlem Durdu¹, Havva Yeşildere Sağlam², Elif Gürsoy¹

¹Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing
²Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Nursing is a profession that continues its development from past to present, affects and benefits all segments of the society, and consists of theoretical, practical and research sciences. The current status of a profession is closely related to the image of the group forming the profession in the society and is very important for the members of the profession. Therefore, just like other professions, nursing is also affected by society and society has a perception towards the profession. In this context, the aim of this review is to examine the perception of nursing image of the society and to examine the factors affecting it. Nursing image is a factor that affects nurses' job performance, turnover intentions, nurses' status, power and ability to improve health care. Although there are different perceptions about the image of nursing in the society, it is generally thought of as a person in white uniform, injecting the patient with a syringe in her hand, giving medicine, hurting; it is seen as a female profession and perceived as a profession that cannot do independent work. In the media, nursing is portrayed as a physician's assistant and is reflected only as a background character without being a part of the team. Therefore, the society does not know the nursing profession well and generalises it according to what they experience/see in nursing service. The fact that the majority of nurses are women, harbouring women's roles and responsibilities in society, and having meanings such as 'sister' create the perception of 'women's profession' and this situation affects the social status. In order for the social image perception of nursing to increase positively, society should recognise and perceive nursing as a professional profession.

Anahtar Kelimeler: nursing, image, society, perception

TOPLUMDA HEMŞİRELİK İMAJI ALGISI

Özlem Durdu¹, Havva Yeşildere Sağlam², Elif Gürsoy¹

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Hemşirelik geçmişten günümüze gelişimini sürdüren, toplumun tüm kesimlerini etkileyen ve fayda sağlayan; teorik, uygulama ve araştırma bilimlerinden oluşan bir meslektir. Bir mesleğin mevcut durumu, mesleği oluşturan grubun toplumdaki imajıyla yakından ilişkilidir ve meslek mensupları açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla tıpkı diğer meslekler gibi hemşirelik de toplumdan etkilenmekte ve toplumun da mesleğe yönelik bir algısı bulunmaktadır. Bu bağlamda derlemenin amacı toplumun hemşirelik imajı algısının incelenmesi ve etkileyen faktörlerin irdelenmesidir. Hemşirelik imajı hemşirelerin iş performanslarını, işten ayrılma niyetlerini, hemşirelerin statü, güç ve sağlık bakımını geliştirme yeteneklerini etkileyen bir faktördür. Toplumda hemşirelik imajına yönelik farklı algılar olmakla birlikte genellikle; beyaz üniformalı, elinde enjektör ile hastaya iğne yapan, ilaç veren, can acıtan kişiler şeklinde düşünülmekte; kadın mesleği olarak görülmekte ve bağımsız işler yapamayan bir meslek olarak algılanmaktadır. Medyada hemşirelik, hekim yardımcısı gibi gösterilerek ekibin bir parçası olmadan yalnızca arka plan karakteri şeklinde yansıtılmaktadır. Dolayısıyla toplum hemşirelik mesleğini iyi tanımamaktadır, hemşirelik hizmetinde deneyimlediklerine/gördüklerine göre genellemektedir. Hemşirelerin çoğunluğunun kadın olması, toplumda kadın rol ve sorumluluklarını barındırması, “kız kardeş” gibi anlamlar içermesi, “kadın mesleği” algısı yaratmaktadır ve bu durum toplumsal statüyü etkilemektedir. Hemşireliğin toplumsal imaj algısının olumlu yönde yükselebilmesi için toplumun hemşireliği profesyonel bir meslek olarak tanınması ve algılanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, imaj, toplum, algı

Kaynakça: Yurtsever, D., Duran, S., & Alan, H. (2022). COVID-19 Salgınında Hemşirelerin Mesleki İmaj Algısı: Bir Kamu Hastanesi Örneği. *Medical Journal of Istanbul Kanuni Sultan Süleyman/İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Tıp Dergisi*, 14(3).

Özdelikara, A., Boğa, N. M., & Çayan, N. (2015). Hemşirelik öğrencilerine ve sağlık alanı dışındaki öğrencilere göre hemşirelik imajı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 1-5.

Kartal, H., & Kantek, F. (2018). Yönetici hemşirelerde hemşirelik imajı ölçeğinin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 14(2), 190-197.

Şimşek, A. K., & Alpar, Ş. E. (2019). TOPLUMUN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK İMAJ ALGISI: SİSTEMATİK DERLEME. *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi*, 2(1), 32-46.

Sis Çelik, A., Pasinlioğlu, T., Kocabeyoğlu, T., Çetin, S. (2014). Hemşirelik Mesleğinin Toplumdaki İmajının Belirlenmesi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 21(3), 147-153.

Karaman, F., Çakmak, S., & Yerebakan, A. N. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik imaj algıları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Istanbul Gelisim University Journal of Health Sciences*, (11), 217-229.

Dost, A., & Bahçecik, A. N. (2015). Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği geliştirilmesi. *JAREN*, 1(2), 51-59.

DOĞAN, N., İSTEK, N., & BAYKARA, Z. G. (2021). Hastaların Hemşireliğe ve Hemşirelik Bakımına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 29(2), 149-157.

MAT, S. T. B., & BAYKAL, Ü. ARAŞTIRMA/RESEARCH BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİNDEN YARARLANANLARIN HEMŞİRELİK İMAJINA İLİŞKİN ALGILARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİ.

Ünsal, A., & Güven, Ş. D. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleği algılarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 52-61.

Sarı, M. (2019). *Hemşirelerin mesleğine yönelik imaj ve mesleğe bağlılık algısı* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).

Tanrıverdi, H., Akova, O., & Zorlu, R. (2014). Hemşirelik mesleğine yaklaşım ile toplumsal statü arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, 7(1), 115-142.

Pierrotti, V. W., Guirardello, E. D. B., & Toledo, V. P. (2020). Nursing knowledge patterns: nurses' image and role in society perceived by students. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 73(4), e20180959.

Işık, B., Kaya, H., & Bodur, G. (2023). Perceptions of society regarding the concept of nurse: A metaphorical study. *Journal of Nursing Scholarship*, 55(6), 1215-1226.

Karadeniz, H., Durmuş, A., Gündüz, C. S., Bilgiç, G., et al. (2022). COVID-19 Pandemisinin Hemşirelerin Mesleki İmaj Algısına Etkisi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 255-261. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1022453>

Öztürk, E., Can, Z., Karasu, F., & Çam, H. (2020). Popüler kültür ve hemşirelik. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 380-385.

Çınar, Ş., & Demir, Y. (2010). Toplumdaki Hemşirelik İmajı: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 24-33.

Taşkıran, N., Çevik Akyıl, R., Kahraman, A., Erdem, N., et al. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinde Mesleki İmaj Algısının Profesyonel Tutuma Etkisi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 14-29.

Tekir Ö., Kocaçal E., Çam B., Dirbisoglu Kader. (2022). NURSING PROFESSION FROM NURSING STUDENTS' PERSPECTIVES: A CROSS-SECTIONAL STUDY. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal* 5(3), 773-785.

Ak, B., Çıtak Bilgin, N., Erol, F., Cerit, B. (2021). ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE İLİŞKİN ALGILARININ BELİRLENMESİ. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 23(3), 559-568. <https://doi.org/10.24938/kutfd.970979>

Derin, N., İlkim, N. Ş., & Yayan, H. (2017). Hemşirelerde mesleki bağlılığın mesleki prestijle açıklanması. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(3), 24-37.

Sabancıoğulları, S., & Doğan, S. (2012). Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4), 275-282.

Çelik, S., Ünal, Ü., & Saruhan, S. (2012). Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 20(3), 193-199.

- Dikmen, Y., Yönder, M., Yorgun, S., Usta, Y. Y., Umur, S., & Aytakin, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 158-164.
- Karadağ, A., Hisar, F., Çelik, B., & Baykara, Z. G. (2016). Determining professionalism in Turkish students nurses. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 674-682.
- Göriş, S., Kılıç, Z., Ceyhan, Ö., & Şentürk, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 137-142.
- Ak, B. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumları ve etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(4), 232-242.
- Tanrıverdi, H. Hemşirelerin Profesyonel Değerleri İle Örgütsel Vatandaşlık Davranış Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.
- Zengin, M., Yayan, E. H., Yıldırım, N., Akın, E., vd. (2018). Pediatri Hemşirelerinin Profesyonel Değerlerinin Profesyonel Tutumlarına Etkisi. *Sağlık Bilimleri Ve Meslekleri Dergisi*, 5(3), 316-323. <https://doi.org/10.17681/hsp.324725>
- Erim, S. E., & Çevirme, A. Y. Ş. E. (2018). Hemşirelikte Kişisel ve Profesyonel Değerlerin Farkındalığı Önemli Mi?. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(4), 279-284.
- Avcı, S. Ç., Işık, G., Cetişli, N. E., Üşümez, D., Şencandan, B., & Bektaş, C. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri ve kariyer planları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(2), 256-265.
- YILMAZ, M., GÖLBAŞI, Z., Türk, K. E., & Hançer, A. T. (2019). HEMŞİRE, HEKİM VE HASTALARIN HEMŞİRELİK İMAJINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 38-44.
- Karadağ, A., Kaynak, S., Duran, S., & Ergün, S. (2018). HEMŞİRELERİN PROFESYONELLİK DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BALIKESİR ÖRNEĞİ. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 74-80.
- Karadağlı, F. (2016). Profesyonel hemşirelikte etik. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 197-200.
- Kaya, H., Işık, B., Şenyuva, E., & Kaya, N. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(1), 18-26.
- Peksoy, S., Şahin, S., Demirhan, İ., & Kaplan, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(2), 104-112.
- Çamlıca, T. (2021). Hemşirelik eğitiminin tarihsel gelişimi. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku Tarihi Dergisi*, 29(1).
- Elibol E. (2014). Anadolu Sağlık Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleğe Yönelme, Mesleki İmaj ve Beklenti ile Gelecek Planlarına İlişkin Görüşleri. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Durmuş, S. Ç., & Erdem, Y. (2019). Bir kamu üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin profesyonellik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(2), 126-133.

Taşkıran, N., Akyıl, R. Ç., Kahraman, A., Erdem, N., & Sarıtaş, S. Ç. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının profesyonel tutuma etkisi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 14-29

Altıok, H. Ö., & Üstün, B. (2014). Profesyonellik: kavram analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(2), 151-155.

Kızıgüt, S., & Ergöl, Ş. (2011). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşireliği Algılayışı Hemşirelik Rollerine Ve Hemşireliğin Geleceğine Bakışı. *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(2), 10-15.

Taşkıran, N., Kalı, N., Kıvrak, E. N., Türkseven, N., & Yıldırım, G. Ö. (2020). Son Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine, Rollerine Ve Mesleğin Geleceğine İlişkin Görüşleri. *Hastane Öncesi Dergisi*, 5(1), 43-56.

Cerit B., Coşkun S., Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Güdülenme Düzeyinin Meslek Algısına Etkisi, *DEUHFED* 2018, 11(4), 283-289

Erdoğan, Z., Eyuboglu, G., Ay, A., Baykara, Z. G., Bulut, H., & Demir, S. G. (2020). İntörnlük uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin kişisel ve mesleki benlik bağdaşım düzeyleri ile profesyonellik tutumları üzerine etkisi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 25-37.

Bulut, A., Çelik, G., & Yanık, R. (2020). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleğe yönelme faktörleri, mesleki imaj ve beklentilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 30(4), 209-217.

Akyüz, İ. (2015). Hemşirelerin Tükenmişlik ve Depresyon Düzeylerinin Çalışma Koşulları ve Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *İşletme Ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 21-34.

Durmuş, M., Gerçek, A., & Çiftci, N. (2018). Hemşirelerin Yaşam Kaliteleri İle Tükenmişlik Düzeylerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 279-286. <https://doi.org/10.18506/anemon.325977>

Ayar, D., & Karaman, M.A. (2022). Hemşirelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile yaşam dengeleri arasındaki ilişki. *Gevher Nesibe Journal of Medical and Health Sciences*, 7(17), 99-110. <https://doi.org/10.46648/gnj.395>

Karaarslan, D., Sevinç, H. Y., Ergin, D., Balcı, Ö. (2023). Pediatri Hemşirelerinin Çalışma Ortamı ve İş Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 237-253. <https://doi.org/10.56061/fbujohs.1207473>

Tan, M., Polat, H., & Şahin, Z. A. (2012). Hemşirelerin Çalışma Ortamlarına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi. *Sağlıkta Performans Ve Kalite Dergisi*, 4(2), 67-78.

Fernández-Feito, A., Basurto-Hoyuelos, S., Palmeiro-Longo, M. R., & García-Díaz, V. (2019). Differences in professional values between nurses and nursing students: a gender perspective. *International nursing review*, 66(4), 577-589.

Arslan, A., & Ağaçdiken Alkan, S. (2016). ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ERKEK HEMŞİRE ALGISI. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 146-166.

<https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm>. Erişim tarihi: 05.08.2024

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8647.pdf>. Erişim tarihi: 05.08.2024

Kaya, N., Turan, N., & Öztürk, A. (2011). Türkiye’de erkek hemşire imgesi. *Uluslararası insan bilimleri dergisi*, 8(1), 16-30.

Bayır, B., Ay, B. N., & Özcihan, H. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumlarının Meslek Seçimine Etkisinin Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 5(2), 107-114.

Kılıç, A. (2019). *Hemşirelerde toplumsal cinsiyet algısı ve etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Master's thesis).

Cerit, B., & Temelli, G. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde profesyonel davranışların cinsiyet ve sınıf düzeyine göre incelenmesi. *Journal of Health and Nursing Management*.

Yeşilfidan, D., Aslan, T., Karcıoğlu, S., Okten, S., Tekiner, O., Yavuz, G., & Yıldız, H. Türk Toplumunda Erkek Hemşirelere Bakış: Aydın İli Örneği. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 2(1), 1-4.

Huang, T. P. (2024). Marginalised or privileged? Analysing nursing education for male students in the UK and Taiwan with fragmented frameworks of gender. *Nurse Education Today*, 106336.

Prosen, M. (2022). Nursing students' perception of gender-defined roles in nursing: a qualitative descriptive study. *BMC nursing*, 21(1), 104.

Kahraman, A. B., Ozansoy Tunçdemir, N., & Özcan, A. (2015). TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA HEMŞİRELİK BÖLÜMÜNDE ÖĞRENİM GÖREN ERKEK ÖĞRENCİLERİN MESLEĞE YÖNELİK ALGILARI. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 108-144. <https://doi.org/10.18490/sad.58405>

ÜNVER, S., DİRİ, E., & ERCAN, İ. (2010). Hemşirelik mesleğinin erkek üyelerine toplumun bakış açısı. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 18(2), 96-102.

ACUPRESSURE APPLICATIONS AND RESULTS IN CHILDREN

Buse Üner¹, Figen Işık Esenay²

¹Ankara University Health Sciences Institute Master's Student, Ankara Bilkent City Hospital
Neonatal Intensive Care Unit

²Ankara University Faculty of Nursing Child Health and Diseases Nursing Department

Purpose: This study aims to review the literature on acupressure application in children and compile the results.

Main Text: Acupressure is a technique based on traditional Chinese medicine and aims to regulate the flow of energy by applying manual pressure to certain points in the body. In traditional Chinese medicine, it is assumed that there are 14 meridians and 365 acupuncture points arranged in the same order on both halves of the body. It is accepted that Chi energy, which is thought to have a determining role in the life processes of the individual, flows through these meridians. It is thought that interventional (acupuncture) or non-interventional (acupressure) interventions applied to these points improve the disease and symptoms by regulating the flow of energy. In the literature, it is seen that acupressure is frequently used in symptom control due to its non-invasive nature and low risk of side effects. Research in the field of pediatrics shows that acupressure can be effective in the management of various symptoms such as pain, stress, anxiety, nausea-vomiting and sleep problems. Many studies have shown that acupressure can be effective on procedural pain in children of various age groups. Positive results have been obtained that acupressure reduces the frequency of nausea and vomiting, especially in children undergoing chemotherapy. Acupressure applied before surgery has been found to reduce anxiety levels in children and positively affect the postoperative recovery process. It has been found that acupressure application in children with sleep disorders improves sleep quality and shortens the time it takes to fall asleep.

Conclusion: As a result, acupressure can be used safely in children to reduce symptoms such as pain, stress, nausea and vomiting. With this non-invasive and side effect-free method, the use of painkillers can be reduced and the comfort of patients can be increased.

Anahtar Kelimeler: Acupressure, child, nursing, symptom control

ÇOCUKLARDA AKUPRESÜR UYGULAMALARI VE SONUÇLARI

Buse Üner¹, Figen Işık Esenay²

¹Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Bilkent Şehir Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi

²Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Amaç: Bu çalışma çocuklarda akupresür uygulamasıyla ilgili literatürün gözden geçirilerek, sonuçlarının derlenmesini amaçlamaktadır

Ana Metin: Akupresür, geleneksel Çin tıbbına dayanan ve vücutta belirli noktalara manuel baskı uygulayarak enerji akışını düzenlemeyi amaçlayan bir tekniktir. Geleneksel Çin tıbbında, vücudun her iki yarısında da aynı dizilmiş 14 meridyen ve 365 akupunktur noktası bulunduğu varsayılmaktadır. Bireyin yaşam süreçlerinde belirleyici rolü olduğu düşünülen Chi enerjisinin bu meridyenler üzerinden aktığı kabul edilmektedir. Bu noktalara uygulanan girişimsel (akupunktur) ya da girişimsel olmayan (akupresür) müdahalelerin enerji akışını düzenleyerek hastalık ve semptomları iyileştirdiği düşünülmektedir. Literatürde akupresürün, non-invaziv olması ve yan etki riskinin düşük olması nedeniyle, semptom kontrolünde sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Pediatri alanında yapılan araştırmalar, akupresürün ağrı, stres, anksiyete, bulantı- kusma ve uyku sorunları gibi çeşitli semptomların yönetiminde etkili olabileceğini göstermektedir. Birçok çalışma, çeşitli yaş gruplarındaki çocuklarda akupresürün prosedürel ağrı üzerinde etkili olabileceğini göstermiştir. Özellikle kemoterapi gören çocuklarda akupresürün mide bulantısı ve kusma sıklığını azalttığına dair olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Cerrahi müdahale öncesi dönemde yapılan akupresürün, çocuklarda anksiyete düzeyini azalttığı ve ameliyat sonrası iyileşme sürecini olumlu etkilediği bulunmuştur. Uyku bozukluğu olan çocuklarda akupresür uygulamasının uyku kalitesini artırdığını ve uykuya dalma süresini kısalttığı bulunmuştur.

Sonuç: Sonuç olarak akupresür çocuklarda ağrı, stres, bulantı ve kusma gibi semptomları azaltmada güvenle kullanılabilir. Non invaziv ve yan etkisi olmayan bu yöntem ile ağrı kesici ilaçların kullanımını azaltılabilir ve hastaların konforu artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Akupresür, çocuk, hemşirelik, semptom kontrolü

Kaynakça: ABBASOĞLU A, CABIOĞLU MT, TUĞCU AT, İNCE DA, TEKİNDAL MA, ECEVİT A, TARCAN A. (2015). Acupressure At BL60 And K3 Points Before Heel Lancing İn Preterm Infants. *The Journal Of Science And Healing*, **11**(5): 363–366.

ALAVİ MN. (2007). Effectiveness Of Acupressure To Reduce Pain İn Intramuscular İnjections. *Acute Pain*, **9**(4): 201-205.

BABU M, VİJAYAN S, JAİN AK, PHANDSE R. (2016). Effect Of Acupressure At LI-4 Level On Intensity Of Pain During Intravenous Cannula Insertion Among Children Of 1-6 Years. *Indian Journal Of Nursing Studies*, **7**(1): 38

BALCI DA. (2018). Çocuk Onkoloji Hastalarında Kemoterapiye Bağlı Gelişen Akut Bulantı-Kusma Semptomunun Yönetiminde Akupres Uygulamasının Etkinliği (Yüksek Lisan Tezi) Akdeniz Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

- BASTANI F, HÜSREVİ M, BORİMNEJAD L, ARBABİ N. (2015). The Effect Of Acupressure On Cancer-Related Fatigue Among School-Aged Children With Acute Lymphoblastic Leukemia. *Iranian Journal Of Nursing And Midwifery Research*, **20**(5):545-551.
- CAROTENUTO M, GALLAI B, PARİSİ L, ROCCELLA M, ESPOSITO M. (2013). Acupressure Therapy For İnsomnia İn Adolescents: A Polysomnographic Study. *Neuropsychiatric Disease And Treatment*, **9**: 157-162.
- COŞKUN E. (2020). Akupresür Uygulamasının Kemoterapiye Bağlı Bulantı-Kusma Ve Anksiyeteye Etkisi (Yüksek Lisans Tezi) Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- DAS R, NAYAK BS, MARGARET B. (2011). Acupressure And Physical Stress Among High School Students. *Holistic Nursing Practice*, **25**(2): 97-104.
- DENİZ AÖ, AÇIKGÖZ A. (2023). A Randomized Controlled Trial: The Effect Of Acupressure And Foot Reflexology On Pain During Heel-Lancing İn Neonates. *Clinical Nursing Research*, **32**(2): 306-312.
- ESSAWY MA, ABOHADİDA RM, ABD-ELKADER WM, FATHY HM. (2021). Comparing The Effect Of Acupressure And Ginger On Chemotherapy Gastrointestinal Side-Effects İn Children With Leukemia. *Complementary Therapies İn Medicine*, **60**: 102730.
- FAROUKH A, PAURABOLİ B, ROSTAMİ M, JAHANİ Y, MOHSENTAVANAİ. (2016). The Effect Of Hoku Point Massage With Ice On Venipuncture Pain İn Children With Thalassemia. *I-Manager's Journal On Nursing*, **5**(4): 13-19.
- HARRİS PE. (1997). Acupressure: A Review Of The Literature. Centre For Reviews And Dissemination, 1997.
- HOSEİNİ MS, HOSEİNİ SB, TABRİZİ ZM, RASTAGHİ S, QUCHAN ADM. (2021). Comparison Of The Effect Of Lidocaine Spray And Acupressure On The Severity Of Intramuscular Injection Pain. *Evidence Based Care Journal*, **11**(4): 26-32.
- JONES E, ISOM S, KEMPER K, MCLEAN T. (2008). Acupressure For Chemotherapy-Associated Nausea And Vomiting İn Children. *Journal Of The Society For Integrative Oncology*, **6**(4): 141-145
- KOÇ ÖZKAN T, BALCI S. (2020). The Effect Of Acupressure On Acute Pain During Venipuncture İn Children: Implications For Evidence-Based Practice. *Worldviews On Evidence-Based Nursing*, **17**(3): 221-228.
- KOÇ ÖZKAN T, ŞİMŞEK KÜÇÜKKELEPÇE D, AYDIN ÖZKAN S. (2019). The Effects Of Acupressure And Foot Massage On Pain During Heel Lancing İn Neonates: A Randomize Controlled Trial. *Complementary Therapies İn Medicine*, **46**: 103-108.
- Lİ-Lİ C, Yİ-CHANG S, CHİA-HSİEN S, HUNG-CHİH L, HSİEN-WEN K. (2008). Acupressure And Meridian Massage: Combined Effects On Increasing Body Weight İn Premature İnfants. *Journal Of Clinical Nursing*, **17**: 1174-1181.
- MARANKİ E, MARANKİ A. (2011). Profilaktik Masajla Mucizevi Tedaviler. Hayat Yayıncılık, İstanbul, 20. Baskı. S.:25-139.
- MOMENABADİ A, RADMEHR M, SADEGHI N. (2020). Effect Of Two Methods Of Acupressure İn Hugo Point And Music On Severity Of Pain During IV Insertion İn Children. *Pakistan Journal Of Medical & Health Sciences*, **14**(2): 697-700.
- OĞUL T. (2023). Aşı Öncesi Uygulanan Akupresürün Süt Çocuğunun Ağrı Düzeyine Etkisi (Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- OĞUL T, KURT FY. (2021). Effect Of Acupressure On Procedural Pain Before Heel Lancing İn Neonates. *Journal Of Traditional Chinese Medicine*, **41**(2): 331-337.
- ÖZGÖREN C. (2021). 0-6 Ay Arasındaki Bebeklere Uygulanan Akupresürün İnfantil Kolik Üzerine Etkisi (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

POUR PS, AMERİ GF, KAZEMİ M, JAHANİ Y. (2017). Comparison Of Effects Of Local Anesthesia And Two-Point Acupressure On The Severity Of Venipuncture Pain Among Hospitalized 6-12 Year Old Children. *Journal Of Acupuncture Ans Meridian Studies*, **10**(3): 187-192

TUĞCU AU, CABİOĞLU T, ABBASOĞLU A, ECEVİT A, ANUK İNCE D, TARCAN A. (2015). Evaluation Of Peripheral Perfusion İn Term Newborns Before And After Yintang (EX-HN 3) Massage. *Journal Of Traditional Chinese Medicine*, **35**(6): 642-645

WANG SM, ESCALERA S, LİN EC, MARANETS I, KAIN Z. (2008). Extra-1 Acupressure For Children Undergoing Anesthesia. *Anesthesia & Analgesia*, **107**(3): 811-816.

YANG ES, Lİ PW, NİLİUS B, Lİ G. (2011). Ancient Chinese Medicine And Mechanistic Evidence Of Acupuncture Physiology. *European Journal Of Physiology*, **462**(5):645-653.

YÜZER S. (2014). Solunum Sıkıntısı Olan Çocuklarda Uygulanan Akupresür ve Masajın Solunumu Rahatlatmaya Etkisi (Doktora Tezi) Erciyes Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

NURSING SERVICES MANAGEMENT: VUCA PRIME APPROACH

Emel Kaya¹

¹Çankırı Karatekin University

VUCA is a concept that defines a rapidly changing, uncertain, complex and ambiguous world. The VUCA Prime approach has emerged to cope with this situation that defines today's world. This approach, also defined as VUCA 2.0, stands for vision, understanding, clarity and agility. According to this approach, the threat of volatility can be transformed into an opportunity with vision, the threat of uncertainty with understanding, the threat of complexity with clarity and the threat of ambiguity with agility. New leadership skills are mentioned that provide the strategies and tactics needed to turn opportunities into advantage and succeed. This review aims to provide information about the new leadership skills to be better understood by nursing service managers. In the healthcare sector, which is one of the largest VUCA industries, the nursing service manager needs to understand the concept of VUCA and VUCA prime, identify the challenges and opportunities it brings to the healthcare sector, cultivating adaptability, flexibility, and resilience in leadership and decision-making, apply strategic thinking and decision-making techniques, implement effective communication strategies, build agile and high-performing teams and develop personal strategies for continuous learning and professional development. There is no research that uses the VUCA prime approach in the field of nursing and includes its results. Therefore, it is recommended that the VUCA prime approach be used in the field of nursing and that research be conducted.

Anahtar Kelimeler: "nursing, VUCA, VUCA Prime approach, new leadership skills"

HEMŞİRELİK HİZMETLERİ YÖNETİMİ: VUCA PRİME YAKLAŞIMI

Emel Kaya¹

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi

VUCA hızlı değişen, belirsiz, karmaşık ve muğlak dünyayı tanımlayan bir kavramdır. Günümüz dünyasını tanımlayan bu durumla başa çıkmak için VUCA Prime yaklaşımı ortaya çıkmıştır. VUCA 2.0 olarak da tanımlanan bu yaklaşımın açılımı vizyon (vision), anlayış (understanding), netlik (clarity) ve çeviklik (agility)'tir. Bu yaklaşıma göre değişken tehdidi vizyonla, belirsizlik tehdidi anlayışla, karmaşıklık tehdidi netlikle ve muğlaklık tehdidi çeviklikle fırsata dönüştürülebilmektedir. Fırsatları avantaja çevirip başarılı olmak için gereken stratejileri ve taktikleri sağlayan yeni liderlik becerilerinden söz edilmektedir. Bu derlemede yeni liderlik becerileri hakkında bilgi verilerek hemşirelik hizmetleri yöneticileri tarafından daha iyi anlaşılması amaçlanmaktadır. En büyük VUCA endüstrilerinden biri olan sağlık sektöründe hemşirelik hizmetleri yöneticisinin VUCA ve VUCA prime kavramını anlaması, sağlık sektörüne getirdiği zorlukları ve fırsatları belirlemesi, liderlik ve karar alma süreçlerinde uyum sağlaması, esneklik ve dayanıklılık geliştirmesi, stratejik düşünme ve karar alma teknikleri uygulaması, etkili iletişim stratejileri uygulaması, çevik ve yüksek performanslı ekipler kurması ve sürekli öğrenme ve mesleki gelişime yönelik kişisel stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Hemşirelik alanında VUCA prime yaklaşımını kullanan ve sonuçlarına yer veren herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle VUCA prime yaklaşımının hemşirelik alanında kullanılması ve araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: "hemşirelik, VUCA, VUCA Prime yaklaşımı, yeni liderlik becerileri"

Kaynakça: Bernstein, L.E. (2014). The Perceived Importance of Vuca-Driven Skills for 21st Century Leader Success and the Extent of Integration of those Skills into Leadership Development Programs, PhD Dissertation, Iowa: Drake University.

Gül, D., & Sönmez, B. (2022). VUCA VE COVID-19 PANDEMİSİNDE HEMŞİRELERİN YETENEKLERİNİ YÖNETMEK. YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3(2), 239-249.

Yoder-Wise P. S. (2021). From VUCA to VUCA 2.0: Surviving Today to Prosper Tomorrow. Nursing education perspectives, 42(1), 1–2. <https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000000774>

Yurdasever, E., & Fidan, Y. (2020). KOMB (VUCA) Dünyası ve Yeni Liderlik Becerileri. İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 9(2), 1638-1664. <https://doi.org/10.15869/itobiad.705576>

STRESS EXPERIENCED BY NURSING STUDENTS IN CLINICAL PRACTICE AND AFFECTING FACTORS

Yusuf Güler¹, Atike Kaya², Elif Gürsoy³

¹Eskisehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Nursing, Eskisehir Turkey

²Şehit Ramazan Canıgür Vocational and Technical Anatolian High School, District National Education Directorate, Seyitgazi/Eskisehir Turkey

³Eskisehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Nursing, Obstetrics and Gynecology Nursing, Eskisehir Turkey

Nursing education is a discipline based on theoretical and practical education where students are trained to provide effective and appropriate patient care. Clinical practice is an important stage where students adopt nursing roles with the knowledge, skills and experiences they gain. The purpose of this compilation study is to determine the factors that cause stress in the literature and the information in the sources reached, and to examine the stress experienced by nursing students in clinical practice and the factors that affect it. In clinical practice areas where real life experiences exist, students enter a new social environment that they are not accustomed to. Students who encounter many problems such as inexperience in communicating with patients, physicians, nurses and other healthcare personnel, intense work tempo, exams, homework, emergencies, relationships with academic personnel, lack of theoretical knowledge, patient suffering or death, fear of making mistakes, violence, negative attitude of healthcare personnel and anxiety about failure in education may experience stress. Stress is defined as the feeling of tension and anxiety created in the individual by encountering an unusual restriction, request, opportunity and task. The long-term stress experienced by students during the learning process can adversely affect their health and cause depression, irritability and sleep problems. How the stress experienced by nursing students will affect their careers as future nurses is also an important issue. Since it is known that stress experienced by students is present in the clinical education process, it is very important to support the features that positively affect the clinical learning environment and to take precautions regarding the factors that negatively affect it. For this purpose, clinical practice environments, which are the best learning environments for nursing students, should be evaluated and stressors should be managed effectively.

Anahtar Kelimeler: Nursing students, clinical practice, clinical education, stress

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMADA YAŞADIKLARI STRES VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Yusuf Güler¹, Atike Kaya², Elif Gürsoy³

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik, Eskişehir Türkiye

²Şehit Ramazan Canıgür Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü,
Seyitgazi/Eskişehir Türkiye

³Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, Eskişehir Türkiye

Hemşirelik eğitimi; öğrencilerin etkili ve uygun hasta bakımını sağlamak üzere yetiştirildikleri, teorik ve uygulamalı eğitime dayalı bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır. Klinik uygulama öğrencilerin elde ettiği bilgi, beceri ve deneyimlerle hemşirelik rollerini benimsedikleri önemli bir aşamadır. Derleme niteliğindeki bu çalışmanın amacı literatürde yer alan ve ulaşılan kaynaklardaki bilgiler eşliğinde strese neden olan etmenlerin belirlenerek hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarda yaşadıkları stres ve etkileyen faktörleri incelemektir. Gerçek yaşantıların var olduğu klinik uygulama alanlarında öğrenciler alışık olmadıkları yeni bir sosyal ortam içine girmektedir. Hasta, hekim, hemşire ve diğer sağlık personeli ile iletişim konusunda deneyimsizlik, yoğun çalışma temposu, sınavlar, ödevler, acil durumlar, akademik personelle olan ilişkiler, teorik bilgi eksikliği, hastanın acı çekmesi veya ölümü, hata yapma korkusu, şiddet, sağlık personelinin olumsuz tutumu ve eğitimde başarısızlık kaygısı gibi pek çok sorunla karşılaşan öğrenciler stres yaşayabilmektedirler. Stres; olağandışı bir kısıtlama, istek, fırsat ve görev ile karşılaşma durumunun bireyde yarattığı gerilim ve kaygı hissi olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilerin öğrenme sürecinde yaşadığı uzun süreli stres sağlıklarını kötü yönde etkilemekte depresyona, sinirliliğe ve uyku problemlerine neden olabilmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin yaşadıkları stresin gelecekteki hemşireler olarak kariyerlerini nasıl etkileyeceği de önemli bir husustur. Özellikle öğrencilerin yaşadığı stresin klinik eğitim sürecinde var olduğu bilindiğinden klinik öğrenme ortamını olumlu etkileyen özelliklerin desteklenip, olumsuz etkileyen faktörlere ilişkin önlemler alınması oldukça önemlidir. Bu amaçla hemşirelik öğrencileri için en iyi öğrenme ortamı olan klinik uygulama ortamlarının değerlendirilerek stresörlerin etkin bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, klinik uygulama, klinik eğitim, stres

Kaynakça:

1-Akdeniz Uysal, D. & Yeşil Bayülgen, M. (2022). Development of The Nursing Students' Attitudes towards Clinical Practices Scale. Eurasian Journal of Health Sciences ,5(2): 1-9.

2-Akman G, Baltacı N, Metin A, Karadeniz Benli C, Doğan NG, Tülek Deniz H. ve ark., (2019). Hemşirelik öğrencilerinin klinik öğrenme çevresine yönelik algıları. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(2): 69-76.

3-Çamlıbel, M. & Uludağ, E. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Stresör Algısı Ölçeği'nin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. Etkili Hemşirelik Dergisi, 16(4):1-14.

4-Aydın, M., Erdöl, H., Görgöz, M., Aksu, E.F. (2022). Turkish validity and reliability study of "Nursing Students' perceptions of Clinical Stressors Scale. Nurse Education in Practice, Cilt (64): 1-7.

5-Jose-Maria Suarez-Garcia, Alba Maestro-Gonzalez, David Zuazua-Rico, Marta Sánchez-Zaballos, Maria-Pilar Mosteiro-Diaz. (2018). Stressors for Spanish nursing students in clinical practice. Nurse Education Today, Volume (64): 16-20.

- 6-Ağaçdiken, S., Mumcu Boğa, N., Özdelikara, A. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Eğitime Yönelik Yaşadıkları Stres Düzeyinin Belirlenmesi. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt (1): 25 – 41.
- 7-Akkaya, G., Babacan Gümüş, A., Akkuş, Y. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitim Stresini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 15 (4): 202-208.
- 8- Çetin Aydın, G., Aytaç, S., Şanlı, Y. (2020). Hemşirelerde Algılanan Stres ve Stres Semptomlarının İşten Ayrılma Eğilimi Üzerindeki Etkisi. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (Özel Sayı): 526-538.
- 9- Gurkov'a, E. ve Zelenikov'a, R. (2018). Nursing students' perceived stress, coping strategies, health and supervisory approaches in clinical practice: a Slovak and Czech perspective. Nurse Education Today, 65, 4–10.
- 10- Edwards, D., Burnard, P., Bennett, K., Hebden U. (2010). A longitudinal study of stress and self-esteem in student nurses. Nurse Educ Today, 30(1):78-84.
- 11-Pulido Martos M., Augusto Landa J.M., Lopez-Zafra E. (2012). Sources of stress in nursing students. A systematic review of quantitative studies. Int Nurs Rev, 59(1):15-25
- 12- Wolf L., Stidham A.W., Ross R. (2015). Predictors of Stress and coping strategies of US Accelerated vs. Generic baccalaureate nursing students: An embedded mixed methods study. Nurse Educ Today, 35(1): 201- 5.
- 13-Reeve, K.L, Shumaker, C.J, Yearwood, E.L, Crowell, N, Riley. J.B. (2013). Perceived stress and social support in undergraduate nursing students' educational experiences. Nurse Education Today, 33(4):419-424.
- 14-Büyükbayram, Z., Bıçak Ayık, D. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Eğitimi ile İlgili Stres Düzeylerinin Belirlenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 4(2): 90-99.
- 15-Pulido-Martos, M., Augusto-Landa, J. M., & Lopez-Zafra, E. (2012). Sources of stress in nursing students: A systematic review of quantitative studies. International Nursing Review, 59(1): 15–25.
- 16-Şenocak, S.Ü., (2016). Hemşirelik Öğrencilerinde Algılanan Stres, Algılanan Sosyal Destek, Öznel İyi oluş ve İlişkili Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, ÖYP-12020.
- 17-Mankan, T., Polat, H., Cengiz, Z., Sevindik, F. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin İlk Klinik Stres Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 5 (1): 10-15.
- 18-Çakı Döner, B., Tohumcu, K., Özdemir, N. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin klinik deneyimleri stres düzeylerini ve benlik saygılarını etkiler mi? Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 10(3): 421-432.
- 19-Karaman M, Altınel B. (2023). Hemşirelerde algılanan stres düzeyi ile iş yaşamı kalitesi arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 10(3):368-377.
- 20-Kaba, İ. (2019). Stres Ruh Sağlığı ve Stres Yönetimi: Güncel Bir Gözden Geçirme. Akademik Bakış Dergisi, Sayı 73 :63- 81.
- 21-Sönmez, M., Gürlek Kısacık, Ö., Çetin, N. (2020). Hemşirelerin Klinik Uygulamada Kendi Sorumluluklarına ve Hemşirelik Öğrencilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Sayı 2: 372- 380.

- 22-Karaca, A., Yıldırım N., Ankaralı H., Açıkgöz F., Akkuş D. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Algılanan Klinik Stres Düzeyi, Stres Cevapları ve Baş Etme Davranışları. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1):32–39.
- 23-Özsaban A., Bayram, A. (2020). Türkiye’de Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulama Deneyimlerini Etkileyen Faktörler: Sistematik Derleme. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2): 124 – 145.
- 24-Koç, M., Batkın D. (2016). Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerin Uygulama Alanlarında Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Durumları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(3):189-196.
- 25-Ergöl, Ş., Kürtüncü, M. (2013). Hemşirelik Öğrencilerinin Uygulama Alanlarında Karşılaştıkları Şiddet. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(1): 65-69.
- 26- Taşdelen, S., Zaybak, A. (2013). Hemşirelik Öğrencilerinin İlk Klinik Deneyim Sırasındaki Stres Düzeylerinin İncelenmesi, *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(2):101-106.
- 27-Alparslan, Ö. (2017). Ebelik ve Hemşirelik Öğrencileri Gözüyle Klinik Uygulamalar, Okul-Hastane İş birliği. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 7(4): 365 – 372.
- 28- Ak, S., (2023). Sağlık hizmetlerinde Şiddet ‘İşin Bir Parçası Değildir’. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 21(2): 48-60.
- 29-Aktan Kibar, F., Oturak, G., Çetin Ekerbiçer H., Berberoğlu, U. (2019). Sağlıkta Şiddet Bir İş Güvenliği Sorunu mudur: Sakarya’da Görev Yapan Bir Grup Sağlık Çalışanının Sağlıkta Şiddet ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 9(4): 612-618.
- 30-Öztürk, A., Ulaş Karaahmetoğlu, G. (2019). “Öğrenci Hemşirelerin Klinik Uygulamada Mobbinge Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi: Kastamonu Üniversitesi Örneği”, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(30): 642- 654.
- 31-Biçer, S., Ceyhan, Y.Ş., Şahin, F. (2015). Hemşirelik Öğrencileri ve Klinik Hemşirelerin Klinik Uygulamada Öğrenciye Yapılan Rehberlik ile İlgili Görüşleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(3): 215-223.
- 32-Dikmen Aydın, Y., Şahin Orak, N., Gürkan, A., Aslan, G., Demir, F. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Eğitimleri Sırasında Hemşirelerden Aldığı Desteğin Değerlendirilmesi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 3(3):109-115.
- 33-Evli, M. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinde Algılanan Stres, Stresle Baş Etme ve Merhamet Yorgunluğu. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 6(2): 437-444.
- 34-Akgün Kostak M., Aras, T., Akarsu, Ö. (2012). Hemşirelik Öğrencilerinin Gözünden Klinik Hemşirelerin Eğitimlerine Katkı Sağlama Durumları. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 1(2):39-46.
- 35-Savcı, C., Karaarslan Y., Turan, N. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Stres Düzeylerinin ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(41): 4200-4208.
- 36-Bölükbaş, N., Uzunsoy, E. (2018). Öğrenci Hemşirelerin Bakış Açısından Klinik Hemşirelerin Öğrencilere Yaklaşımları. *Hemşirelik Bilim Dergisi*, 1(3): 27- 33.
- 37-Akutay, S., Ceyhan Ö. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Öğretimde Etik Sorun Yaşama Durumlarının Belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(4):1452- 1459.
- 38-Kılıç, F.H. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitim Stresi ve Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 5(1): 49 – 59.

39-Cantekin, I., Arguvanlı Çoban, S., Dönmez, H. (2021). Covid-19 Pandemisinde Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamalara Yönelik Algıladıkları Stres Düzeyi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(3): 592-599.

40-Titrek, O., Hakkakul, M. A., Varlı, S. (2015). Hemşirelik bölümü staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin öğrenci ve rehber hemşirilerin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 264-280.

41-Alshowkan, A. (2022). Clinical Stress among Bachelor Nursing Students: A Qualitative Inquiry. *Open Journal of Nursing*, 12(5): 305-315.

42-Msiska, G., Kamanga, M., Chilemba, E., Msosa, A., Ethel Munkhondya, T. (2019). Sources of Stress among Undergraduate Nursing Students during Clinical Practice: A Malawian Perspective. *Open Journal of Nursing*, 9(1): 1-13.

INDIVIDUALIZED CARE APPLIED BY NURSES AND ITS CONSEQUENCES

Şeyma Yeşil¹, Rukiye Burucu²

¹T.R. Ministry of Health Konya City Hospital

²Necmettin Erbakan University Seydişehir Kamil Akkanat Faculty of Health Sciences

Individualized Care Applied by Nurses and Its Consequences

Introduction: Individualized care contributes to the better management of the disease process by taking into account all kinds of special situations of the individual, family and environment, by being involved in the process.

Objective: The aim of this study is to review the results of individualized care applied by nurses.

Materials and Methods: This is a traditional compilation. Tubitak ULAKBIM EKUAL discovery tool (EBSCO and CINAHL, EMBASE, COCHRANE, PUBMED, PROQUEST, SCIENCE DIRECT, ULAKBIM) was used through Necmettin Erbakan University Library to access the research. Turkish English Decals between 2020-2023 were taken into consideration in the scans. In Turkish language “bireyselleştirilmiş bakım” “randomize kontrollü çalışma” “deneysel çalışma “hemşirelik”, In the English language; “individualized care” “randomized controlled trial” “experimental studies” “nursing” keywords were used. Studies, research protocols and theses for which the full text could not be reached were excluded.

Results: A total of 137 studies were completed. 65 Of the studies included individualized care performed by nurses. Out of these 65 publications, evaluation was made on 5 publications that meet the inclusion criteria.

Conclusion: Individualized care reduces the frequency of the patient's hospital visits, physical symptoms, and the severity of the pain he feels. It facilitates the patient's adaptation to the disease, increases self-sufficiency, satisfaction with the nurse, health literacy. It contributes to the readiness for discharge and the development of health care practices.

Recommendations: Conducting randomized controlled trials in which individualized care is offered in different patient groups, meta-analysis/ systematic reviews covering a wider December of history and sharing the results will contribute to the literature. Increasing the awareness of nurses on this issue may have a positive impact on the practices.

Keywords: Nurse, Individualized Care, Care

Anahtar Kelimeler: Nurse, Individualized Care, Care

HEMŞİRELER TARAFINDAN UYGULANAN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM VE SONUÇLARI

Şeyma Yeşil¹, Rukiye Burucu²

¹T.C. Sağlık Bakanlığı Konya Şehir Hastanesi

²Necmettin Erbakan Üniversitesi Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi

ÖZET

Giriş: Bireyselleştirilmiş bakım bireyin; her türlü özel durumunu, aile ve çevresini dikkate alarak, hastalık sürecinin sürece dahil olarak daha iyi yönetilmesine katkı sunar.

Amaç: Bu çalışmada amaç, hemşireler tarafından uygulanan bireyselleştirilmiş bakımın sonuçlarını gözden geçirmektedir.

Gereç ve Yöntem: Bu, geleneksel bir derlemedir. Araştırmalara ulaşmak için Necmettin Erbakan Üniversitesi Kütüphanesi üzerinden Tübitak ULAKBİM EKUAL keşif aracı (EBSCHO ve CINAHL, EMBASE, COCHRANE, PUBMED, PROQUEST, SCIENCE DIRECT, ULAKBİM) kullanılmıştır. Taramalarda 2020-2023 yılları arasındaki İngilizce ve Türkçe metinler değerlendirmeye alınmıştır. Kullanılan anahtar kelimeler Türkçe dilinde; “bireyselleştirilmiş bakım” “randomize kontrollü çalışma” “deneysel çalışma “hemşirelik”, İngilizce dilinde; “individualized care” “randomized controlled trial” “experimental studies” “nursing” dir. Tam metne ulaşamayan çalışmalar, araştırma protokolleri ve tezler dışlanmıştır.

Bulgular: Toplam 137 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmalardan 65’i hemşirelerin uyguladığı bireyselleştirilmiş bakımı içermektedir. Bu alt 65 yayından dahil etme kriterlerine uyan 5 yayın üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Sonuç: Bireyselleştirilmiş bakım; hastanın hastaneye gitme sıklığını, fiziksel semptomlarını, hissettiği ağrının şiddetini azaltmaktadır. Hastanın hastalığa uyumunu kolaylaştırmakta, öz yeterliliğini, hemşireden memnuniyetini, sağlık okur yazarlığını artırmaktadır. Taburculuğa hazır oluşluğa ve sağlık bakım uygulamalarının geliştirilmesine katkı sunmaktadır.

Öneriler: Farklı hasta gruplarında bireyselleştirilmiş bakımın sunulduğu randomize kontrollü çalışmaların, daha geniş tarih aralığını kapsayan meta analiz/ sistematik derlemelerin yapılması ve sonuçlarının paylaşılması literatüre katkı sunacaktır. Bu konuda hemşirelerin farkındalığının artırılması uygulamalara olumlu yansiyebilir.

Anahtar kelimeler: Hemşire, Bireyselleştirilmiş Bakım, Bakım

SEXUAL AND REPRODUCTIVE HEALTH IN DISASTERS

Fatma Nur Yavuz¹, Sena Kaplan¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Health Sciences, Doctoral Program in Obstetrics and Gynecology Nursing, Ankara, Turkey

Disasters are events that significantly impact individuals and communities worldwide. Therefore, it is crucial for all segments of society to be prepared for disasters and to take necessary precautions. Disasters do not affect everyone equally and have different, often more negative, impacts on women. During disasters, women are more likely to find themselves in disadvantaged situations. Moreover, during such times, women may face sexual and reproductive health issues such as emergency obstetric conditions, sexually transmitted infections, domestic violence, harassment, and sexual violence. Studies have shown that in these crisis periods, there is an increase in disease and mortality rates linked to sexual and reproductive health issues among women, as well as difficulties in accessing healthcare services. Understanding the connection between these health issues plays a critical role in determining appropriate interventions and aid efforts for disaster victims. It is essential to maintain sexual and reproductive health services without interruption and in a planned manner during extraordinary situations such as disasters and earthquakes, taking into account the specific conditions of the disaster. Prenatal care, family planning services, breastfeeding counseling, psychological support, and hygiene education provided by nurses to women staying in tents and container cities after earthquakes can alleviate the impact of disasters on sexual and reproductive health. The limited number of existing studies on this topic highlights the need for further research. This review aims to examine and present the impact of disasters on women's sexual and reproductive health and the nursing approach in light of current literature.

Anahtar Kelimeler: disaster, women's health, sexual health, reproductive health, nursing

AFETLERDE CİNSEL SAĞLIK VE ÜREME SAĞLIĞI

Fatma Nur Yavuz¹, Sena Kaplan¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Doktora Programı, Ankara, Türkiye

Afetler, dünya genelinde bireyleri ve toplumları büyük ölçüde etkileyen olaylardır. Bu yüzden, toplumun tüm kesimlerinin afetlere karşı hazırlıklı olması ve gerekli önlemleri alması önemlidir. Afetler, insanları aynı şekilde etkilemez ve kadınlar üzerinde farklı ve daha olumsuz etkiler. Afetler sırasında kadınların dezavantajlı duruma düşme olasılığı daha yüksektir. Bunun yanı sıra afetler sırasında kadınlar, acil obstetrik durumlar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar aile içi şiddet, taciz ve cinsel şiddet gibi cinsel sağlık ve üreme sağlığı sorunlarıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Yapılan çalışmalar bu kriz dönemlerinde kadınların cinsel sağlık ve üreme sağlığı sorunlarına bağlı hastalık ve ölüm oranlarında artış görüldüğünü ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar yaşandığını göstermektedir. Sağlık sorunları arasındaki bağlantıyı anlamak, doğal afet mağdurları için uygun müdahale ve yardım çabalarının belirlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Afetler ve deprem gibi olağanüstü durumlarda cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerinin, afetin özel koşullarını göz önünde bulundurarak kesintisiz ve planlı bir şekilde sürdürülmesi oldukça önemlidir. Deprem sonrası çadır ve konteyner kentlerde kalan kadınlara hemşireler tarafından sağlanacak doğum öncesi bakım, aile planlaması hizmetleri, emzirme danışmanlığı, psikolojik destek, hijyen eğitimleri afetin cinsel sağlık ve üreme sağlığına olan etkilerini hafifletecektir. Bu konuda mevcut çalışmaların sınırlı olması, daha fazla araştırmanın yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu derleme ile afetlerin kadınlarda cinsel sağlık ve üreme sağlığına olan etkisi ve hemşirelik yaklaşımı güncel literatür eşliğinde incelenerek sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: afet, kadın sağlığı, cinsel sağlık, üreme sağlığı, hemşirelik

Kaynakça:

1. Arıca F, Çakır C, Kağnıcı DY. Kırılgan gruplar özelinde afetlerde psikososyal hizmetler. Afet ve Risk Dergisi. 2023;6(1):176-87.
2. AFAD. Types of Disasters. Available from: <https://www.afad.gov.tr/afet-turleri>
3. İpekçi NN. Afetlerde kırılgan grupların sağlığı. Sağlık Bilimleri ve Klinik Araştırmaları Dergisi. 2023;2(3):147-56.
4. World Health Organization (WHO). Health systems in urban disasters. Available from: http://www.who.int/kobe_centre/publications/Health-systems-in-urbandisasters_2013/en/. Accessed: 17.08.2024.
5. Alkan R, Tandoğan Ö. Türkiye'deki doğal afetlerin kadın sağlığı üzerine etkileri: Doğal afet ve kadın sağlığı. Balkan Health Sci J. 2023;2(3):121-30.
6. Ergüven Ö, Mumay BS, Bulut A. Afet durumlarında cinsel sağlık ve üreme sağlığı. Sayfa 109-15.
7. Düger Y, Yaman M. Doğal afetler bağlamında kadına yönelik cinsiyet temelli insan hakları ihlalleri. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 2022;24(43):931-52.
8. Kara P, Nazik E. Deprem kaynaklı afetlerin kadın sağlığına etkisi ve hemşirelerin sorumlulukları. Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi; 2023. Accepted: 09.10.2023.

9. Ak EY, Aslan E. Deprem ve kadın üreme sağlığı. Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi. 2024;10(1):43-51.
10. Kipay SS. Deprem gerçeği ve kadın sağlığı üzerine etkileri. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2023;8(2):855-60.
11. Suzuki S, Sato N, Miyazaki M. Resilience of pregnant and postpartum women affected by the 2016 Kumamoto earthquake: A qualitative study. Health Emergency and Disaster Nursing. 2022;9(1):38-48.
12. Savaş N, Günay T, İnandı T, et al. Halk Sağlığı Uzmanları Derneğinin Hatay'da afet sonrası cinsel sağlık ve üreme sağlığı saha uygulaması. Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi. 2023;1(1):88-93.
13. Liu S, Han J, Xiao D, et al. A report on the reproductive health of women after the massive 2008 Wenchuan earthquake. Int J Gynecol Obstet. 2010;108(2):161-4.
14. Sohrabizadeh S, Tourani S, Khankeh HR. Women and health consequences of natural disasters: challenge or opportunity? Women Health. 2016;56(8):977-93.
15. Temel EN. Afetlerde jinekolojik enfeksiyonlar. Türkiye Klinikleri Infect Dis-Special Topics. 2021;14(2):79-82.
16. Eşit Adımlar. Çocuk ve yaşlıların bakımlarını da üstlenen kadınlar, tüm dünyada olduğu gibi afetlerin en çok etkilediği grubu temsil ediyor. Eşit Adımlar. Available from: <https://www.skdturkiye.org/esit-adimlar/guncel/deprem-bolgesinde-kadin-olmak>
17. Atakan AA. Deprem bölgesinde kadın olmak; Depremi kadın yüzü. Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni. 2023;(7):33-42.
18. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye (UNFPA). Available from: <https://turkiye.unfpa.org/tr/depremden-kurtulanlar-arasinda-226-bin-hamile-kadin-var-bb>. Accessed: 17.08.2024.
19. Tor H, Yüce TG. Deprem ve kadın. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı.
20. Sayeed AT. Victims of earthquake and patriarchy: The 2005 Pakistan earthquake. In: Enarson E, Dhar Chakrabarti PG, editors. Women, Gender and Disaster. Global Issues and Initiatives. Thousand Oaks: Sage; 2009. p. 142-51.
21. Kaya SN, Keleş NÇ. Deprem ve kadın sağlığı sorunları (Van Depremi örneği). In: Conference Book; 2023. p. 112.
22. Damerell J, Zutphen T. The Sphere Project. Available from: <https://www.unhcr.org/50b491b09.pdf>. Accessed: 17.08.2024.
23. Jacob L, Smith L, Butler L, et al. Zihinsel engellilerin ebeveynlerine verilen cinsel sağlık ve üreme sağlığı eğitiminin zihinsel engelliler için etkinliğinin belirlenmesi. Türkiye Klinikleri J Med Sci. 2013;33(3):648-55.

HEALTH LITERACY IN CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY PATIENTS

Ceren Karagüllü¹, Zeynep Erdoğan¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit University

Introduction and Aim: Chronic Obstructive Pulmonary Disease(COPD) is among the most commonly seen chronic diseases.It imposes a significant and increasingly growing burden on global healthcare resources.Therefore, it is essential to improve health literacy(HL) among patients so that they can act as informed decision-makers,develop partnerships with care providers,and manage their condition independently.HL,defined as the ability to seek, find,understand,evaluate and apply health information to address or solve a health problem,plays a crucial role in helping individuals with COPD understand their disease and its appropriate treatments,increasing awareness in the medical decision-making process,and empowering them.Therefore,this study aims to examine HL related to COPD in line with the existing literature.

Methods:A literature review was conducted by searching the following terms in PubMed,Google Scholar,Cochrane Library and Yükseköğretim Kurumu (YÖK) databases:in Turkish,"sağlık okuryazarlığı","KOAH sağlık okuryazarlığı" and in English,"health literacy","COPD health literacy." As a result of the literature review,the following findings were obtained.

Results: According to the literature,low HL is more prevalent among the elderly population and considering the age distribution of COPD,it is evident that COPD patients are particularly at risk in terms of HL.Individuals with COPD who have low HL are associated with impaired self-management skills,lower quality of life and higher hospitalization rates.This situation results in higher costs for the healthcare system.Additionally, individuals with low HL struggle to understand and follow prescribed treatments.This leads to poorer pulmonary drug inhalation techniques,negatively impacting their response to treatment.Studies report that improving HL in individuals with COPD can enhance the effectiveness of treatment,prevent recurrent hospitalizations and improve the quality of patient care.

Conclusion:HL plays a crucial role in COPD patients' ability to manage their illness and symptoms,adhere to medication regimens,make dietary changes,and avoid tobacco and tobacco products.Therefore, the HL levels of COPD patients should be periodically assessed using appropriate scales and individuals with low HL should receive education and counselling.

Anahtar Kelimeler: chronic obstructive pulmonary disease, health literacy, nursing

KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALARINDA SAĞLIK OKURYAZARLIĞI

Ceren Karagüllü¹, Zeynep Erdoğan¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH) en yaygın görülen kronik hastalıklar arasındadır. Küresel sağlık kaynakları üzerinde büyük ve giderek artan bir yük oluşturmaktadır. Bu nedenle hastaların bilgilendirilmiş karar vericiler olarak hareket etmesi, bakım sağlayıcılarla ortaklıklar geliştirmesi ve durumlarını kendi kendine yönetebilmeleri için sağlık okuryazarlıklarının (SOY) geliştirilmesi gereklidir. Sağlık bilgilerini arama, bulma, anlama, değerlendirme ve kazanılan bilgileri bir sağlık problemini ele almak veya çözmek için uygulama yeteneği olarak tanımlanan SOY, KOAH'lı bireylerin, hastalıklarını ve uygun tedavilerini anlamaları, tıbbi karar verme sürecinde farkındalığı artırma ve onları güçlendirmede önemli bir rol oynar. Bu nedenle bu çalışmada KOAH'a ilişkin SOY'nın literatür doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Pubmed, Google Scholar, Cochrane Kütüphanesi ve Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi tarama motorunda Türkçe "sağlık okuryazarlığı", "KOAH sağlık okuryazarlığı" İngilizce "health literacy", "COPD health literacy" kelimeleri taratılarak literatür incelemesi yapılmıştır. Literatür değerlendirmesi sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Bulgular: Literatüre göre düşük SOY yaşlı nüfusta daha yaygındır ve KOAH'ın yaş dağılımı göz önüne alındığında KOAH hastalarının özellikle SOY açısından risk altında olduğu görülmektedir. Düşük SOY'na sahip KOAH'lı bireylerde öz yönetim becerilerinde bozulma, daha düşük yaşam kalitesi ve daha yüksek hastaneye yatış oranları ile ilişkilendirilmiştir. Bu durum sağlık sistemi için daha yüksek maliyetlerle sonuçlanır. Ayrıca düşük SOY'na sahip bireyler verilen tedavileri anlamakta ve uygulamakta zorluk çekmektedir. Bu durum daha zayıf pulmoner ilaç inhalasyon tekniğine neden olmakta ve tedaviye verilen yanıtı olumsuz etkilemektedir. Yapılan çalışmalarda gerek verilen tedaviden verim alabilmek ve tekrarlı yatışları önlemek gerekse hasta bakım kalitesini artırmak için KOAH'lı bireylerin SOY'nın artırabileceği bildirilmektedir.

Sonuç: SOY düzeyi, KOAH'lı bireylerde, hastalık ve semptomları ile baş edebilme, ilaç kullanımının doğru şekilde olması, beslenme tarzı değişiklikleri ve tütün ve tütün ürünleri kullanımından uzak durulması gibi kararlarda kilit taşı rol oynamaktadır. Dolayısıyla KOAH'lı bireylerin SOY düzeyleri periyodik aralıklarla uygun ölçeklerle değerlendirilmeli ve düşük SOY'na sahip bireylere eğitim ve danışmanlık verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: kronik obstrüktif akciğer hastalığı, sağlık okuryazarlığı, hemşirelik

Kaynakça:

Health Organization (WHO). (1998). Division of health promotion, education and communications health education and health promotion unit. Health Promotion Glossary. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-HPR-HEP-98.1>

(World Health Organization (WHO). (2013). Health Literacy: The solid facts. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289000154>

(Global strategy for the diagnosis, management, and prevention of chronic obstructive pulmonary disease 2024 report

https://goldcopd.org/wp-content/uploads/2023/12/GOLD-2024_v1.1-1Dec2023_WMV.pdf

Salim H, Ramdzan SN, Ghazali SS, et al. A systematic review of interventions addressing limited health literacy to improve asthma self-management. *J Glob Health*. 2020;10(1): 010427. <https://doi.org/10.7189/jogh.10.010428>.

Ture DZ, Demirci H, Dikis OS. The relationship between health literacy and disease specific costs in subjects with chronic obstructive pulmonary disease (COPD). *Aging Male*. 2020;23(5):396–402. <https://doi.org/10.1080/13685538.2018.1501016>.

Steurer-Stey C, Dalla Lana K, Braun J, et al. Effects of the “Living well with COPD” intervention in primary care: a comparative study. *Eur Respir J*. 2018; 51:1701375.

Pulvirenti M, McMillan J, Lawn S. Empowerment, patient-centered care and self-management. *Healthy Expect*. 2014;17(3):303–10

Crondahl K, Karlsson LE. The nexus between health literacy and empowerment: a scoping review. *SAGE Open*. 2016, 1–7. <https://doi.org/10.1177/2158244016646410>

Yang, I. A., Jenkins, C. R., & Salvi, S. S. (2022). Chronic obstructive pulmonary disease in never-smokers: risk factors, pathogenesis, and implications for prevention and treatment. *The Lancet Respiratory Medicine*, 10(5), 497-511.

T.C. Sağlık Bakanlığı. Sağlıkın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü. (2018). Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Düzeyi ve İlişkili Faktörleri Araştırması. <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/39699/0/soya-rapor-1pdf.pdf>

CURRENT APPROACHES TO MIGRATION AND CHILD IMMUNIZATION

Işın Bıyıköğlü Alkan¹, Nurten Arslan¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit University, Faculty of Health Sciences, Child Health and Disease Nursing, Zonguldak, Türkiye

Introduction: The World Health Organization (WHO) considers immunization services to be among the most important and cost-effective public health interventions in terms of preventing vaccine-preventable diseases and related deaths. Vaccination practices recommended for migrants may vary depending on the person's age, the disease epidemiology and vaccination program in the country of migration, and the disease epidemiology and vaccination program in the country they are leaving. The effects of war and migration on health are multifactorial. Those most negatively affected by this situation are the elderly, the disabled, women, and children. This compilation study was conducted to examine current approaches, especially in child immunization, as a result of migration. During the migration process, children in particular are deprived of the measles, diphtheria, pertussis, tetanus, polio, and BCG vaccines included in the Expanded Program on Immunization. WHO recommends that the vaccination scheme in the country be implemented for the vaccination of migrant groups. Considering these recommendations, children have begun to be vaccinated against polio, measles, rubella, mumps, etc. The vaccination scheme applied to children who are Turkish citizens is then applied to Syrian children under temporary protection in the same way. There are basically 4 different vaccination strategies applied to guests under temporary protection in Turkey. These are routine national vaccination at border crossings, additional vaccination in epidemic situations, vaccination completion and acceleration. Vaccines applied especially at border crossings are; OPA (0-15), KKK (9 months-15 years), DTaB-İPA-Hib (under 7), Dtab-İPV (7-12), Td for women 15-49. Vaccines that cannot be administered and are left unfinished due to migration are applied; on the other hand, newborn babies are vaccinated with the same vaccination scheme as babies in the country. However, in this group, administering the vaccines completely whenever possible, completing the missing vaccines and keeping electronic records are basic requirements for a correct vaccination application without missing vaccination opportunities and causing duplicate vaccinations.

Conclusion: The health policy process for immigrants takes place in a complex structure with multiple facets and multiple actors due to its international nature.

Anahtar Kelimeler: Migration, immunization, child

GÖÇ VE ÇOCUK BAĞIŞIKLAMASINDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Işın Bıyıkoglu Alkan¹, Nurten Arslan¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Zonguldak, Türkiye

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından bağışıklama hizmetleri, aşıyla önlenebilir hastalıkların ve buna bağlı ölümlerin önlenmesi açısından en önemli ve en maliyet etkili toplum sağlığı müdahaleleri arasında kabul edilmektedir. Göçmenlere önerilen aşı uygulamaları kişinin yaşı, göç edilen ülkedeki hastalık epidemiyolojisi ve aşı programı ve ayrıldıkları ülkenin hastalık epidemiyolojisi ve aşı programına göre farklılık gösterebilmektedir. Çatışma ve göçün sağlığa etkileri pek çok faktörlüdür. Bu durumdan da en çok olumsuz etkilenenler, yaşlı, engelli, kadın ve çocuklardır. Bu derleme çalışması göç sonucunda özellikle çocuk bağışıklamasındaki güncel yaklaşımları incelemek amacıyla yapılmıştır. Göç sürecinde özellikle çocuklar Genişletilmiş Bağışıklama Programı'nda bulunan kızamık, difteri, boğmaca, tetanoz, çocuk felci, BCG aşılardan yoksun kalmaktadır. Göçle gelen geçici koruma altındaki Suriyeliler için Türkiye'ye doğru sınır geçişleri başladığı andan itibaren müdahale ekipleri öncelikli olarak aşılama hizmeti sunmuşlardır. DSÖ göçmen grupların aşılmasında bulunan ülkedeki aşı şemasının uygulanmasını önermektedir. Bu öneriler dikkate alınarak çocuklara çocuk felci, kızamık, kızamıkçık, kabakulak vb. aşıları yapılmaya başlanmıştır. Devamında Türkiye vatandaşı olan çocuklara uygulanan aşı şeması aynı şekilde geçici korunma altındaki Suriyeli çocuklara da uygulanmaktadır. Türkiye'de geçici koruma altındaki misafirlere temel olarak 4 farklı aşılama stratejisi uygulanmaktadır. Bunlar, sınır geçişlerinde, rutin ulusal aşılama, salgın durumlarında ek aşılama, aşı tamamlama ve hızlandırma şeklindedir. Özellikle sınır geçişlerinde yapılan aşılamalar; OPA (0-15 yaş arası), KKK (9 ay-15 yaş arası), DTab-İPA-Hib (7 yaş altı), Dtab-İPV (7-12 yaş arası), 15 – 49 kadınlara Td'dur. Bir yandan göç nedeniyle yapılamayan ve yarım kalan aşılar uygulanmakta; diğer yandan yenidoğan bebekler ülke bebekleri ile aynı aşılama şeması ile aşılanmaktadır. Ancak bu grupta fırsat olan her durumda aşıları tam olarak yapmak, eksik aşıları tamamlamak ve elektronik kayıtlarını tutmak, aşılama fırsatlarını kaçırmadan, mükerrer aşılamalara yol açmadan doğru bir aşılama uygulaması için temel gerekliliklerdir.

Sonuç: Göçmenlere yönelik sağlık politikası süreci, uluslararası özelliği nedeniyle çok yönlü ve çok aktörlü olarak karmaşık bir yapı içinde cereyan etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, bağışıklama, çocuk

Kaynakça:

1. IOM,WHO,UNHR. International migration, health and human rights, 2013. Geneva IOM 2013.
2. Önder N. Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Sağlık Politikalarının Analizi. Göç Araştırmaları Dergisi 2019;5: 110-165.
3. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örnekleme. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.
4. Ergönül Ö, Tülek N, Kayı I, Irmak H, Erdem O, Dara M. Profiling Infectious Diseases in Turkey After the Influx of 3.5 Million Syrian Refugees. Clinical Microbiology and Infection, Jul 5., 2019

PERCEPTION OF CARE AND QUALITY OF RECOVERY IN FRAIL ELDERLY SURGERY

Emine Buse Yöndem¹, Gülden Küçükakça Çelik²

¹Nevşehir State Hospital, Orthopedics and Traumatology Clinic, Nevşehir/Türkiye

²Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Semra and Vefa Kucuk Faculty of Health Sciences,
Department of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing, Nevşehir/Turkey

Frailty is a condition associated with the aging process, in which the body's capacity to adapt to stressors is limited as physiological functions decline. Between 11% and 25% of people aged 65 years and older and 50% of people aged 85 years and older are frail. In the frail elderly, catabolic changes in the musculoskeletal system lead to a decrease in muscle mass and strength and impaired nutrient absorption. This leads to reduced mobility and avoidance of activities that require effort. As a result of increased immobility, dependency and need for care may increase.

The fact that geriatric patients are informed about their own care and are included in care strengthens their perceptions of care. This situation positively affects their life satisfaction, hospital discharge, psychological and mental status. Early and successful rehabilitation after surgery improves the quality of recovery by reducing complications. However, frail older people are more prone to functional impairment and less likely to return to their previous level. Therefore, identifying the health status, care and rehabilitation needs of older people is an important factor in improving the quality of recovery.

Quality of recovery is a multidimensional construct that assesses the postoperative experience and includes both objective and subjective measures. This concept refers to the optimal state of well-being achieved for patients and is an important indicator of health status in the postoperative period. It is associated with factors such as pain, anxiety, type of anesthesia, surgical method, length of hospital stay and nursing care. This review was written to reveal that the perception of care in frail elderly surgery may have an impact on the quality of recovery.

Keywords: Frailty, elderly surgery, perception of care, quality of recovery

Anahtar Kelimeler: "Frailty, Elderly Surgery, Perception of Care, Quality of Recovery"

KIRILGAN YAŞLI CERRAHİSİNDE BAKIM ALGISI VE İYİLEŞME KALİTESİ

Emine Buse Yöndem¹, Gülden Küçükakça Çelik²

¹Nevşehir Devlet Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Nevşehir/Türkiye

²Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Semra ve Vefa Küçük Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Nevşehir/Türkiye

Kırılgnalık, yaşlanma süreciyle ilişkilendirilen ve fizyolojik fonksiyonların azalmasıyla vücudun stres faktörlerine uyum sağlama kapasitesinin kısıtlandığı bir durumdur. 65 yaş ve üzeri bireylerin %11 ila %25'inde, 85 yaş ve üzeri bireylerde ise %50'sinde kırılgnalık görülmektedir. Kırılgn yaşlılarda, kas ve iskelet sistemindeki katabolik değişiklikler kas kütlesi ve gücünde azalmaya, besin emiliminde bozulmalara neden olur. Bu durum, hareket yeteneğinin azalmasına ve efor gerektiren aktivitelerden kaçınılmasına yol açar. Artan hareketsizlik sonucunda bağımlılık ve bakım ihtiyacı artabilmektedir.

Geriatrik hastaların kendi bakımları hakkında bilgi sahibi olmaları ve bakıma dahil edilmeleri bakıma ilişkin algılarını güçlendirmektedir. Bu durum yaşam memnuniyetlerini, hastaneden taburcu olmalarını, psikolojik ve ruhsal durumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Cerrahi sonrası erken ve başarılı rehabilitasyon, komplikasyonları azaltarak iyileşme kalitesini artırmaktadır. Ancak, kırılgn yaşlı bireyler fonksiyonel bozulmalara daha yatkındır ve eski seviyelerine dönme olasılıkları daha düşüktür. Bu nedenle, yaşlı bireylerin sağlık durumu, bakım ve rehabilitasyon ihtiyaçlarının belirlenmesi, iyileşme kalitesinin artırılmasında önemli bir faktördür.

İyileşme kalitesi ameliyat sonrası deneyimi değerlendiren çok boyutlu bir yapıdır ve hem nesnel hem de öznel ölçümleri içerir. Bu kavram, hastalar için ulaşılan optimum iyilik halini ifade eder ve postoperatif dönemde sağlık durumunun önemli bir göstergesidir. Ağrı, kaygı, anestezi türü, cerrahi yöntem, hastanede kalış süresi ve hemşirelik bakımı gibi faktörlerle ilişkilidir. Bu derleme, kırılgn yaşlı cerrahisinde bakıma yönelik algının iyileşme kalitesi üzerinde etkili olabileceğini ortaya koymak amacıyla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: "Kırılgnalık, Yaşlı Cerrahisi, Bakım Algısı, İyileşme Kalitesi"

Kaynakça: Demirci B, Şahin SY (2023) Lomber disk hernisi ameliyatı öncesi hastaların cerrahi korku düzeylerinin ameliyat sonrası ağrı ve iyileşme kalitesi üzerine etkisi. *Karya Journal of Health Science* 4(1):19-25.

Düzgün G, Üstündağ S, Karadakovan A (2021) Assessment of Frailty in The Elderly. *Florence Nightingale J Nurs* 29(1):2-8.

Ekşioğlu E, Gürçay E (2013) Rehabilitation After Total Knee Arthroplasty. *J Ist Faculty Med* 76:1

Erci B, Yildirim H, Isik K (2019) Psychometric evaluation of the patient perspective on care and rehabilitation scale in geriatric patients. *Archives of Gerontology and Geriatrics* 81:84-90.

He M, Chen M, Yu F (2022) Comparison of total intravenous anesthesia and inhalation anesthesia on postoperative quality of recovery after laparoscopic hysterectomy: A protocol for systematic review and meta-analysis. *Medicine (Baltimore)*. Dec 23;101(51): e32365. doi: 10.1097/MD.00000000000032365. PMID: 36595812; PMCID: PMC9794279.

Hizal E (2021) Benign endikasyonlarla yapılan laparoskopik ve abdominal histerektomi sonuçlarının karşılaştırılması: Atatürk Üniversitesi. Erzurum.

Hoover M, Rotermann M, Sanmartin C, Bernier J (2013) Validation of An Index to Estimate The Prevalence of Frailty Among Community-Dwelling Seniors. Health Reports, 24(9):10-17.

Kadioğlu B, Akman B, Gülçin Ş, Özkurt G (2021) Pain control and rehabilitation after total knee arthroplasty. TOTBİD Dergisi 20:581–588.

Kapucu S. Ünver G (2017) Kırılğan Yaşlı ve Hemşirelik Bakımı. Osmangazi Tıp Dergisi 39:122-129.

Koshyari HS, Asthana V, Agrawal S (2019) Evaluation of lignocaine infusion on recovery profile, quality of recovery, and postoperative analgesia in patients undergoing total abdominal hysterectomy. J Anaesthesiol Clin Pharmacol. Oct-Dec 35(4):528-532. doi: 10.4103/joacp.JOACP_209_18. PMID: 31920239; PMCID: PMC6939558.

McGuigan FE, Bartosch P, Åkesson KE (2017) Musculoskeletal health and frailty. Best Practice Res Clin Rheumatol 31(2):145-159.

Wilson D, Jackson T, Sapey E, Lord JM (2017) Frailtyandsarcopenia:Thepotential role of an aged immune system. Ageing Res Rev 36:1-10.

Zong J, Chen L, Chen J. Incentive Nursing can Effectively Improve the ESCA Level of Patients with Endometrial Cancer after Laparoscopic Hysterectomy. Evid Based Complement Alternat Med. 2022 Jul 12; 2022:5159009. doi: 10.1155/2022/5159009. Retraction in: Evid Based Complement Alternat Med. 2023 Dec 6; 2023:9836726. PMID: 35865340; PMCID: PMC9296288.

PHYSICAL PATHWAYS OF DRUG DELIVERY TO THE GASTROINTESTINAL TRACT AND THEIR REFLECTION IN NURSING CARE

Emek Bakanoğlu Kalkavan¹, Merdiye Şendir²

¹Dogus University

²University of Health Sciences

Physical drug distribution pathways in gastrointestinal tract cause disruption or adverse effects of the epithelial cell layer. New ways to overcome difficulties in the gastrointestinal tract have been developed, such as endoscopic needle injection, jetting, iontophoresis, ultrasound, hyperthermia, near-infrared radiation and electric fields.

Endoscopic needle injection is used in common diseases. Carr-Locke needles can be given as an example.

Mechanical devices equipped with micro and millimeter-sized needles (microneedles and nano straws) are also used for the delivery of macromolecular drugs to gastrointestinal tract. Notable examples in this category include "self-orienting millimeter-scale applicator" (SOMA), "luminal unfolding microneedle injection" (LUMI), digestible robotic pills (RP), and Intellicaps.

Jetting (jet injection) is a method in which drugs can be administered quickly, with little pain, and without needles, especially to superficial and deep tissues, with high-pressure jets.

Ultrasound technology and low-frequency sonophoresis are preferred for non-invasive guidance of therapeutic agents to a specific area using sound waves.

Iontophoresis involves use of positive and negative electrodes to create an electric field that facilitates delivery of dissolved drug molecules to target tissue. Hyperthermia has been explored as a method for activating drug delivery through localized heating using magnetic nanoparticles. Near-infrared radiation (NIR) has been demonstrated as a useful method for triggering physical drug delivery.

Each method offers various advantages in increasing effect of the drug and ensuring patient compliance. These rapid developments in medicine and technology significantly change roles and responsibilities of nurses. Nurses have an important role in ensuring that patients have accurate information, providing patient education by explaining how medications and treatment methods used work, their possible side effects, and steps in the treatment process. In particular, personalized treatment methods enable nursing care provided to patients to be more specific and effective. This situation has an impact on nurses' roles in patient monitoring and management.

Anahtar Kelimeler: Gastrointestinal system drugs, current drugs, nursing care

GASTROİNTESTİNAL SİSTEM YOLUNA İLAÇ İLETİMİNİN FİZİKSEL YOLLARI VE HEMŞİRELİK BAKIMINA YANSIMALARI

Emek Bakanoğlu Kalkavan¹, Merdiye Şendir²

¹Doğuş Üniversitesi
²Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Gastrointestinal sistemdeki fiziksel ilaç dağıtım yolları, epitel hücre tabakasının bozulmasına ya da olumsuz etkileneşine neden olmaktadır. Gastrointestinal sistem yolundaki zorlukların üstesinden gelmek için endoskopik iğne enjeksiyonu, jetting (püskürtme), iyontoforez, ultrason, hipertermi, yakın kızılötesi radyasyon ve elektrik alanları gibi yeni yollar geliştirilmiştir.

Endoskopik iğne enjeksiyonu, yaygın hastalıklarda kullanılmaktadır. Örnek olarak Carr-Locke iğneleri gösterilebilir.

Mide-bağırsak kanalına makromoleküler ilaç iletimi için mikro ve milimetrik boyutlu iğnelere sahip mekanik cihazlar kullanılmaktadır. Çeşitli tedavilerde kullanılan ‘‘kendi kendini yönlendiren milimetre ölçekli aplikatör’’ (SOMA), ‘‘Luminal açılan mikroiğne enjeksiyonu’’ (LUMİ), sindirilebilir robotip hap (RP) ve Intellicap’ler bu grupta göze çarpmaktadır.

Jetting (jet enjeksiyon) ise, ilaçların yüksek basınçlı jetlerle özellikle yüzeysel ve derin dokulara, iğnesiz, az ağrılı ve hızlı bir şekilde verilebildiği yöntemdir.

Ultrason teknolojisi ve düşük frekanslı sonoforezis, terapötik ajanların invaziv olmayan bir şekilde, ses dalgalarıyla belirli bir bölgeye yönlendirilmesinde kullanılmaktadır.

İyontoforez, pozitif ve negatif elektrot kullanarak oluşturulan elektrik alanı altında çözünmüş ilaç moleküllerinin hedef dokuya iletilmesinde kullanılmaktadır. Hipertermi ise, ilaç dağıtımını aktive etmek için manyetik nanopartiküller aracılığıyla lokalize ısıtmayı indüklemenin bir yolu olarak araştırılmıştır. Yakın kızılötesi radyasyon (NIR), fiziksel ilaç dağıtımını tetiklemek için yararlı bir yöntem olarak gösterilmiştir.

Her bir yöntem, ilacın etkisini arttırmada ve hastanın uyumunu sağlamada çeşitli avantajlar sunmaktadır. Tıp ve teknolojiye bu hızlı gelişmeler, sadece tedavi süreçlerini değil, aynı zamanda hemşirelerin rol ve sorumluluklarını da önemli ölçüde değiştirmektedir. Bu bağlamda hemşireler, hastaların doğru bilgiye sahip olmasını sağlama, kullanılan ilaçların ve tedavi yöntemlerinin nasıl çalıştığını, olası yan etkilerini ve tedavi süreçlerindeki adımları açıklayarak hasta eğitimini sağlamada önemli role sahiptir. Özellikle kişiselleştirilmiş tedavi yöntemleri, hastalara sunulan hemşirelik bakımının daha spesifik ve etkili sunulmasını sağlamaktadır. Bu durum hemşirelerin hasta izlemi ve yönetimindeki rolleri üzerinde etkili olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gastrointestinal sistem ilaçları, güncel ilaçlar, hemşirelik bakımı

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN NURSING CARE

Dilara Yamaner¹, Ceren Yıldız¹, Fatoş Korkmaz¹

¹Hacettepe University

Nursing care focuses on the protection, improvement, and treatment of an individual's health, structured according to professional scientific knowledge. Recent advancements in health technologies offer new opportunities to support these nursing goals. Artificial intelligence (AI), which is increasingly used in the healthcare field, has been reported to reduce the time spent on tasks that do not require human input, thereby easing the nurses' workload. This study aims to address current AI usage in nursing care.

A review of the literature in the healthcare field shows that AI in nursing care is used in six main areas and assists in the planning of care practices. These areas are: risk identification, health assessment, patient classification, research and development, improvement of care delivery and medical records, and development of nursing care plans. In risk identification, AI helps identify patient groups at high risk of readmission based on discharge and readmission-related data. In health assessment, data obtained have been shown to support healthcare workers in increasing the accuracy of medical diagnoses. In patient classification, AI enables the identification of patients needing care with specific grouping features and guides nurses in managing their time and resources effectively. In research and development, telehealth-based applications have contributed to studies that reduce care costs. In improving care delivery and medical records, it has been demonstrated that reducing time-consuming tasks enhances the quality of care. In developing nursing care plans, AI applications have been observed to create detailed drafts for nurses.

In conclusion, considering that nursing care is influenced by technological advancements in the healthcare field, it is evident that AI is beginning to support professional practices in these six areas. Therefore, it is expected that nursing professionals will increase their awareness of current health technologies that assist in care delivery, and that educational curricula will be strengthened accordingly.

Anahtar Kelimeler: Nursing, Nursing Care, Technology, Artificial Intelligence

HEMŞİRELİK BAKIMINDA YAPAY ZEKA KULLANIMI

Dilara Yamaner¹, Ceren Yıldız¹, Fatoş Korkmaz¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Hemşirelik bakımı, bireyin sağlığının korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların iyileştirilmesi amacına odaklanan ve profesyonel bilimsel bilgi birikimi doğrultusunda yapılandırılan bir hizmettir. Sağlık teknolojilerindeki güncel gelişmeler hemşireliğin bu amaçlarına yardımcı olacak yeni olanaklar sunmaktadır. Sağlık alanında kullanımı yaygınlaşan teknolojilerden biri olan yapay zeka temelli uygulamaların; hemşirelerin iş yu"ku"nu" insan katkısı gerektirmeyen uygulamalara harcanan vakti azaltarak hafiflettiği bildirilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada hemşirelik bakımında kullanılan güncel yapay zeka uygulamalarına yer verilmesi amaçlanmıştır.

Sağlık alanındaki güncel literatür incelendiğinde hemşirelik bakımında yapay zeka temelli uygulamaların altı temel alanda kullanıldığı ve bakım uygulamalarının planlanmasına yardımcı olduğu görölmektedir. Bu alanlar; risk tespiti, sağlığın değerlendirilmesi, hastaların sınıflandırılması, araştırma-geliştirme çalışmaları, bakım hizmetlerinin ve tıbbi kayıtların iyileştirilmesi ve hemşirelik bakım planlarının yapılandırılması olarak sıralanmıştır. Risklerin tespiti alanında yapay zeka uygulamalarının özellikle taburculuk ve yeniden yatış ilişkili verilere dayalı olarak yeniden yatış riski yüksek olan hasta gurubunun belirlenmesini sağladığı görölmektedir. Sağlığın değerlendirilmesi alanında elde edilen veriler ile tıbbi tanı doğruluğunun artırılmasında sağlık çalışanlarını desteklediği gösterilmiştir. Hastaların sınıflandırılması alanında ilişkili veriler ile gerçekleştirilen gruplama özellikli bakım gerektiren hastaların belirlenmesini sağlamış ve bu yolla hemşirelerin zamanı ve kaynakları etkin yönetmesine rehberlik ettiği bulunmuştur. Araştırma geliştirme alanında özellikle tele-sağlık temelli uygulamaların bakım ilişkili sonuçlarının analizi ile bakım maliyetini du"şu"recek çalışmalara katkı sağlandığı saptanmıştır. Bakım hizmetlerinin ve tıbbi kayıtların iyileştirilmesi alanında hemşirelik bilgisi ve becerisi gerektirmeyen zaman alıcı görevlerin azaltılması ile bakım kalitesinin artırılması sağlandığı gösterilmiştir. Hemşirelik Bakım Planı alanında yapay zeka uygulamalarının ilişkili verileri kullanarak hemşireler için detaylandırabilecek taslaklar oluşturduğu izlenmiştir.

Sonuç olarak hemşirelik bakımının sağlık alanındaki teknolojik gelişmelerden etkilendiği gözönünde bulundurulduğunda bu teknolojilerden biri olan yapay zeka uygulamalarının risk tespiti, sağlığın değerlendirilmesi, hastaların sınıflandırılması, araştırma-geliştirme çalışmaları, bakım hizmetlerinin ve tıbbi kayıtların iyileştirilmesi ve hemşirelik bakım planlarının yapılandırılması alanında mesleki uygulamaları desteklemeye başladığı görölmektedir. Bu doğrultuda hemşirelik meslek üyelerinin bakım sunumunda yardımcı güncel sağlık teknolojileri ile ilgili farkındalıklarını artırması, eğitim müfredatlarının bu kapsamda güçlendirilmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemşirelik Bakımı, Teknoloji, Yapay Zeka

Kaynakça:

Göçmen Baykara, Zehra. Hemşirelik Bakımı Kavramı. 2014 [cited 2024 Aug 29];1(2):92–9. Available from: <http://jag.journalagent.com/z4/vi.asp?pdır=tjob&plng=tur&un=TJOB-54264>

Seval Ulubay, Tuluha Ayoğlu, Emel Özcan. Hemşirelik Bakım ve Uygulamalarında Yapay Zekâ Kullanımının Önemi. Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi [Internet]. 2022 Aug 26 [cited 2024 Aug 29];2(2):13–7. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jaihs/issue/84914/1493719>

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Ruksakulpiwat S, Thorngthip S, Niyomyart A, Benjasirisan C, Phianhasin L, Aldossary H, et al. A Systematic Review of the Application of Artificial Intelligence in Nursing Care: Where are We, and What's Next? Journal of Multidisciplinary Healthcare [Internet]. 2024 Apr 12;17:1603–16. Available from: <https://www.dovepress.com/a-systematic-review-of-the-application-of-artificial-intelligence-in-n-peer-reviewed-fulltext-article-JMDH#>

INVESTIGATION OF VIRTUAL REALITY SUPPORTED DOCTORAL THESES IN THE FIELD OF NURSING IN TURKEY

Derya Işık², Özlem Doğu¹

¹Sakarya University
²Eskisehir City Hospital

Objective: The aim of the study was to examine doctoral dissertations in the field of nursing in Turkey that utilized virtual reality applications.

Materials and Method: In the study, in the database of the National Thesis Center of the Council of Higher Education between July 1-5, 2024, it was determined that “augmented reality, nursing, virtual reality, virtual reality, virtual doctoral dissertations in the field of nursing with the keywords “simulation was scanned. Criterion sampling from sample selection method was used. The inclusion of the sample according to the criteria established in line with the study purpose to collect data. In the data collection phase, the data were collected by the classification form was used. The form includes the title information, findings and results of the thesis. The data consisted of titles summarizing the theses and information about the institutions of the theses.

Findings: It was seen that the first study in the field of nursing with virtual reality started in 2017, the most studies were conducted in 2020, and there were a total of 8 theses registered. All of the theses accessed are open to access. When the study type of the theses is examined; there are 7 quantitative and 1 systematic review-meta-analysis.

Conclusion and Recommendations: The use of virtual reality in nursing education, care and practices will increase the quality and visibility of care, ensure the adaptation of the nursing profession to the age, and respond to the needs of individuals. When the theses related to the study were examined, 8 doctoral dissertations were found between 2017-2022 and 7 of them were quantitative. It is recommended to increase the number of qualitative studies. Postgraduate theses predicted that in-depth interviews will facilitate the identification of individuals' needs and new problems, thus improving the quality of nursing care and education.

Anahtar Kelimeler: Augmented reality; nursing; virtual reality; virtual simulation

TÜRKİYE’DE SANAL GERÇEKLIK DESTEKLİ YAPILAN HEMŞİRELİK ALANINDAKİ DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ

Derya Işık², Özlem Doğu¹

¹Sakarya Üniversitesi
²Eskişehir Şehir Hastanesi

Amaç: Çalışma Türkiye’de sanal gerçeklik destekli yapılan hemşirelik alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışmada, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 1-5 Temmuz 2024 tarihleri arasında “artırılmış gerçeklik, hemşirelik, sanal gerçeklik, sanal simülasyon” anahtar kelimeleriyle hemşirelik alanında yapılmış doktora tezleri taranmıştır. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemi çalışmaya başlamadan önce çalışma amacı doğrultusunda oluşturulan ölçütlere göre örneklemin dahil edilmesidir. Veri toplama aşamasında araştırmacılar tarafından oluşturulan sınıflama formu kullanılmıştır. Form, tezin künye bilgisi, bulgu ve sonuçlarını özetleyen başlıklar ile tezlerin kurumlarına ait bilgilerden oluşmuştur. Elde edilen veriler SPSS’e aktarılarak, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Bulgular: Sanal gerçeklik ile hemşirelik alanında ilk olarak 2017 yılında çalışılmaya başlandığı, en fazla çalışmanın 2020 yılında yapıldığı ve kayıtlı toplamda 8 tez olduğu görülmüştür. Ulaşılan tezlerinin tamamı erişime açıktır. Tezlerin çalışma türü incelendiğinde; 7 adet nicel, 1 adet sistematik derleme-meta analiz mevcuttur. Tezlerin örneklem grubu incelendiğinde; 1’i hemşirelik öğrencileriyle, 2’si 7-12 yaş arası çocuklarla, 1’i 5-10 yaş arası çocuklarla, 1’i çocuk ebeveynleriyle, 1’i yetişkin hastalarla, 1’i sağlıklı yetişkinlerle yapılmıştır. Tezler arasında yara bakımı ve sanal gerçekliğin kullanıldığı çalışmaların sistematik olarak incelendiği ve metaanaliz yapılan bir çalışma bulunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler: Sağlık bakım hizmetlerinin önleyici bir noktaya gelmesinde ve hasta merkezli bakıma doğru ilerledikçe hemşirelik hizmetlerinin sunumunda da değişiklikler zorunlu hale gelmektedir. Hemşirelik eğitimi, bakımı ve uygulamalarında sanal gerçeklik kullanımı bakımın kalitesini ve görünürliğini artıracak, hemşirelik mesleğinin çağa uyumunu sağlayarak, bireylerin gereksinimlerine yanıt verecektir. Çalışma ile ilgili tezler incelendiğinde 2017-2022 yılları arasında 8 doktora tezine rastlanmış ve 7’si nicel türdedir. Doktora tez sayısının ve nitel türdeki çalışmaların artırılması önerilmektedir. Hemşirelik alanındaki lisansüstü tezler, hemşirelik bakımı ve uygulamalarının, bilimsel bilgi temelinde, kanıt temelli ilerlemesi konusunda önemli bir role sahiptir. Derinlemesine yapılan görüşmelerin bireylerin gereksinimini ve yeni sorunların tespitini kolaylaştıracağı böylece hemşirelik bakım ve eğitiminin kalitesinin artıracacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Artırılmış gerçeklik; hemşirelik; sanal gerçeklik; sanal simülasyon

BRAIN DRAIN IN NURSES

Nurgül Şimal Yavuz¹, Havva Yeşildere Sağlam²

¹Lokman Hekim University Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery

²Kütahya University of Health Sciences, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

The migration of highly educated, qualified labour force to developed countries is called ‘brain drain’. Nurses migrate to developed countries in order to work in better conditions, to improve their quality of life, and to get the material and moral reward they deserve. In a study, the reasons for brain drain of health professionals were shown as the expectation of financial income, working with inadequate wages despite poor working conditions, not being able to provide a standard professional development in their countries, and political and economic instability in their countries. In a qualitative study conducted with nurses, nurses stated that they wanted to stay in their country and serve the health system of their country, but the reasons for leaving were much stronger. This situation shows that some nurses migrate against their will due to the difficulty of the current conditions. Turkey is a country where the rate of brain drain of nurses is gradually increasing. However, studies on the subject are quite limited. According to the Report of the Study on Migration Tendency in Nurses conducted by THD, it was revealed that 76.3% of the sample wanted to live abroad; some of them were in the transition phase and some of them were trying to fulfil conditions such as language requirements. In a study conducted with senior nursing students, it was found that the attitudes of students towards brain drain increased as their academic success and career counselling requirements increased. Uncontrolled brain drain is a worrying situation for the health system of countries. For this reason, it would be an extremely important intervention to consider the needs and wishes of nurses by finding the value that the nursing profession deserves in our country. The aim of this review is to draw attention to the increasing brain drain in nursing in recent years and to raise awareness.

Anahtar Kelimeler: Nurse, migration, brain drain, Turkey

HEMŞİRELERDE BEYİN GÖÇÜ

Nurgül Şimal Yavuz¹, Havva Yeşildere Sağlam²

¹Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Eğitim seviyesi yüksek, nitelikli işgücünün genellikle gelişmiş ülkelere yaptığı göçe “beyin göçü” adı verilmektedir. Hemşireler, daha iyi şartlarda çalışmak, yaşam kalitelerini artırmak, hak ettikleri maddi-manevi karşılığı alabilmek için gelişmiş ülkelere göç etmektedir. Yapılan bir çalışmada sağlık çalışanlarının beyin göçü nedenleri olarak maddi gelir beklentisi, kötü çalışma koşullarına rağmen yetersiz ücretlerle çalışmaları, ülkelerinde standart bir mesleki gelişim sağlayamamaları ve yine ülkelerindeki politik ve ekonomik istikrarsızlık

gösterilmiştir. Hemşirelerle yapılan bir nitel çalışmada ise hemşireler, ülkelerinde kalıp kendi ülkelerinin sağlık sistemine hizmet etmek istediklerini fakat gitme nedenlerinin çok daha güçlü olduğunu ifade etmiştir. Bu durum bazı hemşirelerin mevcut şartların zorluğundan dolayı kendi istekleri dışında göç ettiklerini göstermektedir. Türkiye, hemşirelerin beyin göçü oranlarının giderek arttığı bir ülkedir. Buna karşılık konuya ilişkin yapılmış çalışmalar oldukça sınırlıdır. THD'nin yaptığı Hemşirelerde Göç Eğilim Çalışması Raporuna göre örneklemin %76,3'ünün yurt dışında yaşamak istediği; bir kısmının geçiş aşamasında, bir kısmının ise dil şartı gibi şartları sağlama çabasında olduğu ortaya konmuştur. Hemşirelik son sınıf öğrencileriyle yapılan bir çalışmada akademik başarıları ve kariyer danışmanlık gereksinimleri artan öğrencilerin beyin göçüne yönelik tutumlarının da arttığı saptanmıştır. Beyin göçünün kontrolsüz şekilde yaşanması ülkelerin sağlık sistemi açısından endişe verici bir durumdur. Bu nedenle ülkemizde hemşirelik mesleğinin hak ettiği değeri bularak hemşirelerin ihtiyaç ve isteklerini dikkate alınması son derece önemli bir müdahale olacaktır. Bu derlemenin amacı, son yıllarda artan hemşirelikte beyin göçüne dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, göç, beyin göçü, Türkiye

Kaynakça: Turan, F. D. (2021). Hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin beyin göçüne yönelik tutumlarının yordayıcısı olarak kariyer karar verme ve kariyer karar verme yetkinlikleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 828-841.

Türk Hemşireler Derneği (THD), 2023. Hemşire Göç Eğilim Çalışması Raporu. Erişim Adresi: https://thder.org.tr/uploads/subeler/THD%202023/hemsire_goc_egilimi_calismasi_ra.2023-.pdf

Kadel, M., & Bhandari, M. (2019). Factors intended to brain drain among nurses working at private hospitals of Biratnagar, Nepal. *Bibechana*, 16, 213-220.

Gençbaş, D., Üzümcü, L. Y., Yavuz, D., Üstün, S. M., Türkoğlu, R. F., Bagheriyar, E., & Yetkin, İ. E. (2024). Bir Üniversitedeki Hemşirelik Öğrencilerinin Beyin Göçüne Yönelik Tutumlarının ve Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi.

Bimal, M. K., Kaur, R., & Kaur, R. (2016). Factors intend to brain drain among staff nurses. *International Journal of Advances in Nursing Management*, 4(4), 327-330.

Najib, M., Abdullah, S., Narresh, S., & Juni, M. H. (2019). Brain-drain phenomenon among healthcare workers. *International Journal of Public Health and Clinical Sciences*, 6(3), 90-103.

Likupe, G. (2013). The skills and brain drain what nurses say. *Journal of clinical nursing*, 22(9-10), 1372-1381.

Asadi, H., Ahmadi, B., Nedjat, S., Sari, A. A., Gorji, H. A. & Zalani, G. S. (2017). Factors affecting intent to immigration among Iranian health workers in 2016. *Electron Physician*, 9(6), 4669-4677. <https://doi.org/10.19082/4669>.

Karatuzla, M. (2024). Sağlık Çalışanlarında Güncel Konu İncelemesi: Beyin Göçü. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 159-171.

Seven, A. & Adadioğlu, Ö. (2022). Nursing students' attitudes towards brain drain in Turkey: A Cross-sectional study. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 14(1), 179-184. <https://doi.org/10.5336/nurses.2021-83339>

Hashish, E. A., & Ashour, H. M. (2020). Determinants and mitigating factors of the brain drain among Egyptian nurses: a mixed-methods study. *Journal of Research in Nursing*, 25(8), 699-719.

SUBSTANCE ABUSE AND PSYCHIATRIC NURSING

Zeynep Beyza Kulaz¹, Gül Ünsal²

¹Batman University

²Marmara University

Addiction is defined as an uncontrollable desire and craving for an object or entity, a condition where one cannot refrain from it. Addiction is increasingly becoming prevalent among individuals as a disease that threatens the entire world and that societies are struggling with. Substance addiction refers to the use of substances that disrupt bodily functions and cause permanent damage, and the inability to cease using them despite their harmful effects. An individual with substance addiction experiences an irresistible urge to obtain the substance in every situation and under all conditions, may experience withdrawal symptoms when they temporarily cease substance use, and may gradually increase the dosage of substance use over time. Preventing and treating substance addiction, which has become a serious public issue, requires health professionals to act with awareness on this matter. Since substance use disorder is a public health problem, a multidisciplinary approach is crucial in addressing it. In this multidisciplinary approach, the roles and responsibilities of the psychiatric nurse are highly critical. The psychiatric nurse is responsible for informing the community about substance addiction, ensuring the continuity of psychological health, and preventing relapses in substance addiction. Utilizing their research role, the psychiatric nurse should address the effects of addiction on individuals comprehensively and contribute to professional development by conducting relevant research. With this feature, the psychiatric nurse's primary goal is to ensure that individuals with substance addiction stay away from substances and to prevent their inclination towards them. This review focuses on the role of the psychiatric nurse in substance addiction, which has recently become increasingly common in our society and educational field. Various causes, effects, and therapeutic approaches to substance addiction, along with nursing approaches, are presented.

Anahtar Kelimeler: Addiction, substance abuse, psychiatric nursing

MADDE BAĞIMLILIĞI VE PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ

Zeynep Beyza Kulaz¹, Gül Ünsal²

¹Batman Üniversitesi

²Marmara Üniversitesi

Bağımlılık bir nesneye veya bir varlığa karşı bireylerin duyduğu önlenemez istek ve arzu, vazgeçememe durumu olarak tanımlanmaktadır. Bağımlılık, tüm dünyayı tehdit eden ve toplumların mücadele ettiği bir hastalık olarak bireyler arasında giderek yaygınlaşmaktadır. Madde bağımlılığı vücuttaki işleyişi bozan ve kalıcı zararlar meydana getiren maddelerin kullanılması ve zararlı etkilerine rağmen kullanımının terk edilememesi durumudur. Madde bağımlısı olan birey, her durumda ve her koşulda maddeyi alabilmek için engellenemeyen bir istek duyabilmekte, madde kullanımına ara verdiği zaman yoksunluk belirtileri yaşayabilmekte ve zaman içerisinde madde kullanım dozunu da artırabilmektedir. Ciddi bir halk sorunu haline gelen madde bağımlılığını önleme ve tedavisinde özellikle sağlık çalışanlarının bu konuda bilinçli hareket etmeleri büyük önem taşımaktadır. Madde kullanım bozukluğu bir halk sağlığı problemi olduğu için bununla mücadele ederken multidisipliner bir yaklaşım önemlidir. Bu multidisipliner yaklaşımda psikiyatri hemşiresinin görev ve sorumlulukları oldukça kritiktir. Psikiyatri hemşiresi; madde bağımlılığı konusunda toplumun bilgilendirilmesi, psikolojik sağlığın devamlılığının sağlanması ve madde bağımlılığı konusunda relapsların oluşmasını engelleme süreçlerinde görevlidir. Araştırmacı rolünü kullanan psikiyatri hemşiresi, madde bağımlısı olan bireylerde, bağımlılığın meydana getirdiği etkileri tüm yönleriyle ele almalı, konu ile ilgili araştırmalar yaparak meslek gelişimine katkı sağlamalıdır. Bu özelliğiyle kilit noktada olan psikiyatri hemşiresinin öncelikli hedefi, madde bağımlısı olan bireylerin maddeden uzak durmalarını sağlamak ve maddeye olan yönelimine engel olmaktır. Bu derlemede son zamanlarda toplumumuzda ve eğitim sahasında sıkça rastlamaya başladığımız madde bağımlılığında psikiyatri hemşiresinin rolü ele alınmıştır. Madde bağımlılığın çeşitli nedenleri, etkileri ve tedavi edici yaklaşımlar ile hemşirelik yaklaşımları sunulmuştur.

Zeynep Beyza Kulaz'ın lisans bitirme tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, madde bağımlılığı, psikiyatri hemşireliği

Kaynakça:

Osmanoğlu, D. E. (2017). Üniversite öğrencilerinin içme nedenleri ve madde bağımlılığından korunma öz yeterlilik davranışlarının belirlenmesi ve içme nedenlerine dair görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(35), 198-222.

Şimşek, N. (2010). Madde kullanım bozukluğu olan birey ve ailesinin hemşirelik bakımı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(2), 96-99.

Tektaş, Soy, İ. ve Kocataş, S. (2020). Madde bağımlılığı tanısı almış bireylerde benlik saygısı ve sosyal dışlanma algıları arasındaki ilişki. *EGEHFD*, 36(2), 73-86.)

Uzday, İ. T. (2009). Madde bağımlılığının tarihçesi, tanımı, genel bilgiler ve bağımlılık yapan maddeler. *Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 5-15.

Yegül, S. (2020). *Lise öğrencilerinin bağımlılık yapan maddelere karşı tutumları ile sosyal dışlanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

NURSING STUDENTS' VIEWS ON MICRO-CREDENTIAL IN EDUCATION IN TURKEY: SITUATION ANALYSIS

Gülsüm Çonođlu¹, Aydan Baysan²

¹Çankırı Karatekin University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing Çankırı, Türkiye

²Manisa Celal Bayar University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing Manisa, Türkiye

Introduction and Aim: Micro-credential is an emerging new learning trend. It offers an alternative to long-term educational processes in order to acquire desired skills and competencies.This study was conducted to determine the views of nursing students in Turkey on micro-credential in education and to analyse the current situation.

Method: This is a cross-sectional descriptive study. The population of the study consisted of students studying in the department of nursing in state and foundation universities in Turkey. The convenience sampling method was used in sample selection. The sample consisted of 161 students who were reached through social media and volunteered to participate in the study. The research data were collected online between July and September 2023 using the 32-item “Descriptive Information Form” developed by the researchers and received expert opinion. IBM SPSS Statistics 25.0 was used for statistical analysis.

Results: The mean age of the students in the study was 20.6±2.1 years, 79.5% were female and 67.1% were first-year students. Most of the participants were from Central Anatolia (54.7%) and 74.5% of the students were studying in the Faculty of Health Sciences. While 37.3% of the students stated that they were studying in an accredited programme, 50.3% stated that they were unaware of the accreditation of the programme they were studying. It was found that 64% of students were unaware of applications such as micro-credential, recognition of prior learning, social report cards, etc. 54% of the students thought that it was appropriate for micro-credentials/prior learning to be visible on the undergraduate transcript. Students rated their programmes as moderate in workload but high in satisfaction and currency/contemporary relevance.Participation in academic/scientific/artistic activities, and membership of associations was low.

Conclusion: The results of the study show that students' awareness of micro-credentials is low. Students' views on nursing education programmes indicate a need for some improvements in these programmes.

Anahtar Kelimeler: curriculum, higher education, micro-credentials, nursing education, nursing students

TÜRKİYE'DEKİ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMDE MİKRO-KREDİLENDİRMEYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ: MEVCUT DURUM ANALİZİ

Gùlsüm Çonođlu¹, Aydan Baysan²

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Çankırı,
Türkiye

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, Manisa,
Türkiye

Giriş ve Amaç: Yeni ortaya çıkan bir öğrenme eğilimi olan mikro-kredilendirme, istenen beceri ve yetkinlikleri kazanmak konusunda uzun süreli eğitim süreçlerine alternatif sağlamaktadır. Bu araştırma, Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin eğitimde mikro-kredilendirmeye yönelik görüşlerini belirlemek ve mevcut durum analizini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinde hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Sosyal medya aracılığıyla ulaşılan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 161 öğrenci örneklemini oluşturmuştur. Araştırma verileri, Temmuz-Eylül 2023 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan 32 maddelik "Tanıtıcı Bilgi Formu" ile çevrim içi toplanmıştır. İstatistiksel analiz için IBM SPSS Statistics 25.0 programı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada yer alan öğrencilerin yaş ortalaması 20.6±2.1 olarak saptanmış, %79.5'ini kadın ve %67.1'ini birinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya en çok İç Anadolu (%54.7) bölgelerinden katılım sağlanmış olup, öğrencilerin %74.5'i sağlık bilimleri fakùltesinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %37.3'ü akredite bir programda öğrenim gördüğünü belirtirken, %50.3'ü ise öğrenim gördükleri lisans eğitim programının akreditasyonu konusunda fikrinin olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %64'ünün mikro-kredilendirme, önceki öğrenmelerin tanınması, sosyal karne vb. uygulamalar konusunda fikrinin olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin %54'ü mikro-kredilendirmelerin/önceki öğrenmelerin lisans transkriptinde görünmesinin uygun olduğunu düşünmektedir. Öğrenciler öğrenim gördükleri programları iş yükü açısından orta; memnuniyet ve güncellik/çağa uygunluk açısından ise orta üzeri düzeyde değerlendirmiştir. Öğrencilerin bilimsel/akademik/sanatsal etkinliklere katılımları ve dernek/topluluklara üye olma düzeyi düşük olarak saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmanın sonuçları öğrencilerin mikro-kredilendirme konusundaki farkındalıklarının düşük olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin hemşirelik eğitim programlarına ilişkin görüşleri bu programlarda birtakım iyileştirmelerin yapılması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: eğitim programı, hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencileri, mikro-kredilendirme, yükseköğretim

Kaynakça: Graham L, Goulding HM, Chorney D, Coffey S. Digital microcertification: An interprofessional simulation experience for undergraduate nursing and medical laboratory students. Nurs Educ Perspect. 2023 Jan 1;44(1):66–8.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Mesleki Yeterlik Kurumu [Internet]. [cited 2024 Aug 19]. Mikro Yeterlilik-Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Sözlüğü. Available from: <https://www.tyc.gov.tr/sozlukler>

Kır Ş, Bozkurt A. Yükseköğretimde Mikro-Krediler Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi. 2022 Apr 15;8(1):12–29.

Ahsan K, Akbar S, Kam B, Abdulrahman MDA. Implementation of micro-credentials in higher education: A systematic literature review. Educ Inf Technol (Dordr). 2023 Oct 1;28(10):13505–40.

Ruddy C, Ponte F. Preparing students for university studies and beyond: a micro-credential trial that delivers academic integrity awareness. Journal of the Australian Library and Information Association. 2019 Jan 2;68(1):56–67.

Hunt T, Carter R, Zhang L, Yang S. Micro-credentials: the potential of personalized professional development. Development and Learning in Organizations: An International Journal. 2020 Apr 15;34(2):33–5.

Avrupa Birliği Komisyonu. Proposal for a Council Recommendation on a European approach to micro-credentials for lifelong learning and employability [Internet]. 2022 [cited 2024 Aug 19]. Available from: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9237-2022-INIT/en/pdf>

Yıldırım S, Yıldırım G, Çelik E, Kara A. Dijital Rozetlere Yo"nelik O"ğrenci Go"ru"s,lerinin İncelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 2014;3(4):208–16.

Varadarajan S, Koh JHL, Daniel BK. A systematic review of the opportunities and challenges of micro-credentials for multiple stakeholders: learners, employers, higher education institutions and government. International Journal of Educational Technology in Higher Education. 2023 Dec 1;20(1):13.

Pollard V, Vincent A. Micro-credentials: A Postdigital Counternarrative. Postdigital Science and Education. 2022 Oct 1;4(3):843–59.

Hebecci MT, Usta E. Eğitim Ortamlarında Dijital Rozet Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. Turkish Journal of Computer and Mathematics Education. 2018;9(2):192–210.

Desmarchelier R, Cary LJ. Toward just and equitable micro-credentials: an Australian perspective. International Journal of Educational Technology in Higher Education. 2022 Dec 1;19:Article 25.

Pizarro Milian R. Back to Basics? Facilitating the Recognition of Micro-Credentials in Ontario PSEs. Journal of Innovation in Polytechnic Education. 2021;3(1):37–46.

Bozkurt A, Brown M. Micro-credentials: Stackable, Combinable, or Transferable Qualifications. EdTechnica: The Open Encyclopedia of Educational Technology [Internet]. 2022 [cited 2024 Aug 19]; Available from: <https://edtechbooks.org/encyclopedia/microcredentials>

Kızıldoğan OH, Ünsal A. Hemşirelik Öğrencilerinin Bilimsel Etkinliklere Katılma Durumlarının ve Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2021;6(1):62–76.

Er S, Ateş E. Hemşirelik Mesleğini Seçen Bireylerde Kuşaklar Arası Bireysel ve Mesleki Değerlerin Belirlenmesi. JAREN. 2020;6(3):514–22.

Karabey T, Gülsoy Z, Yıldırım G. Türkiye'deki Ulusal Hemşirelik Derneklerinin Etkinliklerine Bir Bakış. Lokman Hekim Dergisi. 2020 Sep 23;10(3):384–91.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Truskowska E, Emmett Y, Guerandel A. Digital badges: An evaluation of their use in a Psychiatry module. *The Asia Pacific Scholar*. 2023 Apr 1;8(2):47–56.

Garnett T, Button D. The use of digital badges by undergraduate nursing students: A three-year study. *Nurse Educ Pract*. 2018 Sep 1;32:1–8.

EFFECTS OF POVERTY ON INDIVIDUAL/COMMUNITY HEALTH: THE ROLE AND RESPONSIBILITIES OF THE NURSE

Edanur Aktaş¹, Nermin Altunbaş¹

¹Sivas Cumhuriyet University

Poverty is a situation where individuals experience inadequacy in meeting their basic needs. This is associated such as inadequate education, poor living conditions and social exclusion. Poverty has always been seen as one of the main obstacles to societies reaching prosperity. In addition, due to the problems it creates, it has always existed as an insurmountable problem both nationally and internationally for many years. Although the reasons affecting poverty vary from country to country, globalization is among the important factors affecting poverty in today's world. Developments brought about by globalization can cause income inequality, especially in underdeveloped and developing countries. This income inequality creates poverty. Therefore, the poor will be the ones whose health deteriorates the most in economic downturns. When we look at the relationship between poverty and health, it is of great importance in terms of the welfare of societies and the quality of life of individuals. In the short term, poor individuals are more likely to face problems such as not being able to obtain prescribed medications, postponing preventive and therapeutic health services, domestic violence and mental health problems. In the long term, failure to continue treatments will lead to an increase in disease prevalence and an increase in the complications of chronic diseases. Therefore, combating poverty and developing health policies are critical to public health. Although the role of the nurse in addressing poverty has not been specifically stated in the fight against poverty, there is significant international professional support for their role in advocating for healthy public policy or promoting health equity. The nurse should assess the health status and needs of poor people, establish long-term therapeutic relationships, ensure access to health services for the poor, support the family's coping skills, survival efforts and resources, and be an advocate for the individual and the family.

Anahtar Kelimeler: Disease, nurse, health, poverty

YOKSULLUĞUN BİREY/TOPLUM SAĞLIĞINA ETKİLERİ: HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI

Edanur Aktaş¹, Nermin Altunbaş¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Yoksulluk, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamada yetersizlik yaşadığı bir durumdur. Bu, yalnızca düşük gelirle değil, aynı zamanda yetersiz eğitim, kötü yaşam koşulları ve sosyal dışlanma gibi çeşitli faktörlerle de ilişkilidir. Yoksulluk, toplumların refaha erişmesinde her dönem baş engellerden biri olarak görülmüştür. Bunun yanı sıra ortaya çıkardığı problemler sebebiyle de uzun yıllardır hem ulusal hem de uluslararası alanda önüne geçilemeyen bir sorun olarak her zaman var olmuştur. Yoksulluğu etkileyen nedenler ülkeden ülkeye değişmekle birlikte günümüz dünyasında küreselleşme yoksulluğu etkileyen önemli faktör arasında yerini almaktadır. Küreselleşmenin ortaya çıkardığı gelişmeler, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliği ortaya çıkarabilmektedir. Bu gelir eşitsizliği yoksulluğu meydana getirir. Dolayısıyla ekonomik kötü gidişte sağlığı en fazla bozulanlar yoksullar olacaktır. Yoksulluk ve sağlık arasındaki ilişkiye bakıldığında, toplumların refahı ve bireylerin yaşam kalitesi açısından büyük önem taşır. Yoksul bireylerde kısa vadede reçete edilen ilaçları alamama, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini erteleme, aile içi şiddet ve ruh sağlığı sorunlarıyla daha fazla karşı karşıya kalmaktadır. Uzun vadede tedavilerin sürdürülememesi; hastalık prevalanslarının artmasına, kronik hastalıkların komplikasyonlarında yükselmeye neden olacaktır. Bu nedenle, yoksullukla mücadele ve sağlık politikalarının geliştirilmesi, toplumsal sağlık açısından kritik öneme sahiptir. Yoksullukla mücadele konusunda her ne kadar hemşirenin yoksulluğu ele almadaki rolü özel olarak belirtilmemiş olsa da sağlıklı kamu politikasının savunulması veya sağlık eşitliğinin teşvik edilmesindeki rollerine yönelik önemli miktarda uluslararası mesleki desteği bulunmaktadır. Hemşire, yoksul insanların sağlık durumu ve gereksinimlerini belirlemeli, uzun süreli tedavi edici ilişkiler kurmalı, yoksulların sağlık hizmetlerine ulaşmasını sağlamalı, ailenin baş etme becerilerini, yaşamı sürdürme çabalarını ve kaynaklarını desteklemeli, birey ve aile için savunucu olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hastalık, hemşire, sağlık, yoksulluk

AUTOMATED EXTERNAL DEFIBRILLATOR USE IN PUBLIC AREAS AND ITS IMPORTANCE FOR PUBLIC HEALTH

Ayşenur Yetik Aras¹, Ayfer Tezel²

¹Ankara University, Institute of Health Sciences, Ankara, Türkiye

²Ankara University, Faculty of Nursing, Ankara, Türkiye

Out-of-hospital cardiac arrest (OHCA) is a cause of high mortality and is an important public health problem. On average, 70-90% of OHCA cases are lost before reaching the hospital. However, it is stated that when cardiopulmonary resuscitation (CPR) and automatic external defibrillator (AED) are used, the survival rate is as high as 75%. While the survival rate is 29% when CPR is started within the first four minutes, the survival rate drops to 7% when started after four minutes. If immediate intervention is not made when cardiac arrest develops, neurological and functional recovery weakens with each minute and the probability of survival decreases.

AED devices are safe and effective systems that analyze the heart rhythm in cases of cardiac arrest, determine that an electric shock is necessary, and provide electric current to the heart to ensure normal heart function, even when used by volunteers. The benefits of defibrillation programs accessible to the public and AEDs being more accessible and available in society are indisputable. These benefits have been attributed to the reduction in time to defibrillation by witnessed rescuers, as survival in shockable AED decreases significantly with each minute of delay in defibrillation. This can only be achieved with public access programs and on-site AEDs. When the nearest AED is accessible in AED, 30-day survival is almost doubled compared to when it is not. In many countries around the world, the availability of defibrillators in public spaces is regulated by various legislations. As nurses, we should work to promote the use of AEDs in public spaces, schools, sports centers, and crowded areas in Turkey, and to ensure that they are included in legislation and guidelines, as part of our advocacy role for improving public health.

Anahtar Kelimeler: Automatic External Defibrillator; Community Health; Out-of-hospital Cardiac Arrests

HALKA AÇIK ALANLARDA OTOMATİK EKSTERNAL DEFİBRİLATÖR KULLANIMI VE TOPLUM SAĞLIĞI İÇİN ÖNEMİ

Ayşenur Yetik Aras¹, Ayfer Tezel²

¹ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye

²ankara Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

Hastane dışı kardiyak arrest (HDKA) yüksek mortalite nedenlerindedir ve önemli bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. HDKA vakaların ortalama %70-90'ı hastaneye ulaştırılmadan kaybedilmektedir. Ancak, kardiyopulmoner resüsitasyon (KPR) ve otomatik eksternal defibrilatör (OED) kullanıldığı zaman yaşam oranının %75 gibi yüksek bir oranı bulunduğu belirtilmektedir. KPR uygulamasının ilk dört dakika içinde başladığı durumlarda sağ kalım oranı %29 iken, dört dakikadan sonra başlatıldığı durumlarda ise sağ kalım oranı %7'ye düşmektedir. Kalp durması geliştiğinde hemen müdahale edilmezse, her dakika nörolojik ve fonksiyonel iyileşme zayıflar ve hayatta kalma olasılığı azalır.

OED cihazları kalp durması yaşayan vakalarda kalp ritmini analiz edip, elektro şokun gerekli olduğunu belirleyen, kalbe elektrik akımı vererek kalbin normal çalışmasını sağlamaya yönelik, gönüllü kişiler tarafından kullanıldığı dahi güvenli ve efektif sistemlerdir. Halkın erişebileceği defibrilasyon programları ve OED'lerin toplumda daha fazla erişilebilirliği ve bulunabilirliği olması, erken defibrilasyonun hayatta kalma ve işlevsel sonuç üzerindeki faydaları tartışılmazdır. Bu faydalar, tanıklı kurtarıcılar tarafından defibrilasyona kadar geçen sürenin azalmasına bağlanmıştır, çünkü şoklanabilir HDKA'de sağkalım, defibrilasyondaki her bir dakikalık gecikme ile önemli ölçüde azalır. Bu da, yalnızca halka açık erişim programları ve yerinde OED'ler ile sağlanabilir. HDKA de en yakın OED erişilebilir olduğunda, erişilemeyen ile karşılaştırıldığında, 30 günlük hayatta kalma neredeyse iki katına çıkar. Dünya genelinde pek çok ülkede kamusal alanlarda defibrilasyon bulundurulması çeşitli mevzuatlarla düzenlenmiştir.

Toplum sağlığının iyileştirilmesi için hemşireler olarak, savunuculuk rolü kapsamında: OED'lerin Türkiye'de kamuya açık alanlarda, okullarda, spor merkezlerinde, kalabalık alanlarda kullanımının teşvik edilmesi, mevzuat ve yönergelerde yer bulması için çalışmalar yapmalıyız.

Anahtar Kelimeler: Hastane Dışı Kalp Durmaları; Otomatik Eksternal Defibrilatör; Toplum Sağlığı

Kaynakça: Magnavita N, Sacco A, Nucera G, Chirico F. First aid during the COVID-19 pandemic. Occup Med (Lond).2020;70(7):458-460.

Sudden Cardiac Arrest, Mortality, Circulation, Heart Disease and Stroke Statistics, American Heart Association , 2018 Chapter 16,p.357.

A Guide to Automated External Defibrillators (AEDs), Resuscitation Council (UK) and British Heart Foundation , April,2017, p.3, www.nhs.co.uk.

Gültekin T, Ardahan M. Current status and the importance of basic life support training in Turkey and the World. Asian Pacific Journal of Health Sciences, (2018) 12/21;5.

Panchal AR, Bartos JA, Cabanas JG, et al. Adult basic and advanced life support 2020 American Heart Association Guidelines for Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care. *Circulation*.2020;142(16):S366–S468. <https://doi.org/10.1161/CIR.0000000000000916>.

Zideman DA, Singletary EM, Borra V, et al. European Resuscitation Council Guidelines 2021: First aid. *Resuscitation*. 2021;161:270-290.

NSW Ambulance Dispatch Database, NSW Ambulance Service, and the NSW Emergency Department and Ambulance Surveillance System, Centre for Epidemiology and Evidence, NSW Ministry of Health,2012.

European Resuscitation Council Guidelines 2021: Epidemiology of cardiac arrest in Europe.

Karlsson L, Malta Hansen C, Wissenberg M, et al. Automated external defibrillator accessibility is crucial for bystander defibrillation and survival: A registry-based study. *Resuscitation*. 2019;136:30–7.

JOB SATISFACTION AND BURNOUT OF NURSES WORKING IN EARTHQUAKE ZONES

Hüseyin Aca¹, Yeter Kitiş¹

¹Gazi University Graduate School Of Health Sciences

Natural disasters are defined as sudden events that adversely affect the essential needs of society and individuals. The earthquake centered in Elbistan, Maraş, which occurred in February 2023, caused significant destruction and loss of life across a wide area. In addition to private homes, numerous collective living spaces and healthcare institutions were either destroyed or rendered unusable. Health services, which are essential and continuous, have been attempted to be maintained in tents or containers. Healthcare workers faced issues such as shelter, nutrition, and security alongside the affected population. The changing work conditions and environments, the loss of colleagues, and the evolving healthcare needs of displaced families have posed challenges for healthcare professionals in performing their duties. Those who were working in the area before the earthquake or newly assigned to it may experience psychological disorders such as depression, anxiety, and stress due to adverse environmental conditions and limited resources.

Work plays a crucial role in people's lives. The satisfaction derived from work and its motivating aspects indicate the fulfillment employees gain from their jobs. Job satisfaction arises when job characteristics align with the employees' desires, reflecting their contentment at work. With the recent earthquake, unexpected events, the complexity and urgency of healthcare services, and the necessity for continuous service have imposed additional responsibilities on healthcare professionals. Moreover, providing services under poor environmental conditions with limited resources can lead to alienation, desensitization, and professional burnout among healthcare workers, negatively affecting their commitment and job performance. Low job satisfaction among nurses in the disaster area can emerge as a factor that reduces job commitment and the quality of care.

This review aims to discuss the literature on job satisfaction and burnout among nurses, considering the healthcare conditions following disasters.

Anahtar Kelimeler: earthquake, nursing, job satisfaction, burnout

DEPREM BÖLGESİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN İŞ DOYUMU VE TÜKENMİŞLİK

Hüseyin Aca¹, Yeter Kitiş¹

¹Sağlık Bilimleri Enstitüsü | Gazi Üniversitesi

Öz:

Doğal afet, toplumun ve bireylerin yaşamsal ihtiyaçlarını olumsuz yönde etkileyen ani olaylar olarak tanımlanmaktadır. 2023 yılı şubat ayında yaşanan, geniş bir alanı etkileyen Maraş Elbistan merkezli deprem çok büyük bir yıkıma ve can kaybına neden olmuştur. Özel konutların yanı sıra çok sayıda toplu yaşam alanı ve sağlık kurumu da yıkılmış ya da kullanılamaz hale gelmiştir. Kesintisiz bir hizmet olan sağlık hizmeti çadır ya da konteynerlerde sürdürülmeye çalışılmıştır. Sağlık çalışanları depremin yıktığı kentteki halkla birlikte barınma, beslenme ve güvenlik problemleri ile karşı karşıya kalmıştır. Sağlık çalışanları depremden sonra çalışma düzenlerinin, alanlarının ve koşullarının olumsuz yönde değişmesi, ekip arkadaşlarını kaybetme, depremde ailelerin değişen sağlık bakım gereksinimleri nedeniyle mesleklerini icra etmekte zorluklar çekmektedirler. Deprem öncesi bölgede çalışmakta olan ya da bölgeye yeni atanan sağlık çalışanları olumsuz çevre koşulları ve çalışma ortamındaki kısıtlı olanaklar nedeniyle depresyon, anksiyete ve stres gibi psikolojik rahatsızlıklar yaşayabilmektedirler.

İş, insanların yaşamında önemli bir yere sahiptir. Yapmış oldukları işten haz almaları ve işin motive edici olması işten aldıkları doyumunu göstermektedir. İş doyumunu, iş özelliklerinin çalışanların istekleriyle eşleşmesi durumunda ortaya çıkan ve çalışanın işinden memnuniyetini belirleyen bir olgudur. Yaşanan depremle birlikte beklenmedik olaylar, sağlık hizmetinin karmaşıklığı, aciliyeti ve süresiz bir hizmet olması gibi durumlar sağlık çalışanlarına daha fazla sorumluluk yüklemiştir. Bunun yanı sıra olumsuz çevre koşullarında ve kısıtlı olanaklarla hizmet vermek sağlık çalışanlarında meslekte yabancılaşma, duyarsızlaşma ve mesleki tükenmişliğe yol açabilir ve işe bağlılığı ve iş performansını olumsuz etkileyebilmektedir. Afet bölgesinde çalışan hemşirelerde iş doyumunun düşük olması, işe bağlılığı azaltan ve bakım kalitesini düşüren bir faktör olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Bu derlemede hemşirelerde iş doyumunu ve tükenmişlik ile ilişkili literatürün afet sonrası sağlık hizmeti koşullarını da dikkate alarak tartışılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: deprem, hemşirelik, iş doyumunu, tükenmişlik

MISSED NURSING CARE IN PEDIATRIC CLINICS IN TURKEY

Tuğçe Gençođlu¹, Meltem Kùrtüncü¹

¹Bùlent Ecevit University

The term "missed nursing care" refers to "the continuous non-provision or delay in delivering all or part of the care required by the patient." This concept is categorized into nine primary care domains and seven causes. The nine primary care domains are ambulation, turning, delayed or missed feedings, patient education, discharge planning, emotional support, hygiene, intake and output documentation, and surveillance; seven causes are insufficient staffing, inadequate utilization of available staff resources, time demands of nursing interventions, poor teamwork, ineffective delegation, habitual practices, and denial. Evidence indicates that missed nursing care, also known as care neglect, adversely affects care quality and is associated with negative patient outcomes such as hospital-acquired infections, pressure ulcers, medication errors, falls, patient dissatisfaction, and prolonged hospital stays. Additionally, it is linked to adverse effects for nurses, including burnout and increased turnover.

In pediatric patients, who are especially vulnerable and at higher risk, the complexity and intensity of care requirements are generally greater compared to other populations. Pediatric settings face unique challenges, including frequent ethical dilemmas and the crucial involvement of family in care, which exacerbate the severity of missed nursing care.

This review aims to evaluate the prevalence and impact of missed nursing care in pediatric clinics in Turkey. Searches were conducted in Google Scholar, ResearchGate, Scopus, and PubMed using keywords such as "missed nursing care and pediatrics" and "karşılanamayan hemşirelik bakımı ve pediatri." The review considered studies published between 2000 and 2024, available in full text, and written in Turkish or English. The literature review identified only five studies and one master's thesis on missed nursing care in pediatric clinics in Turkey, highlighting a significant gap. Given the increasing importance of patient safety and healthcare quality standards, further research is essential to explore the causes, frequency, and outcomes of missed nursing care in pediatric settings

Anahtar Kelimeler: Missed nursing care, pediatrics, patient

TÜRKİYE'DE PEDIATRİ KLİNİKLERİNDE KARŞILANAMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI

Tuğçe Gençođlu¹, Meltem Kürtüncü¹

¹Bùlent Ecevit Üniversitesi

Karşılanamayan hemşirelik bakımı kavramı, " hastanın gereksinim duyduğu bakımın tümünün veya bir kısmının sürekli olarak verilmemesi, geciktirilmesi" olarak tanımlanmıştır. Bu kavramın dokuz ana bakım alanı ve yedi sebebi belirlenmiş; dokuz ana bakım alanı, "hijyen, aldığı-çıkarttığı takibi, duygusal destek, beslenme, gözlem, taburculuk planlaması, hasta eğitimi, ambulasyon ve mobilizasyon" olarak, yedi sebep ise "hemşire sayısının yetersizliği, mevcut kaynakların yetersiz kullanımı, alışkanlık, inkâr, uygunsuz yetki verilmesi, hemşirelik bakım süresinin az olması ve zayıf ekip çalışması " olarak kavramsallaştırılmıştır. Yapılan araştırmalarda ihmal hatası olarak da adlandırılan karşılanamayan hemşirelik bakımının bakım kalitesini düşürdüğu ve hastane enfeksiyonları, basınç ülserleri, ilaç uygulama hataları, düşme, hasta memnuniyetsizliği ve hastanede kalış süresinde uzama gibi birçok olumsuz hasta sonucuyla beraber mesleki tükenmişlik, işten ayrılma gibi hemşire odaklı negatif sonuçlara da sebep olduğu bildirilmiştir.

Hassas ve riskli bir grup olan pediatri hastalarında diğer hasta gruplarına kıyasla bakım ihtiyacı ve tedavisi daha karmaşık ve fazladır. Etik ikilemlerin daha sık yaşandığı, ailenin de bakıma katıldığı pediatri kliniklerinde bakım gereksinimlerinin karşılanamaması sonucu oluşan hasta sonuçları çok daha ciddi olabilmektedir.

Ülkemizde pediatri kliniklerinde karşılanamayan hemşirelik bakımı durumunu belirlemek amacıyla yazılan bu derlemede; Google Akademik, ResearchGate, Scopus ve PubMed veri tabanlarında ‘‘karşılanamayan hemşirelik bakımı ve pediatri’’, ‘‘missed nursing care and pediatric’’ anahtar kelimeleri ile arama yapılmıştır. 2000-2024 yılları arasında yapılan, tam metnine ulaşılan ve Türkçe veya İngilizce yazılan çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir. Ülkemizde pediatri kliniklerinde karşılanamayan hemşirelik bakımı ile ilgili sadece beş çalışma ve bir yüksek lisans tezine rastlanmıştır. Yurtdışında yapılan çalışmalar incelendiğinde ülkemizdeki çalışma kısıtlılığı dikkat çekmektedir. Her geçen gün önemi artan hasta güvenliği ve sağlıkta kalite standartları konuları temelinde bakıldığında pediatrik hasta gruplarında karşılanamayan hemşirelik bakımının nedenlerini, sıklığını, hemşire ve hasta sonuçlarını inceleyen çalışmalara gereksinim olduğu ortadadır.

Anahtar Kelimeler: Karşılanamayan hemşirelik bakımı, pediatri, hasta

INNOVATION IN CHILD HEALTH AND DISEASE NURSING: INVENTIONS FROM TURKEY

Şenay Çetinkaya¹

¹Cukurova University

An invention is the creation of something that has not existed before through human effort. I have 5 patent applications so far, within the scope of patent with examination and free invention. The **first** of these was the Device that ***A Device to Pre-Determine Baby Cry and Provide Them to Calm Down with White Noise***, in 2017, the European Patent Registration was approved. I won a silver medal with this invention at the 3rd International Istanbul Invention Fair, which I attended with a stand invitation from the Turkish Patent Office. In 2021, the American Patent Registration was approved and I received an American Patent. With white noise, babies' pain is relieved and it becomes easier for them to fall asleep.

My **second** invention, called the ***A Feeding Set To Feed Premature Babies With Finger***, was approved by the European Patent Registration. It will provide early breastfeeding for newborns, especially premature babies, and it will also protect them from infection since it is special for each baby. My patent application, which was the first to participate in Doktorclup Awards 2019, which I attended upon invitation and won the first prize in the Innovative Nurse of the Year Category, is the ***Feeding Unit for Premature Babies***, which came in **third**. It will prevent respiratory diseases such as pneumonia in babies, decubitus ulcers, and is suitable for kangaroo care.

Oxygen application is important in the treatment of respiratory problems in newborns, high doses and uncontrolled use of oxygen causes diseases such as Neonatal Retinopathy-ROP. The Turkish Patent Utility Model registration was approved for my **fourth** invention, called ***A Method Of Adjustment Oxygen Content and Warning System In Mechanical Ventilator Device For Preventing Premature Retinopathy***. With my **fifth** invention, the ***Multifunctional Edema Tracking Device***, I won the "Caplan Prize" at the 47th European Lymphology Congress. This device, for which I received a German patent, will also be available for use in adults. Innovative practices have an important place in improving the quality of nursing care.

Anahtar Kelimeler: Innovation, Child Health and Disease Nursing, Invention, Turkey

ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ'NDE İNOVASYON: TÜRKİYE'DEN İCATLAR

Şenay Çetinkaya¹

¹Çukurova Üniversitesi

Buluş ya da icat, daha önce bulunmayan bir şeyin insan çabasıyla oluşturulmasıdır. İcatların çoğu daha önce var olan teknolojilerin yeni ve benzersiz biçimde bir araya getirilmesinin sonucudur. İncelemeli patent ve serbest buluş kapsamında, şu ana kadar 5 patent başvurum bulunmaktadır. Bunlardan **ilki**, 2017 tarihinde, *Bebeklerin Ağlamasını Önceden Tespit Edip, Beyaz Gürültü Dinleterek Sakinleşmelerini Sağlayan Cihaz*'dı, Avrupa Patent Tescili onaylandı. Bu buluşumla Türk Patent Kurumu'ndan aldığım stant davetiyle katıldığım 3. Uluslararası İstanbul Buluş Fuarı'nda gümüş madalya kazandım. 2020 yılında Almanya, Birleşik Krallık patent tescilleri onaylandı. 2021 yılında ise Amerika Patent Tescili onaylanarak Amerika Patenti aldım. Beyaz gürültüyle, bebeklerin ağrısı giderilmekte, uykuya dalışları kolaylaşmaktadır.

Prematüre Bebekleri Parmakla Beslemek İçin Beslenme Seti isimli **ikinci** buluşuma 2021 yılında Avrupa Patenti Tescili onaylandı. Yenidoğan özellikle prematüre bebeklerin erken sürede anne sütüyle beslenmesi sağlayacağı gibi her bebeğe özel olduğundan enfeksiyondan da koruyacaktır.

Aldığım davet üzere katıldığım Doktorclup Awards 2019'da ilk kez katılımı olan ve ilk kez verilen Yılın Yenilikçi Hemşiresi Kategorisinde birincilik ödülü kazandığım patent başvurum ise **üçüncü** olan *Prematüre Bebekler için Besleme Ünitesi*'dir. Bebeklerde pnömoni gibi solunum hastalıkları, bası yaraları veya dekübit ülserleri olarak da bilinen yatak yaralarını önleyecektir, kanguru bakımı için uygundur.

Yenidoğanlarda solunum sorunlarının tedavisinde oksijen uygulaması önem taşır, oksijenin yüksek dozda ve kontrolsüz kullanımı Yenidoğan Retinopatisi (ROP), Bronkopulmoner Displazi (BPD) gibi hastalıklara neden olur. Prematüre Retinopatisini Önlemede Mekanik Ventilator Cihazı Uyarı Sistemi isimli **dördüncü** buluşuma 2021 yılında Türk Patent Faydalı Model tescili onaylandı.

Çok Fonksiyonlu Ödem Takip Cihazı isimli **beşinci** buluşumla, 47. Avrupa Lenfoloji Kongresi'nde "Caplan Prize" ödülünü kazandım. 2022 yılında Almanya patenti aldığım bu cihaz yetişkinlerde de kullanılabilir.

Toplumsal, bilimsel, teknolojik, ekonomik, siyasal vb. değişimler hemşirelerin rollerini genişletmekte ve zaman zaman da yeni roller üstlenmelerini zorunlu hale getirmektedir. İnovatif uygulamalar hemşirelik bakım kalitesinin geliştirilmesi, bakım maliyetlerinin azaltılması, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının ve hemşirelikte bilimsel bilgi birikiminin artırılmasında önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: İnovasyon, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, İcat, Türkiye

Kaynakça: Çetinkaya Ş. "21. Yüzyılda Pediatri Hemşireliğinde Yeni Arayışlar" 3. Uluslararası Hipokrat Tıp ve Sağlık Bilimleri Kongresi'nde Konferans. Ankara, Türkiye. 6-7.03.2020

Çetinkaya Ş. A Device to Pre-Determine Baby Cry and Provide Them to Calm Down with White Noise. The International Congress On Information Technologies In Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment And Engineering Proceeding Book of the INFTEC 2024. In-Person.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Publisher: Tokat Gaziosmanpasa University. Yalçın Tahtalı (Edt). Face to face & Oral presentation. International Congress on Information Technologies in Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment, and Engineering (INFTEC - 2024) ISBN: 978-975-7328-95-7. Tokat / Turkey, 08-10 May 2024.

<https://www.inftec.org/uploads/inftec-2024-kongre-kitabi.pdf>

Çetinkaya Ş. Feeding Unit For Premature Babies. The International Congress On Information Technologies In Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment And Engineering Proceeding Book of the INFTEC 2024. In-Person. Publisher: Tokat Gaziosmanpasa University. Yalçın Tahtalı (Edt). Face to face & Oral presentation. International Congress on Information Technologies in Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment, and Engineering (INFTEC - 2024) ISBN: 978-975-7328-95-7. Tokat / Turkey, 08-10 May 2024

<https://www.inftec.org/uploads/inftec-2024-kongre-kitabi.pdf>

Çetinkaya Ş. A Feeding Set to Feed Premature Babies with Finger. The International Congress On Information Technologies In Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment And Engineering Proceeding Book of the INFTEC 2024. In-Person. Publisher: Tokat Gaziosmanpasa University. Yalçın Tahtalı (Edt). Face to face & Oral presentation. International Congress on Information Technologies in Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment, and Engineering (INFTEC - 2024). ISBN: 978-975-7328-95-7. Tokat / Turkey, 08-10 May 2024

<https://www.inftec.org/uploads/inftec-2024-kongre-kitabi.pdf>

Çetinkaya Ş. A Method Of Adjustment Of Oxygen Content And Warning System In Mechanical Ventilator Device For Preventing Premature Retinopathy. The International Congress on Information Technologies In Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment And Engineering Proceeding Book of the INFTEC 2024. In-Person. Publisher: Tokat Gaziosmanpasa University. Yalçın Tahtalı (Edt). Face to face & Oral presentation. International Congress on Information Technologies in Medicine, Pharmacy, Agriculture, Food, Forestry, Environment, and Engineering (INFTEC - 2024). ISBN: 978-975-7328-95-7. Tokat / Turkey, 08-10 May 2024

<https://www.inftec.org/uploads/inftec-2024-kongre-kitabi.pdf>

Çetinkaya Ş. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde İnovasyonun Önemi (The Importance of Innovation in Child Health and Disease Nursing). Cukurova Med J 2020;45 (Özel Sayı 1): 86-87.

Çetinkaya Ş. Innovation in pediatric nursing: Inventions from Turkey | Senay Cetinkaya Turkey | Nursing Events. Magnus Group LLC. On August 17, 2022

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=YNDNnvzw2UQ>

THE EFFECT OF PARENTAL EATING BEHAVIOR ON FOOD NEOPHOBIA IN PRESCHOOL CHILDREN

Güler Özsoy¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit University Hospital Researcher

The research was conducted to analyze the eating behaviors of preschool children and their parents and to evaluate the factors affecting the formation of food neophobia. The research was carried out in kindergartens in Ereğli district of Zonguldak and 339 subjects were used in the study. The received data were processed into the IBM SPSS Statistics 23 system. Data were collected with the Sociodemographic Information Form, Adult Eating Behavior Scale and Child Food Rejection Scale. Pearson correlation analysis was used to examine the relationship between the scales. Cronbach's alpha value was used for scale reliability. $P < 0.05$ was accepted for significance. 55.5% of the children are girls, and the average BMI is 16.32 ± 3.06 . While 10.6% of children have comorbidities, 33.3% of those with comorbidities have asthma or allergic bronchitis. Their mothers are responsible for 82.9% of them, 75.8% have 3 main meals a day, and 52.2% have 2 snacks a day. Additionally, 31.3% consume junk food, 46.3% choose food, and 23.6%'s parents choose food. Child food rejection scale score is 32.74 ± 7.68 , adult eating behavior scale score is 77.71 ± 8.81 . One of the most frequently used criteria when evaluating scale reliability is Cronbach's alpha, which is a measure of internal consistency. There is a statistically significant positive relationship between the child food rejection scale and the adult food rejection scale ($p < 0.05$). According to the results of the research, parents' attitudes and behaviors towards food affect children in every dimension, and it is thought that necessary educational programs should be created to prevent this situation and more studies should be conducted on this subject.

Anahtar Kelimeler: Food, food neophobia, preschool period, parental behaviors, eating behavior.

OKULÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARINDA EBEVEYN YEME DAVRANIŞININ BESİN NEOFOBİSİ ÜZERİNE ETKİSİ

Güler Özsoy¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversite Hastanesi

Araştırma, okul öncesi çocukların ve ebeveynlerinin yeme davranışlarını analiz etmek ve besin neofobisinin oluşumunu etkileyen faktörleri değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma Zonguldak'ın Ereğli ilçesine bağlı ana okullarında gerçekleştirilmiş olup çalışmada 339 denek kullanılmıştır. Alınan veriler IBM SPSS Statistics 23 sistemine işlenmiştir. Veriler, Sosyodemografik Bilgi Formu, Yetişkin Yeme Davranışı Ölçeği ve Çocuk Besin Reddi Ölçeği ile toplanmıştır. Ölçekler arasında ilişkinin incelenmesi için pearson korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Ölçek güvenilirlikleri için ise Cronbach alfa değerinden yararlanılmıştır. Anlamlılık için $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Çocukların %55,5'i kız, BKİ ortalaması $16,32 \pm 3,06$ 'dır. Çocukların %10,6'sında ek hastalık bulunmakta iken ek hastalığı olanların %33,3'ünde astım ya daalerjik bronşit bulunmaktadır. %82,9'undan annesi sorumlu, %75,8'inin günde 3 ana öğünü bulunmakta, %52,2'sinin günde 2 ara öğünü bulunmaktadır. Ayrıca %31,3'ü abur cubur tüketmekte, %46,3'ü besin seçmekte ve %23,6'sının ebeveyni besin seçmektedir. Çocuk besin reddi ölçek skoru $32,74 \pm 7,68$, yetişkin yeme davranışı ölçek skoru $77,71 \pm 8,81$ 'dir. Ölçek güvenilirliğinin değerlendirilmesi sırasında en sık kullanılan kriterlerden biri içsel tutarlılık ölçüsü olan Cronbach's alfa'dır. Çocuk besin reddi ölçeği ile yetişkin yeme reddi ölçeği arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı derecede bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$). Araştırma sonuçlarına göre ebeveynin besinlere karşı tutum ve davranışları her boyutuyla çocukları da etkilemekte olup bu durumun önüne geçilmesi için gerekli eğitim programları oluşturulmalı ve bu konu hakkında daha fazla çalışma yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Besin, besin neofobisi, okul öncesi dönem, ebeveyn davranışları, yeme davranışı.

Kaynakça:

Aksoy G. & Garipağaoğlu M. 1-2 Yaş Dönemi Çocuk Ve Anne Beslenmesi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi Evaluation The Relationship Between Nutrition Of The Child Aged Between 1-2 Years And Mother. 3–16. 2021.

An M., Zhou Q., Younger K., Liu X., Kearney J. Are Maternal Feeding Practices And Mealtime Emotions Associated With Toddlers' Food Neophobia? A Follow-Up To The Dıtcoombe Hospital Birth Cohort İn Ireland. Int. J. Environ. Res. Public Health,17,8401. 2020.

Angeles-Agdeppa I., Monville-Oro E., Gonsalves J. F. & Capanzana M. V. Integrated School Based Nutrition Programme Improved The Knowledge Of Mother And School Children. Maternal And Child Nutrition, 15(S3), 1–9. 2019.

Elkins A., Zickgraf H. Picky Eating And Food Neophobia: Resemblance And Agreement İn Parent/Young Adult Dyads. Appetite,126,36-42. 2018.

Hoffmann D. A., Marx J. M., Burmeister J. M. & Musher-Eizenman D. R. Friday Night Is Pizza Night: A Comparison Of Children's Dietary Intake And Maternal Perceptions And Feeding Goals On Weekdays And Weekends. International Journal Of Environmental Research And Public Health, 15(4). 2018.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Şengüzel S. & Yılmaz Akyüz E. Çocuk Besin Reddi Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Beslenme Ve Diyet Dergisi, 50(1), 27–34. 2022.

Tavşancıl, E. Tutumların Ölçülmesi Ve Spss İle Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 2006.

Ulu, B. Annenin Beslenme Bilgi Düzeyi İle Çocukların Beslenme Durumu Ve Beden Adipoz İndeksi Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. 2019.

Yücel M., Karabrahimoğlu A. & Orhan H. Yetişkin Yeme Davranışı Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(2), 59-67. 2022.

THE ROLE OF TELENURSING SERVICES IN ALLEVIATING THE GLOBAL NURSE SHORTAGE

Rahime Aslan¹, Bariş Kedali², Teslime Tuğba Koç², Batuhan Yiğit²

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Psychiatric Nursing, Kütahya, Turkey.

²Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Kütahya, Turkey.

The number of nurses available worldwide is not sufficient to meet patient needs. Therefore, we are facing a future of “too much work, too few nurses” (1). This review was conducted to examine the role of telenursing services in reducing the global nursing shortage. Telenursing is a nursing paradigm that uses technology to deliver nursing care in the 21st century (2). Telenursing refers to the use of information technology to deliver nursing care and services via mobile devices and computers when there is distance between the patient and the nurse or between the nurse and the healthcare provider (3). Telenursing can be used as a problem-solving tool in rural areas with inadequate access to clinics or hospitals, in primary care, emergency services, telepsychiatry, and in the delivery of health services during pandemics and natural disasters (1,4). Telenursing can improve the quality of nursing care and reduce the workload on nurses with its use in psychiatry, pediatrics, geriatrics and other different nursing fields (2,5). The use of telenursing in the provision of health services offers advantages such as low-cost care, easy accessibility, and reduced number of patients waiting for care (6). The current nursing shortage worldwide can be reduced by widely promoting the use of telenurses in providing many services such as home care, telephone triage, case management, chronic disease management, pregnancy and newborn monitoring, pre- and postoperative patient care, and mental health promotion and improvement (1). Reducing the global nursing workforce shortage can be possible by using and spreading telenursing in every area where health care services are provided. The integration of artificial intelligence technologies into health services can pave the way for telenursing applications.

Anahtar Kelimeler: nursing practice, remote health service, telenursing

KÜRESEL HEMŞİRE EKSİKLİĞİNİN AZALTILMASINDA TELE HEMŞİRELİK HİZMETLERİNİN ROLÜ

Rahime Aslan¹, Barış Kedali², Teslime Tuğba Koç², Batuhan Yiğit²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye.

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Kütahya, Türkiye.

Dünya çapında mevcut hemşire sayısı, hasta ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli değildir. Bu nedenle ‘‘çok iş, çok az hemşirenin’’ olduğu bir gelecek ile karşı karşıyayız (1). Bu derleme küresel hemşire eksikliğinin azaltılmasında tele hemşirelik hizmetlerinin rolünü incelemek amacıyla yapılmıştır. Tele hemşirelik 21. Yy. da hemşirelik bakımını sunmak için teknolojiyi kullanan bir hemşirelik paradigmasıdır (2). Tele hemşirelik; hasta-hemşire arasında veya hemşire-sağlık hizmeti sağlayıcısı arasında mesafe olduğunda, mobil cihazlar ve bilgisayarlar aracılığıyla hemşirelik bakımı ve hizmetleri sağlamada bilgi teknolojisinin kullanılmasını ifade eder (3). Tele hemşirelik, kliniklere veya hastanelere yetersiz erişimin olduğu kırsal bölgelerde, birinci basamakta, acil servislerde, tele psikiyatride, pandemi ve doğal afetlerde sağlık hizmetlerinin sunumunda bir problem çözme aracı olarak kullanılabilir (1,4). Tele hemşirelik, psikiyatri, pediatri, geriatrı ve farklı diğer hemşirelik alanlarında kullanımı ile hemşirelik bakımının kalitesini artırabilir ve hemşireler üzerindeki iş yükünü azaltabilir (2,5). Sağlık hizmetinin sunulmasında tele hemşireliğin kullanılması, düşük maliyetli bakım, kolay erişilebilirlik ve bakım bekleyen hasta sayısının azalması gibi avantajlarda sunmaktadır (6). Tüm dünyada mevcut hemşire eksikliği, evde bakım, telefon triyajı, vaka yönetimi, kronik hastalık yönetimi, gebelik ve yenidoğan izleme, ameliyat öncesi ve sonrası hasta bakımı ve ruh sağlığının yükseltilmesi ve geliştirilmesi gibi birçok hizmeti sağlamada tele hemşire kullanımının yaygın olarak teşvik edilmesi yoluyla azaltılabilir (1). Hemşirelik küresel iş gücü açığının azaltılması, sağlık bakım hizmetlerinin sunulduğu her alanda tele hemşireliğin kullanılması ve yaygınlaştırılması ile mümkün olabilir. Yapay zeka teknolojilerinin sağlık hizmetlerine entegrasyonu ile tele hemşirelik uygulamalarının önünü açabilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik uygulaması, tele hemşirelik, uzaktan sağlık hizmeti

Kaynakça: Attia Abdallah Z, Abdel Rahman Khamis EM, Ibrahim F, Allah Wagdy Farag A. Telenursing Future in Solving the Nursing Global Workforce Gap. IntechOpen. 2024. DOI: 10.5772/intechopen.110745

Afik A, Glorino Rumambo Pandin M. Telenursing as a New Nursing Paradigm in the 21 Century: A Literature Review. Preprints 2021;2021030704. <https://doi.org/10.20944/preprints202103.0704.v1>

Navarro-Martínez O, Martínez-Millana A, Traver V. Use of tele-nursing in primary care: A qualitative study on its negative and positive aspects. Atencion Primaria 2024;56(5), 102843. <https://doi.org/10.1016/j.aprim.2023.102843>

Park Y, Heo H, Woo K. Status of Telenursing and future use intentions in home health care in the post-COVID-19 era. Home Health Care Management & Practice 2024;10848223241228435. <https://doi.org/10.1177/10848223241228435>

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Schwartz RL, Hamlin SK, Vozzella GM, Randle LN, Klahn S, Maris GJ, Waterman AD. Utilizing telenursing to supplement acute care nursing in an era of workforce shortages: a feasibility pilot. CIN: Computers, Informatics, Nursing 2024;42(2):151-157. DOI: 10.1097/CIN.0000000000001097

Schaumberg L. Advanced practice telenursing through a pandemic. Journal of Psychosocial Nursing and

NURSES' PERCEPTIONS OF THE ART OF NURSING: A PHENOMENOLOGICAL STUDY

Nurcan Düzgün¹, Aslı Nemli²

¹Gazi University, Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing, Ankara, Türkiye
²İzmir Bayraklı City Hospital, Department of Nursing, İzmir, Türkiye

Introduction and Aim

The concern of nursing researchers to establish a place for nursing in the field of science has led nursing to move away from its closeness to art (1). However, the art and scientific dimensions of nursing do not mutually exclude each other (2). On the contrary, it is envisaged that establishing a balance between nursing science and art can make a difference in people's lives (3). The aim of this study is to determine how nurses perceive the art of nursing and to what extent they utilize it.

Method

In this study, phenomenology, one of the qualitative research designs, was used. The sample of the study consisted of 18 nurses who had been working in a training and research hospital in Turkey for at least six months. The study was conducted between October 2023 and March 2024. The data of the study were collected through semi-structured interviews. Colaizzi's seven-stage phenomenological analysis method was used to analyze the data.

Results

The study was conducted with fifteen female and three male nurses. The results of the research were classified into three themes and eleven sub-themes: (i) making a difference, (ii) therapeutic relationship, and (iii) strong profession. Most nurses expressed that they can make a difference by using creativity, providing individualized care, and seeing the whole picture. Additionally, nurses mentioned that concepts such as empathy, humor, comfort, attention, and effective communication are associated with the art of nursing under the umbrella of therapeutic relationships. In addition, they emphasized that the art of nursing contributes to nursing as a strong profession by providing professionalism, professional satisfaction and skills.

Conclusion

Utilizing the art of nursing positively influences the care nurses provide and increases job satisfaction. This study highlights that the art of nursing is an important concept that should be considered.

Anahtar Kelimeler: "Art of Nursing", "Nursing care", "Phenomenological study"

HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİĞİN SANAT YÖNÜNE İLİŞKİN ALGILARI: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Nurcan Düzgün¹, Aslı Nemli²

¹Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye

²İzmir Bayraklı Şehir Hastanesi, Hemşirelik Bölümü, İzmir, Türkiye

Giriş ve Amaç: Hemşirelik araştırmacılarının hemşireliğe bilim alanında yer açma kaygısı, hemşireliğin sanata olan yakınlığından uzaklaşmasına neden olmuştur (1). Oysa hemşirelik sanatı ile hemşireliğin bilimsel yönü birbirini karşılıklı olarak dışlamamaktadır (2). Aksine hemşirelik bilimi ve sanatı arasında bir denge kurmanın, insanların hayatında fark yaratabileceği öngörülmektedir (3). Bu çalışmanın amacı hemşirelerin hemşireliğin sanat yönünü nasıl algıladıkları ve uygulamalarında ne ölçüde kullandıklarını belirlemektir.

Yöntem: Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de bir eğitim araştırma hastanesinde en az altı aydır çalışan 18 hemşire oluşturmuştur. Çalışma Ekim 2023-Mart 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Colaizzi’nin yedi aşamalı fenomenolojik analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışma 15 kadın ve 3 erkek olmak üzere 18 hemşire ile tamamlanmıştır. Araştırmanın bulguları 3 tema, 11 alt tema olacak şekilde sınıflandırılmıştır: (i) fark yaratmak, (ii) terapötik ilişki ve (iii) güçlü meslek. Hemşirelerin çoğu yaratıcılığı kullanarak, bireye özgü bakım sunarak ve bütünü görerek fark yaratabileceklerini ifade etmiştir. Aynı zamanda hemşireler terapötik ilişki çatısı altında empati, mizah, konfor, dikkat, etkili iletişim gibi kavramların hemşireliğin sanatsal yönü ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte hemşireliğin sanatsal yönünün hemşireliğe profesyonellik, mesleki doyum ve beceri kazandırarak güçlü bir meslek olmasına katkı sağladığını vurgulamışlardır.

Sonuç: Hemşireliğin sanatsal yönünün kullanımı hemşirenin sunduğu bakımı olumlu yönde etkilemekte ve hemşirelerin mesleki doyumlarını arttırmaktadır. Bu çalışmada hemşireliğin sanatsal yönünün dikkate alınması gereken önemli bir kavram olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: "Fenomenolojik çalışma", "Hemşireliğin sanatsal yönü", "Hemşirelik bakımı"

Kaynakça:

1. Lima, J. J. D., Miranda, K. C. L., Cestari, V. R. F., & Pessoa, V. L. M. D. P. (2022). Art in evidence-based nursing practice from the perspective of Florence Nightingale. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 75, e20210664. doi: 10.1590/0034-7167-2021-0664. PMID: 35239841.
2. Preston, A. J. (2021). The Art and Science of Nursing Are Not Mutually Exclusive. *Nursing Science Quarterly*, 34(3), 336-337. doi: 10.1177/08943184211010457. PMID: 34212793.
3. Palos, G. R. (2014). Care, compassion, and communication in professional nursing: art, science, or both. *Clinical journal of oncology nursing*, 18(2), 247. doi: 10.1188/14.CJON.247-248. PMID: 24675262.

THE EFFECT OF MINDFULNESS-BASED APPROACH ON DISEASE IN EPILEPSY PATIENTS: A SYSTEMATIC REVIEW

Semra Usta¹, Emine Kaplan Serin²

¹Osmaniye Bahçe Physical Therapy and Rehabilitation Hospital, Emergency Department,
Osmaniye, TURKEY

²Mersin University, Faculty of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing, Mersin,
TURKEY

Epilepsy is a chronic neurological disease of the nervous system. The disease affects an estimated 65 million people worldwide and is characterized by epileptic seizures that recur more than twice a year. Antiepileptic drugs are used in the pharmacologic treatment of the disease. In addition, nonpharmacologic therapies may be used in case of side effects of pharmacologic agents or to reduce the physical and psychological problems that occur in the patient before and after seizures. Mindfulness is effective in reducing stress, physical and psychological pain in patients with epilepsy. This study aimed to determine and systematically analyze the effects of the mindfulness-based cognitive therapy approach on patients with epilepsy. PRISMA criteria were taken as basis in the creation of the systematic review protocol and the writing of the article. In this review, the literature review was examined by searching Pubmed, Scopus, EBSCO, COCHRANE, Web Of Science databases between 2018-2023. Inclusion and exclusion criteria were determined according to the PICOS method and evaluated according to the Joanna Briggs Institute (JBI) critical evaluation lists according to their types. A total of 4 studies, including 2 randomized controlled studies, 1 quasi-experimental study and 1 qualitative study, were included in our study. In the studies within the scope of the research; It was concluded that mindfulness-based cognitive therapy treatment reduces anxiety symptoms, improves cognitive balance of emotions and reaction ability in epilepsy patients. In addition, this therapy method improved the quality of life and reduced depression symptoms in adults with epilepsy both group and individually. In this direction, more studies with high evidence of the effectiveness of mindfulness-based cognitive therapy may be needed. In addition, developing training protocols for mindfulness-based cognitive therapy treatment for nurses, providing in-service training, and applying them to different patient groups may contribute to the field.

Anahtar Kelimeler: epilepsy, stress, patient, nursing, awareness

EPİLEPSİ HASTALARINDA MİNDFULNESS TEMELLİ YAKLAŞIMIN HASTALIK ÜZERİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Semra Usta¹, Emine Kaplan Serin²

¹Osmaniye Bahçe Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi, Acil Servisi, Osmaniye,
TÜRKİYE

²Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakùltesi, İç Hastalıkları Hemşirelik Bölümü ABD, Mersin,
TÜRKİYE

Epilepsi, kronik ve nörolojik bir sinir sistemi hastalığıdır. Hastalık dünya üzerinde ortalama 65 milyon insanı etkilemekte ve yıl içinde ikiden fazla tekrarlayan, epileptik nöbetlerle karakterizedir. Hastalığın farmakolojik tedavinde antiepileptik ilaçlar kullanılmaktadır. Ayrıca farmakolojik ajanların yan etkilerinin olması ya da nöbet öncesi ve sonrası hastada oluşan fiziksel ve psikolojik sorunları azaltmak için nonfarmakolojik tedaviler kullanılabılır. Farkındalık temelli bilişsel terapi epilepsili hastalarda stresi, fiziksel ve psikolojik ağrıyı azaltmada etkindir. Bu çalışmanın amacı farkındalık temelli bilişsel terapi yaklaşımının epilepsili hastalar üzerindeki etkilerini belirlemek ve sistematik olarak incelemektir. Sistematik derleme protokolünün oluşturulmasında ve makalenin yazımında PRISMA kriterleri esas alınmıştır. Bu derlemede literatür taraması 2018-2023 tarihleri arasında Pubmed, Scopus, EBSCO, COCHRANE, Web Of Science veri tabanlarında taranarak incelenmiştir. PICOS yöntemine göre dahil etme ve dışlama kriterleri belirlenerek, türlerine göre Joanna Briggs Enstitüsü (JBI) eleştirel değerlendirme listelerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmamıza 2 adet randomize kontrollü, 1 adet yarı deneysel çalışma ve 1 adet niteliksel çalışma olmak üzere toplam 4 çalışma dahil edilmiştir. Araştırma kapsamındaki çalışmalarda; Epilepsi hastalarında farkındalık temelli bilişsel terapi tedavisinin anksiyete semptomlarını azalttığı, duyguların bilişsel dengesini ve tepki verme yeteneğini iyileştirdiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu terapi yöntemi epilepsili yetişkin bireylerde hem grup hem de bireysel olarak yaşam kalitesini iyileştirmiş ve depresyon semptomlarını azaltmıştır. Bu doğrultuda farkındalık temelli bilişsel terapinin etkinliğini değerlendiren kanıt düzeyi yüksek daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulabilmektedir. Ayrıca hemşirelere farkındalık temelli bilişsel terapi tedavisine yönelik eğitim protokolleri geliştirilip, hizmet içi eğitimler sağlanarak farklı hasta grupları üzerinde uygulanması alana katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: epilepsi, stres, hasta, hemşirelik, farkındalık

WEARABLE TECHNOLOGIES IN INTENSIVE CARE AND RESPONSIBILITIES OF NURSE

Hande Tuğçe Demirci², Özlem Dođu¹, Ramazan Bozkurt¹

¹Sakarya University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Fundamentals of Nursing, Sakarya, Türkiye

²Sakarya University, Institute of Health Sciences, Sakarya, Türkiye

Wearable technology (WT) refers to invasive devices such as electronic devices, accessories, mobile devices, computers with wireless communication, microchips, and smart tattoos that can be attached to the human body and clothes. The use of such devices to better understand the human body, which has a complex structure, has become widespread in the field of health with the development of technology. This review paper was carried out to detail how and for what purposes WTs are used in intensive care units. A literature search was performed using the keywords "wearable technology" and "intensive care unit" in Web of Sciences, ScienceDirect, Google Scholar, PubMed, Medline, and Scopus databases. Today, smart wristbands and sensors integrated into the watch provide helpful information about the performance and health of individuals simultaneously with mobile phones and other mobile devices. These WTs can monitor various parameters such as heart rate, blood pressure, oxygen saturation, body temperature, ECG, physical activity level, sleep patterns, and biochemical markers such as glucose, cortisol, lactate, electrolytes, and pH. In addition, a wide range of technologies, such as functional fabrics for preventing pressure injuries in intensive care units, sensors for patient position, wearable accelerometers for detecting delirium, smart patient beds and devices that can communicate with EEG signals, and wearable sensors are used. With the use of wearable devices, individuals can be continuously monitored, and possible changes can be intervened early. With the widespread use of WT, the workload of nurses can be reduced, and the time allocated for patient care can be increased effectively. In the literature, there is a need for more scientific research on the use of WT in intensive care units and nursing practices. In this direction, nurses should be supported with training on WT. In providing quality, qualified, and cost-effective care, nurses should use technology as a means of change by directing policies.

Anahtar Kelimeler: Wearable technology, intensive care, nurse

YOĞUN BAKIMDA GIYİLEBİLİR TEKNOLOJİLER VE HEMŞİRENİN SORUMLULUKLARI

Hande Tuğçe Demirci², Özlem Doğu¹, Ramazan Bozkurt¹

¹Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları
Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye

²Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye

Giyilebilir teknoloji (GT); insan vücuduna ve kıyafetlerine takılabilen elektronik aygıtlar, aksesuarlar, mobil cihazlar, kablosuz iletişim özelliğine sahip bilgisayarlar, mikro çipler, akıllı dövme gibi invaziv araçları ifade etmektedir. Karmaşık bir yapıya sahip insan bedenini daha iyi anlayabilmek için bu tür cihazların kullanımı teknolojinin gelişmesiyle birlikte sağlık alanında da yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu derleme bildiri yoğun bakımlarda GT'lerin nasıl ve hangi amaçlarla kullanıldığının detaylandırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Web of sciences, ScienceDirect, Google Akademik, PubMed, Medline, Scopus veri tabanlarında “giyilebilir teknoloji ve “yoğun bakım ünitesi” anahtar kelimeleri kullanılarak literatür taraması yapılmıştır. Günümüzde akıllı bileklikler ve saate entegre sensörler cep telefonlarıyla ve diğer mobil cihazlarla eş zamanlı olarak bireylerin performansı ve sağlığı hakkında faydalı bilgiler sağlamaktadır. Bu GT'ler yoğun bakım ünitelerinde bireyin kalp atış hızı, kan basıncı, oksijen saturasyonu, vücut sıcaklığı, EKG, fiziksel aktivite seviyesi, uyku düzeni gibi çeşitli parametrelerinin yanında glikoz, kortizol, laktat, elektrolit ve pH gibi biyokimyasal belirteçleri de izleyebilmektedir. Ayrıca yoğun bakım ünitelerinde basınç yaralanmaların önlenmesinde fonksiyonel kumaşlar, hasta pozisyonu için sensörler, deliryumun saptanmasında giyilebilir ivmeölçerler, akıllı hasta yatakları ve EEG sinyalleri ile iletişim kurabilen cihazlar, giyilebilir sensörler gibi çok çeşitli teknolojilerden yararlanılmaktadır. Giyilebilir cihazların kullanılmasıyla bireyler sürekli olarak izlenebilmekte ve olası değişikliklere erken müdahale edilebilmektedir. GT'nin yaygın kullanımı ile hemşirelerin iş yükü azalabilir ve hastalara bakım için ayrılan zaman etkin bir şekilde arttırılabilir. Literatürde yoğun bakım ünitelerinde ve hemşirelik uygulamalarında GT'nin kullanımına yönelik daha çok bilimsel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda hemşireler GT konusunda eğitimlerle desteklenmelidir. Kaliteli, nitelikli ve maliyeti düşük bakım sağlamada hemşireler politikaları yönlendirerek teknolojiyi değişim aracı olarak kullanmalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: Giyilebilir teknoloji, yoğun bakım, hemşire

ACTING MUNCHAUSEN SYNDROME (MBPS) AND NURSING CARE

Fatma İlknur Uzun¹, Nezihe Bulut Uğurlu²

¹Muğla Sıtkı Koçman University Institute of Health Sciences

²Muğla Sıtkı Koçman University Faculty of Health Sciences

Munchausen Syndrome (MBPS) is the abuse of the person in their care by creating or producing signs and symptoms of illness to satisfy one's own psychological needs. The abuser can be a parent (usually a mother) or a caregiver, while the victim can be a child, an elderly or a pet. People with this syndrome often appear intelligent or health-savvy, likable, cooperative, and grateful for good medical care. Purpose of the study: The aim of this review is to present a characterization of MSBP for nurses by considering its diagnostic difficulties, treatment modalities, and consequences for the victim. Material and methods: The study was carried out by scanning national and international studies that can be limited to the years 2014-2024 in Pubmed and Google Scholar databases and accessing them with the keywords "Munchausen Syndrome by proxy". In this systematic review, which covers all full-text studies in English and Turkish, 2667 data were reached. As a result of the evaluation, 59 publications that met the inclusion criteria of the research were included in the study. Results: Most of the studies included in the study are case reports and literature reviews. Research shows that MBSP perpetrators are usually women (92-100%), young people, and married people (42-79%). The average age of victims is four years and the average time for diagnosis is 21.8 months. When the current research is examined, a large part of it focuses on the profile of the victims, not the perpetrators. In these studies, it is usually the mother who abuses her child and uses medical care in the form of abusing or exaggerating the symptoms. It has been reported that MBPS isn't reported, difficult to notice due to the lack of knowledge of health professionals. Conclusion: MBPS is a disorder that is predominantly difficult to diagnose and treat, has high morbidity and mortality consequences, has significant losses when it is not adequately recognized and reported.

Anahtar Kelimeler: Muchausen Syndrome by proxy, factitious disorder, nursing care,

VEKALETEN MUNCHAUSEN SENDROMU (MBPS) HEMŞİRELİK BAKIMI

Fatma İlknur Uzun¹, Nezihe Bulut Uğurlu²

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakùltesi

Munchausen Sendromu (MBPS), kişinin kendi psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için hastalık belirtileri ve semptomları yaratarak veya üreterek bakımı altındaki kişinin kötüye kullanılmasıdır. İstismarcı bir ebeveyn veya bir bakıcı olabilirken, mağdur çocuk, yaşlı veya bir evcil hayvan olabilir. Bu sendroma sahip insanlar genellikle zeki veya sağlık konusunda anlayışlı, sevimli, işbirlikçi ve iyi tıbbi bakım için minnettar görünürler. Çalışmanın amacı: Bu derlemenin amacı, hemşireler için MSBP'nin tanısal güçlüklerini, tedavi modalitelerini ve mağdur için sonuçlarını göz önünde bulundurarak bir karakterizasyon sunmaktır. Gereç ve yöntemler: Çalışma, Pubmed ve Google Scholar veri tabanlarında 2014-2024 yılları ile sınırlandırılabilir ulusal ve uluslararası çalışmalar taranarak ve "Munchausen Syndrome by proxy" anahtar kelimeleri ile ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. İngilizce ve Türkçe tam metin çalışmaların tamamını kapsayan bu sistematik derlemede 2667 veriye ulaşılmıştır. Değerlendirme sonucunda araştırmanın dahil edilme kriterlerini karşılayan 59 yayın çalışmaya dahil edilmiştir. Bulgular: Araştırmaya dahil edilen çalışmaların çoğu olgu sunumları ve literatür derlemeleridir. Araştırmalar, MBSP faillerinin genellikle kadınlar (%92-100), gençler ve evliler (%42-79) olduğunu göstermektedir. Mağdurların ortalama yaşı dört yıldır ve tanı için ortalama süre 21,8 aydır. Mevcut araştırma incelendiğinde büyük bir kısmı faillere değil, mağdurların profiline odaklanmaktadır. Bu çalışmalarda, genellikle çocuğunu istismar eden ve semptomları kötüye kullanma veya abartma şekliyle tıbbi bakım kullanan annedir. MBPS sağlık profesyonellerinin bilgi eksikliği nedeniyle raporlanmadığı, fark edilmesinin zor olduğu bildirilmiştir. Sonuç: MBPS, ağırlıklı olarak çocuklarda, tanı ve tedavisi zor olan, morbidite ve mortalite açısından sonuçları yüksek, yeterince tanınmadığı, raporlanmadığı durumlarda önemli kayıpların yaşandığı bir bozukluktur.

Anahtar Kelimeler: Vekaleten Muchausen Sendromu, yapay bozukluk, hemşirelik bakımı,

ASSESSMENT OF THE RISK OF DEEP VEIN THROMBOSIS IN UROLOGICAL SURGERY PATIENTS AND METHODS USED FOR PREVENTION

Şeyma Yurtseven¹, Sevgi Deniz Doğan², Sevban Arslan³, Nebil Akdoğan¹

¹Çukurova University Faculty of Medicine, Balcalı Hospital, Department of Urology, Adana, Turkey

²Isparta University of Applied Sciences Uluborlu Selahattin Karasoy Vocational School, Department of Health Care Services, Isparta, Turkey

³Çukurova University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Adana, Turkey

Introduction and Aim: This study aimed to determine the preoperative deep vein thrombosis (DVT) risk assessment and prevention methods in urological surgery patients.

Method: The population of the descriptive and cross-sectional study consisted of patients who were treated at the urology clinic of a university hospital in the Mediterranean region between February 2024 and June 2024. The study sample consisted of 120 patients who met the inclusion criteria. The data were collected using the Personal Information Form, Autar DVT Risk Assessment Scale (2002), and The Patient Follow-up Form. Descriptive statistics and linear regression analysis were used to analyze the data. In order to conduct the study, approval was obtained from the university's ethics committee and institutional permission was obtained from the hospital where the study was conducted.

Results: According to the Autar DVT risk assessment scores of the patients who participated in the study, 82.5% were in a low risk, 15.8% in the moderate risk, and 1.7% in the high-risk group. During the operation, compression stockings were used in 12.5% of the patients who participated in the study. After the operation, it was determined that 55% of the patients were mobilized early, 14.7% used compression stockings, and 1.7% used thromboprophylaxis drugs to prevent DVT development. In addition, it was determined that gender, BMI, and age significantly predicted the risk of DVT ($p < 0.05$).

Conclusion: As a result of the study, although the risk of DVT is low in the majority of urological surgery patients, it is noteworthy that there are patients at medium and high risk. In light of these results, developing more effective strategies for DVT risk assessment and prevention in clinical practice with guidelines is recommended.

Anahtar Kelimeler: Deep vein thrombosis, nursing, risk assessment, urological surgery

ÜROLOJİK CERRAHİ HASTALARINDA DERİN VEN TROMBOZU RİSKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNLENMESİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER

Şeyma Yurtseven¹, Sevgi Deniz Doğan², Sevban Arslan³, Nebil Akdoğan¹

¹Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi Üroloji Ana Bilim Dalı, Adana,
Türkiye

²Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Uluborlu Selahattin Karasoy Meslek Yüksekokulu,
Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Isparta, Türkiye

³Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Adana, Türkiye

Giriş ve Amaç: Bu araştırma, ürolojik cerrahi hastalarında ameliyat öncesi derin ven trombozu (DVT) riskinin değerlendirilmesi ve önlenmesinde kullanılan yöntemlerin saptanması amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan araştırmanın evrenini, Şubat 2024- Haziran 2024 tarihleri arasında, Akdeniz bölgesinde bir üniversite hastanesinin üroloji kliniğinde tedavi gören hastalar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise araştırmaya alınma kriterlerine uyan 120 hasta oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Autar DVT Risk Tanılama Ölçeği (2002) ve Hasta Takip Formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için; bir üniversitenin etik kurulundan onay ve araştırmanın yapıldığı hastaneden kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan hastaların Autar DVT riski tanılama puanlarına göre %82,5'i düşük risk %15,8'i orta dereceli risk ve %1,7'si yüksek risk grubunda yer almaktadır. Ameliyat sırasında çalışmaya katılan hastaların %12,5'inde varis çorabı kullanıldığı saptanmıştır. Ameliyat sonrası ise DVT gelişiminin önlenmesi amacı ile hastaların %55'inin erken mobilize edildiği %14,7'sinde varis çorabı kullanıldığı ve %1,7'sine tromboprolifaktik ilaç kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada cinsiyetin, BKİ'nin ve yaşın, DVT riskini anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Sonuç: Çalışmanın sonucunda ürolojik cerrahi hastalarının büyük çoğunluğunda DVT riski düşük olmakla birlikte orta ve yüksek risk altında hastaların olduğu da dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda klinik uygulamalarda DVT riskini değerlendirmede ve önlemede rehberler eşliğinde daha etkili stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Derin ven trombozu, hemşirelik, risk değerlendirmesi, ürolojik cerrahi

NEW CONCEPTS IN DATING VIOLENCE: LOVE BOMBING, GHOSTING AND GASLIGHTING

Çisem Baştarcan¹, Ece Naz Erbil¹

¹Istanbul Beykent University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul,
Türkiye

Dating violence is a term used to describe verbal, physical, sexual harassment, threats and stalking in a romantic relationship. New concepts are being developed in dating violence. In this review, the terms love bombing, ghosting and gaslighting will be examined based on the literature in dating violence. Love bombing is manipulation, usually applied by narcissistic and low-self-esteem individuals towards others through loving and exaggerated words and gifts. These individuals make excessive promises at the beginning of the relationship, say what they want to hear, show intense interest, and the relationship progresses very quickly. They show interest in their partner and get him/her used to it, and when they do not do what they want, they restrict the individual and put them into emotional turmoil. After a while, the excessive interest, glorification and effort shown are not maintained and individuals become disappointed. Ghosting is to suddenly cut off communication without informing the individual. This situation mostly occurs during the flirting phase. Ghosting behaviors can include cutting off messaging, punishing silence, and disappearing. It can be done by not responding to phone calls or text messages, or by blocking the partner on social media platforms. Gaslighting is defined as a form of manipulation that involves devaluing the feelings and thoughts of the individual's partner and causing a loss of self-confidence and self-worth. After this manipulation, people may experience mental health problems such as self-doubt, depression, anxiety, decreased self-esteem, and increased confusion. As a result, it is important to raise awareness of individuals about dating violence and ensure that they are aware of the situation if they are exposed to such a relationship. It is thought that the harmful effects of manipulation and abuse will be minimized by conducting more research on the concepts of love bombing, ghosting, and gaslighting.

Anahtar Kelimeler: dating violence, love bombing, ghosting, gaslighting

FLÖRT ŞİDDETİNDE YENİ KAVRAMLAR: LOVE BOMBİNG, GHOSTİNG VE GASLIGHTİNG

Çisem Baştarcan¹, Ece Naz Erbil¹

¹İstanbul Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul,
Türkiye

Flört şiddeti romantik ilişkide sözel, fiziksel, cinsel taciz, tehdit ve gizli takip etmeyi tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Flört şiddetinde yeni kavramlar türetilmektedir. Bu derlemede, flört şiddetinde love bombing, ghosting ve gaslighting terimleri literatüre dayalı olarak incelenecektir. Love bombing (aşk bombardımanı), genelde narsist ve düşük özsaygılı bireyler tarafından başkalarına karşı sevgi dolu ve abartılı sözler, hediyeler, hoş sürprizler yoluyla uygulanan manipölasyondur. Romantik ilişkilerde love bombing uygulayan bireyler, ilişkinin başlangıcında aşırı vaatler verirler, duyulmak isteneni söylerler, yoğun ilgi gösterirler ve ilişki çok hızlı ilerler. Partnerine ilgi gösterip onu buna alıştıtır ve istediği yapılmadığında bireyi kısıtlar ve duygusal dalgalanmaların içine sokarlar. Böyle bir ilişkide karşı tarafın manipüle edildiğini anlaması, ilişki en başlarda ideal gibi görüldüğü için genelde uzun sürmektedir. Bir süre sonra aşırı ilgi, yüceltme, gösterilen çaba sürdürülmez ve bireyler hayal kırıklığına uğrar. Ghosting (yok olma), bireye haber vermeden aniden iletişimi kesmektir. Bu durum, daha çok flört aşamasında gerçekleşmektedir. Narsist birey bu manipölasyonu başarıyla gerçekleştirir. Ghosting davranışlarında, mesajlaşmanın kesilmesi, cezalandırıcı sessizlik ve ortadan kaybolma görülebilmektedir. Telefon aramalarına veya kısa mesajlara yanıt vermemek ya da sosyal ağ platformlarında partneri engelleyerek gerçekleşebilmektedir. Gaslighting (gaz lambası), bireyin partnerinin duygu ve düşüncelerini değersizleştirip, özgüven ve özdeğer kaybına sebep olmayı içeren bir manipölasyon biçimi olarak tanımlanmaktadır. Bu manipölasyon sonrasında kişilerde kendinden şüphe duyma, depresyon, anksiyete, benlik saygısında azalma ve kafa karışıklığında artış gibi ruh sağlığı sorunları görülebilir. Sonuç olarak, bireylerin flört şiddeti konusunda bilinçlendirilmesi ve bu tür bir ilişkiye maruz kalmaları halinde durumun farkına varabilmelerinin sağlanması önemlidir. Love bombing, ghosting, gaslighting kavramlarıyla daha fazla araştırmalar yapılmasıyla, manipölasyon ve istismarların zararlı etkilerinin en aza indirileceği düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: flört şiddeti, love bombing, ghosting, gaslighting

VIOLENCE AGAINST HEALTHCARE PROFESSIONALS AS A GLOBAL EPIDEMIC

Rahime Aslan¹, Teslime Tuğba Koç², Barış Kedali², Batuhan Yiğit²

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Psychiatric Nursing, Kütahya, Turkey.

²Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Kütahya, Turkey.

Today, violence against healthcare professionals is considered a global public health problem due to its psychological effects and negative effects on healthcare outcomes (1). In a study conducted in our country in 2024, it was stated that 68.1% of healthcare professionals had previously been exposed to violence and 80% had witnessed a friend being subjected to violence (2). This compilation was conducted to provide information on the causes, consequences and prevention of violence against nurses, who represent a large portion of healthcare services. Workplace violence is defined as threats, abuse and attacks on the safety and well-being of employees in matters related to their work (3). Healthcare professionals may be subjected to violence by patients, relatives of patients, visitors and team members (4). Environmental factors, gender, behavioral disorders, individuals who use substances such as alcohol and drugs, patient care dynamics, communication problems and cultural structure increase the risk of violence (5). It is stated that the fear of violence is high in women, young people, nurses/midwives and physicians as a professional group, those who have previously been subjected to violence and those who have witnessed a friend being subjected to violence (2). Violence has physical and psychological consequences such as physical injury, stress, anger, anxiety, shame, sleep disorders, symptoms of post-traumatic stress disorder, decreased job satisfaction, desire to leave the profession or institution, decreased self-esteem, depression, loss of appetite, fatigue and death (2,6,7). In addition to trainings for health workers on health law, risk assessment, risk management, healthy communication techniques and anger management, there are intervention methods such as preventing violent incidents before they occur with individual, infrastructure and administrative measures and reporting violent incidents when they occur (5). Considering that violence reduces professional commitment and increases professional disengagement, it is important to take more concrete steps towards prevention.

Anahtar Kelimeler: exposure, prevention, violence

KÜRESEL BİR SALGIN OLARAK SAĞLIK PROFESYONELLERİNE YÖNELİK ŞİDDET

Rahime Aslan¹, Teslime Tuğba Koç², Barış Kedali², Batuhan Yiğit²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye.

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Kütahya, Türkiye.

Günümüzde sağlık bakım profesyonellerine yönelik şiddet, psikolojik etkileri ve sağlık bakım sonuçları üzerindeki negatif etkileri nedeniyle küresel bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir (1). Ülkemizde 2024 yılında yapılan bir çalışmada, sağlık çalışanlarının %68.1'inin daha önce şiddete maruz kaldığı, %80'inin ise bir arkadaşının şiddet gördüğüne tanık olduğu belirtilmektedir (2). Bu derleme sağlık hizmetlerinin büyük bir kısmını temsil eden hemşirelerin, şiddete maruz kalma nedenleri, sonuçları ve önlemeye ilişkin bilgiler sunmak amacıyla yapılmıştır. İşyerinde şiddet çalışan kişilerin işleriyle ilgili konularda can güvenliğine ve refahlarına ilişkin tehdit, istismar ve saldırıya uğramaları olarak tanımlanmaktadır (3). Sağlık çalışanları hastalar, hasta yakınları, ziyaretçiler ve ekip arkadaşları tarafından şiddete maruz kalabilmektedir (4). Çevresel faktörler, cinsiyet, davranış bozuklukları, alkol ve uyuşturucu gibi madde kullanan bireyler, hasta bakım dinamikleri, iletişim problemleri ve kültürel yapı gibi nedenler şiddet riskini artırmaktadır (5). Şiddet görme korkusunun kadınlarda, gençlerde, meslek grubu olarak hemşire/ebe ve hekimlerde, daha önce şiddete maruz kalanlarda ve arkadaşının şiddet gördüğüne şahit olanlarda yüksek olduğu belirtilmektedir (2). Şiddetin fiziksel yaralanma, stres, öfke, kaygı, utanç, uyku bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu belirtileri, iş doyumunda azalma, meslekten veya kurumdan ayrılma isteği, benlik saygısının düşmesi, depresyon, işsizlik, yorgunluk ve ölüm gibi fiziksel ve psikolojik sonuçları olmaktadır (2,6,7). Sağlık çalışanlarına yönelik sağlık hukuku, risk değerlendirmesi, risk yönetimi, sağlıklı iletişim teknikleri ve öfke kontrolü gibi eğitimlerin yanı sıra bireysel, altyapı ve idari önlemlerle şiddet olaylarının gerçekleşmeden önlenmesi ve şiddet olayı yaşandığında bildirilmesine yönelik uygulamalar gibi müdahale yöntemleri mevcuttur (5). Şiddetin mesleki bağlılığı azalttığı ve mesleki kopmaları artırdığı göz önünde bulundurulduğunda önlemeye yönelik daha somut adımların atılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: maruz kalma, önleme, şiddet

Kaynakça:

Brunero S, Lamont S, Dunn S, Vardell W, Dickens GL. Examining the utility of the Violence Prevention Climate scale: In a metropolitan Australian general hospital. *Journal of Clinical Nursing* 2021; 30(15–16):2399–2408. <https://doi.org/10.1111/jocn.15780>

Erişen MA. (2024). Sağlık Çalışanlarında İletişim Becerileri ve Şiddet Görme Korkusu Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2024;13(1):351-360. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1366523>

Sun P, Zhang X, Sun Y, Ma H, Jiao M, Xing K, Kang Z, Ning N, Fu Y, Wu Q, Yin M. “Workplace Violence Against Health Care Workers in North Chinese Hospitals: A Cross-Sectional Survey”. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2017;14 (1):1-10. <https://doi.org/10.3390/ijerph14010096>

Rippon TJ. “Aggression and Violence in Health Care Professions”. *Journal of Advanced Nursing* 2000;31(2):452-460. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2000.01284.x>

Ayal B. (2024). Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet. *International Journal of Original Educational Research* 2024; 2(3):24–38. <https://www.ijoedu.com/index.php/pub/article/view/92>

Yılmaz EB, Ata EE, Uyumaz G. (2020). Hemşirelik Öğrencileri İçin Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History* 2020;28(2):188-198. <http://doi.org/10.5336/mdethic.2019-71499>

Brando-Garrido C, Montes-Hidalgo J, Limonero JT, Go'mez-Romero MJ, Toma's-Sa'bado J. Relationship of academic procrastination with perceived competence, coping, self-esteem and self-efficacy in nursing students. *Enfermeri'a Cli'nica (English Edition)* 2020;30(6):398-403. <http://doi.org/10.1016/j.enfcle.2019.07.013>

DIGITAL INTERVENTIONS IN POSTOPERATIVE PAIN MANAGEMENT: VIRTUAL AND AUGMENTED REALITY TECHNOLOGIES

Sabri Okan Demiryürek¹, Zeliha Özdemir Köken²

¹Kastamonu University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Kastamonu,
Türkiye

²Hacettepe University, Faculty of Nursing, Ankara, Türkiye

ABSTRACT

Postoperative pain management is critically important for improving the quality of life during the recovery process and reducing complications. Although traditional pharmacological methods are effective, the use of multimodal analgesia, which includes nonpharmacological methods, is now recommended to avoid side effects and promote faster recovery. Therefore, the significance of nonpharmacological methods in postoperative pain management is increasingly being recognized. Extended reality technologies, particularly virtual reality (VR) and augmented reality (AR), offer innovative and effective alternatives in this area. Virtual reality stands out due to its ability to engage patients in simulated three-dimensional environments, diverting their attention from pain and thus reducing pain perception. With this feature, virtual reality can be used as an effective distraction tool in postoperative pain management. The literature indicates that virtual reality reduces the use of analgesics in postoperative pain management, improves patients' pain experiences, contributes to their psychological and emotional well-being, and facilitates faster recovery. The use of augmented reality in pain management, by overlaying digital information and images onto the real world, helps patients manage their pain while maintaining environmental awareness. Studies suggest that augmented reality can have effects such as distraction and anxiety reduction in postoperative pain management. Research shows that applications of virtual reality and augmented reality in postoperative pain management are mostly used in the postoperative period, although they may also be applied before and during surgery. Studies in the literature are predominantly conducted in the fields of orthopedics, general surgery, brain-spinal surgery, cardiac surgery, and head-neck surgery. The applications of virtual reality in pain management include showing videos with virtual reality goggles, rehabilitation in a virtual environment using virtual reality goggles, watching three-dimensional images with virtual reality goggles, and rehabilitation in a virtual environment using a three-dimensional avatar while augmented reality has been applied for exercises...

Anahtar Kelimeler: Augmented reality, multimodal analgesia, postoperative pain, virtual reality

POSTOPERATİF AĞRI YÖNETİMİNDE DİJİTAL GİRİŞİMLER: SANAL VE ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK TEKNOLOJİLERİ

Sabri Okan Demiryürek¹, Zeliha Özdemir Köken²

¹Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kastamonu, Türkiye

²Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

ÖZET

Postoperatif ağrı yönetimi, hastaların iyileşme sürecinde yaşam kalitesini artırmak ve komplikasyonları azaltmak için kritik öneme sahiptir. Geleneksel farmakolojik yöntemler etkili olmakla birlikte, yan etkilerden kaçınmak ve hızlı iyileşme için günümüzde ağrı yönetiminde nonfarmakolojik yöntemleri de içeren multimodal analjezinin kullanımı önerilmektedir. Bu nedenle, postoperatif ağrı yönetiminde nonfarmakolojik yöntemlerin önemi giderek artmaktadır. Genişletilmiş gerçeklik teknolojileri, özellikle sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik bu alanda yenilikçi ve etkili alternatifler sunmaktadır. Sanal gerçeklik, hastaların dikkatini ağrıdan uzaklaştırarak ağrı algısını azaltan simüle edilmiş üç boyutlu ortamlarda etkileşim sağlama yeteneği ile ön plana çıkmaktadır. Bu özelliğiyle sanal gerçeklik, postoperatif dönemde ağrı yönetiminde etkili bir dikkat dağıtıcı araç olarak kullanılabilir. Literatürde, sanal gerçekliğin postoperatif ağrı yönetiminde analjezik kullanımını azalttığı, hastaların ağrı deneyimlerini iyileştirdiği, psikolojik ve duygusal iyilik hallerine katkıda bulunarak daha hızlı bir iyileşme sağladığı belirtilmektedir. Ağrı yönetiminde artırılmış gerçeklik kullanımı, gerçek dünya üzerine dijital bilgi ve görseller ekleyerek, hastaların çevresel farkındalıklarını korurken aynı zamanda ağrıları yönetmelerine yardımcı olmaktadır. Çalışmalarda, artırılmış gerçekliğin postoperatif ağrı yönetiminde dikkat dağıtma ve anksiyete azaltma gibi etkilerinin olduğu belirtilmektedir. Yapılan araştırmalarda, postoperatif ağrı yönetiminde sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik uygulamalarının cerrahi öncesi, sırası ve sonrası olmakla birlikte çoğunlukla cerrahi sonrası uygulandığı görülmektedir. Literatürde yer alan araştırmaların çoğunlukla ortopedi, genel cerrahi, beyin-spinal, kardiyak ve baş-boyun cerrahi alanlarında yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırmalarda, ağrı yönetiminde sanal gerçeklik uygulamalarının; sanal gerçeklik gözlüğü kullanarak video izletme, sanal gerçeklik gözlükleri ile sanal ortamda rehabilitasyon, sanal gerçeklik gözlükleri ile üç boyutlu görüntüler izletme, üç boyutlu avatar ile sanal ortamda rehabilitasyon uygulamaları; artırılmış gerçeklik ile egzersiz uygulamaları gibi oldukça farklı şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Sonuç olarak, sanal ve artırılmış gerçeklik gibi genişletilmiş gerçeklik teknolojileri, postoperatif ağrı yönetiminde umut verici nonfarmakolojik yaklaşımlar olarak öne çıkmaktadır. Bu teknolojilerin gelecekte klinik uygulamalarda daha yaygın olarak kullanılacağı ve hastaların postoperatif ağrı yönetimine ve iyileşme süreçlerine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Artırılmış gerçeklik, multimodal analjezi, postoperatif ağrı, sanal gerçeklik

İngilizce Özetin Devamı

...In conclusion, extended reality technologies such as virtual reality and augmented reality are emerging as promising nonpharmacological approaches in postoperative pain management. It is believed that these technologies will be used more widely in clinical practice in the future and will significantly contribute to postoperative pain management and the recovery processes of patients.

AN INVESTIGATION OF POSTGRADUATE THESES UTILIZING VIRTUAL REALITY IN PEDIATRIC NURSING IN TURKEY

İrem Kara¹, Dilek Konukbay²

¹University of Health Sciences Gulhane Faculty of Nursing, Ankara, Türkiye

²University of Health Sciences Gulhane Faculty of Nursing, Department of Pediatric Nursing,
Ankara, Türkiye

Introduction and Aim: Research on virtual reality in education, patient care, and healthcare treatment is rapidly advancing. This study investigates postgraduate theses employing virtual reality in pediatric nursing in Turkey.

Method: In this systematic review, the Council of Higher Education Thesis Center database was searched using keywords like "virtual reality," "nursing and virtual reality," and "pediatrics and virtual reality." A total of 1102 postgraduate theses registered between February 2017 and July 2024 were identified. The study followed the PRISMA reporting checklist. Thirty-four theses that met the inclusion criteria of being conducted in pediatric nursing and having full-text access were analyzed in terms of their objectives, methods, and results.

Results: Of the 34 postgraduate theses, 24 were master's theses and 10 were doctoral dissertations. Thirty-one studies were randomized controlled trials, and three were quasi-experimental. The studies showed virtual reality was used as a distraction technique during painful procedures like blood draws, intravenous access, and dressing changes to assess its effects on pain, fear, anxiety, and procedural compliance, as well as preoperative anxiety. Virtual reality also influenced emotional responses, reduced pain, fear, and anxiety, and developed new educational programs related to disease care and management.

Conclusion: The analysis of theses using virtual reality in pediatric nursing shows most focused on its effects on pain, anxiety, and fear in children, reporting positive outcomes. Given its increasing use and impact on pediatric care, more research is recommended, and thesis studies on this topic should increase.

Anahtar Kelimeler: Pediatric Nursing, Postgraduate, Virtual Reality

TÜRKİYE’DE ÇOCUK HEMŞİRELİĞİNDE SANAL GERÇEKLİK KULLANILARAK YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

İrem Kara¹, Dilek Konukbay²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakùltesi, Ankara, Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakùltesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği ABD, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Sanal gerçekliğin, sağlık alanında eğitim, hasta bakım ve tedavi süreçlerinde uygulanmasına yönelik araştırmalar hızla gelişmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de çocuk hemşireliği alanında sanal gerçeklik kullanılarak yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu sistematik derleme çalışmasında, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanı, “sanal gerçeklik”, “hemşirelik ve sanal gerçeklik”, “pediatri ve sanal gerçeklik” ve “çocuk ve sanal gerçeklik” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmış, 2017 Şubat- 2024 Temmuz tarihleri arasında yapılmış veri tabanına kayıtlı 1102 lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmıştır. Bu çalışma, PRISMA bildirim kontrol listesine göre düzenlenmiştir. Dahil edilme kriterleri olarak belirlenen çocuk hemşireliği alanında yapılmış olması, erişime açık ve tam metnine ulaşılabilir olması kriterlerini taşıyan 34 tez çalışma kapsamına alınmış amaç, yöntem ve sonuçlar açısından incelenmiştir.

Bulgular: Çalışma kapsamına alınan sanal gerçeklik kullanılarak yapılan 34 lisansüstü tezin 24’ü yüksek lisans, 10’u doktora tezidir. Çalışmaların 31’i Randomize kontrollü deneysel, 3’ü yarı deneysel çalışma tipindedir. Çalışmalar incelendiğinde; sanal gerçekliğin çocuklarda dikkat dağıtma yöntemi olarak, kan alma, damar yolu açma, pansuman uygulaması gibi ağırlı işlemler sırasında oluşan ağrı, korku anksiyete ve işleme uyum sağlama ile preoperatif anksiyete üzerine etkisini belirlemede kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca sanal gerçekliğin, çocukların duygusal yanıtlara etkisinde, çocuklarda oluşan ağrı, korku ve anksiyetenin azaltılmasında ve hastalıkların bakım ve yönetimi ile ilgili yeni eğitim programlarının geliştirilmesinde kullanıldığı belirlenmiştir.

Sonuç: Çocuk hemşireliği alanında sanal gerçeklik kullanılarak yapılan tez çalışmalarının incelenmesi sonucunda, uygulamaların çoğunlukla çocuklarda ağrı, anksiyete ve korku üzerine etkisine bakıldığı ve etkili olduğunun belirtildiği görülmüştür. Sanal gerçeklik kullanımının çocuk hemşireliği bakım ve tedavi süreçleri üzerindeki olumlu etkileri ve giderek kullanımının artacağı düşünüldüğünde konu ile ilgili çalışmalara daha fazla yer verilmesi ve tez çalışma sayılarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hemşireliği, Lisansüstü, Sanal gerçeklik

DO SELF-COMPASSION AND EMOTIONAL INTELLIGENCE AFFECT NURSES CARING BEHAVIOURS?

İsmail Tunç¹, Gülden Küçükakça Çelik²

¹Nevşehir State Hospital, Emergency Department, Nevşehir/Turkey

²Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Semra and Vefa Kucuk Faculty of Health Sciences,
Department of Nursing, Department of Surgical Diseases Nursing, Nevşehir/Turkey

It is underlined that self-compassion is one of the most basic characteristics that nurses should have in order to help people with health problems. It is also stated that being compassionate is effective in providing quality nursing care. However, it is known that it is not possible to provide compassionate care without showing compassion towards oneself. In this direction, it is predicted that a full understanding of the concept of self-compassion will contribute to improving the quality of nursing care.

Nurses provide care under conditions where individuals are emotionally intense. It is stated that the negative situations encountered by nurses in the care process desensitise them to people, lead to emotional exhaustion, and result in loss of personal success and competence. Therefore, nurses quality of life and self-compassion can be negatively affected by these processes. In order to cope with this negative process and to fulfil the obligation of providing care, nurses are expected to react to keep their emotional state in balance and to be professionals with developed self-compassion and emotional intelligence.

Emotional intelligence is an important factor that points to the emotional, social and personal dimensions of intelligence and plays a role in the successful and continuous provision of services by health professionals. It is defined as a component of intelligence that enables the individual to understand and manage his/her own emotions, to understand the emotions of others and to develop a sense of self-confidence. Nurses functionalise their emotional intelligence with their perception of professional value in the care process. Therefore, this review was written in order to raise awareness that the way to provide quality care is to be aware of our own emotions and to understand the emotions of others, in fact, nurses with developed emotional intelligence and self-compassion can pass through functional nurses.

Anahtar Kelimeler: self-compassion, emotional intelligence, care, nurse

ÖZ ŞEFKAT VE DUYGUSAL ZEKÂ HEMŞİRELERİN BAKIM DAVRANIŞLARINI ETKİLER Mİ?

İsmail Tunç¹, Gülden Küçükakça Çelik²

¹Nevşehir Devlet Hastanesi, Acil Servis Kliniği, Nevşehir/Türkiye

²Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Semra ve Vefa Küçük Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Nevşehir/Türkiye

Sağlık sorunları yaşayan kişilere yardım etmek için hemşirelerin sahip olması gereken en temel özelliklerden birisinin öz şefkat olduğunun altı çizilmektedir. Ayrıca kaliteli bir hemşirelik bakımı verilmesinde, şefkatli olmanın etkili olduğu belirtilmektedir. Ancak şefkatli bir bakım sunmanın, kendine karşı şefkat göstermeden mümkün olmayacağı bilinmektedir. Bu doğrultuda, öz şefkat kavramının tam olarak anlaşılması, hemşirelik bakımının kalitesinin yükselmesine katkıda bulunacağı öngörülmektedir.

Hemşireler, bireylerin duygusal olarak yoğun olduğu koşullar altında bakım vermektedir. Hemşirelerin bakım sürecinde karşılaştıkları olumsuz durumların ise onları insanlara karşı duyarsızlaştırdığı, duygusal açıdan tükenmelerine yol açtığı, kişisel başarı ve yeterlilik duygularını kaybetme ile sonuçlandığı belirtilmektedir. Dolayısıyla hemşirelerin yaşam kalitesi ve öz-şefkati bu süreçlerden olumsuz etkilenebilmektedir. Bu olumsuz süreç ile baş edebilmek ve bakım vermenin yükümlülüğünü yerine getirmek için ise hemşirelerden duygu durumunu dengede tutacak reaksiyon göstermeleri, öz-şefkati ve duygusal zekâsı gelişmiş profesyoneller olmaları beklenmektedir.

Duygusal zekâ; zekanın duygusal, sosyal ve kişisel boyutlarına işaret eden, sağlık profesyonellerinin başarılı ve sürekli hizmet sunmalarında rol oynayan önemli bir faktördür. Bireyin, öncelikle kendi duygularını anlamasını ve yönetebilmesini sağlayan, başkalarının duygularını anlayabilen ve özgüven duygusunu geliştirmesine olanak sağlayan bir zekâ bileşeni olarak tanımlanmaktadır. Hemşireler bakım sürecinde var olan profesyonel değer algıları ile duygusal zekâlarını işlevsel hale getirmektedir. Dolayısıyla bu derlemede, kaliteli bakım verme yolunun, kendi duygularımızın farkında olarak karşımızdakinin duygularını anlamaktan, aslında duygusal zekâsı gelişmiş ve öz şefkati işlevsel hemşirelerden geçebileceğine yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: öz şefkat, duygusal zekâ, bakım, hemşire

Kaynakça:

Acaroğlu R, Duman D (2014) Hemşirelik Yüksekokulu Birinci Sınıf Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Empati Becerileri Arasındaki İlişki. Florence Nightingale Journal of Nursing 22(1):25-32.

Andrews H, Tierney S, Seers K (2020) Needing permission: The experience of self-care and self-compassion in nursing: A constructivist grounded theory study. International journal of nursing studies 101:103436.

Bektaş G, İlhan N (2008) Huzurevlerinde çalışan hemşirelerin tükenmişlik düzeyleri. Türk Geriatri Dergisi 11(3):128-135.

Çolak Okumuş D, Uğur E (2017) Hemşirelerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bakım Davranışlarına Etkisi. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi (2):104-109.

Fırat Kılıç H, Çağlıyan S, Sucu Dağ G (2017) Emotional intelligence levels of nursing students and affecting factors. *Journal of Education and Research in Nursing* 14(4):275-282.

Heffernan M, Quinn Griffin M T, SMcNulty S R, Fitzpatrick J J (2010) Self-compassion and emotional intelligence in nurses. *International journal of nursing practice* 16(4):366–373.

Neff K D, Vonk R (2009) Self-compassion versus global self-esteem: two different ways of relating to oneself. *Journal of personality* 77(1):23–50.

Ranjbarezzatabadi M, Bahrami M A, Hadizadeh F, Arab M, Nasiri S, Amiresmaili M, Ahmadi Tehrani G (2012) Nurses' emotional intelligence impact on the quality of hospital services. *Iranian Red Crescent medical journal* 14(12):758–763.

Şahin Altun Ö, Kabakçı K, Olçun Z (2020) Hemşirelikte Öz-Şefkat. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi* 29(2):1-1.

Şenyuva E, Kaya H, Işık B, Bodur G (2014) Relationship between self-compassion and emotional intelligence in nursing students. *International journal of nursing practice* 20(6):588–596.

TRANSITION FROM TRADITIONAL NURSING APPROACH TO ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Rahime Aslan¹, Belinay Çevik², Batuhan Yiğit²

¹Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Department of Psychiatric Nursing, Kütahya, Turkey.

²Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Kütahya, Turkey.

The potential power of artificial intelligence to improve the quality of nursing care is increasing day by day with the development and research of artificial intelligence technologies in health services (1,2). This review aims to examine the nursing approach, which is at the center of science and technology, beyond the traditional definition of nursing. In the world where there is a global nursing crisis, the integration of artificial intelligence applications into nursing science and health services has become a necessity in order to meet the demand for nursing care (3). Nurses, who are at the forefront of the provision of health services, are also a transformative force in the integration of artificial intelligence into health services and nursing science (4). Artificial intelligence develops and shapes nursing care with the use of artificial intelligence in nursing care, such as personalizing treatment plans, medication management, supporting decision-making processes, patient monitoring, risk diagnosis, health assessment, patient classification, nursing care plan development, research and development, improved care delivery and medical records (5,6). Although all of these are promising, the inclusion of AI-based technologies in the nursing discipline has led to discussions on traditional nursing ethics such as the use of patient data, concerns that it will replace nurses, lack of knowledge about AI, and ethics of care (7,8,9). However, the addition of AI to the educational curriculum to eliminate the lack of knowledge about AI and to provide technological skills, and increasing AI literacy among students and educators will eliminate concerns about the use of AI (2,10). Beyond the traditional understanding of nursing, the integration of AI into healthcare services is possible with a nursing understanding that centers on science and technology. In this era of global nursing shortage, AI can be transformed into a force that increases the quality of nursing care.

Anahtar Kelimeler: artificial intelligence, nursing, traditional

GELENEKSEL HEMŞİRELİK ANLAYIŞINDAN YAPAY ZEKAYA GEÇİŞ

Rahime Aslan¹, Belinay Çevik², Batuhan Yiğit²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye.

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Kütahya, Türkiye.

Yapay zekanın hemşirelik bakımının kalitesini artırmaya yönelik potansiyel gücü, sağlık hizmetlerinde yapay zeka teknolojilerinin geliştirilmesi ve araştırılması ile birlikte gün geçtikçe artmaktadır (1,2). Bu derleme hemşireliğin geleneksel tanımının ötesinde, bilim ve teknolojinin merkezinde olan hemşirelik yaklaşımını incelemeyi amaçlamaktadır. Küresel hemşire krizinin yaşandığı dünyada, hemşirelik bakım talebinin karşılanabilmesi için yapay zeka uygulamalarının hemşirelik bilimine ve sağlık hizmetlerine entegre edilmesi bir gereklilik haline gelmiştir (3). Sağlık hizmetlerinin sunumun da ön saflarda yer alan hemşireler, yapay zekanın sağlık hizmetlerine ve hemşirelik bilimine entegrasyonunda da dönüştürücü bir güçtür (4). Yapay zeka, tedavi planlarını kişiselleştirme, ilaç yönetimi, karar verme süreçlerini destekleme, hasta izleme, risk tanılama, sağlık değerlendirmesi, hasta sınıflandırması, hemşirelik bakım planı geliştirme, araştırma geliştirme, geliştirilmiş bakım sunumu ve tıbbi kayıtlar gibi yapay zekanın hemşirelik bakımında kullanılması ile hemşirelik bakımını geliştirmekte ve şekillendirmektedir (5,6). Tüm bunlar umut verici olmakla birlikte yapay zeka tabanlı teknolojilerin hemşirelik disiplinine dahil edilmesi, hasta verilerinin kullanımı, hemşirelerin yerini alacağı endişesi, yapay zekaya yönelik bilgi eksikliği ve bakım etiği gibi geleneksel hemşirelik etiği üzerine tartışmalara yol açmıştır (7,8,9). Bununla birlikte yapay zekaya yönelik bilgi eksikliklerinin giderilmesi ve teknolojik becerilerin kazandırılması için eğitim müfredatına yapay zekanın eklenmesi, öğrenciler ve eğitimciler tarafından yapay zeka okur yazarlığının artırılması yapay zekanın kullanımına yönelik endişeleri ortadan kaldıracaktır (2,10). Geleneksel hemşirelik anlayışının ötesinde, bilim ve teknolojinin merkezinde olduğu bir hemşirelik anlayışı ile yapay zekanın sağlık hizmetlerine entegrasyonunu mümkündür. Küresel hemşire açığının olduğu bu çağda yapay zeka hemşirelik bakım kalitesini artırıcı bir güce dönüştürülebilir.

Anahtar Kelimeler: geleneksel, hemşirelik, yapay zeka

Kaynakça:

Ng ZQ, P Ling LYJ, Chew HSJ, Lau Y. The role of artificial intelligence in enhancing clinical nursing care: A scoping review. *Journal of Nursing Management* 2022;30(8):3654-3674. <https://doi.org/10.1111/jonm.13425>

von Gerich H, Moen H, Block LJ, Chu CH, DeForest H, Hobensack M, Michalowski M, Mitchell J, Nibber R, Olalia MA, Pruinelli L, Ronquillo CE, Topaz M, Peltonen LM. Artificial intelligence-based technologies in nursing: A scoping literature review of the evidence. *International Journal of Nursing Studies* 2022;127(104153):1–20. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2021.104153>

Pailaha AD. The Impact and Issues of Artificial Intelligence in Nursing Science and Healthcare Settings. *SAGE open nursing* 2023;9:23779608231196847. <https://doi.org/10.1177/23779608231196847>

Rony MKK, Kayesh I, Bala SD, Akter F, Parvin MR. Artificial intelligence in future nursing care: Exploring perspectives of nursing professionals-A descriptive qualitative study. *Heliyon* 2024;10(4). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e25718>

Yelne S, Chaudhary M, Dod K, Sayyad A, Sharma R. Harnessing the Power of AI: A Comprehensive Review of Its Impact and Challenges in Nursing Science and Healthcare. *Cureus* 2023;15(11):e49252. <https://doi.org/10.7759/cureus.49252>

Ruksakulpiwat S, Thorngthip S, Niyomyart A, Benjasirisan C, Phianhasin L, Aldossary H, Samai T. A Systematic Review of the Application of Artificial Intelligence in Nursing Care: Where are We, and What's Next? *Journal of Multidisciplinary Healthcare* 2024;17:1603–1616. <https://doi.org/10.2147/JMDH.S459946>

Watson AL. Ethical considerations for artificial intelligence use in nursing informatics. *Nursing Ethics* 2024; 09697330241230515. <https://doi.org/10.1177/09697330241230515>

Robert N. How artificial intelligence is changing nursing. *Nursing Management* 2019;50(9):30–39. <https://doi.org/10.1097/01.NUMA.0000578988.56622.21>

Stokes F, Palmer A. Artificial Intelligence and Robotics in Nursing: Ethics of Caring as a Guide to Dividing Tasks Between AI and Humans. *Nursing Philosophy* 2020;21(4). <https://doi.org/10.1111/nup.12306>

Labrague LJ, Aguilar-Rosales R, Yboa BC, Sabio JB. Factors influencing student nurses' readiness to adopt artificial intelligence (AI) in their studies and their perceived barriers to accessing AI technology: A cross-sectional study. *Nurse education today* 2023;130:105945. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105945>

METAPHORICAL PERCEPTIONS OF NURSING STUDENTS ABOUT NURSING CARE, A PHENOMENOLOGICAL STUDY

Öznur Kavaklı¹, Nefise Karagöz²

¹University of Health Sciences, Gulhane Faculty of Nursing, Department of Fundamentals of Nursing, Ankara, Turkey.

²Samsun Training and Research Hospital, Coronary Intensive Care Unit, Samsun, Turkey.

Introduction and Aim: The aim of this study is to analyze the metaphorical perceptions of nursing students regarding nursing care using a phenomenological method.

Method: This study was conducted using a phenomenological research design between May 2021 and January 2022 at the Gülhane Faculty of Nursing, University of Health Sciences. The population of the study consists of undergraduate students from the faculty of nursing at the university. The sample includes 78 students from all class levels who participated voluntarily. Data were collected through a semi-structured interview form that included sociodemographic characteristics and explored metaphorical perceptions of the concept of care through fill-in-the-blank statements. The data collection process involved in-depth face-to-face interviews where participants were asked questions such as "Care is like...", and were prompted to explain what this statement means to them. Colaizzi's seven-step content analysis method was used to evaluate the data.

Results: 83.3% of the participants were female, the average age was 20.44±1.02 years, 35.9% were third-year nursing students, and 53.8% lived with their parents. Participants, who were allowed to create multiple metaphors, expressed 51 metaphors. These metaphors are based on five themes: commitment to the professional values and ethical principles of nursing, evaluating and meeting patient needs with a holistic perspective, being a virtuous and trustworthy person, establishing communication and showing empathy, and meeting needs with a focus on health.

Conclusion: The most frequently expressed metaphors regarding the concept of care were mother, justice, compassion, empathy, respect, equality and morality. The results can shed light on nursing educators and literature. The use of metaphors can help nursing students understand the concept of care, develop their creativity and create their own nursing philosophy. The metaphors produced as a result of the research can guide students' basic and advanced nursing education.

Anahtar Kelimeler: nursing, care, metaphor, student, phenomenology.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK BAKIMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI, FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Öznur Kavaklı¹, Nefise Karagöz²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.

²Samsun Eğitim Araştırma Hastanesi, Koroner Yoğun Bakım Ünitesi, Samsun, Türkiye.

Giriş ve Amaç: Hemşirelik, hastalarına benzersiz ve özgün bakımı sunan profesyonel bir meslektir. Bakım kavramına ve bu kavramla ilişkili davranış/süreçlere büyük ilgi duyan bir disiplindir. Bakım kavramı hakkındaki metaforlar ve hemşirelik öğrencilerinin kavram hakkındaki bakış açılarını araştırmak, bu kavramı daha derinlemesine anlamak için gereklidir. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik bakımına ilişkin metaforik algılarını fenomenolojik yöntem ile analiz etmektir.

Yöntem: Çalışma fenomenolojik araştırma desenine ile Mayıs 2021-Ocak 2022 tarihleri arasında, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde yürütülmüştür. Araştırmanın evreni, üniversitenin hemşirelik fakültesi lisans öğrencileridir. Örneklemi ise tüm sınıflardan gönüllü olarak katılan 78 öğrencidir. Veriler, sosyodemografik özellikler ve bakım kavramına ilişkin metaforik algılarını araştıran, boşluk içeren ifadelerin yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Veri toplama aşaması; katılımcılara örneğin: "bakım ... gibidir" ifadesindeki boşluğu doldurunuz, size neyi ifade ediyor? şeklinde sorularla derinlemesine yüz yüze görüşme şeklindedir. Metaforları analiz etmek için içerik analizi kullanılmış, anlamlı ifadeler belirlenerek temalar oluşturulmuştur. Verileri değerlendirmek için Colaizzi'nin yedi adımlı içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma için kurum ve etik kurul izni alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların % 83,3'ü kadın, yaş ortalaması 20,44±1,02 yıl, % 35,9'u hemşirelik bölümü 3. sınıf öğrencisi ve % 53,8'i anne-babasıyla yaşamaktadır. Birden fazla metafor oluşturmalarına izin verilen katılımcılar 51 metafor ifade etmiştir. Bu metaforlar beş temaya dayanmaktadır: *hemşireliğin mesleki değerlerine ve etik ilkelerine bağlılık, hasta ihtiyaçlarını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirme ve karşılama, erdemli bir insan olma ve güven verme, iletişim kurma ve empati gösterme, ihtiyaçları karşılama ve sağlığı temel almaz.*

Sonuç: Bakım kavramına ilişkin en çok anne, adalet, merhamet, empati, saygı, eşitlik ve ahlak metaforları ifade edilmiştir. Bu çalışma, bir kültür olarak Türk öğrencilerin bakım metaforları incelenmiştir. Sonuçlar, hemşirelik eğitmenleri ve literatüre ışık tutabilir. Metaforların kullanımı, hemşirelik öğrencilerinin bakım kavramını anlamalarına, yaratıcılıklarını geliştirmelerine ve kendi hemşirelik felsefelerini oluşturmalarına yardımcı olabilir. Araştırma sonucunda üretilen metaforlar öğrencilerin temel ve ileri hemşirelik eğitimlerine rehberlik edebilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, bakım, metafor, öğrenci, fenomenoloji.

Kaynakça: Hadadian-Chaghaei F, Haghani F, Taleghani F, Feizi A, Alimohammadi N. Nurses as gifted artists in caring: an analysis of nursing care concept. *Iranian J Nurs Midwifery Research*, 2022;27(2):125-133.

Doody O, Murphy F, Lyons R, Gallen A, Ryan J, Downey, et al. Development of nursing quality care process metrics and indicators for intellectual disability services: a literature review and modified Delphi consensus study. *BMC Health Serv Research*. 2019;19(1):909. <https://doi.org/10.1186/s12913-019-4749-y>

Tsimane TA, Downing C. Transformative learning in nursing education: A concept analysis. *International J Nurs Sciences*. 2019;7(1):91-98. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2019.12.006>

Mudd A, Feo R, Conroy T, Kitson A. Where and how does fundamental care fit within seminal nursing theories: A narrative review and synthesis of key nursing concepts. *J Clinical Nursing*. 2020;29(19-20):3652-3666. <https://doi.org/10.1111/jocn.15420>

Isik B, Kaya H, Ozel H. Nurses' metaphorical perceptions of "care". *International J Caring Sciences*. 2020;13 (3);1678-1688.

Turan FD, Soyunmez, S. Perceptions of third- and fourth-year nursing students enrolled in a pediatric nursing course regarding the concept of child abuse: A metaphorical study. *Nurse Education Today*. 2022;113:105359. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2022.105359>.

Lunardelli L, Danielis M, Bottega M, Palese A. Anticipated nursing care as perceived by nursing students: Findings from a qualitative study. *Nursing Open*. 2021; 8(6):3373-3383. Epub 2021 May 3. <https://doi.org/10.1002/nop2.883>.

Jo KH, An GJ. Death metaphors in korean undergraduate nursing students. *Holistic Nursing Practice*. 2012;26(2):79-86. 26(2):79-86. <https://doi.org/10.1097/HNP.0b013e31824621f3>

Hartrick G, Schreiber R. Imaging ourselves: nurses' metaphors of practice. *J Holistic Nursing*. 1998;16(4):420-34. <https://doi.org/10.1177/089801019801600404>

Yıldırım A, Simsek H. Qualitative research methods in social sciences. *J Theory Practice Ed*. Ankara: Seckin Publishing. 2006;2 (2): 113-118. 2005, 366

O'Brien CB, Harris IB, Beckman JT, Reed AD, Cook AD. Standards for reporting qualitative research: a synthesis of recommendations. *Academic Medicine*. 2014; 89(9):1245-51. <https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000000388>

Lakoff G, Johnson M. (1980). *Metaphors We Live By*. University Chicago Press. Chicago and London. 256p.

Altın I. Nurses' metaphor perceptions and care behaviors regarding the concept of care. [Master's Thesis]. Yozgat. Bozok University. 2019. 134 p.

Kale E, Cicek U. Nurses' perceptions of metaphors regarding their own professions. *J Health Nurs Management*. 2015;2(3): 142-151. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2015.142> Turkish.

Colaizzi FP. Psychological research as a phenomenologist views it. In Ronald S. Valle & Mark King (eds.), *Existential-phenomenological alternatives for psychology*. New York: Oxford University Press. pp. 6 (1978).

Akpınar RB, Coban GI. Analysis of nursing students' perceptions through metaphors for nurse and patient concepts. *J Nursology*. 2022;25(4):238-244. <https://doi.org/10.5152/JANHS.2022.222746> Turkish.

- Kardas C, Unlusoy DN. Metaphor analysis for holistic nursing care: creating a puzzle. *Dokuz Eylul University Faculty Nurs Electronic J.* 2022;15(3): 317-327. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.977034> Turkish.
- Fawcett J. Contemporary nursing knowledge analysis and evaluation of nursing models and theorisee. Second Edition. Philadelphia: F. A. Davis Company. 2006; 364-437.
- Deliktas A, Korukcu O, Aydin R, Kabukcuoglu K. Nursing students' perceptions of nursing metaparadigms: a phenomenological study. *J Nursing Research.* 2019; 27(5): e45. <https://doi.org/10.1097/jnr.0000000000000311>
- Conroy T. Factors influencing the delivery of the fundamentals of care: Perceptions of nurses, nursing leaders and healthcare consumers. *J Clinical Nursing.* 2017;27(11-12):2373-2386. <https://doi.org/10.1111/jocn.14183>
- Feo R, Kitson A, Conroy T. How fundamental aspects of nursing care are defined in the literature: A scoping review. *J Clinical Nursing.* 2018; 27(11-12):2189-2229. <https://doi.org/10.1111/jocn.14313>
- Meng M, Zhang X, Jiang A. A theoretical framework of caring in the Chinese context: a grounded theory study. *J Advanced Nursing.* 2011; 67(7):1523-36. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2010.05573.x>
- Karaoz S. Turkish nursing students' perception of caring. *Nurs Educ Today.* 2005; 25(1):31-40. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2004.09.010>
- Hu S, Chen J, Jiang R, Hu H, Hu Z, Gao X, et al. Caring ability of nursing students pre- and post-internship: a longitudinal study. *BMC Nursing.* 2022;21:133. <https://doi.org/10.1186/s12912-022-00921-2>
- Chan ZCY, Chien WT, Henderson S. Metaphorical interpretations of the educator-student relationship: an innovation in nursing educational research. *Nurse Educ Practice.* 2018;28:46-53. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.09.012>
- Monroe HA. Nurses' professional values: influences of experience and ethics education. *J Clinical Nursing.* 2019; 28(9-10):2009-2019. <https://doi.org/10.1111/jocn.14806>
- Poorchangizi B, Borhani F, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Farokhzadian J. Professional values of nurses and nursing students: a comparative study. *BMC Medical Educ.* 2019;19, 438. <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1878-2>
- Jasemi M, Valizadeh L, Zamanzadeh V, Keogh B. A concept analysis of holistic care by hybrid model. *Indian J Palliat Care.* 2017;23(1):71-80. <https://doi.org/10.4103%2F0973-1075.197960>
- Sellman D. Virtue ethics and nursing practice. In: Scott, P. (eds) *Key Concepts and Issues in Nursing Ethics.* Springer, Cham. 2017. https://doi.org/10.1007/978-3-319-49250-6_4
- Russell MJ. Teaching civility to undergraduate nursing students using a virtue ethics-based curriculum. *J Nurs Educ.* 2014;53(6):313-9. <https://doi.org/10.3928/01484834-20140512-03>
- Ozturk A. The effect of nursing communication training on empathy and communication skills of nursing students: a quasi-experimental study. *OPUS International J Society Researches. Administration & Organization Special Issue.* 2021;18:1120-1135. <https://doi.org/10.26466/opus.888874>
- Kahrman I, Nural N, Arslan U, Topbas M, Can G, Kasim S. The effect of empathy training on the empathic skills of nurses. *Iran Red Crescent Med J.* 2016;18(6):e24847. <https://doi.org/10.5812%2Fircmj.24847>.

SOLUTION FOCUSED APPROACH BASED PSYCHOEDUCATION IN SCHIZOAFFECTIVE DISORDER: A CASE REPORT

İlknur Savlık¹, Feride Ercan², Satı Demir²

¹Yıldırım Beyazıt University, Yenimahalle Training and Research Hospital, Ankara,

²Türkiye 2 Gazi University, Faculty of Nursing, Department of Mental Health and Disease
Nursing, Ankara, Türkiye

Introduction and Aim: Psychoeducation particularly supports disease management and recovery within the scope of the educational and counseling role of the psychiatric nurse. The aim of the study was to determine the effect of solution focused approach based individual psychoeducation on internalized stigma, emotion regulation-expression and communication skills in a patient diagnosed with schizoaffective disorder who received Transcranial Magnetic Stimulation (TMS) treatment and was followed as an outpatient..

Case: The patient was 34 years old, male, a high school graduate and working in a private institution. His history includes complaints of reluctance, fatigue, worthlessness, pessimism, psychomotor slowdown and decreased sexual desire, as well as long-lasting depressive periods and three manic episodes. He was hospitalized three times during his 18 years of treatment, planned a suicide attempt once but did not act. In addition to the pharmacological treatment process, the TMS protocol is applied to the patient for the fourth time for depressive symptoms; the first one was applied in 2022. In this study, an individual psychoeducation program based on a solution-focused approach was applied to the patient between 7-14 June 2024 in four sessions. The meaning of the disease, stigmatization and patient experiences, recognition of emotions in the dimension of feelings-thoughts and behaviors, expression of views on recovery with the miracle question technique, exceptional situations and emphasizing the points of success in communication were discussed. In order to evaluate the effectiveness of the program, the Internalized Stigma of Mental Illness Scale (ISMI), Communication Skills Scale (CSS), Toronto Alexithymia Scale (TAS-20) were used.

Conclusion: In the case, the psychoeducation program reduced internalized stigma (ISMI:pre-test=83;post-test=65), improved communication skills (CSS:pre-test=81;post-test=98). The program's effect is limited regarding alexithymic features (TAS-20:pre-test=56;post-test=60). Psychoeducation supports recovery, especially in the context of social skills, in patients diagnosed with schizoaffective disorder. Evaluating the long-term effects of individual and group psychoeducation programs is recommended.

Anahtar Kelimeler: Schizoaffective disorder, solution focused approach, psychoeducation, psychiatric nursing

ŞİZOAFFEKTİF BOZUKLUKTA ÇÖZÜM ODAKLI YAKLAŞIM TEMELLİ PSİKOEĞİTİM: OLGU SUNUMU

İlknur Savlık¹, Feride Ercan², Satı Demir²

¹Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara, Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Psikoeğitim, psikiyatri hemşiresinin eğitim ve danışmanlık rolü kapsamında hastalık yönetimini ve iyileşmeyi desteklemektedir. Bu çalışmada Transkraniyal Manyetik Stimülasyon (TMS) tedavisi uygulanan ve ayaktan takip edilen şizoaffektif bozukluk tanılı hastada çözüm odaklı yaklaşım temelli bireysel psikoeğitimin içselleştirilmiş damgalama, duygu düzenleme-ifade etme, iletişim becerileri üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Olgu: Hasta, 34 yaşında, erkek, lise mezunu ve özel bir kurumda çalışmaktadır. Öyküsünde, isteksizlik, bitkinlik, değersizlik, karamsarlık, psikomotor yavaşlama ve cinsel istekte azalma şikayetleri ile uzun süren depresif dönemler ve üç kez mani dönemi bulunmaktadır. Şizoaffektif bozukluk tanısıyla 18 yıldır devam eden tedavi sürecinde üç kez yatarak tedavi görmüştür. Hasta, bir kez özkiyım girişimi planladığını ancak eylemde bulunmadığını belirtmiştir. Farmakolojik tedavi sürecine ek olarak ilki 2022 yılında olmak üzere, hastaya dördüncü kez depresif belirtiler için TMS protokolü uygulanmaktadır. Bu çalışmada hastaya 7-14 Haziran 2024 tarihleri arasında, her biri 45-60 dakika süren dört oturumluk çözüm odaklı yaklaşım temelli bireysel psikoeğitim programı uygulanmıştır. Ön görüşme yapılarak hastanın görüşmelere uygunluğu değerlendirilmiş ve bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Oturumlarda hastalığın anlamı, damgalama ve hasta yaşantıları, duygu-düşünce ve davranış boyutunda duyguları tanıma, mucize soru tekniği ile iyileşmeye ilişkin görüşlerin ifadesi, istisnai durumlar ile iletişimde başarılı olunan noktaların vurgulanması gündeme alınmıştır. Programın etkinliğinin değerlendirilmesi için Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği (RHİDÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ), Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20) kullanılmıştır.

Sonuç: Olguda, psikoeğitim programının içselleştirilmiş damgalama düzeyini azalttığı (RHİDÖ:ön-test=83; son-test=65), iletişim becerilerini geliştirdiği (İBÖ:ön-test=81; son-test=98) saptanmıştır. Ancak, aleksitimik özellikler açısından programın etkisinin sınırlı kaldığı görülmektedir (TAÖ-20:ön-test=56; son-test=60). Psikoeğitimin şizoaffektif bozukluk tanılı hastada özellikle sosyal beceriler kapsamında iyileşmeyi destekleyici olduğu söylenebilir. Bireysel ve grup psikoeğitim programlarının uzun süreli etkilerinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şizoaffektif bozukluk, çözüm odaklı yaklaşım, psikoeğitim, psikiyatri hemşireliği

USE OF THERAPEUTIC COMMUNICATION TECHNIQUES WITH PEDIATRIC PATIENTS: SYSTEMATIC REVIEW

Özge Köksal¹, Ebru Kılıçarslan²

¹Uşak University

²Gazi University

Introduction and Aim: Therapeutic communication techniques are an effective care strategy used for hospitalized children. There are existing studies of therapeutic communication techniques on children. The purpose of this systematic review was to examine the benefits of studies on the use of therapeutic communication methods with hospitalized children, conducted in the last 10 years, and to investigate which techniques can be used in the intensive care environment.

Method: A total of 17,300 studies on the subject, conducted between 2014 and 2024, were accessed through Google Scholar, Pubmed and Cochrane databases. 11 quasi-experimental and experimental articles that met the research criteria were examined. The suitability of the article was evaluated by 2 people. The keywords "child, patient, nursing, therapeutic communication" were used in the literature review.

Results: When studies are examined, it was determined that most of the studies were conducted in pediatric wards and outpatient clinic settings. No experimental studies using therapeutic communication techniques in the intensive care setting have been found. It was determined that children's fear, anxiety levels and pain scores decreased after the use of therapeutic communication techniques. It has been determined that techniques such as making children draw pictures, telling stories, listening to music, distraction cards, rag dolls, and therapeutic game intervention can be used with children in intensive care.

Conclusion: As a result of this study, in studies conducted with therapeutic communication techniques, it has been determined that there is a decrease in children's negative emotions. It was determined that the studies were carried out mostly in outpatient clinics and service environments. It has been determined that there is a need to conduct studies in the intensive care environment and to conduct such studies in the sample group between the ages of 1-3.

Key words: child, patient, nursing, therapeutic communication

Anahtar Kelimeler: child, patient, nursing, therapeutic communication

ÇOCUK HASTALARLA TERAPÖTİK İLETİŞİM TEKNİKLERİNİN KULLANIMI: SİSTEMATİK DERLEME

Özge Köksal¹, Ebru Kılıçarslan²

¹Uşak Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Giriş: Terapötik iletişim teknikleri hastanede yatan çocuklar için kullanılan etkili bakım stratejisidir. Terapötik iletişim tekniklerinin çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar mevcuttur.

Amaç: Bu sistematik derlemenin amacı, son 10 yılda yapılmış, hastanede yatan çocuklarla terapötik iletişim yöntemlerinin kullanılmasıyla ilgili çalışmaların yararlarını incelemek ve yoğun bakım ortamında hangi tekniklerin kullanılabileceğini araştırmak amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Google Akademik, Pubmed, Cochrane veri tabanlarıyla 2014-2024 yılları arasında yapılmış konuyla ilgili toplam 17.300 çalışmaya ulaşılmıştır. Bunlardan araştırma kriterine uyan 11 yarı deneysel ve deneysel makale incelenmiştir. Makalenin uygunluğu 2 kişi tarafından değerlendirilmiştir. Literatür taramasında “child, patient, nursing, therapeutic communication” anahtar kelimeleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların daha çok çocuk servisi ve poliklinik ortamlarında yapıldığı görülmüştür. Yoğun bakım ortamında yatan çocuklarla terapötik iletişim tekniği kullanılarak yapılan deneysel çalışmaya rastlanmamıştır. Terapötik iletişim tekniklerinin kullanımı sonrası çocukların korku, kaygı düzeylerinde ve ağrı puanlarında azalma olduğu saptanmıştır. Yoğun bakım ortamında çocuk hastalarla da resim çizdirme, hikaye anlatma, müzik dinletilmesi, dikkat dağıtma kartları, bez bebek, terapötik oyun müdahalesi gibi tekniklerin kullanılabileceği saptanmıştır.

Sonuç: Bu çalışma sonucunda çocukla iletişimde önemli yeri olan terapötik iletişim teknikleriyle yapılan çalışmaların çocukların olumsuz duygularında azalma olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmaların daha çok poliklinik ve servis ortamında yapıldığı belirlenmiştir. Yoğun bakım ortamında da çalışmaların yapılmasının ve örneklem grubunda 1-3 yaş döneminde bu tür çalışmaların yapılmasının ihtiyaç olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: çocuk, hasta, hemşirelik, terapötik iletişim

Kaynakça:

Aarts, L.A.M., van Geffen, GJ., Smedema, E.A.L. et al.(2023). Therapeutic communication improves patient comfort during venipuncture in children: a single-blinded intervention study. Eur J Pediatr 182, 3871–3881

Altay, N. , Toruner, E.K & Çigdem Sari (2017).The effect of drawing and writing technique on the anxiety level of children undergoing cancer treatment Gazi University Health Sciences Faculty Nursing Department, European Journal of Oncology Nursing 28.s:1-6.

Bartık, K ve Toruner, E.K(2017). Effectiveness of a Preoperative Preparation Program on Children’s Emotional States and Parental Anxiety. Journal of PeriAnesthesia Nursing, Vol 33, No 6 (December), pp:972-980

Bahadır, Ö., & Kürtüncü, M. (2020). Müzik Terapinin 6-12 Yaş Arası Çocuklarda Anksiyete Ve Ağrı Yönetimine Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 36(3), 175-188.

Bakır E,Çavuşoğlu H(2023).Terapötik İletişim Teknikleri ve İletişimde Engeller.Çavuşoğlu H,Editör. Çocuk ve Aile ile Terapötik İletişim.1.Baskı.Ankara:Türkiye Klinikleri.p.1-6.

Bergomi, P., Scudeller, L., Pintaldi, S., & Dal Molin, A. (2018). Efficacy of non-pharmacological methods of pain management in children undergoing venipuncture in a pediatric outpatient clinic: a randomized controlled trial of audiovisual distraction and external cold and vibration. *Journal of pediatric nursing*, 42, e66-e72.

Bulechek GM, Butcher HK, Dochterman JM, Wagner C.(2013).Hemşirelik Girişimleri Sınıflaması (NIC). Erdemir F, Kav S, Akman Yılmaz A, çeviri editörleri. 6. Basım. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Canbulat Şahiner, N., & Türkmen, A. S. (2019). The effect of distraction cards on reducing pain and anxiety during intramuscular injection in children. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 16(3), 230-235.

Cyna, A. M. (2020). Little words BIG impact: Perioperative communication for children with burns. *Anaesthesia and Intensive Care*, 48(2), 123-128.

Erdoğan Ç.,Turan Türkan., Pınar Bakiye(2020).Çocukların Kendi Çizimleri ile Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi Deneyimleri. Türkiye Klinikleri Pediatri Dergisi.

Forouzandeh, N., Drees, F., Forouzandeh, M., & Darakhshandeh, S. (2020). The effect of interactive games compared to painting on preoperative anxiety in Iranian children: A randomized clinical trial. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 40, 101211.

Godino-Iáñez, M.J., Martos-Cabrera, M.B., Suleiman-Martos, N., Gómez-Urquiza, J.L., Vargas-Román, K., Membrive-Jiménez, M.J., Albendín-García, L. (2020). Play therapy as an intervention in hospitalized children: A systematic review. *Healthcare*, 8(3), 239.

He, H.-G., Zhu, L., Chan, S. W.-C., Liam, J. L. W., Li, H. C. W., Ko, S. S., ... Wang, W. (2015). Therapeutic play intervention on children's perioperative anxiety, negative emotional manifestation and postoperative pain: A randomized controlled trial. *Journal of Advanced Nursing*, 71(5), 1032– 1043.

Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27910. Available at: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm>. Erişim tarihi 24.07.2024

Li, W. H., Chung, J. O. K., Ho, K. Y., & Kwok, B. M. C. (2016). Play interventions to reduce anxiety and negative emotions in hospitalized children. *BMC pediatrics*, 16, 1-9.

Mohammadi, A., Mehraban, A. H., Damavandi, S. A., Zarei, M. A., Haghani, H. (2021). The effect of play-based occupational therapy on symptoms and participation in daily life activities in children with cancer: A randomized controlled trial. *British Journal of Occupational Therapy*, 84(7).

Patel, M. (2024). Integrating Play Therapy In Pediatric Nursing: Utilizing Play As A Therapeutic Tool For Children In Healthcare Settings.

Santos, VLAD, Almeida, FDA, Ceribelli, C. ve Ribeiro, CA (2020). Dramatik terapötik oyun oturumunu anlamak: Pediatri hemşireliğine bir katkı. *Revista Brasileira de Enfermagem* , 73 , e20180812.

Silva SGT, Santos MA, Floriano CMF, Damiao EBC, Campos FV, Rossato LM. Influence of Therapeutic Play on the anxiety of hospitalized school-age children: Clinical trial. *Rev Bras Enferm* 2017; 70(6): 1244-1249.

Teke, E. & Avşaroğlu, S. (2020). “Çocuklarda Oyunun Ve Oyun Terapisinin Terapötik Kullanımı Ve İyileştirici Etkileri: Kavramsal Bir Analiz”, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn:2630- 631X) 6(32): 1078-1087.

Törüner EK ve Büyükgöneç L (2023). Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları.3.Baskı Ankara

Tsao Y, Kuo HC, Lee HC, Yiin SJ. Developing a medical picture book for reducing venipuncture distress in preschool-aged children. *International Journal of Nursing Practice*, 2017, 23: 1-8.

Turgut, M. A., Türkmen A. S. (2023). The effect of lighted toy on reducing pain and fear during blood collection in children between 3 and 6 years: A randomized control trial. *Journal of Pediatric Nursing*, May-Jun; 70, 111-116.

Ucun, Y., & Küçük, L. (2020). Terapötik Palyaço Müdahalesinin Çocukların Ruh Sağlığına Etkisi: Sistematik Derleme. *Jaren*.

Uslu H. Randomize Kontrollü Çalışma: Periferel Kanül Uygulama Öncesi Oyuncak IV Kateter ile Yapılan İşleme Hazırlığın Çocukların Ağrı, Korku ve Emosyonel Göstergelerine Etkisi [Yüksek Lisans Tezi]. [Eskişehir]: T.C. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi; 2023.

Üstün D., Demir S(2019).Hemşirelikte İletişim.1.Baskı.Akademi Basın ve Yayıncılık.s:223

Younis, J. R., Mabrouk, S. M., & Kamal, F. F. (2015). Effect of the planned therapeutic communication program on therapeutic communication skills of pediatric nurses. *Journal of Nursing Education and Practice*, 5(8), 109-120.

Yayan, E. H., Zengin, M., Düken, M. E., & Dağ, Y. S. (2020). Reducing children's pain and parents' anxiety in the postoperative period: A therapeutic model in Turkish sample. *Journal of pediatric nursing*, 51, e33-e38.

FORENSIC NURSING AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Derya Şahin¹

¹Sinop University

Forensic nursing is a field of expertise that serves at the intersection of health, justice, and law.

This field, which has gained international visibility as a result of a long chronological history, has not yet reached the same value in our country. However, for years, many nursing fields have been providing services to support crime victims, provide health services and care to perpetrators, and indirectly contribute to the judicial system. Because this field of education and competence is not available, it has not gained the importance it deserves. In countries where this field of expertise has developed, the most important technological innovation in education and practice is the integration of artificial intelligence applications. It is aimed at providing clinical or crime scene application skills in application areas such as automation and data analysis (creating a criminal profile), medical diagnosis and prediction (such as post-traumatic stress disorder), following and security, supporting the active management of the decision-making process, implementing patient care processes and correcting errors. For example, Nutshell Studies of Unexplained Death dioramas created by Frances Glessner Lee serve as interactive tools for teaching crime scene investigation. Thus, their self-confidence is increased with an important preparation environment before entering the profession. In this study, topics such as what artificial intelligence applications are, especially simulation applications in the field of forensic nursing, and its ethical and legal dimensions are discussed.

Anahtar Kelimeler: Forensic Nursing, artificial intelligence, simulation, ethic

ADLI HEMŞİRELİK VE YAPAY ZEKA

Derya Şahin¹

¹Sinop Üniversitesi

Adli bilimlerin özel bir dalı olan adli hemşirelik, sağlık, adalet, ve hukuk alanlarının kesiştiği noktada hizmet veren bir uzmanlık alanıdır. Uzun bir kronolojik geçmiş sonucu uluslararası görünürlük elde eden bu alan henüz bizim ülkemizde aynı değere ulaşamamıştır. Oysa yıllardır birçok hemşirelik çalışma alanında suç mağdurlarına destek olmak, faillele sağlık hizmeti ve bakım sunmak ve adli sisteme dolaylı olarak katkıda bulunması ile bu hizmetler sunulsa da birebir bu eğitim alanı ve yetkinlik olmadığından gereken öneme kavuşamamıştır. Bu uzmanlık alanının geliştiği ülkelerde ise eğitim ve uygulamalarında dahi teknolojik yenilikleri en önemlisi yapay zeka uygulamalarının entegrasyonudur. Otomasyon ve veri analizi (suç profili oluşturmak), tıbbi tanı ve tahmin (post travmatik stres bozukluğu gibi), izleme ve güvenlik gibi uygulama alanlarında klinik ya da olay yeri uygulama becerisi kazandırma, karar verme sürecini aktif yönetilebilmesine destek olma, hasta bakım süreçlerini uygulama ve hataları düzeltme amaçlarına yöneliktir. Örneğin, Frances Glessner Lee tarafından oluşturulan Nutshell Studies of Unexplained Death diorama'ları, suç mahalli incelemesini öğretmek için etkileşimli araçlar olarak hizmet eder. Böylelikle mesleğe atılmadan önce önemli bir hazırlık ortamı ile özgüvenleri de arttırılmış olur. Bu çalışmada adli hemşirelik alanında simülasyon uygulamaları başta olmak üzere yapay zeka uygulamalarının neler olduğu, bunun etik ve hukuki boyutu gibi konular ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adli hemşirelik, yapay zeka, simülasyon, etik

VIRTUAL REALITY APPLICATIONS IN ANXIETY MANAGEMENT

Çağla Islattı Mutlu¹, Yasemin Ergün²

¹Marmara University, Institute of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Turkey

²Marmara University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul, Turkey

Anxiety is a subjective response involving distress, worry or fear accompanied by physiological, psychological elements. 25%-80% of patients experience preoperative anxiety. Fear of the unknown, loss of consciousness and failure to wake up from anesthesia, pain, death, additionally changing surgery dates-times and experiencing cancellations are among the causes of surgical anxiety. Anxiety levels peak when patients leave the ward for surgery. Keeping anxiety at an optimum level is important for nursing care because it is associated with postoperative complications and patient recovery. How to control anxiety to accelerate recovery is among the research topics. Virtual reality (VR) applications supported by non-pharmacological and technological developments stand out at this point. VR refers to an interactive world that provides realistic three-dimensional vision, touch, hearing and other sensory experiences to provide people with the feeling of immersion in a virtual world. The fact that it is easy to use, cheap, effective and non-pharmacological has made it widespread today. It is used as a reliable intervention in patient education, skill development, care planning and implementation, rehabilitation, surgical processes, pain and management of emotions such as anxiety. Literature shows that with VR, patients are distanced from the hospital environment. Some studies show videos with 360° nature, space, ocean, underwater and forest images with VR, allowing patients and their relatives to communicate, animated and exercise videos that include patient education. Children were shown cartoons, played VR games, and simulation was used for student education. Surgical patients were shown surgery tour, short movies, museum tours accompanied by thematic music. In this review study, a search was conducted using Turkish and English keywords on the Google Scholar database and approximately 200 sources were evaluated. In this context, It is thought that nurses will contribute to patient safety and quality healthcare service delivery with the use of VR.

Anahtar Kelimeler: virtual reality, anxiety, nurse

ANKSIYETE YÖNETİMİNDE SANAL GERÇEKLİK UYGULAMALARI

Çağla Islattı Mutlu¹, Yasemin Ergün²

¹Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Anksiyete, fizyolojik ve psikolojik unsurların eşlik ettiği sıkıntı, endişe veya korkuyu içeren subjektif bir tepkidir. Hastaların %25 ila %80'i ameliyat öncesi anksiyete yaşamaktadır. Bilinmeyene karşı duyulan korku, bilinç kaybı ve anesteziye uyanamama, ağrı ve ölüm korkusuna ek olarak ameliyat tarih ve saatlerinin değiştirilmesi, iptallerin yaşanması cerrahi anksiyetenin nedenlerindedir. Hastalar ameliyathaneye gitmek üzere servisten ayrıldığında anksiyete düzeyleri zirveye ulaşmaktadır. Anksiyeteyi optimum seviyede tutmak hemşirelik bakımı için önemli olmaktadır çünkü postoperatif komplikasyonlar ve hasta iyileşmesiyle yakından ilişkilidir. Hasta iyileşmesini hızlandırmak için ameliyatla ilişkili anksiyetenin etkili bir şekilde nasıl kontrol edileceği araştırma konuları arasında yer almaktadır. Farmakolojik olmayan ve teknolojik gelişmelerin desteklediği sanal gerçeklik uygulamaları bu noktada öne çıkmaktadır. Sanal gerçeklik (VR), insanların sanal dünyaya dalma hissini sağlamak için gerçekçi üç boyutlu görme, dokunma, işitme ve diğer duyuşsal deneyimler sunan ve etkileşime girilebilen bir dünyayı ifade etmektedir. Kullanımının kolay, ucuz, etkili ve non-farmakolojik olması günümüzde yaygınlaşmasını sağlamıştır. Hasta eğitiminde, beceri gelişiminde, bakım planlama ve uygulamada, rehabilitasyonda, cerrahi süreçlerde, ağrı ve anksiyete gibi duyuşların yönetiminde güvenilir bir girişim olarak kullanılmaktadır. Literatür, sanal gerçeklik teknolojisiyle hastaların güçlü bir orda olma hissi yaşayarak hastane ortamından uzaklaştığını göstermektedir. Bazı çalışmalar sanal gerçeklik gözlüğü ile 360 derecelik doğa, uzay, okyanus, su altı ve orman görüntüsünü içeren videolar izletmekte, hasta ve yakınlarının iletişim kurmasını sağlamakta, bazıları hasta eğitimini içeren animasyon filmleri ve egzersiz videoları göstermektedir. Çocuklara çizgi film izletme, hasta egzersizine veya dikkat dağıtmaya yönelik sanal gerçeklik oyunları oynatma, öğrenci eğitimi için simülasyon uygulamaları yapılmıştır. Cerrahi hastalara sanal ameliyat turu, kısa film izletme, tematik müzik eşliğinde müze turları gösterilmiştir. Bu derleme çalışmasında, Google Scholar veri tabanı üzerinden Türkçe ve İngilizce anahtar kelimeler ile tarama yapılmış ve yaklaşık 200 kaynak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda hemşirelerin sanal gerçeklik kullanımıyla hasta güvenliği ve kaliteli sağlık hizmeti sunumuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: sanal gerçeklik, anksiyete, hemşire

Kaynakça:

- Abbasnia, F., Aghebati, N., Miri, H. H., & Etezadpour, M. (2023). Effects of patient education and distraction approaches using virtual reality on pre-operative anxiety and post-operative pain in patients undergoing laparoscopic cholecystectomy. *Pain Management Nursing*, 24(3), 280-288. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2022.12.006>
- Bedaso, A., Mekonnen, N., & Duko, B. (2022). Prevalence and factors associated with preoperative anxiety among patients undergoing surgery in low-income and middle-income countries: A systematic review and meta-analysis. *BMJ Open*, 12, e058187. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-058187>

- Chen, Y. K., Soens, M. A., & Kovacheva, V. P. (2022). Less stress, better success: A scoping review on the effects of anxiety on anesthetic and analgesic consumption. *Journal of Anesthesia*, 36(4), 532-553. <https://doi.org/10.1007/s00540-022-03081-4>
- Çelikcan, U. (2022). Eğitimde ve tıpta sanal gerçeklik uygulamaları: Geçmişten geleceğe uzanan bir inceleme. *Dicle University Journal of Engineering*, 13(2), 235-251. <https://doi.org/10.24012/dumf.1097748>
- Dings, S. J. M., van Stralen, K. J., Struben, V. M. D., Noordzij, M. A. (2021). Pain and anxiety during vasectomies while distracting patients with video glasses or virtual reality glasses. *BJU International*, 128(5), 561-567. <https://doi.org/10.1111/bju.15332>
- Doğan Yılmaz, E., & Ünlüsoy Dinçer, N. (2023). The effects of virtual reality glasses on vital signs and anxiety in patients undergoing colonoscopy: A randomized controlled trial. *Gastroenterology Nursing*, 46(4), 318–328. <https://doi.org/10.1097/SGA.0000000000000733>
- Flores, A., Hoffmann H. G., Navarro-Haro, M. V., Garcia-Palacios, A., Atzori, B., Le May, S., Alhalabi, W., Sampaio, M., Fontenot, M. R., & Mason, K. P. (2023). Using immersive virtual reality distraction to reduce fear and anxiety before surgery. *Healthcare*, 11(19), 2697. <https://doi.org/10.3390/healthcare11192697>
- Genç, H., Korkmaz, M., & Akkurt, A. (2022). The effect of virtual reality glasses and stress balls on pain and vital findings during transrectal prostate biopsy: A randomized controlled trial. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 37(3), 344-350. <https://doi.org/10.1016/j.jopan.2021.09.006>
- Gilmartin, J. (2004). Day surgery: Patients' perceptions of a nurse pre-admission clinic. *Journal of Clinical Nursing*, 13, 243-250. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2702.2003.00836.x>
- Güzel, K. (2021). Cerrahi bilimlerde inovatif yaklaşımlar. İksad Yayınevi, Ankara, Türkiye, s.81-85.
- He, M., Li, X., Zhang, T., Jin, X., & Hu, C. (2022). The fifth generation mobile communication technology plus virtual reality system for intensive care unit visits during covid-19 pandemic: Keep the delirium away. *Journal of Nursing Management*, 30(8), 3885-3887. <https://doi.org/10.1111/jonm.13450>
- Hoşgör, H. (2022). Sağlık hizmetleri alanında sanal gerçekliğin kullanımı: Türkiye ve dünyadan örnekler. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 647-660. <https://doi.org/10.56061/fbujohs.1151900>
- Kashif, M., Hamid, M., & Raza, A. (2022). Influence of preoperative anxiety level on postoperative pain after cardiac surgery. *Cureus*, 14(2), e22170. <https://doi.org/10.7759/cureus.22170>
- Menekli, T., Yaprak, B., & Doğan, R. (2022). The effect of virtual reality distraction intervention on pain, anxiety, and vital signs of oncology patients undergoing port catheter implantation: A randomized controlled study. *Pain Management Nursing*, 23(5), 585-590. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2022.03.004>
- Telli Yamamoto, G., & Altun, D. (2021). Virtual reality technology in healthcare. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 6(13), 92-104. <http://dx.doi.org/10.46872/pj.282>
- Yılmaz Sezer, N., Aker, M. N., Gönenç, İ. M., Topuz, Ş., & Şükür, Y. E. (2023). The effect of virtual reality on women's perceived pain, fear, anxiety, and views about the procedure during hysterosalpingography: A randomized controlled trial. *European Journal of Obstetrics, Gynecology and Reproductive Biology*, 286, 5-9. <https://doi.org/10.1016/j.ejogrb.2023.04.028>
- Yu, J., Lin, X., & Chen, H. (2022). Study on the application effect of fast track surgery care combined with continuous care after discharge in patients with laparoscopic cholecystectomy. *Frontiers in Surgery*, 9, 848234. <https://doi.org/10.3389/fsurg.2022.848234>

- Yu, Y., Zhou, X., Zeng, G., & Hou, Y. (2023). Impact of virtual operating room tours on relieving perioperative anxiety in adult patients: A systematic review. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 38(4), 657-663. <https://doi.org/10.1016/j.jopan.2022.11.013>
- Zou, J., Chen, Q., Wang, J., Gu, M., Jiang, X., & Mao, M. (2023). Effects of virtual reality for psychological health of ICU patients: A study protocol for systematic review and meta-analysis. *BMJ Open*, 13(7), e073660. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2023-073660>

ATTITUDES AND STIGMA TOWARDS SUICIDAL BEHAVIOR IN NURSES: REVIEW

Naciye Karabulut¹

¹Ankara University Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing, Ankara, Türkiye

Suicide is a major cause of death throughout life and a priority public health problem. More than 700,000 people die from suicide each year, and the number of suicide attempts is much higher. Suicidal behavior includes planning suicide, attempting suicide, and committing suicide itself. Suicidal behavior has a wide impact on individuals, families, communities, and countries who commit suicide. Despite this, suicidal behavior can be prevented. Nurses who provide long-term biopsychosocial care to patients play an important role in preventing suicide. In the care of individuals who have attempted suicide, nurses have responsibilities such as educating the patient, creating a safety plan, providing counseling, making rapid referrals to necessary places, and providing contact regarding post-discharge care. In addition, nurses can ensure that individuals receive quality care through early diagnosis, effective management, and interventions. Nurses' attitudes and stigmatization towards suicidal behavior affect the quality of care provided. When the literature is examined, it has been determined that nurses believe that individuals with a history of suicide may attempt suicide again, are generally mentally ill, and apply to a health institution before committing suicide. It has also been reported that individuals who exhibit suicidal behavior are more negatively affected and that they are stigmatized. Stigma is an obstacle to talking about suicide and that low professional competence towards suicidal behavior accompanies negative feelings. On the other hand, it has been determined that psychiatric nurses or nurses who receive training on suicide are more careful about the possibility of patients who have previously attempted suicide attempting again and exhibit less judgmental attitudes and stigmatization. Therefore, nurses should be supported with training on suicidal behavior. This review aims to examine the attitudes and stigmatization towards suicidal behavior in nurses in light of the literature.

Anahtar Kelimeler: Suicide, suicidal behavior, nurse, attitude, stigma

HEMŞİRELERDE İNTİHAR DAVRANIŞINA YÖNELİK TUTUM VE DAMGALAMA: DERLEME

Naciye Karabulut¹

¹Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

İntihar, yaşam boyu önemli bir ölüm nedenidir ve öncelikli bir halk sağlığı sorunudur. İntihar nedeniyle ölen her yıl 700.000'den fazla insan vardır ve intihar girişimi sayısı çok daha fazladır. İntihar davranışı; intiharı planlamayı, intihar girişimini ve intiharı kendisini içerir. İntihar davranışının intihar eden bireyler, aileler, toplumlar ve ülkeler üzerinde geniş bir etki alanı vardır. Buna rağmen intihar davranışları önlenemez. Hastalara uzun süre biyo-psiko-sosyal bakım veren hemşireler, intiharı önlenmesinde önemli bir role sahiptirler. İntihar girişiminde bulunmuş bireyin bakımında hemşirenin hastaya eğitim verme, güvenlik planı oluşturma, ölümcül araçların kısıtlanması için danışmanlık yapma, gerekli yerlere hızlı sevk yapma, taburculuk sonrası bakımla ilgili temas sağlama gibi sorumlulukları vardır. Ayrıca hemşireler erken teşhis, etkili yönetim ve müdahalelerle bireylerin kaliteli bir bakım almalarını sağlayabilirler. Hemşirelerin intihar davranışına yönelik tutum ve damgalamaları verilen bakımın kalitesini etkiler. Literatür incelendiğinde; hemşirelerin intihar geçmişi olan bireylerin yeniden intihar girişiminde bulunabileceklerine, genellikle ruhsal hastalığa sahip olduklarına ve intihar etmeden önce sağlık kuruluşuna başvurduklarına inandıkları belirlenmiştir. Ayrıca intihar davranışı görülen bireye karşı daha olumsuz duygular deneyimledikleri ve bireyi damgaladıkları bildirilmiştir. Damgalamanın intiharla ilgili konuşmalara katılmanın önünde bir engel olduğu ve intihar davranışına yönelik düşük mesleki yetkinliğin olumsuz duygulara eşlik ettiği görülmüştür. Diğer yandan psikiyatri hemşirelerinin ya da intihara yönelik eğitim alan hemşirelerin, daha önce intihar girişimi olan bireylerin yeniden girişimde bulunma olasılığına karşı daha dikkatli oldukları ve daha az yargılayıcı tutum ve damgalama sergiledikleri belirlenmiştir. Bu nedenle hemşirelerin intihar davranışına yönelik eğitimlerle desteklenmeleri gerekir. Bu derlemede hemşirelerde intihar davranışına yönelik tutum ve damgalamanın literatür ışığında incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İntihar, intihar davranışı, hemşire, tutum, damgalama

Kaynakça:

Allen, M., Anna Gary Behrman, C., Jon Berlin, L., Berman, L., Bernstein, E., Emmy Betz, F., Edwin Boudreaux, M., Boyer, E., Brown, P., Greg Brown, M., Bruguier Zimmerman, M., Stuart Buttlair, M., Joel Carr, M., Jennifer Chaffin, L., Claassen, C., Justin Coffey, M., Cooper, M., Glenn Currier, R., Susan De Luca, M., ... Zun, L. (2015). *Caring for Adult Patients with Suicide Risk A Consensus Guide for Emergency Departments Suicide Prevention Resource Center SPRC Caring for Adult Patients with Suicide Risk: A Consensus Guide for Consensus Panel Members.*

Giacchero Vedana, K. G., Magrini, D. F., Zanetti, A. C. G., Miaso, A. I., Borges, T. L., & dos Santos, M. A. (2017). Attitudes towards suicidal behaviour and associated factors among nursing professionals: A quantitative study. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 24(9-10), 651-659. <https://doi.org/10.1111/JPM.12413>

Preventing suicide: A global imperative. (n.d.). Retrieved September 9, 2024, from <https://www.who.int/publications/i/item/9789241564779>

Rebair, A., & Hulatt, I. (2017). Identifying nurses' needs in relation to suicide awareness and prevention. *Nursing Standard (Royal College of Nursing (Great Britain)?: 1987)*, 31(27), 44–51. <https://doi.org/10.7748/NS.2017.E10321>

Siau, C. S., Wee, L. H., Adnan, T. H., Yeoh, S. H., Perialathan, K., & Wahab, S. (2019). Malaysian Nurses' Attitudes Toward Suicide and Suicidal Patients: A Multisite Study. *Journal for Nurses in Professional Development*, 35(2), 98–103. <https://doi.org/10.1097/NND.0000000000000520>

Suicide. (n.d.). Retrieved September 9, 2024, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide>

VIEWS ON IN-SERVICE TRAINING IN A PHYSICAL THERAPY AND REHABILITATION HOSPITAL

Elif Kılıç Uğuroğlu¹, Ece Uysal Kasap¹, Nermin Doruk Orduhan¹, Hadice Akçay¹

¹Başakşehir Çam and Sakura City Hospital Physical Therapy and Rehabilitation Hospital,
Istanbul, Turkey

OBJECTIVE: This study aims to understand the effectiveness level of in-service training perceived by nurses, midwives, and health technicians working in a Physical Therapy and Rehabilitation Hospital, and to reveal participants' suggestions and opinions regarding in-service training.

METHOD: The results of this descriptive and cross-sectional study were obtained using the "Measurement of In-Service Training Effectiveness Level" survey form, answered by 72 healthcare personnel who attended the in-service training programs held at the Physical Therapy and Rehabilitation Hospital from 29.05.2024 to 31.05.2024.

FINDINGS: Among the 72 participants, 90% were aged between 25-30, and 10% were aged between 30-33; 65.3% were female, and 34.7% were male; 74.6% were university graduates, 18.3% had an associate degree, 4.2% were high school graduates, and 2% had a master's degree. Of the participants, 72.2% were nurses, 15.2% were health technicians, 11.1% were charge nurses, and 1.3% were midwives; 94.4% had 0-5 years of work experience, while 5.5% had more than 5 years of work experience. It was determined that 84.5% of the participants believed that the in-service training they received increased their knowledge levels, 70.8% found the information provided in the training sufficient, 62.5% participated in the in-service training willingly, 71.8% thought that the training contributed to improving relationships with patients and their relatives, 81.9% believed that the margin for error in their field practices decreased after the training, and 61.1% thought that in-service training contributed to their socialization.

CONCLUSION: In conclusion, it is anticipated that the continuity of in-service training should be ensured for nurses to follow changes and developments related to their profession, and that the training needs and requests and suggestions of healthcare personnel regarding in-service training should be considered during the organization of in-service training programs.

Anahtar Kelimeler: in-service training, training effectiveness, healthcare personnel

BİR FİZİK TEDAVİ VE REHABİLİTASYON HASTANESİ'NDE HİZMETİÇİ EĞİTİMLERE YÖNELİK GÖRÜŞLER

Elif Kılıç Uğuroğlu¹, Ece Uysal Kasap¹, Nermin Doruk Orduhan¹, Hadice Akçay¹

¹Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi,
İstanbul, Türkiye

Amaç: Bu çalışma Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi'nde görev yapan hemşire, ebe ve sağlık teknikerlerinin hizmetiçi eğitimleri hangi düzeyde etkin bulduklarını anlamak ve katılımcıların hizmetiçi eğitimlere yönelik öneri ve fikirlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tasarımda olan çalışmanın sonuçları Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi'nde 29.05.2024-31.05.2024 tarihleri arasında düzenlenen hizmetiçi eğitim programlarına katılan 72 sağlık personeli tarafından cevaplanan "Hizmetiçi Eğitim Etkinlik Düzeyinin Ölçülmesi" anket formu kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan 72 kişiden %90'ının 25-30, %10'unun ise 30-33 yaş aralığında olduğu; %65,3'ünün kadın, %34,7'sinin ise erkek olduğu; %74,6'sının lisans, %18,3'ünün ön lisans, %4,2'sinin lise, %2'sinin ise yüksek lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılanların %72,2'sinin hemşire, %15,2'sinin sağlık teknikeri, %11,1'inin sorumlu hemşire, %1,3'ünün ebe olduğu; %94,4'ünün 0-5 yıl aralığında çalışma yılına, %5,5'inin ise 5 yıldan fazla çalışma yılına sahip olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların %84,5'inin almakta oldukları hizmetiçi eğitimlerin bilgi düzeylerini arttırdığını düşündüğü, %70,8'inin hizmetiçi eğitimlerde verilen bilgileri yeterli bulduğu, %62,5'inin hizmetiçi eğitimlere istekli olarak katıldığı, %71,8'inin aldıkları hizmetiçi eğitimlerin hasta ve hasta yakını ilişkilerinin gelişimine katkı sağladığını düşündüğü, %81,9'unun hizmetiçi eğitimlerden sonra sahada yapmış olduğu uygulamalarda hata payının azaldığını düşündüğü, %61,1'inin hizmetiçi eğitimlerin katılımcıların sosyalleşmesine katkı sağladığını düşündüğü belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak; hemşirelerin meslekleriyle ilgili değişim ve gelişmeleri takip edebilmeleri için hizmetiçi eğitimlerin devamlılığının sağlanması gerektiği ve hizmetiçi eğitim programlarının düzenlenmesi sırasında eğitim ihtiyaçlarının ve hizmetiçi eğitimlere yönelik sağlık personelinin talep ve önerilerinin göz önünde bulundurulması gerektiği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: hizmetiçi eğitim, eğitim etkinliği, sağlık personeli

Kaynakça:

Buğdaylı G, Akyürek Erkan Ç. Hemşirelerin Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri: Bir Üniversite Hastanesi Örneği. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2017; 19(1):14-25

Kanber Aytuğ N, Gürlek Ö. Hemşirelerin Uygulanan Hizmetiçi Eğitim Programından Beklentileri ve Bu Program ile İlgili Düşünceleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2011; 14:3

Demir İ, Aba G. Sağlık Kurumlarında Çalışan Personelin Hizmetiçi Eğitim Tutumları ile İş Tatmini Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. İşletme Bili Dergisi (JOBS), 2023; 11(3):184-200

EFFECTS OF SCHOOL-BASED INTERVENTIONS IMPLEMENTED BY NURSES FOR HEALTHY PRESCHOOL CHILDREN: A SYSTEMATIC REVIEW OF EMPIRICAL EVIDENCE

Gökçe Algül¹, Ebru Kılıçarslan²

¹Gazi University Health Research and Application Center Gazi Hospital

²Department of Pediatric Nursing, Faculty of Health Sciences, Gazi University

Introduction and Purpose

The preschool years are a critical period of development for children, marked by the acquisition of basic habits, skills and social interactions. Effective nursing practices during this time play an important role in preparing children for future life challenges. This study aims to evaluate the effectiveness of school-based nursing practices adapted for preschool children and to evaluate their impact on the overall development of children.

Method

In the systematic review, studies published between 2015 and 2024 in the PubMed, Medline, Cochrane Library, ProQuest, Science Direct, and Web of Science databases were identified using a search strategy. The EndNote (EndNote X9) program was used for recording the scans and separating the duplications. Six experimental and nine quasi-experimental studies that meet the criteria have been examined in terms of the type and duration of interventions, significant findings, and the theories used in the interventions. The quality of the studies was assessed by two independent researchers using the Joanna Briggs Institute (JBI) critical appraisal tools. The registration of this study has been completed in the PROSPERO database. (CRD42023467297).

Results

The compilation of health education programs mainly focuses on physical health and situations affecting it. However, only two studies by nurse researchers focused on social and emotional development in preschool, such as communication, coping skills, emotional perception, and resilience. Five studies used a model to conceptualize their studies.

Result

Nurse researchers' practices positively impact children's physical, social, and emotional health. This systematic review aims to guide preschool children in intervention topics, time, results, and models for interventions. Experimental studies are needed to support social and emotional development in preschoolers, such as social and emotional awareness, relationship, and empathy skills, promoting positive health behaviors throughout life.

Anahtar Kelimeler: preschool school based intervention social emotional development nursing

SAĞLIKLI OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARA YÖNELİK HEMŞİRELER TARAFINDAN UYGULANAN OKUL TEMELLİ MÜDAHALELERİN ETKİLERİ: DENEYSEL KANITLARIN SİSTEMATİK BİR İNCELEMESİ

Gökçe Algül¹, Ebru Kılıçarslan²

¹Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Gazi Hastanesi

²Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Pediatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Okul öncesi dönem, çocukların temel alışkanlıklar kazandığı, becerilerini geliştirdikleri ve başkalarıyla etkileşime girdikleri yıllardır. Bu dönemde sağlıklı okul öncesi dönemdeki çocuklara okul ortamında uygulanan hemşirelik uygulamaları, çocuğun yaşama en iyi şekilde hazırlanması açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı; okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik hemşireler tarafından yürütülen okul temelli uygulamaların etkinliğinin belirlenmesidir.

Yöntem: Sistemik incelemede, 2015-2024 yılları arasında PubMed, Medline, Cochrane Library, ProQuest, Science Direct ve Web of Science veri tabanlarında yayınlanan çalışmalar bir tarama stratejisi kullanılarak belirlenmiştir. Yapılan taramaların kaydedilmesinde ve duplikasyonların ayrılmasında EndNote (EndNote X9) programı kullanılmıştır. Kriterleri sağlayan altı deneysel ve dokuz yarı deneysel çalışma müdahalelerin türü ve süresi, önemli bulgular ve müdahalede kullanılan teori açısından incelenmiştir. Çalışmaların kalitesi iki bağımsız araştırmacı tarafından Joanna Briggs Institute (JBI) kritik değerlendirme araçları kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmanın PROSPERO veri tabanına kaydı sağlanmıştır (CRD42023467297).

Bulgular: Derlemeye dahil edilen çalışmalarda yer alan çeşitli sağlık eğitimi programlarına rağmen birçoğunun fiziksel sağlığa veya fiziksel, duygusal ve sosyal sağlığı bir arada etkileyebilecek durumlara yönelik programlar uygulandığı belirlenmiştir. Gelişimin ivme kazandığı okul öncesi dönemde hemşire araştırmacılar tarafından yapılan çalışmaların sadece iki tanesi iletişim ve başa çıkma becerileri, duygusal algı ve dayanıklılık gibi sosyal ve duygusal gelişimi desteklemek amacıyla yapıldığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde beş çalışmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulmasında bir model kullanılmıştır.

Sonuç: Hemşire araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen uygulamaların çocuklara bilgi ve beceri kazandırdığı, çocukların fiziksel, sosyal ve duygusal sağlıklarının gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir. Bu sistemik derlemenin okul öncesi dönemde yer alan çocuklara hemşire araştırmacılar tarafından okul ortamında uygulanması planlanan müdahaleler için müdahale konuları, müdahale süresi, elde edilen sonuçlar ve kullanılan modeller açısından yol göstereceği düşünülmektedir. Etkisi tüm yaşam boyunca sürecek olumlu sağlık davranışları kazandırmak amacıyla okul öncesi dönemdeki çocukların öz farkındalık, öz düzenleme, sosyal ve duygusal farkındalık, ilişki ve empati becerileri gibi sosyal ve duygusal gelişimini desteklemeyi hedefleyen deneysel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi okul temelli müdahale sosyal duygusal gelişim hemşirelik

Kaynakça: UNICEF. Unicef Data Warehouse [Internet] 2023[cited 23 April 2024]. Available from: https://data.unicef.org/resources/data_explorer/unicef_f/?ag=UNICEF&df=DM&ver=1.0&dq=WORLD.DM_POP_U18+DM_POP_U5...&startPeriod=2023&endPeriod=2023

Pınarcık Ö, Koçak N, Ergin B. Okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel gelişim özellikleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi* 2015; 3(1): 21-29.

Williams P, Sheridan S, Pramling Samuelsson I. A perspective of group size on children's conditions for wellbeing, learning, and development in preschool. *Scandinavian Journal of Educational Research* 2019; 63(5): 696-711.

Jarraya S, Wagner M, Jarraya M, et al. 12 weeks of kindergarten-based yoga practice increases visual attention visual-motor precision and decreases behavior of inattention and hyperactivity in 5-year-old children. *Frontiers in Psychology* 2019; 10: 796.

McClelland MM, Tominey SL, Schmitt SA, et al. Red light, purple light! Results of an intervention to promote school readiness for children from low-income backgrounds. *Frontiers in Psychology* 2019; 10: 2365.

Rashedi RN, Rowe SE, Thompson RA, et al. A Yoga intervention for young children: self-regulation and emotion regulation. *Journal of Child and Family Studies* 2021; 1-14.

Stapp AC, Wolff K. Young children's experiences with yoga in an early childhood setting. *Early Child Development and Care* 2019; 189(9): 1397-1410.

Bıdık G, Sisman FN. Çocuk ve adölesanlarda psikososyal iyilik halini geliştirmeye yönelik okul temelli ruh sağlığı programları: sistematik inceleme. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2021; 12(4): 350-361.

The Turkish Nurses Association. *Turkish Nurses Association Bulletin* [Internet]. 2019 [cited 15 August 2023] Available from: <https://www.thder.org.tr/uploads/files/THD-Bulten-19-01.pdf>

Bermejo-Martins E, López-Dicastillo O, Mujika A. An exploratory trial of a health education programme to promote healthy lifestyles through social and emotional competence in young children: study protocol. *Journal of Advanced Nursing* 2018; 74(1): 211-222.

McLachlan DA, Burgos T, Honeycutt HK, et al. Emotion locomotion: promoting the emotional health of elementary school children by recognizing emotions. *The Journal of School Nursing* 2009; 25(5): 373-381.

Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, et al. Updating guidance for reporting systematic reviews: development of the PRISMA 2020 statement. *Journal of Clinical Epidemiology* 2021; 134: 103-112.

Barker TH, Stone JC, Sears K, et al. The revised JBI critical appraisal tool for the assessment of the risk of bias for randomized controlled trials. *JBI Evidence Synthesis* 2023; 21(3): 494-506.

Tufanaru C, Munn Z, Aromataris E, et al. Systematic reviews of effectiveness. In *Joanna Briggs Institute reviewer's manual* (pp. 3-10). Adelaide, Australia: The Joanna Briggs Institute; 2017.

Nahcivan N, Seçkinli S. How is the methodological quality of quantitative research included in the systematic review evaluated? *Turkey Clinics Journal of Public Health Nursing-Special Topics* 2017; 3 (1): 10-19.

Akkaya DD, Sezici E. Teaching preschool children correct toothbrushing habits through playful learning interventions: A randomized controlled trial. *Journal of Pediatric Nursing* 2021; 56: e70-e76.

Bermejo-Martins E, Mujika A, Iriarte A, et al. Social and emotional competence as key element to improve healthy lifestyles in children: A randomized controlled trial. *Journal of Advanced Nursing* 2019; 75(8): 1764-1781.

Biyikoglu Alkan, Isin, et al. Impact of personal hygiene education based on social learning theory on preschool children. *Early Childhood Education Journal* 2023; 1-12.

Kemer D, İşler Dalgıç A. Effectiveness of sexual abuse prevention training program developed by creative drama for preschoolers: An experimental study. *Journal of Child Sexual Abuse* 2022; 31(1): 9-32.

Sezici E, Ocakci AF, Kadioglu H. Use of play therapy in nursing process: A prospective randomized controlled study. *Journal of Nursing Scholarship* 2017; 49(2): 162-169.

Zhang L, Qin X, Zeng J, et al. A kindergarten-based, family-involved intervention to improve children's hand hygiene behavior: A cluster-randomized controlled trial. *Public Health Nursing* 2021; 38(5): 738-750.

Altundağ S, Körükçü Ö. Risk reduction education to prevent preschool children's home accidents: a pilot study. *Disaster medicine and public health preparedness* 2023; 17: e115.

Aboelmagd AN, Mahrous ES, Hassan SS. Effect of educational interventional program for preschool children on their knowledge and practice regarding sexual harassment. *International Journal of Nursing and Health Science* 2019; 5(2): 12-19.

Akcan A, Ergun A. The effect of an aggressive behavior prevention program on kindergarten students. *Public Health Nursing* 2019; 36(3): 330-340.

Ayyildiz TK, Cimete G. The effect of a social skills program on violent behaviors in children aged 60~72 months. *Journal of Korean Academy of Nursing* 2019; 49(6): 771-782.

Costa P, Ermini T, de Siqueira Sigaud, et al. Effects of an educational playful intervention on nasal hygiene behaviors of preschoolers: a quasi-experimental study. *Health Promotion Perspectives* 2019; 9(1): 50.

Citak Tunc G, Yavas H. The impact of using creative drama in the delivery of Body Safety Training Programs for preschool children on preventing sexual abuse in Turkey. *Psychology in the Schools* 2022; 59(5): 915-931.

Mbakaya BC, Zgambo M, Kalembo FW. Hand hygiene knowledge and demonstrated technique among Malawian kindergarten children: A quasi-experimental study. *Nursing Open* 2023.

Sigaud CHDS, Santos BRD, Costa P, et al. Promoting oral care in the preschool child: effects of a playful learning intervention. *Revista Brasileira de Enfermagem* 2017; 70: 519-525.

Suen LKP, Cheung JPL. Effectiveness of "Hand Hygiene Fun Month" for kindergarten children: A pilot quasi-experimental study. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2020; 17(19): 7264.

Öncü E, Vayisoğlu SK, Lafci D, et al. Comparison of interactive education versus fluorescent concretization on hand hygiene compliance among primary school students: A randomized controlled trial. *The Journal of School Nursing* 2019; 35(5): 337-347.

Schuez-Havupalo L, Toivonen L, Karppinen S et al. Daycare attendance and respiratory tract infections: a prospective birth cohort study. *BMJ Open* 2017; 7(9): e014635.

Collado V, Pichot H, Delfosse C et al. Impact of early childhood caries and its treatment under general anesthesia on orofacial function and quality of life: A prospective comparative study. *Medicina Oral, Patología Oral Cirugía Bucal* 2017; 22(3): e333.

Mendes S, Ferreira D, Bernardo M. Parent-reported toothbrushing behavior in the Portuguese preschool population. *European Archives of Paediatric Dentistry* 2022; 23(6): 961-968.

Baker SD, Lee JY, Wright R. The importance of the age one dental visit. Chicago, IL: Pediatric Oral Health Research and Policy Center, American Academy of Pediatric Dentistry [Internet] 2019 [cited 16 April 2024]. Available from <https://www.aapd.org/globalassets/media/policy-center/year1visit.pdf>

Spurr S, Bally J, Ogenchuk, M. Integrating oral health into pediatric nursing practice: Caring for kids where they live. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing* 2015; 20(2): 105-114.

Fitzpatrick C, McKinnon RD, Blair CB, et al. Do preschool executive function skills explain the school readiness gap between advantaged and disadvantaged children? *Learning and Instruction* 2014; 30: 25-31.

McNaughton DB, Cowell JM, Fogg L. Efficacy of a Latino mother-child communication intervention in elementary schools. *The Journal of School Nursing* 2015; 31:126-34

Puskar KR, Ren D, McFadden T. Testing the ‘teaching kids to cope with anger’ youth anger intervention program in a rural school-based sample. *Issues Ment Health Nurs* 2015; 36: 200-8

Swartz K, Musci RJ, Beaudry MB, et al. School-based curriculum to improve depression literacy among U.S. secondary school students: A randomized effectiveness trial. *Am J Public Health* 2017; 107:1970-6.

Trawick-Smith, J. The physical play and motor development of young children: A review of literature and implications for practice. Center for Early Childhood Education. USA: Eastern Connecticut State University. 2014.

Baker-Henningham H, Bowers M, Francis T, et al. The Irie Classroom Toolbox, a universal violence-prevention teacher-training programme, in Jamaican preschools: a single-blind, cluster-randomised controlled trial. *The Lancet Global Health* 2021; 9(4): e456-e468.

Wong RS, Tung KT, Wong HT, et al. A mobile game (Safe City) designed to promote children’s safety knowledge and behaviors: protocol for a randomized controlled trial. *JMIR research protocols* 2020; 9(6): e17756.

Al Rumhi A, Al Awisi H, Al Buwaiqi M, et al. Home accidents among children: a retrospective study at a tertiary care center in Oman. *Oman Medical Journal* 2020; 35(1): e85.

Abbassinia M, Barati M, Afshari M. Effectiveness of interventions in preventing home injuries among children under five years of age: A systematic review. *Archives of Trauma Research* 2019; 8(4): 190-197.

Apaydın Cırık V, Efe E, Velipaşaoğlu, S. Educating children through their parents to prevent child sexual abuse in Turkey. *Perspectives in Psychiatric Care* 2020; 56(3): 523-532.

Russell D, Higgins D, Posso A. Preventing child sexual abuse: A systematic review of interventions and their efficacy in developing countries. *Child Abuse & Neglect* 2020; 102: 104395.

Lines L, Grant J, Hutton A. How do nurses keep children safe from abuse and neglect, and does it make a difference? A scoping review. *Journal of Pediatric Nursing* 2018; 43: e75-e84.

Smith MC, Parker ME. *Nursing Theories and Nursing Practice* (4th Ed). USA: Davis Company, 2015; 11.

EVALUATION OF A PATIENT WITH NECROTIZING FASCIITIS DUE TO UNCONTROLLED DIABETES ACCORDING TO THE WATSON HUMAN CARE MODEL

Ayşenur Altunsoy¹, Bahar İnkaya¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt University

Necrotizing fasciitis is a serious, rapidly progressing infection that affects the fascia and subcutaneous soft tissues. It is one of the most severe forms of soft tissue infections and can lead to necrosis of subcutaneous tissues and fascia, with rapid regional spread if not treated. Risk factors such as diabetes, alcoholism, and peripheral vascular disease can accelerate the progression of this infection. A history of uncontrolled diabetes is particularly significant, as it contributes to an increased risk of infections due to immune system suppression, irregular high blood glucose levels, and susceptibility to infections. Nursing theories and models are foundational for systematizing existing knowledge, creating roadmaps for education, practice, and research. One such model, Watson's Human Caring Theory, emphasizes the principle of care in nursing, aiming to highlight the integrative aspect of care and art. According to this model, recovery is not solely dependent on treatment; the integration of care enhances the effectiveness of therapeutic interventions. Additionally, interpersonal caring relationships facilitate harmony between the patient and healthcare professional, increasing the patient's participation in their treatment. In this case study, a patient with necrotizing fasciitis due to uncontrolled diabetes was examined, and nursing care was provided according to the Human Caring Theory (HCT). The effects of nursing care based on Watson's model were evaluated. Watson's HCT underscores the importance of care in patients' treatment processes and aims to foster harmony between patients and healthcare providers. In conclusion, through this case presentation, patient needs were identified, and the nursing care provided was observed to have positive contributions to the treatment process.

Anahtar Kelimeler: Necrotizing fasciitis, self-management, uncontrolled diabetes, watson human care model.

KONTROLSÜZ DİYABETE BAĞLI GELİŞEN NEKROTİZAN FASİİT TANILI HASTANIN WATSON İNSAN BAKIM MODELİ'NE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşenur Altunsoy¹, Bahar İnkaya¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Nekrotizan fasiit, fasya ve deri altı yumuşak dokuları etkileyen, hızlı ilerleyen ve tedavi edilmezse ölümcül olabilen ciddi bir enfeksiyondur. Yumuşak doku enfeksiyonları arasında en ağır seyreden formlardan biridir. Cilt altı dokuların ve fasyaların nekrozuna yol açar önlem alınmadığı takdirde kısa sürede geniş bölgesel yayılım gösterebilir. Diyabet, alkolizm ve periferik vasküler hastalık gibi risk faktörleri, bu enfeksiyonun seyrini hızlandırabilir. Özellikle kontrolsüz diyabet öyküsü, nekrotizan fasite bağlı gelişen enfeksiyonun hızlanması adına önemli bir risk faktörüdür. Diyabetli bireylerin immün sistem baskılanması, irregüle seyreden yüksek kan glikoz düzeyleri ve enfeksiyon yatkınlığı nedeniyle risk faktörü oluşturmaktadır. Hemşirelik kuram ve modelleri, var olan bilgilerin sistematize edilmesi; eğitim, uygulama ve araştırma alanlarında yapılan girişimlere yol haritası oluşturması üzerine temellendirilmiştir. Bu modellerden biri olan Watson'un insan bakım modeli, hemşireliğin bakım verme ilkesi üzerine yoğunlaşarak bakım ve sanatın birleştirici yanını açığa çıkarmayı amaçlamıştır. İnsan bakım modeline göre, yalnızca tedaviyle iyileşme faktörünün yeterli olmayacağı sürecin bakım unsuruyla tamamlandığında bakımın sanat yönünün tedavinin etkinliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra kişilerarası bakım ilişkisi de hasta ve sağlık profesyoneli arasındaki uyumu kolaylaştırarak hastanın tedavisine katılımını arttıracakı öngörülmektedir. Bu nedenle kontrolsüz diyabete bağlı nekrotizan fasiit gelişen bu olgu sunumunda hastanın mevcut gereksinimleri belirlenerek İnsan Bakım Modeli (İBM) 'ne göre hemşirelik bakımı verilmiştir. Bu makalede, kontrolsüz diyabet nedeniyle gelişen bir nekrotizan fasiit olgusu ele alınmış ve Watson'un İnsan Bakım Modeli doğrultusunda verilen hemşirelik bakımının etkileri değerlendirilmiştir. Watson'un İnsan Bakım Modeli, hastaların tedavi süreçlerinde bakımın önemini vurgulamakta ve hasta ile sağlık profesyoneli arasındaki uyumu sağlamayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak, olgu sunumu aracılığıyla hasta gereksinimleri belirlenmiş ve bu doğrultuda verilen bakımın, tedavi sürecine olumlu katkıları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kontrolsüz diyabet, nekrotizan fasiit, öz yönetim, watson insan bakım modeli.

Kaynakça:

Wang JM, Lim HK. Necrotizing fasciitis: eight-year experience and literature review. *Braz J Infect Dis* 2014 Mar-Apr;18(2):137-43. doi: 10.1016/j.bjid.2013.08.003. Epub 2013 Nov 22. PMID: 24275377; PMCID: PMC942744

Stevens DL, Bisno AL, Chambers HF et al. Practice Guidelines for the Diagnosis and Management of Skin and Soft Tissue Infections: 2014 Update by the Infectious Diseases Society of America. *Clin Infect Dis* 2014;59(10)-5

Vayvada H, Demirdöver C, Menderes A, Karaca C. "Nekrotizan fasiit: tanı, tedavi ve literatürün gözden geçirilmesi". *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi* 2012; 18(6):507-51

Shaikh N, Khawaiter J, Al-Thani H. "Necrotizing fasciitis: a surgical and medical emergency". *Surgical Science* 2012; 3(1): 518-525.

Chang N, McKee J, Marmolejo V. Necrotizing fasciitis due to *Streptococcus constellatus* in a patient with uncontrolled diabetes and bilateral diabetic foot ulceration. *Wounds* 2023; Feb;35(2):E74-E77. doi: 10.25270/wnds/22044. PMID: 36897617.

Shimizu T, Tokuda Y. Necrotizing fasciitis. *Intern Med* 2010;49(12):1051-7. doi: 10.2169/internalmedicine.49.2964. Epub 2010 Jun 15. PMID: 20558917.

Yıldırım Y, Fadıloğlu G, Şenuzun Aykar F. Hipertansif Atak Yaşayan Hastalara Watson'ın İnsan Bakım Modeli Kullanılarak Uygulanan Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu. *Turk J Cardiovasc Nurs* 2018;9(19):82–88.

Core Concepts of Jean Watson's Theory of Human Caring /Caring Science The Core Principles /Practices: Evolving From Carative to Caritas (Watson, 2008, p. 34). <https://www.watsoncaringscience.org/files/PDF/watsons-theory-of-human-caring-core-concepts-and-evolution-to-caritas-processes-handout.pdf>. Erişim Tarihi: 11.02024.

Arslan Öİ, Okumuş H, Buldukoğlu K and Watson J.A Case Study Based On Watson's Theory of Human Caring: Being an Infertile Woman in Turkey. *Nurs Sci Q* 2013;26(4):352- doi: 10.1177/0894318413500346.

USING VIRTUAL REALITY IN BASIC LIFE SUPPORT TRAINING FOR LAY RESCUERS

Ayşenur Yetik Aras¹, Ayfer Tezel²

¹Ankara University, Institute Of Health Sciences, Ankara, Türkiye

²Ankara University, Faculty Of Nursing, Ankara, Türkiye

Out-of-hospital cardiac arrest (OHCA) is one of the most common causes of death and a leading cause of healthcare expenditure. This has led to significant research to examine ways to reduce morbidity and mortality associated with OHCA. Early initiation of cardiopulmonary resuscitation (CPR) is one of the most important steps to improve outcomes in patients with OHCA. Therefore, it is important to provide basic life support (BLS) training to lay rescuers.

BLS training has become increasingly important in recent years due to its potential to significantly reduce OHCA. Classic BLS training typically consists of instructor-led theoretical and practical training and is reported to improve psychomotor CPR skills in adults, but these skills are lost over time, approximately 3 to 6 months. However, many new technologies have become available for teaching CPR in recent years.

The application of virtual reality (VR) in CPR training can be a tool that can be used to train an increasing number of people, improve the level of skills and knowledge acquired, and make them more affordable. SG is a computer-generated simulation and includes scenarios that offer real-time interaction opportunities. Innovative technological environments such as SG and simulation provide users with the opportunity to role-play, increase learning outcomes and help achieve permanent development in learning. In addition, this method protects patient safety, increases skill competence through learning by practice and learning outcomes with feedback, and offers the opportunity to learn without fear of harming the patient. The motivation of students who experience new methods increases with the use of different methods, and their increased self-confidence with the decrease in their anxiety levels encourages them to learn.

In this study, the importance of SG applications in acquiring life-saving BLS intervention skills in lay rescuers who are not health professionals is explained in line with the literature.

Anahtar Kelimeler: Basic Life Support; Lay Rescuers; Virtual Reality

HALKTAN KURTARICILARDA TEMEL YAŞAM DESTEĞİ EĞİTİMİNDE SANAL GERÇEKLİĞİN KULLANILMASI

Ayşenur Yetik Aras¹, Ayfer Tezel²

¹Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye

²Ankara Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

Hastane dışında kardiyak arrest (HDKA), en sık görülen ölüm nedenlerinden biri ve sağlık harcamalarının önde gelen nedenlerindedir. Bu durum, HDKA'ya bağlı morbidite ve mortaliteyi azaltma yollarını incelemek için önemli araştırmalara yol açmıştır. Kardiyopulmoner resüsitasyonun (KPR) erken başlatılması, HDKA'lı hastalarda sonuçları iyileştirmek için en önemli adımlardan biridir. Bu nedenle halktan kurtarıcılara temel yaşam desteği (TYD) eğitimi vermek önemlidir.

TYD eğitimi, HDKA'de önemli ölçüde azaltma potansiyelinden dolayı son yıllarda daha önemli hale gelmiştir. Klasik TYD eğitimi, tipik olarak eğitmen liderliğindeki teorik ve uygulamalı eğitimden oluşur ve yetişkinlerde psikomotor KPR becerilerini geliştirdiğini, ancak bu becerilerin zaman içinde, yaklaşık 3 ila 6 ayda kaybolduğunu bildirilmektedir. Bununla birlikte, son yıllarda KPR'yi öğretmek için birçok yeni teknoloji kullanıma sunulmuştur.

KPR eğitiminde sanal gerçeklik (SG) uygulaması, giderek artan sayıda kişiye eğitim vermek, beceri ve edinilen bilgi düzeyini geliştirmek ve daha uygun hale getirmek için kullanılabilecek bir araç olabilmektedir. SG, bir bilgisayar tarafından oluşturulan simülasyondur ve gerçek zamanlı etkileşim fırsatları sunan senaryolarını içerir. SG ve simülasyon gibi inovatif teknolojik ortamlar kullanıcılara rol yapma imkânı sunarak, öğrenim kazanımlarını arttırmakta ve öğrenmede kalıcı gelişim elde etmeye yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu yöntem; hasta güvenliğini koruyan, uygulayarak öğrenme yolu ile beceride yetkinliğini ve geri bildirimlerle öğrenim kazanımlarını arttıran, hastaya zarar verme korkusu yaşatmadan öğrenme olanağı sunmaktadır. Farklı yöntemlerin kullanılması ile yeni yöntemleri deneyimleyen öğrencilerin motivasyonları artmakta, anksiyete düzeylerinin azalması ile artan özgüvenleri öğrenmeye cesaretlendirmektedir.

Bu çalışmayla sağlık profesyoneli olmayan halktan kurtarıcılarda hayat kurtarıcı TYD müdahale becerisini kazanmada SG uygulamalarının önemi literatür doğrultusunda açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanal Gerçeklik; Halktan Kurtarıcılar; Temel Yaşam Desteği

Kaynakça:

Bird N, Seery P. Basic Life Support: CPR and First Aid Student Handbook. DAN Medical Information Line, Durham, 3rd Ed. 2017.

Valdes SO. Public Access Defibrillation Programs: Improving Outcomes Worldwide. J Am Heart Assoc. 2015 Oct 22;4(10):e002631. doi: 10.1161/JAHA.115.002631.

Gültekin T, Ardahan M., (2018) Current status and the importance of basic life support training in Turkey and the World. Asian Pacific Journal of Health Sciences, 12/21;5.

Brady WJ, Mattu A, Slovis CM. Lay responder care for an adult with out-of-hospital cardiac Arrest. N Engl J Med. 2019;381:2242–51.

Riggs M, Franklin R, Saylany L. Associations between cardiopulmonary resuscitation (CPR) knowledge, self-efficacy, training history and willingness to perform CPR and CPR psychomotor skills: a systematic review. *Resuscitation*. 2019;138:259–72.

Taplin J, McConigley R. Advanced life support (ALS) instructors experience of ALS education in Western Australia: a qualitative exploratory research study. *Nurse Education Today*. 2015;35:556–61.

Alcázar Artero PM, Pardo Rios M, Greif R, Ocampo Cervantes AB, Gijón-Nogueron G, Barcala-Furelos R, Aranda-García S, Ramos Petersen L. Efficiency of virtual reality for cardiopulmonary resuscitation training of adult laypersons: A systematic review. *Medicine (Baltimore)*. 2023 Jan 27;102(4):e32736. doi: 10.1097/MD.00000000000032736.

Tobase L, Peres HHC, Gianotto-Oliveira R, Smith N, Polastri TF, Timerman S. The effects of an online basic life support course on undergraduate nursing students' learning. *Int J Med Educ*. 25(8):309-313, 2017.

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN WOMEN'S HEALTH

Nurgül Şimal Yavuz¹, Ebru İnan Kırmızıgül¹, Zehra Gölbaşı²

¹Lokman Hekim University Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery

²Lokman Hekim University Faculty of Health Sciences Department of Nursing

Artificial intelligence is a field of science indexed to perform certain tasks by simulating human intelligence and behaviour. Artificial intelligence, which emerged as a result of developing technology, has become an algorithm that is increasingly used in every field. The aim of this review is to examine the use of artificial intelligence in the protection and development of women's health and treatment of diseases.

The relevant literature review was searched using the keywords 'artificial intelligence and women's health' in Google Scholar, Pubmed, Medline and Ovid databases. It is stated that artificial intelligence applications in the field of women's health help decision-making processes and improve medical care, especially by playing a guiding role in early diagnosis, follow-up and follow-up. At the same time, most of the surgical operations related to women's health are supported by artificial intelligence technologies. Today, it is frequently used in many areas such as gynaecological surgery, perinatal health indicators, screening and diagnosis of certain diseases during pregnancy, and postpartum period. It helps to prevent risks and negative effects in midwifery by making important contributions to many vital issues such as premature birth, birth weight, pre-eclampsia, mortality, gestational diabetes, hypertensive disorders and postpartum depression prediction. According to a systematic review and meta-analysis study, positive effects of artificial intelligence chatbot interventions on physical, biological and cognitive health outcomes for women's health were found. It was stated that the use of chatbots, which are considered as a form of digital therapy, can represent essential nursing interventions to improve the health status of female populations and to support women socially. In addition to the important benefits of using artificial intelligence, some legal, ethical and financial difficulties arise. Therefore, it is necessary to make appropriate arrangements for this and to establish the necessary legal basis. In this way, artificial intelligence technologies can be used more frequently in the field of women's health.

Anahtar Kelimeler: Nursing, women's health, artificial intelligence

KADIN SAĞLIĞI ALANINDA YAPAY ZEKA KULLANIMI

Nurgül Şimal Yavuz¹, Ebru İnan Kırmızıgül¹, Zehra Gölbaşı²

¹Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

²Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Yapay zeka, insan zekasını ve davranışlarını simüle ederek belirli görevler gerçekleştirmeye endekslenmiş bir bilim alanıdır. Gelişen teknolojinin bir sonucu olarak ortaya çıkan yapay zeka, her alanda kullanımı giderek artan bir algoritma haline gelmiştir. Bu derlemenin amacı kadın sağlığının korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların tedavisinde yapay zeka kullanımının incelenmesidir.

İlgili literatür incelemesi, Google Scholar, Pubmed, Medline ve Ovid veri tabanlarında “yapay zeka ve kadın sağlığı” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Kadın sağlığı alanında yapay zeka uygulamalarının özellikle erken teşhis, takip ve izlemde yol gösterici rol oynayarak karar alma süreçlerine yardımcı olduğu ve tıbbi bakımı iyileştirdiği belirtilmektedir. Aynı zamanda kadın sağlığına ilişkin cerrahi operasyonların büyük bir kısmını yine yapay zeka teknolojileri desteklemektedir. Günümüzde jinekolojik cerrahi, perinatal sağlık göstergeleri, gebelikte bazı hastalıkların taranması ve teşhisi, postpartum dönem gibi pek çok alanda sıklıkla kullanılmaktadır. Gebelikte erken doğum, doğum ağırlığı, preeklampsi, mortalite, gestasyonel diyabet, hipertansif bozukluklar ve postpartum depresyon tahmini gibi birçok hayati konuda önemli katkılarda bulunarak ebelikte riskleri ve olumsuz etkileri önlemeye yardımcı olmaktadır. Bir sistematik derleme ve meta analiz çalışmasına göre yapay zeka sohbet robotu müdahalelerinin kadın sağlığına yönelik fiziksel, biyolojik ve bilişsel sağlık sonuçları üzerinde olumlu etkileri saptanmıştır. Dijital terapi biçimi olarak değerlendirilen sohbet robotlarının kullanılması, kadın popülasyonlarının sağlık durumlarını iyileştirmek ve kadınları sosyal olarak desteklemek için temel hemşirelik müdahalelerini temsil edebileceği belirtilmiştir. Yapay zeka kullanımının önemli faydalarının yanı sıra bazı yasal, etik ve mali güçlükler ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle buna yönelik uygun düzenlemelerin yapılması ve gerekli hukuki dayanakların oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede yapay zeka teknolojileri kadın sağlığı alanında daha sıklıkla kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, kadın sağlığı, yapay zeka

Kaynakça:

Brandão, M., Mendes, F., Martins, M., Cardoso, P., Macedo, G., Mascarenhas, T., & Mascarenhas Saraiva, M. (2024). Revolutionizing Women's Health: A Comprehensive Review of Artificial Intelligence Advancements in Gynecology. *Journal of Clinical Medicine*, 13(4), 1061.

Akyüz, A. (2023). Yapay Zekâ ve Kadın Sağlığında Kullanım Örnekleri. *Türkiye Klinikleri Obstetric-Women's Health and Diseases Nursing-Special Topics*, 9(1), 8-13.

Jeong, G. H. (2020). Artificial intelligence, machine learning, and deep learning in women's health nursing. *Korean Journal of Women Health Nursing*, 26(1), 5-9.

Rawat, S., Joshi, P., Praveen, G., & Saxena, J. (2024). Role of artificial intelligence and machine learning in women's health. In *Artificial Intelligence and Machine Learning for Women's Health Issues* (pp. 255-266). Academic Press.

Ekrem, E. C., & Daşıkan, Z. (2021). Perinatal dönemde yapay zekâ teknolojisinin kullanımı. *Eurasian Journal of Health Technology Assessment*, 5(2), 147-162.

Ramakrishnan, R., Rao, S., & He, J. R. (2021). Perinatal health predictors using artificial intelligence: A review. *Women's Health*, 17, 17455065211046132.

Singh, V. (2024). AI, women's health care, and trust: Problems and prospects. In *Artificial Intelligence and Machine Learning for Women's Health Issues* (pp. 235-254). Academic Press.

Karakaya, B. H., Akyol, A. S., & Merih, Y. D. Yapay Zekâ Teknolojisinin Perinatal Dönem Bakımına Entegrasyonu ve Uygulama Örnekleri. *Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Dergisi*, 5(2), 1-11.

Prakash, C., Singh, L. P., Gupta, A., Kumar, R., & Bhardwaj, A. (2023). Future Consideration and Challenges in Women's Health Using AI. In *Combating Women's Health Issues with Machine Learning* (pp. 215-236). CRC Press.

Delanerolle, G., Yang, X., Shetty, S., Raymont, V., Shetty, A., Phiri, P., ... & Shi, J. Q. (2021). Artificial intelligence: a rapid case for advancement in the personalization of gynaecology/obstetric and mental health care. *Women's Health*, 17, 17455065211018111.

Kurdoğlu, M., & Khaki, A. (2024). The Use of Artificial Intelligence in Urogynecology. *International Journal of Women's Health and Reproduction Sciences*, 12(1).

Kim, H. K. (2024, February). The Effects of Artificial Intelligence Chatbots on Women's Health: A Systematic Review and Meta-Analysis. In *Healthcare* (Vol. 12, No. 5, p. 534). MDPI.

DIGITAL APPROACHES IN DIABETES EDUCATION OF NURSING STUDENTS

Semanur Bilgiç¹, Burcu Bayrak Kahraman¹

¹Bilecik Şeyh Edebali University

Diabetes disease constitutes an important part of nursing education with its increasing incidence and prevalence and the need for extensive knowledge and technical skills in disease management. At every stage of the disease, controlling symptoms, ensuring compliance with treatment and preventing complications are directly related to nursing care. Qualified care is possible with nurses who are trained with qualified education, who can reflect theoretical knowledge into practice, and who are equipped with knowledge, skills and critical thinking skills. In this context, traditional education methods are being replaced by technological, modern, interactive and student-centered approaches. Especially with technological advances and innovations in medicine, the integration of innovative technologies into educational methods in the education of common and complex diseases such as diabetes, attracts the attention of students, makes learning more understandable and ensures the permanence of learning. For this purpose, many digital teaching strategies such as simulation applications, virtual reality, virtual games such as escape rooms, computer modeled learning, podcasts, telehealth clinics are applied in diabetes education. All these innovative digital approaches improve students' critical thinking skills and enhance their clinical performance and knowledge competencies. This shows that digital approaches have significant effects on cognitive, affective and psychomotor learning outcomes. With the preference of digital education approaches, it is seen that the opportunities in the physical classroom environment are expanded far beyond the limits with digital education approaches; students are provided with the opportunity to increase their professional competencies. For this purpose, it is evaluated that traditional methods may be limited in facilitating the understanding of a complex subject such as diabetes and enabling students to transform this knowledge into practical skills, but innovative educational approaches may offer important opportunities to overcome these difficulties.

Anahtar Kelimeler: Diabetes, Nursing Education, Digital Approaches

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DİYABET EĞİTİMİNDE DİJİTAL YAKLAŞIMLAR

Semanur Bilgiç¹, Burcu Bayrak Kahraman¹

¹Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Diyabet hastalığı; artan insidans ve prevalansı, hastalık yönetimindeki geniş bilgi ve teknik beceri gereksinimi ile hemşirelik eğitiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Hastalığın her aşamasında, semptomların kontrol altına alınması, tedaviye uyumun sağlanması ve komplikasyonların önlenmesi, hemşirelik bakımıyla doğrudan ilişkilidir. Nitelikli bakım ise, nitelikli eğitim ile yetişmiş, teorik bilgiyi uygulamaya yansıtabilen, bilgi, beceri ve eleştirel düşünme yetenekleri ile donatılmış hemşireler ile mümkündür. Bu bağlamda geleneksel eğitim yöntemleri, yerini teknolojik, modern, interaktif ve öğrenci merkezli yaklaşımlara bırakmaktadır. Özellikle teknolojik ilerlemeler ve tıpta kaydedilen yenilikler ile diyabet gibi yaygın ve karmaşık hastalıkların eğitiminde yenilikçi teknolojilerin eğitim yöntemlerine entegre edilmesi, öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmeyi daha anlaşılır kılmakta ve öğrenmenin kalıcılığını sağlamaktadır. Bu amaçla simülasyon uygulamaları, sanal gerçeklik, kaçış odaları gibi sanal oyunlar, bilgisayar modelli öğrenme, podcast'ler, tele-sağlık klinikleri gibi birçok dijital öğretim stratejisi diyabet eğitiminde uygulanmaktadır. Tüm bu yenilikçi dijital yaklaşımlar, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirirken klinik performanslarını ve bilgi yeterliliklerini de artırmaktadır. Bu da dijital yaklaşımların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme kazanımları üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Dijital eğitim yaklaşımlarının tercih edilmesiyle fiziksel sınıf ortamındaki imkanların dijital eğitim yaklaşımlarıyla beraber sınırların çok daha ötesine genişletildiği görülmekte; öğrencilerin mesleki yetkinliklerini artırma fırsatı sağlanmaktadır. Bu amaçla diyabet gibi karmaşık bir konunun anlaşılmasını kolaylaştırmak ve öğrencilerin bu bilgileri uygulamalı becerilere dönüştürmelerini sağlamak geleneksel yöntemlerin sınırlı kalabileceği ancak yenilikçi eğitim yaklaşımlarının, bu zorlukları aşmada önemli fırsatlar sunabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, Hemşirelik Eğitimi, Dijital Yaklaşımlar

Kaynakça:

- (1) WHO. Diabetes 2024. https://www.who.int/health-topics/diabetes?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw_ZC2BhAQEiwAXSgCloBqiMyAVhhm_usHPBw8dC3FXzoOel9LeFzhMe57Pvxq3vNbCcx4NhoCyt4QAvD_BwE#tab=tab_1 (Erişim Tarihi: 21.08.2024).
- (2) Satman I, Omer B, Tutuncu Y, Kalaca S, Gedik S, Dincag N, ve ark. Twelve-year trends in the prevalence and risk factors of diabetes and prediabetes in Turkish adults. *Eur J Epidemiol* 2013;28:169–80. <https://doi.org/10.1007/s10654-013-9771-5>.
- (3) IDF Diabetes Atlas. IDF Diabetes Atlas 2021 | IDF Diabetes Atlas 2021. <https://diabetesatlas.org/atlas/tenth-edition/> (Erişim Tarihi: 21.08.2024).
- (4) Hassmiller SB, Wakefield MK. The Future of Nursing 2020–2030: Charting a path to achieve health equity. *Nurs Outlook* 2022;70:S1–9. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2022.05.013>.

- (5) WHO. State of the world's nursing 2020: investing in education, jobs and leadership 2020. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240003279> (Erişim Tarihi: 21.08.2024).
- (6) Ghasemi MR, Moonaghi HK, Heydari A. Strategies for sustaining and enhancing nursing students' engagement in academic and clinical settings: a narrative review. *Korean J Med Educ* 2020;32:103–17. <https://doi.org/10.3946/kjme.2020.159>.
- (7) Ghezzi JFSA, Higa E de FR, Lemes MA, Marin MJS. Strategies of active learning methodologies in nursing education: an integrative literature review. *Rev Bras Enferm* 2021;74:e20200130. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2020-0130>.
- (8) Woda A, Hansen J, Dreifuert KT, Anderson P, Hardy T, Garnier-Villarreal M. The Impact of Simulation on Knowledge and Performance Gain Regarding Diabetic Patient Care. *Clin Simul Nurs* 2019;34:16–21. <https://doi.org/10.1016/J.ECNS.2019.05.001>.
- (9) D'Souza MS, Labrague LJ, Karkada SN, Parahoo K, Venkatesaperumal R. Testing a diabetes keotacidosis simulation in critical care nursing: A randomized control trial. *Clin Epidemiol Glob Health* 2020;8:998–1005. <https://doi.org/10.1016/J.CEGH.2020.03.011>.
- (10) Moxley E, Maturin LJ, Habtezi D. A lesson involving nursing management of diabetes care: Incorporating simulation in didactic instruction to prepare students for entry-level practice. *Teaching and Learning in Nursing* 2021;16:10–5. <https://doi.org/10.1016/J.TELN.2020.09.007>.
- (11) Byrne D, Blumenfeld S, Szulewski M, Laske RA. Using Simulation to Develop Clinical Judgment in Undergraduate Nursing Students. *Home Healthc Now* 2023;41:84–9. <https://doi.org/10.1097/NHH.0000000000001143>.
- (12) Guo SHM, Yang YR, I LM. Can an Immersive Virtual Reality 360 Enhancing Students' Self-Directed Learning on Diabetes Knowledge and Self-Efficacy? *Stud Health Technol Inform* 2024;315:150–4. <https://doi.org/10.3233/SHTI240124>.
- (13) Singleton H, James J, Penfold S, Falconer L, Priego-Hernandez J, Holley D, ve ark. Deteriorating Patient Training Using Nonimmersive Virtual Reality: A Descriptive Qualitative Study. *CIN - Computers Informatics Nursing* 2021;39:675–81. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000787>.
- (14) de Castilho WL, Chavaglia SRR, Ohl RIB, Gamba MA, Freitas MA de O. Módulo educativo en ambiente virtual de aprendizaje en Diabetes Mellitus. *Enfermería Global* 2020;19:345–88. <https://doi.org/10.6018/EGLOBAL.320631>.
- (15) McCalla MM, Jones DW, Grice R, Love M, Love C, Lammert L, ve ark. Feasibility of a Cinematic-Virtual Reality Training Program for Health Professional Students: A Single-Arm Pre-Post Study. 2023;17:1181–9. <https://doi.org/10.1177/19322968231171136>.
- (16) Calik A, Kapucu S. Comparative Effectiveness of Developed Serious Game Versus Standardized Patients' Simulation in Nursing Education. *Games Health J* 2024. <https://doi.org/10.1089/G4H.2024.0037>.
- (17) Carmack J, Jochum J, Moore ES, Toon J. Interprofessional diabetes escape room with nursing and athletic training students. *J Interprof Educ Pract* 2022;27:100498. <https://doi.org/10.1016/J.XJEP.2022.100498>.
- (18) Smith VR, Paul PA. Escape Room: Innovative Teaching Strategy to Stimulate Critical Thinking/Judgment in Nursing Students. *Nurs Educ Perspect* 2021;42:E154–5. <https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000000700>.

- (19) Dubovi I, Dagan E, Sader Mazbar O, Nassar L, Levy ST. Nursing students learning the pharmacology of diabetes mellitus with complexity-based computerized models: A quasi-experimental study. *Nurse Educ Today* 2018;61:175–81. <https://doi.org/10.1016/J.NEDT.2017.11.022>.
- (20) Denny A, Curtin B, Taylor-Robinson S, Chirambo GB, Cilliers L, Wu TSJ, ve ark. Evaluating the Appropriateness of Podcasts to Improve the Knowledge and Awareness of Selected Health Topics Among Undergraduate General Nursing Students: Protocol for an International Feasibility Study. *JMIR Res Protoc* 2024;13. <https://doi.org/10.2196/50735>.
- (21) Pittman J, Congdon HB, Rowe GC, Nathanson B, McShane P, Shields R. Piloting a Telehealth Interprofessional Diabetes Clinic During Covid 19: Continuing patient care and student learning. *Soc Work Health Care* 2023;62:59–72. <https://doi.org/10.1080/00981389.2023.2183927>.
- (22) Moran V, Israel H, Sebelski C. Leadership development of nursing professionals: Education and influences of self-efficacy. *Nurs Outlook* 2021;69:589–97. <https://doi.org/10.1016/J.OUTLOOK.2021.01.002>.
- (23) Chen FQ, Leng YF, Ge JF, Wang DW, Li C, Chen B, ve ark. Effectiveness of Virtual Reality in Nursing Education: Meta-Analysis. *J Med Internet Res* 2020;22. <https://doi.org/10.2196/18290>.
- (24) Yıldırım D, Özer Z, Kocaağalar E, Bölüktaş RP. Eğitimde İnovasyon: Sağlık Eğitiminde Simülasyon Kullanımı. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi* 2019;14:33–41.
- (25) Şekerci C. Sanal Gerçeklik Kavramının Tarihçesi. *Journal of International Social Research* 2017;10:1126–33. <https://doi.org/10.17719/jisr.20175434681>.
- (26) Dincer B, Ataman H. The Effect of High Reality Simulation on Nursing Students' Knowledge, Satisfaction, and Self-Confidence Levels in Learning. *Int J Caring Sci* 2020;13:894–900.
- (27) Vardar Inkaya B, Professor A, Tuzer H, Elcin M. The Impact of Simulation-Based Education on Students' Knowledge and Skills in Diabetic Foot Examination. *Int J Caring Sci* 2020;13:431–7.
- (28) Harris KB, McCarty D, Wilson JA, Nealy KL, Waghel R, Coleman M, ve ark. The use of a disease state simulation assignment increased students' empathy and comfort with diabetes nutrition counseling. *Curr Pharm Teach Learn* 2018;10:1272–9. <https://doi.org/10.1016/J.CPTL.2018.06.017>.
- (29) Hwang WJ, Kim JA. Development and Evaluation of a Home-visit Simulation Scenario for Elderly People with Diabetes Mellitus Who Live Alone. *J Community Health Nurs* 2020;37:89–102. <https://doi.org/10.1080/07370016.2020.1736399>.
- (30) Allen ML, Groll M, Emlund M, King D, Sonnichsen J, Bayer K, ve ark. Healthcare Students' Psychological Well-Being in a Diabetic Ketoacidosis Simulation. *Clin Simul Nurs* 2020;39:1–6. <https://doi.org/10.1016/J.ECNS.2019.10.005>.
- (31) Aktaş N, Baykara ZG. Hemşirelik Eğitiminde Yenilikçi Öğretim Stratejisi Olarak Kaçış Odaları. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2023;8:62–9. <https://doi.org/10.52881/GSBDERGI.1188475>.
- (32) Bujanda A, Bujanda E. DIABESCAPE: An innovative educational project on diabetes. *Endocrinol Diabetes Nutr* 2022;69:392–400. <https://doi.org/10.1016/J.ENDIEN.2022.06.007>.
- (33) Kang J, Suh EE. Development and Evaluation of “Chronic Illness Care Smartphone Apps” on Nursing Students' Knowledge, Self-efficacy, and Learning Experience. *CIN- Computers Informatics Nursing* 2018;36:550–9. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000447>.

(34) da Silva Negreiros FD, Flor AC, de Araújo AL, Cestari VRF, Florêncio RS, Moreira TR, ve ark. E-MunDiabetes: A Mobile Application for Nursing Students on Diabetes Education During the COVID-19 Pandemic. CIN- Computers Informatics Nursing 2022;40:325–34. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000881>.

HOW ARTIFICIAL INTELLIGENCE IMPACTS THE NURSING PROFESSION?

Özlem Akalpler¹, Mehmet Aygün¹

¹Near East University

Artificial intelligence is the ability to imitate human intelligence and computer with skills such as learning, problem solving, decision making systems. Artificial intelligence in health, disease diagnosis, treatment in various applications such as planning, patient monitoring and data analysis is being used. The use of artificial intelligence in the nursing profession is to reduce workload, to increase the quality of care and improve patient safety. can provide benefits. For example, artificial intelligence -enabled systems can analyze patient data can anticipate possible complications and provide nurses with more proactive care. However, the widespread use of artificial intelligence has been safety, ethical issues and nurses' fear of delegating their work to machines and other concerns. Artificial intelligence around the world integration in the field of nursing is progressing rapidly. Especially in the USA, Europe and in Asia, artificial intelligence is becoming a key enabler from patient monitoring systems to electronic health records. optimize nurses' workflows by using a wide range of in these countries. In these countries, Artificial intelligence is integrated into nurses' decision-making processes. and used to personalize patient care. In Turkey artificial intelligence applications are still limited and are mostly used in university hospitals and It appears in the form of pilot projects in some large health organizations. As a result, artificial intelligence's integration into the nursing profession is a major challenge at both global and local level. opportunities. Making effective use of these opportunities the ethical and legal dimensions of artificial intelligence technologies need to be carefully addressed, necessary training and support for the adaptation of nurses to these technologies should be provided. In Turkey and around the world, artificial intelligence will improve the quality of healthcare services. A strategic approach should be adopted for this process.

Anahtar Kelimeler: artificial intelligence, nursing, impact

YAPAY ZEKA HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ NASIL ETKİLER?

Özlem Akalpler¹, Mehmet Aygün¹

¹Yakın Doğu Üniversitesi

Yapay zeka, insan zekasını taklit eden ve öğrenme, problem çözme, karar verme gibi yeteneklere sahip bilgisayar sistemlerini ifade eder. Sağlık alanında yapay zeka, hastalık tanısı, tedavi planlaması, hasta izlemi ve veri analizi gibi çeşitli uygulamalarda kullanılmaktadır. Hemşirelik mesleğinde yapay zekanın kullanımı, iş yükünü azaltmak, bakım kalitesini artırmak ve hasta güvenliğini iyileştirmek gibi önemli yararlar sağlayabilir. Örneğin, yapay zeka destekli sistemler, hasta verilerini analiz ederek olası komplikasyonları önceden tahmin edebilir ve hemşirelere daha proaktif bir bakım sunma imkânı verebilir. Ancak, yapay zekanın yaygın kullanımı, veri güvenliği, etik sorunlar ve hemşirelerin işlerini makinelere devretme korkusu gibi çeşitli endişeleri de beraberinde getirmektedir. Dünya genelinde yapay zekanın hemşirelik alanındaki entegrasyonu hızla ilerlemektedir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ve Asya'da yapay zeka, hasta izleme sistemlerinden elektronik sağlık kayıtlarına kadar geniş bir yelpazede kullanılarak hemşirelerin iş akışlarını optimize etmektedir. Bu ülkelerde, yapay zeka hemşirelerin karar verme süreçlerine entegre edilmekte ve hasta bakımını kişiselleştirmek için kullanılmaktadır. Türkiye'de ise yapay zeka uygulamaları henüz sınırlı olup, daha çok üniversite hastanelerinde ve bazı büyük sağlık kuruluşlarında pilot projeler şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak, yapay zekanın hemşirelik mesleğine entegrasyonu, hem küresel hem de yerel düzeyde büyük fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatların etkin bir şekilde değerlendirilebilmesi için, yapay zeka teknolojilerinin etik ve yasal boyutları dikkatlice ele alınmalı, hemşirelerin bu teknolojilere adaptasyonu için gerekli eğitim ve destek sağlanmalıdır. Türkiye'de ve dünyada, yapay zeka sağlık hizmetlerinin kalitesini artıracaktır. Bu süreç için stratejik bir yaklaşım benimsenmelidir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, hemşirelik, etki

Kaynakça:

- Çobanoğlu, A., & Oğuzhan, H. (2023). Hemşirelikte Teknolojinin Gelişimi ve Mesleğin Geleceğine Etkileri. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 6(2), 114-122.
- Çoban, N., Eryiğit, T., Dülcek, S., Beydağ, D., & Ortabağ, T. (2022). Hemşirelik mesleğinde yapay zekâ ve robot teknolojilerinin yeri. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 378-385.
- Kandemir, F., Azizoğlu, F., & Terzi, B. (2023). Hemşirelikte Yapay Zekâ ve Robot Teknolojilerinin Kullanımı. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 27(2), 118-127.
- Özdemir, L., & Bilgin, A. (2021). Sağlıkta yapay zekânın kullanımı ve etik sorunlar. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 8(3), 439-445.
- Şendir, M., Şimşekoğlu, N., Kaya, A., & Sümer, K. (2019). Geleceğin teknolojisinde hemşirelik. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 1(3), 209-214.
- Ulubay, S., Ayoğlu, T., & Özcan, E. (2022). Hemşirelik Bakım ve Uygulamalarında Yapay Zekâ Kullanımının Önemi. *Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi*, 2(2), 13-17.

AUTOETHNOGRAPHIC RESEARCH; DIAGNOSIS AND TREATMENT PROCESS OF BORDERLINE OVARIAN TUMORS AND NURSING CARE EXPERIENCES

Emek Bakanoğlu Kalkavan¹

¹Dogus University

Autoethnography is a qualitative research method that combines the elements of autobiography and ethnography. Ellis and Bochner (2000) studied autoethnography as a tripartite model. It is an autoethnographic research process that uses personal experience (auto) to define (ethno) and interpret (graphy) cultural experiences, beliefs, and practices. As a qualitative research method, autoethnographic studies are of great importance for nursing science. It's believed to contribute to nursing profession and quality of nursing care with development of nursing theories and the increase in research culture.

In the life cycle that starts with birth and ends with death, it's what we experience that makes us who we're. And profession I chose changed and shaped my life perspective over years without realizing it. Life began with birth in the hospital and ended with death at very same place. Those hospitalized could have been my loved ones. But then I realized that I had never thought I could be patient.

Cancer, with diagnosis and treatment, is an important process in which patient and their family are affected multidimensionally and go through together. Uncertainty and cancer together are a challenging period. The role of nurses as a member of healthcare team in supporting patient and their family is crucial. First and foremost, developing healthy lifestyle behaviors for preservation and enhancement of health, and then planning necessary check-ups for cancer prevention, early diagnosis and treatment, and ensuring compliance with diagnosis should be prioritized. It's among the roles of nurse to continue treatment appropriately and provide education-counseling and support for individuals diagnosed with cancer. It's believed that when qualified support is provided with such care, the adaptation of patient and their family to disease will be easier, and they'll go through process more comfortably.

Anahtar Kelimeler: Autoethnographic research, borderline ovarian tumors, nursing care experiences

OTOETNOĞRAFİK ÇALIŞMA; BORDERLINE OVER TÜMÖRLERİNİN TANI VE TEDAVİ SÜRECİ İLE HEMŞİRELİK BAKIMI DENEYİMLERİ

Emek Bakanoğlu Kalkavan¹

¹Dođuş Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Otoetnografi, otobiyografi ile etnografinin özelliklerini birleştiren kalitatif bir araştırma yöntemidir. Otoetnografi, Ellis ve Bochner (2000) tarafından üçlü bir model olarak ele alınmıştır. Kültürel deneyim, inanç ve uygulamaları tanımlamak (ethno) ve yorumlamak için (grafi), kişisel deneyimi (oto) kullanan bir oto-etno-grafik araştırma sürecidir. Nitel bir araştırma yöntemi olan otoetnografik çalışmalar, hemşirelik bilimi için oldukça önemlidir. Hemşirelik teori ve kuramlarının gelişimi, araştırma kültürünün artması ile mesleğe ve hemşirelik bakımı kalitesine yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Doğum ile başlayıp ölümlle biten yaşam döngüsünün içerisinde bizi biz yapan yaşadıklarımızdı. Seçtiğim mesleğim de, farkında olmasam da yıllar içinde yaşama bakış açımı değiştiriyor ve şekillendiriyordu. Yaşam, doğumla hastanede başlıyor ve ölümlle yine hastanede bitiyordu. Hastanede yatan benim sevdiğilerimde olabilirdi. Ama farkettim ki hasta olabileceğimi hiç düşünmemiştim...

Kanser tanı ve tedavisi ile, hasta ve ailesinin çok boyutlu olarak etkilendiği ve birlikte yaşadığı önemli bir süreçtir. Bilinmezlik ve kanser bir arada oldukça zor bir dönemdir. Hasta ile ailesinin desteklenmesinde sağlık ekibi üyesi olarak hemşirelerin rolleri oldukça önemlidir. Öncelikle sağlığı koruma ve geliştirme adına sağlıklı yaşam biçimi davranışları geliştirme ve kanserden korunma, ardından erken tanı ve tedavi adına gerekli kontrolleri planlama ve tanılamaya uyumu sağlama, ilk basamak olmalıdır. Kanser tanısı alan bireyler içinde tedaviyi uygun şekilde sürdürme, eğitim-danışmanlık yapma ve destek sağlama hemşirenin rolleri arasındadır. Bu bakımlar ile birlikte nitelikli destek sağlandığında, hasta ve ailesinin hastalık sürecine uyumunun daha kolay olacağı ve süreci daha rahat atlatacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otoetnografik araştırma, borderline over tümörleri, hemşirelik bakımı deneyimleri

A SYSTEMATIC LOOK AT THE FUTURE ANXIETY OF NURSING STUDENTS

Serap Aydemir¹

¹NEU Meram Medical Faculty Hospital

University life is an important step for young people to make future plans and plan their careers. Factors such as family, environmental factors, the school to graduate from, and the profession to be pursued increase or decrease future anxiety. The purpose of this study is to identify and systematically examine published research articles regarding nursing students' future anxiety. The population of the study was collected from "EBSCO", "Web of Science", "ProQuest" and "Google Scholar" databases between 2014 and June 2024. "; It created 162 studies that were accessed by scanning with the keywords "nursing", "nursing students" and "future anxiety", "future anxiety in nurses", "future anxiety in nursing students". Among these studies, there are theses, systematic reviews, book chapters, scale validity-reliability studies, studies on the image of nursing in the media, books and movies, and studies whose samples include nurses/health professionals and nursing/health sciences students, whose full text cannot be accessed and whose language is not Turkish or English. studies were not included in the review. A total of 3 research articles that met the research criteria constituted the sample of the review. The average age of the participants in the overall research is 26. Most of the research was conducted with university students. In two of the studies, it was determined that female students had higher anxiety levels than male students. In one of the studies, it was found that senior students had a medium level of anxiety. In another study, future anxiety scores were found to be higher in male gender, over 23 years of age, and 4th grade students. Although the nursing profession is always considered one of the professions with a job guarantee, it has been observed that nursing students are worried about their future due to recent changes in the healthcare system, shift conditions and workload.

Anahtar Kelimeler: Future, Future Anxiety, Nursing, Anxiety

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN GELECEK KAYGISINA SİSTEMATİK BİR BAKIŞ

Serap Aydemir¹

¹NEÜ Meram Tıp Fakültesi Hastanesi

Üniversite hayatı gençler için gelecek planları yapıp, kariyerlerini planlayacakları önemli bir adımdır. Aile yapısı, çevresel faktörler, mezun olunacak okul, yapılacak meslek gibi faktörler gelecek kaygısını artırıp azaltmaktadır. Bu çalışmanın amacı Hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısı ile ilgili yayınlanmış araştırma makalelerini belirlemek ve sistematik olarak incelemektir. Çalışmanın evrenini 2014 -Haziran 2024 tarih aralığında “EBSCO”, “Web of Science”, “ProQuest” ve “Google Akademik” veri tabanlarından “nursing”, “nursing student” and “anxiety about the future”, “nursing anxiety about the future”; “hemşirelik”, “hemşirelik öğrencileri” ve “gelecek kaygısı”, “hemşirelerde gelecek kaygısı”, “hemşirelik öğrencilerinde gelecek kaygısı” anahtar kelimeleriyle taranarak ulaşılan 162 çalışma oluşturmuştur. Bu çalışmalardan tez, sistematik derleme, kitap bölümleri, ölçek geçerlik-güvenirlik çalışmaları, medyada, kitap ve filmlerde hemşirelik imajını konu alan çalışmalar ile örneklemi hemşireler/sağlık profesyonelleri ve hemşirelik/sağlık bilimleri öğrencilerini oluşturan, tam metnine ulaşamayan ve dili Türkçe ya da İngilizce olmayan çalışmalar incelemeye dahil edilmemiştir. Araştırma kriterlerini karşılayan toplam 3 araştırma makalesi incelemenin örneklemi oluşturmuştur. Araştırmaların genelinde katılımcıların yaş ortalaması 26 dır. Araştırmaların geneli üniversite öğrencileriyle yapılmıştır. Araştırmadan ikisinde kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre kaygı seviyelerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmalardan birinde son sınıf öğrencilerinin orta kaygı düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Başka bir çalışmada ise erkek cinsiyet, 23 yaş üzeri ve 4. Sınıf öğrencilerinde gelecek kaygısı puanı daha yüksek bulunmuştur. Hemşirelik mesleği her dönem iş garantisi olan meslekler içerisinde gösterilse de son zamanlarda sağlık sistemindeki değişiklikler, nöbet koşulları ve iş yükü nedeniyle hemşirelik öğrencilerinin gelecekleriyle ilgili kaygı yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilere yaşadıkları kaygıyı azaltmak için gelecek planlaması ve kariyer gelişimleriyle ilgili eğitimler verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Gelecek, Gelecek Kaygısı, Hemşirelik, Kaygı

Kaynakça:

1. Akbulut E, Üniversitesi YD, Ve F, Fakültesi E, Bölümü P. Compilation On Social Anxiety Disorder And Mindfulness. ISPEC Int J Soc Sci Humanit [Internet]. 2024 Jun 24 [cited 2024 Aug 31];8(2):94–105. Available from: <https://ispecjournal.org/index.php/ispecijssh/article/view/432>
2. Savunma Bakanlığı M, Namık Kemal Üniversitesi T, ve İdari Bilimler Fakültesi İ, Bölümü Fakültesi Tekirdağ İ, Güvenlik Personelinin Gelecek Kaygısı Üzerinde Algılanan Medya Zenginliği ve Benlik Saygısının Etkisi Ö, Örnekleminde Görgül Bir Araştırma A. SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi The Journal of Defence and War Studies SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi The Journal of Defence and War Studies Olcay OKUN Korhan ARUN The Effect of Perceived Media Richness and Self-Esteem on The Future Anxiety of Private Security Personnel: An Ethical Research in Adana Sample.
3. Geylani M, Çiriş Yıldız C. “Üniversite Öğrenci-leri-nde Gelecek Kaygisi Ölçeği”N Geli-şti-ri-Imesi :Geçerli-k ve Güveni-rl-i-k Çalışması. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Mesl Yüksek Okulu Derg. 2022;10(1):284–300.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

4. Karaman M, Kuşcu Karatepe H. Hemşirelikte Gelecek Kaygısının Kariyer İyimserliği Üzerindeki Etkisi. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilim ve Araştırmaları Derg. 2024;6(1):32–42.
5. Ü Ö, Üniversitesi A, Bilimleri Fakültesi S, Hizmet Bölümü S. Covid-19 Pandemisinde Öğrencilerin Gelecek Kaygılarının Kariyer Geleceği Algısı ile İlişkisi Şerife Uğuz Arsu a. İşletme | Bus J. 2022(2):95–114.
6. Kula KŞ. 2450 Denek-Üniv Son Sınıf Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı Etmenleri. 2016;227–42.
7. Gökkaya D, Erten Ş. the Effect of Perceived Future Employability on Future Anxiety: a Study on Healthcare Management Students. Fırat Üniversitesi Sos Bilim Derg. 2024;34(2):803–15.

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF NURSING STUDIES RELATED TO POSTOPERATIVE DELIRIUM

Ayşegül Kaya İmrek¹, Pınar Yılmaz Eker¹, Meryem Yılmaz²

¹sivas Cumhuriyet University Suşehri Health Collage Department Of Nursing

²sivas Cumhuriyet University Faculty Of Health Science Department Of Nursing

Introduction and Aim: Postoperative delirium is a significant surgical complication. Its pathophysiology involves multiple factors. Risk factors for the development of postoperative delirium include low postoperative hemoglobin levels, low O₂ saturation, advanced age, and hypertension. According to data from various studies, the incidence of postoperative delirium is considerably high, underscoring the importance of raising awareness among surgical nurses who play a key role in perioperative patient care. Bibliometric analyses, by examining key terms, serve as a guide for researchers seeking to gain insights into a particular topic. Therefore, this bibliometric study was conducted to identify and visualize nursing research related to postoperative delirium in surgical patients between 2014 and 2024.

Method: The bibliometric analysis was carried out using bibliometric visualizations via the VOSviewer 1.6.20 software. The "Scopus" database was used to obtain the research data. A search was conducted using the keywords "Postoperative Delirium," "Surgery," and "Nursing."

Results: A total of 234 studies were identified in the analyzed database within this field. Between 2014 and 2024, 191 English-language articles were found. When limited to the nursing field, 33 articles were included in the bibliometric analysis. The findings revealed that the number of studies has increased over time, with 147 authors from 89 different nursing institutions across 15 countries contributing to the research. These studies were published in 24 different journals. The analysis also revealed that no studies on this topic have been conducted in Turkey, highlighting the need for further research in this area to support the literature in the country.

Conclusion: This study demonstrates that the number of nursing research studies related to postoperative delirium is not at a desirable level. To enhance awareness on the subject, there is a need for both clinical and academic professionals in the field of surgical nursing to conduct research that will contribute to the literature.

Anahtar Kelimeler: Postoperative delirium, Surgery, Nursing.

POSTOPERATİF DELİRYUM İLE İLİŞKİLİ HEMŞİRELİK ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Ayşegül Kaya İmrek¹, Pınar Yılmaz Eker¹, Meryem Yılmaz²

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Suşehri Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü

²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş ve Amaç: Postoperatif deliryum önemli bir cerrahi komplikasyondur. Patofizyolojisinde birden fazla etken mevcuttur. Postoperatif deliryum gelişimi için risk faktörleri arasında ameliyat sonrası düşük hemoglobin düzeyi, düşük O₂ saturasyonu, ileri yaş ve hipertansiyon yer almaktadır. Yapılan çalışmalardan elde edilen verilere göre postoperatif deliryum görülme oranı yadsınamayacak düzeyde fazladır ve bu konu ile ilgili perioperatif hasta bakımında rol alan cerrahi hemşirelerinde farkındalık yaratmak önemlidir. Bibliyometrik analizler, anahtar kelimelerin aranması ile bir konu hakkında bilgi edinmek isteyen araştırmacılara yol gösterici niteliğindedir. Bu nedenle bu bibliyometrik araştırma 2014-2024 yılları arasında cerrahi hastalarında postoperatif deliryum ile ilgili hemşirelik araştırmalarını belirlemek ve görselleştirmek amacı ile yapıldı.

Yöntem: Bibliyometrik analiz, VOSwiever 1.6.20 programı ile bibliyometrik görselleştirmeler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerini elde etmek için "Scopus" veri tabanı kullanılmıştır. Veri tabanında "Postoperatif Deliryum (Postoperative Delirium)", "Cerrahi (Surgery)", "Hemşirelik (Nursing)" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapıldı.

Bulgular: Analiz edilen veri tabanında bu alanda toplam 234 araştırma olduğu belirlendi. 2014-2024 yılları arasında yazım dili İngilizce olan 191 makaleye ulaşıldı. Bu araştırmalar hemşirelik alanında sınırlandırıldığında toplam 33 makale bibliyometrik analize alındı. Yapılan araştırma sayısının zamanla arttığı, 15 farklı ülkeden 89 farklı hemşirelik kurumunda çalışan 147 yazarın araştırmalara katkıda bulunduğu ve araştırmaların 24 farklı dergide yayımlandığı belirlendi. Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda taranan veri tabanında Türkiye’de bu konu ile ilgili hiçbir çalışmanın yapılmadığı görüldü. Bu bağlamda Türkiye’de bu konu ile ilgili literatür bilgisinin desteklenmesine ihtiyaç olduğu sonucuna varıldı.

Sonuç: Bu çalışma postoperatif deliryum ile ilişkili hemşirelik alanında yapılan araştırma sayısının istendik düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır. Konu ile ilgili farkındalık düzeyinin artırılması için cerrahi hemşireliği alanındaki klinisyen ve akademisyenlerin bu konuda literatüre katkı sağlayacak araştırmalar yapmasına ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Postoperatif deliryum, Cerrahi, Hemşirelik.

EFFECTS OF TELENURSING INTERVENTIONS IN EMPOWERING COPD PATIENTS: A SYSTEMATIC REVIEW OF RANDOMIZED CONTROLLED TRIALS

Zahide Aksoy¹, Saime Erol²

¹Marmara University, Institute Of Health Sciences

²Marmara University, Faculty Of Health Sciences

Introduction and Aim: This systematic review aimed to review randomized controlled trials conducted to examine the effects of telenursing interventions on empowering COPD patients and to systematically examine the findings obtained from these studies.

Method: Six databases were searched: “Medline”, “PsycINFO”, “EMBASE”, “Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature (CINAHL)”, “Web of Science” and “Scopus”. The keywords were “chronic obstructive pulmonary disease”, “patient empowerment”, “self-efficacy”, “self-care”, “quality of life”, “medication adherence”, “tele nursing”, “tele care”, “telephone follow up”, “nurse-led tele-coaching” and “randomized controlled trial”. Randomized controlled trials, published between August 2014 and August 2024 in Turkish and English, addressing the effect of telenursing interventions to empower COPD patients, with full texts available, were included. The Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) guideline was used for study design, and the “JBI Critical Appraisal Checklist for Randomized Controlled Trials” published by the Joanna Briggs Institute (JBI) was used for the methodological quality of the included studies.

Results: Four randomized controlled trials were included in the synthesis phase of the systematic review. Telemonitoring, video consultations, smartphone application, and telephone calls were used as telenursing interventions. The results showed that the interventions improved quality of life and self-care behaviors, increased physical activity, and reduced the number of outpatient clinic visits. However, it was found to have no effect on reducing the number of hospitalizations and the COPD Assessment Questionnaire score. Another study reported that telephone follow-up increased the number of hospital visits and exacerbations compared to the control group receiving standard care, and therefore the intervention cannot be recommended in its current form for COPD patients.

Conclusion: Current evidence supports the effectiveness of telenursing interventions on quality of life, self-care behaviors, physical activity, and outpatient clinic visits. More high-quality RCTs are needed to determine the most effective interventions.

Anahtar Kelimeler: chronic obstructive pulmonary disease, telenursing, empowerment, randomized controlled trial, systematic review

KOAH HASTALARININ GÜÇLENDİRİLMESİNDE TELE-HEMŞİRELİK MÜDAHALELERİNİN ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK DERLEMESİ

Zahide Aksoy¹, Saime Erol²

¹Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi

Giriş ve Amaç: Bu sistematik derlemede; tele-hemşirelik müdahalelerinin KOAH hastaları güçlendirilmede etkisini incelemek için yapılan randomize kontrollü çalışmaların gözden geçirilmesi ve bu çalışmalardan elde edilen bulguların sistematik biçimde incelenmesi amaçlandı.

Yöntem: “Medline”, “PsycINFO”, “EMBASE”, “Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature (CINAHL)”, “Web of Science” ve “Scopus” olmak üzere altı veri tabanından tarama yapıldı. Anahtar kelime olarak; “chronic obstructive pulmonary disease”, “patient empowerment”, “self-efficacy”, “self-care”, “life quality”, “medication adherence”, “tele nursing”, “tele care”, “telephone follow up” “nurse-led tele-coaching” ve “randomized controlled trial” kullanıldı. KOAH hastalarını güçlendirmek için telehemşirelik müdahalelerinin etkisini ele alan, tam metnine ulaşılan, Türkçe ve İngilizce dilinde, Ağustos 2014-Ağustos 2024 tarihleri arasında yayınlanan randomize kontrollü çalışmalar dahil edildi. C,alışma tasarımı için Sistematik Derleme ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama O^g^eleri (PRISMA) kılavuzu ve da^hil edilen araştırmaların metodolojik kalitesi için Joanna Briggs Institute (JBI) tarafından yayımlanan, “Randomize Kontrollü” C,alışmalar JBI Kritik Değerlendirme Kontrol Listesi” kullanıldı.

Bulgular: Sistematik derlemenin sentez aşamasına dört randomize kontrollü çalışma da^hil edilmiştir. Tele-hemşirelik müdahaleleri olarak, telemonitorizasyon, video konsültasyonları, akıllı telefon uygulaması ve telefon araştırmaları kullanılmıştır. Sonuçlar müdahalelerin yaşam kalitesi ve öz bakım davranışlarını iyileştirdiğini, fiziksel aktiviteyi arttırdığını, poliklinik başvuru sayısını azalttığını göstermiştir. Bununla birlikte hastane yatış sayısını azaltma ve KOAH Değerlendirme Anket puanı üzerinde etkisiz olduğu bulunmuştur. Bir diğere çalışmada ise standart bakım alan kontrol grubuna göre telefon ile takibin, hastane ziyaretleri ve alevlenme sayılarında artışa sebep olduğu ve bu nedenle müdahalenin mevcut haliyle KOAH hastalarında önerilemeyeceği bildirilmiştir.

Sonuç: Mevcut kanıtlar, tele-hemşirelik müdahalelerinin yaşam kalitesi, öz bakım davranışları, fiziksel aktivite ve poliklinik başvurusu üzerindeki etkinliğini desteklemektedir. En etkili müdahaleleri belirlemek için daha fazla yüksek kaliteli RKÇ'ye ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: kronik obstrüktif akciğere hastalığı, tele-hemşirelik, güçlendirme, randomize kontrollü çalışma, sistematik derleme

Kaynakça:

1. Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.
2. The Joanna Briggs Institute.(2017)ç Checklist for Randomized Controlled Trials. https://jbi.global/sites/default/files/2019-05/JBI_RCTs_Appraisal_tool2017_0.pdf Erisim Tarihi: 20.08.2024.

3. Ringbæk, T., Green, A., Laursen, L. C., Frausing, E., Brøndum, E., & Ulrik, C. S. (2015). Effect of tele health care on exacerbations and hospital admissions in patients with chronic obstructive pulmonary disease: a randomized clinical trial. *International journal of chronic obstructive pulmonary disease*, 1801-1808.
4. Tupper, O. D., Gregersen, T. L., Ringbaek, T., Brøndum, E., Frausing, E., Green, A., & Ulrik, C. S. (2018). Effect of tele-health care on quality of life in patients with severe COPD: a randomized clinical trial. *International journal of chronic obstructive pulmonary disease*, 2657-2662.
5. Park, S. K., Bang, C. H., & Lee, S. H. (2020). Evaluating the effect of a smartphone app-based self-management program for people with COPD: A randomized controlled trial. *Applied Nursing Research*, 52, 151231.
6. Berkhof, F. F., van den Berg, J. W., Uil, S. M., & Kerstjens, H. A. (2015). Telemedicine, the effect of nurse-initiated telephone follow up, on health status and health-care utilization in COPD patients: A randomized trial. *Respirology*, 20(2), 279-285.

ERAS PROTOCOL AND EVIDENCE-BASED PRACTICES IN POSTOPERATIVE CARE AND MANAGEMENT OF PATIENTS WITH OVARIAN CANCER UNDERGOING HYPERTHERMIC INTRAPERITONEAL CHEMOTHERAPY PROCEDURE AFTER CYTOREDUCTIVE SURGERY

Mehtap Temiz¹, Burcu Küçükkaya¹

¹Bartın University Faculty of Health Sciences

The Enhanced Recovery After Surgery (ERAS) protocol refers to multifaceted evidence-based practices to reduce length of hospital stay and postoperative complications. In this context, it is incorporated into the care and management processes after many different major surgeries, including surgery for gynecologic cancers such as ovarian cancer. Postoperative follow-up and care is of great importance in the Hyperthermic Intraperitoneal Chemotherapy After Cytoreductive Surgery (SRCHİPEK) procedure, especially in patients with peritoneal dissemination. In the postoperative period for SRCHİPEK, gynecology nurses should integrate ERAS protocol interventions into the care and management process. In this context, within the scope of ERAS protocols, nasogastric tube should not be preferred unless necessary, urinary catheter should not be applied for a long time, the patient should be supported to perform postoperative ileus prevention methods, multimodal analgesia should be preferred, early oral intake should be encouraged, and blood glucose value should remain stable in the appropriate range (140-180 mg/dl). It is of great importance to provide pharmacological and mechanical prophylaxis to prevent thromboembolism, to support the patient for early mobilization, to prefer two agents with different mechanisms of action to prevent nausea and vomiting, and to implement interventions such as appropriate abdominal and thoracic drainage. It is recommended that women's health and diseases nurses who take an active role in the clinical field should use the ERAS protocol and evidence-based practices in providing holistic care to the patient after the SRCHİPEK procedure, provide training and awareness seminars to the healthcare team in the clinic, record the care processes and conduct scientific studies with high level of evidence or participate in study groups. In this review, ERAS protocol, evidence-based practices and the roles and responsibilities of nurses in the postoperative care and management of ovarian cancer patients who underwent hyperthermic intraperitoneal chemotherapy procedure after cytoreductive surgery were examined.

Anahtar Kelimeler: "Cytoreductive surgery", "hyperthermic intraperitoneal chemotherapy", "ovarian cancer", "ERAS", "evidence-based practices", "nursing"

SİTOREDÜKTİF CERRAHİ SONRASI HİPERTERMİK İNTRAPERİTONEAL KEMOTERAPİ PROSEDÜRÜ UYGULANAN OVER KANSERLİ HASTANIN POSTOPERATİF BAKIM VE YÖNETİMİNDE ERAS PROTOKOLÜ VE KANITA DAYALI UYGULAMALAR

Mehtap Temiz¹, Burcu Küçükkaya¹

¹Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Cerrahi Sonrası Hızlandırılmış İyileşme (Enhanced Recovery After Surgery; ERAS) protokolu", hastanede kalış süresini ve ameliyat sonrası komplikasyonları azaltmak için çok yönlü kanıta dayalı uygulamaları ifade etmektedir. Bu kapsamda, over kanseri gibi jinekolojik kanserlerin cerrahisi de dahil olmak üzere birçok farklı majör cerrahi sonrasındaki bakım ve yönetim süreçlerine dahil edilmektedir. Özellikle peritoneal yayılımların görüldüğü hastalarda Sitoredüktif Cerrahi Sonrası Hipertermik İntraperitoneal Kemoterapi (SRCHİPEK) prosedüründe postoperatif izlem ve bakım büyük öneme sahiptir. SRCHİPEK için postoperatif dönemde kadın hastalıkları hemşirelerinin ERAS protokolünü müdahalelerini bakım ve yönetim sürecine entegre etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, ERAS protokolleri kapsamında gerekli olmadıkça nazogastrik tüpün tercih edilmemesi, uzun süre üriner sonda uygulanmaması, postoperatif ileusu önleyici yöntemlerin gerçekleştirilmesi için hastanın desteklenmesi, multimodal analjezinin tercih edilmesi, erken oral alıma teşvikin sağlanması, kan glikoz değerinin uygun aralıkta (140-180 mg/dl) stabile kalmasının sağlanması, tromboemboliyi önleyici farmakolojik ve mekanik profilaksinin sağlanması, hastanın erken mobilizasyon için desteklenmesi, bulantı ve kusmanın önlenmesinde farklı etki mekanizmalarına sahip iki ajanın tercih edilmesi ve uygun şekilde yapılan abdominal ve torasik dren takibi gibi müdahalelerin uygulanması büyük önem taşımaktadır. Klinik alanda aktif rol alan kadın sağlığı ve hastalıkları hemşirelerinin, SRCHİPEK prosedürü sonrası hastaya bütüncül bakım vermede ERAS protokolünü ve kanıta dayalı uygulamaları kullanması, klinikte bulunan sağlık ekibine eğitim ve farkındalık seminerleri vermesi, bakım süreçlerini kaydederek kanıt düzeyi yüksek bilimsel çalışmalar yapması veya çalışma gruplarına katılması önerilmektedir. Bu derlemede, sitoredüktif cerrahi sonrası hipertermik intraperitoneal kemoterapi prosedürü uygulanan over kanserli hastanın postoperatif dönemde bakım ve yönetiminde ERAS protokolü, kanıta dayalı uygulamalar ve hemşirelerin rol ve sorumlulukları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: "Sitoredüktif cerrahi", "hipertermik intraperitoneal kemoterapi", "over kanseri", "ERAS", "kanıta dayalı uygulamalar", "hemşirelik"

Kaynakça:

1. Global Cancer Observatory (GLOBOCAN). Global Cancer Statistics 2022. <https://gco.iarc.fr/en>. Erişim tarihi: 4 Temmuz 2024.
2. Della Corte L, Conte C, Palumbo M, et al. Hyperthermic Intraperitoneal Chemotherapy (HIPEC): New Approaches and Controversies on the Treatment of Advanced Epithelial Ovarian Cancer-Systematic Review and Meta-Analysis. J Clin Med. 2023;12(22):7012.

3. Wajekar AS, Solanki SL, Patil VP. Postoperative complications and critical care management after cytoreduction surgery and hyperthermic intraperitoneal chemotherapy: A systematic review of the literature. *World J Crit Care Med* 2022;11(6):375-386. .
4. Alyami M, Kim BJ, Villeneuve L, et al. Ninety-day post-operative morbidity and mortality using the National Cancer Institute's common terminology criteria for adverse events better describe post-operative outcome after cytoreductive surgery and hyperthermic intraperitoneal chemotherapy. *Int J Hyperther* 2018;34(5):532e7.
5. Solanki SL, Jhingan MAK, Saklani AP. Rebound hypothermia after cytoreductive surgery with hyperthermic intraperitoneal chemotherapy (CRS-HIPEC) and cardiac arrest in immediate postoperative period: a report of two cases and review of literature. *Pleura Peritoneum* 2020;5:20200126
6. Bakrin N, Cotte E, Golfier F, et al. Cytoreductive surgery and hyperthermic intraperitoneal chemotherapy (HIPEC) for persistent and recurrent advanced ovarian carcinoma: a multicenter, prospective study of 246 patients. *Ann Surg Oncol.* 2012;19(13):4052-4058
7. Ljungqvist O, Scott M, Fearon KC. Enhanced Recovery After Surgery: A Review. *JAMA Surg.* 2017;152(3):292-298.
8. Wijk L, Udumyan R, Pache B, et al. International validation of Enhanced Recovery After Surgery Society guidelines on enhanced recovery for gynecologic surgery. *Am J Obstet Gynecol.* 2019;221(3):237.e1-237.e11.
9. Gustafsson UO, Scott MJ, Hubner M, et al. Guidelines for Perioperative Care in Elective Colorectal Surgery: Enhanced Recovery After Surgery (ERAS®) Society Recommendations: 2018. *World J Surg.* 2019;43(3):659-695.
10. Hübner M, Kusamura S, Villeneuve L, et al. Guidelines for Perioperative Care in Cytoreductive Surgery (CRS) with or without hyperthermic IntraPERitoneal chemotherapy (HIPEC): Enhanced Recovery After Surgery (ERAS®) Society Recommendations - Part II: Postoperative management and special considerations. *Eur J Surg Oncol.* 2020;46(12):2311-2323. doi:10.1016/j.ejso.2020.08.006
11. Cheatham ML, Chapman WC, Key SP, Sawyers JL. A meta-analysis of selective versus routine nasogastric decompression after elective laparotomy. *Ann Surg.* 1995;221(5):469-478.
12. Nelson R, Tse B, Edwards S. Systematic review of prophylactic nasogastric decompression after abdominal operations. *Br J Surg.* 2005;92(6):673-680.
13. Vermeulen H, Storm-Versloot MN, Busch OR, Ubbink DT. Nasogastric intubation after abdominal surgery: a meta-analysis of recent literature. *Arch Surg.* 2006;141(3):307-314.
14. Rao W, Zhang X, Zhang J, Yan R, Hu Z, Wang Q. The role of nasogastric tube in decompression after elective colon and rectum surgery: a meta-analysis. *Int J Colorectal Dis.* 2011;26(4):423-429.
15. Akpınar RB. Sindirim sistemi uygulamaları. Ay FA Ed. Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2011:577– 580.
16. Karabulut N, Uzun Ö. Nazogastrik tüp uygulaması ve hemşirelik bakımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 1998;1(1):86–96
17. McGuckin M. The patient survival guide: 8 simple solutions to prevent hospital-and healthcare-associated infections. 2012.

18. Van Rompaey B, Elseviers MM, Schuurmans MJ, Shortridge-Baggett LM, Truijen S, Bossaert L. Risk factors for delirium in intensive care patients: a prospective cohort study. *Crit Care*. 2009;13(3):R77.
19. Grass F, Sliker J, Frauche P, et al. Postoperative urinary retention in colorectal surgery within an enhanced recovery pathway. *J Surg Res* 2017;207: 70e6
20. Wolthuis AM, Bislenghi G, Fieuws S, de Buck van Overstraeten A, Boeckxstaens G, D'Hoore A. Incidence of prolonged postoperative ileus after colorectal surgery: a systematic review and meta-analysis. *Colorectal Dis* 2016;18(1):O1e9
21. Tan GHC, Shannon NB, Chia CS, Soo KC, Teo MCC. Platinum agents and mitomycin C-specific complications in cytoreductive surgery (CRS) and hyperthermic intraperitoneal chemotherapy (HIPEC). *Int J Hyperther* 2018;34(5):595e600.
22. Marret E, Remy C, Bonnet F. Postoperative Pain Forum G. Meta-analysis of epidural analgesia versus parenteral opioid analgesia after colorectal surgery. *Br J Surg* 2007;94(6):665e7
23. Guay J, Nishimori M, Kopp SL. Epidural local anesthetics versus opioid-based analgesic regimens for postoperative gastrointestinal paralysis, vomiting, and pain after abdominal surgery: a Cochrane review. *Anesth Analg* 2016;123(6):1591e602.
24. Torgeson M, Kileny J, Pfeifer C, Narkiewicz L, Obi S. Conventional epidural vs transversus abdominis plane block with liposomal bupivacaine: a randomized trial in colorectal surgery. *J Am Coll Surg* 2018;227(1):78e83.
25. Boitano TKL, Smith HJ, Rushton T, et al. Impact of enhanced recovery after surgery (ERAS) protocol on gastrointestinal function in gynecologic oncology patients undergoing laparotomy. *Gynecol Oncol* 2018;151(2):282e6.
26. Marret E, Remy C, Bonnet F; Postoperative Pain Forum Group. Meta-analysis of epidural analgesia versus parenteral opioid analgesia after colorectal surgery. *Br J Surg*. 2007;94(6):665-673.
27. Guay J, Nishimori M, Kopp SL. Epidural Local Anesthetics Versus Opioid-Based Analgesic Regimens for Postoperative Gastrointestinal Paralysis, Vomiting, and Pain After Abdominal Surgery: A Cochrane Review. *Anesth Analg*. 2016;123(6):1591-1602
28. Güngördük K, Özdemir İA, Güngördük Ö, Gülseren V, Gokçü M, Sancı M. Effects of coffee consumption on gut recovery after surgery of gynecological cancer patients: a randomized controlled trial. *Am J Obstet Gynecol*. 2017;216(2):145.e1-145.e7.
29. Muller SA, Rahbari NN, Schneider F, et al. Randomized clinical trial on the effect of coffee on postoperative ileus following elective colectomy. *Br J Surg* 2012;99(11):1530e8.
30. Short V, Herbert G, Perry R, et al. Chewing gum for postoperative recovery of gastrointestinal function. *Cochrane Database Syst Rev*. 2015;2015(2):CD006506.
31. Topcu SY, Oztekin SD. Effect of gum chewing on reducing postoperative ileus and recovery after colorectal surgery: A randomised controlled trial. *Complement Ther Clin Pract*. 2016;23:21-25.
32. Ertas IE, Gungorduk K, Ozdemir A, Solmaz U, Dogan A, Yildirim Y. Influence of gum chewing on postoperative bowel activity after complete staging surgery for gynecological malignancies: a randomized controlled trial. *Gynecol Oncol* 2013; 131(1):118-22

33. Terzioğlu F, Şimşek S, Karaca K, Sariince N, Altunsoy P, Salman MC. Multimodal interventions (chewing gum, early oral hydration and early mobilisation) on the intestinal motility following abdominal gynecologic surgery. *J Clin Nurs* 2013;22(13-14):1917-25.
34. Veenhof AA, Vlug MS, van der Pas MH, et al. Surgical stress response and postoperative immune function after laparoscopy or open surgery with fast track or standard perioperative care: a randomized trial. *Ann Surg* 2012;255(2):216e21.
35. Lorimier G, Seegers V, Coudert M, et al. Prolonged perioperative thoracic epidural analgesia may improve survival after cytoreductive surgery with hyperthermic intraperitoneal chemotherapy for colorectal peritoneal metastases: a comparative study. *Eur J Surg Oncol* 2018;44(11):1824e31
35. Feldheiser A, Aziz O, Baldini G, et al. Enhanced Recovery after Surgery (ERAS) for gastrointestinal surgery, part 2: consensus statement for anaesthesia practice. *Acta Anaesthesiol Scand* 2016;60(3):289e334.
36. Owusu-Agyemang P, Soliz J, Hayes-Jordan A, Harun N, Gottumukkala V. Safety of epidural analgesia in the perioperative care of patients undergoing cytoreductive surgery with hyperthermic intraperitoneal chemotherapy. *Ann Surg Oncol* 2014;21(5):1487e93.
37. Sullivan D, Lyons M, Montgomery R, Quinlan-Colwell A. Exploring Opioid-Sparing Multimodal Analgesia Options in Trauma: A Nursing Perspective. *J Trauma Nurs*. 2016;23(6):361-375.
38. Manworren RC. Multimodal pain management and the future of a personalized medicine approach to pain. *AORN J*. 2015;101(3):308-318.
39. Kelly KJ, Cajas L, Baumgartner JM, Lowy AM. Factors associated with 60-day readmission following cytoreduction and hyperthermic intraperitoneal chemotherapy. *Ann Surg Oncol* 2018;25(1):91e7.
40. Williams DGA, Ohnuma T, Krishnamoorthy V, et al. Impact of early postoperative oral nutritional supplement utilization on clinical outcomes in colorectal surgery. *Perioper Med (Lond)*. 2020;9:29
41. Herbert G, Perry R, Andersen HK, et al. Early enteral nutrition within 24 hours of lower gastrointestinal surgery versus later commencement for length of hospital stay and postoperative complications. *Cochrane Database Syst Rev*. 2018;10(10):CD004080.
42. Colebatch E, Lockwood C. Enhanced perioperative nutritional care for patients undergoing elective colorectal surgery at Calvary North Adelaide Hospital: A best practice implementation project. *JB Evid Synth*. 2020;18(1):224-242
43. Charoenkwan K, Matovinovic E. Early versus delayed oral fluids and food for reducing complications after major abdominal gynaecologic surgery. *Cochrane Database Syst Rev*. 2014;2014(12):CD004508.
44. Martin L, Gillis C, Atkins M, Gillam M, Sheppard C, Buhler S et al. Implementation of an enhanced recovery after surgery program can change nutrition care practice: A multicenter experience in elective colorectal surgery. *J Parenter Enteral Nutr*. 2019;43(2):206-219.
45. McClave SA, DiBaise JK, Mullin GE, Martindale RG. ACG Clinical Guideline: Nutrition Therapy in the Adult Hospitalized Patient. *Am J Gastroenterol*. 2016;111(3):315-335.
46. Swain DR, Yates AL, Mohamed F, et al. Do patients undergoing cytoreductive surgery and HIPEC for peritoneal malignancy need parenteral nutrition?. *Pleura Peritoneum*. 2018;3(4):20180123

47. Falciglia M, Freyberg RW, Almenoff PL, D'Alessio DA, Render ML. Hyperglycemia-related mortality in critically ill patients varies with admission diagnosis. *Crit Care Med* 2009;37(12):3001e9.
48. Foster JM, Sleightholm R, Watley D, Wahlmeier S, Patel A. The Efficacy of Dextran-40 as a Venous Thromboembolism Prophylaxis Strategy in Cytoreductive Surgery and Hyperthermic Intraperitoneal Chemotherapy. *The American Surgeon*TM. 2017;83(2):134-140.
49. Committee on Practice Bulletins--Gynecology, American College of Obstetricians and Gynecologists. ACOG Practice Bulletin No. 84: Prevention of deep vein thrombosis and pulmonary embolism [published correction appears in *Obstet Gynecol*. 2016;127(1):166
50. Nelson G, Altman AD, Nick A, et al. Guidelines for pre- and intra-operative care in gynecologic/oncology surgery: Enhanced Recovery After Surgery (ERAS®) Society recommendations--Part I. *Gynecol Oncol*. 2016;140(2):313-322.
51. Kumar G, Stendall C, Mistry R, Gurusamy K, Walker D. A comparison of total intravenous anaesthesia using propofol with sevoflurane or desflurane in ambulatory surgery: systematic review and meta-analysis. *Anaesthesia*. 2014;69(10):1138-1150.
52. Hooper V. SAMBA consensus guidelines for the management of postoperative nausea and vomiting: An executive summary for perianesthesia nurses. *J Perianesth Nurs* 2015; 30: 377-82.
53. Martin AS, Abbott DE, Hanseman D, et al. Factors Associated with Readmission After Cytoreductive Surgery and Hyperthermic Intraperitoneal Chemotherapy for Peritoneal Carcinomatosis. *Ann Surg Oncol*. 2016;23(6):1941-1947.
54. Magner C, Houghton C, Craig M, Cowman, S. Nurses' knowledge of chest drain management in an Irish Children's Hospital. *Journal of clinical nursing* 2013;22(19-20):2912-22.

FOR A SUSTAINABLE FUTURE; SUSTAINABLE BREASTFEEDING CONCEPT

Asude Aslıhan Karpuz¹, Sevil Şahin²

¹Ankara Medipol University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department

²Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department

The concept of sustainability and the subsequent developments in sustainability have emerged in our lives since the early 21st century, driven by questions such as “What kind of world and future do we want?” Initially, sustainability was economically based, but later it evolved into a widely accepted global framework supported by economic, ecological, and sociological foundations. The approach to sustainable development aims to integrate economic and environmental factors while placing society at the center of these elements. Harmonised with these goals, many studies and applications have introduced sustainable education models, which are now becoming prominent in the healthcare sector as well. Among the 17 main goals accepted by the member countries of the United Nations (UN), including our own, one of the targets for the short term, by 2030, is “Breastfeeding,” which is emphasized as a key to sustainable development. In context, sustainable breastfeeding education program developed in 2019 aims to provide healthcare professionals with the necessary knowledge to educate mothers from pregnancy onwards. This program not only covers the definition of breastfeeding, breast anatomy, breastfeeding physiology, and appropriate techniques and methods, but also emphasizes the benefits of breastfeeding for maternal and infant health while promoting strategies for conserving natural resources and supporting sustainability. The goal of the program is to foster the development of necessary knowledge skills, attitudes and behaviors related to breastfeeding for a more habitable world. Principles such as “Zero waste, health protection, effective resource use, and climate change mitigation” are adopted when planning sustainable breastfeeding education. Various applications are needed to tailor the education to individual needs, and it can be delivered through methods such as telehealth, hybrid models, or face-to-face sessions. Integrating sustainable breastfeeding education into graduate programs and recognizing the critical roles of specialized gynecologists, obstetricians and nurses are essential. This review is written to explain and highlight the importance of sustainable education in the field of breastfeeding.

Anahtar Kelimeler: Breastfeeding, breastfeeding education, sustainable development

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR GELECEK İÇİN; SÜRDÜRÜLEBİLİR EMZİRME KAVRAMI

Asude Aslıhan Karpuz¹, Sevil Şahin²

¹Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Sürdürülebilirlik kavramı ve ardından gelen sürdürülebilir gelişmeler, 21.yüzyılın başlarından itibaren ‘‘Nasıl bir dünya, nasıl bir gelecek istiyoruz’’ sorularından hareketle hayatımıza girmiştir. Önceleri ekonomik temelli olan daha sonra küresel bağlamda en çok kabul gören şekliyle sürdürülebilir gelişmeyi ayakta tutacak ekonomik, ekolojik ve sosyolojik unsur temelleri bulunmaktadır. Sürdürülebilir gelişme anlayışında, ekonomi ve çevre unsurlarını bir araya getirirken toplumu da bu unsurların merkezine yerleştiren bir yaklaşım hedeflenmektedir. Bu hedeflere ulaşmak için yapılan birçok çalışma ve uygulamada olduğu gibi sürdürülebilir eğitim modeli sağlık alanında da yer almaya başlamıştır. Ülkemizin de içinde bulunduğu Birleşmiş Milletler (BM) üye ülkeleri tarafından kabul edilen ve kısa vadede 2030 yılına kadar ulaşılması hedeflenen 17 ana hedeften biri olan ‘‘Emzirme’’nin sürdürülebilir kalkınma için anahtar olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda 2019 yılında geliştirilen sürdürülebilir emzirme eğitimi gebelik döneminden itibaren sağlık profesyonelleri tarafından annelere sunulan emzirmenin tanımlanmasını, meme anatomisini, emzirme fizyolojisini, uygun teknik ve yöntemleri öğretmenin yanı sıra, emzirmenin anne ve bebek sağlığı üzerindeki yararlarını vurgularken aynı zamanda doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilirliğini destekleme stratejilerini de kapsayan bir programdır. Programın amacı daha yaşanılır bir dünya için emzirme ile ilgili gerekli bilgi, beceri, tutum ve davranışların gelişmesini sağlamaktır. Sürdürülebilir emzirme eğitimi planlanırken ‘‘Sıfır atık, sağlığın korunması, kaynakların etkin kullanımı, iklim değişikliğinin azaltılması’’ ilkeleri benimsenmektedir. Eğitimin bireylerin özel ihtiyaçlarına uygun olarak kişiselleştirilmesi için çeşitli uygulamalara ihtiyaç vardır ve bu eğitim, tele sağlık, hibrit model veya yüz yüze eğitim gibi farklı yöntemlerle verilebilir. Sürdürülebilir emzirme eğitimi konusunun lisansüstü programlara entegrasyonu sağlanmalı, uzmanlaşmış kadın hastalıkları ve doğum alanında çalışan, uzmanlaşmış hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Bu derleme emzirme alanında sürdürülebilir eğitimi açıklamak ve öneminden bahsetmek amacıyla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Emzirme, emzirme eğitimi, sürdürülebilir kalkınma

PREGNANCY AND POSTPARTUM PERIOD DURING DISASTER

Sevilay Aydın¹, Melike Dişsiz²

¹Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu City Hospital, Gynecology and Obstetrics Clinic, Istanbul,
Türkiye.

²University of Health Sciences, Department of Obstetrics and Gynecology Nursing, Istanbul,
Türkiye.

Disasters are disasters that affect the entire society by interrupting or stopping human life and all kinds of human activities. The negative effects caused by disasters are greater on vulnerable groups. Women, postpartum women, pregnant women, the elderly and children constitute the most vulnerable groups in terms of disasters. Women are especially sensitive to the effects of natural disasters during pregnancy and puerperium. This study aimed to examine the effects of disasters on women's health during pregnancy and the postpartum period.

Studies of women exposed to disasters report negative health outcomes for women. Problems such as unhealthy housing conditions, unsafe food and drinking water pose a risk for the development of various infections and contagious diseases in women. Perinatal complications such as the threat of premature birth, low birth weight babies, and low Apgar scores have been detected in pregnant women exposed to natural disasters. An increase in long-term physical and mental developmental delays, obesity and metabolic diseases has been reported in babies born after natural disasters. Anxiety caused by natural disaster and birth facilitates the formation of postpartum depression; It has been stated that the effort to fulfill parenting roles, concerns about maintaining the baby's health and safety, and negative body image lead to depression and post-traumatic stress disorder.

Exposure to disasters during important periods of women's life, such as pregnancy, birth and the postpartum period, causes serious complications that may result in maternal/perinatal mortality. It is the responsibility of nurses to protect perinatal health during the disaster period and to create suitable conditions and a safe environment for the mother and baby. For qualified and effective care, nurses must be able to identify risks, evaluate the process well, and plan and implement care in the best way.

Anahtar Kelimeler: Disaster, pregnancy, postpartum period, nursing.

AFETLERDE GEBELİK VE POSTPARTUM DÖNEM

Sevilay Aydın¹, Melike Dişsiz²

¹Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, İstanbul, Türkiye.

²Sađlık Bilimleri Üniversitesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

Afetler, insan hayatını ve her türlü insan faaliyetini kesintiye uğratarak ya da durdurarak tüm toplumu etkileyen felaketlerdir. Afetlerin neden olduğu olumsuz etkiler savunmasız gruplar üzerinde daha fazladır. Kadınlar, lohusalar, gebeler, yaşlılar ve çocuklar afetler açısından en savunmasız grupları oluşturmaktadırlar. Kadınların özellikle gebelik ve lohusalık dönemleri doğal afetlerin etkileri açısından hassastır. Bu çalışmada, afetlerin gebelikte ve postpartum dönemde kadın sağlığı üzerine etkisinin irdelenmesi amaçlanmıştır.

Afetlere maruz kalan kadınlarla yapılan çalışmalar, kadınların olumsuz sağlık sonuçlarını bildirmektedir. Sağlıklı olmayan barınma koşulları, güvenli olmayan gıda ve içme suyu gibi sorunlar kadınlarda çeşitli enfeksiyonlar ve bulaşıcı hastalıkların gelişimi açısından risk oluşturmaktadır. Doğal afetlere maruz kalan gebelerde erken doğum tehdidi, düşük doğum ağırlıklı bebek, düşük Apgar puanı gibi perinatal komplikasyonlar tespit edilmiştir. Doğal afetler sonrası doğan bebeklerde uzun vadede bedensel ve zihinsel gelişim geriliği, obezite ve metabolik hastalıklarda artış bildirilmektedir. Doğal afetin ve doğumun neden olduğu kaygının doğum sonrası depresyon oluşumunu kolaylaştırdığı; ebeveynlik rollerini yerine getirme çabası, bebeğin sağlığının ve güvenliğinin sürdürülmesine yönelik endişeler ve olumsuz beden imajının depresyon ve travma sonrası stres bozukluğuna yol açtığı belirtilmiştir.

Gebelik, doğum ve postpartum dönem gibi kadın yaşamı için önemli süreçlerde afetlere maruziyet maternal/perinatal mortaliteyle sonuçlanabilen ciddi komplikasyonlara neden olmaktadır. Afet döneminde perinatal sağlığın korunması, anne ve bebek için uygun şartların ve güvenli çevrenin oluşturulması hemşirelerin sorumluluğundadır. Hemşireler nitelikli ve etkin bir bakım için riskleri tanımlayabilmeli, süreci iyi değerlendirebilmeli ve bakımı en iyi şekilde planlayıp uygulayabilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Afet, gebelik, postpartum dönem, hemşirelik.

INTEGRATIVE PRACTICES AND CURRENT APPROACHES IN CANCER-RELATED PAIN MANAGEMENT

Kadir Baysoy¹

¹Hacettepe University

Cancer is a serious disease that progresses deterioration of cell and organ functions due to uncontrolled proliferation of cells for various reasons. Cancer patients experience serious pain due to both the pathologies caused by the disease and the side effects of treatments. Patients' pain further negatively affects their existing mental state and reduces their quality of life. Managing these cancer-related pains experienced by individuals will be beneficial in improving their quality of life. Health professionals can use various non-drug complementary and integrative practices in addition to drug treatments to manage pain. Complementary and integrative practices have a significant potential in pain management. Studies show that complementary and integrative practices are effective in alleviating cancer-related pain and other symptoms. Developments in medicine and technology also lead to changes in treatment and care practices. New practices have emerged with these developments in pain management. Studies in the literature show that approaches such as massage, hot-cold practices, relaxation exercises, music therapy, aroma therapy, body-mind practices, virtual reality and video applications that are supported by technology to distract attention are beneficial in reducing cancer-related pain. In order to provide more effective treatment and care services, health professionals should follow current developments and use them in patient care. This review will provide information about integrative methods and current approaches that can be used in the management of cancer-related pain.

Anahtar Kelimeler: nursing care, integrative, cancer, pain

KANSER İLİŞKİLİ AĞRI YÖNETİMİNDE İNTEGRATİF UYGULAMALAR VE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Kadir Baysoy¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Kanser; çeşitli nedenlerle hücrelerin kontrol dışı çoğalması ile hücre ve organ fonksiyonlarının bozulmasıyla ilerleyen ciddi hastalıklardır. Kanser hastaları hem hastalığın oluşturduğu patolojiler hem de tedavilerin yan etkileri nedeniyle ciddi ağrılar yaşamaktadırlar. Hastaların ağrıları var olan ruhsal durumlarını daha da olumsuz etkilemekte ve yaşam kalitelerini düşürmektedir. Bireylerin yaşadıkları bu kanser ilişkili ağrıların yönetilmesi yaşam kalitesinin yükseltilmesinde faydalı olacaktır. Sağlık profesyonelleri ağrının yönetilmesi için ilaç tedavilerinin yanı sıra çeşitli ilaç dışı tamamlayıcı ve integratif uygulamalar kullanabilmektedir. Tamamlayıcı ve integratif uygulamalar ağrı yönetiminde oldukça önemli bir potansiyele sahiptir. Yapılan çalışmalarda tamamlayıcı ve integratif uygulamaların kanser ilişkili ağrı ve diğer semptomların hafifletilmesinde etkili olduğu görülmektedir. Tıp ve teknoloji alanındaki gelişmeler tedavi ve bakım uygulamalarının da değişmesine yol açmaktadır. Bu gelişmeler ile ağrı yönetiminde de yeni uygulamalar ortaya çıkmıştır. Masaj, sıcak-soğuk uygulama, gevşeme egzersizleri, müzik terapi, aroma terapi, beden-zihin uygulamaları, sanal gerçeklik ve video uygulamaları gibi teknoloji destekli dikkati başka yöne çekme uygulamaları gibi yaklaşımların kanser ilişkili ağrıyı azaltmakta faydalı olduğu literatürdeki çalışmalarda gösterilmektedir. Sağlık profesyonellerinin daha etkili tedavi ve bakım hizmetleri sunabilmesi için güncel gelişmeleri takip etmeli ve hasta bakımında kullanılmalıdır. Bu derleme ile kanser ilişkili ağrının yönetiminde kullanılabilir integratif yöntemler ve güncel uygulamalar hakkında bilgi sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik bakımı, integratif, kanser, ağrı

MIGRATION AND BREASTFEEDING

Amine Aruk Nas¹, Mehtap Uzun Aksoy¹

¹Gazi University Faculty of Nursing

Migration is the forced or voluntary movement of people from one place to another or to another country. More than 80 million people worldwide have been forcibly displaced and 26.3 million of these people live as refugees in another country. Migration causes many problems in human life. Women and children are the group most affected by the problems caused by migration. It is known that migration has many negative effects on women's health and child health. In our country, 73.9 percent of migrants are women and children. After migration, women experience many problems and these problems may negatively affect infant feeding practices, especially breastfeeding. The way a migrant woman breastfeeds an infant may be affected by her bio-psycho-social status, cultural transformation and adaptation to the host country. However, breast milk is the most valuable food suitable for the needs of an infant. Breastfeeding is known to ensure the passage of breast milk, which is the most appropriate nutrient source for the growth and development of the newborn, to the baby and the formation of a bond of trust between mother and baby. Despite the World Health Organisation's breastfeeding recommendations, global breastfeeding rates remain low, especially among vulnerable populations such as displaced people or refugees living in another country. It is important to create an environment that promotes breastfeeding for infants and young children until at least two years of age, to address problems and ensure continuity of breastfeeding in emergencies, including migration. In order to promote infant and maternal health in such an environment, nurses should start breastfeeding education from the prenatal period and continue breastfeeding counselling in the postnatal period. In this way, it is thought to contribute to the improvement of public health.

Anahtar Kelimeler: migration, breastfeeding, women

GÖÇ VE EMZİRME

Amine Aruk Nas¹, Mehtap Uzun Aksoy¹

¹Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Göç, insanların zorunlu ya da gönüllü olarak yaşadıkları yerden farklı bir yere ya da başka bir ülkeye hareket etmesidir. Dünya çapında 80 milyondan fazla kişi zorla yerinden edilmiş ve bu kişilerin 26,3 milyonu başka bir ülkede mülteci olarak yaşamaktadır. Göç insan hayatında birçok probleme sebep olmaktadır. Kadınlar ve çocuklar göçün getirdiği sorunlardan en fazla etkilenen gruptur. Göçün kadın sağlığına ve çocuk sağlığına olumsuz birçok etkisinin olduğu bilinmektedir. Ülkemizde göçmenlerin %73,9'unu kadın ve çocuklar oluşturmaktadır. Göçten sonra, kadınlar birçok sıkıntı yaşarlar ve bu sıkıntılar bebek besleme uygulamalarını, özellikle emzirmeyi olumsuz etkileyebilir. Göçmen bir kadının bir bebeği emzirme şekli, onun biyo-psiko-sosyal durumundan, kültürel dönüşümünden ve ev sahibi olduğu ülkeye uyum sürecinden etkilenmektedir. Oysa ki bir bebeğin gereksinimine uygun en değerli besin anne sütüdür. Emzirme ise yeni doğanın büyüme ve gelişmesinde en uygun besin kaynağı olan anne sütünün bebeğe geçişini, anne ile bebek arasında güven bağının oluşmasını sağladığı bilinmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün emzirme önerilerine rağmen, küresel emzirme oranlarının, özellikle yerinden edilmiş veya başka bir ülkede yaşayan mülteciler gibi savunmasız popülasyonlarda düşük kalmaya devam ettiği bilinmektedir. Bebekler ve küçük çocuklar için en az iki yaşına kadar emzirilmesini teşvik eden bir ortam yaratmak, sorunları çözmek ve göç de dahil olmak üzere acil durumlarda emzirmenin sürekliliğini sağlamak önemlidir. Böyle bir ortamda bebek ve anne sağlığını yükseltmek amacıyla hemşirelerin emzirme eğitimlerini prenatal dönemden başlatmaları ve doğum sonu dönemde emzirme danışmanlığını sürdürmeleri gerekmektedir. Bu sayede toplum sağlığının geliştirilmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: göç, emzirme ,kadın

Kaynakça:

- 1.Pérez-Escamilla, R., Tomori, C., Hernández-Cordero, S., Baker, P., Barros, A. J., Bégin, F., ... & Richter, L. (2023). Breastfeeding: Crucially Important, But Increasingly Challenged In A Market-Driven World. *The Lancet*, 401(10375), 472-485.
2. Ballard O, Morrow AL. İnsan sütü bileşimi: besinler ve biyoaktif faktörler. *Pediatr Clin North Am*. (2013) 60:49–74. doi: 10.1016/j.pcl.2012.10.002
3. Victora, C. G., Bahl, R., Barros, A. J., França, G. V., Horton, S., Krasevec, J., ... & Rollins, N. C. (2016). Breastfeeding in the 21st century: epidemiology, mechanisms, and lifelong effect. *The lancet*, 387(10017), 475-490.
4. Rollins, NC, Bhandari, N., Hajeebhoy, N., Horton, S., Lutter, CK, Martines, JC, ... & Victora, CG (2016). Neden yatırım yapılmalı ve emzirme uygulamalarını iyileştirmek için ne gerekecek?. *Lancet* , 387 (10017), 491-504.

INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGY USE BY NURSES

Dilan Gökdemir¹

¹Guven Health Group

Introduction and Aim: Nursing informatics can be defined as the utilisation of information technology across all business processes for nurses in conjunction with nursing science. This study was conducted in order to ascertain the deployment of informatics and information technology by executive and specialised branch nurses.

Method: The study employed a descriptive design and was conducted between 1 September and 1 November 2023 at a private hospital in Ankara. The sample consisted of 50 nurses, comprising managers and special branch nurses. The data were collected using two instruments: the Personal Information Form, which was prepared by the researcher, and the Assessment Questionnaire on the Use of Informatics and Information Technologies by Managers and Special Branch Nurses. The data were analysed using Microsoft Excel software, and the results were evaluated using number and percentage calculations.

Results: The study employed a descriptive design, with data collected between September 1 and November 1 2023, from 50 nurses occupying managerial and special branch positions within a private hospital situated in the city of Ankara. Data were collected through the use of two instruments: a Personal Information Form, which was developed by the researcher, and an Assessment Questionnaire on the Use of Informatics and Information Technologies by Managers and Special Branch Nurses. The resulting data were analysed using Microsoft Excel software with the results evaluated using number and percentage calculations.

Conclusion: In light of the findings of the study, it was established that the managers and private branch nurses who participated in the investigation adhere to the advancements in informatics pertinent to nursing through in-service training. However they demonstrated difficulties in creating hyperlinks with URL extensions, generating QR codes for web pages, and utilising the Google Forms tool while navigating the internet. Furthermore, they exhibited difficulties in utilising educational technology tools, including Khoot, Quizizz, Canvas, and oth.

Anahtar Kelimeler: "Nursing Informatics", "Health Informatics", "Digital Health Applications"

HEMŞİRELERİN BİLİŞİM VE BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIM DURUMLARI

Dilan Gökdemir¹

¹Güven Sağlık Grubu

Giriş ve Amaç: Hemşirelik bilişimi, bilgi teknolojilerinin hemşirelerin tüm iş süreçlerinde, hemşirelik bilimi ile kullanılması olarak tanımlanabilir. Bu araştırma, yönetici ve özel dal hemşirelerinin bilişim ve bilişim teknolojilerini kullanım durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, 1 Eylül-1 Kasım 2023 tarihleri arasında Ankara’da özel bir hastanede yönetici ve özel dal hemşiresi olarak çalışmakta olan 50 hemşire ile tanımlayıcı desende yapılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yönetici ve Özel Dal Hemşirelerin Bilişim ve Bilişim Teknolojileri Kullanım Durumu Değerlendirme Anketi” ile toplanmıştır. Veriler Microsoft Excel programında analiz edilmiş, sayı ve yüzdelik hesaplamalar ile sonuçlar değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %42,3’ü 40 yaş ve üzerinde, %92,3’ü kadın, %50’si lisans mezunudur. Katılımcıların %48,1’i meslekte 15 yıl ve üzerinde çalışma deneyimine sahiptir. Araştırmaya katılan hemşirelerin %90,4’ünün hemşirelik ile ilişkili bilişim uygulamalarını hizmet içi eğitimlerden takip ettiği, hastane içerisinde kullanılan bilişim teknolojilerinin (Hastane işletim sistemi, Ipad, bilgisayar, internet vb) kullanım durumuna bakıldığında en az %55,8, temel bilgisayar becerilerinde ise en az %78,8, internet kullanım durumlarına bakıldığında en az %51,9, tele sağlık uygulamalarını bilme durumlarına bakıldığında ise en az %69,2 oranında olumlu yanıt verildiği, giyilebilir teknoloji uygulamalarına yönelik bilgi oranlarına bakıldığında %69,2 oranında bilgi sahibi oldukları ve eğitim teknolojilerinin kullanım durumlarına bakıldığında ise %80’in üzerinde bilmedikleri belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonuçları doğrultusunda araştırmaya katılan yönetici ve özel dal hemşirelerinin; hemşirelikle ilgili bilişim gelişmelerini hizmet içi eğitimlerden takip ettiği, internet kullanırken URL uzantılı köprü oluşturmada, bir web sayfasının QR kodunu oluşturmada ve Google Forms aracını kullanmakta zorlandıkları, Eğitim teknolojisi araçlarını (Khoot, Quizizz, Canvas vb.) kullanırken zorlandıkları belirlenmiştir

Anahtar Kelimeler: "Hemşirelik Bilişimi", "Sağlık Bilişimi", "Dijital Sağlık Uygulamaları"

Kaynakça:

Ali, W. H. (2022). The Exposure to Undergraduate Informatics Education on Nurses’ Acceptance of Information and Communication Technologies (ICT) [Doktora Tezi]. İnstitute of Health.

Bagherian, B., Sabzevari, S., Mirzaei, T., & Ravari, A. (2017). Effects of Technology on Nursing Care and Caring Attributes of A Sample of Iranian Critical Care Nurses. *Intensive and Critical Care Nursing*, 39, 18-27. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2016.08.011>

Darvish, A., Bahramnezhad, F., Keyhanian, S., & Navidhamidi, M. (2014). The Role of Nursing Informatics on Promoting Quality of Health Care and the Need for Appropriate Education. *Global journal of health science*, 6(6), 11-18. <https://doi.org/10.5539/gjhs.v6n6p11>

Dikmen Yurdanur, Ak, B., & Yorgun Songül. (2015). Teorikten Pratiğe: Bilgisayar Destekli Hemşirelik Süreci Uygulaması. *Journal of Human Rhythm*, 1(4), 162-167.

Kardaş Özdemir, F., Karakaya, G.(2017). Hemşirelerin Bilgisayar ve Bilişim Teknolojisini Kullanma Durumları. Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi, 27(2):126-130.

Kim, L. (2020). Cybercrime, Ransomware and the Role of the Informatics Nurse. Nursing, 50(3), 63-65. <https://doi.org/10.1097/01.NURSE.0000654064.67531.c5>

Konukbay, D., Babacan, K., & Yıldız, D. (2023). Çocuk Hemşirelerinin Teknolojiye İlişkin Tutum ve Teknolojiyi Kullanma Durumlarının İncelenmesi. Balıkesir Health Sciences Journal, 12(1), 142-150. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1054248>

KONUKBAY, D., EFE, M., & YILDIZ, D. (2020). Teknolojinin Hemşirelik Mesleğine Yansıması: Sistemik Derleme. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi, 2(3), 175-182. <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik.700870>

Saray, H., Ünsal, A. (2020). Hemşirelerin Teknolojiye İlişkin Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 11(3), 423-429.

Seçginli,N.S. (2018). Tıgar temelli hemşirelik bilişimi yetkinliklerini değerlendirme aracının Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve Güvenirlik çalışması (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı.

Selvili, F. N. (2018). Pediatri Hemşirelerinin Hemşirelik Bilişimi Yeterliliklerinin Belirlenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı.

Şendir, M., Kızıl, H., & Açıköz, S. (2019). The Reflection Of Healthcare Informatics Systems On Nursing Practices Sağlık Bilişim Sistemlerinin Hemşirelik Uygulamalarına Yansıması. SAUHSD, 2(1), 2-9.

Yaman Aktaş, Y., Koraş,K., Karabulut, N. (2017).Yoğun Bakım Hemşirelerinin Teknolojiye İlişkin Tutumları. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 4(2),36-48.

THE EDUCATIONAL ROLE OF NURSES IN THE DIGITAL AGE AND THE IMPACT OF TECHNOLOGY

Öznur Tuğba Çelebi¹

¹Lecturer, MS.c, R.N., Halic University, Faculty of Health Science, Nursing (Turkish) Department

While nurses serve as managers and controllers of care, they are expected to carry out this process with full equipment and to improve themselves. In this rapidly evolving nursing care environment, the effective use of technology has become an important skill for nurses. The effective use of technology by nurses can make a difference to patient care and nursing education. As progress continues towards the peaks of the digital age, the integration of technology-based educational methodologies in nursing education has become mandatory. This technological integration not only affects patient care, but also affects the professional development of nurses. This review discusses how the integration of digital tools and technologies into healthcare and nursing educational environments affects nurses' educational roles. Given the importance of technology in health care, it is important to examine its impact on nursing education and practice. The implementation of digital educational strategies in nursing presents both opportunities and challenges. This review highlights that the effective use of digital tools can significantly improve patient care and nursing education. Nurses must develop the skills necessary to effectively educate patients and colleagues using digital platforms and resources. In order to develop these skills, nurses' access to technology and digital literacy levels should be taken into account as potential obstacles. The educational role of nurses should be evaluated by focusing on the current situation and developing it to a level that can better prepare for the digital future. Ultimately, when technology supports the educational role of nurses, better patient outcomes and more efficient healthcare delivery can be achieved.

Keywords: *Digital age, educational role, nursing education, technology*

Anahtar Kelimeler: *Digital age, educational role, nursing education, technology*

DİJİTAL ÇAĞDA HEMŞİRELERİN EĞİTİCİ ROLÜ VE TEKNOLOJİNİN ETKİSİ

Öznur Tuğba ÇELEBİ¹

¹Öğretim Görevlisi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik (Türkçe)
Bölümü

Hemşireler bakımın yöneticisi ve denetleyicisi olarak görev yaparken, bu süreci tam donanımla yürütmeleri ve kendilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Hemşirelik bakımında hızla gelişen bu ortamda teknolojinin etkili kullanımı hemşireler için önemli bir beceri haline gelmiştir. Hemşirelerin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanımı, hasta bakımında ve hemşirelik eğitiminde fark yaratabilir. Dijital çağın zirvelerine doğru ilerleme devam ederken, hemşirelik eğitiminde teknoloji tabanlı eğitim metodolojilerinin entegrasyonu zorunlu hale gelmiştir. Bu teknolojik entegrasyon yalnızca hasta bakımını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda hemşirelerin mesleki gelişimini de etkiler. Bu derlemede, dijital araç ve teknolojilerin sağlık bakım ve hemşirelik eğitimi ortamlarına entegrasyonunun, hemşirelerin eğitim rollerini nasıl etkilediğini ele alınmıştır. Sağlık hizmetlerinde teknolojinin önemi göz önüne alındığında, hemşirelik eğitimi ve uygulaması üzerindeki etkisinin incelenmesi önemlidir. Hemşirelikte dijital eğitim stratejilerinin uygulanması hem fırsatlar hem de zorluklar sunar. Bu incelemenin vurguladığı gibi, dijital araçların etkili kullanımı hasta bakımını ve hemşirelik eğitimi önemli ölçüde iyileştirebilir. Hemşirelerin dijital platformları ve kaynakları kullanarak hastaları ve meslektaşlarını etkili bir şekilde eğitmeleri için gerekli olan becerileri geliştirmesi gerekmektedir. Bu becerilerin gelişmesi için öncelikle hemşirelerin teknolojiye erişim imkânı ve dijital okuryazarlık düzeyleri potansiyel engeller de dikkate alınmalıdır. Hemşirelerin eğitici rolünün mevcut duruma odaklanarak değerlendirilmesi ve dijital geleceğe daha iyi hazırlanabilir düzeyde geliştirilmesi gerekir. Sonuçta hemşirelerin eğitici rolü teknoloji desteklendiğinde, daha iyi hasta sonuçlarına ve daha verimli sağlık hizmeti sunumuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: *Dijital çağ, eğitici rol, hemşirelik eğitimi, teknoloji*

Kaynakça: Levy, S. (2017). Nurse education in the digital age—a perspective from the United Kingdom. In Health Professionals' Education in the Age of Clinical Information Systems, Mobile Computing and Social Networks (pp. 289-297). Academic Press.

Massey, D., Johnston, A. N. B., Byrne, J. H., & Osborne, D. M. (2019). The digital age: A scoping review of nursing students' perceptions of the use of online discussion boards. *Nurse education today*, 81, 26–33. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2019.06.013>

Rubeis, G. (2021). Guardians of humanity? The challenges of nursing practice in the digital age. *Nursing Philosophy*, 22(2), e12331.

Tiase, V. L., & Henderson, M. D. (2022). The Future of Nursing in a Digital Age:: Planning for Rapid Change. In *Nursing and Informatics for the 21st Century-Embracing a Digital World*, 3rd Edition, Book 4 (pp. 171-186). Productivity Press.

Wynn, M., Garwood-Cross, L., Vasilica, C., Griffiths, M., Heaslip, V., & Phillips, N. (2023). Digitizing nursing: A theoretical and holistic exploration to understand the adoption and use of digital technologies by nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 79(10), 3737-3747.

NURSING PRACTICES FOR CENTRAL VENOUS CATHETER INFECTION PREVENTION

Nezihe Buse Yavuz¹

¹Koç University Hospital

Central Venous Catheter (CVC) is extensively used in today's medical practices for a variety of purposes including drug administration, blood products, fluids, parenteral nutrition, hemodynamic monitoring, blood collection for examination purposes. CVCs offer a convenient venous access point, enhancing comfort for both patients and healthcare professionals. However, CVC-related infections and complications can increase patient morbidity and mortality, as well as prolong hospital stays. Nurses are responsible for the care and daily monitoring of physician-inserted CVCs. The incidence of catheter infection is a critical reflection of the quality of nursing care. In this review, practices and nursing care aimed at preventing central venous catheter-related bloodstream infection (CVA-BSI) were summarized.

Anahtar Kelimeler: Central venous catheter , care , infection , nursing care

SANTRAL VENÖZ KATETER ENFEKSİYONUNU ÖNLEMENE YÖNELİK HEMŞİRELİK UYGULAMALARI

Nezihe Buse Yavuz¹

¹Koç Üniversitesi Hastanesi

Santral Venöz Kateter (SVK) , günümüz tıp uygulamalarında pek çok amaçla (ilaçlar, kan ürünleri, sıvılar, parenteral besinlerin verilmesi; hemodinamik izleme; tetkik amacıyla kan alınması gibi) yaygın olarak kullanılmaktadır. SVK'ler hasta ve çalışanların konforunu arttıran , pratik bir venöz yoldur . Bununla birlikte SVK enfeksiyon ve komplikasyonları ise hastanın , morbidite/mortalite ve hastanede kalış süresini uzatmaktadır. Hekimler tarafından takılan SVK'lerin bakım ve günlük kontrolünden hemşireler sorumludur. Kateter enfeksiyonu, hemşirelik bakımının göstergelerinden biridir. Bu derlemede santral venöz kateter ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonunu (SVKİ-KDE) önlemeye yönelik uygulamalar ve hemşirelik bakımı özetlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Santral venöz kateter , bakımı , enfeksiyonu , hemşirelik bakımı

Kaynakça:

- Dakak, M., Gürkök, S., Genç, O., Gözübüyük, A., Yücel, O., Çaylak, H., ... & Balkanlı, K. (2002). Subklavian kateter uygulaması ve komplikasyonları. *Solunum Hastalıkları*, 13(4), 288-291.
- Korhan, E. A., & Uyar, M. (2019). Santral venöz kateter bakımı ve enfeksiyon: bir sistematik derleme. *Türk J Intensive Care*, 17, 60-74.
- Şanlı, D., & Sarıkaya, A. (2016). Santral venöz kateterde kanıta dayalı hemşirelik bakım yönetimi. *Yoğun bakım Hemşireliği dergisi*, 20(2), 84-97.
- Kurt, B. (2018). Santral Venöz Kateter Enfeksiyonlarını Önlemeye Yönelik Kanıta Dayalı Hemşirelik Uygulamaları. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(3), 148-154.
- ÖCAL, D., & DOLAPÇI, İ. (2012). Santral venöz kateter ile ilişkili enfeksiyonlar. *Türk Mikrobiyol Cem Derg*, 42, 1-9.
- O'Grady, N. P., Alexander, M., Burns, L. A., Dellinger, E. P., Garland, J., Heard, S. O., ... & Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC)(Appendix 1). (2011). Guidelines for the prevention of intravascular catheter-related infections. *Clinical infectious diseases*, 52(9), e162-e193.
- Kehagias, E., Galanakis, N., & Tsetis, D. (2023). Central venous catheters: Which, when and how. *The British Journal of Radiology*, 96(1151), 20220894.

THE EFFECT OF PROGRESSIVE MUSCLE RELAXATION EXERCISE ON INDIVIDUALS' BIO-PSYCHO-SOCIAL RESPONSES TO STRESS: A REVIEW

Naciye Karabulut¹, Çiğdem Yüksel²

¹Ankara University Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing, Ankara, Turkey

²University of Health Sciences Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing,
Ankara, Turkey

Progressive muscle relaxation exercise is based on the idea that it is not possible to feel tension anywhere in the body when the muscles are completely relaxed. This exercise helps the individual to notice the tension and relaxation feelings that occur in the body by systematically contracting and relaxing certain muscle groups. With exercise, the oxygen need of the relaxed muscles decreases; blood pressure, heart and respiratory rates decrease. At the same time, blood flow and oxygenation in the relaxed muscles improve. Less stiffness, pain and fatigue are felt in the muscles. The physical relaxation state provided by the activation of the parasympathetic system reduces the sensory input to the brain. In this way, stress-related arousal and the anxious thoughts that come with it are reduced. Studies have shown that exercise reduces negative bio-psycho-social symptoms in healthy and sick adults. It has been observed that exercise soothes depression, anxiety, stress and related physical symptoms in individuals; individuals feel relaxed after exercise and the severity of negative emotional states decreases. In studies conducted with patient groups, it has been reported that exercise reduces symptoms such as anxiety, fatigue, sleep disorders, nausea, vomiting and pain in patients. In addition, it has been observed that exercise has a positive effect on the quality of life of patients. In the literature, it has been emphasized that exercise is applied together with other relaxation techniques and that a combined intervention increases the effects of exercise. This easily applicable exercise is important as it is one of the most frequently used relaxation techniques in stress management. Therefore, this review aims to examine the effect of progressive muscle relaxation exercise on bio-psycho-social responses to stress in the light of the literature.

Anahtar Kelimeler: Progressive muscle relaxation exercise, stress, stress response

PROGRESİF KAS GEVŞEME EGZERSİZİNİN BİREYLERİN STRESE VERDİKLERİ BİYO-PSİKO-SOSYAL YANITLARA ETKİSİ: DERLEME

Naciye Karabulut¹, Çiğdem Yüksel²

¹Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara,
Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Progresif kas gevşeme egzersizi, kasların tamamen gevşediği anda vücudun herhangi bir yerinde gerginlik hissedilmesinin mümkün olmadığı fikrine dayanır. Bu egzersiz, bireyin belirli kas gruplarının sistematik olarak kasıp gevşemesi yolu ile bedeninde oluşan gerginlik ve gevşeme hislerini fark etmesine yardımcı olur. Egzersizle birlikte gevşemiş kasların oksijen ihtiyacı azalır; kan basıncı, kalp ve solunum hızı düşer. Aynı zamanda gevşemiş kaslarda kan akışı ve oksijenlenme iyileşir. Kaslarda daha az sertlik, ağrı ve yorgunluk hissedilir. Parasempatik sistem aktivasyonu ile sağlanan fiziksel gevşeme durumu, beyne giden duyuşal girdiyi azaltır. Bu yolla strese bağı uyarlama ve bununla birlikte gelen kaygılı düşünceler azalır. Yapılan araştırmalar, egzersizin sağlıklı ve hasta yetişkinlerde olumsuz biyo-psiko-sosyal semptomları azalttığını göstermiştir. Egzersizin bireylerde depresyon, anksiyete, stres ve bunlara bağı fiziksel semptomları yatıştırdığı; egzersiz sonrası bireylerin rahatlamış hissettiği ve olumsuz duyuşal durumların şiddetinin azaldığı görülmüştür. Hasta gruplarıyla yapılan araştırmalarda ise egzersizin hastalarda anksiyete, yorgunluk, uyku bozuklukları, mide bulantısı, kusma ve ağrı gibi belirtilerde azalma sağladığı bildirilmiştir. Ayrıca egzersizin hastaların yaşam kalitesine olumlu etkisi olduğu görülmüştür. Literatürde egzersizin diğere gevşeme teknikleriyle birlikte uygulandığı ve kombine bir müdahalenin egzersizin etkilerini arttırdığı vurgulanmıştır. Kolaylıkla uygulanabilen bu egzersiz, stres yönetiminde en sık kullanılan gevşeme tekniklerinden biri olmasıyla önem taşımaktadır. Bu nedenle bu derlemede progresif kas gevşeme egzersizinin strese verilen biyo-psiko-sosyal yanıtla etkisinin literatür ışığında incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Progresif kas gevşeme egzersizi, stres, stres yanıtı

Kaynakça:

Alhawatmeh, H., Albataineh, R., & Abuhammad, S. (2022). Differential effects of guided imagery and progressive muscle relaxation on physical and emotional symptoms in nursing students taking initial clinical training: A randomized clinical trial. *Heliyon*, 8(10), e11147. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11147>.

Alhawatmeh, H., & Ross, R. (2017). Effects of abbreviated progressive muscle relaxation on stress in Jordanian nursing students. *Western Journal of Nursing Research*, 39(10), 1365–1366. <https://doi.org/10.1177/0193945917715261a>.

Amini, E., Goudarzi, I., Masoudi, R., Ahmadi, A., & Momeni, A. (2016). Effect of Progressive Muscle Relaxation and Aerobic Exercise on Anxiety, Sleep Quality, and Fatigue in Patients with Chronic Renal Failure Undergoing Hemodialysis. *International Journal of Pharmaceutical and Clinical Research*, 8(12), 1634–1639. www.ijpcr.com.

- Ernst, E. K. (2011). Complementary therapies in supportive oncology. *Supportive Oncology: (Expert Consult - Online and Print)*, 464–470. <https://doi.org/10.1016/B978-1-4377-1015-1.00045-X>.
- Gangadharan, M. P., Amna, M., Madani, H., & Priya Gangadharan, M. (2018). Effectiveness of Progressive Muscle Relaxation Techniques on Depression, Anxiety and Stress among Undergraduate Nursing Students. *International Journal of Health Sciences and Research, IJHSR* , 8(2), 155–163. https://www.ijhsr.org/IJHSR_Vol.8_Issue.2_Feb2018/IJHSR_Abstract.020.html.
- Gupta, B., Kumari, M., & Kaur, T. (2016). Effectiveness of progressive muscle relaxation technique on physical symptoms among patients receiving chemotherapy. *Nursing & Midwifery Research Journal, 12*(1), 33–40. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0974150X20160105>.
- McCallie BSW, M. S., Blum RN, C. M., & Hood, C. J. (2006). Progressive Muscle Relaxation. *Journal of Human Behavior in the Social Environment, 13*(3), 51–66. https://doi.org/10.1300/J137v13n03_04.
- Muhammad Khir, S., Wan Mohd Yunus, W. M. A., Mahmud, N., Wang, R., Panatik, S. A., Mohd Sukor, M. S., & Nordin, N. A. (2024). Efficacy of Progressive Muscle Relaxation in Adults for Stress, Anxiety, and Depression: A Systematic Review. *Psychology Research and Behavior Management, 17*, 345–365. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S437277>.
- Pahantasingh, S., Pradhan, J., & Samantaray, K. (2020). Progressive muscle relaxation therapy on anxiety among hospitalized cancer patients. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7*(8). <https://www.researchgate.net/publication/347945795>.
- Smith, J. C. (2005). Relaxation, Meditation, & Mindfulness: A Mental Health Practitioner’s Guide to New and Traditional Approaches. In S. W. Sussman & P. Lankas (Eds.), *Relaxation, Meditation, & Mindfulness: A Mental Health Practitioner’s Guide to New and Traditional Approaches*. Springer Publishing Company. https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=RCLr6ap7vRgC&oi=fnd&pg=PP11&dq=related:HwVmvtrq1bYJ:scholar.google.com/&ots=vN6JdHitCx&sig=HnUsOfFKWdMwBxWk3G_dFm2Zxs&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.
- Türkiye Psikiyatri Derneği. (n.d.). *Kas Gevşemesi ve Solunum Egzersizi*. Retrieved January 29, 2024, from <https://tpdegitim.psikiyatri.org.tr/Covid19.aspx?code=406474532>.
- Yilmaz, M. (n.d.). The Effect of Progressive Breathing Relaxation Training on Preoperative Anxiety and Surgical Stress Response. *International Journal of Caring Sciences, 13*. Retrieved August 25, 2023, from www.internationaljournalofcaringsciences.org.

MIGRATION TRENDS OF NURSING STUDENTS IN TÜRKİYE: A CHOICE BETWEEN FUTURE ANXIETY AND GLOBAL OPPORTUNITIES

Alkan Aktürk¹

¹University of Health Sciences Hamidiye Faculty of Nursing

Nurse migration is a complex phenomenon that depends on many factors and has implications for nursing workforce dynamics and planning, with serious implications for global health systems. In Türkiye, migration trends among nursing students have increased in the last five years. The main factors cited as contributing to migration include economic and future concerns, inadequate work and working conditions, violence in health, and personal rights. The period 2018-2023 is a critical period in terms of understanding the causes and effects of migration trends. Nursing students, as future health professionals, are sensitive to global trends in their education and career planning. While nursing migration refers to the international mobility of health professionals, this mobility in Türkiye is related to the quality of education as well as economic and social factors. In recent years, there has been an increase in the tendency of nursing students studying in Türkiye to consider working abroad and to migrate. This increase is thought to be related to the quality of nursing education, the lack of career opportunities after graduation, and students' desire to join the global health workforce. In conclusion, it is important for the Turkish nursing education system to adapt to international standards and develop strategies to increase global career opportunities for graduates. Among the recommendations for a better understanding of nursing education policies and migration dynamics, educational reforms and incentives for international cooperation can provide more effective education for nursing students at the local and global levels. This review aims to examine the dynamics of nursing students, nursing migration and Türkiye.

Anahtar Kelimeler: Nursing students, nursing migration, migration trends, Türkiye

TÜRKİYE’DE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN GÖÇ EĞİLİMLERİ: GELECEK KAYGISI VE KÜRESEL FIRSATLAR ARASINDA BİR TERCİH

Alkan Aktürk¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakùltesi

Hemşire göçü, küresel sağlık sistemlerini ciddi derecede etkileyen hemşirelikte işgücü dinamikleri ve planlamaları üzerinde etkisi olan, birçok faktöre bağılı olup değışiklik gösteren karmaşık bir olgudur. Türkiye’de son beş yılda hemşirelik öğrencileri arasında göç eğilimleri giderek artmaktadır. Başlıca belirtilen ve göç eğilimine sebep olan faktörler arasında ekonomik ve gelecek kaygıları, çalışma ve işgücü koşullarındaki yetersizlikler, sağlıkta şiddet ve özlük hakları gibi konular yer almaktadır. 2018-2023 dönemi, göç eğilimlerin nedenlerini ve etkilerini anlamak açısından kritik bir dönemdir. Hemşirelik öğrencileri, sağlık sistemindeki gelecekteki profesyoneller olarak, eğitim ve kariyer planlamalarındaki küresel eğilimlere duyarlıdır. Hemşirelik göçü, uluslararası sağlık işgücü hareketliliğini ifade ederken, Türkiye’deki bu hareketlilik, eğitim kalitesinin yanı sıra ekonomik ve sosyal faktörlerle de bağlantılıdır. Son yıllarda Türkiye’de öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin yurtdışında çalışmayı düşünmesi ve göç etme eğilimleri artarak devam etmektedir. Bu artışın, hemşirelik eğitiminin kalitesi, mezuniyet sonrası kariyer fırsatlarının yetersizliği ile öğrencilerin küresel sağlık işgücüne katılma arzusu tarafından ilişkilendirildiğı düşünölmektedir. Sonuç olarak, Türkiye’nin hemşirelik eğitim sisteminin uluslararası standartlara uyum sağlaması ve mezunlara yönelik küresel kariyer fırsatlarını artıracak stratejiler geliştirmesi önemlidir. Hemşirelik eğitim politikalarının ve göç dinamiklerinin daha iyi anlaşılması için öneriler arasında, eğitim reformları ve uluslararası iş birliğı teşvikleri, hemşirelik öğrencilerinin yerel ve küresel düzeyde daha etkili bir şekilde yetiştirilmesini sağlayabilir. Bu derleme, hemşirelik öğrencileri, hemşirelik göçü ve Türkiye özelindeki dinamikleri incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, hemşirelik göçü, göç eğilimleri, Türkiye

INTEGRATION OF FUTURE TECHNOLOGIES INTO NURSING EDUCATION: IMPROVEMENTS METHODS AND STRATEGIES

Beyzanur Ablak¹, Eda Nur Yılmaz¹

¹Istinye University

Advancing technology in the developing world is driving the creation of innovative applications across various domains. This ongoing technological progress impacts numerous sectors and aids their advancement. Notably, advancements in healthcare technology are extending the adaptation period for newly trained healthcare professionals to hospital environments. Tools utilized by nurses are continuously updated based on measurements they collect. Consequently, incorporating artificial intelligence and other tech tools into the practical training of nursing students enhances their hands-on experience and prepares them for diverse scenarios.

The integration of diverse technologies into nursing education will facilitate the swift adoption of future cases and technological innovations. These tech tools, particularly those included in practical nursing courses, will help student nurses adjust more easily to hospital settings upon graduation. Implementing artificial intelligence, simulation labs, case presentation programs, and similar resources in nursing education will boost nurses' skills and knowledge on an international scale.

Adding these elements to practical training in nursing fundamentals will not only enhance course knowledge but also improve students' ability to apply theoretical concepts practically and elevate their field competence. Simulation labs, combining artificial intelligence with case experiences, will prepare students to address various real-time scenarios efficiently. Additionally, familiarizing nursing students with the latest hospital technologies before fieldwork will help them concentrate solely on patient care. Exposure to cutting-edge technology will mitigate potential issues caused by tech in future healthcare settings.

Incorporating artificial intelligence, simulation labs, and advanced tech materials into the mandatory nursing curriculum will elevate nursing education and solidify its discipline. Enhancing nursing education with such technologies will better equip future nurses and aid in preventing potential health accidents.

In summary, this review article seeks to integrate advanced technologies into nursing education.

Anahtar Kelimeler: nursing, artificial intelligence, integration, improvement, accreditation

GELECEĞİN TEKNOLOJİLERİNİN HEMŞİRELİK EĞİTİMİNE ENTEGRASYONU: İYİLEŞTİRME YÖNTEMLERİ VE STRATEJİLERİ

Beyzanur Ablak¹, Eda Nur Yılmaz¹

¹İstinye Üniversitesi

Gelişen dünya teknolojisi, çeşitli alanlarda yenilikçi uygulamaların ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Her geçen gün ilerleyen bu teknoloji, birçok sektörü etkilemekte ve bu alanların gelişimine katkıda bulunmaktadır. Özellikle sağlık sektöründe gerçekleştirilen inovasyonlar, yeni yetişen sağlık öğrencilerinin hastanelere uyum sürecini uzatmaktadır. Hemşirelerin hastanelerde kullandıkları çeşitli araçlar, aldıkları ölçümler doğrultusunda sürekli olarak yenilenmektedir. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin pratik eğitimine yapay zeka ve diğer teknolojik aletlerin entegre edilmesi, öğrencilerin pratik deneyimlerini artırmakta ve farklı vaka süreçlerine hazırlıklı olmalarını sağlamaktadır.

Çeşitli teknolojilerin hemşirelik eğitime koordine edilmesi, ileride oluşacak her türlü vaka ve teknolojik yeniliklere çok çabuk entegre edilmesini sağlayacaktır. Özellikle hemşirelik müfredatının pratik derslerinde öğretilen bu teknolojik aletler, öğrenci hemşirelerin mezun oldukları zaman hastane ortamına daha kolay adapte olmalarını sağlayacaktır. Hemşirelik bölümüne yapay zeka, simülasyon odaları, çeşitli vaka sunabilecek programlar ve daha birçok çalışmayı akredite etmek, uluslararası düzeyde hemşirelerin yetkinliğini ve bilgi birikimini arttıracaktır.

Hemşireliğin temel derslerinde yer alan pratik çalışmalara eklenecek bu detaylar, dersin bilgi birikimini arttırmakla kalmayıp, öğrencilerin teorik bilgilerini pratik derslerde uygulama yeteneklerini de geliştirecek ve saha içindeki yetkinliklerini arttıracaktır. Yapılacak yapay zeka uygulamaları ve vaka deneyimlerinin birleşimiyle oluşturulacak simülasyon odaları, çeşitli vaka senaryoları ile hastaların her türlü anlık duruma hazırlıklı ve hızlı müdahale edebilmesini sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, hastanelerde kullanılan son model teknolojik aletlerin hemşirelik öğrencilerinin saha deneyimi öncesinde tanıtılması, hastane ortamında yalnızca hastalara odaklanabilme yeteneklerini de arttıracaktır. Son teknolojik inovasyonların hemşirelik öğrencileri ile buluşması, gelecekte teknolojinin neden olabileceği her türlü sorunun ortaya çıkmasının önüne geçecektir.

Yapay zeka, simülasyon odaları ve son teknolojik malzemelerin hemşirelerin zorunlu derslerinin pratik bölümüne eklenmesi, hemşirelik eğitimini önemli bir alan haline getirerek kendi disiplininde yükselmesini sağlayacaktır. Hemşirelik eğitiminin bu şekilde teknolojilerle desteklenmesi, geleceğin hemşirelerinin alanında daha yetkin olmalarını sağlayacak ve ileride yaşanabilecek sağlık kazalarının önlenmesine katkıda bulunacaktır.

Özetle, bu derleme yazısında hemşirelik öğrencilerinin derslerine yeni nesil teknolojilerin entegre edilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, yapay zeka, entegrasyon, iyileştirme, akreditasyon

Kaynakça:

- 1- Harun P., *Journal of Yasar University*, 1(1), 81-93
- 2- Kamil M., *Teknolojik Değişim ve Yeniliklerin Hastane Yönetimine Etkisi: Üniversite Hastanelerinde Klinik Bazında Teknolojik Eğitim ve Yeniliklere Karşı Çalışanların Tepkileri Açısından Bir İnceleme*, 1(1), 1-6
- 3- Fatma K., Fatma A., Banu T., *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* 2023; 27(2): 118-127

INFODEMIC AND PUBLIC HEALTH

Zeybek Zeytun¹, Bilge Kalalar¹

¹Hacettepe University Faculty of Nursing

Infodemic is defined as “an excess of information during crises such as pandemics and natural disasters, including misinformation, disinformation, unverified information, rumors, information gaps, outdated information, and conspiracy theories.” During these crisis periods, people affected physically, psychologically, and socially struggle to access current, accurate, reliable, and evidence-based information amid the chaos and increased prevalence of conspiracy theories, rumors, and distorted information. This review aims to examine studies related to infodemic and public health. The concept of infodemic has gained prominence in the literature with the Covid-19 pandemic. Therefore, this review focuses on literature from 2020 to 2024 by searching for the keywords “infodemic and public health” in the Web of Science, PubMed, Scopus, and EBSCOhost databases. The search yielded 13 English-language sources with full-text access. Of these, eight are descriptive studies, and three are research reports, with five published in 2024 and three in 2020. Most of these studies originate from the United States, China, and Iran. The findings indicate that individuals negatively impacted by mass crises face challenges in accessing accurate, reliable, evidence-based, and up-to-date information. During critical times when information is needed most from authorities, incomplete, false, or misleading information spreads rapidly, causing fear and anxiety even far from its sources. It has been found that infodemic increases during mass crises, preventing the public from obtaining accurate information and leading to confusion, stress, anxiety, distrust, and fear. In conclusion, infodemic is a detrimental concept not only because of the spread of false information but also due to its obstruction of access to accurate information. Therefore, the studies recommend interventions to minimize misinformation and ensure that media channels provide reliable news. Public health experts, information technology, and communication specialists should collaborate to mitigate the effects of infodemic on public health.

Anahtar Kelimeler: Fake news, infodemic, information disorganisation, misinformation, public health.

İNFODEMİ VE HALK SAĞLIĞI

Zeybek Zeytun¹, Bilge Kalalar¹

¹Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

İnfodemi, ‘salgın ve doğal afetler gibi kriz anlarında fiziksel ve dijital platformlarda yanlış bilgi, çarpıtılmış/kasıtlı yanlış bilgi, doğruluğu kanıtlanmamış bilgi, söylenti, bilgi boşlukları, güncelliğini yitirmiş bilgi, komplo teorisi içeren bilgi fazlalığı’ olarak tanımlanmaktadır. Bu tür kriz dönemlerinde fiziksel, psikolojik ve sosyal açılardan olumsuz etkilenen insanlar, kaos ve karmaşanın hâkim olduğu, komplo teorilerinin, söylentilerin ve çarpıtılmış bilgilerin arttığı kriz bölgelerinde güncel, doğru, güvenilir ve kanıt düzeyi yüksek bilgiye ulaşmada güçlük yaşarlar. Bu derleme infodemi ve halk sağlığı ile ilgili yapılmış çalışmaları incelemek amacıyla yapılmıştır. İnfodemi kavramı, Covid-19 pandemisiyle literatürde kendine daha çok yer edinmiştir. Bu nedenle 2020- 2024 tarihleri arasındaki Web of Science, PubMed, Scopus ve EBSCOhost veri tabanları kullanılarak ‘infodemi ve halk sağlığı’ anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak ilgili literatüre ulaşılacak hedeflenmiştir. Tarama sonucunda İngilizce ve tam metin erişilebilen 13 kaynak incelenmiştir. Çalışmaların 8 tanesi tanımlayıcı, 3 tanesi araştırma raporu niteliğinde olup, 5 tanesi 2024 yılında, 3 tanesi 2020 yılında yayınlanmıştır. Çalışmaların çoğu Amerika, Çin, İran’da yazılmıştır. Çalışmaların bulguları incelendiğinde; kitlesel kriz nedeniyle biyolojik, psikolojik ve sosyal alanlardan olumsuz etkilenen bireylerin doğru, güvenilir, kanıt düzeyi yüksek ve güncel bilgiye erişmede güçlük yaşadığı belirtilmektedir. Yetkililer tarafından bilgilendirilmeye en çok ihtiyaç duyulan zamanlarda, eksik, yalan veya yanlış bilgiler toplumda hızla yayılarak merkez üslerinden uzakta dahi korku ve endişeye yol açmaktadır. Kitlesel kriz durumlarında infodeminin arttığı ve bu durumun toplumun doğru bilgiye ulaşmasını engellediği ve toplumda kafa karışıklığına, strese, anksiyeteye, güvensizliğe ve korkuya neden olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, infodemi yalnızca yanlış bilgi salgını olmasından dolayı değil, aynı zamanda insanların doğru bilgiye ulaşmasını engellediği için de olumsuz bir kavramdır. Bu nedenle halk sağlığı ve toplum refahı için yanlış bilgi yayılımını en aza indirme müdahalelerinde bulunulması ve medya kanallarına güvenilir haber yayması kapsamında müdahale edilmesi çalışmalarda önerilmektedir. Ayrıca halk sağlığı uzmanları, bilgi teknolojisi ve iletişim uzmanları, infodeminin halk sağlığı üzerindeki etkisini sınırlamak için işbirliği yapmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi düzensizliği, halk sağlığı, infodemi, sahte haber, yanlış bilgi

Kaynakça:

Gentili, A., Villani, L., Osti, T., Corona, V. F., Gris, A. V., Zaino, A., Bonacquisti, M., De Maio, L., Solimene, V., Gualano, M. R., Favaretti, C., Ricciardi, W., & Cascini, F. (2024). Strategies and bottlenecks to tackle infodemic in public health: a scoping review. *Frontiers in public health*, 12, 1438981. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1438981>

Hu, Z., Wu, C., & Sacco, P. L. (2023). Editorial: Public health policy and health communication challenges in the COVID-19 pandemic and infodemic. *Frontiers in public health*, 11, 1251503. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1251503>

Islam, M. S., Sarkar, T., Khan, S. H., Mostofa Kamal, A. H., Hasan, S. M. M., Kabir, A., Yeasmin, D., Islam, M. A., Amin Chowdhury, K. I., Anwar, K. S., Chughtai, A. A., & Seale, H. (2020). COVID-19-

Related Infodemic and Its Impact on Public Health: A Global Social Media Analysis. *The American journal of tropical medicine and hygiene*, 103(4), 1621–1629. <https://doi.org/10.4269/ajtmh.20-0812>

Chiou, H., Voegeli, C., Wilhelm, E., Kolis, J., Brookmeyer, K., & Prybylski, D. (2022). The Future of Infodemic Surveillance as Public Health Surveillance. *Emerging infectious diseases*, 28(13), S121–S128. <https://doi.org/10.3201/eid2813.220696>

Jakovljevic, M., Bjedov, S., Mustac, F., & Jakovljevic, I. (2020). COVID-19 Infodemic and Public Trust from the Perspective of Public and Global Mental Health. *Psychiatria Danubina*, 32(3-4), 449–457. <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.449>

Oxman, A. D., Fretheim, A., Lewin, S., Flottorp, S., Glenton, C., Helleve, A., Vestrheim, D. F., Iversen, B. G., & Rosenbaum, S. E. (2022). Health communication in and out of public health emergencies: to persuade or to inform?. *Health research policy and systems*, 20(1), 28. <https://doi.org/10.1186/s12961-022-00828-z>

Pool, J., Fatehi, F., & Akhlaghpour, S. (2021). Infodemic, Misinformation and Disinformation in Pandemics: Scientific Landscape and the Road Ahead for Public Health Informatics Research. *Studies in health technology and informatics*, 281, 764–768. <https://doi.org/10.3233/SHTI210278>

Pai, M., Yellapurkar, S., & Shodhan Shetty, A. (2023). Infodemic in Public health a reemerging public health threat: a scoping review. *F1000Research*, 12, 632. <https://doi.org/10.12688/f1000research.130687.1>

De Angelis, L., Baglivo, F., Arzilli, G., Privitera, G. P., Ferragina, P., Tozzi, A. E., & Rizzo, C. (2023). ChatGPT and the rise of large language models: the new AI-driven infodemic threat in public health. *Frontiers in public health*, 11, 1166120. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1166120>

Delgado, C. E., Silva, E. A., Castro, E. A. B., Carbogim, F. D. C., Püschel, V. A. A., & Cavalcante, R. B. (2021). COVID-19 infodemic and adult and elderly mental health: a scoping review. *Revista da Escola de Enfermagem da U S P*, 55, e20210170. <https://doi.org/10.1590/1980-220X-REEUSP-2021-0170>

Xu, J. & Liu, C. (2021). Infodemic vs. Pandemic Factors Associated to Public Health Research Agenda for Managing Infodemics: Methods and Results of the First WHO Infodemiology Conference. *JMIR Infodemiology*

Rosário, R., Fronteira, I., Martins, M. R. O., Augusto, C., Silva, M. J., Messer, M., Martins, S., Duarte, A., Ramos, N., Rathmann, K., Okan, O., & Dadaczynski, K. (2022). Infodemic Preparedness and COVID-19: Searching about Public Health and Social Measures Is Associated with Digital Health Literacy in University Students. *International journal of environmental research and public health*, 19(19), 12320. <https://doi.org/10.3390/ijerph191912320>

Boender, T. S., Schneider, P. H., Houareau, C., Wehrli, S., Purnat, T. D., Ishizumi, A., Wilhelm, E., Voegeli, C., Wieler, L. H., & Leuker, C. (2023). Establishing Infodemic Management in Germany: A Framework for Social Listening and Integrated Analysis to Report Infodemic Insights at the National Public Health Institute. *JMIR infodemiology*, 3, e43646. <https://doi.org/10.2196/43646>

OVERVIEW OF ART THERAPY USAGE IN PSYCHIATRIC DISEASES

Sevval Yeyit¹, Havva Kaçan¹

¹Kastamonu University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing/Psychiatric Nursing

Many pharmacological modalities are employed for the treatment of psychiatric diseases and some of these have negative effects. Psychotherapies such as Art Therapy can be employed as a solution to these negativities. In this review, the types of Art Therapy employed in psychiatric diseases and the effects of Art Therapy will be discussed in line with the studies conducted in the literature.

Art Therapy refers to the use of art of individual to communicate with their own and others' realities in a psychotherapeutic relationship. Art Therapy is frequently employed in depressive disorders, anxiety disorders, schizophrenia, Alzheimer's Disease, cognitive disorders and autism. When Art Therapy studies in psychiatric diseases were reviewed, it was found that Art Therapy applied to individuals diagnosed with schizophrenia is effective on negative symptoms, provides therapeutic cooperation and self-expression, and more improvement is achieved in individuals with moderate and severe major depressive disorder, and is an effective method to reduce anxiety of individuals who are diagnosed with generalized anxiety disorder, social anxiety disorder or panic disorder and with mild-moderate anxiety symptoms. It was reported that Art Therapy increases self-sufficiency, self-esteem and social participation of individuals with dementia and Alzheimer's Disease, has therapeutic effects on children with autism and increases their self-mindfulness. It is stated in the literature that Art Therapy employed in eating disorders provides mindfulness and reduces symptom severity, and Mindfulness-Based Art Therapy has a symptom-relieving effect for depression. It was also stated that visual and group interactive art therapies are effective in individuals diagnosed with schizophrenia and music and dance therapies reduce anxiety in schizophrenia and relieve symptoms in depression....

Anahtar Kelimeler: Art Therapy, Psychiatric disease, Therapeutic effect

PSİKİYATRİK HASTALIKLARDA SANAT TERAPİ KULLANIMLARINA GENEL BAKIŞ

Sevval Yeyit¹, Havva Kaçan¹

¹Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü/Psikiyatri
Hemşireliği

Psikiyatrik hastalıkların tedavisinde birçok farmakolojik yöntem kullanılmaktadır. Kullanılan yöntemlerin olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bu olumsuzluklara çözüm olarak sanat terapisi gibi psikoterapiler kullanılabilir. Bu derlemede, literatürde yapılmış çalışmalar doğrultusunda psikiyatrik tanı almış hastalıklarda kullanılan sanat terapi çeşitleri ve sanat terapinin etkilerinden bahsedilecektir.

Sanat terapisi, psikoterapötik bir ilişki deneyimi içerisinde bireyin kendisinin ve başkalarının gerçekleriyle iletişim kurmak için sanatı kullanmasını ifade etmektedir. Sanat terapisi, depresif bozukluklar, anksiyete bozuklukları, şizofreni, alzheimer, bilişsel bozukluklar ve otizmde sık olarak kullanılmaktadır. Psikiyatrik hastalıklarda sanat terapisi çalışmalarına bakıldığında, şizofreni tanılı bireylere uygulanan sanat terapinin negatif semptomlar üzerinde etkili olduğu terapötik işbirliği ve kendini ifade etmeyi sağladığı; orta ve şiddetli majör depresif bozukluğu olan bireylerde daha fazla iyileşme sağlandığı ve yaygın kaygı bozukluğu, sosyal kaygı bozukluğu ya da panik bozukluğu tanısı olan ve hafif ila orta düzeyde kaygı semptomları olan bireylerde kaygının azaltılmasında etkili bir yol olduğu belirlenmiştir. Demans ve alzheimeri olan bireylerde, öz yeterlilik, öz saygı ve sosyal katılımı arttırdığı, otizimli çocuklarda terapötik bir etkisi olduğu ve öz farkındalıklarının arttığı belirtilmiştir. Yeme bozukluklarında kullanılan sanat terapisinin farkındalığı sağladığı ve semptom şiddetlerini azalttığı, farkındalık temelli sanat terapisinin depresyon için semptom rahatlatıcı etkisi olduğu belirtilmektedir. Şizofreni tanısı almış bireylerde görsel ve grup etkileşimli sanat terapilerinin etkili olduğu belirtilmiştir. Şizofrenide müzik ve dans terapilerinin kaygıyı azalttığı, depresyonda ise semptomların hafifletildiği belirdiği belirtilmiştir. Görsel ve grup etkileşimli sanat terapilerinin şizofreni tanılı bireylerde kullanımının pozitif ve negatif semptomlar üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Müzik ve dans terapilerinin şizofrenide kullanımının kaygıyı azalttığı, depresyonda yaratıcı oyunlar ile müziğin kullanımının semptomları hafiflettiği belirtilmiştir. Sonuç olarak yapılan çalışmalara bakıldığında psikiyatrik hastalıklarda sanat terapinin ek bir tedavi olarak kullanılmasının bireylerde öz farkındalık, öz saygı, duygusal farkındalık, semptom rahatlatmayı, dışa vurum ve sosyal katılımı arttırmayı sağladığını ve terapötik bir etki oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sanat Terapi , Psikiyatrik hastalık, Terapötik etki

Kaynakça:

The use of visual and group interactive art therapies in individuals diagnosed with schizophrenia is effective on positive and negative symptoms. It was stated that the use of music and dance therapies in schizophrenia reduces anxiety, and the use of creative games and music in depression relieves symptoms. In conclusion, when previous studies were reviewed, it is possible to argue that the use of Art Therapy as an additional treatment in psychiatric diseases provides individuals with self-mindfulness, self-esteem, emotional mindfulness, symptom relief, expression and social participation, and creates a therapeutic effect.

Hu, J., Zhang, J., Hu, L., Yu, H., Xu, J. (2021). Art Therapy: A Complementary Treatment for Mental Disorders. *Front Psychol.*12;12:686005.

Attard A, Larkin M.(2016). Art therapy for people with psychosis: a narrative review of the literature. *Lancet Psychiatry.*3(11):1067-1078

Richardson, P., Jones, K., Evans, C., Stevens, P. ve Rowe, A. (2007). Exploratory RCT of art therapy as an adjunctive treatment in schizophrenia. *Journal of Mental Health*, 16(4), 483–491.

Shukla , A., Choudhari SG, Gaidhane A.M., Quazi Syed Z.(2022). Role of Art Therapy in the Promotion of Mental Health: A Critical Review. *Cureus.* 15;14(8):e28026.

Demir, V., Hızlı, G. (2024). Şizofreni Hastalarında Sanat Terapisi Programının Hastalık Belirti Düzeylerine Etkisi. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 11(1), 52-72.

Özkafacı, A., Naıça, N. ve Eren, N. (2023). Şizofreni Tanılı başarı ile Ebru Sanatı ile Grup Sanat Psikoterapi Sürecinin Anksiyete, Depresyon ve Şizofrenide İşlevsel İyileşme Düzeyine Etkisi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 6(12), 15-29.

Lee M, Choi H, Shin J, Suh HS (2022) .The Effects of Adding Art Therapy to Ongoing Antidepressant Treatment in Moderate-to-Severe Major Depressive Disorder: A Randomized Controlled Study. *Int J Environ Res Public Health.*21;20(1):91

Quail Z, Carter MM, Wei A, Li X (2022). Management of cognitive decline in Alzheimer's disease using a non-pharmacological intervention program: A case report. *Medicine (Baltimore).* 22;99(21):e20128.

Wypyszynska J, Zaboklicka N, Stachura M, Sito Z, Mecik-Kronenberg T.(2021). Opinions Of Parents Of Children With Autism Spectrum Disorders On Art Therapy In The Improvement Of Their Functioning. *Wiad Lek.*74(10;1):2452-2459.

Xu, J., Wang, B., Zhu, W., Ao, H. (2024). Creative art therapy for postpartum depression: A systematic review and meta-analysis. *Complementary therapies in clinical practice*, 57, 101886. Advance online publication.

Newland, P., Bettencourt, B. A. (2020). Effectiveness of mindfulness-based art therapy for symptoms of anxiety, depression, and fatigue: A systematic review and meta-analysis. *Complementary therapies in clinical practice*, 41, 101246.

Masika, G. M., Yu, D. S. F., Li, P. W. C. (2020). Visual art therapy as a treatment option for cognitive decline among older adults. A systematic review and meta-analysis. *Journal of advanced nursing*, 76(8), 1892–1910.

THE CURRENT EPIDEMIC OF THE DIGITAL AGE: PHUBBING

Neslihan Köse Kabakcıođlu¹, Sultan Ayaz Alkaya¹

¹Gazi University Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing

With smartphones' popularity and increasingly rich functions, dependency on phones is increasing. Smartphones enable individuals to connect with others. However, a growing concern is that smartphones may reduce rather than facilitate social interactions. This concern has led to the concept of phubbing. Phubbing is defined as “the act of underestimating and ignoring someone in a social environment by focusing on their phone instead of talking to them directly”. The prevalence of phubbing behavior in different age groups varies between 9.9%-89%. Phubbing has many adverse effects on physical, psychological, and social functions. Phubbing causes many physical problems in individuals, such as headaches, visual impairment, sleep disorders, obesity, fatigue, back pain, and posture disorders. Many problems such as insomnia, academic procrastination, and distraction in university students, smartphone addiction, depressive symptoms, and suicidal thoughts in adolescents, somatization, anxiety, depression, negative self-image, hostility, and communication problems in adults, distrust between employees and managers in the workplace, decreased job performance, conflict in romantic relationships, and psychological problems have been associated with phubbing. In addition, it is suggested that phubbing behavior may cause behavioral addictions such as smartphone addiction, internet addiction, social media addiction, and digital game addiction. Therefore, phubbing has become a significant public health problem nowadays. This review aims to examine the concept and causes of phubbing and discuss its adverse effects on public health and possible solutions.

Anahtar Kelimeler: Smartphone, phubbing, public health

DİJİTAL ÇAĞIN GÜNCEL SALGINI: PHUBBİNG

Neslihan Köse Kabakcıođlu¹, Sultan Ayaz Alkaya¹

¹Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Akıllı telefonların popülaritesi ve giderek zenginleşen işlevleriyle telefonlara olan bağımlılık giderek artmaktadır. Akıllı telefonlar, bireylerin başkalarıyla bağlantı kurmasını sağlamaktadır. Ancak, akıllı telefonların sosyal etkileşimleri kolaylaştırmaktan çok azaltabileceği konusunda artan bir endişe vardır. Bu endişe phubbing kavramını gündeme getirmiştir. Phubbing, sosyal bir ortamda biriyle doğrudan konuşmak yerine telefonuna odaklanarak onu küçümseme, görmezden gelme eylemi olarak tanımlanmaktadır. Literatürde farklı yaşı gruplarında phubbing davranışı prevalansı %9.9-%89 arasında değişmektedir. Phubbing fiziksel, psikolojik ve sosyal işlevler üzerinde pek çok olumsuz etki yaratmaktadır. Phubbing, bireylerde baş ağrısı, görme bozukluğu, uyku bozuklukları, obezite, yorgunluk, sırt ağrısı ve duruş bozuklukları gibi pek çok fiziksel soruna yol açmaktadır. Üniversite öğrencilerinde uykusuzluk, akademik erteleme davranışı, dikkat dağımlıklığı, adölesanlarda akıllı telefon bağımlılığı, depresif semptomlar, intihar düşünceleri, yetişkinlerde somatizasyon, kaygı, depresyon, olumsuz benlik, düşmanlık, iletişim sorunları, işyerinde çalışan ve yönetici arasında güvensizlik, iş performansında düşüş, romantik ilişkilerde çatışma, psikolojik sorunlar gibi pek çok problem phubbing ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, phubbing davranışının akıllı telefon bağımlılığı, internet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıklara neden olabileceği ileri sürülmektedir. Bu nedenle, phubbing günümüzde önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Bu derlemede, phubbing kavramı ve nedenleri incelenerek halk sağlığına yönelik olumsuz etkileri ve olası çözüm önerilerinin tartışılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı telefon, phubbing, halk sağlığı

Kaynakça:

Afdal, A., Alizamar, A., Ifdil, I., Zadrian, A., Sukmawati, I., Zikra, Z., . . . Syahputra, Y. (2018). An Analysis of Phubbing Behaviour: Preliminary research from counseling perspective.

Al-Saggaf, Y., & O'Donnell, S. B. (2019). Phubbing: Perceptions, reasons behind, predictors, and impacts. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 1(2), 132-140.

Ang, C. S., Teo, K. M., Ong, Y. L., & Siak, S. L. (2019). Investigation of a Preliminary Mixed Method of Phubbing and Social Connectedness in Adolescents. *Addict Health*, 11(1), 1-10.

Aygar, H., Tozun, M., Unsal, A., Arslantas, D., Oktar, D., & Dagtekin, G. (2021). Determination of the prevalence of phubbing and its possible relations with personality characteristics and with the other factors among the students of the faculty of medicine from western Turkey. *International Research Journal of Social Sciences*, 10(1), 20-27.

Capilla Garrido, E., Gutiérrez Esteban, P., & Cubo Delgado, S. (2024). Why is Your Smartphone More Interesting than Me? The Effect of Phubbing by Generations' Social Interactions. *The Effect of Phubbing by Generations' Social Interactions*.

Chotpitayasunondh, V., & Douglas, K. M. (2016). How “phubbing” becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone. *Computers in Human Behavior*, 63, 9-18.

- Chotpitayasunondh, V., & Douglas, K. M. (2018). The effects of “phubbing” on social interaction. *Journal of Applied Social Psychology, 48*(6), 304-316. doi:https://doi.org/10.1111/jasp.12506
- Çaka, C. (2021). ÇAĞIN TEKNOLOJİK BAĞIMLILIĞI: SOSYOTELİZM (KAVRAMSAL BİR BAKIŞ). *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 3*(3), 464-476.
- Davey, S., Davey, A., Raghav, S. K., Singh, J. V., Singh, N., Blachnio, A., & Przepiórkaa, A. (2018). Predictors and consequences of “Phubbing” among adolescents and youth in India: An impact evaluation study. *Journal of Family and Community Medicine, 25*(1), 35-42.
- Ergün, N., Göksu, İ., & Sakız, H. (2020). Effects of Phubbing: Relationships With Psychodemographic Variables. *Psychological Reports, 123*(5), 1578-1613.
- Gao, B., Liu, Y., Shen, Q., Fu, C., Li, W., & Li, X. (2023). Why Cannot I Stop Phubbing? Boredom Proneness and Phubbing: A Multiple Mediation Model. *Psychology Research and Behavior Management, 16*(null), 3727-3738.
- Isrofin, B., & Munawaroh, E. (2024). The effect of smartphone addiction and self-control on phubbing behavior. *Jurnal Kajian Bimbingan Dan Konseling, 6*(1), 13.
- Nazir, T. (2020). Impact of classroom phubbing on teachers who face phubbing during lectures. *Psychology Research on Education and Social Sciences, 1*(1), 41-47.
- Rachman, A., Rusandi, M. A., & Setiawan, M. A. (2019). THE EFFECT OF PHUBBING ON STUDENTS’ACADEMIC PROCRASTINATION. *Jurnal Bimbingan dan Konseling, 8*(1), 1-5.
- Roberts, J. A., & David, M. E. (2020). Boss phubbing, trust, job satisfaction and employee performance. *Personality and Individual Differences, 155*, 109702.
- Safdar Bajwa, R., Abdullah, H., Zaremohzzabieh, Z., Wan Jaafar, W. M., & Abu Samah, A. (2023). Smartphone addiction and phubbing behavior among university students: A moderated mediation model by fear of missing out, social comparison, and loneliness. *Frontiers in Psychology, 13*, 1072551.
- Saleem, S., Rehman, M., Ashraf, M., & Raza, N. (2023). Effects of emotion regulation activities on phubbing and family relationships among adolescents. *International Journal of Social Science & Entrepreneurship, 3*(3), 208-221.
- T'ng, S. T., Ho, K. H., & Low, S. K. (2018). Are you “phubbing” me? The Determinants of Phubbing Behavior and Assessment of Measurement Invariance across Sex Differences. *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences, 7*(2), 159-190.
- Tomczyk, L., & Lizde, E. S. (2022). Nomophobia and Phubbing: Wellbeing and new media education in the family among adolescents in Bosnia and Herzegovina. *Children and Youth Services Review, 137*, 106489.
- Tong, W., Jia, J., Wang, P., & He, W. (2024). The Associations Between Parental Phubbing, Adolescent Phubbing, and Adolescents’ Adjustments: A Cross-Lagged Panel Network Analysis. *Journal of youth and adolescence, 53*(7), 1529-1541.
- Wang, P., Mao, N., Liu, C., Geng, J., Wei, X., Wang, W., . . . Li, B. (2022). Gender differences in the relationships between parental phubbing and adolescents’ depressive symptoms: The mediating role of parent-adolescent communication. *Journal of affective disorders, 302*, 194-203.
- Wang, X., & Qiao, Y. (2022). Parental Phubbing, Self-Esteem, and Suicidal Ideation among Chinese Adolescents: A Longitudinal Mediation Analysis. *Journal of youth and adolescence, 51*(11), 2248-2260.

Wang, X., Xie, X., Wang, Y., Wang, P., & Lei, L. (2017). Partner phubbing and depression among married Chinese adults: The roles of relationship satisfaction and relationship length. *Personality and Individual Differences, 110*, 12-17.

Xie, X., Chen, W., Zhu, X., & He, D. (2019). Parents' phubbing increases Adolescents' Mobile phone addiction: Roles of parent-child attachment, deviant peers, and gender. *Children and Youth Services Review, 105*, 104426.

GLOBAL CLIMATE CHANGE AND THE GREEN HOSPITAL APPROACH IN NURSING PROFESSION

Melek Sözeri¹

¹Avrasya University

Introduction: Climate change results from human activities that alter the composition of the global atmosphere and natural climate variability. Over the past 50 years, climate change has become the greatest threat to global development, significantly impacting public health. According to the World Health Organization (WHO), climate change is projected to be one of the leading causes of death between 2030 and 2050.

Nursing plays a vital role in safeguarding human health and reducing vulnerability to the harmful effects of climate change. The International Council of Nurses (ICN), representing the global voice of nursing, has urged nurses in various roles—clinicians, educators, researchers, and managers—to actively engage in environmental health committees to support policies aimed at reducing healthcare waste and ensuring proper waste management. There is also a growing consensus among healthcare professionals on the need to reduce pollutants from medical facilities. Literature indicates that hospital staff, patients, and their families are increasingly concerned with how hospitals use natural resources and energy, beyond just the physical structure of the facility. The Hospital 2020 Movement, which promotes the use of environmentally sustainable products in global hospitals and medical practices, emphasizes the green hospital concept—recycling materials, reusing items, and reducing waste. This review aims to examine the impact of healthcare services on climate change and the role of the green hospital approach in this context. Green hospitals, which support cleaner air, medical waste treatment, medication management, energy, and water conservation, are associated with environmental benefits, better patient outcomes, and reduced staff absenteeism.

Conclusion and Recommendations: Climate change is an urgent global health issue. There is a need for nursing leadership to make health systems resilient to climate change. Green hospitals, in collaboration with health service leaders, play a crucial role in effectively mitigating the impact of healthcare services on climate change.

Anahtar Kelimeler: Nursing, climate change, green hospital, sustainability

HEMŞİRELİK MESLEĞİNDE KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE YEŞİL HASTANE YAKLAŞIMI

Melek Sözeri¹

¹Avrasya Üniversitesi

Giriş: İklim değışikliği, küresel atmosferin bileşimini değıştiren insan aktiviteleri ve doğal iklim değışkenliğinin bir sonucudur. Son 50 yılda halk sağlığı alanında gerçekleştirilen ilerlemeler üzerinde küresel kalkınmaya yönelik en büyük tehdidi iklim değışikliği oluşturmakta olup insan sağlığı üzerinde oldukça önemli etkileri mevcuttur. DSÖ'ye göre 2030-2050 yılları arasında en önemli ölüm nedenlerinden biri iklim değışikliği olacağı ön görülmektedir.

Hemşirelik, insan sağlığını koruma ve iklim değışikliğinin zararlı etkilerine karşı savunmasızlığı azaltma görevine sahiptir. Hemşireliğin küresel sesi olan Uluslararası Hemşireler Konseyi (International Council of Nurses - ICN) klinisyen, eğitimci, araştırmacı, yönetici gibi rollerde yer alan hemşirelere sağlık hizmeti atıklarının azaltılması ve doğru atık yönetimini sağlayan politikaların desteklenmesi için çevre sağlığı komitelerine aktif katılım çağrısında bulunmuştur. Ayrıca, sağlık hizmeti profesyonelleri arasında tıbbi tesislerin neden olduğu kirleticilerin azaltılması gerektiğine dair giderek artan fikir birliği vardır. Literatür incelendiğinde hastane çalışanları, hastalar ve hasta yakınlarının hastanenin sadece tedavi yapılan fiziksel yapı olmasından öte, doğal kaynakları ve enerjiyi nasıl kullandığına da önem verdiklerine ilişkin çalışmalar yer almaktadır. Dünya çapındaki hastanelerde ve tıbbi uygulamalarda çevre açısından sürdürülebilir ürünlerin kullanılmasını amaçlayan Hastane 2020 Hareketi'ne göre malzemeleri geri dönüştüren, yeniden kullanan, atıkları azaltan yeşil hastane kavramına vurgu yapılmıştır. Bu derlemenin amacı sağlık hizmetlerinin iklim değışikliğine etkileri ve yeşil hastane yaklaşımının bu bağlamdaki rolünü incelemektir. Tıbbi atıkların artırılması, ilaç yönetimi, enerji, su tasarrufu ve daha temiz bir havayı destekleyen yeşil hastaneler, çevre dostu olması yanında daha iyi hasta sonuçları ve personelin devamsızlığını azaltması ile ilişkilendirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler: İklim değışikliği, dünya çapında acil bir sağlık sorunudur. Sağlık sistemlerini iklim değışikliğine karşı dayanıklı hale getirmek için hemşirelerin liderliğine gereksinim vardır. Sağlık hizmeti liderleri ile iş birliği içinde olan yeşil hastaneler, sağlık hizmetlerinin iklim değışikliğine olan etkisini azaltmada oldukça etkili bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, iklim değışikliği, yeşil hastane, sürdürülebilirlik

Kaynakça:

- Med2020. *Hospital Green*. Retrieved August 10, 2024, from <https://www.med2020.org/hospital-green>
- Terekli, G., Özkan, O. ve Bayın, G. (2013). Çevre dostu hastaneler: hastanede yeşil tedavi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 12(2), 37-54. https://doi.org/10.1501/Ashd_0000000090
- World Health Organization. (2018). *Air pollution and child health: Prescribing clean air*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240090224>
- World Health Organization. (2023). *Climate change and health*. Retrieved August 9, 2024, from <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/climate-change-and-health>
- Yıldız, H. (2016). Sürdürülebilirlik bağlamında sağlık sektöründe inovatif uygulamalar: Yeşil hastaneler. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(13), 323-340.

WOMEN'S HEALTH AND NURSING APPROACHES IN THE GLOBAL CLIMATE CRISIS

Sevim Sarısoy¹, Nilüfer Tuğut¹

¹Sivas Cumhuriyet University

Climate is defined as the weather conditions that prevail unchanged in a certain region in the long term. Changes in climate can occur in the natural process or as a result of human activities. Especially global warming, air pollution, vector-borne changes, extreme weather events cause climate change. Climate change includes changes in climate characteristics such as changes in precipitation, increases and decreases in temperature, and increases in severe weather events. By affecting ecosystems and species, climate change adversely affects health by creating a breeding ground for adverse weather conditions, negative changes in temperature, poor water quality, vector-borne diseases that negatively affect food security. Women, who are a vulnerable and fragile group, are among those most affected by climate change. Climate change affects women's health directly and indirectly. Direct effects include chronic diseases such as respiratory and cardiovascular diseases, psychological effects, and deaths due to severe weather events that occur due to adverse climatic conditions. Indirect effects include infectious diseases that become widespread due to the increase in climate-sensitive infections, difficult access to health services, and migration due to climate change. As a result of direct and indirect impacts, women face reproductive and sexual health problems, chronic diseases, psychological disorders, sexual violence and domestic violence, gender inequalities, poverty and nutritional problems. It is important for nurses, as a member of health professionals, to be aware of climate change and to inform women about the negativities and risks they may face in all life periods with their role as patient advocates and educators. It will contribute to women's health if nurses provide counseling on issues such as sexual and reproductive health and plan/conduct studies on the effects of climate change on women's health in their role as researchers.

Anahtar Kelimeler: Climate change , Women's health, Nursing

KÜRESEL İKLİM KRİZİ'NDE KADIN SAĞLIĞI VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Sevim Sarısoy¹, Nilüfer Tuğut¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

İklim belirli bir bölgedeki uzun vadede değişmeden hüküm süren hava şartları olarak tanımlanmaktadır. Doğal süreç içinde ya da insanların yaptığı faaliyetler sonucu iklimde değişiklikler meydana gelebilir. Özellikle küresel ısınma, hava kirliliği, vektör kaynaklı değişiklikler, aşırı hava olayları iklim değişikliğine neden olmaktadır. İklim değişikliği yağışlarda meydana gelen değişimler, sıcaklıktaki artış ve azalışlar, şiddetli hava olaylarındaki artış gibi iklim özelliklerindeki değişimleri kapsar. Ekosistemi ve türleri etkileyerek olumsuz hava şartları, sıcaklıktaki negatif değişimler, kötü su kalitesi, gıda güvenliğini olumsuz yönde etkileyen vektör kaynaklı hastalıklar için zemin hazırlayan iklim değişikliği sağlığı olumsuz yönde etkilemektedir. Hassas ve kırılgan grup olan kadınlar iklim değişikliğinden en fazla etkilenenler arasında yer almaktadır. İklim değişikliği kadın sağlığına doğrudan ve dolaylı olarak etki etmektedir. Doğrudan etkileri arasında olumsuz iklim koşulları nedeni ile ortaya çıkan solunum yolu, kardiyovasküler gibi kronik hastalıklar, psikolojik etkiler, şiddetli hava olayları nedeniyle yaşanan ölümler yer almaktadır. Dolaylı etkiler ise iklime duyarlı olan enfeksiyonların artmasıyla yaygınlaşan bulaşıcı hastalıklar, sağlık hizmetlerine erişimin güçleşmesi, iklim değişikliği nedeniyle yapılan göçler gibi durumları kapsamaktadır. Doğrudan ve dolaylı etkilerin sonucunda kadınlar üreme ve cinsel sağlık sorunları, kronik hastalıklar, psikolojik rahatsızlıklar, cinsel şiddet ve aile içi şiddet, cinsiyet eşitsizlikleri, yoksulluk, beslenme problemleri gibi olumsuzluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Sağlık profesyonellerinin bir üyesi olan hemşirelerin iklim değişikliğinin farkında olması, hasta savunucu ve eğitici rolüyle kadınların tüm yaşam dönemlerinde karşılaşılabilecekleri olumsuzluklar ve riskler konusunda bilgilendirmesi önem taşımaktadır. Hemşirelerin cinsel sağlık, üreme sağlığı gibi konularda danışmanlık vermesi ve araştırmacı rolüyle iklim değişikliğinin kadın sağlığı üzerindeki etkileri konusunda çalışmalar planlaması/yapması kadın sağlığına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği , Kadın sağlığı, Hemşirelik

REVIEW OF POSTGRADUATE THESES ON URINARY INCONTINENCE IN THE FIELD OF NURSING IN THE LAST 10 YEARS IN TURKEY

Sıla Gül¹, Şenay Topuz²

¹Kastamonu University

²Ankara University

Introduction and Aim: Urinary incontinence is a common and important public health problem defined as involuntary urine leakage, which is a common condition in society and negatively affects individuals in every way. This study was conducted to examine the postgraduate theses on urinary incontinence in the last 10 years in the field of nursing in Turkey.

Method: From the theses (n=234) examined using the keyword “urinary incontinence” in the Turkish National Thesis Search Center database, all master’s and doctoral theses (n=31) conducted in the Department of Nursing were included in the scope of the study, with a date range of 2014-2024. In the analysis of the data, whether the theses were master’s or doctoral theses, the publication year of the theses, their purpose, design, sample group, sample number and results were summarized.

Results: 84% of the theses were master’s theses. When the studies were examined; 74% of the theses written were descriptive-cross-sectional, 23% experimental and 3% descriptive phenomenology methods. In the last 10 years, the most theses on urinary incontinence in the field of nursing in Turkey were conducted in 2022 (n=9). The sample group of almost all of the studies consists of women. In the studies, different periods of women's lives such as adolescence, pregnancy, postpartum, menopause, postmenopause and geriatric were examined in terms of incontinence.

Conclusion: When the theses studies were examined, it was concluded that urinary incontinence negatively affects various parameters such as quality of life, body image and sexuality in many stages of women's lives. In randomized controlled studies, it was seen that the training provided was beneficial. It is observed that theses on urinary incontinence in Turkey have decreased in recent years. It is recommended that nurses conduct more experimental research in this field, especially at the doctoral level.

Anahtar Kelimeler: Urinary incontinence, nursing, postgraduate theses

TÜRKİYE'DE SON 10 YILDA HEMŞİRELİK ALANINDA ÜRİNER İNKONTİNANS İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Sıla Gül¹, Şenay Topuz²

¹Kastamonu Üniversitesi

²Ankara Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Üriner inkontinans, istemsiz bir şekilde idrar kaçırma durumu olarak tanımlanan, toplumda sık görülen ve bireyleri her yönden olumsuz etkileyen önemli bir halk sağlığı problemidir. Bu çalışma, Türkiye’de hemşirelik alanında son 10 yıl içerisinde üriner inkontinans ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmalarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Türkiye Ulusal Tez Arama Merkezi veri tabanında “üriner inkontinans” anahtar kelimesi kullanılarak incelemeye alınan tezlerden (n=234), tarih aralığı 2014-2024 olarak belirlenip Hemşirelik Anabilim Dalı’nda yapılmış olan tüm yüksek lisans ve doktora tezleri (n=31) çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Verilerin analizinde tezlerin yüksek lisans ya da doktora tezi oluşu, tezlerin yayın yılı, amacı, tasarımı, örneklem grubu, örneklem sayısı ve sonuçları özetlenmiştir.

Bulgular: Tez çalışmalarının %84’ü yüksek lisans tezidir. Çalışmalar incelendiğinde; yazılan tezlerin % 74’ü tanımlayıcı-kesitsel, %23’ü deneysel ve %3’ü betimsel fenomenoloji yöntemleri ile yapılmıştır. Türkiye’de hemşirelik alanında üriner inkontinans ile ilgili son 10 yıl içerisinde en fazla tez çalışması 2022 yılında (n=9) yapılmıştır. Çalışmaların tamamına yakınının örneklem grubunu kadınlar oluşturmaktadır. Çalışmalarda adölesan, gebelik, postpartum, menopoz, postmenopoz ve geritatrik gibi kadınların yaşamlarının farklı dönemleri inkontinans açısından incelenmek üzere ele alınmıştır.

Sonuç: Yapılan tez çalışmaları incelendiğinde üriner inkontinansın yaşam kalitesi, beden imajı, cinsellik gibi çeşitli parametreleri kadının yaşamının birçok evresinde olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Randomize kontrollü çalışmalarda ise verilen eğitimlerin fayda sağladığı görülmüştür. Türkiye’de üriner inkontinans konu alan tezlerin son yıllarda azaldığı görülmektedir. Bu alanda hemşireler tarafından özellikle doktora düzeyinde daha çok deneysel araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üriner inkontinans, hemşirelik, lisansüstü tezler

Kaynakça:

1- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. (2024). Ulusal Tez Merkezi. Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

POSTPARTUM DEPRESSION AND NURSING MANAGEMENT

Halime Sena Nur Kara¹, Filiz Taş²

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam University Health Sciences Institute

²Kahramanmaraş Sütçü İmam University

ABSTRACT

This study elucidates the practices of managing postpartum depression and nursing interventions based on literature. Critical periods affecting reproductive health include pregnancy, childbirth, and the postpartum period. These stages can be exciting but also bring stress and anxiety about the new life for the mother and her family. Postpartum depression is a complication that occurs following childbirth and typically persists from the initial hours to the first six weeks postpartum. The global prevalence of postpartum depression is estimated to range between 13-19%, while in our country, it varies between 15-28%. The onset of postpartum depression can be attributed to the abrupt drop in estrogen and progesterone levels after childbirth, as well as various physiological, psychological, and other factors. Risk factors for postpartum depression include a history of psychiatric disorders, the number and sex of children, complications related to childbirth and pregnancy, concerns about child health, and inadequate social support. Symptoms of postpartum depression include depressive mood, sleep disturbances, appetite changes, fatigue, and suicidal thoughts.

Women at risk of depression should be monitored by nurses starting from the prenatal period, identified, and appropriate nursing interventions should be implemented. Nurses are particularly crucial in primary healthcare settings, such as family health centers, where they provide comprehensive and family-centered care during the prenatal, perinatal, and postpartum periods. Their responsibilities include possessing knowledge about postpartum depression, early identification of postnatal depression in new mothers, initiating treatment, and referring to secondary healthcare facilities if the condition deteriorates. Nurses play a pivotal role in educating, guiding, and counseling new mothers, while also managing cases to support the mother, baby, and family, thus contributing significantly to improving women's, family, and community health.

Keywords: Postpartum depression, mother, nursing

Anahtar Kelimeler: Postpartum depression, mother, nursing

POSTPARTUM DEPRESYON VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ

Halime Sena Nur Kara¹, Filiz Taş²

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada, postpartum depresyon ve hemşirelik yönetimi uygulamaları literatür doğrultusunda açıklanmaktadır.

Üreme sağlığını etkileyen en önemli zamanlar, gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemdir. Gebelik ve doğum sonrası süreç anne ve ailesi için heyecan verici bir durum olduğundan ailede stres ve yeni hayatın başlangıcı için endişe içermektedir. Postpartum depresyon, doğumdan sonra görülen komplikasyondur. Doğumun ilk saatinden başlayarak ilk altı hafta devam eder. Dünyada postpartum depresyonun görülme olasılığı yaklaşık %13-19 arasındadır. Ülkemizdeki oran %15- 28 arasında değişmektedir. Gebelikte yüksek seviyelerdeki östrojen ve progesteron hormonlarının doğumdan sonra ani düşüşünden dolayı postpartum depresyon gelişebilir. Ayrıca çeşitli fizyolojik, psikolojik ve diğer faktörlere bağlanabilir. Postpartum Depresyonun risk faktörleri psikiyatrik bozukluk öyküsü, çocuk sayısı ve cinsiyeti, doğum ve gebelik ile ilgili komplikasyonlar, çocuk sağlığı ile ilgili endişeler, zayıf sosyal destek gibi durumlar yer almaktadır. Postpartum depresyonun belirtilerinde depresif ruh hali, uyku, iştah bozukluğu, yorgunluk ve intihar düşünceleri mevcuttur.

Depresyon riski olan kadınlar, hemşireler tarafından doğum öncesinde gözlemlenmeye başlanmalı, tespit edilmeli, gerekli hemşirelik girişimleri yapılmalıdır. Hemşire özellikle birinci basamak sağlık hizmeti verilen aile sağlığı merkezlerinde doğum öncesi, doğum ve doğum sonu hizmetlerin verilmesinden ve postpartum depresyonu olan kadının bakımında bütüncül ve aile merkezli yaklaşımdan dolayı en önemli sağlık elemanıdır. Hemşirelerin sorumluluğu, postpartum depresyonu ile ilgili bilgiye sahip olması, yeni doğum yapmış kadında, doğum sonu depresyonun varlığını erken tanılama, tedavi sürecini başlatma ve kötüye gitme durumunda ikinci basamak sağlık kuruluşuna yönlendirme açısından önemlidir. Hemşireler doğum yapmış anneye eğitici, rehberlik, danışmanlık, vaka yöneticisi rolünü kullanarak anneye, bebeğe ve aileye karşı sorumluluklarını yerine getirerek kadın, aile ve toplum sağlığını geliştirme yönünde çok önemli bir görev üstlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Postpartum depresyon, anne, hemşirelik

Kaynakça:

- 1.Öztürk Y E, Kıraç R. Sağlık ve hastalık. Scientific Developments. 2019; 382-389.
- 2.Beydağ K D. Doğum Sonu Dönemde Anneliğe Uyum ve Hemşirenin Rolü. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 2007; 6 (6): 479-484.
- 3.Blenning C, Paladine H. (2005). An approach to the postpartum office visit. American Family Physician. 2005; 72(12) :2491-2496.
- 4.Gereklioğlu Ç, Poçan A G, Başhan İ. Annelerin Doğum Sonrası Psikiyatrik Sorunları. Türkiye Klinikleri J Gynecol Obst. 2007; 17:126-133.
- 5.Balkaya N A. Postpartum Dönemde Annenin Bakım Gereksinimleri ve Ebe-Hemşirenin Rolü. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. 2002; 6 (2):42-49.

- 6.Ertürk N. Doğum Sonrası Destek Ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması (Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir). 2007.
- 7.Payne J, Maguire J. Doğum sonrası depresyonda rol oynayan patofizyolojik mekanizmalar. *Frontiers in Neuroendocrinology*. 2019; 52: 165-180. doi: 10.1016/j.yfrne.2018.12.001.
- 8.American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5), 5th ed. Arlington (VA): American Psychiatric Publishing. 2013.
- 9.Dilbaz N, Enez A. Kadın ve Depresyon: Doğum Sonrası Görülen Duygudurum Bozuklukları. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*. 2007;3(47):32-40.
- 10.Marakoğlu K, Özdemir S, Çivi S. Postpartum Depresyon. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*. 2009;29(1):206-14.
- 11.Xu J, Wang B, Zhu W, Ao H. Creative art therapy for postpartum depression:A systematic review and meta-analysis. *Complementary therapies in clinical practice*. 2024;57. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2024.101886>
- 12.O'Hara MW, McCabe JE. Postpartum depression: current status and future directions. *Annu Rev Clin Psychol* 2013; 9:379-407.
- 13.Erdoğan A, Hocaoğlu Ç. Doğum Sonrası Depresyonun Tanı ve Tedavisi: Bir Gözden Geçirme. *MKÜ Tıp Dergisi* 2020; 11(39): 31-37. DOI: 10.17944/mkutfd.584854.
14. Erdem Ö, Çelepkolu T. Postpartum depresyonun risk faktörleri ve nedenleri. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*. 2014;8(3), 101-107.
- 15.Stewart DE, Vigod SN. Doğum Sonrası Depresyon: Patofizyoloji, Tedavi ve Ortaya Çıkan Terapötikler. *Annual Review of Medicine*. 2019; 70:183-196. <https://doi.org/10.1146/annurev-med-041217-011106>
- 16.Brenda M, Leung Y, Bonnie ND, Kaplan J. Perinatal depression: prevalence, risks, and the nutrition link-a review of the literature. *J Am Diet Assoc*. 2009; 109:1566-1577. (15)
- 17.Bilgiç D, Dağlar G, Aydın Özkan S, Kadioğlu M. Postpartum Depresyonda Tamamlayıcı ve Alternatif Tedaviler. *Kashed*. 2016;2(2):13-35.
- 18.Hale TW. Maternal medications during breastfeeding. *Clin Obstet Gynecol*. 2004; 47(3): 696- 711.
24. Kardeş Ö, Börcek A, Baykaner M. Hidrosefali sorunları bilinen gerçekler. *Hidrosefali kitapçığı*. 2020.
25. Aktaş D. Doğum Sonu Dönemde Depresyon Görülme Durumu ve Depresyon Gelişmesini Etkileyen Risk Faktörleri. (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara). 2008.
26. Beck CT, Gable RK. Comparative analysis of the performance of the Postpartum Depression Screening Scale with two other depression instruments, *Nursing Research*. 2001; 50(4): 272.
27. Tezel A. Postpartum Depresyonun Değerlendirilmesinde Hemşirelerin / Ebelerin Sorumlulukları. *Atatürk Üniversitesi Erzurum Sağlık Yüksekokulu*. 2006; 44 (1): 49-52.
28. Postpartum Depresyon: Önleme, Erken Tanı ve Hemşirelik Bakımı. Erişim Tarihi: 14. 08.2024 <http://www.saglik.gov.tr>

29. Durmazođlu G, Serttaş M, Kuru Oktay A, Tatarlar A, Bezirgan S, Göçmen F, Toksoy S. Postpartum Depresyonun Hemşire ve Ebeler Tarafından Öngörùlmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2016; 19:33-37.

30. Kaner G, Samur G. Postpartum Depresyonda Beslenmenin Rolü. Beslenme ve Diyet Dergisi / J Nutr and Diet. 2012; 40(1):51- 58.

THE EFFECT OF MULTISENSORY STIMULATION ON INTERVENTIONAL PAIN IN NEWBORNS: A SYSTEMATIC REVIEW

Fulya Merve Kos¹, Aslı Akdeniz Kudubeş¹, Dijle Ayar³, Murat Bektaş²

¹Bilecik Seyh Edebali University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

²Dokuz Eylül University Nursing Faculty

³Alanya Aladdin Keykubat University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Aim: Multisensory stimulation is an intervention that affects multiple sensory areas (tactile, visual, gustatory, olfactory, auditory and/or vestibular). Multisensory stimulation is one of the nonpharmacologic methods used in newborns undergoing painful procedures. This study was conducted to systematically review the results of studies examining the effect of multisensory stimulation on procedural pain in newborns.

Material and Methods: A comprehensive literature search was conducted between January 2000 and August 2024 (Google Scholar, Pubmed, Embase/Elsevier, Cochrane, EBSCOhost, Science Direct, Web of Science). Word combinations of “neonatal”, “multisensory stimulation” and “pain” were used in the search process. The selected articles were reviewed in detail by two independent reviewers and the methodological quality of the studies to be included in this study was assessed using the Joanna Briggs Institute Quality Assessment Tool for Randomized Controlled Trials.

Results: As a result of the keyword search, 5261 articles were found. Of these articles, 10 articles were excluded because of duplication, 5240 articles were excluded because of lack of pain variables or they were applied to different populations and two articles were excluded because the full text could not be accessed and 9 studies that met the criteria were included in the review. Multisensory stimulation was found to be effective in all of the reviewed articles. It was observed that sensory stimulation was applied during heel prick in 44.4% (n=4) of the studies and during blood collection in 33.3% (n=3) of the studies the data collection tools used in the studies were valid and reliable and the results of the majority of the studies were clearly stated.

Conclusion: As a result of this systematic review, there is strong evidence that multisensory stimulation reduces procedural pain in newborns but additional research is needed to determine the beneficial effects of multisensory stimulation with a standardized protocol to promote good clinical practice in neonatal intensive care settings.

Anahtar Kelimeler: Newborn, Multisensory Stimulation, Pain

YENİDOĞANLARDA ÇOKLU DUYUSAL STİMÜLASYONUN GİRİŞİMSEL AĞRIYA ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Fulya Merve Kos¹, Aslı Akdeniz Kudubeş¹, Dijle Ayar³, Murat Bektaş²

¹Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

³Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

ÖZET

Amaç: Çoklu duyuşal stimüstasyon birden fazla duyuşal alanı (dokunşal, görsel, tat alma, koku alma, işitsel ve/veya vestibüler) etkileyen bir müdahaledir. Çoklu duyuşal stimüstasyon, ağrılı işlem uygulanan yenidoğanlarda kullanılan nonfarmakolojik yöntemlerden biridir. Bu çalışma yenidoğanlarda çoklu duyuşal stimüstasyonun işlem ağrısına etkisini inceleyen araştırma sonuçlarının sistematik şekilde derlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma için Ocak 2000 ile Ağustos 2024 tarihleri arasında kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır (Google Akademik, Pubmed, Embase/Elsevier, Cochrane, EBSCOhost, Science Direct, Web of Science). Arama sürecinde “yenidoğan”, “çoklu duyuşal stimüstasyon”, ve “ağrı” kelime kombinasyonları kullanılmıştır. Seçilen makaleler iki bağımsız değerlendirci tarafından ayrıntılı olarak incelenmiş ve bu çalışmaya dâhil edilecek çalışmaların metodolojik kalitesi Joanna Briggs Enstitüsü Randomize Kontrollü Çalışmalar için Kalite Değerlendirme Aracı (JBI-MASARI Kritik Değerlendirme Aracı) kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Anahtar kelimelerle yapılan tarama sonucunda 5261 makaleye ulaşılmıştır. Bu makalelerden 10 makale duplikasyon, 5240 makale ağrı değışkeni eksikliği veya farklı popülasyona uygulandığı için ve iki makale de tam metnine ulaşamadığı için elenmiş olup kriterlere uyan 9 çalışma incelemeye alınmıştır. İncelenen makalelerin tümünde çoklu duyuşal stimüstasyon etkili bulunmuştur. Çalışmaların %44.4’ünde (n=4) duyuşal stimüstasyonun yenidoğanlarda topuk kanı alımı sırasında, %33.3’ünde (n=3) ise kan alımı sırasında uygulandığı, çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının geçerli ve güvenilir olduğu, çalışmaların büyük çoğunluğunun sonuçlarının açıkça belirtildiği görülmektedir.

Sonuç: Bu sistematik derlemenin sonucunda çoklu duyuşal stimüstasyonun yenidoğanlarda işlem sırasında oluşan ağrıyı azalttığına dair güçlü kanıtlar vardır, ancak yenidoğan yoğun bakım ortamlarında iyi klinik uygulamaları teşvik etmek için çoklu duyuşal stimüstasyonun standart bir protokolle faydalı etkilerini belirlemek için ek araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yenidoğan, Çoklu Duyuşal Stimüstasyon, Ağrı

Kaynakça:

1-) Aranha, V. P., Chahal, A., & Bhardwaj, A. K. (2021). Short-term effects of multimodal stimulation on neuromotor behaviour and neonatal pain among hospitalized preterm infants: A feasibility, non-blinded randomized controlled trial. *Journal of Neonatal-Perinatal Medicine*.

2-) Bellieni CV, Buonocore G, Nenci A, Franci N, Cordelli DM, Bagnoli F. Sensorial saturation: an effective analgesic tool for heel-prick in preterm infants: a prospective randomized trial. *Biol Neonate*. 2001;80(1):15–18.

- 3-) Bellieni CV, Cordelli DM, Marchi S, et al. Sensorial saturation for neonatal analgesia. *Clin J Pain.* 2007;23(3):219–221.
- 4-) Fitri SYR, Lusmilasari L, Juffrie M, Bellieni CV. Modified sensory stimulation using breastmilk for reducing pain intensity in neonates in Indonesia: a randomized controlled trial. *J Pediatr Nurs.* 2020;53:e199–e203.
- 5-) Gitto E, Pellegrino S, Manfrida M, et al. Stress response and procedural pain in the preterm newborn: the role of pharmacological and non-pharmacological treatments. *Eur J Pediatr.* 2012;171(6):927–933.
- 6-) Huda, M., Rustina, Y., & Waluyanti, F. (2016). Multisensory stimulation effectively reduce the pain response on premature infants in blood sampling.
- 7-) Hür, G., Zengin, H., Suzan, Ö. K., Kolukisa, T., Eroğlu, A., & Çınar, N. (2021). Joanna Briggs Enstitüsü (Jbi) Randomize Kontrollü Çalışmalar İçin Kalite Değerlendirme Aracı'nin Türkçe'ye Uyarlamasi. *Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 112-117.
- 8-) Lan, H. Y., Yang, L., Lin, C. H., Hsieh, K. H., Chang, Y. C., & Yin, T. (2021). Breastmilk as a Multisensory Intervention for Relieving Pain during Newborn Screening Procedures: A Randomized Control Trial. *International journal of environmental research and public health*, 18(24), 13023.
- 9-) Sharma N., Samuel A.J., (2023). A Systematic Review of Multisensory Stimulation on Procedural Pain Among Preterm Neonates. *Pediatric Physical Therapy : the Official Publication of the Section on Pediatrics of the American Physical Therapy Association.* 2023 Jul;35(3):286-291.
- 10-) Wu, H. P., Yin, T., Hsieh, K. H., Lan, H. Y., Feng, R. C., Chang, Y. C., & Liaw, J. J. (2020). Integration of Different Sensory Interventions From Mother's Breast Milk for Preterm Infant Pain During Peripheral Venipuncture Procedures: A Prospective Randomized Controlled Trial. *Journal of nursing scholarship : an official publication of Sigma Theta Tau International Honor Society of Nursing*, 52(1), 75–84.
- 11-) Yiğit Ő., Ecevit A., Altun Koroğlu Ö. (2016). Yenidoğan döneminde ağrı ve tedavisi rehberi. Koç E, Vural M, Ovalı F, Örs R, Özek E, Duman N, et al., editors. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri; 2016. 5–40 p.
- 12-) Zeraati H, Shahinfar J, Vashani HB, Reyhani T. Effect of multisensory stimulation on pain of eye examination in preterm infants. *Anesthesiol Pain Med.* 2017;7(1):e42561.

A STUDY ON THE CONTENT, QUALITY, AND RELIABILITY OF ONLINE VIDEOS ON ADULT BASIC LIFE SUPPORT ACCORDING TO THE 2020 AHA RESUSCITATION GUIDELINES

Sibel Altıntaş¹, Sevim Çelik¹

¹Bartın University

Introduction and Objective: Videos on basic life support, which is vital for saving lives, are widely viewed by the public. This study aimed to evaluate the accuracy and quality of "Adult Basic Life Support" videos in Turkish and English that were uploaded to YouTube after the release of the 2020 "American Heart Association (AHA)" guidelines.

Methods: This descriptive study with a cross-sectional analytical design reviewed adult basic life support videos in Turkish and English. These videos were searched using specific keywords between February and March 2024. A total of 112 Turkish and 238 English videos that met the inclusion criteria were analyzed. The accuracy of the videos was assessed using a checklist based on the "2020 AHA Guidelines for Adult Cardiopulmonary Resuscitation." Video quality was evaluated with the "DISCERN" and "Global Quality Scale," the video power index was measured with the "Video Power Index," and the transparency and publication details were assessed according to the "American Medical Association Journal (AMAJ)" criteria. The data were analyzed using SPSS 26.0 software.

Results: The average AMAJ Scale score for Turkish videos was 2.46 ± 0.56 , Global Quality Scale was 2.90 ± 0.81 , DISCERN Scale was 2.50 ± 0.62 , and Video Power Index was 29.76 ± 61.60 . For English videos, the AMAJ Scale score was 2.57 ± 0.95 , Global Quality Scale was 3.01 ± 0.74 , DISCERN Scale was 2.95 ± 0.02 , and Video Power Index was 35.52 ± 23.41 . Most videos were uploaded by healthcare institutions (25% and 33%, respectively). Videos uploaded by educational institutions had significantly higher scores than those from other sources.

Conclusion: There should be oversight mechanisms for online videos, with a preference for those uploaded by educational institutions. It is also essential to follow updated guidelines to ensure the quality and accuracy of the content

Anahtar Kelimeler: cardiopulmonary resuscitation, adult basic life support, reliability, quality, video

2020 AHA RESÜSİTASYON YÖNERGELERİNE GÖRE ERİŞKİN TEMEL YAŞAM DESTEĞİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÇEVİRİMİÇİ VİDEOLARIN İÇERİK, KALİTE VE GÜVENİRLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Sibel Altıntaş¹, Sevim Çelik¹

¹Bartın Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Hayati öneme sahip temel yaşam desteği videoları, halk tarafından yaygın olarak izlenmektedir. Bu çalışmanın amacı, 2020 “American Heart Association (AHA)” kılavuzu yayınlandıktan sonra YouTube'a yüklenen Türkçe ve İngilizce "Erişkin Temel Yaşam Desteği" videolarının doğruluğunu ve kalitesini değerlendirmektir.

Yöntem: Kesitsel analitik tasarıma sahip bu tanımlayıcı araştırmada, Türkçe ve İngilizce erişkin temel yaşam desteği videoları incelenmiştir. Bu videolar, Şubat ve Mart 2024 tarihleri arasında belirli anahtar kelimeler kullanılarak aranmıştır. Dahil edilme kriterlerini karşılayan toplam 112 Türkçe ve 238 İngilizce video analiz edilmiştir. Videoların doğruluğu, “2020 AHA Yetişkin Kardiyopulmoner Resüsitasyon Kılavuzu” temel alınarak oluşturulan bir kontrol listesi kullanılarak değerlendirilmiştir. Video kalitesi “DISCERN” ve “Global Kalite Ölçeği” ile değerlendirilmiş, video güç indeksi “Video Güç İndeksi” ile ölçülmüş ve her bir videonun şeffaflığı ve yayın bilgileri “American Medical Association Journal (AMAJ)” kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Veriler SPSS 26.0 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Türkçe videolar için ortalama AMAJ Ölçeği puanı $2,46 \pm 0,56$, Global Kalite Ölçeği $2,90 \pm 0,81$, DISCERN Ölçeği $2,50 \pm 0,62$ ve Video Güç İndeksi $29,76 \pm 61,60$ iken; İngilizce videolar için AMAJ Ölçeği puanı $2,57 \pm 0,95$, Global Kalite Ölçeği $3,01 \pm 0,74$, DISCERN Ölçeği $2,95 \pm 0,02$ ve Video Güç İndeksi $35,52 \pm 23,41$ idi. Videoların çoğunun sağlık kurumları (%25 ve %33) tarafından yüklendiği belirlendi. Eğitim kurumları tarafından yüklenen videoların, diğer kaynaklardan yüklenenlere göre anlamlı derecede daha yüksek puanlara sahip olduğu bulundu.

Sonuç: Çevrim içi videolar için denetim mekanizmalarının olması, eğitim kurumları tarafından yüklenen videoların tercih edilmesi ve güncel kılavuzların takip edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: kardiyopulmoner resüsitasyon, erişkin temel yaşam desteği, güvenilirlik, kalite, video

THE ROLE OF OXIDATIVE STRESS IN WOUND HEALING

Nazlıcan Bağcı¹, Runida Dođan²

¹Malatya Training and Research Hospital

²Inonu University Faculty of Nursing

Wound healing is a multi-step and complex repair process in which cellular and biochemical mechanisms play a role in the recovery of the anatomical and physiological properties of the disrupted tissue. Regardless of the cause of the wound, one of the prominent factors in the healing phase is the presence and severity of biochemical oxidative stress. Oxidative stress is an important factor affecting wound healing by altering the entire healing process. Excessive and uncontrolled increase in oxidative stress plays a central role in the wound healing process. The wound healing process requires a multidisciplinary team approach and one of the indispensable members of this team is nurses. It is important for nurses, who assume an important role in wound care, to know the wound healing process and the factors affecting this process in order to reflect them to care practices. The aim of this review is to examine the role of oxidative stress in wound healing, current approaches based on oxidative stress and the reflections of these approaches on nursing care practices.

Anahtar Kelimeler: Wound; Wound Healing; Oxidative Stress; Nursing.

YARA İYİLEŞMESİNDE OKSİDATİF STRESİN ROLÜ

Nazlıcan Bağcı¹, Runida Doğan²

¹Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Yara iyileşmesi, bütünlüğü bozulan dokunun anatomik ve fizyolojik özelliklerinin geri kazanılmasında hücrel ve biyokimyasal düzeydeki mekanizmaların rol oynadığı çok adımlı ve karmaşık bir onarım sürecidir. Yaranın oluşma nedeni ne olursa olsun, iyileşme aşamasında öne çıkan faktörlerden biri biyokimyasal açıdan oksidatif stresin varlığı ve şiddetidir. Oksidatif stres tüm iyileşme sürecini değiştirerek yara iyileşmesini etkileyen önemli bir faktördür. Oksidatif stresin aşırı ve kontrolsüz artışı yara iyileşme sürecinde merkezi bir rol oynamaktadır. Yara iyileşme süreci multidisipliner bir ekip yaklaşımı gerektirmektedir ve bu ekibin vazgeçilmez üyelerinden biri hemşirelerdir. Yara bakımında önemli bir rol üstlenen hemşirelerin yara iyileşme sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri bilmesi bakım uygulamalarına yansıtılabilmeleri açısından önemlidir. Bu derlemede amaç; yara iyileşmesinde oksidatif stresin rolünü, oksidatif stres üzerine temellenen güncel yaklaşımları ve bu yaklaşımların hemşirelik bakım uygulamalarına yansımalarını incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Yara; Yara İyileşmesi; Oksidatif Stres; Hemşirelik.

Kaynakça:

1. Aygün D, Çelik Yılmaz A, Sert N. Yara İyileşmesini Etkileyen Komorbiditeler, Genetik Ve Sistemik Faktörler . Journal Of Human Rhythm. 2021;7(1):28–42.
2. Sançar B, Canbulat S, Erkal İlhan S. Yara Bakımında Kullanılan Bitkisel Yöntemler ve Hemşirelik. Türkiye Klinikleri J Intern Med Nurs-Special Topics. 2017;3(2):116–24.
3. Tepebaşı MY, Şahin Calapoğlu N. Yara İyileşmesinin Hücrel ve Moleküler Mekanizması. SDÜ Tıp Fak Derg. 2016 Dec 30;23(4):140–6.
4. Çelik S, editor. Cerrahi Hemşireliğinde Güncel Uygulamalar. Ankara: Çukurova Nobel Tıp Kitabevi; 2021. 553–596 p.
5. Parlar Köprülü RE, Mutlu G, İpekçi E, Okur ME. Yara Fizyolojisi ve Deneysel Yara Modelleri: Geleneksel Derleme. J Lit Pharm Sci. 2022;11(2):94–103.
6. Berk A, Dokumacı AH, Kaymaz MB. Yara İyileşmesi ve Diyabetik Yara Tedavisinde Kullanılan Tıbbi Bitkiler. G. Balint, Antala B, Carty C, Mabieme J-MA, Amar IB, Kaplanova A, editors. Sağlık Bilimleri Dergisi. 2015;24(3):185–92.
7. Aksoy H, Bingöl Özakpınar Ö. Yara İyileşmesi ve Oksidatif Stres. Marmara Pharmaceutical Journal. 2014;18:153–8.
8. Ellis S, Lin EJ, Tartar D. Immunology of Wound Healing. Current Dermatology Reports. 2018 Dec 1;7(4):350–8.
9. Boyacıoğlu N. Streptozotosin ile diyabet oluşturulmuş ratlarda transkutanöz elektriksel sinir stimülasyonu (TENS)'nun insizyonel yara iyileşmesi ve oksidatif stres üzerine etkisi. [Aydın]: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi; 2022.

10. Bayhan A. Vasküler endotelial büyüme faktörünün yara iyileşmesi ve oksidatif stres üzerine etkileri. [Ankara]: Gazi Üniversitesi; 2013.
11. Demirkol M. Üzüm çekirdeği ekstresi (vitis vinifera) ve düşük doz lazer tedavisinin (DDLTL) ağız içi yara iyileşmesine olan etkilerinin histomorfometrik olarak incelenmesi. [Gaziantep]: Gaziantep Üniversitesi; 2014.
12. Karabulut H, Gülay MŞ. Antioksidanlar. MAE Vet Fak Derg. 2016;1(1):65–76.
13. Konca M. Ratlarda oral ve lokal olarak uygulanan borun yara iyileşmesi ve oksidatif stres üzerine etkisinin karşılaştırılması. [Afyonkarahisar]: Afyon Kocatepe Üniversitesi; 2018.
14. Çakına S. The Relationship Between Oxidative Stress and Selenium. Environmental Toxicology and Ecology. 2022;2(1):22–9.
15. Büyükgüzel E, Akın R. Redoksa Duyarlı Sinyal İletiminde Reaktif Oksijen Türlerinin (ROT) Rolü. Karaelmas Science and Engineering Journal. 2014;4(2).
16. Zhang W, Chen L, Xiong Y, Panayi AC, Abududilibaier A, Hu Y, et al. Antioxidant Therapy and Antioxidant-Related Bionanomaterials in Diabetic Wound Healing. Frontiers in Bioengineering and Biotechnology. 2021;9:554.
17. Bilgen F, Ural A, Kurutas EB, Bekerecioglu M. The effect of oxidative stress and Raftlin levels on wound healing. International Wound Journal. 2019;16(5):1178–84.
18. Dik B. Sağlıklı ve deneysel diyabetik ratlarda midkin'in yara iyileşmesi üzerine etkinliğinin değerlendirilmesi. [Konya]: Selçuk Üniversitesi; 2015.
19. Soneja A, Drews M, Malinski T. Role of nitric oxide, nitroxidative and oxidative stress in wound healing. Pharmacol Rep. 2005;57:108–19.
20. Uyar A, Akyol T, Yaman T, Keles ÖF. Ratlarda Deneysel Olarak Oluşturulan Yara Modelinde Civanperçemi (Achillea millefolium) Bitkisinin Yara İyileşmesi ve Oksidatif Stres Üzerine Etkisinin Histopatolojik ve Biyokimyasal Olarak Araştırılması. Van Vet J. 2017;28(3):157–63.
21. Bedir AG, Turgut F. Veteriner Fitoterapide Yara Bakımında Yaygın Olarak Kullanılan Bitkiler. Bozok Vet Sci. 2021;2(2):73–9.
22. Deng L, Du C, Song P, Chen T, Rui S, Armstrong DG, et al. The Role of Oxidative Stress and Antioxidants in Diabetic Wound Healing. Oxidative Medicine and Cellular Longevity. 2021;2021.

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF GERIATRIC MASSAGE ON DIABETES SYMPTOMS AND BLOOD PARAMETERS IN ELDERLY WITH TYPE 2 DIABETES: A RANDOMIZED CONTROLLED STUDY

Emine Apaydın¹, Sevilay Hintistan²

¹Bayburt University

²Karadeniz Technical University

Introduction and Aim: Type 2 diabetes can limit the physical capacity of the elderly with the symptoms and changes in blood parameters, make daily life activities difficult, and negatively affect the life of the elderly. From this point of view, the study was carried out as a randomised controlled experimental study to investigate the effect of geriatric massage on diabetes symptoms and blood parameters in elderly people with type 2 diabetes. The study was completed with 59 elderly people, including 29 geriatric massage and 30 control groups.

Method: Data were collected by applying the ‘Elderly Information Form’, ‘Diabetes Symptoms Checklist Scale’ and ‘Blood Parameters Monitoring Form’ to elderly individuals with Type 2 diabetes who applied to the internal medicine outpatient clinic of a public hospital between September 2022-March 2023. The population of the study consisted of individuals aged 65 years and over diagnosed with diabetes. It was planned to include 32 elderly people in the study with 95% confidence interval and 5% margin of error. In order to reduce the margin of error, the groups were increased by 88% and 60 elderly were included. Geriatric massage was applied for 12 weeks, two days a week, 30 minutes. Mann-WhitneyU, Anova, Friedman, Wilcoxon, Chi-square, Bonferroni, dependent-independent groups t test were used to evaluate the data.

Results: In the geriatric massage group, diabetes symptoms decreased in all sub-dimensions ($p<0.05$); HbA1c, APG, triglyceride, LDL, creatinine and urea levels decreased and HDL cholesterol levels increased ($p<0.05$).

Conclusion: It was determined that geriatric massage had positive effects on diabetes symptoms and blood parameters of elderly people with type 2 diabetes and could be preferred by nurses. It is recommended that studies with longer duration and larger sample groups should be conducted to determine the effects of massage on ophthalmological diabetes symptoms and blood parameters.

Anahtar Kelimeler: geriatric massage, symptom, type 2 diabetes, ageing

TİP 2 DİYABETİ OLAN YAŞLILARDA GERİATRİK MASAJIN DİYABET SEMPTOMLARI VE KAN PARAMETRELERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Emine Apaydın¹, Sevilay Hintistan²

¹Bayburt Üniversitesi

²Karadeniz Teknik Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Tip 2 diyabet, yol açtığı semptomlar ve kan parametrelerinde değişimlerle yaşlıların fiziksel kapasitesini sınırlayabilmekte, günlük yaşam aktivitelerini zorlaştırmakta, yaşlı bireyin yaşamını olumsuz etkileyebilmektedir. Buradan hareketle çalışma, Tip 2 diyabetli yaşlılara uygulanan geriatrik masajın diyabet semptomları, kan parametreleri üzerine etkisinin incelenmesi amacıyla randomize kontrollü deneysel olarak gerçekleştirildi, 29 geriatrik masaj ve 30 kontrol grubu olmak üzere 59 yaşlı ile tamamlandı.

Yöntem: Veriler, Eylül 2022-Mart 2023 tarihlerinde bir kamu hastanesinin dahiliye polikliniğine başvuran Tip 2 diyabetli yaşlı bireylere “Yaşlı Bilgi Formu”, “Diyabet Belirtileri Kontrol Listesi Ölçeği” ve “Kan Parametreleri İzlem Formu” uygulanarak toplandı. Araştırmanın evrenini, diyabet tanılı 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturdu. %95 güven aralığı, %5 hata payı ile 32 yaşlının çalışmaya dahil edilmesi planlandı. Hata payını azaltmak amacıyla gruplar %88 artırılıp 60 yaşlı dahil edildi. Girişim olarak 12 hafta, haftada iki gün, 30 dakika geriatrik masaj uygulandı. Verilerin değerlendirilmesinde, MannWhitneyU, Anova, Friedman, Wilcoxon, Ki-kare, Bonferroni, bağımlı-bağımsız gruplar t testi kullanıldı.

Bulgular: Geriatrik masaj grubunda yaşlıların diyabet semptomları alt boyutlarının tümünde azalırken ($p<0.05$); HbA1c, APG, trigliserit, LDL, kreatinin ve üre düzeylerinin azaldığı, HDL kolesterol düzeylerinin ise arttığı saptandı ($p<0.05$).

Sonuç: Geriatrik masajın Tip 2 diyabetli yaşlıların diyabet semptomları ve kan parametrelerinde olumlu etkiler oluşturduğu, hemşireler tarafından tercih edilebileceği belirlenmiş olup diyabet semptomlarından oftalmolojik diyabet semptomlarına, kan parametrelerine etkisini belirlemek için daha uzun süreli ve büyük örneklem grubu ile çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: geriatrik masaj, semptom, tip 2 diyabet, yaşlılık

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN NURSING EDUCATION

Gizem Nur Katı¹

¹Necmettin Erbakan University Seydişehir Kamil Akkanat Faculty of Health Department of Fundamentals of Nursing, Konya, Turkey

ABSTRACT

Artificial intelligence technologies are recognized as an important innovation in nursing education and integrating these technologies into education enables students to gain the knowledge and skills they need. Simulations and augmented/virtual reality applications offer nursing students the opportunity to develop their clinical skills in a safe environment and to have realistic experiences. These applications also strengthen students' critical thinking and clinical decision-making skills. However, it is emphasized in the literature that there are some gaps in the use of artificial intelligence technologies in education and these gaps need to be filled. Artificial intelligence-supported education curricula aim to increase the practical competencies of nursing students and to provide the health system with better equipped nurses. Through simulation and augmented/virtual reality applications, students can safely learn basic nursing skills such as intravenous catheter placement, intramuscular and intravenous drug administration, nasogastric catheter placement, colostomy care, bladder catheterization, oxygen treatment and basic life support. These practices provide students with the opportunity to put their theoretical knowledge and skills into practice, better preparing them for real-life applications. In addition, students have the opportunity to practice the skills they have learned in a safe environment without causing medical errors. In conclusion, the use of artificial intelligence technologies in nursing education increases students' professional competencies and enables them to provide high standards of care in modern healthcare. The dissemination of these technologies in education is considered as an important step in improving the quality of nursing education.

Keywords: nursing students, practical skills, artificial intelligence technology

Anahtar Kelimeler: nursing students, practical skills, artificial intelligence technology

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI

Gizem Nur Katı¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

ÖZET

Yapay zekâ teknolojileri, hemşirelik eğitiminde önemli bir yenilik olarak kabul edilmektedir ve bu teknolojilerin eğitime entegre edilmesi, öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamaktadır. Simülasyonlar ve artırılmış/sanal gerçeklik uygulamaları, hemşirelik öğrencilerine klinik becerilerini güvenli bir ortamda geliştirme ve gerçeğe yakın deneyimler yaşama imkânı sunar. Bu uygulamalar, aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme ve klinik karar verme becerilerini de güçlendirmektedir. Ancak, literatürde yapay zekâ teknolojilerinin eğitimde kullanımına dair bazı eksiklikler olduğu ve bu boşlukların doldurulması gerektiği vurgulanmaktadır. Yapay zekâ destekli eğitim müfredatları, hemşirelik öğrencilerinin pratik yetkinliklerini artırarak, sağlık sistemine daha donanımlı hemşireler kazandırmayı hedeflemektedir. Simülasyon ve artırılmış/sanal gerçeklik uygulamaları aracılığıyla, öğrenciler intravenöz kateter yerleştirme, intramusküler ve intravenöz ilaç uygulama, nazogastrik kateter yerleştirme, kolostomi bakımı, mesane kateterizasyonu, oksijen tedavisi ve temel yaşam desteği gibi temel hemşirelik becerilerini güvenle öğrenebilirler. Bu uygulamalar, öğrencilerin teorik bilgi ve becerilerini pratiğe dökme fırsatı sunarak, onları gerçek hayattaki uygulamalara daha iyi hazırlamaktadır. Ayrıca, öğrenciler öğrendikleri becerileri, tıbbi hatalara yol açmadan güvenli bir ortamda uygulama imkânı bulurlar. Sonuç olarak, yapay zekâ teknolojilerinin hemşirelik eğitiminde kullanılması, öğrencilerin mesleki yeterliliklerini artırmakta ve modern sağlık hizmetlerinde yüksek standartlarda bakım sunmalarını sağlamaktadır. Bu teknolojilerin eğitimde yaygınlaştırılması, hemşirelik eğitiminin kalitesini artırmada önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencileri, uygulama becerisi, yapay zekâ teknolojisi

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencileri, uygulama becerisi, yapay zekâ teknolojisi

Kaynakça:

McCarthy, J. (1956). What is artificial intelligence? Retrieved from: (23.08.2023): <http://jmc.stanford.edu/artificial-intelligence/what-is-ai/index.html>

Ahuja, A.S. (2019). The impact of artificial intelligence in medicine on the future role of the physician. *PeerJ*, 7, e7702. doi: 10.7717/peerj.7702

Aşkar, P., ve Kızılkaya, G. (2006). Eğitim yazılımlarında eğitsel yardımcı kullanımı: Eğitsel ajan. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 25-3

Fernandes MN de F, Esteves RB, Teixeira CAB, Gherardi-Donato EC da S. O presente e o futuro da Enfermagem no Admirável Mundo Novo. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*. 2018;52(0):1-5. doi:10.1590/s1980-220x2017031603356

Gibney, E. (2020). The battle for ethical AI at the world's biggest machine-learning conference. *Journal of Nature*, 577(7791), 609-610

Yılmaz Y, Uzelli Yılmaz D, Yıldırım D, Akın Korhan E, Özer Kaya D. Yapay Zeka ve Sağlıkta Yapay Zekanın Kullanımına Yönelik Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Görüşleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2021;12(3):297-308.

Murphy, J., Honey, M., Newbold, S., Weber, P., & Wu, Y. (2018). Forecasting informatics competencies for nurses in the future of connected health. *Studies in Health Technology and Informatics*, 250, 58–59. doi: 10.3233/978-1-61499-872-3-58.

AACN Essentials. www.aacnnursing.org/Portals/0/PDFs/Publications/Essentials-2021.pdf. Accessed October 17, 2023.

Aslan, F., & Subaşı, A. (2022). Hemşirelik Eğitimi ve Hemşirelik Süreci Perspektifinden Yapay Zeka Teknolojilerine Farklı Bir Bakış. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 4(3), 153-158. <https://doi.org/10.48071/sbuhemşirelik.1109187>

O'Connor, S., Hubner, U., Shaw, T., Blake, R., & Ball, M. (2017). Time for TIGER to ROAR! Technology informatics guiding education reform. *Nurse Education Today*, 58, 78–81. doi: 10.1016/J.NEDT.2017.07.014

Risling, T. (2017). Educating the nurses of 2025: Technology trends of the next decade. *Nurse Education in Practice*, 22, 89–92. doi:10.1016/j.nepr.2016.12.007

Buchanan, C., Howitt, M. L., Wilson, R., Booth, R. G., Risling, T., & Bamford, M. (2020). Nursing in the age of artificial intelligence: Protocol for a scoping review. *Journal of Medical Internet Research*, 9(4), e17490. doi:10.2196/17490

Koukourikos K, Tsaloglidou A, Kourkouta L, et al. Simulation in clinical nursing education. *Acta Informatica Medica*. 2021;29(1):15.

Sarfati L, Ranchon F, Vantard N, Schwiertz V, Larbre V, Parat S, et al. Human-simulation-based learning to prevent medication error: a systematic review. *J Eval Clin Pract*. 2019 Feb;25(1):11–20. doi: 10.1111/jep.12883.

Blevins, S. (2014). The impact of simulation on patient care. *Medsurg nursing*, 23(2), 120.

Goris S, Bilgi N, Korkut Bayındır S. The use of simulators in nursing education. *Düzce University Health Sciences Institute Journal*. 2014;4(2):25–29

Kapucu, S. (2017). The effects of using simulation in nursing education: A thorax trauma case scenario. *International Journal of Caring Sciences*, 10(2), 1069-1074.

Yılmaz, A. A., & Ozdemir, L. (2017). Development and implementation of the clinical decision support system for patients with cancer and nurses' experiences regarding the system. *International journal of nursing knowledge*, 28(1), 4-12.

Hillestad R, Bigelow J, Bower A, et all. Can electronic medical record systems transform health care? Potential health benefits, savings, and costs. *Health Affairs*. 2005; 24(5): 1103-17.

Aydın, N. (2011). Klinik karar destek sistemleri ve hemşirelikte kullanımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(3), 59-63.

Bertocchi, L., Ferraresi, A., Agostinelli, V., Morsiani, G., Sabato, F., Rigon, L. A., ... & Lancia, L. (2021). Perspectives in Nursing Education: From Paper Standardized Taxonomies to Electronic Records Applied in Nursing Practice. In *Methodologies and Intelligent Systems for Technology Enhanced Learning*, 10th International Conference. Workshops: Volume 2 (pp. 148-153). Springer International Publishing.

Bertocchi, L., Dante, A., La Cerra, C., Masotta, V., Marcotullio, A., Caponnetto, V., ... & Petrucci, C. (2024). Nursing Diagnosis Accuracy in Nursing Education: Clinical Decision Support System Compared With Paper-Based Documentation—A Before and After Study. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, 42(1), 44-52.

Müller-Staub, M., de Graaf-Waar, H., & Paans, W. (2016). An internationally consented standard for nursing process-clinical decision support systems in electronic health records. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, 34(11), 493-502.

Azuma, R., Bailiot, Y., Behringer, R., Feiner, S., Julier, S., & MacIntyre, B. (2001). Recent advances in augmented reality. *IEEE computer graphics and applications*, 21(6), 34-47.

Çetin, B., & Eroğlu, N. (2020). Hemşirelik bakımında yenilikçi teknolojiler. *Acta Medica Nicomedia*, 3(3), 120-126.

Wang, M., Callaghan, V., Bernhardt, J., White, K., & Peña-Rios, A. (2018). Augmented reality in education and training: pedagogical approaches and illustrative case studies. *Journal of ambient intelligence and humanized computing*, 9, 1391-1402.

Aebersold, M., Voepel-Lewis, T., Cherara, L., Weber, M., Khouri, C., Levine, R., & Tait, A. R. (2018). Interactive anatomy-augmented virtual simulation training. *Clinical simulation in nursing*, 15, 34-41.

Kurt, Y., & Öztürk, H. (2021). The effect of mobile augmented reality application developed for injections on the knowledge and skill levels of nursing students: An experimental controlled study. *Nurse Education Today*, 103, 104955.

Chang, Y. Y., Chao, L. F., Chang, W., Lin, C. M., Lee, Y. H., Latimer, A., & Chung, M. L. (2024). Impact of an immersive virtual reality simulator education program on nursing students' intravenous injection administration: A mixed methods study. *Nurse Education Today*, 132, 106002.

Kim, J., & Heo, N. (2023). Effect of augmented reality smart glasses-based nursing skills training for nursing students' medication administration safety competency: a quasi-experimental study. *Journal of Korean Academy of Fundamentals of Nursing*, 30(4), 449-458.

Rosler, K. L., Sankaranarayanan, G., Ryason, A., & Czoski, A. (2024). Developing and Exploring the Usability of an Immersive Virtual Reality Simulator on Medication Administration Safety. *Clinical Simulation in Nursing*, 94, 101582.

Avcı, M., & Kilic, S. P. (2024). The Effect of Augmented Reality Applications on Intravenous Catheter Placement Skill in Nursing Students: A Randomized Controlled Study. *Clinical Simulation in Nursing*, 90, 101524.

MANAGEMENT OF CARDIOVASCULAR RISK FACTORS IN PRIMARY CARE AND PUBLIC HEALTH NURSING

Semanur Çelik Demiryürek¹, Yeter Kitiş²

¹Kastamonu University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Kastamonu,
Turkey

²Gazi University, Faculty of Nursing, Ankara, Turkey

ABSTRACT

Non-communicable diseases (NCDs) cause the deaths of 41 million people annually, accounting for 74% of deaths worldwide. Cardiovascular diseases (CVDs) are responsible for the majority of these deaths, with approximately 18 million occurring each year. In Turkey, according to the 2023 causes of death, CVDs are the leading cause, accounting for 33.4% of deaths. A significant portion of NCDs can be prevented through the control of risk factors. Unlike acute conditions, these diseases require regular health care services. Deaths caused by CVDs can be significantly reduced through early interventions targeting modifiable risk factors. Combating risk factors requires cooperation across preventive, therapeutic, and rehabilitative services. In preventing CVDs, there is a need for national programs that promote increased physical activity, healthy eating, and smoking cessation, along with important roles for primary health care services in managing risk factors. In the communities served, ensuring continuity in healthy eating, physical activity, and smoking cessation efforts, identifying and recording individuals with modifiable behavioral risk factors (such as obesity, poor diet, insufficient physical activity, smoking, and stress), determining biochemical risk factors, and providing education and counseling on risk factor management are within the scope of primary health care services. Managing CVD risk factors also plays a significant role in preventing secondary health problems related to the disease. Guiding individuals with modifiable risk factors and/or family history towards early diagnosis is the most valuable approach in reducing CVD-related deaths. Monitoring at the primary level for at-risk individuals is recommended by the WHO. When the disease manifests, short-term methods are ineffective, and a long-term, multi-faceted, and comprehensive health care approach is necessary. This study addresses cardiovascular disease risk factors, the management of these risk factors at the primary level, and the responsibilities of nurses.

Anahtar Kelimeler: Public health nursing, cardiovascular risk factors, primary health care

BİRİNCİ BASAMAKTA KARDİYOVASKÜLER RİSK FAKTÖRLERİNİN YÖNETİMİ VE HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ

Semanur Çelik Demiryürek¹, Yeter Kitiş²

¹Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kastamonu, Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

ÖZET

Bulaşıcı olmayan hastalıklar (BOH) her yıl 41 milyon kişinin ölümüne sebep olmakta, dünya çapındaki ölümlerin %74'ü BOH nedeniyle gerçekleşmektedir. Dünya çapında bulaşıcı olmayan hastalıklara bağlı ölümlerin çoğunu kardiyovasküler hastalıklar (KVH) oluşturmaktadır, yılda yaklaşık 18 milyon ölüm gerçekleşmektedir. Ülkemizde 2023 yılı ölüm nedenlerine göre, %33,4 ile KVH'ler ilk sırada yer almaktadır. BOH'lerin önemli bir kısmı risk faktörlerinin kontrol altına alınmasıyla önlenmektedir. Bu hastalıklar akut durumlardan farklı olarak düzenli bir sağlık bakım hizmeti gerektirmektedir. KVH'den kaynaklanan ölümler, değiştirilebilir risk faktörlerine yönelik erken dönemde uygulanan müdahaleler ile önemli ölçüde azaltılabilir. Risk faktörleriyle mücadelede koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici tüm hizmet basamaklarının iş birliği yapması gerekmektedir. KVH'nin önlenmesinde topluma yönelik fiziksel aktiviteyi artırmaya, sağlıklı beslenmeye ve sigarayı bırakmaya yönelik ulusal programların uygulanmasına paralel olarak risk faktörleri ile mücadelede özellikle birinci basamak sağlık hizmetlerine önemli görevler düşmektedir. Hizmet verilen toplumda sağlıklı beslenmenin, fiziksel aktivite, sigarayı bırakma çalışmalarına süreklilik kazandırılması, özellikle değiştirilebilir davranışsal risk faktörlerine (obezite, kötü beslenme, yetersiz fiziksel aktivite, sigara, stres) sahip kişilerin tanımlanması, kayıt altına alınması, biyokimyasal risk faktörlerinin belirlenmesi ve risk faktörlerinin yönetimine ilişkin eğitim ve danışmanlık ile kişilerin izlenmesi birinci basamak sağlık hizmetlerinin kapsayıcı hizmet alanı içinde yer alır. KVH risk faktörlerinin yönetimi, hastalığa bağlı sekonder sağlık problemlerinin önlenmesinde de etkili olmaktadır. Değiştirilebilir risk faktörleri ve/veya aile öyküsü bulunan kişilerin erken tanıya yönlendirilmesi, KVH'ye bağlı ölümleri azaltmada en değerli yaklaşımdır. Riskli kişilerin birinci basamakta izlenmesi DSÖ tarafından önerilmektedir. Hastalığın ortaya çıktığı durumlarda ise kısa süreli yöntemlerin etkili olmadığı, uzun vadeli ve çok yönlü, bütüncül bir sağlık bakım yaklaşımı gerekmektedir. Bu çalışmada kardiyovasküler hastalık risk faktörlerine, risk faktörlerinin birinci basamakta yönetimine ve hemşirenin sorumluluklarına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halk sağlığı hemşireliği, kardiyovasküler risk faktörleri, birinci basamak sağlık hizmeti

Kaynakça:

American Heart Association (2021). The American Heart Association Diet and Lifestyle Recommendations. Erişim Adresi: <https://www.heart.org/en/healthy-living/healthy-eating/eat-smart/nutrition-basics/aha-diet-and-lifestyle-recommendations>, Erişim Tarihi: 10.06.2024.

Bays, H. E., Kulkarni, A., German, C., Satish, P., Iluyomade, A., Dudum, R., Thakkar, A., Rifai, M. A., Mehta, A., Thobani, A., Al-Saiegh, Y., Nelson, A. J., Sheth, S., & Toth, P. P. (2022). Ten things to know

about ten cardiovascular disease risk factors - 2022. American journal of preventive cardiology, 10, 100342.

Budreviciute, A., Damiati, S., Sabir, D. K., Onder, K., Schuller-Goetzburg, P., Plakys, G., Katileviciute, A., Khoja, S., & Kodzius, R. (2020). Management and Prevention Strategies for Non-communicable Diseases (NCDs) and Their Risk Factors. *Frontiers in public health*, 8, 574111. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.574111>

Civek, S. & Akman, M., (2022). Dünyada ve Türkiye’de kardiyovasküler hastalıkların sıklığı ve riskin değerlendirilmesi. *The Journal of Turkish Family Physician*, 13(1), 21-28.

Ciumarneau L, Milaciu MV, Negrean V, Orasan OH, Vesa SC, Salagean O, Ilut S, Vlaicu SI. 2022. Cardiovascular risk factors and physical activity for the prevention of cardiovascular diseases in the elderly. *Inter J Environ Res Pub Health*, 19(207): 1-16.

Colpani, V., Baena, C. P., Jaspers, L., Van Dijk, G. M., Farajzadegan, Z., Dhana, K., ... & Franco, O. H. (2018). Lifestyle factors, cardiovascular disease and all-cause mortality in middle-aged and elderly women: a systematic review and meta-analysis. *European journal of epidemiology*, 33, 831-845.

Dedeler, E., Ayhan, Z., Toyman, E., & Kaner, G. (2024). Kardiyovasküler Sağlığı İyileştirmeye Yönelik Diyet Yaklaşımları. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 9(1), 153-159.

Eray, A., Ateş, E., & Set, T. (2018). Yetişkin bireylerde kardiyovasküler hastalık riskinin değerlendirilmesi. *Türkiye aile hekimliği dergisi*, 22(1), 12-19.

European Society of Cardiology (2021). Focus on nutrition at ESC Congress 2021: What’s in – and out of – a healthy diet?. Erişim Adresi: [https://www.escardio.org/Sub-specialty-communities/European-Association-of-Preventive-Cardiology-\(EAPC\)/News/what-s-in-and-out-of-a-healthy-diet](https://www.escardio.org/Sub-specialty-communities/European-Association-of-Preventive-Cardiology-(EAPC)/News/what-s-in-and-out-of-a-healthy-diet). Erişim Tarihi: 10.06.2024.

Francula-Zaninovic, S., & Nola, I. A. (2018). Management of Measurable Variable Cardiovascular Disease' Risk Factors. *Current cardiology reviews*, 14(3), 153–163. <https://doi.org/10.2174/1573403X14666180222102312>

Güler, M. S., Fedai, H., & Demirbağ, R. (2021). Kardiyovasküler Hastalıklarda Sağlıklı Beslenme Önerileri. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 18(2), 342-348.

Hackshaw A, Morris JK, Boniface S, Tang JL, Milenkovic D. Low cigarette consumption and risk of coronary heart disease and stroke: Meta-analysis of 141 cohort studies in 55 study reports. *BMJ* 2018; 360: j5855

Holtermann, A., Schnohr, P., Nordestgaard, B. G., & Marott, J. L. (2021). The physical activity paradox in cardiovascular disease and all-cause mortality: the contemporary Copenhagen General Population Study with 104 046 adults. *European heart journal*, 42(15), 1499-1511.

Iso H. (2024). Prevention of cardiovascular disease, a major non-communicable disease, in a super-aging society: Health success and unsolved issues in Japan. *Global health & medicine*, 6(1), 33–39. <https://doi.org/10.35772/ghm.2023.01130>

Jeong, S. Y., Wee, C. C., Kovell, L. C., Plante, T. B., Miller, E. R., 3rd, Appel, L. J., Mukamal, K. J., & Juraschek, S. P. (2023). Effects of Diet on 10-Year Atherosclerotic Cardiovascular Disease Risk (from the DASH Trial). *The American journal of cardiology*, 187, 10–17. <https://doi.org/10.1016/j.amjcard.2022.10.019>

- Kalra, S., Verma, M., & Sahay, R. (2023). The 5A model for non- communicable disease advocacy. *JPMA. The Journal of the Pakistan Medical Association*, 73(5), 1132–1133. <https://doi.org/10.47391/JPMA.23-35>
- Kamimura, D., Cain, L. R., Mentz, R. J., White, W. B., Blaha, M. J., DeFilippis, A. P., ... & Hall, M. E. (2018). Cigarette smoking and incident heart failure: insights from the Jackson Heart Study. *Circulation*, 137(24), 2572-2582.
- Kondo, T., Osugi, S., Shimokata, K., Honjo, H., Morita, Y., Maeda, K., ... & Murohara, T. (2011). Smoking and smoking cessation in relation to all-cause mortality and cardiovascular events in 25,464 healthy male Japanese workers. *Circulation Journal*, 75(12), 2885-2892.
- Kotseva, K., De Backer, G., De Bacquer, D., Rydén, L., Hoes, A., Grobbee, D., Maggioni, A., Marques-Vidal, P., Jennings, C., Abreu, A., Aguiar, C., Badariene, J., Bruthans, J., Castro Conde, A., Cifkova, R., Crowley, J., Davletov, K., Deckers, J., De Smedt, D., De Sutter, J., ... EUROASPIRE Investigators* (2019). Lifestyle and impact on cardiovascular risk factor control in coronary patients across 27 countries: Results from the European Society of Cardiology ESC-EORP EUROASPIRE V registry. *European journal of preventive cardiology*, 26(8), 824–835. <https://doi.org/10.1177/2047487318825350>
- Lloyd-Jones, D. M., Allen, N. B., Anderson, C. A. M., Black, T., Brewer, L. C., Foraker, R. E., Grandner, M. A., Lavretsky, H., Perak, A. M., Sharma, G., Rosamond, W., & American Heart Association (2022). Life's Essential 8: Updating and Enhancing the American Heart Association's Construct of Cardiovascular Health: A Presidential Advisory From the American Heart Association. *Circulation*, 146(5), e18–e43.
- Muscella, A., Stefano, E., & Marsigliante, S. (2020). The effects of exercise training on lipid metabolism and coronary heart disease. *American Journal of Physiology-Heart and Circulatory Physiology*, 319(1), H76-H88.
- Pauli, A., & Marques-Vidal, P. (2021). Impact of diet on the management of cardiovascular risk factors. *Clinical Nutrition Open Science*, 40, 50-68.
- Perry, A. S., Dooley, E. E., Master, H., Spartano, N. L., Brittain, E. L., & Pettee Gabriel, K. (2023). Physical Activity Over the Lifecourse and Cardiovascular Disease. *Circulation research*, 132(12), 1725–1740. <https://doi.org/10.1161/CIRCRESAHA.123.322121>
- Salas-Salvadó, J., Díaz-López, A., Ruiz-Canela, M., Basora, J., Fitó, M., Corella, D., ... & Martínez-González, M. Á. (2019). Effect of a lifestyle intervention program with energy-restricted Mediterranean diet and exercise on weight loss and cardiovascular risk factors: one-year results of the PREDIMED-Plus trial. *Diabetes Care*, 42(5), 777-788.
- Sassen, B. (2018). *The Nursing Professional As A Health Coach. Nursing: Health Education and Improving Patient Self Management*, p.237-241, Springer International Publishing AG, Switzerland.
- Shan, Z., Li, Y., Baden, M. Y., Bhupathiraju, S. N., Wang, D. D., Sun, Q. I., ... & Hu, F. B. (2020). Association between healthy eating patterns and risk of cardiovascular disease. *JAMA internal medicine*, 180(8), 1090-1100.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2021). Türkiye Kalp ve Damar Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Eylem Planı (2021-2026). Erişim Adresi: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kronik-hastaliklar-ve-yasli-sagligi-db/Dokumanlar/Kitaplar/KalpDamarEylemPlani_2021-2026.pdf , Erişim Tarihi: 01.06.2024
- Tobacco Atlas (2019). Health Effects. Erişim Adresi: <https://tobaccoatlas.org/challenges/health-effects/> Erişim Tarihi: 10.06.2024

Topuz, İ., & Gözüm, S. (2019). Toplum Tabanlı Kardiyovasküler Risk Değerlendirmesi. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(3), 158-170.

Tsao, C. W., Aday, A. W., Almarzooq, Z. I., Anderson, C. A., Arora, P., Avery, C. L., ... & American Heart Association Council on Epidemiology and Prevention Statistics Committee and Stroke Statistics Subcommittee. (2023). Heart disease and stroke statistics—2023 update: a report from the American Heart Association. *Circulation*, 147(8), e93-e621.

Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği. (2022). *Hipertansiyon Tanı ve Tedavi Kılavuzu. Obezite, Lipid Metabolizması ve Hipertansiyon Çalışma Grubu*, Ankara.

Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri Prevalansı 2017 (STEPS). Editörler: Üner S, Balcılar M, Ergüder T. Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Ofisi, Ankara, 2018.

Türkiye İstatistik Kurumu (2024). Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri, 2023. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Istatistikleri-2023-53709>, Erişim Tarihi: 20.06.2024.

Türkiye Kardiyoloji Derneği, (2024). SCORE Türkiye Risk Belirleme Sistemi. Erişim adresi: <http://file.tkd.org.tr/kilavuzlar/SCORETurkiye-160125.PDF?menu=52>, Erişim Tarihi: 27.06.2024.

United Nations (2015). Sustainable Development Goals. Erişim Adresi: <https://sdgs.un.org/goals>, Erişim Tarihi: 23.08.2024.

Visseren, F. L. J., Mach, F., Smulders, Y. M., Carballo, D., Koskinas, K. C., Bäck, M., Benetos, A., Biffi, A., Boavida, J. M., Capodanno, D., Cosyns, B., Crawford, C., Davos, C. H., Desormais, I., Di Angelantonio, E., Franco, O. H., Halvorsen, S., Hobbs, F. D. R., Hollander, M., Jankowska, E. A., ... ESC Scientific Document Group (2021). 2021 ESC Guidelines on cardiovascular disease prevention in clinical practice. *European heart journal*, 42(34), 3227–3337. <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehab484>

Welzel, F. D., Bär, J., Stein, J., Löbner, M., Pabst, A., Luppä, M., ... & Riedel-Heller, S. G. (2021). Using a brief web-based 5A intervention to improve weight management in primary care: results of a cluster-randomized controlled trial. *BMC Family Practice*, 22, 1-16.

WHO CVD Risk Chart Working Group (2019). World Health Organization cardiovascular disease risk charts: revised models to estimate risk in 21 global regions. *The Lancet. Global health*, 7(10), e1332–e1345. [https://doi.org/10.1016/S2214-109X\(19\)30318-3](https://doi.org/10.1016/S2214-109X(19)30318-3)

World Health Organization (2016). DSÖ Avrupa Bölgesi için Fiziksel Aktivite Stratejisi 2016-2025. Erişim Adresi: <https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-ve-hareketli-hayat-db/Dokumanlar/Kitaplar/DSO-Avrupa-Bolgesi-icin-Fiziksel-Aktivite-Stratejisi-2016-2025.pdf> Erişim Tarihi: 10.06.2024.

World Health Organization (2017). The WHO STEPwise approach to noncommunicable disease risk factor surveillance. Erişim Adresi: <https://www.who.int/docs/default-source/ncds/ncd-surveillance/steps/steps-manual.pdf>, Erişim Tarihi: 22.08.2024.

World Health Organization (2020). WHO Package of Essential Noncommunicable (PEN) Disease Interventions For Primary Health Care. Erişim Adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240009226>, Erişim Tarihi: 10.06.2024.

World Health Organization (2023). Noncommunicable Diseases. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases>, Erişim Tarihi: 10.06.2024.

Yazdanpanah, M. H., Homayounfar, R., Khademi, A., Zarei, F., Shahidi, A., & Farjam, M. (2020). Short sleep is associated with higher prevalence and increased predicted risk of cardiovascular diseases in an Iranian population: Fasa PERSIAN Cohort Study. *Scientific reports*, 10(1), 1-13.

Zheng, X., Yu, H., Qiu, X., Chair, S. Y., Wong, E. M., & Wang, Q. (2020). The effects of a nurse-led lifestyle intervention program on cardiovascular risk, self-efficacy and health promoting behaviours among patients with metabolic syndrome: Randomized controlled trial. *International journal of nursing studies*, 109, 103638. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2020.103638>

EVALUATION OF FAMILY MEDICINE SYSTEM PRACTICES FROM THE PERSPECTIVE OF PUBLIC HEALTH NURSING: PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS

Kùbra Esen¹, Ceyhun Yurtsever¹

¹Kanuni Training and Research Hospital

Family Health Centers (FHC) are the main institutions where primary care services are offered in Turkey and take on the tasks of protecting the health of individuals, preventing their diseases and detecting health problems early .FHCs significantly improve public health and reduce health inequities . The purpose of this review is to evaluate the family medicine system practices in the family health center from the perspective of public health nursing, to present solution suggestions by touching on the positive and negative aspects.

Family medicine practices may reach huge audiences, provide parent-child health services, immunize and test for cancer, help establish healthy futures, and collaborate through cooperation. Public health is protected and improved by effective family planning. FHCs improve primary care public health, according to research .

One of the biggest problems in ASM is that nurses and midwives perform the same duties under the name of "family health worker". In the literature, 50.2% of the nurses reported that they were not satisfied with the definition of 'Family health officer', while 85.1% reported that they were doing jobs outside of their occupation .

Another issue is FHC poor in-service training and orientation and physical conditions. Due to the high foreign population, an open-ended mission definition, such as performing physician duties to family health workers, finding performance-based compensation for certain service groups, etc., creates a working environment with many language and cultural communication issues. All these issues lower service effectiveness and employee motivation.

Health literacy and interpreter help for foreigners, "family health nurse" or "family health midwife" titles for family health nurses, and legal arrangements may be solutions. Additionally, the performance-based system should cover all service sectors. These solutions are supportive, according to studies .

Anahtar Kelimeler: Family Medicine System, family health center ,public health nursing

AİLE HEKİMLİĞİ SİSTEMİ UYGULAMALARININ HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kübra Esen¹, Ceyhun Yurtsever¹

¹Kanuni Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Aile Sağlığı Merkezleri (ASM), Türkiye’de birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunulduğu temel kurumlar olup, bireylerin sağlıklarını koruma, hastalıklarını önleme ve sağlık sorunlarını erken saptama gibi görevleri üstlenmektedir. ASM’ ler toplum sağlığının iyileştirilmesi ve sağlık eşitsizliklerinin azaltılması amacıyla önemli katkı sağlamaktadır. Bu derlemenin amacı, aile sağlığı merkezindeki aile hekimliği sistemi uygulamalarını halk sağlığı hemşireliği bakış açısıyla değerlendirip, olumlu ve olumsuz yönlerine değinerek çözüm önerileri sunmaktır.

Aile hekimliği uygulamalarının güçlü yönleri arasında, geniş kitlelere ulaşılabilirlik, ana-çocuk sağlığı hizmetleri, bağıışıklama ve kanser tarama programları ile sağlıklı geleceklerin yaratılmasına yardımcı olmak, ekip çalışmasının sağladığı iş birliği vb yer almaktadır. Aile planlaması hizmetlerinin etkili bir şekilde uygulanabilmesi, halk sağlığını koruma ve geliştirme açısından önem taşımaktadır. Literatürde de ASM’lerin birinci basamak sağlık hizmetlerinde toplum sağlığı üzerindeki olumlu etkileri vurgulanmaktadır? .

ASM’deki en büyük sorunlardan biri "aile sağlığı çalışanı" adı altında hemşire ve ebeğin aynı görevi yapmasıdır. Literatürde hemşirelerin %50,2’si “Aile Sağlığı Elemanı” tanımlamasından memnun olmadıklarını, %85,1’i ise meslekleri dışında işler yaptıklarını bildirmiştir. Bir diğer sorun hizmet içi eğitim ve oryantasyon süreçlerinin yetersiz olması ve ASM’nin fiziksel koşullarının yetersizliğidir. Aile sağlığı çalışanlarının hekimin verdiği görevleri yapmak gibi ucu açık bir görev tanımının olması, belirli hizmet grupları için performans dayalı ücretlendirmenin bulunması, yabancı nüfusun fazla olması nedeniyle dil ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan iletişim problemleri gibi birçok sorunla mücadele içerisinde bir çalışma ortamı mevcuttur. Tüm bu sorunlar hem hizmetlerin etkinliğini azaltmakta, hem de çalışanların motivasyonunu düşürmektedir.

Yabancı nüfusla ilgili sağlık okuryazarlığı ve tercüman desteği sağlanması, aile sağlığı hizmetlerinde görev alacak hemşirelere "aile sağlığı hemşiresi" ya da ‘aile sağlığı ebesi’ unvanı verilmesi ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, çözüm önerileri arasında yer alabilir. Ayrıca performans dayalı sistem tüm hizmet alanlarını kapsamalıdır. Literatürdeki çalışmalar da bu çözüm önerilerinin, destekleyici nitelikte olduğunu göstermektedir .

Anahtar Kelimeler: Aile Hekimliği Sistemi, aile sağlığı merkezi, halk sağlığı hemşireliği,

Kaynakça:

1. Balcı, A. S., & Erol, S. (2016). Aile sağlığı merkezinde eleman değil hemşire olmak. *Journal of Education & Research in Nursing / Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 13*(3), 91-104.
2. Özkan, Ö., & Çatıker, A. (2007). Aile sağlığı hemşireliği: Sağlık hizmetlerindeki özelleştirmenin hemşirelik mesleğindeki görünümü. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 10*(4), 91-104.
3. Gür, K., Kaya, Ç. A., Çifçili, S., Kırmıli, E., Erol, S., Şişman, F. N., & Kolaç, N. (2023). Aile sağlığı merkezlerinde hemşirelik ve ebelik hizmetleri çalıştay raporu. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi, 5*(1),

1-9.

4. Dağhan, Ş. (2017). “Halk sağlığı hemşireliği felsefesiyle hemşire olmak” anlamı nedir?. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi Elektronik Dergisi, 10*(2), 107-112.
5. Omaç Sönmez, M., & Sevindik, F. (2013). Sağlıkta dönüşümün sağlık personeli üzerine etkisi: Aile sağlığı elemanı olmak. *TAF Preventive Medicine Bulletin, 12*(1), 1-9.
6. Ergül, Ş. (2005). Halk sağlığı hemşireliğinin dünü, bugünü ve geleceği. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi Dergisi, 21*(1), 157-166.
7. Resmî Gazete. (2013). Aile hekimliği uygulama yönetmeliği. *Resmî Gazete, 28539*, 25.
8. Resmî Gazete. (2014). Sağlık meslek mensupları ile sağlık hizmetlerinde çalışan diğer meslek mensuplarının iş ve görev tanımlarına dair yönetmelik. *Resmî Gazete, 29007*.
9. Resmî Gazete. (2011). Hemşirelik yönetmeliği. *Resmî Gazete, 27910*. Retrieved from <http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr/menu/yonetmelikler/hemsirelik-yonetmeliği.aspx>

THE USE OF VIRTUAL REALITY IN OBSTETRICS AND GYNECOLOGY NURSING AND MIDWIFERY POSTGRADUATE THESES IN TURKEY

Gùlcan Karabulut¹, Gamze Yavaş¹

¹Akdeniz University Kumluca Faculty of Health Sciences

The aim of this study is to systematically review virtual reality (VR) applications in postgraduate theses related to Obstetrics and Gynecology Nursing and Midwifery in Turkey. This retrospective and descriptive study includes theses from master's and doctoral programs that investigated VR applications in these fields, published in Turkish or English, and whose full texts were accessible. The literature review was conducted from August 15-22, 2024, using "virtual reality" as the search keyword in both languages in the Council of Higher Education National Thesis Center database, with no time frame restrictions. A total of 1090 theses with the keyword in Turkish and 261 in English were accessed. After reviewing titles and abstracts, 21 theses suitable the inclusion criteria were selected. The first thesis on this topic was published in 2019. Among the 21 theses, 13 were focused on Midwifery (eight doctoral and five master's) and eight on Obstetrics and Gynecology Nursing (five doctoral and three master's). All were randomized controlled studies. The theses explored various VR applications, including pregnancy, NST procedures, threatened preterm labor, cesarean delivery, normal labor, episiotomy repair, pelvic examinations, hysterosalpingography, daytime gynecological surgeries, dysmenorrhea, and midwifery education. The use of VR in these fields is growing in Turkey, particularly in education and clinical applications. Increased research and application of VR in a broader range of areas could significantly enhance healthcare services. Therefore, further comprehensive studies on the effectiveness and long-term impacts of VR applications are recommended.

Anahtar Kelimeler: "virtual reality" "nursing" "midwifery" "postgraduate theses"

TÜRKİYE'DE DOĞUM VE KADIN HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ VE EBELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİNDE SANAL GERÇEKLiĞİN KULLANIMI

Gülcan Karabulut¹, Gamze Yavaş¹

¹Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ile Ebelik alanlarında yürütülen lisansüstü tezlerde sanal gerçeklik uygulamalarının kullanım alanlarını sistematik olarak incelemektir. Retrospektif ve tanımlayıcı özellikle olan bu çalışmaya, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ile Ebelik alanlarında sanal gerçeklik uygulamalarını araştıran, yüksek lisans ve doktora düzeyinde yapılmış, yayın dili Türkçe veya İngilizce olan ve tam metnine ulaşılabilen tezler dahil edilmiştir. Literatür taraması, 15-22 Ağustos 2024 tarihleri arasında, Türkçe "sanal gerçeklik" ve İngilizce "virtual reality" anahtar kelimeleri kullanılarak Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "gelişmiş tarama" seçeneği ile gerçekleştirilmiştir. Taramada herhangi bir zaman dilimi kısıtlaması yapılmamış, veri tabanında yer alan tüm tezler çalışma kapsamına alınmıştır. Türkçe "sanal gerçeklik" anahtar kelimesi ile 1090, İngilizce "virtual reality" anahtar kelimesi ile 261 teze ulaşılmış, başlık ve özetleri incelendikten sonra dahil edilme kriterlerine uyan tezler çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Türkiye'de Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ile Ebelik alanlarında yürütülen lisansüstü tezlerde sanal gerçeklik uygulamalarını değerlendiren 21 tez belirlenmiştir. Konuyla ilgili ilk tez çalışması 2019 yılında yayınlanmıştır. Tezlerin 13'ü Ebelik (sekizi doktora, beşi yüksek lisans), sekizi ise Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği (beşi doktora, üçü yüksek lisans) alanında ve randomize kontrollü olarak yürütülmüştür. Tezlerde sanal gerçeklik uygulamalarının gebelik, NST işlemi, erken doğum tehdidi, sezaryen doğum, normal doğum eylemi, epizyotomi onarımı, pelvik muayene, histerosalpingografi işlemi, günübirlik jinekolojik cerrahi işlemler ve dismenore gibi konular ile ebelik eğitiminde kullanıldığı görülmüştür. Sonuç olarak ülkemizde Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ile Ebelik alanlarında sanal gerçeklik uygulamalarının kullanımının giderek arttığı ve özellikle eğitim ile klinik uygulamalarda etkili bir yöntem olarak tercih edildiği görülmüştür. Gelecekte, bu alandaki tez sayısının artması ve sanal gerçeklik teknolojisinin daha geniş bir yelpazede uygulanması, sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmak adına önemli bir katkı sağlayabilir. Bu nedenle, sanal gerçeklik uygulamalarının etkinliğini ve uzun vadeli etkilerini değerlendiren daha kapsamlı araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: "sanal gerçeklik" "hemşirelik" "ebelik" "lisansüstü tezler"

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN NURSING PRACTICES: ETHICAL PERSPECTIVE

Betül Bayrak¹, Buğra Bala¹

¹Ordu University Faculty of Health Sciences

The concept of artificial intelligence, which is a product of the technological age, has been a subject that has been researched and discussed in many disciplines. This review was prepared to provide general information about artificial intelligence, which is rapidly in use today and in the future, and to present information, opinions and suggestions based on the literature by examining the use of artificial intelligence in nursing practices and possible problems from an ethical perspective.

Artificial intelligence plays a critical role in the diagnosis and treatment of patients in nursing field, in providing convenience to patients by processing big data, in planning a more effective personalized nursing care and in transferring patients with the help of robotic systems, and helps nurses to save time by reducing their care burden. The electronic health record systems, clinical support and patient appointment systems developed by the Ministry of Health of the Republic of Turkey also make significant contributions to healthcare professionals. This use of artificial intelligence causes some ethical problems in the health sector. In particular, ethical problems and dilemmas arise in critical issues such as patient privacy, data and information confidentiality, patient safety, individual autonomy, and taking responsibility. In order to prevent such problems, artificial intelligence systems should be planned in accordance with certain legal frameworks at the development stage and possible ethical problems should be protected by ethical codes, principles and laws. In this direction, it is recommended that comprehensive trainings in accordance with international standards on ethical codes and principles, patient privacy, data security, autonomy, autonomy and taking responsibility should be provided to healthcare professionals in both undergraduate education and in-service training programs.

In conclusion, artificial intelligence applications, offer great opportunities to nursing, may also bring ethical problems. The necessary legal and educational regulations should be made in this regard.

Anahtar Kelimeler: Artificial Intelligence, Ethical Issues, Nursing, Health

HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA YAPAY ZEKÂ: ETİK BAKIŞ AÇISI

Betül Bayrak¹, Buğra Bala¹

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Teknoloji çağının bir getirisi olan yapay zeka kavramı, pek çok disiplinde araştırılan ve konuşulan bir konu olmuştur. Bu derleme, günümüzde ve gelecekte hızla kullanımda olan yapay zeka hakkında genel bir bilgi sunmak, hemşirelik uygulamalarında yapay zekanın kullanımı ve olası sorunları etik bakış açısıyla inceleyerek literatüre dayalı bilgi, görüş ve önerileri ortaya koymak amacıyla hazırlandı.

Yapay zekanın hayatımıza girmesi tüm meslek dallarını etkilediği gibi özellikle sağlık alanında büyük değişimlere neden olmuştur. Bu değişimlerden etkilenen mesleklerden birisi şüphesiz hemşirelik mesleğidir. Yapay zekâ bu alanda hastaların teşhis ve tedavisinde, büyük verilerin işlenerek hastalara kolaylık sağlanmasında, daha etkin bir kişiselleştirilmiş hemşirelik bakımı planlanmasında ve robotik sistemler yardımıyla hastaların transferinde kritik bir rol oynamakta ve hemşirelerin bakım yüklerini azaltarak zamansal tasarrufa yardımcı olmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nın geliştirmiş olduğu elektronik sağlık kayıt sistemleri, klinik destek ve hasta randevu alma sistemleri de sağlık profesyonellerine önemli katkılarda bulunmaktadır. Yapay zekanın bu denli kullanımı sağlık sektöründe bazı etik problemlerin oluşmasına neden olmaktadır. Özellikle hasta mahremiyeti, veri ve bilgi gizliliği, hastaların güvenliği, bireysel otonomi, sorumluluk alma gibi kritik konularda etik sorunlar ve ikilemler karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi sorunların önüne geçilebilmesi amacıyla yapay zekâ sistemlerinin henüz geliştirilme aşamasında belirli yasal çerçevelere uygun planlanması, olası etik sorunların etik kod, ilke ve yasalarca korunması gerekmektedir. Bu doğrultuda sağlık profesyonellerine etik kod ve ilkeler, hasta mahremiyeti, veri güvenliği, özerklik, otonomi ve sorumluluk alma gibi konularda uluslararası standartlara uygun kapsamlı eğitimlerin hem lisans eğitimi hem de hizmet içi eğitim programlarında verilmesi önerilir.

Sonuç olarak yapay zekanın gelişimi hızla devam etmekte ve bu gelişimin hemşirelik alanına sunduğu fırsatlar büyük olmaktadır. Ancak yapay zekâ beraberinde çok önemli etik sorunlar getirebilmektedir. Yapay zekânın etik bir şekilde kullanımının sağlanması için gerekli adımlar atılmalı ve hemşirelerin bu konuda yeterliliklerini artırmaları için uygun eğitimler sağlanarak altyapıları güçlendirilmelidir. Ancak bu şekilde yapay zekânın sağlık sektöründe etkili bir şekilde kullanılması mümkün olabilir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Etik Sorunlar, Hemşirelik, Sağlık

Kaynakça:

Aslan, F., & Subaşı, A. (2022). Hemşirelik Eğitimi ve Hemşirelik Süreci Perspektifinden Yapay Zeka Teknolojilerine Farklı Bir Bakış. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 4(3), Article 3. <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik.1109187>

Burton, E., Goldsmith, J., Koenig, S., Kuipers, B., Mattei, N., & Walsh, T. (2017). Ethical Considerations in Artificial Intelligence Courses. *AI Magazine*, 38. <https://doi.org/10.1609/aimag.v38i2.2731>

Büyüköze, S. (2019). Sağlık 4.0'da Giyilebilir Teknolojilerden Sensör Yamalar Üzerine Bir İnceleme. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 17, Article 17. <https://doi.org/10.31590/ejosat.658020>

- Carroll, W. (2018). Artificial intelligence, nurses and the Quadruple Aim. *Online Journal of Nursing Informatics*, 22.
- Clancy, T. R. (2020). Artificial Intelligence and Nursing: The Future Is Now. *The Journal of Nursing Administration*, 50(3), 125-127. <https://doi.org/10.1097/NNA.0000000000000855>
- Çetin, B., & Eroğlu, N. (2020). Hemşirelik Bakımında Yenilikçi Teknolojiler. *Acta Medica Nicomedia*, 3(3), Article 3.
- Davis, T., & Olf, C. (2015). Tele-ICU today. *Nursing Critical Care*, 10, 15-18. <https://doi.org/10.1097/01.CCN.0000471011.32450.f4>
- Demirhan, A., Kılıç, Y. A., & İnan, G. (2010). *Tıpta yapay zeka uygulamaları*. <https://tr.newworldai.com/wp-content/uploads/2017/01/T%C4%B1pta-Yapay-Zeka.pdf>
- Dickens, B. M., & Cook, R. J. (2006). Legal and ethical issues in telemedicine and robotics. *International Journal of Gynaecology and Obstetrics: The Official Organ of the International Federation of Gynaecology and Obstetrics*, 94(1), 73-78. <https://doi.org/10.1016/j.ijgo.2006.04.023>
- Dicle, Y., & Demirci, M. (2023). *SAĞLIK & BİLİM 2022: YENİ NESİL TEKNOLOJİLER Editör* (1. Baskı). Efeakademi Yayınları.
- Eşkin Bacaksız, F., Yılmaz, M., Ezizi, K., & Alan, H. (2020). Managing Robots in Healthcare. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2020.59455>
- Filiz, G., & Birinci, Ş. (2020). COVID-19 salgınının dijital yönetimi. *SD (Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü) Dergisi*, 56, 54-57.
- Gökalp, M. G., & Üzer, M. A. (2024). Yapay Zeka Çağında Hemşirelik Bakımı. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 6(1), Article 1. <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik.1349981>
- Gümüş, E., & Kasap, E. U. (2021). Hemşirelik Mesleğinin Geleceği: Robot Hemşireler?: The Future of the Nursing: Robot Nurses. *Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi (Journal of Artificial Intelligence in Health Sciences) ISSN:2757-9646*, 1(2), Article 2. <https://doi.org/10.52309/jai.2021.10>
- Güvercin, C. H. (2020). *Artificial Intelligence in Medicine and Ethics* (ss. 7-13).
- Güvercin, C. H. (2020). Tıpta Yapay Zekâ ve Etik. *Türkiye Klinikleri Medical Ethics, Law and History - Special Topics*, 6(1), 7-13.
- Kandemir, F., Azizoğlu, F., & Terzi, B. (2023). Hemşirelikte Yapay Zekâ ve Robot Teknolojilerinin Kullanımı. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 27(2), Article 2.
- Keleş, H. (2022). TIPTA YAPAY ZEKA UYGULAMALARI. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), Article 3. <https://doi.org/10.24938/kutfd.1214512>
- Lin, P., Abney, K., & Bekey, G. (2011). Robot Ethics: Mapping the Issues for a Mechanized World. *Artif. Intell.*, 175, 942-949. <https://doi.org/10.1016/j.artint.2010.11.026>
- Merih, Y. D., & Akdoğan, E. (2021). Hemşirelikte Yapay Zekâ. *4th International Eurasian Conference on Biological and Chemical Sciences (EurasianBioChem 2021) November*, 24-26. https://www.academia.edu/download/79326047/Tam_Metin_Bildiri_Hemsirelik.pdf
- Okmeydan, S. B. (2017). Yeni İletişim Teknolojilerini Sorgulamak: Etik, Güvenlik ve Mahremiyetin Kesiştiği Nokta. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), Article 1. <https://doi.org/10.19145/gumuscomm.273050>
- Önder, M., & Uzun, M. (2020). *Yapay Zekâ Stratejileri ve Türkiye*. <https://avesis.aybu.edu.tr/yayin/0ff0c0d5-2f27-45b1-9c4c-ec4d33b1ed84/yapay-zeka-stratejileri-ve-turkiye>
- Özdemir, L., & Bilgin, A. (2021). Sağlıkta yapay zekânın kullanımı ve etik sorunlar. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 8(3), 439-445.

- Özsoyly, A. F. (2017). Endüstri 4.0. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), Article 1.
- Pepito, J. A., & Locsin, R. (2019). Can nurses remain relevant in a technologically advanced future? *International Journal of Nursing Sciences*, 6(1), 106-110. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2018.09.013>
- Rigby, M. J. (2019). Ethical Dimensions of Using Artificial Intelligence in Health Care. *AMA Journal of Ethics*, 21, 121-124. <https://doi.org/10.1001/amajethics.2019.121>
- Ronquillo, C. E., Peltonen, L.-M., Pruinelli, L., Chu, C. H., Bakken, S., Beduschi, A., Cato, K., Hardiker, N., Junger, A., Michalowski, M., Nyruup, R., Rahimi, S., Reed, D. N., Salakoski, T., Salanterä, S., Walton, N., Weber, P., Wiegand, T., & Topaz, M. (2021). Artificial intelligence in nursing: Priorities and opportunities from an international invitational think-tank of the Nursing and Artificial Intelligence Leadership Collaborative. *Journal of Advanced Nursing*, 77(9), 3707-3717. <https://doi.org/10.1111/jan.14855>
- Sağlam, H., Arı, T., Bayrakdar, İ. Ş., Bilgir, E., Uğurlu, M., Çelik, Ö., & Orhan, K. (2021). Diş Hekimliğinde Yapay Zeka. *Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi*, 1(2), Article 2.
- Seibert, K., Domhoff, D., Bruch, D., Schulte-Althoff, M., Fürstenau, D., Biessmann, F., & Wolf-Ostermann, K. (2021). Application Scenarios for Artificial Intelligence in Nursing Care: Rapid Review. *Journal of Medical Internet Research*, 23(11), e26522. <https://doi.org/10.2196/26522>
- Shortliffe, E. H., & Sepúlveda, M. J. (2018). Clinical Decision Support in the Era of Artificial Intelligence. *JAMA*, 320(21), 2199-2200. <https://doi.org/10.1001/jama.2018.17163>
- Subasi, A. (2021). *Disease Prediction Using Artificial Intelligence: A Case Study on Epileptic Seizure Prediction* (ss. 289-314). https://doi.org/10.1007/978-3-030-70111-6_14
- Tamer, H. Y., & Övgün, B. (2020). Yapay Zeka Bağlamında Dijital Dönüşüm Ofisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 75(2), Article 2. <https://doi.org/10.33630/ausbf.691119>
- Tarcan, G. Y., Balçık, P. Y., & Sebik, N. B. (2024). Türkiye ve Dünyada Sağlık Hizmetlerinde Yapay Zekâ. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 14(1), Article 1. <https://doi.org/10.31020/mutftd.1278529>
- Ulubay, S., Ayoğlu, T., & Özcan, E. (2022). Hemşirelik Bakım ve Uygulamalarında Yapay Zekâ Kullanımının Önemi. *Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Dergisi*, 2(2), Article 2.
- Wynsberghe, A. (2015). *Healthcare Robots: Ethics, design and implementation*. 1-152.
- Zangaro, G. A. (2020). Big Data in Nursing: A Commentary. *Research & Reviews: Journal of Nursing and Health Sciences*, 5(1), 10-12.

UNMET HEALTH NEEDS DUE TO MIGRATION AND THE ROLE AND RESPONSIBILITIES OF THE PUBLIC HEALTH NURSE

Edanur Aktaş¹, Nermin Altunbaş¹

¹Sivas Cumhuriyet University

People have been migrating since the earliest periods of history. In migrations that have been going on since the past, factors such as new job opportunities, increasing economic opportunities, marriage, education, conflicts, war, oppression, human rights problems, terrorism, natural disasters, negative environmental factors or adverse climatic conditions are considered among the reasons for migration. Migrants may encounter many problems such as difficulty in accessing healthcare in the country they migrate to. In this difficulty experienced, from an individual perspective, situations such as lack of information about the healthcare system of the country the migrant is in, not knowing which services they can access and what their rights are; from a structural perspective, individuals' inability to adapt to the foreign healthcare system, not being informed about their right to healthcare, the fact that services are paid, are obstacles to accessing healthcare. Another situation is that they may be disadvantaged in using healthcare services due to ethnic and cultural discrimination. Situations such as women not being able to go out without their husbands' permission, lack of knowledge about the system, and not knowing the language prevent them from accessing protective services in particular. Health inequality is not caused by natural but social reasons; natural causes can only be effective due to social reasons; it is a preventable and unacceptable situation. Public health nurses have a great role and responsibility in eliminating inequalities. Public health nurses will be one of the effective forces in resolving the health inequalities experienced by immigrants by taking on the leadership role in order to make a difference in society, knowing the cultural characteristics of immigrants, taking on the role of advocacy in the society they work in, and making a voice in their initiatives regarding the social determinants of health.

Anahtar Kelimeler: Inequality, migration, nurse, health

GÖÇ SONUCU KARŞILANAMAYAN SAĞLIK İHTİYACI VE HALK SAĞLIĞI HEMŞİRESİNİN ROL SORUMLULUKLARI

Edanur Aktaş¹, Nermin Altunbaş¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Tarihin en eski dönemlerinden beri insanlar hareket veya göç halinde olmuşlardır. Geçmişten beri süregelen hareket ve göçlerde farklı sebepler belirleyici olmuştur. Günümüzde yeni iş imkânları, ekonomik olanakların artırılması, evlilik ve eğitim gibi nedenler söz konusu olabilmekle birlikte diğer yandan çatışmalar, savaş, baskı, insan hakları sorunları, terörizm, doğal afetler, olumsuz çevre faktörleri ya da olumsuz iklim koşulları gibi nedenler de göçe neden unsurlar arasında sayılmaktadır. Göçmenler, göç ettikleri ülkede birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Bunlardan bir tanesi ise sağlığa ulaşmada yaşanan güçlük olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşanan bu güçlüğü göçmenin bireysel özellikleri, yapısal faktörler (sağlık sistemi, sağlık politikaları, coğrafi konum vb.), sağlık hizmetini sunan bireylerin özellikleri etkileyebilmektedir. Bireysel açıdan göçmenin bulunduğu ülkenin sağlık sistemi hakkında bilgi yetersizliği, hangi hizmetlere nasıl ulaşabileceği ve haklarının ne olduğunu bilmemesi gibi durumlar özellikle temel sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamalarına yol açmaktadır. Yapısal engeller açısından bireylerin yabancı sağlık sistemine uyum sağlayamamaları, sağlık hizmeti hakkı konusunda bilgilendirilmemiş olmaları, hizmetlerin ücretli olması, sağlık hizmetine ulaşmak için yol parasını karşılayamamaları önde gelmektedir. Özellikle kayıt dışı göçmenler çok sayıda sağlık sorunu ile karşılaşmakta olup acil sağlık hizmetleri dışında sağlık hizmetine erişimleri neredeyse bulunmamaktadır. Diğer bir durum ise etnik ve kültürel açıdan ayrımcılığa uğramaları nedeniyle sağlık hizmeti kullanımında dezavantajlı olabilmektedirler. Kadınların eşinden izinsiz dışarıya çıkamaması, sistem hakkında bilgisizliği, dil bilmemesi gibi durumlar özellikle koruyucu hizmetlere ulaşmasını engellemekte olup bu durum aynı zamanda aile bireylerin sağlığına da olumsuz etki yaratmaktadır. Sağlıkta eşitsizlik, doğal değil, toplumsal nedenlerden kaynaklanan; doğal nedenlerin ise ancak toplumsal nedenler dolayısıyla etki gösterebildikleri; önlenebilir ve kabul edilemez bir durumdur. Eşitsizliklerin giderilmesinde halk sağlığı hemşirelerine büyük rol ve sorumluluklar düşmektedir. Halk sağlığı hemşirelerinin toplumda fark yaratmak amacıyla liderlik görevini üstlenmesi, göçmenlerin kültürel özelliklerini bilmeleri, çalıştıkları toplumda savunuculuk rolünü üstlenmeleri sağlığın sosyal belirleyicilerine yönelik girişimlerinde ses getirmeleri ile göçmenlerin yaşadığı sağlıkta eşitsizliklerin çözümünde etkili güçlerden birini oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eşitsizlik, göç;, hemşire, sağlık

EMOTIONAL INTELLIGENCE AND NURSING CARE: A REVIEW STUDY

Selin Balaban Şahin¹, Naile Alankaya²

¹Department of Nursing, Institute of Graduate Studies, Çanakkale Onsekiz Mart University
²Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Health Sciences

Care is a fundamental concept that has been essential for human survival, development, and functioning since the dawn of humanity. Nursing care refers to the practices implemented to meet the needs of individuals, families, and communities, and to ensure the continuity of life. The primary aim of nursing care is to understand the individual receiving care through communication and interaction based on mutual trust, to identify their care needs, and to enable the individual to effectively cope with their problems and meet their needs. Addressing patients' expectations of nursing care and enhancing patient satisfaction requires evaluating patients' perspectives on care, to ensure that nursing care is delivered with the specified qualities.

Nurses can only provide care behaviors effectively through the establishment of effective communication pathways. One of the factors influencing the development of communication skills is an individual's intelligence. For effective communication, the presence of emotional intelligence is as important as intellectual intelligence.

Emotional intelligence, a subset of social intelligence, enables individuals to understand their own emotions and manage themselves effectively. It is the ability to regulate others' emotions and feelings, empathize with them, enhance motivation, develop self-confidence, and use this knowledge as guidance.

Emotional intelligence is influenced by factors such as an individual's age, gender, educational background, socioeconomic status, and family type. Differences in emotional intelligence also affect patients' perspectives and the evaluation of the nursing care provided. Individuals with a high ability to understand and evaluate their own emotions are more adept at perceiving the emotions of others, which positively influences their satisfaction with nursing care. Therefore, it appears that patients' levels of emotional intelligence have an effect on their evaluation of nurses' care behaviors.

Anahtar Kelimeler: emotional intelligence, nursing care, patient satisfaction

DUYGUSAL ZEKA VE HEMŞİRELİK BAKIMI: BİR DERLEME ÇALIŞMASI

Selin Balaban Şahin¹, Naile Alankaya²

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı
²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Bakım; insanların yaşamlarını sürdürebilmesi, gelişebilmesi ve faaliyet gösterebilmesi için, insanlığın yaratılışından itibaren ihtiyaç duyduğu temel bir kavramdır. Hemşirelik bakımı ise; bireylerin, ailelerin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşamın devamlılığı için yaptığı uygulamalardır. Hemşirelik bakımının temel amacı; karşılıklı güvene dayalı bir iletişim ve etkileşim içinde hizmet verilen bireyi tanımak, bakım gereksinimlerini tanımlamak; bireyin problemleri ile etkili bir şekilde baş edebilir ve gereksinimlerini karşılayabilir duruma gelmesini sağlamaktır. Hastalara sunulacak olan hemşirelik bakımından beklentilerinin giderilebilmesi ve hasta memnuniyetinin yükseltilmesi, hemşirelik bakımın belirtilen niteliklerde sunulabilmesi için hastaların bakıma ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi önemlidir. Hasta memnuniyeti, hastaların bakım beklentileri ile aldıkları hemşirelik bakımı algısı arasındaki etkileşime verdikleri bilişsel ve duygusal tepkilerinin kişisel değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır.

Hemşirelerin çalıştıkları farklı kliniklere göre hasta ve yakınları ile kurduğu iletişim sıklığı ve süresi farklılık göstermektedir. Hemşireler bakım davranışlarını ancak kurdukları etkili iletişim yollarıyla yerine getirebilirler. İletişim becerisinin gelişmesini etkileyen faktörlerden birisi de bireyin zekasıdır. Etkili iletişim kurulabilmesi için entelektüel zekanın beraberinde, duygusal zekanın varlığın da önemlidir.

Sosyal zekanın alt çeşidi olan duygusal zeka, bireylerin duygularını anlayabilmesini ve kendini yönetebilmesini sağlamaktadır. Başkalarının hislerini ve duygularını denetleme, kendini onun yerine koyabilme, motivasyonu artırma, özgüveni geliştirme ve bu bilgileri rehber olarak kullanma yeteneğidir.

Başka bir tanım ile duygusal zeka, insanların duygularını yönetebilme düzeyini, hislerini ne kadar verimli hale dönüştürebileceğini, kendi hislerine yenik düşmeden bu hisleri nasıl yönetebileceğini, diğer bireylerin de hislerini fark ederek bunu iletişime nasıl entegre edeceğini açıklayan önemli bir faktördür. Duygusal zekayı bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, sosyoekonomik düzeyi, aile tipi gibi faktörler etkilemektedir. Duygusal zekanın farklılığı hasta bakış açısını ve uygulanan hemşirelik bakımını değerlendirmeyi de etkilemektedir. Kendi duygularını anlayabilme ve değerlendirebilme yeteneği yüksek olan bireyler duygularını diğerlerinden çok daha çabuk algılar, bu da hemşirelik bakımından duyulan memnuniyeti olumlu anlamda etkilemektedir. Bu nedenle hastaların duygusal zeka düzeyinin hemşirelerin bakım davranışlarını değerlendirmesi üzerine etkisinin olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: duygusal zeka, hemşirelik bakımı, hasta memnuniyeti

Kaynakça:

Akgün M, Turan Kavradim S, Boz İ, Özer Z, Cronin S.N. (2021). Developing And Psychometric Properties Of The Caring Behaviors Assessment Tool-Patient Version-Short Form. Perspectives In Psychiatric Care, 57, 1382-1389.

Alasad J, Abu Tabar N, Aburuz ME. (2015). Patient Satisfaction With Nursing Care: Measuring Outcomes In An International Setting. *J Nurs Adm.*45(11):563-8.

Atilla G, Çarıkçı İ. H, Erdem R. (2013). Hastanelerde Duygusal Zekâ-Hasta Memnuniyeti İlişkisi: Isparta İl Merkezi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 101-119.

Cerit E, Beşer N.G. (2014). Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri. *Uluslararası Bakım Bilimleri Dergisi* , 7 (3), 936-945.

Cerit B, Çoşkun S. (2018). Hasta Ve Hemşirelerin Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Algıları. *Türk Klinik Ve Laboratuvar Dergisi*, 9(2), 103-109.

Çiftçi B, Aras G.N, Yıldız Ö. (2021). Examining The Correlation Between Intercultural Sensitivity And Individualized Care Perception Of Nursing Students. *Nurse Educ Today*. Jul;102:104937.

Doğan A, Sığrı Ü. (2017). Duygusal Emek: Hemşireler Üzerine Bir Çalışma. *İş Ve İnsan Dergisi*, 4(2), 113-126.

Gül Ş, Dinç L. (2018). Hastaların Ve Hemşirelerin Hemşirelik Bakımına Yönelik Algılarının İncelenmesi [Investigation Of Nurses' And Patients' Perceptions Regarding Nursing Care]. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 5(3):192-208.

Gülen D, Zaybak A. (2023). Hemşirelik Bakım Kalitesinin Hasta Ve Hemşireler Tarafından Algılanması: Tanımlayıcı Çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal Of Nursing Sciences*, 15, P, 108–117.

Hayes E. (2007). Nurse Practitioners And Managed Care: Patient Satisfaction And Intention To Adhere To Nurse Practitioner Plan Of Care. *J Am Acad Nurse Pract*. 19(8):418-26.

Karaca A, Durna Z. (2018). Hemşirelik Bakım Kalitesi Ve İlişkili Faktörler. *Sağlık Ve Toplum*, 28(2), 16-23.)

Okumuş D.Ç, Uğur E. (2017). Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Bakım Davranışlarına Etkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2), 104-109.

Ordonez Rufat P, Polit Martínez M.V, Martinez Estalella G, Videla Ces S. (2021). Emotional Intelligence Of Intensive Care Nurses In A Tertiary Hospital. *Enferm Intensiva* (Engl Ed). Jul Sep;32(3):125-132.

Tatar A, Tok S, Saltukoğlu G. (2011). Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması Ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin Of Clinical Psychopharmacology*, 21(4), 325-338.

COLORECTAL CANCER AND NURSING CARE

Ceylan Kışlal¹, Cansel Bozer Uludağ², Sevilay Erden¹

¹Çukurova University, Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Nursing, Adana-Turkey

²Cappadocia University, Dialysis, Nevşehir- Turkey

Colorectal cancer is the type of cancer that has high morbidity and mortality rates worldwide in men and women. Intestinal tumors seen in the intestinal segment are referred to as colorectal cancer. The effective treatment method for colorectal cancer is surgery. As a result of literature searches, many complications are observed in patients after colorectal surgery, such as bleeding, anastomotic leakage, hypoactivity in the gastrointestinal system, superficial breathing due to abdominal pain due to the conventional nature of the surgery, and severe pain due to the size of the incision area. If complications occur, the hospitalization period of the patients is prolonged and the hospital stay is prolonged. It causes an increase in costs and surgical site infections. Care of patients is of extra importance due to the physiological and psychological negative effects caused by cancer on the patient and the stress mechanism caused by major surgery. In this patient profile, care should not only include the postoperative period. Since patients need a comprehensive treatment process, a good evaluation and subsequent sustainable care from the moment they are diagnosed with cancer, the perioperative period should be covered. In the literature, patient care should be comprehensive in colorectal cancer surgery, which is the first appearance of ERAS, in line with care protocols and practices updated in recent years. With this up-to-date and comprehensive care, the negative impact of surgery on the patient is minimized. Nurses play a key role in the education and care of patients in this process. Nurses must have the basic equipment necessary to foresee possible situations in the patient, evaluate patients and their families holistically, and implement current interventions. The aim of this review is to review the basic information about colorectal cancers, surgical treatment and nursing care during the surgery process in line with the current literature.

Anahtar Kelimeler: colorectal cancers nursing care

KOLOREKTAL KANSER VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Ceylan Kışial¹, Cansel Bozer Uludağ², Sevilay Erden¹

¹Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Adana-Türkiye

²Kapadokya Üniversitesi, Diyaliz, Nevşehir- Türkiye

Kolorektal kanserler tüm dünyada morbite ve mortalitesi yüksek, kadınlarda ve erkeklerde 3.sırada yer alan kanser türüdür. Bağırsak segmentinde görùlen bağırsak tümörleri kolorektal kanser olarak ifade edilir. Kolorektal kanser tedavisinin etkili tedavi yöntemi cerrahidir. Literatür taramaları sonucunda, kolorektal cerrahi sonrası hastalarda kanama, anastomoz kaçak, gastrointestinal sisteminde hipoaktivite, cerrahinin konvansiyonel olmasından dolayı abdominal ağrı sebebi ile yüzeysel solunum, insizyon alanının büyüklüğü nedeni ile şiddetli ağrı gibi birçok komplikasyon görùlmektedir. Komplikasyonların ortaya çıkması durumunda hastaların yatış süreleri uzamakta ve hastane maliyetlerinde artışa ve cerrahi alan enfeksiyonlarına neden olmaktadır. Kanserin hastada sebep olduğu fizyolojik, psikolojik negatif etki ve beraberinde büyük bir cerrahinin neden olduğu stres mekanizması ile hastaların bakımı ekstra önem arz etmektedir. Bu hasta profilinde bakım sadece postoperatif süreci kapsamamalıdır. Hastalar kanser tanısını aldığı andan itibaren kapsamlı bir tedavi süreci, iyi bir değerlendirme ve akabinde sürdürülebilir bir bakıma ihtiyaç duydukları için perioperatif dönemi kapsamalıdır. Literatürde, ERAS'ın ilk çıkışı olan kolorektal kanser cerrahisinde bakım protokolleri ve son yıllarda güncellenen uygulamalar doğrultusunda hasta bakımı kapsamlı olmalıdır. Bu güncel ve kapsamlı bakım ile cerrahinin hasta üzerindeki negatif etkisi en az düzeye indirgenmektedir. Hastaların bu süreçteki eğitiminde ve bakımında anahtar rol hemşirelerdir. Hemşirelerin hastada olası durumları ön görmesi, hastaları ve ailelerini bütüncül değerlendirmesi, güncel girişimleri uygulayabilmesi için bu konuda gereken temel donanıma sahip olmaları gerekir. Bu derlemede amaç, kolorektal kanserler hakkındaki temel bilgilerin, cerrahi tedavi ve ameliyat sürecindeki hemşirelik bakımının güncel literatür doğrultusunda gözden geçirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: kolorektal kanserler hemşirelik bakım

Kaynakça:

Bray, F., Ferlay, J., Soerjomataram, I., Siegel, R. L., Torre, L. A., & Jemal, A. (2018). Global Cancer Statistics 2018: GLOBOCAN Estimates of Incidence and Mortality Worldwide for 36 Cancers in 185 Countries. CA: A Cancer Journal for Clinicians, 68(6), 394-424. doi.org/10.3322/caac.21492

Çelik, S. (2021). Cerrahi Hemşireliğinde Güncel Uygulamalar. Ankara: Çukurova Nobel tıp Kitabevi.

Liang, P. S., Mayer, J. D., Wakefield, J., Trinh-Shevrin, C., Kwon, S. C., Sherman, S. E., & Ko, C. W. (2020). Trends in Sociodemographic Disparities in Colorectal Cancer Staging and Survival: A SEER–Medicare Analysis. Clinical and Translational Gastroenterology, 11(3). doi: 10.14309/ctg.000000000000155

Aytaç, H. Ö. (2020). Gastrointestinal Sistem Kanserlerinin Cerrahisi. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Siegel, R.L., Miller, K.D., Goding Sauer, A., Fedewa, S.A., Butterly, L.F., Anderson, J.C., Cercek, A., Smith R.A., Jemal, A. (2020). Colorectal Cancer Statistics, 2020. CA Cancer J Clin, 70(3), 145-164. doi: 10.3322/caac.21601.

Simonson, C. (2018). Colorectal Cancer–an Update for Primary Care Nurse Practitioners. *The Journal for Nurse Practitioners*, 14(4), 344-350. doi.org/10.1016/j.nurpra.2017.12.030.
Akduran, F. (2020). Kolorektal Kanserli Hastalarda Onkoloji Hemşiresinin Rolü. Ankara: İstanbul Tıp Kitabevleri.

Çelik, S., & Taşdemir, N. (2018). Güncel Yöntemlerle Cerrahi Hastalıklarda Bakım. Antalya: Çukurova Nobel Tıp Kitabevi.

Argilés, G., Tabernero, J., Labianca, R., Hochhauser, D., Salazar, R., Iveson, T., ... & Arnold, D. (2020). Localised colon cancer: ESMO Clinical Practice Guidelines for diagnosis, treatment and follow-up. *Annals of Oncology*, 31(10), 1291-1305.

NCCN (2022). Clinical Practice Guidelines in Oncology. Colorectal Cancer. https://www.nccn.org/professionals/physician_gls/pdf/colon.pdf. Erişim Tarihi: 1.01.2023.

PAIN, COMFORT AND MOBILITY CHAIN IN THE POSTOPERATIVE PERIOD

Hayriye Çölgeçen¹, Filiz Özkan²

¹Nevşehir State Hospital

²Erciyes University Faculty of Health Sciences

*Produced from the thesis titled ‘Pain, Comfort and Mobility Levels of Patients Undergoing Elective Laparoscopic Cholecystectomy’.

The purpose of this review is to address the effects of pain, comfort and mobility levels on postoperative recovery.

Whether the surgical operations performed are minor or major, whether the intervention is planned or urgent, the patient experiences a trauma both physically and mentally and all of the systems in their body are affected (Özmen 2020).

In the early postoperative period when patients recover from the effects of anesthesia, they encounter uncomfortable tools such as wound drainage, intravenous, nasogastric and urinary catheters. Postoperative pain is one of the major problems and its control is one of the elements that positively affects the patient's quality of life (Erdem 2024; Gürkan et al 2020). In addition, providing adequate pain control is important in terms of preventing the risk of tissue perfusion deterioration, atelectasis and deep vein thrombosis. Pharmacological and non-pharmacological applications can be used for pain control. An important component of non-pharmacological methods is early mobilization (Genç, 2019). Mobilization of the patient after surgery increases venous return, regulates respiration and reduces the risk of abdominal distension by increasing gastrointestinal system activity (Yolcu et al. 2016, Kırtıl and Kanan 2021). It is known that early mobilization reduces the length of hospital stay, provides early discharge, decreases the incidence of post-operative complications, reduces hospital costs, and significantly affects the patient's comfort and early return to daily life, thus providing rapid recovery (Uğurlu et al. 2017).

Conclusion: Post-surgical pain, comfort and mobility are very important factors in the recovery process of patients. When planning nursing care, it is very important to know to what extent these three factors affect the recovery process of patients after surgery in order to ensure that measures are taken to develop solutions for these problems.

Anahtar Kelimeler: Postoperative period, pain, comfort, mobility

POSTOPERATİF DÖNEMDE AĞRI, KONFOR VE MOBİLİTE ZİNCİRİ

Hayriye Çölgeçen¹, Filiz Özkan²

¹Nevşehir Devlet Hastanesi

²Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

*‘Elektif Laparoskopik Kolesistektomi Ameliyatı Geçiren Hastaların Ağrı, Konfor ve Mobilite Düzeyleri’ isimli tezden üretilmiştir.

Bu derlemenin amacı ağrı, konfor ve mobilite düzeylerinin ameliyat sonrası iyileşmeye etkisini ele almaktır.

Gerçekleştirilen cerrahi operasyonların küçük ya da büyük olması, müdahalenin planlı ya da acil bir şekilde gerçekleştirilmesi, hastanın gerek bedensel gerekse ruhsal olmak üzere bir travma yaşamasına ve bedenindeki sistemlerin tümünün etkilenmesine neden olmaktadır (Özmen 2020).

Hastalar, anestezinin etkisinden çıktıkları postoperatif erken dönemde; yara drenajı, intravenöz, nazogastrik ve üriner kateter gibi rahatsız edici araçlarla karşılaşmaktadır. Ameliyat sonrası oluşan ağrı majör sorunlardan biri olup kontrolünün sağlanması hastanın yaşam kalitesini olumlu etkileyen unsurlardan biridir (Erdem 2024; Gürkan ve ark 2020). Ayrıca yeterli ağrı kontrolünün sağlanması, doku perfüzyonunda bozulma, atelektazi ve derin ven trombozu riskinin önlenmesi açısından da önemlidir. Ağrı kontrolünde farmakolojik ve nanfarmakolojik uygulamalar yapılabilir. Nonfarmakolojik yöntemlerin önemli bir bileşeni de erken mobilizasyondur (Genç, 2019). Ameliyat sonrasında hastanın mobilize edilmesi venöz dönüşü arttırmakta, solunumu düzenlemekte ve gastrointestinal sistem aktivitesini artırarak abdominal distasyon riskini azaltmaktadır (Yolcu ve ark. 2016, Kırtıl ve Kanan 2021). Erken ayağa kaldırmanın hastanede yatış süresini azaltarak erken taburcu olma, ameliyat sonrası komplikasyonların görülmesinde azalma, hastane maliyetinin azalması ve hastanın konforu ve günlük yaşama erken dönme üzerinde anlamlı oranda etki ederek hızlı iyileşmeyi sağladığı bilinmektedir (Uğurlu ve ark 2017).

Sonuç: Cerrahi sonrası ağrı, konfor ve mobilite hastaların iyileşme sürecinde oldukça önemli faktörlerdir. Hemşirelik bakımı planlanırken bu üç faktörün birlikte hastaların ameliyat sonrası iyileşme sürecini ne düzeyde etkilediğini bilmek bu sorunlar için çözüm geliştirmeye yönelik önlemler alınmasını sağlamak adına oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Postoperatif dönem, ağrı, konfor, mobilite

NURSING CARE AFTER BARIATRIC SURGERY

Cansel Bozer Uludağ¹, Ceylan Kişial², Sevilay Erden²

¹Cappadocia University/Dialysis, Nevşehir- Turkey

²Çukurova University, Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Nursing, Adana-Turkey

According to the definition of the World Health Organization (WHO), obesity is one of the important diseases of today that causes negative health problems, defined as abnormal or excessive accumulation of fat in the adipose tissue in the body to the extent that it negatively affects health. One of the effective treatment methods for obesity, which has many treatments, is surgery. Surgical treatment is one of the safe treatment methods that provides permanent weight loss. Bariatric surgery, which has restrictive and malabsorptive methods, has many complications such as bleeding, venous thromboembolism, anastomotic leak, and respiratory complications. As a result of literature review, it is seen that patients suffer from pain, mobilization, breathing, nutrition, etc. in the postoperative period and that their hospital stays are prolonged and their costs increase due to these problems. In order to prevent such situations, it is necessary to create an ideal care package for patients with care practices covering preoperative, intraoperative and postoperative periods in line with ERAS protocols and updated practices on patients who have undergone bariatric surgery in recent years. Nurses, who play a key role in patient care and spend the most time with patients, need to determine the needs of the patients, be careful about complications that may occur in the patient from the preoperative period to postoperative discharge, and provide effective and quality care. For this reason, nurses need to provide comprehensive care services by knowing updated care practices and foreseeing complications in advance. We hope that our study will guide nurses and create a standard care plan for patients undergoing bariatric surgery in line with updated practices.

Anahtar Kelimeler: bariatric surgery obesity complications nursing care

BARIATRİK CERRAHİ SONRASI HEMŞİRELİK BAKIMI

Cansel Bozer Uludağ¹, Ceylan Kışal², Sevilay Erden²

¹Kapadokya Üniversitesi/Diyaliz, Nevşehir- Türkiye

²Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakùltesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Adana-Türkiye

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) tanımına göre obezite, vücutta sağlığı olumsuz etkileyecek ölçüde apidoz dokuda anormal veya aşırı yağ birikmesi olarak tanımlanan, günümüzün olumsuz sağlık problemlerine yol açan önemli hastalıklarından birisidir. Birçok tedavisi bulunan obezitenin etkili tedavi yöntemlerinden birisi de cerrahidir. Cerrahi tedavi kalıcı kilo sağlayan, güvenli tedavi yöntemlerinden birisidir. Restriktif ve malabsorptif yöntemleri olan bariatrik cerrahinin kanama, venöz tromboembolizm, anastomoz kaçağı, solunumsal açıdan gibi birçok komplikasyonu bulunmaktadır. Literatür taramaları sonucunda hastaların postoperatif dönemde ağrı, mobilizasyon, solunum, beslenme vb durumlardan muzdarip olduğu ve bu problemler doğrultusunda hastanede yatışlarında uzama ve maliyetlerinde artış olduğu görülmektedir. Bu gibi durumların önüne geçmek için ERAS protokolleri ve son yıllarda bariatrik cerrahi geçiren hastalar üzerinde yapılan güncellenen uygulamalar doğrultusunda preoperatif, intraoperatif ve postoperatif dönemleri kapsayan bakım uygulamaları ile hastalar için ideal bakım paketi oluşturulması gerekmektedir. Hasta bakımında anahtar rol görevi gören ve hastalar ile en çok vakit geçiren hemşirelerin hastaların gereksinimlerini belirleyerek, preoperatif dönemden postoperatif taburculuğa kadar hastada görülebilecek komplikasyonlar açısından dikkatli olması, etkin ve kaliteli bir bakım sunması gerekmektedir. Bu nedenle hemşirelerin güncellenen bakım uygulamalarını bilerek ve öncesinden komplikkasyonları ön görerek kapsamlı bakım hizmeti sağlaması gerekmektedir. Çalışmamızın hemşirelere yol göstereceğini ve güncellenen uygulamalar doğrultusunda bariatrik cerrahi geçiren hastalar için standart bir bakım planı oluşturulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: bariatrik cerrahi obezite komplikasyon hemşirelik bakımı

Kaynakça:

Felsenreich DM, Bichler C, Langer FB, Gachabayov M, Prager G. Sleeve Gastrectomy: Surgical Technique, Outcomes, and Complications. *Surg Technol Int.* 2020; 36:63-69

Fink J, Seifert G, Blüher M, Fichtner-Feigl S, Marjanovic G. Obesity Surgery. *Dtsch Arztebl Int.* 2022;119(5):70-80. doi:10.3238/arztebl.m2021.0359

Almarshad FM., Almegren M., Alshuaibi T., et al. Thromboprophylaxis after bariatric surgery. *Blood Res.* 2020,55(1):44-48. doi:10.5045/br.2020.55.1.44

Fucks D., Verhaeghe P., Brehant O., et al. Results of laparoscopic sleeve gastrectomy: a prospective study in 135 patients with morbid obesity Surgery, 145; 2009, p. 106

Genser L, Barrat C. Résultats à long terme après chirurgie bariatrique et métabolique [Long term outcomes after bariatric and metabolic surgery]. *Presse Med;* 2018,47(5):471-479. doi: 10.1016/j.lpm.2018.01.003

Güven B. Bariatrik cerrahi komplikasyonları ve hemşirelik bakımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi,* 2019, 16(2), 139-143.

Thorell A, MacCormick AD, Awad S, et al. Guidelines for Perioperative Care in Bariatric Surgery: Enhanced Recovery After Surgery (ERAS) Society Recommendations. *World J Surg.* 2016;40(9):2065-2083. Doi:10.1007/s00268-016-3492-

Malczak P, Wysocki M, Twardowska H, et al. Impact of Adherence to the ERAS® Protocol on Short-term Outcomes after Bariatric Surgery. *Obes Surg,* 2020;30(4):1498-1505. Doi:10.1007/s11695-019-04349-7

Kırtıl İ., & Kanan N. Abdominal Cerrahi Girişim Sonrası Erken Mobilizasyonun Gastrointestinal İşlevlere Etkisi: Sistemik Derleme. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi,* 2021,30(3), 166-176.

Théreaux J. Risque thromboembolique veineux après une chirurgie bariatrique [Venous thromboembolic risk after bariatric surgery]. *Rev Prat.* 2022;72(2):176-177.

Reisli R., Akkaya Ö. T., Arıcan Ş., Can Ö. S., Çetingök H., Güleç M. S., Talu, G. K. Akut postoperatif ağrının farmakolojik tedavisi: Türk Algoloji-Ağrı Derneği klinik uygulama kılavuzu. *Ağrı;* 2021, 33(1), 1-51.

CLIMATE CRISIS RISKS TO ELDERLY HEALTH AND NURSING

Aydan Eda Urvaylıoğlu Johns¹, Berfim Karabulut²

¹Yozgat Bozok University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department

²Afyon Health Sciences University, Health Practice and Research Center

The climate crisis has been defined as “the greatest threat to societies and global health of the 21st century” and has been reported to cause approximately 250,000 additional deaths per year between 2030 and 2050. These factors not only change the environment we live in, but also directly affect our lives and health. The climate crisis affects every life, but the elderly are disproportionately affected by these changes. Due to lack of income, mobility, disability, and frailty, the elderly are vulnerable to both poor environments and extreme events such as floods and droughts. Due to living alone, comorbidities, and medications, their risk of contracting both heat and cold-related diseases increases. Due to physiological changes in the aging process, the risk of dehydration is higher than in young people, and they are especially vulnerable to viral/bacterial diseases. In fact, extreme events such as heat waves tend to cause sudden cardiovascular events, while cold waves cause respiratory diseases. Extreme water events such as floods, which cause deaths from drowning, may result in higher levels of resilience, while droughts are associated with longer-term malnutrition, mental illness, and exacerbation of existing chronic diseases. The climate crisis is an urgent health issue that is increasingly identified in the literature as a critical area for nurses to address in clinical practice and education. Studies suggest that nurses particularly well-positioned to take action on climate crisis because they are among the most trusted professionals by the public, educating patients, protecting public health, and also building large workforce. Nurses’ associations have published a number of recommendations on how nurses can integrate climate change and the resulting health issues into their practice. Recommendations include establishing committees to help implement protocols, strategies, or guidelines for greener care, and assessing and diagnosing environmental risks and needs, particularly among vulnerable patients.

Anahtar Kelimeler: Climate crisis, elderly health, risks, nursing

İKLİM KRİZİNİN YAŞLI SAĞLIĞINA YÖNELİK RİSKLERİ VE HEMŞİRELİK

Aydan Eda Urvaylıoğlu Johns¹, Berfim Karabulut²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
²Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

İklim krizi, “21. yüzyılın toplumlar ve küresel sağlık için en büyük tehdidi” olarak tanımlanmış ve 2030-2050 yıllarında yılda yaklaşık 250.000 ek ölüme neden olacağı bildirilmiştir. İklim krizi, atmosferde asılı karbon ve azot oksit üreten kömür, gaz, petrolün yakılması, ormansızlaşma, besi hayvancılığındaki artış gibi insan faaliyetlerinin bir sonucudur. Bu etkenler sadece yaşadığımız çevreyi değiştirmekle kalmayıp, yaşamlarımızı ve sağlığımızı doğrudan etkilemektedir. İklim krizi her yaşamı etkilemektedir, ancak yaşlılar bu değişikliklerden orantısız şekilde etkilenmektedir. Yaşlılar, gelir eksikliği, hareketlilik, engellilik, kırılgnlık nedeniyle hem kötü ortamlara hem de sel, kuraklık gibi aşırı olaylara karşı savunmasızdır. Yalnız yaşama, eşlik eden hastalıklar, ilaçlar nedeniyle hem sıcağa hem soğuga bağlı hastalıklara yakalanma riskleri artmaktadır. Yaşlanma sürecindeki fizyolojik değişiklikler nedeniyle dehidrasyon riski gençlere göre yüksektir, özellikle viral/bakteriyel hastalıklara karşı savunmasızdırlar. Öyle ki, sıcak hava dalgaları gibi aşırı olaylar ani kardiyovasküler olaylara yol açma eğilimindeyken, soğuk hava dalgaları solunum yolu hastalıklarına neden olmaktadır. Sel gibi aşırı su olayları boğulma nedeniyle ölümlere yol açsa da daha yüksek düzeyde dayanıklılıkla sonuçlanabilirken, kuraklık daha uzun vadeli kötü ve yetersiz beslenme, mental hastalıklar ve mevcut kronik hastalıkların şiddetlenmesiyle ilişkilidir. Bu durumların morbidite ve mortalite artışına yol açabileceğine dair artık sağlam kanıtlar bulunmaktadır. İklim krizi, hemşirelerin klinik uygulama ve eğitimde ele alınması gereken kritik bir alan olarak literatürde giderek daha fazla tanımlanan acil bir sağlık sorunudur. Çalışmalar, halk tarafından en güvenilir profesyonellerden olmaları nedeniyle hemşirelerin iklim krizinde harekete geçme konusunda özellikle iyi konumda olduklarını, hastaları eğitime, toplum sağlığını koruma, aynı zamanda büyük bir iş gücü oluşturma görevine sahip olduklarını bildirmektedir. Hemşire birlikleri, iklim değişikliği ve sonucunda ortaya çıkan sağlık sorunlarını, hemşirelerin uygulamaya nasıl entegre edebileceklerine dair bazı öneriler yayınlamıştır. Öneriler arasında daha yeşil bakım için protokollerin, stratejilerin veya kılavuzların uygulanmasına yardımcı olacak komiteler oluşturulması ve özellikle savunmasız hastaların çevresel risklerinin ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesi, tanınması yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: İklim krizi, yaşlı sağlığı, riskler, hemşirelik

Kaynakça:

Harper S. The implications of climate change for the health of older adults. *Journal Of Population Ageing*. 2023;16:3.

Montoro-Ramírez EM, Parra-Anguita L, Álvarez-Nieto C, Parra G, López-Medina IM. Climate change effects in older people's health: A scoping review. *J Adv Nurs*. 2024; 19.

Gaudreau C, Guillaumie L, Jobin É, Diallo TA. Nurses and Climate Change: A Narrative Review of Nursing Associations' Recommendations for Integrating Climate Change Mitigation Strategies. *Canadian Journal of Nursing Research*. 2024;56(3):193-203.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kültür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Salvador Costa, M.J.; Melo, P.; Azeiteiro, U.; Carvalho, S.; Ryan, R. Nursing Interventions to Reduce Health Risks from Climate Change Impact in Urban Areas: A Scoping Review Protocol. *Nurs. Rep.* 2023;13: 496-505.

Montoro-Ramírez EM, Parra-Anguita L, Álvarez-Nieto C, Parra G, López-Medina I. Effects of climate change in the elderly's health: a scoping review protocol. *BMJ Open.* 2022 Apr 7;12(4):e058063.

Prina M, Khan N, Akhter Khan S, Caicedo JC, Peycheva A, Seo V, Xue S, Sadana R. Climate change and healthy ageing: An assessment of the impact of climate hazards on older people. *J Glob Health.* 2024 May 24;14:04101.

Mahsa MH, Manaf Z, Somayeh G. Climate crisis risks to elderly health: strategies for effective promotion and response, *Health Promotion International*, 2024;39:2.

ORAL CARE IN INTENSIVE CARE UNITS: BIBLIOMETRIC STUDY

Gülsev Kutman¹, İlknur İnan Uzun²

¹Tekirdağ İsmail Fehmi Cumalıoğlu City Hospital
²Muđla Sıtkı Koçman University Institute of Health Sciences

Introduction and Purpose: This study aimed to conduct a bibliometric analysis of publications related to intensive care, oral care and nursing care.

Method: Studies published in the "Web of Science Core Collection" database on the relationship between intensive care and oral care were examined from a bibliometric perspective. The research includes publications published between 2004 and 2024 on "intensive care unit", "oral care" and "nursing care". The data of the research was collected using the Web of Science database between 18-22 August 2024. "Intensive care unit", "oral care", "nursing care" were used as keywords. In this context, content analysis was conducted through the VOSviewer program.

Findings: Within the scope of the study, 712 studies were included in the search made with the words "intensive care unit", "oral care" and "nursing care" in the Web of Science category, 3730 authors contributed to the publications, and a study on the subject was conducted by Louise (n = 8). It was observed that the number was higher. There are more publications on intensive care, oral care and nursing in America (n=182) and Iran (n=65), there has been an increasing acceleration in research since 2018, and publications will be intensively published in 2023 (n=25). Results showed that the frequently used and most linked keyword was "intensive care". It constitutes the majority of articles (n:275) published in the field of nursing.

Conclusion: The results of this bibliometric analysis showed that there has been an increasing interest in oral care in the field of nursing over the last 10 years. It is thought that the results of this study will contribute to the evaluation of the current status of studies on oral care and to guide future research in this field.

Anahtar Kelimeler: intensive care unit oral care nursing care bibliometric analysis

YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE AĞIZ BAKIMI: BİBLİYOMETRİK ÇALIŞMA

Gülsev Kutman¹, İlknur İnan Uzun²

¹Tekirdağ İsmail Fehmi Cumalıoğlu Şehir Hastanesi
²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada, yoğun bakım, ağız bakımı ve hemşirelik bakımı ile ilgili yayınların bibliyometrik analizinin yapılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Yoğun bakım ve ağız bakımı ilişkisi konusunda “Web of Science Core Collection” veri tabanında yayınlanan araştırmalar bibliyometrik açıdan incelenmiştir. Araştırma, “yoğun bakım ünitesi”, “ağız bakımı” ve “hemşirelik bakımı” ile ilgili 2004-2024 yılları arasında yayımlanan yayınları içermektedir. Araştırmanın verileri, 18-22 Ağustos 2024 tarihleri arasında Web of Science veri tabanı kullanılarak toplanmıştır. Anahtar kelime olarak “yoğun bakım ünitesi”, “ağız bakımı”, “ hemşirelik bakımı” kullanılmıştır. Bu kapsamda VOSviewer programı aracılığı ile içerik analizi yapılmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamında, Web of Science kategorisinde “yoğun bakım ünitesi” , “ağız bakımı” ve “hemşirelik bakımı” kelimeleri ile yapılan taramada 712 çalışmanın yer aldığı, yayınlara 3730 yazarın katkıda bulunduğu, Louise (n=8) tarafından konuya yönelik yapılan çalışma sayısının daha fazla olduğu görülmüştür. Yoğun bakım, ağız bakımı ve hemşirelikle ilgili Amerika’da (n=182) ve İran (n=65) yayınların daha fazla olduğu, 2018 yılından itibaren araştırmalarda artan bir ivme olduğu ve yoğun şekilde 2023 yılında (n=25) yayınların yapıldığı, en sık kullanılan ve en fazla bağlantı bulunan anahtar kelimenin ise “yoğun bakım” olduğu sonuçları elde edilmiştir. Hemşirelik alanında yayınlana makaleler (n:275) büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Sonuç: Bu bibliyometrik analizin sonuçları, hemşirelik alanında son 10 yılda ağız bakımı konusuna artan bir ilgi olduğunu göstermiştir. Bu çalışmanın sonuçlarının, ağız bakımına ilişkin çalışmaların mevcut durumunun değerlendirilmesi ve bu alanda planlanacak araştırmalara yön vermesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: yoğun bakım ünitesi ağız bakımı hemşirelik bakımı bibliyometrik analiz

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND NURSING CARE

Gazi Hakan Akdulum¹, Havva Gezgin Yazıcı¹

¹Kütahya Health Sciences University

ABSTRACT

In the last decade, artificial intelligence-based technology systems have started to develop in healthcare. The strong potential of artificial intelligence to improve the quality of nursing care remains an area to be explored.

In this review study, Google Scholar, Science Direct, PubMed and EBSCO indexes were examined between July 15 and August 1. Artificial intelligence is the fastest developing technology today and has applications in every field. Applications such as ChatGPT, DALL-E 2, Copilot, which are constantly talked about today, are the main examples of the use of artificial intelligence in daily life. Among the most popular applications of artificial intelligence is its use in healthcare [1,2]. The privileges provided by artificial intelligence, various applications and continuous improvement feature add innovation to the nursing profession. Collecting data from patients and transferring the collected data to electronic media is the most important evidence that nursing, a professional profession, actively uses technology [3]. Artificial intelligence is used in many areas to reduce the workload in the nursing profession [4,5]. Examples include automated patient monitoring, personalized patient care and risk assessment. In addition, artificial intelligence applications are also used in the creation of care-related planning to increase efficiency in nursing practices [6]. At this point, nurses should conduct research to learn more about artificial intelligence. Because studies on artificial intelligence are insufficient. Especially studies evaluating the effect of artificial intelligence on clinical outcomes are needed [7].

In summary, artificial intelligence is transforming healthcare services and nurses' care roles. Nurses should contribute to the advancement of AI applications that enhance the nursing role and focus on providing person-centered care [8].

Anahtar Kelimeler: Care, nurses, technology, artificial intelligence

YAPAY ZEKA VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Gazi Hakan Akdulum¹, Havva Gezgin Yazıcı¹

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi

ÖZET

Son on yılda sağlık hizmetlerinde yapay zeka tabanlı teknoloji sistemleri gelişmeye başlamıştır. Yapay zekanın hemşirelik bakımının kalitesini iyileştirme konusundaki güçlü potansiyeli araştırılması gereken bir alan olmaya devam etmektedir.

Derleme olarak yürütülen çalışmada, 15 Temmuz-1 Ağustos tarihleri arasında Google Akademik, Science Direct, PubMed ve EBSCO dizinleri incelenmiştir. Yapay zeka, günümüzde en hızlı gelişen teknolojidir ve her alanda uygulamaları bulunmaktadır. Bugün sürekli konuşulan ChatGPT, DALL-E 2, Copilot gibi uygulamalar yapay zekanın günlük hayatta kullanımının başlıca örneklerindedir. Yapay zekanın en popüler uygulamaları arasında, sağlık hizmetlerinde kullanımı yer almaktadır [1,2]. Yapay zekanın sağlamış olduğu ayrıcalıklar, çeşitli uygulamalar ve kendini sürekli geliştirme özelliği hemşirelik mesleğine yenilik katmaktadır. Hastalardan verilerin toplanması, toplanan verilerin elektronik ortama aktarılması profesyonel bir meslek olan hemşireliğin teknolojiyi aktif bir şekilde kullandığını gösteren en önemli kanıttır [3]. Yapay zekâ, hemşirelik mesleğinde iş yükünün azaltılması amacıyla birçok alanda kullanılmaktadır [4,5]. Otomatik hasta izleme, kişiselleştirilmiş hasta bakımı ve risk değerlendirmesi bunlara örnek olarak verilebilir. Ayrıca yapay zeka uygulamaları, hemşirelik uygulamalarında verimliliği arttırmak için bakımla ilgili planlamaların oluşturulmasında da kullanılmaktadır [6]. Bu noktada hemşireler, yapay zeka hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için araştırma yapmalıdır. Çünkü yapay zeka hakkında yapılan çalışmalar yetersizdir. Özellikle yapay zekanın klinik sonuçlar üzerindeki etkisini değerlendiren çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır [7].

Özetle yapay zeka, sağlık hizmetlerini ve hemşirelerin bakım rollerini dönüştürmektedir. Hemşireler, hemşirelik rolünü geliştiren ve kişi merkezli bakım sağlamaya odaklanan yapay zeka uygulamalarının ilerlemesine katkıda bulunmalıdır [8].

Anahtar Kelimeler: Bakım, hemşire, teknoloji, yapay zeka

Kaynakça:

Alazzam MB, Tayyib N., Alshawwa SZ, Ahmed MK (2022). Vaka Tabanlı Akıl Yürütme ve Yapay Zeka ile Hemşirelik Bakımı Sistematizasyonu. Sağlık Mühendisliği Dergisi, 1–9. 10.1155/2022/1959371

Ronquillo CE, Peltonen L., Pruinelli L., Chu CH, Bakken S., Beduschi A., Cato K., Hardiker N., Junger A., Michalowski M., Nyrup R., Rahimi S., Reed DN, Salakoski T., Salanterä S., Walton N., Weber P., Wiegand T., Topaz M. (2021). Hemşirelikte Yapay Zeka: Hemşirelik ve Yapay Zeka Liderliği İşbirliğinin Uluslararası Davetli Düşünce Kuruluşundan Öncelikler Ve Fırsatlar . Journal Of Advanced Nursing, 77 (9), 3707–3717. 10.1111/Jan.14855

Çakırlar A, ve Mendi B. (2016). Hemşirelerin Elektronik Sağlık Kaydı ve Bilişim Uygulamaları Kapsamındaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. Demiroğlu Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi; 2(1):32-9

Robert, N. (2019). How Artificial İntelligence is Changing Nursing. *Nursing Management*, 50 (9), 30–39. <https://dx.doi.org/10.1097%2F01.NUMA.0000578988.56622.21>

Şendir, M., Şimşekoğlu, N., Kaya,S., & Sümer, K. (2019). Geleceğin teknolojisinde hemşirelik. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 1(3), 209-214.

Seibert K, Domhoff D, Bruch D, Schulte-Althoff M, Fürstenau D, Biessmann F, et all. (2021). Application Scenarios for Artificial Intelligence in Nursing Care: Rapid Review.*JMed Internet Res*; 23(11): e26522.doi: 10.2196/26522.

Seibert K., Domhoff D., Bruch D., Schulte-Althoff M., Fürstenau D., Biessmann F., Wolf-Ostermann K. (2021). Hemşirelik Bakımında Yapay Zeka için Uygulama Senaryoları: Hızlı inceleme. *Tıbbi İnternet Araştırmaları Dergisi*, 23 (11), 1–9. 10.2196/26522

Douthit, B. J., Shaw, R. J., Lytle, K. S., Richesson, R. L., & Cary, M. P. (2022). Artificial intelligence in nursing. *American Nurse*. <https://www.myamericannurse.com/ai-artificial-intelligence-in-nursing>.

A REVIEW ON THE EFFECT OF MUSIC THERAPY APPLICATION ON PAIN LEVEL IN INTENSIVE CARE PATIENTS

Dilek Bozot Kayasan¹, Pınar Tekinsoy Kartın²

¹Aksaray University

²Erciyes University

In intensive care units, critical patients whose life is under threat are provided with advanced technological tools and equipment twenty-four hours a day. Treatment and care practices that provide significant improvement in clinical outcomes in intensive care patients are carried out with a multidisciplinary team approach. In intensive care units, the duration of hospital stay is longer, the mortality-morbidity rate is higher and the incidence of pain is also higher. The causes of pain in intensive care unit patients include surgical intervention, burns, trauma, invasive procedures, endotracheal aspiration, invasive catheters and dressings, presence of thoracic and abdominal drains, physical therapy applications, environmental factors such as light, noise, psychological factors such as perception limitation, sleep problem or fear of death. Studies have shown that 50 to 77% of patients hospitalised in surgical and internal medicine intensive care units experience pain and this pain varies from moderate to severe. If pain cannot be controlled, a number of physiological, behavioural and metabolic reactions occur in the body. Therefore, controlling pain is necessary to ensure patient comfort. Pharmacological methods used in pain control, especially opioid group analgesics, may adversely affect haemodynamic stability. Therefore, the use of nonpharmacological methods can prevent complications, reduce analgesic consumption and provide effective analgesia. Music therapy, which is cheap and easy to use among nonpharmacological methods, is effective in the release of hormones that regulate the emotional state of the person such as serotonin, dopamine and adrenaline; it is thought to be a method that can contribute to the relief of pain without analgesics, to reduce anxiety and stress, to accelerate the healing process and can be used in nursing care. The aim of this review is to draw attention to the effect of music therapy on pain level.

Anahtar Kelimeler: Pain, music therapy, intensive care, nursing

YOĞUN BAKIM HASTALARINDA MÜZİK TERAPİ UYGULAMASININ AĞRI DÜZEYİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR DERLEME

Dilek Bozot Kayasan¹, Pınar Tekinsoy Kartın²

¹Aksaray Üniversitesi

²Erciyes Üniversitesi

ÖZET

Yoğun bakım ünitelerinde, yaşamı tehdit altında olan kritik hastalara ileri düzey teknolojik araç ve gereçlerle yirmi dört saat kesintisiz hizmet verilmektedir. Yoğun bakım hastalarında klinik sonuçlarda belirgin iyileşme sağlayan tedavi ve bakım uygulamaları multidisipliner ekip anlayışı ile yapılmaktadır. Yoğun bakım ünitelerinde hastanede kalma süresi daha uzun, mortalite- morbidite oranı daha yüksektir ve ağrı görülme sıklığı da daha yüksek oranda görülmektedir. Yoğun bakım hastalarında cerrahi girişim, yanık, travma, invazif işlemler, endotrakeal aspirasyon, invaziv kateterler ve pansumanlar, toraks ve batın drenlerinin varlığı, fizik tedavi uygulamaları, ışık, gürültü gibi çevresel faktörler, algılama kısıtlılığı, uyku problemi ya da ölüm korkusu gibi psikolojik faktörler ağrının nedenleri olarak sıralanabilmektedir. Yapılan çalışmalarda özellikle cerrahi ve dahiliye yoğun bakım ünitelerinde yatan hastaların %50 ile 77'sinin ağrı yaşadığı ve bu ağrının da orta düzeyden şiddetli düzeye doğru değiştiği belirlenmiştir. Ağrının kontrolü sağlanamadığı takdirde vücutta fizyolojik, davranışsal ve metabolik olmak üzere birtakım tepkiler meydana gelmektedir. Bu nedenle ağrının kontrol altına alınması hasta konforunun sağlanması için gereklidir. Ağrı kontrolünde kullanılan farmakolojik yöntemler özellikle opioid grubu analjezikler hemodinamik stabiliteyi olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle nonfarmakolojik yöntemlerin kullanımı gelişebilecek komplikasyonları önleyebilmekte, analjezik tüketimini azaltabilmekte ve etkin analjeziyi sağlayabilmektedir. Nonfarmakolojik yöntemlerden ucuz ve kullanımı kolay olan müzik terapi, serotonin, dopamin, adrenalin gibi kişinin duygusal durumunu düzenleyen hormonların salınımında etkili olduğu; ağrının analjezik dışında giderilmesinde, anksiyete ve stresin azaltılmasında, iyileşme sürecinin hızlanmasında katkı sağlayabilecek, hemşirelik bakımında kullanılacak bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Bu derlemenin amacı, müzik terapinin ağrı düzeyi üzerine etkisine dikkat çekmektir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, müzik terapi, yoğun bakım, hemşirelik

HOW CAN WE IMPROVE CARE OF ELDERLY PATIENTS IN THE EMERGENCY DEPARTMENT?

Berfim Karabulut¹, Aydan Eda Urvaylıoğlu Johns²

¹Afyon Health Sciences University Health Practice and Research Center

²Yozgat Bozok University Faculty of Health Sciences

Internationally, one in 10 people will be aged 65 or over by 2022, while its estimated that this rate will increase to one in six by 2050. With the dramatic increase in number of older adults, older individuals are presenting to emergency departments more frequently than younger individuals, more than half of older individuals presenting to emergency departments are hospitalized. This is due to the demographic change that is causing the rapid increase in the number of older people, as well as the ease of access to emergency departments. Studies have highlighted significant deficiencies in the care of older individuals in emergency departments. Studies have shown that crowding in emergency departments creates barrier to access to emergency department care, putting patients at risk of harm, leading to higher complication rates, and increased in-hospital mortality. In addition, older adults undergo more diagnostic tests during their time in the emergency department compared to younger cohorts due to their complex health needs, have longer emergency department stays, as a result, are at increased risk of functional decline. Elderly often come to the emergency department with atypical presentations, multiple comorbidities, polypharmacy, functional, cognitive disorders, communication problems, each of these conditions complicates diagnosis, treatment. For these reasons, there is an urgent need to change the way care is provided to elderly individuals in need of emergency care in order to improve the quality of care, patient outcomes, efficiency in emergency departments. Recently published geriatric emergency department guidelines provided recommendations for healthcare professionals to systematically improve emergency department care for older adults. this review, recommendations from the guidelines and results from studies were synthesized using an interpretive approach. Recommendations for improving emergency care are summarized under the following headings in line with the guidelines and study results: comprehensive assessment, goal-directed care, medication safety, morbidity, and education.

Anahtar Kelimeler: Emergency room elderly nursing care problems strategies

ACİL SERVİSTE YAŞLI HASTALARIN BAKIMINI NASIL İYİLEŞTİREBİLİRİZ?

Berfım Karabulut¹, Aydan Eda Urvaylıoğlu Johns²

¹Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

²Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi

Uluslararası alanda 2022 yılında her 10 kişiden biri 65 yaş veya üzerinde iken 2050 yılına kadar bu oranın her altı kişiden bire çıkacağı tahmin edilmektedir [1]. Yaşlı yetişkinlerin sayısındaki dramatik artışla birlikte yaşlı bireyler gençlere göre acil servislere daha sık başvurmakta [3] ve acil servise başvuran yaşlı bireylerin yarından fazlasının hastaneye yatışı yapılmaktadır [2]. Bu durum yaşlı insan sayısında hızlı artışa neden olan demografik değişimle ilgili olmakla birlikte acil servise erişimin kolaylığından da kaynaklanmaktadır.

Son yapılan çalışmalar, acil servislerdeki yaşlı bireylerin bakımında önemli eksikliklerin olduğunun altını çizmektedir. Araştırmalar acil servisteki kalabalığın, acil servis bakımına erişimin önünde bir engel oluşturarak hastaları zarar görme riskiyle karşı karşıya bıraktığını, daha yüksek komplikasyon oranlarına yol açtığını ve hastane içi mortalitenin artmasına neden olduğunu göstermiştir. Ayrıca, yaşlı yetişkinler karmaşık sağlık ihtiyaçları nedeniyle acil serviste geçirdikleri süre boyunca genç kohortlara kıyasla daha fazla tanısıl teste tabi tutulmakta, acil servis kalış süreleri daha uzun olmakta ve sonuç olarak fonksiyonel gerileme riskleri de artmaktadır. Acil servise yaşlılar genellikle atipik prezentasyonlar, birden fazla komorbidite, polifarmasi, fonksiyonel , bilişsel bozukluklar ve iletişim sorunları ile gelmektedirler ve bu durumların her biri tanı ve tedaviyi zorlaştırmaktadır. Bu nedenlerle acil servislerde bakım kalitesini, hasta sonuçlarını ve verimliliği artırmak için acil bakıma ihtiyacı olan yaşlı bireylere bakım sunum şeklinin değiştirilmesine acil ihtiyaç doğmuştur.

Yakın zamanda yayımlanan geriatrik acil servis kılavuzları, sağlık profesyonellerine yaşlı yetişkinler için acil servis bakımını sistematik olarak iyileştirmek için öneriler sunmaktadır. Bu derlemede, kılavuzların önerileri ve çalışmaların incelenmesi yoluyla sonuçlar yorumsal bir yaklaşım kullanılarak sentezlenmiştir. Kılavuzlar ve çalışma sonuçları doğrultusunda şu başlıklar altında acil bakımı iyileştirme önerileri özetlenmiştir: kapsamlı değerlendirme, hedefe yönelik bakım, ilaç güvenliği, morbidite, eğitim.

Anahtar Kelimeler: Acil servis yaşlılar hemşirelik bakımı sorunlar stratejiler

Kaynakça:

Geriatric Emergency Department Guidelines. 2013. American College of Emergency Physicians, The American Geriatrics Society, Emergency Nurses Association, and the Society for Academic Emergency Medicine.

Testa, L., Richardson, L., Cheek, C. *et al.* Strategies to improve care for older adults who present to the emergency department: a systematic review. *BMC Health Serv Res* **24**, 178 (2024). <https://doi.org/10.1186/s12913-024-10576-1>.

8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi
Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kùltür Merkezi – ANKARA
25-28 Eylül 2024

Lee S, Skains RM, Magidson PD, Qadoura N, Liu SW, Southerland LT. Enhancing healthcare access for an older population: The age-friendly emergency department. *J Am Coll Emerg Physicians Open.* 2024 May 8;5(3):e13182. doi: 10.1002/emp2.13182. PMID: 38726466; PMCID: PMC11079440.

Nothelle S, Slade E, Zhou J, *et al.* Emergency Department Length of Stay for Older Adults With Dementia. *Ann Emerg Med* 2024;83:446-56.

Hunt LJ. Improving care for older adults in the Emergency Department warrants greater investment in geriatric nursing-Stat! *Geriatr Nurs.* 2020 May-Jun;41(3):345-346. doi: 10.1016/j.gerinurse.2020.04.011. Epub 2020 Apr 13. PMID: 32307221; PMCID: PMC7152902.

McClelland M, Sorrell JM. Enhancing care of older adults in the emergency department: old problems and new solutions. *J Psychosoc Nurs Ment Health Serv.* 2015 Mar;53(3):18-21. doi: 10.3928/02793695-20150127-01. Epub 2015 Feb 5. PMID: 25643374.

ADAPTATION AND PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE CAPACITY FOR COMPASSION SCALE FOR HEALTHCARE PROFESSIONALS INTO TURKISH

Gülten Okurođlu¹, Şule Alpar², Bilgi Gülseven Karabacak³, Aynur Kaynar Şimşek³, Kübra Koç⁴, Esra Özer⁵, Sibel Özdemir Özmen⁶

¹Asoc. Prof., Marmara University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

²Prof. Dr., Marmara University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

³Asst. Prof., Marmara University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

⁴Lecturer, İstanbul Gedik University, Vocational School, Department of Medical Services and Techniques, Anesthesia Program

⁵Res. Asist, İstanbul Gelişim University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

⁶Phd Student, Marmara University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing

Introduction and Aim: The aim of this study is to test the validity and reliability of the Capacity for Compassion Scale in Turkish among healthcare professionals.

Method: This methodological and descriptive research was conducted between February and June 2024 at a state hospital in İstanbul. The sample consisted of 240 healthcare workers. Data were collected using the Demographic Information Form, the Capacity for Compassion Scale, and the Compassion Scale. For validity analyses, after language adaptation, the content validity index was calculated. For structural validity, confirmatory factor analysis and exploratory factor analysis were performed. For reliability analysis, split-half method, intraclass correlation coefficient, item-total score correlation, and Cronbach's alpha coefficient were calculated.

Results: The original scale consists of 17 items. In the analysis, items 1, 3, and 5 with correlation coefficients below 0.3 were excluded. The Turkish adaptation of the scale was revised to 14 items. The content validity index, based on expert opinions, was found to be 0.90. In testing structural validity, the Kaiser-Meyer-Olkin measure was 0.929, Bartlett's Test of Sphericity Chi-Square value was 818.445 ($p=0.0001$), and the exploratory factor analysis revealed a total variance explanation rate of 58.37%. The Cronbach's Alpha coefficient of the scale was found to be 0.764, and the item-total correlations ranged between 0.31 and 0.51. The relationship between the Capacity for Compassion Scale and the Compassion Scale was examined, and a significant positive correlation was found between the overall level and compassion capacity ($\rho=0.265$, $p=0.0001$).

Conclusion: The Capacity for Compassion Scale is a valid and reliable measurement tool for healthcare workers. The exploratory factor analysis revealed that, similar to the original scale, four sub-dimensions were identified, and the number of items was reduced from 17 to 14.

Anahtar Kelimeler: validity, reliability, compassion, healthcare workers, scale

SAĞLIK PROFESYONELLERİNDE MERHAMET KAPASİTESİ ÖLÇEĞİ’NİN TÜRKÇE’YE ADAPTASYONU VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ

Gülten Okuroğlu¹, Şule Alpar², Bilgi Gülseven Karabacak³, Aynur Kaynar Şimşek³, Kübra Koç⁴, Esra Özer⁵, Sibel Özdemir Özmen⁶

¹Doç. Dr. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,

²Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,

³Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,

⁴Öğr. Gör., İstanbul Gedik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Anestezi Programı

⁵Arş. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

⁶Doktora Öğrenci, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı Sağlık Profesyonellerinde Merhamet Kapasitesi Ölçeği’nin (Capacity for Compassion Scale) Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir.

Yöntem: Metadolojik ve tanımlayıcı tipte uygulanan bu araştırma, İstanbul’da bir devlet hastanesinde Şubat-Haziran 2024 tarihleri arasında yürütüldü. Örnekleme 240 sağlık çalışanı oluşturdu. Veriler Tanıtıcı Bilgi Formu, Sağlık Profesyonellerinde Merhamet Kapasitesi Ölçeği ve Merhamet Ölçeği ile toplandı. Geçerlik analizleri için; dil uyarılama çalışmasının ardından kapsam geçerlik indeksi hesaplanırken, yapı geçerliği için; doğrulayıcı faktör analizi ve açımlayıcı faktör analizi uygulandı. Ölçeğin güvenilirlik analizi için; split half yöntemi, sınıf içi korelasyon katsayısı, madde-toplam puan korelasyonu ve Cronbach alfa katsayısı hesaplandı.

Bulgular: Ölçeğin orijinali 17 maddeden oluşmaktadır. Yapılan analizde korelasyon katsayısı 0.3 altında olan 1.3. ve 5. maddeler analiz dışı bırakılmıştır. Ölçeğin Türkiye uyarılmasında ölçek 14 madde olarak revize edilmiştir. Uzman görüşlerine dayalı hesaplanan kapsam geçerlik indeksi 0.90 olarak bulundu. Yapı geçerliğinin test edilmesinde Kaiser-Meyer-Olkin testi sonucu 0.929, Barlett Küresellik Testi Ki Kare değeri 818.445 (P=0.0001) olarak hesaplanırken, açımlayıcı faktör analizinde toplam varyans açıklayıcılık oranı %58.37 saptandı. Ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0.764 olarak bulunurken, madde-toplam korelasyon katsayılarının 0.31 ile 0.51 arasında değiştiği belirlendi. Merhamet ölçeği ile yapı güvenilirliği ve geçerliliği tespit edilen Sağlık Profesyonellerinde Merhamet Kapasitesi Ölçeği arasındaki ilişki incelenmiş ve analiz sonucunda, genel düzey ile merhamet kapasitesi genel düzeyi arasında ($\rho=0.265$, $p=0.0001$) pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Sağlık Profesyonellerinde Merhamet Kapasitesi Ölçeği’nin sağlık çalışanları için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ve Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, orijinal ölçekte olduğu gibi 4 alt boyut elde edilmiş ve orijinal ölçekte 17 olan soru sayısı 14 olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: geçerlik, güvenilirlik, merhamet, sağlık çalışanları, ölçek

Kaynakça:

1. Adams R.E, Boscarino J.A, Figley C.R. (2006). Compassion fatigue and psychological distress among social workers: a validation study. *Am J Orthopsychiatry*, 76(1), 103-108. <https://doi.org/10.1037/0002-9432.76.1.103>
2. Akdeniz, S., Deniz, M. E. (2016). Merhamet ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 50- 61.
3. Dalgacı, B., Gürses, İ. (2018). Merhametin sağlık hizmetlerindeki yeri ve önemi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 181-204.
4. Hunt, P., Denieffe, S., Gooney, M. (2019). Running on empathy: relationship of empathy to compassion satisfaction and compassion fatigue in cancer healthcare professionals. *European Journal of CancerCare*, 28, 1-8.
5. Karagöz, İ. (2014). Allah, insan ve merhamet, *DİB Yayınları*, Ankara.
6. King A., Gilbert, P. (2018). Compassionate Care: The Theory and the Reality, *Journal of Holistic Healthcare, United Kingdom*, 8, 29-37.
7. Klein, C. J., Riggenbach-Hays, J. J., Sollenberger, L. M., Harney, D. M. ve McGarvey, J. S. (2017). Quality of life and compassion satisfaction in clinicians: a pilot intervention study for reducing compassion fatigue. *American Journal of Hospice and Palliative Medicine*, 35(6), 882–888.
8. Maxwell, E. (2017). Perspectives: The primacy of compassion in nursing, necessary but not sufficient?. *Journal of Research in Nursing*, 22(1-2), 169-172.
9. Nas, E. (2022). Merhamet Konusunda Yapılmış Araştırmaların İncelenmesi. *Academic Platform Journal of Education and Change*, 5(1). doi: 10.55150/apjec.824753
10. Nieuwenhuijsen, E. R. (2009). An insider's view on person-centred rehabilitation: a case study. *Disability and Rehabilitation*, 31(18), 1529-1539.
11. Özcan, A. (2019). Yoğun bakım hemşirelerinde merhametin ve merhamet yorgunluğunun belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Erzurum.
12. Pommier, E. A. (2011). The compassion scale. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 72, 1174.
13. Ruiz-Fernández, M. D., Alcaraz-Córdoba, A., Hernández-Padilla, J. M., Ibáñez-Masero, O., García-Navarro, E. B., Ortega-Galán, Á. M. (2023). Compassion in health professionals: Development and validation of the Capacity for Compassion Scale. *Journal of Advanced Nursing*. 00, 1–12. <https://doi.org/10.1111/JAN.159>
14. Şeremet, G. G., Ekinci, N. (2021). Sağlık çalışanlarında merhamet yorgunluğu, merhamet memnuniyeti ve merhamet korkusu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 12(29), 330-344.
15. Yıldırım, S., Cavcav, F. (2020). The Compassion Fatigue-Short Scale for healthcare professionals: A Turkish study of validity and reliability, *Perspect Psychiatr Care*, 1-7. doi: 10.1111/ppc.12712

8. ULUSLARARASI 19. ULUSAL

HEMŞİRELİK

Kongresi

www.hemsirelikkongresi2024.org

